ACTA HISTORICA HUNGARICA TURICIENSIA

XXXVII. évfolyam 1. szám

Sorozatszerkesztő: Csihák György

Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2022/A.

Szerkesztette: Darai Lajos

A ZÜRICHI MAGYAR TÖRTÉNELMI EGYESÜLET 124. SZ. KIADVÁNYA

ISSN 2297-7538*

Zürich, Budapest, Adelaide, Athén, Bangkok, Beijing, Beregszász, Boulogne Sur Mer, Brno, Carrigmore, Csikszereda, Felsőőr, Heidelberg, Helsingborg, Honolulu, Koppenhága, Lendva, London, Pozsony, Szabadka, Vancouver

---

∗ Lévén ez svájci egyesület kiadványa, svájci az ISSN-szám is.

Szerkeszti
a ZMTE Tudományos Tanácsa

BÉRCZI Szaniszló C. Sc. fizikus csillagász, ny. egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, bercziszani@caesar.elte.hu
CSÁMPAI Ottó C. Sc. etnoszociológus, ny. habilitált egyetemi docens, Nagyszombati Egyetem, csottoster@gmail.com
CSIHÁK György dr. univ. közgazdász, történész, ZMTE elnök, zmte@freemail.hu
DARAI Lajos C. Sc. filozófus, professzor emeritus Kodolányi János Egyetem, darailajos@gmail.com (főszerkesztő)
FRISNYÁK Sándor D. Sc. földrajztudomány, professzor emeritus, Nyíregyházi Egyetem, drfrisnyaksandor@gmail.com
GEDAI István C. Sc. történész, numizmata, ny. főig. Magyar Nemzeti Múzeum
HARAI Dénes C. Sc. katonapedagógus, ny. ezredes, egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, harai.denes@uni-nke.hu
JÁVOR Miklós történész doktorandusz Pázmány Péter Katolikus Egyetem, javormiklos1@gmail.com
J. ÚJVÁRY Zsuzsanna Ph. D. történész, egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, zsujvary@gmail.com
KÖLTŐ László dr. univ. régész, mérnök, ny. múzeumigazgató Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, koltolaszlo48@gmail.com
NYÁRI Gábor Ph. D. történész, főigazgató, Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archívum, nyari.gabor1986@gmail.com
PANDULA Attila D. Sc. történettudomány, habilitált egyetemi docens Eötvös Loránd Tudományegyetem, attila.pandula@gmail.com
SZEDERKÉNYI Tibor D. Sc. földtudomány, ny. egyetemi tanár, Szegedi Egyetem, Pécsi Egyetem, szedertib@gmail.com
SZEKERES István írástörténet kutató, szekeres_istvan@t-online.hu
RIHMER Aurél történész, iskolaigazgató, granasztoi@yahoo.com
VIZI László Tamás Ph. D. történész, tszv. főiskolai tanár, általános rektorhelyettes, Kodolányi János Egyetem, lvizi@kodolanyi.hu
ZÁHONYI András villamosmérnök, íráskutató, azahonyi4@gmail.com

Kapcsolat kizárólag elektronikus levelezéssel. A szerkesztőség levélcíme:
zmtehu@gmail.com

Kézirat alakja: Word, 16-os lapszélesség, 12-es betű, szimpla sorköz.

TARTALOM

ŐSTÖRTÉNET (I/2/a-e.) 5

Tűzkő Tamás (Csörög): Az őskori magyarok képviselte ember népesítette be Európát 6

ÍRÁSTÖRTÉNET (I/10/a-j.) 19

Szekeres István (Budakalász): Amikor megszólalnak a régészeti leletek. Kutatástörténeti összefoglalás

Tűzkő Tamás (Csörög): Kevés jeggyel sok értelmet: a többezer éves ősi magyar írás ... 114

Tűzkő Tamás (Csörög): Melléklet: ősi magyar írásemlékek 261

Záhonyi András (Budapest): Antanténusz. Mondóka, halandzsa — vagy sumer–ősmagyar Nap-köszöntő zsoltár? 327

ÍROTT FORRÁSOK, LEGENDÁK (I/10/e.) 332

Z. Tóth Csaba (Pécs): Középkori szövegfordítás: „Szent Brendan apát tengeri utazása” és tanulmány: „Lélekvezetés és világtörténelem” 333

Z. Tóth Csaba (Pécs): A szép óriásnő – egy ír-kelta legenda és szellemtudományos megközelítése 383

NYELVI HAGYOMÁNYOK ÖSSZEVETÉSE (II/16/a) 442

Nógrády Mihály (Ottawa): A kuruc név eredete és jelentése 443

AZ ŐSI VIÁGKÉP ÖRÖKSÉGE (IV/38.) 444

Péterfai János István (Budapest): Tejút Palota. Bevezetés a magyar mitológiába 445

ÖSSZEFOGLALÓ ÁTTEKINTÉS A TÖRTÉNETTUDOMÁNYBAN (VI.) 611

Martina Läubli (Zürich): „A történelem standard verziója téves” – mondja David Wengrow régész 612

TÖRTÉNELMI ALKOTMÁNY, MAGYAR OKTATÁSÜGY (VII/a, c.) 621

Darai Lajos (Kápolnásnyék): Magyar alkotmányos oktatás 622

ALKOTMÁNYOSSÁG ÉS NEMZET (IX. C.) 631

Csihák György (Zürich): Alkotmányjogi helyzetünk 632

Z. Tóth Csaba (Pécs): Újabb észrevételek a Magyar Szt. Korona „életrajzához” — az „égi-földi” Szt. Korona-ünnepek megalapításáért 638

JELENÜNK (X.) 650

Magyaródy Szabolcs (Hamilton, Kanada): Az új micsurinisták 651

Carl Bernstein (New York): A szent szövetség 653

Z. Tóth Csaba (Pécs): A „demokrácia védelmében” – valósággá lett az idézőjel? 663

EMBERTUDOMÁNY (XII/66.) 700

Darai Lajos (Kápolnásnyék): Tudomány-autonómia, kutatási szabadság és az emberiség önrendelkezése – *Gyimóthy Gábor hozzászólásával* 701

MŰVÉSZETÜNK. IRODALOM (XIII/72.) **739**

Szekeres István (Budakalász): „Fiúk! Ne lőjetek!” A békéscsabai Nemzetőrség rövid története. 740

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH): A „köcsög”, avagy a csoda 744

VALLÁSUNK (XIV.) **747**

Valós „vallást”! Javaslat és elvi megfontolások a soron következő népszámlálással kapcsolatban 748

ORSZÁGOK, TÁJAK (XV.) **751**

Garrett Chatfield Pier (London): Japán szent kincsei. Nikko — Tokugawa Ieyasu és Iemitsu szentélyei 752

Z. Tóth Csaba (Pécs): Egy „vádirat” elé. Bevezetés az EIR aktualitásaihoz 767

32. MAGYAR ŐSTÖRTÉNETI TALÁLKOZÓ MEGHÍVÓJA ÉS MELLÉKLETEI (XV.) **858**

MEGHÍVÓ (TERVEZET!) 859

Cser Ferenc (Qeanbeyan), Darai Lajos (Kápolnásnyék): Fontos tudományos tanácskozás elé. 860

Csihák György (Zürich/Budapest): Fejtetőre állt világ 943

Prokopp Mária (Esztergom): Új szempontok a Mohács előtti történelmünk tanításához .. 947

Bérczi Szaniszló (Budapest): A Kárpát-medence szálakból font történelme 955

Timaru-Kast Sándor (Ingelheim): A magyar nép rejtélyes eredete és őshazája 967

E SZÁMUNK SZERZŐI **982**

FÜGGELÉK **983**

Kiadványaink jegyzéke 983

ŐSTÖRTÉNET
(I/2/a-e.)

Tűzkő Tamás (Csörög):

Az őskori magyarok képviselte ember népesítette be Európát

A „finnugor” elmélet

Azzal szeretném kezdeni, hogy tisztázom a „finnugor származás” eredetét. Sokan azt hiszik, hogy ezt az egész mesét a Habsburgok találták ki, hogy néhány karrierista magyaráruló „tudós” és pár – magát magyarnak nevező pribék – Paul Hunsdorfer (Hunfalvy Pál) az „égető”, Jozef Budenz (Budenz József), Jozef Faerber (Szinyei József) és Sajnovits János – felhasználásával kordában tudják tartani a magyarokat. No, hát ez ***nem igaz***!

Az egész 1517-ben (!) kezdődött, amikor Mathias de Miechow krakkói kanonok, egyetemi rektor írt egy kis könyvet – „Tractus de duabus Sarmatijs Asiana: et Europiana et de contentis in eis” – arról a felfedezéséről, hogy a finn és a magyar nyelvben mennyi a hasonlóság. Ezt a pár oldalas füzetecskét megelőzően már az egyik bíboros, bizonyos Æneas Silvius Picolimini, – aki korábban III. Frigyes császár titkára volt – „olvasmányai alapján” állítólag felfigyelt a magyarok és a Don forrásvidékénél élő, a magyarhoz hasonló nyelvű népcsoport kapcsolatára. Bár legkorábbi könyvében csak ázsiai szkíták kegyetlenkedéseiről és ocsmányságáról van szó, de ez alapján a velük azonosított hunok és magyaroknak az Istentől Kapott Királyságát – mármint Magyarországot – és fejedelmeit, népeit is le lehetett járatni. Mindenesetre, amikor 1458-ban II. Pius néven pápává választották, már „hivatalosan” terjeszthette ezt a zagyvaságot, hogy így segítségnek tudja feltüntetni a „vallási vezetést” és végre ki tudja terjeszteni Hazánkra is, a Vatikán vallási köntösbe bujtatott világuralmi törekvéseit! Ezt a „finnugor hivatkozást” Hazánk ellen nagyban segítették aztán a következő évszázadokban olyan nyelvi megfigyelések, mint amilyenekről beszámolt Siegmund Herberstein (1486-1566) osztrák báró; Georg Stiernhielm (1598-1672) svéd polihisztor, Martin Vogel (1634-1675) hamburgi orvos, vagy épp Philipp Johann von Strahlenberg (1676-1747) svéd katonatiszt.

A szláv származású, de magyar állampolgárságú csillagász(!), Sajnovits János, csak – mintegy 200 évvel – később írja meg a „Demostrata Idioma Ungarorum et Lapporum Illem Esse” (Pozsony, 1770.) c. értekezését, amiben a többes szám ragjai alapján tételezte fel a lapp–magyar nyelvrokonságot. Ehhez csatlakozott Gyarmathi Sámuel, aki az igék és a névszók ragozott alakjait, ill. – többek között – a melléknevek középfokát vette alapul, az „Affinitas linguae hungaricae cum linguis fennicae originis grammatice demonstrata” (Göttingen, 1799.) c. művében.

Beregszászi Nagy Pál, az erlangeni egyetem tudós tanára mindezeket cáfolja a „Parallelon inter linguam persicam et magyaricam dictum” (Erlangen, 1794.) c. könyvében, ámde Magyarországon a Habsburg erőszak akkor már majdnem mindent elnémít, ami magyar. De a kiegyezés előtt tíz évvel azért már megjelent az első tiltakozás Mátyás Flórián tollából: „A Magyar Nyelv Finnesítési Törekvései ellen” (Pécs, 1857).

Ez az ***igazság***! a „finnugor elmélet”-ről.

Tehát ezt a több száz éve hangoztatott – és a kereszténység területén jól bevált – „receptet” szedte elő Ferenc József osztrák császár és tette azt a fentebb említett, nem éppen úriemberekkel, „államvallássá”!!!

Most pedig haladjunk tovább!

Tény, hogy a finnugor népek legrégebbi régészeti leletei csak kb. 1400 évesek, viszont a mai napig sem találtak egyetlenegy írásos emléket sem!

A másik probléma az, hogy a „finnugor nyelvcsalád” egymáshoz legközelebb álló nyelveit sem vizsgálták az ún. „összehasonlító nyelvészet” módszereivel – pláne a többit!

Harmadszor: a „finnugor nyelvcsalád” nyelveit nagyjából 22,820 millióan beszélik világszerte. Apró népekről van szó, közülük kimagaslóan sokan – mintegy 5,5 millióan – csak a finnek vannak, de ők az ún. „balti-finnághoz” tartoznak. Az ún. „ugor ágat” két nép képviseli, összesen 14,016 millió lélekszámmal; amiből 16.000 (!) az ugor ajkú és 14 millió a magyar! Amint látható, az ugor nyelven beszélők kb. ezredannyian vannak, mint mi magyarok. Kérdem én: Akkor mitől „ugor ág” és miért nem „magyar ág”?! Arról már ne is beszéljünk, hogy az „összes finnugor nyelven” beszélő embernek, több mint a 60%-a magyarul beszél. Tehát feltesszem még egyszer a kérdést:

Mitől „ugor ág”, mitől „finnugor nyelvcsalád”?

Jelenleg „…az uráli/finnugor nyelvrokonság hirdetői, több mint másfél évszázadnyi tudományos kutatómunka ellenére sem tudnak felmutatni egységes, széles körben elfogadott bizonyítékot, sem a finnugor nyelvek leszármazási rendjét és annak időrendjét, sem az e nyelveket beszélő népek őstörténetét illetően, ami azt is jelenti, hogy a magyar nyelvnek az uráli nyelvek közt elfoglalt pontos helye is tisztázatlan.” (https://hu.wikipedia.org/...)

Vizsgáljuk most meg ezek tükrében, hogy mi alapján sorolnak egyes „tudósok” közéjük bennünket. (Pláne úgy, hogy a külföldi egyetemeken már régen elvetették eme nézetet!)

A legújabbkori genetikai kutatások megdöbbentő eredményeket hoztak. A vizsgálatok alapján megállapították a kontinentális alapgént (Eu19). Ez, a gén azon részei közé tartozik, ami a különböző rasszok keveredése ellenére sem változik! Ha már meghatározták ezt az alapgént, akkor meg is nézték, hogy Európa népeiben milyen arányban található meg. Az átlagos előfordulás 10-15% között mozgott, de például a finnekben csak 9% az előfordulás aránya a népességen belül! A magyarság ezt a gént több mint 60%-os arányban hordozza. Az Eu18 a másik alapgén, ami – állítólagos ősünkhöz – a Cromagnon-A-hoz köthető. Ez a magyar lakosságban több mint 13%-ban megtalálható. (Csak halkan jegyzem meg, hogy Hideo Matsumoto professzor vérvizsgálatai alapján a belső-ázsiai származás is elvethető, hiszen az ott annyira jellemző markerek a magyar lakosság mindössze 4%-ában fordulnak elő! Itt utalnék még Naddeo professzor megállapítására is.)

1994-97 között több kormányközi együttműködés keretein belül, genetikai vizsgálatokat végeztek az ún. „finnugor nyelvcsaládon” belül. Dr. Béres Judit és munkatársai 16 ma élő eurázsiai etnikumban végeztek mitokondriális-DNS és Y-kromoszóma polimorfizmus vizsgálatokat. Ezt így összegzi: „Elemeztük az úgynevezett intergénikus 9-bp deléciót, ennek megléte vagy hiánya szintén perdöntő származási szempontból. Az ázsiai eredetű 9-bp teljesen hiányzott a hazai populációból. Az ázsiai M haplocsoport jelen volt a finnekben, az erzákban és a lappokban, de egyetlen elemzett magyar egyénben sem. … Egy másik marker (TAT) 8-63% közötti gyakorisággal van jelen a finnugor populációban, bennünk, magyarokban viszont egyáltalán nem található meg.”

Tudomásom szerint a vizsgálat eredményeinek publikálása után, a finnek hivatalosan is változtattak az oktatási rendszerükön és már nem tanítják a finn-magyar rokonságot!

Ornella Semino és 16 genetikus munkatársa közös közleményt tettek közzé, a Science c. tudományos szaklap 2000. november 10-i (vol. 290.) számában. A több évig tartó, populációgenetikai vizsgálataik alapján közzé tették az európai népek genetikai rokonságát. A magyarság genetikai térképe alapján a következő megállapításokat tették:

1. A magyar nép ősei a napjainktól számított 40-35 ezer évvel ezelőtt Európában elsőnek megjelent europid őstelepesek között voltak.

2. A magyar nép populációgenetikai szempontból ma Európa egyik legkarakterisztikusabban elhatárolható népessége (amire az Eu19 haplotípus a magyarokban legmagasabb százalékarányban kimutatható jelenléte utal).

3. A magyar nép legközelebbi – genetikai szinten igazolható – rokonai a lengyel, az ukrán, továbbá a horvát nép. (És ez történetileg is igazolható!)

Ezekről a tényekről tesz említést Czeizel Endre, *A magyarság genetikája* c. könyvében. „A magyar férfiak 60 %-a az Eu-19-es – őskőkorszakbeli – ősapa utóda. A magyar férfiak további 13,3 %-a az Eu-18, 11 %-a az EU-7, és 8,9 %-a az EU-4 ősapa utóda. Mindez azt jelentheti, hogy a jelenlegi magyar férfiak 93,3 %-a négy ősapától ered, és 73,3 %-a már az őskőkorszakban itt élt férfiak utódja" (im. 235. oldal, 3. bekezdés).

Róna-Tas András, a szegedi urál-altáji tanszék vezetője és professzora azt állítja, hogy a nyelvrokonság csak abban az esetben fogadható el, ha a vérségi rokonság is fennáll! Igenám, de a „legközelebbi nyelvrokonaink" – a vogulok és az osztjákok – mongoloid fajtájúak! Reguly Antal járt közöttük és teljes mértékben visszautasította a rokonságot, ugyanúgy, mint Jankó János, a Zichy Jenő vezette kutatóút nyelvésze.

Paul Topinard francia antropológus, 1881-ben kiadott első antropológiai kézikönyvében ezt írja: „Mai napság a műveltebb magyar családok arcvonásai a legszebbek közé tartoznak egész Európában. A közepesnél valamivel nagyobb termetű, jól megtermett testalkatúak, szabályos arcvonásúak, barnás vagy fehéres bőrszínűek, barna hajúak és szeműek… antropológiai szempontból az eddigi adatok a finnekkel való rokonság ellen tanúskodnak…"

Henkey Gyula antropológus, a kecskeméti Forrás 1981. májusi számában közzétett tanulmányának – *Magyarország mai lakosságának embertani vizsgálata és a magyar őstörténet* – befejező részében ezt írja: „A honfoglalók között Lipták Pál által 12,5%-ban kimutatott uráli típus gyakorisága ma a 0,1%- ot sem éri el."

Cser Ferenc (*Gyökerek.* Melbourne, 2000. c. könyve) szerint: „Childe írja a 'Dawn of the European Civilization'-ben, hogy a Kárpát-medencében élő őslakosok az ún. szögletes fejű, robosztus, mesocephallic (közepes koponyájú), széles járomcsontú, rövid és egyenes orrú rasszhoz tartoztak és ez a rassz nem tűnt el akkor, amikor az i. e. VII. évezred derekán Anatóliából – vagy egy közbenső helyről, mondjuk a Fekete-tenger éppen feltöltődő medencéjéből – egy másik rassz betelepedett a Tisza és a Körös partjára és meghonosította a gabonatermelést, hanem kb. egy évszázad alatt átvette és honosította azt a kultúrát. Ennek embertani hovatartozása nem ismert, mert nincsenek csontleletek. Ezt Gimbutas is megerősítette kiemelve, hogy ez a 'local (helyi) cromagnon' és szerinte ez a rassz lesz később a szalagdíszes, ill. kottafejes kerámiát művelő kultúra hordozója."

Tehát már 1957-ben egy ***őshonos*** népről beszéltek a tudományos berkekben, amit később Marija Gimbutas (1982 és 1991) – és nem csak ő – megerősít. A továbbiakban a szerző – tiszta antropológiai alapon – bizonyítja, hogy ez a „local cromagnon" (az ún. Cromagnon-B, az Eu19 haplotípus hordozója!) nem más, mint a kihaltnak vélt neandervölgyi és a cromagnoni egybeolvadása. Azé a neandervölgyié, akiről szinte semmit sem tudunk, csak azt, hogy agytérfogata közel akkora volt, mint a ma élő embernek – több mint 1400 cm^3! (A jelen emberének 1450 cm^3.) És mindez itt ment végbe a Kárpát-medencében, azon belül is nagyrészt a Miskolci-medencében és az erdélyi Kárpátokban.

2010-ben Joshua Akey, a Washingtoni Egyetem (Seattle) kutatója és társai elkészítették a neandervölgyi teljes genetikai térképét. Összevetették a ma élő emberével és azt találták, hogy – Afrikát kivéve – mindenkiben található neandervölgyi DNS, ami a teljes genom mintegy 2%-a. Kutatásaik alapján kijelentették, hogy a kereszteződés, mintegy 60 ezer évvel ezelőtt jöhetett létre. Ezzel a felfedezéssel alátámasztották nagy elődeik állításait. 2014-ben Joshua Akey és társai több mint 700 mai vérmintát megvizsgálva újabb felfedezést tettek, miszerint a neandervölgyi genomjának 30%-a örökítődött át a ma élő emberbe. De ez Amerika, térjünk vissza Európába!

John Baldwin írja a Pre-Historic Nations-ben: „Azok, akik ezt a témakört gondosan tanulmányozták, általában megegyeznek abban, hogy az a fajta, melyet Európában a ***magyarok*** …

képviselnek, az őskorban majdnem az egész európai kontinenst benépesítette." (New York, 1971.)

Ezek után az sem meglepő, hogy Robert Ardrey a 350 000. születésnapját ünneplő Vértesszőlősi Samut, „Early Hungarian"-nek szólította! (The Hunting Hipothesis, New York, 1976.)

Kb. 45 ezer évvel ezelőtt jelent meg az Istállóskőn a Homo Sapiens Fossilis (modern ember). (Aurignacinak is nevezik, bár névadó helyét csak ~5000 évvel később érte el.) Mint a latin neve is mutatja, ez az ember már elsősorban csonteszközöket használt, ettől számít „modern" embernek. Az aurignaci ember elterjedt egész Európában, a Pireneusoktól a Kaukázusig. Ennek az emberfajtának tulajdonítják az *M173 (Eu 18)* jelű mutációt, amelytől származtatják az *M17 (Eu19)* genetikai jelűt. Ezek létrejöttét úgy képzelik el, hogy az aurignaci ember utódai, a gravettiek elkeveredtek a helyben talált neandervölgyiekkel, így Nyugat-Európában létrejött a Cromagnon-A, míg Közép-Európában a Cromagnon-B embertípus. Ezt az álláspontot megerősíti – többek közt – Erik Trinkhaus, a St. Louis-i Washington Egyetem kutatója és a lipcsei Max Planck Intézet is. Igenám, de a két térség emberanyaga sem volt egyforma. Gáboriné Csánk Vera írja erről, hogy a '80-as évekig, mintegy 150 teljes neandervölgyi csontvázat találtak a régészek világszerte. Ezek közül azonban mindössze 3-4 az olyan robosztus, vastag szemöldökű, majomszerű, mint az a bizonyos Neander-völgyben talált csontváz. Az összes többi a mai emberhez jóval közelebb álló, „kifinomultabb csontozatú" volt!

Kb. 15 ezer évvel ezelőtt véget ért a würm, az utolsó jégkorszak és megkezdődött a felmelegedés. A rénszarvasok és velük együtt a gravetti vadászok is északi irányban elhagyták a Kárpát-medencét, az őslakosok pedig elkezdtek áttérni a vadászatról az állattenyésztésre, a gyűjtögetésről a földművelésre. A folyamat eleinte elég lassan haladt, de aztán felgyorsította Anatólia felől bevándorló, földműves népesség, amely létrehozta a Körös–Maros kultúrát és kiterjesztette a földművelést, valamint bevezette a kerámiakészítést. (Ezek a délkeletről érkezők hordozták az Eu4-es haplotípust.) De az őseink sem voltak restek! Nemcsak átvették, de tovább is fejlesztették az új módszereket. Feltalálták az ekét és megteremtették a „vonaldíszes kerámiát".

Childe azt is leírta a The Danube in Prehistory (1929.) c. művében, hogy: „A Kárpát-medence volt a szarvasmarha európai háziasításának gócpontja, mert a vad őse itt élt a legnagyobb számban. A sertés helyi vad őseinek háziasítását a Kárpát-medencéből, főleg a bronzkorból lehet kimutatni."

Ez a kultúra már központifűtéses téglaépületeket emelt (lásd Erősd), a gazdálkodási körzetekben pl. az Alföldön vályogfalú kisházakat, a Dunántúlon ún. „hosszúházak"-at (20x8-10 mes, gerendaházakat) épített. A ridegtartás is ekkor kezdődött, hiszen ezzel lehetett megtartani a jószág ellenállóképességét a betegségekkel szemben. Ez a módszer biztosította évezredeken át a magyar hús kiváló minőségét!

Heinrich Würm megállapította, hogy a Kárpát-medencében a gabonafélék kinemesítése az őscirokból i. e. 6000-ben már befejeződött. Állítását alátámasztják a gabonatermesztéshez szükséges kőszerszámokat előállító ipartelepek feltárásai és azok kormeghatározásai Tarcal, Tokaj, és Csitár térségében.

Kb. 6800 éve megkezdődött a kirajzás a Kárpát-medencéből, Nyugat-Európa és az Ural felé. A nyugat felé vándorlók elárasztották Európát és kulturális robbanást hoztak létre. A helyi népesség nekik köszönheti a földművelést, a házépítést, a temetkezést, a kifinomult fazekasságot és a magas színvonalú kőmegmunkálást is.

Anne Morelli belga őstörténész így ír egyik könyvében: „Ugyanis a legrégibb időkben nomádok vándoroltak ide-oda Belgium területén. Ezeknek a nomádoknak a neve ma még ismeretlen, de Kr. e. 5250-4900 között magyar földmíves csoportok vándoroltak be Belgium területére a Balaton környékéről és Dél-Magyarországról." (Lásd még Hugh Hencken és T. Douglas Price munkáit.)

A keleten letelepedett kivándorlók létrehozták a Cucuteni (Kukutyini) kultúrát, ami a következő évezredekben egészen az Uralig nyomult. Később a telepesek egy része – keveredve a

helyiekkel – észak felé vonult. Ezért is közeli rokonaink az ukránok és a lengyelek. (Bővebben a honfoglalás történelmében, ill. Arthur Koestler: *A tizenharmadik törzs* és Blagoje Govedarica: *Jogar-hordozók – a sztyeppék urai* c. művekben.)

Grover S. Krantz kijelentése is ezt erősíti meg: „Általában azt állítják, hogy az uráli magyarok egy bizonyos keleti pontról vándoroltak Magyarországra a Kr. u. IX. században. Ehelyett én úgy vélem, hogy az összes egyéb uráli nyelvűek terjeszkedtek kifelé Magyarországról az ellenkező irányba és egy sokkal korábbi időben…"

Egy másik cikkében pedig így ír: „… az uráli nyelvek elterjedésére csak egy lehetséges magyarázat marad, hogy a nyelvcsalád Magyarországról ered és innen terjedt el az ellenkező irányba. Ez nem jelent komoly problémát, ha az eredetet és elterjedési idejét a legkorábbi újkőkorra tesszük. Ha mindez igaz, akkor ez azt jelenti, hogy az összes helyben maradó európai nyelv közül gyakorlatilag a magyar a legrégibb."

De haladjunk tovább!

Amint láthatjuk, a genetika és az antropológia szerint ***sem*** vagyunk rokonok a „finnugorokkal". Michaelangelo Naddeo olasz kutató szintén ezt a nézetet vallotta, sőt, előadásaiban ki is jelentette, hogy ***a magyar Európa őslakossága***! (Ezt a nézetet Childe és Sachermeyr is osztotta.)

Ezek szerint az ősiség tisztázott, de vessünk még néhány pillantást az ún. „rokonságra", hiszen ez a kis írás pont erről szólna.

Mit mond erről a nyelvészet?

A „Nyelvek Cambridge Lexikona" úgy véli, hogy a használt hangok – amiket a betűkkel fejezünk ki – nem a nyelvekre, hanem a földrajzi területekre jellemzőek. A magyar nyelv több hang találkozási pontján található, földrajzilag óriási távolságra az ún. rokonaitól és ez hangkészletén is erősen meglátszik. (Csak halkan jegyzem meg, hogy ez nem „több hang találkozási pontja", hanem ***a kiindulási pont.*** Bármilyen irányba indulva azt tapasztaljuk, hogy elfogynak, kikopnak a hangok a nyelvekből. Ez természetes! Ahogy távolodunk a tűztől – egyre hidegebb lesz.)

Morris Swadesh és Robert B. Lees az észak-amerikai indián nyelvek vizsgálata közben megállapította, hogy ezerévenként nagyjából 14 szó kopik ki egy száz szót tartalmazó készletből. A kikopás sebességét ezért egy egyszerű függvénnyel lehet megközelíteni: $N(t) = N(0)*0.86t$

Ez egy ún. exponenciális függvény és azt jelenti, hogy az eredeti szókészlet eleme évezredenként (t) 14%-al csökkenve változik. Pl. az eredeti 100-ból az első évezred végére 86, a másodikra 74, a harmadikra 64 marad és így tovább. Ez alapján a finnekkel legalább 12-14 ezer éve, a vogulokkal és az osztjákokkal 7-9 ezer éve nem élünk együtt. (A sumérrel sem jobb a helyzet, hiszen ez alapján tőlük 9 ezer éve váltunk el. A baj csak az, hogy az ő kultúrájuk 6 ezer éve jelent meg a történelem színpadán!)

Hans Krahe még 1957-ben kijelentette: „A nyelvcsaládfa-elmélet mindennemű belőle adódó következtetéssel együtt már rég a múlté."

László Gyula 1981-ben így fogalmazta meg a véleményét: „Az egy magból való szétrajzás elméletének nagy gátja, hogy akarva-akaratlanul olyan népesedési képben gondolkozik, amilyen nem volt a halász-vadász időkben... Újabban egyre több meggondolás hangzik el azzal szemben is, hogy nyelvtudományunk túlságosan bezárkózott a finnugor nyelvek körébe, s mindent abból igyekszik megoldani, pedig szélesebb kitekintéssel történetibb eredményekhez jutna."

Részlet a „Finnugor elmélet alkonya" c. egyetemi jegyzetből: „A XIX. századi nyelvészet az egy nyelvcsaládba sorolt nyelveket egy föltételezett és rekonstruálhatónak hitt 'alapnyelvből' eredeztette a hangtörvények (a szabályosnak feltételezett hangváltozások) alapján. A létező hangpárok ugyan nem feleltek meg kifogástalanul az íróasztal mellett kitalált szabályoknak, de ha a kivételektől nagyvonalúan eltekintettek, a 'szabálynak' megfelelő hangváltozásokat már fel

lehetett mutatni az elmélet bizonyítékaként. A tévesen értelmezett és meghamisított hangmegfelelések alapján 'rekonstruált', a valóságban azonban sohasem létezett 'alapnyelvekből' levezetett rokon nyelveket ezt követően nyelvcsaládként tárgyalták. Az egész téveszme-rendszer megkoronázásaként a nyelvcsaládokat a nyelvek szövevényes kapcsolat rendszerének kifejezésére alkalmatlan fa struktúrával ábrázolták. Ezáltal létrejött egy könnyen áttekinthető, megérthető és oktatható elméleti modell, amelyhez 'bizonyító' erejű példák sora mutatható fel. Ez az inkorrekt eljárás a tudományosság látszatát kölcsönzi a módszernek mindazok előtt, akik az elhallgatott nehézségek és elvi megalapozatlanságok áttekintésére nem képesek. Azaz a rendszer elfogadtatásának súlyos feltétele van: le kell tagadni, el kell hallgatni vagy alá kell becsülni a kivételeket, az elméletet nyilvánvalóan cáfoló körülményeket (például az alapnyelv rekonstrukciójának elvi hibáit)… A logikus, ám téves modell a nyelvek nem mindig áttekinthető világában csődöt mondott. Nyilvánvalóvá téve, hogy a végiggondolatlan elméletek kényszerzubbonyát nem lehet büntetlenül ráhúzni a valóságra... A kivételek miatt az elmélet rendszeres magyarázatra és korrekcióra szorul. A nyelvcsaládok mesterségesen kreált határain túlnyúló nyelvi jelenségek miatt tilalmak felállítására van szükség. A történelmi prekoncepcióba nem illő és a hangtörvényeket cáfoló esetek miatt 'rokontalan szigetnyelvek' kijelölésére kényszerült. A finnugorizmus 'eredményeit' a tudományos életben és az oktatásban gyakran csak hatalmi eszközökkel lehet elfogadtatni. A kezdetben egy nyelvcsaládnak tartott urál-altajiakat szét kellett választani külön uráli és külön altaji nyelvcsaládra, de később az altajiakat is ketté kellett választani. Kiderült ugyanis, hogy a török–mongol nyelvtani és szókészleti egyezések meglehetősen újkeletűek; a mongolok kb. ezer évig tartó török megszállása idején keletkeztek. S nincs semmi garancia arra nézve, hogy a finnugor nyelvekben tapasztalható párhuzamok magyarázata nem hasonló történelmi együttélésnek (felülrétegeződésnek, areális nyelvi kapcsolatoknak) köszönhető… A ma rokonnak tekintett nyelvek kialakulhattak szomszédos, de eredetileg egymástól idegen nyelvek areális nyelvszövetségeként is."

Mór Elemér kutatásai szerint „A finnugor nyelvek valóban igen távol állnak egymástól, közöttük kölcsönös érthetőségről még a szűkebb értelemben vett kisebb nyelvcsoportok nyelveinél sem beszélhetünk".

Franz Altheim álláspontja az, hogy „a történelmi kezdeteknél mindenhol nyelvi és nyelvjárásbeli sokrétűséget találunk. Csak bizonyos történelmi események során váltak egyes nyelvi vagy nyelvjárási csoportok dominánssá, s sikerült a sokrétűséget az egységesség javára megszüntetni".

Götz László így fogalmazta meg 1994-ben a nyelvcsaládfa-elméletek hibáit: „A jelek tehát arra mutatnak: a finnugor nyelvek esetében nem valamiféle eredeti egységes ősnyelv szétágazásáról van szó, hanem ellenkezőleg, sok kis törzscsoport eredetileg eltérő nyelveinek fokozatos kiegyenlítődéséről, bizonyos mértékű egységesedéséről."

Ami az ún. „finnugor" népek esetében azt jelenti, hogy a nagy területeken élő, de – épp a hatalmas távolságok miatt – egymástól elszigetelt közösségek különféle nyelveit egy velük kereskedelmi kapcsolatba kerülő, magasabb kultúrfokon álló nép nyelvének hatása egységesítette. Ennek folyománya, hogy egy nagyobb területen is megértett összekötő nyelv alakult ki, aminek töredékeit fölfedezve – tévesen – egy nyelvcsaládba sorolták mind a primitívebb, mind a fejlettebb népet. A téma egyik nagy szakértője a következőképpen ír erről:

„A finnugor hangkészletből hiányoznak a következő magyar fonémák: á, é, cs, gy, i, ly, ny, ó, ő, sz, ty, ú, ű, zs… tehát összesen 14 hang és a finnugor nyelvek igekötővel sem rendelkeznek." (Björn Collinder: *Comparative Grammar of the Uralic Languages.* Stockholm, 1960.)

Daniel Abondolo szerint: „... a hagyományos uráli nyelvi családfa kulcsfontosságú ugor ágát még sohasem rekonstruálták, mivelhogy a magyar nyelv gyökeresen különbözik alaktanában, szókincsében és hangtanában a feltételezett testvérnyelvektől..." (In Bernard Comrie (szerk.): *The Major Languages of Eastern Europe.* London, 1987., 185. oldal és *The Uralic Languages.* Routledge Language Family Descriptions. London, 1998., 428. oldal)

Angela Mercantonio is részletesen foglalkozik a témakörrel. „…a hagyományos uráli elmélet egy sor olyan feltételezést tartalmaz, amelyek alaposabb vizsgálat után hamisnak, a konkrét tényekkel ellentétesnek bizonyulnak. … A szóban forgó népcsoportok lényegében őslakosok, és a kimutatható néhány népmozgás, a nyelvészeti modell által feltételezett irányhoz képest egyértelműen ellentétes irányba történt, vagyis délnyugatról északkelet felé.” (Angela Mercantonio: *A történeti nyelvészet és a magyar nyelv eredete*. 2006., 205. oldal. Lásd még Krantz megállapítását.)

A finnugor alapnyelv létezését a finn (!) tudósok egy része is tagadja. Mi több, az elmúlt 40 évben számos tanulmány jelent meg Észtországban és Finnországban, amely támadja az urali elméletet.

Vilkuna Kustaa finn nyelvész szerint: „A népek kapcsolatáról, útjáról nem lehet egyszerűen azt mondani, hogy közös nyelvet beszéltek, aztán az egyik erre ment, a másik arra.”

Karl Fredrik W. Meinander, a híres finn régész pedig így fogalmaz: „Szerintem semmiféle közös népről, finnugor népek családfájáról nem lehet beszélni.”

És még egy apróság. Az ún. finnugor világban a rovásírás ismeretlen!

Erről ennyit!

A „turáni” elmélet

Vámbéry Ármin (Hermann Wamberger) 1869-ben adta ki munkáját „*Magyar és török-tatár szóegyeztetések”* címen. A könyv szerint a magyar finnugor eredetű nyelv, később kapcsolatba került türk (ó-török) nyelvekkel, melyektől rengeteg szót átvett. A mű nyomán kirobbant az „ugor-török háború” néven elhíresült nyelvtudományi vita.

A vitában – többek között – Vámbéry véleményét osztotta Szentkatolnai Bálint Gábor is, aki akkor még az MTA hűséges és lelkiismeretes kutatója volt. Egyik kiküldetése alatt, Szentpétervárott (1874) értesült az Orchon és Jenyiszej vidékén talált „irottas kövek”-ről, ezért Budenzéktől „*székelybetűs lajstromot*” kért. Megkapta, de az Akadémia nagyjai már ekkor „eszelős”-nek bélyegezték. Később a zaklatások és az üldöztetés elől (1879-ben) emigrálni kényszerült.

Sajnos Bártfai Szabó László leveleiből tudjuk, hogy nem csak Bálint tanulmányát égette el Hunsdorfer, ezt még sokszor megtette! Vagy éppen talpnyalóival égettette el a kutatását zavaró, az Akadémiához beküldött dolgozatokat. Ma már az is tudott dolog, hogy Vámbéry kéziratait – amelyeket a kutató halála után nyomatott ki az Akadémia – a „főkönyvtáros” írt be a szerző véleményével teljesen ellentétes részleteket!

De térjünk vissza az „*ugor-török háború*”-hoz! Bár a „háborúban” akkor Vámbéry alulmaradt a finnugoristákkal szemben, azóta is sokan erre a műre alapozva hangoztatják az ún. „turáni származást”.

Újabban már „kialakult” egy „Ural-Altaji nyelvcsalád”, csakhogy a finn-ugor-magyar-türk nyelveket egy újabb kalapba – egy jóval nagyobba – bele tudják kényszeríteni. Az elmélet mellett szólnak a nyelvszerkezeti, nyelvtani hasonlóságok és bizonyos szókincsbeli egyezések. Az érvek között szerepel még a magyarság belső-ázsiai, turáni kulturális kapcsolatai, a zenei, a néprajzi és az életmódbeli párhuzamok, továbbá történeti hagyományaink hun-magyar azonosságtudata. És most következzenek azok, akik ebben a témában alkottak – a teljesség igénye nélkül: Benkő Mihály, Cey-Bert Gyula, Kiszely István, Kovács Ágnes, Márlaky Jerney János, Stein Aurél, Szádeczky-Kardos Lajos, Széchenyi Béla, Zichy Jenő.

A modern nyelvészet már „elismerte”, hogy bármelyik két nyelv között kimutatható min. 8%-os egyezés, köszönhetően az interkulturális kapcsolatoknak. De még az is előfordulhat, hogy ennél többről van szó! Figyelembe véve az írás kialakulását meg elterjedését, és hozzávéve, hogy a turk nyelvek, csak mintegy 3000 éve alakultak ki, ez a rokonság nem közelebbi, – a legjobb esetben sem – mint a szépszülői szint!

Nézzük meg a **Bretagne**-i népviseletet az ábra bal oldalán: mintha **Kalotaszegen** járnánk. A néprajzi hagyományaink töredékei, motívumai világszerte megtalálhatók, még olyan kultúrákban is, amik homlokegyenest különböznek a miénktől. Nos, a történeti hagyományok:

A Kárpát-medencébe több évszázadon át özönlöttek a türk népek. Az első két hullámban a szkíták érkeztek az ún. „*Kurgán-műveltség*”-gel több ezer évvel időszámításunk kezdete előtt. Aztán jöttek a hunok, majd az avarok és végül Árpád turkjai – hogy csak a legfontosabbakat említsem a 29 hullámból. Ezek jelentős része – az itteni birodalmuk összeomlása után – egy vargabetűvel, a Balkánon át vissza is tért Ázsiába. Mivel ittlétükkor – jó pusztai szokás szerint – a két nép között vérszerződés is köttetett, ezek a néptöredékek „joggal” hirdették a rokonságot velünk. Ráadásul ittartózkodásuk századai alatt, nagy valószínűséggel létrejött egy ún. átadó nyelv – mint az akkád volt a semita és a folyamközi népek között – amit távozásukkor „magukkal vittek”. Ezért találhatók meg ősi szavaink a türk nyelvekben – s nem fordítva!

Legutóbbi ilyen „rokonok” a törökök voltak, akik a mai napig a 150 éves török uralmat úgy tanítják, mint „amikor a két testvérnemzet újra egyesült”. Figyelembe véve uralkodói szokásaikat – márminthogy az új uralkodó megfojttatja testvéreit és féltestvéreit – örüljünk, hogy „enynyivel” megúsztuk!

A „turáni elmélet” egyik legfontosabb érve a hunmagyar nemzettudat. De ez csak a XI-XII. századtól lett ráerőltetve az egyszerű népre, mint a jogfosztottság, a kereszténység vagy a latin nyelv és ABC használata. Ilyen vagy ehhez hasonló alapon rengeteg néptöredék vallhatja – és vallja is – magát hun leszármazottnak az Atlanti-óceántól a Csendes-óceánig.

Hogy csak a két legismertebb népcsoportot említsem: a Dél-Svájcban levő Val d'Anniviers-völgy lakóit és az Észak-Kasmírban élő hunzákat.

A következő képeken a hunza nők három korosztálya látható. Arcukat nézve, bármelyik magyar település utcáin találkozhatnánk velük – de ez még nem jelenti azt, hogy rokonaink lennének!

Viszont Kínában (Belső-Mongóliában), Nepálban, Észak-Afrikában (és még sorolhatnám!) élnek olyan népek, akik magyar(!) leszármazottnak vallják magukat. Velük senki sem törődik, pedig ők büszkék ránk! És még genetikailag is rokonaink!

És végül pedig Matsumoto Hideo vérvizsgálataira utalnék, ami alapján a belső-ázsiai származás is elvethető, hiszen az ott annyira jellemző markerek a magyar lakosság mindössze 4%-ában fordulnak elő!

A „sumér elmélet”

Az első, a témában megjelent művet, Somogyi Ede írta, *„Szumirok és magyarok”* címmel 1903-ban. Somogyi munkáját Varga Zsigmond folytatta, akit „1920. május havában a MTA a szumir kérdés egybeállításáért és a szumir nyelvtan feldolgozásáért a Fáy-jutalomra érdemesítette. E pályadíjnyertes mű teljesen modernizálva „*Ötezer év távolából*” címmel Debrecenben 1948-ban megjelent, tehát hozzáférhető. A szerző a fenti mű kiegészítéséül „Szumir (babyloni) örökség az uralaltáji népek vallási életében” cím alatt 1925-ben megjelentetett egy 110 lap terjedelmű (különnyomat, a Theologiai Szemle 1925. húsvéti számából) tanulmányt, mely a vallásos fejlődés közös alapelemeit szólaltatja meg a szumir-ural-altáji ősrokonság ténye mellett.” (Varga Zsigmond: *Az ösmagyar mitológia sumir és ural-altaji öröksége* i. m. 8. o. alja). A tőle megszokott alapossággal „vizsgálta meg a kérdést, mindazt elolvasva, amit addig (1942) a témára nézve közrebocsátottak.” (Baráth Tibor: *A magyar népek őstörténete I.* 93. o.) A Világháború után Bobula Ida volt az, aki a *„Sumír rokonság”* c. művében (1960) folytatta a sumér-magyar nyelvrokonság kutatását.

De már előttük voltak célzások, méghozzá külföldről! Tudományos berkekben köztudott, hogy a sumér nyelv megfejtése akkor vált lehetségessé, amikor egy emigráns magyar püspök is bekapcsolódott a kutatásba. Rónay Jácint, aki az 1848-49-es magyar szabadságharcot, mint tábori pap szolgálta. 1850-ben, Oxfordban, a székely rovásírás és magyar nyelv ismertetésével segített Henry Creswicke Rawlinsonnak a *Behistuni felirat* sumér részének megfejtésében. (Nem volt nehéz szótérteniük egymással, hiszen mind a ketten szabadkőművesek voltak!) Az 1850-es évek elejére mások is bekapcsolódtak az ékírások kutatásába. Az ír Edward Hinks és a francia Jules Oppert tüntették ki ebben magukat, mint az új tudományág megalapozói. Ha Rowlinson magyar asszisztensét említettem, hálátlanság lenne megfeledkezni Mátyás Flóriánról, aki viszont Oppert munkáját segítette. A világ nagy érdeklődéssel fogadta a hírt a hajdanvolt csodálatos műveltségű népről. Oppert „sumér"-nak nevezte el Mezopotámia őstelepeseit, míg Rawlinson a nyelvükben szittya (skytha) nyelvet vélt felismerni. És ekkor jött a meglepetés: kiderült, hogy ennek az ősi műveltséget alapító népnek a nyelve nem indoeurópai vagy szemita – mint azt föltételezték – hanem turáni, azaz urál-altáji és ezek között is a magyarhoz áll a legközelebb.

Ez a „felismerés" odáig jutott, hogy a XIX. század nagy nyelvészei – Archibald H. Sayce, Eduard Sayous, Francois C. Lenormant – Hazánkba utaztak és megtanultak magyarul, hogy nyelvünk ismerete segíthesse őket munkájuk során!

1870-ben Sayce professzor megfejti az első egynyelvű sumír szöveget, és annak nyelvtani elemzését is a szakma elé tárja. Szerteágazó nyelvészeti összehasonlítást végez, amelynek során a turáni népek nyelveinek a sumírral való rokonságát vizsgálja. Legközelebbi összefüggéseket a magyar és a baszk nyelvvel találja, ezért eljön a Magyar Királyságba, hogy megtanuljon magyarul. A későbbiekben is a magyart tartotta a leghasznosabb segédeszköznek a sumér nyelv olvasásához.

Lenormant alapos ember lévén, mélyrehatóan tanulmányozta a magyar hangtörténetet, amelyhez felhasználta a *Halotti beszéd*et, a *Szent Margit legendá*t és a *Huszita Magyar Bibliá*t is. 1873-ban rendszerezi és összeállítja az első teljes sumér nyelvtant, majd elvégzi a sumér és az altáji (turáni) nyelvek nyelvtanának és szókincsének részletes összehasonlítását, bizonyítva rokonságukat. Ezeket az eredményeket – még abban az évben – a szintén francia Sayous megerősíti. Sayous 1869-ben és 1896-ban járt Hazánkban és megtanult magyarul. Munkássága elismeréseként a Kisfaludy Társaság tagjái sorába választotta.

1875-től Lenormant már határozottan hirdette, hogy az „írásfeltalálók nyelve" a magyarhoz áll a legközelebb, ezért hogy tökéletesítse magyar nyelvtudását, ő is Magyarországra utazott. *„A káldeaiak ősi nyelve és a turáni nyelvek"* c. könyvében a hangtantól kezdve a főnévragozásig majdnem teljesen a magyar nyelv szerkezetére, logikájára és kiejtésmódjára támaszkodva folytatta a sumér és turáni a nyelvek összehasonlítását. Ő volt az, aki a magyar hangzóhasonulás törvényeit megállapította a sumérban is. Ide tartozik az is, hogy Magyarországon négy nyelvjárás volt ismeretes. Ebből az „U"-zó már megszűnt. De tanúja a *Tihanyi Apátság alapítólevele*, a *Halotti Beszéd* és néhány I. András korabeli ima is – és ez mutatja a legtöbb hasonlóságot a sumér nyelvvel.

De a folyamatnak nincs még vége! 1953-ban Anton P. Deimel, a római Institutum Biblicum igazgatója, a *Sumerisches Lexicon* szerzője kijelenti Bobula Idához írt levelében: *„A legkisebb aggályom sincs a magyar–sumír rokonság elfogadására."*

Az elmúlt évtizedekben (100 évben!) rengeteg felkérés érkezett külföldről, hogy segítsük a sumér nyelvkutatást, de az MTA a füle botját sem mozdította a felkérésekre, így hát a felkérések is szép lassan elmaradoztak.

Azóta is sok magyar kutató foglalkozott/foglalkozik a kérdéssel. Álljon most itt egy felsorolás – előre is megkövetve azon sokakat, akiket kihagytam: Badiny Jós Ferenc, Bárczy Géza, Bíró József, Csőke Sándor, Csengery Antal, Erdélyi István, Ferenczy Géza, Fischer Károly Antal, Galgóczy János, Giesswein Sándor, Gosztonyi Kálmán, Götz László, Halász Ágoston,

Harmatta János, Marton Veronika, Mátyás Flórián, Novotny Elemér, Oláh Béla, Osetzky Dénes, Padányi Viktor, Zakar András… Könyveik egytől-egyig kitűnő művek, érdemes őket elolvasni.

Viszont alapvetően abban látom az elmélet egyik gyenge pontját, hogy a sumér nyelvet egységesként kezeli, holott 9(!) nyelvjárása ismeretes (eme-ku, eme-gal, eme-sal, stb.), de a felszínre került hasonlóságok és egyezések így is döbbenetesek!

A másik ilyen Achilles-pont a nyelv állapota, ugyanis a sumér 3000 éve holtnyelv. És itt utalhatunk még atta is, hogy a Swadesh–Lees-féle glottokronológia észak-amerikai indián nyelvek vizsgálata közben megállapította, hogy ezerévenként nagyjából 14 szó kopik ki egy száz szót tartalmazó készletből. A kikopás sebessége szerint az eredeti szókészlet évezredenként 14%-al csökkenve változik. Ez alapján a suméroktól 9 ezer éve váltunk el. De mivel az ő kultúrájuk 6 ezer éve jelent meg ott a történelem színpadán, máshol kellett elválnunk tőlük.

A harmadik: az írás különbözősége. Bár ez nem biztos, hogy jelentős, ha már létezett náluk egy kialakult írásbeliség. Ennek viszont ellentmondani látszanak Jovan Todorovics kutatásai. A horvát kutató szerint az írás elterjedésének irányát a Kárpát-medencéből a Balkán, majd Kis-Ázsia, Kréta, Ciprus és a Levante jelentette.

Viszont, ha a nyelv gyökrendszerének azonosítása megtörténne, lehet, hogy meggyőzőbb eredmények látnának napvilágot! Azonos vagy részben azonos gyökrendszer kimutatása, nagyot lendíthetne rajtunk a sumér nyelv tényleges megismeréséhez és az esetleges rokonság bizonyításához. **Padányi** kutatásai szerint, több mint ezer közös gyökünk van, ami alsó hangon is négy-ötezer szót jelent. De, mint tudjuk 2-4 hangból álló szavak egyezése igen gyakori, úgyhogy igazából a teljes szóbokrok jelentés- és hangzásbeli hasonlósága esetén lehet „rokonságról” beszélni. Ezért kellene tehát összehasonlítani a sumér szótagkincset a Czuczor-Fogarasi gyökszótárral.

Az is érdekes, hogy a kb. 1,2 millió(!) megtalált agyagtábla nagy része – mintegy 800.000 tábla – megfejtetlenül(?) porosodik három nagyhatalom különböző raktáraiban. Franciaország, Anglia és az Egyesült Államok viszont még a megfejtett táblák nagy részének a közelébe se engedi a vállalkozó szellemű magyar kutatókat! (Valahonnan ismerős ez a triumvirátus!)

Az „egyiptomi” elmélet

A jelentős kultúrák rokonítási sorába néhány évtizede az egyiptomi is bekapcsolódott. Alapja két fontos tény:

Az egyik, hogy a mai napig nem tudjuk, hogyan hangzott az egyiptomi nyelv (többszáz éve arabul beszélnek Egyiptomban)!

A másik a demotikus ABC kísérteties hasonlósága Varga Csaba szerint az ó-magyar írással és a ligatúrák használata. Bár már Fadrusz János, kiváló szobrászunk is felfigyelt ezekre a hasonlóságokra – természetesen a finnugoristák őt is lehurrogták.

Talán Némäti Kálmán 1912-ben írt tanulmánya – *„Az óriás-szfinxnek hieroglif neve HUN”* – szolgáltatja az egyik alapot ezen elmélet képviselőinek, de később több kiválóság is csatlakozott ehhez a vonulathoz.

Baráth Tibor *„A magyar népek őstörténete”* c. háromkötetes művében foglalja össze azt, amit ebben a témában tudni érdemes, de Hegedűs György tanulmányai sem elhanyagolhatók, ha az emberfia a magyar–egyiptomi rokonságot hivatott kutatni.

Az elméletet alátámasztani látszik még a magyar nép díszítőművészetében, a mai napig is megtalálható egyiptomi motívumok sokasága, valamint az, hogy az erdélyi arany számos egyiptomi aranytárgyban kimutatható.

Több kutató egybehangzó állítása szerint az I. dinasztia (Kr. e. 3100-2890) fáraói Arpoudtól (Árpádtól) származtatták magukat. Amennyiben ez helytálló kijelentés, akkor helytelen az

Árpád név törökből való származtatása – hiszen még 2000 évnek kell eltelnie addig, hogy a török nyelvek elkezdjenek kialakulni.

Viszont, ha az Asszir Birodalomban található Arpad városáról van szó, akkor is ezt az elméletet támasztja alá.

Kr. e. 1786–1550 között egy – a Termékeny Félhold területéről – bevándorolt nép, az amuk (hyksosok) uralkodtak Egyiptomban. Ezidő alatt honosodott ott meg a ló, a harci szekér és az ún. „összetett íj" használata. Az összetett íj felépítése megegyezik a nagyállattartó népek – köztük őseink – által használt visszacsapó íjjal, amit ekkor már a Kaukázustól északra is használtak.

Figyelembe véve még az Egyiptom-szerte található magyar elnevezésű helyeket és azt a tényt, hogy Etiópia őslakossága fehér bőrű volt, valamint a térségben előkerült rovott leleteket, semmi sem kizárható.

Kíváncsian várom a további kutatások eredményeit, úgy gondolom, hogy az idő majd mindent eldönt.

„Ősi" legendák

Mu Kr. e. 50.000 körül élte fénykorát. Ez a nagyjából 8000 km hosszú és 4500 km széles földrész a Csendes-óceánban volt és – állítólag – Kr. e. 11.542. május 13-án éjjel süllyedt el egy vulkánkitörés miatt. Társadalmuk 10 törzs demokratikus rendszeréből épült fel. Az uralkodót, Ra Mú-nak nevezték – épp úgy, mint később Egyiptomban és Szkítiában –, ő volt a Napkirály. Fejlett technikával rendelkeztek, kíváló hajósok, térképészek voltak és a levegőben is tudtak közlekedni. Írásuk kb 70.000 évre vezethető vissza. Világszerte voltak gyarmataik, ahol az igazságosság és az erényesség volt a vezérelvük. A „magyák" – Mu lakói – a kataklizma után szétszóródtak a Földön, szellemi örökségük ma is megtalálható mindenütt. (Csicsáky Jenő: *„A magyar nemzetcsalád útja Távol-Nyugatról Távol-Keletig"* Sidney, 1961.)

Atlantisz vagy Ataisz) az Atlanti-óceánban létezett, hosszú, de viszonylag keskeny kontinens volt. A Jégkorszak végén történt földkéregmozgások okozták elsüllyedését Kr. e. 8000 körül. Platón és néhány egyiptomi forrás szerint az első egyiptomiak – és még egynémely ősi nép is – innen származnak.

A harmadik elmélet szerint a Szíriusz C-ről származunk. Ez egy olyan bolygó, aminek a helyét pontosan tudjuk, de mégsem látjuk – nem találjuk! A bolygón olyan magasfokú civilizáció létezik, hogy már nincsenek háborúk. Ezt látszik alátámasztani, hogy az emberi faj DNS-én – adott hosszegységen – 2-3 csavarodás van, viszont a magyarnak és a japánnak 9(!) csavarodás van, ami megegyezik a Szíriuszról a Földre érkező fény csavarodási számával.

Egyéb elméletek

A hosszú évtizedek során különféle elméletek tucatjai láttak napvilágot. Nem igazán létezik olyan élő vagy holt nyelv, amivel még nem próbálták meg rokonítani a magyar nyelvet. A dolog érdekessége az, hogy bármelyik nyelvvel is hozták kapcsolatba édes anyanyelvünket, mindig jóval több, mint 300 szópárt/szóegyezést találtak. (A „finnugor elmélet" nagyjából ennyi szópáron alapszik. Arról nem is beszélve, hogy ez az egész „nyelvcsaládra" vonatkozik, nem pedig egy-egy nyelvre!)

Ezekhez az elméletekhez, „Őshazát" is találtak a különböző kutatók. Jelenleg nem csak „rokonságunk", de „Őshazánk" is megszámlálhatatlan sok van!

Itt figyelmeztetnék Dr. Sinor Dénes szavaira, amelyeket az 1966-os debreceni nyelvészkongresszuson mondott el: „A nyelvtudomány vizsgálatának tárgya a nyelv, és a diakrónikus nyelvtudomány célja a nyelv – és nem a nyelvet beszélő nép – történetének vizsgálata. Hogy a nyelvtörténet adatai felhasználhatók-e történelmi szempontból, annak eldöntését a hivatásos

történészekre kell bízni. Ugyanis saját erejéből a nyelvész nem képes eredményeit a történelem szempontjából értékelni."

Baráth Tibor munkahipotézise az volt, hogy az egymástól távol eső ún. „Őshazák", nem kiindulópontok, hanem végállomások. Bakay Kornél ezt írja: „A 60-as évek végén Tóth Tibor antropológus nagyobb tanulmányutat tett Kazahsztánban, és a kusztanáji területen egy madiar nevű törzsre bukkant. Üzbegisztán déli részében, az Amu-Darja (Oxus!) mentén madzsarokat talált, Szamarkandtól délre pedig a Kaska-folyó partján Madzsar Kislak nevű települést fedezett fel. Odébb a Huszár (!) folyó mellett is magyarok laktak. S ezek a népek még emlékezetükben tartották, hogy ők régen magyar nevűek voltak." (*Őstörténetünk régészeti forrásai* c. mű, I. kötet 226. old.)

A 20-as években Dél-Amerika északi részén magyarul beszélő indián népekre bukkantak. Móricz János meglátogatta őket a 60-as években – kutatásai magukért beszélnek!

Simon Péter 1965-ben, mint tervezőmérnök került Kanadába. Miután beszédbe elegyedett dakota bejárónőjével magyarul(!), történész és nyelvész apjával a lakoták földjére utazott kutatási céllal. Ezek után, húsz éven át tanulmányozta életüket és szokásaikat.[1]

És még hosszan sorolhatnám!

Én úgy gondolom, hogy az ezeken a helyeken fellelt néptöredékek bizonyítják a magyarság küldetéstudatát.[2] Természetesen, néha ezekről a helyekről is „tértek" haza népek, néptöredékek.

[1] Hasonló esetre lásd Kovács János: Perie Alkorán: A visayan Fülöp-szigeteki nyelv magyar eredetű? *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 33/11. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00053//EPA01445_2018_pp. 21-33. – *A szerk.*

[2] V. ö. a Vámos Tóth Bátor által feltárt „Tamana-jelenséggel: https://lelekkut.eoldal.hu/cikkek/lelekut/tamana-kutatas/modszertani-ismerteto.html, https://naput.hu/index.php/g-mainmenu-30/483-tamana. A Tamana-kutatás hivatalos oldala (http://web.telia.com/~u40916719/) nem elérhető. Népszerűsítő oldal (folyamatos feltöltés alatt): http://gportal.hu/portal/tamana/. (Be kell jelentkezni.) Ő nekem a mindig bölcs emberről (Homo semper sapiens) beszélt levelében, amivel a Kárpát-medencei földrajzi nevek világszerte előfordulását magyarázta. – *A szerk.*

ÍRÁSTÖRTÉNET
(I/10/a-j.)

Szekeres István (Budakalász):

Amikor megszólalnak a régészeti leletek

Kutatástörténeti összefoglalás

(When archeological finds begin to speak. Summary of research history.)

Dr. Ecsedy Ildikóra emlékezve

Egyik látogatásom alkalmával Dr. Ecsedy Ildikó sinológus javasolta: Próbáljam megkeresni régészeti leleteken is a székely betűk kínai piktogram előzményeit, mert az ókori Kína és a Kárpát-medence között jelentős távolság van. A földrajzi és időrendi áthidalás egyetlen lehetősége: a székely betűk piktogram előzményeinek adatolása régészeti leleteken is, amelyek a tények erejével bizonyítják ismeretüket, és eljutásuk útvonalát is a Kárpát-medencébe.
— Könyvem tartalmi összeállítását és lektorálását már nem tudtam megbeszélni Ecsedy Ildikóval, mert 2004. február 5-én hirtelen eltávozott az élők sorából. Előtte pár nappal hívtam fel telefonon, — s még be sem mutatkoztam, amikor közbevágva rám kérdezett: „Mikor látogat meg?" —
— Ecsedy Réka felkért, hogy nővére búcsúztatásán én is mondjak egy rövid emlékezést. *(Lásd dolgozatom végén.)*
— A Nikolsburgi Ábécé betűinek, s részben az orhoni és jenyiszeji ó-türk feliratok betűinek történeti összehasonlító jeltörténeti vizsgálatát, hangértékképzésük ellenőrzését, már az 1980-as évek végén, s a 90-es évek elején, kenyérkereső munkám mellett — részben elvégeztem. De csak 2001 után, nyugdíjasként nyílt rá lehetőségem, hogy kutatásaimat egy könyv kéziratába rendezzem.
A Mundus Kiadónál: „A SZÉKELY ÉS AZ ÓTÖRÖK ÍRÁS JELTÖRTÉNETE. Bevezetés a történeti összehasonlító jeltörténet módszertanába" címmel, 2008-ban megjelent könyvem olyan ***kutatástörténeti***, ***módszertani alapmű***, amely hasonlóval az egyetemes írástörténeti szakirodalomban máig sem találkoztam.
— Dr. Ecsedy Ildikó halála után, 2005-ben felkerestem az ELTE Bölcsésztudományi Karán Dr. Vásáry Istvánt, a Török Tanszék vezetőjét, és Dr. Hamar Imrét, a Kínai Tanszék vezetőjét — könyvem kézirata lektorálása kérelmével.
A Vásáry István által javasolt turkológus — néhány hónap után — nem vállalta könyvem turkológiai lektorálását. Hamar Imre a sinológiai lektorálással Dr. Bartos Huba egyetemi adjunktust, az MTA Nyelvtudományi Intézet osztályvezetőjét bízta meg.
— Köszönöm a segítségüket! Ahogy köszönöm mind azoknak, akik segítették kutatásaimat.

1.0 Amikor megszólalnak a régészeti leletek

Sírokból előkerült edények és más használati tárgyak, bár formáik és anyaguk egyezéseivel, díszítéseik azonosságaival, egy földrajzi térségen és történelmi időszakon belül fontos következtetésekre mutathatnak, — de nem tudnak egykori készítőik, használóik nyelvén megszólalni.
— Avagy, — **mégis…?** —
Létezik olyan vizsgálati mód, amellyel, az ismert ábécék betűivelrögzített feliratok híján is ***teljes biztonsággal tudjuk*** készítőik és használóik nyelvét hitelesen megszólaltatni? —
— Létezik! De csak akkor, ha készítőik, használóik, olyan piktogramokat véstek a régészeti leletként előkerült tárgyaikra, sziklákra, kövekre, **amelyekből később**, ***a nyelvükben élő utódaik***, ***— a rajzuka***t és ***jelentésük szavát*** hagyományként ismerve, — egy ***ábécé betűit képezték***.
S így, a nyelvük ***utólag jól feltárható bizonyságát is*** rávésték egykor a régészeti leletként előkerült tárgyaikra; sziklákra, kövekre. Függetlenül attól, hogy ***a piktogram jelentés szavának*** hangalakja („hangteste") a betűképző nyelv hangtörténetével együtt változott, ha *a piktogram szakirodalmában* ***egyeztethető jelentése*** azonos maradt. Mert:
— Betűk származásának, **hangértékképzésének** *ellenőrző írástörténeti művelete* — a betűképzéssel

ellenkező irányú, ***piktogram/ideogramma helyreállító*** művelet. Amikor ***a betűk rajzával*** (grafémájával), és (többnyire) ***szókezdő*** (akrofoniás) ***hangértékével***, rendre megkeressük a már *azonosított piktográfiája* hiteles írástörténeti szakirodalmában a **betű képzésének** egyeztethető **rajzát** és megadott **jelentését**.
Ily módon ***azonosítani tudjuk*** a betű ***piktogramelőzményű rajzát***, hangértéke ***hangjával*** a *piktogram jelentés* **SZAVÁNAK** ***szókezdő***, vagy ***más módon képzett hangértéke hangját***, a betűképző nyelv hangtörténetének ***betűképző*** időszakában.
S így, — ***autentikus módon tudjuk*** megszólaltatni a sziklákra, kövekre és régészeti leletként előkerült tárgyakra, piktogramokat/ideogrammákat vésők ***nyelvét***. Mert ***a szókezdő***, vagy más módon képzett ***hangérték***, már ***hitelesen azonosító adat***.
A régészeti leleteken, avagy sziklákra vésett és megtalált piktogram/ideogramma előzmények ***rajza*** és ***jelentése***, írástörténeti szakirodalmukban ***ellenőrizhető módon***, a betűképzés helyszínéig követhető. ***Függetlenül attól***, hogy ***a piktogram jelentés*** **SZAVÁNAK** „hangalakja" a ***piktogram egykori rögzítésének***, akár évezredekkel is korábbi idejétől ***a betűképzésig***, a betűképző nyelv hangtörténeti változásaival együtt változott, — **ha a hagyományőrzött jelentése (!!!)**, a jelentés szavából képzett akrofoniás, vagy más hangértékével igazolva, **azonos maradt**! S így, rajzával és hangértékképző szava jelentésével, *hiteles piktográfiája* szakirodalmában ***jól egyeztethető***.
— *Írástörténeti kutatásaim* (bizonyságai), ezen a részletesen ismertetett ***történeti összehasonlító jeltörténeti módszer*** eredményein alapulnak! S ez akkor is igaz, ha egy ábécé nem minden betűjének sikerült megtalálni a régészeti leletekre, sziklákra vésett piktogram előzményét, ha az írástörténeti szakirodalmában rendre megkeresve, a betű *rajza* és *hangértéke alapján* egyeztetni tudjuk a betű ***piktogram előzményű rajzát és jelentését***, a betűképző nyelv hangtörténetének betűképző idejében. Mert a régészeti leleteken *előkerülésének, megtalálásának a lehetősége* teljesen bizonytalan.
— A szókezdő (akrofoniás) hangértéktől eltérő hangértékadás hangtörténeti, vagy más okát mindig pontosan kell meghatározni! Mert, amikor a betű hangértékének hangja ***szókezdő hangként*** még nem létezett a betűképző (pld.: a keleti) ó-türk nyelv(ek)ben, — akkor egy piktogram jelentés szavának *véghangzó hangjával*, vagy más módon, — pl.: szóközi hangkapcsolattal kapott a betű rajza (grafémája) hangértéket, hogy **a *betűképző nyelv hangját***, hangkapcsolatát jelölni lehessen.
Ilyen szóközi hangkapcsolattal kapott hangérték a kiejtést segítő '*e*' magánhangzóval a Nikolsburgi Ábécében az '**a*nt***ilop' piktogramból képzett '(*e*)***nt***' hangérték.
Vagy, — amikor a betűnek *két használatos hangértéke volt*, mert a piktogram jelentésének szókezdő hangja épp változásban volt a felirat rögzítése (készítése) idejében.
Erre több példa van az ó-türk betűk hangértékképzésében. Ahogy nyelvünkben is, a szókezdő **š > ž** (s > zs), vagy a **t > t'** (t > ty) hangváltozás esetében. Mert a kínai „jövevény" '***šeng***' (seng) szavunk szókezdő hangja '***ženg***' –re ('***zseng***'-re), az '***at***' szavunk '***aty***'-ra változott. (L. **No. 30.** jelcikkemben az ismertlen eredetűnek tartott '***zseng***-e, ***zseng***-ül, ***zsen***-dül' szavainkat, és **No. 20.** jelcikkemben '***aty***' szavunk történetét. (L.: TESZ 3 1215. — és TESZ. 1 197-198.)
— Az *ázsiai hunok*, *koraavarok* és *Árpád népe*, a kínai szomszédság írástörténeti kultúrköréből magukkal hozták a Kárpát-medencébe, a steppei lovas életmódjukkal kapcsolatos legfontosabb **ku-wen** (*kínai ó-képírás*) piktogramokat, és ***magas műveltségük bizonyságaként***, az észak-dél irányba tájolt nőnemű „*teknős világmodell*" piktogramból, tájolt rajzrészek jelentésével kivont (*kiemelt*) **Hung Fan** filozófia öt elemének: ***tűz***, folyó***víz, fa, fém, föld*** tájolt ideogrammáját, a Teknős jelcsalád összes ideogrammájával együtt. Amelyekből már a „***korai avarok***" betűket képeztek a Kárpát-medencében.
Amely koraavar feliratokat „*vegyes rendszerű*" feliratoknak neveztem el. Mert a jelentés szavának ***szótöve*** még *a kínai piktogram nyelvünkön megnevezett* szava ***szótövével*** van jelölve, — de nyelvünk *bővítményei* már a nyelvünkön képzett (*hangjelölő*) betűkkel. Amelye bővítmények a szótöveket jelölő piktogramok jobboldalán, épp úgy vannak ligatúrásan csatolva a ***piktogram*** *jobboldali vonalához alul*, vagy *felül*, — amint a kínaiak helyezték el az írásreform után ***a gyökjel piktogramokhoz*** jobboldalon, a *fonetikai elemek* piktogramjait.
Ily módon a három koraavar tárgyfelirat könnyen és jól ***olvasható nyelvünkön***. Bizonyítva egyben, a koraavarok *meghatározó részének*, ***a nyelvünkkel azonos*** nyelvét is.
(L.: az Ozora-tótipusztai, a Kunágotai ezüstkorsó, és a Kiskőrös-vágóhídi kehely talpán lévő „*vegyesrendszerű*" tárgyfeliratokat. Amelyek ***olvasata módját*** részletesen bemutattam az „*Uráli, nemeket jelölő fejszimbólumok történeti összefoglalása, s ami körülöttük van*" c. tanulmányomban.)
— Az ***első fokon képzett betű*** *rajza* (grafémája) és *hangértéke* (fonémája) cáfolhatatlan hitelességgel

adatolja ***piktogram előzménye rajzát***, jelentése **SZAVA** ***hangértékképző hangját*** a betűképző nyelv betűképző időszakának hangtörténetében! Ezért a betűk elsőfokú (*eredeti*) rajzának rontása/romlása esetén, vagy a hangértékük megváltoztatásával, piktogram/ideogramma előzményüket már nem tudjuk piktográfiájuk hiteles szakirodalmában ***rendre megkeresve***, ***egybevetve ellenőrizni***.
Csak akkor, ha továbbra is marad rajzuknak olyan sajátos, a piktogram előzményű rajzukkal jól azonosítható rajzrésze, mint a kínai 'fu' (atya) piktogramból képzett betűk *atyakeresztjén a két vessző*. Így látjuk az átvett kínai piktogramból képzett betű grafémáját a koraavar-kori Kárpát-medencében: ; a Talaszi ó-türk feliratokban a VIII.-X. században (különböző olvasatokkal). Mert a több rajzrészből álló kínai piktogramok rajzrészeit, ***betűként*** (törvényszerűen) ***mindig egy rajzba*** vonták össze. (L. részletesen: No. 20. jelcikkemben.) S ez épp így igaz a keleti ó-türk betűk esetében.
— Így látjuk a Nikolsburgi Ábécében a 'ty' betűt, amely a kínai '***fu***' (atya) piktogram jelentésének nyelvünkön megnevezett '***athy***' (aty) szavával van jelölve, s a szó véghangzó '***ty***' hangja adja a betű hangértékét. Épp úgy, mint a a kínai ku-wen '***eb***' piktogramból képzett betűnek a véghangzó '***b***' hang; vagy az '***egh***' (ég) jelölésű ideogrammából képzett betűnek a véghangzó '***g***' hang. Amely hangértékjelölések, egyeznek a piktogram jelentésük szavának véghangzó hangjával.
Az ***eb***, ***egh*** hangértékjelölések természetes módon adták a Nikolsburgi Ábécé alkotójának, hogy a mássalhangzók hangértékjelölésénél, a kiejtést segítő '*e*' magánhangzók, esetenként máskor is a mássalhangzók előtt legyenek.
Ahogy a szókezdő hangértékjelölések írásmódjai is egyeznek (részben) a jelentések szókezdő hangjának (korabeli) írásmódjával. L.: a No. 1. 'tűz' ideogrammából képzett akrofoniás hangértékű 't' betű hangértékjelölése: '***eth***' a Nikolsburgi Ábécében. Mert: „1298: (?) Thyuzen hn. gr. (Csánki 2: 357)" (TESz 3 1018) — Vagy, a No. 10. 'ég' ideogrammából képzett betű 'egh' (ég) hangérték
jelölése: „1541: êghi sz. (égi) (NyK. 38 : 6)" (TESz 1 710)
— A „***történeti összehasonlító jeltörténet***" módszerének rövid ismertetéséből, s a néhány idézett példából is jól látható, hogy az írások kutatójának az egyetemes írástörténeti ismereteken kívül, a szükséges *nyelvi*, *hangtörténeti ismeretekkel* is rendelkeznie kell.

1.1 Az írás szükségletének kialakulása

Az emberiség fejlődése az egymástól eltérő földrajzi és életmódbeli körülmények miatt nem volt egységes folyamat. S ez rávetült az írás szükségletének és megvalósulásának egymástól jelentősen eltérő kialakulására is. Mert más volt az egymástól földrajzi és nyelvi helyszíneikben is különböző, folyamvölgyi kultúrák földművelő szervezettségében létrejövő államok szükséglete, és más a nomád, legeltetésen alapuló, törzsi és törzsszövetségben élőké. —
— A közös életmód és nyelv segítségével az embercsoportok szerveződni tudtak. Sors és érdekközösségek jöttek létre, amelyekben kialakultak az *együttélés sajátos szabályai*, ***a megmaradást*** szolgáló ***erény*** és ***bűn*** fogalmai.
De már e két fogalom a tartalmában is jelentősen különbözött egy folyamparti, földművelésen alapult államban, ahol a családok s a népesség életét a földművelő életmód időjárási ciklusai, a folyók vízjárásai, szabályozásai határozták meg; és más a legeltetésen alapuló életmódban. Ahol a családok életét állatállományuk léte, s a legeltető terület nagysága és minősége határozta meg. Amelynek közös védelme, a törzsi és törzsszövetségi összefogás és szervezettség ***fegyveres erején alapult***.
— Ezért a legfontosabb, történelmi jelentőségű írások (piktográfiák) ***egymástól teljesen függetlenül***, a legfejlettebb folyammenti államokban jöttek létre! — ahol a lakósság az öntözéses gazdálkodással a saját ellátásán túlmenően, már termény és termékfelesleggel is rendelkezett, s így jöhettek létre a piac, a kereskedelem módozatainak feltételei. (L.: Dr. Ecsedy Ildikó: „A KÍNAI ÁLLAM KEZDETEI" Akadémiai Kiadó, 1987.)
Egymástól független létrejöttük bizonysága, hogy az azonos jelentésű piktogramjaik rajzai is különböztek egymástól! — mert különböztek földrajzi, nyelvi, és ***kulturális előzményeik***.
Ezért az írástörténeti felkészültség ***teljes hiányát*** mutatják, akik csupán az azonos, vagy hasonló betűrajzokra építik „tudományuk" mesés ráfogásait. Mert igen sok, csak néhány vonalból álló azonos, vagy hasonló rajzolatú „jel" létezik, amelyek származását (piktogram előzményű jelentéseikkel) nem lehet *rendre összevetve ellenőrizni* írástörténeti szakirodalmukban, mert jelentéktelenségük miatt nem rendelkeznek jól feltárt írástörténeti szakirodalommal. S ez azokra az olvasatokra is igaz, amikor a betűrajzok (grafémák) hangértékeit *ráfogásokkal* ***úgy*** „***állapítják***" ***meg***, hogy valamilyen olvasathoz

jussanak. Aminek ***a valósághoz*** semmi köze sincs!
Mert, a világ legjelentősebbnek tartott piktográfiáiban is csak egy-két azonos természeti jelenség rajza és jelentése volt azonos. Ilyen volt a 'Nap' ⊙ („napkarika") szimbóluma. L.: kínai: ⊙ 'Nap'; Egyiptomi: ⊙ 'Nap; nap'; Indus-völgyi: ◎ (Nap?). De a sumer Nap ✳ rajza már nem egyezett az előbbiekkel. (L. részletesen: „*Egyetemes írástörténeti áttekintés*" c. tanulmányomban.)
— A terményfeleslegekkel megindult a termékek cseréje, a kereskedelem. Szükségletként jelentkezett, hogy a szerveződő állam működését szabályozó törvényeket, adókat, stb. fel tudják jegyezni. S így, az informatív adatok őrzése, felidézhetősége, függetlenné vált az emlékezettől. A beszélt nyelv tárgyiasult. S ebben a történelmi folyamatban, — az írásokat (*piktográfiákat, stb*.) létrehozó népektől, a szomszéd népek is (*többnyire*) átvették írásukat szükségleteik kielégítésére. Amelyet később a saját nyelvük lejegyzésének szükségeihez igazítottak.
— S ez a törvényszerű, röviden felvázolt írástörténeti folyamat alapvetően igaz a kínai írásból származó ***minden írás történetével, emlékeivel*** kapcsolatosan is. Ezért tanulmányom, — részben az „***Uráli, nemeket jelölő fejszimbólumok történeti összefoglalása, és ami körülöttük van***" dolgozatom folytatása is.
— Mert írások történetét csak ebben a röviden felvázolt írástörténeti, történelmi folyamatban lehet ***tudományos igénnyel vizsgálni!*** Így a székely és az ó-türk írások történetét is.

1.2 A székely írás előzményei

A kunágotai, ozora-tótipusztai és a Kiskőrös-vágohídi koraavar leleten általam „vegyes rendszerűnek" elnevezett tárgyfeliratok jól mutatják a piktográfiából átmenet történetének sajátos módját a betűírásba. Amikor a kínai piktogramokhoz, *mint szótövekhez*, — kínai piktogramokból *nyelvünkön képzett betűket*, nyelvünk toldalékait, — a jól felismerhető rajzrészükkel, a ***piktogramok rajza jobboldali vonalához*** **(!!!) alul** vagy **felül**, **— *ligatúrásan*** kapcsolták! (L.: Szekeres 2008, 205-214.)
A piktogramok és betűk *ligatúrás kapcsolásai*, még nem követik a jobbról balra haladó írásirányt, mert még az i. e. 220-tól kezdődő kínai írásreformon alapultak. Amikor Hszu Sen a Suo-ven Csie-ce fő művében rendszerezte a *fogalmakat jelölő* ***gyökjeleket*** (*kulcsokat*), amelyek ***jobb oldalán alul*** vagy ***felül***, vagy alá helyezték el a kiejtésre utaló ***fonetikai elemeket***. (L.: Nagy Bálint 1989, 353-355)
Ezért — a kínai írásmóddal összevetve, — részletesen bemutattam a három koraavar tárgyfelirat olvasata módját az „***Uráli, nemeket jelölő fejszimbólumok történeti összefoglalása, és ami körülöttük van***" (2019) tanulmányomban. (L.: A ZMTE Elektronikus könyvtára 116. kiadványában: A 31. Magyar Őstörténeti Találkozó előadásai, Budakalász, 2019. április 27. 125-196.)
A koraavar és székely betűk néhány ku-wen (*kínai ó-képírás*) piktogram előzménye a mai Mongólia területén, sziklákba vésett piktogramként, piktogramfeliratos sziklarajzokként a Shang (-Jin) korból (Kr. e. XVII. – XIV –XI. szd.) származnak, és a Teknős jelcsalád ideogrammáiként.
De, pld. a 𓃾 'fu' (atya) piktogram rajzának fejlődése a Csou IV. időszakban (Kr. e. 450-250 között) jutott el a ma is használt rajzáig, ahol az atyakereszt fölött lévő két vesszőt 𓃾 a koraavarkori 𓃾 'at' (> aty) piktogram és betűváltozaton az atyakereszt felső vonalvégéhez rögzítették. S így látjuk átvételként a *talaszi ó-türk* feliratokban is. Ami jelzi „*koraavar*" néprészünk ***korábbi vonulásának útvonalát*** is, — ***csak a Nikolsburgi Ábécében*** *látható* betű, piktogram/ideogramma előzményeként.
A Nikolsburgi Ábécében a két vessző nincs az atyakereszt felső vonalvégekhez rögzítve, csak áthelyezték az atyakereszt alsó és felső vonalai közé: 𐰀 —, amit a Marsigli által feljegyzett „Bolognai ábécében" már az atyakereszt vonalának alsó és felső részéhez rögzítve látunk: 𐰀 (L. részeletesen a **No. 20.** jelcikkemben.) De ez sem ad választ arra:
— Miért használtak a hunok, „koraavarok", még a kínai szomszédságból „távozásuk" idejében is ku-wen (kínai ó-képírás) piktogramokat? — amikor a kínai írás fejlődése *már réges-régen túlhaladta* használatukat. Erre az alábbiakban adok az alábbi, tényeken alapuló „magyarázatot".
A Nikolsburgi Ábécé betűinek kínai piktogram előzményei a megtalált *hun, korava*r és *Árpád népe* ***régészeti leletein***, a kínai írás történetének több időszakához köthetők. Döntő többségük a ***Sang*** **(*-Jin*)** ***korban***, de a kínai 𓃾 'fu' (atya) piktogram a Csou IV. időszakban (Kr. e. kb. 450-250 között) egyeztethető rajzával és jelentésével a kínai írás történetének szakirodalmában. De a valóság ennél is bonyolúltabb.
— A nőnemű teknős piktogram rajzából származó ***teknős jelcsalád*** hsiungnu (ázsiai hun) ideogrammáinak alkotása idejét nem tudjuk pontosan meghatározni. Csak annyit bizonyos, hogy az

ordosi hsiungnu fejedelmi fejdíszen (Kr. e. a 4. században) a ***Hung Fan*** (Nagy Szabály) két elemének ideogrammája már tájoló párjával látható: '***tűz***' és '***dél***'; '***víz***' és '***észak***'. (L. részletesen: Szekeres 2008, 153-154)

— A **Nikolsburgi Ábécé** *betűinek* piktogram/ideogramma előzményeiből megállapíthatjuk, hogy a kínai szomszédságban nomadizáló *pásztor-katonanép* ***Eleink***, a földrajzi *környezetük legfontosabb fogalmait*, többnyire ó-kínai (ku-wen) képjelekkel egyeztethetően jelölték a mongóliai sziklarajzaikon. Az *általuk később alkotott teknős jelcsalád ideogrammáival* már inkább ***korabeli műveltségüket adatolják*!**

S ekkor válik világossá *az erősen feltehető* ***tény*** is:

Részt vettek az általuk használt *ó-kínai képjelek* alkotásában. Avagy: ***Ők voltak ezen ó-kínai képjelek alkotói*!** S ***ezért használták*** *a kínai szomszédságból* távozásuk után is! Ezért találhattam meg pl. ***a neolit-korú*** csulúti sziklarajzokon, *az uráli rombuszfejjel* és *ágyékháromszöggel jelölt* '*anya*' sziklarajzait (L. a **IV.** oszlopban). S abból jól kísérhető módon, a **No. 19.** '*anya*' piktogramunk rajzát, amelyet koraavar régészeti leleteken (L. a **VI.** oszlopban), és Árpád népe sarkeli körajz leletein (L. a VIII. oszlopban), — egyaránt megtaláltam. Amint a kínai **No. 19.** '*anya*' piktogram alkotásának is előzménye volt. Ahogy, a csulúti sziklarajzokon látható, '*atyakereszt*' fejjelölésekkel látható, ***botot fogó atyák*** (L.: **No. 20.** jelcikkemben) rajzai, szintén előzményei *a jobb kézben botot fogó kézből származó* kínai '***fu***' (atya) piktogramnak is.

— Amely betűk „*nikolsburgi hangértékei*", az Ábécé összeállítása korában, a piktogram jelentésük szavából képzett (többnyire) **szókezdő** („akrofoniás"), vagy **véghangzó** hangértékükkel jelöltek:

íj (No. 26.); **c**előke < **cs**előke (No. 8.); va**s** nyílhegy (No. 6.); e**b** (No. 21.); **r**ét (No. 22.); **gy**ég < jég (No. 23.); **š**eng > **zs**eng-e, > **zs**eng-ül (No. 30.); **l**ó (No. 24.); **h**óka (No. 25.)

Steppei világunk látképét megnevező piktogramok: **sz**éles (No. 14.); **n**agy (No. 13.); **m**agas (No. 29.); e**g** > ég (No. 10.); **f**öld (No. 9.); **o**ldal (No. 16.)

Ősvallásunk fogalmai: é**g** (No. 10.); **e**gek (No. 11.); menny > **ü**d-hely (No. 12.); **u**st (> üst No. 27.)

— S bár a kínai szomszédságban *hsiungnu* Eleink átvették (vagy megalkották…?) *a kínai ó-képírás* azon piktogramjait, amelyek lovasnomád életmódjuk sajátosságait jelölték, de nem használták hosszabb feljegyzések, eseményeket megörökítő feliratok készítésére, mint később az ó-türk nyelvű utódnépek.

Feltehető, hogy nem volt rá még szükségük, mert államuk a törzsi szervezettségen és a gyors lovashírvivő rendszeren alapult, amely hírvívők váltott lovakkal kétszáz kilométert is megtehettek egy nap alatt. Ennek lehetett tovább élő hagyománya, amikor véres kardot hordoztak körül országunkban.

A piktogramokat csak olyan alkalmi körülmények jelöléseire használták, ahogy a mongóliai „*feliratos sziklarajzokon*"; egy „hun *feliratos csontrajzon*" (Bóna 1993, 100), — és a koraavar „*jutasi vadászsíp rajzán*" is látjuk. (László Gyula 1990, 124)

S ez arra utal, hogy a székely betűk piktogram/ideogramma előzményeit, csak a természeti körülmények, emberek, állatok és tárgyak, vallási fogalmak rajzaként, jelöléseikre használták. S így hagyományozódott ismeretük még az Árpád-korba is, mert több Árpád-kori templomunkban találtam a keresztény vallásunkhoz kapcsolódó kínai '*juh*' piktogramot; piktogramokat.

— A ***ku-wen piktogramok*** Han-kori használatát „koholmánynak" tekinti a modern sinológia, mert piktogramjainak képi világát már réges-régen túlhaladta a kínai írás fejlődése.

Ennek alapja az lehet, hogy valamilyen kínai parciális használatuk mégis előfordult. Lehet, hogy csak a „*hsiungnu*" szomszédságban. Ezért vissza kell térnem ***ősnépünk nyelvének*** és ***kultúrájának adatolható kezdeteihez***, az uráli Irbit-parti Sziklarajzokhoz.

— Az „*uráli ősnép*" ***kultúrája*** — ***nem volt alábbvaló*** *az ős-kínai* kultúránál! **Bizonysága**, az urali ***Irbit-parti Sziklarajzok*** tartalma. (L.: Philipp Johann von Strahlenberg: *Das Nordund Östliche Theil von Europa und Asia* (1730) 364-367).

A sziklarajzok nem egy „***gyűjtögető, halász-vadász***" életmód kultúráját mutatják a ***Kr. sz. előtt*** a **III. évezredben**, vagy még annál is régebben. Inkább egy ***kora*** **magaskultúrájával** ***rendelkező*** ősnépet, amelynek alkotó művésze, sziklarajzokon mutatta be a *vulva, pénisz* rajzainak fejszimbólumaival jelölt első emberpárral a ***teremtéstörténetet***, és a ***paradicsomi bűnbeesés*** történetét. ***Mózes Első könyve előtt*** lényegesen, — *évezredekkel…*? — korábban!

A felső képsor a ***Strahlenberg könyvében lévő*** sziklarajzok másolatát tartalmazza, amely alá Karl Faulmann: „*Illustrierte Geschichte der Schrift*" könyve 291. oldaláról átmásolt rajzait illesztettem, mert valamivel jobban áttekinthetők:

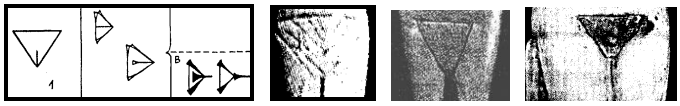

A balfelső sziklarajz másolaton: „*Isten minden növényt és állatot „az ő neme szerint” teremtett meg*.” — Ahol a teremtéstörténet emberpárja nemeit ***köralakú*** *falloszfej* és ***rombusz alakú*** *vulvafej* rajzával látjuk. A nőnemű neme *ágyékháromszöggel is* jelölt! — amely utóbbi jelölés *tagadhatatlan bizonysága* annak, hogy az „*uráli ősnép*” kultúrája egy sokkal délebbi kultúra felé mutat. Mert a középső sziklarajzmásolat baloldalán még *a paradicsomi bűnbeesés rajzát* is látjuk.
Egy rombusz (*vulva*) rajzával jelölt fa tövén, egy tátott szájú (*sziszegő*) *kígyó rajzát*, s a fa felett egy villám felülről szétágazó rajzát, amely a villogó lángpallós rajzát idézi…?
A jobboldali sziklarajzon a *kerek világ*, az észak-dél (?) tájolású főiránnyal, s a Nikolsburgi Ábécé -unc (-unk) piktogram előképével. (Részletesen könyvem (2008) X. fejezetében.)
Az uráli **Irbit-parti Sziklarajzok *páratlan módon adatolják*!** azt a tényt,— hogy az ***uráli ősnépesség*** korának ***magaskultúrájú* népe volt!** Mert az Irbit-parti sziklarajzok *nemeket jelölő fejszimbólumai* — a ***nyelvcsaládok történetében* páratlanul!** — *az életterük földrajzi övezetében* szétvándorló „***uráli ősnép***” ***nyelvi*** és ***kulturális* asszimiláló erejét (!)** — nyugatra a mai Észt és Finnországig, keletre a mai Mongólián át az ős-kínai szomszédságáig adatolják, *ahol* ***az ó-kínai képírásban is megjelentek*** az ***Irbit-parti sziklarajzok*** vulva, pénisz és ágyékháromszög rajzainak ***nemjelölései***. Ahogy *a vulvafejek rombusz rajzait* a *nőnem jelöléseként* látjuk:

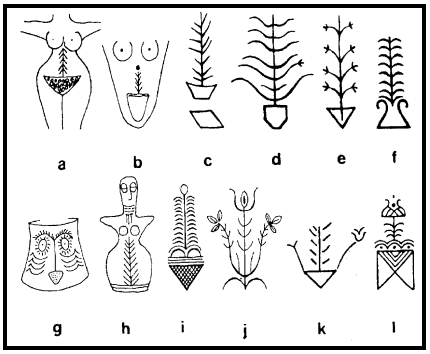

„*A népességek régi, helyi eredetűek is lehetnek, és a kultúrájuk is tartalmazhat helyi elemeket is. Sőt, a nyelvekben helyi szubsztrátum is lehet, de ezeknek a nyelveknek az uráli magja máshonnan érkezett, és csak nemrégen alakult ki mai sajátosságuk. Ez azt is jelenti, hogy az uráli nyelveken eredetileg nem szükségképpen azok a népességek beszéltek, amelyek most uráli nyelvűek. Az eredeti uráli nyelvű népességek örökösei manapság viszont részben talán más nyelveken beszélnek*.” (Juha Janhunen: „*A legkeletibb uráliak*” 16–17.)

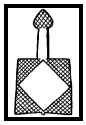
A nemeket a vulva, pénisz és ágyékháromszög rajzával jelölő, ***sajátos ősműveltségünk*** az uráli Irbit-parti Sziklarajzoktól a mai Mongólián át ***az ó-kori Kínáig***, sziklarajzokon követhetők. Miként az *ágyékháromszög előzményei* is. Amely, ***egy déli eredetű*** (ősiráni?) ***néprészünk*** és kultúrája felé mutat. Ahol a *nőnemet* és az ***anyát*** az ***ágyékháromszög*** rajzával jelölték:

Az „ágyékháromszög” jelentése [(104)] a sumereknél: „GEME, MI sinitšu ’nő, asszony’. A három ágyékháromszöggel jelölt közül a baloldali, a dél-mezopotámiai Ur város temetőjében talált agyagszobrocska ágyéka, a Kr. e. 4. és 3. évezred határáról. A középső egy hatti ezüstszobrocska a Kr. e. 3. évezred végéről. A jobb szélső egy elefántcsont szobrocska részlete a kültepei kárum I/b rétegéből (a Kr. e. 18. századból). **(105)** A ***közvetlen*** sumer előzmény az egyező időrend miatt kizárható. Inkább egy még korábbi közös időrendi előzmény feltételezhető, amelyre kőbe vésett adatokkal nem rendelkezünk.
Az ágyék ábrázolása *még ma is jelen van* népművészetünkben **(106)**, igen gazdag jelképes tartalommal:

A „virágtő”-motívum feltételezett eredete: a agyagszobor; b arany nyakdísz Astarte stilizált képével; c-d „cserépből kinövő életfák” egy baranyai sulykolón; e háromszögből induló kilencágú növény baranyai sulykolóról; f szaruval írott mángorló részlete; j sótartó díszítése; k tükrös részlete; l a tűzhely melletti fal „kibabozása” (Hoppál Mihály: *Jelképtár*.)
De nem csak képi megjelenésében, a ***nyelvünkben is él*** a képivel egyező tartalom:
„Egyszersmind úgy tetszett neki, hogy méhéből forrás fakad, és ***ágyékából*** dicső királyok származnak,” (Anonymus) „Egy íze sem enyím, E szenny idegen ***ágyékból*** ered! S kik szakadtak **ágyékomból**, Unokák és gyermekek, Bolondak és pajkosak, Babrálgatnák ősz szakállam.” (ADY)
— Az „uráli” *ősnyelvnek* nincsenek nyelvemlékei a Kr. e. a IV. - III. évezredből. De vannak olyan ***sajátos kulturális ismérvei*** az uráli, utódnyelveket beszélő finn-ugor népeknek, mint az Irbit-parti Sziklarajzok nőnemet jelölő ***rombusz alakú*** fejei, amely rombuszfej rajzát nyelvünkön a ’*pina*’, a kerek ***péniszfej*** rajzát ’*fasz*’ szavunkkal nevezzük meg. (Szekeres 2008, 90-113.) A TESZ mindkét szót, ismeretlen eredetűnek véli.
— „Stilizált női és férfi nemi szerv. Szeremlei sulyok.” (Hoppál Mihály: Jelképtár 241)

Az uráli, ***nemeket jelölő*** *vulva* és *péniszfej* szimbólumaink, az ágyékháromszög kivételével ***más nyelvcsaládok népeinél*** *ismeretlenek*. Ezért csak **Eleinktől vehették át a** *nemeket jelölő* rajzainkat a Sang (-Jin) korban az *ó-kínai képírás*: — ***jóslócsont-írásába***. Amikor íráshordozóként a teknőspáncél is megjelent a kínai jóslócsont írásban.
Már ***oly módon***, hogy a szarvakkal rendelkező állatok nemét piktogramjuk függőleges vonalának *alsó végén* jelölték, ahogy a Hanuj folyónál a Цаraан-гол-i sziklarajzon *a hímnem kerek* ***péniszfej rajzával*** látjuk a *juh, ~ kecske, ~antilop* jelentésű piktogramot.
Miként a ***rombuszfej*** rajzával, s az ***ágyékháromszöggel jelölten*** Kyril Rijik sinológus művében a kínai nőnemű: ’*juh, antilop, kecske*’ jelentésű piktogramokat. (L.: **No. 35.)**
S itt idézem Wolfram Eberhardot, a „**Teknős jelcsalád**” alkotása miatt is, amely erősíti megállapításom, amely szerint a *nőnemű* **TEKNŐS piktogram**: „*uráli nyelvű*” és *kultúrájú* **Ős-Eleink *steppei műveltségéből*** került az *ó-kínai műveltségbe*:

„Teknős kui A teknős a kínaiak szemében mindig is titokzatos és meglehetősen szimbolikus

teremtmény volt. A mondás [mely szerint a teknős] '→ menny és → föld titkait rejtegeti' még mindig elterjedt Kínában." Továbbá: „A rá vonatkoztatott legrégebbi utalásokban páncélját a boltíves mennyhez, alsó felét pedig a föld lapos korongjához hasonlították. A kozmosz hasonmásaként valamint páncéljának mintája miatt a korai ókorban jóslásra használták." Valamint: „Ezen kívül a teknős sok legenda hőse is. Ő segítette az első → Uralkodót a Sárga-folyó megszelídítésében;" **(40)**
Végül: „De a teknős erkölcstelen teremtménynek is tartották. Mivel — elgondolásuk szerint — nem léteznek hímnemű teknősök, a nőstények kénytelenek kígyókkal párosodni. Így a teknőst egy kígyóval együtt, mint észak teremtményét ábrázolják." **(41)**
Az idézetből több, lényeges dolgot tudtunk meg a „*kínai*" teknősről:
1. Nőstény teknősről van szó. 2. Együtt van ábrázolva a kígyóval. 3. Mása a kozmosznak. 4. ***Észak teremtménye***. (A német nyelvű változatban: „So wird sie auch als Tier des Nordens." — vagyis: „***észak állata***".) Tehát nem kínai.
W. Eberhard: „*Lexikon chinesischer Symbole*" (Kínai szimbólumok lexikonja) c. könyvében még bővebb ismereteket nyerhetünk a teknősről. Ez lehet az előző angol változat alapműve: „A „*teknős*" szót még tabunak is nyilvánították, helyette azt mondták „*a sötét harcos*". **(42)** S ez arra mutatrá, hogy a kínainál sokkal jelentősebb katonai képességekkel rendelkező néptől került a kínai műveltségbe.

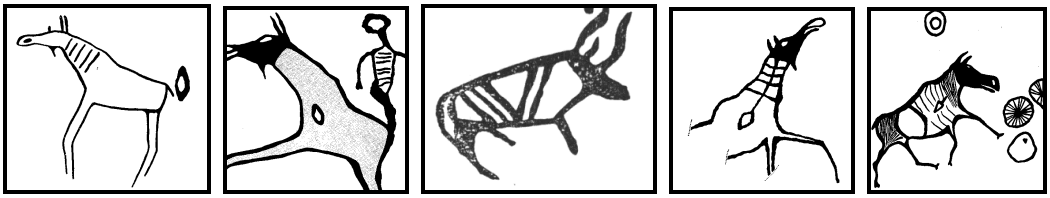
Az idézetek is arra vallanak, hogy **Ős-Eleink** *közreműködtek* a ***teknős világmodell*** (és páncélzatának) megjelentetésével a kínai ősműveltség bővítésében, s a kínai jóslócsont-írásban:

Mert ***előtte***, más állatok csontjai voltak ***a jóslócsont íráshordozók***: szarvasmarha, disznó, juh, stb.

— „*A korabeli állattenyésztés fontosságára utal, hogy a jelek a későbbi kínai írásjegyekhez képest sokkal részletesebben megkülönböztetik az állatfajtákat és a nemüket is. Például a harci kocsik esetében más-más írásjeggyel jelölték, ha azokat ló vagy elefánt húzta. A pásztorkodás, állatterelés írásjegye is más, ha szarvasmarháról, és más, ha birkáról van szó. Az állatok írásjegyei kis eltéréseket mutatnak aszerint is, hogy hímnemű vagy nőnemű állatról van szó*." (Bai 1982, 63.)

— Az idézett *piktogramok ős-uráli nemjelölései*: **ó-kínai átvételek** *uráli nyelvű* és *kultúrájú* ***protohun* Eleinktől!** Mert más nyelvcsaládok népeinél — ***teljesen ismeretlenek*** a nemeket jelölő *rombusz* (vulva) és *köralakú* (pénisz) fejszimbólumaink!
Bizonyságaként, hogy **Eleink**, *kulturális és hatalmi befolyásukkal* — részesei voltak ***az ó-kínai képírás*** történetének!
A nőnemű teknős piktogram ***fejét*** lehetett a vulva rombusz rajzával jelölni, de a szarvaikkal ábrázolt **szarvasok**, antilopok, juhok nemét nem, mert elvesztették volna **szarvaikkal jelölt rajzuk** azonosítóját. Ezért a *pénisz*, *vulva* és az *ágyékháromszög* rajzát a piktogramjuk alsó vonalvégéhez rögzítették. Már így látjuk „uráli" ***protohun* Eleink** *sziklarajzain* a mai Mongólia északi részén, a Hanuj folyónál — a Цагаан-гол-i sziklarajzon, a kerek péniszfejjel jelölt hímnemű rajzát. Mert korábban, **a nyelvünkben élő Eleink** *az Ural hegységtől a mai Mongóliáig*, ***a nőnemű szarvasok nemét*** a sziklarajzokon, a *vulva rombusz rajzával* és *ágyékháromszöggel* az alább látható módokon jelölték:

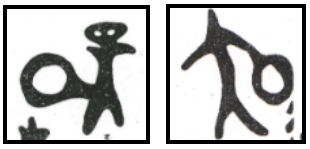

A balszélső sziklarajz készítője a vulva rombusz rajzát a szarvas fara mögé véste. A mellette lévő kőrajzon, a szarvas testén jelölte a vulva rajzával a nemét úgy, hogy a szarvas farához egy kerek, péniszfejű ember rajzát illesztette ellentéteként. A harmadik sziklarajzon a vulva rajzát egy vonallal kötötte össze a fejével, vagy a szarvas hasára véste a vulva rombusz rajzát készítője, amelyre a fejétől egy nyíl mutat! Vagy ágyékháromszöggel jelölte a Tom folyó felső folyásánál. (Részletesen: Szekeres

2008, 100-105.)
A hímnemű szarvasok nemét szintén a fejüktől elvezetett *péniszfej köralakú rajzával* jelölték:

S hogy ne legyenek kétségeink az ***uráli péniszfejek rajzáról***, — két sziklarajzával is idézem:

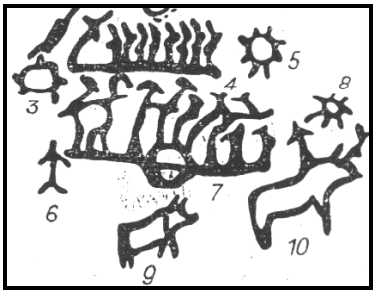

A baloldali, Oljokma folyó menti sziklarajzon *a férfi pénisze* — ***uráli péniszfejben*** végződik. (Okladnyikov 1976, 180., 58. tábla, III/3. rajz) A jobboldali sziklarajzon látható alak a péniszfejét a ***bal kezében tartja***, s valami csöpög róla… (Okladnyikov 1976, 132, 10. tábla 2. rajz.)
Az „***uráli nyelvcsalád***" népein kívül, *az időleges* ***ó-kínai átvételektől*** eltekintve: — ***egyetlen más nyelvcsaládba tartozó népnél***, így **a török**, a **mongol**, és az indoeurópai néprajzi kultúrákban sem ismeretesek **a nőnemet** *a vulva* rombusz: ◇ ***fejszimbólum rajzával***, a **hímnemet *a kerek péniszfej***: ○ rajzával jelölések! Ezért ***az uráli nyelvcsalád*** **páratlan ősnyelvi**, **őskultúrát** hordozó „***billogjai***"**!**
— Ezért a Sang (-Jin) korban (vagy már korábban is?) — az ***uráli nyelvű és kultúrájú*** **Eleink** igen erős kapcsolatban voltak ***az ó-kínai népességgel***, amikor az **URÁLI** ◇ ***vulva*** és ○ ***pénisz***, s az ▽> ◁ ***ágyékháromszög*** nemeket jelölő rajzai megjelentek **az ó-kínai képírás *történetében***.

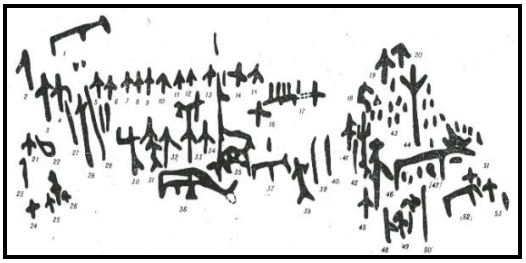
2.0 Írásunk sajátos kezdetei

A finnugor nyelvlánc nyugati irányú nyelvi és „*kulturális végződését*" Helsinkiben találtam meg, egy népművészeti bolt ajtajára függesztett pelerint díszítő emberalakok nemeket jelölő uráli fejszimbólumaival. A Tallinni Skanzenben már keresve, egy 17. századi használati tárgyakkal berendezett faháznál kis kosárkában, játékbabák nemeit jelölve. (L.részletesen: „*Uráli, nemeket jelölő fejszimbólumok történeti összefoglalása, s ami körülöttük van*" c. tanulmányomban.) S így, immár tagadhatatlan tény:
— Az uráli **Irbit-parti sziklarajzok *nemeket jelölő*** *vulva* és *péniszfej* szimbólumai — nyugaton a mai Finnországig, keleten az ős-kínai szomszédságig — ***látványosan bizonyítják*** az *uráli nyelvű* és *kultúrájú ősnép*, nyugati és keleti irányú szétvándorlását *életterük földrajzi övezetében*. A „***finnugor nyelvlánc***" *létrejöttének* **adatolt történetét!**
Ebben a történelmi folyamatban látjuk az ***uráli alapnyelvű*** és ***kultúrájú*** **ősnépünk** keleti irányú térfoglalását, az Urál-hegység és a Sárga-folyó (Huang-ho) között, sziklarajzokon.
A Tom folyó völgyében szarvasok nemeinek jelöléseként, a mai Mongólia területén már az ó-kínai '*nő, anya*' és '*atya*' piktogramok sziklarajz előzményeként. (L. részletesen könyvem (2008) **XI.** fejezetében.)
Az sziklarajzok minden érdeklődő számára, *jól látható adatcsoportjaikkal jelölik* ***minden érdeklődő számára***, a „*tudományos megállapításokkal*" szemben is, — a ***sziklákba vésett történelem*** **cáfolhatatlan valóságát!**
Az uráli, nemeket jelölő vulva és péniszfej szimbólumok *időlegesen jelentek meg* az ***ó-kínai képírás történetében***, amikor az *állatok nemeit* (L.: Bai Shouyi 1982. 63.), időszakosan az uráli, Irbit-parti sziklarajzok hím és nőnemet jelölő pénisz és vulva rajzával, s a nőnem ágyékháromszögével jelölték.
De a kínai '*nő, anya*' és az '*atya*' piktogramok alkotásával más a helyzet, mert véglegesültek ***a kínai írás*** történetében. Ezért e két kínai piktogram létrejöttének jól igazolható történeti folyamatát bemutatom. Mert ***ős-uráli kultúránk*** nem volt alábbvaló **az ős-kínai kultúránál**.
Nyelvünk és kultúránk csak ott volt egykor jelen, ahol jelen voltak a ◊ '*pina*', ○ '*fasz*' és az ▽ > ◁ '*ágyék*' nemeket jelölő szimbólumaink!
Az uráli, Irbit-parti sziklarajzok *vulva* és *péniszfej szimbólumai* vitathatatlanul bizonyítják az ***ős-uráli*** és az ***ős-kínai kultúra*** találkozását *az ó-kínai képírásban*. De, azt a néptörténeti folyamatot is, amikor a kínai szomszédságból több néprészre szakadva, a sajátos ***nyelvünkkel*** és ***kultúránkkal***, **Eleink**

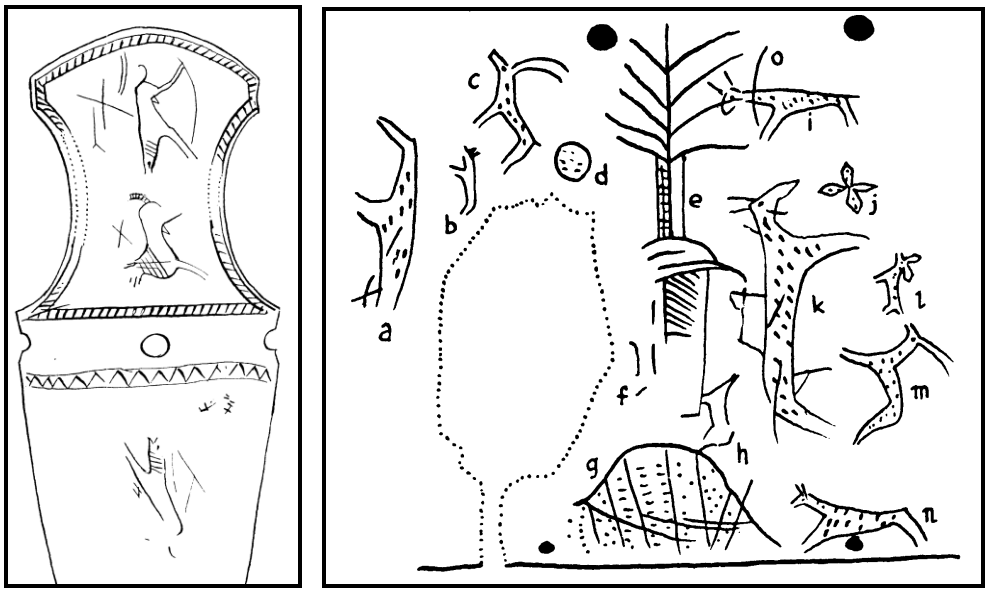
eljutottak **a Kárpát-medencébe!**
Magukkal hozva a kínai írástörténeti kultúrkörből műveltségünk részeként a ***ku-wen*** piktogramokat és a **teknős jelcsalád** *hsiungnu* **Eleink alkotta** *ideogrammáit*. Amelyekből a nyelvünkön betűket képeztek.
— Írásunk sajátos kezdeteiről a mongóliai, csulúti *nemjelölt sziklarajzok*, és az általam „*piktogram feliratos rajzoknak*" elnevezett alkotások adnak *írástörténeti bemutatót*. Amikor a sziklákra és más íráshordozóra vésett képek (rajzok) alkotói, a kép tartalmának *meghatározó helyére vésett piktogrammal* és *a teknős jelcsalád ideogrammáival* fejezték ki rajzuk tartalmának természeti körülményeit.
Ilyen „**piktogram feliratos képeket**" találtam a mai Mongólia és földrajzi környezete területén lévő sziklarajzokon, orosz kutatók elérhető publikációiban, s a hunok és koraavarok régészeti leletein, még a Kárpát-medencében is! Amely alábbi ***ázsiai hun sziklarajzokon*** a piktogram feliratos jelölések piktogramjait: ***ősi írásunk kezdeteit*** látjuk:

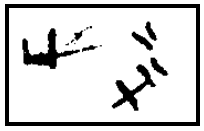
A baloldali sziklarajzon az állatok rajza között a ’rét’ (***No. 22***.) piktogramot (Novgorodova 1984, fénykép: Кочевье Бичигтын-ам), a jobboldali sziklarajzon a 3-as számmal jelölve egy ’*teknős*’ rajzát, amely ősi világképünk modellje volt egykoron. (Okladnyikov 1976, 134.) A két csónakon „*gombafejű*" emberek rajzait látjuk, amely gpmbafejek a *hun üstök fogantyúin* és pereme díszítéseként is láthatók. A sziklarajzot a hun-korba időzítik. (L. részletesen: Szekeres 2008, 107, 108)
A baloldali sziklarajz balfelső részén a ’***jó***’ (folyó) víz (***No. 3***.) ideogrammát látjuk:

Okladnyikov 1976, 184, 62. tábla.) Ettől jobbra, hosszú sorban (a folyó partján és a sziklarajz más részén is) *csig1e* > ciglevessző jelölések rajzait látjuk. (L. részletesen: ***No. 8***. ’*cselőke* > celőke’ rajzát.) A sziklarajz jobboldalán egy *rombuszfejű nőalak* és egy tátottszájú ’*eb*’ rajza van. Amely ***eb*** feje alatt egy kisebb ’*eb*’ rajzát látjuk, két vonal metszetével jelölt fejével. Fölöttük — füves rétet jelölő *šeng* (> ženg-e, zseng-ül) piktogram rajza van. (L. részletesen: ***No.* 30.** jelcikkemben.) Amely a kikelő fű „*zsengeségét*" mutatja.
A jobboldali *hun* „feliratos csontrajzon" (Bóna 1993, 100; Szekeres 2008, 185) — egy kis folyó: („jó") ideogramma rajzát látjuk, amelyen egy szarvas megy át. (L. részletesen: ***No. 3***. jelcikkemben.) A szarvas nyakán és a nyaka felett is az > ’***ég***’ ideogramma rajzát látjuk, még származtatása eredeti, köríves formájában, amelyből csak nyelvünkön képeztek véghangzó ’*g*’ hangértékű betűt. S e két ideogramma első fokon bizonyítja, hogy *a hun csontrajz alkotója* **korabeli nyelvünkben élt**. (L. részletesen: ***No. 10***. jelcikkemben.) A szarvas az ’Ég’ állata. Az Ég akaratát közvetíti. Ezért látjuk a nyakára vésve, és a feje felett is, a nőnemű teknős piktogramból a jelentése rajzával kiemelt az ***ég***: ideogrammát. —
A baloldali ***koraavar*** jutasi vadászsípon ***ebek*** fejnélküli rajzait látjuk: (László Gyula 1990, 124.)

A hátuk felett van a ***fejük***: , — a ***piktogramjuk*** rajza.
A jobboldali koraavar Homokrév-Mokrini temetőből előkerült csontrajzon szintén fejnélküli ebet látunk (László Gyula 1990, 120.), ahol a nyaka alá van karcolva a feje: ***a piktogramja***. (L. részletesen: Szekeres 2008, 202 - 204, és a ***No. 21***. jelcikkemben.)
A baloldali jutasi vadászsíp rajzán, a felső ’***eb***’ piktogramja mellett baloldalon, a ’*bemegy, behatol, öl, megöl, lemészárol*’ jelentésű kínai piktogramot látjuk. (L. ***No. 54***. jelcikkemben). Amely az ázsiai hunoktól átvett, ***orhoni*** és ***jenyiszeji*** ó-türk ábécék ***č*** és ***ğ*** hangértékű betűje. Az átvételt épp ez a koraavarnak nevezett *hun előfordulása* igazolja.
A vadászsíp készítője a síp rajzának kettéválasztott alsó felén, a futó ’***eb***’ hasa alá a ’***rét***’ piktogram rajzát véste alkotója, amely piktogram jelöli, hogy: *réten fut a vadat hajtó* ***eb***.
Az ’***eb***’ piktogram rajza felett a jobboldalon, a ’***rét***’ (L.: ***No. 22.)*** és ’***jég***’ (L.: ***No. 23***.) piktogramok rajzát, de az utóbbi piktogram rajza alatt, még a ***jég*** és a ***rét*** piktogram ligatúrája is jelöli a téli vadászat körülményeit! Olvasata: ***jég*** + ***rét***, azaz: ***jeg***(-es) ***rét***:

A a mongóliai sziklarajzokon és a feliratos rajzokon megkeresett piktogramok egy kivétellel: — ***mind*** a székely betűk piktogram/ideogramma ***előzményei***.
A ***Nikolsburgi Ábécében*** a ’rét’, a ’jó’ (folyó) és a ’šeng’ (> ’ženg’-e), zseng -ül piktogram rajzából képzett betűk ***szókezdő*** (akrofoniás) hangértékűek. Az > ’ég’ ideogrammából és az ’eb’ piktogramból képzett betűk ’b’ és ’g’ véghangzó hangértékei szókezdő ’e’ magánhangzójukkal, s így: — jelentésük szavával vannak jelölve. A ’*jég*’ piktogramból képzett akrofoniás ’*gy*’ hangértékű betű a jég szavunk *j* > *gy* szókezdő hangváltozású alakja. Erről a **No. 23.** jelcikkében, a ’***gy***’ hangértékű betű történetéről bőséges részletezéssel olvashatunk. Mert aki nem ezt a piktogramot jelöli *a székely betű* ***eredeti grafémájának***, hanem a függőleges vonallal összevont: rajzát, — az *laikusan*, vagy *tudatosan hamisítja meg* a ’***gy***’ hangértékű betű történetét.

2.1 A székely betűírás előzményei

Hálós táblázatomban könyvem (2008) betűtörténeti jelcikkeinek sorszámozásában mutatom be írásunk, s ezen belül a székely írás betűinek ***mongóliai sziklarajzokon***, ***hun***, ***koraavar*** és ***Árpád népe*** régészeti leletein megtalált kínai piktogram előzményeit, s a teknős jelcsalád hun ideogrammáit. Amelyekből nyelvünkön (már) a koraavarok betűket képeztek a Kárpát-medencében.
Ezért ***szükségesnek vélem***, hogy az írás történetében a kevésbé tájékozottak részére, rövid (összehasonlító) bevezetőt írjak a *székely írás betűinek* részletesen adatolt levezetéséről.

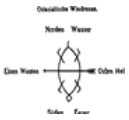
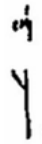
Mert ***szükségességét*** még ma is erősíti a ***részletes írástörténeti adatokkal*** *nem igazolható laikus állítás*, amely a ***keleti ótörök*** (*ó-türk*) és ***a székely*** írás betűit *az arámi írásból származtatja*.
Erről tanulmányt is írtam: „*Az ótörök (és székely) betűk jeltörténeti összefoglalása, és ami körülöttük van*" **(ZMTE** Acta Historica Hungarica Turiciensia 27. évf. (2012.) 1. sz. 58-113) Amely tanulmányomban *történeti összehasonlító adatokkal*, részletesen levezetve cáfolom az *ó-türk és a székely írás betűinek* arámi származtatását.
A ***piktográfiából*** a betűképzés sajátos átmenetére, a három koraavar ***vegyes rendszerű tárgyfelirat*** ad írástörténeti bemutatót, amelyek „*kínai módon*" rögzített olvasatát ***könyvemben*** (2008, 204-214.), majd az „*Uráli, nemeket jelölő fejszimbólumok történeti összefoglalása, s ami körülöttük van*." c. (2019) tanulmányomban, már részletezve is bemutattam, hogy az egyetemes írástörténeti ismeretekkel nem rendelkező olvasó is értse.
Olvasatuk eligazító részletezését azért tartottam fontosnak, mert a *három koraavar tárgyfelirat* még a kínaihoz hasonlítható módon készült. (!) A szótöveket nyelvünk szavaival megnevezett kínai piktogramokkal, de ***nyelvünk toldalékait*** — már a kínai piktogramokból nyelvünkön képzett betűkkel jelölték *koraavar eleink*, amely hangjelölő betűket a piktogram jobboldali rajzrészéhez, (!) ligatúrásan csatolták a jól felismerhető rajzrészükkel. ***Épp úgy***, ahogy a kínaiak a ***gyökjelekhez kapcsolják*** a ***fonetikai elemeket***.
— A kínai írástörténeti kultúrkör „*szomszédságában*" a kínai írás koreai, japán és vietnámi átvevői, különböző történelmi előzményekkel vették át a kínai írást. Majd elsajátítva, a saját nyelvük szavaival nevezték meg a kínai piktogramok jelentését. ***Épp úgy***, mint koraavar „hsiungnu" Eleink.
Később, a kínaitól eltérő nyelvük miatt a saját írásukat (is) megalkották. ***Épp úgy***, mint a koraavarok és a székelyek a Kárpát-medencében. (A *Szarvas-Nagyszentmiklósi feliratok* betűinek kellő hitelességgel még fel nem tárt hangértékeit most figyelmen kívül hagyom.)
— Koreában több mint egy évezredig használták a kínai írásjegyeket, majd a XV. században uralkodói kezdeményezésre megalkották a 28 betűből álló hangul írást, amit könnyebb volt megtanulni.
Japánban még ma is háromféle írás használatos: A kínai eredetű kandzsi, amely írásjelekkel a főneveket és az igetöveket jelölik; a hiraganával nyelvük toldalékjait; a katakana szótagírással állatok, növények nevét.
A vietnamiak a kínai hóditás nyomán több mint egy évezredig a kínai hivatalos írást és nyelvet használták, majd a kínai írásjegyek jelentésének a saját nyelvükre fordításával hoztak létre szójelölő saját írást, amelyet a XX. század közepéig használtak. Ekkor a francia gyarmati hódítás nyomán, mellékjelekkel ellátott latin betűket tettek meg nyelvük hangjait jelölő betűknek.
A mongóliai ***sziklarajzokon***, s a hunok, koraavarok és Árpád népe ***régészeti leletein***, a steppei nomád életmód körülményeit jelölő piktogramok vannak, s a tájolt nőnemű teknős világmodell piktogramból tájolt rajzrészek jelentésével kiemelt Hung Fan (Nagy Szabály) *öt elemét jelölő*, és más ideogrammák ***népünk ősműveltségének*** írástörténeti rekvizítumai.
— A betűk ***piktogram előzményű*** rajzával, ***jelentésük szavának*** (többnyire) szókezdő hangjával képzett hangértékükkel ***rekonstruálni*** — és egybevetve azonosítani tudjuk piktogram előzményüket, a már jól feltárt kínai írás történetének hiteles szakirodalmában.
S ez épp így igaz, ***a véghangzó hangértékekkel képzett betűk képzésének*** ellenőrzésében. Amikor az ó-türk betű hangértéke ***szókezdő hangként*** még nem létezett a keleti ó-türk nyelv(ek)ben, mert ezen esetekben, egy piktogram jelentés ó-türk szava véghangzójával kapott a betű piktogramelőzményű rajza hangértéket.
De több esetben előfordult az is, hogy a nyelvünkön megnevezett jelentés ***korabeli szavának*** szókezdő hangjával képeztek az ó-türk betűnek hangértéket! (L.: **No. 10**; **No. 11**; **No. 13.**; **No. 14.** ; **No.** 15.; **No. 22.**; **No. 27.** jelcikkemben.) S ez egyben igazolja ***a nyelvünkben élők maradékaink egykori jelenlétét*** a mai Mongólia területén, — még *az orhoni ó-türk* és *jenyiszeji feliratok* ***betűinek képzése*** idején is!
Másképp a székely betűkkel azonos (*jelentésű*) piktogramokból képzett ó-türk betűk, nem kaphattak volna a ***székely betűkkel azonos, nyelvünkön képzett hangértéket*!**
Azt csak feltételezhetjük, hogy a kínai szomszédságból eltávozott hun és „koraavar" néprészeink régészeti leletein is látható kínai piktogramok, s a teknős jelcsalád hun ideogrammáinak ***köznépi ismerete*** mennyire volt általános. De, azt teljes biztonsággal ma is megállapíthatjuk, hogy *az Árpád-kori templomainkban látható* '**juh**' és más, *keresztény vallásunkban alkalmazott* ***kínai piktogramok*** ismertek voltak ott, ahol ***kőbe vésték***, ***falakra festették*** rajzaikat!
A székely írás betűinek piktogram előzményű rajzai és jelentésük szavának ismerete a Nikolsburgi

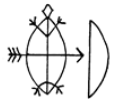
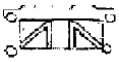
Ábécé betűinek összeállításakor, *néhány nagy műveltségű papnál*, még a XV. században is evidencia volt! Ami később (pl. Telegdinél) teljességében már nem igazolható, amikor betűk rajzát cserélte ki más rajzokra. Pl.: a Nikolsburgi Ábécé '***ly***' betű rajzát a a kínai '***nap***' piktogram rajzára. Ami tovább *hagyományozódott* a későbbi még romlottabb ábécék alkotóinál.
Mert a megkopott emlékezetű hagyomány, s a latinbetűs írás használata miatt, — később már csak romlott/rontott ábécé másolatokban ismerhették meg érdeklődő kutatóik és alkalmazóik a székely írás betűit. (L.: „*A székely írás három ábécéjének történeti összevetése*" c. tanulmányomban.)
Az 'ly' betű rajzát 180 fokkal, ellenkező irányba fordították: a Marsigli által feljegyzett „*bolognai*" írásemlékben, amely graféma már nem egyező a betű ideogramma előzményének rajzával, mert ellentétes a betű rajzában kifejezett ideogramma '***mely***-ső' (*mellső* láb) jelentésével. Vagy kicserélték a kínai '*nap*' („napkarika") rajzára. L.: Rudimenta; Gyulafehérvári Református Kollégium, 1655; Szentiványi Dániel 1679; Bél Mátyás, 1718; stb. Stb.
A betű romlása (rontása) nyilvánvaló, mert egy teljesen más jel rajzával helyettesítették, amelynek már szintén nem ismerték *piktogram előzményű* jelentését.
A *rontott rajzú*, vagy *kicserélt betű rajzával* ***már nem lehet*** piktográfiája írástörténeti szakirodalmában ***piktogram előzményű rajzát*** és ***jelentését*** azzal a piktogrammal egybevetve ***azonosítani***, amelyből betűként ***a rajza***, ***hangértéke*** származott. S így *származásának* és *hangértékének* szabályos, *ellenőrző levezetése* sem lehetséges!
Ezért: — a székely írás egyetlen hiteles ábécéje: a **Nikolsburgi Ábécé**, amely ábécé betűinek ***grafémáival*** s ***hangértékeivel*** még *rendre helyreállítható* a betűk piktogram/ideogramma előzménye.

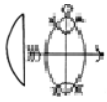
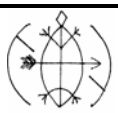
2.2 A Nikolsburgi Ábécé betűinek piktogram előzményei hálós táblázatomban

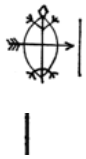
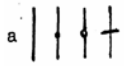
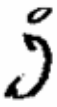
A Nikolsburgi Ábécé betűinek piktogram/ideogramma előzményeit a megtalált ***mongóliai sziklarajzokon***, s a ***hunok***, ***koraavarok*** és ***Árpád népe régészeti leletein*** azért rendezem hálós táblázatba — ***egymástól egybevethetően elkülönítve***, — hogy a **teknős *jelcsalád*** ideogrammáival és a ***kínai ó-képírás*** piktogram előzményekkel, ***külün-külön is be tudjam mutatni*** három népalkotó hun ***néprészünk*** **közös nyelvét**, és közös **írástörténeti *kultúráját***.
Bizonyságaként, hogy ***mindhárom néprészünk régészeti leletein*** előfordultak a Nikolsburgi Ábécé betűinek piktogram/ideogramma előzményei. Amely előzmények az **Eleinktől átvett** *orhoni*, *jenyiszeji*, *és kazáriai feliratok betűiként* az Orhon folyótól távolodva, egyre csökkenő részben voltak jelen. Mert legkevesebb van *a* ***szarvas-nagyszentmiklósi feliratok*** betűinek előzményeként! Amely írástörténeti összefüggéseket „*A székely írás három ábécéjének történeti összehasonlító összevetése*" c. (2017) tanulmányomban ***részletes adatolással*** levezettem.
Tanulmányom *hálós táblázata*, írástörténeti *kutatásaimat* részletezve összefoglaló bemutatása, melyben három népalkotó néprészünk régészeti leletein, — külön-külön is bemutatom a Nikolsburgi Ábécé betűinek piktogram/ideogramma előzményeit. Amelyekből a Kárpát-medencében képeztek Eleink betűket.
A táblázat vízszintes soraiba könyvem (2008) betűtörténeti jelcikkeinek **No. sorszáma** szerint gyűjtöttem ki a függőleges oszlopokba rendszerezett piktogramokat, ideogrammákat.
A táblázat I. oszlopában könyvem (2008) *betűtörténeti jelcikkeinek sorszámait* jelölöm, amely jelcikkekben ellenőriztem a Nikolsburgi, az Orhoni és Jenyiszeji ó-türk ábécék betűinek, s a betűk hangértékeinek képzését.
A táblázat II. oszlopában az uráli Irbit-parti sziklarajzok ***rombusz*** (*vulva*) *fejszimbólumával* jelölt *nőnemű tájolt teknős* (világmodell) piktogramból származó **teknős jelcsalád** hsiungnu (*ázsiai hun*) ideogrammáit jelentésük szavával jelölöm.
A táblázat III. oszlopában a sziklarajzokon és régészeti leleteken megtalált kínai piktogramok rajzát és jelentését jelölöm Th. W Danzel, Bernhard Karlgren, Kyril Ryjik, Karl Faulman, Eric Grinctead, L. C. Hopkins, Kéki Béla írástörténeti műveiben.
A táblázat IV. oszlopába a hím és nőnemet jelölő ábrázolásokat, s a mongóliai sziklarajzokon és piktogram-feliratos képeken megtalált kínai piktogramokat és a Teknős jelcsalád ideogrammáit rendeztem.
A táblázat V. oszlopába a hunok régészeti leletein megtalált kínai piktogramokat és a Teknős jelcsalád ideogrammáit rendeztem.
A táblázat VI. oszlopába a koraavar régészeti leleteken és feliratos rajzokon eddig megtalált kínai

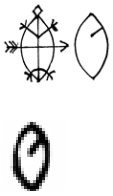
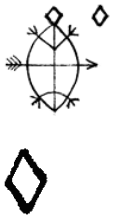
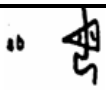
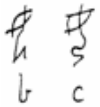
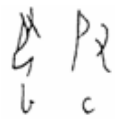
piktogramokat és a Teknős jelcsalád ideogrammáit rendeztem. S egy talaszi '***m***' hangértékű betű rajzát.
A táblázat VII. oszlopába *a koraavar „vegyes rendszerű" tárgyfeliratok* nyelvünkön megnevezett kínai piktogramjait és hun ideogrammáit, s a ligatúrásan hozzájuk kapcsolt, nyelvünkön képzett bővítmények betűit rendeztem.
A táblázat VIII. oszlopába *Árpád népének régészeti leletein*, az *uljegi ásatásoknál*, *Sarkel váránál*, a *Kaukázusban*, valamint a *Kassai kőtárban* és *Árpád-kori templomainkban* eddig megtalált kínai piktogramokat, és a Teknős jelcsalád ideogrammáit rendeztem.
A táblázat IX. oszlopába a Nikolsburgi Ábécé betűinek rajzát és hangérték jelölését másoltam. Amelyek (*többségükben*) akrofoniás (*szókezdő*) hangértékek, s a betűk piktogram/ideogramma előzményű jelentésük szava szókezdő hangjának írásmódját is mutatják, többnyire kancelláriai helyesírásunk 1350 – 1450 közötti éveiben.

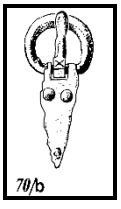
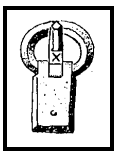
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
No.1/a.	**A Hung Fan tájolt elemeinek világmodell rajza:** **Karl Faulman 1880. Illustrierte Geschichte der Schrift 85-88.)**	 **A Ku-wen nőnemű teknős piktogram, amelynek a neme az uráli, Irbit-parti Szikla-rajzok vulva-fej rajzával jelölt. (Th. W. Danzel, 1912. „Die Anfänge der Schrift" XXXV. tábla, 6. rajz.)**	 **Nyílhegy-fejű (!) teknős. Mongóliai rézkori sziklarajz. (Novgoro-dova 1984, 103, 42. kép.)** **Oklad-nyikov 1976, 134, 3. rajz.**	 **Alcsút-doboz – Szent-györgy-puszta területén talált 12 rekeszes hun csaton a teknős világmodell piktogram. (Bóna 1993. XXVI. színes táblán, a második sorban a 7. Ismertetése a 256. oldalon.)**				
No. 1.	 „tűz"			 **Ordosi hun korona-díszen. (Szekeres 2008, 60-89)**				 **(eth)**
No. 2.	 **„dél"**			 **Ordosi hun korona-díszen. (Szekeres 2008, 60-89)**		 **Kun-ágotai koraavar ezüst-korsó feliratá-ban a 'vas' nyílhegy piktog-ram jobb oldali vonala aljánhoz ligatú-rásan**		 **(ed)**

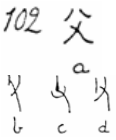
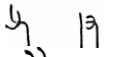
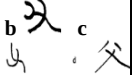
						csatolt ’dél’ ideog-ramából képzett ’d’ betű mellékvo-nala.		
No. 3.	 **A „víz”, s a Hung Fan „folyó” = székely „jó” ideogram-mája**		 **Mongóliai Piktogram feliratos kőrajz képen a folyó jelölése. (Okladnyi-kov, 1976, 184.,62. ábra.**	 **Ordosi hun korona-díszen. (Szekeres 2008, 60-89)** **Žamanto-gaji hun feliratos csontrajz képen a folyót jelöli. (Bóna 1993, 100.)**		**Kiskőrös-vágóhídi kehely talpán lévő felirat külön álló első jele:** **amely a „jó” (’folyó, patak’) főnév szókezdő ’j’ hang-értékű betűje. (Szekeres 2008, 208-211.)**		 **(ej)**
No. 4.	 **(Szekeres 2008, 60-89)** **„észak” 1490: ysak (iszak) (TESz)**			 **Ordosi hun korona-díszen. (Szekeres 2008, 60-89)**				 **A Homo-ród-kará-csony--falvi felirat-ban: i hang-értékű betűje.**
No. 5.	 „nyugat” **(Szekeres 2008, 60-89)**							 **enẏ (eny)**
No. 6.	 **„vas” nyílhegy. A Hung Fan filozófia tájolt ’vas’ fémet jelölő nyílhegy piktogram-ja. (Szekeres 2008, 60-89)**	 **„ék, nyílhegy” (Karlgren 1957. No. 695b,d.)**	 **(Dorzs – Novgoro-dova : Petroglifü Mongolii 1975, 128). Valamint: Okladnikov 1980, 119. Hun korszak.**	 **Felezett és egész (vas) nyílhegy piktogra-mok hun csat-testeken. (Bóna 1993,**		 **Kun-ágotai ezüst-korsó feliratá-ban a ’vas’ nyílhegy piktog-ram. rajza, — jobb-**	 **A békés-povádi nyíl-vessző felezett vas nyíl-hegye (Vékony Gábor 1987, 106-107.)**	 **ſ Vég-hangzó š hang-értékű betű.**

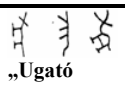
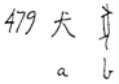
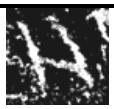
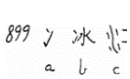
				150, 91.)		**oldali vonala alján a** **'dél' ideogramából képzett 'd' betű mellékvonalával.**		
No. 7.	 **„kelet"** **(Szekeres 2008, 60-89)**							
No. 8.	 **„száraz fa vessző". A Hung Fan 'fa' elemét jelölő nyílvessző.**	 **„vessző, rovásvessző" (Karlgren 1957. No. 349.) Székely: „celőke" (Szekeres 2008, 60-89)**	 **Feliratos sziklarajz folyópartján „csigle ~ (cigle) vesszők" (Okladnyikov 1976, 184, 62. tábla.)**	 **Hun csattesteken „cselőke ~ celőke". (Bóna 1993, 91.)**				 **ecz (ec)**
No. 9.	 **A Hung-fan „föld" eleme a „közép": X jelölésével. (Szekeres 2008, 60-89)**	 **„föld, mező, művelt föld" (Karlgren 1957. No. 362.)**		 **Hun csattesten. (Bóna 1993. 91, 92.) L.: „Széles ez föld kerekén."**				
No. 10.	 **„ég" (Szekeres 2008, 60-89**			 **Žaman-togaji hun feliratos csontrajzon. (Bóna 1993. 100.)**				 **(ég)**
No. 11.	 **„egek" (Szekeres 2008, 60-89)**						 **Maros-gombás, honf.-kori sír; gyöngy-szemen. (Erdély története I. 206.)**	

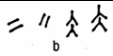
No. 12.	 **„üd-hely” (üdvözülés helye) (Szekeres 2008, 60-89**				 **Talas I feliratban a ’menny’ ideogramm hangértékű betűjeként.**			 **w (ü)**
No. 13.	 **„nagy” (Szekeres 2008, 60-89) L.: „Nagy ég!”**	 **„nagy” (Bernhard Karlgren 1957, 1218i) Csou II. periódus, Kr. e. 900-770 között.**						 **en**
No. 14.	 **„széles” L.: „Széles ez föld kerekén.”**	 **„négy égtáj, tíz; egész; teljes kiterjedés, rend” (Kyril Ryjik 1980. No. 54.)**				**Ozora-tótipusztai feliratban a ’széles’ ideogrammából képzett „sz” betű. (Szekeres 2008, 206-208.)**		**sz**
No. 15.	 **A „šen-jü” tamgája.**			 **A „šen-jü” tamgája. Бичикту-Бом (Кочеев В. А 2006. 39, Рис. 4) Altaj VIII-X. szd. (Türik Bitig)**			 **Sarkeli ’šen-jü’ kőrajz tamgák. (Tryjarski 1985, 15. (A. M. Ščerbak után.)**	 **= us (= űs > ’ős’ a 18. szd. második felétől.)**
No. 16.				 **Hun-kori mongóliai sziklarajz. (A. E. Novgorodova**				 **O**

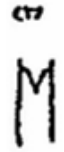
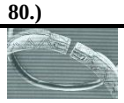
	 „oldal”			1975, 226.)				
No. 17.	 mell~ mejj~ „melly”. Mellső. A jobb első láb felé menő vonallal jelölve.						 - Sarkeli kerámia töredé-ken. (Bakay: Artamo-nov 1958, 75, 54. kép.)	 ely
No. 18.	 „kobak”		Uráli, Irbit-parti sziklа-rajzok nőalakja-inak „vulva-fejekkel” jelölése: (Philipp Johann von Strahlen-berg 1730, 364-367.)				 Aranyos-gerendi Reformá-tus templom osztott oszlop-főin. (Szeke-res István fény-képe.)	 ek
No. 19.		 „anya” (Kyril Ryjik 1980, No. 156. ab) „nő” (B. Karl-gren 1957, No. 94. „leigáz, meghódol” (B. Karl-gren 1957, No. 934.)	Csulúti neolit korú anya sziklarajzok (Novgoro-dova 1984, 48.) „uráli” rombusz vulvarajz fejjel és ágyék-háromszög rajzával: 		 koraavar „anya” piktogram (Kiskőrös — Órcsik tanya 89. sír. Erdélyi – Ráduly 2010. 24) „anya” piktogram. Avar-kor. (Homok-mégy-halom 102. sír. Vásáry 1972. Erdélyi – Ráduly 2010. 25.)		 Sarkeli anya pikto-gram kőrajz. (Tryjars ki 1985, 15. (A. M. Ščerbak után.) „anya piktog-ram és az ’unc’ (unk) ligatú-rája” (Kassai kőtárban szarko-fág felirat: Any+unk vagy: Any+ánk	 a

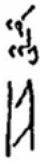
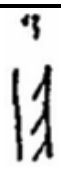
			     Oljokma folyó menti kőrajzon: „nőalak ágyék-három-szöggel jelölve”. (Okladnikov 1976, 168, 46. tábla 5. rajz.)				**Mandics 2010/I. kötet 303. old.)**	
No. 20.			 **Újkőkori csulúti sziklarajzok tisztség-viselőinek (atyáinak) atyakereszt fejjel történt**	**Kišpeki hun sírból előkerült övcsatok nyelvein ’atya-kereszt’ jelölések:** 	**Kiskőrös — Órcsik tanya 89. sír. (Erdélyi – Ráduly 2010. 24).**		 **Ujelgi övcsaton (Alekszej Paru-nyin.)** **Sarkeli kőrajz piktogra mmák. Tryjar-ski 1985, 15. (A. M. Ščerbak után.)**	 **and (a + d betű ligatú-rája.)**

			jelölései. Az alsó egy jogar gömbjén ül. (Novgorodova 1984, 112.)	 **(Bóna 1993, 157, 70/b)**			 **Marosgombás, honf.kori sír gyöngyszemén. (Erdély Története 1986. I. 206.)** **Székely kopjafán.**	
No. 20.		 **„atya, apa, öreg ember” (Karlgren 1957. No. 102.)** **Kyril Ryjik 1980, No. 102.** **a** **b** **c** **„jobb kéz… amely egy botot tart”**				**A kunágotai ezüstkorsó feliratán:** **’at’ > („aty”) szó jelentéssel. (Szekeres 2008, 205-206.)** **Ozoratótipusztai leleten:** **’at’ > („aty”) jelentéssel. (Szekeres 2008, 206-208.)** **Kiskőrösvágóhídi kehely feliratán:** **Az ’at’ > („aty”) piktogram, az alsó vonalvégekhez csatlakoztatott kínai „ág” (No. 55.) piktogramból**	 **Sarkeli kőrajz piktogrammák. Tryjarski 1985, 15. (A. M. Ščerbak után.)** **Marosgombás, honf. kori sír, gyöngyszemén. (Erdély Története 1986. I. 206.)** **Aranyosgerendi Reformá-tus templom oszlopföin. Különböző változatok:** 	 **athy (aty)**

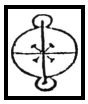
						képzett „a” betű-vel. (Szekeres 2008, 209-211.)		
No. 21.		 „Ugató kutya ábrázolása” Kyril Ryjik 1980. No. 316.) „kutya” (Karlgren 1957. No. 479.)			 Jutasi koraavar temető 125. sír, vadász-sípon. (László Gy, 1990, 123.) Homokrév/ mokrin temető (László Gy, 1990, 120.)	 Ozora-tótipusz-tai lelet edény feliratának külön álló „eb” piktogramja, ahol a jobb oldali vonal-részek a földben meg-semmi-sültek.	(Szekeres 2008, 206-208.) Maros-gombás, honf.-kori sír, gyöngy-szemen. (Erdély Története 1986. I. 206.)	
No. 22.		 „távoli határvidék, mező” (Karlgren 1957, No. 842.)	 Hun kori feliratos rajz „rét” piktogramja (Novgoro-dova 1984, fénykép: Кочевье Бичигтын-ам)		 Jutasi koraavar temető 125. sír, vadász-sípon ’rét’ jelentéssel. (László Gy, 1990, 123.)	 Ozora-tótipusz-tai feliratban a ’rét’ piktog-ramból képzett „r” betű, a jobbol-dali vona-lához csatla-koztatott ’íj’ pik-togram-ból képzet „i’ betű ferde ke-resztvo-nalával. (Szekeres 2008, 206-208.)		 er
No. 23.		 „jég” (Karlgren 1957, No. 899.)	 Mongóliai kőrajz Хойт-Цэн хэрийн-агуй. (Novgoro-dova 1984,	 (Bóna 1993, 179. Nyak- láncon jégcsap díszek.)	 Jutasi koraavar vadász-sípon. (László Gyula 1990, 123.)			 egy (Jég

		 „jég” (Kyril Ryjik 1980.No. 520.)	**26-28. Kora meghatáro-zása problémás.)**					**j > gy = gyeg, gyég)**
No. 24.		 **„Ló” (Karl Faul-mann 1880, 284.)** **Ló (Kyril Ryjik.)** **Ló (Karlgren 1957, No. 40.)**		 **Lébényi, ló piktog-ramot utánzó hun fésű. (Bóna 1993, 24, 21. kép.)**				 **L**
No. 25.		 **„tarkán foltos ló” (Székely „hóka ló”) (Karlgren 1957, No. 1127.)** **Eric Grinstead külön választotta a két piktog-ramot és „tarka” jelentést adott.**						 **eh**
No. 26.		 **„egy íj és egy kar rajza” (Karlgren 1957, No. 887b).** **„húrral kapcsolt íj” (Karlgren 1957, No. No. 918b.)**				 **Ozora-tótipusz-tai feliratban az ’r’ betű jobb oldali függő-leges vonalá-hoz ligatú-rásan kapcsolt** **„i” betű ferde**		 **i**

						ke-resztvo-nala. (Szekeres 2008, 206-208.)		
No. 27.		 **„üst” (Karlgren 1957, No. 834h.)**		 **Övveret díszítés a Kyzylkaj-nartöbei hun sírban. (Bóna 1993, 99.)**			 **Sarkeli üst kőrajz piktog-rammák. (Tryjar-ski 1985, 15. A. M. Ščerbak után.)**	 **v**
No. 28.		 **„izomerő” (Kyril Ryjik 1980. No. 153c.)**		 **Léva-Kálvária-hegyi, hun-kori sírban: nyakperec kétoldali gyöngy-szemein. (Bóna 1993, 80.)**				 **ew**
No. 29.		 **„hegytetők *magas*-ságai” (L. C. Hop-kins 1881; Tai Tung: Liu Su Ku.)** **„hegység, hegysé-gek lánca” (Kyril Ryjik 1980. No. 285.)**		 **Regölyi hun karperec két végén. (Bóna 1993, 18, 14. kép.)**			 **Sarkeli kőrajz piktog-rammák. (Tryjar-ski 1985, 15. (A. M. Ščerbak után.)**	 **m**

No. 30.		 **SENG „kis (fű)hajtás, élő, sémája a születés-nek” (Kyril Ryjik 1980. No. 218.)** **SHENG „születni, terem (gyü-mölcsöt), fiatal, friss hajtás” (Karlgren 1957, No. 812.)**	 **Mongóliai feliratos kőrajz képen (Oklad-nyikov 1976. 184, 62. tábla.)**		 **Kiskőrös — Órcsik tanya 89. sír. (Erdélyi – Ráduly 2010. 24)**		 **Vizsolyi Árpád-kori Reformá-tus temp-lomban, a diadal-íven: „az ujjá-születés jelképei” (Szeke res István fény-képei)**	 **ſs (zs) eſch (s)**
No. 31.		 **Th. W. Danzel XXXV. tábla.** **„repülni” (Karlgren 1957, 579b** **Kyril Ryjik 1980. No. 45a,b.)**					 **Komá-rom rom-szent-péteri bronz-veret piktog-ramjai. (ELE-INK 2003, 1. Turguly Sándor)**	 **ecź (ecs) ech (ecs)**
No. 32.		 **„toll, szárnyak” B. Karlgren 1958, No. 98. „toll, szárny”**					 **(ELE-INK 2003, 1. Turguly Sándor)**	 **ep**
No. 33.		 **„toll, szárnyak” B. Karlgren 1958, No. 98. „toll, szárny”**					 **(ELE-INK 2003, 1. Turguly Sándor)**	 **ez**

		 Kyril Ryjik No. 1980, 27. „Toll, szárnyak, madarak, rovar-szárny”						
No. 34.		 **„Száraz fa” vessző. A Hung-fan ’fa’ elemét jelölő nyíl vesszőjeként.** **„vessző, rovás-vessző” (Karlgren 1957. No. 349.)**						 **ac (ak)**
No. 35.		**a** **b** **„juhfélék, kecske-félék antilop, stb.” (Kyril Ryjik 1980. No. 25.)** **b** **c** **d „juh, birka” (Karlgren 1957, No. 732.)**	 **„hímnemű juh, birka, kecskeféle, antilop” (Dorzs – Novgoro-dova :Petroglifü Mongolii 1975, 128). Valamint: Okladnikov 1980. 119. Цараан-гол hun korszak.**				 **Juh, vagy antilop pik-togram az ujelgi fémlele-ten.** **„Őstör-ténetünk kaukáz-usi forrásai” kiállítá-son (Alekszej Paru Nyin)** **juh pik-togram a Somogy-vári Bencés Apátság (1091) mosdó-kagyló-ján” (Magyar Kálmán, 1992, 315.)**	 **ent**

							  „juh piktog-ramok” (Vizsolyi Árpád-kori Reformá-tus Temp-lomban. Szekeres István fény-képei.) **„juh piktog-ram és a ’d’ betű ferde mellék-vonalá-nak ligatú-raként a fővonal aljához kötése” (Kassai Kőtár-ban szarko-fág felirat: Juh(o)d Mandics 2010/I. kötet 303. old.)**	
No. 36.		 **„ciklikus írásjegy” (Karlgren 1957. No. 605.)**	 **Uráli, Irbit-parti szikla-rajzon.** **Mongóliai kőrajzon. (Borbala Obru-sanszky megosztotta Батцэнгэл Рэнцэн-**				 **„anya piktog-ram és az ’unc’ (unk) ligatú-rája” a Kassai kőtár szarko-fág feliratán: Any+unk Any+ánk Mandics 2010/I., 303.**	 **vnc (unk)**

			гийн bejegyzését. 2016. augusztus 14., 23:15)					
No. 37.		 **„ciklikus karakter” (Karlgren 1957. No. 505b.)** **Kínai jós-csonton. (Kéki Béla 1971, 61. 102.)**						 **v ee (ö)**
No. 38.		 **„utódok, > utána megy” (Karl Faulman 1880, 285.) (Nikolsburgi Ábécében: (> „Utószó”)**						 **tpr („*tem*-peri-us” = „a maga idején, alkal-mas idő-ben” (Finály Hen-rik)**
No. 39.		 **„szem” (Karl Faulman 1880, 285.)**					 **(Haran-gozó Imre lelete. Újkígyós. Duna TV 2008. Rajz: Erdélyi – Ráduly 2010, 48.)** **+** **Az ó-kínai „szem” piktog-ram és a „p” betű ligatú-rája: (sz)em+p = emp Hon-**	 **emp (szem+ p betű ligatú-rája)**

							foglalás-kor.	
No. 40.		 **„vessző, rovás-vessző” (Karlgren 1957. No. 349.) (Székely: „cselőke > „celőke” (Szekeres 2008, 60-89)**						 **encz (ron-tott liga-túra?)**
No. 41.		 **„vessző, rovás-vessző” (Karlgren 1957. No. 349.) (Székely: „cselőke > celőke” Szekeres 2008, 60-89)**						 **echech (ecsecs) (Két felezett cselőke liga-túrája: + = → Szeke-res 2008, 146.)**

3.0 Kigyűjtött piktogramok/ideogrammák megszólaltatása

A Nikolsburgi Ábécé betűinek ***sziklarajzokról*** és ***régészeti leletek publikációiból kigyűjtött*** piktogram/ideogramma előzményű adatait, könyvem (2008) jelcikkeinek sorszámozása szerint, *hálós táblázatom vízszintes celláiban* **No. 1.*-től*** **No. 41.-**ig, és a **II.**, **III.**, **IV.**, **V.**, **VI.**, **VII.**, **VIII**. f*üggőleges oszlopaiban* összesítettem.

A *sziklarajzokon* és *régészeti leleteken* általam eddig megtalált piktogramok, ideogrammák csak ***ismeretlen részarányukban*** mutathatják egykori valóságuk adatait.

A legfontosabb nyelvi, írástörténeti és történelmi összefüggésekre így is rámutatnak, mert a nyelvünkön képzett betűk, a rajzuk (grafémájuk és hangértékük (fonémájuk) ismeretében, így is ***jól látható módon*** bizonyítják a hunok, koraavarok és Árpád népe ***nyelvi***, ***kulturális*** *történelmi* azonosságait.

A *piktogramok/ideogrammák megszólaltatásának* „***műveletét***” dolgozatom elején igen részletesen bemutattam, hogy mindenki értse. Mert írástörténeti kutatásaim és betűképző ellenőrzéseim ezeken az *egyszerű*, de mégis jelentős szakirodalmi felkészültséget igénylő írástörténeti műveleteken nyugszanak.

Rajzukat a jelentésükkel a **II.** és a **III.** oszlopban, a megadott helyeken, *a sinológusok szakirodalmi műveiben*, bárki érdeklődő megtalálja.

— Vízszintes „cellasoraikban” összevethetően ***vizsgálom*** **a függőleges oszlopokba kigyűjtött**: — *sziklarajzokon*, s *a hun, koraavar* és *Árpád népe régészeti leletein*, s az Árpád-kori használatukban is megtalált ***azonos kínai piktogramokat***, és a teknős jelcsalád azonos ***ideogrammáit***. A ***nyelvünket és kultúránkat hordozó néprészeink*** *nyelvi* és *kulturális* azonosságait.

Amely ***nyelvi***, ***műveltségi*** és ***katonai szervezettségük erejével*** asszimilálták egykor a más nyelvű, más kultúráju népeket, néptöredékeket vonulásuk útvonala mentén.

Nyelvünk és kultúránk *megjelenését a Kárpát-medencében* akkorra tehetjük ***cáfolhatatlan*** **adataikkal igazoltan!**, — amikor megjelentek ***hun régészeti leleteinken***, a nőnemet jelölő *rombusz*

(*vulva*), és *ágyékháromszög szimbólumaink* a ***teknős piktogrammal***, és más, nyelvünkön megnevezett ***kínai piktogramokkal***. (L.: Bóna István: „*A hunok és nagykirályaik*”, 1993. — **Könyvemben** (2008) **XVIII.** 182–199.)
Ennél korábbi időből, ***nyelvünket*** *és* ***kultúránkat*** *hitelesen azonosító* ***adatokkal***, ***adatrendszerekkel*** nem rendelkezünk **a Kárpát-medencében**.

A No. 1./a jelzésű vízszintes cellasorban

a nőnemű teknős ***ku-wen piktogram*** rajzát ismertetem, amelyet Th. W. Danzel: „*Die Anfänge der Schrift*” (1912) XXXV. kínai ó-képírás (***ku-wen***) táblájáról másoltam a **III.** oszlopba. Amelynek gyönyörű, ***12 rekeszes mását*** az Alcsút-doboz Szent György-pusztán megtalált ***hun övcsaton*** is látjuk az **V. oszlopban**. Bizonyítva, hogy a Kárpát-medencében is megjelent a ***teknős világszimbólum*** *hun* néprészünknél.
— A ***Hung-fan tájolt elemeinek*** feljegyzését Karl Faulman: „*Illustrierte Geschichte der Schrift*” (1880, 85–88) könyvében, „*Keletázsiai szélrózsa*” néven, a tájolt nőnemű teknős rajzán feliratozva találtam meg a O ’föld’, és benne a ’ ⊗ közép jelölése nélkül. Mert ***eleinknek*** nem négy: ***öt*** égtája volt!
Ötödik volt a ’***közép***’, ahol a két tájoló fővonal metszéspomtján, ***a föld közepén***: ⊗ — ***a világ terjedelmét*** szemlélő steppei ember állt. Aki *nyelvünk szavaival* **a földet**: ’*kerek*’-nek és ’*széles*’-nek; az ***eget*** ’*széles*’-nek és ’*nagy*’-nak, ’*magas*’-nak látva ***nevezte meg*!** Mert a *kerek* ***föld*** és a *nagy* ***ég*** szélessége, ***a láthatáron*** találkozott! Az ötödik égtáj, csak ***a székely ábécékben van*** az ’***f***’ hangértékű betű rajzán „föld közepén”: ⊗ — ***a teknős két fővonala*** *metszéspontjával* jelölve! S ez hiánytalanul „*végigvonul*” a romlott/rontott ábécék ’***f***’ hangértékű betűinek grafémáin. Míg az ó-türk ábécék betűinek grafémáiból hiányzik. Bizonyítva ezzel is, hogy a az *ó-türk* és a *török nyelvű népek műveltségében* nem volt, és ma sincs jelen a Hung Fan filozófia töredékes ismerete.
Ahogy Kyril Ryjik rajza mutatja a négy égtáj fővonalának metszéspontját a szélességvonalakon, s a Nikolsburgi Ábécé *akrofoniás* ’**n**’ *hangértékű* betűje közepén is ponttal van jelölve:

Amely ***nagyság***, az ***ég*** teknőíve rajzával megjelenített. Mert a lapos ***föld közepén állva*** a világ terjedelmét szemlélő *steppei embernek* a **föld** és az **ég** széles volt, s ennek a közepét ***ponttal jelölte***. Ahol a ***föld közepén állva***, az ég boltozatának *félköríves* ***nagyságát*** is szemlélte.
A keleti ó-türk feliratok O ⵔ ***y****er;* ***y****ir* (föld) ideogrammából képzett ***y***[1] (j[1]) hangértékű betűjének rajzából a: x ’*közép*’ jelölése hiányzik! Mert világszemléletükből, s így nyelvükből is hiányoztak a ***föld*** és az ***ég*** ’nagy’ (’***ulu***’) és ’széles’ (****än***, ***in***, ***eŋ*** stb.) jelzői. Amely *ä, in, eŋ ó-türk szavakkal, csak a posztó és vászon szélességét nevezték. S ez ***alapvető különbség*** (**!**) az *ó-türk* és *török nyelvű népek*, és a kínaiak által „*xiongnu*”-nak nevezett ***ősnépünk*** — *világképzete, világlátása*: — ***kultúrája*** között.
— Az ***Alcsút-doboz Szent György-pusztai*** hun régészeti leleten lévő teknős piktogram is bizonyítja, hogy ***hun eleink*** a Kárpát-medencében is jól ismerték egykor a nőnemű teknős (ku-wen) piktogram rajzát. Amely „világszimbólum” piktogramból — ***az ó-kínai szomszédságban***, tájolt rajzrészeik nyelvünkön megnevezett jelentésével emelték ki a teknős jelcsalád s a **Hung Fan** (Nagy Szabály) tájolt elemeinek ideogrammáit. (L. a ***II.*** oszlopban, s könyvemben (2008) részletesen a 48-74. oldalakon.)
Wolfram Eberhard írja a „*Lexikon chinesischer Symbole*” c. könyvében (294-295) a teknősről:
„A teknős a kínaiak szemében mindig is titokzatos és meglehetősen szimbólikus teremtmény volt. A mondás [mely szerint a teknős] ’→ menny és → föld titkait rejtegeti’ még mindig elterjedt Kínában.”
„De a teknőst erkölcstelen teremtménynek is tartották. Mivel — elgondolásuk szerint — nem léteznek hímnemű teknősök, a nőstények kénytelenek kígyókkal párosodni. Így a teknőst egy kígyóval együtt, mint észak teremtményét ábrázolják.” **(41)** Vagyis: A nőnemű teknős — északról dél felé terjeszkedő hsiungnu eleink műveltségeként került az ó-kínai népesség műveltségébe.
— Az *ázsiai* és *európai* ***hunok azonos nyelvét*** és korabeli magas műveltségét, a teknős világszimbólum piktogramból — tájolt jelentésük rajzrészeivel kiemelt ideogrammák, és a ku-wen piktogramok a ***tények erejével*** **bizonyítják!** Amelyekből a Kárpát-medencében már a koraavar-korban a vegyes rendszerű tárgyfeliratokhoz, ***a nyelvünkön*** betűket képeztek. (L.: *könyvemben* (2008) és az „*Uráli, nemeket jelölő fejszimbólumok történeti összefoglalása, s ami körülöttük van*” (2019) tanulmányomban is részletezve.)

A ***Hung Fan*** ideogrammákból az orhoni és jenyiszeji ó-türk feliratok ábécéibe csak átvétellel, s olykor a nem a megfelelő jelentéseikkel képeztek ó-türk nyelven betűket. (Pl.: a '***tűz***' ideogrammából is az '***oŋ***' (dél) jelentésű ideogrammával azonos, '*ŋ*' (nazális) hangértékű betűt képeztek, ami az '***oŋ***' (dél) jelentésű ideogramma jelentése szavának véghangzó hangzója.)
Több ó-türk betűnek *csak a nyelvünkön megszólaltatott piktogram* ***jelentés*** (korabeli) ***szavának szókezdő hangjával*** tudták csak *a hang jelöléséhez szükséges hangérték* képzését biztosítani. S ez, — ***a még nyelvünkben élő*** orhoni maradéknépünk *nyelvét,* és *hangértékadó szavaink hangtörténetét* is ***adatolják*** *az orhoni ó-türk betűképzés* helyszínén.

A No. 1. jelzésű vízszintes cellasorban

a tájolt teknős világmodell piktogramból a ***Hung-fan 5 eleme*** közül, a '***tűz***' elemként kivont rajzrészét látjuk, amely a 'dél' tájoló ideogramma párjával (L.: ***No. 2.*** sorban) az ordoszi hun koronadíszt (Kr. sz. e. a 4. században) észak-dél fő irányba tájolta. S amelyből a Kárpát-medencében ***akrofoniás*** (szókezdő) '***t***' ***hangértékkel*** betűt képeztek.
Hangérték jelölése a Nikolsburgi Ábécében: *eth,* amely hangértékjelölés egyezik a jelentés szava egyik szókezdő írásmódjával: „**1298:** ? *Thyuzen*" (TESZ 3 1018)
Az orhoni és jenyiszeji ó-türk ábécékben a rajza (grafémája) a 'dél' ideogrammával együtt véghangzó: ***ŋ*** hangértékű. (Mert: '***oŋ***' = dél.) Amely '*tűz*' jelentésű ideogrammából képzett ó-türk '***ŋ***' hangérték nem felel meg a jelentésének! Oka csak az lehet, hogy az ***ó-türk*** és ***török nyelvű népek***, nem vették át *őskultúránkból* a ***Hung-fan*** (Nagy Szabály) *filozófia ismeretét*. Nem volt, nem lett műveltségük része! Ahogy a '*tűz*' ideogrammát a régészeti leletként előkerült ***ordoszi hun fejdíszen*** (koronán) látjuk legkorábban (megszólalni).
Bizonysága, hogy a Kárpát-medencében megjelenő, *nyelvünket* és *sajátos kultúránkat hordozó* ***hun eleink*** műveltségének része volt a Kárpát-medencében is a Hung-Fan filozófia. Miként **Sajó** folyó és patakneveinkben és közmondásainkban máig is élnek *egymással szemben álló* elemei. Pl.: „*Fából vaskarika*." Stb.
A **IV.** oszlopban látjuk mongóliai sziklarajzon a teknős piktogram rézkori, nyílhegyfejű változatát. (Novgorodova 1984, 103, 42. kép.) Bővebben: Szekeres 2008, 105.
Alatta, egy sziklarajz részletén egy teknős rajza: Okladnyikov 1976, 134, 3. rajz.

A No. 2. jelzésű vízszintes cellasorban

a tájolt teknős déli rajzrészével kiemelt '***dél***' jelentésű ideogrammát látjuk, amely az ordoszi hun fejdísz '*tűz*' ideogramma tájoló jele. A Nikolsburgi Ábécében akrofoniás '***d***' (ed) a hangértékjelölése. De ezt megelőzően már a koraavar Kunágotai ezüstkorsó vegyes rendszerű feliratában, a '***vas***' (nyílhegy) ***piktogram*** *jobboldali vonalához* (kínai módon) alul van a tájoló ferde mellékvonalával ligatúrásan („fonetikai elemként") csatolva. (L.: a ***No. 6. cellasor VII.*** oszlopában.)
A 'dél' ideogrammából képzett magyar '***d***' és ó-türk ***ŋ*** (nazális) hangértékű betűk képzéséről részeletesen könyvem (2008) ***No. 2.*** jelcikkében.

A No. 3. vízszintes cellasorban

a ***Hung-fan*** öt tájolt eleme közül a „*folyó*(***víz***)" ideogrammáját, a Nikolsburgi Ábécé '***ëj***' (j) hangérték jelölésű betűjeként látjuk, amely hangérték nyelvünk ősi, *már kihalt* '***jó***' (folyó) szavunk akrofoniája. Amely korábban nem csak az ordoszi hun fejdíszen észak főirányba tájoltan (L.: az **V.** oszlopban), hanem egy mongóliai piktogram feliratos kőrajzon és a Žamantogaji hun feliratos csontrajzon is a *folyót* jelöli. (L.: a **IV.** oszlopban)
Meg kell említenem, mert kevesen tudnak róla, hogy csak a ***Tisza*** jobboldali mellékfolyója, és két erdélyi patak névadója a Sajó (sófolyó). Mert: „*Ami lefelé folyik, hozza létre a sósat*." (Hung Fan) De számos ptaknevünk névadója: Méregjó, Berettyó (Berekjó), stb.
A koraavar Kiskőrös-vágóhídi kehely talpán lévő feliratban a rajzát, egy teljesen külön álló jelként látjuk, folyó vagy víz ideogrammájaként. Amely logikus volna egy kehely talpán, de itt mégsem jelenthet vizet, mert utána a vegyes rendszerű ligatúrának: **at**+a+d = 'atad' (atyád) olvasata van.
Egy külön álló, magányos '***j***' hangértékű betűnek egy feliratban értelme nincs, ezért egy jelöletlen 'o' magánhangzóval a melléknévi 'jó' szó olvasatát adja. S ez a VII. századba keltezhető ajándékozási

feliratként logikus, mert a felirat további olvasata: at+a+d = 'atad' (mert a lágyult '*ty*' hang még nem létezett nyelvünkben. S ezzel egyértelműsítettem a korábbi olvasatomat azzal, hogy a melléknévi 'jó' szavunk előfordulásának két változata (formája) volt: „A ***v***-s és ***v*** nélküli tőváltozattal alakult formákhoz jelentésbeli különbség is járult: a java, javak elsősorban a konkrét, anyagi javakra vonatkoznak, a ***v*** nélküli változathoz inkább az elvont jelentések fűződnek." (TESz 2 275.) Amint a kehely talpán lévő feliratnál.

A No. 4. vízszintes cellasorban

a ***Hung-fan*** „folyó(*víz*)" tájolásának 𐰃 'észak' jelentésű ideogrammáját látjuk, amely az ordoszi hun fejdíszen is tájoló párja a 𐰇 𐰃 „folyó (*víz*)" elemnek.
A Homoródkarácsonyfalvi feliratban akrofoniás 𐰃 '***i***' hangértékkel van jelen. (L.: észak: „1490: ysak" (ísak); vagy: „1586 Izekrol gr. MNy 62 498)" (TESz. 1 799.) E két idézett szókezdő „í" hangérték nem lett hangértékadója a székely írás '***i***' hangértékű betűjének, mert a ***Nikolsburgi Ábécében*** az 𐰉'íj' piktogramból képzett szókezdő 'í' hangértékű betű lett ***használatra jelölve***. Erre utal a betűk felsorolása után írt: „***Ámen***" (Így legyen) szó.
Ennek egyik oka az lehet, hogy 'észak' szavunk '***ízsak***' változata nyelvjárási szóként lehetett csak használatos, míg az '***íj***' szavunk szókezdő hangjával képzett '***í***' hangérték alkalmasabb és elterjedtebb volt már betűként az '***í***' fonéma jelölésére.
— A székely betűírás nem „***központi akaratra***" jött létre, hanem spontán módon, amikor köznépi igénye, *a hagyományként őrzött* piktogramokra/ideogrammákra épülve, a Kárpát-medencében több helyen is megjelent. De *időlegesen* „*kiteljesedni*" az eddig megtalált feliratok adatai szerint, csak a székely néprészünknél tudott. *S ennek a ma is erős hun tudatuk* lehet az indítéka.

A No. 5. vízszintes cellasorban

a 𐰋 'nyugat' ideogrammát látjuk, amelyet betűként csak a székely feliratokban és a Nikolsburgi Ábécéből ismerhetünk szókezdő '***ny***' hangértékkel, mert egy tájoló, magányos ideogramma használatának önmagában nincs értelme, ha nincs mit tájolnia. Így ideogramma előzménye sem található régészeti leleteken!
Csak a hagyományőrző emlékezet őrizhette egykor a betűképző utódok számára. Ennek alapja pedig nem lehetett más, mint a világszimbólum teknős piktogram, és a „teknős jelcsalád" ismerete. Még a Kárpát-medencében is!
A ***rajza*** egyezik az orhoni ó-türk 𐰋 betűvel, amelynek **y**[1] (j[1]) a hangértéke. Hátsó nyelvállással képzett magánhangzókkal harmonizál. De a teknős jelcsalád 𐰋 '*nyugat*' ideogrammához semmi köze nincs! — mert a keleti ó-türk nyelv '*nyugat*' szava: „*qurï* Westen ‖ garp (nyugat)" (AlttGramm.)
S így az ó-türk *qurï* (nyugat) szó hangértékadó akrofoniája (vagy véghangzója) *a betű* '**y**' (j) *hangértéket* ***nem igazolja*!**
— Csak a '***Hold***' *jelentés szavának* a véghangzóját! — *„ay, āy* br. Mond, Monat‖ay (Hold, hónap)" (AlttGramm.) Amely kínai piktogram átvett rajzával, és ó-türk szavának véghangzójával egyezik a betű hangértéke:

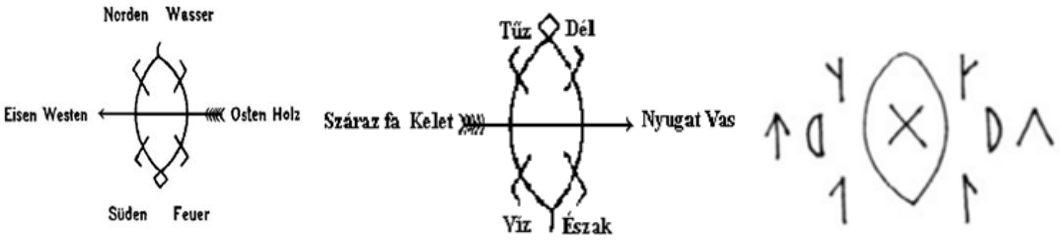

Bernhard Karlgren 1957, No. „**796 a-d** * *dziăk / ziăk /* si este (Si); éjszaka, (Csuang). b Jin -csont (A 1:5,1), c Jin -csont (A 1:27,4), d Csou I (inser. 65) (kb. 1027—900). Az írásjegy a Holdat ábrázolja." A *b* és a *c* ***Jin-kori***, a *d* pedig a (korai) ***Csou I*** korból való.
Ezért csak piktogramja átvételével kerülhetett a hunoktól az ó-türk betű képzéséhez, mert sem a Jin, sem a korai Csou korban (Kr. e. 11. sz. – Kr. e. 771) *még nem élt ó-türk nyelvű nép* Kína északi szomszédságban. Erre eddig a mongóliai sziklarajzokon bizonyságot nem találtam. Csak az uráli, nemjelölő fejszimbólumok használatára. Miként a 𐰆 'kelet' ideogramma használatára sem. Pedig léteznie kellett, mert a „*teknős jelcsalád*" része, s a „Keletázsiai Szélrózsa" jelöli.
Betűket, **csak** ***piktogramelőzményű*** *rajzuk* és *jelentésük szavából képzett* ***hangértékükkel*** lehet ***hitelesen egyeztetni*** írástörténeti szakirodalmukban. Mert **betűk egyező rajza *önmagában még semmit***

nem igazol származásuk történeti előzményéről.
A betűképző ***rajzukkal*** és a betűképző nyelven ***hangértékükkel helyreállított*** piktogram előzményű jelentésük ***szava*** *szakirodalmi egybevetésével*, rögtön „***kiugrik***" az igazság:
— Van, vagy **semmi közük** egymáshoz.

A No. 6. vízszintes cellasorban

a ***Hung fan*** öt eleme közül a fémet a nyílvessző ⋀ ***vas*** nyílhegye jelöli Karl Faulman „*Ostasiatische Windrosen*" (Keletázsiai Szélrózsák) rajzán, nyugati tájolással:

Amely nyílvessző közvetlenül nem része a nőnemű teknős piktogramból tájolt rajzrészeik jelentésével kiemelt, „**teknős jelcsalád**" ideogrammáinak. Csak sajátos módon kiegészíti ***a Hung Fan öt elemének*** jelölését a nyílvessző '*fa*' (vesszőjének: ↑ *cse-* > „**ce**-lőke"), és: ⋀ '*va***s**' (fém) nyílhegyének elemével. Amely nyílvesszőt alkotó „*elemek*" piktogramjait jelcikkeimben, s a kínai *írástörténeti szakirodalomban* ***rendre*** egyeztettem.
— Kína a késői Csou-korban (Kr. e. 770-től Kr. e. 256-ig) lépett át a réz és bronzkorból a vaskorba, amikor a drága bronz fegyvereket felváltották az olcsóbb, vasból készült fegyverek. S így, a nagy tömegű hadseregeket is el lehetett látni jó minőségű fegyverekkel.
A '***vas***' szó jelentése (eredetileg) '***réz***' lehetett a nyelvünkben. Később, amikor a fém eszközök anyagai bronzról (rézről) vasra változtak, a fémnév neve még változatlan maradt, (L.: TESz 3 1095) mert a '***réz***' szó bizonytalan eredete kaukázusi, vagy iráni nyelvekben keresendő. (TESz 3 405)
„Az urali eredetű szó szelkup közvetítéssel elterjedt Belső-Ázsiában (kitaj ho-šu (< *χaču vagy *χašu), dahur χasō, kirgiz *qaša 'vas') (LIGETI: NyK. LI, 204, AOH. I, 150; AALTO: i.h.)" (A magyar szókészlet finnugor elemei 675 – 678)
A Hung Fan fémet jelölő '***vas***' ⋀ 'nyílhegy' piktogramját „ék, nyílhegy" jelentéssel látjuk a kínai piktográfiában, Bernhard Karlgren ***1957, No. 695*** b, c, d Jin-kori rajzaival:

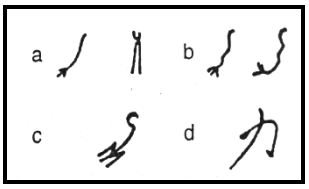

„The graph shows some sharp -pointed object (a wedge? an arrow-point?)" (A graféma néhány éles pontú tárgyat mutat (éket? nyílhegyet?) Sziklarajzként (L.: a ***IV.*** oszlopban) Mongóliában is megtalálták, ahol az alsó, a fa nyílvessző, a '***cse***lőke > ***ce***lőke' (lővesszőcske) rajza: ↑ , — felette a nyílvessző (*fém*) hegyének a rajza van: ⋀ (Részletesen: Szekeres 2008, 66)
A *kettéosztott* (felezett) *vas nyílhegy* rajzát *a Nikolsburgi Ábécében*: ⩘ véghangzó **ſ** (š) hangértékkel látjuk, miként a jenyiszeji Qara-sug (e-9) ó-türk feliratban szintén: ⩘ '***š***' hangértékkel, az általam kiemelt felirat részletében:

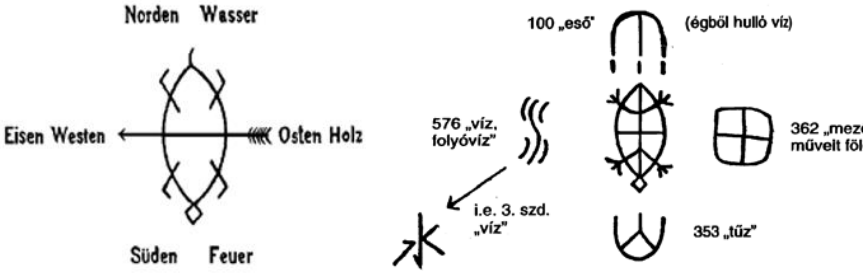

— ahol a szó olvasata: ermi***š***.
Felezett, kettéosztott változatát *korábban* a hun „felövezettek" övcsatjainak csattestjén is *látjuk*. (Szekeres 2008, 185). A csattesteken mindig valamilyen díszítés, vagy piktogram van.
A Békés-Povádzugi honfoglalás-kori sírban talált íjvégre és markolatlemezre vésett nyílvesszők hegyeinek rajzai (L.: a VIII. oszlopban), szintén felezettek!
A **piktogramok felezése, kettéosztása**, — nem csak ***a kínai*** és ***hsiungnu*** (ázsiai hun) ***Eleink*** *piktográfiájában* látható. Az *ó-türk nyelvű utódnépeknél* is jelen volt az *Orhoni* és *Jenyiszeji* feliratok betűinek képzésekor, amikor az ⋈ 'üst' és a ⋔ 'rét piktogramot kettéosztották.
Az ⋈ 'üst' piktogramnak volt egy korábbi kettéosztása *hsiungnu* Eleink által. Amikor az '***üst'*** korabeli

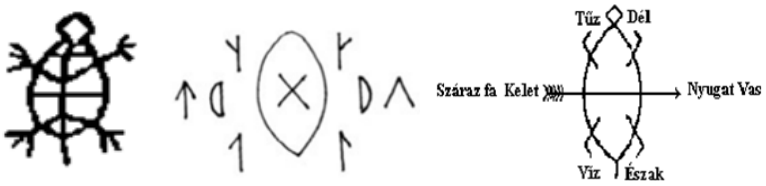
'*vas*' fémnek nevezett ***réz*** anyagát a kettéosztott ⋈ 'üst' piktogram felső részének ᛗ rajzával jelölték, mert a '*vas*' szó jelentése: '*réz*' volt urali ősnyelvünkben. (TESZ 3 1095.) S ez tovább hagyományozódott akkor is, amikor már '*réz*' szóval neveztük meg a réz fémet. ***Ezért*** a ᛗ betű hangérték jelölése akrofoniás 'ew' ('***v***') a Nikolsburgi Ábécében. (L.: **No. 28.** jelcikkemben.) (A '*réz*' szó, talán avar eredetű nyelvünkben. (L.: TESz 3 405.)
A kínai írástörténetben is felfedezhetjük a kettéosztott '*üst*' piktogramot: ᛗ — *ahol az izom rajzára van rárajzolva*, s így együtt *izomerőt, fizikai energiát* jelent. Kyril Ryjik No. 153c:

Jelentése: „*un tendon, un fibre musculaire*" (egy ín, egy izomrost). „I. *Force musculaire, vigueur, énergie physique*"— (izomerő, erősség, testi fizikai erő). (L.: „***vasgyúró***" szavunkat!)
Az ó-türk átvétellel az orhoni ábécében a kettéosztott piktogramból képzett betű: ᛗ '***lt***', és '***ld***' hangértékű, amely betűpárral megadott hangértékből csak a betűpár '***t***' és '***d***' hang hangjelölése nyilvánvaló. Mert az ó-türk '***vas***': „*tämir* eisern, Eisen‖**d**emir" (AlttGramm)
— Az ótürk betűalkotó is ketté is osztotta az ⋈ '*üst*' piktogramot. Könyvem kézirata összeállításakor a kettéosztott '*üst*' piktogram felső fele: ᚴ ᚴ „*üstün, üsdün* oben, oberer, oberhalb, mehr als‖üstün, yukarda" (felett, felső, felsőfelett, több mint) (AlttGramm. 349.) — *jelentések alapján* egyeztettem az akrofoniás 'ü' hangértéket. A piktogram alsó felének pedig az ó-türk ᚺᚴ '*küzäč, kazan*' (üst) szó akrofoniája igazolja a q^1 hangértéket. **Csakhogy**:
A ᚺ '*rét*' piktogramot is kettéosztották, amely felső rész grafémája: ᛋ nyelvünk '*rét*' szavának '***r***' akrofóniájával, alsó fele ᚺ pedig az ó-türk ***t****ariγlaγ* (mező) szó akrofoniájával kapta '**t**' hangértékét. Ezért ma már '***ü***st' *szavunk szókezdő* '***ü***' hangját vélem a kettéosztott ⋈ 'üst' piktogram ᚴ ᚴ felső rajzrészének, **nyelvünkön adott** *helyes hangértékének*. Mert az '**ü**' ***hang létezett*** „*uráli* nyelvünkben!" (Bárczi Géza 1975, 52.) S így az '***üst***' piktogram kettéosztott felső része is nyelvünkön kapta akrofoniás hangértékét, mint a 'rét' piktogram felső része! (L. részletesen: Szekeres 2008, 119-121.)
Ez pedig arra vall, még három ótürk betű *nyelvünkön képzett hangértékével*, hogy az orhoni ó-türk feliratok betűinek alkotásánál, még ott voltak a **nyelvünkben élő** *hsiungnuk* helyben maradt maradékai!
— De, miért? — mi célból osztották ketté *a kínaiak* és *hsiungnu Eleink*, valamint az ó-türk nyelvű utódnépek a piktogramokat? — Új piktogramokat alkottak!
— Ez jól látható a Bernhard Karlgren ***No. 100***.: 'eső', és a ***No. 353***.: 'tűz' jelentésű kínai piktogramok Sang (-Jin)-kori alkotásán, ahol a 'tűz' piktogram rajzát, jól összevethetően a teknős piktogram déli felével, az 'eső' (az égből hulló víz) piktogramot a teknős piktogram északi felével alkották meg, ahogy kínai tájolásukat Karl Faulman „*Keletázsiai Szélrózsák*" rajzán is látjuk:

A *hsiungnu* ***eleink*** szintén a kettéosztott, fejével déli irányba tájolt, **de normál helyzetű** teknős piktogram ***rajzrészeinek*** *nyelvünkön megnevezett jelentésével* vonták (*emelték*) ki a déli irányba tájolt ᛘ 'tűz' és az északi irányba tájolt (folyó) ᛚ 'víz', — s a Hung Fan (Nagy Szabály) tájolt elemeinek ideogrammáit:

Ez lényeges eltérés, — mert a **két ősnép** kulturális, műveltségi, és hatalmi helyzetének **korabeli viszonyát** mutatja:

a./ A nőnemű teknős neme az uráli Irbit-parti Sziklarajzok rombusz alakú '**vulva**' fejszimbólum rajzával jelölt. Amely ***rombusz*** '*vulva*' fejszimbólum, s a hímnem ***köralakú*** '*pénisz*' fejszimbólum rajzával, — csak, és csakis az „***urali utódnyelvet***" beszélő népek ***ősműveltségében*** fordul elő. ***Időlegesen*** jelent csak meg ***hsiungnu Eleink műveltségi fölényeként***, vagy más ok folyamán, *az ó-kínai képírás* történetében. ***Cáfolva*** az állítást, hogy: „*Az ázsiai hunok nyelve ismeretlen*." Mert, *az uráli ősnyelvű népek* sajátosan egyedi „**billogja!**" —

— A szaklákba és használati tárgyakba vésett, rajzukkal és jelentésükkel feltárt írástörténeti adatok: **Tárgyilagosak**. Ami **nem mondható el minden esetben** az ókori **és mai történetírók** szubjektív és hiányos ismereteiről.

b./ Az uráli ősműveltségű „hsiungnuk*"* ***teknős*** világmodell szimbóluma északról délre néz. A kínai ősnép a teknős világmodell szimbólumot, csak délről észak felé nézhette, ha a kínai '*eső*' és a '*tűz*' piktogramot csak a fenntebb ismertetett módon lehetett megalkotni.

Ezért a „fején álló" kínai teknős piktogram a teknős világszimbólum szemléletének csak átvétele lehet. Épp úgy, mint a többi ***uráli*** vulva, pénisz fejszimbólum rajzával, s az ágyékháromszöggel jelölt ó-kínai piktogram.

c./ Ezért a ***nemjelölt ó-kínai képjelek***, az ős-kínai szomszédságban megjelent „*uráli ősnép*" kulturális, műveltségi és ***hatalmi helyzetének*** időszakos ***fölényét*** mutatják.

Történelmünk kínai szomszédságának időszakából származhatnak mongol jövevényszavaink (mint pl. a mongol '*düli*' >'dél', amely szó előzménye nem lehet „egy régi török nyelvben *****dül alak", mert a teknős jelcsalád Hung-Fan jelei közül a 'dél' ideogramma már Kr. e. az 5.-3. században az ordosi hun fejdíszen látható, amikor ó-türk nyelvű népek feltehetően nem éltek még a mai Mongóliai területén. (TESz 1 606-607.) Vagy nem hagytak korai kulturális „nyomot". Mert a ***Teknős jelcsaládot*** ősnépünk, és *nem ó-türk nyelvű nép* alkotta.

— De, nyelvészeti kérdésekben a nálam képzettebbek elfogadott adataira hivatkozom. Legfeljebb ***rámutatok*** az attól eltérő, bizonyítható összefüggésekre.

Nyelv és kultúrahordozó néprészeink régészeti leleteinken megtalált piktogramokat, ideogrammákat hálós táblázatom ***függőleges oszlopaiba***, jelcikkeim sorszámozásával helyeztem el. Amely kigyűjtött kínai piktogramok és hun ideogrammák, — ***vízszintes cellasoraikban*** „találkozva" — bizonyítják „egy helyről származó" azonosságukat. Amely rajzukkal és (akrofoniás) hangértékükkel helyreállított piktogramok/ideogrammák jelentéseinek szavai, s a betűképző nyelv hangtörténetének betűképző időszaka nyelvén szólalnak meg. Mint az ó-türk ábécék betűinek piktogram előzményei. S ez annyiban nem igaz a Nikolsburgi Ábécé betűire, mert azok hangértékjelölései, a Nikolsburgi Ábécé összeállítója időszakának hangjelölését mutatják.

d./ Másik oka a piktogramok kettéosztásának: rajzuk sajátos egyszerűsítése.

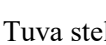
— A kínai ⋀ nyílhegy piktogram ***kiemelt jelentősége*** abban van, hogy ***mongóliai sziklarajzon***, a ***hunok***, ***koraavarok*** és ***Árpád népe régészeti leletein*** egyaránt előkerültek!

Hitelesen bizonyítva a kunágotai koraavar ezüstkorsó feliratával ***a hunok***, ***koraavarok*** és ***Árpád népe*** nyelvének lényegi azonosságát.

A keleti ó-türk átvételek jenyiszeji, s Orhon III ábécéjében, a nyílhegy a vessző végével „összevont" (párosított) rajzával láthatók: ⇞ — ahol az alsó rajz a vessző felső végét jelöli, a felette lévő a vas nyílhegyet: ⇞ Az Orhon I és II betűrendszerben olyan rajzváltozatok fordulnak elő, ahol a nyílhegy rajza alatt a vesszők is (részben) keresztmetszetük felezett rajzával vannak jelölve: ⇞ ⇞ ⇞

Ó-türk hangértékük: *„tämir* eisern, Eisen‖demir (vasból levő, vas)". (AlttGramm.) „mtü. *tämürgän* 'Pfeilspitze' (nyílhegy)" (Martti Räsänen) Az ótörök (és a többi török) nyelvben a *tämir, tämürgän* 'vas' jelentésű szavak csak „magas hangrendű" szóalakokban léteznek, a belőlük képzett '***t***^{1}' hangértékú betű mégis „mély hangrendű" magánhangzókkal harmonizál. Nincs törvényszerű összefüggés a hangérték, és

a hangértéket adó szó magas, vagy mély hangrendjével.
— A nyílhegy piktogramok felezése ***annyira hun sajátosság***, hogy hun eleink útvonalát is jelölik Belső-Ázsiából a Kárpát-medencébe. Mert a felezetlen és felezett kínai nyílhegy ***'vas'*** (fém) elemét jelölő Hung Fan piktogramokból véghangzó ***š*** hangértékkel — ***csak nyelvünkön*** képezhettek betűket! Ezekből látunk a jenyiszeji ó-türk feliratokban két betűt. Mindkettőt szóvégi **š** hang jelölésére használták:

A Jenyiszeji Tuva stele «Б» (e-50) feliratban: : Kökmiš Tutu :

A Qara-sug (e-9) feliratban: : ermiš. (Ahogy a Bolognai Rovásemlékben a Kolo**s**, Ambru**s**, Déne**s** nevek szóvégi š hangját a *šeng* > *zseng*(e), *zseng*(ül) piktogramból képzett, még korábbi **š** hangértékű betűvel jelölték.)
A „kazár ” Majatszkojei: és Sztanyica Krivanszkojei: feliratban is jelen van a felezett '***vas***' nyílhegy rajza (8-10. szd.), szintén véghangzó '***š***' (s) hangértékkel; ami a „kazáriai feliratok" több betűjének ***hun régészeti leleten is*** előkerült piktogram előzménye, és ***nyelvünk szavával történt képzésével***, új kérdéseket is felvet ***Árpád népe*** és a ***kazárok*** új megítélésű kapcsolatáról. Amelyben ***a hun műveltség*** (átadó fölénye) — szintén mutatkozik!
Mert, csak ***nyelvünkön képezve*** kaphatták véghangzó '**š**' (s) hangértéküket. S ez más „kazáriai" betűk nyelvünkön történt képzésével, és a sarkeli erődnél előkerült kőrajzok piktogramjaival együtt, — ***amelyek*** nem részei (!) a kazáriai feliratok betűtörténeti előzményeinek! — teljesen „***átértékelik***" Árpád népe, és a Kazár Birodalom viszonyát egymáshoz! (Erről később is.)
— Az általam „***koraavar***"–nak nevezett nép vonulásának „útvonalát", néhány olyan piktogramból képzett betű jelöli, amelyek csak a Nikolsburgi Ábécé betűjeként, és a talasz-völgyi ó-türk feliratokban láthatók. —
Az Acsiktasi rováspálcán is látjuk a nyílvessző felezett vas nyílhegyét: — mert a „koraavarok" a Talas folyó völgyén vonultak át. Ezért ott hagyták piktográfiájuk hagyományaként a kínai '***fu***' (atya) piktogram „koraavar" '***at***' (> aty) változatát is, ahol a kínai piktogram „atyakeresztje" szárai felett lévő két vesszőt az atyakereszt felső száraihoz rögzítették:
Ahol a ***helyes***, véghangzó '**t**' (L.: a**t** > a**ty**) hangértéken kívül — a Talas V feliratban a betűt piktogramként „BAS"- nak, és más, romlott hangértékű betűnek képezve is olvassák. Valamint a teknős gömbölyű felső páncélja rajzát nyelvünkön betűvé képezve: — ***helyesen!*** — szókezdő 'm' (L.: **m**enny) hangértékkel olvasták. (TESz 2 894.) Mert az égboltozat neve csak nyelvünkön: menny. Amely keresztény vallásunkban az üdvözülés helye. Ezért a Nikolsburgi ábécében az „**ü**d-hely" jelentésből akrofoniás 'ew' (ü) a hangértéke. ('Menny' szavunk: „Ősi örökség a finnugor korból;" „A szó esetleges indoiráni kapcsolata további vizsgálatot kíván." (TESz 2 894.)
A török nyelvű feliratokban előforduló, de csak nyelvünkön képezhető betűk hangértékei rámutatnak arra a történelmi folyamatra, hogy a feliratok keletkezésének korában, a steppei népek nem csak egy nyelvű ***törzsekből*** álltak. A nyelvünkön képzett betűk bizonyítják, hogy *a nyelvünkben élő hun néprészek* az északi (jenyiszeji) és déli (talasi) útvonaluk mentén is, a többségből leszakadva, beolvadtak később a már többségi, török nyelvű népekbe.

A No. 7. vízszintes cellasorban

a '***kelet***' ideogramma ***használatára*** eddig sehol nem találtam. A xiungnuknak ***észak-dél volt a*** szimbólikus ***fő-irányuk***. Az ó-türk nyelvű népeknek a kelet, de a keleti ó-türk, vagy nyugati ótörök népek írásaiban sem találtam.

A No. 8. vízszintes cellasorban

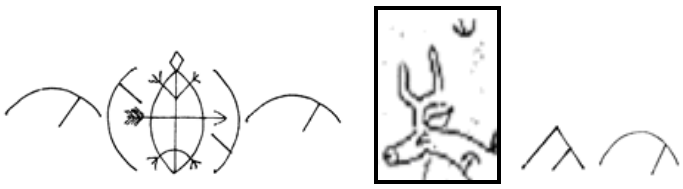
a Hung-Fan '***fa***' elemeként, a ***fa*** nyílvesszőt látjuk, amelynek rajzát „vessző, rovásvessző" jelentéssel azonosítottam a kínai piktográfiában. (L.: B. Karlgren 1957, No. 349) Feliratos kőrajzon is látható Mongóliában, — de hun csattesten is előfordult. (L. Szekeres 2008, 185)
Hangértéke jelölése ecz ('***c***') a Nikolsburgi Ábécében. Hangértékadója a '***celőke***' („lővesszőcske") szó, amelynek korábbi változata '***cselőke***' volt, miként korábban a „cigle" vesszőnek is volt „csigle" változata. (Erről később a Nikolsburgi Ábécé ***No. 41***. „echech" (***ecsecs***) ligatúránál.)
Nyelvünkben a '***c***' hang — csak az *ómagyar korban* jelent meg.

A No. 9. vízszintes cellasorban

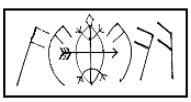
a ***Hung-Fan*** ’***föld***’ elemének rajza látható a teknős piktogram két (észak-dél, kelet-nyugat) fővonalának ’közepet’ jelölő metszéspontja jelölésével, amely hasonló rajzával ’föld, mező’ jelentéssel bír a kínai írás történetében. Hun csattesten is látjuk kerek rajzát. (L.: „Széles ez föld kerekén nem volt párja…”)
Eszerint ***az ázsiai hunoknak*** nem négy (: észak, dél, kelet és nyugat) tájoló irányuk volt, hanem: ***öt***. Ötödik volt a ⊗ ’***föld***’ két fővonal metszetével jelölt „közepe”, — ahonnan a steppei világ terjedelmét szemlélő eleink, a világ terjedelmét ***nyelvünk szavaival nevezték meg***. Mert úgy látták, hogy: — a ***föld*** ’*széles*’ és ’*kerek*’; — az ***ég***: ’*széles*’, ’*kerek*’, ’*nagy*’ és’ *magas*’. Rajzának kerek változatát hun csattesten is látjuk. (Bóna 1993. 91, 92.)
— S ez, — *páratlan szemléletű megnevezése* nyelvünkön, ***a világmindenség*** terjedelmének!
A jenyiszeji ó-türk ábécében a ’*föld*’ jelek (betűvé képzett) rajzából hiányzik a ’*közép*’ két fővonal metszetével jelölése, s így csak (hiányos) átvétele lehet a Hung-Fan ötödik elemét *tájolatlanul átvett* hun piktogramnak: O o Ez is bizonyítja, hogy a keleti ó-türk, és a török nép(ek) műveltségének nem volt része a ***Hung-fan*** (Nagy szabály) ***filozófia***. Betűvé képezve ó-türk akrofoniás hangértéke: $\boldsymbol{y}^{\mathbf{1}}$ (j^{1}).
Mert: „*yir* Land, Erde Stätte ‖ yer” (ország, föld, helyszín) (AlttGramm.)

A No. 10. vízszintes cellasorban

a teknős piktogramból kiemelt ’***ég***’ ideogramma ***elsődleges*** hun változatát látjuk. A teknős piktogram mindkét íves oldalvonalából ki lehetett rajzrészként „emelni” az ’***ég***’ ideogrammát, a függőleges fővonaltól az első lábak felé menő (azonosító) mellékvonallal:

Rajzát a hun Žaman-togaji feliratos csontrajzon még félköríves rajzával látjuk: — a szarvas nyaka felett és a nyakán. (Bóna 1993, 100.) A fára rovás miatt lett a „félköríve” megtörve és szögletesre kiegyenesítve. Hangérték jelölése a Nikolsburgi Ábécében: egh (e***g***). Amely egh (ég) jelölés, egyben az egyik írásmódja a betű ideogramma előzménye jelentésének.
A ***Nikolsburgi Ábécében*** a mássalhangzók kiejtését segítő ’e’ magánhangzók (még többnyire) a mássalhangzók előtt vannak, s ennek az ideogramma jelentések „e***g***”, „e***b***” szavai lehettek a természetes előzményei, amikor a jelentés szavában adva volt a mássalhangzók kiejtését segítő ’e’ magánhangzó is.
A ***No. 10.*** jelcikkemben a hun ideogramma alkotásával és betűképzésével együtt, részletesen ellenőrizve vezetem le az ó-türk (e***g***) ’***g***’, és (***k***ök) ’***k***’ hangértékű betűk alkotását és képzését.
Az ó-türk betűalkotó, a hun ideogrammák hagyományával, szintén a teknős jobb és baloldali teknőívéből, az első lábak felé menő (tájoló) vonalakkal származtatta a betűk ideogramma előzményeit. De az „***ég***-jelek” rajzai betűként nincsenek „hun-módra”, az ***ég boltozata*** rajzaként leborítva, ahogy az a Žaman-Togaj 21. kurgánja mellett feltárt hun sírban, a csontlemez feliratos rajzán is látjuk. (L. az **V. *oszlopban***.) A jobboldali ó-türk „teknőív” változatok $\mathbf{k}^{\mathbf{2}}$, a baloldaliak $\mathbf{g}^{\mathbf{2}}$ hangértékűek:

Elülső nyelvállással képzett „magas” hangrendű magánhangzókkal harmonizálnak. A teknőívek vonalait szintén „kiegyenesítették”, s így nyerték el könnyebben véshető, róható formájukat. Akár a Nikolsburgi Ábécé ’***g***’ hangértékű betűje.
A keleti ó-türk nyelvben a betűképzés idejében, még nem volt szókezdő ’***g***’ hang, csak jövevényszavak esetében. Az ó-türk ’ég’ jelentésű ó-türk szó: *„kök* blau, Himmel ‖ gök” (AlttGramm.) Ezért a baloldali teknőív rajzával alkotott ’ég’ graféma ***csak nyelvünkön kaphatta*** (!) az ó-türk ábécékben a véghangzó $\mathbf{g}^{\mathbf{2}}$ hangértékét! —
Az ázsiai hun hagyományra épülő orhoni és jenyiszeji ó-türk ábécé alkotásában ***több betű*** (történelmi és hangtörténeti okból) ***a nyelvünkön megnevezett jelentés szavával kapta*** (kaphatta csak!) a feliratokból jól ismert hangértékét. ***Bizonyságaként,*** hogy még az orhoni és jenyiszeji ó-türk betűk alkotása,

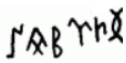
hangértékképzése idején is maradtak az Orhon és a Jenyiszej folyók térségében leszakadva, nyelvünkben élő ***xiungnu*** (*ázsiai hun*) népmaradékok!

A No. 11. vízszintes cellasorban

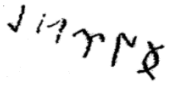
a teknős piktogram két oldalának egymást keresztező (ég) teknőívének vonalából lett képezve az '***egek***' ideogramma:

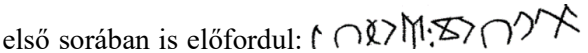

A hsiungnu jelalkotó a tájoló mellékvonalak nélkül helyezte egymásra a teknős piktogram rajzának jobb és baloldali teknőívét.
A Marosgombásnál feltárt honfoglaláskori női sír nyakláncának egyik gyöngyszemén még eredeti 𐰴 (A ***VIII.*** oszlopban.) — nem az egyszerűsített 𐰺 rajza látható.
Jelentését a teknős piktogram jobb és baloldali „égboltozat" ívének rajza, hangértékét az '*ég*' többesszámú 'egek' szókezdő '***e***' hangja (akrofoniája) határozza meg. Ó-türk és török nyelveken hangértékének nincs levezethetősége.
A betű rajzát később úgy egyszerűsítették (L. Nikolsburgi Ábécében), hogy a két „ég" ívének már csak a két metszéspontját jelölték a balra nyitott ***ég*** ívén a másik ***ég*** egy-egy vonalrész metszetével.
Rajzának alkotása még a kínai szomszédságban igazolt, mert az ázsiai hunoktól átvéve, a Jenyiszeji ó-türk ábécében nyelvünk többesszámú „egek" szavával képeztek akrofoniás 𐰴 '***e***' hangértékű betűt, bár a Tuvai sztélé «Б» (e-50.) felirat legalsó sorában akrofoniás 't' hangértékkel is előfordult:

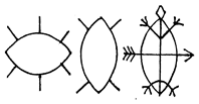
— amelynek hangértékadó ó-türk szava: t*eŋri* (Ég, Isten, isteni). Olvasata: ***Türk ben***
Egyik olyan eleinktől átvett betű, amely jelöli északi hun néprészünk északi útvonalát az Urál helység keleti és nyugati térségéig, majd onnan két alkalommal is a Kárpát-medencébe.
A Talas folyó menti VIII-as jezésű ó-türk feliratban szintén előfordul, rontott 'b' hangértékkel, amely csak ráfogott hangérték lehet, mint pl.: „*bägräk* Herr ‖ bey" (Úr). Olvasata: Börtil

Az acsiktasi fapálca első sorában is előfordul: — A pálcának elfogadott, hiteles olvasata még nincs.
A két ég: 𐰴 '***egek***' jelentésű grafémából képzett '*e*' hangértékű betűk rámutatnak, hogy csak nyelvünk szavával adtak (adhattak!) az ó-türk betűnek szókezdő '*e*' hangértéket. Ó-türk és török nyelveken nem! De, így is jelölik *hun* és „*koraavar*" néprészünk útvonalát Belső-Ázsiából Európába.

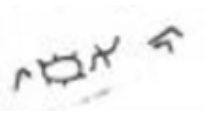
A No. 12. vízszintes cellasorban

a teknős gömbölyű felső páncélját, az Ég boltozatának szimbólikus rajzát látjuk. Nincsen rajta az alsó tokpáncél függőleges fővonala, csak a lábak mellékvonalai. A Talasz I. feliraton betűjének rajzán középen, „árulkodó módon" a Hung Fan két elemét jelölő nyílvessző csonkjait is látjuk:

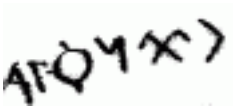

Hangérték jelölése a Nikolsburgi ábécében: 𐰚 ***ew*** (ü). A keresztény vallás „mennyországának", az ***üdvözülés*** helyének szimbólikus rajza.
„A **mennyország** az ***Istentől*** remélt és beteljesült ***üdvösség***, az üdvözült embernek juttatott örök boldogság helye." (A kiemelés tőlem.)
Ezért a Nikolsburgi Ábécében (betűvé képezve), akrofoniás '***ü***' a hangértéke. (L.: '***ü***dvösség', '***üd***'-hely szavunkat.) A Nikolsburgi Ábécében látható sajátos rajzával, a székely betűk piktográfiai előzményének

— egyik „szondázó” jele volt.
Menny szavunk: „Ősi örökség a finnugor korból:” (TESz 2 894.) Ezért a kínai szomszédságban ősnépünk ’menny’ (’ég’) fogalma jelen volt, mert ***már ott*** megalkották a teknős jelcsaláddal ideogrammáját, ahogy ó-türk átvétellel a ***talaszi feliratokban*** látjuk betűváltozatait a VIII.-X. században: akrofoniás ’***m***’ hangértékkel.
S ennek, és a kínai ’***fu***’ (atya) piktogram jelrészeinek összevonásával alkotott ’***at***’ (aty) piktogramból képzett véghangzó ’***t***’ hangértékű betűvel együtt — a talaszi feliratokban, „útvonal azonosító” jelentősége van. Mert jelöli, hogy „koraavar” néprészünk a Talasz folyó térségén vonult át korábban. S így maradtak meg hagyományként a térség török nyelvű utódnépének ismeretében.
Ehhez idézem a „***TÜRIK BITIG***” –ből, a VIII-X. századba keltezett ***Talasz I. felirat*** 1. sor 3. betűjét, ahol a felső teknőspáncél alól nem csak a négy lábnak, hanem (középen) ***a Hung-fan*** ’fa’ és ’vas’ (fém) elemét jelölő nyílvessző kétoldali csonkjait is látjuk: ezet me

Olvasata: ᵃt ⁱzⁱ***m*** ïʳ
Az ’***m***’ betű hangértékadója ’***m***enny’ szavunk szókezdő ’***m***’ hangja, amely betűnek a Nikolsburgi Ábécében ew ’***ü***’ hangérték jelölése van. Mert a ’menny’ a „túlvilági boldogság”, az ***üdvözülés*** helye. Röviden: üd(v) hely.
Teljesen rontott (romlott) rajzaival más talaszi, pl. az ***V.*** felirat első sorában is találkozunk, jobbról a negyedik betűként, ’**m**’ hangértékkel, uBASⁱ r***m***ïš — olvasattal:

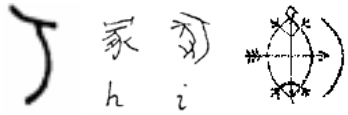

— ahol a feliratban a második jelet nem betűként olvassák, hanem a kínai ’fu’ (atya) piktogram BAS-ként megnevezett ó-türk szavával, amelynek: „baš, bhaś br. Kopf, Anführer, Anfang, erster, oberer ‖ baş” („***fej***, ***vezető***, *kezdet*, *első*, *felső*” jelentései vannak. (Altt.Gramm.)
A kínai szomszédságban az **Eleink *által átvett*** kínai ’***fu***’ (atya) piktogram összevont rajzú, ’***at***’ néven hagyományozódott változata a VIII-X. században a Talasz völgyében azt is jelenti, hogy ősi ’**at**’ (>aty) szavunk létezett a kínai ’***fu***’ piktogram átvételekor a kínai kultúrkör szomszédságában. Mert ***eleink*** a kínai ’fu’ (atya) piktogramot nyelvünk ’***at***’ szavával vették át, s az ’at > aty’, t > ty hangváltozás már a Kárpát-medencében ment végbe. S ezt a Nikolsburgi Ábécé összeállítója még nem betűként: a piktogram ’*athy*’ (aty) nevével jelölte.
— A kerek, romlott grafémájú változatok: — szintén a ***Talasz III, IV, V, VIII, XIII.*** számú feliratok akrofoniás ’***m***’ hangértékű betűi. Rajzaikból már többnyire hiányzik a teknős négy lábának jelölése: Kivétel — a talaszi I felirat betűjének idézett rajza.
Azonos származásuk okán a székely és a talaszi betű ideogramma előzményű jelentésének azért is egyeznie kell, mert az ó-türk (és török) nyelvekben ’***m***’ szókezdő hanggal, vagy véghangzóval ’*ég*’, ’*égbolt*’ jelentésű szót nem ismerünk. Csak a mi nyelvünkben létezik! Csak a mi nyelvünkön megszólaltatva jelölik „*koraavar*”-nak nevezett hun néprészünk déli útvonalát a Talasz völgyén át a Kárpát-medencébe.

A No. 13. vízszintes cellasorban

a ’***nagy***’ ideogramma rajzát látjuk, amelynek „***teknőív rajza***” azonos az ***ég*** ***nagy***ságának teknőív ***rajzával***, mert vonalaik végződései, alul és fölül is egymással találkoznak. A ’nagy’ ideogramma ívének közepén lévő pont a teknős piktogram két fővonalának a metszéspontját jelöli, ahol — ***középen*** — a világ terjedelmét szemlélő ember áll. Ugyanezt látjuk a teknős piktogram függőleges fővonalán ponttal jelölve, és a két fővonal rajzával együtt is a Kyril Ryjiktől idézett ***Nr. 14.*** cellasorban.
A ’nagy’ ideogramma átvétellel a kínai piktográfiában is előfordult. L.: B. Karlgren 1957, 1218 *h* rajzát, a hun ideogramma felett lévő kínai ’nagy’ jelentésű, két vesszővel határolt vonallal, valamint az ’i’rajzon, az ideogramma felső végéhez ligatúrásan csatlakoztatott egyenes vonallal,

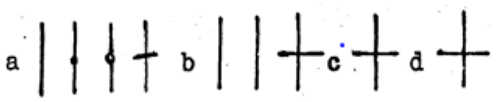
amely piktogramnak B. Karlgren által megadott jelentése szintén ’*nagy*’:

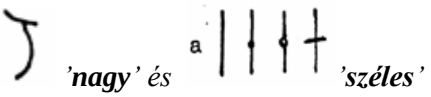
Alkalmazásának időpontja B. Karlgren szerint a Csou II periódus, Kr. e. 900-770 között. ***Igazolva***, hogy Kr. e. 900-770 között — már léteztek a Hung Fan elemeinek tájolt ideogrammái, s a Teknős jelcsalád! De ’*nagy*’ szavunk szóközi ’*gy*’ hangja, ami ma szóvégi, — még nem létezett korabeli nyelvünkben. Feltehető, hogy ’dź’,vagy ’tś)’ hang lehetett az előzménye. (TESZ)
Az íves *hun ideogramma* az ***ég*** *nagyságát* mutatja. Szólásmondásunkban ma is: „***Nagy ég!***”
A keleti ó-türk írások ábécéibe is ***nyelvünkön*** képeztek belőle akrofoniás ’***n***’ hangértékű betűt, mert az ó-türk ’*nagy*’ jelentésű szó kizárható a hangértékadó ó-türk szavak közül: „*uluγ* groß, Großer, Vorgesetzter ‖ ulu” (nagy, nagyobb, felügyelő) (AlttGramm) A szó minden török nyelvben jelen van ’*u*’ szókezdővel, és nincs szóvégi ’*n*’ végződésük:
„atü. uig. (Gab.) „*uluγ* ’gross, Grosser, Vorgesetzter’, mtü. čag. otü. soj. hak. šor. usw. *uluγ* ’gross, erhaben’ (nagy (terjedelmű), fenséges) KB. čag. tar. *uluk* kom. oszm. usw. *ulu,* jak. *ulū, ulā;* kmk. blk. krč. *ullu,* kar.T. *uŋlu* (< **ul-luγ*); mtü. *ul-aδ* ’gross werden’ (naggyá lesz)” Stb. Ezért ***kizárható***, hogy az ó-türk betű török nyelven kapta a hangértékét. —
A Majatszkojei erőd falán lévő feliratban is pont van az ’***n***’ betűk közepén, mint a **Nikolsburgi Ábécében**. Ami a ’***föld***’ két fővonal metszetével jelölt „közepe” metszéspontját jelöli, amint a **No. 14.** cellasorban a „*szélességvonalon*” is jelölve látjuk. S ez ismételt kérdéseket vet fel a kazáriai feliratok betűinek képzésével kapcsolatban. Mert több kazáriai betű hangérték adata arra mutat rá, hogy **ELEINK** jelentős szerepet tültöttek be a kazáriai betűk képzésében is! Épp úgy, mint az Orhoni és Jenyiszeji feliratok betűinek képzésében! Azaz: Nem voltak alárendelt kapcsolati viszonyban a kazár állammal. (Ha „kapok még rá időt”, talán a „kazáriai” betűk képzésével is foglalkozni fogok.)

A No. 14. vízszintes cellasorban

a teknős piktogram függőleges fővonalát mutatom ***a II. oszlopban***, amely a föld és az ég szélességét mutatja világunk ős-kínai elképzelése szerint. Mellette, a ***III. oszlopban*** Kyril Ryjik: Ľ idiot chinois (1980) No. 54. jelcikkében a kínai jeleit, ahol a Sang (-Jin) korban az ’a’ jelzésű függőleges fővonalakon szintén ***pont*** jelzi a nőnemű teknős piktogram két fővonala ***metszéspontját***:

„A szövegmagyarázat, utólag, azt a formát részesíti előnyben, amely a négy égtájat jelöli. Az egytől tízig terjedő számok lezárásához kapcsolódik, ami megmagyarázza, hogy: (I) Tíz jelentésen kívül a (2) használatos jelentése: Teljes, egész, tökéletes; kiterjedés és egyetemes rend.” (Kyril Ryjik (1980)
Valóban, ma is gyakran mondjuk, hogy „teljes”, vagy „egész szélességében”. Az „előnyben részesített forma” a négy égtájat jelöli, a teknős piktogram észak—déli, és kelet—nyugati irányú szélességvonalával. Ahol csak a függőleges észak—déli fővonal (szélességvonal) látható, ott az (a) rajzokon pont jelöli a két fővonal (szélességvonal) metszéspontját, a teknős világmakett piktogram „föld és ég” középpontját. Ahogy a ’***föld***’ piktogram (ideogramma) közepét a két fővonal metszete mutatja.
Ott, ahol a „világ” kiterjedését szemlélő ember állt. Miként a Nikolsburgi ábécé ’**n**’ betűje rajzán is ponttal jelölve látjuk. Valamint a *kazáriai, Majaki* feliratokban is:
A rombuszfejű nőnemű teknős piktogramból a jelentésük rajzrészeivel kiemelt ideogrammák, és más nemeket jelölő fejszimbólumokkal jelölt piktogramok időszakos léte az ó-kínai képírásban, egy fontos kérdést is felvet az ős-kínai szomszédságban megjelenő uráli nyelvű és műveltségű néppel kapcsolatban, mégpedig:
Milyen szerepet töltöttek (tölthettek) *be* ***hsiungnu Eleink*** *az ó-kínai képírás* történetében?
A hun fejedelem ***éghez*** hasonító ’széles’ és ’nagy*’* piktogramok *kínai rajza* és *jelentése* is azonos a belőlük képzett székely betűk előzményeivel:

*'**nagy**' és* *'**széles**'*

Ezért nyilvánvaló, hogy a teknős világszimbólummal megjelenő steppei kultúra, a nőnemű teknős világszimbólum hasonlattal jelent meg a Sang (-Jin) -kori ős-kínai kultúrában. Nem köthető a török és mongol utódnépeink kultúrájához. De rajza alapján úgy tűnik: A kínaihoz sem!
A 'széles(ség)' fogalma a török népek nyelvében sehol nem „kötődik" a '*föld*', s az '*ég*', — ***csak a posztó, vászon szélességéhez***. Ez alapvető különbség a török népek és uráli ősnyelvű eleink steppei „világnézete" között.
Ó-türk nyelvű '***š***' (s), és '***s***' (sz) akrofoniával, vagy véghangzóval szavát hiába keressük, mert:
„**äŋ* KB. *čag.* usw. *än* 'Breite' (széles(ség), kzk. usw. *en* 'Breite des Tuches' (posztó szélessége), tob. *ín* id. (> wog. TLW 90 *īn* id.), trkm. (Dm.) *ín* ' 'ширина' (szélesség), jak. *iän* (> **än*) 'ширина полотнища' (vászon szélessége); kaz. *iŋ* 'Breite', čuv. *an* (> *äŋ*) 'Breite der Leinwand' (lenvászon szélessége) (> čer. ČLČ 103 *äŋ;* wotj. *aŋ*; mo. KWb. 122 *eŋ*) ~ tu. (Vas.) *ęnŋę, ęmŋę* 'ширина' (szélesség) *η* in den Wolga-Sprachen durch Anlehnung an tü. *käŋ, keŋ,* (kaz.) *kiŋ* 'breit, weit' (széles, tágas) [auch kmk. *en, eŋ* 'Breite, Weite' (szélesség, tágasság) (!) entstanden (előáll)" (M. Räsänen)
A legelső orhoni ó-türk feliratokban a '***széles***(ség)' ideogrammából nyelvünkön képzett betű még két hangértékkel rendelkezik, mert '*széles*' szavunknak még '***š***' szókezdő hangja volt, és éppen változásban volt '*s*' (sz) -re. L.: a következő, ***No. 15. cellasorban***, a hun fejedelem tamgája tárgyalásánál.

A No. 15. vízszintes cellasorban

a ***Nikolsburgi*** > „**us**" átirattal jelölt tamgát látjuk, amely a „***šen-jü***" tamgája. Csak a szarvas-nagyszentmiklósi feliratokban fordul elő rontott rajzú betűként: — de hiteles: akrofóniás ***š*** (s) hangértékkel. A rajza azért rontott, mert középen a ***széles***ségvonal hossza nem azonos az '***ég***' ***széles***ségével és ***nagy***ságával:

A tamga **~** „***us***" (> 'usz'?) jelölését a ***No. 38.*** „*tprus*" feliratú piktogrammal jelölésük összefüggéseiben, illetve: össze nem egyeztethetőségükben tárgyalom.
— Egy kilenc betűből álló felirat utolsó, külön álló ligatúrájaként megtaláltam a „***šen-jü***" tamgáját, az Altaji sziklarajz feliratok közt, Бичикту-Бом IV néven (Кочеев В. А 2006. 39, Рис. 4), a VIII-X. századba dátumozva:

Olvasata nincs. A ***šen-jü*** *tamga* jobb-alsó vonalrészéhez egy felezett hegyű nyílvessző van csatlakoztatva. Ami lehet piktogram, de inkább betű. Alatta a felirat másolata látható, ahol a tamga helyén *egy kettéosztott va***s** *nyílhegyből képzett*, véghangzó '*š*' (s) hangértékű betű van, amely a kínai '*jég*' piktogrammal alkot ligatúrát. Amely betűnek a Nikolsburgi Ábécében a szókezdő '**j**' helyett, '**gy**' hangértéke van, mert a 'jég' szó olyan (tájszólás) szókezdő hangjaként kapta a hangértéket, ahol a jég szót: ***gyegnek***, ***gyégnek*** ejtették. (L. részletesen **No. 23.** jelcikkemben.)
De itt — az '***š***' (s) betűnek a nyelvünkön képzett '*jég*' szó akrofoniás '***j***' hangértékével alkotott ligatúrája, jobbról balra olvasva: ***šj*** (sj), ami megfelel a ***šen-jü*** rövidítés két szókezdő hangjának. — ***Sarkel váránál*** (L.: Tryjarski 1985, 15. (A. M. Ščerbak után), — négy kőrajz példánya is előkerült a ***šen-jü*** tamgának:

Abb. 9: Tangas und Steinmetzmarken aus Sarkel
(nach A.M. Ščerbak)

— olyan ***ku-wen*** (kínai ó-képírás) piktogramokkal együtt, amelyek csak a koraavar, — mint az 𐰀 ’***at***’ piktogram, — és a székely betűk piktogram előzményei! Mert a nyugati ótörök (kazáriai) feliratokban betűvé képezve nem fordulnak elő! (L.: a ***No. 17.***; ***No. 19.***; ***No. 20***.; ***No. 27***.; ***No. 29***. jelcikkeim cellasorában!)

A kép jobbfelső sarkában, a két kínai: 中 ’*középső, középen, között*’ jelentésű piktogrammal együtt, amely piktogramból nem képeztek betűt. A korsó két füle közé, a korsó nyakára van vésve, vagy rajzolva.

— Sarkel várának „*történelemi szerepét***” — sürgősen** *felül kell vizsgálni***!** Mert, **nem épülhetett a magyarok ellen!** — ha az ott előkerült piktogramok a nyelvünkön betűvé képezve, **—** csak a **Nikolsburgi Ábécében** fordulnak elő! ***A kazáriai feliratok betűi közül* hiányoznak!**

A hun fejedelem tamgája:

„A nagy šan-jü, kit az Ég emelt a trónra” — így címezteti magát Mao-tun ázsiai hun fejedelem abban a levélben, melyben a kínai császárnak bejelentette birodalma megalapítását. Fia és trónutódja még fennhéjázóbb szavakkal beszélt magáról: „A hiung-nu nép nagy šan-jü-je, akinek az Ég és a Föld adott életet, és akit a Nap és a Hold helyezett méltóságába.” A šan-jü az egész mindenség akaratából, legteljesebb támogatásával uralkodik a Földön. Alattvalói előtt, mint az Ég fia, mint az Ég hasonmása jelenik meg. Egy kínai feljegyzés szerint az ázsiai hunok fejedelmüket az „Ég fiának” hívták s fejedelmi címének, a šan-jü szónak is tulajdonképpen az a jelentése, hogy „nagy” és „széles”, mivel az ég, melyet jelképez, ilyen. Az istenkegyelmiség tana a következő századokban sem vesztett erejéből. „Én az istenhez hasonlatos égi szülött türk Bilge kagán…” — olvassuk az egyik orkhoni türk feliraton.” (Németh Gyula, 1940. Reprint 1986, 114.)

Ezért, ha a kínai feljegyzés szerint, jobbról balra olvassuk a tamga 𐰴 ligatúráját, akkor a: 𐰚 **nagy** (*és*) 𐰇 széles (*mint az*) 𐰃 ég**,** — olvasat egyezik a kínai feljegyzés *šan-jü*, — de helyesen: šen-jü (!) *rövidítés* jelentésével, ahol a tamgában az 𐰃’ég’ tájoló mellékvonala már nincs feltüntetve:

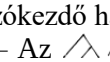
A ’**széles**’ a földnek s az égnek is melléknévi jelzője nyelvünkben, ahogy a teknős világmodell piktogram függőleges fővonalaként is látjuk. A ’nag**y**’ csak az égnek:
Ezért a ***šen-jü*** tamga olvasata helyesen a (középső) ’***széles***’ ideogramma szavával kezdődik.: ***Széles***, mint (jobboldalon) a ***nagy***, s mint (baloldalon) az ***ég***.
A hun fejedelem pontos megnevezésű címéhez csak nyelvünk képzője hiányzik, amit a korabeli ideogrammák nem tudtak jelölni, de a kínai parafrázisban benne van: „a šan-jü szónak tulajdonképpen az a jelentése, hogy „***nagy***” és „***széles***”, mivel az ***ég***, melyet jelképez, ilyen.”

— Milyen?

Erre kell a „***šen-jü***” rövidítésnek választ adni oly módon, hogy a válaszban benne legyen az „***ég***” milyenségét kifejező „***nagy***” és „***széles***” melléknévi jelzője. Amelyre ***ma használatos nyelvünkön*** a válasz: „***széles nagy egű***” — lehet, ami *korabeli nyelvünkön* másként hangzott.
Ezért rekonstruálni kell *nyelvünk hangtörténetében* e három szó lehetséges kiejtését („hangtestét”), amelyhez a következő adataink vannak:
nagy < „**1055:** ac poftea nogu azah fehe rea (TA.)” (TESz 2 993) A „bizonytalan eredetű” szó egyik előfordulása ’*nogyu*’ volt 1055-ben a Kárpát-medencében. S a szókezdő hangja régen is ’***n***’ lehetett, mert az ’***n***’ hang a finnugor alapnyelvben is létezett. (L.: Bárczi Géza: „A magyar nyelv életrajza” (1975) 49-50.)
De a ’***gy***’ hang még nem létezett korabeli nyelvünkben. Feltehető, hogy ’dź’,vagy ’tś)’ hang lehetett az előzménye. (TESZ) A ’nogy***u’*** szóvégi sorvadó ***u*** hangja a szóról már az Árpád-kor elején lekopott. De a ’***n***ogyu’ szókezdő ’***n***’ hangja Bárczi Géza adatára hivatkozva: az ázsiai hun (hsiungnu) ősnyelvünk idejében még létezett! — és rövidítésünk szempontjából ez a lényeg.
Széles < „**1181**: ? „Quoddam predium uocatum Zeles” sz. hn.(OklSz.);” — „Az ugor alapalak *śelɜ lehetett.” (TESz 3 705)
’***Széles***’ szavunk legkorábbi szókezdő ’***š***’ réshangja jól adatolt az Orhon folyónál, ahol a helyben maradt „*népmaradékunk*” (írástörténeti) *hagyatékaként*, a teknős jelcsalád több ideogrammájából, így a nyelvünk ’***széles***’ szóval megnevezett piktogramból/ideogrammából: ’***š***’ (s) és ’***s***’ (sz) hangértékű ó-türk betűt még egyaránt képeztek. Még *mindkét szókezdő* hangváltozatot ismerték.
S ehhez írástörténeti adatokat idézek az orhoni ***Eletmiš Yabgu*** (Bilge atačim) emlékmű (716 (728?) AD) feliratának első sorából. Alatta az (egységes) etnokultúrális betűtípusokkal:

Olvasata: : buluŋuy : qïsmïš : yïγmïš : yaymïš : — ahol nyelvünk: ’*széles*’ jelentésű piktogram szavával képzett betűnek: *akrofoniás* (szókezdő) ’ ***š***’ (s) és ’***s***’ (sz) hangértéke van. Így látjuk a „qï**s**mï***š***” szó végén ’***š***’ hangértékkel, miként a szó belsejében már ’***s***’ (sz) a betű hangértéke. A másik két szó végén szintén ’***š***’ a hangértéke. Mint általában a szóvégi -mu***š***, -mi***š***, -mï***š***, -u***š*** végződéseknél. A jenyiszeji ó-türk feliratokban szintén előfordul szóvégi ’***š***’ hangértékkel.
S ez a Bolognai Rovásemlékben a Kolo**s**, Déne**s**, Ambru**s** nevek szóvégi ’***š***’ (s) hangértékű betűit idézi emlékezetünkbe. Mert a hangértékadó ***š***eng > ***ž***eng (***zs***eng-e, ***zs***en-dül, stb) szavunk zöngésült (szókezdő) hangváltozása ’***š***’-ről ’***ž***’-re még nem fejeződött be. (L.: TESz 3 1215.) Mindkét szókezdő hanggal használták még szavunkat. (Részletesen könyvem (2008) 135-137 oldalán.
— A legelső keleti ó-türk nyelvű emlékművek és feliratok betűit az Orhon folyó közelében alkották meg. Bizonysága, hogy az orhoni ó-türk betűk piktogram előzményei a betűk rajzával és hangértékével rendre helyreállíthatók. Írástörténeti szakirodalmuk piktográfiájában piktogram előzményüket rendre megkeresve és egybevetve, jól ellenőrizhetők.
Az ó-türk betű két, ’***š***’ és használatos hangértéke alapján megállapíthatjuk, hogy nyelvünk korabeli „***széles***” szavával megnevezett ideogrammából/piktogramból akrofoniás ’***š***’ (s), és már ’***s***’ (sz) hangértéket egyaránt képeztek az Orhon folyónál.
S ez ***bizonysága annak***, hogy ’*széles*’ szavunk korabeli szókezdő hangja a VIII. században az Orhon folyónál, a „helyben maradt” népmaradékunk nyelvében — változásban volt ’**š**’-ről ’**s**’-re! — mert ***mindkét szókezdő hanggal képzett betű*** használatos volt *a legkorábbi orhoni ó-türk*, de helyenként még

a jenyiszeji ó-türk feliratokban is! Bizonyítva több, csak nyelvünkön képezhető ó-türk betű hangértékével azt is, hogy eleink el nem távozott maradékai, részt vettek még az *ó-türk betűk alkotásában, hangértékük képzésében*.
— Az orhoni ó-türk betű két hangértéke igazolja, hogy '***szél***', '***széles'*** szavunk ***legrégebbi*** igazolható szókezdő hangja '***š***', vagy ahhoz képzésében nagyon közel álló hang volt, ami ***s***-re (sz-re) változott.
— Az **ég ~ Ég** szavunk: „**1350** k. : me[necnec] [m]ege turied" (KTSz.) 1493 k.: Eeg (FestK. 383); 1541: êghi sz. (NyK. 38: 6);" (L.: a Nikolsburgi 'g' betű „*egh*" hangérték jelölését.)
Nyelvtudományunk 'ég' szavunkat egy finnugor alapalak ∗ säŋe (79) (levegő, Luft) szóból származtatja úgy, hogy: „A magyarban -* ŋ - >* ŋ k- > -g változás történt." (MSz.Fgr.E.)
Ősnyelvünkben ebből '***ege***' szóalak alakult, melynek szóvégi '***e'*** hangja sorvadó magánhangzó volt, de ma is az ősi '***ege***' szóalakhoz kötjük ragjainkat és más bővítményeinket. L.: ege-m, ege-d, stb. (Részletesen: **No. 10.** jelcikkemben.) Tehát, — '***ég***' szavunk ősibb szóalakja '*ege*' volt.
— Az '***Ég***' népünk szakrális '***Isten***' fogalma volt, mert máig őrzi nyelvhasználatunk: „Adja ég, hogy úgy legyen!" „Ég veled!" „Elvette az ég!" „Teremtő ég!" Égbe kiáltó bűn.", stb.
Világunk ősi szemléletében az 'ég', miként a 'föld' is: — széles és kerek:
„Csillagokkal tarkált az ***ég szélessége***, Kinek tüzeivel mindenféle ége, Mely vetett ágyoknak vala ékessége, Mert ragadott ahhoz az egeknek vége."(Gyöngyösi István: Proserpina elragadtatása)
„Ó, nagy ***kerek*** kék ég, dicsőség, fényesség, csillagok palotája," (Balassi Bálint)
„A ***széles*** földnek **kerekén**," (Juhász Gyula: Munkásgyermekhimnusz)

— Tehát a *hsiungnu* (ázsiai hun) *fejedelem* „***széles nagy egű***" megszólítása az ó-kínai szomszédságban — korabeli nyelvünkön rekonstruálva: ***Šeleš nodź(u) ägejü*** — *volt,* vagy *lehetett,* ha figyelembe vesszük a TESZ 'nagy' szavunk végződésére tett feltevését.
Amelynek a rövidítése (összevonása): — ***še-n–jü***. A kínai feljegyzéstől az eltérés csak magas hangrendjében, a ***šan ~ šen***, az ***a ~ ä*** magánhangzónál jelentkezik. Ami az átírást is tekintetbe véve: jelentéktelen.
A '*nogyu*' szó korabeli szóközi '*gy*' hangja még nem létezett nyelvünkben. Feltehető, hogy '***dź***' hang volt korabeli előzménye. (L.: TESZ)
— A ***šenjü***-ből ***nj > ň*** (ny) elhasonulással több helységnevünk van a Kárpát-medencében. Pl.: **Sényő 1320**: *Seneu* (Senyő). Vagy: **–e** kicsinyítő/becéző képzővel: **Sénye** 1138/1329: *Sene,* 1429: Senye; **Sajósenye** 1312 k. Sene; **Bajánsenye** 1428: Senyeháza.
Amely helységneveket Kiss Lajos (1975, 456) a ***Sényő*** személynév alapján a „***minden bizonnyal***" kifejezéssel élve — a régi Semjén 'Simon' személynévből származónak tartott.
Ezzel nem érthetek egyet, mert a Semjén-ből keletkezett helynevekben a Semjén (L.: 1280: Semlyén) névalakja, minden esetben (!) jól olvasható: 1318: kysssymien, 1332–7: Semyan, Semyen.

A No. 16. vízszintes cellasorban

a hun-kori '***oldal***' jelentésű mongóliai sziklarajzot, — ***eleink*** steppei ***világszemléletének***, ősműveltségének, szintén egyik megnyilvánulását látjuk. A sziklarajz a teknős alsó és felső páncéljával modellezett világ ismeretét, és ismeretének egy sziklarajzban rögzítését adatként mutatja, ahogy a teknős világmodell piktogramból a jelentésükkel megnevezett tájolt rajzrészeket emeltek ki ***eleink***, — a teknős jelcsalád ideogrammáinak ***ázsiai hun*** alkotói.
Hun-kori ***mongóliai sziklarajzként*** előfordult: (A. E. Nov-gorodova 1975, 226.) Rajza, a teknős világszimbólum alsó páncéljának '*föld*' piktogram oldalvonala rajzának kétoldali részét, — ***a világ végének képzetét*** jelöli, ahová egyik népmesénk hőse is kiült, és a lábát lógatta…

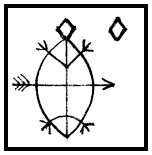
„ew… karyay es oldaly eʒ vilagnak vegere lattatik vala terÿednÿ" (JókK. 8).
'***Oldal***' szavunk jelentése: „1508: ? 'térségnek szélső része; seitlicher Teil eines Raumes | valahonnan jobbra vagy balra eső irány; Seitenrichtung' (DöbrK. 103)" (TESz 2 1275)
Hangértéke betűként akrofoniás '***o***' a Nikolsburgi Ábécében.
— Az ó-türk, és más ótörök nyelvű feliratok betűkészletéből hiányzik, mert műveltségükben sem volt jelen.

A No. 17. vízszintes cellasorban

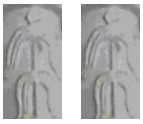
a ***sarkeli kerámiatöredéken*** is előkerült ◊ „mell”„ mellső” jelentésű ideogrammát látjuk, amely szintén a „teknős jelcsalád” tagja. Rajza egyező a ***Nikolsburgi Ábécében*** látható betű rajzával. Jelentését a jobb első (***mellső***) láb felé menő ***mellékvonal*** ◊ igazolja.
Hangértékadó, a ma már csak tájszólásban ejtett ’mely’(mell) szó véghangzó ’***ly***’ hangja. L.:
— **1372** u./1448 k. „es melyenek verefiuel” (JókK. 33);” „1717 e/1804: mejjemre gr. (Bethl. Élet 350: NySz.);” „A szócsalád jukagir kapcsolatai további vizsgálatot igényelnek. — A magyar szó ll-je ly > ll hasonulással, a R. és N. ly-es változatok ly-e palatalazációval keletkezett.” (TESz 2 881-882.)
— Sarkeli előfordulása alapján Árpád népéhez köthető. Rajzát a Marsigli által feljegyzett ábécében már teljesen rontott helyzetében látjuk: ◊ —, mert nem a jobb első (***mellső!***), hanem a bal hátsó lábhoz tart a jelentését meghatározó ferde mellékvonal: ◊ Amely rajz már nem jelöli, nem határozza meg betű hangértékét adó ’mely, mellső’ szó jelentését.
— Aztán tovább rontották a betű rajzát úgy, hogy teljesen áthúzták a ferde vonalat a Csíkszentmihályi feliratban: ◊ (1501); a Konstantinnápolyi feliratban fel sem tüntette rovója: ○ (1515); a Telegdi a Rudimentájában (1598) pedig kicserélte rajzát a kínai ó-képírás ⊙ ’napkarika’ rajzára. Bizonyítva, hogy Telegdi sem ismerte már a betű előzményének rajzát és jelentését.
Amely: „⊙ Telegdi-rontás” aztán — „végigvonult” a későbbi székely ábécéken. Így: Miskolczi Csulyák két ábécéje: 1610-1638; Kájoni János ábécéje (1673). Stb. Stb. (Részletesen felsorolva mind a ***19*** (**!**) romlott/rontott ábécében: Mandics György: ROVOTT MÚLTUNK I (2010) 118-127.)
S ez — cáfolhatatlan bizonysága annak, hogy *a székely írásnak* a Nikolsburgi Ábécé után sem volt olyan általános, ***közismert ábécéje***, amely hiánytalan „ismertségben” tartotta volna a székely betűk rajzát és hangértékét. Úgy kellett újra és újra felkutatni szerzőiknek, s erre forrásnak többnyire már csak a Telegdi rontott ábécéjét találták.

A No. 18. vízszintes cellasorban

a nőnemű teknős rombusz fejét ◊ látjuk, amelynek ’e***k***’ a hangértékjelölése a Nikolsburgi Ábécében. A hangértéke alapján csak a ’kobak’ szó akrofoniájával kaphatta hangértékét. Ahogy a fej fogalmát olykor viccesen, vagy más okból ***kobak*** néven nevezzük.
Történeti előzménye: Az uráli ***Irbi-parti sziklarajz*** nőalakok ***nemének — a vulva*** rombusz rajzával jelölése. Amely rombusz alakú vulva nemjelölést a mai Mongóliáig és ***az ó-kínai képírás*** időszakos nemjelöléseként, sziklarajzokon követni lehet. Mongóliai sziklarajzon egy nőnemű ember nemének jelölése rombusz (***vulva***) fejjel történt. (Novgorodova 1984, 76.) A nőnemű teknős piktogram rajzát szintén rombuszfejjel jelölte alkotója:

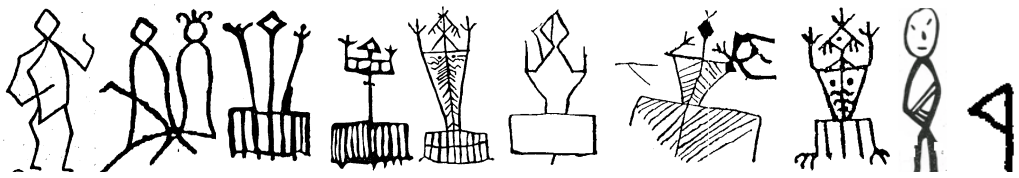
Már Németh Gyula észrevette, hogy a Nikolsburgi Ábécében, és más székely rovásírás emlékekben a ◊’k’ betű rajza kisebb a többi betűnél:
„A betűk általában mind egyenlő nagyságúak. Kivétel az **r**-nek három kis alakja (MARSIGLInál és TELEGDInél) és a **k** jele, mely egyes emlékekben feltűnően kicsi.”
A ◊’***k***’ betű valóban „feltűnően” kicsi, mert magán viseli származását, a nőnemű teknős piktogram fejének kissebbségét. Bizonyítékaként, hogy a származtatás hagyománya (*emlékezete*) szívósan élt még a Kárpát-medencében is.
Az Alcsút-doboz Szentgyörgy-puszta területén talált 12 rekeszes hun csaton megtalált ***teknős piktogram*** (L.: Bóna 199, XXVI. színes táblán), és a „teknős jelcsalád” ideogrammáiból képzett hsziungnu ideogrammák, majd a belőlük képzett székely betűk hitelesen bizonyítják ismeretét.
Annál is inkább, mert az Árpád-kori Aranyosgerendi Református templom bejáratának mindkét oldalán, az osztott oszlopfők levéldíszítései között is — *ott látjuk a rombuszfejű* nőalakokat:

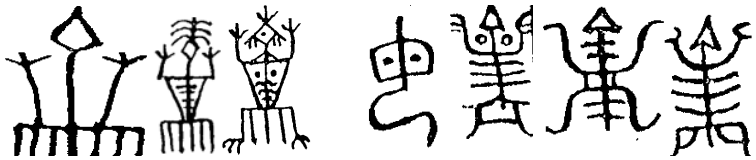
a kínai 𐆛 ’***fu***’ (atya) piktogramokkal együtt.
A ’kobak’ [(99)] személynévként későn adatolt: „1340: ? Andreas dictus Kobak” (TESz) Nyelvészeink szerint: „Török, közelebbről valószínűleg kunbesenyő eredetű; CC., Kāšγ. qabaq; kipcs. qabaq; oszm. kabak; tat., bask., nog., kirg., qabaq: ’tök’. Főleg a törökség kipcsak ágában van elterjedve.” Továbbá: „Alapjelentése a magyarban is ’tök’ lehetett, további jelentései külső hasonlóságokon alapuló névátvitel eredményei.” (TESz) Az ó-türk nyelvben: „käbäk (kopf-) Schuppen ‖ (baş) kiri” (Altt.gramm.)
A ◊ rajza betűként a majaki (majatszkojei) feliratokban is előfordul, feltehetően ’***q***’, vagy ’***k***’ hangértékkel. Csakhogy: A kazáriai feliratok betűinek hangértékei még nincsenek piktogram előzményükből hiteles eredményekkel rendre levezetve. Ezért olvasatuk sem lehet minden esetben hiteles.

A No. 19. vízszintes cellasorban

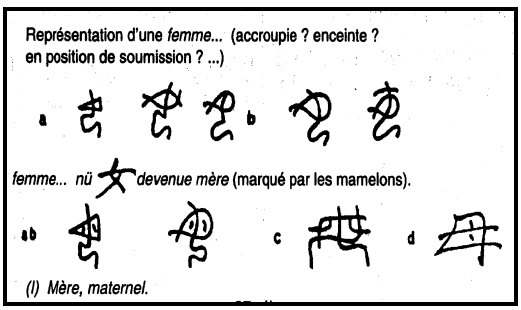
az ’***anya***, ***nő***’ képjel (piktogram) 𐆐 hsiungnu és 𐆛 ó-kínai történetét ismét bemutatom, mert nagyon fontos írástörténeti és ***történelmi*** bizonyságokat mutatnak mongóliai sziklarajzaik. Megkeresett előzményük adatait könyvem (2008) **XI.** fejezetében (99-109) már részletezve bemutattam. Most csak a nőnemet jelölő összefüggéseiket mutatom:

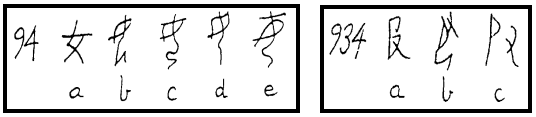
Az ***urali sziklarajzától*** jobbra — hat mongóliai sziklarajzon — a vulva rombuszfejével s az ágyékháromszög rajzával jelölt ’*anya*’ rajzokat látunk. (Novgorodova 1984, 48.) Amely sziklarajzok időszakát Novgorodova neolit korúnak határozza meg, ahogy az urali, Irbitparti Sziklarajzok is neolit-korúak lehetnek.
A jobbszélső előtti, Oljokma folyó menti sziklarajzon (Okladnikov 1976, 168.) az ágyékháromszöget már a hsiungnu 𐆐 ’anya’ piktogram közvetlen előzményeként látjuk.
De éppígy előzményei az mongóliai vulvafejjel és ágyékháromszöggel jelölt sziklarajzok a kínai ’anya, nő’ jelentésű piktogramnak is, ahogy a jobbszélső négy kínai piktogramként látjuk (Novgorodova 1984, 76.):

Így, ilyen előzményekkel vették át ***urali eleinktől*** az ó-kínai piktográfiába, a kínai ’nő’ és ’anya’ Sang (-Jin)-kori ’a’ -val és ’ab’ -veljelzett urali ágyékháromszög változatokat, ahogy Kyril Ryjik az Oljokma menti sziklarajzzal és a 𐆐 hsiungnu piktogrammal ***egybevethetően*** bemutatja:

„(a) Ábrázolása egy nőnek…(guggoló? állapotos? alázkodó helyzetében?…)” „(ab) Anya, anyai.” A rajzbéli különbség: 𓃰 < ~ > 𓁹 — a kínai ’nő, asszony’ korabeli társadalmi helyzetét is jól mutatja.
— Bernhard Karlgren (1957, No. 94) jelcikkében az ’nő’ b és c rajza Jin-kori, a d, e rajza Csou I kori. Az a-val jelölt rajzok Karlgrennél a ma is használt írásjegyek:

A 934 a–c rajz jelentése: „A rajz egy térdeplő embert és egy kezet ábrázol.”
Csakhogy, — a Csou-kori 934c rajz nem „térdelőt” ábrázol, mint a 94b rajzon. Az ágyékháromszög a gerincvonal jobboldalán van, miként a koraavar és a székely írásjelen a baloldalra került. Az Oljokma menti kőrajzon és Ryjik rajzain is egyezik iránya a székely 𓃰 ’anya’ jelből képzett betű rajzával. A csulúti kőrajzon az ágyékháromszög felső részére helyezett két pont, — a két mellbimbó rajza — egyezik a Kyril Ryjik „ab” jelzésű ’anya’ rajzain lévő két mellbimbó jelölésével!
Nyelvtudományunk ***anya*** szavunkat [(155)] egy alapnyelvi **ańa* alakra vezeti vissza oly módon, hogy a szóvégi *a* vagy kicsinyítő képző, vagy egyes szám 3. sz. birtokos személyrag. Ezek szerint az ősi szótő *ań* volt. Ehhez kapcsolódott az *a* kicsinyítő képző (ań + a), vagy birtokos személyrag. Az 𓃰 ’*anya*’ piktogramból képzett betű hangértéke a (hiteles) Nikolsburgi ábécében: akrofóniás ’*a*’.
— Az ’***ágyéknak***’ a Turul-mondában is a „***hsiungnu őskultúránkra***” mutató jelentősége van:
„az Úr megtestesülésének 677. esztendejében, Attilának, a magyarok királyának a halálát követő 104. évben, III. Konstantin császár és Zakariás pápa idején, amint az meg van írva a rómaiak krónikájában, a magyarok másodszor is kijöttek Szkítiából az alábbi módon. Ügyek fia Előd Eunodbilia lánytól Szkítiában fiút nemzett, akit Álmosnak neveztek ama esemény miatt, mert anyjának, amikor az várandós volt, álmában egy madár, mintegy sólyom formájú, hozzá jövén feltárta, hogy méhéből folyam indul, és nem az ő földjén fog sokasodni. Ez pedig azért volt, mert ***az ő ágyékából*** dicsőséges királyok származtak. És mivel a sompnium a mi nyelvünkön álom, és az ő eredete álomtól jövendöltetett, ennél fogva Álmosnak nevezték el…” Vagy:
„Egy íze sem enyim, E szenny idegen ágyékból ered!” (Arany László – Shakespeare-fordítás) „S kik szakadtak ágyékomból, Unokák és gyermekek, Bolondok és pajkosak, Babrálgatnák ősz szakálam.” (Ady Endre)
A hun 𓃰 ’***anya***’ piktogram a koraavar Kiskőrös-orcsik tanya 89. sírjából (Erdélyi Ráduly 2010, 24.), és a Homokmégy-halom 102. sírból is előkerült. (Vásáry 1972. Erdélyi-Ráduly 2010, 25.)
A hun 𓃰 ’***anya***’ piktogramból a Kárpát-medencében: akrofoniás 𓃰 ’a’ hangértékű betűt képeztek. Amely piktogram előzmény Sarkel váránál kőrajzként is előkerült. (Trijarsky 1985, 15.) S ezen előfordulása, miként több székely betű piktogram előzményű előfordulása ***Sarkelnél***, — csak, és csakis Árpád népével lehet kapcsolatos! (L.: A VIII. oszlopban.) Mert a „kazáriai” feliratok betűi között nincs olyan betű, amelynek a Sarkelnél megtalált piktogramok kőrajzai volnának előzményei.
— A Kassai Kőtár egyik Árpád-kori szarkofágja feliratának ligatúrája csak az 𓃰 ’anya’ piktogram szavának „any-” szótövével olvasható, amelyhez jobboldalon a nikolsburgi 𓃰 ’***unc***’ (> -unk, -ünk, -ánk), — a többesszám első személyű birtokos személyrag van csatolva. (L.: a VIII. oszlopban.) Olvasata mai nyelvünkön: Any+unk, > Any-ánk.
— A ***keleti ótörök*** (ó-türk) ***ábécékbe*** már csak a ***másodlagosan átvett***, a függőleges „gerincvonallal” egyszerűsített rajzú jelek ágyékháromszögei kerültek. Orhon: 𓃰 Jenyiszej: 𓃰 Hangértékük: ***qï*** és ***ïq***. Piktogram előzményű ó-türk jelentése: „qïrqïn Jungfrau ‖ bakire” (hajadon, szűz) (AlttGramm)
Az orhoni ó-türk betűk ágyékháromszögei baloldali irányban állnak: 𓃰 — mint a kínai: 𓁹, — s a koraavar: 𓃰 ’anya’ piktogram rajzán. Ezért nyilvánvaló, hogy az orhoni ó-türk betű alkotója a hun piktogram rajzát: 𓃰 a függőleges „gerincvonallal” egyszerűsítette: 𓃰 .— mert így korábban nem fordult elő.
Az ó-türk betű ***qï*** és ***ïq*** hangértéke csak a fiatal (szűz) nő jelentés szavát igazolja. Nincs „anya” jelentése. A hangérték két hangzójának felcserélése az ótörök hangértékadás egyik sajátossága, amire más példa is van, pl.: oq, qo. A hangzók sorrendjének felcserélésével a betű hangjelölő használati lehetősége bővült. Időrendben az egyik legrégebbi orhoni „Ел етміш (Білге атачым)” feliraton kétszer „qï”, egyszer „ïq” hangértékkel szerepel.
Az 𓃰 ’***anya***’ piktogramok — a mongóliai sziklarajz előzmények után, — ***a koraavarok*** és ***Árpád népe***

régészeti leletein egyaránt előfordulnak. Ebből jól láthatóan kitűnik, hogy ***Eleink uráli nyelvű*** és ***kultúrájú*** népként jelentek meg az ős-kínai szomszédságban. S amikor a Sang (-Jin) korban eleinktől átvették ***az állatok nemeit is jelölő*** Irbit-parti sziklarajzok ***vulva*** és ***péniszfej***, ***ágyékháromszög*** rajzát, akkor vették át a 'nő, anya' ó-kínai képjelhez az ágyékháromszöget is ***protohsiungnu*** eleinktől. Mindezekből — bárki számára jól látható, hogy uráli nyelvű és kultúrájú eleink ***átadóként voltak jelen*** az ó-kínai képírás időszakos kultúrájában.

Összefoglalva:

Az 'anya' piktogramot *két koraavar régészeti leleten*, *sarkeli kőrajzon*, és a Kassai kőtár *szarkofágfeliratának ligatúrájában* is megtaláltam. Amely hsiungnu és ó-kínai piktogram változat létrejöttét rajzaikkal részletesen levezettem a **III**. és **IV.** oszlopban látható sziklarajz előzményeikkel.

— A Nikolsburgi Ábécé betűinek többi, — sziklarajzokon és régészeti leleteken megkeresett és megtalált piktogram/ideogramma előzményeit a Kedves Olvasó a hálós táblázatomban taulmányozhatja.

— Végül: a „***Szent Korona***" **(312)** abroncsán lévő — nemjelölő jelképrendszerről, amely a képektől, majdhogy független része a Koronának:

Amelyre eddig még utalást sem találtam. Pedig az abroncson lévő nemjelölések szimbolikája, az urali ***Irbit-parti Sziklarajzok*** hím és nőnem jelöléséig kisérhetők vissza, a Kr. sz. előtti III. évezredbe. Vagy még régebbre.

A korona abroncsán középen, a homlok felett, — a ***hímnemet*** jelölő legnagyobb körben ***Jézus*** ábrázolását látjuk. Ettől jobbra és balra a korona abroncsán, egyre csökkenő méretekben váltakozva: ***nőnemet*** jelölő ágyékháromszögek, és ***hímnemet*** jelölő félkör-szimbólumok láthatók: Az uralkodót megválasztók jelképei.

S itt meg kell jegyeznem: a „**Szent Korona**" nem „***beavató korona***", hanem az uralkodót megválasztók és a megválasztott uralkodó „***közjogi szerződésének***" ***tárgyi szimbóluma***. Mert csak **EGY ALKALOMMAL**, — a **SZERZŐDÉS** ***ünnepélyes megkötése alkalmával*** lehetett — a ***megbízását megkapó*** uralkodó fején! S ez rámutat kivételesen demokratikus, ősi jogrendünkre is. Akkor is, ha Szent István fején még nem lehetett, vagy már lehetett a Szent Korona.

— Mert ***beavatni*** bárkit bármibe — akárhányszor lehet! De a **SZERZŐDÉS**: — „Két, vagy több egyén közös megegyezésen alapuló ***akaratnyilvánítása***." Amit a koronázás szertartásával kötnek meg.

S amikor a **szerződés**, a „***közhatalom***" jogrendszere bármelyik fél számára ***csorbult***, akkor az **Aranybullában** (1222) és az azt követő „***bullákban***" az ellenállás záradékával ismét pontokba szedve rögzítették.

A No. 20. vízszintes cellasorban

a hsiungnu '***atya***' („atyakereszt"), *és* a kínai '**fu**' (atya***)*** piktogram történeti összefüggését mutatom be. A mongóliai csul*úti sziklarajzokon* az uráli kerek „*falloszfejeket*" — ***szarvakkal jelölt fejekre*** cserélték, s erre helyezték az atyakereszt jelöléseket: (Novgorodova 1984, 112.; Szekeres 2008. 99-113.)

Balról a negyedik hímnemű szarvakkal jelölt fején nincs atyakereszt! Az ***ülő helyzet***, s a szarvakkal jelölt fejeken az ***atyakeresztek***, már a társadalom erős tagozódását mutatják képi eszközökkel, ahol egyes „***atyák***" székének lába ***gömbön*:** a ***hatalom jelképén*** áll. Amely gömb, — a székely kopjafa

fejrészének atyakeresztje melletti rajzon, — egy bot végén: ***jogarként is*** látható. (Nincs köze a jogar buzogányból származtatásához!)
A jogar gömbjéről egy hullámvonal végén — egy kéz rajza látható, amely *a hatalom kezelésének jogát* mutatja.
— Mongóliai sziklarajzaink sokféle gondolatot ébesztenek. Az ***látható tény***, — hogy a szarvakat jelölő fejeken az atyakeresztek, s a gömbökön nyugvó ***hatalom*** jogának kifejezése: ***egyértelmű!***
— Csak ***ősnépünk ős-kultúrájában*** létezett a hatalom jogának *atyakereszttel* és *jogar gömbbel* kifejezése, ahogy azt a mongóliai, csulúti *sziklarajzokon* látjuk! (L. részletesen: Szekeres 2008, 103-106.) Más népeknél a jogarok feje sok minden más, — de (általában) ***nem gömb volt!***
Az ülő helyzetű ***atyák***, ***a kezükben*** botot, a ***hatalom jelképét***, vagy lombos ágat — tartanak. (A lombos ág rejtély előttem, ha csak nem a bot előzménye.) Mert a nyílhegyfejű botjáról (a háta mögött), teljes biztonsággal megállapítható, hogy lombos ág lóg: „***a hatalom háttere***”. A kezében íjat és botot is tart. Magas rangú katona lehetett.
— A botot tartó kéz a kínai ’***fu***’ (atya) piktogram történeti előzménye, amit itt láthatunk a ***csulúti kőrajzokon!*** — és hálós táblázatom (**No. 20.)** harmadik oszlopában, B. Karlgren (1957) **No. 102.** b, c, d, — és Kyril Ryjik (1980) itt látható **No. 152.** tételének ***a***, ***b***, és ***c***-vel jelölt rajzain. A ***d*** a piktogram ma is használatos rajza:

Kyril Ryjik idézett ***a***, ***b*** rajzain — a botot és a kezet is látjuk: „Jobb kéz… mely egy botot (?) tart, amely feltehetően a hatalom jele (akár harchoz, akár fallikus szimbólumként, akár jogarként)…”
— Kyril Ryjik rajzelemzése **telitalálat!** — mert a kínai piktogram eredetének és történetének jelentéstörténeti „megfogalmazását”: Az „atyák” botot (lombos ágat) tartó kezeit — a mongóliai sziklarajzokon is látjuk. Az összefüggés egyértelmű. Félremagyarázhatatlan!
A kinai ’**fu**’ (atya***)*** piktogram a Csou IV. időszakban kapta (Kb. Kr. sz. e. 450-250 között) a mai rajzát, amelyet később a „*koraavarok*” is átvettek. A csulúti sziklarajzok *atyáinak fején*, a *hun régészeti leletek övcsatjain*, és a *székely kopjafákon* ma is látható: „***atyakeresztek***”, időrendben több mint egy évezreddel előzhetik meg a kínai ’fu’ (atya*)* piktogram Csou IV. korban létrejött rajzát.
A hun típusú ’atyakereszt’ piktogramok bőségesen előkerültek a hun régészeti leletek ***övcsatnyelvein*** (L.: Szekeres 2008, 187-188); sarkeli kőrajzon (a VIII. oszlopban); Marosgombáson, a női sír nyakláncának gyöngyszemein (ahol mind a két: ~ atyakereszt rajza előkerült). Legújabban pedig az ***ujelgi ásatások*** leleteként, — ***egy övcsaton***. —
Az utóbbi azért is fontos, mert az északi hunok (Atila népe) ***övcsatjain*** vannak atyakereszt piktogramok, amelyeket ily módon végig kísérhetjük a mongóliai csulúti sziklarajzoktól kezdődően, a székely kopjafák fejrészének ma is használatos atyakeresztjéig! Mert az uljegi, sarkeli, marosgombási, és a székely kopjafák fejrészén lévő ’atyakeresztek’, — ***mind a nyelvünkön szólalnak meg!*** A „*kazáriai*” nyugati ótörök feliratok betűi közül ***hiányoznak***.
A ***Nikolsburgi Ábécé*** ’*and*’ ligatúrájában, az ’***aty***’ -ból képzett szókezdő (*akrofóniás*) ’***a***’ hangértékű betűhöz a ’**d**’ betű (L. ***No. 2***.) ferde mellékvonalával ligatúrásan csatlakozik:
Az ’and’ ligatúrában a „zavart” az okozhatja (ha bárki is foglalkozott elmélyültebben rajtam kívül e ligatúrával), — hogy az ’***a***’ betű rajza majdnem egyezik az ’***eb***’ piktogramból képzett ’***b***’ hangértékű betű rajzával. Ezért az ’***a***’ betűt az ismertebb székely feliratokban (talán) nem is használták. (Feliratok olvasatával csak a jel és betűtörténeti bizonyításokhoz szükséges esetekben foglalkozom.)
Pedig, a székely írás kutatóit, csupán a nikolsburgi ligatúra ’***a***’ betűje, s a székely kopjafák fejrészén lévő „atyakeresztek” ***neve***, „***elmélkedésre***” késztethette volna, a ligatúra ’**a**’ és ’**d**’ betűjével kapcsolatban, — ahol a közbenső ’*n*’ hang jelöletlen.
— De, ha még ez sem, akkor a ***magyar*** és az ***ó-türk nyelvű betűképzés*** (igazoló) „***keresztpróbája***” minden azonos (***közös***) piktogramból képzett székely és ó-türk betű esetében, — az írástörténettel és a székely és ó-türk írással foglalkozó számára: ***adott***. Élni kell vele.
Mert az orhoni, jenyiszeji keleti ó-türk feliratokban akrofoniás **d**[2] hangértékű! Magas hangrendű magánhangzókkal harmonizál. Martti Räsänen (1969) etimológiai szótárában: „mtü. čag. osm. *dädä* ’Vater’(apa), özb. (Jud.) *dåda*, osm. *dada*, *dadä*, ’— Onkel mütterlicherseits’ (anyai nagybácsi), Vater,

Väterchen' (apa, atyácska), trkm. *dåde,* otü. (Kat. 2) *dada,* usw. Aus der Kindersprache (gyereknyelvből).” Mahmūd al-Kāšγarīs (mtü.) közép-töröknek tartott szótárát a turkológusok ma már ótöröknek tartják.

— A kínai '**fu**' (atya) (L.: Karlgren 1957, No. 102.) piktogramból képzett > '***athy***' (aty) jelölésű betű, véghangzó '***ty***' hangértékű. A piktogram jelentésének '***athy***' (aty) szava azért kerülhetett a Nikolsburgi Ábécében leírásra, hogy felhívja a figyelmet '***at***' szavunk megváltozott véghangzójának ***t > ty*** változására.

A két vesszőt az atyakereszt felső végéhez rögzített > '**at'** változat a „*koraavarokkal*” (***fehér hunokkal***) került először (igazolhatóan) a Kárpát-medencébe. De ott látjuk ***a sarkeli kőrajzok között is!*** — ami felveti Árpád népe törzseinek kérdését is.

— ***Északi-hun törzsek egyesültek Déli-hun (koraavar) törzsekkel? Ezért kötöttek vérszerződést…? —***

A koraavar tárgyfeliratokban '***at***', vagy betűként véghangzó '***t***' a hangértéke, mert nyelvünkben a ***t > ty*** hangváltozás még nem ment még végbe. Ezért a talaszvölgyi feliratokban előforduló, nyelvünkön megnevezet '***at***' piktogramból, nyelvünkön képzett betű: csak véghangzó '***t***' hangértékű lehet. Amely egyben jelöli a déli „fehér hunok”, vagy más néven: koraavarok talaszvölgyi útvonalát is, a kínai szomszédságból a Kárpát-medencébe.

Nyelvünkben a '**ty**' hang: „csak a XII – XIII. század során keletkezett *t + j* összeolvadásából, pl. *tartja, tudhatja”* (Bárczi, 1975, 137) (Vagyis: at-ja > atya.)

„— A m. atya szóvégi a-ja vagy kicsinyítő képző, vagy 3. sz. birtokos személyrag. A szó ty hangeleme magyar fejleménynek látszik.” (TESz 1 197.)

— A ***több rajzrészből álló*** kínai piktogramokból képzett betűk ó-türk és székely betűk esetében egyaránt ***törvényszerűség***, a piktogramok rajzrészeinek ***egységesítő összevonása*****!** Fa íráshordozókon, a kis, külön álló rajzrészeket nem lehetett jól jelölni. Ezért a kínai '**fu**' (atya) piktogram esetében, a betű atyakeresztjének a felső végéhez rögzítették: > —, vagy az atyakereszt szárai közé helyezték el: > — ahogy a Nikolsburgi Ábécében látjuk.

Vagy, a két ferde vonalból álló ***kínai piktogram rajzát*** egy függőleges vonallal összekötötték, amint a kínai 'jég' jelentésű piktogramból képzett: > '***gy***' hangértékű betű esetében látjuk; vagy a kínai vegyes színű ló (barna és fehér) piktogram két részét is: > összevonva, majd teljesen rontott rajzával látjuk Marsiglinál , a 'hóka' szó akrofoniájával képzett székely '***h***' betű esetében. (L. részletesen a **No. 23.** és a **No. 25.** jelcikkemben.)

— A „koraavar” 'at' (aty) piktogram változat az általam „vegyes rendszerűnek” elnevezett három koraavar tárgyfeliratban, és a sarkeli kőrajzokon is előfordul. Ami adatként jelzi, hogy Árpád népében az 'at' piktogrammal jelölt koraavar törzsek, törzsmaradékok is előfordultak.

A „nikolsburgi változat” a ***marosgombási*** régészeti lelet egyik gyöngyszemén, s az Árpád-kori ***Aranyosgerendi Református templom*** bejáratának kétoldali osztott oszlopain is látható — a levéldíszek között.

Betűvé képezve a koraavar benepusztai szíjvég feliratában, s a talaszi ó-türk feliratokban a VIII. – X. században is jelzi (bizonyítja!), hogy a „***koraavarnak***” elnevezett hun néprészünk a Dzsungár -kapun át, a Talas folyó völgyén vonult ki Belső-Ázsiából. S voltak leszakadt, lemaradt néprészei, ahogy az a legeltető életmódban élőknél törvényszerű folyamat.

Nyelvük, ***műveltségük*** írástörténeti hagyatéka (**és bizonysága!**) — az 'at' piktogramból ***nyelvünk szavával képzett*** véghangzó '***t***', és a **No. 12.** 'menny' piktogramból nyelvünk szavával képzett akrofoniás '***m***' hangértékű ***talas-völgyi*** betű. Mert a ***betűképző utódnép***, ezekkel a szavainkkal megnevezve ismerte meg a jelentésüket.

Az Abai Kazak Nemzeti Pedagógiai Egyetem „Régi Török írásos kövek és kéziratok Történelmi és Kulturális Adatbázis”-ában (2005-ben), a tizenöt talaszi feliratból hatban fordult elő. Egyáltalán nem egyértelmű olvasattal. A Talas II. -ben '**at**', vagy '**t**' (?) a helyes hangértéke; a Talas V. –ben „**BAS**” olvasattal jelölik az '***at***' piktogram (atya) jelentését, — a fejjel kapcsolatos „főnök” szinonimájaként. A ráfogott 'g' hangérték ***elfogadhatatlan***.

A Talas VII. jelzetű, acsiktasi fapálcán hatszor fordul elő. Olvasatával Vékony Gábor is foglalkozott. Elfogadott olvasata nincs, mert betűi közül többnek nincs a jelentés piktogram előzményű szavából levezetett hiteles hangértéke.

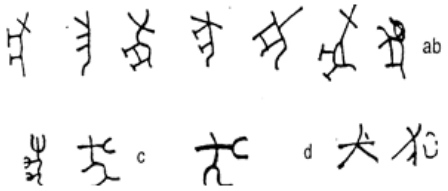
A Nikolsburgi Ábécé összeállítója olyan betűket is javasolt ligatúrás használatra, amelyeket korábban már használtak. Ilyen az '*and*' ligatúra '***a***' hangértékű betűje.

Összefoglalva:

Az ✕ ’*atyakereszt*’ piktogramot a (mongóliai) csulúti sziklarajzok „atyáinak” fején, hun övcsattokon, a koraavar Kiskörös-Órcsik tanya egyik sírjából, ujelgi övcsatton, sarkeli kőrajzként, s egy honfoglalás-kori sír egyik gyöngyszemén is előkerülve megtaláltam. A Nikolsburgi Ábécében az ✕ ’*and*’ ligatúra akrofoniás ’***a***’ hangértékű betűjeként látjuk.
A kínai ’*fu*’ (atya) piktogram koraavar ’*at*’ (> aty) változatát a kunágotai ezüstkorsó feliratában, az ozora-tótipusztai edény feliratban, a kiskőrös-vágohídi kehely talpán lévő feliratban, sarkeli két kőrajzon; a nikolsburgi változatát: ✕ a „honfoglalás-kori” *marosgombási gyöngyszemen*, s az *Aranyosgerendi Református templom* oszlopfőin is megtaláltam.
Más nikolsburgi betűk piktogram előzményeit két, vagy csak egy néprészünk régészeti leletein találtam meg. Vagy nem találtam meg régészeti leleteken, publikálva.

A No. 21. vízszintes cellasorban

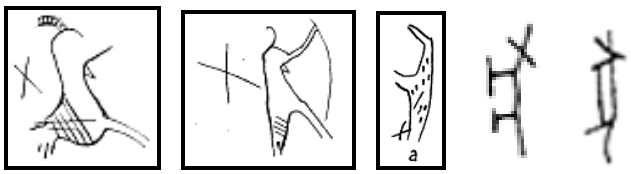
a kínai ’quan’ (kutya) és az ’eb’ piktogram történetével foglalkozom. — Kyril Ryjik a **316**. sorszámmal jelölten mutatja be [160] a ’küan’ (kutya) piktogram rajzának történetét, fejlődését:

A Jin -korban (ab) a kutya fejét a nyakából kiinduló vonalon egy másik rövid vonal kereszteződése, metszése: ✕ jelöli. (Melesleg: más állatok fejének jelölése is; de még a hun atyakereszt fejek rajzát is idézi!) Ebből fejlődik a kínai piktográfiában a ma használatos piktogramja (d).
B. Karlgren (1957) a 479. sorszám alatt foglalkozik rajzaival: [161]

„**479 a—d.** * *k’iwən / k’iwen:/* k ü a n kutya (Sï). b. is Jin csont (A 1: 26,6), c. is Jin csont (A 4: 17,5); d. is Csou II (kb. Kr. e. 900—700) (inscr. 161). Az írásjegy egy rajz.”
— Két sinológus művéből idéztem a kínai „kutya” piktogram Jin-kori rajzait, hogy fejlődésük időrendjében is összevethetők legyenek rajzaik a jutasi koraavar temető vadászsípján, s a homokrév/mokrini koraavar temetőből előkerült rajzával:

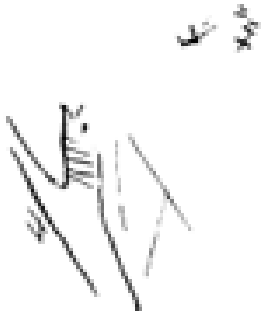

A koraavar temetőkből előkerült „fejnélküli ebek” leválasztott ***fejei*** a kínai piktográfiában a Sang (-Jin) kori ’kutyák’ rajzainak ***fejeivel*** azonosak. (L.: részletesen Szekeres 2008, **No. 21.** jelcikkemben.) ***Koraavar rajzuk*** a Kárpát-medencében valóságos ’eb’ rajzok, amelyek fejei le vannak választva a testükről. A Jin-csonton lévők ’kutyák’ rajzai már sematikusak.
A Sang (-Jin) kori kutyák és a koraavar ebek fejeinek azonossága ***ismét felveti ősi piktográfiánk*** — és az ***ó-kínai piktográfia*** történetének ***jól látható összefüggéseit***. Mert tökéletes módon szemlélteti rajzuk, hogy a Sang (-Jin) korban a ***kutyák*** fejeinek rajzai egyeztek a koraavar-kori ***ebek*** rajzainak fejeivel akkor is, — ha a fejek azonos rajzai között — ***két ezer év*** van!
S ez, csupán azonos rajzok közt lévő „időszakadék”, mert kínai képjelük rajza fejlődve változott a Csou II korszakban és ma használatos piktogram rajzukig. (L.: Ryjik: d; Karlgren: e rajzát.)
A „koraavar” vadászsípon jól látható, hogy *az* ***ebek*** *valóságos rajzairól* leválasztott ***fejük*** lett a ***piktogramjuk***, amelyből a székelyek betűt képeztek, ’eb’ hangérték jelöléssel.

A Marosgombás honfoglaló sírban gyöngyszemen látjuk az ’eb’ piktogramját.
— A ***koraavar*** Ozora-tótipusztai lelet vegyes rendszerű edényfeliratán az első, különálló jel: — az ’eb’ piktogramja, vagy jelöletlen ’e’ magánhangzóval az ’eb’ szó olvasata. A leleten a rajza már romlott, mert felirat jobbkezes alkotója keze nyomása, a jel jobboldali részének rovásakor már „felengedett”, s a nem kellő mélyen vésett jobboldali vonalrészek a földben már megsemmisültek.
— A Nikolsburgi Ábécében a kiejtést segítő ’e’ magánhangzóval a piktogram jelentésének ’***eb***’ szavát kapjuk meg. Épp úgy, miként a ’***g***’ hangértékű betű ’eg’ (ég) hangértékjelölése is a jelentés szavát adja meg. S ez választ ad arra a kérdésre is, hogy a Nikolsburgi Ábécében a mássalhangzók hangérték jelöléseiben, a kiejtést segítő ’e’ magánhangzók, miért vannak még (többnyire) a mássalhangzók előtt.
— A keleti ó-türk és a nyugati ótörök feliratok ábécéiből az ’eb’ piktogramból képzett betűk hiányoznak. A jutasi koraavar temető vadászsípján lévő ’*eb*’ piktogramok ***szintén igazolják*** a korraavarok magyar nyelvét, amely piktogramot a koraavar homokrév/mokrin temető ’*eb*’ jelöléseként látjuk.

A No. 22. vízszintes cellasorban

a Jutasi koraavar temető 125. sír, vadászsípján, az alsó ’*eb*’ rajzának a lába alatt a: ’rét’, a háta felett a saját piktogramját látjuk. Efelett a ’rét’, s a kínai ’jég’ piktogrammal ligatúrásan is jelölt: piktogramjaik, a téli réten, a vadászat időjárásának „*jeges, havas*” körülményeit mutatják:

Amely ’**rét**’ *piktogram* Mongóliában egy hun-kori feliratos kőrajzon is látható, ahol a sziklába vésett „képen” legelésző állatok füves helyszínét jelöli. Kínai jelentései: „távoli határvidék, mező”. (L. részletesen: ***No. 22.*** jelcikkemben.)
Az Ozora-tótipusztai koraavar tárgylelet feliratának vésője a külön álló ’*eb*’ piktogram után — a ***sz****éles(ség)* ideogrammából képzett ’*s*’ (sz), és a ’*rét*’ piktogramból képzett ’***r***’ betűt az ’íj’ jelentésű piktogramból képzett ’***i***’ betű ferde keresztvonalával — kínai módon úgy vonta össze, hogy azt az ’r’ betű jobboldali függőleges vonala felső végéhez rögzítette:

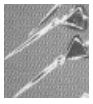

A felirat utolsó jele a kínai > ’*fu*’ (atya), nyelvünkön még ’*at*’ (> aty) változata. A felirat olvasata mai nyelvünkön: **EB** szeri **AT**. Mert a tárgyfeliratban az: ’*eb*’ és az ’*at*’ még piktogamként olvasandó.
A három, általam „vegyes rendszerű”-nek nevezett tárgyfelirat olvasatát: „Urali, nemeket jelölő fejszimblóumok történeti összefoglalása, és ami körülöttük van” c. tanulmányomban részletesen bevezetve, feltárom. A szavakat (a szavak szótöveit) rovóik még ***piktogramokka***l jelölték, s ezekhez még ***kínai módon***: a jobboldalon csatlakoztatták a piktogram (betű) rajza vonalának alsó, vagy felső részéhez a nyelvünkön képzett betűket: — nyelvünk hangjelölő toldalékait.
Hangérték jelölése a Nikolsburgi Ábécében: ’*er’*, ahol a mássalhangzó előtt van a kiejtést segítő magánhangzó.
— A keleti ó-türk ábécékben a ’rét’ piktogram ketté lett osztva. A felső részre: ***r***[1] hangértékkel, és az alsó részre: ***t***[2] hangértékkel.
De a piktogram még osztatlan, a hunoktól átvett eredeti rajzával is találkozunk az ó-türk feliratokban. Az orhoni „Дэл уул” felirat négy táblából áll és három írás-típusra osztották fel. Az I. típusú felirat ferde sorai között korábbi, hun-kori rajzok vannak.
„A kettéosztott piktogram felső részéből, nyelvünk szavával képzett ***r***[1] hangértékű betűk

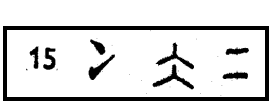
szabályszerűen használatosak, de a 𐰉 ***t²*** hangértékű betűt (még) a piktogram eredeti 𐰋 rajza képviseli. Tehát a 𐰋 piktogram '***r¹***' és '***t²***' hangértékű betűként egyaránt előfordul az ó-türk feliratban úgy, hogy másik betű hangértékét a feliratban a már kettéosztott piktogram rajza „képviseli".
A jenyiszeji Чаа-Холь XI (e-23) feliratban is előfordul a 𐰋 'rét' piktogram, de olvasata nincs. Végül, a szabályos sorokból álló, VIII – IX. századba datált jenyiszeji Шанчы 3 (e-152) felirat felső két sorában négyszer fordul elő **t²** hangértékkel. (L.: ***részletesen***: Szekeres 2008, 119-121.)
Az ótörök ábécékben a kettéosztott felső rajzrész: 𐰖 '**r¹**' hangértékű, mert szókezdő '***r***' hang az ó-türk nyelvben csak jövevényszavakban fordult elő. S így — hangértékadóként — nyelvünk korabeli '***rét***' szavát alkalmazták a felső rajzrész hangértékének képzésénél. Alsó rajrésznek: 𐰉 az ó-türk „tariγlaγ Feld‖tarla" (szabad terület, terep, tér, mező) jelentésű szó akrofoniájával képeztek ***t²*** hangértéket.
— A nyugati ótörök (kazáriai) feliratokban csak az eredeti 𐰋 'rét' piktogramból képzett betű van jelen akrofoniás '**r**' hangértékkel, a piktogram kettéosztásával alkotott ó-türk betűk hiányoznak. Erről — egy tanulmányt is írtam: „*A székely írás három ábécéjének történeti összevetése*" címmel.
Amelyben a teknős jelcsalád Hung Fan ideogrammáiból képzett betűk folyamatos csökkenését vizsgálom a a nyugati ótörök („kazáriai") írásban, s a Kárpát-medencében a szarvas-nagyszentmiklósi feliratokig.

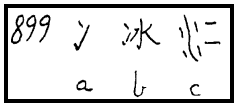
A No. 23. vízszintes cellasorban

a kínai 冫'*jég*' piktogramból képzett '*gy*' hangértékű betű történetével foglalkozom. A '*gy*' hangot még '*g*' betűvel jelölte a Nikolsburgi Ábécé összeállítója. Ez pedig kancelláriai helyesírásunk III. korszakába (1340-1350-ig) tehető, mert később többnyire már '***gy***' betűpárral jelölték. (L.: Vakherda Nóra 2013, 39.)
Hangérték jelölése a Nikolsburgi Ábécében a kiejtését segítő 'e' magánhangzóval: 冫'***eg***'. A betű hangértékjelölése azért is fontos, mert bizonyítja, hogy a ***Nikolsburgi Ábécé*** összeállítását egy nagy műveltségű egyházi (papi) személy végezte, aki ismerte 'jég' szavunk „*gyeg, gyég*" nyelvjárásbeli használatát. Ennek földrajzi helyszínére két adatot találtam.
Az egyik ***Heltai Gáspár***: „*Chronica az magyaroknak dolgairól*" művében a „***gyég***" „***gyeg***" adat Erdélyben (1566-ban), a másik „***gyeg***" az Őrségben fordult elő. Itt még ma is ejtik „***gyeg***" –nek a ***jég*** szót. Erről 1989-ben Alsóőrön személyesen is meggyőződtem.
Heltai Gáspár nyelvünket felnőttként tanulta meg Erdélyben, mert tudtommal az Őrségben sosem járt. Így feltehető, hogy Kolozsvár és Heltau (Nagydisznód) között, az *Arnyosszék falvaiban* ismerte meg, ahol sokszor átutazott.
A kínai 冫'***jég***' piktogramot kőrajzon is megtaláltam. (Novgorodova 1984, 26-28.) A IV. oszlopban. Valamint egy ***hun női nyaklánc*** leleten (Bóna 1993, 179.), ahol a jégcsap díszek az ágyékháromszögek alsó szögével vannak összekötve:

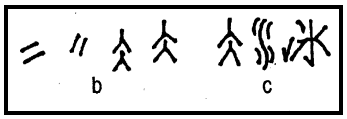

Az ágyékháromszögek és a jégcsapok egymással összekötése, a nyaklánc viselőjének erkölcsi ***tisztaságát***, hűvös távolságtartását jelképezheti. —
— B. Karlgren: „Easy lessons in chinese writing" c. könyvében [170] a **15.** sorszámmal látjuk rajzát:

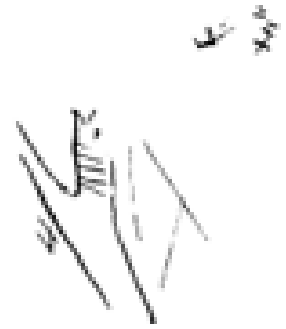

„**15** A legelső írásjegy lehet, hogy jégcsapokat formál. Különös eltérés észlelhető a Pecsét és az archaikus forma, valamint a későbbi forma között. Ez az írásjegy ismét azok közé tartozik, amiket sosem használnak önmagukban, a *ping* (jég) viszont egy gyakori szó, lásd 85 c. lent."
A „Grammata Serica Recensa"-ban: „**899** a. **piəng / piəng /* ping A Shuowen [szótár] szerint: jég[171]·Karlgren a c –vel jelzett Csou IV. időszakban (i.e. 450-250) ábrázolja a (folyó)víz és jég piktogramját.
— Kyril Ryjik **No. 520.** sorszám alatt foglalkozik a 'jég' írásjegyével:

„Két kristálya a jégnek”. [172] „Az előző forma csak összetételben létezik; a klaszikus karaktert a víz terjesztette ki újra: Jég. (2) Megfagy, lefagy, hideg, jeges. (3) Tiszta, őszinte (szív).”
— A jutasi koraavar vadászsípon a futó **eb** első lába alá rajzolt ’rét’ piktogram a vadászat helyszínét jelöli:

— a ligatúrás összefonás feletti ’*jég*’ piktogram az időjárás téli körülményét jelöli. Ligatúrásan összevonva: a jeges, havas rétet.
— A Nikolsburgi Ábécében a ’*gy*’ hangértékű betűnek az ’**n**’ betűvel alkotott ligatúráját látjuk:

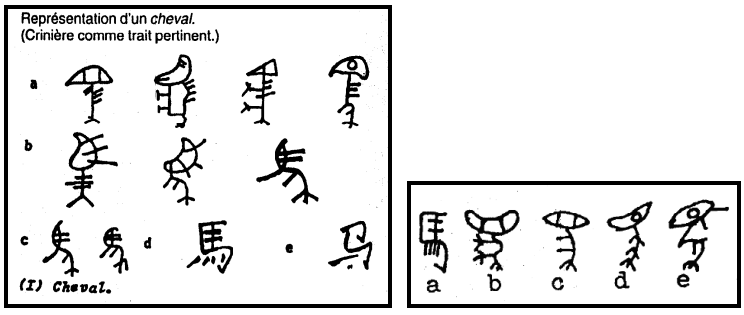
— amely ligatúra hangérték jelölése: ’***enq***’ (engy). Ahol a ***kínai jég piktogram*** két ferde vonala egy függőleges vonallal össze van kötve: Mert törvényszerű, hogy a több rajzrészből álló **kínai piktogram** rajzrészeit betűként használva, egységes betűrajzzá összevonták.
Ezt látjuk a kínai > ’***fu***’ (atya) piktogram, valamint a két rajzrészből álló > ’hóka’ (vegyes színű ló) esetében is, amely betűt Marsiglinél — már teljesen rontott (más piktogram jelentésű) betű rajzaként látjuk, mert az összevont rajzú betű négy egyenes vonallal (nehezen) róható betűjét, két könnyen róható, íves rajzú betűre változtatták: Amely betű a két ég rajza.
Az ó-türk és kazáriai feliratok ábécéiben a kínai ’*jég*’ piktogramból képzett betűk nincsenek jelen.

A No. 24. vízszintes cellasorban

a kínai ’***ló***’ piktogrammal foglalkozom. — Karl Faulmann [175] ***ku-wen*** (kínai ó-képírás) képjelei közt rögtön feltűnt a ’ló’ (ma) sajátságos rajza, és a székely ábécé ’**l**’ hangértékű betűi közt a jeltörténeti azonosság, amely piktogramnak (törvényszerűen) egyszerűsített változatai a székely betűk rajzai:

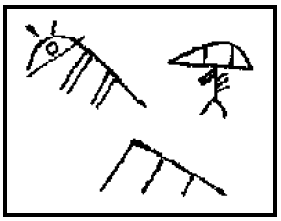
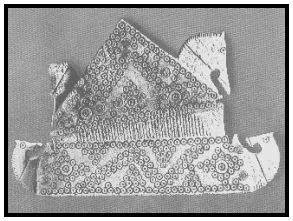
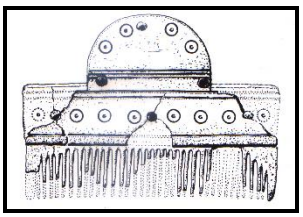

Kyril Ryjik fejlődésében mutatja be a ’ma’ (ló) piktogramot (a) jószcsont feliratokon; (b) rituális bronzokon; (c) kis pecsétírásban, a ma használatos, (d) változatig:

A jobboldali rajzon B. Karlgren, 1957, No. 40. tételeként látjuk. [178]

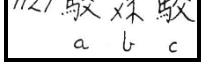
„**a—e. ***_må / ma:/_ ma ló (Sï). b. is Jin csont (A 2:n19,1), c. is Jin csont (A 4: 47,5), d. is Jin (inscr. 26), e. Csou I (Kr. e. kb. 1027—900) (inscr. 55). Az írásjegy egy rajz."
A legfeltűnőbb e piktogram-rajzokban az, hogy időrendben minél régebbiek, annál közelebb áll rajzuk a székely Nikolsburgi ábécé „***l***" hangértékű betűjének rajzához, valamint a ku-wen (kínai ó-képírás) rajzhoz, amelyen jól láthatók még a ló páros lábai, szeme és két füle is.
A székely betűk rajzában a páros lábak egy vonallá vannak összevonva (egyszerűsítve), s ugyanezt látjuk Ryjik (a) és Karlgren Jin-kori (b, c) rajzain is.
Ló szavunk: „Ősi örökség az ugor korból; vö.: vog. T. ло, Szo. luβ; osztj. V. lóχ, O. lau, Ko. tàw (PD.): 'ló'. Az ugor kori lótartás egyik nyelvi emléke. Az ugor alapalak *luβз vagy *luγз lehetett. E szó az ugorban valószínűleg jövevényszó: átadóként számításba jöhetnek kaukázusi, indoeurópai és török nyelvek, a kérdés azonban további vizsgálatot igényel." **(181)** (TESz)2 777.)
— Sajátos a lébényi „barbár elkelő sírjából" előkerült (304) lófejű fésű:

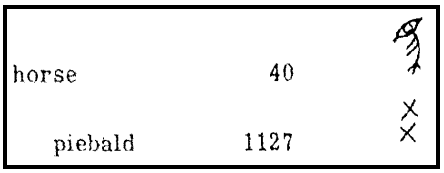
— amely jelentősen eltér a jobboldali, Hernádcsányban **(306)** előkerült „keletigermán" **(307)** fésűtől, mert nincs ló piktogram alakja, és nincsenek rajta ló fejek.
A 'ló' piktogram hasonlatosságára készült háromszög alakú, lófejekkel ellátott fésű rajzát a ***ku-wen*** (kínai ó-képírás) piktogramig lehet visszakísérni. (Vö. a baloldali '*ló*' rajzokkal, ahol a bal felső rajz a ku-wen piktogram, a jobb oldali Ryjik (No. 12.) rajza, — alattuk pedig a ku-wen -ből tovább egyszerűsödött, akrofóniás 'l' hangértékű székely betű.
A „barbár előkelő" fésűjét — „késő római"-nak **(305)** határozták meg, ami pontatlan. Mert a „barbár előkelő" kínai 'ló' piktogramot utánzó fésűje, — csak hun lehetett. Erre utalnak még az uráli eredetű ***rombusz*** (vulva) és ***ágyékháromszög***, nőnemet jelölő díszítések is.
— Magyar *népnevünk*, Megyer *törzsnevünk*, és három „*ismeretlen eredetű*" szavunk '***ma***' (ló) szótövű etimológiájával, dolgozatom befejező részében foglalkozom.

A No. 25. vízszintes cellasorban

a ***Nikolsburgi Ábécé*** '**h**' hangértékű betűje, két függőleges elrendezésű -jelből áll oly módon, hogy köztük jelentős távolság van. S ez betűként feltűnő és szokatlan.
Egyik felkeltője volt emlékezetes gyanúmnak, már a hetvenes években, hogy a székely írás betűi — piktogram előzményekre vezethetők vissza.
Mert rendellenes, szokatlan az írás egyetemes történetében, ha egy hangot jelölő betű, két (vagy több) egymástól ennyire külön álló rajzrészből áll.
Gyanúmat erősítette az is, hogy a két külön álló részt később összerótták: , — vagy fapálcára lényegesen könnyebben róható jellel helyettesítették: Ez pedig, már rontásnak minősül, mert más a jelentése és a belőle képzett betű hangértéke.
— *Bernhard Karlgren* 1957, **No. 1127**. tételeként aJin -korban a lóval együtt van rajzolva: **(183)**

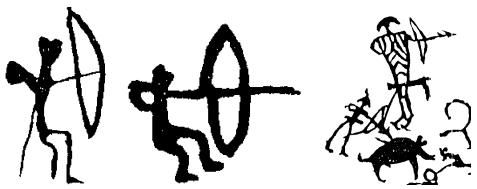
„1127 a—b * *pŏk / pâk / po* vegyes színű ló (e. g. barna és fehér) (Sï); kevert (Sün); l i u – p o egy fafajta (Sï). Gls. 324, 391. b. is Jin csont (A 4: 47,3). Az írásjegyben 'ló' szerepel és kereszt alakú vonalak. — c. *ua.* egy legendás állat (Kuan); kölcsönzés *ua* -ra egy fafajta megnevezésére (Sï). Az írásjegyet gyakran használják a fenti a helyett."
B. Karlgren, 1957, **No. 1167** a — c — már a Jin -kortól 'cha*nge*; vá*ltozatosság*' jelentéssel (is) értelmezi.
Eric Grinstead külön választja a lótól, és önállóan is értelmezi a két jegyet: **(184)**

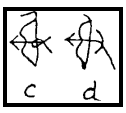
(40) ló; (1127) tarkán foltos [ló]. A „tarkán foltos”, „kevert színű” lovat, ahol a barna ló fehér foltokkal tarkított, **hóka-kesely** lónak hívjuk. A Nikolsburgi Ábécé betűtörténeti adata szerint, ***a székelyek*** „üsti” [185] (***ősi***) színű lova — **hóka** ló volt! A **hóka** [186] „Olyan ló, melynek homlokán fehér folt (un. csillag v. hold van).” (MszFgrE.) A hóka szótörténeti párhuzama a „hódas ~ hódos, hódikós ’fehér foltos homlokú <ló>’ ”.
Szótő a ’hó’ [187] (hold) [188]**,** amelyből a hódas, hódikós változatok származnak. Így: „1211: ? Holdus sz. szn., Huldus sz. szn.” (TESz) Még ma is látom és hallom gyermekkoromból a fuvarosokat, akik elakadva, lovaikat kíméletlen ostorcsapásokkal vegyes: ***Hó! Hó!-ha!*** kiáltásokkal „ösztökélték”. A ***Hó! Hó!-ha!*** a „hóka ló” megszólítása volt gyermekkorom színhelyén, Békéscsabán.
— Az ó-türk és ótörök ábécékből hiányzik. Csak a Nikolsburgi Ábécé betűje és jele, amely a Sang (-Jin) korban a székely betű rajzával és jelentésével létezett ***a kínai írás*** történetében.
Azt ugyan fel lehet tenni, hogy esetleg olyan hangról van szó, melynek jelölésére a nyelvemlékek írásaiban nem volt megfelelő jegy. Ilyesmire valóban ismerünk példát, ha ritkán is. Így a szókezdő helyzetben jelentkező laryngalis h-t nem tudja jelölni sem a rovásírás, sem az ujgur írás. Tibeti és kínai átírásban mégis ilyen török szavakat / és kifejezéseket találunk: tib. ha-la yun log ’tarka lovú’/ tör. ala yontluγ, /tib. ud ha-dag-leg ’tehén lábú’/ tör. ud adaqliγ /, kín. halan ’tarka/hegy/’ /tör. ala-n/; végül egyöntetűen huiγur népnevet /tör. uiγur/ és hirkin méltóságnevet rögzít a kínai és tibeti átírás. [189]
Történelmünket „***első kézből igazoló***” fontossága a többi hasonló piktogrammal (pld.: ’jég’, ’ló’, stb.) abban van, hogy a kínai írástörténeten kívül csak a székely ábécében fordul elő, — feltehetően azért, mert a székelyeknek hóka lovaik voltak. Régészeti leleten, szikla és kőrajzon piktogramja csak akkor létezhetne, ha valminek a szinét jelölné. De, ilyennel nem találkoztam.

A No. 26. vízszintes cellasorban

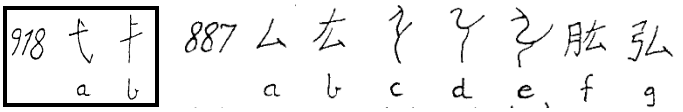
a ’húrral kapcsolt nyilat lőni’ piktogrammal, az ’íj’ (egyik) rajzával foglalkozom.
Hun, koraavar és Árpád népe régészeti leletein eddig nem találtam meg sajátos rajzát. Ami nem jelenti azt, hogy az utóbbi negyedszázadban a nálam fiatalabb kutatók nem találhatták meg.
Akrofoniás ’**i**’ hangértékű betűként a koraavar ***Ozoratótipusztai*** „***vegyes rendszerű***” ***feliratban***, a ’rét’ piktogramból képzett ’**r**’ hangértékű betű jobboldali függőleges szára felső végződéséhez ligatúrásan, még „kínai módon kötve” a betű ferde keresztvonala előfordult: Olvasata: ’*ri*’.
Könyvemben (2008) már foglalkoztam a három koraavar tárgyfelirat olvasatával, de nem tértem ki részletesen, olvasatuk módjára.
Erre csak a bírálatok (pl. Libisch Győző 2014) nyomán, a 2019. április 27-28.-án, Budakalászon megtartott 31. ZMTE Magyar Őstörténeti Találkozóra készített „Uráli, nemeket jelölő fejszimbólumok történeti összefoglalása, s ami körülöttük van” c. tanulmányomban tértem ki részletesen. Olvasható a ZMTE Acta Historica Hungarica Turiciensia 34. évf. 3. (2019.) számában.
— Az íj íves rajza a neolit-kor végén, s a bronzkortól jelenik meg az ülő helyzetű, kétágú „szarvas fejekkel”, majd gombafejjel ábrázolt vadászok kezében a (mongóliai) csulúti sziklákon:

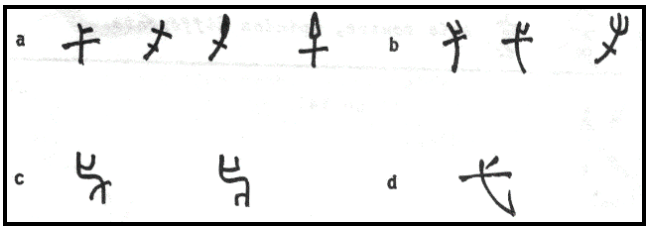
A kínai írástörténetben csak a visszacsapó íj rajzait láthatjuk, így: Karlgren 1957, No. 807 c, d: [193]

807 a—d ****ďiăg / dź'ia- /* sö íjlövés (Sï); íjász (Tso); *** *ďiăg / dź'iäk /* si találat íjjal és nyíllal" Továbbá: „a a forgalomban lévő forma, b egy régi változat (a Shuowen szótár szerint), c Jin csont (A 6:3,4), d Csou I. (Kr. e. 1027— kb. 900-ig.) Az írásjegy egy íjat és egy nyilat ábrázol, alkalmanként egy kezet is." A rövid, előre mutató vonalak az íjak felső végén: erőt, „feszítést" jelölnek. A *d* rajzon az íj mögé van rajzolva a feszítő kéz is. A rajzok a felajzott íjat a nyílvesszővel együtt mutatják.
Az íjjal lövés rajzát látjuk a Csou I. (Kr. e. 1027— kb. 900) korból: (Karlgren 1957, No. 918) **(196)**

„**918 a—b. ****t'iək / iək /* ji húrral kapcsolt nyilat lőni; b Csou I. Az írásjegy valószínűleg egy nyíl rajza kell legyen." A húr az íj egyik legfontosabb, erőt közvetítő része. A rajz függőleges vonala felső végénél egy kis vonalat látunk, ami szintén az erő, a feszítés ábrázolása lehet. Az íjak felső végén is ugyanilyen kis rövid vonalat (jelzést) látunk, csakhogy ott előre, a lövés irányába; itt pedig a húr húzásának (feszítésének) irányába mutat. L. még **No. 59.** jelcikkemben, ahol K. Ryjik ***No. 423.*** rajzaként 'íjjal lő' jelentéssel adja meg ugyanennek a rajznakaz időrendi változatait és jelentését:

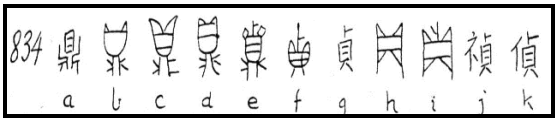

Az a-val jelzett ***legrégebbi rajz*** egyezik a ***Nikolsburgi Ábécé*** betűjének rajzával, míg a c-vel jelzett íjak rajza egyezik az orhoni 𐰃 és a jenyiszeji 𐱃 betűk l[2] hangértékű tükörkép rajzával.
(Az ó-türk átvevők 𐰃 c –vel jelzett rajzai ***időrendben lényegesen későbbiek***, mint a koraavar és székely betű rajzának piktogram előzménye. S ezt a tényt, ebben az esetben is, nyomatékosan kell említenem.
Az ó-türk betű hangértékképzése:
„*ya* Bogen ‖ yay" (íj) (AlttGramm) További 'íj' szóváltozatok: „**jāń > jāj:* uig. (Gab.) *ja, mtü. kom. oir. usw. ja* 'Bogen' (íj), (KB.) 'Sternbild des Schützen' (csillagkép oltalma), tel ^{d}*ja, kzk.* (Bdg,) *ǯa,* (R.) *ǯaj*, hak. sag. soj. *ča.* trkm. *jāj* 'лук' (íj), čag. osm. krm. *jaj,* bšk. *jäja, jan,* šor. *jan-čak* „ein kleiner Bogen' (egy kisebb íj), Geigenbogen' (hegedűvonó), šor. *nan,* kar. *jaja* 'Bogen zum Schiessen' (íj lövéshez), kzk. *žaja* 'Regenbogen' (szivárvány), koib. *ja*^{d}*jak,* jak. *sā,* čuv. *śu (uk-śu)* (abolg.) **jij* > ung. *íj, ív* „Schiessenbogen' (lövészíj) s. Ramst. JFSOu 38[1]: 10);" (M. Räsänen 1969, 186.)
Az '***íj***' legrégebbi ó-türk szóalakja: **jāń* lehet. A kínai 𐰃 '*íjjal lő*' piktogram átvett ó-türk változatának betűhangértéke a 'jan' szó alapján: véghangzó ***n***.
— Karlgren 1957, No. **„887 a—e.** * *kwəng / kwəng* kung Shuoven [szótár] szerint: kar." (A c Jin -kori, a d Csou I, az e Csou II -kori rajz.) **887 g.** * *d'wəng / ywəng* ***hung*** hatalmas (Sï); kitágít (Sï)" **(197)**
A „**887 g** *hung"* rajza egy 'íj' és egy 'kar' írásjegye." A b rajzon a 'kar' rajza felett az 'íj' rajzát látjuk. Amely rajz azonos a Nikolsburgi Ábécé betűjének rajzával, s korábbi változata a Karlgren által g rajz ***hung*** hatalmas jelentésével.
A **c, d, e** rajzok felső végén is az íjak rajzára jellemző rövid, előre és ferdén lefelé mutató vonalkát látunk. (Miként az 'íj' modern rajzának felső végén is.) Mintha a 'kar' rajza (jellemzően?) az íj húrját húzó karral volna azonos. Igaz, a **b** rajz ferde keresztjéről hiányzik (s itt a kar rajza mellett egy 'íj' másféle rajzát látjuk), miként az **f** nél, a 'Hold' és a 'kar' rajza között lévő ferde kereszten sem látjuk a ferde vonást. Mivel az **a—e** rajzok jelentése 'kar', így a **b** és **f** rajzon a 𐰴 'kar' modern rajza mellett a ferde 𐰉 kereszt: az ***'íj'*** egyik rajza.
Az **í** hangérték 'íj' szavunk akrofoniája, így a két összevethető (918b, 887b) rajz és az **í** akrofonia alapján tudjuk *íjnak* meghatározni a Nikolsburgi ábécé 𐰉 **i** hangértékű betűjének piktogram előzményét.

A No. 27. vízszintes cellasorban

a hun 'üst' piktogrammal foglalkozom. A székely írás 𐰺 '**u**' betűje rajzát a kínai írástörténetben

találtam meg az 'üst' piktogram egyszerűsített rajzaként. Először jóscsontok tanulmányozása közben, majd B. Karlgren 1957, **No. 834.** jelcikke h és i jelzésű piktogramja rajzaként:

„**834 a—f.** * tieng / tieng: t i n g üst; kölcsönzés a nyugodtan (kényelmesen) ideogramma részére. b Jin csont, c Jin csont, d Csou I, e Csou I, (Kr. e. 1027— kb. 900), f Csou II. (Kr. e. kb. 900—770). Az írásjel egy rajz. „**g—i *** tiěng / tiäng / cseng" (Pek. szabálytalanul: csen) igazol, kiolvas egy jövendölésből (Su); jövendölő tudakozódás (Csouli); alsó fele egy hexagramnak [kettős trigram-jósjelnek] a Ji-king -ben (Su); egyenes (Ji); korrekt (Su); tiszta, valódi (Tso). Az írásjel valójában pusztán a **tieng* 'üst' egy alkalmazása volt, kölcsönzésként a **tieng* 'jövendölés, tudakozódás'-hoz. De ebben az alkalmazásban kevésbé volt határozott, néhány összefoglaló vonalra volt egyszerűsítve." **(200)**

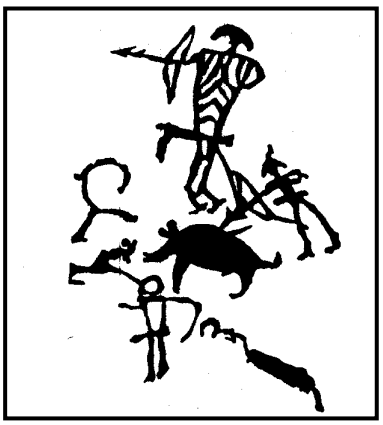
Az 'üst' valóságos rajzai (b—f) a hun régészeti leletekből ismert talpas áldozati üstök. Az pedig, hogy székely írásjelek közt jelen van a kínai 鬲 üst piktogramból egyszerűsített ⋈ graféma betűként, igen szoros kulturális kapcsolatokra vall már a Jin-korban ,— Kr. e. a 18-12. században — ***az ős-kínai*** és az ***protohun népesség*** között. A *834 b, c, d, e, f* jelölésű üst rajzok a hun üstök Jin, Csou I, Csou II –kori rajzai.

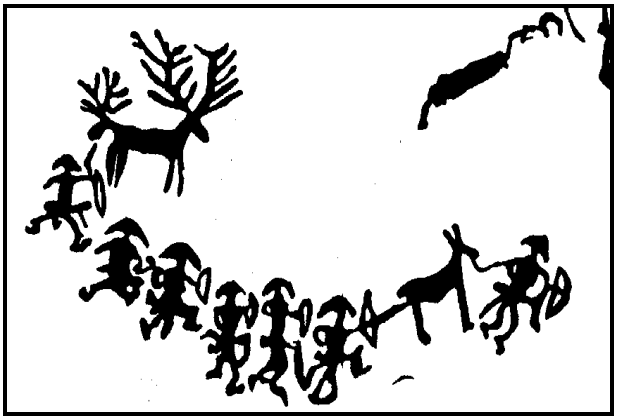
Az 'üst' ⋈ piktogram egyszerűsített hun grafémája, a kínai 'üst' (B. Karlgren 1957, No. 834 h jelzésű) yin-kori piktogram rajzából származik úgy, hogy a két középső párhuzamos vonalat 鬲 (ami jól látható a c, d, e, f jelzésű rajzokon is) elhagyták belőle.

A kínai 'üst' piktogram jellegzetes 鬲 rajzának átvétele, csak a Jin-korban kapcsolható össze előhun eleinkkel, mert később, a sajátos (***h*** és ***i*** jelzésű) rajzát már nem használták a kínai piktográfiában. Átvételére már nem volt lehetőség.

— A bronzkorban jelennek meg a ***csulúti sziklákon*** a „gombafejű" íjászok, amelyeket azért neveztem el gombafejűeknek, mert olyan fejfedővel ellátott a fejük, mint a kalaposgombák kalapja.

A baloldali sziklarajzon két „gombafejű" vadászt látunk. A felső gombafejű kezében íjjal és nyílvesszővel célozva áll, az alsó vadász íjával egy vaddisznóra lő. A vaddisznó alatt egy kerekfejű embert áll: **(124)**

A jobboldali sziklarajzon egy gombafejű íjász katona egy lovat? — vagy nőstény szarvast? — vezet. Akit teljes hadi felszereléssel ellátott hat íjász fegyveres követ. A hátsó íjász, a többitől kissé lemaradva, — egy „***csodaszarva***s" felé néz, amelynek két feje van, sokágú aganccsal. A „vezető" íjász arra vezeti öt társát, amelyik irányba a csodaszarvas nagyobb agancsú fejével mutat. A hatodik lemaradva a szarvas kisebb agancsa felé megy, vagy fordul. Vagy lő?

— A hun üstök sajátos díszítései a fogantyúkon és az üstök felső peremén, a gombafejű katonák sziklarajzokon látható fejei:

A rádpusztai és törteli áldozati üst fogantyúján és peremén jól szemügyre vehetők a „gombafejek”. A gombafejű íjászokkal öszefüggésükhöz kétség nem férhet, de annál talányosabb a „gombafejek” rejtélye. Amely — talán — csak azzal felfedhető, hogy az ’áldozati üstök’ — az ***ég***, a ’menny’ hasonmását is jelképezték, s ezzel kapcsolatban kerülhettek az üstök felső peremére a jellegzetes gombafejek.

— A székely írás ábécéinek lejegyzői egy ideig következetesen ragaszkodtak a sajátos, 𐰺 hat vonallal róható betű rajzához. Így látjuk a Nikolsburgi Ábécében (XV. szd. közepe); a Marsigli rovásemlékben (XV. szd. vége); még a Csíkszentmártoni feliratban is.(1501).

A nikolsburgi betű ’*u*’ hangértéke abból ered, hogy az ’*ü*’ hangot latinbetűs írásunkban ***v***-betűvel és ***u***-betűvel is jelölték. Pl: **ürü 1395** k.: „*vru*”; **üröm 1405** k.: „*vrem*” (TESZ 3 1055) De éppúgy az ’*u*’ hangot is: **uborka 1430** k.: „*vgurca*” (TESZ 3 1022) S ez a bizonytalan hangrögzítés tette lehetővé, hogy az ’*üst*’ piktogramból képzett betűt, ***v****-betűvel jelölt* ***u****-hangértékű betűként* jelölték. S ehhez az is hozzájárult, hogy *a* **Nikolsburgi Ábécé** ***összeállítója*** *pap volt*, aki a keresztény vallás ’*üdvözülés helyeként*’, a teknős piktogram felső, *égboltozatot jelölő* 𐰴 ’***m****enny*’ páncélja 𐰼 rajzából képzett akrofoniás ’*ü*’ hangértékű betűt, amelynek a hangérték jelölése a Nikolsburgi ábécében: **ew** (ü).

A 𐰺 betű grafémájának romlása (más betűkkel együtt) Telegdi János Rudimentájától kezdődik: 𐰺 (1598). Ez már olyan rontva egyszerűsített rajza az eredetinek, amikor a piktogram előzményű jelentését, s így ellenőrizhetőségét, már (régen) elfelejtették, s így rajza (grafémája) már nem „kötődött” piktogramelőzményű jelentéshez.

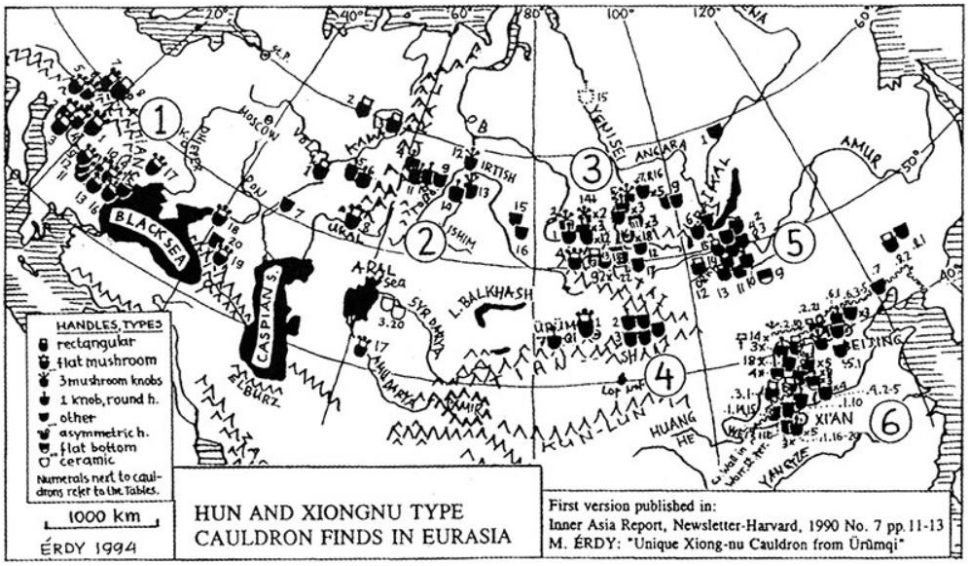
A helyszíni emlékezet szórványként az Énlakai templom feliratában (1668) még előfordult hiteles rajza, miként Kájoni János ábécéjében is (1673) a már sok romlott rajzú betű mellett. De utána — már csak a Rudimentában látható változatát láthatjuk, több romlott rajzú betűvel együtt.

S ez arra mutat rá, ***hogy később*** a székely írás betűi és ***ábécéje iránt*** érdeklődők, már csak Telegdi Rudimentájának felkutatott ábécéjével alkothatták meg a saját lejegyzett ábécéjüket, mert a székely írás ***nem volt már általánosan ismert*** Erdélyben sem.

Ennek ellenőrzése igen egyszerű, mert Telegdi Rudimentájának romlott és kicserélt rajzú 𐰇 j, 𐰋 ly, 𐰍 o, 𐰓 p, 𐰖 ü, 𐰜 zs betűi, — szinte „végigvonulnak” a későbbi ábécékben. Így Pl.: Miskolczi Csulyok István, Bél Mátyás, Telegdi, Kapossi, Dési, Udvarhelyi, Harsányi, Bél Mátyás, stb.

— Romlott, rontott rajzú betűk korábban is előfordultak, pl. a Székelyderzsi, Karácsonyfalvi templomok feliratain, — és feltehető, hogy más feliratokban is. A ***Nikolsburgi Ábécé*** összeállítója, — ***hiteles adatai tudatában írta*** az ábécé felsorolt betűi és ligatúrái után az **ÁMEN** (így legyen) szót azért, hogy úgy kell használni a székely írás betűit, ahogy **Ő** az **ÁBÉCÉben** lejegyezte. Rögzítette.

Érdy Miklós végigutazta a hun üstleletek útvonalát s az alábbi rajzán rögzítette: (Érdy 2001, 130.)

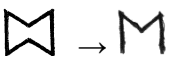
Övveretként (L.: az V. oszlopban) előkerült az üst piktogramja a Kyzylkajnartöbei hun sírból (Bóna 1993. 99.), valamint Sarkelnél kőrajzként is. (L.: a VIII. oszlopban. Tryjarski 1985, 15. — A. M. Ščerbak után.)

A No. 28. vízszintes cellasorban

a hun 'üst' piktogram kettéosztott felső felével foglalkozom Hangérték jelölése a Nikolsburgi Ábécében, akrofóniás: *ew*.

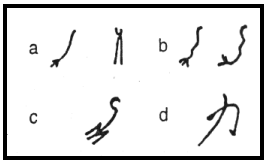
„Fémneveink közül egyedül a '*vas*' szó eredete nyúlik vissza az urali korig. Eredeti jelentése 'valamilyen érc; irgendein Erz' volt. Mivel azonban a régészet tanúsága szerint az újkőkornak a bronzkorba torkolló szakasza a rézkorszak volt, feltételezhető, hogy az Urál vidékén termésállapotban is előforduló rezet ismerték meg a fémek közül elsőnek. Ez esetben szavunk eredetileg 'réz; Kupfer' jelentésű lehetett." (MSzFgrE. 677.)

A vas [(206)] legősibb jelentése valóban réz lehetett nyelvünkben, mert rajza az üst piktogram rajzának felső része. Rajzában is szoros kapcsolatban áll az üst réz anyagának egykori '*vas*' nevével:

Később, a vasból készült tárgyak, pl.: 'kard', stb. — képzettársításával került át szavunk jelentése a vasból készült tárgyakra, amikor a feltehető, iráni eredetű 'réz' szavunk a kaukázusi avarba is átkerült. (TESz 3 405.)

De ennek ellentmond, hogy 'vas' szavunk ősibb hangalakja *'vosu'* lehetett, mert a ***kitaj*** (ó-mongol) átvétel megőrizte a szóvégi „sorvadó" *'u'* hangot: *ho-šu*; vagy: kirgiz *qaša*. Úgy látszik, hogy '*vas*' szavunk jelentésváltozása rézről a '*vas*' fémre már az egykori kínai szomszédságban végbement, mert az átvételek már 'vas' (fém) jelentésről szólnak, nem 'réz'-ről, s a kínai írástörténetben is felfedezhetjük a '*vas*' piktogramot ***kínai átvételként***, ahol az izom rajzára van rárajzolva, s így együtt *izomerőt, fizikai energiát* jelent. Kyril Ryjik No. 153c:

Jelentése: „un tendon, un fibre musculaire — egy ín, egy izomrost" „Force musculaire, vigueur, énergie physique— izomerő, erősség, testi fizikai erő". Nem lehet véletlen, hogy a feltűnően izmos fiú gyerekeket, még ma is: „kis ***vasgyúró***" néven, dícsérve jellemezzük.

Az orhoni ó-türk ábécében a '*vas*' ideogrammának betűként ***lt*** és ***ld*** hangkapcsolatot jelölő hangértékeke van. Szóközi hangkapcsolatok jelölésére használták. Pld.: boldï, qïldï, yaŋïldï, stb. Ebből a '***d***' az ó-türk „*tämir* eisern, Eisen ‖ demir" (AlttGramm.) (vas, vasból való) szókezdő t > ***d*** (*tämir* >

demir) változata. (AlttGramm.) A másik ’***l***’ hang a *tämir, dämir* szóval alkotott szóközi hangkapcsolatot jelöl. Amit nem sikerült megtalálnom. Ilyen az ’***ant****ilop*’ piktogramból alkotott szóközi „***ent***” hangértékű betű a Nikolsburgi Ábécében.
A jel rajza betűként a gót-germán ábécékben akrofoniás ’***e***’ hangértékkel van jelen. A gót ’vas’: „eisarn *n. eisen”* (Friedrich Kluge: Die Elemente des Gotischen) Bizonyítékaként a hun-gót történelmi és kultúrtörténeti kapcsolatoknak.
Régészeti leletként (L.: az **V.** oszlopban:), a Léva-Kálváriahegyi, hunkori sírban, nyakperek kétoldali gyöngyszemén került elő.

A No. 29. vízszintes cellasorban

a ’magas’, ’magasság’ jelentésű piktogrammal foglalkozom, amelynek a kínai írás történetében több változata van, időrendben is feltárva, s amelyek közül minket most a ku-wen (ó-képírás) változatok érdekelnek. A székely és ótörök jeltörténetbe az ó-képírás változat került oly módon, hogy megjelenítése azonos a kínai ’magas, magasság’ fogalom értelmezésével. (Táblázatom III. függőleges oszlopában.)
C. Hopkins, [207] mindkét változatát közli Tai Tung „Liu Su Ku” művének fordításában: „és lerajzolja a hegytetők magasságait és szurdokait”.

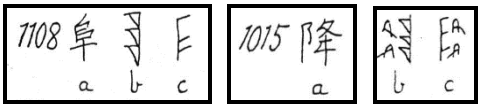
Csiang Ji [208] egy sorát adja a kínai ’hegy’ különböző „háromcsúcsos” rajzainak:

Kyril Ryjik (1980, No. 285) „az archaikus” (a) változatoktól a modern (c, d) változatokig közli a ’hegy’ rajzait: „Chaine de montagne (multiples — trois — montagnes). (I) Montagne, mont, colline.”

Azaz: „Hegy(ség)ek lánca (többszörös — hármas — hegy(ség)ek). (I) Hegység, hegy, domb.” A ***háromcsúcsos*** „hegy(ség)ek lánca” piktogram a „***hármas-halom***” néven ismert „***Tátra - Mátra - Fátra***” rajznak az eredete. A népi hagyomány évezredeken átívelő szívóssága esetünkben is meglepő.
A kínai írás történetében, a ’*magas, magasság*’ fogalmának kifejezésére már a korai időkben a ’hegy, hegység, ***hegykoszorú***’ rajzának háromcsúcsos változata jutott nagyobb szerephez:

B. Karlgren 1957, No. 1108b. [211] rajzán a „három csúcs” függőleges, *lépcsőszerű elrendezését* látjuk; a c rajzon szintén, de már csak vonalakkal jelölve: „f o u nagy domb, földből való domb (Sï); nagy és kövér (Sï); bőséges (Sï); **b** Jin csont (D 3).” „c –t az ősi jelből nyerték.”. Modern rajza**:** ahol a két csúcs jobboldalra, ellenkező irányban áll.
Épp úgy, mint a ***jeniszeji ó-türk*** változatok rajzai: Hangérték-jelölésük: **ök**, **ük** és fordítottja: **kö**, **kü**. A hangkapcsolat hangzóinak megfordítása a hangérték sajátos kiterjesztése az ótörök betűtörténetben.
Hangértékadó az ótörök *„bädük* hoch, groβ ‖ büyük” (magas, nagy); „*yüksäk* hoch ‖ yüksek” (magas) szó véghangzó szótagja. (AlttGramm). Továbbá: „*jök-säk, jük-säk* ’hoch’ ” (magas) (M. Räsänen)
Hangértékadó a ’*bäd****ük’*** **ük** végződése éppúgy, mint a *’****jök****-säk’* és *’****jük****-säk’* szó első szótagjának **ök, ük** végződése. És mindezek fordítottja.
A ***Regölyi hun karperec*** mindkét végén előfordult rajzát: Bóna 1993, 18. 14. képeként látjuk. Jobban szemlélhető rajza könyvem (2008) 186. oldalán. A 187. oldalon pedig a VIII. oszlopban látható Csesztvei Árpád-kori katolikus templomban látható két és háromcsúcsos ***összevont rajzú*** változatát találtam meg.

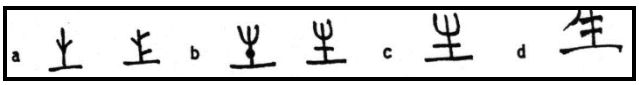
Ugyancsak, a VIII. oszlopban látjuk a négy Sarkeli kőrajzként megtalált kétcsúcsos változatát is a kínai piktogramnak, amelynek betűként a hangértékjelölése a ***Nikolsburgi Ábécében***: akrofoniás 'm'.
Egyértelműen a hunokhoz és Árpád hun utódnépéhez kapcsolható megjelenésük és nyelvünkön megszólalásuk a Kárpát-medencében.

A No. 30. vízszintes cellasorban

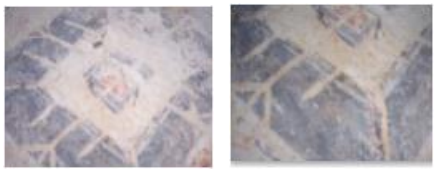
a ᛉ '**šeng** > **zseng**(e), > **zseng**(ül)' piktogrammal foglalkozom. Könyvem (2008) jelcikkéből csak a legfontosabbakat idézem.

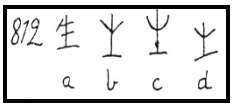
Kyril Ryjik No. (81) [214] SI (81) „Kis fűhajtás ábrázolása: legkisebb növényi séma."

Kyril Ryjik No. (218) [215] „SENG Kicsiny hajtás, amely kinő a földből: alapvető sémája a születésnek és az életnek." — Az Árpád-kori, Vizsolyi Református templomban, a diadalíven:

az újjászületés piktogramjait látjuk a fényképemen (és hálós táblázatom VIII. oszlopában).
Adatként igazolva ***a diadalíven is***, hogy a kínai SENG piktogram minden jelentését ismerték még ősi kultúránk jeles ismerői, az Árpád-korban.
B. Karlgren 1957, No. 812 a—d. idézetében:

„**812 a—d.** *sĕng /sang / s e n g élő (élni) (Sï); terem [gyümölcsöt], születni (Sï); termény (Lunyü); friss, üde Továbbá: „**b.** Jin csont, **c.** Csou I, **d.** Csou I"
B. Karlgren és K. Ryjik értelmezéseit összegezve: Születésről, s a nap melegétől kikelő (csírázó), fiatal fűről, valamint ***zsenge*** (zsengülő) hajtásról, friss (érő) gyümölcsről van szó. Mint nyelvünkben.
A ***šeng*** (seng) [218] olyan jövevény nyelvünkben, amelyből a zseng-ül, zsen-dül, zseng-e szócsalád származik, mielőtt a szókezdő ***š > ž*** (s > zs hangváltozás végbement volna nyelvünkben. A szócsalád tagjai mindenben egyeznek a kínai piktogram jelentéseivel.
Tavasszal zsendül a fű, a vetés. Zsenge a fiatal hajtás, zsengül az érő gyümölcs. De lehet zsenge korú az ember is. Nagyállattartó, lovasműveltségű népeknél különösen fontos volt tavasszal a fű zsendülése. Így ázsiai hun eleinknél is. Mongóliai feliratos sziklarajzon is látható. (Okladnyikov 1976, 184, 62. tábla.)
Előkerült a Kiskőrös — Órcsik tanya, 89. kora-avar sírból is. (Erdélyi-Ráduly, 2010. 24.)
Zsendül [219] szavunk: „Ismeretlen eredetű szócsalád. Tagjai ugyanabból a tőből jöttek létre, amelyből a zseng, zsenge, zsengül is valók. Az alapszó eredeti jelentése feltehetően 'sarjad, fejlődik' volt. Az alaktani felépítésre vö. lendül : lendít, pendül : pendít stb. — Eredetileg nyelvjárási szavak voltak, a zsendül irodalmi nyelvi szóvá lett." (TESz)
Nyelvünk korai hangtörténetében ***zs*** (ž) hang nem létezett. Belső fejlődésként jelent meg nyelvünkben. A šeng szó esetében, szókezdő ***š > ž*** (s > zs) hangváltozás eredményeként.
Kancelláriai helyesírásunk I. és II. korszakában a tatárjárásig, mindkét hangot jelölték 's' betűvel. A III. korszakban (1340-1350-ig) mindkét hangot s, sc, sch betűkkel. Az š (s) hangot főként: z, sc, s, sz, sch betűkkel. A IV. korszakban (1400-1526-ig) az š hangot 'z'-vel a ž hangot 's' betűvel jelölik. (Vakherda Nóra, Debrecen, 2013)
A Nikolsburgi ábécé ᛉ jelének **ſs** és: **eſch** hangérték jelölését és ***š*** (s) hanggal kezdődő szavaink írásmódját vizsgálva megállapíthatjuk, hogy 1500-ig az š (s) hang lejegyzése: s, ſ, ritkábban ȝ betűvel

történt. Pl.: „**sajtó 1345**: Sahtoutelek hn. (Csánki 5: 75); 1372 u./1448 k.: „ſoto alat nyomorolot hewfrewl” (JókK. 162); 1395 k.: ʒahto (BesztSzj. 814);” „saru 1211: ? „Isti sunt aratores Hodus Sac Sorud” (OklSz.); 1380 k.: „Sutor: ſarwaro (KönSzj. 145., a w betű az uv hangkapcsolat jele lehet);” (TESZ) Előfordult (német) *sch* szókezdővel is, pl.: „selyem 1338: ? „Schelem personaliter in Wisegrad repertum” szn.” (TESz)

A kancelláriai helyesírások történetében az š (s) és ž (zs) hang jelölésének története elég változatos, s így nem kizárólagos és egyértelmű a ᛉ betű nikolsburgi **ſs** és **eſch** hangérték jelölése. Az, hogy melyik jelöli a SENG piktogram, még szókezdő š (s) hangértékét, és melyik az š > ž hangváltozás utáni ž (zs) hangértékét, mert lényegében mindkettőt jelölheti.

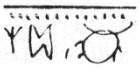
A ***korábbi szókezdő* š** (s) ***hangját*** szavunknak a Luigi Ferdinando Marsigli hagyatékából előkerült rovásemlékben három név: Kolo**s**, Ambru**s** és Díne**s** nevek írásmódjának szóvégi ’**š**’ (s) hang jelölését, még a ᛉ SENG piktogram szókezdő š (s) hangjával képzett hangértékével bizonyítja. Sándor Klára könyvéből (1991) idézem a három névnek a rovásemlékben látható feljegyzését:

673.2.4 **Kolos (Skolasztika)**. Scholastica. Február 10.
kol(t)t; *Kolozs*.
ekols.; Colo ſ ina/ M.; 4.

Kolozs utónév (keresztnév) nem létezik, csak: **Kolos.** [222]A nevet a ᛉ betű Nikolsburgi Ábécé **eſch** hangérték jelölésének ismeretében **Kolos**-nak kell olvasni! Úgy, ahogy ma is ejtjük.

683.1.1 **Ambrus**. Ambrosius. Április 4.
ambruž = a | mbruž; *Ambruzs* v. *Amburuzs*.
ambrus; Ambro ſ ÿ M.; 19.

„Ismét csak azt tudjuk mondani, hogy Karácsony (általunk nem ismert) késői adata ellenére *Ambrus* -nak kell olvasni az *Ambrus* nevet. Mutatja az erdélyi *Ambrus* helységnév is:
Emberfő ’romániai helység Erdélyben Déstől (Dej) észak-északkeletre; Breaza’ [1553: Emberfeu: SzDMon. 3: 381]. A helység elsődleges neve Ambrus [1370: Ambrus: BánffyOkl. 1: 291] volt. Ez a m. Ambrus [1202-3 k./15. sz.: Ambreus: Sztp. KritJ. 1: 63] szn.-ből való.” [224]

677.1.8 **Dénes**. Dionysius. Október 9.
dinž; *Dienezs*
ediens; Diony ſ y; 8 (7).

A három név példája szerint a **ž** (zs) hangértékű betűnek korábban **š** (s) hangértéke volt, de a rovásemlékben már csak a három név utolsó hangja jelölésére használták. Ily módon is bizonyítva, hogy kínai írástörténeti szakirodalomban megtalált ᛉ SENG piktogram szavának minden jelentése ismert volt még a Kárpát-medencében is. Mert a Marsigli rovásemlékben betűként, még mindkét: ᛉ **š** (s) és **ž** (zs) hangot jelölő használata előfordult, a Kolo**s**, Ambru**s** és Díne**s** név véghangzó **š** (s) hangja jelöléseként.

Az orhoni és jenyiszeji ó-türk ábécékben a ᛉ *’šeng’* piktogram hangértékei: **č**[2] és **ğ**[2]. Magas hangrendű magánhangzókkal harmonizálnak. De Gabain ótörök ábécéjében [226] még egy ’**i**’ hang is mindkét hangérték (jelölés) részét alkotja: **ič = iğ** ᛉ Ez megkönnyítette a hangértékadó szó megtalálását, azonosítását. Räsänen etimológiai szótárában: „**čÿy, *čīg, * čīk:* mtü. (Br. *či)* ’feucht’ (nedves), *čig* ’roh, unreif,” (nyers, éretlen (zsenge). A török: *„çiğ* unreif” ugyanaz. [227]

A č[2] és ğ[2] hangértékek rámutatnak, hogy a csillaggal jelölt *čīg* szó végén a hangértékadás időpontjában a kiejtés már *ğ* volt. Török nyelvekben *ğ* hanggal szó nem kezdődik. Magas hangrendű szótagban rövid *j*–szerű hangot ejtenek. Mély hangrendű szótagban nem ejtik, az előtte lévő magánhangzó nyúlik meg, pl.: dağ (dá). Az ótörök feliratokban nagyon ritkán fordul elő. Egyik alkalmazását látjuk az No. 23. jelcikkben az orhoni “Дэл уул” I. típusú felirat sorában a ’jég’ piktogramja felett ***či*** hangértékkel.

A ᛉ **šeng** piktogram időrendben később használatos ᛘ rajzai (L.: Kyril Ryjik No. (218) b, c) az orhoni és a jenyiszeji ábécében akrofoniás **š** hangértékűek. Mindkét hangrendű magánhangzókkal harmonizálnak. A jenyiszeji **š** hangértékű betűk, más piktogramelőzményű betűrajzokat is tartalmaznak: ᛉ ᚢ ᚮ ᚬ A jobbszélső a ᚬ ’vas’ (nyílhegy) piktogramból nyelvünkön képzett, véghangzó **š** hangértékű betű. A ᛘ **šeng** piktogram rajza függőleges vonalát keresztező vízszintes vonalát különböző módokon

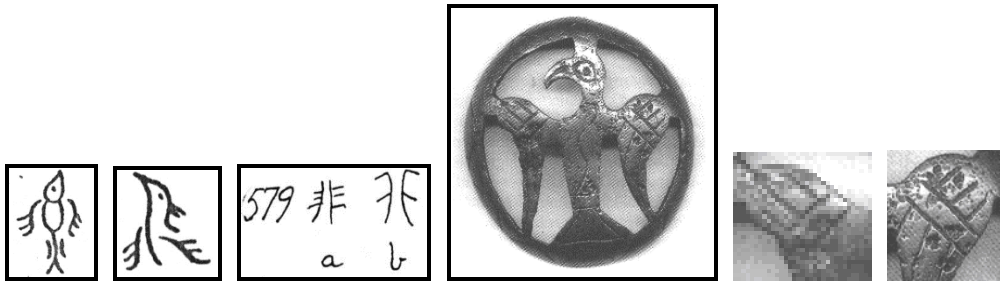
„helyezték át” a piktogram rajzának másik vonalára:

Török nyelvekben a **šeng** szó ismeretlen. Csak a kínai írástörténeti szakirodalomban egyeztethető ***šeng*** **>** ***ženg*** (zsenge, zsendül) szócsaládunkkal.
A piktogramok rajzából és a székely betű nikolsburgi **š** és **ž** hangértékéből az is kitűnik, hogy elsődleges az egyeztethető kínai piktogram, amely a székely betű piktogram előzménye, amelyet mongóliai feliratos sziklarajzon is látunk. Így nem lehet kizárni, hogy nem prothsiungnu eleinktől került a kínai írás történetébe, mert B. Karlgren 1957, No. 812. b jeleként már a jin-csonton előfordult. Š (s) hang létezett finnugor alapnyelvünkben. (L.: Bárczi 1975, 50.)
Másodlagos átvételek a belőlük képzett kazáriai betűk, amelyek csak akrofoniás **š** hangértékűek lehetnek. Mert egyazon **šeng** piktogramból átvételéből származnak, amelyből a székely Nikolsburgi Ábécé betűjének korábbi **š** hangértéke is származott.

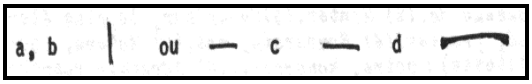
A No. 31. vízszintes cellasorban

a székely írás ’***cs***’ betűjének piktogram előzményeivel foglalkozom. A Nikolsburgi Ábécében: ***ecʒ***, és ***ech*** a betű hangértékének jelölése, amely a ’*cs*’ hang korabeli latinbetűs írásmódjait jelöli.
A ***betűt alkotó két piktogram*** *külön álló vonalai* még nem érnek össze, mint ahogy a Nikolsburgi Ábécé **No. 33.** jelcikkemben látható ***z****úg*(at) (a szárnyával) piktogramból alkotott ’**z**’ betű esetében sem. Nincs „összeróva” a kínai ’*repülni*’ piktogram kettéosztott baloldali szárny rajza a függőleges vonallal, amely által a betű piktogram előzményű rajza (*grafémája*) a jelentése szavának értelmezését is kapta. Amely esetünkben: **Csap** (a szárnyával).
S ez természetes minden két piktogram jelentésével alkotott betű esetében, ahol — mint itt — a különálló függőleges vonalnak is önálló (*kínai*) piktogram jelentése van.
De akkor, amikor egy új piktogram jelentése szavával, a betű hangértékét képezik, s el is felejtik használói a két pikogram összetételével alkotott jelentését, hamarosan összeérnek a két piktogram vonalai. Miként más, több rajzrészből álló kínai piktogram esetében is látjuk, amikor betűvé képezték, akár székely, vagy ó-türk betűk esetében. Mert zavaró, s ezért törvényszerű, hogy *egy betű nem állhat több különálló rajzrészből*. Azért különállásukat a piktogram rajzától függő, lehetséges módon: összevonják.
Ezért először a betű piktogram előzményeivel foglalkozom:

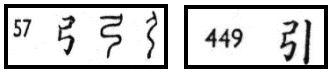

Bal oldalon Danzel két ***ku-wen*** (kínai ó-képírás) ’*repülni*’ és ’*madár*’ képjelek rajzát látjuk. [228] A madár kétoldali szárnyai három mellékvonalas tollrajz jelöléséből állnak. Mellettük jobbra, Karlgren 1957, No. **579, a—b.** [229] rajzát látjuk, melyek közül a *b* –vel jelzett Chou II kori: „Talán ez volt egy eredeti rajz az 580 (rokon hangzású: **piwər*) számára, ’repülni’, bemutatása két szárnynak.”
Mellette az 1999-ben, ***Németh Gáspár*** *komáromszentpéteri telkén* kertásás alkalmával előkerült sasos bronzveretet látjuk, amit ***Turugly Sándor*** közölt az **ELEINK** 2003. 1. számában. [230] Véleménye szerint a magányosan előkerült veret a honfoglaláskori művészet 11. századi továbbélésének tekinthető. A szárnyakon lévő ***piktogram vésetekről*** nem tett említést. Pedig, eléggé feltűnőek!
Jelentőségük ***páratlan*****!** — mert a szárnyain lévő kínai piktogramok, három székely betű piktogramelőzményű rajzát, *a* Kárpát-medencében *is* adatolják!
A sasos bronzveret jobboldali szárnyán: a három mellékvonalas ’*szárny, toll*’ jelentésű piktogramból képzett ’r*epülni*’ jelentésű piktogramot látjuk, melynek előzménye: Danzel két *ku-wen* (kínai ó-képírás) ’repülni’ és ’madár’ jelentésű rajza.
Ugyanezt látjuk két mellékvonalas szárnyakkal Karlgren 579. jelcikkének *b*-vel jelzett Chou II korú

rajzán. De a későbbiekben, az *a* –jelzésű rajzán, már *a három mellékvonalas* ***szárny*** rajzokat látjuk.
A **szárnynak** a két mellékvonalas rajzát látjuk a székely 𐳁 betű esetében, ahol a két szárny rajza közül a (felezett) piktogram baloldali (szárnyának) a rajza került felhasználásra. Amely felezett piktogram baloldalán egy másik piktogram függőleges vonala látható:

A külön álló függőleges vonal jelentése Kyril Ryjik No. (45) a, b [(231)] „(I) Egy, egyetlen, egyedülálló” „(II) Hirtelen (egyszerre, ***egy csapásra***)”
A bronzveret baloldali szárnyán egy **három mellékvonalas** ***'szárny, toll'*** piktogram vésete mellett kinagyítva is,a 'szárny, toll' piktogrammal párhuzamos vésetként látjuk Kyril Ryjik **No. (45)** a, b jelölésű piktogram rajzának függőleges | vonalát: „egyszerre, *egy csapásra*” jelentéssel. Amely piktogramot a kínai írás történetében más piktogramok alkotásához is alkalmazták.
'*Ideg, húr*' jelentéssel kifejezett függőleges vonallal jelöli a kínai írás az „*íj húzása, rántása*” fogalmát is, amit az 'íj' piktogram rajza jobboldalán látunk:

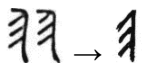
B. Karlgren 1958, 449. „*jin* '*íjat felhúzni, húzni, rántani*'. R 57 -ből '*íj*' és '*egy húrt jelentő vonás*' — . **57**.: *„kung* 'egy íj'. Rajz.” [(232)]
A nikolsburgi ábécé akrofoniás '**cs**' hangértékű betűje a kínai Csou II -kori (?) (Kr. e. kb. 900—770) 'repülni' piktogram baloldali szárnyának és a 'hirtelen (egyszerre, egy csapásra)' piktogramnak sajátos összetétele: 𐳀+𐳁 = 𐳁 (csap + szárny). Rajzával és a betű hangértékével (a jelentés szókezdő '***cs***' hangjával) rekonstruált jelentése nyelvünkön: ' csap a szárnyával' [(233)]. Szárnycsapás. A székely betű hangértékét a '***csap***' szó akrofoniájával kapta.
Az ó-türk orhoni és jenyiszeji ábécékből hiányzanak a „szárny, repülés” piktogramból képzett betűk. Az ***ačïqtaš-i fapálcán*** a szárny két: 𐳀 három: 𐳂 és felismerhetetlen 𐳃 mellékvonalú, már átfordított rajzú változatokból képzett betűket látunk. (L.: TÜRIK BITIG) Az ***ačïqtaš-i fapálcán*** lévő feliratnak hiteles, elfogadott olvasata nincs. mert a betűk egy részének hangértéke vitatható.
A kínai szárny piktogram különböző mellékvonalas változataiból képzett betűk előfordulnak a „kazáriai” feliratokban is. De a két 𐳁, vagy három 𐳂 mellékvonalas '*szárny, toll* (pihe)' jelentésű piktogramból: '*b*', vagy '*v*' hangértékű betűt, *bármely török, vagy magyar nyelven* megnevezett jelentés szavával képezni: ***lehetetlenség*****!** Nekem — legalábbis — nem sikerült megtalálni a török szótáraimban az ehhez szükséges jelentésű szót. A kazáriai feliratoknak rendre hitelesnek elfogadott olvasatuk nics, mert egynémely betű hangértéke bizonytalan.

A No. 32. vízszintes cellasorban

a Nikolsburgi Ábécé 𐳂 ep hangérték jelölésű. 'p' betűjével foglalkozva, Danzel két ***ku-wen*** 'repülni' és 'madár' jelentésű rajzát, **régészeti leletként** pedig, szintén Németh Gáspár komáromszentpéteri telkén kertásás alkalmával előkerült sasos bronzveretet említhetem, amit Turugly Sándor közölt az ELEINK 2003. 1. számában. L.: a **No. 31. cellasorban**.
Az **ačïqtaš-i fapálcán lévő**, székely betűkkel közös piktogram előzmény ***alapján***, ma már úgy gondolom, hogy a sasos bronzveretet akár a hun, vagy a kora-avar korba is adatolhatjuk. B. Karlgren (1958) „Easy lessons in chinese writing” c. könyvéből a „**124.** jü 'toll, szárny' rajz.” [(234)]

Karlgren (idézett) 124. számú rajzán a 'toll, szárny' rajzoknak két és három mellékvonalas rajzuk is van. B. Karlgren 1957, No. „98 a—b. giwo /jiu: /jü toll, szárny (Sï). b. a 124-es (lásd lent) ősi formájából kivonatolva (439. felirat) Az írásjegy egy rajz.” [(235)]
A Nikolsburgi ábécé 𐳂 ep (p) hangértékű betűjének rajza egyezik a (**124**) '*toll, szárny*' jelentésű piktogram egyik 'toll'-ként értelmezett három mellékvonalas rajzával:

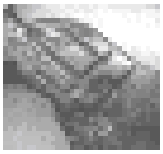
A piktogram ’toll’ jelentésű rajzával, és betűvé képzett, akrofoniás **p** hangértékével rekostruálható jelentésének szava: ’pehely, pihe’. A ’pehely, pihe’: [(236)] „finom, apró, puha toll”. (TESz) Az ó-türk orhoni és jenyiszeji ábécékből hiányzik.

No. 33. vízszintes cellasorban lévő

betű hangérték jelölése a Nikolsburgi ábécében: *e3*. Két összetevő piktogramja vonalai szintén nem érnek még össze: . Jobboldali rajzeleme azonos az előző (No. 32.) jelcikkben bemutatott *’toll, szárny’* piktogram egyik **szárnyának** rajzával.
Ennek logikáját követve, szintén a ’*szárny*’ által keltett cselekvés szavát várjuk a ***z*** hangértékű betű piktogram előzményének jelentéseként. Erre utal összetétele a már (No. 31.) piktogram alkotására alkalmazott *’hirtelen* (*egyszerre, egy csapásra*)’ jelentésű függőleges vonallal:

Amely ’*hirtelen (egyszerre, **egy csapásra***)’ függőleges vonalat a sasos bronzveret baloldali szárnyán is ott látjuk a három mellékvonalas ’szárny’ piktogram fővonalával párhuzamosan:

Kutakodásomban olyan ’*szárny*’ és ’*egyszerre, egy csapásra*)’ összetétellel kifejezett cselekvés szavát kerestem, amelyik ***z*** -hanggal kezdődik nyelvünkben.
A TESz -ben mindössze két, de nem egyszeri, hanem folyamatosan ismétlődő szárnycsapások által keltett hangjelenséget megnevező szót találtam: *zúg, zümmög.* Több nincs. Mindkettő hangutánzó.
Kyril Ryjik No. (27) [(237)] JU: Tollak a szárny felépítésének rendjében. Lásd. fẽi (213).”

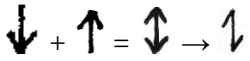

„(I) Plume, aile. (Szárny, toll.) (2) Leo oieeaux. (Oroszlán madarak.) (3) Aile d' incecte. (Rovarszárny.) (4) Cinquieme note de la gamme pentatonique. (A pentaton skála ötödik hangja). (5) (anc.) Bouquet de plumes tenu par des danseur. (Táncosok által tartott tollcsokor.)”
A jelentés szavának ’**z**’ akrofoniájával a (3) ’*rovarszárny*’ áll összefüggésben, mert eszünkbe jutnak Arany János verséből a híres sorok: „***Zúg*** az éji bogár, neki megy a falnak, Nagyot koppan akkor, azután elhallgat.” A repülő bogár (rovar) szárnyai ***zúgó*** hangot adnak.
De a **’zúg’** szó a madarak repülésével is kapcsolatos: „Jönnek óriás, csőrös ékben, / jönnek, jönnek darvak a légben, / szárnyuk csapása szelet ***zúgat***, /mély hangjuk búsan messze krúgat.” (Babits: Darutörpeharc) A betű piktogram előzménye, a folyamatosan ismétlődő szárnycsapások által

egyértelmű.

No. 34. vízszintes cellasorban

a Nikolsburgi Ábécé **ac** (ak) hangértékű betűje történetét idézem fel, amelye betűt „vég ***ak***”-nak is neveznek, mert a többesszám jelének ’***k***’ hangját jelöli a ’*fák*’ jelentés véghangzó ’***ak***’ betűpárjával.
Latinbetűs írásunk „korai” idejében a *k* hangot ***c*** betűvel jelölték, különösen szavak végén: ***valanac*** (valának); ***feketodíc*** (feketedik); ***felemelnec*** (felemelnek), stb.
Régészeti leleteken piktogramelőzményű előfordulásával nem találkoztam. A ’*fák*’ ideogramma két ’*cselőke, > celőke,*’ (**No. 8.**) összevont rajzából áll, amelyek jobb-felső és bal-alsó „mellékvonalát” elhagyva, „*egyszerűsítették*”:

Az egyszerűsítő „felezés” (pl. No. 6. ’vas’, No. 32. ’csap’, stb.) elég gyakori *a székely* és az *ó-türk írás* jeltörténetben. S hogy valóban ’***fák***’ a betű ideográfikus előzményének jelentése, bizonyítják az elsődleges orhoni s a másodlagos jenyiszeji átvétel változatok, ahol a kínai ’*mu*’ (fa) rontott rajzait is látjuk *a jenyiszeji, azonos hangértékű* betűk között:

Orhon: Jenyiszej:

Az ótörök betűk hangértéke: **a, ä.** Jelentésük: „*ïyač* Baum, Holz ‖ ağaç” (fa, faanyag) (AlttGramm) Továbbá: „*ayač* (< **aŋač*): osm. usw. *ayač,* kzk. usw. *ayaš,* leb. *ayyš,* tar. *jayač*, uig. mtü. *jyyač*, otü. *jäyāč,* s-uig. *jiyaš”* stb. (fa). (M. Räsänen 1969. 7.)
Az ’***a***’ hangérték az ’ *aŋač’* (fa) szó **a** akrofoniája. Az **ä** hangértéket adó szó a keleti török (otü.) *jäyāč* szó lehet(ett), vagy az ’*a*’ magas hangrendű párja, ahol az ótörök szókezdő nem **ï**, hanem **ä** változat volt. Gabain a jenyiszeji ábécében még a két jelforma szerint is megkülönbözteti a hangértékeket. Az **ä** hangértékkel rendelkező rajza az „élő fa” rajzához hasonlatos (Karlgren, No. 1212). A kutatónak ez annyiban jelent segítséget, hogy a rajz a kínai piktogrammal összevetve ellenőrizhető, s így a ’***fa***’ jelentés nem vitatható. De nincs köze a -lar, -ler többesszámhoz.
A többesszámot jelölő ’fák’ jel alkotását igazoló, többes szám **k** jelét is tartalmazó, véghangzó ***ac*** („vég ak”) hangérték a székely jel elsődlegességét igazolja. Ehhez képest az ó-türk jelek másodlagos átvételek. Ez kitűnik abból is, hogy a kínai ’*fa*’ rontott jenyiszeji rajzának hangértéke sem igazolja a két jel összevonásából álló többes számú ’*ayač**lar***’ (fák) jelentést.

No. 35. vízszintes cellasorban

a **III.** és **IV. oszlopban** a nemeikkel jelölt ’*juh*’ piktogramok a legfontosabb, ***vitathatatlan tényeket adatolják*** uráli nyelvű és kultúrájú ***protohun ősnépük*** **ős-kínai kapcsolatainak** látható bizonyítékaiként.
Mert, *ekkor jelentek meg* a Sang)-Jin korban, *az ó-kínai írás történetében* ***az uráli*** hímnemet jelölő ’***péniszfej***’, a nőnemet jelölő ’***vulvafej***’, és az ’***ágyékháromszög***’ rajzával jelölt ’***anya***’ szimbólumok. Ezért idézem a **II.** és **III. oszlopból** a kínai ’t*eknős*’ és a ’*juh*’ piktogramokat, melyek közül, a teknős mellett lévő hímnemű juh piktogram: ***mongóliai sziklarajz*** (L. a **IV. oszlopban**) a hun korból:

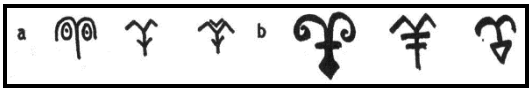

„*A korabeli állattenyésztés fontosságára utal, hogy a jelek a későbbi kínai írásjegyekhez képest sokkal részletesebben megkülönböztetik az állatfajtákat és a nemüket is. Például a harci kocsik esetében más-más írásjeggyel jelölték, ha azokat ló vagy elefánt húzta. A pásztorkodás, állatterelés írásjegye is más, ha szarvasmarháról, és más, ha birkáról van szó. Az állatok írásjegyei kis eltéréseket mutatnak aszerint is, hogy hímnemű vagy nőnemű állatról van szó*.” (Bai 1982, 63.)

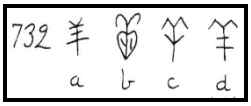
Vitathatatlan TÉNY! — hogy az ó-kínai képírás piktogramjainak ***uráli nemjelölései*, *— kínai átvételek*** „*uráli nyelvű*” **eleinktől** a Sang (-Jin) korban, vagy még korábban. Amelyek jól láthatóan mutatják **Eleink** erős időszakos ***kulturális befolyását az ó-kínai képírás történetében*!**
A nőnemű ***teknős piktogram fejét*** lehetett a vulva rombusz rajzával jelölni, — de, a szarvaikkal jelölt *juhok, szarvasok, antilopok* nemét nem, mert elvesztették volna rajzuk *szarvaikkal jelölt* azonosítóját. Ezért az Urál hegység és Mongólia közti sziklarajzokon a szarvasok testére vésték a ***pénisz, vulva*** és az ***ágyékháromszög*** rajzát:

Majd a mai Mongólia területén, és Kínában a Sang (-Jin) korban a piktogramok alsó vonalvégéhez rögzítették. Ahogy Kyril Ryjik 1980. No. **25.** **(240)** jelcsoportjában a kínai piktogram különböző rajzait látjuk:

A ’***b***’ -vel jelölt rajzok közül a baloldali rajz fővonalának alsó végződésén *a vulva rombusz rajzát*, a jobbszélső piktogram rajza alján *ágyékháromszöget*: *a nőnem jelöléseit* látjuk: „***Jang*** (juh), vagy *kecske* ábrázolása.” „*Juhfélék, kecskefélék: dámvad, antilop,* stb.”
B. Karlgren 1957, No. „**732. a—d** **(241)** **ziang / iang* / j a n g juh, birka (Sï); kölcsönzés f. részére (Tso). **b.** Jin csont (E 886: 3), **c.** Jin csont (A 1: 12,4), **d.** Csou I (Inscr. 67).” „Az írásjegy egy rajz.”

A b-vel jelölt rajza alján az *ágyékháromszög rajzát* látjuk. A nemeket (nemjelzőinket) is feltüntető kínai piktogramoknak több jelentése van: juh, kecske, dám, antilop, etc.
A székely betű hangértékadása az ’a***nt***ilop’ szó szóközi ***nt*** hangkapcsolatával az egyik legérdekesebb a Nikolsburgi Ábécében.
Az ’*antilop*’ későn adatolt nemzetközi vándorszó nyelvünkben: „1837: mint a’ forrástól elűzött *antilop*” (TESz) De épp a nikolsburgi betű hangérték jelölése bizonyítja: a szó már lényegesen régebben jelen van nyelvünkben, mint első feljegyzése. Volt már erre példa a ’*cselőke*, > *celőke*’ szavunk esetében.
A ’***juh***’ korán adatolt „***ismeretlen eredetű***” szó nyelvünkben**.** **(242)** A juhtartásra mindig is alapvető szükséglet volt a nomád népeknél. Gyapjúból készült a sátrak borítása, a szőnyegek, a nyergek alá a nemez **(243)** és a ruházat jelentős része is.
A *piktogramból képzett* ó-türk betű hangértéke: **r**^{2} Magas hangrendű magánhangzókkal harmonizál. Az ótörök nyelvben még nem volt szókezdő ’***r’*** hang, csak jövevényszavak esetében. Így hangértéke csak véghangzó lehet.
Az ó-türk juh: „**qoy, qony, qon* Schaf ‖ koyun ” (juh, bárány) (AlttGramm) szó nem adhatott ’***r***’ hangértéket az ó-türk jelnek. Viszont a nyelvünkbe is átkerült ’koč > kos (a juh hímje)’ változatai között előfordulnak szép számmal ***r***-végű változatok: „CC., csag. kočqar; nog., tuv., košqar; ujg. mod. kočqar: ’kos’.” (TESz) Vagy az (ó-türknek tartott) „mtü. *kočuŋar”* (kos). (M. Räsänen) Mind mélyhangrendű szó.
A *kočuŋar* és a többi **r**-végű ’kos’ szó alapján az ótörök betű hangértéke: véghangzó ***r.*** Magas hangrendű szótagokban alkalmazták.
— A ’juh’ piktogramok nem csak régészeti leleteken szólaltak meg ***nyelvünkön***. Megszólalnak ***Árpád-kori templomaink*** díszítéseiként is. Előfordulásaikat látjuk felsorolva a **VIII.** oszlopban, *régészeti leleteken* és *Árpád-kori templomainkban*. Amelyeket ismét bemutatok:

 Juh, vagy antilop piktogram az ***ujelgi*** fémleleten.

 „Őstörténetünk kaukázusi forrásai” (2020) Kiállításon (Alekszej Parunyin)

 Juh piktogram a Somogyvári Bencés Apátság (1091) mosdókagylóján.(Magyar Kálmán, 1992, 315.)

  Juh piktogramok a Vizsolyi Árpád-kori Református Templomban. (Szekeres István fényképei.)

A Kassai Kőtárban a ’Juh piktogram’ és *a még eredeti* (nikolsburgi) *d* betű ferde mellékvonalának a piktogram fővonala aljához kötése ligatúraként, még a koraavar típusú, vegyes rendszerű szarkofág felirat. (Mandics 2010/I. kötet 303. old.) Olvasata: ***Juh+d*** (betű) > ***Juh***(o)***d***.
Árpád-kori templomainkban megtalált kínai ’*juh*’ és más, *a keresztény vallás szimbólumaként* felhasznált *kínai piktogramok,* a *korábbi hun* és *korai avar* ***piktogramfeliratos rajzokra*** vezethetők vissza. Ahogy a Kassai Kőtár két szarkofágjának felirata is. (L.: „*Árpád-kori templomok és a Kassai Kőtár szarkofágjainak piktogram feliratai a székely betűképzés folyamatában*.” (2017) dolgozatomban.)

No. 35. vízszintes cellasorban

a Nikolsburgi Ábc *unc* (unk) jelét látjuk a **IX. oszlopban**, amely a többesszám első személy birtokos személyragja. Így látjuk a Kassai Kőtár egyik szarkofágja feliratában, a hálós táblázat **VIII**. oszlopában. Mandics 2010/I. 303.)
Mongóliai sziklarajz előfordulását a **IV.** oszlopban, s a középső rajzon látjuk. (Obrusanszky Borbala osztotta meg Батцэнгэл Рэнцэн-гийн bejegyzését. (2016. augusztus 14, 23:15)
B. Karlgren 1957. **No. 605**. jelcikkében „ciklikus írásjegy”-ként adja meg a jelentését a kínai írás történetében.
Rajza, vagy hasonló rajza, az uráli Irbit-parti sziklarajztól a kínai írástörténeten át a székely Nikolsburgi Ábécéig kísérhető:

Karlgren 1957, **No. 605.** jelének jelentése: „ciklikus (írás)jegy”. A b-vel jelzett, s a c-vel jelzett is Jin-korú; a d-vel jelzett Chou I korú.
(Részletesen az uráli, Irbit-parti Sziklarajzoknál.) Az ***uráli jel*** a „kerek világunk” égtájakat jelölő fővonalainak metszéspontjába van rajzolva a baloldali másolaton.
A hálós táblázat **VIII.** oszlopában:

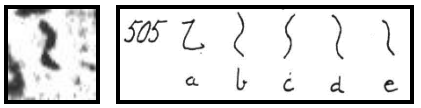

az ***anya*** piktogramot az ’***unc***’ (unk) jel balalsó szárához rögzítve látjuk a Kassai kőtár szarkofág feliratán. Olvasata: Any+unk ~ Any+ánk (Mandics 2010/I., 303.) Az ’*anya*’ ***any*** szótöve piktogramként

olvasandó, amelyhez a többesszám első személy birtokos személyragja ligatúrásan csatlakozik.

No. 37. vízszintes cellasorban

a Nikolsburgi Ábécé '***ö***' hangot jelölő betűjét látjuk a **IX.** oszlopban. A jel hangérték jelölése a Nikolsburgi ábécében egy ***v*** –betű, alattakét ***ee*** betű.
Az „ősmagyar"-kor végén ***nyelvünkben még nem volt*** ö hang. Megjelenése viszonylag későn végbement hangtörténeti fejlemény nyelvünkben: „Külön nehézséget okoz az a tény, hogy a helyesírás rendesen sokkal konzervatívabb, mint az élőbeszéd (például ma is ly -t írunk, holott j -t ejtünk), gyakran megtörténik tehát, hogy a hangfejlődés során új hang keletkezik, a helyesírás azonban fenntartja a régi jelölést még akkor is, amikor a régi hangnak már nyoma sincs. Így az eü kettőshangzóból a XIII – XIV. század folyamán ő lett, a helyesírás azonban még századokkal később is az eredeti eu, ew, ev -el jelöli, vagy ezekkel is jelöli nyelvünkben az új hangot, pl. 1416: *Keuresfa* (olv. kőrësfa), Cornides-kódex (1514 – 19): *iduezeytevnk* (olv. idvëzejtőnk), Lányi-kódex (1519): *ydew* (olv. idő) stb." [(244)]
'**Ő**' személynévmásunk írásmódjai: „**1195 k.:** „Heon tilutoa *wt* ig gimilce vl", *ív, uvt* gr. (HB.); 1350 k.: *ev* (KT.); 1517: *ÿ* (MNy. 43: 157);" Az '**ö**, **ő**' hang jelöléséhez az „1350 k.: *ev''* áll a legközelebb.
Jelét először Kéki Béla: Az írás története c. könyvében (Kéki 1971. 61. 102.) egy kínai jóscsonton [(245)] láttam meg. (III. oszlopban.) Összevetésre kimásoltam:

B. Karlgren 1957, No. 505 *b*, d, e jelével[(246)] azonosítottam a jóscsonton látható, és a nikolsburgi ⸮ jellel a rajzát. De csak a rajzát, mert hangérték képzéséhez közelebb nem jutottam:
„505 a—e. *iɛt / iĕt / j i ciklikus írásjegy (Tso); kölcsönzés egy hal belei id. részére (Li). b Jin csont (A 1: 20,7), c Jin csont (A 1: 3,1), d Jin (inscr. 6), e Csou I (inscr. 59)."
Régészeti leleten eddig nem találtam meg.

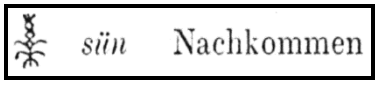
No. 38. vízszintes cellasorban

a Nikolsburgi Ábécé ⸮ tpr⸮ (tpr**us**) feliratával és a **No. 15.** jelcikkem, az ⸮ tamga '***us***' átiratával foglalkozom, amelyeket még az 1990-es években, az akkori ismereteim szerint, ***tévesen*** „szólaltattam" meg.
Ezért immár a jelenlegi ismereteimmel foglalom össze az ⸮ '***us***' átirat problémáját, amellyel Máté Zsolt: „***A székely rovásírás latin rejtélye***" (2001), és Szelp Szabolcs: „***A Nikolsburgi ábécé szerzősége és keletkezési ideje Művelődéstörténeti megjegyzésekkel***" (2011) tanulmányukban foglalkoztak.
S itt rögtön előre kell bocsátanom, hogy a ⸮ tpr⸮ (tprus) feliratú jel már az ÁBC után írt ÁMEN (***Úgy legyen***) után, ***egy új sor közepén*** látható:

Ezért az ÁBC alá, a külön álló sorba írt piktogramot az ’*utódok*’ jelentés alapján „**Utószó**”-nak, — az utószó tartalmát a fölé írt latin *temperius*, tpr (tpr***usz***) rövidítésével:
„***A maga idején, alkalmas időben***.” — határozom meg:

— A korábbi hibás meghatározásom egyik oka az volt, hogy a „soklábú” ku-wen piktogram rajzából és a ***Nachkommen*** (Utódok) jelentés általam „igésített” ’nachkommen’ (’utánajönni’ > üldözni > „eltiporni”) jelentésből, s a Vékony Gábor könyvében (1987, 145.) megadott ’**tprus**’ — ’tipor’ szó átiratának ***tiprós*** olvasatával próbáltam az ó-kínai képjel jelentését összefüggésbe hozni:

Annak ellenére tévesen, hogy a ’tipró’ szónak (o > u) ’tipru’ hangváltozatával egyetlen nyelvi forrásadatban sem találkoztam. De, hozzájárult tévedésemhez az is, hogy az ábécé után az utolsó jel, Vékonynál épp úgy ’***us***’-ként van jelölve, ahogy a ’tpr**us**’ rövidítés utolsó (**us**) jele is. Ezért mindkettőt úgy értelmeztem, ahogy Vékony Gábornál (1987, 145.) ’***us***’-nak van írva, mert az ’ü’ hangot az ábécé összeállítása idejében ’u’ betűvel is jelölték: — „Az u betűről tehát kijelenthetjük, hogy hangértéke egyértelműen rövid u és ü.” (Kis Tamás 2018, 67.)
Ős szavunk szókezdő ő-s ejtése csak a 18. század második felétől igazolható. (L.: „1395 k.: eʒ, dedeuʒ” (es, dédeüs). Azaz: ’ős, dédeős’. Az (**us**) jelölésű tamgát, már az 1990-es évek elején felbontottam a három alkotó ideogrammájára:

— s akkor vált láthatóvá, hogy a ***Teknős jelcsalád*** ’***nagy***’, ’***széles***’, ’***ég***’ ideogrammái alkotják a hun uralkodó ***šen-jü*** címének (: mai nyelvünkön: „széles nagy egű”) **tamgáját**. Amely hun uralkodót ***a székelyek*** ősüknek tekinthették, s ezért kerülhetett a tamgája (tiszteletből?) — a betűk felsorolása és az ’eſt’ ligatúrra után — az ábécé végére. ***Hangsúlyozva*** az ÁBC betűinek hun előzményét? (Tamgáját megtaláltam később sziklarajzként az Altajban, majd több példányát Sarkeli kőrajzok leletein.) Betűként a nagyszentmiklósi ábécében szókezdő (akrofoniás) ’***š***’ (s) hangértékkel használatos.
— S ekkor megnéztem ’*ős*’ szavunknak a Nikolsburgi Ábécével egykorú, és annál korábbi és későbbi írásmódjait.

’Ős’ szavunk [(90)] írásmódjai: 1002 k./1295 k.: ? *Ausi*; 1138/1329: ? *Efu* szn.; *vfu* szn.; *Ifedi* sz. szn.; 1150 k./13—14. sz.: ? *Esculeu* hn.; 1195 k.: „Menyi miloſtben teremteve eleve mív *ifemucut* adamut”; 1198: *vf*. ded; 1211: *Vus* szn.; 1395 k.: *eʒ*, dede*uʒ*; 1416 u./1450 k.: *ǫſi* gr.; 1527: *ewfeyőknek* gr.; 1566: *esseid* gr.; 1649: *űstó*l gr.; 1784: *ös*; stb. (TESz 3 39-41.)

’**Ős**’ szavunk szókezdő hangja ***es*** > ***is*** > ***üs*** > ***ős*** változásokon ment át nyelvterületünk földrajzi tájain, egymástól eltérő időben. Ezért a tamga **(*us*)** jelölését ’***üs***’-nek kellett ejteni, — amennyiben ’**ős**’ volt a hun uralkodó utólagos köznyelvi neve. Ezért az ’***us***’ (üs) > ’**ős**’ jelentést elfogadtam. Nem tudtam még, hogy a ’tpr***us***’ felirat ’***us***’ végződése a latin nyelvű ’temperi***usz***’ rövidítés ’***usz***’ végződése.

— Ezért az ’**us**’ (üs > ***ős***) és a tpr (tpr***us*** < ***temperiusz***) azonos betűvel jelölése **nem egybevethető! — Nem komparatív!** —

— Feltehető, hogy ezt vette észre a másoló Philip de Penczicz, s azért írta utólag az (**us**) fölé is a tpr (***temperiusz***) rövidítés feliratát, — amit rögtön át is húzott, mert rájött, hogy nem lehet a két teljesen különböző rajzolatú jelnek azonos jelentése. Ezért ***maradt*** az („**us**”) és a tpr („tpr**us**”) azonos „***us***” jelölése az ábécében, mert nem tudott mit kezdeni velük.

Szerencsénkre, a Szarvas-Nagyszentmiklósi betűk között jelen van a tamga (*már rontott*) rajza betűként: akrofóniás (szókezdő) ’**š**’ (s) hangértékkel, ami ***igazolja*** a hun uralkodó **tamgája** ***šen-jü*** rövidítésű nevének hagyományos ismeretét.

— Egy ismeretlen eredetű ÁBC betűinek kutatásánál, vagy csupán a hangértékadás ellenőrzésénél, — mindig a legrégebbi hiteles ábécé, legrégebbi betűi szolgálhatnak a kutatás alapjául. Mert az első fokon képzett betűk rajza és (többnyire) akrofoniás hangértéke, még közvetlen kapcsolatban van a betű *piktogram előzményű rajzához* és *jelentéséhez*. S minél több ***sajátosan bonyolult rajz***ú betűje van egy ábécének, annál könnyebb azonosítani azt a piktográfiát, amelyben megtaláljuk ***a betűk sajátos piktogram előzményeit***. De esetünkben, most ez sem segít a rontás kibogozásában. Mert nyelvünkön a betűképzés a koraavaroktól kezdődően nem egységes folyamatként ment végbe. Több helyen, egymástól függetlenül. S ennek jól látható bizonysága az, hogy különböző változások (és romlások) következtek be a székely és az ó-türk írások betűtörténetében. **Ezért *több törvényszerű*** írástörténeti folyamat ismertetésével kell kezdenem, mielőtt áttérek ***Máté Zsolt*** tanulmányára.

— A *Nikolsburgi Ábécében*, s az ***orhoni***, ***jenyiszeji*** ó-türk ábécében, több olyan kínai piktogramból képzett betű volt, amelyek ***több külön álló rajzrészből álltak***. S amelyek rajzrészeit egy rajzba (grafémába) összevonták.

Ilyen összevonás történt a ***Nikolsburgi Ábécében*** látható kínai **piðng / piðng /* ping (jég) (**No. 23**.) piktogramból képzett betű esetében: , — és a (**No. 25**.) * *pők / pák / po* vegyes színű ló, a **h**óka (holdas) piktogramból képzett ’***h***’ hangértékű betű esetében is: , amelynek rajzát a könnyebben róható grafémára tovább rontották. Amelynek *semmi köze sincs már* a betű piktogram előzményéhez.

Erre az ***orhoni*** és ***jenyiszeji betűk*** esetében is több példát találunk. Amely ***bizonysága annak is***, hogy kínai ***piktogramokból! — első fokon képzett betűkkel*** **van dolgunk!**

Ezért **Telegdi Rudimentája** és **Luigi Ferdinando Marsigli** olasz grófnak a rovásírásos naptármásolatához csatolt ábécéje „***hiteles forrásadatnak***” már nem tekinthető! Már nincsenek bennük a több rajzrészből álló (első fokon képzett) betűk rajzai, és romlott-rontott, ***kicserélt rajzú betűket*** tartalmaznak. Amely kicserélt rajzú betűkből piktogram előzményük egyeztetése, betűképzésük ellenőrzése már nem lehetséges! Mert nem lehet a betűnek a *(többnyire)* szókezdő (akrofoniás) hangértékét a piktogram előzményű rajzukból és jelentésükből — *a szakirodalomi egyeztetésükkel ellenőrizve* levezetni.

Jelcikkeim No. sorszámával jelölten felsorolom ***a nikolsburgi betűk*** *eredeti* (hiteles) ***grafémáit***, és **>-al jelölöm** a két ábécében, a már *teljesen rontott* és ***kicserélt rajzú*** betűket:

Marsigli: **No. 17.:** > ; **No. 39.:** > ; Kicserélt: **No. 25.:** > ;

Telegdi: **No. 38.:** > ; **No. 39.:** > Kicserélt: **No. 25.:** > ; **No. 17.:** > ; **No. 12.:** > ; **No. 32.:** > ; stb.

A ***rontások*** és ***betűcserék*** rámutatnak:

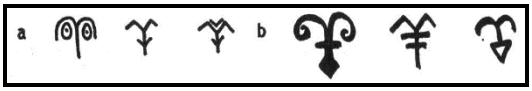
1./ A székely írás betűinek használata nem volt egyöntetűen egységes, mert a legkorábbi feliratokban egy hang jelölésére két, különböző piktogramból is képeztek azonos hangértékű betűt. Ilyen volt például az ’*észak*’ ideogrammából képzett két ’***i***’ hangértékű betű a 13. századba datált Homoródkarácsonyfalvi feliratban. Vagy: — két ’***a***’ hangértékű betű is létezett a Nikolsburgi Ábécében. A második, amit az „atyakereszt” rajzával és az ’***a****tya*’jelentés szókezdő ’***a***’ hangjával képeztek, s az

 ’***a****n****d***’ ligatúra ’***a***’ betűjeként látunk a Nikolsburgi Ábécében. S ez arra mutat rá:
A székely írás *betűinek képzése*, nem egy helyszínen, *nem központi akaratra történt*. Folytatása volt ***több évezredes kultúránk*** **hagyományainak**. Amely hagyomány *éltetői*, — a ***latin írás hatására*** — „*európaizálni kezdték*” ***írásunk hagyományait*** **oly módon**, hogy *a köznépi hagyományokban még élő* piktogramokból/ideogrammákból alkalmanként, — egy betűírás betűinek képzésébe, alkotásába kezdtek.
Amelynek volt ***továbbélő hagyománya***, az általam *vegyes rendszerűnek nevezett* koraavar tárgyfeliratokban, s a *Kassai Kőtár szarkofágfeliratain*. Ahol (kínai módon) a szavak töveit még kínai piktogramokkal jelölték, — de ***nyelvünk toldalékait*** már piktogramokból/ideogrammákból képzett hangjelölő betűkkel jelölték. Miközben, több Árpád-kori templomunk falát, *kínai juh* és más, a keresztény vallást idéző piktogramokkal díszítették.
Nem létezett egységes *magyar ábécén nyugvó* betűírás! Amely „*egységesítő feladatra*” a **Nikolsburgi Ábécé** összeállítója vállalkozott. (Helyesebben: próbálkozott.) S ezért írta az ÁBC betűi után az **ÁMEN** (*Így legyen*) ***szót***.
2./ A Nikolsburgi Ábécé *alkotójának* *egy egységes ábécé* betűinek használatára utaló, segítő szándéka ***nem érvényesült***, mert a *Marsigli*, *Telegdi*, és a még későbbi, egyre több és romlottabb betűket tartalmazó ábécékben nem látjuk eredményét. S erre csak az adhat indokolható választ, hogy az ősi kultúránk *hagyományain nyugvó* ***egységes betűírás — nem létezett*** a Kárpát-medencében!
Ezért kellett újra és újra megkutatva megtalálni Telegdi valamelyik másolt ábécé változatát. Ezért létezik oly sok székely ábécé, a betűk egyre romlottabb grafémáival. Mandics György: **ROVOTT MÚLTUNK I.** kötetében: **31** ***eddig megtalált*** ábécét láthatunk a 118–126. oldalon.
3./ Telegdi és Marsigli ábécéje *romlásának* „*függetlenségét*” **a Nikolsburgi Ábécétől**, jól mutatják a rontott és kicserélt rajzú betűk. De, van egy hangértékjelölés a Máté Zsolt által közölt táblázatban, amely a székely írás történetében adatnak tekinthető. Ilyen a Nikolsburgi Ábécé ’*ent*’ hangkapcsolattal jelölt betű, amely betűt Telegdinél ’*ant*’ hangkapcsolattal jelölve látunk:

(1483) Nikolsburgi ABC	(1687) MARSIGLI	(1598) TELEGDI
 ent	 nt	 ant
 tprus		 tpru
 em p	 mb	 amb

(Németh 1934: 22 alapján a „capita dictionum”)

A Nikolsburgi Ábécében kiejtést segítő ’*e*’ magánhangzóval látjuk az ***an****tilop* szóközi ’***nt***’ hangkapcsolatával képzett hangértéket, Telegdinél pedig — akár véletlenül, akár a piktogram előzményű jelentés szavát ismerve, az ***a****ntilop* szókezdő ’***a***’ hangja került kiejtést segítő magánhangzóként a szóközi ’***nt***’ hangkapcsolat elé.
Kyril Ryjik 1980. No. **25.** **(240)** jelcikkében a kínai piktogram különböző rajzait látjuk, amelyek között ott vannak az uráli, — nőnemet a vulva ***robusz*** rajzával, az anyát az ***ágyékháromszöggel jelölő*** változatok is:

Jelentésük:„*Juhfélék, kecskefélék: dámvad,* ***antilop***, stb.” Nemeket jelölő jelentésektől egyszerűsített rajzaikat látjuk a székely és ó-türk ábécékben, és ’*juh*’ jelentésű piktogramokat Árpád-kori templomainkban.
Telegdinél a ’tprus’ helyet a > ’tpru’ rajza és jelölése is rontás. S itt szembesítem Máté Zsoltot több tévedésére. Idézem:
„Az eredeti, ill. facsimile forrásokat újfent kézbe véve szembetűnik, hogy Németh Gyula a fenti

táblázatával ugyan sokat segített, de mivel a környezetükből kiszakította a jeleket, elfeledett több összefüggést.
A Nikolsburgi ábécében a tprus előtti jel az ent Vagyis olvasatunk szerint a szerző azt jegyezte meg, hogy az ent jelet 'korábban' (temperius) három cikk-cakkos áthúzással jelölt függőleges rovásként írták, később pedig eggyel. Ez logikus, a szerző közölt egy korábbi, nyilván még fellelhető változatot is. (Az áthúzott tprus a jobbról balra haladó írásban az est jel után van. Feltehetőleg itt is egy korábbi változatra gondolt a szerző, de azután valamiért meg-gondolta magát, áthúzta ezt a megjegyzést.)"
— Nos: — A Nikolsburgi Ábécében az ent: nem a tprus előtt van, hanem a harmadik sor jobbszélen lévő (első) betűje, amelyet még 8 betű és az „***us***" tamga követ, az ábécé után írt **ÁMEN** (így legyen) feliratig.
A tprus **az ábécé alatt, egy új sor közepén** magányosan áll. A tprus és az ent között **semmilyen kapcsolat nem létezik!** — mert **két különböző piktogram!** Az pedig, hogy az ***ent*** jelet '*korábban*' — temperius — három cikk-cakkos áthúzással jelölt függőleges rovásként írták, később pedig eggyel, az írástörténetben *abszolut laikusok* gondolkodásmódjára vall, akik a betűrajzokhoz (*grafémákhoz*) hozzátesznek, vagy elvesznek vonalakat, vonalrészeket, s így ***próbálnak a betűk között*** (**nem létező!**) ***összefüggéseket igazolni***.
Máté Zsolt érdeme abban van, hogy rájött: a ***tprus*** a ***temperius*** (temperiusz) rövidítése. De abban már téved, hogy a jelentése: '***korábban***', mert a latin '*korábban*': ante. (**!**)
Amit ***Máté Zsolttól Szelp Szabolcs is*** átvett:
„A *tempora* konkrét rövidítése szép párhuzama a *tpr[us] = t[em]p[o]r[ius]* 'korábban' rövidítésnek (l. fentebb, és MÁTÉ 2001). Több további példa az árulkodó *ft*-re: f. 100r: *eft*, és különösen f. 186r:*Caftanea* 'gesztenye'. A *tempus* és alakjai rövidítései (a *tpr[us]*-sal összevetendő; l. egy bekezdéssel e fölött is): f. 94r, f. 98r: *Incipit liber nonus de t[em]p[or]e [et] p[er]tibus t[em]-p[or]is* 'kezdődik a kilencedik könyv az időről és az idő konokságáról'." (Szelp 413-414)
— Csakhogy: a tempora jelentése: alkalommal. (**!!!**)
— Ezért teljes terjedelmében idézem **Finály Henrik**: „**A latin nyelv szótára**" művéből a '**tempus**' (idő) szó jelentésváltozatait:

„1. tempus, *oris*, *kn.*
1) *átalán* idő: hoc tempore, ez időben, eodem *t. v.* per idem *t.*, ugyanazon időben; ex quo *t.*, attól az időtől fogva, a mikor, a mióta; superioribus tt., ezelőtt; omni *t.*, minden időben; ad hoc *t.*, a mai napig; *t.* anni, diei, évszak, napi idő; ad *t. v.* in tempus, egy kis időre, mostanra, a jelen perczre.
2) *küln.* **A)** valamire való idő: *t.* nascendi, proelii committendi. *Innen* **a)** alkalmas idő, illő időszak, *ezért* alkalom *s több efféle*: tempus est abeundi *v.* abire, ideje elmenni, *még t.* est me id dicere, ideje hogy megmondjam; amittere *stb.* tempus rei gerendae, az alkalmas időt, az alkalmat elmulasztani; **b)** ad *t. és* (*Pl.*) per *t.*, *gyakrabban* suo *t. és igehatározólag* tempore *v. hat. esete avult formáiban* tempori *és* temperi (*kf.* temperius) *idején, a maga idején, alkalmas időben*, venire. **B)** az idő a körülményekre nézve, azaz, az időbeli körülmények, viszonyok, körülállások, **a)** *átalán*: tempori cedere, a körülményekhez szabni magát; in hoc (tali) *t.*, ily körülmények közt; ad *t.*, ex *t. és* pro *t.*, a körülményekhez képest, a mint a körülmények engedik; **b)** *gyakran küln.* bajos és veszedelmes körülmények, a miért sokszor fordítható ezekkel «veszedelem», «szerencsétlenség», «szorultság» *s több efféle*; *így többnyire t.*: *t.* meum *v.* tt. mea (*sorsom*), *így nevezi gyakran* Cicero száműzetését és az avval járt szomorú eseményeket; tt. reipublicae; omne *t.* meum amicorum temporibus transmittendum putavi, hogy minden időmet barátim veszélyeinek (*azaz pereinek*) kell szentelnem.
3) az egy szótag kimondására megkivántató idő, időmérték a szótagok kiejtésében.
4) *nyelvt.* «idő».”

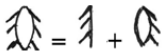
A 'tempus' (idő) szó jelentésváltozataiból az alábbiak vannak érdeklődésünk középpontjában:
„**b)** ad t. és (Pl.) per t., gyakrabban suo t. és igehatározólag tempore v. hat. esete avult formáiban tempori és temperi (kf. temperius) idején, a maga idején, alkalmas időben, venire." (= eljövetel.) —
— A „KORÁBBAN" jelentéssel ***nem találkozunk!!!***
A '*tprus*' rövidítésű < temperius felirat jelentése: „*a maga idején, alkalmas időben*" (!)
Ezért a *Nikolsburgi Ábécé* felsorolt betűi alatt, a negyedik sor közepén:
A ***ku-wen*** *képjel* jelentése: Nachkommen ('*utódok*'), amely — már az ÁBC alatti elhelyezése miatt is — megfelel nyelvünkön: '*Utószó*', „*Utóirat*" szavunknak, amely rövidített (tpr) temperius feliratának

jelentése: „*a maga idején, alkalmas időben*”. Vagyis:
A betűket „*a maga idején, alkalmas időben*” úgy kell használni, ahogy az ÁBÉCÉben láthatók.

— Ezzel a Nikolsburgi Ábécé (*) ’**us**’ (űs>ős), és a tpr* (tpr***us*** < ***temperiusz***) „bonyodalmát” a jelenlegi ismereteim szerint lezártnak tekintem azzal a ***megjegyzésemmel***, hogy:
A tpr* (tpr***us*** > ***temperiusz***) rövidítésben és az (*) ’**us**’ (űs>ős) tamgánál alkalmazott azonos * betű használata — jelentésükben ***nem felelnek meg egymásnak***. **Csak akkor**, ha a ’***senjü***’ tamga esetében az * ’**us**’-t **űs**-nek (a későbbi > **ős** szónak), a tpr* rövidítés temperius szavának az * us végét ***usz***-nak ejtjük. ’**Ős**’ szavunknak több korai „**üs**”-nek olvasható írásmódja volt. L.: TESZ 39–40.)
Ezért meg kell állapítanunk, hogy valamilyen hiba történt a másolásban, vagy már az ábécé összeállításakor, a * jelölés értelmezésében.

No. 39. vízszintes cellasorban

az ’*emp*’ ligatúrával foglalkozom, amely ligatúra Harangozó Imre régészeti leleteként Újkígyóson került elő. (Duna TV. 2008. Rajza: Erdélyi – Ráduly 2010, 48.) Árpád népe leleteihez soroltam be, bár avarkori is lehet.
Az ’*emp*’ ligatúrával azért is foglalkozom, mert rontott rajzú és hangértékű változatai Marsigli és Telegdi ábécéjében is előfordulnak, mint ***a rontás*** *rajzban* és *hangértékben is* megjelenő példái:
Nikolsburgi Ábécé: ’emp’; Marsigli: ’mb’; Telegdi: ’amb’. A bilabiális *p, b* zárhangok esetében **p** > **b** rontást vittek végbe.
Az ’*emp*’ ligatúrát fel kell bontani jobbról balra olvasandó két alkotó részére, hogy meg tudjuk állapítani: Milyen két részből tevődik össze:

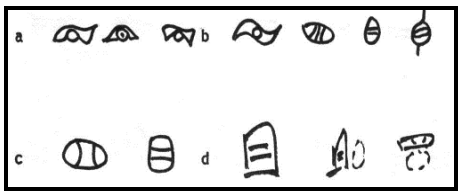

emp = p + em

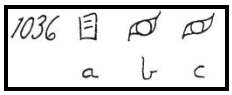
A székely betűk *piktogram előzményei közül*, majdnem mindet a ***ku-wen*** (ó-kínai képírás) képjelei között találtam meg egyeztetésre, ezért ott kerestem a véghangzó ***em*** hangkapcsolattal rendelkező betű piktogram előzményét, és jelentése szavát is nyelvünkön, amit a ***mu*** képjel, ***szem*** jelentése szavával meg is találtam:

A függőleges helyzetbe állított ku-wen piktogram rajzán a szemöldök rajza adja a három lefelé álló mellékvonalat. Kyril Ryjik No. 30. tételeként mutatja be a szem (MÙ) [252] rajzait:

„(30) MÙ Egy szem ábrázolása. Erős asszimiláló értékkel rendelkező írásjegy.” „(I) (rég.) Szem.” Ryjik rajzain a szemöldök két, illetve három vonallal vannak jelölve. De nem kívül, hanem a szem rajzán belül. — B. Karlgren 1957, No. 1036. sormszám alatt [253] foglalkozik a szem írásjegyével:

„1036 a—c. *miôk / miuk / m u szem (Sï); lát (Kuoyü); részletek (Kungyang); index (Lunyü); megnevez (Kuliang). b. Jin csont (I 11: 3), c. pre-Han (Inscr. 438). Az írásjegy egy rajz.”
A ligatúra „szétbontása” után látjuk, hogy jobbról balra, a ’szem’ ku-wen (ó-kínai képírás) piktogramjából képzett véghangzó *m* hangértékű betűhöz a bal oldali ’pehely, pihe’ piktogramból képzett akrofoniás ’***p***’ hangértékű betű csatlakozik. Az *em* ’***szem***’ szavunk utolsó két hangjának hangkapcsolata. (L.: „1416 u./1450 k.: zèmec gr. (BécsiK. 149); 1416 u./1466: ʒéméd gr. (MünchK.

21)”
A szem ábrázolásai eltérést mutatnak abban, hogy a szemöldök ábrázolása csak a ku-wen és a székely jel esetében történt külső vonalakkal. Ryjiknél a szem rajzán belül két, illetve három vonallal. Karlgren Jin, illetve pre-Han kori rajzán pedig egyáltalán nincs jelölve a szemöldök.
A ku-wen (ó-képírás) jel a legrégebbi, mivel rajza képszerűen ábrázolja a szemöldök rajzát, míg Ryjik rajzain, miként a modern jel rajzán is, csak szimbolikus jelölését látjuk a szemöldök rajzának.
Szem [(254)] szavunk: „Ősi örökség az uráli korból; vö.: vog. T. šem; osztj. V. sem (MSFOu. 23. sz. 155); zürj. V. šin (töve: šinm-); votj. Sz. šin, K. šiń (tövük: šinm- , šinm-);” (TESz)
A székely Nikolsburgi ábécében a ’szem’ ku-wen piktogramjából képzett betű véghangzó e*m* hangkapcsolattal van jelen, amely a *p* betűvel **emp** ligatúrát alkot.

No. 40. vízszintes cellasorban

a Nikolsburgi Ábécé ↕ „encz ” ligatúrájával azért foglalkozom, mert nem lehet az) **n** és a ↑ **c** betű ligatúrája, mert akkor az alábbi volna a rajza:

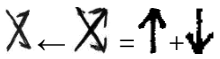
Valószínű, hogy másolási hiba, mert hozzáértő ekkorát nem hibázhatott. Amennyiben harmadik jelként az ’*e*’ betű is a ligatúra alkotója volna, az ’*n*’ betű akkor is ívelt, mert ez különbözteti meg az egyenes vonalú **s** (sz) betűtől. A rajz és a ligatúra hangérték jelölése egyaránt hibás.

No. 41. vízszintes cellasorban

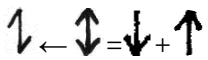
a Nikolsburgi Ábécé ᚷ ’echech’ (ecsecs) ligatúrájával ismét foglalkoznom kell, mert ***a laikusok*** mindeféle, ráfogott, más hangértékeket (pl.: ety) adnak *a ligatúra jól olvasható* (!) hangértékének. Pedig a Nikolsburgi ÁBC alkotása korában a ’***cs***’ hangot, miként az Ábécében is: ’*ch*’ betűpárral jelölték:

Semmi köze sincs! a baloldali ’*athy*’ (aty) jelölésű kínai piktogramhoz, s annak koraavar ᛏ változatához, *amit* ***a laikusok*** *jobboldalra fordítottak* 90 fokkal: ⇉ — és a mélyhangrendű ’***aty***’ jelentés szavát *magas hangendű* ***ety***-re változtatták.
Telegdi Rudimentája giesseni kéziratában a nikolsburgi ↑ ’*ecz*’ (c) hangértékű betűnek ’*ec*s’ hangérték jelölése van, mert ’***c***előke’ szavunk ***korábbi*** (*hangtörténeti*) ***előzménye***: ’***cs***előke’ volt. Miként a ’*cigle*’ vesszőnek is ’*csigle*’ előzménye.
A nikolsburgi ᚷ ’echech’ (ecsecs) ligatúra két ↑ ’cselőke’ egymást keresztező rajza. 90 fokkal jobbra elfordítva úgy, hogy mindkét vessző rajzáról (felezve) az egyik (belső) „vesszőt” eltávolították:

Erre a „jelfelező”, egyszerűsítő megoldásra több példa van, pl. a ’fák’ („vég ak”) esetében, ahol a két ’száraz fa’ (cselőke ~ celőke) rajzát összevonva, egyik átellenes vonalukat (egyszerűsítve) szintén elhagyták:

De ugyanezt látjuk a hun régészeti leleteken és a Nikolsburgi Ábécében is, ahol a ᚫ ’vas’ nyílhegy felezett ᚴ változatát látjuk. Miként a békés-povádi nyílvessző felezett nyílhegyén is az **No. 6.** cellasor **VIII.** oszlopában.
Az ᚷ ’*echech*’ (ecsecs) ligatúra hangértékjelölése szabályos. A ***laikusok tévedését*** az okozhatja, hogy a Nikolsburgi Ábécében az ᚷ ’*echech*’ ligatúra az ᚸ ’athy’ (aty) jelölésű ’ty’ betű után áll. S ***akinek hiányosak*** *latinbetűs írásunk* ***korszakainak hangjelölési ismeretei***, — az a ’*ty*’ betű ᛏ változatát

jobboldalra fordítja 90 fokkal, s a hangértékét a magas hangendű *ety*-re változtatja. Nem törődik ***a ligatúra szabályos*** ’*echech*’ (ecsecs) hangérték jelölésével, mert korabeli latinbetűs írásunk *hangjelöléseinek* ***ismerethiányában*** — fel sem ismeri.
Ezért foglalkoztam ismét az ’*echech*’ (ecsecs) ligatúrával.

3.1 Hálós táblázatom adatcsoportjainak rövid összefoglalása

Nikolsburgi Ábécé *betűinek* a *mongóliai sziklarajzokon* és *régészeti leleteken* megtalált piktogram/ideogramma előzményeit, hálós táblázatom vízszintes cellasoraiban és függőleges oszlopaiban jelcikkeik sorszámai szerint, egymással összevetvetően csoportosítottam.
A ***mongóliai sziklarajzokon***, s a ***három néprészünk régészeti leletein*** *az azonos kínai piktogramok* és *a teknős jelcsalád ideogrammái* nyelvünkön megszólaltava, cáfolhatatlanul tanúsítják:

Egy és azonos nyelvű és kultúrájú („*hsiungnu*”-nak nevezett) **ázsiai hun *ősnépünkhez tartoztak*** *az ó-kínai szomszédságban*. Amely ***ősnépünk*** az urali, *nemeket jelölő* ***őskultúrájával*** tevékeny részese volt (időlegesen) a **ku-wen** (ó-kínai képírás) alkotásának, amikor a Sang (-Jin) kultúrában, a *teknős* (világszimbólum) *páncéljával* megjelentek *a kínai jóslócsont-írásban*. Mert addig, szarvasmarha, disznó, és juhok lapocka csontjaira vésték *kérdéseiket* a kínaiak.
Bizonyságait az uráli, Irbit-parti sziklarajzok ***hím és nőnem jelöléseivel ellátott*** *ku-wen piktogramokkal*, és Bai (1982, 63.) *idézetével is* bemutattam. Amint bemutattam a kínai *anya* és *atya* piktogramoknak, a mai Mongólia területén lévő *sziklarajz előzményeit* is.
S ez ***akkor is így igaz***, ha nem minden székely betű *piktogram/ideogramma előzménye* került elő a nyelvünket és kultúránkat hordozó ***három hun néprészünk*** régészeti leletein. Mert ***régészeti leletként*** előkerülésük, és publikációjuk megtalálása is bizonytalan.

A **Nikolsburgi Ábécé betűinek** piktogram/ideogramma előzményei *mindhárom*, vagy *két*, *vagy csak egy hun néprészünk régészeti leletein* kerültek elő. Amelyek ily módon is bizonyítják a ***nyelvünket*** és ***kultúránkat hordozó*** néprészeink egységét az ó-kínai szomszédságban. Mert a régészeti leleteikre vésett azonos piktogramok és ideogrammák, — ***a nyelvünkön szólaltak meg*** a Kárpát-medencében.
Ezek egyike a Hung Fán ’*vas*’ elemét jelölő, **No.6.** ’vas’ nyílhegy piktogram, amelyet *mongóliai sziklarajzon*, *hun csattesteken*, s a *békés-povádi nyílvesszőn is* a kettéosztott (*felezett*) változatával látjuk. Úgy, ahogy *véghangzó* ***š*** (s) hangértékű betűként a Nikolsburgi Ábécében.
A **No. 20.** jelcikkszámú ’atyakereszt’ piktogramot a (mongóliai) csulúti sziklarajzok „atyáinak” fején, hun övcsattokon, a koraavar Kiskőrös-Órcsik tanya egyik sírjából előkerülten; ujelgi övcsaton, sarkeli kőrajzként, s egy honfoglalás-kori sír egyik gyöngyszemén is megtaláltam. A Nikolsburgi Ábécében az ’and’ ligatúra akrofoniás ’***a***’ hangértékű betűjeként látjuk viszont.
Az ugyancsak **No. 20.** jelcikkszámú kínai ’fu’ (atya) piktogram koraavar ’*at*’ (> aty) változatát a koraavar kunágotai ezüstkorsó feliratában, az ozora-tótipusztai edény feliratban, a Kiskőrös-vágohídi kehely talpán lévő feliratban, sarkeli két kőrajzon; a nikolsburgi változatát: a „honfoglalás-kori” marosgombási gyöngyszemen, s az Aranyosgerendi Református templom oszlopfőin is megtaláltam.
A **No. 19.** ’*anya*’ piktogramot két koraavar régészeti leleten, sarkeli kőrajzon, és a Kassai kőtár szarkofágfeliratának ligatúrájában. Amely *hsiungnu* és *ó-kínai* piktogram változatának létrejöttét rajzaikkal részletesen levezettem a **III**. oszlopban, és a **IV.** oszlopban látható *uráli nemjelölésű* sziklarajz előzményeikkel.
— De épp ily fontosak azok a ***kínai piktogramok*** és ***hun ideogrammák***, amelyeket ***csak egy ázsiai hun néprészünk*** régészeti leletén találtam meg. Mert a **Nikolsburgi Ábécében *betűvé képezve***, épp úgy bizonyítják *ősnépünk közös nyelvét és kultúráját*, mintha *mindhárom néprészünk régészeti leletein* előkerültek volna.
Hálós táblázatom adatai, **No. 1.**-től **No. 41.**-ig látványosan mutatják, hogy nyelvünkkel és magasabb kultúránkkal asszimilálták a Kárpát-medencében élő népeket, néptöredékeket. Mert a keresztény vallás felvételének évszázadaiban, a néhány általam megtalált Árpád-kori templomunk falainak díszítéseként, a keresztény vallásunkat idéző *juh*, és más kínai piktogramokat látunk ma is.

4.0 Kutatástörténeti összefoglalás.

Bevezetés.

Az írás egyetemes történetével már az 1960-as évek közepétől kezdtem foglalkozni. A székely és a keleti ó-türk írás történetével csak 1987-től, amikor megjelent Vékony Gábor: „*Későnépvándorláskori rovásfeliratok a Kárpát-medencében*" c. könyve, és nem értettem egyet a nagyszentmiklósi feliratok, s a szarvasi tűtartón lévő feliratok olvasataival, több betű igazolhatatlannak vélt hangértéke miatt.
Vékony Gábor a szarvas-nagyszentmiklósi betűk közül 13 betűt egyeztethetőnek tartott székely betűkkel, amit könyve 52. oldalán táblázatban ábrázolt. S ***ekkor*** (*logikusan*) ***eldöntöttem***, ***hogy először*** *a székely írás betűinek történetét,* ***hangértékük képzését*** kell ellenőriznem. Csak utána foglalkozhatok a szarvas-nagyszentmiklósi feliratok betűivel.
Mert a néhány egyedi és meghatározó székely betű rajzával, könyebben véltem piktogram előzményüket megtalálni az írás egyetemes történetében.
Elhatározásom első gondolataként kiválasztottam négy, sok vonalból álló, egyedien képszerű betűt a Nikolsburgi Ábécéből „*szondázó jelnek*" (L.: Szekeres 2008, 48.), hogy megtaláljam a szondázó betűk rajzaival azonosított *piktográfiát*, amelyben megtalálhatom többi betű piktogram előzményei is.
— Így került már immár sokadszor a kezembe Th. W. Danzel „*Die Anfänge der Schrift*" (Az írás kezdetei), jól ismert könyve, [(33)] amelynek szemléltető anyagát végiglapozva, rögtön megakadt szemem a XXXV. tábla rajzain, mert megpillantottam a kínai teknős piktogramját a 6. sorszám felett, amelynek rajzából, a négy „szondázó betű" közül két betű rajzát rögtön ki tudtam emelni, mert nem volt ismeretlen előttem a kínai írás története, s abban is az a sajátos mód, ahogy több kínai piktogram rajzát származtatták ily módon a teknős piktogram rajzából.
Szándékomat erősítette, hogy 1987-ben jelent meg Ecsedy Ildikó: „A KÍNAI ÁLLAM KEZDETEI" c. könyve, amelynek a 363. oldalán a 'mező' (~rét) piktogram rajzával is találkoztam. S a könyv olvasása után, felhívtam telefonon ***Dr. Ecsedy Ildikót*** látogatásom kérelmével. Amikor röviden felvázoltam kutatásom célját és piktogramhelyreállító módszerét.
— Ezzel indult 1987-ben a székely és az ótörök (ó-türk) írás kutatása. Amely az ***uráli***, ***nemeket jelölő fejszimbólumok*** adataival bővült a finnugor nyelvlánc, és ***ősnépünk nyelvének***, ***műveltségének*** és ***történetének*** feltárásává.
— Kutatásaim adatait *a szaktudományok világszerte elismert művelőinek* *autentikus* ***műveiből merítettem***, hogy **eredményeimet,** csak az ***idézett szerzők adatainak negligálásaival*** lehessen kétségbe vonni.
A **Nikolsburgi Ábécé** *betűinek* történetét az orhoni, jenyiszeji ó-türk betűkkel ***egy jelcikkben*** tárgyaltam, hogy ***jel és betűtörténeti összevetésüket*** egyszerre végezhessem. Ezért jelcikkeiket azonos **No.** sorszámmal jelöltem.
Ily módon grafémáikkal közvetlenül láthatóvá váltak a nikolsburgi, s az orhoni és jenyiszeji ó-türk ábécék betűinek azonos piktogram, ideogramma előzményei. Hangértékképzésük, és a jelcikkeikben feltárt, legfontosabb írástörténeti összefüggések.
Kutatásaim történetének folyamatosan bővülő eredményeit több mint harminc tanulmányban és publikációkban végig lehet kísérni.
Akadémiai szintű elismertetése érdekében: A Pro Renovada Cultura Hungariae Alapítvány „Tudomány az oktatásban" szakalapítvány pályázatára 2000-ben, **Dr. Harmatta János** akadémikus, **Dr. Erdélyi István** c. egyetemi tanár, és **Dr. Ecsedy Ildikó** sinológus ajánlásával nyújtottam be pályázatomat. Sikertelenül. —
Írástörténeti tanulmányaim 2005-ben összesített kutatási eredményeit „**A SZÉKELY ÉS AZ ÓTÖRÖK ÍRÁS JELTÖRTÉNETE Bevezetés a történeti összehasonlító jeltörténet módszertanába**" c. könyvemben foglaltam össze. (Mundus Kiadó, 2008.) Amely könyv ***a székely*** és ***az ó-türk írás*** kutatásának **módszertani alapműve**.
Betűtörténeti jelcikkeim könyvemben (2008), **No. 1.**-től **No. 63.**-ig számozottak, amelyek felölelik a Nikolsburgi Ábécé betűinek és ligatúráinak, s a keleti ótörök (*ó-türk*) orhoni és jenyiszeji feliratok betűinek történetét. Piktogram előzményük, hangértékük képzésének ellenőrzését.

Kutatásom során feltártam:

4.1. a svéd Philipp Johann von Strahlenberg által felfedezett *uráli,* ***Irbit-parti sziklarajzok*** tartalmát a **Kr. e. III.** évezredből, vagy még korábbról. Amely sziklarajzokon az „*uráli ősnép*” sziklarajzvéső művésze, — ***népe hagyományemlékezetén alapuló teremtéstörténet*** első emberpárját, s a ***paradicsomi bűnbeesés*** *történetét* — **Mózes Első könyve előtt (!)** ***lényegesen korábban***: *sziklára vésve* ábrázolta! Más, általam pontosan fel nem ismert történetekkel. Amely sziklarajzokat Strahlenberg: *Das Nord-und Ostliche Theil von Europa und Asia*. (Stockholm 1730.) művében ismertette.
Amely „*uráli ősnép*”, az ***Irbit-parti sziklarajzokon is*** megjelenített ***kultúráját***, részben egy ***déli eredetű műveltségből*** kaphatta. Amely „*ősnép*”, vagy annak egy jelentős része, — életmódja miatt, *délebbről költözött az* ***Urál*** térségének élhetőbb földrajzi környezetébe. Mert az „*ágyékháromszög*” rajza szobrokon, *csak a déli kultúrákban* fordult elő, a t*eremtéstörténettel* és a *bűnbeesés történetével* együtt.

4.2. Az uráli Irbit-parti sziklarajzok emberpárjának ***nemeket jelölő fejszimbólumaival***, s az ***ágyékháromszög rajzával*** tártam fel ***a finnugor nyelvlánc*** nyugati és keleti végződését, ***ősnépünk*** keleti irányú „útvonalát” — ***szarvasok nemjelölt sziklarajzaival —*** a Tom és a Hanuj folyónál, a Цагаан-гол-i sziklarajzig követve, a mai Mongólia területére. Ahol az *ó-kínai ősnép* szomszédságában, a (*rombusz*) ***vulva***, a (*köralakú*) ***pénisz***, és az ***ágyékháromszög rajzával*** — ***ősnépünk*** időlegesen ***részese lett*** a ***kuwen*** (jóslócsontírás), ***nemjelölt*** piktogramjai alkotásának. S ezen *tényadatokat*, a nőnemű teknős *rombuszfejű rajzával*, és szarvasok/antiloppok *nemjelölt rajzaival* bemutattam. Bai (1982, 63.) *írásával részletezve*.
Miként bemutattam **ázsiai hun** (*hsiungnu*) **Eleink** *ősműveltségét* az ’*anya*’ (**No. 19.**), és az ’*atya*’ (**No. 20.**) piktogramok, — *kínaival összefüggő* alkotásával.
S itt ***nyomatékosítanom kell***:
— A **török** és **mongol népek** ***műveltségében***, ***néprajzában*** **nem voltak és *NINCSENEK JELEN*!** — a *hsiungnu* **Eleinkre** jellemző *uráli, nemeket jelölő* **rombusz** (vulva), ***kör*** (pénisz) ***fejszimbólumaink***, amelyek a Sang (-Jin) korban jelentek meg **az ó-kínai képírásban!** Majd díszítő elemként is láthatók ***a hunok***, ***koraavarok*** és ***Árpád népe*** régészeti leletein! (L. könyvem XVIII. fejezetében a 182-199. oldalon.)
Ahogy a ***Szent Korona*** *abroncsa* mindkét oldalán, **hun** ***népünk tömegeit szimbolizálják*** a „háttér” felé egyre kisebb, egymással váltakozó (fél)*körök* és *ágyékháromszögek*!

4.3 Helsinkiben tett látogatásunk alkalmával egy népművészeti bolt ajtajára kifüggesztett pelerint díszítő emberpárok rajzain, rögtön megláttam a ***nőnemet*** rombusz (*vulva*) fejjel, a ***hímnemet*** kerek (*pénisz*) fejjel jelölést. Másnap a Tallinni Skanzenben már keresve találtam meg egy játék kosárkába tett babák fején a nőnemet jelölő rombusz, és a kerek péniszfej rajzát.
— Amelyek ***immár — tagadhatatlanul bizonyítják*** (**!**) a finnugor nyelvlánc nyugati végződését ***Finnországban***. A keleti végződését ***a mai Mongólia*** térségében a Csulúti ’*anya*’ és ’*atya*’ sziklarajzokkal. Valamint ó-kínai időleges átvételükkel a **Sang** (**-Jin**) **korban!** Ami csak ***egyik bizonysága*** *ősnépünk* és *a kínai ősnép* szomszédságának **Kr. e. a II. évezredben**. S egyben: ***hsiungnu*** (*ázsiai hun*) ***múltunk*** korai korszak*ának*.

4.4 Könyvem (2008) XIX. fejezetében (a 200-202. oldalon) Baján „*koraavar*” *népe* nyelvét — a régészeti leleteiken lévő ***rombusz*** (vulva), és ***kör alakú*** (pénisz), valamint ***ágyékháromszög***, — nemjelölő díszítéseik alapján: ***magyar nyelvűnek*** határoztam meg. De nem csak ezért:
A jutasi koraavar vadászsípon a fejnélküli ***ebek***, a testükről leválasztott fejeik rajzaival a (*kínai*) piktogramjuk rajzát jelölik! — s a Nikolsburgi Ábécében ’*eb*’ jelölésű hangértékük szavával a *nyelvünkön szólalnak meg*! Ahogy a három koraavar „***vegyes rendszerű***” tárgyfelirat is *a nyelvünket bizonyítja* a Kárpát-medencében!

Olvasatuk módját az „*Uráli, nemeket jelölő fejszimbólumok történeti összefoglalása, s ami körülöttük van*” (2019) tanulmányomban már részletezve ismertettem, mert Libisch Győzőtől negatív visszajelzést kaptam olvasatom („*kínai*”) módjáról. Ezért, a kínaival hasonlatos ***olvasatuk módját*** *részletes, összehasonlító ismertetéssel* láttam el, hogy megértsék azok is, akik nem rendelkeznek alapvető ismeretekkel — a kínai írás történetében.
Mert *a három koraavar sírból* előkerült tárgyfeliratban: — ahogy ***a kínaiak a gyökjelekhez*** kapcsolták ***a fonetikai elemeket***, *épp úgy kapcsolták* ***ligatúrásan*** a koraavarok ***a nyelvünkön megnevezett*** *piktogram*

jobb oldali (*függőleges*) ***vonalához, alá vagy felül*** — a nyelvünkön képzett betűket a jól felismerhető rajzrészeikkel: **Nyelvünk toldalékainak hangjelöléseit!**
Amelyek ***összefüggésben vannak*** a **Kr. e. előtt**, **220-tól** kezdődő kínai írásreformokkal, *a fonetikai elemek megjelenésével* a kínai írás történetében.
Ezek a koraavar-kori, általam „***vegyes rendszerű***” –nek nevezett tárgyfeliratok *átmenetet képeznek* a piktográfiából a betűírásba. Némi betekintést adnak *nyelvünk koraavar-kori* hangtörténetébe.

4.5 Írástörténeti kutatásaimat — logikusan — a ’*szondázó*’ *jelként* megtalált ***ku-wen*** teknős piktogrammal kezdtem. Megállapítottam, hogy a tájolt, *rombuszfejű teknős* piktogramból *kínai módon*, *a jelentésük tájolt rajzrészeivel kiemelt* ideogrammákat „*hsiungnu*” **Eleink** alkották.
Faulmann „*Keletázsiai szélrózsák*” néven nevezett, tájolt rajzrészek közül a ’*tűz*’ ↔ ’*dél*’, s a ’*víz*’ ↔ ’*észak*’ ideogramma-párok, az ordosi, aluchaidengi hun aranylelet teknőspáncélt utánzó gömbölyű fejdíszét, *észak – dél* főirányba tájolták. (L.: könyvem (2008) **VI.** fejezetében az 56-59. oldalon.)
Utána könnyű dolgom volt, mert a nőnemű teknős piktogram tájolt rajzrészeinek Faulmann által leírt tájolt jelentéseivel, s a belőlük nyelvünkön képzett betűk ***akrofoniás*** (*szókezdő*) ***hangértékével***, rendre azonosítani tudtam a „***teknős jelcsalád***” további ideogrammáinak is a nyelvünkön megnevezett jelentésük szavát. (L.: könyvemben (2008) **No. 1.**-től **No. 18.**-ig.)

„***A székely „rovásírás” három ábécéje***” (2016) tanulmányomban külön foglalkoztam a „***Teknős jelcsalád***” ideogrammáival „*A teknős jelcsalád ideogrammáinak gyakorisága az írástörténeti kultúrkör írásaiban*.” c. fejezetben. ***Megállapítottam***:

Az *Orhoni* és a *Jenyiszeji* feliratok ábécéiben van ***a legtöbb*** *teknős jelcsalád ideogrammáiból* képzett betű. Némelyik grafémája már romlott változatban. A mongol írásokból már hiányzanak.

Tagadhatatlan tényként *bizonyítva*, hogy ***az ázsiai hunok*** **nem török**, *vagy* **mongol nyelvűek voltak!** Mert akkor *betűképzésük közvetlen helyszínén*, az ó-türk feliratokban volna, a *teknős piktogramból* származó i*deogrammák* ***teljes készlete!***

— De ez **nincs így!** Mert ***a Nikolsburgi Ábécében*** vannak meg **hiánytalanul!**

A hun régészeti leleteken a Nikolsburgi Ábécé piktogram/ideogramma előzményeivel *nyomokat hagyó* **északi útvonal**, megfelel az ***északi hunok*** vonulása útvonalának. Amely útvonal „nyomát” jól mutatja még később is (a VIII-XI. században) az Altaj hegység 53. Jalbak-Tash XXVII feliratban a felezett nyilhegy grafémájú betű.

A talasz-völgyi feliratok „*hátrahagyott*” nyomaiban maradtak meg a Nikolsburgi Ábécé ’**ü**’ (**ü**d-hely jelentésű) betűjének változatai ’**m**’ (**m**enny) hangértékkel a VIII.-X. században. (L. Szekeres 2008, 80-81) Ez pedig a ***korai avarok*** korábbi útvonalának felel meg.

4.6 Feltártam a kínai *Hung-Fan* (*Nagy Szabály*) filozófia egyes elemeinek népünk műveltségében máig is élő maradékait. Amelyekkel már könyvem VIII. fejezetében, a 72.—74. oldalon, és később is több tanulmányomban foglalkoztam, mégpedig:
4.61./ az Eleink alkotta hun „***teknős jelcsalád***”, és ezen belül a Hung-Fan öt tájolt eleme ideogrammájának alkotásával, amelyek közül:
4.62./ a **No. 1.** ’*tűz*’ és a **No. 3.** ’(folyó)*víz*’ ideogrammák a **No. 2.** ’*dél*’ és **No. 4.** ’*észak*’ ***tájoló ideogramma párjukkal*** *már az ordosi hun koronadíszen* is láthatók. (**Kr. e. az 5.-3. *században***.)
4.63./ Három ***Sajó*** (Sófolyó) nevű patakunk és folyónk is van, amelyek neve a ***Hung Fan*** azon elméletén alapul, amely szerint: „*Ami lefelé folyik, hozza létre a sósat*.”
4.64./ ***Közmondásainkban*** jelen lévő elemeik, kettesével állítják szembe egymással a nekik megfelelő égtájakat: Észak (víz), Dél (tűz), Kelet (fa), Nyugat (fém), s a Középpel (föld) végzi. Működésüket tehát úgy képzelték, hogy végtelen mozgásban következtek váltakozva egymásra. Egyik elméletben sem hatolnak egymásba, s nem is keverednek: „Tűz és víz.” „Tűz, víz nem ellenkeznek úgy egymással, mint...” „Mintha vizet égetnénk.” „Elől tűz, hátul víz.” (!) „Fából vaskarika.”

— Ezért ***nyomatékosan kell*** megállapítanunk:
Eleink *ősműveltsége a Sang* (*-Jin*) *korban* — „*összefonódott*” ***az ó-kínai ősműveltséggel***. Amelynek maradékai máig léteznek kultúránkban.
4.65./ A székely Nikolsburgi Ábécé piktogram/ideogramma előzményeivel együtt tártam fel az *orhoni* és *jenyiszeji ó-türk feliratok betűinek* piktogram/ideogramma előzményeit. Megállapítottam, hogy az ó-türk betűk többségét, az ***Eleinktől átvett*** *piktogram/ideogramma* előzményekből képezték. Ami annak

tudható be, hogy ***Eleink*** *távozása után is voltak* olyan leszakadt, vagy helyben maradt, ***nyelvünkben és kultúránkban tovább élő*** néprészeink, amelyek kultúránk hagyományait tovább éltették az ó-türk korban is. A mongolok csak később lakták be a mai Mongóliai területét.

4.66./ Vannak olyan *ó-türk betűk*, amelyeknek csak a nyelvünkön megnevezett *piktogram jelentésük* korabeli szavának akrofoniájával lehetett hangértéket képezni. Vagy egy piktogram ó-türk nyelvű megnevezése szavának véghangzó hangjával kapott hangértéket, mert a hang szókezdőként még nem létezett a keleti ó-türk nyelvben.

4.67./ A piktogramok felezése, kettéosztása közös ***kínai***, ***hsiungnu*** (*ázsiai hun*) és ***ó-türk*** írástörténeti jelenség. Az ó-türk ***kettéosztott*** (megfelezett) **No. 22.** ***rét*** piktogram grafémája felső feléből a nyelvünkön képeztek ’***r***’ hangértékű betűt, az alsó feléből az ó-türk nyelven megnevezett ***t****ariγlaγ* (mező) szó szókezdő hangjával ’***t***’ hangértékű betűt képeztek. Amelynek ó-türk jelentése megfelel a mi ’*rét*’ szavunknak.

Miként a szintén kettéosztott **No. 27.** ***vst*** (üst) piktogram grafémája ***felső feléből*** ***üst*** szavunk szókezdő hangjával ’***ü***’ hangértékű betűt képeztek. (Könyvemben (2008) még az ó-türk ***üstün*** (felső rész) szóval származtattam az ó-türk betű ***ü*** hangértékét, de később megbizonyosodtam arról, hogy volt a nyelvünkben szókezdő ’***ü***’ hang. Ezért *most revidiálom* az ó-türk betű hangértékképzését.)

Az ’üst’ piktogram ***alsó feléből*** az ó-türk és török: ***küzäč, kazan*** (*üst*) szavak alapján: akrofoniás ***k*** (***q***) hangértékű betűt képeztek.

A nyelvünkön képzett ó-türk betűk is bizonyítják — számos ***más bizonyság mellett***, — hogy ***hsiungnu*** (*ázsiai hun*) **Eleink *a nyelvünkben* éltek! *A nyelvünket*** beszélték!

Ezért *a* ***feltárt*** **bizonyságok után** az ázsiai hunok „*ismeretlen nyelvét* ***emlegetni***: ***— immár elavult anakronizmus!***

4.68./ Végül meg kell még említenem azt a jellegzetes ***írástörténeti*** közös ***sajátságot*** is, amikor a több rajzrészből álló ***kínai piktogram*** rajzrészeit a betűképzés után, úgy a székely, mint az ó-türk írás betűhasználatában „***összevonták***”. Mert zavaró lehetett betűként a kínai piktogram több rajzrésze. Ezért egyesítve összevonták, pl. egy függőleges vonallal a **No. 23.** (>) ***gyeg*** (jég) piktogram rajzát, miként a **No. 25.** ***hóka*** (holdas) piktogram rajzát is: — amit később, a már *rontott*, *romlott ábécékben* egy könnyebben róható jellel helyettesítettek: Ez pedig nagyon súlyos rontásnak minősül, mert rajza a „*két ég*”, a **No. 11.** > ’*egek*’ ***eredeti rajzával*** azonos.

De ugyanezt látjuk a **No. 47.** ó-türk *’kičig* (kicsi)’ piktogram esetében is, amikor a három függőleges vesszőből álló piktogram vesszőit betűként szintén összevonták.

Vagy: — ahogy már a koraavar, majd később a székely írás történetében is látjuk a **No. 20.** jelcikkemben, ahogy a kínai ’fu’ (atya) piktogram atyakeresztje felett lévő két vesszőt már a koraavarok az atyakereszt felső végeihez rögzítették: ; avagy a Nikolsburgi Ábécében, az atyakereszt alsó és felső szárai közé áthelyezték: De később előfordult a két vonás rögzítése másképp is, ahogy a Marsigli által feljegyzett ábécében: látjuk.

Ez a ***sajátosan közös*** „*betűtörténeti folyamat*” rendkívül fontos a két írás betűinek származtatása történetében, mert ***az idézett betűk is bizonyságai annak***,— hogy *a székely és az ó-türk írás betűi* ***kínai piktogramokból*** és a hun alkotású ***teknős jelcsalád ideogrammáiból*** származnak. S csupán az *idézett betűk* a „***laikusok közé***” utalják az ó-türk és székely betűk *arámiból történt* származtatását!

5.0./ Feltártam *és kellően* ***részletezve***, az alábbi *adatcsoportok bizonyságaival* vezettem le ***magyar*** népnevünk, ***Megyer*** törzsnevünk, és a TESZ szerint: „*ismeretlen eredetű*” ***makacs*** és ***mén*** szavunk etimológiáját, „*Uráli, nemeket jelölő fejszimbólumok történeti összefoglalása, s ami körülöttük van*” c. (2019) tanulmányomban. Amit most bővítek a szintén „*ismeretlen eredetű*” ’***makrancos***’ szavunkkal is.

Névtörténeti kutatásaim a kínai ’***ma***’ (*ló*) szó *alábbi adatcsoportjain* alapulnak:

a./ A Német Gyula által kigyűjtött népnévi adataink.

b./ A keleten maradt magyarság írott emlékei.

c./ ’*Ma*’, ’*mada*’ tövű családneveink és elhasonult változataik.

d./ ’*Ma*’, ’*mada*’ tövű helységneveink és elhasonult változataik.

e./ Három ’*ma*’ szótövű szavunk etimológiája.

— ’***Magyar***’ népnevünknek és a’***Megyer***’ törzsnevünknek egyaránt *a kínai* ’**ma**’ (*ló*) a szótöve, ahogy (a TESZ szerint) az „*ismeretlen eredetű*” ***makacs***, ***makrancos*** és ***mén*** szavunknak is. Amely ***ma*** kínai hangalaknak a legújabb hangtörténeti kutatások alapján, 2000 évvel korábban **mra* hangalakja volt. (*Dr. Bartos Huba* szíves közlése.) S ha ez így volt:

— Nyelvünk *jövevényszavakban sem tűrte* ***a szókezdő*** *mássalhangzó* torlódásokat. A nazális ’*m*’-hez kapcsolódó ’*r*’ pergőhang képzésének helye és módja teljesen eltér egymástól, ezért a kínai **mra* szóalakból az ’*r*’ pergőhang kiesett.
— **A mai magyarság** olyan néprészekből „ötvöződött” a Kárpát-medencében, hogy az ***ugorban is*** jövevény, ***v***-tövű ’*loβ*’ szóalak lett használatos. (TESZ 2 777)
Az Árpád-kori ’**ma** > **mo,** és **ma** > **me**’ -tövű személy és helységnevek jelentése az *„őshonos” többség nyelvében* feltehetően ismeretlen volt. Vagy csak elfelejtődött.
Ezért „*tisztázatlan etimológiájúak*” a puszta személynevekből képzett ’*ma*’, ’*mada*’ szótövű települések, és névadóik nevei is.
— De — **szerencsénkre** — **léteznek** ***az*** „*ismeretlen eredetű*” ***makacs***, ***makrancos*** és ***mén*** szavaink, amelyeknek szintén a kínai ’***ma***’ (ló) a szótövük, s etimológiájuk a jelentésük alapján egyszerű.

— Önelnevezésű népnevünk létrejöttekor a kínai ’***ma***’ (*ló*) szóhoz, ősi ***-č*** (-cs), valamint ***–d*** ellátottságot jelölő ***képzőink*** járultak, — ***még a kínai szomszédságban***. Mert ***földrajzi névként*** (**!**) **Németh Gyula** *kigyűjtésében*, a felső Abakán vidékén, a kizil tatárok földjén találta meg a ***Madžar*** (Madzsar) ***tavat*** és a ***Madžar*** (Madzsar) ***folyót***. Amely ***madž*** előtag ***madžar*** népnevünkben, — a **ma + *č***, ellátottságot jelölő képző, és ***č > dž*** (cs > dzs) affrikáta hangváltozással jött létre. S így *népnevünknek földrajzi névként* igazolt, legkeletebbi, legrégebbi előfordulása.

— „A *-cs* képző legtöbb esetben valamivel való ellátottságot jelöl: *Munkács*, *Hangács*, *Bikács* ’Bikás hely’, *Kövecs* ’köves hely’, *Fajdacs* ’fajdban gazdag hely’, de külön kell kezelni azokat az eseteket, amikor a *–cs* foglalkozásnevet alkot vagy kicsinyítőképzőként van jelen.” (Faragó Imre: FÖLDRAJZI NEVEK Bp. 2014, 116.)
Munkács neve: munkás (*munkával ellátott*) hely: „1150 k./13-14. sz.: *Muncas*: An. 12.]. Puszta sz.-ből keletkezett magyar névadással; vö.: 1138/1329: *Muncas* szn. (Mny. 32: 205); 1220/1550: *Munkach* szn. (VárReg. 119.).” (Kiss Lajos II 164.)
Népnevünk egyik előtagja a: ***ma+č*** > ***mač*** (macs); a másik: ***ma+d*** > ***mad***. Jelentésük: — ’*lóval ellátott*’, „***lovas***” (hely).
Így jöttek létre egykor a: ***ma+č > mač > madž***, — és a ***ma+d > mad*** (és elhasonult ***mad*** > ***mat***, stb.) ***előtagjai*** népnevünknek. Amelyek használatosak még a Kárpát-medencében is, *puszta személynevekből létrejött* ***helységnevekként***, és családnévként pl. a Mach (Macs) ma is!
Amely előtagok jelentését a tulajdonságot jelentő: ***–as***, > ***-os***, > ***-us*** képzőkkel tovább képezték. (L.: ***Mad-as*** > ***Mad-os*** > ***Ma-tos***; ***Macs-os*** > ***Macs-us*** személyneveinket.) —
— A **ma+*cs***, és a ***ma+d előtagokhoz*** az ***–er*** (férfi) utótag járult. Mert ’***ember***’ szavunk az ***em-*** ’*nőstény, anya*’ (L.: ’***emse***’), és a ***-ber*** ’férfi’ szó összetételeként jött létre. Amely „***–ber*** utótag a ’f***ér***fi’ jelentésű *férj* szónak változata.” (L.: TESz 1 759.)
A ***–ber*** utótag (mássalhangzó torlódás miatt?) rövidült ***–er*** végződésre a ***macs > madzs*** és a ***mad*** előtagokhoz csatlakozva.
Így jött létre *a vegyes hangrendű*: ***madžer*** ’*lovasférfi > lovasnép*’ jelentésű népnevünk, amelyből kétoldali hangrendi kiegyenlítődéssel a mélyhangrendű ***madžar*** (madzsar) > **magyar** népnevünk, és a magas hangrendű ’**Megyer**’ törzsnevünk.
S itt meg kell jegyeznem, hogy a (***č***) > ***dž > d’*** (> **gy**) és a ***d*** > ***d’*** (**gy**) palatalizáció ’**gy**’ „*végeredménye*” — viszonylag kései fejlemény nyelvünkben!
Baboss Ernő szerint a ***dzś > gy*** változás „*a legkorábban a X. században, az ősmagyar kor legvégén kezdődhetett meg, s minden bizonnyal átnyúlhatott az ómagyar kor első évszázadába vagy későbbre is*”. (Baboss 1957: 440).
Ezért korábban a mai ’***magyar***’ hangzású népnevünk még nem fordult elő. A Németh Gyula által kigyűjtött adatokban népnevünknek csak a korábbi (és elhasonult) változatai fordultak elő:
Mačar (Macsar); ***Mačjar*** (Macs(j)ar; ***Madžar*** (Madzsar) > ***Modzsár*** (Modzsár); > ***Možar*** (Mozsar) > ***Možer*** (Mozser); ***Mižer*** (Mizser); ***Mišer*** (Miser); ***Ma’djar***.
S mivel a török nyelvekben nem volt ***d’*** (gy) hang, így a ***dž>d’*** (gy) és a ***d>d’*** (gy) palatalizáció (jésítés, vagy lágyítás), — mint a: „Macs(j)ar”, „Ma’djar”, csak a nyelvünkben mehetett végbe. (Németh Gyula kigyűjtésében: „A malmyži kerületben lévő **Ma’djar** nevű falut pl. állítólag egy **Ma’djar** nevű ember alapította.”)

— Ugyanezen **Ma'djar** népnévi adatainkat találták meg magyar kutatók Üzbekisztánban és Északnyugat-Kazahsztánban, ahol a palatizáció (lágyulás) szintén végbement.
Tóth Tíbor 1964-ben készült akadémiai doktori címe megvédésére az akkori Szovjetúnió területén. Baskíriában kezdte antropológiai felmérő munkáját, majd Almatiban a Kazak Akadémia ülésén Szeitbek Nurhanov torgaji származású nyelvész felhívta figyelmét a torgaji ***madiar*** (magyar) törzsre. Tóth Tíbor eljutott a külföldiek elől elzárt területre, de nem fényképezhetett.
„Magyarországon felfedezését nem vették figyelembe még az után sem, hogy 1968-ban Üzbekisztánban, a Kaska-Darja folyó mentén kipcsak magyarok között végzett méréseket." (Benkő 2007, 18) Itthon ***közöny*** és ***értetlenség*** fogadta. 1991-ben halt meg.
Megkezdett munkáját ***Benkő Mihály*** történész és ***dr. Bíró András Zsolt*** antropológus folytatta a SZU felbomlása után. (L.: ***Benkő Mihály – Babakumar Khinayat***: „**A KELETI MAGYARSÁG ÍROTT EMLÉKEIBŐL**" Masszi Kiadó, 2007)
„Északnyugat-Kazahsztánban a Torgaj-kapunak nevezett mocsaras-szikes síkságon élnek az argünmagyarok.
Északkeleten, az Irtis bal partján, az orosz-kazah határvidéken, de már Nyugat-Szibéria területén,
Omszktól délre, mintegy 150 kilométerre van a magyar-kipcsakok egykori központi szállásterülete." (Benkő 2007, 13)
„2006 szeptemberében Bíró András antropológus, a Természettudományi Múzeum Embertani Tárának tudományos munkatársa Orazak Iszmagulov antropológus akadémikus támogatásával, tudományos expediciót szervezett a Torgaj-vidékre, ahol folytatta az Embertani Tár egykori igazgatójának: Tóth Tibornak a munkáját. Bíró András Y-kromoszóma vizsgálatot végzett 110 argün-magyar férfin." (Benkő, 2007, 19)
A sírokon cirill betűkkel МАДЪЯР-nak, МАДИЯР-nak, МАДИОР-nak, МАДИАР-nak írt neveket „**magyar**"-nak ejtik. Erről Benkő Mihály és Bíró András Zsolt is a helyszínen meggyőződtek!
A lágyult „**gy**" fonémát a **Д** (*d*) betű után írt lágyító jellel: Ъ, vagy a lágyító szerepet betöltő И (i) hiátuskitöltő magánhangzóval jelölték. Ezek szerint ott is végbement a *d* > *gy*, vagy *dzs* > *gy* hangváltozás.
Bírálójuk, ***Baski Imre*** (tudtommal) nem kereste fel személyesen a helyszíneket. Tanulmánya címe:
„*A kazak madijar nemzetségnév és a magyar népnév állítólagos közös eredetéről*" (Nyelvtudományi Közlemények 107. 95–130.)
Bírálatával „*Uráli, nemeket jelölő fejszimbólumok történeti összefoglalása, s ami körülöttük van*" dolgozatomban részletesen foglalkoztam.
A magas hangrendű ***Megyer*** igen késői fejlemény lehet, mert a Kárpát-medencén kívül helynevekben eddig a magas hangrendű szótő előzményét sem találtam meg. Csak a Kárpát Medencében igen késői: **1319: *megh*** (megy) névalakban. Mert a ***Macs*** > ***Mocs*** > ***Mogy***, és a ***Mad*** > ***Mád*** településneveink (itt fel nem tüntetett régi írásmódjukkal), valamint elhasonult változataikkal a Kárpát-medencében is jelen vannak. Ilyen elhasonult településnév a ***Mátyfalva***. — De: ***1326: Magfalva*** (Magyfalva), amely településnév a személynév birtokos személyraggal ellátott falu összetétele.
Különösen *fontos adatsor*: — a **Matty**: „[1355: Moch; Csánki 2: 508]. Puszta szn.-ből keletkezhetett magyar névadással; vö. 1211 Mot szn. (PRT 10: 507), Mod szn. (uo.), 1229/1550: Mogy szn. (VárReg. 360.). (Csánki 2 508; Varga: Bec. 76.)." (Kiss Lajos 1978, 110.)
Kiss Lajos a **Matty** településnévnél, — ***szinte összefoglalja*** népnevünknek a kínai '***ma***' (ló) ellátottságot jelölő képzőit, és elhasonult változatait a Kárpát-medencei településneveinkben. —
— A Kárpát-medencén kívül maradt néprészeink idővel beolvadtak más, főleg török nyelvű népekbe, amely nyelvekben nincs ***d'*** (gy) hang), s így: a ***dž*** > ***d'*** (dzs > gy), ***madžar > mad'ar*** (ma***dzs***ar > ma***gy***ar) hangváltozás még nem történhetett meg Ezért népnevünknek csak a korábbi hangtörténetű adatait ismerhetjük.
— ***Németh Gyula*** népnevünk különböző helység és földrajzi név változatainak sokaságát gyűjtötte ki, bár koncepciósan tagadta, hogy többségüknek bármi köze volna népnevünkhöz, mert csak az „uráli őshaza", a Magna Hungária környékén lévőket ismerte el hitelesnek.
Pedig, a legrégebbi bizonyságok: ***a földrajzi nevek***. Így Németh Gyula a már említett Jeniszeji kormányzóság minuszinszki kerületében, a felső Abakán vidékén, a kizil tatárok földjén találta a ***Madžar*** (Madzsar) tavat és a ***Madžar*** (Madzsar) folyót.
Azért ***valótlan*** *feltételezés*, hogy *a két földrajzi név is* ***a tatárjárás alkalmával*** elhurcolt rabszolgák által jött létre. Mert elhurcolt rabszolgákról nem szokás ***időtálló földrajzi neveket*** alkotni.

Mert a **Madžar** személynév is többször előfordult Ázsiában, mégpedig a mongolok történetében. Első előfordulása e névnek azon események leírásában volna, melyek a merkitek, egy régi mongol nép pusztulásával vannak összefüggésben. (1206 – 1227-ben.) E tudósítás szerint a merkitek királya, Toktabigi, 1208-ban (?), az Irtis környékén elesik, a testvére Fiai között szerepel némely forrásokban egy Madžar nevű herceg is. A magyarországi 1241-42-es „*tatárjárás*" előtt!
Sőt: ***Julianus barát*** *első útján* 1235-1236-ban, még csak arról értesült, hogy a mongolok megtámadni szándékoznak Európát. Tehát 1206-1227-ben a mongol hadak még nem érték el Julianus úticéljának magyarságát sem.

5.1./ *Szókincsünk* „*ismeretlen eredetű*", *nagyon régi elemének tartott* '**mén**', és '**ménes** (ló)' szavunkat (L.: TESz 2. 887), szintén a kínai '***ma***' (*ló*) *magas hangrendű* '**me**' párjának, nyelvünk '***-ň***' (-ny) és '***-n***' főnévképzőjével képeztük. L.: **Mén**: 1135//1329: *Menes* sz. szn.; 1150 k./13 – 14. sz. : *Menumorout* szn. 1237 – 40 *Menfy* hn.; 1261: *Menyto* hn.; 1382: *mynees* sz. szn.; 1395 k.: *men*; 1560: *Meny loo*. (TESZ 2. 887).
Ahogy, a szintén *ismeretlen eredetű* **makacs**' szavunkat is (L.: TESz 2. 823.), a mély hangrendű '***ma***' **+** '***kacs***' szavunk összetételeként. Jelentése: '*lókacs*'. Ami arra a viselkedésére utal a lónak, ahogy a futónövények más növényekre, tereptárgyakra ***kacsokkal úgy megkapaszkodnak***, hogy csak *erővel lehet* leszakítani, letépni róluk. L.: „*meg***ma***kacsolta magát*".
Harmadik „*ismeretlen eredetű*", a '**makrancos**' szavunk, amelynek szintén a kínai '***ma***' (*ló*) szó a szótöve: „*Ismeretlen eredetű szócsalád. Tagjainak egymáshoz való viszonya nem világos*." **J.:** „1837: *makacs*, nyakas, *önfejű*". (TESZ 2 825.)
— Szófejtésem *előtagja* a: '***ma***' (ló) + ***č*** (cs) ellátotságot jelölő képző: ***mač*** (macs). **Makrancos** szavunk esetében a '***ma***' szótőhöz csatlakozó '***k***' — a ***cs* > *k*** elhasonulás eredménye lehet?
— Mint pl.: „**Macsó** 'egykori helység Észak-Szerbiában, amelyről a középkorban egy bánságot neveztek el'. De: [1256: *Mako:* Sztp. Krit.J. 1: 348]. Vö. szb.-hv. *Máčva* (Hasz. 6: 353) '*Macho*'. Etimológiája nincs tisztázva. A m. R. *Macho* szn. [1198: UrkBurg. 1: 133] nem feltétlenül kapcsolható vele össze." (Kiss Lajos 1978, II 60.) Ha mégis: **1198**: *Macho* szn. > **1256**: *Mako*. ***Ch*** (cs) **> *k*** elhasonulás.
A ***mač*** (macs) >'***mak***' (lovas) előtaghoz az utótag: '*rancos*' csatlakozik. Amely lehet ***ranc*** (ránc) szavunk, –os melléknév képzővel. Mert:
„Az eredetileg konkrét jelentésű *ráncba szed* elvont értelmét (3. jelentés) az magyarázza, hogy a rakoncátlan, makacskodó személy megfegyelmezése olyan nehéz feladat, mint a merev házivászonból készült ruhaneműnek kézzel végzett redőzése." (TESZ 3 343.)
Tehát: „**makrancos**" szavunk, a ***makacs***, *nyakas, önfejű* tulajdonságnak más módon történt kifejezése.
— Remélem, sikerült „*megvilágosítanom*" nem csak e három „*ismeretlen eredetű*" szónak, de '*magyar'* népnevünk és Megyer törzsnevünk hiteles adatokon nyugvó eredetét is.
Mert mindhárom „***ismeretlen eredetű***" szavunknak a kínai '**ma**' (*ló*) a szótöve, miként **magyar** népnevünknek és **Megyer** törzsnevünknek is. Amely szavaink a '**ma**' szótöveikkel ***egymást példázzák***.
Épp úgy, ***mint kutatásaim röviden összefoglalt adatcsoportjai***, amelynek utolsó mondataként, immár nyugodtan leírhatom:

— Az a nép, amely magyarnak (*lovasnépnek*) **nevezi magát**:
Az ázsiai hunok nyelvében ma is élő népe. —

— Utam — megfutottam. Munkám elvégeztem.

„Gyorsan folyó időmet
Az Úr nem adta hiába,
De azért, hogy erőmet
Szánjam oda jó munkámra;
Hogy mint drága vagyonnal
Éljek vele haszonnal."

Budakalász, 2021. október 25-én.

Elment Dr. Ecsedy Ildikó

Még nincs két hete, hogy felhívtam telefonon. A nevem sem mondhattam végig, amikor türelmetlenül közbevágott: „Mikor látogat meg…?!”
A hirtelenjött kérdésre nem voltam felkészülve, csak hebegtem zavarodottan. Pedig épp azért hívtam fel, hogy a közeljövőben meg szeretném látogatni, csak befejezem még egy tanulmányom javítgatását. Nem sejtettem, hogy amit elmulasztottam, soha többé nem tehetem meg. Balgán örültem, hogy: — Vár!
— Nem, nem volt barátom. Önzetlen segítőm volt, ami többet jelenthet minden barátságnál.
Többé már nem tudja véleményezni sinológiával összefonódó írástörténeti tanulmányaimat, miként e tanulmányokból összeálló írás és őstörténeti tárgyú könyvemet sem fogja lektorálni. Pedig elvállalta.
Lassú voltam, lassan haladtam, mert igyekeztem megfelelni — legalább részben — magas szintű szakmai elvárásainak.
Nem tudta megvárni. Talán ezért volt olyan türelmetlen, amikor felhívtam.
— Elment, pedig betegsége miatt nem tudott járni. A sinológiának, a tudománynak élt. S csak azok tudják, hogy kit veszítettünk távozásával, akik valamennyire is ismertük.

Budapest, 2004. február 7.

Írástörténet kutató

Jegyzetek

(40) „Tartoise gui" „To the Chinese the tartoise has always seemed an enigmatic and higlhy simbolic creature /→ ao /. The saying 'It conceals the secrets of → heaven and → earth' is still current in China." Továbbá: „In the very earliest references to it, we find its shell compared to the vaulted heaven, and its underside to the flat disc of the earth. Both as replica of the cosmos and because of the markings on its shell, it was used in very early times in prognostication." „The tartoise is also the hero of many legends. It helped the first→ Emperor to tame the helped Yelow River;" (Wolfram Eberhard: A dictyonari of Chineise symbols 294-295)

(41) „But the tartoise is olso regarded as an immoral creature. As there are no male tartoises — so ran the belief — the females must mate with snakes. Thus, the tartoise is depicted together with a snake as the creature of the North."

(42) „Das Wort „Schildkröte" wurde sogar tabuirert, man sagte stattdessen „der dunkle Krieger". (Eberhard, Wolfram: Lexikon chinesischer Symbole, Köln, 1987, 253)

(90) „**ős** 1002 k./1295 k.:? *Ausi* (Sztp. KritJ. 3. Sz.; vö.: MNy. 24: AECO. 4: 391); 1138/1329:? *Eſu* szn., *vſu* szn.; *Iſedi* sz. szn. (MNy. 32: 131, 205); 1150 k.:/13—14. Sz.:? *Esculeu* hn. (An. 27.); **1195** k.: „Menyi miloſtben teremteve eleve mív *iſemucut* adamut" (HB.) 1198: *vſ.* Ded (OMOlv.63); *Vus* szn. (OklSz Pótl.); 1395 k.: *eʒ,* dedeuʒ (BesztSzj. 11—2.); 1416 u./1450 k.: *ǫſî* gr.(BécsiK.275); 1527: *ewſeyőknek* gr. (ÉrdyK. 312); 1566: *esseid* gr. (Helt: Mes. 285: NySz.); 1649: *űstól* gr." (MNy. 69: 232); 1784: *ös* (SzD. 73)" Továbbá: **J:** A) fn. 1. 1138/1329:? 'távoli előd; Urahne' # (l. mint fent), 1195 k.: 'ua.' (l fent); 2. [jelzőként, jelzői előtagként] 1604: 'nagyon régi, a távoli múltból származó; uralt │a távoli múltra vonatkozó; Úr-'#" Továbbá: Ősi örökség az urali korból; vö.: vog. AK. *äš* 'az anya apja' (MSFOu.98.sz137); cser. KH. *∂zä, ∂zäe* 'idősebb fiútestvér; az apa öccse'; ? md. M. *oťšɛ* 'az apa bátyja', *oťšu* 'nagy'; finn *isä* 'apa', ? *iso* 'nagy <terület>', tágas'; észt *isa* 'apa';" stb. Továbbá: „Az urali alapalak **ićä* lehetett. Az urali szó esetleges indoeurópai kapcsolatai további vizsgálatra várnak. — A magyar szó magánhangzója eredetileg rövid volt. Az *ő*-s ejtés csak a 18. század második felétől igazolható. A B) jelentés az A) 2.-ból érthető; vö. az *öreg*-nek 'nagy' jelentésével. — Más urali egyeztetése nem fogadható el. Az *ó*[1] származékaként való magyarázata, továbbá iráni és török származtatása téves." (TESz) (Vö. még: mongol *esi* / *es* (Obrusánszky Borbála)

(99) „**kobak** 1340: ? *„Andreas dictus Kobak"* szn. (MNy. 10: 83); **1723:** „Szoros szájú *kobak"* (Csúzi: Tromb. 741: NySz.); 1792: *kubakomat*" Továbbá: **J:** A) fn. 1. 1723: 'lopótök, illetve ennek terméséből készült edény; Flaschenkürbis, Kürbisflasche' (l. fent); 2. 1805: 'valakinek a feje <megvetendő értelemben vagy tréfásan>; Kopf <in verächtlichem Sinn oder scherzhaft> " Továbbá: „Török, közelebbről valószínűleg kunbesenyő eredetű; vö.: CC., Kāšγ. *qabaq*; kipcs. *qabaq* (Houtsma)*;* oszm. *kabak;* tat., bask., nog., kirg., *qabaq:* 'tök'. Főleg a törökség kipcsak ágában van elterjedve. Az ukr. *каба́к;* or. *каба́к;* 'ua.' török jövevény. — Az eredetibb *kabak*ból magánhangzó elhasonulással fejlődhetett a mai *kobak.* Alapjelentése a magyarban is *'tök'* lehetett, további jelentései külső hasonlóságon alapuló névátvitel eredményei. A) 2. Jelentését vö. a *kókusz* 2. jelentésével. Melléknévi *használatához* 1. a *tökfej, tökfejű* kifejezéseket. — Szlávból való származtatása téves." (TESz)

(104) Labat No. 554 „GEME, MI <u>siništu</u> femme;"

(105) Makkay János: Az indoeurópai népek őstörténete Gondolat, 1991.

(106) Kiszely István: A magyarság őstörténete 691. Püski, Bp. 1996

(160) „Représentation ď un *chien la gueule aboyante* (appréciée par Kongzi comme étant particulérement adéquate…)."

(161) „**479 a—d.** * *k'iwən / k'iwen:/* k'ü a n dog (Shï). B. is Yin bone (A 1: 26,6), c. is Yin bone (A 4: 17,5); d. is Chou II (inscr. 161). The graph is a drawing. **e**. * *k'iwən / k'iwen:/* k ü a n small watering channels in fields (Shu); valley (Shu)."

(162) „**eb** 1138/1329: In villa Hodus. Hec ſunt nomina ſeruorum… *Ebedí"* sz. szn..? *vbes* sz. szn. (MNy. 32: 131, 134); **1372** u./1448 k.: „ſem *ebek* ſem emberek tuaba nem ewʒewʒnek"(JókK. 149);" Továbbá: „**J:** 1. 1372 u./1448 k.: 'kutya; Hund' # (1. fent); 2. 1541: 'hitvány ember; niederträchtiger Kerl' " Továbbá: „Ősi örökség az ugor korból; vö.: vogul T. *ämB;* osztj. *ämp,* O., DN. *Åmp:* 'eb, kutya'. Az ugor alapalak **empɜ* lehetett. — A m. *ë*~obi ugor **ä* hangmegfelelés

ritka. Az eredetibb hangalakot feltehetően a magyar szó őrizte meg. — Törökből való származtatása téves." (TESz)

170) **15.** „*ping* 'ice'. The earliest char. may have been a drawing of icicles. There is a curious discrepancy between the Seal form and the Archaic as well as the later form. This char. again is never used as an independent char., but the word *ping* 'ice' is common, see 85 c. below."

(175) Faulmann, Karl: Illustrierte Geschichte der Schrift, Wien, Pest, Leipzig, 1880, 284.

(178) „**a—e. ***_må / ma:/_ ma horse (Shï). b. is Yin bone (A 2:n19,1), c. is Yin bone (A 4: 47,5), d. is Yin (inscr. 26), e. is Chou I (inscr. 55). The graph is a drawing."

(181) „**ló** 1055: „indeque adaruk fee poſt ad*luazu* holma" sz. hn. (TA.); 1138/1329: ? *Lougudí* sz. szn. (MNy. 32: 133); 1193: *lo*vacol hn., *Loaz* hýg sz. hn. (OMOlv. 57, 59); 1236: *Lowaz* sz. hn. (OklSz.); 1275: *Luuaz* sz. hn. (OklSz.); 1297: *Lu*oul hn. (OklSz.); **1395:** k.: „ýpus: *low*" (BesztSzj. 936.); 1416 u./1450 k.: *ọlauat* gr. (BécsiK. 62);" (TESz)

(305) Bóna 1993, 244. Lébény-Magasmart

(306) Bóna 1993, 88, 36. kép. Keletigermán fésű.

(307) „Bóna 277, 36. Keletigermán sírleletek Hernádcsány / Čaňa, Csehszlovákia, Košicei járás (1936). A három csontvázas temetkezés mellett talált leletek sírok szerinti megoszlása nem ismert. A lelet a Kassai (Košicei) Múzeumban van. Rajzuk az ELTE Régészeti Tanszékek méretjelzéses archív fotója nyomán készült. Az ezüstlemez fibulák H (díszgomb nélkül) : 9,7 cm, (díszgombbal): 10,4 cm, a csat ezüst, az ovális csatkarikák vasból, a karikák bronzból vannak, a fésű csontlemezekből van összeszegezve."

(184) Eric Grinstead: Guide to archaic Chinese script (: Ősi kínai írás kalauz)

(185) **„üsti 1317**/1329: „Quidam equus noster famosus *Isty* coloris" (OklSz.); 1405 k.: *hwfti* (SchlSzj. 1376.); 1460: *vsthy* (OklSz.); 1500: *Ewschy* [ɔ: *Ewsthy]* (MNy. 13: 256 *Ősi* a.). **J:** 1317/1329: 'tarka <állat, különösen ló 1317/1329: 'tarka <állat, különösen ló>; scheckig, gefleckt <Tier, besonders Pferd>' (l. fent). Ismeretlen eredetű. Alakváltozatainak egymáshoz való viszonya tisztázatlan. — Az *üst* 'ezüst' szóval való származásbeli összekapcsolása valószínűtlen. — Kihalt szó." (TESz)

(186) **„hóka** 1709: „megérdemli az *Hóka* az 3 vég posztót… micsudás az jó ló" [egy ló neve] (PaisEml. 589); **1764:** „Egy pej Kancza Csoka szemü. *hoka* fejü" (MNy. 50: 498); 1837: *Hókka* (Beke K.: Vegyes Tájsz. 5: NSz.). **J:** A) mn. 1. 1764: 'fehér foltos homlokú vagy orrú <ló, ritkábban kecske, juh, szarvasmarha, vadlúd stb.> " Továbbá: „Származékszó a 'hold' jelentésű *hó* főnévből alakult *–ka* kicsinyítő képzővel. Eredeti jelentése 'holdacska' volt. Párhuzamként kívánkozik a *hold*-ból képzett N. *hódas ~ hódos, hódikós* 'fehér foltos homlokú <ló>', továbbá az, hogy a *csillag*-nak is fejlődött 'ló, szarvasmarha homlokán levő kerekded folt' jelentése." (TESz)

(187) **„hó**[2] **1372** u./1448 k.: „Mert netalamtal hatt *ho* nemuolt eʒ beʒedek utan" (JókK. 63), de 1. *hold*[1]*;* 1416 u./1450 k.: *hauaknac* gr. (BécsiK. 139);" Továbbá: „Ősi örökség az uráli korból; vö.: osztj. Kaz. *χuω* 'hónap' (Steinitz: FgrVok. 24), Ko. *χąω* 'ua.' (PD.); md. E. *kov, koŋ,* M. *kov* 'hold, hónap'; finn *kuu* 'ua.'; — szam. kam. *ḳi, ḳi, ḳi* 'hold, hónap'. Az uráli alapalak **kuŋe* lehetett. A szócsalád jukagir kapcsolata további vizsgálatot igényel." (TESz)

(188) **„hold**[1] 1152: ? „item Damacham et *Houodi* et Hudi liberas esse constituo" szn. (PRT. 1): 601); 1211: *Holdus* sz. szn., *Huldus* sz. szn. (OklSz.); 1345: *Hodwylag* szn. (OklSz. *Hold-világ* a.); **1372** u./1448 k.: *„hold* vilagofoÿttuan kÿnek vÿlagoſſaga bel megyenuala aʒ haʒba" (JókK. 43). **J:** 1. 1372 u./1448 k.: 'a Föld mellékbolygója; Mond' # (l. fent); 2. 1416 u./1466: 'holdhónap; Mondmonat' (MünchK. L); 3. 1510: 'állat homlokán lévő fehér folt; Blesse' (MNy. 10: 370);" Továbbá: „Származékszó: a *hó*[2] 'hold, hónap' főnévből alakult a *–d* kicsinyítő-becéző képzővel. Az eredetibb *houd* alakból a *hold* az *l* utólagos betoldásával keletkezett; vö. *ács* ~ R., N. *álcs, boldog, old.* A 2. jelentés a hold szabályos időközönként ismétlődő változásaira vonatkozik, s annak az időnek emlékét őrzi, amikor a hónapokat a holdváltozások alapján számították. A 3. és 5. jelentés alaki hasonlóságon alapul." (TESz)

(189) Ligeti Lajos: A magyar nyelv török kapcsolatai és ami körülöttük van 193

(193) „**807 a—d. ***_ďïăg / dź'ia- /_ s h ê shoot with bow (Shï); archer (Tso); ***** _ďïăg / dź'iäk /_ s h ï hit with bow and arrow (Lunyü); loan for ***** _ďïăk / iäk_ yi be satiated with, dislike (Shï). Gls 9, 814. a. is the current form, b is a more old-fashioned version (that of Shuowen), c. is Yin bone (A 6:3,4), d. is Chou I. (inscr. 105). The graph is a drawing of bow and arrow, sometimes with

hand added. The bow has been misunderstood and corrupted into s h e n 'body', wich was somewhat similar int its archaic form."

(196) „**918 a—b. ****d'iək / iək / yi* to shoot with arrow and string attached (Shï); b. is Chou I (inscr. 100, sense here uncertain). The graph must be a drawing of some kind of arrow."

(200) „**834 a—f.** * *tieng / tieng:* t i n g cauldron (Shï); loan for *id.* t i n g – t i n g at ease, comfortably (Li). b. is Yin bone (A 5: 3,4), c. is Yin (inscr. 46), d. is Chou I (inscr. 61), e is chou I (inscr. 80), f. is Chou II (inscr. 147). The graph is a drawing. **g—i *** *tiĕng / tiäng / c h e n g* (Pek. irregularly: c h e n) verify, read off an oracle (Shu); divination enquiry (Chouli); lower half of a hexagram in Yi king (shu); straight (Yi); correct (Shu); pure, proper (Tso). Gls. 1354, 1550, 1752. h. is Yin bone (A 2: 45,2), i. is Yin bone (E 45: 3). The graph was really only an aplication of *****tieng* 'cauldron' as loan for *****tiĕng* 'divination enquiry'. But in this application the caracter was mostly less explicit, reducted to a few summary lines."

(206) **„vas** 1138/1329: „In villa Bata: Gábriel Kehen, Ogus, *Wasas"* sz. szn., *Wosas* sz. szn.(MonStrig. 1: 91); **1300** k.: *„uos* ſeegegkel werwthul" (OMS.); 1395 k.: ? *vʒa* gr.(BesztSzj. 143.). **J:** 1. 1138/1329: 'szürke színű fém; Eisen │ ebből az anyagból készült tárgy, eszköz alkatrész;" stb. Továbbá: „Ősi örökség az uráli korból; vö.: vog. T. *ɛtküš,* FK. *oátβəš* 'ólom'; osztj. V. Vj. *uvχ,* O. *ŏχ,* DN. *uăχ,* 'vas, fém (különböző fémnevekben);" Továbbá: „A vogul és permi szók elhomályosult összetételek. Az uráli alapalak * *βaśke* lehetett. Mivel a régészet tanúsága szerint a kőkorszak után a rézkor következett, feltételezhető, hogy az Urál vidékén termésállapotban is előforduló réz volt. Ez esetben a szó alapjelentése 'réz' is lehetett. A magyar szó eredeti jelentése az 1.; ebből a 2-3., 5. érintkezési képzettársítással, a 4. belső hasonlóság alapján fejlődött. — A szócsaládnak hasonló jelentésű indoeurópai szavakkal való etimológiai egybevetése további vizsgálatot igényel. — Az *üst* idetartozása nem valószínű. Más finnugor egyeztetése, továbbá a szócsaládnak indoiráni származtatása téves." (TESz) „Az uráli eredetű szó szelkup közvetítéssel elterjedt Belső-Ázsiában (kitaj *ho-šu (<*χaču* vagy **χašu),* dahur *χašō,* kirgiz **qaša* 'vas')" (MSzFgrE. 677) Az *üst* szó valóban nem tartozik „ide", viszont az üst 'fém' anyaga igen. A nyelv és a jeltörténet egymást példázza.

(207) L. C. Hopkins, 1881, [41] 63 „and depict the peaks and gorges of mountain heights"

(208) Chiang Ji: Chinese calligraphy 22 „*Shan* (山), Mountain: "

(215) (218) „SHĒNG *Petite pousse qui surgit du sol:* sème fondamental de naissance et de vie."

(218) „**zseng:** 1156: ? „Mediocres sunt: Eng, *sengeu,* fius" sz. hn. (MonStrig. 1: 108); 1577: k.: *ʒengeſėk* sz. (OrvK. 641);" Továbbá: „A szócsalád alapja, a *zseng* ige ugyanannak az ismeretlen eredetű, eredetileg feltehetően 'hajt, fejlődik, rügyezik' igetőnek a származéka, amelyből a *zsendít, zsendül* is keletkezett. Szóvégi *g*-je gyakorító képzőnek látszik. A *zseng* régi nyelvi meglétére csak származékai utalnak.; 18. sz-i előfordulásában nyelvújítási elvonás a *zsengé*-ből. A *zsenge* a *zseng* folyamatos melléknévi igeneve; vö. *lenge, penge, szüle,* stb. A *zsengül* a *leng : lendül, zeng : zendül* típusú szópárok mintájára keletkezett. A szócsalád tagjainak jelentései a fejlődés, sarjadás jelentésköréből valók, illetőleg e jelentések átvitt alkalmazásával jöttek létre. — Az 1156: *sengeu* hn. (l. fent) a *zeng* igéhez is tartozhatik." (TESz)

(219) **„zsendül** 1551: „Vala kedig ez a szőlyő *sendületkor*" sz. (Helt: Bibl. 1: VVv2: NySz.); **1577:** „megh *szondwlny* [!]: reuirescere" sz. " Továbbá: „**J:** 1. 1551'<gyümölcs> érik; <Obst> reifen' (l. fent); 2. 1577: 'fejlődik; sich entwickeln │ kihajt, sarjad; sprieβen' # (l fent)." Továbbá: „**zsenge: 1405** k.: „p[ri]micia: *ʒenge*" (SchlSzj. 972.), de l. *zseng; ſengeketh* gr. (SermDom. 2: 745);" (TESz) — **„zsenge 1405** k.: „p[ri]micia: *ʒenge"* (SchlSzj. 972.), de l. *zseng;* 1456 k.: *ſengeketh* gr. (SermDom. 2: 745);" (TESz)

(222) Kálmán Béla: A nevek világa 238

(224) Kiss Lajos 1997, 417

(226) Gabain, A. von (Annemarie von Gabain): Alttürkische Grammatik, Leipzig, Otto Harrasovitz 1950.

(227) Almanca – türkçe, türkçe – almanca sözlük 351 (ALFA Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti. 2000

(228) Danzel, Th. W.: Die Anfänge der Schrift, Tafel XXXV.

(229) Karlgren 1957, „**579 a—b.** **piwər / pjwei* / f e i it is not (Shï); not (Shï); without (Tso); (not so:) wrong (Yi); loan for g. (Sün). b. is Chou II (inscr. 132). Possibly this was an original drawing for 580 (homophonous: **piwər*) 'to fly', showing two wings."

(230) ELEINK — MAGYAR ŐSTÖRTÉNET, 2003. II. ÉVFOLYAM 1. sz. Trugly Sándor: Sasos bronzveret Komáromszentpéterről „A felvidéki Komáromszentpéteren 1999 októberében kertásás közben egy kerek, sast ábrázoló bronzkorong került elő. A lelőhely Révkomáromtól mintegy 15 km-re északkelet irányba található a Felsőtabány dűlőben, Németh Gáspár helyi lakós telkén." Leletünket közelebbről szemügyre véve a következőket állapíthatjuk meg: e kerek 4,3 cm. átmérőjű, öntött, áttört bronz vereten egy balra tekintő, szétterjesztet szárnyú sasmadarat láthatunk. Ezen az erősen stilizált, archaikus megfogalmazású címerszerű ábrázoláson az állat szemét és csőrét, valamint testének és szárnyainak egykori tollazatát határozott bekarcolásokkal (haránt osztósávval) hangsúlyozta ki a korabeli ötvösmester." „A Komáromszentpéterihez hasonló sas (turul), griff ábrázolások nem ismeretlenek a Kárpát-medence avar- ill. honfoglalás kori leletanyagában. Az ábrázolások múltja egész a szkíta időkig vezethető vissza és megtalálható az eurázsiai sztyeppeövezet számos pontján. Az avarok és a magyarok is egykori ősi szállásterületeikről hozhatták magukkal ezt a motívumot, melynek képi megfogalmazása nyilván mitológiai jelentéseket takar. A sztyeppei népeknél a sas az a csodálatos égi madár, amelyik Dienes Istvánnak a magyar honfoglalás egykori kitűnő kutatójának megfogalmazása szerint a pusztai népek mondáiban jótevőként, az alvilági lények, ártó-rontó szellemek, csúszómászók üldözőjeként ismert." „Ennek ellenére valószínűnek tűnik, hogy a komáromszentpéteri korongot sem vonatkoztathatjuk el a Kárpát-medence és annak itt élt népei 6-10. századi egykori hitvilágától, hiszen még érződik rajta a honfoglaló magyar leletkörrel való „eszmeisége", időbeli közelsége. Korongunk tehát — véleményünk szerint — bizonyos vonatkozásaiban a honfoglaláskori művészet 11. századi továbbélésének tekinthető. Ez egyben azt is jelenti, hogy a 11. század közepén (második felében) az Árpád-kori Magyarország népe még kisleleteiben is őrizte ősei egykori szellemi hagyatékát." — Nos, senki nem észrevételezte, hogy a sas két szárnyán piktogramok vannak, s hogy a két szárnyon lévő piktogram rajza nem azonos. Már e tény erősen figyelemfelkeltő. Csak azt nem tudjuk: milyen tudományos eszközrendszerrel állapították meg a magányos, így valószínűleg elvesztett korong készítésének időpontját? Véleményünk szerint, írástörténeti szempontokat figyelembe véve, lényegesen régebbi lehet. Egy pillanat alatt

(231) Kyril Ryjik (45) „(I) Un, un seul, unique." „(II) Soudain (d'un coup)."

(232) Bernhard Karlgren: „Easy lessons in chinese writing (Göteborg 1958) (B. Karlgren: Könnyű leckék a kínai íráshoz) No. 449.: „*yin* 'to draw the bow; to draw, pull'. From R. 57 'bow' and a stroke indicating the string." No. 57.: „*kung* 'a bow'. Drawing."

(233) **„csap** 1213: ? „Speculatores de Zala Joubagiones predicti castri Wossos Pota Zerma *Chapov* Noge" sz. szn. (OklSz.), de l. *csappinós;* 1372 u./1448 k. *cʒappaſakual* sz. (JókK. 30);" Továbbá: „**J:** 1. 1372 u./1448 k.: 'üt; schlagen' # (l. fent); 2. 1416 u./1450 k.: 'vág; haunen' # " Továbbá: „Hangutánzó szó; valószínűleg ősi örökség a finnugor korból; vö.: zürj. V. *tśapkini* 'dob <nem nyújtott kézzel>, csütürtököt mond <fegyver>, votj. Sz. *čapki-* 'üt, tapsol';" Továbbá: „— Az altáji kapcsolatok további vizsgálatot igényelnek. — Más finnugor és szamojéd egyeztetése nem fogadható el." (TESz)

(234) „**124.** *yü* 'feather, wing'. Drawing."

235. „**98 a—b.** *giwo /jiu: /*y ü feather, wing (Shï). **b**. is extracted from the archaic graph for 1124 below (inscr. 439). The graph is a drawing."

(236) „**pehely** 1346: ? „Stephanus dictus *Pehul"* szn. (MNy. 63: 369); 1349: ? *Peuhul* szn. (uo.); **1460** k.: „lanugo e[s]t . . . wlgo *pelech"* (JászGl.. 22); 1550 k.: *peleh* (KolGl.: NyF. 45. sz. 16);" Továbbá: „**J:** 1. 1460 k.: 'finom, puha szőrzet; Flaumhaare │ bolyhosság; Flaum' # (l. fent); 2. 1550 k.: 'pernye; Flugasche' (l. fent); 3. 1577 k.: 'finom, apró, puha toll; Flaumfeder' # (l. fent)," (TESz)

(237) Kyril Ryjik No. (27) YŬ: „Plumes en ordre conctitutives de l' aile. Cf. *fēi* (213)." „(I) Plume, aile(s).. (2) Les oiseaux. (3) Aile d' insecte."

(240) „**Yáng** Représentation d'un Ovin ou Caprin." „Ovidés, capridés: mouton, chévre, daim, antilope, etc."

(242) **„juh** 1208/1359: „In predio ipsorum quod dicitur *juhol"* hn. (OklSz.); 1236: *ýh*oulligotora hn. (MHH. 1: 14); 1332: *Johaz* sz. hn. (Csánki 3: 234); **1372** u/1448 k.: „criſtuſnak *yuhÿ* vÿgaʒtalaſarol" (JókK. 59);" Továbbá: „**J**: 1208/1359: 'Schaf' # (l. fent). — **Sz: ~ ász** 1332: hn. (l. fent); 1550 k./1638: *ihász, Juhász* (CsomaK. 10: NySz.) │ **~ ászat** 1774: *Juhászattal* gr.

(Szilágyi Sám.: Gazdaság 121: NSz.). Ismeretlen eredetű. Az egy- és a kétszótagos formák egymáshoz való viszonya nem dönthető el kétséget kizáróan; az *ó, o* és *ú, u* végű változatok késői megjelenése mégis inkább másodlagos, talán képzős voltukat sejteti. A *juvait* típusú változat *v*-je a *h* helyébe lépő hiátus töltő hang. A szókezdő *ju, jo > i* változásra l. *inkább, iktat, inas,* stb. — Finnugor egyeztetése hangtani és művelődéstörténeti okok miatt nem fogadható el. Török származtatása szintén téves." (TESz)

(244) Bárczi Géza: A magyar nyelv életrajza 98

(246) **„505 a—e.** **iɛt / iĕt /* y i cyclical character (Tso); loan for. *id.* guts of a fish (Li). B. is Yin bone (A 1: 20,7), c. is Yin bone (A 1: 3,1), d. is Yin (inscr. 6), e, is Chou I (inscr. 59)."

(250) Faulmann, Karl: Illustrierte Geschichte der Schrift 285

(251) „**531 a—f.** * *miwəd / mjwei* - / w e i cyclical character (Tso); loan for *id.* not yet (Shï). b. is Yin bone (A 3: 6,1), c. is Yin bone (B sang 8: 14), d. is Yin bone (A 2: 9,3), e. is Yin (inscr. 20), f. is Chou I (inscr. 70)."

(252) Ryjik No. „(30) MÙ Représentation ďun oeil. Graphie ā forte valeur assimilatrice. (I) (anc.) Oeil."

(253) „**1036 a—c.** **miôk / miuk /* m u eye (Shï); see (Kuoyü); details (Kungyang); index (Lunyü); denominate (Kuliang). b. is Yin bone (I 11: 3), c. is pre-Han (Inscr. 438). The graph is a drawing."

(254) **„szem** 1067 k./1267: „sex mansus… quorum nomina sunt hec Ivan… *Zemy,* Kokoch" szn. (ÁÚO. 1: 27); 1113/1249/1410: *Scumedi* sz. hn. (Fejérpataki: Kálmán kir. Okl. 60); 1138/1329: ? *Zima* sz. szn. (MNy. 32: 204); **1195** k.: „Latiatuc feleym *zumtuchel* mic vogmuc" (HB.); 1416 u./1450 k.: *zèmec* gr. (BécsiK. 149);" (TESz)

(255) Johannes Friedrich: Geschichte der Schrift, 356

Irodalom

Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 10. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2018/A)

A Magyar Nyelv Értelmező Szótára Bárczi Géza akadémikus és Országh László egyetemi tanár vezetésével szerkesztették: Balázs János, Bíró Izabella, Elekfi László, Kelemen József, Kovalovszky Miklós, Lengyel Lajos, Martinkó András, O. Nagy Gábor, Szabadi Béla, Újvári Lajos. Budapest, Akadémiai Kiadó 1966.

A Magyar Nyelv Történeti-etimológiai Szótára Főszerkesztő: Benkő Loránd Szerkesztők: Kiss Lajos, Papp László. Budapest, Akadémiai Kiadó 1984.

Magyar Szókészlet Finnugor Elemei etimológiai szótár Főszerkesztő: Lakó György Szerkesztő: Rédei Károly Budapest, Akadémiai Kiadó 1967.

A történelem segédtudományai Szerkesztette: Bertényi Iván Budapest, Osiris Kiadó 2006.

Altheim, Franz: Attila und die Hunnen Baden-Baden, Verlag für Kunst und Wissenschaft,

1951.***Altheim, Franz; Hans-Wilhelm Haussig***: Die Hunnen in Osteuropa ein Forschungsbericht Baden-Baden, Grimm, 1958.

Annemarie von Gabain: Alttürkische Grammatik, Leipzig, Otto Harrasovitz 1950.

Anonymus: Gesta Hungarorum Hasonmás kiadásban megjelentette a Magyar Helikon Pais Dezső fordításában Budapesten, 1975-ben.ű

Attila és hunjai Szerkesztette: Németh Gyula Magyar Szemle Társaság, Budapest 1940. Az Akadémiai Kiadó reprint sorozata, Budapest 1986.

Az őshazától a Kárpátokig Szerkesztette: Szombathy Viktor Budapest: Panoráma 1985

Аманжолов А. С.: История и теория древнетюркского письма (…) Алматы 2003.

Bai Shouyi – Yang Zhao – Fang Linggui–Gong Shuduo–Fhu Zhonggyu: An Outline History of China. Peking: Foreign Languages Press. 1982.

Bakay Kornél: Őstörténetünk régészeti forrásai II. Megjelent a Miskolci Bölcsész Egyesület II. Magyar Őskutatási Konferenciája alkalmából Felelős kiadó: Dr. Gyárfás Ágnes a Miskolci Bölcsész Egyesület elnöke Készült a Csutorás és Társa Nyomdaipari Kft.-ben, Nyíregyházán 1997-ben.

Balogh Mátyás: A xianbeiek sztyeppei jelenléte és a Xiongnu Birodalom bukása TÁVOL-KELETI TANULMÁNYOK 8. évfolyam 2016/2 Főszerkesztő: Hamar Imre

Bárczi Géza: A magyar nyelv életrajza, Budapest, Gondolat 1975.
Bárczi Géza: A magyar nyelv múltja és jelenje Budapest, Gondolat 1980.
Bárdi László: Néhány új adalék a hunok történetéhez — Elsősorban kínai kútfők alapján — A harmadik (Londoni) Magyar Őstörténeti Találkozó előadásai és iratai London, 1988 A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület kiadványa Budapest — Zürich 1999.
Bayrak, M. Faruk: Almanca – Türkçe, Türkçe – Almanca sözlük ALFA Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti. 2000.
Bényei Ágnes: „Helynévképzés a magyarban" (Debreceni Egyetemi Kiadó 2012.)
Biedermann, Hans**:** Lexikon der Felsbildkunst Graz, Verlag für Sammler 1976.
Bóna István: Hunok-Gepidák-Langobardok Történeti régészeti tézisek és címszavak / összeállította: Bóna István Szeged : JATE, 1993
Bóna István: A hunok és nagykirályaik Budapest, Corvina, 1993.
Braune, Wilhelm: Gotische Grammatic Halle, Max Niemayer Verlag 1939.
Budapesti Telefonkönyv 1992.
Chiang Ji: Chinese calligraphy Harvard University Press, 1982.
Chiera, Edward: Sie Schreiben auf Ton Zürich—Leipzig, Orell Füssli Verlag 1938.
Chin, Tamara: Defamiliarizing the Foreigner: Sima Qian's Etnography and Han-Xsiongnu Marriage Diplomacy 2010, Harvard Journal of Asiatic Studies
Czeglédy Károly: IV.—IX. századi népmozgalmak a steppén Budapest, A Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadványai 84. szám 1954.
Csongor Barnabás - Ferenczy Mária: Kínai nevek és szavak magyar átírása Budapest, Akadémiai Kiadó 1993
Csongor Barnabás: Kínai források az ázsiai avarokról Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Orientalisztikai Munkaközösség, 1993.
Danzel, Theodor-Wilhelm: Die Anfgänge der Schrift (1912) Leipzig, Voigtländer 1929.
Debreczenyi Miklós: Az ősmagyar írás néhány hazai s oroszországi emléke Budapest Kiadja a „PÁTRIA" Irodalmi Váll. és Nyomdai Részv. társaság 1914.
Donner, Otto**:** Wörterverzeichniss zu den Inscriptions de l'Iénissei : nach den im Jahre 1889 von der finnischen Expedition an den Oberen Jenissei genommenen neuen Abklatschen und photographischen Aufnahmen / zsgest. von O. Donner Helsingfors 1896.
Dorzs, D. - Novgorodova, Eleonora Afanaszjevna: Petroglifü Mongolii Ulan -Bator, Izdat ANMR (Insztitut Isztorii Akadémii Nauk Mongolszkoj Narodnoj Reszpubliki) 1975.
Dümmerth Dezső: Álmos az áldozat Panoráma, 1986.
Eberhard, Wolfram: A dictionary of Chinese simbols [Lexikon chineischer Symbole :Hidden symbols in Chinese life and thought / Wolfram Eberhard ;transl. By G. L. Campbell London; New York; Routledge (1986. reprint)
Eberhard, Wolfram: Lexikon chinesischer Symbole : die Bildsprache der Chinesen / Wolfram Eberhard (Diederichs gelbe Reihe; 69 China) Köln, 1987.
Ecsedy Ildikó: A kínai állam kezdetei Budapest, Akadémiai Kiadó, 1987.
Ecsedy Ildikó: Kína és szomszédai Eötvös József Könyvkiadó Budapest, 1997.
Ecsedy Ildikó: Kínai császárok és alattvalóik Kossuth Könyvkiadó, 1992.
Erdély Története I. a kezdetektől 1606-ig Főszerkesztő: Köpeczi Béla, szerkesztők: Makkai László, Mócsi András Akadémiai Kiadó Budapest, 1986.
Erdélyi István: Az avarság és Kelet a régészeti források tükrében Akadémiai Kiadó, Budapest, 1982.
É. KISS KATALIN, ***GERSTNER KÁROLY***, ***HEGEDŰS ATTILA***: Fejezetek a magyar nyelv történetéből — Piliscsaba 2013.
Érdy Miklós: A hun lovastemetkezések magyar vonatkozásokkal Magyarországért, Édes Hazánkért Budapest 2001.
Érdy Miklós: Két ujgur nyelvű történelmi munka a steppe hun-türk népeiről és a magyarokról A Harmadik (Londoni) Magyar Őstörténeti Találkozó előadásai és iratai London, 1988 A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Kiadványa Budapest – Zürich 1999.
Faragó Imre: FÖLDRAJZI NEVEK Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Kara Budapest, 2014.
Faulmann, Karl: Illustrierte Geschichte der Schrift Wien, Pest, Leipzig, 1880.
Fazekas Emese: „A magyar nyelv kis történeti nyelvtana" Bolyai Társaság, 2008.

Fehértói Katalin: „Árpád-kori személynévtár (2004).
Feist, Sigmund: Etymologisches Wörterbuch der Gotischen Sprache Halle (Saale) Verlag von Max Niemeyer 1923.
Ferencz Csaba: Szent István Koronája Heraldika Kiadó 2002.
Fodor István, Diószegi György, Legeza László: Őseink nyomában Budapest, Helikon Kiadó 1996.
Fodor István: Vázlatok a finnugor őstörténet régészetéből Magyar Nemzeti Múzeum Budapest 1973.
Forke, Alfred Dr.: Der ursprung der Chinesen auf grund ihrer alten bilderschrift Hamburg: L. Friederischen 1925.
Forrai Sándor: Küskarácsontól sülvester estig Budapest Múzsák Közművelődési Kiadó 1983.
Gabain, A. (Annemarie von Gabain): Alttürkische Grammatik Leipzig, Otto Harrasovitz 1950.
Grinstead, Eric: Guide to the archaic Chinese script (from Bernhard Karlgren's "Grammata Serica Recensa"), Lund, Student Litteratur 1972.
Gyarmath Jenő: Mezopotámiai emlékek Magyarországon (Dr. Sárkány Kálmán emlékére, (magánkiadás) Budapest, 1995.
***Györffy György* – Harmatta János**: Rovásírásunk az eurázsiai írásfejlődés tükrében, Honfoglalásról sok szemmel Szerkesztette Kovács László és Veszprémi László, Budapest Balassi Kiadó, 1997.
Harmatta János: FROM ALEXANDER THE GREAT TO KÜL TEGIN Studies in Bactrian, Pahlavi, Sanskrit, Arabic, Aramaic, Armenian, Chinese, Türk, Greek and Latin Sources for the History of Pre-Islamic Central Asia — Edited by J. Harmatta — Budapest Akadémiai Kiadó 1990.
Harmatta János: Irániak és finnugorok, irániak és magyarok Budapest Akadémiai Kiadó, 1977.
***Historical and Cultural Database Old Turkic writings on stones and manusceipt* (**Historical and cultural web-site on old turkic writings and ethnocultural resources) Abai Kazak national pedagogical university Institute of information technologies in education 13. Dostyq ave. Almaty
Honfoglalás és nyelvészet Szerkesztette Kovács László, Veszprémy László Budapest, Balassi Kiadó, 1997.
Hoppál Mihály – Jankovics Marcell – Nagy András – Szemadám György: Jelképtár Bp. Helikon
Horváth Izabella: A griffek útja Belső-Ázsiától a Kárpátokig Debrecen, Folklór és etnográfia 66., 1992.
Ipolyi Arnold: A magyar mithológia (facs. kiadás) Budapest Európa Kiadó 1987.
Johannes, Friedrich: Geschichte der Schrift Heidelberg Carl Winter Universitätsverlag 1966.
Juhász Irén:Das avarenzeitliche Gräberfeld in Szarvas-Grexa-Téglagyár, Fo 68 **udapest, 2004.**
Kálmán Béla: A nevek világa Budapest Sprinter Kiadó 2003.
Karlgren, Bernhard: Easy lessons in chinese writing Elanders Boktryckeri Aktiebolag Göteborg 1958.
Karlgren, Bernhard: Grammata Serica Recensa Stockholm, 1957.
Karlgren, Bernhard: Schrift und Sprache der Chinesen Berlin, Heidelberg, New York: Springer Verlag, 1975.
Karlgren, Bernhard: Sound and symbol in chinese Oxford, Univ. Press 1962.
Katona Kriszta: „Nép- és törzsnevek régi személynevekben" Debrecen, 2009.
Kázmér Miklós: „Régi magyar családnevek szótára" (1993)
Keightley, David N.: Sources of Shang History: The Oracle-Bone Inscriptions of Bronze Age China. University of California Press, Berkeley (1978).
Kéki Béla: Az írás története Budapest Gondolat Kiadó 1975.
Kenyhercz Róbert: „A szókezdő mássalhangzó-torlódások az ómagyar korban A helynevek hangtörténeti forrásértéke" Debreceni Egyetemi Kiadó 2013.
Kerényi Bálint: „Jordanes Geticája, mint a hun történet forrása" Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, 2015.
Király Péter: A magyarok elnevezése a korai európai forrásokban Budapest Balassi Kiadó 1987.
Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára Budapest Akadémiai Kiadó 1978.
Kis Tamas: „A „palatális" *dzś* a magyarban" (Debreceni Egyetem, Magyar Nyelvtudományi Tanszék). 2003.
Kluge, Friedrich: Etimologischen Wörterbuch der Deutschen Schprache Berlin De Guyter 1989.
Klyashtorny, S. G. (Leningrad): The Terkhin inscription Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hung. Tomus XXXVI (1—3), 335—366 (1982)
Kósa Ferenc: Gondolatok a székely rovásírás kutatásának lehetőségeiről (Rovásírás a Kárpát-medencében Szerkesztette: Sándor Klára) Magyar Őstörténeti Könyvtár 4 Szeged, 1992.

Labat, René: Manuel d' Epigraphie Akkádienne Paris Office des editions universitaires 1948.
László Gyula: A honfoglaló magyarok Budapest Corvina 1996.
László Gyula: Árpád népe Budapest Helikon 1986.
László Gyula: Múltunkról utódainknak Budapest Püski Kiadó 1999.
László Gyula: Őseinkről Budapest Gondolat Kiadó 1990.
Ligeti Lajos: A magyar nyelv török kapcsolatai a honfoglalás előtt és az Árpád-korban Budapest Akadémiai Kiadó 1986.
Ligeti Lajos: A magyar nyelv török kapcsolatai, és ami körülöttük van Budapest Kőrösi Csoma Társaság, - MTA Kvta. 1977.
Maenchen-Helfen, J. Otto: The world of the Huns edited by Max Knight — University of California Press, (Berkeley) (Los Angeles) London, 1973.
Magyar Nemzeti Múzeum: Az avarok aranya A nagyszentmiklósi kincs Budapest Helikon Kiadó 2002.
Magyarország Története Budapest Akadémiai Kiadó 1984.
Makkay János: A magyarság keltezése Szolnok : [Damjanich János Múzeum], 1994.
Makkay János: Az indoeurópai népek őstörténete Budapest Gondolat Kiadó 1991.
Máté Zsolt: A székely rovásírás latin rejtélye
Martti Räsänen: VERSUCH EINES ETYMOLOGISCHEN WÖRTERBUCHS DER TÜRKSPRACHEN, Helsinki, Soumalais-ugrilainen Seura 1969.
Maspero, Henri: La Chine antique **(**Az ókori Kína) Presses Universitaires de France, Paris 1965. (Fordította: Csongor Barnabás) Budapest Gondolat Kiadó 1978.
Mészáros Henrietta, F.: Nagy szavunk eredetéről Bereczki emlékkönyv : [Bereczki Gábor 60. születésnapjára] / szerkesztette: Domokos Péter, Pusztay János Budapest : ELTE, 1988.
Moravcsik Gyula: Az Árpád-kori magyar történet bizánci forrásai Budapest Akadémiai Kiadó 1988.
Németh Gyula: A honfoglaló magyar nép kialakulása Budapest Akadémiai Kiadó 1991.
Németh Gyula: A magyar rovásírás Budapest A Magyar Nyelvtudomány Kézikönyve II, 2, 1934.
Németh Gyula: A régi magyar írás eredete, Törökök és magyarok I. Szerkesztette: Róna-Tas András Budapest, Kőrösi Csoma Társaság - Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1990.
Novgorodova, Eleonora Afanaszjevna: Mir petroglifov Mongolii Moszkva, Nauka, 1984.
Obrusánszky Borbála: Tongwancheng, the city of Southern Huns 2009.
Okladnikov A. P. / A. I. Martinov: Szibériai sziklarajzok A bevezető tanulmányt Hoppál Mihály írta Budapest Corvina Kiadó Vállalat, 1983.
Okladnikov, A.P.: Petroglify Baykala - pamjatniki drevney kul'tury narodov Sibirii Novosibirks 1974.
Okladnikov, Alekszej Pavlovics: Petroglifü Centralnüj Azii Leningrád, Nauka 1980.
Okladnikov, Alekszej Pavlovics**:** Piszanyici reki Olekmü i Verhnevo Priamurja Novoszibirszk Nauka 1976.
Pais Dezső: A magyar ősvallás nyelvi emlékeiből Budapest Akadémiai Kiadó 1975.
Papp István: *Magyar nyelvtörténet* Debrecen, 2014.
Parker E. H.,M. A.: The origin of chinese writing Manchester at the University Press, London, New york, Bombay, etc. 1916.
Petőcz Károly: Az emlékeztetőktől a nyomtatott betűig Békéscsaba, Új Auróra füzetek 1984.
Püsküllüoğlu, Ali: Türkçe sözlük Ankara, 2003.
Rácz Anita: Régi Bihar vármegye településneveinek nyelvészeti vizsgálata Debrecen, 2005.
Räsänen, Martti: Versuch eines Etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen Helsinki, Suomalais-Ugrilainen seura 1969.
Róna-Tas András: Magyarország és a kereszténység a honfoglalás előtt Vigilia 1999/11
Róna-Tas András: Hunok Magyarországon, magyarok Kínában (Szkeptikus Klub 2010. 02. 06.)
Ryjik, Kyril: L' idiome chinois, initation éléméntaire a la lecture intelligible des caracteres chinois Paris Payot 1980.
Sándor Klára: A Bolognai Rovásemlék Szeged, Magyar őstörténeti Könyvtár A József Attila Tudományegyetem Magyar Őstörténeti Kutatócsoportjának kiadványai 1991.
Sándor Klára: A székely rovásírás átvételének lehetséges útjai Rovásírás a Kárpát-medencében, Szerkesztette: Sándor Klára Magyar Őstörténeti Könyvtár 4 Szeged, 1992.
Sándorfi György: Korai helyneveink vizsgálata MTT Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Csoportja, 1989.
Sántha Attila: A valamivel való ellátottságot kifejező, magyar -gy, -d vagy -sd képzős helynevek Moldvában Székelyföld, 2010. november.

Sigmund Feist: Etymologisches wörterbuch der gotischen sprache mit einschluss des sog. krimgotischen, Halle a. S., M. Niemeier, 1909.
Siptár Péter: „Kis magyar fonológia" (Pannon Egyetemi Kiadó,
Veszprém 2015)
Strahlenberg, Philipp Johann **von**: Das Nordund Östliche Theil von Europa und Asia In Verlegung des Autoris, 1730Krimgotischen und sonstiger Gotischer Schprachreste Halle (Saale) Verlag von Max Niemeyer 1923.
Solymossy Sándor: A "vasorrú bába" és mítikus rokonai Budapest Akadémiai Kiadó 1991.
Szántóné Balázs Edit: Írástörténet és történelemtanítás Budapest Tankönyvkiadó 1986.
Szász Béla: A hunok története. Attila nagykirály Budapest Bartha Miklós Társaság 1943.
Szekeres István: Írás és történelem Az Első (Szegedi) (1992) Iskola Előadásai és iratai, Zürich 1993.
Szekeres István: Őstörténetünk írásjelekben Egy kutatás módszerének eszközrendszere A Második (Tabi 1993) Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai, ZMTE Kiadványa, Budapest-Zürich, 1994.
Szekeres István: Őstörténetünk írásjelekben. Egy kutatás módszerének eszközrendszere A Nyolcadik (Kaposvári 1993) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai Budapest — Zürich, 1999.
Szekeres István: Székely írásjelek a hunok és a koraavarok régészeti leletein (1996) A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Erdélyi Övezeti Történésztalálkozói 1995 — 1999 A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület és a Csikszereda városi RMDSZ kiadványa Csíkszereda-Budapest — Zürich 2000.
Szekeres István: A 'magyar' népnév és a 'Megyer' törzsnév etimológiája. Magyar néprészünk történeti azonosítása ZMTE VII. Őstörténeti Találkozó, 1992. Szentendre A Zürichi Magyar Történelmi : Egyesület Kiadványa Budapest — Zürich 2005.
Szekeres István: A 'tekeneus' (teknős) jelcsalád ZMTE VI. Őstörténeti Találkozó előadásai és iratai, Szent Gallen 1991. A ZMTE kiadványa, Budapest – St. Gallen, 2005.
Szekeres István: Őstörténetünk írásjelekben (Bronzkori magyar írásbeliség (Szerk.: Varga Géza) 1993.)
Szekeres István: Régmúltunk írásjelekben **KAPU** (1994. 04.-től — 1995. 06.-ig folytatólagosan.)
Szekeres István: A (székely-) hun írásjelek és díszítő szimbólumaik a hunok régészeti leletein (előadás) ZMTE IX. (Tapolcai) Őstörténeti Találkozó, 1994.
Szekeres István: A „Hung-fán" — és legrégebbi (ismert) népnevünk A ZMTE XII. Magyar Őstörténeti Találkozó előadásai és iratai, Tapolca 1997. A ZMTE kiadványa Budapest – Zürich, 2005.
Szekeres István: A „későavar" jelrendszer vizsgálata A X. Magyar Őstörténeti Találkozó és a Negyedik Magyar Történelmi Iskola előadásai és iratai, Tapolca, 1995. ZMTE kiadványa Budapest-Zürich, 1996.
Szekeres István: A „koraavarok" nyelve A X. Magyar Őstörténeti Találkozó és a Negyedik Magyar Történelmi Iskola előadásai és iratai, Tapolca, 1995. ZMTE kiadványa, Budapest-Zürich, 1996.
Szekeres István: A Hung-fan és az Ordoszi hun koronadísz tájoló ideogrammái Tanulmány, 2016.
Szekeres István: A Nikolsburgi ábc további jelei (I.) ZMTE VII. Őstörténeti Találkozó, 1992. Szentendre A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Kiadványa Budapest — Zürich 2005.
Szekeres István: A Nikolsburgi ábc további jelei (II.) ZMTE VIII. (Kaposvári) Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai, ZMTE 1993. Budapest-Zürich, 1999.
Szekeres István: Írástörténet és magyar őstörténet. Bevezetés a történeti összehasonlító jeltörténet módszertani alkalmazásába Zürichi Magyar Történelmi Egyesület. MAGYAR TÖRTÉNELEM Tízezer év – ezer oldalról Oktatási segédkönyv Zürich – Budapest 2002.
Szekeres István: Árpád népe írástörténetben ZMTE XIV. Magyar Őstörténeti Találkozó 1999. Tapolca. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület kiadványa, 2004.
Szekeres István: Termékenységi szimbólumaink az Urál-hegység és a Sárga-folyó (Huang-ho) között ZMTE XV. Magyar Őstörténeti Találkozó Felsőőr 2000. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület kiadványa, Budapest Zürich 2004.
Szekeres István: A Nikolsburgi ábécé keltezése A Tizennyolcadik Magyar Őstörténeti Találkozó és Tizenhetedik Magyar Történelmi Iskola előadásai és iratai Nyíregyháza 2004. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület és a Heraldika Kiadó kiadványa Budapest Zürich 2004.
Szekeres István: A nikolsburgi jelcsalád és az ótörök ábécék néhány jellegzetessége A ZMTE XIX. Magyar Őstörténeti Találkozója. Mártély, 2006.
Szekeres István: **A SZÉKELY ÉS AZ ÓTÖRÖK ÍRÁS JELTÖRTÉNETE** Bevezetés a történeti összehasonlító jeltörténet módszertanába Budapest, Mundus Kiadó, 2008.
Szekeres István: Az (uráli) Irbit-parti sziklarajzok vizsgálata írástörténeti eszközökkel ZMTE XII. Magyar Őstörténeti Találkozó előadásai és iratai, Tapolca 1997. A ZMTE kiadványa, Budapest – Zürich

2005.
Szekeres István: Az ótörök (és székely) betűk jeltörténeti összefoglalása, és ami körülöttük van" (ZMTE **Acta Historica Hungarica Turiciensia 27. évf. (2012.) 1. sz.** 58-113)
Szekeres István: Egyetemes írástörténeti áttekintés Tanulmány, 2014.
Szekeres István: Elődök és előzmények Tizenhetedik Magyar Őstörténeti Találkozó és Tizennegyedik Magyar Történelmi Iskola előadásai és iratai Budapest 2003. Budapest — Zürich 2004.
Szekeres István: Három jel a Nikolsburgi ábécéből A Tizennyolcadik Magyar Őstörténeti Találkozó és Tizenhetedik Magyar Történelmi Iskola előadásai és iratai Nyíregyháza 2004. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület és a Heraldika Kiadó kiadványa Budapest Zürich 2004.
Szekeres István: Három jel a nikolsburgi jelcsaládból A ZMTE XIX. Magyar Őstörténeti Találkozója. Mártély, 2006.
Szekeres István: Kilenc ótörök betű történeti összehasonlító jeltörténeti vizsgálata A ZMTE XIX. Magyar Őstörténeti Találkozója. Mártély, 2006.
Szekeres István: Árpád-kori templomok és a Kassai Kőtár szarkofágjainak piktogram feliratai Tanulmány, 2017.
Szekeres István: A székely írás három ábécéjének történeti összehasonlító összevetése Tanulmány 2017.
Szekeres István: A történeti összehasonlító jeltörténet módszerének írástörténeti műveletei az ótörök és a székely írás kutatásában Tanulmány 2017.
Szekeres István: A teknős jelcsalád rendszerezése Tanulmány, 2018.
Szekeres István: Uráli, nemeket jelölő fejszimbólumok történeti összefoglalása, s ami körülöttük van. A 31. Magyar Őstörténeti Találkozó előadásai, Budakalász, 2019. április 27-28.
Szelp Szabolcs: A Nikolsburgi ábécé szerzősége és keletkezési ideje Művelődéstörténeti megjegyzésekkel
Tai T'ung: Liu Shu Ku — Hopkins L. C.: THE SIX CRIPTS A Translation by L. C. HOPKINS of H. M. Consular Service 1881. Cambridge Univ. Press. 1954. Tanulmány, 1992 - 2018.
Tóth Valléria: „Személynévi helynévadás az ómagyar korban" Debreceni Egyetemi Kiadó, 2017.
Tőkei Ferenc: Kínai filozófia, Ókor Első Kötet, Szöveggyűjtemény Budapest Akadémiai Kiadó 1962.
Trugly Sándor: Sasos bronzveret Komáromszentpéterről (Újabb adalék sasos korongjainkhoz) ELEINK II, évfolyam, 1. szám 2003.
Vakherda Nóra: „A magyar huszita helyesírás hangjelölési-rendszerének története és hatása" (Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék 2013.)
Varga Judit: „Népnevek és törzsnevek a régi magyar személynévadásban" Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelvtudományi Tanszék, 2010.
Vásáry István Szerk.: Zimonyi István: A régi Belső-Ázsia története JATE Magyar Őstörténeti könyvtár.
Vásáry István: Nép és ország a türköknél Nomád társadalmak és államalakulatok (Tanulmányok) Szerkesztette Tőkei Ferenc Budapest Akadémiai Kiadó 1962.
Vékony Gábor: Későnépvándorláskori rovásfeliratok a Kárpát-medencében Életünk könyvek, Szombathely 1987.
Vékony Gábor: Dákok, rómaiak, románok Budapest Akadémiai Könyvkiadó 1989.
Vékony Gábor: Varázsszöveg a halomi honfoglaláskori temetőből Magyar Őstörténeti Könyvtár 4. A József Attila Tudományegyetem Magyar Őstörténeti Kutatócsoportjának kiadványai, Rovásírás a Kárpát-medencében, Szerkesztette Sándor Klára, Szeged, 1992.
Vékony Gábor: A székely írás emlékei, kapcsolata, története Budapest Nap Kiadó 2004.
Zamarovszky, Vojtech: Kezdetben volt sumér Fordította: Csorba Lajos, Mladá Letá Bratislava 1966.
Zolnai Béla: A látható nyelv Budapest Minerva könyvtár 1926.
Чернецов, Валерий Николаевич: Наскальные изображения Урала (1964, 1971)

Tűzkő Tamás (Csörög):

Kevés jeggyel sok értelmet avagy a többezer éves ősi magyar írás

BOldoGaSZszoNY

A Rakamazon talált honfoglalás-kori hajfonatkorong képe, röviden „a rakamazi turul”

A szerző neve összerovással, mintegy „tamgája”

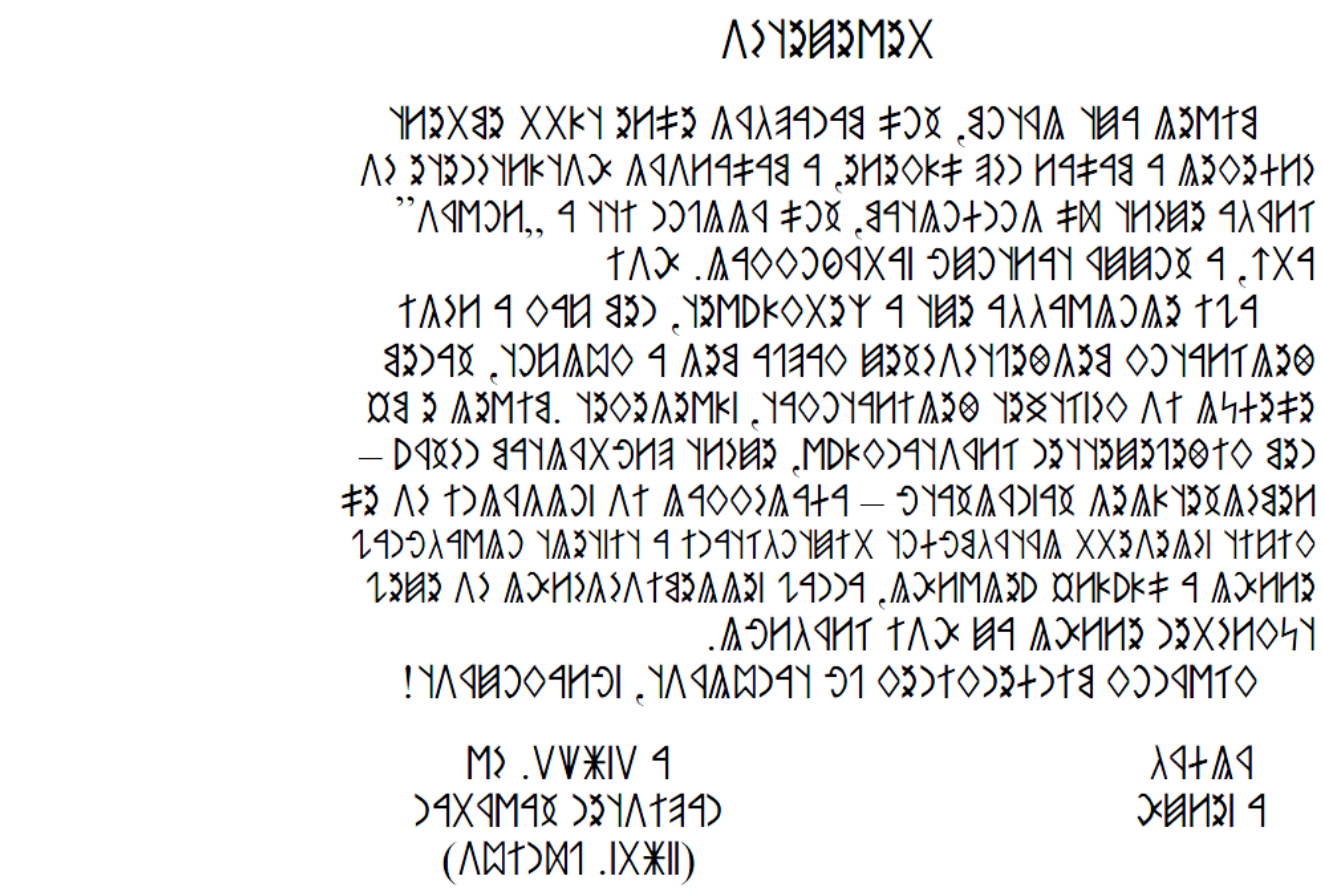
Bevezetés

Mivel azt látom, hogy manapság egyre több embert érdekel a magyar nép gyökere, a magyarság őstörténete és ősi írása, ezért úgy gondoltam, hogy álljon itt a „rovás” ABC, a hozzá tartozó szabályokkal.

Aki elolvassa, nem csak a régi felíratok megfejtéséhez kapja meg a kulcsot, hanem egyedül is készíthet feliratokat, szövegeket. Mivel e mű nem kifejezetten írástankönyv, ezért próbáltam néhány – remélhetőleg használható – adalékkal is szolgálni és egy kicsit szélesebb látásmódot biztosítani a tisztelt olvasónak erről a gyönyörű nyelvről, annak szellemiségéről és ezek tükrében erről az ősi írásról.

Kívánok mindenkinek jó tanulást, szórakozást!

Az „5960. év” Napisten havában (2011. június) *Áldás a szerzőtől*

I. Az írás rövid története

Az evolúció során a kommunikáció egyre bonyolultabbá válása szükségessé tette, hogy kialakuljon a beszéd. A beszéd, viszont maga után vonta az írás igényét is. „A szó elszáll, az írás megmarad” emlegetjük és pontosan ez az írás jelentőssége – megszünteti a távolságot és az időt, lehetővé téve a tudás átörökítését a későbbi nemzedékek számára.

Az újkőkor (neolitikum) vége felé jelentek meg az első írott emlékek, amik tulajdonképpen piktogramok voltak. Ezekben az írásokban a „képek” konkrét tárgyakat jelöltek. A stilizált jelek egy-egy szót, néha egész mondatot takartak, de nem volt hangértékük! Tehát nem volt nyelvhez kötve, bárki el tudta olvasni és értelmezni a saját nyelvén. Ha úgy vesszü,k ez az írás teljesen nemzetközi volt.

Az idő haladtával az emberiség rájött, hogy ha nem találnak ki valamit, akkor egész életükben tanulhatják a szaporodó jeleket csak azért, hogy meg tudják írni a végrendeletüket. Ezért a jeleket elkezdték az elsődleges jelentésen túl más összefüggésben is használni. Például a Nap jele, már nemcsak az égitestet jelölte, hanem a meleget, a hőséget, a forróságot is. A láb már nem csak a végtagot jelentette, hanem a járást, a menetelést és a futást is. És már meg is érkeztünk az ideográfiához. A fogalomírásnál sincs konkrét hangértéke a jeleknek, sőt még csak nem is kapcsolódnak egy-egy szóhoz. Például a ház jelét használják a kajiba, a viskó, a kunyhó, a lakás, az épület, a csűr, a pajta, sőt még a palota kifejezésére is. Ennek ellenére a jelek értelmezése már egy bizonyos fokú társadalmi közmegegyezést enged sejtetni

Nap, láb, ház

De a fejlődést nem lehet megállítani! A gyakori használat során egyes jelek összeforrtak egy szóval a jelentéskörükből. „E fejlődési folyamat végül arra vezetett, hogy a képírás vagy a fogalomírás jelei bizonyos idő múltán már nemcsak a szavak értelméhez kapcsolódtak, hanem a szavak hangalakjával is szorosan összefonódtak. A jelek tehát egy-egy hosszabb-rövidebb hangsort, hangzócsoportot képviseltek. Így jutott el a fejlődés a szóíráshoz.”[3] Tehát egy jel, egy meghatározott hangsort takart, de egy kivülálló számára még így is értelmezhető volt bizonyos fokig az előtte fekvő szöveg. Az írásjelek sorában megjelentek a determinatívumok, hogy pontosítani lehessen a szó értelmét. Ezek az értelmező jelek önmaguk is megfeleltek a szóírás „követelményeinek”, sőt az írás fejlődésével is tovább éltek. Például a 𒀭 (dingir) a sumér nyelvben istent jelölt mind a szó-, mind a szótagírás idején.

Ahogy a jelekhez konkrét hangsorok kezdtek tartozni, az egyszótagú szavak lehetővé tették a szótagírás kialakulását. Ekkor az egytagú szavak már nem a jelentésük, hanem a hangértékük alapján szerepeltek egyes szóösszetételekben. Mintha a „fűrész” szavunkat úgy írnánk le, hogy egymás mellé rajzolnánk a „fű” és a „rész” piktogramját. Kialakulnak a prefixumok és a ragok is. Egyes népek csak az előljárószókat, mások inkább a ragokat, megint mások mind a kettőt használják írásukban.

Az egyik legszebb példa erre a japánok két írása; a kínai fű-írásból, a VIII.-IX. sz.-ban kifejlesztett hiragana és a normál kínaiból, a XI. sz.-ban kifejlesztett kissé szögletesebb katakana (lásd az alábbi ábrát).

[3] Kéki Béla: Az írás története 20. old.

HIRAGANA					KATAKANA				
a	i	u	e	o	a	i	u	e	o
あ	い	う	え	お	ア	イ	ウ	エ	オ
ka	ki	ku	ke	ko	ka	ki	ku	ke	ko
か	き	く	け	こ	カ	キ	ク	ケ	コ
sza	si	szu	sze	szo	sza	si	szu	sze	szo
さ	し	す	せ	そ	サ	シ	ス	セ	ソ
ta	csi	cu	te	to	ta	csi	cu	te	to
た	ち	つ	て	と	タ	チ	ツ	テ	ト
na	ni	nu	ne	no	na	ni	nu	ne	no
な	に	ぬ	ね	の	ナ	ニ	ヌ	ネ	ノ
ha	hi	fu	he	ho	ha	hi	fu	he	ho
は	ひ	ふ	へ	ほ	ハ	ヒ	フ	ヘ	ホ
ma	mi	mu	me	mo	ma	mi	mu	me	mo
ま	み	む	め	も	マ	ミ	ム	メ	モ
ja		ju		jo	ja		ju		jo
や		ゆ		よ	ヤ		ユ		ヨ
ra	ri	ru	re	ro	ra	ri	ru	re	ro
ら	り	る	れ	ろ	ラ	リ	ル	レ	ロ
va		o		N	va		o		N
わ		を		ん	ワ		ヲ		ン
ga	gi	gu	ge	go	ga	gi	gu	ge	go
が	ぎ	ぐ	げ	ご	ガ	ギ	グ	ゲ	ゴ
dza	dzsi	dzu	dze	dzo	dza	dzsi	dzu	dze	dzo
ざ	じ	ず	ぜ	ぞ	ザ	ジ	ズ	ゼ	ゾ
da	dzsi	dzu	de	do	da	dzsi	dzu	de	do
だ	ぢ	づ	で	ど	ダ	ヂ	ヅ	デ	ド

A teljes japán jelkészlet (a hiragana, a katakana, az 5 magánhangzó és a szóvégi „n”)
Jamadzsi Maszamori alapján

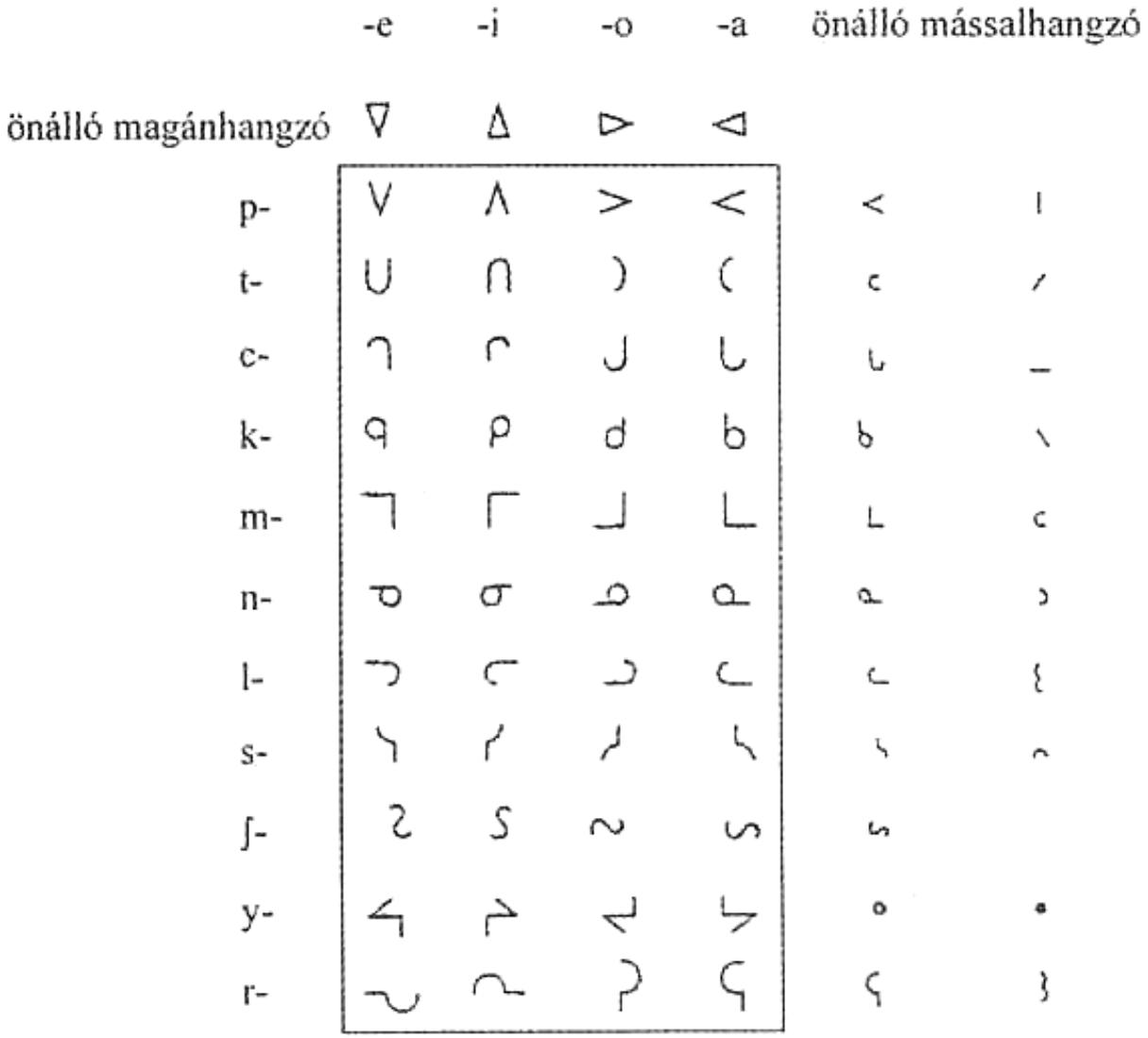
a „nigori”: " és a „maru”: °

HIRAGANA					KATAKANA				
ba	bi	bu	be	bo	ba	bi	bu	be	bo
ば	び	ぶ	べ	ぼ	バ	ビ	ブ	ベ	ボ
pa	pi	pu	pe	po	pa	pi	pu	pe	po
ぱ	ぴ	ぷ	ぺ	ぽ	パ	ピ	プ	ペ	ポ
kja		kju		kjo	kja		kju		kjo
きゃ		きゅ		きょ	キャ		キュ		キョ
sa		su		so	sa		su		so
しゃ		しゅ		しょ	シャ		シュ		ショ
dzsa		dzsu		dzso	dzsa		dzsu		dzso
じゃ		じゅ		じょ	ジャ		ジュ		ジョ
csa		csu		cso	csa		csu		cso
ちゃ		ちゅ		ちょ	チャ		チュ		チョ
dzsa		dzsu		dzso	dzsa		dzsu		dzso
ぢゃ		ぢゅ		ぢょ	ヂャ		ヂュ		ヂョ
nja		nju		njo	nja		nju		njo
にゃ		にゅ		にょ	ニャ		ニュ		ニョ
hja		hju		hjo	hja		hju		hjo
ひゃ		ひゅ		ひょ	ヒャ		ヒュ		ヒョ
bja		bju		bjo	bja		bju		bjo
びゃ		びゅ		びょ	ビャ		ビュ		ビョ
pja		pju		pjo	pja		pju		pjo
ぴゃ		ぴゅ		ぴょ	ピャ		ピュ		ピョ
mja		mju		mjo	mja		mju		mjo
みゃ		みゅ		みょ	ミャ		ミュ		ミョ
rja		rju		rjo	rja		rju		rjo
りゃ		りゅ		りょ	リャ		リュ		リョ

A diakritikus jelek és az általuk módosított szótagok

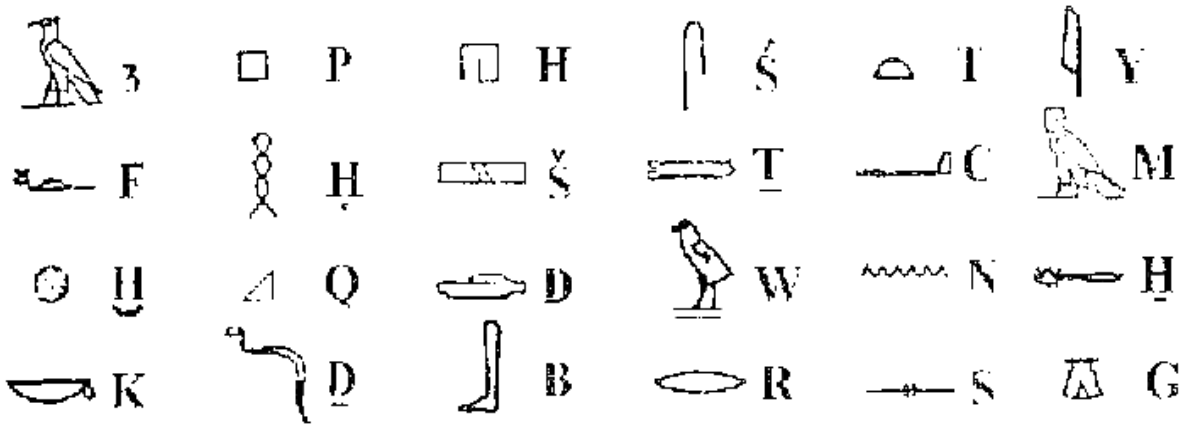
Japánban ezeket a jeleket évszázadok óta Kobo Daishi, buddhista pap 900 körül írt híres verse segítségével tanulják. Az *„Iro ha”* kezdetű – ősi formákat őrző – vers 47 alapszótagból áll és egyetlen szótag sem ismétlődik benne.

A következő képen, az észak-amerikai kri indiánok szótagírása látható – tökéletes a felépítése.

A kri indiánok szótagírásának rendszere.
A hosszú magánhangzót a jel fölé tett ponttal jelölik

A szavak hangokból állnak és ezzel már a paleolitikum embere is tisztában volt. De eljött az idő, amikor az írás fejlődése is megkövetelte a különböző beszédhangok, külön-külön írásjellel való jelölését. Egyre több jelet kellett kitalálni az újonnan felfedezett földrajzi helyek, növények, állatok vagy újabb uralkodócsaládok, népek, esetleg eszközök megnevezésére. Az elmélet szerint, először a meglevő szójeleket használták fel úgy, hogy azokat egymás mellé írták, de csak a kezdő hangokat vették figyelembe – ezt hívjuk akrofóniának. Az akrofónia legszebb példája az egyiptomi hieroglif írás.

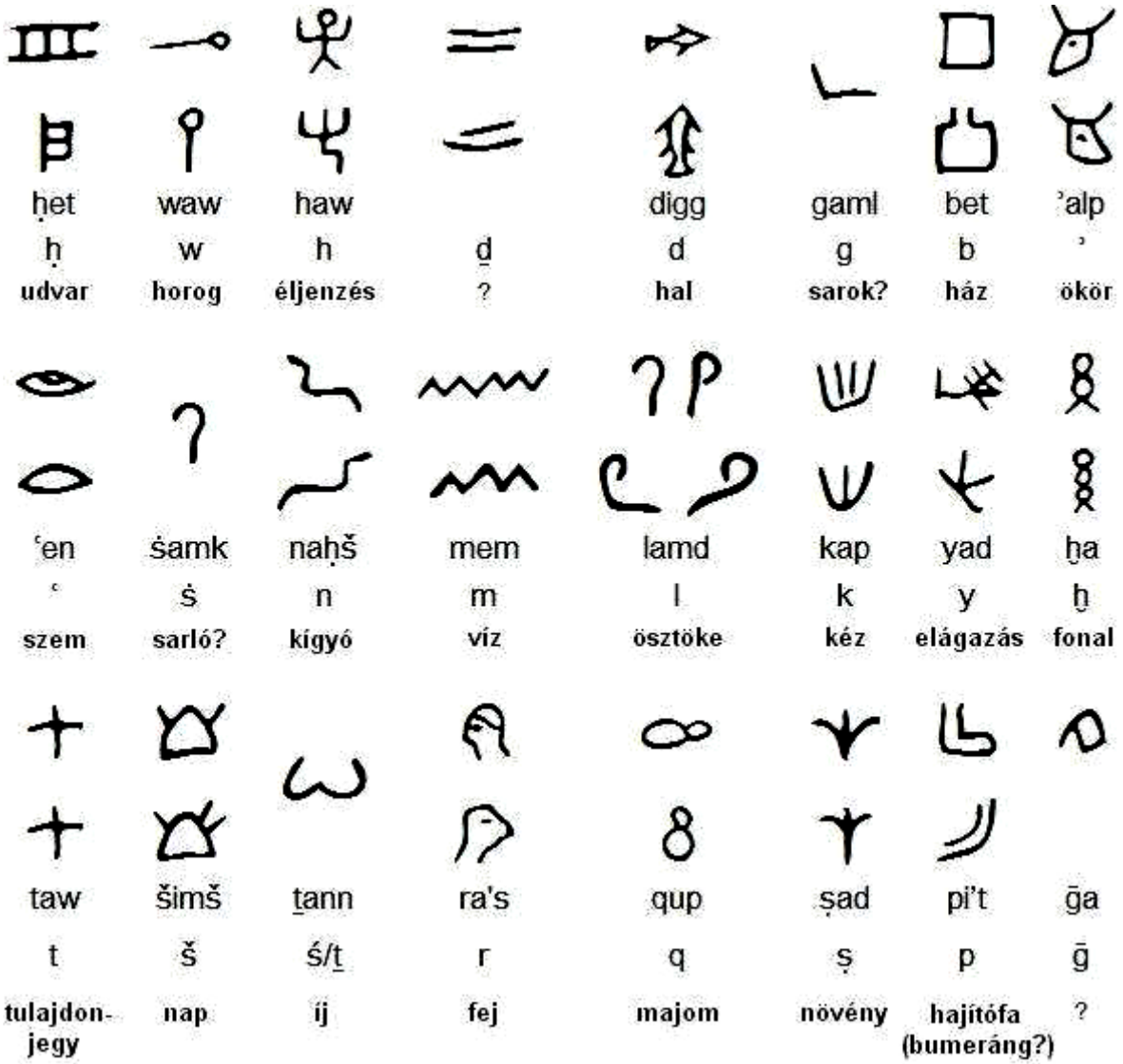

Az egyiptomi hiroglif ABC alapjelei

Kleopátra és Ramses neve hieroglifákkal írva

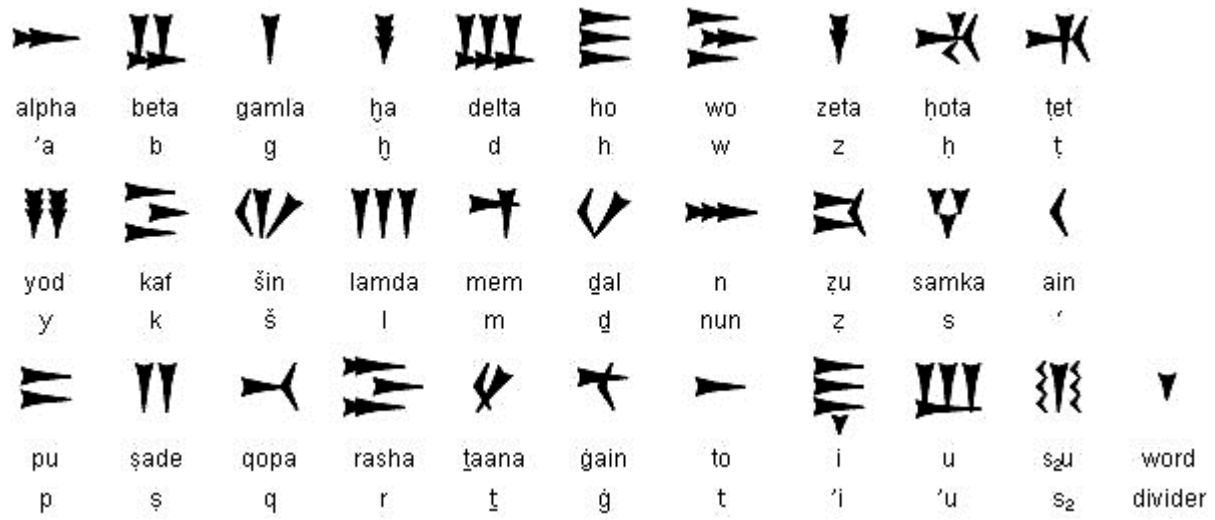
Később a jelek tovább egyszerűsítésével kialakultak az első ABC-k. Az első – már hangokat jelölő – ABC-nek a föníciait tartják. Ezzel egyidőben – ha nem előbb – más semita népek is megalkották saját ABC-jüket. A protosínai írás 32 egyiptomi hieroglifát használt az akrofónia elve alapján – 1904-ben találta meg William Flinders Petrie, a Serabit el-Khadim fennsík réz-, türkiz és malachitbányáinál.

A protosínai ABC

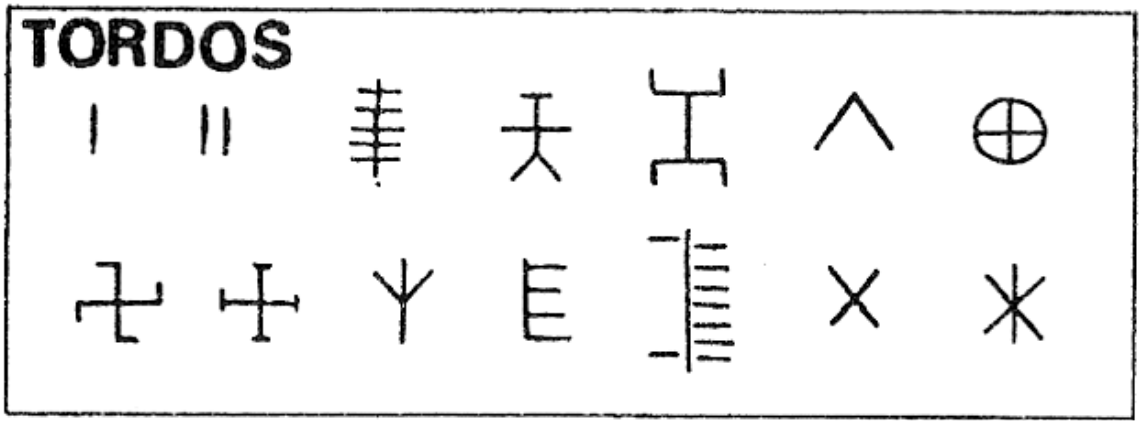
Az ugariti írás 30 ékjelet használt és feltűnően hasonlít a föníciaira – 1930-ban ásták ki francia régészek, a szíriai Ras Samra-ban. A későbbiekben ennek az ékírásnak a változatait találhatjuk meg a Folyamközben és környékén élő népeknél, majd pedig azok utódnépeinél.

Bár a betűk már hangokat jelölnek, az ősi ABC-k megtartották azok szó jelentését is. (Lásd „Az ABC betűinek jelentése” c. részben.)

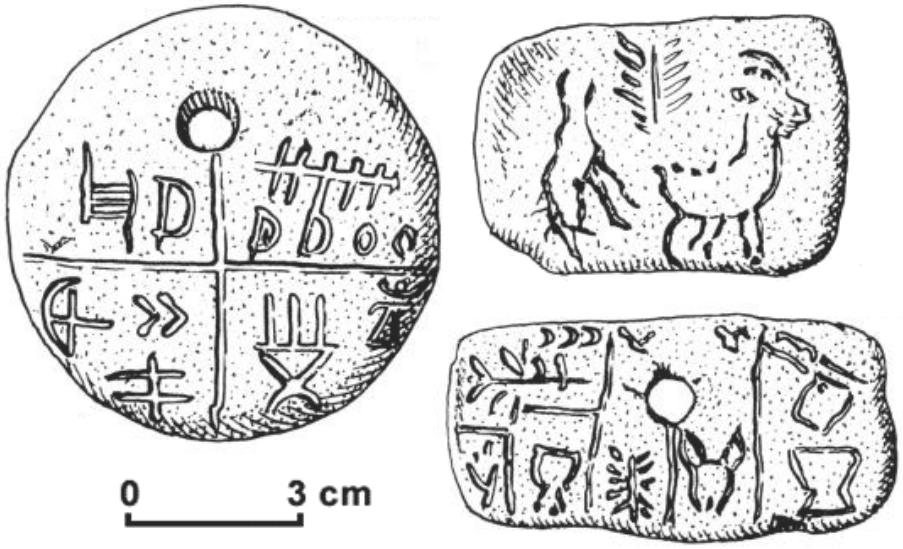
Az ugariti ABC

Tehát egyes tudósok álláspontja szerint az írás Mezopotámiából a sumérektől származik. A legrégebbi sumér képírásos jelek Kr. e. 3400-ból származnak.

Csakhogy a képen látható Tordoson (Fehér megye) – az első magyar régésznő, Torma Zsófia által – talált jelek, Kr. e. 5500-ból származnak, innen a Kárpát-medencéből! 1875-ben a Maros leomló falából akkor 11.000 darab cseréptöredék és korong került elő. Egyes kutatók szerint ezek írásoktató korongok, esetleg egy hasonló célt szolgáló játék részei lehettek.

1961-ben, – 20 km-re Tordostól – a Maros-menti Alsó-tatárlakán (most Alsó-csóra község, Fehér megye) 3-4 méteres mélységből olyan maradványok kerültek elő, amik szintén képírásos jegyeket tartalmaznak. Záhonyi András szerint a Tartariai-táblák – a rajtuk szereplő csillagegyüttállás szerint – Kr. e. 5000-4500-ban keletkeztek, tehát nagyjából 7000 évesek. Mindezt igazolni látszik a Hans E. Suess által, a San Diegoi Egyetemen végzett rádiokarbon vizsgálat, ami Kr. e. 5500-ra keltezi a táblákat.

Amint látható, a táblákon nem csak piktogramok, de írásjelek, sőt ligatúrák is találhatók. Bár nagyon sok megfejtésük létezik, sajnos pontos jelentésük a mai napig sem tisztázott.

Mint ahogy az sem tisztázott, hogyha a két lyukas táblát egymásra helyezzük, miért pontosan a vonalig ér a téglalap alakú és hogy ennek milyen funkciója van.[4]

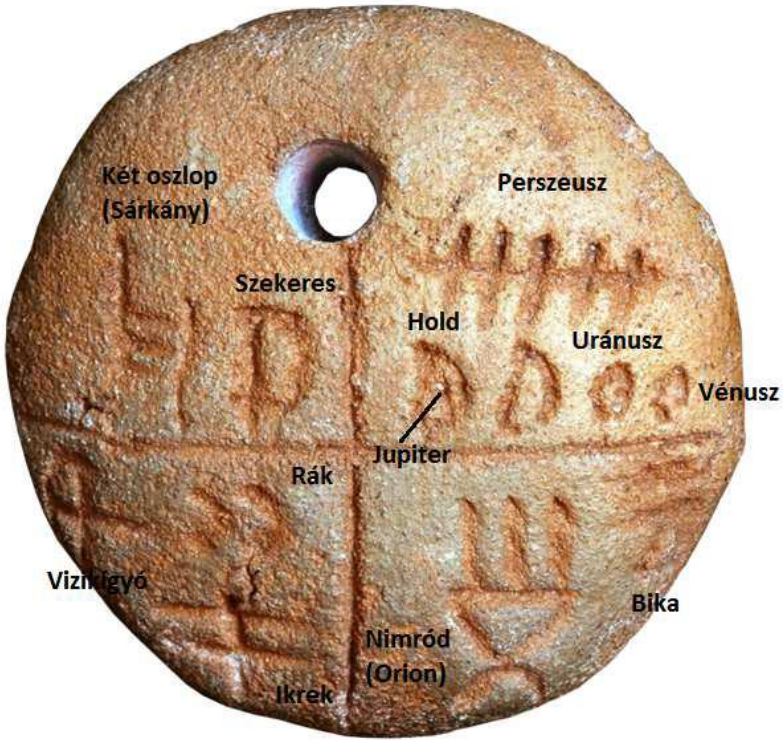
Antal Csaba kutatásai szerint is, a piktogramok csillag-képeket takarnak, amiből kiszámítható a pontos dátum, méghozzá egy bizonyos együttállást jelölnek – a téli napfordulót. A kutató szerint a táblákon szereplő csillagállás Kr. e. 2103. január 3-án, a sötétség teljes beállta után 17 óra 10(?) perckor volt látható, így ez lehetett az az év, amikor a táblácskák készültek. (Bővebben: https://csabavezir.blog.hu/api/trackback/id/5794598.)

Makkay János professzor is a Kr. e. III. évezredet jelölte meg a táblák korának, de akkor miért ez a nagy eltérés a kormeghatározásban. Sajnos a hanyag kezelés! Állítólag a táblákat megtalálásuk után – rossz álapotukra hivatkozva – kiégették és így már érthető a rádiokarbonos mérés pontatlansága.

[4] De igen, azóta megjelent itt, a ZMTE-kiadványában: Lippai Bertalan: Tatárlaka üzenete. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 35/1. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/01445_acta_hungarica_2020_pp. 301-322.

A táblácska csillagjegyei

A korong csillagjegyei

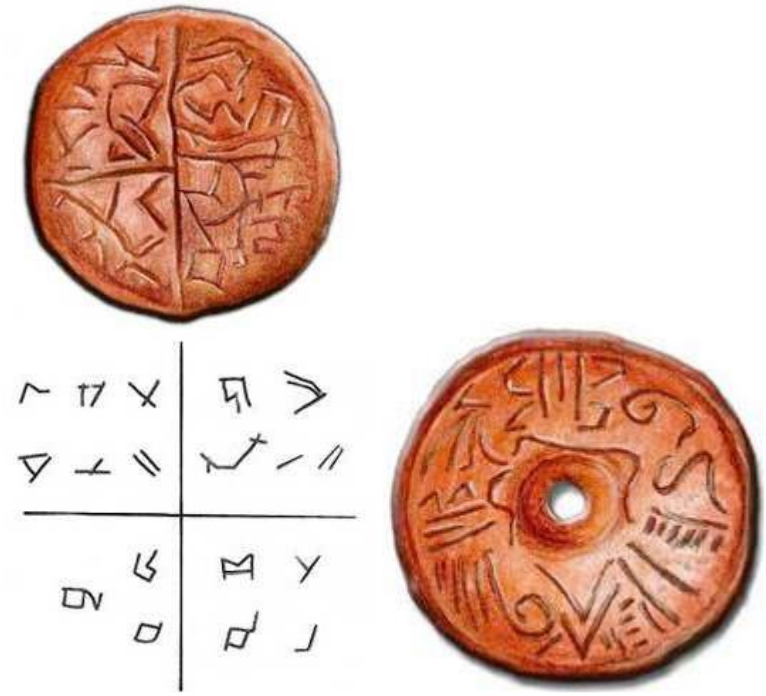
Ha viszont mégiscsak írásjelek, akkor az is érdekes, hogy ezek a Kárpát-medencében használt jelek, csak mintegy 2000 év múlva jelennek meg Sumeriában.[5]

[5] Záhonyi András „bilingvisként" értelmezi a korongot és a téglalap alakú táblát. Az egyik nyelv a sumer, a másik pedig a csillagászaté, ugyanis a tatárlakai leleteken égi csillagtérképként égi alakzatokat (is) megfigyel, amelyek sumer nevei sumer piktogramokból kiolvashatók. Szerinte általános probléma, hogy a kutatók a mezopotámiai városok, istenségek, csillagképnevek esetében gyakran azok későbbi akkád (babiloni, asszír) nevét adják meg sumerként. Lásd: https://hu.wikipedia.org/wiki/Tat%C3%A1rlakai_lelet#Forr%C3%A1sok, https://www.youtube.com/watch?v=XB2mcUIWjL0, https://szkitiagyor.hu/web/shop/tatarlaka_tordos_mandics_zahonyi/, https://docplayer.hu/5565256-Zahonyi-andras-a-tatarlakai-csillagora.html (Ebben több helyen is Kr. e. 7000 szerepel Kr. e. 5000 helyett, de javítására nincs mód.) – *A szerk.*

A Vincsa-i képírásos jelek

A harmadik jelentős lelet a Duna-menti Vincsa-ból (Szerbia) került elő 1908-ban, ami 169 (!) képírásos jelet tartalmazott, kora pedig Kr. e. 4000-re tehető (de ma már a VI. évezred sem kizárható!).

Az Olt völgyében (Karanovó) talált korong és jelei, valamint a sitovói korong

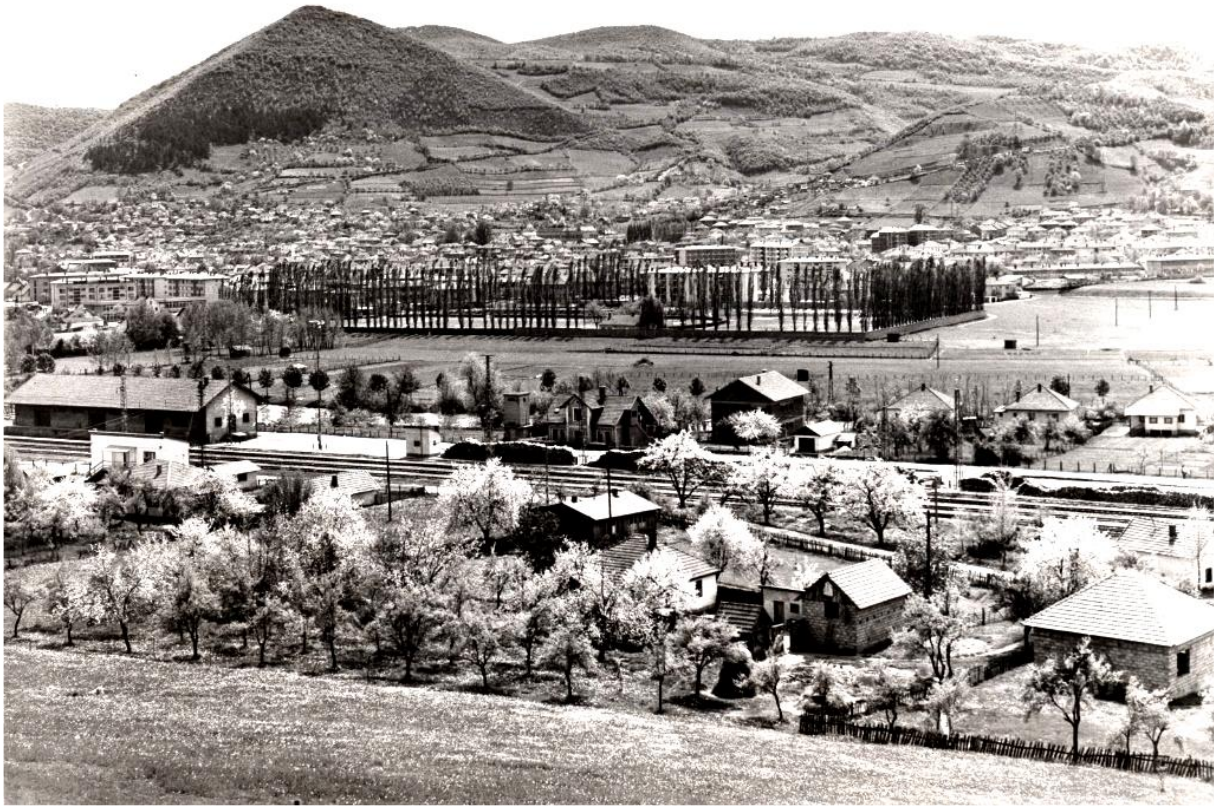
Az eddig felsorolt ősi jelek egy részét mutatja be a következő oldalon látható összehasonlító-táblázat, amit Jovan Todorovics horvát kutató állított össze. (V. ö. Fehérné: Az

ékírástól a rovásírásig, 36. oldal) A táblázathoz tartozik még egy térkép is, amit majd alább oldalon mutatok be.

Ezek a piktogramok még fel fognak tűnni Antonov „őseurópai” jelei között.

2005 áprilisában kezdték el feltárni a Visoko-ban (Bosznia-Hercegovina) talált piramisokat, ahol Szakács Gábor és Friedrich Klára 21 székely-magyar rovásjelet azonosított. A piramisok kora nem tisztázott, egyes becslések szerint 25-35.000 évesek.

A hegy 1973-as fényképe

A piramis bejáratának vésetei

Ha valaha bizonyosságot nyernének az Arvisura „aranylemezekre rótt” hun-magyar eredetmondái, akkor teljesen megváltozhatna a kép. Az Arvisura leírja, hogy Abaga fősámán Kr. e. 4040-ben megreformálta az addigi képírásos(!) jeleket és egy új írást, a rovásírást vezette be. Továbbá kötelezővé tette a 24 Hun Törzsszövetség történetének leírását. Az időszámítás is megváltozott a szövetséget megpecsételő medvetor emlékére – ezért tartunk most a 6055. medvetoros évben.

Joggal kérdezhető, hogy előtte mi volt?

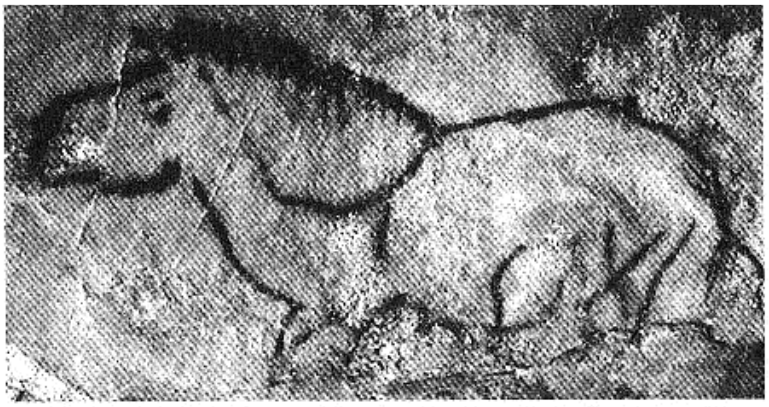
A képírás, ami a legenda szerint eredetileg Ataiszból(!) származott, ami a szövetségkötés előtt 12.968 évvel pusztult el úgy, hogy hirtelen elsüllyedt a tengerben! Tehát Ataisz pusztulása után 19.019-et írunk. De ez még mindig semmi, mert az első telepesek az utolsó olvadás előtt 35.000 évvel kerekedtek fel és alapították meg Uruk városát – tehát a sumérok első képírása is Ataiszból származott.

Egy 1811-ben kiadott kalendáriumban a megjelenés dátumaként 5760 szerepel, a teremtés kezdete óta.

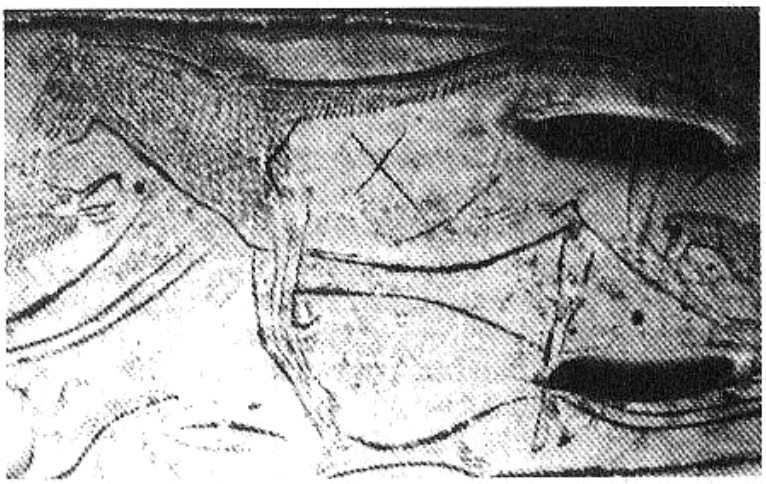
De hagyjuk a legendákat!

Mint azt a „viszokói piramisban" lévő feluratból is láthatjuk, ABC-nk még akár kb. 30.000 éves is lehet, és ez alatt az idő alatt csak nagyon keveset változott. A kalendárium és az Arvisura, tehát téved, amikor írásunkat kb. 6000 évesnek állítja be.

A következő oldalon látható képek Varga Csaba: Idő és ABC c. munkájában találhatók. A fölső festmény Grotte Cosqer (Franciaország) barlangjában, az alsó pedig Les Eyzies-ben (Franciaország) található. Mindkettőn ősi jelek találhatók, de még nem sikerült értelmezni őket. Nagy valószínűség szerint számokat takarnak. Mindenesetre roppantmód érdekesek.

29-19.000 évvel ezelőtti <X/

14.000 évvel ezelőtti <X/

Tehát – amint látható – egyre több lelet kerül elő és bizonyítja a „magyar" nyelv több tízezer éves mivoltát.

Miért mondom ezt? Mert ezt a betűkészletet már csak mi használjuk és értjük. Ha egy betűkészlet évezredeken keresztül megőrződik egy népnél, akkor az azt jelenti, hogy az adott nép nyelvéhez tökéletesen passzol. A csorba vagy hiányos ABC egy nép azon törekvését

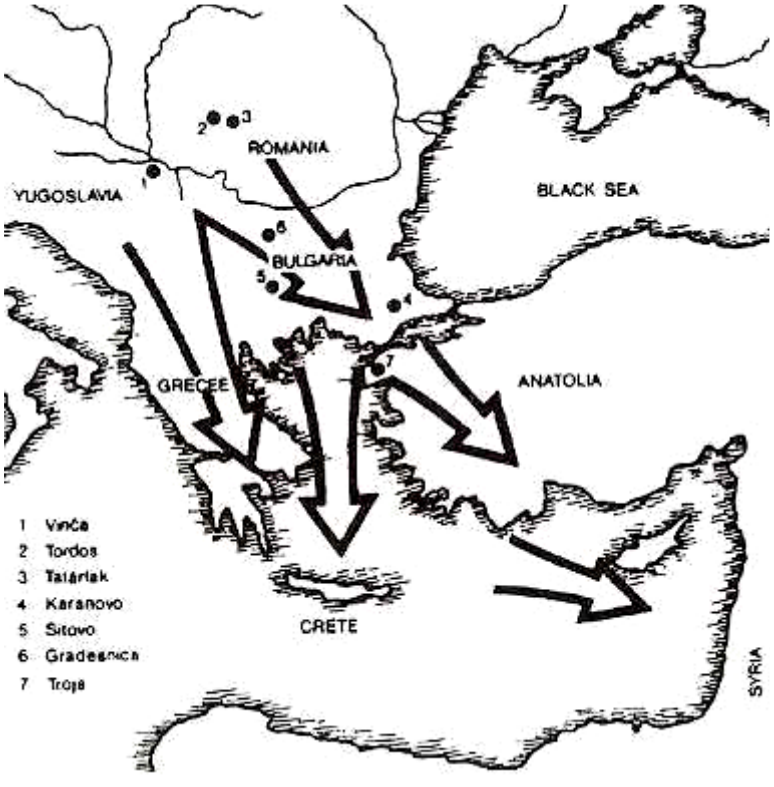
hirdeti, hogy azt a nyelvéhez próbálja formálni.

Nem véletlenül tettem idézőjelbe a „magyar” kifejezést az előbb. Nem tudjuk, hogy akkoriban hogyan nevezték ezt a nyelvet, de egy biztos, hogy minimális eltéréssel, ugyanúgy hangzott, mint most! Miért is fontos ez? Mert ez is azt mutatja, hogy egy megállapodott ősi nyelvet beszélünk. (Az angolok nem értik Shakespeare nyelvét, pedig csak 400 év telt el azóta! Egy orosz barátom nem tudta lefordítani a Kijevi Krónikát, mert egyes részeit már nem érti.)

Vannak, akik a szittyáktól (szkítáktól) származtatják a magyarokat. Több ókori forrás is említi, hogy a szkíták találták fel a nyomtatást. Etruria nagyhercegének „Laurenzia” könyvtárában sokáig őriztek egy szkíta kódexet, amit Szamosközi István – az 1590-és évek elején – még a saját szemével látott. Az értékes könyv később, a Világháborúban sajnos elpusztult – vagy nem! A szkíták faragott betűket, kormot és olajat használtak a nyomtatásához. (Tehát Guttenberg csak elővett egy régi találmányt!) És hogy ez mennyire igaz, az a mai napig tükröződik a nyomdaiparban. Minden könyv jobb oldalon kezdődik, jobbról-balra nyílik, mint ahogy ősi írásunk is jobb oldalon kezdődik. Van egy régi mondókánk is, ami erre emlékeztet:

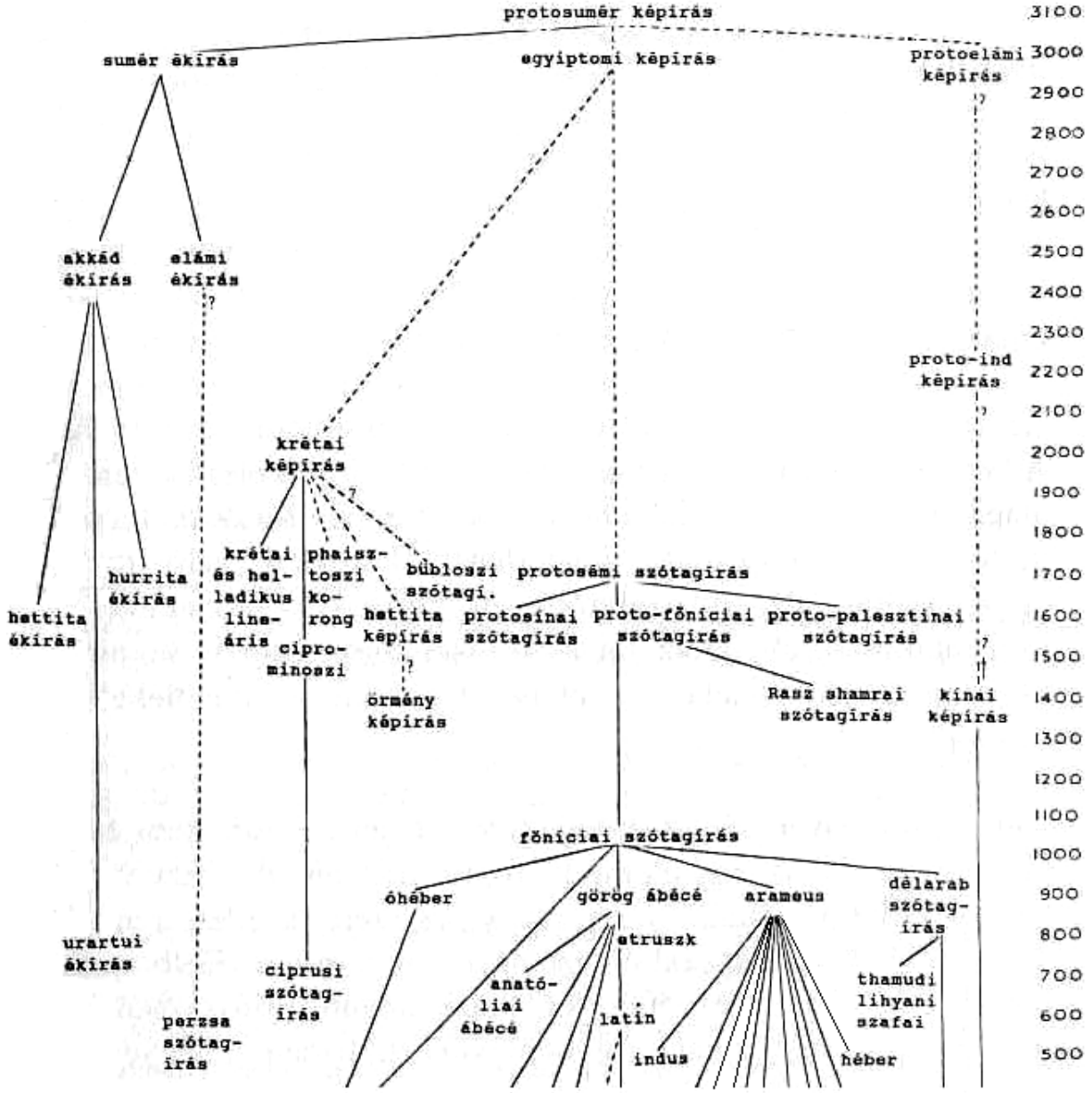
Előttem van Észak,
Hátam mögött Dél.
Balról a Nap nyugszik,
Jobbról pedig kél.

És hogy miért pont így szól ez a versike? Őseink hite szerint a Világfa messze Északon található. Ez az összeköttetés a Föld és az Ég között. Teteje az Esthajnal csillagig (Vénusz) ér. Ennek a legfelső szintjén lakik a Teremtő Isten és a magyar ember, arccal az Isten felé él! (Tisztán, őszintén!) Így adódik az is, hogy a Nap jobbról-balra halad az égen. Tehát az égtájak meghatározása is ezen tájolás alapján történik. (Csak halkan jegyzem meg, hogy a házszámok kiosztása is így működik.) Tehát semmi köze sincs ahhoz, hogy jobb- vagy balkezesek vagyunk-e – mint ahogy azt néhányan állítják. Az emberiségnek csak 9%-a balkezes.

Jovan Todorovics horvát kutató szerint az írás elterjedésének iránya látható a fenti, általa készített térképen. A tudós álláspontját a régészeti leletek időrendi sorrendje is alátámasztja. Mario Alinei olasz nyelvész szerint, az etruszkok, a magyar egyik változatát – ha úgy tetszik dialektusát – beszélték. Írásuk és nyelvük több mint egy évtizedig tartó beható tanulmányozása után jutott erre az eredményre. Tehát a Kr. e. 2000 környékén felbukkant nép, aki másfél ezer éven át uralta és meghatározta Itália kultúráját, megalapította és felépítette Rómát, hasonló nyelven írt és beszélt, mint mi!

A következő ábra az írás kialakulását és fejlődését mutatja Ignace J. Gelb szerint. Ha hozzávesszük a tatárlakai és a tordosi jelekkel kapcsolatos tényeket, akkor minden a helyére kerül, térben és időben.

II. Az ómagyar írás kapcsolatai

A tudósok egyik „kedvenc időtöltése” a különböző nyelvek egyezésének százalékos kimutatása. Viszont a modern nyelvészet már azt is „elismerte”, hogy bármelyik két nyelv között kimutatható min. 8%-os egyezés, köszönhetően az interkulturális kapcsolatoknak. Nézzük ezt meg egy kicsit részletesebben:

Az ómagyar betűk (40 jel) a türk jelekkel (51 jel) 28,6%-os; az etruszkkal (52 jel) már 43,4%-os; a föníciaival (28 jel) már 50%-os egyezést mutatnak! Viszont az egyiptomi demotikus írás 37 jelével az ómagyar jelkészlet gyakorlatilag teljesen megegyezik! (A tudósok a mai napig nem tudják, hogyan hangzott az egyiptomi nyelv…) Amint látjuk nem csak mi használtunk „rovást”, viszont csak a magyar – meg az egyiptomi – írás ismeri a ligatúrát.[6]

A Sorbonne egyetem (Párizs) nyelvészei pár éve számítógéppel összehasonlították a világ összes élő és holt nyelvét. Azt akarták megtudni, hogy melyik nyelv őrzött meg legtöbbet az ős-etimonokból. A vizsgálat eredménye megdöbbentette a tudósokat: az angol nyelv 4%, a latin 5%, a héber szintén 5%, az indiai 9%, a tibeti és szanszkrit 12%, az ős-török (türk) 26%, a magyar nyelv pedig 68% (!) ősetimont tartalmaz! (Ebben a témában Fejes Pál írt egy kitűnő könyvet. Lásd az „Irodalom” c. jegyzéket.)

A 20 kötetes Oxford English Dictionary 2. (1989-es) kiadásának terjedelme (a definiált szóalakok száma) 615.100!

A magyar nyelv nagyszótára – ami az 1772 és 2000 között publikált művek szókészletére alapul – 750-800 ezer szót tartalmaz.

Ha figyelembe vesszük az összes lexémát – az elavult, nem használt, feledésbe merült, speciális és tájszavakat is – akkor a magyar nyelv kb. 1 millió(!) szóból áll.

De ez még mind semmi! A magyar webportálok 1,48 milliárd szövegszót vagy szóelőfordulást tartalmazó állományából kiszűrt, 4%-os hibatűrésű metszetéből nyert szókincs mérete – kézi ellenőrzés nélkül – 7,2 millió!!!

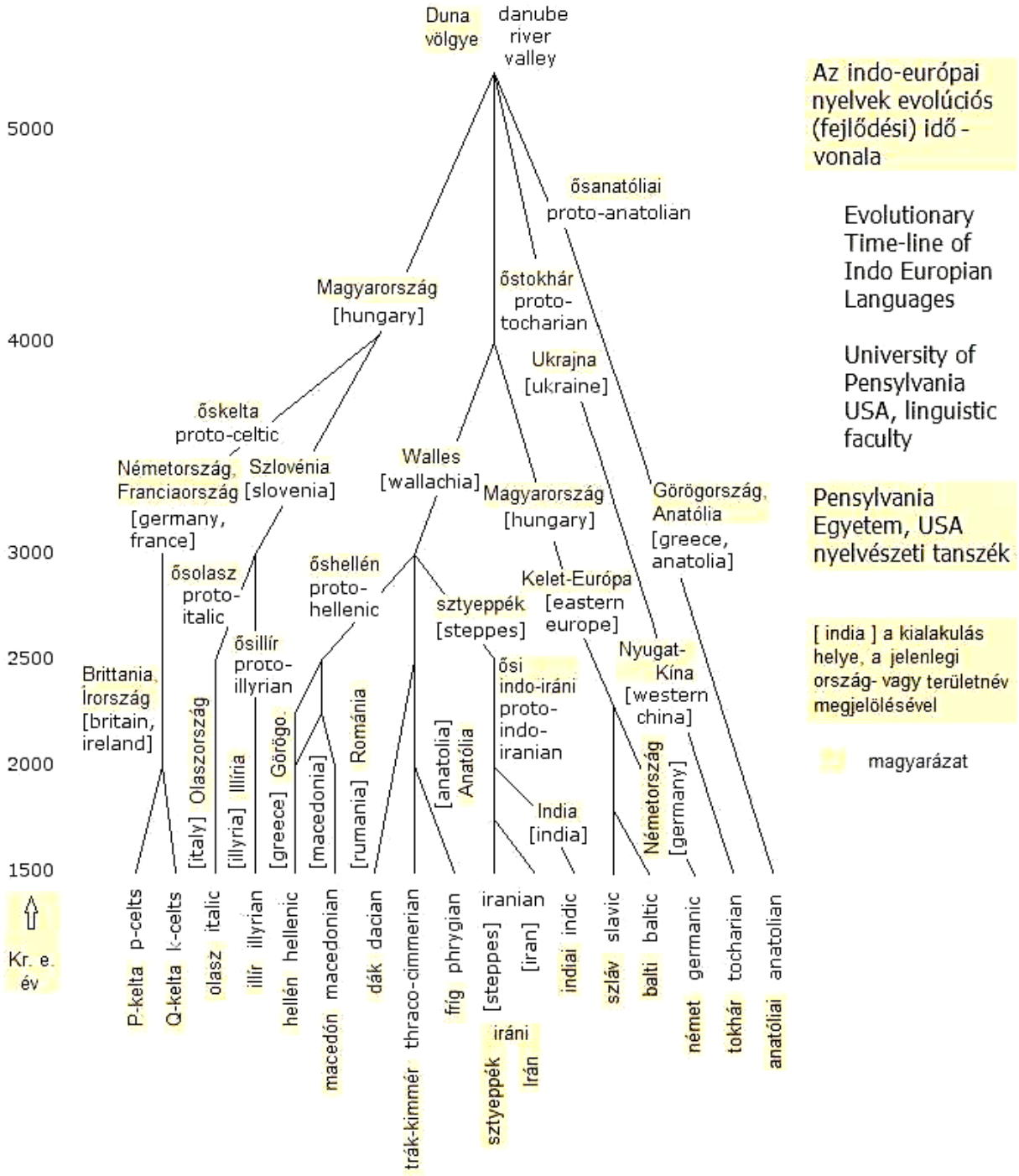
Ez a magyar kultúra és nyelv ősiségének bizonyítéka, amiről Sir John Bowring nyelvész, utazó és politikus így ír egyik könyvében: „A magyar nyelv eredete nagyon messzire nyúlik vissza. Rendkívül különleges módon fejlődött és struktúrája visszanyúlik arra az időre, amikor még a jelenleg Európában beszélt más nyelvek nem léteztek…”

Létezik egy olyan segédtudomány, amely a nagyvilágban fennmaradt ősi földrajzi elnevezéseket gyűjti, vizsgálja, és veti össze a Kárpát-medencében előforduló település-, hegy-, tó-, és folyónevekkel. Ez a tudomány a Tamana – ami Dr. Vámos-Tóth Bátor magyar kutató nevéhez fűződik és – amelynek művelői, több mint negyvenmillió(!) földrajzi adatot dolgoztak fel az elmúlt években. A vizsgálatok eredménye ebben az esetben is megdöbbentő, hiszen az adatok szerint Földünkön Afrikától-Japánig, Ázsiától-Amerikáig mindenütt szinte hemzsegnek a magyar nyelvű földrajzi elnevezések. Ez is igazolja – mint annyi más tudományos felfedezés – Vere Gordon Childe elméletét. Childe azt mondta, hogy létezett valamikor „egy nagy nép, egy azonos nyelvvel” (egyébként ezt Herodotos is így tudta!).

Így már talán érthető, hogy miért beszélnek magyarul dél-amerikai indiánok (a cayapak, a salasaca, a cahari, a mochica és a puruha törzsek Ecuadorban), az etruszkot és a pelazgot miért tudjuk elolvasni és hogy az eurázsiai nyelvek miért vannak tele kölcsönvett magyar szavakkal – és nem fordítva! Ezt támasztja alá az is, ahogyan a külföldi egyetemek – már hosszú évek óta – tanítják a nyelvek kialakulását. Ezt példázza az alábbi grafikon.

---

[6] Azóta itt a ZMTE-kiadványaként megjelent egy tanulmány, amelynek elmélete szerint az etruszkok is használták a ligatúrát, és éppen emiatt lehet az etruszk feliratokat gyakorlatilag magyarul olvasni. Lásd Faragó Károly: Az etruszk nyelvi rejtély kulcsa. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31. évfolyam 1. szám. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00015/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_pp. 33-60. – *A szerk.*

Miért is fontos ez?

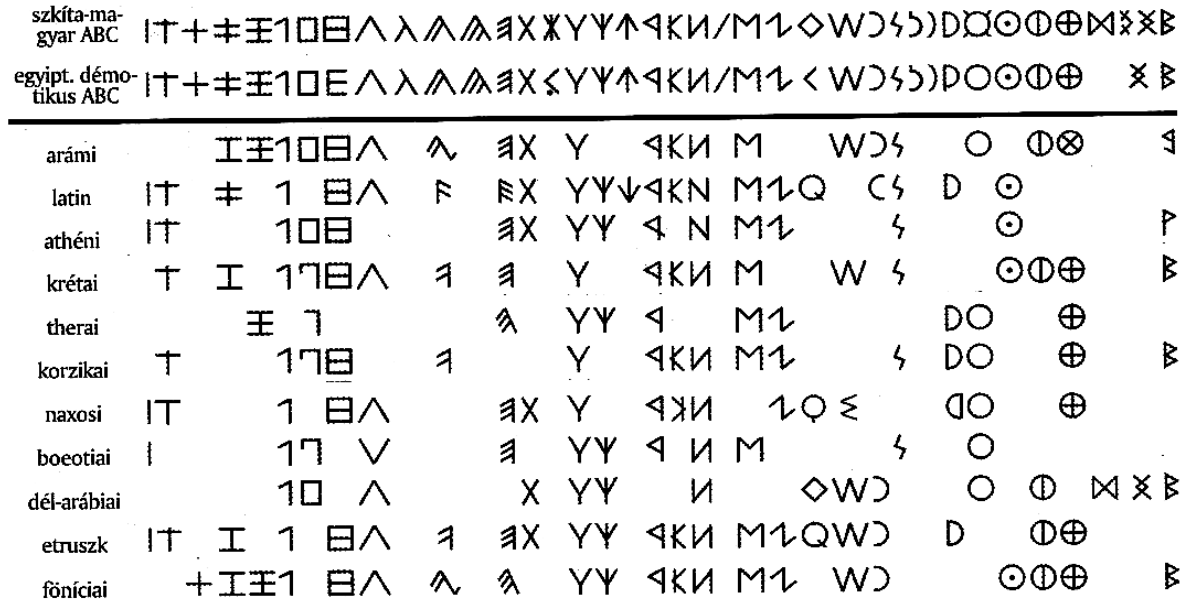
1.) Azért, mert ez már alapjaiban megrengeti az egyes nyelvészek által, olyan hőn szeretett és görcsösen bizonygatott finnugor rokonságot!

2.) Azért, mert ha a mi nyelvünk hordozza a legtöbb ősetimont és ez egy ősi, többezer éves nyelv, valamint hihetünk több híres és elfogadott történésznek (V. G. Childe, Herodotos…) és valamikor volt egy hatalmas nép, aki egy nyelven beszélt, akkor a Biblia Bábel-története és az Apostolok cselekedetei 2–9 is más megvilágításba kerül! De ne menjünk most ebbe bele! Elégedjünk meg azzal, hogy egyszer és mindenkorra elvetjük a finnugorista szemléletet, amihez még egypár tényt felsoroltam előző tanulmányomban e kiadványban.

A következőkben bemutatok jónéhány ABC-t, hogy láthassátok a különböző elméletek

alapjait képező összefüggéseket. (Próbáltam a „nyomtatotthoz” legközelebbi, legegyszerűbb formákat bemutatni, nehogy a kézírás cirkalmassága megtévesszen Titeket.)

Az első és – szerintem – a legfontosabb táblázat Varga Csaba: IDŐ és ABC c. munkájának 46. oldalán található.

Az ősi szkíta-székely-hun-magyar ABC összehasonlító táblázata más népek írásával

Úgy gondolom, tisztán látszik a kialakulási sorrend. A lecsökkent jelkészletek a nyelvek kezdetleges voltának tudhatók be.

Varga Csaba tökéletesen összefoglalta az írástörténet axiómáit is. Az alábbiakban őt idézem:

I. AXIÓMA: Mindegyik jelkészlet: találmány.

II. AXIÓMA: Nem lehet kétszer feltalálni ugyanazt a jelkészletet. (Nem lehet kétszer ugyanabba a folyóba lépni!)

III. AXIÓMA: Ha a=b és b=c, akkor a=c (Matematikai alaptétel!)

IV. AXIÓMA: Egy hiányossá vált betűkészletből nem lehet rekonstruálni a feledésbe merült betűket. (Az írástörténetben sincs visszaút!)

V. AXIÓMA: Ha két ABC-t azonosnak látunk, akkor nem két ABC-t, hanem egyetlenegy ABC-t látunk két példányban leírva.

VI. AXIÓMA: Minden a legegyszerűbb állapotból fejlődik ki.

VII. (azaz a Mars-lakó) AXIÓMA: A múltban történtek megismerését célzó kutatás eredménytelensége semmit sem igazol. (Általánosan: a jelen idejű megfigyelés eredményét nem vetíthetjük ki a múltra.)

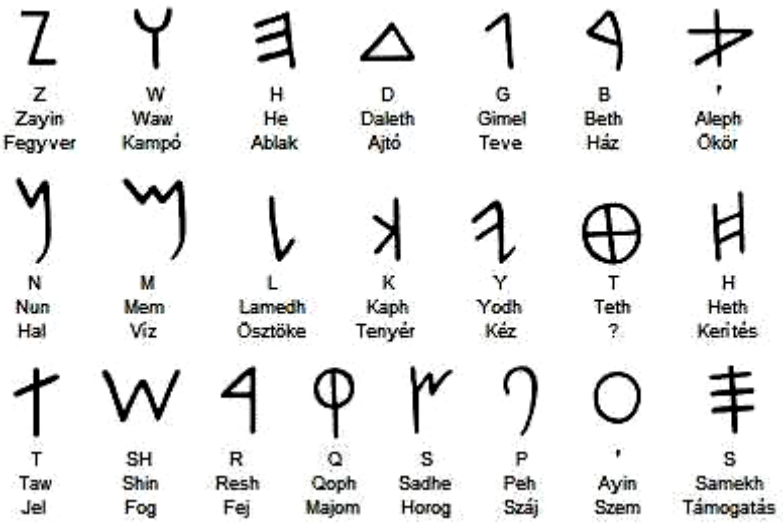
VIII. AXIÓMA: Aki ír, az számokat is ír. (Lásd *Ősi írás könyve,* 10. oldal.)

A kvadrát kialakulása

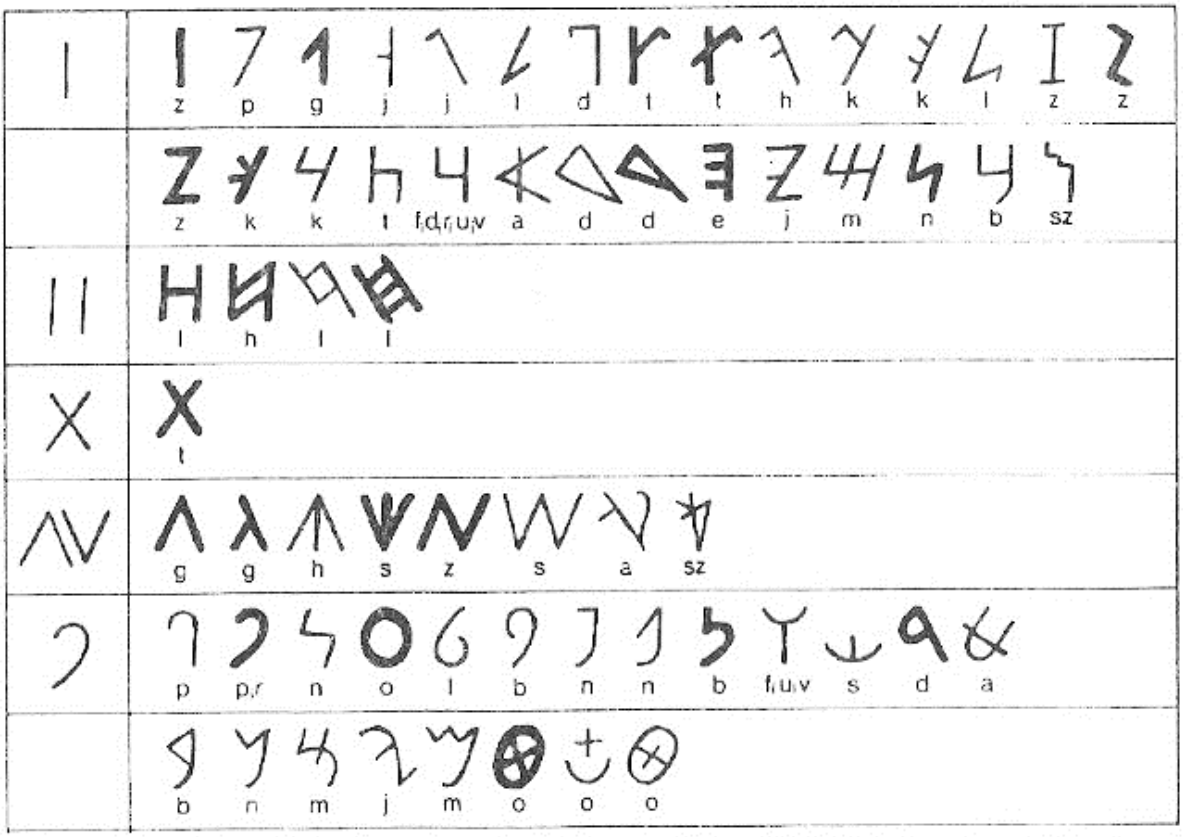
Fölfelé haladva nyomon követhető az ősi magyar betűk „kvadráttá” (héberré) alakulása. A második sor a föníciai, a harmadik az arámi ABC. A negyedik sor pedig a 900-as években a Tiberias-tó vidékén megszilárdult kvadrát.

A következő képen a föníciai ABC látható – egy másik forrás szerint –, de itt már nagyban, a jelek nevével. Alattuk látható, hogy szintén van a betűknek önálló jelentése is. (Lásd. „Az írás rövid története” c. fejezetet, ill. „Az ABC betűinek jelentése” c. fejezetet.)

Ha megnézzük a betűk alakját, több egyezést is találunk, és – többek között – ez is alátámasztja a II. Axiómát (lásd előző oldal). A betűk jelentései egytől-egyig a letelepedett életmódú állattenyésztésről árulkodnak, amit kiegészítettek a természet ajándékaival (halászat, vadászat), hogy változatosabb étrendet tudjanak biztosítani. Nagyrészt ezek a kifejezések találhatók meg a magyar betűk jelentéseiben is. Ha ezt figyelembe vesszük és hozzáadjuk még a nagyfokú hasonlóságot is, akkor talán megfejthető a *„Teth”* jelentése is: Föld.

Forrai Sándor, kiváló rovásszakértőnk úgy vélte, hogy a föníciai írásjeleket öt alapjelre lehet levezetni:

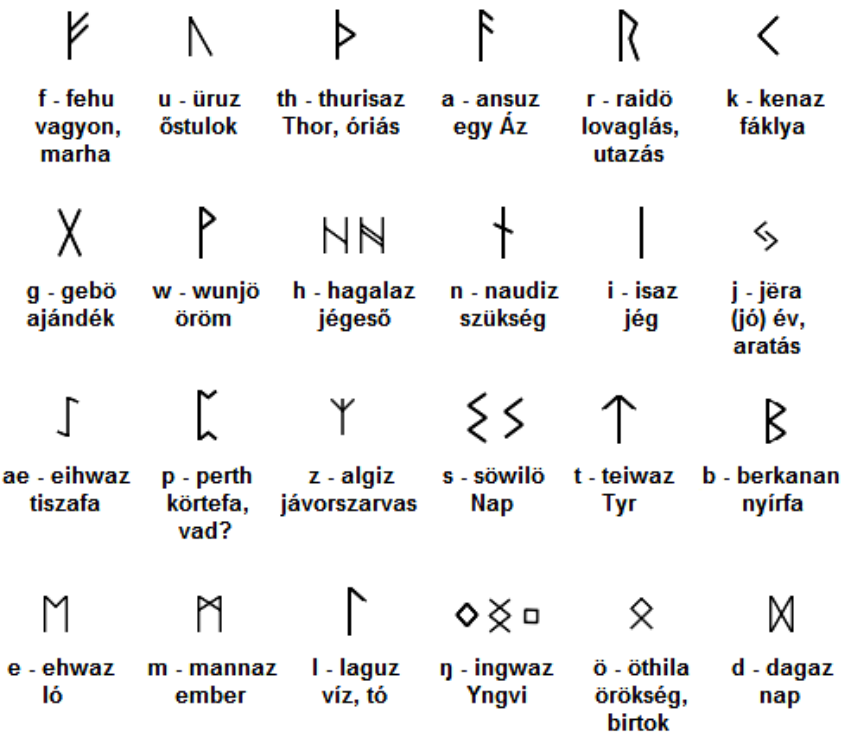
Forrai Sándor nyomán (Vass Nóra rajza)

Amint látható, ez így is van. Érdemes megjegyezni ezt az öt jelet – fogunk még velük találkozni.

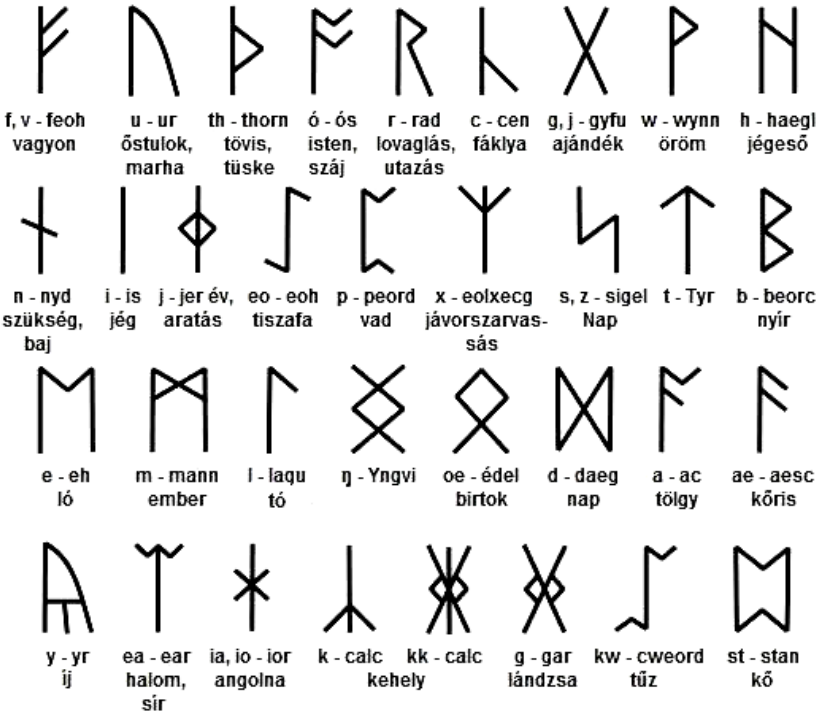
A következő oldalon található táblázat a „klasszikus” ABC-ket hasonlítja össze. Amint láthatjuk, a Mediterráneum összes jelentősebb kultúrája képviseltetve van, egy igen tág idősávon belül. Az ómagyar írás ugyan a „török csoport”-ba van besorolva, de úgy gondolom a mi szempontunkból ez nem igazán lényeges.

	Török csoport			Középtenger-melléki csoport				Phönicia-semi csoport		
Hangertek	Magyar	Ó-török	Runa	Ó-görög	Latin	Etrusk	Pelasg	Moabi	Sidoni	Arami
1 a,á										
2 b										
3 cz										
4 cs										
5 d										
6 e,é										
7 f,										
v,f										
8 g										
9 gy										
10 h										
11 i										
12 j										
13 ly										
14 -k-										
15 k-k										
16 l										
17 m										
18 n										
19 ny										
20 o										
21 ö										
22 p										
23 r										
24 s										
25 sz										
26 t										
27 ty										
28 u										
29 ü										
30 v										
31 z										
32 zs										

Már a Sebestyén Gyula féle összehasonlító táblázat is (előző oldal) sokat sejtet, amiben a Földközi-tenger térségében előforduló „rovásírásokat” hasonlítja össze. Bár séminek veszi a moábit, a szidonit és az arámit, ez most minket ne zavarjon! Viszont, ha megnézzük a szász népek „rúnáit”, akkor lepődik csak meg igazán az ember:

Ha az ó-germán rovásokat nézzük, akkor a 24 betűből 16 nálunk is megtalálható és a maradék 8 is tipológiailag megfelel az ómagyarnak. A szász betűknél is hasonló a helyzet. Itt is 16 jel megegyezik – bár az egyik ligatúra –, a maradék 13 pedig nagy hasonlóságot mutat, talán csak az ᚻ (y) lóg ki a sorból.

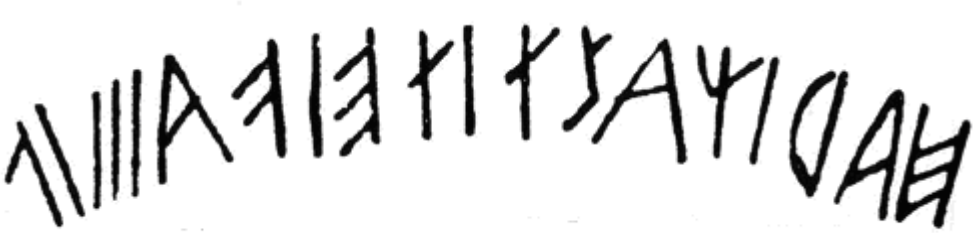
Az angolszász rúnák (azaz rovások!) Cotton alapján

„Ma a germán rúnákkal behatóan foglalkozó írástörténészek egyedül a svéd Marstrander 1929-ban nyilvánosságra hozott, nagy alapossággal kidolgozott álláspontját tartják hitelt érdemlőnek, aki a rúnákat az etruszk írás alpesi változatából vezeti le. Hammarström, az etruszk írás szakértője, 1929-ben tovább mélyítette Marstrander bizonyítását és Hans Jensen nagy írástörténeti munkájában mellettük foglalt állást.” (Kéki Béla: *Az írás története* 109. old.)

Ezt látszik alátámasztani az 1812-ben, Negau mellett kiásott bronzsisak, amin etruszk betűkkel, de germán nyelven a következő felirat állt: „Harigasti teiwai” – A hadak istenének.

A bronzsisak képe a felirattal

A sisak felirata Paul Reinecke nyomán

Igenám, csakhogy 1837-ben a Buzau melletti Pietroasele-n (ma Románia, Muntenia) szántóvető parasztok több aranykinccsel együtt egy nyakperecet is kifordítottak a földből. Az ékszer felirata a következő: „Gutani o wi hailag” – A gótoké (vagyok), sérthetetlen vagyok.

A nyakperec és a felirat elhelyezkedése

A nyakperec írott része

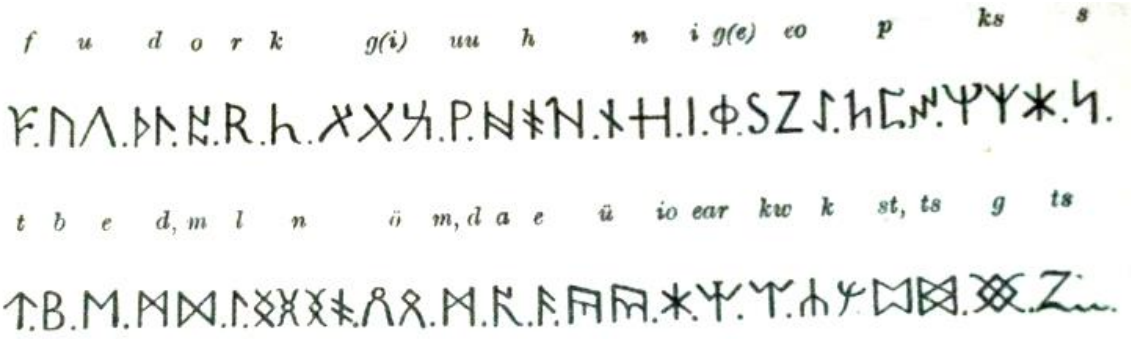
Az ékszer minden bizonnyal Atanarich vizigót király kincstárából származik Kr. u. 370 tájáról, 1000 évvel az etruszkok hanyatlása után! A vizigótok kb. 200 évvel korábban vonultak keletre a Balti-tenger mellékéről, hogyan találkozhattak az etruszkokkal! Viszont átvonultak a Kárpát-medencén, ill. szomszédos területein valamint találkoztak, sőt együtt is éltek a hunokkal! Ez csak abban az esetben lehetséges, ha az etruszkok „visszatértek” Magyarországra! (Mario Alinei professzor azt állítja, hogy: „Etrusco, una forma arcaica di Ungherese” – Az etruszk, a magyar nyelv egy ősi alakja.

De térjünk még vissza egy kicsit az írás fejlődésére! Már a két szászjelsor (germán és angol) között is jól látszik, hogy a jelek a felmerülő hangtani igények szerint fejlődnek/változnak. A germán ABC 24 betűjéből így lett 30 óangol betű, holott a két jelsor között – adott esetben – csak néhány tíz vagy egy-két száz év a különbség. Ha ezt a „felfedezést” felhasználva – és figyelembe véve ősi írásunk ezeréves változatlanságát – elkezdjük kiszámolni nyelvünk korát, megintcsak több ezer évet kapunk.

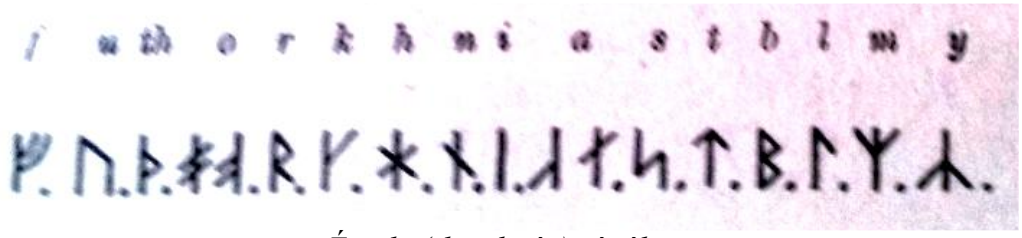
Ennek örömére álljon itt még egynéhány germán nép betűsora Fischer Károly Antal könyvéből („A hun-magyar írás és annak fennmaradt emlékei” Budapest, 1889.):

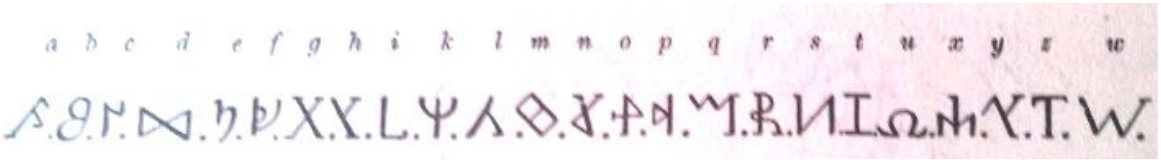
Gót és mesogót rúnák

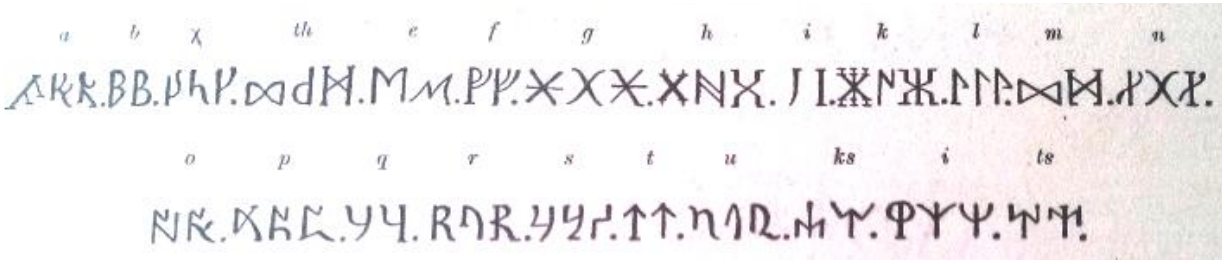
Az angolszász rúnák Fischer-féle változata

Északi (skandináv) rúnák

Markomann rúnák

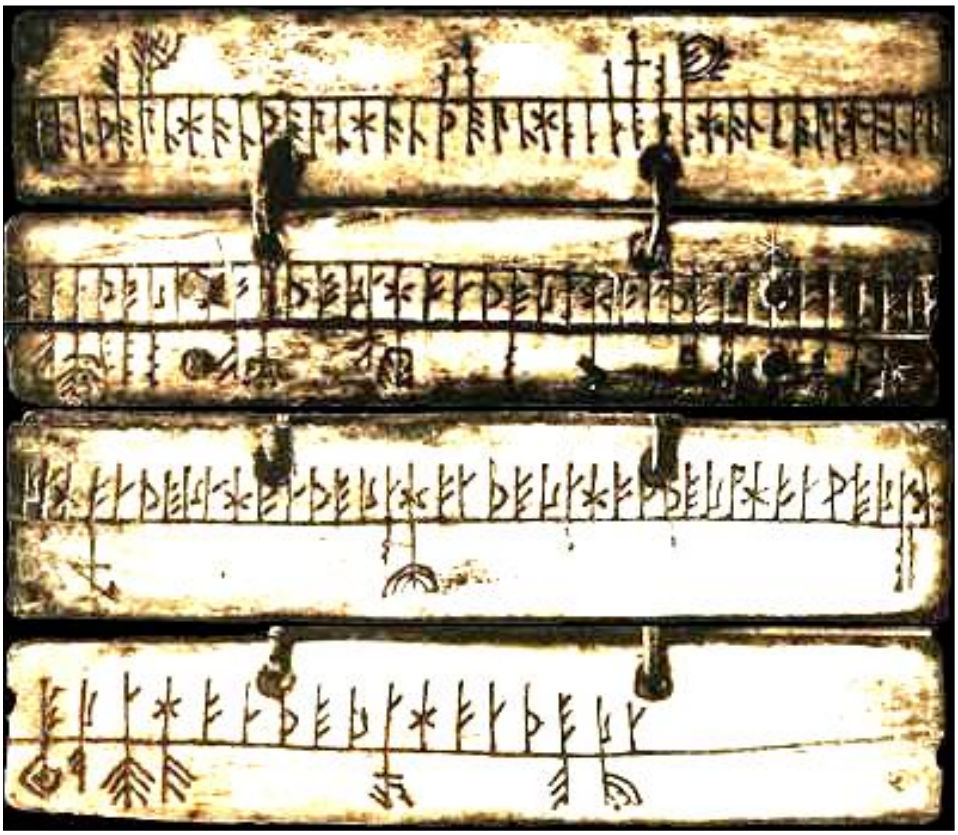

Egy bővebb markomann rúnasor

És ha még nem lenne elég a markomannokból, most álljon itt az utolsó jelsor, csak most a betűk neveivel együtt:

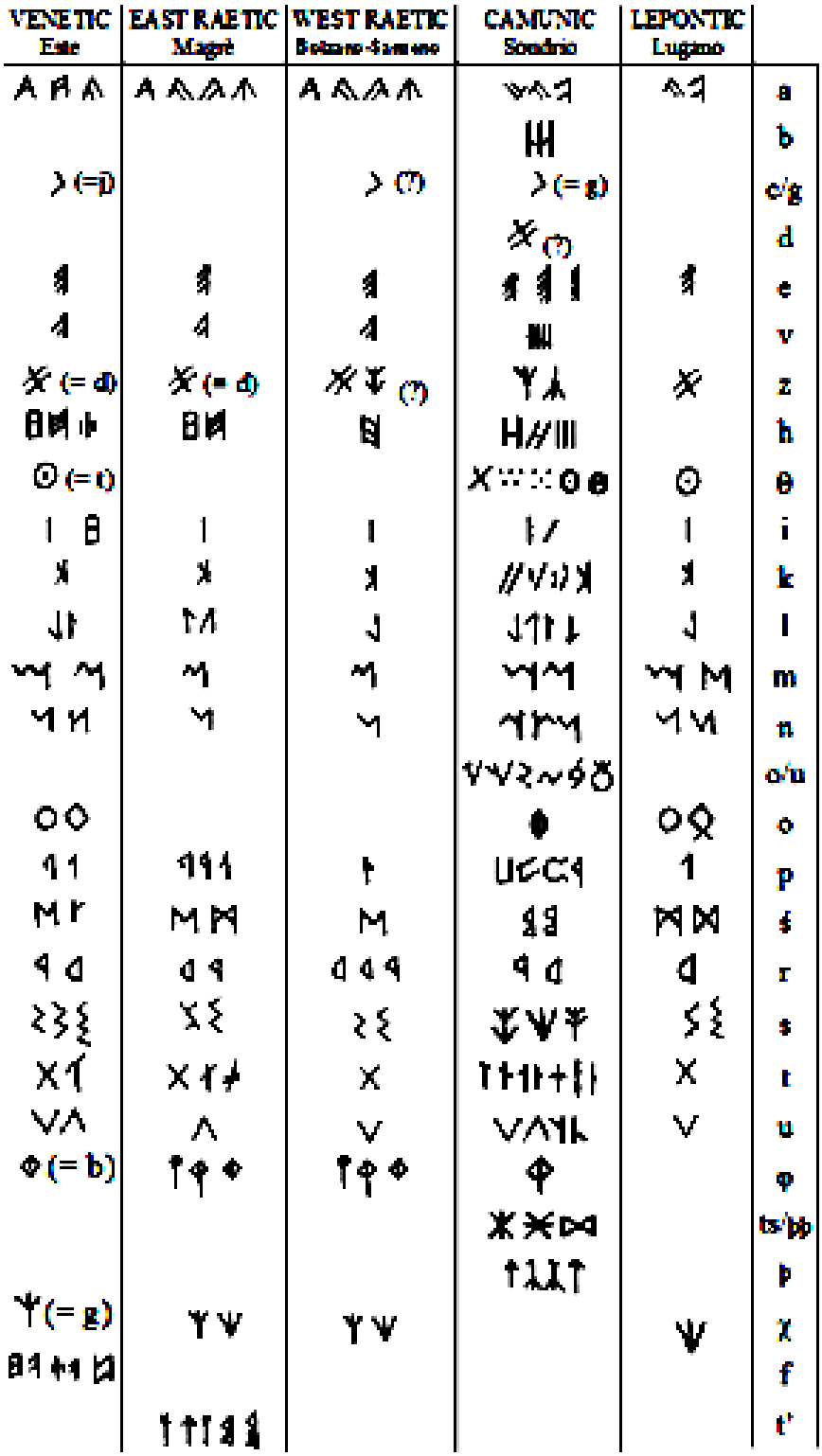
Asch	ᚨ ᚴ ᚲ	a	His	ᛁ	i	Rehit	ᚱ ᚢ ᚱ	r
Birith	ᛒ ᛒ	b	Gilch	ᛝ ᚾ ᛝ	k	Suhil	ᛋ ᛌ	s
Khen	ᚴ ᚺ	ch	Lagu	ᛚ	l	Tac	ᛏ	t
Thorn	ᛞ ᛞ ᛗ	þ	Man	ᛞ	m	Hur	ᚺ ᚿ ᚱ	u
Eho	ᛖ	e	Not	ᚿ ᚷ	n	Helahe	ᚺ ᛉ ᛉ	x
Fehc	ᚠ ᚠ	f	Othil	ᚱ ᚾ	o	Huyri	ᚠ ᛉ ᛘ	y
Gibu	ᚷ ᚷ	g	Perch	ᚳ ᚺ ᚳ	p	Ziu	ᛏ ᛏ	z
Hagale	ᚷ ᚾ ᚷ	h	Khon	ᛋ	q			

És egy érdekesség:

Eirikr Magnusson kalendáriuma (1877.)

Az ókori Itália északi mezsgyéjén is éltek ám germán népek. Az ő írásukat a következő táblázat mutatja be:

De Fischer a germán népek betűin túl feljegyezte más, hozzánk közelebb álló népekét is:

Szkíta írásjelek

A massagéták betűsora

Ha már szóba kerüültek az etruszkok, itt az ideje, hogy ejtsünk róluk néhány szót.

Igen jelentős a róluk őrzött leletanyag. Fejlett kultúrával és művészettel rendelkeztek az ókori Itália közép-nyugati részén, a Tirrén-tenger partján. Ők alapították Rómát is – birodalmukat a szomszédságukban letelepedő latinok és a keletről (Pannóniából) érkezett kelták pusztították el. Díszítőművészetük alapja az írásuk volt, így gyakorlatilag az összes etruszk emlék őriz feliratot. (Lásd jelen kötetben a lásd „Külföldi rovásírásos emlékek" c. írásom.) Az írástudomány jelenlegi álláspontja szerint nagy hatással voltak a környező népek kultúrájára, így írásuk – némileg átalakulva – az ógörögön keresztül, a latinban él tovább.

Az etruszk birodalom és a környező népek (Larissa Bonfante nyomán)

Az előző oldalon az Appennini-félsziget térképe látható a benne élő népekkel és az etruszk városokkal. Nagyjából a Kr. e. 500. év állapotát tükrözve.

Felhívnám a kedves olvasó figyelmét az etruszkoktól délkeletre elhelyezkedő sabellic–sabine (szabír) népre. A szabírok a kis-ázsiai részekről vándoroltak be a Kárpát-medencébe, több hullámban. Egyes kutatók őket tartják az „ősmagyarság" egyik törzsének. Érdekes, hogy pont az etruszkok mellett ütöttek tanyát, majd a „nagytestvér" leigázása után elmenekültek, visszatértek a Kárpát-medencei Savaria-ba (Szombathely), ahol a környező testvérnépekkel együtt annyira megerősödtek, hogy a római invázió sem tudta kisöpörni őket Pannonia Prima-ból. Olyannyira nem, hogy később püspököt adtak Pannóniának, akinek a neve a Szent Márton-hegy nevében őrződött meg – azon áll a Pannonhalmi Apátság.

A másik szomszédok, akik Szardínián élnek – ne felejtsük el, Korzika ekkor etruszk terület – nem mások, mint a föníciaiak. Ők is fontos szerepet játszottak az írás kialakulásában.

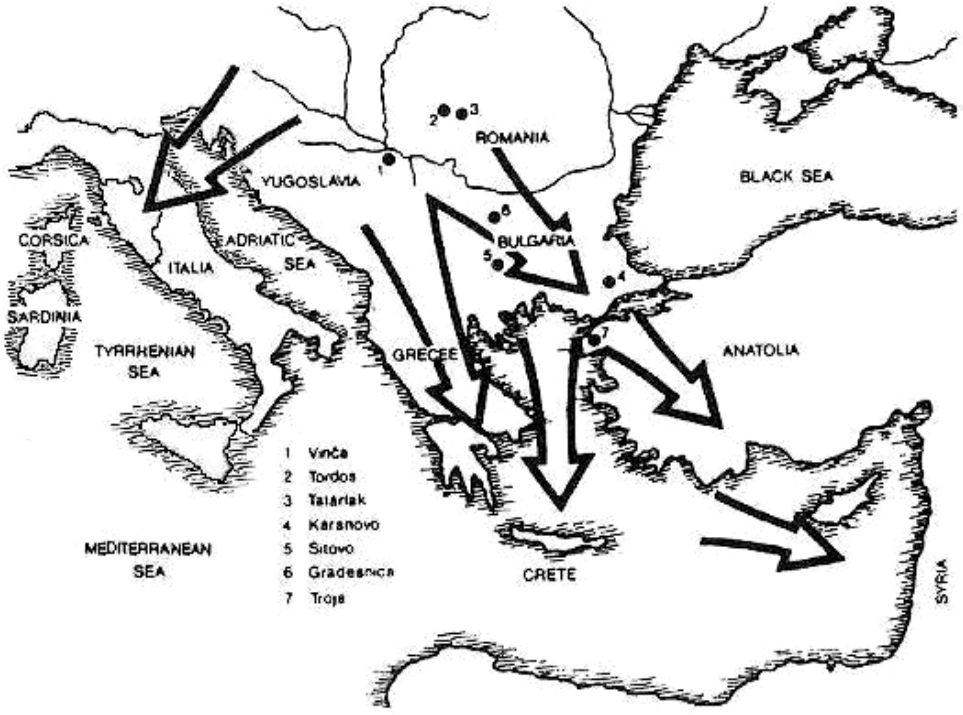
Szintén érdekesség a Szicíliában található sicel (más forrásokban sicul, tsz. siculi) nép. Nem szeretnék semmit belemagyarázni, de számomra furcsa, hogy két ősmagyarnak tartott nép él szorosan egymás mellett az ókorban, az Appennini-félszigeten – a legveszélyesebb, a legnehezebben védhető déli határt meg egy sicel nevű nép őrzi…

„A történeti adatok az itáliai szekulokat, akik ott kezdetben a később keletkezett Róma vidékén éltek, SZIKEL, vagy SZIKUL néven említik, de nevezik őket „ABORIGENS", azaz őslakó néven is. Később a latinok uralma elől Calabriába, majd Szicília szigetére szorultak, amely e nevet is róluk kapta (azelőtt Trinacria volt a neve). Itt azonban, végülis római uralom alá kerülve, ellatinosodtak." (Magyar Adorján: *Ősmagyar rovásírás* 25. oldal)

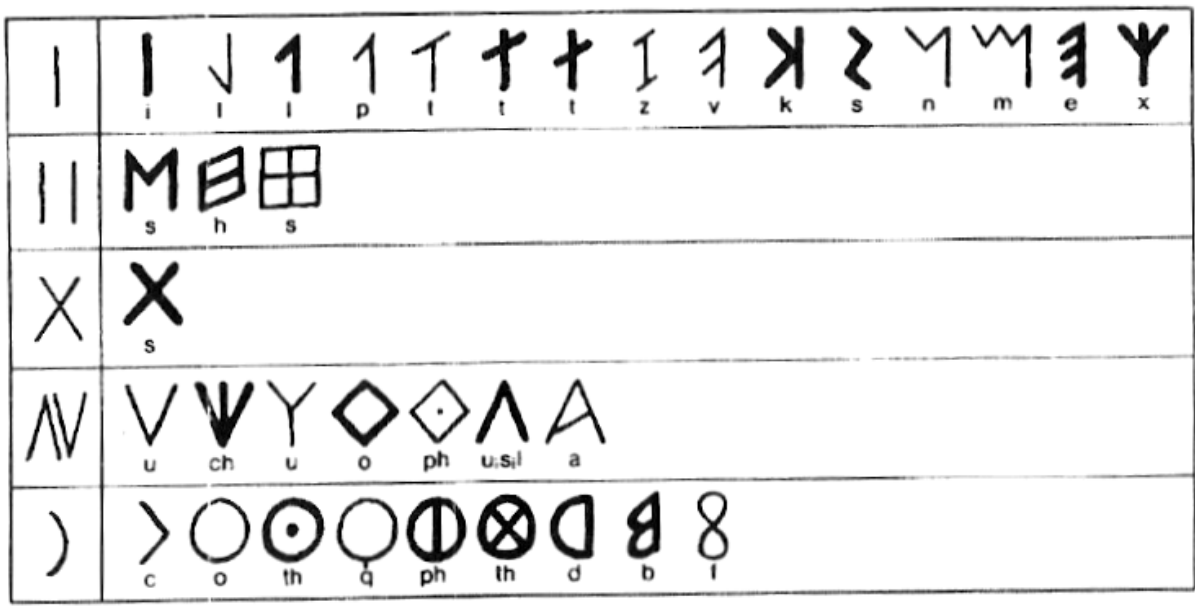
De haladjunk tovább!

Úgy gondolom, az, hogy ennyi minden egybevág, nem lehet véletlen. Megint csak Jovan Todorovics, horvát kutatóra szeretnék hivatkozni és úgy gondolom, hogy itt az ideje, hogy megint elővegyük az általa rajzolt, az írás terjedését bemutató térképet – egy kicsit kibővítve.

Amint írtam, a Kr. e. VII. évezredben kezdődött meg a kivándorlás a Kárpát-medencéből. Ez természetesen nem egyszeri alkalom volt, hanem egy folyamat kezdete. Kr. e. 2000 környékén az etruszkok jelentek meg Itáliában, de a képen látható nyíl a későbbi kelta kivándorlásra is vonatkozik, akik valamiért éppen az etruszkok szomszédságában telepedtek le. Másik részük a délre mutató nyilakat követve Kis-Ázsiában telepedett le.

A következő táblázat – eme kis kitérő után – már az etruszk írással foglalkozik. Amint láthatjuk, az etruszk jelek is öt csoportba sorolhatók. A hasonlóság itt is szembeötlő, de ezen már meg sem lepődünk!

Forrai Sándor nyomán (Vass Nóra rajza)

Természetesen az etruszkok írása sem egyik pillanatról a másikra alakult ki. Bár az „alapokat” magukkal hozták, de a végleges írásforma, mintegy 400 év alatt alakult ki. Bár a jelenlegi írástudomány 13 etruszk ABC-t ismer, az eltérések minimálisak, mondhatnánk „tájszólás-jellegűek”. Az etruszkok magasfokú műveltségére jellemző, hogy létrehoztak egy tulajdonképpen „nyelvtankönyvet”, amit Scrievere Etrusco néven ismerünk és ami segít eligazodni az etruszk írás rejtelmeiben. Ernst Doblhofer professzor a következő táblázatban mutatja be a fejlődés folyamatát.

Ha jobban megnézzük a formákat, a változás nem igazán számottevő, úgyszólván inkább csak finomításról beszélhetünk.

Normális formák	Korai formák (i.e. VII.-V. sz.)	Késői formák (i.e. IV.-I. sz.)	Hangérték
A	A	A	a
B			(b)
C	)	)	c (k)
D	D<		(d)
E	E	E	e
F	F	F	v
I	I	I	z
B	B	B	h
⊗	⊗	⊙	θ (th)
I	I	I	i
K	K		k
L	L	L L	l
M	M	M	m
N	N	NN	n

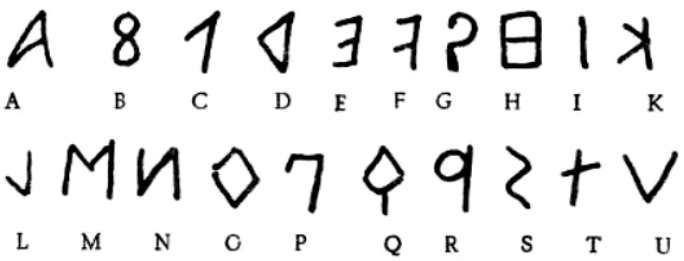
Normális formák	Korai formák (i.e. VII.-V. sz.)	Késői formák (i.e. IV.-I. sz.)	Hangérték
⊞			(s)
O	◇		(o)
P	P	P	p
M	M	M	ś
Q	Q		q
R	R	RR	r
S	S	S	s
T	T	T	t
Y	Y	V	u
X	X, +		ś
Φ		⊕Φ	φ (ph)
↓		↓	χ (ch)
7	ϛ	8	f
		)2	g

(E. Doblhofer: Jelek és csodák, 319. oldal).

De az Etruszk Birodalom összeomlásával nem ért véget ez a folyamat! Biztos maradtak néptöredékek, akik Itáliában maradtak és idővel ellatinosodtak – viszont a Kárpát-medencébe is jelentős néptömegek tértek vissza, követve sabellic-sabine-szabír testvéreiket! Nemcsak a Pannon részeken, hanem az Alföld északi részén és a Dunakanyarban is letelepedtek és igazolhatóan legalább a Kr. u. IV. századig ott is éltek. Észak-Alföldön elkeveredtek a szarmata-hun lakossággal és részt vettek a Csörsz-árok mentén kialakított, külső római védelmi rendszer építésében. Az erődrendszer folytatása Dunakeszin és Bócsa-Újtelepen keresztül halad észak felé. Az ezen a hatalmas területen fellelt téglajegyek alapján megállapítható a kései etruszkok jelenléte Hazánkban.

A témában sok magyar kutató vette ki a részét. Sajnos itt csak egy rövid felsorolásnak jut hely: Gabler Dénes, Patay Pál, Soproni Sándor, Szepessy Géza, Szilágyi János György.

Szepessy, aki a várpalotai múzeum szervezője volt, még a korszak ABC-jét is összeállította, a Tokod vidéki leletek alapján.

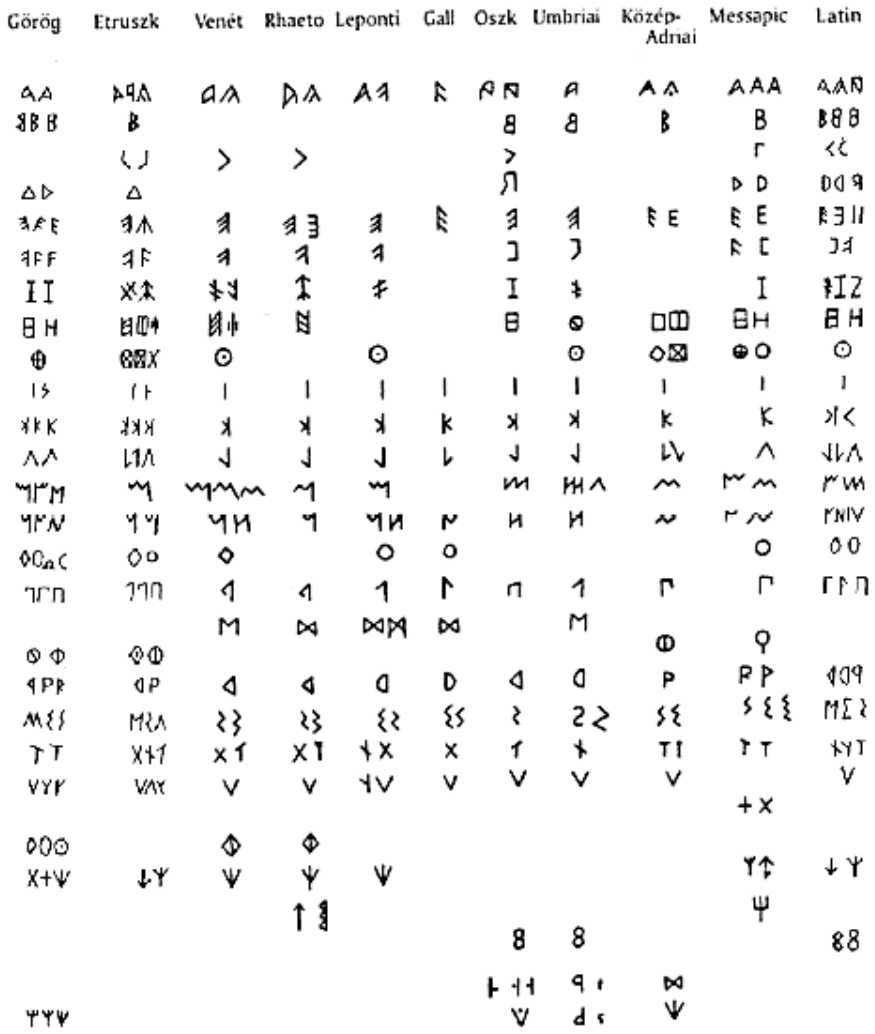

A pannóniai téglajegyekből összeállított etruszk ABC Szepessy Géza nyomán

De térjünk vissza az Appennini-félszigetre!

De térjünk vissza az Appennini-félszigetre!

Az eddigiek során foglalkoztunk – többek közt – az ókori Itália népeivel is. Most bemutatom írásukat, a hangértékek felsorolása nélkül.

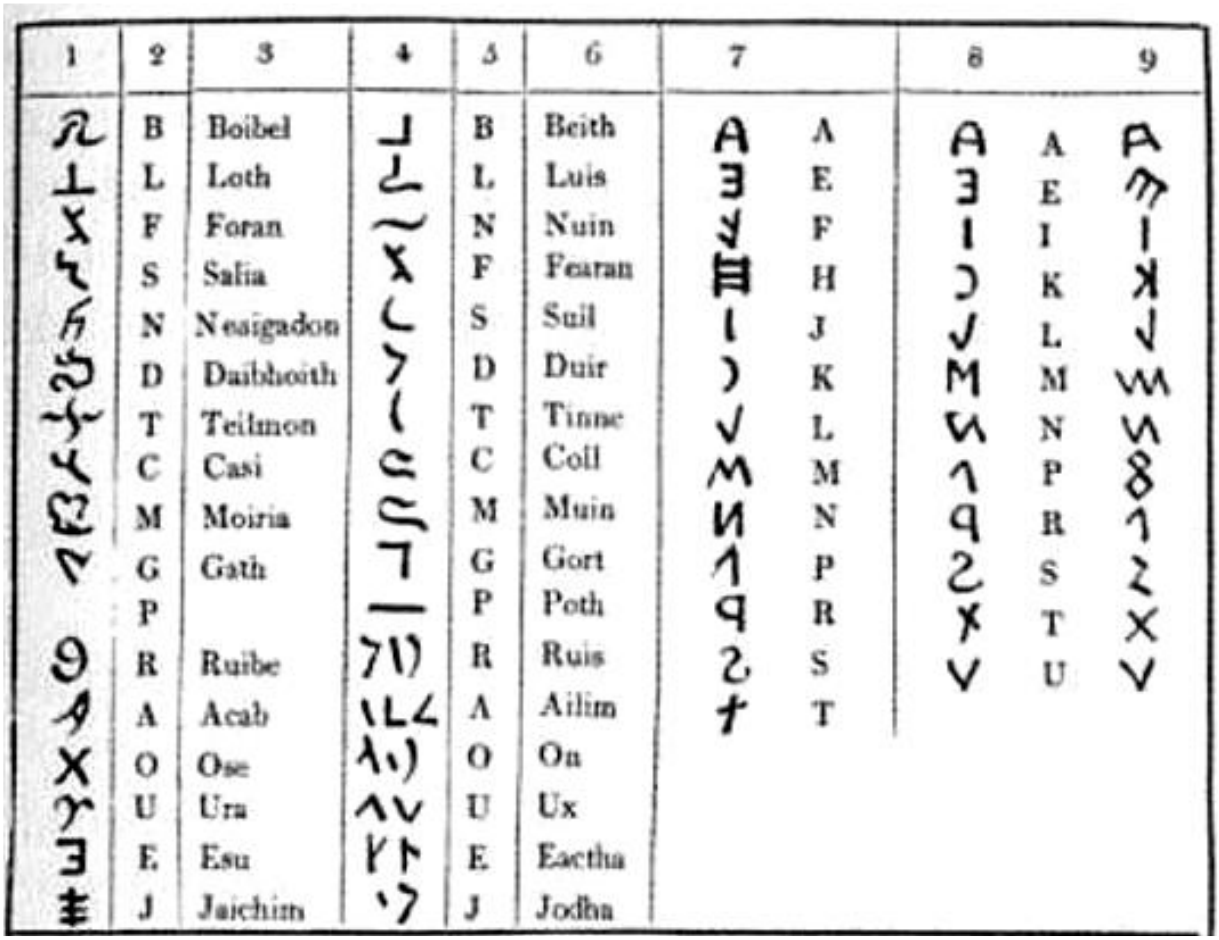

(Varga Csaba: Jel, Jel, Jel c. munkája 414. old. nyomán)

Haladjunk hát tovább nyugat felé a Földközi-tenger mentén. A következő állomás a későbbi Gallia. Erről a hatalmas területről is rengeteg rovott emlék került elő, ezek közül is talán Glozel (Franciaország) és környéke a legismertebb. A kötet további részeiben még fogunk találkozni az innen származó leletek egynémelyikével.

Mielőtt megnéznénk írásukat, szeretnék tisztázni egy dolgot. A kelta és a gall nép ugyanaz! Keltáknak a görögök nevezték őket, galloknak pedig a rómaiak.

Most pedig nézzünk meg két kelta ABC-t, egy angol nyelvész tollából:

1	2	3	4	5	6	7		8		9
	B	Boibel		B	Beith		A		A	
	L	Loth		L	Luis		E		E	
	F	Foran		N	Nuin		F		I	
	S	Salia		F	Fearan		H		K	
	N	Neaigadon		S	Suil		J		L	
	D	Daibhoith		D	Duir		K		M	
	T	Teilmon		T	Tinne		L		N	
	C	Casi		C	Coll		M		P	
	M	Moiria		M	Muin		N		R	
	G	Gath		G	Gort		P		S	
	P			P	Poth		R		T	
	R	Ruibe		R	Ruis		S		U	
	A	Acab		A	Ailim		T			
	O	Ose		O	On					
	U	Ura		U	Ux					
	E	Esu		E	Eactha					
	J	Jaichim		J	Jodha					

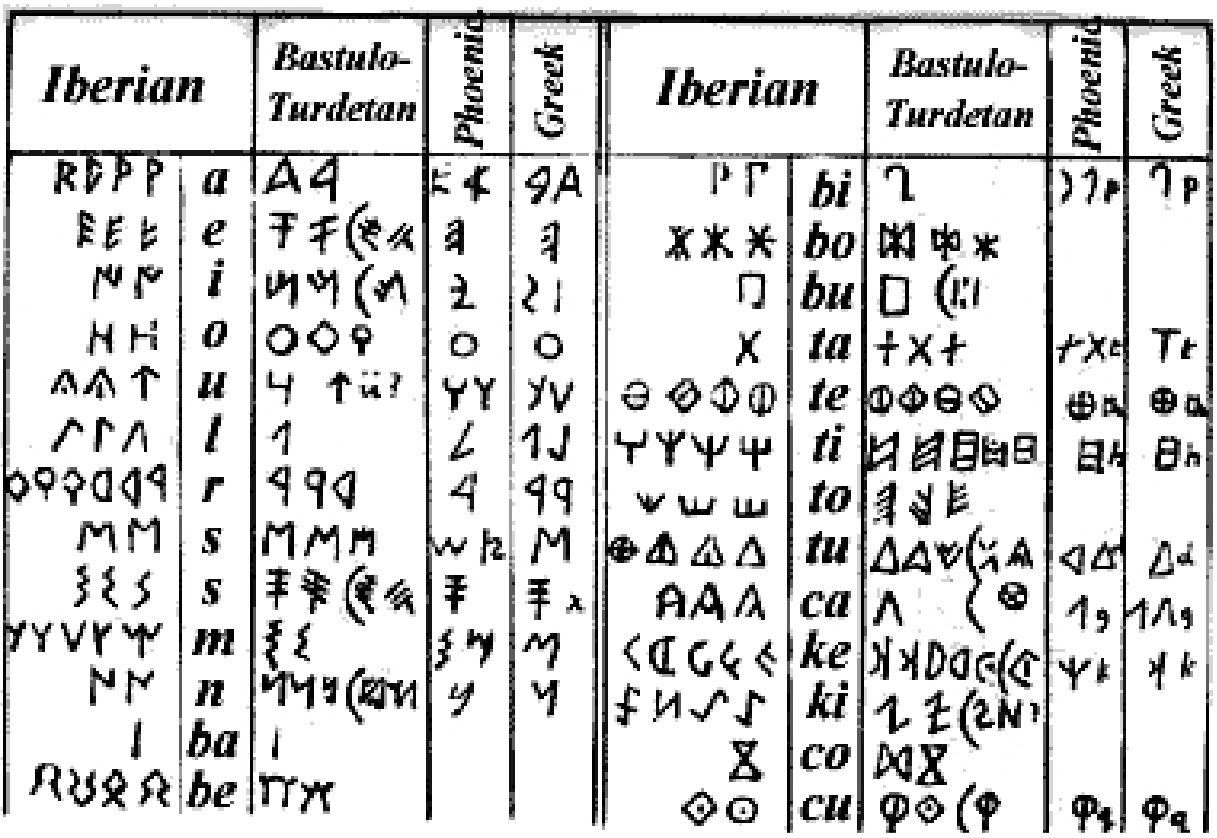
Godfrey Higgins kelta ABC-i

Az utolsó három oszlop jelein már érződik a latin hatás, maga a jelkészlet is megcsappant – látszik rajta a hasonulási kényszer a „műveltebb” kultúrához.

Ezek után, nézzük meg egy másik nézőpont szerint a Glozelben és környékén talált tárgyak jeleit.

	GLOZEL	MAGYAR	NIKOLSBURGI	HUN
A				
B				
C				
CS				
D				
E				
F				
G				
GY				
EGY				
H				
I				
J				
K				
L				
EL				
M				
N				
NY				
O				
Ö				
P				
R				
S				
SZ				
T				
TY				
U				
Ü				
V				
Z				
ZS				
US				
UNK				

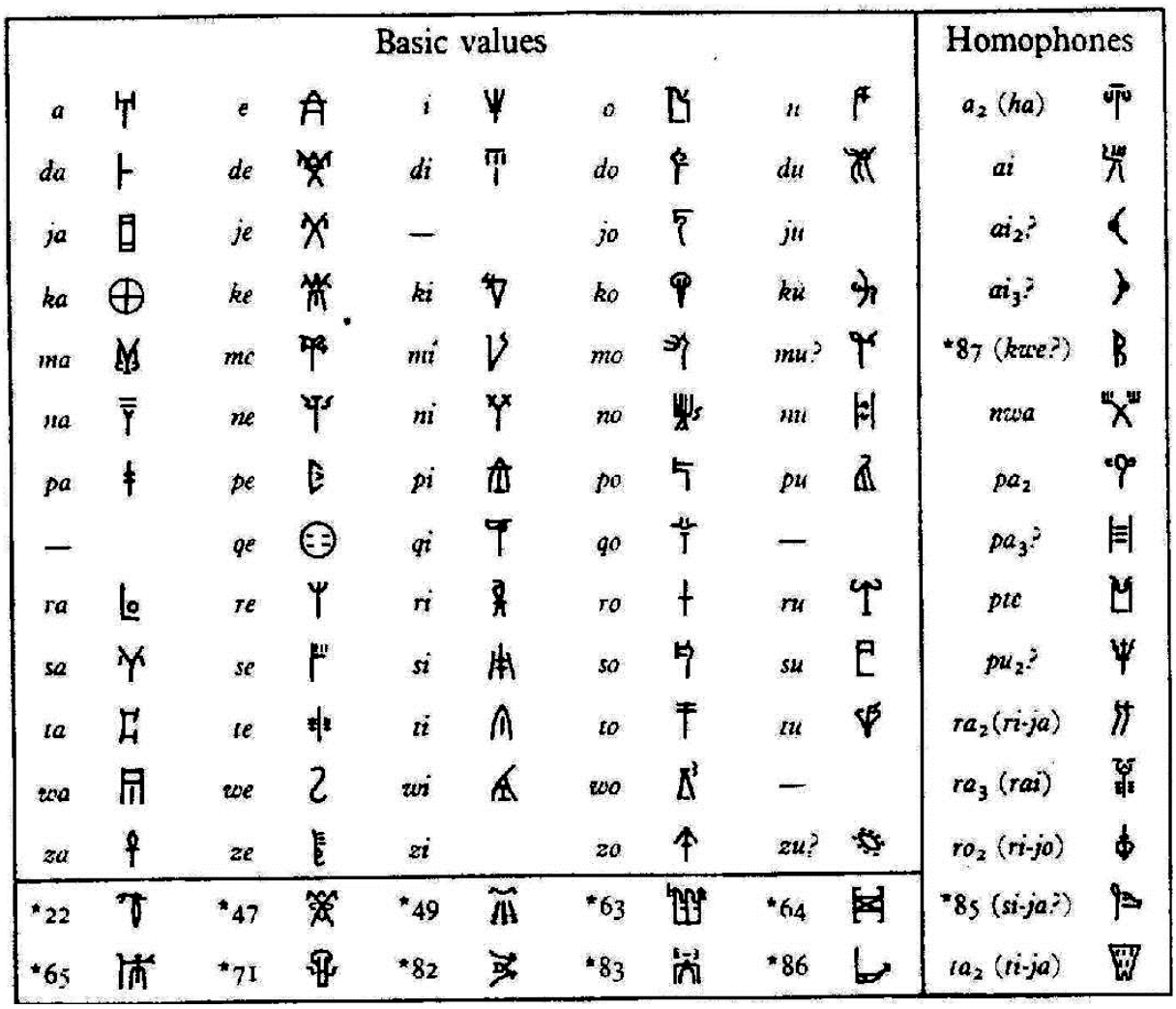
Dél felé folytatva utazásunkat, meg is érkezünk az ősi Hispániába, a mai Spanyolország területére. Az ibérek is nagy vándorló nép, mint a kelták – eredetileg a Fekete-tenger vidékén éltek, a Kaukázus déli lejtőin, az albánok és az örmények szomszédságában, majd hosszú vándorlás után telepedtek le – a róluk elnevezett – Ibériai-félszigeten.

Mint azt láthatjuk a képen, az összehasonlítás alapja a föníciai és az ógörög jelkészlet. A táblázat fölött azt írtam, hogy az ibérek a föníciaiak közeléből indultak el Kis-Ázsiából, tehát egyértelmű a hasonlóság az írásuk között. A föníciaiak írásával már foglalkoztam, úgyhogy térjünk rá az ógörögre.

Megérkeztünk a görög szigetvilágba, a Peloponnészoszi-félsziget környékére. A szigetvilág hemzseg a törpeállamoktól – ami a későbbiekben is sok gondot okoz majd Hellásznak –, de magas kulturális fokon állnak, éppen a nehéz megközelíthetőség miatt. Ebben a miliőben alakul ki mindkét lineáris írás, az A és a B, valamint a mykenei, a minószi és a kyproszi kultúra.

Kezdjük a kontinensen.

A mykenei kultúra írásjelei

Ezt az írást a lineáris B csoportba(!) sorolják. Ha megvizsgáljuk a táblázatot, akkor láthatjuk, hogy a két írásnak vajmi kevés köze van egymáshoz. Látható, amint a zárttömbű népesség jelkészlete önmagából táplálkozik, az önálló betűk pedig magánhangzók.

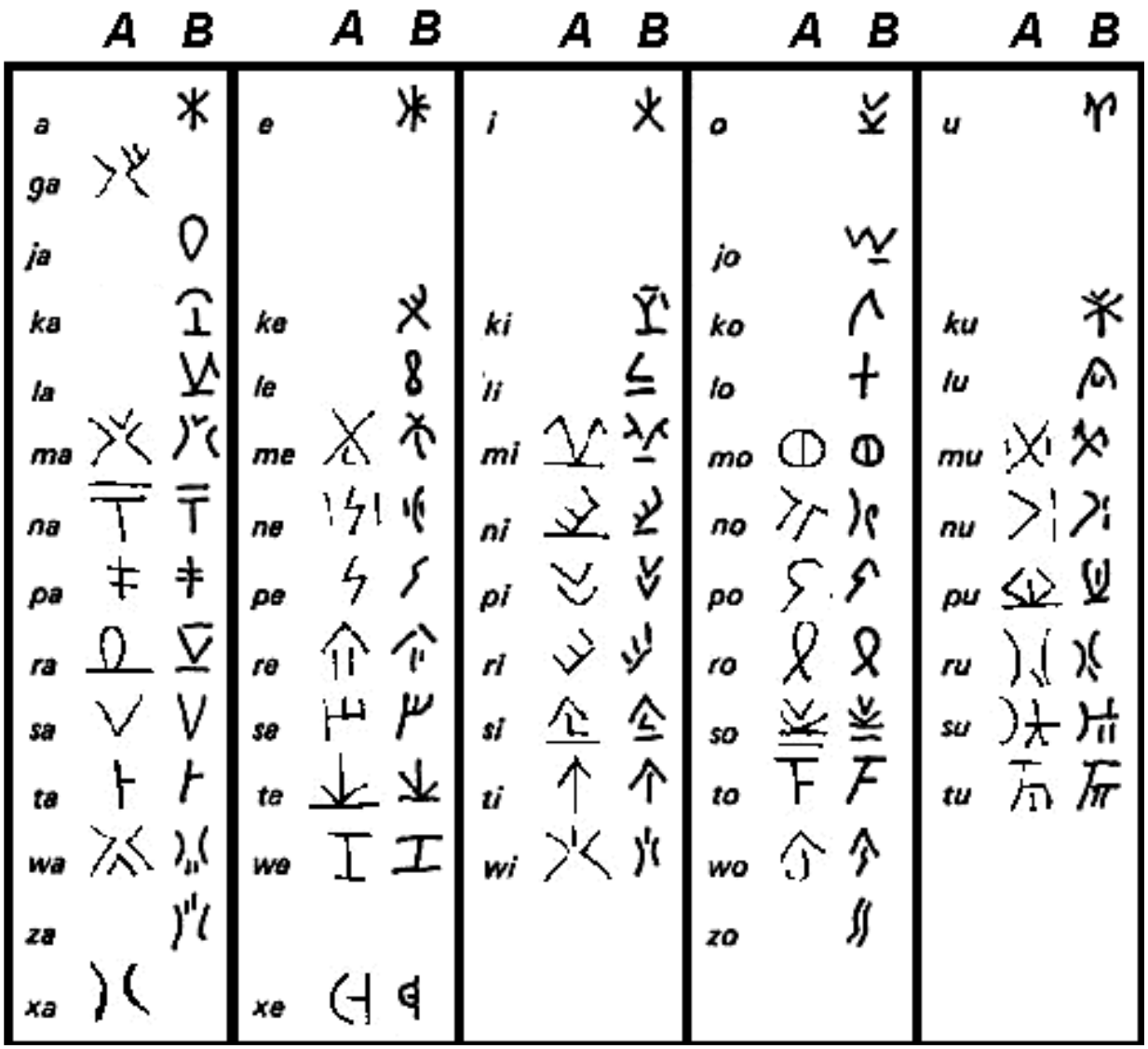
Minósi jelek		Kyprosi jelek		Fönicial betük		Görög betük	
	a				'	A	α
	ba, pá				b	B	β
	ga, ko		ko		g		γ
	tá, da				d	Δ	δ
	[h]e		e		h	E	ε
	wa[u]		u		w		υ
	za		za		z	I Z	ζ
	ha				ḥ	H	η
	ϑe				ṭ		ϑ
	je		je		j	I	ι
	ka		ka		k	K	κ
	la		la		l		λ
	mi		mi		m	M	μ
	nà				n	N	ν
	sa; ze				s	;	ξ
	o				ʿ	O	ο
	pe		pe		p		π
;	se; sa	;	se;sa		ṣ	M	σαν
	qu				q		ϙόππα
; ;	ra;re;ra		ra; ra		r	P	ϱ
;	si?; se				š	Σ	σ
;	ta; tá		ta		ṭ		τ

A Georgiev-féle összehasonlító táblázat

Az előző táblán a minószi, a ciprusi, a föníciai és az ógörög betűk összehasonlítását láthatjuk Georgiev professzor tollából. Jól látható, hogy a minószi és a ciprusi írás is szótagírás volt. Ugyanúgy megjelennek önálló betűk – mint a lineáris B-ben –, de ezek is mind magánhangzók.

Fussuk át a felsorolt jeleket és sok „ismerőssel” fogunk találkozni. Egy-két helyen meglepő összefüggésekre is bukkanhat az alaposabban szemlélődő emberfia.

Lineáris írások

A lineáris A és B íráson is látszódik az elszeparálódás hatása, a jelek külső hatás nélkül nem nagyon változnak. A szókincs bővülése miatt újabb jelekre van szükség, amit az eddigi jelek alapján hoznak létre. Gyakorlatilag a lineáris B, az A továbbfejlődött, kibővült változata.

Mindezek ellenére még így is tettenérhetők az ősi formák. Kicsit cifrábbak a jelek, de ne feledjük, ez még szótagírás!

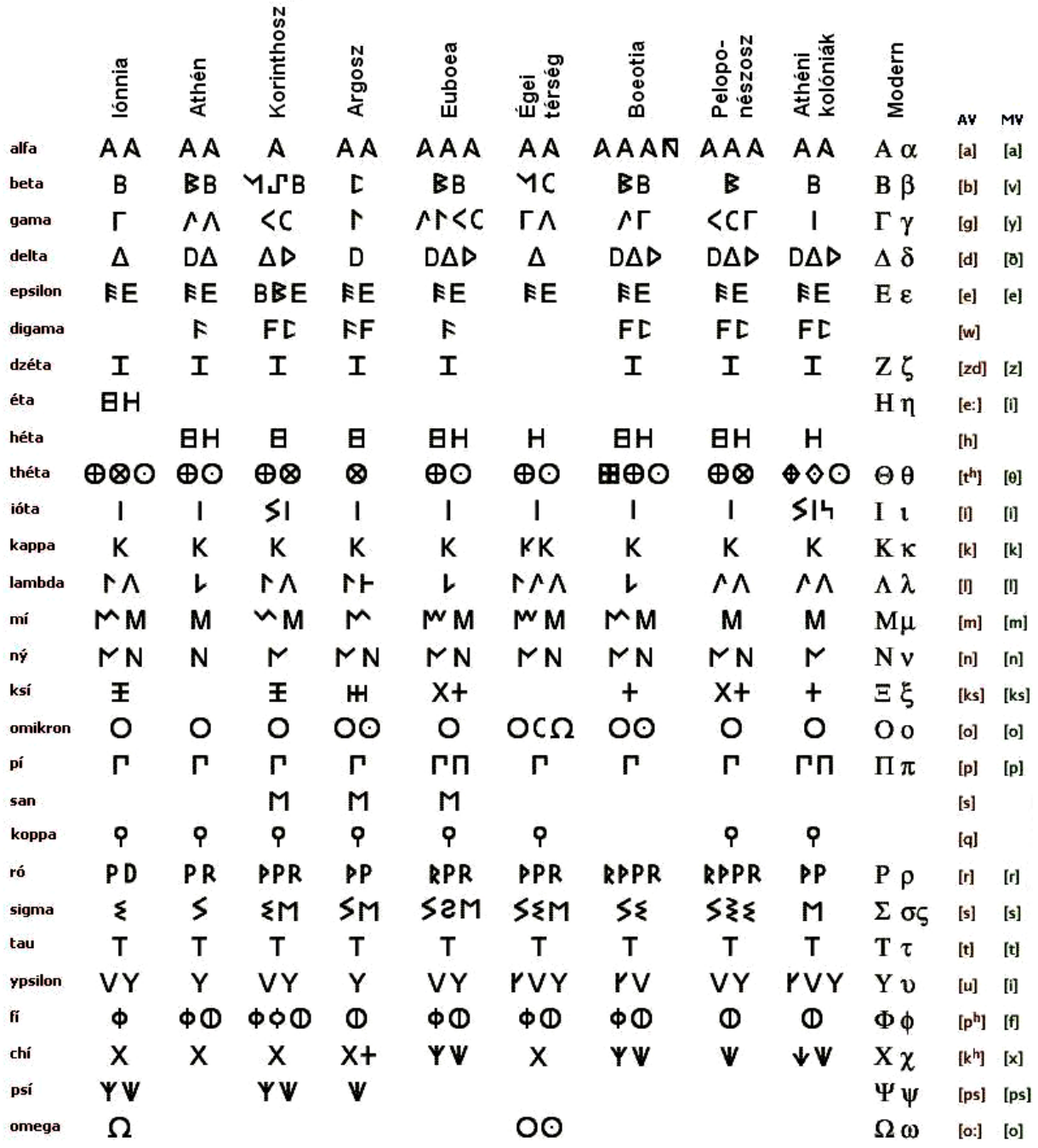
A ’90-es évek végén Herbert Zebitsch osztrák mérnök – egy általa kidolgozott számítógépes eljárás segítségével – megfejtette a jeleket és a következőket állapította meg:

„… ugyanazon a nyelven készültek, mely nem a görög nyelv, hanem egy eddig ismeretlen és egyelőre pelazgnak nevezett nyelv, mely az agglutináló nyelvek típusába tartozik. A jelek szótagokat jelölnek. A szótagok többségükben magánhangzóra végződnek, a ragozás pedig kizárólag elő-, utó- vagy szóközi ragokkal történik. A ragok mindig önálló szótagok.”

A pelazgok, Kaukázusi típusúak (tehát nem barna bőrű, göndör hajúak) voltak és megteremtették a görög kultúra alapjait. Az ő kultúrájukat – az akkor még mindig nem egyesült – Hellász területére betörő dór törzsek pusztították el, szó szerint durungokkal. Ezek után – egyes kutatók szerint – a pelazgok az etruszkokhoz menekültek. (Ennek a nyomai találhatók meg Trója történetében, amit Homeros az „Ilias”, Vergilius pedig az „Æneis” c. művében örökített meg.)

De lehet, hogy egyes csoportok dél felé menekültek? Ennek az elméletnek is vannak követői.

Ceram, hosszú évek kutatásai alapján a pelazgokat azonosítja a zsidók ősi ellenségeivel, a filiszteusokkal és közli, hogy Palesztina róluk van elnevezve.

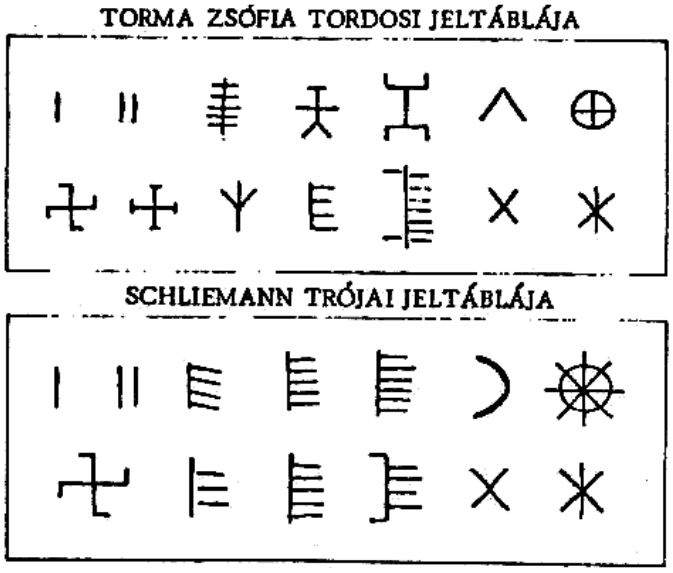
Tehát – mondjuk úgy az egyszerűség kedvéért – eljutottunk az első egységes görög ABC-hez, ami a kultúra őrzője lett évszázadokon át. „De semmi sem tart örökké” – tartja a mondás és megjelentek a megerősödött latinok – mostmár „római” álnév alatt – és bekebelezték ezt a virágzó kultúrát is.

Az volt a taktikájuk, hogy nem csak a kulturális és ipari vívmányokat vették át a leigázott népektől, hanem írásukat és isteneiket is.

Viszont mivel a térség írásai nagyon hasonlóak voltak, ez ebben a formában nem is volt nehéz. Görögország bekebelezése után, a hellének – hogy megmutassák különállásukat – lassanként kezdték megváltoztatni betűiket. Cserébe a rómaiak is változtatásokat eszközöltek, és ennek az elkülönülési folyamatnak köszönhetjük, a mára már teljesen különböző két ABC-t. (És az 1054-ben bekövetkezett egyházszakadást is!)

A fejezet végén be fogom mutatni, a jelenleg is használt latin betűk kialakulásának egyik

elméletét, a Pallas Lexikon táblázatának segítségével. De térjünk vissza Hellászhoz!

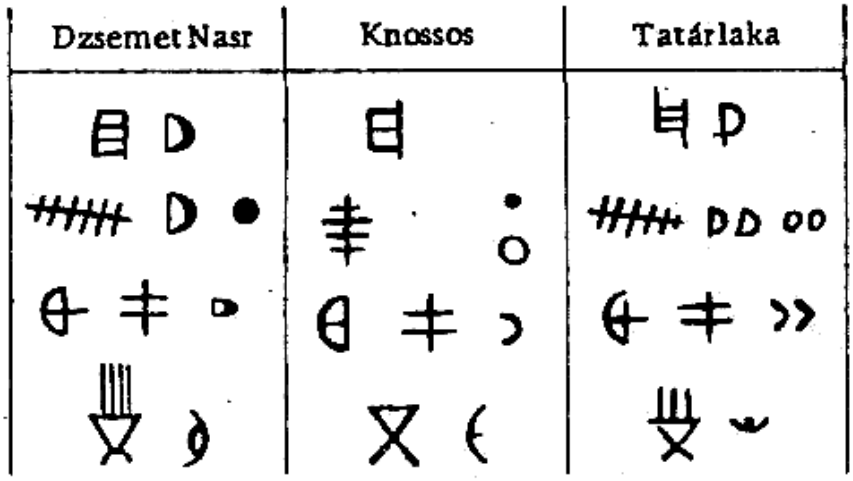

Badiny Jós Ferenc nyomán

Heinrich Schliemann a Kelet-Mediterrán térségben jelentős kutatásokat végzett 1870-84 között. Trójai (1870-82), mykénei (1874), orkhomenoszi (1880) és tirynszi (1884) ásatásai jelentős lelet és tudásanyaggal gazdagították az emberiséget.

Munkája során arra a következtetésre jutott, hogy az írás elterjedése/kifejlődése észak-dél-kelet irányban történt, és nem a föníciaiak annak „feltalálói". Az általa trójaiként azonosított jeleket hasonlítottuk össze a fenti képen Torma Zsófia tordosi jeleivel.

A térség két másik nagy központjának összehasonlítása is hasonló eredményekhez vezet:

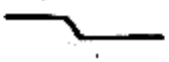
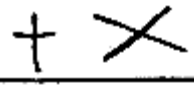
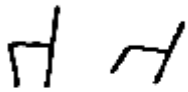
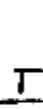

M. S. F. Hood nyomán

Sinclair Hood sokat foglalkozott a Körösi kultúrával, azon belül is nagyrészt Tatárlakát kutatta. Egyéb irányú kutatásai viszont a görög szigetvilággal – főleg Krétával – illetve a Djemet Nasr kultúrával foglalkoztak. Tehát nem véletlen a táblázatban szereplő oszlopok elnevezése, hiszen Hood mindhárom területet behatóan ismerte. De mit szól ezekhez a felfedezésekhez Nicolae Vlassa román régész? Ő jelen volt az ásatásokon és roppant tárgyilagosan nyilatkozott minden kutatásról.

Természetesen Vlassa is végzett összehasonlításokat, de ő az ún. „Blau-táblák" jeleit

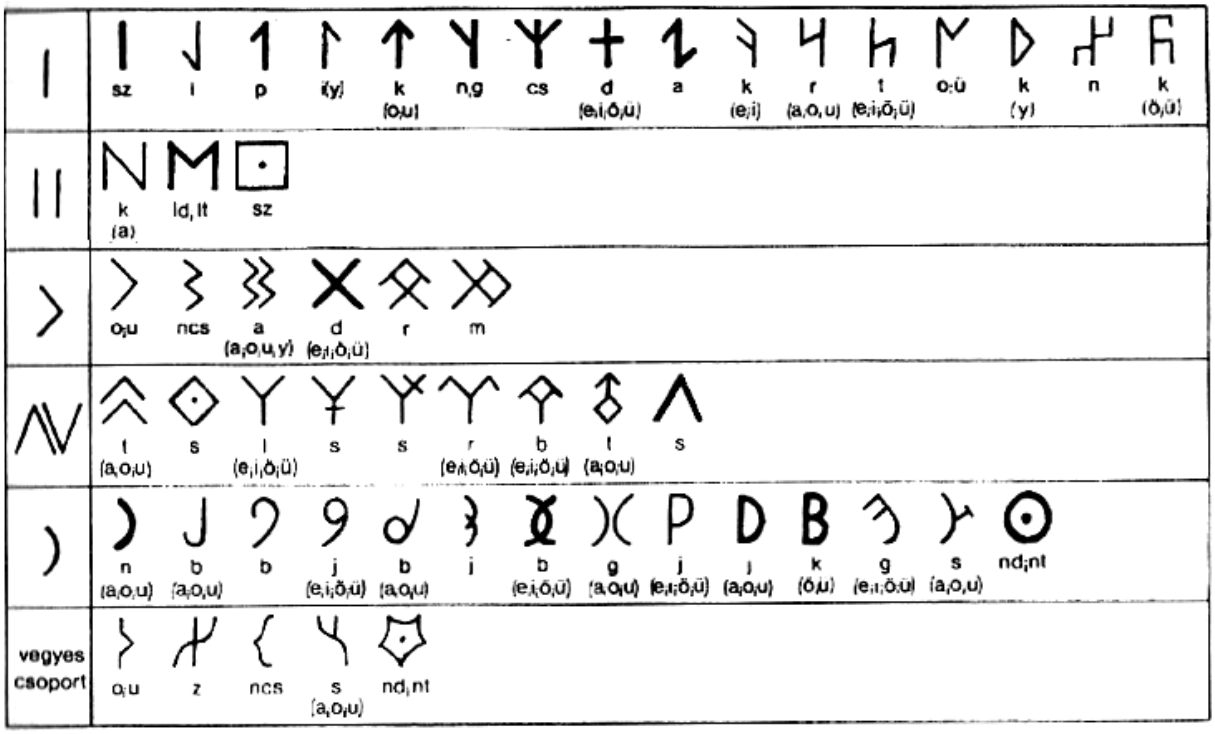
részesítette előnyben. A táblák szintén a Djemet Nasr – protosumérnek, ósumérnek tartott – kultúrkörébe tartoznak. Vlassa mindezzel tisztában volt. Nos, lássuk mire jutott!

Jel sz.	TORDOSI JELEK	TATÁRLAKI JELEK	BLAU TÁBLA
1			
2			*idem*
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			

A „Blau-táblák” kék lazuritból készültek és Uruk környékén kerültek elő. (Lásd jelen

köteti „Külföldi rovásírásos emlékek” c. írásom, 131. o.) 1886-ban dr. Blau megvásárolta őket, innen kapták a nevüket. Évtizedekig vitatták valódiságukat, de mivel az időközben megtalált, ún. „Uruki vázán” levő alakok kiképzése, megformálása ugyanolyan, mint a Blau-táblákon levőké, végülis kénytelenek voltak eredetinek elfogadni. Korát Kr. e. 3100-ra teszik, ami több mint ezer évvel fiatalabb a Tartariai-tábláknál. Ez a tény is alátámasztja Todorovics elméletét, amivel Schliemann és Sayous megállapításai is megegyeznek.

És ha már Kis-Ázsiában vagyunk, nézzük meg a – később itt egyeduralmat kialakító – törökök őseinek, az ótürköknek jelkészletét. Ezek az írásjegyek is öt alapjelre vezethetők vissza.

Forrai Sándor nyomán (Vass Nóra rajza alapján)

Szibériai írás			Arsakida pehlevi írás	
Jeniszeji	Orchoni	Hangérték	Jel	Hang érték
		a,ä		a
		b a,o,u,y előtt vagy után		b
		ŋg		g
		d a,o,u,y előtt vagy után		d
		g a,o,u,y előtt vagy után		h
		g e,i,ä,ö,ü előtt vagy után		h
		o,u		w
		s e,i,ä,ö,ü előtt vagy után		z
		k a előtt vagy után		ḫ
		t a,o,u,y előtt vagy után		t
		nd, nt		
		i,y		j
		j e,i,ä,ö,ü előtt vagy után		
		j a,o,u,y előtt vagy után		
		ö,ü		
		k e,i,ä előtt vagy után		k
		k ö,ü előtt vagy után		
		l a,o,u,y előtt vagy után		l,r

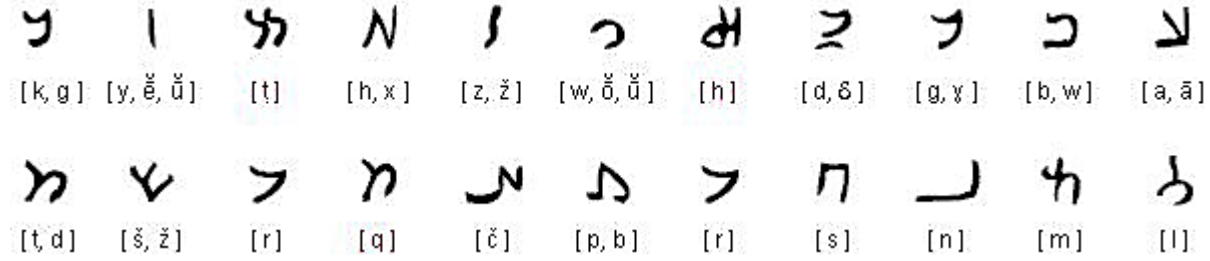
Szibériai írás			Arsakida pehlevi írás	
Jeniszeji	Orchoni	Hangérték	Jel	Hang érték
		l e,i,ä,ö,ü előtt vagy után		
		m		m
		n a,o,u,y előtt vagy után		ň
		n e,i,ä,ö,ü előtt vagy után		
		z		s
		š		
		p		p,f
		b e,i,ä,ö,ü előtt vagy után		
		s a,o,u,y előtt vagy után		č,ğ
		k o,u, előtt vagy után		q
		k y előtt vagy után		
		r a,o,u,y előtt vagy után		r
		r e,i,ä,ö,ü előtt vagy után		
		š		š
		č		
		nč		
		t e,i,ä,ö,ü előtt vagy után		t
		d e,i,ä,ö,ü előtt vagy után		
		ld, lt		

Doblhofer táblázata az ótürk írásokról

Az ősi formák itt is megvannak, csak a képzésük módja más. A táblázat első fele – amint az jól látható – a szibériai írásjelekkel foglalkozik. Az első oszlopban a Szibériát kettészelő Jenyiszej melletti jelek láthatók, míg a másodikban már, a Dél-Szibériai Orchon környéki települések betűi láthatók. Ezek az írásjegyek századokon át használatban voltak, bizonyítják ezt a nagyszámban megtalált emlékoszlopok. (Ezekből hármat jelen kötet „Külföldi rovásírásos emlékek” c. írásom 128-130. oldalán be is mutatok.)

A következő „állomás” a mai Irán és Irak területén egykor létezett, Arsakida pártus birodalom északi része, Pehlevi. Az itt talált nyelvemlékek alapján nevezik a Kr. e. VII.–Kr. u. III. század között használt, ún. középperzsát „pehlevinek”. Parthia a Kr. e. III. század közepén

vált függetlenné a Perzsa Birodalomtól, hogy alig 500 év tündöklés után ismét részévé váljon annak.

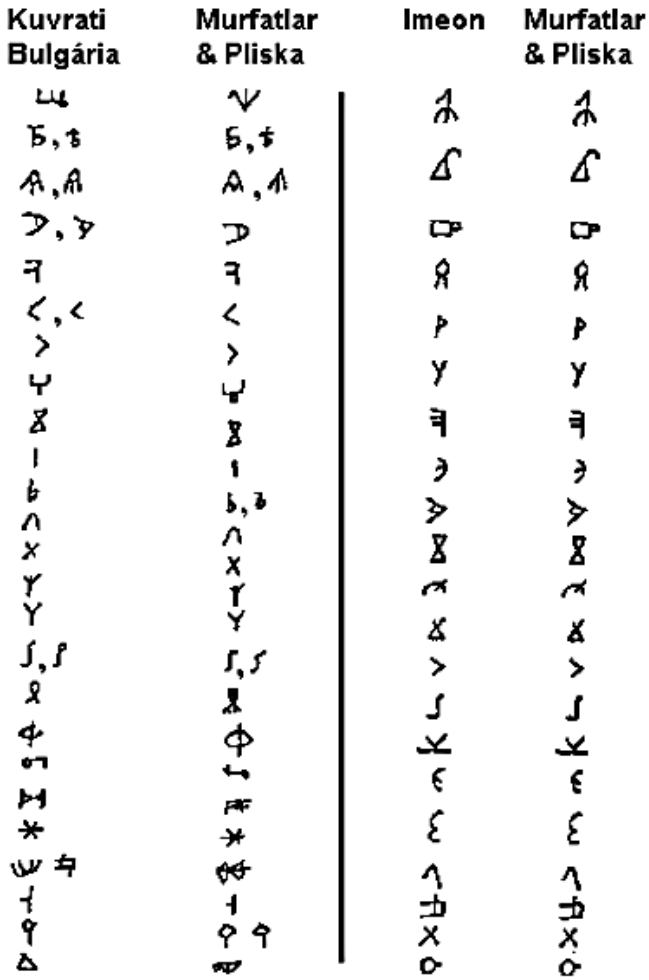
A párthus ABC

Ez a felsorolás is híven tükrözi a türk népek vonulási útvonalát, ahogy eljutottak Kis-Ázsiába.

De ez csak a „déli útvonal” – hogy úgy mondjam, – hiszen a türk népek áradatának nem tudott gátat szabni se hegy, se sivatag, se tó – még az akkoriban jóval nagyobb Aral- vagy Kaszpi-tó sem! Az Orchontól délre eljutottak még Mongóliába és Kínába is, ahol dinasztiát alapítottak (hunok), őket csak az elkészült Nagy Fal tudta megállítani.

Az „északi útvonalat” egy másik türk nép, a bolgárok vándorlásán és írásán keresztül szeretném bemutatni.

Az ősidőkben a Hindukus és a Pamír lábainál éltek, a Szir-Darja és az Amu-Darja folyók közén. Innen a Volga–Don–Kubán–Tyerek által határolt négyszögbe költöztek.

Ljudmil Antonov nyomán

A törzsszövetség négy részre szakadása után, egyik részük Örményföldre indult, a Kura-folyó vidékére, a másik a Volga–Káma vidékére – ahonnan a manapság is használatos nevüket kapták (volgár-bolgár=volgai). Harmadik részük a Fekete-tenger partján vándorolva eljutott jelenlegi hazájukba, az Al-Duna és a Duna-delta vidékére. Negyedik részük a Kárpát-medencében telepedett le a Duna balpartján.

А (An)		КХ (Kh)	(etruszkban Kh)	Ф (F)	
Б (B)		ГХ (Gh)		Х (H)	
В (V)		Л (L)		Ц (C)	
В̃ (W)		М (M)		Ч (Cs)	
Г (G)		Н (N)	(az Aveszták-ban Ng)	Ш (S)	
Д (D)		О (O)		Щ (Scs)	
Е дълго		П (P)		Он (On)	
Е (E)		Р (R)		Ъ (lágyjel)	
Ж (Zs)		С (Sz)		Ѣ (kemény-jel)	
З (Z)		С'		ЙО (Jo)	
И (I)		Т (T)		О дълго	
К (K)		У (Y)			

Prebolgár és alán (jász) írásjelek a III.-IX. század közötti időszakból, G. I. Turcsaninov és P. Dobrev szerint

A Duna-Tisza közén elterülő birodalmukat Árpád hadai szüntették meg, így kénytelenek voltak a másik, a szomszédos al-dunai birodalmukba menekülni. Az évszázadok alatt, a Balkánon élő szlávok hatására nyelvük megváltozott, így alakult ki a jelenleg is beszélt bolgár nyelv.

A latin írás kialakulása a Pallas Lexikon szerint

Hát körbeértünk! Hiszen jelenleg Magyarországon a latin ABC a hivatalos (még!).

Tehát 1000-től fogva az Árpád-házi királyok a latin betűs írást tették kötelezővé a magyar nép számára. Igenám, de a latin ABC-ben nincs annyi betű, mint ahány a magyarban! De ez a nép, a Tudás Népe![7] Nem adta fel és ugyanazt csinálta, mint ősi írásában – diakritikus jelekkel és ligatúrákkal kialakította a nyelvének megfelelő betűkészletet. Igen-igen! Máris mutatom a betűpárokat:

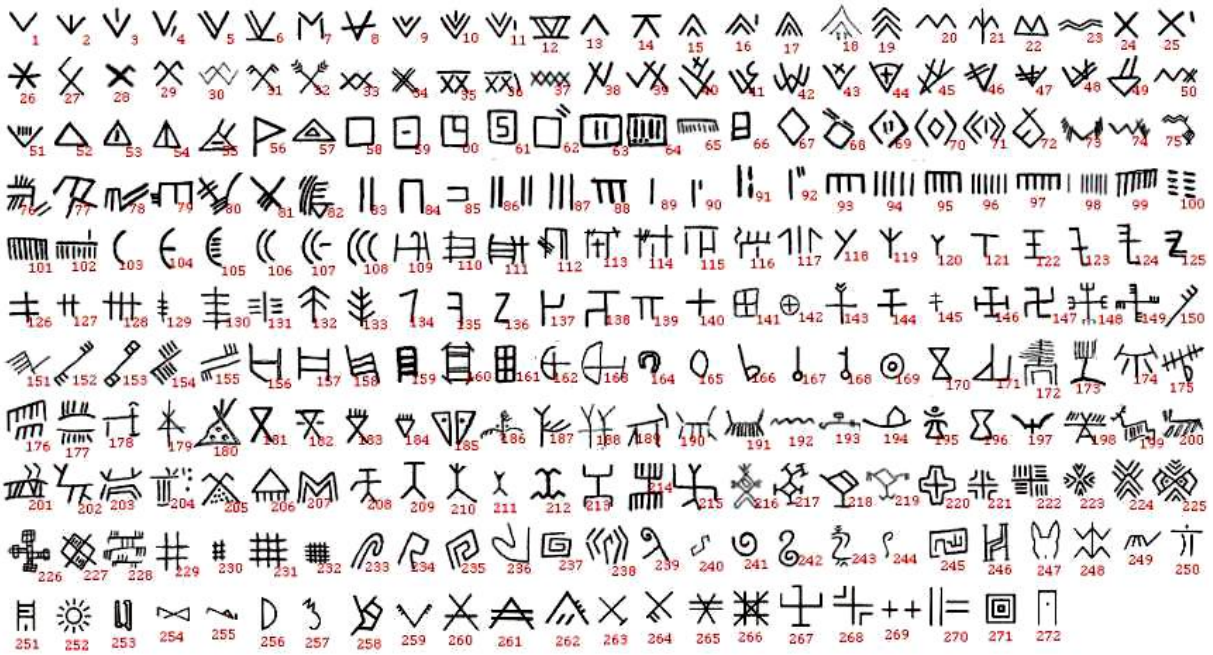
A-Á, E-É, I-Í, O-Ó-Ö-Ő, U-Ú-Ü-Ű.

Amint látható, az „O”-nál és az „U”-nál még fokozni is tudtuk. És akkor most nézzük meg a ligatúrákat is! Nem olyan szépek, mint az ómagyar betűk, de ezek is magyarok!

CS, DZ, DZS, GY, LY, NY, SZ, TY, ZS

Mindezek után, térjünk még ki a másik „ág”-ra, a türk vonalra is. Miért is mondom ezt? Mert egyes tudósok a türk írásjelekből származtatják írásunkat. Ha megnézzük a türk népek régi írásait, ugyanazt tapasztalhatjuk, mint eddig – mindegyik az ősi jelek továbbélése. Csakhogy, – amint azt majd alább bemutatom – a türk nyelvek, csak mintegy 3000 éve alakultak ki! Miért is gondolhatnánk azt, hogy többezer éven keresztül várakoztunk arra, hogy majd jön egy nép, aki megtanítja nekünk, hogyan írjuk le, több mint 10.000 éves nyelvünk gondolatait. Miközben évezredeken keresztül, a Kárpát-medencébe érkező népek, nyelvünk egy darabjával vonultak tovább, hogy megkeressék leendő hazájukat. Ez nonszensz!

Mindenesetre ennek az elméletnek is vannak hívei.

A képen a Duna-völgyi és az „őseurópai írásjelek” összefoglalását láthatjuk Ljudmil Antonovtól. Ha jobban megnézitek a jeleket, rengeteg ligatúrát fedezhettek fel benne.

[7] Lásd a Kárpát-medencei Szkitia és az itteni scita vagy szkita nép bemutatását (a latin scita= tudás miatt rövid az i a szkita szóban.) Fábián Sándor: Történelmi „szürrelál”. Az Igazság Kálváriája című művében: *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36/1. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021/1._sz. pp. 105-106, 231, 362, 416, 593-595.

A következő táblázatban az „ősnyelv” írásjegyeit vehetjük számba, szintén Antonov tollából.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
														
А	А	Б	В	В	Г	Г	Д	Д	Д	Е	Е	Е	ЙЕ	Ж
16	17	18	19	29	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
														
З	ДЗ	И	И	КХ	К	К	К	Л	Л	Л	М	М	М	Н
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
														
Н	Н	О	О	О	О	П	Р	Р	С	С	С	С	Т	Т
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
У	У	Ф	Х	Х	Х	ТХ	Ц	Ц	Ч	Ш	Ш	Щ	Ъ	Ъ
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
АЕ	ЙО	Ю	АН	АН	АН	АН	ЪА	УЪ	УЪ	Ъ	УА	СИ	ИШ	АН
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105
106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132			

III. A magyar nyelv rendszere

Nyelvünket az agglutináló nyelvek csoportjába sorolják. Ez a besorolás csak részben igaz, hogy miért, azt az alábbiakban mutatom be röviden.

A magyar nyelv alapja az ún. gyökrendszer. Minden szavunk gyökök (etimonok) láncolatából épül fel, amihez a végén különböző ragokat illesztünk. Az első gyökszó meghatározza a szó jelentését, az utána következők már csak pontosítják azt. Ezt a rendszert már a XIX. században felismerték, de az akkori Habsburg elnyomás ezt teljesen elvetette. Az első „gyökszótárat" Kresznerics Ferenc – filológus, a szombathelyi líceum tanára – adta ki 1831-ben. 1834-ben az MTA kiírt egy pályázatot a Gyökszótár létrehozására, amit Nagy János – a keleti nyelvek szakértője és szintén a szombathelyi líceum tanára – 1838-as és Engel József – marosvásárhelyi orvos és gyógyszerész – 1839-es tanulmánya nyert meg. Amint látjuk a Felvilágosodás idején többen is foglalkoztak a magyar nyelv felépítésével. Mégis, amit a közvélemény talán a legjobban ismer, az egy jóval későbbi mű.

1844-ben végre a magyar lett a hivatalos nyelv a Magyar Királyságban és még ebben az évben meg is kezdte hatalmas munkáját két kitűnő tudós. Végül is 1862-ben adta ki az MTA Czuczor Gergely és Fogarasi János nagyszótárát, aminek 63–118. oldalai tartalmazzák az ún. „gyökszótárat". (1874-ig folytatásokban jelent meg és Fogarasi fejezte be, az ezért a börtönt is megjárt Czuczor halála után. Lásd e kötetben a „Czuczor–Fogarasi gyökszótár" c. írásomat.)

Rizzolatti és Arbib azt állítja, hogy a törzsfejlődés során a nyelv kialakulása csakis belső építkezés alapján történhetett. A már használt indulat, hangulat és hangutánzó szavakból épült fel a nyelv, a taglejtések alátámasztására. Így néhány alapszóra, ősgyökre támaszkodva jött létre a jelrendszer, a hangok változtatásával és toldásával.[8]

Nyelvünk szóbokrai úgy alakultak ki, hogy a hasonló dolgokat hasonló hangzású szavakkal – ugyanabból a gyökből képezve – fejezték ki. Ha pontosítani/finomítani akartak a szó jelentésén, akkor egy másik – nagyon hasonló hangzású – gyökkel képezték az új szót, esetleg megfordították az alapgyököt. Ezzel, gyakorlatilag elraktározták a nyelvben a folyamatosan bővülő tudást!

1842-ben Bolyai János mindezt felismerte és le is vezette matematikai alapon. De úgy tűnik, hogy nem csak vázolta nyelvünk matematikai felépítését, hanem ki is dolgozta a gyökrendszeren alapuló nyelvtant is – bár eredetileg egy „tökéletes nemzetközi nyelvet" szeretett volna megalkotni a magyar segítségével.

Szerinte az „ősnyelv" egyszerű és egyértelmű, ami csak az irodalmárok csűrés-csavarása miatt torzult el. Saját ABC-t alkotott, ahol „minden betű egyetlen hangot képvisel, és minden hangot egyetlen betű ad vissza" – mint ősi ABC-nk. Ehhez felhasználta apja, 1830-as, *Az arithmetika elejé*ben javasolt ábécéjét. Ebben a „tökélyes magyar betűtárban"-ban, nincsenek összetett írásjelek vagy ékezetek, mindez „az egyszerűség, a könnyebbség és az esztétikum" érdekében. Abból indult ki, hogy a gyökszavak segítségével, matematikai alapon meg tud alkotni egy nagyon kevés gyökszóból álló nyelvet. Bolyai átvette Nagy János elképzelését, miszerint a magyar gyökszavak legfeljebb három hangból állnak, egyszótagúak és nincs bennük mássalhangzó-torlódás vagy kettős betű. Ezen elvek alapján át akarta dolgozni Czuczor és Fogarasi készülő Akadémiai Nagyszótárát, de 1860-ban bekövetkezett halála megakadályozta ebben. Szerinte az a nyelv a legrégibb és egyben legtermészetesebb, melynek

[8] Ellenben néhai Varga Csaba felfedezte, hogy a magyar nyelv mesterséges alkotás lehet: tökéletes teremtő szerkezetét a világmindenség lényegének legmélyebb megértése alapján korábbi nyelven beszélő kiváló koponyák alkották meg (esetleg unalmukban, amikor fél évig etették az elejtett mamut húsának jégveremből elővett adagjait – teszem hozzá) feltehetően 20 képi alapgyök sokszorozódására épülőként. (Lásd rövidebb kifejtését Varga Csaba: A magyar nyelv eredete. *Ökotáj* 33-34. szám. 2004. pp. 28-44. https://epa.oszk.hu/00000/00005/00022/ot33-04.htm?fbclid=IwAR1woC_cmeaSENiDd0954vzOKDUyS8x-uvSZ0fyzt2L95GjIxjxD5Gb1ZEI.) – *A szerk.*

gyökei és szabályai a legegyszerűbbek. Azt a nézetét, hogy a magyar egy primigena nyelv, ami önmagából keletkezett és aminek gyökszavai nem vezethetők le tovább, Vörösmarty Mihály és Arany János is osztották. (Természetesen ezirányú munkássága a mai napig agyon van hallgatva.)

Mint azt Bolyai János is bizonyította, nyelvünk felépítése logikus, összefüggései tiszták, ezért könnyű számtani alapon modellezni. Ezért könnyebb magyarul a matematika és éppen ezért Neumann János a számítástechnika egyik atyja! És ezért tudjuk „érthetetlen egyiptomi szövegek"-ről első pillantásra megállapítani, hogy azok mértant és számtant oktató papiruszok!

Nagyon sok gyök nem is létezik önálló szóként, mégis viszonyai miatt, a belőlük képzett szavak tökéletesen érthetők. A nem gyökrendszerre épülő nyelvekben a szavak elvont fogalmakat jelölnek, melyek csak kifejezésekben kapnak valós tartalmat. Ezekben a nyelvekben, értelmüket csak a szótár más szavaival lehet meghatározni. Ez egy zárt, rendszer, ami erősen korlátozza a kialakítható szavak – és vele együtt a kifejezhető dolgok – számát. A gyökrendszer ennél jóval szélesebb mozgásteret biztosít és ezzel utat enged – a betűk változtatásával – apró, leheletnyi különbségek létrehozására.[9] (Itt utalnék Bernard Shaw kijelentésére alább.)

Éppen ezért szavaink két szinten értelmezhetők:

– az alapgyök, a szó mélyebb értelmét határozza meg

– a belőle képzett szó, a felszíni értelmét, jelentését

Éppen ezért szavaink hangsúlya mindig az első szógyökön (alapgyök) van – ezt a módszert a mondatok képzésében is módszeresen tartjuk.

Hogy miről is van szó?

A gyökök (etimonok) közül a KÖR szót választottam ki, hogy bemutassam a rendszert, ugyanis ennek a legnagyobb a szóbokra.[10] Lehetséges hangtani változatai, módosulatai szinte mind megszülettek és azóta is használjuk őket nyelvünkben. Nézzük:

KÖR, KOR, KER, KAR, KÜR, GIR, GUR, GÖR, GUR, GYOR, GYÖR GYÜR, FIR, FOR, FUR, PER, POR, PÖR, BAR, BER, BOR, BUR, BÜR, HOR, HUR

BARka, BARack, BARkóca (gyümölcs), BÁRka (ívelt fenekű hajó), BÁRca (körbiléta)

BERek, BERkenye (gyümölcs), BIRs, BIRka (göndör szőrű jószág), biBIRcsók (köralakú bőr kitüremkedés)

BORda, BORs, BORsó, BORóka, BOROszlán (bogyós cserje), BORona, buBORék, BŐR, BŐRönd

BURok, BÚRa, BÜRök (mérgező növény), BÜRge (birka)

FIRkál, FIRigla (furulya)

FORdul, FORog, FORgatag, FORr (körhullámokat vet)

FURat, FÚRó, FURunkulus (kelés)

GIRbe-GURba, GIRizd (gerezd-körcikk)

GÖRbe, GÖRdül, GÖRöngy, GÖRgeteg, GÖRnyed, GURul, GURba, GURguláz (bugyborékoló hangot ad)

bonGYOR-bönGYÖR-gönd(GY)ÖR

GYŰRű, GYÜRke (kenyérvég)

HORdó, HORog, HORgony, HORpadás

---

[9] Varga Csaba: „A kőkor szava: kép. …minden egyes szavunk: kép. …a régiségben mindent, de mindent annak látványa alapján neveztek meg. (Ha szavakról beszélünk: már maga a 'kiejtés' kifejezés is kép: kiejtjük a szót a szánkból, mint kezünkből a bögrét.) Ezzel … ez a szent hármasság jött létre: 1. a szó mindenkori hangzása (változó), 2. a szó leírt alakja (változó), 3. a szó által megadott kép (örök érvényű)." (Az előző lábjegyzetben idézett írásából.) – *A szerk.*

[10] Ám Varga Csaba szerint „mindegyik gyök hasonlatos terebélyű, mint a kör (és nincs okunk nem ezt feltételezni, mert miért lennének kivételezett gyökök?)". (Az előző lábjegyzetben idézett írásából.) – *A szerk.*

HURok, HURka, HURkol.

KARol, KARika, KARima, KARéj, KARám

KERt, KERék, KERít, KERge (jurtafal), KERül, KEReplő, KERengő (körfolyosó), KERingő, teKER

KORong, KORona, KORnyad, KORc (szoknyaredő), KORpa, KORmány, KORlát, kunKOR, boKOR, KOtoRék

KÖRnyék, KÖRös, KÖRöz, KÖRöm, KÖRet, KÖRzet, KÖRönd (körsétány), KÖvéR, (K)Örvény

KÜRtő, KÜRet (körbe kaparás), KÜRt (kör alakú hangszer)

PERem, PERdület, PERec (kör alakra hajtott péksütemény)

PORond, PORong (kerek zátony), PÓRus

PÖRög, PÖRgettyű, PÖRge (fölfelé kunkorodó), PÖRöly, PÖRsenés

Mint említettem, a magyar nyelv egyik jellegzetessége az is, hogy néha megfordítja/tükrözi a gyököt és úgy képez új szavakat! Hát lássunk erre is példákat, még mindig a „KÖR" fogalomkörénél maradva:

GÖR – RÖG, süRÖG-foROG, göRÖG, pöRÖG, moROG (gurgulázó hangot ad).

GUR – RUGó

GYÜR – RÜGY, miRIGy

HUR – RUHa

KER – REKeszt (kerít), REKettye (barkás, tojásdad levelű növény), beREK

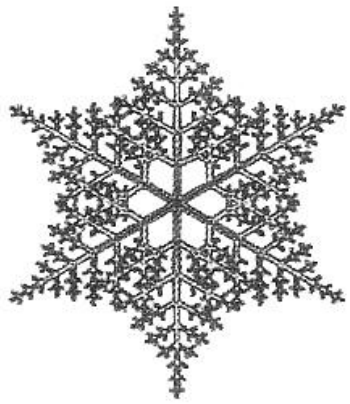
KOR – ROKolya (szoknya), ROKka (fonószék több forgó alkatrésszel), ROKon (családi kör)

KÖR – buROK, büRÖK (mérgező növény)

Arról, hogy a miRIGy és RÜGY miért került egymás mellé, a későbbiekben lesz még szó (az I és az Ü viszonya). Viszont a felsorolásban több olyan szó is szerepel, ami két „KÖR" értelmű szóból van összerakva: BÜR-RÖK! A szó kettőzése régen a középfok jele volt, tehát már a név felhívja a figyelmet a növény veszélyes voltára. És akkor a többi „fokozott" szó: BUR-ROK, GÖR-RÖG, FOR-ROG, PÖR-RÖG, BER-REK, BU(R)-BOR-ék.

Ide tartozik még a JURta megnevezése, valamint GUR, GYŐR és a -GYÖRk végű városnevek is.

A gyökrendszer teljes bemutatásához tartoznának még a rokonértelmű szavak is, de azokat kihagytam az egyszerűbb érthetőség kedvéért. Viszont, ha már megemlítettem őket, felsorolok néhányat, hogy lássuk miről is van szó: GUMó, MAG, MEGGY, BOGyó, GOLYó, MÁK, KÁVA, KÉVE, KANYar, KONYul, GÖMböc, PÖDör, SODor, FODrozódik. És ezekkel a rokonértelmű szavakkal mindjárt újabb szóbokrokat képeztünk.

Az előbbi néhány példából is jól látszik, hogy a gyökrendszer nagyszerűen működik. Az egész úgy néz ki, mint egy hópihe (fraktál). A fraktál közepén a kezdő gyök található és minden elágazás egy újabb gyök hozzáadását jelenti, így alakul ki a fenti alakzat.[11]

A „rendszer" szépsége az, hogy bármelyik szóból visszafejthető az eredeti gyök is. És ezért van az, hogy a magyar embernek jobban vág az agya, mert beszéd közben – ahogy meghallunk egy gyökszót – az agyunk máris lefuttatja a hozzá tartozó szóbokrot. Tehát, ha akarnánk, sem tudnánk olyan lassan gondolkozni, mint a „művelt nyugat".

Nyelvünkben a gondolatmenet változása a lényeges, nem pedig a tér/időbeli elmozdulás (cselekvés). Ezért értelmes egy magyar mondat ige nélkül is:

Ez egy nyelvtani szempontból nagyon fontos megfigyelés.

Ez – mutató névmás
egy – határozatlan névmás
nyelvtani – jelző
szempontból – határozó
nagyon – fokozó szó
fontos – jelző
megfigyelés – alany ige/állítmány nincs!

A szavak értelmét a gyökök viszonya és összefüggése határozza meg. Ezeket a szabályokat szüleink beszédét utánozva tanuljuk meg. A megtanult szavakban észrevesszük a szabályosan ismétlődő szerkezeti sémákat és megpróbálunk mi magunk is szavakat képezni. A felnőttek sokat mulatnak a gyermekek néha furára sikerült szavain – de megértik, sőt, ki is javítják nyelvi botladozásaikat. Mindezek ellenére minden magyar nyelvet használó egyént megillet egy bizonyos nyelvtani szabadság, aminek eredményeként manapság is sok új szó képződik.

A gyökrendszernek – és agyműködésünknek – köszönhetően beszéd közben is tudunk új és újabb szavakat, szóösszetételeket képezni, amiket első hallásra is mindenki megért. Erre a legjobb példák a kormányzati- és sportnyilatkozatok. De haladjunk tovább!

Ha jobban megnézzük, a kör fogalmát az „R" hang hordozza, hiszen az mindegyik gyökváltozatban megtalálható. Magyar Adorján és Kiss Dénes ismerte fel azt, hogy szavainkban a jelentést a mássalhangzók hordozzák. És hogy ez mennyire így van, álljon itt két filmcím példaként:

A.brbr – Lgnd.a.szllmhrcsrl

Vkngk.flmlkdse

Ugye, hogy el tudtátok olvasni! Most, hogy egyértelművé vált a mássalhangzók szerepe nyelvünkben, folytassuk tovább!

De akkor miről szólnak a magánhangzók?

A magánhangzók helyezik el a szót az időben és a térben! Hordozzák a mozgást, annak dinamikáját és a távolságot. Hogy is működik ez? Hát így:

I – Ü – E – A – O – Ö

U

Mondjuk végig ebben a sorrendben a magánhangzókat és tökéletesen érzékeljük a folyamatos távolodást. Tehát a magánhangzók „osztják meg a teret". (Nem véletlenül

[11] Varga Csaba: „Ha az angol szókincs tartalmilag megfelelő részét vesszük számba, akkor viszont egy széttöredezett kép rajzolódik ki. … Ám … az angol szókincs sem teljesen porrá hullott világ. Elszórtan kis hópihe töredékeket is tartalmaz. S ha figyelmesebbek vagyunk, felfedezzük: épp ezek az ősi magyar szókincsből átszármazott töredékek." (Az előző lábjegyzetben idézett írásából.) – *A szerk.*

használtam csak rövid hangokat. A hosszú magánhangzók az adott „sávon” belül tovább nyújtják a távolságot.) Tegyük érthetőbbé azt, amiről beszélek:

I – Itt (a középpont, pl. ahol állok, belül)
Ü – kÍvÜl (ami rajtam van, vagy ami a hely külső fele!)
E – tE, tÉr (közel vagy ugye?!, a közvetlen környezet)
A – Az, AmAz (a közvetlen környezet körül)
O – Ott, tÁvOl (a tág környezeten is túl)
Ö – Ő, Ők (a teljes messzeség, a „kívülállók”)

Most nézzük ezt folyamatában, először a folyamatos mozgást:

EltÁvOzÓ, tÁvOlOdÓ, vÁndOrlÓ, InnEntŐl

Ugye érződik – hogy a fizika nyelvével éljek – a távolodó egyenletesen mozgás? A rövid magánhangzók kettőzése pedig egyenesen a látszólagos lassulást érezteti. tÁvOlOdÓ – szinte érezni, ahogy a messzeségben a mozgás egyre lassúbbnak tűnik.

Akkor most nézzük meg a dinamikát is:

kItŰnŐ, kItÉrŐ, cIkÁzÓ, vIllAnÓ, mEnydÖrgŐ

Észrevettétek a hirtelen változást a mozgásban? A kitérést, a semmiből való előtűnést, a meglepetést? És ez még nem minden! A magánhangzók méretet is közvetítenek:

kIcsI, kÜs (kis), AprÓ, csÖpp(nyi)

Az I – Ü páros nagyon közel áll egymáshoz. Vidéken még sok helyen most is felcserélik bizonyos szavakban, kifejezésekben. (De lásd pl. a rovásbotot, ahol többször is szerepel „felcserélve”. „nCa/ksWk” Küskarácson – jan. 1., „ts – lWs” Sülvester-est – dec. 31.)[12] Sőt – mint még lesz szó róla – a kettő között volt/van még egy hangunk!

I – Ü – E – A – O – Ö

U

Gondolom, mostanra észrevettétek, hogy az „U” betűről még nem esett szó. Az „U” önmagában is hordozza azt a mozgást, amit a nyíl fölött levő magánhangzók, folyamatában képviselnek. Út, fUt, nyÚl, kÚsz(ik), hÚz, tÚr

Miért van ez? Mert ez a hangunk „füyülő”-hang és már a képzés sajátossága magában hordozza ezt a tulajdonságát. Próbáljátok ki! Amikor fütyültök, olyan mintha csak hosszú „U” hangokat mondogatnátok.

De nyelvünk rendszere ennél sokkal árnyaltabb.

Mássalhangzóink sem egyformán kemények, némelyek „sziszegnek”, mások „pattognak”, megint mások „susognak”, „zöngenek”. A folytonosság itt is megállapítható:

D – G – Gy – Dzs
T – P – B – V stb.

Ezért olyan kifejező nyelvünk, mert a mássalhangzók keményítésével/lágyításával valamint a magánhangzók változtatásával nagyon finom árnyalatokat is ki tudunk fejezni:

döng – bong – zeng – zsong – cseng

És még mindig nincs vége! De ne ijedjetek meg, hiszen ezeket a dolgokat az anyatejjel szívtátok magatokba – csak eddig még senki sem hívta fel rá a figyelmeteket! A beszédben a hangsúly változtatásával mutatjuk meg a fontossági sorrendet. Ha nagy ritkán idézőjelbe teszünk valamit, önkéntelenül is egy kicsit halkabban mondjuk. (Figyeljétek meg barátaitokon, ismerőseiteken.)

Mint már említettem, a hangtan fontos „tartozéka”, hogy nyelvünk mindig a legfontosabbat

[12] A Bolognai rovásbot naptárról van szó. Ismertette Forrai Sándor Forrai Sándor: *Küskarácsontól Sülvester estig. Egy botra rótt középkori székely kalendárium és egyéb rovásfeliratos emlékeink.* Múzsák Közművelődési Kiadó, Budapest, 1984.

hangsúlyozza, ezért általában a mondat elején van a hangsúly – bár a magyarban nincs kötött szórend (ide vág a Heidelberg-interjú, lásd a „Függelék”-ben), a szavak sorrendje hangulatot fejez ki. Ebből adódik az is, hogy „a magyart nem lehet rosszul beszélni”. Bárki, bármilyen furcsán is beszél – ha magyar szavakat használ – megértjük!

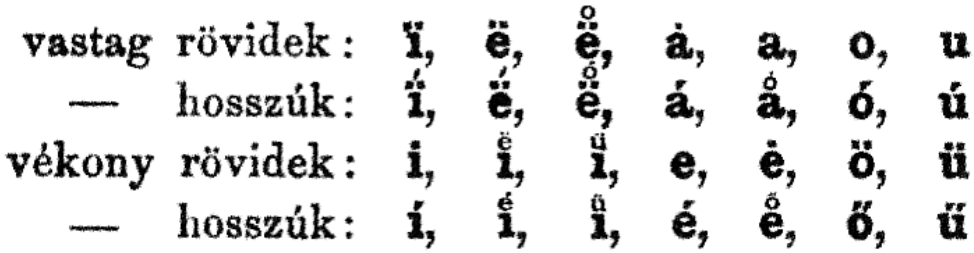
A kereszténység megjelenésével komoly problémák adódtak a magyar írásbeliségben. A kor szokásainak – és az Egyház igényeinek – megfelelően, jobbára csak a papok tudtak írni-olvasni. Az a néhány nemes és világi tudós, aki szintén birtokában volt ennek a tudásnak, nem igazán szeretett volna ujjat húzni a Vatikánnal. Ennek megfelelően kellett megváltoztatni Magyarország ilyen irányú berendezkedését, hogy az Egyház Hazánkban is felügyelni tudja a kultúrát, a művészetet és a tudományokat. Mint tudjuk, ebbéli igyekezetük nem bizonyult sikeresnek – bizonyítéka ennek (többek közt) a Bolognai naptárbot és még sok más írott emlék! De ne rohanjunk ennyire előre az időben!

I. István (akkor még Vajk), Kr. u. 1000. október 9-én kiadott rendeletében betiltotta az ómagyar írást valamint elrendelte az összes meglevő feljegyzés „tűzzel-vassal” történő elpusztítását. (Lásd „Ajánlott weboldalak” c. jegyzéket.) Ez minden bizonnyal az egyik feltétele volt annak, hogy visszakapja ősei elrabolt koronáját III. Ottó német-római császártól – és nem a pápától!

Ezzel nemcsak a hittérítőknek és a latin betűs írásnak adott szabad teret, hanem egy olyan grafémiai dilemmának is, amit a magyarságnak közel 1000 évig tartott leküzdenie! Ebből is látszik ennek a nyelvnek az ereje és ősisége, hogy felolvadás helyett, inkább a maga „képére” formálta az idegen írást. Itt is észrevehető a gyökerekhez való visszanyúlás, hiszen ugyanazt a képzési módszert alkalmaztuk: segédvonalakkal bővítettük a jelkészletet!

(Ha egy nyelvészeti szempontból „apróság” kijavításához, egy ilyen fejlett, stabil nyelvnek 1000(!) évre volt szüksége, akkor szerintetek mennyi ideig tartott, amíg kialakult…)

De a folyamatnak nincs még vége! A magyar nyelvben 28(!) magánhangzó van, amiből jelenleg, csak 14 hangra van betűnk – és sajnos már csak ennyit is használunk. A következő ábrán látható az összes magánhangzónk a – már fentebb említett – 1874-es Czuczor-Fogarasi Szótár jelölései alapján.

És hogy ez mennyire így van, álljon itt egy pár példa – a teljesség igénye nélkül – az eredeti írásmóddal:

ï(y) – inneplések (2x), idvösséget (2x), földmivelők (Horváth), zenth Margyth, mynd, Kys Azzon, Balynth, zyne változatja (*Batthyany* és *Winkler kódex*), pysp**ő̈**k (*Winkler*), pispek (*Batthyany*), Egiedfyamyklosfewlde (*1443-as oklevél*), Marg**ï**t, **ï**rgalamt, m**ï**nth (*Peer kódex*)

ï–ë – tiszte szerént (9x), eránt (6x), szerént (5x), emlétett (3x) (*Horváth*)

ő̈ – győzödelem (4x), setétség (4x) (*Horváth*), Gerg**ő̈**r papa, zenth Bened**ő̈**k Appat, ez**ő̈**r (*Winkler*), ġ**ő̈**rġ (*Müncheni kódex*)

Az utóbbinak – szerintem – bizonyítékai még, az alábbi szópárok is:

Demeter-Dömötör, Gyergy-György, Erzsi-Örzse, ser-sör, fedél-födél, kereszt-köröszt, szeg-szög, tejfel-tejföl, kell-köll, serte-sörte, cseng-csöng, veres-vörös

Persze erre rögtön rá lehet vágni, hogy ez csak tájszólás! Igen, tudom. Csakhogy! A vidéki zárttömbbű közösségek sokkal jobban megőrzik egy nyelv régebbi állapotát, mint az ezernyi hatásnak kitett nagyvárosok és vonzáskörzetük. A régi Magyarországon négy nyelvjárás volt ismeretes: az „I”-ző, az „E”-ző, az „Ö”-ző és az „U”-zó. (Ebből az utolsó már megszűnt. De tanúja a Tihanyi Apátság alapítólevele, a Halotti Beszéd és néhány I. András korabeli ima is és ez mutatja a legtöbb hasonlóságot a sumér nyelvvel.) Az „Ö”-ző – tudjuk – a Dél-Alföld nyelvjárása, de szerintem nem véletlenül alakult ez így, hiszen helyettesíteni kellett az „**ë**” hangot valahogy úgy, ahogy az „E”-ző is tette.

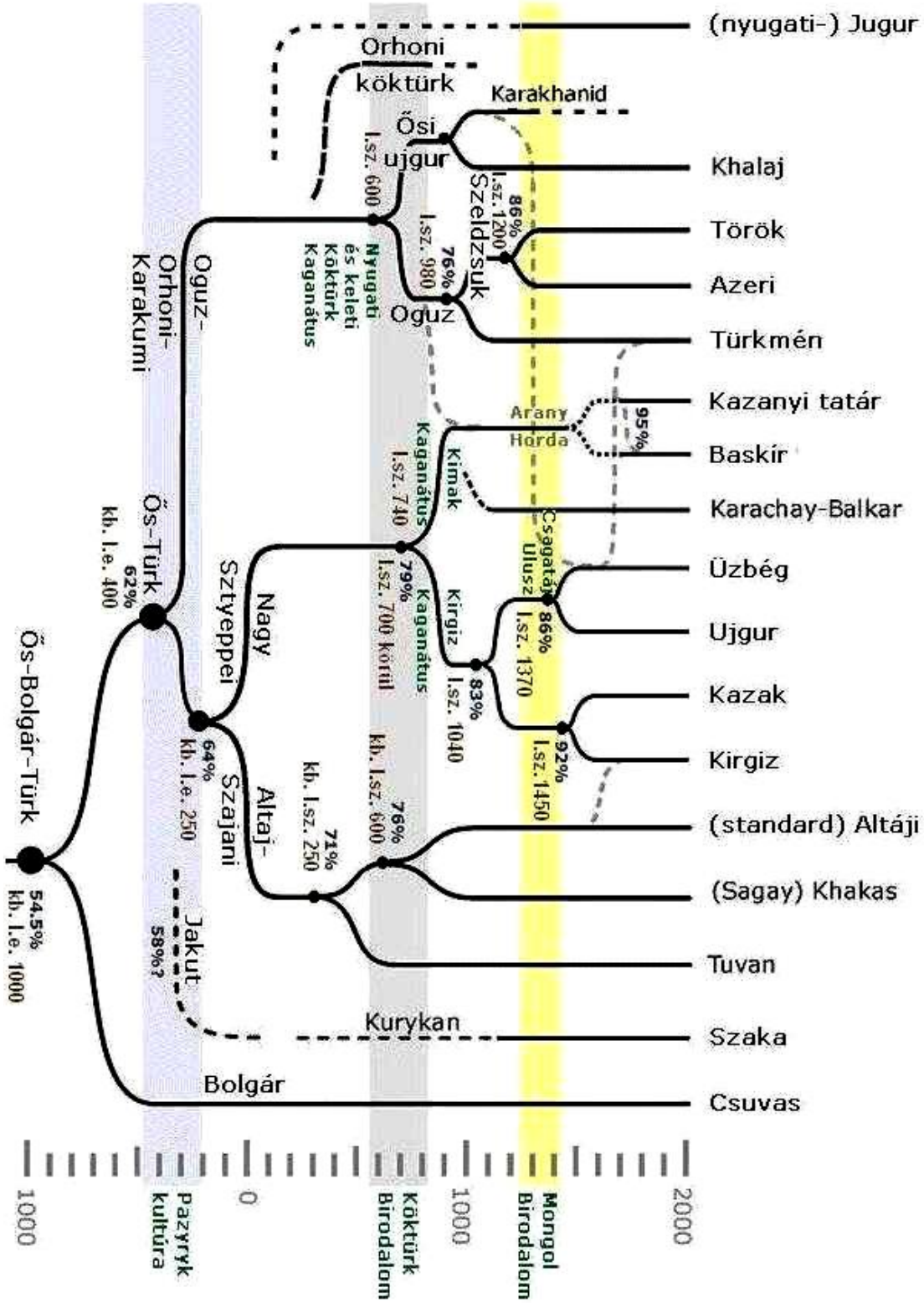
A Szigetközben élők az „I”-ző nyelvjárást beszélik és nem is olyan régen, még „L”-nek ejtették az „LY”-t.

És ha már itt tartunk. Hatvan környékén (onnan származom) és a Palócföldön ismerik és használják az „A” és az „Á” közötti „Ä” hangot. A palócokkal és a matyókkal kapcsolatban szokták emlegetni az alma-óma szópárt, ahol az „Ó” erős túlzás, hiszen itt is az „A” és az „O” közötti „Å” hangról van szó.

Különbség van a zárt és a nyílt (pl. „ë” és „e”) hangok között is, ugyanis ezek nem egyenértékűek. Példák:

Fáj a *fejem*.
Meg*fejëm* a tehenet.

Ezek a különbségek lelhetők fel az ún. azonosalakú, de különböző jelentésű szavakban. Mindezekhez tegyük még hozzá a nyelv némi – esetlegesen az elmúlt évtizedekben kierőszakolt – változását és máris elvesztettünk jó néhány kapcsolatot! (De ha elolvassátok a Czuczor–Fogarasi Gyökszótárat, akkor az agyatokba kódolt többezer éves tudás megvilágítja az összefüggéseket.) Mindezek ellenére az összes magyarajkú népcsoport tökéletesen megérti egymást – ez rajtunk kívül csak a türk nyelvekre jellemző. De a türk nyelvek csak 3000 éve kezdtek el kialakulni!

A türk nyelvek fejlődési diagramja

A látásmódunk is más a nyelv tükrében. A magyar tudniillik az analizáló nyelvek közé tartozik. A nagy, általánostól halad az egyértelmű felé, ellentétben más nyelvek személyközpontúságával. Nézzünk konkrét példákat:

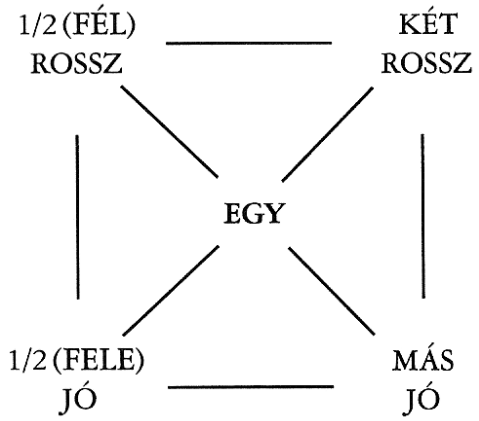
2012. 02. 05.	magyar (év–hó–nap)
05. 02. 2012.	pl. angol (nap–hó–év)

De nem csak a dátumok tekintetében járunk el így, hanem például a nevekkel is:

Miskolczi Csulyák Gáspár	város–család–személy
Fernando Alvarez de Toledo	személy–család–város

(A családnevek képzéséről a „*További adalékok*” c. részben még lesz szó.)

Még egy fontos dolog van, amiről Berényi László Géza is írt – az „összetartozó felek” és „különálló felek”, amik együtt alkotnak „egy egész”-et.

Miről is van szó? Elmagyarázom:

A rossz „FÉL”: féleszű, féllábú, félelem

A „féleszű”: az AGY – ami az EGY származéka – két FÉLtekéből áll. Ennek hibás működésére utal a kifejezés. A magyar a páros szerveket EGYként emlegeti – Evidencia elve! – így már érthető a „féllábú” is. A „félelem” a teljesség érzésének a hiánya, az EGYségtelenség.

A jó „FELE”: felebarát, felekezet, feleség

A „felebarát” a jóbarátom, a „felekezet” az a hely, ahol a jó barátok és a hasonló gondolkodású emberek EGYbegyűlnek. A „feleség” (FELEs-EGY) a férfiember jobbik FELE, aki kiEG(Y)észíti őt, akivel EGYütt válik EG(Y)ésszé.[13]

A rossz „KÉT”: kétszínű, kétértelmű, kétséges

Úgy gondolom, nem kell elmagyaráznom a szavak értelmét.

A jó „MÁS”: képmás, másfél, másik

A „képmás” az én hasonMÁSom, tehát megEGYezik velem. A „másfél” a MÁSodik fél, ami az EGY után következik. A „másik” a MÁSodik rövidítése.

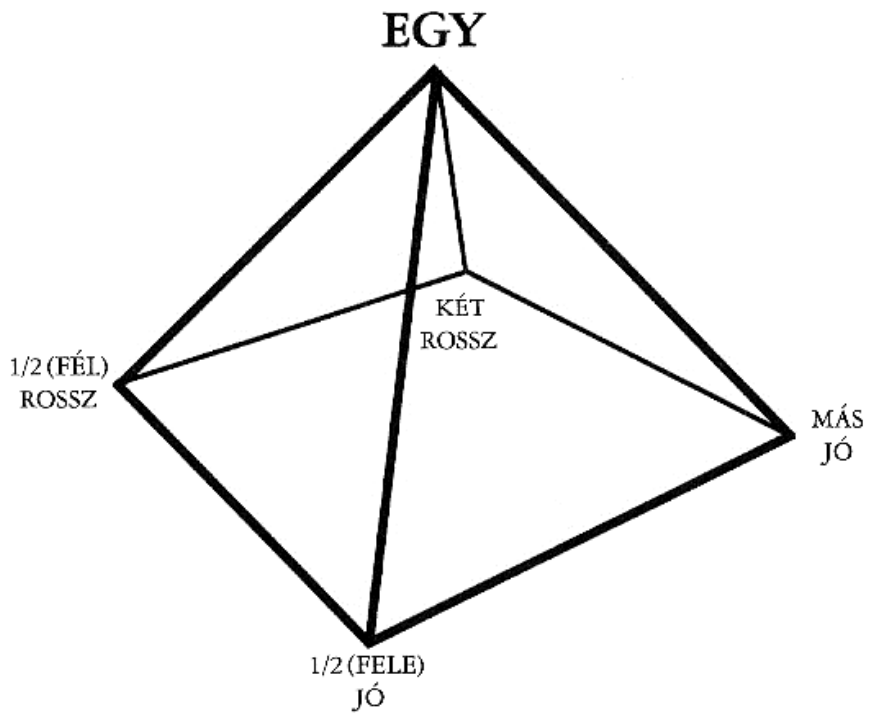
[13] Varga Csaba szerint *férj* szavunk a *fél* szóból ered. S így már tényleg *fele-fele* a férj-feleség fogalom. – *A szerk.*

Ha már kétszer is szóbakerült a „második”, ejtsünk egy pár szót sorszámneveink rendhagyó ragozásáról. A magyar nyelvben a „-D” és a „-DIK” a sorszámok képzője, ezt illesztjük a számnevek mögé – kivéve az egyet, ahol az „él” (elől) szótőhöz a „-ső” helyhatározó kapcsolódik – így képezve a kezdő sorszámnevet: első.

És a kettő – kérdezhetitek?! Hát az se sokkal különb!

Igaz, ott csak a szótő változik „kettő”-ről „más”-ra – az „O” csak kötőhang. De miért „első” és „második”? Miért nem „egyedik” és „kettedik”, mint ahogy az tíz fölött van? Miért vagyok „egyedül”, és ha „ketten” vagyunk, miért vagyok „másod magammal” – ki érti ezt?! Lehet, hogy éppen a fent leírtak miatt, a „KÉT” és a „MÁS”, rossz és jó jelentése miatt? Döntsétek el Ti!

De térjünk még egy kicsit vissza az „EGY”-hez! Az „EGY” az előbbiek szerint, mindenek felett van, tehát szükségszerűen ki kell emelni, ez pedig így néz ki a térben:

És most jutottunk el ahhoz a részhez, ahol már kezdhetitek gyanítani e nyelv nagyszerűségét és tökéletességét! Tehát a magyarnak fontos: az EGY(Isten), az EGYség, az EGYenlőség, az EG(Y)ész, az EG(Y)észség!

Ezért van az is, hogy a páros szerveket EGYségként, EGYként emlegeti és nem teszi többesszámba, mint más nyelvek. Márpedig ez nem más, mint mellérendelő szemléleti mód! Másként: EGYenlőség – ahol a felek kiEG(Y)észítik egymást (mint a yin és a yang).[14]

„A mellérendelő szemléleti módban az a kérdés, hogy melyik az elsődleges föl sem merül, mert elfogadható, hogy a két jelenség ugyanannak a valóságnak két oldala és egymástól elválaszthatatlanok, összetartoznak. A kvantummechanika ezt az elvet már meglehetősen régen kimutatta, amikor az anyag részecske- és hullámtermészetét (ami képletesen megfelel az anyagnak, illetve a tudatnak) elválaszthatatlannak, összetartozónak fogta fel és kezelte.” (Cser Ferenc: „*Kik vagyunk? Honnan jöttünk?*” című műve, 10. old.)

Most jött el az ideje, hogy a mellérendelő szemlélet szerint újból kettébontsuk az „EGY”-et.

[14] A jin és jang gondolatát és kínai jelét is megelőzzük pár ezer évvel. Lásd Cser Ferenc, Darai Lajos: A mellérendelő magyar társadalom kialakulása. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31. évf. 5. szám. pp. 158-163. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0153-0297.pdf. – *A szerk.*

Mint azt Lange Irén is megállapította, a magyar a páros szerveket is EGYként kezeli. Igen ám, de megkülönbözteti őket oldalanként. Az oldalak elnevezése – mint azt Ti is nagyon jól tudjátok – jobb és bal.

Mit is jelentenek ezek az elnevezések. Kezdjük a „jobb”-bal. Természetesen a „jó”-ból alakult ki a szó, a középfok jelével képezve. A középfok, mindig egy viszonyt fejez ki. Azt jelenti, hogy az adott tulajdonság egy meghatározott dologtól vagy az általánostól/átlagostól mennyivel tér el. Tehát a jobb oldal „jobb” a másiktól – tehát többet/jobban használjuk. (Ebből is látszik, hogy a balkezességnek semmi köze az ősi magyar íráshoz, mint azt már említettem!)

A „bal”, viszont a „rossz” árnyaltabb változata. Nem a teljes használhatatlanságot takarja, csak – mondjuk úgy – a kevésbé „jó”-t. Talán a „bal” igazi értelmére a „balog” és a „balga” szavunk mutat rá a legjobban. Ezek a szavak nem pejoratív értelműek, csak rögzítik a tényeket „balog” = balkezes, esetlen, „balga” = butácska, együgyű, esetlen.

Namármost, az oldal megnevezéséből került át a köznyelvbe egy kicsit súlyozottabban a „bal” szó és lett a „jó”-val szemben a „kevésbé jó”. Erre utalnak az alábbi szavak is: balsors, balítélet, balszerencse, balfék, balfácán stb.

Amint látjuk, a két fél EGY-MÁS nélkül nem létezhet, mert csak így alkotnak EGYséget. Bármelyik hiánya megbontja az EGYséget és a megmaradó azonnal FÉLnek minősül – mint azt már leírtam.

1. Hangok – betűk

I. Magánhangzók Tiszta zöngéshangok: képzésük közben a szájüregben nem képződik akadály					*II. Mássalhangzók* Zörejhangok: a zörejt a szájüregben képzett akadály hozza létre					
	Mélyek (a nyelv hátsó részével képződnek)		Magasak (a nyelv elülső részével képződnek)		A képzés helye / A képzés módja		Ajak-	Fog-	Szájpad-lás	Gége-
							hangok			
	rövid	hosszú	rövid	hosszú	Zár	zöngés	b	d	g	
						zöngétlen	p	t	k	
Széles ajaknyílással képzettek			e (ë)	é	Rés	zöngés	v	z, zs	j	
			i	í		zöngétlen	f	sz, s		h
		á			Zár-rés	zöngés		dz, dzs	gy	
	a					zöngétlen		c, cs	ty	
Ajakkerekítéssel képzettek	o	ó	ö	ő	Oldalsó	zöngés		l		
	u	ú	ü	ű	Pergő	zöngés		r		
					Orr	zöngés	m	n	ny	

A magyar nyelv hangjainak besorolása (A szép magyar nyelv 77. old. alapján)

A magyar nyelv hangzása sima, kellemes. Köszönhető ez annak, hogy – más nyelvekkel ellentétben – nagyon kevés szavunk elején található mássalhangzó torlódás, ezek is jobbára csak hangutánzó szavak. (pl. krákog, brekeg, prüszköl…)

Bár több mássalhangzóval (25) rendelkezünk, mint magánhangzóval (14), mégis beszédünkben egységes az eloszlásuk (58,8% ill. 41,2%). A magánhangzókon belül szinte egyforma a mély és a magas hangok megoszlása, míg a mássalhangzók közül a zöngéshangokat részesítjük előnyben (+12%).

Nyelvünkben a legtöbbet használt magánhangzó az „E” és az „A”. A leggyakoribb mássalhangzó pedig a „T” és „L”. A legkevesebbet használt hangjaink pedig a „DZ” és a „DZS”. A „DZ” nagyon kevés szóban fordul elő, hiszen a „madzag”, a „bodza” szavunkon valamint az „edz” és a „pedz” ige szóbokrán kívül már nincs ilyen betűvel írt szavunk! A

„DZS” máris a kiveszés szélén áll, mert a „dzsindzsa” (sűrű, összenőt, vegyes növényzet) szavunkon és annak ragozott alakjain kívül, már csak jövevényszavakban található meg. A Czuczor-Fogarasi gyökszótárban „DS”-ként szerepel (lásd *Függelék* **209**. old.), ahol jól látható ennek a hangnak „GY”-vé, „ZS”-vé szelídülése, illetve „CS”-vé keményedése.

Beszédünk gördülékenységét az „L-R”, az „N-M” és a „K” hangzók biztosítják. Ezek előfordulása a „T” után a leggyakoribb nyelvünkben. Hogy nyelvünk hangzása ne legyen katonás, arról a „J”, „GY”, „TY” és „NY” hangok gondoskodnak – amiről Wilhelm Schott, „jóleső jésítés”-ként tesz említést (lásd **170**. oldal).

2. Nyelvünk rövidítési rendszere

Mint azt már az előbb említettem, Lange Irén, Németországban élő nyelvkutató a nyelvünket vizsgálva, a következő három(!) jellegzetességet állapította meg:

1. Az evidencia elve: nyelvünk lényegre törő, az egyértelműt mellőzi.
2. A tulajdonszemlélet: nincs birtokos segédigénk, nyelvünk alázatosan szemléli azt, amit a Teremtőtől kapott.
3. Holisztikus világszemlélet: a nemiségek megkülönböztetését – még a szavaknál is – értelmetlennek tartja. A páros v. többes szerveket is egyként kezeli.

Ez a három jellemző, már alapjaiban nagy szabadságot biztosít az élő nyelvben, a tömörítés terén. De mi van az írásunkkal?

A „helyesírásnak” csak a neve „helyes”, hiszen nem úgy írunk, ahogy beszélünk. Ha fonetikusan írsz, valószínűleg 1-est kapsz nyelvtanból! (Látom, ahogy bólogattok!)

Az alábbiakban felsorolok egy pár példát. Először leírom a szót, aztán pedig a kiejtését:

mind-járt => mingyárt	hord-ja => horgya
kád-ja => kágygya	ad-ja => agygya
hagy-ja => hagygya	vágy-ja => vágygya
tart-ja => tartya	kürt-je => kürtye
taszít-ja => taszítytya	barát-ja => barátytya
aty-ja => atytya (apja)	
ne fél-j => ne félly	hall-ja => halylya
nagy-ság=> nacscság	egy-ség => ecscség
vad-ság => vacscság	szabad-ság => szabacscság
tart-sa => tarcsa	bánt-sa => báncsa
követ-ség => kövecscség	barát-ság => barácscság
nád-szál => náccál	mód-szer => móccer
rend-szer => rencer	
gyógy-szer => gyóccer	egy-szerű => eccerű
tet-szik => teccik	lát-szó => láccó
merész-ség => merésség	egész-ség => egésség
igaz-ság => igasság	nehéz-ség => nehésség
bal-ra => barra	fal-ról => farról
szed-te => szette	had-táp => hattáp

Ezt a lehetőséget ősi írásunk ki is használja, ahol tudja.

Így lesz a „d” és a „j” találkozásából „gy”, ha mássalhangzó van előtte és „gygy”, ha magánhangzó. A „gyj”-ből szintén „gygy”, a „tj”-ből „ty” lesz, a „tyj”-ből pedig „tyty”. Az „lj”-ből „ly” lesz, az „llj”-ből pedig „lyly”. A „gys”, a „ds”, a „ts” rendre „cs”-vé, a „dsz” „c”-vé , a „tc”, a „gysz” és a „tsz” pedig „cc”-vé válik. Az „sz-s”-ből és a „z-s”-ből hosszú „s” lesz.

Az „l” és az „r” találkozásából az „r”, a „d” és a „t” találkozásából pedig a „t” kerül ki győztesen.

Szintén érdekes, hogy a könnyebb kiejthetőség miatt a „t” előtti „z”, „sz”-é szelídül, a „b” pedig „p”-vé. Ezt hívjuk hasonulásnak. Ha ugyanis egy zöngés és egy zöngétlen mássalhangzó találkozik, akkor az írás iránya szerint elől álló hasonul az utána következőhöz. A zöngés hangból zöngétlen lesz (hatfi, bápkormány), illetve a zöngétlenből zöngés (nébdal, hádgerinc).

Az ún. teljes hasonulásnál nemcsak egymáshoz „szelídülnek” a hangok, hanem egyenesen egy harmadik hangot ejtünk (szabadság-szabacscság, gyógyszer-gyóccer, egyszerű-eccerű, stb. – az előző táblázatos felsorolásban találsz még néhányat!)

Aztán itt van még az összeolvadás esete, amikor két hang találkozásánál egy bizonyos fokú „lágyulás” jön létre. Ezért lesz az „sz-s” és a „z-s” találkozásából hosszú „s”, a „tj”-ből „ty”, a „dj”-ből „gy”, az „nj”-ből „ny és az „lj”-ből „j”.

(Igen, tudom! Az előző oldalon azt írtam, hogy az „lj”-ből „ly” lesz! Ez így igaz! Viszont sem kiejtésében, sem képzésében nem különbözik a két hang egymástól – ezért is nincs jelölve külön az „ly” a 121. oldali táblázatban.)[15]

De írásunk nemcsak a fonetikus írásmódot ismeri, hanem a hangzóugratást is nagyszerűen alkalmazza – pontosan az evidencia elve alapján. Csak egy pár példa:

ᛩᛏᛉᛞ – ᛩᛏᛞ (ACTU – AcCU)
ᛒᛋᛁᛊᛟ – ᛒᛋᛏᛟ (ZÁSZTÉK – ZÁCeK)
ᛗᛊᚣᛁᛊᛗᛊ – ᛗᚣᚣ (GÉSSZÉGE – GésSéGe)

A hangzóugratás jegyében az „L” hangzót különösen szereti „elsumákolni” más hangzók előtt. Teszi ezt úgy, hogy az előtte levő magánhangzót meghosszabbítja. Ez a fajta beszéd, manapság már csak jobbára vidéken őrződött meg:

bolt – bót	bulcsú – búcsú
koldus – kódus	folt – fót
volt – vót	alma – óma
boldog – bódog	táltos – tátos

Az utolsó szó (tátos), ugyan kihagyja az „L”-t, de mivel előtte hosszú magánhangzó van, így azt már nem nyújtja.

A létigét (van, volt, lesz) csak nyomatékosításra használjuk, ugyanúgy, ahogy a személyes névmást (én, te, ő, mi, ti, ők) is. De ezeket is ritkán használjuk, hiszen a ragozásból kitűnik a cselekvő személye. Birtokos igénk nincs is, helyette birtokos ragot használunk rövidítésként. Ezekkel mind-mind helyet takarítunk meg. Erre is mutatok egy szép példát:

Nekem van kenyerem. (A kenyerem.)

Az egész nyelv törekszik a rövidítésre, hiszen ez a lényege az evidencia elvének. Különböző ragokkal fejez ki olyan dolgokat, amihez más nyelvek külön szavakat használnak. Így lehet az, hogy egy szóval is kifejezők tudunk lenni! Íme egy példa erre is:

Elhozattathatnád!

(Én) Kérlek, hogy ha lehet (Te) szólj valakinek, hogy (Ő) intézze el, hogy (Valaki) hozza el!

És ez a mondat benne van abban az egy szóban! Nem egyszerűbb? Hát így beszélünk mi

[15] Amivel vitatkoznak, akik még különbözőképpen ejtik a két hangot: a „jé”-t nyelvheggyel, az „ely”-t nyelvlappal. És ezt 1974-ben a Hangtan tanára is így adta elő az ELTE BTK magyar szakán. – *A szerk.*

magyarok!

Viszont, a világ leghosszabb szavát is mi jegyezzük:

Elkelkáposztástalaníthatatlanságaitokért

Amint az látható, nem feltétlen „értelmes” szóról van szó – nem jelöl konkrét fogalmat –, de jól mutatja a gyökrendszer toldalékolhatóságát és felépítését. (Kötőjeleket használva ennél hosszabb szót is tudunk alkotni! Elég, ha betűkkel írom le az eredményét az „1Mrd Billpengő – 1 pengő” kivonásnak…)

A legrövidebb mondattal is mi büszkélkedhetünk. A kérdés, amire a választ várjuk:

„Ki volt az az aljas, minden hájjal megkent, égetnivaló, … gazember, aki ellopta a koronaékszereket?”

A tömör válasz: „Ő!”

Amint láthatjuk, így írásunkban is sok jelet megtakaríthatunk. De van ezen kívül az ómagyar írásnak egy másik, teljesen egyedülálló jellegzetessége/helymegtakarítása – a ligatúra.

A ligatúra szóösszevonást jelent. Gyakorlatilag arról van szó, hogy minél kevesebb jellel írjunk le egy adott szót, fogalmat vagy nevet. (Lásd „A ligatúrák” c. alfejezetben.) Ez a fajta összevonás olyan szinten benne van a magyar nyelvben, hogy még a mai napig is ösztönösen alkalmazzák! Elég, ha csak valamelyik chat-fórumra felmész és máris rövidítések tömkelegével találkozhatsz! Például: pill (pillanat), vok (vagyok), stb.

A képi megjelenítés terén is találkozhatunk vele. Álljon itt ebből is egy pár szép példa:

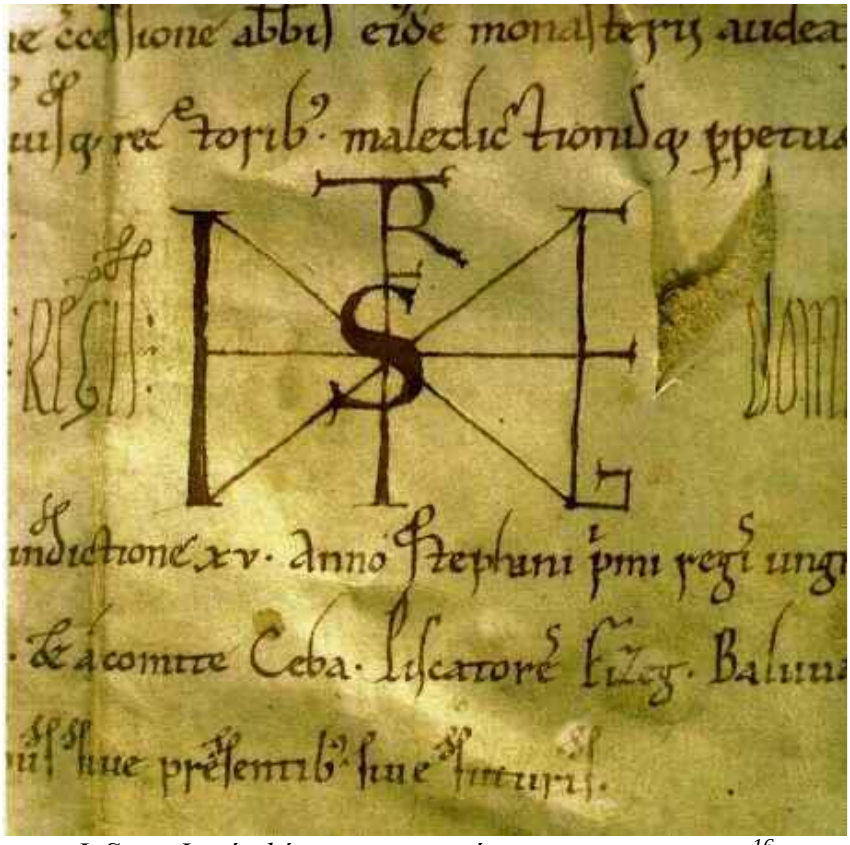
Az első oszlopban az egyszerűbb, a másodikban már a látványosabb ligatúrák találhatók. Viszont az utolsó oszlop cégjelei nemcsak ötletesek, de szépek is.

Használjuk még a monogramot, de az nem teljesen egyértelmű, hiszen Nagy Szabolcsnak és Nádor Szilviának is ugyanúgy „N. Sz.” a monogramja! Ezért is nehéz egy monogramból megállapítani, hogy kié volt. A legtöbbször nem is foglalkoznak vele, de a magyar történelem egyik legrejtélyesebb személyének – Anonymusnak – a monogramja, már régóta foglalkoztatta a történészeket. De semmi sem marad rejtve, „P. mester” betűi mögött – most már tudjuk, hogy – Pósa udvari jegyző (kancellár) bújik meg! Tehát, ha megfelelő mennyiségű háttéradat áll a

rendelkezésünkre, előbb-utóbb egy egyszerű monogram tulajdonosa is megtalálható. De haladjunk tovább!

A monogram – és egyben a ligatúra – egyik különleges változata a „tamga”.

Ahhoz, hogy be tudjam mutatni ezeket az ősi nemzetségjeleket, egy mindenki számára ismert tamgát fogok használni – I. (Szent) István király névjelét.

I. Szent István kézjegye – tamgája – egy pergamenen[16]

Nagy mélységekbe nem szeretnék belemenni, de mivel ez is szerves része a magyar írásbeliségnek meg kell említeni – mégha csak „futólag” is! (Akit jobban érdekel a téma, annak figyelmébe ajánlom Koricsánszky Attila: *A napút ábécéje* c. művét, a 111. oldaltól) A ligatúrákról, a tamgákról valamint képzésük módjáról, itt a „*Szabályok, példák*” c. fejezetben bővebben olvashatsz.

3. Jelek, jelképek, jelképezés (szimbólumok, szimbolika)

Az a jel, amit először szeretnék bemutatni kb. 4500-6500 éves és Vincsán került elő, egy cseréptöredéken. Jelentése a továbbiakban is fontossággal fog bírni.

[16] „Szent István király nevének aláírása az ún. pannonhalmi alapítólevélről. Ezt 1002-re ’keltezték’, ám nem eredeti, hanem utánzat, a következő évszázadban készült, mégpedig az aláírást III. Ottó német császár okmányai alapján formálták meg, még az ő írnokának írásmódját is utánozva. A Stephanus Rex betűösszevonásai sokszoros jelet adnak. (https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/magyar-nyelv-es-irodalom-31D6/a-nyelv-alapjai-3249/jelek-es-jelrendszerek-voigt-vilmos-3262/mi-a-jel-mi-jel-3272/)

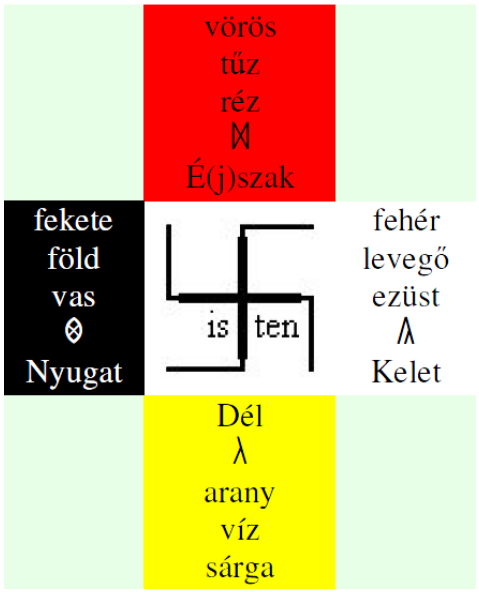
Ha jobban megnézzük, két 𐰃 (P) betű van egymásnak háttal fordítva, „V” alakban összeillesztve. A 𐰃 (P) jelentése „pihe, toll”, tehát itt most egy madarat jelölnek, így a jelentése is természetesen „madár”!

A rakamazi turul két szárnya p (P) betűt formáz. A táblázatból láthatjuk, hogy a 𐰃 (P) jelentése „pihe, toll”.

Amint feljebb is bemutattam a két 𐰃 (P) jele együtt „madár” értelemmel bír. A középen látható ligatúra ᛁ + ☐ => SZeNT jelentésű, tehát a szimbólum a „Szent madarat” ábrázolja. És tényleg! Az Árpádház szent madara a turul látható ezen a hajfonat korongon.

De lépjünk egy kicsit tovább!

A jobbról-balra haladás itt is érvényesül. Hagyományainkban a megszemélyesített elemek tűz-föld-víz-levegő következnek, ahol a lég a legidősebb nővér.

Középen a Világkerék szimbóluma található, amit az Isten irányít. Ennek a jelnek a jobbra tartó változatát láthatjuk a Tordoson talált jelek között is, de még nagyon sok népművészeti ábrázoláson is. Ezek közül álljon itt néhány – és bár nem hangsúlyoztam ki a képeken a világkereket, gondolom mindenki számára szembeötlő:

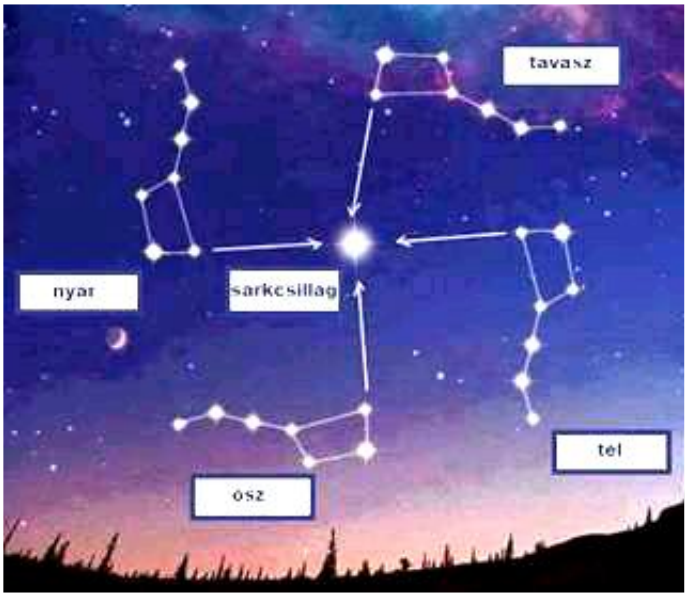

Az itt látható díszítések szerte az országból származnak, elkészítésük módja is különböző. De régebbi korokban is használták ezt a motívumot. Jól kivehető ez a biharugrai zabla egyik díszgombján és egy avar hajfonatkorongon is.

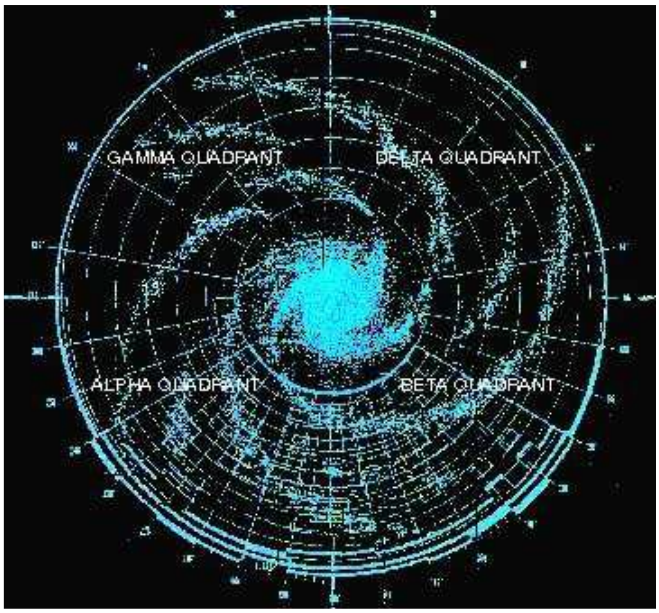
Biharugrán előkerült zabla díszkorongja és 1972-ben Zamárdiban talált avar hajfonatkorong

Amint láthatjuk a Világkerék forgása mindig is foglalkoztatta az embereket, és nehogy azt higgyük, hogy ez csak nálunk volt így! De mit is jelent ez az ősi szimbólum, amit szinte minden nép szimbolikájában megtalálhatunk – hát ezt:

A Világkerék küllője tehát a Göncöl-szekér, ami az évszakok múlásával, az idő haladtával lassan forog a tengelye, vagyis a Sarkcsillag körül. (Így jobban érthető a Sarkcsillag „Vastuskó” elnevezése.) Viszont van visszafeléforgó változata is, – mint pl. a lap tetején a két szélső kép – ami valószínűleg történeti jelentéssel bírhat – „Nincs új a Nap alatt” (Esetleg a Föld több ezer évvel ezelőtti pólusváltására utal?)

Létezik egy másik elmélet is, ami szintén a csillagászattal van összefüggésben. Mint azt tudjuk, Naprendszerünk egy spirálgalaxis egyik karján helyezkedik el. Ezt a spirális galaxist Tejútnak hívják. A következő kép, tehát ezt láthatjuk:

Ezen a fényképen is jól kivehető a Világkerék, viszont itt jobbra forog. Az elmélet alátámasztására a világ tudósai különböző tálak képeit is használják, ahol a tál íve a tulajdonképpeni égboltozatot jeleníti meg. A tálak mintái, hol szimbolikusan, hol keverve, hol pedig direkt jelenítik meg a Világkereket.

Lássunk ezekből is egy pár szép példát:

Természetesen más tárgyakon is előfordul a Világkerék, például egy Kr. e. V–IV. századi drachmán is:

Az érme felülete itt is az eget szimbolizálja, a görögök által akkor hitt – lapos Föld-lapos Ég – doktrína alapján.

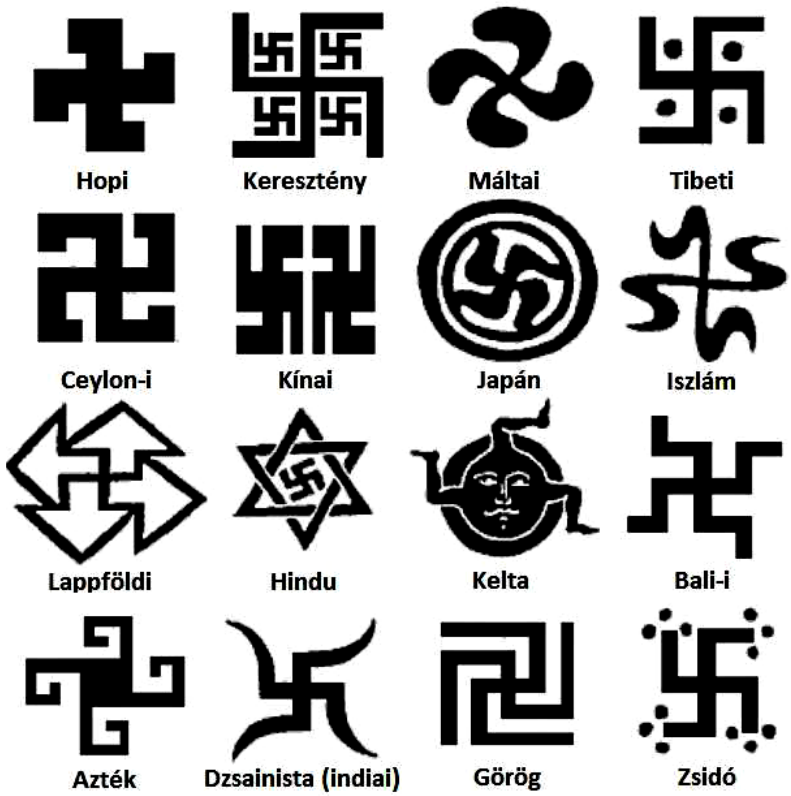
A Krétán talált Knosszosz–Minósz-i kultúra pénzein is megtalálhatók a Világkerék ábrázolások, pedig ezek nagyjából ezer évvel az – előző oldalon bemutatott – görög drachma előtt készültek.

Az ún. Labirintus-érmék (Kr. e. 500-ból)

A Világkerék tehát több régi nép szimbolikájában megtalálható. Használták a római légiók, egyes vallási-filozófiai irányzatok és kelet-ázsiai harcművészeti iskolák is.

A következőkben bemutatok még 16 jelet – a teljesség igénye nélkül – a világ különböző pontjairól, egytől-egyig Világkerék szimbólum. Jól látható rajtuk az ősi eszme továbbélése, az azóta már klasszikussá vált kultúrákban.

De vannak még más szimbólumok is, amik körül vesznek minket. Varga Csaba írta: „a kőkor szava: a kép!”

A következő szimbólum, amit be szeretnék mutatni az országalma. A kör, a gömb a világmindenséget jelképezi. A kettőskereszt az írásunk ǂ

(GY) betűje, aminek a jelentése 1, az EGY IGAZ ÉLŐ ISTEN! Együtt a kettő a „Világmindenség istene”, ami megintcsak azt fejezi ki, hogy csak 1! Isten létezik => ahogy fentebb írtam, az „Egy Igaz Élő Isten”. (És ha ehhez még a Szent Koronát is hozzávennénk!)

Ugyanúgy az Egy Istent jelentő 𐤦 (GY) betű fedezhető fel a képen látható, Anarcson talált hajfonat korongon is, ami egyben a Világfát, az ősi tulipánszimbólumot (lásd 141. old.) jeleníti meg az egyszerű használati tárgyon.

A következő szimbólumot mindenki ismeri, nap-mint-nap látja és ez nem más, mint a „Hármas halom, Kettős kereszt”. A ∧ (S) betűnk „sarok, halom, csúcs” jelentéssel is bír. Kettőzése „ss” „magas” jelentésű – és egyben a középfok jele is – (egyébként mintegy 10.000 évvel ezelőttig, az 𐤌 (M) jele!)

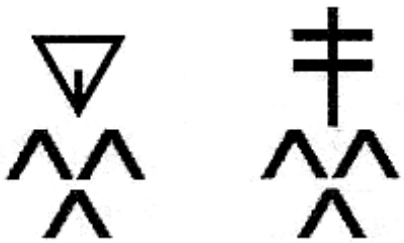
Háromszorozása, „sss” a – felsőfok jele is egyben – „hegység, ország” jelentéssel. A kettős kereszt az írásunk 𐤦 (GY) betűje – és ugyanúgy, mint az előbb – jelentése 1, az Egy Igaz Élő Isten! Együtt a kettő (fölülről lefelé olvasva): „az Isten Országa” jelentéssel bír!

Ugyanez a jelkép látható nagyon sok hun és avar leleten, – többek között – a Tiszavárkonyban, a Hugyin-parton talált VIII. századi avar szíjvégeken is. (jobb oldali kép)

Fölül (ebben a nézetben) a csaton látható még egy Világfa is, ami (természetesen) egy 𐤦 (GY) betűt formáz.

Az alábbi képen kicsit egyszerűsített formában mutatom be ezt a szimbólumot és mellé tettem még egyet. Olyanok, mintha férj és feleség lennének.

A baloldali ábra egy sumer szimbólum, a Teremtő Ősanyát, Ninhurságot vagy Nénharságot jelképezi.

Ha a „Nénharság”-ot vesszük alapul => nén-nénje, harság-ország => az ország nénje/asszonya vagyis az Ország Nagyasszonyáig is eljuthatunk, ami nálunk a Boldogasszony.

Viszont, ha nem így közelítjük meg, hanem az isteni panteonban elfoglalt helyét vesszük alapul… akkor megintcsak oda jutunk, hogy a Nagyboldogasszony sumer megfelelője.

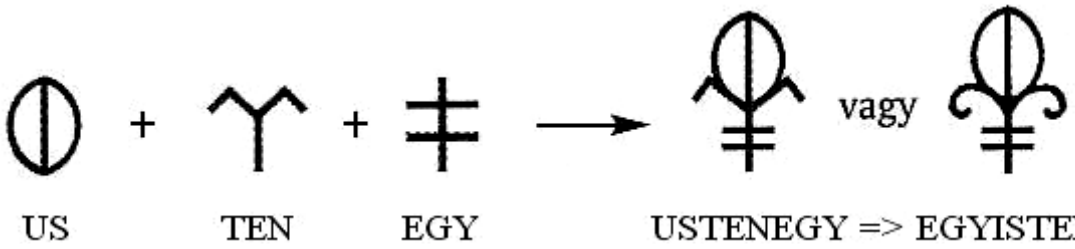
De nem is ez a lényeg, hanem az, hogy mindkettőben a három halom az országot szimbolizálja. Az, hogy egymás mellett még a képi jelentőségük is kidomborodik, csak azt

mutatja, hogy mindkettő igen ősi jelkép. Hasonlóságuk, „női” és „férfi” mivoltuk még nem jelenti azt, hogy összetartoznak. (De ki sem zárja!)

Haladjunk tovább ezen a vonalon. A következő, egy nagyon kedvelt szimbólum, sűrűn előfordul a népi díszítő motívumok között. Ez pedig az ún. „tulipán szimbólum”:

Lükő Gábor szerint „népművészetünk legősibb virágmotívuma a tulipán”. Ez az egyszerűnek tűnő – egyébként az is! – jelkép nagyon komoly jelentéssel bír.

Megdöbbentő, nem? Megtalálhatjuk például az énlakai unitárius templom mennyezeti kazettáinak sarkaiban is, mint díszítőelem. (Bár, ha jobban belegondolok, csak alátámasztja a feliratot! De ez a szimbólum található meg a Budapesten talált hun szíjvégen is (lásd az ábrát jobbra).

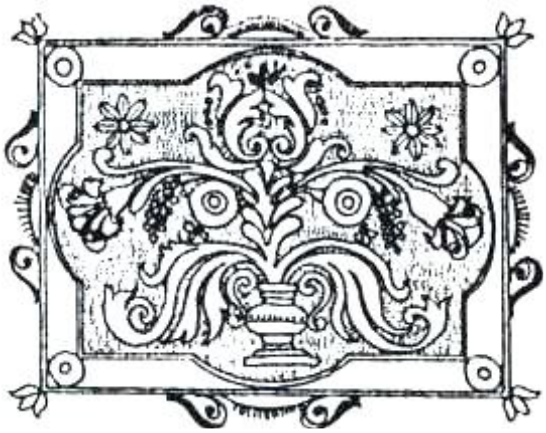
Sőt! Ugyanúgy használták a népi díszítésben is. Egyes olvasatban a tulipán a női szaporítószerveket – a méhet és a petefészkeket – szimbolizálja. Ilyen értelemben került rá az alább látható ládára, bemutatva a nő három „állapotát” – a szüzet (lányt), az asszonyt és az anyát.

A tulipános láda és képeinek rajza

Balról-jobbra haladva a következőket láthatjuk:

Az első képen a mennyasszonyt (lányt) jelképezi a tulipán, összezárt kelyhével, virágaival.

A második kép az érett nőt, az asszonyt mutatja, telt virágaival, enyhén nyitott kelyhével, készen arra, hogy befogadja a magot és új életet teremtsen.

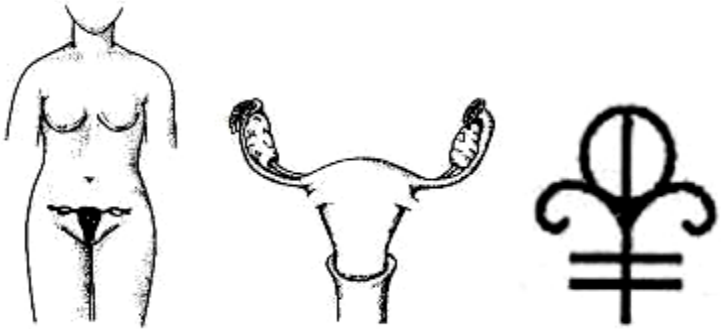

A harmadik kép a várandós nőt, az anyát ábrázolja, a kelyhek között megjelenő apró bimbókkal, magoncokkal.

(Bővebben: Kocsi Márta – Csomor Lajos: Festett bútorok a Székelyföldön c. mű 186. oldaltól)

És hogy magyarosan mondjam: „ha már témánál vagyunk!” Ha időben visszafelé vizsgáljuk ezt a szimbólumot, akkor azt láthatjuk, hogy az igazi tulipánforma csak néhány évszázada van meg az ábrázoló művészetünkben, azt megelőzően azonban csupán, mint valamiféle kelyhes virág értelmezhető a dísz. A korai népművészeti mintákon gyakori, hogy a belső „mag” rész nem is a bibe, hanem pl. hal, szív, vagy szilvamag. Lükő Gábor maga is azt írja, hogy a néprajz tudósok már bebizonyították, hogy nem is tulipán, hanem rózsabimbó a neve. (Lásd a láda második képét az előző oldalon) Így mindenképpen az élet keletkezésének a jelképe és ezért nem is csodálkozhatunk azon, amikor szilvamag alakú belseje erotikus képzeteket kelt. Gimbutas egyik könyvében egy érdekes, anatómia könyvből kiemelt analógiát is bemutat: a női szaporítószerveket, ha kivetítjük a testre, akkor döbbenetes módon egy szemből látott bikafejet kapunk, ami már csak nagyon távolian bár, de emlékeztet magára a tulipánra. A kapcsolat fantasztikus, de – mint a fenti ábra jelképrendszere is mutatja – nem elképzelhetetlen.[17]

Női genitáliák, „bikafej”, tulipán

És ha már bikafej…

A bikafej szintén termékenységi szimbólum. Sok ősi nép hitében megtalálható, legtöbbször Nappal a szarvai között – ami csak tovább fokozza teremtő jelentését. Egyiptomban Hathor és Apis, Mezopotámiában Baál, Görögországban Hera és Zeus, Rómában Jupiter, stb. A türk népek mondáiban is megtalálható a bika, mint jelkép, a „rőt ökör” mondákban, rituálékban.

Viszont a magyar hitben és díszítőművészetben nem jelenik meg

Hathor istennő tehén alakban és egy babiloni istenség

[17] „A 2.7. ábrán Kiszely összeállításából vettem át egy csokrot annak bemutatására, hogy ez a szimbólum sokkal inkább a női termékenységre utal, semmint a kelyhes virágra magára (lásd különösen a B ábrát). A korábbi ábrázolások alapján is ez a jelkép a bika szarvai közötti élet- (nap-, életfa-) szimbóluma, ami nagyon széles körben és messze az újkőkorig ismert. Ilyen szimbólumot mutat be pl. Gimbutas137 is a krétai kultúra legrégebbi rétegéből merítve (lásd a 2.8. ábrán).” Cser Ferenc: Gyökerek. Töprengések a magyar nép és nyelv Kárpát-medencei származásáról. Melbourne, 2000. http://www.leventevezer.extra.hu/gyokerek.pdf pp. 63-64.

A következő termékenység jelkép a víz. Többféle szinonimája is meg szokott jelenni ábrázolásokon: hullámvonal, hal, kígyó-sárkány (lásd etruszk szarkofág) és inda – a magyar szimbolikában.

Tulipán és hal,

inda és madár

De a víz – mint őselem – más népek szimbolikájában is megjelenik.

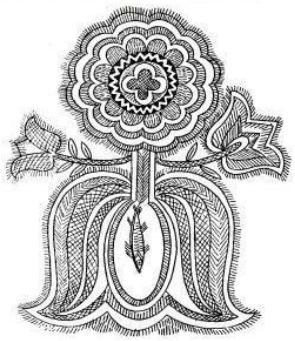
A következő kép, gyakorlatilag az eddigiek valamilyen fajta összegzése is lehetne. A képen egy boeotiai termékenység istennő – az „Állatok Úrnője” – ábrázolását láthatjuk.

A Kr. e. VII. századból származó ógörög vázán hemzsegnek a jelképek. Az istennő maga egy tulipánt formáz, feje szív alakú és körülötte több Világkerék is található. Termékenység szimbólumoknak sem vagyunk híján. Szoknyája vízből van – szinte ágyékából fakad – amiben egy hal úszik, mintegy szimbolizálva a méhét. Az égi madarak is feltűnnek, ugyanúgy, mint a bikafej is (a kép bal oldalán, jelentését lásd a **144**. oldalon). A ragadozók kinyújtott nyelve mutatja, hogy nyalogatják (esetleg isznak), nem támadják.

És hogy hogyan alakul át az istennő az idők folyamán egyszerű díszítő mintává? Hát így:

Ha már az előbb is állítottam egy külhoni párhuzamot, akkor úgy illene, hogy most is megtegyem:

Úgy látom hasonlóképpen jártunk, mint az előbb, csak most a mi szimbólumunk lett az „asszonyka” és a külföldi a „férfi”! (Lehet, hogy nem véletlenül?!) A bal oldali ábra két népnél is megtalálható – eredetileg „ ” ebben a formában – a sumernál és a kínainál. A sumerban „herceg”-et jelent, a kínaiban pedig „uralkodó”-t. (Természetesen ebben a formában semmi közük sincs a tulipán-szimbólumunkhoz.)

Még egy ábrázolást mutatnék be, egy hattusai sziklaszentélyből, ahol az egyik domborművön, a párduc hátán álló hettita Sarruma isten – mások szerint Hebat istennő – kezében bukkan fel ez a jelkép.

Jelentése itt: isten.

És ezzel körbe is értünk, hiszen a fenti szimbólumokban egytől-egyig szerepel a 𒄿 (Gy) betű. (Csak emlékeztetnék, jelentése: „Egy Igaz Élő Isten”.) Viszont most visszakanyarodnék egy pillanatra a Világfához, hiszen az is az Isten egyik szimbóluma, amint az az Anarcson talált hajfonatkorongnál is leírtam (lásd **139**. oldal).

A Világfa megtalálható az Esztergomi oroszlánok ábrázolásain is. Sőt! Az oroszlánok testén nem három, de négy(!) stilizált halom (∧) is található. Mint azt fentebb – a címernél – már említettem, a három halom „hegy, hegység” jelentéssel bír – de akkor mit jelenthet a négy halom?

Hegyek hegye, Szent hegy? Talán!

Esztergom a Visegrádi-hegység és a Pilis lábainál fekszik, légvonalban alig 10 kilométerre Dobogókőtől. Ez a 700 méteres csúcs arról híres, hogy itt van a Föld egyik „szívcsakrája” és így már érthető/elfogadható a „Hegyek hegye”, vagy a „Szent hegy” értelmezés. Ha ehhez még

hozzávesszük az oroszlánt is, – ami a legtöbb népnél az uralkodó szimbóluma – akkor a „Szent Hegy Királya” megnevezésig is eljuthatunk. Tehát a kép jelentése: „Isten Országának és a Szent Hegyeknek Királya”.

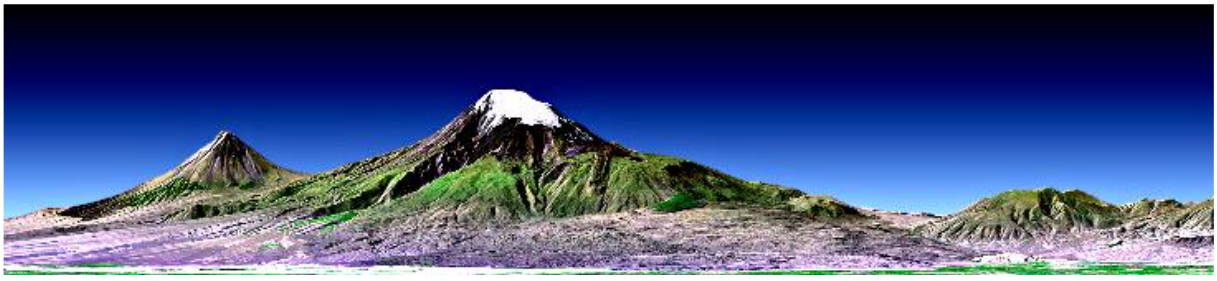

Az egyik Esztergomi (Ister-Gam-i) oroszlán

És ha már a hegyeknél tartunk!

Mint azt „*Az ABC betűinek jelentése*” c. fejezetben láthatjuk, az „S” (Λ) „har”, „orom” jelentéssel bír, de ide tartozik még a „halom” is. (Sőt a „három” számnév is!) Sok hegyünk nevében előfordul ez a gyökszó, de a legérdekesebb az, hogy a bibliai Ararát is így van elnevezve! Tehát a hegy neve így alakul: Har-har-hát.

Mire is utal ez? Arra, hogy a szóban forgó hegy két csúcs-ból (oromból) és egy hegyhátból áll. És tessék!

A képen az Ararát hegység látható, vagy ahogy ma nevezik: a Kaukázus.

És hogy nekünk mi közünk van hozzá? A korai orosz krónikák a Kaukázust MAGYAR HEGYSÉG-nek nevezik! A hegy északi lábánál éltek őseink bizonyos csoportjai, Magyarka (Madsar) városában és környékén. Az 1896-os Pallas Lexikon-ban még vannak litográfiák a romos palotákról, ezek után nem csoda, hogy magyarul van elnevezve a hegy! Később ezek a népek Álmosékhoz csatlakozva visszatértek ősi otthonukba a Kárpát-medencébe. Útba ejtették a magyar alapítású Kijevet, ahol csatlakozott hozzájuk 7(!) „várkun”-nak nevezett ősi magyar törzs és így együtt, utat mutatva Árpád népeinek – hazatértek. (Tudomásom szerint az Ararát-Kaukázus környékén meglepően gyakoriak a „madzsar” helynevek!)

De folytassuk hát kalandozásunkat az ősi szimbólumok között. A következő jelkép, amit bemutatok: a szarvas.

Abban mindenki megegyezik, hogy a szarvas a lónak – mint jelképnek – a „tovább fejlesztett” változata. A ló, Nap-jelkép. Ezáltal igen magas rendű termékenység szimbólum (de

nem csak az). Az egyik felfogás szerint a szarvas „koronás ló”, tehát királyi állat, ami a Naptól – a Teremtőtől – kapja hatalmát.

A másik felfogás szerint olyan ló, amely a fején hordozza a Világfát, mintegy óvva azt, ezáltal a Teremtő/a teremtés szimbóluma – ilyen formájában jelenik meg Géza király legendájában is!

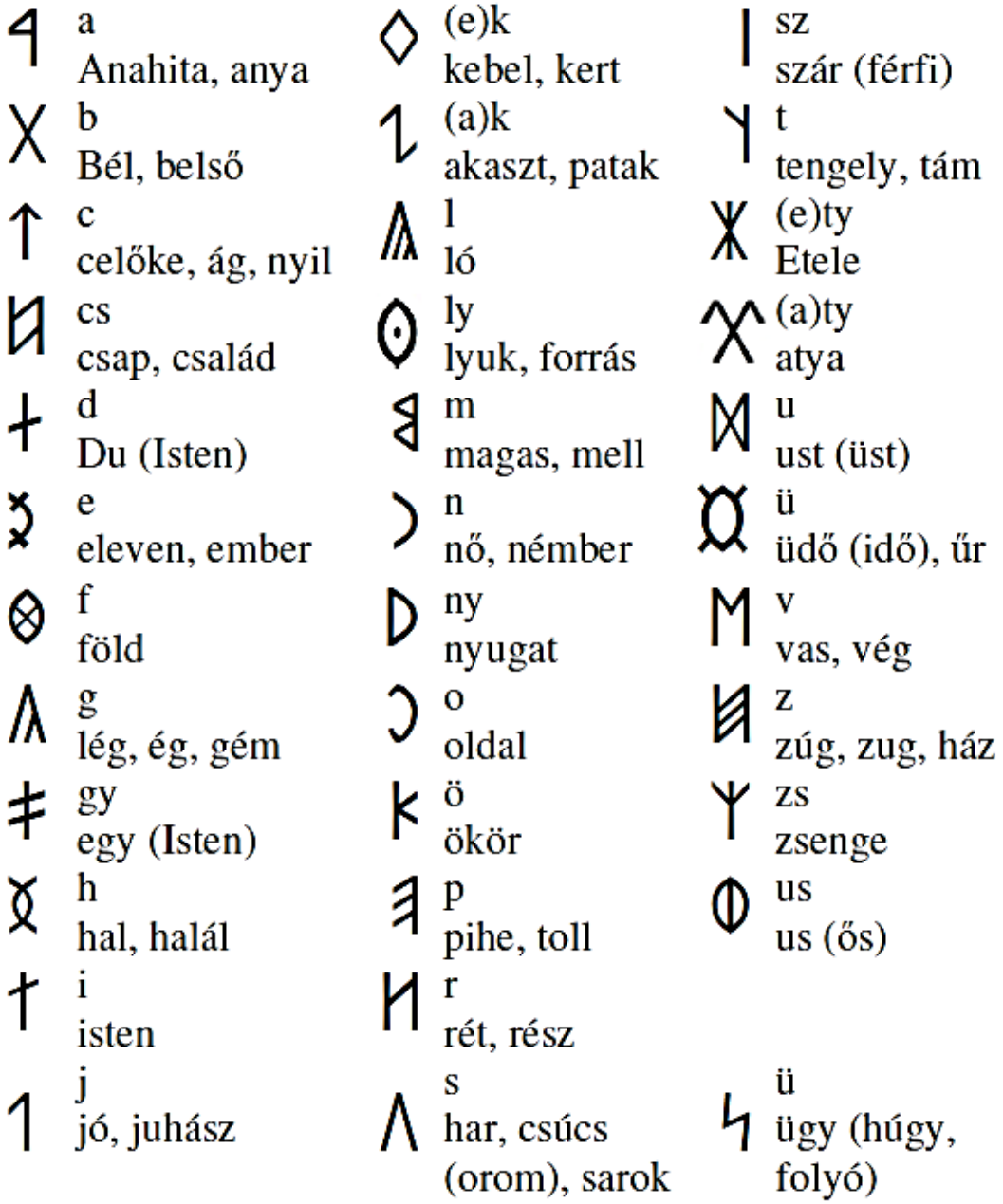
Már a szittyák (szkíták) elődeinél is nagy népszerűségnek örvendett ez a felfogás, sőt az utódok által eljutott az összes nagyállat-tartó lovastársadalomhoz. Ezért sem meglepő, hogy a „csodaszarvas” – és legendája – egész Ázsia területén előfordul. Mára a tárgyi leletek száma több ezerre rúg. Nemrégiben Észak-Kínában találtak több százat.

Szkíta aranyszarvas Tápiószentmártonból (Kr. e. VII. század)

4. Az ABC betűinek jelentése

A szimbolikához – úgy gondolom – az is hozzátartozik, hogy minden betűnk egyben egy szót vagy gyököt is jelöl. Nézzük meg most sorban, hogy melyik, mit jelent.

Egy-egy betűnek több értelme is lehet, ill. a jelentéshez tartozó szóbokrot is figyelembe kell venni, de amint látható nyelvünk és írásrendszerünk tökéletes. (Itt utalnék Jakob Grimm kijelentésére, alább.)

Nem foglalkoznék minden egyes betűvel, de azért felhívnám figyelmeteket egy-két érdekes összefüggésre.

ᛁ – (eSZ) szár (férfi)

Az ABC legegyszerűbb és legfontosabb eleme. Egyik jelentése a „szár”. A régi magyar nyelvben, nemcsak növényi szárat jelentett ez a szó, hanem tart, kopaszt és tisztát is. A másik jelentése a „férfi”, ami fallikus jellegét tekintve egyértelmű. Ősi betűink közül 28 épül erre a jelre valamint az összes számjegyünk.

ᚾ – (eN) nővés, némber (nő)

Az „ᛁ” (SZ) párja, a női elem. A „némber” ősi szavunkat takarja, aminek jelentése egyszerű: nő-ember, aki a férfi-ember párja. Pejoratív értelme csak nem oly régen alakult ki (mint annyi más szép ősi szavunknak). Másik jelentése – ami szorosan összefügg a „nő”-vel – a „növés, növekedés” és ilyen értelemben, akár a várandós nő hasát is jelképezhetné. Nem találunk olyan népet a földön, ahol a Hold nem nőnemű (istenség) lenne. És a „N”övekvő Hold pontosan egy „ᚾ” (N) betűt formáz. Szintén fontos elem, az ABC 11 betűje épül rá.

ᛞ – (eNY) nyugat, nyugalom

Az „ᚾ” (N) és az „ᛁ” (SZ) betűnket egyesítő betűnk – méghozzá ebben a sorrendben. A nő (ᚾ) fogadja be a férfit (ᛁ), a két fél eggyé válik és megteremtődik a nyugalom. Ebben a minőségében, tulajdonképpen ligatúra is lehetne.

ᛖ – (E) eleven, ember **ᚼ – hal, halál**

A két betű kapcsolata kétségtelen, mint ahogy az élet és halál összefüggése is. Születésünk pillanatában el van rendelve halálunk. Az „ᛖ” (Élet) nyitott, a kezdetet jelenti, a „ᚼ” (Halál) zárt, a befejezettséget testesíti meg. A jobb oldali kép mutatja, a két jel kapcsolatát. Minden egyes mássalhangzónk elé „ᛖ” (E) betűt ejtünk (kezdet). Viszont régi írásos emlékeinkben a szóvégi „ᛖ” (E) hangot „ᚼ” (H) helyettesíti (vég). (Erről bővebben *Szabályok, példák* c. fejezet 5. pontjában.) De nem csak ennyiben tükrözi írásunk az ősi felfogást. A „ᚼ” (H) szárai alul és felül nyitottak, szimbolizálva az ősvallás szerinti, Halál utáni Életet.

A magyar nyelvben az „E” a leggyakoribb magánhangzó – ezért nem szoktuk jelölni írásunkban (Evidencia elve!)

ᚢ – (Ü) üdő (idő), űr, üres **ᛟ, ⊕ – (eF) Föld**

Szerintem ez a jel, az Ég egy másik megfogalmazása. Láthatóan üres, az „ᛟ”-hez képest (Földhöz) képest. A kitöltetlenséget jelképezi – talán ezért folyik el a négy sarkán a rosszul felhasznált idő?! Esetleg még az elmúlást, a lejárt időt látom benne, ahogy lassan elszivárog és ürességet hagy maga után. (Felhívnám figyelmeteket az Ü-I kapcsolatára! Bővebben „*A magyar nyelv rendszere*” c. fejezetben ill. „*Elveszett v. nem használt és új betűink*” c. alfejezetben.)

Az „ᛟ”-fel (F) való kapcsolata, szerintem egyértelmű és lehet, hogy éppen annak telítettségéből van elvonatkoztatva. Hiszen az „ᛟ” (F) jelképezi az ismert világot, a Földkerekséget, a kereszt pedig a négy főégtájat.

M másik értelmezés szerint az Aranykort, az Első Királyságot jelképezi, – bibliai Édent, –

ahol a kör jelenti a birodalom határát, a kereszt pedig a négy szent folyót.

Hatalmi jelképként megtaláljuk a jelentősebb kultúráknál (Egyiptomban, Mezopotámiában, Kínában, Sarmatiában, Galliában). Talán azért válhatott azzá, mert az ókor uralkodói még ismerték ennek a szimbólumnak a jelentését. Ezáltal mindegyik az Első Királyság jogutódjának tekintette magát vagy szerette volna, hogy annak tartsák!

ᚬ – (eG) ég, gém

Egyértelműen adja az „ég” jelentést, bár nem igazán képi megfeleltetés – vagy mégis? Ha jobban megnézzük a jelet két „ᚬ” (S) betűt tartalmaz. Ahogy a 139. oldalon is említettem a „ᚬᚬ” magas, magasság jelentésű. Ezt még az is alátámasztani látszik, hogy maga a betű több helyen is előfordul „-ság”, „-ség” értelemben – tehát ligatúraként (Lásd pl. Marsigli – ᛝᚬᚬ□ᛩ ToGásGodOB A, 4. old. 23.). A „magasságos Ég” kifejezést meg, gondolom, már mindenki hallotta vagy ismeri.

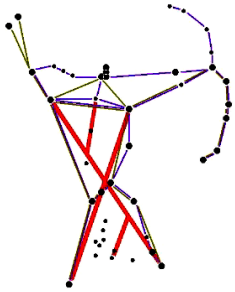
Ha ehhez még hozzávesszük, hogy az egyik TY betű két egymásra fordított „ᚬ” (G) betűből áll és „(Isten)Atya” jelentéssel bír, akkor én úgy gondolom, hogy jó úton járunk. A másik jelentés nagyon is képi: „gém”. Jó-jó, de mi az összefüggés a két jelentés között? – kérdezhetitek. Én úgy gondolom a Gondoskodás! Hiszen az emberi élet ugyanúgy szomjúhozza az isteni szeretetet és a vizet is.

ᚷ ᚸ ᚼ – (eTY, aTY) Etele, atya

Amint látható a „TY” betű mindegyik formájának köze van a „B” (ᚷ) betűhöz, mind formailag, mind tartalmilag. A harmadik jel egyenesen egy másik „isteni” jelentésű betűnkkel a „D”-vel (ᛏ) van összevonva. ᚷ ᚸ ᚼ (10-100-1000) lehet, hogy ez a szenthármasság egy másik megfogalmazása/megközelítése?

Az is előfordulhat, hogy a „TY” első alakjának – „Atya” értelemben – köze van az Orion (Nimród) csillagképhez. Ezen sem lehet igazából meglepődni, hiszen ősi regéink és énekeink sokszor említik őket – lásd Nimród és Csaba királyfi legendák. Ha a Nimród legendát veszem

alapul, akkor szóba jöhet még – az „(Isten)Atya” jelentésen kívül – az „Egek Ege” megnevezés is. Ez utalhat esetleg arra az ősi felfogásra, hogy ahol legendáink első nagy királya, Nimród lakozik, ott van számunkra a Mennyország. A képen zöld színnel jelöltem a „szokásos” ábrázolást. Kék színnel, a – szerintem – helyesebb ábrázolásmódot => „A Nagy Vadász, vadászat közben”, íjjal, nem pedig bunkóval a kezében (lásd görög-római ábrázolások)! Ráadásul ez egy ún. „visszacsapó íj”, amit őseink és az ideérkező hasonló vallású népek használtak!

ᛁ – (eJ) jó, juh, juhász

Ez a betűnk egy ideogrammát takar. A pásztorbot képének (jobboldali kép) egyszerűsítéséből keletkezett. Így már érthető a jószág => jó, juh, juhász jelentése is.

(A betűk jelentéséről bővebben olvashatsz Varga Géza: *A székely rovásírás eredete* és Koricsánszky Attila: *A napút ábécéje* c. műveiben)

Ha jobban körbenézünk a szimbólumokkal, jelképekkel foglalkozó könyvek között, megintcsak érdekes dolgokkal találkozhatunk.

Az általános jelek között:

– Isten egységét jelenti, általánosságban: az „istenit”

+ – Isten és a Világ áthatják egymást

– Isten nyitott szeme. A kinyilatkozás akarata, a teremtés kezdete: „És mondá az Úr: Legyen világosság!” Másik jelentése: a „születendő gyermek”.

– a teremtő férfiasság, amely fentről lefelé árad

– az ősi időkben Keleten és az északi népeknél a Nap szimbóluma, az Egyháznál a beszentelés jele. Másik jelentése: a Teremtés.

– a „villa” vagy „furca” a Szentháromság középkori jele, s egyben Pythagoras szerint az életút kifejezése is: fölfelé kaptató ösvény, amely egyaránt tarthat a jó és a rossz felé. Másik jelentése: a „várakozó lélek”, a kitárt karral fölfelé vágyódó ember.

– az (isteni) erők szétsugárzása

– a férfi (tűz, lásd lentebb)

– a nő (víz, lásd lentebb)

– Jézus Krisztus egyik monogramja

– svasztika-kereszt, crux dissimulata (rejtett kereszt) vagy crux gammata (gamma kereszt) – mivelhogy négy gammából van összeállítva.

– a hit jelképe. A fölülről jövő üdvösség várása.

A négy elem:

– a tűz
alap tul.: száraz-meleg egyéb tul.: tüzes
alkat: kolerikus

– a levegő
alap tul.: nyirkos-meleg egyéb tul.: légnemű
alkat: vérmes-szangvinikus

– a víz
alap tul.: nedves-hűvös egyéb tul.: folyékony
alkat: flegmatikus

– a föld
alap tul.: száraz-hűvös egyéb tul.: szilárd
alkat: búskomor-melancholikus

Csillagászat:

– a **Nap**, vasárnap
– a **Hold**, hétfő

Nos a bemutatott jelek – jelentésükkel együtt – szerintem egyértelműen kapcsolatban állnak az ősi jelsorral. Sőt! Jelentésük is megegyezik vagy közel esik azokhoz.

Mindezeken túl, a bemutatott ősi ABC-k nagy részénél is találkozhatunk azzal, hogy a betűknek jelentése van.

Protosínai ABC 13. oldal
Ugariti ABC 14. oldal
Föníciai ABC 62. oldal
Futhark (germán rúnák) ABC 65. oldal

Futhork (óangol rúnák) ABC 66. oldal
Markomann ABC 71. oldal
Kelta-gall ABC 81. oldal
Görög ABC 88. oldal

A skandináv rúnáknak, a héber kvadrátoknak és az arab írásjegyeknek, a glagolita és a cirill betűknek is van nevük, jelentésük – és még hosszan sorolhatnám, de ez a könyv nem erről szól!

5. További adalékok

Ahhoz, hogy teljes mértékben megismerhessük eleinket, vagy hogy elmélyedhessünk emlékeink tanulmányozásában, még egy pár kiegészítő adat szükségeltetik.

A napok nevei

hétfő – a hét kezdő napja, tehát a hét-feje/fője

kedd – a hét második napja, a „kettő”-ből alakult ki, tehát kettő-d, ketted => kedd

szerda – a hét harmadik napja, a „szer”-ek, vagyis a szertartások és a szer-ződések (lásd Pusztaszer nevében is!) napja

csütörtök – a hét negyedik napja – a hét fordulópontja, jelentését pontosan nem tudjuk, de ha figyelembe vesszük, hogy az ország különböző vidékein ezen a napon nem volt szabad a nőknek házimunkát végezniük, akkor biztosak lehetünk benne, hogy nem volt egy „jó nap”. Ebből maradt ránk a „csütörtököt mond” szállóige is, ami azt jelenti, hogy nem sikerült valami, ami fontos volt az illető számára – csődöt mondott. „Csüt”, „csőd”, hát nem is tudom!

péntek – a hét ötödik napja, a fény napja („p” és az „f” ajakhangok rendszeresen felcserélődnek nyelvünkben, ugyanúgy, mint a „b” és „v” hangok!)

szombat – a hét hatodik napja, a szám-bat/bot napja, tehát a szám-munka, a számadás napja

vasárnap – a hét utolsó, hetedik napja, a vásár-napja. Csak később vesztette el ezen értelmét, amikor az egyház bevezette a kötelező vasárnapi misét és ezért a vásárokat áttették szombatra.

A hónapok nevei és az időszámítás

latin keresztény	***magyar keresztény***	***ősi magyar***	***hun***
Január	Boldogasszony hava	Fergeteg hava	Medvetor hava
Február	Böjt-Elő hava	Jégbontó hava	Szarvastor hava
Március	Böjt-Más hava	Kikelet hava	Bölénytor vagy fák hava
Április	Szent György hava	Szelek hava	Bárántor vagy rügyezés hava
Május	Pünkösd hava	Ígéret hava	Borjútor vagy virágzó élet hava
Június	Szent Iván hava	Napisten hava	Gödölyetor vagy eper hava
Július	Szent Jakab hava	Áldás hava	Tehén vagy aratás hava
Augusztus	Kisasszony hava	Új kenyér hava	Aranyasszony vagy bőség hava
Szeptember	Szent Mihály hava	Földanya hava	Tigris vagy almaszüret hava
Október	Mindszent hava	Magvető hava	Oroszlán vagy szüretelés hava
November	Szent András hava	Enyészet hava	Halak vagy begyűjtés hava
December	Karácsony hava	Álom hava	Disznótor vagy istenfiak hava
			Tárkányok vagy kézművesek hava

Janus hava – a kezdet és a vég istenének hava
Februarius hava – a megtitsztulás hava
Mars hava – a hadisten hava
Apru hava – Vénusz, a „megnyitó” (etruszkból) hava
Maia hava – a termékenység-istennő hava
Juno hava – az anyaság és a család istennőjének hava
September – hetedik hónap
Oktober – nyolcadik hónap
November – kilencedik hónap
December – tizedik hónap

Más források szerint a május az idősek (maiores), a június a fiatalok (iuniores) hava.

Mint láthatjuk, a rómaiaknál eredetileg 10 hónap volt, de két dölyfös császár (cézár) – Julius és Augustus – úgy gondolta, hogy róla is el kell nevezni egy-egy hónapot, 31 napos hosszúsággal. Így adódott, hogy a hetedik hónaptól mindegyik hónap kettővel „odébb csúszott”. Ezek alapján Julius Caesar Kr. e. 46-ban be is vezette a Julián-naptárt.

Úgy gondolom, hogy egyik magyar naptárt sem kell elmagyaráznom. Az elnevezések itt is önmagukért beszélnek.

A hunoknak azért van 13 hónapjuk, mert ők a holdhónapokat követték – tehát újholdtól-újholdig számolták a hónapokat. Tehát a hun naptár 2011-ben a következőképpen alakult:

Medvetor hava: 2011. január 5. – február 3.
Szarvastor hava: február 4. – március 4.
Bölénytor hava: március 5. – április 3.
Báránytor hava: április 4. – május 3.
Borjútor hava: május 4. – június 1.
Gödölyetor hava: június 2. – július 1.
Tehén hava: július 2. – július 30.
Aranyasszony hava: július 31. – augusztus 29.
Tigris hava: augusztus 30. – szeptember 27.
Oroszlán hava: szeptember 28. – október 26.
Halak hava: október 27. – november 25.
Disznótor hava: november 26. – december 24.
Tárkányok hava: december 25. – 2012. január 23.

Az oroszok a *Pravoszláv-naptárt* használták még a XX. században is. Ebből adódott, hogy az 1917-es „Nagy Októberi Szocialista Forradalom” kezdetét, ami október 25-re esett, mi november 7-én „ünnepeltük”.

A zsidók Kr. e. 3761-től számolnak. A naptáruk 19 éves ciklusokra és 12 holdhónapra van felosztva. A 19 éves ciklusban a 3, 6, 8, 11, 14, 17. és a 19. év szökőév. Ezekben az években a hatodik hónap után beiktatnak egy tizenharmadik hónapot.

A moszlimok Kr. u. 622-től, Mohamed Mekkából Medinába menekülésétől tartják számon az időt. 12 holdhónapjuk van, ami felváltva 30, illetve 29 napos, így náluk egy év 354(!) napból áll. Tehát évente 11 napot, szökőévente pedig 12 napot csúsznak a keresztény időszámításhoz képest.

És ha mindez még nem volna elég, 1582. október 4-én bevezették az ún. Gergely-naptárt (XIII. Gergely pápa), aminek más a rendszere. A naptárváltás úgy történt, hogy bár október 4. csütörtökre esett, de az azt követő nap, péntek, október 15. lett, a kettő közötti napok abban az évben kimaradtak.

Hát ezért nehéz a régi és a külföldi források dátumait „beazonosítani”. (Bővebben Hahn István művében)

A magyar családnevek

Most pedig következzen – ahogy ígértem – a magyar családnevek képzésének módja. Bár ez szorosan véve nem tartozik a témánkhoz, de azért mégiscsak egy nyelvi érdekesség. A magyar családnevek, ún. „beszédes nevek”. Ezt azért mondják, mert a családnév elárulja viselője származását. Hát lássuk!

Mint azt tudjuk, régen nagyrészt csak személyneveket használtak, de a népesség növekedésével felmerült az igénye annak, hogy meg kell különböztetni az egy településen élő, azonos nevű lakosságot. Ekkor kezdtek kialakulni az ún. vezetéknevek. Valószínűleg először a foglalkozásuk után nevezték el az embereket, csak amikor már a második Kovács Pistát kellett volna elnevezni – tértek át az egyéb jellemzők általi megnevezésre. Ezzel párhuzamosan a vezető réteg – a kialakuló nemesség – már a kezdetektől a felmenők szerint különböztette meg magát. Ez nem mindig a közvetlen szülő neve volt, előfordult, hogy egy ismertebb ős – nemzetségalapító – nevét használták. Így alakult az, hogy a magyar családnevek 5 nagy csoportba sorolhatók. Lássuk is ezeket:

1. foglalkozás szerint
   Takács, Szűcs, Madarász, Papp, Kocsis, Hajdú, Tímár, Gelencsér (fazekas), Varga, Juhász, Pintér, Huszár, Csizmadia, Asztalos, Kádár, Rézmíjes, Szénégető, Kultsár, Kurucz, Vasas, Kamarás, Lovász, Gombos, Kaszás, Mészáros, Katona, Serfőző, Szíj(gy)jártó, Bíró, Vadász, Kűrakó...

2. tulajdonság szerint
   Joó, Vastagh, Nagy, Vékony, Kövér, Kajla, Balogh (balkezes), Ruskó (sűrű), Siska (lógó fülű), Boros, Vígh, Fehér, Fekete, Weöres, Seres, Pálinkás, Kiss, Pogány, Bősz, Bornemissza...

ide tartoznak még azok a nevek, akik „olyan, mint a”...
   Medve, Sólyom, Aczél, Király, Császár, Herczeg, Nyúl, Bese, Becse (mindkettő ölyvet jelent), Szellő, Virágh, Farkas, Teknős, Bugár, Sass, Szarvas, Arany, Kakuk, Vass, Szarka, Rúzsa...

ide tartoznak még az ún. ragadványnevek, amelynek ősi hagyománya ma is él nyelvünkben és szokásainkban.

3. származás szerint (település)
   Zsolnay, Szombathy (nagyszombati), Rhédey, Endrei (szentendrei), Pataky (sárospataki), Tóthkomlóssy, Czeglédy, Gyarmathy (balassagyarmati, fehérgyarmati), Horthy, Kállay (nagykállói), Verseghy, Bányai (nagybányai, tatabányai), Détári (dejtári)...

A jelzett rövidítések, abból adódnak, hogy – a mai napig élő szokás szerint – a közelben található, összetett nevű településeket az utolsó egy-két tag alapján szokták emlegetni – az Evidencia-elve szerint.

ide tartoznak még azok a nevek, ahol csak a tájegység van megjelölve
   Kárpáthy, Kikillai (küküllői), Somogyi, Bánsági, Tátrai, Erdélyi, Alföldi, Zelei (zalai), Tordai, Mátrai, Máramarosi, Bodrogi, Rozsnyai, Nógrádi, Mecseki...

vagy akiknél már a tájegységet sem tudták
   Hegyi, Pusztay, Földi, Erdei, Mezei, Réthi, Ligethy, Szántai, Teleki...

(de lehet, hogy ezek is csak „Endrei”, „Pataky” típusú nevek. Lásd feljebb.)

4. nemzetiségi hovatartozás szerint
   Székely, Görög, Horváth, Lengyel, Bajor, Román, Tóth (szlovák), Oláh (román), Rácz (szerb), Nándor (bolgár), Orosz, Szerb, Németh, Kozák, Olasz, Szász, Hornyák (magashegyi szláv), Czigány...

5. felmenő szerint (kinek a „fia”)
   Lackfi, Dessewffy, Pálfi, Petőfi, Sándorfi, Lórántfy, Györffy, Péterfy, Bánfi, Gyulaffy, Andrásfi, Istvánffy, Gaálfy, Apafi...

felmenő szerint (kinek a nemzetsége, „háza”)
   Abaházy, Bánházy, Mesterházy, Esterházy, Petneházy, Illésházy, Bendeházy, Pethőházy…

ide tartoznak még azok a nevek, ahol a „fi” végződés már lekopott
   Gábor Dénes, Benedek Elek, Pethő Zsolt, Sebestyén Gyula, József Attila, László Gyula, Miklós Erika, Gábor Zsazsa, Sándor György, Balázs Béla, Sándor Pál, Paál Zoltán…

IV. Külföldiek, rólunk

Ebben a fejezetben híres és az emberiség által elismert emberek mondják el a véleményüket, a mi csodálatos anyanyelvünkről (és rólunk).

Chico Buarque brazil író: „A magyar az egyetlen nyelv, amit még az ördög is tisztel."

Sir John Bowring nyelvész, utazó és politikus így ír: „A magyar nyelv eredete nagyon messzire nyúlik vissza. Rendkívül különleges módon fejlődött és struktúrája visszanyúlik arra az időre, amikor még a jelenleg Európában beszélt nyelvek nem léteztek. A magyar nyelv egy tömör kődarab, melyen a viharok a legcsekélyebb karcolást sem hagyták. Nincs szüksége senkire, nem kölcsönöz, s nem von vissza, nem ad, és nem vesz el senkitől. Ez a nyelv a legrégibb, a legdicsőségesebb monumentje egy nemzeti egyeduralomnak és szellemi függetlenségnek. Amit a tudósok nem tudnak megoldani, elhanyagolják, úgy a nyelvkutatásban, mint a régészetben is. Ez a nyelvészetben is így van, csakúgy, mint a régészetben is. Az egyiptomi templomok egyetlen kőből készült padlatait sem tudják magyarázni. Honnan ered, melyik hegységből vágták ki e csodálatos tömeget, miként szállították le vagy emelték fel a templom tetejéig. A magyar nyelv eredete ennél sokkal csodálatosabb fenomén. Aki megoldja, isteni titkot fog analizálni, és a titkok első tézise ez: kezdetben vala a szó, és a szó Istennél volt, és a szó lett az Isten."

Jakob Grimm nyelvész, meseíró (XIX. század), aki egyben az első német tudományos nyelvtan megalkotója is volt, mondta: „A magyar nyelv logikus és tökéletes felépítése felülmúl minden más nyelvet".

N. Erbersberg bécsi tanár és tudós 1840-ben: „Olyan a magyar nyelv szerkezete, mintha nyelvészek gyülekezete alkotta volna, hogy meglegyen benne minden szabályosság, tömörség, összhang és világosság és emellett szorgosan kerül minden közönségest, kiejtésbeli nehézséget és szabálytalanságot."

Ove Berglund svéd orvos és műfordító: „– Milyennek tartja a magyar nyelvet? Hogy tetszik, ha ugyan tetszik? – Egzotikusnak, de azt nem tudom megmondani, hogy szépe vagy nem, mert ahhoz már – hiába nem értem – mégis túlságosan az enyém. Ma már, hogy van fogalmam a nyelv struktúrájáról, az a véleményem: a magyar nyelv az emberi logika csúcsterméke." (Magyar Nemzet 2003. XII. 2. 5. o.)

Brockhaus Enzyklopädie (Lipcse, 1796): „A magán- és mássalhangzók szép aránya, a hangok finom árnyalása, minden szótag egyenletes és tökéletes képzése és a magánhangzó-illeszkedés harmóniája pompássá és férfiassá teszik ezt a nyelvet."

Nicholas Lezard kritikus Szerb Antal „Utas és Holdvilág" c. könyve által felidéz egy régi mondást, a The Guardien-ben (2001.): „A magyarok tulajdonképpen nem is földi lények, hanem egy szuper-intelligens földönkívüli-faj, amelynek sikerült egybeolvadnia az emberiséggel, s csak műveik zsenialitása és nyelvük teljes érthetetlensége árulja el őket."

Isaac Asimov orosz származású amerikai író, biológus, történész egy óvatlan pillanatban ezt mondta rólunk: „Az a szóbeszéd járja Amerikában, hogy két intelligens faj létezik a földön: emberek és magyarok."

Enrico Fermi olasz atomfizikus – a Fermium felfedezője (részt vett a Manhattan-terv kidolgozásában Teller Edével, Wigner Jenővel és Szilárd Leóval), amikor megkérdezték, hogy hisz-e az űrlakókban, azt válaszolta: „Már itt vannak… magyaroknak nevezik őket!"

Hans Kuitert holland újságíró véleménye a magyarokról (2001. július 31. De Telegraaf): „… a magyarok olyanok, mintha földöntúli elmék lennének: virtuózok a számítástechnikában, briliáns tudósok, akik Nobel-díjakat nyernek, kiváló matematikusok. Egyszóval ha igaz a mese – az emberiség krémje."

Chevalier de Berris XIX. századi francia nemes ezt írta a magyar nyelvről: „Egészen különös ez a nyelv, kissé talán nehéz is. De mindevvel nem törődve, megtanultam, mert jól

csengő. Az általam ismert nyelvek közül a legszebbnek és legtisztábbnak tartom. Különösen, ha egy hölgyet hall beszélni az ember, akkor vele együtt a nyelvbe is bele kell szeretni."

George Bernard Shaw drámaíró (az amerikai CBC-nek adott interjújában sokkal bővebben kifejtve) mondta: „Bátran kijelenthetem, hogy miután évekig tanulmányoztam a magyar nyelvet, meggyőződésemmé vált: ha a magyar lett volna az anyanyelvem, az életművem sokkal értékesebb lehetett volna. Egyszerűen azért, mert ezen a különös, ősi erőtől duzzadó nyelven sokszorta pontosabban lehet leírni a parányi különbségeket, az érzelmek titkos rezdüléseit."

John Palgrave Simpson 1848. márciusában írja a „Levelek a Duna mellől" című cikkében: „A magyar nyelv költői, gazdag, hangulatos… tele van lelkesedéssel, eréllyel, mindennemű költői célra alkalmatos, bátor, s mégis gyöngéd összhangzatos, dallamos és kifejezése tiszta."

Grover S. Krantz amerikai kutató: „A magyar nyelv ősisége Magyarországon … meglepő: úgy találom, hogy átmeneti kőkori nyelv, megelőzte az újkőkor kezdetét … az összes helyben maradó nyelv közül a magyar a legrégebbi."

Joseph Von Machik, a zágrábi egyetem tanára, 1842-ben zenének mondta a magyar nyelvet: „Bizonyára, ki csak hallja, ha nem is érti, lágy hömpölygését, fenséges zengését, erőteljes hangját, vágyat érez, hogy megértse."

Giuseppe Caspar Mezzofanti olasz bíboros és nyelvész, az MTA(!) tagja – aki 58 nyelvet beszélt(!) – mondta 1836-ban: „Tudják-e, melyik az a nyelv, amelyet konstruktív képessége és ritmusának harmóniája miatt az összes többi elé, a göröggel és a latinnal egy sorba helyezek? A magyar! Az új magyar költők verseit ismerem, amelyeknek dallamossága teljesen magával ragadott. Kísérjék figyelemmel a jövő történetét és a költői géniusz oly hirtelen fellendülésének lesznek tanúi, amely teljesen igazolja jóslatomat. Úgy látszik, a magyarok maguk sem tudják, hogy nyelvük milyen kincset rejt magában."

Wilhelm Schott német tudós 1840-ben: „A magyar nyelvben olyan üde, gyermeki természetszemlélet él, hogy előre nem is sejthető fejlődés csírái rejtőznek benne. Olyan sok szép lágy mássalhangzója van, például bizonyos hangok oly jóleső jésítése (ny). Magánhangzóit tisztábban ejti, mint a német. Egyaránt képes velős rövidségre és hatásos szónoki nyújtottságra, szóval a próza minden nemére. Összhangzatos felépítése, csengő rímei, kifejezésbeli gazdagsága, és zengő hangjai kiválóan alkalmassá teszik, mint a tapasztalat is igazolja, a költészet minden ágára."

Arnaldo Dante Marianacci, az Olasz Kultúrintézet igazgatója, mondta 2006-ban: „…a magyar nyelv nem szorul senkire, nem kölcsönöz, nem üzletel, nem ad nem vesz el senkitől. Míg más országokban a nép formálja a nyelvet, addig itt a nyelv formálja a magyarokat. Azt hiszem, hogy a magyar nyelv a világörökség része is lehetne, mert tiszta nyelv. Semmilyen más nyelvnek nem sikerült tulajdonképpen behatolni és idegen kifejezéseket ráerőltetni…"

Sulaiman Bhaimia arab származású, angol nyelvész mondta nem is olyan régen (2012): „Amiért beleszerettem az valószínűleg az irodalom és a versolvasás volt. A versek jobban működnek, mintha áramlanának. Olyan sok mindenre képes ez a nyelv."

Jules Romains francia költő a finn-magyar nyelvrokonságról: „A két nyelv zenéje külsőleg merőben másnak tetszett. A finn nyelvnek van valami sajátos varázsa: állandóan cseng, mint a drágakőfüzér, melyet egy kéz mozgat a mellen, vagy a fürge csermely, mely kavicsokat görget. Csilingelésében van valami semmihez hasonlítható frissesség. … Ezzel ellentétben úgy éreztem, hogy a magyar nyelv csupa erő. Nem ismerek ehhez fogható férfias nyelvet. Szenvedelmesen férfias. Az önök szótagjaiban van valami az izmok kemény nekiduzzadásából, néha rekedt és rövid lihegés emeli fel őket, amint a szilaj indulat felemeli a mellkast. Hát én legalábbis ezt éreztem, amit egy másik kísérletem is megerősített, mikor meghitt társaságban elszavaltattam magamnak a klasszikus és jelenkori költészet néhány darabját."

Oswald Gschnitzer Heidelberg német sakkozó és matematikus 2001-ben mondta: „A magyar nyelv legszigorúbban őrzött titka a szórend. Még a saját feleségem sem árulta el. Ő azt mondta, hogy a magyar szórend szabad. A tankönyvemben olvastam egyetlenegy egyszerű szabályt. Csak az a furcsa, hogy azzal nem találtam el többször a helyes szórendet, mintha nem olvastam volna. A kivételek ugyanis nem voltak benne a könyvben, mert túl bonyolultak. A magyar nyelvművelő irodalomban meg azért nem találhatók meg, mert egy magyarnak úgysem okoz nehézséget a szórend. Aztán egy könyvtárban végre kezembe akadt egy magyar nyelvtan németek (persze még a keletnémetek) számára. A könyv végefelé, két oldalon – kiemelés nélkül összezsúfolva – ott voltak a kivételek. Azóta nem láttam a könyvet. Nyilván a magyar titkosszolgálat rájött az árulásra és eltávolította… És ez jól is van így, mert ami olyan érdekessé és vonzóvá teszi a magyar nyelvet, az éppen a gazdagsága és az egzotikussága, egyszóval: a nehézsége.” (A teljes szöveg a „Függelékben” megtalálható)

Antje Szalaine német író és festő 2008-ban mondta: „A magyar nyelv könnyű, mert logikus. De nem csak logikus, hanem gyönyörű, dallamos és változatos, mert hatalmas szókincse van. Valami nagyon fontos hiányozna az életemből, ha már nem beszélhetném.”

Edgar Clement, német nyelvész mondta 1932-ben, miután megtanult magyarul: „… a magyar nyelv szinte megdöbbentő mágikus erejű, mély lelkiséget tükröz és csak a legmagasabb rendű, legfejlettebb különösen a régi klasszikus nyelvek foghatók hozzá.”

Owen Good ír nyelvész: „… a magyar a legköltőibb nyelv, távol áll bármilyen európai nyelvtől, a nyelvészek szemszögéből pedig hihetetlen.”

Teller Ede Amerikába szakadt hazánkfia, atomfizikus halála előtt pár évvel ezt mondta Pakson: „… Új jeles felfedezésem, miszerint egy nyelv van, s az a magyar.” (Mai Nap, Budapest, 1991. 9.)

Sir Boyle Roche, az ír Alsóház tagja mondta: „A magyarok népi nyelve rendkívül kifejező és a dalaik ősibbek, szebbek, kifejezőbbek a mieinknél (angolokénál).”

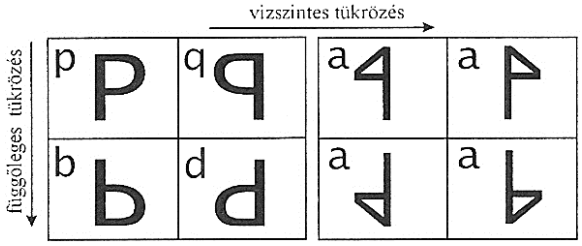
Emil Cioran erdélyi születésű román-francia bölcsész, író, aki nem éppen magyarbarátságáról ismert, ezt írja egy levélben a magyar nyelvről 1960-ban: „Bevallom magának, hogy irigylem szomszédaink megátalkodottságát, sőt, nyelvét is, ezt a zord hangzású nyelvet, melynek szépségében nincs semmi emberi, melynek hangzása egy másik világegyetemből származik, ezt az erőteljes és megsemmisítő nyelvet, mely a poklokból kel, hogy megörökítse hangsúlyait és kitöréseit. Bár magyarul csak káromkodásokat ismerek, e nyelv szerfölött tetszik nekem, amelyet vég nélkül hallgathatok, mely megbűvöl és sóbálvánnyá dermeszt, – mely igézetének és szörnyűségének nem tudok ellenállni, melynek nektáros és ciános szavait, mint ha csak agóniához teremtették volna. Az ember vagy magyarul lehelje ki lelkét, vagy meg se haljon!”

(Lásd még az „Irodalom” c. fejezetben.)

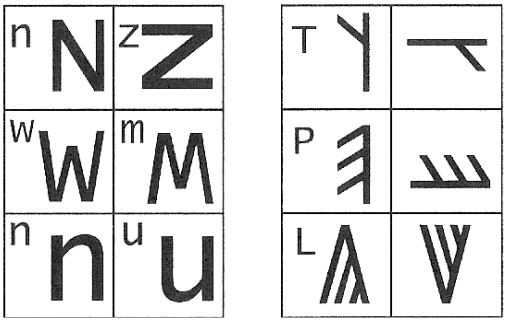
V. Rovás ABC

1. A betűk képzése

Nem csak anyanyelvünk, de betűink képzése is teljesen egyedi. A magyar betűket nem lehet tükrözéssel előállítani!

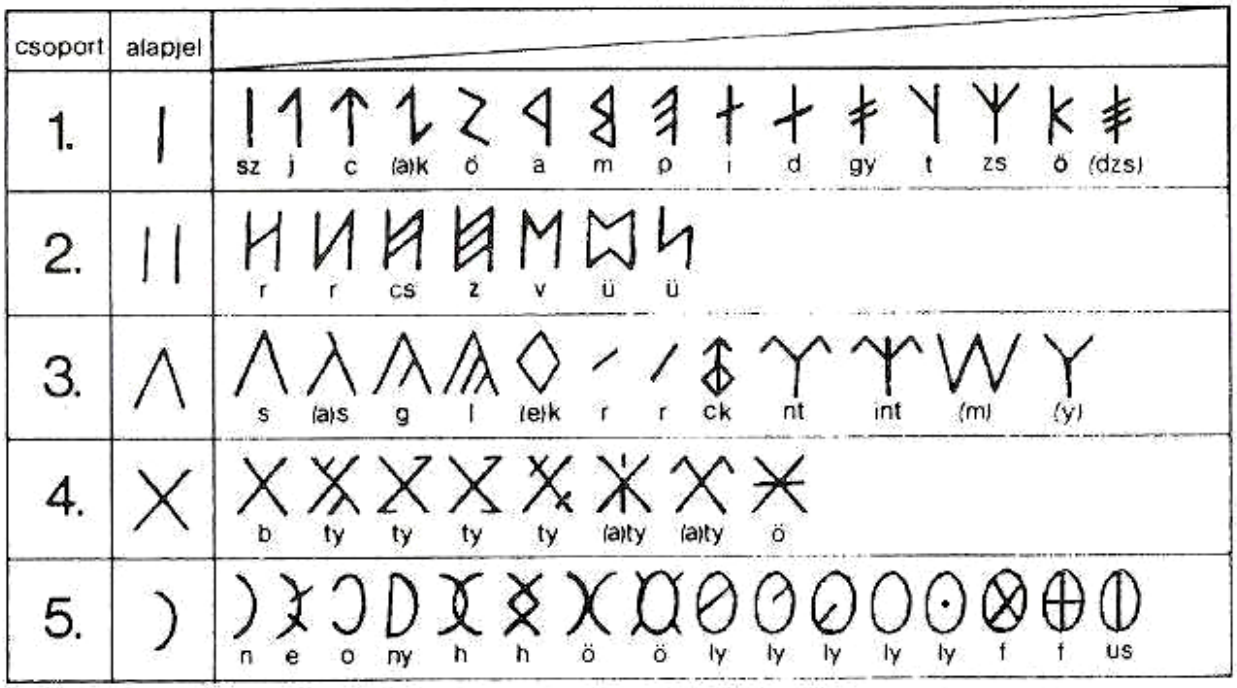

Forgatással sem tudunk új magyar betűket előállítani:

(Koricsánszky Attila: A napút ábécéje c. műve, 30. oldaltól)

Ez megkönnyíti a ligatúrákban való felismerésüket is.

A magyar betűk csoportosítása Forrai Sándor alapján

Nos, nézzük át a fenti táblázatot!

Az öt csoport alapvetően kétfajta vonalat használ az egyenest „ǀ” (SZ) és az ívet „ↄ” (N). (Lásd 153. o.) Az egyenes lehet: függőleges „ǀ”, vízszintes „–” és haránt irányú „\ vagy / ”. Az ív lehet jobbos „)” vagy balos „(”. Ezek kombinációiból állnak össze betűink és számaink. (Ez alól csak a „LY” egyik formája kivétel „ⴱ”, ami pontot tartalmaz. És az egyik „H” (ᛝ) is csak azért került a 4. helyett az 5. csoportba, mert az ívelt „H” (ᛯ) változata.)

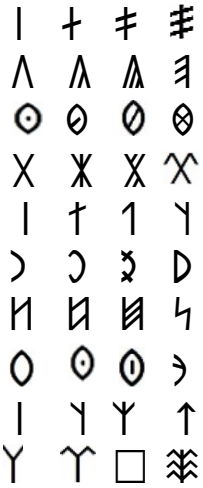
Alakilag az ún. „bogárjelek” is az 5. csoportba tartoznak, ez alól csak a „TPRuS” (ᛯ) a kivétel – mert az inkább a 3. csoportba tartozik. (A „bogárjelek”-ről bővebben *Az ún. „bogárjeleink”* c. fejezetben olvashatsz.)

A betűk kialakításában jól követhető a logika, ahogy a diakritikus jelek használatával módosítjuk a betűk hangértékét. A segédvonalak száma sem mindegy. Minél több a segédvonal, úgy a betű által jelölt hangot annál hátrább kell képezni.

D Gy Dzs

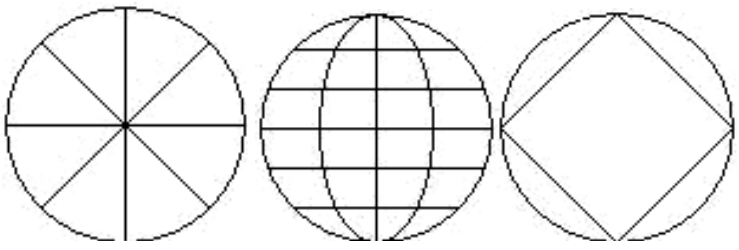
Amint fentebb láthattuk, „három a magyar igazság” elve jól működik, de ahogy mondani szoktuk, „meg egy a ráadás”. Ha ezt a logikát követjük:

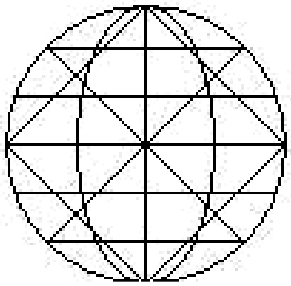
Érdekesek a párhuzamok, ugye! Bátran állítsatok fel Ti is ilyen betűsorokat, ízlelgessétek az összefüggéseket, a nyelvet! Sokáig játszhatnánk még e „játékot”, de most haladjunk tovább!

Mint azt már említettem, a betűk képzése tulajdonképpen két alapjelből („ǀ” és „ↄ”, férfi és nő) és segédvonalak (diakritikus jelek) használatából tevődik össze. Ahhoz, hogy ezekből a vonalakból betűk legyenek, szükségeltetik egy elképzelés, egy alapelv – vagy ha úgy tetszik – egy sablon.

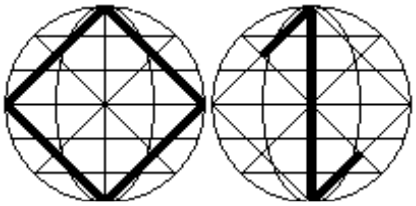
A „sablonnak” meg kell felelnie az ősi magyar szellemiségnek, vagyis a szenthármasságnak.

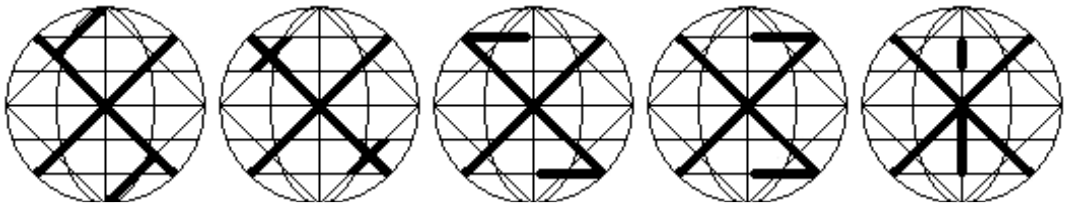
Az első elem egy Napkerék, ami egyben Nimród-tamga is – sőt felfedezhetjük benne a Világkereket is – és mindezek miatt, természetesen az „Atya” jele is. A második elem egy Föld-jelkép és egyben az „Anya” szimbóluma is. A harmadik elem pedig a „Gyermek”, az égtájak képi megjelenítése. Ebből a három elemből áll össze a „sablon”:

Ha jobban megnézzük ezt a „sablont”, nem csak az ún. általánosan elfogadott betűket fedezhetjük fel benne, hanem a különféle változatokat is! Lássunk egy pár példát:

A magas és a mély hangrendű „K”.

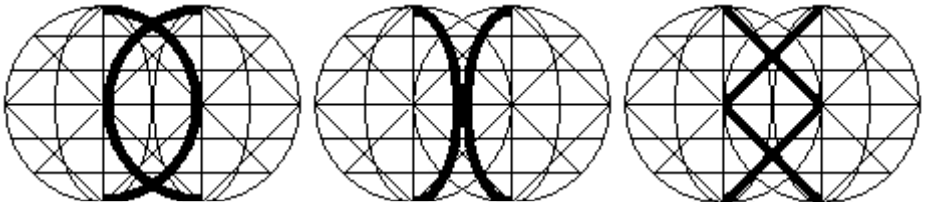
A „TY” betű változatai.

Sőt még egy-két sűrűbben használt ligatúrát is:

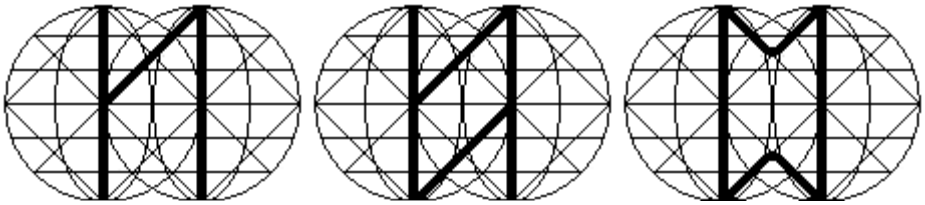

Az „NT”, az „INT” és a „CK” ligatúrák.

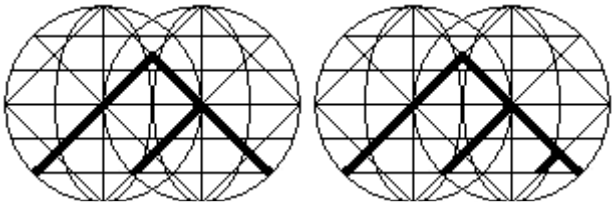
Ha nem elég az egy „sablon” – kettőt használ:

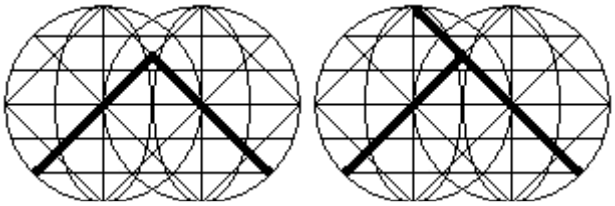
Mint például a „H”-nál és változatainál.

Vagy az „R”, „CS” és „U” betűknél.

Aztán a „G”-nél és az „L”-nél.

Vagy akár a magas és a mély hangrendű „S”-nél.

Amint látható, betűink képzését is ugyanaz a mély lelkület hatja át, mint hagyományainkat, mondáinkat és meséinket.

Most, hogy röviden megismerkedtünk a betűk képzésével, ismerkedjünk meg magukkal a betűkkel. A következőkben be fogom mutatni az ABC betűit és azok különféle változatait, valamint mindezek előfordulását, az ismertebb emlékek alapján.

2. Források

Az általam felhasznált nyelvemlékeinket itt időrendben sorolom fel, aláhúzással jelölve azt, ahogy hivatkozok rájuk, zárójelbe tettem keletkezésük idejét:

1. Luigi Ferdinando Marsigli: *Raccolta della lingua…* c. műve (Bologna, 1726.), amiben egy a Székelyföldön talált, 1230-50. körül keletkezett rovásbot másolata található
2. Székelyderzsi felirat, a helység unitárius templomából (1431.)
3. *Nikolsburgi ABC* (1483.)
4. Homoródkarácsonyfalva unitárius templomának fal- és toronyfelirata (1495.)
5. Csikszentmártoni felirat (1501.) két másolat készült róla egymástól függetlenül (Szilágyi Sámuel 1749., F 13. old., Simonchicz Imre 1751.)
6. Konstantinápolyi felirat (1515. valamint prágai és német másolat)
7. Dálnok református templomának felirata (1526.)
8. Bögöz református templomának felirata (1480-1530.)
9. Telegdi János: *Rudimenta Hunnorum* (1598. és a fogarasi másolat)
10. Szamosközi István: *In Rodolfum Caesarem* (1604.)
11. Miskolczi Csulyák István református esperes ABC-i (1610. körül)
12. Komáromi Csipkés György albumában található bejegyzés, amit Viszelin Pál teológia tanárnak ajánlott. (1653.)
13. Miskolczi Csulyák Gáspár által, Viszelin Pál albumába tett bejegyzés (1654.)
14. Portsalmi András ABC-je a Gyulafehérvári református kollégium évkönyvében (1655. valamint ismeretlen szerző)

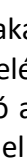
15. Enlaka unitárius temploma mennyezeti kazettájának híres felirata (1668.)
16. Kájoni János a csíki klastrom szerzetesének ABC-je és írásmutatványa (1673.)
17. Szentiványi Dániel: *Antique hunnorum litera* (1679.)
18. Harsányi János *Hunnish alphabet*je. (1678.)
19. Kájoni János *Telegdi átirat*a (1673.)
20. Gönczi György: *De disciplina ecclesiastica* c. művébe ismeretlen által bejegyzett „Magyar ABC" (1680.)
21. Udvarhelymi Dési Ferenc betűsora a *Marosvásárhelyi kézirat*ban (1700. k.)
22. Kapossi Sámuel, erdélyi főiskolai tanár betűsora a *Marosvásárhelyi kézirat*ban (1700. k.)
23. Marosvásárhelyi „névtelen" bejegyzése a *Marosvásárhelyi kézirat* oldalain (1700. k.)
24. Mezőkeresztes határában állt emlékkő felirata (1705. k.)
25. Bél Mátyás hun-szkíta ABC-je (1718.)
26. Gottfried Hansel által készített „Nyelvek térképe"-n szereplő hun ABC. (1730.)
27. Szentkirályi Sámuel (1730. k.)
28. *Székely-Hun ABC* (1730. k.)
29. Halas Ágoston atya írásgyakorlata (1730. k.)
30. Szamosközi István: *Analecta Lapidum* c. művének átirata (1730. k.)
31. Furta kisközség anyakönyvében található bejegyzés (1786.)
32. Dobai István betűsora a *Marosvásárhelyi kézirat*ban (1753.)
33. Zakariás János jezsuita szerzetes „titkosírásos" levele a perui misszióból (1756.)
34. *Nagybánya* református egyház anyakönyv 699. old. rovásírásos bejegyzés (1819-21. között)
35. Fischer Károly Antal felirata (1889.)
36. *A biblia betűi a beszterczebányai irattárból* (1806.)
37. Révai Miklós tatai gróf hun-szkíta-székely ABC-je (1803.)
38. Tar Mihály ABC-i (1902.)
39. Petrovai János levele (1903.)
40. Magyar Adorján ABC-i (XX. sz. eleje, 1915. előtti)
41. Dr. Lévai Lajos tanárúr ABC-je, a Székelyudvarhelyi Református Tanítóképző Intézet kollégiumának évkönyvében (1929.)
42. Bonyhai Moga Mihály és egy ismeretlen ABC-je (1929.)
43. Cserkészbicska (1920-30-as évek eleje)
44. Kolozsvár (1934.)
45. Németh Gyula ABC-je (1934.)
46. Úz-Palóc tárkány-ABC (Paál Zoltán: *Arvisura* (Igazszólás), Kr. e. 4040.)
47. Gyarmat tárkány-ABC (Paál Zoltán: *Arvisura* (Igazszólás), Kr. e. 4040.)
48. Paál Zoltán: *Arvisura* (Igazszólás) c. művének ABC-je (Kr. e. 4040.)
49. Úz tárkány-ABC (Paál Zoltán: *Arvisura* (Igazszólás), Kr. e. 4040.)
50. A lévai vár alaprajzán talált felirat

3. A betűk

A		Az első forma fordul elő a leggyakrabban: Csikszentmárton, Dálnok, Nikolsburg, Székelyderzs, Vadasd (1920.), Kolozsvár, Berekt (1567.), Konstantinápoly (bár ott fordítva), Németh Gyula, Szamosközi, Bögöz és Székelyudvarhely. Jelenleg ezt használjuk „Á" betűnek – gondolom a száj kitátásának logikáját követve.
		Ennek a balra dőlő változata felbukkan: Szilágyinál, Németh Gyula egyik változatában, ill. a Dálnoki református templom feliratának második sorában – de ott valószínűleg ligatúra.

		A harmadik alak – ahol az alsó vonal vízszintes – szintén sok helyen fordul elő: Marsigli, Énlaka, Komáromi, Miskolczi, Dobai, Arvisura, Marosvásárhely, Kájoni, Rudimenta, Úz-palóc ABC, Németh Gyula és Dési.
		A negyedik változat – ahol a vízszintes vonal keresztül is van róva a száron – a következő nyelvemlékekben fordul elő: Zakariás, Szentkirályi, Marosvásárhely, Analecta Lapidum, Gyulafehérvár, Mezőkeresztes, Székely Hun ABC, Halas atya, a Cserkészbicska és Szentiványi.
		Ugyanennek a balra dőlő változata található a Gyarmat törzs tárkány-ABC-jében.
		A hatodik rovás – ahol a vízszintes átmetszést egy rövid vonallal függőlegesen is átmetszik – csak Gönczi munkájában jelenik meg.
		A hetedik változat megtalálható: Nagybánya, Bél Mátyás és az Úz tárkány-ABC, Léva.
		A következő változat csak Rudimentában található meg.
Á		Ez a betű, kinézetre átmenetet képez az „” (A) és a „” (C) betű között, viszont csak az Arvisurában szerepel. Felépítése teljesen logikus, az ott szereplő „”-hoz (A) viszonyítva.
		Csak a Cserkészbicskán szerepel, „Á” hangként
B		Gyakorlatilag mindenhol így szerepel, kivételt csak egy-két kalligrafikusabb változat képvisel: Zakariás (), Nagybánya (), Bél Mátyás és Dési (), a Székely-Hun ABC és Gönczi (). Petrovainál és a Cserkészbicskán latin „Y”-ra hasonlít ().
C		A legtöbb nyelvemlékben így fordul elő, de többen felcserélik a „” betűvel és – természetesen – akad néhány kivétel. Ahol felcserélik: Gönczi, Dobai, Dési, Marosvásárhely, Mezőkeresztes, Székely-Hun ABC, Rudimenta, Gyulafehérvár és Marsigli.
		A második változat – ami az „50”-es () vízszintes tükörképe – csak Analecta Lapidum-ban és Szentiványinál található. Szentkirályinál is hasonló, bár lehet, hogy csak a pongyola írás miatt.
C		A harmadik típus az Arvisurában és az Úz-palóc tárkány-ABC-ben található – valószínűleg ebből alakult ki a Gyulafehérvári református kollégium furcsa, fenyőfa alakú () „CS” betűje. További három változata fordul még elő: az Úz tárkány-ABC-ben (), a Gyarmat tárkány ABC-ben (), amire erősen hajaz Bél Mátyás kalligrafikus „C” betűje ().
CS		Hagyományosnak mondható rovásjelünk, bár mint előbb említettem, pár emlékünkben a „C”-vel felcserélik (nem sorolnám fel újra). Változatai – természetesen – ennek a betűnknek is van. A Konstantinápolyi felirat két változatot is tartalmaz – mint már említettem fordítva – () és () – bár az első valószínűleg a természetes kopásnak vagy a hibás másolásnak köszönhető. A második, pedig egyértelmű, hiszen a „Z” betűt is szokták így ”” jelölni.

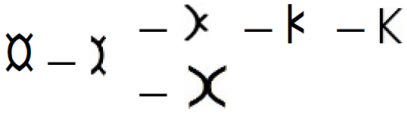
		A második változat lényegében ugyanaz, csak a párhuzamos határoló vonalak vannak elcsúsztatva egy kicsit. Ez a változat a következő emlékeinkben lelhető fel: Marosvásárhely, Székely-Hun ABC, Kolozsvár, Mezőkeresztes és Gönczi. A Rudimentában egyenesen dupla vonalas „H”-ként () jelenik meg. Az Analecta Lapidumban, Csikszentmártonon, Szentkirályinál ugyanaz csak ferdén ().
D		Az első jel – függőleges vonal, középen átmetszve egy rövid vízszintessel – elég sűrűn előfordul: Szamosközi, Székelyudvarhely, Mezőkeresztes, Kájoni, Homoródkarácsonyfalva és Enlaka.
		A következő betű az előző módosulata, alakja a „**+**” jelével megegyező. Nyelvemlékeinkben a legsűrűbben előforduló típus: Analecta Lapidum, Komáromi, Gönczi, Miskolczi, Gyulafehérvár, Szentiványi, Dobai, Dési, Kapossi, Németh, Szentkirályi, Zakariás és Kolozsvár.
		A harmadik változat pár helyen fordul csak elő. Jellegénél fogva összekeverhető lenne az „” (I) betűvel, de azokban az ABC-kben, ahol használták, jól elkülönül tőle. Előfordulása: Bél Mátyás, Furta és Nagybánya
		A következő típust csak az Arvisurában és az Úz-palóc tárkány-ABC-ben találjuk meg. Úgy gondolom ebből az ősi formából alakult ki a rovásjegy minden későbbi változata.
		Ahogy az előzőekben leírtam már, itt is látszik a kialakulás menete – az alsó ív elhagyása. Ez a változat megtalálható: Nikolsburg, Marsigli és a Rudimenta. Néhány érdekes változat található egy-két emlékünkben: Telegdi-átirat és a Cserkészbicska (), Marosvásárhely és Székely-Hun ABC (), Úz tárkány-ABC () és a Gyarmat tárkány-ABC (), Léva (), de tanítanak más () változatot is.
E		Az első jel a hagyományosnak mondható „E” betű. A legtöbb helyen ez fordul elő ívelt vagy jobban ívelt formában, sugárirányban vagy párhuzamos átrovásokkal. Változatok csak pár helyen találhatók: Gyulafehérvár (), Dobai (), Úz-palóc tárkány ABC és az Arvisura (). Miskolczi, Marosvásárhely, Dési és Szentkirályi (). Kapossi viszont megcseréli az „É” betűvel (). A Cserkészbicska viszont elhagyja az alsó vonást () és szögletesebbé teszi a jelet. Valószínűsíthető, hogy a „” (H) betűből alakult ki, főleg, ha figyelembe vesszük az „élet” és „halál” ellentétét. (Lásd „*Az ABC betűinek jelentése*” c. alfejezetben)
É		Némely emlékünkben külön rovással jelölik az „É” hangot. Szerintem is jól használható ez a jel, hiszen a segédvonalak távolítása szépen jelzi a magánhangzó nyújtását. Persze itt is vannak változatok, lássuk: Miskolczi, Gyulafehérvár, Bél Mátyás (), Arvisura, Úz-palóc tárkány-ABC (), Nagy-bánya () és Gyarmat tárkány-ABC (), Úz-tárkány ABC (). Kapossi megcseréli az „E” betűvel (), a Cserkészbicska még szögletessé is teszi ().
F		Alapvetően négy típust ismerünk, amik tulajdonképpen egymás változatai. Talán ez a legrégebbi, hiszen az Arvisurában is ez található. Elő-

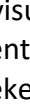
		fordul még: Úz-palóc tárkány-ABC, Marsigli, Kájoni, Székely Hun ABC és Szentkirályi.
		A második változatnál a kereszt szárai nem érik el a befoglaló körvonalat. Ebben a formában található meg: Analecta Lapidum, Rudimenta, Gyulafehérvár, Telegdi-átirat, Szentiványi, Mezőkeresztes, Nagybánya, Zakariás.
		A harmadik típusban egy, a körvonalig érő „X” szerepel: Csikszentmárton, Székelyudvarhely, Kolozsvár.
		A negyedik rovás annyiban különbözik a harmadiktól, hogy az „X” szárai nem érik el a befoglaló körvonalat: Léva, Úz tárkány-ABC, Gyarmat tárkány-ABC, Nikolsburg, Szamosközi, Dobai, Dési, Kapossi, Bél Mátyás, Furta. Előfordul még egy-két egyedi változat is például Gönczi (), Marosvásárhely () és a Cserkészbicska ().
G		A hagyományosnak mondható változat, gyakorlatilag ebben az alakban fordul elő mindenhol, de természetesen itt is vannak kivételek: Analecta Lapidum (), Szentiványi (), Zakariás, Úz tárkány-ABC és a Gyarmat tárkány-ABC (). Nikolsburgban s Csikban nem ér le a középső ”láb” (). Kájoni felcseréli a „GY” jelével (), míg Dobai az „L”-lel (). Miskolczi, Bél Mátyás, Nagybánya pedig megfordítva () írják. Zakariásnál kalligrafikusabb (), Léván össze van kötve a két láb (). A Cserkészbicskán egy érdekes változat szerepel ().
GY		A hagyományosnak mondható alak. Függőleges vonal, középen balra csapott két rövid átrovással. Ez a betű egyben a határozatlan névmás (egy) is, de mint „egy” nem csak ezt jelenti, hanem átvitt értelemben az „Isten”-t is, hiszen egy isten van! Ennek emlékét őrzi az „Egy az Isten, egy a nemzet!” mondás is. Az enlakai templom feliratán is szerepel, illetve a címerben(!) is, az „Egy Igaz Istent” szimbolizálja. Előfordul: Marsigli, Komáromi, Rudimenta, Miskolczi, Dési, Telegdi-átirat, Dobai, Mezőkeresztes, Szentkirályi, Arvisura, Úz-palóc tárkány-ABC. Alul rövidebb vonással szerepel Komárominál és Miskolczinál ().
		A Cserkészbicskán és a Csíkszentmártoni felirat mindkét (1749., 1751.) változatában a jobbra csapott vonalas változata található.
		Ez a kalligrafikus változat csak pár helyen fordul elő: Bél Mátyás, Nagybánya és az Úz tárkány-ABC. A Gyarmat tárkány-ABC rovása ennek egy kissé döntött változata ().
		A két vízszintes vonalkás változat megtalálható: Analecta Lapidum, Enlaka, Kapossi. Szentiványinál és Gönczinél, az alsó rövidebb vonal a szár felénél, míg a felső hosszabb vonal a szár ¾-énél van átróva (). Hasonló a helyzet Marosvásárhelyen is csak fordítva (). Ez a változat szerepel Enlakán és a címerben is! Jobbra dől a szár, Székelyudvarhelyen, Furtán és Kolozsvárott (). A Nikolsburgi ABC-ben csak a két balra csapott rövid jel található (), Gyulafehérváron ennek a vízszintes változata (). (Ezzel a logikával találkozhatunk később az „R” betű egyes „rovástakarékos” változatainál is. Az *Evidencia elve*!) A Székely-Hun ABC egészen egyedi (), Kájoni egyszerűen kihagyja az ABC-jéből.

H		A hagyományosnak mondható forma, a legtöbb helyen így fordul elő. Már az Arvisurában is így található, tehát nyugodtan állíthatjuk, hogy ez a legősibb forma és az összes többi változat ebből alakult ki. Nem sorolnám fel előfordulási helyeit. Némethnél „CH” hangértékkel szerepel.
		A második változat az előbbi egyszerűsítése. Róni – és talán írni is – ezt a legkönnyebb. Előfordulási helyei: Halas atya, Rudimenta, Gönczi, Székelyudvarhely második változat. Kapossinál egy kalligrafikusabb változat () található. Zakariásnál „B” hangértékkel szerepel, míg a Cserkészbicska egyszerűen felcseréli a „B” (X) betűvel, de Petrovai is így jelöli. Több helyen „Ö” hangértékkel fordul elő: Marosvásárhely, Mezőkeresztes, Konstantinápoly, Telegdi-átirat, Székely-Hun ABC, Gyulafehérvár, Szentiványi, Analecta Lapidum.
		A harmadik jel a hagyományos alak szögletes változata. Előfordul: Gyulafehérvár, Nikolsburg – bár itt két különálló apró „X” van egymás fölött.
		Igen érdekes változat, talán a nikolsburgi „továbbfejlesztése”. Megtalálható Kájoninál és Némethnél.
I		Függőleges vonal, a felső harmadában balra csapottan átróva. Ez a hagyományosnak nevezhető „I” betűnk. Előfordulási helyei: Kájoni, Rudimenta, Nikolsburg, Székelyudvarhely, Csikszentmárton, Szamosközi, Mezőkeresztes, Telegdi-átirat, Székely-Hun ABC, Halas atya, Bögöz, és természetesen fordítva Konstantinápolyban.
		A függőleges szár, a felső harmadban vízszintesen van átróva. Ez a feszületre hajazó típus, szintén több helyen előfordul: Szamosközi, Dési, Enlaka, Komáromi, Miskolczi, Marosvásárhely, Kapossi, Dobai, Szentiványi, Gönczi, Furta, Bél Mátyás, Zakariás, Nagybánya, Kolozsvár.
		E két fő változaton kívül – természetesen – vannak még mások is: a „Marosvásárhelyi másolat”-ban (1751) a „GY” () jelével jelöli – ami valószínűleg hibás másolás – míg lejjebb a ligatúrákban a „szokott” módon írja. A gyulafehérvári változat is érdekes (), egy fordított „T”-re () hasonlít. Mindezek ellenére a hagyományos „I” változata, csak lemaradt az átrovás bal oldala. Marsigli a „J”-vel () cseréli fel, míg Szentkirályinál () csak az átrovás hossza különbözteti mega a „D” () betűtől – sőt, igazából fel is cseréli. Léván () is csak annyiban különbözik a „D”-től (), hogy nincs talpa és teteje. Az Úz-tárkány ABC-ben és a Gyarmat tárkány ABC-ben egységesen () jelölik, ami formailag megfelel a latin „T”-nek.
Í		A mai rovás ABC-ben így jelöljük az „Í”-t (bár logikailag pont fordítva kellene. (Lásd az „*Ismertebb ligatúráink*” c. alfejezetben!). Az Arvisurában felbukkan még egy változat (), ami teljesen logikus. Marsigli a „J” hangot jelölte így, Homoródkarácsonyfalván fordított arab 1-ként () jelölik.

J		Az arab 1-re hasonlító betűnket nyugodtan nevezhetjük hagyományosnak. Bár jelenleg is ezt használjuk a „J” hang jelölésére, elég sok változata létezik. Ebben a formában fordul elő: Nikolsburg, Csikszentmárton (mindegyik másolat), Székelyudvarhely, Kolozsvár és Konstantinápoly (természetesen fordítva). Homoródkarácsonyfalván megfordul és az „I”-t jelöli. Marsigli felcseréli az „I” () és a „J” () hangok betűit.
		Az arab 7-re hajazó változat is előfordul pár helyen: Miskolczi, Szamosközi, Marosvásárhely, Telegdi átirat, Szentiványi, Petrovai. Ennek alváltozatai: Gönczi (), ahol a hosszabb szár függőleges. Mezőkeresztes, Arvisura és az Úz-palóc tárkány ABC (), Rudimenta (), Úz-tárkány ABC, Gyarmat tárkány ABC (), Székely-Hun ABC (). A Gyarmat tárkány-ABC közöl még egy formát (), ami a következő változathoz hasonlít. Léván is hasonló a „J” () betű. Mindkettő az írott, latin, nagy „J”-re hasonlít.
		Ez a változat már gyakorlatilag megfelel a mai latin „J” betűnek – ebből is látszik, hogy az honnan alakult ki! Megtalálható: Kapossi, Miskolczi, Dési, Bél Mátyás, Nagybánya, Szentkirályi,
		Ez a típus Gyulafehérváron, illetve Dobainál fordul elő. További változata Furta () református anyakönyvében található. (Halkan jegyzem meg, hogy tökéletesen megegyezik az egyiptomi demotikus ABC egyik „J” () jelével.)
eK		Sarkára állított négyzet, néhol átmegy rombuszformába, de alapvetően ez a formája a magas hangrendű „K”-nak. Mindenhol így írják, kevés kivétellel. A kivételek is inkább a pongyola írásnak köszönhetők. A „Mezőkeresztesi emlékkő” másolói összekeverték a mélyhangrendű „K”-val ().
aK		A mélyhangrendű „K” hagyományos formája. Több helyen tévesen „vég K”-nak nevezik, de erre több cáfolat ia található, pl. a Rudimentában, az enlakai kazettán, Gyulafehérváron és Marsiglinél – Filep Jakab (– BaKaJ PeLIF május 1.). Már Fischer is azt írta róla, az MNM 1852/5. 64. db. leltári szám alatt levő rézlap vizsgálata kapcsán, Telegdi útmutatásai alapján: *„szó elején is használtatik, ha **A** betű következik rá”*. Alapvetően kétféle változata van – de természetesen itt is vannak kivételek. Az egyik módosulat a „Z”, míg a másik az „N” irányába ment el.
		A latin „Z”-re hasonlító változatok: Telegdi átirat (), Rudimenta (), Gyulafehérvár (), Székely-Hun ABC (). Kolozsvár, Marosvásárhely, Mezőkeresztes, Gönczi, Székelyudvarhely, egységesen jelöli (). Az Arvisurában és az Úz-Palóc tárkány-ABC-ben ez az „Ő” jele!
		A latin „N”-re hasonlító változatok: Gyarmat tárkány ABC, Szentkirályi, Dési, Kapossi. Egyéb változatai: Úz tárkány ABC (). Kis eltéréssel Léva, Bél Mátyás, Nagybánya (), Furta (), bár ott úgy tűnik a kopás miatt nem látható a jobb oldali felfutó szár!
L		A hagyományosnak mondható „L” betű. Majdnem mindenhol így szerepel, de persze vannak itt is kivételek. A kivételek: Arvisura (), Úz-

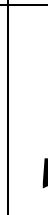
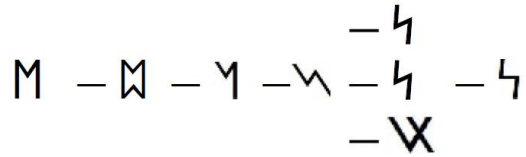
		palóc tárkány ABC (), a Cserkészbicska (), Konstantinápoly (), Gyulafehérvár (). Az Úz tárkány ABC-ben (), Szentiványinál és Szamosközinél () szinte a „P” () jele. Csíkszentmártonon mindkét másolatán és Nikolsburgban nem érnek le a középső „lábak” (). Nagybánya, Furta, Bél Mátyás, Miskolczi () fordítva jelöli. Zakariásnál egy kalligrafikusabb () változat szerepel, Léván össze van kötve a három láb (). Dobai a „G” () betűvel cseréli fel.
LY		Az egyik legsűrűbben előforduló „LY” betűnk. Megtalálható: Nagybánya, Szentkirályi, Mezőkeresztes, Székely Hun ABC, Bél Mátyás, Kapossi, Marosvásárhely, Dési, Rudimenta, Gönczi, Telegdi-átirat, Gyulafehérvár, Léva, Úz tárkány ABC, Gyarmat tárkány ABC és Németh.
		Ez is kedvelt változat. Megtalálható: Arvisura, Úz-palóc tárkány ABC, Kolozsvár, Homoródkarácsonyfalva, Csikszentmárton mindkét változat, Székelyudvarhely.
		A következő típus csak pár helyen fordul elő: Dobai, Szentiványi, Szamosközi. További változatok találhatók még: Marsigli és Németh (), Nikolsburg (), Konstantinápoly () – de az lehet, hogy csak másolási hiba. Természetesen a Cserkészbicskán is találunk egy érdekes változatot (), ami az előbb említett „L” () betű továbbélése.
M		A „hagyományos „M” betű. Gyakorlatilag ebben a formában fordul elő mindenhol, de azért akad egykét kivétel: Léva (), Székelyderzs és Nikolsburg az „AMEN” szóban (), Konstantinápolyban természetesen fordítva (), Szamosközi és Szentiványi (), Gyulafehérvár (), Gönczi ().
		Ez a változat a hagyományos jel csapottabb típusa: Dési, Bél Mátyás, Szentkirályi, Nagybánya.
		Második változata egy fordított, latin „B”-re hasonlít. Eltérések csak a kézírásból adódnak: Enlaka, Rudimenta, Kájoni, Telegdi átirat, Dobai, Marosvásárhely, a Cserkészbicska, Mezőkeresztes, Székely-Hun ABC.
N		Majdnem mindenhol így szerepel, esetenként ívesebben, mint egy fordított, latin „C”. Kivételek: Konstantinápolyban fordítva (), Bögöz (), Úz-tárkány ABC (). Bél Mátyás, Nagybánya, Furta, Zakariás () között csak kézírásból adódó különbség van. Léván az egyik „N” betűt jelölik hasonlóan (). Mezőkeresztesen és a Székely-Hun ABC-ben egy kicsit elcsúszik az „O” irányába (). (Szívem szerint azt mondanám, hogy ez egy gyönyörű „ON” ligatúra!) A Cserkészbicskán egy horoghoz hasonlít ().
NY		A latin „D” betűre hajazó forma az általánosabb. Természetesen itt is vannak eltérések: Szamosközi (), Székelyudvarhely (), Rudimenta (), Szentiványi (). Az Arvisura, az Úz-Palóc tárkány-ABC és a Gyarmat tárkány-ABC szinte teljesen egyformán jelöli (), Szinte „9”-est formáznak:

		Gyulafehérvár (), Mezőkeresztes (), Telegdi átirat (), Székely-Hun ABC (). Dobai ().
		A hízó Hold első negyedére emlékeztető alak is előfordul egy pár helyen. Különbség itt is csak a kézírásból adódik: Gönczi, Dési, Kapossi, Furta, Marosvásárhely, Bél Mátyás, Szentkirályi, Nagybánya, Úz-tárkány ABC, Léva. A Cserkészbicskán megintcsak egy egyedi változat szerepel (), ami az általa jelölt „N” () továbbfejlesztése. Petrovai egy „digitális 2”-esre hajazó változatot használ ().
O		A fordított, latin „C”-re hasonlító forma az elfogadott, de számtalan variációja létezik: Szilágyi (), Csikszentmárton (), Szamosközi (), Analecta Lapidum (), Székelyudvarhely (és), Mezőkeresztes és Halas atya (), Rudimenta (), Telegdi átirat (), Szentiványi (), Dobai (), Marosvásárhely (), Székely-Hun ABC (), Léva (), Kolozsvár (és), Arvisura és Németh Gyula (), Gyarmat tárkány-ABC (), Úz-Palóc tárkány ABC (). Az Úz tárkány-ABC () már fordítva jelöli, de az is lehet, hogy csak elírás! A Cserkészbicskán és Petrovainál háromszög alakú (). Kájoni összekeveri az „NY” betű-vel ().
		Vannak csigavonalra emlékeztető kalligrafikusabb változatok is: Miskolczi, Gyulafehérvár, Kapossi, Bél Mátyás, Furta, Szentkirályi, Zakariás, Nagybánya. Gönczi () és Dési () még változtat rajta egy kicsit.
Ó		Érdekes, hogy a „Ó” hangunkat – még a későbbi emlékeinkben is – kevés helyen tüntetik fel különálló betűnek, még ott sem, ahol az „É” hangot jelölik. Székelyudvarhelyen talán az első betű () lehet az „Ó”, Arvisura (), Gyarmat tárkány-ABC (). Az Úz tárkány-ABC fordítva jelöli (). Az Úz-Palóc tárkány-ABC-ben olyan, mintha „J” betű lenne (). A Rudimentában is szerepel, de csak az írásgyakorlatokban a „bíró” szóban, ahol Telegdi a következőképp szerepelteti: (). Petrovai felső vonallal jelöli az ékezetet ()
Ö		Az eredeti változat, ebből alakult ki a többi forma. Paál Zoltán ragyogóan leírja a változás menetét: Marsigli és a Nikolsburgi ABC is felcseréli az „Ü” () egyik alakjával – amit Forrai Sándor meg is jegyez. Kájoninál ebben a formában található meg, Gyulafehérváron „aK” hangértékkel szerepel.
		Mint már említettem ez lehet „H” hang is, de most nézzük, hol szerepel, mint „Ö”: Gyulafehérvár, Konstantinápoly, Telegdi-átirat, Szentiványi, Rudimenta, Marosvásárhely, Analecta Lapidum, Mezőkeresztes, Székely-Hun ABC, Úz tárkány-ABC. Ennek a formának, azért vannak még változatai: Gönczinél át is van húzva (), talán ebből alakult ki a Dobai-féle, illetve a kolozsvári változat (). A Cserkészbicska így () jelöli. Kalligrafikusabb változatok: Gyarmat tárkány-ABC (), Kapossi (), Léva ().

		A latin „K”-ra hasonlító változat: Kolozsvár, Székelyudvarhely, Szilágyi, Arvisura, Csikszentmárton, Úz-Palóc tárkány-ABC. Egyéb változatok: Szentkirályi, Furta, Nagybánya, Bél Mátyás (), Dési (), Kolozsvár (), Székelyudvarhely (, ,). Németh Gyula 5(!) változatot közöl (). A Magyar Rovásírók és Rovók Szövetsége így () jelöli.
Ő		Az „Ő” csak az Arvisurában és az Úz-Palóc tárkány-ABC-ben van megkülönböztetve, az ott használt „Ö”-höz () képest teljesen logikusan. A Cserkészbicska rövid „Ö”-je () hasonlít rá egy kicsit. A Magyar Rovásírók és Rovók Szövetsége így () jelöli.
P		A hagyományosnak mondható „P”, de mint máshol is, itt is előfordulnak változatok. Ebben a formában fordul elő: Székelyudvarhely, Marsigli, Kolozsvár, Szamosközi, Nikolsburg, Németh Gyula, Székelyderzs.
		A második csoport a latin „”-re hasonlít, ez is sok helyen előfordul: Gönczi, Dési, Kapossi, Bél Mátyás, Szentkirályi, Léva, Furta, Nagybánya, Gyarmat tárkány-ABC, Úz tárkány-ABC.
		A harmadik típus szögletesebb, egy fordított latin „E”-re hasonlít. Előfordulási helyei: Halas atya, Németh Gyula, Székely-Hun ABC, Mezőkeresztes, Marosvásárhely, Székelyudvarhely, Kájoni, Cserkészbicska, Rudimenta, Telegdi átirat, Kolozsvár, Petrovai. Változatai: Arvisura, Úz-Palóc tárkány-ABC (), Analecta Lapidum, Szentiványi ().
		A negyedik változat a fordított, latin egy fordított „F”-re hajaz: Dobai, Gyulafehérvár. Kaligrafikusabb változata található Zakariás atya levelében ().
R		Az eredeti „R” hangunk jele. Rengeteg változata létezik. Ebben a formában fordul elő: Csikszentmárton, Komáromi, Miskolczi, Kolozsvár, Rudimenta, Szamosközi, Dálnok, Szilágyi, Nikolsburg, Székelyudvarhely, Cserkészbicska.
		Pár helyen fordított, latin „N”-ként szerepel. Ilyen alakban található: Gönczi, Kapossi, Szentkirályi, Németh Gyula, Dési, Dobai.
		Szinte latin „N”-ként szerepel az Arvisurában, az Úz-palóc tárkány-ABC-ben és a Gyarmat tárkány-ABC-ben. Tulajdonképpen Konstantinápolyban is így szerepel, de ott az ellentétes írásirány miatt fordult meg.
		A negyedik változat a latin „H”-ra hasonlít. Nézzük meg, hogy hol találjuk így: Mezőkeresztes, Marosvásárhely, Enlaka, Halas atya, Szentiványi, Analecta Lapidum, Gyulafehérvár, Németh Gyula. Kaligrafikusabb változatok is léteznek: Székely-Hun ABC, Úz tárkány-ABC (), Gyarmat tárkány-ABC (), Telegdi-átirat (), Nagybányán () szinte egy írott latin „K”. Németh Gyulánál a harmadik változat ().
		Több helyen kis „R”-ként jelölik. Az első változat függőleges befoglaló vonalainak elhagyásával jött létre. Rovástakarékos és nagyon jól ligatúrázható. Ebben a formában található pl. Marsiglinél is. (Ezzel a logikával találkozhatunk a nikolsburgi és a gyulafehérvári „Gy” betűknél is. Az Evidencia elve!)

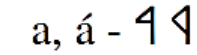
	/	A második változat egyszerűsítéseként jött létre – szintén elhagyták a két függőleges vonalat. Ezt is kis „R”-nek szokták nevezni és ebben az alakban több helyen is előfordul: Kapossi, Dési, Székely-Hun ABC, Szentkirályi. Kaligrafikusabb változata található: Léva (), Nagybánya, Furta, Bél Mátyás (), Zakariás (). Kájoni összekeveri az „SZ” () betűvel – lehet, hogy ebből alakult ki Zakariás változata, de a Rudimentában is szerepel az írásgyakorlatokban, csak alá van húzva. Telegdi két szóban is használja „Péter” () és „Tercsi” () (4. lap közepe) valamint a „Miatyánk”-ban (4. lap alja), de a betűsorában nem szerepelteti.
eS	Λ	A hagyományos magas hangrendű „S” betű, majdnem mindenhol így található meg, de vannak azért kivételek. Jelenleg is ebben a formában használjuk. A kivételek: Kájoni () és Szentiványi () keveri a „J” jelével. Zakariás jele () szinte megegyezik a marosvásárhelyi „O” () betűvel. Néhány kalligrafikus változat: Úz tárkány-ABC és Gyarmat tárkány-ABC (), Nikolsburg és Szentkirályi (), Enlaka (), Nagybánya (), Furta ().
aS	λ	A mélyhangrendű „S” jele, az ómagyar írásban. Kevés helyen fordul elő, de létezik, mint a mélyhangrendű „K”, az „aK” is. Megtalálható: Homoródkarácsonyfalva, Csikszentmárton mindkét másolat (MÁTYáS –) és az utolsó sor felsorolásában is).
SZ	I	Gyakorlatilag mindenhol így fordul elő és jelenleg is így használjuk. Kivételek: Léva (), Gyarmat tárkány-ABC (), az Úz tárkány-ABC „SZ” változata (), Furta, Nagybánya, Bél Mátyás (), Dési (), Gönczi (). (Bár szerintem az utolsó kettő csak egy kalligrafikusabb változata a hagyományos „SZ” betűnek.)
T	Y	Alapvetően így szerepel mindenhol, de azért akad itt is bőven kivétel, de amint látható ezek is csak a kézírásból adódnak: Léva (), Arvisura, Úz-Palóc tárkány-ABC és Szentiványi (), Gyarmat tárkány-ABC (és), Úz tárkány-ABC (és), Konstantinápolyban fordítva (), Analecta Lapidum (), Rudimenta (), Dési (), Gönczi (), Komáromi (), Miskolczi (és), Gyulafehérvár (), Telegdi átirat (), Mezőkeresztes (), Zakariás (), Halas atya, Kapossi (), Furta (), Bél Mátyás (), Marosvásárhely (), Székely-Hun ABC, Kájoni, Nagybánya (), Dobai (), és végül Harsányi „agyonrajzolt” () változata.
eTy	Ж	Ebből a betűnkből is több változat létezik és gyakorlatilag minden változata, Nimród-tamga is egyben.
	Ж	A második változat az elsőből alakult ki – valószínűleg a Nikolsburgi átírás miatt. Akad, ahol egy rövid vonás található a szárak között és van, ahol csak egy pont. Nem venném két változatnak őket. Így található meg: Dési, Dobai, Nikolsburg, Szentiványi, Németh Gyula, Kapossi. Változatok: Rudimenta, Kájoni, Székelyudvarhely és Telegdi-átirat (), Me-

		zőkeresztes, Révai, Székely-Hun ABC (), Kapossi, Csulyák István és Gönczi (), Moga ().
		Palóc tárkány-ABC, Csikszentmárton mindkét másolat, Marsigli, Magyar Adorján, Németh egyik változata, Székelyudvarhely, Tar Mihály, Arvisura, Telegdi.
		Ez a jel az első és a második betű változata. Előfordulása: Gyarmat tárkány-ABC, Rudimenta, Úz tárkány ABC (), Besztercebánya (). Egyéb változatok: Bél Mátyásnál, Révai egyik változatánál, Nagybányán (), valamint Marosvásárhelyen () szinte „B”. Szamosközy levelében (), Harsányinál () így néz ki. Bögözön egy érdekes változatot () láthatunk. A Cserkészbicskán nem szerepel „TY” betű!
aTY		Ez a betű a Nikolsburgi ABC-ben, mint „aTY” – tehát mély hangrendű „TY” – szerepel.
		A mélyhangrendű „TY” másik formája, ami „szintén” a Nikolsburgi ABC-ben fordul elő – bár ott „echech” a hangértéke!
		Telegdi egyik népszerű átiratában szerepel „aTY” hangértékkel.
		A második forma elfordításával jött létre. Több helyen is megtalálható, mint az „ATYA” szó jele. (Én ezt használom szívesebben „aTY”-ként, talán képi jellege miatt.)
U		Hagyományosnak mondható „U” jelünk, valószínűleg a „V” betűnkből alakult ki. De az is lehet, hogy fordítva történt!) Előfordul: Marsigli, Nikolsburg, Szamosközi, Szentiványi. Analecta Lapidum, Enlaka, Kájoni, Telegdi átirat, Révai.
		A második változat, az első egyszerűsítéséből alakult ki és így könnyebb is róni: Kolozsvár, Szilágyi, Székelyudvarhely, Zakariás, Marosvásárhely, Bél Mátyás, Mezőkeresztes, Dési, Szentkirályi, Nagybánya, Kapossi, Székely-Hun ABC, Arvisura, Révai. Bár Telegdi a Rudimentában egy egészen egyedi () jellel jelöli ezt a hangot, az „*Oratio Dominica*” (Miatyánk) és a „*Symbolum Apostolicum*” (Hiszekegy) szövegében Ő is ezt a változatot használja – hacsak nem úgy másolta valahonnan! A csikszentmártoni 1751-es másolatban így () tűnik fel, de ez lehet másolási hiba vagy természetes kopás következménye.
		A harmadik változat – a második elforgatása – csak kevés helyen fordul elő: Az Úz-Palóc tárkány-ABC, az Úz tárkány-ABC, a Gyarmat tárkány-ABC, Besztercebánya, Harsányi, de Hansel térképén is így található.
		A negyedik változat az első „továbbgondolása”. Előfordul egypár helyen: Gönczi, Dobai. Gyulafehérvár összekeveri a „V” jelével (), viszont a „V”-t ugyanígy jelöli. Portsalmi is „V” hangértékkel használja. A Magyar Rovók és Rovásírók Országos Szövetsége által elfogadott ABC-ben egy zseniális húzással, az első alak az „U”, a második változat az „Ú” jele.

Ú		A hosszú „U”-t csak az Arvisura jelöli ebben a formában, viszont még két ABC-je – az Úz és a Gyarmat tárkány () – valamint Besztercebánya () tartalmaz más formát – de ezek szerintem inkább „Ü” betűk.
		Mint azt már feljebb említettem, jelenleg ez a hivatalos „Ú” betűnk.
Ü		Valószínűleg a „V” () betűből alakult ki ez is, mint az „U” betűink (,). Stilizált villámforma: Dobai, Csulyák István, Székelyudvarhely. Változatok: Gönczi (), Kájoni, Révai, Telegdi átirat, Magyar Adorján (). Fischer és Révai () gyűjtötte ezt a változatot.
		A második változat csak abban különbözik az elsőtől, hogy az összekötő vonal vízszintes: Bél Mátyás, Dési, Kapossi, Miskolczi, Nagybánya, Révai, Rettegi, Rudimenta, Székelyudvarhely, Szentiványi, Szentkirályi. Ebben az alakban fordul elő a legtöbb helyen. A különbségek itt is csak a kézírás miatt vannak: A Cserkészbicskán és Tar Mihály ABC-iben egy érdekes, „Z” betűre hasonlító változatot láthatunk (). Nikolsburg (), Marosvásárhely (), Mezőkeresztes, Harsányi s a Székely-Hun ABC (), Arvisura, Telegdi (), így jelöli. Portsalmi „U” hangértékkel szerepelteti (), viszont inkább az „R” egyik alakjára hasonlít.
Ű		Nikolsburg, Némethnél mind a három változat megtalálható ().
		Elvétve előfordul hosszú „U”-ként, de könnyű összekeverni a röviddel, ezért inkább az előző változatot ajánlanám.
V		A megszokott forma, csak a kézírások különbözősége okoz néhány változatot. Gyulafehérvár és Portsalmi összekeveri az „U” () jelével, a Székely-Hun ABC „Y” hangértékkel szerepelteti.
Z		Az általánosan elfogadott forma. A Cserkészbicska keveri a „ZS” () jelével
ZS		Gyakorlatilag mindenhol ez a változat található, minimális eltérések csak a kézírások különbözőségéből adódnak. Természetesen, azért itt is akadnak kivételek: Gönczi, a Cserkészbicska és a Székely-Hun ABC () fordított „C” betűként jelöli, Dobai pedig az „50” () jelével keveri. (Egyesek szerint a Nikolsburgi ABC-ben is az az értéke.)

Amint láthatjuk a rendszer egységes, a kisebb eltérések csak a pontatlan emlékeknek, az adott kor írásstílusának és a kézírások különbözőségének köszönhetők.

A teljes ABC

a, á -
b -
c -
cs -
d -
e, é -
f –
g -
gy -
h -
i, í -
j -
ek -
ak -
l -
ly –

m -
n -
ny -
o, ó -
ö, ő -
p -
r -
es -
as -
sz -
t -
ety -
aty -
u, ú -
ü, ű -
v –

z -
zs -

<u>és a számok:</u>

0 -
1 -
5 -
10 -
50 -
100 -
500 -
1000 -
5000 -
10.000 -
100.000 -
1.000.000 -

Elveszett vagy nem használt és új betűink

Varga Csaba „*IDŐ és ABC*” c. könyvében akadtam rá arra a három jelre, amit most fogok bemutatni. Bár mind a hármat ismeretlen hangértékűnek jelöli, biztosra veszem, hogy benne is felötlött az, ami nekem is „szemet szúrt”.

 – A hármas szám mindig is fontos volt a magyarság életében. Az írásban is következetesen tartja:

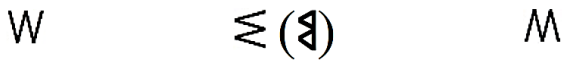
D Gy Dzs

Nagy valószínűséggel a „DZS” azért kopott ki a nyelvünkből, mert hangalakja két irányba fejlődött. Lágyult és a „GY”-vel helyettesítették vagy keményedett, csattanóssá vált és a „CS” betű adta meg azt a határozott hangot, amit a kifejezés megkövetelt. Jelenleg a nyelvünkben megtalálható „DZS” betűs szavak mindegyike jövevényszó. (A Siménfalvi ABC-ben is szerepel, sajnos ismeretlen hangértékkel! Esetleg a sorban elfoglalt helye szerint, egy pongyola „P”.)

Sajnos lassan a „DZ”-vel is így fogunk járni, mint azt már említettem.

 – A következő betű valószínűleg egy hátul képzett – és esetleg zárt – „Ï” hangot jelölhet, mint az orosz „ы” (jeri) vagy eredetileg a görög „υ és Y” (üpszilon). Mivel hangalakja amúgy is közel állt az „Ü”-höz és arra már volt betűnk (), ezért idővel mellőzve lett a használata. (Érdekes, hogy a finn nyelvben is „Ü” hangként szerepel!)

 – A harmadik ismeretlen hangértékű jelünk. (Ahogy az „U” és „Ü” betűinknél levezettem, „Ű”-nek tippelném.) Viszont egyes források és kutatók az „M” egyik ősi alakjának tartják.

Ősi forma Későbbi forma Latin forma

 – A Nikolsburgi ABC-ben találhatjuk meg ezt a jelet „echech” hangérték jelöléssel. Ha ez igaz, akkor erős „H” hang, vagyis „HH” – esetleg „CH” – az értéke. Viszont a sorban elfoglalt helye – és az jellel való nagyfokú hasonlósága – miatt „eTY” lehet a jelentése.

 – A Gyulafehérvári kollégium ABC-jében lelhető fel ez a betűnk „SCH” hangértékkel. Az „SCH” erős „S”, tehát „SS” az értéke. Forrai gyanakszik, hogy csak egy pongyola „ZS”, aminek hangot is ad a Gönczi-féle ABC leírásakor. (A jel egyébként megegyezik az „50” számmal.)

 – A Gyarmat tárkány-ABC része ez a betű „TH” hangértékkel.

 – Szintén a Gyarmat tárkány-ABC betűje „Ë”, azaz hátul képzett „E” hangértékkel, ami az „E” és az „Ö” között helyezkedik el. Általános használata már nem szokás, de tájjelleggel még megtalálható (pl. Szeged környéke).

A Magyar Rovók és Rovásírók Szövetsége, hogy elősegítse az idegen szövegek magyarra történő átírását, a következő hangzókat – tulajdonképpen ligatúrákat – vezette be:

DZ DZS Q X Y W

A magyarok kevés jellel igen sok értelmet fejeznek ki – írta Marsigli. Ebből kiindulva a meglátásom a következő.

W		Nagyon jó betű! Jól hordozza írásunk szellemiségét.
Y		Szép ligatúra, de első ránézésre „JI” vagy „DI” a hangértéke! A félreértések elkerülése végett, az előbb említett „Y” () ősi jelet ajánlanám.
X		Igen elmés, viszont számomra logikusabb a „ ” írásmód. (Ne kérdezzétek miért – talán Xerxész neve miatt! vagy , esetleg eredeti írásmóddal: vagy)
Q		Ez egy keményen ejtett „K” tulajdonképpen, nem „KV”! Ezt a hangértéket csak azért társítják sokan hozzá, mert mind a latinban, mind az abból „leszármazott” nyelvekben nem található meg önállóan, mert mindig egy „U” hang kíséri. (Aqua, Equus, Antiquität, Equipment, Aquitania, stb.) Ráadásul a latin ABC-ben sokáig nem is volt külön betű az „U”

		és a „V” hangra! Viszont más nyelvekben szintén „kemény K”-nak ejtik! Kevesebb rovással – idő és rovás megtakarítással – szerintem így is „ ” kifejező!
DZS		Zseniális ligatúra! Stílusra, formára magában hordozza írásunk lényegét. Viszont, mint azt már feljebb említettem, valószínű, hogy erre a hangra, őseink a „ ” jelet használták.
DZ		Szintén nagyon ötletes ligatúra, viszont ha már a „DZS”-nél nem használjuk „ ” betűt, akkor itt használhatnánk. (A magyar írás történetében többször is előfordult, hogy hasonló hangértékű betűket felcseréltek. Itt sem okozhatna gondot és „megmenthetnénk a feledéstől” egy ősi jelünket!)

Az ún. „bogárjeleink”

Ezeket a jeleinket Telegdi János *Capita dictium*-oknak (mondatok fejei) nevezte. Ezek a jelek alakjukról kapták a nevüket – valamikor réges-régen – és ősi betűösszevonásokat (ligatúrákat) jelölnek. Varga Csaba fel is hívja a figyelmet – az „*IDŐ és ABC*” c. könyvében – a hieroglif jelekkel való nagymértékű hasonlóságra. Egyiptomban a „skarabeus” jele , „HPR” esetleg „CPR” hangértékkel szerepel, míg a mi egyik „bogárjelünk” „TPR” hangértékű. Több mint elgondolkodtató!

Lássuk hát a „bogárjeleket”:

 – Marsiglinél „aMB” hangértékkel szerepel.

 – Az előbb említett „TPRu” hangértékű jel. Telegdi János *Rudimenta*-jában található meg.

 – A *Konstantinápolyi felirat*-ban előforduló betűnk, „iMB” hangértéket képvisel.

 – A *Nikolsburgi ABC*-ben fordul elő ez a „bogárjel”, „eMP” hangértékkel, de ha figyelembe vesszük az idegenajkú másoló félrehallását és a betű formáját, valószínűleg megegyezik a konstantinápolyi „iMB” jelünkkel. Kájoni János a *Telegdi-átirat*-ban „oMB” hangértékkel jelöli (holott a *Rudimenta* írásmutatványai között nem is szerepel!).

 – Ez a jel a *Rudimenta*-ban „aMB” hangértékkel van feltüntetve, de írásmutatványban nem szerepel.

 – Kájoni János a Telegdi-átirat-ban szerepelteti „PTHRu” hangértékkel, pedig a *Rudimenta*-ban nem is található meg!

 – Csak a Nikolsburgi ABC-ben található „US” hangértékkel. Igazság szerint „ŐS” az értelme – ebből is látszik, hogy idegen nyelvű volt a másoló!

 – A „bogárjelek”-hez sorolható még ez a jel, ami a Nikolsburgi ABC szerint „TPRuS” hangértékkel bír. Ha elfogadjuk, hogy a (SZeNT) jel háromszorozásával jött létre – és a háromszorozás a felsőfok jele, lásd a „*Jelek, szimbólumok, szimbolika*” c. fejezetben –, akkor a jel olvasata: LEGSZENTEBB CIPRUS.

Nem járunk messze a valóságtól, ha azt állítjuk, hogy az , „aMB”, „iMB” és „eMP” jelek tulajdonképpen csak egymás változatai és kiejtésük csak attól függ, hogy a másoló

milyen szövegkörnyezetben, milyen összefüggésben látta azt. Alapvetően egy „MB” jel, ami független a hangrendtől.

A „TPRu” és a „PTHRu” pedig csak egyszerű másolási hiba – szerintem – hiszen ugyanannak a szövegnek két példányáról van szó (esetleg a kézi sokszorosítás/terjesztés miatti torzulásról).

Ismertebb ligatúráink

A „ligatúra” összerovást/összevonást jelent. Lényege, hogy minél kevesebb rovással írjunk le betűkapcsolatokat, szótagokat vagy egész szavakat. (Ezzel a „Teljes ligatúrák” c. alfejezetben foglalkozom.) Kezdjük mindjárt a „legismertebbekkel”:

BO		Marsiglinél a legtöbbet használt ligatúra, amit következetesen használ mind a hat „BOldoGasSZoNY” (– febr. 2., márc. 25., ápr. 22.(?), júl. 2., aug. 5., aug. 15.) vm. a „BORTALAN” név (– aug. 24.) és az „ABOldoGsáGoT” szó (– 4. old. 23. szó) leírásánál.
LA		A második legtöbbet használt ligatúra Marsiglinél – hétszer fordul elő. Szerintem nyugodtan kijelenthetjük, hogy ez is egy állandósult jelösszevonás, ugyanúgy, mint „” (SA) és „” (GA) testvérei.
NT		A Marsigli-féle rovásbot használja először az n+t ilyetén forma összevonását, de más forrásban találkozhatunk ilyen () változattal is: pl. Székelyderzs.
INT		Ebben a ligatúrában az „” (I) hangot a fölül túllógó szár jelöli, mint ahogy Marsigli „” (FIReNC – máj. 26.) szóban az „”-ben (FI) alul túllógó vonás jelöli az „”-t (I). Minden más változat, amit „NT” hangértékkel jelöltek logikailag „INT”-nek felel meg vagy „SZeNT”-nek! + (lásd az előző és a 130. oldal) Lássuk tehát a felsorolást: *Nikolsburgi ABC*, *Rudimenta* ( ), Kájoni-féle *Telegdi-átirat* ().
NC		Marsiglinél található meg ez az n+c összevonás – egyszerű, lényegre törő. Megtalálható még a Rudimenta 2. oldalán az írásgyakorlatban („” FERENC)
INC		Szintén Marsiglinél található meg ez a ligatúra is. Az (I) betű abból látszik – közli Forrai –, hogy a jobb oldali metszés vízszintes! (FeRINC – okt. 4.)
NAP		Kájoni Jánosnál láttam ezt a zseniális ligatúrát. A felnagyított (N) szárába, erős bekanyarítással „beépíti” az a (A) jelét, majd a szár három átmetszésével jelöli a -t (P).
NK		Elmés megoldás és jól használható. Az -be (N) rója bele a magas hangrendű -t (eK). Megtalálható: Dési Ferenc, Kájoni-féle *Telegdi-átirat*, Rudimenta, Marsigli („” SZeNtKeReSZT – jan. 6., máj 3., szept. 10. és 14. vm. a 4. oldal 20. és 25. szavában).
CK		Igen szellemes ez a Marsiglinél (BeReCK – nov. 13.) előforduló ligatúra. A (C) szárába rója bele a magas hangrendű -et (eK). Szerepel a *„Nikolsburgi ABC*”-ben is, de azt majd külön tárgyalom.

ON		Az enlakai templomfelirat „DIAKON” () szavában, illetve Marsiglinél („” ÁGoST ON – aug. 28. és „” SIMON – okt. 28.) szerepel. Fölülről halad lefelé, az -ból (O) alakítja ki az -t (N).
NO		Marsiglinél fordul elő ez a ligatúra is. Az -ből (N) alakítja ki az -t (O), következetesen betartva a föntről-lefelé szabályt.
AN		Marsiglinél található meg több helyen is ez a ligatúra. Az (A) szárát elgörbítve jelzi a „beépített” (N) betűt. Az egyik szövegnél („” BIRNAL – máj. 20.) Forrai Sándor meg is jegyzi a hibás „NA” hangértéket.
NA		– ( ) Szintén Marsiglinél fordul elő, az n+a összevonásával keletkezett ligatúra. Azt, hogy az n (N) a kezdőhang – a föntről-lefelé szabály használatával – úgy jelöli, hogy az -t (A) középre rója! („ ” ILoNA – máj. 22.)
ND		Sok helyen szerepel így (Csikszentmárton, Konstantinápolyi felirat, Rudimenta, Telegdi-átirat, Dési Ferenc), de szerintem téves hangértékkel. Miért is írom ezt? Marsiglinél a bot harmadik oldalának 11. szavában (– MIKODeMuS) található egy „OD” () ligatúra. Látható, hogy az –ból (O) indul és beleírja a (D) jelét – ezért nem rója át – egyértelművé téve a sorrendet! Ha a (D) vízszintes szára átmetszené az -t (O) => , akkor „DO” a hangértéke, mert a -ből (D) indult és a betű szárának meghajlításával „építi” bele az -t (O). (Lásd „” BREDA – február 1. és „” DURuTYtyA – február 6.). Tehát a keresztülrovás a (D) elsőbbségét jelöli, így a ligatúra „DN” hangértékű! De! Máshol is kiálltam a hagyomány mellett, úgyhogy nyugodtan használjuk ezt a szépséget „ND” hangértékkel!
ST		Igen sok helyen található, népszerű ligatúra. Legtöbbször csak rövidítés, de többször is előfordul az István név szóképeként. (Lásd még Marsigli, „” eSTván – aug. 3., „” ÁGoST ON – aug. 28., Csikszentmárton, „” MÁTYÁ SMeSTeR, stb.) Testvérei az „” (LT) és a „” (GT) is közkedvelt.

Egyéb jól használható ligatúrák

BT		Ötletes ligatúra, cég megnevezéseknél jól jöhet (lásd még Marsigli, „ ” eRZSEeBeT – nov. 19. bár ott – mint látszik – „BET” a hangértéke).
GT		Szintén sűrűn használt rövidítés, jól használható „Gazdasági Társaságok” jelölésére.
LT		Népszerű ligatúra, jól használható a „Levelező Tagozat” vagy a „levéltár” rövidítésére is. (Lásd Csikszentmárton, „ ” CSINÁLTáK 2x, *Rudimenta*, „” PARANCSOLT – negyedik lap teteje)
ZRT		Jól használható ligatúra gazdaságunk nagyméretű cégeinek megnevezésében.

NYRT	ᛉᛞ	Az előbbi párja. Szintén jól jöhet a gazdasági életben.
DR	ᚴ	A Dr. vagyis a „doctor” formula kifejezésére.
SK	ᛋᛕ	Szintén ötletes és jól használható ligatúra. Az ᛋ (S) bal szárába rója bele a magas hangrendű ᛟ-et (eK). Okiratokon az aláírás „s.k.” [saját kezűleg] rövidítésénél tökéletesen alkalmazható! (Lásd még Marsigli, „ᚱᛟᛋ/ᛏᛁ” PIRiSKA – jan. 18.)
SM	⎯	– () Például, jogosítványokban a „segédmotor” megjelölésére, de a „segédmunkás” rövidítésére is kiválóan alkalmas ligatúra. (lásd még csíkszentmártoni felirat, „ᚺ□–ᛞᛗ” MÁTYÁ SMeSTeR)
HP	ᚻᚴ	Ezt a ligatúrát kifejezetten a barátaim unszolására tettem be. Jól használható a „házi pálinka”, egyes cégek-márkák és még sok minden „fontos” kifejezés rövidítésére. Igen, arra is! ☺

A „Nikolsburgi ABC”

Szeretnék pár szót szólni – így a részletes ABC után – a Mikulovoban (jelenleg Csehország, régebben Miklósvár) talált emlékről.

Nürnbergben, 1483-ban kiadtak egy ősnyomtatványt, Bartholomaeus Anglicus *De proprietatibus rerum* c. művét, aminek a hátsó pergamen-védőlevelének versóján található a kézzel írt jegyzet.

A bejegyzést egy Philip de Penczicz nevű ifjú morva nemes tette, aki a magyar királyi udvarral is szoros kapcsolatot tartott. Az ősnyomtatvány ezidőtájt az ő tulajdonában volt, tanúság erre a könyvben található többi jegyzet is. A bejegyzést minden bizonnyal Budán vagy Visegrádon, a királyi udvarban tette 1490–1526 között.

Ez a „plusz” oldal tartalmazza a székely (siculorum), alatta pedig a zsidó (judeorum) ABC-t. A rovás ABC fölött a következő szöveg található:

Littere Siculorum quas sculpunt vel cidunt in lignis
A székelyek betűi, melyeket fára vésték vagy róttak

A könyv Philip de Penczicz halála után Ferdinand Hoffman von Grünpühel gyűjteményébe került, mígnem a XVII. század végén – 1669-ben vagy 1688-ban – családja utolsó női sarjai a gyámjuknak, Dietrichstein hercegnek ajándékozták. Így került a Dietrichstein hercegek könyvtárába, ahol századokon át háborítatlanul pihent.

1933. november 21–22-én, Luzernben kalapács alá került az egész gyűjtemény, amikor is Ranschburg György értesítette a „leletről” Jakubovich Emilt, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának akkori igazgatóját. Mivel a szűkös anyagiak miatt nem volt lehetőség az egész könyv megvásárlására, meg kellett győzni az árverezőket a dokumentum fontosságáról, hogy a – magyarság számára nagy jelentőséggel bíró – lapot külön lehessen megvenni.

Miután Ranschburgnak ez sikerült – ő bonyolította a tárgyalásokat – és az árverezők leválasztották a lapot az ősnyomtatványról, a Magyar Nemzeti Múzeumnak lehetősége nyílt megvásárolni e páratlan nyelvemléket. Jelenleg az Országos Széchenyi Könyvtárban található.

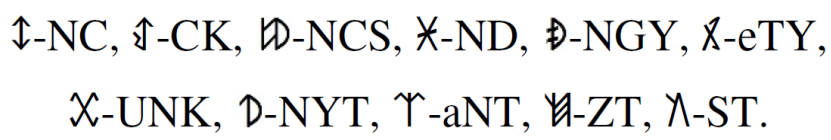
Először is: az egész irományon végig érezni a bizonytalanságot, ahogy az idegenajkú másoló, próbálja latin betűkkel leírni a számára idegen magyar hangokat.

Másodszor: a betűk formáján látszik, hogy nagy valószínűséggel mindezt emlékezetből tette!

Harmadszor: tudományos tény, hogy a magyar nyelv több mint 10.000 éves (sőt!). For

amit a szó jelöl. Ha tehát ilyen a nyelvünk, akkor az írásunk is ilyen kell, hogy legyen! Ennek szellemében a betűink alakja, kialakítása is logikus és tökéletes.

Az ABC ***46 jelet*** tartalmaz: ***32 betűt***, ***3 „bogárjelet”***[18] és ***11 ligatúrát***. Ebből a 11 ligatúra:

Az utolsó kettővel nincs is semmi bajom, na de a többivel – annál több! Vegyük őket szépen sorjában:

NC		Mint láthattuk, erre a betűkapcsolatra már van ligatúránk (). Egyébként is ez a ligatúra, inkább „CC” mint „NC”, ugyanis én nem látom benne sehol az -t (N)! (Sehol máshol nem szerepel.)
CK		Marsiglinél egy nagyon jó „CK” ligatúra található (), de ebben nem látom a „K”-t. Ami a (C) mellé van róva az egy Ö ()! (Lásd 198. és 205-6. old. Esetleg „aK” szeretne lenni?)
NCS		Ez igazából „NYCS”. Az „NCS” az így néz ki „ ” vagy így „”! (Ne felejtsük el, hogy a ligatúrázhatóság érdekében a betűk a függőleges tengelyük körül elfordulhatnak. Ismerünk rá példákat!)
ND		Ez szintén helytelen hangérték, ugyanis ez „BD”. Az „ND” az így néz ki „ ”! (Lásd pl. Fischer K. A. im. 55. oldal) Ill. ebben a formában „ ” (Csikszentmárton, Konstantinápoly, Rudimenta, Telegdi-átirat, Dési).

[18] Vö. Záhonyi András i. m.

NGY		Ez sem „NGY”, hanem „NYGY”. Az „NGY” az a következő képpen néz ki: „”!
eTY		A magas hangrendű „TY” egyik változata. Ebben a formában csak itt található, viszont máshol 90°-kal elforgatva () „aTY” hangértékkel szerepel.
UNK		Ennek a ligatúrának „OBO” a hangértéke! Mégis a Pécsett talált emlékkő igazolja, hogy „UNK” hangértékkel rendelkezik. És egyszer csak belém hasított: hiszen ez a világkerék (), csak belekapaszkodik a jelenbe (), mintegy „rögzítve a pillanatot”! Magyarán a létige jelen idejének többesszám első személye: vagyUNK. Ha még azt is hozzávesszük, hogy két „aK”-ból áll + = , aminek a jelentése aK-aszt, Ka-pocs, akkor azt hiszem, jó úton járunk. Félig képi jellege is azt mutatja, hogy igen ősi jelről van szó.
NYT		Ennek a ligatúrának „NYI” a hangértéke! Az „NYT” így néz ki „ ”!
aNT		Mint már írtam, ennek a ligatúrának „INT” a hangértéke vagy „SZeNT”! Tehát mindenképpen magas hangrendű, nem pedig mély
ZT		Szép ligatúra. Megtalálható Fischer Károly Antal 1889-es feliratában is. (lásd M80. oldal)
ST		Mint azt az „*Ismertebb ligatúráink*” c. részben leírtam, „igen sok helyen található, népszerű ligatúra. Legtöbbször csak rövidítés, de többször is előfordul az István név szóképeként.”

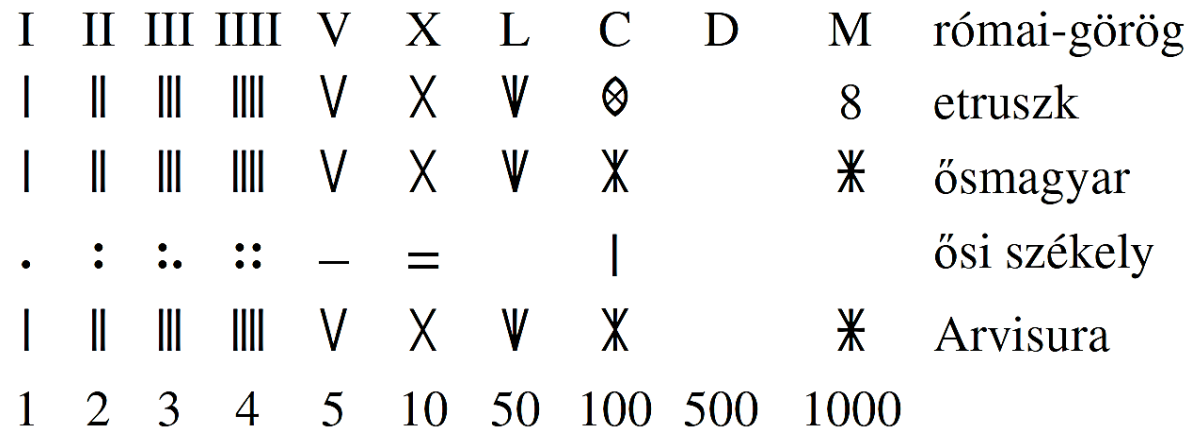
Negyedszer: nem tudom, miért nem „Nürnbergi emlék” néven ismerjük – hiszen ott készült, csak később került Nikolsburgba. (De ez csak részletkérdés!)

5. A számok

Európai (Nyugati Arab)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Arab-Indiai	٠	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩
Perzsa és Urdu	٠	١	٢	٣	۴	۵	۶	٧	٨	٩
Devanagari (Hindi)	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
Tamil		க	உ	ங	ச	ரு	கூ	எ	அ	கூ

A nyelvhez hozzátartozik az írás, és aki ír, az számol is. (Lásd VIII. Axiómát.) Számírásunk is következetesen tartja azt a szigorú logikát, amit az írásunk is követ.

Bevezetésül bemutatom az ún. „klasszikus” számsorok összehasonlítását:

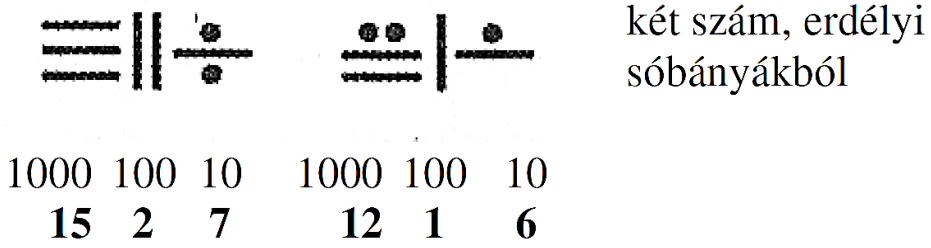

Amint látható elég hasonlóak e számsorok – nem véletlen! A rómaiak számírásában, már görög befolyás az L, C, D és M, ami a számok betűvel írt nevének kezdőbetűje (pl. centum, mille).

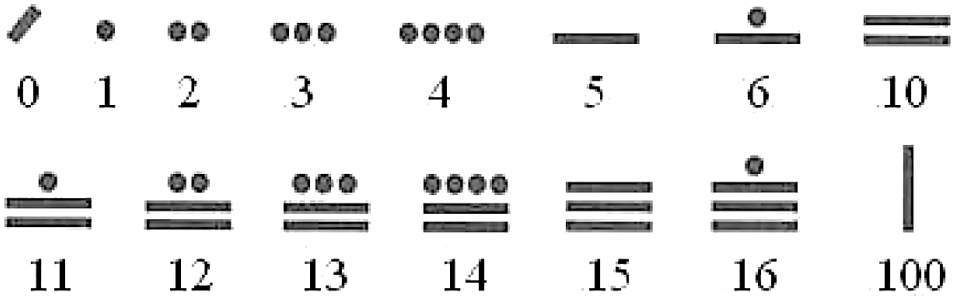
Szintén később alakult ki a számok egyszerűsítése: IV, IX, XL, XC, stb.

Az ősi székely írásmódot azért mutatom be, mert egy nagyon ősi számírás továbbélése, amit a bányákban még az 1900-as évek elején is használtak!

Ennek a számírásnak is a következetesség az alapja. Ezt is jobbról-balra olvassuk, akárcsak az írásunkat. Lássuk:

Felosztása egyszerű és logikus! Az értékeket csak egymás mellé írjuk és már meg is kaptuk a számot! Természetesen jobbról-balra haladva írjuk a számokat, így a helyiértéküket is pontosan megkapjuk.

Mint láthatjuk, könnyű használni. Logikája sem túl bonyolult és bármekkora szám leírható vele. Ebből alakulhatott ki az „abakusz”, illetve a „szoroban” számolótábla.

Hogy néznek ki, hogyan működnek, röviden bemutatom, a következő oldalakon.

Abacus-tábla

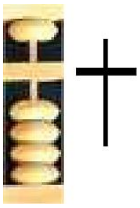
Amint láthatjuk, nem egy bonyolult szerkezet. A vízszintes rudak a helyiértéket, a rajta levő csúszkák (golyók) a számokat jelölik. A tíz csúszka általában ötösével más színűre van festve, megkönnyítve ezzel a műveletek végeredményeinek első pillantásra való leolvasását.

Szuan-pan tábla

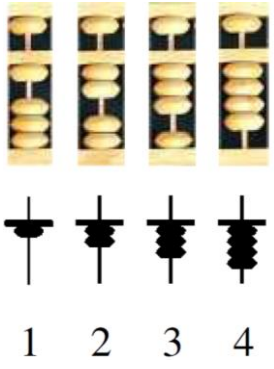
Soroban-tábla

A „soroban” a távol-keleti változat, pontosabban a japán (a kínainak „szuan-pan” a neve). Itt is helyiértékes számolás történik, csak egy kicsit másképp, megmutatom:

Ez is tízes számrendszer, csak öt koronggal! A keresztfa fölötti korong állása mutatja, hogy van-e ötös vagy nincs. Fölső állásban tehát 0-át jelöl.
Az alsó négy korongnál pedig a keresztfához tolt korongok száma a mérvadó. Tehát ebben az esetben 0.

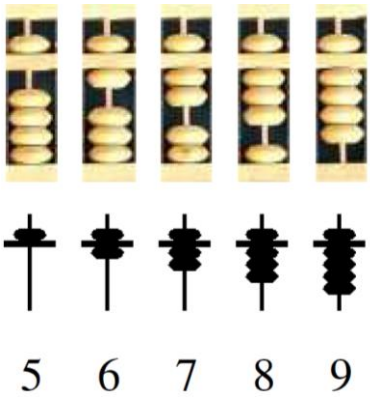
Vagyis: 0 + 0 = 0

Az első négy szám esetében az „5”-ös fölül (nullán) marad és az alsó részben, a keresztfához tolt korongok száma a lényeg.

Vagyis:

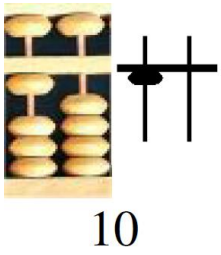
0 + 1 = 1
0 + 2 = 2
0 + 3 = 3
0 + 4 = 4

Itt már az „5”-ös alul, a keresztfánál van, tehát számolni kell.

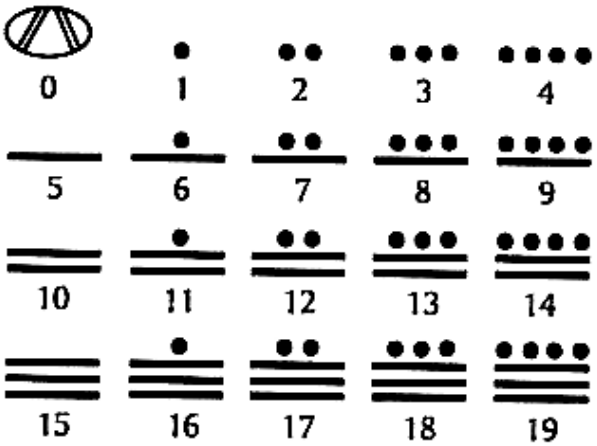
Vagyis:

5 + 0 = 5
5 + 1 = 6
5 + 2 = 7
5 + 3 = 8
5 + 4 = 9

És

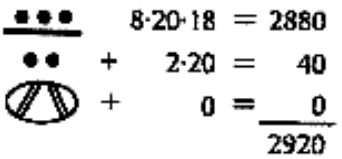
eljutottunk a 10-ig!
Ugye, hogy nem is bonyolult?

Csak az érdekesség – no meg a székely számokhoz való hasonlóság – kedvéért mutatom be a maják számait. Ők húszas számrendszert használtak és fölülről-lefelé írták a számokat.

A maja számrendszer

Nézzük meg, hogyan is működött ez:

És még három szám, de most már külföldről, Franciaországból, az erdélyi jelekkel írva.

30.000 éves számjel Pont d'Arc barlangjában és két 17.000 éves számjel Lascaux-ból

Amint láthatjuk, máshol is felbukkan ez a jelrendszer, ebből is látszik ősisége.

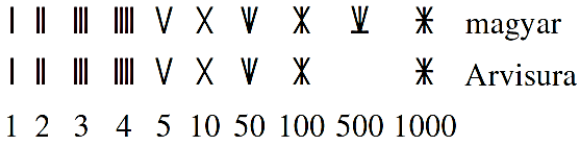
Az erdélyi bányászok pont-pont-vesszőcske számrendszerének logikája, gondolom, már érthető. Lássuk tehát a rovás-számokat!

A következetesség itt is jól látható. Írásuk szabályaival, a „*Példák, szabályok*" c. fejezet 14. pontjában foglalkozom, most nézzük meg a formai világát. Kezdjük először egy régi dátummal, ami a Csepregiek Tanító tábláján maradt fenn:

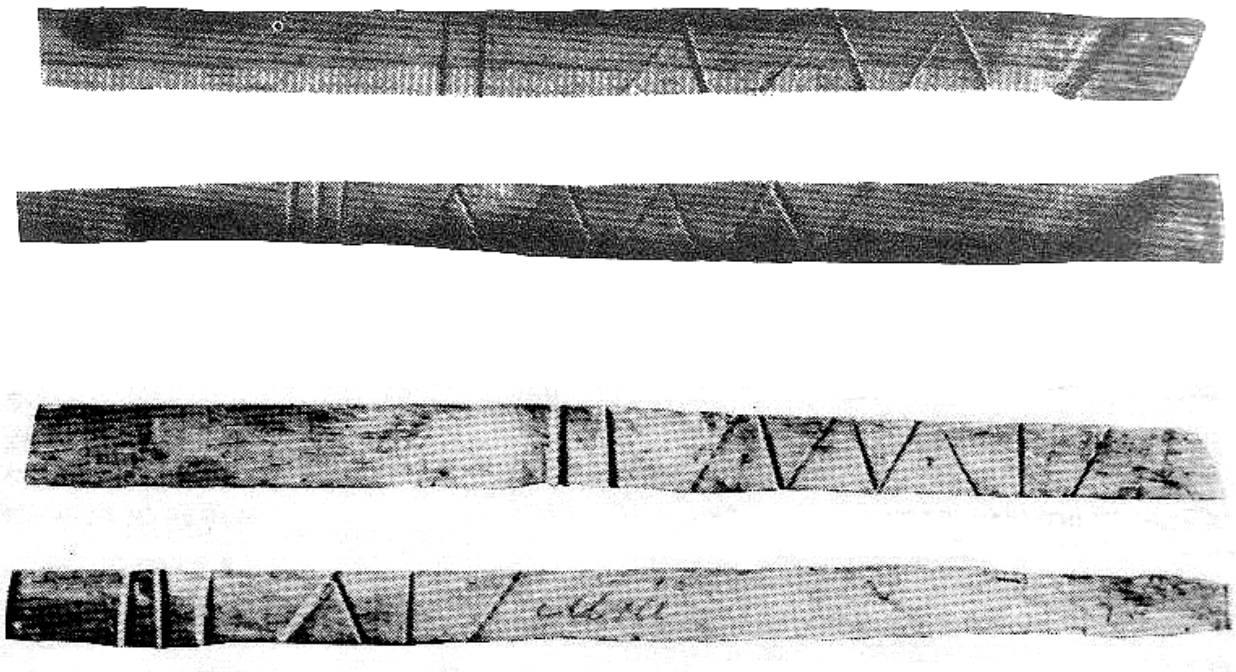

5525. év

Ez a dátum – 5525. – Kr. u. 1575-öt takarja. Jól látható rajta a számok képzési módja: 5x1000+5x100+25=5525. A „ " (100) formája kissé meglepő – megegyezik az egyik „LY" alakjával. A tízeseknél sem a „XX"-t használja, hanem csak egyszerűen jelöli a helyiértékek számát: „ ". Mindezek ellenére közérthető és logikus. És most következzék az igazi „klasszikus" számsor:

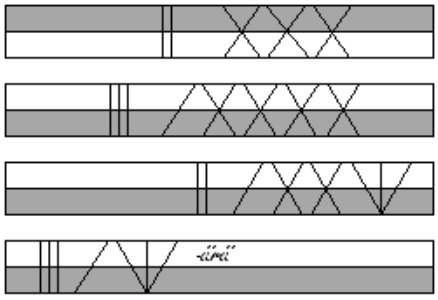

Ez a fajta számrendszer is fennmaradt egészen a XX. sz. elejéig. Legfőbb használói a juhászok és egyéb állattartással foglalkozók voltak. Erről is maradt fent jó néhány emlékünk, egyet be is mutatok:

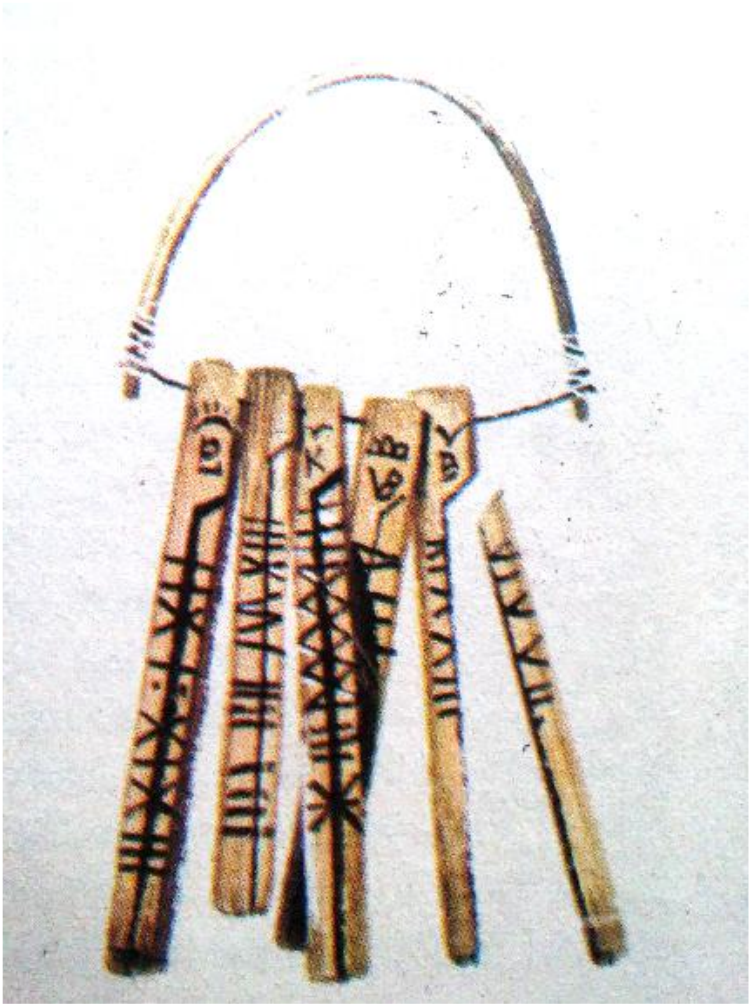

Tófenék József Kiskunhalas (Bács-Kiskun megye) környéki juhász által készített nyilvántartó-bot (1880 körül). A fölsőn (II) 30 tokjuh (toklyó), a másodikon (III) 45 nősténytt, a harmadikon – ami az első szemben levő oldala – (II) 75 öreg, a negyediken – ami a második bot szemben levő oldala – (III) 55 ürüt tartottak nyilván – amit rá is írtak.

Amennyiben nem sikerült kisilabizálni a számokat, a következőkben segítek egy kicsit. A gyorsabb rovás érdekében az V-nek (5), csak a jobb oldali ferde szárát (/) rótták. (Evidencia elve!) Mivel nyilvántartásra használták, az elkészült „leltárt” hosszában kettéhasították és csak a bot egyik fele volt a pásztornál, a másik fele a gazdánál, a számadó juhásznál, a korcsmárosnál vagy a szatócsnál maradt, majd az elszámolásnál összeillesztették a két felet, hogy a csalást elkerüljék. Egy kis rutinnal bárki – a bot másik fele nélkül is – el tudja olvasni. Íme, a kiegészített botok (szürkével jelöltem a kiegészített részeket):

Ugye, hogy nem is olyan bonyolult! Tehát így használták a számbbotokat. Az alábbi képen is ilyen rováspálcák láthatók. (Kéki Béla: *Az írás története* c. könyve 13. old.)

Azt, hogy milyen régi ez a módszer, bizonyítják a mai napig élő szólások:

– *„Sok van a rovásán!”* – sok a tartozása, adóssága a korcsmáros, a boltos vagy épp a törvény felé!

– *„Rovásod van!”* – adósságod van! Az előző mondás figyelmeztető jellegű megfelelője.

– *„Rovásra hazudik”* – felelőtlenül hazudozik (hiszen az állítása ellentéte rögzítve van).

– *„Botra beszél”* – A gonoszkodó, kötekedő, szurkálódó egyénre mondják ezt.

– *„Elvesztette a rovást”* – mondták, ha a terhes asszony rosszul számolta ki a szülés idejét, illetve ha valaki eltévesztette valaminek az időpontját.

– *„Lerótta a tartozását”* – ez az előbb említett adósságok kiegyenlítéséről szól, adott esetben utalhat a számbotok újrahasznosítására is.

– *„Lerótták a rovást!”* – veréssel megtoroltak valamit.

– *„Lefaragott a hátrányából”* – ez megint csak a rovás által nyilvántartott számokról szól.

– *„Dögrováson van”* – ami arra utal, hogy a pásztorok külön boton tartották nyilván az elhullott állatokat.

– *„Mutogatja a rovást, pedig nem tartozom neki!”* – úgy nevet, hogy kilátszik az egész fogsora, teli szájjal nevet.

– *„Nem iszom én senki rovására”* – nem csinálok másnak adósságot.

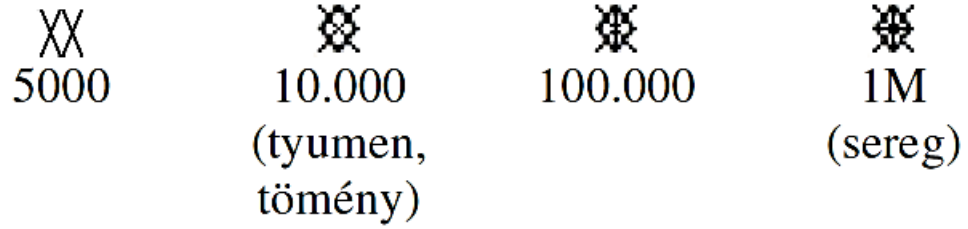
És még két szólás, ami a rovás egyszerűsített változatáról szól – régen a csárdatulajdonos krétával jegyezte egyes vendégek fogyasztását, általában az asztal fölött levő keresztgerendán. És a kapatos vendéget egyes – nem éppen becsületes – emberek szívesen átverték egy-két többlett vonással. Innen ered a *„Hiba van a kréta körül!”* szólás és – ha felfedezték a turpisságot, akkor – a hozzá tartozó fenyegetés is elhangzott: *„Ez volt az utolsó húzásod!”*.

Ugye ismerősek! De most már tudjátok az eredetüket is.

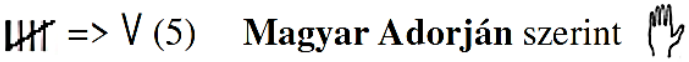
Most pedig haladjunk tovább eme kis kitérő után.

A székely–magyar számsort a Magyar Rovásírók Közössége kiegészítette az „500” () jelével. Tökéletes! Nagyon szépen követi a hagyományt és írásunk logikáját.

Magam részéről – hogy még jobban megkönnyítsem a számrovást – még négy jelet iktatnék be. „Kölcsön vettem” az Arvisura -s jelét (10.000), egy kicsit alakítottam rajta és továbbfejlesztettem.

Kezdjük a legelején! Magukat a számokat már a fejezet elején bemutattam, úgyhogy most nem is foglalkoznék velük, nézzük a képzésüket:

(Valószínűleg ezért van az, hogy néha csak a jobb oldali szárat jelölik, mint azt már említettem. Evidencia elve!)

V (5) => V+V => => X (10) esetleg

I (1) V (5) (50)

az V (5) léptetve I (1) helyértékkel. (Forrai Sándor szerint a „I” 10x szorzó.

I (1) X (10) (100)

a X (10) léptetve I (1) helyértékkel, de másképpen is ugyanezt az eredményt kapjuk:

(50) => V+V => => (100)

I (1) (50) (500)

az (50) léptetve I (1) helyértékkel.

I (1) (100) (1000)

a (100) léptetve I (1) helyértékkel, de itt is megkaphatom másképp is ugyanezt az eredményt:

(500) => + => => (1000)

Mint azt az előző oldalon írtam, tökéletes! Szépen követi az „5-ös osztály” jeleinek logikáját.

Javasolt jelek

(5000) két V-ös (5) egymásba fordításával jeleztem azt, hogy az „ötös” sorozat (5, 50, 500, 5000) itt le is záródott. Emlékeztem erre a jelre és rövid keresés után, Révai Miklós gróf 1803-ban feljegyzett táblázatában meg is találtam, „P” hangértékkel. Tehát nem kell új jelet bevezetni csak más értéket hozzáadni. (Itt hívom fel a figyelmet az „I” (SZ) és az ”1”, a „X” (B) és a „10”, valamint „” (aTY) és a „100” analógiájára.)

Az (1000) vonalainak vége egy négyzet négy sarkát és oldalainak középpontját jelöli ki – . A tárkányok ennek a négyzetnek a hegyére állított változatában (◊) folytatták a számok rovását – az Arvisura szerint.

(10.000) ebben a jelben „tetten érhető” a X (10) jele – nem véletlenül, hiszen az eddigi logikát követve ez a jel 10x1000. Viszont, itt is megkaphatom másképpen is ugyanezt az eredményt, mint ahogy eddig is:

(10.000) => + => => (10.000)

Ez is azt mutatja, hogy sikerült ráhibáznom az (5000) logikusnak tűnő jelére.

 (100.000) ebben a jelben folytatódik a számok képzése és jól látható a 𐌧 (100) jele.

 (1.000.000) ebben a jelben érjük el az 1000x1000-t, vagyis az 1 milliót. Jól látható itt is az 𐌨 (1000) jele.

Felvetődik még a „nulla” problémája!

Sokan kérdezhetnék, hogy milyen „probléma”, hiszen számaink (𐌗, 𐌧, 𐌨, stb.) magukban foglalják azt. Igazat adok nekik! DE!!!

Addig nincs is semmi gond, amíg egész számokkal dolgozunk, viszont amikor tizedes törtekre „váltunk”, akkor már hiányzik a nulla. Próbálja meg valaki a jelenlegi jelekkel leírni ezt a számot:

0,123

Mivel a nulla hasonlít az 𐌏-hoz (O), használhatnánk azt is úgy, mint nulla.

𐌉𐌉𐌗𐌧,𐌏

Programozóként, az informatikában használt nullát (Ø) tudnám ajánlani, jól illik jeleink sorába – és csak egy kicsit hasonlít az egyik „LY”-hez.

𐌉𐌉𐌗𐌧,Ø

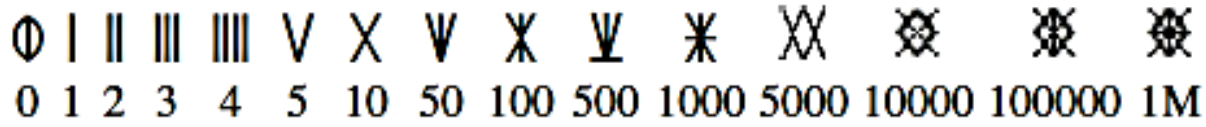
Mégis úgy gondolom, hogy a következő jel lesz a tökéletes: „𐌝”.

A nulla nem a nincset, a semmit jelöli, hanem a kezdetet és – egyes matematikai, illetve filozófiai rendszerek szerint – a véget is. Az „𐌝” (US) jelentése: ős => tehát kezdet, kiinduló(pont). „Isten” szavunk őrzi, „is-ten”, „ős-ten”, az „Ősi Isten”, az „Öregisten”, a „Teremtő” értelemben. Magában a „teremtő” szóban benne van a kezdet, a kiindulás, ahonnan/amiből a teremtés kezdődik. Tehát legyen ő a kezdet, a nulla.

𐌉𐌉𐌗𐌧,𐌝

Az ajánlott jeleket kipróbáltam boton is – jól róhatók, jól olvashatóak.

Tehát az általam javasolt számsor:

Úgy gondolom ezzel el is értük azt a határt, ami szükséges ahhoz, hogy a magyar nyelvben szereplő számokat le tudjuk jegyezni. Szóba jöhetnének még a „milliárdok”, de azokat csak ritkán – pl. államháztartási mennyiségekben – használjuk. Itt sem igazán jellemző a teljes szám kiírása, hanem bevett szokásként a következőképpen jelölik:

12,345 Mrd forint

De amint az látható, ezt az akadályt is hibátlanul vette ősi írásunk!

Ha már van kezdet, úgy illik, hogy legyen vég is – illetve végtelen. Jelenleg a végtelent így ∞ jelölik. Egy icipici módosítással lehetne így jelölni. A hinduk a halál utáni életet szimbolizálták az „Ansa”-val. Szerintem nem túl nagy a különbség, mégis, ez a jel jobban illik ősi írásunkba és mély jelentéstartalma sem elhanyagolható.

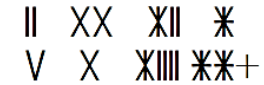
Műveletek számokkal

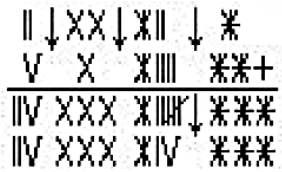
A matematikai műveleteknél mindig jobbról-balra haladunk. Miért is? Azért, mert a matematikai műveletek mindig az írás irányával szemben történnek. Mivel ősi írásunk – és ezzel együtt számírásunk is – jobbról-balra halad… Azt hiszem, nem kell tovább magyaráznom!

Összeadás

Az összeadás a legegyszerűbb kommutatív művelet. Az egymás alá írt számokat helyiérték szerint összeadjuk.

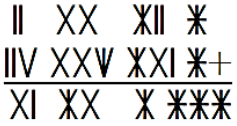
1222
+2415
3637

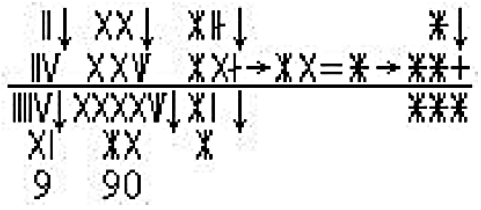

Ez egy egyszerű művelet volt, de remélem a levezetés segítségével (vagy anélkül) mindenki számára érthető volt. Nehezítsünk egy kicsit a feladaton!

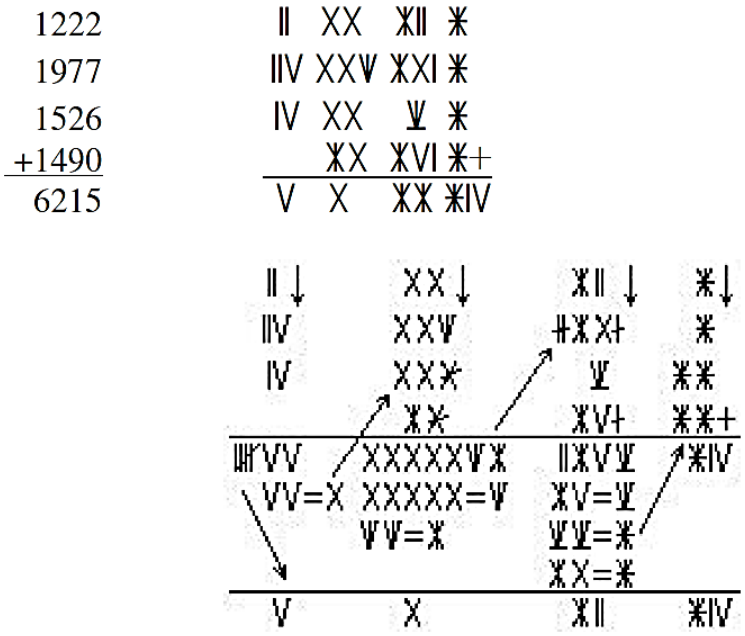
1222
+1977
3199

Ebben a feladatban már akadt egyszerűsítés, helyiérték váltás is, de még ez sem olyan túl bonyolult – ugye!

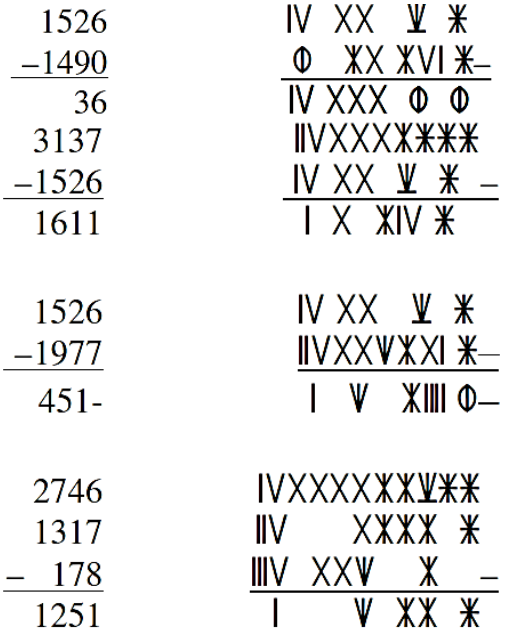
Akkor – ahogy mondani szokás – „tegyünk rá még egy lapáttal”!

Remélem mindenki számára érthető volt ez a pár művelet, hiszen ugyanezt tanultátok az általános iskolában is – csak más jelekkel. Kis gyakorlással gyorsabban használható, mint az arab számokkal megtanult összeadás. És most, hogy már jól tudunk összeadni, nézzük meg, hogyan működik a kivonás.

Kivonás

A következő nagyon egyszerű művelet a kivonás. Gyakorlatilag itt sem történik máshogy, mint ahogy megszoktuk – helyiérték szerint a számokat kivonjuk egymásból. Több helyen is kiírtam a nullát, de csak az érthetőség kedvéért. Természetesen a mindennapokban nem így használjuk!

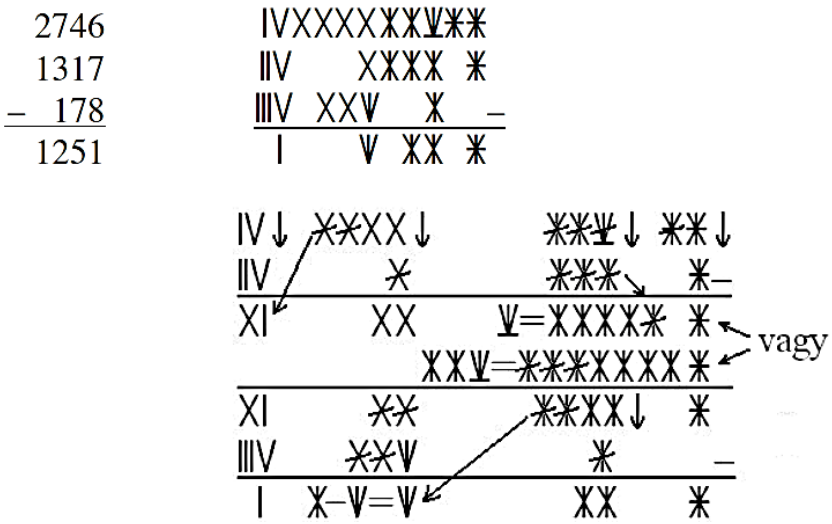

Az utolsó kettős kivonást ismételjük meg a könnyebb érthetőség kedvéért. Tehát arról van szó, hogy a 2746-ból először kivonjuk az 1317-et, utána pedig a 178-at. Ezt kétféleképpen végezhetjük el:

1.) Összeadjuk a két kivonandó számot (1317 és 178) majd utána az összegüket vonjuk ki az alapból (2746).

2.) Először kivonjuk az 1317-et, majd a kapott eredményből kivonjuk a 178-at is.

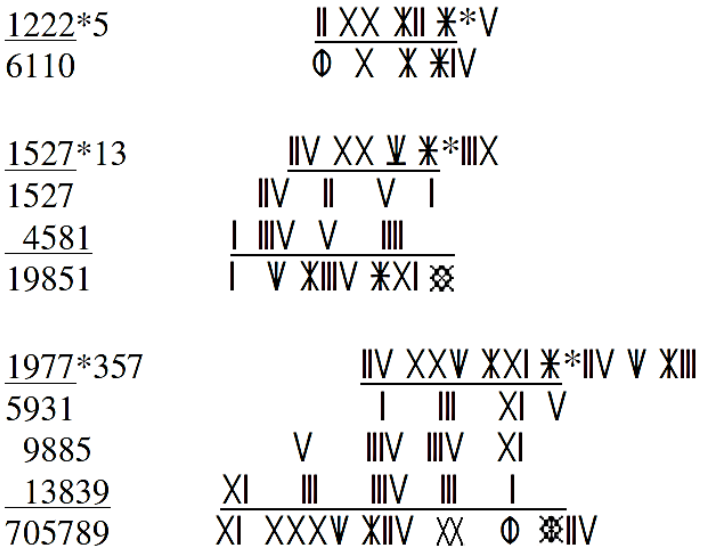
Nos – hogy ne legyen kavarodás – a tiszta kivonásnál, a második változatnál maradok.

Mostanra már biztosan érthető ez a művelet is. Nos, akkor: „Nincs más hátra, mint előre!” – ahogy mondani szokták. Most, hogy már mind a két alapművelet jól megy, nézzük meg a szorzást.

Szorzás

A szorzás is kommutatív művelet. Tulajdonképpen az összeadás egyik fajtájának az egyszerűsítése, rövidítése. Azt mutatja meg, hogy az adott számot hányszor kell önmagával összeadni.

Amint látható, a művelet közben minden helyiértéknél csak az alapszámsort használtam. Ez nagyban megkönnyíti az eredmény kiszámolását és az összegzés után, csak egy pillanat műve pontosítani a számértéket. (Ugyan itt is kiírtam a nullát, de megintcsak a könnyebb megértés kedvéért.)

Osztás

Az osztás a szorzás inverz művelete. Azt mutatja meg, hogy hányszor kellett összeadnunk a számot (osztót), hogy megkapjuk az osztandót.

225:15=15
75
0

VX = V'I = VX:VXX
VXX
0

Amint az számotokra is kiderült, ez egy egyszerű négyzetszám volt. De nézzük a következőt:

17475:231=75,649350
1305
1500
1140
2160
810
1170
150
1500·

0'V'III'XI'VI'IV,VXX = IXXX:VXXX
VXXX
XXXX
XXX
XX
·X

Itt egy végtelen, ismétlődő tört jött ki végeredményül.

48:75=0,64
480
300
0

VIX,0 = VI'IV.0 = VXX:IIIVXXX
XXXX
XXX
0

Ez egy véges tizedes tört, ami nullával kezdődik.

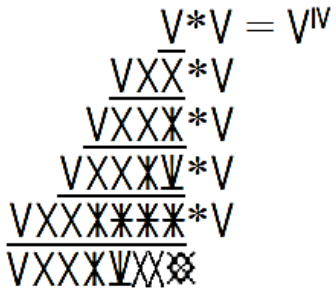
Hatványozás

A hatványozás szintén egy egyszerűsítés. A hatványkitevő azt mutatja meg, hogy hányszor szoroztuk meg a hatványalapot önmagával. Kezdjünk egy klasszikussal:

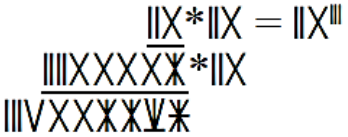
$2^{10} = 2x2x2x2x2x2x2x2x2x2 = 1024$

I*I = I^{X}
IIII*I
IIIV*I
IVX*I
IXXX*I
IIIIX*I
IIIVXXX*I
IVXX*I
IXX*I
IIIIXX

$5^6 = 5x5x5x5x5x5 = 15.625$

$12^3 = 12x12x12 = 1728$

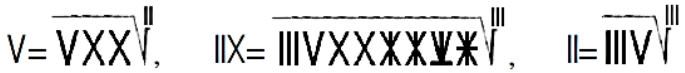
Ugye, hogy nem is olyan bonyolult! És most, hogy már a hatványozás is nagyszerűen megy, nézzük meg két ellentétes műveletét: a gyökvonást és a logaritmust. (A hatványkitevőt azért hagytam meg a jobboldalon, hogy bármekkora szám felírható legyen.)

Gyökvonás

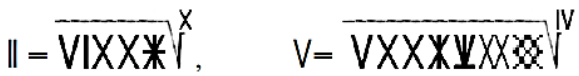
A gyökvonás a hatványozás egyik inverz művelete. Azt mutatja meg, hogy melyik számot kellett annyiszor (számláló) szorozni önmagával, hogy az eredményt (gyökalap) megkapjuk.

Mivel a gyökvonást régen is táblázat alapján végezték, ezért csak néhány jellegzetes négyzet- és köbgyök számot mutatok be a fölső sorban. A következő sorban pedig olyan $\sqrt[n]{\ }$ (n alapú gyök) számokat, amik a fentebbi hatványozás résznél visszaellenőrizhetők.

$\sqrt[2]{25} = 5, \qquad \sqrt[3]{1728} = 12, \qquad \sqrt[3]{8} = 2$

$\sqrt[10]{1024} = 2, \qquad \sqrt[6]{15.625} = 5$

Nos, ha megvolt az ellenőrzés, akkor folytassuk a logaritmussal.

Logaritmus

A logaritmus a hatványozás másik inverz művelete. Azt mutatja meg, hogy az alapnak hanyadik hatványa a megadott szám.

E műveletnél is ugyanaz a helyzet, mint a gyökvonásnál, úgyhogy a fölső sorban csak néhány 10-es alapú logaritmus-számot (lg_{10}=𒐖) mutatok be. Alatta viszont olyan lg_n (𒐕) (n alapú logaritmus) számokat, amik a fentebbi hatványozás résznél szintén visszaellenőrizhetők.

$lg_{10}100 = 2$, $lg_{10}1000 = 3$, $lg_{10}10.000 = 4$

𒐕 = 𒐖 𒐖, 𒐕 = 𒐖 𒐖, 𒐕 = 𒐖 𒐖

$lg_2 1024 = 10$, $lg_3 81 = 4$, $lg_5 1125 = 5$

𒐖 = 𒐖 𒐖, 𒐖 = 𒐖 𒐖, 𒐖 = 𒐖 𒐖

A logaritmus (lg) jelét az „𒐕” (L) és „𒐖” (G) betű összefordításából hoztam létre – persze jobbról-balra, az eredeti jelölés alapján. Az alap jelölésének csak azért hagytam meg a jobboldalt, hogy nagyobb számok is kényelmesen elférjenek.

Sajnos számrendszerünk „nagy hátránya”, hogy nem helyiértékes! Ez a helymegtakarítás miatt számít, hiszen az arab számok használata „csak” ennyit jelent. Viszont ezek a kis gyakorlatok megmutatták, hogy – kellő gyakorlattal – akár gyorsabban is lehet ezzel a rendszerrel számolni.

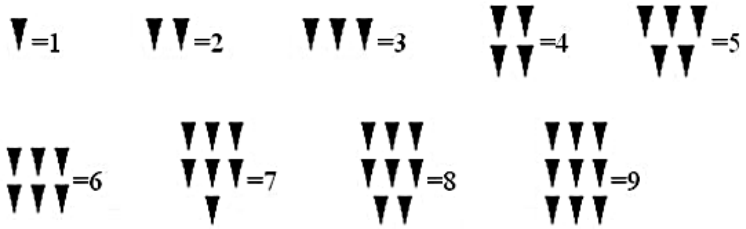
De legyen elég ennyi a tudományból és következzen egy kis érdekesség!

Néhány ókori számrendszer

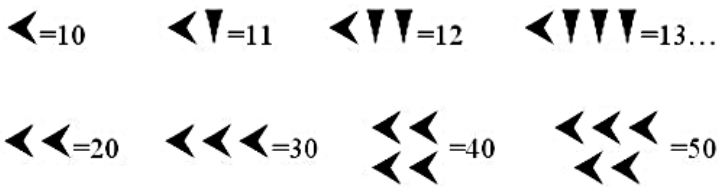
Így a fejezet végén még – az érdekesség kedvéért – bemutatok néhány ősi számírásrendszert, amik olyan népektől származnak, akik sokat tettek le az emberi kultúra asztalára. Az első legyen Mezopotámia számírása.

Mezopotámia

Így a fejezet végén még – az érdekesség kedvéért – bemutatok néhány ősi számírásrendszert, amik olyan népektől származnak, akik sokat tettek le az emberi kultúra asztalára. Az első legyen Mezopotámia számírása.

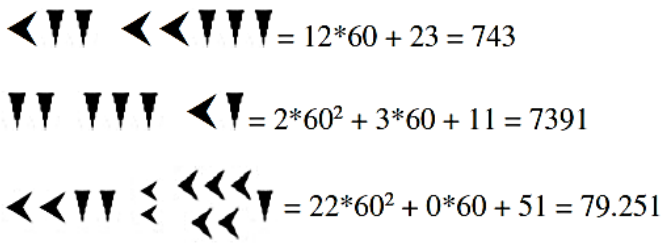
Ezidáig ez teljesen logikus, ugye. De elértünk egy határt, a 10-es számrendszer határát. A következő helyiértékre a jelet használták. Tehát a további számok:

Gondolom a rendszer érthető, és ezt így is használták, egészen 59-ig:

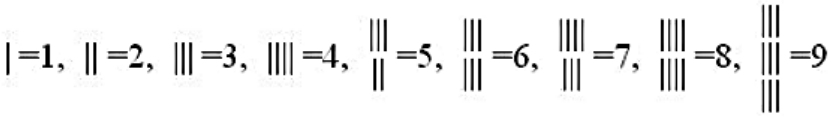
Viszont a 60 leírására ugyanazt a jelet használták, mint az 1-nél, vagyis -t. „1-től 59-ig a nem helyiértékes 10-es számrendszer fedezhető fel, azután pedig a helyiértékes 60-as számrendszerben írták a számokat. Az egyes helyiértékeket kis hézaggal különítették el”, amint az a fenti két számnál is látható. (Sain Márton: *Nincs királyi út!* 20. oldal) Innentől a számok képzése a következőképpen alakul:

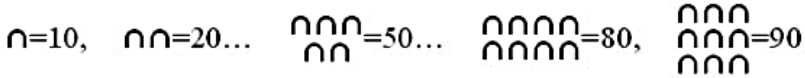
Igen, jól látjátok! Használták a 0-át is . (Vö. Sain Márton: *i. m.* 20-21. oldal.)
Most pedig következzenek az Egyiptomban használt számok!

Egyiptom

Az egyiptomiaknak nem csak háromféle írásuk, de ugyanannyi-féle számírásuk is volt. Hogy a nagy kavarodást megelőzzem, csak a hieroglif számokkal fogok foglalkozni. Lássuk:

Megintcsak elérkeztünk a 10-es számrendszer határához, és, íme a következő helyiérték jele: ∩

A százasok számára a zsinór jelét használták:

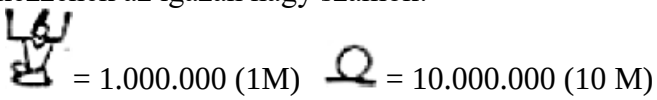

És így tovább a fentiek szerint. A következő helyiérték az ezer, amit egy stilizált lótuszvirággal jelöltek:

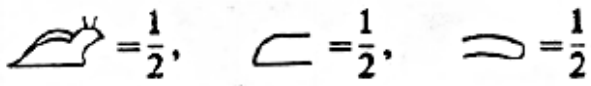

Mint látható a 10.000-nek két jele is van. Az egyik egy bumerángra hasonlít, a másik az ómagyar „7” (J) egyik – az arab 7-re hajazó – változatára. A 100.000-nek is két jele van. Az egyik egy madár alakú jel, a másik az ebihal.

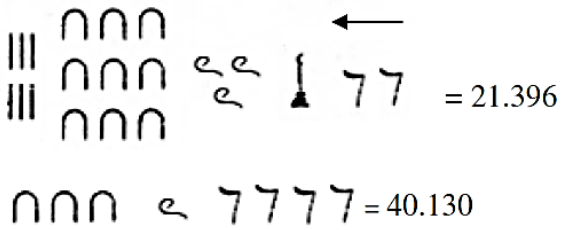
Most pedig következzenek az igazán nagy számok:

Tehát az 1 millió jele egy csodálkozó, térdeplő ember. A 10 millió jele… egy csiga vagy egy zárt Ω (omega)? Csiga nem lehet, mert azt egy bizonyos korszakban az ½ jele volt (no meg az „F”-é – mint „fél”?):

Ja, igen! Amint látszik ismerték a törteket is! A „nevezetesebb” törteknek saját jelük volt, a többit a jellel képezték. De először a „nagy számok” jöjjenek:

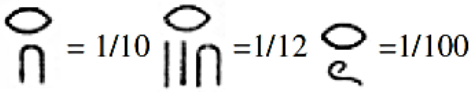

Amint látható ez a számírás is jobbról-balra tart, ahogy a mienk is. Innentől – úgy gondolom – nem kell tovább magyaráznom!

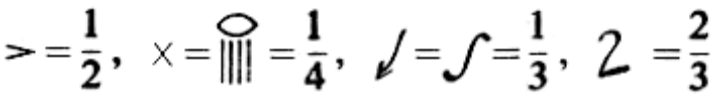
És akkor most jöjjenek a törtek!

Tehát, mint fentebb említettem a törteket a jel segítségével képezték, ami az „R” jele is (mint „rész”?).

Nézzünk erre is néhány példát:

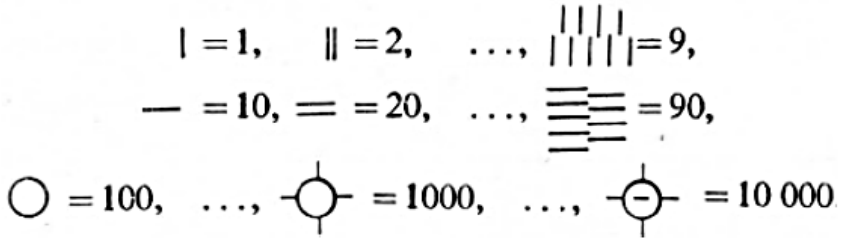
És most jöjjenek a „nevezetes törtek”:

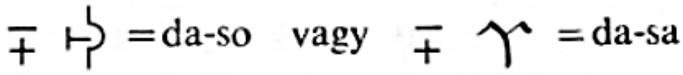
(V. ö. Sain Márton: *im*. 40-43. oldal.)

Görögország

Végül, de nem utolsósorban vessünk egy pár pillantást az ősi Hellasz számírására. Kezdjük az ún. ősgörögökkel – Kréta és Mykéne lakóival:

Az összeget jelentő szavukat, (egyenlő, annyi mint…) így írták le:

A „±” jelet ismerjük és használjuk a matematikában, viszont a „da-sa” csak a magyarban található meg – nagyon hasonlít az ϒ-re (NT)!

De folytassuk a sort Attika lakóival!

I=1, Γ=5, Δ=10, H=100, X=1000, M=10 000

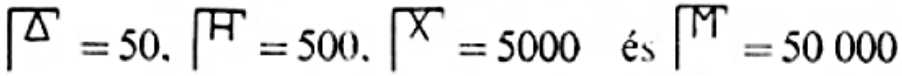
A jelek a megfelelő számnév első betűi voltak. Az 5 jele nem **Γ** (gamma), hanem a **Π** (pi) ősi formája. A **H** (héta) pedig, az azóta már kikopott gyenge „H” hang jele volt. Tehát még egyszer:

Γ = 5 (penta)
Δ = 10 (deka)
H = 100 (hekaton)
X = 1000 (khilias)
M = 10.000 (myrias)

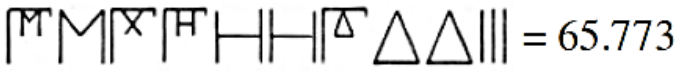
Ezek után pedig lássunk egy igazán nagy attikai (görög) számot:

MMMMXXXHHΔΔIIII = 43.224

Azért, hogy az 5 egységen felüli számjeleknél ne legyen túl sok ismétlés, bevezették még a következő jeleket:

Ezekkel a jelekkel, álljon itt még két „nagy szám”:

Amint fentebb kiderült, az ősi görögök a betűket használták a számok jelölésére is (ahogy őseink is). Lássuk tehát a számokat 900-ig:

Α,	Β,	Γ,	Δ,	Ε,	F,	Ζ,	Η,	Θ,
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι,	Κ,	Λ,	Μ,	Ν,	Ξ,	Ο,	Π,	Ϙ,
10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ρ,	Σ,	Τ,	Υ,	Φ,	Χ,	Ψ,	Ω,	Ϡ
100	200	300	400	500	600	700	800	900

Igenám, de a görög ABC 24 betűt tartalmaz, a táblázathoz viszont 3x9=27 jel kellett volna! Sebaj! Elővettek 3 ősi jelet a **F**-t (digamma, „6”), a **Ϙ**-t (koppa, „90”) és a **Ϡ**-t (sampi, „900”) és így már elegendő jelük volt a számokra.

És boldogan számoltak, míg meg nem haltak…

Na, hát nem! Később bevezették a ión írás kisbetűit, – a fent említett plusz három ősi jellel – attól kezdve így nézett ki a fenti táblázat:

α,	β,	γ,	δ,	ε,	ϛ,	ζ,	η,	ϑ,
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ι,	κ,	λ,	μ,	ν,	ξ,	ο,	π,	ϟ,
10	20	30	40	50	60	70	80	90
ϱ,	σ,	τ,	υ,	φ,	χ,	ψ,	ω,	ϡ
100	200	300	400	500	600	700	800	900

Hát elérkeztünk az ezerhez! Az ezreseket ugyanezekkel a betűkkel jelölték, csak a jel elé tettek egy vesszőt:

,α = 1000, ,β = 2000, ,γ = 3000, stb.

Azért, hogy a számokat megkülönböztessék a szavaktól, a számokat jelentő jelcsoportot felülhúzták:

$\overline{\varphi\xi\zeta}$ =567 $\overline{,\varepsilon\tau\mu\beta}$ =5342

Továbbhaladva meg is érkeztünk a 10.000-hez. Ezt úgy jelölték, hogy a **M** fölé – mintegy szorzásként – írták:

$\overset{\varepsilon}{\mathbf{M}}$ = 5x10.000 = 50.000 $\overset{\lambda\delta}{\mathbf{M}}$ = 34x10.000 = 340.000

$\overset{\nu\zeta}{\mathbf{M}},\overline{\zeta\tau\lambda\eta}$ = 57x10.000 + (7000+300+30+8) = 577.338

Ha a leírandó számban sok volt a tízezres, akkor azt az **M** után írták és elválasztották egy ponttal a szám további részét.

$\mathbf{M},\overline{\varepsilon\varphi\nu\varepsilon}\cdot,\overline{\beta\tau\iota\varepsilon}$ =5555x10.000 + (2000+300+10+5)

azaz = 55.552.315

A myriádokat, azaz a tízezreseket olykor két ponttal is jelölték:

ü ï = 410x10.000 = 4.100.000

(V. ö. Sain Márton: *i, m.* 69-70. oldal.)

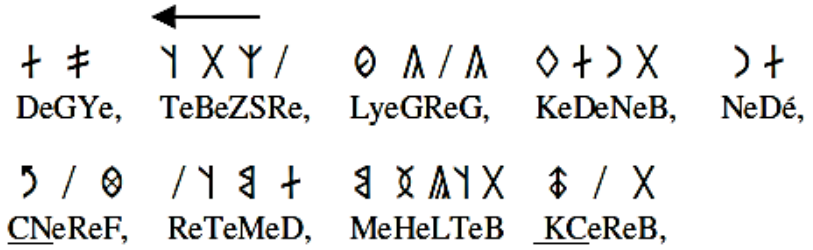
Itt sem részletezném nagyon a műveleteket, elégedjünk meg ennyivel – elvégre ez nem egy matematika tankönyv! Aki a témával kapcsolatban többet szeretne tudni, annak ajánlom Sain Márton: *Nincs királyi út!* című könyvét.

Most pedig – ezután a kis kerülő után – térjünk vissza az ómagyar íráshoz!

Szabályok, példák

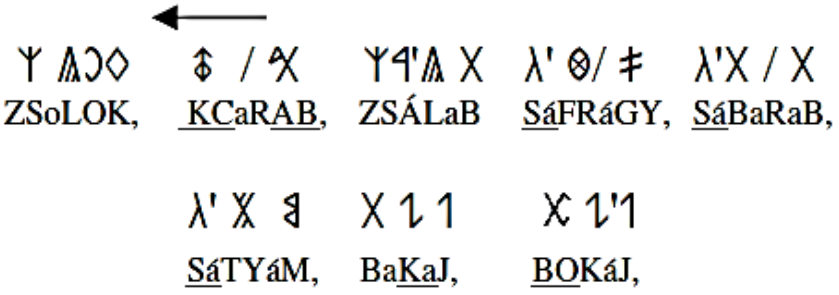
1. A legfontosabb szabály a rovásírásban a ***jobbról-balra***, illetve utána a ***fentről-lefelé*** való ***írás***. Ezt a szabályt mind az írásban, mind a ligatúrák rovásában be kell tartani! Bár vannak emlékeink balról-jobbra írva, – lásd a *Konstantinápolyi felirat* – de ott a betűk írása is megfordul a hossztengely körül, mintegy saját maga tükörképe lesz, ami az előbb említett emléken is jól látható.

2. A ***mássalhangzók elé „E”*** hangot kell ejteni, amit az írásban nem jelölünk, ez az alaphangrend (magas). A szó elején ritkán ejtjük az „E”-t, legtöbbször kiírjuk, de egyértelmű szavaknál előfordul az is, hogy ugratjuk.

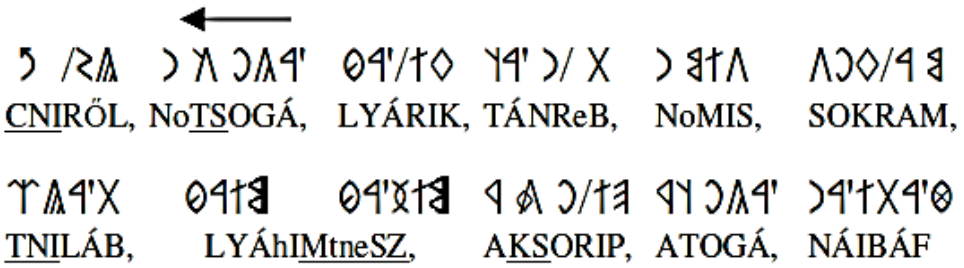
A második sor első nevében és az utolsó, ősi nevében már ligatúrát is láthatunk, amit jelöltem is.

3. A ***mély hangrend***ű szavaknál is elég csak egy magánhangzót jelölni a szóban.

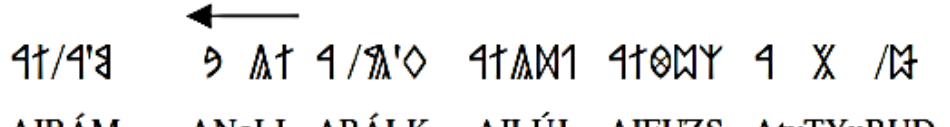
Az első három névnél, a kiírt szóeleji „A” és „O”, illetve a szóvégi „Á”, míg az utolsó öt névnél a mély hangrendű „aS” és „aK” mássalhangzó jelölte a szó közepén, illetve a szó végén a mély hangrendet.

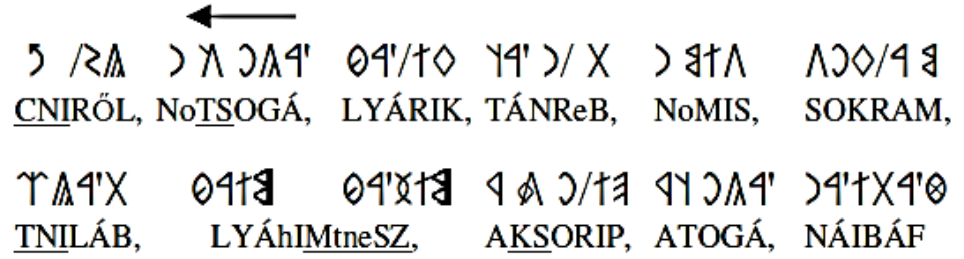
4. A vegyes hangrendű szavaknál jelölni kell, az ún. ***hangrend-szakadást,*** vagyis azt a magánhangzót, amelyik megbontja a harmóniát.

Régen a „H” hangot sem nagyon jelezték, ezért van két írásmóddal írva a „Szentmihály”. (A jobb oldali az újabb „helyesírású”.)

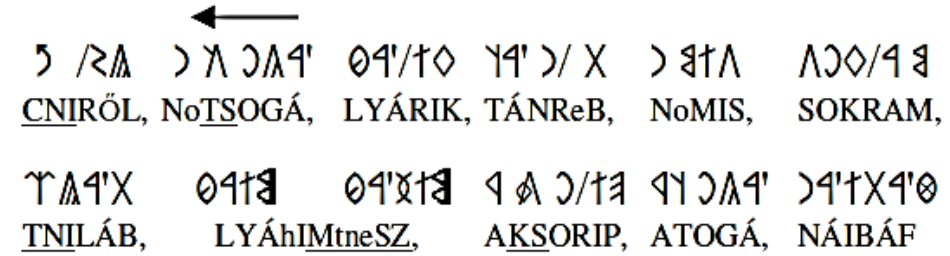
5. Fontos dolog, hogy a ***szó eleji*** és a ***szóvégi magánhangzót*** mindig ***kiírjuk***, mint az már az előbbi példákban is látszódott kettőnél (Piroska, Ágota). (Bár vannak olyan emlékeink, ahol a kezdő „E” betűt nem jelölik! – hiszen azt úgy is ejteni kell. Evidencia-elve!)

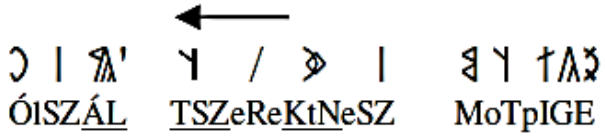
A szóvégi „E” hangot – a hagyomány megtartásával – „H” hanggal jelöljük, mint azt az „Úrszíne” szóban (aug. 6.) és az „Imre”, a „Vince”, a „Máté” nevekben is láthatjuk. (Ugyanis „eH” a hangértéke”!

6. A szó ***harmóniájá***nak megfelelő magánhangzót nem jelöli.

A „szemölcs”-nél viszont jelölni kell az „Ö” betűt, mert a hangrendtörés megköveteli. Itt is látszik, hogy mennyit számít, a hangrend megtörése!

7. A ***torlódó mássalhangzókat kihagyja***, de a sziszegő és a hangsúlyos hangokat jelöli.

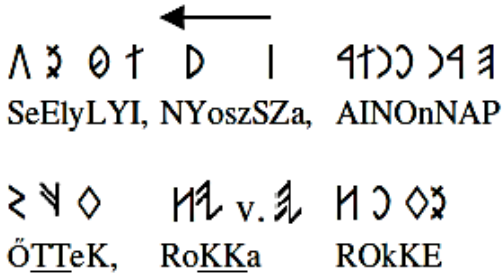

A „László”-nál a második „L”, míg a „Szentkereszt”-ben a „szent” szó „T” hangját hagyja ki a jelölésből. Az „Egiptom” (régies írásmód) „P” betűjét is lépteti. (Ma már ezt sem használjuk!) Az „L” betű léptetése a mai napig él nyelvünkben. Megfigyelhető, hogy ilyenkor, az előtte álló magánhangzó meghosszabbodik. Lássunk rá egy pár szép példát:

bolha – bóha, kolbász – kóbász, boldog – bódog, bolt – bót,
föld – főd, hold – hód, bulcsú – búcsú, kulcs – kúcs

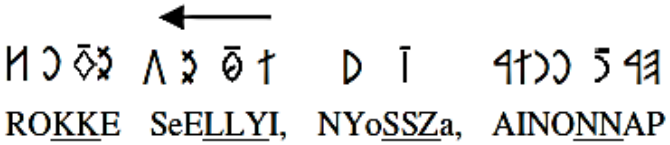
… és még hosszan sorolhatnám!

8. A ***hosszú mássalhangzók*** helyett is csak egyet jelöl, különben a két hang közé is a hangrendnek megfelelő magánhangzót kellene ejteni (lásd: „Duruttya”). Ez alól talán csak a „ ” (TT), és az „” (aKK) a kivétel, a különleges jel miatt.

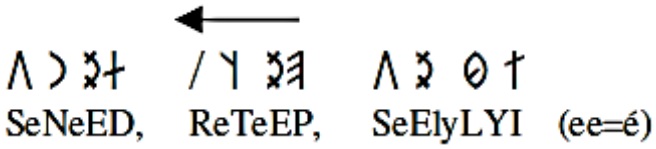

Amint látható, az „aKKoR”-nál két változat található. A második változat már szinte ideogramma! Ebben a ligatúrában az ún. „lebegő R”-t / használtam – a későbbiekben még fogunk vele találkozni.

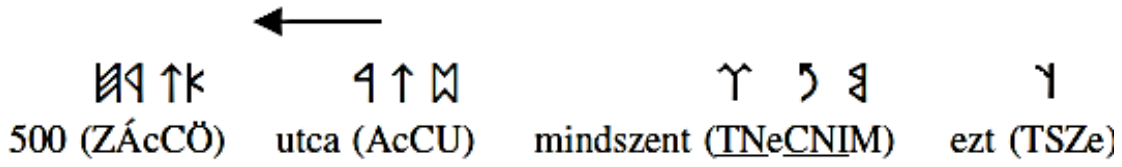
Régi kódexekben találkozhatunk olyan mássalhangzó kettőzéssel, ahol (pl. az „anno” szóban) egy fölső vonással jelölik, hogy a hangzó duplán értendő. (Hansel is így használja!) Szerintem érdemes megtartani ezt a szokást, hiszen remekül beleillik az ősi írás rövidítési rendszerébe és megfelel a helyesírásnak is. (Egyszerű – ligatúrákban természetesen – csak a hangzóra vonatkozik! Pl. épp – ’) Tehát ez alapján az előbbi szavak így alakulnak:

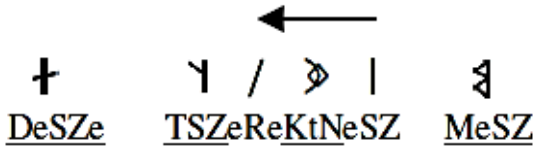
9. Mint azt az „Illyés” szóban is láthattuk, ugyanakkor a ***magánhangzók nyújtását*** – elvileg – kettőzéssel végzi, a gyakorlatban leginkább csak az „E-É” magánhangzó párnál teszi ezt, az „A-Á” párnál – lásd „János” – és a többi magánhangzónál már nem foglalkozik vele. Régies módszer, már ezt sem alkalmazzuk, de természetesen mindent szabad!

10. Alkalmazza a ***fonetikus írásmód***ot.

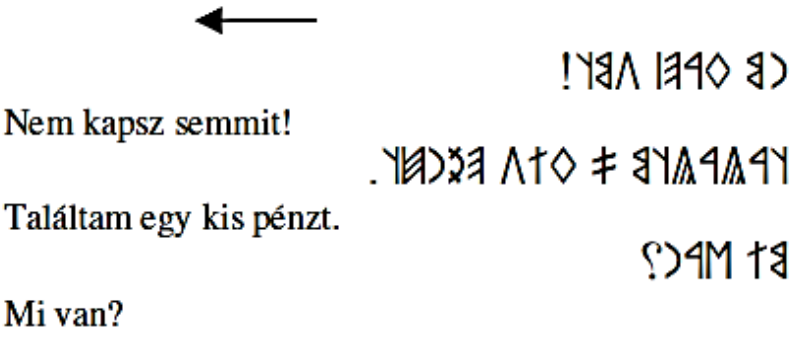

11. A régi írás előszeretettel alkalmazta a ***vastagítás***t is.

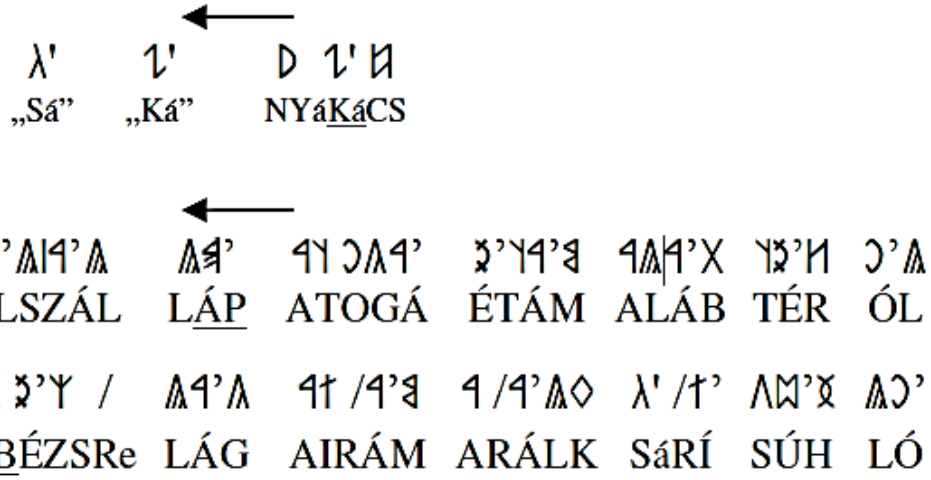

A „szem” lehet akár „eszem” is – mint ahogy az „eszed” is lehet „szed” is! –, ezt a szövegkörnyezet dönti el!

12. Az ***írásjelek***et ugyanúgy használjuk, mint a latin betűs írásnál, csak – természetesen – most a mondat baloldalára kerülnek.

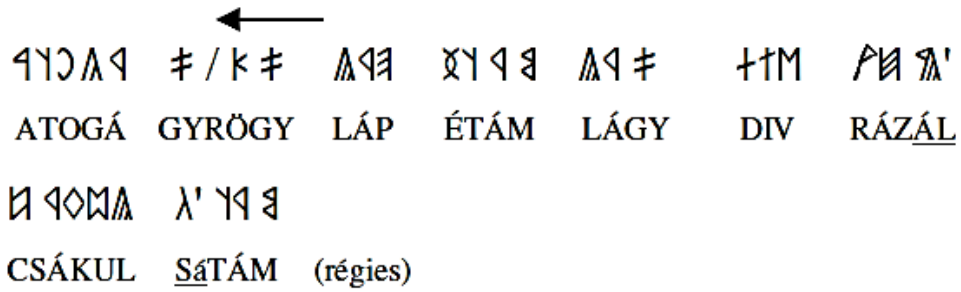

Ha valaki csak a hagyományos rövid magánhangzókat használja, akkor mind az ugratott betűk hosszú ékezetét, mind a ligatúrák hosszú magánhangzóját a jel jobb oldalán, fölül jelöljük.

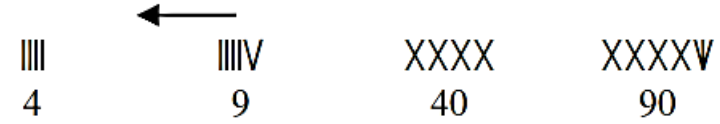

Ennek egyik klasszikus és szép példája Petrovai János 1903-as levele Tar Mihályhoz.

13. Végezetül pedig vannak olyan szavak, amiket betűírásként ***egyszerűen kiír***. Vagy mert rövidek, vagy az érthetőség miatt.

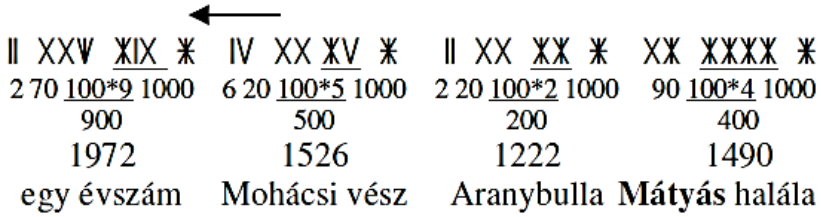
14. A számok írása és olvasása is – természetesen – jobbról-balra történik. Eredetileg következetesen használták a „4”-es szám mintája alapján a számok felépítését:

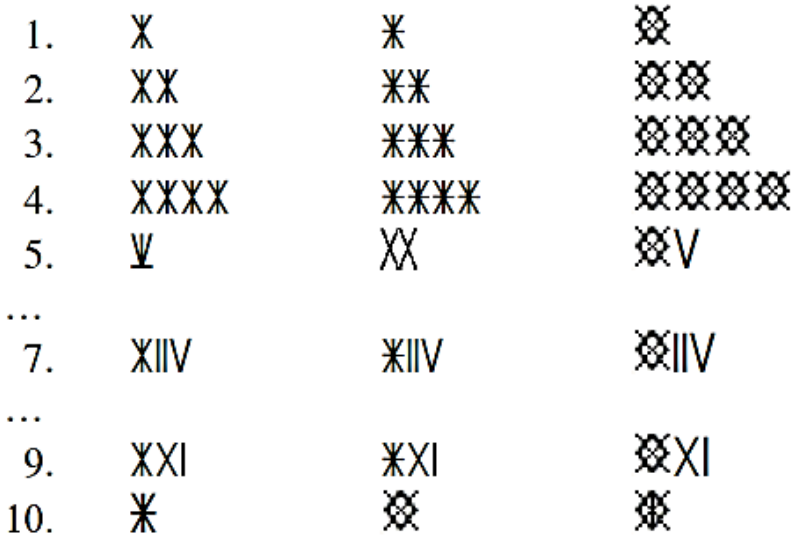
Javaslom a rovás- és helymegtakarítás végett a latin módszer bevezetését – kivéve a „4”-est a hagyomány megőrzéséért. A számolást is megkönnyíti, amint azt a „*Műveletek számokkal*” c. fejezetben – a példákon keresztül is – bemutattam

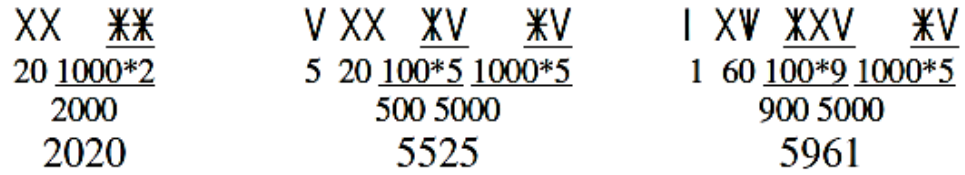

A számok olvasása is fonetikusan működik, a megszokott helyesírási rend szerint.

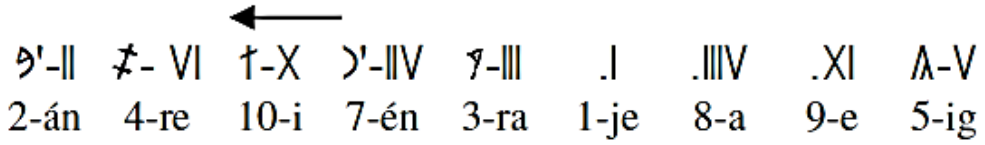
Amint látható a „900”-at „kilenc–szer–száz”-nak képzi. Ezt a logikát követve a további helyiértékeket is szorzással képzi – kivétel csak az „V” (500) és az „X” (5000). Viszont a „szorzás” az első tíz szám logikája alapján történik!

Az első dátum egy centenárium, a második a Csepregiek *Tanító tábl*ájának dátuma, harmadik az idei dátum egy régi időszámítás szerint.

Itt kell még megemlítenem a dátumragokat is. A „-dika” és a „-dike” pedig egyszerűen csak ponttal van jelölve, mint az arab számoknál, csak éppen az olvasásnak megfelelő oldalon – tehát bal oldalt.

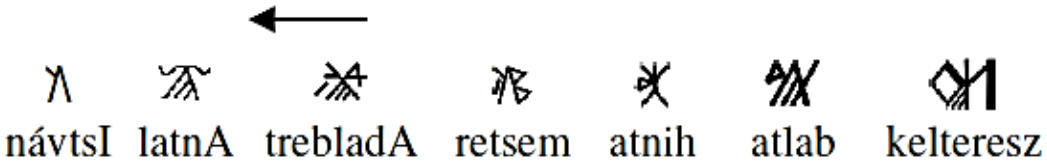

15. Jelenleg mindent teljes fonetikával írunk – pláne a számítógépen – de magánlevelekben, minden megoldás alkalmazható.

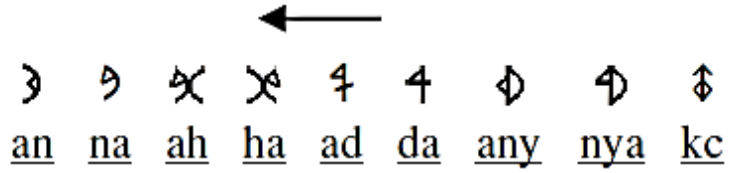
A ligatúrák képzése

A ligatúra magyarul összerovást jelent. Ez nem más tulajdonképpen, mint kettő vagy több jel „összesűrítése” egy jellé. A ligatúrák rovásának – a betűtípusoknál fogva – számtalan lehetősége van.

Típusukat tekintve lehetnek egyszerű ligatúrák, és lehetnek összetett vagy teljes ligatúrák. A teljes ligatúrák már tulajdonképpen szóképek. Gyakorlott rovó bármilyen szót vagy kifejezést le tud róni egyetlen – egy jelnek látszó – jelcsoporttal.

Az egyszerű ligatúráknak az összeállításánál azt kell figyelembe venni, hogy ténylegesen helyet, illetve rovást takarítsunk meg. A ligatúrák olvasása is jobbról balra tart, de figyelembe kell venni az összerótt jeleknél, egy fentről lefelé tartó olvasási irányt is. Különösen az „A” betű rovásánál kell ilyesmire odafigyelni, de a „D” és az „I” hasonlósága is okozhat tévesztést. Amint azt az „AD” és „DA” ligatúráknál is láthatjuk, mindig jobbról-balra olvasunk és csak utána fentről-lefelé.

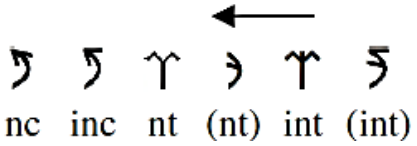

Az „AD”-nál az „A” betű szárába van róva a „D” hang, míg a „DA”-nál a „D” betűbe van róva az „A” hang, amit úgy mutatunk, hogy a tulajdonképpeni „A” betűt keresztülmetsszük így jelölve, hogy a „D” volt előbb (jobbról-balra haladva). Természetesen találkozhatunk olyan ligatúrával is, amit ma már nem használunk.

(aS, lásd Marsigli, „” ÁLDÁS – utolsó szó) Ezt írhatnánk így „” is, én mégis a mély-hangrendű, ugyanúgy „aS” kiejtésű „” betűnket ajánlom a mindennapi használatra.

Az „AN”, „AH” és „AD” ligatúráknál is létezik másfajta írásmód – mint ahogy azt be is mutattam – mégis a hagyományos változatot használjuk.

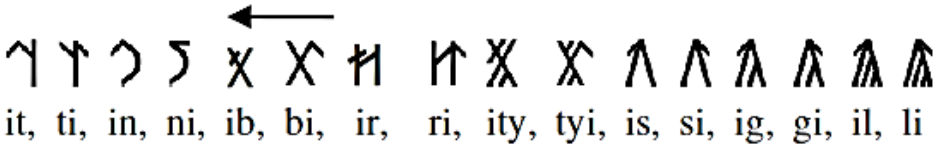
Térjünk most rá a három jel összerovásával keletkezett ligatúrákra. Kezdjük mindjárt két klasszikussal és párjaikkal.

Amint látjuk az „NC” egy „N” és egy „C” betű összerovásával jön létre. Az „INC” csak annyiban különbözik tőle, hogy a jobb oldali metszés vízszintes, ezzel jelöljük, hogy ott egy „I” hang van.

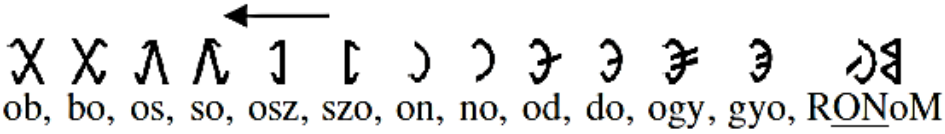
Az „NT” az „N” betű és a tetejére ülő hullámos vonalból áll össze eredetileg – ahogy az előző oldalon látható az „Antal”-nál – de mára ez már szögletessé változott. Bár jelöltem egy másik – úgymond logikusabb – változatot is a jobboldalon, de mégis a hagyományos jeleket használjuk. Itt amint látszik az „I” hangot a „hullámos” vonal fölé kinyúló „N” betű szára jelöli. Itt térnék ki az „I” hang ligatúrába metszésére.

A mássalhangzók előtt álló „I” hangot egy rövid, csapott vonalkával jelöljük a ligatúra jobb oldalán. Viszont a hangzó után álló „I” hangot az eredeti átmetszéssel jelöljük – természetesen a baloldalon. (De ha egy ligatúra megkívánja, itt is lehet csapott vonal.)

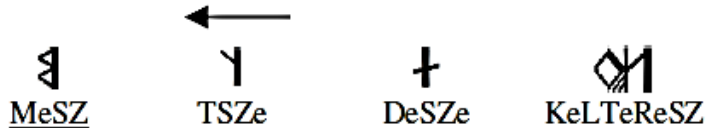
Mint látszik csak a „TYI”-nél () lehet zavaró, de kellő odafigyeléssel abban is észrevehető. Amennyiben valakit ez a ligatúra zavar, úgy kerülni kell a használatát. A sor elején mutatom be azokat az összerovásokat, amik kivételek a baloldali átmetszés szabálya alól, mert ott esetleg „D”-nek lehetne nézni az „I”-t.

Az „O” hang alakja megváltozik, ha ligatúrába kerül.

Amint látszik az „O” alakja, úgymond szögletessé válik, kivéve az „N”, „D” és „GY” betűkkel való összerovása során. (Ezek közül az „OGY” () ligatúrát érdemes megjegyezni, mert azt használjuk a „hogy” szó rövidítésére! Lásd *Marsigli* 4. oldal 20. szava, ahol lépteti a „hogy” szóban a „H” () betűt.) Az „ON” és „NO” jelek gyönyörűen mutatják a fentről-lefelé olvasás szabályát.

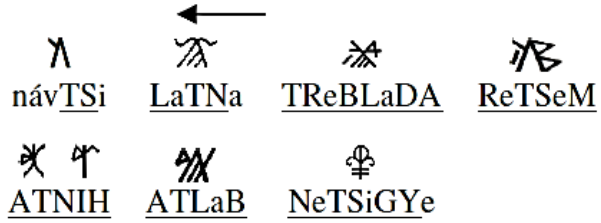
A ligatúrák készítésének egy nagyon elegáns és nagyon régi szabálya a vastagítás. Ez a módszer arról szól, hogy az azonos típusú rovásjeleket úgy jelezzük, hogy megvastagítjuk azt a részt, ahol a másik hang található.

Hogy elkerüljük a félreértéseket/félreolvasásokat, ezt manapság kettőzéssel jelezzük. (Írásban! Rovásban a mai napig használjuk a vastagítást.)

A teljes ligatúrák

XZMIAXZO nevezzük azt a ligatúrát, ami egy nevet vagy fogalmat jelöl. A jobbról-balra és a fentről-lefelé szabály itt is érvényesül, csak itt teljes szavak vannak egy jelbe beleírva. Az alábbiakban ezekből is bemutatok egy párat.

Bár az „□” (ST) tulajdonképpen egy egyszerű ligatúra, mégis ide sorolható, hiszen az István nevet takarja (*Marsigli* – aug. 3.). Hogy ez mennyire volt elfogadott, a „*Tamgák*” c. részben még visszatérek rá.

A következő két ligatúra is a Marsigli-féle rovásboton található. Az „Antal” (jan. 17.) szintén két betűből áll: az „X” (NT) és az „M” (L) jelekből. Igenám, de az „X” (NT) már önmagában is ligatúra, mint azt már a fentiekben is említettem. Tehát tulajdonképpen három jel összevonásából áll össze az „Antal” név. Érdekessége, hogy nem jelöli a mély hangrendet, de itt is az Evidencia-elve érvényesül.

Az „Adalbert” (Marsigli – ápr. 23.) már egy igazi gyöngyszem! Az „□” (AD) ligatúrából indul, majd az „M” (L) „nyakába” ülteti a „X”-t (B). Az „/” (R), mintha nem is odatartozna, csak úgy oda van biggyesztve, de mivel a „kompozíción” belül van, egyértelműen hozzá tartozik. Az utolsó betű a „Y” (T), amit szintén a „X” (B) szárába épített be a rovó, így fejezve be a cseh püspök nevét.

A „mester” az „Adalbert” analógiájára készült, a ligatúrán belül „lebegő” „/” (R) betűvel.

A következő szónál két ligatúra is látható. Az elsőnél a

„X”–ból (H) indultam ki, a fölül kilógó vonás jelzi az „I” (I) betűt – mint annyi máshol is. A 264. oldalon bemutatott egyik lehetséges „>”-t (NT) tettem hozzá és végül egy „4”-t (A). A másik változat egy régi hagyományra épül – nem jeleztem a szóeleji „X”-t (H), az Evidencia elve alapján. Tehát az „□”-ből (INT) indultam és hozzátettem egy „4”-t (A).

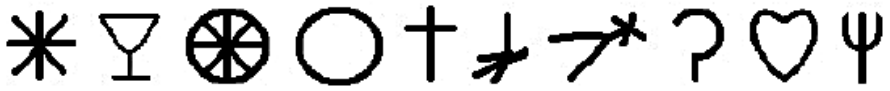
A „balta” ligatúrájánál az „A”-ből (LT) indultam ki, erre ültettem rá a kezdő „X”-t (B) és a záró „4”-t (A).

A következő szépséget már ismeritek a „*Jelek, szimbólumok, szimbolika*” c. fejezetből. Ne felejtsük el, hogy azon kívül, hogy a magyarság életében ez egy nagyon fontos jelkép, egy összetett ligatúra is! Fentről-lefelé olvasva: „>” (US), „□” (TEN), „+” (eGY). Ez a kijelentő mondat – Isten egy – összevonva átalakul az „Egyisten” fogalmává.

A tamgák

A „tamga” – mint már azt említettem – egy összetett vagy teljes ligatúra. A különlegessége abból áll, hogy egyetlen – egyszerű v. összetett, de jól felismerhető – jellel azonosíthatóvá tesz egy családot v. nemzetséget. A tamga elődje a „billog” vagyis a tulajdonjegy, amit az állattenyésztő társadalmak kezdtek el használni. A billogot forró vassal égették bele a kívánt helyre –

legyen az egy állat bőre vagy egy számbot, azaz rováspálca. A leggyakrabban előforduló tulajdonjegyek a csillag, a kehely, a kerék, a kör, a kereszt, a madárláb, a sarkantyú, a sarló, a szív és a villa.

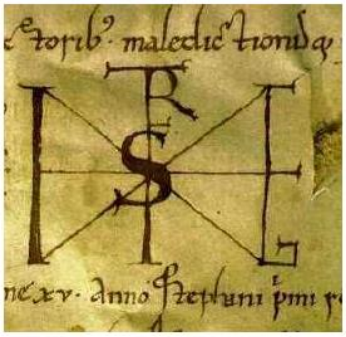
Néhány jellegzetes billog

A magyar tamgák általában az ún. Nimród-tamgából (lásd Varga Géza: *A magyarság jelképei*) indulnak ki, mintegy jelezve, hogy a Nagy Vadász nemzetségéből származunk.

Néhány ún. Nimród-tamga

Tehát nem csak egy különleges ligatúra, hanem egy nemzetségjel is egyben. A „*Nyelvünk rövidítési rendszere*” c. fejezetben már bemutattam I. Szent István tamgáját, most vizsgáljuk meg tüzetesebben.

Még egyszer az eredeti és a CD borító

Ez a tamga két ABC betűivel (latin, rovás), két nyelven (latin, magyar) – összesen három módon szól hozzánk! Az egésznek az alapja, az ún. Nimród-tamga. Erre épülnek rá a két ABC különböző betűi.

Magyar: ᛩ ᛏ ᛊ ᛗ ᛝ ᚷ ᚼ ᚬ ᛚ ᚹ ᚦ ᚺ / ᚬ ᛁ ᛘ ᛯ ᛘ ᛗ valamint a ᛯ, ami lehet utalás a koronázás 1000-es dátumára vagy a sumer dingir (tündér) szóra.

Latin: A E F G H I K L M N T S R P U V X W Y.

Sok minden olvasható ebben a jelben, de a legfontosabb az a két mondat, amely mind a három formában megtalálható:

STEPHANUS, REX HUNGARIÆ

REGNUM MARIANUM

ISTVAN KIRAL, MAGARIA URA

MARIA URUSAGA

ᛩᚺᛗ ᛩᛏᚺᚬᚦᛗ ᚺᛗᚼᛩᚦ ᚬ

←

ᛩᚬᛩᛗᚺᛗ ᚦᛩᛁ ᚬᛩᚼᛗᛩᚷ

(ARU AIRGNU RUDAN navTSi

AGASZURU NASZA GADUAB)

A figyelemre méltó – hogy bár a fentebb leírt mondatok betűről-betűre szerepelnek a tamgában – az első dolog, ami szembeötlik az az István név „ST” rövidítése. Ez a kettő betű elegendő a név leírásához a harmónia és az evidencia elve szerint.

A következő tamga amit bemutatok – bár lehet, hogy szerénytelenségnek tűnik – az én tamgám.

Természetesen én is az egyik Nimród-tamgából indultam ki (). A betűk zöme az ún. „hivatalos” ABC-ből való, de az „Ő” betűt ( ) az *Arvisurá*ból vettem, hogy helyet takarítsak meg és hogy a tamga képe is egységes legyen. Amikor elkészítettem, elégedetten olvasgattam és megdöbbenve vettem észre, hogy benne van a származásom is: „aki jász, palóc”.

Hát ennyire csodálatos és tökéletes ez az írás!

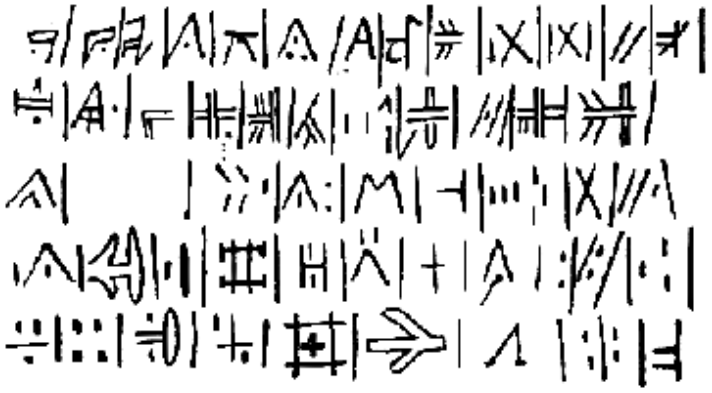
A fejezet végére tartogattam két híres személy névjegyét (nemzetségjelét, tamgáját):

Michelangelo *Jézus Krisztus*

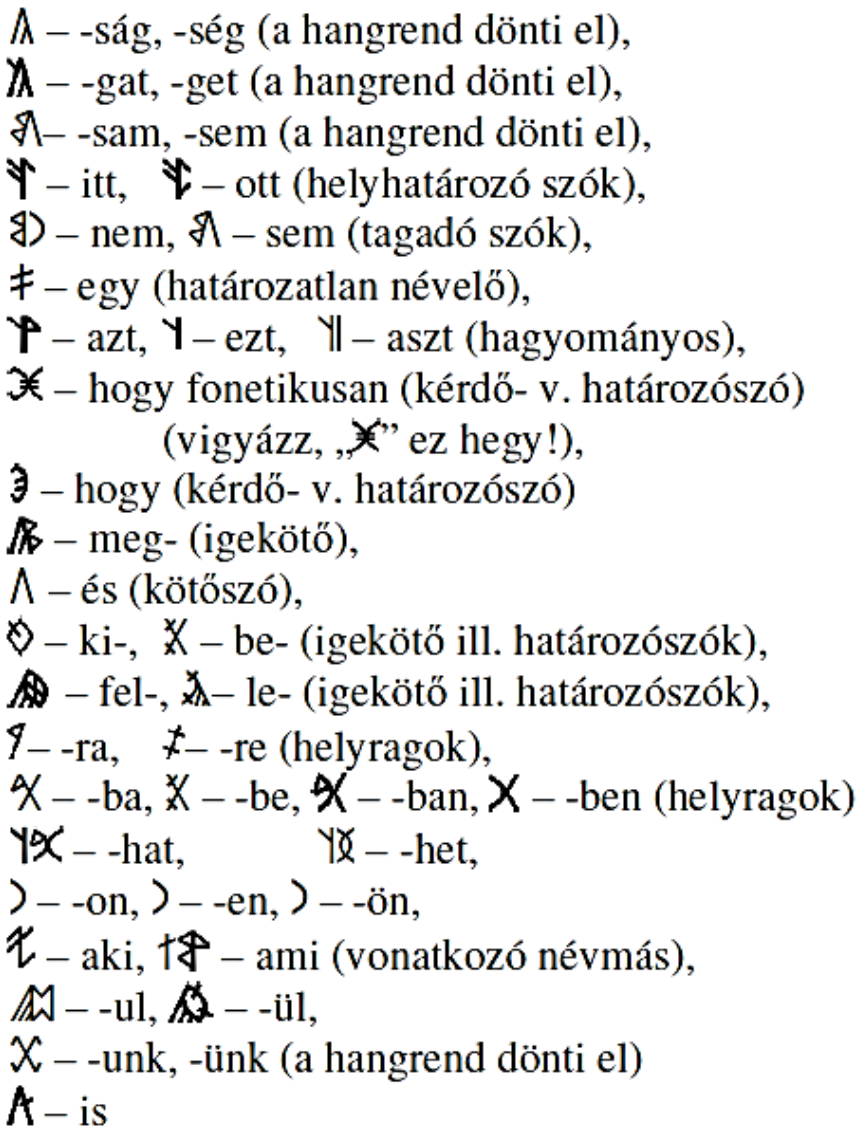
Mint láthatjuk Michelangelo mester „szerény” ember volt. De az is érdekes, hogy Jézus névjegye is a Nimród-tamgára épül!

Befejezésként álljanak itt a Val d’Anniviers-i völgyben (Dél-Svájc) élő hun leszármazottak nemzetségjelei.

Ragok, jelek, képzők

Csak egy pár darab, a címben említett toldalékokból, névmásokból és határozószókból, természetesen a teljesség igénye nélkül, ötletadónak.

Egy jó tanács

És végezetül, de nem utolsó sorban, ha valaki szeretné kipróbálni a fára rovást, akkor 2 cm-szer 2 cm-es keresztmetszetű, légszáraz, csomómentes botot ajánlok. Eredetileg – túlnyomórészt – jávorfából készültek a rovásbotok, de gyakorlatilag minden fafajta használható. A 2 cm-es szélességet azért érdemes tartani, mert az íves betűket úgy lehet szépen, olvashatóan róni, ha a hüvelykujjunkat megtámasztjuk a boton.

Rovókésnek pedig egy kb. 3 cm pengehosszúságú kést vagy bicskát ajánlok. A pengének a hegytől számított első fél centiméterét érdemes élezni igazán. A „hegy” élessége a rövid vonalak és a pontok rovását/fúrását könnyíti meg.

Mindenkinek jó munkát, jó szórakozást kívánok!

Zárszó

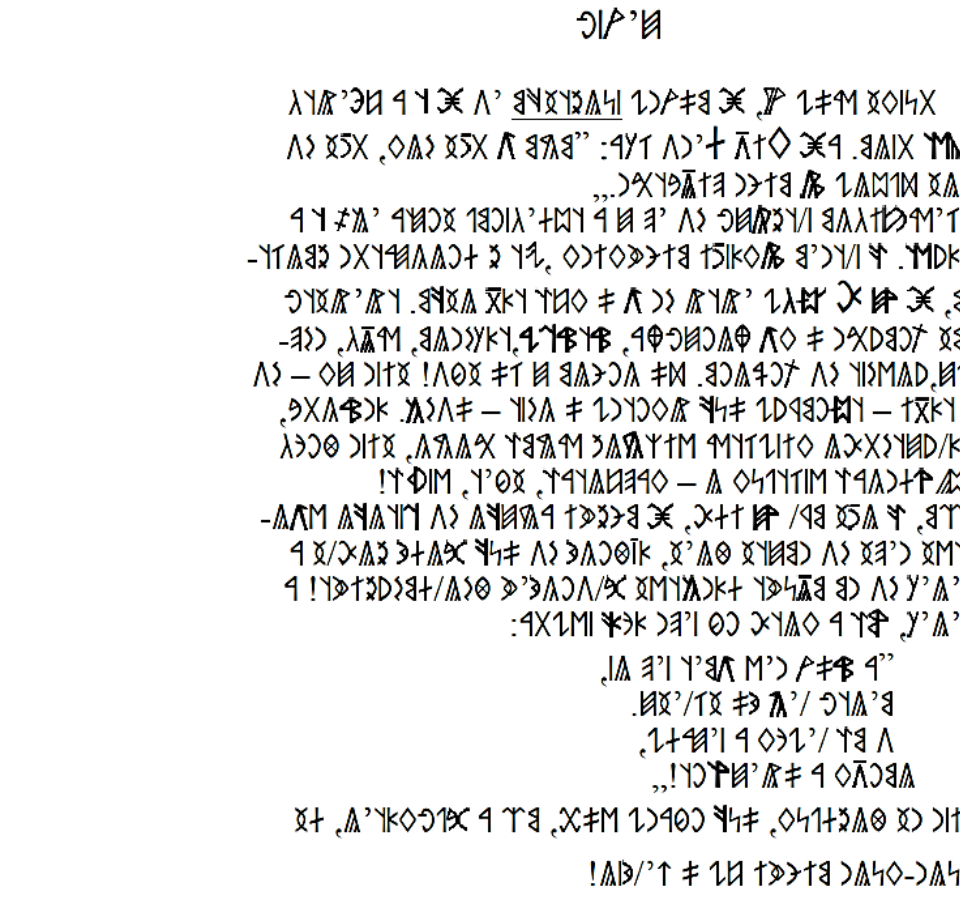
Büszke vagyok arra, hogy magyarnak születhettem és hogy ezt a csodálatos nyelvet beszélem. Ahogy Kiss Dénes írta: „Magam is benne élek, benne és vele újulok meg minden pillanatban.”

Kíváncsiságom szerteágazó és épp ez a tudásszomj hozta létre ezt az írást. Itt szeretném megköszönni mindenkinek, akit e dolgozatban említettem, hogy az Ő tudásuk által én is egy kicsit több lehettem. Található eme irományban egy kis filozófia, matematika, történelem, vallás, néprajz, nyelvészet és irodalom. Úgy gondolom ez így helyes! Hiszen ezek – és a többi – tudományok együtt alkotnak egy egészet – egységet. Önmagában, környezetéből kiszakítva vizsgálni valamit balgaság, hiszen fontos tulajdonságait veszítjük el – kapcsolatait, helyét, viszonyait!

Szerintem, itt lenne már az idő, hogy mindenki alázattal és tisztelettel viseltetve népe és nemzete felé, összefogna és együtt haladna előre a célért, és nem mellünket döngetve, harsognánk féleredményeinket! A célért, amit a költő oly szépen öntött szavakba:

„A magyar név ismét szép lesz,
Méltó régi nagy híréhez.
S mit rákentek a századok,
Lemossuk a gyalázatot!”

Hiszen ne feledjük, együtt olyanok vagyunk, mint a hajókötél, de külön-külön mindenki csak egy cérnaszál!

És még valami!

Nyelvemlékeink folyamatosan pusztulnak a hanyag kezelés miatt. Gondolom (tudom!), hogy nem én vagyok az egyetlen ember, aki szükségét látja egy olyan – Pallas vagy Révay típusú – lexikon-sorozat létrehozásának, amely a legújabb külföldi és magyar kutatások eredményeként, tényszerűen leírja az írásbeliség és az ősi írás történetét. A meghatározott időközönként kiadott további kötetek pedig katalógus-szerűen tartalmazzák a legfrissebben felfedezett magyar és magyar vonatkozású emlékeket, azok részletes dokumentációját és az írástörténészek legújabb kutatási eredményeit.

Bízom benne, hogy eme csodálatos örökséget – aminek megőrzéséért több ezer ember napmint-nap munkálkodik – sikerül átmenekítenünk az utókor számára.

Fadrusz János szavaival búcsúzom az olvasótól:

„Látnoki szemmel nézem a jövőt... Mily perspektíva! Látom, jönnek az idők, amikor iskoláinkban tanítani fogják gyermekeinket őseink betűrendszerére. Az építőművészet magyar stílusát rekonstruálják lelkes mestereink, és a középületek homlokán rovásírásban fogjuk olvasni rendeltetését... Az idegen látja őseink legsajátabb kezeírását. És minden magyar büszkén, fönndobogó szívvel fogja az idegennek mutatni a rovott felírást és magyarázni, hogy őseink évezredeken át ezekkel a betűkkel írtak! És ez a miénk volt, mi fönntartottuk és fönntartjuk immár mindörökre a magunkénak, magyarnak...”

Irodalom

Bakay Kornél: *Őstörténetünk régészeti forrásai I-II.* Miskolci Bölcsész Egyesület, 1998.

Baráth Tibor: *A magyar népek őstörténete I-III.* New York, 1993.
http://magtudin.org/Barath_Tibor_A_magyar_nepek_ostortenete_1._kotet.pdf
http://magtudin.org/Barath_Tibor_A_magyar_nepek_ostortenete_2._kotet.pdf
http://magtudin.org/Barath_Tibor_A_magyar_nepek_ostortenete_3._kotet.pdf

Berényi László Géza: Megatrendek. *Új Turán,* V. évf. 1. szám, 2002. február 62-71. oldal.

Béres Judit: Indoeurópai nyelvcsalád. Népességünk genetikai rokonsága *Élet és Tudomány* 2001/38., 2001. szeptember 21.

Buji Ferenc: *A Botlás köve*. avagy a p- > f- hangátalakulás.
https://www.bujiferenc.hu/download/tanulmanyok/tanulmanyok_01.pdf

Czeizel Endre: *A magyarság genetikája*. 2. korszerűsített kiadás. Galenus, Bp., 2003.

Czuczor Gergely–Fogarasi János: *A magyar nyelv szótára.* (1862.

Cser Ferenc: *Gyökerek. Töprengések a magyar nyelv és nép Kárpát-medencei származásáról*. Melbourne, 2000. http://www.leventevezer.extra.hu/gyokerek.pdf

Cser Ferenc: *Kik vagyunk? Honnan jöttünk?* Melbourne, 2001-2. http://magyarcorvinuslibrary.com/tortenelem/vagyunk.pdf

Engel József: A magyar nyelv gyökérszavai. 1839. in *Nyelvtudományi pályamunkák II. kötet.* Buda, 1839. 1-122. lap.

Fehérné Walter Anna: *Az ékírástól a rovásírásig I-II.* Buenos Aires, 1975.

Fejes Pál: *Mit írtak az ősmagyarokról 46 000 évvel ezelőtt?* Heraldika Kiadó Bt. 2008.

Fischer Károly Antal: *A Hun-Magyar írás és annak fennmaradt emlékei*. Heisler J. Könyvnyomdája, 1889.

Forrai Sándor: *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig.* Antológia Kiadó, 1994.

Friedrich Klára–Szakács Gábor: *Kárpát-medencei birtoklevelünk, a ROVÁSÍRÁS.* Szakács Gábor kiadása, 2003.

Friedrich Klára–Szakács Gábor: *Kőbe vésték, fába rótták.* Szakács Gábor kiadása, 2005.

Györffy György: *A magyarok elődeiről és a honfoglalásról – kortársak és krónikások híradásai.* Szöveggyűjtemény. Gondolat, 1975.

Hahn István: *Naptári rendszerek és időszámítás.* Gondolat, 1983.

Hoppál Mihály–Jankovics Marcell– Nagy András–Szemadám György: *Jelképtár.* Helikon Kiadó, 2004.

Horváth János: A régi magyaroknak vallásbéli s erkölcsi állapotjukról. 1817. in *Az ősi magyar hitvilág.* 36-75. old. Gondolat, 1978.

Hricsovinyi Tamás: *Kelta vihar*. Célprint Kft., én.

Jankovics Marcell: *Jelkép kalendárium.* Csokonai Kiadó, 1997.
https://mek.oszk.hu/05000/05097/

Josef Kleib: *Ádám nyomában.* Madách kiadó, 1983.

Kéki Béla: *Az írás története.* Gondolat, 1975.

Kocsi Márta–Csomor Lajos: *Festett bútorok a Székelyföldön.* Népművelési Propaganda Iroda, é. n.

Koricsánszky Attila: *A napút ábécéje, a magyar rovásírás.* Varako Kiadó, 2003.

Kresznerics Ferenc: *Magyar szótár gyökérrenddel és deákozattal I-II.* Buda, 1831.

Ljudmil Antonov: *Bulgarian alphabet.* 2009.

Lükő Gábor: *A magyar lélek formái.* Sylvester Rt., 1942. http://www.sze.hu/~koti/Szakirodalom/luko_amagyarlelekformai.pdf

Magyar Adorján: *Ősmagyar rovásírás.* Warren, Ohio, 1970. https://newfieldoldhomedays.org/110855-os-magyar-rovasiras
Marton Veronika: *A somogyi rovástábla és a táltos kövek.* Matrona, 2001.
Mellár Mihály: *A magyar nyelv gyökrendszerének alapjai.* 2008. http://docplayer.hu/1982435-Mellar-mihaly-a-magyar-nyelv-gyokrendszerenek-alapjai.html
M. Sinclair Hood: The Tartaria teblets. *Scientific American* 1968/V.
Nagy Ákos: *A kor halad, de a vér marad.* Magyar Őstörténeti Kutató és Kiadó Kft., Gödöllő, 2005.
Nagy János: Tiszta magyar gyökök. 1838. in *Nyelvtudományi pályamunkák II. kötet.* Buda, 1839. 125-296. lap.
Nyelvtudományi pályamunkák I-II. kötet. Buda, 1839.
Paál Zoltán: *Arvisura (Igazszólás).* Püski, 2005.
Radics Géza: *Eredetünk és Őshazánk* .Anahita-Ninti Bt., 2001.
Ráduly János: *Titkok a rovásírásban*. Erdélyi Gondolat Kiadó, 2004.
Rudolf Koch: *Jelek könyve.* Hungária-könyvek 8., 1941.
Rumi Tamás–Sípos László: *Rovás alapismeretek*. Imagent Kft., 2010.
Sain Márton: *Nincs királyi út!* Gondolat, 1986.
Sebestyén Gyula: *A magyar rovásírás hiteles emlékei.* MTA, 1915.
Szelp Szabolcs: A Nikolsburgi ábécé szerzősége és keletkezési ideje. Művelődéstörténeti megjegyzésekkel. *Magyar Nyelv* 107. sz. 2011. 407-428. http://real-j.mtak.hu/16373/4/11-4.pdf
Szende Aladár–Károly Sándor–Soltész Katalin: *A szép magyar nyelv.* Minerva Budapest, 1967.
The Genetic Legacy of Paleolithic Homo sapiens sapiens in Extant Europeans: A Y-Chromosome Perspective. *Science* Vol. 290., 2000. XI. 10.
Varga Csaba: *Az ősi írás könyve.* Fríg Kiadó, 2000.
Varga Csaba: *Jel, jel, jel avagy az ABC 30.000 éves története*. Fríg Kiadó, 2001.
Varga Csaba: *A kőkor élő nyelve.* Fríg Kiadó, 2003.
Varga Csaba: *IDŐ és ABC.* Fríg Kiadó, 2003.
Varga Géza: *A finnugor elmélet alkonya.* 2006.
Varga Géza: *A magyarság jelképei.* Írástörténeti Kutató Intézet, 1993. http://mek.oszk.hu/15800/15887/15887.pdf
Varga Géza: *Bronzkori magyar írásbeliség.* Írástörténeti Kutató Intézet, 1993.
Vékony Gábor: *Későnépvándorláskori rovásfeliratok a Kárpát-medencében.* Életünk Könyvek, 1987.
Zajti Ferenc: Magyar évezredek. Budapest, 1939.
Acta Historica Hungarica Turiciensia I–XXXVI. évfolyam. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület kiadványai. http://epa.oszk.hu/01400/01445 és https://zmte.webnode.hu/elektronikus-konyvtar/

Ajánlott weboldalak

Magyar Rovás: http://www.magyarrovas.hu/
Forrai Sándor Rovásíró Kör: http://www.rovasirasforrai.hu/Nyitolap.htm
Magyar haza: http://www.magyarhaza.eoldal.hu/
A magyar őstörténeti kutatások gyűjtőhelye: http://ostortenetunk.blogspot.com/
Rovásoldal: http://www.rovasoldal.eoldal.hu/
Czuczor-Fogarasi gyökszótár: http://osnyelv.hu/czuczor/
Magyarságtudományi Intézet: http://www.magtudin.org/linguistics.htm
Zürichi Magyar Történelmi Egyesület: https://zmte.webnode.hu/
Mario Alinei: *Magyarok Etruriában:* https://www.youtube.com/watch?v=xn5fpywf-FU
Michelangelo Naddeo: *A magyarok Európa őslakosai:*

https://www.youtube.com/watch?v=5dvG7sdqLo
Holdnaptár: http://kalender-365.de/holdnaptar.php
A magyarokról és a magyar nyelvről:
http://arpad.org/category/idegenek-velemenye/idegenek-amagyarokrol/
http://arpad.org/idegenek-velemenye/a-magyar-nyelv/
http://domonyi.aries.hu/Magyar-nyelv-English-Deutsch-Francais-Italiano.html#.WMwNon-0LXU

Tűzkő Tamás (Csörög):

Melléklet: ősi magyar írásemlékek

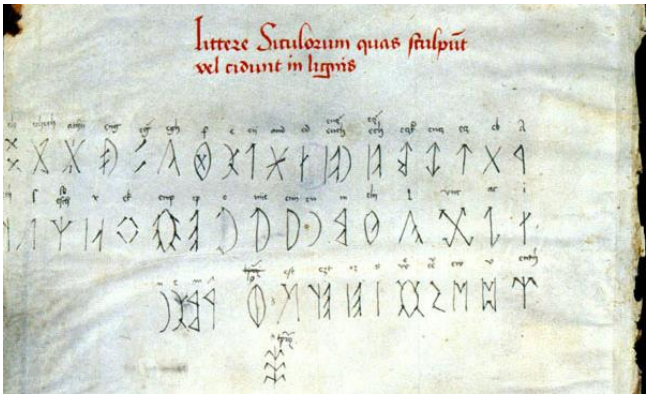
1. Rovásírásos emlékeink

A ’60-as évek elején **Kijevben**, a **Magyar Hegyen** ásatásokat végeztek. A feltárás során 9000 darab rovás-írással teleírt pergamentekercset találtak tökéletes állapotban! **Armatov** akadémikus – aki a kutatást vezette – az egészet elküldte futárral az MTA-nak, úgy gondolván, hogy mi vagyunk a megfejtésében az illetékesek. Őt száműzték **Szibériába**, a 9000 tekercs pedig szőrén-szálán eltűnt, a mai napig sem tudni róla semmit! Ma már kideríthetetlen, hogy megsemmisítették vagy „csak” eltüntették, de egy biztos – pótolhatatlan veszteség, mert most minden bizonnyal, hatalmas és teljes egészében autentikus információ-tömeg állna rendelkezésünkre az ún. Honfoglalás körüli időkről.[19]

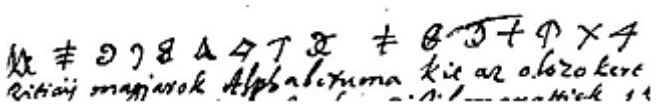
Komáromi Csipkés György az 1600-as években még látta a Debreceni Református Főiskola könyvtárában azt a könyvet, amit az ősi magyar betűkkel írtak, de 1718 körül **Bél Mátyás** már nem találta. A kódex eltűnését a könyvtár leégésével magyarázzák.

Újra megemlíteném a **Firenzei** kódexet, amely érdekes módon, szintén eltűnt – így gyakorlatilag csak kisebb szövegek, szövegtöredékek maradtak ránk. A nagyobb terjedelmű, összefüggő szövegek mind-mind elenyésztek a történelem viharaiban.

Ezek után ki tudja, hogy még mennyi minden van, amit eltitkoltak/eltitkolnak, vagy éppen megsemmisítettek a „hunsdorferek”. De szerencsére egyre több írott és vésett anyag kerül elő, még ha kis terjedelműek is. A következő oldalakon jónéhány rovásemléket bemutatok – de természetesen – a teljesség igénye nélkül.

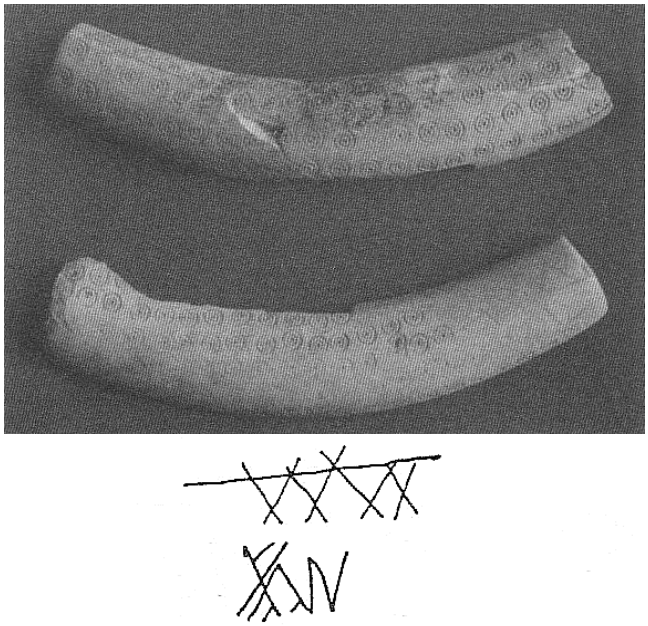

A *Nikolsburgi ABC* (Miklósvár, ma Mikulovo, Csehország) pergamenje. **Bertalan**, angol minorita *De proprietatibus rerum* c. művének egy XV. századi másolatának a hátsó borítója elé kötötték be. **Jakubovich Emil**, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának igazgatója vásárolta meg 1933-ban, miután sikerült meggyőzni az árverezőket a dokumentum fontosságáról és azok leválasztották az ősnyomtatványról. A betűk hangértékét is ő írta a jelek fölé.

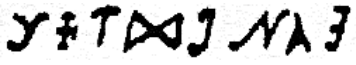

A **Siménfalván** (Hargita megye) lejegyzett írásemlék. Torzult, hiányos ABC, de azért felismerhető.

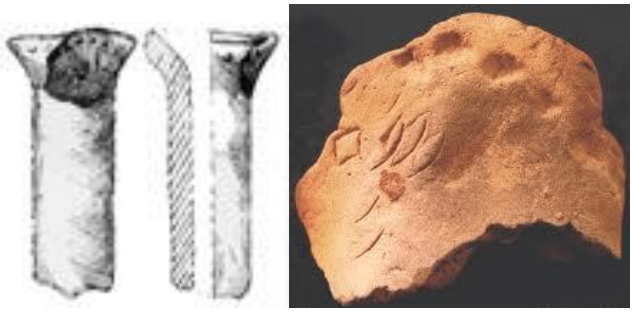
[19] Pásztorfi I.: Hová lett a 9000 pergament tekercs? *Ősi gyökér* 37. évf. 4. (2009. október–december). – *A szerk.*

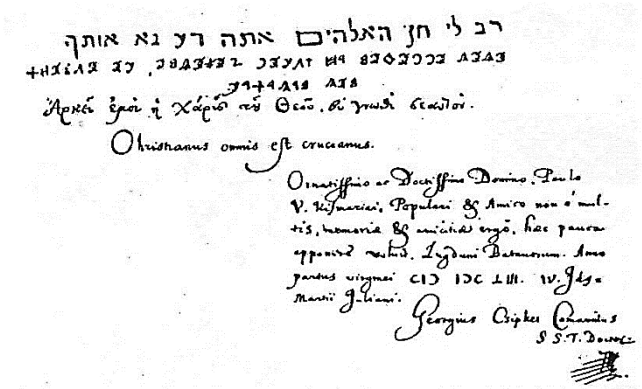
A **Balatonbogláron** (Somogy megye) talált VI. század körüli zablapálca.

Goedri János „szittya” betűs írása a *Protocollum Ecclesia Ungaro Evangel Coronensis in Bononia*-ban (1785.)

Bodrog-Alsóbű-n (Somogy megye) előkerült IX–X. századi vasolvasztónál használt cserép fúvóka 6,5x5,5 cm-es részlete. Jelentése: fónák = fújnák, fujtatnák.

Komáromi Csipkés György írásgyakorlata (1653. III. 12.), amit **Kis-Marjai Veszelin Pál** teológia tanárnak ajánlott. Az albumot a Debreceni Református Főiskola könyvtára őrzi. A szöveg: „Elég énnekem az Isten kegyel-me, Te ismerd meg magadat.”

A **Tatárlakán** (most Alsócsóra, Fehér megye) talált, ún. *Tartariai táblák* néven elhíresült 1961-es leletegyüttes. A kb. 6000 éves[20] táblácskák helyi agyagból készültek és valószínűleg „amulettek” voltak. 26 agyagszobrocska társaságában kerültek elő egy sír feltárásakor. A képen felül látható 6 cm átmérőjű korongot, az elhunyt a nyakában viselte.

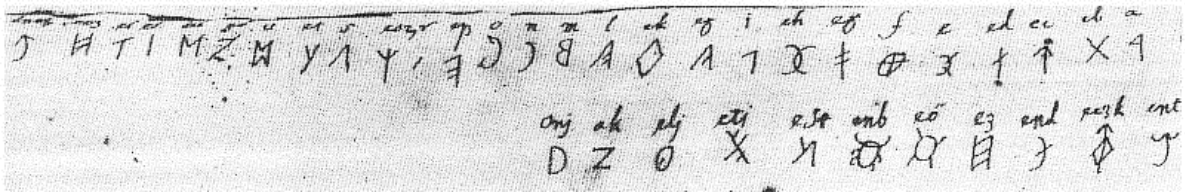
Kájoni János, a csiki klastrom franciskánus szerzetesének ún. székely ABC-je (*Alphabetum Siculicum*) és írás-mutatványa 1673-ból. Gyakorlatilag az akkor használatos latin ABC betűinek megfelelő átirat. Hiányzik belőle a „J” és a „V” valamint az összes kettős betűnk.

„Isten dücöettessék mind örökké Amen.
Naprol napra hirdettessék az ü neue amen.”

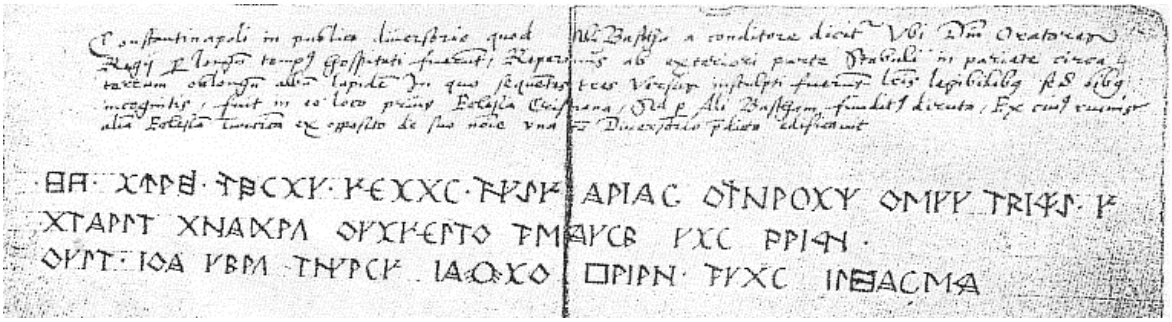

A **Bekecsen** (BAZ megye) talált mosdókő rovásírásos betűi.

[20] „A leletek egyesek szerint a fellelt legkorábbi írásjeleket tartalmazzák, mivel radiokarbon vizsgálatok szerint (amit a környező leleteken végeztek) i. e. 5500 körül keletkezhettek…” (https://hu.wikipedia.org/wiki/Tatarlakai lelet) – *A szerk.*

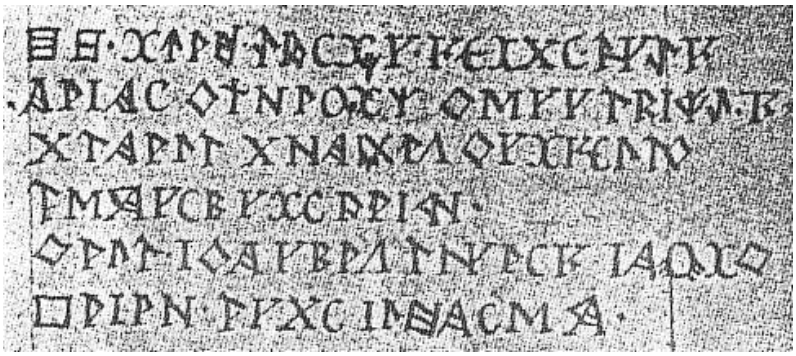

A XIII. századi **gyergyói** naptárbot rovás ABC-je, amit gróf **Luigi Ferdinando Marsigli** tudós és hadmérnök másolt le 1690-ben. Szokták a *„Bolognai rovásírásos kalendárium”* néven ill. egyszerűen csak *„Rovásnaptár”*-ként is emlegetni. A *Raccolta della lingua…* egyik francia nyelvű példánya megtalálható a **váci** Püspöki Könyvtárban.

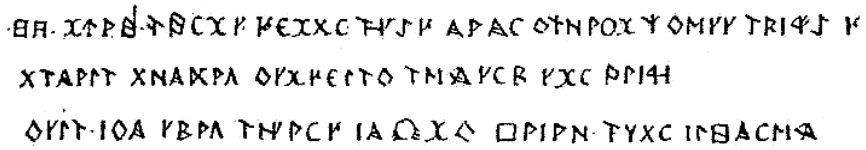

Az 1515-ös *Konstantinápolyi felirat* másolata **Hans Dernschwam** naplójában, aki az augsburgi **Fuggerek** és a velük rokon **Thurzók** magyarországi bányabérleteinek intézője volt. **Bélai Barnabást** és **Kéthelyi Székely Tamást** – **II. Ulászló** követeit – 1513-tól egészen **I. Szelim** haláláig (1520!) tartották **Konstantinápolyban**. **Dernschwam** 1553-ban járt **II. Szulejmán isztambuli** udvarában, mint **I. Ferdinánd** király követeinek – **Verancsics Antal**, **Zay Ferenc** – kísérője. Őt is az Ali basához címzett követségi fogadóban szállásolták el, mint elődeit. Valószínűleg ekkor másolta le az Elcsihán (Követek háza) istállója falának aljáról a feliratot. Feljegyzése 1913-ban került elő a **Fuggerek** levéltárából.

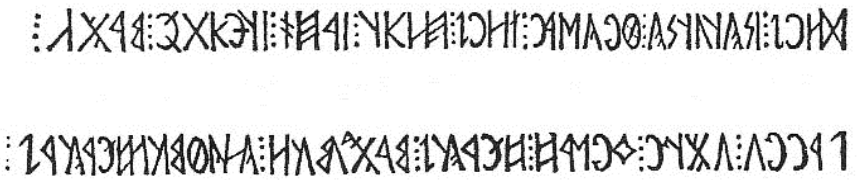
eZeR ÖCÁZ TIZeNÖT eSZTeNDÖBeN IRTáKeSZT
LÁSZLÓ KIRÁLYÖT KeVeTéT IÁR ATTáK eSZT
BILAJI BARLABÁS KeTtöeSZTeNDeJIK ITt
VALTNeM TÖN (semmit a) CSÁSZÁR
KéTheJI SZéKeL TaMÁS IRTÁNeSZT SZeLiMBÖK
CSÁSZÁR ITTéBeN (életében) SZÁZLÓVAL

A *Konstantinápolyi felirat* másolata a **prágai** Cseh Királyi Múzeum könyvtárának egyik könyvében.

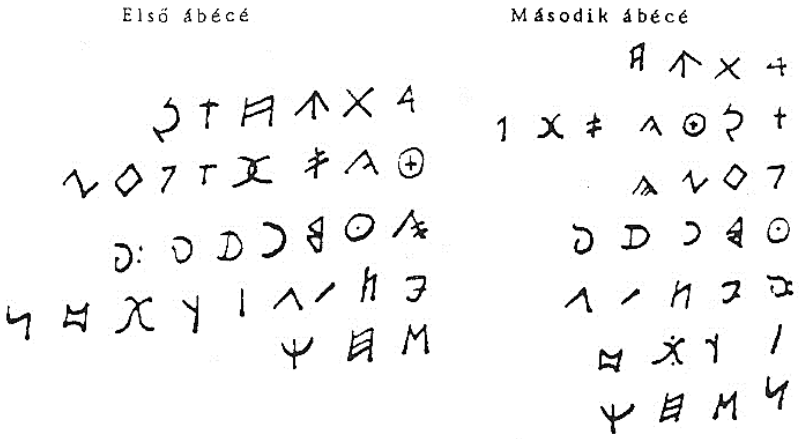

Az 1515-ös *Konstantinápolyi felirat* másolata a **wolfenbütteli** nagyhercegi könyvtár egyik könyvében.

A **Csíkszentmártonon** (Hargita megye) 1501-ben készült, ún. *Csíki felirat* 1749-es másolata, amit **Szilágyi Sámuel** táblai ülnök készített és amit **Dezsericzky Ince** nyitrai kegyesrendi szerzetes 1753-as könyvében, a székelyek szkíta eredetű írásával foglalkozó részében hibásan közölt. **Sebestyén Gyula** kijavította a hibás részt.

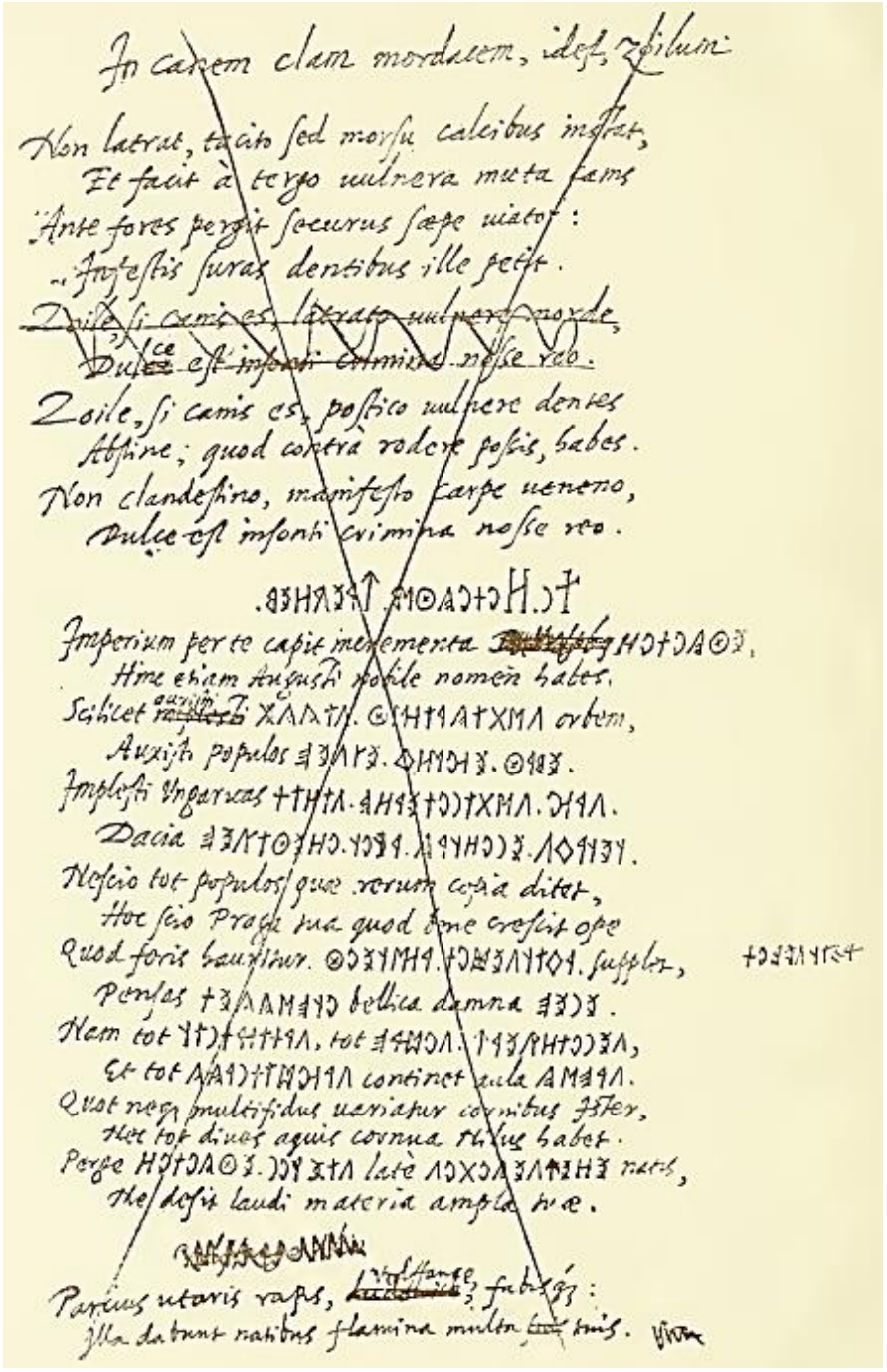
„ÚRNaK SZÜLeTéSéTÜL FOGVÁN
IRNaK eZeRÖT SZÁZeGY eSZTeNDÖBeH
MÁTYáS JÁNOS eSTYTIN KOVÁCS
CSINÁLTáK MÁTYÁ SMeSTeR
GeRGeLYMeSTeRCS INÁLTAaK”

Miskolczi Csulyák István református esperes, lelkipásztor, prédikátor és **Bethlen Gábor** tábori lelkésze. Ő küldte **Németországba** 1610 körül a fenti két betűsort **Szenczi Molnár Albert** felszólítására.

Szamosközi István, **Bocskai István** erdélyi fejedelem udvari történetírója volt. A következő két oldalon az *In Rodolfum Caesarem* (1604) című, distichonos gúnyversét fogom bemutatni. A versnek több különlegessége is van.

1. Ez az egyik idegen nyelven, de magyar betűkkel írt szöveg.
2. A cím a magyar írás szabályai szerint jobbról-balra halad, míg a versben előforduló szavak már ellenkező irányúak, hogy ne zavarják meg az olvasás rendjét.
3. A címben nagy kezdőbetűket alakított ki a latin írásnak megfelelően úgy, hogy nemcsak nagyobbra írja azokat, hanem a betűvégeket egy kis vonallal le is zárja.

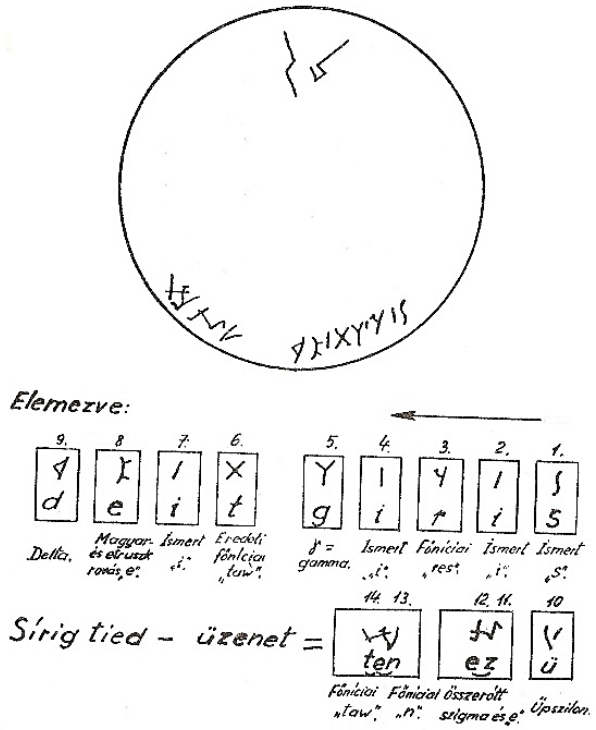
In Rodolfum Caesarem

Imperium per te capit incrementa ***Rodolfe***,
Hinc etiam Augusti nobile nomen habes.
Scilicet auxisti ***Bellis furialibus*** orben,
Auxisti ***populos peste krv ore fame***
Implesti Ungaricas ***diris praedonibus oras***
Dacia ***pestifero tota latrone skatet***
Nescio tot populos quae rerum copia ditet,
Hoc scio Praga tua quod bene crescit ope.

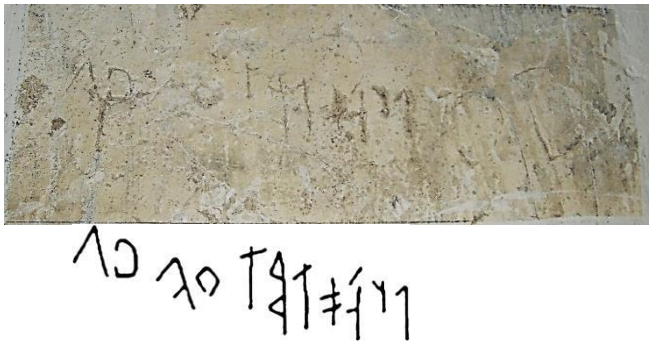
Quod foris hauritur, ***foetura domestica*** supplet,
Pensas ***deglupto*** bellica damna ***pene***.
Nam tot ***tindaridas***, tot ***paruos caesariones***,
Et tot ***glandiuoras*** continet aula ***lupas***.
Quot neque multifidus variatur cornibus Ister,
Nec tot dives aquis cornua Nilus habet.
Perge ***Rodolfe nothis*** late ***sobolescere*** natis,
Ne desit laudi materia ampla tuae.

Rudolf császárra

A császárságnak növelése, ***Rudolf***, a te műved,
Érte az Augustus büszke nevét nyered el.
Tudni illik növeléd birodalmad ***vészteli haddal***
S ínség, vér, dögvész által a népedet is.
A magyarok ***földjét*** ellepted ***beste gazokkal***
S dögletes rablók rejteke Dácia most.
Nem tudom, ily sokaság a javakból mennyit emészt föl,
Ámde tudom, Prágád gazdagítod pazarul.
Otthoni fajtádat gyarapítani, szerte harácsolsz,
S mind, ami ***bőrt lenyúzol***, sarc fejiben fizeted.
Merthogy az udvarodon ***császárfiú, Tindaridáknak***
Serege, meg ***élődő szajha*** is annyi henyél
Nincs a sok ágba folyó Isternek ilyen sok az ága,
Bővízű Nilus se ágazik annyi felé.
Uccu ***Rudolf gyarapíts*** csak e fattynak kedvire minket,
Büszke dicsőségnek, hogy sose légy szűkiben.

Talán a valaha írt legszebb szerelmes üzenet: „(a) Sírig Tied (vagyok)” – egy medálon. Ezt az irdalótűvel cserépre karcolt feliratot 1909-ben találták **Ladánybenén** (Bács-Kiskun megye), egy jazig (jász) sírban.

A **Rugonfalván** (Hargita megye) található XVI. századi rovásfelirat és betűhű átirata. A nyelvemléket a református templom hajójának északi falába karcolták bele.

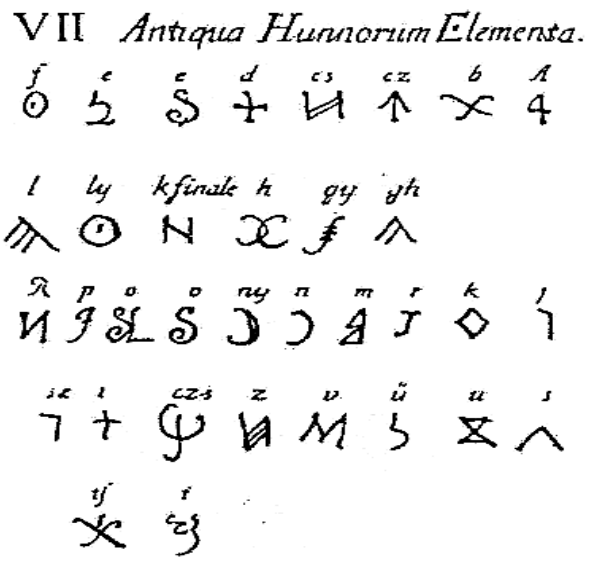

Az **Alsószentmihályfalván** (Kolozs megye) talált kazár rovással írt feliratos kő. A felirat egy római kori faragott kövön maradt fenn, keletkezését a X. századra teszik. Szövege a következő: **Óvári Márk**(-féle) torony ez.

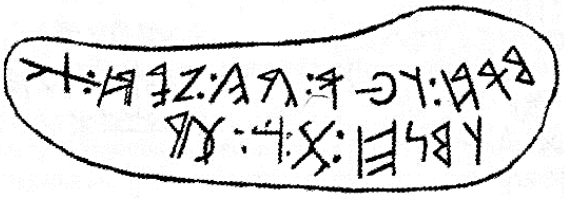

A **Gelencei** (Kovászna megye) templom freskófelirata 1497-ből. Fölötte a számok középkori arab írással vannak írva. Az egyszerű szöveg a következő:

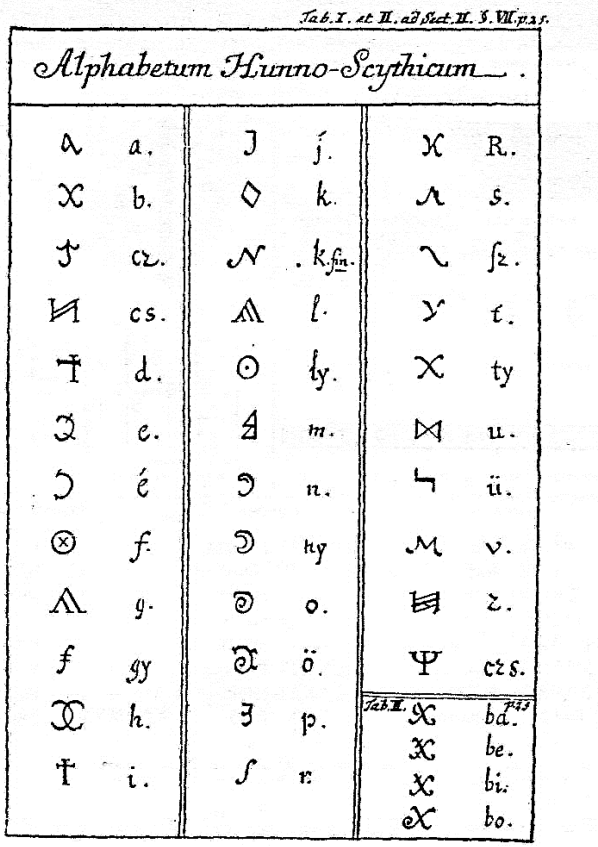
„Pál pap”.

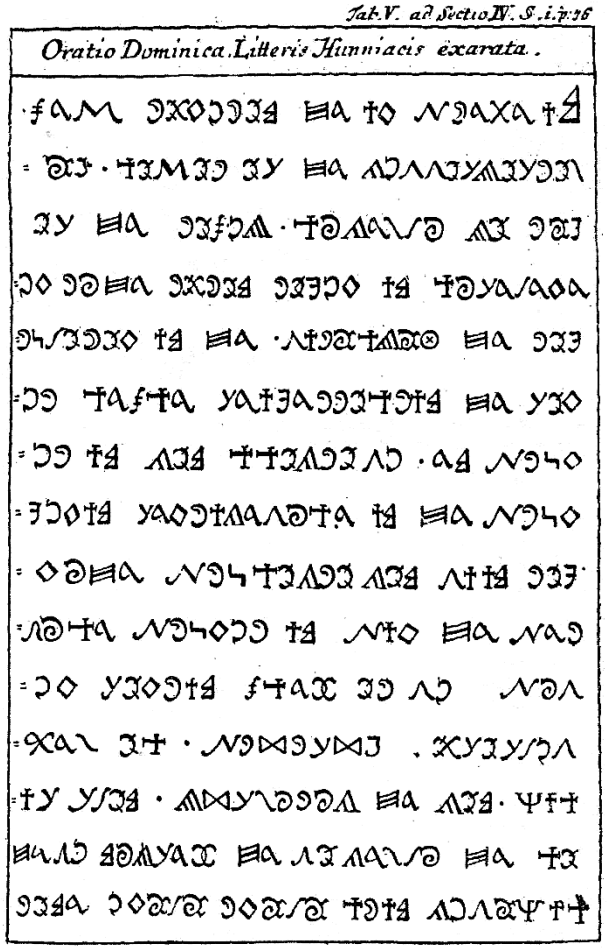
Harsányi János 1678-as *Hunnish alphabet*-je, az oxfordi **George Hickes** 1703-ban megjelent könyvében.

Az írásos, ún. *„Időtlen Fekete Kövek”* egyikének rajza, a **Csepregi család** tulajdonából. Ezeket a köveket használták táltos eleink. Felirata: MADÁR, TORDA GÁL, KÁDÁR, éDeR, TüMÜZ, aTYa és aHaNYA.

Bél Mátyás evangélikus püspök 1718-as könyvében megjelent *Alphabetum Hunno-Scythicum*.

Bél Mátyás könyve következő oldalán az *Oratio Dominica* vagyis a Miatyánk található

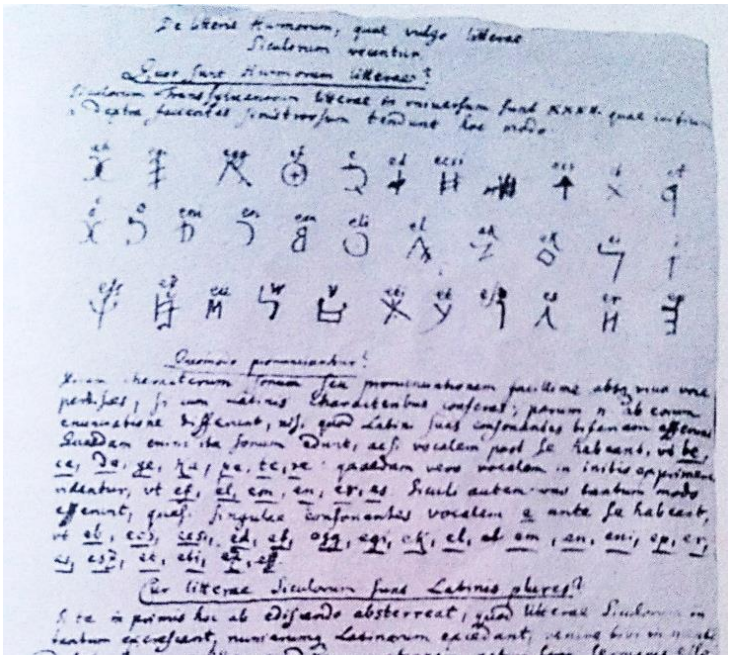
Kájoni János, csiki franciskánus szerzetes által készített *Telegdi-átirat*. Alul az *„Abbreviationes”* (rövidítések) alatt igen szép, kalligrafikus ligatúrák láthatók és három ún. *„Capita Dictionum”*.

Az Úz-palóc ABC, amivel a beavatott palóc tárkányok is írtak, **Paál Zoltán** *Arvisura* (Igazszólás) című könyvéből.

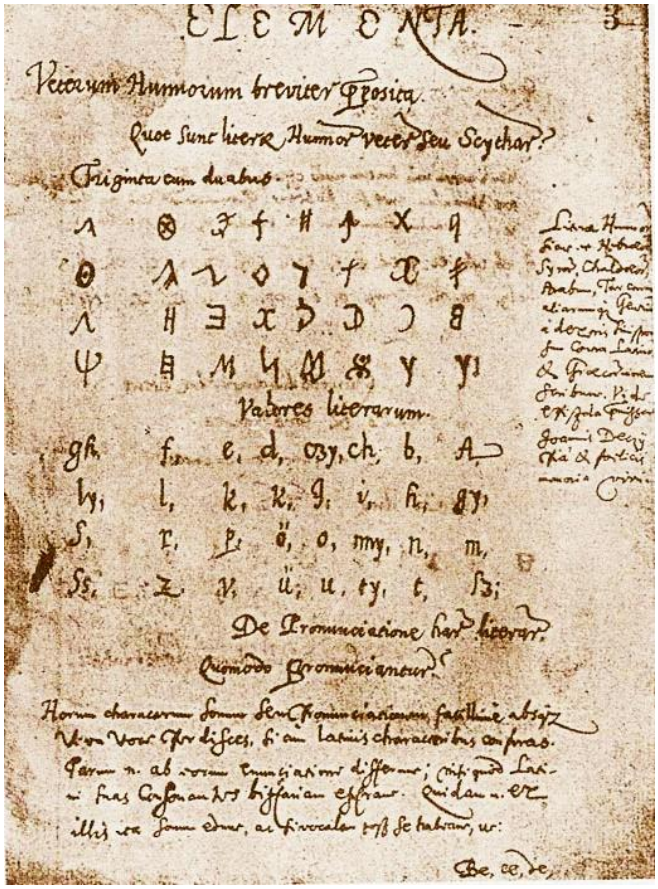

Gottfried Hansel német nyelvész, 1730-ban elkészítette a nyelvek térképét. A minket érintő rész a térkép alján található. Az ómagyar ABC „*Hunnorum Elementa*” elnevezése, megfelel a kor szokásának. Alatta a régi szláv (ciril), a glagolita (illír) és az etruszk ABC-k találhatók. Az etruszkkal már foglalkoztam, de érdemes megnézni a két szláv (ciril és glagolita) betűsort is, ahol azért még egy-két helyen visszaköszönnek az ősi formák.

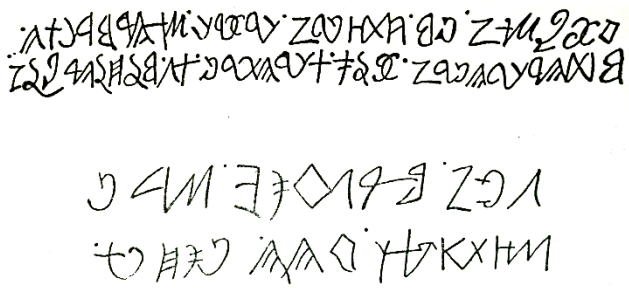

Telegdi János ABC-je a *Rudimenta Hunnorum* című, latin nyelven íródott rovásírás tankönyvében (1598). Bár az összesen hat oldalból álló iromány nem került kiadásra, de a

kézirat eléggé elterjedt volt. A kor szellemiségének meg-felelően az utolsó két oldalon az *Oratio Dominica* (Miatyánk) és a *Symbolum Apostolicum* (Hiszekegy) található. (Csak érdekességképpen jegyzem meg, hogy ő volt az a követ **Firenzében**, aki **Giuliano de Medici** herceg ajándékát, az élő-eleven oroszlánokat **Mátyás** király **budai** udvarába hozta!)

Az *Elementa* c. mű, a *Rudimenta* **fogarasi** másolata. Ebben is találhatunk egy-két különlegességet.

A **Fischer Antal Károly** által közölt két írásmutatvány

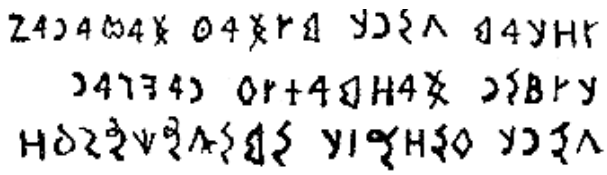
*„Az országos régészeti és embertani társulat 1888. márczius hó 27-én tartott ülésén **Király Pál** úr, a **budai** állami tanítóképezde tanára egész gyűjteményét mutatta be a hun-magyar írásjegyekkel írott s eddig ismeretlen emlékeknek…*

A kódex minden tekintetben meglepő. Szavai, sőt mondatai is oly tiszta magyarságúak, hogy idegen hatásnak nyoma sem látszik rajtok, és sok ősmagyar szó van bennök.

*A régi magyar betűjű kézirat **Treutler Jeromos**nak egy, **Marburg**ban 1606-ban kiadott jogügyi munkájával egy kötetbe van kötve, s pedig annak egy része Treutler műve elébe, másika annak közepébe, a harmadik annak végére…*

Némelyek azt vélik, hogy ez azon debreczeni könyv, melyről ***Komáromi Csipkés György*** *tett említést s melyről fönnebb volt szó.”* (**Fischer Antal Károly:** *A hun-magyar irás és annak fennmaradt emlékei* c. mű 67-68. old.)

Sajnos erről a kódexről sem tudunk semmit!

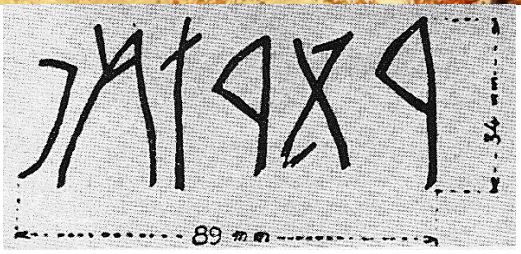
Portsalmi András kolozsvári esperes, a Gyulafehérvári Református Kollégium rektorának, 1655-ben megjelent kéziratos könyvébe – ismeretlen szerző által – bejegyzett háromsoros írásmutatvány. **Herepei János** találta meg a hátsó őrlapon. Eléggé leromlott jelkészlet, de olvasható:

„Irtam Sent Mihály havának
Tizen harmadik napján,
Sent Kerészt emeléschékor” (1655. IX. 13.)

Az egyik **homoródkarácsonyfalvai** (Udvarhely megye) felirat, amit az unitárius templomban találtak, 1625-ből: „tatár”.

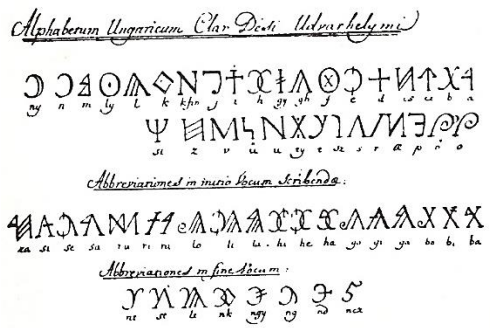

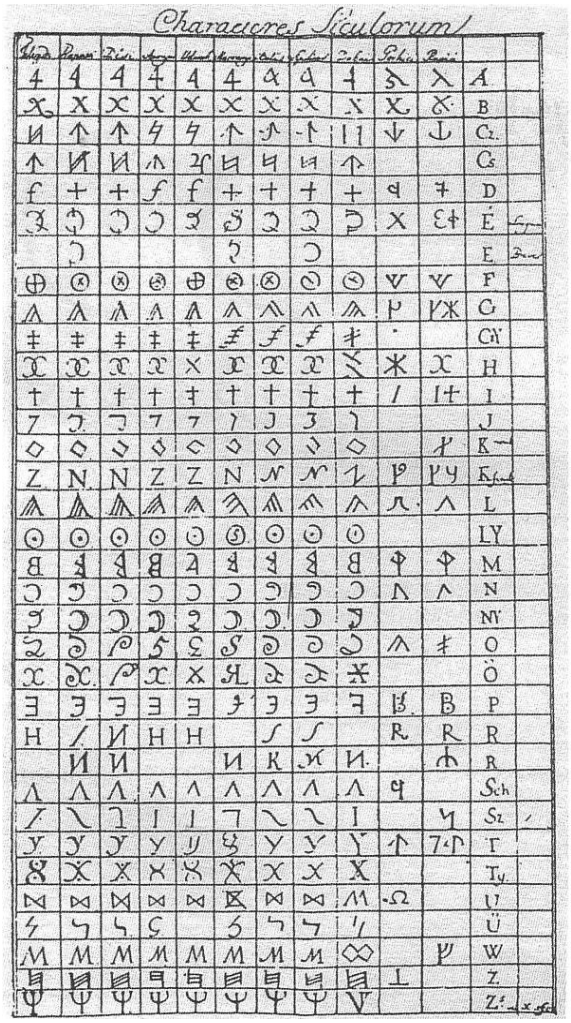
Vörös krétával írt felirat, **Bögöz** (Udvarhely megye) gótikus stílusú református templomának falán (1480–1530), az ítélő **Krisztus** freskójában. 1929-ben fedezte fel **Kassay F. Pál** és **Szigethy Béla**. Minden valószínűség szerint az 1500 körül, a környéken dolgozó **Atyai István** nevű festő aláírása a **Jézus**-kép alatt. (Bár többen az „Atya Isten” jelentés mellett hoznak fel igen komoly érveket.)

Névtelen szerzőtől származó ABC, 1753. máj. 2-án megjelent *Marosvásárhelyi Kézirat*ban.

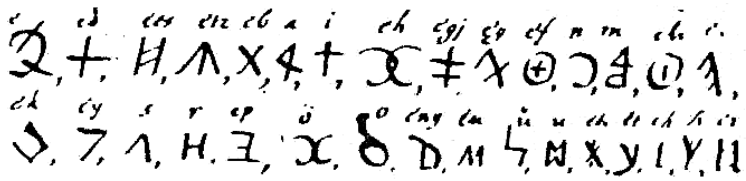
Udvarhelymi Dési Ferenc kalligrafikus betűsora az *Alphabetum Ungaricum*, az 1753. május 2-án megjelent *Marosvásárhelyi Kézirat*ban.

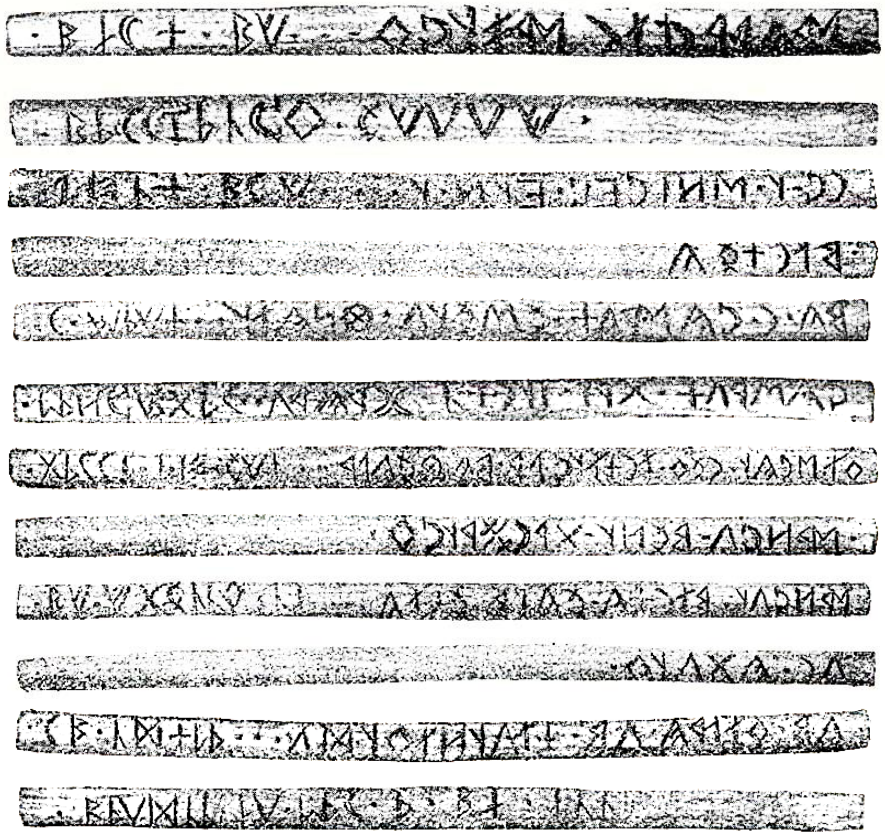
Lakatos István csíkkozmási plébános 1702-ben összeállított 9 rovásírásos betűsort egy táblázatban. Ez a táblázat a *Siculia accuratius* c. munkában található, de ez a mű sohasem jelent

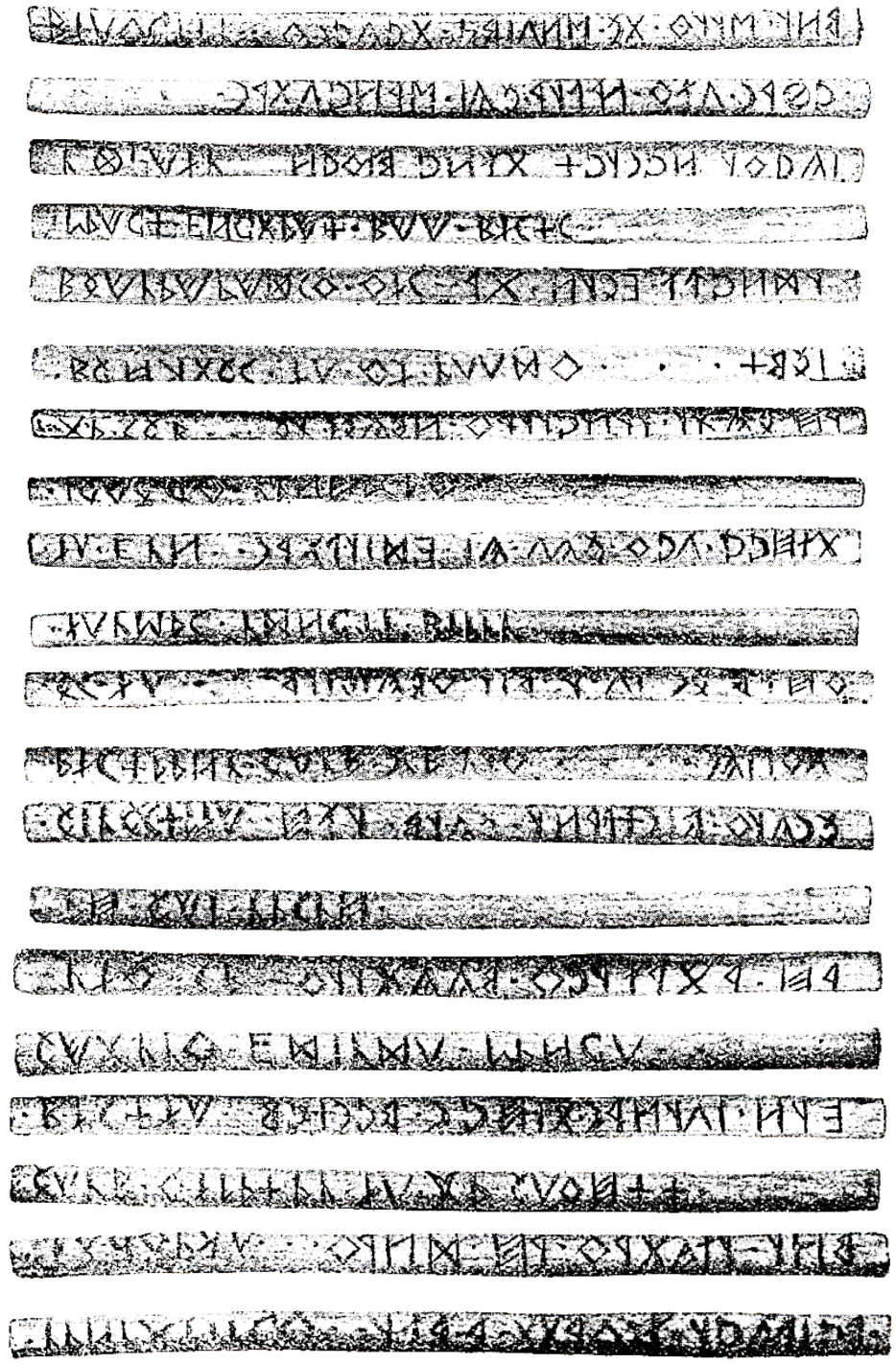
meg. Kézirata mégis elterjedt, így került valószínűleg egy változata a *Marosvásárhelyi Kézirat*ba is, ahol a *Characteres Siculorum* címet kapta. A feltüntetett szerzők és a plusz két oszlop:

1. **Telegdi János**: *Rudimenta Hunnorum* (1598.)
2. **Kapossi Sámuel**: *Litere Hunno-Scythius* (1700 k.)
3. **Dési Ferenc**: *Alphabetum Ungaricum* (1753.)
4. **Anonim**: *Littera antiquse Hunnorum*
5. **Udvarhelyi**: névtelen szerző (1753. előtt)
6. **Harsányi János**: *Hunnish Alphabet* (1678.)
7. **Bél Mátyás**: *Alphabetum Hunno-Scythicum* (1718.)
8. **Lipsius (lipcsei nyomdász)**: nyomdai kézikönyv (1740.)
9. **Dobai István**: *Litera Siculo* (1753.)
10. **Gót betűk**
11. **Orosz betűk**

Szamosközi István *Analecta Lapidum…* kezdetű művében közli **Rettegi István** ABC-jét, azzal a célzattal, hogy 1591–93 közötti itáliai kiküldetése közben, **Etruria** (Toszkána) nagyhercegének, „flórenci” Laurenzia könyvtárában látott egy „nylusi papírra” nyomtatott(!) szkíta kódexet, ami ezekkel a betűkkel íródott. Ennek 1730-as átirata látható a fenti képen.

Az 1802. október hó végén, a **Kiskunhalas** környéki pásztorok által a városházára bedobott 16 darab rovásbot, fenyegetődző, csúfolódó feliratai.

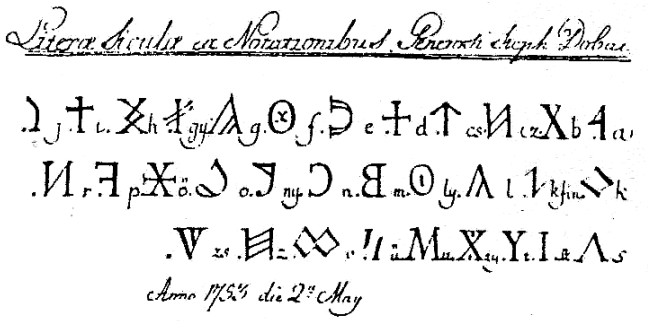

Még néhány halasi rováspálca.

Kultsár György *Postilla*-jába bejegyzett balról-jobbra(!) haladó rovásemlék, a XVII. század vége – XVIII. század eleje környékéről.

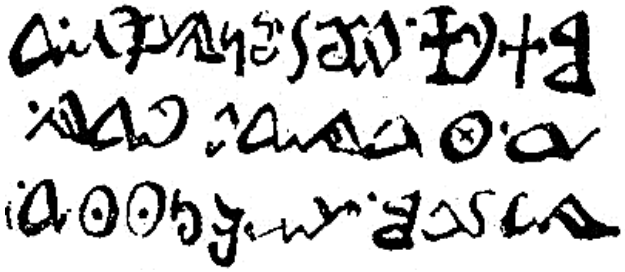
Dobai István Litera Siculo című ABC-je, az 1753-as *Marosvásárhelyi Kézirat*ban.

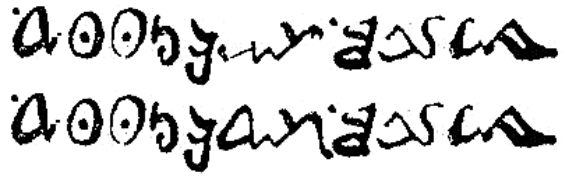
A **lévai** (Bars megye) vár alaprajza, keletkezésének korát sajnos nem tudjuk. Szövege a sérülések miatt még nincs teljes egészében megfejtve:

1. A VÁR SZEMÉLI (szemléje => rajza)
2. MIND KÖRNYÜLTES ÁROK (körülötte)
3. A FALAKNÁL A
4. GARAM iST<u>ST</u>ÁPOLYLYA VÍZZeL (támogatja, védi)
5. A(LY-F?) áRoK(Gy-D-I?) VAN ?É(N?)K

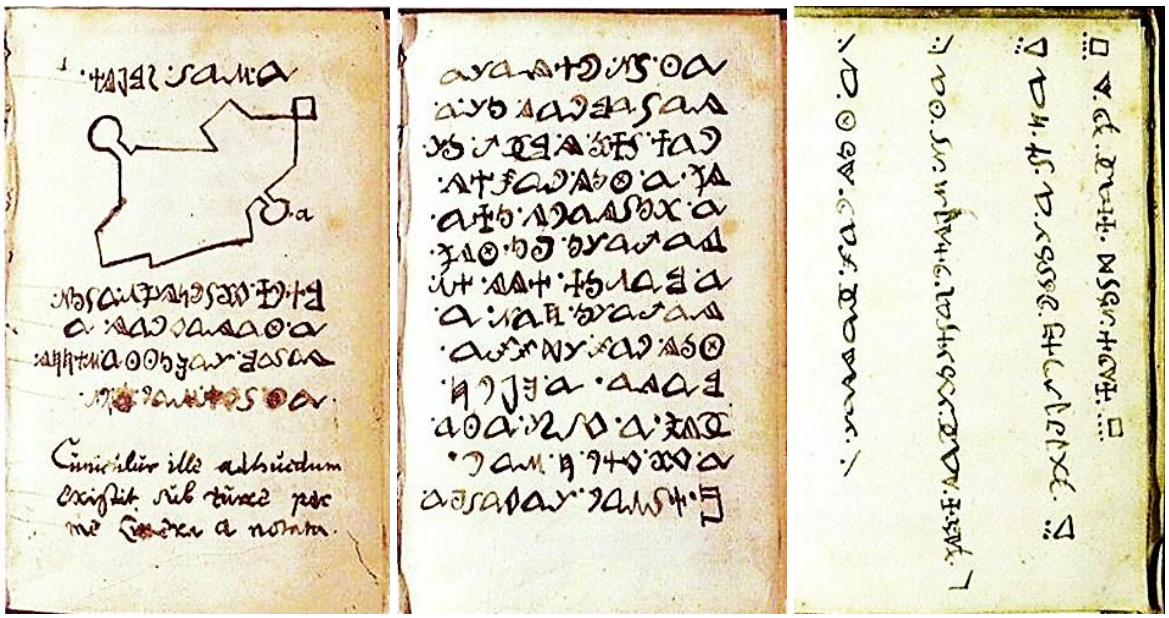
Az „iST<u>ST</u>ÁPOLYLYA” rész bár megsérült, de azért kivehető. Nézzük csak meg egy kicsit jobban az illető szövegrészt.

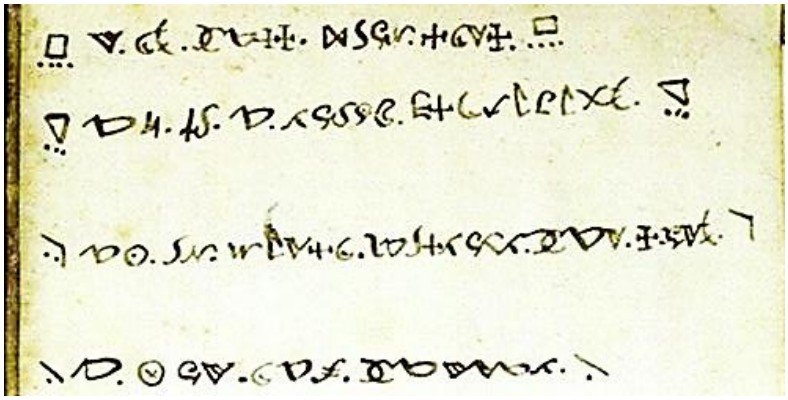
Az említett résznél – szerintem egy ☐(ST) ligatúra és egy a (A) betű található! A képen látható második (a feliratban egyébként harmadik) sorban található ⩚ (L) betűk alapján rekonstruáltam a közismert ☐(ST) ligatúrát és visszahelyeztem a helyére. Rátok bízom annak eldöntését, hogy igazam volt-e.

Az eredeti, és alatta a helyreállított sor képe.

A **lévai** vár tervrajzának mindhárom lapja. Mint az látható, a leírás folytatódik a másod-ik oldalon. A harmadik oldal pedig 90°-kal el van forgatva. Utóbbin figyelemreméltó a sorok számozása:

= 1, = 2, = 3, = 4.

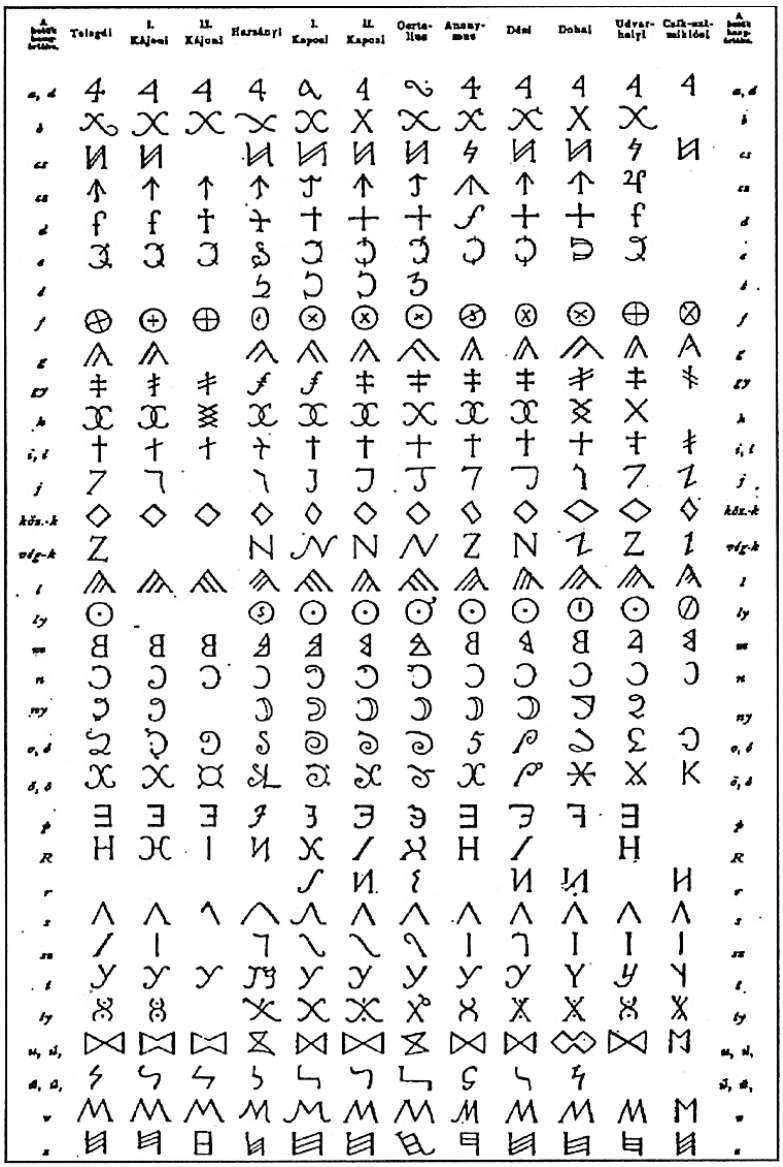
És itt meg is oldódott az első oldal utolsó sorának rejtélye! A sok rontás – és javítgatás – után, a levél írója itt újra leírja a sort, de már helyesen.

1. ALY (alj) EREK NYILATA	1. (az) alsó erek nyílása
2. GARAMNÁL OTt A	2. (a) Garamnál (van). Ott a
3. NÁD eRDÖ álL, MeHecC Ott	3. náderdő áll, mehetsz arra
4. LE A FOL NAGYIG	4. le a révkalauzig.
5. A BORLANG ODA	5. A barlang oda
6. LÁCATO JÓ FeG(L)E	6. látszódó fele a jó
7. A MÁSOD ILL IS	7. (Vigyázz) A második ill(en) (mármint bejárat) is
8. LACATO CSAK A	8. látszódik! Csak a
9. FOL NAGY TUGGYA	9. révkalauz tudja

10. MAGA A PÉNZ	10. egyedül, (hogy) a pénz
11. HeLE A KeReSZT ALYA	11. helye a kereszt alja(-nál van).
12. A KŐ KIN eZ VAN	12. A kő, amire ez van
13. IRVÁN, TAKARJA	13 írva, takarja!

Végül pedig a harmadik oldal szövege:

A FOL NAGY (révkalauz) HALLGAT	A révkalauz hallgat (arról, hogy)
ALY (alj) eReK VÉGÉN SZÁRÍTOTT HAL DÖGE	(az) alsó erek végén kiszáradt halak döge (van).
AZ (gyógy)IR A TORONY PINCÉJÉBEn	A gyógyszer a torony pincéjében (van)
eL NE HADD UROS (orvos) INGED	El ne felejtsd (vinni) orvosi inged.

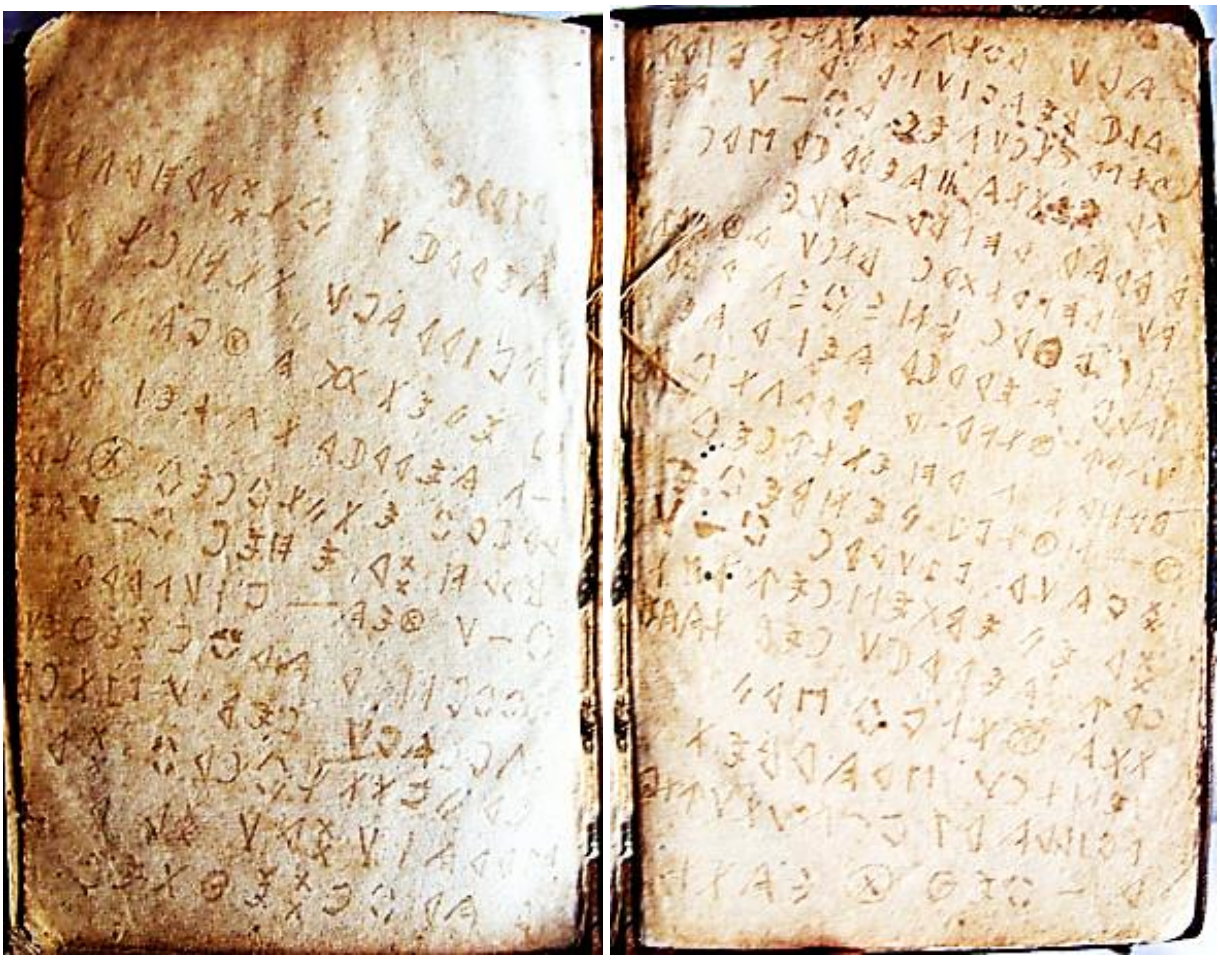

Fischer Károly Antal gyűjtése 1885-ből. A táblázat *A hun-magyar írás és annak fennmaradt emlékei* c. 1889-ben megjelent műve 32-33. oldalán található. Balról-jobbra haladva:

1. **Telegdi János:** a *Rudimenta* betűi a mű 1598-as nyomtatásából, a *Marosvásárhelyi kézirat*ba ismeretlen által bejegyezve
2. **Kájoni I.:** a *Telegdi-átirat* betűi (1623)
3. **Kájoni II.: Révai Miklós** tatai gróf *Elaboartior Grammatica Hungarica* c. 1803-as művéből
4. **Harsányi János: George Hicks** *Antique literaturae septentrionalis libri duo* (1703-05) műből

5. **Kapossi I.: Bél Mátyás** *De vetere literatura hunno-scythica exercitatio* c. 1718-as értekezéséből
6. **Kapossi II.:** a *Marosvásárhelyi kéziarat*ból
7. **Oertelius (Gottfrid Örtel):** az *Alphabetum priscorum Hunnorum seu Scytharum* ismeretlen forrásból, a *Harmonia lingvarum Orientis et Occidentis* c. könyvében
8. **Anonymus:** a *Marosvásárhelyi kéziratban* található ismeretlen szerző betűsora
9. **Dési Ferenc:** a *Marosvásárhelyi kézirat*ból
10. **Dobai István:** a *Marosvásárhelyi kézirat*ból
11. **Udvarhelyi:** ismeretlen szerző bejegyzése, a *Marosvásárhelyi kéziratból*
12. **Csikszentmártoni felirat:** a **Szilágyi**-féle másolat, ami **Dezsericzky Ince** 1753-as, **Budán** nyomtatott könyvében jelent meg

Fischer ebben a könyvében több olyan feliratot és ABC-t említ, amihez nem tudott hozzájutni!

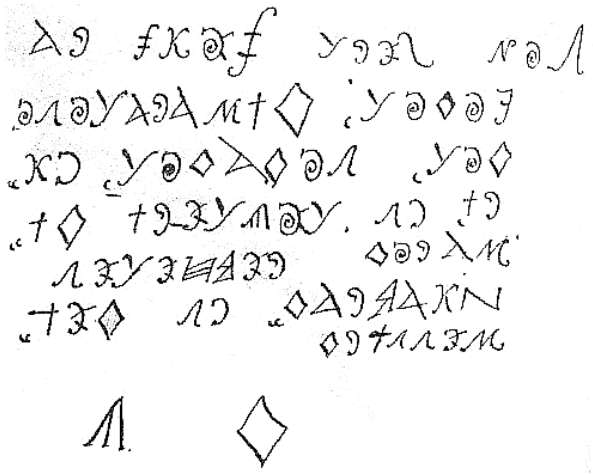
Patakfalvi Sámuel által őrzött családi *Biblia* két rovásírásos oldala, amit **Löve Antal pozsonyi** könyvárustól vettek. A szöveg jogi vonatkozású, amit az írója *Székelyföldi constitutio*-nak nevez. Keletkezése 1776-85 közé tehető. Szövege:

A székelyföldi jószág a constitció szerint valameddig fijok vagynak, leányt nem illet.

Ha egy embernek apja holta után két fiú gyermeke marad s az ediknek tsak fija, a másinak tsak leánya lesz, a leány olyan örökös a maga apjaiban mint a fiú a maga apjáéban.

Ha pedig 2 leánya van, fija nintsen, a két leány megosztja a jószágot. A kisebbik a lakóhelyben választhat. Ha a nagyobbik hasonlót nem tudna, akkor a lakóhelyet kétfelé osztják.

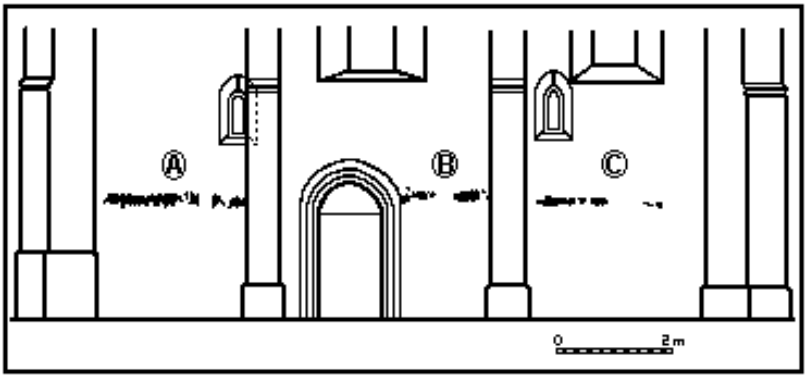
Már ha ezen két leányok edgyiknek fia és leánya is lesz a fiú egyedül fogja jószágot bírni a leányt kiházasítván.

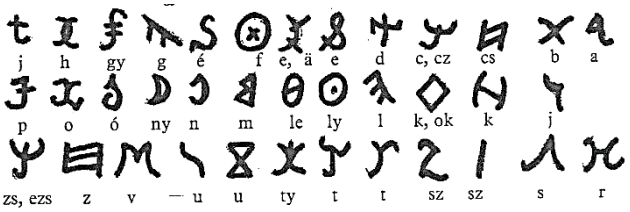

Az ismeretlen „**K. G.**” levele 1770-ből.

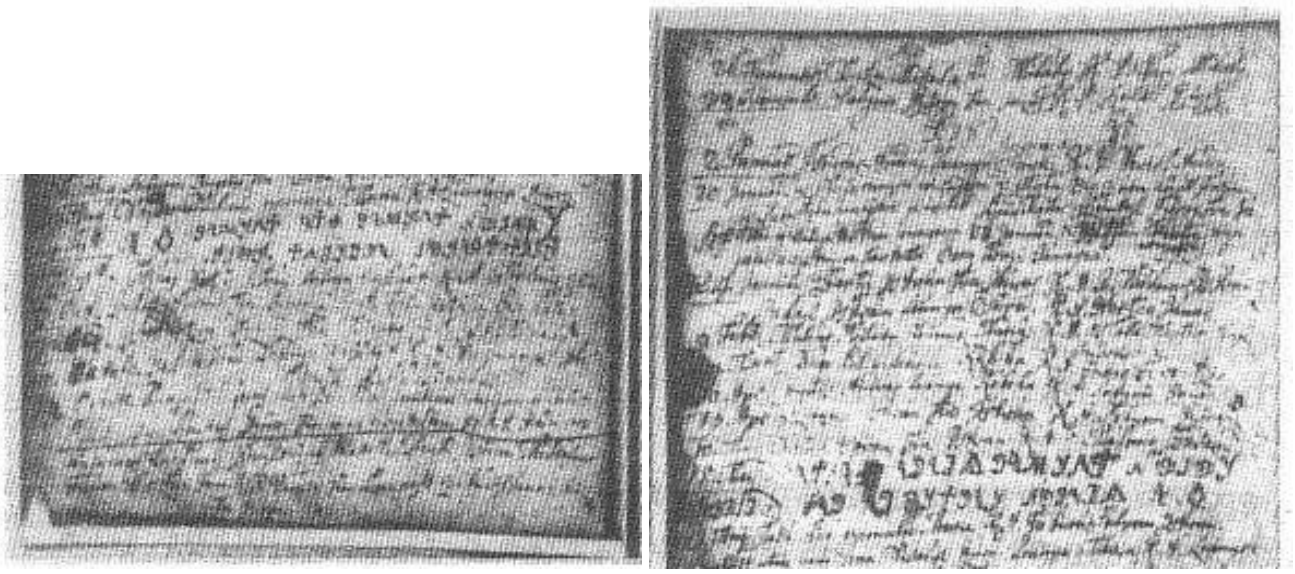

A **székelydályai** (Hargita megye) református templom kilenc méter (!) hosszúságú felirata 1992-ben került elő – restaurálás közben – a külső fal vakolata alól éppen **Ferenczi Géza** jelenlétében. Az 1400-as évek elejére tehető emlékünket, **Ráduly János** szerint építőmesterek karcolták a falra. Az alábbi képen a felirat elhelyezkedését láthatjuk:

A **Nagyszombat** (Pozsony megye) és **Nyitra** (Nyitra megye) között élő úzok tárkány ABC-je, **Paál Zoltán** *Arvisura* (Igazszólás) című művéből.

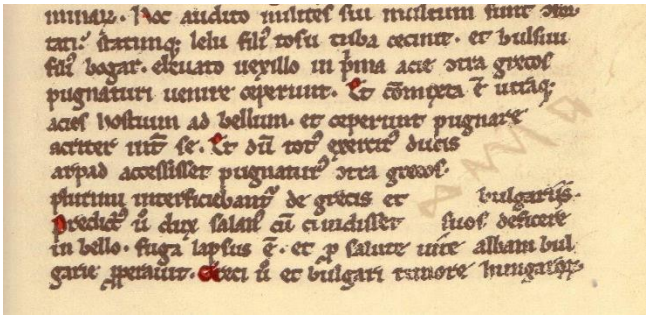
Két bejegyzés látható (Bihar megye) község református anyakönyvéből, – minden jel szerint – 1786. május 15-ről. A két egymást követő oldal egy-egy kétsoros bejegyzést tartalmaz ősi magyar betűkkel. A páros oldal alsó harmadában, ez a szöveg található:

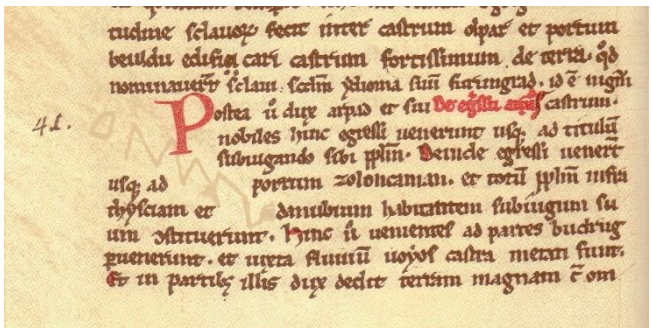
TÖRÖK ISTVÁN FIA K. A.
PRÉDIKÁTOR: SZENTESI GYÖRGY

A páratlan oldal közepén:

TÖRÖK ISTVÁN LÁNYA K. A.
LEÁNYÁNAK TANÍTÓJA: NAGY FERENC

Mindkét bejegyzést a **Bél Mátyás** és **Kapossi Sámuel** által is használt betűkkel írták.

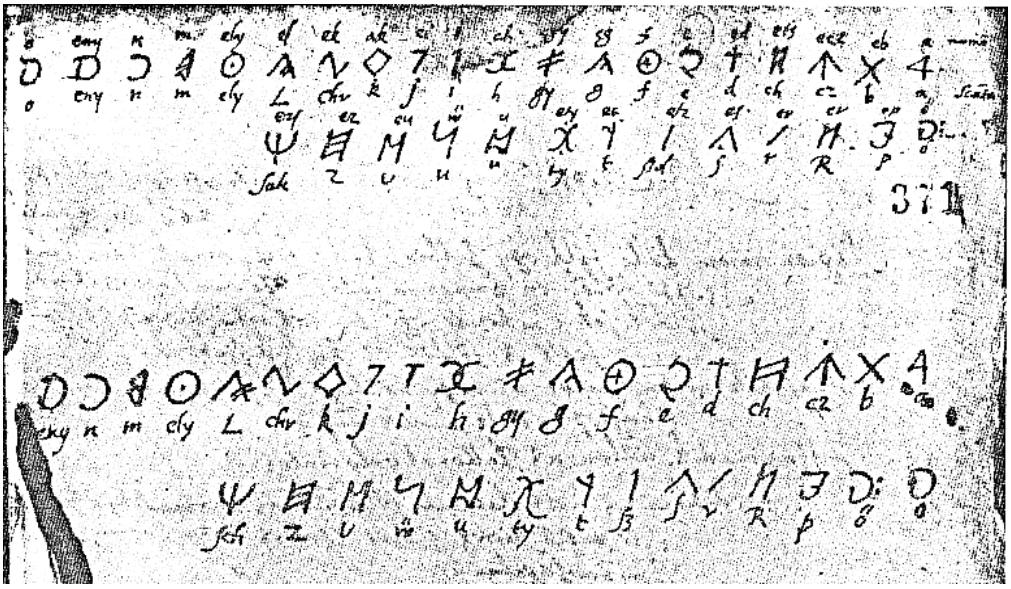

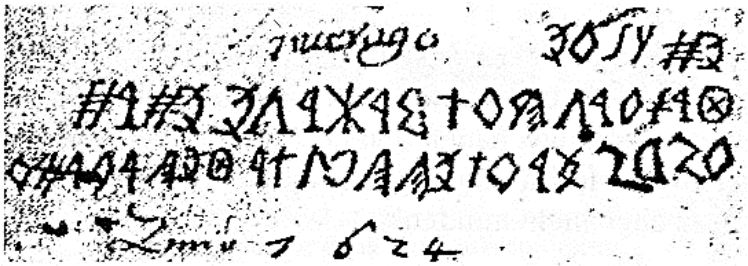
Anonymus (Pósa mester) *Gesta Hungarorum*ának 28. és 29. lapja, ahol már nem tudta teljesen kikaparni az „Ősgeszta” betűit. (Bővebben: **Koricsánszky Attila**: *A napút ábécéje, a magyar rovásírás* c. művében) A korszakban olyannyira divatos palimpszesztusnak egy „szép” példája ez. Az ilyen emlékek régi írását átvilágítással szokták láthatóvá tenni. Nem is értem, hogy – a számunkra oly fontos emlékkel – ezt miért is nem tették meg a mai napig sem!

A **Vargyason** (Kovászna megye) 1994-ben meszesgödör ásás közben előkerült keresztelő kád rovásfeliratának két része. A teljes szöveg: „MiHáLYI iRTáN (a) KöVeT”

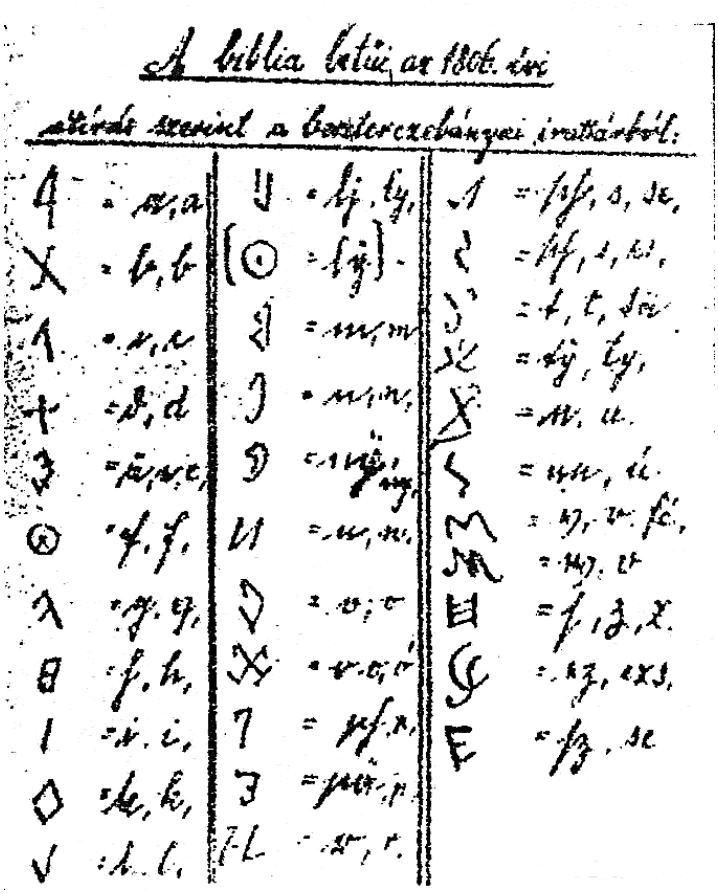

Bonyhai Moga Mihály ismeretlen ABC-je 1929-ből.

A **marosvásárhelyi** Teleki–Bolyai Tudományos Könyvtárban őrzött *Ingolstadti nyelvkönyv*-ben szereplő, 1624-es rovásfelirat. A szöveget **Farkaslaki Mátyás** jegyezte be és van benne egy ligatúra is. Így szól:

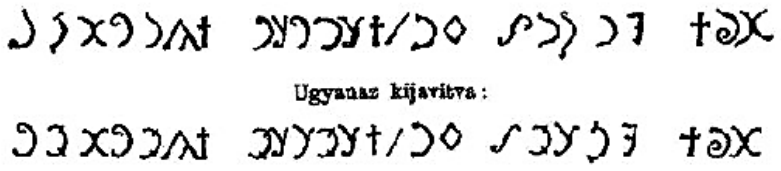
„Ez tüke (tősgyökeres)
Farkaslaki Mátyásé ez az
Könyö (könyv) ha ki ellopja felakaszák”.

„A biblia betűi az 1806. évi átírás szerint a beszterczebányai irattárból” (Zólyom megye).

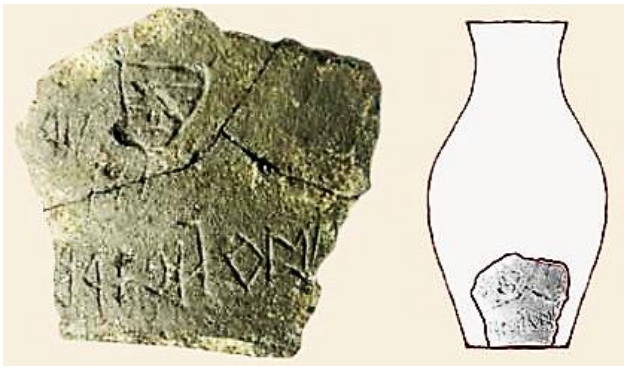

A **Léva** közeli **Felsőszemeréd** (Hont megye) római katolikus templomának oldalfalában fennmaradt, késő gótikus kőportálé rovásírásos felirata 1482-ből. 1968-ban fedezte fel **Mayer Mária** és **Püspöki-Nagy Péter** egyetemista. Püspöki-Nagy Péter olvasatában: KÜRaKó JÁNoS MeSTeR.

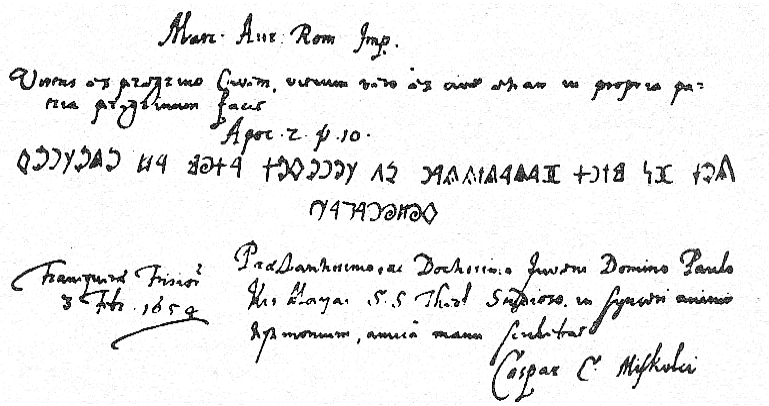

Ugyanaz kijavítva:

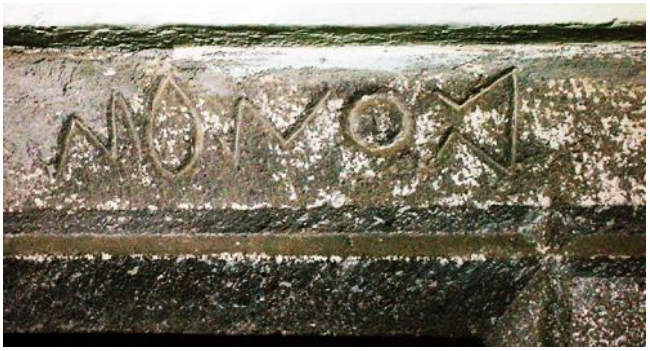
Bod Péter, **Magyarigen** (Alsó-Fehér megye) református lelkipásztora, **Bethlen Kata** írónő udvari papja volt. 1749-ben egy emléktáblát helyeztek el a fogarasi református templom oldalán, amire Bod Péter egy 16 soros verset írt. Az utolsó sort rovásírással írta.

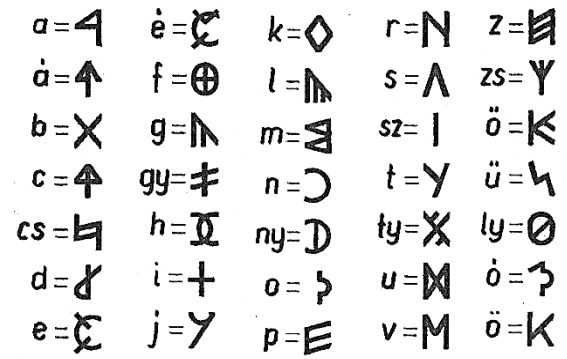
Az **Újpesten** talált mázas váza töredéke.

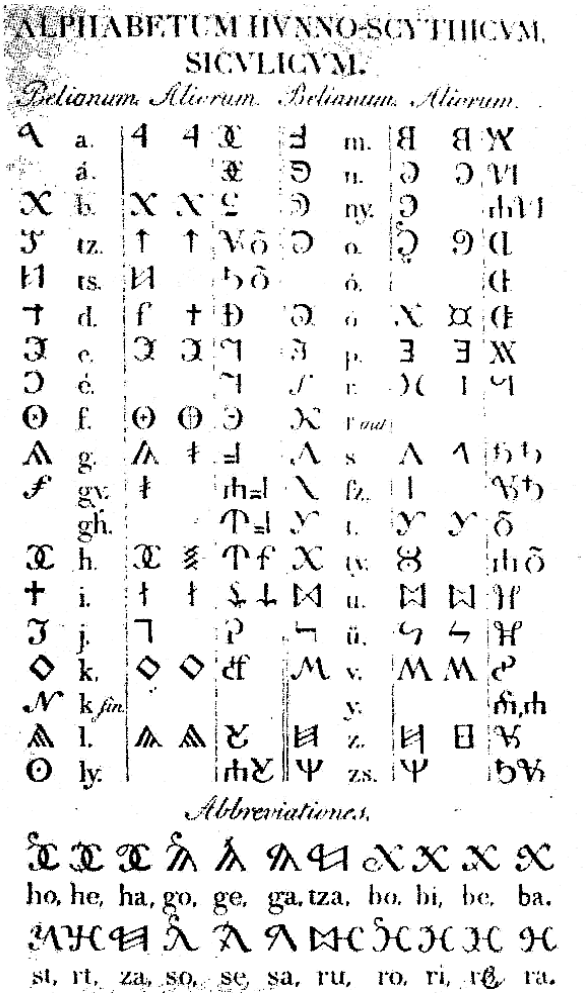
Feljegyzés **Kis-Marjai Veszelin Pál** albumából (1654. febr. 3.). **Miskolczi Csulyák Gáspár** bejegyzése, ugyanúgy a 297. oldalon található, mint **Komáromi Csipkés Györgyé**: „Légy hű mind haláliglan és teneked adom az életnek koronáját”

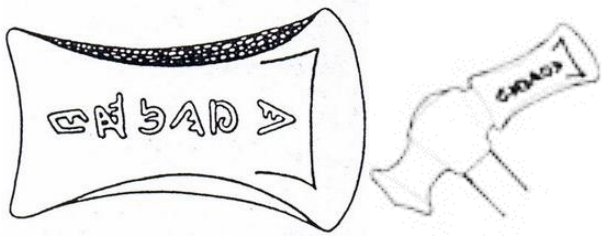
Csikmadarasi római katolikus templom sekrestyéjének bejárata fölött található ez a felirat, ami a régi (XV. századi) templom bejáratát díszítette.

Maros fősámán korából (Kr. e. 4040.) származó betűk, **Paál Zoltán** *Arvisura* (Igazszólás) című műve szerint.

Révai Miklós tatai (Komárom-Esztergom megye) gróf által 1803-ban kiadott *Alphabetum Hunno-Scythicum, Siculicum.*

A **Róma** melletti **Campagna** mezején talált szkíta baltatok rajza, kora kb. 3000 év. Sajnos az eredeti tok megsemmisült a II. Világháborúban, amikor is a jezsuita múzeumot, ahol tárolták, bombatalálat érte. Felirata: „Szépen ékesít, üt is, ró is”.[21]

Könyves Kálmán gyógyító amulett-gyűrűje.

[21] Latin feliratként értelmezi: Záhonyi i. m. – *A szerk.*

A **Battonyán** (Békés megye) 1910-ben talált VIII. századi rovásírásos gyűrű. **Mag István** telkén (régen Ságvári u. 20.) egy lovas tömegsír feltárása során került elő. Átmérője kb. 23 mm, súlya 6,9 gramm.

Az **Esztergomban** (Komárom-Esztergom megye) talált XIV. századi rovásírásos pecsétgyűrű. Átmérője kb. 22 mm, jelenleg az esztergomi Balassa Bálint Múzeumban található.

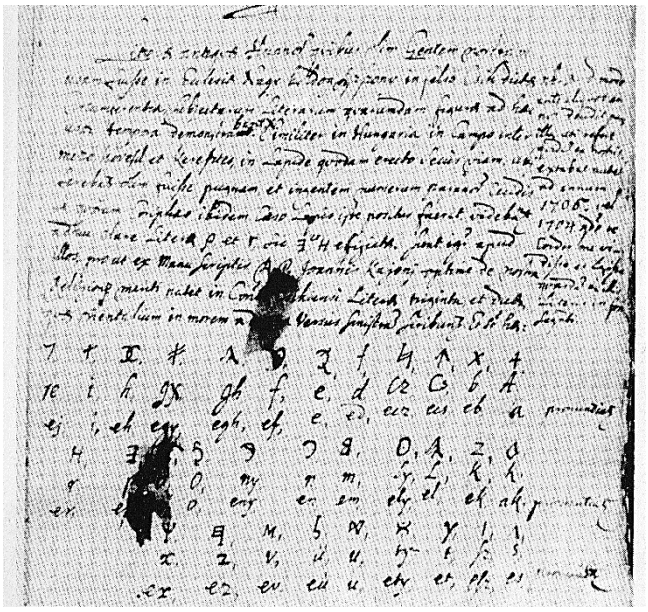
Senyei József telkén, kútásás közben találták ezt a XIV. századi elektron gyűrűt, a **Hódmezővásárhelyhez** tartozó **Kenyereér** (Csongrád megye) pusztán. Átmérője 21 mm, vastagsága 1 mm. A véset szövege: „Édes nemes jó kis uram Gyóni Rüasz”.

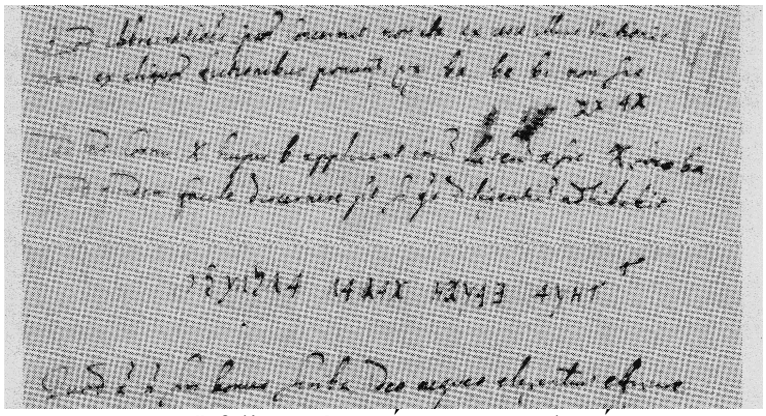
A **Berekböszörményen** (Hajdú-Bihar megye) talált Árpád-kori gyűrű. Köriratában egy szójelekkel írt ősvallási imádságszöveggel, középen pedig egy kettőskereszttel.

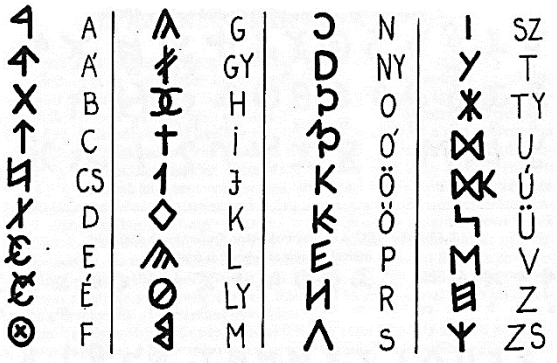
A **szeghalmi** (Békés megye) gyűrű vésete.

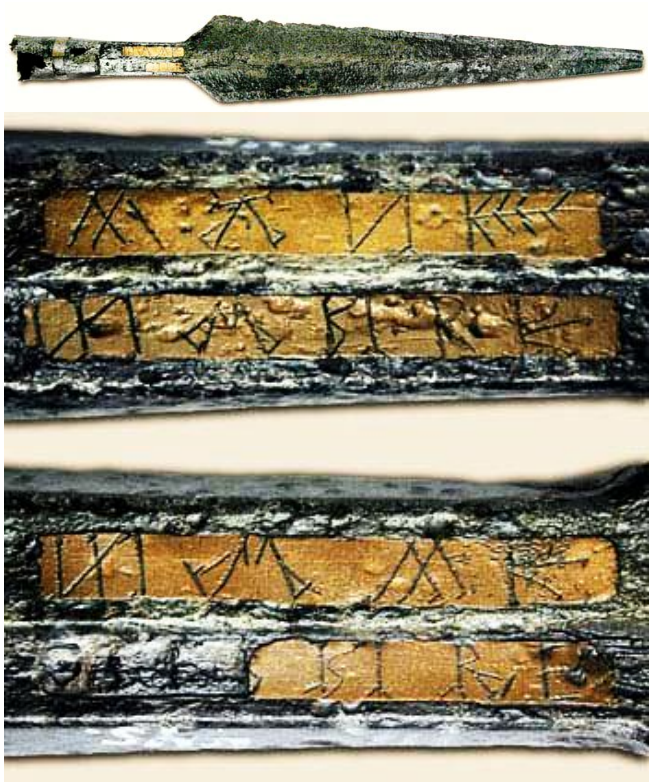
Levéltári feljegyzés **Mezőkeresztes** (BAZ megye) határában, az 1594-es csata emlékére felállított emlékkőről. A másolat 1730 körül készült. (Az emlékkő azóta már sajnos eltűnt.)

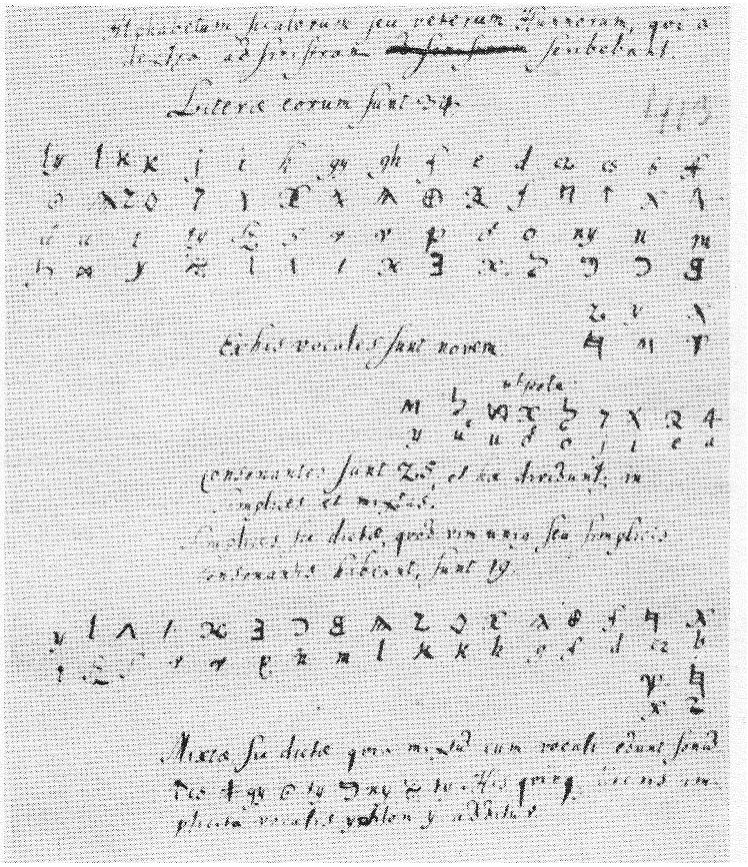
Halas Ágoston atya egyszerű feljegyzése: „Írta pater Halas Ágoston”

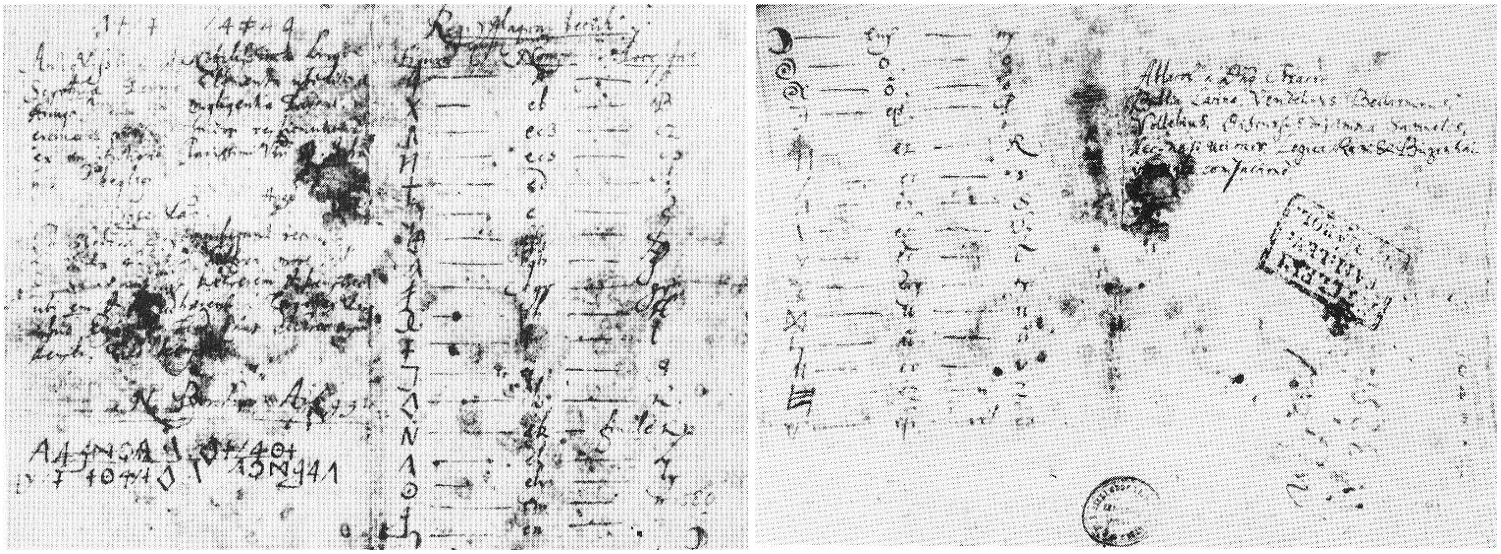
Az 1220-ban **Köttöny** és **Kubiláj** által egyszerűsített rovás ABC, **Paál Zoltán** *Arvisura* (Igazszólás) című műve szerint.

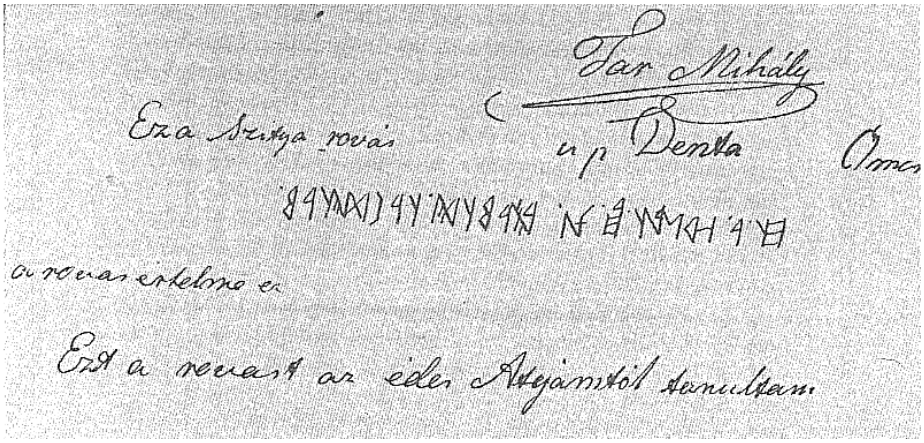
A **Komárom** (Komárom-Esztergom megye) mellett, 1903 előtt talált rovásírásos lándzsa. Hossza 495 mm, ebből 139 mm a nyélbemenet, amin a felirat található. **Friedrich Klára** megfejtése szerint: „Erős a sas, sebes, tör sisakot szét szerte, tör, nyes, szé(t)szakkaszt szerte, leránt.”

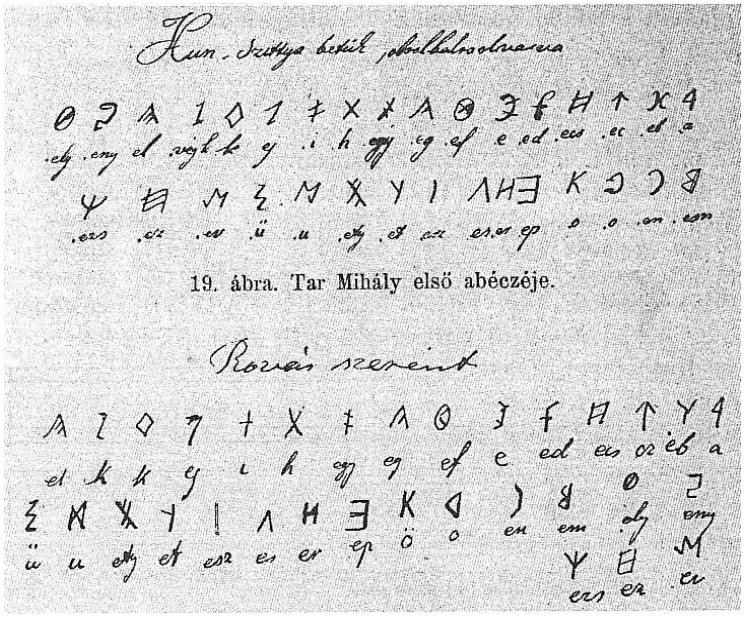

„A székelyek, azaz a régi hunok ábécéje, akik jobbról balra írtak” kezdetű levéltári másolat (1730. körül). Szerzője, sajnos ismeretlen.

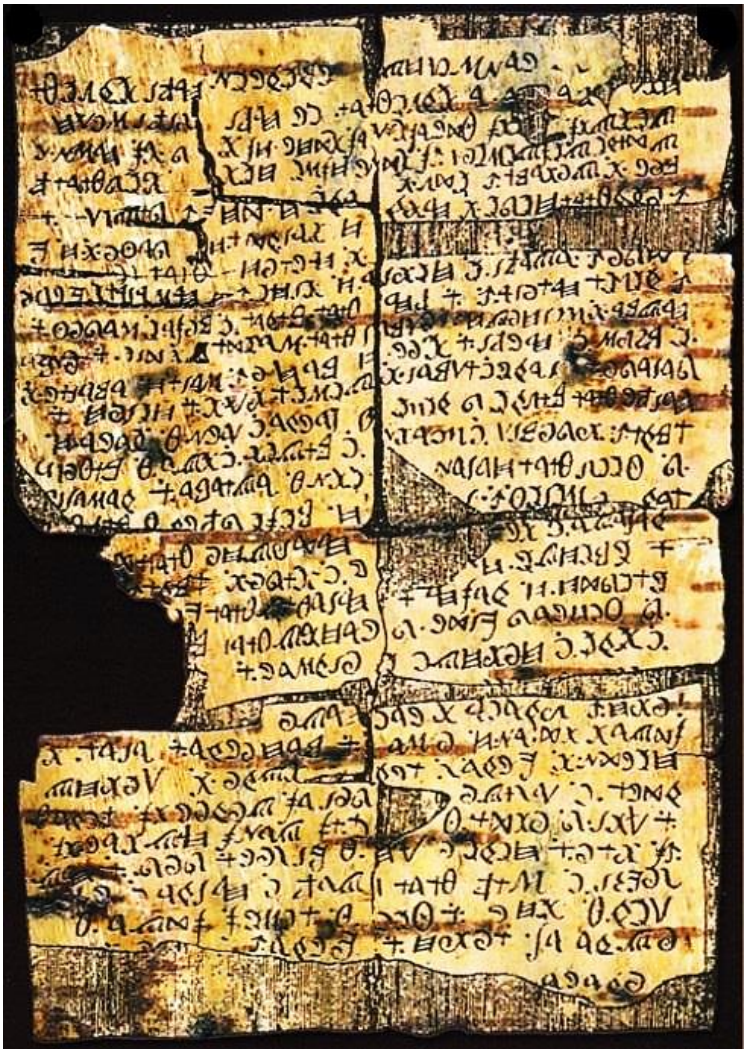
Szentkirályi Sámuel, **bethlenszentmiklósi** (Fehér megye) református lelkipásztor ABC-je a Teleki levéltárból (1730 körül).

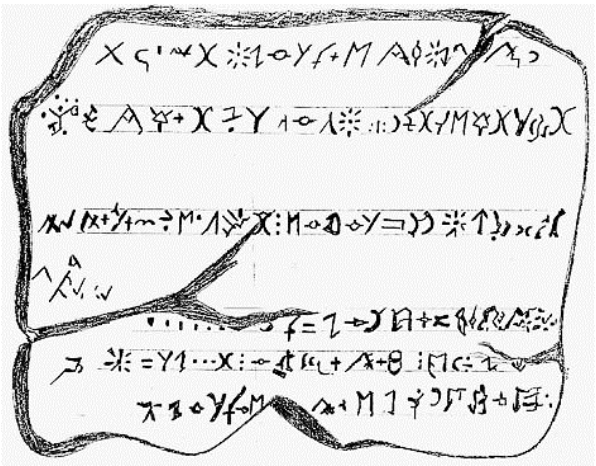

19. ábra. Tar Mihály első abécéje.

Tar Mihály egysoros felirata és ABC-i 1902-ből. Az írásgyakorlat rengeteg ligatúrát tartalmaz. Szövege: „eZT A RO VÁST AZ éDeS ATYÁMTÓL TANULTAM”

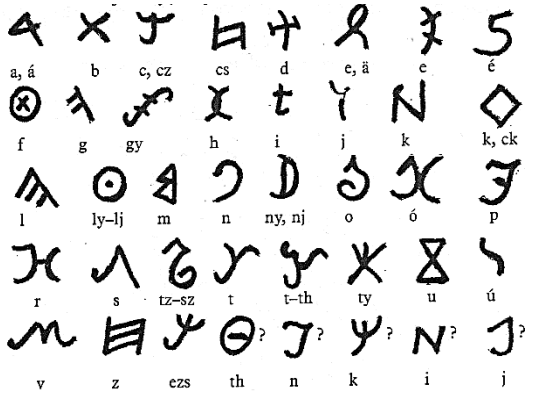

A nyírfakéregre írt, **Stubnyán** (Túróc megye) talált, ún. *Túróci fakönyv* (1809-40). **Cherven Tamás** besztercebányai kanonok akadt rá 1839-ben. Mindössze egyetlen lapból áll. A nyolc hüvelyk hosszú, öt hüvelyk (kb. 12,5 cm) széles nyírfakéregre tollal, koromfekete tintával írtak – 127 név található rajta.

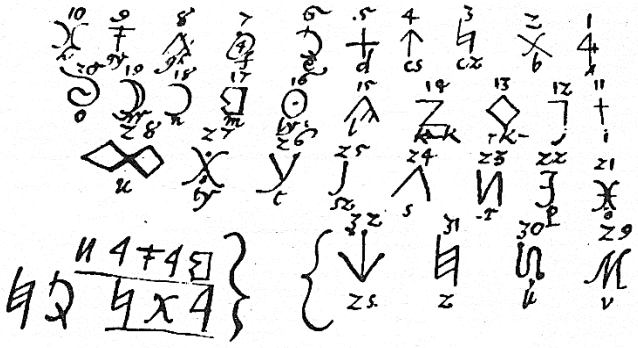

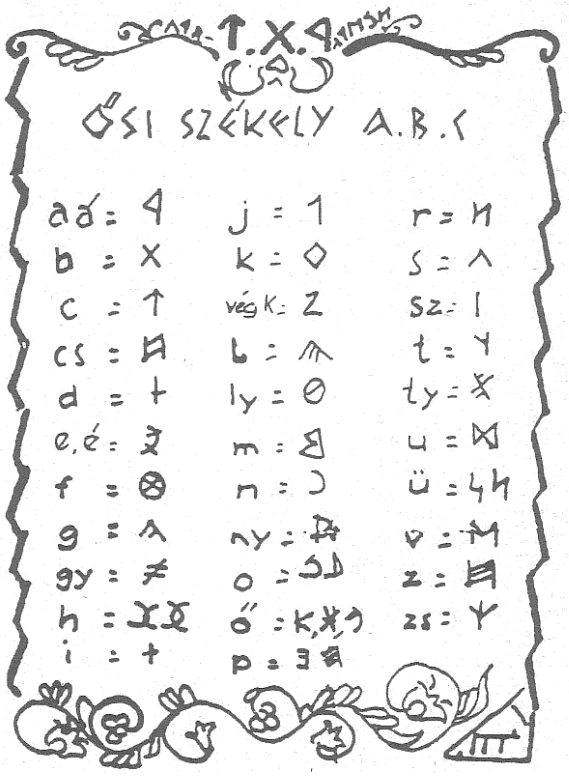
Tászoktető (Gyergyói-havasok, 1013 m) több száz rovás-feliratos kövéből kettő, átlagos méretük 180x40cm. 1913-ban a szentgotthárdi **Kémenes Antal** kezdte feljegyezni őket az utókor számára.

A **Salgótarján** és **Balassagyarmat** (Nógrád megye) között 955-ben megtelepedett, **Kevevárról** érkezett Gyarmat törzs tárkány ABC-je, az *Arvisura* (Igazszólás) szerint.

Gönczi György *De disciplina ecclesiastica* című művébe írt bele valaki egy ABC-t, 1680 körül. Az 1613-ban megjelent könyv a Magyar Nemzeti Múzeumban található.

A **székelyudvarhelyi** (Hargita megye) Református Tanítóképző Intézet évkönyvében található *Ősi székely ABC* (1929). **Dr. Lévai Lajos**, az intézet akkori tanára volt az, aki a bejegyzést megejtette.

A **Magyar Adorján** által lejegyzett magyar ABC, a XX. század elejéről.

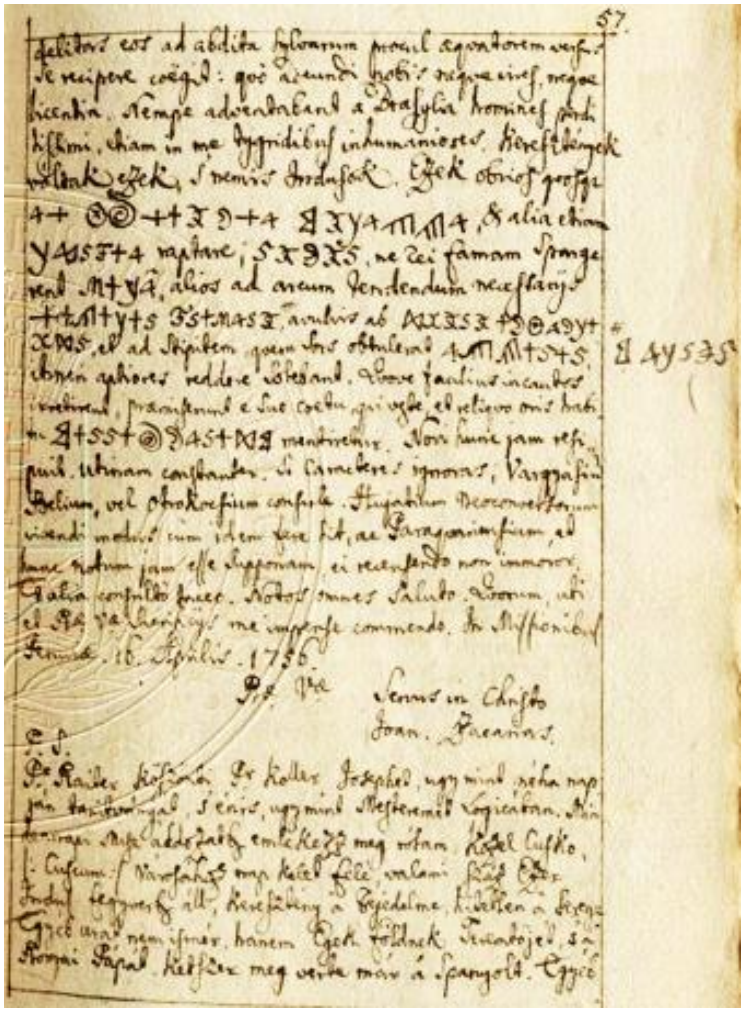

Verpeléti Kiss Dezső *Ex Libris*-ei (1933. és 1932.)

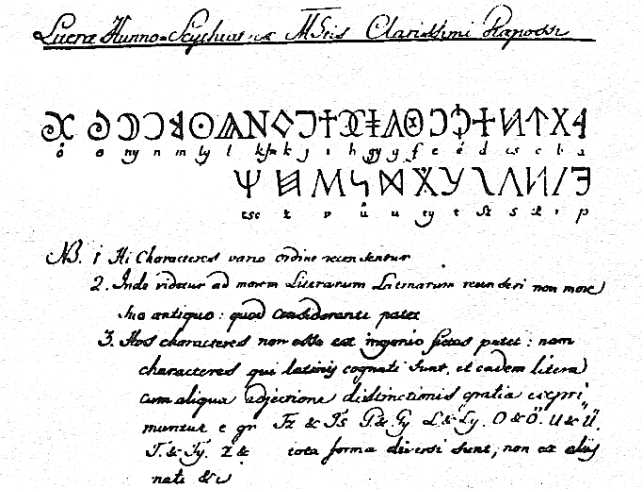

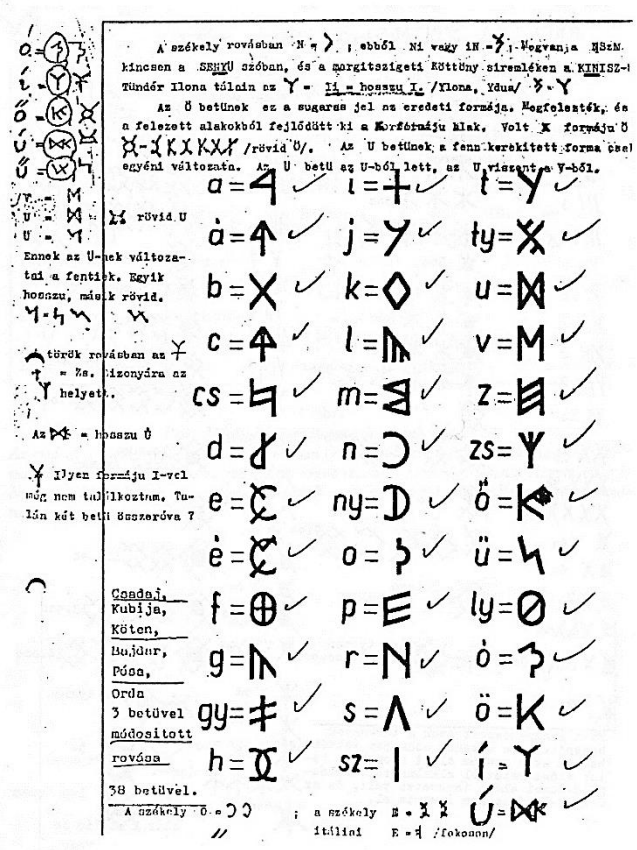
A Miskolci **Verpeléti** újabb két *Ex Libris*-e. 1935-ből

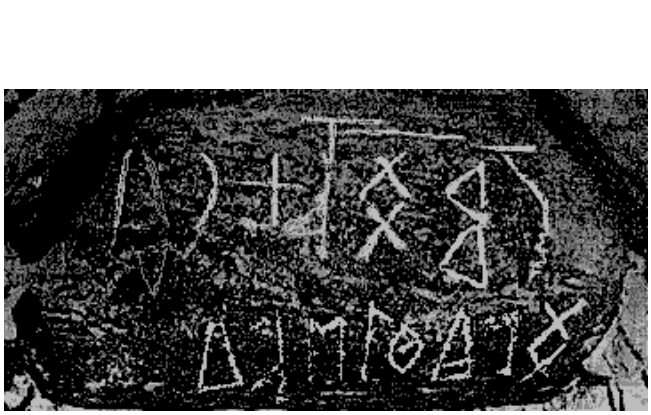
Zakariás János jezsuita misszionárius levele. Az atya a levelet a perui misszióból küldte **Bartakovics József** tisztelendőnek (1756. IV. 16), amiben leírja a spanyol hódítók gaztetteit. Érdekes, hogy az erősen kalligrafikus magyar betűkkel írt rész is latinul olvasandó. A szövegrész fordítása **Csallány Dezső** tollából: „...ezek rendszerint mindazokat, akik elibük kerültek *bányamunkára* és más *aljas* munkára is elragadozzák, az *öregeket*, hogy ennek hírét ne terjesszék, *megfosztják életüktől*, másokat az íj felhúzásához szükséges *ujjaiktól*, az *anyákat* úgy teszik utazásra alkalmasabbakká, hogy letépvén *emlőjükről csecsemőiket*, azokat *odacsapkodják* a legelső karóhoz.”

Kapossi Sámuel főiskolai tanár *Litere Hunno-Scythius* c. ABC-je a *Marosvásárhelyi kézirat*-ban, 1700 körül.

Paál Zoltán feljegyzése egyes írásváltozatokról az *Arvisura* (Igazszólás) című művében.

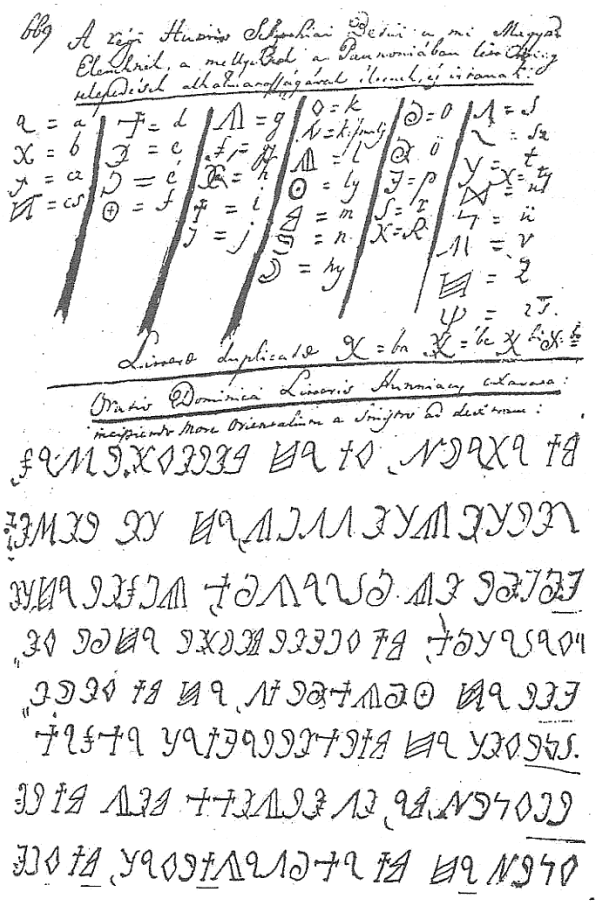

A **homoródkarácsonyfalvai** (Udvarhely megye) unitárius templom, másik rovásfelirata a torony II. emeletén található, az északi ablak szemöldökkövén. 1944 júliusában fedezte fel **Szőke István** bölcsészhallgató. Keletkezésének idejét 1495-re teszik. A jobboldali kép fejjel lefelé, az eredeti helyzetben van!)

Magyar Adorján, 1915 előtt lejegyzett ABC-je.

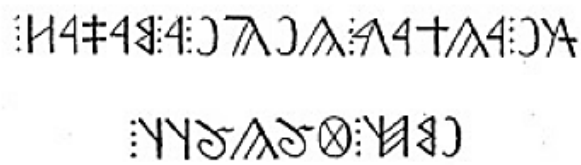
A **nagybányai** (Máramaros megye) református egyház anyakönyvében, a 669. oldalon található ez a bejegyzés és az *Oratio Dominica* vagyis a Miatyánk. Az imát már **Técsi Dániel**, **Avas-Újváros** esperese jegyezte be. Az írás 1819-21 között keletkezett.

sor-szám	hangérték	betűjel	sor-szám	hangérték	betűjel
1.	a, á		18.	m	
2.	b		19.	n	
3.	c		20.	ny	
4.	cs		21.	o, ó	
5.	d		22.	ö, ő	
6.	e, é		23.	p	
7.	f		24.	r	
8.	g		25.	s	
9.	gy		26.	sz	
10.	h		27.	t	
11.	h (ch)		28.	ty	
12.	i, í		29.	u, ú	
13.	j		30.	ü, ű	
14.	k		31.	v	
15.	k (szóvégi)		32.	z	
16.	l		33.	zs	
17.	ly				

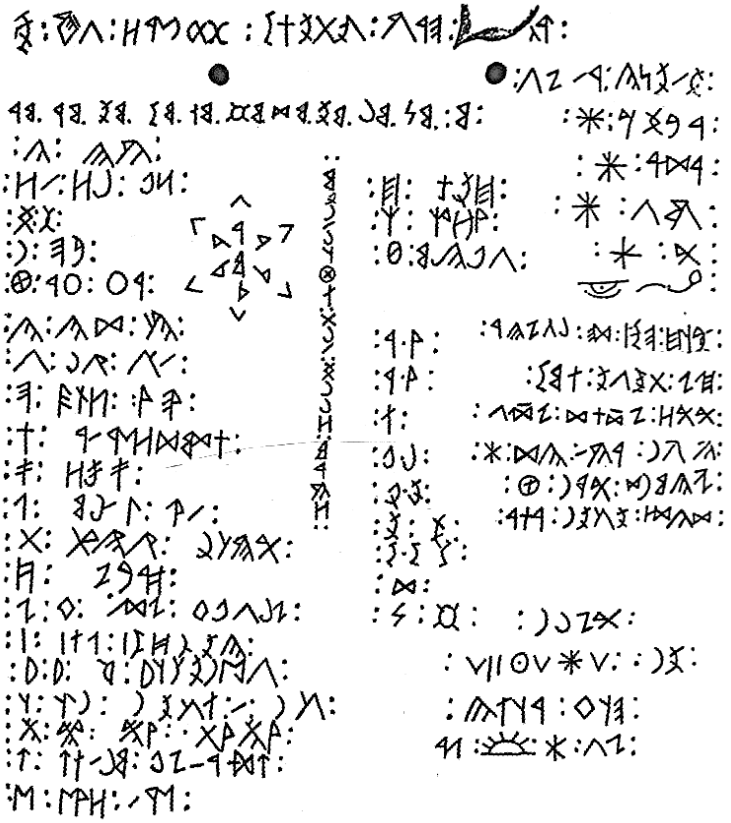
Németh Gyula ABC-je 1934-ből.

A **Géza** fejedelem (**I. Szent István** apja) által veretett, bizánci típusú érme. Sokáig István pénzének hitték, de **Kukai Sándor** 1999-ben – a felirat elolvasása után – felfedezte a tévedést. (Géza a kereszténységben a Stephanus [István] nevet kapta. A nyugati források „Rex”-ként [király] emlegetik, tehát természetes, hogy – mint akkreditált uralkodó – veretett pénzt. Arról nem is beszélve, hogy ezek alapján Ő volt **I. István királyunk**, nem pedig a fia!) Felirata a következő: „Dukatus Geszéjasz inpérje”. Magyarán: „Géza birodalmának dukátja”.

Fischer Károly Antal könyvéből származik ez a felirat, 1889-ből. Jelentése: „ISTeN ÁLDÁSA LeNGJeN A MAGYAR NeMZeT FÖLÖTT.”

Egy ősi táltos család, a **Csepregiek** ún. *Tanító tábl*ája. A századokon át rejtegetett, írásoktatást szemléltető tábla másolata a XVI–XVII. században készült. A család utolsó tagja, **Csepregi Ferenc** szedte elő rejtekhelyéről, több „társával” együtt. A család által *Időtlen Fekete Kövek*nek nevezett ritkaságokat **Berkesi Gyula** dolgozta fel elsőként.

A **Loznai** (Szilágy megye) rovásfeliratos cserépmaradvány – képekkel, ligatúrákkal.

A **Breza** városában – 25 km-re északra **Szarajevótól** (Bosznia) – 1930-ban talált rovásfeliratos kő. Keletkezése a VI. századra tehető.

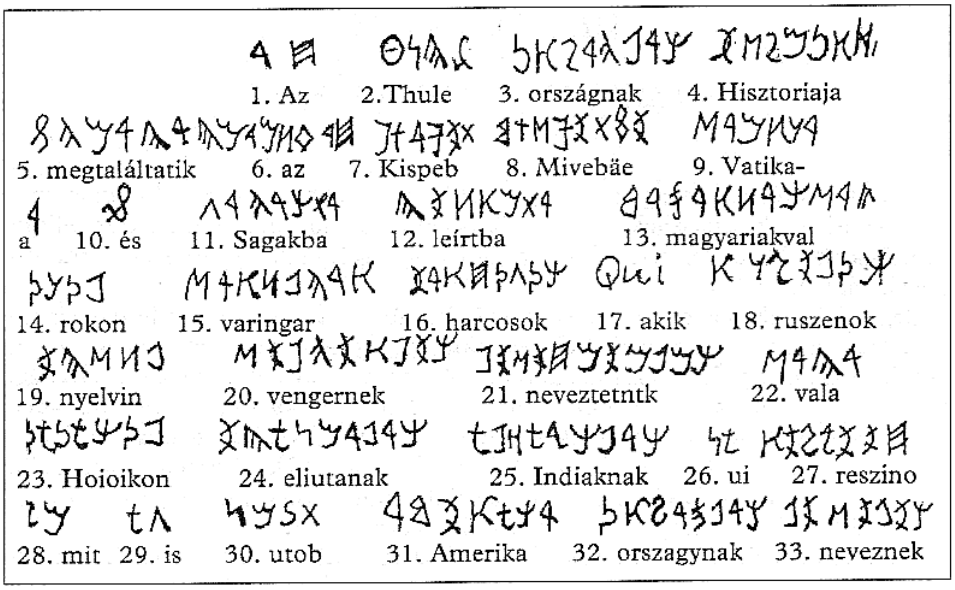

Szentiványi Dániel kolozsvári (Kolozs megye) református lelkész, prédikátor és professzor *Antique hunnorum litera* című műve 1679-ből.

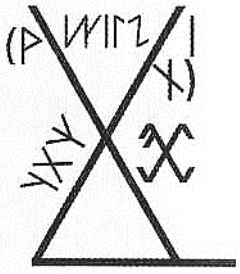

Az 1977. március 4-én történt földrengés következtében láthatóvá vált – valószínű – 1526-os rovásfelirat, **Dálnok** község (volt Háromszék, ma Kovászna megye) református templomának falán. A nyugati oldalon, mintegy 4,5 m magasságban 5 jel került elő. Az 1978 telén történt javítások közben, még 3 jel, illetve a fölötte levő sor is előkerült. A feliratot **Mike Bálint** helyi református lelkész és **Kónya Ádám** fedezték fel. Sajnos szövege, még a mai napig tisztázatlan.

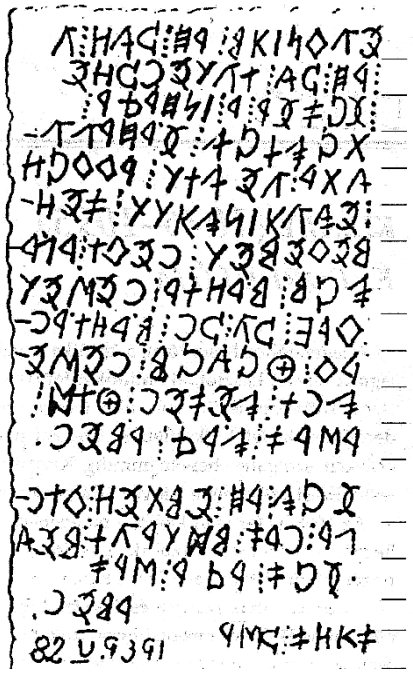

Paál Zoltán rovásmásolata az *Arvisura* (Igazszólás) szerint. Az eredetit a **Kijevi** Szent Illés Székesegyházban uruki hitű szerzetesek másolták. Az **Oleg** viking vezérhez csatlakozott Gyarmat törzsről lehet benne szó, akik később, 955-ben a **Nagyszombat** (Pozsony megye) és **Nyitra** (Nyitra megye) közt lakó úzokhoz települtek át, de a nagy vállalkozás emléke fennmaradt.

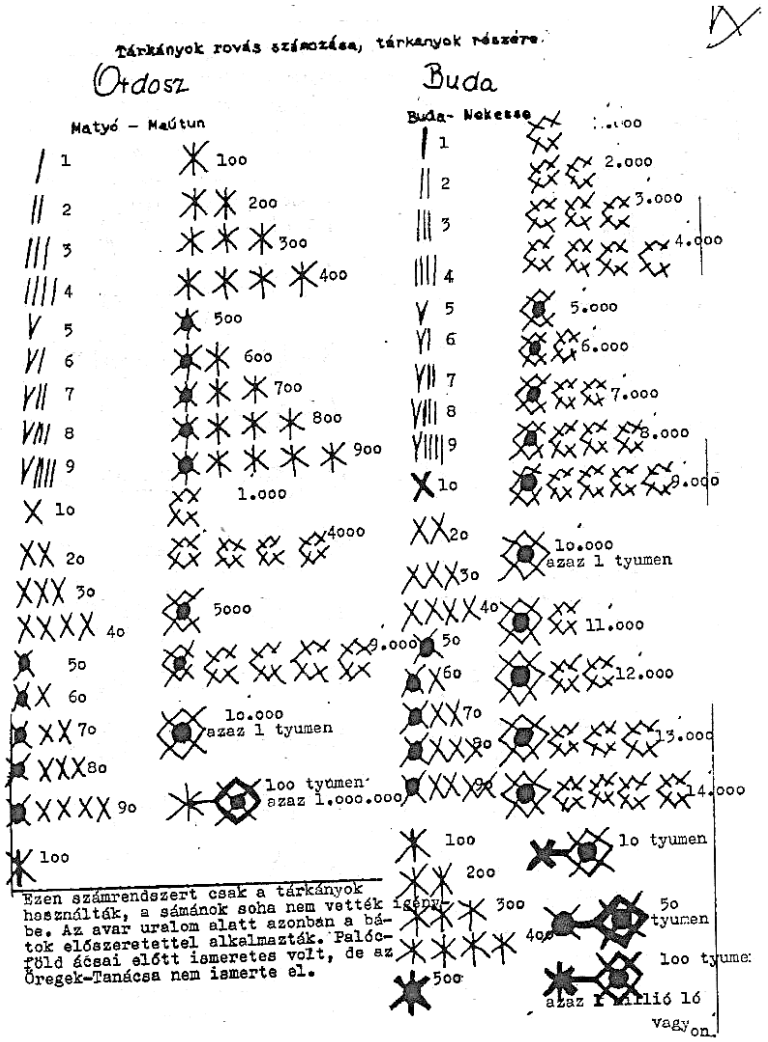

Az 1984 nyarán **Pécsett** (Baranya megye), a Jókai utcában végzett közműfelújítás közben talált, 76x60 mm-es sírkő. Az **Abaligeten** élt apácák így állítottak emléket társaiknak. Egyébként ezt a ligatúrát cseréptöredékeken is megtalálták **Tordoson**. Az „UNK” jele pedig a *Nikolsburgi ABC*-ben is megtalálható. Szövege a következő: „Aba szenti vagyunk, aki Eszter, Anna, Erzsébet”. Az „Aba” Aba-ligetre utal, de lehet, hogy az „Atya szentjei”, vagyis „apácák” értelmű. A XIII. század második feléből származó kő, jelenleg a pécsi Janus Pannonius Múzeumban található.

György Éva fogadalma **Máriához**, amelyben házasságot kér, cserébe elsőszülött gyermekét ajánlja fel a **Magasságos Szűznek**. Nagy buzgalmában – hogy kövesse az ősi írás szabályait – még a dátum arab számait is fordítva írta!

Paál Zoltán feljegyzése a tárkányok számaival az *Arvisura* (Igazszólás) című művében.

Az **Enlaka** (Udvarhely megye) községében található unitárius templom mennyezetének, az orgona fölötti híres részlete, 1668-ból. Jól láthatók a kazetta sarkaiban a *„Jelek, szimbólumok, szimbolika”* fejezetben tárgyalt, stilizált tulipánok. Mint már említettem, „Egyisten” jelentéssel bírnak, ezzel is – mintegy – megerősítve a kazetta ős-magyar feliratát:

„eGY AZ ISTEN,
GEORGYIUS MUSNAI DIAaKON”.

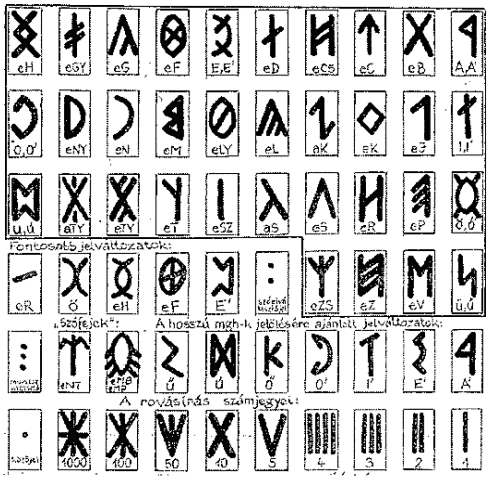
A feliratot először **Orbán Balázs** fedezte fel 1864-ben.

Ordo	*Potestas*	*Nomen*	*Figura*	*Ordo*	*Potestas*	*Nomen*	*Figura*
1.	a	a		17.	m	em	
2.	b	eb		18.	n	en	
3.	c	etz		19.	ny	eny	
4.	ts	ets		20.	o	o	
5.	d	ed		21.	ô	eô	
6.	e	e		22.	p	ep	
7.	f	ef		23.	r	er	
8.	gh	egh		24.	β	es	
9.	gy	egy		25.	sch	esch	
10.	h	ah		26.	s	es	
11.	i	i		27.	t	et	
12.	j	ej		28.	ty	ety	
13.	k	ek		29.	v	ev	
14.	k	ak		30.	e u	e uv	
15.	l	el		31.	u	ov	
16.	ly	ely		32.	z	ez	

Portsalmi András kolozsvári esperes, a **gyulafehérvári** (Alsó-Fehér megye) református kollégium rektorának, 1655-ben megjelent kéziratos könyvébe – ismeretlen szerző által – bejegyzett sáfár ABC.

Egy az I. Világháború után, az 1920–30-as években készült cserkészbicska, nyelén az ősi magyar írás ABC-jével. Nagyon szép emléke a háború után éledező nemzeti öntudatnak. Néhány igen érdekes megoldás szerepel rajta – lásd Á, B, D, E-É, F, LY, NY, O, Ö, Q, Ü, W, Z-ZS, Y.

A **Telegdi János**-féle, széles körben elterjedt és igen népszerű székely-magyar betű- és számsorának átirata.

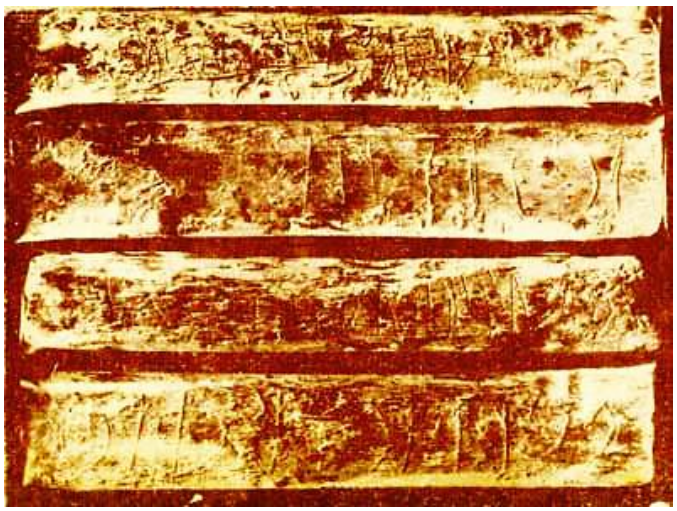
Az 1431-ben készült téglafelirat **Székelyderzsen**. A templom gótikus ablaknyílásában fedezte fel a téglát 1929-ben **Balázs András** esperes. Az unitárius templom feliratát még a kiégetés előtt karcolták a téglába: SZentMiKLÓSi aNTI aZ PaP.

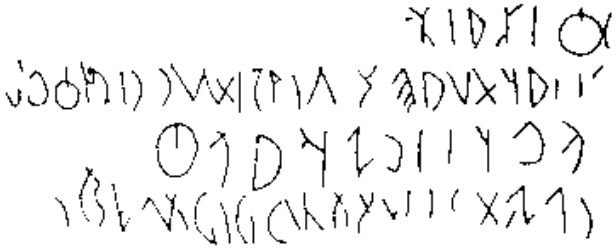

A **Foktőn** (Bács-Kiskun megye) véletlenül beépített rovás feliratos tégla, ligatúrával.

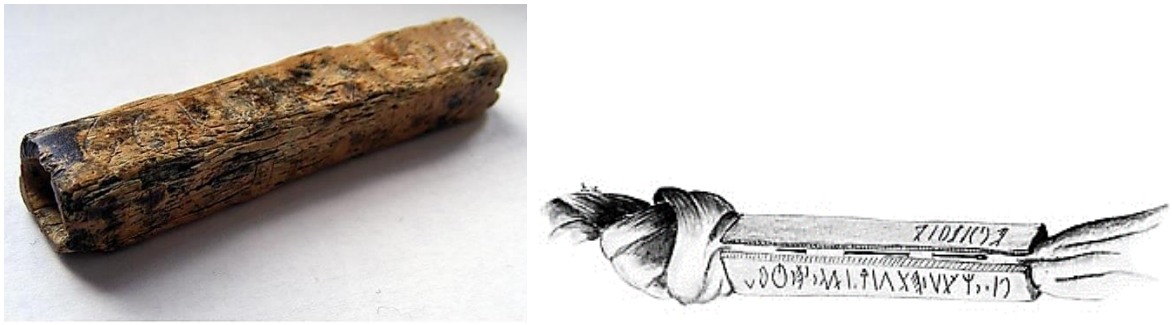
A **nyárádszentlászlói** (Maros megye) református templom magyar nyelvű felirata, szintén egy téglába karcolva: Geligói Róbert.

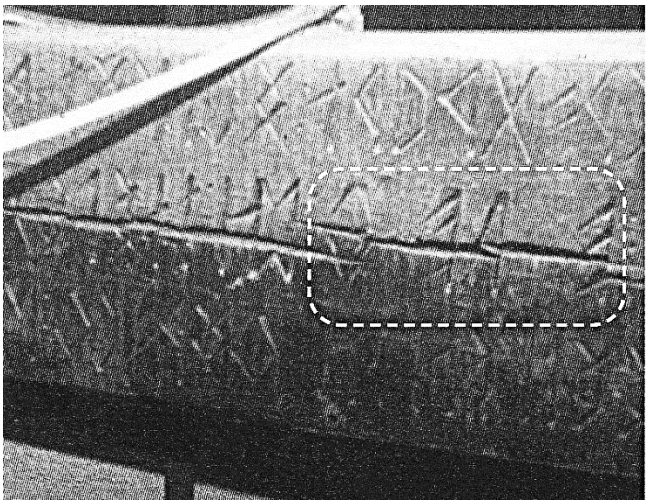

Az 1983. április 2-án, a **Szarvas** (Békés megye) melletti avar temető feltárásakor **Juhász Irén** régésznő által talált tűtartó. A juh lábszárcsontból készült tűtartó 65 mm hosszú, oldalai kb. 10 mm szélesek. A felirat mikroszkopikus vizsgálat utáni rajza jobbra. Korát a VIII. század elejére teszik. Szövege **Vékony Gábor** szerint:

Üngür űzőnek ímé a vas
Tű tevődjön, űzzön
Tű, tű, szúró, bökő, varró
Fesesz eléje, szal(aszd)
…….
Üngür ne egyen
Űzd el, emészd el őt, én Istenem.

Az eredeti tűtartó képe és a használati mód rekonstruált rajza.

A **tetemvári** református deszkatemplom (Miskolc, BAZ megye) rovásírásos padsora. Sajnos 1997. december 4. hajnalán egy tűzvészben megsemmisült. A padokon található 285 jelből 22 ligatúra volt.

A **Nagyszentmiklóson** (volt Torontál, most Temes megye) 1790-ben talált rovásírásos fejedelmi készlet (a fejedelemasszonyé felirat nélküli!) A 23 darabos aranykincs egy paraszthá udvarán került elő, az **Aranka** patak part-járól. Görög kereskedők vásárolták meg, de a **Habsburg** császár (**I. Ferenc**) megszerezte és mai napig is a **bécsi** Kunsthistorisches Museumban őrzik. A feliratokat **Baráth Tibor** megfejtése alapján közlöm.

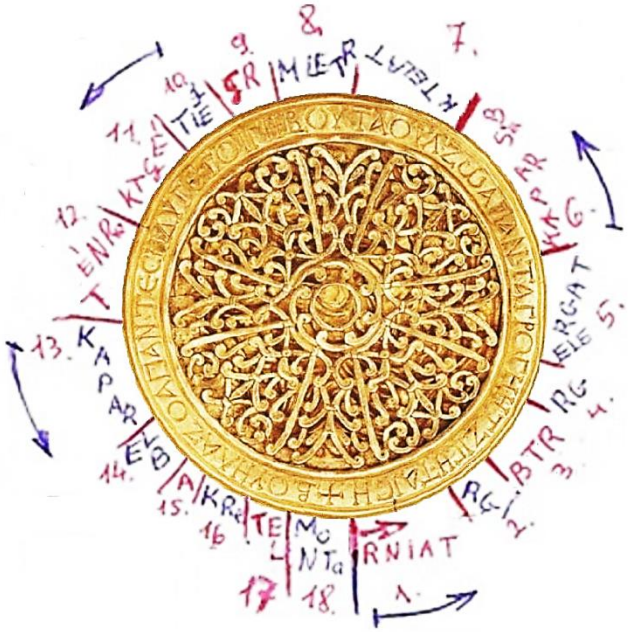

Az ivókürt, és a szájánál levő felirat.

A fejedelmi tálca írott része:
„a DíSZeN íRT iRán hONi RoKoNoK ELat (állat) NeF(V)eKel ÉLTeK, ELőNY F(V)ólT”
A díszítés képírásának megfejtésével most nem foglalkoznék, de az is olvasható!

1. iRaNIAT = Irániak 2. RéGi 3. BeTüiRe 4. a RéGi 5. ELöReGAT = elöregült 6. KAPARáSáBul 7. KiTELÁlT 8. éRTeLeM 9. RéG e 10. JELeT 11. ÉGeTtéK 12. iRáNÉT 13. KAPAR(ták) 14. ELöBb 15. A 16. KőRe 17. eTELe 18. MoNdTa

Összeolvasva: „Irániak (úrhoniak) régi betűire, a rég elöregült kaparás-ból kitalált értelem. Rég e jelet égették. **Iránét** előbb kőre kaparták. **Etele** (**Attila** a hun király?) mondta.”

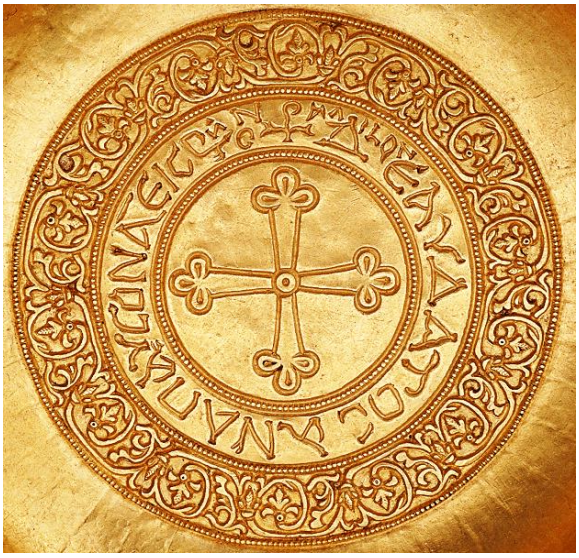

A díszítés és a szöveg a nyeles tálka alján található. De a tálkán felül is van egy felirat, ami a tálka képe alatt látható.

Az egyik szilke írott pereme (a csattól balra, a peremdíszítés alatt.) Szövege a jobbra.

Ez a felirat fordul elő a legsűrűbben, öt edényen is megtalálható, többek között a két kehely talpán is: „(az) aRaNY éKET IZSáK huN CSiNálTa”

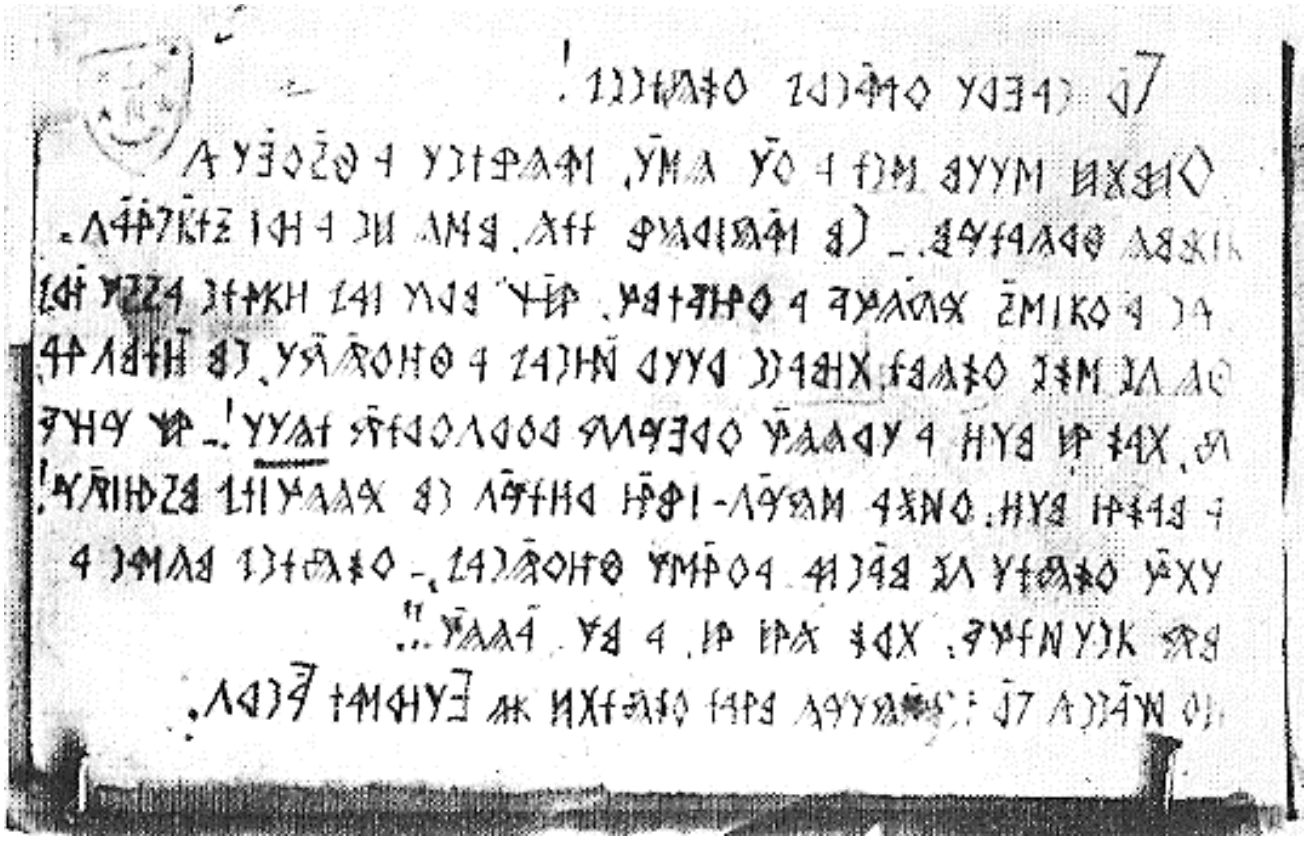

A tányérka közepének szövege. Az olvasása a fent található kampós kereszttől indul és jobbról-balra (az óramutató járásával szemben) tart.

„Negyedik hun király (**Oktár**) Ku+tya+úr országa. Örök jogon vette barátoktól.

Pontiak, **Ister** vidékiek, (**Pontusiak**, **Duna vidékiek**) **Uraliak**, Tatárok ura.”

A Nagyszentmiklósi Kincs feliratainak és ábráinak megfejtéséről bővebbet a Rovásoldal 26–36. cikkeiből tudhatsz meg (lásd *Ajánlott weboldalak* c. rész).

Petrovai János levele **Tar Mihály**hoz (1903), miután **Herman Ottó** és **Sebestyén Gyula** plágiummal vádolta meg. A levelet **Forrai Sándor** mentette meg az utókor számára.

Szövege a következő:

„JÓ NAPOT KeVÁNOK KeGYeLMeDNEK!

KeZeMHeZ VeTTeM (M)VIND A KéT LeVeléT, VALAMINT A FéNYKéPeT IS ÖRÖMMeL FOGADTAM. NeM VÁ LASZOLT AM eDDIG, MIVeL eZeN A ROSZ ÜDŐJÁRÁS-BAN A KÖSZVéNY HA SOGAT JA A KAR JAIMAT. AZéRT MOST CSAK RÖVIDeN ANNYIT ÍROK, FeL SE VeGYe KeGYeLMeD HeRMANN OTTÓ ÚRNAK A FIRKÁLáSÁT. NeM éRDeMeS ARrA SeM, HAGY AZ eMBeR A TOLLÁT KOPTASSA OKOSKODÁSA (F)DeLeTT! AZT TA RT JA A MAGYAR eMBeR: KUTYA UGAT ÁS – SZAMiÁR ORDÍTÁS NeM HALLATSZIK MeNYORSZÁG BA! TeHÁT KeGYeLMeDeT SE (B)MÁNCSA AKÁRV(M)IT FIRKÁLNAK, – KeGYeLMeDNeK MeGVAN A MAGA ÖNTUDAT JA, HOGY IG AZ AZ, A MIT ÁLLÍT!!

eZeK UTÁNN IS JÓ INDÚLATTAL MARAD KeGYeLMeDHeZ ÖReG PETRO VAI JÁNOS”

A betűkészlet már eléggé torzult, de azért jól olvasható. Ötletes ligatúrák vannak benne, de pl. az „ᛇ” (AK) jelét szóvégi K-ként használja. Az „E” magánhangzót módszeresen ugratja – de az „A”-t csak egy helyen: ötödik sor „FIRKÁLáSÁT” –, holott több helyen megtehetné más hanggal is (pl. kívánok, fogadtam, stb)! Két mássalhangzó ugratás is van benne: a második sor „LeVeléT” második „ᛚ” (L) betűjét ugratja – de lehet, hogy csak kimaradt. Az ötödik sor végén az „ARrA” egyik „ᚱ” betűjét ugratja, így lehetőség nyílik a szó egy ligatúrába való összevonására.

A második és a nyolcadik sorban a „ᛗ” (V) betű, a hatodik sorban „ᛞ” (D) betű és a nyolcadik sorban az „ᛒ” (M) betű csak elírás, de azt jeleztem is. Ezek a tévesztések is csak a latin betűkhöz való hasonlóság – ill. a ritka használat – miatt fordulhattak elő.

A következőkben két **Tordoson** talált fekete korongot vagy mesterség-gyűrűt mutatok be. Koruk kb. 7500 év és írást valamint piktogramokat is tartalmaznak.

A felirat a következő:

„ÁTKíSéL(R)i aKiK áD(T)USZNaK (hajóval)”

Tehát nagy valószínűséggel egy révész korongja lehet.

A következő fekete korong felirata is egyértelművé teszi tulajdonosa mesterségét.

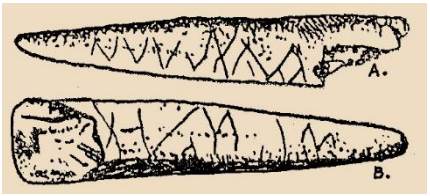
A korong szövege:

„SAS úR AKi (házakat épít) MEG”

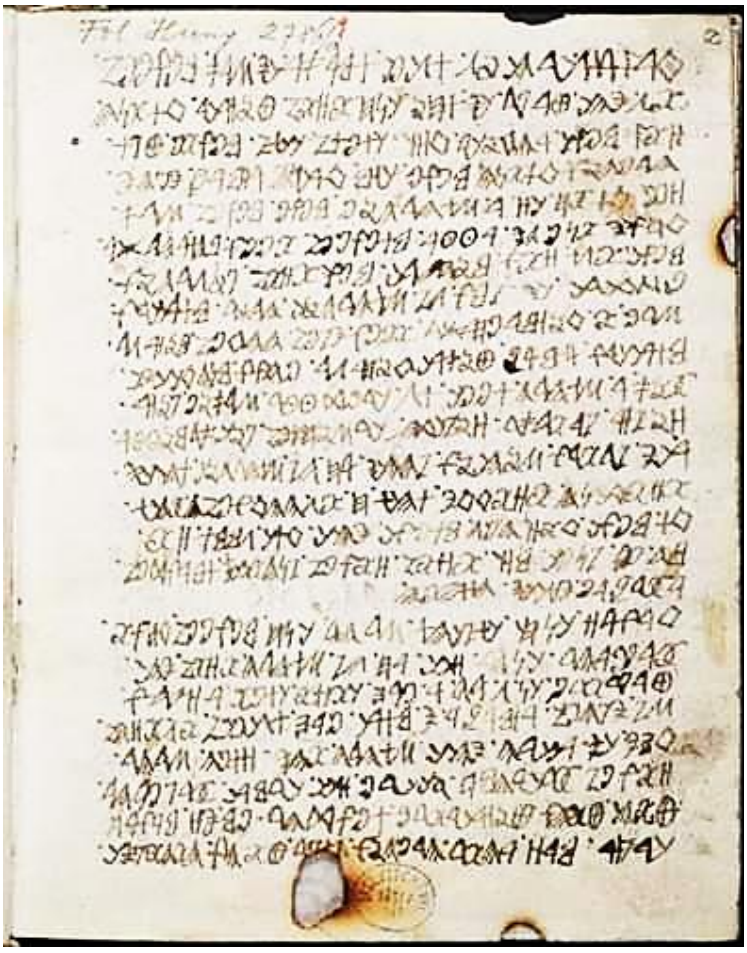
(Szembeszökő a hasonlóság a **Gallia**-i korongokkal!)

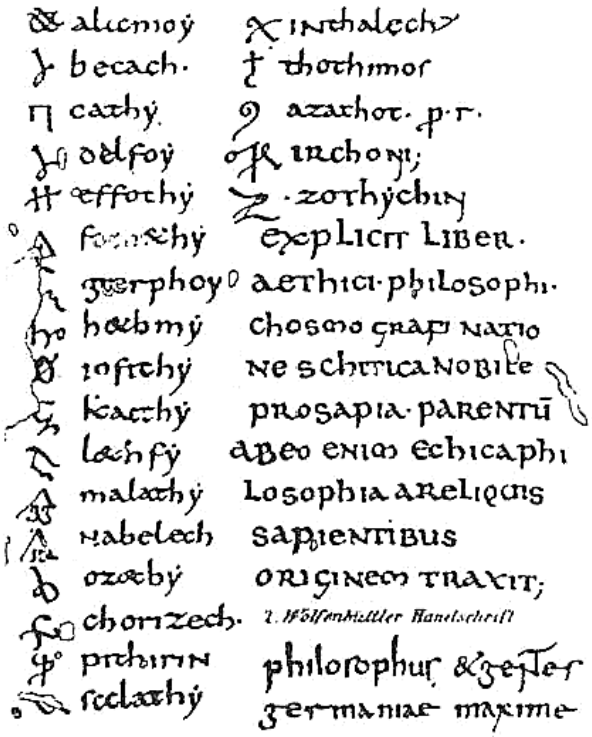
Az **orgondaszentmiklósi** övcsat képe. A XIII–-XIV. századi kun rovásemléken valószínűleg vallási „mondóka” olvasható. Jelenleg, a **szolnoki** múzeumban látható.

A **bajóti** (Komárom-Esztergom megye) pálcavég a **Kárpát-medence** legrégebbi írott emléke. Nagyjából 30.000 éves és a **Jankovich barlangban** találták a századelőn, ami **Bajót** határában, az **Öregkő** csúcsa alatt nyílik és észak felé néz.

A **szegedi** Somogyi Károly Könyvtárban található, 1582-ben **Nürnbergben** kiadott, öt **Cicero**-művet tartalmazó kódex, amelynek betétlapjain jelentős mennyiségű, rovás-szöveg található.

Ætichus eléggé leromlott betűsora Kr. u. 650-ből. A betűk hangértékét a mellékük írt szó kezdetével próbálja visszaadni. Érdekes, hogy itt is az „A” egy nagyon ősi formájával találkozhatunk.

Ezen ékírásos feljegyzések közül legjobban olvasható és megfejthető a székely rovás-írás, mert mai nyelvjárásunkhoz ez áll legközelebb. Az úgynevezett csuvas-magyar rovásírás ábécéjét is bemutatom a kievi muzeum feljegyzése alapján.

a b c d e f g h i j k l m n o p r s t u

v z x y á é í ő ú ű ty ny gy ly sz zs cs

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 50 100 1000 500 5000

Barátosi Lénárth Lajos szenzációhajhász ABC-je. Mint a képen is látható, állítólag a **kijevi** múzeumból származik (1941). Később, amikor 1943-ban a nyomódúc is előkerült (alábbi kép) – megintcsak állítólag – egy lámakolostorból, kiderült a turpisság, hiszen a jelsor **Tar Mihály** betűin alapul. Mindenesetre ez – véleményem szerint – semmit sem von le a jelsor értékéből.

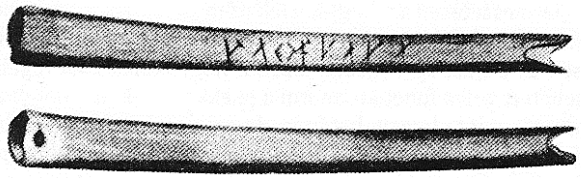

2. Külföldi rovásírásos emlékek

A következőkben néhány rovásírásos emléket mutatok be határainkon kívülről. Nem mindegyiken szerepel magyar felirat, viszont jól látható, hogy ez az ősi ABC mennyire elterjedt volt a régi korokban.

Római oltármaradvány rovásírásos jelekkel.

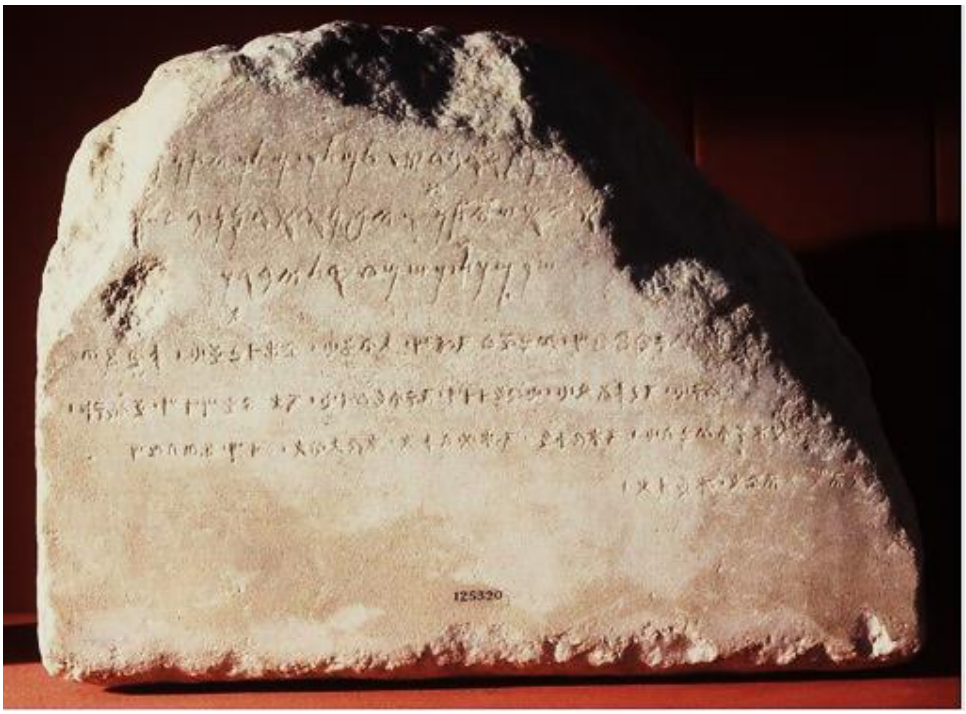
Ezt a 10-15.000 éves résfuvolát **Grotte Cosquer**-ben (Franciaország) találták. Feliratát még nem fejtették meg, de biztos, hogy több ligatúrát is tartalmaz. **Európától Kináig** rengeteg hasonló fuvola és furulya került elő. (V. ö. **Josef Kleibl:** *Ádám nyomában* 65. old.)

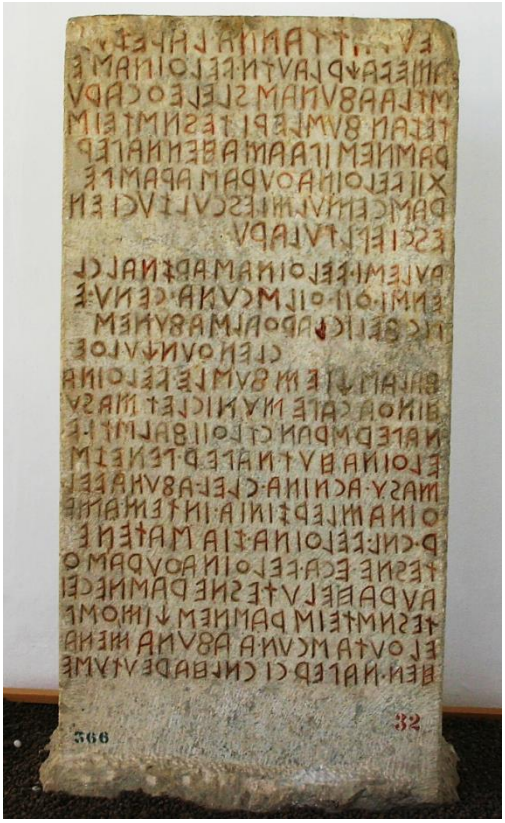
A **Pyrgi**ből való (ma Santa Severa, Róma, Olaszország) rovás-írásos aranylapok. A lapok vésetei etruszk és föníciai nyelven, a Kr. e. VI. században keletkeztek. A lapok jelenleg a Római Egyetem Etruszkológiai Tanszékén vannak.

A **Magliano**ban (Olaszország, Grosseto) talált, ólomból készült – egyesek szerint – pecsét. Keletkezésének idejét a Kr. e. V. századra teszik. A korong közepén végződő ötsoros spirálban mintegy 70 etruszk szó található. Hátoldala is tartalmaz feliratot, de ott szórványosan helyezkednek el a szavak. Jelenleg a Firenzei Régészeti Múzeumban található.

Az **Idalion**ból való (ma Törökország) bilingvis feliratos kőtábla-töredék. A föníciai írás elolvasása segítségével fejtette meg **George Smith** orientalista, a kő másik, kyprosi (Ciprus) nyelvű szövegét. Keletkezésének ideje a Kr. e. IV. század.

Perugiai Archeológiai Múzeumban (Olaszország, Umbria) őrzött, etruszk véseteket tartalmazó kőoszlop.

Mesa moabita király oszlopa. 1868-ban a **Holt-tenger** környékén bukkantak rá francia utazók. A feliratot azonnal lemásolták és épp az elszállításra készülődtek, amikor az arabok – látva milyen értékes az európaiak számára – tüzet gyújtottak a kő alá, majd a felforrósodott

követ leöntötték hideg vízzel. A negyven darabra robbant követ – a másolat alapján – sikerült restaurálni. Jelenleg a **párizsi** Louvre-ban őrzik.

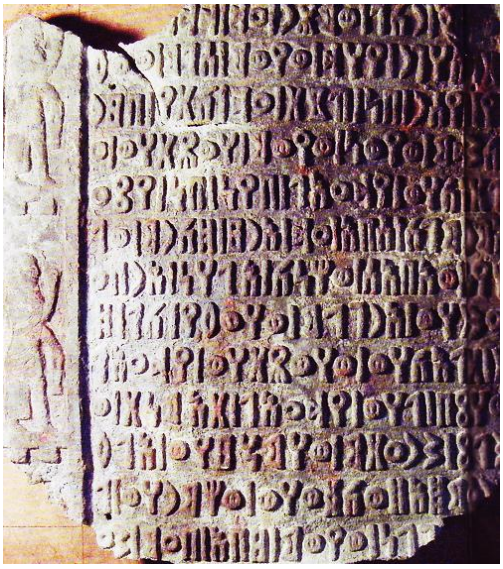
A **zágrábi** (régen Zágráb vármegye, most Horvát-ország fővárosa) múmiatekercs rovásírásos fáslijainak másolata, a *Scrivere Etrusco* 34. oldalán.

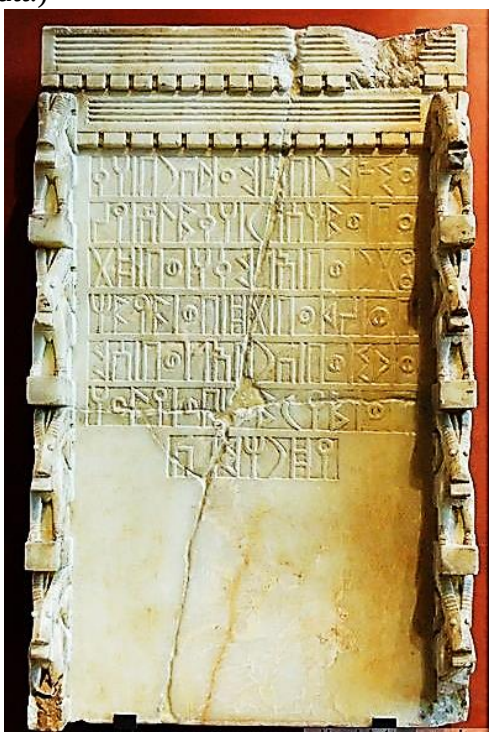
A **zágrábi** múmiatekercs eredeti fáslijainak fényképe (Liber linteus Zagrabiensis). 1848-ban az **Osztrák-Magyar Monarchia alexandriai** kancelláriájának horvát hivatalnoka, **Michael Barič** – egyébként amatőr egyiptológus – vásárolt egy szarkofágot, amelyről kiderült, hogy egy valódi múmiát tartalmaz. **Barič** tíz éven át a társalgója sarkában tartotta a szarkofágot és azt mesélte mindenkinek, hogy **I. (Szent) István** húgának bebalzsamozott testét rejti. Amikor meghalt testvére a Zágrábi Múzeumnak adományozta az értékes leletet, ahol lefejtették a bandázst. Az ott dolgozók megdöbbenésére a fásli egy ismeretlen nyelvű szöveget tartalmazott. **Heinrich Brugsch** megvizsgálta a feliratot és részben görög-rómainak, részben rúnaírásnak tartotta. 1877-ben megemlítette felfedezését **Richard Burton**nek, aki később **Trieszt** konzulja lett. 1878 elején sikerült is tanulmányoznia a leletet, de nem ismerte fel a betűket – pedig ismerte az etruszk írást. Végül is 1890-ben, **Bécsben** tisztázták az írás eredetét.

Az **Etiópiában** talált 14.000 éves oltárkövek.
1. „teSZI eLéJe ISTeNNek Jó úR HáJaT”
2. „ÖNTI KUS ÚR ELIM TESZI FELIT MERI JÓ…”

Az ún. ***jeruzsálemi*** *kő*. 2009-ben találták a jeruzsálemi ásatások során. Keletkezésének idejét a szakértők Kr. e. 600-ra teszik. A felirat ugyanazokkal a betűkkel íródott, mint a **Saba**i alabástrom tábla (lásd a következő oldalak). Létezik magyar nyelvű megfejtése is. (Lásd a weben Rovásoldal, 75. sz. alatt.)

A **Saba**-i (Jemen, Marib) alabástrom sztélé **Almaqa** holdistennek ajánlva Kr. e. 700 körül.

Egy lehetséges magyar nyelvű megfejtése:

1 Ma MáR JoBbaN iMáD(kozik) aBúR aBiRáK.

Ma már jobban imádkozik Habúr Abirák.

2 Nagy KiRáLy, MaKaRi úRI őS, aRáM aKő-Ben

Nagy király, magyar úri ős, arám aki a kőre van írva. (volt arám törzsünk is)

3 KéT uRa aBi NA Bi Ma uRi ViZéT

Két uram, Abi (apa) Nabi(nap) Mauri (magyar úr) vizét

4 iSZoM aKi MéJ VIZeT JóB aD iNnI

iszom, ami mély(-ről jövő kútból való) vizet Jób ad inni (nektek, nekünk).

5 aKi MéJ VíZ uRa BáLJa ViSeM

Aki mély(-ről jövő) víz ura, Bálja Visem(nek) /értsd: vizemnek./

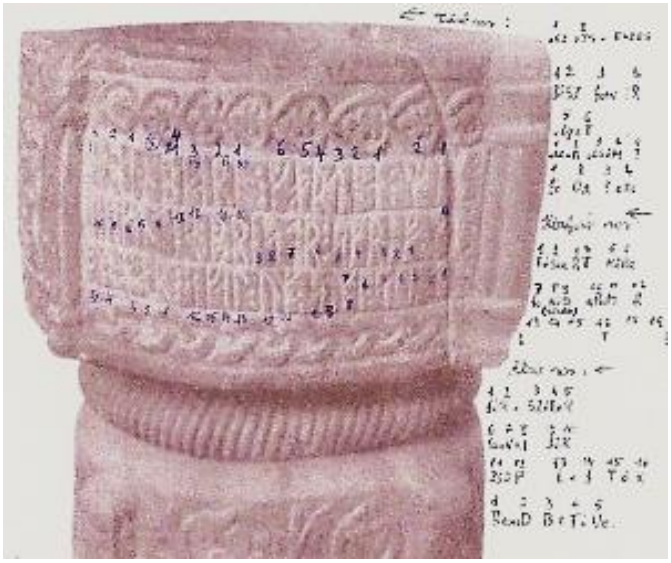
6 ÚR LaKi eBbent MéReK aMi Jó (víz)

Úr laki (lakán a házban) ebből (bent) mérnek ami jó / értsd: A házban kapsz vizet amennyi kell, és a jó ivóvízről van szó/.

7 Kő háZ uRa SzáMoL BeNn.

Kő ház ura számol benn. (A vizet kinn adjuk, benn kell fizetni érte.)

+egy jellel bekerített résszel fejeződik be a szöveg, ami a képírásban jelenti a kőfallal védett házat és kutat, vízlelőhelyet. A jel honurat is jelent, a terület urát.

Egy **Svédországban** talált faragott oszlopfő. A vésetek soronkénti megfejtése a Rovásoldal.hu szerint:

1. „eSZeS DíSZ Jót íR eGYeT eSZeR öCSéM? Jó ÚR eZ”
2. „FéSZeRT KőRe Jó Kö(ve)D uraM R” (13-18. írásjeleket nem sikerült értelmezni)
3. „JóK a SZéLeK, SZaVaI JóK, ZSúP LeJTőK RenDBeTéVe.”

A következőkben négy – 1924-ben előkerült – agyag vagy kőgyűrűt és egy töredéket mutatok be **Galliából**. Többségüket **Glozel**ben (Franciaország) találták, és korukat a francia régészek 14-15.000 évesnek tartják. A gyűrűk gazdái, mintha csak egy udvartartáshoz tartoznának, annak fontosabb szakmáit képviselnék! (Rovásoldal.hu)

Egy ezermester (építészmester) cégére, mesterség-gyűrűje **Galliából**. Felirata a következő:
„eGY úR KeVe, Fát, Kőt, DeSZKáT eGYeSBeVeR”

Ez a gyűrű egy fazekasé volt és egy kérdés található rajta (szinte már reklámszöveg, szlogen). Feliratának olvasata:
„Kő (kell) eGY BeleS, TerMeteS SZeBb FaZeKaT eSZKáBálNI?”

Ezt a gyűrűt egy (fő)vadásznak tulajdonítják. Szerintem viszont egy hentes vagy mészáros mesterség-gyűrűje lehetett. Abból indultam ki, hogy késsel dolgozik és „emsét” (anyadisznót) említ. Vegyesen találunk rajta írást és piktogramokat. Lássuk tehát a korong feliratát:
„BéKéS ÖZeT, eGY eMSét, Vezér Úrnak késsel én leszúrom”

Nagy valószínűséggel egy szakács gyűrűje a következő felirattal:
„eGYél, BeSZeRSZi TaMáS ÚR”

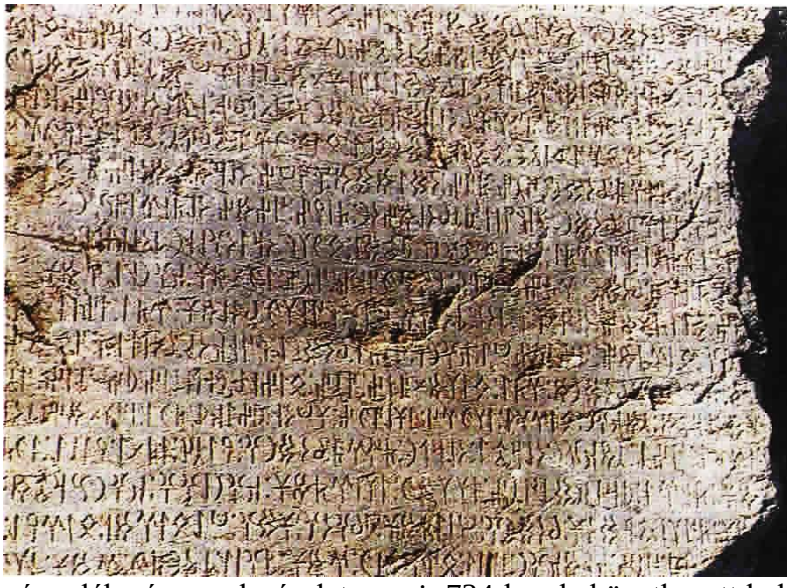

Egy öntőmesteré ez a gyűrűtöredék:
„...eLSZeL éL BéLA, eGY öNTVéSZeTI B…”
(Itt hívnám fel figyelmeteket a 106-7. oldalon található két **Tordosi** gyűrűre!)

Elteris és **Bilge kagán** kormányzójának, **Tonjokuk**nak síremléke, amit 720 körül állítottak fel az **Orchon** mellékfolyója, a **Tula** partján. Az emlékoszlop mind a négy oldalát türk rovásírás borítja. Magyar fordítása megtalálható *A magyarok elődeiről…* c. gyűjtemény 68-75. oldalán.

Bilge kagán síremléke és annak részlete, amit 734-ben bekövetkezett halála után állítottak az **Orchon** folyó partján, nem messze öccse – **Kül Tegin** – emlékművétől. A két és fél méteres kőoszlop három oldalán türk rovásfelirat található, a negyedik oldalt viszont kínai szöveg borítja. Az emlék-oszlop magyar szövege megtalálható **Györffy György:** *A magyarok elődeiről…* c. gyűjtemény 68-75. oldalán.

Az **Uruk** környékén talált, lazuritból készült *Blau-táblák* (Kr. e 3100). Fölső: 159x15 mm, alsó: 180x43 mm (British Museum, London).

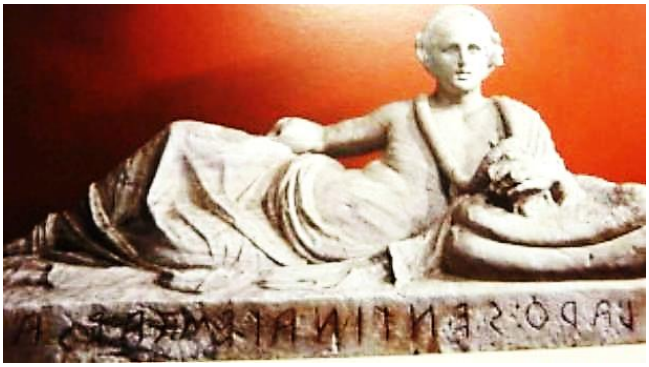
Az ún. „**Berlini** szójegyzék” (Kr. e. 3–2000). A szakirodalom által „csak” szavak listájának tartott kő egyik megfejtése szerint, közli az emberiséggel, hogy a földre születik a **Megváltó**.

A **yarmouth**i (Kanada, Új-Skócia) rovásírásos kő. 1812-ben fedezte fel **dr. Richard Fletcher** nyugalmazott katonai sebész. A dolog pikantériája, hogy a kb. 400 fontos (181 kilós) követ valószínűleg a doktor és a veje hamisította tréfából. Az eredeti szöveg egy **Brazíliába** szánt vasekéről származhatott, egy **bostoni** tengerész közvetítésével, aki érdekességként jegyezhette fel a rakomány különleges darabjának szövegét. Ne felejtsük el, hogy a XVIII. századi magyar jezsuiták szívesen használták az ősi betűket (lásd pl. **Zakariás János** levelét, **74.** oldal.) Véleményem szerint ez csöppet sem csökkenti a lelet értékét! Jelenleg a Yarmouth Country Museumban található.

Val D'Anniviers-i völgyben (Dél-Svájc) talált hun feliratos gerenda. A feliratot a XIII–XIV. században vésték **Penszék** városka egyik házának gerendájára. Sajnos a felirat hiányos, mert egy átépítés alkalmával megcsonkították a gerendát.

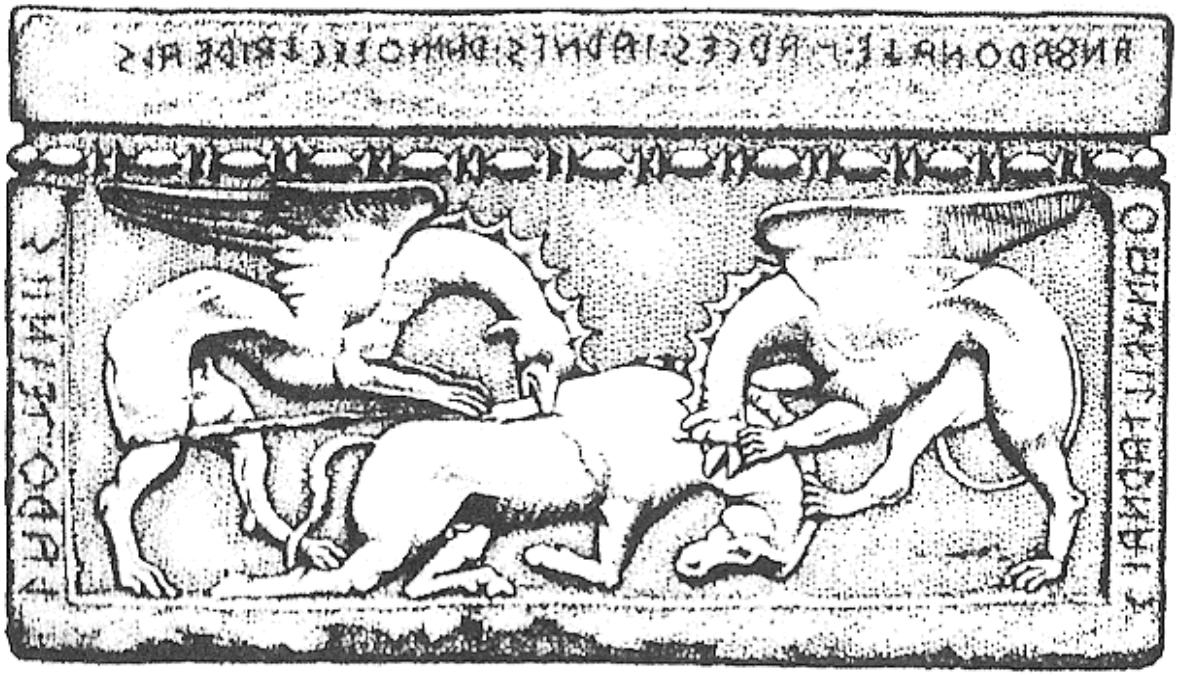
Etruszk szarkofágok feliratokkal. Ennek felirata a következő:
„LÁNYa ÉLŐ KéPéRe TeSZi aRATó aPa VőNaPoKA (on)” (valami áldozati vagy ünnepnapon)

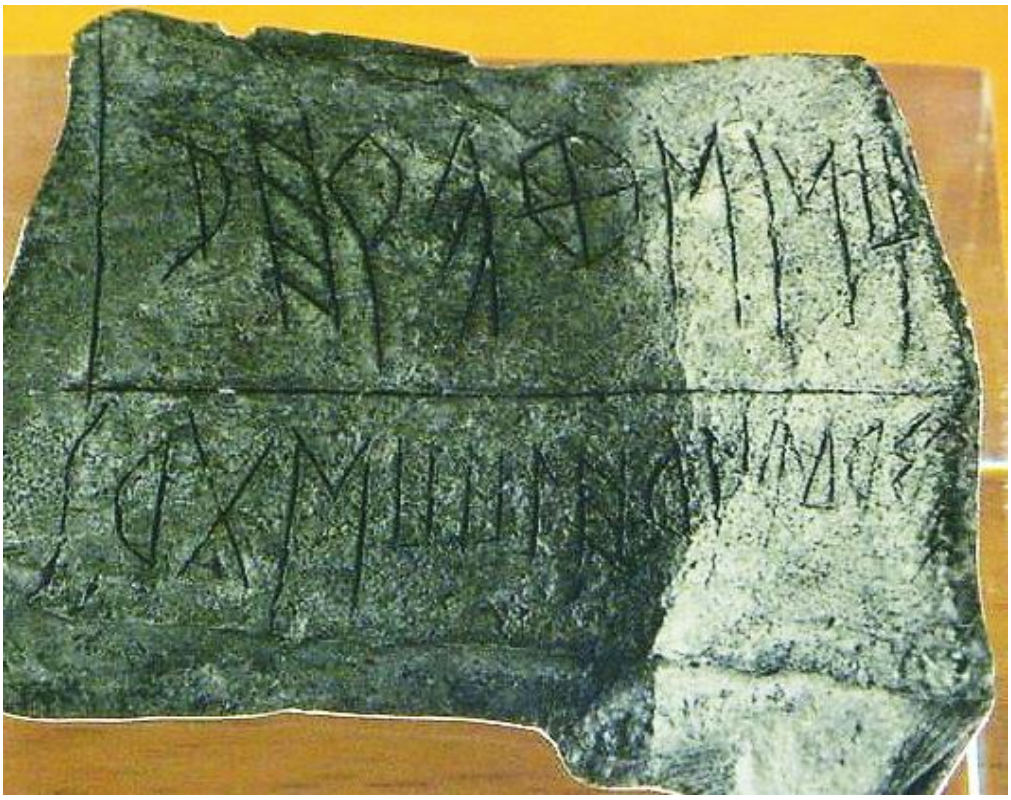
Ezé: „A NYáR ÉLŐ KéPéRe TeSZi uRAToK, NeVeM iGéNY FIA”

A képen – valószínűleg – egy harcos nyughelye látható, harci jelenettel és szöveg az oldalán.

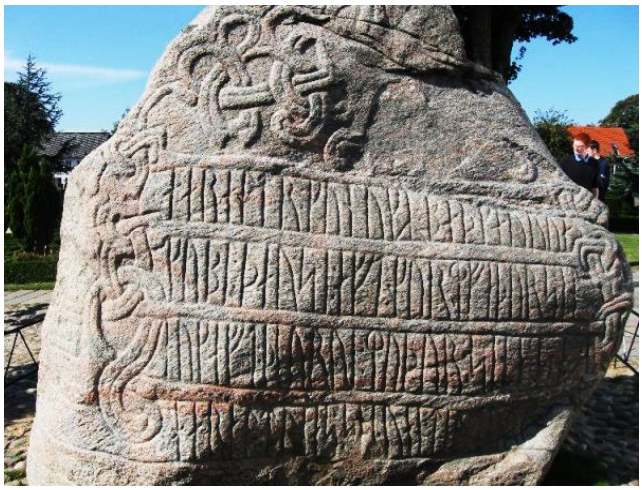

Etruszk szarkofág (**Vulci**, Kr. e. VIII.) feliratokkal. Oldalán az ég (ló) és a föld (sárkányok) harcát szimbolizáló faragás látható. Az ábrázolás kísérteties hasonlóságot mutat a híres **csertomliki** váza egyik jelenetével!

A képen látható ólomtábla-töredéket, a **Barcelona** (Spanyolország) óvárosától mindössze 10 kilométerre, a **Sant Just Desvern**től 2 kilométerre fekvő **Penya del Moro** nevű helyen találták. A tudósok szerint a fémlapocska a Kr. e. IV. század végéről származik. A jobb oldala hiányos, a baloldalon pedig a szöveg után található némi hely, ami arra utal, hogy ez a felirat is jobbról-balra íródott. A felirat szövege még egyelőre ismeretlen, de több ősi magyar betű is felismerhető benne. A lelet jelenleg a Barcelonai Régészeti Múzeumban található.

Eddig jelentős etruszk, kelta és türk emlékeket soroltam fel. Úgy illik, hogy a germán népekről is megemlékezzek. Az alábbiakban néhány csodálatos rúna-feliratot fogok bemutatni.

A **Kékfogú Harald** király által 965 körül állíttatott rúnakő **Jellingben** (Dánia, Közép-Jütland). A kő felirata a következő: *„Harald király rendelte ennek a kőnek a felállítását apja,* ***Gorm*** *emlékére és anyja,* ***Thyra*** *emlékére; az a Harald, aki meghódította magának egész* ***Dániát*** *és* ***Norvégiát*** *és kereszténnyé tette a dánokat”*

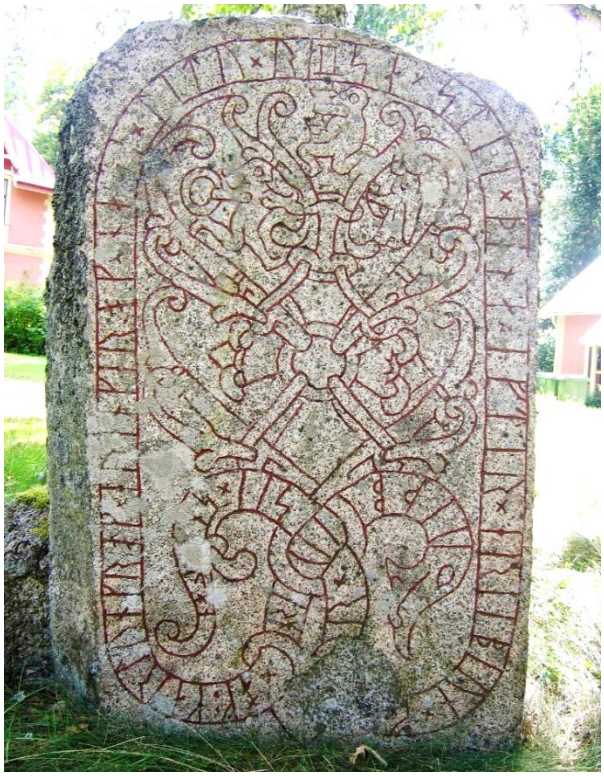
A feliaratot olvasva nem csodálkozhatunk azon, hogy *Dánia keresztlevele*ként is szokták emlegetni ezt a híres emléket. (Érdekesség: a Bluetooth nevű informatikai eszköz is **Haraldról** van elnevezve!)

Az ún. **Bro**i (Svédország) rúnakő. **Ginnlaug** állíttatta férjének **Assur**nak, **Håkon** jarl fiának.

A legrégebbi rúnaírásos lelet, az ún. *Kylver-kő*, **Stånga**ból (Svédország, Gotland). Korát a Kr. u. IV. századra teszik.

Drävlei (Svédország) rúnakő, amelyen **Fafnír** (sárkány-kígyó) testén olvasható a szöveg. A kő felső részén látható alakok **Sigurdot** ábrázolják.

A leghosszabb rúnafelirat a *Rök-kő*, ami rövidágú rúnákkal készült. **Östergötlandon** található és **Varin** készíttette elhunyt fia, **Vaemond** részére. Egy nyolc soros verset is tartalmaz, valamint több irodalmi szövegre is utal.

És végezetül, a *Codex Runicus* egy lapja. Ez egy pergamenre írt kézirat a XIV. század elejéről, amit teljes egészében rúnákkal írtak. Ebből is látszik, hogy a rúnákat sem csak kizárólag vésésre használták!

Záhonyi András (Budapest):

Antanténusz. Mondóka, halandzsa — vagy sumer–ősmagyar Nap-köszöntő zsoltár?

Antanténusz

A wikipédia szerint az **Antanténusz** egy rövid, verses kiszámoló és mondóka, melyet kisiskolásoknak és óvodásoknak szántak.[22] Magyar nyelvterületen sok helyen előfordul, sok szövegváltozattal, ami régi eredetére utal.

Jelenleg nincs általánosan elfogadott álláspont az eredete felől, így a versről sokan elmélkedtek, például Szőcs István *Halandzsa-e az Antanténusz?* (*Utunk*, Kolozsvár, 1972) c. összefoglalásában Forró László értékes gyűjtésére hivatkozik.

Egyes vélemények szerint latin eredetű vers, csak magyarra nem fordították le értelmesen, és így lett belőle a halandzsa jellegű szöveg, van, aki szerint ősmagyar gyermekvers.

Megint mások szerint nemzetközileg elterjedt kiolvasó, az indoeurópai számsor fonetikailag torzított alakja.

A formai nyelve nem mindenhol ugyanaz, népcsoportonként-tájegységenként eltérő, de legelterjedtebb változata a következő:

Antanténusz, szórakaténusz,
Szóraka-tiki-taka-alabala-bambusz(ka)!

Pass László debreceni teológus (1941, 1961, 1972): kb. 10-12 000 éves, Tammúzhoz (*Megj.*: sumer nevén Dumuzihoz) szóló, sumer–ősmagyar Nap-köszöntő zsoltár, ősi pentaton dallammal. (?)

Szőcs István (1972) szerint egy Istenhez szóló (sumer) vers.

Komoróczy Géza (1975): a sumer szavakkal való egyeztetések nem helytállóak, azok laikus fantázia termékei. (*Megjegyzésem*: ebben módszertanilag kb. egyet is érthetünk.)

A téma kutatója, **R. Lovas Gizella** véleménye (Élet és Tudomány, 1982. 8. 242.) szerint ezek a mondókák gyakorlatilag csak a kiszámolós–kiolvasós versek ritmusáról szólnak, soha nem volt értelmük (?).

Marton Veronika magyar–könyvtár szakos tanár, sumerológus magánkutató elemzése szerint az Antanténusz eredetileg sumer szövege egyeztethető a „**Süss fel, nap!**” mondókával:

Égi fénykorona közeledik, kisliba, elég a reszketés, kapu-közel a felkelés…

Marton tanulmányának előképe **Dudás Rudolf** „sumer fejtése:[23] És az miért tűnik mezopotámiainak? Azért, mert Dudás odarajzolta a mezopotámiai ékjeleket.[24] Aztán vette ezen

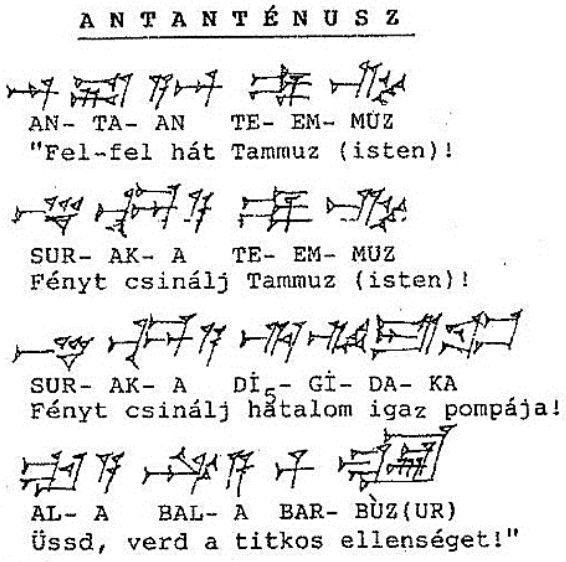
[22] https://hu.wikipedia.org/wiki/Antant%C3%A9nusz

[23] http://syccambria.hu/kronika/Dud%C3%A1s_Rudolf.html

[24] Dudás Rudolf munkássága azonban sokkal többet mutat, minthogy sutba kellene dobnunk az Antanténusz értelmezésével együtt. Láthatóan tovább dolgozott az értelmezésen is: „Emelkedj már Themmuz (Napisten)! / Teremts világosságot Themmuz! / Teremts világosságot hatalom fényes pompája! / Üsd, verd a titkos ellenséget! (AN-TA-AN Themmuz, / SZÚR-AKA Themmuz / SZÚR-AKA-DI_5 -GI-DA-KA / AL-A BAL-A BAR-BUZUR!)” Dudás a kiszámoló mondóka eme eredeti közleményére hivatkozott (azaz nem mendenmondára): Pécsiné Ács Sarolta: Kalocsa vidéki népi gyermekjátékok. *Cumania II. Ethnographia*. Bács-Kiskun Megyei Múze-

önkényesen odarajzolt jelek szótári jelentéseit René Labat Akkád epigráfiai kézikönyvéből[25] – ezt viszont már igen precízen tette.

Dudás hasonlóan érdekes kísérlete, melynek során ma is használatos földrajzi neveinket (pl. Fülöpszállás, Kecskemét, Gödöllő) értelmezi sumer szótagértékek segítségével.[26]

Dudás Rudolf Antanténusz-ábrája mezopotámiai ékjelekkel[27]

Marton ezt írja: „Összekötő kapocsként, segítségül **fel kell és fel is lehet használni a székely-magyar rovásírást** (?). A ma használt mintegy két és fél évezredes latin betűírástól és az ennél minden bizonnyal régebbi székely-magyar, részben szótag- részben betűíráson át kell eljutni a kb. 6000 éves fogalomírásig… A mai magyar nyelvérzék szerint a mondóka első „sora" két **jelentésnélküli** több szótagú szó." (**?**)

„… a szótagokat önálló jelentéssel bíró gyökökként lehet felfogni. A gyökhatárok pontos megállapítását segítette elő a latin betűs szöveg rovásjelekkel való leírása." (**?**)

„ A megfejtésnél **használt** jelek nem káld-sumir vonalas, hanem **újasszír** szótári jelek."[28]

---

umok Közleményei, Kecskemét, 1974. p. 248. https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_BACS_cumania_02/?pg=252&layout=s). Lásd Dudás Rudolf: Szumer-szkíta örökségünk. *Magyar történelem. Tízezer év – ezer oldalról. Oktatási segédkönyv.* Zürich–Budapest, 2002. p. 241. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 18. évf. 1. szám. http://mek.oszk.hu/05900/05939/05939.pdf. Földrajzi név megfejtései eredeti közlését lásd Dudás Rudolf: *Földrajzi neveink sumer-magyar nyelve. Egy 7000 éves örökségünk.* Madeira Park (Kanada), 1994. © №417911C https://maghon.weebly.com/blog-hun/duds-rudolf, https://docs.google.com/file/d/0B5yPK97CHrOmbXBQVlhFOE13VFU/edit?resourcekey=0-fo_7JIOTtZbJlwBrXj_4vg. Dudás 1809 mai magyar szavunk sumer megfelelőit is bemutatta korszakalkotó könyvében, amelyet lásd Dudás Rudolf: *A teremtés magyar nyelve. A* szerző kiadása, Vancouver, 1999. https://docs.google.com/file/d/0B5yPK97CHrOmS25EMTRDRjQ4Rm8/edit?resourcekey=0-FADZ9rz6JAJbbPSNHljuyw és https://maghon.weebly.com/blog-hun/duds-rudolf Lásd még Dudás Rudolf: *Scytha–magyar nyelv és irodalom.* A szerző kiadása, Madeira Park (Kanada), 1994. https://docs.google.com/file/d/0B5yPK97CHrOmMlQ5QktyZ1dBLXc/edit?resourcekey=0-Z0dWSIWjD16JaluA-Db81A és https://maghon.weebly.com/blog-hun/duds-rudolf. Dudás Rudolf: Sumer (szkíta)–magyar szó- és mondattár. Vancouver, 1998. © № 470403 https://docs.google.com/file/d/0B5yPK97CHrOmbVA1TlB0T2RkTEk/edit?resourcekey=0-LQ2jL7pnwomfxC1XTo5zLw és https://maghon.weebly.com/blog-hun/duds-rudolf. Captain Dudás Rudolf: *Az éltető Nap. I. A magyar–szkíta ősnyelv (Lingua Primogenitum). II. Bevezetés a „magyar ősnyelv" elsajátításába.* Kecskemét, Ballószög. http://www.magtudin.org/Dudas_Rudolf_Az_elteto_nap.pdf. – A szerk.

[25] Lásd Labat, R.: Az akkád epigráfia kézikönyve (IN, Paris, 1948) és www.osnyelv.hu – Záhonyi A.: Sumer szó- és jeltár

[26] http://www.magtudin.org/Dudas_Rudolf_Az_elteto_nap.pdf (32., 33., 35. o.)

[27] A kép forrása: http://syccambria.hu/kronika/Dud%C3%A1s_Rudolf.html

A kérdőjelek után további megjegyzésem: Ez utóbbi igaz – de Dudás bármelyik korszakban használt mezopotámiai jeleket is választhatott volna…

Sajnos a mondóka szövege ékiratos agyagtáblán még nem bukkant elő, ezért okafogyott találgatni, mely kor írását lehetne legjobban használni a kiszámolóhoz (Saját véleményem, hogy egyiket se érdemes.)

	→[17] Mai ejtés	← Rovásjel	Ékjel	→ Átírás	Jelentés	Megjegyzés
1.	an			AN	ég	
2.	tan			TÁN	fénykorona	
3.	té			TE	közeledik	
4.	nusz			NU_8	kis	Az ékjel eredeti jelentése: utód
				UZ	liba	
6.	szó/szu			SZU_{10}	elég [a]	A káld-sumirban nincs o zönge. (sic!)
7.	ra			RÁ	reszketés	
8.	ka			KÁ	kapu-	
9.	tén			TEN	közel [a]	Megegyezik a 3. sz. ékjellel.
10.	usz			$ÚS_z$	felkel, kikelés, kikelet	

Marton Veronika ábrája

Meglátásom

Ezen „látványos” táblázatok önkényesen odaírt-odavarázsolt mezopotámiai vonalas jeleket tartalmaznak – ám ezeknek (sajnos) semmi köze sincs az eredeti kiszámolóhoz.

A vonalas jelekhez semmiben sem hasonlító rovásjelek pedig csak arra szolgálhatnak, hogy a lelkes (de felkészületlen) olvasók valamilyen magyar jellegű kapcsolódást láthassanak az előbbi „agymenésben”.[29]

Az ezután következő rész Marton írásában tkp. nem más, mint a hozzá nem értők számára tudományosnak tűnő ’nyelvészeti varázslás’. Másképp hogyan lehetne a ’ténusz’ egyszer „kis liba” – majd a következő sorban már „közel a (nap)felkelte”?

Javasolt olvasataim

Javaslatom az eddig bemutatottaknál sokkal egyszerűbb, ráadásul azonnal érthető. Ám van egy apró hibája: nem eléggé ‚szenzációs’. Nem más ugyanis, mint egy *kiszámoló*, játékosan torzított-tévesztett keresztnevekkel.

[28] https://www.scribd.com/doc/107187951/Marton-Veronika-Az-Antantenusz-c-mondoka-megfejtesi-kiserlete-rovas-es-ekjelek-segitsegevel Marton Veronika: Az „Antanténusz” c. mondóka megfejtési kísérlete rovás- és ékjelek segítségével. 2012-09-27.

[29] Vö. http://epa.oszk.hu/01400/01445/00013/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_2_045-049.pdf Záhonyi András: Észrevételek Marton Veronika: Hol rejtőznek a magyar táltosok? c. könyvéhez. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 30. évfolyam 2. szám (2015). www.osnyelv.hu – Záhonyi A.: A tények azonban makacs dolgok

Feltehetően nem magyar anyanyelvű személy rögzítette. Ezt a következő ’megálmodott’ indoeurópai változatom támasztja alá:

Anton, Demis,
Sergius[30] Demis,
Sergius, Catherine-Cathy,
Ella-Bella, Tammuz.

Aztán persze elkészíthették a kiszámoló magyar változatát is:

Antal, Dénes,[31]
Szergiusz /vagy Szórakó/ Dénes,
Szergiusz /vagy Szórakó/ Kati-Kata,
Ali-Pali,[32] Bandus.[33]

Hogy tetszik? Hogy erre bárki rájöhetett volna, annyira egyszerű ez a ’rekonstrukció’ (visszakövetkeztetés)?

Igaz. De nem jött rá – ugyanis annál nehezebb, minél egyszerűbb a ’visszakódolás’…

(Mi is – a bölcsészekhez hasonlóan – az ilyet először meg szoktuk ’álmodni’. Aztán persze logikusan megMAGYARázzuk, hogy a ’hivatalos tudomány’ emberei is elfogadja…)

Most is ezt tettük! Mandics György szerint persze ez sem végleges megoldás – csupán egy lehetséges olvasat. Ám sokan nem fogják elfogadni, mert ’kiüt’ egy tetszetős (és igazán bonyolultnak tűnő) rejtélyt.[34]

Legyen vágyálmaik szerint – minket ez egyáltalán nem zavar.

Mi már egy másik rejtély ’megfejtésén’ gondolkodunk – reménykedve, hogy azzal is megdöbbenésre s mosolyra késztetjük majd tekintélytisztelő és szenzációkedvelő kedves magyar bölcsész-érdeklődésű barátainkat!

P. s.

Ha valaki mégis mezopotámiai kapcsolódást szeretne találni a névelemzésekhez, javasoljuk a következő mezopotámiai jeleket, olvasatokat és hangalakokat:[35]

AN (jelentése: ég – L.13)
DUMU.ZI (sumer), Tammuz (akkád): közismert istenségnevek (L.144)
SZIR (kígyó – L.374)
GAD (qad; takács, len – L.90)
AL.LU5 (Rák csk. – L.298)

---

[30] Szergiusz (latin): servi Dei (Isten szolgája); hasonló nevek: Szergej, Szerjózsa

[31] Dénes ~ Demis (Denis, Dionysius, Dumuzi)

[32] Aladár és Pál, becézve – de Pali helyett állhat Vali (Valéria, becézve) is

[33] Bandi

[34] Az „Antanténusz-jelenség” még részletesebb, több párhuzamot felvonultató kritikájára lásd Peter T. Sinclair: Az Antanténusz valójában latin eredetű, nem pedig sumer. *Spiritan Magazin* 2018. 09. 14. https://spiritan.hu/az-antantenusz-valoban-latin-eredetu-nem-pedig-sumer/ . És még egy vitriolos kritika: Laszlovszky András: Antanténusz szórak... cseppet sem szórakoztató szórakosgató. *mi van? jártamban-keltemben* 2019/07/24. https://laszlovszkyandras.blog.hu/2019/07/24/antantenusz_szorak. Itt pedig megtanítanak e „kamu” elhárítására: Szigeti Emese: Nem minden igaz, amit a neten olvasol! Igaz ez a történelemre is! Valódi történelem, vagy csak kamu? – Hogyan döntheted el? *Diákoknak és szülőknek. Tanulásmódszertan* 2018-11-08 http://torizzotthon.hu/nem-minden-igaz-amit-a-neten-olvasol-igaz-ez-a-tortenelemre-is/. – *A szerk.*

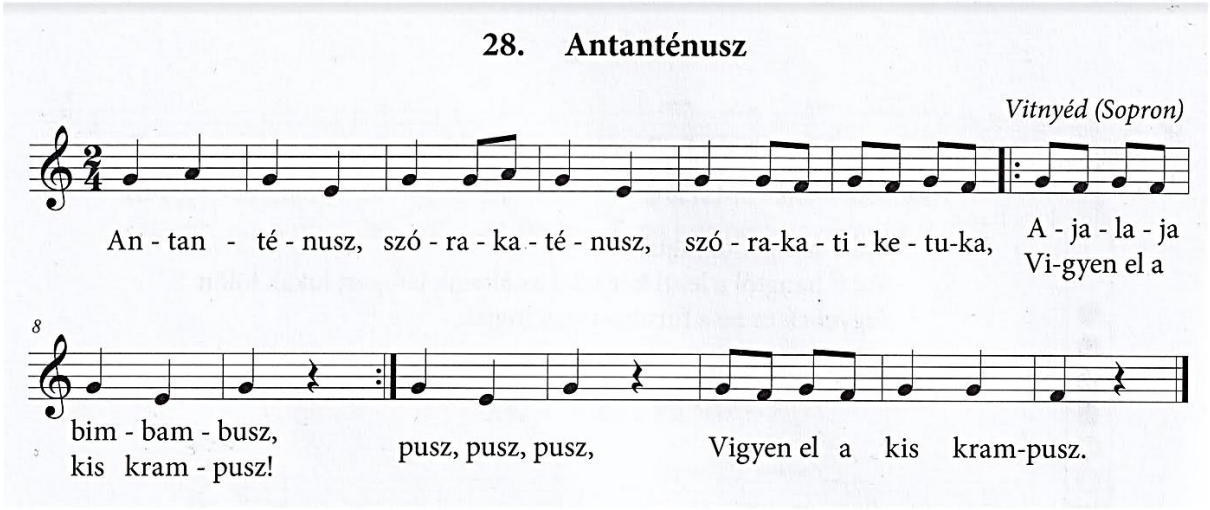
[35] Lásd Labat, R.: Az akkád epigráfia kézikönyve (IN, Paris, 1948) és www.osnyelv.hu – Záhonyi A.: Sumer szó- és jeltár

BALA, BAL (királyi jelvény – L.9) / Bél (BE, EN, Enlil) – úr; L.69, L.99) / ba'âlu (KUR_4 – domináns L.483)

BAN (Vénusz, Kis Kutya csk. – L.439) / BAN.DA (L.144 – gyermek, kicsi)

Megjegyzésem: A felhasznált nagybetűs sumer hangalakokat magyar fonetikával adtam meg – a kisbetűs (fel nem használt) akkád hangértékeket viszont meghagytam eredeti átírásukban.

Melléklet

Az Antanténusz kottája a Tatros Együttes moldvai furulyakönyvéből

Budapest, 2022. április 6.

ÍROTT FORRÁSOK, LEGENDÁK (I/10/e.)

Z. Tóth Csaba (Pécs):

Középkori szövegfordítás: „Szent Brendan apát tengeri utazása”

és tanulmány: „Lélekvezetés és világtörténelem”

Tartalom:

BEVEZETÉS
Szt. Barinthus elbeszélése az Ígéret Földjéről,
Szt. Brendan és társainak elindulása

I
A Juhok Szigete

II
A Nagy Bálna háta

III
A Madarak Szigete

IV
Szt. Ailbe szerzeteseinek szigete

V
Az altató vízű forrás szigete, a fagyott tenger, visszatérés az ünnepekre

VI
A nagy halak harca, veszteglés egy szigeten

VII
A háromféle remeték szigete, akik szőlőt adnak nekik

VIII
Szőlő egy másik szigeten, egy griff és egy madár harca a tengeren,
visszatérés az ünnepekre, tiszta tenger, és a hatalmas kristályoszlop

IX
A Kovácsok Szigete, menekülés

X
A Vulkán és Júdás sziklája

XI
Remete Szent Pál Szigete, visszatérés az ünnepekre

XII
Az Ígéret Földje, hazatérés

Z. Tóth Csaba: Lélekvezetés és világtörténelem

Függelék

Szent Brendan apát tengeri utazása

BEVEZETÉS

Szt. Barinthus elbeszélése az Ígéret Földjéről, Szt. Brendan és társainak elindulása

Szt. Brendan, aki Finnlug Ua Alta fia volt, Eoghan nemzetségéből, Munster tartományban született, Írország délnyugati részén. Híres volt önmegtartóztatásáról és számos erényéről, és majd' háromezer szerzetes pátriárkája volt. Miközben szellemi küzdelmét vívta egy Ardfert-Brendan nevű helyen, egyik este eljött hozzá egy bizonyos atya, Barinthus nevű, Niall király nemzetségéből, aki, midőn Szt. Brendan a társalgásuk alatt kérdéseket intézett hozzá, csak sírt és a földre vetve magát hosszú imákba merült; de Brendan felemelte, megölelte, és azt mondta: 'Atyám, miért kell ennyire bánkódnod a látogatásod alatt? Miért nem tudsz vigasztalódni? Talán a szerzetesek ellátása miatt aggódsz? Isten nevére, részesíts bennünket az isteni titkokban, üdítsd fel lelkünket a különböző csodás beszámolóiddal, arról, amit a nagy óceánon láttál.'

Ekkor Barinthus elbeszélésbe kezdett egy bizonyos szigetről: 'Egyik kedves gyermekem, Mernoc, Krisztus szegényeinek őrzője, elhagyott engem a magányért, és a Kő-hegy közelében rátalált egy szigetre, amely teli volt mindenféle jóval. Egy idő múlva arról értesültem, hogy számos szerzetes van vele, és Isten sok csodát tesz általa. Ezért elmentem, hogy meglátogassam, és amikor három nap múlva odaértem, ő és néhány testvér kijöttek elém, mert Isten előre megjelentette neki, hogy érkezem. Ahogy kikötöttünk a szigeten, a testvérek úgy jöttek elénk, mint egy méhraj, s noha távol laktak egymástól, egyszeriben összefutottak, eltelve hittel, reménnyel és szeretettel; egy közös ebédlő és egy templom volt mindannyiuk számára, ahol isteni hivatásuknak éltek. Ételük csak gyümölcs és magvak, édesgyökerek és egyéb növények voltak. A testvérek a kompletórium után az éjszakát a celláikban töltötték a kakasszóig, vagy az imára hívó harangszóig. Amikor az én kedves fiam és jómagam bejártuk a szigetet, ő a nyugati partra vezetett, ahol volt egy kis bárka, és azt mondta: 'Atyám, szállj be ebbe a bárkába, és elvitorlázunk nyugatra, a szigetre, amit az Ígéret Földjének neveznek, melyet Isten azoknak ád majd, akik utánunk jönnek, az utolsó napokban.'

Amikor beszálltunk a bárkába és vitorlát bontottunk, olyan sűrű felhők ereszkedtek ránk minden oldalról, hogy nem láttuk sem a hajó orrát, sem a farát. Úgy egy óra múltán nagy fény ragyogott fel körülöttünk, és megjelent előttünk egy nagy, zöld fűvel borított, és mindenféle gyümölccsel teli sziget. Amikor elértük a partot, kikötöttünk, és tizenöt napig próbáltuk bejárni a szigetet, mégsem értünk a

végére. Minden növény tele volt virággal, minden fán gyümölcsök voltak, és minden kőben drágakövek. De a tizenötödik napon találtunk egy folyót, amely nyugatról kelet felé folyt, és át akarván kelni rajta, nem tudtuk mitévők legyünk, és az Úr útmutatását vártuk. Amíg tanakodtunk, hirtelen megjelent előttünk egy ember, ragyogó fényben, és a nevünkön szólítva bennünket azt mondta: 'Legyetek üdvözölve derék testvérek, az Úr nevében, Aki kinyilatkoztatta néktek a földet, melyet az Ő szentjeinek fog adni. A sziget fele eddig a folyóig tart, de nem kelhettek át rajta; térjetek vissza oda, ahonnan jöttetek.'

Amikor elhallgatott, megkérdeztük a nevét s hogy honnan jött. De ő azt felelte: 'Miért kérdezitek? Nem kellene inkább erről a szigetről tudakozódnotok? Amit itt láttok, az fennáll a világ kezdete óta. Szükségetek van-e ételre, italra? Letaglóz-e benneteket az álom, vagy az éjszaka sötétsége? Itt nincs a sötétségnek árnyéka sem, mert az Úr Jézus Krisztus fénye bevilágít mindent, s ha az ember nem hágja át Isten parancsolatát, akkor az örömöknek ezen a szigetén mindenki megtalálhatja a helyét.'

Ezt hallván könnyekben törtünk ki, és amikor megnyugodtunk, felkészültünk a hazaútra, és az említett ember hozzánk szegődött a parton, ahol a hajónk horgonyzott. Amikor felszálltunk a hajóra, ez az ember elvette a látásunkat, és oly sűrű sötétségbe kerültünk, mint mikor elindultunk. De amikor az otthoni testvérek megláttak bennünket, igencsak örültek a visszatérésünknek, mert már régóta siránkoztak a távollétünk miatt, és azt mondták: 'Miért hagytatok el minket, ó, atyák, a kicsiny nyájatokat, pásztor nélkül a vadonban? Az apáturunk gyakran eltávozott tőlünk, és elmaradt néha egy hónapra is, néha egy vagy két hétre.'

Ezt hallván próbáltam vigasztalni őket, és azt mondtam: 'Testvérek, ne gondoljatok semmi rosszra, mert bizonyosan átmentek a paradicsom kapuin. Nem messze tőletek fekszik a sziget, a 'Szenteknek Megígért Föld,' ahol sosincs éjszaka, sem a napnak vége; ide látogatott el a ti apáturatok, Mernoc, mert Isten angyalai vigyáztak reá. Nem tudjátok-e a ruhánk jó illatából, hogy Isten paradicsomában voltunk?' A szerzetesek így válaszoltak: 'De igen, atyánk, jól tudjuk, hogy Isten paradicsomában voltatok, mert gyakran éreztük ezt az illatot áradni az apáturunk ruházatából, aki után majd' negyven napig sóvárogtunk.' Ekkor azt mondtam nekik, hogy az én drága fiammal időztem ott két héten át, élelem és ital nélkül; mégis annyira frissek voltunk testileg, hogy mások szemében megelégedetteknek látszhattunk volna. Amikor eltelt negyven nap, az apát és a testvérek megáldottak bennünket, és visszatérve társaimmal, beléptem a kis cellámba, ahová holnap visszatérek.

Mindezt hallván Szt. Brendan és testvérei a földre vetették magukat, ezekkel a szavakkal dicsérve Istent: 'Igaz vagy, ó Urunk, minden Te utadon, és szent vagy minden művedben, aki kinyilatkoztatod a Te gyermekeidnek a számtalan és nagy csodáidat; és áldott légy a Te adományaidért, Aki megújítod ezt a napot, mindannyiunkat ezzel a szellemi eledellel.' Amikor végetért a testvérek fohásza, Szt. Brendan azt mondta: 'Most pedig erősítsük meg a testünket, és az új parancsolatot' [Ján. 13,34.]. Az éjszaka előrehaladtával Szt. Barinthus fogadta a testvérek áldásait, és visszatért a cellájába.

Szt. Brendan ezután hamarosan kiválasztott a közösségéből tizennégy szerzetest. Kiválasztva őket, a tisztelendő Brendan atya visszavonult velük egy kápolnába, ahol így szólt hozzájuk: 'Hőn szeretett küzdőtársaim az Úrban, kérem a tanácstokat és segítségteket, mert a szívem és elmém csak egyet akarnak; Isten szent akaratából a szívem minden vágya, hogy megkeressem a Szenteknek Ígért Földet, melyről Barinthus atya beszélt nekünk. Mit gondoltok erről? Mit tanácsoltok?' De ők, jól ismerve a szent atya szándékát, egy lélekkel válaszoltak: 'Apáturunk, a te akaratod a miénk is. Vagy ne tegyünk tán a mi szüleink kedvére? Ne tekintsünk-e a mi családunk reménységére? Ne ajánljuk-e a te kezedbe az egész életünket? Készek vagyunk veled menni, akár az életbe, akár a halálba, elfogadva Isten akaratát.'

Szt. Brendan és a kiválasztott testvérek azután úgy döntöttek, hogy negyven napig böjtölnek, három napos időközönként, és azután elindulnak. Amikor a negyven nap letelt, Szt. Brendan gyengéden elbúcsúzva szerzeteseitől és kolostora perjelének különleges védelmére bízva őket, aki azután az utódja lett, elhajózott nyugat felé a tizennégy testvérrel, a szigetre, ahol Szt. Enda lakott, és itt maradtak három nap és három éjjel.

Amikor a szent atya és szerzetesei elbúcsúztak, ő az országa legtávolabbi részébe ment, ahol a szülei éltek. De nem őket akarta meglátogatni, hanem felment az itteni hegy tetejére, mely az óceánig húzódik, és rajta található 'Szt. Brendan Széke;' és itt felverte sátrát egy keskeny öbölnél, ahol egy hajó kifuthatott. Ekkor Szt. Brendan és társai vaseszközökkel készítettek egy könnyű hajót, vesszőből font bordázattal, amilyet ebben az országban szoktak készíteni, befedték cserzett tehénbőrrel, kitöltötték kátránnyal a réseket, felhordtak negyven napra elegendő élelmet és felszerelést, és faggyúval megkenték a hajót borító bőrőket és minden eszközt, amit a legénység használhat. Azután Szt. Brendan mindenkit a fedélzetre rendelt, az Atya, a Fiú, és a Szent Lélek nevében.

De amíg a parton állt és megáldotta a kis öblöt, észrevett még három szerzetest, akik a kolostorából jöttek, és térdre esve előtte azt mondták neki: ‘Ó, legdrágább atyánk, Krisztus szerelmére engedd meg nekünk, hogy hozzád társuljunk az utadon, különben belepusztulunk, annyira kívánjuk, hogy veled menjünk.’ Amikor Isten embere látta a nagy lelkesedésüket, felengedte őket a hajóra, és azt mondta nekik: ‘Legyen meg a ti akaratotok, gyermekeim;’ de hozzátette: ‘Tudom jól, miért jöttetek ide. Egyikőtök jól cselekedett, mert Isten gondoskodik róla; de kettőtök számára bajt és ítéletet tartogat.’

Szt. Brendan azután hajóra szállt, és vitorlát bontottak a nyári napforduló irányában [*contra solstitium*, észak felé]. Jó szelük volt, így csupán a vitorlákat kellett irányba állítani; de tizenkét nap múlva a szél teljesen elült, és evezniük kellett, míg csaknem teljesen kimerültek. Ekkor Szt. Brendan így bátorította őket: ‘Ne féljetek testvérek, mert Istenünk a mi segítőnk, tengerészünk és kormányosunk; fogjátok szilárdan az evezőket és a kormánykereket, tartsátok a vitorlákat, és Isten megsegít bennünket, az Ő szolgáit, és az Ő kis ladikját, az Ő akarata szerint.’ A testvérek mindig este étkeztek, és néha a szél is feltámadt; de nem tudták, honnan fúj a szél, és azt sem, hogy merre hajóznak.

Negyven nap múltán, amikor minden élelmük elfogyott, észak felé megpillantottak egy szigetet, amely nagyon sziklás és meredek volt. Amikor megközelítették, látták, hogy a sziklás partja olyan, mint egy fal, és vizei a tengerbe ömlenek a sziget csúcsáról; de nem találtak kikötőhelyet a bárkájuk számára. Az éhségtől és szomjúságtól kimerülve a testvérek edényeket ragadtak, hogy merítsenek a vízből; de Szt. Brendan figyelmeztette őket: ‘Testvérek, legyetek óvatosak; amíg Isten nem mutat megfelelő kikötőt, addig az Ő engedélye nélkül cselekedtek; de három nap múlva az Úr Jézus Krisztus mutat az Ő szolgáinak egy biztonságos kikötőt és pihenőhelyet, ahol felfrissülhet a kimerült testetek.’

Amikor három napon át körbehajózták a szigetet, a harmadik napon dél körül észrevettek egy kis öblöt, ahol a hajójuk kiköthetett; és Szt. Brendan előrement és megáldotta ezt a kikötőhelyet, melyet minden oldalon sziklák vettek körbe, csodálatos módon, mint egy fal. Amikor mindannyian kiszálltak a hajóból, és megálltak a parton, Szt. Brendan arra utasította őket, hogy ne vegyenek ki semmit a hajóból, és ekkor megjelent egy kutya egy ösvényen, hogy a szenthez dörgölőzzön, ahogy a kutyák szokták a gazdáikkal. ‘Az Úr küldött nekünk egy jó vezetőt,’ mondta Szt. Brendan, ‘kövessük őt;’ és a testvérek követték a kutyát, míg egy nagy házhoz értek, melyben egy tágas termet találtak, kényelmesen berendezve díványokkal és székekkel és lábmosáshoz való vízzel. Amikor kissé megpihentek, Szt. Brendan így figyelmeztette őket: ‘Vigyázzatok, nehogy a Sátán kísértésbe vigyen titeket, mert látom, hogy a három szerzetes közül, akik utánunk jöttek a kolostorból, az egyik egy tolvaj. Imádkozzatok, mert a lelketek és a testetek a Sátán hatalmában van.’

A házban, ahol megszálltak, különböző fémekből készült edények függtek a falon, mellettük ezüsttel kivert kantárok és ivótülkök. Szt. Brendan utasította a szolgáló testvért, hogy készítsen ételt abból, amit Isten adott nekik; de azon nyomban az asztalra abrosz és minden földi jó került az összes testvér számára. Amikor mindannyian asztalhoz ültek, Szt. Brendan megáldotta az ételt és a testvéreket: ‘Adjunk hálát a mennyei Atyánknak, aki táplálékot ad minden Ő teremtményének.’ Azután a testvérek vettek az ételből, megköszönve az Úrnak, és ugyanúgy töltöttek az italból, amennyit csak kívántak. Amikor befejezték az étkezést, és elvégezték az istentiszteletet, Szt. Brendan azt mondta: ‘Most menjetek és térjetek nyugovóra; találtok vetett ágyakat mindannyiótok számára, hogy kipihenjétek az utazás fáradalmait.’

Amikor a testvérek álomba merültek, Szt. Brendan megpillantott egy démont egy kis, fekete fiú alakjában, aki épp leemelt a falról egy ezüstözött kantárt, és odacsalogatta az előbb említett szerzetest; ekkor Szt. Brendan felkelt az ágyából, és egész éjjel imádkozott.

Midőn reggel lett, a testvérek felkészültek az istentiszteletre, majd vissza akartak térni a hajójukhoz, de az asztalon újra ételt találtak, ahogy előző nap is; és így látta el Isten az Ő szolgáit három nap és három éjjel.

Miután Szt. Brendan a testvérekkel felkészült az utazásra, először arra figyelmeztette a többieket, hogy ne vigyenek el semmit a szigetről. ‘Isten őrizz,’ mondta nekik, ‘hogy közülünk bárki meggyalázza az utunkat a tolvajlással;’ majd azt mondta Szt. Brendan: ‘Az a testvér, akiről tegnap beszéltem nektek, elrejtett a ruhájában egy ezüst zablát, amit az ördög adott neki a múlt éjjel.’ Amikor az illető testvér meghallotta ezt, elhajította magától a zablát, és a szent lábaihoz vetve magát így kiáltott: ‘Ó, atyám, bűnös vagyok: bocsáss meg, és imádkozz értem, hogy a lelkem ne vesszen el;’ és minden testvér a földre vetette magát, és buzgón könyörgött az Úrhoz a társuk lelke üdvéért. Amikor felálltak, és Szt. Brendan felemelte a bűnös testvért, mindannyian megpillantottak egy kis fekete fiút, aki előugrott a bűnös testvér ruhájából, és hangos siránkozásba kezdett: ‘Ó, Isten embere, miért űzöl ki engem a lakhe-

lyemből, ahol hét esztendeig laktam?! Miért hajtasz el, mint egy idegent, a biztos szállásomról?' Ekkor Szt. Brendan azt mondta: 'Parancsolom neked, az Úr Jézus Krisztus nevében, hogy ne árts senkinek az ítélet napjáig;' és a bűnbánó testvérhez fordulva azt mondta neki, 'haladéktalanul készülj fel az Úr testének és vérének fogadására, mert a lelked hamarosan távozik a testedből, és itt lesz a végső nyughelyed; de a másik testvér, aki a kolostorból társult hozzánk, a pokolra kerül.' Nem sokkal ezután a testvér lelke, aki a Szent Utolsó Kenetből részesült, távozott ebből az életből, és a világosság angyalai a mennybe vitték a testvérei szeme láttára, akik keresztény temetést adtak neki.

Szt. Brendan és a testvérek lementek a partra, és hajóra szálltak; ekkor egy ifjú jelent meg előttük, akinél egy teli kosár cipó és egy nagy palack víz volt, és azt mondta: 'Fogadjátok ezt az adományt a ti szolgátoktól a hosszú útra, ami még rátok vár, mielőtt eléritek a vígasztalást, melyet kerestek; mert ez a kenyér és víz nem fogy el mostantól Pünkösd napjáig.' Ezzel az adománnyal kihajóztak az óceánra, és csak minden második nap ettek a kenyérből, míg a hajó vitte őket.

I
A Juhok Szigete

Egy nap megpillantottak egy szigetet nem messze tőlük, és kedvező széllel elindultak felé. Amikor hajójuk elérte a kikötőhelyet, Isten embere utasított mindenkit, hogy szálljanak ki, ő pedig utoljára hagyta el a hajót. Körbejárva a szigetet, nagy vizeket láttak, melyek számos forrásból fakadtak, tele mindenféle hallal. Szt. Brendan azt mondta a testvéreknek: 'Tartsunk itt istentiszteletet, és áldozzunk Isten bűntelen Bárányának, mert ma van az Utolsó Vacsora ünnepnapja;' és a testvérek itt maradtak a Nagyhét szombatjáig.

A szigeten számos juhnyájat találtak, mind tiszta fehér volt, és oly sokan voltak, hogy szinte nem látszott tőlük a föld. Azután a szent utasította a testvéreket, hogy vegyenek ki a nyájból egy juhot az ünnepre; és ők kivettek egy juhot, amely a szarvánál megkötözve szelíden követte őket; Szt. Brendan mondta is nekik, hogy egy szeplőtelen bárányt válasszanak. Amikor teljesítették a szent parancsait, felkészültek a másnapi ünnepre; és ekkor egy ember jött hozzájuk egy kosár kenyérrel és más eledelekkel, melyeket letett Isten embere lábainál, háromszor arcra borult, és könnyek között azt mondta: 'Ó, Istennek drága gyöngyszeme, végre megszolgálhatom, hogy ezt a szent eledelt ezen a szent ünnepen a kezem munkájából adhatom néked.' Szt. Brendan, miután felemelte őt a földről, azt mondta: 'Fiam, a mi Urunk Jézus Krisztus alkalmas helyet adott nekünk, ahol megünnepelhetjük az Ő Szent Feltámadását.'

Azután a szent felkészült, hogy misét mondjon Isten szolgáinak, és előkészített mindent a másnapi ünnepre. Amikor az élelemtartalékot a hajóra vitték, az ember, aki hozta, azt mondta Szt. Brendannak: 'A hajótok most nem vihet el többet, de nyolc nap múlva küldök ételt és italt, ami elég lesz Pünkösdig.' Mire Isten embere azt mondta neki: 'Honnan tudod oly biztosan, hol leszünk nyolc nap múlva?' És ő azt válaszolta: 'Ezt az éjszakát azon a szigeten fogjátok tölteni, melyet a közeletekben láttatok, és a holnapot is délig; azután elhajóztok egy szigetre, mely nem messze fekszik ettől nyugat felé, és a Madarak Paradicsomának nevezik, és itt maradtok Pünkösd nyolcadáig.'

Szt. Brendan megkérdezte azt is, hogy a juhok miért oly nagyok a szigeten, nagyobbak egy ökörnél is; és ő azt mondta, hogy ezek sokkal nagyobbak itt, mint azokon a földeken, amiket Szt. Brendan ismer, mivel sosem fejik meg őket, és nem szenvednek a téltől, mindig van dús legelőjük.

Azután a testvérek beszálltak a hajójukba, áldást adtak és kaptak, és folytatták útjukat.

II
A Nagy Bálna háta

Amikor odaértek a legközelebbi szigethez, a hajó megfeneklett, mielőtt elérték volna a kikötőhelyet; és a szent utasította a testvéreket, hogy ugorjanak a vízbe, ragadják meg a hajót az oldalánál és a faránál, majd partot értek és kikötöttek. A szigeten nem nőtt fű, nagyon kevés fa volt, és a parton semmi homok. Míg a testvérek imával töltötték az éjszakát a hajón kívül, a szent bennmaradt, mert jól tudta, miféle sziget ez; de nem akart szólni a testvéreknek, nehogy túlságosan megijedjenek. Amikor eljött a reggel, kijelölte, hogy kik mutassák be a Nagymisét, ami meg is történt, míg ő a hajóból mondta a szentbeszédet; a testvérek azután kivettek némi húst és halat, amit a másik szigetről hoztak, beletették egy üstbe, hogy a tűzön megfőzzék. Amikor tettek még a tűzre, és az üstben az étel forrni kezdett, a

sziget megmozdult, mintha hullámzana; erre mind a hajóhoz rohantak, és az atya védelméért könyörögtek, aki a kezüknél fogva mindegyiküket felhúzta a hajóba; ekkor elhajigáltak mindent, amit a szigetről magukkal hoztak, eloldották a hajó köteleit, kifutottak a tengerre, és a sziget egyszercsak elkezdett lemerülni az óceánba.

Azután még több mint két mérföldről is látták a tüzet, amit a szigeten gyújtottak, és ekkor Brendan elmagyarázta, mi történt velük: 'Testvérek, csodálkoztok, hogy mi történt ezen a szigeten?' 'Igen, atyánk,' mondták, 'csodálkozunk, és nagy félelem tört ránk.' 'Ne féljetek, gyermekeim,' mondta a szent, 'mert Isten kinyilatkoztatta nekem ennek titkát a múlt éjjel; ez nem sziget volt, hanem egy hal, a legnagyobb mind közül, melyek az óceánban úsznak, amely mindig próbálja elérni a saját farkuszonyát, de sosem sikerül neki, a nagy hosszúsága miatt. Ennek a halnak a neve Jasconius.'

III
A Madarak Szigete

Amikor elhajóztak a sziget mellett, ahol már voltak három napig, és ennek végére értek, megpillantottak egy másik szigetet, nem messze nyugat felé, amely nagyon dús füvű volt, sok fával, teli virágokkal; és elkezdtek kikötőhelyet keresni. Amikor elvitorláztak ennek a szigetnek a déli oldalánál, találtak egy patakot, ami a tengerbe ömlött, és itt partot értek. A szent utasította őket, hogy hagyják el a hajót, és vontassák fel árral szemben a patakon, ami elég széles volt; és így felvontatták a hajót egy mérföldön át, a patak forrásáig, miközben a szent a fedélzeten ült.

Némi gondolkodás után Szt. Brendan azt mondta nekik: 'Látjátok, testvéreim, Isten alkalmas helyet adott nekünk, ahol a Húsvétot tölthetjük; és ha elfogy az élelmünk, ez a forrás, úgy hiszem, ád nekünk ételt és italt is;' mert ez a forrás valóban igen csodálatos volt. Fölé borult egy csodálatosan terebélyes, de nem túl magas fa, melyen hófehér madarak voltak, oly sokan, hogy egészen eltakarták az ágakat és a leveleket. Amikor Isten embere ezt meglátta, eltöprengett magában, hogy miért gyűlt össze ennyi madár egy helyen; és a kérdés olyannyira gyötörni kezdte, hogy könnyezve kérte az Urat, térden állva, e szavakkal: 'Ó, Isten, aki mindennek tudója vagy, és megnyilatkoztatsz mindent, ami rejtve van, Te látod a szívem kínzó nyugtalanságát; könyörgök Tehozzád, hogy kegyesen nyilvánítsd ki a Te titkodat, mely itt áll előttem; nem a magam érdemének növeléséért, hanem egyedül a Te irgalmasságodban bízva kérem ezt a kegyet.'

Ekkor az egyik madár felszállt a fáról, és a szárnyai csilingeltek, mint a kis csengettyűk, és odaszállt a hajó fölé, ahol Isten embere ült; és a hajó orrára telepedve kitárta szárnyait az öröme jeleként, és nyugodtan nézett Szt. Brendanra. Ekkor Isten embere, megértve ebből, hogy imája meghallgatásra talált, így szólt a madárhoz: 'Ha te Isten küldöttje vagy, mondd el nekem, honnan jöttek ezek a madarak, és miért gyűltek össze itt?' A madár azonnal válaszolt: 'Mi azok vagyunk, akik résztvettünk az ősi ellenség nagy romlásában, aki elbukott, nem a mi akaratunkból vagy hozzájárulásunkból, hanem a teremtésünk után nem sokkal, Lucifer és követőinek bukásakor. A Mindenható Isten azonban, aki méltó és igaz, arra ítélt bennünket, hogy itt legyünk, ahol a fájdalom nem érint bennünket, és ahol valamelyest láthatjuk Isten színét, de távol kell maradnunk azoktól a szellemektől, akik megőrizték tisztaságukat. Bejárjuk a földkerekséget, a levegőt, a földet és az eget, mint más szellemek a küldetésük során; de ünnepnapokon ezt az alakot öltjük, amit látsz, és énekeljük a Teremtőnk dicséretét. Te és a testvéreid épp egy esztendeje vagytok úton, és még hat évnyi utazás vár rátok; s ahol ma ünneplitek ezt a Húsvétot, itt fogjátok ünnepelni minden évben, míg megtaláljátok, amire szívetek vágyik, a Szenteknek Ígért Földet'. Amikor a madár befejezte, felszállt a hajó orráról, és visszarepült a többi madárhoz.

A vesperás esti imaórájának közeledtével minden madár egyszerre összeütögette a szárnyait, és elkezdte énekelni a dicséretet, 'Tied a hódolat, a dicséret, ó Isten, a Sionon; és néked teljesítik ott az esküt' [Zsolt. 65,2.]; és ugyanezt a zsoltárt énekelték minden órában s a trilláik és hozzá a szárnyaik összeütögetése úgy hangzott, mint a leggyönyörűbb harmónia.

Azután Szt. Brendan azt mondta a testvéreknek: 'Üdüljön fel most a testetek, mert az Úr eltöltötte a lelketeket az Ő isteni feltámadásának örömével.' Amikor a vacsora végetért, és elvégezték az istentiszteletet, Isten embere és társai nyugovóra tértek az éjszakai imaóráig, amikor mindannyian felserkentek az álomból, és énekelték a zsoltárt: 'Nyisd meg az én ajkaim, ó, Uram;' mire minden madár az énekével és szárnyával trillázva-csilingelve válaszolt: 'Dicsérik az Urat mind az Ő angyalai, dicséri Őt minden serege.' Így énekeltek az éjszaka minden órájában; és amikor reggel lett, ezt énekelték: 'Szálljon

reánk az Úr Isten ragyogása,' ugyanolyan dallammal és mértékkel a reggeli imádságot. És énekelték ismét a verset a tercia idején: 'Énekeljetek a mi Urunknak, énekeljetek; énekeljetek a mi Királyunknak, énekeljetek bölcsen;' és szexta idején: 'Az Úr ragyogtassa ránk az Ő orcájának fényességét, és legyen rajtunk az Ő kegyelme;' és nónakor ezt énekelték: 'Íme, milyen jó és örömteli a testvéreknek együtt lakozni.' Így dicsérték a madarak éjjel és nappal Istent. Szt. Brendan mindezt látva, hálát adott az Úrnak az Ő csodálatos műveiért; és a testvérek így örvendeztek a szellemi táplálékkal Húsvét ünnepének nyolcadáig.

Az ünnepnapok végén Szt. Brendan azt mondta: 'Merítsünk most ennek a forrásnak a vizéből; eddig csupán arra használtuk, hogy a kezünket, lábunkat megmossuk vele.' Ezután hamarosan megjelent az az ember, aki Húsvét előtt három nappal ellátta őket az ünnephez valókkal, és egy teli csónak élelmet és tiszta vizet hozott; és a szent atya elé hozva ezeket, így szólt: 'Testvéreim, most bőségesen el vagytok látva Pünkösdig; de ne igyatok ebből a forrásból, mert a vize különleges, olyannyira, hogy ha bárki iszik belőle, noha látszólag olyan, mint a közönséges víz, álomba merül tőle, és nem lehet felébreszteni 24 órán át.'

Ezután Szt. Brendan áldását fogadva az ember eltávozott.

Szt. Brendan és társai ott maradtak Pünkösdig, és a madarak éneke mindig új gyönyörűséget okozott nekik. Pünkösdkor, amikor Szt. Brendan és a papok a Nagymisét bemutatták, a jótevőjük elegendő élelmet hozott az ünnepre; és amikor együtt leültek az étkezéshez, azt mondta nekik: 'Testvéreim, még hosszú út vár rátok; merítsetek ezért a forrásvízből, és vegyetek magatokhoz szárított kenyeret, ami kitarthat újabb egy évig, és én majd ellátlak benneteket annyi élelemmel, amennyit a hajótok elbír.' Azután a testvérek áldásával eltávozott; és Szt. Brendan azután nyolc nap alatt mindent bevitetett a hajójukba, amit ez az ember hozott nekik, és minden edényt megtöltött forrásvízzel.

Amikor mindent lehoztak a partra, az előbb említett madár odarepült hozzájuk, és leszállt a hajó orrára; és a szent megértve, hogy a madár valamit tudatni akar vele, még ott maradt egy ideig. Ekkor a madár emberi hangon így szólt hozzá: 'Velünk ünnepeltétek a Húsvétot ebben az évben; a következő évben ugyancsak velünk ünneplitek, és ahol a múlt évben az Úrvacsora ünnepét megültétek, ugyanott lesztek a következő évi ünnepen. Hasonló módon, az Úr Pászkájának ünnepét a nagy hal, Jasconius hátán fogjátok megülni; és nyolc hónap múlva megtaláljátok Szt. Ailbe szigetét, ahol Jézus Krisztus Születését fogjátok ünnepelni.' Ezután a madár visszatért a fához, a helyére. A testvérek felkészültek, majd kihajóztak az óceánra, miközben a madarak együtt énekeltek: 'Hallgass meg bennünket, ó, Megváltó Istenünk, a földkerekség és a messzi tengerek reménysége.'

IV

Szt. Ailbe szerzeteseinek szigete

Ezután Szt. Brendan és testvérei ide-oda hánykolódtak az óceán habjain három hónapon keresztül, mialatt nem láttak mást, mint a tengert és az eget, és csak minden másnap étkeztek. Egyik nap azonban egy sziget bukkant fel nem messze előttük; de amikor közelebb húzódtak a parthoz, a szél elsodorta őket s így negyven napig vitorláztak a sziget körül, anélkül, hogy kikötőhelyet találtak volna.

A testvérek eközben sírva könyörögtek az Úrhoz, hogy legyen kegyes és segítsen rajtuk, mert erejük csaknem teljesen fogytán; és amikor ilyen állhatatosan imádkoztak három napon át és böjtöltek is, végre találtak egy keskeny öblöt, ami alkalmas volt a kikötésre, és emellett két forrás fakadt, az egyik zavaros, a másik tiszta vizű. Amikor a testvérek sietve vizet akartak venni, Isten embere azt mondta nekik: 'Gyermekeim, ne tegyetek semmit, ami tiltott lehet. Ne vegyetek el semmit a tisztelendő atyák engedélye nélkül, akik ezen a szigeten laknak, mert ők ingyen odaadják, amit tikokban elvennétek.'

Amikor mindannyian partraszálltak és körülnéztek, merre menjenek, odajött hozzájuk egy öreg, aki már legyengült a magas kortól, és a haja fehér volt, mint a hó, arca pedig áttetsző, mint az üveg. Háromszor a földre borult, mielőtt odament Isten emberéhez, hogy megölelje, aki felemelte őt a földről és átölelte, mint minden testvért, a szokott módon. Ekkor ez az idős ember kézenfogta a szent atyát, és a kolostorhoz vezette, ami úgy kétszáz méterre volt. Ekkor Szt. Brendan megállt a bejáratnál, és megkérdezte az öreget, ki a kolostor elöljárója. Mást is kérdezett még, de nem kapott választ, csak kézjeleket, hogy csendben kell maradni. Amint a szent atya felismerte, hogy a csend a szabály ezen a helyen, figyelmeztette a testvéreit: 'Őrizkedjetek a sok beszédtől, különben az itteni szerzeteseket megbotránkoztathatja a bolondos beszédetek.'

Ezután megjelent tizenegy szerzetes a szokásos öltözékben és keresztekkel, hogy találkozzon velük, és egy bibliai verset énekeltek: ‘Keljetek fel, ti szentek a helyeitekről, és jöjjetek hozzánk; szenteljétek meg ezt a helyet; áldjátok meg ezt a népet, és őrizzetek meg bennünket, a ti szolgáitokat, békében.’ Amikor befejezték az éneket, az apát sorban megölelte Szt. Brendant és társait, és hasonló módon a szerzetesei is a szent ember testvéreit. Amikor így kölcsönösen békecsókot váltottak, bevezették őket a kolostorba, a nyugati országok szokása szerint; és az apát és szerzetesei megmosták a vendégeik lábait, és énekelték az ‘Új Parancsolatot.’

Ezután az apát mindannyiukat az ebédlőbe vezette, mély csendben; és amikor megmosták a kezüket, jelt adott, hogy leülhetnek, és az egyik szerzetes egy adott jelre felkelt, és csodálatos fehérségű cipókat és ízletes zöldségeket tett az asztalra. A szerzetesek felváltva foglaltak helyet az asztalnál a vendégeikkel, sorban, és minden párnak jutott egy egész cipó, és a felszolgáló testvér egy kevés italt is hozott nekik. Az apátúr derűsen fordult a vendégeihez: ‘Testvérek, a forrás vizével, melyből ma titokban akartatok meríteni, most örömmel tölthetitek meg kupátokat, az Úr áldásával. A zavaros forrásvízzel, melyet láttatok, a testvérek lábát mossuk, mert ez mindig langyos. Az előttetek lévő cipókról nem tudjuk, hol készültek, vagy ki hozta őket a kolostorba; de azt jól tudjuk, hogy ez Isten ingyen adománya, mellyel ellátnak bennünket, mint egy alamizsnával, az Ő engedelmes teremtményei; és így betölthetjük az isteni igazság szavait: ‘Akik istenfélők, nem várnak viszonzást.’ Van itt huszonnégy testvér, akik minden nap 12 cipót kapnak, két testvér egyet; de a vasárnapokon és a nagy ünnepeken az Úr megengedi nekünk, hogy mindegyik testvér egy egész cipót kapjon, így a maradékból megvacsorálhatunk; és most, a ti érkezésetekkor dupla adagunk van; így van ez Szt. Patrik és Szt. Ailbe, a mi pátriárkáink napjaitól, nyolcvan év óta mostanáig Krisztus gondoskodik a fennmaradásunkról. Ezenfelül sem az öregkor, sem a testi betegségek nem törnek ránk, és nem kell megfőznünk sem az ételünket, és nem szenvedünk sem a melegtől, sem a hidegtől; így élünk itt, mint Isten paradicsomában. Amikor elérkeznek az istentisztelet órái, felgyúlnak a lámpások a templomunkban, melyeket Isten útmutatására magunkkal hoztunk az országainkból, és a fényük mindig egyenletesen világít.’

Amikor az étkezés befejeződött és háromszor kortyoltak az italból, az apát jelt adott, és minden testvér nagy csendben felállt az asztaltól, hálát adva Istennek, és az atyák előtt elvonultak a templomba, melynek ajtajában találkoztak tizenkét másik szerzetessel, akik készségesen letérdeltek, amikor ezek elhaladtak. Ekkor Szt. Brendan azt mondta: ‘Apát atya, ezek a szerzetesek miért nem vacsoráltak velünk?’ ’Tudd meg,’ mondta az apát, ‘hogy az asztalunknál nem ülhetünk mind együtt. Ők most fognak étkezni, mert Isten szent akaratából megelégszenek önmagukban. Most belépünk a templomba, és énekeljük a vesperást, így azok a testvérek, akik most vacsorálnak, a mise után énekelhetnek a megfelelő időben.’ Amikor a vesperás végetért, Szt. Brendan szemügyre vette a templom felépítését: alapja egyenlő hosszúságú és szélességű négyzet volt, és hét lámpás volt benne, három függött a főoltár előtt, és kettő-kettő az oldalkápolnák oltáránál. Minden oltár kristályból volt, és a kelyhek, ostyatányérok, olajtartók és az istentisztelet más edényei is kristályból voltak. A templomban huszonnégy sor pad volt, és az apát széke a szerzetesek két kórusa között. Egyik szerzetes sem kezdhette el a miseéneket, csak az apát; az egész kolostorban egy hangot sem lehetett hallani, de ha a testvéreknek szükségük volt valamire, az apáthoz mentek, és letérdelve jelekkel közölték, hogy akarnak valamit; és azután az atya egy táblára írta, amit Isten közölt vele, hogy mire van szüksége a testvérnek.

Míg Szt. Brendan mindezekkel a dolgokkal volt elfoglalva, az apát azt mondta neki: ‘Atya, eljött az ideje, hogy visszatérjünk az étkezőbe, és mindent elvégezhessünk még napvilágnál, mint meg van írva: ‘Aki a világosságban jár, nem botlik el.’ [Ján. 11,9.] Így is lett, és amikor mindent elrendeztek a napi szokás szerint, mindenki elsietett a kompletóriumra. Ekkor az apát intonálta a bibliai verset: ‘Hajtsa magához a mi szívünket’ [1.Kir. 8,58.], és énekelte a Legszentebb Háromságot; és a többiek válaszoltak az antifónával: ‘Vétkeztünk, hamisan és istentelenül cselekedtünk’ [uo. 8,47.]; ’Urunk, Krisztusunk, Te, akinél minden kegyelem van, könyörülj rajtunk.’ És ugyanúgy: ’Térj meg én lelkem a te nyugodalmadba.’ És együtt énekelték a kompletórium énekeit.

Amikor az istentisztelet végetért, a testvérek a celláikba mentek, és a vendégeiket magukkal vitték; de az apát Szt. Brendannal maradt a templomban, hogy megvárják a lámpagyújtást. A szent a csend szabályáról kérdezte az apátot; hogyan lehet így érintkeznie egy hús-vér közösség tagjainak. Az apát nagy tisztelettel és alázattal válaszolt: ‘Szent atya, az Úr előtt megvallom neked, hogy a nyolcvan év alatt, mióta erre a szigetre jöttünk, egyikünk sem hallott a másiktól egyetlen emberi hangot sem, kivéve, amikor Isten dicséretét zengjük. Huszonnégyünk közül még senki nem ejtett egy hangot sem; de vannak kéz- és szemjeleink; de ez is csak az idősebb szerzeteseknek megengedett. Mióta ide jöttünk, egyikünk sem szenvedett testi vagy lelki betegségtől, ami az emberiséget szokta sújtani.’ Szt. Brendan erre kön--

nyeket hullatva azt mondta: ‘Légy kegyes, apát atya, és tudasd velünk, hogy vajon megengedett-e számunkra vagy sem, hogy itt lakjunk?’ Az apát azt válaszolta: ‘Nem megengedett, mert nem ez az Isten akarata; de miért kérdezel engem, amikor Isten kinyilatkoztatta neked, mielőtt hozzánk jöttél, hogy mit kell tenned? Vissza kell térned a hazádba, ahol Isten elkészítette számodra, ugyanúgy a tizennégy társad számára a sírhelyet. A két, későn jövő szerzetes közül pedig az egyik a remeték szigetén marad; a másik azonban a pokolban fog szenvedni, és minden halál közül a legrosszabbat állja ki;’ és ezek az események később be is következtek.

Miközben így társalogtak, egyszercsak megpillantottak egy tüzes nyilat, amint berepült az ablakon, és lángra lobbantotta az összes lámpát, melyek az oltárok előtt függtek; és a nyíl ugyanazon az ablakon át távozott, a lámpák pedig égve maradtak. Ekkor Szt. Brendan megkérdezte, hogy ki oltja el a lámpákat reggel, és az apát így válaszolt: ‘Jöjj és lásd mindennek titkát; nézd azokat a gyertyákat, melyek az edényekben égnek; még egyik sem fogyott el, nem is lett kisebb, és nem marad hamu utána, mert a fény teljesen szellemi.’ ‘Hogyan éghet szellemi láng egy anyagi dologban?’, kérdezte Szt. Brendan?’ Az apát így válaszolt: ‘Hát nem olvastál az égő csipkebokorról, amely a Sinai-hegy közelében volt, s amely nem égett el a tűztől?’ ‘De igen,’ mondta a szent, ‘olvastam erről; de mi ebben a két dologban a közös?’

Amikor így eltelt az idő és reggel lett, Szt. Brendan engedélyt kért, hogy távozzon a szigetről, de az apát azt mondta: ‘Nem, ó, Isten embere, meg kell ünnepelned velünk a mi Urunk Születésének napját, és a társaiddal együtt velünk kell örvendezned Vízkereszt nyolcadáig.’ A szent atya ezért a testvéreivel erre az időre itt maradt, Szt. Ailbe szigetén.

V

Az altató vízű forrás szigete, a fagyott tenger, visszatérés az ünnepekre

Midőn ezek az ünnepnapok elmúltak, Szt. Brendan, az apát és valamennyi szerzetes áldásával és a szükséges készlettel kihajózott az óceánra; és a bárka különféle irányokba sodródott, az evező vagy a vitorla használata nélkül, a Nagyböjt kezdetéig. Egy nap nem messze megpillantottak egy szigetet, és gyorsan arrafelé hajóztak, mivel már éheztek és szomjaztak, mert három nappal korábban elfogyott az élelmük és a vizük. Amikor Szt. Brendan megáldotta a kikötőhelyet és az egész szigetet, találtak egy tiszta vizű forrást, és különféle füveket és növényeket körülötte, és mindenféle halat a patakban, amely innen a tengerbe ömlött. Ekkor Szt. Brendan azt mondta: ‘Testvérek, Isten bizonyosan megvigasztal bennünket a fáradságaink után. Fogjatok ezekből a halakból eleget a táplálásunkra, és helyezzétek őket a tűzre, és gyűjtsetek füveket és édesgyökereket, melyeket Isten ád az Ő szolgáinak.’ Amikor ezt megtették, kitöltöttek valamennyit a vízből, hogy igyanak; de Isten embere figyelmeztette őket: ‘Vigyázzatok, testvéreim, hogy mértékkel használjátok ezt a vizet.’ De a testvérek nem egyformán tartották be a figyelmeztetést, mert néhányuk csak egy kupával ivott, mások pedig kettővel, megint mások hárommal; így néhányan közülük hirtelen kábulatba estek, ami három nap és éjjel tartott; mások pedig csak egy napra és éjszakára kábultak el; de Szt. Brendan szünet nélkül imádkozott értük Istenhez, amiért a tudatlanságukban ilyen nagy veszélybe kerültek. Amikor eltelt három nap, az atya azt mondta a társainak: ‘Hagyjuk el gyermekeim ezt a végzetes helyet, nehogy nagyobb bajba kerüljetek; az Úr felüdülést adott nektek, de ti a saját ártalmatokra fordítottátok. Menjünk el azért erről a szigetről, és vigyetek annyi halat, amennyire minden harmadik napon szükségünk van, az Úr Utolsó Vacsorájának ünnepéig; és egy kupával ebből a vízből minden embernek, a zöldségekkel együtt.’ És beszállva a hajóba ezekkel a készletekkel, ahogy Isten embere utasította őket, kihajóztak az óceánra északi irányban.

Három nap és éjszaka után a szél elcsendesedett, és a tenger olyan lett, mint a sűrűn megalvadt massza, oly nagy volt a hideg. Ekkor a szent atya azt mondta: ‘Fogjátok az evezőtöket, és engedjétek le a vitorlákat, mert az Úr arra vezet bennünket, amerre akar.’ Ily módon haladt a hajójuk nagyjából húsz napig, mígnem végre kedvező szelet küldött Isten; ekkor vitorlát bontottak, és közben eveztek is keleti irányban, minden harmadik nap felfrissülve az ételtől, italtól.

Egy bizonyos napon egy szigethez értek, amely távolról olyan volt, mint egy felhő, és Szt. Brendan kérdezte a testvéreket, hogy vajon felismerték-e. Azt válaszolták, hogy nem, és a szent atya azt mondta nekik: ‘Én jól tudom gyermekeim, hogy itt voltunk a múlt évben, az Úr Utolsó Vacsorájának ünnepén, és itt vár minket a jó házigazdánk.’ Ezt hallván a testvérek nagy örömmel ragadták meg az evezőiket, és minden erejükkel evezni kezdtek; de Isten embere azt mondta nekik: ‘Értelmetlen dolog

így fárasztani a karotokat. Vagy nem a Mindenható Isten a mi kormányosunk? Hagyjátok azért, hogy Ő vezessen bennünket, amerre akar.'

Amikor közelebb húzódtak a szigethez, a vendéglátójuk elébük jött, és hálát adva Istennek, ugyanahhoz a kikötőhelyhez vezette őket, ahol egy évvel korábban partot értek, és a vendéglátójuk átölelte Szt. Brendan lábait és minden testvért, mondván: 'Csodálatos Isten az Ő szentjeiben.' Az üdvözlés befejeztével, és mindent kihordva a hajóból, felállította a sátrukat és fürdőt készített mindannyiuk számára, mert az Úrvacsora ünnepe közelgett; és új öltözéket adott minden testvérnek, ugyanúgy Szt. Brendannak is, és elvégzett mindent, amit akart. A testvérek azután nagy gonddal megtartották a mi Urunk Szenvedésének ünnepét, Nagyszombat napjáig, s amikor a nap minden tennivalója és szertartása befejeződött, és az Úrvacsora ünnepe teljesen végetért, a vendéglátójuk azt mondta nekik: 'Menjetek most a hajótokra, hogy megtartsátok Húsvét vigiliáját ott, ahol a múlt évben, ama napon a szexta órájáig; azután hajózzatok a Madarak Paradicsomába, ahol voltatok a múlt évben Húsvéttól Pünkösd nyolcadáig. Vigyetek magatokkal annyi ételt és italt, amennyire szükségetek van, és én meglátogatlak titeket a következő vasárnap.' És a testvérek eszerint cselekedtek. Szt. Brendan megáldva ezt a jó testvért, hajóra szállt a testvéreivel és elvitorláztak a másik szigetre. Amikor közel értek a kikötőhelyhez, megtalálták az üstöt, amit az egy évvel ezelőtti menekülésükkor otthagytak Jasconius hátán. Ekkor Szt. Brendan a földre lépve elénekelte a 'Három gyermek himnuszát' [Dán. 3.] a végéig, és figyelmeztette a testvéreket: 'Vigyázzatok és imádkozzatok gyermekeim, hogy kísértésbe ne essetek; ne feledjétek, hogyan adta alánk a Mindenható Isten nehézség nélkül a mélységnek ezt a legnagyobb szörnyetegét.' A testvérek megtartották a vigiliájukat ezen a szigeten reggelig, amikor a papok misét tartottak terciáig; de Szt. Brendan visszaszállt a csónakba a testvérekkel, és itt ajánlotta fel a Szeplőtelen Bárány szent áldozatát Istennek, mondván: 'A múlt évben itt ünnepeltük a mi Urunk feltámadását; azt kívánom, hogy ha ez Isten szent akarata, ebben az évben is itt ünnepeljük.' Mindent elvégezve, innen arra a szigetre mentek, melyet a Madarak Paradicsomának neveznek; és amikor elérték a kikötőhelyet, minden madár együtt énekelt: 'Üdvösség a mi Istenünknek, aki a trónján ül, és a Báránynak;' és ismét: 'Isten az Úr és ő világosított meg minket; kötelekkel kössétek az ünnepi áldozatot az oltár szarvához' [Zsolt. 118,27.]. Így trilláztak hangjukkal és szárnyukkal, míg Szt. Brendan és társai letelepedtek sátraikban, ahol a húsvéti időt töltötték Pünkösd nyolcadáig. Az említett vendéglátójuk hozzájuk jött, ahogy megígérte, Fehérvasárnap, ellátva őket mindennel, amire szükségük volt; és örvendezve mindnyájan hálát adtak Istennek. Amikor leültek az étkezéshez, észrevették, hogy az említett madarak letelepedtek a hajó orrára, kiterjesztve és csapkodva a szárnyaikat, nagy hangon, mintha orgona zúgna, és Szt. Brendan tudta, hogy üzenetet hoztak neki, mely így szólt: 'A Mindenható és kegyes Isten kijelölt számodra négy helyet, az év négy különböző évszakában, míg le nem telik a vándorlástok hét esztendeje; a mi Urunk Utolsó Vacsorájának ünnepén minden évben a vendéglátótoknál lesztek, aki most jelen van; Húsvét ünnepének vigiliáját a nagy bálna hátán fogjátok megtartani, és itt fogjátok tölteni a húsvéti időt Pünkösd nyolcadáig; és Szt. Ailbe szigetén maradtok Karácsonytól a Boldogságos Szűz Mária Tisztulásának ünnepéig [Gyertyaszentelő Boldogasszony, febr. 2.]. Majd hét év múlva, számos és különféle veszélyek után megtaláljátok a Szenteknek Megígért Földet, amelyet kerestek, és itt maradtok negyven napig; ezután Isten hazavezet benneteket a szülőföldetekre.' Amikor Szt. Brendan meghallotta ezt, könnyek között a földre vetette magát, és a testvérek is, hálát adva és dicsérve minden dolgok nagy Teremtőjét. A madarak ekkor visszarepültek a fán lévő helyükre, és amikor az étkezés végetért, a házigazdájuk azt mondta: 'Isten segítségével eljövök hozzátok ismét Pünkösd vasárnap, a szükséges dolgokkal' És megáldva mindőjüket, eltávozott.

A tisztelendő atya a szigeten maradt a megadott időig, és azután utasította a testvéreket, hogy készítsék el a hajót, és töltsék meg a vizesedényeket a forrás vizével. Amikor a hajót vízre bocsátották, a vendéglátójuk elhozta az élelmet, majd megölelve őket visszatért oda, ahonnan jött.

VI

A nagy halak harca, veszteglés egy szigeten

A szent kihajózott az óceánra, és a hajó negyven napig szelte a habokat. Egy nap egy hatalmas hal jelent meg a hajó mögött, tajtékot fújva az orrlikain, és olyan gyorsan szelte a hullámokat, mintha fel akarná falni őket. Ekkor a testvérek az Úrhoz kiáltottak: 'Ó, Urunk, aki alkottál, ments meg minket, a Te szolgáid;' és így kiáltottak Szt. Brendanhoz: 'Segíts, ó, atya, segíts rajtunk;' és a szent könyörgött az

Úrhoz, hogy mentse meg az Ő szolgáit, hogy ez a szörnyeteg ne falja fel őket, miközben így bátorította a testvéreket: ‘Ne féljetek, kicsinyhitűek, mert Isten, aki mindig a védelmezőnk, megment minket e szörnyeteg állkapcsaitól, és minden más veszélytől.’ Amikor a szörnyeteg közelebb jött, hatalmas hullámok dagadtak föl eléje a hajó pereméig, ami még jobban megijesztette a testvéreket; de Szt. Brendan, kezeit az ég felé emelve rendületlenül imádkozott: ‘Mentsd meg, ó, Urunk, a Te szolgáid, ahogy megmentetted Dávidot az óriás Góliát kezeitől, és Jónást a nagy cethal erejétől.’ Amikor elvégezték ezeket az imákat, egy másik nagy szörnyeteg jött nyugat felől, és rárontott az előbbire, lángot lövellve a torkából, mikor megtámadta. Ekkor Szt. Brendan így szólt: ‘Lássátok, gyermekeim, a mi Megváltónk csodálatos munkáját; értsétek meg a teremtmény engedelmességét az ő Teremtőjének; íme, biztonságban várhatjátok a véget, mert ez az esemény nem hoz rosszat rátok, hanem csak Isten nagyobb dicsőségét.’ Ekkor a szánalmas szörnyeteg, amely fenyegette Isten szolgáit, kimúlt, és a jelenlétükben három részre szaggatta a győztes szörnyeteg, amely azután visszatért oda, ahonnan jött. Másnap észrevettek a távolban egy szigetet, amelyet sűrű növényzet borított, és nagy kiterjedésű volt. Amikor megközelítették, kiléptek a földjére, megtalálták az imént megölt szörnyeteg egy elrejtett darabját. ’Lássátok,’ mondta Szt. Brendan, ‘ez akart felfalni benneteket; most ti ehettek belőle, és bőségesen eltelhettek a húsával, mert sokáig lesztek ezen a szigeten. Húzzátok a hajót magasabbra, és keressetek alkalmas helyet, ahol a sátrunkat felverhetjük.’ Amikor az atya kiválasztotta a helyet a sátruknak, és a testvérek az ő utasításai szerint elhelyezték benne a szükséges felszereléseket, azt mondta nekik: ’Vegyetek most ennek a szörnynek a húsából, mely elég lesz három hónapig, mivel ma éjjel a maradványát felfalják a tenger nagy halai.’ A testvérek eszerint cselekedtek, és olyan sokat vettek a húsból, amennyi kellett; de azt mondták Szt. Brendannak: ‘Szent atya, hogyan élhetünk itt ivóvíz nélkül?’ ‘Gondoljátok, hogy a Mindenhatónak nehezebb vizet adni nekünk, mint eledelt?,’ mondta a szent, ‘Menjetek a sziget déli oldalára, és találni fogtok egy tiszta vizű forrást, és füveket és édesgyökereket bőséggel, melyekből annyit szedhettek, amennyit akartok.’ És a testvérek mindent úgy találtak, ahogy Isten embere mondta nekik. Szt. Brendan ezen a szigeten maradt három hónapig, mert nagy viharok dúltak a tengeren, zord időjárás volt, jégveréssel és esővel. A testvérek elmentek megnézni, mi maradt a nagy szörnyeteg maradványaiból, melyről a szent beszélt; és a tetem helyén csak csontokat találtak, ahogy az atya mondta nekik; és amikor ezt említették neki, ő így felelt: ‘Ha meg akartok győződni a szavaim igazságáról,’ mondta, ‘adok nektek egy másik jelet; ma éjjel egy hal nagy része, mely kiszakítja magát egy halász hálójából, a partra vetődik, és holnap ez lesz az eledeletek.’ Másnap odamentek az említett helyre, és azt találták, amit Isten embere előre megmondott, és olyan sokat elhoztak a halból, amennyit bírtak. A tisztelendő atya ekkor azt mondta nekik: ‘Alaposan tartósítsátok, sózzátok be, mert az Úr hideg időjárást küld ránk ma és holnap; és a harmadik napon, amikor a tenger és a hullámok lecsendesednek, távozunk erről a szigetről.’

Amikor ezek a napok elmúltak, Szt. Brendan utasította őket, hogy töltsék fel a bőrtömlőket vízzel a forrásból, és hozzanak füveket és édesgyökereket is a hajóra, amennyi kell; mert a szent, mióta pappá szentelték, nem evett semmit, amiben az élet lehellete volt. Így megtöltve a hajót, kifutottak észak felé.

VII

A háromféle remeték szigete, akik szőlőt adnak nekik

Egy nap megláttak egy távoli szigetet, és Szt. Brendan így szólt a testvéreihez: ‘Azon a szigeten, amit most láttok, háromféle remetecsoport él: fiúk, ifjak, és idősek; és a mi testvéreink egyike itt folytatja zarándoklatát.’ A testvérek megkérdezték, hogy melyikük lesz az; de ő vonakodott megmondani; amikor azonban egyre csak kérdezték, és szomorúak voltak, hogy nem mondja meg, ő azt mondta: ‘Ez a testvér az, aki ezen a szigeten marad.’ Ő volt az egyik szerzetes azok közül, akik a szent után érkeztek a kolostorából, akiknek sorsát előre megmondta, mikor otthon hajóra szálltak. Azután megközelítették a szigetet, majd partot értek.

A sziget nagyon lapos volt, majdnem egy szinten a tengerrel, nem volt rajta fa, vagy bármi, amibe belekaphatott volna szél; de nagy kiterjedésű volt, és fehér, meg bíborszínű növények (scaltis) borították. Itt, ahogy Isten embere mondta, a szerzeteseknek három csoportja volt, melyek egy kőhajításnyira álltak egymástól, és ezt a távolságot mindig megtartották, bármerre mozogtak. Az egyik csoport kórusa a maga helyén ezt énekelte: A szentek felemelkednek erénytől erényig; Isten megjelenti magát a Sionon; és ekkor a másik kórus kapcsolódott az énekléshez; és így énekeltek szünet nélkül. Az első kó-

rus a fiúké volt, akik hófehér öltözéket viseltek; a második az ifjaké, akik ibolyaszínűt; és a harmadik az időseké, akik bíbor dalmatikát.

Amikor a hajó elérte a kikötőhelyet, a negyedik óra volt; és a szexta órájában mindegyik kórus együtt énekelte a Zsoltárt: 'Legyen, Uram, a te kegyelmed rajtunk, amiképen bíztunk te benned'; és a zsoltárt, 'Hittem, azért szóltam, igaz imával'. Hasonló módon, a nóna órájában három másik zsoltárt énekeltek: 'A mélységből kiáltok hozzád, Uram!'; 'Ímé, mily jó és mily gyönyörűséges, amikor együtt lakoznak az atyafiak!'; és 'Dicsőitsd Jeruzsálem az Urat! Dicsérd, ó Sion, a te Istenedet.' Azután vesperáskor ezeket a zsoltárokat énekelték: 'Tied a hódolat, a dicséret, ó Isten, a Sionon'; Uram, szabadítsd meg az én lelkemet;' és 'Dicsérem az Urat az ő igazsága szerint, és éneklek a felséges Úr nevének;' majd, amikor leültek, énekelték a tizenöt grádicsok énekét [120-134. zsoltárok].

Miután befejezték az éneklést, egy csodálatos ragyogású felhő borította be a szigetet, úgy, hogy nem láttak semmit, ami korábban látható volt; de hallottak hangokat, melyek szüntelen ugyanazt énekelték reggelig, amikor a zsoltárokat énekelték: 'Dicsérjétek az Urat az égből'; 'Énekeljetek az Úrnak'; és 'Dicsőítse minden ő kegyeltje;' és azután tizenkét zsoltárt, sorrendben: 'Azt mondja a balgatag az ő szívében.' És hajnal felé ez a felhő eltűnt a szigetről, és ekkor a kórusok ezt a három zsoltárt énekelték: 'Az Úr kegyelme legyen rajtam'; 'Az Úr az én menedékem'; és 'Ó, Uram, Istenem.' A tercia órájában ismét három másik zsoltárt énekeltek: 'Ti népek, mind tapsoljatok;' 'A te igazságod szerint ments meg és szabadíts meg engem'; és 'Ámde meghallgatott Isten, figyelmezett könyörgésem szavára', az Allelujával. Azután elvégezték a Szeplőtelen Bárány Szentáldozását, és mindannyian vették a Szent Eledelt a szavakkal: 'Ez a mi Urunk Szent Teste és a mi Megváltónk Vére az örök életre.'

Amikor a Szentáldozás végetért, az ifjak kórusának két tagja egy kosarat hozott, tele bíborszín szőlővel (fructu), és elhelyezték Isten emberének hajójában, mondván: 'Fogadjátok az Állhatatosak Szigetének gyümölcsét, és adjátok nekünk a kiválasztott testvérünket; azután távozzatok békével.' Szt. Brendan ekkor magához hívta ezt a testvért, és azt mondta: 'Búcsúzz békecsókkal a testvéreidtől, és menj azokkal, akik hívnak téged. Mondom néked, hogy a te anyád boldog órában fogant veled, mert megérdemelten maradhatsz ennél a szent közösségnél.' Szt. Brendan ekkor könnyek között békecsókkal illette, és a többi testvér is, és azt mondta neki: 'Emlékezz, kedves fiam, Isten különleges kegyelmére, melyre méltónak tartott; menj, és imádkozz értünk.' Búcsút mondva mindannyiuknak, a testvér követte a két ifjút a szentek társaságába, akik látva őt, így énekeltek: 'Ímé, mily jó és mily gyönyörűséges, amikor együtt lakoznak az atyafiak;' és egy magasabb oktávban énekelték a Te Deum laudamus-t ('Téged Isten dícsérünk'); és amikor mind megölelték őt, befogadták maguk közé.

Szt. Brendan elhajózott a szigetről, és amikor elérkezett az étkezés ideje, azt mondta a testvéreknek, hogy frissítsék föl magukat a szőlővel, amit a szigeten kaptak. Amikor felvett egy fürtöt, és látta a nagy méretét, és hogy milyen lédús, csodálkozva mondta: 'Sosem láttam ily nagy fürt szőlőt, s nem is olvastam róla.' Mindegyik fürt olyan nagy volt, mint egy nagy labda, és amikor az egyikből kipréselték a levét egy edénybe, egy fontot nyomott. Ezt a kipréselt levet az atya tizenkét részre osztotta, minden nap egy részt adva a testvéreknek, és így tizenkét napon át egy szőlőfürt leve elég volt mindegyik testvérnek, akiknek szájában mindig édes volt, mint a méz.

VIII

Szőlő egy másik szigeten, egy griff és egy madár harca a tengeren, visszatérés az ünnepekre, tiszta tenger, és a hatalmas kristályoszlop

Amikor ezek a napok elmúltak, Szt. Brendan elrendelt egy három napos böjtöt, mely után egy tündöklő madár repült a hajó felé, csőrében egy ismeretlen fa ágával, melyen egy nagyon piros szőlőfürt volt; és leejtve azt Isten embere mellett, elrepült. Ekkor ő azt mondta a testvéreknek: 'Örvendezzetek, mert ezt a lakomát az Úr küldte nekünk;' és a szőlőszemek akkorák voltak, mint az almák, és mindegyiküknek adott belőle; és így volt elég élelmük négy napra, majd visszatértek a korábbi böjtölésükhöz.

Három nappal később karnyújtásnyira megpillantottak egy szigetet, melyet teljesen fák borítottak, és meg voltak rakva olyan szőlőkkel, mint az iménti, meglepő bőséggel, úgy, hogy minden ágat lehúzta a súlya a földre, ugyanolyan jóminőségű és színű gyümölccsel, és az egész szigeten nem volt olyan fa, amin ne lett volna gyümölcs, vagy másfajta lett volna. A testvérek ekkor a kikötőhelyhez eveztek; és Szt. Brendan elhagyva a hajót, körbesétált a szigeten, ahol olyan illat volt, mint egy gránátalmát tároló helyiségben; a testvérek a hajón maradtak, míg visszatért, és közben a szél feléjük fújta ezeket az

illatokat, és olyannyira elteltek vele, hogy a hosszú böjtöt meg sem érezték. A tisztelendő atya talált a szigeten hat forrást, melyek a legzöldebb füveket és mindenféle növényt öntöztek. Azután visszatért a testvérekhez, magával hozva egy keveset a sziget jellegzetességeiből, és azt mondta nekik: 'Szálljatok ki a hajóból, és verjétek fel a sátrat ezen a helyen; egyetek és igyatok, és örüljetek e föld nagyszerű gyümölcseinek, melyeket Isten megmutatott nekünk.' És így negyven napig szőlőn, zöldségeken és füveken éltek, melyeket a források öntöztek.

Azután ismét hajóra szálltak, magukkal vittek valamennyit a sziget gyümölcseiből, és elvitorláztak arra, amerre a szél vitte őket.

Hirtelen megjelent egy feléjük repülő madárféle, amit griffnek neveznek. Amikor a testvérek meglátták, a szent atyához kiáltottak: 'Segíts rajtunk, ó, atyánk, mert ez a szörnyeteg felfal bennünket.' De Isten embere azt mondta nekik, hogy ne féljenek, mert Isten megsegíti őket. És ekkor egy másik nagy madár került a szemük elé, mely a griff felé repült és megtámadta, s néha kétséges volt a küzdelem kimenetele; de végül, szemében könnyekkel, legyőzték és megölték a griffet; és a teteme a tengerbe esett, valamennyi testvér szeme láttára, akik ekkor hálát adtak és dícsérték Istent; közben a madár, mely a győzelmet aratta, elrepült oda, ahonnan jött.

Azután Szt. Ailbe szigetére mentek, hogy megüljék Karácsony ünnepét, s azután megáldva egymást az apáttal, hosszú időre kihajóztak az óceánra, s csak Húsvétkor és Karácsonykor pihentek meg az imént említett szigeten.

Egy alkalommal, amikor Szt. Brendan Szt. Péter napján misét tartott a hajóban, olyan tiszta volt a tenger, hogy leláthattak a mélyére. Odalent látták a mélység különféle szörnyeit, és olyan tiszta volt a víz, hogy úgy tűnt, mintha megérinthetnék a kezükkel a legnagyobb mélységet; és nagy halrajokat láttak, mint juhnyájakat a legelőn, körbeúszva a hajót. A testvérek esedeztek Isten emberének, hogy halkan mondja a misét, nehogy a mélység szörnyei meghallván az idegen hangot, ellenük forduljanak; de a szent azt mondta: 'Csodálkozom a balgaságtokon. Miért rettegtek ezektől a szörnyektől? Hát nem pusztult el már a legnagyobb közülük? Hát nem ültetek az egyik hátán, és énekeltetek? Nem gyújtottatok tüzet rajta, és sütöttétek meg a halaitokat? Miért kellene félnetek ezektől? A mi Istenünk az Úr Jézus Krisztus, aki semmivé tehet bármely élőt.' Így szólván elkezdte hangosan énekelni a misét, miközben a testvérek még bámulták a nagy halakat; és ezek, amikor meghallották Isten emberének hangját, feljöttek a mélységből, és olyan nagy számban úszkáltak a hajó körül, hogy a testvérek nem láttak mást, csak az úszó halakat, melyek azonban nem jöttek közel a hajóhoz, hanem bizonyos távolságban úsztak, míg a mise végetért, s ekkor elúsztak különböző irányokba, eltűntek a testvérek szeme elől. Nyolc napon át, kedvező széllel és dagadó vitorlákkal is alig tudták maguk mögött hagyni ezt az áttetszően tiszta tengert.

Egy nap, melyen három misét mondtak, megpillantottak egy oszlopot a tengerben, mely nem látszott messzinek, mégis három napba telt, míg elérték. Amikor megközelítették, Szt. Brendan a csúcsa felé tekintett, de nem látta, annyira magasan volt, szinte az égig ért. Pompás háló [*conopeum*: szúnyogháló, mint a baldachinos ágyakon] borította, melynek anyagát nem ismerték; de ezüst színű volt és kemény, mint a márvány, míg az oszlop anyaga a legtisztább kristály volt.

Szt. Brendan utasította a testvéreket, hogy ragadják meg az evezőiket, vonják be a vitorlákat és az árbocot, és a háló széléhez irányította őket, amely nagyjából egy mérföldre terjedt az oszloptól, és majdnem ugyanilyen mélyre nyúlt a tengerben. Amikor ez megtörtént, Szt. Brendan azt mondta: 'Ragadjátok meg a háló szélét, és futtassátok a hajót keresztül a nyíláson, hogy közelebbről megnézzük Isten csodálatos művét.' És amikor átkeltek a nyíláson és körbetekintettek, a tenger olyan átlátszó volt, mint az üveg, úgyhogy láthattak mindent, ami alattuk volt, az oszlop alját is, és a háló széleit a tengerfenéken, mert a nap ugyanúgy ragyogott belül, mint kívül.

Szt. Brendan megmérte a nyílást a háló négy sarka között, és minden oldalán négyszáz könyöknyinek találta [1 könyök = kb. 45 cm]. Amikor egész nap az oszlop egyik oldalán hajóztak el, ugyanúgy érezték az árnyékot, mint a nap hevét a kilencedik óra után; és miután így körbehajózták az oszlopot négy nap alatt, minden oldalát négyszáz könyöknek találták. A negyedik nap a déli oldalon felfedeztek egy kelyhet, amely ugyanolyan anyagból volt, mint a háló, és egy kis tányért [patella], ami az oszlop anyagából volt, melyet Szt. Brendan azonnal felvett, mondván: 'Az Úr Jézus Krisztus mutatta meg nekünk ezt a nagy csodát, és adta nekünk ezt a két ajándékot, tanúságul.' A szent atya azután utasította a testvéreket, hogy végezzék el az istentiszteletet, majd étkezzenek; mert semmit sem vettek magukhoz, mióta az oszlopot meglátták. Másnap észak felé eveztek, és kihajóztak a nyíláson keresztül, felállították az árbocot és ismét vitorlát bontottak, míg néhányuk tartotta a háló szegélyét, a többiek pedig a hajót

irányították. Amikor elhajóztak, kedvező hátszelet kaptak, úgyhogy csak a köteleket és a kormányt kellett tartaniuk. És így haladtak nyolc napon át észak felé.

IX
A Kovácsok Szigete, menekülés

Ama napok múltán megpillantottak egy szigetet, amely nagyon csipkés és sziklás volt, salak borította, nem voltak rajta fák vagy növények, hanem tele volt kovácsműhelyekkel. Szt. Brendan azt mondta a testvéreknek: 'Felettébb aggódom e sziget miatt; nem akarok a földjére lépni, vagy akár megközelíteni sem, de a szél mégis feléje visz bennünket, mintha valami célja lenne vele.'

Amikor tovább haladtak, egy kőhajításnyira meghallották a fújtatók hangját, ami olyan volt, mint a mennydörgés, és a kalapácsok zengését az üllőkön és a vasakon. Ekkor Szt. Brendan a Kereszt jelét vetette magára, mondván: 'Ó, Uram, Jézus Krisztus, ments meg minket ettől a szigettől.' Nem sokkal ezután a szigetlakók egyike előjött, hogy valami munkát végezzen; teljesen szőrös és ocsmány volt, piszkos az izzadtságtól és a füsttől. Amikor meglátta Krisztus szolgáit a sziget közelében, visszafutott a műhelyébe, hangosan kiáltozva: 'Jaj! Jaj! Jaj!'

Szt. Brendan ismét a Kereszt jelét vetette magára, és azt mondta a testvéreknek: 'Húzzátok fel a többi vitorlát, és evezettek még szaporábban, hogy eltávozzunk ettől a szigettől.' Ezt meghallván az említett vadember lerohant a partra, kezében vasfogóval, benne még égő, nagyméretű parázzsal, és hirtelen Krisztus szolgái után hajította; de nem sebesítette meg őket, mert megvédte őket a Kereszt jele. Az izzó parázs kétszáz méterre utánuk esett a tengerbe, és gőzölgött, mint az égő szén, és olyan nagy füst lett tőle, mintha egy tüzes kemencéből tört volna elő. Amikor úgy egy mérföldre távolodtak attól a ponttól, ahol ez az izzó parázs a tengerbe esett, a sziget minden lakója összegyűlt a parton, és mindegyiküknél nagy, izzó parazsak voltak, melyeket Isten szolgái után hajítottak; majd visszatértek a kohóikhoz, melyeket felszítottak hatalmas lángokkal, úgyhogy az egész sziget egyetlen tűzgömbnek látszott, és a tenger minden oldalon forrt és tajtékzott, mint egy üst a jól megrakott tűz fölött. A testvérek azután is, hogy már nem látták a szigetet, egész nap hallották a szigetlakók hangos jajveszékeléseit, és nagy távolságból is érezték a bűzös szagot. Ekkor Szt. Brendan bátorságra buzdította a testvéreket, mondván: 'Krisztus katonái, legyetek erősek az igaz hitben, a Szellem páncéljában, mert a pokol határára érkeztünk; vigyázzatok azért, és bátran cselekedjetek.'

X
A Vulkán és Júdás sziklája

Egy másik nap egy nagy és magas hegy került a szemük elé a tengeren, nem messze észak felé, körülötte ködös felhőkkel, és nagy füstöt bocsátott ki a csúcsáról, amikor a szél hirtelen a sziget felé hajtotta a hajójukat, míg majdnem elérték a partot. A sziklák olyan magasan voltak, hogy alig látták a csúcsaikat, és feketék voltak, mint a szén, egyenesen álltak, mint egy fal. Az utolsó szerzetes, aki Szt. Brendant követte a kolostorából, kiugrott a hajóból és felmászott a sziklán, majd hamarosan jajveszékelni és kiáltozni kezdett: 'Jaj nekem, atyám, mert elszakítanak tőled, és nem térhetek vissza.' De a testvérek, akiket nagy félelem szállt meg, gyorsan elhúzódtak a parttól, és hangosan siránkozva az Úrhoz kiáltottak: 'Kegyelmezz nekünk, ó, Urunk, kegyelmezz nekünk!' Szt. Brendan ekkor meglátta, ahogy a szerencsétlen embert számtalan démon ragadja meg, és már kezd égni közöttük, és a szent azt mondta: 'Jaj néked, boldogtalan ember, aki oly gonosz módon éred meg életed végét.'

Azután egy kedvező fuvallat kapta el a hajót, és dél felé hajtotta őket; és ahogy visszatekintettek, látták a hegy csúcsát a felhők nélkül, ahogy lángokat lövell az égre, melyek ismét visszahúzódtak, úgyhogy a hegy égő halotti máglyának látszott.

E félelmetes látvány után hét napig vitorláztak dél felé, és azután Szt. Brendan egy nagyon sűrű felhőt vett észre, melyet megközelítve kibontakozott egy emberi alak, ahogy egy sziklán ült, előtte egy takaróval, ami olyan nagy volt, mint egy zsák, és egy kétágú vasvillán függött; és a látvány úgy imbolygott, mint egy kis csónak a viharban. Amikor a testvérek ezt látták, néhányan azt gondolták, hogy ez egy madár, mások meg, hogy egy hajó; de Isten embere azt mondta nekik, hogy ne találgassanak, és odairányította őket a helyhez, ahol eleinte a hullámokat körös-körül mozdulatlanoknak találta, mintha megfagytak volna. És ott találtak egy embert, aki egy rücskös és alaktalan sziklán ült, körülötte hullámokkal minden oldalon, melyek az embert csapkodták a feje tetejéig, és amikor visszahúzódtak, láthatóvá vált a

csupasz szikla, melyen a boldogtalan ember ült; és a takaró, ami előtte függött, a széltől a szemébe és a homlokára csapódott.

Amikor a szent megkérdezte tőle, hogy kicsoda, milyen bűne miatt kell itt lennie, és hogyan szolgált rá, hogy ilyen nagy büntetést kelljen kiállnia, ő azt felelte: 'Én vagyok a legboldogtalanabb Júdás, minden üzérkedő leggonoszabbja; nem az emberek ítéltek erre, hanem Jézus Krisztus kimondhatatlan kegyelme helyezett ide. Nem remélek bűnbocsánatot; de a világ Megváltójának béketűrése és kegyelme révén, és az Ő Feltámadásának dicsőségére ezt az enyhülést kaptam, mivel most van Úrnapja [máj. végén vagy jún. elején, az Ikrek havában]; míg itt ülök, úgy érzem, mintha a paradicsomban lennék, a kínzások agóniájához képest, melyek azután várnak rám; mert amikor megkínzatom, úgy égek, mint az olvadt ólom, éjjel és nappal, annak a hegynek a mélyén, amit láttatok. Itt laknak Leviathan és szolgái, és itt voltam, amikor elnyelte a ti elveszett testvéreteket, aminek az egész pokol örvendezett és nagy lángokat okádott, ahogy mindig, amikor elnyeli a kárhozott lelkeket. De, hogy megismerjétek Isten végtelen kegyelmét, elmondom nektek, hogy enyhet találhatok itt minden vasárnap az első vesperástól a másodikig; Karácsony napjától Vízkeresztig; Húsvéttól Pünkösdig; a Boldogságos Szűz Mária Tisztulásától az ő Mennybevitele ünnepéig. Minden egyéb napon kínzatom, együtt Heródessel és Pilátussal, Annással és Kajafással; ezért kérlek téged a világ Megváltójára, hogy járj közben értem az Úr Jézusnál, hogy itt maradhassak napkeltétől napnyugtáig s hogy a démonok a te jöttöd miatt ne kínozzanak, és ne vessenek hamarosan vissza a fájdalmamba, melyet gonosz áron vettem.'

A szent ekkor azt mondta: 'Meglett az Úr akarata; nem visznek el a démonok holnapig.' És megkérdezte tőle, mit jelent a ruha, ami előtte függ. Júdás így válaszolt: 'Ezt a ruhát egyszer egy leprásnak adtam, amikor az Úr erszényét hordoztam; de mivel nem a sajátom volt, nem tudok megszabadulni tőle, hanem szenvedek miatta; a vasvillát, melyen függ, régen a papoknak adtam, hogy ráakasszák az üstjeiket; és a követ, melyen ülök, egy útra tettem, mielőtt az Úr tanítványa lettem.'

Amikor eljött az este, számtalan démon gyűlt körbe, és ordítoztak: 'Távozz tőlünk, ó, Isten embere, mert nem közelíthetjük meg a mi bajtársunkat, amíg nem mégy el tőle, és nem kerülhetünk a mi vezérünk színe elé, amíg nem visszük oda neki a kedvenc áldozatát; add vissza hát a zsákmányunkat, és ne tartsd távol tőlünk ma éjjel.'

A szent ekkor azt mondta: 'Nem én védem őt, hanem az Úr Jézus Krisztus engedte meg neki, hogy erre az éjszakára itt maradjon.' A démonok felkiáltottak: 'Hogyan kérheted neki az Úr segítségét, hiszen elárulta Őt?' Isten embere ekkor megparancsolta nekik a Jézus Krisztus nevére, hogy ne háborgassák őt reggelig.

Amikor az éjszaka elmúlt és hajnalodott, Szt. Brendan folytatta útját, és számtalan démon borította el a mélység színét, rettenetesen kiáltozva: 'Ó, Isten embere, átkozott legyen a jöveteled és a meneteled, mert a mi vezérünk az éjjel megkorbácsolt bennünket kegyetlen csapásokkal, mivel nem vittük vissza az ő nyomorult foglyát.' 'Nem reánk,' mondta a szent, 'hanem reátok fog hullni az átok; mert áldott az, akit ti átkoztok, és átkozott, akit ti áldotok.' A démonok üvöltöttek: 'Kettős büntetést fog kapni a következő hat napban, akit megmentettél a büntetésétől a múlt éjjel.' De Isten embere figyelmeztette őket: 'Nincs hatalmatok, sem a ti vezéreteknek, csak amit Isten adhat nektek; és parancsolom az Úr nevében, hogy ne növeljétek ennek az embernek a kínzásait azon felül, amit korábban adtatok neki.' 'Talán te vagy a mindenség Ura,' mondták azok, 'hogy engedelmeskednünk kell a parancsodnak?' 'Nem,' válaszolt a szent, 'hanem a mindenség Urának szolgája vagyok; és bármit parancsolok az Ő nevében, az meglesz, és én csak az Ő követe vagyok abban, amivel Ő megbíz.' Ezen a módon addig üldözték őt a káromlásaikkal, amíg már messze ért Júdástól; és elhurcolták a nyomorult lelket nagy sebbellobbal.

XI

Remete Szent Pál Szigete, visszatérés az ünnepekre

Szt. Brendan azután egy ideig dél felé hajózott, minden dologban hálát adva Istennek. A harmadik nap egy kis sziget jelent meg a távolban, mely felé a testvérek szaporán eveztek, és a szent azt mondta nekik: 'Ne merítsétek ki erőtöket, testvérek. Hét év telik el a következő Húsvétig, mióta elhagytuk a hazánkat, és most ezen a szigeten látni fogtok egy szent remetét, akit Remete Szent Pálnak neveznek, és itt lakik már hatvan esztendeje, testi táplálék nélkül, és húsz évvel ezelőtt egy bizonyos állat látta el táplálékkal.'

Amikor megközelítették a szigetet, nem találtak kikötőhelyet, annyira meredek volt a part; a sziget kicsi volt és köralakú, úgy kétszáz méter kerületű, és a csúcsán nem volt föld, csak egy csupasz szikla. Amikor körbehajózták a szigetet, találtak egy kis öblöt, amelybe épphogy befért a hajójuk, és ahonnan nagyon nehéz volt a kijárás. Szt. Brendan azt mondta a testvéreknek, hogy várjanak, amíg visszatér hozzájuk, mert nem léphetnek a szigetre anélkül, hogy Isten embere megtudná, kik laknak ott. Amikor a szent felkapaszkodott a sziget legmagasabb pontjára, a keleti oldalán látott két barlangot, melyeknek bejárata egymással szembenézett, és egy kis kupát formázó forrást, amint a sziklából tört elő, a barlang szájánál, melyben Krisztus katonája lakott. Ahogy Szt. Brendan megközelítette az egyik barlang nyílását, a tiszteletreméltó remete előjött a másikból, hogy üdvözölje, ezekkel a szavakkal: 'Íme, milyen jó és örömteli a testvéreknek együtt lakozni.' És ezután azt mondta Szt. Brendannak, hogy mindegyik testvért hívja oda a hajóból. Amikor odajöttek, mindegyiküket békecsókkal illette, a saját nevükön nevezve őket, amin mindannyian igencsak elcsodálkoztak, hogy a prófétálás szelleme így megnyilatkozott. Elcsodálkoztak az öltözékén is, mert a fejétől a lábáig testének szőrzete és haja borította, ami az öregkortól olyan fehér volt mint a hó, és nem volt más ruhája.

Amikor Szt. Brendan ezt meglátta, mélyen megindult, és nagy sóhajtások közepette így szólt magában: 'Jaj nekem, szegény bűnösnek, aki szerzetesi csuhát viselek, és számos szerzetes felett rendelkezem, és látok itt egy angyali embert, aki még testben él, mégsem háborgatják a test vétkei.' Ekkor a szent remete azt mondta: 'Tisztelendő atya, mily nagy és csodálatos dolgokat mutatott neked Isten, melyeket nem nyilatkoztatott ki a mi szent elődeinknek, és mégis azt mondod a te szívedben, hogy nem vagy méltó szerzetesi ruhát viselni; én mondom neked, hogy te nagyobb vagy bármely szerzetesnél, mert a szerzetest a saját és mások munkája táplálja és öltözteti, míg téged Isten táplál és öltöztet, és mindegyik testvéredet hét éven át, az Ő titokzatos módján; és én, szerencsétlen, itt ülök ezen a sziklán, minden öltözék nélkül, testem szőrzetétől védve csupán.' Ekkor Szt. Brendan megkérdezte őt a szigetre jöveteléről, honnan jött, milyen régóta él így. A szent remete így válaszolt: 'Negyven évig éltem Szt. Patrik kolostorában, és a temetőt gondoztam. Egy nap, amikor az elöljáró megmutatta nekem egy elhunyt testvér sírhelyét, megjelent előttem egy öregember, akit nem ismertem, és azt mondta: 'Ne készíts itt sírt, testvér, mert ez valaki másnak a sírhelye.' Én azt mondtam: 'Ki vagy te, atya?' 'Nem ismersz engem?' mondta. 'Hát nem a te apátod vagyok?' 'Szt. Patrik az én apátom,' válaszoltam. 'Én vagyok az,' mondta, 'és tegnap eltávoztam ebből az életből, és ez az én sírhelyem.' Akkor egy másik helyet mutatott nekem, mondván: 'Ide fogod temetni az elhunyt testvérünket; de ne áruld el senkinek, amit mondtam neked. Menj le holnap a partra, és találsz ott egy bárkát, ami elvisz téged arra a helyre, ahol halálod napjáig leszel.' Másnap, az apát utasításainak engedelmeskedve, a megjelölt helyre mentem, és azt találtam, amit megígért. Beléptem a bárkába, és eveztem három nap és három éjjel, és aztán sodródtam, amerre a szél visz. A hetedik nap felbukkant ez a szikla, melyen hirtelen partot értem, aztán a vízbe toltam a hajót, hogy visszatérjen oda, ahonnan jöttem, majd felkapták a hullámok és gyorsan visszavitték arra a földre, amit elhagytam vele.

'Ideérkezésem napján, a nóna órája körül, egy bizonyos állat, amely a hátsó lábain járt, hozott nekem a mellső mancsai között egy halat vacsorára, és egy köteg rőzsét a tűzgyújtáshoz, és elém helyezte őket, majd elment, ahogy jött. Tüzet csiholtam egy kovával és acéllal, és megsütöttem a halat vacsorára; és így harminc éven át ugyanez az állat hozott minden harmadik nap valamennyi ételt, egyszerre csak egy halat, úgyhogy nem is akartam mást enni vagy inni; mert, Istennek hála, minden vasárnap elég víz eredt a sziklából, hogy a szomjamat oltsam és megmosakodjam.

'Harminc év múltán felfedeztem ezt a két barlangot, és ezt a forrást, melynek vizén éltem hatvan évig, bármely más táplálék nélkül. Így éltem kilencven éven át. Ez a sziget harminc évig ellátott hallal, és hatvan évig ennek a forrásnak a vizével. Előtte már ötven évig a hazámban éltem, úgyhogy éveim száma most száznegyven; és ami még hátravan, itt várom testben az ítéletem napját. Menjetek most utatokra, és töltsétek tele a vizestömlőitek ebből a forrásból, mert szükségetek lesz rá a negyven napos útra Nagyszombatig, és a Húsvéti ünnepeket ott fogjátok megünnepelni, ahol voltatok az elmúlt hat esztendőben, és azután a vendéglátótok áldásával elérkeztek a földre, melyet kerestek, minden földek legszentebbjére; és itt maradtok negyven napig, ami után az Úr, a ti Istenetek biztonsággal hazavezet benneteket.'

Szt. Brendan és testvérei, fogadva a szent remete áldását, és megadva neki is a békecsókot Krisztusban, elhajóztak dél felé, a Nagyböjt idején, és a hajó erre-arra sodródott, miközben életfenntartásukat egész idő alatt a víz biztosította, amit a szigetről hoztak, mellyel minden harmadik nap felfrissítették magukat, és örültek, hogy nem éreztek sem éhséget, sem szomjúságot. Nagypénteken elérték a

korábbi vendéglátójuk szigetét, aki eléjük jött a kikötőhelyre, és mindegyiküket kisegítette a hajóból. Amint elvégezték a napi istentiszteletet, élelemmel kínálta őket.

Este ismét felszálltak a hajóra ezzel az emberrel, és hamarosan felfedezték a szokásos helyen a nagy bálnát, melynek hátán elkezdték énekelni az Úr dicséretét egész éjjel, és elmondani a miséjüket reggel. Amikor a mise végetért, Jasconius megmozdult, miközben még mind a hátán voltak; és a testvérek hangosan kiáltottak az Úrhoz: 'Hallgass meg minket, ó, Urunk, Megváltó Istenünk.' De Szt. Brendan bátorította őket: 'Miért lármáztok? Ne féljetek, nem történik semmi rossz dolog, a segítőnk velünk van az utunkon.'

A nagy bálna határozottan úszott a Madarak Paradicsomának partja felé, ahol sértetlenül letette őket, és ezen a szigeten maradtak Pünkösd nyolcadáig. Amikor ez az ünnepi idő végetért, a vendéglátójuk, aki még velük volt, azt mondta Szt. Brendannak: 'Szálljatok most a hajótokra, és töltsétek meg a vizestömlőitek a forrásból. Mostantól én leszek a társatok és a vezetőtök az utatokon, mert a vezetésem nélkül nem találhatjátok meg a földet, melyet kerestek, a Szenteknek Ígért Földet.' Ekkor, miközben hajóra szálltak, a sziget minden madara, amint meglátták Szt. Brendant, egyszerre énekelni kezdett: 'Legyen boldog utatok az ő vezetésével, aki biztonsággal elvisz benneteket a szigetre.'

XII
Az Ígéret Földje, hazatérés

Magukhoz vettek negyven napra való élelmet és vizet, mivel az útjuk nyugatra [eredetiben „keletre"] ennyi ideig tartott; a vendéglátójuk előttük ment az úton. Negyven nap elteltével estefelé egy sűrű felhő borította el őket, mely olyan sötét volt, hogy alig látták egymást. Ekkor a vendéglátójuk azt mondta Szt. Brendannak: 'Tudod-e atya, mi ez a sötétség?' És a szent azt válaszolta, hogy nem tudja. 'Ez a sötétség,' mondta a vezetőjük, 'körülveszi azt a szigetet, melyet hét éve kerestek; hamarosan megláthatod a bejáratát;' és egy óra elteltével nagy világosság ragyogott föl körülöttük, és a hajó megállt a partnál.

Amikor kiszálltak, megláttak egy kiterjedt, és fákkal sűrűn benőtt földet, tele gyümölcsökkel, mint az őszi évszakban. Egész idő alatt, amíg bejárták a földet, és ott voltak, nem volt éjszaka, hanem mindig ragyogott a fény, mint a nap fénye délben, és a negyven nap alatt minden irányban megszemlélték a földet, de nem találták a határait. Egy nap azonban egy nagy folyóhoz értek a sziget közepe táján, melyen semmilyen módon nem tudtak átkelni. Szt. Brendan ekkor azt mondta a testvéreknek: 'Nem tudunk átkelni ezen a folyón, s így nem tudhatjuk meg, mekkora ez az ország.' Míg ezen tanakodtak, hozzájuk jött egy ragyogó külsejű ifjú, és örömmel ölelte meg és nevükön szólította mindegyiküket, mondván: 'Béke legyen veletek, testvérek, és mindazokkal, akik Krisztus békéjét hordozzák magukban. Áldottak azok, akik a Te házadban laknak, ó, Urunk; ők imádnak Téged örökkön örökké.'

Azután azt mondta Szt. Brendannak: 'Ez az a föld, melyet oly régóta kerestetek; de mindezidáig nem találhattátok meg, mert Krisztus, a mi Urunk azt akarta, hogy először megmutassa nektek az Ő különféle titkait ezen a végtelen óceánon. Térjetek most vissza a szülőföldetekre, és vigyetek magatokkal ezekből a gyümölcsökből és drágakövekből annyit, amennyit a hajótok elbír; mert a földi zarándoklatotok napjai a végéhez közelednek, amikor megpihenhettek a szent testvéreitek között. Sok év múlva ez a föld megnyilatkozik azoknak, akik utánatok jönnek, amikor a megpróbáltatás napjai eljönnek Krisztus népére. A nagy folyó, amit itt láttok, két részre osztja ezt a földet; és ahogy most látjátok a bőven termő gyümölcseit, ugyanígy marad örökké, az elmúlás bármely árnyéka nélkül, mert a világosság szüntelenül beragyogja.' Amikor Szt. Brendan arról tudakozódott, hogy vajon ez a föld mikor nyilatkozik meg az embereknek, az ifjú azt válaszolta: 'Amikor a Legfőbb Teremtő minden nemzetet alattvalójává tesz, akkor fogja megismerni az Ő minden választottja.' Nem sokkal ezután Szt. Brendan az ifjú áldását fogadva, felkészült, hogy visszatérjen hazájába. Összegyűjtötte a föld néhány gyümölcsét és különféle drágaköveket, és búcsút vett a jó vendéglátójától, aki minden évben élelemmel látta el őt és testvéreit, még egyszer megölelte, és elhajózott vissza, ismét a sötétségen keresztül.

Amikor mindezt maguk mögött hagyták, elérték az 'Örömök Szigetét,' ahol három napig maradtak, mint a kolostor vendégei; és azután Szt. Brendan, az ottani apát áldásával, Isten vezetésével kihajózott egyenes irányban, és megérkezett a kolostorához, ahol valamennyi szerzetese hálát adott Istennek, hogy szent patrónusuk biztonságban hazatért, és értesültek tőle Isten csodálatos műveiről, melyeket

látott és hallott az utazása során. Azután békében bevégezte élete napjait, július nónáján, a mi Urunk Jézus Krisztusban, akinek királysága és birodalma fennmarad örökkön örökké. Ámen!

Latinból angolra fordította: Denis O'Donoghue, *Brendaniana,* 1893.
Forrás: Patrick F. Moran, *Acta S. Brendani*, 1872.
Magyar fordítás: Z. Tóth Csaba, 2021.
Címlapon: The Voyage of St Brandan, E.R. Frampton illusztrációja, 1908.
Nyitókép: Krumauer Bilderkodex, 14. század, 158r (facsimile, Graz, 1967).

Ír evezőscsónak ábrázolása egy kőkereszt maradványáról, Kilnaruane, Bantry-öböl, 8-9. század (Tim Severin: *A Brendan-expedíció,* Bp., 1981, p.23)

Z. Tóth Csaba:

Lélekvezetés és világtörténelem
— Szt. Brendan apát tengeri utazása

„...gyönyörű szigeteket találtak, mégsem maradtak ott."
—Szt. Brendan élete, *Book of Lismore*[36]

A *Navigatio*, vagy *Peregrinatio sancti Brendani abbatis* a Kr. u. 6. század elejére tehető híres ír „odüsszeia" leírása, melynek első ismert, latin nyelvű változata kb. a 8-9. századból való, majd több nyugat-európai nyelvre lefordították. A viszonylag rövid elbeszélés az újabb korban már könyvtárnyi szakirodalmat eredményezett, többé-kevésbé szkeptikus álláspontokkal, melyek olykor Szt. Brendan (484-577 k.) történeti létezését is vitatják, és rendszerint „zátonyra futnak" a valós és mítikus epizódok keveredésén. Ám a *Navigatio* jól láthatóan az írek által már Szt. Brendan *előtt* felfedezett észak-atlanti szigetekről szól, beleértve a „legszenzációsabbat", Amerika korai felfedezését, melynek lehetőségét igazolta Tim Severin útja egy korhűen megépített ír vitorláshajón 1976-77-ben[37]. Az izlandi források szerint a vikingek Izlandon és Grönlandon is az ír *„papar"*-ok, keresztény papok által hátrahagyott tárgyakat, bőrhajók, kőházak maradványait találták, mikor először odaértek, és az amerikai Vinlandjuk közelében egy térséget *Hvítramannaland*-nak, „Fehér Emberek Földjének", és *Irland it Miklá*-nak, „Nagy-Írországnak" neveztek[38]. Sokatmondó, hogy a vikingek azután indultak a messzi nyugatra, hogy megszállták Írországot, így talán épp az írektől hallottak először a nyugati földrészről.[39] Maga Brendan is tapasztalt hajósnak számított, bejárta a szomszédos szigeteket, volt Walesben, Skócia nyugati szigetein, és emlékét régi helynevek őrzik Bretagne-ban is. De a *Szt. Brendan utazása* jóval több, mint első pillantásra látszik: nem csupán útleírás, középkori mese, vagy a kettő „zavaros" keveréke, hanem egy igazi szellemi „itinerárium", világtörténelmi lélekvezetés, a távoli utókor, jelenünk számára is.

A legendás elbeszéléssel való találkozásom szervesen kapcsolódott a korábbi és a legutóbbi fordításaimhoz, tanulmányaimhoz[40], s mondhatni, most értettem meg mélyebben Amerikát, az „új Atlantisz" jelenségét. A Szt. Brendan utazásának utolsó, legdrámaibb fejezeteiben található „Amerika-víziók" jelentik a kezdetet, mely mára nagy mértékben valóság lett az egész világon: egyszerre kell szembenézzünk ennek világos, pozitív, példaértékű, és sötét, negatív, kerülendő oldalaival, előrevivő és visszahúzó erőivel, melyeket a „kovácsok", a „vulkán" és „Júdás", ill. részben a „sötét felhőbe" burkolózó „Ígéret Földjének" brendani metaforái, archetípusai jellemeznek (ld. később). Ehhez a szellemi-szociális tudatosodáshoz a legmélyebb orientációt adhatja a Szt. Brendan utazása, és meglepő módon, még az egyetlen magyar alapítású, középkori szerze-

[36] *Lives of Saints from the Book of Lismore*, W. Stokes, Oxford, 1890, 3589. sor.
[37] *A Brendan-expedíció*, Bp., 1981.
[38] *Landnámabók* (1898), Prológus, és II. 22, *Islendingabók* (2006), I. és VI. fej., ld. még J. Dunn: The Brendan Problem, in *The Catholic Historical Review*, Jan. 1921, p. 452, és Gwyn Jones: *A History of the Vikings*, 1968, 7. ábra, Brémai Ádám térképe.
[39] Ld. a vikingek északnyugati, nyugati megjelenései: 700. k.—Feröer-szk., Shetland/Hjatland; 793—Lindisfarne (ny.-európai viking kor kezdete); 800 k.—Skócia nyugati szigetei; 834/45-911—Loire-völgy, Párizs, Normandia; 839/52—Írország; 875—Izland; 985—Grönland; 1000 k.—Új-Fundland, ill. spanyol partok, Földközi-tenger északi partvidéke, Róma, Szicília.
[40] *Országépítő*, XX. századi dokumentumok, 2002-2005, „Az amerikai szalamander legendája", in: *Riddle of America*, 2012, „Elektromágnesség Észak-Amerikában", uott, ill. „A Windsor-ház közelgő bukása", in: *EIR*, 1994. nov., www.larouchepub.com

tesrend, a pálosok védőszentje, Remete (vagy Thébai) Szent Pál is szerepel a *Navigatio*-ban, mintha a történetet nekünk, magyaroknak is „címezték" volna[41].

Mihamarabb elkészítettem hát a magam fordítását Denis O'Donoghue 1893-as angol kiadása alapján, mely 28 fejezetre tagolódik[42], s mivel közben rábukkantam a műben egy csodálatos ös--szefüggésrendszerre a 12 sziget és a 12 zodiákusjegy között, szerkesztettem egy ehhez jobban igazodó, 12 fejezetes magyar változatot[43]. A 12-es analógiarendszert az ismeretlen szerző úgy tűnik teljesen tudatosan rejtette el a művében, sőt olykor épp ehhez igazította a történetet, „amint fent, úgy lent", az ősi, egységes világszemlélet jegyében, melyben még szervesen összetartozott a mikro- és makrokozmosz, ahogy a keresztény Miatyánk is jelzi: „amint a mennyben, úgy a földön is". Ez a szakrális „kompozíció" nem volt idegen a csillagok járását jól ismerő kelta papoktól, a druidáktól[44], de a keresztény középkortól sem. A források szerint az ír kolostorokban már a 430-as években „magas szintű latin műveltség volt kibontakozóban, nemcsak teológiát, de grammatikát és asztrológiát is tanítottak"[45]. Dante is ismerhette a *Navigatio*-t, mert „Odysseus utolsó utazásával" kapcsolatban a Gibraltári-szorostól nyugatra fekvő ismeretlen föld felfedezésére buzdít[46]:

„Ó, társak, bár veszélyek ezre víjja
sziveteket, mégis Nyugatra hágtok:
. . . ne sajnáljátok megkeresni . . .
a Nap útján a néptelen világot!
Gondoljatok az emberi erőre:
nem születtetek tengni, mint az állat,
hanem tudni és haladni előre!"

I.—Kelta mitológia és a *Navigatio* látásmódja

Írország, a Smaragd Sziget, a maga tengerek ölelte elzártságában ősrégi idők óta őrzi látomásos hagyományait, melyekben még élénken visszhangoznak a bensőséges képzetek a „Boldogok Szigeteiről", az istenek, halhatatlanok nyugati honáról, a „földi paradicsom szigeteiről", hasonlóan az ókori hajósnépek túlvilágképzeteihez, melyekben még élt az elsüllyedt Atlantisz és a még régebbi „hyperboreus" hagyomány emléke[47]. Gyakran nem lehet megállapítani – és a mai

[41] Ld. tőlem: Pálosok keresése, in *Országépítő*, 2017/3, vö. magyar pálosok eljutottak Dél-Amerikába 1501-ben. A korai ír kereszténységben is népszerű volt Remete Szt. Pál alakja, pl. a 8-9. századi, kilnaruane-i keresztmaradványon látható Szt. Antallal és a kenyeret hozó hollóval, valamint egy ír csónak vésetével együtt.

[42] Forrása, P.F. Moran 1872-es kritikai latin kiadása 14 fejezetes, és van 38 fejezetes latin változat is, de a középkori latin kéziratokban nincs fejezetszámozás (ld. Tim Severin i.m., p. 181, a Kovácsok Szigetéről, és p. 226, a Nagy Halakról szóló részek).

[43] Utólag tudtam meg, hogy a *Navigatio* 29 fejezetes változata már megjelent magyarul 2001-ben, Majorossy Judit fordításában, előszavával, jegyzeteivel, értékes történeti, filológiai részletekkel.

[44] Ld. Julius Caesar, *De bello gallico,* VI. 14, magyarul *A gall háború* (vö. uő *A polgárháborúról,* I. 54, a kelta britonok hajóiról), ill. a Coligny-naptár és a Nebrai Korong is az ősi kelta csillagismeretet tükrözi.

[45] Prosper Aquitanus 412-455 közötti Világkrónikájára utal Vanyó L.: *Az ókeresztény egyház és irodalma*, 1980, p. 865.

[46] *Isteni Színjáték*, Pokol, 26. ének, 112. sor, de a *Purgatórium* 1. ének, 4. sorának „második Országa" is tükrözheti Amerika korai felfedezésének ismeretét, s egyszersmind a purgatóriumra is vonatkozik.

[47] Az ír szigeten többszöri honfoglalókról tudnak, akik egy része Szkítiából, a Káspi-tengeren át, ill. Kisázsiából érkezett Kr. e. 2-1. évezredben, ld. *Lebor Gabála Érenn, The Book of The Taking of Ireland*, 2., 3. köt., Partholon, Fomoraig, és 5. köt., Gaedil és Mil fiai, R.A. Stewart Macalister, vö. Strabo XI. 6,2, „keltoszkíták", és Pál leveleiben a kisázsiai „galaták", gael-ek. Vö. írek genetikája, *Origins, age, spread and ethnic association of European haplogroups and subclades*, R1b Y-DNA, History of the R1b from the Ice Age, World Map of Haplogroup R1b, www.eupedia.com, és Atlantiszról, Özönvízről Platón: *Timaiosz, Krítiász,* maja *Popol Vuh*, azték *Chimalpopocakódex*, indiai Visnu isten hal-inkarnációja, *Gilgames*, etc., ill. a hyperboreus, „északon túli" világról, Diodorus Siculus, II. 47, R. Graves: *A görög mítoszok*, I. 73h, 83b, R. Steiner GA 93a, többször, ld. még „Thule", a legészakibb sziget a Tabula Peutingeriana térképen, és *Periegesis* 581. sor (gör.-lat., Bernhardy, 1828, www.archive.org).

„óvatosság” vissza is fogja a kutatókat –, hogy a nyugati szigetek mennyiben mítikusak, szimbolikusak és/vagy földrajziak, mint pl. a *Bran utazásá*-ban – az ír Bran király, Febal fiának története, ahol szó van „háromszor ötven nyugati sziget” meglátogatásáról, nem keverendő össze a britwalesi Branéval –, vagy a *Midhir meghívásá*-ban – ahol az Örökifjúság Honában nincs „enyémtied”, és ezzel az ír-kelta tudat érinti a „civitas Dei” testvéri jövőképét –, ill. a 6. századi *Navigatio* szájhagyományát vagy már leírt változatát felhasználták a populárisabb, meseszerűbb feldolgozások, mint a *Máel Dúin utazása*, vagy a rövidebb *Snedgus* és *Tadhg utazása*[48]. Előfordulhattak átfedések, kölcsönzések a különböző „immramák”, tengeri és spirituális „kalandok” leírásai között, annál is inkább, mert első írott változataik a keresztény korból maradtak ránk, de ezekre itt csak utalunk, lévén nem járulnak hozzá döntően a *Navigatio* megértéséhez, mely egy szerves rendbe foglalja a korábbi valós és mítikus elemeket, és újakat is hozzátesz, megalkotva a korai keresztény apokaliptikus irodalom igazi gyöngyszemét.

A „mítikusan konkrét” leírások olvastán könnyen gondolhatja valaki, hogy csupán mitológiáról lehet szó bennük, ill., hogy a Szt. Brendan utazása sem más, mint az ősi mitológiák keresztény köntösbe öltöztetett, „térítő” változata. Azonban ez nem teljesen helytálló: a Szt. Brendan utazása, bár itt-ott tartalmaz ősi, ír-kelta képzeket, mindazonáltal jól felismerhetők benne a megtörtént események leírásai, és, ami a legfontosabb mozzanat, az utazás közben szerzett tapasztalatok *imaginatív-érzékfeletti* háttere. A kutatás számára alapvető lenne, hogy ezt a szellemi tapasztalást, „tisztánlátást” (fr. *clairvoyance,* ang. *second sight*), melyre a *Navigatio* is többször utal, amikor Szt. Brendan és más szereplők előrelátásáról, látnoki bölcsességéről beszél, ezt végre *jól* értsük, mert erre a régi képességre, a valóságos szellemi világ tapasztalására, és nem valamilyen „önkényes képzelgésre”, vagy meglévő elemek puszta kombinálására vezethető vissza minden régi, mítikus-vallási képzetvilág, dokumentum. Ez a látásmód sajátja volt még a korai középkor emberének, különösen Írországban, amely sokáig védett volt a külső, intellektuális, agnosztikus hatásoktól (régi és új Róma, arabizmus). S ha kellően belehelyezkedünk az ősi dokumentumokba, ha valóban meg akarjuk érteni őket, feltárulhat az igazságtartalmuk, mely még élő képekben fejezte ki a külső, természeti világ szellemi oldalát. Ezzel a látásmóddal rendelkezett, erre a lényegi megismerésre akart rávezetni írásaiban az újabb kor hajnalán Goethe is, akit a talán legjobb ismerője, a filozófia doktora és az antropozófiai szellemtudomány megalapítója, Rudolf Steiner idéz erről: „Goethével együtt azt kell válaszolni annak, aki csak az érzékleti tapasztalást magasztalja, hogy a ’tapasztalás csak az egyik fele a tapasztalásnak’[49].... A valósággal akkor találkozunk, ha nyílt érzékkel állunk előtte. De olyan alakjában találkozunk vele, amelyet nem tekinthetünk igazi alakjának – az igazi arcát csak akkor mutatja meg, ha elkezdünk gondolkodni rajta.”[50] Rudolf Steiner is utalt Amerika korai felfedezésére az írek által, s hogy a nyugati földrésztől sokáig óvni akarták az európaiakat, míg elég éretté válnak a birtokbavételére[51]. Az Újvilág (újra)felfedezésére úgy tűnik elsőként 1136 körül kezdte ösztönözni a briteket Geoffrey of Monmouth krónikája, a *Historia Regum Britanniae*, ahol a legendás „trójai” eredettörténetben felbukkan egy „Diana-jóslat”, melyben kétszer is szerepel az *insula in oceano*, ’sziget az óceánban’[52], egész biztosan nem „költői” okokból, bár egyelőre nem sok foganatja volt.

---

[48] Sorrendben, K. Meyer: *The Voyage of Bran,* London, 1895, O.J. Bergin, R.I. Best, *Ériu,* XII. 180-82, *Revue Celtique,* IX-X, 1888-1889 (ld. magyar nyelven a *Germán, kelta regék és mondák*), és S.H. O’Grady: *Silva Gadelica,* 1892, I. 346-7. A *Máel Dúin utazásá*-nak 30. fejezetében a főhős egy szigeten találkozik Brendan utolsó, életben maradt társával, aki őrzi a szent „írótábláját” (óír *p’laire,* lat. pugillares), mely az ünnepek datálására szolgáló luniszoláris naptár, segédeszköz lehetett (ld. húsvét-számítás).

[49] *Naturwiss. Schrift.*, IV., 2, p. 503.

[50] R. Steiner: *Goethe természettudományos művei*, magyar kiadás 1999, p. 287, 125, ford. Göröntsér M.

[51] R. Steiner, *GA 178*, 1917. nov. 18, 19, 25, és *GA 171*, 1916. szept. 24, ld. Függelék, és R. Steiner műveit német eredetiben www.anthrowiki.at, és angolul www.rsarchive.org.

[52] *The British History of Geoffrey of Monmouth,* ed. J. A. Giles, London, 1842, p.15.

II.—Szt. Brendan utazásának szerkezete: 12 sziget, 12 zodiákus-jegy

Miután nekiültem a fordításnak és elemzésének, nagyon hamar feltárult számomra a szöveg immanens „szerkezete”, melyben a 12 sziget többszörösen igazolható analógiát képez a 12 zodiákus jeggyel, amit egy ábrán is szemléltettem (*Szt. Brendan „iránytűje”*). Noha első látásra talán „sablonosnak” tűnhet a zodiákus említése, de ez a megközelítés a *Navigatio*-val kapcsolatban tudtommal még nem jutott eszébe senkinek a megírása óta eltelt kb. 1200 év alatt. A mű szerzőjének nem volt könnyű dolga, hiszen *egyszerre* kellett figyelembe vennie az útiélmények leírását és a magasabb kompozíció követelményeit, hogy rugalmasan illeszkedjen mind a kozmikus-történeti, mind az üdvrendhez, és emiatt helyenként szükségképp találkozunk kisebb-nagyobb „ugrásokkal”, „hézagokkal”, „fantasztikus” elemek betoldásával. De egészében véve ezek is értelmezhetők, „helyükön” vannak, és elmondhatjuk, hogy a *Navigatio* szerzője mesterien oldotta meg a feladatot, egyszerre adott útmutatást mindhárom „síkon”, emberi, történeti és üdvtörténeti értelemben, ahogyan voltaképpen az emberi élet is beágyazódik a maga tér-idő és tér-időfeletti környezetébe. Ennek fényében közelítem meg dióhéjban a *Navigatio*-t, mint szakrális *lélekvezetést*, melyet alkotója szükségesnek tartott a korabeli nagy felfedezés, a leendő *világtörténelmi* létesülés, Amerika és egész jövőnk, a fejlődés irányainak jobb megértéséhez. Mindenekelőtt kell egy szinopszis, egy rövid kivonat, hogy előttünk legyen a *Navigatio* tartalma, a 12 fejezetes változatra bontva.

Szt. Brendan utazása, tartalmi kivonat

Bevezetés—Szt. Barinthus meglátogatja Szt. Brendant és elbeszéli, hogy ő és egyik szerzetese, Mernoc, aki remeteségbe ment az „Örömök Szigetére”, már korábban nyugatra hajóztak, az Ígéret Földjére („egy óra alatt” értek oda, míg Szt. Brendanék „hét év alatt”, ld. a szellemi világ „távol van, mégis közel”)—Szt. Brendan kiválaszt 14 szerzetest útitársnak, hogy megkeressék az Ígéret Földjét.—Negyven napos böjtölés után elindulnak Szt. Enda és szerzetesei szigetére, ahol három nap és három éjjelre maradnak.—Szt. Brendan és társai hazatérnek és hajót építenek a hosszabb útra.—Három másik szerzetes csatlakozik a csoporthoz, Szt. Brendan előre megmondja a sorsukat.—Elindulnak *észak* felé, és negyven nap múlva találnak egy szigetet, rajta egy szelíd kutya, mely egy nagy házhoz vezeti őket, de nincs ott senki, csak egy „terülj-asztalkám”, ágyak, székek, és a falakon értékes tárgyak; egy kis fekete démon éjjel tolvajlásra csábítja az egyik későnjövő szerzetest.—Másnap a szerzetes megbánja a lopást, Brendan kiűzi belőle a démont, a szerzetes meghal, eltemetik, társai látják, ahogy a lelkét a mennybe viszik az angyalok.—A parton egy ifjú kenyeret és vizet hoz nekik, mely nem fogy el Pünkösdig.

1. Juhok Szigete, itt maradnak Nagypéntekre; a sziget lakója kenyeret hoz nekik, és elmondja, hogy *nyugat* felé kell menniük a Madarak Paradicsomába.

2. Hajójuk megfeneklik egy kopár szigeten, mely valójában Jasconius, egy hatalmas bálna, melynek hátán megtartják a nagyszombati vigiliát, de a bálna megmozdul, és a testvérek elmenekülnek.

3. Madarak Paradicsoma, melyek zsoltárokat énekelnek, és egyikük elmondja a történetüket a teremtés kezdetéről; altató vízű forrás; Brendan és társai itt maradnak Húsvéttól Pünkösdig.

4. Három hónap múlva elérkeznek Szt. Ailbe szerzeteseinek szigetére, akik nem öregszenek, és némasági fogadalmat tettek, kivéve a mise alatti éneklést; iható és melegvízű forrás; ablakon berepülő tüzes nyíl gyújtja meg a templom lámpásait; itt maradnak Karácsonytól Vízkereszt nyolcadáig.

5. Hosszú utazás Nagyböjtig, egy szigeten altató vízű forrást találnak, majd továbbindulnak *észak* felé.—Három nap és éjszaka múlva a tenger elkezd megfagyni körülöttük.—*Ünnepek* ismét a Juhok, Jasconius és a Madarak szigetén; egyik madár

azt jósolja, hogy folytatniuk kell a körutazást e szigetek között hét éven át, mielőtt eléggé szentek lesznek ahhoz, hogy elérjék az Ígéret Földjét.

6. Egy hatalmas hal közelíti meg a hajót, de Isten feldagasztja a tengert, hogy megóvja őket. Egy másik nagy hal jön *nyugat* felől, három darabra tépi az előbbit, és elmegy; egy következő szigeten megtalálják a hal darabját, és esznek belőle; a viharos, hideg időjárás miatt csak három hónap múlva futnak ki *észak* felé.

7. Egy szigeten háromféle remetecsoport, fiúk, ifjak és öregek, akik nagy fürt szőlőket adnak nekik; a második későnjövő szerzetes ittmarad.

8. Egy madár szőlőt hoz nekik, majd szőlőkkel teli fák egy szigeten, negyven napig itt maradnak.—Egy griff és egy nagy madár küzdelme a tengeren, a griff elpusztul.—Többszöri visszatérések az *ünnepekre* (Juhok, Jasconius, Madarak, Szt. Ailbe).—Kristálytiszta tengeren haladnak át, számos fenyegető halat látnak, de Isten megóvja őket.—Hatalmas, égbe nyúló kristályoszlop a tengeren, ezüst színű hálóval, s egy kelyhet és egy tálkát találnak; *észak* felé mennek tovább.

9. Kovácsok szigete, akik hatalmas, izzó parazsakat dobálnak utánuk; Szt. Brendan figyelmezteti társait, hogy a pokol határára érkeztek, és ki sem kötnek.

10. Nem messze *észak* felé találnak egy nagy vulkánt, és a harmadik későnjövő szerzetest elragadják a pokol démonai.—Hét nap múlva *déli* irányban rátalálnak Júdásra, aki egy sziklán ül a tengerben; ez a pihenője a pokolból vasár- és ünnepnapokon; Szt. Brendan közbenjárása Krisztusnál egy éjjelre megmenti Júdást a démonok kínzásaitól.

11. Három nap múlva *dél* felé egy szigeten rátalálnak Remete Szt. Pálra, aki elmondja, hogy korábban Szt. Patrik kolostorában lakott; a remete a hosszú hajába öltözködik, és egy kétlábon járó állat táplálja.—Elhajóznak *dél* felé, és utoljára az *ünnepekre* a Juhok, Jasconius és a Madarak Szigetén; a juhok-szigeti vendéglátójuk vezeti őket az Ígéret Földjére.

12. *Nyugat* felé (eredetiben itt „kelet” szerepel, ami egy szándékos „csavarnak” tűnik, de utal az „örök Keletre” is, az *Ex Oriente Lux*-ra) megtalálják az Ígéret Földjét, melynek örök világosságát éjsötét felhő takarja; a földje határait nem találják s egy nagy folyó szeli ketté, majd egy ragyogó ifjúval találkoznak, aki elmondja, hogy sok év múlva mások is elérkeznek ide a megpróbáltatás napjaiban; végül visszaindulnak (talán a Golf-áramlattal), érintik az „Örömök Szigetét”, hazatérnek, és Szt. Brendan meghal.

A szerzetes-hajósok – akik 15-en vannak, miként a kelta hónapok „világos” napjai, ill. 18-an, mint az Ogma-ábécé mássalhangzói[53] –, elsőként egy bizonyos Szt. Enda szigetét látogatják meg, ahol három napig maradnak, mintha egyfajta előzetes „konzultációt” tartanának a már nyugaton járt, tapasztaltabb utazókkal, majd hazatérve megépítik a bárkájukat, a korabeli ír *currach*-ot, a marhabőrökkel borított, könnyűszerkezetes vitorlást, ill. az újabb elindulásuk után[54] szintén találnak egy szigetet észak felé. Ezeket a szigeteket azonban nem lehet „elsőnek” venni, analógnak tekinteni egyik zodiákus-jeggyel sem, így ezeket a Bevezetőhöz soroltam (1893, 1-8. fejezetek, ld. szemléltető ábra). A vendéglátó nélküli ház „0.” szigete lényegében az előkészületekhez sorolható, azzal a jelentős képpel, figyelmeztetéssel, hogy a nagy út előtt meg kell tisztulni a „kísértésektől”: amikor a három későn jövő szerzetes egyike a tiltás ellenére ellop egy ezüsttárgyat a házból – történetesen egy kantárt, ami az önfegyelem jelképe is lehet –, másnap Szt. Brendan kiűzi belőle a kísértő démont s a szerzetes meghal; ezt követően a vizet, kenyeret hozó ifjú csupán egy szimbolikus elem, a magasabb világ választát, „jutalmát” jelenti a démon kiűzé-

[53] Vö. Szt. Oengus litániája (J. Dunn i.m.) és Szt. Brendan élete (Book of Lismore), melyek szerint „hatvanan” vagy „háromszor harmincan” keltek útra, köztük nem-klerikusok is, ami korábbi és későbbi utakat is jelenthet.

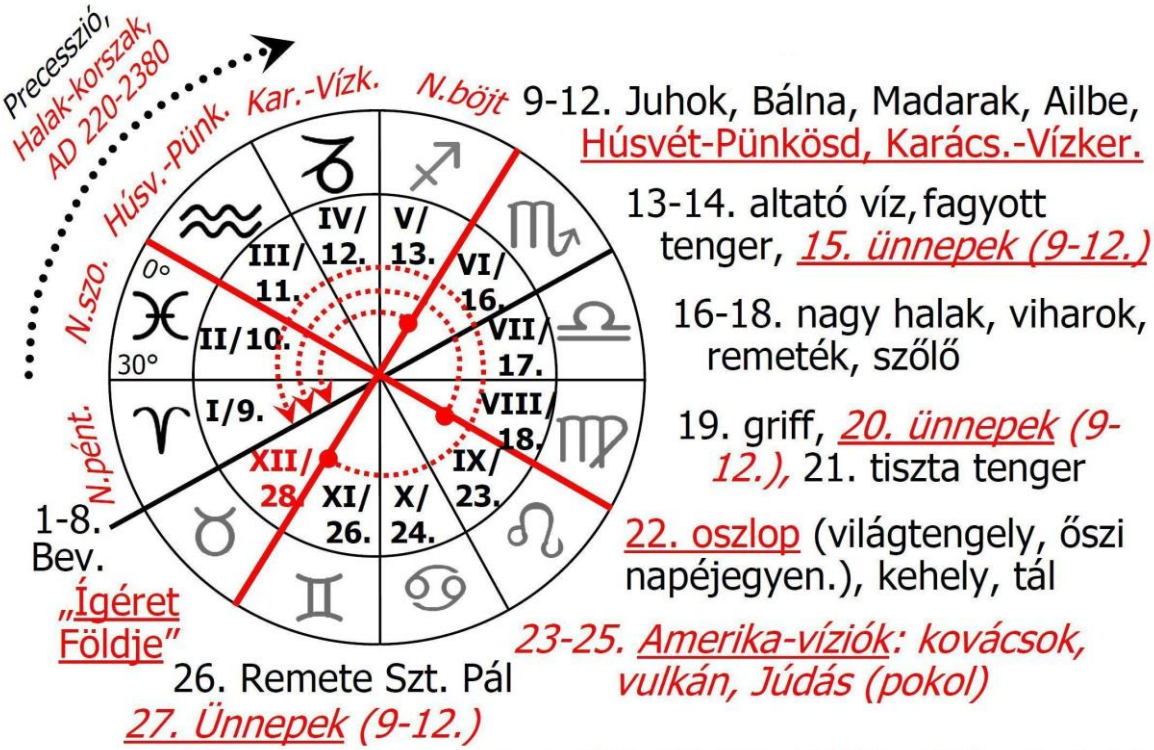
[54] A régi, ír kalendáriumokban márc. 22.-én, a tavaszi napéjegyenlőségkor volt Szt. Brendan és társai elindulásának emléknapja, az „Egressio familiae S. Brendani”, ld. J. Dunn, i.m., p. 400, míg Szt. Brendan emléknapja május 16.

sére. Nem véletlen, hogy az előkészülethez tartozik a „fémektől” való megszabadulás, ami a kapzsiság/fösvénység, az egyik főbűn leküzdését jelenti[55]. A jelenetben az ezüst, a Hold féme jelenik meg, ami a tükrözött, intellektuális értelemre utal, mely ki van még téve a kétségeknek, tévedéseknek, vétkeknek, melyeket az „Ígéret Földje” felé vezető tökéletesedés útján meg kell tanulnunk magunk mögött hagyni.

Bev., „0.” sziget (1893, 1-8.fej.)	Indulás *észak* felé
i.: *Juhok* szigete (9.fej.)	Kos (Nagypéntek)
ii.: Iasconius, a *bálna* (10.fej.)	Halak (Nagyszombat)
iii.: Madarak, *nyugat* (11.fej.)	Vízöntő (Húsvéttól Pünkösdig)
iv.: Szt. Ailbe (12.fej.)	Bak (Karácsonytól Vízkeresztig)
v.: Altató forrás (13.fej.)	Nyilas (14. & 15. ünnepek)
vi.: Nagy Halak harca (16.f.)	Skorpió
vii.: 3-féle remete, szőlő (17.fej.)	Mérleg (szüreti időszak jegye)
viii.: szőlő (18.fej.)	Szűz (19, 20. ünnepek, 21, 22.)
ix.: Kovácsok, *észak* (23.fej.)	Oroszlán (párban a köv.-vel)
x.: Vulkán, *észak* (24.fej.)	Rák (pokol, 25. Júdás, dél)
xi.: Remete Szt. Pál, *dél* (26.f.)	Ikrek (27. ünnepek)
xii.: Ígéret Földje, *nyugat* (28.f.) „nincsenek határai”	Bika (Juhok-szigeti vezetővel)

(1893-as angol kiadás fejezetszámai zárójelben.–Z.T.Cs.)

1. ábra. XII sziget, 12 zodiákus-jegy

A számok a Navigatio 1893-as kiadásának 28 fejezetét ill. a 12 szigetet jelentik, melyek egybeesnek a zodiákus-jegyekkel (más kiadásokban 14. ill. 38 fejezet van, de a szigetek száma azonos). (Z.T.Cs.)

1. ábra. Szt. Brendan „iránytűje”

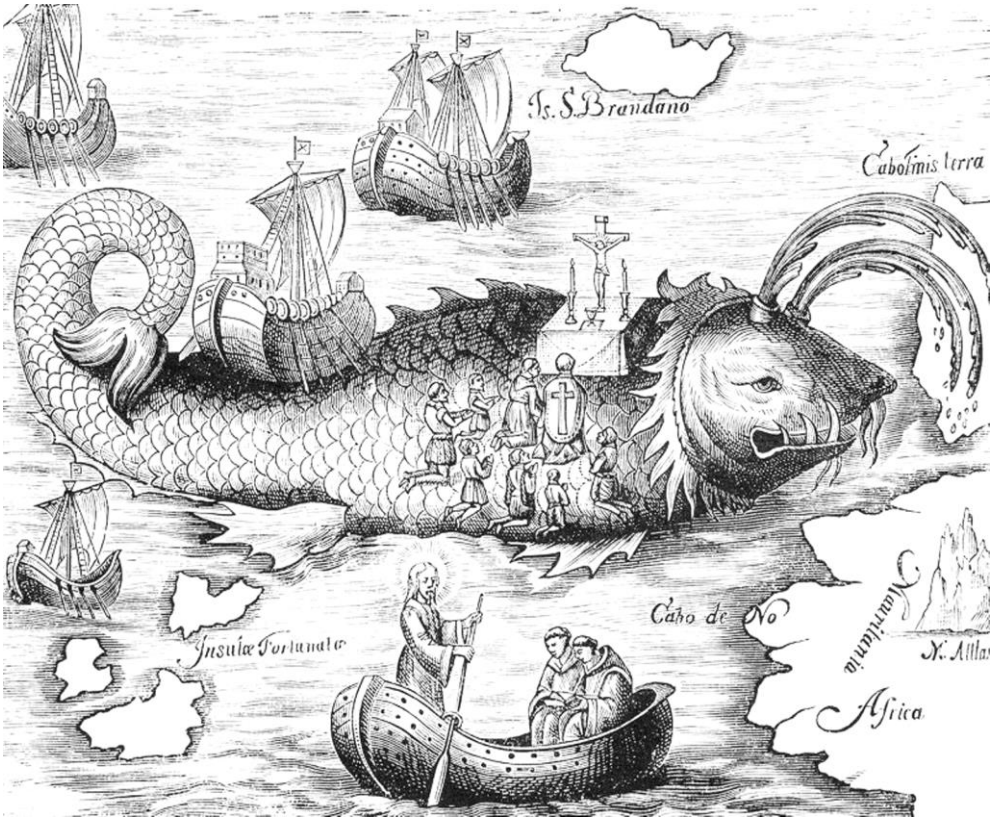
[55] Ld. a Hét Főbűn szimbóluma a Krumauer-kódexben (Saligia, német Wikipedia).

A nagy utazás első, igazi állomása a ***Juhok Szigete***, ahová épp Nagypénteken érkeznek, az Utolsó Vacsora emléknapján, mikor az evangéliumi történetben Krisztus, az „*Isten Báránya*" megalapítja az Eucharisztiát. Ez a párhuzam a történetben felkiáltójelként mutat a ***Kos*** állatövi jegyére, a tavaszkezdetre, és egyben a *kozmikus precesszióra*, mert a zodiákusjegyek a Nap járásával ellentétesen következnek a szigetekkel összefüggésben: a második „sziget" Jasconius, a nagy ***bálna*** háta, egyértelműen a ***Halak*** jegyének feleltethető meg, s egyúttal a Nagyszombatra, Húsvét vigiliájára esik. Brendanék útja a precessziós Halak-korszak elejére esett, amiről nyilvánvalóan tudomása lehetett a korai ír klerikusoknak, akik az Idő ókori metaforája, az Uroburosz, a farkába harapó kígyó alakjára utalva írták le a bálnát, mely „olyan nagy, hogy nem tudja utolérni a saját farkuszonyát". A Halak-szimbolika eleinte egy „ideiglenes", átmeneti helyzetben jelenik meg, mivel a bálna megmozdul az utazók alatt, akik kénytelenek elmenekülni, de aztán „stabilizálódik" a helyzet (1893, 15, 27. fej.), és végül a bálna szállítja őket a következő húsvéti ünnepre. A precessziós tavaszpont és a zodiákus-jegyek közötti viszony kb. 2160 évenként változik, ami megfelel egy-egy kultúrkorszaknak, és a Kos 0º / Halak 30º i.sz. 220-ban volt[56], ekkor kezdődött a szellemtudomány szerint az Atlantisz utáni ötödik, Keresztény-Germán korszak a Halak jegye alatt, noha ezek nem éles átmenetek, az előző korszak jellegzetességeit részben továbbviszi az emberiség, majd a következő korszak virágkora a „zeniten", középidőnél jön el[57]. A későbbi fejezetekből kiderül, hogy Szt. Brendanék mindig a precessziós Halak-korszak kardinális keresztjének, a napéjegyenlőségi és napfordulós keresztnek a sarkpontjain „térnek vissza" az ünnepekre (1893-as kiadásban 15, 20, 27, saját fordítás V, VIII, XI. fejezetek, ld. ábra), hogy a „szent" hét éves út alatt lélekben-szellemben megerősödjenek az „Ígéret Földjének" eléréséhez, a közelében jelentkező „próbatételekhez". Ezért is találkozunk a szövegben a ***keresztény ünnepekre*** való többszöri, hangsúlyos visszatérésekkel, ami egyben a kora keresztény időkre utal, mikor Szt. Patrik és társai elkezdték „bevésni" a keresztény üzenetet a „pogányok" világába, mely egyébként az ír szigeten példaértékűen sikerült, nagyobb konfliktusok nélkül, ugyanígy Szt. Kolumba révén a skót Felföldön, a 6. században, amikorra tehető a legendás Artúr király alakja is, a római Britannia összeomlása után. Történetileg a korai ír vándorlások három hullámának nyoma is felfedezhető a *Navigatio* eszmei tartalmában és keletkezési körülményeiben: a remeteség, kivonulás keresése a szigeteken (egyúttal betörések, majd letelepedés Britannia nyugati részén a 4-5. századtól), a római katolicizmus hatása a whitby-i zsinat, 664 után (egyházszervezet, bencés regula), és a viking betörések hatása, mely a karoling Európába űzte az ír papokat, szerzeteseket, akik jelentős missziós tevékenységet fejtettek ki, s talán már a *Navigatio* első változata is itt keletkezett, vagy itt kapta végleges formáját[58].

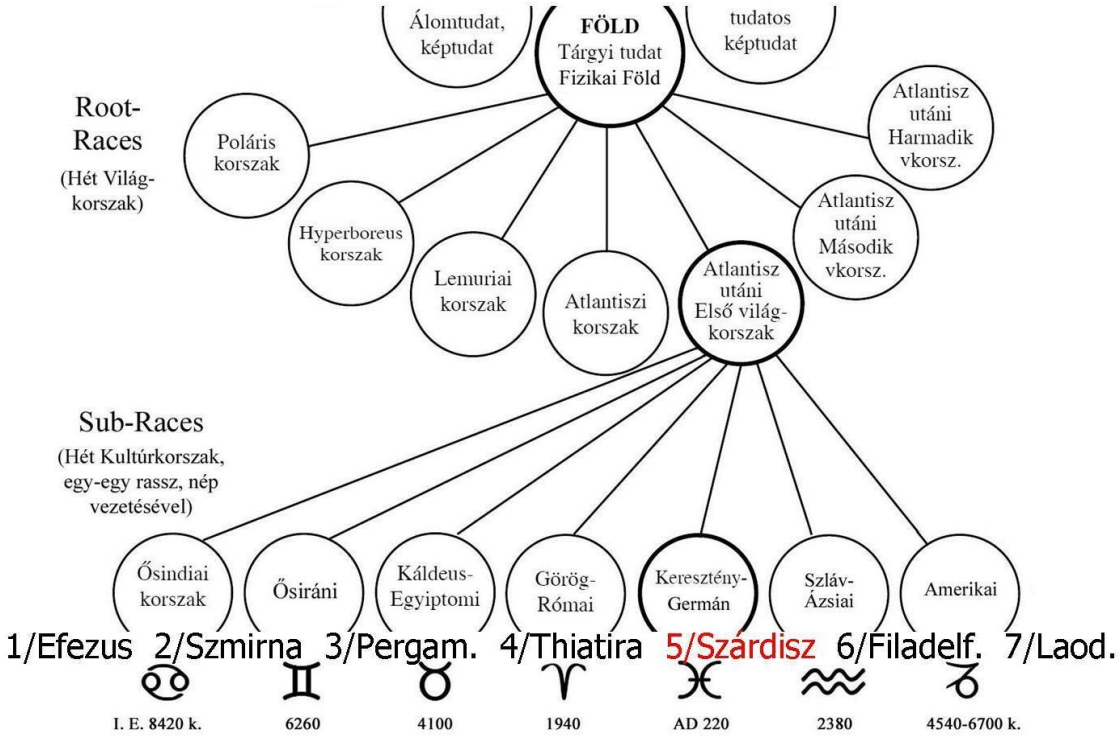
[56] Ld. Robert Powell: *A zodiákus története*, Bp., 2011, p. 142.

[57] Ld. az általam javasolt *zenit* bevezetése a precessziós korszakok értelmezésében („kulmináció", Mikes International, 2012/3,4. Vö. a kultúrkorszakok eredeti sorrendje, Rudolf Steiner: *Grundelemente der Esoterik*, GA 93a, 1905, a 28. előadás ábrája, vö. GA 323, 1921. jan. 6, a 25.920 éves platóni Nagy Évről (évszám nélkül Platón: *Timaiosz*, XI. 39D, és fele értéket megadva Tacitus: *Beszélgetés a szónokokról*, 16), mely megegyezik az ember egy napi ki- és belégzésének számával, ld. még Várkonyi N.: Az idő szívverése, *Galaktika* 50. (1983), az 1 perc alatti légzés (18) és szívverés (72) alapszámai az ősi naptári rendszerekben.

[58] Ld. Majorossy 2001, p. 9, Carl Selmerre hivatkozva. Vö. a 9. századi, frankföldi ír krónikás, Dicuil tanúsága szerint az „ultima Thule"-n letelepedett ír remeték a vikingek miatt menekültek el (*Liber De Mensura Orbis Terrae,* A. Walckenaer, Paris, 1807, pp.29-30, a Tierney-féle fordításban, VII. 14, 15.), s ez valószínűleg a Feröer-szigetekre vonatkozik, melyet 700 körül foglaltak el a norvég vikingek (ld. Feröer = *Faer-Eyjaer,* Juhok Szigete). Dicuil azt is közli (VII. 11.), hogy az ír remeték február elsejétől augusztus elsejéig tartózkodtak az északi szigeteken, Szt. Brigid napjától Szt. Péter vasaszakadásáig, melyek egyébként egybeestek a kelta Imbolc és Lugnasad ünnepekkel. Az is érdekes, hogy a korai ír szerzetesek nem Rómába vagy a Szentföldre zarándokoltak, hanem lényegében a jövő felé fordultak, amikor az északi szigetek magányát keresték, s végül megtalálták Amerikát.

3. ábra. Szt. Brendan és társai a bálna hátán: a jelenlegi precessziós Halak-korszak szimbóluma (c. 1550, H. Biedermann: St. Brandanus – der Irische Odysseus, 1980)

4. ábra. A világ- és kultúrkorszakok és a János Jelenések Könyve hét gyülekezetének összefüggései; a nyugati páholyok úgy tűnik előre akarják hozni az Amerikai-korszakot, ami a „Mindenki Háborújának" előrehozásával is fenyeget (az ang. Race itt nem „fajelméleti", hanem a korszakok és vezető népeik szellemi lényére vonatkozó fogalom)

Szt. Brendan és társai ezután *nyugat* felé rátalálnak a ***Madarak Paradicsomára***, szigetére, ami sorrendben a ***Vízöntő*** jegyének felel meg, mely elsőre nem tűnik analógnak a jelenet tartalmával, és az évkörben a Húsvét idejéhez sem illeszkedik, de a Madarak Szigetén van egy altató hatású forrás, ami emlékeztet a Vízöntőre. A madarak Brendan kérésére elmondják, hogy a teremtés kezdetén résztvettek Lucifer bukásában, és egyfajta „köztes" angyalok, akik Húsvét és Pünkösd között madáralakot öltenek. Ezután közlik, hogy Brendanéknak hét éven át kell utazniuk, míg alkalmassá válnak, hogy elérjék az „Ígéret Földjét".

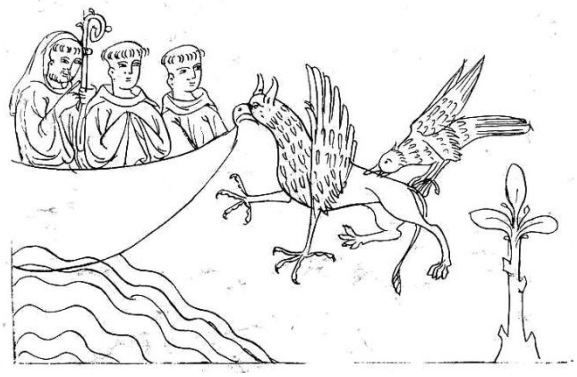
A következő szigeten, ***Szt. Ailbe*** (Alba, Alva) szerzeteseinél kétféle víz szerepel, ami jobban felidézi a Vízöntő két kantáját, és itt ünneplik a Karácsonytól Vízkeresztig terjedő időszakot, ami megfelel a ***Bak*** jegyének december 21. és január 21. között. Sőt ez a rész párban áll a ***Nyilassal***, amire szemléletesen utal, hogy Szt. Ailbe templomában egy „tüzes nyíl" gyújtja meg a lámpásokat, és ezzel utalás történik a szellemi és fizikai világ kapcsolatára. Ezen a szigeten a szerzetesek nem öregszenek, némasági fogadalmat tettek, csak a miséken énekelnek. Innen továbbhajózva az utazók körül kezd megfagyni a tenger (1893, 13, 14. fej.), ami vonatkozhat a sarkkör elérésére, bár a paleoklimatológusok szerint Szt. Brendan idején még enyhébb klíma uralkodott errefelé. Azután képletesen „visszafordulnak" az ünnepekre, a korábban érintett első három szigetre (1893, 15. fej.), így ezek nem számítandók az újabb szigetek sorába.

A ***Nagy Halak*** küzdelme a ***Skorpió*** jegyére esik (1893, 16. fej., saját fordítás VI. fej.), ami e jegy „felbomlasztó", harcos, márszi erőire utal, s a nyugatról jövő hal elpusztítja a másikat, majd ennek húsából tartják fenn magukat az utazók a következő szigeten, ahol a viharos időjárás miatt három hónapig vesztegelnek. Itt hangzik el, mintegy „jótanácsként", hogy Szt. Brendan csak növényi táplálékot vesz magához, de más fejezetekben a szerzetesei is általában „vegetariánusok", és gyakran böjtölnek, kivéve Húsvétkor.

Észak felé haladva az utazók elérkeznek a ***Háromféle Remeték Szigetére***, akik fiúk, ifjak és öregek, zsoltárokat énekelnek, és bizonyos „egyensúlyt" tartanak, egyenlő távolságban egymástól. Ebben felsejlik a ***Mérleg*** harmonikus, kiegyensúlyozó jegye, s abban is, hogy az utazók nagy fürt piros ***szőlőket*** kapnak a remetéktől: a Mérleg a szüreti időszak jegye, szept. 21-okt. 21. között. A ***szőlő*** megjelenik a következő fejezetben is, először egy madár hozza a csőrében, majd egy további szigeten is találnak belőle bőséggel, a ***Szűz*** jegyében, ami az augusztus 21, szeptember 21. közötti időszaknak felel meg, tehát szintén összefüggésbe hozható a szürettel, és természetesen az Eucharisztiával is.

Ezt követően egy ***griffmadár***, egy tűz-levegő elemű, sas-oroszlán keveréklény jelenik meg az utazók közelében, akik megijednek tőle, de egy másik nagy madár megtámadja és legyőzi. Ez a jelenet összefügg a későbbi fejezetek „tüzes" minőségeivel (kovácsok, vulkán, pokol), de a tengeren játszódik le, nem szigeten, így nincs zodiákus-megfelelője, ahogy az ezt követő fejezeteknek, jeleneteknek sem (1893, 19, 20, 21, 22, saját fordítás VIII. fej.). Viszont a VIII./20 fejezetben, a Halak-nagykereszt őszi napéjegyenlőségi sarkpontjánál ismét visszatérnek az ünnepekre, Nagyhéttől Nagyböjtig, „hosszú időn át", ami azt jelenti, hogy itt zajlik le az utazás következő 5-6 esztendeje. A VIII./22. fejezetben feltűnik a Halak-nagykereszt napéjegyenlőségi „tengelyének" konkrét ábrázolása is, a tavasz- és őszpont között: az égig érő és a tenger mélyére lenyúló ***kristályoszlop*** teljesen a helyén van, egy világtengelynek értelmezhető. Tim Severin „jéghegynek" vélte, ami logikus, de mégsem illik a szövegre, mert Szt. Brendanék találnak itt egy ***kelyhet*** és egy ***tálkát***, melyek a szentáldozás kellékei, és az egymással szemben lévő „vizes" Halak és a „földies" Szűz jegyére utalnak. A VIII./21. fejezetben felbukkan az áttetszően tiszta tenger érzékletes képe, mely akár a közép-amerikai, Karibi-térség elérésére is vonatkozhat, ahol szintén vannak vulkánok, melyek egyikével a következő részben találkozunk, bár a szöveg szerint *észak* felé. A földrajz azonban itt is „járulékos", s az égtájak és ugyanígy az eltelt napok, hónapok meghatározásába úgy tűnik valóban becsúszhatott némi jószándékú „turpisság", hogy az utókor ne jusson el *idő előtt* az amerikai földrészre: „Uram, Jézus Krisztus, ments meg minket

ettől a szigettől” – imádkozik Szt. Brendan a Kovácsok Szigeténél, a „pokol határán”, Amerika „kapujában”.

5. ábra. Szt. Brendanék és a griff, Krumauer-kódex, 14. sz.

III.—„Ígéret Földje” és „Pokol”: Amerika-víziók és a jövő

Az ír klerikusok, látnokok, köztük Szt. Brendan, megsejthették a mély igazságot, hogy az új, Halak-korszakban szerepe lesz az ismeretlen nyugati földrésznek, Amerikának, mely „Ígéret Földjeként” jelenik meg a *Navigatio*-ban, „rímelve” az ír mitológia csodás szigeteire (*Tir Tairngiré*). Mindeddig azonban nem figyeltek fel a modern kutatók – meglehet olykor szándékosan – Szt. Brendan utazásának „Amerika-vízióira”, noha ez a legizgalmasabb része, veleje, kulcsa az útleírásnak: a külső események mellett igazi, érzékfeletti imaginációkat kapunk az amerikai földrész és leendő civilizációjának impulzív „lényéről”, ellentmondásosságáról, a ***„kovácsok, vulkán, Júdás”*** jelenetei (IX-X/23-25. fej.) nem pusztán „toposzok”, mesei-bibliai „közhelyek” („kígyó a paradicsomban”), hanem kétségtelenül előrevetítik az ipar, az ösztönök és az istentagadás, a szellem elleni árulás kísértéseit, hiszen kovácsok, kovácsműhelyek ilyen mértékű „koncentrációja” sehol sem fordult elő az észak-atlanti térségben a 6. században, de a vikingek érkezése után sem. Tim Severin egy izlandi tengeralatti vulkánkitörés ábrázolásának vélte a Kovácsok Szigetét[59], ami szintén logikusnak látszik, hiszen a *Navigatio* északra helyezi a szigetet, ám így nem lenne értelme, hogy egymás után két „vulkán” is szerepel, egyiknél a vad kovácsokkal, másiknál a démonokkal, és amúgy sem pusztán természeti jelenségekre akartak utalni a műben. Az európai konkvisztádorok, telepesek egyre nagyobb teret engedtek ezeknek az anyagi kísértéseknek Kolumbusz után, különösen a 19. századtól, mikor a birodalmi eszme behatolt Amerika vezető köreibe, az ún. Kerekasztal-csoportok révén, majd bevonták Amerikát a két európai háborúba és az ezeket követő „területrendezésekbe”[60], és kialakult az egyre irreálisabb feltételeket diktáló „nemzetközi közösség”. Júdás sem egy „fizikai” sziklán ül, amikor épp Úrnapján (Corpus Christi) megpillantják Brendanék, s ez az ünnep május végére, június elejére esik, az Ikrek havára, ami Júdás „ellentétpárja”, a „jobbik én”, Remete Szt. Pál szigetének jegye, az „ikerbarlangokkal”. Júdás egyfajta „doppelgengernek” is tekinthető, az emberi *kettős* (ang. double) szimbólumának, az ego tudatalatti, érzékalatti „árnyékának”, mely életünk során szorosabban összefonódik a testi-állati természetünkkel, és nem „bátorítás-

[59] i.m. p. 183. Vö. „Az amerikai szalamander legendájá”-ban is megjelenik a „földmélyi tűz” kísértésének motívuma, in *The Riddle of America*, 2012 (az amerikai antropozófusoknak ez a kötete nem tárgyalja Szt. Brendan utazását, csupán „keltákat” említ azon korai népek között, akiknek egyes képviselői eljutottak Amerikába, i.m. p. 36).

[60] Ld. Carroll Quigley: *The Anglo-American Establishment*, 1981, és Benjamin H. Freedman beszéde, 1961, Washington (Youtube, magyar felirattal is).

ra", hanem megváltásra szorul[61]. És itt van a „nagy parancsolat": Brendan közbenjárására Krisztus megmenti Júdást egy éjszakára, ami a keresztényi könyörületesség erényére hív fel.

6. ábra. Démon-ábrázolás a Navigatioból, Krumauer-kódex, 14. sz.

Nehéznek tűnhet átemelni a mába a középkori misztikát, de ha a *Navigatio* valóban ihletett, kinyilatkoztatott mű, márpedig az, akkor „üzenetértéke" lehet annak, hogy szerepel benne ***Remete Szt. Pál*** († 343 k.), a jóval későbbi magyar „pálos" rend (Ordo Sancti Pauli Primi Eremitae) névadója, védőszentje, akinek alakjában szinte egyesülni látszik a brendani és a magyar pálos misszió. A pálos rendalapító, az esztergomi Özséb atya (†1270) legendájának egyik fontos eleme így hangzik: „Egy alkalommal csodálatos látomásban részesült, amely döntő volt további életútjára. Egy éjjel, ima közben az erdő mélyén sok apró lángot pillantott meg. A lángocskák egymás felé tartottak, s végül tüzes fénynyalábbá olvadtak össze. Úgy érezte, hogy ez a különös tünemény égi jel, figyelmeztetés, hogy egyesítse a szétszórtan élő remetéket"[62]. A földrajzi és időbeli távolságtól függetlenül, ez a szellemi fény lényegében egy csepp ugyanabból a fényből, mely Szt. Brendan látomása szerint is beragyogja az „Ígéret Földjét", a „reménybeli" Amerikát. Mondhatja valaki, hogy „ennyi erővel" minden Remete Szt. Pálról szóló ősi irat „nekünk is szól", azonban ezek jobbára életrajzok, melyek kevésbé foghatók a Szt. Brendan utazásának jövőbe mutató képeihez. Sőt, bár „pogány" képzettársításnak tűnik, de a brendani és özsébi szellemi fénytől nem áll távol az Árpád-ház ősanyjának híres álmában a „torrens persplendidissimus" sem, a „ragyogó patak, mely sugarakat bocsát ki a világ más részei felé", s nem csak a Kárpát-medencére, hanem a magyarságnak, a magyar népszellemnek az egész világon játszott leendő szerepére is utalhat (Thuróczy, Ransanus, a korábbi krónikásainknál hívebben tolmácsolt, de azóta elveszett őskrónika alapján). Ezekben a szellemi „fényjelenségekben" egyaránt felismerhető az éteri-asztrális világ, a fizikai világ hozzánk legközelebbi szellemi alapja, mely akkor tárulhat fel az ember előtt, amikor a tudat mintegy kiemelkedik a testből, ami előfordulhat szellemi gyakorlatok végzésekor, ill. spontán, álomban, látomásokban, vagy halálközeli élménynél is[63]. De a „magyar száltól" és a remeteségtől akár eltekintve, ma sem kevésbé aktuális az önmérséklet, az egyensúlykeresés erénye, akár egyéni, közösségi vagy szélesebb társadalmi, sőt nemzetközi szinten. A *Navigatio* remetéi a mai kor számára is felmutatják a földi lét, birtoklás átmeneti jellegét, a kizárólagos hatalomra törekvés hosszútávú hiábavalóságát, s egyúttal az ember belső, „jobbik" énjének újjászületéséhez akarnak vezetni, melynek újra a törekvéseink középpontját kell képeznie, ha a Földet valóban a „Szeretet Csillagává" akarjuk tenni, ellenállva az alsóbb erők szétforgácsoló, szembefordító tendenciáinak. Ebben a nemes misszióban lehetünk társak, mi, magyarok és írek, Szt. Brendan és Boldog Özséb „utó-

[61] Ld. a kettősről, R. Steiner, GA 178; vö. 1Kor. 15,40-50, Efez. 6,12. Vö. az asztrológiában Észak-Amerika az Ikreknek felel meg, Írország a Bika-jegyének (Baktay: *A csillagfejtés könyve,* p.225, Brandler-Pracht nyomán).

[62] Szentek élete, I., szerk. Diós I., Boldog Özséb (Eusebius) emléknapja nov. 13.

[63] Ld. még a test körüli, fizikai szemmel nem látható burok, az aura leírása R. Steinernél, GA 88, 163, 183, ill. az érzékalatti és érzékfeletti világ közötti megkülönböztetésről, GA 9, 10.

dai", nyugat, közép és kelet mindazon fiai és lányai, akik befogadják ezt a világosságot, mely beragyoghatja a jövőnket.

Mindezek fényében, a Szt. Brendan utazása egy nagyon komoly figyelmeztetésnek vehető a 6. század utáni jövővel, az emberiség feladataival kapcsolatban, melyek az azóta egyoldalúvá vált materializmus mérséklésében, a „mostohán" kezelt lelki-szellemi valóság újrafelfedezésében állnak. A történetben az ***„Ígéret Földjét"*** vaksötét felhő burkolja be, ami szintén utalhat az idevezető próbatételekre, de egy „negatív teológiára" is, Tarzus-i Szt. Pál tanítványa, Dionysios Areopagites és iskolájának műveire, melyeket ugyancsak egy ír szerzetes, Scotus Eriugena fordított görögről latinra a 9. században[64], s hatással lehetett a *Navigatio* megörökítőjére (bár ismerhette a görög eredetit is) – majd a sötétségen átjutva felragyog az új földrész „örök világossága", mely magától Krisztustól ered. Ezen felül az őszi évszak említése a „ragyogó ifjú" alakjával utal Szt. Mihályra (szept. 29), a Nap arkangyalára, és korszakára, melyben jelenleg, kb. 1879 óta élünk, és mintegy 350 éven át fog tartani, ezért sürgetően fontos lenne jobban megismernünk Michaelt, az ő valódi „kozmopolitizmusát", az ember kozmoszhoz tartozását, szellemi értelemben[65]. A Michael-korszakvezetés zenitje 2058 körül lesz (± 30-50 év)[66], amikor vagy az történik, hogy az emberiség valamilyen formában „fellázad" a szabadságjogok, emberi jogok védelmében, a túlzó, antiszociális, „féloldalas" materializmus ellen, melyet képtelenek meghaladni akár „jobbról", akár „balról", legfeljebb különféle álruhákba öltöztetik – vagy újabb, kreált háborús és egyéb katasztrófák, válsághelyzetek fedik el ezt a kivételes alkalmat is, miként az 1930-40-es években történt a Krisztus-lény *éteri* újramegjelenésének kezdetén[67], amikor a nyugat által kiprovokált diktatúrák, koholt háborúk és „békék", „szocialista kísérletek" elsötétítették az emberiség magasabb tudatát. Ezidáig azonban egy modern „falanszter" kialakításával (úniókból „világúnió", „világkormány"[68]) lényegében csak „felfelé transzformálják" a régi, hatalmi önzések politikáját, a demokrácia köntösében, a „hasznos ördögök" segítségével[69], de nem a demokrácia érdekében, ami alapvetően egy központi, helyi vagy globális hatalomtól való függetlenséget, igazi polgári-nemzeti önállóságot *és* együttműködést, a

---

[64] Ld. Dionysios Areopagites: *Az isteni nevekről, A mennyei hierarchiákról*, és Scotus Erigenáról R. Steiner GA 18, 204, és Szt. Johannával kapcsolatban GA 126.

[65] Ld. a hét arkangyal korszakvezetésének ősi hagyományáról Johannes Trithemius, bencés apát munkája, *De septem secundeis,* 1515, A Hét másodlagos okról, ford. Z.T.Cs., 2015, ill. Ján. Jel. 12-13, a Sátán letaszításáról, és R. Steiner Michaelről, GA 26, 36, 194, 223, 224, 229, *Wahrspruchworte*, GA 40, Michael Schwert, a meteorvas „esszenciája". Ld. Dionysios Areopagites: *A mennyei hierarchákról*, IX. 2,4, és Dán. 10,21., 12,1, Michael a zsidóság népszelleme, vö. a babiloni fogság és a modern kori üldöztetések végétől 116 ill. 113 év telt el a Michael-zenitekig (i.e. 538, zenit: 442 k., ill. 1945, zenit: 2058 k.), ami a népi „karma" és az arkangyali korszakvezetések összefüggéseinek valódiságára utal, a megpróbáltatás-felemelkedés egy bizonyos ritmusára.

[66] Trithemius is felhívja a figyelmet a zenit-időszakokra: egy-egy arkangyal „az uralmának nem a legelején nyilatkoztatja meg tulajdonságait vagy szokásait, hanem amikor elérkezik kormányzásának középső szakaszába."

[67] R. Steiner: *Das Ereignis der Christus-Erscheinung in der ätherischen Welt* (Krisztus újramegjelenése az éteri világban), 1910, GA 118.

[68] Ld. Churchill beszéde, United Europe Meeting, Royal Albert Hall, London, 1947. máj. 14.: „Mi természetesen nem kívánjuk, hogy az Egyesült Európa gondoskodjon a nemzetközi viszonyok valamennyi problémájának végső és teljes megoldásáról. Egy tekintélyes, mindenható világrend megteremtése a végső cél, amely felé törekednünk kell. Bizonyos hatékony világkormány felállása és gyors cselekvésbe lendülése nélkül a béke és az emberi fejlődés kilátásai sötétek és kétségesek. De ne értsük félre a fő kérdést. Az Egyesült Európa nélkül nincs biztosítva a világkormány jövője. Ez egy sürgős és elengedhetetlen lépés ezen ideál megvalósítása felé." (in *His Complete Speeches*, 1897-1963, Vol. 7. 1943-1949, ed. R.R. James, Chelsea House Publishers, 1974., ld. Z.T.Cs.: Európa elrablása, *Országépítő*, 2004/1). A „sürgős lépés" valójában a látszatok és a valóság megkülönböztetése.

[69] W.T. Stead: *The United States of Europe*, 1899, pp. 45-46: „...két elem szükséges ahhoz, hogy Európa föderációját ugyanazon az úton érjük el, mint amelyen más föderációkat egy hasonló léptékben létrehoztak: Az első és legszükségesebb bizonyos rendkívüli erő létezése, amely eléggé erőteljes ahhoz, hogy szükségessé tegye azok egyesülését, akiknek a létét ez az erő fenyegeti. Más szavakkal: egy mennyei királyság megalapításához szükségszerű, hogy legyen egy hatékonyan működő ördögöd.... A másik elem, ami hiányzik, egy központi hatalom, ami eléggé erős ahhoz, hogy szövetségbe kényszerítse az ellenszegülő államokat." (Z.T.Cs.: Európa elrablása, *Országépítő*, 2004/1, p. 46, vö. Szintetikus Európa, és R. Steiner Naplójegyzete, 1917, *Országépítő*, 2003/2)

szociális egyensúly „művészetét” kellene jelentse – ez lenne a brendani „Ígéret Földje”, ezt kellett volna és kell még megvalósítania Amerikának és a világnak, az emberiség, a Föld eredeti rendeltetése szerint, az élő Krisztus-lény misztériumának megfelelően, Akinek megértése, befogadása, a Szeretet „nagy parancsolata” (Ján. 13,34.) az igazi egységhez vezethet minden népet.

7. A ragyogó ifjú alakja az utolsó fejezetben Michael arkangyalra utal, Krumauer-kódex, 14. sz.

Függelék I.

Rudolf Steiner Írországról, Amerika korai felfedezéséről és impulzusairól

„A szellemi élet számára jól védett hely, kivételesen jól védett hely volt *Írország*, az ír sziget az első keresztény századok során, védve minden elképzelhető illúzióval szemben. Igazán védve volt minden elképzelhető illúziótól, jobban, mint a föld bármely más része. Ezért van az is, hogy a kereszténység oly sok terjesztője a korai keresztény századokban Írországban született. A kereszténységnek ezek a terjesztői azonban egy naiv emberiséggel dolgoztak, mert az európai emberiség, akik között tevékenykedtek, ezekben az időkben naiv volt. Ők figyelembe vették ennek az emberiségnek a naivitását, de a maguk módján ismerték és megértették az emberiség nagy impulzusait. Az ír beavatottak különösen a 4-5. században voltak tevékenyek Közép-Európában [ettől kezdve, a népvándorlás kora után.—Z.T.Cs.]. Itt kezdték a munkájukat, és tevékenységük abban állott, hogy előkészítsék azt, aminek a jövőben kell történnie. Bizonyos mértékig egy beavatási megismerés befolyása alatt voltak, ami később a 15. században – 1413-ban, mint tudják* –, az Atlantisz utáni Ötödik korszakban nyilvánult meg. Ezek az ír beavatottak ennek hatása alatt álltak. Tudták, hogy elő kell készíteniük egy teljesen új kort, s hogy a naiv emberiséget meg kell védeni ezen új periódus számára. Mit tettek abban az időben, hogy megvédjék ezt a naiv emberiséget, hogy sövényt építsenek köré, mintegy távol tartva bizonyos káros befolyásokat? Mit tettek?

A fejlődést először is jól irányított és becsületes csoportok vezették, olymódon, hogy fokozatosan *minden óceáni utat leállítottak*, azokat az utakat, melyeket a régi korokban az északi szigetekről *Amerikába* tettek meg. Úgy rendezték, hogy noha a régi időkben a hajók átkeltek Írországból Amerikába bizonyos okokból (még fogok erről beszélni más alkalommal), Amerikának ezt a megismerését teljesen elfelejtse az európai népesség, úgyhogy az Amerikával való kapcsolat fokozatosan eltűnt. A 15. században az európai emberiség semmit sem tudott Amerikáról. A fejlődést főként Rómából irányították, úgy, hogy bizonyos okokból az Amerikával való kapcsolat fokozatosan elveszett, mert az európai emberiséget megóvták az amerikai befolyásoktól. Az európai emberiség védelmének ebben a folyamatában épp ezek az *írországi szerzetesek* voltak különösen érdekeltek, akik, mint ír beavatottak, a kereszténységet terjesztették az európai kontinensen.

A régi időkben egészen meghatározott befolyások indultak ki *Amerikából*; azonban abban a korban, amikor az Atlantisz utáni Ötödik korszak kezdődött, a dolgokat úgy rendezték, hogy az európai emberiséget nem befolyásolta Amerika, semmit sem tudtak róla, abban a hitben éltek, hogy Amerika nem létezik. Csupán az Atlantisz utáni Ötödik korszak közepe után kezdődött, hogy Amerikát újra felfedezték, ahogy azt ismerjük a történelemből. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy amit önök az iskolában tanultak a történelemről, számos esetben csak „fable convenue", szokásos mese. Az is egy ilyen megszokott mese, hogy Amerikát először 1492-ben fedezték fel. Csupán újra felfedezték. Pusztán az történt, hogy egy időre a kapcsolatokat ügyesen eltüntették. Fontos azonban tudni, hogy mi volt a helyzet, a valódi történelem. Az igazi történet az, hogy *Európát egy időre megóvták*, gondosan megvédték bizonyos befolyásoktól, melyeknek nem akarták kitenni." (Rudolf Steiner, GA 178, 1917. nov. 18., részlet, ford.: Z.T.Cs.)—* *Ford. megj.:* Ld. az általam javasolt *zenit* bevezetése a precessziós korszakok értelmezésében („kulmináció", Mikes International, 2012/3,4.), melyek középtájon mutatják fő jellegzetességeiket ± 100-200 év alatt, ami kb. megfelel a Steiner által megadott 1413-nak: a Halak-korszak zenitje 1300 körül volt.

„Korunkban az igazságok közlése, vagy mondhatnám triviálisan, az igazságokról szóló előadás a legfontosabb. Aztán az embereknek szabadságban kell megtalálniuk az életük, tetteik, gondolataik irányát. Az embernek nem szabadna továbbmennie egy előadásnál, az igazságok közlésénél; a többit a szabad megítélésre kellene bízni, a dolgokat úgy venni, ahogy következnek, ahogy valaki a megoldásokat keresi a fizikai sík impulzusaiból fakadóan. Ez vonatkozik

azokra a dolgokra is, amelyeket egy bizonyos fokig csak a szellemi világból lehet irányítani és vezetni.

Ezt jobban meg fogjuk érteni, ha egyedi példákat tekintünk. Az Atlantisz utáni negyedik periódusban még úgy volt, hogy más dolgokat vettek tekintetbe, mint a puszta szó, a puszta közlés. Mi volt ez, amit figyelembe vettek? Vegyünk egy meghatározott példát: Írország szigetét, ahogy ma nevezzük, melynek sajátos jellemzői voltak. Ez a sziget bizonyos módokon különbözik a föld többi részétől. A föld minden egyes térsége különbözik a másiktól bizonyos jellemzőkben; ebben nincs semmi különös. Ma csupán a viszonylag erős különbséget emelem ki Írország és a föld más régiói között. A föld fejlődésében, ahogy láthattuk a *Szellemtudomány körvonalai* című könyvemben (*Die Geheimwissenschaft im Umriß,* 1910, GA 13), visszamehetünk az időben, és különböző hatások, különböző körülmények megerősítik azokat a tényeket, melyeket a szellemi világból szerezhetünk. Önök ismerik a *Szellemtudomány körvonalai*-ból, hogy milyen dolgok léteztek a lemúriai időkben, mi alakult ki a lemúriai idők óta, hogyan változtak a különböző dolgok. Tegnap felhívtam a figyelmüket a tényre, hogy az egész földet lényegében egy organizmusként kell tekinteni, melyen belül különböző erők áramlanak a különböző területek lakói felé. Ennek a kiáramlásnak meghatározott hatása van a „kettősre", amelyre felhívtam a figyelmüket tegnap. A régi időkben azok az emberi lények, akik közeli viszonyban voltak Írországgal, tündérmesékben és legendákban fejezték ki Írország meghatározott jellegzetességeit. Szeretnék rámutatni, hogy ismert volt egy ezoterikus legenda, amely kifejezte Írország lényegét a föld organizmusával kapcsolatban. Mint ez a legenda mondja, az emberiség egykor kiűzetett a paradicsomból, mert a paradicsomban Lucifer félrevezette az emberiséget, mely azután szétszóródott a világ többi részén. A világ többi része azonban már megvolt abban az időben, amikor az emberiség kiűzetett a paradicsomból. Ezért az embernek különbséget kell tennie – így szól ez a tündérmese, ez a legendás történet – a paradicsom s benne Lucifer, valamint a föld többi része között, ahová az emberiség kiűzetett. Azonban más volt a helyzet Írországgal; ez nem tartozik ugyanebben az értelemben a föld többi részéhez, mert mielőtt Lucifer megvetette a lábát a paradicsomban, a paradicsom képmása már létrejött a földön, és ebből a képmásból lett Írország.

Önöknek helyesen kell értenie, hogy ez mit jelent: azt, hogy Írország a földnek az a darabja, ahol Lucifernek nincs hatalma, amelynek nincs kapcsolata Luciferrel. Az a darabja a földnek, amely úgy vált el a paradicsomtól, hogy a paradicsom földi képmása kiemelkedhetett anélkül, hogy Lucifer belépett volna ide. Írországot tehát úgy tekinthetjük e legenda szerint, mint a paradicsom azon részét, ahová Lucifer nem léphetett be. Egyedül tehát Írország vált ki úgy a paradicsomból, hogy Lucifer nem léphetett be ide.

Ez az ezoterikus legenda, melyet nagyon röviden ismertettem, csodálatosan szép. Sok-sok ember számára ez a legenda magyarázta meg Írország egyedülálló feladatát századokon át. Első misztérium-drámámban leírtam (Die Pforte der Einweihung), önök többször megtalálhatják, hogy hogyan hajtották végre Európa keresztény térítését az ír szerzetesek. Amikor Szt. Patrik (*Patricius, Patrick,* 389-460, Írország apostola és védőszentje) bevezette a kereszténységet Írországban, az volt a helyzet, hogy a kereszténységet a legmagasabb odaadással adták át. Új jelentést ad a legendának, melyről az imént beszéltem, hogy Írországot – melyet a görögök Ierené-nek, a rómaiak Iverniá-nak neveztek – a Szentek Szigetének nevezték azokban az időkben, amikor az európai kereszténység erőinek legjobb impulzusai közvetlenül Írországból eredtek, az ír néptől, amelyet szeretetteljesen avattak a kereszténységbe. Így nevezték, a nagy odaadás miatt, ami a keresztény kolostoraikon belül uralkodott. Ez azzal a ténnyel van kapcsolatban, hogy ezek a territoriális erők, melyekről beszéltem, felemelkedve a földből és távol kerülve az emberi kettőstől, a legjobbak az ír szigeten.

Önök azt mondhatják, hogy ebben az esetben a legjobb embereknek kell élniük Írországban. Igen, ez így van, de nem a világban. Minden régióba más emberek vándorolnak, és leszármazottaik vannak, stb. Ezért nem úgy van, hogy az ember pusztán annak a földdarabnak a terméke, melyen áll. Nagyon helyes az, hogy a földből felszálló erők szembenállnak az ottani emberek karakterével. Nem szabad összekeverni azt, ami az emberi lényen belül reálisan kiala-

kul, azzal, ami a föld organizmusának jellegzetessége egy meghatározott területen. Ez esetben az ember ismét megnyílna az illúziók világának.

Amire azonban utaltam, hogy Írország egy különleges föld, ma is elmondhatjuk. Ebből származhatna egy tényező, számos más tényezővel együtt, ami ma egy gyümölcsöző módon vezethet a társadalmi és politikai eszmékhez. Ezeket a tényezőket számításba kell venni. Amit Írországról mondtam, egy ilyen tényező, és számolni kell ilyen tényezőkkel. Mindent össze kell gyűjteni, létrehozni az ember földi feltételeinek alakulásával foglalkozó tudományt. Míg ez létre nem jön, addig nem lehet igazán gyógyítani a társadalmi viszonyokat. Amit a szellemi világból eredően közölni lehet, annak bele kell áramlania azokba a törvényszerűségekbe, melyekkel az emberek találkoznak. Ezért beszéltem a nyilvános előadásaimban arról, hogy fontos mindenki számára, aki közügyekkel foglalkozik – államférfiak és így tovább –, tájékozódni ezekkel a dolgokkal kapcsolatban (*Anthroposophie und Sozialwissenschaft*, 1917, nov. 14, GA 73). Egyedül ez által a közalkalmazottak a valóság mesterei lehetnének. Nem tesznek így, legalábbis mostanáig nem tettek így, noha ez szükséges lenne.

Az Atlantisz utáni ötödik periódusnak megfelelően a hangsúly ma a beszédre tevődik át, a kommunikációra, mivel amit korábban mondtak, az tetté válhat, úgy kell megoldásokat találni, ahogy ezeket meghatározzák a fizikai sík impulzusai. Ez másként volt a régebbi időkben; akkor másképp lehetett cselekedni.

Egy meghatározott pillanatban, az Atlantisz utáni harmadik periódusban egy bizonyos testvériség úgy rendelkezett, hogy nagy számú telepest küldtek Kisázsiából az ír szigetre. Abban az időben telepesek jelentek meg itt, ugyanabból a kisázsiai régióból, ahonnan később Thalész is származott (*milétoszi Thálész,* Kr. e. 624/640 – 545 körül, görög filozófus [ld. az írek ötödik honfoglalása, Mile fiai, Kr. e. 13. században.—Z.T.Cs.]). Önök olvashatnak Thalész filozófiájáról a *Filozófia rejtélyei* című munkámban (*Die Rätsel der Philosophie, in ihrer Geschichte als Umriß dargestellt,* 1914, GA 18). Thalész ugyanebből a térségből jött, csak később, az Atlantisz utáni negyedik periódusban. Korábban azonban, ugyanebből a környezetből, abból az egész szellemi szubsztanciából, melyből később a filozófus Thalész származott, a beavatottak telepeseket küldtek Írországba. Hogy miért? Azért, mert közeli kapcsolatban voltak a földnek azokkal a jellegzetességeivel, melyek Írországra voltak jellemzőek. Ismerték azt az ezoterikus legendát, amelyről beszéltem önöknek. Tudták, hogy az ír sziget talaján keresztül a földből felszálló erők úgy dolgoznak az emberi lényen, hogy az embert kevésbé befolyásolja az intellektualizmus, az egoizmus, a képesség a túlzott határozottságra. A beavatottak, akik telepeseket küldtek ide, nagyon jól tudták ezt, és olyan embereket választottak, akik – meghatározott karmikus előfeltételeik révén – alkalmasak voltak épp ezeknek az írországi hatásoknak a felvételére. Ma is élnek még Írországban ennek a régi népességnek a leszármazottai, akik abban az időben Kisázsiából érkeztek, és akik oly módon fejlődtek, hogy nem az intellektualitás, nem az egoizmus, nem a túlzott határozottság képessége alakult ki náluk, hanem ehelyett az érzés, érzület (ném. *Gemüt*) különleges minőségei.

Ezen az úton jóelőre előkészítették, ami Írországban végbement, a kereszténység nagyszerű fejlődését, a kereszténység békés elterjedését, amelyből kibontakozott Európa keresztény élete. Ezt jóelőre előkészítették. A későbbi Thalész honfitársai embereket küldtek ide, akik alkalmasak voltak arra, hogy szerzetesekké váljanak, és akik úgy dolgozhattak itt, ahogy jeleztem. Ilyen dolgokat gyakran megtettek az ősi időkben, s amikor önök gyarmatosításokról olvasnak a külsődleges történelemben, a mai, kevésbé értelmes történészek leírásában (akiknek mindazonáltal sok intelligenciája van – intelligencia, amit ma az utcán is meg lehet találni), önöknek mindig úgy kell tekinteni, hogy az ilyen régi gyarmatosítások egy mélyen fekvő bölcsességen alapulnak, amit mindig úgy irányítottak és vezettek, hogy figyelemmel voltak arra, ami a jövőben történik majd, számításba véve a földfejlődés majdani jellegzetességeit.

Ez egy másik módja volt annak, ahogyan a szellemi bölcsességet a világba hozták. Ma azonban nem kell már így tennie annak, aki a helyes utat keresi; egyszerűen rossz lenne előírni az embereknek valamit az akaratuk ellenére, hogy elosszák őket a földön; inkább olymódon kell cselekedni, hogy az embereknek el kell mondani az igazságot, úgy, hogy ők maguk eszerint választhassanak. (Uo., 1917. nov. 19, ford.: Z.T.Cs.)

„...amikor ...a modern emberi lélekre tekintünk, látjuk, ahogyan lent, az *érzékalatti* irányban, és fent, az *érzékfeletti* irányban, ez a lélek nagy és komoly veszélyeknek van kitéve, s hogyan marad ismeretlen az erők játéka. Mégis jó, hogy ezek ismeretlenek maradnak, mert csak így fejlődhet tovább az Atlantisz utáni Ötödik Korszak. *A fátyolnak azonban most fel kell emelkednie,* úgy, hogy tudatossá váljék, ami még tudattalan, mert elég idő telt el azóta, hogy felfedezték Amerikát. Másképp, ha a dolgok nem válnak lassanként tudatossá, ezek az erők felfokozódnak, és a tudattalanság idejének viszonylag kedvező feltételei végetérnek és az emberiség átkává válnak. Hiszen számos dolog van, ami jótékonynak bizonyult, és hordozza a szükségszerű tendenciát, hogy az emberiség átkává váljon."

„Az ősi Atlantisz misztériumi kultúrájának másik része nem Kelet felé tette meg útját, hanem *Nyugat* felé, *Amerika* földjére, melyet később felfedeztek az európaiak. Itt a szabálytalan Atlantisz utáni kultúra ahrimánibb része élte ki magát. Míg a *luciferi* rész inkább *Ázsiában* élt, az ahrimáni rész *Amerikában* működött. Amerikában impulzusok keletkeztek, melyek azután nyugatról hatolhattak tovább. Épp úgy, ahogy a Keletről jövő impulzusok működhettek, úgy Nyugatról is elterjedhettek, hogy az ahrimáni támadás létrejöhessen az Atlantisz utáni Ötödik Korszakban.

Ettől kezdve *Nyugaton* a lejárt atlantiszi misztériumkultúra *ahrimánibb* oldala lépett érvénybe. Ez olyan misztériumoknak a megalapításához vezetett [emberáldozati kultuszok], melyek elkerülhetetlenül a legvisszataszítóbb hatást gyakorolják azokra, akik a modern idők érzékenyebb kultúrájában nőttek fel, és nem szeretik hallani az igazságot, hanem csupán azt, ami boldoggá teheti őket. Ezek az Atlantisz utáni misztériumok különösen *Mexikó* földjén alakultak ki. Misztériumokat alapítottak itt, de ezek elterjedtek Amerika nagy részében, melyet még nem fedeztek fel az európaiak. Ha az impulzusaik és működésük győzött volna, ezek a misztériumok elhajtották volna a lelkeket a földről. *...A föld fokozatosan pusztasággá vált volna, csak halálerők lettek volna rajta, miközben a lelkek eltávoztak volna, hogy egy másik planétát találjanak, Lucifer és Ahrimán irányítása alatt*... Ily módon az ahrimáni impulzusok bevésődtek a nyugati világ éteri természetébe... olyan sok erő megmaradt, hogy egy további támadás vált lehetségessé az Ötödik korszakban, lévén az volt a cél, hogy mechanizálják a földet, ami nem csupán azt eredményezi, hogy a kultúra tisztán gépi találmányok tömegével legyen elárasztva, hanem magukat az embereket is tisztán homunkuluszokká, én-nélküli lényekké tegyék." (Rudolf Steiner, GA 171, 1916. szept. 24., részlet, ford.: Z.T.Cs.; vö. Írországról GA 104/4, 8, 9, 10. előa.)

„Azok, akik az Antikrisztus elfogadtatásával foglalkoznak Krisztus helyett, arra vállalkoznak, hogy kihasználják, ami a leganyagibb erőkön keresztül meghatározott módon működik, mégis szellemileg dolgozva ezekkel a materialisztikus erőkkel. Mindenekelőtt igyekeznek kihasználni az *elektromosságot*, és különösen a *földmágnességet*, hogy befolyást szerezzenek az egész föld felett. Már bemutattam önöknek, hogy abban, amit emberi kettősnek [*Doppelgänger*, ang. *double*, uitt nov. 16, 18, 19. előa.] neveztem, hogyan működnek a földi erők. Ebbe a misztériumba behatolnak majd. Ez egy *amerikai* misztérium lesz, hogy a földmagnetizmust a maga „kettősségében" használják, az északi és déli mágnességet, hogy irányító erőket küldjenek, melyek szellemileg működnek az egész földön. Nézzék meg a föld mágneses térképét és hasonlítsák össze azzal, amit mondok.

Figyeljék meg az irányt, ahogy a mágnestű kileng Keletre és Nyugatra, és ahol egyáltalán nem leng ki (jelenleg csak utalásokat tehetek). Egy bizonyos égi irányból a szellemi lények állandóan működnek. Az embernek csupán a földi létezés szolgálatára kell szorítani ezeket a szellemi lényeket, és mivel ezek szellemi lények, melyek a kozmoszból hatnak és képesek közvetíteni a földmagnetizmus misztériumát, valaki behatolhat a földmagnetizmus misztériumába, és előidéz-

het egy nagyon jelentős csoport-egoisztikus impulzust a három dologgal, az *arannyal, egészséggel és élethosszabbítással* kapcsolatban. Ez egyszerűen egy kétes bátorság ügye lesz ezekre a dolgokra vonatkozóan. Ezt biztosan megteszik bizonyos körökben!

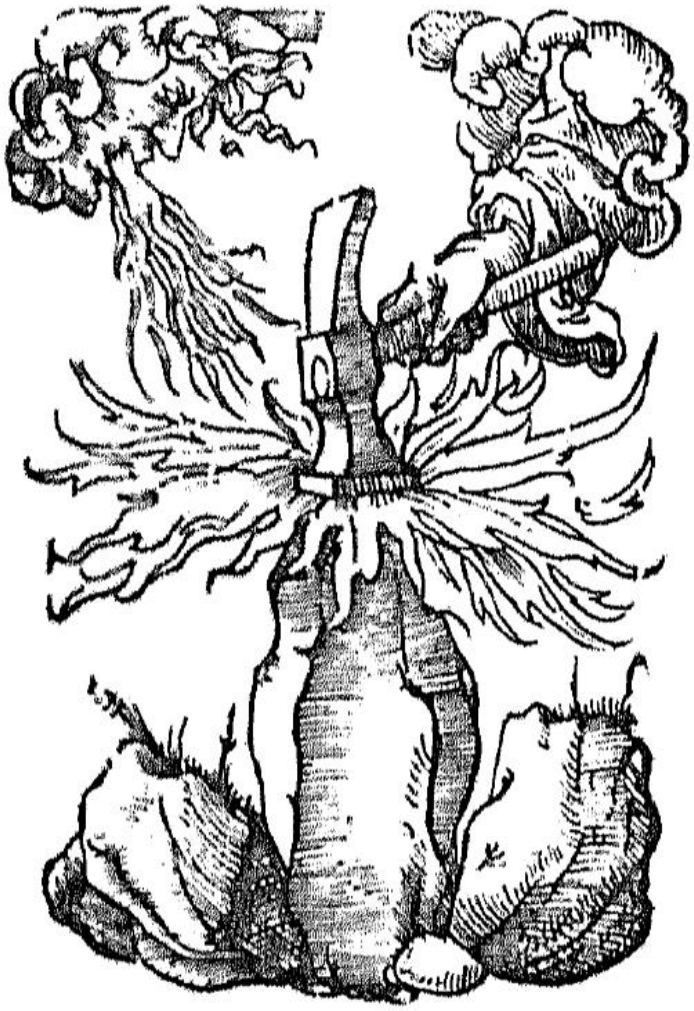
Keleti irányból ez annak megerősítését jelenti, amit már elmagyaráztam: a beáramló és aktívan tevékenykedő lényekét, melyeket a kozmosz szembenálló oldalairól a földi létezés szolgálatába állítanak. Egy nagy küzdelem lesz a jövőben. Az emberi tudomány a kozmikus felé törekszik. Az emberi tudomány megkísérli, hogy a kozmikus felé haladjon, de ezt különböző módon teszi. A jó, gyógyító tudomány feladata lesz, hogy megtaláljon bizonyos kozmikus erőket, amelyek a két kozmikus áramlat együttműködése révén képesek létrejönni a földön. Ez a két kozmikus áramlat a *Halaké* és a *Szűzé*. A legjelentősebb dolog lesz annak a misztériumnak a felfedezése, hogy az, ami a kozmoszból a Halak irányában működik mint Nap-erő, hogyan elegyedik azzal, ami a Szűz irányából működik. A jó az lesz, hogy valaki felfedezi, hogy a kozmosz két irányából hogyan lehet a reggeli és esti erőket az emberiség szolgálatába állítani: az egyik oldalon a Halak irányából, a másik oldalon pedig a Szűz irányából. Azok, akik mindent a pólusok kettőssége, dualizmusa révén akarnak elérni, a pozitív és negatív erők révén, nem foglalkoznak majd ezekkel az erőkkel. A szellemi misztériumok, melyek lehetővé teszik, hogy szellemiség áramoljon a kozmoszból – a magnetizmus kettős erői, a pozitív és negatív pólus segítségével –, az *Ikrekből* származnak; ezek a délidei erők, a Nap delelésekor. Már az ókorban ismert volt, hogy ennek van valami köze a kozmoszhoz, és ma is tudják az exoterikus tudósok, hogy az Ikrek zodiákus-jegye mögött van elrejtve valamiképpen a pozitív és negatív mágnesség. Egy kísérletet tesznek majd, hogy megbénítsák, ami a kozmoszban a dualitás megnyilatkozása révén győzött, megbénítani ezt egy materialisztikus, egoisztikus módon azon erők révén, melyek az emberiség felé különösen az Ikrekből áramlanak, és ezt teljesen a kettős szolgálatába állítsák. Más testvériségeknél, melyek mindenekelőtt meg akarják kerülni a Golgotai Misztériumot, a lényeg az ember kettős természetének kihasználása. Az embernek ez a kettős természete, amely az emberrel együtt belépett az Atlantisz utáni ötödik periódusba [AD 220-2380, Keresztény-Germán korszak, Szárdisz-közösség, Ján. Jel. 3,1, precessziós tavaszpont a Halak jegyében, zenit 1300 k.], magába foglalja az embert, de az emberi lényen belül az alsóbb, állati természetet is. Az ember bizonyos fokig valóban egy kentaur; benne van ez az alsóbb, állatias, asztrális természet. Az embersége mintegy lovagol ezen az asztrális állatin. Az emberen belüli kettős természet együttműködése révén jelen van az erőknek egy dualizmusa is. Az erőknek ezt a dualizmusát fogják felhasználni a keleti, *indiai* áramlat egoisztikus testvériségei, azért, hogy félrevezessék Kelet-Európát, melynek feladata az Atlantisz utáni hatodik kultúrkorszak előkészítése [2380-4540, Szláv-Ázsiai korszak, Filadelfia-közösség, Ján. Jel. 3,7, precessziós tavaszpont a Vízöntő jegyében, zenit 3500 k.]. Ezért ezek a keleti, indiai testvériségek a *Nyilas* jegyéből származó erőket veszik használatba.

Az a kérdés áll az emberiség előtt, hogy a kozmosz erőit a maga számára egy kétszeresen rossz módon vagy egy helyes módon uralja. Ez magával hozza az asztrológia igazi megújulását, amely a régi formájában atavisztikussá vált, és ebben a formájában nem folytatható. Lesz egy küzdelem a kozmosz megismerői között. Néhányan a reggeli és esti folyamatokat veszik használatba, ahogy jeleztem; Nyugaton a délidei folyamatokat részesítik majd előnyben, kizárva a reggeli és esti folyamatokat; Keleten pedig az éjféli folyamatokat fogják használni. A szubsztanciákat többé nem a kémiai affinitások, a vonzás és taszítás erői szerint készítik el; ismertté válik majd, hogy különböző szubsztanciákat lehet létrehozni attól függően, hogy reggeli vagy esti folyamatokkal készülnek, illetve délidei vagy éjféli folyamatokkal. Ismertté válik, hogy ezek a szubsztanciák teljesen más módon működnek az *Isten, erény, halhatatlanság* hármasságában, mint az *arany, egészség, élethosszabbítás* hármasságában. Annak együttműködéséből, ami a Halakból és Szűzből ered, az ember nem lesz képes semmi ártalmasat tenni. Ezáltal az ember elérheti, hogy bizonyos értelemben eloldja az élet mechanizmusát az emberi lénytől, de anélkül, hogy uralmi formát találna ennek, egyik csoport hatalmát a másik felett. A kozmikus erők, melyeket ebből az irányból hívnak elő, különös gépeket fognak létrehozni, de csupán olyanokat, amelyek

az embert tehermentesítik a munkától, mivel bizonyos intelligenciaerőt hordoznak. Egy kozmikusan orientált szellemtudomány foglalkozik majd azzal, hogy az összes nagy kísértést, ami a gépesített állatiságból fakad majd, melyet az ember maga teremt, ne alkalmazzák káros módon az emberekre." (R. Steiner, GA 178, 1917. nov. 25, ford. Z.T.Cs.; vö. *The Riddle of America*, 2012, a HAARP-technológiáról; ld. Rudolf Steiner előadásai és művei németül www.anthrowiki.at, angolul www.rsarchive.org)

Függelék II.

David Adams:
Az „amerikai szalamander" legendája — és antropozófiai megközelítése[70]

[70] The Ramapo Salamander, in: *The Riddle of America*, szerk. John Wulsin, 2012, pp. 9-20.

A világ teremtői meg akarták védeni az embert a kapzsiság és bujaság gonosz szellemeitől, és ezeket elzárták egy magas hegy alá, melyet Sziklabércnek (High Tor) neveztek. Hosszú idő múltán három bölcs közül a legfiatalabb, Amasis, hallott erről, és úgy döntött, próbára teszi a saját hitét Krisztusban, megkeresi a hegyet, és a gonosz szellemeket jóvá változtatja.

Álmában megpillantotta a Sziklabércet New York államban, majd útra kelt, hogy átszelve Ázsiát és Alaszkát, eljusson Észak-Amerikába. Amikor a Sziklabérchez érkezett, egy oltárt épített a hegytetőn. Mivel elutasította a bennszülött amerikai törzs nap-tiszteletét, ezek megtámadták. Már majdnem megölték, amikor hirtelen egy földrengés nyomán megnyílt a föld és mindenkit elnyelt, kivéve Amasist.

Egy mágikus látomásban azután megpillantotta a földszellemeket a hegy alatti barlangokban, akik egy halom drágakövet ajánlottak neki, ha kimond egy szót, ami a lelkét évezredekre a földerőkhöz kötné. Ő ezt elutasította, de nem tudta jóvá változtatni a gonosz szellemi lényeket.

Később, 1740-ben, egy csapat vasmunkás jött egy bizonyos Hugó vezetésével a németországi Harz-hegységből, akik letelepedtek a Sziklabércnél, hogy kitermeljék az itteni gazdag vasércet. Amikor a bennszülött amerikai törzsek meglátták a kőházaikat s hogy milyen ügyesen kovácsolják a késeket és más, nagyszerű fémeszközöket az ércből, amit tűzzel olvasztottak ki a sziklákból, elköltöztek a környékről, mert azt hitték, hogy a munkások isteni lények.

Amikor Hugó, aki rózsakeresztes volt, meghallotta Amasis mágus és a hegy alatti szellemek történetét, a munkásaival építtetett egy vaskohót azon a helyen, ahol Amasis oltára állt. Ő is imádkozni kezdett a szellemekért, hogy jóvá változtassa őket. Németországban az volt a szokás, hogy a kohók tüzét hétévenként eloltották és újraélesztették, de Hugó úgy gondolta, hogy ez szükségtelen. Azonban az emberei beszéltek egy tűz-szalamanderről, amely hét évente egyszer hatalmas, olthatatlan láng alakját ölti s szörnyű kárt okoz.

A hét év leteltének utolsó napjaiban Hugó észrevette, hogy az emberei egy halvány alakot figyelnek a kemencében, amely mintha a lángokból keletkezett volna. Ahogy a tűzbe bámult, a földszellemek szóltak hozzá, és azt mondták, hogy megszabadíthatja őket, ha hangosan felolvassa a betűket, melyeket háromszög alakban égettek az óriásira növekedett szalamander hátába. De Hugó elutasította ezt, noha a szellemek nagy gazdagságot ígértek neki, ahogy Amasisnak is korábban.

Hugónak és feleségének volt két gyermeke, egy fiú, akit szintén Hugónak hívtak, és egy leány, Mária, aki apja mellett állt, mikor a kemencébe pillantott és imádkozott a szellemekért. A gyerekek könyörögtek, hogy hagyják el a helyet. A lány tiszta és ártatlan volt, a könyörgése észhez térítette Hugót, és elhomályosította a jelenetet, amikor Hugó a szalamander gonosz fényébe bámult, mely odalent a sziklákba kapaszkodott.

Egy éjjel Hugó otthagyta a feleségét, aki a betegsége miatt épp nem mehetett vele, és a fiával a kohóhoz ment a Sziklabércen. A szalamander kiemelkedett a lángokból, és halálra égette Hugó fiát. Hugó érezte, hogy a tűz őt is égeti, mígnem víz fröccsent az arcába, és látta a feleségét, ahogy mellette áll, és szentelt vizet önt a kemencébe, ami eloltja a tüzet—de ahogy az utolsó parázs is kialudt, az asszony meghalt. Ezután Hugó beleőrült a szomorúságba, és gyakran járta az erdőt, egyedül hagyva lányát a kunyhóban.

Néhány nappal később egy különösen szép ifjú jött a kunyhóhoz, és menedéket kért. Mária üdvözölte, és beszélt neki a családja fájdalmáról. A fiatalember megígérte, hogy segít neki, és a következő napokban érzékeny kapcsolat alakult ki közöttük. Egy nap az ifjú megvédte Máriát egy leopárd támadásától, és ahogy a lányt a karjaiba vette, az szerelmet akart vallani neki. Azonban az ifjú elhárította, és azt mondta neki, hogy ő valójában a Tűz Angyala, akit Isten küldött, hogy segítse az embereket. A földet járja, hogy próbára tegye engedelmességüket Isten iránt.

Az ifjú teli volt a föld iránti szeretettel, és a gonosz szellemek változtatták tűz-szalamanderré a titkos betűkkel, melyeket a hátára írtak. Ha egy ember hangosan elolvassa e betűket, a gonosz

szellemek megszabadulnak a hegy alatti fogságukból. Amikor Hugó elutasította, hogy elolvassa a betűket, a gonosz szellemek megparancsolták a szalamandernek, hogy pusztítsa el a lány fivérét és anyját, és kergesse őrületbe az apját. Ekkor csupán a tűz eleme fölött volt hatalma az elvarázsolt angyalnak, ami elemészti vagy megkeményíti a követ. „Most a víz és az élet is az enyém", mondta. „Nézd csak! Viseld ezeket, mert méltó vagy rá!" Erre a lány könnyeit liliomokká változtatta, és a homlokára helyezte őket. „Amikor édesanyád hozzám jött, hogy a tisztaság erejével kivessen a kemencéből, emberré változtam, és eljöttem hozzád. Ha te nem lennél oly tiszta, ismét megromlanék és gonosz földszellemmé változnék. A hatalomvágy térített el a küldetésemtől, és okozta a szenvedésem. Most át kell mennem az utolsó próbán—a tűz kapuján."

Ekkor Hugó és emberei hirtelen megjelentek a háznál, és látták az ifjút, karjai közt Máriával. Hugó dühösen felkiáltott: „Ez tette tönkre az életem és a leányom becsületét!" Megragadta az ifjút és a tűzbe dobta. De Mária látta, ahogy az ifjú az ő szeretete által angyallá változik, és ezüstfényű palástban a tűzből felemelkedve eltűnik az égben. A lány félelme és szomorúsága elmúlt, és olyan békét érzett a szívében, amely mindig vele maradt.[71]

A legenda elemzése

Az 1980-as évek elején, amikor először találkoztam a fenti legendával a High Tor-nál, ahol akkor éltem (New York állam, Rockland megye, a Ramapo-hegység közelében), így kiáltottam magamban: „Nahát! Ez aztán igazán Amerikáról szól!" Azonban csak most, majdnem húsz évvel később találtam alkalmat arra, hogy megpróbáljam kifejezni, miképpen áll kapcsolatban ez a „szalamander" mese Amerika ezoterikus, benső természetével. E különös mese több aspektusa titokzatos marad, de remélem, az alábbiakban fényt deríthetek néhány fontos elemére az antropozófia segítségével. Mint a legtöbb mesének, ennek is különböző, érvényes magyarázatai lehetnek.[72]

Rudolf Steiner rámutatott, hogy az igazi európai mesék, melyeket a vándorénekesek terjesztettek kb. a 8. századtól a 13. századig, a rózsakeresztesektől eredtek (vagy jobban mondva közvetlen elődeiktől).[73] „Babonás nézet azt hinni, hogy ezek a mesék csupán az emberi fantázia szü-

[71] *A szerző összeállításának forrásai: Jane McDill Anderson,* Rocklandia: A Collection of Facts and Fancies, Legends and Ghost Stories of Rockland County Life *(Nyack, NY: n.d.), Charles M. Skinner,* Myths and Legends of Our Own Land, Vol. 1 *(Philadelphia: J. B. Lippincott, 1896). Ld. még Elizabeth Oakes Smith,* The Salamander *(New York: Putnam, 1848).*

[72] Egy különösen érdekes magyarázatot nyújt Rudolf Steiner a *Templom Legenda* ötödik előadásában (GA 93, 1904. nov. 4). Steiner ismerteti Hirám és Salamon eredeti „Templom Legendáját", a 15. századi rózsakeresztes hagyomány nyomán, mely főként a szabadkőműves páholyokban maradt fenn. Steiner felhívja a figyelmet az emberiség „káini" áramlatára, amely a tűzzel kapcsolatos tevékenységekben élt (ahogy a legendában Hugó és emberei a vaskohászattal, kovácsmesterséggel foglalkoztak). A „tűz misztériumainak" ismerete mellett ez az áramlat a képviselője annak a „mesteri bölcsességnek, amelyet a földi szenvedélyek, vágyak legyőzése révén értek el", szemben az „ábeli" áramlattal, „a visszahúzódó jámborsággal, amely nem törekszik a világ meghódítására." A „Ramapo Szalamander"-hez hasonlóan a Hirám-legenda is tartalmazza egy arany háromszög ill. a tűz és víz feletti uralom összetett képeit. Hirám képes volt bronzot önteni a „tűz misztériumainak" megismerése révén (1.Kir. 7,23, öntött tenger), és megfelelően tudta egyesíteni a vizet és a tüzet, vagyis a „józan bölcsesség vizét" és az „asztrális világ, a szenvedély és vágy tüzét". Az Arany Háromszög, amely az ember három magasabb lénytagját is jelenti, a Szellemént, Életszellemet és Szellemembert (Manasz, Buddhi, Atma), a jövőt jelképezi, amikor a hatodik világkorszakban kifejlődik a teljes emberi lény [az Atma, az érzékfeletti ember már képes lesz teljesen a testén kívül élni.–A ford.]. Nem világos, hogy a Szalamander-legendában miért a háromszög jelenik meg, mint ami megszabadítja a gonosz szellemeket, hacsak nem az volt a mese eredeti szándéka, hogy jelezze a magasabb megismerő erők elérésének szükségességét, a tüzes asztrális világ és szellemek szabad átalakítását (amit sem Amasis, sem Hugo nem tudott elérni). Ennek az előadásnak és más rózsakeresztes előadásoknak a fordítása megjelent még Paul M. Allen szerkesztésében, *A Christian Rosenkreutz Anthology* (Blauvelt, NY: Rudolf Steiner Publications, 1968).

[73] Rudolf Steiner jelezte ezt az ezoterikus átadást az „Európai misztériumok és beavatottaik" c. előadásában (Berlin, 1909. máj. 6, GA 57, angolul *Anthroposophical Quarterly* 9/1, Spring 1964). Ebben az előadásban beszélt a Flor és Blancheflor legendájáról, a Szent Grál iskolájáról, mint az ezoterikus kereszténység áramlatának megjelenéseiről, ami folytatódott a rózsakeresztesség megalapításával a 14-15. században. Steiner magyarázata Flor alakjával kap-

leményei", mondja Steiner. „A régi mesék, melyek a világ szellemi titkait fejezik ki, azért jöttek létre, mert azok, akik összeállították őket, olyanokra figyeltek, akik részesültek a szellemi titkokból."[74]

A „szalamander" meséje kifejezetten összefügg egy német rózsakeresztes forrással (Hugó és talán a többi német vasmunkás), akkor is, ha kései változatnak látszik. A tény, hogy több „szalamander" mese-változat létezik (némelyiket még nem tudtam lokalizálni), jelzi, hogy a történet módosult vagy bővült az évek, évszázadok során (mint a legtöbb legenda). Nem könnyű kiválasztani ezek közül a legenda eredeti, lényegi elemeit, és etekintetben még van elvégzendő munka. A legtöbb mesétől eltérően ez a történet egyedülálló keveréke a történeti és geográfiai sajátosságoknak, a képi narratívának és az okkult tanoknak. Úgy tűnik, a bennszülött amerikaiakra vonatkozó részek későbbi hozzátételek, így ezek kisebb szerepet játszanak az értelmezésemben. A legtöbb meséhez hasonlóan a különböző karakterek és események valószínűleg az emberi képességeket, vagy lénytagokat jelentik, és az ember lelki-szellemi fejlődésének drámájával vannak összefüggésben.

A történet Amasis utazásával kezdődik, aki három bölcs közül a legfiatalabb. A kontinenseken keresztül vezető útja a keleti eredetét jelzi (akkor is, ha Amerika nyugati részén keresztül érkezik a Sziklabérchez). Nem sikerült közelebbit megtudnom az Amasis névről és a három bölcsről [ld. a ford. megj. a végén], de úgy tűnik, hogy ez a kereszténységgel való viszonyra akar utalni (amely szembenállt a helyi indián törzsek atavisztikus „nap-imádatával"). A földrengés, mely megóvta Amasist, egy különös fejlemény, tekintve, hogy a történetben a földalatti birodalom a gonosz szellemek lakóhelye. Bárhogyis legyen, Amasis az a bölcs, aki Amerikába hozza az eredeti inspirációt a gonosz szellemek kiszabadítására a föld alól, hogy a gonoszt jóvá változtassa. Ennek érdekében ellent kell állnia a gonosz szellemek kísértésének, akik a lelkét a földhöz akarják kötni.

A jobb megértés kedvéért összefoglalom a szellemtudományos hátteret Rudolf Steiner nyomán, ahogy Carl Stegmann tárgyalja kiváló könyvében, *A másik Amerikáb*an.[75] Stegmann egy tragikus benső küzdelmet ábrázol Amerika lelki tudattalanjának mélységeiben, mely a földhöz láncolt ember lehetőségei és igazi szellemi lénye, a szellemi világhoz való tartozása között zajlik, végső soron a szellemi szív-gondolkodás michaeli-krisztusi erői és az ahrimáni erők között, mely utóbbiak az embert egyoldalúan csak a föld felé fordítják a materialisztikus gondolkodás és akarat révén.

Stegmann számos tényezőt leír, melyek az amerikai embereket erősebben kötik a földhöz, mint a világ más térségein élőket. Általában véve az ember akarati és anyagcsere organizációja, a pszichoszomatikus összefüggések, melyeken belül az amerikaiak a természetük által hajlamosabbak élni, itt szorosabban kapcsolódik a fizikai szervezethez, és ezáltal a földi környezethez. Az ősi aztékok ahrimáni misztérium-központjainak impulzusa, mint Steiner leírja, egyesült a nyugati világ elemi erőivel, és még ma is működik, felszínre tör Amerikában a föld érzékalatti mélységeiből.[76] Más tényezők főként az amerikai ember „kettősével" (Doppelgänger, double) függnek össze, amely egy asztrális-ahrimánikus, én-nélküli lény, mely tudatalatt él minden inkarnálódott emberben, közvetlenül a születés előtt kapcsolódva az emberi testhez, és a halál előtti pillanatokban távozva az emberből. Noha a kettősnek eredetileg pozitív feladata volt, hogy segítse az embert, mint szellemi lényt megkeményedni és a földi világhoz alkalmazkodni, de

csolatban szintén fontos lehet a „Ramapo Szalamander" történetének megértéséhez. [Vö. Rózsa és Liliom, ford. Z.T.Cs., *Mikes International*, 2013/3.–A ford.]

[74] Rudolf Steiner: *A Márk-evangélium* (GA 124, 139)

[75] Carl Stegmann, *The Other America: The Western World in the Light of Spiritual Science* (Oakland, California: magánkiadás két kötetben, é.n.)

[76] Ld. Rudolf Steiner: *Az emberiség fejlődésének belső impulzusai* (GA 171), 3, 5. ea., és uitt 6, 9. ea. a Templomos Lovagrendről.

mára a kettőst teljesen átjárta Ahrimán, sűrűbbé teszi az emberi testet, és az embert a föld alsóbb erőihez köti.

A kettős tudattalanul megnyitja az embert azoknak az elemi földerőknek, melyekhez bensőleg kapcsolódik, megkísérelve, hogy az embert materialisztikus hajlamú lénnyé tegye, akit nem a saját én-je vezeti, hanem kívülről az ahrimáni erők. Az emberi lelkek mélységeiben a kettős egyre nagyobb hatalmat szerez az emberi akarat tudattalan élete felett, összekapcsolva a lelkeket olyan hatalmakkal, melyek teljesen a földből származnak—a gépiesség és természetalatti megkeményítő erőivel (különösen a gravitációval, az elektromossággal és a mágnességgel). Steiner megállapította, hogy Amerikában a legerősebbek azok a földalatti mágneses erők, melyek a legszorosabban összekötik az embert a kettőssel. Ezek az erők kapcsolatban vannak azzal a ténnyel, hogy az amerikai kontinensen a legtöbb hegység észak-déli irányban húzódik.[77]

Az emberi lélek három fő képessége közül (gondolkodás, érzés, akarat) Steiner az akaratot nevezi a legfiatalabbnak és legerősebbnek. Ílymódon Amasist, a legfiatalabbat a három bölcs közül, az emberi akarattal azonosíthatjuk. Az akarat rendszerint ösztönös és tudattalan természetű, és ma jellemzően a föld felé irányul, többé-kevésbé elvágva a makrokozmikus világ-akarat teremtő erőitől. A nyugat egyik nagy feladata, hogy felismerje az akarat igazi természetét. Az emberi akarat elvesztett kozmikus kapcsolatainak újrafelfedezéséhez szükség van egy benső, megismerő-meditatív munkára, hogy az akaratot úgy ismerjük fel, mint amely át van hatva a magasabb, szellemi énnel. Az akaratot fel kell vértezni gondolkodással, és a gondolkodásba akaratot kell vinni, hogy újjáélesszük és meggyógyítsuk mindkét képességünket.

Csak a magasabb én valósíthatja meg és tarthatja fenn az egyensúlyt a különböző emberi lelkierők között, ahogy más polaritások között is, mint Lucifer és Ahrimán, Kelet és Nyugat. Szemben a halál ahrimáni erőivel, melyek a modern, materialisztikus, intellektuális civilizációt, emberiséget uralják, különösen Amerikában, fel kell fedezni az élet, a feltámadás titkát, ami Krisztus és a magasabb én misztériuma, s amely az akarat mélységeibe is hív. Ha az akaratot nem-tudatosan ragadják meg az amerikaiak a maga szellemi gazdagságában, akkor a szembenálló ahrimáni erőket fogják használni, melyek különösen erősek Amerikában. Az akarat tudattalan mélységeiben egyaránt vannak jó és gonosz szellemi erők, és Rudolf Steiner egy ízben kifejezetten erre utal e legenda képeivel és Amerikával kapcsolatban.

> Elképzelhetjük az ahrimáni erőket, amint a tudat küszöbe alatt működnek, mint a láva, a vulkáni erők a felszín alatt, ami füstölni kezd, ha valaki meggyújt rajta egy papírdarabot. Ez azt mutatja, hogy a felszín alatt szörnyű erők vannak, melyek minden nyíláson át kitörnek egy adandó alkalommal. Ez a helyzet a lélek erőivel.[78]

Amasis tehát, a Kelet képviselője, ahol az emberek főként a gondolkodás lelki erőiben élnek, küzd, hogy ellenálljon a földalatti szellemeknek, akik a földerőkhöz akarják kötözni, és megkísérli, hogy az oltárán megváltsa ezeket a szellemeket. Noha nem jár sikerrel, a törekvése példává válik, amit századokkal később Hugó követni akar. Mint Steiner Alapkő-meditációja mondja, „Izzítsátok át Keletről / Ami Nyugaton kialakult." [GA 260]

A rózsakeresztes Hugó által vezetett vasmunkások, akik 1740-ben a High Tor-hoz jöttek, a világ egy másik nagy térségét képviselik, az európai „Közepet". Mint egy 18. századi rózsakeresztes impulzus, egy érettebb kereszténységet is képviselnek, mint amit Amasis hozhatott, immár a tudati lélek fejlődési periódusában. Szakértelmük a bányászatban és vasfeldolgozásban talán kapcsolatban van Michael arkangyal szellemi-megismerő erőivel, noha a legenda több mint

[77] Ld. Rudolf Steiner: *Geográfiai orvoslás* (GA 178-ból). [Vö. David Mitchell a HAARP-technológiáról, in *Riddle of America*, pp. 43-46]
[78] Rudolf Steiner: *Az emberiség fejlődésének belső impulzusai* (GA 171).

száz évvel korábban jelenik meg, mint a Michael-kor kezdete, 1879.[79] A vasmunkásokat talán egy intellektuálisabb, történetileg előrehaladottabb, tudományos civilizáció előfutárainak tekinthetjük, kontrasztban az atavisztikus bennszülött amerikai civilizációval és az újabb európai bevándorlókkal.

A vas kapcsolatban van a Mars planéta minőségeivel, az erővel, bátorsággal, agresszivitással, férfiassággal, függetlenséggel és egoitással. A vas jótékony funkciói segítik az emberi lelket alkalmazkodni a földhöz (részben a mágnességgel összefüggésben), támogatva az alakítóerőket, a „légzési" folyamatokat, és segítve az öntudatos egót a testet öltésben és a szabad akarat kialakulásában, a vérkeringésen belül.[80] Ezek a modern, nyugati, öntudatos ember jellegzetes minőségei a tudati lélek korszakában. A vasmunkás emlékeztet a mitológiai és népmesei kovácsra, akiről Wilhelm Pelikan írja:

> A kovács külső értelemben a tűzzel, fújtatóval és a kalapácsokkal dolgozik, Prometheus gyermeke, aki szerszámmá alakítja a vasat, melyekkel képes uralni a fizikai síkot. Bensőleg a vér tüzét gyújtjuk meg a lélegzésünkkel, minden szívverésünkkel akaratot lökünk az organizmusunkba, és hagyjuk, hogy ez az akarat a szerveink működésébe áramoljon. Mi más történik itt, ha nem az, hogy egy 'belső kovács', aki mindannyiunkban ott lakik, előveszi a kalapácsát, mintegy a külső kovács megfelelőjeként? [81]

Hugó folytatja Amasis küldetését, hogy jóvá alakítsa a földalatti szellemeket, hasonlóképp ellenállva a kísértéseiknek, hogy az emberi világra szabadítsa őket azáltal, hogy a megismerő erőivel elolvassa a titokzatos írást a szalamander hátán. Azonban ő tovább él az amerikai kontinensen, és a földből feljövő gonosz erők elvarázsolják a kohó-jelenetben. Mi lehet a jelentése az óriási szalamandernek, amelyik azáltal alakul ki a kemencében, hogy hét év múlva nem oltják el és nem élesztik újra a tüzet? Steiner elmondja, hogy a hétéves ritmusok különösen az asztráltesttel függnek össze, de egy általánosabb értelemben bármely kisebb-nagyobb átmeneti fejlődési periódust vagy metamorfózist alkothatnak, lévén kapcsolatban állnak a hét hagyományos planéta befolyási ciklusaival.[82] Ezen kívül tudjuk, hogy a testi szervezetünk teljesen megújul hétévente, főként az akarati és anyagcsere-rendszerünk, a bennünk lévő életerők funkciói.

Hugó nem újítja meg a kohó tüzét, ami azt jelentheti, hogy hagyja túl erőssé és egyoldalúvá válni ezeket az élő, akarati és anyagcsere erőket anélkül, hogy megújulnának és kiegyensúlyozódnának. Egy másik lehetséges értelmezés, hogy Hugó, aki nincs tekintettel a hagyományos hetes kozmikus ciklusokra, elválasztja akaratát az égi erőktől, és szorosabban kapcsolódik a földhöz—ami egy folyamatos tendencia Amerikában, mint Steiner elmondja. Akárhogy is, ez a tett lehetővé teszi a tűz-szalamander erejének veszélyes megnövekedését, külsőleg egyfajta szokatlanul nagy és erőteljes tűzlény megjelenését a földalatti birodalomban.

De később arról értesülünk a mesében, hogy a szalamander valójában Isten angyala, akit a földalatti gonosz szellemek varázsoltak el. Talán az angyalnak ezt az alakját tekinthetjük az emberi lélek vagy magasabb én képének. Mivel az a feladata, hogy segítsen az embereknek, és van egy szeretet-küldetése, az angyalt elcsábítja a föld szeretete és a hatalomvágy—mindkettő akarati kísértés, mely különösen az amerikai kontinenssel kapcsolódik össze. Mi kell ahhoz, hogy megváltsuk az angyal által képviselt bukott vagy elvarázsolt erőket, vagyis az emberi lelket Amerikában?

---

[79] Vö. Trithemius: A hét másodlagos okról, 1515, ford. Z.T.Cs., *Acta Historica Hungarica Turiciensia*, 2018/10. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00052/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_10_019-036.pdf – *A ford.*

[80] Ld. még a vasról Rudolf Hauschka: *The Nature of Substance* (angol ford. M. Spock és Mary T. Richards), Wilhelm Pelikan: *The Secrets of Metals* (angol ford. Charlotte Lebensart), és L. F. C. Mees: *Living Metals*.

[81] Pelikan, i.m. p. 84.

[82] Rudolf Steiner: *A ritmus az emberi testben* (in Szellemtudományos embertan, GA 107, 1908. dec. 21), és *Ritmusok a kozmoszban és az emberben* (in GA 260, 1923. dec. 20, 25, 28).

A történetben az első lépés Hugó fiának, majd feleségének feláldozása, aki megmenti őt az elégéstől, melyet a földalatti szalamander okozna, és a hitves hozza a vizet, amely eloltja a megújítatlan kohó-tüzet (de előtte a fiát—vagy talán a fiatalabb alteregóját—elemésztik a szalamander lángjai). Hugó lánya, a tiszta Mária az, aki az imái révén megmenti őt a szalamander delejező varázslatától, és aki később fontos szerepet játszik a bukott angyal megváltásában. Noha láthatunk Máriában egyfajta goethe-i Örök Nőiséget, vagy az isteni Szófiát (ez esetben a Mária név sem véletlen), inkább azt kellene megfontolnunk, amit Steiner mondott 1918-ban, hogy egy valaha látott legnagyobb kontraszt fog megjelenni a férfi és női minőségek között, különösen az amerikaiakban. Míg a földhöz kötöttebb amerikai férfi arra fog hajlani, hogy egy materialisztikus és mechanisztikus civilizációt teremtsen az intellektus, az akarat és a fizikai test egyoldalú hangsúlyozásával (beleértve a sportot), az „anglo-amerikai szellemi élet a jövőben 'nőiessé' alakul át....”[83] Az érzéseik erőteljesebb szív-erői révén az amerikai nők könnyebben nyílnak meg a szellemi hatásoknak és kiegyenlítik a férfi-tendenciákat. Részben úgy is tekinthetünk a mese Máriájára, mint a nőileg spiritualizált amerikai lélekre, vagy legalábbis annak elemére a lelken belül—egyfajta ellenpontjára vagy kiegészítőjére a hugói férfi-minőségeknek.

Steiner is hangsúlyozta a szív morális tisztaságát abban a meditatív versben, amit a Szt. Márk Csoportnak adott, az első amerikai antropozófus csoportnak New York Cityben. Ezt a verset gyakran meditálják a szellemi munka elején Amerikában:

> Érzésünk hassa át szívünk közepét
> Hogy szeretetben egyesítse magát
> Az emberi lényekkel, kik ugyanarra törekszenek,
> Nagyságot hordozó szellemi lényekkel,
> Akik megerősítenek bennünket a világosság birodalmából,
> Megvilágosítva szeretetünket és lepillantanak
> Ránk érzésteli, komoly várakozással.

Amikor a gyönyörű angyal megóvja Máriát a leopárdtól (hegyi oroszlántól vagy pumától), ez is egy jelzése a szív-erők megtisztításának vagy megerősítésének. Steiner többször jellemezte a szoros kapcsolatot a macskafélék (különösen az oroszlán) és az emberi szív, valamint a ritmikus rendszer (légzési-keringési rendszer) között.[84] Arra is rámutatott, hogy a kettős teljesen nélkülözi a szív melegségét.[85]

Az angyal azt magyarázza Máriának, hogy amikor szalamander alakja volt a gonosz, földalatti szellemek varázslatának hatására, a hatalma csak a tűz elemére terjedt ki. Ezt a „tüzet” antropozófiailag különbözőképp lehet magyarázni—lehet a meleg-éter, vagy az elektromosság és mágnesség „természetalatti” tüze, melyet a kettős használ, vagy az asztrális világ „tüzes” minősége, vagy akár az emberi anyagcsere-rendszer által generált hő-folyamatok (az akarat testi ellentétpárja). Hugó feleségének áldozata és Mária tisztasága és önzetlen szeretete révén az angyal megszerezte a tűzön kívül a „víz és élet” feletti hatalmat is, amit bemutat azáltal, hogy Mária könnyeit liliomokká változtatja (a tisztaság hagyományos szimbóluma, melyet Szűz Máriához társítanak). Antropozófiai értelemben ez jelenthet egy felemelkedést a meleg-éterből az életéterbe (az éterikust általában a vízzel társítják), vagy az asztrális átalakulását (Szelle-

[83] Rudolf Steiner: *A jelen és a jövő antropozófiai szemlélete* (GA 181, 1918. jún. 25, aug. 6, részlet Stegman, I. p. 6. alapján).

[84] Ld. Rudolf Steiner: *Az ember, mint a Teremtő Szó szimfóniája* (GA 230). Steiner szerint az oroszlán jelzi a kapcsolatot az emberi szív és a nap között. Mint mondja, a légzés és vérkeringés ritmikus folyamatainak harmóniája révén az oroszlán-csoportlélek ténylegesen egyensúlyt tart fenn a földi környezetben a szellemi és fizikai szubsztanciák között, különösen a madarak és a kérődzők világa között. A szív erőinek megtisztításáról és megerősítéséről van egy hasonló epizód Eschenbach *Parzival*jának 11. fejezetében is, amikor Gawain megküzd egy oroszlánnal, és megtalálható számos népmesében.

[85] Steiner: *Geográfiai orvoslás.*

mén/Manasz) éterikussá (Életszellem/Buddhi), vagy a továbblépést a természetalatti erők megismerésétől az élet-erők megismeréséhez.

Steiner rámutatott, hogy minden, ami a növekedési és élet-erőkkel kapcsolatos, az akarattal függ össze, és ezek az erők különösen erősek Amerikában.[86] Az amerikai hozzáértés a modern technológiában, a természetalatti elektromágneses erők által működtetett gépek terén, hasonlóképpen a vas- és acéliparban, csak azáltal válhat az élet-erők terén is elsőrendűvé, ha hozzáadódik a szív morális tisztasága. Az éterikus erők morálisan fejlesztett technológiájának jövőbeli kialakulásával kapcsolatban Steiner több körülményt is tárgyalt,[87] és ezt a fejlődést a legenda is illusztrálhatja, akár mint az akarat beavatását, vagy egy általános szellemi haladást az egyoldalúság kiegyenlítése révén.

Amikor a „tűzkapu" utolsó próbája is végetér, az angyal, a Mária iránti szeretete révén, felemelkedik a szellemi világba az ezüstfényű palástban, és ezzel békességet teremt. A szív szellemi tisztaságának hatására, hasonlóképp az akarat, a szeretet és áldozat legmagasabb erői hatására, az amerikai lélek megszabadulhat vagy feltámadhat mind a túl erős földhöz kötöttségétől, mind az egyoldalú akarati élettől. Az ember tudattalan akarata kapcsolatban van a kozmikus szellemi világgal, szeretetben egyesülve minden lénnyel (ezt átéljük minden éjjel az alvás folyamán). Ez is a megtisztított akarat tulajdonságai közé tartozik. A mese az amerikai „szalamanderről" tekinthető egy általános intésnek az amerikai társadalom számára, hogy ápolja a lélek tisztaságát, a szeretet és áldozatkészség szellemi akaraterőit, és így elkerülheti, hogy túlságosan az ahrimáni, földi erőkhöz és a földalatti tűz-folyamatokhoz kötődjön, melyek oly erőteljesen működnek az amerikai kontinens alatt. Mint Steiner egy ízben figyelmeztetett: „Minden, amit a természetalattiból megszerzünk, fel kell áldozni a természetfelettinek."[88]

Ford.: Z.T.Cs.

A fordító megjegyzései:

A fordításban meghagytam az eredeti 'szalamander' szót a szalamandra helyett, hogy az utóbbi állatfajtól megkülönböztessük. Az *elemi lények* ismerte a szellemi hagyomány (pl. Goethe, *Faust*, I.: „Szalamandra lobogjál, / Undéne, csak úszkálj / Szilfe, suhogjál, / Kobold, szaladgálj!" Ld. a régi analógia-tant a Tabula Smaragdinában, „amint fent, úgy lent"). A tűzszalamanderről kapta a nevét az erdei gyíkféle a sárga „napfoltjai" miatt, nem azért, mintha valaha is „tűzben élt" volna s a régi mondás is átvitt értelemben említi: *„a szalamandra a tűzben edzi bőrét, így az erény is."* (ld. még Marco Polo utazásai, 42 fej., a szalamander, mint ásványi, természetes azbeszt, www.terebess.hu). Az amerikai misszióhoz ld. *Faust* II., 1. felv., „Old Iniquity", 5. felv. „harc, üzlet, kalózkodás", és Goethe két verse, *Az Egyesült Államoknak*, és a *Kivándorlók dala*, a 19. század elején még pozitívabb kilátásokkal. Amerika, ill. az észak-atlanti térség szellemi hátteréhez ld. a Kr. u. 6. századi *Szt. Brendan utazásá*nak a szellemi előrelátásból merített ősképei a kovácsokról, a vulkánról, és Júdásról, vagyis a szélsőségesen utilitarista-materialista ipar, az ösztöni impulzusok és a szellemtagadás, istentagadás metaforái, melyek mintegy sötétségbe burkolják az amerikai „Ígéret Földjét", a földrész és leendő lakóinak pozitív vonásait.[89]

---

[86] Stegman i. m. II., p. 11.

[87] Ld. pl. Rudolf Steiner: *A korszakok változó feltételei* (GA 186), *Az igazságtalanság karmája,* I. kötet (GA 173), *Az emberi foglalkozások karmája* (GA 172), *Az ember, mint a Teremtő Szó szimfóniája* (GA 230), *A Templom Legenda* (GA 93), *A helytelen és helyes ezoterikus megismerés* (GA 178).

[88] Rudolf Steiner: *A művészet története, mint a belső, szellemi impulzusok megjelenése*, 1917. okt. 22 (GA 292). Fontos megjegyezni, hogy Steiner szerint az ember csak azáltal értheti meg, mi is valójában a természetalatti, „ha a szellemi megismerésben legalább annyira felemelkedik a természetfelettibe, mint amennyire alászállt a természetalattiba a műszaki tudományokban." (*Antropozófiai vezérelvek,* GA 26)

[89] Lásd fentebb Z. T. Cs.: *Szt. Brendan utazása – lélekvezetés és világtörténelem*, 2021. Vö. R. Steiner, GA 171, 178, a mexikói dekadens misztériumokról és Amerika korai felfedezéséről az írek által.

Az ’Amasis’ névhez ld. Philostratus: *Tyanai Apollónius élete*, V. könyv, 42. fej. (ford. F. C. Conybeare, www.archive.org), ahol e nevet egy egyiptomi király viseli, akinek lelke átment egy szelíd oroszlánba, és az újpythagoreus Apollonius ezzel is igazolta a lélekvándorlás jelenségét. Az amerikai mese eredeti alkotói vagy továbbadói az Amasis nevet talán azért is választhatták, mert emlékeztet Amerika nevére, ill. amiatt, mert a lat. ’amo’, szeret igét idézi, és ez közel áll Amasis vállalt küldetéséhez, hogy a rosszat jóval váltsa meg, ami egy jellegzetes „manicheus” folytatása Krisztus nagy művének. Rudolf Steiner műveit ld. német eredetiben: www.anthrowiki.at, angolul www.rsarchive.org.

A szerzőről

David Adams PhD művészettörténész. Különböző állami egyetemeken és művészeti iskolákban tanított művészettörténetet, jelenleg a Sierra College-ben tanít. Korábban Waldorf-tanár és ügyvivő, majd író, szerkesztő, grafikai tervező, és a nonprofit Center for Architectural & Design Research igazgatója, Penn Valley, Kalifornia. – *A ford.*

Részlet Mylius orvosi-alkímiai művéből, balra lent félig látszik egy „szalamander” tűzlény

Michael-imagináció *(Rudolf Steiner, GA 229)*

O Mensch,
Du bildest es [Eisen] zu deinem Dienste,
Du offenbarst es seinem Stoffeswerte nach
In vielen deiner Werke.
Es wird dir Heil jedoch erst sein,
Wenn dir sich offenbart
Seines Geistes Hochgewalt.

Ó, Ember,
Alakítsd [a vasat] szolgálatodra,
Nyilatkoztasd meg szubsztanciáját
Sokféle munkádban.
Ez hozza el csupán gyógyulásod,
Midőn megnyilatkoztatja néked
Szellemének fenséges erejét.

Függelék III.

David Mitchell:
Elektromosság és mágnesség Észak-Amerikában[90]

Lehetetlen volna megérteni Észak-Amerika földrajzát anélkül, hogy figyelembe ne vennénk az elektromosság és mágnesség földalatti erőit, melyek különösen erősek Észak-Amerikában. A föld mágneses pólusa a nyugati féltekén Amerika északnyugati részén helyezkedik el.[91] Ez azt jelenti, hogy a nyugati félteke az elektromágneses félteke. Ez lehetővé teszi az itteni emberek számára, hogy felfedezzék [és fokozott mértékben alkalmazzák] a mágnesesség, az elektromosság, és a fizikai, anyagi világ más erőinek titkait.

Az elektromosság a föld fénye, szemben a napfénnyel. Ezt a szén, gáz és olaj elégetésével [ill. áttételesen a vízenergia segítségével] hozzák létre, melyek ezáltal megnyilatkoztatják a rejtett fényüket. Az elektromosság az anyagból származó erő.

Az elektromosság az emberi szervezetben kapcsolódik az akarati cselekvés fiziológiai alapjaihoz. Minden izommozgás egy elektromos folyamat eredménye, ugyanúgy a légzés és a szívverés is. Egészséges állapotban szabályozzuk a testünkön belüli elektromosságot, melynek eredménye a mozgás.

A mágnességnek azonban az agyi aktivitáshoz van leginkább köze. Paul de Rochas, a médiumokkal végzett kísérletei során felfedezte, hogy mágnes alkalmazásával át lehet vinni egy személy gondolatait egy másikhoz. Orosz tudósok is elvégezték ezt a kísérletet. Ma, szerte Észak-Amerikában, katalógusok reklámozzák a mágneses párnákat, öveket, talp-betéteket és így tovább, hogy a testi energiák irányításával csökkentsék a fizikai fájdalmakat.

A statikus elektromosság, amely alacsony páratartalomnál jelenik meg, olyan jelenség, ahol az állandó elektromos kisüléseket a statikus súrlódás okozza. A statikus elektromosság különösen jellemző Észak-Amerika egyes részein. Washington D.C.-ben például nagyon gyakori, hogy számos szövetségi, hivatali épületben gumipadló van az embereket érő kisülések megelőzésére.

Idegrendszerünk át van hatva elektromos energiával, melyeket a szervezetünk só-ionjai hoznak létre. Ezek a sók, melyek át vannak itatva elementáris erőkkel, eredetileg a földből származtak.

Észak-Amerika kontinentális kéreglemezének legmélyebb sziklaalapja, melyet feltár a Colorado-folyó általi erózió az arizonai Grand Canyon-ban, érdekes fantázianevet kapott: „Zoroaszter-gránitnak" nevezik. A mitológiából ismeretes, hogy Zoroaszter nevezte először Ahrimánnak a sötétség romboló

---

[90] Forrás: David Mitchell: The Etheric Geography of North America, részlet, in *The Riddle of America, Essays Exploring North America's „Native Expression-Spirit"* (Amerika rejtélye, tanulmányok Észak-Amerika „lényéről"), szerk. J. H. Wulsin, AWSNA, The Association of Waldorf Schools of North America, Chatham, N.Y., 3rd ed., 2012, pp. 43-46.

[91] A föld mágnességéről szóló információk forrása: The Rare-Earth Information Center, 112 Wilhelm Hall, Iowa State University, Ames, IA 50011-3020.

fejedelmét, akit Ahura Mazdao, a Naplény végül legyőz. Rudolf Steiner 1909. január 1. óta használta az Ahriman nevet erre a lényre,[92] és egyfajta „mefisztói" szellemi lényekként írja le az ahrimáni lényeket.

Mitológiai értelemben azt mondhatjuk, hogy az ahrimáni lények azok, akik nem akarnak abban a szférában létezni, melyet a magasabb hierarchiák kijelöltek számukra. Az ahrimáni lények meg akarják hódítani a földet, de mivel nincs hozzá testük, így a sók és ásványok áthatásával lépnek be a földszférába.

Mivel az emberi anyagcserében jelen vannak a sók és az ásványok, az ahrimáni lények belépnek a testünkbe mielőtt megszületnénk. Amikor belépnek a testünkbe, kialakítják azt, amit *kettősnek* (ang. Double, ném. Doppelgänger [az ego „árnyképe"]) nevezünk, mely a tudatunk küszöbe alatt él, és felelős a szervi betegségeinkért. Ilymódon a kettős a karma kialakítója.

A kettős szerepe az, hogy segítsen az inkarnációnk során az alsóbb természetünket összhangba hozni a földiséggel. A kettős a tudatalattink, és nem lehet kiűzni a testből. Csupán akkor távozik, amikor a halál küszöbén kezdjük elhagyni a testünket. A magnetizmus fokozza a kettős erejét, és uralkodóvá teszi azt. A kettős azt akarja, hogy az emberek adják fel a szellemi természetüket, és pusztán a hideg intellektusukat akarja fejleszteni, hogy elutasítsanak minden szellemi megismerést a földi tudás kedvéért, és elutasítsák a lelküket.

A föld különböző részei eltérőek e tekintetben. A kettős azokhoz az erőkhöz kapcsolódik, melyek a földből sugároznak elő. Ezek az erők a legintenzívebbek az észak-amerikai kontinensen, ahol nagy mennyiségben léteznek. Amikor az öröklött testünk közel van a halálhoz, a kettős visszatér a fizikai természetbe, és ismét belép az ásványi világba a sókon keresztül.

Az európai emberek intellektusát meg kellett védeni ezektől az erőktől. Steiner rámutat, és hasonlóan Fell professzor is, hogy korábban számos utazást azért tettek az Atlanti-óceánon keresztül, hogy tanulmányozzák az amerikai indián népeknek azokat a betegségeit, melyeket a kettőssel való meghatározott kapcsolatuk eredményezett.[3]

Az alábbi szerzők írtak a kettős fogalmáról: Fjodor Dosztojevszkij, *A kettős*; Oscar Wilde, *Dorian Grey arcképe*; Nathaniel Hawthorne, *The Birthmark* és *A skarlát betű*; Edgar Allan Poe, *William Wilson*; és Robert Louis Stevenson, *Doktor Jeckyll és Mr. Hyde különös esete*.

A kettősre jellemző vonásokat mutat az amerikai telepesek könyörtelen akarat kifejtése, ahogy nyugatra vonultak, mely korántsem az „emberiesség" előretörése volt, mint gyakran leírják a történelemkönyvek, hanem az emberi bulldózereké. Nem engedték, hogy bármi megállítsa őket. Bármit megtehettek anélkül, hogy vádolták volna őket. Ugyanez a minőség jelenik meg jelenleg Észak-Amerika utolsó határvidékén, Alaszkában, de most az Egyesült Államok kormányát terheli a felelősség.

HAARP —A magasfeszültségű légkörkutatási projekt

Az alaszkai Gakonában, 140 mérfölddel északra a Prince William-szorostól, és 200 mérfölddel keletre Anchorage-tól, van egy 100 millió dolláros üzem, melyet az Amerikai Légierő Phillips Laboratóriuma és a Tengerkutató Laboratórium működtet, az Amerikai Védelmi Minisztérium felügyelete alatt. Ez a projekt a HAARP (High-Frequency Active Auroral Research Project, Magasfeszültségű Légkörkutatási Projekt), melyet az ARCO energetikai cég épített, Nichola Tesla tizenkét szabadalmának tulajdonosa, és a katonai „fekete büdzséből," a Védelmi Minisztérium kereteiből finanszírozzák, amit elrejt az éjszaka sötétsége, így nem számoltathatók el a kongresszus által.[93]

A HAARP-állomás úgy néz ki, mint egy nagy futballpálya, hatalmas rádióantennákkal berácsozva. Az ionoszféra, melyet a napsugárzás hoz létre, kb. 35 mérföldnyire húzódik a föld felszíne felett, és 500 mérföldön túl terjed. Ez a vékony atmoszféra-réteg egyaránt tartalmaz semleges gázt és fel van töltve ion- és elektron-részecskékkel. Ez az ionizált közeg eltorzíthatja, tükrözheti és elnyelheti a rádiójeleket.

---

[92] Ld. Rudolf Steiner: *Az ember felelőssége a világfejlődésért*, 1921, GA 203 (Der Verantwortung des Menschen für die Weltentwickelung).

[93] Ld. Richard Schmitt. *The Double,* Sacramento, February 1981, és Carl Stegmann: *The Other America,* vol. I-II, Rudolf Steiner College Press, 1997, R. Steiner: *Egyes szellemi lények és működésük az emberi lélekben*, 1917, GA 178 (Individuelle Geistwesen und ihr wirken in der Seele des Menschen, R. Steiner művei németül: www.anthrowiki.at, angolul: www.rsarchive.org).

A HAARP tevékenysége kiiktatja a felső atmoszférát egy összpontosított és irányítható elektromágneses nyalábbal. Amikor 10,000 wattot küldenek ki, az energia 12,000-18,000 watton tér vissza. A berendezés egy fordított rádióteleszkóp: az antennák jeleket küldenek, ahelyett, hogy fogadnának. Ezzel azt akarják elérni, hogy egy szupererős rádióhullám-nyaláb technológiával kiemeljék az ionoszféra területeit, egy nyaláb fókuszálásával és az adott területek felhevítésével. Az elektromágneses hullámok ekkor visszaverődnek a földre és mindent áthatnak—élőt és holtat. Ez az atmoszféra legdrámaibb geofizikai manipulálása, mióta a légkörben atombombákat robbantottak.

A HAARP-ot kutató magánszemélyek felfedezték, hogy ezt a rendszert azért használják, hogy manipulálják és megtörjék az ember mentális folyamatait a pulzáló rádióhullámok révén, melyeket nagy földrajzi térségekre bocsátanak ki. A független kutatók megfigyelték, hogy a helyi karibuk zavartan futnak körbe-körbe, mintha próbálnának megszabadulni valami láthatatlantól. A HAARP-tevékenység úgy tűnik mély hatással van a halak és más állatok vándorlására, melyek általában egy zavartalan energiamezőt követnek. A kutatók megfigyelték, hogy az emberek testhőmérséklete emelkedik a lezárt terület közelében, kigyulladnak az autók fényjelzői, felrobbannak az autók akkumulátorai, és megzavarodnak a repülőgépek műszerei, amikor a terület felett haladnak el.

A berendezés úgy is funkcionál, mint egy föld-tomográf (egyfajta szkenner). Ezáltal lehet, hogy röntgenképet készítenek a föld egyes részeiről.

A kutatók felfedezték azt is, hogy vannak légköri áramlatok, melyek 420-480 mérföld szélesek, és 4,800 mérföld hosszúak az egyenlítőtől az északi sarkig, kb. 1,9 mérfölddel a föld felett. Ezekből öt van mindegyik féltekén (észak-dél, kelet-nyugat). Az időjárást ki lehet használni és meg lehet változtatni a HAARP-áramlatokkal való manipuláció segítségével.

Az elektromágneses sugárzás változásokat okoz az agy kémiai folyamataiban, kimerültséget, emlékezetvesztést, szürkehályogot, születési rendellenességeket és rákot. A HAARP vajon az új katonai arzenál születésének része? Észak-Amerika egyedülálló helyzetben van a földön az elektromágneses erők, a manipulációjuk, és az emberiség szolgálatába állításuk tekintetében.[94]

Ford.: Z.T.Cs.ű

[94] Ld. még a HAARP-technológiáról az alábbi weboldalakat:
http://www.xyz.net/~nohaarp/pandora.htm
http://www.conspire.com/haarp.html
http://www.earthpulse.com/haarp/background.html
http://www.ufomind.com/place/us/ak/haarp/
Az amerikai kormány hivatalos HAARP-weboldala: http://server5550.itd.nrl.navy.mil/haarp.html
Ld. még Dr. Nick Begich, Jeane Manning: *Angels Don't Play This HAARP*, Earthpulse Press, 1997. [A HAARP-manipulációk valószínűleg negatív hatással lehetnek az amerikai földrész két, nagy geológiai jelenségére, a nyugati parton végighúzódó tűzgyűrűre, a Szt. András törésvonalra, melynek természetes mozgásai már okoztak nagy földrengéseket a múltban, és közvetlenül a Yellowstone Nemzeti Park alatti, egyelőre szunnyadó szupervulkánra is. Vö. a néhány éve kiszivárgott NASA-prezentációt a jövő fegyvereiről: Dennis M. Bushnell, *Future Strategic Issues/Future Warfare (circa 2025),* www. stopthecrime.net, és más oldalakon.—Szögletes zárójelben a ford. megj.]

A szép óriásnő

—

Egy ír-kelta legenda és szellemtudományos megközelítése

Z. Tóth Csaba

2021

Z. Tóth Csaba (Pécs):

A szép óriásnő – egy ír-kelta legenda és szellemtudományos megközelítése

„A te lelkedet is általhatja az éles tőr; hogy sok szív gondolatai nyilvánvalókká legyenek." (Lukács, 2,35.)

Váratlanul, mégis szervesen nőtt ki számomra az előzőből a következő nagy „téma", *Szt. Brendan tengeri utazásá*-ból *A szép óriásnő* ugyancsak mítikus-történeti legendájának kutatása. Az ősi ír-kelta misztériumok, a hiberniai szellemi hagyomány keresztény és folklorisztikus tükröződései felmutatják az emberiségfejlődés egyetemes titkait: a *Navigatio*-ban az „Amerika-víziókat", a precessziós Halak-korszak jövőbeli próbatételeire való felkészítést (ld. tőlem: Lélekvezetés és világtörténelem, *Acta Hist. Hung. Turi.*, 2022), *A szép óriásnő* ősi legendájában pedig az új kor mély karakterisztikumát, az individuális, férfi-jellegű „értelmi lélek" és az univerzális, női jellegű „érzőlélek" viszonyát, konfliktusát, melyet az ír beavatási hagyomány minden jel szerint a „lándzsával átszúrt óriásnő" képében fejezett ki. Ez a képzet felbukkan a *Szt. Brendan életé*-ben – a *Navigatio*-ból sajnos kimaradt, pedig ott lenne a helye, nagyjából a tiszta tenger leírásánál –, egy lándzsával átszúrt óriási sellő alakjában, melyet Szt. Brendan életrekelt, megáldoztat s a lény a mennybe jut. Érdekes módon, a 9. századi ír évkönyvekben többször szerepel, hogy egy óriási sellőt vetett partra a tenger Skóciánál, mintha a kor „látói" valamiért épp ekkor tartották volna fontosnak, hogy nyilvánosságra hozzák ezt a látnoki imaginációt. A 9. századi „breaking news"-ban aligha csupán „döglött fókát", „tengeri herkentyűt" kell látni, ahogy ma elsőre gondolná valaki: az ősi képzetek helyes megértése egy éteri-imaginatív, nem agyhoz-kötött szemléletmódot igényel, ami a következő megismerési fokot jelentheti ma, egy valójában már „poszt-materialista" korszak küszöbén, túl az absztrakt-mechanikus, intellektuális megközelítéseken. Így természetszerűleg az antropozófiai szellemtudományt kell segítségül hívnunk, Rudolf Steiner hiberniai ismertetéseit, melyek világhírű építészünket, Makovecz Imrét is megihlették, úgy vélem, nemcsak az 1977-es tokaji közösségi házát illetően, hanem élethossziglan, s az ír-kelta képzetvilág mély megerősítést nyer a keresztény Szófia-misztérium oldaláról, mint a mottónkban utaltunk rá, hasonlóképp a Jelenések Könyvének korunkra vonatkozó részében. Az alábbiakban ezt a korszakokon, kultúrákon s talán „reinkarnációkon" is átívelő mély, szellemi vonulatot próbáljuk „kitapogatni", felvonultatva a forrásokat és összefüggéseiket, „Hiberniától Szkítiáig", „pogányságtól" kereszténységig, és vissza.

I. A Szép óriásnő legendája az Osszián-ciklusban

A Szép óriásnő legendája az *Agallamh na Senórach,* 'Társalgás a régiekkel' (Colloquy with the Ancients) című középkori ír kéziratban található, melyet más, régi szövegekkel együtt a *Book of Lismore* kódexben gyűjtöttek össze a 15. század második felében. Az *Agallamh* legendáinak keretét az adja, hogy a kolostori szerző a „pogány" írek két hősét, a Kr.u. 3-4. századi Kiltét és Ossziánt (Caeilte, Crunnchu mac Ronan fia, Oisin, Finn mac Coll, másképp Fionn

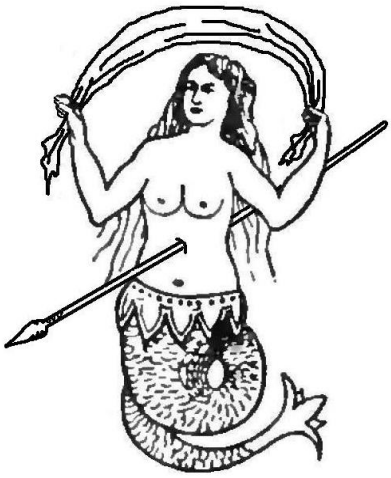
mac Cumhaill fia; nem keverendő a Macpherson-féle Osszián-költeménnyel) „összehozza” az 5. században élt Szt. Patrikkal, Írország keresztény térítőjével († 464), és együtt bebarangolják az országot, miközben a két öreg elmeséli Patriknak az egyes tájak, források, erdők, hegyek, kövek mítoszait, legendáit (bárcsak nálunk is fennmaradt volna hasonló, nagyvonalú „szerkesztés”, melyben pl. Koppány bemutatja az ősvallásunkat Szt. Gellértnek...). A külön kiemelés, cím nélkül előadott óriásnő-legenda lényegében datálható, mivel a hagyomány a Kr.u. 284-ben, csatában elesett Finn mac Coll-hoz, Cormac mac Art főkirály hadvezéréhez, és harcosaihoz, a fiannákhoz társította, és topográfiailag is elhelyezhető, mert a történet elmesélésére Írország délnyugati részén kerül sor, a munsteri Kerry megyében, a Dunkerron-hegységbeli Fehérhegyen, a *Ben Bhán*-on, ahol annak idején „lejátszódott”, ill. ahová kapcsolták, nagy valószínűséggel a druidák itteni kultuszhelyére utalva, bár Írországban több hegy is kapcsolódik a nőiséghez, állókövekkel és beavatóhely jellegű sírkamrákkal a tetejükön (pl. Slievenamon, a Nők Hegye, Tipperary megyében). Az óriásnő alakja emlékeztet az ősi Banba istennőre, aki a források szerint már a vízözön előtt az ír szigeten élt, s a melléknevei ’fehér, fehér tetejű (a szent hegye), vörös köpenyű, dallamos, gyengéd, változékony’ (*Lebor Gabála Érenn,* Írország Elfoglalásának Könyve, 5. kötet, Dublin, 1956, R.A. Stewart Macalister). A férfi-istenség képmása lehetett a hét láb magas Crom Cruach, királyi idol, melynél emberáldozatokat tartottak, s Tigernmas király állíttatta i.e. 1543-ban a tarai központnál, Armagh megyében, 12 másik idollal körülötte, s egykor talán beöltöztették őket isteneknek (*Tripartite Life of St. Patrick,* in O’Curry: *Lectures*, 1878, p. 538, és Gildas: *Britannia romlásáról,* 4,2-3, a britonok idoljairól, ill. a Killycluggan vagy Tandragee idolok). Az ír-skót tündérmesék óriásait olykor „skandináv” hatásra vezetik vissza, azonban eredetileg is megvoltak az ír-gael mítikus képzetvilágban, mint gonosz „fomoriak”, az ír sziget „atlantiszi őslakói”, sőt Finn anyai elődei között is felbukkan egyikük. *A Szép óriásnő* legendája röviden (ld. az *Agallamh* részlete a Függelékben):

> Egy napon Finn mac Coll és harcosai a Fehér-hegyen vadásztak, s miközben megebédeltek, egy toronymagas alakot láttak feléjük közeledni. Kiderült, hogy egy ifjú óriásnő az, Bebhionn (Bebind), Treon leánya, a Nők Országából, mely Írországtól nyugatra fekszik. Ujjain az aranygyűrűk olyan vastagok voltak, mint egy ökör járma, és a szépsége káprázatos volt. Amikor levette aranyos, drágaköves sisakját, előpatakzottak aranyló hajfürtjei, és Finn felkiáltott: „Nagy istenek, akiket tisztelünk, csodálatos Cormac és Ethné, és a fiannák assszonyai, még ti sem láttatok ilyen szépet, mint Bebhionn, Treon leánya.” A szűz elmondta, hogy akarata ellenére eljegyezték a Férfiak Országa királyának Aeda nevű fiával, s hogy egy halásztól, akit a szél vetett a partjaikhoz, hallott Finn erejéről és nagylelkűségéről, és eljött, hogy a védelmét kérje. Míg a szűz beszélt, a fiannák hirtelen egy másik, még nagyobb alakra lettek figyelmesek a közelben. Egy szépséges ifjú volt, aki egy vörös pajzsot és egy hatalmas lándzsát viselt. Mielőtt még a csodálkozó fiannák megszólították volna, az óriási ifjú odajött, a lándzsájával átdöfte a szűz testét és elment. Finn, aki felháborodott, hogy semmibe vették a védelmét, felszólította embereit, hogy kerítsék elő a gyilkost és öljék meg. Kilte és mások követték a tengerpartra és a hullámokba is, de az óriásifjú messze begázolt a tengerbe, és felszállt egy nagy evezőshajóra, mely ismeretlen irányba vitte. A harcosok elégedetlenül tértek vissza Finnhez, és a leányt haldokolva találták. Mielőtt meghalt, szétosztotta közöttük az ékszereit, és a fiannák eltemették egy nagy halomsírban. Ezt a helyet azóta a Halott Nő Halmának nevezik. (Forrás: *Silva Gadelica*, S.H. O’Grady, 1892, pp. 238-242, T.W. Rolleston tolmácsolásában, in *Celtic Myths and Legends*, 1911, The Fair Giantess, p. 287; ld. Book of Lismore-ról W. Stokes, 1890, és E. O’Curry: *Lectures on the Manuscript Materials of Ancient Irish History,* Dublin, 1878, vö. skót mesék elemei, in *Waifs and Strays,* 2, 3, 4)

II. Óriás sellő a *Szt. Brendan életé*-ben

Különös módon, ugyanez a lándzsával átszúrt szűz felbukkan Szt. Brendan életének leírásában, itt óriási sellő alakjában, melynek holttestére a tengeri utazás közben találnak a szerzetes-hajósok. De érthetővé válik ez a motívum Brendannal kapcsolatban is, hiszen épp azon a vidéken született (Ardfert, 484), ahová az *Agallamh* legendája kötődik:

> Nem sokkal azután, hogy továbbhajóztak (Szt. Brendan és társai), egyszercsak rátaláltak egy szűzre (ang. maiden), mely mezítelen volt, szőke hajú, bőre fehérebb, mint a hó, vagy a tenger habja; a szűz azonban halott volt, egy lándzsa állt ki a mellkasából a két melle között. Hatalmas volt e szűz, magassága száz lábnyi, kilenc lábnyira volt a két csecsbimbója, és hét láb hosszú a középső ujja. Brenainn azonnal életre keltette, azután megkeresztelte és megkérdezte, hová való. 'A tenger lakói közé tartozom,' válaszolta a szűz, 'azok közé, akik imádkoznak és várják a feltámadást.' Brenainn megkérdezte tőle, mit szeretne: 'Akarsz-e a mennybe jutni, vagy inkább visszamennél a hazádba?' A lány egy olyan nyelven válaszolt, amit senki más nem értett Brenainn-on kívül, és azt mondta: 'A mennybe, hogy halljam az angyalok énekét, ahogy a mindenható Urat dícsérik.' Így azután a leány magához vette Krisztus Testét és Vérét, békében meghalt, és Brenainn tisztességgel eltemette. (Forrás: Life of Brenainn, 3678, in *Lives of Saints from the Book of Lismore*, 1890, W. Stokes, p. 255; alábbi sellő-illusztráció forrása a skót felföldi Macdonald-klánból való Alexander of Menstrie, Earl of Stirling címerének egyik pajzstartó alakja, in *The Clan Donald*, II., Inverness, 1897, p. 58, www.archive. org, a lándzsa és a fátyol a szerző kiegészítése)

„...a szűz azonban halott volt, egy lándzsa állt ki a mellkasából a két melle között."

Szt. Brendan és társai találkoznak a sellővel (középkori ábrázolás)

A 9. századi ír krónikák feljegyezték azt is, hogy a tenger hullámai Skócia partjaira sodortak egy óriás sellőt (Annals of Innisfallen, AD 892), ami a szellemi képzet újramegjelenése:

> „Ebben az évben egy nőt [sellőt] sodort partra a víz Skóciánál. Tizenkét láb és kilenc hüvelyk hosszú volt, tizenhat hosszú a haja, hét láb hosszúak az ujjai, hat láb hosszú az orra. Teste fehérebb volt, mint egy hattyúé, vagy mint a tenger habjai." (*Lives of Saints from the Book of Lismore,* Preface, XLII, ld. még *Annals of the Four Masters,* 1856, a 887. évnél, pp. 540-542, www.archive.org)

III. Rudolf Steiner a hiberniai misztériumokról

Érdemes idézni Rudolf Steiner összefoglalását a hiberniai misztériumokról:

„...az atlantiszi beavatás utóhangja... soká fennmaradt. Ilyen volt a hiberniai misztérium, amelyről itt, Dornachban nemrég beszéltem [1923. dec. 7-9, ld. *Függelék*]. Erről néhány dolgot fel kell elevenítenem, hogy teljesen megértsük azt, amit itt tekintetbe kell venni.

A hiberniai misztériumok, az ír misztériumok régóta fennálltak. Már a kereszténység megalapításakor fennálltak, és bizonyos módon a legkomolyabban őrizték az atlantiszi népesség bölcsességét. Szeretnék képet adni arról az élményről, amelyben annak volt része, aki az Atlantisz utáni idők ír misztériumaiban beavatáshoz jutott. Aki részesülni akart ebben a beavatásban, annak akkoriban szigorú előkészületeket kellett tennie, mivel a régi idők misztériumaiban az előkészületek rendkívül szigorúak voltak. Az embernek tulajdonképpen az egész lelki beállítottságát, egész felfogását át kellett alakítania. A hiberniai misztériumoknál a tanítványt úgy készítették elő, hogy komoly belső élmények útján figyelmeztették arra, ami az embert a maga környezetében elcsábíthatja, minden olyan dologra, ami úgy veszi körül, hogy a létet az érzékleti észlelésnek tulajdonítja. És az embert figyelmeztették mindazokra a nehézségekre és akadályokra, amelyekkel szembekerül, ha az igazság, a valódi igazság elérésére törekszik. Figyelmeztették, hogy alapjában véve mindaz, ami bennünket az érzékleti-fizikai világban körülvesz, illúzió, hogy amit az érzékszervek nyújtanak, illuzórikus, s hogy az igazság az illúzió mögött rejlik, tehát az ember az igazi létet az érzékleti észlelés útján nem érheti el.

Mármost, önök azt mondhatják, hogy erről meg vannak győződve, antropozófiai tanulmányaikból mindig is így tudták. Az a tudás azonban, amelyre a jelenlegi tudattal rendelkező ember szert tehet az érzékleti-fizikai külvilág illuzórikus jellegével kapcsolatban, ez semmi, ahhoz a belső megrendüléshez, ahhoz a belső tragikumhoz képest, amelyen azok az emberek mentek keresztül, akik annak idején felkészültek a hiberniai beavatásra. Mert, ha az ember elméletileg kijelenti, hogy minden „máyá", minden illúzió, ezt tulajdonképpen nagyon könnyen veszi. A hiberniai tanítvány előkészítése azonban odáig terjedt, hogy ezt mondták: Az embernek nincs lehetősége, hogy az illúzión átlépjen, és az igazi, valódi léthez eljusson.

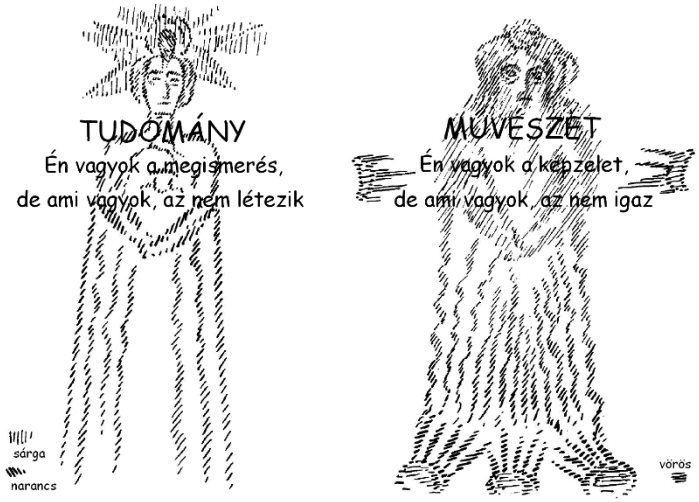
A tanítványokat úgy készítették elő, hogy a kétségbeesésből fakadóan bizonyos módon bensőleg, lelkileg kiegyezzenek az illúzióval. Eljutottak a teljes kétségbeesés hangulatába, melyben az illuzórikus jelleg olyan erővel, olyan hatalmasan jelent meg, hogy úgy érezték: az ember egyáltalán nem tud kikerülni belőle. És a tanítványok életében újra és újra megjelent a hangulat: nos, akkor az illúzióban kell maradnunk. Ez azonban azt jelentette: akkor el kell veszítenünk a talajt a lábunk alól, mert az illúzióban nem állunk szilárdan. A régi misztériumok előkészületének szigorúságát ma alapjában véve alig tudjuk elképzelni. Az emberek visszarettennek attól, amit a belső fejlődés valóban megkövetel.

És, ahogy ez a léttel és annak illuzórikus jellegével volt, úgy volt ez a tanítványok számára az igazságra törekvéssel is. Mindennel megismerkedtek, ami az embert az érzéseiben, az őt hatalmába kerítő homályos érzelmeiben akadályozza, hogy eljusson az igazsághoz, ami megzavarja a megismerés tiszta fényét. Így ismét egy olyan ponthoz értek, amikor ezt mondták: Ha nem élhetünk az igazságban, akkor a tévedésben, a valótlanságban kell élnünk. Ez pedig azt jelenti, hogy az ember kiszakítja magát emberi mivoltából, ha életének egy bizonyos pontján oda jut, hogy kételkedjen a létben és az igazságban.

Mindez azért volt így, hogy az ember ezáltal annak az ellenkezőjét élhesse át, amit célként el akart érni, és ennek a célnak valóban mély érzéseket szenteljen. Mert, aki nem ismeri meg azt, hogy mit jelent tévedésben és illúzióban élni, az nem tudja értékelni a létet és az igazságot. És a hiberniai tanítványoknak meg kellett tanulniuk, hogy értékeljék az igazságot és a létet.

És, amikor a tanítványok mindezen keresztülmentek, amikor bizonyos módon annak ellentétéhez jutottak el, amihez végül el kellett jutniuk, akkor – képszerűen kell elmondanom, ami történt, úgy, ahogy ez akkoriban a hiberniai misztériumokban tényleges realitás volt –, akkor egyfajta szentélyhez vezették őket, ahol *két szobor* volt, melyek erőteljes, szuggesztív hatást gyakoroltak. Az egyik szobor hatalmas méretű és belül üreges volt, a külső felszíne, amely az üreges belsőt körülvette, vagyis a szobor tényleges szubsztanciája egy teljesen rugalmas anyag volt, úgy, hogy ahol az ember megnyomta, ez belenyomódott a szoborba. De, amikor a nyomás abbamaradt, az alakja újra helyreállt. A szobor úgy volt kialakítva, hogy elsősorban a fejet mintázta meg, és, ha az ember elé lépett, az volt az érzése, hogy a fejből erők sugároznak a hatalmas test irányában, mert az üreges belső teret természetesen nem lehetett látni, csak akkor lehetett érzékelni, ha az ember megnyomta. És a tanítványokat arra biztatták, hogy megnyomják. Az volt az érzésük, hogy a külső testet besugározzák a fejből kiinduló erők, hogy itt mindent a fej csinál.

El kell ismernem, hogy, ha egy mai embert a jelenlegi prózaiságában e szobor elé vezetnének, alig érezne mást, mint elvont élményt. Kétségtelen, de egészen más dolog, ha az ember egész belső mivoltával, szellemével, lelkével, vérével és idegeivel átéli az illúzió és a tévedés hatalmát, és azután átéli egy ilyen gigantikus alak szuggesztív erejét.

R. Steiner vázlata a hiberniai misztériumok két óriás-szobráról
(1923. dec. 7, GA 232/7, p. 107, eredeti táblarajz nyomán, ford. Z.T.Cs.)

Ez a szobor férfi jellegű volt. Állt mellette egy másik, egy női jellegű. Ez nem volt üreges. Nem rugalmas volt, hanem alakítható anyagból állt. Ha a tanítvány megnyomta – és ismét arra bíztatták, hogy nyomja meg –, akkor formálhatta az alakot, lyukat nyomott bele.

Amikor a tanítvány az egyik szobornál megtapasztalta, hogy a rugalmasság folytán az alak változatlan marad, a másiknál pedig azt, hogy a nyomásra deformálódik, elhagyta a szentélyt, majd újra visszavezették, miután minden hibát, minden sérülést, amit a nem rugalmas, puha szobron ejtett, ismét helyrehoztak. Akkor vezették vissza, amikor a szobor ismét hibátlan volt. Ezeknek az előkészületeknek a révén – a dolgot csak vázlatosan ismertetem –, melyeken a tanítvány keresztülment, annál a szobornál,

melynek női jellege volt, egy belső élményhez jutott az egész emberi mivoltáról, arról, hogy ő szellem, lélek, és test. Ezt a belső élményt már korábban előkészítették, de teljes mértékben a szobor szuggesztív hatása hozta létre. Egy belső megdermedéshez jutott el, egy belső, fagyos megmerevedéshez. És ez a fagyos megdermedés úgy működött benne, hogy a lelkét imaginációk töltötték be, és ezek az imaginációk a földi tél képei voltak, képek, melyek a földi telet ábrázolták. A tanítványt tehát ahhoz vezették el, hogy belülről, szellemileg lássa a telet.

A másik szobornál, a férfi jellegűnél úgy volt, hogy a tanítvány olyasmit érzett, mintha egész életét, amit egyébként egész testében érzett, átjárja a vére, mintha a vérét erők hatnák át, és a bőrét nyomnák. Míg tehát az egyik szobornál azt kellett hinnie, hogy fagyos csontvázzá válik, a másik szobornál azt kellett éreznie, hogy egész belső élete felforrósodik, és a szétfeszülő bőrében él. Ez az élmény, hogy az ember egész testfelületén nyomásnak van kitéve, oda vezette, hogy belássa: úgy érzed magad, úgy éled át magad, mintha a kozmoszból mindenhonnan egyedül a Nap sütne rád; és a Napszobornál a nyári tájat élte át szellemileg. A tanítvány ezen a módon megtanulta, hogy felismerje a kozmikus Nap-tevékenységet a maga megoszlásában. Megtanulta, hogy felismerje az ember viszonyát a Naphoz. És megtanulta annak felismerését is, hogy a valóságban csak azért nincs olyan állapotban, ahogy magát a Nap-szobor szuggesztív hatása alatt érezte, mert ezt a hatást a világ más részeiből érkező egyéb erők módosítják. Ily módon a tanítvány megtanulta, hogy beleélje magát a kozmoszba. És, amikor a Hold-szobor szuggesztív hatását érezte, amikor tehát belsőleg átélte a fagyos megmerevedést, a téli tájat, akkor megérezte, milyen lenne, ha csak a Hold hatásának lenne kitéve.

Nos, mit tud korunkban az ember egyáltalán a világról? Azt tudja, hogy a rózsa piros, a fű zöld, az ég kék, és így tovább. Ezek azonban nem megrendítő benyomások. Csupán az emberi környezet legközvetlenebb dolgairól tudósítanak. Az embernek fokozottabb mértékben, egész lényével érzékszervvé kell válnia, ha a világmindenség titkaival meg akar ismerkedni. A Nap-szobor szuggesztív hatása következtében az ember a lényét teljes mértékben a vérkeringésére koncentrálta. Mint Nap-lényt ismerte meg magát, amikor ezt a szuggesztív hatást önmagában átélte. És Hold-lényként ismerte fel magát, amikor a női szobor szuggesztív hatását élte át. És ebből a saját belső élményből tudta aztán megmondani, hogy a Nap és a Hold hogyan hat az emberre, úgy, ahogy ma a látás élménye alapján meg tudja mondani, hogyan hat rá a rózsa, vagy a hallás élménye alapján mondja meg, hogyan hat rá a cisz-hang, és így tovább. Így élték át ennek a misztériumnak a tanítványai még az Atlantisz utáni időkben az ember kozmoszba tagolódását. Ez közvetlen tapasztalás volt számukra." (Forrás: *Világtörténelem*, 1923. dec. 27, GA 233/4, magyar kiadás, pp. 57-61, ford. Drahos S.; ld. Steiner előadásai, művei németül www.anthrowiki.at, angolul www.rsarchive.org).

Steiner első ízben 1923. dec. 7.-én beszélt részletesebben a hiberniai misztériumokról (*Misztériumhelyek*, GA 232/7-9, ld. *Függelék*), ahol a férfi/nap princípiumhoz társította a *téli* képzeteket, a női/holdhoz a *nyáriakat*, majd ezt kijavította húsz nappal később, a fentiekben. Ilyen tévedés előfordulhat egy szellemi kutatónál is (ld. GA 13, első magyar kiadás p.111), hiszen a szellemi princípiumok keveredtek, így az egyes embernél beszélhetünk animusról és animáról, a férfilélek rejtett női minőségeiről és fordítva, ahogy a reinkarnációk során is váltják egymást a nemek, ill. az androgünről, a nemekre való szétválás előtti emberi ősképről, melyhez visszatér a fejlődés egy magasabb fokon, a távoli jövőben (ehhez természetesen nincs köze a mai „divatoknak", melyek jogi-politikai köntösbe akarnak öltöztetni ferde hajlamokat, hogy ezzel is aláássák a társadalmak alapegységét, az amúgyis válságban lévő családot, bár a nyugati emberiségben megfigyelhető egy elnőiesedés, vö. 3.Móz. 18,22, és GA 181, 1918. jún. 25, aug. 6). Steiner szellemi látásában nem jelent meg az „átszúrt nőalak" sem, és nem tudjuk, mit olvasott az ír legendákról (GA 204/5-ben a kisázsiai Milétoszra utalásából kiderül, hogy ismerhette Miled fiainak honfoglalását, akik az Ibériai-félszigetről érkeztek az ír szigetre, ld.

keltibérek, ibero-kelták), de ezekhez hasonlóan leírja a konfliktust a két nagy világprincípium és megnyilatkozásaik, férfi-nő, nyár-tél, múlt-jövő, tudás és művészet/hit között, s hogy a hiberniai beavatásban az embert tekintették a kiegyensúlyozó, harmonizáló tényezőnek, egy „Krisztus-reprezentánsnak", már Krisztus eljövetele előtt, akinek feladata az anyagban elhaló szellem feltámasztása, az ellentétek sokoldalú átélésén keresztül eljutni a valódi megismerésig és boldogságig, melyek összhangban vannak egymással és a létezéssel – az ír-kelta legendában ezért kér „védelmet" az óriási *tündér*nő egy *földi* harcostól, az ír-kelta és a steineri közlések kölcsönösen kiegészítik egymást. A 9. században egyszersmind megjelenik a jövőre vonatkozó látnoki bölcsesség a Grál-imaginációkban, ahol Anfortast ugyancsak egy lándzsa sebzi meg, és Wolfram von Eschenbach 1200 körül a „tizenegyedik nemzedéknek", *eilften span*-nak nevezi magát Parzivaltól kezdve, így a szokásos, 30 éves emberöltővel számolva a Grál-történet 870 tájára tehető, mint már Steiner rámutatott. A híres druida, Amergin „Én vagyok"-ot visszhangzó iniciatikus mélységű versében is szerepel a lándzsa (*Lebor Gabála Érenn,* 5, pp. 111-113, ld. Függelék, vö. Jézus „Én vagyok" mondásai és a Szent Szellem szél-hasonlata a János evangéliumban). A tudás és hit harmóniájának és összeütközéseinek történetéhez tartozik egy jellegzetes teológus-gondolkodó, Scotus Eriugena, akinek műve, a *De divisione naturae,* vagy *Periphyseon* (ford. John O'Meara, 1987) kapcsán Steiner a 4. és 9. századi nagy átmenetekről beszélt (GA 204/15-16), amikor elsőként figyelhető meg a régi látnokság elhalása, majd az utána való vágyakozás, és a személyes intelligencia, gondolkodás előretörése a Földközi-tenger térségében és Európában (ld. a 869. évi zsinat 11. kánonjának szellemtagadása, és az arabizmus, az agnosztikus tudományosság terjedése). Nem érthető viszont, hogy Steiner szellemi látásában mi lehetett a hiberniai óriásszobrok „rugalmas" anyaga (méhviasz lehetett a puha)? Lehet, hogy ez is utal az írek korai amerikai útjaira, ahol beszerezhették a rugalmas kaucsukot?

IV. Simeon jövendölése, a „Szárdiszi korszak", és a Szűz Szófia titka

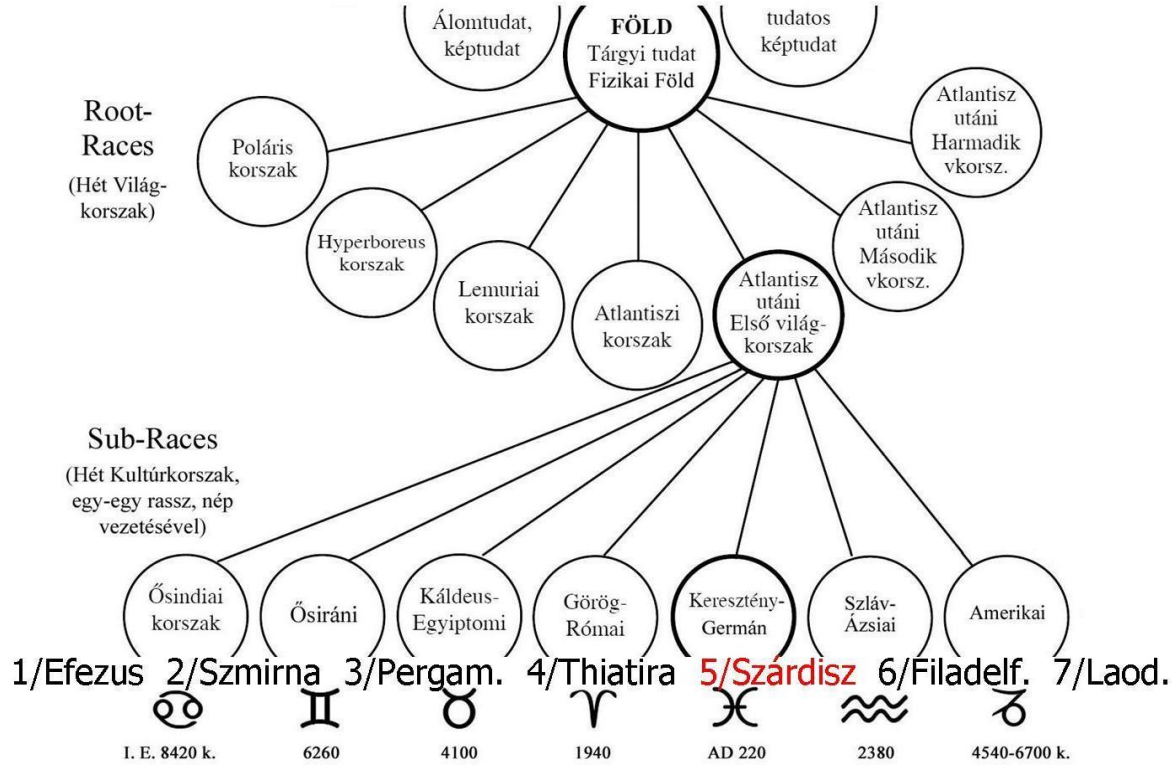
Simeon, egy bölcs aggastyán – akiben Steiner felismerte az újraszületett Asitát, Buddha egyik tanítóját –, elmondja a nátáni Jézus-gyermek anyjának a Szűz Szófia titkát a Lukács evangéliumban (Lk 2,35, vö. a salamoni és nátáni Jézus családfája a Máté és Lukács evangéliumokban, és R. Steiner: *Jézustól Krisztushoz,* GA 131):

> „És ímé vala Jeruzsálemben egy ember, akinek neve Simeon volt, és ez az ember igaz és istenfélő vala, aki várta az Izráel vigasztalását, és a Szent Lélek vala őrajta. És kijelentetett néki a Szent Lélek által, hogy addig halált nem lát, amíg meg nem látja az Úrnak Krisztusát. És ő a Lélek indításából a templomba méne, és mikor a gyermek Jézust bevivék szülői, hogy őérette a törvény szokása szerint cselekedjenek, akkor ő karjaiba vevé őt, és áldá az Istent, és monda: Mostan bocsátod el, Uram, a te szolgádat, a te beszéded szerint, békességben: mert látták az én szemeim a te üdvösségedet, amelyet készítettél minden népeknek szeme láttára, *világosságul a pogányok megvilágosítására*, és a te népednek, az Izráelnek dicsőségére. József pedig és az ő anyja csodálkozának azokon, amiket ő felőle mondottak. És megáldá őket Simeon, és monda Máriának, az ő anyjának: Ímé ez vettetett *sokaknak elestére és feltámadására* az Izráelben, és *jegyül, akinek sokan ellene mondanak*. Sőt *a te lelkedet is általhatja az éles tőr; hogy sok szív gondolatai nyilvánvalókká legyenek*." (vö. Ján. 19,25-27, 34-35., és Zak. 12,10)

„A te lelkedet is átjárja az éles tőr, hogy sok szív gondolatai nyilvánvalókká legyenek" – ezek a szavak bevilágítanak a megváltás titkába, mely Krisztus által jött el, azáltal, hogy őt is átjárta a lándzsa, s egy láthatatlan módon elkezdődött az emberiség felemelkedése, egy új fejlődési lehetőség nyílt meg, amely korábban nem volt adott: „a szíveknek gondolatai támadnak", „minden rejtett napvilágra kerül". Ettől kezdve a tudatos gondolkodás képessége fokozatosan találkozhat az átélés magasabb minőségeivel, ami egy világreformhoz vezethet, a Szellem és

Anyag olyan kitagolódásához és „nászához”, mely egy harmonikus szociális rendet eredményez, immár az emberiség tudatos, akart együttműködése, külső, belső munkája révén. A János Jelenések Könyvének 3,1-6. verse mindezzel egybehangzóan utal a jelenlegi, Atlantisz utáni 5. korszak, a Keresztény-Germán/Közép-Európai korszak emberének lelki alapvonására (ld. ábra alább, és R. Steiner: *A János Apokalipszis*, GA 104/3. előa. végén):

> „A Sárdisbeli gyülekezet angyalának is írd meg: Ezt mondja az, akinél van az isteni hét lélek és a hét csillag: Tudom a te dolgaidat, hogy *az a neved, hogy élsz, és halott vagy*. Vigyázz, és *erősítsd meg a többieket, akik haló félben vannak*; mert nem találtam a te cselekedeteidet Isten előtt teljeseknek. Megemlékezzél azért, hogyan vetted és hallottad; és tartsd meg, és térj meg. Hogyha tehát nem vigyázol, elmegyek hozzád, mint a tolvaj, és nem tudod, mely órában megyek hozzád. De van Sárdisban egy kevés neved, azoké, akik nem fertőztették meg a ruháikat: és fehérben fognak velem járni; mert méltók arra. Aki győz, az fehér ruhákba öltözik; és nem törlöm ki annak nevét az élet könyvéből, és vallást teszek annak nevéről az én Atyám előtt és az ő angyalai előtt. Akinek van füle, hallja, mit mond a Lélek a gyülekezeteknek.”

Rudolf Steiner az alábbiakat mondja a régi, *ösztönös* látnokság elhalásáról, s a kereszténységen át az új, *tudatos* látnoki gondolkodáshoz, „szívlátáshoz” vezető fejlődésről:

> „Sorsszerűen szükséges volt, hogy egyre jobban csökkenjen az ember asztráltestének az a képessége, hogy eleven képekkel kapcsolódjék a világ titkaihoz. A képek egyre kaotikusabbá váltak. Ami ilyen módon került az emberi lélekbe, az egyre kevésbé volt irányadó a világ voltaképpeni titkainak megfejtésében... A kereszténység fizikai síkon történt elterjedése mögött meg kell látnunk azt a szellemi küzdelmet, amelyben kiűzetik a lélekből az, ami egyébként kaotikus jellegében egyre erősebbé vált volna. Aki nem látja be, hogy e metafizikai tett révén Krisztus végtelenül sokat tett az emberiségért, az félreérti ezt az egyedülálló tettet.” (*Krisztus és a szellemi világ, a szent Grál keresése*, 1913, GA 149)

„Újra meg kell találnunk az utat a szellemi világba, kedves Barátaim! Újra meg kell találnunk a lehetőséget, hogy a benső, amely ma csak száraz „matematika", képszerűen intenziválódjék, egészen az imaginációig. Meg kell tanulnunk felfogni az imaginációt, amit az antropozófia beavatástudománya tárgyal... Ha a modern lélek matematikai, mechanikai, geometriai képességeiből, ebből a „holtak mezejéből" életrekeltjük az imaginációt, ez az *...isteni Szófia* megtalálását jelenti, akit meg kell az embernek lelnie, hogy a Krisztus-erő – mely a Golgotai misztérium óta van meg benne – élő módon, valóban elevenen, azaz fényszerűen áthassa őt. Most éppen ez előtt a fordulópont előtt állunk." (*Híd a világszellem és a földi ember között*, 1920, GA 202, ld. még a damaszkuszi élményről GA 112. kötetben).

Massimo Scaligero, olasz antropozófus kutató később felhívta a figyelmet a Steiner által említett fényszerű Krisztus-erő 20. század első felétől kezdődő „újraeljövetelének" s ezzel az emberi *étertest* küszöbön álló felébredésének helytelen megközelítésére, félreértésére:

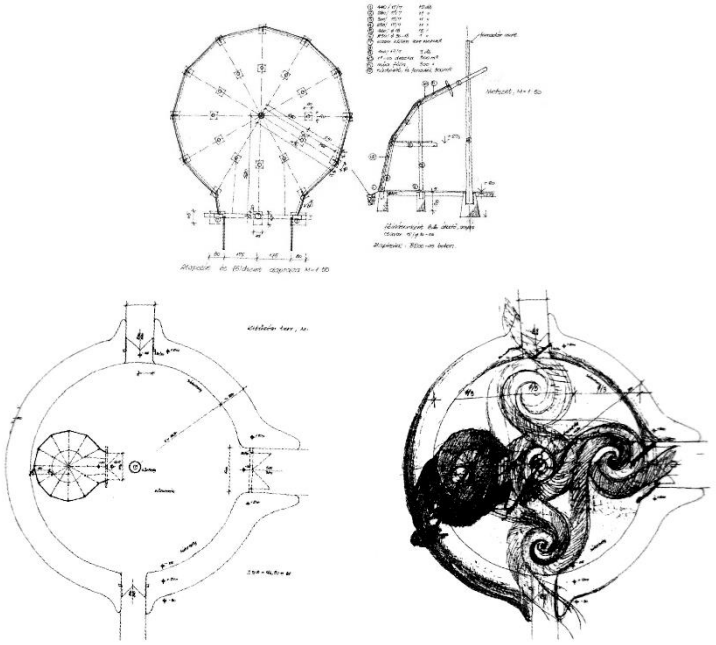
„A mai embert az a veszély fenyegeti, hogy éterteste, amely kezd megszabadulni a fizikai test bilincseitől, nem lesz képes a világot saját önálló működése szerint észlelni, hanem azt a benyomást reprodukálja, mint saját észlelését, amit az érzékleti tapasztalás révén szerzett… Az ember alkata a közeljövőben magával hozza az étertest megszabadulását a fizikai testtől, vagyis helyreáll az étertestnek a fizikai testben való mozgékonysága, amilyennek a régi ember tapasztalta, de jelenleg ez már egyéni és tudatos formában jön létre. Ezért fontos, hogy… az embernek meglegyen a képessége ahhoz, hogy étertestét felismerje, megkülönböztetve annak tevékenységét az érzékleti formától… A jelenleg fenyegető veszély az ember számára az, hogy éteri lénye felébred, de ő nem tud róla, és imaginatív képességéből istenítő ruhát készít az érzékleti-fizikai világ és az ahhoz kötött létformák számára. Ez pedig szörnyetegeket teremt…" (La luce/A világosság, V. fej. 6. rész, kézirat).

A hagyományok iránti mai, sokszor eltúlzott, lázas, és persze agyonpolitizált érdeklődés intő példa a Scaligero által leírtakra, és jelzi, hogy az étertest imaginatív erőinek ébredését sokan összetéveszthetik a meglévő „tradícionális" tartalmakkal, melyek azonban csupán az egykori állapotok maradványai, a szellem emlékei az *élő* szellem *helyett,* melyet ma a tiszta gondolkodás kialakításával ragadhatunk meg. Ugyanez a helyzet a racionalizmus, a tudomány termékeinek már szinte misztikus rangra emelésével, bálványozásával is, s a két tendencia sajátos elegyet képezhet egy „zöld-technokrata konzervativizmusban" (ld. még Scaligero a korábbi mesteréről, J. Evoláról, *3. Part*, 1991. Tél). Ezekkel a nem eléggé átvilágított, a politikában mindig haszonelvű tendenciákkal szemben állt a rendszerint és tévesen „nacionalizmussal" vádolt neves építészünk, Makovecz Imre, aki akár szóban, akár példaadásaiban mindig hangsúlyozta az igazi egyetemesség fontosságát, össze tudta kapcsolni az egyedit az egyetemessel.

V. Makovecz Imre „hiberniai beavatóhelyei"

Miután épp befejeztem a Brendan-tanulmányom, 2021 őszén érkezett meg az *Országépítő* új száma, benne Zelnik József „Makovecz-sejtésével". Amellett, hogy Zelnik J. nem igazán „sportszerűen" próbálta összeboronálni az antropozófiát valamely „moszkvai okkult központtal", ebből a cikkből tudtam meg, hogy Makovecz „hiberniai kultuszhelynek" nevezte, szánta az 1977-ben épített tokaji közösségi „kunyhóját" (Beke László interjúja, 1980). A Mester halálának első évfordulójára kiadott 2012/3-as Országépítőben Ekler Dezső ismertette röviden a tokaji kunyhót és a hozzá hasonló épületeit, a „borzas", granica- vagy lécfedés makoveczi genezise kapcsán (pl. Dobogókő, Tatabánya, 1980, Bak, 1985). Itt nincs szó a „hiberniai" inspirá-

cióról, hanem a Wright-, Goff-, Green-előzményekről, melyek hatással lehettek Makovecz korai építészi felfogására, noha kéznél voltak számára a régi, nomád jurták és a fazsindelyes népi héjazás emlékei is, így a „nyugati" és „ázsiai" jelleget együtt láthatjuk Makovecz egyénien organikus stílusában. Ugyanebben az emlékszámban az antropozófus barát, Kálmán István utalt arra, hogy Makovecz „nyugatról érkezett, talán az ír-kelta világból", az előző életét illetően, s ez vált most számomra is „aktuálissá", amikor a tokaji kunyhóval kapcsolatban elővettem a forrást, Rudolf Steiner előadásait a hiberniai misztériumokról. Úgy tűnik, ez az olvasmányélmény élethosszig tartó orientációt adott Makovecz egész művészi és életfelfogása számára, teljes lelkével rezonált erre, mintha valami már meglévőt hozott volna felszínre, s igazi „műhelytitoknak" minősülhet ez az ír-magyar, „keltoszkíta" összefüggés, mely bevezet az építész alkotói „szentélyébe", sőt talán előző életei titkaiba is, bár 1997-ben olyan visszatérő „éber" álmairól beszélt, melyekben egy szibériai családot ill. egy nepáli közösséget lát maga előtt, s hogy sosem álmodik pl. Amerikáról (*Országépítő,* 1997/3-4, itt a „magyar-szkíta ősök hamis képzetvilágáról" is beszélt, ami alatt a szépítő, dagályos illúziókat értette, vö. „Hamis Történelmi Ráismerés Háza", 1978, ahol először bukkan fel a „ferde ház" koncepció, mely aztán a piliscsabai katolikus egyetem főépületénél is megjelenik), és tudtommal ír földre sem tette a lábát ebben az életében. Azt is számításba kell venni – egy leendő Makovecz-biográfusnak –, hogy az 1992-es sevillai pavilon tervezése, építése a Mester születési holdcsomópontja 3. vis--szatérésére esett (Bak 14°, 1991. okt. 10), s a holdcsomópont az előző élet karmikus beteljesedésére és új, jövőbeli-érzékfeletti távlatokra is „ablakot nyit" (a holdcsomópontban, mely a nap- és holdpálya kereszteződése, a Hold 18 év 7 havonta visszatér a születési horoszkópban elfoglalt helyzetébe, s ez hatásában „planétának" tekinthető, ld. GA 201/4, és Susanne Donato a holdcsomópontokról, *Waldorf Journal Project,* 2, ford. Z.T.Cs.). A lélektani-genetikus összképhez tartozik Makovecz Imre szláv ősisége is, mely a Dráván túlra, a régi Tótországba, vagy a morva-szlávokhoz vezet, akiket az avarok legyőzése, 796 után Nagy Károly telepített a Nyugat-Dunántúlra, s így Makovecz a következő, Szláv-Ázsiai kultúrkorszak egyik igazi előhírnökének is tekinthető (ld. még a vele folytatott két beszélgetést, *Szentek és kárhozottak*, 2004, és *Az országépítő*, 2005, Kairosz kiadó).

A tokaji közösségi ház tervrajzai, víziója (1977), a szvasztika-alakba rendezett „narancshéj" lemniszkátákkal, a szellemi erők örvény-természetének ábrázolásával

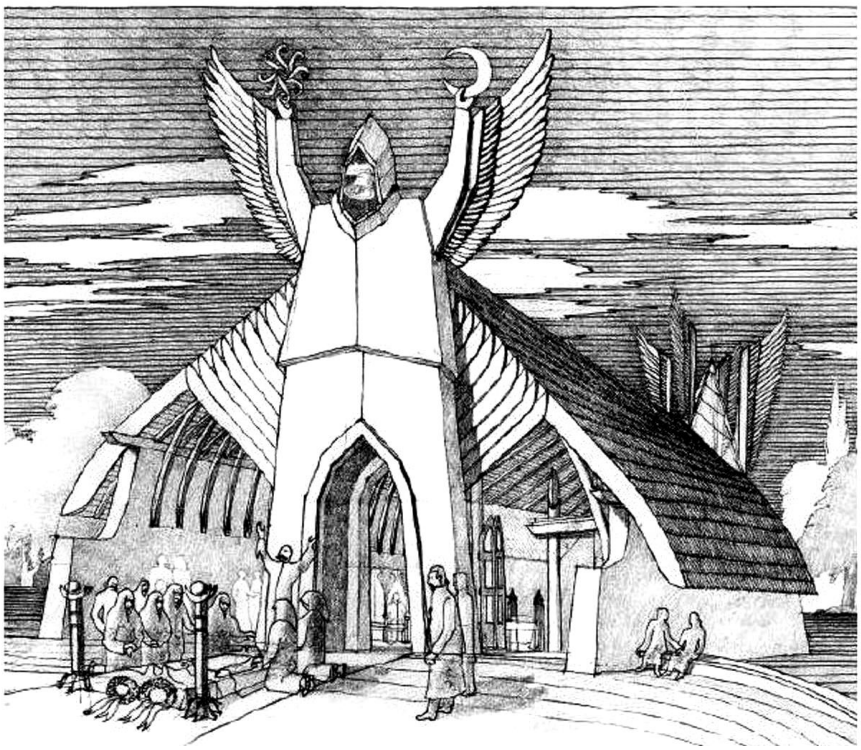
Makovecz kövekből is kirakta a „keltoszkíta” spirál-keresztjét a wales-i tengerparton, az 1977-es utazásakor (forrás: Európai Közép, 2018/1)

Makovecz Imre: Tokaji közösségi ház, 1977 (a kunyhó tetején egy páva-alak, mely napóraként funkcionált, Országépítő*, 2012/3), és a saját családi háza Budán, 2012 (alább, a spirális alaprajzzal, MMA); mindkét helyen a bejáratnál álló stilizált férfi-nő, nap-hold oszlopok mutatják, hogy a „hiberniai” inspiráció élő maradt az építész számára, ugyanakkor az oszlopokban előttünk állnak a magyar népművészet csónakalakú fejfái, kopjafái, sasfái is*

*A londoni pavilon látványrajzainak számítógépes változatai, a „hatalmas figurákkal, melyek egymással beszélgetnek” (*Országépítő, *97/3-4)*

A sepsiárkosi ravatalozó látványrajza (Országépítő, 2010/1),
itt is visszahangzik a „hiberniai óriásszobrok” emléke,
de immár a férfi-nő, nap-hold princípiumokat egybefogva,
„Krisztus-angyallá”, egységes ember-ősképpé alakítva

Roppant nehéz egybefogni egy látszólag ennyire szerteágazó jelentésbokort, az ír-kelta szellemi hagyományt, az evangéliumi híradást, az antropozófia megalapítójának szellemi látásait, és az utóbbiból sokat merített világhírű magyar építőművész emberi, alkotói lényének intencióit, forrásait. De végülis úgy tűnik, maguktól összefutottak a szálak, nem lehet csupán véletlen, ahogy most előtörtek számomra ezek az összefüggések, egy egész láncolat, nyugattól keletig és vissza, s be kell vallanom, hogy társulhat ehhez egy „immateriális” kapcsolat a „Makovecz-lélekkel”, akinek mintha lenne ereje arra is, hogy „odaátról” vezesse a hozzá fordulókat: noha nem voltunk szoros kapcsolatban, többször álmodtam vele a 2011-es halála óta, részben olyasmit, ami az életben sosem történt meg, elsőként egy E-betűs keresztnevű illetőt ajánlott, egy papírdarabra írta fel a nevet, amit felébredve elfelejtettem, aztán többször volt, hogy derűsen kezet fogtunk, ahogy az életben itt-ott, majd sietett a dolgára egy kisebb csoporttal, és legutóbb, a Szt. Brendan-tanulmányom írása közben, 2021 szeptemberében, teljesen váratlanul arra ösztönzött, hogy foglalkozzam az 1999-es Fehéregyháza-tervem megvalósításával. — A Makovecz-lélek nagyjából 25 évet fog eltölteni a halál utáni „kamaloka” periódusban, míg megtisztul az evilági kötődéseitől – kb. egyharmad életév, amennyi időt valaki alvással töltött –, s ebből 10 év már eltelt, majd a magasabb hierarchiák közé kerül 2036 körül, a Michael-korszak zenitjének hatóköréhez közel (2058 ± 10-20 év, ld. Trithemius: *De septem secundeis*, ford. Z.T.Cs., *Acta Hist. Hung. Turi.*, 2018, 10. szám) –, így kb. 15 évig lehetünk még a Mester „közelében”, ezidő alatt jobban közreműködhet ő maga az életműve, impulzusai „idelenti” értelmezésében, bemutatásában, rajtunk keresztül.

* * *

Összegzés

Az ír-kelta hagyomány és Rudolf Steiner önálló szellemi kutatásainak szoros párhuzamaitól eljutottunk végső soron a Szűz Szófia titkáig, ahogy Lukács 2,35, és Ján. Jel. 3,1. utal rá: eljutottunk a mennyei „Vőlegénytől" elszakított Világmenyasszony, Világlélek drámájának és megváltásának kérdéséig, melyet mintegy „megölt" az emberiségfejlődésben az „értelmi lélek" periódusa, a görög-római korra visszavezethető absztrakt-materialista intellektualizmus „lándzsája" — s mindezek egyszersmind *mi* magunk vagyunk, Vőlegény és Menyasszony, lándzsa és pajzs, test és lélek, lélek és szellem konfliktusa, nekünk és általunk létezik mindez a kérdés, probléma, mely tőlünk várja a „védelmet", a megoldást. A négy-öt forrásadat egymást erősíti, és a különböző tér-idősíkon létrejött, egybehangzó *szellemi látás* köti össze őket: az ír-kelta óriásnőt és a *Szt. Brendan életé*-nek óriás sellőjét ugyanúgy átjárja a „lándzsa", mint a Szűzanya lelkét az „éles tőr" Simeon jövendölésében, és ugyanezért mondja a János Jelenések Könyvének „Akasha-kinyilatkoztatása", hogy a „szárdiszi", jelenlegi korszak emberének az a „neve", hogy „élsz és halott vagy", azaz biológiailag élünk, de a szellemi lényünk, forrásunk tekintetében halottak vagyunk, „haló félben" vagyunk, átmenetileg elszakadtunk a szellemi világtól, megváltásra szorulunk, megváltást kell keresnünk. Ezt a lelki-szellemi világhelyzetet akarták képekben, szavakban hírül adni Írországon és a Mediterráneumon keresztül, az egész jövő számára, időszámításunk előtt és után, druidák, bölcsek és keresztény látnokok, s erre mutatott rá a maga független módján Rudolf Steiner, az antropozófiai szellemtudomány megalapítója, a 20. század elején. Steiner azonban, aki egyszerre volt a filozófia doktora és egzakt szellemi látó, világosan megértette, hogy szükségszerű volt az elszakadás az „istenek pórázáról", a régi, ösztönös szellemi látástól, melynek képei egyre kaotikusabbá váltak, s enélkül az elszakadás nélkül nem jelentkezhettek volna az újkori emberiség egyéni és társadalmi törekvései a szabadságra, az igazságosságra, a valódi, érdek nélküli szeretetre. Egyúttal azt is látta Steiner, hogy a fejlődés ezzel sem áll meg, a materialista értelem és „haladás" nem a végső szó az emberiség, a világ titkainak, törvényeinek feltárásában, s ma már nem egy ponton láthatjuk, hogy a kialakult spontán „haladás" dekadenciába vezet, az emberalatti, természetalatti, elsötétült, mechanizált régiókba, egy tényleges „Mátrix-birodalomba", falanszterbe, ha nem kapcsolódik össze „fej és szív", ha nem történik meg az újraébredés, immár a világosan körvonalazott, tudatos, de intuitív, beleérző gondolkodás önálló útján (Drei Logoi, 1906, Heft 14). De valóban „óriások vállán állunk": abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy ehhez az előrehaladó fejlődési vonulathoz kapcsolódott a magyar építőművészet nagy alkotója, Makovecz Imre, aki kortársai között egyedülálló magasságokig fejlesztette munkásságában a steineri antropozófia alapvető felismeréseit, létrehozva egy szerves szintézist Európa, Ázsia és a Kárpát-medence, s egyúttal „ég és föld" között, mely ideológiáktól, politikától független szellemi-kulturális hidat jelenthet a jövőbe, ha mi is meríteni tudunk az antropozófiai és makoveczi „megismerésművészetből", az „új látnokság" átfogóbb, igazabb tanításaiból és kreatív impulzusaiból, s ha ezt át tudjuk adni, Keleten és Nyugaton egyaránt.

Függelék

A szép óriásnő legendája

(In S.H. O'Grady: *Silva Gadelica*, 1892, Bevezetés, pp. x-xi., és pp. 238-242)

Agallamh na senórach, 'Társalgás a régiekkel'[951]

Ebben a régebbi kéziratban, melyet más kéziratokkal együtt a *Book of Lismore*-ban[96] gyűjtöttek össze a 15. század második felében, szerepel Finn mac Cumall fia, Ossian, és Crunnchu mac Ronan fia, Caeilte, a *fianna Eirenn*, Írország harcosai maradékával, több mint 150 évvel a végzetes gowra-i csata után (Meath megye), ahol ez a harcos csapat vereséget szenvedett. A legendás történet szerint a két idős harcos a mai Droghedától északra különvált: Ossian észak felé fordult, és anyjához ment, a *tuatha dé Danann* egyik asszonyához, s így halhatatlan lett; Caeilte dél felé ment, míg valahol, nem messze Tarától, a főkirály egykori székhelyétől találkozott Szt. Patrikkal, aki ekkor missziója elején tartott. A pogány veterán, akit szívélyesen fogadtak, kész volt elfogadni az új tanítást, s mint készséges neofita, a szenthez társult annak írországi körútján. Bejárták a déli és nyugati vidékeket; útközben Caeilte-t kérdezve a völgyekkel, hegyekkel, tavakkal és kövekkel kapcsolatban, Szt. Patrik oly lelkesen érdeklődött, hogy a helyi királyok és embereik készséggel átengedték földjükön a szent embert és új tanítványát. Így járták be Leinster, Munster, Connacht és Ulster tartományokat, míg elértek Tarába, és itt találták Ossian-t, Dermot mac Cerbhaill[97] [3] király udvarában. Ünnepséget tartottak, és a sokaság örömére mindkét hős előadta a saját és társaik tetteit, amennyire magas koruk engedte nekik az emlékezést. Előadásukat leírták a kor történetírói, és annyi másolatot készítettek róluk, hogy amikor Erin férfiai hazamentek, mindegyikük vitt magával egy példányt Írország minden szegletébe.

„…Patrik és Munster királya innen dél felé mentek, a *benn bhán in reatha,* másképp 'a futás fehér hegye' irányába, mely a Slieveriach és a Slievecrot között fekszik. Patrik és a többiek leültek, és a király megkérdezte Caeilte-t: 'Miért kapta ez a *benn* ezt a nevet?' És ő így válaszolt:—

---

[95] Ez kézenfekvő fordítás, de túlságosan szószerinti; az angol megfelelője: 'Colloquy with the Ancients,' modern értelemben: 'Szt. Patrik és mások kérdései a régiekhez,' mert az *agallamh* itt igei főnév, általános tárggyal. Ezenkívül néhány folio elveszett (jelezve a szövegben), a kéziratot rágcsálók rongálták meg, és a végén hiányos; az írnok így hagyta a szöveget, és úgy tűnik nem volt alkalma befejezni, mert az utolsó sort közvetlenül követi egy másik, oda nem illő anyag (jórészt olvashatatlan).

[96] Egy pillanatra visszatérve még erre az MS.-re: ez három írnok műve, akiknek egyike ismeretlen; a másik kettő volt egy *O Buadhacháin* 'Buchan,' 'Buhan' nevű barát, aki az elveszett Book of Monasterboice-ból másolta (Louth megye); és Angus O'Callanan, aki nagyon jó kézzel írt még két szöveget: *an Agallamh bheg*, 'a Kisebb Társalgás,' és *suidigud tellaig Themrack*, 'a Tara-i Udvar Megalapítása' címűt, s az utóbbi kolofónja tartalmazza az író nevét és egy ajánlást Mac Carthy-Riach-nak. A Folio 116 tartalmaz egy 44 x 4 soros költeményt Mahon mac Donall mac Eoghan O'Daly-tól, Mac Carthys-Riach örökös költőjétől, melyben beszámol a drasztikus lépésekről, melyeket 1478 tettek Fineen és fivére, Dermot, hogy megfosszák első unokatestvérüket, Cormac mac Donough mac Donall Riach-ot a trónjától, aki bitorolta a főnökséget apjuktól, Dermot-tól, *an dúna*. Ezt az ügyet folytatja IV M, vö. Annals of *loch Cé* ad an. Quatt. 42, 43. egy tiszteletadás Mac Carthy feleségének, lady Kathleen Fitzgeraldnak, aki Thomas-nak, a 8. Desmond grófnak, Írország főbírájának volt a leánya. 1467-ben őt váltotta fel John Tiptoft, Worcester grófja, aki a következő évben áruló módon lefejeztette Droghedánál, s innen ered az ír elnevezés 'Thomas of Drogheda'; 1470-ben Warwick grófja és Clarence hercege kivégeztette Tiptoft-ot Angliában (IV M ad ann.). A versek, melyek közül néhány húsz szótagos, egészében reménytelenül olvashatatlanok, és követi őket (f. 116*b*) egy jogi vélemény az esetről, prózában; a versmérték *sédna*.

[97] Ez egy példa arra, hogy az eredeti narrátor, bárki is legyen, mit engedett meg magának kronológiai dolgokban.

Történt egyszer, hogy Finn ezen a *tulach*-on (magaslaton) volt, [és ahogy idejöttek] megpillantottak egy nőt, aki rájuk várt. Egy bíbor palást . . . . . [*itt megszakad az elbeszélés, és áttér Széphajú Edaein, Ben-Edar fiának halálára; Munster királya leányának, Cuillenn-nek történetére, akinek megkérte a kezét Cullann, az ulidiai Fergus király fia; majd következnek a nyitó sorok Treon lányáról, Bébhionn-ról és találkozásáról Finn mac Cumall-lal*] . . . . . ‘Szavamra mondom, válaszolt Goll, ‘sosem láttam sem én, sem bárki más ilyen hatalmas nőszemélyt.’ A nő kecsesen kinyújtotta kezét, melyen három aranygyűrű volt, a másik kezén pedig kettő, és mindegyik olyan vastag volt, mint egy három-ökrös járom. ‘Meg kellene kérdezni őt,’ mondta Goll; de Finn elutasította: ‘Ezt csak úgy lehet, ha felállunk, különben nem is hall bennünket.’

Ezért az egész csapat felállt, hogy beszéljen az óriásnővel, de velük együtt ő is felállt. ‘Szép hölgy,’ mondta Finn, ‘ülj le, és könyökölj a hegyoldalra, hogy hallhassunk téged.’ Ekkor az óriásnő lefeküdt a hegyen, és a fianna-vezér elkezdett tudakozódni felőle, mely országból jött és kicsoda. ‘A Leányok Országából (Land of Lasses) jöttem, mely nyugaton fekszik,’ mondta, ‘ahol a nap legyugszik; ez ország királyának a leánya vagyok.’ ‘Mi a neved?’ ‘A nevem Bebhionn, és Treon leánya vagyok.’ ‘És miért nevezik azt a földet a ‘Lányok Országának’? ‘Mert itt nincsenek férfiak,’ válaszolt, ‘kivéve az apám és három fia, s apámnak született kilenc és hétszer húsz lánya: ezért nevezték el a ‘Leányok Országának.’ ‘Melyik ország van a legközelebb hozzátok?’ ‘A Férfiak Országa.’ ‘Ennek ki a királya?’ ‘*Cédach croidhearg*, vagyis a ‘Százak Karmazsinvörös Birtoklója,’ akinek nyolcszor húsz fia és csak egy leánya van. Mármost, Cedach király egyik fiához adtak feleségül, a jóképű Aedh-hez; háromszor adtak hozzá, és háromszor futottam el tőle (ez a mostani a harmadik).’ ‘Ki, vagy mi vezetett az országunkba?’ ‘Három halász, akiket a szél erről a földről fújt hozzánk: ők beszéltek erről a vidékről, s hogy itt egy jó harcos lakik, Finn mac Cumall. Ha te vagy ez az *óglaech* (*galloglagh, gallowglass,* nemes harcos), akkor téged kereslek, és a te védelmedet kérem.’ Ekkor levette a kesztyűjét, és a kezét Finn kezébe helyezte, aki azt mondta: ‘Tedd a kezed Goll mac Morna kezébe; mert Írországban nincs más harcos, aki alkalmasabb lenne számodra, hogy barátságot és egyezséget kössön veled.’ Így az óriásnő Goll kezébe helyezte az övét, és megkötötte vele az egyezséget.

Ekkor megpillantottak feléjük rohanni egy szarvasbikát, mögötte a vadászkutyáikkal, de Finn azt mondta: ‘Hagyjátok a szarvast, mert nem erre fognak vadászni a kutyáink; hagyjátok a dolgot a fianna néhány *óglaech*-jára. De hol van Finn, Cuan fia?’ ‘Itt vagyok,’ válaszolt ő. ‘Vezess most a házadba, és ezen az éjjelen te fogsz vendégül látni bennünket.’ ‘Adni bármit, hálás feladat nekünk;’ szólt Finn, Cuan fia, ‘mert nyolcszor húsz tejelő csordám legel Luachra rétjein, és általad jutottam hozzájuk.’ De Finn mac Cumall tulajdonsága ez volt: nem számít, mennyit adományoz bárkinek, sem a nap, sem az éj, hogy ezt felemlítse neki. Így tehát Finn mac Cuan a saját házában látta vendégül a fianna csapatot.

Visszatérve az ifjú óriáshölgyhöz: ő közben levette a fényes, aranyos-drágaköves sisakját, és hét patakban hullámzott elő aranyhaja, melytől mindenkinek elállt a lélegzete, és Finn azt mondta: ‘Nagy istenek, akiket tisztelünk, hatalmas Conn unokája, Cormac, és Eithne, aki Cahir More költő-leánya, és a fianna virágzó asszonynépe, bárcsak látnátok Treon leányát, Bebhionnt! Kedves leány, a te szemedben mindnyájan túl kicsik vagyunk!’ A leány letekintett a törpére, *Cnú deireoil*-ra, aki Finn előtt épp egy hárfán játszott, és azt mondta: ‘Legyen kicsi vagy nagy a fizetség, amit ennek a kisembernek adsz, aki a hárfán játszik, én mindenkinek ugyanolyan bőséges mércével mérek.’

Ekkor Finntől inni kért, aki azt mondta: ‘Hol van Saltran *sálfhada,* a ‘hegyes-sarkú’? ‘Itt vagyok, Fian-főnök,’ válaszolt a *gilla* (inas, legény, ld. gillie = skót vadászinas). ‘Hozd a vízzel teli serleget (*cuach smera puill*) ama gázlóról’ (a serleget kilenc ember merítette). A *gilla* hozta a teli *cuach*-ot, és átadta az ifjú hölgynek; ő pedig a vizet a jobb tenyerébe öntötte, és onnan itta meg, majd a maradékot a fiannákra locsolta, amire mind felnevettek a hölggyel együtt. Finn azt mondta: ‘Lelkedre, leány, mondd, miért nem ittad meg a vizet a serlegből?’ Ő így válaszolt:

‘Sosem iszom olyan edényből, amely nem aranyból vagy ezüstből készült.’ ’Ekkor’, tette hozzá Caeilte, ’megpillantottam egy hatalmas ifjút, amint felénk tartott, és még nagyobb volt, mint a leány: egy bundás gallér fedte a vállait, nem volt szakálla, és a világ összes férfiánál csinosabb volt. Egy zöld köpeny volt rajta, amit arany csat fogott össze, alatta pedig egy atlaszselyem inget viselt; berkenyevörös pajzs függött rajta, oldalán arany markolatú kard, és kezében egy hatalmas lándzsát tartott.

Az egész sokaság rátekintett, és a nemes harcosok kivételével alig akadt bárki közülünk, akit ne töltött volna el a rettegés. De Finn kemény természetű volt, sem nappal, sem éjszaka nem riadt meg semmitől, ezért azt mondta: ‘Lám, sem *gilla,* sem harcos, egyetlen ember sem kel fel a helyéről! Ismeri-e bárki közületek ezt az *óglaech*-et?’ ‘Én ismerem: ez az ember üldöz, előle menekülök,’ mondta a hölgy, és leült Finn és Goll között. Az idegen közelebb jött hozzánk, és nem tudtuk, mik a szándékai, de amint odaért Finnhez és Gollhoz, felemelte a lándzsáját, és a lányt a legkegyetlenebb módon átdöfte, úgy, hogy a fegyver csúcsa, melyet a hátába döftek, elöl jött ki. Az óriásifjú kihúzta a lándzsát, és áthaladva a fiannák között, elment arra, ahonnan jött. ‘Emberek,’ kiáltott Finn, ‘láttátok! Ne hagyjátok bosszulatlanul ezt a gaztettet!’

’Ekkor,’ folytatta Caeilte, ’mi, a három csatájú fiannák, azonnal az óriás nyomába eredtünk, és csak Finn és Goll maradtak a hegyen, a halálra sebzett nővel; és az idegent üldöztük, mint a *ráth na macraidhe,* vagyis a ‘legények futása,’ amit most *ráth na gcaerach*-nek, vagyis ‘juhok futásának’ neveznek, Moylee-től délre; innen a *corcach*-ig vagy a mocsárig, *magh Uladh*-ig vagyis az ‘Ulidia laposáig,’ ahol tábort vertünk a *claenráth*-nál, vagy ‘lejtős futás’-nál, a *Cúraei mac Daire* helyén; aztán lefelé, és a *láthair luinge*-n, vagy ‘hajó-helyen,’ ahol a *clann Deaghaidh,* vagy a ‘Deghaidh gyermekei’ tartották a gályáikat, a *labharthonn*-nal szemben; ez vagy ‘Labar-hullámot’ jelent, mivel a spanyol Milesius lánya, Labar itt fulladt vízbe; vagy ‘beszélő-hullámot’ [*labar* ‘beszéd képessége’], mivel itt a hullám ‘beszél’ a partnak; s még tovább követtük az óriást a *tiopra an laeich leisc*-ig, vagy a ‘lusta harcos forrásáig,’ nyugat felé *tráigh Lí*-ig [‘Tralee’], vagy a ‘*Lí* partjáig’, aki *Oidhreamhail* fia, és tovább *rinn chána*-ig, vagy ‘adóhatárig,’ ahol évente az *allmharachs,* vagy ‘tengerentúli emberek’ szoktak adót fizetni Curaeinek. Az óriás itt a széles öböl felé fordult, és mi, négy *óglaech* megtámadtuk őt: Dermot, és Glas, Encherd Beirre fia, és Oscar, Ossian fia, és magam voltam a negyedik. És a nyílt tenger felé szorítottuk, és én teljes sebességgel futva [épp mielőtt elértem a vizet] utána hajítottam a lándzsám [miközben az óriás már a vízben gázolt], és a lándzsa a pajzsán megcsúszva a bal vállába fúródott, majd a pajzs a tengerbe esett. Én [utána gázolva a tengerben] a bal kezemmel megtaláltam a pajzsot, és mivel ő a jobbjával kihúzta magából a lándzsám, azzal jött ellenem; de amikor visszatámadtam, elborított bennünket a hullám és alattunk ott volt a tenger mélysége [és a partra kellett mennünk]. Ekkor, ahogy az óriást figyeltük, megpillantottunk egy nagy gályát, két sor evezővel, ahogy jött nyugatról; az óriás felkapaszkodott a fedélzetre, és eltűnt a szemünk elől. A három csapatunk visszatért keletre, ehhez a *tulach*-hoz (a Fehér-hegyhez, Ben Bhán-hoz), beszámoltunk Finn-nek, és letettük elé a földre az óriás pajzsát és lándzsáját. ‘Valóban ezek voltak a fegyverei,’ mondta az ifjú óriáshölgy: ‘a lándzsa, amelynek a neve *torainnchleasach* vagyis ‘Mennykőcsapás’, és a pajzs, a *donnchraebhach,* vagy ‘Vörös-díszes.’ Majd így folytatta: ‘Finn, most készítsd el a sírom és temess el illendően; mert reád bíztam magam és meghaltam, és te voltál, aki miatt Írországba jöttem.’ Ékszereit odaadta a bárdoknak, dalnokoknak: a *Cnú dheireoil*-nak és feleségének, Blathnait-nak, és a hárfásnak, Daighre-nek; majd a lelke elvált vele a testétől, és itt nyugszik, és róla lett elnevezve a hely: *druim na mná mairbhe* a ‘Halott Nő Sírhalma,’ mely névben a *druim* ‘halmot’ jelent, ó, Munster királya,’ fejezte be Caeilte.

Ford.: Z. Tóth Csaba

A *Cenn Cruaich* vagy *Crom Cruach* bálványról

Patrik azután északra ment, *Tethbha* [Teffia], azaz *Coirpre* földjére, ahol *Coirpre* fiai felajánlották neki Granard-t; és ezen a helyen hagyta *Guasacht* püspököt, *Milchu* fiát, a [korábbi] társát, és a két *emir*-t, ennek húgait; és *Cluain Bronaigh*-nál az egyik templomot a másikhoz csatolták; és ő lett Granard *airchinnech*-je [apátja], és felszentelte az apácákat és főnökasszonyukat *Cluain Bronaigh*-ban. Mármost, amikor Patrik megszentelte a mondott szüzek fátylát, a lábuk belesüllyedt a kőbe [melyen álltak]; ez azt jelentette, hogy örökké itt maradnak. Patrik azután átment a vízhez a *Magh Slecht*-nél [„Tisztelet Helye", Cavan megyében], ahol Erinn [Írország] fő bálványa állt, a *Cenn Cruaich*, melyet arany és ezüst díszített, és körülötte tizenkét másik bálvány, rézzel díszítve. Amikor Patrik meglátta a bálványt a víz felől, melyet *Guthard*-nak [hangosnak] neveznek (azaz Patrik itt emelte fel a hangját), a bálvány közelébe érve felemelte a Jézus-botját, hogy ráhelyezze, de nem érte el, és a bálvány jobb oldalára ment, ami tőle délre volt; és a bot jele máig megmaradt a bálvány bal oldalán, ahogy Patrik ráhelyezte; és a föld elnyelte a másik tizenkét bálványt a fejükig; és máig ebben a helyzetben vannak e csoda emlékére. És Patrik minden embert megkeresztelt cum rege *laeghuire*, akik tisztelték a bálványt. És minden ember látta őt (azaz a démont), és féltek, hogy meghalnak, ha Patrik nem küldi őt a pokolra. (részlet, *Tripartite Life of Saint Patrick*, 9. század, ford. Z.T.Cs., in E. O'Curry, *Lectures,* 1878, Appendix LIV, pp. 538-539, www.archive.org)

Szt. Patrik és a Crom Cruach (L.D. Symington, 1906)

Tandragee idol, kőfaragvány, i.e. 1000 k., Armagh, Írország (Mark Williams: Ireland's Immortals *nyomán), valószínűleg az „Ezüstkarú" Nuada istenséget ábrázolja*

Rudolf Steiner:

A hiberniai misztériumok

GA 232, *Mysteriengestaltungen*, VII. előadás, Dornach, 1923. dec. 7.

Legutóbb az efezuszi Artemisz-misztériumokról beszéltem önöknek, hogy felhívjam a figyelmüket bizonyos összefüggésekre azzal kapcsolatban, ami az emberi fejlődés folyamán ismertté vált, és ami ma újra felfedezhető a szellemi világba való betekintés által. Hogy feleleventsük a már érintett témát, szeretnék ma beszélni egy másik misztériumhelyről, amely bizonyos értelemben a modern szellemi élet kezdőpontját is jelenti, melyben impulzusokat adtak ennek a modern szellemi életnek, és mégis sokat átvettek a régebbi szellemi életből, melyben az emberiség őseredeti bölcsességét őrizték. Azokról a misztériumhelyekről és kulcsfontosságú impulzusaikról szeretnék beszélni, melyek egykor az ír szigeten léteztek, vagyis a hiberniai misztériumokról, melyekre már utalásokat tettem a misztérium-drámáimban.

Viszonylag sokkal nehezebb megközelíteni az Akasa-krónikában (melyre gyakran utaltam az írásaimban. [*Akasha* = ind. éteri memória, mely elérhető a beavatott, megerősített tudat számára.—A ford.]) Hibernia ősi misztérium-központjait, az Angliától nyugatra fekvő, sokat próbált szigetet, nehezebb feleleveníteni meditatív látásban a képeket, melyek benyomódtak az éteri krónikába, mint más misztérium-központok esetében. Mert, amikor ezeket a hiberniai misztérium-központokat megközelítjük egy belső látással, az ember egy olyan benyomást kap, hogy ezeknek a központoknak a képei rendkívüli visszatartó erővel bírnak, mely visszatolja az embert. Mégis, ha valaki továbbmegy, és bizonyos fokú bátorsággal rendelkezik ezekben a dolgokban, ezeket a visszatartó erőket egy ilyen bátorsággal nem oly nehéz legyőzni, mint más hasonló esetekben; mindazonáltal ezek, mondhatni, egyfajta zavart okoznak, még egy bátor szellemi tekintet számára is, mely előtt jelentkeznek. Így tehát az ember csak bizonyos ellenállás révén érkezhet el ahhoz, amit most le fogok írni. Majd látni fogják a következő néhány nap során, hogy miért kell egy ilyen ellenállás a megismerés számára.

Ezekben a misztérium-központokban természetesen voltak beavatottak, akik befogadták az emberiség őseredeti bölcsességét s akik eljutottak ennek az őseredeti bölcsességnek bizonyos fokára, elérhették a magasabb inspirációkat a maguk módján. És voltak tanítványok, a beavatásra várakozó jelöltek, akiknek egy meghatározott módon instrukciókat adtak, és a kozmikus Szóhoz vezették őket. Mármost, ha az előkészületekre tekintünk, amelyeket mindenekelőtt Hibernián kaptak a jelöltek, azt találjuk, hogy ez az előkészület két dologból állt. Az egyik az volt, hogy azokat, akiket felkészítettek, lélekben a megismerés minden nehézségéhez elvezették. Mindaz, ami, mondhatnám, a megismerés útján kínzó lehet — nem az a megismerési út, ami a létezés mélységeibe vezet, hanem az az út, amely egyszerűen azt igényli, hogy a mindennapi tudatunkat olyan erőssé tegyük, amennyire csak lehet —, mindazt a nehézséget, ami felmerül a közönséges tudat számára ezen a megismerési úton, a tanítványok lelke elé állították. Minden kételyen, minden nehézségen, minden belső törekvésen, és ennek a belső törekvésnek a gyakori katasztrófáin, a logika és a dialektika általi illúziókon, legyenek ezek bármilyen jók, mindezen keresztül kellett menni. A tanítványoknak keresztül kellett mennie mindenen, amit nehézségnek tapasztalunk, ha valóban tudást kell szereznünk s azután azt szavakba akarjuk önteni.

Önök érzékelhetik, hogy egy dolog eljutni egy igazsághoz, és egy teljesen más dolog kifejezni, formába önteni. Amikor komolyan foglalkozunk a megismerési úttal, mindig érezzük, hogy amit beleszorítunk a szavakba, olyasmi, ami többé nem teljesen igaz, az igazság beszorul mindenféle sziklák és kelepcék közé. Mindazt, amit így tapasztalhatunk, amit csupán az ismer, aki valóban a megismerés útját járja, mindezt megtapasztalták a tanítványok.

A második dolog, hogy a lelkükben meg kellett tapasztalniuk, milyen kevéssé járulhat hozzá a szokásos megismerés az emberi boldogsághoz, milyen kevéssé járulhat hozzá a logika, a dialektika, retorika az emberi boldogsághoz.

Másrészről megmutatták ezeknek a tanítványoknak, hogy az ember, hogy megtartsa az egyensúlyát az életben, részt kell vennie abban, ami bizonyos fokig elhozza neki az örömöt és a

boldogságot. Így a tanítványokat az egyik oldalon az egyik mélység közelébe hajtották, a másik oldalon pedig a másikhoz, és mindig kételkedniük és várniuk kellett, míg egy híd épül számukra mindegyik mélység felett. És oly mélyen beavatódtak a megismerés kételyeibe és nehézségeibe, hogy idővel ettől az előkészülettől ténylegesen bevezették őket a kozmikus misztériumokba, és levonhatták a következtetést: ha ennek így kell lennie, akkor lemondunk minden megismerésről, lemondunk mindenről, ami nem hozhat boldogságot az embernek.

Az ősi misztériumokban az embereket minden esetben szigorú próbáknak vetették alá, és ténylegesen arra a pontra vezették őket, ahol a legtermészetesebb és legegyszerűbb módon érzéseket fejlesztettek magukban, melyeket a közönséges, közhelyes józan ész alaptalannak tekint. Könnyű azt mondani: senki sem akarhat lemondani a megismerésről, nyilvánvaló, hogy az ember vágyik a megismerésre, akkor is, ha nagy nehézségekkel jár. Ezt teljes természetességgel mondják az emberek, akik nem ismerik a nehézségeket, és akiket nem vezettek módszeresen ezekhez a nehézségekhez, ahogy a hiberniai misztériumok tanítványait. Azt is könnyű mondani, hogy az ember hajlandó lemondani a belső és ugyanúgy a külső boldogságról és vágyakról a megismerési út kedvéért. De annak, aki megérti ezeket a dolgokat, mindkét kijelentés, mint oly gyakran hallani, elmegy a lényeg mellett.

Amikor a tanítványokat megfelelő mértékben felkészítették, két hatalmas szobor elé vezették őket, két hatalmas, fenséges szobor elé. Az egyik fenségesebb volt a maga méreteiben, s a másik is ugyanolyan nagy volt, de ennek volt még egy különleges tulajdonsága. Az egyik szobor egy férfialakot ábrázolt, a másik egy nőalakot.

E szobrok által a tanítvány megtapasztalta a közeledést a kozmikus Szóhoz. Ezek a szobrok mintegy a külső betűk voltak számára, melyek által el kellett kezdeni megfejteni a kozmikus titkot, mely az emberek elé helyeződött.

Az egyik szobor, a férfialak, teljesen rugalmas anyagból volt, minden részén benyomható. A tanítványok benyomták a szobrot minden részén. E cselekedet révén megmutatkozott számukra a szobor üregessége. Valóban csupán a szobor bőre készült rugalmas anyagból, úgy, hogy miután benyomták, visszanyerte eredeti alakját. E szobor felett, a szobor feje felett, amely különösen jellegzetes volt, a fej felett volt valami, ami a Napot jelentette. Az egész fej olyan volt, hogy aki látta, annak valóban olyan volt, mint egy lelki szem. A fej, mint lelki szem, mikrokozmikusan jelentette az egész makrokozmosz tartalmát. Az egész makrokozmosznak ez a megjelenése a Nap révén fejeződött ki, mely ezen a hatalmas fejen volt. Ez a szobor ekkor közvetlen benyomást tett a tanítványra: itt a makrokozmosz a Nap révén működik és kialakítja az emberi fejet, amely ismeri a makrokozmosz impulzusait, és önmagát belsőleg és külsőleg a makrokozmosznak ezen impulzusai szerint alakítja.

A másik szobor olyan volt, hogy a tanítvány tekintete mindenekelőtt olyasmit látott, mint amit belülről világít meg a fény. És eközben a tanítvány látott egy nőalakot, mely teljesen ezeknek a fénysugaraknak a hatása alatt állt. És felébredt benne az érzés, hogy a fej hozta létre ezeket a fénysugarakat. Valami meghatározhatatlan áradt a fejből. Ennek a szobornak más volt az anyaga, puha volt, nem rugalmas, és rendkívül lágy. A tanítvány belenyomhatta a kezét. Minden nyomás megmaradt a szobor anyagában. Egyik alkalommal, amikor e szobor előtt átment egy próbán, belenyomta a kezét, a másik alkalommal pedig a mélyedéseket ki kellett javítania. Így, amikor a tanítványt ugyanazzal a szertartással újra a szoborhoz vezették, a szobor mindig ép volt. A másik szobor esetében, amely rugalmas volt, az egész forma saját magát állította helyre.

A második szobor esetében kapott élmény az volt, hogy ez teljesen a Hold-erők hatása alatt áll, melyek áthatják a szervezetet, és a fejet kinövesztik a szervezetből. Rendkívül erős benyomást gyakorolt a tanítványokra, amit így tapasztaltak. Gyakran hozták őket e szobor elé; a mélyedéseket mindig kijavították. Gyakran a tanítványok egy csoportját vezették e szobor elé, nem túl hosszú időre. Amikor e szobor elé vezették őket, az első alkalmakkor teljes csend uralkodott körülöttük. Olyanok vezették ide őket, akiket már beavattak, és akik azután elmentek, és a templom ajtaja becsukódott mögöttük. Magukra hagyták a tanítványokat.

Azután eljött az idő, amikor mindegyik tanítvány saját maga tett próbát a szobornál, hogy megtapasztalja az első szobor rugalmasságát és a második puhaságát, melyen a mélyedések

megmaradtak. Ekkor magára hagyták azzal az élménnyel, ami, mint jeleztem, a legerőteljesebb hatással volt rá. És mindazon keresztül, amit a tanítvány formált, átment az ösvényen, amit leírtam önöknek, melyen megtapasztalt minden nehézséget a megismeréssel kapcsolatban, minden nehézséget a boldogsággal kapcsolatban, és felébredt a tanítványban egy bizonyos vágyakozás. Az ilyen dolgok megtapasztalása valóban sokkal többet jelent, mint a puszta szavak, melyeket most erre használok. Az ilyen tapasztalás azt jelenti, hogy valaki keresztülmegy az átélések egész skáláján, és ezek az átélések a tanítvány legintenzívebb vágyakozását okozták, amikor e két szobor elé vezették, és ami megjelent számára, mint nagy rejtély, valamiképpen megoldódott a lelkében, és megértette ennek a rejtélynek a természetét — egyrészről megértette ennek a rejtélynek a természetét, másrészről pedig a problémát, mint amit a formák magukba foglalnak, és az egész módot, ahogyan ő viszonyul hozzájuk. Mindez egy mély, különösen mély módon dolgozott a tanítványokon. És ők egész lelkükkel és egész szellemükkel álltak a szobrok előtt, mint, mondhatni, egy hatalmas kérdőjel előtt. Tele voltak kérdésekkel, kérdezett az ész, kérdezett a szív, kérdezett az akarat, minden, minden kérdezett. A mai ember még értesülhet ezekről a dolgokról, melyeket észlelhetővé tettek számára a korábbi időkben, dolgokról, melyeket többé nem lehet észlelhetővé tenni ezen a módon, és alkalmazni a beavatást, de még megismerhetjük az átélések skáláját, melyen az embernek keresztül kell mennie, hogy valóban megközelítse az igazságot, az igazságot, amely azután a világ titkaihoz vezet. Még abban az esetben is, ha a mai tanítvány a helyes úton keresztülmegy ezeken a dolgokon egy belső fejlődés révén, kifelé észlelhetetlenül, még mindig tény marad, hogy a modern tanítványnak keresztül kell mennie az átélések ugyanolyan skáláján, keresztül kell küzdenie magát ezeken az átéléseken a belső, meditatív tapasztalásban. Így ugyanazt az élmény-skálát tapasztalhatja önmaga által, mint amin keresztülmentek a régi módon, a régi időkben azok, akiket beavattak.

Amikor ezen átmentek, a tanítványokat egyfajta próbán vezették keresztül, melyben mindkét tapasztalás együtt dolgozott, egyik oldalon az, amin korábban átmentek az előkészítő fázisban, a közönséges megismerési úttal és a közöséges boldogság útjával kapcsolatban, másrészt pedig az, ami nagy kérdéssé vált bennük az egész elméjükkel, az egész emberrel kapcsolatban. Ezek azután együtt dolgoztak bennük.

És most, miután bensőleg felismerték ezeknek a tapasztalásoknak az együttes munkálkodását, elvezették őket egészen addig, ami abban az időben lehetséges volt, a mikrokozmosz és a makrokozmosz nagy misztériumaihoz, ahhoz az egyesüléshez, amit már érintettünk ezekben az előadásokban, melyek az efezuszi Artemisz-misztériumok tartalmát képezték, melyek egy részét a tanítványok elé tárták egyfajta próbaidő során. Ezáltal fölerősítették a nagy kérdést a tanítványok lelkében. Így a tanítványt, az intenzív elmélyülés révén, melyet elméjében tapasztalt és elviselt, ténylegesen ebben a kérdés-formában vezették a szellemi világhoz. A tapasztalása valóban ahhoz a régióhoz vezette, melyet a lélek tapasztal, amikor érzi: az Erő előtt állok most, mely őrzi a Küszöböt.

Az emberiség korábbi korszakaiban a legkülönfélébb misztériumok léteztek, és az embereket a legkülönfélébb módokon vezették ahhoz, amit ezekben a szavakban érezhetünk: Most a szellemi világ küszöbén állok; tudom, hogy ezt a szellemi világot miért kell megőrizni a közönséges tudattól, és tudom, hogy miben rejlik a védelmező Erő Lénye, a Küszöb Őre.

Miután a tanítványok átmentek ezen a próbaidőn, ismét a szobor elé vezették őket. Ekkor egy nagyon jelentőségteljes benyomás érte őket, egy benyomás, mely ténylegesen sokkolta az egész benső lényüket. Csupán jelezhetem ezt a benyomást önöknek, áttéve abból az ősi nyelvből a modern szavakba.

Amikor a tanítványok eddig eljutottak, ahogy leírtam, mindőjüket ismét egyenként vezették a szobor elé. De most a beavató pap, az iniciátor, a templomban maradt a tanítvánnyal. És most a tanítvány látta, miután ismét teljes csendben hallgatott arra, amit saját lelke mondhatott neki az eddigi előkészületek és próbák után, miután egy még hosszabb idő eltelt, látta a beavató papját, mintha felemelkedne az első szobor feje fölé. És ekkor megnyilatkozott, mintha a Nap hátrébb került volna, és a szobor és a Nap közötti térben a pap úgy jelent meg, mintha elfedné a Napot. A szobrok nagyon nagyok voltak, így a pap, aki ehhez képest kicsi volt, csupán a szobor feje felett jelent meg, a többi része alul volt, bizonyos mértékig elfedve a Napot. Ekkor, mint

egy zenei harmónia (a szertartás egy zenei harmóniával kezdődött), felhangzott a beavató beszéde. És amikor a tanítvány ezen a fokon volt, úgy tűnt neki, mintha a szavakat, melyek elhangzottak a beavató ajkairól, a szobor ejtette volna ki. És a szavak a következőképp hangzottak számára:—

Ich bin das Bild der Welt
Sieh wie das Sein mir fehlt
Ich lebe in deiner Erkenntnis
Ich werde in dir nun Bekenntnis.

Én vagyok a világ képmása
Nézd csak, nem létezem
A te megismerésedben élek
Most a te megismerésedben jövök létre.

A közönséges megismerés útjának nehézségeivel kapcsolatos felkészülése révén a tanítvány arra is felkészült, hogy úgy fogadja ezt a képmást, mint valamit, ami megszabadítja ezektől a nehézségektől, akkor is, ha önmagában nem juthat túl a kételyen ezzel a megismeréssel kapcsolatban, és az érzéshez vezették, hogy nem győzheti le ezeket a megismerési kételyeket. Bensőleg felkészítették, azáltal, hogy mindez átment a lelkén, hogy mintegy belekapaszkodjon lelke egészével ebbe a képmásba, hogy a kozmikus erővel éljen, amelyet ez a képmás szimbolizált, hogy úgyszólván ennek a kozmikus erőnek átadja magát. Felkészült erre, mivel tapasztalta, hogy ami most a pap szájából jött, az úgy tűnt számára, mintha ez a szobor egyszerűen az írott betű lenne, melyet a tanítvány elé helyeztek, s amit ez a négy sor fejezett ki.

Miután a pap távozott és a tanítvány ismét teljes csendben maradt, egy kis idő múlva egy második beavató érkezett. Ez a második szoborhoz ment, és ismét egy zenei harmónia hangjai szálltak fel az ajkairól. És ez a hang olyan szavakat ejtett ki, melyeket a következőkben adok vissza önöknek:—

Ich bin das Bild der Welt
Sieh, wie Wahrheit mir fehlt
Willst du mit mir zu leben wagen
So werd ich dir zum Behagen.

Én vagyok a világ képmása
Nézd csak, nincs bennem igazság
Ha velem akarsz élni
Én leszek a vígasztalásod.

És most, mindezen előkészületek után, miután valóban a belső boldogság, belső teljesség élményéhez vezették — inkább azt mondanám, hogy az „öröm belső teljességéhez” (freudvolle innerliche Fülle), a „boldogság” helyett, mert a német „Glück” szó nem adja vissza a helyes értelmet —, miután tehát a tanítványt, mindazon keresztül, amit tapasztalt, a szükségszerűség érzéséhez vezették, hogy az embernek az öröm e belső teljességéhez kellene jutnia, most, hogy meghallva, amit a második szobor mondott neki, és érezte ezt a szükségszerűséget, ismét azon a ponton volt, nem csupán majdnem, hanem ténylegesen, hogy felismerje a kozmikus erőt, amely e második szobron keresztül beszélt, mint az az erő, melynek át akarta adni magát.

A beavató ismét elment. A tanítvány ismét egyedül maradt, és ebben a csendben és magányban mindegyikük érezte magában, megjelent bennük valami, amit talán a következő szavakkal lehet kifejezni: A szellemi világ küszöbén állok. Itt, a fizikai világban van valami, amit megismerésnek nevezünk, de ennek valójában nincs értéke a szellemi világban. És a nehézségek, melyek jelentkeznek számunkra a fizikai világban a megismeréssel kapcsolatban, csupán a megismerés értéktelenségének fizikai tükröződései, melyeket ebben a fizikai világban valaki

átélhet az érzékfeletti, szellemi világgal kapcsolatban. Így a tanítványban ez az érzés jött létre: Sokan mondják nekem ebben a fizikai világban, hogy ‘Le kell mondanod az öröm belső teljességéről, aszkézist kell gyakorolnod, hogy belépj a szellemi világba,’ de ez valójában illúzió, vagyis megtévesztés. Mert az, ami megjelenik a második szobor révén, kifejezetten azt mondja: ’Nézd csak, nincs bennem igazság.’

Így a tanítvány a megismerés küszöbén közel került ehhez az érzéshez: Az embernek keresztül kell küzdenie magát a lélek, az elme belső, örömteli teljességéhez, kizárva azt, amire itt, a fizikai világban, a gyenge emberi törekvés révén, a fizikai testhez kötöttség révén, mint igazságra vágyódik. A tanítványoknak valóban volt egy érzése, hogy a küszöb túloldalán a dolgoknak teljesen másképp kell kinézniük, mint itt, ezen az oldalon, hogy sok dolog, ami értékes ezen az oldalon, értéktelen odaát, és hogy még az olyan dolgok is, mint a megismerés és az igazság, teljesen másképp jelennek meg a küszöb másik oldalán.

Mindezek olyan élmények voltak, melyek a tanítványban előhívták a tudatot, hogy túljutott a fizikai világ számos illúzióján és csalódásán. De voltak olyan érzések is, melyek időről-időre fellángoltak a lélekben. A tanítvány úgy érezte, mintha belső tűz emésztené, mintha belsőleg megsemmisülne. És a lélek ingadozott, előre és hátra, egyik érzéstől a másikig. A tanítványt, úgyszólván, próbának vetették alá a megismerés és a boldogság közötti egyensúly tekintetében. Míg keresztülment ezen a belső élményen, olyan volt számára, mintha maguk a szobrok akartak volna beszélni. Eljutott valamihez, ami olyan volt, mint a Belső Szó. Olyan volt, mintha maguk a szobrok beszélnének. Az egyik szobor azt mondta:—

Ich bin die Erkenntnis,
Aber was ich bin, ist kein Sein.

Én vagyok a megismerés,
de ami vagyok, az nem létezik.

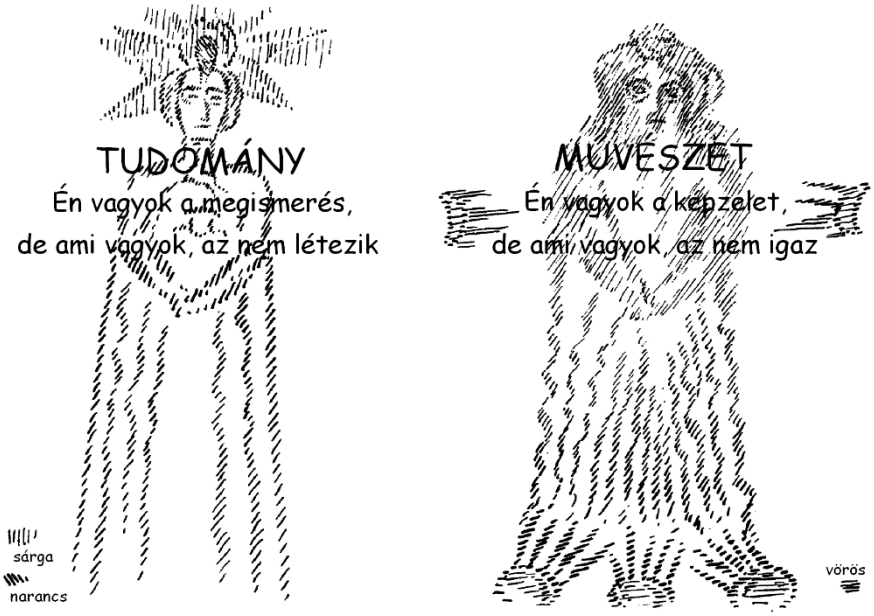
És ekkor a tanítványt teljesen eltöltötte valami, mondhatni a sugárzó félelem érzése: Az ember eszméi csupán eszmék; nem léteznek önmagukban. Ha az ember a fejét használja — így érezte a tanítvány —, bizonyosan eszmékhez jut, de sosem éri el a létet. Az eszmék illúziók, nem a lét maga.

És a másik szobor mintha azt mondta volna:—

Ich bin die Phantasie,
Aber was ich bin, hat keine Wahrheit.

Én vagyok a képzelet,
de ami vagyok, az nem igaz.

Így a két szobor szembesítette a tanítványt, az egyik azzal, hogy az eszmék nem azonosak a léttel, a másik pedig azzal, hogy a képzelet képei nem igazak.

Férfialak balra: „TUDOMÁNY, Én vagyok a megismerés, de ami vagyok, az nem létezik”; nőalak jobbra: „MŰVÉSZET, Én vagyok a képzelet, de ami vagyok, az nem igaz.”

Kérem, vegyék figyelembe, hogy itt semmi dogmatikusat nem akarok közölni önökkel, nem akarok kitalált frázisokkal kifejezni bármely igazságot vagy tudást. A lényeg az, hogy ábrázoljam a tanítvány élményeit Hibernia szentélyeiben. Ami ezeknek a mondatoknak a tartalma, azzal nem valamely igazságot akarunk hirdetni, hanem azt akarjuk leírni, amit a tanítvány a beavatás pillanatában tapasztalt a hiberniai misztériumokban.

Mindezt az egyes tanítvány teljes magányban tapasztalta. Belső élménye oly erőteljes volt, hogy a külső érzékei nem működtek közben. Ezek nem működtek. Egy idő után nem látta a szobrot. De lángbetűket látott a helyén, melyekben valóban megpillantott valamit, ami nem külső, fizikai volt, hanem, amit rendkívüli tisztasággal látott. Olvasott ott, ahol korábban a Megismerés-szobor fejét látta, olvasta a „Tudomány” szót, és ott, ahol a másik szobor fejét látta, olvasta a „Művészet” szót.

Miután ezt megtapasztalta, kivezették a templom kapuján. A két beavató ismét a templomnál volt. Egyikük arra irányította a tanítvány fejét, amerre a másik beavató mutatott — Krisztus alakjára. És ugyanakkor figyelmeztető szavak hangzottak fel. A pap, aki a Krisztus-képhez irányította, azt mondta neki:—

Fogadd be ennek a Lénynek a Szavát és Erejét
A szívedbe.

És a másik pap azt mondta:—

És fogadd Tőle,
Amit a két Képmás akart adni neked:
A Tudományt és a Művészetet.

Ez volt, úgyszólván, a hiberniai beavatás első két aktusa, azon a sajátos módon, ahogy Hiberniában, az ősi Írországban a tanítványokat a kereszténység legbensőbb lényegének tényleges átéléséhez vezették.

És ez igen mélyen bevéződött a tanítványok lelkébe és értelmébe. És most, miután mindezt magukba fogadták, továbbléphettek a megismerés útján. Amit még el kell mondani, és el lehet mondani erről, a következő napokban fogjuk megtenni, egyéb dolgokkal összefüggésben.

Önök láthatták tegnap, hogy a hiberniai misztériumok beavatásának célja egy igazi bepillantás volt a világ és az ember titkaiba, olyan belső, lelki élmények, melyek mélyen hatottak az emberi elmére és lelki életre. Valóban mindazzal kapcsolatban voltak, ami az embert a szellemi világba vezeti, úgy, hogy meghatározott belső élmények révén a tanítvány bizonyos győzelmeket ért el, lényegében megerősítette magát e győzelmek révén, és ezáltal így vagy úgy keresztüldolgozta magát a szellemi világhoz.

Láttuk azután, hogy a hiberniai beavatásban a jelöltet hogyan vezették két, szimbolikus szobor elé — ne értsük félre a „szimbolikus" szót. Először leírtam önöknek e szobrok jellegét, majd azt, hogy a benyomások és lelki élmények révén a tanítványt e szobrok mélyebb kontemplációjához vezették.

Mármost, önöknek teljesen világos lehet, hogy a benyomás, amit valaki kap az ilyen fenséges szobrokról, olyan körülmények között, melyeket leírtam, természetesen nem hasonlít ahhoz, amit valaki csupán a leírásuk révén kaphat, hanem egy rendkívül erőteljes, belső élmény. Ezáltal lehetséges volt, hogy, miután a tanítvány átment mindazon, amit leírtam, a beavató azt okozza, hogy az élmények, melyeken a tanítvány mindegyik szobor előtt átment, még sokáig visszhangozzanak a tanítvány elméjében. A tanítvány egyszerűen megőrizte, hogy az, amit a férfi és a női szobor révén tapasztalt, visszhangozzék benne. A tanítvány – a karmájától függően – hetekre, néha hosszabb, vagy sok esetben rövidebb időre megőrizte mindenekelőtt az egyik, a férfi-szobor visszhangjának érzését. A próbák, melyekről tegnap beszéltem, először mindkét szoborra vonatkoztak, mert a benyomásoknak, melyeket mindkét szobor gyakorolt, egybe kellett áradnia a tanítvány legmélyebb lelki életében. A tanítvány mégis a legintenzívebb módon annak a benyomásnak az élményét őrizte meg, amelyet a férfi-szobortól kapott. És most leírom önöknek a benyomást, ami visszhangzott benne. Ennek érdekében természetesen olyan szavakat kell használnunk, melyek nem illeszkednek a beavatási élményekhez, mint olyanokhoz. Ezért sok mindent, amit ezekkel a szavakkal kifejezünk, az igazi benső jeletőségük szerint kell felismerni.

Amit a tanítvány elsőként akkor tapasztalt, amikor átadta magát a férfi-szoborból eredő benyomásnak, egyfajta lelki megfagyás volt, egy tényleges lelki megdermedés, egy lelki megmerevedés, amely egyre erősebbé vált, ahogy egyre gyakrabban engedte ezeket a dolgokat visszhangozni magában — egy lelki megdermedést érzett, ami olyan volt, mint a testi megdermedés. A közbeeső időszakokban a tanítvány bizonyosan foglalkozhatott azzal, ami szükséges az élet számára, de a lelkében újra és újra ez visszhangzott, és ekkor megtapasztalta ezt a dermedtséget. Ez a dermedtség a tudata megváltozását eredményezte — ez bizonyosan egy nagyon szigorú beavatás volt, még akkor is, ha többé már nem emlékeztetett az eredeti misztériumok ősi formájára. Nem mondhatjuk, hogy a tudat tompává vált, de a tanítvány tudatára jött valaminek: „A tudatállapot, melybe kerültem, olyan, ami teljesen szokatlan számomra. Nem tudok mit kezdeni vele. Semmire sem megyek vele." A tanítvány valóban csupán azt érezte, hogy ez a tudatállapot telítve volt a dermedtség érzésével. De érezte azt is, hogy azt, ami megdermedt benne, valójában őt magát, felvette magába a kozmosz. Úgy érezte, mintha átkerült volna az univerzum kiterjedésébe. Azt mondhatta magának: „A kozmosz befogad engem."

Ekkor egy rendkívüli dolog történt vele — nem a tudat eltörlése, hanem a tudat megváltozása. Amikor a tanítvány kellően hosszú ideig tapasztalta ezt a fajta megdermedést — a beavatóknak kellett gondoskodnia arról, hogy elég hosszú legyen az idő —, amikor tehát a tanítvány tapasztalta ezt a fajta megdermedést, és hogy felveszi a kozmosz, valahogy a következő szavakat mondta: „A nap sugarai, a csillagok sugarai magukkal vonnak, kivonnak engem a teljes kozmoszba, mégis megmaradok magamon belül"; amikor a tanítvány ezt elég sokáig tapasztalta, eljutott egy figyelemreméltó észleléshez. Most valóban megismerte, honnan ered ez a tudat, amely dermedtté tette, mert most befogadta, az innen vagy onnan visszhangzó élményei szerint, a téli táj legkülönfélébb benyomásait. A téli táj volt a szellemi látása előtt, a téli táj, melyben a kavargó hópelyhekre tekintett, melyek betöltötték a levegőt — mint említettem, mindent szellemileg látott —, vagy tájakat, ahol erdőket pillantott meg, ahol a hó súlya lehúzta a fák ágait és

hasonlók, valóságos dolgokat, melyek, mint mondottam, emlékeztettek arra, amit itt vagy ott látott az életben, és ami a valóság benyomását keltette benne. Így azután, hogy érezte, a kozmosz felveszi őt, mintha a saját tudata felidézte volna a vándorlásokat a téli tájon keresztül, és ugyanakkor érezte, mintha nem lenne a testében, de mégis benne lenne az érzékszerveiben. Érezte a lényét a szemeiben, a füleiben, érezte a lényét a bőre felszínén is. Különösen itt, amikor a bőre érzékelését érezte, a tapintóérzéke kiterjedt a bőre határain túl, és azt mondhatta: „Olyanná váltam, mint egy rugalmas, de üres szobor." És érezte például a szemei eggyéválását ezzel a téli tájjal. Úgy érezte, mintha ez az egész tájkép, amire aktívan pillantott a szemével, mintha ez működött volna mindenhol a szemében, mintha a szeme egy belső tükre lett volna mindannak, ami külsőleg megjelent.

De volt még valami, amit érzett; nem egységesnek érezte magát, hanem ténylegesen az én-jét sokszorosan érezte, ahány érzékszerve volt; érezte, hogy én-je tizenkétszer annyi, s mivel tizenkétszeresen érezte az én-jét, egy figyelemreméltó tapasztaláshoz jutott, amit így fejezett ki: „Van itt egy én, amely a szememen keresztül lát, van egy én, ami keresztüldolgozza magát a gondolkodási érzékemen, a beszéd-érzékemen, a tapintóérzékemen, az élet-érzékemen. Valójában felbomlok a világban." (ld. a 12 érzékről, *Weltwesen und Ichheit*, GA 169, Berlin, 1916. jún. 20) Ebből az átélésből származott egy vágy az egyesülésre az angyali hierarchia egyik lényével, hogy az egyesülés által a tanítvány befogadjon egy képességet és erőt, amivel kézben tarthatja az én-je felbomlását egyedi érzékszervi élményekre. És mindebből keletkezett énjében a tapasztalás: „Miért vannak érzékszerveim?"

Ez a különös élmény olyan volt, hogy a tanítvány érezte, hogy mindaz, ami kapcsolatban van az érzékszervekkel, az érzékszervek idegrendszeri folytatásával és az ember benső lényével, hogyan van kapcsolatban a tényleges földi környezettel. Az érzékek a télhez tartoznak — ezt érezte a tanítvány. Egész élményében keresztülment a téli táj változásain, melyek, mint mondottam, emlékeztettek arra, amit élete során látott, de amely egész szépségével a szellemiből sugárzott rá, és mindebből az élményből a tanítvány megszerezte a lelke egyesültségének állapotát. Ebben az egyesült lelki állapotban a következőt mondhatta: Tapasztaltam a téli misztérium-vándorlásomban, ami a kozmoszban valójában a múlt. A mágikus telem hó- és jégtömegei megmutatták számomra, milyen romboló erők működnek a kozmoszban. Megtanultam megismerni a rombolás impulzusait a kozmoszban, és a téli misztérium-vándorlásomon a dermedtségem valóban megmutatta, hogy abba kell tekintenem, ami jelen van a kozmoszban, mint erő, amely a múltból jön a jelenbe, de a jelenbe halott kozmikus erőként érkezik. Mindenekelőtt ezt közvetítette a tanítvány számára a férfi-szobor előtti élményeinek visszhangja.

Azután az élményeinek ahhoz a visszhangjához vezették, mely a másik szoborral volt kapcsolatos, mely alakítható volt, nem rugalmas. És most nem egy belső dermedtséget érzett, hanem egy belső felmelegedést, mintegy a lélek lázas állapotát, egy olyan lázas állapotot, hogy a dolgok, melyeknek ereje van a belső természetük miatt, dolgoznak a lelken, és először testi tünet-együttesekhez hasonlóan nyilatkoznak meg. A tanítvány úgy érezte, mintha belsőleg nyomás alatt lenne, mintha minden ránehezedne, a lélegzésére, a vérkeringésére, minden irányból. A tanítvány nagy szorongást érzett, egy mély, belső gyötrelmet. Ebben a mély, lelki szorongásban egy második dolog merült fel, amit tapasztalt, mely a lelki szorongásból született, és nagyjából így foglalható szavakba: „Van valami bennem, amit a közönséges földi életemben a testiségem igényel. Ezt le kell győznöm, a földi én-em le kell győznöm." Ez élt erőteljesen a tanítvány tudatában.

Azután, hogy elég sokáig tapasztalta ezt a belső hő-állapotot, ezt a belső szorongást, ezt az érzést, hogy a földi én-t le kell győzni, felmerült benne valami, ami által tudta, hogy ez nem a tudat korábbi állapota volt, hanem egy számára jól ismert tudatállapot, az álom-tudat állapota. Míg az első esetben, a dermedtség átélésekor, világosan érezte, hogy egy olyan tudatállapotban volt, melyet nem ismert a közönséges életben, most a tudatállapotban felismerte az álmodó tudatot. Álmodott, de másképp, mint korábban, és ez most arra emlékeztette, amit a legcsodálatosabb nyári tájjal kapcsolatban átélt. De tudta, hogy ezek álmok, melyek intenzív örömöt vagy intenzív fájdalmat okoznak neki, aszerint, ami a nyárban örömteli vagy fájdalmas, de azzal együtt, amit valaki átél az álmok révén.

Emlékezzenek csak arra, ahogy az álombeli képekből felébrednek szívdobogva, lázasan és szorongva. Ezt a belső állapotot teljesen elementáris, természetes módon ismerte meg a tanítvány, és azt mondhatta magának: „Belső lényem elhozta a nyarat, mint egy álmot a tudatom számára, eljött a nyár, mint egy álom."

A tanítvány most tudta, hogy az, ami mint mágikus nyár jelent meg a tudata előtt, folyamatos változásban kapcsolódik a kozmosz hatalmas jövőjéből eredő impulzusokhoz. De most nem úgy érezte magát, mint korábban, amikor érzékszerveire tagolódott; most teljesen egységesnek érezte magát. Úgy érezte, hogy a szívébe húzódott össze.

Ez a kulmináció volt, a legmagasabb pont, amit elért, hogy összehúzódott a szívébe, ez a belső önbirtoklás és a legbensőbb, emberi természetével való rokonság érzése, nem a nyárral, amit valaki külsőleg lát, hanem ennek a nyárnak az álmával.

És ezt követően a tanítvány azt mondta magának: „Abban, amit a nyár álma ad, amit bensőleg tapasztalok emberi lényemben, ebben rejlik a jövő." Amikor a tanítvány keresztülment ezen az élményen, ahhoz a tapasztaláshoz jutott, hogy ez a két állapot egymást követi. Mondjuk, egy rétekből és tavakból, patakokból álló tájra tekintett. Jeget és havat látott. Ez átváltozott kavargó hóeséssé, hópelyhek felhőjévé. Ez a látvány fokozatosan elhalványult, és végül semmivé foszlott. Abban a pillanatban, amikor eltűnt, amikor bizonyos fokig üres térben érezte magát, ebben a pillanatban a nyár-álom jelent meg a küszöbön. És a tanítvány tudatára ébredt: „Most a múlt és a jövő találkozik a saját lelki életemben."

És ettől kezdve a tanítvány megtanult a külső világra tekinteni, és úgy beszélni erről a külső világról, mint a jövőre vonatkozó folyamatos igazságról: Ebben a világban, mely körülvesz bennünket, ebben a világban, melyből a testiségünk származik, ebben a világban valami folyamatosan meghal. A téli hókristályokban a szellem külső jelét látjuk, amely folyamatosan meghal az anyagban. Mint emberek, még nem vagyunk teljesen abban az állapotban, hogy érezzük ezt az elhaló szellemet, melyet a külső természetben a hó és a jég szimbolizál, kivéve, ha beavatáson megyünk keresztül. De ha a beavatás megtörténik, akkor az ember tudja, hogy a szellem folyamatosan meghal az anyagban, hideg és fagyott állapotban mutatkozik meg. Mindenütt megsemmisülés zajlik. Ebből a megsemmisülésből elsőként valami természeti álomszerű születik. És a természeti álmok tartalmazzák a világjövő csíráit. De a világhalál és a világszületés nem találkozna, ha az ember nem állna közöttük. Mert, ha az ember nem állna közöttük — mint már mondottam, egyszerűen csak leírom önöknek az élményeket, melyeken a hiberniai tanítvány bensőleg keresztülment —, ha az ember nem állna közöttük, a tényleges folyamatok, melyekbe a tanítvány bepillantott az új tudat eszközeivel, melyek a dermedtségből születtek, egy tényleges világhalálhoz vezetnének, és az álom nem követné a világhalált. Nem keletkezne jövő a múltból. Itt lenne a Szaturnusz, a Nap, a Hold, a Föld; de nem lenne Jupiter, Vénusz, Vulkán (Mars) (ti. korszakok). Annak érdekében, hogy a kozmosz jövője a múlthoz kapcsolódjon, az embernek a múlt és a jövő között kell állnia. A tanítvány ezt közvetlenül tudta abból, amit átélt.

Azt, amit a tanítvány ily módon átélt, most összefoglalták számára a beavatói. Az első állapotot, amikor keresztülment a dermedtségen, amikor érezte, hogy a kozmosz felszívta, a beavatója olyan szavakban foglalta össze számára, melyeket nagyjából a következőkben adhatok vissza önöknek, német nyelven:—

In den Weiten sollst du lernen
Wie im Blau der Ätherfernen
Erst das Weltensein entschwindet
Und in dir sich wiederfindet.

Távoli, kiterjedt terekben megtanulod
Hogy az éter kék távlatában
A világlét először eltűnik
És újra megtalálja magát benned.

Ezekben a szavakban voltak az élmények, melyeken a tanítvány átment és összefoglalták számára. Azután a második állapot élményeit, a második szobor utóhatásait foglalták össze:—

In den Tiefen sollst du lösen
Aus dem heiss-erfiebernden Bösen
Wie die Wahrheit sich entzündet
Und durch dich im Sein sich ergründet.

A mélységekben feloldod
A lázforró gonosz rejtélyét
Hogy az igazság lángra lobbanjon
És általad megtalálja alapját a létben.

Emlékezzenek vissza a jelenetre, melyről a tegnapi előadás végén beszéltem, hogy a tanítványt azokkal a szavakkal bocsátották el, melyek megjelentek a két szobornál, a „Tudomány" és a „Művészet" szavakkal. A „Tudomány" annál a szobornál jelent meg, amely azt mondta: „Én vagyok a megismerés, de ami vagyok az nem létezik." A „Művészet" arra a szoborra volt felírva, amely azt mondta: „Én vagyok a képzelet, de ami vagyok, az nem igaz." És a tanítvány megtapasztalt minden nehézséget, minden belső, félelmetes nehézséget, mert bensőleg vággyal telve ténylegesen valami mást választott a megismerés helyett. Ezért teljesen világossá vált számára: A megismeréshez, melyet megszerzünk a földön, csupán eszmék, csupán képek tartoznak; ezeknek nincs létük. A tanítvány most megtapasztalta az utóhatásokat. Az utóhatásokból megtanulta megismerni, hogy az embernek meg kell találnia a létet a megismerés számára, amit megszerzett, azáltal, hogy elveszti magát a kozmikus terekben:—

Távoli, kiterjedt terekben megtanulod
Hogy az éter kék távlatában
A világlét először eltűnik
És újra megtalálja magát benned.

Ezért érezte ténylegesen úgy, hogy kiárad az éteri távlatokba, melyeket a tér kékje határol. Egyesítette magát végül a távlatoknak ezzel a kékségével, de azután az, ami a Föld volt, annyira szétszóródott a távoli terekbe, hogy úgy tűnt, mintha semmivé vált volna. És a tanítvány megtanulta tapasztalni a megsemmisülést, ahogy a mágikus téli tájra tekintett. És most megtudta, hogy egyedül az ember az, aki egyenesen tarthatja magát ezekben a távoli terekben, melyek elvezetnek a kék, éteri távlatokba.

A képzelet tendenciája az, hogy nem törődik az igazsággal, hogy megelégszik egy olyan viszonnyal a világhoz, amely nem tartalmaz igazságot, hanem ámokfutást rendez a tetszőleges, szubjektív képek között – ezt a tendenciát is megtapasztalta a tanítvány. De most, az álomszerű, mágikus nyár tapasztalásából bepillantást nyert abba, hogy hordozhatja a világban azt, ami, mint teremtő képzelet ébred benne. Azt mondhatta most: A belső lényemből mint képzeleti képek növekszenek az imaginációk, a növények imaginációi. Ha csupán képzeleti képeim lennének, idegen lennék abban, ami körülvesz. Ha imaginációim vannak, akkor a saját bensőmből növekszik az, amit azután megtalálok ebben vagy abban a növényben, ebben vagy abban az állatban, ebben vagy abban az emberben, mindazt megtalálom a benső lényemben, ami beöltözik a számomra külsőbe. És mindehhez, amivel találkozom a külső világban, felemelhetek a saját lelki lényemből valamit, ami kapcsolatban van vele, valamit, ami beöltözik abba.

Ez a kétszeres kapcsolat a világgal olyasvalami, ami megmaradt a tanítványban, mint egy belső nagyság és mély benyomás, mint a két szobor utóhatásai. És a tanítvány valóban megtanulta ily módon az egyik oldalon kiterjeszteni szellemileg a lelkét a kozmikus terekbe, és a másik oldalon mélyen belemerülni a saját belső lényébe, ahol ez a belső lény dolgozik, nem a közönséges tudat gyengeségével, hanem a realitás erejével, azaz, megdermesztve vagy felrázva és elbűvölve, ahogy az álmok. A tanítvány megtanulta a belső impulzusnak ezt a teljes intenzitását

egységbe hozni a külső impulzus egész intenzitásával. A téli tájjal és a nyári tájjal való kapcsolatból keresztüldolgozta magát a külső természetre és önmagára vonatkozó magyarázatokig; közeli kapcsolatba került a külső természettel és önmagával. Ezután jól felkészítették, hogy keresztülmenjen egyfajta összegzésen. Ebben az összegzésben a beavatói világosan a lelke elé állították a következőket: „Bensőleg kontrollálnod kell a lelkedet a dermedtség állapotában. Bensőleg kontrollálnod kell magad, hogy kimenj a kozmikus térbe, és harmadszor, bensőleg kontrollálnod kell magad, amikor úgy érzed, hogy kiömlesz és megsokszorozódsz az érzékeidben. Bensőleg világossá kell tenned a magad számára, hogy mit jelentenek ezek az állapotok, képesnek kell lenned pontosan megkülönböztetni mind a három állapotot egymástól, kell legyen egy éteri belső élményed mindhárom állapotról."

Amikor a tanítvány teljes tudatossággal ismét a lelke elé idézte a belső dermedtség állapotát, megjelent a lelke előtt mindaz, amit tapasztalt, mielőtt alászállt a szellemi világokból a földre, a teste földi fogantatása előtt, amikor a kozmikus terekből éteri impulzusokat és éteri erőket vont össze, hogy körülvegye magát egy étertesttel. A hiberniai misztériumok tanítványát így vezették az utolsó állapot látásához, mielőtt alászállt volna a fizikai testbe. Ekkor teljesen világossá kellett tennie magában a belső élményt, amikor kiáradt a kozmikus terekbe. Itt második alkalommal érezte, ebben az összegzésben, nem azt, hogy felszívják a nap és a csillagok sugarai, hanem azt, hogy ebben az összegzésben találkozik valamivel, mintha a tér minden oldaláról a hierarchiák jönnének, hogy találkozzanak vele, mintha más élmények is jönnének, hogy találkozzanak vele. Azt is érezte, hogy mi rejlik még a megtestesülése előtti életében. Ekkor teljesen világossá tette magában az állapotot, amikor kiáradt az érzékszerveibe, és úgy találta magát, mintha feldarabolódott volna az érzékleti világban. Itt elérte a létezés középpontját a halál és az újabb születés között.

Láthatják, hogy azt, ami a beavatásra jelölt számára lehetővé teszi a belépést ezekbe a rejtett világokba, világokba, melyekhez az ember lénye alapvetően hozzá tartozik, sokféleképp lehet elérni. S amikor áttekintjük a módot, melyet tegnap, és már többször jeleztem, azt mondhatjuk: a különböző misztérium-központokban a legkülönbözőbb módokon érték el a betekintést az érzékfeletti világba.

Azt, hogy miért kell az embernek ilyen sokféleképp törekednie, miért nincs minden misztériumban egyetlen szellemi út, ezt a következő előadásokban fogjuk tárgyalni. Ma csupán a tényeket említettem. De mindezek a különböző misztériumi ösvények azért voltak kijelölve, hogy feltárják a világ és az ember létezésének rejtett oldalait,[98] melyeket újra és újra a legkülönbözőbb nézőpontokból kell bemutatni ezekben a tanulmányainkban és más előadásokban és írásokban.

Azután világossá tették a tanítványnak, hogy most más állapotokon kell keresztülmennie, melyeket a másik szobortól érkező visszhangként tapasztalt, belsőleg elkülönítve kell átélnie ezeket az állapotokat, úgy, hogy minden egyes állapotnak egy bensőleg tiszta megismeréssé kell válnia, az érzés szerint, melyet átélt, melyet azután teljes tudattal kellett felidéznie. Ezt azután megtette. És ebben az esetben, melyről mint egyfajta lelki szorongásról beszéltem, a tanítvány közvetlenül érezte azt, ami a lelki élményben megjelenik a halál után.

Ekkor jött a látomás, mely révén további élményeket tapasztalt, amikor a külső természet megjelent a nyári tájképben, de mintegy a nyári táj álmaként.

Amikor ezt ismét átélte, és teljes tudatossággal elkülönítette ezt az állapotot más tudatállapotoktól, a tanítvány megtanulta megismerni, milyen további folyamat jön a földi lét után. S amikor átélte az összehúzódást a saját szívében, teljesen tisztán és eleven tudattal, akkor elérte a létezés középpontját a halál és az újabb születés között. És a beavató azt mondta neki:—

Lerne geistig Wintersein schauen
Und dir wird der Anblick des Vorirdischen.

[98] V. ö. Darai Lajos: „Amit a fül nem hallott, / A szem meg nem jára". Vörösmertí filozófiája. *Szabadpart. Társadalomtudomány, művészet, irodalom 2000/1-2.* https://www.kodolanyi.hu/szabadpart/szam3/irod/darailaj.htm. *– A szerk.*

Lerne geistig Sommersein träumen
Und dir wird das Erleben des Nachirdischen.

Tanuld szellemben látni a tél lényegét
Hogy a föld-előttiről látomásod legyen.

Tanuld szellemben álmodni a nyár lényegét
Hogy a föld-utániról élményed legyen.

Kérem önöket, jól figyeljék meg a szavakat, melyeket használok, mert a föld-előtti látomás és a föld-utáni élmény viszonyában, és a látás és álmodás viszonyában hatalmas különbség rejlik, melyet ebben a kétféle tapasztalásban élt át a hiberniai misztériumok beavatásának jelöltje.

A következő előadásban azzal foglalkozunk, hogy ez a beavatás milyen kapcsolatban áll az emberiség egész történelmével, az emberiség egész fejlődésével, mit jelent az emberi fejlődés számára, és az egész élménynek milyen mélyebb jelentése van atekintetben, amiről az előző előadás végén beszéltem, hogy egyfajta Krisztus-látomás jelent meg a hiberniai tanítvány előtt.

IX. előadás, Dornach, 1923. dec. 9.

Már beszéltem önöknek különböző dolgokról a hiberniai misztériumokkal kapcsolatban, és önök láthatták az előző előadásban, hogy a fejlődés sajátos ösvénye, melyet követtek az emberek az ír szigeten, oda vezette őket, hogy mindenekelőtt bepillantást nyerjenek abba, mivé válhat az emberi lélek, abba, amit az emberi elme tapasztalhat a saját belső aktivitása révén. Önöknek most meg kell fontolniuk, hogy valamennyi előkészítő gyakorlat révén, melyen keresztül kellett menni a beavatás érdekében, hogyan volt lehetséges, hogy mágikus tájképek jelentek meg az emberi érzékek előtt, ahogy az életben szoktak. Nem vallási vagy fantasztikus hallucinációs benyomások voltak ezek, mert az, ami ismerős volt az ember előtt, mintegy fátyol mögül jelent meg, amiről nagyon jól tudta, hogy ott van. És ugyanez volt a helyzet a saját belső lényébe pillantással, az álomszerű nyári tájkép varázslatos látása esetében. A tanítvány előkészült az imaginációkra, melyek kapcsolatban voltak azzal, amit már látott a külső érzékeivel. De valóban tudta, amikor ezeket az imaginációkat kapta, hogy a behatolás ezeknek az imaginációknak az értelmébe valami teljesen más dolog.

Már bemutattam önöknek, hogy a tanítvány keresztülhatolt a földi létezés előtti időszak látásáig, és a földi lét utáni időszakig; a halál utáni időszak látása révén előrehatolt a középpontig a halál és az újabb születés között, és a földreszállást közvetlenül megelőző időszak látása révén is visszahatolt a középpontig a halál és az újabb születés között. De történt még valami. Mivel a tanítványt továbbvezették, hogy mélyen magába merüljön, abba, amin keresztül kellett mennie, s mivel a lelke megerősödött a föld-előtti és a föld-utáni élet látása révén, mivel bepillantást szerzett a természet elhalásába és folyamatos újjászületésébe, mindezek által még erősebb belső energiával meríthette magát abba, ami a dermedtség állapotában történt vele, azáltal, hogy lénye kikerült a világterekbe, kiáramlott a kék éteri távlatokba, és ismét azáltal, ami akkor történt, amikor a személyiségét csak az érzékszervein belül érezte, amikor úgyszólván semmit sem fogadott be a teljes emberi lénye többi részével, hanem csak azt, amit a szeme, vagy a hallószerve, vagy az érzése, etc., etc. közvetített a létezésből, amikor ily módon teljesen érzékszervvé vált.

A tanítványnak meg kellett tanulnia erős belső energiával újra felélesztenie ezeket az állapotokat magában, és engedni, hogy ezekből az állapotokból hozzákerüljön az, ami még további következményekhez vezetett. Amikor mindez megmutatkozott számára, miután keresztülment mindazon, amit leírtam, bensőleg teljesen önkéntesen ismét a belső dermedtség állapotába hozta magát, úgy, hogy a saját szervezetét, külső lényét egyfajta ásványi dolognak érezte, azaz, mondhatni, mint valami számára teljesen idegent, és a lelket úgy, hogy csupán körbeáramlik, körbezárja ezt az ásványi dolgot, s ekkor abban a tudatállapotban, amely ebből következett, befogadta a Hold-létezés tiszta látását, amely megelőzte a Föld-létezést.

Önök emlékezhetnek, hogyan írtam le ezt a Hold-létezést *A szellemtudomány körvonalai*-ban (GA 13), és számos más előadásban. Amit itt leírtam, az jelent meg a tanítvány tudatában. Ténylegesen ez jelent meg előtte. Ez az ősi Hold-létezés, mint planetáris létezés jelent meg neki, először ténylegesen csupán egy vizes, folyékony állapotban, de nem olyan vízzel, mint a mai, inkább azt mondhatni, hogy egy zselészerű, megalvadt formában. És a tanítvány ezen belül érezte magát; ebbe a félig lágy tömegbe szerveződve érezte magát, és érezte, hogy az egész planéta szervezete a saját szervezetéből áramlik ki.

De világossá kell tenniük magukban a különbséget az akkori tapasztalás és a mai tapasztalás között. Ma bizonyos fokig a bőrünkkel határoltnak érezzük magunkat, és azt mondjuk, hogy mint emberek, azok vagyunk, ami a bőrön belül van. Ez természetesen egy hatalmas tévedés, mert amint figyelembe vesszük azt, ami a levegő alakjában az emberben van, nyilvánvalóan botorság azt gondolni, hogy a bőrünk korlátai között vagyunk. Már gyakran mondtam: a levegő mennyisége, ami bennem van, egy kis idővel ezelőtt nem volt bennem, és a levegő mennyisége, ami hamarosan bennem lesz, még kívül van. Úgyhogy csupán akkor érezzük ma helyesen magunkat, mint emberek, amikor nem gondoljuk, mint a levegő tekintetében, hogy el vagyunk vágva a külvilágtól. Mindenütt ott vagyunk, ahol a külső levegő van; valójában nincs különbség, hogy most egy darab cukor a szájukban van, aztán a gyomrukban, ahol egy bizonyos módon átalakul, vagy hogy egy levegő mennyiség ebben a pillanatban odakint van, és a következőben a tüdejükben. A darab cukor átmegy a szájon, a levegő is megteszi az útját a légzőszerveken keresztül, és az, aki azt gondolja, hogy ez nem tartozik hozzá, azt is kellene gondolja, hogy a szája nem tartozik hozzá, hanem a teste a gyomrával kezdődik. Úgyhogy valójában értelmetlen a mai embernek azt gondolni, hogy csak a bőre határain belül létezik.

De a Hold-létezésben nem volt lehetséges valakinek úgy gondolkodni, mint aki a bőrébe van zárva. Olyan jellegű környezet, mint ami körülöttünk van, mely felé megyünk s amelytől távolodunk, egyáltalán nem volt abban az időben. Minden, ami volt, természetes létező volt. És ha abban az időben kinyújtottak egy szervet, amit a mai ujjal lehet összehasonlítani, ez olyan volt, mintha valaki addig nyújtaná az ujját, amíg eltűnik, vagy a karját; az ember teljesen elnyújthatta magát, és sok más dolgot. Amikor ma leülnek egy asztalnál, nem érzik, hogy az önökhöz tartozik. De ha akkoriban az ember megfogott valamit, úgy érezte, hogy az hozzá tartozik, ahogy a beszívott levegő mennyisége most hozzá tartozik. Így az ember a saját szervezetét ténylegesen úgy érezte, hogy az csupán egy darabja a teljes Hold-planéta létezésnek.

Mindez megjelent a hiberniai tanítvány tudata előtt. Befogadta a benyomást, hogy a zselészerű folyadék csupán a Hold-szervezet állapota volt egy bizonyos időben. Voltak bizonyos korszakok a Régi Hold-szervezetben, amikor a zselészerű anyagon belül valami megjelent, ami fizikailag sokkal szilárdabb volt, mint a mai kemény dolgaink. Ez azonban nem ásvány volt, mint a mai smaragd, a korund, vagy a gyémánt, ez csak egy kemény, szaruszerű anyag volt. Abban az időben nem volt semmi ásványi a kristályosodás mai értelmében, vagy ehhez hasonló. Az, ami olyan kemény volt, mint az ásvány, egy szaru jellegű anyag volt. Ez olyan szerkezetű volt, hogy valaki szerves képződménynek látta. Ma nem beszélünk egy tehénszarv kristályszerkezetéről, mivel tudjuk, hogy a tehénszarv szerves úton jön létre. Hasonló a helyzet a szarvasaganccsal és hasonlókkal; minden csontanyag ugyanilyen. Az ásvány más. De abban az időben az ásványszerű szubsztancia a szerves életből jött létre.

Azok a lények, akik abban az időben részben keresztülmentek az emberi fejlődési állapotukon, akik az emberi fejlődésüket csupán a Föld-fejlődésben fejezték be, azok az individualitások, akikről már beszéltem, mint az emberiség nagy ősbölcseiről, ma egy kolóniát alkotnak a Holdon (nem fizikai értelemben.—A ford.).

Mindez megjelent a hiberniai tanítvány előtt a dermedtség állapotában. És, amikor mindent megtapasztalt a megfelelő módon, oly módon, amit alkalmasnak tekintettek a beavatói, akkor ismét továbbirányították, hogy ismételten átélje a dermedtségből való felolvadást, kiáramoljon az éteri távlatokba, addig a pontig, ahol érezhette: A magasságok ösvényei hoztak ki a kék éter távlataiba, a tér-létezés határaira. Majd, amikor ismételten átment ezen a tapasztaláson, érzett mindent, ahogy a földről kiáradt az éteri távlatok felé. De miközben az éteri távlatok felé kiterjedt, miután a magasságok befogadták és közel hozták az éteri távlatokhoz, érezte, hogy itt,

kívül, mintegy a tér világának határán valami belenyomódott, ami ismét áthatotta, amit ma asztrális princípiumnak nevezhetünk, valami, amit bensőleg tapasztalt, ami a Régi Holdon sokkal jelentőségteljesebben, sokkal erőteljesebben egyesítette magát az emberi lénnyel, noha nem lehetett olyan tisztán észlelni, mint a mai megfelelőjét. Ez az asztrális elem egyesítette magát az emberi lélekkel, de egy energikusabb, erőteljesebb, élőbb módon, mint ma. Ezt azzal lehet összehasonlítani, ahogy egy érzés megjelenik az emberben, ha kiteszi magát a beáramló, frissítően beáramló napfénynek, oly mértékig, hogy a napfény áthatja a belső lényét egy megelevenítő elemmel, és képessé teszi arra, hogy a szervezetét minden egyes részében érezze. Önöknek csak egy kicsit kell odafigyelnie, és valóban képessé válnak érezni ezt, ha szabadon kiteszik magukat a napnak, ha hagyják, hogy a nap átáramoljon magukon, de nem oly módon, hogy a nap kényelmetlenné válik a belső érzésük számára; ha kiteszik magukat a napnak, úgy, hogy egy bizonyos örömmel fogadják be a fényét és melegét a testükbe és a szervezetükbe, akkor érezni fogják, mintha minden egyes szervük kicsit más lenne, mint korábban. Ténylegesen egy olyan állapotba kerülnek, melyben bensőleg adhatnak egy leírást magukról.

Csupán a mai emberek megfigyelőképességének hiánya az oka, hogy ilyen dolgokról keveset tudnak. Ha nem hiányozna a mai emberekből a megfigyelés képessége, ténylegesen képesek lennének legalábbis álomszerű utalásokat tenni arról, amit bemutattam önöknek, mint a beáramló napfény belső élményét. Korábbi időkben a tanítványt a maitól eltérően tanították az emberi szervezet belsejével kapcsolatban. Ma a testeket felboncolják, és ez alapján anatómiai atlaszokat készítenek. Ez nem igényel túl sok figyelmet, és valóban sok hallgató nem fordít rá sok figyelmet, de nem is igényel sokat. De korábban a tanítványt úgy oktatták, hogy elhelyezték a napon, és ahhoz vezették, hogy a belső részei érezzék a reakciót a kellemesen beáramló napfényre. Ily módon megfigyelhette a máját, a gyomrát, és így tovább. Ebben megjelenik az ember belső viszonya a makrokozmoszhoz, bár csupán az állapotok szintjén. Önök természetesen lehetnek vakok, és a tapintással mégis érezhetik egy tárgy alakját. És így, ha egy szerv érzékennyé válik a szervezetükben egy másikra a fény megfigyelése által, leírhatják a belső szerveket úgy, hogy legalábbis egy árnyképet nyerhetnek róluk a tudatukban. Egy magas fokon ezt plántálták a hiberniai misztériumok tanítványába, hogy a kék éter-távlatba való kiáramlás által, az asztrális fény beáramlása által ne kizárólag magát érezze, hanem érezze a tudatát egy hatalmas világban, egy világban, melyről most a következőket mondhatta: Teljesen egy elemben élek más lényekkel. Ez az elem valóban semmi más, mint a Természet-jóság, mert érzem belém áramolni mindenből, ami körülvesz, hogy minden ebből az elemből ered (bocsánat, hogy olyan beszédmódot használok, ami csupán a későbbi időkben volt lehetséges), ebből az elemből, melyben úszom, mint hal a vízben, de magam is csupán teljesen változékony elemekből állok, érzem, ahogy ebből a planetáris elemből minden oldalról jön ez a kellemes beáramlás. A tanítvány érezte, hogy az asztrális fény, mely körülveszi, beleáramlik, formálja és alakítja őt. Ez az elem a tiszta Természet-jóság – így beszélhetett róla – mindabban, ami körülvesz, és ami nekem adatott. Valóban körülvesz a tiszta jóság. Ez a Természet-jóság vesz körül. De ez a Természet-jóság nem csak jóság, ez teremtő jóság. Mert ez az, ami ugyanakkor az erőivel létrehoz engem, alakot ad és fenntart, úgy, hogy úszom, lebegek, mozgok ebben az elemben. Így a benyomások, melyek keletkeztek, természeti-morális jellegűek voltak.

Összehasonlítva egy mai dologgal, azt mondhatjuk: Egy embernek van egy rózsája, és érzi az illatát, és belső őszinteséggel azt mondja: „Isteni jóság, mely kiterjedsz az egész földplanétára, beleáramolsz ebbe a rózsába is, és mivel ez a rózsa átadja a lényegét az illatérzékemnek, érzem az élő, isteni jóságot a planétán.” Ha egy mai ember belső őszinteséggel ilyen szavakat mond, amikor belélegzi a rózsa illatát, akkor átélhet valami olyasmit, mint a halvány árnyékát annak, amit korábban, mint teljes élet-elemet átélt az egyes ember. És ez volt a Naplétezés élménye, mely megelőzte a Hold-létezést. Így a tanítvány átélhette a Nap-létezést és a Hold-létezést, melyek megelőzték a mi Föld-létezésünket.

Továbbá, amikor a tanítvány ehhez elvezették, hogy csupán az érzékszerveiben érezze magát, amikor olyasmit tapasztalt, mintha kihámoznák az egész szervezetéből, és csupán az érzékszervi élményeiben élne, vagyis a szemében, a hallószervében, az egész tapintóérzékében, akkor észlelte azt, amit leírtam *A szellemtudomány körvonalai*-ban (GA 13), mint Szaturnusz-

létezést, mint azt a létezésmódot, ahol az ember a hő-elemben élt és mozgott, a differenciálatlan hő-elemben. Ez olyan volt, mintha nem érezné magát húsnak és vérnek, csontnak és idegeknek, hanem pusztán egy hő-organizmusnak, hőnek a többi hő között, mint planetáris Szaturnusz-hőt; észlelte a hőt, amikor a külső hő más mértékű volt, mint a belső. Hőben mozgott, hőben élt, hővel szemben hőt érzékelt: ez volt a Szaturnusz-létezés.

És ezen a tapasztaláson ment kereszül a tanítvány, amikor az érzékeibe húzódott. Ezek az érzékek önmagukban nem sokban tértek el a maiaktól. A hővel szembeni hő, a hő általi élet, a hőben való élet észlelése a legfontosabb dolog volt. De voltak pillanatok, amikor az ember, aki egy hő-organizmus volt, megközelített egy másik hő-organizmust, vagy hő-tömeget, amikor az érintkezés révén érzett magában valami olyasmit, mint a lángok kitörése; most egy olyan elemben volt, ami nem pusztán hőből van, mely áramlik és mozog és hullámzik: hirtelen olyasmi volt, mint egy lángoló dolog, mint egy mozgó ízérzés, nem csupán olyan, mint a nyelvé — ez a szerv természetesen nem létezett abban az időben —, hanem olyan ízlelés, melyet az ember magában érez, de amit más testtel való érintkezés kelt fel, mely szintén átad valamit magából. A Szaturnusz-lézetés lett aktív a tanítványban.

Látják, a hiberniai misztériumokban a tanítványt bevezették a saját Föld-planétánk korábbi létezéseibe. Megtanulta megismerni a Szaturnusz-, Nap-, és Hold-létezést, mint a Föld-létezés egymást követő metamorfózisait.

És azután ismételten ösztönözték, hogy élje át az élményt, amely először a saját belső lényébe vezette, hogy élje át ismét, amit már leírtam a belső nyomás érzékelésével kapcsolatban, mintha a saját középpontjának érzése összenyomná, mintha a levegő összesűrűsödne benne, úgy, hogy ha ennek megfelelően összehasonlítjuk az állapotot egy mai emberével, ez ahhoz az érzéshez lenne hasonló, mintha nem tudna kilélegezni, és minden oldalról nyomás nehezedne rá.

Ez volt az első állapot, és a tanítvány külső, önkéntes erőfeszítéssel újra feleleventette ezt a lelkében. És bár így tett, és ténylegesen abba az álom-állapotba került, melyre korábban képes volt, a nyári tájképhez hasonló természeti létezés éber-álmodásába, bár ebbe az állapotba került, azután egy meghatározott pillanatban, hirtelen egy teljesen meghatározott élménye lett. Ahhoz, hogy jellemezzem önöknek ezt az élményt, ezt valahogy kerülőúton kell tennem. Gondoljanak arra, mint mai emberek, hogy egy meleg szobába kerülnek; érzik a hőt; majd kijönnek, és, ha 5 vagy 10 fok mínusz van, érzik a hideget. Érzik a különbséget a meleg és a hideg között, de testileg érzik ezt. Nem egyesítik ezt a lelkükkel. És mint földi emberek, amikor bejönnek egy meleg szobába, nincs mindig az az érzésük, hogy ebben a szobában kiterjed valami, mint egy nagy szellem, amely szeretettel vesz körül. Úgy tapasztalják ezt a hőt, mint valami testi örömöt. Nem úgy tapasztalják, mint valami lelkit. Ugyanez van a hideggel; önök fáznak, fázik a testük; de nincs az az érzésük, hogy odakint, az adott klimatikus állapotok közepette, démonok jönnek minden irányból önök felé, melyek olyan fagyosan suttognak valamit önöknek, hogy a lelkükben is fáznak tőle. A fizikai hő nem olyasmi, ami ugyanakkor a lélekhez tartozik, mivel önök nem érzik intenzíven a természeti-lelki élményt, mint földi emberek a közönséges tudatukban. Mint földi embereket átmelegítheti önöket a barátság, a másik ember szeretete. Borzongást érezhetnek valakinek a fagyossága révén, vagy közönséges természete miatt, de az ilyen élményeket a lélekhez tartozónak érzik. Gondolják csak meg, hogy a mai fizikai, földi ember milyen kevéssé hajlik arra, hogy azt mondja a nyári hőségben: az istenek most szeretnek. A mai ember arra is kevésbé hajlik, hogy a téli hidegben azt mondja: most csak azok a szilfek repülnek a levegőben, akik a levegő fagyos és megszokott szellemei. Ilyen megnyilatkozásokat egyáltalán nem hallunk manapság. Mármost, láthatják, hogy ezt az észlelést, melyet jelezni akartam (ezért mondtam, hogy kerülőúton magyarázom meg a dolgot), ezt az észlelést tapasztalta a tanítvány a belső nyomás érzésében, mintegy magától értetődően. Mindazt, amit hőnek érzett, ugyanúgy lelki hőnek érezte, mint fizikai hőnek. Ez azért történt, mert a tudatával átkerült a Jupiter-létezésbe, amely a Föld-létezésből fog kiemelkedni. Mert csupán akkor fogunk Jupiter-emberekké válni, ha egyesítjük a fizikai hőt a lelki hővel. Jupiter-emberekként el fogunk jutni ehhez, ha szeretettel fordulunk egy ember, vagy egy gyermek felé, és ezzel ugyanakkor tényleges melegséget árasztunk. A szeretet és a hő kiáradása nem két külön dolog lesz, mint ma, ha-

nem ténylegesen eljutunk ahhoz, hogy tapasztaljuk a hőt a lelkünkből kiáradni a környezetünkbe. A hiberniai misztériumok tanítványát valóban nem ebben a földi világban, hanem egy másik világba áthelyezve vezették ehhez a tapasztaláshoz. Ezáltal a Jupiter-létezés jelent meg neki, természetesen nem a fizikai, földi valóságban, hanem képileg. És a következő lépés az volt, hogy a tanítvány valóban érezte a belső szorongást, amiről tegnap beszéltem, és ténylegesen átélte a saját én-je legyőzésének szükségességét, különben ez a gonosz forrásává válna.

Amikor a tanítvány helyesen idézte elő ezt a lelkiállapotot magában, még valami más is megjelent benne. Nem csupán egynek érezte a lelki hőt és a fizikai hőt, de az, amit egynek érzett, ez a lelki-fizikai hő, elkezdett ragyogni. A fény ragyogásának misztériuma, a lelki fény ragyogása jelent meg a tanítvány számára. Így került át a jövőbe, amikor a föld átváltozik Vénusz-planétává, a jövőbeli Vénusz-planétává.

És most, amikor a tanítvány mindent, amit korábban tapasztalt, egybeáramlani érezte a szívébe, ahogy tegnap leírtam önöknek, minden, amit átélt a lelkében, megnyilatkozott egyszersmind planéta-élményként. Az embernek van egy gondolata. A gondolat nem marad az ember bőrén belül. A gondolat elkezd zengeni. A gondolat Szóvá válik. Az, amit az ember átél, Szóvá alakítja magát. A Vulkán-planétán a Szó kiterjeszti magát. A Vulkán-planétán minden beszéd élő lénnyé válik. Szó zeng a Szóhoz. A Szó kifejlik a Szó által. Szó beszél a Szóhoz. A Szó tanulja megérteni a Szót. Az ember úgy érzi magát, mint Világmegértő Szót, mint Szóvilág-megértő Szót. Míg ez volt jelen a hiberniai beavatás jelöltje előtt, tudta, hogy a Vulkán-létezésben van, a Föld-planéta utolsó átalakult állapotában.

Így önök láthatják, hogy a hiberniai misztériumok valóban olyanok voltak, mint amelyeket a szellemtudományban Nagy Misztériumoknak nevezünk. Azáltal, amibe a tanítványokat beavatták, adtak nekik egy áttekintést, egy kitekintést az ember föld-előtti és föld-utáni életébe. Ugyanakkor átadták nekik a kozmikus élet áttekintését, melybe az ember beleszövődik, melyből az idők során megszületik. Az ember ily módon megtanulta megismerni a mikrokozmoszt, azaz önmagát, mint szellemi-lelki-testi lényt, a makrokozmosszal való kapcsolatában. Azt is megtanulta megismerni, ami létrejön, a makrokozmosz szövődését, keletkezését és elmúlását, változását, magát a metamorfózisát. A hiberniai misztériumok Nagy Misztériumok voltak.

És a teljes virágzásukat abban az időben érték el, amely megelőzte a Golgotai Misztériumot. De az volt a jellegzetessége a Nagy Misztériumoknak, hogy ezekben a Nagy Misztériumokban Krisztusról úgy beszéltek, mint Arról, aki eljön, éppúgy, ahogy a későbbi emberek beszéltek Krisztusról, mint Aki átment a múlt eseményein. És valóban, amikor az első beavatás után a tanítványt, aki elhagyta a templomot, Krisztus képmása elé vezették, meg akarták mutatni neki: A Föld-fejlődés egész célja az, hogy eljusson a Golgotai Eseményhez. Abban az időben ezt úgy mutatták be, mint egy Eseményt, ami eljön.

Ezen a szigeten, mely később oly sok megpróbáltatáson ment keresztül, ténylegesen volt egy Nagy Misztérium-központ, egy Keresztény Misztérium-központ a Golgotai Misztérium előtt, melyben a helyes módon, irányították az ember szellemi tekintetét a Golgotai Misztérium felé.

És akkor, amikor a Golgotai Misztérium megtörtént, amikor odaát Palesztinában, a csodálatos események lezajlottak, melyeket Krisztus Jézus átéléseiként írunk le a Golgotán és környékén, míg ezek a csodálatos események lezajlottak Palesztinában, nagy ünnepségeket tartottak a hiberniai misztériumokon belül, és a közösségeikben, vagyis azok által, akik a hiberniai misztériumokhoz tartoztak. És azt, ami ténylegesen lezajlott Palesztinában, képekben százszorosan ábrázolták Hibernia szigetén, bár a kép olyan volt, mint a múlt emlékezete. Egyidejűleg képekben élték át a Golgotai Misztériumot Hibernia szigetén, míg a Golgotai Misztérium történetileg lezajlott Palesztinában. Amikor később a templomokban és istentiszteleteken képileg átélték a Golgotai Misztériumot, képekben mutatták be az embereknek, ezek olyan képek voltak, melyek emlékeztettek valamire, ami megtörtént a földön, ami a közönséges tudatból származott, mint egyfajta történeti emlékezet. Ezek a képek már azelőtt léteztek Hibernia szigetén, mielőtt a múlt történeti emlékezete alapján létrehozták volna őket, de csak magából a szellemből eredően lehetett létrehozni őket. Hibernia szigetén szellemileg látták, ami a testi szemek előtt megtörtént Palesztinában, az időszámításunk kezdetén. És így Hibernia szigetén az emberiség ténye-

gesen szellemileg tapasztalta a Golgotai Misztériumot. És ez jelzi mindannak nagyságát, ami később Hibernia szigetéről kiáramlott, a civilizált világ többi részébe, de ami a későbbi időkben eltűnt.[99]

Kérem önöket, jegyezzék meg a következőt. Az, aki tanulmányozza a külső történelmet, sok ragyogó, csodálatos dolgot talál, ami lelkesíti a szivet, megvilágosítja az elmét, amikor visszatekint történetileg az ősi, keleti világba, amikor történetileg az ősi Görögországra, az ősi Rómára tekint. Átélhet számos efféle dolgot, ha, mondjuk, visszamegy Nagy Károly idejére, és a középkorba. De figyeljék csak meg, milyen kevés történeti feljegyzés volt abban a korban, sok századdal a kereszténység felemelkedése után, és nagyjából a Kr. u. 9-10. században. Nézzék meg a történeti műveket. Valamennyi régebbi, igazi történeti műben csak rövid beszámolókat fognak találni, nagyon keveset e századokra vonatkozóan. Aztán az anyag kezd összegyűlni. Bizonyos, hogy a későbbi történetírók, akik, mondhatni, szégyenkeztek a foglalkozásuk miatt, hogy olyan rosszul terjesztették az anyagukat, mivel nem foglalkozhattak azzal, amit nem tudtak, kitaláltak mindenféle tetszetős szerkesztéseket, melyeket most ezekre a századokra helyeznek. De ez teljesen nonszensz. Ha őszintén akarják bemutatni a külső történelmet, ez valahogy sovány a történeti feljegyzések tekintetében, abban az időszakban, amikor az ősi Róma elbukott s amikor a népvándorlás tömegei megjelentek, ami valójában nem volt olyan félelmetes, ahogy a mai emberek bemutatják, hanem csupán meglepő volt a korábbi és későbbi idők nyugalmához képest. Mert, ha megfontolják, hogy ma, vagy talán a Nagy Háború előtti időben hány ember utazott, mondjuk, Oroszországból Svájcba évente, azt fogják találni, hogy ez a szám ma több, mint volt a népvándorlás korában, Európának ugyanezekben a térségeiben. Mindezek a dolgok viszonylagosak. Így, ha abban a stílusban beszélnénk, mint a történészek, akik túloznak a népvándorlással kapcsolatban, azt kellene mondanunk: az utóbbi háborúig Európa egésze folyamatos migrációban volt. Az Amerikába irányuló migráció sokkal nagyobb volt, mint a népvándorlás áramlatai. Az emberek ezt nem fogják föl. A történeti feljegyzések ritkák abban az időben, amit a népvándorlás korának neveztek el, és abban a periódusban, ami ezt a népvándorlást követi. Nagyon keveset tudunk erről az időszakról. Nagyon keveset lehet írni arról, ami pl. ezen a környéken történt, vagy Franciaországban, vagy Németországban. De ez volt az az idő, amikor annak visszhangjai, amit a hiberniai misztériumokban láttak, elterjedtek Európa felett, bár csupán gyenge visszhangok, az az idő, amikor a nagy hiberniai misztériumok hatásai, impulzusai beleáradtak a civilizációba (Ld. ír térítők, írók, filozófusok a 7-9. századi Európában, mint pl. Szt. Gallus, a svájci St. Gallen névadója, Szt. Kilian Würzburgban, a történetíró és asztronómus Dicuil, vagy Scotus Erigena, ld. GA 204.—A ford.).[100]

---

[99] V. ö. Tar Lőrinc pokoljárása. Följegyzés arról a látogatásról, amelyet Rátóti Lőrinc úr, Magyarország vitéze és bárója tett Szent Patrik Purgatóriumában Írország szigetén. Memoriale super visitatione Domini Laurencii Ratholdi militis et baronis Ungariae factum de purgatorio sancti Patricii in insula Hiberniae. 1411. *Irodalmi Jelen* 2011. február 13. (Forrás: *Tar Lőrinc pokoljárása*. – *Középkori magyar víziók.* Szépirodalmi, Budapest, 1985. pp. 219-249.) https://www.irodalmijelen.hu/05242013-1424/tar-lorinc-pokoljarasa. (További bemutatásokkal és a Zsigmond királynak hozott üzenet értelmezésével.) – *A szerk.*

[100] Érdekes, hogy íróik éppen erre az időszakra vonatkozóan hozták létre – midőn a középkori mágia a 20. század végén a filmiparban és a számítógépes játékok között igen felkapottá vált – a Hermész Rendjét, varázslóknak olyan kitalált misztikus csoportját az Atlas Games Kiadó Ars Magica című nagysikerű szerepjátékában, amely a éppen eme „Misztikus Európában" játszódik. Lásd: https://en.wikipedia.org/wiki/Order_of_Hermes_(Ars_Magica) és https://whitewolf.fandom.com/wiki/Order_of_Hermes. A játék egyfajta lexikont állít fel, ahol a Hermész Rend alapítójának és fő alakjának a 8. századi Bonisagus (neve latinul: jó bölcs) alpesi mágus és Trianoma mágus számít. A fiktív életrajz szerint Bonisagus kifejlesztette a mágia rendszeres formáját, az elveszett Merkúr-kultusz mágikus hagyományainak folytatását, amely egyfajta utólagos összegzése az okkultizmusnak, és a mágia pajzsát, és ezzel a varázslattal a többi mágus együtt próbálhatta ki mágikus képességeit és megvédték magukat más mágusok ártó varázslásaitól, amivel megszabadultak a sötét középkor túlzásba vitt félelmeitől. Már ennyiből is látható, hogy a mágia modern értelmezésének a középkorba visszavetítéséről, illetve 20. századi játékos élvezetéről van szó. A fiktív lexikonban szerepel még, hogy Bonisagus és Trianoma jól kiegészítette egymást, mert Bonisagus jól ismerte a mágikus elméleteket és gyakorlatokat, de személyében passzív volt, míg Trianoma látnoki diplomata volt, de csak kezdetleges mágikus adottságai voltak. Együtt körbe utazták a korabeli Európát, összegyűjtve és képezve a mágusokat, hogy egységet alkossanak az ismeretlen és minden bizonnyal igen ellenséges jövővel szemben. Aztán mintegy akaratlanul Bonisagus és Trianoma közös látásmódja alakította ki a hermetikus paradigmát a

És most két nagy áramlat találkozott, melyek egyikéről azt mondhatjuk — mindaz, amit most mondok, egyszerűen a tények ismertetése, semmi esetre sem valamilyen szimpátiából vagy antipátiából fakad —, tehát az egyik áramlat az, amely kerülőúton jött keletről, Görögországon és Román keresztül. Ez az áramlat, amely számításba vette az emberiségben egyre inkább megjelenő képességeket vagy tehetséget, pusztán az ész és az érzékek hatalmára alapozott, azzal foglalkozott, ami történeti emlékezetként létezett a külsőleg látható, külsőleg tapasztalt eseményekkel kapcsolatban. Az új hírek Palesztinából elterjedtek Görögországon és Román keresztül, és az emberek felvették vallási életükbe, hogy mi történt a fizikai-érzékleti világban a Krisztus-isten révén.

Ez egy olyan emberi megértést igényelt, mely ettől az időtől kezdve attól függött, amit ma közönséges, agyi-érzékleti tudatnak nevezünk. Ez az áramlat a legnagyszerűbb módon terjedt el. De ez végül megsemmisítette azt az áramlatot, amely nyugatról, Hiberniából jött, amely, mint az ősi, ösztönös földi bölcsesség utolsó visszhangja az emberiség ősi bölcsességkincsén nyugodott, melyet most megvilágított az új tudatforma. Valami átterjedt Hiberniából Európába, ami nem vette számításba az érzékleti észlelésre alapozott gondolkodásmódot, vagy bizonyítékokat, melyek demonstrálták, hogy mi zajlott le történetileg. De a kultuszok, bölcsesség-tanítások, mint hiberniai kultuszok, hiberniai bölcsesség-tanítások széles körben elterjedtek, melyek a szellemi világ megismerésére alapoztak, azonos időben azzal, amikor a Golgotai Misztérium eseménye lezajlott a fizikai valóságban, a föld egy másik pontján. A palesztinai fizikai realitást szellemileg látták Hiberniában.

De az, ami csupán a fizikai valóságon alapult, beárnyékolta azt, ami az emberek szellemi felemelkedéséből származott, az emberi természet belső, szellemi elmélyítéséből, az emberi lélek szellemi áthatásából. És fokozatosan, szükségszerű módon, amiről már többször beszéltem különböző nézőpontokból, fokozatosan az, ami az érzékleti-fizikai létezésen alapult, fölébe kerekedett annak, ami a szellemi betekintésből. A fizikai testben a földön élt Megváltóról szóló hírek legyűrték a csodálatos, imaginatív képzeteket, melyek Hiberniából jöttek s amelyek bemutathatták a kultuszban, mit hirdetett a Megváltó, mint szellemi Lény, és amelyek nem fordítottak figyelmet a kultuszaik bemutatásában, a leírásaikban a ténynek, hogy ez egy történeti esemény is volt. Még kevésbé vették figyelembe ezt a tényt abban az időben, amikor ez még nem volt történeti esemény, amikor a rítusokat már bevezették a Golgotai Misztérium előtt.[101]

És elérkezett az idő, amikor az emberek egyre inkább csak azt fogták fel, amit fizikailag láttak, amikor az emberek, mondhatni, természetesen jutottak el ahhoz, hogy a dolgokat nem fogadták el igaznak, csak ha a fizikai felfogáson alapultak. Így a bölcsességet, ami Hiberniából jött, többé nem fogták fel a maga valóságában. És a művészetnek, ami Hiberniából jött, többé nem érezték a kozmikus igazságát. Így egyre inkább felszínre került egy nem-hiberniai megismerés, egy olyan megismerés, aminek csupán a külső érzékleti világhoz volt köze, és felszínre került egy nem-hiberniai művészet, hanem egy olyan művészet — és még Rafael művészete sem más —, egy művészet, amelynek a fizikai-érzékleti világra van szüksége, mint modellre, míg a hiberniai művészet a szellemi közvetlen kifejezésén alapult, és mindannak kifejezésén, ami a szellemhez tartozott.[102]

---

következő évszázadok során azáltal, hogy számos vadul eltérő mágikus hagyományt egyesített. Stb, stb. Lásd: https://whitewolf.fandom.com/wiki/Bonisagus és https://whitewolf.fandom.com/wiki/Trianoma. – *A szerk.*

[101] Ennek megértése közben érdekes és elgondolkoztató, hogy „Hamvas Béla szerint Rudolf Steiner éppen a kereszténységet kereste, de azt összekeverte oda nem illő fogalmakkal, így egy 'kása-hagyományt' teremtett." (Weiner Sennyei Tibor: Weöres és Hamvas. *Drót* 2018. 03. 25. https://drot.eu/weores-es-hamvas.) V. ö.: „Hamvas Béla a metafizikus tradicionalizmuson, illetve ennek az irányzatnak a filozófusain (René Guenon, Julius Evola) keresztül kötődött az antropozófiához, bár nem tekinthető Rudolf Steiner meggyőződéses hívének és követőjének. 1945 után Hamvas közvetítette a művészek felé a 'kozmikus lényeg' megragadását tükröző szemléletet." (Pelle János: Ezotéria és művészet. *Magyar Művészet* 2018/3. A Magyar Művészeti Akadémia kiadványa. http://www.magyar-muveszet.hu/upload/userfiles/2/publications/202001/pdf/MM2018_3belivek_07_pelle_janos.pdf.) – *A szerk.*

[102] V. ö. Rafaello kortársának művével, aki még vissza akarta hozni az éppen elveszőt: Henricus Cornelius Agrippa von Nettesheim: *Titkos bölcselet. De occulta philosophia.* Vízöntő könyvek. Holnap Kiadó, Budapest, 1990. A kötetet válogató és fordító Magyar László András megadja a teljes mű tartalmát az Előszóban: „Az első könyv a természeti mágia, a második a számokkal és a csillagokkal összefüggő mágia, a harmadik könyv pedig a vallással

Így eljött az idő, amikor bizonyos értelemben a sötétség fátyla borult a szellemi életre, melyben az emberek csak az észt és az érzékeket magasztalták, és filozófiákat kreáltak, melyek bemutatták, hogy az ész és az érzékek hogyan közelíthetik meg a létezést vagy az igazságot.

Ekkor eljött az a különös állapot, hogy az emberek többé nem értek el a szellemi befolyásokhoz. És hol is lehetne világosabban látni, hogy az emberi tudat többé nem éri el a szellemi befolyásokat, mint abban, amit az embereknek adtak — a módban, ahogy például *Christian Rosenkreutz kémiai mennyegzőjé*-t (*Chymische Hochzeit, Chemical Wedding of Christian Rosenkreuz*) az emberiségnek adták. Ezt kifejtettem már korábban, a *Die Drei* folyóirat 3. évfolyamának 4. és 5. számában, 1927-ben. Itt felhívtam a figyelmet a figyelemreméltó dologra, ami a *Kémiai mennyegző*-vel kapcsolatban történt. Valentin Andreae (1586-1654) volt a fizikai írója ennek a *Kémiai mennyegző*-nek. Ezt a *Kémiai mennyegző*-t épp azelőtt írták meg, hogy kitört a Harmincéves Háború. Azok közül, akik ismerik Valentin Andreae életrajzát, senki sem kételkedik abban, hogy ő, aki később vaskalapos lelkipásztor lett és más könyveket is írt, tele ájtatosságokkal, ő írta a *Kémiai mennyegző*-t. Mégis teljesen nonszensz azt hinni, hogy Valentin Andreae írta a *Kémiai mennyegző*-t. Csak hasonlítsák össze a *Kémiai mennyegző*-t, vagy az *Egész Világ Általános és Teljes Reformációjá*-t, és más korai írásait — fizikailag ezeket ugyanaz a személy írta — a kenetteljes, ájtatos művekkel, melyeket a lelkipásztor Valentin Andreae írt, aki mindössze ugyanazt a nevet viselte. Ez a legfigyelemreméltóbb jelenségek egyike. Itt van egy fiatalember, aki épp befejezte iskolai tanulmányait, aki olyan dolgokat ír, mint a *Világ Általános Reformációja*, vagy a *Christian Rosenkreutz kémiai mennyegzője*, és azon fáradozunk, hogy megfejtsük ezeknek az írásoknak a benső értelmét. Ő maga semmit sem ért ebből, mint később bevallja. Egy ájtatos lelkipásztorrá válik. Ez ugyanaz az ember! És csupán meg kell vizsgálni ezt a jelenséget, hogy egy ésszerű magyarázatot találjunk, melyet megadtam, hogy ti. a *Kémiai mennyegző*-t nem egy ember írta, vagy csupán annyiban, mint Napóleon titkára, aki állandó félelmek közepette írta a császár leveleit. De Napóleon mindig egy olyan em-

---

és a rítusokkal összefüggő mágia leírását tartalmazza. Az egyes könyvek gondolatmenete címszavakban a következő: I. Könyv. *Magia naturalis*. A világ keletkezése, elemei és szerkezete. A világban lévő rejtett kapcsolatok. A világszellem. A bolygók és a csillagképek. Az 'egek' kapcsolatai a földi dolgokkal. A világ mint szimpátián és antipátián alapuló összefüggések láncolata. A kapcsolatok hasznosítási módja. Mágikus és varázsmódszerek. Az ember helye a világban. Szó- és betűmágia. II. Könyv. *Magia coelestis*. A matematika fontossága. A számok jelentősége általában és egyenként. A számok és a betűk, geometriai formák, hangok. Ezek hatásai. Asztronómia és asztrológia. Az egyes bolygók, csillagok és csillagképek hatásai. III. Könyv. *Magia ceremonialis*. A vallás és a szartartások jelentősége. Az istenség, a lélek és a mágia kapcsolata. Az istennevek, rítusok, kultuszok hatásai. Démonológia. Kabbala. Mágikus jelrendszerek. A lélek és a mágia. Eksztatikus állapotok és a jóslás. Hogyan érhető el a jóslásra és a mágikus műveletekre alkalmas állapot? Szentségek." Végül a fordító szól „néhány szót arról, hogyan kell olvasnunk Agrippa e munkáját. A *De occulta philosophia* a 16. század egyik legnagyobb hatású alkotása, háromszáz éven át sok-sok kiadásban jelent meg, betiltották, átkozták, magasztalták és kritizálták, ám helyére tenni sosem tudták. A mű jelentőségét nemcsak a szerzőjéről szóló anekdoták, mesék mutatják, hanem a vele vitázók haragja és tanácstalansága is bizonyítja. Agrippa műve ugyanis nem eredeti mű: voltaképpen idézethalmaz, nem is túl következetes rendbe szedve, millió tárgyi tévedéssel, néhol skolasztikus gondolatsallangokkal díszítve. Ám ez a mű mégis első és azóta is egyedülálló összefoglalása annak a mérhetetlen történeti, irodalmi, filológiai, teológiai, néprajzi, földrajzi, állattani, mitológiai és orvosi ismeretanyagnak, amely a mágiával kapcsolatban áll, illetve vele valamilyen módon kapcsolatba hozható. Nem elhanyagolható továbbá az egység sem, amelyet e számtalan ismeret között Agrippa teremteni tud: az ő világa kapcsolatok, kölcsönhatások, megfelelések, párhuzamok és összefüggések világa, olyan világ, amelyet csak irigyelhet a mai, széthullott és áttekinthetetlen világ vak és néma embere. Agrippa érthetővé, titokzatossá, de megpillanthatóvá és átélhetővé varázsolja számunkra a világot: nem tudós ő tulajdonképpen, hanem művész: a filozófia, a világszemlélet intuitív és intuícióra sarkalló művésze, mesélő és mesét hallgató, csodálkozó és csodálatot keltő, mindent tudó bölcs és gyermekien hiszékeny művész ő: költő, tehát ember. Hogyan olvassuk tehát ezt a könyvet? Semmi esetre sem tudományos, ismeretterjesztő, filozófiai, de ne is okkult műként. Olvassuk inkább úgy, mint gyermek a mesét, örvendezve és csillogó szemmel, hiszen olyan világgal találkozunk benne, amely talán mindörökre elveszett, olyan világgal, amelyben rend, harmónia és fenséges istenerő uralkodik – s közben ne feledjük: ez a világ Agrippa korában is éppúgy álom volt, mint manapság." – Mindenesetre, mint előbb láttuk, a 20. század végi regényírók, filmesek és számítógépes játékok készítői megfogadták az iménti tanácsot. V. ö. még „Észak Mágusának" a téma komolyabb feldolgozását is tartalmazó hatalmas életművel: *Johann Georg Hamann válogatott filozófiai írásai.* Válogatta, fordította, jegyzetekkel ellátta, az előszót és az utószót írta Rathmann János. Jelenkor Kiadó, Pécs, 2003.

ber volt, aki a lábain állt, szilárdan a talajon, ténylegesen egy fizikai személyiség. Az, aki a *Kémiai mennyegző*-t írta, nem volt fizikai személyiség. Ő csak felhasználta a „titkárát", aki később egy ájtatos lelkipásztor lett, Valentine Andreae-t.

Gondoljanak erre a csodálatos eseményre, épp a Harmincéves Háború előtt — egy fiatalember, egy nagyon fiatal ember, a kezét kölcsönzi egy szellemi lénynek, és leír olyan dolgokat, mint a *Kémiai mennyegző*. És az, ami ebben az egyetlen esetben napvilágra kerül, gyakran megtörtént abban az időben. Csupán a dolgokat nem jól ismerték, vagy nem jól őrizték meg. Azt, ami mindenekelőtt fontos volt az emberiség számára abban az időben, embereknek adták egy oly módon, hogy ezek képetelenek voltak megérteni az értelmükkel. Ez a szellemiség beáramlása volt, amely még megnyilatkozott az embereknek, melyet az emberek írásba foglalhattak, de többé nem tapasztalhatták meg.

Így azokban a napokban, amikor pusztán üres oldalak töltötték meg a történelemkönyveket, abban az időben az emberiség, mondhatnám, két áramlatban élt: az egyik áramlat az volt, amely az alsó fizikai világból indult ki, amikor az emberek egyre inkább csak abban hittek, amit az ész és az érzékek mondtak nekik, de efelett folyamatosan találni egy szellemi kinyilatkoztatást, amely megjelenik az emberek révén, de az emberek nem értik. És ennek a szellemi kinyilatkoztatásnak a legjellegzetesebb példái közé tartoznak olyan dolgok, mint a *Christian Rosenkreutz kémiai mennyegzője*.

De mindez a kinyilatkoztatás annak ellenére átment az emberek fején, hogy az emberi fejek nem értették. Keresztülment az emberi fejeken, és elhalványult, eltorzult. A magas költészet, a nagy költészet olyan mormogás és dadogás lett, mint gyakorta a versek a *Christian Rosenkreutz kémiai mennyegzőjé*-ben. Mindazonáltal ezek valami nagyszerűnek a megnyilatkozásai, hatalmas, makrokozmikus képeké, fenséges tapasztalásoké az ember és a makrokozmosz között. Ha valaki mai szemmel olvassa a *Kémiai mennyegző*-t, megtanulhatja megérteni ennek képeit; ezek megmagyarázzák magukat, ahogy átszínezte őket az agy, melyen átmentek, és mögöttük megjelenik a nagyszerű tartalom.

Ezek a dolgok annak bizonyítékai, hogy az emberek egykor folyamatosan tapasztalták, hogy benne élnek a tudatalattiban. Ez kétségtelenül így volt még a pusztító Harmincéves Háború első időszakában. A 17. század első felében beáramlott az, ami nagy, fenséges szellemi igazság volt. Csupán a misztikusok őrizték meg a benyomást, amit ez a tudatra gyakorolt (Ld. Böhme, Teuler, Suso, Weigel, Paracelsus.—A ford.). De az igazi szubsztancia, a szellemi szubsztancia teljesen elveszett. Az ész győzedelmeskedett mindenek felett, az ész előkészítette a szabadság korát. Ma visszatekintünk ezekre a dolgokra, visszatekintünk a hiberniai misztériumokra egy igazán elmélyült belső, lelki élettel, mert ezek valóban a múlt utolsó nagy Misztériumai, azok az utolsó nagy Misztériumok, melyek révén az emberi és kozmikus titkok kifejeződtek. És amikor ma újra kutatjuk ezeket a titkokat, ezek a hiberniai misztériumok valódi nagyságukban jelenhetnek meg számunkra.

De valójában nem hatolhatunk a mélyükre, ha előbb nem kutatjuk ezeket a dolgokat egy független módon. És akkor is, amikor egy független módon kutatjuk őket, egy sajátos dolog jelenik meg. Ha az Akasha Krónikában valaki megközelíti ezeknek a hiberniai misztériumoknak a képeit, akkor tapasztal valamit, ami egy visszatartó módon működik. Ez olyan, mintha bizonyos erővel visszatartanának bennünket, mintha nem lehetne lelkileg megközelíteni. És ha közelebb kerül valaki, még homályosabb lesz az, ami felé lélekben igyekszik, és egy lelki zavarodottság állapotába kerül. Az embernek keresztül kell dolgoznia magát ezen a lelki zavarodottságon. Semmi mást nem kell tenni, mint felelevéníteni magában azt, amit már ismer, mint ehhez hasonlót, amit már elért és felfedezett magában. És az ember felismeri, hogy miért van ez így. Látjuk, hogy ezek a hiberniai misztériumok valóban az utolsó visszhangjai voltak egy régi bölcsességnek, melyet az emberiségnek adtak az isteni-szellemi hatalmak, melyet azonban abban a korban, amikor a hiberniai misztériumok lesüllyedtek az árnyékvilágba, egyidejűleg szellemi sánccal vettek körül, úgy, hogy az ember passzívan nem érhet el hozzájuk, passzívan nem tekinthet rájuk, nem közelítheti meg őket, hacsak nem ébreszti fel magában a szellemi aktivitást, és ezt kell tenni, ha a modern korban a helyes úton akar járni. Azt mondhatnám, hogy a hiberniai misztériumok megközelítését lezárták abban az időben, így az ember nem képes meg-

közelíteni a misztériumokat a régi módon, hanem kénytelen a saját tudata aktivitásában tapasztalni azt, amit a szabadság korában az embernek bensőleg kell megtalálnia. Többé nem lehet egy történeti, sem egy tisztánlátó-történeti látással megközelíteni ezeket az ősi, csodálatos titkokat, hanem csupán a saját belső aktivitásunk révén lehet erre az útra lépni.

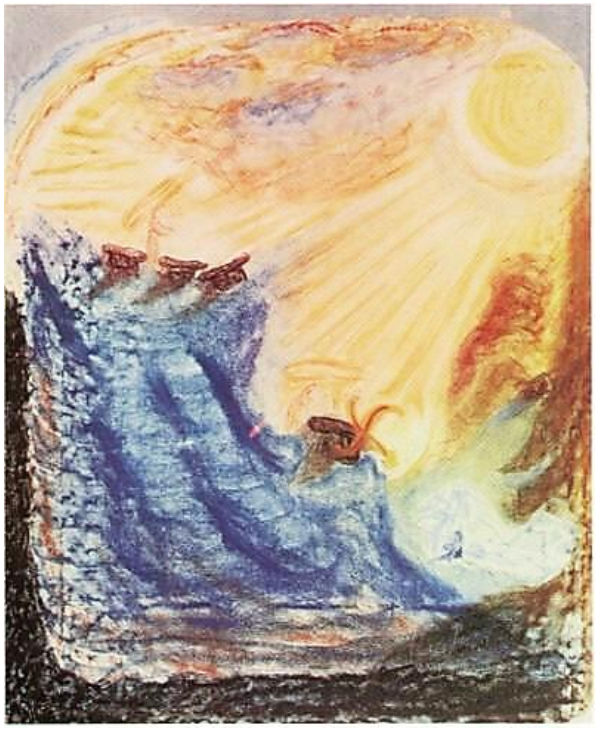
Ez a legvilágosabban jelzi a hiberniai misztériumokkal kapcsolatban, hogy egy új korszak kezdődött, melyben ezek a misztériumok alásüllyedtek az árnyékvilágba; de ma is megpillanthatjuk ezeket teljes nagyságukban és fenségükben a lélek által, aki belső szabadságban tartja fenn magát. Mert az igazi belső aktivitás révén megközelíthetjük őket, legyőzhetjük, ami visszatart bennünket, a vágyat, ami zavarba ejt bennünket, amely a lélek számára visszatartja azt, ami ezekben a régi időkben megnyilatkozott a korábbi bölcsesség nagy misztériumi jelöltjeinek, ösztönös módon ugyan, de nem kevésbé magas szellemi bölcsességgel, amely egykor beleáradt a földi emberiségbe, mint a lélek ősereje. Az emberi ősbölcsességnek, az isteni-szellemi lények őskegyelmének a legszebb, legjelentősebb emlékei nyilatkoznak meg az emberiség ősállapotaiban, s e régi kornak a legszebb lelki-szellemi emlékei azok a képek, melyek feltárulnak előttünk, amikor a tekintetünket Hibernia misztériumaira irányítjuk. (Ld. még *Die Weltgeschichte*, GA 233/4, R.Steiner művei németül: www.anthrowiki.at)

Forrás: *Mystery Centres*, Lecture VII-IX., The Mysteries of Hibernia, www.rsarchive.org

Ford.: Z.T.Cs., 2021

A druida-költő, Amergin verse
(a legrégibb szövegemlék az ír-kelta hagyományban):

Én vagyok a szél a tengeren,
Én vagyok az óceán hulláma,
Én vagyok a tenger harsogása,
Én vagyok a hét csatájú bika,
Én vagyok a sólyom a szirten,
Én vagyok a harmatcsepp,
Én vagyok a legszebb a virágok között,
Én vagyok a merész vadkan,
Én vagyok a pisztráng a tóban,
Én vagyok a tó a síkon,
Én vagyok a hegy az emberben,
Én vagyok a Szó mestere,
Én vagyok a fegyver csúcsa (ti. aki kieszközli a csatát)
Én vagyok Isten, aki tüzet gyújt a fejben (ti. inspirációt ad)
Ki szelidíti meg a hegyek durvaságát?
Ki az, aki előhozza a holdnapokat?
És ki a helyet, ahol a nap lenyugszik?
Ki hívja elő a jószágot Tethys házából? (ti. a csillagokat a tenger felett)
Ki az a harcos, ki az Isten,
aki határt szab a romlásnak?
A lándzsa varázslatai? A szél varázslatai. Ford.: Z.T.Cs.

R. Steiner: Druidenstein *(Druida-kő), pasztell, m: 73 x 89 cm, 1923. szept. (K 54.18);*
itt még nem szerepelnek az óriásszobrok, csak kelta dolmenek és kőoltárok jelzései, de megjelenik a fény-sötétség, nap-föld, magas-mély kettősség, és egy „közép” szituáció, egy indo-árja szvasztikával[103]

[103] A kép forrása: https://www.rotheraine.com/hibernian5.htm. – *A szerk.*

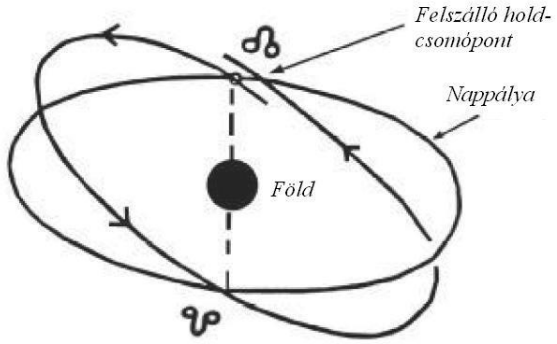
Susanne Donato:

A rejtett életterv: a holdcsomópontok hatása az emberi biográfiára[104]

Rudolf Steiner egyik előadásában kifejtette, hogyan kapcsolódik egymással a makrokozmosz légzési folyamata és a mikrokozmikus légzési folyamat, ami egy kb. 18 éves ritmikus ciklusban fejeződik ki.[105] Az emberi biográfiában ez a ritmikus ciklus megegyezik a *holdcsomópontok ritmusával.* Steiner szerint ebben az időritmusban jelentős dolgok történnek az ember életében, az éjszakák ekkor a legjelentősebbek az ember számára. Ezen a ponton fejezi be a makrokozmosz a 18. légzését egy kozmikus perc alatt, és ez az a pont, ahol az ember bizonyos értelemben ablakot nyit egy teljesen más világra. Mit jelentenek ezek a holdcsomópontok, melyek újra és újra hatással vannak az emberi életre, egy hatalmas időciklusban?

Holdcsomópontok a csillagászatban

Először forduljunk a csillagászokhoz, hogy elmagyarázzák az égitestek mozgását. Jelen esetben a föld helyzetét geocentrikusan tekintjük, mintha a Nap keringene a Föld körül. Ebben az összefüggésben a nappálya kirajzolja az ekliptikát, s a Hold is a Föld körül kering. A nappálya, az ekliptika, és a holdpálya kb. 5°-ban elhajlik.

1. ábra: A nyilak mutatják a hold-pálya irányát. A Föld mintegy a két égitest pályájának közepén helyezkedik el.

Holdcsomópontoknak nevezik azokat a pontokat, ahol a nap- és holdpálya keresztezik egymást. Mivel a Hold egy hónap alatt fejezi be a teljes pályáját a Föld körül, ebben a periódusban kétszer metszi a nappályát, egyszer északi irányban, ezt nevezik északi vagy felszálló holdcsomópontnak, és egy fél hónappal később, déli irányban, ezt nevezik déli vagy leszálló holdcsomópontnak. Ezekben az egy hónapon belüli ismétlődésekben a metszéspont visszafelé mozog az ekliptikán, és 18,7 év múlva ez a metszéspont bejárja az egész ekliptikát (360°), majd pontosan ugyanoda tér vissza, ahol 18,7 évvel korábban volt. Az emberi biográfiában ez 18 évet, 7 hónapot és 9 napot jelent, amikor a felszálló holdcsomópont ismét ugyanazon a ponton áll, mint a személy születése idején. Mindenki képet alkothat magának erről a pontról, ha a születés drámai következményeire gondol.

---

[104] In: *Waldorf Journal Project* 2., pp. 173-187.

[105] Rudolf Steiner: *Entsprechungen zwischen Mikrokosmos und Makrokosmos – Der Mensch, eine Hierogliphe des Weltenalls* (Megfelelések a mikro- és makrokozmosz között – Az ember, mint a világmindenség hieroglifája), 4. előa., Dornach, 1920. ápr. 16, GA 201. [ld. még a légzés és szívverés alapszámairól, R. Steiner: *Astronomy Course,* GA 323, 1921. jan. 6., vö. a 25.920 évről, Platón: *Timaios,* XI. 39d, és az ősi időszámítási rendszerekről, Várkonyi N.: Az idő szívverése, *Galaktika* 50, 1983].

A születéskor arról döntünk, hogy feladjuk az anyai szervezet védelmét és biztonságát. A nehéz és fájdalmas fizikai születés során átmegyünk egy kapun a másik oldalra, és elkezdődik a saját életünk. Először elemi lépéseket teszünk: elsőként lélegzünk, veszünk fel külső táplálékot, és emésztünk. A szervezetnek először kell alkalmazkodnia a változó hőmérséklethez is. Hirtelen ki vagyunk téve a korábban ismeretlen, és eleinte fenyegetőnek látszó élményeknek.

A születési holdcsomópontok jellegzetességét ismét megtaláljuk valamennyi későbbi holdcsomópontoknál az életünk folyamán. Ez a döntés ideje, amikor búcsút mondunk azoknak a körülményeknek, amelyek többé nem nyújtanak lehetőséget a belső és külső érési folyamataink számára. Ez a döntés először gyakran a lényünk tudattalan szintjein alakul ki, és először csupán egy kényelmetlen érzést okozhat, hogy egyedül vagyunk, nem értenek bennünket, korlátoznak a szokások és szabályok. Jelentéktelennek, semminek érezzük magunkat. Ellentmondásba kerülünk a szülőkkel, barátokkal, kollégákkal és szomszédokkal. Növekszik bennünk a sóvárgás, hogy mindent másképp csináljunk, és valami teljesen újba kezdjünk. Majd többé-kevésbé tudatosan feladjuk a régi biztonságot, hogy helyet adjunk a belső fejlődésnek.

A fizikai születéshez hasonlóan ezek a belső születési folyamatok sem zajlanak nehézségek, fájdalom és kellemetlenség nélkül. A betegségeket nem lehet kizárni e születések folyamán. A születési folyamat lehet gyorsabb vagy lassabb. Lehet könnyű, vagy társulhatnak hozzá drámai események. Dr. Frank Nager, egy zürichi kardiológus mondja a Goethéről szóló könyvében: „Miután félig megfulladva, elkékülten jött a világra, és halottnak látszott, ezt követően az első és negyedik holdcsomópontjai szintén a halál közelébe sodorták a költőt.” (*Goethe der heilkundige Dichter*).

Az első holdcsomópont

Az első holdcsomópontot a születésünk után 18 évvel, 7 hónappal és 9 nappal érjük el. Ez magával hozza a családtól való elszakadást. Szükséges, hogy az ember eloldódjon az örökletességektől, a szülői tekintélytől. Ez az időszak az új függetlenség kezdete.

Ebben az periódusban eltávolodunk azoktól az emberektől, akikkel többé nem lehetünk együtt a születési impulzus értelmében, akik már nem járulhatnak hozzá a fejlődésünkhöz, és vice versa. Az iskolai és az ifjúság más baráti kapcsolatai véget érnek. A szülőkkel való kapcsolat meglazul, és a szülő-gyermek viszonynak át kell alakulnia egy egyenlőbb, inkább baráti kapcsolattá. Olyan kérdések merülnek fel, hogy „Mi az életem értelme? Milyen életimpulzusokat hordozok? Hol találom meg azt a helyet a földön, ahol megvalósíthatom ezeket az impulzusokat?”

Kérdéseket teszünk fel a helyes oktatással, a helyes életúttal kapcsolatban. Még abban az esetben is, amikor már elkezdtük az egyéni vagy családi életpályánkat, akár a tanulóidőt, mondjuk, vagy akár már egy foglalkozást, gyakran kérdezzük magunkat: Megfelelő ez a pálya számomra? Ez az én hivatásom?

Ha ezeket a kérdéseket nem válaszoljuk meg, vagy egy negatív válasz esetén nincs mód a változásra, ennek komoly következményei lehetnek a jövőben. Felébred az önmegvalósítás iránti vágy. Az első holdcsomópont idején kezdjük kialakítani a saját személyiségünket; elkezdünk dolgozni magunkon. Éppúgy, ahogy egy négykézláb mászó csecsemő, a felnőttek példáját követve a saját lábaira akar állni, így teszünk 18-19 éves korunkban is, bensőleg felegyenesedünk, kialakítjuk a saját eszméinket, értékrendünket, és ezek szerint cselekszünk.

Ebben az összefüggésben érdekes, ahogy az Evangéliumok háromszor tudósítanak a fizikai gyógyulásokról, és ezek közül kettő fényt vet a holdcsomóponti eseményekre. A Lukács Evangéliumban szerepel egy asszony, aki 18 éve szenved egy betegségben: „meg volt görbedve, és

teljességgel nem tudott felegyenesedni." Azáltal, hogy Jézus szóval és tettel beavatkozott, az asszony „azonnal felegyenesedék, és dicsőíté az Istent."[106]

Ez a jelenet csodálatosan pontos. Ebben az életkorban szükségünk van külső segítségre, egy külső ösztönzésre, hogy felegyenesedjünk. Mint egy kisgyereknek, úgy kell nekünk is azoknak az embereknek a példája és bátorítása, akik előttünk állnak. A szülők és testvérek segítő kezet nyújtanak a fejlődő kisgyereknek, míg 18-19 éves korban gyakran egy szellemi erő, a sors mutatja meg a helyes utat, magatartást.

Goethe biográfiája megmutatja, milyen drámai és erőteljes lehet ez a belső irányítás. 1768 júniusában, a 18 éves joghallgatónak Lipcsében életveszélyes vérzése volt. Ennek mélyebb jelentését a költő saját maga magyarázta el. A diszharmónia, melyben akkor élt, olyannyira megterhelte a szervezetét, hogy „a szervek végül fellázadtak, hogy megvédjék az egész testet" (ld. *Dichtung und Wahrheit*). Rudolf Steiner egyik közlése világosabbá teszi, mi állt emögött. „Az, ami Goethében élt, mint az ő individualitása, sokkal nagyobb volt, hogysem a szervezete elhordozhatta volna" (1906. nov. 11-ei előadása). A betegség révén Goethe átélte az éterteste és a fizikai teste közötti kapcsolat meglazulását, miáltal képessé vált áthatni magát érzékfeletti imaginációkkal. Ez egyfajta beavatás volt, és az volt a hatása, hogy a fizikuma nem roppant össze már korán, a saját individualitásának hatalmas ereje alatt.

Az első holdcsomópont jellege és feladata az alábbiakban foglalható össze:

Otthonról ki a világba,
Keressük a saját fizikai otthonunkat.

Ez nem csupán földrajzi helyet jelent, hanem a tevékenységi területünket is, ahol otthont teremthetünk magunknak. Goethe esetében a saját földi teste volt az, amellyel megküzdött, hogy az otthonává tegye.

A második holdcsomópont

A második holdcsomópont idején, 37 év, 2 hónap és 20 nap elteltével, a harmadik születési folyamat zajlik. Ekkor a szélesebb társadalmi kapcsolatoktól kell eloldódnunk, melyek akadályozzák vagy megtörik a születés előtti impulzust. A munkahelyet, a barátok és kollégák körét, a rokonok és szomszédok nagyobb körét egészen új szemmel kezdjük látni és értékelni. A szociális környezetet, ahogy eddig létezett számunkra, próbának vetjük alá. A lelkünkben létező dolgokat is megkérdőjelezzük és újraértékeljük.

Most ez a kérdés merül fel: Megtaláltam-e a helyem szociálisan? Mely emberi kapcsolatokon belül érzem magam kényelmesen? Megértenek-e az emberek? A környezetemben kikre számíthatok a válsághelyzetekben? Ki értékeli a saját egyéni karakterem? Hol ismerik el a saját képességeim? Hol bonthatom ki ezeket a képességeim, és lehetek tevékeny?

Ha a válaszok nem pozitívak a szociális kapcsolatok tekintetében, akkor új kapcsolatokat keresünk. Ebben az életkorában Goethe olyan szűkösnek és fojtogatónak találta a weimari foglalkozását és társadalmi életét, hogy Itáliába menekült. Amikor itáliai utazásainak benyomásai és élményei által újjáéledt és megfiatalodott, ezt írta von Stein kisasszonynak 1787. jan. 6-án: „Nap mint nap levetek magamról egy újabb héjat, és érzem, hogy új emberré válok." Ez a lelki-szellemi újjászületés megáldotta őt a természet mélyreható szemlélésével. Míg Itáliában volt, kialakította eszméit a növények és állatok metamorfózisáról és archetípusairól. A déli táj által felkeltett sajátos fény és színélmények vezették a színelmélete megalkotásához.

[106] Lk 13:11-13. „És ímé vala ott egy asszony, kiben betegségnek lelke vala tizennyolcz esztendőtől fogva; és meg volt görbedve, és teljességgel nem tudott felegyenesedni. És mikor azt látta Jézus, előszólítá, és monda néki: Asszony, feloldattál a te betegségedből! És reá veté kezeit; és azonnal felegyenesedék, és dicsőíté az Istent."

Ez az életkor gyakorta meglepő változásokat hoz az életpályán. Az 1970-es évek végének alternatív életstílus-mozgalma gyakran társult a második holdcsomóponthoz. Sikeres ipari és bankvezetők, gyakran 37-40 év közöttiek, önként befejezték a karrierjüket és alternatívákat kerestek. Új elfoglaltságaiknak gyakran voltak szociális motívumaik, melyek kevés külső elismerést arattak, de kielégítették a személyiségüket. Kiszálltak, hogy a szívüket kövessék. Ezzel a sors ismét lemondást és áldozatot követel. A sors-eseményeket, melyek ebben a periódusban történnek velünk, erős jelzéseknek kell tekintenünk a függetlenségünk és kezdeményező-készségünk felé, és a szíverőink megnyílását igényelik.

19 évesen talán megkönnyebbülve hagytuk el az iskolát és a szülői otthont. Ez bizonyos értelemben az élet természetes menete. De az elkülönülés és a feladatok, melyek most közelítenek felénk, a szívünk-lelkünk próbái elé állítanak bennünket, és bátorságot, önbizalmat igényelnek.

A János Evangéliumban találjuk a bethesdai nyomorék férfi esetének leírását. 38 éven át volt nyomorék, és senki sem vitte a vízhez. Jézus megkérdezte tőle: „Akarsz-é meggyógyulni?" És a szavai serkentően hatottak a beteg emberre: „Kelj fel, vedd fel a te nyoszolyádat és járj." [107] Épp ez az, amire a beteg nem képes, de megértette, amit Krisztus mondott. A belső rugalmasság ereje, a lelki erő az, ami legyőzi a külső szerencsétlenséget, ez áll előttünk ebben a példabeszédben. Nem akarjuk, hogy embertársunk vigyen bennünket. Nekünk kell azzá válni, aki visz másokat. A második holdcsomópontot a következőkben foglalhatjuk össze:

Keressük a saját lelkünk helyét;
A saját lelki otthonunkat.

A lelki erőink, szív-erőink kifejlesztésével szellemileg otthont készíthetünk magunknak a saját társadalmi környezetünkben.

A harmadik holdcsomópont

A harmadik holdcsomópont, amely 55 év, 10 hónap és 28 nap elteltével köszönt ránk, tehát majdnem 56 éves korunkban, további szociális elszakadásokat és új irányulásokat eredményez. Közeleg a nyugdíjazás: Japánban és Franciaországban a nyugdíj-korhatár számos foglalkozásban jelenleg 55 év. Életpálya-válságok keletkeznek. Németországban a dolgozókat ebben az életkori csoportban sürgetik a nyugdíjazásra. De ott is, ahol más a szabályozás, ahol nincs ilyen külső nyomás, gyakran megjelenik egy belső stressz. Az a munka, amit sok éven át elkötelezetten végeztünk, hirtelen értelmetlennek és üresnek tűnik. A tevékenység már egyáltalán nem elégít ki bennünket. Már nem lelkesedünk a munkánkért, tevékenységünkért.

A hosszú házasságokba és partnerségekbe betolakszik az üresség, unalom és közöny. Ezek a mindennapi tevékenység és rutin által régóta bebiztosított dolgok hirtelen a tudatunk előterébe kerülnek, és válságba kerülhet a házasság, ami válásig fajulhat. Vagy szorongani kezdünk, ahogy érezzük a gyengülő fizikai erőnket, ami akadályoz a kötelességeink teljesítésében.

Leltárt készítünk magunknak: Ez volt minden? Mit valósítottam meg az életem vágyaiból és célkitűzéseiből? Milyen feladatokat és lehetőségeket mulasztok el még mindig? Valami maradandót és fontosat akarunk a világra hagyni. Mivel a fizikai erőnk csökken, meg kell vizsgálnunk, jobban mint valaha, hogy mi a fontos számunkra, mi a lényeges, és azt kérdezzük: Mi az, amit még meg akarok csinálni? Mit akarok még elérni az életemben?

[107] Jn 5:5-9. „Vala pedig ott egy ember, aki harmincnyolcz esztendőt töltött betegségében. Ezt amint látta Jézus, hogy ott fekszik, és megtudta, hogy már sok idő óta úgy van; monda néki: Akarsz-é meggyógyulni? Felele néki a beteg: Uram, nincs emberem, hogy amikor a víz felzavarodik, bevigyen engem a tóba; és mire én oda érek, más lép be előttem. Monda néki Jézus: Kelj fel, vedd fel a te nyoszolyádat, és járj! És azonnal meggyógyula az ember, és felvevé nyoszolyáját, és jár vala."

A második holdcsomópontban a kérdés ez volt: Mely emberi-szociális kapcsolatokat érzek kényelmesnek? Most felébred a szellemi elem: Vannak még közös érdeklődéseink és céljaink? Tudunk még bármit mondani egymásnak? Vagy maradjunk együtt puszta megszokásból? A barátságokat és társadalmi kapcsolatokat a szellemi összefüggéseik és maradandó értékük szerint vizsgáljuk és értékeljük. Komoly betegségek, és a halál is gyakrabban előfordulhatnak. Milyen sokan lesznek ebben az időszakban rákosak, kapnak szívrohamot, vagy szenvedik el egy krónikus betegség csúcspontját! A halál gondolata egyre erősebben fészkeli be magát a tudatba, és megélesíti a tekintetünket a szellemi világ irányában. Szemlélődővé válunk. Mi jön a halál után? Honnan jöttünk? Hová megyünk? Mi az élet mélyebb értelme?

A szellemi és vallási kérdések fontossá válnak. Ha eddig csak névlegesen kapcsolódtunk egy vallási közösséghez, most szükségét érezzük a vallási élményeink elmélyítésének. Igazán tudni akarunk. Át akarjuk élni a szellemi világ valóságát és igazságát. Ennek az életperiódusnak a mottója lehet az alábbi:

Hogyan látjuk magunkat a szellemi világ szemével?

Átéljük, hogy szellemi-kreatív lények vagyunk, és tudni akarjuk: „Hol van az igazi helyünk a szellemileg örökkévaló házban?”

A szellemi otthon, amit keresünk

Goethe a harmadik holdcsomópontját 1805-ben érte el. Ezév első hónapjaiban megbetegedett, vesegörcsök kínozták. Barátja, Schiller is beteg lett ezekben a hónapokban. Május 1-jén Goethe utoljára látogatta meg, és május 9.-én Schiller elhunyt. Három héttel később Goethe a jóbarátja elvesztéséről írt Zelternek: „Azt hittem, hogy én veszek oda, de ehelyett elvesztettem egy barátot, a lényem felét.” De Goethe nem maradt ebben a rezignált állapotban. Húsz évvel később, miközben Schiller koponyájára tekintett, azt írta:

Mert ember itt lenn nyerhet-e nagyobbat,
Mint lesni, hogy’ hat isteni természet,
Mikép’ van, hogy mi rög, szellembe olvad,
S testet mikép nyer gondolat és érzet.

(Schiller koponyája, 1826, ford. Dóczi L.)

A negyedik és ötödik holdcsomópont

A negyedik holdcsomópont ideje 74 év, 5 hónap elteltével érkezik el. Az ötödik holdcsomópont 92 év, 1 hónap és 9 nap elteltével, és manapság egyre gyakrabban élik át az emberek.

Bárkinek, aki eddig az időpontig egy bizonyos bölcsességre tett szert, és megoldotta a korábbi holdcsomópontok feladatait, összhangban az egyéni képességeivel, megnyílhat a mennyei birodalom, és az illető bölcsességéből átsugározhat valami a környezetére. A holdcsomópont energiájának, ami most felénk áramlik, már nincs jelentősége a saját személyünk változása számára. Ez egy adomány, ami a segítségünkkel tovább kerülhet az egész emberiséghez. A negyedik holdcsomópont környékén lelki melegséget, lelki otthont teremthetünk a körülöttünk lévő emberek számára. Ha elég szellemi erőt és minőségeket szereztünk, akkor az ötödik holdcsomópont környékén maga a fizikai testünk válhat a szellem otthonává.

A negyedik holdcsomópont megjelenése egyedülálló Goethe sorsában. Szív-erői kettős próbának lettek alávetve, fizikailag és szellemileg. 1823. februárjában és márciusában Goethének szívrohama volt, ami ismét a halál küszöbére vitte. Azután épp felépült, amikor 74 évesen sze-

relemre lobbant a 18 éves Ulrike von Levetzow iránt. De a házassági ajánlatát, melyet a weimari nagyherceg, Károly-Ágost jelentett be, tapintatosan elutasították. A költőnek le kellett mondania a személyes boldogságról. Goethe később három verset írt a „Szenvedély trilógiája" (Trilogie der Leidenschaft) címmel, és láthatjuk ebből, hogy Goethe az összetört szívét egy mélyebb önismerettel hozta rendbe.

Múlt – Jelen – Jövő

A holdcsomópontok mindig pontos időközönként érkeznek el. Azonban a hozzájuk kapcsolódó események heteken, hónapokon át jelentkezhetnek, ahogy bárki saját tapasztalatból tudhatja. Ha alaposabban vizsgáljuk ezeket az alkalmakat, felfedezünk bennük egy tiszta idődinamikát, amit legjobban egy örvény jelképez.

2. ábra

A múlt hatékonnyá válik, valami végetér, egyfajta vákuum keletkezik. Ebben a vákuumban felragyog a jövő. De ez a jövő még kialakulatlan, és a saját bátor döntéseinket igényli, hogy megragadjuk és alakítsuk.

Az asztrológiai vagy csillagászati holdcsomópontokat úgy tekinthetjük, mint fordulópontokat, ahol a múltunk átalakul jövővé — vagy, ahol minden egy teljes leálláshoz érkezik el. Csak akkor haladhatunk tovább a születési impulzusainkkal harmóniában, amikor a fordulat bekövetkezik.

A leszálló holdcsomópontok

A fentiekben csupán a felszálló holdcsomópontokról beszéltünk. Vannak hatásai a leszálló holdcsomópontoknak is. Ezek félúton jelentkeznek, két felszálló holdcsomópont között, azaz a 9., a 27. és a további életévekben.

Ezekre a félidős holdcsomópontokra jellemző egy kezdeti, gyengéd sugallat, hogy megtaláljuk a következő, felszálló holdcsomópont sürgető feladatát. Másfelől, ebben az időszakban jelentkezik egy esély, hogy megoldjuk, amit az előző holdcsomópontnál nem teljesítettünk. A leszálló holdcsomópontokkal összefüggő események ritkán jelennek meg külsőleg. A csendes elkülönülések és változások idejét jelentik, és a lényünk mélyebb rétegeiben zajlanak le.

A rejtett élettervünk

Ha másokat kérdezünk az életcéljaikról, a legtöbb válasz külső célokat nevez meg: szeretnék ács lenni, egyetemi professzor, komputer-szakértő, művész, sikeres menedzser, vállalkozó, építész, jó férj vagy feleség gyerekekkel, szeretnék sok barátot, kellemes otthont, sok pénzt keresni, és így tovább.

Bárki, aki már elért bizonyos célokat, azt is tapasztalhatta, hogy a boldogság és elégedettség rendszerint rövid ideig tart. Ami a tudatunkat áthatja, legkésőbb a harmadik holdcsomópont idején, a születésünk pillanatától egy rejtett tervként hordozzuk magunkkal. Ez egy vágy, hogy

létrehozzunk valamit, ami túlél bennünket, s hogy elérjük önmagunk megvalósítását, a szó legjobb értelmében.

Valójában nem vagyunk professzorok, operaénekesek, háztartásbeliek, boldog családtagok. Ezek csupán szerepek az életünk színpadán. Az ember egy meghatározott „én", és mint ilyen „én"-ek akarunk elismertek, elfogadottak lenni. Bele akarjuk vinni a világba, amit csak mi hordozunk.

A holdcsomópontok: tisztulási és átalakulási folyamatok

Korunk veszélye, hogy teljesen behódolunk a felszínességeknek és elveszítjük magunkat. A holdcsomópontok ismételten elhozzák számunkra a születés előtti lehetőségeinket, a rejtett tervünket, újra és újra az emlékezetünkbe idézik őket, így túljuthatunk minden eltévelyedésen, és megtalálhatjuk a saját utunkat és eredeti feladatainkat.

A kérdések, hogy „Ki vagyok én?" és „Mit akarok?" mindig új formában tudatosulnak ezekben az időszakokban. És a holdcsomóponti események mindig új szinten hozzák el a megtisztulási és átalakulási folyamatokat:

- Az 1. holdcsomópont a személyiség területén,
- A 2. holdcsomópont a saját család, barátok és életpálya területén, és
- A 3. holdcsomópont a személyfeletti ember területén.

A szociális kapcsolatokat és viszonyokat, melyek csupán azt szolgálják, hogy a múlthoz kössenek bennünket s noha kedvesek nekünk, de semmi új nem származik belőlük, magunk mögött hagyjuk. Ezekkel a kapcsolatokkal a fejlődés egy teljes leálláshoz érkezik el. Semmi sem megy tovább. Egy vákuum keletkezik. Jelzések jönnek kívülről, hogy sorsszerű döntéseket hozzunk. A holdcsomóponti erők beáramlanak a sors „légzésének" tereibe, előhívnak egy megújító erőt a belső énünkből, felébresztik az akaratot, hogy valami újat formáljunk magunkból.

Elsőként az újszerűség egy belső elidegenedés, felfordulások és elkülönülések révén jelentkezik. Félreértettnek, önbizalomhiányosnak érezzük magunkat, tapasztaljuk a saját alkalmatlanságunkat, érzéketlennek, tehetetlennek, mélyen magányosnak és elhagyatottnak érezzük magunkat

De amikor gondolatok születnek ebből a belső szorongásból, és bátor döntéseket hozunk, ez új élettel és erővel tölt el bennünket. Egy új kezdet hangulatába kerülünk és kezdeményezővé válunk, ami felébreszti ugyanakkor a szolgálatkészségünket és bátorságunkat az önfeláldozásra, és a képességet az önmagunkért való kiállásra.

A holdcsomóponti folyamat, akár drámai változást hoz, vagy gyakorlatilag észrevétlen marad, személytől függően változik, és a csomópontok eltérőek lehetnek. Egy olyan személy számára, aki erősen a múltban él, és ahhoz ragaszkodik, amit ismer, elutasítva az újat, hosszú és fájdalmas küzdelmet jelenthet, melyben talán csak egy komoly sorscsapás, egy egzisztenciális fenyegetés, egy betegséggel és a halállal való találkozás vezethet változáshoz. Ha valaki olyan életet folytat, ami harmóniában van a születési impulzusaival, a holdcsomópontok majdnem észrevétlenek lehetnek. De ők is mindig újra tapasztalni fogják ezeknek az impulzusoknak a felpezsdülését és megerősödését.

A holdcsomóponti események és tapasztalatok annyira különbözőek és egyéniek, amennyire maguk az emberek. De mindezekben közös, hogy ezekben az időszakokban ablak nyílik a szellemi világra, melyen keresztül bepillanthatunk a rejtett élettervünkbe. Ezt követően szellemileg megerősödve továbbléphetünk a legmélyebb élet-impulzusaink megvalósításában.

Ford.: Z.T.Cs.

A tehénpásztor és a szövőlány
— egy kínai csillagmonda és párhuzamainak kérdése

A Képes Krónika ősnévsoráról, mint „Hadak Útjáról” írt második tanulmányomban (2020) utalhattam egy meglepő párhuzamra a magyar *Tévelygő Juhász* és a kínai *Tehénpásztor* (Niulang vagy Hokou) csillagnevek között, melyek egyaránt a Sas/Aquila csillagkép Altair csillagának felelnek meg, a Tejútnak a Nyilas felőli, alászálló és kettéváló ívén. Kínában évezredek óta ismert a *Tehénpásztor és a Szövőlány* mondája, mely az Altair és a Vega fényes csillagainak éves „találkozásáról” szól, eköré rendezték a Csisi ünnepet (Qixi, kínai „Valentin-nap”), mely a mondával együtt átkerült Japánba is, valószínűleg a buddhizmus átvétele után (AD 6. század, Tanabata-ünnep, júl. 7), ill. ismert egy indiai változat, a csillag-analógiák nélkül. A magyar népi csillagnevek között azonban a Szövőlány „női minősége” nem a Vegánál jelenik meg, hanem mint *Sellő*, melyet a kései, Hadrianus-korabeli Antinouszszal azonosítottak a néprajzosaink, ugyancsak a Sas-csillagképben, a Tévelygő Juhász mellett, de a „Sellő és a Juhász” története sincs meg a magyar népi csillaghagyományban, csupán az elnevezéseik és elhelyezésük sejtetik, hogy valamikor talán közük lehetett egymáshoz, s hogy az eredeti csillagmonda széttöredezhetett, leegyszerűsödött az idők során egyéb mondákká, mesékké.

A tehénpásztor és a szövőlány kínai csillagmondájának ábrázolásai, fent: Guo Xu festménye, Ming-korszak, lent: Peking, Nyári Palota festett faragványa (*The Cowherd and the Weaver Girl*, Wikipedia)

Az alábbiakban röviden áttekintjük a kínai csillagmonda tartalmát, előfordulásait, lehetséges hozzánk kerülését a honfoglalás előtti időkben, s hogy mely magyar mondák, népi képzetek, népművészeti alkotások őrizhetik a nyomait, ill. csatoltunk egy *Függeléket* az indiai párhuzamról és a holdállomásokról, melyek a Vegához és az Altairhoz kapcsolódnak, valamint egy összehasonlító táblázatot.

1. A kínai *Tehénpásztor és a Szövőlány* csillagmondája és ázsiai előfordulásai

A Tehénpásztor és a Szövőlány mondájának legrégibb verses formája több mint 2600 éves, és röviden így szól: Niulang és Zsinü istenségek voltak a Mennyben. Niulang volt a mennyei nyájak pásztora, Zsinü pedig a Jáde császár hetedik leánya. Amikor szerelembe estek egymás iránt, száműzték őket a Mennyből. Zsinüt arra ítélte apja, hogy naphosszat színes felhőket szőjjön. Niulang tehénpásztorként született újra a földön, aki fiatalon elvesztette szüleit és a bátyjával és annak feleségével élt. Egy nap Zsinü lejött a földre és *megfürdött egy folyóban* („sellő" motívum), miközben Niulang meglátta, és *elcsente a lány ruháit* (ld. uráli gyűjtésben „A Munkeszi hadisten éneke", és magyar népmesék). Zsinü a *ruhái nélkül nem mehetett vissza a mennybe*, és úgy döntött, hogy Niulang felesége lesz. Niulang a földet művelte, míg Zsinü szövéssel és a gyerekeik gondozásával foglalkozott otthon. Zsinü annyira boldog volt, hogy nem akart visszatérni a Mennybe. Azonban kapcsolatukat felfedezte apja, a Jáde császár, és elrendelte, hogy a Nyugat Királynője hozza vissza Zsinüt. Niulang nagyon dühös volt, amikor észrevette, hogy a feleségét elvették tőle. Niulangnak volt egy csodálatos bikája, mely korábban egy istenség volt, de megbüntették a mennyei törvények megsértése miatt, és amikor a bika látta, mi történt gazdájával, egy csónakot épített neki, hogy a gyerekeivel a Mennybe mehessen. Amikor Niulang és fiai majdnem elérték a Mennyet, a Nyugat Királynője megállította őket az Égi Folyó, a Tejút megteremtésével, és örökre elzárta egymástól a házaspárt. Zsinü bánatában a Vega csillaggá változott, Niulang pedig az Altair csillaggá, de a Nyugat Királynője megengedte nekik, hogy évente egyszer találkozzanak, a hetedik hónap hetedik napján, amikor egy szarkákból (más változatokban szajkókból) álló madárcsapat az égen hidat alkot, melyen átkelhetnek egymáshoz. Azóta ezen a napon tartják a Csisi-ünnepet, s a kínaiak ma is „Niulang és Zsinü"-ként emlegetik az egymáshoz kitartóan vonzódó házaspárokat. A történetet Kína Négy Nagy Népmeséje egyikének választotta a Folklór Mozgalom az 1920-as években (a másik három: A Fehér Kígyó Legendája, Meng Jiang Hölgy, Liang Shanbo és Zhu Yingtai, Wikipedia, in John és Ju Brown: *China, Japan, Corea: Culture and Customs*, 2006, p. 72, ld. még *Chinese Mythology A-Z*, 2004, p.123, W. Idema, 2012, és *SEAP* 2013 Fall, Cornell Univ.)

A Niulang-Zsinü csillagmondára utal több kínai vers, melyek egyike *Az örök bánat dala* (Bai Juyi, 772–846, nyersford. Z.T.Cs., részlet):

A hetedik holdhónap hetedik napján,
a Hosszú Élet Csarnokában,
Éjfélkor, midőn senki sincs körülöttünk,
titkos egyezséget kötünk.
Hűséget fogadunk, hogy a mennyben, mint
két madár, szárnyvetve együtt repülünk,
S mindig együtt leszünk idelent, a földön,
összekapaszkodva, mint egy fa ágai.

Két másik vers a Tejút e két csillagáról *A mennyei folyó* (Du Fu, 712-770) és *Találkozás a Tejúton* (Qin Guan, 1049-1100, ld. eredetiben alább), és a „Szarkák Palotája" megjelenik a *Nyugati utazás, avagy a Majomkirály története* c. híres kínai meseregényben (94. fej.), ill. ennek későbbi, más szerzőtől származó kiegészítő kötetében, vers-alakban is (2. és 14. fej.).

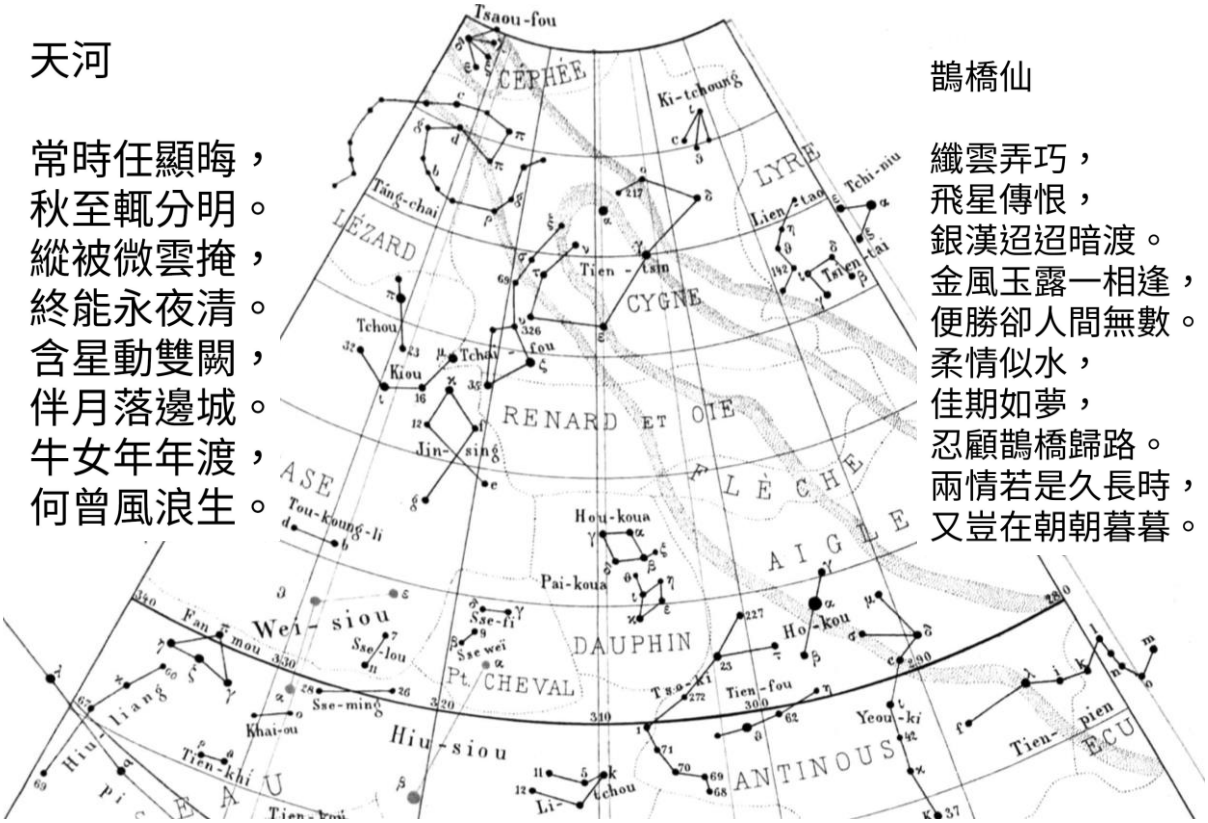

A Tejút csillagai egy dunhuangi kéziratban, AD 700 k. (British Library), sötét karikával kiemelve az Altair/Tehénpásztor (lent) és a Vega/Szövőlány (fent), a szaggatott sötét vonalak a Tejutat, a világos szürke pedig a „Szarkák Hídját” jelzi, melyen a csillagpár évente egyszer „találkozik.”

A kínaihoz hasonló, de későbbi történetek megtalálhatók Ázsia más részein is. Így Indiában, ahol a Buddha korábbi megtestesüléseiről szóló *Dzsátaka*-ill. *Divyavadana*-mesék között található egy történet Manoharáról, egy király legkisebb lányáról, aki szerelembe esik Sudhana herceggel (ld. Függelék, Sudhana a korábbi Buddha). Koreában a szövőlány Jingnyeo lesz szerelmes a pásztor Gyeonu-ba, Vietnamban *A Szövőtündér és a Bivalyfiú* története terjedt el, míg Japánban a már említett Tanabata vagy Orihime és Hikoboshi csillagmítosza lett népszerű. Nai-tung Ting, kínai néprajztudós révén a monda változatai „Az elvesztett feleség keresése” mesetípusként 1978-ban bekerültek az Aarne-Thompson-Uther katalógusba, ATU 400 jelzet alatt (vö. Berze Nagy J., 400. mesetípus, *Tündér Ilona*).

天河

常時任顯晦，
秋至輒分明。
縱被微雲掩，
終能永夜清。
含星動雙闕，
伴月落邊城。
牛女年年渡，
何曾風浪生。

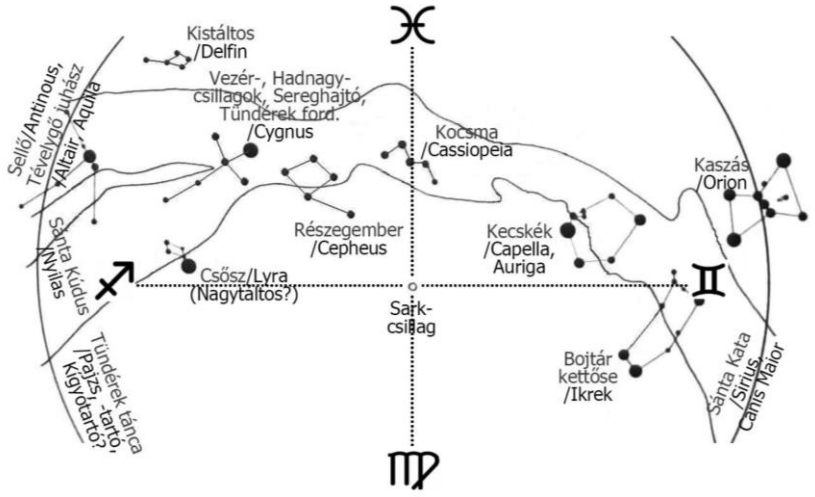
鵲橋仙

纖雲弄巧，
飛星傳恨，
銀漢迢迢暗渡。
金風玉露一相逢，
便勝卻人間無數。
柔情似水，
佳期如夢，
忍顧鵲橋歸路。
兩情若是久長時，
又豈在朝朝暮暮。

Részlet a *Tien-youen-lí-li-tsouen-chou*, régi kínai csillagatlaszból, a Lyre/Lant, az Aigle/Sas és az Antinous csillagképek kínai megfelelőivel: Lyre *α* /Tchi-niu/Szövőlány = Vega, Aigle *α* /Ho-kou /Tehénpásztor = Altair (G. Schlegel: *Uranographie chinoise,* 1875, Pl. 4., vö. Bode csillagatlasza, 1801, Aquila, Lyra); balra Du Fu, jobbra Qin Guan költeménye (Wikipedia)

2. A magyarság ázsiai kapcsolatai és néphagyományaink

A kínai-magyar csillagmondai párhuzamról eddig tudtommal nem értekezett a hazai vagy a nemzetközi folklorisztika, hacsak nem Dr. Mándoki László, volt pécsi, középiskolai népművészet tanárom, az 1958-ban írt szakdolgozatában, melyet azonban nem sikerült megtalálnom (*Csillagneveink és csillagmondáink nemzetközi összefüggései*, ld. tőle, Hermann Ottó csillagnévgyűjtései, *Janus Pannonius Múzeum Évkönyve*, Pécs, 1965, p. 171, 27. jegyz.). Mint már utaltam rá (2020), a kínai csillagmonda a hunok, ogurok közvetítésével kerülhetett hozzánk, feltéve, ha nem egymástól függetlenül alakultak ki a hasonló mítikus történetek nálunk és Kínában, vagy előbb a hunoknál és Kínában. Noha a hunok elsőként már i.e. 9. században támadásokat intéztek a Csou-királyság ellen, mint a Si King négy énekéből tudhatjuk (itt xianjün néven szerepelnek, ami lényegében jól azonosítható az avesztai nevükkel, a hiiaoná-val, hyaoná-val, ld. *The Zend-Avesta,* ford. J. Darmesteter), de az nem valószínű, hogy a hunok, ogurok közvetítették volna a kínaiak felé is a csillagmondát, mivel ez már jóval azelőtt létezett, hogy a hunok szorosabb kapcsolatba kerültek a kínaiakkal kb. i.e. 4-3. századtól, olykor békésebb, dinasztikus, kereskedelmi jelleggel is, ami lehetővé tette az effajta kulturális cserét. Az indiai meseváltozatot átvehették a közép-ázsiai és indiai heftaliták, AD 450-558 között, akiknek egy része, mint avar-hunok (var-chiónok, „várkonyok") a Kárpát-medencében telepedtek le. A régi magyarság, vagy szavárd/szabir-magyarság (ld. Hérodotosz „isszedonjai", Itkul-kultúra, Szibéria névadói) elsőként még az Urálon túl, az Iszet-, Irtis-folyók mentén érintkezhetett a hunokkal, ogurokkal („arimaszpuk", Szargatka-kultúra, hunok első leletei Iszakovkán, Szidorovkán, i.e. 3. század végétől, ld. Koryakova-Epimakhov: *The Urals and Western Siberia in the Bronze and Iron Age*, 2007, p. 249, pp.302-309), de közelebbről valószínűleg csak AD 375, a nagy hun inváció előtt, amikor a szavárd- vagy szabir-magyarok is betagozódhattak átmenetileg a „Kaocsö-tielö", vagy „-tingling", „Magas Kocsijú" ogur-hun törzsszövetség 15 népe közé (AD 3. századi Wei-évkönyvben nagy valószínűséggel a kín. Pak Szap/Szip, fehér „szaper/sziper" elírt név alatt szerepelünk, in G. Schlegel: *Die chinesische Inschrift auf dem uigurischen Denkmal*, 1896, p.1), de már Plinius „Sardi *Scythae*, Mazacasos", és Ptolemaios „Souardeni, Materi" népnevei tanúskodnak az első kelet-európai megjelenésünkről, s a korábbi „őshazáról" a nyelvünk, mint uráli, szabir-hanti *lingua franca*, közlekedőnyelv, melyre lecserélhettük az eredeti, „andronovói árja", szaka-típusú nyelvjárásunkat. Végül pedig, a szavárdok elszakadása után (800 k., DAI 38), az ogurok közvetíthettek hun (kínai, indiai) elemeket, tőlük ered a latin (és innen külföldi) népnevünk is, a „hungár", ami onogurt, 10-ogurt jelent (vö. Anon. 13, 14, 39.). Érdekes párhuzam adódik még az európai szkíták eredetmondáiban: „Zeusz", az Égisten, a *Dnyeper-folyó leányával* nemzi az ősapát, Targitaoszt (ld. avesztai, ősiráni király, Thraetaona, a Sahname Firedún-ja), ill. a hellenizált szkíta mondában „Héraklész" egy *félig nő, félig kígyó vízilénnyel* nemzi a szkíták őseit „Hyleában", a krími Szivas-tó környékén (Hérod. IV. 5-9., vö. szkíta istennevek IV. 59, köztük Tabiti a hettita *Hebat* napistennőre, Papaiosz a frígiai *Papasz* égistenre emlékeztet).

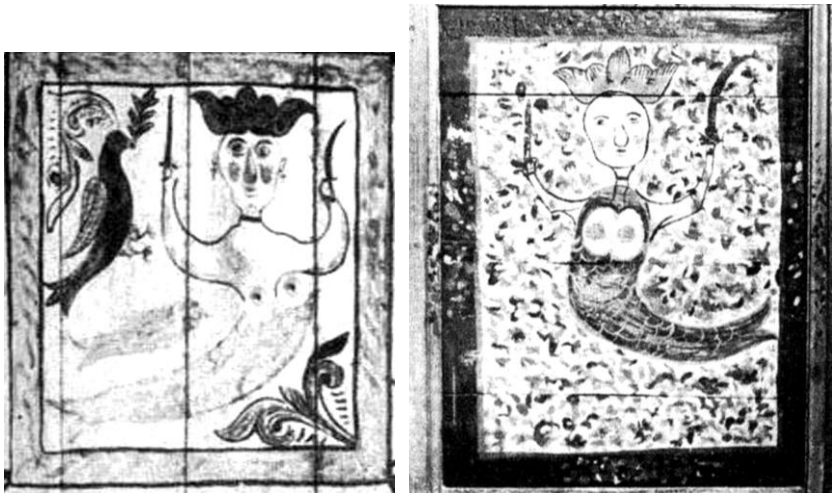
A Tejút és főbb csillagképeinek vázlatos elhelyezkedése a jelenlegi (AD 220-2380) napéjegyenlőségi és napfordulós pontokkal (Halak/Tavasz/Észak, Ikrek/Nyár/Nyugat, Szűz/Ősz/Dél, Nyilas/Tél/Kelet)

A magyar pásztorok Sellő csillaga a Tejút, mint Égi Folyó közelében jól illeszkedik egy akár teljesen önálló magyar, vagy szkíta-hun-magyar mítikus képzetvilághoz, ahogy például megjelenik a székely „Szépasszony vászná"-ban és egy csallóközi mondában, melyek a Tejút keletkezésének archaikus népi interpretációi:

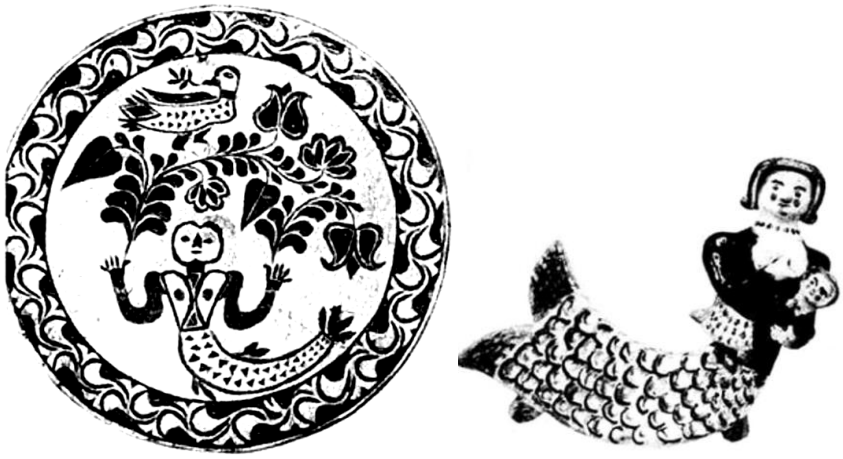
„A szépasszony hűtlen lőn kedveséhez. Ez arcul csapta őt, s letűnt a feneketlen kristálytóba, ezt mondván: Várhatsz engem ezer esztendeig! A szépasszony most kedvesét ezer esztendő óta várja, éjjelenként kiteregetve vásznát s estve-reggel a kristálytó vizével öntözgetve azt, mi alá-peregvén szüli a harmatot” (Lugossy: *Ősmagyar csillagismei közlemény*, 1855, reprint, 2000, p. 81, „szépasszony” = csábító nő, „boszorkány” vagy tündér).

A Csallóközben pedig Tündérfátyolnak is hívják a Tejutat: *„Élt egyszer a Csallóközben egy szegény halászlegény, aki beleszeretett a vízimolnár leányába. A molnár hallani sem akart a halászról, mivel gazdagabb kérőt szánt a lányának. Már éppen készültek volna a lakodalomra, amikor a halászlegénynek sikerült megszöktetnie a lányt. A menyasszony és a vőlegény rokonsága üldözőbe vette a szerelmeseket, s a lány fátyla, amely menekülés közben beleakadt egy bokorba, nyomra is vezette őket. A molnár, amikor rájuk talált, haragjában mindkettőjüket megölte. Ekkor a lányból fehér, a fiúból piros liliom lett, de a gazda azokat is leszakította. A fehér liliom tündérlánnyá változott, felszállt az égbe, ahová magával vitte árulkodó fátylát is. A piros liliom helyén viszont bővizű forrás buzogott fel a földből. A tündérleány azóta is az égbolton úszó fátylán ereszkedik le éjjelenként a forráshoz, hogy szomját oltsa. Szomorú dalát még ma is gyakran hallhatják az éjszakai halászok.”* (Országút, Várhegyi Péter, 2006, www. csillagaszattortenet.hu, azonosításokról ld. még Wigand: *Öreg csillagok*)

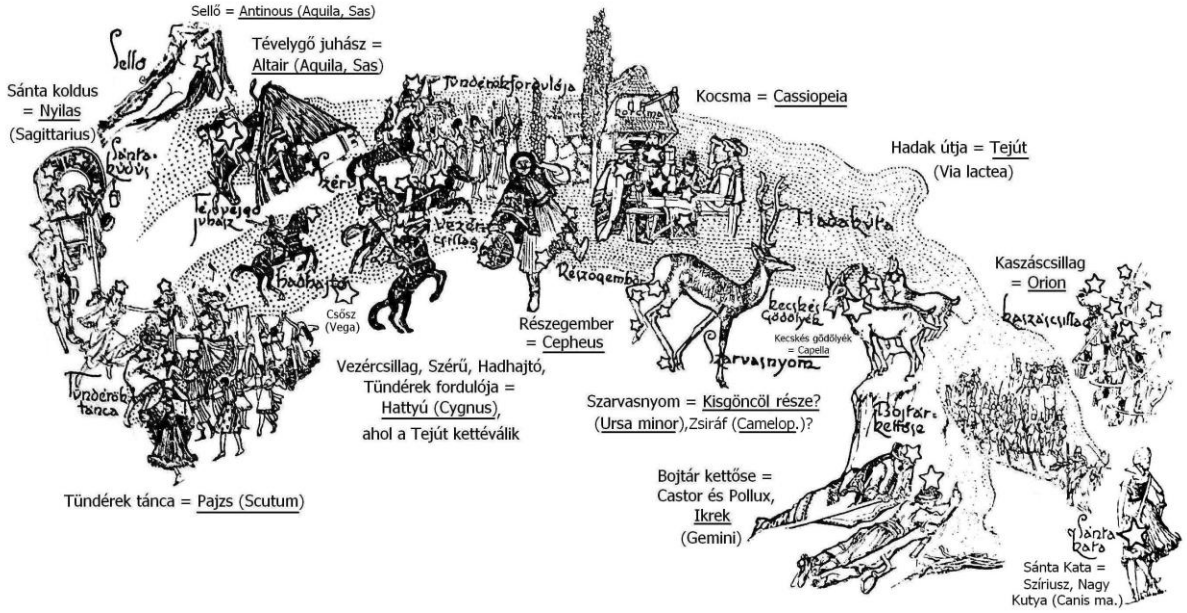
A sellő-alakot nem találni a honfoglalás kori leleteken, csak későn jelenik meg a magyar népművészetben, református templomok újszerű, kazettás mennyezetének kialakításán a 18. századtól, vagy egyéb tárgyakon (ld. alább), s így reneszánsz kori, idegen hatásokat is figyelembe kell vennünk (a meluzina, kettős halfarokkal megjelenik Mátyás korabeli kályhacsempéken is). Azonban korántsem kizárt, hogy a csillagos ég magyar pásztori „mitológiájához” hasonlóan ez a sellő-, vagy vízitündér alak, képzet is ősi soron megvolt nálunk, hiszen ez mélyen gyökerezhetett régi életmódunkban, a legeltető nagyállattartásban, melyet egykor a kelet-európai kisebb-nagyobb folyók mentén gyakoroltunk, Levédiában, Etelközben, a dél-orosz „Szkítiában”, a Don, Dnyeper és a Kárpátok között, vagy korábban, a Kaukázustól északra, föl a Volga-Káma térségéig, és az Urálon túl, mikor az itatás során rendszeres volt a kapcsolatunk a természetes vizekkel, a sejtelmes, sodró mélységgel, melyet az égre nézve is láthattunk a Tejúton, régi magyar nevén a „Hadak útján”. S ahogy lenni szokott, a régi „egzakt fantáziánk” lényeit, történéseit felhelyeztük a csillagok közé, a Sellőt a Juhász mellé, és talán a kínai meséhez hasonló történetük szájról-szájra szálló hagyománnyá vált, míg ez is elhomályosult. De immár tökéletesen rekonstruálhatjuk akár egy nyár eleji magyar „Valentin-napként”.

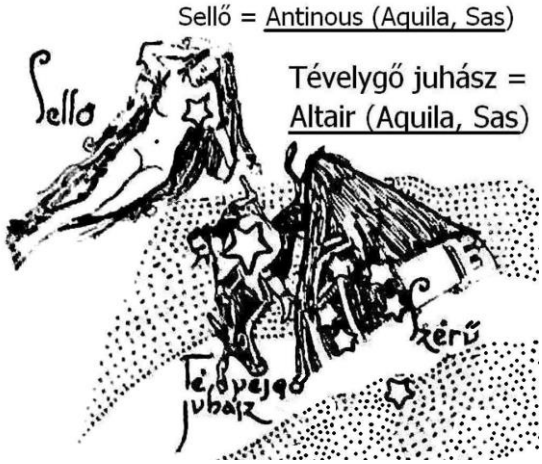
Sellő-ábrázolások református templomokból: balra kazettás mennyezetről, Drávaiványi, Baranya m., 1792, és templomi pad mellvédjén, Szenna, Somogy m., 1787 (MNL Sellő-címszó), a madár jelentheti a Sas-csillagképet, és/vagy a madárrá változás mítikus-mesei motívumát (ld. Tündér Erzsébet és a harkály, in *Széki népmesék*, 1976, galambbá változás, p. 154, és harkály hátán utazás, p. 161)

Növényi termékenységet idéző sellő-ábrázolás madár-alakkal, spanyolozott tükrös, Csokonyavisonta, Somogy m., 19. sz. harmadik negyede; jobbra: függönygombként használatos sellő-figura gyermekkel, ólommázas cserép, Hódmezővásárhely, Csongrád m., 1900 k. (MNL Sellő-címszó)

A Tejút ábrázolása Wigand Ede „Égabroszáról” (Turán, 1917), kiegészítve a népi csillagneveinkkel
és latin megfelelőikkel, balra fent a Tévelygő Juhász és a Sellő csillagok, alább kiemelve (Z.T.Cs.)

Függelék

1. Sudhana és Manohara története

„Felidézem mesterem szavait:
hát ez volt a tanítás!
Ne tégy semmit, amit megbánnál.
Amit az ember tesz,
saját magával teszi:
a jó ember a jót,
a rossz a rosszat.
Mert tetteink akár a magok,
s ki mint vet, úgy arat.”

Élt egyszer Pancsala földjén két király: az egyik északon, a másik délen. Az északi királyság gazdag volt, mivel a jó király igazságosan uralkodott. A gazdagság másik oka Janmacitraka, egy kígyó (nága) volt, aki egy tóban élt a főváros közelében, és neki köszönhették a rendszeres esőzéseket.

A déli királyság helyzete azonban egészen más volt. Az uralkodó kegyetlensége és igazságtalansága miatt a vidék isteni lényei nem foglalkoztak azzal, hogy esik-e az eső vagy sem. Így a déli királyság lakói közül számosan elhagyták otthonaikat és északon telepedtek le.

A déli király egyszer a fővárostól távol vadászott, és észrevette az elhagyott falvakat és templomokat. Amikor ennek okáról tudakozódott, a főemberei, könyörögve, hogy ne büntesse meg őket, elmondták neki az igazságot: a király kegyetlensége és igazságtalansága az oka a királyság szánalmas állapotának.

Miután a király megígérte, hogy ezentúl igazságos lesz, magának akarta az esőt hozó nágát, Janmacitrakát. Hallotta, hogy a legjobb módja ennek a varázslat, és közhírré tétette, hogy aki elhozza Janmacitrakát Dél-Pancsalába, az kap egy láda aranyat. A nagy jutalom hírére megjelent az udvarnál egy kígyóbűvölő, hogy felajánlja szolgálatait. Miután megegyeztek a feladat végrehajtásáról, a kígyóbűvölőt elvitték a tóhoz, Észak-Pancsalába, ahol a Janmacitraka nága lakott. A kígyóbűvölő körbejárta a tavat, és kijelentette, hogy a varázshatalma révén hét nap alatt elfogja a nágát.

Janmacitraka kezdetben nem gyanakodott, de hamarosan rájött, hogy képtelen ellenállni a kígyóbűvölő varázserejének. Ekkor egy *vadász*, Halaka segítségét kérte, aki a tóparton lakott. Halaka és a nága kitervelte, hogy a vadász elrejtőzik a tónál és a nyilával átlövi a kígyóbűvölőt, amint az elkezdi a varázslatát, de nem öli meg, amíg a kígyóbűvölőt rákényszeríti, hogy hagyja abba a varázslatát. És minden eszerint történt.

A kígyóbűvölő halálakor Janmacitraka kijött a tóból, megölelte a megmentőjét és meghívta a szüleihez, akik örömmel fogadták Halakát, és elhalmozták mindenféle ajándékokkal. A nágákhoz menet Halaka találkozott egy risivel (bölcs remetével), és elmesélte neki, mi történt. A risi azt tanácsolta Halakának, hogy drágaságok helyett kérje el a *sosem-hibázó pányvát*, ami a nágák birtokában van. Miután Halaka megkapta a pányvát, boldogan hazatért.

Útja során Halaka egy hegy lábához érkezett, ahol találkozott egy másik risivel, aki egy nagy tó mellett lakott. Ez a risi azt mondta neki, hogy a *kinnara* király lánya, *Manohara*, az udvarhölgyeivel gyakran jön ehhez a tóhoz *fürdeni*. Mármost, a férfi *kinnarák* és a női *kinnarik* csodálatos teremtmények, madártestűek és emberfejűek, és *énekük* oly édes, mint a méz, ezenkívül a legszebb emberi formát tudják ölteni.

Halaka elhatározta, hogy elfogja a kinnari hercegnőt, és a *mágikus pányva* segítségével sikerült is neki. Míg a kinnari kísérői riadtan elrepültek, Manohara elfogadta sorsát, és odaadta Hala-

kának a *mágikus drágakövet*, amit a homlokán viselt, mely a vadásznak *teljes hatalmat* adott felette (a drágakő utalhat a Vega-csillagra, vagy az Aquila egyik csillagára az Altair mellett, s így a magyar pásztorok Sellő-csillagára.—Z.T.Cs.).

Ekkor az észak-pancsalai koronaherceg, *Sudhana* a tóhoz érkezett a vadásztársaival. Halaka, attól félve, hogy szépséges foglyát elveszik tőle, önként felajánlotta a hercegnek. Amint a herceg az ifjú szépségre pillantott, szerelemre lobbant iránta. Sudhana és Manohara visszatértek az észak-pancsalai udvarba, majd összeházasodtak és boldogságban töltötték napjaikat.

Egyik nap két brahman jelent meg a városban. Egyikük a király szellemi vezetője, purohita lett, a másik pedig a koronaherceg mellé szegődött. Ez a második brahman meggyőzte Sudhanát, ígérje meg, hogy kinevezi őt is purohitává, ha trónralép. Amikor a király purohitája ezt meghallotta, hogy elvesztené a pozícióját, ha Sudhana trónra kerül, tervet kovácsolt, hogy a hercegtől örökre megszabaduljon. Azt tanácsolta Sudhana apjának, hogy bízza meg a herceget egy veszélyes feladattal, egy lázadás elfojtásával, amiben már hétszer kudarcot vallott.

Mielőtt Sudhana elindult, hogy véget vessen a lázadásnak, meglátogatta anyját, a királynőt. A herceg odaadta neki a Manohara fejéről származó drágakövet, és kérte, hogy vigyázzon szeretett feleségére.

A herceg útközben, nem messze a lázadó országtól, egy fa alatt megpihent, és váratlanul segítséget kapott a jaksák, az emberevő óriások seregétől, melyet a jaksák királya küldött oda, Pancsika tábornok vezetésével. Ílymódon a herceg könnyen leverte a felkelést és hamar visszaindulhatott.

Ugyanezen az éjszakán a király álmot látott, ami szorongással töltötte el, és kérte a brahmant, hogy fejtse meg az álmát. A purohita tudta jól, hogy az álom csak azt jelenti, hogy a herceg sikerrel járt, de azt mondta a királynak, hogy az álom rosszat jósol, amit csak áldozati szertartással lehet elkerülni, és *a kinnarit kell feláldozni*. Először a király hallani sem akart Manohara feláldozásáról, de végül mégis beleegyezett.

Amikor a kiszemelt áldozat értesült a neki szánt sorsról, anyósához menekült és kérte, hogy mentse meg. A királynő nem talált más módot, mint hogy visszaadta a *mágikus drágakövet*, így Manohara visszanyerte varázserejét és *elrepülhetett*. Manohara először ahhoz a risihez ment, aki a tó közelében lakott, mikor elfogták, és átadott a risinek egy *gyűrűt*, hogy adja Sudhanának, amikor elindul megkeresni őt, és igazítsa útba a kinnarák országa felé.

Miután Sudhana kifejezte hódolatát apjának, és bemutatta neki a legyőzött ellenség kincseit, a palotájába sietett, hogy lássa a szeretett Manoharáját. A herceg megrémült, amikor meghallotta, mi történt; ekkor anyjához ment, aki elmondta neki az igazságot. Sudhana számára az élet már nem ért semmit a szeretett felesége nélkül, és *mindenütt kereste, de nem találta* (a párját kereső Sudhana alakjában fölsejlik a kínai Tehénpásztor és a magyar Tévelygő Juhász-csillag.—Z.T.Cs.). Ekkor eszébejutott neki Halaka, hogy megkérdezze, hogyan találkozott Manoharával. Halaka ahhoz a risihez irányította a herceget, amelyik a tónál lakott, s noha a király próbálta az őrséggel visszatartani a herceget, az elmenekült, és felkereste a risit a szállásán. A *gyűrű* segítségével, és a Manohara által hagyott jeleket követve, hosszú utazás után elérte a kinnarák királyságát.

Bizonyos távolságra a fővárostól a herceg megpillantott egy csapat kinnarit, amint *fürödtek*, és a helybeliek azt mondták neki, hogy ez a király lányának, Manoharának a fürdője. A herceg, hogy hírt adjon ottlétéről, a gyűrűt beletette a fürdő egyik vizesedénybe; így ezt megtalálta Manohara, és azonnal megkérdezte a szolgáját, hogy látott-e valakit a városon kívül.

Sudhanát ekkor titokban a palotába hozták, és Manohara az apjához ment, Druma királyhoz, hogy megtudakolja, mit akar tenni Sudhanával. A király először meg akarta fenyegetni a herceget, hogy darabokra tépi, mivel a beleegyezése nélkül feleségül vette a leányát, de hamarosan meggondolta magát és barátságos lett; a herceget kegyesen fogadta, de arra kérte, hogy bizonyítsa be a képességeit. A herceg ragyogóan bizonyította ügyességét az íjászatban, majd ki kellett választania szeretett feleségét egy csoport kinnari közül, akik rendkívül hasonlítottak rá, és sikerült is kiválasztania Manoharát.

Most már semmi sem állt a fiatalok útjában, és boldogan töltötték napjaikat Druma király udvarában. Egy idő után a herceg elkezdett vágyódni a saját országa után, és miután Druma bele-

egyezését kérte, hogy távozhasson, visszatértek Pancsalába, ahol örömmel fogadták őket. Sudhanát királlyá koronázta apja, és nagy boldogságban élt a szeretett Manoharájával, ügyelve arra, hogy nagylelkű és erényes maradjon, követve a bölcsességet: az emberi boldogság az előző életek erényes vezetésétől függ.

Ford. Z.T.Cs.

(Forrás: N. J. Krom: *Barabudur – An Archaeological Description*, a mese angol fordítása a Divyavadana-ból, http://www.borobudur.tv/avadana_05.htm, kép: *Kinnari*-ábrázolás, Thaiföld, 19. század, in SEAP 2013, Fall, p. 7.)

2. Surya Siddhanta

—Hindu asztrológiai értekezés, AD 560 k.

Jegyzetek a Vega és az Altair csillagokkal azonosított indiai asztériumokról, a Holddal való együttállásukról, a kínai és arab megfelelőikkel (E. Burgess, 1860, VIII. fej., pp. 195-196):

22. Abhijit, „hódítás, győzelem”. Ennek az asztériumnak ura Brahma. A Lyra/Lant hármas csillagcsoportjából a legfényesebbet, a Lyra α-t, vagyis a Vegát társítják hozzá, melyhez hasonló fényességű csak egy-kettő akad az égen, és a helyzete az alábbi:

Abhijit . . . . . 264°10′ . . . . . 59°58′ É
Vega . . . . . 265°15′ . . . . . 61°46′ É

Más források (kivéve a Shakalya-t) pontosabban határozzák meg az Abhijit szélességi adatát, hozzátéve 2°-ot a Surya Siddhanta-ban megadott északi szélességhez: a Graha Laghava is hozzátesz a szélességi adathoz 1°20′-et, míg a Siddhanta Shiromani etc. kijavítja ezt, és 1°40′-cel csökkenti.

A Taittiriya Sanhita (IV. 4,10) kihagyja Abhijit-et a holdállomások jegyzékéből: ennek a kihagyásnak a valószínű okát néhány forrásban vagy bizonyos összefüggésekben, ill. megtartását más esetekben alább fogjuk tárgyalni [Abhijit távolabb van az ekliptikától, és az asztériumok 27 x 13°20′-es rendszerében 4°14′-cel (kb. 8 óra) azonosították, így hozták szinkronba a nap- és holdévet, és kapták meg a 28., sorszám nélküli holdállomást.—A ford.].

Abhijit-et háromszög alakban ábrázolják, vagy mint egy *çrngâta*, egy vízinövény háromszögű magját; ez nagyon jól visszaadja a Lyra α csoportját a két másik, halványabb csillaggal, ε és ζ-val, melyek 5-ös fényerősségűek.

Ebben és a következő két asztériumban—ahogy egy ízben korábban, a 15. asztériumnál—a hinduk eltávolodtak a zodiákustól, hogy a rendszerükbe foglalják az északi égbolt ragyogó csillagait, míg a kínai és az arab rendszerek megmaradtak az ekliptika közvetlen szomszédságában. A kínai rendszerben a 20. *sieu* (holdállomás) neve Nieu, és ez a Capricorni β csillagának felel meg (3), a Bak fejénél; az arab rendszerben a 22. *manzil* (ház) a Sa’d adh-Dhâbih, „az áldozó öröme”, ugyanezen csillagkép α és β csillagának (magnitúdójuk egyaránt 3.4).

23. Shravana, „hallás, fül”, a *shru*, „hallani” gyökből; másik neve *shronâ*, mely előfordul a Taittiriya jegyzékében, talán ugyanazzal a gyökkel, de a szó jelent „sántát” is. Shravana három csillagból áll, melyek közül a középső a csomóponti csillag (V. 18), s mindhárom a Sas-csillagkép hátán és nyakán található, nevezetesen Aquilae α, β és γ; α a főcsillag, 1-től 2 magnitúdó fényességig, míg β és γ 3-4 fényességűek:

Shravana . . . . . 282°29′ . . . . . 29°54′ É
Aquila α . . . . . 281°41′ . . . . . 29°11′ É

Minden forrás megegyezik a Shravana északi szélességének adatában, kivéve a Siddhanta Shiromani etc. 2°-kal kevesebb értéket ad meg, mint a mi értekezésünk, és a Graha Laghava 5°-kal kevesebbet.

Shravana ura Vishnu, és a szimbóluma az ő három lábnyoma, melyeket a hindu mitológia szerint maga mögött hagyott, ahogy keresztül lépdelt az univerzumon. A Shakalya viszont egy háromágú szigonyt társít Shravana-hoz. A Shravana elnevezés valószínűleg arra utal, hogy az asztérium szimbóluma eredetileg a fül volt.

A kínai *sieu*, mely rangban megfelel a Shravana-nak, a Nü nevet viseli, és Aquari *ε*-nak felel meg (4.3). Az arab *manzil* Sa'd Bula', „a pusztító öröme", vagy al-Bula', „a pusztító", etc., és ugyanaz a csillag, tartalmazva Aquarii *ε, μ* (4.5), *ν* (5), vagy más források szerint Aquarii *ε* és *μ* (6), vagy *μ* és *ν*. (Ford.: Z.T.Cs; megj.: jelenleg a Vegát a Bak 15°04′-nél, az Altairt a Vízöntő 1°33′-nél találhatjuk; az arab csillagászok a Vegát „hulló sasnak", az Altairt, vagy Atairt „repülő sasnak" nevezték, mintha egyaránt a Sas-csillagképhez tartoznának, ill. a Bode-féle 1801-es atlaszban a Lyra/Lant a Vulture/Sólyom csillagképpel együtt szerepel; természetesen a görög, latin, arab csillagnevek nemigen jöhetnek számításba a régi, sztyeppei népeknél, inkább a kínai állatöv ismerete, mely megvolt az onogur-bolgároknál is, ld. Pritsak 1955, az óbolgár fejedelmi listáról; ld. modern adatok Klepešta-Rükl: *Csillagképek atlasza*, Bp., 1978, Aquila és Lyra címszavak, vö. az indiai Nakshatra holdállomásokról a Wikipedián, és tőlem: A nagyszentmiklósi kincs, *Országépítő*, 1998/3, a 2. sz. korsó négy figurális ábrázolása is valószínűleg az indiai holdállomásokra volt „tájolva", a jelenlegi, Halak-korszak „évszak-jegyei" szerint, ld. ábra tőlem: Krónikai ősnévsorunk, *ActaHHT*, 2021/3).

További adalékok *A tehénpásztor & szövőlány* kínai csillagmondájához és indiai párhuzamához, a *Sudhana herceg és Manohara történetéhez*:

- **Szkíta eredetmondák**, Hérodotosz, IV. 5-7, 9-10: „Zeusz", az Égisten nemzette Targitot a Borysthenes/Dnyeper vízistennőjével (Targit 3 fia, ismeretlen feleségtől: Lipok/auchaták őse, Arpok/katiarok és traspisek őse, Kolak/paralátok őse, utóbbi a legkisebb fiú, tőle származtak a szkolotok, görögül szkíták, vö. Thraetaona, ősiráni király – Firedún a Sahnamében –, és két feleségétől három fia, Tura/turániak őse, Sairima/szarmaták őse, és a legkisebb Airyu/Árja, *The Zend Avesta*, ford. J. Darmesteter), a másik változatban „Héraklész" a krími Hylea/ Szivas-tó vízistennőjével (Echydna) nemzette három fiát (Agathyrs, Gelon, Scythes; Diodorus Siculusnál Scythes leszármazottai Palus és Napes)

- **A Munkeszi hadisten éneke** (*Osztják Népköltési Gyűjtemény*, Bp.-Leipzig, 1905, p. 1-68, Zempléni Árpád: *Turáni dalok*, 1910, Bosszú, p. 83-100, és *Finnugor-szamojéd/uráli regék és mondák*, II., 1984, p. 154, jegyz. p. 186): „Széles tó, arany tó tárult elé, / Ezüst-szín hét hattyú szálla belé. / – Bűbáj ez! Ámulat! Rossz igézet! / Ellenem rontó had szövetkezik! – Ezüst-szín bőrüket levetkezik, / S naparcú, naphajú gyönyörű nők / Fürdenek ámuló szemem előtt. / ... Kendejét egyiknek elemelem. / Hat leány, hat madár tovarepül, / Vízben a hetedik félve megül. / Hónyakát öleli durva karom, / Fejét a kendővel betakarom, / Lenyomom víz alá, hol övig ér, / Hánykódik, rúgkapál, már alig él. / Földháti istenek seregeit, / Vízmélyi szellemek legfejeit, / Hiába igézi, nem bír velem. / Nincs életét menthető segedelem. / Elfulladt, elszorult vércse-lelke, / Hókarját könyörgőn felemelte. / „Élni vágysz? Élj tehát! – fölbocsátom, / Elférünk ketten is e világon. / Csábítni engemet úgyse lehet, / Egyenes utamon bizton megyek..."

- **Tündér Erzsébet és a harkály** (in *Széki népmesék*, 1976, p. 154, mesemondó: Bikfalvi Mártonné Sóspál Róza, 52 éves, Halmágy, Brassó/Nagy-Küküllő m., Oltmente, gyűjtötte: Nagy Olga, 1958, magnószalagon Mg 279. jelzeten a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetem Etnográfiai

és Folklór Osztályának archívumában); ebben a meseváltozatban felbukkan egy harkály, amely a főhőst, a legkisebb fiút átviszi Tündérországba, hogy megtalálja az eltűnt tündérfeleségét: „...itt van közél egy tó, oda jár Tündér Erzsébet feredni minden délben tizenkét órakor. Galamb képibe száll le a tó partjára, keresztülbucskázik a fejin, s lesz belőle egy gyönyörűséges szép leány. S akkor levetkezik hamar, s leteszi a ruháját a part szélire, te meg bújj meg egy bokor megé, s mikor ő levetkezik, ugrodjál megül, s kapd el a ruháját, s fussál vele idehaza. De nehogy visszanézzél, mikor kiált utánad...” (vö. AaTh. 400. mesetípus, Tündér Ilona, Berze Nagy J.: *Magyar népmesetípusok,* I., p. 504-532)

- **Képes Krónika 82.** (ford.: Geréb L., 1964): „Belus várából Vata* volt a neve annak, aki először ajánlotta magát az ördögnek, leborotváltatta fejét, és pogány módra három varkocsot eresztett; sok idő múltán fia, János is atyja szertartását követte, sok varázslót, jósnőt és táltost (latinizálva: *magos, phitonissas, aruspices*) gyűjtött maga köré, akiknek bűvölése-bájolása igen beajánlotta őt az uraknak. Sok istennője (*multis deabus suis*, ti. papnők) egyikét, Rasdit a legkeresztényibb Béla király (1060-1063) fogatta el, és oly sokáig tartotta börtönbe zárva, amíg saját lábait ette meg, és ott veszett. ... Ekkor tehát Vata átkos és kárhozatos biztatására mind a nép az ördögnek szentelte magát, lóhúst ettek, és mindenféle gonosz bűnt cselekedtek.”— (* A Vata-féle pogány lázadás eseményei 1046-ban nyáron vagy ősszel történhettek. Megj.: a hagyományok szívósságát mutatja, hogy a Vata-névadás még kb. 70 év múlva, a 12. század elején is megvolt a nép körében, ld. Kép. Krón. 150, és ZTCS: „Vadat űzni feljövének”, *Hitel* 1999/5, a honfoglalás kori hajfonatkorongokról)

A kínai *Tehénpásztor és Szövőlány* csillagmonda és fontosabb párhuzamai

(Z.T.Cs., 2022)

Kína	India	Szkíták	Urál-vidék	Magyarok
Tehénpásztor: Niulang, Ho-kou (**Aquila/Altair**) & *Szövőlány*: Zhinü/Tchi-niu (**Lyra/Vega**) —az égi szűz **megfürdik** egy folyóban, miközben a tehénpásztor **ellopja a ruháit**, s emiatt nem térhet vissza a mennybe, és a tehénpásztor feleségeként él tovább, majd mégis visszaviszik az égiek, és egy madarakból álló hídon találkozhat férjével a **Tejúton**, etc. – (hasonló változatok Japánban és Délkelet-Ázsiában, ld. *Cowherd* vagy *Oxherd and Weaver Girl*)	*Sudhana herceg*: nincs csillag-megfelelője & *Manohara*: égi szűz, nincs csillag-megfelelője, de a homlokán van egy varázserejű **drágakő**, ami emlékeztet csillagra, asztrális látóképességre, és ennek segítségével **madárrá tud változni**; **megfürdik** egy tóban, miközben **egy vadász elfogja** és átadja a hercegnek, etc. – (Jataka- és Divyavadana-legendák Buddha korábbi megtestesüléseiről)	1. ***Égisten*** & *Borysthenes/Dnyeper* ***vízitündére*** nemzik Targitaost, a szkíták ősatyját, etc. 2. *„Héraklész”* (hellenizált szkíta ős) & *Hylea/Szivas-tó/Krím-félsziget* félig nő, félig kígyótestű ***vízilénye*** nemzik a szkíták őseit (három fivér), etc. – (Hérodotosz, Diodorus Siculus, vö. a keleti szkítáknál más folyók szerepelhettek a hasonló mondákban, őrizve a mélység, a vizek szellemeivel való régi kapcsolatot)	*A Munkeszi hadisten fia* & ***Nővé változó hattyú*** A hanti legény meglesi, amint hét hattyú leszáll egy tóra, ahol nővé változnak, **megfürdenek**, és a legény **ellopja egyikük tollruháját**, a tündér pedig megfenyegeti, hogy ezért a fivérei megölik – (Zempléni Árpád: *Turáni dalok*, 1910, Bosszú címen; az uráli népek, főként a hantik, manysik hagyományaiban gyakran szerepelnek a szabir- v. szavárd-magyarok, szaper, soper néven, s valószínű, hogy sok szokást, mesei, mondai képzetet tőlük vettek át, ld. még Az Aranyfejedelem éneke, *Életünk*, 99/6)	*Tévelygő Juhász*: **Aquila/Altair** & *Sellő*: **Aquila/Antinous** (?) —nincs közös mondájuk, de fennmaradtak hasonló történetek a **Tejúttal** kapcsolatban, pl. a székely *Szépasszony vászna*, és a csallóközi *Halászlegény és molnárleány* mondája, ill. részben a *Tündér Ilona*-mesetípusban (400.) **nővé változó hattyúk** – (Lugossy J.: *Ősmagyar csillagismei közlemény*, 1855, Wigand E.: *Öreg csillagok*, és Várhegyi P.: *Országút*, 2006, csillagaszattortenet.hu, Berze Nagy J., és népművészet, MNL, Sellő-címszó)

NYELVI HAGYOMÁNYOK ÖSSZEVETÉSE (II/16/a)

Nógrády Mihály (Ottawa):

A kuruc név eredete és jelentése

A *kuruc* név 1679-ben jelent meg először a beszélt nyelvben.[108] A köznép így hívta az osztrák császári hadsereg ellen harcoló katonákat. A szó eredete ismeretlen a magyar tudományos körök szerint.[109] Megpróbálták levezetni a 'kereszt' jelentésű latin *crux*-ból mint a keresztes háborúkban résztvevő katonák fennmaradt neve. Ezt a megoldást Bél Mátyás (1684-1749) kezdeményezte és a mai napig népszerű maradt. Azonban az utolsó keresztes háború, ami Dózsa György nevéhez is fűződik, 1514-ben ért véget mielőtt elkezdődött volna. Nagyon kétséges, hogy a kuruc idők nemzedéke emlékezett volna 166 évvel azelőtti elnevezésekre.

A szó *crux*-ból való levezetés nehézségekbe ütközik, ugyanis kiejtése 'kruksz', egy *u* betűt kell behelyezni a szókezdő *k* után majd a második *k* kimarad és az *sz*-ből *c* lesz, ami előfordul minden nyelvben így a magyarban is. Így lenne a *crux*-ból *kuruc*. Az *sz–c* hangváltozásra vonatkozó példák: *Akász–akác*; *bajuc–bajusz*; *párdusz–párduc*.[110] De képes lehet-e az egyszerű nép ilyen bonyolult szóképzésre? Ne felejtsük el, hogy a köznép létezett először nyelvével és névadó szokásaival együtt és csak utána jött a nyelvész jóval később. A nép pedig mindig a beszélt nyelvben létező szavakat használta fel új nevek képzésére. Az is valószínű, hogy a szó nem önelnevezés volt, hanem kívülállók adták nekik. Erre utal, hogy Rákóczi soha sem használta a kuruc kifejezést, pedig az ő harcosai voltak a 17-18. századi Habsburg-ellenes felkelésben. A harcok főleg Erdély északi és a Felvidék keleti részén történtek és résztvevőik az ottani hegyes vidékről származtak. Ez adhat kiinduló pontot a név megfejtéséhez.

Kuruc nem jelent semmit olyan értelemben, hogy mi jellemezte a név viselőit. Értelmet csak úgy tudunk adni neki, ha a holtnak és rokontalannak nyilvánított sumér nyelvet hívjuk segítségül. E nyelv szerint a *kuruc* két elemből álló összetett szó: *kur* és *usz*.

A KUR jelentése 'hegy, ország', de lehet 'hegyvidék'-nek is értelmezni. Eredeti képjegye a hármashalom.[111]

A sumér US (leggyakoribb kiejtése usz, de úz-nak is ejthető) jelentése 'űz, zaklat, gyötör'.[112] Az embert jelentő *lú* egyénhez kapcsolja a szót és akkor 'katona, fegyveres kísérő' jelentést kap: ^{lú}UŠ.[113] (Labat hibásan us-nak írja az usz-t) A *kuruc* esetében a *kur* ugyanazt a rendeltetést tölti be mint a *lú* vagy akármilyen más melléknév vagy jelző.

Tehát a *kuruc* név jelentése 'hegyi katona'.

---

[108] Benkő Loránd főszerk. et al. *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*. Akadémiai Kiadó 1967. II. kötet, 681. oldal.

[109] Ibid.

[110] Op. cit. I. kötet, 113, 220 oldalak, III. kötet, 105. oldal.

[111] René Labat. *Manuel d'épigraphie akkadienne*. Kézirat, Paris, 1948. Ékjelszám 366. (Felülvizsgálta és kiadta: Florence Malbran-Labat. Paris: Geuthner Manuels).

[112] René Labat, Florence Malbran-Labat. *Manuel d'epigraphie akkadienne*. Paris: Geuthner Manuels, 1963. Ékjelszám 211 és a 335. oldal.

[113] René Labat. *Manuel d'epigraphie akkadienne*. Kézirat. Paris, 1948. Ékjelszám 211l.

AZ ŐSI VIÁGKÉP ÖRÖKSÉGE (IV/38.)

Péterfai János István (Budapest):

Tejút Palota

Bevezetés a magyar mitológiába

„Népek enyészhetnek és támadhatnak,
az emberi lélekbe fektetett hagyomány
olyan örök marad, mint maga az ember,
habár idők folyamán maga is új formát ölt,
de lényegében meg nem romlik.”
Berze Nagy János

Őseink, akik jelenünket megalapozták,
gyakran jóval elmélyültebben gondolkodtak,
mint az örökségüket tékozló utódok.
Johann Wolfgang von Goethe

I. FEJEZET. **A MAGYAR MITOLÓGIA ALAPZATA**

Isten nélkül nincs mitológia, ezért a mitologikus történetekben a felsőbb szellemi világ mindig jelen van. Isten és az emberek közti kapcsolatok, az ember teremtése és az emberek történetei alkotják a mitológia alapvázát. A Mythosz történetet jelent, olyan történetet, ami istenekről, emberekről, ősökről és hősökről szól.

A magyar mitológia sok vonatkozásban eltér minden más mitológiától, vagy legalábbis a legtöbbtől. Különlegessége, hogy rendkívül ősi. Megmosolyogni való, amikor különben kitűnő szerzők ősökről beszélnek, ősi mitológiáról, de sosem képesek 3–4 ezer évnél régebbre visszatekinteni. Mezopotámia és Egyiptom esetében néhány ezer évvel még régebbre hatolhatunk, de ez a két mitológia már a magyar mitikus hagyományok része. Továbbá a kínai, indiai és más mitológiák kezdeti időpontjáról is lehetne vitatkozni, csak kevés a konkrét bizonyíték, amivel alátámaszthatnánk bármilyen állítást, ami ötezer évnél régebbre mutatna.

Ezzel szemben döntő bizonyítékok tömege áll rendelkezésünkre, amelyek a magyar nyelv létezését legalább 40.000 évesre teszik. A feltárt bizonyítékok alapján az is biztosra vehető, a magyaroknak gazdag mitológiája volt már a kezdetek óta. De a kezdeteket, több régészeti lelet alapján, inkább 100.000 évre kell tenni, vagy még ennél a kornál is régebbre. Az idő megdöbbentően hatalmas kiterjedése egyrészt mellbevágó, másrészt óriási felelősséget is ruház ránk a kezdetek helyes értékelését illetően.

Indoeurópai és más nyelveket beszélő és kutató emberek sokáig akadályozni fogják az igazság győzedelmeskedését. Képtelenek felfogni saját életük és tudásuk alapján, hogy létezett egykor egy szupercivilizáció, amelyben az emberek magyar nyelven beszéltek. Azt is képtelenek lesznek sokáig felfogni, hogy az ő saját beszélt nyelvük is a magyar nyelvből ered. Így a génkészletük, nyelvük, tudásuk, összes hagyományuk, minden, amit ismernek, magyar eredetű.

A magyarokkal mégis összemérhető régiséggel rendelkező népek lehetnek a khoiszanok (hottentották és busmanok), Ausztrália, Új-Guinea és bizonyos óceániai szigetek őslakói, egyes kaukázusi népek, Szibéria egyes népei esetleg, az ajnuk és feltételezhető rokonaik, Afrika

egyes népi rezervátumaiban élők, ahol sok nép nyert menedéket, továbbá sok szigetnyelv magas hegységekben, vagy valódi szigeteken. A kérdés nincs kidolgozva.

Isten létezésének tudása meghatározó a magyarok gondolkodását illetően. Beszélhetünk egyistenhitről, monoteizmusról és többistenhitről, politeizmusról is, mert mind a kettő egyszerre volt jelen őseink gondolataiban. Egyszerre, egymásra épülve, szervesen összefonódva. A magyar istenek nem az Isten különböző megnyilvánulásai, hanem inkább gyermekei. Továbbá a magyar istenek jelentős része tündér, átmenet az emberek és istenek között. Ráadásul a magyar mitológiában minden ember Isten gyermeke, ami miatt mindenki Istentől születik és Istenhez megy vissza földi élete lejárta után. Ilyen értelemben minden ember Isten egy részét hordozza magában.

A magyar mitológia alapjait legszélesebb tartományokban a magyar nyelv alkotja és tartalmazza. A magyar nyelv önmagában is isteni nyelv. Szókészletének nagyságrendje egymilliónál is nagyobb, szavainak döntő többsége mitologikus jellegű, Istenhez közvetlenül hozzákapcsolható. Rendkívül sajnálatos, hogy a magyar nyelvet teljesen meghamisítják. Mivel sok nyelvcsoport nyelvei, mint az indoeurópai, afroázsiai, ural-altáji és mások is a magyar nyelvből keletkeztek, ezért a nyelvészek képtelenül sokat tévednek vizsgálataik során, mert nem a magyar nyelvből, mint tiszta forrásból indulnak ki, másrészt nem értik meg saját nyelvüket sem. Az indoeurópai, afroázsiai, stb. nyelvcsoportok sok nyelvét a magyar nyelv elé, legjobb esetben a magyar nyelvvel egy szintre helyezik, ami súlyos szakmai tévedés, emiatt aztán nem is képesek helyes eredményeket felmutatni a nyelvi evolúcióban. Még a nyelvi evolúció tényét sem ismerik.

Mitológiánk lényeges sajátossága a Világegyetem szerkezetének viszonylagos ismerete. Nagyon ősi, esetleg tízezer évesnél régebbi elképzelésünk, hogy a csillagok távoli világok. El sem lehet képzelni, hogy a mágusok valóban képesek voltak kilépni testükből és a Világegyetemben közvetlen tapasztalatokat tudtak szerezni. Ilyesmit nem lehet hinni, de valamilyen más úton mégis tudták, a csillagok távoli, de számunkra megismerhető világok, távoli napok. Erről tudósítanak a magyar mesék. A magyar csillagismei hagyományok rendkívül gazdag világot mutatnak, eltagadásuk az egész emberiség súlyos megsértése. A manapság felfedezett rengeteg exobolygó is bizonyítja, hogy őseink helyes úton jártak, amikor távoli csillagokat, pontosabban a körülöttük keringő bolygókat, lakhelyeknek tekintették.

A világűr és a csillagvilág alapos ismerete szintén sajátossága a magyar tudásnak, illetve mitológiának. A magyar csillagvilág gyakorlatilag tiltás alatt áll jelenleg is. A magyarok sem juthatnak hozzá saját csillagismei tudásukhoz, nem hogy a nem magyar kutatók, akik talán új alapokra helyezhetnék az emberiség történetét, ha megismerhetnék a tiltott tudást. Minden népben vannak nagyszerű kutatók, akik függetlenek a politikától és az elnyomástól, akik mindig a tiszta igazságot keresik és a tiszta igazságot akarják megírni.

A Naprendszer ismeretét egy szumer pecsétnyomó is igazolja. A Nap körül tíz bolygót ábrázol. Nem tudni, honnan vették az adatokat, de annyi biztos, hogy az égbolt és jelenségei olyan mélyen beleivódtak nyelvünkbe, hogy onnan kitörölhetetlenek.

A csillagos égbolttal kapcsolatban alakult ki a lélekvándorlás tana. Csillagból születünk, és csillaggá leszünk, amely alaptanra a Kelet ráépítette a lélekvándorlás tanát.

Az emberiség eredetét két nagy elképzelésünk magyarázza. Az egyik szerint a csillagokból születünk. Erre az elképzelésre óriási szókincs rétegződik, ami nagyon fontos kérdések feltevésére késztethetné a kutatókat. Miért jött létre ilyen hatalmas szókincs a csillagokból való eredet közlésére? Mikor volt élő ez a titokzatos vallás? Mi az oka annak, hogy annyira vonzódunk a csillagokhoz?

A másik elképzelés alapján földi élőlényektől eredünk. Totemállatokról van szó, amelyek családok, nemzetségek jelképei. A két elképzelés az Égtől és a Földtől való származást is jelentheti, ami pár ezer éve egységesült. Az Ég fiai és a Földanya leányai házasságot kötöttek,

tőlük származik az emberiség. Isten teremtette a Világegyetemet.[114] Ebből következik, hogy Isten a Világegyetemtől függetlenül létezik. Másképpen hogyan teremthette volna a Világegyetemet? Ezért Isten benne van az atomokban, de nem azonos az anyaggal, hanem annál sokkal több.

Isten fontos jellemzője a fény. Sok sugárzás létezik, maga az anyag is valójában rezgés, de a fény mégis kiemelkedően fontos számunkra. A legkisebb fény is szétzúzza a legnagyobb sötétséget.

Legősibb a csillagvallás, utána következett a napvallás, majd belőle fejlődött ki a kereszténység.

Őseink a természettel harmonikus egységben kívántak élni. Mindennapjaikat a természet tisztelete szőtte át. Ezen az alapvető szándékon alapult a hegyek, folyók, források, fák és egyéb természeti objektumok istenítése.

A hegyek csúcsai különösen fontos szerepet töltöttek be. Úgy képzelték, hogy a Nap, amint járja égi útját, gyakran megpihen, leül a hegyek csúcsaira. Több szó is ezt igazolja, bár a szavak jó részét idegen szónak mondják, pedig magyar szavakról van szó.

Kétségtelen tény, a magyaroknak sok mítosza, ebből következően gazdag mitológiai rendszere volt, amelynek sok fontos mozzanata, szétesett darabja ma is él a magyar nép tudatában. De az is igaz, hogy ez a mitológia nagyon elhalványodott a régi eredetihez képest, aminek nem csupán az idő múlásával együtt járó természetesnek tűnő felejtés az oka, hanem a brutális hatású vallásváltások, legutoljára a kereszténység felvétele, valamint a modern idők ateista szemléletének előretörése. Mind a kereszténység, mind az ateizmus sok magyar hagyományt eltüntetett, megsemmisített, ami miatt nehezebbé vált az ősi magyar mitológia rekonstruálása.

A vallásváltásoknál és vallásháborúknál is nagyobb károkat okozott a hazánkat megszállt hatalmak politikai hadjárata, amelyek az anyagi károk mellett óriási veszteségeket okoztak emberéletben és a magyar szellemi életben.

A jelenlegi hivatalos magyar tudomány eredményei katasztrofálisan gyengék a mitológia területén. Ádáz küzdelem zajlik a szerzők között, nincs szabad véleménynyilvánítási jog. Ismert egy finnugorosnak nevezhető hivatalos vonal, amely minden eszmét, bizonyítékot, hipotézist igyekszik elpusztítani, kiirtani, amely nem a saját vonalához tartozik. Alapkövetelménye a finnugorokkal való rokonság elfogadtatása, (ami részben igaz, mert minden néppel rokonok vagyunk), és a magyar mitológiai hagyományok belegyömöszölése a sámánizmus hitvilágába. Annak ellenére, hogy a magyaroknak nincs sámánhite, s nem is volt. A sámánizmus a magyar mitológia lepusztulásából keletkezett hitrendszer, gyakran nem értik képviselői a legfontosabb alaptételeket sem.

A magyar mitológiát úgy állítják be gyakran, mintha nem is létezne, vagy csak töredékei maradtak volna fenn. Egyszerűen képtelenségeket állítanak, elhallgatva a külföldi tudósok elől a végtelenül gazdag magyar mitológiát. A külföldi kutatókat becsapják, akik nem éreznek késztetést a saját kutatásokra a magyar mitológiát illetően. Újabban azonban néhány kutató, saját indíttatásból, vizsgálni kezdte a magyar hitvilágot és mitológiát, és kitűnő eredményeket értek el. Orosz, amerikai, német és olasz kutatókról lehet hallani, akik magyar hagyományokat kutatnak és óriási felfedezésekre jutottak.

Cornides Dániel *Commentatio de religione veterum Hungarorum* című műve 1785-ben készült el, Göttingában. Engel Keresztély 1791-ben adta ki.

[114] A nem teremtett világmindenség felfogása látszik a legősibbnek, amelyből az Őslétező elképzelése támadt, akinek utódai a világalkotók. V. ö. Cser Ferenc és Darai Lajos: *Ember–Társadalom–Emberiség. Eszme–Hit–Vallás. Atya–Anya–Élet.* 2005–2006. Online kiadás. pp. 93-122. https://mek.oszk.hu/18100/18165/18165.pdf – *A szerk.*

H. von Wliskocki munkája Münsterben, 1893-ban jelent meg, jó munka.

Kiss Bálint *Magyar régiségek* című műve Pesten, 1839-ben került kiadásra.

Kálmány Lajost kitűnő írások jellemzik.

Kállay Ferenc *A pogány magyarok vallása* cím alatt írt munkáját gyenge alkotásnak vélik egyesek.

Varga Zsigmond *Ősmagyar mitológia* című munkája nagyon sok értékkel bír.

Diószegi Vilmos szerkesztette *Az ősi magyar hitvilág* című könyvet, amelyben szigorúan csak finnugoros elhivatottságú szerzők kaphattak helyet. Cornides Dániel, Horváth János, Kállay Ferenc, Ipolyi Arnold, Csengery Antal, Kálmány Lajos és Kandra Kabos munkáiból válogat Diószegi Vilmos. Ezek a munkák sok hasznos információt tartalmaznak, de szándékuk megtévesztő, koncepciójuk alapjaiban hamis, finnugor mitológiákból kívánják levezetni a magyar mitológiát.

Meg kell jegyezni, hogy a hamisítók száma igen nagy. Előítélettel fertőződve a magyarok hagyományait a finnségiektől eredeztetik, ami rendkívül nagy hiba. A hasonló kolosszális hibákat általában politikai szándékból követik el. A politika viszont a tudomány halálát jelenti.

Badiny Jós Ferenc olyan kutató, aki a szumer istenvilágot jól ismeri, és azt magyarnak tartja. Eszmefuttatásai nagy értéket képviselnek, aki olvassa sorait, sokat tanulhat Mezopotámia ókori viszonyairól. Amit könyveiben közöl, rendkívül érdekes, nagy értéket képviselnek megállapításai. Azt is megállapíthatjuk, hogy a szumer nyelvről másként ír, mint más szumerológusok.

Baráth Tibor nagy munkáiban csak futólag foglalkozik a nagy magyar mitológiákkal, mivel magyar történelmet ír, de rendkívül értékesek vallási meglátásai is. Őtőle csak tanulni lehet, magasan felette áll a mai gyenge, a magyar ókort vizsgáló történettudománynak. Csak könyvei szövegébe beleépítve érinti a magyar mitológiai elképzeléseket, de amit közöl, az a legfontosabb alapokat erősíti meg. Új horizontot nyit a gondolkodó ember számára, kinyitja az értelmét a szegény magyar érdeklődőknek, olyan távlatokba repíti tudatunkat, ami egyszerre szédítő és magasztos.

Pap Gábor kutatónk a magyar mitológiát abba a szférába helyezte, ahonnan ered, vagyis a legmagasabb szférába. Minden mitológia fölé. Csupán néhány könyvét ismerem, sajnos, de a munkáiban a magyar mitológia univerzális szintre emelkedik, olyan magas színvonalra, ahová közönséges akadémikusok már képtelenek követni.

Szelestey László kutatásai hasonlóan magas színvonalúak. Elsősorban a néprajzot kutatta, eredeti feltárásokat végzett, amiből kozmikus mitológiai következtetéseket tárt elénk.

Paksi Zoltántól egy sort sem ismerek, de azt mondja néhány kutató, hogy rendkívül magas színvonalon kutatja őseink világát.

Teljes, alaposan megírt magyar mitológia nem létezik. Bár Kandra Kabos munkája, a *Magyar mitológia* című igen értékes alkotás, de sok hibával rendelkezik.

Ipolyi Arnold *Magyar mitológia* című könyve hatalmas alkotás, talán Kandra Kabos is sokat merített Ipolyi Arnoldtól. Ipolyi Arnold gigantikus munkája tele van érdekes kérdésekkel, korának ismereteivel, saját gyűjtőmunkájával, rengeteg mitológiai közléssel. A nagy püspök írta meg eddig a legteljesebb magyar mitológiát, számtalan értékkel. Lenyűgöző tárgyi tudással rendelkezik, a magyar mitológia legteljesebb összefoglalását tárja elénk. Érthetetlen eredményeinek mellőzése, kiszorítása a tudományos életből. A pogányság iránt nem viseltet ellenszenvvel, hanem tudós elemzésekkel és pártatlan alapállással vizsgálja a kereszténység előtti állapotokat. Nyugodtan kijelenthetjük, Ipolyi Arnold a legnagyobb mitológusunk.

Horvát István nagy magyar történetíró mitológiai meglátásai is mellőzöttek. Mivel ő is elsősorban történelmet írt, a szövegéből kell kihámozni mitológiai meglátásait. Horvát István,

Baráth Tibor mellett, a legnagyobb magyar történész. *Tudományos gyűjtemény* című munkája 1817-ben jelent meg.

Komjáthy István *Mondák könyve* című alkotása népszerű és érdekes. Az első részekben a mese és a mitológia elemei kerekednek történetté, a többi rész a történeti kutatásokon alapul.

Falvay Károly mitológiai meglátásai érdekesek. *Nagyboldogasszony* című hatalmas munkájában áttekintést ad a magyar mitológia legfontosabb témáiról.

Magyar Adorján a mesék, a nyelvészet és a szokások témájában alkotott maradandót. Az *Ősműveltség* című munkája sok mesét is tartalmaz. Az egyik legnagyobb magyar gondolkodót tisztelhetjük őbenne.

Grandpierre K. Endre könyveiben kitűnő adatok tömegét közli.

Grandpierre Attila szintén kiváló kutató, aki igen sok vallási és mitológiai tényről tájékoztat.

Csomor Lajos a Szent Koronáról ír kitűnő tollal.

Végvári József munkái igazi csemegét jelentenek az érdeklődők számára, világlátása különleges, képes megjeleníteni őseink gondolkodását a világról és azt átadni részünkre.

Sok értékes könyv foglalkozik a különböző mitológiákkal. Ezekhez a kiadványokhoz óvatosan kell hozzányúlni, mivel ezernyi magyar adatot tartalmazhatnak, de csak értő szemmel juthatunk hozzá a magyar mitológiai csemegékhez.

Szabó György *Mitológiai kislexikon*ja néhány mitológiát dolgoz fel. Magyar vonatkozásai rendkívül gyengék, ráadásul összemossa a magyarokat a finnségiekkel.

A *Populart füzetek* sorozatban kitűnő könyvek jelentek meg. Köztük krónikák és a magyar mitológiáról is egy egészen jó összeállítás. Mivel a tanulóknak szánták a szerkesztők a kiadványokat, ezért csak felső fokon lehet méltatni sikeres tevékenységüket. Úgy értve, hogy nem a szakspecialisták számára készült a mitológiai füzet, ellenben a célnak nagyon is megfelelt.

Robert Graves *Görög mítoszok* című munkája remekműnek tekinthető.

A magyar Patai Rafael és Robert Graves közös alkotásának címe *Héber mítoszok,* amely szintén rendkívül magas színvonalú munka.

Sz. A. Tokarev *Mitológiai enciklopédia* című munkája talán az eddig megjelent legjobb mitológiai összefoglalás. Magyar vonatkozásai azonban rendkívül szegényes színvonalúak. Egy magyar csoport hozzáírt több szócikket a finnugor fejezethez, nem csak sugallva a magyarok finnségi mivoltát.

Gerhard J. Belinger Nagy valláskalauz című munkája a magyar mitológiát alig veszi figyelembe.

Lengyel Dénes *Régi magyar mondák* című könyve viszont nagy haszonnal forgatható.

Jókai Mór *A magyar nemzet története regényes rajzokban* címmel olyan érdekes tényeket közöl, amelyek szinte teljesen kiestek mai tudásunkból.

Kitűnő könyvek foglalkoznak az egyiptomi, a kelta, a germán, a héber, az indiai, a görög és más mitológiákkal. Alaposan vizsgálva a könyveket, nagyon jelentős magyar hagyatékra bukkanhatunk bennük, ha nagy tudósaink eszméi alapján kutatunk.

Vannak újabb munkák is, amelyek a magyar mitológiával foglalkoznak. Bizonyára értékes adatokat tartalmaznak. Sok egyéb kezdeményezésről is hallhatunk, amelyeknek döntő részével erős fenntartásaink lehetnek. Különös újraértelmezések, történeti alapokat nélkülöző elképzelések jelennek meg, nem kis számmal, amelyekről gyaníthatjuk, hogy mind valamilyen idegen érdek szolgálatára létrehozott alkotás. Egyes könyvek nem is leplezik ártó szándékukat.

A magam részéről visszautasítom azokat a próbálkozásokat, amelyek nincsenek tudományosan megalapozva. Sajnos, rengeteg a nyelvészeti hamisító, akiknek egy része jóhiszemű, de még nem kellően képzett kutató, más része viszont idegen hatalmak által küldött ellenséges ügynök. Az ügynök státuszt betöltő hamisítóknak rendszerint megfelelő anyagiak állnak rendelkezésükre, hogy hamis írásaikat széles körben terjesszék. Ráadásul bizonyos anyagi haszonra is szert tehetnek a vásárlók megtévesztésével. Ők a megélhetési nyelvészek, a kifejezést egy baráti közösségben hallottam, de elismerem, nagyon találó.

Általánosan megfigyelhető az a tendencia, hogy a nemzetközi tudományos élet nem foglalkozik a magyar nyelvvel, a magyar mitológiával még kevésbé. Összefoglaló jellegű mitológiai művek a magyar mitológiára néha kitérnek, de mellékesként kezelik, olyan szellemi kincsként, amely nincs jelentős hatással az emberiség fejlődésére. Egyfajta sámánizmusnak jelölik a magyar mitológiát, vagy tűzimádásnak, amelynek valamilyen köze van Irán ősi kultúrájához. Irán alatt egyértelműen indoeurópaiakat, ezen belül perzsákat értenek. Mivel nincs valódi és jó magyar mitológiai összefoglalás, a külföldi szerzőkre semmi rossz nem mondható, mert csak onnan merítenek, ahonnan tudnak. De legalább Ipolyi Arnold munkáját ismernék, hogy legyen honnan meríteniük.

A magyar mitológia gigantikus kiterjedtségét rengeteg bizonyíték igazolja. A magyar nyelv a legfelsőbb bizonyíték. Aki igazán kutatja a magyar nyelvet, annak feltárul a csuda, és meglátja az igazságot. Az igazság lényege pedig az, hogy a mai magyar nyelv annak a hatalmas és csodálatos ősnyelvnek egyenes utódja, amely összezavarodott, és sok új hajtást hozott létre. Ez a nyelv Isten saját nyelve, amelyből keletkeztek az emberi nyelvek. Erre a tényre rengeteg bizonyíték van még az ókori szövegekből is, a jégkori írások pedig mind magyarul szólalnak meg.

Egy néphez egy nyelv tartozik, az ősnép, az Elsők Népe magyarul beszélt. Ez a nyelv magában hordozza az őskor számtalan tárgyi tényét, bizonyíték erejével, miszerint a magyar az ősnyelv, a mai nyelvek őse. Ahogy az egész emberiség egy csoportból származott, a magyarból, úgy az egész emberiség összes nyelve egy nyelvből származik, a magyar nyelvből. A szumer, óegyiptomi, etruszk és számtalan más régi nyelv magyar nyelv.[115]

A nyelvészet a káosz terepe. A nyelvészek képtelenek rendet teremteni a nyelvészeti tudományokban, talán nem is akarnak. Mert minden kutatás abba az irányba mutat, hogy a nyelvek a magyar nyelvből keletkeztek. A nyelvészek nacionalista felfogása akadályozza őket a legegyszerűbb, és legfontosabb összefüggések felismerésében. Képtelenek, vagy nem akarnak olyan környezetben gondolkodni, mint amilyen környezet tízezer éve volt Európában. Mert az a régi környezet nem illik az indoeurópai nyelvekhez, de a magyar nyelvhez nagyon is! Félnek elismerni a magyarok elsőségét Európában? De még mennyire, hogy félnek.

Azt is ki kell jelenteni, a legnagyobb csudák a magyar nyelvben várnak a nyelvészekre. Nem kell elutazniuk más földrészekre, hogy csodákat lássanak, bár a Föld csodákkal telített

[115] Az egytőről való emberiség leegyszerűsítés, amire utal az Ős-Éva és Ős-Ádám elmélet is, de önmagát cáfolva, mert külön-külön nagy távolságú különböző térbeli és időbeli kezdetre megy vissza. (V. ö. Cser–Darai: *Magyar folytonosság a Kárpát-medencében.* Fríg, 2005. pp. 30-31.) Az őskőkori emberleletek viszont a földön több helyen nagyjából egyidőben kialakult emberiséget jeleznek, félmillió éve. Az ember aztán igen korán benépesítette az egész Földet, akkor bizonyára egységes műveltséget elterjesztve. És ennek ismerjük a több tízezer éves emlékeit. Ugyancsak ismeretes a földművelés kialakulásával megindult emberterjedés a Kárpát-medencéből Európa egészébe, sőt még néhány más helyre is. De sosem zárható ki, hogy az azonos képességű ember azonos eredményre juthatott egymástól függetlenül. Ugyanakkor az utolsó öt–hatezer év fejleményeit már a hódító harmodor és a kettős – uralkodói réteg és alárendelt csoport – társadalom képében mutatkozó jelelgzetességeket figyelembe véve kell értelmeznünk. (Vesd össze Cser–Darai: *Európa mi vagyunk II.* Fríg, 2008. Cser–Darai: *Kárpát-medence, vagy Szkítia?* Fríg, 2009. Röviden összefoglalva, online eléréssel: Cser–Darai: *Kárpát-medencei ősiség.* HUN-idea, 2011. www.magtudin.org/Cser_Darai_Karpat-medencei_magyar_osiseg.pdf. Cser–Darai: A mellérendelő magyar társadalom kialakulása. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31/5. (2016) pp. 153-287. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0153-0297.pdf.) – *A szerk.*

bolygó. Az egész Föld megérthető a magyar nyelv alapján. Ennek oka, hogy egy felsőbb hatalom ragaszkodik a földi helyek, városok, természeti objektumok magyar nyelvű megnevezéséhez. Vajon mi lehet az alapja ennek a csodának? Nem a Tamana nyelvészet, annál sokkal magasabb rendű hatalom működik az emberek tudatában. Ez a hatalom, minden tekintetben végtelen, ragaszkodik a magyar nyelvű nevekhez egész bolygónkon.

A mitológiák vizsgálata arra a következtetésre kényszeríti a józan gondolkodókat, hogy az emberiség legfejlettebb mitológiái magyar eredetűek. Ennek a meglátásnak az a fundamentuma, hogy az istennevek magyar nyelvűek, a legtöbb név esetében. Minél ősibb korba megyünk vissza az időben, annál tisztábban jelennek meg a magyar nyelvű nevek az istenek között. Ennek pedig oka lehet. Mi az ok? Az ősi istenneveket magyar nyelvű emberek adták. Akik az egész Föld bolygót meghódították, bár a magyarok sosem hódítottak, hanem uralmuk alá vonták a földrajzi területeket.

Egységesen magyar eredetet mutat a szumer, egyiptomi, hatti-hettita, etruszk, hurri, ind, sémi, kelta, görög, latin, szláv, germán mitológia, nyelvileg is, hagyományokban is. Ez nem a véletlen műve. Ezen kívül azonban számtalan más nép mitológiája is magyar alapokról fejlődött ki, ilyen a kínai, japán, koreai, mongol, török, polinéz, maláj, khmer, maya, azték, inka, aymara és más mitológiák, a finnségiekkel együtt. Ez pedig csakis azért lehetséges, mert ezek a népek és nyelveik leszármazottai a magyar népnek és nyelvnek.

Ha Mu birodalma 25.000 éve létezett, akkor Mu magyar nyelvű népek által volt lakott. A magyar nyelv azt bizonyítja, hogy Mu valóban létezett és James Churchward angol kutató zseniális érzékkel látta meg az ősi kontinens és népei világa valódiságát. De Mu nem a Csendes-óceán területén volt egykoron. Atlantisz szintén magyar nyelvű ősi ország, illetve szubkontinens volt. Mu Ázsia közepe, Atlantisz Nyugat-Európa nyugati része, ez az igazság, sok magyar adat alapján.

Ősi magyar nyelvű területeinken a magyar mitológia az úr. Ezek a területek kiterjednek egész Európára, Ázsiára és Afrikára. Óvilági földségeken fejlődött ki a magyar nyelv, vagyis a magyar nép, akiknek számtalan utóda jött létre. Ebből az ősi magyar nyelvből fejlődtek ki a finnségi nyelvek, az indoeurópai nyelvek és sok más nyelv és nyelvcsoport. A nyelvi folyamatok pontosan felderíthetőek, hogyan lesznek a magyar nyelvből indoeurópai nyelvek. Továbbá sok más nyelvhez és nyelvcsoporthoz is fontos adalékokkal járul hozzá a magyar nyelv, segítve a nyelvek fejlődését, e nyelvek beszélőinek kultúráját. De közben a magyar nyelv alig változott, az írásos bizonyítékok ezt igazolják.

A magyar mitológia felderítését a magyar nyelv segítségével kell végrehajtani. A szavakat tudományos tényeknek kell tekinteni, bizonyító erejüket fel kell használni, és nem lehet a szavak bizonyító ereje mellett szótlanul elmenni. A tudatos hamisítókat pedig ki kellene űzni a nyelvészetből, de erre mostanság nem kerülhet sor. A csalók mélyen beépültek a nyelvészeti tudományokba.

A nyelv sosem hazudik, a nyelv mindig igazat mond. A mai nyelvkutatók, a hivatásos társaságok, igen gyakran elavult, rossz módszerekkel és súlyos előítéletekkel közelednek a nyelvhez, mint ezt a magyar nyelv esetében is teszik. A magyar nyelvet, amely a Föld alapnyelve, sokan igyekeznek az északi sarkkörön túlra űzni, ne is létezzen, ne zavarja posványos vizeiket.

A nyelvkutatás néhány száz év óta politikai hatás alatt senyved. A politika, amint tudjuk, megfojtja a tudományt, általában minden tudományt, de főleg a bölcsészeti tudományokat. A bölcsészeti tudományok a legvédtelenebbek a politikai agresszióval szemben. A politika, bármilyen irányból fejti ki hatását, csak károkat tud okozni a tudományokban. A politika az politika, a tudomány meg tudomány, mindkettőnek lehetőleg szabadnak kell lennie. A szabad társadalom erős társadalom, amelyik társadalom nem szabad, az gyenge.

A demokrácia olyan társadalmi forma, amelyben a tudományok virágoznak. Sok kiváló könyv jelent meg 1990 óta, amelyek részben, vagy egészben, a magyar mitológiával foglalkoznak. Sajnálatos, de sok munka nem megfelelő alapokon áll.

A magyar mitológia alapjai közül legfontosabb tehát a magyar nyelv. Rendkívül fontos továbbá a magyar írás, amelyet hun és székely írásnak is mondanak. Ez az írás 30.000 évesnél régebbi, rendkívül fontos bizonyítékokat tár elénk őseink életéről. A betűk önmagukban is jelentéssel bírnak, legtöbbjük mitológiai jelentéssel. A szintén hasonlóan régi magyar számírások további következtetések levonására nyújtanak lehetőséget. A magyar számnevek valójában istennevek. Még csak ennek lehetőségét sem pendítette meg a tudomány. Vajon miféle tudomány az, amely a legalapvetőbb ismeretekkel sem rendelkezik, egyetlen célja a hamisítás. Az a baj, hogy a magyar számrendszer névkészletét meghamisítják, ami önmagában is katasztrofális, de közben a többi nyelv számneveit is rosszul értelmezik. Ugyanis csak a magyar nyelvből érthető meg a többi számrendszer neve. Rendkívül fontos a régészet által feltárt bizonyítékok értelmezése. Közvetve a genetika tudománya is segíti tájékozódásunkat az ősi korokban. Az igaz, a genetika nem beszél istenekről, világképről, de azt képes megmondani, egy ősi emberlelet milyen néphez tartozhatott. Pont a genetika fedte fel, hogy Európa ősnépe a magyar, és az összes európai a magyaroktól származik. A mai magyaroknak is még a 73,3 %-a őseurópai, azaz közvetlenül a Nagy Népnek is nevezett ősnéptől származik, míg további 11,1 %-a pedig őskőkori férfi mutációs jelzők szerinti.[116] Ezt a népet még az Elsők Népe kitüntető címmel is illetik. Végül nagyon fontos a jelek, jelképek üzenete, amelyek számtalan mitológiai tényt tartalmaznak.

A vallás nem mitológia, de a mitológiával összefügg. Ezért a vallások tárgyalására nem kerül sor, de az istenvilágok magyar vonatkozásaira igen.[117]

Óriási mitológiai anyagot tartalmaz a néprajz. *A magyar néprajzi lexikon* öt kötetes kiváló összefoglalása teli van mitológiai tényezőkkel.

A következő fejezetek értelmezései saját kutatásaimat, saját meglátásaimat tartalmazzák. Többnyire olyan utakra megyek, ahol csak őseink jártak, sok ezer évvel ezelőtt. Aki velem tart, igazi csudák világába hatol. Olyan utakon fogunk járni, amelyek nehezek, kövekkel, akadályokkal megrakottak, de átjutva rajtuk, igazi csodák országába fogunk kerülni. Az Igazság fog előttünk ragyogni, aki vezeti lépteinket, de legfőbb támogatónk a Világegyetem Teremtője!

Mivel a mitológia egyik legfontosabb tényezője a név, ezért a nevekre mindenkor kifejezett figyelmet kell fordítani. Először is szó eleji nagy betűvel kell jelezni fontosságukat. Amint az angol nyelv is gyakran használja a nagy betűt a szavak elején, a német meg mindig, aszerint ebben az írásban (és máshol) is nagy betűvel illik írni nem csupán az istenek, hősök, természeti objektumok, stb. nevét, amit egyébként az Akadémia is úgy minősít, hanem az egyszerű szavakat is. A jobb érthetőség miatt, mivel a nevek részei, elemei hordozzák a valódi jelentést. Az egyszerű szavakban rejlenek gyakran a legnagyobb csodák.

Sajnos, ebben az írásban csupán a „Bevezetést" lehet felvállalni abba a csodálatos birodalomba, amelyet magyar mitológiának nevezünk (Bevezetés a magyar mitológiába). A

[116] Itt a sokatmondó férfi mutációs jelzőkről van szó, amelyek több százezer évre (M173-Eu18) és több tízezerre (M17-Eu19) visszamenő európai, valamint a szintén igen régi (M11-Eu17) és kis-ázsiai (M35-Eu4) jelzőkre vonatkoznak. Kárpát-medencei magyar jellegünk zálogának tekinthetjük az Y kromoszómáinkon a helyre nem álló szakasz mutációit: EU18 (M173)-ból 13,3 % – a Vértesszőlősi ember óta, EU19 (M17)-ból 60,0 % – a gravetti műveltség óta, EU4 (M35)-ből 8,9 % – a földművelés kezdete óta, EU7 (M120)-ból 11,1 % – a kurgán inváziók óta. És ezek mellett még három kisebb összetevő: EU9 (M172)-ből 2,2%, EU11 (M201)-ből 2,2% és EU17 (M11)-ből 2,2%. A minden más „finnugor" népben megtalálható TAT (Eu13) belőlünk hiányzik. (Lásd Cser–Darai: *Magyar folytonosság a Kárpát-medencében.* I. m. pp. 8-30.) – *A szerk.*

[117] Azaz valójából a magyar műveltségről van ebben az írásban szó, de annak olyan régiségeiig visszamenve, ahová csak a nyelv és a vallással rokon – mesei, regei – felfogás nyomai vezetnek. – *A szerk.*

nagyobb lélegzetű munka elkészítéséhez (Nagy magyar mitológia) több segítség kellene, de ezek hiányában is talán sikerül megvalósítani egy komolyabb valódi magyar mitológia megalkotását. Abban a reményben, hogy a szabadság légkörében új és ifjú kutatók tovább fogják fejleszteni a magyar mitológia lerakott alapjain kisarjadó csodákat. Ez a munka, a körülmények miatt, kevesebbre törekszik, ennek ellenére megpróbál jól áttekinthető képet adni a magyar mitológia szakaszairól, isteneiről, vallásharcairól, fejlődéséről és eszméiről. Biztos, hogy sok fontos téma kimarad ebből a Bevezetésnek nevezett műből, de a kimaradt témákat a nagyobb terjedelmű munkában majd lehetőleg be kell mutatni. Egyáltalán, miért kell két művet írni? Azért, mert talán a második munka, a kibővített és teljesebb, hogyha nem fog elkészülni, legalább a Bevezetés megjelentethető legyen.

II. FEJEZET. **A MAGYAR MITOLÓGIA ŐSISÉGE**

Az a népesség, amelytől az emberiség származik, mintegy kétszázezer éve fejlődött ki régebbi típusú emberelődöktől. Sok a vita az emberiség eredetét illetően, de teljesen bizonyosra vehető, kb. 40.000 éve valódi, modern ember jellegű emberősök éltek Európában, Ázsiában, Afrikában, akiknek vándorlása elérte Ausztráliát is. Különböző kutatók a modern ember megjelenését különböző időpontokra teszik, kínai tudósok kétmillió évről beszélnek.

Az első olyan emberszabásúak, amelyek progresszív jegyekkel bírtak, olyan jegyekkel, amelyek kifejezetten a mai ember felé mutattak, legalább tízmillió éve már léteztek. Sok fejlődési fázison keresztül egyre fejlettebb fajok jöttek létre, amelyek közül a Homo habilis, a Homo erectus, a Homo neanderthalensis és a Homo sapiens tartoztak az emberfélék közé. A Homo sapiens ma az egyetlen túlélő közülük, ma minden élő ember ehhez a fajhoz tartozik.

Mintegy ötmillió évtől kezdve sok emberféle élt. Az emberféléket két nagy csoportra tagolják, az Australopithecus és a Homo nemzetségekre. A két csoportnak igen sok válfaja ismert. Egy elmélet szerint az Óriások mintegy 700.000 éve jelentek meg, Homo erectus csoportokból kifejlődve. Valóban hatalmas termet jellemezte őket, az átlagos testmagasság 220 cm körül volt. Mintegy 500.000 éve elhagyták Afrikát. Nevezik őket Góliáthnak is, eltűnésük 280.000 évvel ezelőttre tehető. A magas növésű emberek ma is léteznek, de csak ritkán jelennek meg a népességben.

Úgy tűnik, az Óriások népétől származik a mai ember, vagyis a mi fajunk, és a neandervölgyi ember, amely faj eszerint a testvérünk volt. A két új faj megjelenése 280.000 éve történt, tehát a mi fajunk ennyi idős az elmélet szerint.

Mivel sok elmélet létezik fajunk eredetére vonatkozóan, ma még végső eredményről beszélni nem lehet. Még sok felfedezés fog történni a jövőben, amelyek segítségével pontosabban meg lehet majd határozni fajunk eredetét a mai elképzelésekhez viszonyítva. Azonban a legfőbb vonalak már szépen kirajzolódnak, amit nem szabad tagadni.

Őseink, akiket ne nevezzünk emberelődöknek, hanem ősi embereknek, nagyon sok és fontos emberi tulajdonsággal rendelkeztek. A fejlett agy és idegrendszer mellett birtokában voltak a fejlett beszédnek is, ami lehetővé tette a kommunikálást egymás között. Az emberi közösségek kialakulásának kezdeteinél már jelen volt a mitológia. Azt nem állíthatjuk, hogy magyar nyelvű emberek éltek akkoriban, de azt igen, hogy a magyar nyelv a legrégebbi emberek nyelvéből fejlődött ki. A magyar mitológia pedig a legősibb emberekhez kapcsolható, tőlük erednek a magyar mitológia legrégebbi vonásai.

Íme a bizonyítékok.

Egyes temetkezésekből azt olvashatjuk ki, hogy ezek az ősi Homo sapiensek olyan vallási elképzelésekkel rendelkeztek, amelyek a sokkal későbbi, már az írott történelemhez tartozó nagy civilizációk vallási elképzeléseivel mutatnak rokonságot. Az írott történelem kezdete Kr. e. 3000 körüli, de ez az évszám teljesen elavult. A magyar írások 30.000 évesnél régebbiek, ami kataklizmát okoz a tudományokban és az emberiség világképében. A vallási képzetek rendkívül ősiek, az ősi képek által tartalmazott tudásanyag és eszmeiség pedig olyan fejlett, hogy a szemlélő megdöbben, és nem akar hinni a szemének. Százezer éves eszmék ma is élnek, ami önmagában is nagy csoda. Az ősi temetkezések jellegei ugyanis összevethetők az ókori mitológiai elképzelésekkel. Ez azt jelentené, hogy a 100.000 éves eszmékhez képest az 5000 éves eszmék alig változtak. Az eszmék olyan mérhetetlenül konzervatívak, hogy azt fel sem tudjuk fogni. Oka talán a magyar írás?

Kőkori temetkezések esetén az embermaradványok mellett találtak már dámvad koponyát, kosfejet, kecskebak fejet. Miért tették a halott mellére vagy mellé éppen ezeket az állati részeket? Feltették ezt a kérdést az ásató tudósok? Bizonyára nem, mert nem tudták értelmezni

a százezer éves ősök cselekvésének indítóokait. Ezek az állatok a csillagos égbolt megtestesítői őseink tudatában. A koponyák azt jelzik a halottak mellett, hogy az elhunyt lelke a csillagos egekbe száll. A szarvas, a kos, a bak a Tejút jelképe, agancsuk, szarvuk miatt. Az ősi temettetők tehát a halott lelkét a csillagok közé küldték, amit a kultikus állatfejekkel is biztosítottak. A halott lelke a csillagos egekbe szállt. De vajon miért éppen oda?

Mivel egyes ilyen temetkezések akár százezer évesek is lehetnek, mint az izraeli Shkul-barlang temetkezése, ahol dámvad koponya és agancs volt a fiatalon meghalt, eltemetett gyerek mellett, azt kell gondolnunk, hogy őseink már százezer éve azt hitték, hogy az ember a csillagokból jön a földre, és a lelke a csillagokba távozik, halála után. Ez a lehetőség egyenesen megdöbbentő! Mégis azt kell gondolni, hogy az elképzelés teljesen igaz. Ugyan volt egy kis vita az amerikai és izraeli tudósok között a temetkezés korának meghatározása miatt, de ez a vita számunkra csak az időpontot tekintve érdekes. Az amerikaiak először 40.000 évet mértek, amit az izraeliek később 100.000 évre módosítottak. Mivel a temetkezés magyar jellegű eszmeiséget tartalmaz, ezért bármelyik időpont a helyes, kétségkívül magyar őseinkhez kapcsolható ez a temetkezés is.

Megjegyzendő, hogy a Shkul-barlang temetkező embereinek koponyája erős homlokeresszel bírt, ami Homo erectus és Homo neanderthalensis vonás. Bár Homo sapiensnek tekintik a barlang környékének lakóit, inkább helyesebb mégis kezdetleges bölcs emberről beszélni, aki átmenetet képez a Homo erectus faj felől a mi fajunk felé.

Az Avason feltárt hővesztéses eljárással bányászott kövek kitermelése 70.000 éve zajlott. További kutatások megállapították, hogy a kövek bányászata már 100.000 éve megkezdődött, ami a lelőhely roppant fontosságát bizonyítja. Nagyon úgy látszik, a kova kitermelői a magyarokhoz tartoztak, amit az Avas és a Kova nevekkel is alá lehet támasztani.

A Szungiri lelet kora mintegy Kr. e. 29.000 év. Szungir Moszkvától északra fekszik, közel száz kilométerre, ahol egy uralkodót temettek el. A halott fején csontból készített korona volt, aminek felépítése megegyezik a Szent Korona felépítésével. Sok elefántcsont gyöngy is előkerült, továbbá egy hatalmas jogar, elefántcsontból, véleményem szerint egy Stegodon agyar, ami az uralkodói hatalmat jelképezte. A koronának rendkívüli jelentősége van, mert felépítése a Világegyetemet jeleníti meg.

A német dr. Michael Rappenglueck óriási felfedezései közül megemlítendő egy kis elefántcsont lapocska, amelynek keletkezési ideje 32.500 és 38.000 évek közé tehető. A lapocskán az Orion csillagkép ábrája látható. A férfi Orion övéről egy kard, vagyis szablya lóg, ami azért is megdöbbentő, mert kard típusú fegyver ilyen régi korban nem létezhetett. A réz, bronz, vas felfedezése még eben a korban váratott magára. Mégis ott a kard rajzolata, pontosabban szablyát láthatunk a lapocskán. Kőből készült kardra is lehet gondolni, aminek célja nem érthető.

A lapocska hátoldalán 86 rovátka látható.

Csehország ősi magyar hercegnőjének gazdag ruhatára volt. A tucatnál több egyszerű ruha mellett tucatnál több királynői ruhát temettek a hölgy mellé. A hercegnő ruhatárát több mint nyolcvan ruha alkotta. Sálak, szoknyák, hajhálók, kendők, övek is voltak a temetkezésen. A ruhák egy része bőrből, más része vászonból készült. A temetkezés azt bizonyítja, hogy jelen előtt 25.000 körül már gazdag ruházkodása volt az embereknek. A lelőhelyen sok széttört kerámiát is találtak. Elképzelhető, hogy akkoriban minden nőt hasonló gazdagsággal temettek el? Ha igen, akkor a hölgy nem is volt hercegnő, uralkodónő. Magyarságát viszont a térség magyar régészeti anyaga bizonyítja.

Boszniában a Viszokoi Piramisok kora kb. Kr. e. 32.000 év. A hét piramis felfedezése jelenleg zajlik. A Nagy piramisban járatok vannak, a járatokban magyar feliratok láthatóak, mégpedig igen nagy számban.

A Tászok-tetőn szintén magyar feliratos kövek láthatóak, százszámra. A hegytetőn lévő leletek kora mintegy Kr. e. 32.000 év. Egyes lelőhelyeket Kr. e. 8000 évesre becsülnek, mások még fiatalabbak.

A nyugati területeken igen sok a magyar lelet. A sok felirat azt bizonyítja, hogy Európa első emberei magyarul beszéltek. Ők már valódi őseink, akik neandervölgyiek mellett éltek. De a nyugati területek mindig kapcsolatban álltak Európa középső és keleti részeivel, ahol szintén magyarok éltek.

Ha nem tudunk magyarul írni és olvasni, akkor ne mondjunk véleményt az ősi írásokról. Szól ez a felkérés mindazoknak, akik lusták néhány órát a magyar írás megtanulására fordítani. Ugyanis a magyar írás megtanulása nagyon könnyű, mégis csak néhányan ismerik fortélyait.[118]

Az alábbi olvasatok Varga Ferenc, Fási Árpád és Péterfai János István megfejtései.

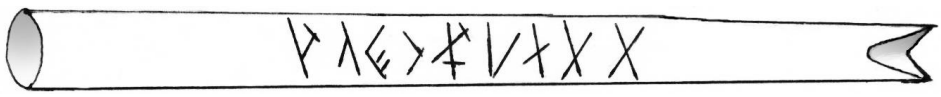
Két Ló rajza, oldalukon magyar írással. Les Eyzles 14.000 éves, Grotte Cosquer 29-19.000 éves, mindkettőn Seber magyar felirat van. A Seber értelme Sebesség Ura. Seb később isten Egyiptomban. Seber, vagyis mai hangrendben Sebúr, valószínűleg a Sebesség istene, de a Sebzésre is utal a név, ami a zsákmány elejtésére vonatkozhat. Seb szavunknak több értelme van, az Er szó korai megjelenése perdöntő magyar eredetét bizonyítva. Az Er az Úr magas hangrendű alakja, tömeges a mai magyar nyelvben. A szumer Er „Férfi nemi szerv", ami tovább bővíti az Er jelentését.

Grotte Cosquer barlang, 29–19.000 éve és Les Eyzles, kb. 14.000 éves

A felirat olvasata jobbról balra Rebes, ami a Repes közeli alakja. Csak a táltos lovak repülnek, vagyis Repesnek. A Rebes a Rebes-Get szavunkban is jelen van.

Josef Kleibl „Ádám nyomában" című könyvében látható ez a csontfurulya, amelyen magyar szöveg olvasható. Varga Csaba találóan csodafuvolának nevezi a hangszert. A szöveg balról jobbra olvasandó. Hármas összerovások is vannak benne, amit helyesen kell olvasni. Ez a jelentése: Tisztes és idesebb. Fási Árpád szerint mai magyarsággal a „Tisztán és ügyesebben"alakban értelmezhető, mely a furulyázás módjára utal. Az olvasat még pontosabb feltárása Varga Ferenc nevéhez fűződik. „Szíjj – eregess, díszíjj és szíjj bé-be".

25.000–10.000 éves furulya, Csehország, rajza

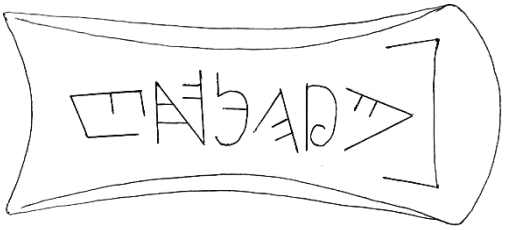
A furulyát Morvaországban, Csehország keleti részén találták, kora nincs meghatározva. Mintegy 25.000 és 10.000 év közé tehető elkészülte.

[118] Nagyban segíthet ebben Tűzkő Tamás fentebbi írása. – *A szerk.*

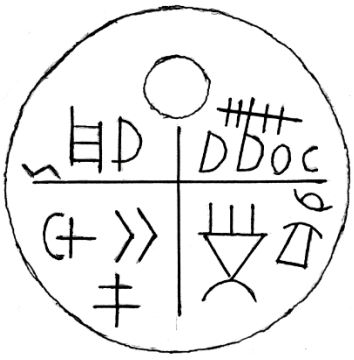
Les Trois Fréres barlang, 20.000 éve

A Les Trois Fréres barlangban talált, 20.000 éves ló oldalán sok P betű látható. Varga Csaba mondja, hogy a sziklán, amelyen a ló rajza van, több mint 80 P betű van. A P kettős összerovás, olvasata Nyí. A ló Nyihogását írták le őseink. A Nyí sorozat végén Szen felirat látható. A Szen és Sen jelentése Szent és Lélek. Ebből következik, hogy a Nyi-Nyi-Nyi felirat, a nyihogás, kapcsolatban állt a Szent fogalommal.

Campanai baltatok – Kr. e. 650 – rajza

Közismert már a Campaniai Baltatok felirata. Campaniában találták, a baltatok Kr. e. 650-ből való. A felirat balról jobbra olvasható helyesen, a szövegben van hármas összerovás is. Ez az értelme: Segítse, intse szó és … . A szöveget tovább kell gondolni, mert a szöveg iránya a balta éle felé mutat. Ezért a – Segítse, intse szó és él – a helyes értelmezés, de az Él a balta élét jelenti, valamint Isten egyik magyar neve. A hasonló szövegek igen gyakoriak őseink feliratain.

Rajz az Alsótatárlakai – Kr. e. 4500 éves – korongról

A Tatárlakai Korong Kr. e. 4500 és 5500 között készült. Felirata egyértelműen magyar nyelvű. A korong feliratát többen is, viszonylag jól olvasták már eddig is, itt álljon egy meglehetősen pontos olvasat:

Bal felső negyed: **Izenyi Ű** – (az Ű Isten neve)

Bal alsó negyed: **Én édes s Egy** (Istenem) vagy Én édeses Egy

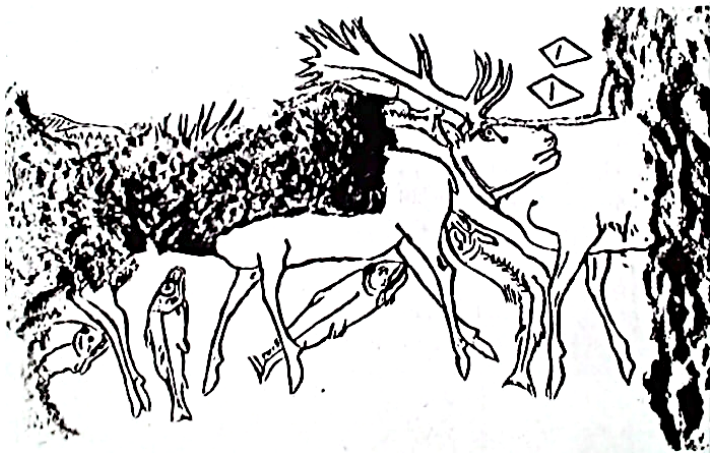
(Egy az Egyisten neve)

Jobb felső negyed: **Egy Ed Egy nye nyílyly**

Jobb alsó negyed: **Épesen kelj nyugodj**

Továbbá a lyuk és a nagy D: Él-Ed, vagyis Élj Ed. Ennek jelentése Éljed, vagy Élj Isten.

A harmadik sort, vagyis a korong jobb felső negyedében lévő írást Varga Ferenc „Egyedgy" vagy „Egyeggy" formában olvassa, mely világosan érthető felszólítás: „Egyesülj" – „Válj Eggyé". Az ezután lévő „Nye nyílyly" felirat pedig Ne sírj, Ne nyívákolj értelmű.[119]

Lorteti 15.000 éves lelet.

A Lorteti lelet töredékes. Musée les Eyzies, Les Eyzies de Tayac. Az Élet És Tudomány című hetilap közölte a képet. Három töredékes szarvas és négy lazacszerű hal látható. A szarvasok lebegnek, ami egyértelműen azt jelzi, hogy nem földi szarvasok, hanem az égboltot jelképezik. A halak közül kettő a középső szarvas hátsó lábainál van, talán a születés és a halál mozzanatát mutatják. A Halak csillagkép szintén a Szarvason, vagyis az Égbolton van. Két női nemi jel is látható, ami azért elképesztő, mert a jel máig sem változott. Az ábrázolás mintegy 15.000 éves, a cikk szerint.

Grotte Cosquer, 29–19.000 éve

A Grotte Crosker barlang egyik festményén, ami egy lovat ábrázol, a felirat így szól: Egyes paci. Nem a Seber feliratról van szó! Az Egyes paci felirat kora 29-19.000 év. Van egy Igyes paci felirat is, valamint egy Egyes beres ló véset is.

[119] V. ö. Lippai Bertalan: Tatárlak titka. *Acta Historica Hingarica Turiciensia* 35/1. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_301-322.pdf.

A feliratok száma igen nagy, a feliratok sok mitikus és vallási információt tartalmaznak. Egészen elképesztő az a mérhetetlen tunyaság, ahogy a pénzzel ki sem fejezhető értékeket képviselő feliratokat kezeli az emberiség.

Rendkívül fontos az a képzet, ami szerint az Ég nappal Ég, vagyis Fénylik. Isten, aki a Fény Teremtője, éjjel felvonja fekete szövetből készült leplét az égboltra, a földön setét lesz, az élőlények lepihennek. Ezen a fekete szöveten azonban lukak vannak, amelyeken átömlik a túloldalról Isten örök fénye, de csak annyira, hogy az élőlények valamit lássanak, ne legyenek vaksötétben. Van egy nagyobb Nyílás is ezen a szöveten, ez a Tejút, aminek földi megfelelője a Nyíl, vagyis Nil folyó, amely tehát a Tejút földi mása. Láthatjuk a Nyíl ige és a Nil (Nyíl) főnév szoros rokonságát. Ez a kép még 1.500 körül is elterjedt volt Európában, jelezve a magyar vallás hatását. Isten fénye hatalmas, ezért azt gondolták a középkorban, az egész világ folytonosan ragyog. Isten a fekete szövetet azért vonja fel az égre, hogy pihenhessenek az emberek és az élők. A világot nem önti el úgy a fény, ahogy gondolták a középkorban, ebben tévedtek őseink. Abban viszont igazuk volt, hogy a fény teremtője valóban Isten és a fény valóban teremtő erőt tartalmaz.

A magyar nyelv hihetetlenül nagy erővel és széles kiterjedéssel tartalmazza az ősi képzeteket, szótani alapokon, amelyek jelentős része akár százezer éves is lehet. Csillagokból születünk és halálunk után csillaggá válunk az égen, Isten birodalmában. Az éji égbolt csillagai lukak is egyben, amelyeken keresztül átömlik Isten örök fénye a mi világunkba. A Lu önmagában is csillagot jelent elsődlegesen. A Tejút tehát egy Nyílás a fekete szöveten, egy hasadás, amelyen jobban átszüremlik a fény, mint más helyeken. Ez a kép több vonatkozásban is csodálatos minőségű, olyan, mint a legtöbb magyar ősi, vallási képzet. A Lu többes száma a Luk, a Lukas pedig a latin Lux őse. A Lux fényt jelent, a magyar Lu alapszóból keletkezett.

Életkörnek szükséges nevezni azt a képzetet, amely az emberek életét írja le, a születéstől a halálig, továbbá a túlvilági élet szakaszait. Ez az életkör, egészen bizonyosan, már a jégkorban is létezett.

Rengeteg földi állat és növény jelképezi az éji égboltot, vagy annak egy részét. Ez azért lehetséges, mert őseink tudták, a növények is élőlények. Minden élőlény, vagy legalábbis a többségük, megkapta a csillag rangot, ami azt mutatja, őseink magukkal egyenrangúnak képzelték a fákat, más növényeket, valamint számtalan állatfajt. Ez a tény a magyar nevekből világosan kiderül.

A magyar nyelv a csillagvallás nyelve. Nem csupán akkor észlelhetjük ezt, ha leásunk a magyar nyelv ősi szöveteibe, hanem akkor is világosan láthatjuk ezt a lenyűgöző tényt, ha a fontos ősi fogalmak köré szerveződött szócsoportokat elemezzük. Az állatok egy része kapcsolatban van az égbolttal, különösen a madarak között gyakori a csillagnév. Ezek a nevek a csillagvallás korából eredhetnek. A növénynevek jelentős része a virág, virágzat alapján képződött a magyar nyelvben. Ezek a nevek is gyakorta csillagokat jelölnek. Azt gondolhatjuk, hogy őseink Linné előtt tízezer évekkel már ráébredtek arra a törvényszerűségre, miszerint a növények a viráguk alapján rokoníthatók legjobban. A növények nevét őseink igen gyakran a viráguk alapján alkották meg. A számok zöme istennév, a család nevei az égi objektumokhoz kötődnek. Olyan mélységes a csillageszmei hagyomány a magyar nyelvben, hogy nincs az életnek szinte egyetlen olyan területe sem, ahol ne lennének gyakoriak az égi nevek. Ezt az ősi eszmeiséget teljes mélységeiben csak akkor érthetjük meg, ha megfelelően tanulmányozzuk a magyar nyelv valódi jelentéstanát, etymológiai fejlődését és hangtani, formai fejlődését, több évezredre kivetítve. A felkészületlen, a magyar nyelvet nem kellően ismerő nyelvészek komolyabb feladatok megoldására képtelenek, így a magyar mitológiát sem képesek korszerű eszközökkel vizsgálni.

Alapvető fontosságú a Fény Jó és a Setét Gonosz természete. Az ősi emberi csoportok a síkságok vándorai voltak, ahol nappal a Fény uralkodott, éjszaka viszont a Setét. Éjszakára

gyakran magaslatokra húzódtak, aminek több oka is lehetett. A legfontosabb ok egyértelműen a csillagokhoz való közeledés volt. Nevezhetjük őket a Hegyek Népének is.

Azok az emberek, akik az őserdők lakói voltak, folytonosan homályban éltek, éjszaka pedig sötétségben. A párduc vagy más fenevad bármikor lecsaphatott rájuk. Harsányi Ildikó gyönyörű gondolatai azt feszegetik, hogy mi a különbség az őserdő sötétségéből és a szabad síkságok fényes térségeiből származó emberek között. A fény emberei a szabadság harcosai is, minden körülmény a síkságokon a szabadságot erősíti.

Őseink éjszaka a vadászó fenevadaktól rettegtek. Ezek az állatok nappal is vadásztak, de nappal könnyebb volt az ellenséget meglátni, mint éjszaka. Éjjelre tanácsos volt építményekbe, barlangokba vagy a hegyek magaslataira húzódni. Éjjel az ember nem látott, ezért jobban ki volt szolgáltatva ellenségei számára, mint nappal. A Setétség alatt a Gonosz uralkodott, de a legkisebb Fény is legyőzheti a legnagyobb Setétséget, mert a Fény uralkodik a Sötét fölött.

Őseink magyarázatot akartak adni a világ és a létezés legnagyobb kérdéseire, már nagyon régen, a legősibb időktől kezdve. Aki alaposan végiggondolja az ősök elképzeléseit, filozófiai tanait, az a kutató megdöbben és felismeri, őseink sok évezreddel a mai kor előtt már tisztában voltak a Világegyetem keletkezésével, a Világegyetem felépítésével, a filozófia legfontosabb kérdéseivel. De ez hogyan volt lehetséges?

Pontos választ adni erre ma még aligha vagyunk képesek. A görög és római mitológiából semmiképpen, a magyar mitológiákból már esetleg igen. Őseink okos, gondolkodó emberek voltak, nem alábbvalóak, mint mi. Őseink a nagy kérdésekre olykor megdöbbentően helyes válaszokat adtak.

Soha ne feledjük, ha a magyar hagyományokat vizsgáljuk, hogy őseink már magas civilizációt hoztak létre legalább 30.000 éve, de inkább régebben. A mai civilizáció nem régebbi ötezer évesnél. Sokan állítják, a múltban lehettek már nagy civilizációk, amelyeknek nyomaira még nem bukkantunk rá. A magyar szupercivilizáció létezése is csak napjainkban kezd napvilágra bukkanni, csak mostanában ébredünk rá, a magyarok a kőkorban egyszer már olyan civilizációt hoztak létre, amelyről eddig nem is álmodtunk.

Már az ókorban, tehát több évezrede, Szumerban egyetemeink működtek. De ki meri azt mondani, hogy ezek az egyetemek olyan tudást tanítottak, amely kizárólag a Két folyó-országa területén jött létre? Az írást is máshonnan hozták a mezopotámiai alföldre. Egyiptomban legalább kilenc egyetemről tudunk, de ezek az egyetemek is északról eredő tudást fejlesztettek tovább. A magyar területekről eredő népcsoportok déli irányban is mozogtak, így jött létre Szumer és Egyiptom. A tudást északról vitték dél felé őseink vándorló csoportjai. De a népi mozgások sok irányúak voltak, a közösségek egymással folyamatosan kapcsolatot tartottak.

A magyar mitológia kezdetei nagyon régiek. Teljesen fejlett mitológia létezhetett Kr. e. 40.000-től kezdve, amely folyamatosan fejlődött és végül a nagy világvallásokba torkollott. Az első fosszilis emberfélék, amelyeknek domború homloka és állcsúcsa volt, már régen megjelentek. Pontos időpontot adni keletkezési idejükre ma még lehetetlen. Kétségtelen, hogy vallási képzetekkel és mitológiai történetekkel is bírtak.

Európa mitológiájának gyökereit manapság a Krétai Birodalom mitológiájából eredeztetik. Ez is mutatja, hogy mennyire fejletlen a mai európai történelmi szemlélet és mitológiai kutatás. Kréta ugyanis a magyarokhoz tartozott, mintegy Kr. e. 1.200 körüli évekig. Kér, illetve Kár törzsünk egyik fontos központja volt, ahol magas civilizáció jött létre.

Az európai tudósok horizontja maximum 5000 éves múltra terjed ki. Képtelenek felismerni, hogy a régebbi időket magyar nyelvű népek lakták.

Amikor az európai kutatók arról beszélnek, hogy keleti hatások érték Ciprust, Krétát, az Égei-térséget, Itáliát, stb., akkor valójában magyarok mozgásáról beszélnek. De nem merik kimondani a magyar nevet, helyette aziánus, kaukázusi, ismeretlen, néha szemita mozgásokra

gondolnak. A kisázsiai magyarok létezését is igyekeznek kitörölni az emberiség tudatából a hazai történelem-hamisítók.

Nagyon sok fontos jellemzője van a magyar mitológiának. E jellemzők közül kiemelendő a magyar mitológia rendkívüli ősisége, Isten létezésének tudása, a Világegyetem szerkezetének ismerete, a világűr és a csillagvilág alapos ismerete, a Naprendszer ismerete, a csillagos égbolt összekötése a lélekvándorlással, az emberiség csillagokból való eredeztetése, az emberiség földi élőlényekből való eredete, Isten örök fényének tulajdonságai, a Csudaszarvas, a Világfa, a hegyek csúcsainak fontossága, a sátánizmus kialakulása, a csillagvallás, napvallás, kereszténység szervessége, a szikkuratuk és piramisok misztériuma, a folyók, hegyek, források, fák istenítése, a természettel való harmonikus kapcsolat, a szférák ismerete, a pokol köreinek ismerete, a hőssé válás ismerete, Jézus eljövetelének ismerete. Ezen kívül még számtalan más terület ismerete, amelyek a tudományokhoz tartoznak részben, nem a mitológiához, bizonyos fokig mégis a magyar mitológia bázisait szélesítik, és jobban érthetővé teszik.

A tudomány egységes, nem bontható részekre. Csak a jobb megismerés reményében bontható különböző ágakra. A tudomány és a mitológia közé nem tehető ki az egyenlőségjel, de a két ismereti ágazat közel van egymáshoz.

A magyar mitológia, a magyar nyelv alapján vizsgálva, erősen rétegzett. Három fő réteget lehet elkülöníteni benne: a csillagvallás korát, a napvallás korát, és a kereszténység korát. Ez a három korszak megnyilvánul a magyar nyelvben is. A csillagvallás előtti kor, az előemberi fázis, egy negyedik kort jelenthet számunkra. E korokon belül több egyéb részkorszakot lehet kimutatni a magyar nyelv segítségével.

A hegyekre való felmászás talán Kr. e. 20.000 körül megszűnt, olyan értelemben, hogy a törzs minden egyes éjjel felmászott egy hegyre.[120] Ezután kezdődik a falvak, városok kora.

Az egyistenhit kérdése azért fontos tárgyunkat illetően, mert a tudomány cáfolja a magyarok egyistenhitét. Milyen vallásúak voltak őseink? Arról sem szólnak, mert az egyistenhitről kellene értekezniük. Valójában a magyarok egyistenhívők voltak már akár 40.000 éve, a többi isten a magyar mitológiában valójában tündér volt, nem igazi isten. Az egyistenhit döbbenetes ősisége számtalan új gondolatot indukál az ősök világával kapcsolatban.

Az időre utaló szótani adatok a magyar mitológia keletkezését az emberiség keletkezési időpontjára teszik. Az összes mitológia, amelyet ma ismerünk, nem régebbi néhány ezer évnél. A kezdeti pont azonban olyan ősi, mint az emberiség keletkezése. Ilyen idős a magyar mitológia is. Azokat az elképzeléseket, amelyekben nincsenek istenek, nem tekinthetők valódi mitológiáknak.

A Mitológia jelentése történetek, elbeszélések tudománya. Néhány egyéb szavunk is a mitológia tárgykörében értelmezendő.

Mese szavunk jelentése Mes-E, ami Ifjúság-Háza értelmű. Me-Se formában az Anya-Fénye a jelentése. Meséink a magyar kultúra legnagyobb értékei közé tartoznak. Gyakran a jégkorszakba viszik vissza a hallgatóságot, a jégkoroknak is a rejtélyes mélységeibe. Egy orosz mesekutató egy mesénkről azt állítja, minden más mesénél régebbi jellegeket visel.[121] Meséink adják a magyar mitológia legfontosabb bázisát, a nyelv szókincsén kívül.

---

[120] Az is figyelembe veendő, hogy 22.000 éve volt az utolsó jégkorszak, a würm legnagyobb lehűlése. – *A szerk.*

[121] A varázsmesék jellegsetességeit elemző és csoportosító Propp felteszi a kérdést: „mi a magyarázata annak, hogy a földkerekség valamennyi meséje hasonló? Hogyan magyarázható, hogy a békakirálynőről szóló mese hasonló formában megtalálható Orosz-, Német- és Franciaországban, Indiában, Amerika rézbőrű lakossága körében és Új-Zélandon – annak ellenére, hogy e népek történelmi kapcsolatára semmi nyom nincs?" (Vlagyimir Jakovlevics Propp: *A mese morfológiája.* Budapest, 1975. Eredeti megjelenés helye és éve: Leningrád, 1928.) V. ö. Berze Nagy János: *Magyar népmesetípusok I-II.* Baranya Megye Tanácsa, Pécs, 1957. Berze Nagy János: *Égigérő fa – Magyar mitológiai tanulmányok*. Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Baranya megyei Szervezete, Pécs, 1958. *Régi magyar népmesék – Berze Nagy János hagyatékából.* Szerk.: Banó István, Dömötör Sándor., TIT, Pécs

Mondáink szintén nagyon régi időket idéznek fel. A Mon-Da szó valójában Mennyei-Nap, illetve a Menny-Helye jelentést tartalmazza. A Menny (Mun, Mon, Min, Men) uralmának ideje a napvallás előtti idők vallása volt, vagyis a csillagvallás idejével azonos. Akkor még minden ember teljesen szabad volt, a szolgaság gondolata még döglötten hevert valahol a psziché mélyén. Minden ember csillag volt, egymással teljesen azonos értékű.

A Ballada névben Bál nevét ismerhetjük fel. Bal-La-Da szó szerint Bal Helyének Napja, vagy Területe. A Bal a balszerencse jelentését is magában hordozza, ezért a ballada kifejezetten balul végződő eseményeket is mesélhet nekünk. Kétségtelen, hogy a Balla családnév önállóan is szerepelhet a Ballada szóban. Van a Balla szónak a kelta nyelvekben is jelentése. Bál és Bél nevünk valószínűleg a szavárd magyaroktól származik.

A Legenda magyar szó, jelentése a Legek Enjeinek Helye. Ezek a Legek többnyire hősök, akik valamilyen hősi tettet vittek véghez. A Legenda szót nem magyar eredetűnek vélik sokan, akik nem értenek magyarul. A Legenda Legen része a Legény szót is tartalmazza, aki szintén a Legek Enje. A Legények eszerint kifejezetten hősök.

A továbbiakban néhány fontos magyar mitológiát kell bemutatni, annak érdekében, hogy legalább megközelítő fogalmaink legyenek őseink nagyszerűségét illetően. Mert aki az őseit nem tiszteli, az nem tiszteli saját magát sem és a jövőt sem. A jövő a múltból fakad és a jelen folytatása.

1961. Berze Nagy János: *Szőlőszem királyfi – Magyar népmesék*. Szerk.: Ifj. Berze Nagy János, Pákolitz István, Stöllősy Kűlműn. Osiris, Budapest, 2004. Arról, hogy népmeséink időben megelőzik a görög mitológiát, lásd Cser Ferenc: *Gyökerek. Törprengések a magyar nyelv és nép Kárpát-medencei származásáról.* Melbourne, 2000. pp. 48-65. http://www.leventevezer.extra.hu/gyokerek.pdf.
Angolul: http://www.hungarianhistory.com/lib/cser/rootsls.pdf. Cser Ferenc: A magyar népművészet történelmi vonatkozásai. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 18/2. pp. 123-138. http://mek.oszk.hu/05900/05943/05943.pdf. – *A szerk.*

III. FEJEZET. **ISTEN**

Isten szavunk jelentősége felmérhetetlen. Amint majd meglátjuk, olyan bizonyítékokat tár elénk, amelyek a belénk programozott világkép fontos oszlopait megdöntik, teljesen újszerű, a valósághoz sokkal közelebb álló világképet teremt számunkra. Miért nem sikerült már régebben feltárni a szó jelentéstartalmát? Azt hiszem, azért, mert a kutatók nem értenek magyarul. Nem kutatják a magyar nyelvet, mert azt képzelik, értenek magyarul, mert a magyar az anyanyelvük. Ezzel kelepcébe is sétáltak, ahonnan nem tudnak kikecmeregni, mert nem kezdik a magyar nyelv módszeres feltárását és megtanulását. Nem a konyhanyelvet, amit irodalmi nyelvnek is nevezhetünk, hanem a konyhanyelv, a programozott nyelv mögött kiterjedő valódi, igazi magyar nyelvet.

Varga Géza munkája messze kiemelkedik az Isten szóval foglalkozó dolgozatok és könyvek közül. Munkája címe: „Isten szavunk eredete", megjelent *A magyarság örök s elpusztíthatatlan!* című kötetben (NAP Alapítvány, 2006), továbbá a neten, ezen utóbbi írás sokkal bővebb, mint az előbbi.[122] Megemlít egy Voigt Vilmos nevű finnugristát, aki azt mondja, hogy Isten szavunk belső fejlődés alapján jött létre.

Voigt Vilmos Pais Dezső 1975-ös munkájára hivatkozik, amiben Pais egy bizonyos perzsa etimológiát emleget. Varga Géza helyesen állítja, a magyar–perzsa kapcsolatok eleve nem adhatnak választ az Isten szó eredetére, mert a szétszóródott párhuzamok tanúsága szerint, a szó gyökerei a kőkorszak mélyére, akár 50-100 ezer évvel ezelőttre nyúlnak vissza.

Varga Géza megemlíti, hogy Horváth János már 1817-ben megállapította, az Isten szó a magyarok tulajdon szava, s egy jó s egyetlenegy istenségnek a neve volt.

Forrai Sándor „Isten szavunk eredete, jelentése és történelmi háttere" című írásában (*Augusztusi Magyar Fórum*, 1996) szintén jó elemzést tár elénk. Azt írja, hogy latin betűs nyelvemlékeinkben a Ten alakra nem akadt rá. Ellenben 1690-ben Marsigli Alajos Ferdinánd olasz kutató Erdélyben egy Árpád-kori rovásírásos botnaptárt talált, amelyet Bolognában részletesen átmásolt naplójába. Felismerte a bot rendkívüli jelentőségét, Bologna meg amúgy is etruszk, vagyis magyar város volt egykoron. Forrai Sándor a nyolcadik lapmásolaton egy ilyen mondatra akadt: „Hálát adjunk Tennek, hogy adta".

Azt írja, a Ten jelentése Végtelen, Lélek és Ég Végtelenje.

Megemlíti Fajcsek Magda, Szende Aladár: *Miről vallanak a magyar szavak* című könyvét, amiben az Isten szó Is elemének eredetével foglalkoznak. A Halotti Beszédben „isemüket" formában jelenik meg, „ősünket" értelemmel. Az Is szót azonosítják az Ős szóval, amit az Isten szóra is átvisznek.

A Ten szóval sokan nem foglalkoznak. Forrai Sándor megemlíti a Ten megfelelőit, sumér Dingir, török Tingir, mongol Tengri, jelentésük Végtelenség, Lélek, Szellem, Ég, Isten. Érdekességként megjegyzi, hogy a szumer Dingir képjelből kifejlődött ékírás D jele a magyar rovásírás D jelével teljesen azonos. Itt szükséges megemlíteni, hogy hatalmas bukfenc van a mondottakban. A magyar ábécé D jele 30.000 évesnél régebbi, a szumer képírásból kifejlődő ékírás D jelét bizonyára tudatosan alakították a szumerok a magyar D betű formájára. A Tenger szót Végtelenségnek értelmezi. A törököknél ősvallásról beszél Forrai Sándor, ismert a Tan-ri névváltozat.

Felsorolja az etruszk Tin és Tinia nevet, a kínai Tien nevet, a japán Ten és Tenno nevet, ez utóbbi Isteni Helytaró értelmű.

[122] Lásd honlapján: https://vargagezairastortenesz.blogspot.com/2018/08/isten-szavunk-eredete.html. – *A szerk.*

Varga Géza kiemeli, hogy Kandra Kabos megemlíti a jenyiszeji osztjákok Es, valamint a kínaiak Tien szavát. A zürjén Jen-Es szó Menny-Ég jelentésű, aminek genetikai kapcsolata van az Isten elemeivel, csak Es-Jen formában, írja Varga Géza.

A szumer nyelvben szintén létező az Isten, Istin, jelentése Egy, Egyetlen. Az akkád Iszten, Isztin értelme Egy, mint számnév.[123]

Zakar András azt írja: Az Isten szó jelentése tehát világos: Egy, Egyetlen, az Egyedüli, az Egyedülvaló.

Varga Géza szenzációs éleslátásáról tesz tanúbizonyságot írásában. A magyar Isten szó Egyetlenegy Istenség fogalma, a legősibb monoteizmus bizonyítéka átmegy a sumerba, akiknél többisten hit volt. A nyelvek időnként meghökkentő hagyományőrző képességére gondolunk: arra, hogy a sumér nyelv megőrizte egy korábbi magyar monoteizmus emlékét. Azért tetsző ez az állítás, mert rámutat a szerző azon véleményére, hogy a sumér ered a magyarból, és nem fordítva. Mert ez az igazság, amit persze bizonyítani kell.

Bárczi Géza Isten szavunkat (így, nagybetűvel, helyesen), ismeretlen eredetűnek tartja. Iráni származtatását nem fogadja el, finnugor eredeztetését is érthetetlennek mondja. Legalább megmondja, nem érti a szót. Az Ős főnévből mások is igyekeztek levezetni Isten szavunkat, teljesen csődöt mondva. A TESz (Történeti Etimológiai Szótár) adatairól meg teljesen felesleges bármit mondani, mert minden állítása helytelen.

Kandra Kabos, Diószegi Vilmos és mások jól kutatták az Isten szót, de még csak a közelébe sem jutottak a valódi és pontos jelentéseknek. Mi lehet ennek az oka? Az előítéletek elfogadása, a magyar nyelv nem kellő ismerete és az emberiség történelmének tőlük független, de teljes meghamisítása, aminek alapján a kutatók is dolgoznak. Ipolyi Arnold viszont ráérzett a helyes megoldásra, bár nem ismerhette a szumer, hatti, etruszk és más régi nyelveket.

A továbbiakban mellőzni érdemes a hivatkozásokat régebbi kutatóinkra, mert csak az időnket vesztegetjük.

Isten szavunk szóösszetétel, két eleme az Is és a Ten. Érdemes ezért az Is, a Ten és az Isten formákkal külön-külön foglalkozni, továbbá a rengeteg rokon szóalakkal is, szintén külön-külön. Nyelvészeinknek halvány fogalma sincs az Isten szó hatalmas gazdagságáról, amit nem tudok hova tenni. Ennyire képtelenek lennének a legegyszerűbb elemzésekre? Ezt nem akarom elhinni!

Is szavunk alapjelentése Fény. Használjuk az Ős, Üs, Us elemeket is a szó megfelelő változataként. Amikor azt mondjuk a beszédben, hogy És, akkor Istentől Fényt kérünk, hogy folytassuk a mondatot megfelelő szórenddel és szavakkal. Az Is teljesen lerövidülve S formát mutat, nem ejtünk mellé magánhangzót.

További rokon az Iz és Íz. Szintén Fény, Tűz jelentésűek. Isis istennőnk nevében ne a Tüzek-Tüze jelentést keressük, hanem az Íz-Ísz jelentését, az Izzó tűz Fényét. Az Ísz az Ész közvetlen párja, Íz-Ísz istenasszony Esze közmondásos volt. Gyönyörű az Isz-Isz (Isis, Izisz) Tűz-Fénye jelentés. Ilyen csodálatos nevet csak nagyon magasrendű gondolkodók találhatnak ki, mint amilyenek az őseink voltak.

Az Íz tüzes fogalma jelenik meg az Íz, Ízül, Izület szavainkban. Az izület izzó érzéssel tud fájni, főleg idősebb korban. Ezek a részek, ízek, mint a kéz ujjainak ízei, megmutatják a germán Island valódi jelentését. Az Island egy Ízelt Land, vagyis sziget. A Land is természetesen magyar eredetű szó.

[123] Isten szónk sumér kapcsolatát lásd Nógrády Mihály: Isten szavunk eredete. *Acta Historica Hungarica Tricien-sia* 31/5. pp. 983-986. http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0979-0993.pdf. – *A szerk.*

Az Is változata az Isz, igen tömeges elterjedtségű. Iszik az ikes ige alakja, a növények és lények főleg fényt és vizet isznak, vesznek fel. Is mitikus városának Fény a jelentése.

Az Is közvetlen változata az It, Id, Et, Ed, továbbá a foghangok bármely tagja, amely megjelenhet az egyes szavakban. Ha a latin Et – És szóra gondolunk, akkor tudni kell, hogy a latin Et nem egyszerűen És, hanem Isten neve. Mert a latinok magyar eredetűek, a mondat fűzése közben éppúgy Istenhez (Et) folyamodtak, mint a magyarok (És).

It, Id, Isz, Iz, Is, ezek mind kapcsolatosak a Fény fogalmával. Az a helyzet, hogy több magánhangzó is színezheti a tárgykört. Kel-Et és Nyugat (Nyu-Gat, Nyug-At?) két egyszerű magyar szó. Mégsem értjük e szavakat megfelelően. Et, Ed, Esz, Ez, Es megfelelhet a fenti sorozatnak.

Nem érdemes túl sokat fáradozni az Is szóval, mert jelentése tökéletesen meghatározható. Rokonai, változatai is számtalanok, és általában azonos jelentésűek. Fényt, izzást, tüzet jelentenek.

Az Is (Isz, Üs, Ős, Us, stb.) az alapszó jelzője. Elől áll a jelző, hátul áll a jelzett szó. Is-Ten szavunkban tehát az Is jelző szerepű, és Fény, Tűz, Izzás a jelentése. A továbbiakban majd vissza kell térni az előtag jelentésére. Mivel a régi kor, az első kor a Fény kora, amit rengeteg szó igazol, ezért az Üs, Ős alapjelentése Fény, a fénykorban élt személy neve, aki az ősünk volt. Az Ős jelentés tovább erősíti az Is szó Fény jelentését.

Ős, Ausi, Esu, Vsu, Ise, Vs, Vus, Assur, Ősúr, kelta Esus – Ős?, etruszk Eis/Ais és még sok névforma az Isz/Is, a Fény változata.

Ten szavunk egyszerűen a Tenni főnévi igenév Ten-Ni felbontásának az első része. Jelentése is azonos a Ten ige jelentésével, csak főnévi értelmet is kell tulajdonítani az igének. Amint ezt sok száz más szavunk esetében is meg kell tenni. Ten szavunk tehát egyszerű magyar szó, főnévi igenévként Ten-Ni alakban bukkan elénk.

Valójában egy hármas rendszer középső része. A hármas rendszer bemutatása előtt egy másik hármas rendszer bemutatása is szükséges. Igaz, ez a másik rendszer csak részben függ össze a Ten rendszerével, de összefügg, ami miatt itt is érdemes bemutatni.

Ez a másik rendszer a személyes névmások rendszere. Nem igaz, hogy van univerzális nyelvtan. Az igaz, hogy van a magyar nyelv, amelyből minden más nyelv származik. A személyes névmások rendszerét a magyarok találták fel. Bizonyosan régebben, mint a würm jégkorszak ideje.[124] A 3000 éves indoeurópai nyelvek ehhez a kérdéshez hozzászagolni sem tudnak, mivel mind magyar eredetűek.

Én, Te, Ő a személyes névmások rendszere, egyes számban. Lehetne öt, hat, hét, nyolc személyes névmás is, magyar logika szerint, de nincs. Miért? Mert ősatyáink, anno 60.000 éve, így gondolták, a korabeli látásmódból alakították ki a személyes névmások neveit. Az isteni hármasság útját járták a nyelvben.

Én – Első jelentése Isten, második jelentése Herceg, harmadik jelentése Én, vagyis minden magyar, vagyis ember. Én isten mindenben benne van, ez az Enség. Én az anyagban és mindenben benne lévő Isten neve.

Te – A Teremtő Isten neve. Ma már mindenki lehet Te, de régen a Te az Isten neve és megszólítása volt. A Te kétségtelenül Isten, mert a szumer nyelvben is a Te Isten értelmű.

[124] A würm jégkor jelen előtt (JE) 115.000-től JE 18.000-ig tartott. Előtte a riss utáni interglaciális, azaz nagyon meleg szakasz volt JE 128.000-től JE 118.000-ig. A würm hidegcsúcsai: JE 79.000, JE 65.000 és JE 22.000 éve. Interstadiálisa, azaz jégkorszakon belüli meleg szakasza JE 75.000-től JE 65.000-ig. A würm utáni két rövid lehűlés, az id. és ifj. dryas JE 14000 és JE 11500 évvel történt. Az időjárás változásaihoz olyan műveltség-változások köthetők, mint az acheuli–muostieri, moustieri–aurignaci, aurignaci–gravetti, maj a kőkorszak vége. – *A Sserk.*

Ő – A magasságos, a végtelen, a legfelső Isten. Itt egy kicsit meg kell állni, mert sokaknak ez az állítás rendkívül újdonságnak hathat. Tehát az U, Ü, Ő összességében, a magyar nyelv szerint, Isten értelmű. Látjuk tehát, hogy az Ő közvetlen testvére az U és Ü, amelyek gyakorlatilag helyettesíthetik egymást.

A három istennév, mint az Én, a Te, az Ő, külön jelentést tartalmaz. Ezek a jelentések annyira régiek, hogy fel sem lehet mérni ősiségüket. A személyes névmások tehát fontos istennevek, változataik jelennek meg a különféle nyelvekben. A világ különféle jellemzőit nevezik meg, igen magasrendű filozófiai tartalommal.

Az Én, Te, Ő rendszert most nem vizsgáljuk tovább, de a három szó isteni jelentését világosan feltártuk.

A másik rendszer éppen a Te istennévvel kezdődik. A szumer nyelvben is a Te Isten egyik neve. A rendszer három eleme a Te, a Ten, és a Tesz. Kétségtelenül a Te a legősibb forma. Annyira régi, hogy fel sem tudjuk mérni, milyen korból ered.

A Ten szóban két mássalhangzó van, ami szóösszetételt sejdít a magyar nyelv esetében. Te-Na lehet a régebbi alak, ami Te isten Háza jelentést bizonyít. A Tena rövidülhet Ten formára.

Tesz istennevünk egyszerű magyar nyelvű ragozás eredménye. A Tenni főnévi igenevet így kell ragozni: Én Teszek, Te Teszel, Ő Tesz. Nem kell hozzá sok ész, hogy így ragozhassunk. A Tesz tehát a Ten (Tenni) egyszerű magyar nyelvű nyelvtani változata. Ennek az alapigazságnak a továbbiakban súlyos következményei sorjáznak. Az indoeurópai nyelvészek kutatásai többnyire hamis eredményeket mutatnak fel. Befektetett munkájuk nem térül meg.

Ten szavunkat nem csupán az ókori nyelvekben találjuk meg, magyar ábécével sokszor leírva, hanem a Tin változatot is gyakran használtuk. A Ten és Tin abszolút azonos jelentésű szavak. Sok székely felirat szerint az Isten Istin alakú. Vagyis az Is-Ten azonos Is-Tin nevével. Ebből viszont az következik, hogy az etruszk Tin neve kétségtelenül azonos a székely Tin nevével. A székely Tin, gyakran Istin (Is-Tin), teljesen azonos a magyar Ten, vagyis Is-Ten szó Ten részével.

Ten szavunk tehát a Tenni főnévi igenév tövével, a Ten szóval azonos. Jelentése természetesen olyan isten, aki tenni szeret, aki teremti az egész Világegyetemet. A Tenni és Tesz igen sok változattal bír a magyar nyelvben, amely változatok számtalan más nyelvben is megjelennek.

Csak játék, a Tinni ragozása Én Tiszik, Te Tiszil, Ő Tisz? Lehetséges ez?

Miután megtudtuk, hogy az Is és rokonai Fény jelentésűek, a Ten és rokonai a Tenni fogalmába tartoznak, azt is megérthetjük, hogy Is-Ten a Fény-Teremtője. Ez ennyire egyszerű értelmezés. Is-Ten tehát a Világegyetem teremtője. Ezek a szavak, mint a Teremtő, vagy a Világegyetem, egy hatalmas őskultúra szavai, amikor jobban értettük a világot, mint ma.

Ten szavunk változatai közül előbb az indoeurópai formákat vesszük vizsgálat alá. Az indoeurópai istennevek ugyanis többnyire magyar eredetűek. A legfőbb isten neve Deusz, de ezt a nevet Dejsz formában ejtették, és ma is így kellene ejteni. A Deusz U betűje az N betű rokona, gyakran helyettesíthetik is egymást. A Deusz ezért Densz olvasatú is lehetne, de maradjunk meg a Dejsz olvasatnál.

Ismert egy magyar varázsmondás, ami nagyon régi lehet: Iszen Dejszen. Íme, benne van a Dejsz szó, csak magyar nyelvi közegben.

A Zeusz szó kiejtése Zejsz. Az időmértékes verselés szabályai megmutatják, hogy a Zeusz nem lehet két szótag, hanem csak egy szó, hosszú értékkel. Vagyis Zejsz.

De a Teo szintén Isten jelentésű, a Teo pedig igen közel áll a Ten szóhoz. Különösen a Tensz alak. Mese nincs, a latin és görög nevek kétségtelenül magyar eredetűek. Mivel Itáliában és Görögországban is több magyar nyelvű nép létezett, nem lehet megmondani, melyik magyar nép nyelvéből erednek e nevek. A Dyausz Pitar istennév előtagja, a Dyausz is a Ten származéka.

A T – D – Z hangsorozat látszik helyesnek, a Teo – Dejsz – Zejsz (Teosz, Deusz, Zeusz) mutatja a származás irányát. A Teo-Lógia kb. Isten-Tudomány.

A Teo (Teosz) szóban megjelenik a Te Istent jelentő magyar szó is. Csak a Te – Isten szó több ezer évvel régebbi, mint a görög és a latin nyelv.

Ázsiában is természetesen elterjedt Ten nevünk, hiszen a Himalájától északra magyar nyelvű törzsek éltek, sok ezer éven keresztül.

A kínai Tien kétségtelenül a Ten szétesése. Ti-En önálló jelentéssel is bír, Élet-Isten a jelentése. A hatalmas Tien-San Mennyei-Hegység értelmű, a San ebben a névben Hegység, máskor Úr értelmű.

A pekingi Tien-An-Men jelentése Mennyei-Béke-Tere. A pekingi olimpia alatt is járhattunk a híres téren.

Tenger szavunk nem Végtelenség értelmű. Ten-Ger a helyes felbontás, jelentése Isten-Köre. Az istennevek számtalanszor fényt, számtalanszor viszont vizet jelentenek. A tűz és kő is hasonló rendszert alkot. Őseink négy elemét láthatjuk a felsorolásban. Ten-Ger szavunk tehát kapcsolatban van Ten nevével, ami néha nem a Teremtő istent, hanem valamelyik jellemzőjét jelenti.

A török Tingir értelme Ten-Köre. A magyar Tenger változatának látszik, de nem romlásának. A Téngiz jelentése Tenger, ujgur nyelven. A Téngiz már erősen romló félben levő szóalak, a szó végén az eredeti R hangból Z hang fejlődik. Téngir lehetett az eredeti alak. A Tengiz szó az úz, kipcsak, turki, szibériai, csuvas nyelvekben is előfordul. Ennek örülni kell, mert ez a szó magyar származék.

A török Tan-ri szintén isten jelentésű szó. Az egykori magyar szupercivilizáció szétesése után mindenféle szóváltozat keletkezett az eredeti és ősi magyar szavakból. Ilyen szó a Tan-ri is, ami megjelenik a magyar névanyagban is, a táltosok ellen indított perekben, Jol-Ten-ri formában. Jol-Ten-ri akár lehetne egy elírás is, a Jól-Tenni változata, de ezt nem lehet bizonyítani. A Jol kétségtelenül a Jól, illetve a Jó neve. A Ten-ri valószínűleg a Tengri egyszerűsödése. Igaz, a Ten-Ri formának önálló jelentése is van a magyar nyelvben, ami Isten-Napja jelentést képvisel. A Ri, mint Nap, kifejezetten Női Napot jelent.

A mongol Tengri egyértelműen a Tenger jelentését tartalmazza. Tengri a Végtelenség istene, de a névben a Ger/Gir erősen romlik, és Gri formát vesz fel. Jellegzetes nyelvi gyorsulási jelenség.

A szumer Dingir Isten jelentésű. Kétségtelenül magyar eredetű szó. Az ázsiai megfelelők a magyar nyelvből származnak, amint a szumer név is. Din-Gir valójában Isten-Gyereke értelmű, ami a Csillagokra vonatkozik. Ebből az következik, hogy a szumer Dingir nem magát Istent nevezi meg, hanem csak Isten gyerekeit, elsősorban a Csillagokat. A Dingir képjele is pontosan ezt mutatja. A szumer névben tehát a Din az Isten (Ten, Tin) neve, és nem a Gir, sem a Dingir. Bosszantó, hogy az ilyen egyszerű neveket sem értik meg a nagy nyelvészek. Ide tartozik még, hogy Götz László szerint a Gir jelentése a szumerban Villám, Kard. A Din-Gir csillag jele vajon összevethető a villámmal?

A japán Tenno neve szintén magyar eredetű. A név Ten és No elemekre bontandó. A kiváló Forrai Sándor szerint a Ten-No jelentése Isteni-Helytartó, ami eléggé közel áll az

uralkodói cím jelentéséhez. A japán nyelv, mint a kínai is, a magyar nyelvből ered, ezért a Ten egyszerűen Isten értelmű. De a No utótag nem Helytartó, hanem egyszerűen Úr. Az egyiptomi No-Ammon értelme is Úr-Ammon. A No az On – Úr változata, végső alakja az Án, vagy An, aki az Ég és a Menny Ura. Ten-No tehát, a magyar nyelv szerint, (Is)Ten Úr értelmű.

Jo-Tengri neve manapság erősen terjed. Ő lenne a Jó-Tengir, vagy Jó-Tenger, eredeti szóalakban. Erősen romlott magyar név, a Tengri szóalak már nem is érthető. Amikor egy szóra a közmegegyezés szerinti jelentést rakják rá, abban a pillanatban az a szó elveszett az emberiség számára. A szótorzítások ezért nagy veszélyt jelentenek az emberiség nyelveire nézve.

Han-Tengri magas csúcs az Altájban. Régebben Kan-Tengri alakban is írták. Kán-Tengri nagyjából Király-Isten értelmű. A Kán és Kan magyar nyelvű szó, egyszerűen a Kanságot nevezzük meg, ami egy csoportban Király helyzethez vezethet. A kép mélyen a jégkorba vezeti vizsgálódó tekintetünket. A Han-Tengri névben a Han már a kínaiak neve is.

Varga Géza azt állítja, Kandra Kabos után, hogy a Jen-Es a komik nyelvében, Ten-Es, vagyis Es-Ten jelentésű. A genetikai összefüggést nem látom, de biztosan nem értem a T és J közötti összeköttetést. Az ázsiai nyelvek sok rejtélyt hordoznak. Nem is erre a rejtélyre szeretnék kitérni, hanem a Jenyiszej folyó nevére. A Jen-Es ugyanis vidáman megfelelhet a Jenyisz szóalaknak. Mivel a folyónevek istenneveket viselnek, ezért a komi Jen-Es a Jenyisz megfelelője lehet. Sokkal inkább, mint bármilyen más szó. A Jeny lenne a Ten, az Isz viselné a víz jelentést, lásd Isz-ik. Nem lehet állást foglalni az ügyben.

Görögföldön fekszik Athén városa, amit Athéné (Athinai) formában is írnak. A név magyar eredetű. Helyes értelmezése A-Ten-É. A város ősi magyar település, aminek a lakossága nyelvfejlődésen ment keresztül, így lett göröggé. A-Ten-É jelentése: A: Nagy, Ten: Isten, É: Ház, Palota, Templom. A-Ten-É a Nagy-Isten-Háza jelentést képvisel. Mivel az A szó vizet, tengert is jelent, ezért a városnév, A-Ten-É, Víz-Isten-Háza jelentést is tartalmaz. Athén tehát egy ősi magyar város, aminek a lakossága lassan ión néppé fejlődött.

A nagy istennő, Athéné neve egy ősi magyar város nevéből származik, amely városnév tartalmazta Isten, vagyis Ten nevét, a legősibb koroktól kezdve. Athéné férfias jellege Ten nevéből ered, aki férfiisten. Ezért kellett atyjának, Zeusznak combjából születnie, mert eredetileg Férfiistent jelölt a neve. Ez a combból születés világegyetemes nagy ostobaság, amit még a legvadabb képzeletű gondolkodók sem tudnak megmásítani.

A hatti Estan, és a hettita Istanu egyaránt Istent jelent. A hattinak nevezett nyelv azonos az ősi szubir, szabár magyar nyelvvel, az Están istennév ezért lehet Östén, vagyis Isten is. A hettita nyelvet indoeurópainak minősítik, ami nem igaz. A magyar nyelv és az indoeurópai nyelvfokozat között álló nyelvi fázisról van szó a hettita nyelv esetében.

Az Istanu Napistent is jelent. Makkay János arra hívja fel a figyelmet egy írásában, hogy a hettita Istanu Napistennő, tehát nem férfiisten. Amennyiben a név végén a Nu önálló elem, akkor kétségtelenül Nőt kell olvasni belőle. Istannu (Istennő) forma jobb lenne, de őseink nem voltak híresek a helyesírásról. De a név olvasható Is-Tanu (Fény-Tanú) és Istan-U formában is. Az Istan-U értelmezésben az U jelentése Magasságos, Végtelen, Örök. Ezért Istan-U a Magasságos, Végtelen, Örök Istan neve.

Két nagyon fontos istennevünk En-Ten és Entenen. En-Ten szumer isten, nevét a Tél fogalmával kapcsolják össze. Egyszerűen csak Isten nevét kell látni benne, mert Is-Ten és En-Ten igen közeli névalakok. Az Is a Fény, az En a mindenben benne lévő Isten, egyszerűen csak Isten. A Ten a mai Ten igénkkel azonos.

En-Ten testvérével, Emessel vitatkozik, a vitát En-Ten nyeri meg. Emes a nyárral függ össze, En-Ten a téllel, amikor az állatok szaporulata születik. A nyár és a tél időszakát természetesen Szumer térségére kell érteni. Emes neve helyesen E-Mes felbontású, jelentése

Háza az Ifjúságnak. Neve gyakorlatilag azonos Mósze (Mózes) nevével, amit Mosz-E formában kell értelmezni, jelentése Ifjúság-Háza. Mindkét név magyar nyelvű. Az Ifjú, Ifjú Lovag, Ifjú Hős mellett még Keletkezést is mondanak e szavak jelentésére. Mosz, Mesz, Misz, Mas, Mis, Mes mind ugyanazt jelentik. E-Mes és Mosz-E voltaképpen teljesen azonos szó, csak az elemek más sorrendben szerepelnek. E szavak természetesen magyar nyelvűek.

En-Ten nevére rendkívül hasonlít Entenen neve, csak ő Egyiptomban gazdagítja a mitológiát. Entenen neve helyesen En-Ten-En, megegyezik En-Ten nevével. Univerzális teremtő istennek tartják, ami kétségtelenül igaz, elvégre Ten tette a világot olyanná, amilyen.

En-Ten funkciója a Tenyész szóban is megjelenik. Az állatok tenyésztését őseink mesteri fokon művelték. A Tenyész szó tövében Ten nevét látjuk, származéka a Tenyészt, Tenyésztés, Tenyészik.

Az egyiptomi Ta-Ten-En istennév Ptah istennek másik névformája. Ta-Ten-En nevének három eleme magyar nyelvű, Tájakat-Teremtő-Isten a név jelentése.

Tény szavunk Ten létezését igazolja. Ten létezése Tény. A Te-Nu lehet a Tény eredetije, ami Isten-Növekvését jelentheti.

Ténfereg szavunkban Tén Ten isten neve, Fer jelentése Fér, Hordozni, az Eg a szó végén az Ég neve. Ten Hordozza az Eget, ez kétségtelen. Közben Ten ténfereg is, mert hol nappal van, hol éjszaka, hol reggel, hol este van. Tén-Forog formában jobban érthető?

Tenyér szavunk megfelelője a közfelnémetben Tener, Tenyér jelentéssel. A német szó kétségtelenül magyar eredetű. A Tenyér két elemből áll, a Teny és az Ér szóból. A Teny természetesen Ten nevével és fogalmával azonos, az Ér a magas hangrendű Úr. Megjegyezhető, hogy rengeteg magyar névben az Úr helyett az Ér szerepel. A Teny-Ér jelentése tehát Ten-Úr. Nézzünk rá a tenyerünkre. Középső része nagyjából kör alakú, rajta vonalakat látunk. Isteni titkok rejlenek rajta, amiből a jósok mindenfélét jósolnak. Még az élet hosszát is megjósolják az életvonalakból. A kör alakú részből, ami a Napistent jelképezi, ujjak ágaznak ki. Az ujjak a mindig megújuló napsugarakat jelképezik. Ezért van kapcsolatban egymással az Új és az Ujj szó. Az ujjak bőrlécrendszere speciális, mindenkire egyénileg jellemző.

Gondoljuk végig, mit jelent a Tenyér? A Napot, a napok szüntelen megújulását. Mivel az Ujjak az Új fogalmát hordozzák, őseink tisztában voltak azzal, hogy a Nap másnap reggel újra fel fog kelni. Nem kell áldozatot bemutatni, különösen véráldozatot nem, a Nap úgyis fel fog kelni Erről beszél a Tenyér szó és a Tenyér kinézete. Őseink tudták, hogy a Föld forog, a Nap egy helyben áll, ezért a forgás során teljes bizonyossággal az éjszaka után a Nap ismét fel fog kúszni az égboltra.

Amikor sziklarajzok mellett a Tenyér rajzolatát látjuk, akkor arra gondolnak sokan, hogy a művész a keze rajzolatával személyét örökítette meg. Ez az elképzelés csak részben állja meg a helyét. A művész a tenyerét a sziklafalra helyezte, szájába vette az oldott festéket és ráfújta a kezére. Visszamaradt a kéz rajzolata a sziklán, a kézfejét később vízzel lemosta. A kéz rajzolata a Napot jelképezte, nem csak a személyt. A logika alapján arra is gondolhatunk, hogy a személy önmagát is Napnak tartotta, vagyis a Nap fiának. Ez a motívum napvallást igazol. Megdöbbentő, hogy nagyon régóta alkalmazták a kéz sziklára festését őseink, ami egyben a Napvallás rendkívüli régiségét bizonyítja.

Tengely szavunk szintén rendkívüli jelentőségű, hasonlóan a Tenyér szóhoz. Kialakulása kizárólag a Kerék fogalmának létrejöttekor képződhetett, illetve egy olyan csillagászati világkép kialakulása idejéhez köthető, amikor a Föld tengely körüli forgását felfedezték és megértették, valamint a Nap égen való gurulását összekapcsolták a Nap Kerék mivoltával. Ezeknek a felfedezéseknek az ideje legalább 35.000 éve történt.

A Tengely első része azonos Ten isten nevével. A második rész a Gely, ami lehet egyszerűen Hely is, Kely (Kelj) is. Ten Kelj a Napistenre vonatkozhat. A Föld Ten Helyén, a Tengelyen forog, ami miatt az éjszaka után feltétlenül hajnal következik.

Földanya két végén, a két sarkon távozik a Tengely a világűrbe, északra és délre. Körülötte forog a Föld, amelynek felszínét tulajdonképpen tízezer éve ősi hajósaink már pontosan feltérképezték. A Nap Kerékként való felfogása szintén feltételezi a Tengely fogalmának ismeretét. Sok ókori rajz mutatja a Napistent Kerék formájában. Az igazi, fából ácsolt kerék elkészítése, illetve feltalálása tízezer évnél kevesebbre tehető. Az első kerekeknek küllője sem volt, de tengelye igen.

Érdekes a Teng-Ely forma is. A Teng a földtengely tengését írja le, ami valóban Teng és Leng az űrben. Nagyjából 26.000 év alatt ír le egy nagy tengés-lengést. Az Ely a Hely változata, sok más szóban is megtalálható. A Teng-Ely tehát abszolút csillagászati fogalom, a Föld keringésével és forgásával kapcsolatos.

A török nyelvjárásokhoz tartozó oszmánban a Tengely Dingil, a csuvasban Ténkelj. A Dingil erősen romlott alak, a csuvas szó azonban a magyar Tén-Kelj fogalmat tartalmazza.

Teng és Teng-Leng, továbbá a Ting-Ling, a Tengely nevet tartalmazzák. A Tengő, Tengődik jelentése már Isten kényére kitett embereket jelent, magyar nyelven.

Tengelic egy községünk, Tengelice egy madarunk neve. A madárnév a Ten-Gerlice, vagyis Isten Gerlicéje formából is egyszerűsödhetett volna, de ez az elképzelés nem valószínű. A német Stieglitz, a szlovén Strglinec, a cseh Steglec kétségtelenül a magyar Tengelic, vagy az Isten-Gerlice kifejezésünkből vezethető le. Tengelice madárkánk az Ég madárkája, Ten védelme alatt áll.

Áttérünk a Tin változat vizsgálatára, ami egyszerűen csak a Ten változata. Felmerült a gondolat, hogy a Ten formát a nyugati magyarokhoz, atlantisziakhoz, borkusokhoz, pannónokhoz, a Tin formát keleti magyarokhoz, székelyekhez, hunokhoz, trójaiakhoz, csudákhoz (szkythákhoz) kellene kapcsolni. De ez a gondolat nem állja meg a helyét, mert a két alak, másokkal egyetemben, teljesen szabálytalan előfordulást mutat a névanyagban.

Tin tehát Ten nevének egyszerű változata. Kukutyin nevében is megjelenik. Harsányi Ildikó: *Kostérítő* című remek könyvében a nagyon ősi magyar város nevét Tin istenhez köti. Ráadásul a Kuku szórészt is helyesen olvassa Kövek értelemben. Mások is értenek igazi magyarul, vonom le a következtetést. Ku jelentése egyrészt Kő, Ku-Ku ősi nyelvi szabály szerint Több Kő, vagyis Kövek. A Ku-Ku-Tyin név Tyin része Tin olvasatú és Istint jelent. A város közelében ősi kőlerakóhely volt, amit román régészek tártak fel. Igazolva Kuku-Tin nevének magyar és ősi jelentését. A kőlerakat Kr. e. 4000 körülről való, ami a város nevének Kövek-Istene jelentését legalább erre az időre keltezi.

Az Istin formula az Isten helyett Erdélyben és Székelyföldön a középkorban, de manapság is meglehetősen gyakori. Tin nevét megtaláljuk Egyiptom középső részén is. Kétségtelenül azonos Tin nevünkkel és Ten a jelentése. Az arab torzítás hatására még Tni alakú írásmódot is találhatunk. A Tinből a Tni hasonlóan keletkezik, mint a Binből az Ibn. Bin Laden neve Ibn Laden arab jelleg szerint. Az arab nyelv is szélsőségesen halmozza a mássalhangzókat egymásra, ezért eredeti magyar jellege nehezen tárható fel.

Tinből származik a Tinnita király, Mén (Menész), aki egyesítette Egyiptomot. Megalapította Mennofer (Memphis) városát, ami Mén-Nap-Er jelentésű helyesen. Ezt a városnevet sem tudják elolvasni a nyelvészek.

Itáliában Tin az etruszk-magyarok főistenének a neve. Kétségtelenül azonos Ten nevével. Tinia formában is közlik nevét, ami Tinja vagy Tinya olvasatú is lehet.

A Bristoli-öböl déli partjain feküdt Tintagel vára, ahol egykor hercegnők laktak. Fontos erőd volt az ókorban. Tintagel a Tündekel közvetlen rokona. Tin-Tag-El formában pedig Tin házából való személy, Tag Helye. A várban isteni származású hercegnők laktak.

Maga a Tinta szavunk két elemből áll, a Tin és a Ta szóelemekből. Tin az Isten neve, a Ta Táj, Hely értelmű. Tehát amikor tintával írunk, Isten, vagyis Ten nevében írunk. A tinta még el is tűnhet a papírról, de meleg hatására újra feltűnhetnek a betűsorok rajta. A Tinta nevet használjuk Tenta és Ténta kiejtéssel is. Az írás tudománya mindenféleképpen Tentől kapott tudomány.

Latin szavunk etruszk-magyar eredetű. A népnév La-Tin formában Laka Tin istennek értelmű. A La Hely, Lak, a Tin a Teremtő Isten a magyar nyelvben. Az esetleges Lat-In ellenvetés szintén magyar nyelvű, a Hegyek Istene jelentést tartalmazza. Valószínűbb a La-Tin felbontás. Párizs fontos negyede a Quartier Laten, vagyis a Latin Negyed. Ebben a névben már ismét a La-Ten értelmet láthatjuk. A név a latinok magyar eredetét igazolja.

Tinó nevünk helyesen Tin és Ó elemekből áll. A mai kutatók nem tehetnek arról, hogy ezt a nevünket is töröknek minősítették, mert nem értették meg a nevet. A csuvas Tyna szintén Tinó, megfelelői úz, kipcsak, turki nyelvekből. A török megfelelők még nem bizonyítják a szó török eredetét, mivel a török nyelvek maximum 1700 évesek, a magyar nyelvek sokkal régebbiek. Továbbá a Tin-Ó szóösszetétel Tin-Úr jelentésű magyarul. A tinókat, nagyon úgy látszik, áldozati szertartásra szemelték ki Tin isten oltárára. De lehet, hogy Tinnek tilos volt a véres áldozat, ami miatt a Tinó gömbszerű orra miatt kapta a nevét. A gömbszerűség mindig is Ten jelképe volt.

Tinorú gombáink nevei a Tinó-Orrú kifejezésből erednek, amit az állami nyelvészek is felismertek. A gombacsalád tagjainak alakja gömbszerű, a tinó orrára hasonló.

Tincs nevünk a Tin szó Cs-vel való becézéséből származik. A Tincs mindig göndörödik, köröket formáz, ami Napjelkép. A tündérek tincse isteni mivoltukat tanúsítja. Ha egy tündér tincsét levágják, súlyosan vezekelnie kell érte.

Tinnye városkánk nevében a Tin megfelel Ten nevének. A Tin-Nye Nye utótagja sok szóban szerepel. Első írott alakja 7000 éves, Tatárlaka korongján jól olvasható név. De a Cser-Esz-Nye, Gesz-Te-Nye, Diny-Nye és hasonló szavainkban mintha a Nye egy Nyelést, Evést segítő istennő neve lenne. Tinnye nevében kétségtelen a Tin jelenléte.

Tűn igénk szintén rokona a Ten és Tin istenneveknek. Önálló jelentése van, főnévi igenévként Tűnni formában ismert mindenki előtt. Igen gazdag a Tűn alak is, ami miatt jelentősége összevethető a többi formával. Eltűnni, feltűnni, kitűnni, letűnni, és más változatok a Tűn ige gazdagságát igazolják.

Tündér szavunk megértése roppant fontos minden ember számára, mert rendkívül régi korok viszonyait mutatja, erős hatással. Tün és Dér a név két része. A Tün ige Tűn alakban íródik manapság, rokona a Ten, a Tin és a többi testvéralak. A Dér egyértelműen Csillag jelentésű, amit a nyelvészet nem értett meg, sajnálatos okok miatt. Tün-Dér jelentése tehát Tűnő Csillag. De melyek a Tűnő Csillagok, a Tündérek?

Egyik elképzelésem a bolygókra, Napra és Holdra vonatkozik. Heten vannak, mindig eltűnnek és újra felbukkannak az égbolton. Őseink, mivel zseniális emberek voltak, hamarosan rájöttek, a Nap, a Hold, a Merkur, a Vénusz, a Mars, a Jupiter és a Szaturnusz, gyorsan eltűnnek és gyorsan visszatérnek, egyetlen nap alatt. Ezek az égitestek kiérdemelték a Tűnő Dérek, vagyis Tün-Dérek nevet.

De a többi Dér, vagyis Csillag is eltűnik minden hajnalban, ezért ők is lehetnek Tűnő Dérek. Ők a lassan mozgó csillagok.

Mivel a csillagok kicsik, ezért a tündérek kicsik is lehetnek. Emiatt alakult ki egyes mitológiákban a kicsi tündérek fogalma. Repülő kis lények, mint az iloncák (Tündér Ilonkák), a

tiszavirágok, aranyfátyolkák és más gyönyörű kis lények a titokzatos erdei vagy vízi tündérek csoportjába tartoznak.

Hatalmas tündérek is vannak. Egyik lábuk Székelyföldön, másik lábuk Dunántúlon áll. Lassan lépkednek, az éji égen jól láthatóak. Haladnak Borkusföldre, Egyiptomra, Szumerra, Atlantiszra vagy a Csuda nép földjére. Ők a Világegyetem földi megtestesülései.

Tündököl nevünk a Tündekel, vagyis a Tünde-Kel fogalmának változata. A Tünde szó tehát nem Vörösmarty Mihály találmánya, hanem nagy költőnk csak ismét ráakadt a régi magyar szóra, a Tünde szóra. A Tün-De egyértelműen a Tűn ige és a De Földanya jelentésű szónak az ötvözete. Ezért feltétlenül nőket megnevező név, amit a mai magyarok helyesen értelmeznek.

Tündököl, Tündöklés tehát a Tünde Keléséhez kötött szó. Akkor kezd a Napisten, most női minőségében, tündökölni, amikor felkel. A Tünde Kel a Tündököl eredeti szava, ami a hajnali tündöklésére vonatkozik. A Tündököl ige keletkezése igen régi lehet.

Tűnődik igénk azt jelenti, hogy a tündéreken, a csillagokon tűnődik valaki. Azon tűnődik, ami az emberiség sorsát meghatározza. Ez az ige messze a kőkorba megy vissza. Rendkívüli a jelentősége! A Tűn ige a szó alapja.

Spárta királya Tündaraosz, a Tündér Király. Két lánya van, Tündér Ilona és Kültaimnésztár. Van még két fia is, akiket most hagyjunk. Tündaraosz neve egyértelműen magyar nyelvű. Tün-Da-Ra-O formában Tünde-Ember-Úr nevének jelentése. Kétségtelenül magyar nyelvű név. A király neve azt a magyar dinasztiát jelöli meg, amelyik Spártát alapította és uralta. A betörő dórok a királyi családot nem elpusztították, hanem magukénak tekintették. A dór invázióban ez a jelenség furcsa is lehet annak a történésznek, aki nem ismerte fel a dórok magyar bosszúálló jellegét. A dórok az akhájok elpusztítására indultak, bosszúhadjáratra.

Hatalmas város Egyiptomban Tyntera. Olvasható Tündera és Dyndera alakban is. Van még több írásos alakja a városnévnek, de mind helytelenek. A Tünde-Ra jelentése Tündér Ember, a várost tehát a magyarok alapították, akik egykor a tündérek népe voltak. Ma sok magyar nem tündér. A város Egyiptomban jelentős szerepet vitt a történelem során, még ma is létezik, de a mai lakók már nem a Világegyetem fiait jelenti az ősök nyelvén.

A Szicílián lévő magyar várost, Tyndaroszt, a görögök egyszerűen göröggé nyilvánították. Nem helyeselhető módszer, mert a város magyar település. A szikulok magyarok voltak, akik a görögökkel nem voltak jó viszonyban, a görög agresszió és rablások miatt. A várost végül a rómaiak foglalták el. Ma a város nevének jelentésére sem emlékeznek lakói, de őseikre sem.

Tűnik, Tünemény, Tüneményes, Tünet, Tüntetés szavaink a Tűn ige fejleményei. Mind összefüggésben vannak a Ten és Tin szóval.

Tan szavunk talán a Ten fogalma alá helyezett fogalmak gyűjtője. Kétségtelenül rokona a Tan a Ten szónak. Az etymonok azonban önálló szótartományokat követelnek maguknak, amit figyelembe kell venni. A Tu, To, Ta, Te, Tü, Ti elemek, és rokonaik, önálló szótartománnyal bírnak.

A Tan a tudás összességét jelenti, a szent magyar nyelven. Rokona az isten jelentésű Ten és Tin, sőt a Tün neveknek. A Tan tehát összessége a Ten fogalmainak. De nem ennyire egyszerű a helyzet, a Tanban lévő tanítások Tenről szólnak. A gondolatokat tovább kell fűzni, hogy jobban megérthessük őseink gondolkodását.

Tan szavunk sok mai magyar névben is előfordul. Tana ősünk, lásd őskirályainkat, neve megjelenik a mezopotám E-Tana hős nevében is. Thana egyik őskirályunk. Thana a Tanya név változata is. A Tanya név pontos meghatározása nem nehéz. Ta-Nya jelentése a Táj-Anyja fogalmat tartalmazza. Erős matriarchális jelenséget mutat a név. Ahol a Tanya van, ott vannak a nők, a gyerekek, az öregek, a vadászok szempontjából a Haza fogalmát jelenti a Tanya.

A Tan szó tehát szintén nagyon ősi magyar kifejezés. Az ókor előtt már létezett. Tanya (Tana) változata pontos jelentést tartalmaz: Ta a Táj, Na a Ház, tehát Ta-Na (Ta-Nya) a Táj-Háza. A Táj az országot jelöli, a Ház tehát a fővárost akarja jelenteni. Ez a Tanya. A Tana-tó kétségtelenül Isteni-tó Etiópiában.

Tánc szavunk Isten tiszteletére járt táncokat jelöl. Tantor és Tántorog szavunk is a Tánc rokona. Az angol Dance és más szavak a magyar Tánc változatai.

Irdatlan nagy tömegben ismerhető fel a Tan szó az ókori évezredekben. A hébernek mondott Tanith színmagyar név, a Tanít magyar igével azonos szó. Ezt a nevet Tanitha formában is ismerhetjük. A héber névben a szó végén a Th a nő nem jele. Valójában a Ta magyar szó rövidülése, ami Földanyát és Tájat jelent. Ezért lett a héberben a nő nem jele a T. Tanár szavunk a Tan tudóját jelenti. A Tan Férfia a tanár, vagyis a Tan-Ár szóban az Ár a Férfi neve. A mai Tanárok nehéz helyzetben vannak. A Tanító a Tanitha héber név eredetije, a héber alak már csak követi az ősrégi magyar szó formáját. Tanít ige a Tanith női név őse.

A Turtan hadvezéri cím él a szumerok és a kelták között is. Tur a Hegy, vagyis a hegyes fegyverek neve, a Tan a Tanító neve, annak a személynek a neve, aki bírja a Tan ismereteit a hegyekkel kapcsolatban. Eszerint a Turtan amolyan fegyvermester, aki nagyon ért a fegyverek kezeléséhez.

Mivel a Tan a tanítások összessége is, továbbá az a hely, ahol a tanítások érvényesülnek, ezért a Tan szót szélesebb körben kell értelmezni. A Tan az Isten tanainak a neve, továbbá az a hely, ahol Isten tanai érvényesülnek.

Egészen elképesztő párhuzamokat is találhatunk a magyar nyelvben, és más nyelvekben is, az ősi Ten nevekről. A felsorolt nevek nagyon fontos bizonyítékok. Menjünk át a zöngés alakokra. A Ten Den, a Tin Din, a Ton Don alakban jöhet elő a névanyagban. Ezek a szavak azonosak a Ten, Tin, Ton elemekkel, továbbá a Tün és Tan nevekkel. Az É-Den szó (Éden) pontos jelentése Háza-Istennek. Mivel ez a szó nem szumer eredetű, hanem magyar, nem szabadna engedni fontos szavunkat elveszni. Az Éden szónak sok más testvére is magyar, mint a Paradicsom, Mennyország és egyebek. Éden szavunk csodálatos jelentése azt bizonyítja, hogy őseink gondolkodásából eredő szavaink határozzák meg a mai emberiség döntő többségének gondolkodását és világképét. É-Den tehát, szó szerint, magyar nyelven, Háza Istennek. É – Ház, Palota, Templom, Den a Ten változata, jelentése Isten. A név szerint őseink egykor Isten Házában laktak. De hol volt ez az Isten Háza? Talán valahol a világűr egyik bolygóján?

Skócia fővárosa Edinburgh. A főváros neve E-Din-Burgh felbontású. Éden-Vára a név pontos jelentése Az Edin szót Eidyn alakban írták egykor. Másik skót város nevében is szerepel Éden neve, a város Dunedin. Dún jelentése Vár, mint a Burgh szóé, az Edin ebben a városnévben is Éden értelmű. Aberdeen nevében is ott a magyar származás bizonyítéka, több vonatkozásban is. A skótok régi rokonaink, tehát egyértelműen használhatják az Éden szót.

A kelta Dún „Vár, Erőd” valójában az Úr neve, aki a Dúnt lakta. Változata a Don, ami szintén Úr jelentésű.

Dengizik Atilla fia. A név magyar, Dengir-Ík, vagyis Dengir Éke a jelentése. Isten Fia, ha egyszerűen nézzük a királyfi nevét. Bonyolultabban, vagyis pontosabban Isten Körének, vagyis a Napnak a Fia. A Dengir a Tengir változata.

A görög Dino Hatalmas. Ezért a Dino-Szaurusz jelentése Hatalmas-Gyík. A görög Dino Hatalmas jelentése a Ten és Tin Isten jelentéséből ered. Deino formában is írható a Dino.

Dinnye szavunkban a Din a Tin változata, ezért kapta a gömb alakú kabak termést hozó növény az előkelő nevet. A Nye (Din-Nye) szórész az ehető, nyelhető gyümölcsre vonatkozik. A sárgadinnye kifejezetten napszínű, a piros dinnye szintén összevethető a Nappal.

Dínom-dánom szavunk a nagy lakomázást írja le. A Din és a Dán is lehet Nagy (Nad) jelentésű.

Danászni, Danolni olyan tevékenység, amit Ten érdekében műveltek őseink.

Úgy tűnik, a Deneb csillag neve Den-Eb felbontású lehet, jelentése Isten-Király. A Denebola csak a Deneb becézése, kicsinyítése.

Ellenben a Denevér magyar szó Den-Eb-Ér lehetett eredetileg. Isten Eb Úr állata valamilyen vallási nézet miatt kapta a nevét. Az Eb-Ér egyértelműen rossz úr, fekete úr, értéktelen úr, kutya úr jelentésű.

Odin neve helyesen O-Din formájú. Az O gyakran Úr, mint az U, Ö, Ü hangok jelentésében is ezt láthatjuk, továbbá Régi (Ó), esetleg még Arany is. A Din Isten neve, aki Hatalmas.

Az arab Dzsinn szó is a magyar Din szóból ered. A Dzsinn eredetileg „isten" jelentést tartalmazott, csak később lett belőle valamiféle szellem, óriás, aki három kívánságot teljesít.

A spanyolban a Don Úr, a Don-Na Úr-Nő. A spanyol nyelv rengeteg magyar szót tartalmaz, elvégre a latin nyelv is magyar eredetű. A Don folyónév természetesen magyar eredetű, változata a Ton. Úr, Isten jelentése mellett a Ton rövidülve Tó alakot vesz fel. Don-Iszter volt eredetileg a Dnyeszter magyar neve, az Iszter természetesen a magyar Eszter, Isztár, Istár névvel azonos. Istár neve átment az akkádok nyelvébe is.

A Bor-Üsten, vagyis Víz-Isten másik neve Dnyeper, ami eredetileg Don-A-Per formájú magyar név volt. Don-A-Per pontos jelentése az Úr Víz Háza, klasszikus szépségű ősi magyar név. Mellékén 30.000-es várost találtak a régészek, több 10.000-es város társaságában. Ezek a városok sokkal régebbiek, mint a szumer legősibb városok, mégpedig több évezreddel. A Bor-Üsten (Borysztenész) környékén tízezer évesnél régebbi, igen jelentős magyar kultúra virágzott.

Még a Donyec neve is a Don/Ton csoportba tartozik. A C-vel való becézés magyar nyelvi sajátosság, amit a szláv utódnyelveink is megörököltek.

Hajadon azt jelenti, hogy a Haja Don, vagyis a Haja Folyó. A lányok haja az őskorban is gyönyörű volt, nem csak manapság. A Tulajdon szóban a Don jelentése Úr, továbbá Víz. Őseink igen fontosnak tartották a vízpartok tulajdonlását. Celidon erdeje a mitikus idők erdeje, Skóciától délkeletre feküdt, a mai Északi-tenger helyén. Az Északi-tenger földjén széles tundra húzódott, délebbi részén hatalmas erdő, amit később Keltikának is neveztek. Celi-Don talán a Keli-Don, vagyis a Kelő-Úr jelentését tartalmazza. Létező ország volt, a magyar tündérek hona, aminek a nevét a mai mitológusok nem értik, még a helyét is a mai tengerrel azonosítják. Nem gondolnak arra, hogy a kérdéses vidéken tényleg létezett egy ország, aminek tényleg Celidon lehetett egykori neve.

Sok tónév őrzi még az eredeti Ton alakot. Kapu-Ton az Urami-tó egyik magyar neve. Az El-Ton a Volgánál fekszik, kerek formájú tó, de a Kerek-tenger nem más, mint a Kaszpi-tenger, vagyis a Kaszi nép Vize (Kasz-Pi). Nagy tó a Bala-Ton, de a Balaton községnévben a Ton bizonyára Úr jelentésű. A Fer-Ton manapság Fertő-tó nevet visel, de kétszáz éve még Ferton volt a neve. Noferetu istenasszony nevét is felismerhetjük a névben, aminek a Feredő, Fertő és Fürdő is a rokona. Még a Velencei-tó eredeti nevét is meg kell említeni, ami Gár-Don volt, és amit Gárdony és Agárd városok neve ma is őriz.

Aton a Napkorong az egyiptomi magyaroknál. Nevének változata Aten. A név összetett, A-Ton és A-Ten a helyes felbontás. Az „A" legfontosabb jelentéseit a magyar szótárak meg sem említik, ami eléggé nagy baj, mutatja a magyar nyelv nem kellő ismeretét. Az egyiptomi isten neve továbbá a Ten és Ton alakot is egyaránt tartalmazza. Nagy-Ton, Magas-Ton, Isten-Ton, ez az A-Ton név jelentése. Természetesen az A-Ten is pontosan ezeket a jelentéseket viseli.

Karaton városát is mi alapítottuk, ma Croton az olasz neve. Kar-Aton formában Aton Városa a név pontos jelentése. A Kar nem csupán testrész, hanem sokszor Város, vagyis fallal körül vett, Karolt terület. A kelta Caer (Kaer), finnségi Kar is Kar, Kör alakú település. Az teljesen biztos, hogy a hun Karaton király neve magyar nyelvű. Némely nyelvészek azt képzelik, hogy a király nevében a török Kara és a magyar Ton szavak rejlenek, ami így Fekete-Víz, Fekete-Tó jelentésű lenne. Ilyen nevek nincsenek, a hunok magyar nyelvűek, Karaton idejében törökök még nem is léteznek. Mellesleg a Kara/Gara szó is magyar eredetű, mint a török nyelv, ami ezer számra tartalmaz magyar szavakat, a származás alapján. Karaton király neve tehát Kar-Aton, vagyis Aton-Karja jelentésű. A Kar a királynévben valóban a testrész nevét jelenti.

Te az Isten neve. Igen fontos ősi istennevekben is megjelenik. Rendkívül fontos szakrális nevünk a Te, amit egyes nyelvjárásokban Té formában ejtenek. A Te jejes alakja a Tej, de a Tej szót, még ma is, több magyar nyelvjárásban Té alakban mondják. A Tej tehát másodlagosan Isten Te nevét is tartalmazza. Ebből pedig az következik, hogy a Tej az istenek itala.

Magasan ragyog az éji égen a Tejút, ami helyesen Isten Útja értelmű. Szorosan összetartozik a Te, mint Isten, és a Te, mint Tej. Furcsa szülemény a Galaxis és Galaktika, mivel a Galaktosz a görögöknél Tejet jelent. Ebből pedig azt következik, hogy a görögök a Tejutat szintén a Tej jelentésű Galaktoszról nevezték el. A görög Galaktosz és a Galaxis, Galaktika latin szavak a Tej szó megfelelői. Más jelentésük is kiolvasható e neveknek, mert ezek a nevek szóösszetételek, és az elemek a magyar nyelvből jól meghatározhatóak.

Az istenek italát Nektárnak nevezik. A Nektár bizony magyar szóösszetétel, helyesen Nék-Tár a szó ejtése. A Nék által Tárolt ital az Anyatej, amely minden más italnál fontosabb, tökéletesebb és táplálóbb. A Nék-Tár még jelentheti a Nék-Csillagát is, mint az Is-Tár szóban is ezt láthatjuk.

A Tej hercegnője a Tej Enje. A Tejen nem más, mint a Tehen, vagyis Tehén. Tájnév Egyiptomban, Tehenu, vagyis Tehenek névvel illették a Delta nyugati részeit. A Tejen és Tehen névből több más tehén jelentésű szó is származik.

A kínai Te jelentése Víz, ami a Tej értelmével és folyadék jellegével szoros viszonyban van.

Te-A nevünk bizonyára Ázsiából származik, mindkét eleme mégis magyar nyelvű. Te az Isten, A a Víz. Te-A ezért Isteni-Víz jelentésű. A germán Thea női név kétségtelenül ebből a jelentésből ered.

Hekate istennő neve színmagyar nyelvű. Kis-Ázsia magyarjainak istennője. A név He-Ka-Te formában Nap-Házi-Isten értelmű. He a Nap, mint a Hé-Víz szóban. Ka a Ház, Te az Isten. Heka önmagában is megállja a helyét, Hékás, Hékám alakban ma is mondjuk. Hé-Ka a Nap Házából való társ, barát. Mivel a Heka az Orion csillagkép fejét is alkotja, ami három csillagból áll, ezért Hekate istennő képes megjelenni hármas alakban is. Ehhez a formához a nő hármas fejlődési alakját fűzik, a lány, az asszony és a banya fejlődési fokozatot. Az Orion, vagyis Vezér csillagképünk a halál fogalmával is kapcsolatos, ami miatt Hekate szintén kapcsolatban van a Túlvilággal. Kizárólag a magyar nyelvből lehet megérteni ezeket a csodálatos titkokat. A magyar nyelv minden szava önmagában is titkokat rejt. Héka-Te tehát egy nagyon fontos magyar istennő, aki a Te nevet is viseli. A Hekate a görögben női jellegű név, az –e végződés miatt. De az –e végződés valójában Ház, Palota, Templom jelentésű. Amikor a lányok már nem mászkáltak vőlegény után, hanem otthon, az É-ben ültek, akkor az É, mint Ház, női jelleget vett fel. Talán maximum 3000 évvel ezelőtt zajlott le ez a folyamat.

Az olyan egyszerű szó, mint a Tehát is, a Te és a Hát elemeket tartalmazza. Te az Isten, Hát a Háza. Tehát?

Temerinda, vagy Temarinda istennőnk neve szintén tartalmazza a Te nevet, ami Istent jelent. Temerin ma is létező magyar város, az istennő nevét őrzi. De Temerindáról nincs szobor a városban, meg más magyar városban se keressük az istennő szobrát. Tenger Anyja a hivatalos értelmezése a magyar istennő nevének, ami meglepően jó megközelítést mutat olyan kutatók részéről, akik egy szót sem tudnak magyarul. Ezek a kutatók, bár egy szót sem tudnak magyarul, mégis sokkal jobban dolgoznak, mint a magyar anyanyelvű nyelvészek.

Temerinda szkytha, vagyis csuda istennő neve Te-Merin-Da felbontású helyesen. Te az Isten, Merin a Tenger, mint a Marin változatban, Da a Földanya neve, továbbá helyképző a magyar nyelvben. Sok száz Da végződésű nevünk van. A Merin és Marin középső szórészt érdemes még tovább vizsgálni. A Me és Ma a Nő neve, Ri a Női Nap, a Forrás, innen a Rí ige. A Rí ige rámutat a könnyre, a vízre. Mellesleg Ma-Ri nevünk régebbi, mint az összes indoeurópai, és az összes afroázsiai nyelv! A Marin a Beatles Yellow Submarin számának címében is előfordul. Marina szép női név, csak sokan nem tudják, hogy magyar eredetű.

Thethysz istennő és Thetisz istennő neve talán csak egyetlen istennőnek kétféle neve, de ez nem biztos. The-Thysz neve a Te-Tűz, az Isteni-Tűz fogalmát tartalmazza. Ellenben The-Tisz neve egyszerűen Isteni-Istennő jelentésű. A két név eredetileg nem azonos istennőket jelölt.

Theszeusz hős nevében a The szintén a magyar Te, Istent jelentő szóval azonos. A The-Szeusz név második része, a Szeusz, a Szensz (Szent) magyar szóval azonos. Ezért Theszeusz neve nem tartalmazza a Zeusz szót, de a név jelentésében az Isten fogalmát a The tartalmazza. The-Szeusz jelentése nagyjából Isten, vagyis Ten Szentje.

A görög Theba talán The, vagyis Isten, és Ab, vagyis Háza, jelentést őrzi. Isten Háza, ez lenne Theba nevének a jelentése? Az egyiptomi Theba Vác, vagyis Vász, Vászet nevű eredetileg.

Tesz és Tisz szavunk egyben igék is, magyar nyelvűek. Egyes esetekben a régi szavakban az Sz többes számot jelöl. Amikor egy szó T végződésű, és erre a szóra az Sz többes számot jelölő rag rárakódik, akkor nehéz megállapítani, hogy most a magyar Tesz és Tisz szó van jelen, vagy egy modernebb többes számot jelentő szócsoportot láthatunk.

Így a Kurétes jelentése Ifjak, a Korybantes jelentése Körülbántók. Ezernyi más szóban a többes számot láthatjuk a szó végén, ha a –tes formát látjuk. Azonban rengeteg szóban a Tesz és Tisz Istent jelentő magyar ige tisztán megjelenik.

Eufratesz egy olyan nagy folyó neve, amely az Édenből folyik ki. A folyónév hosszú fejlődés eredménye, görög jellegű. Eu-Fra-Tesz a helyes felbontása a névnek. A Tesz Isten, a Fra a Ház, az Eu Új, Igazi, Valódi. Ebben a névben a Tesz tehát kétségtelenül Isten jelentésű.

Orontesz szintén egy folyó neve. Oron-Tesz a név helyes felbontása. Az Oron a Hegyeket is jelenti, az Orr önmagában is a Fej Hegye. Az Oron az Aran változata is. A Tesz ebben a névben ismét Istent jelent. A görögök, és az összes indoeurópaiak ezeket a neveket már nem értik, mert átgyalogoltak saját őseiken. A magyarokon. Oron-Tesz tehát Aran-Tesz, ami a folyóban lévő aranyra utal. A Tesz természetesen a magyar Tesz igével azonos, ami Isten nevének képzett alakja.

Theutatesz hatalmas isten neve. Állítólag kelta istennév, ami természetesen nem igaz. Az istennév magyar nyelvű. Azt mondják a kutatók, hogy kelta általános törzsisten neve, amihez a magyar tudósoknak, természetesen, egy szava sincsen. Mindez helytelen. A Theutatesz istennév színmagyar nyelvű, egyes kelta törzsek istenüknek tartották. De ezek a kelta törzsek beszélhettek magyarul is, nem csupán egy ismeretlen nyelven! A Theutatesz név helyes felbontása The-Uta-Tesz. Ez pedig egyszerűen Tej-Uta-Tesz, vagyis a Tej-Uta Istennek a hatalma alá tartozó közösség neve.

A Thej-Uta, Tej-Uta név nagyon hasonló a Hadak-Uta névhez, ami szintén a Tejút neve. A Tesz ebben a Theutatesz névösszetételben is Isten (Tesz) jelentésű. Csodálatos nevek, amelyeket az indoeurópaiak nem is ismernek. Az indoeurópaiak és afroázsiaiak között számtalan igaz szívű kutató lehet, akik ugrásra készen állnak a magyar nyelv titkainak megfejtésére. Igaz lehet ez?

Juppiter Theutatesz volt az istene annak a népnek, amelyik a Pilist lakta a római hódítás után. Ők az Eraviszk, Oraviszk törzs, akik magyar istenneveket alkalmaztak, mintegy 2000 évvel ezelőtt.

Az Alföld északi részén élt az Anar-Tesz nép. A Tesz természetesen Isten, vagyis Ten neve. Az Anar szó lehet An-Ar, vagyis An isten Férfiai jelentésű.

Az Akartesz magyar törzs az Alföld délkeleti részén élt. Magyar őseinket besorolják a dákok közé, akik szintén magyarok voltak. Az Akartesz helyes értelmezése Akar-Tesz. A Tesz ebben a névben is Isten értelmű. Az Akar egyszerű magyar ige, amit több formában is értelmezhetünk. Pl. az Akar lehet A-Kar, vagy Ak-Ar is. A törzs kétségtelenül magyar nevet viselt, és nem keltát. Igaz, a kelták, sok évezrede, magyar nyelven beszéltek.

Fel kell figyelnünk a Tesz és Szet közvetlen rokonságára. A Szet megjelenik pl. Termé-Szet nevünkben. A Szet a Tesz megfordítása. Tesz az Isten, Szet a Sátán. A Tesz fordított alakja, a Szet, számtalan filozófiai felvetésre nyújt ezernyi lehetőséget.

Némelyek a Ten szót Mennydörgésnek értelmezik. Ez az értelmezés helytelen.

Kopratesz érdekes név, mert a Mars egyik nagyon fontos területének is a neve. A Kop a Kopogó kaka neve. Kopra-Tesz a Koponyára Tesz, vagyis a Fejre Tesz. Nem akarom leírni, hogy mit tesz a fejre, aki a Kopra Tesz! Vagy Koprat-esz.

A Test magyar szó Tesz Isten nevéből származik. A Test a Tes és a T helyképző szavak ötvözete. A Tes azonos a Tesz szóval. Ebből következik a Testvér szó jelentése. Azonos Istentől, Testből származó utódok neve a Test-Vér, akiknek a vére azonos testekből való.

Testis amolyan latin szó, Tesztisz a magyar kiejtése. A Here neve, ami egyértelműen Test-Izzító, szerelemre gyullasztó. Tesz-Tisz lenne az eredeti magyar névalak, aminek mindkét formája Isten nevét rejti. A hősök fontos testrésze, mivel a csaták után a győztesek nagy előszeretettel az ellenfél heréjét vágták ki, győzelmi szimbólumnak, mintegy 5000 évvel ezelőtti korokban. Tesz és Tisz, valamint Teszt (Test) és Iz, izzító testrész. A latin a magyar etruszk nyelvből származik, innen ered a számtalan magyar eredetű latin szó. Tesztisz egyszerűen Test-Izzító (szerelemre gyullasztó).

Maeotisz neve erősen rontja a Maja-Tisz értelmét. Maja, Maya a magyarok ősanyja, istenasszonya, akitől a magyar nép ered. A Maeotisz névben a Tisz az isten, istennő neve, a Maeo kiejtése Méjo, illetve Maja. Mivel az Azovi-tenger a Maeotisz, aminek keleti partján a Majóták laktak, ezzel bezárult a kör, a Majóták a magyarok ősei közé tartoznak. A krónikák is erről beszélnek. A Majóták Maja istennő népe, akik a magyarokkal azonosak. Az amerikai maják kétségtelenül velünk, Maya istennő népével vannak kapcsolatban.

Atlantisz legalább olyan régi, mint Maeotisz tartománya. A név tipikus magyar nyelvű országnév. Helyesen At-Lan-Tisz elemeket tartalmaz a név. At az Atya, Lan az Oroszlán, Tisz az Isten. Ebből következik, hogy az országnév Atya-Oroszlán-Isten fogalmat tartalmaz. Az Atya-Oroszlán, vagyis az At-Lan, nem más, mint a Nap egyik neve. Az is igaz, hogy az Atlan, Etlen a magyar nyelvben fosztó képző. Ebből a szempontból is megvizsgálhatjuk az Atlantisz régi magyar nevet. Mivel a környék nevei szintén magyar nyelvűek, ebből eredően az Atlantisz kétségtelenül magyar nyelvű területnév.

Egykor arra is gondolni lehetett, hogy az Atlan-Tisz olyan név, amely leírja a Napisten nyugati tengerbe merülésének tézisét. A Tisz egyértelműen Isten, Ten neve, az Atlan fosztóképző. Ebből azt lehet kihámozni, hogy Tisz-Atlan egy olyan hely, ahol nincs Tisz,

vagyis Isten. Tisz-Atlan, Atlan-Tisz az Istentelen vidék neve, ahol a Napisten alámerül a tengerbe. És elvész benne. A névnek van még néhány olvasati lehetősége.

Arktisz és Antarktisz neveink kb. Sarok-Isten és Ellen-Sarok-Isten értelműek.

Szirtiszből kettő is van. A Nagy-Szirtisz és Kis-Szirtisz két öböl Afrika északi partjainál. A Szir-Tisz névben több jelentést is kibogozhatunk. A Tisz egyértelműen Isten neve, a Szir viszont megfelel a Szírek, vagyis Szemiták, Hamiták nevének. A görögök szemében a térség szír lakosságot tartott el, akik nem is voltak szírek, csak a szírekhez hasonló nyelvet beszéltek. A Szir szó önmagában is jelenthet Tejutat, Csillagot. Ezekre a jelentésekre nagyon vigyázzunk, mert a mai materiális jelentések lesöpörhetik a százezer éves jelentéseket is, ami igen nagy hiba lenne.

Métisz istennő neve magyar nyelvű. Mé-Tisz a helyes forma. Mé a Fény ősi magyar neve, a szumerben is létező szó. Tisz az Isten, az Istennő neve. Ebből következik a Mé-Tisz magyar nyelvűsége. Mé-Tisz a Fény-Istennője, magyar nyelven. Ezért okos.

Téthys és Thetis neveit éppen most néztük meg. Té-Thys és The-Tis a helyes megoldás.

Az Attisz név a lydök nyelvén Szép-Fiú értelmű. Igen ám, de egyes indoeurópai tudósok az Atta névre Anya fogalmat raknak rá. Attisz isten a lydöknél Szép-Fiú, amit nehezen lehet elhinni. Attisz továbbá Anyaistennő, de már az indoeurópai fogalmak szerint. Az indoeurópaiak gyakran csak a magyar szavak jelentését fordították meg, nőből férfit, férfiből nőt kreáltak. Az Attisz név helyesen At-Tisz, vagyis az Atától, Atyától származó, vagy ifjú, vagy hercegnő. Attisz istennő nevét sokan értelmezték már.

Adonisz görög istennév, aminek megfelel az Adoni (Adonáj) – Uram értelmű istennév. Ezek a nevek mind a magyar nyelvből erednek. Az Adon az Aton változata. A-Don egyik jelentése Isteni-Úr vagy Nagy-Úr.

Szótisz a Sziriusz csillag másik magyar neve. Szóthisz formában is írják dicsőséges nevünket. Szó-Tisz a név helyes értelme. A Szó hatalmas erővel bír, egyes istennők a szóval egész birodalmakat irányítottak. Iszisz istennő, amikor Vezér nagy útjaira indult, királynőként irányította Egyiptomot. Köztudott, hogy nagyon okos istennő volt. Szavaira figyeltek, ezért ő a Szóistennő. Aki a Szóval Tesz (Tisz). A Szótisz pedig köztudottan Iszisz csillaga, Szíriusznak is nevezik, meg Kutyacsillagnak. A Szót-Hisz forma talán tévedés, a Szó-Tisz az igazi alak. A Tisz „istennő” jelentést is viselhet ebben az esetben.

Tisza folyónevünk helyesen Tisz-A. Ez a forma Isten-Vize jelentést tartalmaz. Talán a Tisza sárga színe is hozzájárult a név kialakulásához. A folyónév nagyon ősi, bizonyítva, ezernyi más bizonyítékkal együtt, a magyar őshonosságát a Kárpát-medencében. A folyó nevének Ti-Sza formájú elemzése is értelmes, magyar nyelvű jelentést ad ki, mert Ti Élet, Sza pl. Száj. De a Tisz-A jelentése a valószínűbb.

Tiszta szavunk Tisz és Ta szóelemekből áll. Tisz az Isten neve, a Ta a Táj, helyképző. Ugyanis az embernek tisztának kellett lennie, ha Istenhez közeledett és imádkozott, vagy templomba ment. Nem csak a ruhája, de a lelke és tudata is tiszta volt, vagy megtisztult, ez volt a követelmény. A tisztítótűz a lélek tisztítását végzi.

Tiszt szavunk, azután Tisztes, Tiszteletes, Tiszteletre méltó, mind a Tisz istennevet tartalmazzák. A Tiszt a Tisz szóból és a T helyképzőből tevődik össze. A Tisztek, úgy látszik, Isten nevében harcoltak, és tiszták voltak tudatilag és erkölcsileg is. A Tisztel ige talán Tisszel, vagyis Istennel Teljes fogalmat tartalmaz.

Tekintsünk a számok világára. A magyar Tíz szó Istent jelent. Tisz volt az alakja eredetileg. Az Sz – Z hangfejlődés ment végbe a szóban, mint rengeteg más magyar szóban is. Néhány példa az Sz – Z fejlődésre: Szala – Zala, Szemplém – Zemplén, Szólyom – Sólyom –

Zólyom, és hasonlók. A Tíz tehát ősi magyar szó, a Ten igének változata, Tisz alakban kellene ma is mondanunk. A Tíz a tökéletesség neve.

Megfelelője az angol Ten, ami Tíz értelmű. Az angol Ten azonos a magyar Ten szóval, illetve a Tenni főnévi igenév tövével.

Orosz nyelven a 10 neve Gyeszjáty. A név két magyar elemből áll, a Desz és az Atya nevekből, ami Isten-Atya jelentésű. A Desz a Tesz ige zöngés módosulata, az Atya pedig Játy formában van jelen a szóban.

December a tizedik hónap neve a latinoknál. A névben a Dec a magyar Tesz változata, de a Desz is létezik nyelvünkben. A Dec jelentése szintén Tíz, a Desz a Tesz romlása.

Deka formában már teljesen romlott a Tesz szó. Az Sz hang a C hangon keresztül a K hanghoz sodródhat. Ezért a Deka kétségtelenül a magyar Tesz igéből keletkezett, jelentése is Tíz.

Tente baba, tente, régi varázsmondás a baba altatására. Ten és Te is Isten nevét tartalmazza. Isten őrizze a baba álmát, mondja az anyuka.

An Tan Tén Usz, ősi magyar varázsmondás és kiszámolós mondóka. A Tan és Ten szó is előfordul az első sorban. A varázsmondás magyar nyelvű, de több helyen is ismerik Európában. A varázsmondás sok ezer éves.

Ösztön nevünk tudományos megnevezése Istennek. Az Ösztön, esetleg Ősten, Istentől ered. Az emberi Ösztön nem tanult, hanem örökölt. Az Ösztön súgni is szokott. Őstény formában is élhet.

Esztendő szavunk az Eszten és a Dő elemekből áll. Eszten az Iszten, Isten változata, kétségtelenül a Napisten járására vonatkozik. Egy esztendő egy teljes napkör. A Dő szórész a Da változata lehet.

Esztena nevünk a Keleti-Kárpátokban hegységet jelöl. Kétségtelenül összefügg Isten nevével, mégpedig a Napisten nevével. Az Eszten-A mellett az Eszte-Na értelmezés is erőteljes jelentéssel bír. Eszten-A első része az Iszten (Isten) változata, az A itt lehet Nagy és Magas, hátra vetett névelő talán nem. Esz-Te-Na jelentése Ész (Fény) Isten (Te) Háza (Na). A felkelő Nap ezt a hegységet éri el sugaraival először, innen eredhet a neve.

Tan nagy város volt Egyiptomban, görög formája Tanisz. Kétségtelenül a magyar Tan szó adja a város nevének alapját.

Tengőd településnevünkben a Ten Isten, a Gőd talán azonos a Göd és Gödöllő nevek megfelelőjével. A Göd Szent jelentésű. Ten-Gőd igénk eszerint Isten-Szent jelentésű. Aki tengődik, teljesen Istenre van bízva, saját maga nem tud segíteni magán.

Tenk településnevünk Istenke jelentésű. A Tenkes hegy neve szintén Isten nevét tartalmazza. Nagyon sok hegynév Isten különböző neveit viseli. Őseinknek érdekes képzete volt a Napistenről, aki égi útja során szeretett megpihenni a hegyeken. Sok magyar hegynév tartalmaz ilyen fogalmat. Egyike ezeknek a hegyneveknek a Tenkes.

A Tönk szóról is lehetne mesélni.

Tényő községünk neve Tény-Ő értelmű. A névben a Tény mellett az Ő viseli az Isten fogalmat. Vagyis Tény az Isten, vagyis az Ő létezése. Régiesen Theneu volt az írásforma.

Tenerife, Teneriffa szigetének a neve a Tener és Ife neveket tartalmazza. Régi guancs vagy atlantiszi szó magyar név. A Tener Hegy, pontosabban Ten-Úr, az Ife Fehér, mint mondják.

Tanta egyiptomi város neve kopt, vagyis magyar eredetű. Jelentését nem ismerik. Pedig egyszerű, Tan-Ta, vagyis a Tan Tája, a Tan Helye a város nevének a jelentése. Tan (Tanisz) városával való összefüggése nem ismeretes.

Tanger városa nevét víznévből származtatják. A berber Engi Folyó jelentésű szóból vezetik le a város nevét. A Tanger egyszerűen Tenger, tényleg víznévből származik a város neve. A térségben atlantiszi magyarok laktak, és talán ma is laknak még.

Érdekes a Tönköly neve is, ami ősi gabonanév. Ten-Kely formában Ten-Kel a jelentése. Gyanítható, a név legalább tízezer évesnél régebbi.

Tana-Kajd községünk neve Tana ősatya nevét tartalmazza. Thana formában is írták a település nevét.

E-Tana, vagyis Háza-Tanának volt az eredeti neve a hatalmas tűzhányónak, az Etnának. Az Etna az Etana származéka. Szikul magyar népünk, akik Szicíliát alapították, adták a vulkánnak ezt a szép nevet. Mellesleg Et-Na a Tűz (Fény) Háza.

Tananarive Malgas Köztársaság fővárosa. A malgasok Jáváról érkeztek Madagaszkárra, de Jávát már a malgas kivándorlás előtt elérték a szkytha hajósok. Mivel a szkythák magyar nyelvűek (Csuda volt a népnév helyesen), a jávaiak nyelvébe tőlük is kerülhettek magyar szavak. Meg eredendően is, mivel a jávaiak magyar eredetűek is lehetnek. A város neve a malgas Tanana „település, falu" és az Arivo „ ezer" szavakból épül fel. A Tanana természetesen azonos a magyar Tana-Na, vagyis Tanya-Ház szóösszetétellel. Az ezer tanyaház megegyezik az ezer falu fogalmával.

Varga Géza, különben kitűnő írásában, azt mondja, a Ten kezdetben a mennydörgés hangját utánzó szó. Felsorolja a Döng, Dördül, Dong, Zeng, Peng, Pendül szavakat, gondolata alátámasztására. Minden nyelvkutatónak tudnia kell, eredetileg nincsenek hangutánzó szavak. Ha alaposan megvizsgáljuk az etymonok rendszerét, egy pillanat alatt ráébredünk erre az alaptényre. Viszont később egyes szavakhoz hangutánzó és hangfestő tartalmakat gondoltak a modern és legmodernebb korokban. Így alakult ki a hangutánzó szavak fogalma.

A szumer Ti, Din „élet" szóval a kapcsolat kétségtelen, amit a Te és Tin, meg a Dingir is bizonyít.

Kétségtelen, a magyar Du a Nap neve. Du-Na szavunk egyszerűen a Nap-Háza. Dana szavunk Da földanya istennő Háza. Tánc esetén a földön dübörgünk, egyes táncfélék esetén, és Danászunk hozzá. Kelta testvér Danu istennőjének neve magyar eredetű, Da a Földanya, Nu a Nő, Danu tehát Föld-Nő, vagyis Földanya.

Varga Géza felsorol több nevet: szanszkrit Deva, hellén Deos, Theos, latin Deus, olasz Dio, francia Dieu, spanyol Dios, oláh Deu, litván Diewos, lett Dews, óporosz Deiwos, perzsa Dev, Div, cigány Devel, stb. Ezek a nevek a magyar Ten ige származékai.

A görög Esztia (Hesztia) tűzistennő, nincs rokonságban a neve a Ten magyar istennévvel, sem a Veszta latin névvel. A párszi Izdan, Jezdan viszont már jó rokonítás Vámbéry részéről. A Teremtő jelentésű mari Esta, Reguly meglátása alapján, rokon az Isten szóval. Érdemes hozzáfűzni, nem az Isten szóval rokon, hanem az Is-Te szóösszetétellel, ami kétségtelenül azonos az Isten szóval. Hunfalvy mondja, hogy a finn Isa (Atya) is rokon az Isten magyar szóval. Ez a Hunfalvy felvetés teljesen helytelen.

Amerikában a Teotl azték szó Istent, vagyis Tent jelent. Teo a szógyök, Köves, Tartós, Hatalmas a jelentése. Sokáig kövekből faragtuk a szobrokat is, a fémek beszennyezték az alkotást, kivéve az aranyat. A Tl főnévképző, a Teo-Tl jelentése Istenség. A Kő az aztékoknál Isten is, ami a bálványok isteni tartalmára is rávilágít. A bálványokat sokáig kövekből faragták. Mózes is kőtáblákról beszél. Így az angol Stone (Kő) szó Isten értelme jobban érthető. Sok kő jelentésű szavunk fogalmában jelen van az isteni fogalom.

Aztékok érkeztek a titokzatos Aztlán országból Mexikó (Mehiko) középső völgyébe. A Nahua nyelvcsoporthoz tartozó nyelvet beszéltek, mint a völgy többi törzse.

Telpoh-Kalli volt az Ifja-Háza. Teo-Kalli jelentése Isteni Ház. Feltűnő a Teo, Teotl megfelelése a magyar Te, Ten nevekkel. Ez a megfelelés nem lehet véletlen, hanem nyelvi rokonság bizonyítéka.

Tenocska volt kezdetben a jövevények neve. A név kiejtése helyesebben Tenochka. A név felbontása Ten-Och-Ka, aminek jelentése Ten-Fiainak-Háza értelmet tartalmaz. Megdöbbentő törzsnév, mert mindhárom eleme magyar nyelvű.

Fővárosuk neve Tenochtitlán lett, amit automatikusan Tenocstitlánnak olvasnak sokan. Helytelen olvasat, mert a Ten-Okh-Tillán helyesebb lenne. Egy Cortezről szóló filmben így mondták a város nevét a színészek. Ten-Okh jelentése Isten-Fia. A Ten megfelel a magyar Tennek, az Okh a magyar Ok és Ék szónak, ami ugyan Csillag jelentésű, de a Csillag mindig a gyerek neve is. Tillan (Titlan) pedig Város. Ten-Okh-Titlan tehát Ten-Fiainak-Városa volt, ma Mexikó része.

A Nahuatl-dene nyelvcsoport nyelveit kaukázusi nyelvekkel rokonítják. A magyar nyelv az ősnyelv, de ha mindenképpen osztályozni akarnánk, akkor a kaukázusi nyelvcsoportba lehet besorolni.[125]

Teotihuacan városa az Istenek Lakhelye, Istenek Gyűlésének Helye. Egészen biztos, hogy magyarok jártak a térségben, mert a három piramis a városban pontosan az Orion Öve csillagainak pontos másolata. A magyar szupercivilizáció gondolkodása jelenik meg a városban, amit a toltékokhoz kötnek. A város építőit nem ismerjük, lehetséges, valóban a toltékok építették a piramisokat, magyar táltosok, mágusok, daridák útmutatásai alapján.

Dél-Amerikában Tiahuanaco városa az őskultúra alkotása. Az inkák előtti korban építették.

Kínában a Ten szó és változatai igen gyakoriak. A kínaiak magyar eredetűek, a hun magyarokkal való kapcsolatuk sokáig tartott. A kínai nyelv magyar eredetét a kínai nyelv származása bizonyítja. A japánoknál is hemzsegnek a magyar szavak.

Dzsinmu-Tennó mitikus japán hős. A japánok Kr. e. 660-ra teszik trónra lépését. A Ten-No értelme Égi-Uralkodó. Isteni harcos, a nevében a Dzsin természetesen a régebbi magyar Din szóból ered.

A japán Ten-Gu olyan szörnyféleség, aki roppant termetű férfi. Hogy neve a kínai Tien-Kou-ból származik, azt nem hiszem, mert a magyar Ten régebbi, mint a kínai Tien, ezért a japán Ten szó közvetlenül a magyar Ten származéka. Egyébként a Ten-Gu Gu szórésze a magyarban Fő és Nagy jelentést is visel.

Csiu-Tien jelentése Kilenc-Ég a kínai nyelvben. A kilenc ég fogalma a magyar világképben is jelen van. A magyar Ég szintjeinek száma hosszú fejlődés után alakult ki.

Tan-Csu jelentése Cinóbervörös. Tanjüan értelme Cinóberforrás. Mitarai Maszaru a Tan-Csu névnek Napisten jelentést vél.

Tien-Hon jelentése Égi-Császárné a kínaiaknál. Az istennő létezése egy Lin nevű lány életének misztikus feldolgozásából ered. A lány az I. évezred végén élt.

Tien-Ti kínai isten nevének jelentése Égi Uralkodó, Égi Császár. A Tien a magyar Ten módosulata.

Rendkívül érdekes, de a thai és viet népeknél is gazdagon elterjedt a magyar Ten ige és származékai.

---

[125] Az M89-Eu10 jelű génmutáció a Kaukázusban jelent meg legalább félmillió éve, amelyből az M9-Eu16 Észak-Ázsiai körútra ment, az ebből előtte kivált M45-Eu20 Európát népesítette be. (Cser–Darai: *Magyar foyltonosság a Kárpát-medencében.* Idézett mű.) – *A szerk.*

Thai a Po Then isten neve, ami Ég jelentésű a thai népnél. Po Then jelentése lehet Fő Ten is, egyszerű magyar nyelven.

Vietnámban több isten neve is a Ten szót viseli. Then Bep a házi tűzhely szelleme. Then Bien a tenger istensége. Then Do a szél istensége. Then Fakhön a legfelsőbb isten a Lao mitológiában, Laoszban. A Fakhön állítólag Fa Szellem, ami a Khön szórészt a Kün, Ken, Kin neveinkkel hozza összefüggésbe.

Then Liua a rizs istene. Then Lua a tűz istensége. A Lua a magyar Lu, Ló változata lehet, ami Csillag, Tűz értelmű. Then Set a villámlás istene, a Set megfelel a magyar Set szónak. Then Mat Trang és Then Mat Troi a Hold és a Nap istennői.

Then Tru Troj vietnámi főisten, Eget Alátámasztó Szellem nevének jelentése. Hasonló Then, mint Atlasz.

Son Tinh a Hegy Szelleme a vietnámiaknál. Son a magyar San, Szan változata, a Tinh megegyezik Tin, vagyis Ten főistenünk nevével.

Thuy Tinh a Vizek Szelleme. Thuy viet szó talán a Tu-Taj második részének rokona, illetve a Szu, Csu Víz jelentésű szavaink változata. A Tinh ebben a névben is Szellem.

Tesz igénk a magyar nyelv rendszerében sok alakot vehet fel. Ezekkel az alakokkal is számolni kellene, de a nyelvészeknek ilyesmi eszébe sem jut. A Tesz ige és a Tenni főnévi igenév ragozása sok további szóformát mutat meg.

Tedd az egyik forma.

Tégy, Tegyél is érdekes forma.

A Tesz a Tehet, Tehetem névváltozatokban a szumer Tehedu – Gazdag, és a Töhötöm népvezér nevét is felidézik. A Tehetem, Töhötöm egyben Tehetős, ezért gazdag.

Tennél is a Ten szóból ered.

A Tett isteni cselekmény. A Tett a hőshöz tartozik. A hős egy isteni tettel válhat hőssé. Ez a lényege a hérosz fogalom elnyerésének. A hősnek nem kell meghalnia, akkor is elnyerheti a Tett által a hős, hérosz rangot, ami az emberek és az istenek között helyezkedik el.

A Tét, mint legmagasabb helyzetű dolog, szintén Isten nevét és fogalmát tartalmazza. A Tét a legmagasabb, de a Tetétlen olyan hely, ahol a Tét szerepe nincs kellően tisztázva. A magasban az Ég, nincs tetős temploma a telepnek.

Maga a Tető név a Tet és Ő elemekből épül fel. A Tet a legmagasabb hely neve, az Ő ebben az esetben is Isten olyan neve, amelyik nem a Ten alapszóból ered. A Tető is az épület legfelső része, ami Isten magas fogalmához tartozik. Isten az Ég, a legfelső Világegyetem.

A Tat a hajókon a legmagasabb hely neve. Már 15.000 éve hajóinkra tatot építettünk, abban a korban, amikor feltérképeztük a Föld bolygót.

Tát igénk a Végtelenséget jelenti, a Tesz ige változata. Tát-Ong esetleg a Tát és Ank, a mennyei kulcs, nevének ötvözete.

Tát-Ra jelentése Magas-Hegyek, magyar nyelven.

A Tát ige mellett a Tét és Tett, valamint a Tit, Tot, Tut nevek is a Ten származékai. A Tit-Án szóban a Tit a Magas, Isteni, az Án az Ég, Menny. Klasszikus szépségű magyar szó, amit a görögök nem szerettek, valami miatt.

Tot, Thoth, Thot isten nevének egyéb olvasatai is vannak. Ő a Legfelső. A Tudás istene, kétségtelenül magyar eredetű istennév.

A Tutaj magyar szóban az Aj lehet a Ja, a Víz neve, a Tut szórész viseli a totojgatást, mivel a Tutaj olyan vízi eszköz, amit rudakkal tologatnak előre. A víz nem lehet mély, mert a tutaj

tologatása a mély vízben nem működik. Tutajt az óceánra is építettünk, pedig ez a szó létezik a nyelvünkben. Az óceáni Tu-Taj névváltozat esetleges jelentése Nap (Tu) Tojogatás.

A Tevés, Tevő a Ten ige változata. A Tesz változata lehet a Tez is. A spanyol Tevez név is innen eredhet.

Tetszik igénkben a Tet és a Szik (Nap) elemek vannak jelen. Az ikes igék kialakulása sok rejtélyt tartalmaz. Tetsz (Tetsz-halott) és Tetszés szavainkban is a Tét, voltaképpen a Ten ige van jelen.

Tettye nevünk nagy rejtélyeket tartalmaz.

Vitéz szavunk igen ősi. Két eleme a Ví és a Tesz. Aki Ví és Tesz, az lesz a Vítész, Vitéz. A Vívás igéje a Ví, a harcosok gyakran víttak egymással a régebbi időkben. Ví igénk szótani származékai nagyon széleskörűek. A Tesz igei jelentése Isten is. Mivel a Vitéz, vagyis Ví-Tész magyar név ma is gyakori, a megfelelő mai nevek is magyar eredetűek. Oroszok és románok is használják a Vitéz magyar nevet, teljes joggal, mert az oroszok és románok is magyar eredetűek.

Cortez a spanyoloknál családnév, de a Cortez eredetileg amolyan tanácskozó testület neve, amit Kör-Tesz formában magyaríthatunk. Ez a lényeg. Az emberek, a vezetők körbe ültek és megbeszélték a dolgokat, milyen döntéseket kell hozni. Ez a Cortes, amiből a Cortes családnév is ered. De a Cervantez név is a Szer vagy Ker, a Van és a Tesz magyar neveket tartalmazza.

Tan-Hu nevünket senki sem érti. Senki nem vette a fáradtságot a Tan és a Hu magyar szavak jelentésének meghatározására. Manapság Dan-Hu formában írják, kínai írásmód szerint, az eredeti magyar Tan-Hu nevet. A mai kínai írásban a D = T, ezért a Dan-Hu természetesen Tan-Hu kiejtésű. A Tan az Isten. A Hu a régi magyar nyelvben Isten Fia. Ezért aztán a Tan-Hu jelentése egyszerűen Ten-Fia. Színmagyar rangnév.

A San-Ju, vagy San-Jü rangnév nem teljesen azonos jelentésű, mint a Tan-Hu. Jó-San, vagyis Isteni-Úr a San-Ju jelentése. Vagy csak a San-Ju Úr-Fia.

Tánc és Dance a magyar Tan nevet viselik. Az ősi, kőkori táncokat Ten tiszteletére járták őseink. A német és angol megfelelők, Tanz, Dance, a magyar Tánc szóból származnak. A Tan Ten isten neve. Isten tiszteletére járták a vallási táncokat, ami fogalmából ered a Tánc magyar szó. A Tánc magyar eredetét támasztja alá a Tántor, Tántorog, Táncol és hasonló magyar szavak.

A hun nevek közül Mautun neve Mar-Ton volt, vagyis Ifjú-Úr. Aki ismeri Mautun életének vázlatos történetét, kétségtelenül tudja, Mautun fellázadt apja ellen, aki kínai nőtől született fiát akarta a trónra juttatni. A Már-Ton magyar névben a Mar az Ifjú, a Ton a z Úr jelentést képviseli.

Maraton mellett nagy csata zajlott. Mar-Aton formában Ifjú-Aton a település nevének értelme. De Mara-Ton formában más a név jelentése. A Ton a Tenger, az Úr neve is lehet.

Kar-Aton hun király neve Aton Karja jelentésű. De a krétai Gor-Tyn város jelentése a Gor szóban a Hegy és a Nép nevét viseli, a Tyn kétségtelenül Isten, vagy a Tünők, a Tündérek neve. Ezt bizonyítja a Mariandünosz népnév. A Mariandünok Kis-Ázsiában éltek. Közelükben laktak a Thynnok. A tonhalak neve tőlük is származhat

Deszka magyar szavunk a Desz (Tesz) és a Ka elemekből épül fel. A Desz/Tesz Isten neve, a Ka Ház. Eszerint a Deszka olyan faféleség, amiből isteni házakat építettek őseink.

Van egy Deszna folyónév is. Ebben a névben, ami Desz és Na elemekből épül fel, az Isten Háza fogalmat kell látnunk. Mivel a Na a szanszkritban Fiú is, a Desz-Na folyónév jelentése lehet Ten (Tesz) Fia is.

Don egyben Úr, mindkét elem, a Don és Úr, magyar nyelvű. A Don és Ton nagyon szétterjedt magyar szavak. Kis-Ázsiában folyik a Thermo-Don nevű folyó. Itt is éltek Amazonok, akiknek nevének helyes jelentése Ama-Don. Ama az Anya, a Don szónak több jelentése van. Isteni, Úri, Vízmelléki a leggyakoribb jelentések. A Don változata a Zon. Ezért a Thermo-Don folyó (Meleg-Don) mellett lakó Ama-Zonok olyan anyák, akik a Don (Zon) mellett laknak. Talán a Zóna is a Don változata. Azt a sávot jelenti, ami egy folyót szegélyez.

Tanács szavunkban a Tan és Ács elemek vannak jelen. Tan, vagyis Isten ügyében ácsolják össze a teendőket. A Teendő szóban a Te Isten neve, az En Isten másik neve, az Ő Isten harmadik neve.

Tanakodni olyan helyzet esetében kell, amikor Tan megvilágítja az elmét, és a legjobb megoldásra jutnak a tanakodók.

Isztán annak a területnek a neve, ahol Isten hatalma érvényesül. Az Isztán kétségtelenül magyar név, az Isz és a Tan (Tana, Tanya) ötvözete. Türkmén-Isztán, Kazak-Isztán, Beludzs-Isztán, Üzbek-Isztán, Tadzsik-Isztán és még sok országnévben szereplő szó. Hasonló az Ia végződéshez, ami szintén magyar nyelvű. Sajnos, a magyarok elfelejtették régi szavaikat és nyelvüket.

Angol nyelvű a Stone, ami szintén az Iszten, Isten változata. Varga Géza azt állítja, hogy a magyar Isten szó átment az indoeurópai népek nyelvébe. A Stone Kő, anyagának időtállósága miatt, a a kezdetektől az örökkévalóra emlékeztette a vallásos embereket. Ezért kerülhetett át valamikor, talán a kőkorszak mélyén, ősvallásunk Isten szava az indoeurópaiak őseihez, Kő jelentéssel. Ezután indoeurópai nyelvcsalád kialakulásáról beszél. Talán a magyar ősvallás kőből készült istenjelképeket alkalmazott, amikor az indoeurópaiak ősei átvették Isten szavukat, és azt a Kőre alkalmazták?

Egyszerű a helyzet, a Földanya Isten, akinek Csontjai a Stone-ok. Csont és Stone azonos szerkezetű szó. Továbbá az Isztán is Kő, mint a Csont is Kő a testben, a halál után a csontok megkövesülnek. A magyar nyelv ötven szónál jóval többet használ a föld különböző neveire. Mivel a Földanya őseink szemében élő és női személyiség volt, testének a felépítésében a Kövek alkották a Csontokat, a Stone tehát a Földanya Csontja, Isteni megnyilvánulása. A hegyek a Földanya csontjai, a talaj, mező és egyéb változatok már nem a Földanya csontozatára mutató nevek. Kő szavunk nem általában Isten, hanem kifejezetten a Földanya isteni neve, több változatban is megismerhető. A Csont a Szont, vagyis Szent, a Szton a Szont rontása.

Indoeurópai népek nincsenek, nyelvük sincsen. Kizárólag magyar utód népek vannak, amelyeket indoeurópainak neveznek egy olyan szóval, amely a földrajzi elterjedést igyekszik leírni. Ebből is következik, hogy sem indoeurópai nyelvek, sem indoeurópai ősök nem léteznek, hanem kizárólag magyar ősi nyelvek és nyelvjárások és magyar ősök. Indoeurópai nyelvcsalád természetesen nincs, mert minden ága a magyar nyelvből fejlődött ki. A látszólagos hasonlóságok magyar nyelvi jellegzetességek, a szókincs hasonlósága a magyar szókincsből ered. Nincs egyetlen indoeurópai nyelvi ág sem, amelyik nem lenne levezethető a magyar nyelvből. A magyar ősvallás az indoeurópai vallások eredője.

Még néhány fontos név: Ódon helyesen Ó-Don, vagyis Ó-Úr. Ó-Úr, Ó-Don a múló Idő, aki Istennek egyik legfontosabb tulajdonsága.

London viszont Lon-Don helyesen, ami Oroszlán-Úr értelmű. A régebbi troice és kelta névváltozatok is ezt a jelentést tartalmazták. Kétségtelen, a Lon-Don jelenthet még Hosszú-Folyót is, a mi a Temzére utalhat.

A Szan közeli rokona a Tan szónak. Ezért a Xanthos görög szó, Sárga jelentéssel, nem más, mint a Szan-Tesz, vagyis Úr-Isten, csak szinonimákkal kifejezve. A Nap a Sárga, a görög szó tehát olyan korszakban keletkezett, amikor már kifejlett napvallás uralkodott az emberek

elméjében. A szó 3000 éves lehet, maximum, tehát nem régi. Az X jel az Sz helyett meglehetősen nagy pontossággal behatárolja a Xanthosz szó keletkezésének idejét.

Dísz szó is lehet a Tisz, Tíz változata. O-Disz-Szeusz hős neve is tartalmazza a Disz nevet. De, mivel Odisszeusz koronáját vaddisznó agyarokból rakták össze, amit jól mutatnak a korszerű rajzok a középiskolai szintű könyvekben is, kétségtelennek látszik, Odisszeusz neve a Vaddisznó Díszét, az agyarakat tartalmazza.

A Disznó és Vad-Disz-Nó magyar nevek az esti lakomák Nagy-Díszét jelentik. A lakoma csúcspontjaként az egybensült disznót tálalták fel. Ezért Dísz a disznó úr.

Ellenben Kharybdisz nevében már biztosan az Isten nevét láthatjuk. Kharybdisz neve helyesen Harap-Disz, vagyis Harap-Isten. Ez a hatalmas és titokzatos lény összezúzta a hajókat, amikor azok közte, Kharybdisz és Szkylla, a Szikla, vagy Szűk-La, között el szerettek volna hajózni. Ez a Messinai-szoros, aminek rejtélyei és mondái a magyaroktól, szikuloktól, szikanoktól, lipároktól, elümaiszoktól kerültek a görögök mondáiba.

A Dísz magyar szó a Tísz, Tíz, vagyis Isten nevének módosulata.

Körte szavunk fontos gyümölcsünk neve. Kör-Te a név helyesen. Kör a Napisten, aki sárga, arany és vörös színű, délben gyakran fehér. A Te Isten neve.

Tesz az Isten, másképpen egyszerű magyar és etruszk közszó, ragozott helyzetű igei változat. A Tesz fordítottja a Szet. Mivel a Tesz Isten, amit egészen biztosan tudunk, akkor mi a Szet, ami a Tesz tükköralakja? A Sátán, gondolhatnánk. Nem rossz levezetés, csak az a baj, hogy a Szet formának több jelentése is van, mint a Sátán. A Szet és Szetes klasszikus szépségű magyar szavak mellett sok más név is színezi a Szet sátáni és nem sátáni fogalmát.

A legelemibb mitológiai ismeretek a magyar ifjúság számára rendkívül fontosak. Ha utódaink ezt megakadályozzák, akkor utódaink saját őseiktől fosztatnak meg.

Nőstény szavunk is igen érdekes jelentéseket tartalmaz. Nős a Nő fogalmát hordozza. A Tény lenne Isten Ten neve. De, a Nős-Tény szóban a Nős jelentése egyértelmű, a növekvő tendencia neve. A Tény azonban csak másodlagosan viseli Isten, vagyis Ten nevét, mert a Tenyész szó töve is a Tény. Nős-Tény szavunk tehát valamilyen ősi tenyésztési eljárással függ össze, aminek során új és jobb formájú állatokat hoztunk létre. Az ókornál sokkal régebbi szavunk a Nős-Tény. Egyiptomban több kutyafajta is volt, amit valakiknek ki kellett tenyészteni, esetleg sok ezer évvel korábban, mint Egyiptom létrejötte.

A Sátán fogalmának kifejlődése hosszú évezredek alatt ment végbe. A Sátán magyar szó, jellemzése is a magyarok feladata. A többi nép a magyarok utódai, fogalmuk sem lehet a valódi nyelvi és szellemi fejlődésekről. A Szet önálló fogalmat vívott ki, ezért most a Tesz szó vizsgálatakor nem helyes részletes elemzése.

A Ten változata a Tem. A Ten „N” hangja, amint erre már volt jelzés, a Te-Na szóból ered, amit Te-Na, vagyis Te-Háza, Isten-Háza fogalomból lehet levezetni. A Ten szó tehát önmagában is Istent jelent. De a Ten változata a Tem is, mert a Te-Na és Te-Ma alakok igen közel állnak egymáshoz. Az elsős gyerekek ma is az Én szó helyett gyakran írnak Ém szót, ami ugyanazt jelenti. Az Én és Ém az őskorban bizonyára szabadon létezett. Az N és M közeli rokon hangok, az ábécében is egymás mellett állnak.

Ten szavunkat, a hasonulás szabálya szerint, Tem formában is értenünk kell.

Egy nagy város viselte a Tem nevet Egyiptomban, a régi magyarok egyik fejlett országában. Tem volt annak a helynek a neve, ami Vászet városunktól (Vác) nyugatra terült el. Tem városa nevét Temet alakban írták, mert az egyiptomi magyarban a T gyakran helynévképző funkciót is betöltött. Valóban, Temet városától nyugatra húzódik a Királyok

Völgye és a Királynők Völgye, amely tény indokolja a Temet településnév szükségességét. A Nílus bal partja a halál fogalmát is tartalmazza. A Napisten mindig keleten kel és nyugaton nyugszik. Ezért kapja a Nyugat a fehér színt a magyar gondolkodásban, ugyanis a fehér, a fekete mellett, a halál színe is. Temet városa a nyugati parton lévő királyi temetők kiszolgáló települése volt. A Tem jelentené a Ten szót, az –Et a Te, az Isten nevének változata.

Kelet szavunkban a Kel-Et szavak önállóak. A Kel ige és főnév, az Et ige és főnév, a Te tükrözése, Et formában. A tükrözési formák ma már kihaltak, de őseink idejében nagyon fejlettek voltak. Az Et képzőként nagyon gazdag példákat mutat.

Tem, Temet Ten nevei. Temetéskor az ember Istenhez jut el, amit a szavak is mutatnak. A temetés a test elföldelése, a test visszaadása Földanyának. De a Tem szó sok más szavunkban is szerepel.

Nagyon érdekes a Templom magyar szó kifejlődése, amely igen gazdagon elterjedt az utódok nyelveiben. Az utódok igen gyakran a Templom szót valamilyen más nyelvhez kötik, de levezetni képtelenek a Templom szótani elemeit. Az etruszk magyar nyelvben gyakoriak a Templom szóhoz hasonló szóösszevonások. Az etruszk írás jellegzetes magyar írás, a magyar írás 30.000 évesnél régebbi. A mássalhangzók kiírása az írás lényege, a magánhangzók jelölése adja meg a mássalhangzók által jelölt szöveg olvasatát.

Templom szavunk Tem-Pa-Lom feloldása Ten istennek Pa helyét jelenti. A Lom régi is, lásd Lim-Lom szavunkat, de Hegy jelentéstartalma valamilyen hegyes építményre, esetleg toronyra vonatkozik.

Megrendítő Timur sziget neve, amit ma Timor hangalakkal mondunk. A sziget nevét Tim-Úr formában értelmezik a nyelvészek. Indonéz szó, de a malájok nyelvei rendkívül sok magyar szót tartalmaznak. A Tim-Úr állítólag Kelet értelmű a maláj nyelv szerint. A nyelvészek egy szót sem tudnak magyarul, mégis helyesen határozták meg a sziget nevének jelentését. Tim-Úr bizonyára Tin-Úr, az isten, aki maga a Nap, ezért Kelet a név értelme.

Timur Lenk neve ezzel a Timur névvel azonos lehet, de mindkét név csak a magyar nyelvből értelmezhető helyesen.

Dominus Úr jelentésű latin szó. Dom a Don, az In Istent is jelent. A Dóm Istennek felajánlott építmény, de a szavak egy része jelentéstanilag felveszi a Ház fogalmát is. Ilyen szó a Dóm is.

Dumu a szumerban Gyerek. Valójában magyar szó, ráadásul két magyar etymonból áll, a Du és a Mu alapszavakból. Du a Nap, Mu a Fény, ezért a Du-Mu egyszerűen a Nap-Fénye. Magyar gondolkodás szerint ugyanis a gyerekek csillagok, napocskák, holdacskák és napfények. A Du-Mu ezért csak távoli összefüggésben áll a Dóm szóval. De a Dumuzid, Dömös, Dömsöd is a Dumu változata. Ellenben Domaszék helyesen a Szék, a Nap Dómája, Háza.

Démon szavunk is a Ten változata, jelentése már nem isteni, hanem démoni. A japán Dajmónok harcos urak, a Lakedaimónok szintén. A Lakedaimónok neve magyar nyelvű.

Varga Géza írja, hogy Veres Péter szóbeli közlése szerint, a kaukázusi cserkeszek szent hegyének Oszten a neve. Az Oszten könnyen összeköthető Iszten, Isten nevünkkel, ez igaz. De a cserkesz szó, ha magyar eredetű és nyelvű, akkor mást is jelenthet. Oszt-En formában a Sokaság, vagy Osztás Ensége. De Osz-Ten lehet Sok-Ten is, mert az Osz magyar szó jelentése Sok. Ezt adja vissza az Oszt, Osztás, az Oszol, Oszlás, talán az Osz-Kár is, ez utóbbi Sok-Karú (sokat dolgozó) is lehetne. Ozirisz Osz-Iri, szó szerint Sok-Szem. Oszten hegye ezért ezeket a jelentéseket is viselheti.

A cserkesz, csecsen és más kaukázusi nyelvekben számtalan magyar szó ismerhető fel. A kaukázusi magyarok több helyen is éltek a Kaukázusban és környékén.

A Te istennév, de rengeteg alkalommal, közeli alakjaival együtt, területnév is. A Te alapszó kielemzése további munkálatokat igényel. Származéka pl. a Ter, Tel, Tek, Ted, Tep, és más egyszerű szavak.

A Dia is Isten Te nevéhez áll közel. De a Di kifejezetten női név, a Földanya szótárához tartozik. Diana istennő neve magyar nyelvű, mert ő Di-Anya. Esetleg tényleg Kis-Ázsiából került át Itáliába, de ez nem biztos.

Dió nevünk szintén kapcsolatos Isten nevével, de inkább a Földanya isteni lényegével. Tényleg nem ismerjük fel a Di-Ó jelentését? Nézzünk meg néhány ősi női szobrot, idolt, és meg fogjuk érteni a Di-Ó jelentését.

Buda nevünket alkalmazták Budin formában is. Bulgár-magyar testvéreink, akik nem törökök voltak, hanem magyarok, fontos városukat Budinnak nevezték, Buda közös nevünk után. Később Vidin lett a város neve. A Din elemek a Tin nevének változatai.

Régi magyar törzsnév a Budinosz. Közénk tartoztak, a Csuda nép közé. Hajuk szőke és vörös, ami azt jelzi, hogy a régi magyarok leszármazottai. Eurázsiában élt egykor egy olyan magyar nép, amelyik kifejezetten szőke és vörös emberekből állt. Írországtól az Ordosz vidékéig laktak, maradványaik ma is felismerhetők kinézetükről. Belső-Ázsiát Kr. e. 2500-tól Kr. e. 800-ig ez az ősi nép lakta. A Budinoszok mellett a Kazárok és az Avarok ehhez az ősi népességhez tartoztak, több kelta törzzsel együtt. Bu-Din jelentése Fő-Isten, esetleg Fő-Nap. Mert Bu-Da egyértelműen Fő-Nap jelentésű.

A Szkordiszkuszok egykori nagy népe 300.000 harcost tudott kiállítani. A név latin átírású, de a latin is igen hiányos ábécéjű írással rendelkezett, Cs és S jele biztosan nem volt. A Szordiszkusz lehet Sor-Dísz-Ku, vagyis Sor-Isteni-Kő. Miféle isteni kövekről lehet szó a törzsnévben?

A Diszk (Diszkosz) jellegzetesen kerek tárgy, mert a Disz által megnevezett Isten, gyakran Napisten, feltétlenül kerek formájú.

Fura formák is adódhatnak vizsgálataink során. Aggastyán nevünk az Agg és Astyán elemekből áll. Agg az idős ember neve, az Astyán Isten neve. Az Agg közeledik Istenhez, visszatér az örök fénybe. Ennek a fogalomnak a változata a Had-Astyán, amely szóban a kiszolgált katona közeledik Istenhez, élete végéhez.

De Seb-Estyén nevünk az István, Istepán, Estebán változata, bár nem azonos teljesen az István névvel.

A Szelistye névben az Istye az Isztán szó jelentésével azonos.

Havasalföldi települések, mint Bukur-esti, Pit-esti, Ploi-esti, a Hely jelentést viselik magukon az –esti végződéssel. Ez az –esti név is megegyezik az Isztán szóval.

Régi kifejezés a Szep Tepi. Ezt a nevet helyesen így kell értelmezni: Szép Te-Pi. A Szép az őskor neve, a szépkor, a szépidősök kora. A Te-Pi nem Pite. Te az Isten, Pi a Csillag. Ezért aztán ez a magyar nyelvű ősi egyiptomi név pontos jelentése: a Szépidős (ősi) Csillag-Istenek kora.

Temise tündérkirálynő a Te előtag miatt egyértelműen isteni nő, az ősmagyar mitológia fontos személyisége lehetett. A Te-Li, szó szerint, Isten-Királyság, de a Li másik jelentése miatt, ami a Lé értelmet adja ki, valamilyen űrmérték is. Teli az a helyzet, amikor teljes a vitatott, megmért tárgy. Ebből a fogalomból ered a görög Tele, ami természetesen magyar szó. Telipinus hatti király neve bizony színmagyar nyelvű.

Levente nevünk helyesen Lev-En-Te értelmű. Te az Isten, En a Herceg, Lev az Oroszlán. Eszerint Lev-En-Te jelentése Isten Oroszlán Hercege.

Levente változata Liuntika. Li-Un-Tika értelme helyesen Király-Első-Csillag, vagyis a család, a királyi magyar vezető ház elsőszülött fiának a neve.

A Yakszartesz folyó nevében a Tesz világosan felismerhető. Ugye, senkit nem kell arra emlékeztetni, hogy a görög nyelv a magyar nyelvből keletkezett?

A Nepenthes, a Men-Ta, a Men-Te mind magyar nevek.

Sen-Tesz ősi magyar istennő. Zen-Ta a Szen-Ta, a Szent változata.

Dejanejra híres magyar tündérasszony.

Az Atlasz név színmagyar nyelvű. Afrika északi részén magyarok vándoroltak egykor, tőlük származik a hegység neve. Jelentése Atya-Hegy.

Tész-Ta a magyar ige alapján Tesz-Ta, vagy a magyar főnév alapján Tesz-Ta. Kétségtelenül magyar szó, a Tesz szó mellett a Ta a Táj és Igeképző funkciót is ellátja.

Ker-Tész nevünkben a Kör és Tesz szóelemek látszanak. A Kör a körrel bekerített városok neve is, eredetileg Ker/Kar és más formák is ezt bizonyítják. De a Kertész szót a héberek magukénak is vallják, mert magyar eredetűek. Méli-Kertész nevét, aki magyar volt, ma már sémi névnek mondják. Így pusztítják a magyar isteni nyelvet.

A Sertés valójában Ser-Tész. A Ser mellé őseink sertéseket tettek, a lakoma csúcspontja volt a sült disznó behozatala. A harcias vadkanok sok embert megöltek, de a vadászok legtöbbször mégis feltálalták őket a nagyúr lakomáján. Ez a Sertés szó eredete.

Tesz-Vesz szólásunk igen rejtélyes.

Tunisz neve lehet akár Isztun is, ami az Iszten változata.

Tartesszosz hírneves neve Tar-Tesz-Szosz formában értelmezendő. Tar a Terület neve, a Tesz Isten neve, az utótag Szosz egyik értelme Sok. A név nem görög, hanem magyar nyelvű.

A Tisszagéta (Thysszageta) népnév a Tűz-Sza-Géta értelmet próbálja felidézni. Azt kell mondani, hogy a görög (régebbi magyar) szerzők kitűnően írták le ezt a népnevet is. A Thysszageta pontos jelentése Tűz-Sza-Héta értelmű. A Tűz egyszerű magyar szó, a Sza a magyarok ősi neve, a Géta a Héta görögös változata, jelentése Héta, ami a magyarok másik jellemző neve. A Thysszageta ezért egy magyar népcsoportot jelölő név.

Laertesz nevében a Tesz ismét magyar nyelvű.

A Ten gyakran végződhet M végződésre, vagyis Tem alakra.

Út-Nap-Istim nevét teljes közönnyel próbálják elfedni a magyarok elől, teljes sikertelenséggel. Ut-Nap-Istim neve Utu, a Nap Istin magyar név akkádos változata. De az Istin és Istim formák felől sem ítélkezhetünk, hogy az Istim akkád lenne, mert a magyar nyelv is világosan beszél az Istim alakról. Út-Nap-Istim ezért Utu, A Nap Istim jelentésű istennév. Az Út-Nap-Istim formula kétségtelenül csodálatos névváltozat. Út-Nap-Istin formában már közelebb áll a mai budapesti nyelvjáráshoz.

Istemi kagán neve egyszerűen Isteni értelmű. Mivel őseink nem merészelték magukat Istennek tekinteni, csak isteni származéknak, ezért az Istemi/Isteni királynév tökéletesen és pontosan megmutatja a király és az Isten közötti különbséget.

Tenedosz szigete mintha az Isten szigete lenne.

A Danaosz nép a magyarokból származó görögök neve. Danászni annyit jelent, hogy Istenhez énekelni. A Tenhu, Tanhu, Danhu magyar nevek pontosan érthetők, és magyar nyelvűek.

Minden szavunk mögött az egész Világegyetem rejtőzködik. Min a Menny változata, a Den természetesen Isten neve. Ezt a formát láthatjuk az É-Den szóban is. Min-Den pontos jelentése tehát a Mennyei-Isten, aki az egész Világegyetemet kitölti. Min-Den-Ség a Mennyei-Isten-Fősége, meglehetősen nagy kiterjedésű tér. A Min előtag is sok rokonnal bír, Mén, Menni, Men, Meny, Mön, Mün, Mun mind a rokonai. Mint a „mint" és „mind" is.

De a Mindég talán a Mind és Ég ötvözete. A Menny mindig égni, vagyis világítani fog. Ha nem, akkor nagy baj van.

Pár nevet még soroljunk fel! Mithridatész, Dísz, Thesszália, Serpentin, Testamentum, Testál, Pestis, Dionysos, Donga, Tonga, Csengő.

Egyes kutatóknak fontos problémát jelent ősi isteneink nemisége. Arra gondolnak, hogy őseink nem voltak tisztában a nemiséggel. Azt hiszik, hogy ősatyáink és ősanyáink nem tudták megkülönböztetni egymást?

Kétségtelennek látszik, hogy a szél indoeurópai őstehetetlenségből fújdogál. A szavak nemekre osztása az emberi elme osztályozó képességének fejlődése miatt jöhetett létre. A hármas rendszerek magyar eredetet igazolnak. De teljesen feleslegesnek tűnő nyelvi módszer a főnevek nemekre bontása, mert hatalmas energiákat von el az agytól a gondolkodás során, amely energiákat másra kellene fordítani. Például a gondolkodás közben felmerült problémák megoldására. A nemekre osztás nyelvi jelensége az egyszerű ember agyának való, aki egy névről nem tudja megállapítani, hogy férfit vagy nőt jelöl-e az a szó.

Őseink a kezdetektől tisztában voltak azzal, ki a nő és ki a férfi. Egyes istenek azonban megnyilvánulhattak női és férfi tulajdonságokban is.

Ten szavunk kifejezetten Férfi Istent jelöl. Minden jellegzetessége ezt igazolja. A Ten összekötése az Isz/Is szóval tovább erősíti a név férfi jellegét. Is-Ten, aki a Fényt Tesz, aki a Fényt Teremti

Az etruszk-magyar Charontes isten egyben démon, és a halál elöljárója. A Charun és Charon név a görög Káron névvel is rokon, mutatja a görög alvilági hajós nevének magyar eredetét.

Vetis isten nevében, aki alvilági isten, szerepelhet a Tisz magyar szó. Eszerint Vé-Tisz isten neve a Vétek alvilági megbüntetője. Vé/Vá a magasabb, a felsőbb, a Tisz Isten.

Filozófiailag a Világegyetem Teremtője Isten. A Fény a csillagvilág legjellemzőbb tulajdonsága. Ahol Fény van, ott van Isten. De sötétség sehol sincs, csak elzárt helyeken, ahova a fényt nem engedik be.

Maga a Nap is lehet Fény-Teremtő, de csak másodlagosan. A Nap nagyon fontos számunkra, de mégis csak egy csillag a Világegyetem végtelenül sok csillaga közül. Nem szabad hagyni, hogy a Napisten átvegye Isten szerepét, mert ezzel degenerálódna világképünk, őseink nagyszerű alkotása.

Is-Ten, Aki a Fényt Tenni Képes, az Izzást, az Ízt Tenni tudja. A fény hasonló a vízhez. Megtermékenyíti Földanyát, aki fény nélkül megfagyna, meghalna.

A termékenységi rítusok alapvető tétele az elöntés férfi, és a befogadás női jellege. A fény, Isten alapvető tulajdonsága, az öntés, ontás férfi jellemző. A Földanya női jellemzője a befogadás, a fény és víz elnyelése, aminek folytán a növényzet (Nö-Vény = Nő-Fény) fejlődni kezd.

Ez a Természet legnagyobb misztériuma.

A Te, Tenni, Tesz és Tisz formájú neveinknek végtelen az előfordulása az emberiség nyelveiben. De az Öntesz, Értesz, Hintesz, és hasonló alakoknak semmi közük a Tesz értelméhez.

A Tissza-Géta népnévben a Tisz-Sza jelentése Isten Sza népe, a Géta meg a Héta görögös rontása.

Az A-Men-Ti egyiptomi név színmagyar nyelvű.

A Tesla, Teringette, Tönköly, Tenke, és hasonló neveink magyar eredetűek.

Némely nevünkben a Ten módosult formáiban ismerhető fel, de ez ne zavarjon meg bennünket. Harmincezer évesnél régebben írással rendelkező nyelvünk számtalan ágat hajtott ki magából, de a magyar alapnyelvnek is számtalan nyelvjárása képződött, ami lehetővé tette a sok rokon alak kifejlődését.

Rengeteg szóforma tartalmazza ősi neveinket. Folyamatosan rengeteg megfelelő rokon alakot találhatunk, ha keresünk. A téma gazdagsága felmérhetetlen.

IV. FEJEZET. **SZUMER ISTENEI**

Lukia, Kilikia felől a civilizáció kelet felé haladt, amit a kerámiák terjedési iránya igazol. A kerámiák hamarosan Szubartuba (egy Magyarországba), Szíriába és a Termékeny Félhold, a Kur (Kör) irányába terjeszkednek. Nagyjából Kr. e. 12.000 körül indult el a fejlődés, Lukia környékéről. A régebbi időkkel most nem szükséges foglalkozni. A kultúra terjedési iránya tehát Kis-Ázsia felől a Közel-Kelet felé mutatott. A régi magyar csoportok, mintegy Kr. e. 5900 körül jutottak el a Két-folyó közének déli részére, és megalapították Eridut, az Eredő városát. Ez a nép magyar nyelvű volt, de nem csupán Szumerban, hanem más területeken is fontos civilizációkat hozott létre. Európában Kr. e. 5.000 körül a földművesség eléri az Atlanti-óceán partjait. Az európai magyarok több jelentős szétterjedését ismerjük. Ezek egyike hozta létre a később Szumernek nevezett nagy civilizációt. Mivel Kis-Ázsiában is, és más területeken is magyarok éltek, nehéz pontosítani a szumerok őshazáját, akik valószínűleg több magyar népcsoport keveredéséből jöttek létre. Egyes elképzelések szerint kárpáti, kis-ázsiai és turán-alföldi magyarok voltak a szumerok ősei.

Újabban terjed egy elmélet, ami szerint az Ubaid nép már az özönvíz előtt kultúrát hozott létre a medence déli részén. Az özönvíz után az Uruk kultúra népe érkezett meg, majd a Dzsemdet-Naszr népe. Ebből a három népességből erednek a szumerok.

Más elmélet szerint a völgyben, amely gyakorlatilag lakhatatlan volt a mocsarak és árvizek miatt, több kis létszámú törzs is élt, akiket a szumerok elpusztítottak, elűztek vagy magukba olvasztottak. Úgy tűnik, a régebbi törzsek nyelve magyar volt.

A szumerokat nem szabad csak a Két folyó közének déli részére helyezni, mert a Földközi-tenger keleti partjaitól az Eufrátesz nagy kanyarulatáig, majd onnan az Al-tengerig lakták a Közel-Keletet. A terület északi övezetében határosak voltak a szavárdokkal, keleti irányban, a Zagrosz felé szintén rokon törzsek laktak. A szemita törzsek vagy a Szír sivatag, vagy északkelet felől érkeztek a térségbe, vagy pedig a szumer népességből differenciálódtak ki, sok évezred alatt. A kérdésre nincs még olyan jó válasz, amit el is lehetne fogadni.

A tudomány ma azt hirdeti, hogy a szumerok a Zagrosz felől érkeztek a síkságra, amelyet több ezer éves munkával földi paradicsommá varázsoltak. Ma az ország olyan sivatag és mocsár, mint amelyen volt a szumerok előtt.

A szumer nyelv fiatalabb a magyar nyelvnél. A szumer nyelv ered a magyar nyelvből, és nem fordítva. Az indoeurópai nyelvekben tömegesek a magyar szavak, amelyek a szumerban is megvannak, és meggátolják azt a dogmává vált elképzelést, hogy a magyar nyelv az indoeurópaiaktól kapott sok ezer szót. Mivel a sok ezer szó a szumer nyelvben is létezik, képtelenség azt állítani, hogy az alig 3000 éves indoeurópaiak olyan sok szót adtak át a 40.000 éves írással rendelkező magyar nyelvnek, mint amennyit állítanak az indoeurópai szerzők. A szumer nyelv hatalmas gátat alkot a hamisító szándékoknak.

Mégis, honnan érkezhettek a szumerok a Két-folyó lapályára? Azt is gondolhatjuk, hogy a mai Ukrajna területéről, ahol akkoriban, mint a legtöbb más helyen Európában, magyarok laktak. Legalább 15.000 éve Ukrajnában bizonyíthatóan magyarok éltek, akik az első ismert térképet faragták egy mamutagyar darabjába. A rajzolatot újabban Merics-térképnek nevezik. Egy jellegzetes várost vagy országot ábrázoltak őseink, amely ábra azonos formájú a mai székely címer hét várával. Ha ez nem bizonyíték, akkor mit nevezünk bizonyítéknak? A rajz még egy tengerjáró hajót is ábrázol, evezősökkel, akik két-két sorban ülnek, a hajó jobb és bal oldalán. Elöl 32 evezős ül hátra felé nézve, hátul szintén 32 evezős ül, de előre néznek. Az evezősök száma összesen 64, valamint 7-8 tiszt áll a hajó orrában. Mivel a hajó hátsó egyharmada nem látszik, a törés miatt, felvethető, hogy az álló alakok száma nyolc volt, talán valaki hátul is állt. Így az emberek száma 72 lehetett az ábrázoláson, ami rendkívüli szám.

Szumer területe nagyjából Kr. e. 5500 és 2000 között volt fejlődése tetőpontján. De az ősi hajó emberei 15.000 éve magas kultúrát bizonyítanak. Fontos még az a tény, hogy a szumerokat szkythákna és kusitáknak is nevezik. A Szkytha és a Kus szó jelentése mindent megmagyaráz. A szumerok önmagukat Ki-En-Gir, vagyis Enki Gyerekei névvel illették.

Felmerülhet az is, hogy a szumer népesség több hullámban érkezett Mezopotámiába, nem egyszerre. Az egyik kiindulópontjuk a Kárpát-medence lehetett. Döntő bizonyítéknak számít a Kárpát-medencében talált feliratok magyar nyelvűsége. Az írás itt már 30.000 évvel ezelőtt létrejött. A magyar ábécé jeleit igen sok helyen megtalálták már, a Kárpát-medence területén is. A Zagrosz és Nyugat-Irán szintén szumerok által volt lakott, ahonnan a népesség a síkságra ereszkedett.

Maguk a szumerok azt állították, hogy egy magas hegyekkel körülvett országból érkeztek a Két folyó országába. Ez az ország, nagy valószínűséggel, a Kárpát-medence, benne Erdéllyel, amit szintén nagy hegyek vesznek körül. Továbbá Boldogsán országa is szerepelhet az őshazák között, mivel ebben az országban is magyarok éltek egykoron. Ma Badahsan a terület neve, szintén medence jellegű, de nagyon ősi magyar feliratok nincsenek a területén. Ez a tény a Kárpát-medencét valószínűsíti a szumerok őshazájának.

Van egy olyan mítosz is, ami szerint a szumerok délről érkeztek Mezopotámiába. Valószínű, hogy volt délről érkező bevándorlás is. Ugyanis az őskorban a hajósok a Nílus ágain szabadon hajózhattak a Földközi-tenger és a Vörös-tenger között. Ezért Atlantiszból, Kis-Ázsiából, az Atlasz vidékéről és esetleg más területekről érkezhettek magyar hajósok Mezopotámiába a Vörös-tengeren keresztül is, megkerülve Arábiát.

Szum-Er értelme Szem-Úr. A Szemet mondtuk Szum, Szüm, Szöm és Szim alakban is, az Úr szót mondtuk Er, Ír, Or, Ar alakban is. Szumer, vagyis Szemúr, a Nap hatalma alatt lévő ország, amely szó igen elterjedt a magyar nyelvben. Továbbá sok más nyelvben is felismerhető a Szumer összetett szó (lásd *A Szumer szó vizsgálata* című munkát).

Isten Igaz Látó Szeme a Nap, akit Szem alakban ábrázoltak őseink. A görög hajók elejére szem volt festve, amit a napvallás maradványának minősíthetünk. A Nap északi területeken a Déli irányt képviseli, ezért Szumer egyik jelentése Dél. A szemiták eredetileg napvallást követő magyarok voltak, akiknek a nyelvéből jött létre a mai szemita nyelvcsalád. Ezek a népek eredetileg a Napot, vagyis az égi Szemet tekintették istenüknek, innen ered a nevük is. A Szumer névnek sok változata van.

Híres a Szempiramis is. A Szumer szó azt is jelenti, hogy a Szemnek mintegy farka van, mint egy üstökösnek, amivel eléri izzó sugárzásával a föld felszínét. Ahol eléri a sugárzás a földet, arra van Délszak.

A szumer (sumer) szövegek beszélnek az özönvízről, isteneket és királylistákat neveznek meg. Az asztrális és földi istenek két csoportja nem válik el élesen egymástól, egységes csoportot alkotnak. A szumer városállamoknak külön istenei voltak. De külön istenei voltak az egyéneknek is, akik a mai őrangyalokkal lehetnek azonosak. A szumer istenvilágba nagyjából 3000 isten tartozott. Egyes királyokat is isteni rangra emeltek dicső tetteik miatt.

A bonyolult istenvilágot már a Kr. e. III. évezred első felében rendszerezni kezdték. Valójában 3600 istent képzeltek el. A szexagezimális, azaz hatvanas, a 60-as számra épülő rendszer nagyon sikeres volt. A szumerok találták fel és ma is használjuk.

A latin sexagesimus jelentése „a hatvanadik”. A szögbeosztás 360 foka és az időbeosztás 60 perce, 60 másodperce innen ered. Egyes isteneknek külön száma volt.

A városokban papfejedelmek uralkodtak. Hatalmukat az istenektől kapták, egy személyben egyesítették az uralkodó, főpap, bíró és hadvezér tisztséget.

An a legfőbb isten. Annyira ősi, hogy a szumeri magyarok még a nemére sem tudtak pontos választ adni. An férfiisten az Özönvíz utáni korokban. De egyes jelek azt mutatják, női

tulajdonságokat is viselt valamikor az özönvíz előtt. An nevének jelentése Ég, Menny. A születést őseink a nőkhöz kapcsolták, holott a férfi nélkül nem jöhet létre születés. Az N jel a magyar írásban kifejezetten a Nő jele, az M jellel együtt.

Az An lágyult formája az Any. Ez az akkádban Anu olvasatú lett, a magyarban megmaradt Any/Ány, továbbá Anya és Anyu olvasatúnak. A magyar N írásjel döntve az Eget, a Mennyet ábrázolja.

Férfi jellegű az An név elől jejes vagy hehes alakja, mint a Jan és Han. Ez a János, német Hanzi (Johann becézése), Hans és más formák eredete.

A rómaiaknál Janus, a kétarcú isten, An nevéből és fogalmából származik, vagyis magyar eredetű istennév. Janus, vagyis Jánusz két arca a férfi és nő fogalomból ered, de ezt a rómaiak a jövőbe és a múltba való nézésnek értelmezték, elfelejtve a nők egykori társadalmi fontosságát, amit An isten neve is kifejezésre juttatott.

An közeli rokona az En, Isten, Herceg, Én jelentéssel, továbbá minden dolog belső lényege, továbbá az Ön, az Un, az Ín/In és az On. Az An tükrözve Na, aminek jelentése Nagy, Nő, Ház, Kő és Fiú, a többi jelentést a szótárak is tartalmazzák. Az En hármas jelentése az Isten, azután kb. Herceg, valamint bármelyik ember, vagyis Én, más magyar szavak hármas jelentésével rokon. Az Enség, mint negyedik jelentés, szintén nagyon fontos, sok más magyar szó is négyes jelentést tartalmaz. Kitűnő nyelvkutatók erre már ráébredtek, csak elnyomás alatt állnak, téziseiket nem tudják a köz javára átadni.

An uralmának kora talán a csillagvallás koránál is régebben kezdődött.

An első fia Lil, akit En-Lil, második fia Ki, akit En-Ki néven ismerünk. An uralkodott talán a Vízözön koráig, Noé neve tőle származik, ez az idő talán Kr. e. 5500-tól 4000-ig tartott Szumerban. Máshol persze a kezdetektől. En-Lil kb. 4000-től 2800-ig, En-Ki kb. 2800-tól 2000-ig volt a főisten. A neveket összetevő alapszavakat szabadon variálhatjuk, mert egymás nélkül is önálló, értelmes jelentésük van.

Lil-En a Levegő, Lég, Lélek istene, tündére. A Lil nyújtott kiejtésű formája a Lél, amely névnek hehes alakja a Lehel. A Lél-Ek jelentése Lél-Éke, vagyis Lil isten Ékessége, Csillaga. De Lelle is Lél városa, a Lel ige a Lél, Lil változata, a Le a La (Hely, Település) magas hangrendű alakja. A magyar Liliom és latin Lilion is Lil isten jelképe, virága, talán Lili-An volt az eredeti alak. Lile madarunk helyesen Lil-E, vagyis Lil-Háza, a Lil-Ik (nagy és kis lilik) meg Lil-Íke, Lél-Éke, Lil-Csillaga. A Lil, Lél, Lel nagy szócsoportot alkot utódnyelveinkben. A trójai türszénektől, vagyis magyaroktól délre élt a Leleg nép, akiket Lelexnek neveztek a görögök, ők Lél isten népe voltak. A mai két Lelesz településen még lelexek élnek. Lelesz és Tarna-Lelesz e régi nép két utolsó hajléka. Maga a Lelesz a Lél Ész, vagyis Lél Fénye jelentést viseli.

Ki isten a Kü és Kő isten, lásd pl. Kies – Köves, közvetlen változata Gé neve. A Kő a Földanya valódi neve, többnyire Föld szóval adják vissza az értelmezők, de a Föld valójában mást jelent. A szárazföldek csontozata a köves hegységekből áll, ellenben a Föld a hegyek málladéka, művelhető terület, amit felszántanak. Ki isten tehát a Földanya, akinek a fia En-Ki. En-Ki nevét is írhatjuk Ki-En formában, sőt, ez a gyakoribb névalak. Kien lehet Kjen, Ken, Keny, ez utóbbi a Keny-Ér szóval függ össze. Kien a kövek és a vizek istene, a kenyér felkenése vízzel történt kezdetben, aztán olajjal. A király felkenése is innen származik, mivel a Keny-Ér pontos jelentése Nap-Úr. A király is napúr.

Ki-En neve köszön vissza Káin nevében, aki a magyarokat jeleníti meg. Kaján istenünk szintén Ki-En, Kaján a mindentudás istene. Arcán isteni mosoly, egyes szobrok ezt a mosolyt mutatják az Égeikumban és Itáliában. A magyar Kaján szobrokat összetörték a kultúrapusztító keresztény papok. Kajár neve is fennmaradt, Bál-Aton-Fő-Kajár nevében. A héber Kajin jelentése Vaskovács, és az anatóliai magyarok, többek közt Tubal-Kain (Szubar-Káin) a

kajinok megjelenítői. Anatólia helyesen Ana (Anya)Tól-i-a. Az –i-a végződés nagyon ősi magyar nyelvű képlet. Tubal-Kain talált fel sok dolgot, vagyis mi, magyarok. A hébereknél törvény volt, hogy minket testvérként kell fogadni és testvérnek kell tekinteni.

Ki-En hatalmas vízisten is, nem csak a Kövek, szárazföldek istene. Nagy istenünk A-Keán, vagy O-Keán (Okeanosz), latinosan Óceán, akit titánnak mondanak a görögök. Keán lehet a Kán, Kan egyik ősibb szóalakja, a bulgár fejedelmet is így nevezték, akit Szent István, valamilyen súlyos ok miatt megtámadott. Ke-Án a Ki-En név egyszerű változata. Az A egyik fontos jelentése Víz, ezért A-Keán jelentése a Vizek Enki istene. Az A Víz, a Ke Kő, az An An, vagyis Ég, Menny.

Okeánosz görög titán neve ebből a magyar A-Keán névből származik, ez kétségtelen. Az –-osz a névben csupán görög toldalék, a hím nem jelzője, voltaképpen ez is magyar eredetű.

Dél-Amerikában a kecsua uralkodó neve Inka. Ez is a Ka-In név változata, magyar rangnév. In-Ka lehet Isten-Háza, de lehet a Kövek (a Föld) Istene is. Attól függően, az etymon melyik jelentését vesszük elő a név értelmezésénél.

Mivel a szumerok magyar származékok, a szumer mitológia is magyar származású, és magyar nyelvű. A sok tízezer bizonyítékot nem lehet megmásítani. Az a magyar csoport, amelyik a legutolsó honfoglalást hajtotta végre, a szumeroktól származik bizonyos mértékben.

A szumeri magyar istenek java része tovább él az indoeurópai mitológiában. Ez csak úgy lehetséges, hogy ezek az istenek magyar istenek, és a magyaroktól kerültek át utódaikhoz, az indoeurópaiakhoz. A szumer nevek pontosan érthetőek magyarul. Egyes istenek nevei a magyar nyelvterületen, mint településnevek, földrajzi nevek, királynevek, személynevek jelennek meg. De rengeteg más helyen is megjelennek ezek a nevek, bizonyítva, hogy a magyar nyelv az elsődleges a szumer nyelvvel szemben. Ez a mitológiára is vonatkozik.

An, Lil és Ki szent hármassága mellett sok ősi női istennek is nagy a fontossága. Arról van szó, hogy őseink szemléletében a férfiak és nők egyenrangúak voltak. Sok női istenségünk létezett. Nőuralom sosem volt, amint nem létezett férfiuralom sem. Nálunk a teljes egyenjogúság volt uralmon, amíg társadalmi berendezkedésünk össze nem omlott a rabszolgatartók támadásai hatására. Az anyajogú és apajogú társadalmak csak az ókorban jelentek meg, amikor már a magyar eredeti szabad társadalmak az utolsókat rúgták. Akár az anyajog, akár az apajog kerül hatalomra, az már a teljes elkorcsosulást mutatja. Az emberi nem rohant a csökevényesedésbe. A nőket még ma is több területen elnyomják. Szumerban az apajog volt uralmon, bár a nőknek jelentős jogaik voltak, nem nyomták el őket teljesen.

Az Özönvíz után (több özönvízről lehet beszélni), mintegy Kr. e. 4000 körül a patriarchális társadalmi berendezkedés megerősödött, sok földrajzi területen. Ez az emberi egyenlőség pusztulását jelzi. Nem lehet szabad az a népesség, amelynek nem minden tagja szabad. Ahol a nőket elnyomják, ott alakul ki a rabszolgatartó társadalom, ami kegyetlen ellensége az emberi fajnak.

Az En a Né tükrözött alakja. Ilyen tükrözéseket, ennyire nagy számban, egyetlen más nyelvből sem lehet kimutatni, csak a magyar nyelvből. A Ni az ige, a cselekvés jelzője. Főnévi igeneveinkben a Ni valójában a Nő, a keletkezés megnevezője. A görögben In a nő nem jele. A finnben En a főnévi igenév jelzője. Az In is Isten, amint az En, igen gyakran, az Isten pedig a Keletkezés szinonimája. Ezek a szótani tények nem a semmiből jönnek elő, hanem a szent, ősi magyar nyelvből.

An isten nevének egyiptomi alakja az Anh/Ank – Élet jelentésű szó. Az Anya természetesen Élet is. A mai magyar Any, Ány szórészek tömegei An isten nevét idézik, talán Anh nevével együtt. Rengeteg magyar névben van jelen az An, Án Any, Ány, de vizsgálatukkal vigyázni kell. Egyes neveinkben teljesen világos az elemek elválasztása és értelme. A Sur-Ány, Par-Ány, Per-Ény, Tor-Ony, és hasonló nevekben az utótag az An, En változata. De a Por-

Dány, Padány, Ladány és hasonló neveinkben nem tisztázható első látásra a szóvégi Ány mibenléte.

Az is érdekes, hogy egy ősi vallásháború után An isten neve ellenséges tartalmat vett fel. A hehes Han ugyanis Ördög. Han Istók neve Ördög Istók értelmű, a Hány ige az ördöghöz kapcsolódik, és An nevéből származik. A Han Tengri csúcsnévben a Han még 'király' jelentéssel bír, a kínai Hanok meg ördögök a magyar Hunokkal, a Menny Fiaival szemben. A Hun és Han népnév régebben azonban egy nép két részét jelentette, vagyis magyarokat és kínaiakat.

Az angol Ant – Hangya szó is An nevének változata, az Ant a halállal kapcsolatos, jellegzetes magyar szóképződmény, lásd T végződésű neveinket. A magyar Han-Gya szó is misztikus, az An-Gyal szóval közeli rokonságban van. Han a Halál, az Ördög neve, a Gya a Földanya egyik neve. A Hant a halott helyét jelzi.

A Hány – Mennyi matematikai nevek An, az Ég, és a Menny, az Ég fogalmait tartalmazzák. De ebbe a rejtélybe most nem megyünk bele. A vallásháború szétzúzta An neveinek egységes, isteni jelentését. Sok szóformára az ördög jelentést ragasztotta, meglehetősen igazságtalanul. A háború biztosan lezajlott, csak nem tudjuk, mikor és hol?

A kövek és vizek istene, vagyis En-Ki neve É-A is lehet. Ezt a nevet akkádnak minősítik, pedig színmagyar név, és a magyar nyelv nem akkád nyelv. É – Ház, Palota, Templom, A – Víz magyarul. Tehát É-A neve magyar nyelvű, jelentése Palotája a Víznek, vagy a Víz-Háza. Ez a név a francia nyelvben is megjelenik, magyar örökségként. A francia L'Eau tehát nem más, mint a magyar É-A, a vízisten neve, a L' az Él Isten nevének maradványa, az Eau U hangja a Sok, Hosszú jelentést tartalmazza. Ezt a nevet a magyar nyelvből kell eredeztetni. A kelták egyik része magyar nyelven beszélt, még Krisztus idejében is.

Igen fontos Ab-Zu neve is, amit a Ház-Tudása értelemben fejtenek meg némelyek. Az Ab egyik jelentése valóban Ház. De az Ab jelent még Apát/Abát, Vizet, Törzset is, ez utóbbi a Ház fogalmából ered. Ab jelenthet még Felsőséget, ami a fejünk felett van, vagy a víz felett van. Ab-Zu ezért a Víz-Tudása, a Felsőség-Tudása értelmű. Az akkád Apszu nevet Kezdettől Létezőnek értelmezik, ami teljes képtelenség. A magyar nyelv nyakára nem lehet rá rakni semmilyen nyelvet sem, mert a magyar az ősi nyelv, az összes többi nyelv a magyarból keletkezett. Amint az akkád is.

Az Ab-Zu nevet Vizes-Mélységnek is mondják, ami nem igaz megint, szótanilag. Ez az értelmezés legalább tartalmaz valamennyi igazságot is. Az Ab lehet Víz, a Zu a Zuhanás töve, ez igaz. Olyan víz, amely zuhan a mélybe, sok van, zuhatag a nevük. Ab-Zu neve nem innen származik.

Az Ab egyik jelentése Víz, azután Felső. Az Apa, Aba is Felső a gyerekek előtt. Az Áb-Ra Háza az Embernek, vagy Felső része az Embernek, vagyis az Ábra az Arca, mindenkinek. Az Ab-Lak névben a Lakon lévő Felső nyílás az Ab. Egyes ősi városokban tényleg csak a tetőn lehetett bejutni a laktérbe.

Az is kétségtelen, hogy az Ab némely esetekben Hab formát vehet fel. A Hab a vízzel, és más folyadékokkal kapcsolatos, a folyadékok felső részén helyezkedik el. Ilyen a Ser habja, vagy a Tej habja, amelyek a folyadék felszíne felett habzanak. A Hab talán a Ha-Ab, Háza a Víznek, fogalomból eredhet. A Hab tehát valószínűleg összefüggésben áll az Ab szóval

Az Ab-Zu Ház-Tudása jelentése félre viszi értelmezésünk irányát. Az Ab valóban jelent Házat, de jelent Vizet is. Ismert Pandzs-Áb országa, amelynek jelentése Öt-Víz, Öt-Folyó, mivel ezt a területet valóban öt folyó öntözi. Az Ob folyó neve is Ab volt eredetileg, csak az oroszok nevezik Obnak, mert nekik nincs tiszta 'A' hangjuk, valamikor elvesztették az idők sodrásában. Az Abál ige, 'l' magyar igeképzővel Vízben Főzni jelentésű. Kétségtelen tehát, az Ab jelentése Víz, Ab-Zu pedig kétségtelenül Vízisten. A Zu Tudás, de igeképző is!

Abzu isten nevének mai alakja Habzu, vagyis Habzó. A felkorbácsolt mélytenger felszíni vize, amelyen tarajos hullámok rohannak végtelen sorokban. Amit nem értettek meg a nyelvészek az istennévvel kapcsolatban, az a valódi óceáni mélyvíz hullámzása a beltengerek, tavak, folyók vizének hullámzásához képest. Egy holland kapitány vitt ki az Északi-tenger vizére, ahol megértettem a kétféle víz mozgása, hullámzása közötti lényeges különbséget. Aki ezt megtapasztalja, mint őseink, az tudja, hogy az Ab, akár a víz felső része, vagyis háza, másként hullámzik az igazi óceán felett, mint a kisebb mélységű vizek felett. Ab-Zu ezért a Víz Házának, vagyis Felső Részének Tudása. Itt habzik a víz, de csak az igazi mélyvizek felett lehet igazán látni ezt a természeti tüneményt. A habzó, tarajos hullámokat viselő víz az igazi mélyóceán felett figyelhető meg igazán. Az őskori hajósok ezt jól tudták, amit az Ab-Zu istennév bizonyít a legjobban. Őseink az egész Föld összes tengerét bejárták, jól ismerték a vizek természetét.

Abzu magyar isten neve az akkádoknál Apszu formájú lett, akihez a Kezdettől Létező jelentést kapcsolták. Az akkád név a magyar név zöngétlen változata csak. Mivel Európában akkádok sosem jártak, de Európa népei a magyaroktól eredtek, kétségtelen ténynek tekinthető az Abyss, Abyssikum nevek Abzuból való eredete. Abyssikum a tenger aljzatának a mai neve, amely Abzu, illetve Abuz, Habzú, Habus/Habos névformákból ered. Abüsz-Szikum továbbá Abüsz isten Széke, aki a tengerek aljzatán él palotájában. Az Abyss a mélyóceán, En-Ki rokonának a mélye. Félelmetes hely a tengerek sötét mélysége, az Abysshoz démoni erők is csatlakoztak az újabb elképzelések szerint. Egy magyar gondolkodótól értesültem, hogy az Abyss az ő számára a világűrt jelenti. Zseniális meglátás, mert az Abyss tényleg jelentheti a világűr végtelen mélységeit.

A szumer istenek egy része termékenység isten, más része oltalmazó, ismét mások csillagistenek. A szumer istenek rendszerezése az akkád, illetve a mai korból való, mert a kutatók jobban szeretik az isteneket rendszerben látni, mint kusza halmazban. Ezért az eredeti istenvilágot alig lehetséges rekonstruálni.

Az ősi magyar isteni hármasság jelen van a szumerok hitvilágában is. A hármasság képzetét Európából, vagy Ázsiából vitték át Mezopotámiába. A szumer templomokban az Oltár három osztatu. Ezt a mai templomok is többnyire megjelenítik az egész Földön.

An nevéhez kapcsolható az Atya, és az Anya is. A kisgyerek az Anya szót ma is így mondja: Ana. Kezdetben Gyerek volt a hármasság harmadik tagja, akinek nincs neme, illetve szabadon lehetett Fiú, vagy Lány. Később, a szumer időkben már az isteni pár utóda kifejezetten Fiú lett, akik közül az első En-Lil.

Még később, a rendszerezés idején, az ősi isteneknek elvették a női felét, női tulajdonságát, csak a férfi tulajdonságokat hagyták meg. A Kárpátiába bejövő szumerok, mintegy 4-5000 évvel ezelőtt, már ezt a degenerálódó vallást hozták be, rombolva a kárpáti magyarok egészséges vallási világát. An a férj és Ki a feleség. Ki a Kő, ami harci fegyver alapanyaga, tehát férfi tulajdonság, de a Ki az Anyaföld neve is, ami női tulajdonság. Lil női oldalát nehezebb megtalálni, de a Liliom, mint Szűz, kétségtelenül En-Lil női jellegét fejezi ki. Szuz-Anna ezért Liliom a héberben, mert a Liliom a Szüzesség jelképe, az An-Na jelentése pedig Ég-Ház. A Szuzanna, Zsuzanna ezért magyar név, más nyelvből meg sem lehet érteni.

An-Tu An hitvese, a feleség nevében Tu a Földanya neve, általános értelemben Országnak kell felfognunk. A Föld a magyar értékrendben mindig a Nőiség kifejezője. Ez fontos alaptörvény, amit azonban igen nehéz alkalmazni, éppen a magyar nyelvben és mitológiában. Pontosan azért, mert a legősibb korban az istenek nem nélküliek, illetve kétneműek voltak, képesek voltak teremteni önmaguk lényegéből kiindulva. Valójában Isten ma is ezt a tulajdonságot hordozza, nem kell neki nemekre válnia, hogy teremteni tudjon.

Az Ég férfi jellegű, a Föld női jellegű isten.

Az Égből erednek az emberiség Apái, a Földtől erednek az emberiség Anyái. Ők házasságot kötnek, gyerekeik a mai emberiség. Ez a kép még mindig sokkal régebbi, mint a görög, római mitológiák által tárgyalt képzetek. Ezt lefordítva mai nyelvre, a magyarok, az Ég urai, a Naporoszlánok, a Csillagokból Jövők, többnyire férfiak, összeházasodtak a Föld leányaival. Ebből az égi-földi frigyből származik a mai egész emberiség. An-Tu nevének Tu része lehet Ta, Da, Di, De is, a magyar nyelv szerint, mind a Földanya nevei. Megjegyzendő, a Ta jelenthet férfit is, egyes esetekben, mint a hatti nyelvben, vagy a Tata mai nevünkben. A Ta férfi jelentése ritka, mint a Tata, de létezik, azt mutatva, hogy nagyon régen a Ta Anya lehetett, de néhány esetben Apa is lehetett.

An-Ki a Mennyei-Kő (Föld), aki An atya felesége. An-Ki azokkal a tulajdonságokkal rendelkezik, amelyekkel An-Tu. A két név közé ne tegyük ki az egyenlőséget, mert ezáltal csorbítjuk a magyar mitológia gazdagságát. Ki istennő is lehetett a neve.

Enkinek a felesége még Nin-Ki, Ninhurszag és Ninmah.

En-Lil neje Nin-Lil. A név Níni-Lil értelmű, a Níni, Néni magyar szó gyakran rövidülhet. A Nin változata a Nun, Nan, Nén, sőt Nón. Isteni és női jelentésük mellett Herceg jelentést is tartalmazhatnak, továbbá a női ellentétet, a Nem jelentést. Nin-Lil a Lélek, a Levegő istenasszonya, nevében a Nin tartalmazza a női jelleget.

Egyik neve Szud volt, aminek Ápolónő jelentést tulajdonítanak egyesek. Ezt nem lehet elfogadni. Szud a Dél, a Teljesség istennője, a foglalkozása Ápolónő. Neve Szuz formában is ismert, lásd Szuzy. A magyar Szűz szó a Szud változata, a Szűz jelentése Teljes, Egész. Jelentős magyar istennő. Szud-Án neve a Mennyei-Szud (Dél) alatt lévő terület. Zsuzsa, vagy Zsuzsanna nevünk a Szűz szóból származik. A héber azért mondja a Zsuzsanna nevet Liliomnak, mert a magyarból eredően a Liliom-Tiprás a Szűz (Szud) megbecstelenítése. A Szudéta hegységnévben is jelen van ez a magyar név. A hegység térségében magyar államok jöttek létre, mélyen az őskorban, többször is. A név helyesen Szud-É-Ta, vagyis Szud istennő Házának Tája. A Szud sok utód nyelvünkben is tovább él. Rokon a South, Süd, Csúd, Csuda, Süt, Sut, stb.

Anyja neve E-Res, a név jelentése Háza-Illatos. Mivel a Res (Rez) nevet Rózsaillatnak is értelmezik, ezért E-Res jelentése lehet Rózsaillat-Háza is. Eres istennő neve eszerint Háza a Rózsaillatnak. De lehet az Eres (Eresz) nevet Eresnek is értelmezni, továbbá annak az istennőnek, aki leereszti a koporsót a földbe. Az Eresz a vizet vezeti le a tetőről. A víz mozgása az Alvilág felé irányul.

En-Lil fia Nin-Úr-Ta, aki magyar isten. Nin az uralkodó neve, hercegi rangot jelképez. Az Úr megfelel a mai Úr neveinknek, Isten, Király és Férfi, Úrnő a jelentése. Ta a Táj, az Ország neve. Nin-Úr-Ta nevének három eleme magyar nyelvű, jelentése az Ország (Ta) Herceg Ura. A Nin még azt is jelzi, hogy valódi nőtől származik, aki a Földanya kegyelméből hercegnő volt.

En-Lil másik fia Nan-Na, vagy Nan-Nar, a Ragyogó. Ő a Hold. A Nan, Nun, Nin herceg jelentéséről volt már szó. A Nánás, Nándor, Naná, Nána szavainkból eredhet a szumer Nanna, Na-Nar neve, aki Holdisten. A Nan jelentése úr, herceg, a Nár viszont a Nyár változata, a Nyár viszont Ragyogó évszak. Nan-Na a Hold-Háza, esetleg Hercegi Nagyság lehet. De vajon miért a Hold a Nyár Ura? Nem tudni, de a Hold lehet Nyár, vagyis Ragyogó Úr is (Nan-Nar).

Nan-Na felesége Nin-Gál. A Nin jelzi néni mivoltát, egyben uralkodói helyzetét, a Gál egyszerűen Nagy, Hatalmas jelentésű magyar szó.

A Hold másik szumer neve Szu-En. Ebben a névben az En Isten jelentésű, a Szu jelentése Alsó-Fény, vagy Ezüst-Fény. Amikor a Nap világít, Szu a világ alsó oldalán halad. Amikor a Nap lenyugszik, Szu, az alsó égtájról felemelkedik és világít az emberek örömére. A Szu neve az éjhez kötődik, az Alvilághoz és a Föld túlsó, alsó oldalához, ahol a Nap halad az éj szakaszában. A Szú bogár is holdbogár, éjszaka perceg, alakja hasonlatos a Holdhoz.

A Szin a Nap neve, amit az akkádok megfordítanak, és Holdnak értelmeznek. A Szu-En nevet nehéz Szinnek olvasni. De a Szinai-félsziget Hold-félsziget értelmű, amit az alakja tökéletesen bizonyít. A Szinai-hegy tehát Hold-hegy. A mai Szin, Szín nevünk a Szi-Na összetételből ered, Szi a Nap, Na a Ház, Szina tehát a Nap-Háza, olyan felszín, amelyet a Nap jól meg tud sütni. A Színek a Fényekből erednek, összességük a Fehér. A Fonáka a Színe ellentéte.

En-Lil harmadik fia Is-Kur, a Hegyvidéki, vagy Távoli, Hegyi Ország. Ez a név is magyar nyelvű. Is a Fény és Ős neve. A Kur jelentése Hegy, Ország, Kör, de igei jelentése is van a magyar nyelvben, hegyelés értelemben. Is-Kur jelentése lehet Fény-Hegy, Fény-Országa, Fény-Köre.

De az Is jelentésében több más fogalom is jelen van. Ezek közül nagyon fontos az Ős jelentés. Minden, ami Ős, Üs, az egyben Is is, vagyis a Fény birodalmához tartozó. Az isten talán az ősök országából érkező törzsek kedveltje volt.

Is-Kur másik neve Adad, amit Kedvelt, Szeretett értelemben adnak meg a kutatók. Ezt a jelentést a Dédi, Dada – Nagybácsi értelmével magyarázzák, horribile dictu! De ez a magyarázat is helytelen, mert a szumer Ad jelentése Atya, és megegyezik a magyar Ad igével. Mindig az Atya Ad, a Nej kap. Ad-Ad jelentése az Atyák-Atyja, az Ad ige jelentései igen széles körűek. Az Ad ige Had rokona eredhet a Ház szó irányából is. Az Ad és Ad-Ad ősi jellegű. Az Atya szervezi a Hadat, amivel háza népét akarja megvédeni. Had-Ad istennév szín magyar nyelvű, a Had Atyját nevezi meg, sok évezreddel mai korunk előtt. Ez a Had-Ad a háború istene, a Had Atyja, vagyis aki Ad Hadat.

Had-Ad elterjedt isten, nevének jelentése: Had-Atya. A Hadak Atyja, aki a seregek irányítója. Az Ad Atya jelentése az Úr fogalmat is felveti, mivel az Ad, Atya egyben Úr is. Had-Úr istennevünk kétségtelenül nagyon ősi. A Hadak Ura fogalom megegyezik Had-Ad nevével, vagyis a Had-Úr formával. Ad-Ad tehát nem a Da-Da változata, aki nő, bár a két névalak összefügg egymással.

Nin-Úr-Ta olyan hercegi isten, aki Nin, továbbá Úr-Ta, vagyis Befejezi az Alapokat, legalábbis ezt állítják a nevéről a megfejtők. Mivel a neveket kizárólag az ősnyelv, a magyar nyelv felől érdemes vizsgálni, ezért csakis a magyar nyelv jelentése szerint ajánlatos közölni a jelentéseket. Lehet a név továbbá Herceg (Nin), aki Őre, Őrzője (Úr) az Országnak (Ta). Az Úr név gazdag rokonságú, amely körbe olyan szavak is tartoznak, mint az Űr, Őr, Or, Er, stb. Másik neve Nigurszu, felesége Bawu, Ba'U, és Baba. Baba azonos a Gu-La – Istenek-Orvosa nevével, de a Baba önmagában is Bába, régen orvosi teendőket ellátó asszony neve. A Baba becézve Babi, ma is lánynév, angol formája Baby. Mivel a Bá kifejezetten férfiak neve, ezért a Baba lehet idősebb férfi, lásd orosz Bábuska, török Baba, pl. Gül Baba – Rózsák Atyja. A Bawu olvasható Bájúnak, a Ba'U névben az U jelentése lehet Isten, Hosszú, Örök, mivel a magyar Ü és Ő a Magasságos Isten neve, az U pedig Hosszú, Örök. U-Bor-Ka jelentése Hosszú-Bor-Háza, vagyis sok bor mellé uborkát ettek őseink, ami felszívta a bor hatását. Ba'U ezért Báj-Istennő, talán értett a bájoláshoz, varázsláshoz. És szép volt, a báj szépséget is jelent.

Nigurszu neve fontos lehet minden magyar számára, amikor a neveinket akarjuk megérteni.

En-Ki feleségének egyik neve Nin-Ki. A névben a Nin jelzi a Néni állapotot, a Ki itt is Kő, Földanya, Ország.

Nin-Hur-Ság is En-Ki feleségének a neve, a nevet „Hegycsúcs Úrnője" formában értelmezik. A Ninről szóltunk, a Hur a Kur változata akar lenni, Hegy értelemben. A Ság, mint Főség jelenthetné a csúcsot, ezért a Hur-Ság a Hegy-Fősége, amit pontatlanul Hegy-Csúcsnak értelmeznek. Megjegyzendő, a Hur szónak több jelentése is van. A Húr az Íj Ívének az Ura, az Úr pedig gyakran Nap. Továbbá a Csillag-Húr, Bél-Húr nevekben a Húr kifejezetten Napot jelent. Nin-Hur-Ság eszerint olyan Néni, aki Nap-Főség. Talán ő az egyik Napba Öltözött

Asszony. A Nin rangnévből, amely eredetileg a nőket jelölte, később a férfi uralkodók tőkét kovácsoltak maguknak, és felvették ezt a címet. A Ság, Ság és sok változata terjedelmes csoportot alkot a magyar nyelvben.

Nin-Hur-Ság másik neve Nin-Ti, aminek pontos jelentése Úrnője (Nínje) az Életnek. A Ti személyes névmás Életet jelent. Az Élet, vagyis a Ti ápolója a Nap, ami miatt Nin-Hur-Ság nevében a Húr mégis Nap, és nem Hegy jelentésű lehet. A híres filmhős, Ben Húr neve is magyar nyelvű, Fia a Napnak a pontos jelentése. Nin-Ti, vagyis az Élet Úrnője, más neveket is viselt.

Ő Mammu, aki a Mama és a Mami. Mammu nevét így kell értelmezni: Mam-Mu. A Mam jelenti a Mamát, ma is sok magyar Mamnak szólítja édesanyját. A Mu jelentése Fény, ami a Mu kontinens nevére is vonatkozik. Mam-Mu tehát Fényes-Mama, Ősi-Mama, Mama-Ragyogása, Ragyogó Földanya. A Ma-Ma név a Földek Anyját jelenti eredetileg.

Ma a Föld, gyakran helyképző, tömeges az elterjedése ma is a magyar nyelvben. Kis-Ázsiában Ma anyának temploma állott, még Strabon idejében is. A Ma kettőzve többes számot jelent, ezért a Földek Anyja jelentés. A Ma még időisten is, továbbá Három Év, lásd Mái Napság kifejezésünket, amely a közeli, néhány éves múltra vonatkozik. Mami nevét is használjuk, becézve a Mamát, ma is így mondjuk, Mami, Mamika.

Dam-Ki-Na istennő szülte Marduk istent En-Kinek. Mar-Duk neve jellegzetesen magyar név. Ismert és elterjedt értelmezése a Tiszta Halom Fia. Ezzel szemben áll a magyar jelentés. Mar lehet Ifjú és Halál. A Mar-Ék (Mar-Ok) az ifjú emberek erőssége, voltaképpen napjelkép, amit az Ék (Ok) Csillag jelentése ad tudomásunkra. A Mar ige viseli a Halál jelentést, igen bőséges szókészlettel és kifejezéssel. A Duk töve a Du, ami Napot jelent, ezért a Du-k lehet a Nap becézése is, egyszerűen csak Napocska. A Du-Ka értelme Nap-Háza, ebből is rövidülhetett a Duk. De a Düh is rokon a Duk szóval, a Dug (Szent) szóról meg se emlékezzünk. Mar-Duk az Ifjú-Napocska, vagy az Ifjú-Napisten, esetleg az Ifjúság-Dühe. Kétségtelenül magyar eredetű név. A mezopotámiai harcokban, amelyek egyben vallásháborúk is voltak, az akkádok számtalan magyar istennevet átvettek és sajátjuknak tekintettek. Az akkád istenvilág döntő többségében magyar nevű istenekből áll. Újabban egyes kutatók azt állítják, hogy az akkádok magyar nyelvet beszéltek, sémi nyelvtannal keverve.

Ner-Gál En-Ki második fia, a rendszerezők szerint. Nyer-Gál a név értelme, a Gál, Kál mindig Nagyot jelent. Nyer igénk sok változatát ismerjük, ilyen a Nyereg, Nyerés, Nyergel, Nyerít, Nyereség, rokona a Nyír ige. A Nyerő Nyeri a harcot, a Nagy Nyerő, Ner-Gál később az Alvilág ura lett.

En-Ki harmadik fia Dumuzi, akinek a nevét sok formában olvassák, mint Dumuzzi, Dumuzid, stb. Du-Mu Udu isten Fénye, aki az Isteni Napgyermek. Minden magyar gyerek, sőt, minden embergyerek Napgyermek. A Dumu nevet pontosan fejtették meg, amikor Gyereknek értelmezték a kutatók. Dumu ma Döme formájú. Az isten nevének Zi szava Élet értelmű. Ezért Du-Mu-Zi helyes jelentése a Nap-Fény-Élet értelemből hámozható ki. A Nap-Fénye a Gyerek, aki Él (Zi), vagyis Gyerekeket Éltető, a Nap Fényéből hoz létre Élő Gyerekeket ez az isten. Ebből a fogalomból származik aztán több egyszerűbb értelmezés. Ő a Tavasz isten, amikor a fény növekedni kezd, kikelnek a madarak fiókái, életre kel a természet.

Ő a Dumus-Id, ebben a névformában Dömös, a gyerek királyfi városa ismerhető fel. Van ám a lánynak, lányoknak is városa, Leányfalu a neve. Ő a Tömős, a gyerekek szaporítója. Dumus-Id a Gyerekes-Isten, aki a gyerekek védnöke. Az állatok ivadékait is támogatja. Dömsöd városunk neve Dumusdé volt még néhány évszázada, ez a városnév is Dumusid nevét hordozza. Mint isten, a szaporodás felelőse, a pásztorok támogatója. Névalakja a Támasz, lásd Támasztani, életre kelteni, a Temes, Tömés, a Tömős. Rengeteg neve él ma is, ilyen a Tamás, Thomas, stb. valamint Tammuz neve. Tammuz tavaszisten neve egyszerűen Dumuzi alakjának folytatása. Két Dumuzid királyt is ismerünk. Eriduban számtalan ábrázolását ásták ki a

régészek, amely szobrok a szaporodásra kész állapotot mutatják. Nevében az Id megegyezik a magyar Id, vagyis Isten névvel. A Zi Élet jelentését akkor érthetjük meg legkönnyebben, ha nyári estén füves területen sétálunk, és meghalljuk az élet zizegését. Értelmezik Törvényes Fiú és Igaz Fiú jelentéssel is nevét. Felesége Inanna.

Nanna testvére Adad, Úr város istene, Nanna gyerekei ikrek. A fiú Utu, a Napisten. Neve rövidülve Út, amin Utu jár. Ha a név végéről lekopik egy magánhangzó, akkor általában a szó első magánhangzója meghosszabbodik, mint ezt látjuk az Utu – Út nevekben. Utu neve igen sok formában él tovább, rengeteg nyelvben. Baráth Tibor jó áttekintést ad az Utu/Udu névformákról. Az Út a városban fényes, kivilágított, amint ezt a neve jelzi. Az Utca lehet egyszerűen Utacska, de esetleg jelentheti az Út Száját is (Út-Sza), ahol az útról mellékutak nyílnak.

A Nap őseink tudatában igen fontos tényező volt. Ott, mondták egymásnak, a Napra mutogatva. A helyhatározók egy része, mint az Ott, Itt, Ide, Ez, Oda, Az, stb. kétségtelenül a napot, illetve istenneveket jelölnek.

Utu zöngés változata Udu. Igen sok alakja él ma is. A japán Do Út, mindkét név a régi magyar nyelvből származik. Odu szavunk Meleg jelentéstartalma Udutól származik. Üdül igénk Udul, vagyis Napozik jelentésű, hasonló hozzá az Üde. Mind e magyar szavak átmennek az Ata, Ada, az Et és Ed, meg az It és Id szócsoportokra. Rengeteg e nevek száma, amelyek a magyar nyelvből erednek, nem a szumer nyelvből. A német Ottó is napnév, a magyar Ott formából származik. Utu és Udu neveink származékai számosak.

Mivel a Napnak a magyar nyelvben igen sok alakja él, amelyek csak szinonimák egymással, kétségtelennek kell látni, hogy ezek a nevek a magyar nyelvből terjedtek át minden utódnyelvbe, amelyek már nem tartalmazzák a nevek összességét, csak kis hányadát.

A Nap neve a Szem is, Isten Igaz Látó Szeme. A Szem szó a Sze – Fény szóból származik. A szumer Igi (Szem) egyszerűen Égi, angol Eye(s), Égő. Az egyiptomi Szem Irtu, vagyis Irtó, országa Irtut. A Szemnek ugyanis félelmetes ereje van, még az oroszlán, a kutya is lesüti a szemét, ha erősen ránézünk. A szemmel verésről meg nem kell sokat szólni. Az oroszlán természetesen az Állatkertben nézegethető. A Szem égető, irtó erejű. Hiszen ő a Napisten egyik neve. A Szem változata a Szüm, Szöm, Szom, Szum, Szam, Szám, Szim, mind a magyar nyelvben. Szemes, a Napisten, adja Balaton-Szemes nevét, a város testvérvárosa Bét-Szemes, vagyis Szemes-Háza, Izraelben. A Szemes és Számos változata a Szamas és Samas, aki Napisten. Somos, Szamos, Számosz, a lapp Számi, a finn Szuomi (Szömi) és egyéb nevek származnak a magyar Szem szóból.

Az Alvilág úrnője Ereskigál, vagyis E-Res-Ki-Gál. Ez a név is színmagyar, valahonnan Európából került a Közel-Keletre. Ugyanis a Res (Réz, Rész, Rózsa) magyar nevek, a rézbányászat és rézkorszak a Kárpát-medencében kezdődött, amint a bronz is itt jelent meg legelőször, és innen terjedt szét a földön. Ezek megkérdőjelezhetetlen tények, amivel nem szabadna a politikának játszadoznia. E-Res neve Háza a Rózsaillatnak, amit el kell fogadni. A Ki-Gál a Kő-Nagyja, Kő-Kál voltaképpen. A Nagy Földanya Rózsaillatú Háza a név, mai pesti nyelvjárásban, régebbi magyar nyelven E Res Ki Gál. Az E-Res összeolvasva Eresz, Eres, Eressz, de az istennő nem ereszt, ha elkapott.

Egy istenháború szerint Zu isten, értelme Bölcs, szerintem Tudás, illetve magyar igeképző, megtámadta az isteneket. Zu nevét tartalmazza a Zu-Han, Zúg, Zu-Ha-Tag és más nevek. Zu rátámadt az istenekre, de végül vesztett a harcban. Zu, a Bölcs, a Tudás, Zu madár képében végül lezuhant az égből. Zu az Anból, az Égből, végül Zuhanni kényszerült, madár formát is felvett. Nem zúzta össze magát, de leveretett, a Tudás az istenek által szét lett zúzva. Hol volt ez a Zuhan madár térsége? A magyarok lakta Eurázsiában, ahol számtalan utódnépünk született, és tért önálló útra.

Inanna a szépség istennője, Utu, a Nap, ikre. Nevét Innin és Ninni alakban is értelmezik, olvassák. Inanna nevének értelme Anu Úrnője, amit nem lehet elfogadni végleges és helyes megoldásnak. In-An-Na neve szó szerint: In Isten, An An isten, vagyis Ég, Menny, Na Ház, Nagy, Nő. In-An-Na ezért An, az Égisten Isteni Nője. An-Na An Házából való, az In a magyar nyelvben Isten jelentésű. Szépsége Antól, az Égtől ered.

In-Nin formában Isteni Níni, Nin-Ni formában Níni Nő a szavak jelentése. Ezek a nevek is magyar nyelvűek. A sok városállam és a hosszú idő, meg a sok nyelvjárás ilyen változatokat hozhat létre.

Folytatni szükséges a szumer istennevek értelmezését. De mivel igen sok van, továbbá erősen keveredtek a nevek az akkád, továbbá a környék államainak istenneveivel, ezért a feladat egy másik munkára hárul.

En-Ten neve egy adott korban a Tél megszemélyesítője, valójában azonban Is-Ten nevének változata. En önmagában is Isten jelentésű, a Ten a magyar Tenni főnévi igenévvel azonos, annak Ten tövével. A Ten fontos alakjai a Tesz, Tégy, Tett, Tét, Tehet, Tevés, továbbá sok más szó, amelyek ebből az alapszóból képződtek. A Ten szóban tehát nem csupán csak a Tenni fogalma van benne, hanem a Teremtés folyamata is. Aki Tette a Világegyetemet, Ő Teszi ma is a Teremtést. A Tett Teszi hőssé az embert. A Tét a legmagasabb helyzet. Más magánhangzókkal e nevek sok más fogalmat jelölnek.

Is-Ten neve tehát En-Ten nevével szoros rokonságban van. Ide kapcsolódik Is-Tár neve is, mivel a név előtagja, az Is (Isz, Iz) Fény jelentésű, amint az Is-Ten nevében is. Is-Ten a Fény-Teremtője, aki Tette a Fényt, Izzást.

Is-Tár istennő neve szintén magyar eredetű. Az Is a Fény neve, a Tár magyar ige. A nevet sok formában lehet írni. Az első szó lehet Isz, Iz, Is, sőt Esz, a második szó lehet Tár és Ter. Istár, Isztár, Iztár, vagy Iszter, Eszter mind azonos nyelv azonos jelentésű szavai.

Az Isz-Tár tehát Tárolja az Izzást. Ez csak a csillag lehet, amely égi képződmény mindig izzik, mindig fényt bocsát ki. Az Isztár elől rövidülve Sztár, vagyis Csillag. Ezeket a magyar neveket akkádnak minősíteni nem helyes. A Tár, Tér szócsoport igen gazdag a magyar nyelvben, sok a változata is, jelentéstartalma is sokrétű. A Dár, Dér zöngés alakok tovább bővítik e csoport gazdagságát.

Emesh a Nyár istene. Egy En-Ten-nel vívott vitájában vereséget szenvedett, En-Ten győzött, aki a természet megújítója, az esők elhozója, ezért kapta a Tél fogalmat egyes fordítóktól, értelmezőktől. A magyarok részére nem kell En-Ten nevét értelmezni, Télnek fordítani, mert magyarul jól érthető a név. Emesh neve kétféle módon értelmezhető, ami magyar nyelvűségét bizonyítja. E-Mesh értelme Háza az Ifjúságnak, tehát Emesh is teremtő isten, de ereje nem ért fel En-Ten testvére erejéhez. Em-Esh értelme Em, vagyis Keletkezés, Anyaság, az Esh az Ős, ami miatt Em-Esh az Ősi Keletkezés istene. Őt Nyárnak minősíteni, amint ezt teszik a kutatók, nem lehet.

Sukallutuda, vagy Sukaleituda isten a Sok-Álló-Tudó. Az Állat egyben Álló, olyan lény, amely kifejezetten a lábait egyenesen tartja. A Sukallutuda név a Suk-Allu-Tuda elemekből épül fel. Sok Álló Tudó az isten nevének jelentése. Ő tényleg az állatok életét védte. Őrizte az állatokat, védte őket a ragadozók és az ember ellen. Egy környezetvédő isten, akit népünk már az ősidőkben létrehozott, félve az állatok kipusztulásától. Sok állat tudása már abban a korban is eltűnt, az állatfajok kipusztultak, elsősorban emberi tevékenység hatására. Suk-Alei-Tuda neve hasonló jelentésű Sukallutuda nevéhez.

Másik neve Szumugan, amely nevet egyes kutatók nem tartanak szumer nyelvűnek (hanem magyar nyelvűnek?). Az állatokat figyelő istennek sok szeme van, mert sok állatot kell megvédenie az emberek, és ragadozók ellen. Szumugan neve magyar nyelvű! A Szumu a Szeme variánsa, a Gan a Kán, a Király. Szumu-Gan a Szumu-Kan, a Szemek Királya. Talán a

Gan szó miatt értékelik idegennek a nevet a nyelvészek és kutatók, de ez is magyar szó, nem török, nem mongol, hanem a magyar ősidőkből ered, amikor még se török, se mongol nyelv nem létezett. Szumu-Kán az a király, aki Szumével figyeli az állatokat, és megvédi őket. Szumu-Gan olvasatban ez a helyes jelentés, magyarul, de írták Szumukan formában is az isten nevét. Vagyis inkább az olvasatok alapján mondjuk Szumu-Kánnak.

Egy monda szerint An-Szar és Ki-Szar a legősibb istenpáros. An a férfi, Ki a nő, vagyis az Ég, Menny a Férfi, a Ki, a Föld, a Nő. A Szar utótag értelme Király, aztán Fehér, Sárga, és egyebek. A Szár szó a Láb-Szár viszonylatban a Láb Királya. A Szár és Sár a király neve, amiből az orosz Cár keletkezett. A római Caesar, vagyis Cézár, helyesen Szé-Szár, vagyis Fény-Király. A Kaiser és a magyar Csá-Szár nem feltétlenül Caesar nevéből ered, mert a Csá-Szár éppen a magyarok királyát jelenti (Csa – a magyarok népneve, Szár – király). A latin nevek a magyar nyelvből erednek, innen eredhetnek az átfedések.

An-Szar tehát az Ég Cárja, Ki-Szar tehát a Kőbirodalom, a Földanya Cárja. E nevek más változatai a Lahmu és Lahamu, amelyeket akkádnak minősítenek. De ezzel sem lehetünk kibékülve, mert ezek a nevek is jól értelmezhetőek magyar nyelven.

Niszaba nevében a Nyisza magyar szó, a gabona aratására vonatkozik. Niszaba kétségtelenül gabonaistennő. A Nisza és a mai magyar Nyisza egyértelműen azonos név. Jelentése Búza, amit a búza learatásához képzeltek. A búza szárát el kellett nyiszálni, mivel a régi időkben még nem volt kitalálva a kasza. A nyiszálást akkoriban főleg nők végezték, a kaszálást később már férfiak hajtották végre. A kasza súlya férfierőt vont magához. Aki kaszált már, az tudja, milyen emberpróbáló feladat a kasza megsuhintása.

Finnül a Nisza szó Búza értelmű. A görög Niszai Mezők kétségtelenül Búza Mezők értelmet tartalmaznak. Egyértelmű, hogy a magyar világ volt előbb, mint a görög világ. A Niszai Mezők kifejezés olyan területekre vonatkozik, ahol a búza aranysárga tengere hullámzik. Ahol sok a búza, ott nincs éhezés sem. A Nyiszál magyar ige a búza, és árpa aratására vonatkozik, a Nyisza (Búza) változata. Abban a korban még nem létezett a Kasza, ezért Nyiszálni kellett a Niszát, vagyis a gabonát, főleg a búzát. Lenyűgöző ez a régi világkép, amely a Niszai Mezők alatt egyfajta paradicsomi állapotokat tételez fel. A Niszai Mezők a magyarok világát jeleníti meg, amikor béke volt az emberek között, és sok volt a búza.

Nisza városa igen fontos adalékokkal járulhat hozzá a magyar történelemhez. Parthia fővárosa, a terület a magyarok egyik központja volt, néhány évezrede. Az orosz Psenyica Búza fogalmat tartalmazhat. A Nyisza a Búza aratásának a neve. Niszaba lehet Niszava/Nyiszava is. A Hold alakú Sarlókkal aratták őseink a gabonát, de a Kasza enyhe íve is Hold alakú. Nyiszálták a gabona tövét, majd a gabona fejét, a kalászát cséplővel kiverték, aztán a magokat, a csillagokat megőrölték, majd megették, miután a lisztből kenyeret sütöttek.

Asag a betegségek démona. Asz-Ag az Aszottságokat fogalmazza meg, az Ag névnek Magas értelme van. Ez az Ag a koponya tekintetében az Agy neve, ami a fej felső része. Az Ag kimondottan Fejtető, az Agy neve, és az Ág neve a fákon. Ha az Ag már magasba került, Isten közelébe, akkor a neve Agg. Az Ag, Agg, Ág sok nevet fejlesztett ki később. Az Asag démonnév teljesen érthető magyar nyelven.

Utnapistim akkád név, Utu-Nap-Isten a jelentése. Az Istim az Isten szó egyszerű változata, kb. Istenem az eredeti formája.

Zi'U-Szud-Ra nevének pontos jelentése: Zi – Élet, mint a Zi-Bele-Szurdos isten nevében, vagy a Zizeg névben, U – Hosszú, Örökkévaló, Magasságos, Végtelen, az Ü és Ö/Ő változatokkal együtt, Szud a Dél, Ra az Ember. Az értelmezés Komoróczy Géza érdeme, kivéve az U – Hosszú jelentése melletti többi jelentést. Görög neve a kultúra teremtő hősnek Xiszuthrosz, a névben felsejlik a mi Trósz, vagyis Trójai, Tarján nevünk.

Hírneves hőseink Adapa, Etana, Gilgames, Enkidu, és mások. Sok istenség fogalma úgy képződött, hogy valódi emberek isteni rangra emelkedtek, az utódok a régi hősöket isteníteni kezdték. Dumuzi név alatt két király is uralkodott, talán az isten fogalma is a két uralkodó hagyományaiból ötvöződött.

Adapa neve helyesen Ad-Apa, ami azt jelenti: az Atyák Apja. Hősünk eszerint igen régi, hőstetteit is az ősi korokban hajtotta végre.

Etana neve szintén magyar nyelvű, helyesen E-Tan-A a név értelme. Háza az Isteni Tanoknak. Mivel a Tana azonban szerepel ősatyáink nevei között, ezért az E-Tana jelentése lehet egyszerűen Háza Tana ősatyának. Mivel Etana rendkívül régi isteni hős, nevéből eredően az következik, Tana régebbi isten (ősapa), mint E-Tana. Elvégre E-Tana származik Tana házából, vagyis Etana Tana utóda. Tana Nimrúd apjának a neve.

Gilgames nevét akkádnak minősítik, holott színmagyar név. A név helyesen Gil-Ga-Mes elemekből áll. Mind a három elem magyar szó, semmi köze az akkádokhoz, hacsak az akkádok nem magyarul beszéltek. Gil a Galamb egyik neve, lásd Gilice, ami galambot jelent, és a Gil becézése. A perzsa Gil szintén galamb, a perzsa szó kétségtelenül a magyar nyelvből ered, csak vessük össze a két nyelv létezésének idejét. A Ga egyértelműen Ház, a Mes Ifjú, mint a Mes-E szavunkban is. Ez a Galamb-Házi-Ifjú jelentés a hős galamb lelkű viselkedésére vonatkozik. Elsősorban édesanyja nevezte Gilnek, gyakran Gisnek.

Nevét aztán később, a Gil elemet Gyilnek értelmezve, a Gyilkosság-Házának-Ifja jelentésre módosították. A Gil, Gyil, Kil tényleg jelent gyilkost is. Gilgames az egyik legnagyobb magyar király, akinek tetteiről később eposzokat írtak.

Enkidu hősünk Gilgames barátja, neve színmagyar nyelvű. Enki isten neve alkotja a hős nevének két első szótagját. En-Ki-Du nevének utótagja a Du. Elsődlegesen Nap, aztán Duh/Düh, aztán In-Du-L értelmű. Enki-Dühe, esetleg Enki-Napja testvéri barátságba kerül Gilgamessel. A két hős barátsága mintának szolgál a későbbi korok ifjú hőseinek.

Gilgames másik neve Izdubar, ami kitűnő olvasat, hasonlóan Enkidu nevének Luhunga olvasatához. Iz-Du-Bar jelentése Izzó-Nap-Ragyogása. Mivel a Bar magyar alapszó egyik nagyon fontos jelentése a Fekete Oroszlánhoz kapcsolódik, ezért a név jelentése lehet az Izzó-Nap-Barlangi Oroszlánja is, mivel a barlangi oroszlánt Bar névvel illettük, nagyon sok ezer évvel ezelőtt, amíg ez a hatalmas termetű nagymacska létezett. A magyar nyelv régebbi a barlangi oroszlán kipusztulásának idejénél.[126] Az oroszlán napjelkép, és máris a Ragyogás fogalmánál vagyunk. Egy kis logika sosem árt.

Enkidu Luhunga névalakja szintén magyar nyelvű név. A név Lu-Hun-Ga elemekben értelmezendő. A Lu több jelentésű, legfontosabb a Fény, Isten, Nagy, Ember, a Hun szintén több jelentésű, alapvetően Mennyek Fia és Csillag az értelme. A Ga egyértelműen Ház. Ebből következően Lu-Hun-Ga jelentése Fényes-Csillag-Háza. Az egész föld összes erejét összegyűrte Enki Enkiduban, hogy legyőzhesse Gilgamest, ez a Ki-Du szórész jelentése, de Gilgamest így sem sikerült legyőzni, sőt, a két hős összebarátkozott.

Meglehetősen érdekes Pazuzu démon neve. Ez a démon nagyon veszedelmes volt, félte őt a népesség. A név helyesen Pa-Zu-Zu olvasatú. A Pa sok száz magyar szóban Fej jelentésű, a Pa-Fa-Fő-Fej evolúciós szósorozatban az első, vagyis a legrégibb tag. A Zu-Zu olvasata Zúzú, vagyis Zúzó, de nem Zúza. Pa-Zu-Zu tehát a Fej-Zúzó démon.

Allatu istennő az Alvilág istennője. Al-Látó értelemben valóban az Al-Világ istennője, Látó funkciója az emberi sorsok ismeretét is feltételezi. A Látók nagyon fontos emberek voltak az őskorban, de a szerepük ma is rendkívüli lehet némely esetekben. Az Al szó ebben a névben valóban Alsó értelmű, de tudni kell, az Al jelenthet Magasat és Távolit, vagyis Elt.

[126] A würm jégkorszak végével tűnt el, mintegy 13.000 éve. – *A szerk.*

U isten a Juh isten, de ezt nem tudom maradéktalanul elfogadni. U voltaképpen az Öröklét, a Végtelenség, a Magasságos, közvetlen változata, rokona az Ü és Ő, mindkét hang Istent jelent. Ezek a nevek a Végtelen Istent jelentik, amint azt sok nevünkből láthatjuk. A Juh hogyan kapcsolódhat az U végtelenség fogalmához? Talán úgy, hogy a kos szarva a végtelenség szimbóluma. Az U lehet Jú, Új, Júj, Hu, Uh, Huh, szabályos szóképzéssel.

Lahar isten nevét a Lajhár szóval vetik össze. A lajhár erről a névről kapta a nevét, mondják. A La-Har értelme: a Hely-Hegye, a Hely-Örökléte, a Hely-Harmóniája.

Dur-Tur istennő neve egyszerűen Dúr-Túr értelmű magyarul. A juhok kedvelője. A Túró istennője is, a juhtejből finom juhtúrót készített. Dúrta, túrta a tej anyagát, addig, amíg az túró nem lett. Két magyar főnévi igenév, a Dúrni és Túrni alkotta az istennő nevét.

Istenháborút, vagyis hatalmas emberi háborút jelez Tiámat és Kingu harca a magyar ősistenek ellen. Tiámat nevében a Ti az Élet, az Ama az Anya neve. A szó végén a T jel a nő nem jele, valójában a magyar Ta, Földanya nevének jele. Ezt az istennőt mégis akkádnak minősítik, holott magyar eredetű istennév. Nevében a Mat végződés jelenthet önmagában is Földanyát, mert Ma Földanya, Mat a Mátka nevünkben a Földanyát jeleníti meg. A nevet Ti-A-Mat formában is értelmezhetjük, a szavak jelentése Élet-Nagy-Földanya. Tenger jelentése helytelen.

Fia, Kingu, nevének két része Kin és Gu. A Kin Király, a Kény, Kün, Ken, stb. rokona, a Gu itt Fő, Fej jelentésű. Kin-Gu tehát egy Fő-Király, aki valamilyen erőszak ellen fellázadt, és harcolni kezdett. Az angol King ebből a magyar névből származik, jelentése tehát Fő-Király.

Tiámat elvesztette a harcot, fiát, Kingut is megölték a győztesek. A mítosz mai értelmezése nem fogadható el teljesen, tovább kell még kutatni a rejtélyeket.

Az égből számtalan isten szállt alá a Földre. Az egyik csoport neve Annunaki, vagy Anunnaki. Az Anun(n)a, föltételezhetően a „Herceg Magja” értelmet tartalmazza. Az A-Nun-Na inkább A-Herceg-Háza értelmű. Az An-Nun-Aki felbontásban az An szó jelentése Ég, Menny. A Nun rangnév, herceg, legrégebben a Nő neve. A régi Nun, kifejezetten női vezetőt jelentő rangnév, később, sok ezer év múlva, férfiak rangneve is lehetett. A Nun, Nuna, Nin (Níni, Néni), Nán, Nón egyetlen csoportot alkot. Az Aki lehet Aki, de lehet Nagy-Föld (A-Ki) is. A rangnév ezért Aki-Mennyei-Herceg jelentés mellett Égi-Herceg a Nagy Földekről jelentést is tartalmazza. Az An-Nuna-Ki az űrből, égből érkezők népét jelöli, akik az égi, mennyei bolygókról (Ki – Kő, Bolygó) jöttek a Földre.

A másik istencsoport neve Igigi, vagy Igigu. Ezek a nevek is többféle módon értelmezhetők. I-Gigi jelentése Háza a Gyígyíknek. Ezek a gyorsan futó gyígyík, lúk, a Naprendszer bolygói. Az égi szférákban lakó istenek neve, mondják a lexikonok.

Másik értelmezés az Igi-Gi, amit Égi Gyínek, avagy Égi Ki-nek, tehát Égi Földnek érthetünk. Az Igi-Gu Égi-Fő. Ha az Igi Szem jelentését vesszük elő, akkor ezek az istenek gyorsan haladó, vagyis Gyí Szemek, vagy Fő Szemek, a csillagok között. A hét bolygóról van szó, régi magyar nyelven. A Nap, Hold, Merkur, Vénusz, Mars, Jupiter, Szaturnusz gyorsan haladnak az égen, mint a gyigyi, vagyis a ló.

Til-Mun a szumer Mennyország. Egyes szerzők azt állítják, a név jelentése ’Rakéták Földje’. A Til egyben Rakéta. Ez azonban téves megállapítás, bár más meghatározásnál sokkal jobb. A Til Csil, vagyis Csillag. Mivel a Til-Mun ismert Dil-Mun alakban is, jól látható, hogy a név valódi jelentése Csillag-Mennyei. A Mennyei Csillagok távoli világok, talán innen vették a Mun, vagy Til? Föld értelmét. A Til, Dil önmagában is Csillag. Til-Lak nem más, mint a Csil-Lag régi alakja. De a Csillag magyar szó lehet Csill-Ág is, ebben az esetben a Lak/Lag nem szerepelne a névben. De őseink több értelmű szavakat hoztak létre nagyon sokszor, ezért az összes értelmezésnek létjogosultsága van.

A T-Sz-S-Cs hangfejlődési sorozat Til, Szil, Sil, Csil, sőt Dil és Zil, és talán a Zsil formái is mind Csillagot, olykor Napot jelentenek. Az angol Cilla női név a magyar Csilla női név párja. A Csilla névről azt mondják, Vörösmarty Mihály hozta létre, a Csillag szóból, amiből annyi lehet igaz, hogy felújította a Csilla nevet. Mert a Csille sem a Csillegből lett, meg a Cilla is önálló név. A Dél a Napcsillag ragyogásának legteljesebb ideje. A Déli irány pedig a Nap égtája, ahonnan a legerősebb fénnyel süt. A Dél a Tele, Teljesség szinonimája, a szumer Til is ebbe a magyar gazdag szócsoportba tartozik.

Mun szavunk a Men, Min mély hangrendű változata. A Men a Menny eredeti ősalakja, amihez a Mun tökéletesen illik. Mun-Kács városnevünk pontos értelme Mennyei-Ház. Aki látta Munkács várát, annak érthető a név. A Mun-Ka magyar szó a Menny-Háza, a Menny-Kapuja, mivel a munka segítségével vagyunk képesek előbbre jutni és boldogulni az életben.

Til-Mun, Dil-Mun ezért Csillag a Mennyben, vagyis Mennyei-Csillag. Létező terület, valamilyen égitest, pontosabban távoli bolygó.

A Möndölöcskék című ma is élő magyar mondában a Möndölök az égi bárányfelhők, amelyek az égi csillagok megfelelői. Ezek a Möndölök valójában Mundilok, vagyis Égi Csillagok, gazdájuk az Úristen, amint ezt megtudjuk a mondából. A csillagokat tehát az Úristen teremtette.

Ez meglehetősen perdöntő tény azzal kapcsolatban, hogy a Dilmun, Tilmun ma is él a magyar nép nyelvében. Csak a Möndöl fordítottja a Dilmunnak. A Möndöl, vagyis Möndölöcske a Mundil és Muntil mai változata, de van Mendel és Mendöl családnevünk is. Gregor Mendel genetikus tudós szumer nevet visel.

Közeli rokonaink, a kelták is, akik voltaképpen magyarok és szumerok, használják ezt a régi nevet, amikor Mundiált rendeznek. A Mun-Diál is a Dil-Mun változata, Nagy Mennyei Csillogás a jelentése. Amikor a spanyolok világbajnokságot rendeznek, akkor mondják a rendezvényre a Mundiál kifejezést. Őseink a szavakat gyakran felcserélték, a helyes értelem felfedése miatt ezt a gyakorlatot is mindig számba kell venni. Ez lenne a Víz-Özön – Özön-Víz szabály, ami szerint a szavak részeit szabadon lehet cserélni.

Egyes kutatók Til-Mun mitikus földjét Bahreinnel azonosították, pl. egy svéd kutatócsoport. Ez teljesen téves meghatározás, a svéd kutatók nem értették meg Til-Mun valódi, égi fogalmát, amelyet a Földön nem lehet keresni. Bahrein szigete, valamint a szárazföld területe egykoron a szumerok bázisa volt. A szumer telepek mélyen behatoltak az Arab-félsziget belsejébe.

Egyes szumer írástudók írhattak arról, hogy Bahrein szigete paradicsomi szépségű terület, emiatt nevezhették a szigetet Tilmunnak is, egyes feliratokon, de ez nem változtat a lényegen: Tilmun nem földi hely, mert a magyar nyelv ezt tagadja. Til-Mun tehát Csillag a Mennyben, mennyei haza, ahonnan a népünk a Földre érkezett. A sok égi bolygónak, amelyeken őseink laktak, az egyiknek Tilmun, vagy Muntil volt a neve.

Mu egy ősi ország egyik neve. Valójában Fény a jelentése az országnévnek, a Me/Mé mély hangrendű párja. Ez az ország az őskorban létezett, a csillagvallás korszakában. Ázsia középső részének a neve, a Kárpátoktól az Altájig, vagy annál is keletebbre terültek el határai. Mu kutatását az indiai mitológiában kell kezdeni, mivel ott találunk róla adatokat.

Az istenek Din-Gir neve is magyar nyelvű. A Din a Tin, Den, Ten változata. A Ten a Teremtő Isten neve és igéje (Ten-Ni főnévi igenév), a Ten változatai csak nyelvjárásnyira vannak tőle, vagy annyira se! Ezért a Dingir egyszerű változata a Denger, vagy a Tenger.

A Din-Gir Gir utótagja a Gör, Kör szócsoportba tartozik. Mivel az emberek a csillagokból születnek, ezért a Gir szumerul Gyerek, vagyis a magyar Gyer is Kör értelmű (a Gyer-Ék kb. Kör-Csillag). A Gir, mint Kör, igen gazdag számtalan magyar-utód nyelvben, ma is.

Din-Gir jelentése lehet Isten-Gyereke is. Ezek a Dingirek tehát nem igazi istenek, hanem csillagok, Din Körei. Isten Gyerekei eszerint a csillagok, amelyekből megszületnek a kisbabák. Ott vagyunk a magyar Életkörnél, ami nélkül nem lehet megérteni őseink gondolkodását, de a mai kor eredetét sem.

A Dingir és Tenger teljesen rokon hangtanilag és jelentéstanilag. A Tenger eredetileg a Csillagtenger volt, ez is világos számunkra. Ha valaki a Tengri, Tengiz és hasonló nevekből a magyar szótani alakokat kezdi levezetni, annak még sokat kell tanulnia magyarul, mivel nem érti a nyelvészet alapszabályait.

Mintegy háromezer szumer istenről szólnak egyes kutatók, melyeknek csak kis részét ismerteti a hazai irodalom. A szám a 3600 miatt alakult ki.

A Nefilimek titokzatos csoportja is magyar nevet visel. Helyesen Né-Fi-Lim a név felbontása. A Né-Fi kifejezés abba a magyar szócsoportba tartozik, amellyel őseink a Nép fogalmát fejezték ki. Több ilyen nevet is felismerhetünk, mint a Neurosz nevet, amely Né-Úr viszonylatban népet jelent, a nék és az urak közösségét. Nép szavunk is a Né-Pi, vagyis a Né és Fi (Fér-Fi, Vér-Fi) két elemből jött létre. Az etruszk Nepi városneve is Né-Pi jelentésű. A nők és férfiak közösségei alkotják a népet. Ilyen szó az Em-Ber, vagyis Anya és Férfi is. A Nép és az Ember szavak eredetét ismeri a magyar nyelvészet.

Nehezebb a Ne-Fi-Lim névben a Lim jelentésének meghatározása. Vajon a Ne-Fi milyen nép lehet? A Lim szerepel a Lim-Lom, és Ha-Lim-Ba neveinkben, továbbá sok más szóban. A Lim-Lom apró, mindenféle, régi tárgyak együttese. Az „apró” és a „régi” a csillagvallásra utalhat. A Ha-Lim-Ba névben a Ha kétségtelenül Ház, vagyis Település, Birtok. A Lim jelentését nem tudom meghatározni. Mivel a Li Királyi Házból Való, a király pedig gyakran a Menny Fia, átvitt értelemben csillag, ezért a Lim rokon lehet a Csillag fogalmával.

A Lim, Limu jelentése Szarvas, de ez a Szarvas a Csudaszarvas, az Égbolt, ami a csillagok terepe. A Szarvas mellett a Kecske (Bak?) és Kos is lehet Limu, de mindkét állat szintén a Világegyetem jelképe, szarva miatt. Távol-keleten él a Milu-szarvas, amelyik a legnagyobb termetű mai szarvasféle. Megdöbbentő a Milu és a Limu nevek hasonlósága.

Ne-Fi-Lim jelentése eszerint a Csudaszarvas Népe. Az űrből érkezett magyarok egyik neve, sok más név mellett. Rakéta értelme kétségtelenül ebből a magyar képzetből fakad. A Nefilimek az űrben haladó csudaszarvas népe, vagyis magyarok, de az űrhajók neve is Nefilim.

Mu a Fény, Múl a régmúlt fogalma (Mu+L igeképző), a szumer Mul Csillag, a Mul-Mul Csillagrendszer, a Múlt az a kor, amikor a Csillagok Fiai, a magyarok laktak a Földön, amikor még minden ember csillag volt, és minden ember egyenrangú volt a másikkal, mivel minden csillag egyenrangú a másik csillaggal. A Múl-T szóban a Mul jelenti a csillagok korszakát, a T helyképzőnek tűnik.

A Mul szót így adják vissza a nemzetközi tudományban: ’Ami a Magasban Ragyog’. Ez az értelmezés mesterkélt, a Mul egyszerűen Múl, a csillagok hatalmának az ideje, a Múlt. Megjegyzendő, hogy minden szavunk, amely a múltra vonatkozik, mind Fény értelmű. De ez a szabály nem csupán a magyar nyelvben van jelen, bizony ám!

Vajon a Mul-Mul milyen csillagrendszert jelent? A Naprendszert, vagy a Tejútrendszert? Talán mind a kettő rendszert egyszerre. A Múlt a Fényes kor, az Arany kor, amikor még az ember nem volt az embernek farkasa. Szép kor lehetett, ami után csak vágyakozhatunk.

A szumer istenek szarvakat viseltek fejükön, amelyek belesimultak fejfedőikbe. A szarvak a Világegyetem, vagy a Tejút, a Galaxis jelképei. Aki négy szarvat viselt, az egész Világegyetem felett hatalommal bírt, ezt jelképezték a szarvak. A többiek kevesebb szarvat viseltek, mert kisebb hatalommal rendelkeztek.

Vigyázni kell a szumer nevekkel kapcsolatban azért, mert a könyvek gyakran nem választják el a szumer és a szemita, mint az akkád neveket egymástól. Az akkád nyelv irdatlan

nagy mennyiségben tartalmaz magyar szavakat, de a szumer istennevek némelyike mintha messzebb állna a magyar nyelvtől, mint az akkád megfelelője. A szumerok szumerul, az akkádok meg szemita nyelven beszéltek, a kettőt nem lenne szabad összekeverni.

A Közel-Kelet magyar kultúrái közül a szumer igen magasrendű eredményeket ért el. Tudását más magyar területekről vitte be a lakatlan Mezopotámia mocsárvilágába, amely területet édeni területté változtatott. Azután elpusztult a szumer nép, országa sivataggá vált. Istenvilága, mitológiája mély nyomokat hagyott a később élt emberek gondolkodásában, amelyet kutatni nagyon élvezetes dolog.

V. FEJEZET. **EGYIPTOM ISTENEI**

Amint a szumer, úgy az egyiptomi magas kultúra is magyarok alkotása. Legjobb kutatóink erre már régen rámutattak, bizonyítékok ezreit tárták a világ elé.[127] A világ vaknak tetteti magát, és nem akar figyelni az igazságra. Vajon mi ennek az oka? Sok választ adhatunk a kérdésre, csak azt nem, hogy a vaksi világ nem az igazságot tagadja.

A szumer nyelv vizsgálata hasonló problémákkal küzd, mint az egyiptomi nyelv kutatása. Mivel mindkét nyelv eredetileg magyar nyelv, de az évezredek folyamán mindkét nyelv saját fejlődésen megy keresztül, ezért különbözővé válik, a két nyelv rokonságát nem is vizsgálják a kutatók. Holott a magyar nyelv felől teljesen világos mindkét nép nyelvének magyar nyelvűsége.

Súlyos probléma mindkét esetben az olvasatok bizonytalansága. A szumer nyelvet az akkád nyelvből próbálják megfejteni, az egyiptomi nyelvet szintén szemita alapokról vizsgálják. Mérhetetlenül súlyos problémák ezek, a fiatalabb nyelvből az idősebb nyelvet értelmezni szinte lehetetlen, mégis ezt alkalmazzák a nyelvészek. Eredményeik egészen jók, amiért elismerés illeti őket, de sok esetben elképesztően hibás megoldásokat is képesek felmutatni.

Az egyiptomi nyelv az egyiptomi írásból rekonstruálható. Az egyiptomi írás először mintegy 5000 jelet tartalmazott, majd megjelent a hieroglif írás, ami voltaképpen ábécé. A jelek megfejtése lassan haladt, igen sok szó csak a tudósok egyezsége alapján olvasandó olyannak, mint amilyen hangalakot olvashatunk a könyvekben. Igen sok istennév is csak a közmegegyezés alapján mondandó úgy, ahogyan ma ismerjük a neveket. Ezért számtalan esetben a neveket helyesbíteni kellene, de erre a megoldásra jelen esetben nem látni lehetőséget.

Rendkívül fontos tényező az egyiptomi nyelv evolúciós fejlődése. Felső-Egyiptomban a magyar nyelv Kr. e. 3800 körül már kimutatható. Az Óbirodalom nyelve nem teljesen azonos az Újbirodalom nyelvével, mert időközben a nyelv fejlődésen ment keresztül. Színezi és bonyolítja a képet, hogy egyes nomoszokba, vagyis megyékbe, más nyelvű emberek is letelepedhettek, akiknek a nyelve összeolvadt a magyar nyelvvel. A fiatalabb neveket az ősibb nevekből kell levezetni, mert csak így érthetjük meg a valódi jelentésüket. A hangok fejlődése is érdekes evolúciót mutat, pl. nem volt Dzs hang, de később tömeges lett a Dzs hang az egyiptomi nyelvben, főleg a D és T utódaként. A kopt nyelv már annyira lerövidült az eredeti magyar nyelvhez képest, hogy minden szavát elemezni szükséges. Az is igaz, hogy a kopt majdnem minden szava levezethető a magyar nyelv megfelelő szavából.

Érdekességként kell megemlíteni, hogy az egyiptomi nyelv a magyar nyelvjárások közül kifejezetten a központi, vagyis budapesti nyelvjárás rokona, ellenben a szumer nyelv inkább a szkythák, kaukázusi magyarok, hunok és a székelyek nyelvének a körébe tartozik.

Ha azt gondoljuk, hogy Szumer, a Dél, a Nyár Országa a csúcs, nála nincs fejlettebb társadalom az ókori évszázadokban, akkor jól gondoljuk. De azt tegyük hozzá, hogy Egyiptom vetekszik Szumerral, a két terület csak abban különbözik, hogy a Nílus völgye később indult fejlődésnek, mint a Tigris és Eufrátesz völgye.

---

[127] V. ö. Dobrovits Aladár: *Irodalom és vallás az ókori Egyiptomban I-II.* Akadémiai, Budapest, 1979. Moravcsik Gyula: *Miről vallanak a papiruszok*? Gondolat, Budapest, 1961. Várkonyi Nándor: *Sziriat oszlopai.* Magvető, Budapest. 1972. Varga Csaba: Az egyiptomi és az eredeti magyar ábécé azonosságáról. *Ökotáj* 29-30.sz. (2002.) https://epa.oszk.hu/00000/00005/00020/betu1.html. Borbola János: *Az egyiptomi ősmagyar nyelv.* Magánkiadás, Budapest, 2012. Papp Árpád László: *Egyiptom ősi titkai új megvilágításban*. Két Hollós, Budapest, 2018. Rövid összefogalása: https://www.youtube.com/watch?v=ljw5apY5M3E. Utóbbi szerző az istenfogalmat egész másként értelmezi a szokásoshoz képest. – *A szerk.*

Egyiptom területének legfontosabb marker szavai magyar nyelvűek. Az ország magyar eszmeiség alapján jött létre, a neveket kizárólag a magyar nyelv alapján érthetjük meg. Szánalmas szenvedésnek láthatjuk az indoeurópai erőlködéseket, amelyekkel értelmezni akarják szeretett utódaink az egyiptomi névanyagot. Szeretett utódaink természetesen az indoeurópaiaknak nevezett népesség. Vigyázni kell a fogalmakkal, ugyanis az „indoeurópai" jelenthet magyart is, amint Li Po-szo azt kifejti munkáiban.

Li Po-szo szerint az indoeurópaiak magyarok, akiktől származnak a többi indoeurópaiak. A meglátás tökéletes, a kérdésre érdemes lesz majd visszatérni.

Egyiptom és e név variánsai magyar nyelvből fejlődtek ki. Pontos jelentése Égi Pitom, amiből rövidült az Egyiptom magyar név is. Az Égi Pitom maga az Égi Kígyó, ami nem más, mint a Tejút. A Tejút az Égi Folyó, alanti mása a Nyíl (Níl-us) folyó mentén szerveződött ország. Erről beszélnek az eredeti egyiptomi szövegek.

Egyiptom nevét Aegyptosz görög névformából vezetik le, ami teljesen hibás eljárás. Maga Aegyptosz is Egyiptomból érkezett Hellászba, de a hős nevét eddig nem bontották elemeire. A görög Aegyptosz név kétségtelenül magyar eredetű.

Igen erősen élt egyiptomi őseink eszméiben az a kép, hogy az országuk nem más, mint az égi Tejút földi mása. A Nyíl (Níl) folyó, a Nyílás, azonos az égi Tejúttal, ami szintén egy nagy nyílás az éji égbolton, ahonnan fény ömlik a világunkra. A Nil folyó Egyiptom folyója, a sivatagos területen csillogó vízfelszín áramlik a tenger felé. A sárga, vörös, kiégett hegyek és földek között kanyargó folyó csillogó kék volt, színe hasonlított az ég kékségére. A magyarok rendkívül erősen képlátók, azért a tájakat, országokat is csak erős képlátásuk alapján tudták elnevezni.

A folyó formája hosszúkás, felszíne csillogó, mint a pikkelyek, és kanyargó, a föld felszínének domborulatait követve. A folyó ezért összevethető a Tejút formáival, legfontosabb jellemzőivel. A Tejút szintén hosszú, hosszúkás, mint a folyó, kanyarog és csillogó pontokból, vagyis csillagokból áll, mint a folyó felszíne. Őseink látásmódja rendkívüli, ami alapján megnevezték a tereptárgyakat, a topográfia neveit. A mai ember, ha nem foglalkozik az ősi látásmóddal, képtelen felfedezni az őseink által megnevezett dolgok szavainak jelentését. Aki viszont foglalkozik őseink tudatával, könnyen ráébred a nevek jelentésére, különösen akkor, ha valamilyen költői gondolkodása is van.

A Kígyó régi neve Kijó, másik neve Piton és Pitom. A Piton nagyon ősi magyar név, ami bekerült a görög nyelvbe is. Mivel szóösszetétel, a görög nyelvből nem mutatható ki valódi értelme, de a magyar nyelvből igen. Tehát a Piton helyesen Pi és Ton, aminek jelentése magyarul Csillag Folyó. A piton kígyó neve ezért nem is a földi állatra vonatkozik elsősorban, hanem az égi Kígyóra, a Tejútra. A Pi magyar alapszó (etymon), jelentése Csillag, a Ton Folyó, Víz értelmű. De jó lenne, ha a magyarok megint megértenék saját őseiknek nyelvét! Ismert egy Pitom nevű egyiptomi város, éppen a Földközi-tenger és a Vörös-tenger közti Nílus-ág partja mentén. Nem tudni, miféle hatása volt Pitom városának a birodalom nevére, de az biztosnak látszik, hogy nagyon fontos.

Égi Pi-Ton, az Égi Csillag Folyó, nagyon jól rokonítható az Égi Pitom formával, amiből keletkezett a magyar Egyiptom név. A Nil folyó a Nyíl ige ókori, őskori megtestesülése. Az éji égen van egy Nyílás, ez a nyílás a Tejút, ahonnan átömlik Isten örök fénye az Isten által felvont fekete szöveten keresztül, amit Isten azért húz fel az égre esténként, hogy pihenjünk is a napi sok munka elvégzése után. Innen ered a Nil, Nyíl név, ami Nyílás is. A görögök így utánozták, hogy Neilosz, mások meg a Nílus formát ismerik. Ez a bizonyos Nyílás, Nyílós, vagyis a Nil, az égbolton van, nem a földön. Tehát a Nílus neve valóban az égi Nyíl, Nyílás, Nyílós fogalomból ered.

Ami fenn van, lenn is.

A Kígyó teste hosszúkás, pikkelyek fedik, amelyek csillogóak és színesek. Sok egyiptomi ábrázolás maradt fenn, amelyeken a Kígyó fontos szimbólum. A Ki-Jo pontos jelentése Föld (Kő) – Folyó, (Kő-Jó). Ez a misztikus kijó maga az óceán, amely körbe öleli a Földségeket. A Ki ugyanis a Föld, a Kő, a Jo viszont a Jó, vagyis a Fo-Lyó. Ugyanis a Folyó neve két részből áll, a Fo és Lyo (Jo) elemekből. A Folyó név elemzése több helyet igényel, mivel összetett név. A Fo-Lyó, Fő-Jó, Pa-Jó, és hasonlók a mai Folyó név ősei, valójában Fő-Folyót jelentenek. A Ki-Jó óceán mivoltáról fontos ábrázolások is fennmaradtak.

A Ki-Jó név mitikus eredetű. Az égben vizek vannak, a földön is vizek vannak, amelyeken utazni lehet. Az ég kék színe talán összefüggésben lehet a tengerek kék színével. Őseink sokkal jobban látták a természet valóságait, mint a mai emberek.

Egyiptomban, az Égi-Pitom földjén volt egy ősi időszak, amikor már az emberek kőpengékkel fűféléket gyűjtöttek, táplálkozás céljából. A lelőhelyek a Nílus menti platókon sorakoznak, Egyiptomban és Núbiában. Szebil-kultúra a neve, amely Kr. e. 15.000–10.000 körül létezett.

A Delta nyugati részén váratlanul fejlett földművelés jelenik meg a XI. évezredben. A gabona termesztés nyomai azonban hamarosan eltűnnek, a földművelők népe nyomtalanul eltűnt, vagy kipusztult, vagy elvándorolt más tájékra. Mintegy Kr. e. 10.000 és 5000 között csak primitív kultúra létezett a Nílus mellékén. Az emberek igen alacsony termetűek, gyakorlatilag törpe népesség, amiről Várkonyi Nándor is szól.

A kutatók egy része Egyiptom létrejöttét belső fejlődéssel magyarázza. A helyi törzsek fejlődtek folyamatosan egyre magasabb szintre. Ma is adnak ki ehhez hasonló elméleteket egyes kutatók, akiket nagyra tartanak.

Másik elmélet szerint az éghajlat fokozatos kiszáradása miatt Afrika környékbeli törzsei a Nílus mellékére ereszkedtek, a vízforrás miatt. A Szahara kiszáradása hosszú folyamat volt, ami miatt a bevándorlás is hosszú ideig tartott.

Ismét másik elmélet szerint Egyiptom népe és kultúrája máshonnan érkezett. Az egyik terület Mezopotámia, ahonnan hódítók érkeztek Egyiptomba. A hódítást régészeti bizonyítékok igazolják, nem is kevés. Fennmaradt rajzolaton a szumer és egyiptomi hajók harca, a jövevények csontvázai magas termetű embereket mutatnak. Sokkal fejlettebb eszközökkel rendelkeznek, mint az egyiptomiak.

De Mezopotámia alaplakossága a szavárd, akik közé Kr. e. 3500 körül szumer, vagyis egy nem magyar, de magyar rokonságú nép, telepesei érkeztek. A két nép egymás mellett élt, majd összeolvadt. Ezért is nagyon nehéz megállapítani az őskori történésekről, hogy azok magyarokhoz, vagy a magyar-szumer, még később a magyar-akkád néphez köthetők-e.

A hódító szumerok mellett lassú beszivárgással is érkezhettek emberek Keletről. Kis-Ázsia felől is jöttek bevándorlók, valamint a Kárpát-medencéből. Az atlantisziak bevándorlása talán a XI. évezredi földművelőkhöz köthető. Csupán feltételezésem, hogy a dogonok Hispánia felől Egyiptomba mentek, ahol a déli tájakra vonultak, egészen Núbiába, ahonnan mai lakhelyükre vándoroltak. A hipotézist a dogon művészet alapján vázoltam fel.

A token írás kezdő pontja Lukia területe, ahol a X. évezred közepe táján (Kr. e. 9500) jelent meg. Kr. e. 6000 táján az írás elérte legnagyobb területi kiterjedését, keleten az Indus partját, délen Khartoum vidékét. Ebből az következik, hogy Lukia magyar népe a token írást, ami a szumer képírás, majd a képírásból kialakuló ékírás eredetije, már Kr. e. 6000 körül elterjesztette Kis-Ázsia – Indus-völgy – Kék Nílus torkolata közti hatalmas háromszög területén. Ebbe a területbe Egyiptom is beletartozik.

A hatalmas köveket mozgató ősi magyarok, pontosabban szavárdok, Kis-Ázsiában kezdtek faragott kőtömbökből épületeket létrehozni. Ma úgy tudni, hogy Kr. e. 9000 körülről valók az első épületek, Göbekli Tepe és Karahan Tepe területéről. Nevali Cori kőtömbjei Kr. e. 8000

körülre datálhatók. Mivel a lelőhelyek a magyarok egyik központi területén fekszenek, ezért kétségtelennek látszik építőik magyar eredete is. A megalitok építői Kr. e. 4000 körül már Nabtában járnak, ahol 6000 éves megalitok állnak. Az adat azt bizonyítja, hogy Egyiptom feltétlenül a szavárdok hatása alá került, akik csak Egyiptomon keresztül juthattak el Alsó-Núbiába, Nabtába. Ahol megalitokat találnak a kutatók, ott feltétlenül őseink jelenlétét kell látni.

A Kárpát-medence hatását Egyiptomra a démotikus írás bizonyítja. A démotikus írás azonos a magyar ősi rovásírással, vagy másként a magyar ábécével. Varga Csaba fedezte fel az egyiptomi démotikus írás teljes azonosságát a magyar írással. A kárpáti magyarok folyamatosan tartották a kapcsolatokat Egyiptommal. Időpontot nehéz adni, de azt valószínűnek kell tartani, hogy a piramis eszmeisége a Kárpát-medencéből terjedt szét a világban, így Egyiptomba is innen került át a piramis építésének szándéka és oka. Az egyiptomiak még a középkorban is tartották a kapcsolatot a magyarokkal, ami csak azóta szűnt meg, amióta a magyar tudományos életet a tudományellenes erők uralják.

Az Egyiptomba betörő szumerok útvonalait egészen pontosan lehet ismerni. A szumer hosszúhajók a Vörös-tenger néhány kikötőjébe érkeztek, amelyek közül Szuu volt a legfontosabb. A támadók többsége azonban a Nílus mellékágán behajózva érte el a vízben gazdag völgyet, amely kezdetben hasonlított Szumer mocsaras földjeihez. Ez a Pitom mellékág, amelyen keresztül a Nílus vizének kis része a Vörös-tengerbe ömlött (Vádi Tumilát). A Szuuba érkező hódítók (ma Kuszeir, a görög Leukosz Limén) a Vádi Hammamát völgyén, és északabbra a Vádi Gaszúsz völgyén hatolhattak Felső-Egyiptomba. Az út mentén a sziklafalakon sok ábra van, amelyek az egykori eseményekről adnak hiteles tudósításokat. A behatolások akár több ezer éven keresztül is tarthattak.

Nyugatról hamita népesség is bevándorolhatott a folyó mellékére, továbbá negrid típusú emberek is érkeztek Egyiptom földjére. A nyugati részeken nagyon sok törzs élt, közülük sok neve szerencsére fennmaradt. Egyiptomhoz közel éltek a Libu törzsek, akiktől ered Afrika korabeli Libya neve. A törzsek többnyire északról déli irányba vándoroltak. A Keleti sivatagban szemita, vagy pontosabban arab törzsek kóboroltak, talán már az Ó-birodalom idejétől kezdődően.

Egyiptom népének keletkezése hosszú folyamat eredménye. Nem szabad leegyszerűsíteni a rendkívül bonyolult folyamatokat, amint azt teszik komoly tudósok, mert akkor menthetetlenül vakvágányra kerülhetünk.

Egyiptomban minden városnak saját istenei voltak, pontosan úgy, mint Szumerban. Ez a tény nem lehet a véletlen műve, mivel igen sok további hasonlóság is kimutatható a két fejlett ókori állam között. A kis hatókörű istenek után, akik csupán csak egy városnak voltak az égi hatalmasai, később megjelennek az egész országra kiható istenek is.

Egyiptom istenvilága fontos magyar neveket tartalmaz, aminek nem lehet más oka, mint a neveket adók magyar nyelvűsége. Ha a név magyar nyelvű, akkor a névadó is magyar nyelvű.

Az egyiptomiak korbeosztása összevethető több más mitológia korbeosztásával. A korok ismertetése nagyon fontos, de sajnos, nincs még ebben a témában használható magyar nyelvű összegző munka. Az egyiptomiak korszemlélete a magyarok idő szemléletéből ered.

Manethon három kötetes munkája elveszett, de a nagy mű részletei más munkákban szerencsére megmaradtak. *Egyiptom története* című munkájában az időt több szakaszra osztja fel. A könyv alcíme: „Az isteneknek, félisteneknek, Holtak Lelkének és halandó királyoknak, kik uralták Egyiptomot”, mármint ajánlva. Az Első Kor neve Szep Tepi, ami után következik Hor és Társai, a Hor Erődök kora. A harmadik korszak a dinasztiák kora, ami az ismert egyiptomi uralkodók alapján lett felosztva, és a mai tudósok ezt a beosztást el is fogadják, nagy vonalakban.

A Szep Tepi kor 13.900 évig tartott. Utána következett a Félistenek és Holtak Lelkei kor, ami 11.025 évig terjedt. Majd a királyok kora következik, Manethon idejéig.

A Szep Tepi kor értelmét sikerült feltárni. A Zep Tepi, Tep Zepi olvasatok tévesek. A Szep Tepi kor nevének első része a Szep. A magyar Szep Ős jelentést is visel, lásd Szépapa. Továbbá a Szép isteni dolog is, mert a szépség kifejezetten Isten adománya. A Szep meglehetősen gazdag a magyar nyelvben, sok alakja van. Egyik legfontosabb megjelenése Tündér Szép Ilona nevében ismerhető fel. A Szep Tepi név második része a Tepi. Két részből álló szó, a Te és a Pi elemekből. A Te Isten jelentésű, a szumer Te is Isten. A Pi jelentése Csillag, mint a Pi-Pi szó is Csillagok jelentést visel.

Ezért a Szep Te-Pi pontos jelentése magyarul: Szépkorú Isten Csillagok. Vagyis a Szep Tepi a Csillagistenek kora, az Első Kor. Az Elsők Népe viszont a magyarok, akik a Tudás Népe is egyben, másrészt a Nagy Nép. Más források is bizonyítják tehát a magyarok azonosságát a Szep Tepi kor népével. A Csillagistenek fogalmát azonban más szövegekből is kimutatták a kutatók, akik nem járnak rossz úton, csupán képtelenek felismerni a fogalmak mögötti magyar nyelvet és eszmeiséget.

A Szep Tepi második része, a Tepi szó a Pite egyszerű variánsa. A Pite fogalma abszolút azonos a Tepi fogalmával. Kis csillagok, cseresznye, meggy, mák, ribizli, van a pitében, amit az angolok Pie (Pi – Csillag, E – Ház) formában mondanak. A Pite magyar szó tehát közvetlen rokona a Tepi egyiptomi szónak. A két név csak jelentéstanilag tér el egymástól, nem is túlságosan.

A következő kor a félistenek, Hor Társainak kora. Hor nevét nem szabad Hórosz és Hórusz, vagy Hór formában olvasni. Az olvasatok pontossága nagyon fontos minden ősi név esetében. A pontos olvasat: Hor. Az egyiptomi olvasat Szemesu Hor. A név magyar nyelvű, a Szemes itt jelenthet Napot és egyszerűen Szemes urakat, akik figyelnek, mint a Szumukán névben. Hor Szemesei egyértelműen csillagok, égi napok, akik az égből figyelnek, az égbolt királyai.

Azt kell mondani, az egyiptomiak ősi uralkodói nem Egyiptomban éltek. Az egész korbeosztást más területről hozták, más helyről érkeztek Egyiptomba a tudás hordozói. Szinte teljesen biztosan Atlantisz magyar ősi királyságából érkeztek a tudás hordozói a Nílus folyó mellékére. Ez a feltevés megmagyarázza az ősi egyiptomiak magyar nyelvűségét, mivel magyar területről magyar területre érkeztek.

Manethon még több más fontos adatot is közöl. Nemere István, kiváló magyar kutató sok könyvet írt, amelyekben nagyon sok érdekes felvetést közöl. De rendkívül fontosak Manethon szövegeiből közölt meglátásai. Manethon szövegét Euszebiosz görög krónikás is felhasználja, és közli több részletét. „A királyság egyikről a másikra szállt töretlen sorrendben”. De nincs egyetlen királynév sem.

Aztán: „A félistenek 1235 évig uralkodtak”.

Majd csak ezt írja: „Utána egy másik király volt hatalmon 1817 évig”.

Majd: „Következett harminc király, akik 1790 éven át uralkodtak”.

Majd: „Megint tíz király, akik 350 évig uralkodtak”,

Majd: „Ezt követte a Holtak Lelkének uralma 5813 esztendeig”.

Az adatok elképesztő titkokat rejtenek, amiket jó lenne felderíteni. A számok mögött kétségtelenül érthető tények rejlenek, amelyek csillagokra, esetleg uralkodói évszámokra akarnak rámutatni. Csak az a biztos, őseink zsenik voltak, mi pedig nem értjük meg őket. Csak ne legyen ebből valami nagy katasztrófa a végén.

Egyiptomot a Nagy Istenek uralták az Első Időkben. A Nagy Istenek neve Neteru, ahogy a nevet elolvasták a nemzetköziek. Vagyis rosszul olvasták, de majdnem jól. Az igazi olvasatot

Baráth Tibor adja meg, Nat-Uru és Nad-Uru formában. A név kétségtelenül a magyar Nad-Úr, vagyis Nagy-Úr, és a Nád-Or, szintén Nagy-Úr, rokonságába tartozik. Ezért a Neteru pontosabban Naturu formájú, az U a szó végén többes számot jelöl. Így aztán a Neter máris Nator, Nador olvasatú, vagyis Nádor (Nagy-Úr).

A Neter(U) szó sok mai nyelvben is jelen van, amelyek a magyar nyelvből erednek. A Neter variánsa a Nator és Nador. A Gu-Ber-Nad-Or (Kormányzó) szó négy része egyértelműen magyar szó. Változata a Gubernator, azonos jelentéssel. A név jelentése: Gu – Fő, Ber – Férfi, Nat/Nad – Nagy, Or – Úr. A rangnév utótagja a Nator/Nador, egyértelműen a Nádor magyar rangnév pontos itáliai és hispán megjelenése. Így jöhetett létre a latin Natura szó is, aminek a jelentése Természet, a Nagyurak hatalma alatt álló földségek neve.

Az egyiptomi kezdeteket Hét Isteni Király uralkodása nyitja meg. A Hét fogalma önmagában is magyarokra ad bizonyítékot. A Hét, Heta egyik saját népnevünk, amit igyekeznek elrabolni tőlünk. A Hét a Király a számok rendjében. A számok Hetese igen sok, és igen régi adatot képes megmutatni a kutatóknak.

Hét a napok száma egy hétben. Hét a magyar törzsek száma, bár valójában 200-300 magyar törzset is ismerünk. Hét ágra süt a Nap, vagyis a hét ág a magyarok hét ága, hét királysága. Hét ággal ömlik a tengerbe a Nílus és az Eufrátesz, a két ősi magyar folyó. Hét kapuja van Jeruzsálemnek, az eredeti magyar Uru-Solymának. Hét dombra épült a magyar alapítású Róma. Hét a fémek száma. Hét a kis-ázsiai magyarok országának a neve, bár saját nevüket nem ismerjük, a nevet külföldiek adták a Hetita, vagy Hettita országnak. Hét a bolygók száma. Hét a szentek száma, hét a gonoszok száma. Hetedhét hegyeken túl van a távoli ország. Számtalan más fogalom is kapcsolódik a Hét számhoz. He-Ta jelentése Nap-Táj, ami önmagában is mitikus eredetre utal. Het-E-Vény a Fiastyúk régi magyar neve, pontos jelentése Hét Háza a Fénynek.

A nagy istenek közül az első Ré, aki Egyiptom meghódítója. Valószínűleg hódító király volt, vagy talán inkább civilizátor. Az egyiptomi mocsarakban nem volt mit meghódítani, a tájat fejleszteni viszont annál inkább lehetett. Ré neve mellett a Rá név is használatos. A magyar nyelv speciális sajátossága a magas és mély hangrendű szavak létezése, aminek az oka felettébb titokzatos. Nagyon ősi fejlődésen ment keresztül a magyar nyelv, hogy a magas és a mély hangrend kifejlődött benne. Talán a nők magasan, a férfiak mélyen énekeltek valamikor Istenhez. A Ré és Rá névformák csakis magyar nevek lehetnek, más nyelv nem visel ilyen furcsa tulajdonságot. Ré és Rá a Nap nevei, de a Ra/Rá és Re/Ré ragok is pontosan a Nap fogalmát tartalmazzák. A ragok kifejlődése külön probléma, a ragok nagyon bonyolult nyelvi folyamatok révén jöttek létre.

Fontos az is, hogy a név végén főleg torokhangok jelentkeznek a beszélt nyelv folyamán. Így a Ráh-Réh, Rég, Rek, Raj, Rály, Reich, Rich, Rik, Réc, Rác és egyéb nevekben a Napot jelentő Ré ás Rá név valamilyen záró hangot kaphat. A jelentés azonban mindig jelzi az eredeti Nap jelentését.

További magyar sajátossága a névnek, hogy alakjai sokkal gazdagabbak, mint az egyiptomi nyelvben. Teljes flexiója így néz ki: Ru, Ró, Ra, Rá, Rő, Re, Ré, Rí, Rü. Mind a kilenc névalaknak pontos jelentése van, amelyek mind összekapcsolhatóak a Nap jelentéssel. A Ré és Rá alapszavakból kialakult nevek száma igen nagy. De vigyázzunk, a Ra hatti jelentése Fekete, továbbá a Ra rendelkezik a hármas jelentéssel is: Napisten, Ember, Rag.

Su isten Ré fia. Ő a második király a sorban. Su a levegő istene, ami sok magyar szóban is felismerhető. Su isten a Kéz is, mivel a Su fontos jelentése a magyar nyelvben Kéz. A Su néhány mai megjelenése: Suhan, Susog, Súg, rokona lehet a Zu szumer szó, pl. a Zuhan szóban.

Geb a harmadik isteni fáraó, neve Föld, Kő értelmű. A Geb a mai magyar Keb közvetlen rokona. Fontos nevünk a Geb-E, ami szó szerint Geb-Háza értelmű. Geb tehát valóban

földisten, de a kövek, hegyek istene, amelyeken nem nő növényzet. Szegény Gebe lovunk ezért kapta a nevét, mert amint a Földből a kövek, a ló testéből is kilátszanak a bordák, amelyek a kövekkel, hegyekkel azonosak.

A sémi Gebel helyesen Geb-El felbontású, mindkét része magyar eredetű. Geb tehát a Hegy, az El a Hely régi alakja. A mai térképeken sok Dzsebel nevet fedezhetünk fel, ami arab szó, Hegy a jelentése, és a magyar Geb-El, másként Keb-El szóból származik. A Kebel önmagában is hegy a mellen, a nőknél jóval nagyobb, mint a férfiaknál. A Kebel, amint láthattuk, a Keb és El szavakból épül fel, a Keb változata a Kab. A Kab-hegy formája egészen tökéletes hegy, ami miatt jogosan megkaphatta ezt a dicsőítő nevet. Világos tehát számunkra, hogy a Geb, Keb és Kab a magyar nyelv alkotása, de talán a Gab is.

Így látva a neveket, jobban érthető sok név. A krétai Keb-Tu jelentése a Kebel-Országa értelmű. Krétán a kéri törzs lányai kebleiket fedetlenül mutogatták, aminek jelentősége a sziget nevében is megmutatkozott. Talán turista-csalogató módszer volt, ma már nem tudni. Kréta Kaftiu neve is a Kab, a Ti és az U elemekből épül fel, jelentése Kebel (női mell) – Élő – Többes szám. Vagyis az Élő Mellek országa Kréta. Ha a magyar nyelv alapján kérdezzük az ősi szavakat, természetesen csak akkor adja ki a sziget egyiptomi neve az említett jelentést.

Geb isten másik neve Seb. Már a 20.000 évesnél régebbi feliratokon is találkoztunk nevével. Seb a Sebesség istene, ezért egyik jelképe a ló.

Talán a legnagyobb isten Rá/Ré mellett Egyiptomban Vezér. Nevét írják Ueszir, Uszir, Veszir, Vezír formában is, a török Vezír szót általában elhallgatják az isten nevét illetően. A hamisítók csapdába kerülnek, mivel a törökök mindössze nagyjából 2000 éve születtek, magyar népcsoportokból, az egyiptomi Vezér név viszont akár 5000 évesnél is régebbi. Így a magyar Vezér szót nem képesek levezetni a török nyelvből a magyar nyelvbe, mivel útját állja szándékuknak az egyiptomi Vezér név. Meg a Vezet ige és sok más magyar szó, de ez a hamisítókat nem érdekli.

Ta-Neteru országa mitikus hely, nevének jelentése Földje az Isteneknek, vagy Tája a Nagyuraknak. Azt gondolták akkoriban, hogy létező földség, amely messze túl a nagy vizeken, óceánokon terül el. Ehhez a Ta-Neteru földhöz egy másik mitikus paradicsom is társult, az Áldottak Lakhelye, amely szintén a nagy vizeken túl terült el. Ta-Neteru kétségtelenül létező ország volt eredetileg. Egy varázslatos kert volt, amely csatornákkal összekötött szigetekből állt. A csatornákban folyóvíz folydogált, vagyis édes víz, a szigetek zöldek és termékenyek voltak. Olykor a jót cselekvő emberek elmehettek ebbe az országba. A mítosz szerint ebből az országból származott Ozirisz isten, a földművelés meghonosítója Egyiptomban.

A fenti adatok alapján Ta-Neteru országát sikerült Szumer országával azonosítani.

Ozirisz a Déli Föld ura! Mi a jelentése Szumer nevének magyarul és szumerul is? A Dél Földje, Szem, vagyis a Nap földje. Délen a Nap/Utu/Szem sugárzása igen erős, sugaraival szinte söpri a szárazföldek felszínét. A Ta-Neteru földrajzilag tehát Szumer, az ősök földje, a halottak földje. Ta-Neteru tehát bizonyítja az egyiptomiak magyar származását. Ozirisz ezért a Dél Ura, ezért egyben Szumer Ura is.

Mivel a lelkek nyugatra térnek, ahol a Napisten is lenyugszik, ezért a Ta-Neteru fogalmához hozzá kapcsolták a Nyugat fogalmát is, de csak pár ezer évvel később az eredeti jelentés után. Azt is meg kell jegyezni, hogy Atlantisz magyar birodalma kapcsolatban volt Egyiptommal, csak nagyon régen, 10.000 évnél régebben.

Ozirisz és társai legendája az egyiptomi mitológia egyik alaptörténete. Sok helyen meg lehet találni, Trencsényi-Waldapfel Imre: *Mitológia* című műve jó ismertetést ad a történtekről. A témát „Vezér legendája” című verses elbeszélésemben is feldolgoztam.

Vezér és Ozirisz neve csak látszólag hasonló, bár a kérdésen még gondolkodni kellene. Az Ozirisz név ugyanis Oszirisz formájú, Plutharkosz szerint az egyiptomi Osz – Sok, és az Iri –

Szem, szavakból épül fel. Oszirisz tehát Sok-Szemű értelmű, ami kifejezetten a csillagkép sok szemére, vagyis sok csillagára vonatkozik. A névből kiveszett a Vezető, Vezér eredeti név és fogalom, amit már a csillagkép nevével pótoltak. Ráadásul a többi csillagkép is Osz Iri, vagyis Sok-Szemű, mivel a csillagképek több csillagból állnak. Az Osz és Iri természetesen magyar szavak, a magyar nyelvből kerültek az egyiptomi magyar nyelvbe. Az Osz szóra lásd Osz-T, Osz-Lás, Osz-Lop, Osz nép – innen az Óz-D településnevek, Oszk nép, Oszkó családnév, stb. Az Iri az Ir-Tu (Írtó, Irtózat), Irisz, Irtut országnév, Irizál és hasonló szavainkban van jelen ma is. Vezér egyben Vízúr is, mivel a Nílus istene is. A magyar nyelvből keletkezett az egyiptomi nyelv.

Vezér, vagyis Ozirisz, több nagy útra kelt, civilizálni az embereket. Ekkor öccse, Szet, gonosz fondorlatokat tervelt ki bátyja (?) ellen. Végül sikerült megölnie Vezért, majd egy időre magához kaparintotta a hatalmat. Ő tehát az ötödik isten a trónon. Uralma nem tart sokáig, mert mindenki elfordul tőle. Alakja átalakul a Sátán alakjává.

Nem tudni, melyik mítoszból ered a Sátán fogalma. Úgy tűnik, nem Szét volt az első gonosz, és nem is a többi jelölt, akiknek a nevét ismerni lehet. De annyi biztosra vehető, hogy Szet már teljesen kitölti a Sátánról szóló jellemzőket, vagyis a későbbi korok már Széttől is örökölhették a saját gonosz istenük jellemzőit. Szet alakja fejlődött ki először, ismereteink szerint, olyan formára, ami kielégíti a Sátánról alkotott mai ismereteket.

Szet neve a Tesz Isten jelentésű magyar név, ige fordítottja. Változata a Szit, ami a magyar Tisz fordítottja, a Tesz és Tisz csak nyelvjárási alakok a magyar nyelvben. Szet neve sok alakban létezik. A Setten, Settenkedik a Sátán tulajdonsága. A Sát-Án szó pontos jelentése Setét – Mennyei, vagyis Égi-Setétség. A Szet/Szat és változatai igen gazdagok a magyar nyelvben. A Sejtán (Seytan) és rokonai újkeletű formák. Most nem szándékozom a Sejt szóból levezetni a Szekt formát, de a Szek-Ta fogalma bizonyára a Sátán birodalmába tartozik.

Az Égi Setétség istene, a Sátán, nagyon sok szóformában él ma tovább a nyelvekben. Egyik neve éppen a Set-Ét, a Setétség fekete világára mutat rá. A Szét szó Szet harci isten mivoltára utal. Mivel a sereg feladata az ellenség szétverése, szétszórása, szétzavarása, egy időben Egyiptom csapatai Szet isten nevét is hordták.

Az állami hatalom mögött működött a tolvajok, banditák, csempészek hálózata, akik Szet hatalma alatt álltak, kb. Kr. e. 3100-tól Kr. e. 1000-ig. Hatalmuk a Csád-tóig, az Atlaszig és a Kék-Nílusig is kiterjedt.

De van Szetnek, mint istennek, más jelentése is. A Bibliában a zsidók őse is Szet, miután Ábelt kiiktatják a sorból. A levezetés ugyan téves, mert Ábelt nem lehet megölni, mivel isten, Szet fogalma viszont a Keletkezés, Kezdet jelentéssel bőven megtalálható a magyar nyelvben. Olykor Szat/Szet formában, de gyakori a Zat/Zet forma is. A Mag-Zat jelentése Mag-Szat, vagyis Csillag-Keletkezés. Az angol Somer-Set, Dor-Set, Sun-Set és más szavak is ezt a magyar eredetet igazolják.

Hor a hatodik király, Vezér (Vezír) fia, akinek az anyja Iszisz, vagyis Ízisz. Nevét nem értik a kutatók, amint szinte egyetlen nevet sem, azt lehet olvasni, a név értelme Távoli. Hor a fiatal reggeli Napisten, aki Úr, Húr és Hegy, de nem Távoli. Rengeteg magyar szóban felismerhető Hor neve. A Hor alakot néha Har formában kellett ejteni, ami az ősi egyiptomi iratokból is kiderült.

Hor neve van jelen Hortobágy földrajzi nevünkben. A név ismert az Altájban, Erdélyben egy folyónév, Hortobágyon a síkság neve és egy folyónév, a Pilisben egy csúcs neve, valamint a Kis-Hortobágy csúcs neve, és olvasható egy Hortoba névforma is. A név pontos jelentése: Hor – A Legyőzhetetlen Felkelő Napisten, Tob – Tűz, Ágy – Ágy. Vagyis a Hortobágy nevek mögött ősi magyar névadás rejlik. A Felkelő Napisten – Tüzének – Ágya, ez a Hor-Tob-Ágy.

A Pilisben a Hortobágy egy gigantikus piramisrendszert jelez. A Hor-Pad szónak Hor-Csillag a pontos jelentése. Rajzoljunk egy horpadást a horizontra, amint Hor emelkedni kezd, és megértjük a jelentést. A Horizont magyar szóban a Hor, az Iz, és az Ont magyar szavak rejlenek. Hor Izzást Ont a Földre reggel, a körív neve ma Horizont, ami nem görög szó, hanem három részében is magyar szó. Hor nevét se Hórosz, se Hórusz alakban ne írjuk.

Hor háromszor küzd meg apja gyilkosával. Végül totálisan legyőzi, az istenek tanácsa is neki ítéli a hatalmat. Van később olyan elképzelés is, hogy Alsó-Egyiptom ura Hor, Felső-Egyiptom ura Szet lesz egy ideig. Felső-Egyiptomból Szet végül kiszorul a sivatagba, tolvajok, banditák, csempészek istene lesz. De Afrika észak-keleti harmada uralma alá tartozik, aminek sok nyelvi következménye is lehetett, és volt, van is.

A hetedik király nem tartozik az An (On) város uralkodóihoz. Igaz, Ízisz is uralkodik Egyiptom felett, de őt nem számítják bele a hét király sorába. Thot isten a hetedik király a rangsorban, akinek a neve abszolút magyar nyelvű, mint a többieké is. Thot gyakran szerepel az Első Idő istenei között. A Név rokon a Tud, Tutu, Dudu magyar nevekkel, ráadásul ő a Tudás istene. A nevet olvassák Thot, Thoth, Toth alakban is. A Tut, Tit, Tat, Tát, Tét magyar szavak közé tartozik, amelyeknek a jelentése „Magas”. Ő tehát a Magas Tudás istene, aki ismeri a magasságok tulajdonságát is.

Gyakran íbisz fejjel ábrázolták, a madár ív alakú csőre szimbolizálta az égi, tehát hajló dimenziójú, számításokat. A csőr formája miatti jelképet csupán magam találtam ki.

A hét isteni fáraó (néha csak hat), a következő: Ré/Rá, Su, Geb/Seb, Vezér, Szet, Hor, és Thot. Az Első Kor, Első Idő, a Szep Tepi, (Zen Tepi), az Istenek Aranykora. Az Aranykor nem teljesen biztos, hogy Egyiptomban zajlott le. Úgy lehet vélni, hogy inkább Atlantisz (Borkus) és Kárpátia volt a régi idők szent földje, ahol a kultúra kivirágzott. A Zen-Tepi első tagja, a Zen, a Den változata, a Zen-E magyar szó Isten-Háza értelmű.

Az Isteni Kilencségek városa Junu, másként Hunu, amely nevet An alakban írtak az egyiptomiak, majd a Bibliában On alakot vett fel. An az Ég, tehát a város az Ég istene, An nevét viselte. A görög Heliopolisz név tévedés, mivel Napváros értelmű, de An az Ég Városa volt. An Szumerban is az Ég istene.

Az Enneadok kilenc istene (a görög Ennea jelentése Kilenc) An városhoz tartozik. An város tudósai által hirdetett istenségek eredete nagy valószínűséggel a régebbi Hét Király isteneitől ered. Kilenc isten van ugyan, de az első isten, Tum csak magában való. A többiek tőle születnek, a sor végén négy isten van, akik testvérek, de egy másik mítosz szerint öten voltak eredetileg. An város isteneit a papok kreálták egy családba.

Tum isten az első, akinek a nevét Atum (A-Tum) formában is írták. Az „A” jelentése a névben közismert, Isten az első jelentése. A Tum nem más, mint a mai Tőm, vagyis az Ősöm, akitől származom. A-Tum tehát az Isteni Tőm, az Atyum, másként Atyám. Ha Tum a Ré istennévvel azonos lenne, akkor csak azt mondanánk, hogy Ré A-Tőm, Ré A-Tyum. Vagyis Ré isten az atyánk. Nem csak a magyaroknak, hanem az összes embernek.

Tum, vagy A-Tum gyerekei Su és Tefnut, a Nedvesség. A nevet soha nem tudnánk megfejteni, ha nem látnánk Tefnut festményeken ábrázolt alakjait. Tefnut ugyanis oroszlánfejű nő. A név ebben a pillanatban érthető válik, több vonatkozásban is.

A Nu a Nő, a név végén a T a nő nem képzője, a Ta – Földanya neve, ebből ered a T nő nem jelentése. A Tep a Tép igével azonos, a Nu a Nő, illetve a Nut a Földanya. Amikor esik az eső, pláne Egyiptomban, akkor a Nedvesség, az Eső, Tépi (Tef) a Nut (Földanya) bőrét. Az Oroszlán a Tép ige fő kifejezője, aki Tépi a Földet. Az oroszlán elsősorban a Nap, aki erős sugaraival a Földet is tépi, amikor dühöng. A Tef-Nu tehát Tép-Nő, ő a nőfejű oroszlán. A Nedv szó a Nedű szón keresztül a Né (Net, Nut) fogalmának a közelébe visz. De az

összefüggést nem lehet közvetlenül érteni, bár a Nő a Folyó, Víz fogalmával közeli rokonságban van.

Geb (Seb) felesége Nut, akinek a neve a magyar Nu szóból ered, aminek Nő az értelme, lásd Nu-Na. A Nut istennév végén a T szintén a nő nem jele, ami a magyar Ta – Földanya szóból ered. A Nu és változatainak jelentése nagyon gazdag.

Négy gyereke volt az istennőnek, ami csak az Óbirodalom után kikalkulált szám. Kellett a Kilenc fogalmát követni, mert a Kilenc (9) nélkül nem működött volna a hagyomány. Ugyanis egy másik hagyomány szerint a testvérek öten voltak, de az 1+2+2+5 isten nem lehetett kilenc (9). Volt valamilyen rendkívüli oka, hogy az istenségeknek kilencnek kellett lenniük? Bizony, hogy volt rendkívüli oka. Vezér csillagképe kilenc nagy csillagból állt, ami semmiképpen sem lehetett tíz nagy csillag. Ez a nyitja az öt testvér közül az egyik eltűnésnek. A magyar nyelv mindent megmagyaráz, más nyelv képtelen erre.

Az öt gyerek születésének nézzük a történetét. Ré kedvese volt Nut, aki elhagyta Rét Geb kedvéért. Nut titkon tartotta meg menyegzőjét Gebbel, de a mindent látó Nap, Ré meglátta és átkot mondott rá. Ne legyen hónap, sem pedig esztendő, amelyen megszülhetné Nut a gyerekeit. De Thot, másként Hermész, aki maga is szerette az istennőt, kijátszotta Ré átkát. Egyszer a Hold istennőjével, Szelenével ostáblázott és a játék során elnyerte minden napnak a hetvened részét. A töredék napokat öt egész nappá egyesítette, és az öt napot az egyenként 30 napból álló 12 hónapos év után illesztette. Így jött létre az éven kívüli öt nap, amelyeken nem érvényesült Ré átka. Ezen az öt napon Nut megszülhette öt gyerekét.

Az első napon született Ozirisz, a másodikon Aruérisz, a harmadikon Szét vagy Typhón, aki már a születésekor kimutatta erőszakos természetét. A negyedik napon született Ízisz, az ötödik napon Nephthys, akit a Végnek vagy Aphroditének, vagy a Győzelemnek is neveztek.

Az öt gyerek közül később Aruérisz eltűnik, a maradék négy az Enneadok tagja lesz.

Amikor Ozirisz megszületik, így a mítosz, isteni hang jelentette, hogy a mindenség ura a világra jött. Egy Pamylés nevű ember nevelte fel, akiről később a Pamylia ünnep jött szokásba.

Ozirisz történetének kulcsfontosságú része a halála körüli bonyodalmak rendje. Négy nagy utat tett meg az Óvilágban, talán Magyarországra is eljutott. Negyedik útja után Szét, aki folyamatosan fondorkodott ellene, ünnepséget rendezett. Vezér hazatérőben volt, az ünnepségre megállt Szét házában. Szét 72 cinkostársat szervezett maga köré, valamint Asó, aithiopiai királynő segítette a Setét urat. A 72 mágikus szám, a precessziót jelöli. Rendkívüli fontosságú a magyar táltosok tudásának feltárásában. Mivel a Nap 72 év alatt tesz meg egy fokot az egyenlítőn, ezért Szét 72 segítője valamiképpen kapcsolatban van a precesszióval. Azt kell kimondani, nem értjük a lényegét, miről beszélnek őseink a mítoszban.

Azt is meg kell említeni, hogy a Hold istennőjétől elnyert minden nap hetvened része sem nyert felderítést, miről is van szó valójában.

Asó istennő az Ásó, a halálozás egyik szerszáma, a kapa mellett. Ezért etióp királynő, vagyis égetett arcú, akit Szét szolgájának tartottak, aki maga a fekete gonoszság ura.

Az etiópok valójában azonban a magyarok testvérei és szövetségesei, nem tartoznak Szét táborába.

Szét mértéket vett Vezérről, amikor a bátyja aludt, és készített egy díszes ládát. Azt mondta, azé lesz a láda, akire ráillik. Ozirisz is belefeküdt a ládába, pontosan illett a testére. Ekkor a 72 főúr segítségével a láda fedelét rászögezték a ládára, Oziriszt a Nílus hullámaiba vetették. Ismét csillagászati rejtély lehet a mítosz mögött, de még arra sem ébredtek rá a kutatók, hogy a történet kozmikus eseményekről beszél.

Vezér halálát a Panok és Satyrok tudták meg először, ők adták tovább a szomorú hírt. Ezt nevezzük Páni félelemnek, a Pánik ikes ige innen ered. Pán isten megjelenik Egyiptomban is, nem görög eredetű szó, hanem a magyar Nap szó megfordítása. A Pan olyan úr, aki a földön

lakik, míg a Nap az égen uralkodik. (Nap = Pan). A Nap szónak igen gazdag világa van. A His-Pán, Is-Pán, Pan-Nón és hasonló szavak természetesen magyar eredetűek. Ezért mondja az orosz a kenyeret panemnek, vagyis Napnak, ráadásul a Kenyér is Napúr jelentésű.

Ízisz helyesen Iszisz formájú a görögöknél, egyiptomi neve Iszet. Az Iszet név lényege az Isz, ami Izzás és Ész értelmű, a T a név végén nő nem képző. Ízisz a Szó és Ész istennője is. Ó, Izzás Fénye, de szép név!

Húga neve Ne-Bet-Het, vagy Ne-Bet-Hut, akinek a neve abszolút magyar nyelvű (mint a többi istennek is). Ne a Né, Bet a Ház, mint a Bet-Eg és más szavunkban. A Bet-Eg tehát azt jelenti, hogy a Háza (Bet) Ég. Vagyis a teste lázas, meleg, ég a teste. A Het azonos Hét szavunkkal, ami a számok rendjében Király, Uralkodó értelmű. Ebből az következik, hogy az istennő egyiptomi neve Nő-Ház-Uralkodó értelmű, amit a lexikonokban így találunk meg: A Ház-Úr-Nője. Tökéletes megfejtés, de magyarul van a név, amihez csak azt fűzhetjük hozzá, mi akadályozza meg a kutatókat az egyiptomi név magyar azonosításában?

Nephthysz a másik neve, amit görögnek mondanak, de nem görög név ez sem, hanem magyar. Mivel a görög kultúra és nyelv a magyarból fejlődött át a görögbe, igen nagy az átfedés a két nyelv között. De a görög nyelv csak Kr. e. 1200 körül kezd átváltozni a magyarból, ezért régebbi időben nem beszélhetünk görög nyelvről. Ellenben a kérek és károk, pelaszgok, trójai tarjánok, etruszkok – türszének és még sok magyar nép élt a területen, nem beszélve az egyiptomiak szumer, hun, magar részéről, akiktől kaphatták a magyar neveket az istenek, istennők.

Nephthysz neve így értendő: Nép-Tűz. Amikor az egyiptomi őslakók visszatértek másodszor is a kannibalizmushoz, megszegve ígéretüket, hogy nem esznek többé emberhúst, Vezér nagyon felháborodott. Amikor visszatért Egyiptomba, és meghallotta a szörnyű eseményeket, az isten megmutatta haragvó természetét. Nem volt könyörület az emberevőknek többé. Megkérte Ne-Bet-Het testvérét, pusztítsa el a hitszegő kannibálokat. Ne-Bet-Het pusztító tűzzel vette körül az emberevők falvait és elégette őket. Innen ered a Nép-Tűz név, mivel a népet tűzzel büntette meg. Az eset után az egyiptomi barbárok többé nem ettek embert, remélhetőleg.

Vezér és Ízisz fia Hor, Vezér és Nephthysz (Neph-Thys) fia Anubisz. Az történt, hogy Vezér egyik útja után sötétben ért haza, és azt hitte, Ízisz mellé fekszik, de valójában Nephthysz mellé feküdt. Nephthysz szerette Vezért és nem szerette Szétet, akivel sosem érintkezett. A megszületett gyerek ezért Vezér fia volt, akit ma Anubiszként ismerünk. Valódi neve An-Pu, vagyis az Égi-Üresség ura. Hatalmas isten lett, testvérével, Horral szoros szövetségben áll. Anubisz névleges apját nem szerette, pontosabban nem támogatta ügyleteiben.

Hermopolisz istenei nyolcan vannak, ők az Ogdoada, a Nyolcak. Ebben a városban Nun és Naunet az istenek őse. Nun szumer szó is, pl. Eridu neve Nun-Ki, vagyis Nun-Földje. Nun eredetileg az ősi magyar matriarchátus neve, Nuna az alakja. A rangnevet később férfiak is felvették, pl. Nun, Nin, Nan formában. Ezek a nevek is mutatják nyelvünk szétesését. A név tehát eredetileg Nő értelmű, de már sok ezer éve Férfi értelmet is felvett. Ezért a hermopolisziak Nunja férfi, Naunetje nő.

Nun az ősvíz, amiből születik az élet. Őseink úgy gondolták, hogy az élet a tengerből ered. A Nuna kiömlő magzatvize a születés vize, ezért hasonló az ősóceán vizéhez. A Naunet névben a T a nő nem képzője, amiért a Naunet csak a Nun név fondorlatos alakváltozata, kétségtelenül nő nemű formája.

Huh és Hauhet a végtelen tér istenei. Ők a második kettős Hermopoliszban. A nevek jelentése rejtélyes, bár nagy valószínűséggel azonosítható. Úgy tűnik, a csillagokhoz tartoznak a nevek, Huh és Hauhet is a csillagokból érkezett a Földre. Mivel ők a végtelen tér istenei, és érteni lehet legalább Huh nevét magyar nyelven, ebből az összefüggésből kihámozhatjuk a

nevek valódi jelentését. A hunok tárgyalásakor pontosan értékelendő az istenek nevének lényege.

Kuk és Kauket a setétség istenei. Kukkol szavunk olyasmit jelent, hogy benézünk az ismeretlenbe. Valamit meg akarunk nézni, amit nem ismerünk. A régi időkben ilyenkor kukkoltak. A Gukker, mint látcső, szintén ezt a helyzetet nevezi meg. Kuk isten tehát a setétségbe néz, esetleg az éjszakába, esetleg a csillagok honába. A név a Kukucs, Kukucskál nevekben is jelen van. Látni kell, hogy a Huh és a Kuk fogalmak között nincs összefüggés. Arra kell gondolni, hogy sok más nyelv is rendelkezik ezekkel a szavakkal, az eredeti jelentéssekkel ezek a szavak is rendelkeznek. Érdemes tehát vizsgálni a szavakat, más nyelvekben is, mert sok igazságot tudunk kiszűrni belőlük.

Amon és Amanuet nevei igen késeiek. Azt is mondhatjuk, hogy erősen mesterkéltek. Az egyiptomi görög kornak sokat köszönhetünk, de sok torzítást is végeztek ebben a korban, a mitológiában is. Amon neve magyar nyelvű. Két szóból áll, az A és a Mon szavakból. Az „A” jelentése Isten, a Mon jelentése Mennyei. A Men, Mon, Mun, Min mind mennyet jelent, magyarul. Amanuet nevében a Nu-Et Nő-Istenséget jelent.

A-Mon nevének elemei szélesen elterjedtek. Mon a Mun alakban a Mun-Dil szóban is jelen van, aminek jelentése Mennyei-Csillag, a Dil a Dél rokona. De a Mun-Kács név is Mennyei-Házacska értelmű, a Mon-Da pedig a régi idők mennyei helye.

Amikor imáink végén kimondjuk az Amen szót, akkor valójában magyarul szólunk, és azt mondjuk, Isten a Mennyben. A-Mon, A-Men ugyanaz a név. A Menny régebbi formái a Men/Mén – Meny és ebből a Menny. A Möndölöcskék és a Monyókok a Mon név változatait tartalmazzák, a Mond igével együtt.

Az Amon nevét Ammon formában is ismerjük, a dogonok főistene Amma, aki Amonnal azonos, valószínűleg. Az Ammonszarv arra utal, hogy Amon/Ammon kosisten is. A Kos és Kus megfejtése nagyon nehéz, de talán sikerült, amint majd látható lesz később.

Az Ammonites állatcsoportot Amon istenről nevezték el. Olyan lábasfejűek voltak, amelyeknek a meszes váza hasonlított a görbülő kosszarvra. A szarv nagy titka az aranymetszésben rejlik. Mivel a magyar táltosok felismerték a matematikai törvényszerűséget a természetben is, azt mondták, az aranymetszés kizárólag csak Isten, a Teremtő üzenete lehet, mivel az anyag nem értelmes, matematikai levezetéseket nem képes tudomásunkra hozni. Isten viszont igen, aki úr az anyag fölött is, tehát az aranymetszés jelenléte a természetben Isten jelzése irányunkba. Ezért a szarvak isteni jelzőszerepet vehetnek fel, ha rendelkeznek az aranymetszés törvényével.

Más városoknak is saját isteneik voltak.

Memphisz isteneinek őse Ptah. Az isten nevét veszik elő gyakran, amikor bemutatják, hogyan alakultak ki az egyiptomi istennevek. Egy megfejtésben az egyik kutató a jelet Ptah alakban olvasta, amiben aztán megegyeztek a tudósok. Pedig a név helyesen Patak, ami magyar szó, Pat és Ak a helyes felbontása. Pat – Ház, Ak – Víz, ezért a Patak szavunk pontos jelentése Háza a Víznek. Az egyszerűbb Ptah név talán rossz olvasat, a magánhangzókat nem írták ki az egyiptomiak, amiért a Patak rövidülhetett Ptak formára. Ptah továbbá vízisten is.

Felesége Naunet, amely szó a Nuna változatának látszik. Ptah és Naunet fia Atum-Ré, akinek a neve már összevont két régebbi istennevet. Ebből az következik, hogy Atum-Ré neve meglehetősen fiatal, nem tartozik a régi istenek közé. A városban szintén imádták a Kilencségeket.

Rengeteg egyiptomi isten visel magyar nevet, a nevekhez azonban néha magyarázatot illik fűzni. Mivel a magyar nép teljesen elfelejtette nyelvét (elfelejtették vele), ezért a könnyebb megértéshez szükséges a nyelvi magyarázat. A történetek bemutatására kevesebb hely marad, de fontosabbnak látom a nevek magyar nyelven való megértését.

Taweret istennő neve, ami magyar nyelvű név, nem is értette meg senki az utolsó 2-3000 évben, egészen elképesztően fejlett világlátást és világnézetet tükröz. A kozmikus látásmód felülírja azt a képet, amit a felvilágosodás gondolkodói az őskorról és az ókorról kialakítottak, és amit ma is hirdetnek az egyetemek és más tudományos helyek. Taweret neve helyesen Ta és Weret elemekből épül fel. A Ta a Táj, Ország, tömeges ma is a magyar nyelvben, Ta alakban is. A Weret szó helyesen Fered, vagyis Ferde értelmű. A Ta jelen esetben a Föld bolygó, a nagy Ta, az ország, amelyen az emberiség él. A Ferdítő Forgat, Perget, méghozzá a Földgolyót.

Taweret valahol az égben lakozik, a Föld Tengelyének a közelében. Két hatalmas kötél, sodrony van rögzítve két nagy póznára, a kötelek a póznáról a Földet érintik. Ta-Weret mozgatja a két nagy oszlopot vagy póznát, a kötelek, sodronyok lengenek az űrben és hajtják a Földet, amely a tengelyén forog.

Ebből következik, hogy őseink tudták, a Föld forog a tengelye körül, erről beszél a Ta-Weret név. Azt is tudták, hogy a Ta, vagyis Föld a Nap körül kering, a heliocentrikus világkép tehát nem modern találmány, az Egyiptomot megalapító magyarok már sok ezer évvel Egyiptom felvirágzása előtt ismerték a Naprendszert, a Nap központi helyzetét.

Taweret istennőt vízilófej, terhes női test, oroszlánláb és krokodilfarok alakjában ábrázolták. A szülő nők segítője is volt, sok egyéb feladat mellett.

Nofertum isten neve nagyon hasonlít Taweret isten nevére, ezért érdemes a két isten nevét párhuzamosan tárgyalni. Nevét így értelmezik: „Az Ifjú Átum”. A név értelmezése teljes tévedés. Nofer, Nefer valóban létező szó, de a névben nincs jelen. A név helyes felbontása No-Fertum. Az már igaz, hogy ifjúként ábrázolták, a fején lótuszvirágot visel, ami döntő az isten neve jelentésének meghatározásában. Továbbá a jó illat, és az ifjúság istene. Valójában tehát No-Fertum és Ne-Fertum neve Nő és Né Fertum, vagyis Fürdőm. A Fertő ma is olyan víz, amiben sok a növény. Egyiptomban a házak udvarain kis tavak voltak, benne lótusz és más növények virítottak, kellemes illatot árasztva. A nagy melegben a nők a tavacskákban hűsöltek a forró napokon. Tehát a tavacska Fürdő volt, a Fürdő és Fertő szavak között közeli az alaki és jelentéstani rokonság.

Tehát No-Fertum magyar nevű isten, neve nem rokon a Ta-Weret névvel. A Weret a Ferde, a Fertum a Fertőm, Fürdőm szavakkal azonos.

Mellesleg a Nefer, Nofer, Neper és hasonlók mint Napúr jelentésűek, amire aztán mondhatják, hogy szépséges, ifjú, meg hasonlók.

Onuphisz egyiptomi kiolvasott neve Aa Nefer, aki Ozirisz megtestesülése, bika alakjában. Aa jelentése Magas, esetleg Istenek-Istene, a Nefer a Napúr. A Nap ebben az esetben bika alakjában értelmezendő. A görög név talán O-Nup-Hisz volt, de az egyiptomi görög nevek nagyon bizonytalanok, nem érdemes velük komolyan foglalkozni.

Neit, Neith az Ősvíz, aki eredetileg önálló istennő volt. Neve a Né-It, Né-Id elemek értelmében Né-Isten jelentésű. Ré és Szobek anyja, később összekeverik Nut istennővel.

Onurisz isten egyiptomi neve Anhur, Enhur, Anhuret. An az Ég, Menny, En jelentése Isten. A Hur magyar szó a Nap neve. Égi Nap, Isten Nap az isten nevének a jelentése. A harc istene, Ré harcias megtestesülése. A Húr név pl. a Csillag-Húr, Bél-Húr nevekben a Napot jelentik. A Húr az Íj ura is egyben, a Húrt Bélből készítették őseink.

Szopd, illetve Szop-Du az isteni Csillaggyermek. A piramisszövegek sok rejtélyre adnak pontos feleletet, mivel kb. Kr. e. 3800 körüli időszakból származnak. Szopd gyerekisten, nevében a Szop magyar ige van jelen. Szopós gyermek, pólyás baba, aki csillag, mivel minden magyar gyerek csillag. A név végén a Du a Napot jelenti, amiből a D olvasat már a Du rövidülése. Szop-Du tehát a Szopós Udu, vagyis a Napisten, aki még szopós kisbaba.

Basztet istennő nevét Bász alakban is írják, mondják, amit a mai Kal-Bász (Kolbász) névben is viszont láthatunk. Basztet istennő a női termékenységi vágy megszemélyesítője.

Nősténynyoroszlán formában is ábrázolják, amint felső, vagyis Tet/Tét helyzetben fekszik az alatta lévő férfin. A Nap termékenységi erejét is megszemélyesítette, mivel az oroszlán napjelkép. Szerelem istennő, a női szerelmi vágyat is megtestesíti. A Basz ige erre mutat rá a névben, a Tet, mint Tető, a felső helyzetet írja le. Macskaként is azonosították, gyönyörű szobrok maradtak fenn az istennő ábrázolataként.

Hathor istennő Hor felesége. A Hat a magyar Hat szóval azonos, ami a Ház magyar szócsoportba tartozik. A Határ szó így néz ki helyesen: Hat és Ár. A Hat a Ház, az Ar a Hegy, egy hegyes kő, amivel jelezték a földterület határát. A Hát szó is Ház értelmű. A Ház és a Hat is igen gazdag a magyar nyelvben, mindnek Ház az alapértelme.

Hathor gyakran szerepel az egyiptomi mítoszokban. Mint haragvó bika is szerepel, aki mindent elpusztít. A „Nyugat királynője" is, aki a váci (thébai) temetőben a holtakat leengedi az alvilágba.

Am-Am isten minden lelket megesz, amennyiben a lélek rossz, és elpusztításra ítélték. Ezért lehet gondolni, hogy az isten valójában Ham-Ham isten. Ha az Am-Am és a Ham-Ham neveket kimondjuk, érezhetjük közeli rokonságukat.

Szokarisz vagy Szeker eredetileg önálló volt, később Ozirisszal és Patahhal azonosítják, olykor hármas istenalak jön létre. Sze Ker magyarul Fény Kör, ami a Napra vonatkozik. A Szekér viszont Szék Úr értelmű, ami egyértelműen Nap Úr jelentésű. A szekeresek a magyarok, különösen a harci szekerek voltak veszélyesek, amelyeknek több formája volt. A Kaszpi-tenger déli részén feküdt Szek-Ir-Tu országa, aminek a nevét Szek-Ér-Táj formában adhatjuk vissza. Jelentése Nap-Úr-Táj, kétségtelenül az asszírok ellen hadakozó magyarok egyik állama volt. A Szék, Szik a Nap neve, a Szek-Fű jelentése Nap-Fű, csak rá kell nézni a virágára, hogy meglássuk a sugárzó Napot.

Szeker jelképe a Sas meg a Sólyom, de sok más jelképe is volt, mint az Oroszlán és a Párduc. Az Alvilág bejáratát sólyom fejű alakban őrizte.

Ma-At istennő nevét megérteni nem egyszerű. Általában Igazságnak értelmezik, pedig magyar névről van szó ebben az esetben is. Ma a Földanya, a Mama, igen sok nem túl régi nyelvben is szerepel. Az At ebben a névben egyértelműen Át. Ebből következik, hogy Maat helyesen Ma-Át alakú formailag. Az istennő lába a Föld egyik részén van, a teste áthajol az egész égen, ujjai hegyével a Föld egy másik részét érintve félkört zár be. Testét csillagok borítják, ami egyértelművé teszi, mi is az Igazság, amit az istennő jelképez. Ha megértjük, hogy Ma-Át a Világegyetem csillagokból való felépítését jelenti, akkor az Igazság megértésének közelébe jutottunk.

Honsz, Honszu, továbbá Konsz, Konszu formában olvasott isten nevét így értelmezik: „Aki áthalad az Égen". Másik neve Futó, ami szintén a Hold gyors mozgására vonatkozik. Egy magyar szerzőnél olvashatjuk, hogy a név magyar eredetű, Konsz (Konc) a valódi olvasata. Valóban holdisten, de az erőszakos emberek istene. Az Óbirodalom idején még rettenetes isten, aki az Újbirodalom idejére megszelídül. Egy piramisszövegben ő öli meg az isteneket, máshol a szívek és fejek szolgálnak számára táplálékul.

Heka isten nevét Varázslatnak értelmezik. Mivel a magyarok voltak a legnagyobb tudósok, ilyen értelemben a név csak a tulajdonságot írja le, de nem a valódi jelentést. He-Ka a név helyes felbontása, a He Nap, a Ka Ház. A magyarok a Hékások népe, akik a Nap Házából valók. Kétségtelen, hogy régi nevünk a Heka. A görög Hekaton – Száz, de a nagy számok, amint sikerült azonosítani, általában a csillagos égbolt neveiből keletkeztek, mégpedig magyar névadással. A Hykszósz név is a Heka névből származik.

Íziszhez kapcsolnak a kutatók egy nagyon fontos csillagnevet, a Szíriusz egyiptomi nevét, a Szothiszt. Bizony magyar nevet látunk ismét. Belátom, nagyon nehéz az ellenszélben dolgozni! Csupán egy ékezetet kell felhelyezni a névre, a név rögtön érthetővé válik, de az

ékezet megfelelő felhelyezését meg kell találni. Szó Thisz, ez a helyes megoldás. Vagyis a Szó Istene/Istennője Ízisz, akinek a csillaga valóban a Szíriusz. Kell tudni, Ízisz félelmetesen bánt a szavakkal, hatalma volt az emberek felett szavai segítségével.

A Nap különböző égi helyzetét különböző nevekkel írták le. A már említett Rá/Ré és több más magyar variánson kívül ismert Ré-Harahti névformája. Ré, mint Hor (Har), az Aheton, vagyis a Fényhegyen. Az Ahet felel meg az Ahti névrésznek.

Az Ahet – Fényhegy név az A-Hét egyiptomi megjelenése. Azt jelenti, hogy „A" isten Hétszeresen ragyog, amit a Fény legmagasabb helyzetére értettek, vagyis a Fény ereje a hegycsúcsok magasságában tündököl.

A hajnali Nap neve Heper. Értelme He-Per, a He a Nap, és a belőle eredő Hő nevének különböző alakjai. A Per a Ház, de a Pergő, Pörgő Nap is, amint az égboltra tornássza magát, pörgő lábai segítségével. A déli Nap Ré, az esti Tum, vagy Atum.

Horpahrud a kicsi Hor neve. Voltaképpen magyar név, és Hor születését írja le. Horpa, illetve Horpah az Árpa neve, kelta rokonainknál ma is Horpa (Horpah) az Árpa neve. Hor-Pa nem más, mint Hor-Füve, vagy Hor-Fája. A Rúd mindenki számára érthető, Nim-Rúd nevében is megtaláljuk. Hor nemzéséről van szó, mivel Oziriszt felélesztette Ízisz, majd megfogant és megszülte Hort. Ozirisz rangneve Erpet, másként Árpád, tehát az Árpád névben valóban van Árpácska jelentés. Horpa, vagyis az Árpa Rúdja volt Hor nemzője.

Renkívül érdekes a számunkra Eker (Aker) isten, akit először oroszlán, esetleg szfinx alakban ábrázoltak, később azonban két oroszlán alkotta az isten ábráját, amint egymással szemben fekszenek. A név valójában Iker olvasatú, a szó az oroszban és spanyolban is jelen van, magyar örökségként. Mivel az Ik-Er értelme Csillag-Úr, nem lehet kérdéses a szó magyar eredete. Mellesleg az Ikra és rokonai is ide tartoznak. Az Iker csillagkép valószínűleg Magor és Hunor csillagképe, bár az is lehet, hogy még régebbi hősök tettei adták a név eredeti megformálódását. Kétségtelen, hogy Ék-Er (Ik-Er) jelentése Csillag-Úr, jelképe Mag-Úr, vagyis Oroszlán, ami szintén Csillag-Úr értelmű, és ezzel bezárult a kör, Ék-Er isten elsőként Magúr, később Magor és Hunor jelképe volt.

Mut istennő nevének jelentése Anya. A Mu magyarul Fény, amiből következik a Mu-T név Fény-Helye jelentése. Egy egyiptomi szöveg azt állítja, Mut istennő a Világmindenség legnagyobb istennője, minden tőle ered. Ez az állítás azért rendkívüli, mert a mai legjobb táltosok között is van, aki a Boldogasszonyt tartja a Világegyetem teremtőjének, a leghatalmasabb erőnek, aki anyai minőségében azonosnak látszik Mut istennővel. A német Mutter szó is összevethető az egyiptomi anyaistennő nevével.

Szarapisz neve a Szár és Ápisz elemekből épül fel. A Szár előtag Ozirisz nevéből alakult ki, ami azért érdekes lehetőség, mert a magyar Szár szó sokkal régebbi, mint Ozirisz neve, vagy a hasonló szumer és akkád nevek.

Az Ápisz, mint Bika, Á-Pisz formában Nagy-Csillag jelentésű, ami arra utal, hogy a Bika csillagképből ered a név. Ap-Isz viszont Apja a Fénynek.

Hapi a Nílus neve is, páviánfejjel is ábrázolták. A neve magyar nyelvű, a Ha és a Pi szavakra bontandó. Ha a Ház, Pi a Csillag, a Hapi név ezért a Háza a Csillagoknak fogalmat tartalmazza. Mivel a Nílus a csillogás háza, egyértelmű a név jelentése. Az Apisz névvel való kapcsolata lehetséges.

Apophisz a gonosz neve, esetleg tényleg a hykszószok vitték be Egyiptomba az isten nevét. Ez a név jelentése: A-Pop-Hisz. Tehát ebben a névben is elválik egymástól a H az előtte lévő mássalhangzótól, mint olyan sok fontos más névben is. De miben Hisz A Pap? A Tejút jön elő az isten nevét kísérő szövegekből. A Tejút, mint Kígyó, a tudás hordozója. Ezért mondják A-Pop-Hiszt kígyónak, és azért félnek rettenetesen tőle, mert a világűrből végzetes dolgok érhetik a Földet, amitől a csuda őseink is nagyon féltek. Leszakadhat az ég!

A jelképek közül sok Egyiptomban is megjelenik, ami azért fontos, mert a sivatagi éghajlat alatt az ábrázolatok tömege fenn is maradt.

A kígyó által bekebelezett Nap azt jelképezi, hogy a Nap az Égi Kígyó, vagyis az Égi Piton része. Ehhez kellett tudni, hogy a Tejút csillagokból áll, a csillagok pedig nem mások, mint napok. A Nap csak egy csillag a sok közül, a Tejúthoz tartozik, azért van a Nap benne a kígyóban, vagyis az Égi Pitonban. Csupán logikai következtetéssel rájönni ilyen magasrendű tényekre, elismerésre méltó eredmény. Vagyis őseink zsenik voltak.

Más ábrázolások a Napot két kobra közé fogják. A kobra mérges volta teremt kapcsolatot a Föld és Ég között. A kobra harapása az embert az Égbe repítheti, ebből ered a Tejúttal való kapcsolata. Ureusz-kígyó volt a neve. A Név Úr-E-Usz formában az Úr-Házába-Úszni jelentésű.

A magyar Gy jel formája Kettős Kereszt. A Gy betű 20.000 évesnél sokkal régebbi, ezért arról beszélni, hogy Egyiptomból ered címerünk Kettős Keresztje, nagy dőreség. Éppen a magyaroktól származik Egyiptomba a Kettős Kereszt.

Az első egyiptomi királyok már jogart használtak. Az első jogar, amit annak lehet vélni, mintegy 30.000 éves, Szungirban fedezték fel. Az egyiptomi jogarok formája hasonló a magyar és más európai királyi jogarok formájával. A Jog-Ar jelentése Jog-Hegy, ami a jogar fegyverként való használatát is elénk idézheti.

Az egyiptomi istenek gyakran tartanak a kezükben egy furcsa jogart. A jogar felső része állítólag gazella formájú. A magyar népművészetben megfigyelhető egy teljesen hasonló formájú eszköz, amely a felső végén azonban nem gazella, hanem kifejezetten madár formájú. Az egyiptomi tárgyakon lévő valami, amit gazellának gondolnak, nagy valószínűséggel szintén madár, esetleg ló. Az egyiptomi formát nehéz azonosítani. A Madár alakzat szimbolikus, egyrészt a Magyar fogalmat tartalmazza, másrészt a Nap és az Ég megtestesítője, illetve az Ég és Föld közötti kapcsolat hordozója.

Az egyiptomi kereszt, az Ank (Anh) jelentése Élet, ami Istentől fakad. A név a magyar An „Ég, Menny” jelentésű szóból ered, egyszerű becézéssel, amit ebben az esetben a K mutat.

A Kendő királyi dísz volt, Kenderből készítették. A Kender növény neve helyesen Kend-Er, ami Király-Úr jelentésű. Az eredeti név k.n.d.r olvasatú volt, amit Kend-Úr formában is hangzósíthatunk. A Kendő piros és fehér, vagy kék és arany csíkozású lehetett.

Igen fontos az egyiptomi festményeken az ötágú csillagok szerepeltetése. Valójában embert jelentenek. Alul van a két láb, felül van a kitárt két kar, legfelül pedig a fejet jelképező csillagkar.

A Napot szarvak közé is helyezhetik. Ebben az esetben is azt kell érteni, hogy a Nap a Tejút része. Ugyanis a szarvak, amint a szumeroknál is, isteni jelképek, valamint a Tejút jelképei.

A festményeken az emberek vörös színe azt jelentette, hogy az ábrázolt személy él. Ha az ábrázolt személy zöld színű volt, az azt jelentette, hogy már meghalt, vagy halott állapotban van.

Az egyiptomi istenek állatformájának eredetét nem tudta feltárni a tudomány. Az állatok által jelképezett fogalmak az ősi szupercivilizációhoz tartozhatnak, de ez is csak feltételezés. Néhány esetben azonban abszolút biztos az ősi magyar szupercivilizációból való eredet.

A Sólyom, a Sas, a Kos, a Tehén, a Bika, az Oroszlán, a Macska, a Kutya, a Disznó, a Nyúl egészen biztosan magyar eredetű jelkép. A Szkarabeus neve rendkívül érdekes tanulságokkal szolgálhat számunkra. Egy kiváló magyar kutató azonosította a nevet a magyar Cserebüj névvel. A Cserebüj a Cserebog alaktani változata, természetesen a Cserebogár nevéről van szó. Láthatjuk, hogy a Cs megfelel az Szk-nak, amit minden esetben figyelembe kell venni, ha ősi magyar neveket vizsgálunk, amit görög szerzők jegyeztek fel. Az Szk változata az Sc,

amit gyakran használtak a Cs helyett. Ebből az következik, hogy a görög Szk és latinos Sc valójában a Cs hang és betű helyettesítése, kiejtésük „Cs”. A Szkarabeus kiejtése tehát Csarabejsz, az U jel olvasata J, ami viszont a G rokona. Ezzel bezárult a kör, a Szkarabeus valójában Csarabeg, ami a Cserebog fura változata. Tehát Cserebogárnak mondták az egyiptomiak a Szkarabeust eredetileg. A Cserebogár magyar név jelentése kb. Nap-Fény-Köre. Mivel sem a görögöknek, sem a latinoknak nem volt Cs hangja, az Szk és az Sc a magyar Cs kifejezésére jött létre.

Egyiptom földjét Ta-Kem, Ta-Kemet vagy Kemt néven nevezték. Ta a magyar Ta szóval azonos, ami ma is tömeges a magyar nyelvben, Táj a változata. A Kem jelentése Fekete. Az ország termékeny földje fekete színű, innen ered a Kem név. Nézzünk néhány élő példát a Kemre. A Kém a Feketeségben, vagyis az éjszakában lopakodik előre, innen a neve. Amikor a Kém a megcélzott helyszínre érkezik, Kémlel. A Kém-Lel szóban a Kém már igei jelentést is tartalmaz, a Lel pontosan kifejezi, hogy a feketeségben mozgó kém lel is valamilyen információt.

A Kém szó van jelen a Kém-Ény szóban, amely a Feketeség Ensége. A Kémény belül többnyire fekete a koromtól, amit a Kéményseprők távolítanak el. A Kemence helyesen Kem-En-Ce, aminek a jelentése Feketeség Enségének Fénye. A Ce (Sze) vonatkozhat a tűzre, ami a kemencében ég. A Gém szintén Kémlel, mint a Gémes-kút. A Kémia tudománya a feketeségben kémleli az anyag titkait. A Kémia szó eszerint magyar eredetű, Kém szavunkra épül. Sok formája van a különböző nyelvekben.

Deszeret a terméketlen táj, színe vörös, ezért Vörös Föld a neve. Talán a Dezertál szó is a Deszeret névből származik. Az egyiptomiak a vörös föld területén temetkeztek elsősorban.

Alsó-Egyiptom neve Hun, Felső-Egyiptom neve Magaru volt. A neveket a nem magyar térképek ma is közlik. Alsó-Egyiptom koronája vörös, Felső-Egyiptom koronája fehér színű, amit a piros-fehér kendő csíkozása is képvisel. Felső-Egyiptom nagy városa Vasz, ami a mai Vác szóval is azonos. Alsó-Egyiptom nyugati része Tehenu, ez a Tehenes tartomány. Keleti része Ajtu, ez az Ajtó tartomány, amely Ázsia és Afrika közötti Ajtót, vagyis összekötő területet nevezi meg.

A városok közül kiemelkedik Nehen, Hierakonpolisz, vagyis Sólyomváros; Ab-Du, a Háza a Napnak, vagyis Abydosz, az Üdős-Ház; Tyntera, a Tündérváros (Dendera); Mennofer, vagyis a Mennyei Napúr városa, másként Memphisz, aztán Sza városa, ami a magyarok egyik legfontosabb népnevét viseli, Sza-U a Szák városa, görög korban Szaisz, továbbá a Tan városa, Tanisz név alatt, és még sok jelentős város. Mi lett a hatalmas tudást hordozó városok népével? Elpusztultak a tudósok, a nép a tudatlanság mocsarába süllyedt. Egyiptom ma már nem a világ vezető hatalma.

VI. FEJEZET. **CSUDAORSZÁG CSUDÁI**

Szkytha nevünket elég sok formában értelmezték, de egyik sem volt helyes. Minden magyar tudja, hogy a szkythák a régi magyarok egyik neve, amint a hun is magyarokat jelölő név. Az egyik fejezetben részletesebben is szükséges bemutatni legfontosabb népneveinket, itt most a szkytha névvel kell foglalkozni.

A görög nyelvből vett értelmezése téves, ráadásul a Szaka névvel csak azért vethető össze, mert a Szaka név is a magyarok nagyon fontos népneve. A görög Szk és latin Sc szó eleji mássalhangzók legtöbbször a Cs hangot jelölik. Nem csak a magyar nyelvben van Cs, de sok más nyelvben is, mégis a nyelvészek nem ébredtek rá az Sc és Szk „Cs" ejtésére. Pedig a szabály más szavak esetében is működik.

A Szkolotesz név, ami Szkythát jelent, Cso-Lo-Tesz olvasatú valójában. A Tesz ige és Isten neve, a Lo Ember jelentésű, a Cso jelenti az Eget, a csillagok hazáját és a vizet. A Szkolotesz, vagyis Csolotesz névben a Mennyei Isten (Tesz) Csillag Emberei, vagy a Csillag Emberek Istene fogalom van benne. A Csuda mellett a Csoda forma is elterjedt a magyar nyelvben, a két alaknak teljesen azonos a jelentése. A Csu és Cso a Csillagos Égbolt, ezért értendő Égnek.

Az Altáj területén élt Csúd nép természetesen a Csuda magyarok népe. Vagyis az ázsiai szkythák. Európában a Csúd-tó neve jelzi északi területük határát az utóbbi évezredekben. A tó nevét az észtek adták, éppen rólunk, akik a határ másik oldalán laktunk. A logika ezt így diktálja. Kelet-Európa csuda, vagyis magyar hatalmát a gótok döntik meg, amire jött a fergeteges hun válasz az ázsiai magyarok részéről.

A Csuda és Csoda Da eleme a Földanya neve, irdatlanul tömeges a magyar nyelvben, ritkábban Napot is jelenthet. A Cso és Csu Víz értelmű is, a Csa formával együtt, de elég sokszor Csillagot is jelent, a Tyu (Utu) ezt mutatja. A Tyu és Csu nagyon közeli kiejtésű szavak, a Tyúk Csillagocska, a Csuk Csillagocska – egy madár nevéről van szó, lásd Rozsdás Csuk. Tehát az égi vizek is csillogóak, a Csu szó Víz és Csillag jelentése közeli rokonságot mutat.

A Szkytha és Csuda azonosságát elég sok szó igazolja. Felcsut kisvárosunk nevében a Csut a Csuta szó maradványa, amint Alcsutdoboz és Alcsut településeink nevében is. A Csuta abszolút azonos Szkytha nevünkkel, amit Csytha alakban írva már Csutának kellene ejtenünk. A görög ábécében nincs U betű, le sem tudják írni az U hangot a görögök, akik a Szkytha névformát megalkották. Az írás a görögöknél is változott, a Kr. e-i 8. század írásformái között még volt U betű, de a 24 betűs görög ábécében már nem volt. Használtak később Oü betűket is, amivel az U hangot igyekeztek lejegyezni.

Mivel igen nagy szókincs igazolja a Szkytha Csuda olvasatát, kétségtelennek kell látni a Szkytha Csuda, Csuta valódi formáját. A Suta Szarvas azonos a Csuda Szarvassal, bár manapság a Suta az Őz nősténye̊re vonatkozik, nem biztosan helyes szóhasználattal.

Csutka szavunk megdöbbentő élességgel mutatja be őseink csudálatos gondolatvilágát. Csut a Csuta, ahol a csillagok ragyognak. A Csut-Ka jelentése Csut-Háza. Nézzünk rá egy almacsutkára, és nézzük meg, mit látunk. Az alma maradványait és a magházban lévő magokat. Ha tudjuk, és mi tudjuk, hogy a magok csillagok, akkor arra is rájövünk, hogy őseink a magok miatt adták a csutkának a csillagos égbolt nevet. Félelmetesen magas rendű világlátás és gondolkodás, amit lassan elfelejtettünk.

A Csutakol igében a csillagszőrű paripa tisztasága jön elő. Szikrázik a lecsutakolt ló szőre, mint a csillagos égbolt. A Csutak szó a Csuta K-val való becézéséből jött létre, tulajdpnképpen Csudácska jelentéssel. A Csu szónak még sok további származéka van.

A Csuda a Csillagos Égbolt, aminek az egyik megtestesítője a Szarvas. A Csudaszarvas tehát az éji égbolt, amelyen a sok kis csillag a szarvas foltjait jelenti. Igaz, azok a szarvasok is a csillagos égboltot képviselik, amelyeknek az oldalán nincs folt. Az agancs szintén a csillagok helye.

Azt eddig is tudtuk, hogy a szkythák és a kelták nem tekintették egymást ellenségnek. Gyakran találtak a régészek olyan leleteket, amelyek a szkythák és a kelták közeli együttélését igazolták. Hosszúpályi település központjában lévő 2010-es régészeti feltárás konkrét bizonyítékokat adott arra, hogy a szkythák és kelták egyes településeken közösen is élhettek. Íme a konkrét bizonyíték a magyar–kelta rokonságra régészeti alapon is.[128]

Szkythák alatt mindig magyarokat, hunokat, szumerokat, egyiptomiakat és a többi rokon népünket kell érteni. Nem érvényes az olyan hamisító eljárás, ami a magyar népeket különböző nyelvű népeknek akarja beállítani. Esetleg nyelvjárási távolság volt az egyes magyar népek között, de nem voltak egymást nem ismerő, másként beszélő népek. Ázsia nagy pusztáit magyar törzsek lakták, akiknek különböző nevük volt. Erről beszélnek a krónikák is, csak a legutóbbi száz évben kezdtek másként írni a szerzők, idegen érdekek kiszolgálása miatt. Az Andronovói kultúra Közép-Ázsiában kétségtelenül magyar nyelvű népek kultúrája volt.

Szkytha jelentése tehát Csuda, ami az éjszakai csillagos égbolt neve. Krónikáink szerint a magyarok szkythák, amin nincs vita, csak az ellenségeink mondanak mást. Krónikáink szerint Szkythia országa létező hely, a különböző krónikások elég sok konkrét adatot szolgáltatnak földrajzi helyzetének meghatározásához. De sajnos, a krónikások adatai nem teljesen egyértelműek. Szkythiára is több érdekes tényközlés vonatkozik.

Mielőtt az adatokat kezdjük vizsgálni, el kell mondani, a mai tudomány sok vonatkozásban részletesebb adatokkal rendelkezik a régi világokról, mint amilyenekkel krónikaíróink rendelkeztek. Az új tények mozaikjainak helyes elrendezésével a krónikások állításait új és pontosabb megvilágításba helyezhetjük.

Szkythia földrajzi leírását a krónikák általában pontosan megadják. A szövegekben azonban élesen keverednek a különböző korokból származó információk. Az információk között akár tízezer év is lehet, ami áthidalhatatlannak látszó problémát jelent a szövegekben, látszólagosan. Az egyik földrajzi leírás Közép-Ázsiára vonatkozik, ahol a török győzelme idejéig magyarok laktak. Kazahsztán europid lakossága, amelyik nem orosz, ukrán származású, hanem eredeti kazah, egyértelműen a magyar alapnépesség mai képviselői. A kazah népesség fele, vagy talán még nagyobb arányban, a magyaroktól származik.

Szkythia földrajzi azonosítását már többen, jó hatásfokkal elvégezték. A különböző tartományok körzetének kijelölése még várat magára, de az eddig elvégzett munkát kitűnőnek is minősíthetjük. Néhány nagyon súlyos probléma azért létezik, ami mellett nem lehet elmenni szó nélkül. A kérdésről önálló munkát érdemes írni.

A Rif hegyek titokzatos tája nem az Ural hegységgel azonos. Igaz, mindenki elkönyveli ezt a tényt, azonban nincs semmilyen bizonyíték arra, hogy a Rif hegyek valóban az Ural hegység lenne.[129]

Szkythia tartományainak ismertetése mellett a krónikák kitérnek egy rendkívüli leírásra is. Kézai Simon mester Magyar krónikájában ezt olvashatjuk: Scytia tartománya hosszában háromszázhatvan, széltében százkilencven stadiumra terjed. S oly erős természeti fekvése van,

---

[128] V. ö. Timaru-Kast Sándor: *A magyar nép és a kelták: eredetünk és környezetünk.* Acta Historica Hungarica Turiciensia 36. évfolyam 2. szám. (2021.) http://epa.oszk.hu/01400/01445/00062/pdf/.

[129] Ugyan megtörtént Rif(ei)-hegyeknek a Kárpátokkal való azonosítása is (lásd Fábián Sándor: *Történelmi „szürreál". Az Igazság Kálváriája.* Acta Historica Hungarica Turiciensia 36. évfolyam, 1. szám (2021). pp. 232-233. http://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_1.pdf), de amit tehát, mint itt alább látjuk, lehet, szintén el kell vetnünk. – *A szerk.*

hogy egyetlen nagyon kicsi helyen lehet beléje jutni; miért is sem a római császárok, sem Nagy Sándor nem birtak belé jutni, jóllehet megkisérlették vala.

Thuróczy János egy régi krónikára hivatkozva írja: Szkítaország hosszúsága háromszázhatvan, szélessége pedig száznyolcvan stádium. Olyan védett a fekvése, hogy egyetlen helyen, egy igen kicsi gázlón keresztül van csak odavezető út.

A magyar törzsek száma száznyolc, ami szintén különlegesen fontos adat. Olyan nagyon fontos, hogy külön fejezetet kíván a száznyolc rejtélyének megvilágítása.

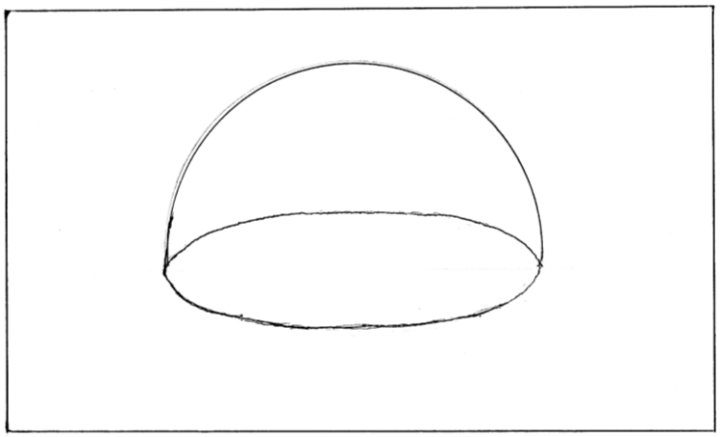
Más nagyon fontos érdekességek is szerepelnek krónikáinkban, amelyek bemutatására ebben a munkában nem kerülhet sor, elvégre mitológiáról értekezünk. Az már más kérdés, miért nem voltak képesek értelmezni a fantasztikusan fontos adatainkat azok, akiknek írásai kiadásra jutottak.

Szkythia földrajzi helyzetét egyrészt a Föld felszínén helyezik el az ókori írók, ám van egy másik adatsor is, ami rendkívül különös, és első pillantásra teljesen érthetetlen. A fentebb bemutatott adatok Szkythaország kiterjedésére nem vonatkozhatnak. Ha átszámítjuk a stádiumokat kilométerre, akkor azt láthatjuk, hogy a megnevezett ország rendkívül kicsiny. A szövegek egyéb adatai ellenben fél Ázsiát megjelölik, ami miatt Szkythaország nem lehet kicsi területű. Miről lehet szó, mit jelentenek a furcsa adatok? Valamiben teljesen biztosak lehetünk: nem az őseink beszélnek mellé, hanem mi nem értjük őseinket. Már az ókorban, majd a középkorban is a szerzők egyszerűen átírták a még régebbi bölcsek írásait, mégpedig abból kiindulva, hogy a régi bölcsek írásai tévesek. Pedig mindig az ókori és középkori gondolkodók tévedtek, és a nagyon régi bölcsek írtak igazat.

A Szkytha görög névalak elemzése megmutatta, hogy a nép és ország neve Csuda olvasatú, aminek a helye a Csillagos Égbolt. Láthatjuk a különös adatokat is Szkythaország kiterjedésére és hollétére. Azt kell gondolni, ezzel a felismeréssel bezárult a kör, megtaláltuk Szkythia valódi helyét. Az adatok mindig helyesek, csak megfelelően kell olvasni őket.

Mivel Szkythaország hossza 360 stádium, teljesen világos számunkra, hogy az adat a kör fokait nevezi meg. A 360 fok azt a kört írja le, amit a Föld felszínére helyezhetünk, és egy teljes kört láthatunk. A teljes kör a horizont, vagyis a látóhatár. A közepében vagyunk mi, vagyis az a személy, aki a környéket meg akarja pillantani. A világ közepe mindig ott van, ahol mi vagyunk. Meséink erről a tényről világosan beszélnek.

Csudaország szélessége 180 stádium, Thuróczy Jánosnál, Kézai Simon mesternél 190 stadium. A 10 stádium eltérés sok gondolatra indíthatja a kutakodót. Thuróczy János adata azonos a félkör fokainak a számával. Tehát arról van szó, hogy a 360 fokos kört alkotó látóhatár felett létezik a 180 fokos félkört alkotó égbolt. Bizony, a 180 stádium az égboltot jelenti számunkra. A Csudaországot.

Szkytha, Csuta, Csuda = az Égbolt

Az adatokat tovább vizsgálva, tegyük fel a kérdést, miért ír Kézai Simon mester 190 fokról, amikor Thuróczy János 180 fokról tud, továbbá az egész kérdéskör logikájánál fogva bizonyosak lehetünk a 180 fok valódiságában és a 190 fok bizonytalanságában. Mit jelenthet a 190 fok számunkra?

Az égboltot őseink nagyon alaposan ismerték. A magyar csillagismei hagyományokat az emberiség ellenségei megpróbálják eltagadni, megsemmisíteni, agyonhallgatni. De őseink ismereteire rendkívül nagy szüksége is lehet az emberiségnek, bizonyos helyzetekben, de akkor majd nem lesz mentőkötél az emberiség számára, mert ellenséges erők, saját ostobaságuk miatt, elpusztították a mentőkötelet. Az égbolt megfigyelése arra indít, hogy Szkythia területét pontosabban is meghatározzuk.

Mivel a szövegekben egy olyan területről van szó, amelyet csak nagyon kis helyen lehet megközelíteni, azt gondolom, hogy a Tejúton van egy ilyen terület. Fekete porköd zárja el a kilátást a Tejútra, amelyen mintha egy öblöt láthatnánk. Ha a Tejút a folyó, akkor benne ez a sziget Szkythia. Azt már nem akarom továbbgondolni, hogy a magyarság erről a tájékról érkezett a Földre. Az viszont biztosnak látszik, hogy a kérdéses terület az egyik lehetséges őshazánk, amiről őseink beszéltek.

Az égi őshaza keresése közben, egy másik munka írása alkalmával, legalább négy-öt kiemelt fontosságú területet találtam, amelyeket táltosaink jelöltek ki. Legnagyobb megdöbbenésemre, más népek elképzelései között is megjelent egy-két megnevezett csillaghaza. Az oroszok elképzelései között találtam azonosságokat a magyar mitológiai őshaza elképzelésekkel.

A krónikák által megőrzött mértani leírást nem ismerte fel senki, mint ahogy sok más elképesztően fontos adatot sem, amiket tartalmaznak régi írásaink. Súlyos hiba, mondhatnánk, de inkább azt kell leszögezni, az adatok félremagyarázása emberiség elleni vétek.

Az emberiség tőlünk, vagyis a csudák népétől származik. A legrégebbi nép vagyunk a Föld kerekén, amit úgy kell érteni, hogy a mai népek döntő többsége tőlünk származik. Az is csuda, hogy létezünk. Erről a témáról mások majd szebben tudnak beszélni.

A szkythákat egyes elvetemült emberek nem kívánatosnak minősítik. Az elvetemült emberek, akik hasonlókat írnak, nem tudják, hogy a szkytháktól származik az emberiség döntő többsége. A szumerok is szkythák, természetesen, meg az egyiptomiak, a kínaiak is, meg az indoeurópaiak, az akkádok is, meg még számtalan nép, akik tőlünk származnak. Egyszerűen felfoghatatlan, miért vannak szkytha-gyűlölő emberek, akik valójában saját népüket gyűlölik, mivel ők is szkytha származékok.

Vajon milyen fejlett kultúra tudósai gondolták ki a krónikákban megőrzött világképet? Teljesen bizonyos, hogy a szumer kultúrát megelőző kultúra, az a kultúra, amelyik megalkotta az első ábécét, amit az emberiség ellenségei szintén igyekeznek letagadni, elhallgatni. Az ősi szupercivilizáció kihatása mai életünkre minden pillanatunkban tetten érhető. Nem létezhetnénk őseink fantasztikus tudása nélkül, mert a mai agresszív ember már kiirtotta volna önmagát. Az ősi tudás a testvérség korszakából ered, abból a korból, amikor minden ember valódi testvére volt egymásnak.

A szkytha, vagyis csuda népnek[130] istenvilágát elnagyolt vonásokban ugyan, de azért mégis ismerjük. Hérodotosznak köszönhetjük meg ismereteinket, aki feljegyezte isteneink neveit. Más szerzők is megemlékeznek a szkythák hiedelmeiről, valamint a krónikák is szolgálnak értesülésekkel.

[130] Egybevág ezzel a szkíta mint a tudás népe igazolása, amikor a Kárpát-medencei Szkitia létének feltételezését alátámasztó adatnak tekintett az itteni scita vagy szkita nép neve, mert a latin scita = tudás: Fábián *i. m.* pp. 105-106, 231, 362, 416, 593-595. És a latin scita bizonyára a görög szkytha ismétlése, és a sc = cs, tehát scita = csuda. – *A szerk.*

A szkythák elsősorban Hesztiát imádják. Hesztia a tűzistennő. A magyar He jelentése Nap, aki a Tűz ura. A Tűz valóban fontos volt őseink szemében, de nem emelkedett a többi elem fontossága fölé. Sok történet szól a tűzről, amelyek közül a Tűz Tisztasága nagyon fontos. Ugyanis a Tűz a Tisz – Isten szónak a közvetlen módosulata. Egy perzsa beleköpött a tűzbe, így akarta meggyalázni a tüzet, de csak saját magát és népét gyalázta meg. A tüzet nem lehet tisztátalanná tenni. A tűz égeti ki a tisztátalanságot a lelkekből.

Azután Zeuszt és Gét imádják, Gét Zeusz feleségének mondják. Naná! Zeusz, vagyis Zejsz az Ég, felesége a Földanya, vagyis Gé. Ég és Gé egymás tükörképei. Az Ég Isten valóban a legnagyobb istenünk, több neve is van. Ő az Egy Isten, amely nevet némelyek nem szeretnek hallani. Ő az Úr Isten is, akinek a nevét Nyugaton átviszik a Napra, téves gondolkodásból. Gé anya neve is elterjedt a magyar nyelvben, gyakran Gye a név formája, ami lágyult az eredeti alakhoz képest. Ég, Ék, Éj, Éh szabályos sorozatunk tagjai hatalmas titkokat tartalmaznak. Gé anya hangtani rokonai a Ki, Kü, Kő, Gi, Gea, Gaia.

Galya-Tető egyértelműen a Földanya Teteje fogalmat tartalmazza.

Apollón neve helyesen magyarul Apolló, a Napisten egyik fontos megnyilvánulása. Az Apol magyar ige, Csókol jelentése megfelel a férfi szépségisten, szerelem isten fogalmának. Apol-Ló tehát Csókol-Ember, mivel a Ló szónak több jelentése is van, köztük a Nagy, vagy a Fény, a Csillag, és az Ember. Apol-Ló egyben Ápoló is, a betegek segítője.

Aphrodité Urania az Ég Királynője. Ő nem más, mint Tündér Ilona. De Aphrodité és Urania neve is magyar nyelvűek.

Imádják továbbá a szkythák még Héraklészt és Arészt. Arész a Hadúr, Herkules az Erős isten lehet.

A királyi szkythák még Poszeidonnak is áldoznak.

A szkythák nyelvén Hesztia Tabiti formájú. A név magyar nyelvű, Tabi Ti a helyes értelmezése. Tabi szavunk jelentése Tűz, lásd rengeteg szavunkat, amelyek tartalmazzák ezt a nevet. A Ti jelentése Élet, ami miatt a Tabi-Ti pontos jelentése Élő-Tűz, vagy az Élet-Tüze.

Ismert a Bibliából Tabita neve, aki a Tűz-Tája jelentést viseli. Tabita nem azonos Tabiti nevével, bár egyesek összemossák, vagy összekeverik a két nevet. Pontosan kell érteni a szavakat, különben nagy bonyodalmakat okozunk rossz értelmezéseinkkel.

Zeusz (Zejsz) neve, Hérodotosz szerint igen találóan, Papaiosz a szkythák nyelvén. A név egyszerűen Papa-Jó, a név végéről a szöszögő Sz jelet el kell távolítani. Ő a Jó-Papa, a Jó-Isten, a Jó-Atya, a legnagyobb isten, a Világegyetem Teremtője. Meglepődhetünk, hogy Tokarev és társai nem értik a Papa-Jó nevet, pedig eléggé erőszakosan iráninak és orosznak akarják beállítani a szkythákat. Mellesleg a Papa-Jós értelmet elvetem a magam részéről.

Gé, a Földanya szkytha neve Api, ami lehetne A-Pi felbontású is. A föld és a víz tartozik hozzá, iráninak vélik nevét, teljesen hamisan. A Pi, mint Csillag, a Víz fogalmát is magához vonzza a magyar nyelvben, de inkább pontosabban Csillagvizet jelenthet. De az A-Pi felbontás nem helyes.

Az Ap Víz fogalma valóban létezik. Valamelyik iráni nyelven az Ap Víz. Érdemes ebben az esetben is megfigyelni az indogermán agressziót, a tények lesöprését, hogy egy istennő nevét elbitorolják valódi tulajdonosuktól. Nem számít az igazság, a szkytháknak indogermánnak kell lenni, ha törik, ha szakad. Az Ap Víz jelentéséből aztán levezették, hogy a Víz lehet akár Föld is, mivel Api feltétlenül Földanya, és nem Vízanya. Tehát a vízből földet készítettek, a világ tanulságára, hogy nem veszik figyelembe a tényeket és akkor csalnak, amikor érdekeik csak megkívánják.

De akkor miképpen értelmezzük Api nevét? Természetesen magyar nyelven, mivel a szkythák magyar nyelvűek voltak. Az Ap magyar szó, és Ház, Haza értelme van. Közvetlen

rokona a magas hangrendű Ep/Ép, valamint az Ab. A Ház jelentésből fakad a Város, Ország, Törzs, Nép, de jelenthet Vizet is. A nagy Ház az Ég, ahonnan esik az eső, a víz.

A szumer Abzu isten nevének jelentése „Ház Tudása”, akkád változata Apszu, aminek azonos a jelentése a szumer névformával. De a szumerben is szerepel az Ab mellett az Ap is, Ház jelentéssel, meg az akkádban is, amiből nem következik indoeurópai eredete e szavaknak. Mivel a szumer, a szemita és más nyelvek és nyelvcsoportok is magyar eredetűek, világos a számunkra Api istenasszony nevének pontos jelentése. Az Ap Ház, Haza, a Haza pedig föld, és nem víz, tehát Api valóban Földanya. Ebből pedig következik, hogy az Api becézés, mint az Ani, Eni, Uni. Mami, Dédi és más neveink is ezt számunkra bizonyítják. Megtaláltuk tehát Api nevének valódi jelentését, aminek nincs köze a Vízhez, mert Hazát, vagyis Földanyát jelent. Ismert az Apia névalak is. A szumer nyelv minket támogat, de csak azért, mert a szumer nyelvjárások a magyar nyelvből erednek. Tehát a szkythák, vagyis a Csuda magyarok, Csillagország fiai, nem szumer származékok, mint ahogy sokan állítják, hanem az Eurázsiát 50.000 éve meghódító első emberek egyenes utódai.

Érdemes néhány bizonyítékkal is igazolni Ap nevünk magyarságát és Ház, Haza jelentését. A magyar nyelv költészet. Emiatt az akadémikus nyelvészet képtelen értelmezni szavainkat, tehát igaz és helyes meghatározást nem találhatunk az irodalomban. Bizonyítékaink közül fontosak a következők. Alap szavunk nem nyelvújítási korú, amit Alaptolma neve bizonyít. Az Al-Ap jelentése Alsó része a Háznak. Az A-Lap formában az „A” jelentése kérdéses. Az Al jelentése Alsó, Felső és El. Kalap szavunk Kal-Ap formában Nagy-Ház, a kalap a fejünk felett eszerint ház. A Kalap még értelmezhető Ka-Lap formában is. A Harap szó Har-Ap felbontású, a Har Hegy (Fog), az Ap Ház. A Harapás tehát formailag a Fogak Háza. Iszap szavunkban az Isz a folyadék, iszamós anyag, az Ap ennek az anyagnak a Háza. Nadap városnevünk Nad-Ap formában Nagy-Ház, ami megfelel egy település nevének.

Az Ep szintén Ház, a Telep szóban. Tel-Ep olyan hely, amely Teljes Ház, vagyis lakóházakból áll, nem paraszti község. Az Épül, Épület az Ép Ház jelentésén alapul. A Szelep a Szél Háza, amin levegő, vagyis a Szél jár át. A Terep olyan Tér, ahol Épület lesz. A Szerep, Szereplő szóban Szert Épít fogalmat ismerhetünk fel. A Szer-Ep-Lő „Lő” szava Ember (Ló) értelmű. A Cserép szóban az Ép az Épület neve, a Cser több jelentésű, a Ker és Nap szóval is kapcsolatos lehet. A latin Scripto a Cserép-Ta magyar szóösszetételből ered, a cserépre írt szavazatok emlékeként. A Scripto azonosítását Fási Árpád végezte el. A Kelep, Kelepce is tartalmazza az Ep Ház jelentést. A Kerep Kör, vagyis a Nap Építője. Gyönyörű növények viselik a Ker-Ep szót. Közép szavunkban is az Ép Ház értelmű. Epe szavunk helyesen Ep-E, vagyis az Építés Háza. Aki felfogja ennek a szónak a jelentését, közelebb kerülhet őseink elképesztően magas színvonalú orvoslásához és az emberi test magasrendű ismeretéhez.

Az Ab szintén jelent Házat, de az Ap és Ep bemutatása elégnek bizonyul arra, hogy Api Haza és Földanya istenasszonyunkat soha senki ne rabolhassa el tőlünk.

A Napisten, Apollón neve Goitoszürosz, egy másik változatban Oitoszürosz. Garantáltan magyar nyelvű mindkét szóalak. A Goitoszürosz névhez fűzzük hozzá, hogy a görög nem ismeri a H betűt, helyette G betűt használ, az U helyett meg Y/Ü betűt. A név ezért helyesen Hojtószúrós olvasatú. A tavaszi Hajtások idején a munkálatokat Szúrásokkal kellett elvégezni, ez a Hajtó-Szúrós valódi értelme. A másik névforma, az Oitoszürosz, kétségtelenül Ojtó-Szúrós jelentésű. A gyümölcsfák oltása, másként ojtása, a Napisten erősödése idején volt szokásos. De a Nap Szúrós is, gondoljunk a Napszúrásra. A Nap a nyilaival, a sugarakkal árasztja el a földet, ojtja a növényeket, de szúr is. Az Oito névrész Utu nevével nem rokonítható.

Kandra Kabos az Oitosyros (Oitoszürosz) nevet Ötosyr, és Ötosyros formában is írja. Az Öt a magyar számrendszerben a Nap egyik neve, az Osyr, Osyros pedig egyértelműen Ozir, Ozirisz nevét rejti. Oszür a Veszér, Oszürosz az Oszirisz. A névben Utu és Ozirisz neve lenne

összevonva? Nem lehet eldönteni. Viszont Öt-Oszir kétségtelenül Nap-Vezér, vagy Nap-Vezető értelmű.

Aphrodité Urania Argimpasza nevében ott a Gím szó. Tündér Ilona, az Égbolt Királynője, az Égbolt viszont a Csudaszarvas maga. A Csudaszarvast a Gímszarvas testesíti meg, de más szarvasok is képviselhetik az eget. Az Ar-Gím lehet az Arany-Gím, vagy a Hegyi-Gím, ellenben a Pasza talán Fő-Sza jelentést viselheti? A Sza a magyarokat jelenti, lásd Sza-Vár-Da, szavárd. Az Artimpasza névváltozatban szintén az égboltot kell látnunk.

Van Argimpasza és Artimpasza nevének egy másik változata is, az Apature. Ez a név lehetne Apát-Úr-É, vagyis Apát-Úr-Háza, ami a csillagos égboltra vonatkozhatna, de erősen szkeptikusnak kell lenni. Ugyanis a Tu-Ré önmagában is kétszer mondja ki a Nap nevét, egyszer Tu (Utu), másodszor Ré formában. Az Atura Atilla neve is, továbbá egy szkytha tartomány neve is. Az Apature név több olvasatú is lehet. Az Apature szóhoz az Égatya-Gyermeke jelentés tartozik.

Poszeidón neve is magyar eredetűnek látszik, szkytha neve Thagimaszadasz, illetve Thagimaszadesz, sőt, Thamimaszadasz. Tági Masadás értelemben a nagy Tágasság Mosodása az isten, aki a vizek ura. A Tha Táj, Ország, a névben benne látjuk a Gím szót is, de így nem kapunk értelmes jelentést. A Tág a végtelenség, a Mászada magas hegyek neve. Úgy tűnik, a névben nem a tenger, az óceán neve van jelen, hanem az égbolt, ahonnan az eső esik és kék, mint a tenger. Maga a Tenger szó sem csak a nagy vizeket jelenti.

Ismert még Thamimasedes névforma is, a királyi szkíták Thamimaszedesznek nevezik a tengeristent.

Origenes szerint a név Thagesmana. Ez a név lehet Thág-És-Mana, vagy Tág-Ősmana is, mert az Ős az Es formával közeli rokon. A Mana a Földanya-Háza, ami lehet a tenger. De a mana természetfeletti hatóerő a polinézeknél, ami nem zárja ki, hogy ezt a szót ismerték őseink is.

Nagy Géza találta meg Origenesnél Apolló Gongosyros nevét, azután egy római, de szkytha eredetű M. Ulpius Flocamus nevű polgár emlékén az Oitoskyros névformát, valamint Heschius Goitosyros névformáját. A Gongosyros névben a Gong Kerek jelentésű, viszont az Oitoskyros név az Ojtó-Csűros fogalmat tartalmazhatja. A Szkyrosz önmagában a Szik-Úr, vagyis Nap-Úr jelentést is viselheti. Amennyiben a görög és latin írásmódon kívül más írással készült nevekre is rábukkannánk, akkor még pontosabban meghatározhatnánk isteneink neveinek jelentését.

Istenszobrokat, oltárokat és szentélyeket nem emelnek, mondja Hérodotosz. Majd utána azt írja, hogy Arészt ilyesmivel is tisztelik, továbbá minden ünnepen áldoznak.

Arész kétségtelenül a Hadúr. Hadúr istenünk rendkívül régi, az akkád kor előtt már létezett. Arész is magyar nevű, Ar a Hegy, a fegyverek hegye, míg Ész a Fény. Hadúr különleges tiszteletben részesült őseink körében, mivel a Hadak Ura segítette seregeinket győzelemre.

Heraklész másik neve Makar, ez a név közeli rokona Magor ősatya nevének. A név értelmezése a görög fejezetben kerül sorra.

A szkytha eredetlegendát Hérodotosz két formában is feljegyezte. Az egyik a Targitaoszhoz fűződő, a másik a Heraklészhez fűződő változat. Diodorus Siculus egy másik változatot is feljegyzett őseink mítoszai közül.

Az isteneket hetes rendbe sorolták, ami speciális magyar hagyomány. Tokarev ugyan a hét istenről azt írja, hogy régi indoiráni hagyományt tükröz a hetes szám, de ezt kétségbe kell vonni. A hetes rend a magyarokhoz köthető. A régi indoiráni kor nem régebbi, mint 3600 éves maximálisan, míg a magyarok 40.000 éve már írtak, és tőlünk erednek az indoirániak is.

Hérodotosz Szkythia területét négyzet alakúnak írja le. Atlantisz síksági területe szintén négyzet alakú. Nem kozmológiai elképzelésnek kell tartani a leírást, hanem konkrét földrajzi helynek. Mivel a magyarok Atlantisz megalkotói, de Szkythia is magyar terület, azt lehet gondolni, hogy a régebbi atlantiszi leírást átvitték a keleti Szkythia földrajzi leírására. A Rhipai nevű hegység a Rifai változatban Ri Fái értelműek. A Rif hegyek helyzetét minden egyszerű térkép is jelöli. Csak össze kell rakni az adatokat, és az időpontok segítségével felvázolható az a grandiózus kép, ami a magyarok népmozgásairól ad ismereteket, de nem az álmok mezejéből, hanem a történeti adatok szigorú valóságából merítve az információkat.

Temerinda istenasszonyunk nevét még Temarinda formában is ismerhetjük. Hírneves magyar város viseli az istennő nevét, a jeles Temerin. Szobrot kellene ám állítani isteneinknek és istennőinknek, magyarok, ezt így kívánja isteneink és őseink iránti tiszteletünk.

Temerinda neve így értelmezendő magyarul: Te-Merin-Da. Te az Isten neve. Merin és Marin a Tenger, a Víz „Földje". A Rí ige jelzi a Forrást, a Vizet, a Ri a Női Napot. Da a név végén az istenanya neve, a Föld, lásd még Dada. Mivel az angolban is szerepel a Marin, pl. Szub-Marin – Tengeralattjáró, kétségtelennek kell látni, hogy az angol nyelv sok magyar szót vett át, mint a Szub és Marin szavakat is. Marina nevünk tehát magyar eredetű, a Szub és Szob Alsó, mint a Szub-Lu-Gál (Al-Lu-Gál), vagy Kü-Szöb (Kő-Szub), továbbá a Szob nevekben, lásd Szobek isten nevét.

Több más istennév is fennmaradt Kelet-Európában, amelyek magyar nyelvűek. A kutatást tovább kellene folytatni.

Herkules egyrészt a Nap, másrészt a magyarok egyik ősapja. A monda szerint Herkules eljutott Szkythiába, ahol egy különleges nővel találkozott. A terület neve Hülaia, ami vagy Hu-Laka, vagy Hó-Laka értelmű. A Hu természetesen a magyarok neve, amire majd vissza kell térni. A nő valójában csodalény volt, ahogy Hérodotosz nevezi őt. A felemás formájú, félig asszony, félig kígyó lény, a farától felfelé asszonyi, az alsó része pedig kígyószerű volt. A kígyó a Tejutat jelképezi, a mítoszban Makar és Tündér Ilona házasságát láthatjuk. Ha nem Tündér Ilona a hölgy, akkor valamelyik közeli rokonáról lehet szó. A magyarok ősanyja Tündér Ilona, ősapja Makar, Magor vagy Herkules, de van még néhány ősapánk, akiket tanítani kellene az iskolákban. A csodalény királynő is, mert ő uralkodik a környező ország fölött.

Három fiuk születik, Agathürszosz, Gelónosz és Szkythész. Szkythész lett a király, a neve Csu-Tész olvasatú, a „Csillagos Égbolt" Csu – „Istene" Tesz – jelentésű. Testvérei közül Agathürszosz az idősebb, ő A-Gát-Őrzős nép vezére és megtestesítője. Iordanes is ír róla, innen sikerült azonosítani a nevet. Dárius támadásakor áruló lesz, a perzsa eltakarodása után Agathürszosz népét eltörlik a Föld színéről. Gelónosz neve a Ge Földanya, vagy a Kel Napisten nevekből származik.

Egy másik történet szerint a szkythák azt állítják, hogy ők, vagyis a magyarok, a világ legfiatalabb, vagyis a legrégebbi, legősibb népe. A területükön először egy Targitaosz nevű ember telepedett le. Targitaosznak az apja Zeusz, vagyis az Ég Istene, anyja pedig a Borüszthenész folyó lánya volt. Borüsztenész természetesen a Bor Üsten magyar nevet tartalmazza, a Bor Víz értelmű, lásd Bura Nuna, Bar Ana, Bor-E-Ász, arab Bahr és egyebek. Targitaosz nevében a Tar Csillag és Kopasz értelmű, a Gi a Gé alaki változata, Ta az Ország. Csillag-Föld-Ország az ősapa nevének jelentése. Három fia született, Lipoxaisz, Arpoxaisz és Kolaxaisz. A három fiú neve is jól érthető a magyar nyelv szerint.

Diodórosz szerint Zeusz, vagyis Isten Atya, felesége egy kígyó altestű lány lett. Természetesen az Ég Királynője a feleség, aki a Tejút úrnője. A Tejút egyik megjelenése a kígyó, ami szerint Isten Atya felesége Tündér Szép Ilona, az Élet Anyja. Szkythész fiuk utódai közül Paloszt, a Palócot, és Naposzt, a Napost nevezi meg, akik a szkythák egy-egy ágát alkotják. Mivel a Magyar Napot is jelent, világos, hogy Napos azonos Magyarral.

Csuda szavunk által megjelölt tartalmakkal számtalan szótani helyen is találkozhatunk. Ilyen alak a Csudi Jó kifejezés. Ki gondolta volna, hogy a Csudi népről van szó a kifejezésben, amelyik a csodákat tárja az emberiség elé? Fantasztikusan gazdag mitológiánkat igyekeznek letagadni, de semmire nem mennek vele. Mitológiánk él, és élni fog, tovább, mint a rosszakaratúak és szolgáik.

VII. FEJEZET. **ATLANTISZ MEGMENEKÜLÉSE**

Akik ismerik Atlantisz nevének pontos jelentését és magyar nyelvűségét, bizton tudják, hogy egy magyar nyelvű országról van a szó az emberiség hagyományaiban. Atlantisz nagyon régi, talán 40.000 évvel ezelőtt jött létre Nyugaton. Nem gondolhatunk valamilyen mai államhoz hasonló formára akkoriban, hanem inkább ősi vadászó törzsekre, amelyeknek tagjai magyar nyelven beszéltek. Ősi és vad világ volt a kezdetekben, végtelenül gazdag vadászmezőkkel. A hideg szinte kibírhatatlan volt, mivel az idő az utolsó jégkorszak, a Würm első fázisában járt.

Az első mai emberek, a genetikus kutatások szerint, két csoportban, két hullámban érkeztek Európába. Mivel a mitokondriális DNS alapján zajlottak a vizsgálatok, amelyet kizárólag a nők örökítenek át, arra az eredményre jutottak, hogy először 8, esetleg 10 nő érkezett a földrészre, majd közvetlenül utánuk 16 nő, természetesen a megfelelő számú férfival, gyerekkel és öreggel. Ettől a két csoporttól, amelyek valószínűleg rokonságban álltak egymással, származnak az európaiak.

Még éltek testvéreink, a neandervölgyiek, akik szintén nemes kultúrákat fejlesztettek ki. Az is bizonyos, hogy rajtunk és a neandervölgyieken kívül még más emberfélék is igyekeztek fennmaradni a Földön. Nem ismerjük a pontos történelmét a nyugati területnek, csak annyi bizonyos, hogy a magyarok számtalan feliratot véstek fel a barlangok falára. Csodálatos festményeket festettek őseink a barlangokban, amelyek közül néhányra magyar ábécével írott szövegeket helyeztek el. A szövegek közül párat már bemutattam.

Ahogy múltak az évezredek, úgy fejlődött egyre magasabb színvonalra Atlantisz népe. Előbb felfedezték a térséget, azután birtokukba vették.

A régészet szakszerűen feltárta a Nyugat fejlődési szakaszait. A fejlődési szakaszok mindegyike a magyar néphez kötődik.

A görög szerzők, elsősorban Platón, nagyon fontos adatokat közöltek a régi nagy birodalomról. Gyakorlatilag minden szavuk igaz. Platón mellett több más szerző is ír Atlantiszról, akiknek írásait figyelmetlenül mellőzik a kutatók. Egyszerűen nem veszik észre a selejtnek, hamisnak, tévedésnek minősített kincseket, ami nagy baj.

Atlantisz földrajzi kiterjedése a Pireneusoktól az északi Üveghegyekig húzódott, kelet felé az Alpok határolta. Az ország fővárosának is Atlantisz volt a neve. A város volt a központ, a városról szólnak a legfontosabb legendák, amelyek ránk maradtak. Azonban az is kétségtelen, hogy nagyon sok városa volt Atlantisznak.

Az Atlantisz is mozgó név, mint Magan, Thule, vagy a Kár. A nép viszi magával a nevét. Amikor Atlantiszt elöntötte a tenger, a nép több irányban szétrajzott, de a többség ottmaradt a környező szárazföldeken. A menekülők Magyarországra, Hispániába és Amerikába távoztak, egy viszonylag jelentős csoportjuk a Parti Atlasz déli oldalán alapított új hazát. Ezt a területet is Atlantisznak nevezték, nagyjából 500 éve a név még használatban volt.

A terület hosszú fejlődése kétségtelenül számtalan eseményt tartogatott lakói számára. Mitológiai szempontból kísérletet sem tehetünk a hosszú idő taglalására, források hiánya miatt. Régészeti szempontból sokkal jobb a helyzet, a megtalált leletek sok következtetés levonására alkalmasak.

Úgy tűnik, Atlantisz története valamikor 40.000 éve kezdődött, és Kr. e. 2000 körül tűnt le csillaga. Hatalmas idő hatalmas területtel. Az északi Üveghegyek olvadása Kr. e. 12.000 körül kezdődött, és Kr. e. 8000 körül fejeződött be, a tenger folyamatos emelkedése ekkoriban szűnt meg. Atlantisz elsüllyedése is erre az időszakaszra tehető.

Az olvadás előtt gazdag állatvilága volt Európának, a jégkor végére rengeteg állatfaj kipusztult. Néhány a legfontosabb állatok közül: Mamut, Elefánt, Stegodon, Gyapjas orrszarvú, Óriás szarvas, Barlangi medve, Barlangi oroszlán, Oroszlán, Balti tigris, Hópárduc, Barlangi hiéna, Gepárd, Kardfogú tigris, továbbá sok más faj. Egyes fajok, mint a Vadtulok és az Őstulok, talán az ember szarvasmarháinak génjeiben fennmaradtak, más állatok eltűntek. A pusztítás legfőbb okozója az ember volt, az éghajlat változása csak besegített a vadászoknak.

Atlantisz neve magyar nyelvű. Az Atlan/Etlen a magyar nyelvben képző, változata a Talan/Telen. A Tisz Isten fontos neve, a név minden eleme tökéletesen érthető magyarul. Az Atlan-Tisz első jelentése Tisz-Atlan, vagyis az a hely, ahol nincs Isten. A jelző és a jelzett szó régebben szabadon váltakozhatott, ez az Özönvíz – Vízözön szabály.

Amennyiben átgondoljuk, hol megy le a Napisten napi útja végével, azonnal beláthatjuk, hogy a név azt a helyet jelöli meg, ahol a Nap, nagyon fontos Istenünk, alámerül a hullámokba és eljön az éjszaka. A név tipikusan európai magyar, nem egyiptomi vagy ázsiai típusú.

Azonban a névnek van egy további jelentése is, ami az igazi és eredeti jelentést magyarázza meg. Ez az At-Lan-Tisz forma. Az At az Ata, Atya, a Lan az Oroszlán, a Tisz az Isten. Atya-Oroszlán-Isten fogalmában ismét a Nap Atya fogalma van benne, mivel a Nap fontos jelképe az Oroszlán. Nem hihető, hogy a Lan a névben Lány értelmű. Igaz, hogy a Lány, eredetileg Lán, és a Lán szóból származó Leon, Lion elsősorban az Oroszlán-Lányokat jelentette, a magyar lányokat, akiknek egyik jelképe a nősténynoroszlánok voltak. A Jolán nevünk értelme Jó-Lány, ebből a névből származik a Jolanda és a Jolanta névforma is.

At-Lan-Tisz neve tehát az Isten-Atya-Oroszlánjai fogalmat tartalmazza, a név elemei magyar nyelvűek, a jelentés pedig őseink elképzeléseit, világlátását tükrözi. Amennyiben a Lan mégis Lányt jelentene, akkor a név Isten-Atya-Lányai jelentést viseli.

Az őskori szupercivilizáció egyik központi területe Atlantisz. A magyar írások mintegy Kr. e. 35.000 körül kezdenek megjelenni a területen. A másik központi terület a Kárpát-medence. A medence területén legalább Kr. e. 32.000 körül már élt a magyar írás. Egyéb fontos régészeti adatok legalább 60.000 évesre teszik a magyar jelenlét kezdetét, más adatok 130.000 évesre. A harmadik központ a Kaukázus vidéke volt, legalábbis így áll ma a helyzet a régészeti adatok alapján.

Az emberiség fejlődését jelzi eszközeinek fejlődése. Franciaországban a fejlett paleolitikus kultúrák talán néhány ezer évvel később jelennek meg, mint Nyugat-Ázsia egyes részeié, és esetleg a líbiaié. A francia periodizáció mégis nagyon fontos Atlantisz keletkezése szempontjából is. A régebbi moustieri, és a Levalloisnál, Párizs egyik külvárosánál megismert kultúrák a neandervölgyiekhez is köthetők. Később, a fejlett paleolitikumban, új kultúrák jelennek meg.

A chatelperroni kultúra jellegzetessége a nagy, meredek, tompító retussal domborított késpenge. Ideje: Kr. e. 33.000-től 31.000-ig.

Az aurignaci szakaszban sok kaparót és árvésőt készítettek, párhuzamos hornyolás jellemezte őket. Sajátosan elvékonyított csonthegyeket készítettek, amelyek tövét behasították, hogy fanyelet illeszthessenek bele. Hasonló kovaiparok előfordulnak Közép-Európában, a Balkánon, Levantéban és Afganisztánban. A hasított tövű csonthegy is elterjedt Bulgáriáig. A Szeleta-kultúrában ugyanilyen hegyek fordulnak elő. Az aurignaci kultúra embere magyarul beszélt, amit feliratainak nyelve és betűi igazolnak. Nagyon sajnálatos, hogy a francia kutatók ma sem képesek felismerni egyetlen betűt sem a magyar ábécéből, amelyek a barlangok falán láthatók. Ideje: Kr. e. 32.000 és 28.850 közötti szakasz.

A gravetti 26.000-től 20.000-ig, a solutréi Kr. e. 19.000-től 17.000-ig tartott.

A magdaléni kultúra volt a tetőpont, ami Atlantisz fejlett időszaka volt. Nagyjából Kr. e. 15.240-től 9700-ig tartott, kelet felé a Fertő-tónál érintkezett a kelet-gravetti kultúrával.

Mindkét területet magyar nyelvű törzsek lakták többségben, amit a feliratok abszolút biztonsággal igazolnak.

Atlantisz fővárosának pusztulása után, amit Kr. e. 9600-ra tettek az egyiptomiak, még sokáig élt a kultúra, de az is mondható, hogy a birodalom területén elterülő mai államok mind az atlantiszi magyar birodalom örökösei. Különösen Glozel leletei érdemelnek kiemelkedő figyelmet, de sok más lelet is ismert, amelyek magyar jelenlétet bizonyítanak Atlantiszban. A mai Franciaország Atlantisz egyik nagyon fontos területe, de nem kizárólagosan birtokolja a régi birodalom örökségét.

Atlantisz birodalmának eltűnését nem lehet időponthoz kötni. Talán Kr. e. 2000 körül szűnt meg a nagy birodalom, örökösei azonban ma is élnek. Elsősorban a magyarok és a kelták, valamint a piktek az örökösök, továbbá a magyaroktól származó indoeurópai népek.

Platón a Dialógusokban ír részletesen Atlantiszról, a csodálatos birodalomról. Elsőként a *Kritiasz*t, másodikként a *Timaiosz*t kell vizsgálat alá vetni. A két név alatt két munkát kell érteni, amelyeket Platón írt, az összefoglaló munka címe Dialógusok. A közölt tényanyagot Egyiptomból szerezte, tehát az Atlantiszról szóló hagyományok forrása Egyiptom.

Plutharkosz írja a *Szolón élete* című művében, hogy amikor Szolón Egyiptomban járt (Kr. e. 600 körül), egy szaiszi és egy héliopoliszi pap, Szoukisz és Pszeneophisz elmesélték neki, hogy 9000 évvel azelőtt az egyiptomiak kapcsolata megszakadt a nyugati országokkal a sár (iszap) miatt, amely járhatatlanná tette a tengert, miután a kataklizmák és az áradások lerombolták Atlantiszt és az azon túl fekvő országokat.

Szolón megismert egy feliratot is, amely Atlantisz történetét ismertette. A felirat hieroglifákkal volt írva, amelyről a szaiszi papok lefordították Szolón számára a szöveget. Szaiszban állt Neith istennő temploma, a felirat egy oszlopon állt a templomban. Szolón az ismereteket Dropidészre, a mesélő Kritiász dédapjára hagyományozta, ő Kritiász nagyapjára, majd az apján keresztül Kritiászra öröklődött a szöveg. Platón anyja Kritiásszal rokon volt, így kerülhetett a tudás Platón birtokába.

A *Kritiász* szövegében Szókratész mesterrel három tanítványa, Timaiosz, Hermokratész és Kritiász beszélget a legjobb állami berendezkedésről. A vendéglátást viszonzandó, az egyik tanítvány, Kritiász elmesél egy történetet, amit a nagyapjától hallott.

Az istenek felosztották sorsolással az egész földet, szentélyeket és áldozatokat rendeztek be maguknak. Így nyerte Poszeidón Atlantisz szigetét. A tenger felől a sziget közepe táján egy síkság terült el. A sziget belseje felé, a síkság közelében emelkedett egy hegy, amely minden oldalról alacsony volt. Ezen a hegyen lakott egy férfi, aki azok közül való volt, akik kezdetben a földből születtek.

Ennek a férfiúnak Euenor volt a neve, feleségéé Leukippé. Egyetlen lánygyerekük volt, Kleitó, aki iránt Poszeidón szerelemre gyulladt. Öt ikerpár fiút nemzett a lánnyal, amikor annak szülei meghaltak, a hegyet körülkerítette és megerősítette. Felváltva kisebb-nagyobb tengergyűrűket és földgyűrűket készített, kettőt földből, hármat tengerből, mintha körzővel csinálta volna. A terület megközelíthetetlenné vált, mert akkor hajó és hajózás még nem volt. A központi hegyen egy hideg és egy meleg forrást fakasztott.

A szövegből kitűnik, hogy Atlantisz szigetnek minősült. A sziget fogalmát azonban jobban meg kell vizsgálni. Régen a félszigetet is szigetnek értelmezték, de ez a hagyomány ma is létezik. A Dzsezire Arab mai kifejezés, és Arab Szigetet jelent, pedig a terület valójában félsziget. Továbbá a sok kisebb szigetből álló terület, mint amilyen Szumer volt, szintén a Sziget névvel dicsekedhetett. De szigetekből állt az egyiptomi Delta is, amint az közismert. A folyók által határolt terület, ha nem volt teljesen vízzel körülvéve, akkor görög kifejezéssel Mezopotámia, Folyóköz nevet viselt. A Duna-Tisza-köze, az Amu-darja és Szir-darja közti terület és más vidékek is Folyóközök, vagyis Mezopotámiák.

Hispánia is szigetnek minősülhet, továbbá sok olyan sziget, vagy szigetszerű terület létezett, ami ma jelenleg nem létezik.

Poszeidón neve kétségtelenül tévedés a történetben. A szaiszi papok Kr. e. 600 körül lefordították az atlantiszi tengeristen nevét a korabeli görögök tengeristenének nevére, hogy Szolón megértse a mondandókat. Mellesleg a görög istenek nevei magyar nyelvűek, bár Hérodotosz egyiptominak minősítette a legtöbbet. Mi tudjuk, hogy Egyiptom magyar nyelve Kr. e. 1.000 körül kezdi meg teljes leromlását.

Ugyan a görögök Poszeidón nevét sem értik, mégis ismeretes olyan levezetés, ami az isten nevét atlantiszinak minősíti. A névben két magyar szó van, elöl a Posz, vagy Posze (Pocs, Pocse), hátul a Dón, ami a Don/Ton, vagyis Tó, Víz szóval azonos. Pocse-I-Dón nagyjából Pocséták-És-Vizek jelentésű. Pöcei-Dón is lehet a név. De lehet más magyar megoldás is, ezért most hagyjuk ezt a nevet. Amúgy sem ismerjük az eredetit.

Atlantisz, ami nem feltétlenül volt sziget tehát, rendelkezett egy nagy síksággal, amelyet Poszeidón átalakított. A vízzel elöntött árkokat mesterségesen építették, a földgyűrűk azonban a helyükön maradtak. A megásott árkokat vízzel árasztották el, hogy nehezebb legyen a behatolás a városba, ostrom esetén.

Feltűnő, hogy a gyűrűk száma nem stimmel az Atlantiszt ábrázoló rajzokon a szövegben megadott tényekkel. Ha a központi hegy körül három tengergyűrű volt, a legkülső vízgyűrűn belül pedig két földgyűrű, akkor kellett lennie még egy földgyűrűnek, ami mögött a tenger hullámzott. De mivel csak két földgyűrű volt, és a harmadik vízgyűrűn kívül nem volt gyűrű, ebből az következik, hogy az erős védművekkel védett várost nem tenger, hanem szárazföld övezte. Vagy pedig, a harmadik vízgyűrű maga a tenger volt, mondhatnánk, és mondják is a kutatók, de ez tévedés. Ne értékeljük át a szövegeket a magunk érdekei szerint! Ha a harmadik vízgyűrű valóban a tenger lenne, akkor a szöveg nem állítaná, hogy Poszeidón három tengergyűrűt épített. Ebből pedig azt kell értelmezni, hogy a város a szárazföldön feküdt, közel a tengerhez. A vizet ugyanis egy csatornán keresztül vezették be a legkülső tengergyűrűbe a tengerből.

A tengergyűrűk fölé hidakat építettek, a hidak közelében átvágták a földgyűrűket, hogy a víz beáramoljon a legbelső tengergyűrűbe is. A hidak közelében lévő csatornákat, amelyeken át nagy hajók is áthaladhattak, befedték.

A várost akkor építették, amikor még hajók és hajózás nem létezett. Ez az idő nagyon régi lehetett, mivel hajózás már Kr. e. 13.000 óta létezik. Kínában Kr. e. 8000 körülre datálható a legrégebbi hajómaradvány, Japánban Kr. e. 7000, Koreában Kr. e. 6000 ez első hajók építésének időpontja. Ezért az atlantiszi hajók későbbiek lehetnek, mint a város alapítása.

Euénor ősi férfi, a neve Eu-Én-Or felbontású. Eu jelentése Új/Jú, Jó és Igazi, Valódi, az Én Isten, az Or Úr, mint számtalan nevünkben. Új-Isten-Úr, vagy Jó Isten Úr (Jú En Or) lehet nevének jelentése.

Felesége, Leukippé neve görögre fordítva is megrendítő. Fehér Kanca a név jelentése, ami a magyar Fehér-Ló-Fia hős nevével rokon. A Fehér-Ló kifejezetten istennév, férfi isten, és a Nap egyik neve. Súlyos hiba a Fehér-Ló nevet női tulajdonsággal ellátni, mint tette ezt Jankovics Marcell, aki a hős apját nőnek állította be. A Fehér Ló felesége a Fehér Kanca, így pontosabb a kép. Mindketten lehetnek napjelképek is. Leukippé ezért Atlantiszban rendkívül erős magyar gyökereket képez.

Kleitó gyerekei mind kettesével születtek. Bizonyára a valóságban nem így történtek a dolgok. A gyerekek neve görög nyelvre fordított legtöbbször, bár több nevet nem képesek értelmezni a kutatók. Kleitó neve bizonyára Hírnév, Dicsőség értelmű.

Az első testvérpár neve Atlasz és Eumelosz. Atlasz kapta örökségül a központi vidéket, testvére a Heraklész Oszlopaitól kezdődő földet addig a vidékig, amit gadeirainak hívnak, a

sziget szélén. A szöveg teljesen világosan Hispánia déli részét nevezi meg, tehát sziget alatt itt Hispániát kell érteni. A második testvér görög neve Eumelosz, amit a helyi nyelven Gadeirosznak mondanak. A helyi nyelv azonban nem atlantiszi, hanem pun, ami a Gadeira nevet illeti. Karthágó megtámadta Hispániát, városokat is alapítottak a területen. A Gad értelme Város, azt a szót láthatjuk viszont, amelyik A-Gad-E, vagyis Akkád eredeti nevében szerepel. Eumélosz jelentése Szép vagy Sok Nyájú.

Atlasz nevét maga Platón is félreérti. Azt írja, hogy Atlantisz neve Atlasztól származik, aki az első király volt. Az egész sziget és a tenger is róla neveztetett el, mármint az Atlanti-tenger. Aztán olyasmit is olvashatunk, hogy Atlantisz területe Atlasz lányáról kapta a nevét. A görög és modern értelmezési kísérletek gyakran nagyon súlyos hibákat terjesztenek a világban, kijavításukra nagyon lagymatag kísérleteket tesznek.

Atlasz neve az At és a Lasz magyar nevekből áll. Az At közel áll az Át szóhoz, de ebben a névben az At és Ad Atya értelmét kell látni. A Lasz, a szócsoportjával együtt elsődlegesen Hegyet jelent, ezért az At-Lasz név jelentése Atyja a Hegyeknek. Az Atlasz hegység megfelel a név jelentésének. Atlasz titán azonos az Atlasz hegység nevével. A király neve is magyar nyelvű. Egy díszes magyar ruhaféle is Atlasz nevű, továbbá a Földrajzi Atlasz névben is viszontláthatjuk a király nevét. A görög okoskodás, hogy Atlasz jelentése Fenntartó lenne, teljesen téves. Általában minden görög levezetés téves, amint azt megfigyelhetjük a gazdag görög irodalomban. Pontosabban fogalmazva, eddig egyetlen görög helyes szófejtést sem találtam abban az esetben, ha a szó nem a görög nyelvből való volt. Mivel a titánok a görög civilizációt megelőző kor istenei, kétségtelen magyar eredetük.

A második testvérpárból az egyiket Amphérésznek, a másikat Euaimónnak nevezték. Amphérész neve Kétfelől Felszerelt, vagy Köröskörül Jól Megépített fogalmat takar. Az utóbbit jelentheti a király neve, ami jól megerősített várra utal. Euaimón Jóban-Jártas, vagy Jóra-Vágyó, illetve Jó-Véres jelentésű. A névben esetleg a vörös szín van jelen, ami a rézre utalhat. Aima Vér, innen a Haemus-hegység, a Balkán ókori neve.

A harmadik testvérpárból az előbb született Mnészeusz, a később született az Autokhthón nevet kapta. Mnészeusz jelentése talán Emlékező, Autokhthón szintén görög név, Földből Származót jelent. Autokhthón a khthónikus, vagyis a földhöz tartozó istenek táborának tagja.

A negyedik párból az idősebbet Elaszipposznak, a fiatalabbat Mésztórnak nevezte el az apja. Elaszipposznak nevezték Lisszabon városát is állítólag, Ha ez igaz, akkor az Elaszipposz a második olyan név, amely városnak is volt a neve. Mivel a városnak legalább tíz névváltozatát ismertem meg, amikor ott jártam, ezért nem lehet állást foglalni a város nevének eredetét illetően. Legvalószínűbb, hogy magyar eredetű név, amit a luzitánok adtak, akik Százhalombatta környékéről vándoroltak Hispániába és vitték magukkal a bronzkészítés ismereteit. Egyébként a Pireneusi-félsziget is tömve van magyar földrajzi nevekkel. Elaszisz Elhajtás, Ipposz Ló, a név értelmezhető Ló-Elhajtónak, ha települést jelöl, Ló-Elhajtásnak is. Még megjegyzendő, hogy Elai Olaj értelmű görögül.

Mésztor nevének jelentése Intéző, Tanácsadó, vagy Ösztönző, Buzdító, Késztető.

Az ötödik pár neve Azaész és Diaprepész. Az „Az” szó az Éosz – Hajnalpírhoz tartozik, az Aza gyök Kiszáradás jelentésű. Diaprepész értelme Kiváló, Kitűnő. Azaész tehát a kezdetekhez tartozó király, Diaprepész viszont a nevét tulajdonságáról kapta.

A nevek többsége görög, ami egyszerűen lehetetlen, elvégre sehol nem állítja a szöveg, hogy Atlantisz lakói görögök lennének. Ezt még a görögök sem állítják. Ebből következik, hogy a neveket átfordították görög nyelvre, kivéve néhányat, a legfontosabbakat. Poszeidón, Euénor, Atlasz nem görög nevek, Leukippé és Kleitó neve pedig beszélő név, amint a királyok görög nevei is.

A királyok és utódaik sok éven át uralkodtak a tenger szigetein, egészen Egyiptomig és Türrhéniáig. Mindkét terület, Egyiptom és Türrhénia, a magyarokhoz tartozott, érdekes módon Atlantisz keleti határát ez a két magyarok által alapított ország alkotta. Lehetetlennek lehet tartani, hogy Atlantisz, Egyiptom és Türrhénia ne tartott volna egymással kapcsolatot.

Atlantisz alaplakossága az első bevándorlóktól származik, akiknek a nyelve a magyar nyelv volt. Északon a hatalmas Üveghegyek határolták a területet. Mintegy 4000 m magas jégfal határolta északi irányból Európát, a határvonalat sikerült pontosan feltárni. Az Üveghegyeket meg lehetett mászni, de áthatolni rajtuk teljesen értelmetlen volt. Végtelen jégmezők húzódtak az Északi sarkpontig és azon tovább is. Vállalkozó kedvű felderítők át tudtak kelni rajta kutyaszánokkal? Érdekes kérdés, ne becsüljük le őseink képességeit. De törzsek, nőkkel, gyerekekkel valószínűleg nem tudtak áthatolni rajta. Bár a magyar mesékben az „Üveghegyeken túl" kifejezés azt vizionálja, hogy igenis tudtak az Üveghegyeken túli világ létezéséről.

A város, amint az kiolvasható a szövegből, a szárazföldön állt, valahol a tenger közelében. Franciaország nyugati, és Anglia meg Írország déli partjai jöhetnek számításba. Fel kell rajzolni Európa jégkorszak végi térképét, ami sok helyen eltér a mai térképtől. Az Északi-tenger szárazföld volt, tundra éghajlattal. Szarvasok vonultak rajta, és a szőrös elefántok, a mamutok ezrei hemzsegtek a tájon.

Atlantisz Angliától délre és Franciaországtól nyugatra is messzire kiterjedt. Az óceán vízszintje mintegy 100 m-el volt alacsonyabb, a víz a hatalmas jégpajzsokba volt fagyva. Egyes elemzések azt mutatják, hogy a tenger 400 m-el volt alacsonyabb, mint ma. Csak az a kérdés, pontosan mikor volt 400 m-el alacsonyabb a vízszint, mert azt nem tudjuk, hogy a jégkorszak végén volt-e, vagy valamikor a jégkorszakban.

Egyes folyók, mint az Amazonas és a Kongó, hatalmas medret vájtak a mai óceáni aljzatba, amit a kutatók nagy pontossággal feltártak. Az Amazonas egykor elfordult északi, északkeleti irányba és mintegy 400 km hosszan hömpölygött azon a területen, ami ma víz alatt áll. A medreket a folyók csak úgy tudták kivájni, hogy a kérdéses területek feltétlenül szárazulatok voltak.

Írországtól nyugatra fekszik a Rockall szirt. A jégkorban itt egy nagyobb sziget terpeszkedett, kiterjedése talán 30.000 km^2 lehetett. Az Északi-tenger medencéjének elöntése lassan haladt. A terület keleti részén fekszik egy alacsony dombság, amit Doggerlandnak neveznek. Ez a terület sokáig szárazulat maradt, de az olvadás előre haladtával végül a dombvonulatot is elnyelték a hullámok.

A víz nyomult előre, az emberek menekültek a víz elől. Egyes nagyobb városok városfalai ideig-óráig visszatartották a vizet, de nem volt mentség, végül minden település az óceán martalékává vált. Az emberek elsősorban faházakban laktak, a kőből való építkezés csak a jégkor végén kezdett előtérbe lépni. Atlantisz városa Kr. e. 9600 körül elmerült a tengerben. Ez az időpont Atlantisz első korszakának a végét jelenti.

Atlantisz második korszakának nevezem azt az időszakaszt, ami Kr. e. 9600-tól tartott mintegy Kr. e. 2000-ig. Ez az időszakasz meglehetősen nagy, 7600 évre tehető, az emberiség ebben az időben progresszív fejlődésnek indult. Elsősorban lélekszáma nagyon növekedett.

Diodórosz Sikulosz volt az a másik szerző, aki Atlantiszról részletesen írt, de írása teljesen független Platón írásaitól. Diodórosz Sikulosz másféle forrásokból merítette ismereteit, mint Platón. Ez a tény önmagában is bizonyítja Atlantisz létezését. Diodórosz néhány afrikai törzset atlantisziként mutat be, teljesen helyesen. Az Atlantiszt benépesítő titánok az ég és a föld (Uranosz és Gaia) egyesüléséből születtek. Még Krónosz is az ő gyerekük, aki a görögöknél a legrégebbi isten. Az atlantisziak tehát sokkal régebbi korokat jelenítenek meg, mint a görögök.

Diodórosz az amazonokról is érdekesen beszél. Mivel a magyar mesék az amazonokról sok részletes és pontos adatot közölnek, az amazonok létezése nem lehet kérdéses. A magyar Nék törzse az amazonok legerősebb törzse volt a történelemben. Olyan erős törzs volt, hogy még ma is létezik, konkrét településeken és a szellemi szférában. Az amazonokról írt Diodórosz szöveg kétségtelenül hiteles. Erről nem is lehetne vita, ha pontosabban ismernénk a történelmet.

Diodórosz szerint az atlantisziak Afrikában is laktak. Szerintem az atlantisziak egy része a Parti Atlasz hegységétől délre fekvő területre menekült. A harcos amazon, Myrina királynő, elfoglalta országukat. Később a hódítók és az atlantisziak kibékültek. Az atlantisziak és az amazonok erős hadsereget hoztak létre, mivel az amazonok ellen támadás készülődött. Ez a szövetséges hadsereg a Gorgókkal találta szembe magát, akik megtámadták az amazonokat.

A támadó hadsereget a kígyóhajú, és szárnyas női szörnyetegek alkották, amit nem kell elhinni. A Gorgók serege valamilyen ijesztő fejéket viselhetett, ezért azt feltételezhetjük, hogy egy afrikai törzs tört előre északi irányba. Az összecsapások sokáig tartottak, Myrina nem tudta teljesen leverni a Gorgon népet. Az első ütközetet megnyerte, de a gorgonok még nagyobb erőkkel tértek vissza. Az Atlasz vidéke hatalmas harcot vívott egy másik táj népével, valamikor a Kr. e-i V. évezredben. Talán ez a kulcsa az írott szövegeknek.

Az atlantisziak nem ismerték a gabona római istennőjének, Ceresznek a terményeit, írja Diodórosz. Bizonyára igaza van, bár általában elvetik ezt a közlését is. S. Grover Krantz arról ír, hogy Anatóliából terjeszkedett a földművelés Eurpában, nyugati irányban. Bár Krantz elméletét nem lehet elfogadni, mivel ő indoeurópaiakhoz köti a terjeszkedők etnikumát, az viszont megfontolandó, hogy a földművelés adatai valóságosak-e? Mintegy Kr. e. 5050 táján a Rajnát, Kr. e. 4600 körül Calais környékét is elérik a földművesek. A kérdéses terület Atlantiszhoz tartozott, tehát tényleg lehetséges, hogy az atlantisziak az említett korok előtt nem ettek nagy mennyiségben kenyeret. Bár egyszerűen elképzelhetetlen, hogy nem termesztettek növényeket, gabonaféléket, mint rozst és árpát.

Diodórosz írásaiban rendkívül sok érdekes dolgot olvashatunk. Jobb lenne az ókori forrásokat általában is komolyabban venni, mert olyan adatokat tárhatnak elénk, amelyek a mai körülményeknek nem felelnek meg, de a tízezer évvel régebbi körülményeknek igen.

Claudius Aelianus római filozófus ezt írja az atlantisziakról: „Az óceán partján élő népek azt mesélik, hogy a régi időkben Atlantisz királyai, akik Poszeidón leszármazottai, hatalmuk jelképeként a hím tengerei kos fejdíszét hordták a fejükön, feleségük, a királynék pedig, hatalmuk jelképeként a nőstény tengeri kosét”.

Elképesztően pontos leírás, de mi lehet az a tengeri kos? Delfinre és narválra gondol Mark Foster és Simon Cox, de nem szükséges elfogadni véleményüket.

Ammianus Marcellinus, igen jelentős forrásunk is sokat mesél a magyarok, illetve atlantisziak, számtalan cselekedetéről. Timagenész műveiből merít, azt írja, hogy a druidák vagy drasidae szerint a gallok nagyon régen egy távoli szigetről vándoroltak Galliába. Ez táplálta azt a hitet, hogy a gallok az elpusztult Atlantisz utódai. A közlés, amit a druidák mondtak, teljesen igaz. Dél sziget kutatása közben bukkantam azokra a forrásokra, amelyek szerint a szumerok egy jelentős kivándorló csoportja érkezett Porto város területéhez, ahonnan észak felé haladva Franciaországba érkeztek, ahol a helyi emberekkel keveredve létrehozták a gall népet. A rengeteg nyelvi rokonság innen is eredhet a magyarok és gallok között, mivel a szumerok a magyar nyelv egy közeli alakját beszélték. A Gall név is a Gál és Kál változata, amelyek Nagy jelentésűek. A szumer Lu-Gal értelme Ember-Nagy, tehát teljesen azonos a Gall és szumer Gal, és a magyar Gál és Kál szó. Persze, sok ezer más nyelvi és egyéb bizonyíték is van a rokonságra. A távoli sziget tehát Szumer, amely sok kis szigetből állt, a szigeteket édesvíz folyta körbe.

Sztrabón írja földrajza VII. könyvében: Az is kitalálásnak látszik, hogy egykor valami rendkívül nagy áradás következett be; az Ókeános víztükre ugyanis mutat ilyen jelenségek

alkalmával felduzzadást és aztán visszahúzódást. De Sztrabón félreérti a hagyományt, azt hiszi, az árapály jelenségről van szó, holott a források az atlantiszi nagy áradásról beszélnek. Egyszerűen csodálatos, hogy az áradás emléke megmaradt a nép hagyományaiban.

A kimbrosok az áradás ellen fegyvert fognak, vagyis harcra kelnek az óceán vizével.

A kelták a rettenthetetlenségben gyakorolva magukat, bevárják, míg az áradat elönti házaikat, azután újra felépítik azokat. Több a veszteségük az áradás, mint a háború következtében. A megjegyzéseket Ephoros teszi, és igaza van. Az áradások folyamatosan és évezredekig tartottak, erről beszél Ephoros a kimbrosok és kelták esetében.

Pytheas, Euhémeros és Antiphanés írásaiban is sok az igazság. Sztrabón valóságnak gondol jelképeket, emiatt nem képes értelmezni igen sok ókori szerzőt. A leírások félreértelmezői ma is tevékenyek, nem hajlandók gondolkodni és hamisítványnak, hazugságnak képzelik a nagyon fontos ókori adatokat.

Nevetséges erőlködésnek minősíthető a modern tudomány tevékenysége, ami görög adatokból akar bármit kikövetkeztetni. A görög nyelv kifejlődése Kr. e. 1500 körül kezdődik magyar nyelvjárásokból. Mintegy Kr. e. 1200 körül valóban kifejlődnek a görögök, de ez az időpont nem vethető össze Atlantisz virágkorával. Mellesleg a magdaléni kultúra Kr. e. 9700-as megszűnte feltűnően egybeesik Atlantisz Kr. e. 9600-as tengeri elöntésével.

Atlantisz vallása fejlett volt. Poszeidón, mint Tenger, bizonyára nem a legfőbb isten volt, abban az értelemben, hogy az óceán és a vizek istene lett volna. A magyar Tenger, ami megfelel Poszeidón birtokolta területek nevének, nem csupán az óceánra vonatkozik. A magyar Tenger valójában Isten Országa, ami vonatkozhat a Világegyetemre, a csillagok világára és a Föld nagy térségeire.

Atlantisz irodalma igen gazdag. Számtalan tévedés mellett számtalan igazságot is feltárnak a modern, mai kutatók. A trójai, etruszk, guancs, angliai és amerikai vonalak bizonyára helyes, vagyis magyar utakat mutatnak. A hatalmas téma a magyar nyelv alapján sokkal jobban érthető, mint bármely más kutatás alapján.

Van olyan szerző, aki a Bronz szót atlantiszinak tartja. Ez a szó magyar eredetű. A Bronz helyesen Bar-On-Zu eredetileg. A Bar a Vörös, Ragyogó, ez a Réz. Az On az Ón, ez az Ón. A Zu Tudás, ez a szó jelöli a Bar (Bor) és Ón összevegyítésének Tudását. Így alakult ki a magyar Bronz szó. Iordanes egyik népünk nevéről írja, ők a Vasindbronces nép. Jól lehet érteni a nevet, a Vas End (És) Bronzos nép.

Mai szerzők, nem ismerve a kőkor fejlett magyar kultúráit, hajlamosak leszűkíteni Atlantiszt igen sok terület civilizátorának. Többnyire igazuk van, a meglátások igazak, de az a legfőbb probléma, hogy Atlantiszt elszakítják a többi magyar területtől. Ez a látásmód helytelen és sok tévedéshez vezethet.

A Föld bolygó felderítése nagyjából Kr. e. 12.000–10.000 körül befejeződött. Az egyik legfontosabb központ Atlantisz volt. Rokon területei: Kárpátia, Szavárdia, Ukrajna, Észak-Kaukázus, Közép-Ázsia, Belső-Ázsia. A többi terület éppen a magyar őslakosság tevékenysége hatására kezdett fejlődni, miközben a magyar nyelv folyamatosan változott.

Atlantisz népének többsége megmenekült, ma is él Nyugaton és a magyarok között. A város sajnálatos módon víz alá került, de ma is a víz alatt rejtőzködik. Azok, akik megtalálják, nagy hírnévre fognak szert tenni.

VIII. FEJEZET. **AZ ÉLETKÖR**

Ahhoz, hogy jobban megismerjük őseink gondolkodásmódját, feltétlenül ki kell térni az általam Életkörnek elnevezett tudati jelenségre. Akár volt valóban Életkör, akár nem volt, a szavakból ki lehet hámozni az Életkör létezését, legalábbis elméleti szinten. Lehetséges, hogy nem rajzolták le, lehetséges, hogy nem ismerjük fel az ősi ábrát, amelyik az Életkört jeleníti meg, nem érdekes, mert a gondolkodásmódban jelen volt az Életkör. Ezt kísérlem meg bemutatni.

Az élet körökből áll, az egyén abban a körben él, amelyikben éppen tapasztalja magát. A kör négy főbb szakaszra tagolódik. A négy szakasz ábrázolható egyenes vonallal is, ami egy négyzetet adna ki. De a szakaszok átmennek egymásba, ezért találóbbnak vélhető a kör megformálás.

Az Életkör fogalmának kialakulása valószínűleg nagyon régi. A görögök mintegy Kr. e. 1200 körül jönnek létre, az ő idejükhöz képest az Életkör sokkal régebbi. A görögöknél nincs is életkör, és a göröghöz hasonló mitológiákban sem. Ugyan a születéstől a halálig a görögök is látják az utat, de a halál után a lélek Hadészbe, egy fura és rettenetes Alvilágba jut, ahonnan nincs visszatérés.

Az egyiptomiak magas kultúrájának kezdete valamikor Kr. e. 3800 körül kezdődhetett. Az időpontot a hierakonpoliszi ásatások alapján lehet meghatározni. Hierakonpolisz ebben az időpontban jött létre, vagy még régebben.

Az egyiptomi kör Ta-Werethez kapcsolódik. Észak az energia termelődésének a helye. A Sarkcsillag közelében van egy kikötőpózna, arról két fonal ered. Az egyik Roszetauba, a másik Gészába ér. Ta-Weret az északi pólusnál lakik, hajtja a fonalakat, amivel pörgeti a Földet. A Föld, vagyis a Ta körül a csillagok látszólag elmozdulnak.

Dél a ciklus kezdete. Kelet az újjászületés helye, ahol a csillag felkel. Nyugat a jelképes halál helye, a nyughely területe. A csillag voltaképpen ember, mégis, az ember meghal, a csillag viszont nem. Amikor az ember meghal, Vezér a csillagos égbe vezeti, amennyiben nem voltak olyan vétkei, amelyek miatt a lelkét is elpusztítják.

A magyar Életkör ezzel szemben más.

Nincs benne Pokol, ami a legszembetűnőbb különbség. Olyan Pokol, mint amiről szegény utódaink fantáziálnak, olyan nincs. A rettenetes, rémisztő Pokol hiánya arra mutat, hogy a magyar eredeti képzetek kialakulása idején még nem volt az ember gonosz, nem volt egymás ellensége.

A négy szakasz a következő: 1) Csillagok kora, 2) Születés kora, 3) Élet kora, 4) Halál kora. A negyedik kor után ismét a Csillagok kora következik.

A Születés kora a nemzéssel és fogantatással kezdődik. A kromoszómákról valószínűleg nem tudtak őseink, de azt biztosan tudták, hogy a szeretkezés következményeként születik a gyerek. A görögök a kancát a szél irányába fordították háttal, hátha úgy megtermékenyül. A magyarok akkor már több tízezer éve magas szinten művelték az állatok tenyésztését. Az egyik francia barlangban ábrázolt ló fején kötőfék, zabla, kantár látható, aminek ideje Kr. e. 17.000 év.

A Pete neve helyesen Pet-E felbontású, jelentése Csillag-Ház. A Petében van tehát a csillag, amelyik megszülethet. Az anyai petesejt az élet hordozója, de csak az apai hímivarsejttel termékenyülhet meg. Az látszik valószínűnek, hogy őseink a hímivarsejtet nem ismerték. Mégis kikövetkeztették, hogy az anya Petéje kizárólag egy apai, hasonló peteszerű valamitől termékenyül meg. Valószínűleg sejtették, hogy az apa testének formáit valami átviszi a gyerekre, mivel a gyerekek gyakran hasonlítanak az apjukra, és persze, az anyjukra is.

A Sejt szóban igei jelentés is van, ami sejteti, hogy őseink sejtették az igazságot. A Sejt főnévi jelentése a sejt kicsi kiterjedésére is utal, viszont közvetlenül rokon a Szekt szóval is. Eszerint tudták, hogy sok sejt van, amelyek egymástól el vannak választva. A Szekta a Szék szóból származik, ami viszont a Nap neve.

Szumerban, majd utána Babilonban termékenységi ünnepek zajlottak. Az ünnep egyik mozzanata a király és a főpapnő közösülése volt, állítólag. Az Ondó szó ezért hasonló az Öntő szóhoz. Még a földet is megtermékenyítették, amihez az Öntözés fogalma társul. A vízzel való öntözés nagyon fontos, különösen a száraz éghajlatok alatt.

A Termékeny magyar szó a Ter, a Mé és a Keny (Ken) szavakból épül fel. Ter a Csillag, átvitt értelemben Gyerek, valamint minden születő élő. A búzaszem is. A Mé Fény, illetve Anyaiság. A Keny a Ken igével azonos, ami a méh megkenésére is vonatkozik, másként Nap jelentése is van. Ter-Mé tehát Csillag-Fény, ami még nem csillag. Amennyiben megtörténik a megkenés, születés történik, vagyis a Termékeny fogalom megvalósul.

A magyar Szapora szó nagyon régi. Igen elterjedt, a Spóra és a Sperma is belőle származik. A Sza-Por-A a helyes értelmezés, a Sza a magyarok fontos népneve. A Zápor is a közvetlen rokona, amikor az égből kis csillagok, esőcseppek esnek, nagy tömegben. A Por a Bor (Víz) rokona, ami miatt a Zápor jelentése Égből Eső Víz is lehet.

A modern korban sok szót alkottak a biológiai folyamatokra. A megtermékenyített petesejt neve Zigóta (Zygota). A Zigóta Zig része a Szig – Nap jelentésű magyar szóval azonos. Zigótából lesz a Nap, csak ezt már nem tudják az okosok.

Magzat szavunk két eleme a Mag és a Zat, ez utóbbi Szat eredetileg. A Mag alapjelentése Csillag. A Búza-Mag tehát valójában Búza-Csillag értelmű. A Mag jelentését rosszul értelmezik általában, mivel az emberek szeme előtt többnyire a növényi Magvak vannak. Aztán mondták, hogy az ember az apja Magjából születik. Nehéz volt rájönni arra, hogy a Mag Csillag értelmű, de sikerült.

Ami fenn van, lent is, ahogy Hermész Triszmegisztosz, vagyis Thoth (Tót) mondja. A Mag fenn van, ez az elsődleges helyzet. Fentről jön a Mag a Földre, ami azt jelenti, Csillagból leszünk. A Magas és Magos magasan van. A Magus (Mágus) ruháján csillagokat hord, különleges arany kalapján a Nap és a Hold ragyog. Egyes állatok csillagokat viselnek az oldalukon.

A Magma olyan Mag, ami a Ma, vagyis a Földanya belsejében van. De izzó állapotú, mint a Csillag. A különböző növényi magok kétségtelenül a Földanyához tartoznak. Rengeteg olyan szó van, amiben a Mag fontos szerepet játszik. Közvetlen rokona a Mak, a Mah és a Máj.

A Szat jelentése Kezdet, gyakran Setétet is jelent. A Mag-Szat (Magzat) tehát olyan csillag, aki még sötétségben, kezdeti állapotában van. Fenn, az éjben a csillagok között, valamint anyja méhében.

A Csíra főleg a magból kihajtó növények neve. A Csi Nap, a Ra itt valószínűleg Lény értelmű. A magyar név arra utal, hogy a Csíra valamilyen lénnyé válik, kezdeti stádiuma után.

Embriónak nevezik a Magzatot latinul. Az Embrió az Ember magyar szó kicsinyített formája. Az embrió szót ma már nem csak az emberi magzatra értjük.

A Születés kora a Szülés fázisával zárul. A szüléssel lezárul az ember első életszakasza, az embrionális kor.

De mit jelent a Szül ige? Közvetlenül a Szól rokona, ami a Szol szóval együtt Napot is jelent. A Szül ige sok szóval tart kapcsolatot, amelyek közül néhányat be kell mutatni, bár nem nyelvészeti munkát hozunk létre. A Szülő az Anya, de mivel a Szül a Nap nevét is tartalmazza, ezért az Apa is megkapta a Szülő rangot. A Szőlő, vagy Szöllő szintén a Szülő szó módosulata. A szőlőszemek az anya melleit jelképezik. De a Zöld színnév is a Szül igéből fejlődött ki. A növényvilág újjászületését a tavaszi kizöldülése mutatja meg. A Szultán rangnév is magyar

eredetű, a zöld szín mutatja a Szül igéből való eredetét. A Szultán színe a Zöld. A Zolta, Solt, Zsolt, Zoltán mind magyar eredetű név, nem pedig török.

A Szül szó egy nagyobb rokon csoportba tartozik, ahová a Szul, a Sül, a Szál és más szavaink is tartoznak. A magyar alapszavakból levezethető az emberiség teljes szókészletének döntő többsége.

A Nemzés szóra röviden kitérve elmondható, hogy a Nem (Ném) alapjelentése Oroszlán, illetve a nőstény oroszlánt megszemélyesítő Nap. Az ilyen és ehhez hasonló jelentések feltárása kétségtelenül nem várható el akadémikusoktól és hozzájuk hasonló szándékúaktól.

Az Élet kora számtalan névvel rendelkezik. Kezdődik a születéssel és bezárul a halállal. Az Élet korát is szokás szakaszokra osztani. A régi felosztás a következő: gyerekkor, felnőtt kor, idős kor. Ez a hármas felosztású rendszer a modern tudomány jóvoltából sokat finomodott, tagolódott.

Az Újszülöttkor az első hétre esik. Utána következik a Csecsemő kor. A Csecsemő nevében a Csecs mellett az Emő név látszik, aminek esetleg Szopik a jelentése, lásd Emik – Szopik. A Csecs-Emő tehát a csecsen szopó kisbaba neve.

A Baba nagyon régi szavunk. Ba a Csillaglélek Egyiptomban. De a lélek jöhet is az égből, ekkor Baba, mehet is az égbe, ekkor is Baba, vagyis Tiszteletreméltó Öreg. De a Baba lánynév is, játék is. Magyar becézése Babi, ami az angolban Baby formában jelenik meg.

Összefüggésben van a Bab szóval, ami Fehér jelentést is visel. Bab-Bar szumer szóban a Bab Fehér, a Bar Ragyogás, a Fekete Oroszlán, mint Nap jelenik meg a szóban. A Babok valójában kis babák, csak növények születnek belőlük. De az emberek is Babákból nőnek fel. A Babos Kendő, Babos Kötény szakrális jelentőségű ruhaneműek voltak. A Piros mezőben a fehér babok, kis körök a csillagokat, vagyis a gyerekeket jelképezték. Ilyen viselet ma is létezik.

A Babát a Bába segíti a világra, de van rossz Bába is, ő a Vasorrú Bába.

Gyerek szavunk két szóból áll, a Gyer és az Ék önálló elemekből. A Gyer a szumerban Gir, magyar változata a Jer. Viszont nem csak a várakozást fejezi ki, hanem a Ker (Kör) fogalmát is, ami a Nap egyik legfontosabb tulajdonsága. Gyer-Ék tehát Nap-Csillag, vagyis még kicsi, csillag állapotban lévő Nap. A Gyermek szó már a Gyerek rontása, a Gyerekem alakzatból alakulhatott ki.

Az Ifjú a Fijú változata. Pi szavunk alapvető értelme Csillag, a Pi szabályos származéka a Fi. Mind a Pi, mind a Fi igen tömeges a magyar nyelvben. A Fi-Jú második része a Jú, aminek Új az értelme. A Sar-Jú, Bor-Jú, If-Jú nevekben is az Új értelmet láthatjuk. A mediterrán térben Eu formában adták vissza a magyar Jú és Új szavakat, az Eu ejtése természetesen Új és Jú. De olykor kiírták helyesen is, mint a Ju-Ven-Tusz – Új-Fény-Tűz szóban ezt láthatjuk.

A Fi-Jú szóból a J kieshet, ekkor találkozunk a ma már gyakoribb Fiú szóval. Az Ifjú névben azonban világosan látható az eredeti forma, a Jú. Az If a Fi tükröződése.

A szótani tükröződések külön nyelvi tudományágat szükségeltetnek, de a szükségletnek a nyelvészetben halvány reakciója sincs.[131]

A Fi-Jú, mint Új-Csillag, azt jelzi, hogy a házba új embercsillag érkezett. A név átmegy a Boy fázisba. A Fiúka a finn Poika – Fiú szóval rokon, viszont a spanyol Boka – Fiú is a Bojka, Poika rokona. Az angol Boy nem más, mint Nap. A magyar Boj-Tár pontos jelentése Nap-

[131] Ezért voltak annyira újszerűen érdekesek néhai Tibai Takács József előadásai, aki sok-sok ilyen „szótani tükröződést" mutatott be. (Életművét lásd: *Emlékkötet. Jóemlékezetű Tibai Takács József (1957-2002) a Zürichi Magyar Történelmi Egyesületben.* Acta Historica Hun-garica Turiciensia 34. évfolyam 4. szám (2019). http://epa.oszk.hu/01400/01445/00058/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_04.pdf.) – *A szerk.*

Csillag. A Boj egy nagy magyar szócsoport egyik tagja, a Tár igei jelentése mellett Csillag jelentést is tartalmaz, mint Is-Tár magyar istennő nevének esetében.

A Bog és sok magyar rokona Nap jelentésű. Olyan sok a változata, hogy itt fel sem sorolható. De a Búgatni azt jelenti, hogy Napot, vagyis valamilyen állatutódot létrehozni. Mivel a szumerban is gyakoriak a változatok, nem mondható, hogy indoeurópai szavakról van szó, elvégre ilyen népek nem is léteztek pár ezer éve.

A Legény a Legek Enje. Ő az a hős, aki minden feladatot elvégez, minden akadályt legyőz. A magyar, vagyis etruszk eredetű latinban a Legio egyszerűen csak a Leg-Jó magyar fogalom alkalmazása.

A Lány is roppant fontos szavunk. Eredeti alakja Lán. Ezt igazolja a Jolán nevünk, ami Jó-Lány értelmű. A Lán jelentése Oroszlán, vagyis Oroszlán Lány. Eszerint egykor a magyar lányok oroszlánként éltek. Bátrak voltak, harcoltak és teljesen szabadok voltak. Sebeket adtak és sebeket kaptak, de nem hunyászkodtak meg senki előtt. Amint mondtam, oroszlán lányok voltak, erről beszél a Lán (Lány) szó.

A Láng valószínűleg Lán-Ga volt eredetileg, ami Oroszlán-Háza jelentést tartalmaz. Az oroszlán jelképe a Nap, illetve a Nap jelképe az oroszlán (valamint a tigris és a párduc), ezért a Lán-G a Nap-Háza. A Nap körül fénykoszorú tündököl, ez a Háza a Lannak. A Barlang szó elemzése is megmutatja a Lan szó Hosszú és Oroszlán jelentését.

A Lány hosszú hajat visel, ha férjhez megy, a haját bekontyolja. Ez volt a szokás sok évezred óta mintegy ötven évvel a jelen kor előttig. A Lán tehát Hosszú, mint az Oroszlán Nap lángja, és Nap, szépsége miatt. A magyar lányok amúgy a világ legszebbjei, de a legszebbeknek eszük ágában sincs szépségversenyekre menni, ahol sok furcsaság van. A világ legszebbje címet még egy magyar lány sem nyerte el.

Asszony szavunk magyar eredetű, Ász és Szon elemekből áll. Az Ász jelentése Isteni, kisebb isten, a Szon jelentése Nap. Az Ász-Szon (Asz-Szony) jelentése tehát Isteni Nap.

Hölgy szavunk is érdekes, mivel a Hold, pontosabban a Holdi nevet tartalmazza. A Hölgy tehát Hold. De ne higgyük, hogy a Hold kizárólag női princípiumot képvisel, mivel lehet hozzá férfi tulajdonságot is kapcsolni.

Nő szavunk jelentéstana rendkívül gazdag. A Nő szó formája is gazdag, elég a Nu, Nü, Né, Nej, Na, Ni formákra gondolni. Mivel a Nő ige is, az igei jelentésből még hatalmasabb jelentéstartomány fedezhető fel, mint a főnévi jelentésből. A Nő szó olyan fontos, hogy képes meghatározni egész létezésünk milyenségét.

A Növény szó helyes jelentése Nő-Fény. Még ötven éve is a nőkhöz tartoztak a növények, az udvarban lévők, vagy a gyógyító füvek. A Nuna a Nő Háza. A Nünüke nevű bogár Nönőke értelmű, mert ha felülről ránézünk, egy régi ruhába öltözött nő formáját látjuk magunk előtt. A Na sok szóban Nő értelmű, mint az Edi-Na női névben is. A Ni a főnévi igenevekben a Nő fogalmát hozza elénk, a cselekvés, a növekvés, a keletkezés mind a Nő fogalmához tartozik.

A Férfi szó voltaképpen Vérfi értelmű. Rögtön megállapítható, hogy a latin Vir és a magyar Vér közvetlen rokon. Azt is kiolvashatjuk a szóból, hogy a Férfi vadász, valamint a Ház (Per) ura, a lányok viszont szabadon vadászhatnak – vérfiakra, vagyis férjre. A Lány teljesen szabadon választ párt, ráadásul ő csatangolhat a fiúk után. A helyzet valószínűleg kölcsönös, a fiúk is mászkálhattak a lányok után.

A két nem teljesen szabad volt, de azt is láthatjuk, hogy egymástól bizonyos fokig el voltak választva. Voltak férfi, és voltak női közösségek, illetve házak. A két csoportra különböző szabályok vonatkoztak, de jogaik teljesen azonosak voltak. A nők nem voltak elnyomva, de nem is uralkodtak a férfiak fölött, ahogy ezt egyes kutatók hirdetik, teljesen tévesen.

A Férj szóban a Fér a Vér változata, de Házat (Pér) is jelent. A Fér-J „J” hangja a Jú, vagyis az Új szó maradványa.

A Feleség jelentését sokan és jól értelmezték. A Ség/Ság és rokonai Főséget jelentenek. De nem szumer eredetű szóalakzat, hanem magyar, és a magyar nyelvből ment át a rokon szumer nyelvbe. Mivel az etymonja a magyart jelentő Sza. A Fele-Ség tehát a javak fele felett rendelkezik főséggel. A szumer jogrend is hasonló, ami azért lehetséges, mert a szumerok magyar jogrend alapján építették fel államaikat.

Anya szavunkat és változatait az ősi szövegekben Ana alakban ismerhetjük fel. Varga Ferenc mondja, hogy a gyerekek ma is Ana alakban ejtik az Anya szót, márpedig a gyereknyelv közelebb áll őseink nyelvéhez, mint a hivatalos nyelv. Az Anya An isten nevéből eredhet.

Az Apa névben a Pa Főséget jelent. Nem teljesen tiszta az Ap és a Pa egymáshoz való viszonya. Az A-Pa jelenthet Nagy-Pa fogalmat, az Ap-A jelentését nem ismerem. Az Apa név több millió éves lehet, nagy valószínűséggel.

A magyar tudati szférában a nemzedékek (25-30 év) és az emberöltők (50 év) időtartamai hat, másként hét nemzedék együttélésének a neveit tartalmazza. A Gyerek, Apa, Nagyapa, Dédapa, Ükapa, Szépapa rendszerben hat tényezőt nevezhetünk meg. Ha az Unoka szót is a rendszerhez csatoljuk, akkor már hét nemzedéket nevezhetünk meg egyetlen családban. Amennyiben az Unoka is jelzőt kap, akkor a rendszer tovább bővíthető. Ismert a Dédunoka, Ükunoka és bizonyára a Szépunoka kifejezés is, de nem hallottam még a Nagyunoka szót. Ellenben a Kisunokát igen, de ez a kifejezés az Unokával azonosítható.

Az emberi élet halad előre, a Mama és a Papa név kiszorítja az Anya és az Apa nevet.

Aztán ott az Atya, eredetileg Ata név, meg az Aba, ami az Apával azonos. Meg a Nyanya, Banya, Dada variációk, és még sok név. Az idő múlik az ember életében, a magyar nyelv igen sok névvel jelzi a korokat. Félreértés ne essék, nem a magyar családnevek bemutatása zajlik, ami sokkal nagyobb munka lenne, mint ez a fejezet. De a leglényegesebb elemeket fontos bemutatni, hogy jobban megértsük az Életkör jellegét.

Az Idős névben az Id Isten jelentésű szó van benne. Az Idős szó azt jelenti, hogy az ember az időből már valamennyit részesedett, de közeledik Idhez, az Istenhez. Az Id a latinban Közép, ami megint isteni, központi helyzetet hoz tudomásunkra. Az Id mögötti Ő Isten jelentésű. A krétai és trójai Ida-hegy nevek kétségtelenül magyar nyelven jöttek létre, ráadásul Istennel is kapcsolatosak.

Öreg szavunk nem török eredetű, mint ahogy állítják, hanem egyszerű magyar név. Helyesen Ő-Rég a név felbontása. Az Ő (Ö) lehet az ember neve is, de Isten neve is. A Rég azt jelenti, hogy Régi, már több évet élt. A Rég alapvetően azonban a Nap neve, annak a kornak a neve, amikor a Nap, Ré uralkodott az emberiség felett. Ő-Rég azt is jelenti, hogy az ember halad Ré Napisten felé.

Vén szavunk változata a Fény. A Vén szó azt jelzi, hogy a vénember a Fény felé közeledik. Amikor megvénülünk, akkor végül Fénnyé válunk. A latin Véna szó is a Vén neve, mert vén korban jönnek elő a vénák, főleg a lábakon. A Vén szóhoz tartozik Vénusz istennő rejtélyes neve is.

Az Asz szó az öregekhez kapcsolható. De az Ász az istenekhez. Az Aszott fogalma azt jelzi, hogy az ember közeledik az isteni, vagyis Ász állapothoz. Meghal, és Istenhez jut közel. Az Aszú fogalmától kezdve az Aszó-dűlőig, vagyis Ló-dűlőig, vagy Asszur/Assur városa nevéig, a germán Ászokig a magyar Asz/Ász és Az szó nagy karriert futott be. Az Aszott ember Ász, vagyis Isten felé halad.

Az öregedés után a végső fázis a Vég.

A Halál kora az élet korának lezárása után következik. A Halál korát is több szó jellemzi. A Halál szó a Hal és az Ál szavak ötvözete. A Hal ige mellett a Hal főnév hideg testű lényeket jelöl, amelyek a vizekben úszkálnak. A Halak csillagkép rendkívül ősi és olyan tényeket is

kiolvashatunk formájából, amire eddig nem is számítottunk. Összefüggésben lehet a Halál fogalmával.

A Hal ige melletti Ál szó azt igazolja, hogy a Hal nem igazi, hanem csak Ál helyzet. Azt viszont nem tudjuk bizonyítani még, hogy mit jelent az Ál helyzet. Ha az embrionális kor az első, utána a tudatos lét a második, majd az Ál halál a harmadik életszakasz, akkor erre nem lehet mit mondani. Az élet után egy új élet következik, mondja a magyar nyelv.

A Vég szóban a Vé (és Vá) Isten, kisebb Isten jelentésű. A Végzet a vég kezdete.

A Huny ige a halál szakaszának lényeges igéje. Elhunyni azt jelenti, hogy csillaggá lenni. Az élet megszakad, és csillaggá válik az ember, illetve a lélek.

A Huny szó természetesen a Hun szóból ered, a Hun szó lágyult alakja. A Huny valódi jelentése igen gazdag, legfontosabb jelentése Csillag. Amikor az ember elhuny, akkor csillaggá lesz, felemelkedik a csillagok közé. A Hun népnév kutatásakor sok fontos és döntő forrásra bukkantam, amelyek egyértelműen meghatározzák a név jelentését. Csillag, röviden ez a Hun jelentése. Tehát amikor elhuny az ember, akkor csillaggá lesz. Felmegy az Égbe, és elfoglalja a csillagok közötti helyét.

A Csillagok kora a Halál kora után következik, és megelőzi a Születés korát. A Huny, mint Csillag, az égre kerül. Az égen középen van a Nap, a halott lelkek a Földről érkeznek, nevük Hun csillag. Átmennek a Napon, vagy bármely csillag tisztítótüzén, és Maggá válnak, ami szintén Csillag értelmű. A Hun (Huny) csillagok a halottak lelkei, akik megtisztulva Maggá lesznek. A Magok ismét lejönnek a Földre, mint új lelkek és megszületnek. Magból lesz a gyerek, tehát az égi Magokból, vagyis csillagokból új gyerekek születnek.[132]

A Mag Magor, a Hun Hunor nevét is eszünkbe juttatja. Természetesen innen erednek őseink nevei, mindketten Csillagok voltak valójában.

A csillagok mindig a helyükön vannak, de csak éjjel látjuk őket. Nappal a Nap fénye elhomályosítja a csillagok fényét, ezért nem lehet látni az éji égboltot. Azonban az emberi lelkek, nappal vagy éjszaka, mindig eljutnak a csillagok honába. Ebből a tényből az is következik, hogy őseink tudták, a csillagok mindig a helyükön vannak, akár éjszaka van, akár nappal.

Az Életkör fogalmából több fontos képzet is ered. Az egyik a Lélekvándorlás tana, ami egészen biztosan a magyar ősi Életkör fogalmából ered. Az ember, mint csillag, vándorolhat az élőlények testében, mert a csillag formája lehet lélek is.

---

[132] V. ö.: „A Varga Géza által összegyűjtött jelképi anyag is tükrözi a magyar lélekhitet, ami azonban nem tekinthető alárendelő vallásnak a mai értelemben, hanem mellérendelő mivolta miatt a mai legfejlettebb tudományos nézetrendszer rokona. Ez a lélekhit, amelynek lényege, hogy benne az ember nem rendeli alá magát a túlvilágnak, nem fél a lélektől, amely az onnani világból egyszer csak megjelenik itt a gyermekekben, míg a halállal az inneni világból oda távozik. Ezért nem lehet vallásnak nevezni a mai értelemben, de ősvallásnak igen, ha azon a mellérendelő tartalmat értjük. A lélekhit lélekeleme a tűz, a föld, a víz és a levegő, ami máig tükröződik a népművészetben, és igen régóta a Varga Géza által feltárt 'magyar hieroglif írásban' is. Mellékesen a görög filozófia kezdetein világteremtő őselvek ezek. A magyar lélekhitben a tűz, a fény a szellemi erő, az apa; a föld a termékenység, az anya; a víz a megtermékenyítő erő, és a levegő az éltető erő. A lélekjelképeket nem tekintik személynek, nevet sem kapnak, és nem ábrázolják őket emberi formában. E felfogásban a lélek tehát szabadon jár az inneni és túlvilág között, mert a két világ egyenrangú, nincs alárendelve egyik a másiknak. A halott lelke a túlvilágra távozik, és újra meg újra visszatér az itteni világba. Lélek és ember viszonya mellérendelt. Az anyagot a lélek ereje mozgatja, teszi élővé, így nincs alárendelő teremtésmonda, nincsen teremtményi függőség. Az emberi elme eredetét valójában ideatana révén Platón emelte túlvilági, ezoterikus magasságba, ezért igen meg kell becsülnünk őseink őelőtte képviselt visszakövetkeztethető álláspontját, hogy az evilági belátásokon túlról ne nyilatkozzunk. Más kérdés a mi szempontunkból igen késői fejlemény, az istenség önkijelentése, kinyilatkoztatása. Ez a kereszténnyé váló törekvésekben teljesedett ki, és előzményének ugyanúgy tekinthetjük a Varga Géza által könyvében feltárt – alárendelő torzításától mentes – világértelmezési emlékeket, mint a mellérendelő szemléletű társadalmi igazságosságot." (Darai Lajos: Árpád Atila örökén – a magyarok őseik útján. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 33/10. pp. 175-176.) http://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11_092-237.pdf. – *A szerk.*

Az Örök Élet fogalma is a magyar Életkörből ered. A Lélek halhatatlan, mindig újjáéled, nem pusztítható el.

A Feltámadás fogalma szintén a magyar Életkörből ered, mert az Életkör kizárja az egyén halálát.

Nagyon fontos tény, hogy az Életkör nincs kapcsolatban a Pokol fogalmával. Ez a tény azt bizonyítja, hogy az Életkör még abban az időben keletkezett, amikor még a Pokol fogalma nem létezett.

IX. FEJEZET. **A KERESZTÉNY SZÓ FOGALMA**

Mindenféle hamisságot terjesztenek a Keresztény szóról is azok, akik irigykednek a magyarok elsődleges helyzetére, legrégebbi voltára. Pedig az irigykedők a magyarok utódai, akikben, mint utódokban, nagyobb az aljasság, mint a tisztesség. A Ker, Kereszt, Keresztény és számtalan rokona ellenére a nemtelen eszközökkel dolgozó hamisítók még azt is meg szerették volna akadályozni, hogy a magyarok rendelkezzenek a Kör fogalmát jelentő hatalmas szótartomány fölött. Azt hirdetik, hogy a Kör indoeurópai szó, az indoeurópaiaktól került a magyarokhoz. De a Kör és rokonainak a száma a magyar nyelvben 2000 szónál is több, továbbá a magyarok 40.000 éve írással rendelkeznek, míg az indoeurópaiak nyelvei nagyjából négy évezreddel mai korunk előtt képződnek magyar nyelvjárásokból.

A Ker és rokonai kétségtelenül magyar eredetűek. A Ker nem alapszó, nem gyökszó, hanem szóösszetétel. A K.R alakzatot sokan gyökszónak minősítik, ami teljes tévedéshez vezet. Valószínűleg a Ke-Ra formából származik, ami Kő-Nap jelentést tartalmazhat. A „Ke" szóhoz kapcsolódik a Kő és a Ház, a „Ra" szóból képzett alakokhoz pedig a Nap. A Kő-Ra, vagy a Nap-Háza (pl. Ré-Ka), kétségtelenül Kör alakú. A Ker tehát összetett szó, de olyan régi, hogy rengeteg szóban valóban csak három hang képviseli. Ezért a figyelmetlenek K.R gyökről beszélnek, holott olyan gyök nem létezik, amiben két mássalhangzó van.

A Kereszt változata a Köröszt, a Keresztény változata a Körösztény. A Ker/Kör szóhoz további két szó csatlakozik, amelyeknek legalább kétféle olvasata lehetséges. Ez az Eszt és Esztény, másként Öszt és Ösztény.

A Ker legfontosabb jelentése tehát a Nap, illetve a Nap-Háza. Mivel a Nap-Háza kör alakú, ezért második jelentésként a Ke-Ra felvette a Kör jelentést. A magyar nyelv 40.000 éve már teljes fejlettségében pompázott, leromlása mintegy 6000 éve vette kezdetét, amikor sok új nyelv fejlődött ki nyelvjárásaiból. A hosszú idő alatt rengeteg változata fejlődött ki a Kera szónak a magyar nyelvben. Az új nyelvek, amikor keletkeztek, magyar szókészletből építkeztek, az elmúlt hosszú idő alatt szintén rengeteg új szóalakot hoztak létre. Így növekedett a Ker/Kör változatainak hatalmas tartománya. Ma már olyan nagy a szótartomány, hogy még a magyar nyelvből is nehezen gyűjthető ki, széles elterjedtsége miatt.

A Keresztény szó és mai variációi, mint a Keresztyén, kétségtelenül Jézus Isten Fia eljövetele után vette fel mai jelentéseit. Keresztény az a személy, aki a Keresztény valláshoz tartozik. A Keresztény név azonban másról is beszél.

Az Esztény, Ösztény formák legalább kétféle értelmezést tesznek lehetővé. Egyrészt az Esz/Ösz és Tény elemek kirajzolódását, másrészt az Eszt/Öszt és Ény elemek megjelenését. Azonnal látjuk, hogy az Esz/Ösz az Osz szóval rokon, egyiptomi Sok jelentése mellett a magyar nyelvben igei jelentése is van. Osz-Iri – Sok-Szem, ami Ozirisz nevének eredete. Az Osz-Tény Sok-Istent is jelenthet, de az Isten több részre való tagolódását is.

Ezzel szemben az Eszt/Öszt az Oszt közvetlen változata. Oszt-En szintén Osztott Isten, hiszen az En és a Ten is Isten a magyar nyelvben. A felsorolt jelentésekből sok minden következik.

Alaptörvény, az őseink sokkal okosabbak voltak, mint azt hisszük. Saját beképzeltségünk és gőgünk megakadályozza, hogy őseinkre, mint rendkívül bölcs emberekre tekintsünk. Pedig mi mérhetetlenül ostobák vagyunk hihetetlenül bölcs őseinkhez képest. Itt az idő őseink lábnyomába eredni, hogy feljebb kapaszkodhassunk a bölcsesség palotájába.

Kör-Oszt-En egy olyan Kör, amely En, vagyis Isten jelképe, de Osztott formájú.

Ker-Esz-Tény egy olyan Kör, amelyben osztott a Tény, vagyis az Isten.

Rajzoljunk egy kört és rajzoljunk bele egy keresztet. Íme a Keresztény szimbólum, ami nagyon régi. Ezzel a ténnyel jönnek elő a problémák.

Az első rajzolat, ami egy kört ábrázol, rajta egy kereszttel, 35.000 éves. Súlyos problémát jelent az ábra a valódi gondolkodók számára, mivel egyértelműen a kereszténységet jelöli, továbbá az országalmát.

A szungiri korona Kr. e. 32.000–25.000 közötti évek tájáról való. Elefántcsontból készítették alkotói. Egy kör alakú abroncsot két ívelt pánt köt össze felül, mint a mai Szent Korona esetében is ezt láthatjuk. Ha felülnézetből vizsgáljuk a két koronát, mindkettő egy kört mintáz, amit négy részre oszt a két pánt.

Itt van előttünk a Kör, amit részekre Oszt a két pánt.

A Köristen fogalmat a Nap is viselheti, de a Keresztény szó jelentése bizonyára nem a Napra vonatkozik, hanem arra a fogalomra, amit a szungiri és a Szent Korona képvisel.

A koronák két fő típusa a nyitott és a zárt. A zárt forma magasabb rangot képvisel, mint a nyitott. Zárt koronát mintáznak a sámánok által használt koronák. A sámán hatalma kisebb, mint egy nyitott koronát viselő királyé, de szakrális értelemben valószínűleg a sámán rendelkezik nagyobb erővel.

Azt kell állítani, hogy a Keresztény szó és rokonai a Köristen fogalmat tartalmazzák. Minden egyéb forma a Köristen szóból fejlődik tovább.

Mivel az őskori ábrázolások rendkívül régiek, bizonyítottnak kell venni, hogy a Kereszténység, mint vallás, bizonyára 30.000 évesnél régebbi. Mivel a mai kereszténység az őskeresztény kor alatt csupán a Krisztus utáni első évtizedeket érti, ezért a régi kereszténységre helyesnek látszik az „Előkeresztény" terminus technicus. Előkeresztény kor alatt érthetjük azt a 30.000 évet, ami Krisztus születését megelőzte.

A latin Paganus tulajdonképpen „vidékies keresztény" fogalmat jelent. Ők a pogányok, akik elmaradottak, vidékiesek, nem jól értik a papok tanításait. Látjuk tehát, hogy a Pog/Pag a Nap neve, az Ány An isten neve, ezért a Pogány, Pagan-us, az Égi Nap híve.

Jézust az Atya Isten küldte a Földre, mint saját fiát. Úgy látszik, az emberiség nagyon rossz irányba fejlődött, talán már sok ezer éve, ami miatt Atyánk Istenünk elküldte fiát a földre. Jézus megváltotta bűneitől az emberiséget, az emberek lassan javulni kezdtek. Azonban az emberiség néha olyan mérhetetlenül gonosz, hogy nem tudni, Isten mikor elégeli meg a gonoszságot.

A Keresztény szóban látható jelentés további elemzése nagyon érdekes felismeréshez vezet. A Kör megfelel a Horizontnak, a Látóhatárnak is. A Horizont az a kör, amelynek mentén Hor, a felkelő Napisten Izzást Ont az emberiség által lakott területekre. Ez a Hor-Iz-Ont területe.

Éjszaka jobban látható a Világegyetem, mint nappal. A Nap elnyomja a csillagok fényét, de a Hold jól látható, a ritka napfogyatkozások alkalmával a csillagok is előtűnnek. A napfogyatkozások alkalmával értelmes őseink tehát megláthatták a csillagokat, amiből azt a következtetést vonták le, hogy ami éjjel látható, az nappal is ott van, csak a Nap fénye elnyomja a kisebb és távoli csillagok fényét. Éjjel viszont pompásan látható a Tejút, ami az egyik legfontosabb, ha nem a legfontosabb égi objektum. A Tejút a Föld keringése miatt látszólagosan mozog az égbolton.

A téli napforduló és a nyári napforduló idején a Tejút észak-déli irányban helyezkedik el az égbolton. A tavaszi napéjegyenlőség és az őszi napéjegyenlőség idején az iránya kelet-nyugati. A Tejút tehát egy gigantikusan óriás keresztet mintáz az égbolton, ráadásul az óriási keresztet egy év alatt kétszer is felrajzolja az égre. Ha a kettős kereszt létrejöttének okát keressük, az égi nagy kereszt kétszeres ismétlődése is szóba jöhet az elképzelések között.

A Föld felszíne az alap, a Horizont adja a kört, a Tejút ide-oda mozgásából alkották meg ősi gondolkodóink a két pántot.

A Korona nem más, mint az Evilág és a Felvilág jelképe. Az abroncsa a Horizontnak felel meg, a két pánt pedig a Tejút észak-déli és kelet-nyugati helyzetének megjelenítése. Ebből következik, hogy a Korona kozmikus jelkép. Viselője az emberek ura, aki uralkodásához a jogot az evilági és a felvilági hatalmaktól kapja.

Azonban nem egyszerű a helyzet. A Kereszt, ami a kereszténység alapjelképe, a körbe belehelyezve nem csak az Evilágot és Felvilágot jelképezheti.

A Galaxis korong alakja éppúgy egy sík mentén épül fel, mint a gömbszerű testek, mint a Föld, és mindnek van északi és déli része. A Naprendszer szintén egy sík mentén szerveződik. A bolygók ehhez a síkhoz igazodnak, ebben a síkban keringenek. A Naprendszerben szintén van észak és dél, de a naprendszeri dél nem tartozik az Alvilághoz, mivel a Föld déli féltekéje a felszínhez tartozik.

A Világegyetem négy tartóoszlopa a két pánt rögzülésének a helye az abroncshoz, vagyis a Horizonthoz. A tavaszi napéjegyenlőség (március 21), a nyári napforduló (június 22), az őszi napéjegyenlőség (szeptember 23) és a téli napforduló (december 22). Mivel a Föld forgása enyhén imbolygó, ezért a négy nap kicsit néha elcsúszhat, pl. december 22-e akár december 24-re is átcsúszhat.

A világ négy tartóoszlopát sok mitológiában az állatok négy lábával magyarázzák. Belső-Ázsiában a teknős domború hátpáncélja jelképezi az eget, a négy lába a világ négy tartóoszlopát. Az elefánt domború háta szintén az eget, négy lába a négy kiemelt fontosságú napot jelképezi. Igazság szerint ezeket a magyarázatokat még nem hallottam, de úgy vélem, ez az igazság. Az ősök nagyon sokat felejtettek az egykori nagy civilizáció tudásából.

Mindenki ismeri a budaizmus (buddhizmus) és a kereszténység között meglévő számtalan párhuzamot. Egyes valláskutatók úgy magyarázzák a rokonságot, hogy Jézus élete egy részét Indiában töltötte. Mások azt mondják, hogy feltámadása után ment Indiába, az első keresztényekkel még hosszabb ideig kapcsolatot tartott.

Az ősvallás azonban sokkal jobb támpontot ad a kereszténység és a budaizmus számtalan hasonlóságára. Az ősvallásban minden elem megvolt, ami a kereszténységben később tovább élt. Természetesen Jézus és családjának a története nélkül.

A régebbi szakasz nevezhető elő-kereszténységnek, az őskeresztény, ókeresztény fogalmak már Jézus utáni időkre vonatkoznak.

Az ősvallás sok fontos eleme átkerült a keresztény vallásba. A mai keresztény vallások az ősvallás egyenes folytatói. Az ősvallás pusztítása kétezer év óta zajlik, ami értelmetlen folyamat, mivel inkább a két szakasz szervességét kellene kutatni, valamint rámutatni az ősvallásban meglévő babonákra és azok megszüntetésének mikéntjére.

A Keresztény szó származéka a Krisztus szó, ami megváltót jelent görögül. Bizonyára a Keresztes magyar szó egyszerűsödése. A Keresztes szó jól magyarázza a Világ Ura fogalmat, a Krisztus csak alig valamit, amit a görögök találtak ki. Elvégre Jézus előtt nem volt Megváltó, a Krisztus szónak kellett a Keresztes szóból származnia.

Jézus Krisztus azonban elsősorban a Világ Ura!

X. FEJEZET. **ŐSI FÖLDRAJZI KÉP**

Mitológiánk kezdetei legalább 40.000 évesek, amit a magyar ábécé betűinek megjelenéséből számolhatunk ki. A magyar nyelv legfejlettebb időszaka 40.000-től nagyjából Kr. e. 4000-ig tartott, az újkőkor végéig. Az emberiség lélekszáma gyors ütemben gyarapodik, a magyar nyelv számtalan ága saját fejlődési utat jár be. A nyelvek száma gyors ütemben növekszik.

Az ősi földrajzi kép felrajzolása felettébb nehéz. Kevés hozzá az adat, ami a legfőbb nehézséget adja. Másodsorban a harmincezer évnél hosszabb idő alatt sok minden történt, de a történéseket csak alig tudjuk elválasztani egymástól az időben. Így a hosszú idő alatt több özönvíz is lehetett, de az özönvizeket a hagyomány nem különíti el egymástól.

Azt kell gondolni, hogy a földrajzi kép nagy vonalakban hasonló volt a maihoz. Az óceánok, szárazföldek, hegységek, nagy folyók, síkságok ott voltak, ahol ma is vannak, de az ősi földrajzban jelentős különbségek is előfordultak. Az éghajlat, ami döntő hatással bír a növényzetre, a növényzet az állatvilágra és az emberekre, nagyon is különböző lehetett sok fontos területen.

Az Óvilágot három kontinens alkotta. Ázsia északi felének a neve Mu volt, a déli részt Gondvánának nevezték, a Gondok titokzatos népe után. Mu jelentése Fény, lásd pl. Ha-Mu – Háza a Fénynek. Gondvána partjaitól délre feküdt Lemuria.

Afrika neve Magan volt, ami Égi Mag jelentésű. A Magan név az évezredek alatt vándorolt, Afrikából Dél-Arábiába, majd Omán vidékére. Afrika, a régi Magan későbbi neve Libya, amit a Libu törzsektől nyert. Írják a nevet Lybia formában is, helytelenül, mert a Líb név utáni U a többes szám jele. A görögség nem tudta leírni a Libu nevet, nem lévén U betűje, ezért használta az Y betűt, mint számtalan más esetben is. De Libya (Libua) nevét nem lehet Lybia (Lübia) formára változtatni. Az Afrika nevet a görög zsoldosok adták a karthágóiaknak, amikor nem kapták meg a zsoldot és harcok törtek ki köztük. A gúnynév Vadkant jelent.

A Magan szumer szó, mint a Tilmun/Dilmun és Meluhha is. A Til-Mun két eleme Csillag-Menny értelmű. A Til jelenik meg a Tillárom szóban, a Mun a Mun-Ka és Mun-Kács szavakban. A Dil a Dél magyar szó szumer változata, ami Teljes értelmű, mint a Becs is. Dil-Mun fordítva Mun-Dil, a szavakat szabadon lehetett cserélgetni egykoron. A Mun-Dil az őse a Möndölöcske magyar szónak, a Möndölöcskék az égi birkák, bárányfelhők képében. További megfelelők pl. Mendel neve, aki eszerint magyar származású volt, a nagy Gregor Mendelről van szó, aztán a Mendöl név, vagy a spanyol Mundiál. A Meluhha és Molukku közötti hasonlóság sem lehet véletlen. A szumer országnevek között van Tukris, ami Tükrös a mai olvasatban, továbbá rengeteg más név.

Afrikában van a titokzatos Argyilus város óriási rommezeje. Feltűnő a város neve, ami azonos Argyilus királyfi nevével. Az Atlasz hegység neve magyar nyelvű. Az At Atya, a Lasz Hegy jelentésű magyarul. Itt emelkedik a Rif-Atlasz, ami a magyar krónikák Rif hegyeivel azonos. A Rif lábainál laktak és laknak az atlantisziak, mellettük az amazonok népe. A szőke kabil nép a testvéreink közé tartozik, ők is az egykor itt lakó atlantisziak és amazonok maradványai. Nagyjából Kr. e. 4000-re lehet tenni Vezér látogatását nyugatra. Dicső ősünk kétségtelenül találkozott itteni rokonainkkal, amit abból is tudhatunk, hogy Myrina amazon királynő meglátogatta Egyiptomot. Vezért akkor már megölte Szét, de fia, Hor legyőzte a gonoszt, és nagy szeretettel fogadta Myrina királynőt. Myrina neve Mu-Ri-Na volt helyesen, jelentése a Fény-Forrása/Női Napja- Házából való királynő.

Az Amazonok azonosak Nék nevű első törzsünkkel, akik nevét ma Nyék formában ejtjük, eléggé helytelenül. Ők a Lányok (Lánok), vagyis Oroszlánok harcias magyar csoportja, akiknek története rendkívül hosszú. A magyar lányok szabadon kószáltak sokáig, az ókor kezdeti

idejéig, sőt, még ők választottak férjet maguknak, ha kedvük tartotta. Mindkét nem teljesen szabad volt, ami jogi lehetőséget adott a Lányoknak a férjvadászatra. Az Ama-Don jelentése Folyó-Anyák, a folyó mindig a vízesésként alázuhanó hajzuhatagra vonatkozik. Még ötven éve is a lányok szabadon folyóban, az asszonyok kontyban, Napban, viselték a hajukat.

Afrika számtalan neve magyar eredetű. A Kék-tenger az egykori Azúr-tenger szinonimája, ami a mai Vörös-tengerrel azonos. Ide jött el tehát Tündér Ilona pihenni. Őseink mesevilága az egész Földet birtokolta.

Punt valahol délre feküdt Afrikában, neve a Pont szóval rokon. Mivel a Pont Csillag is, ezért a Felső fogalma is rajta lehet a néven. Valószínűbb, hogy az Egyenlítő fogalmát fejezi ki. Ofir országának helye sem ismert. A név O-Pir formában a Piros Nap nevét tartalmazhatja. A Nil folyón délre haladva Wawat, Irtet és Szatju országokba érünk. A Nílus 3. kataraktájánál Yam országa feküdt, erre volt Kus országa is. Butana már a Kék-Nílustól délre feküdt, jelentése Fekete-Tanya. Még délebbre terült el Szebiri-Ta, ami magyar népességű lehetett, de csak Kr. e. 600 körül jött létre, amikor északról szabírok menekültek délre a perzsák elől.

A Szahara, mint a Szah (Orion) Hegyei (Ar-a), vagy a Szahraz (Száraz, Szárad) területe jöhet számításba. Nubia a Nap és az arany országa (Nap – Nub, arany, Nob, a Nob egyiptomi Úr). Kanári-szigetek neve a Ka – Ház, Király esetleg Kapu és a Nyári elemek ötvözete, nincs köze a Kutya névhez (Canis). A Berberek, Hamiták, Kusiták, Maurok vagy Mórok és még sokan a rokonaink. Afrika a rejtélyek tárháza, nincs kikutatva magyar szempontból.

Atlantisz területe a Pireneusoktól az Északi Jégfalig húzódott gazdag ország volt. Atlantiszt északról nagy hegyek határolták, amit a nyelvünk Üveg-hegyek alakban őrzött meg. Az Üveg jelentése Ü-Vég, ami Isten, a Fény területének a Végét jelenti. Hasonló a Nor-Vég szó is, ami Észak-Vég értelmű. A Nor germán szó a magyar Nu-Úr, vagyis Nincs Nap fogalmából ered. A West a Veszt helye, itt vész el a Nap, amikor lemegy aludni az égboltról. Vagyis Alra megy Udu isten (Al-Ud-Ni). A South Dél, a Süt rontása, az East pedig a Fény – Ész, Iz és a T helyképző neve, Kelet értelemben, ahol kel a fény amúgy még ma is.

A természet ma is hasonló az ősi korok természetéhez, a Nap ma is keleten kel látszólagosan. A szavakat mindig rendszerekben kell vizsgálni, mert könnyen tévútra kerülhetünk. A természeti körülmények azonban több vonatkozásban is változtak. Más az éghajlat, más az élővilág, máshol húzódnak a tengerpartok. Ezért a szavak jelentésében fennmaradt hatalmas értékeket nem csupán rendszerekben, hanem az idő változásaiban is fontos vizsgálni.

Atlantisz neve magyar szó, At az Atya régi alakja, Lan az Oroszlán, Tisz az Isten magyar neve, a Tesz nyelvjárási párja, fordítottja a Szet és Szit. Ellenben Atlanti valószínűleg Ti-Atlan értelmű, a Ti Élet, az Atlan/Etlen fosztóképző is. Atlan-Ti – Élet-Telen, mivel a Napisten itt veszti el életét, amikor alámerül a hullámokban, hogy másnap új életre keljen. Mellesleg a Bal-Ti jelentése Nagy-Élet, vagy Ragyogó-Élet, ami a tenger gazdag vizeire vonatkozik.

Az Átalanti közel áll az Atlanti névhez, azt jelzi, hogy a Nap Átmegy a tengeren, és Alant visszamegy keletre, hogy reggel felkeljen. Az Antilla névben a Tilla Csillaghely, Atilla nevében is szerepel. An az Ég, amiből következik, hogy An-Til-La pontos jelentése Égi-Csillagok-Helye. Még az Atalanta és az Atlanta nevek is közel állnak Atlantisz nevünkhöz.

A Pireneus név színmagyar, jelentését a Pir-En-E-us elemek adják meg. Pir a Nap, En Isten, E Ház, Palota, Templom, amiből következik, hogy a hegység neve a Nap-Isten-Háza jelentést viseli. Valamilyen szakrális barlangok vagy házak voltak a hegység területén, amit a név jelentése bizonyít.

Atlantiszra még több nevünk is vonatkozik. Fehér Ország a Nyugatot jelenti. A Fehér szín jelentése megegyezik az Atlanti név jelentésével, mert a Fehér a Halál színe. Másik fontos nevünk a Bor-Kus, vagy Bur-Kus ország név, ami szintén Atlantisz területére vonatkozott. A

Bor a Víz neve, a Kus saját egyik igen fontos nevünk. A Borkusok tehát Atlantisz magyar lakosai. Rengeteg feliratot hagytak hátra a barlangokban.

Óperencia talán fiatal név, de nem biztos. Úgy tűnik, hogy a Honfoglalásnak nevezett időszak neve, de ebben is nagyon kételkedem. Németből való megfejtése téves, természetesen. A magyarok soha nem adtak nevet mások nyelvéből, csak a legutóbbi száz évben terjedt el az idegenmajmolás, az önfeladás, a magyar nyelv semmibe vevése. Ober Enns azt jelenti, hogy Felső Enns. Az Enns felső folyásához valami vizenyős területet is kitaláltak, ami lenne a tenger. Piha. Az Óperenciás-tenger valamilyen hatalmas, óriási tenger. Mivel nyugatra terül el, kétségtelenül az Atlanti-óceánt kell érteni alatta. A név így értelmezendő helyesen: Ó-Per-En-C-i-a. Ó-Per-En jelentése Isten Ó Háza, a név végén a C kicsinyítő, az „i-a" meg nagyon ősi magyar földrajzi jelző. Isten Ó Háza kifejezi, hogy a terület ősrégi időktől kezdve a magyarok földje volt. A rómaiak pusztították el a magyar és rokon törzseket a térségben. De a világűrre is vonatkoztatható a név, mivel az Enc értelme Istenke is lehet. Az istenkék természetesen a csillagok, az Ó-Per-Enc-i-a pedig a világűr hatalmas tengere.

A Kárpát-medence volt őseink másik központi területe. A Tászok-tető kőmezején lévő magyar feliratok ezrei 30.000 évesek. A Viszokoi Piramisok közül jelenleg már hetet tártak fel. A piramisok belsejében lévő feliratok magyar ábécével készültek és magyar nyelvűek. Koruk pár ezer évvel régebbi a Tászok-tető feliratainál, Kr. e. 32.000 évesre tehetők a legrégebbiek. További fontos leletek százai rendelkeznek magyar írással készült feliratokkal, amelyek egy része csak Kr. e. 8000 körüli, mások fiatalabbak. Csodálatos Torma Zsófiánk volt a feliratok első feltárója.

Budapesttől nyugatra Bécsig, majd Bécstől északra Ostraváig terjedt egy ősi magyar terület, ahol a Dolni Vestonice leletek 25.000 évesek, és ahol megtalálták a hírneves magyar feliratú furulyát, ami szintén lehet legalább 25.000 éves. Az említett terület a magyar nyelvű emberek egyik nagyon régi központja volt, csak a csehek feltűnésekor tűntek el a terület északi részéről a magyarok, pontosabban a magyar nyelv.

A Kárpát-medence története rendkívül gazdag, még sincs kellően bemutatva egyetlen formában sem. Sőt, inkább eltagadják, meghamisítják a hatalomban lévők még a legnyilvánvalóbb tényeket is.

Az Avas tetejének régészeti feltárása világszenzációt hozott a tudomány területére. A kova kitermelése 70.000 éve volt a csúcson, de a termelés 100.000 éve már folyt, és van olyan adat, ami a kitermelés kezdetét 130.000 évvel ezelőttre teszi. A kőipar egyik fantasztikus központja, amihez hasonlót még nem találtak sehol sem, Miskolc területén volt.

A Kárpát-medence földrajzi névanyagának egy része messze a Kr. e-i időkbe repíti ismereteinket.

Délen, a Földközi-tenger térségében, a magyarok szintén az ősidők óta jelen vannak. A szigeteken azonban nagyjából Kr. e. 6.000 körül jelennek meg az emberek. Az első emberek a szigeteken, szinte teljesen bizonyosra vehető, magyarok voltak.

A földrajzi nevek nagy tömegei Dél-Európában magyar nyelvűek. Hispánia a Hős Pánok hazája. A Koszider környékéről érkezett magyarok alapították meg Tartesszosz államát. A fő folyó Tagus neve Tágos értelmű, mivel a torkolata igen tágas. Potugáliába érkeztek szumer hősök is, akik bizonyára magyar nyelven beszéltek. A Portóba érkezők mintegy Kr. e. 3000 táján kötöttek ki. Egy fontos hagyomány szerint Portó területéről Borkusba vándoroltak, ahol a helyi emberekkel keveredve megalkották a Gallok számos törzsét.

Itália neve helyesen I-Tal-i-a. A név pontos jelentése Háza a Bölcsességnek. A Tal jelentése Bölcs, a tállal a bölcsek jártak élelemért a településeken. Ma a tibetieknél és a buddistáknál ismerhető fel az ősi szokás, amikor a bölcsek egy tállal járnak körbe a faluban, és abból élnek, amit a lakosoktól kapnak.

Dél-Európa számos területe magyarok által volt lakott. A Kárpát-medence területétől folyamatosan a Balkánon át Hellászig, továbbá Kis-Ázsián keresztül Sumerig, Hellásztól Egyiptomig magyarok laktak. Azt nem tudni, vajon a pesti nyelvjárás szerint beszéltek-e, de ha igen, akkor is meghamisítanák a tényeket a mai tudósok.

Kelet-Európa földrajzi névanyaga magyar nyelvi alapokon áll. El nem lehet képzelni, miféle ostoba emberek képzelik azt, hogy hazugságaik túlélhetik az igazságra törekvő emberiség tudásszomját. A Kaukázus vidékén túl már Közép-Ázsia fekszik, ahol a népesség mintegy fele ma is magyar származású, de nem ismeri a magyar nyelvet.

A római, az arab és a török invázió pusztította el az ókor eredeti népességi viszonyait leginkább. A tömeggyilkos népek száma azonban ennél több. A mai népességi viszonyok nem is hasonlítanak a 2-3 000 évvel mai korunk előtti viszonyokra.

Ázsia neve az Ászok nevéből ered. Az Ászok magyar isteni harcosok voltak, akik nem más népeket irtottak ki, hanem a civilizáció lehetőségeit terjesztették.

Szibéria neve, ami hatalmas területet jelöl, a magyar Szavárdok nevéből származik. A szavárd népnévnek számtalan változata ismert. Szubartu vidékéről származik a legtöbb névváltozat, amelyek közül sokat feljegyeztek a különböző ókori írásokba. Szibéria hegységei és folyói nagy számban magyar neveket viselnek.

Furcsa szó a Tundra, ami nem a finn Tunturi, hanem a magyar Tundar származéka. A Tűnő Csillagok (Tun = Tün, Dar = Csillag) vidéke, ami vonatkozhat a hóra is, de az északi tündérekre is. A Tajga is érdekes, mert a Táj önmagáért beszél, a Ga lehet Ház és Hal. Eszerint a Táj-Háza mellett a Halak-Tája értelmet is kiolvashatjuk a névből. Valóban, a Tajga folyóiban egykor óriási halak úszkáltak, a fa viszont a házak anyaga volt.

Kína nevében a Kin önmagában is „király” jelentésű. A név a kínai királyságokra utalhat. Szeria szintén Kína neve, a Szer fontos jelentése Király. Egyiptomban a király egyik neve Szer, a királyi nevet a Szer-Ek-ben vésték a kőre, vagyis a Szer Ékessége a Szerek. Az Őrség táján a Szeres település azt jelenti, hogy mindig hét ház alkot egy szert. A Hét a Király száma ismét. Pusztaszerről is hallottak sokan, ahol hét magyar, vagyis nap, vagy oroszlán, szert tartott. A Szerpap a király teendőit ellátó pap. Igen gazdag a Szer jelentéstana, csak ne Egyiptomból eredeztessük szavunkat. A Szerü az a hely, ahol a gabonából kiverték őseink a szemeket. Keményre döngölt talaj, ahol a hős megküzdhet a sárkánnyal. A gabonából a szemeket északi tájakon csépelték ki, a régi írások erről világosan tudósítanak.

Kína további neve Szinia. A Pekingi előember nemzetségneve Sinanthropus, a névben látható a Szina név. Szi a Nap, Na a Ház, Szi-Na tehát a Nap-Háza. A név magyar nyelvű, továbbá a keleti birodalmat jelöli meg. De Etruriában is elterjedt név, a Felszina, Belszina (Velszina) és Alszina nevek a Felső, a Belső és az Alsó etruszk országokat nevezik meg. A Szi-Na rövidüléséből ered a Szín, mint a Felszín, a Színek összefoglaló neve, ami önmagában is egy csoda, ha belegondolunk a név tudományos fizikai jelentésébe, a ház mellett álló Szín, ami lehetett kocsiszín is, a Színház és a Szint, ami az Emeletek színességére vonatkozik. Erre még vissza kell térni.

Kína mai neve Csung Kuo, jelentése Közép Földe. A Kuo a Kő, szumer Ki közvetlen rokona. Japán fontos neve a Csi-Pan-Kuo, ami a Nap-Pán-Földje értelmet viseli. Zipangu és Cipangu csak változata a Csi-Pan-Kuo névnek. A Kitaj nevet inkább törökökre értették, de Kínára is egyes időszakokban. Ez a név a Ki-Táj (Kő-Táj) fogalmat tárja elénk.

Ázsia hatalmas hegységei közül sokat a jégkor végéig jégpáncél borított. Egészen más volt a földrajzi lakható tér, mint ma, de a hegységek nem mentek odébb. A Himalája, Karakorum, Tien-San, Pamír és a többi név helyett felesleges régebbieket keresni, de a mitológiákban fellelhető neveket ajánlatos alkalmazni, valamint lehetőleg meghatározni pontos helyüket.

Az etiópokat két részre tagolták. Az egyik rész Afrikában, a másik rész Ázsiában élt, és él ma is. Égetett Arcú, ez a név jelentése, a barna bőrű emberek Afrika déli részén és Ázsia délkeleti részén élnek, egészen Ausztráliáig és Óceániáig.

Két részre tagolhatjuk a kusitákat is, akik Afrika lakói, de a kus népek közül Ázsiában is találhatunk képviselőket, mint a kusánokat. Ez a helyzet a líbekkel is, akik Libanonon kívül Líbiában is laktak, vagyis Afrikában és Ázsiában is elterjedtek. Az már külön kérdés, hogy a lívek Lívlandja kapcsolatban állhatott-e az egykori líb törzsekkel?

Az ókorban feljegyzett népek nevei mind hozzátartoznak a földrajzi névanyaghoz. Ezt a sok nevet felsorolni ebben a fejezetben lehetetlen. Külön könyvet kellene írni a régi népek névanyagáról és vándorlásairól.

A magyar világtájakhoz hozzákapcsolódik egy nagyon fontos misztikus színkulcs. A színkulcsot a hunokhoz kapcsolják, de a hunok magyar nyelvűek voltak, amit kínai testvéreink is tudnak és tanítanak is. A Kelet a Sárga és Kék, az Éjszak a Fekete, a Nyugat a Fehér, a Dél a Piros szín birtokosa. A színkulcs nagyon régi lehet, biztosan régebbi, mint az ókor kezdete. Hatása ma is erőteljes és élő. Nézzünk néhány bizonyítékot.

Keleten van a Sárga-tenger. A Sárga színhez a Nap kapcsolódhat, mivel keleten kel fel. A Kék színhez nincs megfelelő tény, de lehet, hogy a tenger kék színe adta a színkulcsban való jelenlétét. A sárga bőr nem valószínű, hogy szerepet játszott Kelet Sárga kódjában. Az emberek bőrének színe nem érdekelte őseinket, a mongolid népek voltaképpen világos bőrűek és nem sárgák. Ráadásul a mongolidok is sok csoportra tagoltak, még olajzöld bőrű emberek is vannak a malájok között.

Északhoz kapcsolt a Fekete szín. Az Észak szót régebben Éjszak alakban írtuk, ami az Éj Szaka változata, az Éj viszont a Fekete szín uralma alatt áll. Ezért az Északi-tenger magyarul valójában a Fekete színt birtokolja. Ha Éjszaki-tengert írunk, akkor pontosabban látjuk az Északi-tenger nevének jelentését. Természetesen az Északi-Jeges-tengerről van szó, amikor Északi-tengerről beszélünk. A magyar krónikák szövegeiből pontosan kitűnik a Jeges-tenger összekapcsolása az Északi-tengerrel. A mai Északi-tenger neve másodlagos jelentőségű a régebbi Északi-óceán nevéhez képest. Az 1900 körüli években még öt óceán nevét írták a térképekre, de az északi és déli Jeges-óceán neve lassan feledésbe merül. A mai Északi-tenger is megfelel a Fekete szín követelményeinek.

Nyugathoz tartozik a Fehér szín. A Fehér ismét a halál színe, mint a Fekete is, de van más jelentése a halálon kívül, mint a tisztaság, a nő és a királyság. Ma a Fehér-tenger helyzete nem mutatja meg kellően a Nyugat és a Fehér kapcsolatát. A mai Fehér-tenger inkább a hótól kapta a nevét, vagy a Fehér Éjszakáktól, mintsem a Nyugattól. Az Atlanti-óceán felel meg a Napisten lehanyatlásának helyéül. Az Atlanti-óceán nevének egyik magyar jelentése Atlan-Ti, vagyis Élet-Telen. A Ti jelentése Élet, az Atlan fosztóképző, ezért a Ti-Atlan furcsa jelentése. A név a Napistenre vonatkozik, nem pedig az óceán vízi lakóira. A Fehér-ország mellett tehát a Fehér-tenger is Nyugaton volt és van. Albion jelentése nem fehér, de az Alba Fehér, latinul, ám a latin név inkább a hegyek hófödte tetejére vonatkozik, mármint az Alba magyar előzményei szerint. Fehér-tenger volt a neve a Ciprus környéki vizeknek. Ez a tenger Martu területéhez viszonyítva volt Fehér. Martu a Nyugat, a halál területe, ahol a Napisten a tengerbe hanyatlik, a sumer központi területekhez képest, logikus tehát a megjelölt tenger Fehér neve.

Dél a Vörös színhez kapcsolódik. A Dél a Napisten teljességének a helye, a piros, vörös, bordó és a többi pirosas szín délen jelenik meg legerősebben. A fehér bőr pirosra pirul, a tűz a vöröshöz kapcsolódik és egyebek. A Nap, a Tűz, a Vörös, az Izzás, a Sütés és hasonló fogalmak mind kapcsolatosak egymással. A Dél égtáj egyértelműen a Naphoz tartozik, a Nap fontos színe a Vörös. Igaz, a Nap további színe még az Arany, Aranysárga és a Fehér. A Vörös reggel és este, az Arany délelőtt és délután, a Fehér délben jellemző a Napra. A Vörös-tenger eredetileg az Indiai-óceán neve volt. Ma csak az Afrika és Arábia közötti vizeket nevezik

Vörös-tengernek, de néhány évszázaddal régebben ezt a nevet viselte a Szomáliától Indiáig húzódó tenger is, valójában azonban a név hatálya Szumátráig terjedt. Ez a tény, amit bármely középkori térképen láthatunk, megcáfolja a déli tengerek nevének vörös moszatoktól való származását. A vörös moszatoknak semmi köze a tenger nevéhez, ami valójában a magyar világtájakhoz kapcsolt színkódból ered.

A lovashadsereg lovainak a színe szintén megfelelt a színkódnak. Az égtájak szerinti hadosztályok, létszámuk 10.000 fő volt hadosztályonként, az égtáj szerinti szőrzetű lovakból álltak.

A mai Vörös-tenger eredeti neve Azúr-tenger volt. Egyrészt azért, mert szép kék színe volt, másrészt azért, mert az Egyiptomból kifutó hajók Úr város felé haladtak, a tengert ezért Az-Úr-i tengernek nevezték. Innen ered az Azúr név, és a név kék értelme. A magyar mesék Kék-tengere egyértelműen azonos az Azúr-tengerrel. Tündér Szép Ilona, úgy látszik, az egész Óvilágot ismerte és uralma alatt tartotta, vagyis az egész Óvilágban magyarok és rokonaik laktak. A Zöld-vizek Egyiptomtól északra hullámoztak, Krétától északra és nyugatra.

Kerek-tenger neve szintén a magyar mesékben szerepel. A Kaszpi-tengerről van szó, amit őseink, formája miatt, Kerek-tengernek is neveztek. A tenger kiterjedése más volt, mint manapság. Sokkal nagyobb volt a jégkor végén. A Volga színlői ma is megmutatják, meddig ért a vízszint sok ezer évvel ezelőtt. A Fekete-tengerrel közvetlen összeköttetése volt, mégpedig két tengerággal is. A mai Azovi-tenger, régi Mayotisz-tenger messze kiterjedt keleti irányban. A Mayotisz-tenger keleti oldalán laktak a Mayóták, akik valamiképpen rokonok voltak a magyarokkal. Bár a tenger nevét Meotisnak írják, de kétségtelen, hogy a Mayótáktól kapta a nevét.

A Kaszpi-tenger neve a Kaszi magyar néptől származik, a Pi ebben az esetben Víz jelentésű. Az Aral-tóval közvetlen összeköttetésben állt, az Aral-tó alig 2000 éve megközelítette a 180.000 km^2 kiterjedést. A Kerek-tenger vízrendszere sokkal nagyobb volt, mint ma, amit feltétlenül figyelembe kell venni hagyományaink elemzése folyamatában.

Rengeteg rejtélyes földről beszélnek az emberiség hagyományai. A mitológiákban és ősi mesékben szinte végtelen a számuk. Többnyire valódi igazságokat tartalmaznak, de sok mai kutató csak a képzelet termékeinek tartja az ősi adatokat. Véleményem szerint súlyos tévedéseket követnek el a tudomány képviselői, mivel állandóan és folyamatosan alábecsülik őseinket és fejlettségük színvonalát.

A Tündérnép, akik a magyarokkal azonosak, a kelta testvérek mitológiájában is fontos szerepet kap. Daoine Sidhé értelme Tündérnép. Az ír Sidhe Tündér. A Daoine Sidhé legyőzte Írországban a fomoriakat, akik óriások voltak, valamint a fir bolgokat, a „lándzsás embereket”. A kelta Daoine Sidhé több ágra tagolódott, mint a Davana (a dombok népe), akik dombok alatti üregekben éltek, az Áes Si, az Áes Sidh, az Áos Sidhe és Danu gyerekei.

A Tuatha Dé Danann, vagyis Danu Istennő Népe, vereséget szenvedett a keltáktól, akik Spanyolország felől érkeztek, tehát szumer és magyar elemek is lehettek köztük.

Megismerhetjük az Ifjúság Földjét, a Tir-na-n-oge területét, amely egyfajta idő nélküli világ, nincs benne öregség, betegség, halál, a legyőzött másnap feltámad.

A norvégok beszélnek Attlandról, ami egy északi terület, az Eddák – Hősi Énekek – gyűjteményben szerepel. Attlandot tenger veszi körül, amit Atle útjának neveznek.

Nagyon érdekes az a történet, amely Celidonról szól és azt állítja, hogy Skócia déli partjaival szomszédos Tündérországhoz tartozott. A Celidon-erdőség eszerint ott zöldellt, ahol ma tenger hullámzik. Arra a végeredményre juthat az egykori erdő keresője, hogy a Celidon-erdőség és vele Tündérország egy része a mai Északi-tenger területén feküdt. Vagyis keletre Skóciától, ahol a jégkorban tundra lehetett, de a magaslatokon tényleg fenyves erdők tenyésztek. A nyugati partoknál a tenger alja töredezett, sok helyen 100 m-nél mélyebb.

Egyszerűen csodálatos a nép emlékezete, ami szerint a mára elmerült Tündérországban erdőségek terpeszkedtek. Kétségtelen, hogy az elsüllyedt területeket nem választhatjuk el a ma is tengerszint feletti szárazföldektől.

A Hét Királyság mítosza kifejezetten a magyarokhoz köthető. Sorcha, Tirnanog és Logres régi királyságok voltak, Annwyn Wales területén feküdt, Avalont pedig nem tudjuk pontosan, hol terült el.

Lyonesse országa valószínűleg a mai Franciaország, vagyis Borkusföld egy részén, valamint az elsüllyedt szárazföldi selfen feküdt, a terület egészen Angliáig húzódott. Szintén a tündérkirályságok közé tartozott.

Ys szigete nevének nincs értelme a nyugati kutatók szerint. Pedig magyarul az Is (Üs) jelentése Fény, másrészt Ős. Ys szigete esetleg Szumerral azonos. De ismét a földrajzi helyzetre kell rámutatni! Az Al-tenger, amit ma Arab-öbölnek vagy Perzsa-öbölnek neveznek, egykoron, mintegy 10.000 évnél régebben, szárazföld volt, nagyjából a mai öböl közepéig. Az olvadások után a tenger egészen a későbbi Eridu vonaláig nyomult előre, majd a két folyam hordaléka messze délre nyomta vissza ismét a tengert. Ebből az is nyilvánvaló, hogy az Al-tenger területén létezhetett egykor egy kultúra, amelyet nem ismerünk.

Az Adriai-tengerrel hasonló a helyzet. Tízezer évvel régebben a mai tenger közepéig szárazföld lehetett a tenger aljzata, majd jött az elöntés. A Pó folyó valamennyi kevés területet visszahódított a tengertől, ma is nyomul előre. Egy nagy eljegesedés ismét megváltoztathatná a partok futását.

A Fekete-tengerrel kapcsolatban elterjedt egy hamis és alapok nélküli teória, ami Bob Ballard nevéhez fűződik. Azt állítja ez az elmélet, hogy a Fekete-tenger vize elpárolgott a jégkor után, kevés víz maradt a medencében, majd átszakadt a Boszporusznál a szárazföldi gát és a víz nagy zuhatagban ismét beáramlott a Fekete-tengerbe. Az áradó víz sok emberi telepet elöntött, a népesség Kis-Ázsiába menekült a tenger medencéjéből.

Ezzel szemben az a valóság, hogy a Dardanellák és a Boszporusz nem játszott gát szerepet az utóbbi százezer évben. A Volga színlői pontosan megmutatják a víz magasságát a legutóbbi tízezer évben.[133] A víz folyamatosan és állandóan csökkent, a csökkenés ma is erőteljesen folytatódik. A Fekete-tenger kap vizet a Boszporuszon keresztül, de a Kaszpi-tenger már nem, az Aral-tó pedig a végpusztulás határán van.

Hyperborea titokzatos országa az őskori és ókori magyarok országa. Búzát termesztenek benne, ami önmagában még nem teljes bizonyíték, de az összes egyéb adat magyarokat igazol. Maga a név a legfontosabb tény, de a bölcsek is a táltosok közül kerültek ki. A Hyper nevet majd a görögöknél tárgyalom. A Bor természetesen Víz magyarul.

Nyugaton Macaronesia-szigeteknek nevezik a maradvány szigetcsoportokat, amelyek megmaradtak a tenger előre nyomulása folyamatában. A Kanári-szigetek is ide tartoznak.

---

[133] Bár azon vitatkoznak, hogy miként állt be a Fekete-tó a mai állapotára, azaz tengerré, majd alakult ki a tenger élővilága, egyértelmű, hogy volt egy száraz, édesvizes időszak és előtte egy nedves, ahogy az első olvadás leve itt folyt át, majd jött a kiszáradás és a 7,5 évezredes hirtelen feltöltődés. Hogy mennyire volt hirtelen, vagy sem, az lényegtelen, mert a hajdani száraz területek víz alá kerültek és az ott élők onnan elmentek. Hogy el is pusztultak-e, vagy sem, lényegtelen. A legenda szempontjából lehet ennek jelentősége, de mi a Kárpát-medence felől tekintve ezzel nem kell hogy foglalkozzunk. Számunkra fontos, hogy a Vincsa-műveltség ezt követően létezett már és rezet bányászott. (Lásd az eredeti elméletet W. Ryan és W. Pitman*: Noah's flood: The new scientific discoveries about the event that changed history.* Simon and Schuster, NY, 1999. c. könyvében, és az új érveket felvető, összefoglaló eme két cikket: Ali E. Aksu, Richard N. Hiscott, Peta J. Mudie, André Rochon, Michael A. Kaminski, Teofilo Abrajano és Doğan Yaşar: Persistent Holocene Outflow from the Black Sea to the Eastern Mediterranean Contradicts Noah's Flood Hypothesis. *GSA Today* 2002. május – a Geological Society of America folyóirata. https://www.geosociety.org/gsatoday/archive/12/5/pdf/i1052-5173-12-5-4.pdf. M. Kuman: The Mystery of the Black Sea Floods Solved. *Journal of Earth Science and Climatic Change* 9: 489. 2018. https://www.researchgate.net/publication/328286667_The_Mystery_of_the_Black_Sea_Floods_Solved) – *A szerk.*

A Szerencsés Sziget, vagy az Áldottak Szigete is a múlt homályába vész el.

A Niszai-mezők a boldogok területe. Nisza városa Parthia területén feküdt, finnül a búza neve Nisza. A magyar Nyisza ige a búza és a gabonafélék aratásának a neve, elsősorban a sarlós aratásé. A kasza csak a sarló után fejlődött ki, jóval hatékonyabb eszköz volt, mint a sarló. A szumer Niszaba istennő is a gabona istennője.

Az Elíziumi mezők nevében többféle tartalmat is látni lehet. Az Elűzi az Elyzium név alapja valószínűleg. A lélek elűzése fontos volt abból a szempontból, hogy ne zaklassa az élők tevékenységét a halott lelke. Ez az ország is a holtakhoz kapcsolható.

Egy francia népmesében Perion király és családja Amadis elsüllyedt birodalmának túlélői voltak. Amadisból érkeztek Bretagne-ba, ahol dinasztiát alapítottak. Amadis a magyar Amadok név változata, ez az adat újabb bizonyítékot nyújt a Nyugat felé hajózó magyar törzsek továbbéléséről. Az amadok mintegy Kr. e. 2000 körül éltek a Kaszpi-tenger vidékén, talán az andronovói kultúra népével azonosak. Az amadok magyar népnevet Bartha Antal könyvében is ellenőrizhetik a kutatók.[134]

Heszperia területe Spanyolországban lehetett. A Heszper név a Hősök Háza értelmet tartalmazza. A göröggé vált magyarok hagyományozták a görögökre az ország nevét és képzeteit. Egyes elméletek szerint a Baleárok azonosak Heszperiával. Nyugaton volt Gorgonia, Hibernia Írországot jelölte. Albion Angliával azonos, de kelta lakossággal.

A magyar mitológia szempontjából a földrajzi területek ügyében tovább kell folytatni a kutatásokat. Mivel Angliától Japánig terjedt a magyarok által lakott földterület, majd a magyar nyelv szétbomlása idejétől megjelentek az új nyelvek, amelyek magyar nyelvi alapokon állnak, a kutatások nagyon magas szinten felkészült kutatókat igényelnek. Ráadásul Amerika és Ausztrália, Óceánia sem kerülheti el a kutatásokat, mert ezeken a nagy területeken is számtalan rokonunk él.

Az Újvilág benépesülése külön kérdéskör. Az Óvilág és az Újvilág kapcsolata rendkívül régi, 40.000 évesnél régebbi. Nagyon sok és érdekes téma kapcsolódik az Újvilág népeihez, amelyek többsége rokonságban áll a magyarok rendkívülien régi népével. Az amerikai törzsek mitológiai hagyományai is szorosan kapcsolódnak a magyar mitológia hagyományokhoz. Gyakorlatilag minden indián nép rokonaink közé tartozik, ezért nem sorolom fel a neveket. Talán annyit érdemes hozzáfűzni, hogy az első betelepülő hullám Dél-Amerika, a második hullám Közép-Amerika, a harmadik hullám Észak-Amerika indián népeit hozta létre.[135] A népek persze vándoroltak, újabb bevándorlók érkeztek, ezért tiszta képet nagyon nehéz felvázolni a rokonsági viszonyokról.

Nagyon bonyolult a kép Ausztrália és Óceánia területén is. Délkelet-Ázsia ausztralid népeit alig 4000 éve özönlötték el északról a bevándorlók. A megmaradt őslakók a hegyekben élnek.

---

[134] Bartha Antal: *A magyar nép őstörténete.* Akadémiai, Budapest, 1988. – *A szerk.*

[135] V. ö.: A híres Semino-cikken (Ornella Semino, Giuseppe Passarino, Peter J. Oefner, Alice A. Lin, Svetlana Abruzova, Lars E. Beckman, Giovanna De Benedictis, Paolo Francalacci, Anastasia Kouvatsi, Svetlana Limborska, Mladen Marcikiæ, Anna Mika, Barbara Mika, Dragan Primorac, A. Silvana Sanatachiara-Benerecetti, L. Luca Cavalli-Sforza, Peter A. Underhill: The Genetic Legacy of Paleolithic Homo sapiens sapiens in Extant Europeans: A Y Chromosome Perspective. *Science* 290, 2000. november 10. pp. 1155-1159.) kívül a néhai „Szabó István Mihály más (220 amerikai) irodalmakra is támaszkodva az ún. 'ugor népre' épített fel egy mamutvadász elméletet (Szabó Isván Mihály: Vezérfonal a magyar és az uráli népek őstörténetének áttekintésére. *Acta Hisroica Hungarica Turiciensia* 22/2. 2004. pp. 69-104.), amely nép annakidején az Urálon északon a mamut után átment annak keleti oldalára, majd onnan Amerikába is átvándorolt… Pedig bizonyára nem úgy volt, mert Amerikába nem akkor ment az ember, hanem akkor, amikor Ausztráliába is, és föltehetően vízen. Ez pedig a jelen előtt mintegy 60 évezred volt, azaz még a Würm időszak utolsó lehűlési szakaszának a kezdetén, amikor a tengerek szintje a mainál csupán 50-80 méterrel volt alacsonyabb. (Josephine Flood: *Archaeology of the Dreamtime. The story of prehistoric Australia and its people.* Angus & Robertson, Sydney, 1995. p. 29.)" (Cser–Darai: *Magyar folytonosság a Kárpát-medencében.* I. m. pp. 34, 36.) – *A szerk.*

A területen két törpe nép is élt, a Flores-szigeten élt kicsi emberek, és a Palau-szigetek törpe népe. Angliában is élt egy törpe nép, továbbá a Földön még ma is sok alacsony termetű csoport él.

Régi térképek olyan adatokat tárnak elénk, amelyek azt bizonyítják, hogy az emberiség eléggé jól ismerte a Föld felszínét, sok ezer évvel Kolumbusz előtt. Nagyon sajnálatos, hogy a bizonyító erejű térképeket semmibe veszi a tudomány.

A földrajzi területeket gyakran a népek saját magukról nevezik el. Érdemes ezért néhány nagyon fontos magyar népnevet értelmezni, mivel a magyar nemzet még a legegyszerűbb neveit sem érti, mert az ellenséges erők mindent meghamisítottak. A magyar nyelv folyamatos pusztításával a nép tudása semmivé válik. Azonban minden kideríthető, ha sziszifuszi munkamódszerrel dolgozunk, amennyiben a Legfelső Akarat is segíti a kutató munkáját.

Magyar népnevünk Magor nevéből származik, aki isteni eredetű ősapánk volt. Mivel testvére Hunor, ketten megfelelnek az ikrek fogalmának. Csakhogy az Ikrek csillagkép valójában hozzájuk kötődik, amiből az is következik, hogy a későbbi Ikrekhez kapcsolódó mítoszok mind Magor és Hunor hagyományából keletkeztek. Magor neve a Mag és Or/Úr névelemekből keletkezett. A Mag Csillag jelentésű, aminek megértése nem egyszerű. A keletkező élet is csillag, a gyerek is csillag. Ami fent van, lenn is! Vagyis a Csillag, a Mag, ami fenn van, lejön a földre megszületni. De nem csupán az ember, hanem minden élőlény, a növények is. Így a Magok Ura, vagyis Magor, a csillagok ura. Ha megnézzük, melyik Mag, vagyis Csillag a többi Csillag ura, akkor látjuk, hogy hozzánk legközelebb lévő Mag a Nap.

A Nap Csillag tehát a többi csillag ura, vagyis Mag Úr a Nap. Legalábbis itt a Naprendszerben, messzebb más a helyzet. Messzebb más csillagok az urak a saját rendszerükben. Mag Úr azonos Magor nevével, aki tehát valójában maga a Nap. Jelképe az Oroszlán, amely ragadozónak Maghur, Úr-Mah, Úr-Magh, stb. a neve, ami megfelel Magor nevének. Tehát Magor a Csillagok Ura, a Nap, akinek a jelképe az Oroszlán.

Hunor neve szintén Csillagok Ura jelentésű. De Hunor állhat Magor után is, viszont mégis ő az idősebb. A Hunok Ura maga Hunor. De a Hun név a Huny igével közvetlen rokon, továbbá igen sok rokonával, köztük a Hon névvel is.

Hun nevünk alapja a Hu szó, ami Mennyek Fia jelentésű. A Na a Ház, ami miatt a Hu-Na a Mennyek Fiainak a Háza (törzse, nemzetsége, népe). Ebből a Hu-Na szóösszetételből keletkezett a Hun népnév. A hunok tiszta magyarul beszéltek, ehhez nem férhet kétség. Tele van az ország hun királynevekből eredő településnevekkel, mint pl. Buda, a főváros neve. Nem sok nép van a világon, amelyiknek be lehet adni azt az elképesztő ostobaságot, hogy saját maga számtalan hun fejedelem nevét viselő településsel rendelkezik, ellenben a hunok nem magyarok. Valamilyen ismeretlen nép, amelynek a neveit a magyarok, ki tudja milyen okból, egyszerűen átvették.

A hunok természetesen az egyik legnagyobb magyar nép, szőke, vörös, barna és fekete hajúak, ahogy Li Po-szo amerikai kutató is írja.

Nézzünk néhány hun nevet Budán kívül: Kadar-Kút – Kádár király nevét viseli, Torda, Beszter Kassa mellett, Beszterce-Naszód megye, Beszterce folyó, Beszterce-Bánya, Beszter nevét Bixtunnak is írták, Bösztör-Puszta, Mike, Mikes, Miske több helyen is, Érd, Csaba több helyen is, Rova a Révayfalva névben, Hunyad két város nevében, mint Bánffyhunyad és Vajdahunyad, Hunyadvár és Hunyad megye, Hunya Békés megyében. Van több is.

A Hun népnév, amely tehát a Hu-Na szóösszetételből származott, az idősebb ember neve. A Huny ige és főnév kifejezetten Csillag értelmű. Amikor elhuny az ember, csillaggá lesz az égen. Párta-Hunya csillagnevünk pontos jelentése Párta-Csillag, tehát a nép pontosan tudja, mit jelent a Huny, csak el akarják feledtetni vele legszebb hagyományait is. A hunok magyar

nyelvűségét a hun szókincs magyar nyelve dönti el, nem pedig egyéb dolog. A Kínai Akadémia egyértelműen kiáll a hunok és mai magyarok azonosságát illetően.

Magor és Hunor egyetlen embernek a fiatal és az idősebb korát jelöli. Sok művészeti alkotáson az ábrázolt ember figurája kettős. Az ilyen képekre azt mondják, hogy két perspektívából látható a központi figura. Valóban két perspektívát ábrázolnak a művészek, csak nem a térben, hanem az időben kell látnunk az alakot, amely kettőzött: fiatal és idős. Mag a fiatal csillag, Hun (Huny) az idős csillag. Egyik jön Istentől, másik megy Istenhez.

Sza népnevünk szintén rendkívül fontos. Jelentése: Mennyek Fia. Ez a második Mennyek Fia népnevünk. A Mennyek Fia csillagot is jelent, de megjelenhet egyszerű esőcsepp nevekben is. A Hu és a Sza jelentését Sz. A. Tokarev is elég jól meghatározta. A Sza nép a Kaukázusban lakott, területük neve Sza-Várda volt, innen ered Szavárd népünk. Szavárdia és Kárpátia legalább 40.000 éve kapcsolatban állt egymással. Augustus jelentős létszámú szavárdot telepített Pannóniába, mert ott az ő nyelvüket beszélték. Claudius alapította Sza-Váriát, a Sza nép Várát. A Szavárdoknak sokféle névformája volt, a szumerok Szubirnak nevezték őket, a Bibliában Szubar-Tu (Szubar-Táj) a nevük. Ők népesítették be Szibériát, a Szibér nép azonos a Szabírral és a Hunnal. A törökök között lévő szőke, vörös, barna emberek valójában magyar származásúak, amennyiben nem szlávokhoz tartoznak. A feketék között is sok a magyar eredetű, de ebben az esetben nehezebb a származás meghatározása. Amíg a Szakóca és Szakolca nevet nem értik az emberek, addig sok a tennivaló a Sza népünk ügyében.

Ugor nevünk jelentése Hosszú-Hegy (U-Gor). A csehek Uher alakban mondják. Ellenben az Urog szó Uruk városának névváltozata. A magyarokat a görögök Urogosz és Urgosz nevekkel is illették. Vagyis a magyarokat a görögök urukiaknak nevezték. Ellenben az Ugor inkább az Ugar rokona, ami Ugarit, eredetileg Ugar városának a neve. U-Gar jelentése Hosszú-Föld, vagyis hosszan be nem vetett terület. Meglepő tehát, hogy az Ugor és Urog a szumerokhoz kapcsolódik. De miért nevezik a manysikat és hantikat ugoroknak? Volt egy szumer csoport az Ural keleti oldalán, mintegy Kr. e. 2000 körül, akik városokat építettek, az utakat faburkolattal látták el. Szverdlovszk környékén virágzott ez a kultúra, majd eltűnt. Igaz, délinek nevezik a kutatók, de valószínűleg az akkádok elől elvonult szumerokról van szó. Talán a manysik és hantik tőlük származnak. Ha egy népcsoport a mocsárba kénytelen menekülni, valószínűleg a kultúrája is lehanyatlik. Az életben maradás minden energiájukat felemészti, ráadásul Nyugat-Szibériában a mocsarak rettenetesen hidegek. A földrajzi környezet bármely emberi népcsoportot képes átalakítani. De a manysik és hantik származása teljesen ismeretlen, nem gondolom szumer származékoknak őket.

Unugúr nevünkben az Unug Közösség, tehát Unug Úr a közösség urainak a népneve. Mivel Kr. e. 2000-től ismert az Unugúr népnév a Zagroszból, nem lehet felfogni, hogy miért értelmezik egyesek On-Ogurnak a nevet, ami Tíz Nyíl lenne törökül, de Ogur szó a törökben nincs. A Tíz Nyíl ráadásul Tíz Törzs lenne, hozzá több példát hoznak fel, de minden példájuk teljes képtelenség. Az Unug Urak törzseinek a száma mintegy 20-24 lehetett, nem pedig tíz.

A magyar Hetu-Moger példáján akarták törökösíteni a szabír és szumer, valamint akkád jellegű magyarokat, az Unug Urakat. A He-Tu jelentése azonban Nap-Táj, továbbá a Hét jelentése Király, és végül valóban 7 (hét). A He-Tu Moger név valójában Nap-Országi Magyart jelent, de a Királyi Magyar jelentést is tartalmazza. A Szarmaták neve Királyi Maták, a Szár egyik értelme király, ami a Hetu-Moger és a Szár- Mata nevek azonos jelentését mutatja.

Az etruszkok magyar nyelvű népe Itáliában hozott létre fantasztikusan csodálatos kultúrát. Felszina, Belszina és Alszina a felső, a belső és az alsó országrész neve. Százhalombatta környékéről mentek Itáliába, de kapcsolatban álltak folyamatosan Kis-Ázsiával, az ottani magyarokkal is. Az etruszk virágkor Kr. e. 2500-tól Kr. e. 500-ig tartott, az Atlanti-óceán vizeit is uralták nagy flottáik.

Nagy népünk volt a Paion, akik a Balkánt lakták. Lémnosz lakói magyar írással magyar nyelven írtak. A Pelaszgok a Palóc csoportunkhoz tartoztak.

Kár és Kér törzsünk hozta létre a Minoszi Birodalmat, Kária országát. A kár harcosok az egyiptomi hadseregben hoplita csapatokat alkottak, soraikban görögök is voltak. Kárpát is az ősi Károk Háza. A Qar az angoloknál Tündér nép, vagyis a magyarok népe. A Karél népnév Kar-Hely értelmű. Városépítők, a kelta Kaer, finnségi Kar város értelmű, vagyis az embereket karoló városfalak védik az ellenségtől.

A trójaiak magyar népe, helyesen Torja népe, óriási mértékben járult hozzá a civilizáció fejlődéséhez. Ők a Tarjánok, nevüket sok alakban írják. Az angol Troice nép is tarján magyar, a francia Paris és Troyes is tarján (Lutetia Parisii), a Triassicum városnév lett átírva Troyesra, Atilla nagy győzelme után. Ez is egy bizonyíték Atilla magyar, trójai kilétére.

A Kolcsok, vagy Kolcok a Kaukázus népe, Kolchisz országából. A Kocsok törzse a Kocsager, vagy Kotzager népnévben is felismerhető, az Ager a magyarok Agarenus ágát jelölő név, a Kocs valószínűleg a Kos névből származik.

Szaka népünk magyar nyelvűségét az dönti el, hogy a szakák, a szkytha magyarok egyik ágaként, eljutottak Indiába. Indiában több hercegséget alapítottak, amelyek közül az egyikben született Buddha.

Az indoszkytha területekről, az Indus folyó déli medencéjéből, déli irányba haladtak előre. Dél-Indiából keletre fordultak, egészen a Fülöp-szigetekig hatoltak, útközben rengeteg magyar földrajzi nevet alkalmaztak, amelyek jelentős része ma is élő. Magyar nyelvű városnevek sem ritkák Délkelet-Ázsiában, amelyeket a szaka hercegek adtak településeiknek.

Naga a Maga, egyes kutatók szerint Magya, népnevünk változata, ami Kígyót jelent. Természetesen az Égi Kígyóról van szó, a Tejútról. A Naga törzsek vándorlása hosszú volt, nyomaikat több helyen is azonosíthatjuk. India mellett Japán a másik legfőbb központjuk, de más területeken is felfedezhetjük őket. A Tejút vallása miatt bizonyára hozzánk tartoztak. A kobra Naja nemzetségnév a Naga szabályos változata.

A Nártok az oszétek ősei. Nevük Nár része szintén a Magar név egyszerűsödése lehet.

Mivel a magyar mitológia gazdagsága a magyar népnevek nélkül nem igazán támasztható alá, ezért a népneveinket illő lenne ismerni. Mivel a magyar népnevek száma rendkívül nagy, ezért más munkákra kell utalni. Ha nem túlzott tolakodás részemről, érdemes átnézni *Magyar népnevek* címet viselő munkámat.[136] Kiszely István grandiózus műve, a *Föld népei* öt kötetben[137] mutatja be a ma élő népeket, de a mai helyzet a régebbi helyzetből fejlődött ki, ami evidencia.

Népek, országok, hősök nevei áramlanak elő a régi könyvekből. A magyar nyelv segítségével igen sok pontosan megérthető, bizonyítva azt az alaptételt, amit minden ősi nép hangsúlyozott, a magyarok az emberiség ősnépe, akiktől a többiek származnak.

[136] Péterfai János István: Magyar Népnevek. *Magyar Megmaradásért* 2019. augusztus 5. https://magyarmegmaradasert.hu/erdekkorok/magyarsag/item/5298-z. – *A szerk.*

[137] Kiszely István: *A Föld népei*. *I. Európa népei. II. Ázsia népei. III. Afrika népei. IV. Amerika népei. V. Ausztrália és Óceánia népei.* Gondolat, Budapest, 2005. – *A szerk.*

XI. FEJEZET. **ELEMEK ÉS ELEMENTÁLOK**

Ebben a fejezetben a természet tiszteletéhez tartozó fogalmak és tárgyak kerülnek megbeszélésre. A természeti erők hatalma az ember felett áll, ezért az isteni szférához tartoznak elemei. Ezért az Elemek kapcsolódnak Istenhez, amint a név is mutatja.

Elem szavunk El része az Első, Élő, Élet jelentései szerint Isten lényegét írják le. Mivel roppant fontos és rendkívül ősi szavunk, elterjedtsége a magyar nyelvben nagyon szerteágazó, nagyon sok szóban felismerhető. Élő Isten nevünk meglehetősen pontosan fejezi ki az El/Él fontosságát. Minden létező Elsője, maga az Élet, az Élő Isten fennhatósága alá tartozó tényezők összessége El szavunk tartományába tartozik.

Az El-Em szó második része, az Em a keletkezés neve. Elsősorban női fogalom, a Földanya Ma nevéhez tartozó névforma. Az –m végződésű főnevekhez csatolható, azokkal rokon táborba tartozik. A Terem szóban a Ter-Em értelmezés a helyes, a Ter Csillagot jelent. A régi Terem oldalán csillagok, vagyis fáklyák ragyogtak, így világítottak és étkeztek, mulattak őseink. A modern termek csillognak az aranytól, tükröktől, csillároktól, megőrizve őseink hagyományait.

Az Elem szó származéka az Elementál. A névben az Elem után a magyar En – Isten szó következik, majd a Tál – Bölcsesség jelentésű ősi magyar szó. Eszerint az Elementál értelme: Isteni Bölcsesség Elemei. Ugyan a szót kevesen tartják magyarnak, de íme, minden eleme magyar nyelvű.

Az elemekkel kapcsolatban láthatjuk, hogy őseink a természet összetevőit megpróbálták a legegyszerűbb formákban megtalálni. Négy elemre tagolták a létező világot, ez a négy elem alkotta a világ összes dolgát. A fogalmi kísérlet nem volt helyes, nem találták meg az atomok létezését, bár Tum isten neve, a Tőm, minden létező legegyszerűbb alkotójára utal, amit a görög Atom és egyiptomi Atum név is kifejez. A négy elem tehát még kisebb dolgokból, az atomokból épül fel, bár az atom valódi fogalmát nem sikerült felfedezni.

Ellenben, ha a négy elemet megvizsgáljuk, akkor azt láthatjuk, hogy a halmazállapot szerint mégiscsak helyesen bontották őseink alkotórészeire a világot, ami azért hatalmas tudományos tényt jelent. A négy elem a Tűz, a Víz, a Föld és a Lég. Vannak rendszerek, amelyekben ötödik elemként megjelenik a Szellem, illetve az Üresség, de csak újabb idők óta. Az eredeti felosztás a négy elemre vonatkozik.

A Tűz és Lég a légnemű, a Víz a cseppfolyós, a Föld a szilárd halmazállapothoz tartozik. Továbbá párokba is állítják az elemeket, a Tűzhöz a Víz, a Földhöz a Lég tartozhat. Lehet még más felosztásuk is.

A zend mythos öt elemet állapít meg, Kevan a végtelen légkör, Ap a víz, gyakran mithra melléknévvel, Hvare a Nap, Mah a Hold, és Atar a tűz.

Igen érdekes Ipolyi Arnoldnál az egyiptomi meglátás, amit Röth magyarázata szerint közöl: Pe az égivíz, Anuki a föld, Re a nap, Joh a hold, Hattor (Hat-Hor helyesen) és Phtah a tűz, Neith a vízistennő vagy ősanya.

A hiongnu (hszi-ung-nu) fejedelem, a Tanjou, vagyis Jóu-Tan, aki az ég és a föld fia, reggel a Napnak, estve a Holdnak, az égnek és a földnek áldozik. Mellesleg a Tanjou cím nem azonos a Shan-Hu címmel, ez utóbbi jelentése: Menny Fiainak (Hu) – Ura (Shan).

A mongol népek a napot, a tüzet, a vizet, s a földet imádják. A mongolok Kr. u. 600 körül képződnek szétesett magyar csoportokból, erős mongolid keveredéssel, ezért az Eredet szempontjából nem perdöntő a vallásuk.

Theophylaktos írja a magyarok, vagy turkok vallásáról: tisztelik a tüzet, leget és vizet, tisztelik még, és énekkel dicsérik a földet, de imádják egyedül, és istennek nevezik azt, ki az eget és földet alkotta. Tipikus egyistenhit, kiegészítve egyéb kisebb isteni lényekkel.

Abulfeda mondja: a magyarok, török nemzet, földüket a bedzsnah (besenyő, pacinacita) és székek (székelyek) tartomány közöttinek mondják, tüzet imádnak. Megjegyzendő, hogy a törökök Kr. u. 250 körül képződnek roncsolódott magyar nyelvű törzsekből, majd igen gyorsan nagy diadalokat érnek el, elpusztítva a magyar területek jelentős részét. Tehát a magyarok nem török nemzet, hanem a törökök a magyarok utódai. Még a nevüket is tőlünk vették át, mivel az első vezető nemzetségeik valóban magyarok voltak.

A magyarokra jellemző a természetelem és tünemények őseredeti tisztelete.

A TŰZ

A magyar tűztisztelet, a források szerint, rendkívül ősi. A Világegyetem látható anyagának a jelentős részét a csillagok anyaga teszi ki, ami fortyogó tűz. A Tűz adja a fényt, ami Isten egyik legfontosabb kifejezője. Tűz nélkül megfagyunk a hidegben. A test lassú tűzben ég, normális hőmérséklete 36,6 C fok. A melegvérű emlősök és madarak külön csoportot képviselnek az összes többi állattal szemben.

A Fény a Pen – Fen – Fény – Fenyő, továbbá a Fenn, Fönn csoport egyik tagja.

Menandernál az avar kagán a tűzistenre: deus igni, esküszik, amikor a bizánciakkal szövetségre lép. Az avarok nem törökök, hanem egy ősi nép, vörös hajúak, ami kizárja török mivoltukat.

A Gyu gyök és Gyúl ige nagyon régi magyar szavak. A Fagy-Gyú fagyott gyúlékony zsiradékot jelent. Sokáig világítottak az emberek faggyúval. Az Ál-Gyú az Ágyú régebbi neve, amely Áldást, viccesen értve, küldött az ostromlott városra. A Gyú ebben a szavunkban is a gyújtás, felgyújtás neve.

Gyu szavunk annyira régi, hogy amikor kialakult, indoeurópai nyelvek még nem is léteztek. Érdemes a magyar nyelvi fázist euindoeurópainak, vagyis igazi, valódi, jó indoeurópainak, a többi nyelvi fázist meg indoeurópainak nevezni. Ugyan a nyelvtudomány a magyar nyelvet, teljesen tudatlanul, preindoeurópainak és aziánusnak nevezi, de az „előindoeurópai" kifejezés teljesen helytelen, sértő és félrevezető. Gyu szavunk a Du lágyult alakja, a Du Nap, mint a Du-Na szóban (Nap-Háza) is láthatjuk. Du – Dju – Gyu, ez az egyik levezetés. A Nap pedig a tűz forrása volt az ősidőkben.

De van a Gyu szónak egy másik levezetése is, aminek alapja a Gu. A Gu szintén lágyulhat, így lesz Gju, majd Gyu. A Gyula valószínűleg a Gu+La elemekből jött létre, de szintén kapcsolatos a tűzzel. Amikor a piramis, ami Gúla, tetején az aranyozott piramidion reggel felragyogott, kétségtelenül a Gyújt ige lépett életbe. A Gu jelentése Nyak, Szarvasmarha és Fej, a Gyula a Fej-Helye jelentést tartalmazza.

Amikor a Gyo szóelemet látjuk, akkor szintén a Gyu szóra kell gondolni. A Gyo-Pár magyar név, jelentése Gyulladás Háza. Valamikor a jégkorszakban őseink a gyopárt összeszedték és meggyújtották. A gyopár anyaga kitűnő a tűzgyújtási alapanyag, az égő gyopárra aztán egyéb anyagokat raktak és kész volt a tábortűz. A gyopár az Alföldön is tenyészett, mivel a hideg éghajlat miatt a periglaciális éghajlat és növényzet a Kárpát-medence területén is uralkodott. Gyönyörű Gyopár nevünket is el akarják ragadozni, de ne engedjük, a szent Igazság miatt.

A szanszkrit Div Istenség és Fény, de a szanszkrit a magyar nyelvből ered. A Div szót Ipolyi Arnold említi. Kétségtelen, hogy az alig 4000 éves indoeurópai névalakok mind a magyar nyelvből erednek.

Tűz szavunk és nagy rokonsága Utu, a Nap nevéből származik. Vigyázzunk az Utu és Udu névvel is, mert tartalmazhatnak más jelentést is, nem a szumer az elsődleges, hanem a magyar. Az Utu név lehet U-Tu – Hosszú-Nap, vagy az Út-U – Út-Hosszú, összetételek eredménye is. Maga az Út a Nap, amikor átmegy az égen, akkor utat jár be. Az Út önmagában is fényes, ha este egy tízezer éves városba érnénk, akkor látnánk az Út kivilágítását. Még ma is kivilágítjuk útjainkat, őseink szokása szerint.

Tűz szavunk valószínűleg Tu-Zu, vagyis a Nap, Utu isten Tudása szóösszetételből alakult ki (Tu – Nap, Zu – Tudás, Igeképző). A tűzet az őskorban a Nap gyújtotta az embereknek, jó 200.000 éve, meg régebben. A Tuzu rövidült Tuz és Tűz alakra, mint pl. a Ku-Zu a Köz alakra. A Tűz szónak sok rokona van, amiről külön értekezést kell írni. A Tisz szó a Tesz változata, jelentése Isten, illetve Aki Teremtette A Világot. Kétségtelenül Tenni főnévi igenevünk kapcsolatban van a Fénnyel, mivel Is-Ten teremtette a Fényt, vagyis a látszó Világegyetemet. A sötét anyagról és sötét energiáról most ne értekezzünk.

A Tisztesség gyakran Tyztesség alakban fordul elő régi iratainkban. Ezért a Tisz és származékai, valamint a Tűz (Tyz), mint Ten isten jelképe, igen közeli tőből származik. Kétségtelenül valódi bizonyítékok támasztják alá az elképzelést.

Mu szavunk is jelent tüzet, fényt. Mu-Ha a Tűz-Háza, szláv utódaink is használják ezt a szavunkat is. Ha-Mu jelentése Háza a Tűznek, a szó egyszerűen gyönyörű leírása a tüzes parázsnak, ami a kihűlt anyag, a háza alatt lapul. Mu kontinense, Churchward ezredes szerint, egy „M” jel alapján kapta a nevét. Az „M” jel azonban „V” olvasatú valójában. Az ezredesnek különös mázlija volt, ugyanis a Mu szó valóban létezik, Fény, Tűz a jelentése. Mivel a Fény, Tűz keletről érkezik az Óvilágra, amikor felkel a Napisten, a Mu név a keleti fényre utal. Indiában is használatos a név, bár az indek sem régebbiek 4000 évnél, de fontos minden szavuk és hagyományuk, mert a magyaroktól erednek.

A Mo-Ha szintén a Tűz-Háza, hasonlóan a Gyo-Pár névhez. A Moha szintén kiváló tűzgyújtási anyag, a pattintott kövekről ömlő szikrák hamar meggyújtják, majd a mohára rakott egyéb éghető anyagokból nagy tüzet lehet létrehozni.

Mókus szavunkban a Mó a Tűz, Vörös, a Kus Fa, mégpedig a Világfa értelmet képviseli. Ezek a jelentések teljesen megdöbbentők lehetnek, de nagyon sok adat alapján kellett erre ráébredni. A Mó-Ka a Tűz, Fény-Háza, ami az Ész Fény jelentését is bizonyítja. Az Észnek is nagy tartománya van, jelentése megkérdőjelezhetetlen. A Móka is az eszesek játéka.

A székelyeknél ismeretes a Tűzhalom, ami a sereg egybehívását jelezte. Aki nem ment be a hívásra, az a fejével fizetett.

Van egy Láncfa kifejezés is, ami a Lármafa fogalmával rokon. A Lármafa nagyon ősi magyar fogalom és a kőkori magyar városokban alkalmazták először, amikor még nem léteztek indoeurópaiak, afroázsiaiak, kínaiak és sok más mai nagy népcsoport sem. A város közepén egy fát állítottak fel őseink, amire mindenféle éles hangot kiadó tárgyat függesztettek fel. Ha ellenség jelent meg, vagy tűz ütött ki, ezt a Lármafát ütögették, mert harang még nem volt, nem találták fel. A Lármára összefutott a nép, eloltotta a tüzet, vagy az ellenség előtt bezárta a kapukat és felkészült a harcra.

A Lármafa neve helyesen: Lár – Sugárzó, Ma – Hely, és Fa. A Lármafa ütögetésére a hangok szétsugároztak, a nép értesült a bajról. Ezt a nevet ma Alarm – Riadó formában használja az utód népesség. Az Alarm jellegzetesen összement szó, az „A” Nagy, Magas, a Larm a Lárma egyszerűsödése. Az összes indoeurópai nyelv így alakult ki, rövidült, gyorsult, összement, az eredeti magyar jelentés már alig tapintható ki. A Lár szó helyes jelentésének

megtalálása igen nehéz volt. Az 1800 éves török nyelvből nem kerülhetett a latinba, bár ez az alaptény sokakat nem érdekel.

A természetben lévő Égi Tűz a Villám. A Vil-Lám szó jelentése Világos-Hegy. A Hegy jelenti a becsapódás rettenetes voltát, a Vil a ragyogást, a tüzet, a fényt. A Lám a Látást is jelenti, természetesen. A Villám az istenek félelmetes fegyvere.

Az Isten Nyila szólás a villámra vonatkozik, mert a villám valóban lehet nyíl alakú. Ellenben az Isten Nyila fogalmat más dolgokra is lehet vonatkoztatni, pl. állatok maradványaira.

A Naphta tűzforrásoknál tisztelték a tüzet. A Naphta természetesen magyar szó, helyesen Nap-Ta a formája. A Nap jelöli a Tüzet, a Ta a Földanya, vagy csak egyszerűen Táj. A Naphta könnyen ég, a szót valami görög és latin eredetűnek mondják, helytelenül.

A Tűzkőből Acéllal Kiütés fogalma arra vonatkozik, hogy acéllal a tűzkövet megütve rengeteg szikrát kapunk, ami tűz meggyújtásához szükséges. A Tűzkő lehet a Kova is, ami szintén magyar név. A Kova így vizsgálandó: Ko-Va. A Ko a Kő, a Va Felsőbbség, Isteni. Mivel kova képes tüzet gerjeszteni, ezért kapta elképesztően logikus, egyszerű és gyönyörű nevét. Az Acél magyar szó, A-Szél az eredete, ami a szkytha, csuda harcosok testét fedő vaspáncélra mutat rá. A harcos a teste szélén viselte az acélt, alatta volt valamilyen védő ruházat, meg a bőre. A Bőr szintén jelent Házat is.

A Tüzet fából dörzsölve is elő tudták őseink állítani.

A nép szokásai számtalan hagyományt őriztek a tűzzel kapcsolatban.

A Tűz általi tisztulás a lélek csillagtűzben való tisztulásával rokonítható. A Ház Tűz Nézés régi szokás volt, a menyasszony tisztaságára, ügyességére vonatkozott.

Az Iz szó is rendkívül fontos. Az Izzó Szénre Állás, Átmenés próbák a személy tisztaságát hivatottak bizonyítani. Tüzes folyamok felett lebeg a Tűztündér. A Tűzkirály tüzes szakállal ül Tündér Ilona fogságban, amikor a királyfi megszabadítja, visszatér Tűzországba, ahol Tűzpatakok folynak, s Tűztátosokon lehet járni.

Mé szavunk Fény jelentésű. Éppen Ipolyi Arnold írja, hogy régebben a Mé és Fény a nép között fele-fele arányban volt használatban. Később a Fény kiszorította a Mé szót, ami a Mu szóval közeli rokonságban lehet (magas és mély forma). A Mé azonban nagy számban ma is jelen van a magyar nyelvben. Mécs szavunkban a Mé a Fény, a Cs kicsinyítés, tehát a Mécs Fényecske, Kis Fény. A Méh szerv és a Méh mézelő méhecske is Fény jelentésű, a Fényt jelképezik. Az Anyaméhben fejlődik az isteni napgyermek, vagyis a kicsi magzat. A Mé változata a Me és a Mi.

Bul szavunk szintén Tüzet jelent. Igen gazdag tartománya van, amit talán más munkában kellene kifejteni (lásd Bul szavunk további vizsgálatát alább). A török Bül-Bül madár kétségtelenül magyar eredetű név, jelentése Tűz-Madár, pontosabban a Tüzek-Tüzének Madara.

A Bolygótűz a mocsarak felett jár.

Dab szavunk Tüzet jelent. Dab és Dabas városunk talán szent tüzet őrzött. De a Deb is Tűz lehet, mert Deb-Rő, Deb-Recen is nem csupán Debella (Telített Lény) értelmű, hanem Tűz jelentést is viselhet. A Duba a szumerban Tűz, az E-Duba-A, vagy E-Dub-Ba-A az Írnokok Háza, de helyesebben E-Duba-A, vagyis A-Duba-E, A-Tűz-Háza, mert ezekben a házakban égették ki az agyagtáblákat.

A Tuba is Tűz, mert aki látott már Tuba-Rózsát, az láthatja a rózsa tűzszerű kitörését, amint kifeslik a sok szirom. Képekben is kell gondolkodni, nem csak a költőknek. A Tuba hangszer úgy néz ki, mint a Tuba-Rózsa, kétségtelenül a magyar nyelvből származik a Tuba, elvégre az etruszkból ered a latin, vagyis a magyarból. A Tubi és Tubica a Tüzes

szerelmesekhez tartozó név. A galambok Tubi neve örök hűségükhöz tartozik, mert a galambok egy életre választanak párt, mint régebben az emberek is.

Tábla szavunk egyszerűen Táb-La, vagyis a Tűz-Helye, csak a szó nem Sumerra vonatkozik. Úgy látszik, a Tábla agyagból való kiégetése régebbi magyar találmány, mint amit a sumer rokonainknál felfedeztek a kutatók.

Táp szavunk is Tűz jelentésű. Amikor táplálkozunk, akkor tüzet eszünk, mert a táplálék a testben, az oxidáció folyamán, hőt termel. Ezért a Tapolca név ősi magyar név, a Tapló (Tap-Ló) pedig a Tűz-Helye. Mivel ezek a szavak a szláv nyelvekben is jelen vannak, kétségtelenné teszik a szláv nyelvek magyar eredetét. Természetesen a szláv szókincs döntő többsége is magyar eredetű, ami az igazi származás alapja.

A Táltos Ló tüzet eszik, orrából tüzet fúj, rúgása halálos. Lábának száma Öt (a Nap), Hét (a Király), Nyolc (a Szerencse) jegyeit jelentik. A bölcs mesélő így adja tudtára a hallgatóságnak, hogy a Táp Tűz, elvégre a Táltos Ló csakis parazsat hajlandó elfogadni Jánoskától (An isten nevéből képzett hős neve) a *Világfa* című mesében.

Hé szavunk szintén Tűz, valamint Nap értelmű. Hé megszólításunk annyit jelent egyszerűen, hogy te Nap. A szumerok is használták a He kifejezést, az ökrök megszólítására, ami alatt Napocskát értettek. Éppen nem durva, hanem kedveskedő kifejezés. Hé-Víz tehát Nap-Víz, Heves megye egyszerűen Nap megye. A He a görögökhöz is átkerült, Heliosz, a Napisten neve a magyar He, a magyar Li és a görög Osz toldalék elemekből képződött. He a Nap, Li a Király, Osz a hím nem jele. Ezért Heliosz valójában, a magyar nyelv szerint, nem Nap, hanem Nap-Király jelentésű. Nem nagy különbség, de így pontosabban érthetjük a szót.

Az ind Igni szó is Tűz, ami az Égni magyar szóval közeli alakot mutat. Az Ig és Ég kétségtelenül azonos, az Ég ige jelentését képviselik. Elvégre a magyar Igen szó is Ég-En, vagyis Ég-Isten jelentésű. Sok nyelv „igen” szava teljesen hasonlatos keletkezésű, mint a magyar Igen, az utódok csak szinonimákat használnak.

Lan szavunk rendkívül érdekes. Alapvetően Lány a jelentése, valamint Oroszlán és Nap. Mivel a Lány Hosszú Hajú, ezért kapcsolódik a Lan szóhoz a Hosszú jelentés is. A Lan alakváltozatai számosak. A Láng a Lán és Ga ötvözete, jelentése a Nap Háza. A Lánga rövidült Láng alakra. A Lev is a Lán változata, Oroszlán és Nap formában. A Lev, vagyis a Naporoszlán Égője a Lev-Égő, vagyis a Levegő, ami már egy másik elem.

Parázs, Zsarátnok és még sok szó tartozik a tűz elemhez.

A Lidérc is tűzzel kapcsolatos. A Sárkány fontos fegyvere a tűzokádás.

Még az Ördög is kapcsolatos a Tűzzel. A Pokolban nagy tűz van, a finn pokol viszont nagyon hideg és jeges.

A VÍZ

Dicsőséges őseink a Víz elemmel kapcsolatban is számtalan hagyományt ruháztak ránk, méltatlan utódokra, akik még a nyelvet sem képesek megvédeni fiatal utódainktól. A Víz az Élet egyik jelképe. Valamiképpen őseink rájöttek, hogy az élet a vizekből származott át a szárazföldekre. A mai modern elméletek csupán ráépülnek őseink elméleteire. Aki figyelve járja a világot és van egy-két agysejtje, pillanatok alatt ráébredhet a világot meghatározó legfontosabb tényezőkre. Az teljesen más kérdés, hogy a kifejlődő és kezdetleges kapitalista világ miért gyalázza az ősöket, miért tekinti őket primitív őslényeknek, miért nem ismerik el a legfontosabb történeti tényeket sem.

Ez a klasszikus történelemhamisítás, amit a Nyugat tudománya ma is nagy hévvel művel. Minden sejtünk ugyanis őseinktől származik, aki 70.000 éve már szőttek és fontak, finom ruhákban jártak. Legalábbis egy részük.

Víz szavunk grandiozitása hasonló Ház szavunkhoz, amely szintén rendkívül fontos és gazdag a magyar nyelvben, mindkét szó döntő bizonyítékokat ad a magyar nyelv legősibb mivoltára. A Víz szó eredetét nem ismerem pontosan. Talán Vi-Du, a Fényes-Nap helye lehet az eredeti összetétel. Vagy más forma, mert a név nagyon gazdag elterjedésű.

Azt már nem tanítják, hogy a Víz szó indoeurópai eredetű, mert sok finnugor nyelvben is szerepel. Ezért a közös eredetet hirdetik a legjobb nyelvészek, ráadásul egyesek már az indoeurópai és finnugor nyelveket egyetlen nyelvcsaládba tömörítik. Az eljárás helyes, de azt hozzá kell fűzni, mindkét nyelvcsalád a magyar nyelvből, nyelvekből származik. A Víz szó formai rokonsága meglehetősen gazdag.

Fontos a Bíz szó, ami a vízzel való bizonyítással kapcsolatos. A Bizony és Bizony-Íték a vízítéletek szava. Bizánc a Bizantium név alapján a Víz-Öntő fogalom származéka. De a Víz-Öntő csillagképről elnevezni várost nem fér bele a görög észjárásba. Bizánc nevét Pap Gábor fejtette meg.

A Baden, a Bath és rokonaik mind a Víz származékai. Bath régi angol, vagyis kelta és római város, ahol gyönyörű fürdő épült, ezt viseli a város neve ma is. A germán nyelvek teljesen magyar eredetűeknek látszanak, szókincsük alapján.

A Fűzfa valójában Vízfa. A folyók, tavak, vizek mentén gyakori, amit őseink is észre vettek, innen ered a magyar név.

A Fish, Fisch ugyan Hal, de valójában Víz a jelentése. A Hal vízi állat, a halászok a vízből szedik ki, hogy megegyék az emberek, a név tehát kétségtelenül magyar eredetű. A Fésű is lehet a Víz rokona. Ugyanis a hal gerincoszlopának dorzális része kitűnő fésűt formáz, ha a csigolyanyúlványokat lecsiszoljuk, hogy ne szúrjanak. Igaz, a hun Pa-Su jelentése Fésű, tehát a Fej-Kéz (Pa – Fej, Su – Kéz) is lehetne a Fésű szó kezdete.

A Vöd-Ör helyesen a Víz Őre, amiben van a víz. Mivel az Őr szó csak a magyar nyelvben létezik, nem lehet elragadni tőlünk ezt a szót sem. A Vid-Ra jelentése Víz-Ember, vagy esetleg Vízi-Lény, a Ra teljes bizonyossággal igazolja magyar eredetét, meg még nagyon sok más szóét is, amiben jelen van ez a fontos magyar alapszó.

A gót Vato, az ónémet Wazar, a szláv Voda Víz, a finn Vesi – Víz, Vuo – Folyó. A gót Vego – Folyó. Még sok változatot lehet találni, de a magyar jelentéshez nem lehet közel férkőzni, indoeurópai szemlélettel.

Vezér nem más, mint Ozirisz, aki Egyiptom, az Égi Pitom, vagyis az Égi Folyó országának egyik legfőbb megalapítója. Vezér a Níl istene is, vagyis Víz isten. Aki nem látja a Vez és Víz elemek rokonságát, az ne olvassa írásaimat. A Vez-Ér a Víz-Ér közvetlen társa. Mivel a névben a Vez szó sok más szó alapját adja, kétségtelen magyar eredete. A Vezír ezért nem lehet török eredetű, mivel a török nyelvek maximum 1800 évesek lehetnek, még az ujgur sem régebbi 2200 évesnél. A magyar nyelv meg legalább 100.000 éves.

A Vezet, Vezérlő, törzsek Vezérei, a Vész, a Vesz, a Veszt, mint az angol West, mind a magyar Víz és rokonai származéka. A Víz magyar szó sokkal gazdagabb, mint az itt bemutatott néhány tény.

„A” szavunk elsősorban Isten, azután Víz jelentésű. Az „A” szóról az indoeurópai nyelvészek azt írják, hogy preindoeurópai eredetű, ismerik Víz jelentését is, pl. Svájcban, Dániában. A szumer nyelvben is az „A” lehet Víz. A magyar nyelvben az „A” tömeges megjelenésű, de még csak néhány bátor magyar nyelvkutatónál lehetett látni helyes megfejtést. Ilyen az Apad szó, amiben az A Víz, a Pad a Padozat. Az A-Pad tehát azt jelenti, hogy az

A/Víz a Padhoz, a meder aljához közelít, tehát Apad, csökken a víz. Egyéb megfelelők tömegesen találhatók szavaink között.

Az „A” szónak változata az Atel, vagy Atil, ami Atel-Kuzu nevünkben is felismerhető. Az Atel/Atil a Víz – „A”, és Élet, Csillogás –„Tel, Til” szóelemek ötvözete. A Volga és a Don, meg más nagy folyók is viselték ezt a nevet, valamint Atilla, Etele neve is innen értelmezhető. A különböző török, mongol és keleti nyelvekből nem eredeztethető az Atil, Etil folyónév, hanem kizárólag a magyar nyelvből, ugyanis a név elemei nem érthetőek más nyelvből. Nagy kár, hogy kutatóink nem értik a magyar nyelvet, és folyamatosan alávetik magukat a magyarnál sokkal fiatalabb nyelveknek.

Nagyon úgy tűnik, hogy az „A” Víz szóból származik a Ja és Jó, valamint az Ak is.

A Jó szó nagyon fontos jelentése Víz. Tömegesen fordul elő egész Eurázsiában, sokszor Ja az alakja. Hangtani rokonuk a Jo, a Ho, a Ko, talán a Kai is. A japán Kuro-Shio jelentése Fekete-Víz, vagyis a Sió Vizet és Folyót jelent Japánban is, mint nálunk. A Jó változatai is igen elterjedtek, máshol már sok megfelelőjét összegyűjtöttem. Maga a Sió is Si-Jó lehetett eredetileg, ami Nap-Víz, Meleg-Víz jelentést tartalmazhatott. A Kuro-Shio japán névben a Kuro – Fekete valójában Meleg fogalmat jelent, mivel a hatalmas áramlás valóban meleg tengeráramlás.

A Berek-Jo – Berettyó, He-Jo (Hejő), Sa-Jó (Sajó), Si-Jó (Sió) példák mutatják a Jó folyó jelentését. A Belaja szóban a Bela-Ja, Fehér-Folyó jelentést tapasztalhatjuk. Végig Eurázsiában a Jó víznév rengeteg helyen előfordul. A Jó hely valóban összefügg a Víz jelentéssel, mivel az élethez feltétlenül szükséges a víz.

A Folyó magyar név valójában Fő-Jó értelmű. A Pa-Jo, vagyis Fő-Jó forma az ókorban is élt, Hérodotosz Haxampaiosz folyóneve valójában Égszem Pa-Jo volt eredetileg. A Folyó névben azonban Ly betűt használunk, nem pedig J betűt, aminek oka lehet a tudatlanság is. De a latin Fluidum a Folyadék magyar szó romlása. Ha a két szót egymás mellé tesszük, teljesen világos, hogy a Folyad a Fluid eredeti szava, csak a latin előre löki a mássalhangzót a szavaiban. Ez a Folyad rokona a Folyó szónak (Fő-Jó, Fo-Jó), amiből ered a latin összes megfelelő, mint a Fluidum is. A Fúl magyar ige is a Folyó névből ered. Mivel a magyar Fo-Lyó összetétel, pontosan érthető a két elem jelentése, teljesen kizárt, hogy ne a magyar szó legyen a latin szó eredete.

Don, Den, valamint Ton, Ten eredetileg Isten neve. Az elemek nevei mögött gyakran Isten fogalmát találhatjuk a magyar nyelvben. Ezért aztán az Úr neve lehet Don is, lásd spanyol rokonainkat, ahova a rézbányászok után Katar király, majd Facsal király is behatolt, aki megsemmisítette az arab seregeket 948 körül. Ezért Facsalt ki akarják törölni egyes erők a magyar történelemből, de nem fog nekik sikerülni. Fa-Csal a Fa Fénye nagyjából, tehát a Tejút nevét viseli nevében. A Fa egyik jelentése a Tejút, vagyis a Világfa.

A Ton rövidülése a Tó, az utolsó hangzó lekopásával hosszabb lesz a magánhangzó. A Ton végződésű nevek közül a Kapu-Ton, az El-Ton, a Fer-Ton és a Bala-Ton említhető meg. A Don név természetesen ősmagyar eredetű. A Haja-Don olyan lány, akinek a Haja-Folyó, mivel még nem ment férjhez. A Tulajdon szintén magyar név, a Celadon viszont már inkább kelta, akik közeli testvéreink. A mai kelták nagy tudati elnyomásban élnek.

A Don folyó neve tehát magyar eredetű, a Ten változata. A Don-A-Per (Dnyeper), a Don-Iszter (Dnyeszter) nevek magyar eredetűek. A folyók isteni rangja számtalan magyar névben látható.

Dentu-Moger nevünkben a Dentu név jelentése valójában Don Kettő. Ezt a nevet régebbi kutatóink teljesen félreértelmezték, esetleg Den-Tő, vagyis Don Tő értelmet olvastak ki belőle. A Tő szónak a torkolatra való alkalmazása helytelen, mert a Tő lehetne az eredet is, vagyis a forrás helye. De mivel a Don forrásvidéke nem illett az elképzelésekbe, ezért a Don

torkolatához társították a Tő nevet. Holott a Dontu, Dentu pontos jelentéssel bír. A Don és Den valójában Isten, vagyis Ten neve, sokszor Folyót jelent a név, a Tu pedig Ország, Táj, továbbá sokszor Kettő. Den-Tu ezért Folyó-Kettő jelentésű, ami Mezopotámia és Közép-Ázsia területeire jellemző, de a Duna-Tisza-köze sincs távol a Két Folyó Közének jelentésétől.

Ipolyi Arnold folyónak értelmezi a Tanais, Don, Ten, Tin neveinket is, holott azok egyrészt folyónevek, tehát helyes Ipolyi meglátása, másrészt azonban istennevek. Különösen a Ten és Tin, a Tana viszont egyik ősünk neve. A Tana-tótól Tanaisig terjedő határ a magyarok területe. Sokaknak nehéz ezt elhinni az ellenséges agymosás miatt, pedig ez az igazság.

A Don folyó jelentése skót rokonainknál is ismert, van is Don nevű folyójuk.

A Ton rövidülése Tó, ami elhárítja az ellenség támadását, akik el akarják ragadozni ezt a szavunkat is. A Ton (Tó) nagyon gyakori a magyar nyelvben. Több ókori tónév is jelzi a névadók magyar nyelvűségét, valamint azt is, hogy merre jártak őseink, hol hagytak nyomokat a földrajzi névanyagban.

Grandiózus kiterjedésű a Va és Ve szavunk is, amelyeket Vé képzőnek mondanak a tankönyvek. Valódi jelentésük azonban „Kisebb Isten”, a Világ Teremtőjéhez, Tenhez nem mérhető, de azért fontos helyek istenei. Maga a Van szó, ami Isten egyik megjelenését mutatja be jelentésével, a Va-Na, vagyis Isten-Háza fogalomból ered.

A Va nem csupán folyónevekben fordul elő, hanem más nevekben is. A Zagy-Va folyónévben a Zagy a folyó vizének hordalékos mivoltát nevezi meg, a Va a Víz, és egyben a Zagyva folyó kisebb istenének a neve. A folyónevek kutatása felrajzolja a Va, és Ve, elterjedési övezetét. Lappföld, Oroszország, Ural keleti része, lásd Szoszva, Észtország, Lívföld, de Lettország többi része nem, Lengyelország, Csehország, régi Magyarország, Macedónia, Bulgária, Szerbia, Bosznia, Horvátország, Japán és Polinézia. Bizonyára még más helyekről is előkerülhet a Va Víz jelentése. A szláv területek Va nevei bizonyítják a szlávok magyar eredetét, valamint a szkytha magyarok elterjedését.

Ha egy név egyik elemét már pontosan értjük, akkor könnyebben meghatározhatjuk a név többi elemét. A Rony-Va, Szin-Va, Drá-Va, Szá-va, Mora-Va és rengeteg egyéb rokona segít feltárni az igazságot a magyar nyelvvel kapcsolatban.

Az Edeles helynévnek Vízköz jelentést tulajdonítanak.

A finnek saját Suomi és Fenni neve a finn Suoma és ógermán Fen értelménél fogva Víz, Mocsár jelentésű. A finnek nem adnak maguknak ógermán nevet, a Suomi inkább Szu-Omi, vagyis a Víz (Szu) Helye (Omi), a Fenni meg a magyar, vagyis szkytha Fenni szóval azonos, ami ismét a Fény nevet tartalmazza, valamint az Északot, vagyis ami fenn van. Tacitus Fennus neve ezt tökéletesen alátámasztja.

Ipolyi hozza a super tulbou kifejezést, ami Nagyon Túlbő lehet. A ritu paganismo transnataverunt kifejezésből a ritu paganismo vallási tényre használt kifejezés. Továbbá a tubul ismeretlen eszközzel átkelő. Ez a tubul a tóbul régies alakja is lehetne, ha magyar nyelv alapján nézzük a szavakat.

A Kuzu szó mindig vízzel kapcsolatos, és sok példát is láthatunk az állítás igazolására. Úgy vélem, ez is teljes félreértése a magyar nyelvnek. A Ku-Zu pontos jelentése Száj – Ku, Zu – Tudás, tehát a Száj-Tudása, vagyis értjük a másik ember beszédét. Megfelel a mai Köz szó a Kuzunak, aminek a Közöl formája pontosan jelzi az eredeti értelmet. Mivel két ember egymás közt teret képez, amikor közöl valamit, ezért a Köz természetesen valami közötti területet is jelent. Nagyon gyakorta a két folyó közti terület neve is Kuzu és belőle a Köz. Rábaköz, Muraköz, Bodrogköz, Szigetköz és egyéb nevek bizonyítják a tényt. De a Község és a Közösség is ebbe a Közegbe tartozik.

Kút szavunk a Ku-Ta – Száj-Táj összetételből származik. A Száj fogalmában a nyílás, kapu, átjáró, üresség a falban és hasonló fogalmak is benne foglaltatnak. Így a Kút nem csupán

vizet tartalmazó hely, hanem az Alvilágba levezető nyílás is lehet. Kuta városa mellett valóban volt egy Alvilágba vivő lejáró, ezért a Kuta melletti nyílást meséinkben előforduló alvilági lejáratok közé soroltam be.

A sziklából fakasztott forrásokról is sokat tud a néphagyomány. A tündérek által épített kis kaláni fürdő forrásánál a tündér lova patkójának nyoma ma is látható. Más forrás a megölt sárkány nyomában, vagy fekhelyén ered, mint a Sárkánytörés forrás. Tornán minden forrást a sárkány okádja ki.

A vízelem tiszteletét lehet látni egyes víztüneményekben. A Legfőbb Lény nyilatkozatát vélték kiolvasni a vízből. A Jós szó Jó alapja valóban Jó jelentésű, valamint Víz jelentésű. Ebből is következik, hogy a víz, mint jóslási elem, rendkívüli fontosságú volt őseink életében.

A vízzel való ítélkezések, mint a vízítélet, szorosan összefügg a szavárdok hagyományaival. Közel-Keleten talán ma is létezik a Kádi fogalma, ami a magyar Kád – Víz Háza, fogalmából származik. A Kád a Ház szócsoportunk egyik tagja.

A dagadó és apadó források különös jós tulajdonság hitet gerjesztettek. A dodonai forrás déltájban elapadt, a víz zúgásából jósoltak a papnők. Germán jósnők is jósoltak a víz zúgásából. A Dagadó forrásnak nevezett Kalugyer falu melletti forrásból magyarok jósoltak.

Érdekes hagyomány a szörényi szent kútról, hogy valahányszor egy magyar király meghal, vagy baj éri, a kút vize vérré válik.

A víz ereje természetfeletti, új életet létrehozó is lehet. Az Élet Vize fogalom olyan régi, hogy nem ismerhetjük eredetét. Már Ízisz magyar istennő Égi Pitomban a tizennégy részre szabdalt Vezért az Élet Vizével forrasztja össze, valamikor Egyiptom keletkezésének az elején. Vezér feltámad, s nemzi Hort, majd később felmegy az égbe, ahol Vezér csillagképként látható ma is. Az Élet Vize sok más történetben is szerepel.

A Medve nyom, Szarvas törés, Farkas nyom nevezetű források vize is különleges, aki iszik belőle, átváltozhat. Még a Bárány, az Őz és más állatok is lehetnek források névadói. Vízi szellemek, vízi tündérek laktak egyes vizekben. Sellők, Örvények, a Fúlasztók, a Vízi Csikó, a Forrás Őrszellemei laktak egyes helyeken. Kútforrásokból is buzgott elő víz. Vízbeni Fürdés, Mosás, Tisztulás a test és a lélek megtisztulásának módja volt. Indiában a Gangeszben rituális fürdés van ma is. Csak a magyar fürdés sokkal régebbi, mint az indiai. Szent János is vízzel keresztelt a Jordán folyóban.

Fertő szavunk a Fürdő változata. Még a 18. században is Ferton volt a Fertő-tó neve. Nu-Feretu isten neve Nő-Feredő jelentésű, vagyis az egyiptomi istennő neve magyar nyelvű. A japán fürdő is o-furo, vagyis rokonságban van a magyar névvel. Egyiptomi házak kertjeiben kis tavak voltak, a nők abban hűsöltek a nagy melegben.

A Víz sok neve Istent jelent, mint az „A” név is. Aki ezt tudta, ezért keresztelt vízzel.

Egyik mesénkben a Víz a Föld és Tűz nővére. Amikor a hős, a Föld és Tűz által a Vízhez küldetik, amidőn a vízhez tér, egy hatalmas tavat lát, amibe minden folyó befolyik és belőle kifolyik. A Víz önmaga Kékszínű Hölgyalak formájában emelkedik ki minden vizek tavából. A hőst a mesében a Víz a negyedik testvérhez, a Légtestvérhez utasítja tovább.

A Négy Folyó eszménye tőlünk került a Bibliába. Amikor a magyarság összeszorult a Kárpát-medencében, ide is magával hozta az ország jelvényében, vagyis címerében is látható négy folyó eszmeiségét. A Négy Folyó a Világ négy világtáját jelöli.

Azt is számításba kell venni, hogy az eszme valahol a jégkor mélyén keletkezett. Ezért a Négy Folyó eszménye minden olyan területre érvényes, ahol jellegzetesen négy folyót találunk.

A Csalló-köz eredetileg négy folyóág térsége volt. A Körös-vidék szintén négy folyó területe, a Körös továbbá a Nap neve. A Kárpát-medence négy nagy folyója a Duna, a Tisza, a Dráva és a Száva. Mellesleg a folyónevek is azt bizonyítják, hogy a Kárpát-medencében ősidők óta magyar nyelvű népesség élt. A feliratok szerint legalább 34.000 év óta.

A Biblia Négy Folyó eszményének lehetséges megfelelői: a Tigris és Eufrátesz, persze magyar neveiken, Barana, Buranuna és Igidinna, Idiginna, azután a Níl, a Nyílás folyója, vagyis a Tejút, és az első a Duna. A történelmi korok változnak, az első folyó később esetleg az Amu-darja is lehetett. Az a négy folyó, amelyik az Örmény-felföldről ered, nem felel meg a Föld négy nagy folyó eszmeiségének.[138]

Vízneveink száma igen nagy. Nagyon fontos a Csa, a Cso, a Csu, a szumer Szu – Víz tükrözése az Úsz ige. Ezek a fontos szavak Thaiföldig, Mexikóig, Tibetig, Szibériáig viszik a magyar nyelvet (lásd Cso szavunk vizsgálatát fentebb, a Csudaország csudái c. fejezetben).

Ügy szavunk is jelent vizet és istent, az Ügyelő a Legfelsőbb Úr. Ő a Világügyelő, aki a vizek folyására is ügyel. A szumer Ig rokona, meg az Id rokona, lásd Idig/Igid. De Somogy neve is a Szem-Ügy mai, alig érthető formája.

Nedű és Nedv szavaink a Nék itala lehetett, a Nedv esetleg a Méz szóval is kapcsolatban van.

Nektár szavunk magyar eredetű, mivel a Nék által Tárolt ital neve. Ez az ital pedig a Tej, ami valóban isteni ital (anyatej), ami minden fertőzéstől megvéd.

A Pocséta a Poszeidon őse lehet. Ér szavunk is egészen elképesztő jelentéstartománnyal rendelkezik. Az Ér-mellék névtől az Ércig, az Erekig, az Eredetig és még sok más szóig fellelhető nyelvünkben és az utódaink nyelveiben.

Még sok víz jelentésű szavunk van.

A FÖLD

Theophylaktosz írja, tisztelik és énekkel dicsérik a Földet. A Föld szó ősi magyar eredetű, elég sok rokona van. A Feudum is Fődüm, vagyis magyar eredetű szó. A Feudum szót Atillához kötik, a hunok vazallus királyai rendelkeztek feudummal. Íme, itt is egy hun szó, ami magyar nyelvű. A Föld az a terület, amit Föl lehet szántani, a D a helyképző, illetve a Földanya neve. Megdöbbentő, hogy a szó milyen erősen a földművelés szava. Föltúrt, fölszántott Da.

Rokon nyelveink tele vannak a megfelelőivel. Az angol Field – Mező, a Föld szó rontása. A finn Pelto is Föld, a holland modern Polderek is Földek. A német Feld, észt Pöld is Mező, Föld. Természetesen sok más nyelvben is fellelhetjük Föld szavunk változatait.

A Gaea, Terra, Rhea, Cybele, Ops, a germán Nerthus, Hertha, Erda nevek kapcsolatosak a Földdel. E nevek egy része magyar eredetű.

Gé, Gaea, Gaia nevek a magyar Ge, Gye származékai. Valójában a Kő szó az alap, aminek a magyar nyelvben szinte teljes flexiós sorozata van. Ezek a Ku, Ko, Ka, Kő, Ke, Ki, Kü.

---

[138] V. ö.: „A csupor díszítése két körbefutó hullámvonal, ami a teremtett és rendezett világ isteni középpontját körülölelő óceán jele. A két hullámvonal között a *négy jó* (mai magyarsággal: *négy folyó*) mondat ismétlődik körben, összesen négyszer, amit az Éden Ószövetségben is szereplő négy szent folyójának felidézése végett írtak az edény oldalára. Ez egy szokásos, igen régi hagyományt követő szimbolika, amivel végső soron az 50 000 évvel ezelőtti őshazára emlékezik vissza a magyar fazekashagyomány. Ezzel függ össze az is, hogy az edény szavunk hasonló az Éden szóhoz. A *négyes* számot a magyar számrovás megfelelő jelével (négy függőleges vonallal) jelezte a fazekas, a *jó* szót pedig az ismert kacskaringóval, amelyből a székely írás "j" betűje keletkezett. *Jó* szavunk egykor (a mártonhelyi Szent Kristóf freskó alapján az 1200-as években) a "folyó" jelentést is hordozta, vagyis az edény oldalán mai magyarsággal a *négy folyó* mondat ismétlődik. Ez a négy folyó az Ararát tövében eredő Halüsz, Arakszész, Tigris és Eufrátesz. Az ősvallási világnézet szerint e folyók a vizüket az Ararát csúcsáról, végső soron az Istennel azonos Tejútból kapják. Ezt azért volt fontos a csupor oldalán is megörökíteni, hogy ezzel is jelezzék: az edényből elfogyasztott étel az Isten adománya, a Teremtőnek tartozunk érte hálával." (Varga Géza: A szentgyörgyvölgyi "négy jó" mondatos csupor. 2018. április 26. https://vargagezairastortenesz.blogspot.com/2018/04/a-szentgyorgyvolgyi-negy-jo-mondatos.html.)

Szumerban a Ki változatot olvassák ki a kutatók az agyagtáblákról. A Ki Országot is jelent. De a Gé mellett, ami hangtanilag megfelel a Ke alaknak és rokonainak, a Gi is megjelenik, mint pl. Har-Gi-Ta és Tar-Gi-Ta-os neveinkben.

A Gé és Ég tükrözése különösen fontos, mivel egy nagyobb rendszer részeit alkotják. A Gé az Ég ellentéte, a Gé lenn, az Ég fenn van. Amint mondja Hermész Triszmegisztosz, ami fenn van, lenn is, ami lenn van, fenn is. Csak a sorrendet ne változtassuk meg, mert a sorrend is hihetetlenül nagy bölcsességet tartalmaz.

Gyepü szavunkat így írták régebben: Ge-Pu, ami Föld-Üres, vagy Föld-Kapu jelentésű. Megye szavunk Me-Ge, vagyis Fényes-Föld értelmű.

Da Anya a Földanya, megszemélyesítve Dada. Kis-Ázsiában Da Anyának temploma volt még 2000 éve is. A magyar nyelvben Da Anya annyira tömeges, hogy számbavétele talán nem is lehetséges. A földrajzi nevekben is tömeges, a –d végződések mind Da Anyát jelentik.

Da Anya nevének is sok változata van, köztük a Dé és a Di. A kelták Dé formában nevezik a Tuatha Dé Dannan, vagyis Danu Istennő (Dé) Népe, kifejezésükben.

Ma Anya is rendkívül elterjedt név, megszemélyesítve Mama. Rendkívül elterjedt a magyar nyelvben. Kis-Ázsiában élő magyarok Ma Anyának még 2000 éve is templomot tartottak fenn.

Ha nem lennének a 30.000 évesnél is régebbi magyar nyelvű feliratok, ha nem lenne nyelvi evolúció, ha nem létezne a betűk fejlődése, ha nem létezne genetika, ami szerint a magyarok az ősnép, akiktől a mai emberiség többsége származik, ha nem létezne még további sok bizonyíték a magyarok elsőbbségére, akkor el is vitatkozgathatnánk a Da, a Ma és a többi alapszó származásáról. De vita nem lehetséges, mert nevetséges az alig 3000 éves nyelvek, és a 30.000 évesnél jóval régebbi magyar nyelv összevetése. Ráadásul a magyar utódnyelvek kutatói nem is értik saját nyelvüket, mert képtelenek visszafelé haladni az időben. Ami a magyar nyelvben lehetséges, nem lehetséges a fiatal nyelvekben.

Kő szavunk feltétlenül a kőkorszakból származik. Kocka szavunk egy nagyobb követ jelent, amiről a kisebb szilánkokat lehasították. A Koc-Ka ugyanis a Kocc Háza értelmű, vagyis a Kockát kellett ütögetni. A Koccan és Koccant igék is a kövek koccantásának emlékei. A Szakóca nevében a Kóca a Kő neve, a Sza a saját nagyon fontos népnevünk. A Kovács is Követ Ácsol, tehát nem a vasat veri eredetileg. A Köveket eszerint mesterek, a kovácsok alakították, akiknek mestersége átment a későbbi vasat alakító mesterek nevére.

A Kő szent volt, a fémeket már régóta ismerték őseink, használták is őket, de a kő szent mivolta akadályozta a fémek használatát. A kelta Kő Moun, ami Menny jelentésű magyarul. Azonnal feltűnik a Menny-Kő szó, amit Villámnak gondolunk. De lehetett a Menny-Kő, bizonyos esetekben, meteorit is.

A Ta is Földanya, a magyar nyelv nagy számban tartalmazza nevét. Jejes alakja a Táj. Rövidült formában T, a szavak végén tömeges, továbbá a településnevekben, amelyekben kifejezetten a helyet, a Földanyát jelölik. A hattiban a Ta Férfi, ami megmagyarázza a Tata nevünket. Mivel a Ta olyan hatalmas elterjedésű, hogy a határait alig lehet behatárolni, ezért a mai nyelvészek hajlamosak olyasmit állítani, hogy ismeretlen eredetű, vagy indoeurópai eredetű, vagy valami hasonló blabla szöveget mondani, amivel a kérdést elintézhetik. Aztán rengeteg szóra azt mondják, hogy nemzetközi szó. Az esetek döntő többsége mögött magyar eredet áll, csak a nyelvészek ezt nagyon nehezen akarják tudomásul venni.

A Ta hiába van meg az egyiptomiban és szumerban is, kétségtelenül magyar eredetű szó, amit a Táj is jelez, a sok T végződés (lásd Pest, stb), valamint a Ta férfi jelentése, a Földanya mellett. De a gyakori Tu is jelen van a magyar nyelvben, amint az akkádban is, szintén Ország, Föld jelentéssel. A Don-Tu Don-Ország, és nem valamiféle Tő.

A Ta származéka a Talaj, ami helyesen Ta-Lak (k > j hangevolúció). A Talaj neve kifejezetten földművelési szó, mivel a Ta-Laj valódi Lak mivolta kifejezetten a Magokra vonatkozhat. De a Talaj, és Lak szavunk nagyon régi, mert pl. a Himálaja (ez a jó kiejtés) valódi értelme Hi – Hó, Má - Föld, Laja – Laka.

Egy másik szavunk, a Lanka szintén jelen van Indiában. Szri-Lanka, a régi Ceylon neve Ragyogó-Lanka értelmű.

La szavunk is a földre vonatkozik, lásd „Amott La". Talán a Lak és csoportja (Luk, Lok, Lék, Lik) is a La alapszóból ered.

El szavunk szintén Földet, Helyet jelent. Az El Isten is. Az Élet szó szerepel terület neveként is. Kimegyek az életbe – azt jelenti, hogy kimegyek a földre. Az Élet még Ételt is jelent, közismert jelentésén kívül. Az El sok névben felismerhető, pl. Csep-El, Tit-El, stb.

Nagyon úgy tűnik, hogy a Hely az El származéka. Ez azért nagyon fontos, mert a Hely és Hel sok nyelvben szerepel, néha Pokol értelemben, a Hellasz országnévben talán Hely a jelentése.

A Mány szó talán a Ma alapszóból származik, szintén Föld a jelentése. Lágy-Mányos egy olyan hely, ahol a 20. század elején még tó vize hullámzott. Lágy volt a Mány, vagyis a föld, azon a területen. Nagy-Mányok, vagy Or-Mán-Ság neveinkben is láthatjuk ezt a nevet. Ám az Or-Mány már Orr-Kéz értelmű. Így a latin Manus – Kéz, rokonságban áll az Ormány magyar szóval. A Man – Ember szó a Kéz értelemmel kapcsolatos, elsősorban.

A Pu üres hely, ezt igazolja a Puszta. A Köz a Kuzu származéka.

Érdekes a Tér szó, aminek több testvére van, ezért írom Tár, Tér és Dár, Dér csoportba ezeket a szavakat. A Tér egy Csillag, aminek a szárai az Utak. De a Térre rá is lehet menni, ezért Terep jelentése is van. Ráadásul a Világtér is a csillagok között helyezkedik el. A szócsoportnak nagy tartománya van.

Egyik a Terra, ami a magyar Ter és Ra elemekből áll.

A Hegy szókészlete is gazdag, Domb, Völgy, Csúcs, Csecs, Hágó, Tető, Szikla, Bérc és még sok szó tartozik a hegyek fogalmához.

Egyes szavainkat idegennek mondanak, de ez nem igaz. Éppen az az igazság, hogy az indoeurópainak mondott nyelvekben elképesztően nagy a magyar eredetű szókészlet.

Lapos vidékeink szavai is sokfélék. Sík szavunk változata a Skí, a Siklásból van a Skízés. Rét szavunk alapja Ré, a T helyképző. A sík területeket a Nap jól képes megsütni, bevilágítani, amint a medencéket és völgyeket is. Ezek a szavak legtöbbször azt fejezik ki, hogy a Nappal kapcsolatosak, a napfény képes bejárni térségüket.

Az Űr szó szorosan kapcsolódik az Úr szóhoz.

Mondásaink közül sokban szerepel a Föld. Nyeljen el a föld, ha igazat nem mondok. A Föld gyógyít is: „Édes anyám, Föld neked mondom, torkom fáj", ezt háromszor kell mondani, majd háromszor meg kell csókolni a földet.

A gyepföld, eleven föld, szűz föld a Föld különböző nevei. Egyes növények nevei is tartalmazzák a Föld nevét: föld epéje – Centauria, föld füstje – Fumaria, föld kenyér – Solanum.

A Föld szellemei a Kincsőr nemtők, Bányaszellemek, esetleg a Manók, a Törpék, akik szeretnek bányászni, és a kővé dermedt Óriások

A Földtündérnő egy barlangban lakik, oldalában drágakövek, karbunkulusok, mint bíbor lángú szövétnekek világítanak. Ha a hős az emberiség jótevő anyjának nevezi a Földanyát, akkor segíti a hőst feladata elvégzésében.

A LÉG

Teophylaktosz szerint a Levegőt is tisztelik a magyarok. A Lég szó, amint adja magát, a Lé-Ga összetételből eredhet. A Lé folyékony közeg, mint a levegő és a víz, a Ga Ház. A Lég magasan helyezkedik el, ebből a helyzetéből ered a Leg fokozó szó. Egyik fejleménye a Leg szónak a Legio. Kezdetben csak egy Legio volt Rómában, aminek a tagjai a Leg-Jó (legjobb) harcosok voltak. Róma nyelve és története tele van magyar szavakkal, elvégre a magyarok alapították ezt a várost is, nem is majmok.

Levegő szavunkban a Lev és az Égő részelemek ismerhetőek fel. A Lev az Oroszlán, vagyis a Nap, a Magor, az Égő szó meg amúgy érthető szerencsére. A Lev Égője tehát az a közeg, amiben a Nap ég. Eszerint úgy gondolták, hogy a Napot, a Levet ez a bizonyos Égő anyag élteti, vagyis a Levegő egészen a Napig terjeszkedik? Nem biztos, mert az ember, a magyar is Lev, vagyis Oroszlán. Ezért a Lev Égője a magyar ember életben tartója is lehet. Mivel a Lev – Oroszlán szót a Levéssel azonosítják, rá kell mutatni, hogy a Lét valóban kapcsolatban van az Oroszlán fogalmával. A Levita törzs magyar eredete kétségen felüli, ők az Oroszlán törzs. Fontos Levante neve is, ami a Földközi-tenger keleti partszakaszának magyarokra vonatkozó neve.

Szél szavunk eredetét még nem sikerült felderíteni. Annyi bizonyos, hogy a Szé Fény, illetve Gabona értelmű, az L lehet igeképző is. A Szél a levegő mozgása. A Széle valaminek, pl. Lapszél, természetesen azonos a Szél szóval, bár ezzel kapcsolatban is sületlenségeket állítanak egyesek. A Szél Szélről jön, Szélről fú. Régi térképeken a négy sarokra (ÉK, ÉNy, DK, DNy) négy pufók emberfejet rajzoltak, amint a szájukból szelet fújnak a világra.

A Szellő a Szél becézése. A két „LL” jellegű becézést a latin is örökölte tőlünk, de más utódnyelvünkben, mint az angolban is, jellegzetes. Még megjegyzem, hogy a Ló/Lő gyakran Embert is jelent. A Szel-Lő ezért lehet Szél-Ember is, vagyis kicsi szél a nagy szélhez képest. Elvégre az ember eléggé kicsi a légóceánhoz képest.

Szellet szavunk régen Szellem értelmű volt.

Szellem szavunk ma nagyon elterjedt. Azokat a kisebb isteneket mondjuk szellemeknek, amelyek itt léteznek közöttünk. Egyes esetekben a halottak lelkei is szellemek. Olyan szellemek, akik nem tudtak, valamilyen fontos oknál fogva, átjutni Isten szellemi létsíkjára, ahol a bírák elé kell majd állniuk. Ezért itt kísértenek az élők világában, amíg meg nem oldódik a probléma, ami miatt itt ragadtak az anyagi világban.

Lélek szavunk egyszerűen Lél Éke értelmű. Maga Lél isten is a Levegő Ura. De ne a szumer Lil (En-Lil) szóból vezessük le a magyar megfelelőket, hanem éppen fordítva, a szumer istennevek is, mint En-Lil, magyar eredetűek.

Ismert a Levegőég kifejezés is, ahol az Isten és az ember közötti lények jelentős része lakik. A magyar mítoszokban gyakorta szerepelnek a Lég lényei. A Zúgó Viharnak felel meg a Rossz Lélek. Az Ördögnek szél a méne, amelyen nyargal. Megjelenése Zúgó Szélben történik. Egy mondánkban a kijátszott és becsapott három ördög egyike Forgószéllé, a másik Repülő Mennykővé, a harmadik zúgó Viharrá lesz.

A Légies Tündér a levegőben jár, szelet és égiháborút gerjesztve. A Forgószél a boszorkányok tánca. A Dühöngő Sárkány a levegőben repülve Szélvészt gerjeszt. Légben repül a Tüzes Lidérc, valamint a légben nyargaló Tátos.

Az Óriások egy része is képes a levegőben száguldani.

Szélanya, vagy Léganya tündérnő fiai a hazatérő Szelek. A Szélsógor veszedelmes, még embert is ehet.

Nemere a neve a székelyföldi öldöklő szélnek, ami még az embert is megölheti. Nemere neve nem azonos Nimrúd nevével, de Ninurtáéval sem. Sajnos, hősi neveinket nem értik a kutatók, ezért mindenfélét kitalálnak róluk.

A Szélütés a Gutaütés. A Guta egy kisebb szellem.

A Szél gyakran Madár képében lett megszemélyesítve. Atilla nevét Aquila, vagyis Sas formában is írták, ami azt jelképezte, hogy Atilla, mint a Sas csap le az ellenségre. A Turul lehet Sas vagy Sólyom, a régi ábrázolások szerint. Atilla madara a Turul volt. A Hadnemtői Holló alakja is lehet Szél formájú.

Az Érc Szélkakas a szél irányának a jelzője.

A Kékhegység ormán lakik a Légtündér, a Szélanya, kék ruhában ülve, számtalan kapuval bíró Kék háza előtt. Fiai, a szelek a kapukon ki-be járnak. A hőst a Déli Szél és az Éjszaki Szél sem segíti meg, de az Esti Szél, anyja kedvence, végül igen.

A Szélkirály nagy istenség, a Napkirály és Holdkirály testvére.

A Szél Laka és Hona rejtélyes hely. A Fehérhegység Poson és Nyitra megye határán lévő Nádas helység melletti völgyben van, itt áll a Szél Vára. Benn a Hegy Szellem fogva tartja a szeleket, a nép elkerüli a területet. A néphit szerint Turócban a mazarna barlangban lakik a Szél Szellem. A Zólyom és Liptó közti Ördög Menyegzőjének nevezett hegyorom a Szél Laka.

A Hegyszellem az Erdő királlyal van szövetségben. Az Erdő király a szélparipákon járó Vihart hívja szövetségesül a szerelmét megvető Tündér Vándorláp ellen. A vízi, ördögi vagy tündéri Zöldszellem vagy Zöld Szörny szövetségben van a Zivatarral. A Fehérhegy szelleme szélméneken jár.

Időjós szerepe van a Lisztesi hegységnek Nógrádban. Hasonló a Málna pataki és a Kornai hegység is.

A Vihar és Zivatar gerjesztése a szellemeké, de a tudás leszállt már az emberekre. A jósnők képesek Tündéri Szelet, vagy Zivatart gerjeszteni. A tudás átszállt a Boszorkányokra és a Garaboncokra is. A Légies Istenség megjelenéseiben már csak jós, varázsló, bűvös, pogány papi hagyományt látnak a régebbi kutatók.

A szelet fontol, füst árán szelet akar venni, és füst árán szelet ád régi közmondásaink. A Szél áros (árus) kifejezés Ipolyi koránál régebbi eredetű. A Szél csináló, a Szelverdi, a Szeleburdi, a Szélhámos nevek mögött érdekes hagyományok lapulnak.

Szélneveink: Éjszaki szél, Apuliai szél, Napkeleti szél, Napnyugati szél, Föl szél (aquilo), Nappali szél, Jövendölő szél, Déli szél, Forgószél. A Juszél a palócoknál a csípős szél, a Vak Tamás szél északkeleti irányból fúj. A Jakab szél és Demeter szél ezeken a napokon fúj.

A Fergeteg, Szélvész, Zivatar, Zihar, Zegernye, Vihar, Viheter, Viheder, Orkán, Szélvihar a szelek különböző fajtái. A Fergeteg vagy Forgatag hatalmas erejű szélvihar, ami mindent felforgat. A Szélvész Vészt hozó Szél.

A Zivatar a Zi – Élet, Va – Magas, Kisebb Isten, Tar – Tárol, Csillag szavakból áll, hacsak nem a Szi-Va-Tar újabb alakja. A zivatar életet adó esőt hoz, többnyire rövid ideig tart.

A Zihar szóban a Zi az Élet, a Har Hegy, ami az élet elleni villámokról is beszélhet.

Vihar szavunkban a Vi a Ví igével azonos, fénylő, villámló jelentést is tartalmaz. A Har egyértelműen Hegy, ami megint a hegyes villámokról beszél. A Vi-Har a szlávoknál Vichor – Szélvész formában él, a finneknél Vihuri az alakja. Mindkét alak magyar eredetű. A Viheter, Viheder talán a Vi és a Het-Er (Hét-Úr, Király-Úr) elemekből ötvöződött.

Orkán szavunk az Or-Kán felbontás alapján Hegy-Kán értelmű. A Kán magyar eredetű rangnév, a Kan egyszerű változata, sok magyar nyelvész is az alig 1700 éves törökök tulajdonának írja le ezt a fontos és nagyon régi magyar szót. Az Or-Kán, mint Hegy-Kán,

akkora erővel támad, mint egy hegy. De az Ork-Án jelentése már Égi (Án) Hegyecske, ami rengeteg villámot szór a földre.

Zegernye szavunk titokba burkolózik előttem.

A Hurrikán kör alakú vihar, Körri-Kán, Vihar-Király. Nem akarom elhinni, hogy a Hurri és Kán szavakból áll össze az amerikai eredetűnek gondolt szó.

A Tornádó azonban már egyszerű szó, a Tor és a Nad (Nagy) magyar szavak ötvözete. De ebben a szóban a Tor az a Hegy, amelyik a viharból lefelé nyúlik a föld irányába.

Itt érdemes kitérni néhány közismert névre, mivel a latin és görög fejezetben talán elfelejtődnek. A Levegő latinul Caelum, Aér, Ventus, Animus, Spiritus. Több jelentésük van, amint sok más latin szó is hasonló fogalmakat jelent. A Caelum kiejtése Ka-Élum, vagyis Háza az Élőmnek. Ha Célumnak ejtjük, akkor nincs pontos jelentése a szónak, tehát az Ae ebben a szóban nem É, hanem A és É kiejtésű. Az Aér az Éra (Aera) rövidülése, jelentése É-Ra, vagyis Háza Ra istennek. Ez az egyik szféra, ebben úszik a Napisten.

A Szellem Spiritus, Animus. A Spiritus a Szapiritusz egyszerűsödése, így saját népnevünket tartalmazza. Sza a Menny Fia, a Pir a Pi-Ra rövidülése, a Piros Nap neve, amelyik felkel reggel. Piros lábaival gördül fel az égre, amelyen sok lábával átgördül, átforog, vagy kocsiján vágtat végig. Szapir népnevünk alatt a csillagismerőket értették Itáliában. A Spiritus jelent Leheletet, Szellőt, Lelket és Szellemet is. Az Animus értelmét Nemtelennek vélem, az A fosztó képző, a Nim a Nem változata. A halott lelke lehet Animus. A régi magyar Szellet Aura. Az Aura az A és Úr magyar szavakból jött létre. Az Úr lehet a Nap is.

A görög Zephyros, Boreas, Notos testvérek, Boreas fiai Zetes és Kalais a szárnyas szelek. A Zephyros névben a Szép-Hír értelmet láthatjuk. A Boreász még ennél is érdekesebb. Északi Szél a nevének jelentése. Bor-E-Ász a helyes magyar értelme, amely névben a Bor a Víz. Az Üveg hegyek déli lábainál 10.000 éve még hatalmas, 50 km széles folyamok hömpölyögtek. Bor-E a Bor-Háza, erre az északi tájra vonatkozik a név, mégpedig magyar nyelven. Az Ász kisebb isten és a hős, hérosz neve, tehát Bor-E-Ász a Víz-Házának-Istene. Mivel a Bor pl. a Borul szóban az égre és a viharokra is vonatkozik, ezért a Bor névben Északi Beborulást is felismerhetünk. A Notosz a Déli szél neve.

A magyarok csak egyetlen dologtól félnek: ha fejükre szakad az ég. E mögött a szólás mögött nem a vihartól, orkántól való félelem van, hanem az égbolt kilendülése. Amikor az égbolt kilendül a helyéről, akkor nagy a baj, a Föld letért a pályájáról. Ettől félnek a magyarok, de ennek a félelemnek csillagászati alapja van.

Az Eget szférák, magyarul Héjak alkotják. A Héj az É – Ház jelentésű szavunk modern alakja. A Szféra is magyar eredetű, Isz-Fér a szó két eleme, a Fény-Férőhelye a jelentése. Hét, kilenc és tíz szféráról tudunk, a szférák magyar neveinek felderítése folyamatban van.

Az Ég fogalmához még számtalan titokzatos dolog tartozik, amelyek tárgyalása várat magára.

XII. FEJEZET. **CSILLAGISME**

A Világegyetem gazdagsága az éjszakai égbolton nyilvánul meg a legjobban a szabad szemmel szemlélődő ember előtt. A látvány lenyűgöző, olyannyira, hogy az emberiség fejlődésére döntő hatást gyakorolt. A csillagok látványa tette az embert emberré. Ez a megállapítás az enyém, más embert ezért ne érjen bántódás, ha a másként gondolkodók netalán megtámadnák alaptételemet.

A magyar csillagvilág a legnagyobb, leggazdagabb, mivel a legrégebbi. Szinte az összes többi csillagismeret a magyar csillagisméből ered.

Ellenségeink ott pusztítják az emberiség legnagyobb értékét, ahol tudják. Személyes tapasztalatom, hogy a rendszerváltás körüli időkben, egy könyvesboltban vagy ötven példányban kiraktak a polcra egy kis füzetkét, amelyben magyar csillagismeret és csillaghagyományok voltak tárgyalva. Nem is hallottam ilyesmiről, ezért meglepődve nézegettem a szép térképeket az égboltról. Visszaraktam a polcra a kis füzetet, azt gondolva, hogy ilyen nincs. De nem hagyott nyugton a felfedezés, hogy nekünk, magyaroknak, ilyen elképesztően gazdag csillagvilágunk van, ezért pár nap múlva visszamentem a könyvesboltba, azzal a szándékkal, hogy veszek egy példányt. Még annyit a történethez, hogy a füzeteket 1956/1957 körül nyomtatták, 1990-ig valahol raktáron lehettek. A boltos azt mondta, hogy ilyen füzet ott nem volt. Ez bőszített fel. Ha azt mondja, hogy utasításra kellett elszállítani, azt elfogadom. De azt, hogy nem volt a könyvesboltban ez a füzet, amikor pár nappal előtte magam láttam, nem hittem el, ez igen elfogadhatatlan dolog volt. Kellemetlen megjegyzések után, amiben a boltos nem úriemberként szerepelt, elhagytam a boltot, de elhatároztam, hogy utánanézek az ügynek. A füzetet azóta sem találtam meg, de helyette rátaláltam néhány nagyszerű munkára. Ipolyi Arnold, Kandra Kabos, Schalk Gyula, Kálmány Lajos, Lugossy József munkáira, amiből megtudhattam, hogy olyan elképesztően régi és gazdag kincs van a magyarság, az ősnép birtokában, ami az egész emberiség számára is útmutató és sorsdöntő lesz majd, a megfelelő időben. A régiek művei alapján kezdtem kutatni, majd továbbfejleszteni a megismert anyagot.

Az Égbolt szóban a Bolt az Ég neve, ami ragyog. A Bol és Bul Tűz értelmű, a Bolt neve innen ered. Az egyszerű boltok is Fényes helyek, ahol étel, ital is van. A Boltozat az Égbolt ívelt formájának a leírása építészetileg és szótanilag.

Lar szavunk Sugárzó értelmű. Magam határoztam meg a szó jelentését, ez igaz, de remélhetőleg helyesen. A Boglár közepén van a Bog, a Nap, egy nagyobb drágakő, gömb alakra csiszolva, amit több kisebb drágakő vesz körbe. A kisebb drágakövek a Bog sugarait jelképezik, vagyis ezek a Lárok. A majdnem 2000 éves őstörök nyelvben a Lar – Sok értelmű, de a latin Lar ősszellem és kereszteződés. A latin Lares azok az ártó szellemek, egyes értelmezések szerint, amelyek a család megbántott halottait jelképezik. A Lares azonban az ősatyák szellemei is lehetnek, egy másik értelmezés szerint. Az ősatyák a sugárzók, amikor megjelennek, ezért is vélem a Lár jelentését Sugárzónak. Viszont az Égbolt a legnagyobb sugárzó.

A Csuda is az Égbolt neve. Erről már volt szó.

A Rán szintén az Égboltot nevezi meg, kifejezetten a csillagos Égboltot. Nehéz a hasonló összefüggésekre ráébredni, mivel teljesen járatlan utakon járok, másrészt pedig a gondolkodást teljesen szembe kell helyezni a konvencionális gondolkodással, ha nem ezt tesszük, semmilyen eredményt sem fogunk elérni. Ebből az is következik, hogy a teljes bölcsészeti tudomány, tökéletesen tévutakon botorkál. Képekben is kellene gondolkozniuk, amire nem képesek, viszont a verseket fabrikálók könnyen látnak képekben.

A Rán a Rándul szóban a Csillagokat jelzi. Akinek volt rándulása, láthatta a Csillagokat. A Ficam szóban a Fi a Cammogásé, vagyis a Cammogás Fia. De a Fi a Pi – Csillag szóból ered, ami miatt a Fi-Cam esetén a Cammogó Csillagokat (Fi-kat) is láthat. A Ki-Rán-Dul szóban az rejlik, hogy menjünk ki az ég alá, a szabadba. A Dul a Dől, Dűl változata, az In-Dul szóban is felismerhető. Még a szumer Du is jelent Indulást. A Rán tehát a Csillagos Égbolt, a Rén az a Szarvas, ami megint a Csillagos Égboltot jelképezi. A Rén természetesen magyar szó, jól illeszkedik a szarvasok nevei közé.

A Rend a Ren és a D (Da) helyképző, Földanya, összevonása. A Ren-D tehát a Csillagos Ég objektumainak mozgására vonatkozó szó. Csillagászati szakszó, valahonnan a sok tízezer éves magyar régmúltból. Ha az Égbolton nincs Rend, a csillagok mozgása nem Rend alapján történik, akkor nagy a baj. Ez a Rend fogalom ment át aztán a többi fogalomra, ahol a Rend szó előfordul.

Az Égbolt tényezői és az emberi társadalom szoros összefüggésben vannak. Az emberiség fejlődését három legfőbb szakaszra lehet tagolni.

1. Csillagvallás. 2. Napvallás. 3. Kereszténység, és más vallások.

Eredetileg minden ember csillag volt, ezért minden ember teljesen szabad volt és teljesen egyenrangú volt a másik emberrel. Ez volt a Csillagvallás szakasza, aminek az első megnyilvánulásait akár 100.000 évesnél régebbre lehet tenni.

A Napvallás talán Kr. e. 8000 körül kezdődött. Ekkor már az emberek között nem volt egyenlőség, a vezető volt a Nap, a többiek a csillagok. Első régészeti megjelenés a szungiri király temetkezése, ami viszont Kr. e. 29.000 évesre is tehető. Ez a vallás torkollott a mai fontosabb vallásokba, amelyek mind a magyar ősi eszmeiségekből erednek. Akár bevallják, akár nem, az illető vallások felelősei.

Az Ég ige és főnév rendkívüli jelentőséggel bír. Az Égen jár a Nap, a Hold, és a csillagok, meg a többi égi objektum. A tündérek a csillagzatokban honolnak, hová a hősök a holtuk után mennek, a csillagokban tündökölnek. Ez a magyar mítosz az eredete az összes indoeurópai mítosznak, ami erről a témáról szól.

A Földet borító légkör neve is Ég. A név két földrajzi területen ma is fennmaradt, ahol egykor magyarok éltek, bár a mai lakosok is az utódaink. Az egyik Egyiptom neve, ami Égi-Pitom, Égi-Piton helyesen, az égi kígyó mintájára épült magyar ország. A másik az Égei-tenger neve, ami ma is olyan kék, mint az Ég színe. Ége helyesen Ég-E, vagyis az Ég-Háza, ahol sok magyar törzs élt a múltban, a görögök meg egyenes utódaink.

Schalk Gyula írja, hogy a magyar nyelvben megkülönböztetődik a Légkör (firmamentum) és az Égbolt, ami a Fény (lux), az Égés (ardet), a Láng Fénye és a Ragyogás birtokosa. Van egy másik Egünk is, ez a Mennybolt, a Mennyország, eredetileg Men. Az An is Ég, Menny értelmű, sok változatban szerepel a magyar névanyagban, pl. Ány, vagy An. A német nyelvben a Himmel mellett a szász tájnyelvben előforduló Hevan, és az angol Sky és Heaven ismer ilyen kettős értelmet. Ennek eredete talán az lehet, hogy a germánok kialakulásában a magyarok játszották a legfőbb szerepet.

A NAP ÉS A HOLD

A Nap neve a Na-Pa összetételből ered, Nagy-Fő a jelentése. A feleségem édesanyja is Napa, illetve az én anyám a feleségem számára is Napa. A Nap nagyon sok változattal bír, mint a Nob, Nub, Nábob, Nov, New, Nova, de a tükrözött formája is fontos, ez a Pán. A Nap az égen tündököl, a megfordított neve a Pan, aki a Földön uralkodik. A Na-Pa és a Pa-Na voltaképpen azonos elemekből áll, jelentésük is azonos, csupán az egyik fenn, a másik lenn a földön főség.

A Szol magyar név. A Szó főnév mellé helyezzük az L igeképzőt, így jön létre a Szol/Szól. A Napkirály az, aki egyedül van, ezért ő a Szólóban lévő, de amikor törvényt, parancsot hirdet, akkor is Szóló. A Napkirály átruházhatja jogát a megbízottjára, aki a Szóló nevet viselheti. Szolnok nevünk pontos jelentése Nap-Házacskája. De a sok rokon megfelelő is innen ered. A Szál, Sál, Csal, szumer Zal – Ragyogás, Sal-föld, Csalló-köz és mások mind a Nap eme nevének a változata. A latin Sol is, ami Napot jelent.

Szik és Szig is Napot jelent. Sok a változatuk. A szumeroknál Szig a délutáni Nap. De a Ság/Ség is összefüggésben lehet a Szikkel, bár az alapszavakból több módon is eljutunk a szócsoporthoz. A Szi alapszó biztosan Nap, a Szé Fény, a Sza Menny Fia, a Szu Hold.

Kör szavunk is vonatkozik a Napra. Igen elterjedt és nagy formagazdagságú szócsoport. Több ezer tagja van, sok belőle kifejezetten a Napra vonatkozik.

Az Út és rokonai, a Tu, Ud, Du, az Utu és Udu is Nap.

A Szan, Szen elsősorban Úr. Ez a csoport is sok alakkal rendelkezik.

Úr szavunk alapvetően az Úr Isten neve, de így nevezzük a királyt, valamint minden férfit, és úrnőnek minden nőt. Gyakran Or az alakja a változatokban.

A Ken, Kün és Kun is jelenthet Napot.

Hitregei emlékeink nagy számban tartalmazzák a Nap uralkodói rangját.

A magyar királyok, a hatalom átvételekor, egy dombra lovagolnak fel, ahol karddal a világ négy részére, majd egy hármas vágással is suhintanak. Egyes szerzők már csak a négyes vágást ismerik, ami súlyos tévedés. A négy vágás a Négy Világtáj urát jelképezi, a hármas vágás a Felvilág, Evilág, Alvilág urát hozza tudomásunkra. Így jön ki a szent hetes szám, aminek a jelentése: Király (Föld Ura).

A Hold szót összevetik a Hódít, Hódol igékkel. A Hód állat szörméje hasonlatos a Hold színéhez, innen a rokonság. A Hold a Halad (chalad) igével is rokon, ami a hattiból ered. Ebben az értelemben a Szülő a Nap, a Hold a Haladás, a Gyerek, mint Család, Childe, az Unoka a Csillag. Ez a hármas rendszer sokkal régebbi, mint az indoeurópaiak képződése a magyar nemzetségekből.

A Hold azonban Hótt is, mivel valóban Holt vidék. A rokon megfelelők a leszármazott nyelvekben jól felismerhetőek. A Hold Hideg táj.

A Hónap nevünk a Holdnap fogalmából származik. Egy Holdnap 28 napból áll, ami a női ciklussal is azonos. Az év tehát valójában 13 holdhónapból áll, ami 364 napot ad ki. Ez a 364 nap azonban nem felelt meg a valódi évnek, ezért korrigálni kellett a számítást. Így alakult ki a Caesar-féle naptár, ami viszont a magyar ábécé hihetetlen rejtélyein alapult. Ezért lett február 28 napos, a többi hónap 30 és 31 napos. Julius Caesar tényleg a magyar Trójából származott, illetve esetleg az etruszkoktól vette át a naptárát, mivel ilyen tökéletes és fantasztikus ismeret máshonnan nem származhatott.

A Holval és Holnap is tartalmazhatja a Hold nevét.

A napfogyatkozások és holdfogyatkozások a magyarokat sosem érintették hátrányosan. Bizonyára azért, mert a táltosok, mágusok előre kiszámolták bekövetkezésüket.

Fontos kifejezéseink: Nap Tündéranya, Hold Tündéranya, Tündéries Nap és Hold, Csillag Testvérek, Csillag Sógornék. A Nap, mint királyfi is szerepel mondáinkban.

A Nap királyfi jön a királylányért, akit aranyhídon visz az országába, a Nap közepébe. Vagyis van a Napnak közepe, amiből az is következik, hogy őseink még a kőkorban rájöttek a Nap gömbölyű voltára. A Hold király, mint ezüst folyó nyúlik le a földre. Ennek a folyónak ragyogó habjain viszi aráját a Holdba. A Tátos lovak is szerepelhetnek a Nap jelképeként, lásd, amikor Öt Lába van a lónak. Az Öt ugyanis Utu, a Napisten száma.

A sárkány, miután minden hölgyet megevett, minden vizet felivott, végül befalta a Napot és a Holdat is. A Tátos ló és csikaja, a Nappal, Holddal és Csillagokkal a homlokukon, próbálnak segíteni az országon, de a sárkány anyja, a Vasorrú Bába, elragadja a Tátost is. Ekkor lép színre a hős, aki legyőzi a sárkányt, kiszabadítja a Napot, a Holdat és a Tátost, a rendet megújítja.

Egy szegedi regében Mátyás király Holdas nevű lova éjjel világított, és mutatta az utat.

A nép a Napnak és Holdnak emberi arcot képzel. Van szemük, orruk és szájuk. Különösen a szem fontos, mivel más képzetekben az Úr Igaz Látó Szeme a Nap, éjjel a Hold.

Amikor a Nap világít, állatokat sem szabad ölni, mert büntetést kap az ember. Emiatt a disznó leölését napkelte előtt kell elvégezni, hogy ne lássa a Napisten.

Több mesében is a Három Királyleány közül az egyiknek a ruhája mint a Nap, a másiké mint a Hold, a harmadiké mint a Csillagok, olyan. Ismét más mesékben a királylányok homlokukon a Napot, mellükön a Holdat viselik. A szemük lehet Csillag, de a hős is lehet Csillagszemű. A Térd jelentése Csillagocska, tehát Kis Térdszéli Katica a térdén csillagot visel, ami mutatja, hogy tündérlány. A Boka Napot jelent (Bok és Bog), tehát a hosszú ruha alatt a Boka is világíthat, mint a Nap. Még sok nagyon fantasztikus hagyományunk van ebben a kérdéskörben is.

A Nap és Hold gyakran kocsin száguld, amit táltos lovak húznak. Máskor Ménen lovagol a Nap. A Nap Mének gyakran kisegítik a hőst küzdelmeiben.

A Napnak, Holdnak, Szélnek és más királyoknak arany palotájuk van, ahol pihennek, és ahonnan útjukra indulnak, elvégezni munkájukat.

A Nap elsősorban férfi, ő az adó, mármint fényt, és a Földanya a kapó, a befogadó, mármint fényt. De lehet a Nap női tulajdonságú is. A Napa kifejezetten nő. A Napba Öltözött Asszony, szintén nő. Nofretéte a Napra-Tét-Ház nője, az E – Ház, Palota, Templom a magyarban. A Hold szintén férfi, mint a Holdkirály, továbbá sok rokon nép Holdura. De lehet nő is, amit a Hold szóból keletkezett Hölgy szó is bizonyít.

A Nap és színei, a bíborvörös, az aranysárga és a fehér a Felső, a Hold és színei, az ezüstfehér, a szürke az Alsó viszonylatot jelöli számtalan magyar nyelvi jelentésben.

A HOLD

Kálmány Lajos azt állítja, hogy a Hold előtt letérdeltek és megsüvegelték, a benne lakó szellem tisztelete miatt, Európában, még a 15. században is. A Hold világít. Kálmány Lajos azt állítja, hogy a Hold, a finn Kuu, mordvin Kov, Kou, zürjén Kozsul, latin Luna alapjelentése Ragyogni, Sugározni, Megvilágítani, továbbá a török Aj – Hold is ezt jelenti. Nem hiszem, mivel a Luna magyar szó, pontos jelentése Fény-Háza. A finn Kuu Száj, a török Aj Száj, a mordvin Kov, Kou Kő. A Hold egy nagy száj eszerint, vagy nagy kő.

A Hold változásaiból jósoltak. A Hetes számrendszer és a Tizenhárom hónapos év a Hold mozgásából ered.

A Holdistenhez, mint ráadóhoz és elvevőhöz fordultak őseink, amikor kérték, hogy a betegségektől mentse meg őket.

Köszöntőnk is van: Új hold, új király, téged köszöntelek. Van továbbá a Holdnak udvara, kis és nagy udvara. A Hold udvara gazdagságadó.

Amikor a Hód fogy, meg a Nap is, a Markaláb öszi. A Markaláb a Napkeletfáján van.

Az Ólombarát mesében az országban nagy sötétség van, mert a sárkányok ellopták a Holdat és Napot, és paripájuk nyeregkápáján viselik. Kiss Miklós szabadítja ki őket.

Egy monda: Dávidot és Ciczellét küldte az anyjuk a templomba. Ők bementek a kocsmába, de az anyjuk utánuk ment, de kilökték őt az ajtón. Az anyjuk megátkozta gyerekeit, hogy ne fogadja be őket a Mennyország, a Pokol, a Csillag, de a Holdat kifelejtette. A Úristen végül a Holdba rendelte őket. A mondában az a megdöbbentő, hogy már nem tudták az emberek, a templom régen a kocsma volt, tehát Dávid és Cziczelle anyjuk parancsa szerint járt el. A Kocsok népéről már volt pár szó. Sumer adatok szólnak arról, hogy egy kocsmárosnő király lett, továbbá a kocsmában a tetőre mentek fel a tudósok, a város vezetői, ahol a csillagokat vizsgálták, utasításokat várva az égbolttól. Közben italoztak is, ami a gondolkodásukat serkentette.[139]

Dávid és Cziczelle sorsáról még több monda is mesél.

A Holdban lakó személyek: Anna, Cziczelle, Ádám és Dávid. A hagyományokat a magyar nép saját jogon őrzi, nem a Biblia szerint. A magyar hagyományok teljesen más utakat mutatnak a Bibliához képest. Eszerint a magyar hagyományok és a Biblia hagyományai közös eredetűek, de önállóak.

Annát Anahid istennővel kapcsolja össze Ipolyi, de ez tévedés.

A CSILLAGOK

Alapvető fontosságú annak a képzetnek a megértése, amit őseink még az 1500-as években is hittek. Napközben fény önti el a világot. A Mennyben tündököl az örök fény. De az embereknek pihenni is kell, ezért Isten Atya fekete szövetet, fátylat, bársonyt borít a Földre. Ez az éjszaka. A szöveten azonban lukak vannak, amelyeken átömlik a szöveten túlról a Menny fényessége. A lukak a csillagok.[140] Van a fekete szöveten egy hasadás is, egy nyílás, ez a Tejút. A Hold a fátylon belül van, ezért feljöhet éjjel az égboltra, vagy máshol tartózkodhat.

A Luk szó alapja a Lu, önmagában is Fényt jelent. A Luk szóban a K többes szám, vagy esetleg kicsinyítés is. Tehát a „Lukak" már kétszeresen többes szám. A Lu, mint Csillag, Ember jelentést is felvesz, mert az emberek csillagok a magyar nyelv szerint. A Lu tehát Csillag, Fény, Ember, végül felvette a Ló jelentést is. A Lu formai változatai a Ló, Laó, Laú, Lú. Elterjedtségük tömeges. Így a latin Lux – Fény a Lukasz összevonódása, a héber Lukács a Luk Ácsa Barabási László szerint, a görög Laosz Ember.

Pi szavunk is Csillag. Szükségünk van még arra a képre, ami szerint meghatározhatjuk a Csillag legfontosabb jellemzőit, attributumait. Jól meg kell tanulni az attributumokat, hogy

---

[139] V. ö.: A Kárpát-medencei újkőkori és rézkori „műveltség embere négyszög alakú házakból álló telepeket alkotott és a telep központjában egy több helységből álló ház volt. Ezt Childe az uraság házának vélte. A ház elrendezése azonban arra utalt, hogy az rituális hely (templom) volt, és sokkal inkább megfelelt egy közösségi helységnek, semmint akár uraság, akár a törzsanya székhelyének. Itt található mind a fémöntő, mind a kerámiakészítő hely is. A sírokból az egyenlőség látszik, azaz uralkodó elitnek ott sincs nyoma." A harciasság kialakulása megváltoztatta ezt az állapototot. „A II. kurgán invázió idején alakul ki délen, Elő-Ázsiában, a folyóvölgyek mentén a városok és városállamok rendszere. Európában ellenben a korábbi több-tízezres lakosságú települések megszűnnek. A későbbiekben azonban már megjelentek a védett falvak, azaz a dombok, a hegyek tetején az elkerített, megerősített családi települések, amiket körülvett a kiszolgálók lakhelye. Ide került át a fémöntés, a fémfeldolgozó 'ipar' is, és ezentúl itt készültek a harci eszközök. Ugyanakkor eltűntek a szentélyek, templomok, a közösségi helységek, amik korábban a fémfeldolgozás és kerámia készítés központjai is voltak." (Cser Ferenc: *Gyökerek.* I. m. pp. 139, 144.) Minden támadás ellenére azonban máig vannak hasonló szerepű faluházaink, művelődési házaink. – *A szerk.*

[140] V. ö.: Anaximandrosz szerint „előbb az apeironban benne lévő erők alakultak ki, a meleg és a hideg csírájának a kiválásával, uralomra jutásával. Utána a kifelé mozgó forróságból a későbbi földi világunk terét adó tűzgömb nőtt ki, amelyen a hideg hatására olyan levegővel burkolt tűzkörök törtek, pattantak szét, amelyek nyílásai számunkra a Napot, a Holdat és a csillagokat mutatják, azaz olyan nyílások, amelyeken át a tűz látható." (Dr. Darai Lajos Mihály: *A filozófia kultúrtörténete.* Kodolányi János Főiskola, Székesfeérvár, 2005. p. 84.) – *A szerk.*

alkalmazhassuk a megfelelő helyzetekben. Természetesen ez a szabály a többi fontos szavunkra is vonatkozik.

Tehát a Csillag jellemzője a Pici forma. Azután a Luk, mivel Isten fekete bársony szövetén a csillagok lukak. Tehát a Pi szónak is lehet Luk értelme. Azután a csillag jellemzője a Tűz, az Izzás, a Fény. Továbbá a csillag jellemzője a belőle kiáramló hegyes sugár, amiből sok van. A csillag még körszerű, bárki láthatja. Továbbá belőle születünk és halálunk után csillaggá válunk. A csillagok lakhelyek, országok, amelyek a Világfán, a Galaxison, Tejúton sorakoznak. Ha a felsorolt attributumokat nem vesszük figyelembe a szókincs elemzése során, akkor tévútra kerülünk.

Pipi szavunk, két elemére bontva Pi-Pi, tehát Csillagok értelmű. A kettőzés ősi nyelvtani szabály, többes számot jelent, Malájföldön ma is használják. A Pi-Pa szóban a Pi jelentése Luk és Tűz, Izzás, a Pa a Fa, ami a pipa anyagát adja.

Sok változata is van a Pi szónak. A Pisze helyesen Pisz-E, vagyis a Csillag-Háza. A pisze orr csillagszerű, a kör egy kisebb ívét tartalmazza. A Fitos is ezt jelenti, a Fi is a Pi származéka, vagyis a Fitos orr is csillag orr.

Ék szavunk is csillag. Az Éj szó szabályos változata, az Ég és Éh alapszavakkal egy csoportba tartozik. Jelentéstana több ágra tagolódik. Alapjelentése Csillag, de második jelentése a Csillagsugár, ami ék alakú. Egy négyágú csillagnak négy ék sugárzik ki a középső kerek formájából. Az Ék-Szer egyszerűen Csillag-Szer, ami csillogó.

Közvetlen hangtani társa az Ok. Kifejezetten a nyolcágú csillag neve. Kínai testvéreinknél a nyolc az abszolút szerencse száma, a rómaiaknál az Okta Nyolc-Táj értelmű, ami jelzi az Ok nyolc ágát. Az Ok-os jelentése tehát Csillagos, csillagtűz van a fejében, továbbá fény, ész van a fejében. Mar-Ok, Mar-Ék a kézre vonatkozik, a Mar az Ifjú neve, az Ok/Ék a kéz csillag formáját mutatja meg.

Pad és Ped szavunk is Csillag jelentésű. Rendkívül nehéz volt rájönni a Pad és szótani rokonságának csillag jelentésére, de sikerült. Őseink rendkívül erősen képekben látták a világot, és a képek alapján alkották meg halhatatlan szavaikat, amelyekbe a lelküket is beleöntötték, jelezve szeretetüket felénk, távoli és kései utódok felé. A Padlás szóban a Pad és a Láss elemek láthatók. A Pad Csillag, a Láss a Látni változata. Őseink felmentek este a ház tetejére, iszogattak is és nézték a csillagokat, megvitatták a Világegyetem fontos dolgait. Ezért a Padus folyó Csillag folyó, csillogó a vize, a Pó neve tehát eredetileg magyar névből származik.

Pont nevünk is Csillag. A Pont és rokonsága a Föntváltozata.

Tyú és Tyű szintén Csillag. Bizonyára Tu szavunkból lágyultak. A Szivat-Tyú úgy sugározza szét a vizet, ahogy a csillag a fényt. Lehet modern szó is, de az elemek régiek. Tyu-Haj jelentése Csillag-Haj, vidám felkiáltás és nem értelem nélküli rikkantás. Kesztyű szavunkban a Kéz és a Tyű elemek olvadtak egybe. A Tyű az ujjak szétsugárzását jelöli, vagyis a Csillag sugarai az ujjak.

Csillag szavunk igen bonyolult fejlődés útján jött létre. Két elemből áll, a Csil és a Lag szavakból. A Csil szó önmagában is egy sorozat utolsó, végső fázisa. A Til-Szil-Sil-Csil és zöngés Dil-Zil-Zsil sorozat mind a Csillag jelentést tartalmazza, a Cil szóval együtt. E szavaknak ismert több variánsa is. A második elem a Lag, ami a Lak változata. Ebből következik, hogy a Csillag egy Csillogó Lak. A Lak/Lag világosan jelzi, hogy odafenn az égen Lakok vannak, olyan helyek, ahol lakni lehet, bolygók, holdak, kisbolygók. Nem lehet tudni, honnan vették őseink olyan biztosra, hogy odafenn másik világok vannak, de az biztos, hogy tudták, hogy odafenn más világok várják az emberiséget.

Pit szavunk is Csillagot jelent. A Pit-Var szó helyesen a Csillagot, a születő kisbabát Váró hely neve. A szülés alkalmával a ház népét a Pitvarba zavarták ki a szülést segítő asszonyok, a

bábák. De a Pit és rokonai szintén területet, várost, házat is jelentenek. A fenti csillagok országok, az alanti városok, lakhelyek égi változatai. A Pat/Pet/Pit és Bat/Bet/Bit azonos sorozat, de talán a Put/But páros is közéjük tartozhat.

A Pit változata a Pity, ami szintén csillagot jelent.

A Hunya csillag, Hu-Na alakban Menny Fia – Háza.

A Hugya is csillag, Hu-Ga alakban ismét Menny Fia – Háza a jelentése.

Húr nevünk Csillag jelentése is kétségtelen. Növényi nevekben is előfordul, ahol a növény virágának csillag formáját jelenti. A Húr az Úr szó rokona, az íj húrja az íj ívének ura. Talán Hor nevével is rokon.

Nagyon fontos megérteni, hogy a Csillag és a Nap a gyerek fogalmával azonos. Nem csupán mondjuk a gyerekünknek, unokánknak, rokonainknak, hogy Csillagom, hanem őseink ezt így is gondolták. A gyerekek valóban Csillagok, mert a Csillagokból jönnek, ahová a felnőttek majd el is távoznak a Földről. Gyakran a gyerek Nap is, amit számtalan szó igazol. Abban a nyelvben, amelyben megtalálhatjuk a magyar eszmerendszer szótani bizonyítékait, az a nyelv a rokonunk. De ez más kérdés.

A Napfelmutatás azt bizonyítja, hogy őseink a megszületett babát, pár napos kora alatt, felmutatták a Napnak. Íme, Napisten, megszületett egy kis utódod a Földön, a magyarok, az Isten népe és a te néped utóda. Ez a Napfelmutatás.

A csillagok járnak, kelnek, futnak, nyugszanak, szikráznak, csillognak, üzennek, várnak, néznek és látnak, nem sorolom. A csillagok élnek, valóban élnek a Világegyetemben.

Mai csillagneveink és csillagkép neveink többsége latin és arab nyelvből való. Még ezekből a nevekből is sok fontos tényt kihámozhatunk, mert mindkét nyelv a magyar nyelv származéka. De most elsősorban a nem túl régi magyar neveket kell elővenni.

A Magyarok Csillaga a Nap. Maga a Magor (Magúr) név, a magyarok ősatyja, a Csillagok Ura, a mi térségünkben a Nap. A Magyarok Csillagára más tippek is léteznek.

Súlyos hibákat hordoznak a mai más népek csillagokról való elképzeléseinek összevetése a magyar csillagismei hagyományokkal. A legnagyobb hiba az, hogy a legtöbb mai nép néhány ezer éves, a magyar nyelv és nép viszont 40.000 évesnél biztosan régebbi, de akár a 100.000 éves kornál is régebbi. Óriási hibákat követnek el a kutatók, amikor az idő szabályait egyszerűen semmibe veszik. A magyar hagyományok alapján szükséges elemezni a mai népek csillagokról szóló hagyományait, ezáltal fontos és igaz tényekhez juthatunk.

CSILLAGNEVEK

Schalk Gyula remek feldolgozást végzett az ismert csillagnevek között. Időmutató, évszakcsillag, a mindennapi élet tükröződése, a költészet, régi vallásunk nyomai, világ közepe, a Tejút, történelmi emlékek köré próbálta szervezni a magyar csillagneveket. Schalk Gyula általi felosztás nem túlzottan jó, némi erénye a csillagok neveinek megőrzése. Nem szabad a mai, materialista világképet ráerőltetni őseink világképére, akik magasabb, vagy alacsonyabb rendű világkép alapján élték életüket. Schalk Gyula igyekezett kikerülni a csapdákat, komoly munkát végzett. Sajnos, azonban rendszerezésének alapja téves, a felosztást Kandra Kabostól vette át.

Az égboltnak van egy magyar világa. Az alanti föld tájai jelennek meg az égbolton. Ami lenn van, fenn is. De ez a világkép sem helyes, nem az eredeti égi világkép. Tündér Ilona lakik a csillagos égbolton, ő az Ég Királynője. Van az égbolton sárkány is, meg másféle lények. Ez a képzet alig 200 éves, mesterséges, egy kutatónk hozta létre, népi adatok alapján.

Az igazi éji égbolt valódi szereplőinek a nevét nagyon nehéz felderíteni. Sajnos, nem vagyok képzett az asztrológia tudományában, ezért rengeteg tényezőt nem értek. De az asztrológia a múlt tudománya, ami miatt őseink gondolkodását fel lehet deríteni segítsége által. Határozott véleményem, hogy az égbolt valódi, eredeti elképzelt világa rendkívül régi, legalább a Kr. e. 5000 körüli évekből származik, de ennél a kornál is sokkal régebbi lehet. Töredékei fellelhetők a régi kultúrák fennmaradt névanyagában.

Mivel a töredékek kutatása meg sem történt, ezért részben Schalk Gyula munkájára is támaszkodni kell.

Időmutató csillag a Nagy Göncöl csillagkép és a Kisbéres (Alcor). A csillagok állása alapján meglehetősen nagy pontossággal meg tudták állapítani az időt. A palócoknál a Kincső (Göncöl) az Éjszaka Órája. Óracsillag a Hajnalcsillag és a Virradó Csillag is, az előbbi reggel 3 órát, az utóbbi reggel 5 órát mutatott. A Hajnalcsillag a Vénusz, a Virradó Csillagot nem tudták azonosítani. A Hajnalcsillag másik neve Esthajnalcsillag, ami azt igazolja, hogy a magyar nép tudta, azonos az esti és a hajnali csillag. Állítólag ezt a tényt egyetlen más nép sem tudta.

Időmutató volt még a Hajnal Hírmondója, a Határjáró Csillag és a Pásztorok Serkentő Csillaga, elsősorban a reggeli időt mutatták. Az Álomhozó Csillag, a Virrasztó Csillag és az Éjféli Csillag az éjszaka közepét jelölték. A Vacsora Csillag és Alkony Csillag az estét pontosították.

Évszakokat jelölő csillagnevek: Kikelet Hírmondója (Tavasz), Rétszagoló (Ősz), Harmatlegelő (Tavasz), Őszi Csillag (Capella), Dérhagyó (Tavasz), Zúzmarás (Tél), Pünkösd Csillaga (Nyár), Fagyhozó (Kora ősz, Tél), Árpaérlelő (Nyár), Szélvészcsillag (Tavasz).

Érdekes nevek: Bokor, Hármas Halom, Rétlegelő, Vadlegelő, Szolgafa, Pihenő, Kaszás Zsombékja, Korcsma. Aztán a Három Malom és a Négy Malom csillagok.

A Nagy Félkenyér az Orion Öve alatti három halvány csillag, de Schalk Gyula szerint inkább az Orion Öve. A Kis Félkenyér, a Nagy és Kis Ásócsillag, az Eke, az Eke Mása, a Fúrócsillag nem azonosítható pontosan. A Fúrócsillagra azt mondják, hogy az a Sarkcsillag. De kettő van, Nagy Fúrócsillag és Kis Fúrócsillag. Hagyományunk szerint a Föld pörgetése két oszlopról történik a Sarkcsillag mellől. Ezért a két Fúrócsillag nem a Sarkcsillag, hanem a két oszlopnak lukat fúró csillag.

Van Fias Emelője és Fias Kötele. Aztán Kaptár, Háló (Delfin és a Kiscsikó), Hálócsillag (az Andromeda Béta és Delta csillagai), Kádas, Járomszeg, Kerék, Kapa, Kasza, Juhászbot, Lappantó, Láncszem, Mérték, Nyüst, Patkó, Ujjas, Koldusbot, Sarló, Szántóvas, aztán Kamra, Fészer, rohanó Csürhe, Fiastyúk, Vakondtúrás, Szarvas Legelője. Ez a Csudaszarvas Legelője, természetesen.

Az emberek és tárgyak közül ismert a Bojtárok, Bojtár Kettőse, Béres és a Kisbéres, Cséplő, Étekfogó, Szilkehordó, Ebédhordó, Fiaspallér, Rosszraébredt Juhász, akinek eltévedt a nyája, Erdő, Gyalomverő, Gyepühúzó, Halász, Kalauz, Telkes Gazda, Kaszás Telke, Kaszás Gázlója, Kaszás Pallér, Kaszás Után Járó, Kaszás Emelő.

A Kaszások első hármasa a Lámpáshordó, az Ostoros és Ökörkereső, második hármasa az Ökörpásztor, Ökörhajtó és a Révész. Újabb hármas: Róna Királya, Rónaőrző, Rónapallér. Mindegyikük elöljárója a Bírák Gyűlése. A Bírák Gyűlése talán a Corona Borealis, mivel erre gondolnak többen.

Gyönyörű és titokzatos nevek: Ágas Csillag, Sátoros, Szárnyas, Hunyéta, Álmatlan, Halovány Csillag, Szőke, Hályogos, Horgas, Gyalog Csillag, Futó Csillag, Fürtös Csillag, Tejfeles, Kétkezű, Hármas Levelű, Nehéz Lábú, Alföldi Csillag, Délszaki Csillag, Levegőcsillag, Tengercsillag.

Továbbá: Aranyhajú Csillag, Aranyszemű Csillag, Arannyal Versengő, Leányszemű, Vérrel Versengő, Kunyhóba Tekintő, Tengerbe Kacsintó, Árvaleány Pillantása, Ködszemű, Keresztbenéző, Vérszemű Keresztes Csillag.

Az egyetlen ősmagyar csillagtérképet Nagy Sándor készítette, ami Toroczkai-Wigand Ede 1915-ben megjelent „Öreg csillagok" című munkájában lelhető fel.[141] Hiányossága, hogy nem tekinthető az ősmagyar égbolt hű másának, írja Schalk Gyula, amivel egyet kell érteni. Azt viszont el kell utasítani, hogy őseink nem ábrázolták az égbolt csillagképeit. Még a zodiákust is mi találtuk fel, a 12 csillagkép nevét is tőlünk örökölték utódaink nagy kultúrái. Sok nevet megváltoztattak, de az alap ma is felismerhető.

Az ősmagyarok szerint a csillagok természetfeletti hatalommal bírnak, de emberszerető szellemek. Vagyis Tündérek.

Szerencse csillagaink közül azonosítható a Nagy Nyári Háromszög, a Lant, a Hattyú és a Sas legfényesebb csillagait összekötő képzeletbeli egyenesek alkotta kép. A Delfin neve Kis Kereszt, szintén szerencsecsillag, a szegénylegények, lókötők, vándorok, kisebb tolvajok védnöke. További szerencsecsillagok: Szerencsecsillag, Cigányok, Kisdedek, Szegény Ember Szerencséje, Utas Ember Szerencséje, Kisasszonyok Öröme.

Van Bánat és Elátkozott Csillag, Fogoly és Magános Csillag is.

A Páros és Páratlan Csillag szerelem csillag. A Vőfénycsillag, a Nászvezető, a Mátra Szerelme is ebbe a körbe tartozik. Jámbor csillag is létezik.

Minden embernek van saját csillaga. Csillagból születünk, vagyis Magból, és csillaggá leszünk, vagyis Hunná válunk. Amikor egy csillag leesik az égről, akkor születik egy baba.

Közmondásainkban is szerepelnek a csillagok. Szerencsés csillagzat alatt született, feljött a csillaga, leszállt a csillaga, csillaga van. A Csillagfutás, illetve a csillagnak is van tisztulása azt jelzi, hogy a csillag is képes tisztulni. A táltos lovak csillagokat rúgnak. A Karácsonyfára csillagszóró kell, ami a Karácsonyfa kozmikus megszemélyesítése miatt szükséges. A Karácsonyfa a Világfa, vagyis a Tejút.

Kálmány Lajos *A csillagok nyelvhagyományainkban* című munkája tele van csodálatos dolgokkal. Azt írja, gyakran a férfi és nő együtt jelenik meg az égen. A Kaszások követője a Sánta Lány, vagy Sánta Kata, a Sánta Koldus a felesége, a Szépaszony után jár. A Halászok után a Részeg Asszony ballag butykossal. Ismert a Részög Embör is.

Itt érdemes megjegyezni, hogy a Részeg szónak két jelentése is van. Az egyik a Ré által Szegett, ami azt jelenti, hogy a bor miatt túl nagy a Nap a fejében. A Részeg másik jelentése, lassan teljesen kivész, azt mutatja, hogy Ré, a Napisten, egy Szegre ül. A Részeg-hágó a Bihari-hegységben tehát olyan hely, ahol a Napisten leül megpihenni égi útja során, ezért Ré Szege a terület. Szavainknak nagyon gyakran több jelentése van, amit sokszor már nem veszünk figyelembe. A Részög Embör és a Részeg Asszony bizonyára nem beivott emberek, hanem éppen Ré Szegei az égen, vagyis csillagok. A Szeg a Szik közvetlen rokona.

A Paradicsom Kertjének Szőregen a Korona csillagzatot mondják. Ezt a csillagzatot Krisztus Urunk Asztalának is nevezik. A Napvezető a Nap előtt jár, de csak képzeletben létezik. A Nap a magyarok szemében csillag, amit Kálmány Lajos tagad. Pedig a Magyarok Csillaga a Nap. Azért rendkívüli fontosságú a Nap csillag mivolta, mert ezáltal a Napot be lehet helyezni a Tejút csillagai közé.

A Sarkcsillag fontossága abban mutatkozik meg, hogy népünk biztosan tudta a Föld forgását és keringését a Nap körül. Bába Matullája azt jelenti, hogy ezen csillag körül forog a

[141] Reprintjét lásd: Főnix könyvek 7. Palocsa Termszetvédő és Hagyományőrző Egyesület, Zalkod kiadásában. p. 7. https://maghon.weebly.com/uploads/2/0/0/3/20035969/toroczkai_wigand_ede_-_osi_magyar_csillagismeret.pdf.

Föld, mivel a Sarkcsillag mutatja a forgástengely irányát. A Bába Tündér, de a Világegyetem Teremtője is, vagyis a Teremtő női oldala. A Motolla fejezi ki a pörgetést. Boldogasszony Matullája szintén a Sarkcsillag. Boldogasszony a legmagasabb szintű istenekhez mérhető, magához Tenhez, vagyis Istenhez hasonló. Egyesek szerint Boldogasszony a legnagyobb, Isten pedig a fény teremtője.

Babba Tekerűke nevében a Babba a Bába szóhoz hasonló, Tündér a jelentése, a Tekerőke a Föld tengely körüli tekerését írja le. Talán a Ke szó a Ki, Kő változata, és önmagában is Föld jelentést tartalmaz.

A TEJÚT

Az éjszaka rendkívül látványos területe az a Nyílás Isten fekete szövetén, amelynek sok neve van a magyarok nyelvén. Bödők Zsigmond *Magyarok égi képeskönyve* című munkája jelentős erőfeszítés a magyar csillagos ég megismertetésében. Bödők Zsigmond könyve is sok nevet tartalmaz a Tejútról.

A Nyílás az égi csillagfolyó, a Tejút. Fási Árpád meglátása szerint a Nyilas csillagkép neve összefügghet a Nyílás szóval, mivel az égbolton is közel látható a Tejút csillagfolyójához ez a csillagkép, valamint az asztrológiában is az Ikrek mellett a Nyilas képviseli legjobban a Tejút energiáját. A latin Nílus, görög Neilosz a Nyílás és Nyílós rontása. Egyiptom a Tejút szerint épült fel, az égi folyónak, a Tejútnak megfelelt a földi folyó, a Nílus.

A Piton óriáskígyók neve, de eredetileg magyar név, a Pi Csillag, a Ton Folyó, Víz. Ebből következik, hogy a Pi-Ton pontos jelentése Csillag-Folyó. A Tejút hosszú, csillogó és keskeny, mint a folyó, vagy az óriáskígyó. A képzet még Egyiptomnál is régebbi, nem hogy a görögöknél.

Teuta nevünk roppant fontos, mai ejtése Tejuta, vagyis a Tejút régiesen. Te-Uta a Tej-Útja, de a Te lehet Isten is, ezért a Te Uta lehet Isten Útja is. Teuta, vagy Teutha önálló magyar isten neve is, a Tuatha kelta névvel, azt gondolom, nem vethető össze. De a Teuton törzs neve Tejuton értelmű, ami azt jelzi, hogy egyes kelta és germán törzsek magyar neveket viseltek. A Teuthates név Tej-Uta-Tesz, vagyis Tej-Uta-Isten értelmű.

Rendkívüli jelentőségű a polipok egyik fontos neve.

Hadakuta a Tejút másik legfontosabb neve. Hadak Útja, mondjuk ma a nevet. A Hadak Útja a harcosok útja, az elesettek lelkeinek az útja, az elhunytak útja. Ezért kapcsolódik Hun nevünkhöz, mert a Huny az elhunytak neve is, de csillagot is jelent. A Hunya és Hugya is Csillag a magyar nyelvben.

Artur király, aki Atura királlyal azonos, aki Atilla, várakozik harcosaival valahol, hogy visszatérjen és csapást mérjen a gonosz hatalmakra. Csaba királyfi seregei a Tejúton vonulnak, mivel hunok, és onnan csapnak le a Földre a megfelelő időben, elpusztítani az ellenséget.

A Tejútnak sok neve van. Éjszakai Szivárvány, Éjjeli Kegyelet Útja, Ország Útja, Hajnali Hasadék, Kerek Udvar, Fejér Köz, Fejér Árok, Isten Barázdája, Tündérek Útja, Tündérek Járása, Tündérek Fordulója, Tejes Út, Ég Útja, Ezüst Út, Lelkek Útja, Madarak Útja, Jézus Útja, Szép Asszonyok Vászna, Szalmás Út, Hajnalszakadék, Ötevény, Polyva Útja, Búcsújárók Útja, Zarándokok Útja, Tél Háta. Az Ötevény átírása Öttevényre már rontás.

A Tejút környékén van a Tündérasszony Palotája, a Tündérasszony Kútja, a Szépasszony Kútja, a Tündérek Tánca, a Tündérfő, a Nagy és Kis Táltos, és a Bába Motollája.

A Tejút Ötevény neve segít abban, hogy meghatározzuk az „Öt” Csillag, Nap (Utu) jelentését. Öt-E-Vény jelentése ezért Csillag-Ház-Fény, ami megfelel a Tejút jelentésének.

Atilla Argentoratum városát beveszi, majd utána Utak Városának, mind a mai napig Strassburgnak nevezi el. Strassburg tehát az égi útról kapja a nevét, vagyis a Tejúttól. Misztikus neveinket nagyon sokan hajlamosak semmibe venni, és egyszerű hétköznapi közegbe helyezni.

Az Angyal Útja, Csaba Útja, Csillagösvény, Csörsz Árka, Fáradt Emberek Útja, Harmatlegelő, Harmatos Út, Hun Árok, Mönnyég, Öregisten Országútja szintén a Tejút nevei. Különös a Hun Árok, ami a Hunytak lelkeinek Árkát nevezi meg. A rengeteg névhez külön mítoszok tartoznak.

Az Égi Kígyó és Égi Gyík rémületet is kelthetett őseink között, akik csak attól féltek, ha az ég a fejükre esne. A Pi-Ton (Csillag-Folyó) mellett a Ki-Jó, a Földet körbeölelő Folyó is a csillagvilághoz tartozik. A Földet, mint bolygót, az Égi Vizek veszik körbe, ez az űr. A Ki – Föld, a Jó – Folyó, ez igazolja, hogy őseink nagy igazságokról beszéltek.

A Tejút egyik részén mintha sziget lenne. A csillagfény ragyogását fekete felhők takarják el azon a részen. Csudaország egyik része talán azon a részen van.

A CSILLAKÉPEK

A csillagok térben helyezkednek el, távolságukat szabad szemmel nem tudjuk meghatározni. Az égbolton elfoglalt helyzetük látszólagos, de az emberi szellem különös rajzolatokat vitt fel a csillagok közé. Így jöttek létre a csillagképek, amelyek csillagai legtöbbször nem tartoznak egymáshoz. Ettől függetlenül a csillagképek ma is segítenek tájékozódni az égbolton. Sok mítoszt őriznek, amelyeket őseinktől örököltünk, ezért nagy kincsnek számítanak.

Két Göncölszekér is van, a Nagy Göncöl és a Kis Göncöl. Sok hiedelem kapcsolódik hozzájuk, amelyek mind rendkívül érdekesek. Sok neve is van, amelyeket értelmezni kellene. Toroczkai-Wigand Ede azt írja, hogy táján vala az ég kapuja s a Göncöl vállán lehetett az Öregistenhez jutni. Az ég kapuja érdekes számunkra.

Mindig a név a legfontosabb számunkra, abból lehet értelmezni őseink alapgondolatait. A Göncöl név szerepel Göncölkarcsa község nevében, a Felvidéken „gyűr”, „összegyűr” jelentésű, továbbá családnévként is ismeretes.

Szerintem a Göncöl két szóból áll, a Gön és a Cöl szóból. Mivel tudom, hogy őseink a fél Földet lakták, sok nagy kultúrát hoztak létre, nézőpontom is mindig kivetül az egész világra. Ebből következik, hogy a Gön szó a Gin sumer szóval rokon, aminek Gyön jelentése van. Gyön, Gyün, Jön, ez a Gön értelme.

A másik szó a Cöl. A Cöl szabályosan származik a Szöl szóból, ami a Szül változata. A Szöllő, Szőlő, Szülő a Cöl őse, ami miatt a Cöl Szül fogalmat tartalmaz.

Összességében tehát a Gyön-Szül felel meg a Gön-Cöl szónak. A Göncöl jelentése megfelel őseink elképzelésének, ami szerint egy isten forgatja a Földet. A Nagy Göncöl és Kis Göncöl segíti munkáját, szekéren viszik a fényt, a csillagokat. Jön és Szül a Fény, új reggelt, új napot, majd jön az új éjszaka, majd megint az új reggel. A két csillagkép felelős a Föld forgatásáért. A „gyűr” és „összegyűr” jelentésében benne van a gördülés, a gyúrás, ami a Föld forgatásához szükséges energiát jelenti.

A Nagy Göncöl rúdját három csillag alkotja, amit három pár ökör jelképez. A középső a Mizar, ami mellett van egy kis csillag, a Hüvelypici. A Hüvelypici (Alcor) hajtja az ökröket, aki az ökör fülében ül.

Az Ursus név félreértés következménye. A magyarok alapította Rómában a nép egyre rosszabbul beszélt, latinná vált, és nem értette a magyar táltosok elbeszéléseit. A Gyön-Szül szekér feladata a Föld forgatása. Az Ursu, vagyis az Úr Keze is ezt végzi, Egyiptomban az Ursu

Őrző jelentésű, vagyis Őrangyal. Az Ursu (Úr Su) nem volt pontosan érthető, ezért Ursus (Úrszusz) alakra módosították. A nagy Szuszogó Úr a Medve, ezért kapta aztán később az Úr Keze (Úr Su) a Medve (Urszusz) nevet. A medvéknek nincs köze a Föld bolygó forgatásához. Ez a vázolt példa is mutatja, hogyan pusztult le az egykori magas civilizáció a már nem iskolázott tömegek szintjére. Az ok az iskoláztatás általános voltának megszüntetése volt.

A Vega a Lant legfényesebb csillaga, magyar nevet visel. Ve annak a kisebb istennek a neve, aki rendkívül gyakori a magyar nyelvben, ma Vé képzőnek mondják, párja a Va/Vá mély hangrendű forma. Ve/Vé és Va/Vá magas isten, a legfelső istenek közelében helyezkedik el. A Ve-Ga jelentése Fény-Háza.

Vezér csillagképe az egyik legfontosabb számunkra. Vezér hősünk volt a korszerű Egyiptom megalapítója. De a csillagképnek több rendkívül fontos magyar neve van, amelyek az eltelt hosszú idő alatt keletkeztek. Talán Kilenc Vitéz mesehősünk a legrégebbi. A Kilenc Vitéz kilenc csillagot jelöl. Nimrúd a következő neve, aki a magyarok egyik fontos ősapja, Magor és Hunor, továbbá több testvér apja. Gilgamest is jelképezheti a csillagkép.

Vadász neve összefügghet Nimrúd nevével, aki nagy vadász az Úr udvarában. Hunter angolul Vadász, a Hun és Ter elemek Hun-Csillag jelentést tartalmaznak.

Óriás a következő neve. Ez a név azért fontos, mert megmagyarázza az Óriás fogalmát. Rokon a Hori-Horgas névvel, aki a felkelő Napisten, kezeivel, lábaival mászik fel hajnalban a földre. Még a Góliáth szó is szabályos fejleménye az Óriás szónak.

A görög Orion a magyar Óriás szónak a leromlása. Orionhoz sok monda kapcsolódik, amelyeket lehetetlen megérteni a magyar nyelv nélkül. Így Dionyszosz mítoszait sem.

Kaszás neve valójában a Halál fogalmához hasonló. Ozirisz neve Osz – Sok, Iri – Szem, elemekből jött létre. Ozirisz mítosza pontosan beszél a csillagkép jelentőségéről.

A csillagkép kilenc fontos csillagból áll, de a többi csillag közül is kiemelendők egyes fontos csillagok. A Kilenc Vitéz mesehős eszerint a Vezér csillagkép.

Első megjelenése Kr. e. 34.000 év körüli. Egy mamutcsont darabkán a Vezér csillagkép van felrajzolva, pontosabban belevésve. A rajz jól felismerhető, az öv alatt egy szablya látható. Vajon miből készült Kr. e. 34.000 évvel ezelőtt egy szablya? A rajz kardja a férfi nemi szervet jeleníti meg.

A csillagkép kilenc legfőbb csillaga a halál megjelenítője is. Az emberek lelke ebbe a csillagképbe távozik, vezetőjük Vezér isten.

Heka a fej neve. Három csillag alkotja, kettő a szem, a harmadik a száj csillaga. A Fi 1 és Fi 2 mellett a Heka a harmadik csillag, önmaga is kettős. Heka jelentése Nap-Háza, az egyiptomiaknál Varázsló. Hékás, Hékám szavaink ma is gyakoriak. A három csillag közül a Heka egynek számít, a másik két csillag csak látszólag van közel hozzá. A csillagkép alapján képződött Hekate istennő fogalma. Hekate istenasszony megjelenhet három gyönyörű nő képében, akik egymás körül táncolnak. Vagyis a Heka három csillaga alapján táncol Hekate. Még az is rendkívüli lehet, hogy őseink tudták, a Heka, vagyis a Lambda Orionis, kettős csillag, de jobb távcső segítségével kiderülhet, hogy hármas. De a másik kettő, a Fi 1, és Fi 2, messze van egymástól és a Hekától a valóságban. Heka-Te a név helyes formája, ami Heka-Isten értelmű. A görögök csak rontottak az ősi neveken. Lásd a témához a „Heka titka” című cikkemet.

A Betelgeuse és Bellatrix, valamint a Saiph és Rigel – Láb, adja a csillagkép felső és alsó csillagait. A középső három csillag az Orion Öve, aminek több más neve is van. A nevek pontosan beszélnek, de a kutatók nem akarják megérteni, mit mondanak az ősök. Juhászbot, Pásztorbot, Jákob Pálcája, Kampófa nevekből azt szűrték ki, hogy botot, pálcát, póznát láttak a három csillagban, mivel azok nagyjából egy vonalban vannak. Ezzel szemben az az igazság, hogy ezek a nevek szemérmesek, valójában a férfi nemi szerv nevei. Ráadásul téves az

elnevezés. Különösen a Pásztorbot mutatja meg a valódi jelentést, ha tudjuk, hogy a Pásztor magyar név és valójában mit jelent.

Az Alnitak, az Alnilam és a Mintaka ugyan arab közvetítéssel maradtak fenn, de magyar nevek. Gyöngyfüzér lenne a nevük, amiben nem kell kételkedni. De az Al névelőt elvéve megkapjuk a Nitak, Nilam szavakat, amelyek közül az első Nyitak, Nyitok, a második Nyílás, „m" végződéssel Nyílám alakot adnak ki. Tehát ezeken a nyílásokon halad a lélek egyre feljebb. Ekkor jön a képbe Jákob Lajtorjája, a Létra fogalma. A Létra a Lét és Ra – Ember szavakból épül fel. Misztikus szó, mert az Ember Létéről beszél, amint az Orion Létráján, Jákob Lajtorjáján halad előre, hogy fennmaradjon, új létre szülessen.

Ekkor éri el a harmadik csillagot a lélek a Lélekvezető segítségével. A csillag neve Mintaka, amit Min, Ta és Ka elemekre szükséges bontani. Min a Menny, a Men, Mun alakkal együtt, a Ta a Táj, Ország, a Ka a Kapu, mivel kapuról van szó a csillag esetében. Mennyei-Táj-Kapuja, ez a Mintaka. Ebből következik, hogy itt megy be a lélek Isten örök országába. Ahol megtisztul, majd újra megszülethet új kisbaba formájában.

Teljesen elképedtem magam is, amikor az öv egyik csillagának a Révész nevét megtaláltam. De hiszen a Révész a Mintaka! A Révész viszi át a lelket Ten dicsőséges fényébe. A Révész szó a Ré és a Vész elemekből épül fel. A Vész a Vez (Vezet) rokonságába tartozik, tehát Vezér nevéhez, aki maga az Orion. A Ré és Vész elemekből felépült Révész rövidül Rév szóra, ami képzővel megint a Révész szóhoz vezet. A Révnek nem az esze azért a Rév-Ész.

A Nagy Orion-köd és környéke valójában Vezér nemi szerve. Erre utal Jákob Botja név is, ami tehát nem azonos Jákob Lajtorjájával. A 30.000 évesnél régebbi elefántcsont véset világosan mutatja a kardot. A Nagy Orion-köd két oldalán két gömbhalmaz látható, ez a két here. Magyar Nimród-tamgákon is látszik, hogy a népi rajzolatokon a csillagképben a köd Nimród nemi szervét jelenti, a magyar képzeletben.

A Nagy Orion-köd neve Fürjfészek. A fürj fészkében két tojás van. Miért pont fürjfészek? Azt tudjuk, hogy a fürjtojás potencia növelő, tehát a Fürjfészek összefüggésben van Jákob Botja, vagy Nimród Botja nevekkel.

Az öv három csillagában őseink a Mennyország Bejáratát látták. Akkor miről beszélünk? A mítoszok összefüggenek, Egyiptomtól Írországig és Kínáig, mert magyar eredetűek. A nép az öv három csillagát Mennyország Kapuja, és Mennyország Ablaka elnevezésekkel is illette.

A Kaszás környékén olyan csillagnevek vannak, amelyekből azt szűrték ki, hogy a Kaszás az égen egy kaszáló földműves. Ez tévedés, a Kaszás a Halál, aki ott lakik az égen. Az egyik csillag Kaszahugya nevű, ami Kasza Csillag értelmű.

Még a Tabit nevére érdemes kitérni, ami a magyar Tabiti istenasszony nevéből származik.

Maga a Vezér hét, illetve kilenc csillagból áll. A Kilenc szónak Gyilkosság Istene jelentése megfelel Vezér, a Kaszás, a Vadász, a Kilenc Vitéz legfőbb feladatának.

A Vadász, ezt jelenti Orion is részben, lába alatt van a Nyúl csillagkép. Nyolc csillagból áll, ami a Nyolc név Nyúlból való származását igazolja. Vagy a két füle és a test hat csillaga, vagy a test nyolc csillaga mutatja a Nyolc számnevet.

A Sánta Kata a Sziriusz. A Kata Királylány, a Sánta a Santa változata, ami miatt a név jelenthet Szent Királylányt is. Ő Ízisz. Másik neve Árva Leány Pillantása. Az egyiptomi Szótisz név valójában magyar nyelvű, a Szó Tisz értelme Szó Istennő, utalva Íziszre, aki a szót magas szinten alkalmazta. Mint Éva Anya is, aki a szó mestere volt. A Tündérfő, Tündérszemű Csillag, szintén a Sziriusz, kétségtelenné teszi Ízisz tündérségét.

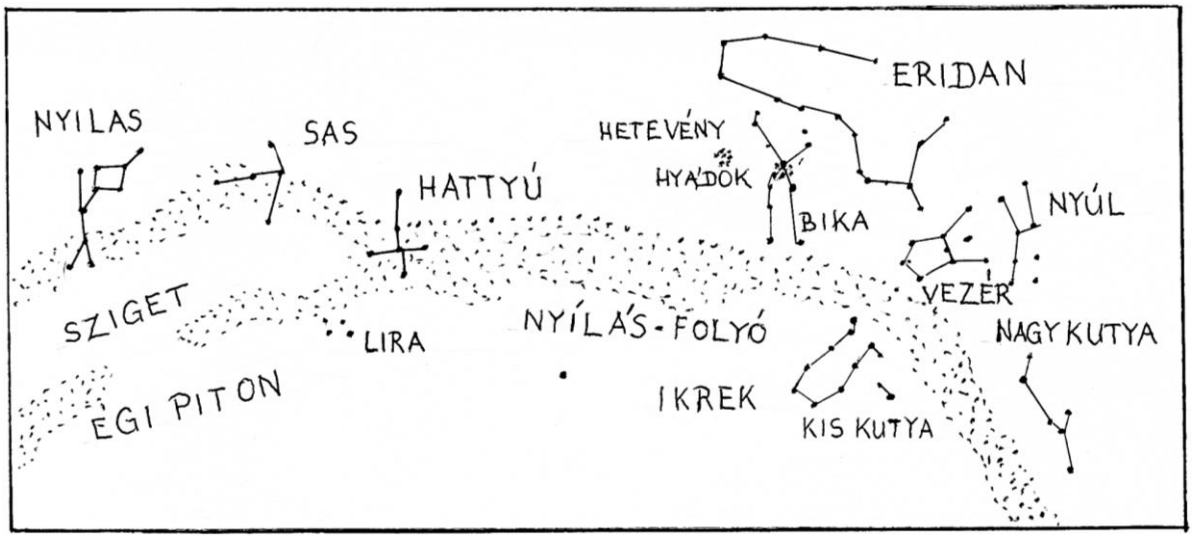
Árva Dorka Szerencséje is rejtélyes mítoszt üzen.

A Nagy Kutya, a Kani fő csillaga a Sziriusz. A magyar nép még Ebcsillagnak is nevezi, ami kétségtelenül összefügg a Nagy Kutya nevével.

A Bika csillagkép egy része átlendült az égi egyenlítőn kicsit, ami miatt azt hitték őseink, hogy összeomlik a világ. A Bikát ezért igyekeztek leölni, amit Mithra, vagy Mithrász is gyakorol. Természetesen nem egy bikát öl meg, hanem visszalöki az Égi Bikát a helyére. Az Aldebarán és egy másik csillag a Bika Szarva.

A Méhkas a Hyades, Esőcsillagok, a Bika része. A görög nevet az Eső nimfák után kapta. Kikelet Hírmondója néven is ismert.

A Bikában van a Fiastyúk. Nagyjából 6-7 látható csillagból áll. Hetes, Hétcsillag, Hetevén, Hetevény, Hetemin, Hetemény nevei a Hét számnevet mutatják. A Hetevény név pontos jelentése Hét-E-Vény, vagyis Hét-Háza-A Fénynek.

Tejút: Égi Nyílás

A Tündérek Tánca a Pajzs csillagkép. A tündérlányok száma 11, a Tündérek Útján állnak össze rituális égi táncukra. Láthatjuk a Tündérek Tánca fogalom költőiségét, és a latin anyagias lepusztultságát. A lányok kartánca, amikor körbe álltak, ismerhető fel a Tündérek Tánca tündéreinek táncában.

Erdélyben Kaptár, Kaptárhugya, Leánygyűlés, Vadgalambfolt a neve. A Hugya itt is Csillag értelmű.

A Koszorúcsillag az Északi Korona, Corona Borealis. Csillagainak a száma, a nép mítoszai szerint, vagy 7, vagy 13. Ha a legfényesebb csillagokat számoljuk, akkor 8. Sehogy sem jön ki a 9, ami megfelelne a Bírák Gyűlése számának. A Bírák Gyűlése mégis a Vadász, ahol a kilenc bíró ítéli el, vagy szabadítja fel a lelket.

A Hattyú hat csillagból áll. Ezt is jelenti a neve, Hat Tyú, vagyis Hat Csillag. Egyik értelemben hadsereget mintáz. Az asszír Lebeddu Hadseregparancsnok jelentésű. Egy kitűnő magyar kutató szerint a Hatalom a Hat Alma változata. A jelvényt a sereg előtt vitték, több nép hadseregénél is élt ez a magyaroktól öröklött hagyomány. A római sasok alatt hat kerek csillag volt, ezek a csillagok, vagy almák jelképezték a légió hatalmát.

A magyar Lebédi, vagy Levédi szintén Hadseregparancsnok, nevének jelentése Hattyú. Tehát Lebédi nem volt király, hanem csak seregparancsnok. Az orosz Lebegy Hattyú, Lebegyev Hadseregparancsnok, aki nevében viseli sorsát, pár éve neve bejárta a világsajtót. A Hat Tyú szó összetett, ezért nem lehet más népek azonos jelentésű szavaival összehasonlítani.

A Hattyú másik feladata a házasság, innen lehet kiszűrni a Pártahunya nevet, ami Párta Csillag értelmű.

A Nyilas csillagképben van a Sánta Koldus, vagyis Nunki, Minden Élet Keletkezésének Földje. A Nunki is magyar eredetű név. A Szépasszony az Antares, aki a bál szépe.

Az Ikrek csillagkép magyar neve Ik-Er, vagyis Csillag-Úr értelmű. Eredetileg egy oroszlán mintázta a csillagképet, vagyis a Magyart, de azután, az Iker mai jelentésének megfelelően, két oroszlán mintázta az Ikret. A két oroszlán Magor és Hunor. Ebből az következik, hogy a még régebbi hagyományt nem ismerjük, valamint a görög, római és egyéb hagyományok kizárólag a magyar hagyományokból eredhetnek.

A csillagképek sumer nevei közül sok magyar nyelvű.

Az Eridanus-folyó az égen Eridu város folyója, ahonnan kiindultak a kereskedő és felfedező flották. A Drakon, a Sárkány, láthatjuk a mássalhangzók rokonságát. A Szekeres a mi csillagképünk, mert mi találtuk fel a szekeret. A Lant nevében a Lan az Oroszlán hősök neve, akikről meséltek a lantosok. Az Oroszlán maga Magor.

A csillagképek nevei változnak, a kínai nevek jelentését is meg kellene vizsgálni.

Rengeteg titok rejlik az égen. A latin és arab nevek is még sok magyar titkot rejtenek. Egyszer végre rendezni kellene a magyar csillagos égboltot.

SZIVÁRVÁNY

Úgy gondolták, hogy a felesleges nedveket a földről a szivárvány felszívja az égbe, innen ered a neve. Egy közmondás is igazolja, iszik, mint a szivárvány. A kecskeméti néphit szerint a szivárvány a tengerekből, tavakból, folyókból magába szívja a vizet, és a felhőkbe viszi. Ezért a Szív-Ár-Vány elemekben a Szív ige, az Ár a Víz, a Vány az Isten magas boltozata, valójában kisebb isten értelemmel.

De a Szi-Vár-Vány értelmezés is pontos jelentéssel bír. Szi a Nap, Vár az íves forma, Vány a kisebb isteni tényező neve, mint a Van ige, germán Vánok, krétai magyar Vanax. Eszerint a szivárvány a Nap Vára a Mennybolton. A szivárvány színei szintén a Naphoz tartoznak. A több értelmű szavakat mágikus alkotásnak gondolom.

Bábabukra szintén a szivárvány neve. A Bába önmagában a tündéreket jelöli, a Bukra Szalag, Csokor (Bukor – Szalag). Eszerint a név a Tündérek Szalagja. Értelme mély, messze a múltba mutat. A Buk jelent még Fejet, a Ra Napot, ezért a Buk-Ra lehet a Nap-Feje is, ami utal a szivárvány íves formájára. A Tündér Nap Fősége a szivárvány, gyönyörű mintázatával.

Írisz tündéries közvetítő, a szivárvány megszemélyesítése. Az Ir Szem a magyarban, az egyiptomi Iri, majd görög Írisz is Szem. Ezért az Írisz közel áll a Naphoz, aki az Igaz Látó Szem.

Angliában Ceridven istennő széke a szivárvány. A csallóköziek szerint a tündér bűbájos csatornája, nem szabad ujjal mutogatni rá. Aki rámutat, azt könnyen hét évre is elvihetik. A Tündér Delibáb című regében a szivárvány a Nap hídja, amelyet aranyból, rubinból és smaragdból alkotott. A Kampó táltos regéjében is szó van a tündérek hídjáról, melyen a tündérek várukból kijőve átmennek hajnalhasadtával.

A szivárvány még az ég kapuja is.

Kegyeletnek is nevezik a szivárványt. Amikor feljön az égre, valamilyen jó dolog történik.

ÉGI TÜNEMÉNYEK

Gyakran van a Napnak udvara. Maga az Udvar szó ősi magyar eredetű, az Udu és Vár szavakból keletkezett. Az Udvar tehát Napvár, van udvara a királyoknak is, elvégre ők is a Nap jogán uralkodnak, mert napkirályok. De az egyszerű embereknek is van udvara, mivel az egyszerű emberek is Napok. Az udvart elkerítik, sokszor csak alacsony kerítéssel, jelképesen. Amelyik népnél van udvar, az a nép biztosan a magyarok utóda. A szláv Dvorec – Udvar, a magyarból keletkezett. Ezen az egy szón keresztül is láthatjuk a nyelvi folyamatokat, hogyan lett a magyarból szláv nyelv.

Van a Holdnak is udvara. A jelenséget a légkör okozza.

Üstökös szavunk a nagy rejtélyek közé tartozik. A névben az Üs Ős, a Tök a Nap, Gömb, Kerek neve. A vízitök valójában Vízi Nap jelentésű. Miért nevezték az üstökösöket ősinek? A csillagászat ma tudja, hogy az üstökösök a Naprendszer legrégebbi korához tartoznak. Na de honnan tudták ezt őseink, akik a nevet adták valamikor az ókor előtt?

Az üstökösök megjelenésével az évkönyveink is bővelkednek. Rendkívüli eseményeket fűztek az üstökösök feltűnéséhez. Atilla catalauni ütközetét is üstökös jelezte. De Atilla halálakor is üstökös tűnt fel az égen.

Sokszor nyomor, ínség, háborúság, döghalál, árvíz előhírnökei voltak

A Kettős Nap jelensége is rendkívüli. Aztán van olyan jelenség is, igaz, eléggé ritkán, hogy a Nap megáll az égen, esetleg közel jön a Földhöz. Megáll az idő, de kozmikus méretekben.

Az Északi Fény sarkvidéki jelenség, de néha eléri a Kárpát-medence területét. Az Északi Fény tánca félelemkeltő, a nép rossz dolgokat fűzött hozzá.

A Hullócsillagokhoz sok monda fűződik, de erről már volt szó.

Összességében vizsgálva a megmaradt csillagismereti hagyományokat, azonnal kitűnik, hogy sokkal régebbi hagyományok, mint az indoeurópai, egyiptomi és babiloni hagyományok. Viszont azt is látni kell, minél jobban ismerjük a fiatalabb csillagisméket, annál jobban meghatározhatjuk, és pontosabbá tehetjük a magyar hagyományokat. Ennek segítségével jelentősen visszamehetünk az időben az ókori civilizációkhoz képest. A magyar csillagismereti hagyományokat feltétlenül kutatni kell.

XIII. FEJEZET. **TITOKZATOS BETŰK**

Manapság kezdi felismerni a magyarság betűinek roppant fontosságát. A magyar ábécének nevezett betűkészlet megdöbbentően régi. A magyar betűk által alkotott ábécé létrejötte nagy kérdés. Vagy hirtelen jött létre, zseniális gondolkodók tehetsége eredményeképpen, vagy hosszú fejlődés során képződött, több lépcsőben. Egyszerű jeleket rajzoltak, aztán a jelekhez értelmet csatoltak, majd a jeleket rendszerezték és a hangok rögzítésére alkalmazták. Végül ábécét alkottak.

Az első jelek megjelenése messze a Homo sapiens megjelenése előtti időkbe mutat. A valódi magyar ábécé képződése nagyjából 40.000 évvel ezelőttre tehető. Legfontosabb felfedezője Varga Csaba, aki először ismerte fel az ősi karcolásoknak nézett jelekben a magyar betűket.[142] A francia barlangok tele vannak magyar nyelvű írásokkal, de a Kárpát-medence is bővelkedik feliratokkal.

Varga Csaba előtt a legjobb kutatók, mint Torma Zsófia, csak Kr. e. 8000 körülre mert visszamenni az időben. Torma Zsófia munkásságát eltiporták, karanténba helyezték, ma sem hozzáférhető a kutatók számára. Hasonló a helyzet a teljes magyar ábécével kapcsolatban, az ostobaság képviselői mindent elkövetnek a magyar ábécé elhallgatásáért és a leletek pusztításáért. Szerencsére az internet feltalálása megnyitotta az információ kapuit, legalább egy kicsikét.

Az írásokat régen kőbe vésték, majd később csontokba és fába. A fába vésett leletanyag talán teljesen elveszett. Az idő is pusztítja a leleteket, ami azt jelenti, hogy minél régebbre megyünk vissza az időben, annál kevesebb lelet megtalálására van esélyünk. A fa elkorhad, a követ lemossa az eső, a csont elmállik.

Egy időszak után, aminek a korát egyelőre még nem lehet pontosan meghatározni, az írásokat arany és ezüst lemezekre helyezték. Később rézre és bronzra is írtak. Aki nem tudta elolvasni a jeleket, az értékes anyagot beolvasztotta, ezáltal hatalmas kincs veszett oda. A fémre való írást sokáig gátolta a Kő szent volta. A Kő szent minősége miatt sokáig elsősorban kövekre írtak őseink, majd az Arany és Ezüst is felvette a szent minőséget, legalább 12.000 évvel ezelőtt.

Az íráshoz kapcsolódó szókincs rendkívüli.

Betű szavunkat előbb Be-Tű formában értelmezve a Tű szónak a Tűzni jelentést gondoltam. Ebből következik a Betű Be-Tűzni jelentése. Valamilyen éles eszközzel bele tűzték az anyagba a jeleket. Azonban a Bet-Ű felbontás jelentése pontosabbnak tűnik, értelme Háza Istennek. A nyelvészet valami török szóból eredőnek gondolja a magyar Betűt, jellemzően az alig kétezer éves török emeli műveltségre a 40.000 évesnél jóval régebbi magyarságot, szerintük.

Ró szavunk a Nap mozgásának a neve, de a Nap is lehet Ró, vagyis ige és főnév jelentése is van. Ebből ered a Rovás. De az Ír ige, aminek a jelentése a Róhoz hasonló, az Úr rokona, tehát megint Isten fogalma bukkan fel a szó jelentésében.

Könyv szavunk lehet egyszerűen Kö-Nüv, ami Kő-Név helyesen. Ebben az esetben a jelentés azt mondja, hogy Kőbe vésték a Nevet őseink, és ez volt eredetileg a Könyv jelentése. Viszont, ha a Köny-V elválasztást alkalmazzuk, akkor a Köny a Könny – Csillag, Ken, Kin, Kün – Nap értelmet kapjuk. A Köny-V „V” jele talán a Va/Ve „Kisebb Isten”, vagy csak egyszerűen a Köny-Vel, Köny-Vel-Ő maradványa. Kétségtelen, hogy magyar eredetű szó, az orosz Knyiga – Könyv valójában Kiny-Ga formából ered. Ez pedig a Nap-Háza, vagy a Király-Háza, magyarul.

[142] Lásd Varga Csaba: *JEL, JEL, JEL avagy az ABC 30000 éves története.* Frig Kiadó, 2001. – *A szerk.*

Papíros szavunk a Pap és Írós szavakból ötvöződött. A papírost a magyarok találták fel, talán Egyiptomban. A pekingi olimpián 2008-ban a kínaiak a négy legfontosabb kínai találmány között mutatták be a papírost. Ha jól emlékszem, a lőpor, az iránytű és a könyvnyomtató mellett szerepelt a papíros. A magyar kormányok csak nézik a hasonló bemutatókat, fel sem ismerik a magyar találmányok jelentőségét. Pedig egy kínai hagyomány alapján V. Isztrin és K. Rejdemejszter megírta a Papír hercege című elbeszélést, ami szerint a papír Belső-Ázsiából, vagyis a hunoktól került a kínaiakhoz. Az elbeszélés magyarul olvasható az Univerzum folyóirat 1958. novemberi és decemberi számában. A papirusznád a Pap-Írós névből származik, a latin papirusz és görög papirosz szavak belőle erednek.

Pergamenre is írtak, a név Pergamon város nevétől ered. A térség a trójaiak, etruszkok tulajdonában, vagyis magyar tulajdonban, volt.

A Toll valóban a madarak Tollától származik, a Lap valamilyen lapos felszíntől, esetleg kő felszínétől. A Sor a Szor szóval lehet szoros összefüggésben, mivel a sorok egymás után jönnek, sokszor ismétlődnek, amit a Szorzás is kifejez. Az Oldal az Old, az Olvas az Olvaszt szavakkal rokon. A lapba rögzített tudást, amit a betűk tartalmaznak, fel kell oldani, az olvasás a titkok felolvasztását is jelentheti. Nem a mai időket jelölik ezek a szavak.

Tinta szavunkban a Tin Isten, vagyis Ten nevével azonos, a Ta a Táj. A Tintával írt szöveg ezért a Tűn igével is rokon. Talán akkor tűnt elő az írás, ha meleg közelébe helyezték, tehát esetleg titkosírás volt a tintával való írás. Tintagel erődje is viselte ezt a nevet. Jel szavunk bizonyára az El – Isten szó jejes fejleménye.

Füzet szavunk a Fűz igéből ered. A lapokat összefűzve kapjuk meg a füzetet. Lecke a Leszke, vagy Leske krétai magyar szóból ered, Baráth Tibor szenzációs meghatározása alapján.

Az íráshoz kapcsolódó szókincs egy része kifejezetten a kőkorból ered, ami bizonyítja a magyarok európai eredetét, és azt is, hogy Európa összes népe a magyarokból keletkezett. További bizonyítékok is léteznek, az emberiség összes írása a magyar írásból származik.

A magyar nyelvet olykor Isten Nyelvének, a magyar ábécét Isten Írásának nevezik. A megfogalmazás helyes, a bizonyítékok közül többet is sokan kutatnak.

EGY TITOKZATOS KUTATÓ

Hihetetlennek gondolják sokan, de vannak a magyaroknak ma is zseniális kutatói, akik fényévekkel előtte járnak a mai akadémiai tudományosságnak. Magam ugyan nem vagyok oda az akadémia szellemi színvonalától, de csodáról nem beszélnék, ha nem ismerném a kutatót és elméletét. Igaz, nem beszélhetek részletesen róla, a jog a szerzőt illeti, de néhány momentumot megemlíthetek.

A magyar nyelv alapszavai egy hengerpalástra fűzhetők fel, ahonnan az alapszavak kiterjeszkednek a térbe, és más alapszavakkal kapcsolatba lépnek. A képződmény térbeli és gyakorlatilag a végtelenbe terjeszkedik. Ez a hatalmas ágas-bogas hálózat alkotja a magyar nyelv szókincsét. Ha azt is mondanám, hogy a szavak hálózata a Világegyetem szerkezetére hasonló, akkor senki sem hinné el. A Világegyetem 40 millió fényév átmérőjű buborékokból áll, a buborékok falát a galaxisok alkotják. Ehhez a buborék-hálózathoz hasonló a magyar nyelv szavainak hálózata, de ezt nem kell elhinni.

A titokzatos kutató azt mondja, hogy a betűk egy hengerpalástra fűzhetők fel. A palástról kiindulva szavakat képeznek és egy térbeli hálózatot formáznak meg. A hálózat egy létező kristály kristályhálójával azonos.

A betűkből több fantasztikus forma hozható létre. A formák egyik része az emberi történelemhez, a naptárakhoz kapcsolódik. A naptárak ismerete óriási előnyt jelentett az

uralkodóknak. A másik része olyan elképesztően hihetetlen tényeket mutat be, amelyek kizárólag kozmikus jelenségekhez kapcsolódnak, nem a Naphoz vagy a Holdhoz, hanem az égbolt más objektumainak mozgásaihoz, istenekhez, múlthoz és jövőhöz. Tehát több olyan formai szerkezet hozható létre a magyar ábécéből, amelyekre a mai tudományos világ még csak nem is gondolt.[143]

Az egyik forma 36 betűből áll. Az A betű nincs benne a szerkezetben, mivel az A jelöli Istent, aki kívül áll a rendszeren, mivel ő hozta létre a rendszert. Némelyik szerkezet minden hálózati helyének számértéke van. Az is kiderül a magyar ábécéből, hogy Julius Caesar, aki trójai magyar származású, a naptárát a magyar ábécé alapján hozta létre. A hónapok napjainak a számát a magyar ábécé betűinek értéke alapján alkotta meg.

Ennyi egyelőre elég. A kutató könyvének kiadását nagyon várom.

EGY MÁSIK KUTATÓ ELMÉLETE

A másik kutató neve nem tiltott. Varga Ferencről van szó, aki elképesztő energiával és tehetséggel kutatja a magyar írást. Rendszert alkotott, amivel lehet vitatkozni, de attól még létező és jó a rendszere.[144] A magánhangzókat és mássalhangzókat élesen elválasztja, és külön rendszerbe foglalja őket.

A magánhangzók sora: u, o, a, ö, e, i, ü, valamint a másik sor: ú, ó, á, ő, é, í, ű.

A mássalhangzókat 25-ben határozta meg a szerző. A 25 mássalhangzót egy négyzetbe helyezte, aminek az 5x5 a lényege. Számérték nem kapcsolódik a rendszerhez, amit véleményem szerint a kutató tovább fog fejleszteni.

Varga Ferenc szintén titokzatos kutató, mint a fentebb bemutatott társa. Azzal lépett magasabb szintre, hogy a magyar írás legmagasabb szintű régióiba jutott, és az írást áttette a gyakorlat oldalára. Módszere segítségével nagy pontossággal el lehet olvasni zseniális őseink akár 40.000 éves írásait is. Virtuóz bajnoka a kettes és hármas összerovásoknak, ami által megérthetjük a több tízezer éves írásainkat is.

Varga Ferenc köréhez több olyan kutató tartozik, akik szintén nagyon magas színvonalon művelik a magyar írást és olvasást. Nagy szerencse tehát, hogy vannak olyan nagyszerű kutatóink, akik megértették, vagyis újra felfedezték a magyar írás lényegét, legfontosabb jellemzőit, és azokat alkalmazzák is.[145]

---

[143] V. ö.: „A püthagoreus iskola alapeleme tehát a szám. Ez alkotja magát a mindenséget, s rendezi az egyes létezőket harmóniába, szimmetriába. Mivel a harmónia a számszerinti valóság következménye, a létezők végső oka és lényege a szám. Minden dolognak két összetevője van, a határtalan (apeiron) és a határoló (pérasz). Az előbbi az anyag, amit nem tudunk megismerni másként, csak a határoló, a szám segítségével. Mert a szám alakot, formát ad a határtalannak, így lesznek a testek a határtalannak számviszonyokkal megadható alakulatai. A határtalan és határoló egyesülése hozta létre az első dolgot, az egy számot, amiből a többi szám kifejlődött. Így az egy, a számok alapelve, az ellentétek egysége, mert benne van a páros és a páratlan természete: egyet hozzáadva az egyikből másik lesz. A geometriai alakzatok is visszavezethetők a számokra, hiszen az egy a pont, a kettő az egyenes, a három a sík, a négy a test. E számok, mint önálló létezők, alkotják a testeket (számmisztika). Az egységeknek térbeli kiterjedése, a számoknak teste van (elvont világmagyarázatuk ellenére nem ismernek testetlen létezést). Nemcsak a testek, a társadalmi jelenségek is számokból állnak. Isten, az igazság és az ész lényegét az egyes szám adja meg, a szüzességét és Pallasz Athénét a hetes. A négyes az igazságosság, mert ugyanazért ugyanazzal fizetünk (négyzetszám). A hangmagasság és a hangközi távolság összefüggéseinek felfedezése: 2–5 oktáv, 3–2 kvint, 4–3 kvart. A négy alapszám összege, a 10 szentszám: pontpiramisára (tetraktüsz) esküdtek a püthagoreusok. A megismerés a számon alapszik, mert az anyag érzékelhető alakját a számok adják. A megismerésben az értelem az érzékek közvetítésével fogja fel az anyagban rejlő számokat, számviszonyokat.” (Darai: *A filozófia kultúrtörténete.* I. m. p. 86.)

[144] Lásd http://osnyelv.hu/osny0/iras/vargaferenc_1.html és http://osnyelv.hu/osny0/iras/vargaferenc_2a.html.

[145] Lásd jelen kötetben Tűzkő Tamás munkásságát, vagy pl. Nyíri Attila: *Összerovás felsőfokon. Az ősmagyar szótagírás rendszere* című tanulányt: http://rovasmag.hu/NyiriAttila/Jegyzet/OsszerovasFelsofokon.pdf

Varga Ferenc rendszere hozzáférhető, ezért ennyi elég róla.

Annyit még le kell szögezni, sokan kutatják ma a magyar írást. Legtöbben nem értik a legfontosabb jellemzőit sem. A hivatásosnak mondott tudománynak fogalma sincs az emberiség egyik legnagyobb kincséről.

Azt a véleményt is gyakran lehet olvasni, hogy a magyar ábécé pár óra alatt megtanulható. Ez a vélemény azonban súlyos tévedés. Nem arról van szó, hogy nehéz a magyar ábécé, hanem arról, hogy aki nem ismeri az alapjainak lényegét, annak számára szinte megismerhetetlen. A hármas összerovások száma 15.000 körüli, ami bizonyítja az olvasás nem könnyű voltát. Aki a rendszert ismeri, annak a jelek nagyon könnyen olvashatóak.

Az ábécé jeleit kettős és hármas rendszerekbe lehet összeírni. Az összerovásoknak nevezett jelcsoportok olvasása már eléggé nehéz. A magánhangzókkal együtt legalább hat hang olvasható egy hármas összerovásban, a kettős összerovásban csak négy. Elméletileg még a hét hang is kiolvasható lehet a hármas összerovásokból.

Az ábécé a kettős és hármas összerovásokon kívül még gyorsírási rendszert is tartalmaz. A gyorsírás létrejöttének idejére nincs megbízható javaslat.

A betűk szabadon foroghatnak a térben. További nehézség, hogy a betűk formája fejlődik, változik, néha a jelentése is módosulhat. Az őskori magyar hangok nem teljesen azonosak a magyar hangokkal. Az ó-kőkorban akár 54 jel is előfordult, amelyek nem szótagokat, hanem hangokat jelöltek.

A betűknek önálló jelentése van. A szövegek olvasásának iránya bármilyen lehet. Mégis, legtöbbször a balról jobbra haladási irány volt az általános. Mintegy Kr. e. 2000 környékén a szumer testvérek Európában is terjeszkedni kezdtek, és erőszakosságuk hatására gyakori lett a jobbról balra való írási és olvasási irány.

MAGÁNHANGZÓK

A magyar magánhangzók a Szent Hetes Hangrendet alkotják. A név az egyiptomi magyaroktól származik. A Szent Hetes Hangrend a természet hangrendszere, a madarak és emberek kiválóan értik. Nem tudni, melyik népnek van még Szent Hetes Hangrendszere? Nem soknak, valószínűleg. Talán kizárólag csak a magyaroknak, ráadásul kétszeresen.

A magánhangzók fejlődése az u és i, majd az a és e négyes rendszerén keresztül jutott az o hanghoz. A négy hang, az u, a, e, i kiegészült az o hanggal, közben a pentaton hangrendet is megalkotta. Később létrejött az ö és ü hang is, ezzel kialakult a Szent Hetes Hangrend, vagyis az oktáv, amit az énekes madarak pontosan ismernek.

A Szent Hetes Hangrend lehet rövid és hosszú hangrendszer is. Ebből a rendszerből fejlődtek ki a keleti nyelvek különböző magasságú magánhangzói.

Magánhanhangzók

A Hangrend magánhangzóinak jelentése:

A: Isten, Nagy, Magas, Víz, növelő, hátra vetett növelő, továbbá sok egyéb jelentés, amit a kutatók feltártak, csak a most említett legfontosabbakat nem. Az A esetleg Ember is, de nem világos az összefüggés az Isten fogalmával.

E, É, I: Ház, Hajlék, Templom; a Ház Törzset és Országot is jelent.

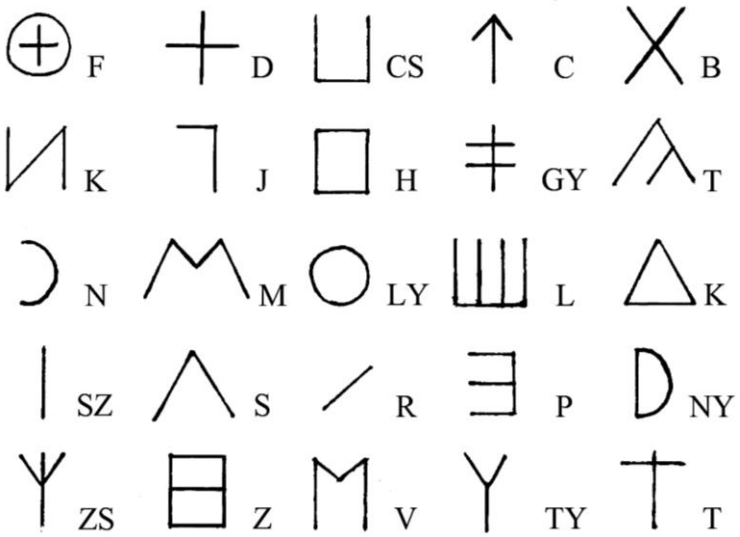
U, Ö, Ü: Isten, Magasságos, az Örökkévaló, a Végtelen. Az U kifejezetten Hosszú is.

O: Óvilági, Régi, de talán még Úr is.

MÁSSALHANGZÓK

A mássalhangzókat jeleik segítségével lehet értelmezni. Az akrofónia azt jelenti, hogy a szó első hangja nem csak a hangot, hanem a szó jelentését is magán viseli.

A következőkben Horváth István könyve,[146] valamint Varga Ferenc alapján bemutatom a betűk jelentését, kiegészítve a saját meghatározásommal. A betűk formája ezen a képen látható:

Mássalhangzók

B: Horváth szerint: Bak, fűrészbak.

Péterfai szerint: Bak, mint a kecskeolló és fűrészbak.

C: Horváth szerint: Cél.

Péterfai szerint: Cél, továbbá az S és Sz összevonása, S-Sz-C és S-Sz hang, ami a becsapódó nyílhegyet idézi. Az S-Sz hangból lett a C, nem a T-Sz-ből. Nagyon érdekes bizonyíték.

Cs: Horváth szerint: Cerény.

Péterfai szerint: Csa. A két támfal eltávolításával megkapjuk a kis vízfolyás alakját. A Csa Víz értelmű magyarul, a Csatorna is belőle keletkezett.

D: Horváth szerint: Döngölő, Döngölőfa, aminek alakja hasonlít a D betűre.

Péterfai szerint: Dér, vagyis Csillag.

F: Horváth szerint: Fúró, a fúró feje, félgömb fa.

[146] Horváth István: *A rovásírás ábécéje.* Széplaki Erzsébet Bt. Debrecen, 2003.

Péterfai szerint: Fen, Fenn, Fény. A Kör Isten jele, a benne lévő kereszt a Csillag, ami adja a fényt.

G: Horváth szerint: Gebe, egy sovány ló alapján.

Péterfai szerint: Gé Anya.

Gy: Horváth szerint: Gyepű, amely kettős keresztek sorozatából állott.

Péterfai szerint: Egy Isten.

H: Horváth szerint: Haj, Hajviselet, varkocsba fonva.

Péterfai szerint: Halak. A csillagkép formájából lett a latin és orosz H is, más nyelveken nem H-val kezdődik a Hal szó. A téglalap alakú H Ház jelentésű, amint Varga Ferenc meghatározta.

J: Horváth szerint: Jövesztő.

Péterfai szerint: Ja, mint Isten.

K: (a kampós): Horváth szerint: nem értékeli, kihagyja a betűk közül.

Péterfai: Kampó, az egyik K.

K: (a rombusz vagy háromszög alakú): Horváth szerint: Kocka.

Péterfai szerint: Kő, Ku, magkő. A kétféle K egyike Kh, a másik K kiejtésű volt. Halványan ma is lehet érezni a két K jelenlétét a szavakban.

A legősibb írott emlékekben a K eredeti jele a háromszög volt, majd évezredekkel később ezt a jelet tükrözték, így alakult ki a rombusz forma. Az eredeti háromszög formára utal az ÉK ősi etymonunk is.

L: Horváth szerint: Ló, mint a Gebe értelmezésénél.

Péterfai szerint: Létra. Az Orion övéről van szó, amint a lélek megy felfelé a három csillagon keresztül. Ezt jelenti a Lét és Ra, a Ra Ember jelentése gyakori régebben.

Ly: Horváth szerint: Lyuk.

Péterfai: Az Ly betű kiejtése ma azonos az J betűével. De régen valamilyen Lu, Lj lehetett az ejtése. A jel a Lu Csillag jelentését igazolja, bár a Lya forma Istent is jelenthet, mint a Ja.

M: Horváth szerint: Mama.

Péterfai szerint: Ma. A két szár kifelé hajlik, a nőiség stilizált alakja. Benne van a Mell, a Két Láb, és más is.

N: Horváth szerint: Nap.

Péterfai szerint: Nő. A Nőiség alapjele az ívelt vonal.

Ny: Horváth szerint: Nyugvó, Nyugovó, a Nap lenyugvásának alakja.

Péterfai szerint: Nye, Nyanya. Az a nő, aki befejezte termékeny ciklusát, ezt jelképezi az egyenes vonal.

P: Horváth szerint: Paripa.

Péterfai szerint: Pa. A régi P három vonalat mutatott, a régi L négyet. A Pad (=Csillag) után a Fa (Pa) és a Pa-Su (Fej-Kéz) hun-magyar szóból a Fésű fogalma is rárakódhatott a jelre. A Fél Fenyő rajzolat a Pen (Fényfa, Fenyő) fogalmat is sugallja.

R: Horváth szerint: Rosta.

Péterfai szerint: Er. Az Er a Férfi Nemi Szerv neve. A betű ithyphallikus állapotban mutatja az Er-t. Ősi szavakban világosan felismerhető. A két oldalfalat el kell távolítani, hogy a betű valódi alakjához juthassunk.

S: Horváth szerint: Sátor.

Péterfai szerint: Sátor. A Sa a Menny Fia és Népe, a Tor mutatja a Hegy formát. A Sa kifejezetten a magyarok fontos népneve, Sza és Sa a legfontosabb formái.

Sz: Horváth szerint: Szál. A Nádszálat hozza fel példának.

Péterfai szerint: Sza. Az egyenes vonal a férfit, az ívelt vonal a nőt jelképezi, ami a betűk jelentésében is megjelenik. Sza a magyar férfi neve, a Szál és Szálas Legény is kiolvasható a betűből.

T: Horváth szerint: Törő. A Kendertörő és a Tiloló egyszerűsített képe.

Péterfai szerint: Tet, vagyis Tető, Tét, Tit. Az őskori T hasonló volt a mai T-hez.

Ty: Horváth szerint: Tyúk. A Tyúk lábnyomára gondol a kutató.

Péterfai szerint: Tyú, ami Csillag értelmű. A régi Ty alakja Y volt, és a szétsugárzást mutatja.

V: Horváth szerint: Vágó, egy szerszám neve.

Péterfai szerint: Va, Vág. Az oldalsó támfalakat eltávolítva megkapjuk a mai V betűt. Ennek a betűnek a közepén lévő kis vágás jelölte a női minőséget. Mint a Vag-Ina, ami természetesen magyar szó. A forma az őskor és ókor számtalan vésetén látható.

Z: Horváth szerint: Záp, ami a szekér oldalán lévő hármas faoldal volt. A létra fokait is Zápnak nevezték.

Péterfai szerint: Zár. Az őskori forma egy bezárt kapu két oldalát mutatja.

Zs: Horváth szerint: Zsindely. A Zs formája a Zsindely metszésével egyezik meg.

Péterfai szerint: Egy T és R, vagy egy Sz és V összetétele is lehet a jel. Zsana, vagy az ijesztgető Zsandár, vagy a Zsombék, és a Zsúrló, bár a Súrló nem túl régen lett Zsúrló. Ha egy jelről azt gondoljuk, hogy fiatal, vigyázzunk. A Gy pár ezer éves, gondoltam, aztán kiderült, 30.000 évesnél is régebbi. Ezért nagyon vigyázni kell a jel időbeli meghatározásánál.

A magyar ábécé még sok jellel rendelkezik. A kutatás folytatása nagyon fontos.

GÖRÖG BETŰK

A görög betűk a magyar betűkből erednek, nem a föníciai jelekből. Az összes sémi ábécé is a magyar ábécéből ered, mint a héber ábécé. A görög betűk a trójai, krétai, pelazg és más magyar népek írásából erednek. Fiatal írás, a Kr. e. 1000 körüli idők táján keletkezett, mások a Kr. e. 800-as évekre teszik eredetét.

A görög betűk száma alacsony, alig 24. A magyar ábécé akár 54 betűjéhez és hangjához képest egyszerűen siralmas. A nyelv lepusztulása más ábécéken is jól megfigyelhető. A görög betűk jelentése nincs feltárva, néhányat azonban sikerült azonosítanom.

Alfa: Al – Magas, Fa – Fő, a Magas-Fő, másként Első-Fő. A forma Embert ábrázol, két lábával és a fejével.

Béta: Bé Tája. A forma egy Bárd alakját mintázza. A kis betű pontosan mutatja a Bárd alakját. Egyiptomban királyi harci bárdok a B formájára hasonlítanak.

Gamma: Gam-Ma, vagyis a Gam-Helye. A kis betű Gamót mintáz.

Delta: Dél és Ta elemekből áll. A Nílus torkolatvidéke Delta alakú, innen is eredhetne a betű. De valójában a Dél helyzetéből ered, amikor a Nap Dél helyzetben van. Akkor egy merőlegest húzzunk a Ta-ra, vagyis a Talajra, és megkapjuk a Del-Ta, vagyis a Dél-Táj formáját. De a Nílus deltája is Dél-Táj a görög területekhez viszonyítva, persze, csak magyarul.

Epszilon: A magyar E származéka.

Zéta, Dzéta: A magyar Z egyszerűsödése.

Éta: A három szár a magyar E származéka.

Théta: A nagy Théta kör alakú, ez a Thé, ami magyarul Istent jelent, a betű további része a Ta, ami a helyet, tájat jelöli.

Az **Ióta** és **Kappa** után a **Lambda** jön. A betű a Láb fogalmát mintázza, Láb-Da talán jobban megfelel a betű alakjának. Az égre való járás a valódi jelentés.

Mű: Egyértelműen a Nő, a Ma Földanya jele. Egyszerűbb a régi magyar betűnél.

Nű: A kis Nű pontosan mutatja a Nőiséget. A Nünüke szó is Nőt jelent.

Khszí: Úgy vélem, az Sz származéka.

Omikron: Egy kör, amiben az O talán az Úr, a Mikron meg a Kicsi jelentést tartalmazza.

Pi: Fantasztikusan jól értelmezhető betű. A Pi Csillag magyarul. A görög kis Pi betű Pad formájú. De a Pad is Csillag értelmű, ami megdöbbentő, mert igazolja a görög nyelv belső mélységeinek is a magyar eredetét. A nagy betű is Pad formájú, Pi jelentéssel. Jelentés és forma egysége a legteljesebb bizonyíték a magyar szellemiség fensőségére a görög betűk között.

Rhó: A kis Rhó egy Napot ábrázol, amint „Rhója" az útját az égen. A Nap sok lába közül csak egyet hagytak meg, mivel minek lerajzolni minden alkalommal 8 vagy éppen 16 lábat, amikor egy láb jelzésével is érti, aki tudja a Rhó Nap jelentését. Itt a Ró ige, meg a Rovás neve. A magyar kör alakú csillagszerű ábrák tömege szintén az égen vándorló Napot jelképezik.

Szigma: A kis Szigma szintén kör alakú, csak a Nap lába felül van, kissé jobb oldalon. A Szig ugyanis Nap a magyarban, a szumerban is. A Szig a Nap, a Ma a helye. A gördülő Nap lábaival kapaszkodik fel az égboltra, és lábaival, vagyis sugaraival lépdel előre. Ezt jelenti a Szig-Ma.

Tau: A betű formája Tető. De Talaj is lehetne.

Üpszilon: A görög jel a régi magyar Ty jelből ered. A görög nagy Y azonos a régi magyar Ty jellel.

Fi: Megdöbbentő, de a görög Fi jel valóban a Fit jelöli. A két herét jelképező félkör között a Fütyi lóg lefelé. Ez a Fi, aki felnőve Fér-Fi lesz.

A **Khí** a magyar egyik K, a Kampó változata.

A **Pszí** a Zs jellel azonos.

Ómega: A rajz egy embert ábrázol, stilizálva. Két lábán áll, felül a feje a félkör. Az Ómega értelme Ó-Mega. Az Ó a végét, a régit is jelenti, vagyis az utolsó betűt, a Mega a Maga, stb. nevek alapján a Magyarokat jelképezi.

A görög írás is fejlődött. A mai Görögország területén akár 2000 ókori városállam is létezett, mind önálló nyelvvel. A görög nyelv kialakulása hosszú folyamat volt, a magyar nyelvjárásokból alakult ki a görög nyelv. Ezért lehet ezrével magyarázni a görög nyelv szavait a magyar nyelvből.

A görög írás súlyos hiányosságait gyakran ráerőltetik a magyar írásra, ami elképesztően nagy tudományos tévedés. A magyar nyelvből ered a görög nyelv, és a magyar írásból ered a görög írás. Aki ezeket az alapszabályokat megsérti, csak hamisságokat képes kigondolni, bármiről akar értekezni.

A germán Rúna minden jele a magyar ábécéből ered. A kimber/cimber törzs mozgása nyugati irányú volt a Kr. e-i századokban. A kimberek a magyar magas kultúrából származtak, ők vitték a germánok területeire a magyar írás jeleit. Nincs egyetlen rúna jel sem, amelyik ne az ősi magyar írásból származna.

A Rúna értelme Rú-Na, vagyis a Rú (Vörös) Nap – Háza. A Rú (Ró) Nap a mozgásban lévő Nap. Továbbá Ru-Na = Írott-Kő.

EGYIPTOMI JELEK

Egyiptom három legfőbb írása is a magyar ábécéből ered. Varga Csaba kiváló kutatónk munkássága mutatta be az igazságot a Világnak. De nem csupán az egyiptomi három írás, hanem az emberiség összes írása is a magyar ábécéből ered. Amint a majdnem összes emberi nyelv is a magyar nyelvből származik.

Már más helyen, régebben, vizsgáltam az egyiptomi jeleket. Csak a legbiztosabb megfeleléseket mutatom itt be.

B: Bál, vagyis Láb. A tükrözések nagyon divatosak voltak egykoron.

D: Digit. A Kéz valójában Nap, az Ujj Tik, Dig, innen a D jel Kéz formája.

H: Hurok.

J: Jo, vagyis Ki-Jo, ami a Kígyó jele.

L: Oroszlán, vagyis Lan, alapvetően Lu, Csillag, a Lányból a Leon, Lion, stb.

R: Rés. A Száj rajzolata a Rést mutatja.

T: Valószínűleg a Tau, vagyis Országok. A Nap alászáll a Ta vonalánál.

Z: Zár.

H: Hajvarkocs. Ch olvasata is van.

A betűkkel sokan foglalkoznak, akik közül egyre többen, vagyis páran, helyes utakon járnak. Óriási tudományág, amelynek eredményei megváltoztathatják az emberiség múltról való gondolkodását.

XIV. FEJEZET. **SZÁMNEVEK TITKAI**

A számnevek erőteljesebben beszélnek az égi világról, mint a betűk. Az is igaz, a betűk jelentéseinek feltárása még gyerekcipőben jár, másrészt nehezebb megállapítani jelentésüket, mint a számokét. A számok isteni lényegére már régóta ráébredtek a gondolkodók, de a betűkére nem, ezért a számokhoz több hagyomány fűződik, mint a betűkhöz.

A számok kialakulása hosszú folyamat volt, a folyamat a magyarok népességén belül ment végbe. A számok kialakulása akár 70.000 évvel ezelőtt kezdődött, de lehetséges, hogy még sokkal régebben. Az is bizonyos, hogy nem minden emberi közösségben fejlődtek ki a számok, hanem kizárólag a magyaroknál. Így a magyaroktól származó népek képesek a számolásra, a nem magyaroktól származó népek viszont súlyos nehézségekkel küzdenek a számfogalmak megértése terén.

Az agyban megfelelő területek fejlődtek ki a hosszú idő folyamán az írás, olvasás, számolás hatására. Akiknek nem fejlődött ki a megfelelő agyi terület, vagy fejlődési rendellenességet szenvedtek el, azokat speciális képzésre kell küldeni. De a diszgráfia, diszlexia, diszkalkulia és hasonló jelenségek nem hiányosságok, hanem öröklött tulajdonságok, egyes elméletek szerint. Akinek a szülei soha nem tudtak számolni, azoknak nincs meg az agyában a megfelelő számolási készséget biztosító agysejti mező. A képességek fejleszthetőek, ezért mindenkit fejleszteni kell. De nem szabad erőltetni a számkészségeket, mert az erőltetés olyan szenvedést hozhat a gyerekre, ami káros és amiről nem tehet.

A számokat az állatok is fel tudják fogni. Egy vélemény szerint az állatok csak háromig tudnak számolni. De vannak olyan kísérletek, amelyek szerint a hollók, varjak és kárókatonák legalább tízig számolnak. Eszerint a hollók többi rokona és bizonyára a papagájok és más madárcsoportok is kiválóan számolnak, tízig, vagy tovább. Az emlősök is tudnak számolni, legalább ötig. Amikor a gepárd anyának a gyerekeit megölik az oroszlánok, és a gepárd anyának öt gyereke volt, a támadás után az anya pontosan tudja, hogy öt gyerekét kell hívni. Ha csak három kis gepárd jelenik meg, abból tudja, hogy kettőt megöltek az oroszlánok. Azért tudja, mert még sokáig hívogatja a hiányzó kettőt.

Az emberek közül több törzsben, amelyeket primitívnek tartanak általában, az emberek így számolnak: egy, kettő, több. Tehát a Három fogalmuk már nincs meg, hanem a Több fogalmával írják le a Kettő feletti sokaságot. Ausztrália őslakóinak nincs számképzete, hanem énekkel adják elő a távolság mennyiségét. Amerika indiánjai közül is sok nép nem tud számolni, csak kettőig. Egy, kettő, több.

Úgy gondolom, hogy az őskorban, 70.000 évnél régebben, mindenki tudott számolni valamilyen mértékig. Később, az emberi csoportok szétválása után, egyes csoportoknál visszafejlődött a számolási készség. A képesség azonban megmaradt, csak használaton kívülre került. Gyakorlással a számolási készség minden ember számára visszaszerezhető.

A „Számneveink eredete” című munkámban meglehetősen nagy pontossággal és részletességgel felvázoltam a magyar számrendszer és számnevek kifejlődését. Élesen elítélem a magyar számnevek bármilyen más nyelvből való származtatását, mivel a magyar számnevek a magyar nyelvből keletkeztek. Azok a kísérletek, amelyek a szumeroktól, vagy a finnségiektől származtatják számneveinket, súlyos tévedések, a szerzők nem ismerik a magyar nyelvet.

A magyar számnevek szoros kapcsolatot tartanak fenn a rokon népek számneveivel. A hivatalosnak mondható elképzeléseket vessük el, ha valódi igazságokhoz akarunk jutni. Saját útjainkat kell járni, mert a hivatalos utak általában politikával mérgezettek.

Számneveink a magyar nyelvből származnak, a sok utód nyelv számnevei, amint majd meglátjuk, a magyar nyelv megfelelő, számot is jelentő szinonimáiból keletkeztek. Egy kicsit magasabb szintről nézve a számnevek egységes rendszert alkotnak. A Számok mellett a

Személyes Névmások is számtani rendszert alkotnak, amire majd feltétlenül érdemes kitérni. De a Személyes Névmások mellett még a hét Napnevei is tartalmazhatnak számtani jelentéseket.

Szám nevünk jelentése a Számossághoz kapcsolódik. A Végtelenség fogalma is a Szám szóban lakozik. A Végtelenség fogalma a Nagysághoz, a Sokhoz is tartozik, amely fogalmakat a Szám tartalmazza.

A Szám alapvetően a Sza alapszóból származik, amely egyik legfontosabb népnevünk. A Sza alapszóhoz a Ma helyképző társult, ebből a Szama szóból egyszerűsödött a Szám forma. Szavaink egyik fontos csoportját alkotják azok, amelyek M végződésűek. Közéjük tartozik a Szám szó is. A Sza Menny Fia, ami alatt Csillagokat is érthetünk, amelyek száma számtalan.

A Szem kétségtelenül a Szám rokona. Levezethető a Sze – Fény, és Ma – Hely, Földanya fogalmából. Az égi Szem a Nap, ő Szemes isten, akit az akkádok Szamas és Samas formában írtak. A Nap a leghatalmasabb a Föld környékén, a legszámosabb égitest. A Számozott játékosok szokása és a Személy szó is a Szám és Szem rokonságát igazolja. A Személy értelme Szem és Éj, kis Szemek (Csillagok) az Éjben. Mivel a magyarok csillagok, ezért a Személy szó alatt a magyar embert is lehet érteni. De a lapp Saami (Számi) is a Szám és Szem rokona. A Szem nevet több formában is használtuk, ilyen a Szum, a Szom, a Szim, a Szüm és a Szöm.

A magyar számnevek egy különleges, papi, vagy tudós nyelv meglétére világítanak rá, amely rendkívül régi. A legközelebbi rokon számnevek az etruszk és a japán számnevek. Sajnos, a kínai, a koreai, a mandzsu és több nagyon régi, de kevés ember által beszélt ázsiai nyelv számneveit nem sikerült megismerni. A magyar nyelvű népek, mint az atlantisziak, trójaiak, krétaiak, károk, szikulok, pelazgok, szakák és mások számnevei is ismeretlenek. Az indoeurópai számnevek jó része azonban magyar eredetű, jelezve, hogy az indoeurópaiak magyar szavakat használtak számfogalmaik megnevezésére. További más nyelvekben is sok azonosságot ismerhetünk fel a magyar szavakkal.

Isten az akkádban Ishten és Ishtet (nő nem), Kr. e. 2340 legalább, Is-Ten a Fény-Tenni, magyar összetétel, és Egy (Ég becézve). Sok nyelv számnevei hasonlóak, Un Ég Királynője, pl. Un-Oka, az etruszk Uni istennő, latin Juno lesz, meg Unus-Una-Unum. Egy az Ég, Ket-Tő, Tu a Nap, Három-Harma a Karma-Szentlélek, vagy 3 Hegy, a Tiri, pl. Tiri-Tarka a Csillag, ebből lesz a Tri. A 3 szín a fehér, az arany (sárga) és a vörös, de állatoknál a fehér, a fekete és a vörössárga váltakozhat. A magyar számsor egy teljessé válás, Hét a Király, a Tíz-Tisz/Tesz az Isten, tökéletes.

A következőkben tekintsük át a magyar számneveket, mivel számneveink ismerete nélkül nem érthető meg a rokon, és tőlünk származó nyelvek számneveiben kódolt sok titok és rejtélyes tudás. A felvázolt szöveg csak részben tükrözheti az igazságot. Mivel az emberiség teljes mértékben tévúton jár a számok kérdésében is, nem képzelem, hogy egyetlen írással helyes mederbe lenne terelhető az emberek gondolkodása. Inkább arra gondolok, hogy a tévúton járók megpróbálják elfojtani, meghamisítani téziseimet, megakadályozva az emberiséget, hogy szent és isteni titkokhoz jusson hozzá.

A magyar számrendszer egyszerűen elképesztő, rengeteg titkot rejteget.

Első levezetésként próbáljuk megérteni a magyar számneveket. Rögtön az elején az Egy név magát az Égi fogalmat is tartalmazza. Első kőkorszaki feliratai 20.000 évesnél biztosan régebbiek. A magyar ábécé Gy betűje az Egy fogalmát is tartalmazza. A Gy betű a Kettős Kereszt rajzolata, amit a pár ezer éves népek képtelenek elviselni. Az ő három-négyezer éves létezésükbe nem fér bele egy olyan nép létezése, amelyik 40.000, vagy esetleg százezer év óta is létezik a bolygón. Azt még jobban nem viselik el, hogy ettől a régi néptől kell származniuk. Az Egy tehát Égi is. Az Égből Egy van.

A Kettő régi alakja a Ke-Tu, a Ke és Tu is jelent Földet, a Tu Napot is (Utu), de a Ke – Kő is lehet Nap. A Három a Harma, Kharma, a Lélek. A Négy a Nej. Az Öt Utu, a Nap, csak nézzen mindenki a tenyerére. A Hat a Ház, a Hét a Heta, a Nap-Tája, a Nyolc a Nyulacska, a Kilenc a Kil-En-C, vagyis a Galamb, vagy Gyilkosság (Halál) Istenkéi, akik kilencen vannak az égen, a Vezér csillagképben. Tíz az Isten, a Tisz/Tesz magyar ige neve.

A további számnevek is csodálatosak. Nagyon nehéz és hosszú munkával sikerült megfejteni a nevek értelmét, miközben folyamatosan a Legfelsőbb Hatalom mutatta az irányt, a helyes megfejtések felé vezető utat. A Tiz-En névben az En Isten. A Van és Ven szintén Isten nevei, Öt-Ven azt jelenti, hogy Öt Fölött Tízszer. A Húsz a Hús változata, régi katonai egység neve, a Harminc a Lélek szava.

A Száz a Szád alakból való, ami a hunoknál is megvan. Sza a Menny Fia, Sza-D a Menny Fiainak a Helye. Ebből a Száz. Ezer az E-Der, Háza a Csillagoknak forma módosulata. A Millió a magyar Mi-Lu – Fényes-Csillagok módosulata. A Száz, Ezer, Millió mind az égbolt csillagainak leírásából fakad, de egymást követő időkből eredve.

A magyar számnevek második értelmezési sorozata az Egy Ég, Kettő Nap és Három Lélek fogalmat tartalmazza. Az Ég az Isten, a Nap az Ég Fia, a Három a Lélek. Ez a számrendszer sok ezer évvel megelőzi az Isten – Jézus – Szentlélek hármast, ami azt bizonyítja, hogy az értelmezés sokkal régebbi, mint a kereszténység. Sok ezer évvel régebbi.

A Három és Hét adja ki a Tizet. A Biblia is alkalmazza Mózes törvényeiben a Három és Hét összefüggését.

A neveket, jelentésük szerint, még lehet tovább értelmezni.

Harmadik értelmezési sorozatom egészen más jellegű, mint az előbbi két sorozat. Az Egy jelentése Ég, Égi (Y – I), de most az Ég szó igei jelentését vesszük alapul. Az Ég a Tűz, Izzás rokona, és hasonló jelentésű szavaink nagyon fontos alapja. Az Egy tehát az Ég, Égés, Tűz.

A Kettő szóban a Ket és Tő külön is jelenthet Követ, Országot. A Tő a Tu (Ke-Tu) változata, a Tu viszont kifejezetten jelenthet Országot, a Nap (Utu) mellett. Hetu országunk pontos jelentése Nap-Föld. Az akkádok sok országnevet Tu szóval jelöltek, ettől azonban a Tu nem akkád eredetű. Ami fenn van, lenn is – szabályból következik, hogy Utu, a Nap fenn van, Tu a Föld lenn van. Még a Ke is a Ki (szumerul Föld, Ország) változata, a Ke-Tu tehát mindkét részében jelenthet Földet.

A Három a Harma változata. A Har szó egyrészt valóban Hegy (Hármashegy), másrészt azonban Tökéletesség is. A Harma a Kharma közvetlen rokona, a Kharma viszont Lélek. Íme a Lélek egy másik szava. Harmais fáraó a Kr. e. III. évezredben élt. Kétségtelen, hogy a Harma a Lég, Levegő, Lélek, Lil neve.

A Négy szó változata a Nedű, vagy Nedv. A Nedű, Nedv átírva Nedy, ami a Négy szó kiejtésének jól megfelel. Ebből aztán az következik, hogy a Négy a Nedv, vagyis a Víz száma, mivel a nedvesség kétségtelenül vizet jelent.

Az első négy számnév tehát, jól láthatóan, a négy elem neveit viseli. Valójában a Négy értelmének keresése vezetett rá a rendszer felismerésére. Mivel a Négy Nej értelmével kicsit bizonytalan voltam, arra gondolva, hogy lehet a Négy szóban egyéb jelentés is, tovább folytattam a kutatást. A Nedv/Nedű elemzése kapcsán gondoltam végig az Egy, Kettő, Három jelentéseit, aminek során rá kellett döbbenni, hogy a magyar számnevek a négy elem nevét tartalmazzák.

Fási Árpád munkatársam, amikor ismertettem vele a számnévi jelentéseket, tájékoztatott, hogy az asztrológiában a négy elem ugyanebben a sorrendben következik egymás után. Az Egyes a Tűz, a Kettes a Föld, a Hármas a Levegő, a Négyes a Víz.

Az asztrológia elemeinek sorrendje eszerint kizárólag csakis a magyar nyelv számneveinek jelentéséből következhet. A meghatározás hordereje rendkívüli.

De vizsgáljuk tovább a magyar számnevek jelentéseit. Az első négy, tehát egyfajta viszonylatban, a négy elem nevét is jelenti. Bizonyára a táltosok alkotása.

Öt szavunk az Út fogalmát is tartalmazza. Az Út Utu Napisten útja, ezért a városokban az út éjszaka is ki van, és volt, világítva. Az Öt jelentés ismét a tenyerünkből következik. Az Öt és Út azonosságát már régóta felfedeztem. A Dáriusnak feladott rejtvény csakis magyarul érthető, elvégre a szkythák magyarok voltak, bármit beszélnek erről a magyarul nem értők. A rejtvényben a magyar király küldött egy madarat, egy egeret, egy békát és öt nyilat. Őseink nagyon szerették a nyelvi rejtvényeket, amit az etruszk szövegekben is felismerhetünk. De a perzsák is értették a rejtvények megfejtését, továbbá értettek magyarul, mert a rejtvényt megfejtették. Ugyanis azt cselekedte Dárius, amit a magyarok ajánlottak neki.

Vagyis „Madár, Egér, Béka, Öt Nyíl", megfejtés: „Magyar, Ígér, Béke, Út Nyíl". Ez a megfejtés lényege. Amint látjuk, az Öt és Út itt is, a rejtvényben is összefüggésben van egymással. Tehát az Öt az Út, amin végig kell menni. Talán a beavatandónak?

Hat a Ház. Az Út végén egy Házba érünk. A Hat szó és rokonait rég megvizsgáltam, igen elterjedt szócsoport, amiben a Ház jelentés szinte mindig benne van. Hat-Hor Háza Hornak, hatalmas istennő. A Hát mindig Házat jelent, a Hátság a Földanya Háta. Hat-Ár egy olyan kő, Határkő, ami a Ház (Hat) Ár (Hegy) köve, jelzi a határt a házak között. Tehát az Út végén beérünk a Házba. A Házakban mindenféle varázslatok folyhatnak, mert sok Ház van.

A Hat ige is. Származékai mérhetetlen számban jelennek meg.

Hét a Király. A Hét a számok sorrendjében Király értékű. He-Ta a Nap-Táj, a Nap pedig mindig király. Ellenben sok európai nyelvben a Nap nevei kifejezetten Istent jelentenek. Igaz, a magyar tudatban is a Nap király mellett van Nap isten fogalom. A He-Ta a Hét eredetije. A Hét igen sok helyen megjelenik, mert a Király a számok között a Hét, aminek sok nyoma van a mai magyar utód nyelvekben. Hiszen az emberiség a magyaroktól ered, amihez semmilyen kétség sem férhet.

Nyolc számnevünk a Nyúl csillagképen túl a Végtelen jelét is tartalmazza. Aki elér a Nyolcig, az a Végtelenbe ér el. Belépett a Világegyetembe, ismeri a Világegyetem titkait. A Nyolc tehát a Hét királyságának átlépése is. Átlépünk a Hét földi királyságán, és felemelkedünk a Nyolc végtelen tartományába. A Nyolc Nulla formája a Végtelen fogalmát is tartalmazza.

A helyzet nem ilyen egyszerű, mint ahogy ezt előadom a témában. A Nyolc fogalmához olyan titokzatos jelentések társulnak, mint a Nyúl, a Szaporaság művésze és megjelenítője, a Nyusz, a Nő, a Nyuszi, a Vé-Nusz, és még sok szóalak.

Kilenc szavunk még bonyolultabb, mint a Nyolc jelentése. A Kilenc szó két része a Kil és az Enc. A Kil és Gil egyrészt a Gyil (Gyilkosság) fogalmát, másrészt a Gilice, a Galamb fogalmát tartalmazzák. Ebből az ősi magyar nyelvi helyzetből következik a sok egyéb értelmezés. A Kilenc az etruszk magyaroknál Kilentsz formájú, jelentése kétségtelenül Kilenc – 9. A nyelvek feltáróinak munkája nagyon erőteljes, nagyon sok jó eredményt érnek el. A téves úton járókat az igaz útra lehet a jó eredmények segítségével vezetni.

A Kilenc fogalma mögött egy nagyon fontos csillagkép húzódik meg, a Kilenc Vitéz csillagkép fogalma. A csillagképről már többször szóltam, nem akarom untatni az olvasóimat a Vezér csillagképpel és értelmével. De a Vezér Kilenc csillaga valójában hatalmas istenség. Amikor a Lélek a Halál után az égben, a levegőben, vagy külső szférákban halad Isten, vagy Ten felé, akkor a Hét felől a Nyolc, majd a Kilenc következik.

A Kilencségek közül kiemelkedik az etruszk Kilenc Bíró, akik a lelkeket bírálják el. Azonban Gilgames magyar hős, félisten is, végül az Alvilág bírája lesz, Kilenc csillag alatt végzi munkáját. Kilenc csillag alatt dolgozik Vezér is, vagyis Ozirisz isten, az Orion csillagképben. Maga Orion is az emberi hősökből lett istenségek, félistenek csoportjába tartozik.

Úgy gondolom, hogy a magyar nép nagyon is megérti, mit jelentenek a számok, és mit jelent a Kilencség. A régi misztériumokat újra fel kell fedezni, mert az emberiség elfelejtette a legfontosabb összefüggéseket. Mivel a magyar nyelv tartalmazza az igazságot, nem is lehet csodálkozni azon, hogy a magyar nyelvből kifejlődött újabb nyelvekből nem lehet kihámozni az ősi jelentéseket. Elfelejtették az őscivilizáció titkait, a magyarokkal együtt.

A Kilenc szám tehát az emberi számrendszerben és az égen is rendkívüli. A Pokol száma is, mert a Halál száma is. De aki túl jut a Kilenc szám örvényein, a Tíz fogalmába és területébe léphet be. A kilenc tehát a Halál fogalmát is jelentheti. Aki az Úton végül meghal, egészen biztosan újjá születik. A Kilenc száma tehát az Újjászületés fogalmát is tartalmazza.

Tíz szavunk a Tesz/Tisz ige változata. Hatalmas szókinccsel bír az ókori névanyagban, amit a görögök akarnak elbitorolni a magyarok elöl. A Tesz és Tisz ige a magyar nyelvben hatalmas tudati területeket ölel fel. A magyar hivatásos nyelvészet ezt a területet, nyelvészeti adottságot sem vizsgálta. Nem is fogja vizsgálni, mert fel sem ismerte létezését.

A Tisz és Tesz magyar ige, az Istenatya neve. Nem a magyarok nyelve tehet arról, hogy a számtalan leszármazott származékunk nem képes felismerni Atyáik szavait, vagyis a magyar nyelv szavait. A magyar nyelv manapság a belőle származó nyelvek alá van vetve, ami önmagában is a tudomány ellen való vétek. De egyetlen szó is elegendő az igazság teljes feltárásához, amit a Ten szóban is láthatunk.

A Tíz tehát a Tisz/Tesz magyar ige származéka. Isten a jelentése. Aki a Tíz fogalmához felemelkedik, az Istenné, pontosabban félistenné, tündérré válhat. A Tíz értelme tehát maga az Isten szférája, csak ragozni kell tudni magyar nyelven. Nem lehet ennyire tudatlan az egész Nyugat, hogy a legelemibb tényeket sem képes felismerni, ráadásul a magyarok nyelvét nem veszi figyelembe kutatásai során. Nehéz nyelv a magyar, ne tanuld, nincs benne fejlett rendszer, sok a kivétel a ragozásban, lehet gyakran hallani. A legjobb tudósok azonban már a nyugatiak közül is sokan a magyar nyelv felé fordultak.

Amikor a Tíz szintjére emelkedünk, akkor Isten, vagyis Ten, szintjét érjük el. Ekkor az emberből isten (tündér, hős, félisten) is válhat, amint azt Buddha jelképezi, aki elérte a tizedik felsőséget. A Tíz és a Tizet megtestesítő fogalom nagyon régi, régebbi az indoeurópai népek megjelenésénél. Nem szabadna teljesen elfeledni az ókori nyelvészeti anyagot sem, csak hogy a mai fogalmainkat erőszakoljuk rá az ősi fogalmakra.

Az ember tehát, fejlődése során, a Tíz (Tisz, Tesz) irányába és magaslatába igyekszik. Az igaz emberek teszik ezt, a gonoszaknak nincs fogalma a rendszerről, az Egytől a Tízig tartó fejlődésről. Amikor a Tíz tökéletes helyzetébe kerülünk, akkor elértük Ten isten közegébe, Ten szférájába. De a Tíz felett még vannak emeletek, szintek.

A Húsz, Harminc, a Van/Ven sok titkot tárol. Pár szót fentebb már szóltam a Száz, Ezer, Millió szavainkról.

Amikor a Száz, Ezer, Tumén (Tízezer), Millió fogalmakat vizsgáljuk, rá kell ébrednünk, hogy ezek a szavak kizárólag csak a magyar nyelvből értelmezhetőek. Az összes többi értelmezés hamis nyomon jár, ezért el kell vetni. Nem szabad a hamis nyomokon járni, mert az emberiségnek is nagy károkat okozunk, ha ezt tesszük.

A Száz szó a Szád utóda. Hun önmagunknál a létező Szadag törzs Száz-Ág értelmű, ezért központi törzs. A Sza pontos jelentése Menny Fiai, ami a csillagok sokaságára utal. Mivel a magyarok a csillagok népe, ezért a Sza is magyarul értelmezendő, meg más okból is. A Szad a Száz előzménye, aminek okán a Száz nem más, mint az Égbolt leírása, ahol Száz csillag ragyog.

Az Ezer szó az E-Der, vagyis Háza a Csillagoknak fejleménye, a D-Z fejlemény törvényszerű a névben. Az Ezer tehát szintén az Égbolt neve, Háza a Csillagoknak. Ezernyi csillag ragyog az égbolton.

A Tu-Men (Tumen) katonai szakszó, Nap, vagyis Tu, Utu a Mennyben értelmű. A Menny, vagyis Men tartalmazza a sok csillagot, embert, a magyar nyelv szerint.

A Millió a Mi-Lu származéka, ami Fény-Ember értelmű. Mivel a csillagok emberek, ezért a sok égi csillag, a Mi-Lu, száma sok, vagyis Millió.

A továbbiakban érdemes lenne áttekinteni néhány nyelv számainak jelentését. Különösen a latin, angol, görög, orosz számnevek rejtenek mérhetetlenül érdekes titkokat. A szumer számnevek furcsák, a kéz ujjainak számához igazodnak. Az öt feletti számok így jönnek létre, öt meg egy, öt meg kettő, stb.

A finnségi számnevek hétig tartanak, a hét felett így számolnak: Kettő a Tízhez, ez a Nyolc, Egy a Tízhez, ez a Kilenc. Ennek a számolási rendnek semmi köze a magyar számoláshoz. Egyes nyelvészeti legfőbb vezetők ezt a súlyos problémát át akarták hidalni, rendkívül nagy bűvész munkát alkalmazva. A magyar nyelvet a finnségiek közé akarták tuszkolni, de útjukba állt a Nyolc és Kilenc önálló jelentése a Kettő a Tízhez és az Egy a Tízhez logikailag más jellegéhez képest. Ezért borzasztóan hihetetlen ámításokat találtak ki, amit nem lehet elfogadni. Az etruszk és más magyar ókori népek számrendszerei a mai magyar számrendszerhez hasonlóak. Ebből pedig az következik, hogy az indoeurópai számolási rend a magyar számolásból ered.

Az angol, a latin, az orosz és a görög számnevek döntő többsége magyar nyelvű. Mivel bizonyos fokig különböznek is, ebből az következik, hogy különböző területen, különböző időben, különböző magyar népcsoporttól erednek számneveik, de a teljes nyelvük is. Az angol Ten 10, de a magyar Ten Isten névvel azonos, ami a Tenni főnévi igenévben is kifejezésre jut. Az orosz Gyeszjaty nem más, mint a magyar Tesz Atya, vagyis Isten Atya, csak itt ragozott a forma, Ő Tesz. Ennyi most legyen elég.

A számnevek összevetése csakis a magyar nyelv alapján lehetséges. Egyetlen nyelv sem hozhat tiszta eredményt a számnevek vizsgálatakor. Egyetlen nyelv segítségével sem lehet isteni titkokat felfedni a számnevek elemzésekor. Mivel az indoeurópai nyelvek őse a magyar nyelv, amit euindoeurópainak nevezhetünk, ezért csakis a magyar nyelv irányából lehet rálátni a leszármazott nyelvek titkaira.

A számok közül kiemelkedő a 40 és 50 fontossága. Kétségtelenül kozmikus számok, a magyar szupercivilizáció idején jött létre a titkuk. Úgy gondolom, hogy a számok, a 40 és 50, valószínűleg fokokat jelentenek, mégpedig az égbolton.

Az a helyzet, hogy az egyiptomi, babiloni, hettita, és hasonló kultúráknál a csillagászat csak töredék részben jelent meg az egykori magyar szupercivilizációhoz képest. Mivel mi vagyunk Atlantisz népe, ezért azt is mondhatjuk, hogy az egyiptomi, szumer, akkád, babiloni és más kultúrák csak töredékeit ismerték egykori tudásunknak. Aminek egy része a számrendszer is.

A 40 kiemelt fontossága

Amikor a 40 fogalma előkerül a mitológiákban, akkor magyar eredetet kell látnunk. Úgy gondolom, hogy az égbolt 40. foka Szkythia, vagyis Csuda ország egyik oldala.

Hérodotosz jegyezte fel, hogy a szkytháknál, (vagyis magyaroknál, a csudák népénél), ha meghal valaki, 40 napig hordják körbe az országban a holttestet. Majd a 40 nap elteltével a holttestet elégetik. Az égetés során a Lélek a Mennyekbe száll.

A 40 nap azért szükséges, mert ennyi idő alatt a lélek, naponta egy fokot haladva az égen, Csuda országba érkezik. A Tejúton lévő sziget, amely meséinkben is szerepel, valójában Csuda

ország. Csak kis helyen lehet bemenni, ami talán a Tű Foka kifejezéssel is rokon. Csuda ország Isten országa, továbbá a magyarok, illetve az emberiség őshazája is.

A Bibliában is szerepel a 40, mégpedig több helyen. Ez a tény azt is jelenti, hogy a zsidók egykor közeli rokonságban voltak a magyarokkal, pontosabban a zsidók a magyaroktól származnak. Mivel a zsidók sem értik eredetüket, ezért nehéz olyan tényeket követelni tudósaiktól, amit nem ismernek.

Mózes 40 állomáson keresztül vezette az izraelieket, amikor elhagyta Egyiptomot. Mivel a kivonulásról több forrás is adatokat közöl, amelyek különböző tényeket adnak, ezért nehéz egyesíteni a különböző információkat. Párán pusztájában 40 évet tartózkodtak, csak a 40. év végén indultak Cin pusztájába.

A 40 évet egy nemzedék korára, vagy egy pontosabban nem meghatározott időre is vonatkoztatták. Erősen gyanítani lehet, hogy ez az elképzelés helytelen.

Izsák, vagyis Iszák, negyvenévesen vette el Rebekkát. A Bírák működésének ideje 2x40 év. Illés útja a Hórebig 40 napig tart.

A perzsák és a törökök a százlábúakat negyvenlábúaknak hívják. Azt lehet gondolni, hogy a 40 a sok megfelelője. De inkább az a valószínű, hogy sem a perzsák, sem a törökök nem emlékeznek arra, miért negyvenlábú a más népeknél százlábúnak nevezett állatcsoport.

A burjátok fontos hagyománya, hogy az újszülött gyereknek 40 nappal a születése után adnak nevet. Úgy vélem, a gyerek csillaglelke ekkor ér le a földre, ekkor lehet neki nevet adni.

Az 50 kiemelt fontossága

Magor és Hunor 50-50 harcossal vándorol ki atyjuk, Nimród országából. Az 50 talán az égi Csoda ország felső részét jelent, fokokban az ég sátrán.

Gilgames és Enkidu 50 harcossal támadja meg Humbabát.

Ninive Ninwa neve 50 jelentésű is lehet.

Piramosnak, akit tévesen Priamosznak neveznek, 50 fia és 12 lánya volt, a mítosz szerint.

Aegiptosznak 50 lánya volt.

Ahogy most az Egyesült Államoknak 50 tagállama van, úgy léteztek más államok is, amelyek az 50 tartomány kialakítására törekedtek.

Az őskorban, messze Egyiptom alapítása előtt, a magyarok 25 lányt és 25 ifjat küldtek ki messzi területekre, akik a helyiek szintén 25-25 lányával és ifjával összeházasodva önálló népet hoztak létre. A számok lehetnek 50-50 nagyságúak, tehát 100 magyar fiatal 100 helyi fiatallal is köthetett házasságot. Az előbbi esetben 50, az utóbbi esetben 100 házaspár hozott létre új családot. A nyelv bizonyára keveredett, tehát a magyar nyelvi elemek felismerhetőek az így képződött népek nyelveiben. Az egyik így létrejött nép a kínai.

A személyes névmások a magyar nyelvben, egyes számban, istennevek. Többes számban is érdekes jelentést tartalmaznak.

Én – A mindenben benne lévő isten. További jelentése kb. Herceg, továbbá minden ember. Felső, vagyis isteni lényegét az Ento, Endo is tartalmazza.

Te – A Teremtő isten.

Ő – A Magasságos, Örökkévaló, Végtelen isten. Változata az Ü, továbbá az U és Ó. Az U és Ó több más jelentést is tartalmaz.

Mi – A Fény, a Me és Mé társaival együtt.

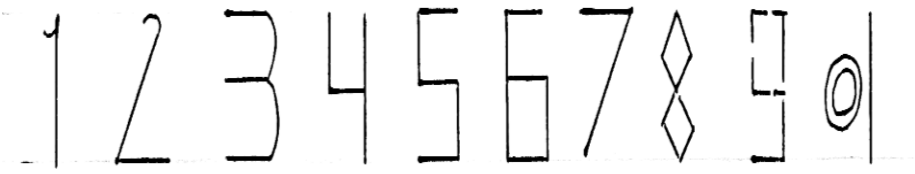
Ti – Az Élet.

Ők – Az istenek, tündérek összessége.

Az univerzális nyelvtan számlájára írják, hogy csak 3 személyben lehet ragozni. De lehetne Én, Te, Ő, Az, Más forma is, de ki lehet találni akár 8 személyes névmást is egyes számban. Azért nincs több háromnál, mert Isten legfontosabb tulajdonságait ez a három személyes névmás írja le a legpontosabban. A magyar személyes névmásokból erednek a többiek.

Volt egy titkos számolási rendszerünk, aminek segítségével Bulcsú néhány mozdulat segítségével megmondta Bizáncban az adó összegét. A bizánciak egész nap számoltak, amíg végre megkapták a végösszeget. A két összeg teljesen azonos volt. Őseink számolási technikáját újra fel kellene fedezni, mert nagy szolgálatokat tehetne, pl. űrhajón, ha valami történik a számítógépekkel.

A számoknak még sok titka van, amelyekkel sok jó kutató foglalkozik.[147]

[147] Ha mindezt, ami e tanulmányban található, fiatalon olvashattam volna, lehet, nagy költő vagy tudós vált volna belőlem. Úgy olvassátok! – *A szerk.*

ÖSSZEFOGLALÓ ÁTTEKINTÉS A TÖRTÉNETTUDOMÁNYBAN (VI.)

Martina Läubli (Zürich):

„A történelem standard verziója téves” – mondja David Wengrow régész[148]

Neue Zürcher Zeitung am Sonntag 2022. január 22.
https://nzzas.nzz.ch/kultur/david-wengrow-unsere-standardversion-der-geschichte-ist-falsch-ld.1665615?reduced=true

David Wengrow régész könyvet írt David Graeber antropológussal közösen.[149] Ebben rámutatnak, hogy az emberi történelem igen különbözött attól, ahogy eddig gondoltuk: a szabadságot újra és újra feltalálták.

NZZ am Sonntag: *Wengrow úr, régészként ősi helyszíneket vizsgált meg a világ különböző helyein. Ha választhatna, hol és mikor élne legszívesebben?*

> ***David Wengrow:*** Szeretnék 6000 évvel ezelőtt a Fekete-tengertől északra élni, a mai Ukrajna területén. Léteztek nagy decentralizált városok több ezer emberrel – de királyok, papok, templomok, mindenféle hierarchia nélkül.[150] Ezeknek az embereknek az otthonait és maradványait megvizsgálva úgy tűnik, jól érezték magukat. Szeretném megtudni, hogyan sikerült egy ilyen szabad társadalmat kialakítaniuk.

Honnan tudhatjuk, milyen volt valójában az emberek élete az ókorban?

> Ez egyrészt azért nehéz, mert sokszor nem rendelkezünk írott forrásokkal. Másrészt viszont a régészeti leletek sokat elárulnak a múltról. Néha ellentmond a feltételezéseinknek is, például az utolsó kőkorszakról. Ma sokan azt hiszik, hogy 20-30 ezer évvel ezelőtt az emberek egyszerű vadászó-gyűjtögető emberek voltak. Hogy akkoriban ugyan nem volt egyenlőtlenség és hierarchia, de nem volt fejlett kultúra sem. De a régészeti leletek azt mutatják, hogy ez nem igaz.

Mit talált helyette?

> Európa-szerte kőkorszaki temetések voltak olyan emberekkel, akik királynak és királynőnek látszottak. Ezeket a sírokat öltözetek, dísztárgyak és gyönyörű díszítmények díszítik.[151] Liguriában például megtalálták a „kis herceget”, egy kőkorszaki vadászt, aki királyi pálcájával úgy néz ki, mint egy herceg. Ez kérdéseket vet fel: Miért voltak arisztokratikus temetések állítólag egalitárius csoportokban? Ezek a sírok azt mutatják, hogy valami alapvetően nincs rendben a történelem alapértelmezett változatával.

---

[148] Az Acta Historica Hungarica Turiciensia jelen számának szerkesztője lábjegyzeteivel.
[149] David Graeber, David Wengrow: *The Dawn of Everything: A New History of Humanity* (Mindennek hajnala: az emberiség új története). Farrar, Straus and Giroux, New York, 2021.
[150] A kukutyini (cucuteny) és tripolje műveltségről van szó, amelynek eredete a pár ezer évvel korábban kezdődött Kárpát-medencei földművelés keletre terjedése. Abból a korszakból az erdélyi Erősd műveltsége hasonló jelleget mutat.
[151] Honnan veszi, hogy 20-30 évezredes sírokban királyi megjelenés volt? Előítélet, mert ezt akarta látni.

Mit ért alapértelmezett változaton?

Mármint arra az elképzelésre gondolok, hogy az emberek először vadászó-gyűjtögetők voltak, majd letelepedett gazdálkodók lettek, és később ebből fejlődtek ki a modern államok. Ez egy mítosz.

A mezőgazdaság feltalálása is ennek a mítosznak a része – írja a könyvében. Meg sem történt a neolitikus forradalom?

A kutatások egyértelműen azt mutatják, hogy nem volt újkőkori forradalom.[152] Hacsak nem határoz meg forradalomként egy 3000 éves időszakot, amelyben különböző helyeken termesztettek növényeket vagy állatokat. A londoni Régészeti Intézetben, ahol dolgozom, sok kutató csak archeobotanikával foglalkozik. Megvizsgálják az ásatási helyek mikroszkopikus maradványait. Ez lehetővé teszi számukra, hogy nyomon kövessék a kukorica háziasításának folyamatát Közép-Amerikában. Vagy a búzát a Közel-Keleten. Ez nemcsak egyszer történt meg, hanem újra és újra. Legalább tíz, inkább tizenöt mezőgazdasági fejlesztési központot ismerünk a világon. A következmények nem mindig voltak ugyanazok. Mert a társadalmak nem voltak egyformák. Volt, aki ismét felhagyott a földműveléssel, volt, aki a vadászat és gyűjtögetés mellett űzte. Az őseinktől a gazdálkodókig terjedő lineáris evolúció elképzelése téves.

Azonban sok emberi történelemről szóló könyv, például Yuval Noah Harari könyve, pontosan ezt a verziót mondja el.

Az Ön által hivatkozott könyvek nem felelnek meg a legújabb kutatásoknak. Olyan szerzők, mint Noah Yuval Harari, Steven Pinker vagy Jared Diamond ragaszkodnak a régi mítoszhoz.

Az említett könyvek, különösen a Harari könyvei bestsellerek. Miért olyan sikeres ez a mítosz, amely a vadászó-gyűjtögetők letelepedett gazdálkodóvá válásáról szól, ha hamis?

Olvastam Harari *Sapiens*ét,[153] nem rossz könyv, csak elavult. Ezt a mitikus elbeszélést követi. Talán éppen azért ilyen fogékonyak az olvasók, mert Harari azt mondja, amit már tudnak. Jean-Jacques Rousseau filozófussal kezdődött. 1754-ben gondolatkísérletként írt egy példázatot az emberek közötti egyenlőtlenség kialakulásáról és a természeti állapottól való elfordulásukról. Ez az elbeszélés is tartalmaz elemeket a Bibliából: az emberiség bukását, az ártatlanság és az egyenlőség elvesztését. Ennek a történetnek azért van értelme számunkra, mert ezen a mintán nőttünk fel. De nem igaz.

[152] Vesd össze: „Korábbi tézis: Az újkőkori forradalom a Kaukázus déli területein kezdődött kb. 10-12.000 évvel ezelőtt. Új tétel: Az újkőkori forradalom előzményei jóval korábban, több tízezer éve a Kárpát-medencében és annak keleti szomszédságában zajlottak.” (Cser Ferenc, Darai Lajos: *Az újkőkori forradalom népe.* Fríg Kiadó, 2007. p. 7.)

[153] Magyarul lásd Yuval Noah Harari: *Sapiens – Az emberiség rövid története.* Animus, Budapest, 2020. (Fülszöveg: „A tűz tett minket veszedelmessé. A pletyka együttműködővé. A mezőgazdaság még éhesebbé. A mitológia tartotta fenn a törvényt és a rendet. A pénz adott valamit, amiben mind bízhatunk. Az ellentmondások teremtették meg a kultúrát. A tudomány tett minket a teremtés urává. De egyik sem tett boldoggá... A világhírű jeruzsálemi egyetemi tanár szerint így foglalható össze annak története, ahogyan jelentéktelen majmokból a világ uraivá váltunk.”)

Pontosan mi a baj ezzel a történelemszemlélettel?

Ahhoz, hogy azt állítsuk, hogy kiestünk az elsődleges egyenlőségi állapotból, először is azt kell feltételeznünk, hogy volt egyenlőtlenség előtti idő. Hogy létezett egyenrangúak társadalma. A régészet azonban nem talált egyenlőségi társadalmat a mezőgazdaság feltalálása előtt. Az olyan helyszíneknek, mint a törökországi Göbekli Tepe a nagy kőépületekkel, semmi közük az egalitárius társadalomhoz. Az ottani emberek vadon élő erőforrásokból éltek, mégis kőtemplomokat építettek.[154]

Ha a fejlődés mese nem helyes, milyen más formában kell elmondani az emberi történelmet?

Könyvünkben a történelemírást mint nagy elbeszélést lebontjuk. A történelmet pedig húsvér emberekről szóló kis történetek alakjában meséljük el. Ezek a kis történetek olyan emberekről szólnak, mint mi, akik az emberi lét egymásnak ellentmondó tényeivel, eseményeivel küzdenek. Igyekszünk nem leegyszerűsíteni a dolgokat, függetlenül attól, hogy azok 300, 3000 vagy 30 000 évvel ezelőtt történtek. Kísérlet ez alulról írni a történelmet.[155]

A történelem újraírására tett kísérletével az európai identitás alapjait ingatják meg. Azt mondja, a szabadság eszméjét nem Európában találták ki.[156] De akkor hol?

A szabadság bizonyos eszméit már Európában feltalálták. De nem az összeset.[157] Ráadásul az európai szabadságfogalom meglehetősen furcsa.

Furcsa?

A szabadság régi európai fogalma a középkori és ókori jogrendszerekből ered, amelyekben a rabszolgaságot magától értetődőnek tekintették.[158] A szabadságot a fogsággal és a rabszolgasággal szemben határozzák meg. Ez azt feltételezi, hogy egy személy birtokolhat egy másik személyt. A latin abusus kifejezés azt jelenti, hogy visszaélés azzal a joggal, amivel valaki rendelkezik. A szabadság ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy valaki-

[154] Meglepő tájékozatlanság egy régész részéről, ha a földművelés feltalálása előtt csak a megalit korszak leleteit tekinti emberi kornak, amikor az elnyomó társadalomszervezés érvényesült. Ráadásul Göbekli Tepe esetében téves is annak olyan korai időbe helyezése, ha csak a kövek megmunkálását tekintjük, de a fejlett zodiákus is későbbi. A kurgán inváziók előtt viszont az egyenlőtlenségnek nincsenek jelei a sírokban, nincs rangkülönbségnek nyoma, nincs fegyver stb, ami arra utalna. A legrégebbi nem egyenértékű sír 7,5 évezredes, a Volga kanyarban egy gyerek sírjában látható, és ott jelent meg először a kőkés is, emberölő eszköz.

[155] Itt már hangsúlyosabb az előző lábjegyzetben érintett szemléletbeni torzulás, a társadalom hatalmi jellegű rétegződésének örök időkre való kiterjesztése, ami tehát, az alárendelő világ, a Fekete-tengeri katasztrófa (Kr. e. 5500) előttről nincs adatolva a régészeti leletek által. Ez egyfajta ideológia: hierarchia volt az emberi lét és társadalom alapja. Ez pedig egészen a kurgánokig nem igaz. Ugyanakkor e „vízözön" előtti mellérendelő életvilág közismert kellene legyen, hiszen a tőle élesen elkülönülő kettős társadalmakat is feltárták már.

[156] Az újságíró is felveszi a ritmust és egy modern fogalmat visszavetít az őskorba (*á la* Rousseau)..

[157] Borítékolható, hogy a Szentkorona Eszmét nem fogja figyelembe venni, és ahogy a szkita „katonai demokráciát" se, amit nem is kell a Kárpát-medencén kívül keresni, elég csak a székely társadalom ilyetén szerveződésére gondolnunk..

[158] A középkori Magyar Királyságban éppen a Szent Korona tagság mutatja, hogy ember embert nem birtokolt.

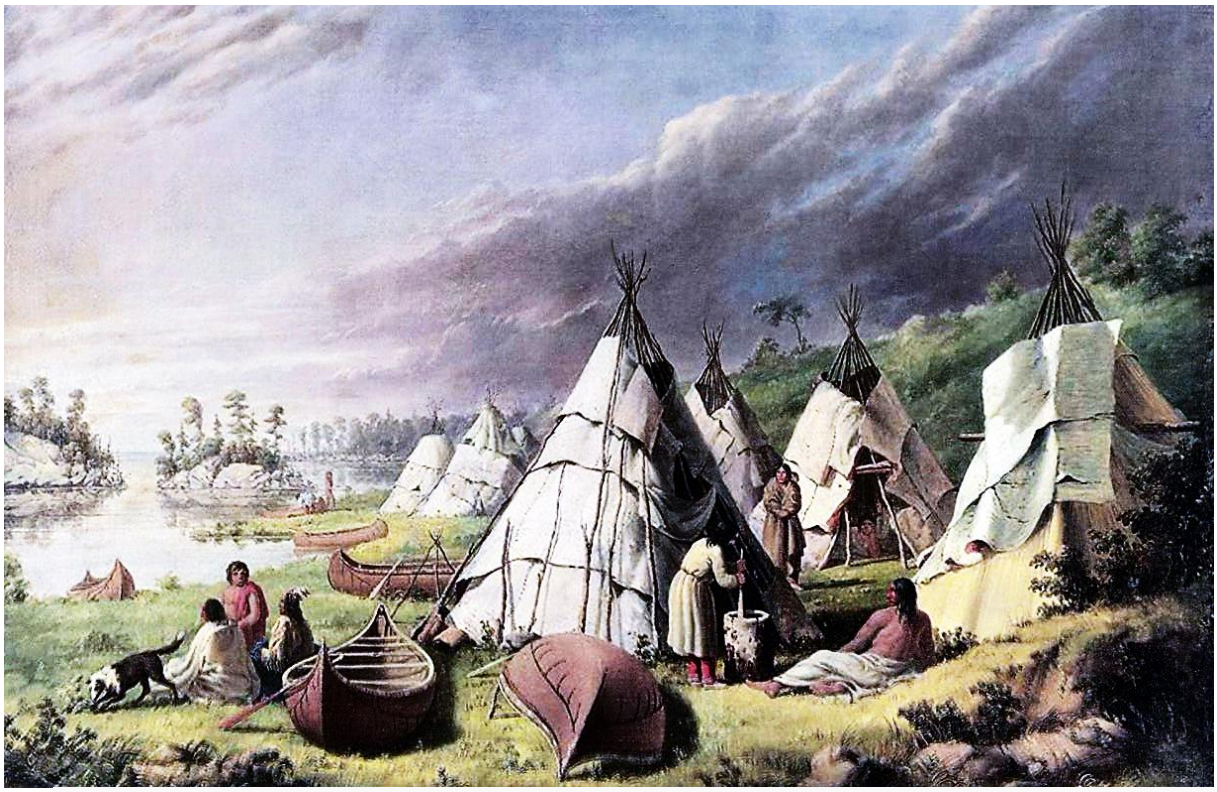
vel úgy bánhatsz, ahogy akarsz; dologgá alakítva. Ez szabadság egy másik személy rovására – és valami egészen más, mint a személyes autonómia értelmében vett szabadság.

És a személyi autonómia nem európai eszme?

Mindenesetre jobban elterjedt Északkelet-Amerika bennszülött társadalmaiban.[159] Nagy vitakultúrájuk is volt. A 17. és 18. századból számos beszámoló származik jezsuitáktól vagy katonáktól, amelyek dokumentálják a bennszülött csoportokkal való találkozásokat, de az őslakosok európaiakhoz való viszonyát is. És ez nagyon kritikus volt.

Mit vettek észre az őslakosok az európaiakon?

Lenyűgözte őket, hogy az európaiak milyen szigorúan követték a parancsokat. Ez teljesen idegen volt tőlük. Megdöbbenésük, hogy az európaiak milyen mértékben vetették alá magukat egy státus- és társadalmi rangrendszernek, jól dokumentált. A bennszülöttek számára abszurdnak tűnt, hogy az egyik ember szinte istene lehet a másiknak, gyakran birtoklása alapján. Az őslakos csoportok sem voltak egalitárius társadalmak. De nem volt értelme számukra, hogy az anyagi jólét hatalmat teremthet más emberek felett. Szabadságuk más jellegű volt. A társadalmi és személyes szabadságjogokról volt szó. Egy francia jezsuita azt írta a Wendat törzsről, hogy nincs náluk szabadabb ember.

Wendat indiánok telepe a Huron-tavon. Egy jezsuita azt írta a wendatokról, hogy nincs náluk szabadabb ember.

[159] Erről kezdve már fájdalmasan olvassuk a régész vélekedését, mert éppen a mi magyar elődeinket is dicsérhetné ilyen alapon, amint az észak-amerikai indiánokat. És nemcsak az államalapításunktól kezdve, hanem előtte is a kezdetekről, ha a Kárpát-medencei őslakosságot elődeinknek tekintenénk és ekként tálalnánk a világ elé.

Miben állt az őslakosok szabadsága?

Például a szexuális szabadságban.[160] Vagy a mozgás szabadságában. A széles körben elterjedt klánrendszer lehetővé tette az egyének számára, hogy elköltözzenek falujuktól, gyakran nagy távolságokra. Útközben mindig találtak egy klántagot egy másik törzsből, akinek erkölcsi kötelessége volt befogadni őket. Ez a vendégszeretet elve[161] nagy mozgásszabadságot tett lehetővé. Ez abból a szempontból is érdekes, hogy miként kezeljük a migrációt. Manapság gyakran beszélnek „migrációs válságról". De tekintheted másnak is: a vendéglátás válságaként.[162]

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata is a személyes szabadságjogokon alapul. Az emberi jogok nem az európai felvilágosodás gyümölcsei?[163]

Amikor az európai gyarmatosítók találkoztak az úgynevezett Újvilág népével, egy gondolati nehézséggel szembesültek. Mert ezek az emberek, akik soha nem találkoztak a kereszténységgel – mik voltak ezek a teremtmények? Egyáltalán emberek voltak? Ez ahhoz a tragikus helyzethez vezetett, hogy a gyarmati hatalom parancsnokai gyorsan felvették a szentségeket, mielőtt megtámadták és megölték az embereket.[164] De a másokkal való találkozás Európában filozófiai és jogi problémákat is felvetett.

Miért?

Nem mindenki helyeselte egész népek kiirtását és megkínzását Amerikában. Ez vitához vezetett az emberi jogokról. Az ember azon töprengett: Milyen jogai vannak annak, aki soha nem került kapcsolatba a kereszténységgel, vagy ahogy az európaiak értelmezték, a civilizációval? Milyen joga van egy embernek pusztán azért, mert ember? Így alakult ki a felvilágosodásban az emberi jogok iránti érdeklődés, ugyanakkor a nem európaiak lesújtó besorolása az alsóbbrendűeknek tartott emberek közé.

Régészként hogyan definiálja a szabadságot?

A régészeknek soha nem volt gondjuk megtalálni a szabadság ellentétét. Számos tanulmány létezik a királyokról, a vezérekről, az elnyomásról. De vannak bizonyítékok olyan konkrét szabadságjogokra is, mint a mozgásszabadság. Sok közösség osztozott kulturális beállítottságon, kulturális téren. A vendégszeretet gyakorlata, az, ahogyan az ember házat épít, hogyan főz, hogyan díszíti fel a testét életében és halálában – ezek mind konkrét jelzései az embereknek, akik nagy mozgásszabadsággal rendelkező közösségeket alkottak.[165]

---

[160] Megint egy modern, sőt posztmodern fogalom visszavetítése a múltba (anakronizmus). Az is zavaró, hogy egy viszonylag késői, azaz újkori időszakot vet össze, bár kimondatlanul az ókori Európával.

[161] A magyar vendégszeretet is híres volt. De erről tudunk a Föld még igen sok más pontjáról is. Méltatlan, ahogy a nyilatkozó egyoldalúan csak az amerikai indiánokról szól ezügyben.

[162] Témánál vagyunk!

[163] S íme, már nemcsak a „gender", nyomában a „wok" is felbukkant. Ugye-ugye? Ha nem hanyagoltuk volna el a magyarság egyetemes értékű tulajdonságait! Legalább magunkat erősítsen meg tehát, hogy saját kultúránkhoz ragaszkodván az emberiség javára vagyunk, azokéra is egyébként, akik el akarnak törölni bennünket.

[164] Hát, igen, a gyarmatosítás bűneivel illene már szembenézniük a volt gyarmatosítóknak.

[165] Újra csak összemosva jelentkeznek az évezredek, pedig nem mindig voltak elnyomó hatalmak, és nem minden hatalom volt – a legutóbbi időkig – elnyomó.

A társadalmi rendeknek gyakran van kísérleti jellegük, írja.

> A technológiai újítások gyakran játéknak indulnak. A puskaport eredetileg tűzijáték elindítására találták ki. A bányászat akkor jött létre, amikor az emberek pigmenteket kerestek a test festésére. Ha a technológia ilyen játékos úton halad, akkor a társadalmi kapcsolatok miért ne tennék ugyanezt? Ismerünk olyan társadalmakat, amelyek mezőgazdaságot műveltek, majd elfordultak tőle. A társadalmi egyenlőtlenség vagy dominancia formái is így kezdődtek: játékként, amelyek szörnyen rosszul sültek el. A világ minden tájáról vannak példák arra, hogy a társadalmak királyokat vagy vezetőket alapítottak, majd leváltották őket. És gyakran erőszakos forradalom nélkül.[166]

Ez a társadalmi formákkal való kísérletezés a nemek rendjére is érvényes? Történelmileg a nemek közötti különbség gyakran szolgált érvként az egyenlőtlen bánásmód mellett.

> A nemek közötti egyenlőtlenség kérdése nehéz kérdés a régészek és történészek számára. A legtöbb királyság és birodalom patriarchális háztartási modell szerint működött. Az uralkodó úgy irányítja birodalmát, mint egy apa, aki uralkodik családján, feleségén és gyermekein. Ez látszik ráilleni a királyságokra Európában, Mezopotámiában, az ókori Kínában, Egyiptomban és az Inka Birodalomban. De mindig is így volt? A patriarchális struktúra kezdettől fogva formálta az emberi társadalmakat?[167] Vagy valamikor megváltozott valami? Ez egy fontos kérdés.

Van válasz?

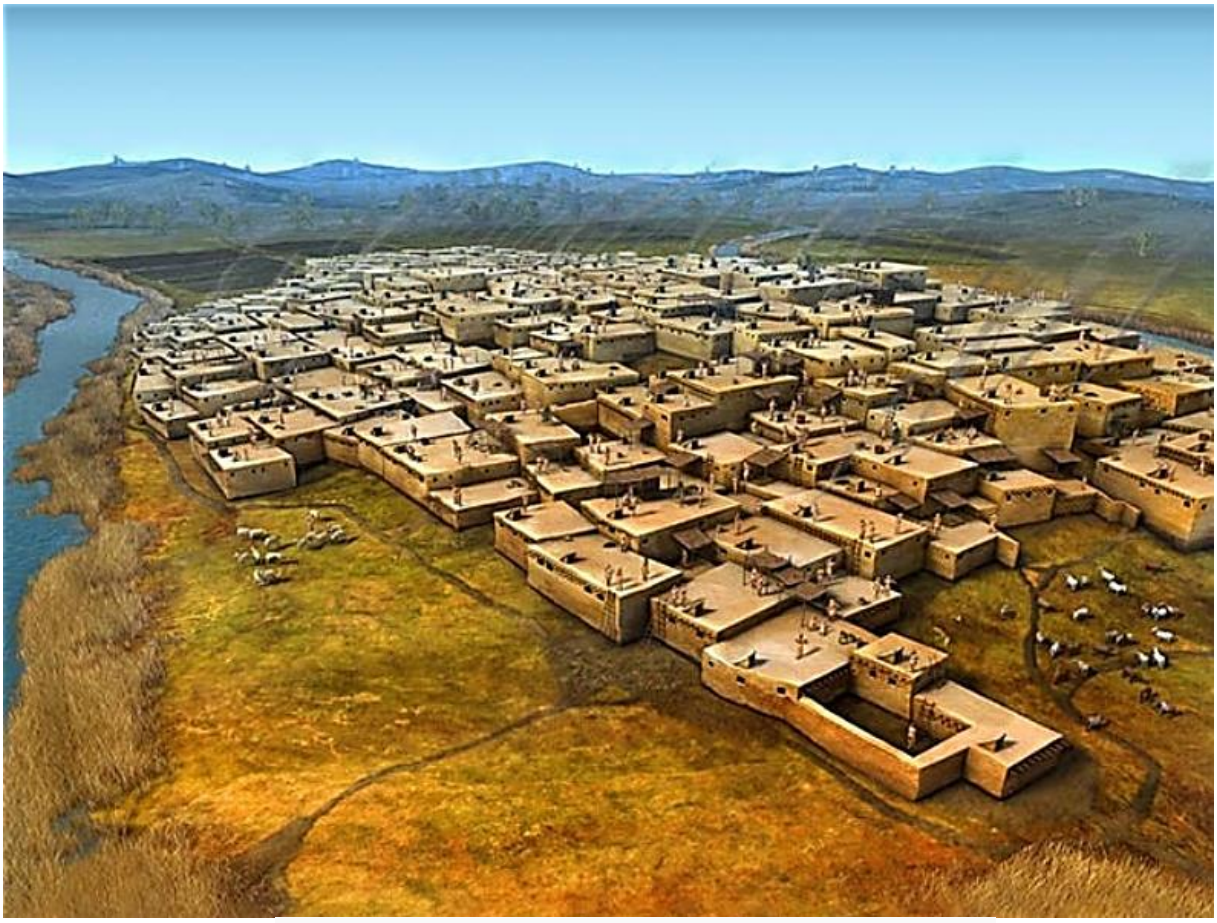
> Ahhoz, hogy ezt a kérdést megválaszolhassuk, legalább nyitottnak kell lenni arra a gondolatra, hogy valamikor a dolgok másként voltak. És ha megnézzük a kőkorszaki társadalmakból származó leleteket, egyáltalán nem tűnnek patriarchálisnak. A törökországi Çatal Höyükben például úgy tűnik, létezett egy olyan társadalom, amelyben a férfiak nem uralták a nőket. A nők azonban a férfiakat sem uralták. Úgy tűnik, hogy autonóm emberek társadalma volt, sem nem matriarchátus, sem nem patriarchátus. Tehát azt állítani, hogy a patriarchátus minden társadalom természetes állapota, puszta spekuláció.[168]

---

[166] A játék fogalmának ilyetén kiterjesztése helytelen, mert megtévesztő. A sírfestés temetési rítusa, vagy akár a testfestés nem játékosságból fakadt, hanem szellemi szerepe volt. A műveltség jelentőségének elkendőzése ez, ami aztán átcsap a harcias hódítók fájdalmas (házégető, gyilkoló) szerepének elmismásolásába. Ugyanakkor a közhatalom áldásos alakzatainak lekicsinylésébe.

[167] A legkorábbi társadalmak anyajogú szerveződése közismert. Azt tanulmányozni lehetett egyébként a természeti népeknél még a modern korban is. A bonyolult rokonsági fokokat is nyilvántartották, de csak anyai ágon tudták. (Lásd Láng János: Az ős*társadalmak*. Gondolat, Budapest, 1978.) Jean Jaques Rousseau „vadembere" még példakép lehetett a Vissza a természethez! jelszó mentén, majd a gyarmatosítás során őket „primitív népekként" kezdték emlegetni. (Sok ilyen könyvcímre emlékszünk.) E kettősségtől máig nem szabadult a Nyugat, csakhogy most már primitív mindenki, aki nem ők. Ez a valódi talaja a legújabb faji jellegűvé torzuló ottani mozgalomnak.

[168] Mi itt már régóta mondjuk, hogy a magyaroknak ez az eredeti felfogása, aminek irdatlan régiségét a nyelvünk is mutatja, mert a férj szavunk is ugyanúgy a félből ered, mint a feleség. A férj nálunk nem gazdája (husband) a feleségének mint nyugaton, hanem hitestársa, és nem eladja a piacon, mint az angol férjek tették az 1900-as évekig (https://index.hu/tudomany/til/2019/07/17/az_angol_ferfiak_egeszen_az_1900-as_evekig_eladhattak_a_feleseguket_a_piacon/), hanem a házastársak holtomiglan-holtodiglan kitartanak egymás mellett jóban-rosszban.

Művészi ábrázolás az újkőkori Çatal Höyük településről

Ma a világ államokra oszlik, amelyek közül néhány nagyon hierarchikus.[169] *Hogyan alakulhatott ez ilyenre?*

> A válasz erre nem egy rejtély, hanem a modern történelem. Világszerte vannak államok, mert erőszakkal telepítették be őket. Ismerjük az imperializmus, a gyarmatosítás és a népirtás történetét. Nagyszüleink és dédszüleink története.[170] De nincs okunk ezt több ezer éves fejlődés eredményeként bemutatni, egészen a kőkorszakig visszamenőleg.[171]

[169] A hierarchikus jelzőt biztosan nem eredeti értelmében használja itt az újságíró. A válaszból ez ki is derül aztán. Mert a hierarchia eredetileg szent rend, ami a keresztény egyházi szervezeten belüli rangsort jelentett, majd áttevődött egyetemesen a társadalom alá- és fölélrendeltségi viszonyaira. Legújabban a fogalmat a merevvé vált, megcsontosodott társadalmi viszonyokra szokás használni, ahol világviszonylatban is érvényesül a szegények és gazdagok közötti végzetes aránytalan különbség rangbeli különbségként is, ahogy tagadott geopolitikaiként a gazdag és szegény (fejlett és fejletlen) országok viszonya, az „Észak–Dél probléma". Az újságíró ezt forgatta ki a kérdésével.

[170] De nem mindenkié. A miénk magyaroké sem, de a gyarmatokká tetteké mégúgy sem. Régész urunk azonban egykalap alá vesz mindenkit. Illetve csak azokat veszi számba, akik az említetteket elkövették, mert még mindig csak ők számítanak, a haszonélvezet kitart. És Trianon miatt még a minket környező országokat is ide kell sorolnunk.

[171] Már azt hihetnénk, egyetérthetünk a régész úrral, de ebben a mondatában is van csavar. A következő rövid kérdésre adott válasza le is leplezi a szándékát, törekvését, ami számunkra elfogadhatatlan, mert hamis érvelés.

Miért nincs?

> Tudományos szempontból badarság aktuális geopolitikai helyzetet evolúciós folyamattal magyarázni. Azt mondani, hogy a nemzetállamok világa a történelem célja, tiszta ideológia.[172] Újra és újra megkísérelték megtalálni az archaikus eredeti államformát, például Egyiptomban, és abból levezetni a mai rendet.[173] De ez nem magyarázza meg, miért voltak városállamok Mezopotámiában és királyság Egyiptomban.[174] Az első fáraó előtti időszakot „predinasztikus időszaknak" nevezik. Utólag visszagondolva úgy látszik, mintha 1000 évig az emberek mást se tettek volna, mint királyt kerestek. Ez badarság. Bizonyos, hogy mással voltak elfoglalva.

Szóval minden nagyon más volt?

> Az ismert történelem tartalmaz talán igazságmagot, lehetséges utat. De voltak más utak, amelyeket nem választottunk. Az a mitoszias benne, hogy úgy mutatkozik, mintha az egyetlen lehetséges út lenne.[175]

---

[172] Tehát szerinte a népirtó gyarmatosítás hozta létre a nemzetállamokat, nem pedig a történelmi fejlődés. Ezért nincs helyünk ma a Nap alatt? (És jöjjön az Európai Egyesült Államok és a Világhormány?!)

[173] Nem a mai rendet vezették le, hanem a világ felosztásának modern kori rendjét, ami a Szent Szövetség európai birodalmaival indult, és majd amelyekből világbirodalmak lettek. Majd ezeket világháborúkkal alakították a mai állapotukra. De ezt azonosítani a mai földkerekség állami és nemzeti állapotaival megengedhetetlen kiterjesztés.

[174] Természetesen nem a gyarmatosítók szemével kellene nézni az ókori világra ma. Mert annak ugyan egyenes előzményeként tekintett több ókori birodalom, amit a modern elnyomás jelentett, de ez nem azok folytatása volt, már a középkorban sem, hanem önmagából magyarázható újdonság. Amint az ókornak is meg kellene találnunk a saját magyarázatát, amit eddig nem engedett felszínre a gyarmatosító logika. Ennyiben tehát Graebernek és Wengrownak igaza van a könyvével. De abban nincs, hogy szét akarják rázni vagy szaggatni a történelmet. A minta a leépítés vagy dekonstruktivizmus posztmodern filozófiája lehet, melyet Jacques Derrida indított Heidegger Destruktion és Abbau (destrukció, leépítés) fogalma használatával 1967-ben. Derrida lekopaszítja a fogalmakat, és szándéka szerint dekonstruálja, lebontja a metafizika alapszerkezetét, nyelvhasználatát és intézményrendszerét. A megismerést mint rétegekre, elemekre szedést és újraértelmezést gyakorolva nem az egyetlen igazságot keresi, ami meghatározhatatlan, hanem a tételeket megkédőjelezésükkel elbizonytalanítja. Tudatosítani akarja, hogy az ember nyelven keresztüli felemelkedése végzetes, szükségszerűen elpusztulásához vezet, mert a nyelvet a valóság elvonatkoztatottsága lényegénél fogva meghamisítja és szembeállítja az érzéki megismerési móddal (ami már John Locke óta tarthatatlan álláspont).. S bár 1968 után a dekonstrukció az intézményrendszerek, az oktatás, a politika területén hatni kezdett, mintegy a nyelv túlhaladásaként, mint a mellékelt ábra mutatja, a dekonstrukció nem lett az az igazságosság szinonimája, sőt maga vált destruktívvá, visszahúzó erőt felkeltve a nyugati világban.

[175] Ez is kétértelmű szöveg. Félrevezetőnek is mondhatjuk. Mert a szerzők hátteréből és az iménti kritikából, arra vonatkozóan, hogy „a nemzetállamok világa a történelem célja" lenne, végülis az jön elő, amit egyébként cáfolni akarnak, mármint hogy „tudományos szempontból badarság aktuális geopolitikai helyzetet evolúciós folyamattal magyarázni". Mert hiszen ők meg azt állítják, hogy az elmulasztott utakból kellene most már választanunk. Tehát akkor mégiscsak van valami történelmi meghatározottság? Helyette jobb lenne, ha azt mondanák, hogy a mainapi állapotokból kell kiindulni és eljutni az igazságos társadalomig, minden nép esetében, figyelembe véve, hogyan jutottunk idáig, ahol vagyunk, az egetrengető igazságtalanságokig. És akkor helye lenne olyasmiknek is, mint a mi Történelmi Alkotmányunk, a Szent Koronával és Szentkorona Eszmével együtt, az ellenünk folytatott sok háború és következményeinek legalább erkölcsi kárpótlása, a Trianon-kritika jogosságának elismerése, stb. És van a tarsolyban, igen, szinte minden népnél és területnél sok-sok tanulság. Mert, ahogy közös tanulmányunkban levezettük, nemcsak a lélek és test együttese adja az embert, és műveltség (vallás) és létegységek együtt a társadalmat, hanem az ember és társadalma együtt eredményezi a nemzetet. A nemzet pedig az

A könyvet David Graeber antropológussal közösen írták. Ő váratlanul meghalt néhány héttel azután, hogy befejezték a könyvet. A „Kezdetek” mára örökséggé vált?[176]

David Graebernek és nekem ez a munkaterv mindig egyféle kezdet volt. És nagy játék. Szenvedéllyel dolgoztunk rajta tíz évig. Már további köteteket is terveztünk. Mármost mindannyiunkon dolga magunkévá tenni David ötleteit és továbbgondolni.[177] Természetesen ez végakarata.

---

emberiséggel azonos, de nem terjedelmében, hanem lényegében, mert az egyes nemzetek nyelvét, műveltségét és tevékenységét sosem lehet összeolvasztani valami kotyvasz lehetetlenségbe, ahogy a mutált génjeink is mindig helyreállnak és megteremtik az eredeti teljes embert. (Lásd Cser Ferenc és Darai Lajos: *Ember–Társadalom–Emberiség. Eszme–Hit–Vallás. Atya–Anya–Élet.* Queanbeyan – Kápolnásnyék, 2005–2006. https://mek.oszk.hu/18100/18165/.)

[176] Német nyelvű kiadás *Anfänge: Eine neue Geschichte der Menschheit* (Kezdetek: Az emberiség új története). Klett-Cotta Verlag, Stuttgart, 2022. (Most január 29-én fog megjelenni!)

[177] Az eddigiekből nem derül ki, hogy milyen örökségről van szó. David Graeber nemcsak amerikai antropológus, hanem anarchista aktivista is volt. A gazdasági antropológiában végzett befolyásos munkássága, valamint az Occupy Wall Street (OWS), magyarul: Foglaljuk el a Wall Streetet! – a társadalmi egyenlőtlenség, a korrupció és a gazdasági szereplők hatalmas politikai hatalma elleni – mozgalomban betöltött vezető szerepe miatt a világ egyik legjelentősebb antropológusaként és baloldali gondolkodójaként tartották számon. *Adósság: Az első 5000 év* (*Debt: The First 5,000 Years*. Melville House, Brooklyn, NY, 2011 2011). című könyve szerint már azelőtt hitelbe vertük magunkat, hogy feltaláltuk a pénzt. Szerinte a modern hitelpénz nem más, mint a lehető legősibb pénzforma. Az emberek ugyanis már a cserekereskedelem előtt hitelezni kezdtek egymásnak. Az ókori sumer nép körében már Kr. e. 3500-tól a hétköznapi emberek gyakran kértek különféle javakat kölcsön egymástól, sokszor nagy hiteltartozást felhalmozva. A dolog széles körben terjedt, és néha még az adósok gyermekei is adósrabszolgák lettek. A királyok pedig időnként mindenki tartozását elengedték a társadalmi feszültség csökkentése érdekében. A cserekereskedelem és a pénz csak ezután jelent meg. Ezzel pedig Graeber lényegében a modern hitelpénz létét igazolta. Másik, *Hülye állások: egy elmélet* (*Bullshit Jobs: A Theory.* Simon & Schuster, New York, 2018.) című könyvében értelmetlen munkahelyek létezését tételezi fel és elemzi azok társadalmi kárát. Felmérése szerint az állások több mint fele haszontalan, ami pszichológiailag pusztító, mert a dolgozók úgy tesznek, mintha szerepük nem lenne értelmetlen. Azt állítja, hogy a munka mint erényes szenvedés nem is olyan régi az emberiség történetében, és egyetemes alapjövedelmet javasol megoldásként. Azaz mindenki számára fizetett, megélhetést biztosító juttatást képesítés nélkül. Ez szerinte lehetővé tenné az emberek számára, hogy szabadidejükben dolgozzanak, a felszabaduló, nem felesleges munkával töltött időt pedig kreatív tevékenységekre fordítsák. Ilyen mozgalom-szerűségekhez kerestek tehát David Wengrowval együtt további történelmi megerősítést. Hogy ez miként sikerült nekik, Wengrow a fenti nyilatkozatából is látjuk, illetve a lábjegyzetben tett ellenvetéseimből talán.

TÖRTÉNELMI ALKOTMÁNY, MAGYAR OKTATÁSÜGY
(VII/a, c.)

Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Magyar alkotmányos oktatás[178]

1. Az oktatás szigetei – régi elvek éledése a fájdalmak elmúltával

A XX. századi európai társadalmi tragédiáknak megágyazó mozgalmi, majd háborús politika hátterében nemcsak a nyerészkedő nemzetközi pénzügyi és népcsoporti gazdasági érdek húzódott meg, hanem a társadalomelmélet emberiségellenes, a „ha jó törvényt akarsz, égesd el a régieket és csinálj újakat" voltaire-i túlzó, esztelen elve. Ez nemcsak a XIX. száza-dot határozta meg, hanem kísértett a XX. század első felében is. Társadalmi mozgalmakat, de néhány népet is kísértésbe ejtett más népek kárára cselekedni, őket „elégetni" – ami első, majd második világégésé fajult. Emberiességet semmibevevő állami elnyomás az alárendelt népeket, nemzeti közösségeket néha népirtássá váló üldözéssel gyötörte, gyérítette, több esetben felszámolta.

Ez a társadalmi igazságtalanság mindenkit sújtott, a nyerteseket megtévesztetten. Belátható, hogy mindezt külső, szervetlen káros eszmék, erők keltették fel és táplálták. Mert a korábbi közép-európai gyakorlat és állapot nagyívű haladást mutatott mind a polgári eszmei-ség, mind a gazdasági fejlődés terén, felemelve az elmaradott térségeket, elősegítve a meg-késett nemzeti ébredést. És meghatározó módon érvényesülő befolyását az oktatással érte el az állam, amelyet a magyar esetben a történelmi alkotmány eszmeisége vezérelt. Eredeti egyesítési elve és szándéka hatékony együttélést célzott és teremtett a XVIII. század közepétől indulva.

Ez a magyar (és cseh) eredetű alkotmányos együttélési–együttműködési elv a XIX. század utolsó harmadában gazdasági–szellemi fellendülést hozott Kelet-Közép-Európának. De a nagyfokú fellendülés csak addig tarthatott, ameddig a történelmi alkotmányok érvényesülését az új nagyhatalmi célok meg nem akasztották és az egységes gazdasági térséget fel nem darabolták. Az oktatás terén a hanyatlást ugyan megakadályozta a keresztény hagyománnyá erősödött korábbi eszmék és gyakorlat messzemenő folytatása, de azt megterhelte az új nemzetközi politika. A kiútkeresést a két világháború öröksége a közel-múltig szinte lehetetlenné tette, de éppen a magas szintű oktatás miatt a térség és népei európai viszonylatban is megőrizték, megteremtették korábbi szerepüket és rangjukat. És ebben a főszerepet – hasonlóan a társadalmi középosztályéhoz – éppen a középszintű oktatás vitte, mert a vizsgált korszakban annak lett a legnagyobb újító ereje az társadalom egésze tekintetében.

A megoldandó feladatok között alapvetőnek tekintendő a továbbiakban az ezer évig gyümölcsöző alkotmány szelleméhez visszatérés, amit nagyszerűen elősegíthet a mai időszak számos találmányának az oktatásba–képzésbe bevonása és a keresztény hagyományok viszonylagos épségben megőrzése az intézmények és a műveltségbe épülés révén. Azaz egymás megértése, megismerése a nyelvi nehézségek feloldásával, valamint az érintkezés megsokszorozódása a közlekedés megkönnyülésével és a világháló áldásainak felhasz-nálásával.

2. Az egyenrangú együttműködés múltja

A mindenki számára üdvös közjót elérni csak olyan szolgálattal lehet, amely a mellérendelésen és az egyenrangú együttműködésen alapul. A Kárpát-medence és környezete az ilyen elviséget felmutató emberi gyakorlatot az ősi lélekhiten alapuló szemlélet érvényesítésével folytatta, amit éppen ezen elv eredményes alkalmazása tett lehetővé. A kultúraközösség lehet az

[178] A Selye János Egyetem Református Teológiai Kara, a Kodolányi János Egyetem, a Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Területi Bizottság Magyarságkutató Munkabizottsága és a Század Tanácsa közös, „Középszintű állami és felekezeti iskolák, tanítóképzők és árvaházak 1869-1949" című Kárpát-medencei nemzetközi tudományos tanácskozásán (Révkomárom, 2019. március 20.) elhangzott előadás írott változata.

egységet adó alap, amely kiindulása és lehetőség feltétele az övezetünkben megvalósítandó egységes történelmi látásmódnak és jövőbeli közös fellépésünknek. Közös kutatással kell feltárni és körünkben egyetemesen oktatni ezt az egységet, mert nemcsak az idő fedte el, hanem hatalmi érdekek is temették. Az oktatás feladata, hogy történeti időrendi keretbe sorakoztatva, a műveltségi területek, rétegek hozzájárulása szerint bemutassa e térség kulturális kiinduló egységét, sokféleségét, sokszínűségét, és változásait, mai alakra növését. Ennek gyakorlata 1949-ig érvényesült Magyarországon az oktatás minden szintjén, s példájára teszünk itt kísérletet.

A Kárpát-medence szűkebb és tágabb környezete régészeti műveltségeinek időrendi alakulását, és műveltségi, embertani (benne örökléstani, vércsoporti), jellegzetességeit, valamint hatalmait és népeit korábbi munkáinkban már feltártuk.[179] A legalapvetőbb régészeti műveltségi jellegzetességek az emberi hatékonyság kiterjedését mutatják térségünkben a hegylábi életmódtól a dombvidéki lehetőségek kihasználásáig és a síkvidéki, folyó-menti élet megszervezéséig. Az embertani jegyek tekintetében megállapítható, hogy az emberfejlődés előemberi fokától induló térségi ember a jégkorszaki kihívásoknak, nagy lehűléseknek megfelelve átalakította testét is hidegégövi alkatúra. Így jött létre a Homo sapiens neanderthalis embertípus. Majd a szárazság elől délről érkező szaporább emberrel keveredve térségünkben alakul ki az alacsonyabb termetű cromagnon B fajta, akit kelet-baltinak is neveznek. Ezt azután a tőlünk nyugatabbra kialakuló magastermetű cromagnon A, és a délebben létrejött melegövi, gracilis – kaukázusi, turáni, pamíri, tuarid – és más, például mongolid típusok hatása érte a későbbi sorozatos, de mindig kisebb arányú beköltözések alatt. Végül a dél-európai mediterrán dinári bejövők, s aztán az újabb migránsok különböző embertani jegyei színesítik a térség embertanát.

Az ember származási vonalához köthető legfontosabb típust kijelölő adatot a vércsoportok jelentik, mert a változásuk emberi életkorokhoz képest hosszú időszakot jelent, tíz, vagy százezer évet. Az emberiség alapvércsoportja a nullás, az összes többi ma ismert vércsoport ennek a megváltozott alakja. Valamennyi más vércsoportú ember kaphat nullás vércsoportú embertől vért, ugyanakkor a nullások kizárólag nullás vércsoportúaktól, minden mással szemben antitesteket fejlesztenek ki, s különösen az A és a B vércsoportú vérrel szemben. A vércsoportok százalékos megoszlása minden földrajzi területen eléggé állandó, az A vércsoport a Kaukázus környékén keletkezhetett, a B vércsoport a chinoid és a mongolid emberhez köthető. Amerika, Ausztrália, Afrika őslakosaiban a nullás vércsoport az uralkodó. Az AB vércsoport, amely a legkisebb az embercsoportok körében (világátlag ~5%), nem az A és a B vércsoport kombinációjából keletkezett, mivel az AB vércsoportú emberek csak az AB vércsoportúaknak adhatnak vért, s ők bárkitől kaphatnak. Azaz az AB vércsoport önálló, viszonylag későn alakult ki, százalékos aránya a legmagasabb a Kárpát-medencében, ami a nullás vércsoport rovására nagyobb, mint a környező népeknél. Így e változat föltehetően itt jött létre, ami a Kárpát-medencei alapnépesség itteni eredetének határozott jele. A magyar nyelvű etnikumban kevesebb, 27,2 % a 0-vércsoport mennyisége, ellentételezve az AB vércsoport szokatlan nagy, 10 %-os részesedését. A magyar A (43,7 %) és a B (19,1 %) vércsoport arány nagyjából megfelel a terület környezetében tapasztaltnak (40–20%). Ugyancsak nagy az AB vércsoport aránya a 0-hoz képest a X. század előtti Kárpát-medencei leletekben. Míg Afrika népeit 50%-os, vagy ezt meghaladó részarányban jellemzi a nullás vércsoport, s Európában a nullás vércsoport aránya általában 35% körüli. A B vércsoport Európában keletről nyugat felé csökkenő részarányú. Az AB vércsoport európai részaránya 3-5%.[180]

A férfi sejti tulajdonság átörökítők megváltozott jelzőinek sorrendje térségünkben a helyes időrendet tekintve a Kaukázusban megtelepedett Homo erectus elődig megy vissza.[181] Az ő telepei rendkívül gazdagok és a modern emberig szinte folyamatosan lakottak, valamint a vál-

[179] Lásd Cser–Darai, 2008a, 2008b.
[180] Nagy 2006, pp. 14, 18-29, 34-51, 64. 113-190. A magyar adatokat emeltük ki, de a térség minden népe hasonló adatai elérhetők.
[181] Gábori 1974, pp. 273-274.

tozások, átfejlődések sorra nyomon követhetők rajtuk. Ide köthető az örökléstani jelzők közül az M89, amelyből ott alakult ki – az észak-nyugati völgyekben – az M9 jelző, miután elkülönült a déli Homo erectustól. Ebből az M9-ből vált le az M45, és ennek egy része távozott Nyugat-Európa felé M173-má alakultan benépesítve azt, hátrahagyva a később M17-té alakultakat.

A déli területen lévő M89-ből további csoportok elkülönülve, a Kaukázustól délnyugatra lévő barlangokban alakult ki az M172-es jelző, mely csak a würm végén kerül át Dél-Európába.[182] Európában az M173-at viselő, a Dordogne-völgybe telepedett ember volt az uralkodó. Ebből válhatott ki a Kárpát-medence Homo erectusa és fejlődött tovább annak moustieri emberévé.[183] De ugyaninnen jöhetett mind a Pó völgyében, mind pedig a Dél-német Síkság mentén, az Alpok északi völgyeiben élő ember is. A Homo erectus Angliába is innen kerülhetett át.

A mindel–riss átmenet idején föltehetően levált az M89-ről az M170-es jelző embere, és később, az M17 nyomában északra költözve elfoglalta a Kaukázus észak-nyugati völgyeinek telephelyeit,[184] majd onnan az M17 gravetti távoztakor az orosz síkság folyóvölgyeibe húzódott fel. Később, a Fekete-tó feltöltődésekor az M170 embere az orosz sztyeppén jelent meg, mint a jamna utód kurgán műveltség hordozója.

A riss időszakban megjelent neandervölgyi ember a würm elejére szétterjedt Eurázsiában, akinek a műveltsége a moustieri volt. S a würm idején az emberi lét hihetetlen mértékben megsokszorozódik, a hegy- és a dombvidékek mellett az ember megjelenik a síkságokon is. Így vette birtokba az M17 embere az orosz síkság, a sztyeppe folyóvölgyeit a würm második lehűlési szakaszában, és jelent meg a harmadik lehűlés szakaszban szerte Európában, de zömmel a Kárpát-medencében, mint a gravetti embere. Átment a Káspi-tó keleti felére is, ahol később az ottani türk népesség őse.

A würm idején jelent meg Európában a modern ember. Legkorábbi leletei részben a Dordogne-völgyben, részben pedig a Bükk-hegység Istállóskő barlangjában lelhetők fel, a würm második lehűlését követő felmelegedéskor. S míg előbbi perigordi, utóbbi aurignaci műveltségnek nevezett, lényegében azonosak. A Kaukázustól délre eső területekről[185] YAP-ként, azaz M35 jelzőt hordozó emberként a szárazság elől a kiszáradó és édes vizű Fekete-tó mellé költözött, illetve a Balkánon is megjelent embercsoport a mezőgazdaság legkorábbi művelője, és a Fekete-tó feltöltődésekor ez terjeszkedett részben délre a Folyamközben, részben pedig a Balkán felé, és végig a Földközi-tenger déli szakaszán. Egy része, aki korábban és most bekerült a Kárpát-medencébe, behozta magával a mezőgazdaságot, amelyet aztán az itteni crô-magnon őslakosság átvett, továbbfejlesztett, majd észak és nyugat felé tovább vitt és továbbadott. A mezőgazdasággal nem terjedt az eredeti déli lakosság, csak annak a kultúrája és részben az ahhoz tartozó szavak.

Végezetül meg kell állapítanunk, hogy a régészeti és az örökléstani adatok egybevetése az itt feltételesen vázolt folyamatok megtörténte esetén mutat a legnagyobb azonosságot. Ennek megfelelően a társadalmi szervezet, a nyelvi, valamint a tárgyi és szellemi műveltség összetevő elemei terén is. Mindez együtt csakis úgy magyarázható, ha a magyar népesség alapvetően Kárpát-medencei eredetű, Európa őslakosságának a része, léte semmiféle vándor-lási modellel nem magyarázható. Itt alakult ki a felső őskőkor emberéből, és a térség többi népét is ehhez képest kell származtatni, kis arányú bevándorlással számolva.

---

[182] Csak a würm végén alakult ki közvetlenül az M9 maradványból a TAT jelző embere is, és vándorolt az északi területekre, ahol minden magyar-rokonnak tartott és finnugornak nevezett népben előfordul, de a magyarból éppen hiányzik.

[183] Ez a híres kavicsösvény, amelynek elkülönülését az AB vércsoport létrejötte fémjelzi. Európában az M173/M17 arány nagyjából megfelel a perigordi (chatelperoni) és a gravetti műveltség embere viszonylagos arányának.

[184] Ezek hihetetlen gazdag régészeti emlékekkel rendelkeznek.

[185] Ahonnét a natufi műveltség a würm fölmelegedése utáni ifjabb dryast követő lehűléskor eltűnt, mert a Közel-kelet, ill. időjárása kiszáradt, az Eufrátesz felső folyásában sem volt már víz.

A társadalmi szervezetet a térségben, a hosszú ősidőkben végig az egyenrangú mellérendelő együttműködés, egymás segítése jellemezte. Ezt jól alátámasztják a régészeti leletek, amennyiben errefelé sokáig nem találunk megkülönböztetést a sírokban, még azok után sem, amikor már a tágabb környezetre az jellemző, tehát azoknak a leigázása (kurganizálása) után. A sztyeppéről indult háború (kurgán inváziók) megjelenése a térségben védekezésre kényszerítette az ittenieket. Amikor a védelemre berendezkedtek, az a harc elől kitérést, semlegességet jelentette elsősorban, de a védelmi szervezetet (katonaság), és a véd-műveket létrehozzák. A munkatevékenység nagyon szélesen megnyilvánulva, halászó–vadá-szó életmódot, valamint földművelést és pásztorkodást jelentett, valamint kézművességet és fém-művességet. Ezeknek sok a kiválóságot és elsődlegességet jelentő emléke. Összessé-gében az európai ember mesterségbeli ereje mindenképpen ebből a térségből származtatható.

Az itteni nyelvek között a legrégibbek a ragozó nyelvek, mint a magyar, amit a kiavulás tan, a glottokronológia is teljes mértékben alátámaszt. E nyelv hatását észrevehetjük a történelmi mozgások során, amiket az éghajlatváltozások vagy a háborús támadások okoztak. Így került 14.000 éve a rénszarvassal északra menő néppel sok, déli természeti környezetet tükröző szavunk Északi-Európába. 6-7000 éve pedig a földműveseink északkeletre kirajzásával a kurgán-inváziók hatására, északkelet felé egészen az Urálig terjedtek, s a volgai, obi magyar nyelvi rokonság nekik köszönhető. Délen egészen a Kükládokig, és észak-nyugaton egészen az Írszigetig terjeszkedett az innen kirajzó földműves nép, és majd menekült a kurgáninváziók elől a Kárpát-medencei eredetű szalagdíszes kerámiájú nép. Igaz közben elterjesztette Európában az erdőégetéses földművelés gyakorlatát. Majd ezeknek a kivonulóknak a kurgán által leigázott, közelibb részeiből lettek keleten a szlávok, akiket a későbbi harciasok szerveztek hatalmuk alá, s nyugaton a germánok. Utóbbiakon későbbről erős hun hatás érződik, ami főként a mondáikon látszik (Nibelung ének és kör). Délen a pelagézek, majd meghódításuk után a görög világ folytatódik bennük, de sok nyom szerint onnan még Egyiptomba is átkerültek, mint a térség királyait adó népesség.

Műveltségünk ősi szellemi rajzolatát leginkább a görög mitológiát megelőző korból való népmeséinkből, majd a népregékből, népdalokból, népszokásokból tudjuk visszakövetni. Ezek a maga erejéből boldoguló, a világot a maga valóságában ismerő embert mutatnak, kinek lélekhite jellegében azonos a későbbi keresztény tanítással. Csak a római, majd az ennek folytatását jelentő hatalmi célú terjeszkedéssel bomlik fel ez az anyagi és szellemi egységet mutató emberi élet, de nem a teljes Kárpát-medencében. Megjelennek a hódító hatalmi törekvésekkel együtt eltorzított eszmék, de a nép körében sokáig kevés sikerrel, mert a nép igyekezett a saját műveltségét érvényesíteni. A kettős kultúra rémét elhárította, hogy a hatalom műveltsége végsősoron nem jelentett a népéhez képest magasabb rendűt. Ez pedig a természet és az emberi szellem égi származtatásával, isteni eredetének kinyilvánításával vett fel időtálló alakot, aminek lényegét a jövőben is érvényesítenünk kell ezen a tájon.

3. A magyar király országai alkotmányának múltja és jövője

A Kárpát-medencén belüli középkori hatalmi vezetés sajátos alkotmányos jellegét a különböző területek sajátosságainak elismerése mutatja a magyar fő-királynak a különböző korszakokban érvényes uralkodói címeiben. Így van ez még akkor is, ha a mai történelmi tudat ennek valóságos jelentőségét, sőt jelentését se ismeri, mert attól megfosztotta az újkori történetírás eltérő érdekeket kifejező mivolta. Pedig ezek az uralmi területeket jelölő címek – az onnan származó, ott az uralkodói védelmi szerep betöltését lehetővé tevő jövedelemmel – jól mutatják, hogy a magyar király a középkorban helyi uralkodók feletti király, azaz a nyugati felfogás értelmében császár volt. (Lásd Mátyás király udvarában szolgáló boszniai király Újlaki Miklóst híresen drága aranyruhájával.) Mindez akkor szorult háttérbe, amikor a magyar király tekintélye lecsökkent, s a német császárságé (köztudatba) emelkedett. Ezért fontos ismernünk a

magyar király címeinek és rangjainak legteljesebb felsorolását, uralmi területei időrendben való megjelölését. Így megérthetjük a magyar uralkodó Kárpát-medencében betöltött szerepét Árpád fejedelemtől kezdve a Hunyadi Mátyást követő időkig,[186] vagy akár 1918-ig. A felsorolt uralkodói címek és országrészek, amelyeknek a magyar király mindig – vagy valamikor – ura volt: Magyarország (Hungaria vagy Pannónia), Erdély, Moldva, Havasalföld, Dalmácia, Szlavónia, Szerbország, Horvátország, Ráma (később Bosznia), Kunország, Bulgária, Lengyelország, Gácsország (vagy Halics, majd Galícia), Lodoméria, Csehország, Morava, Szilézia, Lausitz, Ausztria, Stájerország, Szicília, Apulia, Capua, Salernó, Szentangyalhegy és Jeruzsálem. Az ennyi, helyileg szervezett területen élő népesség életének összehangolása[187] volt az az előny, ami miatt sokáig ragaszkodtak a magyar királyi vezetéshez e helyeken, amit a Szent Korona-eszme alkotmányként vezérelt.

A Kárpát-medence népei számára ez a régi alkotmányos elv és érték a nemzeti és műveltségi azonosság fontos részét képezte. Legfontosabb jelképe az állami címerben is megjelent szakrális Korona. Az ezt el nem ismerő hatalmat az ország sosem tekintette törvényesnek, képviselői előbb-utóbb mindig helyreállították az alkotmányos értékeket elismerő jogfolytonosságot. A magyar történelmi alkotmányba ütköző – az ország, a nemzet sorsát érintő – döntéseket és azok következményeit a magyar népek soha nem fogadták el magukra nézve kötelezőnek. Mert a magyar alkotmány a nemzet igen régen fennálló államára vonatkozó akaratát fejezi ki.

A magyar államiság jelképe – latin neve *Sacra Regni Hungarici Corona* – nem királyi korona, hanem az ország koronája. Nem csak egyházi szent tárgy, hanem egy keresztény ország történelme által megszentelt és személynek felfogott eszmeiség. Ez a hűbéri rendbe úgy illesztette a korabeli Magyarország területét, hogy a terület birtokosának nem élő személyt határozott meg, hanem ezt a megszentelt tárgyat. Ezért e jogviszonyban ember nem lehetett ember birtoklója, amit biztosított az ország területén élő valamennyi embernek, és ez a helyzet egészen Mária Terézia koráig terjedt. A Szent Korona-tanra alapozott alkotmány nem ösztönözte az államot hódításra, és amíg maradéktalanul érvényben volt (Habsburg királyokat megelőző időkig), addig a magyar haderő – lett légyen akár a legerősebb Európában – nem folytatott hódító hadjáratot, csakis az ország területét és ezzel a keresztény Európát védte.

A szakrális Koronához már I. (Könyves) Kálmán korától fűződnek törvényben lefektetett alkotmányos jogok, szerepkörök: minden javak és jogok gyökere. Ezen ’eszme’ nagyon lényeges eleme, hogy *a Magyar Megszentelt Korona az ország tulajdonosa*. Nem tárgy, hanem ’élőlény’, aki magában egyesíti a hozzá tartozó területen élő uralkodó és nem uralkodó embereket. Olyan lény, akivel a királyt beavatják, akire a király is felesküszik, akinek felelősséggel tartozik. Ebbe *a felelősségébe belefoglaltatik a Magyar Korona országa területén élő minden ember – nyelvre, vallásra, népi-hovatartozásra és gazdagságra való tekintet nélkül*. A király, a nemesség és az egyszerű nép a várjobbágytól a pusztai állattenyésztőig, a cigány, a zsidó, a tót, a román, a keresztény stb, egyaránt része a Szent Koronának.[188]

Eredetileg ezt a hatalmi misztériumot Szent István a maga teljes apostoli hatalmával úgy egészítette ki, hogy a szakrális Koronából származtatta a közjogot, valamint megalapította a Szent Korona Misztikus Testét. Mert amint minden az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevére vagy nevében megkeresztelt ember Jézus Titokzatos Testének tagja, úgy Szent István országának minden lakója a Szent Korona Misztikus Testének a tagja. Az Imre fiához írt Intelmek – mint alkotmány – értelmében a szakrális Koronához azóta fűződnek alkotmányos jogok. Vagyis a Szent Korona már Szent István óta minden jogok gyökere, és nem fogadja el az olyan

[186] V ö. Tringli 2016.

[187] Az összehangolást nagyban elősegítette a térség azonos műveltsége, a Kárpát-medencét kitöltő földműves népesség folytonos azonossága, amely népesség már a Körös kultúra idején minden irányba messze átterjedt a Kárpátokon.

[188] V. ö. Molnár 1927, pp. 7-9.

törvényeket, amelyek nem felelnek meg az Ő alkotmányának, vagyis az Intelmeknek. Az ilyen törvényeket a földi viszonyok között (de facto) alkalmazhatják ugyan, de a Korona égi törvényei szerint (de jure) érvénytelenek. A Szent Korona-tan, mint eszme és alkotmányjog, közjog az isteni parancsolatok mellett az ősi szabadságvágyra – mert a mellérendelés lényege a szabadság – is épült, és az Intelmekben már írásban is előttünk áll. Más kérdés, hogy ebből a törvényhozók mikor mennyit ismertek fel és alkalmaztak, a korszakoknak és a környezetnek megfelelően, hiszen az Intelmek az eszményi, ha tetszik, prófétikus alkotmány.

A magyar műveltség kiemelten tiszteli a nőt. A házasságba egyenértékű felek lépnek, és ettől kezdve a család, mint egység két egyenértékű részből tevődik össze, és jelentőségét tekintve mindkét egyedét meghaladja. Ebbe a családba integrálódnak aztán az utódok. A család – ide értve a háromnemzedékes nagycsaládot is – a magyar műveltségnek évszázadok-ig visszakövethető fontos eleme. Itt nem az ősök kiléte, hanem a család egységessége a fontos elem. A mellérendelő szemléletet és erre alapuló életformát tükrözi, hogy még a török időszak végén is a magyar falvak közel egyharmada faluközösségben élt. Ez az arány a korábbi időben csak nagyobb lehetett. A faluközösségben nincs földtulajdon, a földön közösen gazdálkodnak. A közös földön a föld kimerülésének elkerülése végett a termékeket célszerűen váltogatják, egyes kedvező termékekre specializálódnak, ami a termelékenységet növeli.

A nagy sűrűségben letelepedett társadalom faluközössége hatékonyan valósította meg a társadalmi oktatást, bíráskodást, szociális ellátást és egészség-szolgáltatást. A magyar faluközösségben ismert táltos a közösség tudósa, gyógyítója. A magyar népmesék táltosai, ha átváltoznak valamivé, akkor leginkább lélekjelképnek felelnek meg. A favakban élő táltosok pedig műveltséget fenntartó, az egész területet egységesítő s fejlesztő tanítók, papok, orvosok, bírák lehettek – egyszerre. A táltos rendszer – a Kárpát-medencében az újkőkorszakot megelőzően ismert magyar (rovás-) írással egyetemben – megmagyarázza mind a nyelvi egységességet és fejlettséget, mind az alapvető ábrázoló művészeti jelleget. A magyar népi műveltség mellérendelő jellege megfelel a Korona-tan mellérendelő felfogásának.

A *Sacra Regni Hungarici Corona* jelképi szerepe, eszméje és tana meghatározó volt mind a magyar állam megszervezésében, mind ezeréves fennmaradásában. Még a kereszténység legfőbb védelmezője szerepének vállalását is jelentette. Itt a király nem birtokolhatta az országot, mint ahogy az szabályszerű volt akkoriban a hűbéri Európa többi részén, ahol már a Kr. előtti 6. évezredtől kezdve az alárendelő szemlélet volt uralkodó. Ennek megnyilvánulásai voltak az istenek földi helytartóiként tekintett királyok, valamint az uralkodó nemesség uralmának alávetett szolgák és a rabszolgaság, míg nálunk a király a kormányzásra, az uralkodásra a szakrális Koronától kapott jogosítványt.

De a Szent Korona-tan mellérendelő szemléletét később Werbőczi megroppantotta, kiemelve a nemességet a jobbágyokkal szemben, akik addig nem voltak szolgák, mint a többi európai hasonló társadalmi helyzetű ember. Aztán a Megszentelt Korona-tan alkotmányos hatalommegosztása a király és a nemesség hosszantartó küzdelmének színtere lett. Az ősi szabadságvágy is kifejeződik a Szent Korona-tanban a feudális rendiséggel szemben. A szabadságvágy kielégítője a királyi tanácsadó testület az uralkodó állandó ellenőrzésére, ami igazán demokratikus és alkotmányfejlesztő intézmény, s akkoriban Nyugat-Európában nem létezett.

Werbőczy csak törvénybe akarta iktatni a még az 1440-es dekrétumban foglaltakat. Ebben ugyanis a nemesség az istenfelség elve helyére a népfelség, azaz náluk nemességfelség elvét tette, amikor azt állították, hogy a szakrális Korona ereje és jogforrás jellege nem Istentől, hanem a nemességtől származik. Ezt folytatta Werbőczy. Ez tette lehetővé, hogy ezután a nemesség, illetve a magyar országgyűlések sorozatosan fogadhattak el olyan törvényeket, amelyek már nem feleltek meg a szakrális Korona alkotmányának, az Intelmeknek. Persze az 1440-es dekrétumnak is volt előzménye, az 1439-es 3. törvénycikk, amelyben a köznemesség erősen csökkentette a saját honvédelmi kötelezettségét, de itt még nem tulajdonította magának

azt a jogot, ami Istené. Ugyanis a szakrális Korona az erejét, jogforrás mivoltát és kizárólagos hatalomközvetítő jogát eredetileg nem a Szent István-kori magyar nemesség akaratából, hanem Jézus Krisztus akaratából kapta. A dolog a magyar tudományosságban azért nem szerepel, azért csúszott félre, mert a XVIII. századtól sem történészeink, sem jogászaink nem foglalkoztak a Szilveszter-levéllel, az elveszett Szilveszter-bullával és az Intelmekkel, mint alkotmánnyal.

A Szent Korona-tan szellemét tehát nem a késői Habsburg uralom idején kiterjesztett uralmi rendben kell keresnünk, hanem a Kárpát-medence ősi mellérendelő műveltségi felfogásában. A Kárpát-medence műveltségi egységesülését számos adat mellett még az Árpád-vezérelte államalapítás Vérszerződése, majd a Megszentelt Korona-tanra támaszkodó Aranybulla is megerősíti. De a magyar nyelv több mint ezer évig nem képezte az államnyelvet, amely a latin volt. Az uralkodó nemesség nyelve is, a közigazgatás, a bíróságok, az oktatás, az egyházi szertartás nyelve is latin volt, ezért a magyar nyelv fennmaradása és egységesülése semmiképp sem tulajdonítható az akkori felső osztálybeliek erényének. Így minden olyan feltételezés, hogy a magyar nyelvet nem magyar anyanyelvű alacsonyabb osztálybeliekre rákényszerítették – magyarosítottak volna – elvetendő. Nincs meg rá sem a közeg, sem az igény, sem a lehetőség.

A török alól felszabadító háborúk után I. Ferenc (1792–1835) rendszere teljesen megmerevedett „a francia forradalom okozta földrengés" miatt és a Monarchia sorsát kérdésessé tevő irányzatok bomlási folyamatot, az öntudatra ébredt tömegek törekvései válságok sorát indították. A császári abszolutizmus és a nemzeti és politikai demokrácia került szembe, és előbbi rendőri és katonai erővel akadályozta meg utóbbi érvényre jutását, aminek sikere folytán európai vezető szerepre tett szert a Szent Szövetség vezető államaként. A rendszer megvédte magát az alapjait rengető támadástól, de a Monarchia későbbi felbomlási okait magából kitermelve. Mert e rendszert fél évszázadig működtetve „a birodalom végleg képtelenné vált magáévá tenni a kor követelményeit, bevezetni azokat a reformokat, amelyek nélkül egy állam sem létezhetett Európa szabadabb és demokratikusabb légkörében."[189] Ezt felismerve a magyar reformkor hangadói felléptek a magyar ügyért.

És azért találunk ellentmondást a reformkori és a '48-as eszmék, valamint a nem magyar nemzetiségek törekvése között, mert a magyarok törekvése is teljesen el volt nyomva, előbb azért kellett küzdeniük a Bécsi Udvarral, s ez a harc külön folyt, nem a többi nemzetiséggel együtt. Ezért javasolták, hogy előbb legyen magyar függetlenség, aztán jöhet a többi nemzet ügyének megoldása. Ezért tehát a korszak legjelentősebb tényezője a nemzeti egység és önrendelkezés volt, ami ellen az *ancien régime* minden irányban folytatta öngyilkos küzdelmét. „A rendszer a német nacionalizmust nem kevésbé gyűlölte, mint a magyart vagy az olaszt (amelyek ebben a korszakban a legfejlettebbek voltak), de semmi kifogása nem volt az ellen, hogy egy nép a maga körében beszélje, ápolja, sőt fejlessze saját nyelvét. A nemzeti gondolatban azok az elemek rémítették meg különösen, amelyek az akkori európai állam-rendszert kívánták megdönteni, s a nemzeti területeket akarták egységes alapokon újjászer-vezni."[190] E törekvések a kis népek körében is feléledtek, s amikor a központi hatalmak ellené-ben a többi európai (francia, angol, orosz) nagyhatalom – akiket a Szent Szövetség elrende-zése már nem elégtett ki – támogatni kezdte azokat, az az első világháborúba torkollott.

Wesselényi a Habsburg Birodalom föderalizálásának első programját dolgozta ki és nemcsak társadalmi reformokra, hanem a birodalom államszerkezetének és nemzetiségpolitikájának a módosítására is javaslatot tett.[191] Ekkor még a magyar politikai nemzetként államalkotó volt és a többi nemzetiség érdekében is működtette államát, mert mint Wesselényi utalt erre, a nemzetiségek többsége akkor még nem tudott államot fenntartani. És a reformkor elején például még a latin volt az államnyelv, ami mutatja, milyen hatalmas munkát

[189] Jászi 1982, p. 147.
[190] Jászi 1982, 154. p.
[191] B. Wesselényi 1843.

kellett végezni a törvényhozás és kormányzás nemzeti nyelvre, majd nyelvekre történő áttérítése kapcsán. Majd amikor „az abszolutizmus teljesen elvesztette lába alól a talajt, s egyik napról a másikra elfogadta Magyarország teljes függetlenségének tényét anélkül, hogy világosan megértette volna az új alkotmányos helyzet igazi jelentőségét, vagy megpróbálta volna ezt az új alkotmányt összhangba hozni a Monarchia többi részének állapotával" a helyzet szinte megoldhatatlanná vált. Mert a császár „ahelyett, hogy komoly erőfeszítéseket tett volna a birodalom új, demokratikus alapokra helyezésére és az oly különböző kulturális szinten álló nemzetek és népek fejlődési lehetőségeinek ésszerű összehangolására, a régi abszolutisztikus, militarista rendőrállam az alkotmányos engedmé-nyek első percétől kezdve csak a pillanatra várt, hogy eltörölje a népek szabadságjogait, és visszaállítsa a régi önkényuralmat".[192]

Ez aztán orosz cári segítséggel megtörtént, és a kiegyezés dualista rendszere a '48-as vívmányokat megadta a felső osztályok számára, de csak részben biztosították a magyaron kívül a többi nemzetiség fejlődését: egyénileg igen, nemzetként nem, mert nemzeten a minden népet képviselő magyar nemzetet értették. Ezért az országgyűlés és az állami közigazgatás nyelve a magyar lett, ami a nemzetiségeket kiszakadási törekvések irányába, az országot a későbbi széthullás felé vezette, mert a nemzetiségek akkorra már kifejlődött öntudattal bírtak, s a Magyar Királyság határain kívül élő rokonaik a nemzeti tudat és az önálló állam kiépítése terén előre léptek, mintát, biztatást nyújtottak. A történelmi alkotmány szelleme ugyan érvényesült a Deák Ferenc felfogása szerinti Eötvös József-féle nemzetiségi törvényben,[193] mégis erőszakos beolvasztásként, magyarosításként jelent meg a végrehajtás során a nemzetiségek számára. Így aztán „bár elfogadták az ország politikai egységének elméletét, a nemzetiségi törvény engedményeit nem tartották megfelelő garanciának nemzeti létük biztosítására, és területi autonómiát kívántak,"[194] de az akkori erőviszonyok között új kiegyezést kötni lehetetlen volt. Az régi alkotmány szelleméttől eltávolodott új politikai vagy uralkodó réteg a csak nevében szabadelvű pártpolitika eszközével magának biztosította a kevés befolyásos állami hivatali és megyei közigazgatási állást, a nemzetiségi középosztályt igyekeztek kizárni belőle. A velük való együttműködés hiánya azonban visszaütött, és a magyar dzsentri réteg is hanyatlani kezdett. Az ország nagyfokú gazdasági fejlődésében szerepet játszók között sokan voltak, akik azokban az évtizedekben váltak magyarrá. Az egységes nemzetállam eszméje lett a győztes eszme, aminek hatására a nemzetiségek végleg az elszakadásban látták jövőjüket.

A következményt, a fejleményeket ismerjük. A térség egészének gazdasági–szellemi fellendülése megakadt, a nagyhatalmi beavatkozás két világháborút készített elő és vezényelt le, majd szovjet érdekterületté téve térségünket, bebetonozta az elmaradást. Teljes kiutat legújabban az EU tagság se hozott eddig Kelet-Közép-Európa számára. Megoldást a jelenben és jövőnkben egymás megbecsülése, a kölcsönösség, az együttműködés jelenthet, visszatérve a régiónak a magyar történelmi alkotmányra alapozott korábbi gyümölcsöző elveihez. Ennek akadályait pedig közös múltbeli történelmi építményünk előnyeinek feltárásával és oktatá-sával érhetjük el. Ha a tudomány megfelelő fokára lépve kimondjuk egyetemes értékeink történelmi léptékű eredményeit, és hiteles képet nyújtunk az egész Kárpát-medence műveltsé-gi egységéről, a világközvélemény támogatni fogja térségünk eszmei rendjének ismételt megvalósulását, sokszorozódó erejének bekapcsolását az emberiség előtt álló feladatok megoldásába, azaz a régi Magyar Királyság népeinek több mai nemzetként való boldogulását.

[192] Jászi 1982, p. 160.
[193] Deák úgy gondolta, hogy „a magyarnak olyan nagylelkűnek, olyan igazságosnak kell lennie, hogy azok az elmaradottabb népek, amelyekkel ősi közösségben élünk, úgy tekintsenek ránk, mint idősebb testvérükre, aki nem uralkodni akar fölöttük, hanem vezetni őket a jog és a kultúra ösvényein." (Jászi 1982. p. 410.)
[194] Jászi 1982, pp. 413-415.

Irodalomjegyzék

Báró Wesselényi Miklós: *Szózat a magyar és szláv nemzetiség' ügyében.* Otto Wigand, Lipcse, 1843. https://mandadb.hu/document/835770/default/doc_url/BALL_000003_001.pdf.

Cser Ferenc, Darai Lajos: *Európa mi vagyunk. Európa történeti kapcsai a sejti tulajdonság örökítőkhöz és a Kárpát-medencei népi, nyelvi, műveltségi folytonosság II.* Fríg Kiadó, [Pilisszentiván] 2008.

Cser Ferenc, Darai Lajos: *Kárpát-medence, vagy Szkítia?* Fríg Kiadó, [Pilisszentiván] 2008.

Gábori Miklós: *Ala Tau – Ararát. Régészeti utazások.* Gondolat, Budapest, 1974.

Jászi Ooszkár: *A Habsburg-monarchia felbomlása*. Gondolat, Budapest, 1982.

Mitrovits Miklós: Meddig tart Kelet-Európa? Niederhauser Emil emlékére. (online) *Új-kor.hu. A Velünk élő történelem.* (id.: 2015. 04. 25.) Újkor Alapítvány, Budapest. http://ujkor.hu/content/meddig-tart-kelet-europa-niederhauser-emil-emlekere.

Molnár Károly: *A Szent Korona-tan kifejlődése és mai jelentősége.* A Magyar Nők Szent Korona Szövetségében, 1927. február 2-án tartott előadás. Dunántúl Egyetemi Nyomdája, Pécs, 1927. (http://mtdaportal.extra.hu/molnar_kalman_a_szent_koronatan_kifejlodese).

Nagy Ákos: *A kor halad, a vér marad. A vércsoport jelentősége a magyar őstörténet kutatásában.* Magyar Őstörténeti Kutató és Kiadó Kft, Gödöllő, 2005.

Tringli István: Mátyás országai. Miről árulkodik a Thuróczi-krónika címerkoszorúja? *Rubicon online*. Rubicon Ház Bt, Budapest, 2016. http://www.rubicon.hu/ma_files/2016_04_32.pdf.

ALKOTMÁNYOSSÁG ÉS NEMZET (IX. C.)

Csihák György (Zürich):
Alkotmányjogi helyzetünk[195]

„Mindennap megszűnik valami, amiért az ember szomorkodik,
de mindig születik valami új, amiért érdemes élni és küzdeni.”
Hérakleitosz

Azért, hogy a lényeg el ne vesszen a sok részlet között, az alábbi összefoglaló csak a tárgy főbb összefüggéseivel foglalkozik és eltekint számos – mégoly fontos – részlet leírásától. E tárggyal több dolgozatom is foglalkozik, ahol ezek a részletek bőven megtalálhatók. Nem foglalkozom itt azzal sem, hogy miért fontos az, hogy egy állam élő, működő alkotmánnyal rendelkezzék. *Pedig igen fontos.*

Napjainkban alapvetően kétféle alkotmány ismeretes: 1. részletesen, pontokba foglalt, úgynevezett *charta alkotmány*, és 2. *történelmi alkotmány* – ilyen a mai angol alkotmány és ilyen *a mi történelmi alkotmányunk.* A történelmi alkotmány a magasabb rendű, mert amíg a charta alkotmány jogásza tétlenül áll az alkotmánylevél hézagai előtt, addig a történelmi alkotmány jogásza mindig talál a történelemben megoldást. A történelmi alkotmány nem jelent mozdulatlanságot, nem jelenti a fejlődés tagadását. A későbbi törvény lerontja a korábbit (Lex posterior derogat priori.) A praecendensek kialakítják a szokásjogot, amely a mesterséges (írott) jogalkotás hézagait kitölti.

A mi történelmi alkotmányunk megélt *több nagyobb rendezést* is. Ilyen volt például az *„Arany Bulla”* az ellenállási joggal *1222-ben és 1231-ben, az ősiségi törvény 1351-ben, vagy az Országgyűlés által 1444-ben kiadott Oklevél,* amelyben először fejtették ki szabatosan a Szentkorona-elméletet és a királyi hatalom átruházott természetét, vele a szabad királyválasztás jogalapját. Továbbá *a Diploma Leopoldinum,* amit a király 1690. október 16-án írt alá, és ami szerint Erdély belügyeit intézték több mint százötven év alatt. A *Pragmatica Sanctio* 1722-ben, ami szabályozta 1918-ig az uralkodók egymás után következő rendjét, az úgynevezett *reformországgyűlések* 1825. szeptember 11-től 1848. április 11-ig, amit ellenjegyzett az első felelős magyar miniszterelnök, majd az 1865. december 10-től 1867. július 28-ig tartott országgyűlésen alkotott *kiegyezési törvény* – hogy csak az általam fontosabbnak tartottakat említsem.

A Szentkorona-tana, vagy elmélete, mint írott történelmi alkotmányunk lényeges része alakult ki.

Történelmi alkotmányunk a magyar nemzet legdrágább kincse. Államalkotó géniuszunk legékesebben szóló bizonyítéka, élő kapcsolat dicső múltunkkal, s reményteljes jövőnk legbiztosabb záloga.

Normális körülmények között a jog és a hatalom kéz a kézben kell járjon. A történelemben azonban gyakorta tapasztalható, hogy a jog és a hatalom nem fedi egymást. *Ilyenkor a hatalom erőszakkal kiszorítja a jog érvényesülésé*t. Az alkotmány bárminemű megváltoztatásának útját-módját az alkotmány szabályai előre meghatározzák. *Alapvető tétel, hogy az alkotmány jogszerűen csak így változtatható.* Ezt a közjogi sarkigazságot nevezzük *jogfolytonosságnak*. A törvényeket igazi tartalommal csak a polgároknak az alkotmányhoz való elszánt ragaszkodása töltheti meg. Ez az egyetlen valódi *alkotmánybiztosíték*. (Nem árt itt megjegyezni, hogy Anglia

[195] *„A Szent Korona erejével”* című *Magyarok X. Világkongresszusa Nemzetstratégiai konferenciáján* az *Állam és nemzet a XXI. században* című *Nemzetpolitikai folyamban* tartott előadás írott változata. Magyarok Világszövetsége, Széchenyi-terem, Budapest, 2021. augusztus 16.

kiválása az EU-ból azért ilyen fájdalmas, mert az EU charta-alaptörvénye készítői megfeledkeztek a kiválás szabályai megalkotásáról.)

A magyar történelmi alkotmány kialakulásának kezdete valahová az eurázsiai nagy lovasműveltség területére tehető. Ezen, az eurázsiai és Afrika egyes északi területeit is magábaölelő földrajzi területen, az egymás után kialakuló, majd felbomló hatalmas birodalmak népei, hosszabb-rövidebb ideig kapcsolatban álltak a Kárpát-medencével. Ameddig történelmi emlékezetünk jelenleg visszanyúlik, úgy harminc-negyvenezer évig, a Kárpát-medencében embertanilag – és feltehetően nyelvileg is – rokon népek képezték a lakósság nagy részét. Az ide bejövő és az innen kiáramló embercsoportok ezen a földterületen hosszabb-rövidebb ideig, a kultúra és a gazdaság több vonatkozásában, kapcsolatban is maradtak egymással. Itt állott a vezéri sátra Atillának, az egyik hun birodalom, egyik vezetőjének és itt volt az avar birodalomnak is a központja. Itt alakult meg, a kezdetben háromezer kilóméter átmérőjű, közép-európai, és *utóbb apostoli Magyar Királyság.*

Az gyakran előfordult, hogy egyes császárok, királyok emberükkel betöltöttek római egyházi tisztséget, javadalmat. Püspökséget *alapítani,* viszont *csak Róma püspökének, a pápának – és, a mi koronánkkal szabályosan megkoronázott, apostoli magyar királyunknak szabad.*

A lovas népek alkották az első ismert nagy birodalmakat, amelyek jó belső szervezettség nélkül elképzelhetetlenek lennének. Valamennyi későbbi nagy birodalom szervezői tőlük tanulták az államszervezés mesterségét. Az európai jogrendnek ma is alapja a római, a rómaiak pedig szintén elődeiktől tanulták.

A mi történelmi alkotmányunkról egyesek állítják, hogy nincs leírva. Annyiban igazuk is van, hogy miután ez nem charta alkotmány, nincsen pontokba szedve. Ezért is nevezzük ezt az alkotmányt *történelminek*. Ugyanis a *leírt* alkotmányunk a Corpus Juris Hungarici (Magyar Törvénytár) *lapjain található*, ami Stephanos, későbbi nevén I. István király első dekrétumával kezdődik, aminek dátumát 1018-ra teszik.

Ennek története az, hogy az ő bölcs parancsára alakult *a királyi kancellária* (mai fogalmunk szerint miniszterelnöki hivatal), és annak nyelve – ugyancsak az ő bölcs parancsára – az akkor már holtnak tekintett *latin nyelvet* tette, feltehetően részben azért, hogy országának soknyelvű népe közül egyik se kerüljön nyelvi hátrányba. Ettől az időponttól kezdve, országunkban minden – az államvitellel kapcsolatos fontos hivatalos irat – latin nyelven készült. A későbbiekben a magyar országgyűlésben, vagy nemzetgyűlésben a hivatalos nyelv a latin volt. A gyűlésében mindenkinek latinul kellet felszólalnia. Horvátország társult állam volt (1091-től 1918-ig), ezért amikor horvát küldött ott felszólalt, akkor felvonták a horvát zászlót. Latin államnyelvünket a Magyar Nemzetgyűlés 1844-ben magyarra cserélte.

Följegyezték, hogy ha a nemzet prókátorának (ügyvédjének), Deák Ferencnek jurátus korában, ha felolvastak egy sort a Corpus Juris-ból, akkor onnan fejből folytatta *latinul*.

Biztosra vehető, hogy a hatalmas lovasbirodalmaknak is volt alkotmányuk, amint az avarok birodalmának is – ahonnan a mi államszervezésünk bizonyítottan sok mindent átvett. A Tarih-i Üngürüsz tanúbizonysága szerint Árpád bejövő népe *világos korona-fogalommal érkezett.* Ennek a honvisszafoglaló *népnek teljes államszervezete volt*. A rendszer lényeges összetevője a *vérszerződés*. Nem tudni, hogy államunk alakulásában mennyi és hol kötött vérszerződéssel kell számolnunk. Egy minden bizonnyal volt és erről elég részletesen tudósít Anonymus a gesztájában. Magas szintű jogi értékét bizonyítja az is, hogy benne megjelenik már a *hatalmi ágak elkülönülése*, ami például – még az Európai Unióban *sincs*. *Így kezdődött a középkori hatalmas Magyar Királyság jogi élete*. *Minden esetre szögezzük le, hogy a mi történelmi alkotmányunk ezekkel a vérszerződésekkel kezdődik.*

A Magyar Királyság *önrendelkezése* (nemzeti szuverenitása) fönnmaradt, de máig kiható módon, *komolyan sérült* az európai első nagy háború után, mivel az addigi állam területe kétharmadán *megszűnt*. *Történelmi jogfolytonosságunk fönnmaradt,* igaz, mintegy nyolcévig tartó alkotmányjogi rendezés segítségével, *az ország maradék egyharmadán.*

Nagyobb változást hozott a második nagy háború. A Harmadik Birodalom katonai erői, 1944. március 19-én országunk maradék egyharmadát is megszállták. *Ezzel, a kárpát-medencei magyar állam életében először, az ország egész területe tartósan idegen katonai megszállás alá került*, miáltal *nemzeti önrendelkezésünk* (szuverenitásunk) a szovjet megszálló erők távozásáig, 1991. június 19-ig, *megszűnt*. Az ilyen helyzetre vonatkozóan (1849 után) mondta a nemzet prókátora, hogy: „Az idegen katonák által megszállt ország országgyűlésének nincsen se alkotmány-teremtő, se alkotmány-módosító ereje. Az országot álparlamentáris intézmények irányítják. Joguk csak arra van, hogy fenntartsák az állam életét." Az 1946. évi I. törvény életbeléptetésével pedig *megszüntették történelmi jogfolytonosságunkat* ***is.***

Mivel mind nemzeti önrendelkezésünk, mind történelmi jogfolytonosságuk megszüntetése idegen katonai erők beavatkozásával történt, ezért a nemzetközi joggal összhangban is – jogellenes, tehát érvénytelen. A helyzetet hatalom tartja fenn.

Ilyen körülmények között született az 1946. évi I. törvény, majd a Magyar Köztársaság alkotmánya (1949), és a Magyar Népköztársaság alkotmánya (1972). Ezt követte az 1989. évi XXXI. törvény, majd pedig az 1990. évi XI. törvény a Magyar Köztársaság kimondásáról.

Az 1989-ben létrejött országgyűlés, természetesen nem volt az első és nem is jött létre szabadon, mivel az ország egész területe még megszállva volt az idegen katonaság által. Helyreállt viszont a magyar állam *önrendelkezése* a két békeszerződés által meghatározott területen, az idegen katonák kivonulása után (1991. június 19).

Jogilag természetesen fennáll *a történelmi jogfolytonosságunk*, mivel megszüntetése, illetve működésének megakasztása olyanok által történt, akiknek arra alkotmányos felhatalmazásuk nem volt. Ugyanezen oknál fogva *történelmi alkotmányunk működni sem tud*. Pótlására lépett életbe 2012. január 1-én Magyarország (charta!) Alaptörvénye, amit azóta – tudtommal – kilencszer módosítottak. Ez áll a „Záró rendelkezések" 2. pontjában: „Ezt az Alaptörvényt az Országgyűlés az 1949. évi XX. törvény ... alapján fogadja el." (2011. április 25.) Ugyanezen Alaptörvény bevezetőjében olvashatjuk: „Nem ismerjük el az 1949. évi kommunista alkotmányt, mert egy zsarnoki uralom alapja volt, ezért *kinyilvánítjuk érvénytelenségét." Miáltal ez az irat (Alaptörvény) önmagáról – sajnos! – kijelenti érvénytelenségét.*

Az irat sok egyéb pontatlansága mellett megemlítem, hogy nincs benne meghatározva, hogy ki a „magyar", mi a „nemzet", a „magyar nemzet" és ezek mely részekből állnak? Helyette van a „mindenki" sőt újabban a „minden gyermek".

Vérszerződést *a vér szerint nem rokon* emberek kötöttek, miáltal *vérszerinti rokonok lettek*. Esetünkben a vérszerinti rokonok a „gens hungarorum" a *magyar nemzet*. Ez nem a „natio", mint a többi nemzet esetében, mert latinul a natio első jelentése „társaság", ami nem vérszerinti rokonság. Ennyiben is különbözik a *„magyar nemzet"* a többi nemzet *nemzet-fogalmától*. Nálunk ez igen régi dolog, míg a többiek esetében, pl. a „grand nation" valami új fogalmazvány. *Ez a magyar nemzet sok évszázados, történelmi alkotása és nem ismert ma semmiféle szervezet, amely felhatalmazva lenne ennek újra fogalmazására, se alakítgatására.*

A natio hungarorum pedig nem más, mint a Megszentelt Korona Népe. Ide tartozik a gens hungarorum ÉS a többi, ide felvett nép, aminek az összessége a királlyal „Totum Corpus Sacrae Regni Hungarici Coronae, *a teljes magyar nemzet, a Megszentelt Korona egész népe.* Ezt a mellékelt összeállítás magyarázza.

Foglalkozni kell még a *„magyar" népnév* kérdéskörével. Eddig nekem senki nem tudta megmondani, hogy *mióta, miért és hogyan lett* népnevünk a *„magyar"*? Magyarázgatás van – bizonyíték *nincs*. Nincs „magyar" a Corpus Juris Hungarici-ben, se a Tripartium-ban, se a korai írásos forrásokban. Latinul a „magyar" király *rex hungarorum*, az országunkat jelentő korona neve *hungarici corona*. Az -orum és az -ici – latin végződés. A -gar terület, nép – *de nem latin* (lásd *csak például*: Kasgar, Dzsungar, bulgar, ungar). A *gens hungarorum* igazából a *hunok* vérszerinti közösége, a *natio hungarorum* pedig a „*hun"* nemzet. Ide becserélték a „magyar" népnevet – de csak a fordítók

Történelmi alkotmányunk szerint tehát a magyar nemzet (natio hungarorum) nem más, mint a korona egész teste (Totum Corpus Sacrae Regni Hungarici Coronae): 1) a király, 2) a hunok vérszerinti közössége (gens hungarorum) mint „tag", és 3) az ide felvett minden más „tag" – a nemzetiségek. Werbőczi 1517-ben országbíró korában írta: „Én mindenkinek igazságot tartozom szolgáltatni, legyen az cigány, vagy zsidó, ha az illető a korona alattvalója (állampolgára) *és ezt kéri."* Deák Ferenc már ezt mondta a képviselőházban 1867. február 17-én, az Alkotmány visszaállításakor: „… s itt nemcsak a magyar ajkúakról szólok, hanem általában a Magyarországot alkotó nemzetről…". Nem csak Deák Ferenc állította, hanem magyarnak vallotta magát a horvát nemzetiségű Zrínyi Miklós, a Petrovics Petőfi Sándor és a zsidó származású Heltai Jenő, Szép Ernő, Kabos László. Tehát aki polgára a Magyar Királyságnak, *az mind tagja a „magyar nemzetnek", vagyis a Megszentelt Korona Népének*. Ez a Korona otthona is ennek a népnek: „Sacra Corona radix omnium bonitum et jurium". (*Ha akarja*!)

ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT

„MAGYAR NEMZET" A MAGYAR TÖRTÉNELMI ALKOTMÁNYBAN
a Corpus Juris Hungarici alapján

MAGYAR „EMBER" **(egyenjogú férfi és nő)**
„CSALÁD"
„NAGYCSALÁD"
magyar „NEMZETISÉG" nationalitis
(ez eddig vérszerinti kapcsolat, PÉLDÁUL egy TÖRZS)
amiből lehet később TÖBB TÖRZS szövetsége,
PÉLDÁUL a **„GENS HUNGARORUM" ami *egy* TAGJA, Membrum a koronánknak,**
amihez csatlakozhat más törzs és nemzetiség, mint egy másik TAG
Membrum: pl. SZLOVÁK, ROMÁN, ZSIDÓ STB. (ami szintén lehet egy-egy törzsszövetség is) amennyiben a magyar állam polgárai ***akarnak*** lenni,
(VÉRSZERZŐDÉSSEL LEHET ***CSATLAKOZNI*** BÁRMELYIK NEMZETISÉGHEZ vagy TÖRZSHÖZ), ezek együtt
Corpus Sacrae Regni Hungarici Coronae – „a korona teste",
és a király **Caput** Sacrae Regni Hungarici Coronae,
ez – tehát a fejjel együtt – a
„MAGYAR NEMZET" (natio hungarorum), ami így „a korona **egész** teste" **Totum Corpus Sacrae Regni Hungarici Coronae**
(tehát a TÁRSASÁG!), ÉLHET
MAGYARORSZÁGON mint magyar állampolgár
és **KÜLFÖLDÖN**
KÉNYSZERBŐL és SAJÁT AKARATÁBÓL

TRIANON	MENEKÜLT	KIVÁNDOROLT
TÖMBBEN és SZÓRVÁNYBAN	TÖMBEN és SZÓRVÁNYBAN	TÖMBEN és SZÓRVÁNYBAN
SZÉKELYFÖLD, TURÓC Megye	CLEVELAND, ZÜRICH	CLEVELAND, ZÜRICH
CSALLÓKÖZ, SZATMÁR Megye		

„EGYETEMES (teljes) Magyarság" (ami) az egész magyar nemzet Totum Corpus Sacrae Regi Hungarici Coronae
SZÖVEGEZVE AZ ÖSSZEFOGLALÓ

A MAGYAR NEMZET A GENS HUNGAROROM, és a
Totum Corpus Sacrae Regni Hungarici Coronae,

tehát a **Corpus Sacrae Regni Hungarici Coronae,** amihez jön a király a ***Caput*** Sacrae Regni Hungarici Coronae, tehát csak a *feje*, a kettő együtt a **Totum Corpus Sacrae Regni Hungarici Coronae**, *a korona egész teste.*

A **Corpus**, a *test* több tagból **(Membrum)** áll. Az *egyik tag* a **Gens Hungarorum, ami megfelel a nyugatiak nemzetének**, de az nálunk csak a **hunok vérszerinti közössége** (palócok, székelyek, kunok, matyók, csécsények, jászok, besenyők, herények stb. együtt), tehát egy *Membrum,* egy *törzsszövetség,* amiben több *nagycsalád* van. Hozzájön a többi *tag,* azaz *Membrum,* a *többi nemzetiség* (együtt képezhetnek szintén egy-egy törzset, több törzs egy-egy törzsszövetséget): tót, román, szlovén, örmény, ruszin, szerb, zsidó, sokác, német, dalmát, bunyevác, rác, cigány, horvát stb., amennyiben a magyar állam polgárai **akarnak** (tudnak) lenni. Ami tehát a királlyal **Totum Corpus Sacrae Regni Hungarici Coronae** – a történelmi alkotmányunk szerint: **az (EGYETEMES teljes MAGYARSÁG)** az **EGÉSZ MAGYAR NEMZET**. Igaz akkor is, ha *nincs Caput* – vagy ha az egy *kormányzó,* vagy egy *köztársasági elnök.*

A mindennapi beszédben kétszeres kettősség van itt. A „magyar" helyett ugyanis „*hun*-t" kellene mondani és a *magyar nemzet* igazából csak a „*gens hungarorum*" – de mi felvettünk a „korona *egész* testé"-be más *népeket* is és ezért jog szerint *ők is tagjai az egyetemes magyarságnak, ezért* ***is*** *van* ***natio hungarorum*** *és* ***totum corpus*** *is.* Baj van a fordítással is, ugyanis málunk: „*gens*" a nemzet – a „*natio*" csak társaság.

Jegyezzük meg, hogy minden nemzet joga megnevezni önmagát és a többit. Ma már magyaroknak is nehéz megérteni mindezt, mert nem tanuljuk. De ügyelnünk kell: a jogszabályokat ma nálunk is pontokba, paragrafusokba foglalják. Csak az *alkotmány* „történelmi", ami azt jelenti, hogy a Corpus Juris Hungarici-ben ***megtalálható*** a Magyar Történelmi Alkotmány, ahol viszont senki ne keressen például egy ilyen *táblázatot*.

A mi alkotmányunk nem pontokba foglalt, charta alkotmány. A történelmi alkotmány **szellemében** kell **cselekedni,** a szellemét kell **felfogni**, az *egészét* kell, szívvel és lélekkel is **érteni.** A magyar országgyűlésben eredetileg mindenkinek latinul kellett felszólalnia. Ez az igazi ***nemzeti-nyelvi egyenrangúság*** *– az Európa közepén több mint ezer éven át fennálló – keresztény Magyar Királyságban* ***és utódjában.***

Z. Tóth Csaba:

ÚJABB ÉSZREVÉTELEK A MAGYAR SZT. KORONA "ÉLETRAJZÁHOZ"

— az „égi-földi" Szt. Korona-ünnepek megalapításáért

2022

Z. Tóth Csaba (Pécs):

Újabb észrevételek a Magyar Szt. Korona „életrajzához” — az „égi-földi” Szt. Korona-ünnepek megalapításáért

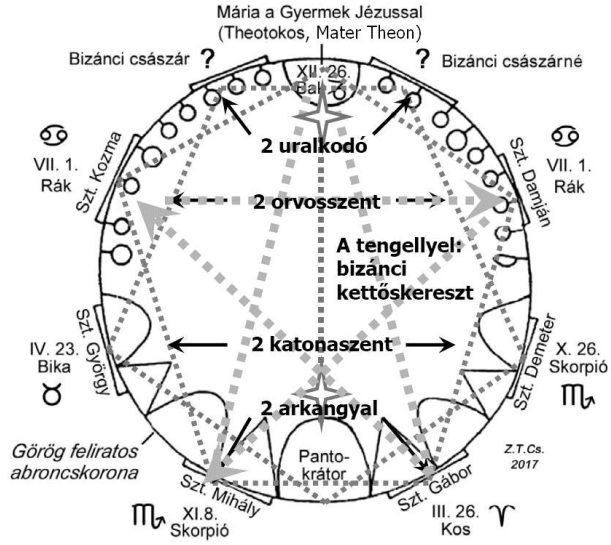
P. G.-nek

Ahogy továbbgondoltam a 2017. márc. 25-ei Szt. Korona-pentagram felfedezésem, mely által feltárult egy valódi „égi” összefüggés a Szt. Korona felépítésével, képeinek elrendezésével kapcsolatban,***1*** idén, 2022. év elején újabb figyelemreméltó tényeket találtam e téren, melyek bevilágíthatnak a Szt. Korona és a „vele” lényegében eggyévált magyarság „életrajzába”, „horoszkópjába”, amennyiben követjük a Szt. Korona egykori alkotóinak tényleges intencióit. Ez a „Szt. Korona-mágia” levezethető, megérthető a középkorban még élő szakrális hagyományból, melyben alapvető törekvés volt, hogy a hatalmi szimbolikában, művészeti alkotásokon, épületeken, használati tárgyakon egyaránt kifejezzék ég és föld szerves összetartozását, az égi-szellemi erők jelenlétét a földi életben. Ettől volt „szerves” a hagyomány, nem pusztán attól, hogy „népi” volt, vagy „természetes”, ahogy ma vélik, bár a néphagyomány megörökölte, továbbvitte a hajdani „magas” tradíciót, egy ösztönösebb, „folklorisztikusabb” formában, így is olykor híven a régi nagy igazságokhoz, élő megismerésekhez. Az újabb „fejlemények” jobb megértése érdekében az alábbiakban vázolom a korábbi pentagram-felfedezésem lényegét:

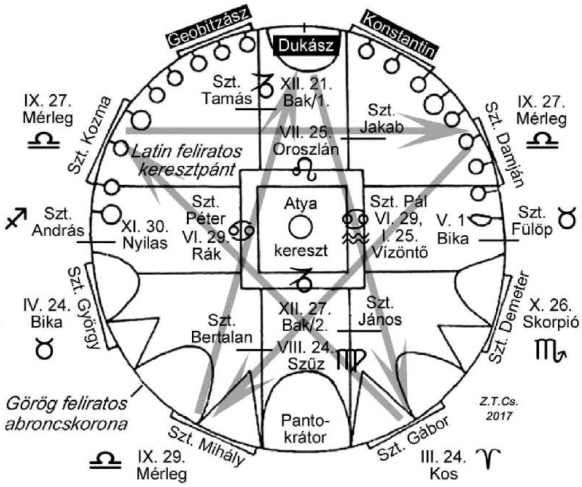
1). *A Korona genezise*: a már megállapított történettudományi, művészettörténeti és ötvösszakmai eredményeknek megfelelően a Magyar Szt. Korona *bizánci*, ill. *bizánci hatást* mutató nyugat-európai alkotás, melynek *alsó része* (görög feliratos abroncskorona, gör. *stephanos* vagy *stemma*, nyitott, koszorú-típusú korona, az elülső kőmező hibás méretezésével, amit aligha lehet „szándékosnak” tekinteni, ld. Barabássy, *Országépítő*, 2018/1) Géza herceghez került 1074 előtt, majd Béla-Alexios herceg részére ezt kibővítették egy *felső résszel* 1162-69 között (latin feliratos keresztpánt, a két rész együtt gör. *diadém*, „szent”, császári, zárt korona; az utólagos összeszerelést jelzi leginkább a keresztpánt „méretre igazítása”, szétszabdalása és az abroncsénál durvább összeforrasztása, majd felszegecselése az abroncsra, mivel ezen a meglévő zománcképek, ékkövek miatt már nem lehetett forrasztani). Az alsó, abroncskorona jellegzetes női korona volt, készülhetett Zoé császárnő számára 1028 táján (a Hagia Sophiában emeletes abroncskoronával ábrázolták, de ettől még lehetett egyszerű abroncskoronája is), vagy húgának, Teodórának, 1042 körül, majd katonai segítség reményében (török fenyegetés, 1071) Gézának ajándékozta Dukász Mihály császár, rászereltetve a saját, a fia, Konstantin, és Géza arcképét is, melyek egyértelműen mutatják e koronarész Magyarországra kerülésének idejét.***2*** A keresztpánt nagy valószínűséggel István király fejereklyetartójáról származott (1083), s meglehetett a kincstárban már István király életében, eredetileg valószínűleg velencei-bizánci ajándékként (talán egy bizánci, liturgikus *asteriskos* volt, ill. egy tárgy része, pl. könyvfedélé, vö. Szt. László fejereklyetartójának keresztpántos kialakítása, bár ez későbbi alkotás; ld. a velencei kapcsolathoz István király nővére vagy húga, Grimelda a velencei dózse felesége lett). A két rész összeszerelésével egy bizánci császári, „szent” diadémot hoztak létre, mivel Béla a bizánci-magyar birodalom trónjának várományosa volt Konstantinápolyban (1162-1172).

2). *A Korona felépítése, szimbolikája*: ennek megismeréséhez, némi megszorításokkal, a legértékesebb hozzájárulást mégiscsak Pap Gábor művészettörténésznek köszönhetjük, aki kozmikus-üdvtörténeti összefüggésekben kezdte vizsgálni a Szt. Koronát annak hazatérte, 1978. jan. 6. utáni évtizedekben, elemezve az egyes zománcképek elhelyezkedését a naptárnak,

zodiákus-jegyeknek megfelelően, ami a 80-as években egy kezdeti inspirációt adott számomra is.***3*** Végül 2017-ben feltárult előttem az egyes zománcképek *pentagram*-elrendezése — talán nem mellesleg az „Angyali Üdvözlet" napján, amikor épp volt egy Nap-Vénusz együttállás is a Kos jegyében —, mely egészen új és nagyszerű értelmezési lehetőségeket nyújtott a Szt. Korona titkainak megfejtésében. A pentagramot — melyet eredetileg rontáselhárító, „ördögűző" hatásúnak tekintettek***4*** —, elsősorban az alsó, abroncsrész rejti, de a római katolikus egyházi naptár szerinti Napút-sorrendben: elöl Szt. Gábor arkangyal (Angyali Üdvözlet, Jézus Fogantatása, márc. 25, Kos), kétoldalt Kozma és Damján gyógyítószentek (szept. 27, Mérleg, a Napút alászálló pontja), ismét elöl Szt. Mihály arkangyal (szept. 29, Mérleg, egy még nem létező Mihály-ünnep „helye"), és hátul Tamás apostol, ill. *legkésőbb* 1074 tájáig a hátsó, íves képmezőben lévő Istenanya (Karácsony, Jézus Születése, dec. 25., Bak). Ehhez szervesen, bár csak „érintőlegesen" illesztették a pentagramnak a keresztpánton átfutó két vonalánál Szt. Péter és Szt. Pál apostolok képeit (közös, róm. kat. emléknapjuk jún. 29, Rák, és Pál megtérése jan. 25, Vízöntő), melyekkel teljessé tették a Koronán a Napút ábrázolását a napéjegyenlőségi és napfordulós pontokkal. Kicsit más a helyzet a görög-ortodox egyházi naptár szerint, ahol Kozma és Damján napja jún. 1, Rák, és Mihály arkangyal napja nov. 8, a Skorpióban, de az *évszakrend* így is teljes az abroncskoronán, Kos-Rák-Skorpió-Bak, tavasz-nyár-ősz-tél (ld. alábbi ábra, vö. 989-1025 között volt Kos-Bak-Skorpió sorrendű Nap-Vénusz együttállás, pentagram is).[196]

1. *Abroncskorona* (I.) Géza részére, 1074/75 (bizánci női koronából), a 9-11. századi ortodox naptár szerint (Menologion) a Napút-Vénusz pentagram *eltérő* (MPΘV/Bak lekerült, és Mihály=Skorpió), de az évszakrendben megjelenik a pentagram, és két pentaéder, égi, földi sík a páros képekkel, + ICXC, MPΘV

2. *Abroncs* + *Latin keresztpánt* (III.) Béla „deszpotész" részére, 1162/72, a római katolikus naptár szerint *teljes* a Napút-Vénusz pentagram (3x Mérleg, a Vénusz domicíliuma, + Péter, Pál, Tamás apostolok)

Mármost, a Szt. Korona képeinek ebben az elrendezésében nyilvánvalóan *a szellemi és fizikai kozmosz egységét* akarták kifejezni, úgy, hogy ez a kozmosz mintegy a leendő uralkodó fejét övezze, ékesítse a koronázáskor, és az égitestek előnyös állása szerint kiválasztott időpontban, előzetesen a leendő uralkodót is „beavatva" a Szt. Korona titkaiba, a lehető legjobb égi erők „hassák át" az uralkodását; ez nem pusztán „babona" volt, hanem a mindent átható éteri-asztrális világ ismerete állt mögötte (babona az, amikor a láthatatlan világot fizikailag

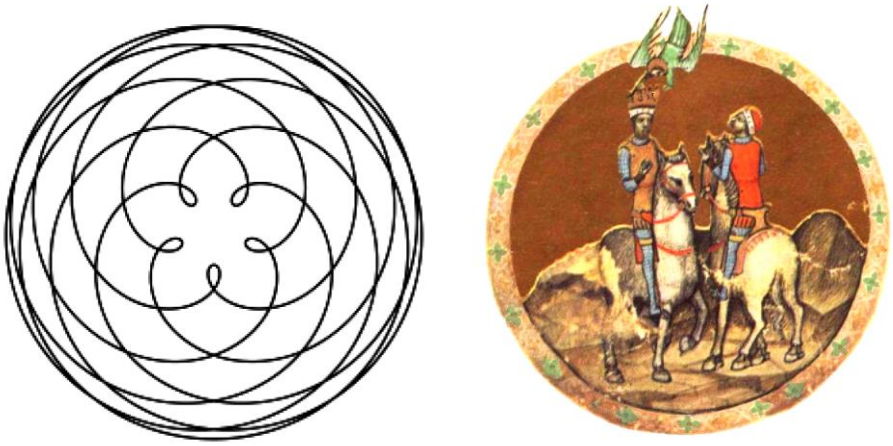
[196] Vö. Végh Tibor: Összefoglaló a Magyar Szent Korona üzenetének kutatásáról. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 23. évfolyam 4. szám (2008.)
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00010/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2008_4_048-066.pdf – *A szerk.*

képzeli el valaki). Mint már rámutattam a 2017-es Korona-tanulmányomban,**5** figyelemreméltó, hogy III. Béla király fia, II. Endre úgy tűnik rendelkezett ezekkel az asztrológiai, „beavatási" ismeretekkel, megörökölte atyjától annak bizánci-magyar császári Szent Koronájával együtt, mert Endre király 1222-ben kibocsátott Aranybullájának nagypecsétjén szerepel a Nap, Hold és egy ötágú spirálkereszt, mellyel egyértelműen a Vénusz-pentagramra utalhattak, noha magát a Szt. Koronát nem ábrázolták a király fején, ez tiltás alá eshetett, eleinte talán egyházi oldalról. Ebből a szempontból érdekes lehet, hogy Endre apját, Bélát nem is akarta megkoronázni 1172-ben az esztergomi érsek, Lukács,***6*** mivel Béla Bizáncban áttért a görög-ortodoxiára és a Szent Koronát is Bizáncból hozhatta (Mánuel császár *„teljes uralkodói felszereléssel",* βασιλείου πλείστης παρασκευής, és *„királyi diadémmal"*, ρηγική διαδούμενον küldte haza).***7*** Csak később lett „Szent István-i" a Korona, s az egész ország szimbóluma.

II. Endre (1205-1235) és a Nap, Hold, Vénusz az Aranybulla nagypecsétjén (1222); a pecsét hátoldalán a király címere, mely a Nap erejét jelképező hét oroszlánnal és közöttük a „vénuszi" szeretetet jelképező szivekkel ugyancsak a király és környezetének „beavatási" ismereteit tükrözi

Már régóta ismeri az asztrológia, hogy a Vénusz-bolygó szabályos ötszögek ezreiből álló „táncot lejt" a Nap és a Föld viszonylatában, 8 évente leír egy-egy szabályos pentagramot, és 1199 év alatt pedig végigjárja a teljes zodiákust, a Naputat, hol előre, hol hátrafelé mozogva, a Nap elé vagy mögé kerülve, alsó vagy fölső együttállásban a Nappal.***8***

A Vénusz-bolygó „táncának" geometrikus vázlata, és jobbra Képes Krónika, 120., zöld ruhás angyal hoz koronát Géza hercegnek, s a zöld a Vénusz színe

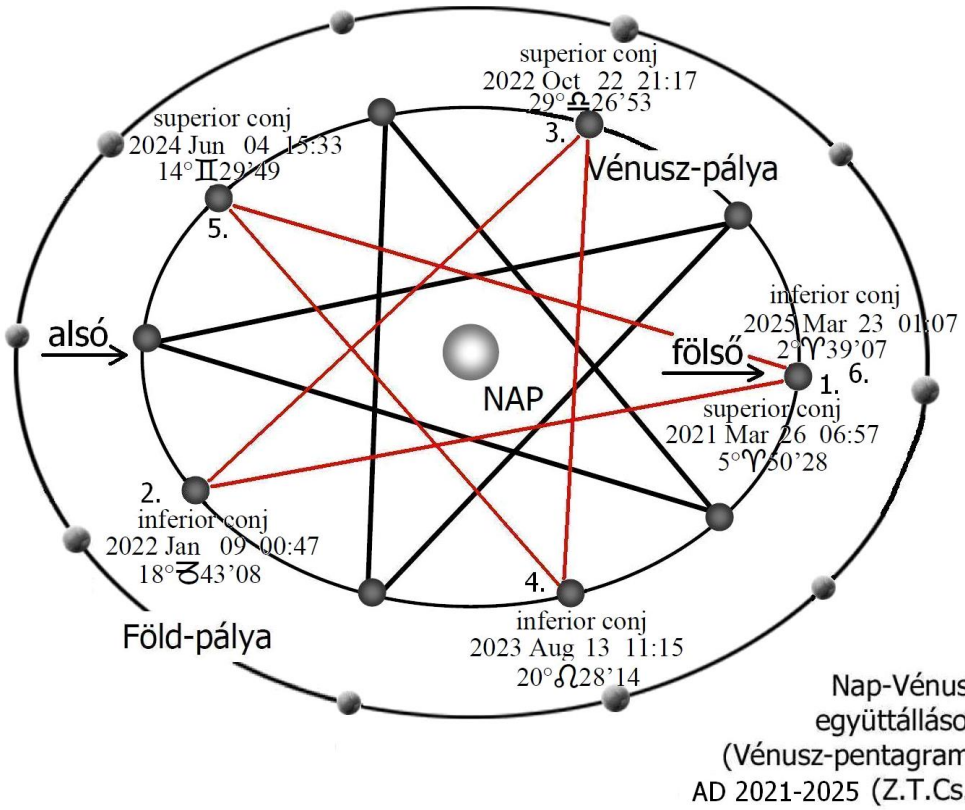
Természetesen ma felmerül a kérdés, hogy mégis mi köze a „földi halandónak” mindehhez, miért is kell mindezt firtatni, elemezni ma, amikor sok minden függ magától az embertől, akinek bőven van dolga a mindennapokban, s „hol van már a tavalyi hó”? A valóság az, hogy bár szükséges volt az „alászállásunk” a materialista szemléletbe, elveszteni a „hitet” s „felnőtté válni”, de ezzel csak a valóság „felét” ragadtuk meg, amit az érzékszerveinkkel észlelhetünk. Mára elérkeztünk oda, hogy a materialista egyoldalúságot, „emberállatiságot”, az „erősebb jogát” ipari léptékben abszolutizálják, és már jelentkeznek a súlyos problémák, a globális környezetpusztítás, az egyre absztraktabb, gépiesebb, léleknyomorítóbb „civilizált” élet. De az emberi személy, az „én”, a lelki-szellemi képességeink, gondolkodásunk, érzésünk, akaratunk valójában nem az „agyban” székel, a test csak közvetítője énünknek: az eddigi és a következő kb. 500 év egy átmeneti kor csupán, melynek lassú lecsengésével egyre inkább feltárul ismét a szellemi erők világa, melyet ma még „nem-létezőnek” szeretünk hinni, hogy „ne bonyolítsuk” a dolgokat, holott valójában a szellemi forrásainkkal való összhang teremtheti meg az élhetőbb, emberibb jövőnket, nem az anyagiak végsőkig való „racionalizálása”.

Ami az írásunk velejét, a Szt. Korona és a magyar nemzet „közös életrajzát” illeti, érdekes módon *2021-2038 között megjelennek ugyanazok a Nap-Vénusz együttállások, ahogy a Szt. Koronán is, a Kos, Bak, Mérleg jegyekben*,***9*** mondhatni egy „tranzit”, bár nem pontosan a Korona képeinek naptári napjain, és az égi Kos-Bak-Mérleg a koronai Gábor-Istenanya-Mihály sorrendre mutat, a Fogantatás, Születés, Feltámadás egyébként életszerű egymásutánjára. Meg kell jegyezni, hogy 1025/26 és 1033/34-ben is volt Nap-Vénusz együttállás a Kos-Bak-Mérlegben, s utóbb Zoé császárnő uralkodott Bizáncban.***10*** Különösen érdekes lehet számunkra, hogy *legutóbb 1867-ben* volt Nap-Vénusz-*Mérleg* együttállás, az osztrák-magyar *kiegyezés* évében, és *idén okt. 22.-én lesz ismét a Mérlegben* (Deák Ferenc születése évében, 1803. okt. 14.-én is volt egy Nap-Vénusz-Mérleg együttállás), ami egy karmikus szükségszerűségre látszik utalni: fokozottan szükség lehet egy „kiegyezésre” ma is, kicsiben vagy nagyban, a népek és a hatalom bel- és/vagy külföldi birtokosai között, mely a kiszolgáltatottabb többség jogait garantálja a szélesebb körű gazdasági-politikai hatalommal rendelkező kevesek önkényével szemben. Idén lesz a kerek *800. évfordulója* az *Aranybulla 1222. évi kibocsátásának* is, mellyel a nemzet (akkor még csak a nemesség) épp egy ilyen tartalommal igyekezett megvédeni magát a mindenkori uralkodóval szemben, illetve az országot magát kellett megvédeni a hatalmasságok, „idegenszívű” érdekszövetségek túlkapásaitól (Aranybulla, 13, 19, 24, 26, 30. törvénycikk). Érdekes még a Szt. Korona „életrajzában”, hogy amikor hazakerült, 1978. jan. 6., Vízkereszt, Háromkirályok napján („figyelmesek” voltak az amerikaiak), a Nap és a Vénusz csupán néhány fokra állt egymástól a Bakban, a Korona eredeti MPΘV, Istenanya-képe jegyében (az egzakt együttállás jan. 22.-én volt a Vízöntőben).

A lényeg tehát, hogy a „csillagok” és a Korona-pentagram „átfedésbe” kerülnek 2021-2038 között a három zodiákus-jegyben, Kos-Bak-Mérlegben, s ez az időszak különösen alkalmasnak látszik egy szélesebb „nemzetegyesítésre”, ha a Nap-Vénusz együttállások napjain *nagyobb demonstrációkat* tartanánk, szerte a Kárpát-medencében, a jelzett dátumok szerint, s kiemelten a Mérleg jegyében, a Vénusz „házában”, ugyanakkor Jézus Kereszthalálának 2000. évfordulója is ebbe az intervallumba esik 2033-ban, a Kos havában:

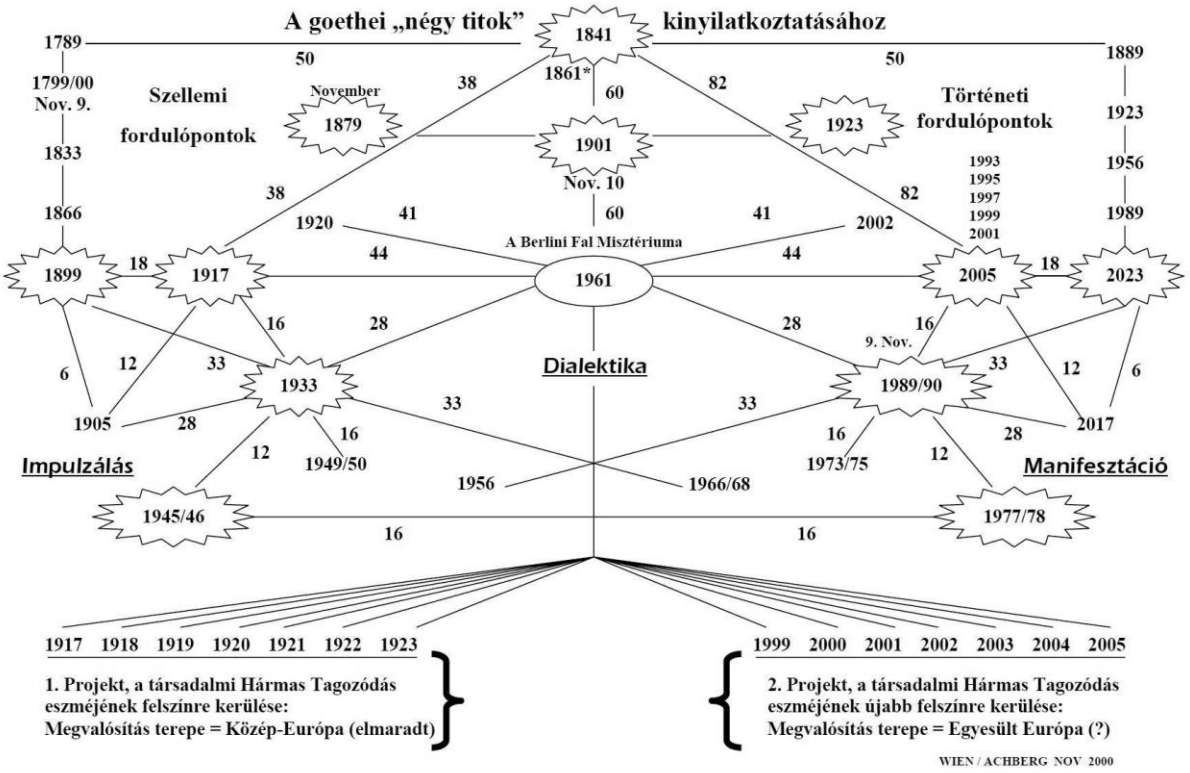
2021. márc. 26./**Kos** (fölső együttállás)
2022. jan. 9./**Bak** (alsó együttállás)
2022. okt. 22./**Mérleg** (fölső együttállás)
2025. márc. 23./**Kos** (alsó együttállás)
2026. jan. 6./**Bak** (fölső együttállás)
2029. márc. 23./**Kos** (fölső együttállás)

2030. jan. 6./**Bak** (alsó együttállás)
2030. okt. 20./**Mérleg** (fölső együttállás)
2033. márc. 20./Kos (alsó együttállás) I.†Ch.
2034. jan. 4./**Bak** (fölső együttállás)
2034. okt. 21./**Mérleg** (alsó együttállás)
2037. márc. 21./**Kos** (fölső együttállás)
2038. jan. 4./**Bak** (alsó együttállás)
2038. okt. 18./**Mérleg** (fölső együttállás)

Ezek nagyobb időtávok, de természetesen lehetne egyéb Szt. Korona-körmeneteket is tartani a „pentagram-szentek" napjain (Gábor, Kozma-Damján, Mihály, Tamás, ill. Péter-Pál és Pál megtérése napján), akár a római katolikus, akár a görög-keleti egyházi naptár szerint, vagy együtt, az illető szentek „minőségeit", tanításait kiemelve. Az újabb nemzedékek továbbvihetnék a Korona-ünnepek hagyományát, valóságosabban kapcsolhatnánk össze a Szt. Koronát a magyarsággal, mikrokozmoszt a makrokozmosszal, a Nap-Vénusz pentagram jegyében, ami nem más, mint az „ultima ratio", a *krisztusi Szeretet,* a valódi *Szabadság, Egyenlőség, Testvériség* nagy, jövőbemutató, politikamentes társadalmi programja, mellyel ki lehetne egyensúlyozni az ellenerőket, a „túl forró" és a „tdúl hideg" tendenciákat, Keletet és Nyugatot. Mert Közép-Európa egy „áttetsző", független közvetítésre, hídszerepre hivatott, mint már régóta tudjuk, s örvendetes módon, a magyar kormány tíz esztendeje ennek jegyében alakította meg a Visegrádi Négyek (V4) szövetségét, melyből talán „V8-ak" lesznek egyszer, akik annak is „motorja" lehetnek, hogy Oroszország egy *semleges* EU teljes jogú tagja legyen, s ezzel bekapcsolhatjuk

Ázsiát is a nagyobb, eurázsiai „közvetlen demokrácia” társadalmi-gazdasági vérkeringésébe, a Föld igazi szellemi céljának megfelelően***11***.

Jegyzetek:

1. Z. Tóth Csaba: Néhány szempont a magyar Korona vizsgálatához. *Acta Historsica Hungarica Turiciensia* 33. évfolyam 10. szám (2018.) https://epa.oszk.hu/01400/01445/00052/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_10_065-096.pdf, és Z . Tóth Csaba: A „jövő emléke”: III. Béla bizánci Szent Koronája. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 34. évfolyam 1. szám (2019.) https://epa.oszk.hu/01400/01445/00055/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_01_119-149.pdf

2. Képes Krónika 120, László herceg látomásában jelképesen írták le a bizánci császár korona-adományozását, a korona „égi” vonatkozását helyezve előtérbe: *„Amidőn itt álltunk és tanácskoztunk, íme, az Úr angyala leszállott az égből, kezében aranykoronát hozott, és azt a fejedre illesztette”*, s fontos rámutatni, hogy a miniatúrán az angyal ruhája zöld, ami a Vénusz színe (ld. Agrippa: *De occ. phil.*, Lib. I., cap. 28, és ábra). Révay Péter koronaőr 1608-13 között csak egy „kegyes” túlzással láthatott „Szűzanyát” Dukász Mihály képe helyén, ahogy a Pantokrátor kezében is „országalmát” (ld. A Korona kilenc évszázada).

3. Ld. legelső Korona-tanulmányom, *Országépítő*, 2002/2.

4. Goethe: *Faust*, I., Dolgozószoba, Faust Mefisztóról és neki: *„E félig pokolból való ellen Salamon kulcsa jó”*, és *„A Pentagramma fáj neked?”* Goethe itt egy reális csillagászati tényre utal a pentagram „nyitott végével” kapcsolatban, mellyel Faust „fogságba ejti” Mefisztót, mert a Vénusz-pentagram valóban kb. 2,5 foknyi, 2,5 napos eltéréssel záródik, nem ugyanoda tér vissza (ld. ábra, 2021-25).

5. A 2002-es írásom bővített változata.

6. Moravcsik: The Role of the Byzantine Church in Medieval Hungary, 1947, p. 149, www.jstor.org.

7. Choniates, in Moravcsik: *Az Árpád-kori magyar történet bizánci forrásai*, 1984, 293.; fontosak a bizánci kifejezések az egyes korona-típusok megkülönböztetésére, ld. 10. jegyz.

8. Ld. R. Powell: *Hermetikus asztrológia*, I., 3. fej. A Vénusz-pentagram. Vö. a csillag a holdkaréjban a Szűzanya szimbóluma és egy iszlám jelkép is, mely utóbbival az Aranybulla pecsétjén esetleg egy „gesztust" tehettek a magyarországi muszlim kereskedőréteg felé, „kiegyensúlyozva" a 24. tc.-et.

9. Ld. Függelék II.

10. A trónon volt férjeivel 1028-tól haláláig, 1050-ig, s harmadik férjével, IX. Konstantin Monomachosszal, és húgával, Teodórával megjelennek a nyitraivánkai lemezes koronán is, melyet Salamon király anyja, kijevi Anasztázia hozhatott magával s az 1074-es menekülésük közben áshatták el (*Kép. Krón*. 121). Ez egy ún. *kamelaukion*-t, cilinderszerű papi süveget utánzó női koronához tartozott, melyet megörökített a képes Skylitzes-krónika (www.wdl.com, pdf. 110, 111, 116; megj.: Vajay Szabolcs tévesen tekintette ilyen típusúnak a Magyar Szt. Koronát, *Aetas*, 1990/3). Bíborbanszületett VII. Konstantin császár szerint (950 k.) az idegenek nevezik „kamelaukion"-nak a diadém-típusú, zárt koronákat (DAI 13). Bizáncban egyébként minden uralkodónak saját koronája volt, s a kincstárban lehettek kész abroncskoronák, tartozékok e célra, ld. a fő bizánci platonikus tudós, Michael Psellos (†1078), és Anna Komnena (†1153) a korona-típusokról.

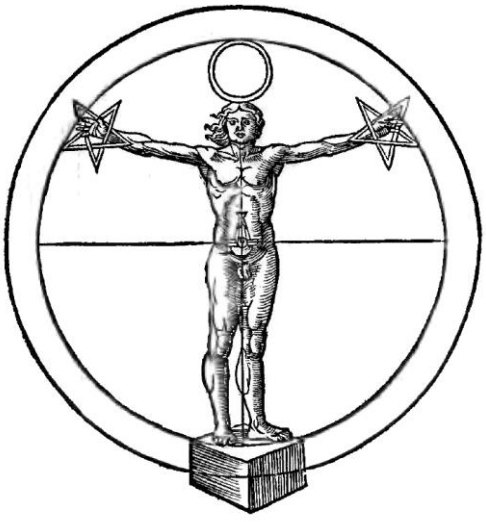
11. Vö. fenti ábrán a történeti dátumok tükörszimmetriáit, *Rundbrief,* Internationales Kulturzentrum, Achberg, 2000, utalással a „négy titokra", a Bölcsesség, Szépség, Erő és Szeretet imaginációira Goethe: *A Zöld Kígyó és a Szép Liliom* c. meséjében, vö. R. Steiner, GA 22, 53, és megjegyzése a mesében szereplő „szép ifjú" orosz néplelki jellegéről, GA 171, 1916. szept. 25, www.anthrowiki.at.

Függelék I.

„Fényhozó" Korona
– a Nap, Hold, Vénusz és a szeretet „mágiája" a Szent Koronán

Vajon tükröződik-e a Szt. Korona pentagramjában a Nap-Vénusz együttállások valamely tényleges, korabeli adata? Noha a Korona tervezői-készítői nem akarhattak múlandó dátumokat belefoglalni a nagy műbe, mely elsősorban az örökkévaló szellemi hatalom jegyében készült, mégis érdemes kissé betekinteni a planetáris világba, hátha van ennek nyoma. A Vénusz bolygó AD 600-1100 közötti adatai sorában (Astrodienst AG, Zürich, www.astro.com, ld. a Vénusz 8 évente tér vissza ugyanabba a jegybe, a teljes „tánca" pedig, melyben számtalan ötszögben egy csodálatos, égi „pünkösdi rózsát" ír le és végigjárja a 12 zodiákus-jegyet, 1199 év), csupán kétszer található olyan Vénusz-pentagram, alsó-felső együttállásokkal, mely 3 ponton egyezik a Korona évszakrendjével, s ez a *Kos-Bak-Mérleg*-(Oroszlán-Ikrek) jegyű pentagram az 1025-1026 és 1033-34 években, de ez legfeljebb a Corona Graeca-nál jöhet számításba, ami a görög-keleti naptár szerint készülhetett, Kos-Rák-Skorpió-Bak jegyű szentképekkel (ld. alább). Érdekes lehet még, hogy volt-e a korai időkben *háromszoros* Vénusz-tranzit vagy együttállás a Mérlegben, ahogy a Korona-pentagramban is háromszor szerepel Mérleg-jegyű naptári szentkép? Többször előfordulnak együttállások a Mérlegben 819-875 között (és 608-, 624-ben is), majd AD 875 után a Nap-Vénusz-*Mérleg* helyzet nem ismétlődik meg 1026-ig, és nem voltak hármas együttállások vagy tranzitok sem a Mérlegben 875 előtt (667-1040 között 6 tranzit volt az Ikrekben és a Nyilasban), viszont *608. és 851. szept. 27-én épp Kozma-Damján napján* volt egy-egy Nap-Vénusz-*Mérleg* együttállás, ami felvetheti, hogy esetleg ezen dátumok valamelyikét „elrejthették" a Koronában, mint a készítés évét, bár a készítés nyilván több évet vehetett igénybe. Volt azután egy Nap-Vénusz-*Kos* felső együttállás 766. és 1009. *márc. 24-én*, *Gábriel* napján, ahogy a Koronán is kezdődik a pentagram, de 1009 táján a Kos jegyén kívül csak a Bak jelenik meg.

Mindezek fényében komolyan felmerülhet – túl a készítési idő esetleges „kódján”, vagy akár ezzel együtt is –, hogy a magyar Szent Korona szellemi konstrukciójának létrehozásában kifejeződik egy *magasabb tudatosság*, amely a *Nap-Vénusz-Hold* kapcsolatot akarhatta rögzíteni a pentagrammal, mivel (1) az ekliptika sarkpontjain, és (2) a Vénusz-pentagramon kívül kiemelésre került (3) a *Hold* „háza”, a *Rák,* mely *Péter-Pál* jegye, jún. 29, ill. szóba jöhet a Hold-pentagram is (ld. *Le Grimoire Secret de Turiel*, Peter d'Abano: *Heptameron, Clavicula Solomonis*). A készítők a Nap-Hold-Vénusz összefüggéssel „mágikusan” megtestesíthették a magasabb szellemi erők transzformációjának, „lehozásának” lehetőségét a társadalmi szintéren, vagyis, nem túlzás: a „szeretet programját”, hiszen a Vénusz közismerten a szeretet, a szív bölcsességének planétája, amellett, hogy egyéb vonásoknak, erőknek is „képe” (a Vénusz a Mérlegben, Bikában van „otthon”, a Halakban pedig, mely a jelenlegi, AD 220-2380 közötti Keresztény-Germán korszak jegye is, ereje teljében), és „ő” a „fényhozó” (gör. *phosphoros,* lat. *lucifer*) az alkonyi és hajnali égen, melyet mint „hajnalcsillagot”, a Vénusz „ébredő” aspektusát az Ítélet Krisztusa a lélekben győzteseknek szánja (Ján.Jel. 2,28, 22,16., 1.Kor. 15,40; ld. még a Vénuszról, Robert Powell: *Hermetikus asztrológia*, 2012, I., 3. fejezet, és R. Steiner GA 104/3., 137, 232, www.anthrowiki.at, www.rsarchive.org). Mindez természetesen csak a „metamatikai” váza, egyik „atomszerkezete” annak az élő, szerves analógia-hálózatnak, amely magában az életben, a mikro- és makrokozmikus „egyszerreségben”, szinkronicitásban lüktet, áramlik, s ami további (újra-) felfedezésekre vár, úgy is, mint a Szent Korona igazi, történelem- és nemzetfeletti, örök üzenete, mely csakis a megismerésünk által létezhet, különben menthetetlenül a babona és a bálványimádás sötétségébe merül, velünk együtt, ami a legmélyebb megszentségtelenítése a Koronának és a saját egyéni, nemzeti fejlődésünknek. A Koronát nem szükséges *eredetében* „megmagyarítani”, ez erőltetett és hiábavaló törekvés, hanem fel kell ismerni a történelmi „karmát”, ami *épp nekünk* juttatta. *Ebben* rejtőzhet valami közös a Korona és a magyarság „pentagramjával”, a régi királyság intézményén túlmutató, modern értelemben is, a jelenleg még tartó *Ötödik* Főkorszak *Ötödik* Alkorszakában, mely a „négy princípium” után az *ötödik,* a krisztusi Szellemi Én megjelenésének és bennünk való kifejlődése kezdetének kora, minden tévedés és ellenáramlat dacára. (Z.T.Cs., 2017)

Az emberi test arányairól
(Agrippa: De occ. phil. 1533, II. 27)

Függelék II. — A Nap-Vénusz együttállások a Kos, Bak Mérleg jegyekben (Swiss Ephemeris, www.astro.com, inferior/alsó, superior/fölső konjunkciók *kiemelése* tőlem, Z.T.Cs.)

Planetary Phenomena of Venus from 2000 through 2100 (UT), Astrodienst AG 30-Dez-2002 07:16, page 5

	2020 Apr 03 17:10	0°♊	
greatest brilliancy	2020 Apr 28 14:35	18°♊02'07	-4.5m
retrograde	2020 May 13 06:45	21°♊50'25	
evening set	2020 May 28 10:49	17°♊23'05	
inferior conj	2020 Jun 03 17:43	13°♊35'40	0°29'12
minimum elong	2020 Jun 03 18:48	13°♊33'59	0°28'52
min. Earth dist.	2020 Jun 03 17:05	13°♊36'41	0.28858 AU
desc. node	2020 Jun 05 19:01	12°♊18'25	
morning rise	2020 Jun 10 02:55	9°♊44'59	
direct	2020 Jun 25 06:48	5°♊20'12	
greatest brilliancy	2020 Jul 08 12:01	8°♊22'55	-4.5m
	2020 Aug 07 15:21	0°♋	
morning max el	2020 Aug 13 00:14	5°♋01'18	45°47'28
	2020 Sep 06 07:21	0°♌	
asc. node	2020 Sep 26 22:39	23°♌08'22	
	2020 Oct 02 20:48	0°♍	
	2020 Oct 28 01:41	0°♎	
	2020 Nov 21 13:22	0°♏	
	2020 Dec 15 16:21	0°♐	
	2021 Jan 08 15:41	0°♑	
desc. node	2021 Jan 16 11:50	9°♑49'44	
	2021 Feb 01 14:05	0°♒	
morning set	2021 Feb 14 01:14	15°♒36'53	
	2021 Feb 25 13:11	0°♓	
	2021 Mar 21 14:16	0°♈	
superior conj	2021 Mar 26 06:57	5°♈50'28	-1°-21'-8
minimum elong	2021 Mar 26 13:47	6°♈11'40	1°21'03
max. Earth dist.	2021 Mar 30 06:51	10°♈48'20	1.72346 AU
	2021 Apr 14 18:22	0°♉	
evening rise	2021 May 04 01:01	23°♉47'44	
	2021 May 09 02:01	0°♊	
asc. node	2021 May 09 15:27	0°♊41'19	
	2021 Jun 02 13:18	0°♋	
	2021 Jun 27 04:27	0°♌	
	2021 Jul 22 00:36	0°♍	
	2021 Aug 16 04:26	0°♎	
desc. node	2021 Aug 29 04:35	15°♎17'28	
	2021 Sep 10 20:39	0°♏	
	2021 Oct 07 11:21	0°♐	
evening max el	2021 Oct 29 20:52	23°♐35'03	47°02'42
	2021 Nov 05 10:44	0°♑	
greatest brilliancy	2021 Dec 07 16:16	23°♑53'05	-4.7m
retrograde	2021 Dec 19 10:36	26°♑29'25	
asc. node	2021 Dec 20 07:58	26°♑28'27	
evening set	2022 Jan 03 04:45	22°♑09'38	
min. Earth dist.	2022 Jan 08 09:18	19°♑06'52	0.26579 AU
inferior conj	2022 Jan 09 00:47	18°♑43'08	4°51'07
minimum elong	2022 Jan 08 15:16	18°♑57'44	4°48'32
morning rise	2022 Jan 14 02:02	15°♑42'54	
direct	2022 Jan 29 08:46	11°♑04'37	
greatest brilliancy	2022 Feb 09 13:48	13°♑25'07	-4.6m
	2022 Mar 06 06:29	0°♒	
morning max el	2022 Mar 20 09:25	13°♒11'39	46°35'11
	2022 Apr 05 15:17	0°♓	
desc. node	2022 Apr 10 21:30	5°♓40'44	
	2022 May 02 16:10	0°♈	
	2022 May 28 14:46	0°♉	
	2022 Jun 23 00:34	0°♊	
	2022 Jul 18 01:32	0°♋	
asc. node	2022 Aug 02 00:48	18°♋07'53	
	2022 Aug 11 18:30	0°♌	
	2022 Sep 05 04:05	0°♍	
morning set	2022 Sep 15 05:45	12°♍28'22	
	2022 Sep 29 07:49	0°♎	
max. Earth dist.	2022 Oct 20 08:15	26°♎15'47	1.71718 AU
superior conj	2022 Oct 22 21:17	29°♎26'53	1°03'07
minimum elong	2022 Oct 23 07:33	29°♎59'00	1°02'46
	2022 Oct 23 07:52	0°♏	
	2022 Nov 16 06:08	0°♐	
desc. node	2022 Nov 21 14:21	6°♐42'12	
evening rise	2022 Dec 02 00:16	19°♐46'21	
	2022 Dec 10 03:54	0°♑	
	2023 Jan 03 02:09	0°♒	
	2023 Jan 27 02:32	0°♓	
	2023 Feb 20 07:55	0°♈	
asc. node	2023 Mar 14 17:40	27°♈20'23	
	2023 Mar 16 22:34	0°♉	
	2023 Apr 11 04:47	0°♊	
	2023 May 07 14:24	0°♋	
evening max el	2023 Jun 04 11:01	28°♋56'08	45°23'57
	2023 Jun 05 13:46	0°♌	
desc. node	2023 Jul 04 06:53	22°♌45'22	
greatest brilliancy	2023 Jul 09 17:59	25°♌30'37	-4.5m
retrograde	2023 Jul 23 01:33	28°♌36'12	
evening set	2023 Aug 08 22:41	23°♌13'05	
inferior conj	2023 Aug 13 11:15	20°♌28'14	-7°-41'-17
minimum elong	2023 Aug 13 03:01	20°♌41'02	7°40'13
min. Earth dist.	2023 Aug 13 15:17	20°♌21'59	0.28871 AU
morning rise	2023 Aug 17 07:11	18°♌07'26	
direct	2023 Sep 04 01:20	12°♌12'14	
greatest brilliancy	2023 Sep 18 12:19	15°♌53'26	-4.5m
	2023 Oct 09 01:10	0°♍	
morning max el	2023 Oct 23 23:14	13°♍52'22	46°24'47
asc. node	2023 Oct 25 10:20	15°♍20'11	
	2023 Nov 08 09:30	0°♎	
	2023 Dec 04 18:50	0°♏	
	2023 Dec 29 20:23	0°♐	
	2024 Jan 23 08:50	0°♑	
desc. node	2024 Feb 13 23:46	26°♑41'11	
	2024 Feb 16 16:05	0°♒	
	2024 Mar 11 21:50	0°♓	
	2024 Apr 05 04:00	0°♈	
morning set	2024 Apr 28 09:39	28°♈40'19	
	2024 Apr 29 11:31	0°♉	
	2024 May 23 20:30	0°♊	
superior conj	2024 Jun 04 15:33	14°♊29'49	0°-3'-33
minimum elong	2024 Jun 04 16:18	14°♊32'07	0°03'32
behind sun begin	2024 Jun 03 17:58	13°♊23'29	
behind sun end	2024 Jun 05 14:38	15°♊40'45	
max. Earth dist.	2024 Jun 05 03:00	15°♊05'01	1.73528 AU
asc. node	2024 Jun 06 03:13	16°♊19'24	
	2024 Jun 17 06:20	0°♋	
evening rise	2024 Jul 10 20:50	29°♋00'10	
	2024 Jul 11 16:18	0°♌	
	2024 Aug 05 02:23	0°♍	
	2024 Aug 29 13:22	0°♎	
	2024 Sep 23 02:36	0°♏	
desc. node	2024 Sep 25 16:39	3°♏08'57	
	2024 Oct 17 19:28	0°♐	
	2024 Nov 11 18:25	0°♑	
	2024 Dec 07 06:13	0°♒	
	2025 Jan 03 03:24	0°♓	
evening max el	2025 Jan 10 05:01	7°♓21'57	47°10'07
asc. node	2025 Jan 16 19:50	13°♓57'01	
	2025 Feb 04 07:57	0°♈	
greatest brilliancy	2025 Feb 16 09:07	7°♈24'55	-4.6m
retrograde	2025 Mar 02 00:36	10°♈50'09	
evening set	2025 Mar 19 19:57	4°♈39'33	
min. Earth dist.	2025 Mar 22 15:48	2°♈53'47	0.28060 AU
inferior conj	2025 Mar 23 01:07	2°♈39'07	8°24'41
minimum elong	2025 Mar 23 06:46	2°♈30'13	8°24'12

morning rise	2025 Mar 26 17:50	0°♈21'58	
	2025 Mar 27 08:40	30°♓	
direct	2025 Apr 13 01:02	24°♓37'30	
greatest brilliancy	2025 Apr 24 06:09	26°♓55'38	-4.5m
	2025 Apr 30 17:16	0°♈	
desc. node	2025 May 08 09:10	4°♈50'31	
morning max el	2025 Jun 01 03:28	25°♈04'00	45°52'59
	2025 Jun 06 04:42	0°♉	
	2025 Jul 04 15:30	0°♊	
	2025 Jul 31 03:57	0°♋	
	2025 Aug 25 16:27	0°♌	
asc. node	2025 Aug 29 12:49	4°♌36'04	
	2025 Sep 19 12:39	0°♍	
	2025 Oct 13 21:18	0°♎	
	2025 Nov 06 22:39	0°♏	
morning set	2025 Nov 26 09:59	24°♏26'10	
	2025 Nov 30 20:13	0°♐	
desc. node	2025 Dec 19 02:06	22°♐57'15	
	2025 Dec 24 16:26	0°♑	
superior conj	2026 Jan 06 16:36	16°♑22'03	0°-42'-38
minimum elong	2026 Jan 06 06:23	15°♑49'58	0°42'12
max. Earth dist.	2026 Jan 08 06:37	18°♑21'40	1.71096 AU
	2026 Jan 17 12:43	0°♒	
	2026 Feb 10 10:18	0°♓	
evening rise	2026 Feb 16 23:02	8°♓10'33	
	2026 Mar 06 10:45	0°♈	
	2026 Mar 30 16:00	0°♉	
asc. node	2026 Apr 11 05:37	14°♉12'35	
	2026 Apr 24 04:03	0°♊	
	2026 May 19 01:05	0°♋	
	2026 Jun 13 10:46	0°♌	
	2026 Jul 09 17:22	0°♍	
desc. node	2026 Jul 31 18:48	23°♍50'05	
	2026 Aug 06 19:12	0°♎	
evening max el	2026 Aug 15 06:31	8°♎20'48	45°53'32
	2026 Sep 10 08:06	0°♏	
greatest brilliancy	2026 Sep 22 17:39	6°♏28'33	-4.6m
retrograde	2026 Oct 03 07:16	8°♏29'28	
evening set	2026 Oct 19 17:48	3°♏23'12	
inferior conj	2026 Oct 24 03:44	0°♏45'03	-6°-30'-49
minimum elong	2026 Oct 24 14:14	0°♏28'57	6°28'36
min. Earth dist.	2026 Oct 25 01:48	0°♏11'15	0.27280 AU
	2026 Oct 25 09:09	30°♎	
morning rise	2026 Oct 29 10:06	27°♎36'50	
direct	2026 Nov 14 00:27	22°♎51'49	
asc. node	2026 Nov 21 22:05	24°♎03'39	
greatest brilliancy	2026 Nov 27 18:46	26°♎19'56	-4.7m
	2026 Dec 04 08:12	0°♏	
morning max el	2027 Jan 03 17:58	26°♏15'57	46°57'01
	2027 Jan 07 08:53	0°♐	
	2027 Feb 03 14:30	0°♑	
	2027 Mar 01 06:32	0°♒	
desc. node	2027 Mar 13 11:45	14°♒33'58	
	2027 Mar 26 08:16	0°♓	
	2027 Apr 20 03:57	0°♈	
	2027 May 14 21:01	0°♉	
	2027 Jun 08 12:32	0°♊	
	2027 Jul 03 02:01	0°♋	
asc. node	2027 Jul 04 15:03	1°♋53'23	
morning set	2027 Jul 06 15:14	4°♋20'58	
	2027 Jul 27 12:31	0°♌	
max. Earth dist.	2027 Aug 08 22:02	15°♌17'14	1.73164 AU
superior conj	2027 Aug 12 00:20	19°♌06'40	1°14'45
minimum elong	2027 Aug 11 16:54	18°♌43'42	1°14'35
	2027 Aug 20 19:42	0°♍	

	2027 Sep 14 00:24	0°♎	
evening rise	2027 Sep 17 10:26	4°♎14'37	
	2027 Oct 08 03:59	0°♏	
desc. node	2027 Oct 24 04:31	19°♏54'18	
	2027 Nov 01 07:34	0°♐	
	2027 Nov 25 11:59	0°♑	
	2027 Dec 19 18:40	0°♒	
	2028 Jan 13 07:20	0°♓	
	2028 Feb 07 10:01	0°♈	
asc. node	2028 Feb 14 07:46	8°♈02'21	
	2028 Mar 04 20:00	0°♉	
evening max el	2028 Mar 22 12:26	18°♉26'54	46°07'00
	2028 Apr 03 20:27	0°♊	
greatest brilliancy	2028 Apr 26 06:08	15°♊51'09	-4.5m
retrograde	2028 May 10 23:02	19°♊41'13	
evening set	2028 May 26 04:08	15°♊11'59	
inferior conj	2028 Jun 01 10:00	11°♊26'20	0°49'06
minimum elong	2028 Jun 01 11:48	11°♊23'30	0°48'34
min. Earth dist.	2028 Jun 01 09:48	11°♊26'38	0.28843 AU
desc. node	2028 Jun 04 20:58	9°♊17'28	
morning rise	2028 Jun 07 19:33	7°♊35'09	
direct	2028 Jun 22 22:12	3°♊10'47	
greatest brilliancy	2028 Jul 06 03:58	6°♊13'48	-4.5m
	2028 Aug 07 15:26	0°♋	
morning max el	2028 Aug 10 16:03	2°♋51'20	45°46'57
	2028 Sep 05 23:17	0°♌	
asc. node	2028 Sep 26 00:36	22°♌34'20	
	2028 Oct 02 10:08	0°♍	
	2028 Oct 27 13:51	0°♎	
	2028 Nov 21 00:57	0°♏	
	2028 Dec 15 03:39	0°♐	
	2029 Jan 08 02:47	0°♑	
desc. node	2029 Jan 15 13:58	9°♑21'45	
	2029 Feb 01 01:03	0°♒	
morning set	2029 Feb 11 11:32	13°♒04'38	
	2029 Feb 25 00:03	0°♓	
	2029 Mar 21 01:03	0°♈	
superior conj	2029 Mar 23 20:11	3°♈28'53	-1°-22'-18
minimum elong	2029 Mar 24 02:19	3°♈47'58	1°22'14
max. Earth dist.	2029 Mar 27 17:43	8°♈19'37	1.72292 AU
	2029 Apr 14 05:06	0°♉	
evening rise	2029 May 01 16:34	21°♉34'50	
	2029 May 08 12:46	0°♊	
asc. node	2029 May 08 17:24	0°♊14'15	
	2029 Jun 02 00:10	0°♋	
	2029 Jun 26 15:37	0°♌	
	2029 Jul 21 12:20	0°♍	
	2029 Aug 15 17:06	0°♎	
desc. node	2029 Aug 28 06:41	14°♎44'44	
	2029 Sep 10 10:54	0°♏	
	2029 Oct 07 04:47	0°♐	
evening max el	2029 Oct 27 10:52	21°♐12'55	47°01'08
	2029 Nov 05 13:38	0°♑	
greatest brilliancy	2029 Dec 05 05:11	21°♑25'19	-4.7m
retrograde	2029 Dec 16 23:47	24°♑01'42	
asc. node	2029 Dec 19 09:59	23°♑54'25	
evening set	2029 Dec 31 15:06	19°♑44'58	
min. Earth dist.	2030 Jan 05 22:29	16°♑38'33	0.26550 AU
inferior conj	2030 Jan 06 13:17	16°♑15'55	4°30'31
minimum elong	2030 Jan 06 04:12	16°♑29'48	4°27'57
morning rise	2030 Jan 11 17:35	13°♑11'58	
direct	2030 Jan 26 21:33	8°♑37'41	
greatest brilliancy	2030 Feb 07 03:37	11°♑00'01	-4.7m
	2030 Mar 06 12:51	0°♒	
morning max el	2030 Mar 17 23:55	10°♒51'53	46°36'30
	2030 Apr 05 09:18	0°♓	

desc. node	2030 Apr 09 23:29	4°♓59'31	
	2030 May 02 06:37	0°♈	
	2030 May 28 03:32	0°♉	
	2030 Jun 22 12:23	0°♊	
	2030 Jul 17 12:46	0°♋	
asc. node	2030 Aug 01 02:58	17°♋40'58	
	2030 Aug 11 05:24	0°♌	
	2030 Sep 04 14:50	0°♍	
morning set	2030 Sep 12 21:57	10°♍16'27	
	2030 Sep 28 18:33	0°♎	
max. Earth dist.	2030 Oct 17 19:59	23°♎48'36	1.71760 AU
superior conj	2030 Oct 20 11:12	27°♎06'24	1°05'28
minimum elong	2030 Oct 20 21:17	27°♎37'57	1°05'10
	2030 Oct 22 18:39	0°♏	
	2030 Nov 15 17:00	0°♐	
desc. node	2030 Nov 20 16:21	6°♐14'18	
evening rise	2030 Nov 29 11:25	17°♐16'28	
	2030 Dec 09 14:51	0°♑	
	2031 Jan 02 13:14	0°♒	
	2031 Jan 26 13:48	0°♓	
	2031 Feb 19 19:29	0°♈	
asc. node	2031 Mar 13 19:40	26°♈50'03	
	2031 Mar 16 10:41	0°♉	
	2031 Apr 10 18:01	0°♊	
	2031 May 07 06:06	0°♋	
evening max el	2031 Jun 02 03:33	26°♋47'28	45°24'11
	2031 Jun 05 12:57	0°♌	
desc. node	2031 Jul 03 09:02	21°♌22'49	
greatest brilliancy	2031 Jul 07 07:52	23°♌18'35	-4.5m
retrograde	2031 Jul 20 17:08	26°♌25'37	
evening set	2031 Aug 06 11:10	21°♌07'14	
inferior conj	2031 Aug 11 03:00	18°♌17'13	-7°-31'-35
minimum elong	2031 Aug 10 18:21	18°♌30'41	7°30'21
min. Earth dist.	2031 Aug 11 06:01	18°♌12'32	0.28893 AU
morning rise	2031 Aug 15 01:26	15°♌52'33	
direct	2031 Sep 01 17:56	10°♌01'11	
greatest brilliancy	2031 Sep 16 02:34	13°♌39'43	-4.5m
	2031 Oct 09 06:32	0°♍	
morning max el	2031 Oct 21 14:12	11°♍35'59	46°23'07
asc. node	2031 Oct 24 12:22	14°♍32'11	
	2031 Nov 08 02:59	0°♎	
	2031 Dec 04 09:08	0°♏	
	2031 Dec 29 09:16	0°♐	
	2032 Jan 22 20:56	0°♑	
desc. node	2032 Feb 13 01:53	26°♑11'41	
	2032 Feb 16 03:40	0°♒	
	2032 Mar 11 09:04	0°♓	
	2032 Apr 04 14:57	0°♈	
morning set	2032 Apr 26 01:55	26°♈29'20	
	2032 Apr 28 22:17	0°♉	
	2032 May 23 07:10	0°♊	
superior conj	2032 Jun 02 09:07	12°♊23'32	0°-6'-46
minimum elong	2032 Jun 02 10:33	12°♊27'56	0°06'43
behind sun begin	2032 Jun 01 13:40	11°♊23'45	
behind sun end	2032 Jun 03 07:26	13°♊32'06	
max. Earth dist.	2032 Jun 03 01:27	13°♊13'45	1.73513 AU
asc. node	2032 Jun 05 05:18	15°♊53'04	
	2032 Jun 16 16:59	0°♋	
evening rise	2032 Jul 08 15:38	26°♋57'28	
	2032 Jul 11 03:03	0°♌	
	2032 Aug 04 13:19	0°♍	
	2032 Aug 29 00:39	0°♎	
	2032 Sep 22 14:23	0°♏	
desc. node	2032 Sep 24 18:36	2°♏38'50	
	2032 Oct 17 07:59	0°♐	
	2032 Nov 11 08:03	0°♑	
	2032 Dec 06 21:48	0°♒	
	2033 Jan 02 23:34	0°♓	
evening max el	2033 Jan 07 20:05	5°♓01'47	47°11'27
asc. node	2033 Jan 15 22:01	13°♓01'42	
	2033 Feb 05 05:26	0°♈	
greatest brilliancy	2033 Feb 14 03:01	5°♈09'50	-4.6m
retrograde	2033 Feb 27 15:40	8°♈31'52	
evening set	2033 Mar 17 12:49	2°♈19'17	
min. Earth dist.	2033 Mar 20 06:01	0°♈37'30	0.28011 AU
inferior conj	2033 Mar 20 16:05	0°♈21'38	8°30'58
minimum elong	2033 Mar 20 21:01	0°♈13'51	8°30'36
	2033 Mar 21 05:48	30°♓	
morning rise	2033 Mar 24 05:28	28°♓09'18	
direct	2033 Apr 10 15:27	22°♓21'03	
greatest brilliancy	2033 Apr 21 18:20	24°♓36'49	-4.5m
	2033 May 02 03:12	0°♈	
desc. node	2033 May 07 11:11	3°♈38'19	
morning max el	2033 May 29 17:31	22°♈47'59	45°53'53
	2033 Jun 06 01:08	0°♉	
	2033 Jul 04 06:36	0°♊	
	2033 Jul 30 16:59	0°♋	
	2033 Aug 25 04:29	0°♌	
asc. node	2033 Aug 28 14:47	4°♌06'16	
	2033 Sep 19 00:09	0°♍	
	2033 Oct 13 08:31	0°♎	
	2033 Nov 06 09:44	0°♏	
morning set	2033 Nov 23 21:40	21°♏57'15	
	2033 Nov 30 07:17	0°♐	
desc. node	2033 Dec 18 04:11	22°♐28'59	
	2033 Dec 24 03:30	0°♑	
superior conj	2034 Jan 04 02:10	13°♑46'23	0°-39'-5
minimum elong	2034 Jan 03 16:36	13°♑16'17	0°38'39
max. Earth dist.	2034 Jan 05 08:26	15°♑21'37	1.71083 AU
	2034 Jan 16 23:48	0°♒	
	2034 Feb 09 21:23	0°♓	
evening rise	2034 Feb 14 09:35	5°♓38'45	
	2034 Mar 05 21:50	0°♈	
	2034 Mar 30 03:11	0°♉	
asc. node	2034 Apr 10 07:35	13°♉44'06	
	2034 Apr 23 15:30	0°♊	
	2034 May 18 13:04	0°♋	
	2034 Jun 12 23:49	0°♌	
	2034 Jul 09 08:34	0°♍	
desc. node	2034 Jul 30 20:51	23°♍06'28	
	2034 Aug 06 15:54	0°♎	
evening max el	2034 Aug 12 19:00	5°♎59'32	45°51'21
	2034 Sep 11 16:18	0°♏	
greatest brilliancy	2034 Sep 20 06:06	4°♏06'25	-4.6m
retrograde	2034 Sep 30 19:36	6°♏07'44	
evening set	2034 Oct 17 10:04	0°♏56'15	
	2034 Oct 19 00:40	30°♎	
inferior conj	2034 Oct 21 17:03	28°♎22'30	-6°-45'-33
minimum elong	2034 Oct 22 03:27	28°♎06'36	6°43'29
min. Earth dist.	2034 Oct 22 15:49	27°♎47'40	0.27350 AU
morning rise	2034 Oct 26 20:14	25°♎18'41	
direct	2034 Nov 11 14:01	20°♎27'53	
asc. node	2034 Nov 21 00:09	22°♎08'45	
greatest brilliancy	2034 Nov 25 11:43	23°♎59'33	-4.6m
	2034 Dec 05 12:03	0°♏	
morning max el	2035 Jan 01 07:27	23°♏50'05	46°56'45
	2035 Jan 07 05:59	0°♐	
	2035 Feb 03 06:28	0°♑	
	2035 Feb 28 20:22	0°♒	
desc. node	2035 Mar 12 13:39	14°♒00'08	
	2035 Mar 25 20:56	0°♓	

	2035 Apr 19 15:51	0°♈	
	2035 May 14 08:25	0°♉	
	2035 Jun 07 23:36	0°♊	
	2035 Jul 02 12:53	0°♋	
asc. node	2035 Jul 03 17:11	1°♋26'40	
morning set	2035 Jul 04 09:29	2°♋16'36	
	2035 Jul 26 23:18	0°♌	
max. Earth dist.	2035 Aug 06 19:09	13°♌20'56	1.73207 AU
superior conj	2035 Aug 09 18:40	17°♌01'39	1°13'13
minimum elong	2035 Aug 09 10:54	16°♌37'41	1°13'01
	2035 Aug 20 06:32	0°♍	
	2035 Sep 13 11:23	0°♎	
evening rise	2035 Sep 15 02:54	2°♎02'36	
	2035 Oct 07 15:12	0°♏	
desc. node	2035 Oct 23 06:31	19°♏25'07	
	2035 Oct 31 19:05	0°♐	
	2035 Nov 24 23:51	0°♑	
	2035 Dec 19 06:59	0°♒	
	2036 Jan 12 20:23	0°♓	
	2036 Feb 07 00:26	0°♈	
asc. node	2036 Feb 13 09:43	7°♈24'53	
	2036 Mar 04 13:33	0°♉	
evening max el	2036 Mar 20 03:24	16°♉11'04	46°09'29
	2036 Apr 04 01:53	0°♊	
greatest brilliancy	2036 Apr 23 21:46	13°♊39'48	-4.5m
retrograde	2036 May 08 15:58	17°♊31'43	
evening set	2036 May 23 21:46	13°♊00'22	
inferior conj	2036 May 30 02:24	9°♊16'35	1°08'57
minimum elong	2036 May 30 04:56	9°♊12'38	1°08'13
min. Earth dist.	2036 May 30 02:19	9°♊16'44	0.28826 AU
desc. node	2036 Jun 03 23:06	6°♊17'53	
morning rise	2036 Jun 05 12:13	5°♊25'22	
direct	2036 Jun 20 14:11	1°♊01'07	
greatest brilliancy	2036 Jul 03 19:43	4°♊04'17	-4.5m
	2036 Aug 07 14:37	0°♋	
morning max el	2036 Aug 08 08:37	0°♋42'50	45°46'23
	2036 Sep 05 15:11	0°♌	
asc. node	2036 Sep 25 02:38	21°♌59'57	
	2036 Oct 01 23:39	0°♍	
	2036 Oct 27 02:20	0°♎	
	2036 Nov 20 12:56	0°♏	
	2036 Dec 14 15:20	0°♐	
	2037 Jan 07 14:16	0°♑	
desc. node	2037 Jan 14 16:04	8°♑52'26	
	2037 Jan 31 12:22	0°♒	
morning set	2037 Feb 08 21:37	10°♒30'32	
	2037 Feb 24 11:15	0°♓	
	2037 Mar 20 12:10	0°♈	
superior conj	2037 Mar 21 09:15	1°♈05'39	-1°-23'-19
minimum elong	2037 Mar 21 14:37	1°♈22'21	1°23'16
max. Earth dist.	2037 Mar 25 06:07	5°♈54'30	1.72238 AU
	2037 Apr 13 16:10	0°♉	
evening rise	2037 Apr 29 08:12	19°♉21'03	
	2037 May 07 23:50	0°♊	
asc. node	2037 May 07 19:32	29°♉46'46	
	2037 Jun 01 11:22	0°♋	
	2037 Jun 26 03:06	0°♌	
	2037 Jul 21 00:22	0°♍	
	2037 Aug 15 06:06	0°♎	
desc. node	2037 Aug 27 08:39	14°♎10'37	
	2037 Sep 10 01:37	0°♏	
	2037 Oct 06 23:02	0°♐	
evening max el	2037 Oct 25 01:24	18°♐50'50	46°59'07
	2037 Nov 05 18:58	0°♑	
greatest brilliancy	2037 Dec 02 18:12	18°♑55'41	-4.7m
retrograde	2037 Dec 14 12:46	21°♑31'16	
asc. node	2037 Dec 18 12:09	21°♑11'37	
evening set	2037 Dec 29 01:25	17°♑17'39	
min. Earth dist.	2038 Jan 03 11:23	14°♑07'33	0.26523 AU
inferior conj	2038 Jan 04 01:26	13°♑46'05	4°08'59
minimum elong	2038 Jan 03 16:53	13°♑59'09	4°06'30
morning rise	2038 Jan 09 08:42	10°♑38'26	
direct	2038 Jan 24 10:19	6°♑08'23	
greatest brilliancy	2038 Feb 04 16:38	8°♑31'38	-4.7m
	2038 Mar 06 17:53	0°♒	
morning max el	2038 Mar 15 13:49	8°♒29'03	46°37'56
	2038 Apr 05 03:23	0°♓	
desc. node	2038 Apr 09 01:34	4°♓17'45	
	2038 May 01 21:17	0°♈	
	2038 May 27 16:34	0°♉	
	2038 Jun 22 00:28	0°♊	
	2038 Jul 17 00:16	0°♋	
asc. node	2038 Jul 31 04:57	17°♋12'36	
	2038 Aug 10 16:34	0°♌	
	2038 Sep 04 01:51	0°♍	
morning set	2038 Sep 10 14:41	8°♍05'31	
	2038 Sep 28 05:33	0°♎	
max. Earth dist.	2038 Oct 15 07:22	21°♎19'35	1.71809 AU
superior conj	2038 Oct 18 01:40	24°♎46'56	1°07'41
minimum elong	2038 Oct 18 11:30	25°♎17'42	1°07'23
	2038 Oct 22 05:43	0°♏	
	2038 Nov 15 04:11	0°♐	
desc. node	2038 Nov 19 18:30	5°♐45'53	
evening rise	2038 Nov 26 22:42	14°♐45'55	
	2038 Dec 09 02:12	0°♑	
	2039 Jan 02 00:45	0°♒	
	2039 Jan 26 01:32	0°♓	
	2039 Feb 19 07:31	0°♈	
asc. node	2039 Mar 12 21:41	26°♈18'25	
	2039 Mar 15 23:16	0°♉	
	2039 Apr 10 07:44	0°♊	
	2039 May 06 22:25	0°♋	
evening max el	2039 May 30 19:33	24°♋36'33	45°24'34
	2039 Jun 05 13:34	0°♌	
desc. node	2039 Jul 02 11:07	19°♌56'55	
greatest brilliancy	2039 Jul 04 22:52	21°♌07'25	-4.5m
retrograde	2039 Jul 18 08:35	24°♌15'04	
evening set	2039 Aug 03 23:58	19°♌01'25	
inferior conj	2039 Aug 08 19:02	16°♌06'26	-7°-21'-19
minimum elong	2039 Aug 08 10:02	16°♌20'27	7°19'57
min. Earth dist.	2039 Aug 08 21:23	16°♌02'45	0.28909 AU
morning rise	2039 Aug 12 19:59	13°♌37'42	
direct	2039 Aug 30 10:14	7°♌50'24	
greatest brilliancy	2039 Sep 13 16:49	11°♌25'54	-4.5m
	2039 Oct 09 10:09	0°♍	
morning max el	2039 Oct 19 04:21	9°♍17'23	46°21'31
asc. node	2039 Oct 23 14:27	13°♍44'49	
	2039 Nov 07 20:12	0°♎	
	2039 Dec 03 23:27	0°♏	
	2039 Dec 28 22:18	0°♐	
	2040 Jan 22 09:16	0°♑	
desc. node	2040 Feb 12 03:49	25°♑40'39	
	2040 Feb 15 15:34	0°♒	
	2040 Mar 10 20:38	0°♓	
	2040 Apr 04 02:15	0°♈	
morning set	2040 Apr 23 17:40	24°♈15'43	
	2040 Apr 28 09:21	0°♉	
	2040 May 22 18:05	0°♊	
superior conj	2040 May 31 02:24	10°♊15'40	0°-10'00
minimum elong	2040 May 31 04:31	10°♊22'09	0°09'54

JELENÜNK (X.)

Magyaródy Szabolcs (Hamilton/Ontario, Canada):

Az új micsurinisták

„Micsurin hibás elmélete nem válhatott valóra, a lamarckizmus elve csődöt mondott: a növények, ha ideig-óráig alkalmazkodnak is a megváltozott életkörülményekhez, ezt nem tudják utódjaikba átörökíteni. A kákai, halásztelki földeken nem gyapotmezők virágoznak napjainkban és Szarvas sem változik narancsvidékké négyévente..."

Micsurin, Sztalin kedvenc tudósa bizonytani akarta a növények adaptálási képességét. Ez kapóra jött Sztalin mesternek, aki mindenáron, minden eszközzel meg akarta valósítani a Szovjet Embert. Okos fejével biztosra vette, ha Micsurin a tundrákon búzát termeszthet, ő is át tudja formálni a Homo sapiens sapiens nevű csodabogarat, akit formálhat kénye-kedve szerint. Micsurinnak sokkal több, jobb esze volt. mint gazdájának és végül belátta elmélete sikertelenségét.

Magyarországon mindig a legsötétebb elnyomás idején teremtődtek meg a legjobb viccek. Az adoma sikerét a várható börtönbüntetés éveivel mérték.

Az egyik jó Micsurin vicc, amit kb. 6 év kényszermunkára becsülök:

Micsurin kitenyésztett egy tehenet: Magyarországon legel és Moszkvában fejik.

Egy év börtön:

Hogyan halt meg Micsurin? - Keresztezte útját a gyorsvonattal.

6 hónapot ez is megért:

Mért nincs Micsurinnak gyereke? - Mert a felesége keresztezte a lábát.

A folytatás sajnos nem humoros. Ugyanis mindkét továrisnak utóda akadt. Mindkettő százszázalékos utóda a vörös cárnak és kedvenc tudósának. Csak az egyik hihetetlenül sok pénzzel, a másik politikai hatalommal dolgozik.

A fejükbe vették Európa és a fehér lakosainak elpusztítását. Persze nem egyszerre, hanem apránként, humanitárius okokra hivatkozva Minden felhatalmazás nélkül Európa nyakára zúdítottak többmillió más hátterű, kultúrájú, rendkívül erőszakos vallású humanoidot, akiknek a beilleszkedésről alkotott véleménye szerint nekünk kell hozzájuk idomulnonk, alkalmazkodni, nem nekik hozzánk.

E „menekültek" legnagyobb része fiatal, katonaviselt férfi, akik a saját nyelvükön is analfabéták. Tanulni nem tudnak, nem is akarnak. Mint minden természetadta férfi, nőt akar, ha nem megy szépszerével, akkor erőszakkal. Ha már nősként érkezett, azonnal importálni akarja feleségét vagy feleségeit, gyermekeit családegyesítés címén. Miután nem ért semmihez és nem is tudna dolgozni a nagy családja mellett, az egész társaság az állam, tehát az adófizető nyakán fog élni.

Itt van az eb elhantolva!

Néhány évvel ezelőtt az egyik nagy gépkocsigyár vezérigazgatója szépen, szabatosan elmagyarázta a jövőt. A nagyfokú automatizálás miatt nagyon kevés betanított munkásra lesz szükség. Ugyanezen okból nagyon sok mesterség szűnik meg. Csak gondoljunk az eltűnt vagy tizedére csökkent számú szabó, cipész, TV és rádió javítókra, filmelőhívókra, nyomdai alkalmazottakra, asztalosokra, órásokra. Már jóformán semmit sem javíttatunk, mert olcsóbb újat venni. A jegyárusítást is átveszik a gépek. Írógépet már csak néhány vénember használ, de tudtommal a gyártás sok éve megszűnt. Nekem három volt, egyet el tudtam ajándékozni, de a többi senkinek sem kellett. Pedig már úgy is hirdettem, hogy közokirat hamisításra még nélkülözhetetlen.

Az USÁ-ban és az UK-ban az ügyvédek felére se lesz szükség, mert a „case law" (esetjog) teljes tára számítógépen van. Az orvosok létszáma sem fog emelkedni, mert a diagnózis nagy részét egy computer program egy technikus segítségével állítja majd össze. Nem is említve, hogy az egészségügy kénytelen átállni a gyógyításról az olcsóbb megelőzésre, ha nem akarnak az államok tönkremenni.

Mindezek után kristálytisztán csillan fel az ***ok***. Aki nem látja az vak, süket és sajnos néma! ***Fogyasztó kell a gazdaságnak.***

Ennek is mi vagyunk az oka. Amint az antibébi tabletta megjelent, a házasságok száma csökkent. Divatba jött az „egyke vagy az egy se". Mivel az európai fehér népesség száma erősen csökkent, a

fogyasztók száma is zsugorodott. Márpedig a közgazdaságnak évi 2-3% körüli növekedésre kell törekednie. Ha az nullára vagy még az alá csökken, a közgazdaság összeomlik.

A negyvenmillió importált fogyasztónak ház, élelmiszer, iskola, kórház, gépkocsi, fogkefe, cipő, bicikli kell. Tehát életben tartják a nemzetgazdaságot. Szerintem sokkal békésebb és jobb megoldás volna az abortusz letiltása. Esetleg három gyermek utáni engedélyezése, érthető volna. Persze ez humánusabb volna, ha Nyugat-Európa is meghozná a magyar kormány által bevetetett családsegítő törvényeket. Mivel a fehérek több mint a fele meghülyült és az emberi jogokat a közösség jogai fölé helyezte, erre nem sok remény van. Így az új micsurinisták romboltathatják le Európát.

Nyugodtan állíthatjuk, a két új micsurinista két „felső” akaratot képvisel. Az egyik, egy kevert, egymással ellenséges tábort akar a céljaik akadály nélküli teljesítéséhez, a másik pedig nagytömegű fogyasztót akar, az adófizető pénzén. Még az életszínvonal drasztikus csökkenésének árán is

Reméljük, ez a micsurini kísérlet is csődbe megy. A természetet csak ideig-óráig lehet elnyomni. A „törzs” és a „család” egyeduralma visszatér a természet örök törvénye szerint. Reméljük, még időben!

2020. december 5.

Carl Bernstein (New York):

A szent szövetség[197]

A kelet-európai rendszerváltozás titkai egy amerikai szemével:

Negyven esztendeje összefogott Ronald Reagan és a méltán rokonszenves lengyel pápa, Karol Wojtila, hogy a Szolidaritás-mozgalom titkos támogatása révén legyőzzék Kelet-Európában a kommunizmus szörnyetegét – derül ki az alábbi cikkből, mely a Time magazinban jelent meg húsz évvel ezelőtt. Mivel az izgalmas részletekről ma már alig hallhatunk, nem árt kissé elidőzni ennél a „joint venture"-nél, közös vállalkozásnál, mely létrejött már Róma e két mai örökösének újabb kori története során. Bizony nagy utat tettünk meg 1917 és 1919 óta, mikor a nyugat titkos áttételein keresztül szovjetköztársasággá akarták tenni térségünket, beleértve hazánkat is.

Mindenekelőtt senki ne ringassa magát abba az illúzióba, hogy Amerika számára valaha is kitüntetett szerepe lett volna holmi vallásos, morális, ideológiai célok megvalósításának, s hogy „milyen csodás" a világi és szellemi nagyhatalmaknak ez a találkozása egy közös, szent célért, mely esetünkben akár még az elismerésünket is kivívhatja, hiszen alapvetően mi is a kommunizmus igája alatt nyögtünk, hazugságaitól és életképtelenségétől fuldokoltunk, bármennyire is idillikusnak tűnik ma az egykori „biztonság". A valóságos történelem azt mutatja, hogy sosem szabad(-na) elhinni Amerikának – és végső soron semmilyen hatalmi őrületnek –, amit mond, és nem szabad összekeverni azzal, amit tesz, mert ez óriási tévedésekhez vezethet. Az amerikai, és tágabban az anglo-amerikai politikát – mely kétségtelenül együtt jelentkezik az angolszász népek tehetségével, rátermettségével, a mai korban lelki alkatuknak megfelelően játszott vezető szerepükkel – mindig is kizárólag az érdekek mozgatták, melyek mentén bármely ország bármely politikai hatalmával, pártjával hajlandóak voltak együttműködni, akár egyidejűleg is, a háttérben, ha ezek az érdekek úgy kívánták, sőt lényegében meg is teremtették az „ellenségeket" (ld. Antony Sutton, Carroll Quigley, William T. Stead, C.G. Harrison műveit a „jól működő ördögök" felhasználásáról, a szocialista „kísérletről"). Amerika „vallása", hite a minél szélesebb térfoglalásában rejlik, vezetői elhiszik és elhitetik másokkal, hogy ők mentik meg az emberiséget lehetőleg mindentől, és ezért jogukban áll mindent ellenőrizniük, mindenhol befolyást gyakorolniuk, és teljesen mindegy – nekik –, hogy ezt milyen jelszavakra, morális ürügyekre hivatkozva teszik. A nagypolitika már csak ilyen, vélik sokan, bár mi ezt Kelet- és Közép-Európában igazából nehezen értjük meg, mert nálunk, bennünk még hál' istennek működnek magasabb ideálok, és ez korántsem csak valamilyen „maradiság". És a katolikus egyház? Nem lehetett „finnyás" a pápa, hiszen a honfitársairól volt szó, de mégis, az egész mentőakció lényegében a CIA-műveletek terepévé tette a lengyel egyházat. Igaz, a katolikus főpapságot sem kell félteni, nekik, mint a cikkben is elhangzik, 2000 éves tapasztalatuk van a titkos műveletek, hatalmi lavírozás terén. Mindenesetre nem tudom, hogy még ma is megvannak-e lengyel véreinknél ugyanazok a nemes szabadságeszmények, mint a 80-as években, vagy csupán a mai status quo kényszereit hívják ott is „szabadságnak".

Az alábbi, „mainstream" újságcikkből is kiderül néhány „apróság" a szokásos, mindent legyűrő, amerikai hurráoptimizmus és sikerszéria hangszerelése mellett, és voltaképpen ez az érdekes a cikkben ismertetett „joint venture"-ben, nem annyira a „mit" és a „hit", az ideológiai körítés, hanem a „hogyan". Számunkra, magyarok számára mindenekelőtt az, hogy a szerző, befolyásos személyiségeket is idézve, bevallja: a 80-as évek elejétől kezdve a CIA egész Kelet-Európában támogatni kezdte, sőt létrehozta az akkor még demokratikus (akkor még fiatalabb és szabadabb) ellenzéket. Ez azt jelenti, hogy miközben együttműködtek a pápával és a lengyel egyházzal a Szolidaritás fenntartása érde-

[197] Carl Bernstein: The Holy Alliance: Ronald Reagan and John Paul II. Time *Vol. 139. No. 8.* Feb. 24, 1992. p. 12-19. http://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,974931,00.html

kében, Magyarországon a kevésbé „szent” SZDSZ-t és fiókintézményeit támogatták – melynek tagjai és szimpatizánsai azóta is folyamatosan provokálnak, le-micisapkázzák Magyarország Szent Koronáját, le-gatyás-parasztozzák, leprolizzák a magyar népet, a saját műveletlenségükről és érzéketlenségükről téve bizonyságot –, és persze jött a Valutaalap és az IMF (korántsem lehetetlen, hogy a Rózsadombon is nyélbeütöttek néhány alapvető dolgot a politikai átmenetről valamikor Reagan és Gorbacsov máltai, földközitengeri találkozója után). Mindez nem moralizálás akar lenni, csupán a fenti tétel illusztrálása, miszerint nem az ideológia számít Amerikának, hanem a valóságos lehetőségekhez, helyzetekhez mért önérdekű, sokoldalú kezdeményezések, a terjeszkedés, befolyásolás, ami érthető, ha teljesen nyersek akarunk maradni, és ha azt mondjuk, hogy ez az egész csak a (kapitalista) „létért való küzdelemről” szól. De itt már felmerülnek morális-szociális-szellemi szempontok, a más országok, népek belügyeibe való illegitim beavatkozás vagy a tőke mindenhatóságába vetett hit kérdése, s egyáltalán: hogy' is nézzen ki az emberiség jövője, melyet ma, 9/11 után, ismét csak erősen tematizálnak. Azután a szerző azt is elárulja, hogy a II. világháborút követően a CIA a nyugat-európai szociáldemokrata pártokat az amerikai érdekek eszközeiként használta a kommunista-ellenes kormányok megalakulása érdekében. Ennek megfelelően vette igénybe egy volt CIA-vezető, Bill Casey ezeket a régi kapcsolatait a Szocialista Internacionáléban, hogy megszervezzék a lengyel Szolidaritás támogatását.

Mondjuk minderre, hogy „no comment”? A cél szentesíti? Merre mégy világ? Tényleg befellegzett a valódi szociális kérdéseknek, megoldásoknak? Csak azt lehet másolni, ami valahol, évtizedekkel ezelőtt „bevált”? Ami már szinte nem is létezik sehol, mert az „élet”, a nyugat által ösztökélt „szép, új világrend” felülírja a sorsunk, azt, ami megtörtént és azt is, ami megtörténhetne? A kommunizmusnak vége, a muzulmán országok valójában nem jelentenek veszélyt, ameddig békén hagyják őket. Lehet, hogy az igazi veszélyt azok jelentik, akik „profizmusukkal” gerjesztik a konfliktusokat, hogy azután „békét”, uniókat teremthessenek, a régi recept szerint? A magunk részéről nem hisszük, hogy az „államérdekek”, ideológiák, pártok nevében valaha is szem elől kellene téveszteni az Embert, a maga összetett, individuális-népi-történelmi-társadalmi mivoltával, lényével és fejlődési lehetőségeivel. Az idő és a valódi helyzetfelismerés, felébredés mindenképp döntő tényezők. — A ford.

A Vatikán könyvtárában csupán Reagan elnök és II. János Pál pápa volt jelen 1982. június 7-én hétfőn. Ez volt az első alkalom, hogy kettesben találkoztak, és 50 percen át beszélgettek. A pápai lakosztálynak ugyanebben a szárnyában, Agostino Casaroli bíboros és Achille Silvestrini érsek találkozott Alexander Haig, amerikai külügyminiszterrel és William Clarkkal, Reagan nemzetbiztonsági tanácsadójával. Tárgyalásuk nagy részében Libanon izraeli megszállásával foglalkoztak, mely akkor két napja történt; Haig elmondta nekik, hogy a miniszterelnök, Menachem Begin biztosította, hogy a megszállás nem hatol beljebb Libanonban 40 km-nél.

De Reagan és a pápa csak néhány percet töltöttek a közel-keleti események áttekintésével. Helyette egy olyan témával foglalkoztak inkább, mely közelebb állt a szívükhöz: Lengyelországgal és a kelet-európai szovjeturalommal. E találkozásuk során Reagan és a pápa megegyeztek egy titkos akciósorozat végrehajtásában, mellyel meggyorsíthatják a kommunista birodalom szétesését. Richard Allen, az elnök első nemzetbiztonsági tanácsadója megfogalmazta: „Ez egyike volt minden idők nagy, titkos szövetségeinek.”

A titkos művelet Lengyelországra irányult, mely a legnépesebb volt a szovjet csatlósállamok közül Kelet-Európában, és II. János Pál szülőhazája egyben. Mind a pápa, mind Reagan meg volt győződve arról, hogy Lengyelország kitörhet a szovjet érdekszférából, ha a Vatikán és az Egyesült Államok beveti erőforrásait a lengyel kormány megdöntésére és az 1981-es szükségállapot bevezetésekor törvényen kívül helyezett Szolidaritás-mozgalom életben tartására.

Mielőtt helyreállították a Szolidaritás törvényességét 1989-ben, földalatti mozgalomként

működött a Reagan és a pápa támogatásával létrehozott hálózat révén, amely táplálta, ellátta eszközökkel, tanácsokkal. Tonnányi felszerelést, köztük faxgépeket (az elsők Lengyelországban), nyomtatókat, telefonokat, walky-talky-kat, videokamerákat, fénymásolókat, telexgépeket, számítógépeket, szövegszerkesztőket csempésztek Lengyelországba papok, amerikai ügynökök, az amerikai szakszervezeti szövetség (AFL-CIO) és európai munkásszervezetek által kiépített csatornákon keresztül. A szükséges pénz a CIA forrásaiból, a National Endowment for Demokracy-től (Nemzeti Demokrácia Alap), a Vatikán titkos számláitól és nyugati szakszervezetektől érkezett.

Lech Walesa és a Szolidaritás más vezetői stratégiai javaslatokat is kaptak – papok vagy amerikai és európai szakértők közvetítésével, akik titokban működtek Lengyelországban –, melyek a Vatikán és a Reagan-kormányzat felfogását tükrözték. Ahogy az ellenállás hatékonysága nőtt, egyre több információ áramlott nyugatra a lengyel kormány belső döntéseiről és a Varsó és Moszkva közötti kommunikáció tartalmáról. A részletek nem csak a papoktól származtak, hanem a lengyel kormányon belüli kémektől is.

Vesszen Jalta

A közreműködők szerint, akik osztották vezetőik világszemléletét, Reagan és II. János Pál nem akarta többé elfogadni koruk egy alapvető politikai tényét: Európa megosztottságát, melyet Jaltában dolgoztak ki, és a kommunista uralmat Kelet-Európában. Meg voltak győződve, hogy egy szabad, nem-kommunista Lengyelország tőr lenne a szovjet birodalom szívébe; és ha Lengyelország demokratikus lesz, a többi kelet-európai ország is követni fogja.

„Mindketten éreztük, hogy Jaltában nagy tévedés történt és valamit tenni kellene" – mondotta Reagan. „A Szolidaritás volt a legjobb fegyver ehhez, mivel a lengyel munkások szervezete volt." Még nem létezett soha olyan szervezet Kelet-Európában, mint a Szolidaritás, jegyezte meg Reagan, és hozzátette, hogy a munkásszövetség „szembenállt mindennel, amit a szovjetek vagy a lengyel kommunisták akartak."

Szolidaritás-vezetők szerint Walesa és kollégái tudatában voltak annak, hogy mind Reagan, mind II. János Pál kiállt a Szolidaritás mellett, de csak sejtették az együttműködés mértékét. „Hivatalosan nem tudtam, hogy az egyház az Egyesült Államokkal dolgozik együtt," mondta Wojciech Adamiecki, az illegális Szolidaritás-újságok volt kiadója, aki jelenleg a washingtoni lengyel nagykövetség egyik tanácsosa. „Mondtuk a pápának, hogy figyeljen oda a szovjetekre, hogyha megszállják Lengyelországot, utazzon oda és maradjon a lengyelekkel. Az egyház elsőrendű segítséget nyújtott. Ez félig nyilvános, félig titkos volt. Nyilvános volt a humanitárius része – élelmiszer, pénz, gyógyszer, orvosi segítség a templomokban – és titkos, amennyiben támogatták a politikai tevékenységet: mindenféle nyomdagépeket biztosítottak, helyet adtak az összejövetelekhez, és segítettek a demonstrációk megszervezésében."

Első találkozásukkor Reagan és II. János Pál mégvalamit megbeszéltek, ami közös volt bennük: mindkettőjük túlélt egy merénylet-kísérletet 1981-ben, csupán hat hét különbséggel, és mindketten úgy hitték, hogy „Isten azért mentette meg őket, mert különleges feladatuk van még." Ronald Reagan egyik közeli barátja, Pio Laghi érsek, apostoli követ Washingtonban, mesélte nekem, hogy az elnök azt mondta: „Nézd meg, a gonosz erők hogyan akartak letéríteni az utunkról, aztán a Gondviselés közbelépett." Clark, nemzetbiztonsági tanácsadó szerint a pápa és Reagan „csodaszerű" tényként említették, hogy túlélték a merényleteket. Clark azt mondta, hogy az emberek „egyetértenek spirituális értelemben és a szovjet birodalommal kapcsolatban: hogy jogos és helyes, ha végre az isteni terv kerekedik felül."

„Reagannek nagyon tiszta és erős felfogása volt," mondta Bobby Inman admirális, a CIA volt igazgató-helyettese. „Úgy látta, hogy összeomlik [a kommunizmus], és ezt meg akarta gyorsítani." 1982 első felében egy ötrészes stratégia született, ami arra volt hivatva, hogy a szovjet gazdaság összeomlását eredményezze azáltal, hogy elvágja a Szu kötelékeit, melyek a

Varsói Szerződésben a csatlósállamaihoz kötik, és reformot kényszerítenek ki a szovjet birodalmon belül. A stratégia elemei közé tartoztak:

- Az amerikai védelmi rendszer megerősítése – mely már folyamatban volt –, hogy megdrágítsa a szovjeteknek a katonai versengést az USÁ-val. Reagan stratégiai védelmi kezdeményezése, a Csillagháborús terv, a külügyminisztériumi stratégia központi eleme lett.
- Fedett műveletekkel bátorítani a reformmozgalmakat Magyarországon, Csehszlovákiában és Lengyelországban.
- Pénzügyi támogatást nyújtani a Varsói Szerződés tagállamainak, amelyek szándékot mutatnak az emberi jogok védelmére és belefognak a politikai és szabadpiaci reformokba.
- A Szovjetúnió gazdasági elszigetelése, a nyugati és japán technológia visszatartása Moszkvától. A kormányzat arra összpontosított, hogy megtagadja a Szu-tól, amiben az reménykedett, hogy a 21. században a fő keményvaluta-bevétele lesz: a Nyugat-Európába vezető transzkontinentális földgázvezetékek profitját. Az 5800 km hosszú vezeték, mely Szibériától Franciaországig húzódik, 1984. jan. 1-én állt üzembe, de sokkal kisebb mértékben, mint a szovjetek szerették volna.
- A Szabadság Rádió, az Amerika Hangja és a Szabad Európa Rádió növekvő felhasználása az amerikai kormányzat üzeneteinek közvetítésére Kelet-Európa népei felé.

1982-ben mégsem láthatta előre sem Reagan, sem a pápa, hogy megjelenik egy szovjet vezető, Mikhail Gorbacsov, aki a glasznoszty és a peresztrojka, a „nyitottság" és az „átalakítás" atyja lett; reformlépései olyan erőket szabadítottak fel, melyek kikerültek ellenőrzése alól és a Szovjetúnió széteséséhez vezettek. „Nem" a Washington-Vatikán szövetség „okozta a kommunizmus bukását," jegyezte meg egy amerikai kormányhivatalnok, aki ismerte a Szolidaritás fenntartására irányuló puccs részleteit. „Mint minden nagy és szerencsés vezető, a pápa és az elnök elősegítették, hogy a történelem erői beteljesítsék működésüket."

A szükségállapot

A Szolidaritás megsegítésére irányuló kampány Washington és a Vatikán részéről közvetlenül azután kezdődött, hogy Wojciech Jaruzelski tábornok kihirdette a katonai szükségállapotot 1981. december 13-án (a reggel 6 órás hírekben). Azokban a sötét órákban Lengyelországot elvágták a nem-kommunista világtól; őrizetbe vettek 6000 Szolidaritás-vezetőt; százakat vádoltak meg árulással, államellenes és ellenforradalmi tevékenységgel; kilenc embert megöltek; és a Szolidaritást betiltották. De sokezren elrejtőztek, sokan a templomokban, plébániákon és papoknál kerestek védelmet. A hatóságok letartóztatták Walesát és egy távoli vadászházba internálták.

Röviddel azután, hogy a lengyel biztonsági erők megszállták az utcákat, Reagan felhívta a pápát, hogy tanácsot kérjen tőle. A következő néhány nap találkozóin Reagan megvitatta a pápa felvetéseit. „Nagy felbolydulás volt a kabinetben és a nemzetbiztonsági tanácsban, hogy összeállítsuk az ellenlépések sorozatát," emlékezik Haig, volt külügyminiszter. „Felmerültek szankciók, melyek hatásukban lesújtóak lettek volna Lengyelország számára, és félő volt, hogy olyan helyzetet kockáztatunk, mint amilyen Magyarországon volt '56-ban, vagy Csehszlovákiában '68-ban."

Haig a nagykövetet, Vernon Walterst, egy hívő római katolikust küldte II. János Pálhoz. Walters nemsokára megérkezett Rómába, és különmegbeszélést folytatott a pápával és Casaroli bíborossal, a Vatikán külügyminiszterével. Mindkét oldalon egyetértettek, hogy a Szolidaritás lángjának nem szabad kialudnia, hogy a szovjeteket nemzetközileg el kell szigetelni, és hogy a

lengyel kormányt morális és korlátozott gazdasági nyomásnak kell alávetni.

Amerikai hírszerzési források szerint a pápa már azt tanácsolta Walesának, hogy az egyházi csatornákon keresztül tartsa életben földalatti mozgalmát, és közvetítse a Szolidaritás 10 millió tagjának, hogy ne menjenek az utcára és ne provokálják a Varsói Szerződés beavatkozását vagy egy polgárháborút a lengyel biztonsági erőkkel. Mivel a kommunisták elvágták a közvetlen telefonvonalakat Lengyelország és a Vatikán között, II. János Pál rádión keresztül érintkezett Jozef Glemp érsekkel Lengyelországban. Követeit is elküldte Lengyelországba, hogy tudósítsanak a helyzetről.

„A Vatikán információi minden szempontból jobbak és gyorsabbak voltak, mint a mieink," mondta Haig. „Bár rendelkeztünk néhány kiváló saját forrással, túl sokáig tartott, míg az információink átszűrődtek a hírszerzési bürokrácián."

A válság első óráiban Reagan elrendelte, hogy a pápa minél előbb fogadhassa a legfrissebb amerikai hírszerzési jelentéseket, beleértve a lengyel védelmi miniszterhelyettestől is, aki titokban jelentett a CIA-nak. Washington is átvette a vatikáni jelentéseket és Ryszard Kuklinski ezredes elemzéseit, aki a lengyel vezérkar tekintélyes tagja volt és a CIA egyik informátora 1981. novemberéig, amikor kicsempészték Lengyelországból, miután arra figyelmeztetett, hogy a szovjetek meg fogják szállni Lengyelországot, ha a lengyel kormány nem vezeti be a katonai statáriumot. Kuklinskinek már volt egy hasonló figyelmeztetése egy szovjet katonai akcióról 1980 végén, ami a távozófélben lévő Carter-kormányt arra késztette, hogy titkos üzeneteket küldjön Leonid Brezsnyevnek, arról informálva, hogy a megszállás maga után vonná, hogy Amerika eladna bizonyos fegyvereket Kínának. Kuklinski jelentette Washingtonnak, hogy Brezsnyev türelmetlensége egyre nőtt, és egy nagyon rossz aratási idény következtében a Kremlnek nem volt szüksége arra, hogy gépesített egységekkel segítse az aratást, és ehelyett bevethette őket a megszállásban. „Bármit, amiről úgy tudtuk, hogy a pápa nemzetbiztonságilag nincs informálva, a tanácsadó a tudomására hozta," mondta Reagan. „Azonnal."

A katolikus csapat

A kormányzat kulcsfigurái valamennyien hívő római katolikusok voltak: a CIA-főnök William Casey, Allen, Clark, Haig, Walters és William Wilson, Reagan első vatikáni nagykövete. Ők egy szent szövetségnek tekintették az amerikai-vatikáni kapcsolatot: a pápa morális ereje és egyházuk tanításai párosultak a tüzes antikommunizmusukkal és az amerikai demokráciáról alkotott felfogásukkal. A küldetés mégis lehetetlen lett volna Reagan teljes támogatása nélkül, aki erősen hitt a Washington és a Vatikán közti kapcsolatok jótéteményeiben és gyakorlati felhasználásában. Reagannek, elnökként, a legelső céljai közé tartozott, mint mondta, hogy elismerjék Vatikán államot „és szövetséget kötni vele."

John Pointdexter admirális szerint, aki katonai szakértő volt a nemzetbiztonsági tanácsadó mellett, mikor a szükségállapotot kihirdették Lengyelországban, Reagan meg volt győződve arról, hogy a kommunisták nagyon elszámították magukat: miután megengedték, hogy a Szolidaritás szabadon működjön 16 hónapig a szükségállapot előtt, a lengyel kormány csak elidegenítette a vidéki embereket a munkásszervezkedés letörésével, és, ami még fontosabb, az erős egyházat szembeállította a lengyel rezsimmel. „Nem hittem benne, hogy ez [a szükségállapot bevezetése és a Szolidaritás betiltása] eredményes lesz, épp a lengyel történelem és a vallási vonatkozások miatt és egyáltalán," mondta Reagan. Casaroli bíboros azt mondta: „Valódi érdekazonosság volt az Egyesült Államok és a Vatikán között."

A főbb döntéseket a Szolidaritás megsegítéséről, a lengyel és szovjet kormányoknak adott válaszokról Reagan, Casey és Clark hozták meg, a II. János Pállal történő egyeztetés során. „Reagan nagyon jól megértette ezeket a dolgokat, beleértve a fedett oldalt," mondta Richard Pipes, egy lengyel születésű konzervatív tudós, aki a Nemzetbiztonsági Tanács szovjet és kelet-európai tagozatát vezette. „Az elnök beszélt a szovjet rendszer gonoszságáról – nem az embe-

rekéről – s arról, hogyan kell mindent megtennünk, hogy segítsük a Szolidaritás embereit, akik a szabadságért küzdenek. Haig és a gazdasági miniszter, Malcolm Balbridge, és James Baker [a Fehér Ház kabinetfőnöke abban az időben] úgy gondolták, hogy ez nem reális. George Bush nem szólt egy szót sem. Mögötte ültem, de sosem hallottam a véleményét erről. De Reagan azt mondta, „Én valóban megértettem, mi forog kockán."

Mint várható volt, Casey már az első napon belépett a vákuumba a lengyel szükségállapot kihirdetése után, és – mint Közép-Amerikában tette – a fő politikai tervező lett. Eközben Pipes és az NSC-stáb javaslatokat dolgozott ki a szankciókra. „A lényeg az volt, hogy leszereljük a szovjeteket és a szükségállapot botrányáért őket hibáztassuk," mondta Pipes. „A szankciókat speciális műveletekkel együtt alakították ki [a CIA egysége révén, amely fedett műveletekre szakosodott], és a fő cél a Szolidaritás életben tartása volt, pénzzel, információkkal és felszereléssel."

„Az egyház próbálta árnyalni az egész helyzetet," magyarázta az NSC-tisztviselők egyike, aki az erőfeszítéseket irányította a folyamat megrövidítéséért. „Ők [az egyházi vezetők] olyan körülmények megteremtésében voltak hatékonyak, melyek eltérítik a szovjet beavatkozás komoly fenyegetését, míg nekünk lehetővé teszik, hogy egyre keményebbek legyünk; lényegi segítséget nyújtottak gyakorlatilag mindannyiunk számára, hogy megértsük a kormány által gyakorolt elnyomást Lengyelországban – vajon az csökken vagy rosszabb lesz, és hogyan léphetünk tovább."

A Lengyelországról folytatott megbeszéléseik Reagannel, mint Clark mondta, általában rövidek voltak. „Nem hiszem, hogy volt olyan magánbeszélgetésünk, ami hosszabb lett volna három percnél, bármilyen témáról is volt szó. Ez megdöbbentő lehet valaki számára. Volt egy saját társalgási módunk. Tudtam, mikor akar Lengyerországra térni. És ezt sokadszorra is megtette. Az elnök, Casey és én állandóan megtárgyaltuk a lengyelországi helyzetet: fedett műveletek; ki, mit csinál, hol, miért és hogyan; és a siker esélyeit." Clark szerint ő és Casey irányították, hogy az elnök napi tájékoztatásához – a PDB-hez, egy hírszerzési összefoglaláshoz, amit a CIA készített – csatoljanak egy külön anyagot a titkos műveletekről és elemzésről Lengyelországgal kapcsolatban.

Maga a pápa, és nem csupán a képviselői, találkozott amerikai tisztviselőkkel, hogy értékeljék a lengyel eseményeket, az amerikai tevékenység hatékonyságát és viszontválaszokat küldjenek Reagannek, levében vagy szóban. Casey majdnem minden európai és közel-keleti útjára menet először Rómába repült, hogy találkozzon II. János Pállal és információkat cseréljenek. De a fő közvetítő Washington és Róma között Walters maradt, a CIA volt igazgatóhelyettese, aki jól együttműködött Casey-vel. Walter kb. tucatszor találkozott a pápával, a vatikáni források szerint. „Walterst a Vatikánba küldték, hogy különleges üzeneteket vigyen és hozzon a pápa és az elnök között," mondta Wilson, a volt vatikáni US-nagykövet. „Senki sem feltételezte, hogy Walters itt volt. És különösen nem tudtak róla Lengyelországban; néha voltak tárgyalások Közép-Amerikáról vagy a libanoni túszokról is."

Reagan elnöksége idején az amerikai fedett műveletek (Afganisztánban, Nicaraguában és Angolában) gyakran „halálos segítséget" jelentettek: fegyvereket, zsoldosokat, katonai tanácsokat és robbanóanyagokat juttattak a felkelőknek. Lengyelországban a pápa, az elnök és Casey ezzel ellentétes utat követtek: „Azt kellett tenniük, hogy engedték a természetes erőket, amelyek már működtek és nem akarták otthagyni az ujjlenyomataikat," magyarázta egy elemző. A Reagan-Casey együttműködés egy biztonságosabban felépített tevékenységet eredményezett, aminek hatóköre kifinomultabb volt, mint más CIA-tevékenységeké. „Ha Casey most itt lenne, mosolyogna," állapította meg egyik csodálója. „1991-re a világ olyanná rendeződött, mint Reagan és Casey akarták."

A titkos utasítás

Kevesebb, mint három héttel a pápával történt 1982-es találkozása előtt, az elnök aláírt egy titkos nemzetbiztonsági utasítást (NSDD 32), amely felhatalmazott a gazdasági, diplomáciai és fedett eszközök használatára, hogy „semlegesítsék a Szu erőfeszítéseit" Kelet-Európa megtartására. Gyakorlatilag a legfontosabb fedett műveletek Lengyelországban kezdődtek. Az NSDD 32 fő célkitűzése volt, hogy megrendítsék a lengyel kormányt a fedett műveletek révén, melyek a propagandára és a Szolidaritásnak adott szervezési segítségre irányultak; az emberi jogok előmozdítására, különösen az istentiszteletekkel és a katolikus egyházzal kapcsolatban; gazdasági nyomásgyakorlás; és a kommunista rezsim diplomáciai elszigetelésére. A dokumentum, amely hivatkozott a demokratikus reform-erőfeszítések védelmére az egész szovjet birodalmon belül, felhívott a növekvő propaganda-tevékenységre és a titkos műsorszórási műveletekre Kelet-Európában, olyan akciókra, melyeket Reagan segítői és kelet-európai disszidensek különösen alkalmasnak tartottak arra, hogy aláássák a szovjetek legyőzhetetlenségének hitét.

Mint Henry Hyde, republikánus képviselő, a ház titkosszolgálati bizottságának tagja 1985-1990 között, aki értesült némelyik fedett kormányzati akcióról, megfigyelte, „Lengyelországban mindent megtettünk, amit olyan országokban tesznek, ahol meg akarják gyengíteni a kommunista kormányt és megerősíteni az ellenállást. Támogatást és technikai segítséget nyújtottunk az ellenzéki újságoknak, rádióknak, propagandának, pénzt, szervezeti segítséget és tanácsot adtunk. És Lengyelországon kívül is dolgoztunk, ugyanolyan ellenállást szerveztünk meg más európai kommunista országokban.

Azok között, akik konzultációs szerepet játszottak, ott találjuk Zbigniew Brzezinskit, Jimmy Carter elnök lengyel születésű nemzetbiztonsági tanácsadóját. „Nagyon jól dolgoztunk együtt Casey-vel," emlékezik Brzezinski. „Nagyon rugalmas, ötletes volt és kevésbé bürokratikus; ha valamit meg kellett tenni, az megtörtént. A földalatti erőfeszítés fenntartása sok támogatást, hálózatok kiépítését stb. igényelte, és ez az, amiért a Szolidaritást nem törték le."

Katonai kérdésekben az Egyesült Államok hírszerzése jobb volt, mint a Vatikáné, de az egyház ezt felülmúlta a politikai helyzet értékelésében. És a néphangulat megértésében és a Szolidaritás-vezetőkkel való kommunikációban az egyház összehasonlíthatatlanul jobb helyzetben volt. „Információink Lengyelországról nagyon jók voltak, mivel a püspökök folyamatos érintkezésben voltak a Szentszékkel és a Solidarność-csal," magyarázza Silvestrini érsek, aki abban az időben a Vatikán külügyminiszter-helyettese volt. „Informáltak bennünket a bebörtönzöttekről, a Szolidaritás-csoportok tevékenységéről és szükségleteikről és a kormány magatartásáról és belső ellentéteiről." Valamennyi információt továbbították az elnöknek vagy Caseynek.

„Ha tanulmányozza valaki a Szolidaritás helyzetét, láthatja, hogy nagyon ügyesen cselekedtek, a döntő pillanatokban túl sok nyomásgyakorlás nélkül, mivel az egyház vezette őket," mondta a pápa legközelebbi segítőinek egyike. „Igen, volt idő, amikor vissza kellett fogni a Szolidaritást. De Lengyelország egy bomba volt, ami felrobbanhat – a kommunizmus szívében, a Szu, Csehszlovákia és Kelet-Németország szomszédságában. Túl nagy nyomás, és a bomba felrobban."

Casey cappuccinoja

Időközben Washingtonban szoros kapcsolat alakult ki Casey, Clark és Laghi érsek között. „Casey és én a kritikus időkben minden reggel beugrottunk Laghi rezidenciájára, hogy begyűjtsük az észrevételeit és tanácsát," mondta Clark. „Megreggeliztünk, és kávé mellett megbeszéltük, mi történik Lengyelországban. Gyakran telefonon beszéltem vele és ő érintkezésbe lépett a pápával." Laghi közli: „Szerették a jó cappuccino-t. Gyakran beszéltünk Közép-Amerikáról vagy az egyház álláspontjáról a születésszabályozással kapcsolatban. De általában Lengyelor-

ság volt a téma."

„Majdnem mindent, ami Lengyelországra vonatkozott, a szokásos külügyminisztériumi csatornákon kívül kellett kezelni, és Casey-nek és Clarknak kellett közvetíteni," mondta Robert McFarlane, aki Clark és Haig megbízottjaként szolgált, és később az elnök nemzetbiztonsági tanácsadója lett. „Tudtam, hogy találkoznak Pio Laghival, s hogy Pio Laghi volt Reagannél, de Clark sosem mondta nekem, mi volt a megbeszélések lényege."

Laghi legalább hat alkalommal a Fehér Házba ment és találkozott Clarkkal vagy az elnökkel; mindig a délnyugati kapun lépett a Fehér Házba, hogy elkerülje a riportereket. „Szoros érintkezésben voltunk, nem kereszteztük egymás szándékait," mondta Laghi. „A szerepem főként az volt, hogy lehetővé tegyem a találkozásokat Walters és a Szentatya között. A Szentatya ismerte a népét. Nagyon összetett helyzet volt – hogyan kell kitartani az emberi jogok mellett, a vallási szabadság mellett, és fenntartani a Szolidaritást anélkül, hogy tovább provokálnánk a kommunista hatóságokat. Azt mondtam Vernonnak, 'Hallgasson a Szentatyára. Nekünk 2000 éves tapasztalatunk van ebben'."

Bár William Casey-t sokat rágalmazták mikor CIA-főnök volt, Lengyelországgal kapcsolatos tevékenységét nem érte kritika. „Ő alapvetően bízott benne, hogy a kommunisták nem maradhatnak fenn, különösen Lengyelországban," mondta Edward Derwinski, volt képviselő, lengyel anyanyelvű Kelet-Európa szakértő, aki tanácsokat adott a kormányzatnak és gyakran találkozott Casey-vel. „Meg volt győződve róla, hogy a rendszer összeomlik akár így, akár úgy, és hogy Lengyelország az az erő, amely a gát áttörését vezeti. Megkövetelte, hogy [a CIA] állandóan Kelet-Európára figyeljen. Ezt nem észlelték mások, mivel egyéb történetek Nicaraguában és Salvadorban ellentmondásosabbak voltak."

Casey Lengyelországban egyfajta régimódi műveletet vezetett, amit kedvelt, olyasmit, amit megtehetett azokban a napokban, mikor a Stratégiai Szolgálatok Hivatalánál dolgozott (OSS) a II. világháborúban, vagy a CIA korai éveiben, amikor a nyugat-európai demokráciák létrejöttek a II. világháború romjaiból. Casey kapcsolatai révén, mint munkatársai mondják, a Szocialista Internacionálé elemeit megszervezték a Szolidaritás részére – épp úgy, ahogy a nyugat-európai szociáldemokrata pártokat a CIA az amerikai politika eszközeiként használta a háború után, segítve az antikommunista kormányok létrehozását. És ebben az időben a cél hasonló volt, egy kereszténydemokrata többséget kellett létrehozni Lengyelországban – az egyházzal és a Szolidaritás túlnyomórészt katolikus tagságával, mint a posztkommunista Lengyelország vezető politikai erejével. Kapcsolatai révén a Szocialista Internacionálé vezetőivel, beleértve a francia és svéd szocialista kormányok tisztségviselőit, Casey biztosította a taktikai támogatást a kontinensen és a tengeren, hogy az áruk Lengyelországba jussanak. „Ez nem került nagy pénzösszegekbe," mondta Brzezinski. „Ment az üzenet és jött az ellenállás: könyvek, kommunikációs eszközök, propaganda, nyomdafesték és nyomdagépek."

Keresd az úniós címkét

Majdnem minden városban megjelentek az ellenállás újságjai és a sokszorosított közlemények, melyek az államilag ellenőrzött médiának kihívást jelentettek. Az egyház kiadta a saját újságjait. A Szolidaritás leiratait, melyeket amerikai felszereléssel másoltak és sokszorosítottak, kitűzték az egyházi hirdetőtáblákra. Stencilezett plakátok jelentek meg a rendőrségi és kormányépületeken és még az állam által ellenőrzött televíziós központ bejáratainál is, ahol a hadsereg tisztjei szerkesztették a híreket.

A varsói amerikai nagykövetség a CIA kulcspontja lett a kommunista világban, és minden számítás szerint a leghatékonyabb. Eközben az AFL-CIO (az amerikai szakszervezeti szövetség), amely a szükségállapot előtt a legtöbb amerikai támogatást nyújtotta a Szolidaritásnak, a Reagan-kormányzat hozzáállását túl lassúnak és nem eléggé ellenállónak tekintette a lengyel hatóságokkal szemben. Hírszerzési források szerint az AFL-CIO elnöke, Lane Kirkland és

munkatársa, Tom Kahn gyakran tárgyalt Pointdexterrel, Clarkkal és más külügyi tisztviselőkkel, valamint az NSC-vel olyan dolgokról, hogyan és mikor menjenek az áruk és eszközök Lengyelországba, azonosítva a városokat, ahol a Szolidaritásnak szüksége van szervezési támogatásra, és megvizsgálva, hogyan működhetnek együtt a Szolidaritás és az AFL-CIO a propaganda-anyagok előkészítésében.

„Lane Kirkland különleges elismerést érdemel", jegyezte meg Derwinski. „Nem szeretik bevallani, de szó szerint a sarkukban voltak [a kormányzatnak]. Ne felejtsük el azt sem, hogy Bill Clark felesége csehszlovák, ahogy Lane Kirklandé is. Ez egy olyan dolog, ahol mindenki a fedélzeten volt; nem volt versenyzés vagy partizánakciók vagy nemet-mondások."

De az AFL-CIO tisztviselők sosem voltak tudatában a titkos amerikai segítség mértékének, vagy annak, hogy a kormányzat mennyire támaszkodott az egyházra atekintetben, milyen kemény nyomást gyakoroljanak a lengyel és szovjet hatóságokra. Casey óvatos volt a „fertőző" amerikai és európai munkáspártokkal szemben amiatt, hogy túl sok részletet ismertek a kormányzati erőfeszítésekről. És ez valóban nem kizárólag CIA művelet volt. Ez sokkal inkább a fedett és nyílt tevékenységek, a nyilvános politika és a titkos szövetségek keveréke volt. Casey felismerte, hogy több esetben az AFL-CIO ötletesebb volt, mint a saját műveletei a szervezési támogatásban a Szolidaritás részére és az eszközök becsempészésében. A CIA volt igazgatóhelyettese, Inman szerint, Casey úgy döntött, hogy az amerikai munkásszervezeti kapcsolat a Szolidaritással olyan jó volt, hogy a CIA-támogatás az AFL-CIO csatornákon keresztül ment. „Pénzügyi támogatást nem igényeltek," mondta Inman. „Ez szervezeti támogatás volt, és ez sokkal jobb út a segítséghez, mint a klasszikus fedett műveletek."

A Szolidaritás brüsszeli irodája nemzetközi klíringházzá vált: a Vatikán képviselői számára, a CIA műveleti tisztjei számára, az AFL-CIO számára, a Szocialista Internacionálé képviselői számára, a Nemzeti Demokrácia Alap számára, és szorosan együttműködött Casey-vel. Ez volt az a hely, ahol a Szolidaritás elmondta a támogatóinak – némelyikük igazi kilétét maga a Szolidaritás sem ismerte –, mire van szükségük, hol lehet az árukat, eszközöket, szervezőket legjobban felhasználni. Papok, hírvivők, munkásszervezők és hírszerzők jöttek-mentek, hogy segítséget igényeljenek és részletes információkat nyújtsanak a kormányon és az ellenálláson belüli helyzetről. Élelem és ruhanemű áramlott az országba, és pénz, hogy kifizessék a Szolidaritás-vezetők büntetéseit, akiket lengyel bíróságok elé állítottak. Lengyelországon belül egy papi hálózat vitte a híreket oda-vissza a templomok között, ahol sok Szolidaritás-vezető rejtőzködött.

1984 nyarán, amikor a Lengyelország elleni szankciók a lengyel emberek és nem a kommunisták kárára kezdtek érvényesülni, Laghi Santa Barbarába, Kaliforniába utazott, hogy Reagannel találkozzon az ottani, nyugati Fehér Házban és sürgette, hogy néhány szankciót fel kell függeszteni. A kormányzat teljesítette a kérést. Ugyanekkor a Fehér Ház, szoros konzultációban a Vatikánnal, elutasította, hogy könnyítse a gazdasági nyomást Moszkvára – megtagadva a technológiát, élelmiszert és kulturális cserét, ha folytatódik az elnyomás Lengyelországban.

Sok felszerelés, amit a Szolidaritásnak szántak, hajón érkezett Lengyelországba – gyakran átcímkézett konténerekben, Dániából, Svédországból, majd kirakodták őket Gdanskban vagy más kikötőkben, ahol a dokkmunkások titokban a Szolidaritásnak dolgoztak. A kormányzati tisztviselők szerint a svéd szocialista kormány – és a svéd munkásszövetségek – döntő szerepet játszottak az áruk, eszközök behajózásában. A lengyel dokkokból a szállítmányokat kamionokon és magángépkocsikon juttatták célhoz, melyeket Szolidaritás-szimpatizánsok vezettek, akik gyakran a templomokat és papokat használták érintkezési pontokként, ahol lerakodhattak és felvehették a szükséges eszközöket.

„A Szolidaritás él!”

„A kormányzat teljes felületen kapcsolódott az egyházhoz,” mondta Derwinski, aki jelenleg az amerikai kormány veteránügyi államtitkára. „Nem csak az egyházi hierarchián keresztül, hanem az egyes templomok és püspökök révén. Bronisław Dąbrowski püspök, Glemp érsek helyettese, gyakran jött hozzánk, hogy elmondja, mire van szükség: hogy találkozna velem, Casey-vel, az NSC-vel és néha Waltersszel.” John Krol, philadelphiai érsek, akinek apja Lengyelországban született, az az egyházfi volt, aki Amerikában legközelebb állt a pápához. Gyakran találkozott Casey-vel, hogy megbeszéljék a Szolidaritás támogatását és a fedett műveleteket, a CIA-források és Derwinski szerint. „Krol nagyon jó viszonyban volt Reagan elnökkel, és állandó tanácsadási és kapcsolati forrás volt,” mondta Derwinski. „Gyakran ő volt az egyedüli, akihez Casey vagy Clark elment, az egyedüli, aki valóban értette a helyzetet.”

1985-től nyilvánvalóvá vált, hogy a lengyel kormány nem tudja elfojtani a Szolidaritás működését. Adrian Karatnycky beszámolója szerint, aki segített megszervezni az AFL-CIO támogatását a Szolidaritás részére, több mint 400 ellenzéki sajtótermék (oroszul „szamizdat”) jelent meg Lengyelországban, olykor 30.000-es példányszámban. Ezerszám nyomtattak könyveket és vitairatokat a kommunista kormány ellen. Gyerekek részére átalakított lengyel mesékben és legendákban Jaruzelskit gazfickónak ábrázolták, a kommunizmust pedig vörös sárkánynak, és Walesa volt a hős lovag. Templomok zugaiban és otthonokban nézők milliói nézték a dokumentumvideókat, melyeket az országba csempészett eszközökkel készítettek és vetítettek.

A CIA és az AFL-CIO által biztosított titkos eszközökkel a Szolidaritás rendszeresen behatolt a kormány rádióadásaiba, gyakran olyan üzenettel, hogy a „Szolidaritás él!” vagy „Ellenállás!” Felfegyverkezve a CIA által az egyházi csatornákon keresztül küldött eszközökkel, a Szolidaritás megszakította a tévéadásokat, hang- és képi üzenetekkel, köztük sztrájkra és tiltakozásra szólító felhívásokkal. „Volt egy nagy pillanat a nemzeti futball-bajnokság egyik félidejénél,” mondta egy vatikáni tisztviselő. „Épp, amikor lefújták a félidőt, egy ’Szolidaritás él!’ felirat jelent meg a képernyőn és egy hang ellenállásra buzdított. Ügyes volt, hogy megvárták a félidőt; ha a meccset szakítják meg vele, az embereknek nem tetszett volna.” Mint Brzezinski összegezte: „Ez volt az első alkalom, hogy a kommunista rendőri elnyomás nem sikerült.”

„Senki sem hitte, hogy a kommunizmus összeomlása ilyen gyorsan vagy menetrend szerint történik,” mondta a pápa egyik legközelebbi munkatársa. „De az első találkozásukon a Szentatya és az elnök elkötelezték magukat és az egyház és Amerika intézményeit a cél mellett. És attól a naptól kezdve a figyelem Lengyelország felé fordult.”

A szovjetek és a lengyel kommunista kormány kelletlenül, de lépésről-lépésre meghajolt a morális, gazdasági és politikai nyomás előtt, amit a pápa és az elnök gyakoroltak. A börtönök megüresedtek, a Walesa elleni államellenes vádakat és pert megszüntették, a lengyel kommunista párt testvérgyilkossá lett, és az ország gazdasága összeomlott a sztrájkok, tiltakozások és szankciók hatására.

1987. febr. 19-én, miután Varsó ígéretet tett, hogy párbeszédet kezd az egyházzal, Reagan felfüggesztette az amerikai korlátozásokat. Négy hónappal később II. János Pál pápát honfitársainak milliói köszöntötték, amikor végiglátogatta Lengyelországot, emberi jogokat követelve és a Szolidaritást magasztalva. 1988. júliusában Gorbacsov Varsóba látogatott és Moszkva részéről megerősítette, hogy a kormány nem vezetheti az országot a Szolidaritással való együttműködés nélkül. 1989. április 5-én a kétoldalúan aláírt egyezmény törvényesítette a Szolidaritást és Lengyelország szabad parlamenti választásokat tarthatott júniusban. 1990 decemberében, 9 évvel a letartóztatása és a munkásszövetség betiltása után, Lech Walesa Lengyelország köztársasági elnöke lett.

Ford.: Z. Tóth Csaba, 2011.
www.virtus.hu (2012 tavaszáig)

Z. Tóth Csaba (Pécs):

A „demokrácia védelmében” – valósággá lett az idézőjel?

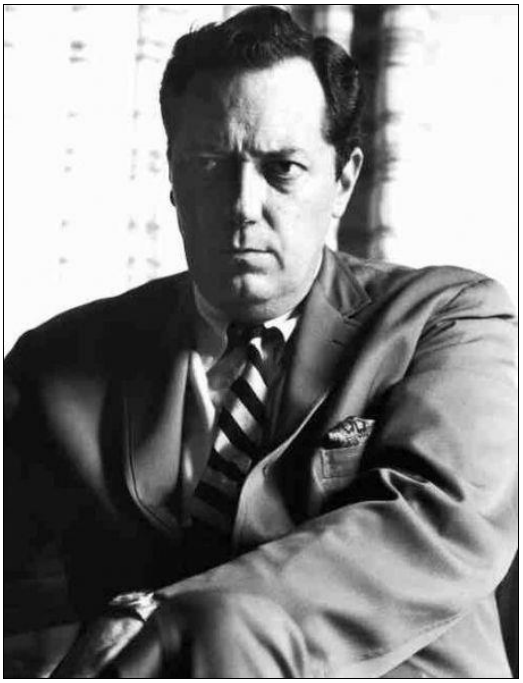
A fordító előszava a híres Garrison interjúhoz

Jim Garrison (Earling Carothers „Jim” Garrison, 1921. november 20. Denison, Iowa—1992. október 21. New Orleans, Louisiana), nemzeti szabadelvű amerikai patrióta volt, aki louisianai államügyészként 1966-ban kezdeményezte a Kennedy-gyilkosság ismételt vizsgálatát, mivel számosaknak komoly kételyei támadtak a nyomozást lezáró Warren-jelentés megállapításai felől, és több ellentmondásos körülmény és új bizonyítékok is felmerültek, melyek cáfolták a „magányos merénylő” verziót, miszerint a „marxista” Oswald egyedül követte volna el a merényletet. Oswaldot, aki a gyanúsan gyors letartóztatásakor a riportereknek azt kiabálta, hogy bűnbakot csináltak belőle, az egyik puccsista társa, Jack Ruby lőtte le két nappal a merénylet után. Az alábbi interjú a perújrafelvétel előtt készült, melyben végül, 1969-ben, a fővádlottat, Clay Shaw-t és társait alig egy óra leforgása alatt felmentették. Garrison ezt követően három könyvet írt (*A Heritage of Stone*, 1970, *The Star Spangled Contract*, 1976, regény, és a könyvsiker, *On the Trail of the Assassins*, 1988), és több film is készült a megrázó politikai merényletről (*The Big Easy*, 1987, melyben Garrison önmagát alakította, majd Jim Marrs rendezésében a *Crossfire: The Plot That Killed Kennedy*, Kevin Costnerrel, és Oliver Stone 1991-es *JFK*-filmje, melyben Garrison bírót alakított; ld. még a pártok mögött álló hatalmi manipulációkról Antony Sutton: *America's Secret Establishment,* 2002, p. 177, *The Order Creates A Marxist Angola*).

Az interjú mai újraközléséhez (első megjelenés: virtus.hu, 2011) apropóul szolgálhat a néhai elnök felesége, Jacquelin Kennedy visszaemlékezéseinek nyilvánosságra kerülése, vagy a „Kennedy-dosszié” nyilvánosságra hozásának elutasítása legutóbb (2021), ill. a szinte rendszeresen mellébeszélő „ismeretterjesztés”, de legfőképp indokolják ezt azok a világesemények, melyek az utóbbi évtizedekben – láncreakcióban a 20. századot alaposan felforgató más, gyanús történeti-politikai körülményekkel – fokozott mértékben nyugtalanítják az emberek jobb érzésű, mondhatni túlnyomó többségét, akik pártoktól függetlenül még megőrizték egészséges ítélőképességüket. Ezen események hátterében ugyanaz a mentalitás, mondhatni szindróma áll, mint amellyel Mr. Garrison, az ún. „hidegháború” éveiben, kénytelen volt találkozni a bűnügyet vizsgáló munkája során, s amelyre felhívta a figyelmet ebben a keveset idézett, elfeledett 1967-es beszélgetésben. Ez régi bajunk, az egyénekre és népekre sőt a saját állampolgáraira egyaránt tekintettel nem lévő hatalmi, birtoklási őrület, melynek terjeszkedése a demokratikus társadalmi fejlődésre és az egész világra leselkedő legnagyobb veszélyt jelenti, miközben ezt a demokrácia védelmének tüntetik föl s különböző valóságos és tragikus események fedett és provokatív, önérdekű végrehajtásával pszeudo-morális igazolást adnak neki, a jogos kérdéseket, felháborodást pedig csupán az „ellenpártiak” elfogultságainak állítják be. Mondhatnánk „zseniális”, csakhogy ördögien az.

Az alábbi újraközléssel tisztelgünk John F. Kennedy, a béke embere, vértanúja előtt, aki nem valamely párt, politikai nézet kedvéért törekedett békés kapcsolatokra az akkori kommunista világgal, hanem az országok és népek közötti kiegyensúlyozott, jó viszony érdekében, a leszerelésért és a Föld megmentéséért. A Kennedy-történetet voltaképpen nem érthetjük meg másként, mint a krisztusi előkép segítségével, a szereplők, „farizeusok, pénzváltók, zelóták, rómaiak” korlátolt, önérdekű motívációinak s az ezek révén mindig újratermelődő, lényegében teljesen egyforma emberiség-válságokból egyedül kivezető *krisztusi felébredés* útjának tudatosításával. Ez az út, a felébredés ereje minden ellenhatástól, pártoskodástól, felekezetiségtől függetlenül, kristálytiszta hegyi patakként, titkosan ott áramlik minden emberi szívben, „csupán” komolyan kell venni.

Eric Norden:
Beszélgetés Jim Garrison államügyésszel a Kennedy elnök elleni merényletről[198]

„Ebben az ügyben az egész 'jobb' és 'bal' fogalomkészlet, mely lényegében gazdasági különbségeken alapszik, kevésbé alkalmas azoknak a fanatikus háború-imádóknak a leírására, akik készek voltak megölni egy elnököt azért, mert a békéért dolgozott. Ha visszatekintünk a történelemre, és a politikai spektrum akár kommunista, akár fasiszta oldalát nézi, komor tekintetű embereket talál fegyverrel a kézben, akik azt hiszik, hogy bárkit, aki nem azt gondolja, amit ők, börtönbe kell vetni vagy ki kell végezni. A merénylet kevésbé ideológiai ügy, sokkal inkább a társadalmunk egy beteg elemének őrült bosszúja egy emberen, aki példásan egészséges és becsületes volt."… „Én mindig bíztam a kormányom alapvető tisztességében, bármilyen politikai baklövést követett el. De felismertem, hogy Washingtonban a közvélemény megtévesztését és manipulálását némelyek természetes, hivatali előjognak tekintik… Félő, hogy a fasizmus a nemzetbiztonság nevében jön el Amerikában." – Jim Garrison, 1967 (részletek az interjúból).

1. rész

A sajtó vádjai a nyomozás ellen

– : *Önt megvádolták tanúk megfélemlítésének kísérletével, összeesküvésben való részvétellel és erre való felbujtással, hamis tanúzással, rágalmazással és megvesztegetéssel, a National Broadcasting Company (NBC), a Newsweek, a New Orleans Metropolitan Crime Commission és egykori nyomozó kollégája, William Gurvich részéről. Mit felel ezekre a vádakra?*

Garrison: Minden vád, amit felsorolt, egyetlen célt szolgált: hogy a hivatalunkat védekezésre késztesse és értékes időt pazaroljunk az ilyen teljesen alaptalan állítások megválaszolásá-

[198] *Playboy*, Eric Norden, 1967. október, 14. évf., 10. szám (részletek). Fordította: Z. Tóth Csaba.

ra. Van ezekben egy pszichológiai melléktermék is azok részéről, akik nem akarják, hogy a Kennedy-merényletre vonatkozó igazság ismertté váljon: egy vádaskodás rendszeres ismételgetése bizonyos hitelességet ad neki, mivel az emberekben van egy hajlam azt hinni, hogy ahol füst van, ott tűz is van, bár nehéz elképzelni, hogy a közvélemény hitelt adna ezeknek az aljasságoknak, melyekkel az elmúlt hónapokban megvádoltak. Például épp nemrég arról pusmogott a sajtó, hogy a munkatársaim füvet terjesztenek egyetemistáknak s hogy az egyik fontos tanúnkról bebizonyosodott, hogy a vallomása LSD túladagolásos álomból fakadt. Azzal is vádoltak bennünket, hogy támadást terveztünk a helyi FBI-iroda ellen, pirospaprikával töltött fegyverekkel, pénzt loptunk a saját keretünkből, és lelövéssel fenyegettünk egy tanút. Csak reménykedni tudok, hogy nem kenik rám a Boston Brinks rablást.

Bevallom, kezdek aggódni ennek a propaganda „blitzkriegnek" a halmozott hatása miatt, amit a lehetséges esküdtekre gyakorolhat a Clay Shaw-perben. Nem tudom, meddig állnak ellent a vádak dobpergésének, mellyel fel akarják menteni a vádlottat és elítélni a vádlót. A rendszer tüzérségi egységei hónapok óta össztüzet zúdítnak a két témára, melyekkel az NBC foglalkozik – hogy a hivatalom „helytelen módszereket" alkalmaz a tanúkkal szemben s hogy igazából nincs bűnügy Mr. Shaw-val kapcsolatban, nem lehet perbe fogni. Remélem lehetőséget ad, hogy mindezekre a vádakra részletesen válaszoljak; de először is, engedje meg, hogy kissé vázoljam a módszereket, melyeket ebben vagy más nyomozás során alkalmazunk. Irodám a leglelkiismeretesebb volt az országban az emberi jogok figyelembevétele terén.(…)

– : *Rendben. A Newsweek május 15-i száma felhozta, hogy az Ön két nyomozója felajánlott David Ferrie egykori társának, Alvin Beauboeufnek 3000 dollárt és egy állást egy légitársaságnál, ha segít igazolni az Ön vádjait Clay Shaw ellen. Mit válaszol erre?*

Garrison: Mr. Beauboeuf egyike volt azon két embernek, akik David Ferrie társai voltak egy titokzatos úton New Orleansból Texasba a merénylet napján, így természetesen már a nyomozásunk kezdetétől érdekelt bennünket a személye. Eleinte készséges együttműködést mutatott a hivatalunk iránt, de Ferrie halálát követően valaki szabad utat engedett neki Washingtonba. Attól a pillanattól kezdve Beauboeuf megváltozott; elhárított minden további együttműködést velünk és elkezdett vádaskodni a nyomozóim ellen, amiről Ön is beszélt. Szerencsére Beauboeuf aláírt egy nyilatkozatot április 12-én – jóval azután, hogy a feltételezett kenőpénzt „elfogadta" –, ami megerősíti, hogy „a New Orleans-i államügyészi hivatal egyik képviselője sem kért tőlem soha mást, mint hogy elmondjam az igazságot. Bármilyen következtetés vagy állítás bárkitől, ami ellentmond ennek, nélkülöz minden alapot." Amint az ügyvédje elkezdte a sajtóban hangoztatni a vádakat, kértük a New Orleans-i rendőrséget, hogy alaposan vizsgálja ki a dolgot. És június 12-én a rendőrség – amely úgy hiszem, nincs az államügyészség zsebében – kiadta a jelentését, miszerint a rendőrség hírszerző osztályának kiterjedt nyomozása igazolta a munkatársaim ártatlanságát Beauboeuf bármilyen vesztegetési kísérletével vagy megfenyegetésével kapcsolatban, hogy hamis vallomást tegyen. Mint az előre látható volt, a Newsweek nem tesz említést erről a jelentésről.

De mégis, engedje meg, hogy egy dolgot tisztázzak: mint minden rendőrségnek és államügyészi hivatalnak szerte az országban, nekünk is van egy anyagi keretünk, hogy fizessünk az informátoroknak a hasznos értesülésekért – de soha senkit nem kényszerítenénk hamis tanúzásra. Nem azért, mert szentek vagyunk – hozzáteszem, egy nyugtalanító ügyben erős lehet a kísértés – de mivel eléggé reálisan gondolkozunk, tudjuk, hogy bármely tanú, akit lefizethetünk, a másik oldaltól is elfogadhat pénzt. Mi sem áll távolabb tőlünk, mint hogy a nyomozóink pénzes bőröndökkel utazgatnak az országban, hogy megpróbálják hamis tanúzásra rávenni a tanúkat. Nem így működünk.

– : *Egy NBC tévéműsorban, „A J.F.K.-összeesküvés: a Jim Garrison-ügy"-ben, egy korábbi törökfürdős közreműködő New Orleans-ban, Fred Leemans azt állította, hogy az Ön munkatár-*

sainak egyike pénzt ajánlott neki a vallomásért, miszerint Clay Shaw gyakran találkozott Lee Harvey Oswalddal. Ezt a vádat is tagadja?

Garrison: Igen, és ez tökéletesen illusztrálja a lényeget, amiről épp beszéltem, hogy milyen könnyű a másik oldal számára tanúkat megvásárolni, azután minket vádolni helytelen ügyvitellel. Mr. Leemans május elején jött hozzánk, hogy önként vallomást tegyen arról, hogy gyakran látott egy Clay Bertrandot a fürdőjében, néha olyan emberek társaságában, akiket ő „latinoknak" nevezett. Egy esküvel megerősített nyilatkozatban Leemans azt mondta, hogy látott egy Lee nevű fiatalembert Bertranddal négy vagy öt alkalommal – egy férfit, akire illik Lee Harvey Oswald személyleírása. Leemans azonosította azt a Clay Bertrandot is, aki rendszeres látogatója volt Clay Shaw néven. Mármost ez egy fontos vallomás volt, és kezdetben jó benyomásunk volt Mr. Leemansról. De aztán jöttek a telefonhívások tőle, melyekben pénzt követelt.

És, mint Önnek említettem az ezzel kapcsolatos hozzáállásunkat, a válasz egyértelmű nem volt. Ezt egy darabig elfogadta, aztán felhívott és kért bennünket, járuljunk hozzá, hogy a sztoriját eladja egy magazinnak, mivel nagy szüksége van pénzre. Elutasítottuk a kérését. A National Broadcasting Company nyilvánvalóan képes volt egy szorosabb kapcsolat kialakítására Mr. Leemans-szal. Akárhogyis, ő most azt mondja, hogy nem hazudott nekünk, csupán „elmondta, amiről úgy gondolta, hogy hallani szeretnénk." Biztos vagyok benne, hogy hasonlóan működött közre az NBC-nél – és kezdi mindenfelé terjeszteni a kedvenc godolatait. Amikor egy riporter további információkat kért tőle a tévéműsor után, Leemans elhárította, mondván, hogy azokat megtartja az AP-nek (Associated Press), „mivel egy kis betevőt akarok csinálni ebből". Egy személyes megjegyzés Mr. Leemans-ról: nem tudom, hogy hazudott-e nekünk kezdetben vagy sem – bár a birtokomban lévő más bizonyítékokból feltételezem, hogy a kezdeti állításai megalapozottak voltak –, de bárki, függetlenül a pénzügyi helyzetétől, aki megpróbál könnyű pénzt csinálni a John Kennedy elleni merényletből, mélyen az emberszabásúak alatt van az evolúciós létrán.

– : Ugyanebben az NBC-műsorban, az újságíró Frank McGee azt állította, hogy az NBC munkatársai felfedezték, hogy az Ön két kulcstanúja Clay Shaw ellen – Perry Russo és Vernon Bundy – egyaránt elbuktak a hazugság-teszten még mielőtt vallomást tettek volna az esküdtszék előtt. Russo esetében, aki azt mondta, hogy résztvett egy találkozón David Ferrie lakásán, ahol Shaw, Oswald és Ferrie kitervelték a merényletet, az NBC közölte, hogy „Russo válaszai a jelzett kérdések sorára, a poligráf-szakértő nyelvén, 'kimerítik a megtévesztés fogalmát'". Kérdezték, hogy ismerte-e Clay Shaw-t. Kérdezték, hogy ismerte-e Lee Harvey Oswaldot. Az „igen"-válaszai mindkét kérdésnél „megtévesztést" jeleztek." Bundy és Russo csődöt mondtak a hazugság-vizsgáló teszten?

Garrison: Nem, és az NBC állításai csak annyira hitelesek, mint más vádak. Azok, akik közreműködtek mindkét poligráf-tesztnél, egyértelműen tagadják, hogy Russo és Bundy elbuktak volna. Épp most fogom kérni, hogy Russo és Bundy poligráf-tesztje elérhető legyen bármely jóhírű nyomozó vagy tudósító számára, amikor a Shaw-per kezdődik. Korábban nem tehettem, mivel tiltva van a Shaw vétkességére vagy ártatlanságára vonatkozó anyag előzetes nyilvánosságra hozatala. Csak az Ön kedvéért mondom, hogy Bundy és Russo hitelességét nemcsak a poligráf-teszt erősítette meg, hanem a hipnózis és a sodium amytal, az „igazságszérum" alkalmazása is [ezek megengedett eszközök voltak akkoriban]. Egy javaslatot kívánok tenni az NBC elnökének: ha ez a vád [Garrison ellen] igaznak bizonyul, akkor lemondok New Orleans-i államügyészi pozíciómról. Ha igaztalannak, úgy az NBC elnökének kell lemondania. Ha azt hiszi, hogy én csak ugratom, kész vagyok bármikor találkozni vele és felállítani egy kölcsönösen elfogadható bizottságot, amely egyszersmindenkorra eldönti, mi az igaz és a hamis ebben a vádban. A legteljesebb pártatlansággal hozzáteszem, hogy az a tény, hogy Bundy és Russo átmentek a poligráf-teszten, önmagában még nem megdönthetetlen bizonyíték arra, hogy

az igazságot mondták; ezért alkalmaztunk más teszteket is. A hazugság-vizsgáló nem egy könnyen kezelhető technika. Valakinek, aki jó előadó és teljesen uralja azokat a reakcióit, melyeket a poligráf rögzít, sikerülhet megúsznia a kirívó hazugságokat, míg azoknál, akik idegesen és szorongóan mondják el az igazságot, hazugságot jelez a szerkezet. Sok függ attól is, hogy kik kezelik a tesztet, mivel ezt könnyen meghamisíthatják. Például Jack Ruby a Warren-bizottság hazugság-vizsgáló tesztjén hazugságokat hazugságokra halmozott, s noha még a kis hazugságokat is könnyen jelzi a teszt, a bizottság azt vonta le, hogy átment a teszten. Így a poligráf csak az egyik eszköz, amit a tanúvallomás igazolására használunk, és sosem tekintettük döntőnek; bőséges egyéb dokumentációval rendelkezünk ahhoz, hogy igazoljuk a sztorijaikat.

– : Két elítélt, Miguel Torres és John Cansler elmondta az NBC-nek, hogy Vernon Bundy bevallotta, hogy hazudott a vallomásában, mikor kapcsolatba hozta Clay Shaw-t Lee Oswalddal. Ezt is elveti, mint a többi NBC kitalációt?

Garrison: Cancler és Torres urakat a hivatalom ítélte el, mint ahogy az állami fegyintézetben lévő elítéltek majdnem felét, és biztos vagyok benne, hogy ezek többsége kevésbé szereti azt az embert, aki odaküldte őket. Nem tudom, hogy az NBC-vel összejátszva gyártották-e a sztorijukat, vagy csak személyes bosszúból, de abból, amit tudok Vernon Bundyról, meg vagyok győződve, hogy a vallomása igaz. Az NBC manipulálta Cancler és Torres állításait, hogy egy benyomást adjon a szemlélőnek, aki figyeli a pert – a perem – a televízióban, mintha ezek az „objektív" tanúk pontosan ugyanazt mondanák, amit a bíróság előtt mondanának. Valójában – és ezt az NBC gondosan elhallgatta a nézői előtt – a „vallomásuk" nem eskü alatt történt, nem volt alkalom az ellenpróbára, más tanúk cáfolatára, és Cancler és Torres állításai és minden az NBC részéről úgy jelent meg, hogy a nyilvánosság a sztorijuknak csak azokat az elemeit hallhatta, melyek hátráltatják az ügyünket. A bizonyítási és cáfolati eljárás szabályai, hozzáteszem, sok éven át pontosan azért alakultak ki, hogy megelőzhetők legyenek az efféle egyoldalúságok.(…)

– : Mit felel azokra a vádakra – beleértve az NBC-t –, hogy ön politikai okokból kezdte ezt a vizsgálatot, remélve, hogy a velejáró publicitás ugródeszka lehet egy képviselői székhez vagy a kormányzósághoz?

Garrison: Szörnyen cinikus és korrupt ember lennék, ha az Egyesült Államok elnökének meggyilkolására irányuló összeesküvési perben egy másik emberi lényt felhasználnék a saját politikai ambícióim érdekében. De úgy vélem sok ember van az országban, különösen az NBC-támadás után, akik úgy gondolják, hogy én pont ilyen ember vagyok. Ez elszomorít. Nem vagyok egy Albert Schweitzer, de én sosem tennék ilyet. Nem lelem örömöm egy ember üldözésében, még akkor sem, ha tudom, hogy bűnös; gondolja, hogy tudnék aludni éjszaka, vagy reggel tükörbe nézni, ha egy ártatlan emberre vadásznék?

Tudja, nekem mindig nagyobb megelégedést okozott, amikor védőügyvédként fel tudtam menteni egy ügyfelet, mint amióta államügyészként elítélek valakit. Minden érdeklődésem és együttérzésem az egyén oldalán áll, szemben az állammal. Így ez a legrosszabb vád, amit bárki felhozhat velem szemben – hogy annak érdekében, hogy a nevemet lássam az újságban vagy politikailag karriert csináljak, üldözök egy emberi lényt. Az effajta vád azok személyiségét leplezi le, akik hangoztatják; ilyen indítékokkal vádolni egy másik embert, azt jelenti, hogy épp azok takargatnak valamit, akik mondják.

De ha az ön kérdésének egy másik aspektusát nézzük, fogadjuk el az egész feltevést, hogy valamilyen politikai előmenetel reményében indítottam ezt a nyomozást. Egy politikailag törekvő ember aligha hívná ki maga ellen a szövetségi kormány hatalmát, hogy számos tekintélyes figurát és ügynökséget kritizáljon. Ez a vád valójában egy érv a nyomozásom mellett: egy csúszómászó típus, aki profitálni akar a merényletből, kockáztatná a politikai ambícióit, ha nem lenne egy bombabiztos ügye? Ha valóban egy olyan ambíciózus szörnyeteg lennék, mint lefes-

tett, miért másznék ki egy ilyen vékony ágra, melyet aztán elfűrészelek magam alatt? Kivéve, ha tényekkel rendelkezne, egy politikailag ambíciózus embernél ez lenne az utolsó, amit tenne. Én teljesen a tudatában voltam, hogy aláírhatom a politikai halálos ítéletemet abban a pillanatban, amikor ezt az ügyet elkezdem – de nem érdekelt, meddig tart, míg fényt deríthetek a John Kennedy elleni merényletre. Tény, hogy a legutóbbi nehéz esztendő után egyre inkább arra gondolok, hogy visszatérek a magánéletbe és ismét olvasással töltöm az időm, kimegyek a szabadba és golfozom. De mielőtt így teszek, befejezem ezt az ügyet és megismertetem az emberekkel az igazságot. Enélkül nem hagyom abba. Nem fogok örömöt okozni a gazembereknek.(…)

A CIA szerepéről

– : Miként okozhatott kárt az ön vizsgálata a CIA presztizsének és hogyan késztette őket ellenintézkedésekre Önnel szemben?

Garrison: Azon egyszerű oknál fogva, hogy többen azok közül, akik megölték az elnököt, korábban a CIA alkalmazottai voltak, akik résztvettek egy Fidel Castro-ellenes szervezkedésben New Orleansban és környékén. A CIA ismerte őket. Így a nyomozásunk ezirányban minden kétségen felül állt. Egy dolgot ki kell hangsúlyoznom: nincs bizonyítékunk arra, hogy a CIA bármely tisztje belekeveredett volna az összeesküvésbe, amely az elnök halálához vezetett.

– : Akkor Ön nem ad hitelt egy korábbi CIA-ügynök, J. Garrett Underhill vádjainak, hogy volt egy összeesküvés a CIA körein belül Kennedy meggyilkolására?

Garrison: Jól ismerem Gary Underhill esetét, és meggyőződtem róla, hogy ő nem olyasfajta ember, aki vad és alaptalan dolgokat állít. Underhill hírszerző volt a II. világháborúban és katonai szakértő, akit a Pentagon a korlátozott hadviselés csúcstekintélyei egyikének tekintett. Jó kapcsolatban volt a nagykutyákkal a védelmi minisztériumban és a CIA-nál. Nem volt főfoglalkozású CIA-ügynök, hanem esetenként végzett „különleges feladatokat" az ügynökségnél. Az elnök elleni merénylet után több nappal, Underhill megjelent a barátai lakásán New Jersey-ben, teljesen összetörve, és kijelentette, hogy Kennedyt a CIA-n belüli kis csoport ölte meg. Azt mondta a barátainak, hogy úgy érzi, veszélyben van az élete. Sajnos nem tudhattunk meg többet Underhilltől, mert röviddel ezután lőtt sebbel, halva találták washingtoni lakásán. Az igazságügyi orvosszakértő öngyilkosságot állapított meg, azonban a lövés a bal füle mögött érte és a pisztolyt a bal kezénél találták – holott Underhill jobbkezes volt.

– : Úgy gondolja, hogy el akarták hallgattatni?

Garrison: Nem hiszem, de nem tudom megerősíteni sem. Az biztos, hogy a közvetlen bizonyítékkal rendelkező tanúk ebben az ügyben kockázatot jelentenek. További és sokkal meggyőzőbb bizonyíték hiányában, mely az ellenkezőjére vonatkozna, fel kell tételeznünk, hogy az összeesküvők inkább saját megfontolásból, mintsem a CIA parancsára cselekedtek, amikor megölték az elnököt. Amennyire megállapíthatjuk, a merénylet idején nem a CIA fizette őket – de épp ez az okok egyike, amiért megölték az elnököt; később elmagyarázom, mit értek ez alatt. De a CIA-nak szembe kell néznie az amerikai néppel és beismernie, hogy egykori alkalmazottai résztvettek az elnök elleni merényletben; és attól a pillanattól kezdve, hogy Kennedy szíve megszűnt dobogni, az ügynökség azon volt, hogy a szőnyeg alá söpörje az egész konspirációt. A CIA sem az időt, sem az adófizetők pénzét nem kímélte, hogy eltüntesse az igazságot a merénylettel kapcsolatban az amerikai nép elől. Ebből a szempontból bűnrészessé vált a merényletben.

– : Rendelkezik bármilyen meggyőző bizonyítékkal, hogy alátámassza ezeket a vádakat?

Garrison: Korábban nem hoztam nyilvánosságra, de legalább hat hónapon át lehallgatták a hivatali és otthoni telefonomat és a munkatársaimét is. Ha csak egy kis porszemet találtak volna

ehhez a nyomozáshoz, mint a sajtó és a kormány állítja, miért nem hozakodnak elő vele? A képzeletére bízom, döntse el, hogy a telefonjaink lehallgatása a Nők a Keresztény Türelemért Únió vagy a New Orleans-i Kereskedelmi Kamara műve volt.

– : Ez nem valami meggyőző bizonyíték.

Garrison: Egy egész könyvet kitenne, ha felsorolnám az összes erre utaló jelet. De kezdjük azzal a ténnyel, hogy az ügyvédek legtöbbjét, akik a rosszindulatú tanúkat és alpereseket képviselték, a CIA fogadta fel, egyiket-másikat a fedett ügynökein keresztül. Például az egyik New Orleans-i ügyvéd, Alvin Beauboeufé, aki a gyermekmolesztáláson kívül mindenféle etikátlan dologgal megvádolt –vártam is, hogy bekövetkezik a Shaw-per előtt – Beauboeuf-fel Washingtonba repült közvetlenül azután, hogy a hivatalomba idéztem, és egy „nyugalmazott" hírszerző tiszt kikérdezte az igazságügyminisztériumban. Ezt az utat, mint az ügyvéd díjazását is, a CIA fizette – más szavakkal az adófizetők.

Egy másik ügyvéd, Stephen Plotkin, aki Gordon Novel-t képviselte, beismerte, hogy a CIA fizette, és azt is, hogy a kliense CIA-ügynök; megnézheti a sztorit a mai The New York Times 96. oldalán a következő hajóindulásig. Plotkin mellesleg peres úton 10 millió dollárt követelt tőlem az ügyfele rágalmazása miatt, és 50 milliót a nyomozásomat támogató New Orleans-i üzletemberek egy csoportjától – ami ténylegesen azt jelenti, hogy a CIA perelt engem. Mintha szükségük lenne pénzre. De az ügyvédem indítványt tett, hogy Novel tanúskodjon, ami azt jelentette, hogy vissza kellene térnie a hatásköröm alá, igazolni a keresetét, és így kihallgatható lenne az összeesküvés-ügyben. De ahelyett, hogy lejött volna New Orleansba és tartotta volna a hátát, Novel ejtette a keresetét és feláldozta a lehetséges 60 millió dolláros követelést. És itt van a lényeg: ez az ember tudja, hogy néhány dolog fontosabb, mint a pénz.

– : Úgy gondolja, hogy Clay Shaw ügyvédeit is a CIA fizette?

Garrison: Erre nem válaszolhatok, mert ez Shaw perére vonatkozik. De úgy gondolom, hogy a gordiuszi csomó, Washington ellenállását is beleértve a vizsgálatainkkal kapcsolatban, a szövetségi kormány állandó visszautasítását jelenti, hogy elérhetővé tegyen számunkra minden információt a CIA, a Castro-ellenes kubai emigránsok és a paramilitáris jobbosok merényletben betöltött szerepéről. Kétségtelenül van egy összeesküvés a szövetségi kormány elemei részéről, hogy ennek az ügynek a tényeit örökre elhallgassák – egy összeesküvés, ami logikus folytatása a CIA kezdeti konspirációjának, mellyel eltitkolták a közvetlen bizonyítékokat a Warren-bizottság előtt.

– : Milyen „közvetlen bizonyítékokat" tartott vissza a CIA a Warren-bizottság előtt?

Garrison: Jó példa a 237. számú bizottsági adat. Ez egy fénykép egy zömök, kopasz, középkorú férfiról, mely magyarázat vagy azonosítás nélkül jelent meg a Warren-jelentés 26 kötetében. Egy fontos történet húzódik a 237. számú adat mögött. 1963 nyarutóján és őszén, Lee Oswaldot mindvégig egy CIA „bébiszitter" (tartótiszt) irányította Dallasban és New Orleansben, aki figyelte Oswald tevékenységét és mellette állt. Hivatalom ismeri ezt az embert, és tudja, hogy néz ki.

– : Arra céloz, hogy Oswald a CIA-nek dolgozott?

Garrison: Hadd fejezzem be, és majd maga eldönti. Amikor Oswald Mexikóvárosba ment, hogy vízumot szerezzen Kubába, ez a CIA-ügynök vele volt. Mármost ebben az időben Mexikó volt az egyetlen latin-amerikai ország, amely diplomáciai kapcsolatokat tartott fenn Kubával, és a balosok és kommunisták mindenfelől a mexikói kubai nagykövetségre mentek kubai vízumért. A CIA értelemszerűen elhelyezett egy rejtett kamerát a követséggel szemközti épületen és minden jövés-menést lefilmezett. A Warren-bizottságnak, amely tudott erről, volt egy jogtanácsosa, aki az FBI-tól fényképet kért Oswaldról és társairól a követség lépcsőin, és az FBI – ezt

eskü alatt nyilatkozták – a kérdéses fotót a CIA-től szerezte be. Az egyetlen probléma, hogy a CIA egy hamis fényképet adott a Warren-bizottságnak. A 26 kötetben megjelent „azonosítatlan férfi" fotója nem azt az embert ábrázolja, akit lefilmeztek Oswalddal a kubai követség lépcsőin, mint a CIA állítja. Teljesen egyértelmű, hogy Oswald és társának tényleges fényképét eltüntették és egy hamis fotóra cserélték, mivel a társ a képen a CIA-nak dolgozott 1963-ban, és azonosítása CIA-ügynökként felbolygatta volna az egész darázsfészket Oswald és az ügynökség kapcsolatára vonatkozóan. Hogy ezt megelőzzék, a CIA egy meghamisított bizonyítékot adott át a Warren-bizottságnak – ez a minta ismétlődik mindig, amikor a CIA „bizonyítékot" szolgáltat Oswald és bármely amerikai titkosszolgálat lehetséges kapcsolatáról. A CIA végig hazudott a Warren-bizottságnak; és mivel a Warren-bizottságnak nincs saját nyomozói stábja, hanem az FBI-ra, a titkosszolgálatra és a CIA-ra kell bíznia a bizonyítást, érthető, hogy a bizottság azt a következtetést vonta le, hogy Oswaldnak nem volt kapcsolata az amerikai hírszerző ügynökségekkel.

– : Milyen volt ezeknek a kapcsolatoknak a jellege?

Garrison: Ez nem egészen világos, legalábbis ami az ő különleges megbízásait illeti; de bizonyítékkal rendelkezünk arról, hogy Oswaldot még tengerészgyalogos korában toborozta a CIA, amikor titokzatos módon oroszul kezdett tanulni és megengedték neki, hogy előfizessen a Pravdára. És nem sokkal azelőtt, hogy a Szovjetunióba utazott, mint értesültünk, Oswaldot titkos ügynökké képezték ki a CIA által Japánban felállított Atsugi légibázison – ami megmagyarázza, hogy miért nem volt fegyelmi eljárás ellene, amikor a Szovjetunióból visszatért Amerikába, noha gyaníthatóan államtitkot szivárogtatott ki a radar-rendszerünkről. A visszautazási költségeit mellékesen a külügyminisztérium folyósította.

– : A Rampart magazinban megjelent cikkben a volt FBI-ügynök, William Turner azt nyilatkozta, hogy Oswald CIA-bébiszittere Dallasban egy fehérorosz emigráns, George De Mohrenschildt lehetett. Talált Ön valamilyen kapcsolatot a CIA és De Mohrenschildt között?

Garrison: Ezt nem kommentálhatom, de George De Mohrenschildt bizonyosan egy rejtélyes figura. Egy vagyonos, művelt, fehérorosz emigráns, aki a legmagasabb körökben forgolódik – személyes jóbarátja volt Jackie Kennedy anyjának, Mrs. Hugh Auchinclossnak –, majd hirtelen szoros kapcsolatba kerül egy lecsúszott volt tengerészgyalogossal, mint amilyen Lee Oswald. Miről beszélgettek? A tavalyi nyárról Biarritzban? Vagy arról, hogyan kell megütni a bankot Monte Carlo-ban?

Mr. De Mohrenschildtnek volt egy hajlama, hogy a legérdekesebb helyeken tűnjön fel a legérdekesebb időpontokban – például Haitin, éppen egy CIA és a kubai menekültek közötti közös vállalkozáskor, hogy megdöntsék Duvalier rezsimjét, és a szigetet ugródeszkának használják egy kubai invázióhoz; és Guatemalában, a CIA másik kiképző-területén, egy nappal a Disznó-öbölbeli invázió előtt. Sok információnk van Oswald CIA-kapcsolatairól Dallasban és New Orleansben – melyek legtöbbjét teljesen véletlenül fedeztük fel –, de a nyomozásnak még nagyobb területét zárta el előlünk a CIA azzal, hogy nem működik együtt velünk.

A nyilvánosság előtt a CIA azt állítja, hogy nem volt kapcsolatban Oswalddal a merénylet előtt. De egy dolog bizonyos: e kegyes nyilatkozatok ellenére a CIA nagyon sokat tudott Oswald tevékenységéről jóval az elnök megölése előtt. Egy hiteles iratban a külügyi tisztviselő, James D. Crowley állítja: „Először akkor értesültem Oswald létezéséről, amikor távirati üzenetet kaptam a CIA-tól 1963. okt. 10-én, amely információt tartalmazott az akkori tevékenységéről." Érdekes volna ismerni, hogy a CIA mit tudott Oswaldról hat héttel a merénylet előtt, de ennek a táviratnak a részletei sosem kerültek a Warren-bizottsághoz és teljesen homályban maradtak.

Itt van azután 51 CIA-dokumentum Lee Oswaldról és Jack Rubyról, melyeket a legmagasabb szinten titkosítottak a Nemzeti Levéltárban. Elvileg a bizottság tagjai elérhették ezeket, de

gyakorlatilag a CIA által titkosított bármilyen dokumentumot a bizottság csipkerózsikáinak vizsgálata nélkül süllyesztettek el az archívumban. Ezen iratok közül 29 különösen érdekes, mert már a címük is jelzi, hogy a CIA-nak alapos információi voltak Oswaldról és Rubyról a merénylet előtt. Ezek közül néhány: CD 347: „Oswald tevékenysége Mexikóvárosban"; CD 504: „Értesülések Jack Rubyról és társairól"; CD 692: „Hivatalos CIA-dosszié másolata Oswaldról"; CD 1551: „Beszélgetések a kubai elnök és a nagykövet között"; CD 698: „Jelentések Oswald utazásáról és tevékenységéről"; CD 943: „Eugene Dinkin állításai a merénylet-összeesküvésről"; és CD 971: „Telefonhívások az USA-követségre Canberrában, Ausztrália, a tervezett merénylettel kapcsolatban."

Ezeknek a dokumentumoknak tehát csak a címeit ismerhetjük, de ezek bizonyosan érdekfeszítőek lehetnek. Például a nyilvánosság semmit nem hallott a canberrai amerikai követségre befutott telefonhívásokról, melyek a készülő merényletre figyelmeztettek, sem Dinkinről, akinek úgy tűnik tudomása volt egy merénylet-kísérletről. A titkosított dokumentumok egyike a legérdekesebb számomra, a CD 931-es, amely az „Oswald információi az U-2-ről." 24 év katonai tapasztalat van mögöttem, aktív szolgálatban és tartalékosként, de sosem volt hozzáférésem a U-2-höz; sosem láttam. De az „önmagát marxistának valló" Lee Harvey Oswaldnak, akiről feltételezzük, hogy nem volt kapcsolata semmilyen kormányügynökséggel, voltak információi az ország legtitkosabb, nagy magasságban bevethető felderítő repülőgépéről.

Természetesen lehetséges, hogy ezeknek a CIA-iratoknak egyike sem árul el semmi titokzatosat Lee Harvey Oswaldról vagy bármilyen utalást, hogy ő a kormányunk alkalmazásában állt volna. De akkor miért titkosították az 51 CIA-dokumentumot 75 évre? Én 45 éves vagyok, tehát én már nem olvashatom el őket, de edzem a 8 éves fiamat, hogy 2038 egy dicsőséges reggelén fizikailag egészségesen besétáljon a Nemzeti Levéltárba Washingtonban, és megismerje, mit tudott a CIA Lee Harvey Oswaldról. Így a titkosítás egy többgenerációs üggyé vált, és a kérdések apáról fiúra szállnak. De talán valamikor rájöhetünk, hogy Oswaldnak mi dolga volt az U-2-vel.

Van persze néhány CIA-dokumentum, amit sosem fogunk látni. Amikor a Warren-bizottság látni akart egy titkos CIA-iratot Oswald szovjetúnióbeli tevékenységéről, amit csatoltak egy külügyi levélhez Oswald ottani tartózkodásáról, azt a választ kapták, hogy szörnyen sajnálják, de a titkos irat megsemmisült a fotomásolat készítése közben. Ez a sajnálatos esemény 1963. nov. 23-án történt, azon a napon, amikor Washington körül jó csomó tűz gyulladt ki.

– : John A. McCone, a CIA volt igazgatója mondta Oswaldról: „Az ügynökség sosem volt kapcsolatban vele, nem beszélt vele, nem fogadott, nem kért semmilyen jelentést vagy információt tőle, nem kommunikált vele semmilyen értelemben. Lee Harvey Oswald sem közvetlenül, sem közvetve, sem bármilyen módon sosem volt alkalmazásban az ügynökségnél." Miért nem fogadja el McCone szavait?

Garrison: A CIA vezetőjének nagy fejtörést okozna, ha beismerné, hogy volt alkalmazottai résztvettek az Egyesült Államok elnökének meggyilkolásában – még akkor is, ha ezek nem az ügynökség részéről cselekedtek, amikor ezt tették. Bárhogy is, a CIA múltja alig ébreszt bizalmat az ügynökség igazmondásával kapcsolatban. CIA tisztviselők hazudtak a szerepükről Arbenz Guzman rezsimjének megdöntésében Guatemalában; hazudtak a szerepükről Mossadegh megdöntésében Iránban; hazudtak a szerepükről a Sukarno elleni sikertelen katonai puccsban 1958-ban; hazudtak a U-2 incidenssel kapcsolatban; és bizonyosan hazudtak a Disznó-öböllel kapcsolatban. Ha a CIA kész hazudni még a sikereiről is – Guatemalában és Iránban –, Ön komolyan azt hiszi, hogy az igazgató elmondja az igazságot egy ilyen kényes ügyben mint ez? Ha a CIA tisztviselői ilyen fokon űzik a hazudozást és megtévesztést, úgy gondolom, egy idő után már valóban képtelenné válnak az igaz és a hamis megkülönböztetésére. Vagy, orwelli értelemben, talán azt hiszik, hogy az igazság az, ami megfelel a nemzetbiztonságnak, a hamis pedig az, ami ártalmas a nemzetbiztonságra nézve. John McCone akár meg is esküdne, hogy ő egy kerti-

törpe, ha azt gondolná, hogy ez a CIA érdekeit szolgálja – ami automatikusan egyet jelent a nemzet érdekeivel.

A merénylet – az előzmények

– : Térjünk rá a merénylet részleteire, ahogyan Ön látja azokat. Mikor és miért kezdett kételkedni a Warren-jelentés végkövetkeztetéseiben?

Garrison: Egészen 1966 novemberéig teljesen elhittem a Warren-jelentést. A leghangosabb kritikusaira ténylegesen ugyanazzal a kétkedéssel tekintettem, mint most a sajtó rám – ezért nem bélyegezhetem meg a tömegmédiát túl keményen a cinikus hozzáállása miatt, kivéve az ügyek kezelését, ahol a hírközlők úgy tűnik aktívan összejátszanak Washingtonnal a nyomozásunk megtorpedózásában. Természetesen a jelentésbe vetett hitem tudatlanságon alapult, mivel korábban nem olvastam azt; mint Mark Lane mondja: „Az egyetlen útja, hogy elhidd a Warren-jelentést az, hogy nem olvasod el."

De azután novemberben látogatást tettem Russell Long szenátornál [1918-2003] New York Cityben; és amikor szóba került a merénylet, ő komoly aggályait fejezte ki a Warren-bizottság végkövetkeztetésével kapcsolatban, hogy Lee Harvey Oswald lett volna az egyedüli merénylő. Ez felkavart engem, mivel a szenátus többségi pártjának frakcióvezetője mondta, nem valamilyen közéleti figura, aki egy ideológiai bárddal hadonászik; s ha ebben a kései pillanatban neki még komoly fenntartásai vannak a bizottság döntéseivel kapcsolatban, lehet, hogy több volt a merényletben, mint ami látható. Így elkezdtem elolvasni minden könyvet és cikket a merényletről, amit csak elérhettem – a sírkövemre majd felírhatják „A kíváncsiság ölte meg" –, és egyre növekedtek a kételyeim. Végül minden egyebet félretettem, és elkezdtem átrágni magam a Warren-bizottság 26 kötetes jelentésén, a kiegészítő bizonyítékokkal és vallomásokkal. És itt volt a gordiuszi csomó. Mert lehetetlen bárkinek, aki józan ítélőképességgel és az intelligencia szükséges mértékével rendelkezik, hogy elolvasva ezt a 26 kötetet, ne jusson arra a következtetésre, hogy a Warren-bizottság hibát követett el a merényletre vonatkozó minden egyes főbb következtetéseiben. Számomra ez volt az ártatlanság vége.

– : Úgy érti, hogy a Warren-bizottság szándékosan elhallgatott vagy meghamisított tényeket a merénylettel kapcsolatban?

Garrison: Nem másról van szó, mint a hozzá-nem-értésről. Bár azt nem tudtam, hogy abban az időben a bizottság egyszerűen nem volt minden tény ismeretének birtokában, és azok közül számosat meghamisítottak, mint kimutattam – köszönhetően a CIA által visszatartott és gyártott bizonyítékoknak. Ha Ön hozzáteszi ehhez, hogy a bizottság tagjainak többsége már eleve feltételezte Oswald bűnösségét és pusztán úgy tekintettek a tényekre, hogy azok megerősítik azt – és megnyugtatják az amerikaiakat – akkor láthatja, hogy a bizottság miért volt annyira szánalmasan sikertelen. Végsősoron nincs nagy jelentősége annak, hogy a bizottság tagjai őszinte patrióták voltak vagy kóklerek; a kérdés az, hogy vajon Lee Oswald egyedül és segítség nélkül ölte-e meg az elnököt; ha a bizonyítás nem támogatja ezt a feltevést – és nem támogatja –, ezer tekintélyes férfiú ül egymás mellett a Potomac-folyó partján, akik nem akarták, hogy megváltozzanak a tények.

– : Tehát Ön az elnök elleni merénylettel kapcsolatos nyomozását azzal kezdte, hogy kételyei lettek és a bizottság kritikusainak elméleteit tanulmányozta?

Garrison: Kérem, ne adja a számba a szavakat. A kritikusok művei – különösen Edward Epstein, Harold Weisberg és Mark Lane – szikrát adtak az általános kételyeimhez a merénylettel kapcsolatban; de ennél fontosabb, hogy ezek a kételyek elvezettek a nyomozás különleges területeire. Miután felismertem, hogy valami tényleg nagyon nem stimmel, nem volt más lehetőségem, mint szembesülni a ténnyel, hogy Oswald csak nem sokkal a merénylet előtt érkezett

Dallasba, s hogy azt megelőzően New Orleansban élt 6 hónapig. Kíváncsi lettem, hogy ez az állítólagos merénylő mit csinált, míg a jogkörömbe tartozott, és a csapatom elkezdett nyomozni Oswald tevékenységével és összeköttetéseivel kapcsolatban New Orleans környékén. Olyan embereket hallgattunk meg, akiket a Warren-bizottság sosem kérdezett, és egy teljesen új világ kezdett megnyílni. Ahogy tanulmányoztam Oswald mozgását Dallasban, eszembejutottak a merénylet utáni történések 1963-ban, amikor a hivatalom három embert faggatott – David Ferrie-t, Alvin Beauboeuf-öt és Melvin Coffey-t – a merényletben való részvétel gyanújával. Kezdtem csodálkozni, hogy nem engedtük-e el túl könnyen ezt a három embert, és aztán újrakezdtük a nyomozásunkat velük kapcsolatban.

– : Miért érdeklődött Ferrie és társai iránt 1963 novemberében?

Garrison: Ahhoz, hogy ezt elmagyarázzam, mondanom kell valamit a hivatalunk működéséről. Azt hiszem mi vagyunk az egyik legjobb államügyészi hivatal az országban. Nincs politikai felhatalmazásunk és ennek következtében óriási szellemi tartalékaink vannak a stábunkban és lelkesedés a megválaszolatlan kérdések iránt. Ez hozott össze bennünket a merénylet másnapján és kezdtük vizsgálni az iratainkat, összegyűjteni minden politikai szélsőségest, vallási fanatikust és különcöt, akik korábban a látókörünkbe kerültek. És a nevek egyike, amely előtérbe került, David Ferrie-é volt. Mikor kiszúrtuk a számtalan más gyanús személy közül, felfedeztük, hogy a merénylet napján, november 22-én Ferrie Texasba utazott „vadkacsa-vadászatra" és „korcsolyázni".

Ez kiváltotta az érdeklődésünket. Megtudtuk, hol lakik, kikérdeztük a barátait, és amikor visszajött – az első dolga volt a visszaérkezése után, hogy ügyvédet fogadott, majd éjszakára egy másik városban a barátjánál rejtőzött el –, kérdőre vontuk őt és a társait. Ferrie sztorija meglehetősen különös volt. Kilenc órán át vezetett egy dühöngő viharban Texas felé, aztán feladta a terveit a vadkacsa-vadászatról és helyette korcsolyázni ment Houstonba és ott két órán át várt egy nyilvános telefon mellett; sosem húzta fel a korcsolyáját. Úgy éreztük, hogy az elbeszélése eléggé gyanús ahhoz, hogy igazolja a letartóztatását és a társaiét is, és őrizetbe vettük őket. Amikor értesítettük az FBI-t, kifejezték érdeklődésüket, és kértek bennünket, hogy küldjük át a három embert kihallgatásra. Ez megtörtént, de Ferrie-t nemsokkal ezután elengedték, és a róla szóló jelentés legnagyobb részét államtitoknak minősítették és elhelyezték a Nemzeti Levéltárban, ahol elérhetetlen lesz a nyilvánosság számára 2038 szeptemberéig. Senki, beleértve magam is, nem láthatja azokat az oldalakat.

– : Miért gondolja, hogy az FBI-jelentést Ferrie-ről titkosították?

Garrison: Ugyanazért, amiért titkosították az elnök boncolási jegyzőkönyvét, röntgenfelvételeit, fényképeket és más közvetlen bizonyítékokat is ebben az ügyben – mivel ezek egy összeesküvés létezésére utalnának az elnök megölésével kapcsolatban, amelyben résztvettek a CIA volt alkalmazottai.

– : Amikor újrakezdte a Ferrie-vel kapcsolatos nyomozását három évvel később, felfedezett valamilyen új bizonyítékot?

Garrison: Felfedeztük egy földalatti tevékenység egész fészkét, melyben résztvett a CIA, a félkatonai jobboldal elemei és militáns Castro-ellenes menekültek csoportja. Felfedeztünk kapcsolatokat David Ferrie, Lee Oswald és Jack Ruby között. Röviden, felfedeztük, amit nem reméltem, a Warren-bizottsággal kapcsolatos kételyeim ellenére: egy jól szervezett összeesküvés létezését, mely John Kennedy meggyilkolására irányult, egy összeesküvést, ami megvalósult Dallasban, 1963. november 22-én, és amiben David Ferrie középponti szerepet játszott.

Garrison gyanúsítottjai: Banister, Clay Shaw, Ferrie, és a bűnbakként használt Oswald (jobbra)

2. rész

– : Egy pillanatra elfogadva az Ön megközelítéseit, miszerint volt egy összeesküvés a Kennedy elnök elleni merénylet mögött, felfedezte Ön, hogy Ferrie-n kívül ki vett még részt benne, hogyan csinálták és miért?

Garrison: Igen, felfedeztem. Kennedy elnököt egyetlen okból ölték meg: mert egy megbékélésen dolgozott a Szovjetúnióval és Castro Kubájával. A merénylők fanatikus antikommunisták voltak, egy közös érdekek által hajtott csoport, amely meg akarta akadályozni, hogy Kennedy békés kapcsolatokat építsen a kommunista világgal. Az összeesküvés operatív szintjén, végrehajtásában Castro-ellenes kubai emigránsokat találunk, akik nem bocsátották meg Kennedynek, amiért nem küldött amerikai légitámogatást a Disznó-öbölbe, és akik féltek, hogy az 1962. októberi rakéta-válságot követő enyhülés teljesen lehetetlenné teszi a terveiket Kuba felszabadítására. Őszintén azt hitték, hogy Kennedy eladta őket a kommunistáknak.

Egy magasabb, irányítási szinten, bizonyos számú szélsőjobbos meggőződésű embert találunk – nem egyszerűen konzervatívokat, hanem olyan embereket, akiket ténylegesen neonáciknak lehet leírni, beleértve egy kis csoportot, akik a polgárőrségtől váltak ki, mert ezt „túl liberálisnak" ítélték. Ezeknek az elemeknek a felszerelése kész volt, fegyvereik töltve, csak a célpont hiányzott. Miután Kennedy a belpolitikában a feketék társadalmi integrációjára törekedett és megpróbált békés külpolitikát folytatni, mint ezt példázza az is, hogy aláírta az atomcsend egyezményt, a csoport megtalálta a célpontot.

Így ezeknek a csoportoknak elemi érdeke volt, hogy megváltoztassák az amerikai külpolitikát – a félkatonai jobbosoknak ideológiai érdeke, a Castro-elleneseknek pedig ideológiai és személyes érdeke, mely utóbbiak közül sokan úgy érezték, hogy sosem látják viszont hazájukat, ha Kennedy enyhülési politikája folytatódik. A CIA mindkét csoportban jelen volt. New Orleans körzetében, ahol az összeesküvés fészke volt, a CIA képezte ki a dezertáns polgárőrök, a kubai menekültek és más Castro-ellenes kalandorok vegyes csoportját a Pontchartrain-tótól északra, hogy behatoljanak Kubába és merényletet kövessenek el Fidel Castro ellen. David Ferrie, aki a szélsőjobbosok „parancsnoki" szintjén tevékenykedett, mélyen benne volt ezekben az erőfeszítésekben.

A CIA nyilvánvalóan nem vette túl komolyan az enyhülést, mert egészen 1963 nyár végéig folyt a Castro-ellenes kalandorok pénzelése és kiképzése. Ténylegesen volt egy CIA által támogatott Castro-ellenes háromszög Dallasban – ahol Jack Ruby résztvett a fegyverek és a muníció összegyűjtésében a csoport számára –, Miamiban és New Orleansben, ahol a kiképzés nagy része zajlott. De azután Kennedy – aki aláírt egy titkos megállapodást Hruscsovval a rakétaválság után, biztosítékot adva, hogy Amerika nem támadja meg Kubát, ha a Szovjetúnió visszafogja a kubai szervezkedést Amerikában – kezdte leállítani a CIA-műveleteket Kuba ellen. En-

nek folyományaként 1963. júl. 31-én az FBI rajtaütött a kubai menekültek és széljobbosok főhadiszállásain a Pontchartrain-tótól északra, és minden fegyverüket és muníciójukat lefoglalták – annak ellenére, hogy a csoport a CIA támogatásával tényked ett. Ez az akció megpecsélte Kennedy sorsát.

1963 kora őszétől Kennedy enyülési terve Kubával intenzív szakaszban volt. William Attwood nagykövet, a néhai elnök személyes jóbarátja, beszámol róla, hogy az enyhülés az amerikai-kubai kapcsolatokban határozottan jelentkezett ebben az időben, és „az elnök inkább volt érdekelt a kubai nyitásban, mint a külügy." A Castro és Kennedy közötti közvetítők egyike a korábbi tévé-kommentátor, Lisa Howard volt, aki nem nyilvánosan találkozott Ernesto Che Guevarával, hogy előkészítse a békefeltételeket Amerika és Castro között. Miss Howard egy megbeszélést készített elő Bobby Kennedy és Guevara között, amikor az elnököt lelőtték Dallasban. Az ENSZ-ben elhangzott beszédében, 1963. okt. 7-én, Adlai Stevenson kifejezte a lehetőségét a két ország közötti ellenségeskedés befejezésének, és nov. 19-én az elnök tanácsadója, McGeorge Bundy, aki a titkos tárgyalásokon közvetített, elmondta Attwood nagykövetnek, hogy az elnök alaposan meg akarja vitatni vele a terveit a kubai-amerikai enyhülésről, épp a „rövid dallasi látogatása" után. A többi történelem. Az enyhülésről szóló tárgyalásokban érdekelt két államfő egyike halott, de a túlélő, Fidel Castro, nov. 23-án elmondta, hogy a merénylet azok műve volt, akik „Amerikában szembenállnak a békével," és a kubai külügyminisztérium hivatalosan közölte, hogy „a Kennedy-merénylet provokáció volt a világbéke ellen, s előre megfontoltan készítették elő az Egyesült Államok legreakciósabb körei."

Abban az időben a legtöbb amerikai, beleértve jómagam is, azt gondolta, hogy ez csak kommunista propaganda. De Castro tudta, mit beszél. Néhány héttel a merénylet után a kubai ENSZ-nagykövetet, Dr. Carlos Lechugát felkérte, hogy kezdjen „formális megbeszéléseket", abban a reményben, hogy Kennedy béketervét továbbviszi a következő elnök. Attwood nagykövet írja, hogy „tájékoztattam Bundyt és aztán az a vélemény alakult ki, hogy a kubai ügyet jégre kellene tenni – és azóta is ott van." A merénylők elérték céljukat.

– : Ez egy érdekes feltevés – de nem pusztán feltevés?

Garrison: Nem, mert eléggé ismerjük az összeesküvés kulcsfiguráit – latinokat és amerikaiakat egyaránt – ahhoz, hogy tudjuk: ez volt a szándékuk John Kennedy meggyilkolásával.

Mindenekelőtt meg kell érteni ezeknek az embereknek a felfogását. Vegyük a résztvevő kubai emigránsokat; közülük néhányan átélték a Disznó-öbölbeli eseményeket, aztán a CIA az őrjöngésig korbácsolta a Castro elleni gyűlöletüket, és az amerikai titkosszolgálatok biztosították őket, hogy amerikai segítséggel visszatérhetnek, hogy felszabadítsák a hazájukat. Egyik kiábrándultság után a másik érte őket – a Disznó-öbölbeli kudarc, Kuba megszállásának elmaradása a rakéta-válság folyamán, a földalatti szervezkedésük letörése Kubában, Castro titoksrendőrsége által. De tartották magukban a reményt és a CIA táplálta ezt a reményt.

Azután hallották Kennedy híres beszédét az Amerikai Egyetemen 1963. jún. 10-én, ahol az elnök kifejezte hajlandóságát az enyhülésre, és hallgatták annak az országnak az elnökét, amelybe minden bizodalmukat helyezték, és Kennedy azt mondta, hogy békére kell törekednünk a kommunistákkal, mert „egy levegőt szívunk velük." Ez tehát aggasztotta őket, de a CIA folytatta a titkos szervezkedésük támogatását és kiképzésüket, s így még reménykedtek. Azután hirtelen, 1963 nyár végén a CIA elnöki nyomásra kénytelen volt felfüggeszteni minden támogatást és segítséget a kubai menekültek részére. Gondolja meg, milyen hatása volt ennek, különösen a New Orleans-i csoportra, amelyet hónapokon át arra képeztek ki, hogy merényletet hajtsanak végre Castro ellen és akkor a washingtoni jótevőik lazán ejtik őket. Ezek a kalandorok lázas izgalommal dolgoztak, és amikor a CIA visszalépett a támogatástól és nem harcolhattak Castro ellen, kiválasztották következő áldozatukat – John F. Kennedyt. Dióhéjban ez a merénylet genezise. Kennedy elnök azért halt meg, mert békét akart.

– : Ön szerint hányan vettek részt ebben az állítólagos összeesküvésben?

Garrison: Túl sokan ahhoz, hogy ez biztonságos legyen számukra. Ha kevesebben lettek volna az összeesküvésben, talán sosem botlunk bele. De hadd tegyem hozzá, hogy az előbbi rövid áttekintésem nem azt jelenti, hogy bármely legitim Castro-ellenes szervezet részt vett volna a merényletben, vagy hogy minden polgárőr érintett lenne. Azt sem jelenti mindez, hogy a szélsőjobb részvételét ebben az összeesküvésben általában a konzervatívok elleni boszorkány-üldözés kezdetének tekintsük, sem azt, hogy Oswald hamis kommunista beállítottságát arra kellene használni, hogy megtisztítsuk az országot a balosoktól. Ebben az ügyben az egész „jobb" és „bal" fogalomkészlet, mely lényegében gazdasági különbségeken alapszik, kevésbé alkalmas azoknak a fanatikus háború-imádóknak a leírására, akik készek voltak megölni egy elnököt azért, mert a békéért dolgozott. Ha visszatekintünk a történelemre, a politikai spektrum akár kommunista, akár fasiszta oldalát nézi, komor tekintetű embereket talál fegyverrel a kézben, akik azt hiszik, hogy bárkit, aki nem azt gondolja, amit ők, börtönbe kell vetni vagy ki kell végezni. A merénylet kevésbé ideológiai ügy, sokkal inkább a társadalmunk egy beteg elemének őrült bosszúja egy emberen, aki példásan egészséges és becsületes volt.

A merénylet végrehajtása

– : Ön vázolta az állítólagos összeesküvés létrejöttét, ahogy Ön látja. Elmondaná nekünk, kik és hogyan hajtották azt végre?

Garrison: Nem akarok minden személyt megnevezni, mert számos résztvevővel kapcsolatosan dolgozunk az ügyön. De adok egy rövid vázlatot, hogyan szervezték meg az összeesküvést, aztán pontról-pontra eljutunk az általunk messzemenően ismert résztvevőkhöz, egészen a szerepükig, melyet, úgy véljük, játszottak ebben. Hangsúlyoznom kell az elején, hogy amit mondani fogok, az nem üres spekuláció; tényekkel, dokumentumokkal és hiteles tanúvallomásokkal rendelkezünk mindennek megerősítésére – bár olyasmit nem mondhatok, ami veszélyezteti a nyomozást, és a kirakós-játék számos darabja még hiányzik. Az összeesküvők egyike sem vallotta be bűnét, így még nincs teljes betekintésünk az összeesküvés előkészítésébe. Ezeknek a hiátusoknak a betöltésére így kénytelen leszek feltevésekre, következtetésekre szorítkozni.

Talán melodramatikusan hangzik, de az összeesküvést úgy képzelhetjük el, mint egy pókhálót. A középpontban ülnek a szervezők, akiknek szoros kapcsolataik vannak az amerikai és nyugat-európai titkosszolgálatokkal. Egyikük Jack Ruby korábbi társa a fegyvercsempészetben és egy jegyzett neonáci, közeli kapcsolatban az angol, német, francia és olasz neofasiszta mozgalmakkal.

Ezektől az emberektől kiindulóan a háló szálain található a politikai kalandorok egy tarka csoportja, akiket csupán a Kennedy-utálatuk egyesített és a szándék, hogy visszafordítsák az ő külpolitikáját. Ezek egyike volt David Ferrie. E csoport másik tagja egy olyan személy volt, aki mintegy Lee Oswaldot „alakította", megszemélyesítette a merénylet előtt, hogy Oswaldot belekeverhessék: úgy gondoljuk, hogy ismerjük a kilétét. Sokan mások, akikről bizonyítékaink vannak, hogy fegyverkészletekkel segítették a puccsistákat, szélsőjobboldaliak voltak, mint említettem, akik kiváltak a polgárőrségből, mert az „túl liberálissá" vált számukra.

Részt vett a Castro-ellenes kalandorok bandája is, akik az összeesküvés második, vagy „operatív" szintjén működtek. Ezek az emberek, köztük két kubai menekült, akiknek egyike elbukott a hazugság-vizsgáló teszten, amikor tagadta, hogy tudott volna a Kennedy megölésének előkészületeiről, s hogy látta-e az ehhez használt fegyvereket – és még néhányan, akik három irányból tüzeltek az elnökre november 22-én. A „parancsnoki" szint és a kubai menekültek közötti kapcsolatot egy amorf csoport jelentette, a Free Cuba Committee, Szabad Kuba Bizottság, mely a CIA jóváhagyásával kezdtek kiképezni a Pontchartrain-tótól északra egy Castro elleni merénylet végrehajtására, mint említettem. Ez volt az a csoport, amelyen az FBI rajtaütött 1963. júl. 31-én, és átmenetileg kivonták a forgalomból. Az információink jelzik, hogy rö-

viddel e kudarc után ez a csoport irányt váltott, és a John Kennedy elleni merénylet mellett döntött Castro helyett, a Disznó-öbölbeli „árulás” után.

Dióhéjban ennyi, de azt hiszem, hogy az összeesküvés kialakulása világosabbá válik, ha sorra vesszük a résztvevőket.

– : Rendben, kezdjük Clay Shaw-val. Mi volt a szerepe az állítólagos összeesküvésben?

Garrison: Sajnos nem kommentálhatom a Mr. Shaw elleni bizonyítékokat, mivel ő épp perben áll a saját jogköröm alatt.

– : És egy cáfolatra válaszolhat az ügyével kapcsolatban? Ezév március 2-án, röviddel Shaw őrizetbe vétele után, a főállamügyész, Ramsey Clark közölte, hogy Shaw ügyében „nyomoztak 1963. novemberében és decemberében és az FBI nem talált kapcsolatot Shaw és az elnök elleni merénylet között.” Miért kérdőjelezi meg a főállamügyész kijelentését?

Garrison: Mert az nem igaz. Az FBI nem tette tisztává Clay Shaw-t a merénylet után. De ne higgyen nekem; a The New York Times június 3-án arról tudósított, hogy „az igazságügyminisztérium ma közölte, hogy Clay Shaw-t, egy New Orleans-i üzletembert, nem hallgatta ki az FBI… Az állításnak ellentmondott a főállamügyész, Ramsey Clark… Egy igazságügyminisztériumi tisztviselő közölte, hogy Mr. Clark állítása március 2-án téves volt.”

Mármost a főállamügyész kísérlete, hogy fehérre mossa Shaw-t az FBI által, mint Ön említette, közvetlenül azután történt, hogy a mi hivatalunk őrizetbe vette őt, és ez valóban a propaganda-sortűz első díszlövése volt ellenünk. Sok ember természetes reakciója volt országszerte Clark állítására, ami kiemelt helyen hangzott el a tévében és a sajtóban, hogy „O.K., ha az FBI tisztára mosta, nincs is semmi ebben az egész összeesküvés-ügyben.” A legtöbb vádlottnak várnia kell a perére, mielőtt megengedik neki a tanúk felsorakoztatását. Amikor három hónappal később az igazságügyminisztérium bevallotta, hogy Clark „tévedett”, a történet már csak néhány hírlapban jelent meg és nem volt kiemelt hír a rádió- vagy tévécsatornákon. De ami még fontosabb volt az igazságügyminisztérium kísérletében, hogy szabadlábra helyezze Shaw-t, az a tény, hogy egy nappal Clark állítása után a The New York Times washingtoni tudósítója, Robert B. Semple Jr., arról írt, hogy beszélt egy magát megnevezni nem akaró igazságügyminisztériumi tisztviselővel, hogy a minisztérium meggyőződött arról, hogy „Mr. Bertrand és Mr. Shaw ugyanaz a személy” – és ezért adta közre Clark az igaztalan történetét arról, hogy az FBI tisztára mosta Shaw-t! Más szavakkal, annak ismeretében, hogy az ügyünk tényeken alapszik, az igazságügyminisztérium [Clark] egy elterelő mozdulatot hajtott végre.

– : Oswald szerepét megvitathatjuk a merényletben?

Garrison: Igen, de mielőtt Oswald szerepét a puccsban meg akarja érteni, meg kell szabadulnia attól a képtől, hogy ő egy „magát marxistának valló ember” lett volna, ahogyan a tömegmédia elültette a köztudatban a november 22-i letartóztatását követően. Oswald meggyőződéses marxista szimpátiái csupán elfedték az igazi tevékenységét. Nem hiszem, hogy lenne a merénylet komoly tanulmányozói között bárki, aki ne jött volna rá, hogy Oswald tényleges politikai nézetei szélsőjobboldaliak voltak. A társai Dallasban és New Orleans-ben – leszámítva a CIA-kapcsolatait – kizárólag jobboldaliak voltak, néhányan fedett módon, mások ténylegesen; a hivatalom ténylegesen számosakat azonosított a társai közül mint neonácikat. Oswald inkább otthon volt a Mein Kampfban, mint A Tőkében.

– : Ha Oswald nem volt balos, mi késztette arra, hogy lelőjön egy másik jobboldalit, Edwin Walker tábornokot, nyolc hónappal a Kennedy-merénylet előtt?

Garrison: Ha ő tette, az indítéka – vagyis azoké, akik mögötte álltak – egyszerű volt: biztosítani, hogy a Kennedy-merénylet után az emberek szemében, akik kérdéseket tesznek fel és elfogadják, hogy Oswald miért lőtt Walker tábornokra, balosnak tűnjék. Ez volt Oswald fedett

szerepének másik része; ha Ön disszidálna Oroszországba, Castro-barát röplapokat terjesztene az utcasarkokon és leszedné Walker tábornokot, ki a fene kételkedne abban, hogy Ön kommunista?

Természetesen, ha Ön mélyebben tekint erre az incidensre, nincs igazi bizonyíték, hogy Oswald volt az elkövető; az egész vád Marina Oswald alá nem támasztott vallomásán nyugszik, miután kitoloncolással fenyegették meg, ha nem „működik együtt." Nincs nagy különbség aközött, hogy vajon ez az incidens azért történt, hogy Oswald fedett legyen, vagy azért, hogy a merénylet után megerősítsék a közvélemény előtt, hogy ő marxista.

De lépjünk tovább, és nézzük meg egy kicsit Oswald belekeveredésének hátterét. Miután Oroszországba disszidált, ahol CIA-ügynökként szolgált – talán itt vált értékessé a tudása a U-2-ről –, visszatért Amerikába 1962. júniusában, Fort Worthben és Dallasban élt 1963 áprilisáig, azután New Orleansba ment, ahol újra barátságba került David Ferrie-vel, akivel évekkel azelőtt találkozott, mikor a Ferrie által vezetett polgári légijárőr egységhez tartozott. Bizonyítékunk van arra, hogy Oswald fenntartotta a CIA-kapcsolatait ebben az időszakban, és hogy Ferrie is a CIA alkalmazásában állt. Ezzel kapcsolatban be fogunk mutatni a bíróságon egy tanút – egy korábbi CIA futárt –, aki mind Ferrievel, mind Oswalddal hivatalosan találkozott a CIA-kapcsolatuk révén. Zárójelben, Ferrie ezt a tanút Ferrisnek nevezte el, s ez a név minden további magyarázat nélkül szerepelt Jack Ruby noteszében.

1963-ban Ferrie és Oswald szorosan együttműködtek. Ők ketten a Castro-ellenes menekültek és a dezertált polgárőrök csoportjának szervezői között voltak, akiket a Pontchartrain-tótól északra képeztek ki a Castro-elleni merényletre – a vállalkozásra, ami irányt váltott 1963 nyarán és John Kennedyt tette meg új áldozatnak. Ennek végefelé – olyan okokból, amelyek világossá válnak később – kezdték Oswald szerepét átfesteni a marxista mázzal. Ezért küldték Oswaldot Mexikóvárosba kubai vízumért, ahol tervezte a marxista imázsa megerősítését, talán gyanússá téve magát néhány lázító, Kennedy-ellenes beszéddel, majd visszatérjen Dallasba a merénylet idejére. Mindazonáltal a terv nem így sikerült, mivel a szovjet és kubai hírszerzés kiszúrta, hogy Oswald titkos ügynök, és ő végül nem igényelt vízumot.

A másik mód, amellyel próbálták Oswald kommunista mivoltát megalapozni, egy látszatszervezet, a Fair Play for Cuba Committe volt – melynek ő volt az egyetlen tagja – és Castrot dícsérő szórólapok osztogatása az utcasarkokon. Mindazonáltal elkövetett két baklövést. Először is, azok közül, akik segítettek neki szórólapot osztani, az egyik egy fanatikus Castro-ellenes kubai menekült volt, akit később azonosítottak egy utcai incidensről szóló tévétudósításban. A másik, hogy Oswald leleplezte saját magát, amikor rossz címet adott meg a New Orleans-i látszatszervezete, a Fair Play for Cuba bizottság címéül.

– : Kifejtené részletesebben ezt a második pontot?

Garrison: Igen, mivel ez a pont kapcsolódik a pókháló néhány más szálával. Amikor Oswald létrehozta a Fair Play for Cuba bizottságot, két ember – Hugh Ward és Guy Banister – egy magánnyomozó-irodát működtettek a Camp Street 544-ben, New Orleans belvárosában. Van néhány érdekes vonása a működésüknek. Az egyik, hogy Guy Banister a legmilitánsabb szélsőjobbos antikommunisták egyike volt New Orleansben. Korábban FBI alkalmazott volt és cége a Camp Streeten a kubai menekültek és a félkatonai jobbos tevékenység egyik klíringintézete volt. Konkrétabban, lehetővé tette, hogy irodáját postaládaként használja a Castro-ellenes Kubai Demokratikus Forradalmi Front; a rendőrségi hírszerzési jelentések abban az időben arról tudósítottak, hogy ez a csoport „legitim volt és feltehetőleg a CIA nemhivatalos jóváhagyásával működött."

Banister kiadott egy hírlevelet is az ügyfeleinek, ami rosszindulatú, Kennedy-ellenes szövegeket tartalmazott. A hivatalomnak bizonyítékai vannak arról, hogy Banisternek is voltak bensőséges kapcsolatai a tengerészeti hírszerzéssel és a CIA-vel. Mind Banister, mind Ward mélyen benne voltak a fedett Castro-ellenes emigráns tevékenységekben New Orleans-ban.

Banister különösen, és majdhogynem messianisztikusan akart harcolni a kommunizmus ellen minden latin-amerikai országban; és ő értékes ember volt a kubai menekülteknek az amerikai titkosszolgálatokkal való bensőséges kapcsolatai miatt.

A Ramparts cikkében, amit korábban említett, a volt FBI-ügynük Bill Turner elmondta, hogy Banister és Ward szerepeltek a polgárőrökről szóló titkos iratokban mint a szervezet tagjai és az Anti-Communism League of Caribbean csoport tagjai, amelyet állítólag a CIA használt, hogy megdöntse a guatemalai kormányt 1954-ben. Így, más szavakkal, ezt az utóbbi két fiút a világban a baloldallal és Castro-barát tevékenységekkel kellene összefüggésbe hozni. Nem? És mégis, amikor Lee Harvey Oswald felállítja fiktív Fair Play for Cuba bizottságát New Orleansben, a szórólapjain a bizottság címeként a Camp Street 544-et adja meg – Guy Banister irodájának címét! Ki kell hangsúlyozni, hogy Oswald röviddel azután, hogy veszélybe hozta fedettségét e cím használatával, megváltoztatta azt 4907 Magazine Streetre. Bizonyosan nagy jelentősége van annak, hogy Castro-barát nyilvános szereplésének kezdetén Oswald a város legmilitánsabb konzervatív és antikommunista társaságának postacímét használta.

Hozzátehetem, hogy számos tanúnk van, akik igazolni fogják a bíróságon, hogy látták Oswaldot csellengeni a Camp Street 544-nél. Hangsúlyoznom kell mindazonáltal, hogy nincs bizonyítékunk arról, hogy Banister és Ward belekeveredtek-e a Kennedy elleni puccsba. Irodájuk egyfajta állomás volt a Castro-ellenes és jobbos szélsőségesek számára New Orleans-on keresztül, és nagyon lehetséges, hogy egyáltalán nem tudtak az összeesküvésről, amit olyanok szerveztek, mint Ferrie és Oswald.

– : Voltak más figurák az állítólagos összeesküvésben, akik kapcsolatban voltak Banisterrel?

Garrison: Igen, David Ferrie az egyik fizetett nyomozója volt Banisternek, és ők nagyon jól ismerték egymást. 1962 és 1963 folyamán Ferrie sok időt töltött a Camp Street 544-ben és titokzatos nemzetközi hívásokat bonyolított Közép-Amerikával Banister irodájából. Rendelkezünk ezeknek a hívásoknak a listájával.

– : Hol tartózkodik most Banister és Ward?

Garrison: Mindketten meghaltak a merénylet óta – Banister szívrohamban 1964-ben, Ward pedig akkor, amikor az általa vezetett repülőgép, mely a New Orleans-i polgármestert, De Lesseps Morrisont szállította, lezuhant Mexikóban, ugyancsak 1964-ben. De Lesseps Morrison volt egyébként az, aki bemutatta Clay Shaw-t Kennedy elnöknek egy repülőúton 1963-ban.

– : Úgy véli, szándékosan ölték meg a repülőgép-balesetben Morrisont és Wardot?

Garrison: Nincs okom ezt hinni, noha a suttogások mindig elindulnak az ilyen eseteknél. Az egyetlen, amit megállapíthatunk, hogy a tanúk ebben az ügyben a legalkalmatlanabb időpontban haltak meg. Értesültem egy londoni biztosítási cég által készített statisztikáról, amely kiszámította, hogy az ügyben érintett 20 ember halálának, mely 3 éven belül következett be, mekkora volt a valószínűsége – és az eredmény 30 milliárd az egyhez. De biztos vagyok abban, hogy az NBC hamarosan felfedezi, hogy a nyomozóim egyike lefizette a kompjutert.

– : Oswald összejött félkatonai aktivistákkal és Castro-ellenes kubai menekültekkel Dallasban és New Orleansban?

Garrison: Ó, igen, természetesen. Számos New Orleans-i kapcsolata átfedésben volt dallasiakkal. Jack Ruby, aki kulcsszerepet játszott a fegyvercsempészetben – a CIA részéről –a Castro-ellenes mozgalom számára, Oswald dallasi kapcsolatainak egyike volt. Továbbá Oswaldot jóformán fehéroroszok vették körül Dallasban, akiknek némelyike CIA-alkalmazott volt.

Sőt, Oswald Castro-ellenes barátainak némelyike Miamiból és New Orleansból Dallasban jelent meg 1963 októberében. Egy „Csatolt nyomozati jelentésben” 1963. nov. 23-ai keltezés-

sel, melyet a dallasi rendőr, Buddy Walthers adott ki, Bill Decker sheriff egyik munkatársa, ez áll: „Mondtam Sorrelsnek, a dallasi titkosszolgálat vezetőjének, hogy azt tanácsolom, nézzenek körül a Harlandale 3128 számú házban, ahol néhány kubai találkozik hétvégenként és valószínűleg kapcsolatban vannak a Freedom for Cuba Party-val, melynek Oswald volt az egyik tagja.” (alább: Ferrie balra, Oswald jobbszélen, egy közös kiképzésen)

Nem foglalkoztak Walthers jelentésével, aki nov. 26-án panaszolja: „Nem tudom, mit végzett a titkosszolgálat, de ma értesültem, hogy valamikor az elnök lelövése előtti hét és a merénylet utáni nap között ezek a kubaiak elköltöztek ebből a házból. Informátorom állította, hogy az Oswald nevű személy korábban ott volt ebben a házban.” Ez volt az utolsó hír, amit hallani lehetett a titokzatos kubaiakról a Harlandale 3128-ban. A lényeges pont Walthers jelentésében, hogy említi a „Freedom for Cuba Party”-t. Ez a hibás neve a Castro-ellenes Free Cuba bizottságnak, amelynek Oswald, Ferrie és egy kis neonáci csoport – beleértve azt az embert, akit „második Oswaldnak” vélünk – a tagjai voltak. Ha emlékszik, a merénylet éjjelén a dallasi államügyész, Henry Wade összehívott egy sajtókonferenciát, és egy ponton hivatkozott Oswaldra, mint a „Free Cuba Committee” egy tagjára, a Fair Play for Cuba Committe helyett. Jack Ruby, aki történesen épp ott volt, azonnal kijavította. Ruby aznap éjjel a börtönben volt „gyakorlaton”, mielőtt sikeresen megölte Oswaldot vasárnap – ezt a lehetőséget sosem vizsgálta a Warren-bizottság – és nemigen akarhatta felhívni a figyelmet magára. Mindenesetre tarthatott attól, hogy ha a sajtó tudósított Oswaldról a „Free Cuba” bizottsággal kapcsolatban, valaki nyomozásba kezdhet e csoportról, és felfedezheti annak Castro-ellenes és szélsőjobb irányultságát. És így ő kockáztatta a fedettségét, hogy védje társait az összeesküvésben.

– : Oswald szerepét tekintve az összeesküvésben, Ön egyszer azt mondta, hogy „ő először csali volt, aztán balek, majd áldozat.” Megmagyarázná, hogyan értette ezt?

Garrison: Oswald szerepe a tervezett merényletben, már amennyire ő tudhatott róla, kizárólag politikai volt: nem ő sütötte el a fegyvert, hanem – olyan okokból, melyeket nem mondhattak el neki a feljebbvalói a titkos találkozóikon – létre kellett hozni a balos bona fides-ét, referenciáját, annyira félreérthetetlenül, hogy a merénylet után, nagyon valószínűen a tudtán kívül, az elnök meggyilkolása egy fanatikus balos mesterlövész tettének tűnjön, s így lehetővé tegye a többi puccsistának, köztük Kennedy tényleges gyilkosainak, hogy kikerüljenek a rendőrség látóköréből és elhagyják Dallast. Noha valószínűleg nem tudott arról, hogy miért kell balosnak tűnnie, az kétségtelen volt, miért kapott munkát a Texas School Book Depository Building-ben; értesültünk róla, hogy a konspiráció tagjainak egyike itt teljesen ártatlan dallasi üzleti kapcsolatokkal foglalkozott több mint egy hónappal Kennedy látogatása előtt. Az összeesküvők – nagy valószínűséggel Oswaldot leszámítva – tudták, hogy ez lesz a színhely, s meg akarták győzni a világot, hogy egy őrült marxista volt az igazi merénylő.

– : Ha Oswald nem is volt tudatában csali-szerepének, nem gyanakodott, hogy átejthetik a társai?

Garrison: Felfedeztünk lényeges bizonyítékokat, hogy Oswaldot könnyen lehetett befolyásolni és manipulálni az idősebb és ravaszabb elöljárói által az összeesküvésben, és valószínű, hogy ő megbízott bennük. De ha az ellenkezője volt is igaz, úgy gondolom, ő megtette, amit mondtak neki.

– : Még akkor is, ha gyanította, hogy elfogják és elítélik, mint az elnök merénylőjét?

Garrison: Mint említettem, úgy hiszem, hogy ő tudott volna a szerepéről, mint csali. De ha ő az is volt, valószínű, hogy adtak neki valami nesze-semmi-fogd-meg-jól biztosítékot, hogy gazdagon megjutalmazzák és kicsempészik az országból Kennedy halála után. De még valószínűbb véleményem szerint – ha ő ismerte a szerepe igazi természetét –, hogy nem érezte szükségét a menekülésnek. Úgy gondolhatta, hogy nincs olyan bíróság a világon – még Dallasban sem – amely képes lenne őt bűnösnek találni a merénylet elkövetésében, annyira körültekintően megtervezték.

– : Ez vitatható. De ha Oswaldot perbe is fogták volna, majd felmentik a merénylet vádja alól, miért hihette, hogy az Ön által vélelmezett összeesküvésben való részvétel vádja alól is felmentik?

Garrison: Nem akarom kikerülni a kérdését, de nem válaszolhatok anélkül, hogy ne veszélyeztetném a nyomozásom a konspiráció döntően új területével kapcsolatban. Félő, hogy erre nem válaszolhatok, míg felépítjük az egész ügyet. Mindazonáltal elmondhatom, hogy bármit tudott Oswald a csali-szerepéről, biztosan nem tudott a balek-szerepéről egészen a merénylet utánig. November 22-én dél után, 12:45-kor a dallasi rendőrség közzétett egy körözvényt Oswaldról – fél órával Tippit rendőr lelölvése előtt, akkor, amikor még abszolúte semmi bizonyíték nem volt Oswald és a merénylet közötti összefüggésre. A dallasi rendőrség sosem tudta megmagyarázni, ki tette közzé ezt a körözési felhívást, vagy hogy ez milyen bizonyítékon alapult; és a Warren-bizottság mint lényegtelent törölte ezt az egész anyagból. Úgy gondolom, nyilvánvaló, hogy az összeesküvők adtak tippet a rendőrségnek, valószínűleg névtelenül, abban a reményben – mely azután megvalósult –, hogy minden figyelmet Oswaldra tereljenek, és a puccs többi tagja ne kerüljön előtérbe. Bizonyítékunk van arra, hogy az volt a terv, hogy Oswaldot lelőjék, mint rendőrgyilkost a Texas Theater-ben „miközben ellenáll a letartóztatásnak."

Nem mehetek bele minden részletbe, de Tippit rendőr meggyilkolása, melyet meggyőződésem szerint nem Oswald követett el, része volt a tervnek Oswald likvidálásra a Texas Theaterben egy másik névtelen tipp-adás után. De a puccsisták itt elszámították magukat, és Oswaldot nem lőtték le, hanem csak durván és rohanvást a dallasi börtönbe vitték – ahol, mint emlékezhet, ordított a riportereknek, mikor a rendőrök a kordonon keresztülhurcolták november 22-én:

„Nem öltem meg senkit! Balekot csináltak belőlem!” Az összeesküvés itt komolyan félrecsúszott és a puccisták veszélybe kerültek Oswald miatt. Ekkor lépett be Jack Ruby – és távozott Oswald. Így volt Oswald először csali, aztán balek, végül – 1963. nov. 24-én, a dallasi börtön alagsorában – áldozat.

– : Ha Oswald bűnbak is volt az állítólagos összeesküvésben, Ön miért hiszi, hogy nem lehetett azok egyike, akik az elnökre lőttek?

Garrison: Ha van valami a Warren-bizottság 26 kötetes jelentésében, amit bizonyíték támogat, akkor az az, hogy nem Lee Harvey Oswald lőtte le John Kennedyt 1963. nov. 22-én. Persze a bizottság nemcsak azt a következtetést vonta le, hogy Oswald lőtt az elnökre, hanem azt is, hogy mesterlövész volt, hogy volt ideje „háromszor lőni, két találattal, 4.8 és 5.6 másodpercen belül”, vagy hogy Mannlicher-Carcano fegyvere egy komoly puska volt, stb. – de mindezek a következtetések teljesen ellentmondanak a Warren-jelentésen belüli bizonyítékoknak. A jelentés vezető kritizálói kiválogatták és egymás mellé tették a bizonyítékokat, amelyek igazolják, hogy Oswald közepes lövő volt; hogy a Mannlicher-Carcano puska, melyet állítólag használt, jelenleg a legsilányabb fegyver a piacon; hogy a fegyvertávcső meg volt lazulva, és be kellett igazítani, mielőtt a bizottsági szakértők megvizsgálták; hogy a 20 éves lőszer, amit használt, nem volt alkalmas a pontos célzásra, ha egyáltalán lőttek vele; hogy a fegyvert legnagyobb valószínűség szerint Oswald lakásán találták a merénylet után, és onnan vitték a tankönyvraktárba; hogy a bizottság által felállított időrend Oswald mozgásáról nagymértékben valószínűtlenné teszi, hogy ő lőtt háromszor, majd letörölte az ujjlenyomatokat a fegyverről – egyet sem találtak rajta –, aztán elrejtette a fegyvert egy könyvrakás alatt és lerohant négy lépcsősornyit a második emeltre, mindössze néhány másodpercen belül befutni Roy Trulynak és Marrion Baker rendőrnek az utcáról a lövések után, és ott találni Oswaldot egy árusító automata előtt az alkalmazottak étkezdéjében.

Felhozhatok kiegészítő bizonyítékokat, melyek igazolják, hogy Oswald nem lőtt puskával a könyvraktár hatodik emeletéről, de ez csak az ismétlése lenne a kritikusok kiváló könyveinek, melyekre utaltam. Számos tényező van, melyeket vizsgáltunk a nyomozásunk során, ami igazolja, hogy nem Oswald lőtte le az elnököt. Például a nitrát-teszt, melyet Oswaldon végeztek a merénylet napján egyértelműen felmenti őt az alól, hogy fegyvert sütött volna el azelőtt 24 órával. Volt nitrát mindkét kezén, de nem volt a pofacsontján – ami azt jelenti, hogy lehetetlen, hogy ő lőtt volna. Az a tény, hogy a teszt nitrátot jelzett mindkét kezén, az ártatlansága bizonyítéka; ez annyi, mintha egyik kezén sem lett volna. Azért, mert nagyon sok közönséges tárgy hagy nitrát-nyomokat a kézen. Ön szivarozik, például – a dohány nitrátot tartalmaz; ha pont most tesztelnék, nitrátot találnának a jobb kezén, viszont a bal kezén nem. Én pipázom, amit cserélgetek a két kezemmel, így mindkét kezemen találnának nitrátot, de nem találnának a pofacsontomon. A merénylet reggelén Oswald ládákat vitt egy újonnan festett szobába, valószínűleg ekkor került a nitrát mindkét kezére.

Mármost természetesen, ha a nitrát-teszt pozitívan bizonyít, és Oswald egyik kezén és pofacsontján is találnak nitrátot, ez még mindig nem bizonyítja, hogy ő puskát sütött el, mert a nitrát másból is származhat, nem csak lőporból. De az a tény, hogy egyáltalán nem volt nitrát a pofacsontján, szükségképp bizonyítja, hogy nem sütött el fegyvert aznap. Ha megmosta volna az arcát, hogy eltüntesse a nitrátot a teszt előtt, akkor egyik kezén sem lett volna nitrát – kesztyűben egyébként is képtelenség kezet mosni.

Ez egy kényelmetlen probléma volt a Warren-bizottság számára, de ők a szokásos magabiztossággal megoldották. Előszedtek egy szakértőt, aki tanúsította, hogy a Mannlicher-Carcano puskában a töltényűr olyan szoros, hogy lövéskor nem jut ki a nitrát; és a bizottság ezt a véleményt használta, hogy az egész kérdést lezárja. Mindazonáltal a nitrát-teszt feltalálója ezt követően tesztelte a Mannlicher-Carcanot és azt találta, hogy az nitrát-nyomokat hagyott. Őt nem

hívta tanúskodni a Warren-bizottság. Így a nitrát-teszt önmagában is egy megdönthetetlen bizonyíték, hogy Oswald nem sütött el puskát november 22-én.

Találtunk néhány új bizonyítékot is, ami megmutatja, hogy Oswald Mannlicher-Carcano-ja nem az egyetlen fegyver volt, amit felfedeztek a könyvraktár épületében a merénylet után. Nemrég New Yorkba utaztam egy konferenciára Richard Sprague-gal, egy nagyszerű emberel, aki függetlenként kutatta a merénylet műszaki aspektusait, és mutatott nekem egy eddig kiadatlan film-klip gyűjteményt egy mozifilmből, melyet a merényletről és az azt követő eseményekről vettek fel. Egy rész a filmből, melyet kevéssel du. 1 óra után vettek fel, mutatja, ahogy a dallasi rendőrség kiviszi a gyilkos fegyvert a könyvraktárból. A rendőrök megállnak a fotósok előtt és egy rendőr a feje fölé tartja a puskát, hogy a kíváncsi tömeg lássa. És egy kis hiba van itt: ezen a fegyveren nincs távcső, s így nem lehetett Oswald fegyvere. Ezt a fegyvert kb. 20 perccel azelőtt vitték ki az épületből, mielőtt Oswald Mannlicherét „felfedezték" – vagy odatették – a helyszínen.

Összegezve: Oswald résztvett az összeesküvésben; lőttek Kennedyre a raktárépületből, de egy kis füves dombról is és a Dal-Tex épületből ugyanúgy – de e lövések egyike sem Oswaldtól származott, és a Mannlicherből sem.

– : Ha nem Oswald lőtte le Kennedy elnököt a könyvraktár hatodik emeletének ablakából, ki tette?

Garrison: Hivatalunkban kialakult az a meggyőződés, hogy az elnököt egy szakszerű gerilla-csapat lőtte le, legalább hét ember, beleértve Castro-ellenes kalandorokat és a félkatonai jobboldal tagjait. Természetesen az igazságügyi minisztérium azzal fejezte be – miután gondosan figyelmen kívül hagyta a legkézenfekvőbb bizonyítékokat és csak azokat a tényeket válogatta ki, amelyek megerősítik a magányos merénylő tézisét –, hogy „nincs hiteles bizonyíték, ami azt igazolná, hogy máshonnan is lőttek volna a Texas Scool Book Depository épületén kívül." De bárki, aki veszi a fáradságot, és elolvassa a Warren-jelentést, azt fogja találni, hogy vannak tanúk, akik a Dealey Plazan (parkosított tér, melyen a konvoj áthaladt) képesek voltak megállapítani a lövések forrását, és majdnem kétharmaduk azt mondta, hogy ezek a füves domb felől jöttek, amely az elnöki limuzin előtt jobbra volt, nem pedig a könyvraktárból, amely az elnök mögött volt. Több hiteles tanú vallotta, hogy lövéseket hallottak a sövény mögül és láttak egy füstpászmát a levegőben.

Ezt támogató kiegészítő bizonyítékokat lehet találni a Zapruder-filmben, melyet a Life (magazin) adott ki, s amely bemutatja, hogy az elnök hátraesett a lövedék becsapódásának hatására; mivel nem érvényteleníthetjük Newton harmadik törvényét, ez azt jelenti, hogy az elnököt elölről érte a lövés. A Parkland kórház több orvosa, akik megvizsgálták az elnök nyaksebét, ugyancsak amellett volt – bár később ezt tagadták –, hogy ez egy bemeneti sebnyílás, ami bizonyosan jelzi, hogy Kennedyt elölről lőtték le.

Nyomozásunk folyamán felfedeztünk kiegészítő bizonítékokat, melyek teljes mértékben megerősítik, hogy legalább négyen voltak a füves dombon, legalább ketten a sövény mögött és még két vagy három ember egy kis kőfal mögött, a sövénytől jobbra. Ahogy rekonstruáltam a bizonyítékok alapján, mindegyik helyről tüzelt egyvalaki az elnökre, míg a többiek dolga az volt, hogy összeszedjék a kilökődő töltényhüvelyeket. Zárójelben, találtak egy fegyverhasználati kézikönyvet Ferrie lakásán. Ez tele volt aláhúzásokkal, lapszéli bejegyzésekkel, és a legjobban telejegyzetelt rész az a leírás volt, amely a puskából kilökődő töltényhüvely irányáról és útjának távolságáról szólt. Ebben a részben Ferrie kézírásával szerepelt egy bejegyzés, amit a könyv szövege nem tartalmazott: „50° és 11 láb" – ami jelzi a lehetőséget, hogy Ferrie tesztelhetett egy puskát és lejegyezte a távolságot a lövőtől, ahová a kilökődött töltényhüvely esik.

De visszatérve a bűnügy színhelyére (ld. Elm street, alább, Google Map), bizonyosnak látszik, hogy a töltényhüvelyeket a fegverekkel együtt behajították egy autó csomagtartójába – mely közvetlenül a sövény mögött parkolt –, mely elhajtott a helyszínről a merénylet után né-

hány órával. Ha közvetlenül a merénylet után alaposan átvizsgáltak volna minden járművet a füves domb környékén, ezt a fontos bizonyítékot felfedezhették volna – az elnök valódi gyilkosaival együtt. A füves dombon lévő merénylőkön kívül legalább két másik ember lőtt az elnök mögül, egyikük a könyvraktárból – nem Oswald – és egy, minden valószínűség szerint, a Dal-Tex épületből. Egy férfit valóban letartóztattak épp a merénylet után, amint elhagyta a Dal-Tex épületét és elvitték egy járőrkocsiban, de ugyanúgy három másik embert is őrizetbe vettek a merénylet után – egyet a vasútnál a füves domb mögött, egyet a vasúti felüljárónál a konvoj útvonalától lejjebb, és egyet a könyvraktár előtt – ez azután teljesen elfelejtődött. Ezek az őrizetbe vett gyanúsítottak a merénylet után olyan névtelenek maradtak, mintha csak cukorkáspapírral szemeteltek volna a járdán.

Találtunk egy másik embert is – zöld terepruhában –, aki nem vett részt a lövöldözésben, hanem egy elterelő akciót rendezett, hogy elvonja az emberek figyelmét az orvlövészektől. Ez az ember sikoltott, a földre vetette magát és epilepsziás rohamot színlelt, hogy odamenjenek az emberek a domb környékéről, épp mielőtt az elnök gépkocsi-konvoja eléri rajtaütés helyét. Így legalább heten vettek részt, négy lövéssel kereszttűzbe fogva az elnököt – úgy, ahogy a merénylők megtervezték a találkozójukon David Ferrie lakásán szeptemberben. Ez egy pontos hadművelet volt és hidegen végrehajtották, kiváló koordinációval; a merénylők rádión tarthatták a kapcsolatot. Az elnöknek esélye sem volt. Ez egy megsemmisítő művelet volt.

Ami a tényleges lövéseket illeti, Ön emlékezhet, hogy a Warren-bizottság arra a következtetésre jutott, hogy csak három lövedéket lőttek ki az elnökre – az egyik a tarkója alatt találta el, áthaladt a torkán és azután átment Connally kormányzó testén; egy célt tévesztett; és egy leszakította az elnök koponyájának egy részét és megölte. Mint a bizottság más következtetéseinek legtöbbje, ez is ellentmond mind a bizonyítékoknak, mind a szemtanúk vallomásainak.

Az első lövés elöl érte az elnököt, a nyakán, mint a Parkland kórház orvosai megállapították – bár ezt később megcáfolták a bethesdai boncolásnál a katonai orvosok, és a Warren-

jelentés. A második lövés az elnök hátába csapódott; ennek a sebesülésnek a helyét nem a hivatalos boncolási jegyzőkönyv erősíti meg – erre alapozta a bizottság a következtetését, hogy ez a lövedék hatolt be Kennedy tarkója alatt és távozott a torkán –, hanem két FBI-ügynök jelentése, akik jelen voltak az elnök boncolásánál Bethesdában, Maryland államban. Mindketten egybehangzóan állították, hogy a kérdéses lövedék Kennedy elnök hátán hatolt be és nem távozott a testéből.

Hivatkoznék az elnök ingének fotójára, melyet az FBI készített, és egy rajzra az elnök hátsebéről, melyet a vizsgálati orvosok egyike készített Bethesdában; a seb helye mindkét esetben pontosan megegyezik – több mint három hüvelykkel az elnök nyaka alatt. A bizottság mégis arra a következtetésre jutott, hogy ettől eredt a nyakseb. Így természetesen hihetőbbé válik, hogy ugyanez a lövedék távozott az elnök torkán át és ment keresztül Connally kormányzón. De ha ez a lövedék be is hatolt volna ott, ahol a bizottság feltételezi, csak akkor ment volna át az elnök torkán, majd Connally kormányzó hátának fölső részén, egy lefelé irányuló szögben, kilépve a mellkasa alatt s végül megállva a combjában – a lövést a könyvraktár hatodik emeleti ablakának magasságából elképzelve, mint a bizottság állítja –, ha Connally az elnök ölében ült volna, vagy ha a lövedék leírt volna két 90°-os fordulatot Kennedy elnök torkából Connally kormányzó hátába. Az elnök toroksebét nyilvánvalóan az első lövés okozta, ami a füves dombról jött a limuzin elejénél; a hátsebe pedig hátulról keletkezett. Már elmondtam az okaimat, amelyek erre a következtetésre vezettek.

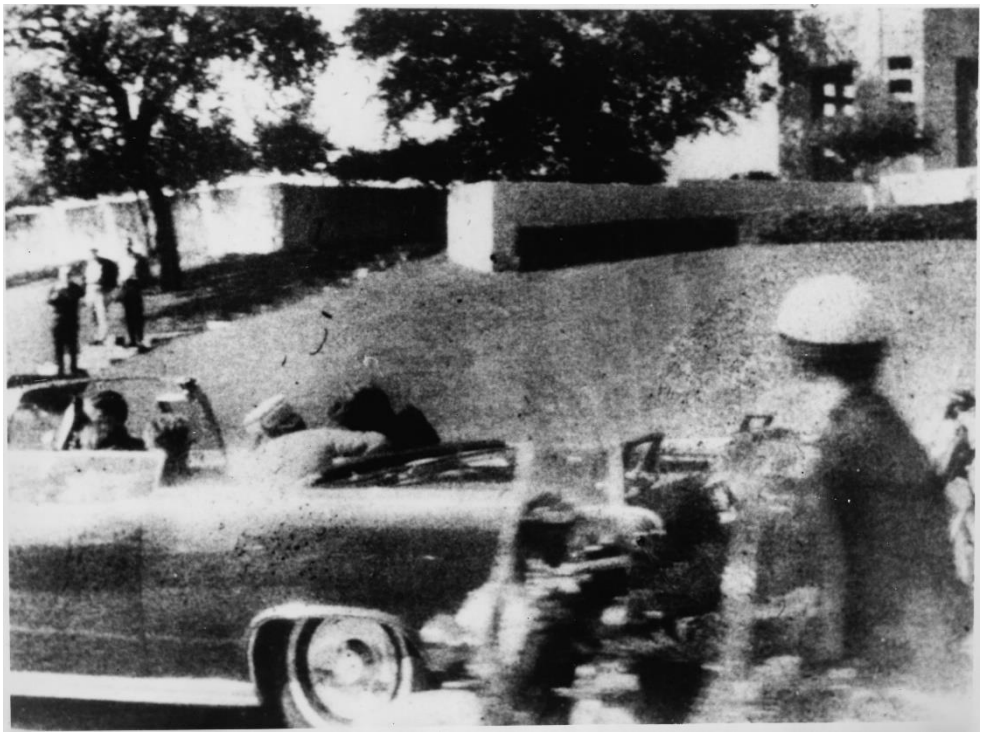
– : Ha az első lövedék elölről érkezett, miért nem találták meg az elnök testében vagy valahol az elnöki limuzinban?

Garrison: Az elnök sebeinek pontos mibenléte, ahogy a lövedékek vagy lövedéktöredékek helyzete is, a számos eltitkolt körülmény közé tartozik ebben az ügyben. Már említettem Önnek a füves dombon lévőket, akiknek egyedüli dolga úgy véljük az lehetett, hogy összeszedjék a töltényhüvelyeket, amikor ezek kilökődtek a merénylők fegyvereiből. Okunk van gyanítani, hogy az összeesküvés más tagjai más bizonyítékokat is eltávolítottak – így a lövedék-töredékeket –, melyek elárulhatnák a merénylőket. Ez a nov. 22-i káoszban nem lehetett olyan nehéz, mint látszik. Tudjuk, hogy egy lövedéket, melyet a Warren-bizottság 399. számú bűnjelnek nevezett, elhelyeztek egy hordágyon a Parkland kórházban, hogy gyanúba keverjék Oswaldot. A bizottság úgy döntött, hogy ez az a lövedék, amely állítólag eltalálta mind Kennedyt, mind Connallyt, hét sebet okozott, összetört három csontot – és sértetlen maradt! Ugyanazzal a fegyverrel végzett teszt során mindegyik lövedék teljesen szétroncsolódott a különböző szimulált emberi célpontok esetében. Így, ha a konspirátorok fabrikálhattak egy lövedéket, ezt könnyen el is tüntethették.

De visszatérve a lövéssorozatra: Connally kormányzót egy harmadik lövedik érte – mint ő maga bizonygatta, nem az, amelyik Kennedy hátába csapódott –, ugyancsak hátulról. Egy negyedik lövés teljesen elment az elnöki limuzin mellett és a járdaszegélybe csapódott a Main Street déli oldalán, darabokra hullva; ennek a lövedéknek a pályája visszakövethető volt kiindulási pontáig a Dal-Tex épületig. Az ötödik lövés, amely az elnök jobb halántékát érte, leszakította a koponyája tetejét és hanyatt lökte az ülésen – a Warren-bizottság ezen a ponton átsiklott –, a füves domb felől érkezett. (képen a halálos lövés pillanata)

Van orvosi bizonyíték, amely jelzi a valószínűségét, hogy egy további fejlövés is érhette az elnököt. Dr. Robert McClelland jelentése, a Parkland kórházból, például azt állítja, hogy „a halál oka egy masszív fej- és agysérülés volt, mely a bal halántékot ért lőtt sebtől származott." És még más lövések is lehettek; a Zapruder-film 208-tól 211. kockáin – ezt törölték a Warren-jelentésből, feltehetőleg mint érdektelent – valamilyen hatás nyomai láthatók, melyek egy jelzőtábla hátoldalán hirtelen megjelennek, egy pillanatra elhomályosítva a látványt a füves domb és az elnök kocsija között. Nagyon lehetséges, hogy egy eltévedt lövedék látható a képen.

Azonban sosem leszünk biztosak ebben, mert a merénylet utáni napon a táblát elvitték, és senki nem tudja Dallasban, mi lett vele.

Néhány fegyveres valószínűleg plasztikmagvas lőszert használt, egyfajta dumdum-lövedéket, amit a Genfi Egyezmény betiltott. Az ilyen lövedékek szétrobbannak apró darabjaikra a becsapódáskor, mint az a lövedék, ami a halálos sebet okozta az elnök fején. Ezek a lövedékek természetesen ideálisak egy politikai merénylethez, mivel hatékonyan pusztítanak és nem hagynak olyan nyomot, amit a ballisztikusok felhasználhatnának, hogy megtalálják a gyilkos fegyvert. Meg kell említeni, hogy a plasztikmagvas lövedéket nem lehet Mannlicher-Carcanoból kilőni, melyet a bizottság szerint Oswald használt az elnök meggyilkolására. Mellékesen, ilyen típusú lövedéket adott a CIA a Castro-ellenes menekültek támadásaihoz Kubában.

Összegezve, legalább 5 vagy 6 lövés érte az elnököt elölről és hátulról, legalább négy fegyverestől, akiket bűntársaik segítettek, kik közül kettő valószínűleg felszedte a töltényhüvelyeket és egy elterelte az emberek figyelmét a füves dombról. Az eseményeknek ebben a fázisában Lee Harvey Oswald többé nem más, mint a merénylet szemlélője – talán a szó szoros értelmében. Amint az első lövés eldördült, az AP fotósa, James Altgens képet készített a gépkocsikonvojról, és a képen látható egy férfi, aki meglepően hasonlít Lee Harvey Oswaldra – ugyanaz a hajviselet, ugyanaz az arcforma –, amint a raktárépület kapujában áll. A Warren-bizottság azt állította, hogy ez az ember valójában Billy Nolan Lovelady, a raktár egyik alkalmazottja, aki nagyon hasonlóan néz ki, mint Oswald.

Továbbá a merénylet napján Oswald fehér pólót viselt hosszú ujjú sötét színű ing alatt, amely a derekáig ki volt gombolva – ugyanilyen öltözéket viselt az ajtóban álló férfi a fotón –, de Lovelady azt mondta, hogy nov. 22-én egy rövidujjú, piros-fehér csíkos sportinget viselt, mely be volt gombolva. Az Altgens-fotó jelzi annak igen nagy valószínűségét, hogy abban a pillanatban, amikor Oswald feltehetőleg a raktárház hatodik emeleti ablakában guggolva Kennedyre lőtt, valójában a kapu előtt állt és figyelte az elnöki autókaravánt.

3. rész

– : Június 25-29. között a CBS sugárzott egy négy részből álló sorozatot, mely bemutatta, amit a tévétársaság saját maga kiderített a merénylettel kapcsolatban. A CBS egyetértett a Warren-bizottság következtetésével, hogy Oswald volt a merénylő, hogy egyedül cselekedett, és csak háromszor lőtt; de feltételezték, hogy az első lövés korábban történt, mint a Warren-bizottság vélte, eszerint Oswaldnak elég ideje lett volna három, jól irányzott lövést leadni az elnökre a Mannlicher-Carcanojából – így túljutottak a bizottság következtetésének valószínűtlenségén, hogy Oswaldnak 5.6 másodpercen belül két találata volt a három lövésből. Nem gondolja, hogy ez egy logikus magyarázat a bizottság által feltételezett idősorozat egyenetlenségeire?

Garrison: Félő, hogy ez se nem logikus, se nem magyarázat. Az Ön olvasói nem ismerik e kérdés szövevényességét; a bizottság egész magányos-merénylő teóriája azon a tényen nyugszik, hogy mind a három lövést, mint említette, 5.6 másodpercen belül tették. Mármost az Abraham Zapruder által felvett film igazolja, hogy maximum 1.8 másodperc telt el a Kennedyt ért első lövés és a Connally kormányzót ért lövés között – ez egyértelmű a reakcióikból –, de egy Mannlicher-Carcano puska ütőszegének működéséhez 2.3 másodperc kell. Hogy feloldja ezt a dilemmát a bizottság, produkált egy „mágikus" lövedéket, a 399. sz. bűnjelet, amelyet már említettem. Az érintetlen 399-esen kívül az egész idősor volt a leggyengébb láncszem a bizottság roskatag bizonyítási láncolatában, és a CBS ezt átvette, hogy egy új idősorral oldja meg a problémát. Hoztak egy fényképelemzőt, Charles Wyckoffot, hogy vizsgálja meg a Zapruder-filmet, és ő néhány képkockát homályosnak talált. Wyckoff önkényesen úgy döntött, hogy ezeket az elmosódásokat Zapruder fizikai reakciója okozta, mikor meghallotta a lövések dörrenését – noha, ugyanezzel a logikával, Zapruder tüsszenthetett is.

Mármost a Warren-bizottság arra következtetett, hogy Kennedy nem volt látható Oswald számára a Zapruder-film 210. kockájáig; addig egy tölgyfa eltakarta őt – és az első lövés a 222. vagy 223. kockán látható. De Wyckoff rábukkant egy elmosódásra a 186. kocka környékén; és ennek alapján a CBS úgy spekulált, hogy Zapruder hallott egy lövést a 186. kockánál – az első lövést a CBS idősora szerint –, amelyet Oswald állítólag a tölgyfa ágain keresztül irányzott Kennedyre. A CBS azt is feltételezte, hogy a lövedék a tölgyfa törzsébe fúródott, és rohanvást küldtek egy csapatot fémkeresőkkel, de nem találták; a tévékommentátor hozzátette, hogy egy napon talán precízebb keresőszerkezetek lesznek, és a lövedéket majd megtalálják. Bizonyára.

Ez a forgatókönyv persze adott Oswaldnak több extra-másodpercet, hogy biztosan célozzon és egymást követően tüzeljen – és a bizottság kint van a bajból. Az egyetlen probléma itt az, hogy az emberek, akik irányították a CBS kutatást – mint a Warren-jelentés védelmezőinek legtöbbje –, nem csinálták meg az összes házifeladatukat. Elfeledték, vagy el akarták felejteni, hogy a bizottság kimutatása szerint a lövedék, amely célt tévesztett – a jelentésben a második –, a Main Street járdaszegélyébe csapódott a vasúti aluljáró közelében, a limuzin előtt 100 yardra, és darabokra törve kisebb sérüléseket okozott egy nézelődő, James Tague arcán. Elképzelhetetlen, hogy bármely lövedék röppályája az aluljáró kövezetébe csapódik a raktárház hatodik emeletéről, egy tölgyfa ágain keresztül. Így kérem bocsásson meg, ha nem vagyok lehengerelve a CBS-műsor felülmúlhatatlan logikájától.

És hadd tegyek hozzá egy lábjegyzetet: a CBS sokat foglalkozott a feltevéssel, hogy az elhomályosodások a Zapruder-filmen a lövések dörrenésére adott reakciót jelzik. De sosem kérdezték meg Zaprudert a beszámolójáról, amit a titkosszolgálat ügynökeinek adott a merényletet követően, a lövések forrásáról; a szemtanúk többségével együtt azt mondta, hogy a lövések a füves domb felől jöttek, amelyen ő is állt – a kőfal mögül, amely csak pár méterre volt tőle, szemben a raktárházzal. Ahogyan a Warren-bizottság, a CBS is gondosan válogatott a bizonyítékok között. Műsoruk nem kritika volt, mint az NBC állítja, hanem félrevezető és, bár akarat-

lanul, tisztességtelen. Nem tulajdonítok hátsó szándékot a CBS-nek; a legnagyobb akadály előtte a merénylettel kapcsolatos saját tudatlansága volt.

– : Visszatérve a saját nyomozására a merénylettel kapcsolatban: azonosítani tudta az összeesküvők valamelyikét, akik Ön szerint ténylegesen rálőttek az elnökre?

Garrison: Nem akarok szerénynek látszani vagy kikerülni a kérdést, de félő, hogy ezt nem kommentálhatom. Minden, amit mondhatok az, hogy az ügy folyamatban van és még várhatók letartóztatások.

A merénylet után

– : Térjünk rá a merényletet követő eseményekre. Miből gondolja, hogy nem Oswald lőtt rá Tippit rendőrre?

Garrison: Mint említettem, az általunk felfedezett bizonyíték azt a gyanút keltette bennünk, hogy két ember volt Tippit igazi gyilkosa, de egyik sem Oswald volt; úgy hisszük, hogy egyiküket azonosítottuk. A Warren-jelentés kritikusai rámutattak, hogy számos szemtanú szerint nem lehetett Oswald a gyilkos, többen mondták, hogy a gyilkos alacsony és köpcös volt – Oswald vékony és közepesen magas –, és mások azt mondták, hogy két elkövető volt. A Warren-bizottság saját időrendje Oswald mozgásairól ugyancsak kevés időt enged neki, hogy a raktárházból elérje Tippit meggyilkolásának színhelyét.

A gubanc ott van szerintem, hogy négy töltényhüvelyt találtak a gyilkosság helyszínén. Mármost a revolverek nem vetik ki a hüvelyeket, így amikor valaki lő, utána nem találsz töltényhüvelyt a járdán – kivéve, ha a gyilkos szándékosan kidobja azokat. Gyanítjuk, hogy a töltényhüvelyekhez korábban jutottak hozzá Oswald .38-as revolveréből, és a valódi gyilkosok hagyták ott a gyilkosság helyszínén, Oswald gyanúba keverésének részeként. Mindazonáltal valaki hibázott itt. A helyszínen talált négy töltényhüvely közül kettő Winchester-, kettő Remington-lőszer része volt – de a Tippit rendőr testében talált négy lövedék közül három volt Winchesterhez, és egy Remingtonhoz való! Megnéztem, de sem a Remington-Peters gyár nem tesz Winchester lövedéket a hüvelyeibe, sem a Winchester-Western gyár Remington lövedéket a saját töltényhüvelyeibe.

Nem hiszem, hogy Oswald bárkire rálőtt volna nov. 22-én – sem az elnökre, sem Tippitre. Ha a nyomozásaink eredményesek lesznek, remélem bíróság elé állíthatjuk azt a két embert, akik lelőtték Tippitet.

– : Hogyan magyarázza akkor a tényt, amit a Warren-bizottság rögzített, hogy valamennyi lövedéket, melyet Tippit rendőr testében találtak, „az őrizetbe vett Oswald birtokában lévő revolverből" lőtték ki?

Garrison: A Warren-bizottság következtetése a bizonyítékok ellenében alakult ki és nem azokból fakadt. Ahhoz, hogy megállapítsuk, hogy Oswald fegyvere lőtte ki a töltényeket, szükséges egy ballisztikai szakértőt hívni, aki képes megmondani, hogy a lövedéken lévő karcolások és rovátkolások illeszkednek-e a fegyver csövének belsejéhez. A bizottság hívta az FBI ballisztikai szakértőjét, Cortlandt Cunningham-et, aki a Tippit testéből származó lövedékek vizsgálata után tanúsította, hogy lehetetlen megállapítani, hogy ezeket a lőszereket Oswald fegyveréből lőtték-e ki. Mégis, e szakértői vélemény alapján a Warren-bizottság határozott képpel leszögezte, hogy a lövedékeket nemcsak hogy Oswald fegyveréből lőtték ki, hanem hogy „minden más fegyver ki van zárva." Ők egyszerűen szándékosan elfelejtették a tényt, hogy a revolverek nem vetik ki a töltényhüvelyt, s hogy az utcán heverő töltényhüvelyek nem illeszkednek a Tippit testében talált lövedékekhez.

– : Említette korábban az úgynevezett „második Oswaldot”, aki megszemélyesítette az igazi Lee Harvey Oswaldot a merénylet előtt, hogy aztán ráhárítsa az „első Oswaldra”. Milyen bizonyítékkal rendelkezik erről?

Garrison: Nem használnám a „második Oswald” kifejezést, mert ez egy fiktív jelleget kölcsönöz az ügynek, amit már úgy tűnik megtesznek a Dr. No és Goldfinger-féle ülnöki jelentések. Mindazonáltal az igaz, hogy a merénylet előtt volt egy kitervelt próbálkozás, hogy belekeverjék Oswaldot a következő eseményekbe. Egy fiatal férfi, aki hasonlított Oswaldra és használta a nevét – úgy véljük, felfedeztük, hogy kicsoda – különböző megtervezett cselekedeteket hajtott végre, hogy Oswald labilisságának és bűnösségének erős látszatát keltse az emberekben, hogy azok úgy emlékezzenek rá az elnök meggyilkolása után, mint egy gyanús figurára.

Egy esetben valaki bement egy autószalonba, Lee Oswald néven mutatkozott be, 80 mérfölddel hajtott egy tesztvezetésen – Oswald nem tudott vezetni – és miután a gyorshajtásával kitörölhetetlen benyomást tett az eladóra, oda nem illő módon megjegyezte, hogy ő vissza fog térni a Szovjetunióba és nagy összegű pénzhet fog jutni. Hozzáteszem, hogy az eladót, aki leírta ezt a „második Oswaldot”, később majdnem halálra verték ismeretlen támadók a bemutatóterem előtt. Aztán elment Dallasból, és egy évvel ezelőtt holtan találták; hivatalosan öngyilkosságot állapítottak meg.

Egy másik esetben ez a „második Oswald” egy dallasi lőtérre látogatott, és virtuóz bemutatót tartott célzási ügyességéből: nemcsak a saját céltáblájának közepére lőtt, hanem a mellette lévő céltáblákra is – így emlékezetes benyomást adott a fegyverkezeléséről. Az igazi Oswald közepes lövő volt, nincs bizonyíték arra, hogy ő lőtt volna puskával azt követően, hogy otthagyta a haditengerészetet.

Sorolhatnám a hasonló eseteket, de nem kétséges, hogy valóban volt egy „második Oswald”. Mármost a Warren-bizottság elismerte, hogy az a személy, aki mindezekben a tevékenységekben résztvett, nem lehetett Oswald; de sosem tették meg a következő lépést és nem néztek utána, hogy ezek az események miért olyan szisztematikusan történtek a merénylet előtt. Mint kiderült, a puccs szervezőit természetesen nem kellett különösebben foglalkoztassák mindezek a nehézségek, hogy Oswaldot hamis nyomokkal belekeverjék. Felismerhették, hogy nem szükséges további bizonyítékokat gyártani, hogy a tömegmédia szemében bűnösnek tűnjék, mivel Oswald egy „magát marxistának valló” ember volt.

– : Vélekedései szerint tehát Oswald, annak ellenére, hogy balos „fedettsége” volt, kapcsolatban állt a konspirátorokkal és a CIA-vel. Van Önnek valamilyen bizonyítéka arról, hogy kapcsolatban állt az FBI-jal is, mint a Warren-jelentés néhány bírálója feltételezte?

Garrison: Elöljáróban hadd mondjam el, hogy úgy hiszem, az FBI nem adott teljes képet Oswald CIA-kapcsolatairól. Részemről minden tiszteletem a nyomozóiroda iránt, és úgy érzem, hogy bár az FBI-jelentések nem jelentek meg a bizottság bizonyítékai között, az ajtó örökre bezárult. Míg a CIA úgy tekinthető, mint egy átmenet a Gestapo és az NKVD (korai szovjet titkosrendőrség) között, az FBI szorgalmasan dolgozott több, különböző területen, és nagyértékű adatokat gyűjtött a merénylettel kapcsolatos igazság kiderítése szempontjából. Nem az FBI vétke, hogy a jelentéseinek tucatjait legmagasabb szinten titkosították bizonyos igazságügyminisztériumi tisztviselők parancsára. A nehézség, mellyel ma szembesülök, négy év eltelte után, nem csupán az, hogy ezek a dokumentumok elérhetetlenek, hanem a nyomok több területen „kihűltek”. Ruby halott. Ferrie halott. Több más szemtanú, akik értékes információkkal rendelkeztek, szintén halottak vagy elhagyták az országot.

– : Még nem válaszolta meg a kérdést: volt köze Oswaldnak az FBI-hoz?

Garrison: Csupán azt akartam hangsúlyozni a válaszomban, hogy nem lehet az egész FBI-ra kiterjeszteni a vádakat. Oswald egy hasznos informátora lehetett az irodának, aki kisebb összegekért információkat nyújtott a Dallas és New Orleans körzetében folyó balos tevékenysé-

gekről. De hangsúlyoznom kell, hogy semmi sem jelez bármilyen összefüggést Oswald és az FBI között a merényletre vonatkozóan, és az FBI-jal kapcsolatos helyzete nem hasonlítható össze a CIA-kapcsolatával; az FBI-nak több száz vagy akár több ezer ilyen informátora van országszerte, és nincs nagyobb felelőssége azok általános politikai aktivitásáért, mint az adóhivatalnak a bizalmas informátorok magatartásáért adóelkerülési ügyekben.

Oswald lehetséges kötődéseit az irodához sosem említette a Warren-jelentés, de a bizottság egyik tagja, a képviselő Gerald Ford (a későbbi elnök) leírta az egyébként észre nem vett könyvében (Egy merénylő portréja), hogy a bizottságot informálta a texasi főállamügyész Waggoner Carr és a dallasi államügyész, Henry Wade, hogy Oswald az FBI alkalmazásában állt, mint informátor, 1962 óta; azt is leírták, hogy díjazása havi 200 dollár volt, FBI-kódja pedig 179. A Warren-bizottság azonnal intézkedett a két felelős texasi tisztviselőről szóló információval kapcsolatban: Rankin főtanácsos elmondta a bizottság tagjainak, hogy „Van egy rosszindulatú pletyka, ami nagyon káros a bizottság számára… és nagyon ártalmas az ügynökségeknek, amelyek benne szerepelnek, és ezt oly mértékben meg kell szüntetni, amennyire csak a bizottság megteheti."

A bizottság ekkor elindította az ő jellemzően alapos nyomozásainak egyikét: felkérte J. Edgar Hoovert, derítse ki, hogy egy alkalmazottja volt-e az Egyesült Államok elnökének gyilkosa; Mr. Hoover azt mondta „nem volt"; és a bizottság lezárta az ügyet. Ha Ford képviselőnek nem lett volna közlési viszketegsége, sosem hallottunk volna az esetről. Mégegyszer, a bizottság tett egy oktalan döntést a békesség és az igazság között.

Van más bizonyíték is Oswald és az FBI viszonyára – bár ismét csak nem az összeesküvéssel kapcsolatban. Egy dallasi rendőrségi nyomozati jelentés, mely 1964. febr. 17-én kelt, leír egy rendőrségi beszélgetést Mrs. T. Mellerrel, egy dallasi fehér orosz emigránssal, aki összebarátkozott Oswalddal és Marinával (O. felesége). Mrs. Meller elmondta a jelentés szerint, hogy „látta a Karl Marx által írt Tőke című könyvet egy látogatása folyamán Oswald házában és nagyon nyugtalan lett emiatt. Az alany (Mrs. Meller) elmondta, hogy ezt jelezte az FBI-nak, és ők azt válaszolták neki, hogy Oswalddal minden rendben van."

Tehát itt van ez a „magát marxistának valló" ember, aki disszidált a Szovjetúnióba, próbálta tagadni az amerikai állampolgárságát, és azután állítólagos Castro-barát tevékenységet fejtett ki, és az FBI kiállít róla egy „kifogástalan" bizonyítványt. Nagyon valószínű, hogy ez az igazolás eredetileg a külügyminisztériumtól jött, amely, feleletül az FBI kérésére Oswald oroszországi tevékenységére vonatkozóan – ez röviddel a „disszidálása" után volt – biztosította a nyomozóirodát, hogy ő egy megbízható állampolgár. Így én nem látok mindebben semmi rosszat, már ami az FBI-t illeti. Az irodának a felforgató tevékenységről kell információt szereznie, és ez nem a Rhodes-ösztöndíjasokra vagy a teológus-hallgatókra terjed ki, hanem a nyilvánvalóan marginális figurákra, mint Lee Oswald, a politikai alvilággal való kapcsolataikkal együtt.

– : Ha nem lát semmi rosszat az FBI és Oswald kapcsolatában, akkor miért idézte be Regis Kennedy és Warren De Brueys FBI-ügynököket, hogy tanúskodjanak a New Orleans-i esküdtszék előtt?

Garrison: Regis Kennedy azoknak az ügynököknek az egyike volt, aki kihallgatta David Ferrie-t 1963. novemberében, és reméltem, hogy megtudom tőle, milyen információkat szerzett az iroda Ferrie-ről. De Kennedy, az öreg barátunktól, Ramsey Clark főállamügyésztől kapott instrukciók hatására megtagadta a választ a kérdésekre, melyeket az esküdtszék feltett neki hivatalos minőségében. Warren De Brueys korábban New Orleans-i FBI-ügynök volt, aki szintén kikérdezte Ferrie-t 1963-ban. 1961 és 1963 között De Brueys résztvett Castro-ellenes menekültek tevékenységében New Orleansban és gyakran megjelent a jobboldali Kubai Demokratikus Felszabadítási Front találkozóin. Szerettem volna megismerni De Brueys és Lee Oswald kapcsolatának pontos természetét. Míg Oswald New Orleans-ben volt, De Brueys is. Mikor Oswald Dallasba költözött, De Brueys követte. A merénylet után De Brueys visszatért New

Orleans-ba. Mindez lehet véletlen egybeesés, de azt érdekesnek találom, hogy De Brueys nem akart együttműködni a hivatalunkkal – ez fontos és zavaró momentum, mert úgy éreztem, hogy ő jelentős mértékben fényt vethetett volna Oswald és a Castro-ellenes csoportok kapcsolatára.

– : 1967. márc. 23-án ön elrendelte Gordon Novel őrizetbevételét, mint aki perdöntő tanú a Kennedy elnök elleni merénylet kitervelését illetően, és ezért kiadatását kérte Ohio államtól. Ön szerint milyen szerepet játszott Novel az állítólagos összeesküvésben?

Garrison: Nem mehetek bele Novel tevékenységének minden részletébe, mivel egy folyamatban lévő ügyünk van ellene. Novel szoros kapcsolatban volt David Ferrie-vel és a Castro-ellenes kubai menekültekkel. 1961-ben kirabolt egy fegyverraktárat a louisianai Houmában, David Ferrie-vel és egy Castro-ellenes emigráns vezetővel, és a megszerzett fegyvereket azután a CIA behajózta Kubába az ellenálló hálózat részére. Novel dolgozott az „Örökzöld Reklámügynökségnek" is New Orleans-ban, amely egy CIA fedőszervezet volt, hogy kódolt üzeneteket elhelyezve a karácsonyi rádiós reklámokban, riadóztassa a Castro-ellenes ügynököket a Disznó-öbölbeli invázió napján.

Maga Novel a CIA fizetett alkalmazottja volt. Mint korábban említettem, Novel ügyvédje, Stephen Plotkin beismerte, hogy kliense egy CIA-ügynök. A New Orleans States-Item c. lap 1967. máj. 23-án közölte Plotkinról, hogy „ügyfele közvetítőként szolgált a CIA és Castro-ellenes kubaiak között New Orleans-ban és Miamiban az 1961 áprilisi Disznó-öbölbeli invázió előtt." És ugyanazon a napon, az AP hírügynökség, amely nehezen tekinthető a saját ügynökségemnek ebben az ügyben, arról tudósított: „Amikor Novel először elhagyta New Orleans-t, egyenesen McLeanbe ment, Virginiába, a CIA elővárosába. Ez nem meglepő, mivel Gordon Novel egy CIA-alkalmazott volt a 60-as évek elején." Nem kétséges, hogy Gordon Novel egy CIA-tiszt volt.

– : Ha a CIA, mint ön felrója, nem csupán megtagadta az együttműködést önnel, hanem tevőlegesen akadályozta az ön nyomozását, hogyan tudhatna meg valamit Novel és az ügynökség kapcsolatáról?

Garrison: Louisiana lakossága fizeti a nyomozóimat a munkájukért. De ebben a speciális esetben tisztára a szerencsében kell bíznunk. Miután Novel elhagyta a várost márciusban, a nyomozóim és a városi rendőrség egyaránt átkutatták a lakását, de Novel nagyon hatékonyan eltüntette a nyomait. Félő, hogy ebben az esetben nem vagyunk olyan eredményesek, mint az a két lány, akik Novel lakásába költöztek néhány héttel később, és egy alapos nagytakarítás során találtak egy ceruzával írt levél-vázlatot a konyhai linóleumcsík alatt.

A lányok egyike a barátjának adta, a Tulane Egyetem hallgatójának, és ő odaadta az egyik tanárának, aki azonnal megmutatta a levelet Hoke May-nek, a New Orleans States-Items tudósítójának. A levelet megvizsgálta egy független írásszakértő, Gilbert Fortier, aki összehasonlította Novel írásával, és megállapította, hogy a levelet Novel írta – ezt megerősítette Novel ügyvédje, aki azt mondta, hogy „a levelet illetően minden, ami Novellel kapcsolatos, ténylegesen igaz."

Különös olvasni ezt a levelet. Mr. Weiss-nek címezték, Novel felettesének a CIA-nál. Azt írta Novel Weiss-nek: „Élek a lehetőséggel, hogy közvetlenül írjak önnek, értesítve önt a jelen helyzetről, remélve, hogy ön továbbítja az alkalmas csatornákon keresztül. A mi kapcsolatunk és annak az időszaknak a tevékenysége a résztvevő személyekkel együtt jelenleg összeesküvési vádemelés tárgyát képezi Mr. Garrison nyomozásában."

Novel figyelmeztet, hogy a vizsgálatom veszélyezteti kapcsolatait a Double-Chek Corp.-pal Miamiben, melyet A láthatatlan kormány c. kötet CIA fedőszervezetként mutat be, ami pilótákat és szabotőröket toborzott a Disznó-öbölbeli eseményhez és az azt követő Castro-ellenes akciókhoz. Novel azt írja a levelében: „Mr. Garrison… nem ismeri a Double-Chek részvételét ebben a dologban, de erős a gyanúja." Hozzáteszi, hogy hazudott az FBI-nak: „Részletesen

kikérdezett a helyi FBI legutóbb, hogy vajon volt-e közöm a Double-Chek vállalathoz… Válaszom az öt kérdésre negatív volt. Az iroda nem tud a Double-Chek kapcsolatról ebben az ügyben."

A levél jelzi, hogy Novel kezdett aggódni, mert panaszkodik: „Átmenetileg kikerültünk egy idézést, és nem derült fény a Double-Chek ügyekre… Ki akartunk szállni ebből 67… 3-a, csütörtök előtt. Az ügyvédeink valószínűnek tartották, hogy lesz egy második idézés és tanúskodni kell ebben az ügyben. Az Ötödik záradék és/vagy a mentesség és a jogi taktikák nem lesznek elegendőek."

A CIA úgy döntött, hogy Novel feláldozható, és ő egyfajta bebiztosításhoz folyamodott: „Az ügyvédeink és mások birtokában vannak a teljesen hiteles aktáknak, melyek minden információt tartalmaznak ezzel a dologgal kapcsolatban. Váratlan halálunk esetén, akár véletlen akár egyéb okból történjen, ezek egyidejűleg nyilvános vizsgálatra kerülnek különböző területeken."

Novel a kis szerelmeslevelét azzal fejezi be, hogy sürgeti a CIA-t, hogy tegyen „megfelelő ellenlépést Garrison bennünket érintő nyomozásával kapcsolatban, katonai csatornákon keresztül, vis-a-vis a DIA-emberen keresztül." Eléggé érdekes, mivel a DIA – a Defense Intelligence Agency, Katonai Hírszerzés –, egy csúcstitkos csoport volt, amelyet a Disznó-öböl után állítottak fel, hogy ellenőrizze a CIA-t és biztosítson növekvő ellenőrzést a CIA tevékenységei felett – egy feladat, ami látványosan sikertelennek bizonyult.

– : Novel, miután elhagyta New Orleans-t, Ohioban talált menedéket. Miért nem tudta elérni a kiadatását?

Garrison: Az ok, hogy nem tudtuk kikérni Ohióból Novelt – ahogyan senkinek a kiadatását nem tudtuk elérni ebben az ügyben – az, hogy befolyásos erők vannak Washingtonban, akik szükségesnek tartják eltitkolni az amerikai nép előtt az igazságot a merénylettel kapcsolatban. És ennek következtében szörnyű nyomás nehezedik az államok kormányzóira, hogy ne írják alá a kiadatási okmányokat, és a vádlottak ne állhassanak bíróság elé. Sajnos azt kell mondanom, hogy ezek a dróton rángatott kormányzók belemerültek a washingtoni „színjátékba."

Legjobb szándékot tulajdonítva nekik, feltételezhetően nem akartak segíteni egy nyomozást, amelyet minden hivatalos erőfeszítés, nyíltan vagy burkoltan diszkreditálni akar, mint felelőtlent és megalapozatlant. Bármi is a motivációja, Rhodes kormányzó Ohioban, hogy megnevezzük egyiküket, azt mondta, hogy ő kiadná nekem Novelt, hogy bíróság elé állítsák a houmai fegyverraktár CIA által inspirált kirablásáért – de azt nem engedheti meg, hogy a kiadatási egyezmény feltételei között kikérdezzék a merényletről! Más szavakkal, az rendben van, hogy valakit börtönbe küldök betörésért, de nem faggathatom arról, vajon ő ölte-e meg az elnököt. Én minden tekintetben tiszteletben tartom a vádlottak polgárjogait, de ez már egyszerűen olyan, mint az Alice Csodaországban.

– : A New Orleans States-Item c. lap 1967. jún. 14-én idézte Novelt, aki azt mondta, hogy ha ő védettséget kapna a merénylettel kapcsolatos nyomozásban, hajlandó lenne tanúskodni számos kérdésben, beleértve a „nemzetközi csalást, titokzatos kémtevékenységeket 1959 novemberétől máig az USA déli térségében és bizonyos szigeteken Florida környékén, lázadásra való felbujtást, éles katonai akciókat és titkos hadianyag-kereskedelmet, tíz darab 1950-es kanadai és Vampir Jet légi támogató harci gépet és bizonyos kubai-anglo-francia szabotázs ügyeket 1961 elejétől." Miért utasította el Novel ajánlatát?

Garrison: Ezek mind Novel, amerikai titkosügynök pályafutásának fondorlatos aspektusai, és szerettem volna hallani róluk – különösen a lázadásra való felbujtással kapcsolatban –, de ez nem a nyomozásom tárgya.

– : Térjünk át Gordon Novelről Jack Rubyra, aki ön szerint megölte Oswaldot, hogy „elhallgattassa." Van bármilyen bizonyítéka, hogy Ruby és Oswald ismerték egymást?

Garrison: Noha Ruby és a Warren-jelentés hevesen tagadtak, ez egyszerűen nem kérdés. Nem is kellett túl mélyre ásni a nyomozás során, a kapcsolatok mindenütt kiderültek, ahol csak megkapartuk a felszínt.

– : Milyen bizonyítéka van azzal kapcsolatban, hogy Ruby résztvett a Castro-ellenes tevékenységekben Oswalddal és Ferrie-vel?

Garrison: Nemcsak arról vannak bizonyítékaink, hogy Ruby kapcsolatban volt a Castro-ellenes menekültek tevékenységével, hanem, mint majdnem minden más érintett ebben az ügyben, magával a CIA-val is. Sose felejtsük el, hogy a CIA nagyon változatos és különös szövetségeket tart fenn, melyekről úgy érzi, hogy a szándékait szolgálják. Nehéz elképzelni Rubyt ballonkabátban, de ő ugyanolyan jó volt a CIA alkalmazottjának, mint spiclinek a dallasi zsaruk számára.

Hadd tegyem hozzá zárójelben, hogy hangsúlyozom a szót, „alkalmazott", szemben az „ügynökkel." A CIA számos különböző képességű embert alkalmaz, néha csak mint tartalékos bázist, és ezek a személyek nem esnek a CIA mindenhatósága alá. Szilárd bizonyítékom van arra, hogy Rubyt, Ferriet, Oswaldot és másokat, akik résztvettek ebben az ügyben, a CIA fizette, hogy bizonyos feladatokat végrehajtsanak: Rubynak kellett csempésznie a fegyvereket a kubai menekült-csoportnak, Ferrienek kellett kiképeznie őket és átdobni Kubába titkos küldetésekkel, és Oswaldnak kellett meggyőzően alakítani a marxistát, hogy elnyerje az amerikai baloldali csoportok bizalmát és így szabadon utazni, mint kém a kommunista országokba, különösen Kubába.

De van okom azt hinni, hogy egyikük sem volt törzsállományú ügynök, aki egy közvetlen parancsnoki láncolatban működik. Jelen esetben – a többiektől eltérően, ez nem volt kapcsolatban CIA-munkájával – Ruby nyakig benne volt a puccsban. Nyomozóink feltörtek egy kódot, amit Oswald használt, és megtalálták Ruby titkos telefonszámát, 1963-tól kezdve, Oswald noteszében. Ugyanezt a kódolt számot találták az ügy egy másik prominens figurájának noteszében. Továbbá van bizonyítékunk Ruby kapcsolatára az összeesküvéssel, de ez tanúvallomáshoz van kötve, amit a következőkben kell megtenni a bíróságon, így erről nem mondhatok többet.

Ruby kapcsolata a Castro-ellenes menekültek tevékenységével nem kétséges. Hadd említsem önnek Nancy Perrin Rich vallomását a Warren-bizottság előtt. Ez a hölgy 1961-ben érkezett Dallasba a férjével, Robert Perrinnel, egy fegyvercsempésszel s egy ideig kábítószercsempésszel, és, rendőrségi segítséggel, munkát kapott, mint bárpultos Ruby Carousel Club-jában.

A hölgy azután hamar felmondott és nem látta Rubyt addig az éjjelig, amikor ő és a férje, mint elmondta, résztvettek egy Castro-ellenes menekült gyűlésen, melyen egy ezredes elnökölt – egy US Army ezredes, gondolta ő. A hölgy tanúsította, hogy Robert Perrinnek 10,000 dollárt ajánlottak, ha fegyvert csempész az ellenállóknak Kubába, és ő kialkudta az árat 25,000 dollárra. Amikor Perrin előleget kért, egy telefonhívás történt és röviddel ezután, mint Mrs. Perrin beszámol róla, „Egy világ dőlt össze bennem… Kopogtak az ajtón és ki sétál be, ha nem az én kis barátom, Jack Ruby… Alig jutottam szóhoz… és mindenki úgy nézett rá, mintha a Megváltó lépett volna be." Ruby volt a CIA táskás embere – vagy pénztárosa –, aki a műveleteket fizette, és közvetlenül azután egy nagy összeget fizetett készpénzben az ezredesnek. Mrs. Perrin Rich és a férje ezután kiléptek a fegyvercsempész üzletből, mivel, a hölgy szavai szerint, „Rossz érezésem támadt, és nem akartam ebben bármilyen részt vállalni."

Félve a bosszútól, Perrinék elutaztak Dallasból és több, különböző városban rejtőzködtek, végül New Orleansban kötöttek ki. Egy évvel később holtan találták a férjét, arzénmérgezés okozta a halálát. Noha nehéz elhinni, hogy valaki ilyen nehéz és gyötrelmes módon öli meg magát, hivatalosan öngyilkosságot állapítottak meg. Van még számos más körülmény is Ruby Castro-ellenes tevékenységéről. Ruby számos más Castro-ellenes kaland táskás embere volt a

CIA részéről. Ebben az összefüggésben hadd említsem a Levéltárban titkosított dokumentumok egyikét, amely egy CIA-akta, „Jack Ruby tevékenysége” címmel. Valószínűleg ez lesz a „hónap könyve” 2038 szeptemberében.

– : Még ha Ruby kapcsolatban is volt bizonyos kubai menekült csoportokkal, mint ön állítja, nem lehetséges, hogy mindennek semmi köze sem volt a merénylethez?

Garrison: Lehet, de ez nem így volt. Nyomozásunk eredményeként elmondhatom, ugyanazzal a bizonyossággal, mint ahogy tudom, hogy a nap holnap keleten fel fog kelni, hogy Jack Ruby résztvett a John Kennedy meggyilkolására irányuló összeesküvésben. Sok bizonyítékra derül fény Ruby érintettségéről a Clay Shaw elleni perben, így a jogi normák nem teszik lehetővé, hogy szélesebb nyilvánosságot adjak ezeknek a per előtt. De ismertetek egy összefüggést, melyet legutóbb tárt fel a hivatalunk s ami Rubyt összekapcsolja a konspirációval.

Négy nappal a merénylet előtt, 1963. november 18-án, egy fiatal dallasi nőt, Rose Cheramie-t kidobtak egy mozgó gépkocsiból a főúton, a louisianai Eunice város közelében. Zúzódásokkal vitték be a Kelet Louisianai kórházba Jacksonban. Amikor magához tért a nyugtatótól, nov. 19-én, teljesen zavarodott volt és zokogott, hogy őt kidobták az autóból egy Jack Ruby nevű dallasi férfi társai. Állította, hogy Ruby küldte Dallasból Miamiba felvenni egy kábítószerszállítmányt. Amikor egy kórházi ápoló megkérdezte – aki szerencsére feljegyezte, amiket a nő mondott, arra az esetre, ha a rendőrség behívná – miért lökték ki a kocsiból, ő azt válaszolta, hogy nem a kábítószercsempészet miatt, hanem mert ő elhatárolódott a gyilkosságtól. Mint mondta, az elnököt néhány napon belül meg fogják ölni Dallasban. Ezen a ponton, sajnos a kórházi szaktekintélyek hisztérikusnak minősítették, és nem érdekelte őket a nő sztorija, noha ő másnap részletesen elismételte azt. A merénylet után persze a kórházban ismét érdeklődni kezdtek, de akkor már hazaengedték a nőt, és nem volt más címe, mint Dallas, Texas. Így állt a történet néhány hónappal ezelőttig, amikor elkezdtük keresni Miss Cheramie-t, de túl későn. A merénylet után megölték egy lehajtónál a főúton, Dallas közelében.

– : Ha Jack Ruby valóban olyan alattomos és számító figura lett volna, mint ön ábrázolja, miért ő ölte volna meg Oswaldot a dallasi városi börtönben, ahol a lelepleződése és gyilkosságért való elítélése elkerülhetetlen? Nem logikusabb, hogy ez egy átmenetileg zilált ember cselekedete volt?

Garrison: Mindenekelőtt engedje meg, hogy megszabaduljunk ettől az „átmenetileg zilált ember” fogalomtól. Ez egy gumi-fogalom, bármikor alkalmazható, amikor egy bűneset igazi indítóokát nem lehet megállapítani. Az esetek túlnyomó többségében, az emberek cselekedetei észlelhető motivumok közvetlen következményei.

Ez a fatális hiba a Warren-jelentésnél is – a következtetése az, hogy a Kennedy elnök elleni merénylet egy átmenetileg zavart ember tette volt, hogy Tippit rendőr meggyilkolása ugyanolyan céltalan volt, végül Oswald meggyilkolása Jack Ruby által egy másik ilyen cselekedete volt egy átmenetileg zavart embernek. Természetesen túl valószínűtlen, hogy mindhárom eset egybehangzóan átmenetileg zavart emberek aberrált cselekedete volt – noha a legkényelmesebb ilyennek tekinteni őket, mivel ez a megítélés elejét veszi egy összeesküvés lehetőségének kérlelhetetlen nyomozását.

Jack Ruby esetében Lee Oswald megölése a legésszerűbb cselekedet volt, amit valaha elkövetett; ha Oswald még él néhány napig, nagy valószínűséggel neveket mondott volna, és Jack Rubyt elítélik mint az egyik összeesküvőt a merényletben. Ruby a legjobbat hozta ki egy rossz helyzetből azáltal, hogy eltette láb alól Oswaldot a dallasi városi börtönben, mivel ezt a tettét úgy lehetett beállítani, mint amit egy „átmenetileg zavart” embert követett el.

De vitatkoznék az ön kérdésfeltevésével, mert, miközben nem kérdéses, hogy Ruby tisztában volt vele, hogy le lesz tartóztatva, ő nagyon jól látta a felmentésének a lehetőségeit. Emlékezhet a légkörre Dallasban és országszerte akkoriban; amikor elhangzott, hogy Oswaldot lelőt-

ték a börtönön kívül, a tömeg vad tapsban tört ki. Ruby ügyvédje, Tom Howard, az emberek széles rétegeinek véleményét fejezte ki, amikor azt mondta: „Úgy gondolom, hogy Ruby rászolgált egy kongresszusi medálra," és a legnagyobb példányszámú napilap, a New York Daily News vezércikkben írt Oswald halála után, hogy „az egyetlen jó gyilkos a halott gyilkos, és az egyetlen jó kommunista a halott kommunista."

A két nap alatt a letartóztatása és likvidálása között, Oswaldot a tömegmédia úgy állította be, mint az elnök gyilkosát és kommunistát, és Ruby jól érezte, hogy őt felmentenék egy ilyen általánosan lebecsült figura meggyilkolásáért. Aztán természetesen tévedett, és lecsukták a dallasi börtönben, és egy éven át könyörgött bocsánatért Earl Warrennek, hogy vigye vissza őt Washingtonba, mert el akarja mondani az igazságot arról, hogy „miért követtem el a cselekedetemet, amit nem mondhattam el… az életem veszélyben van itt." De Ruby sosem ment Washingtonba, és az alapvető információkkal rendelkező tanúk sorát gyarapította, akik eltávoztak az élők sorából.

– : Penn Jones, Norman Mailer és mások arról beszéltek, hogy Rubyt élő ráksejteket tartalmazó injekcióval akarták elhallgattatni. Egyetért ezzel?

Garrison: Nem cáfolhatom és nem erősíthetem meg, mivel egyik lehetőségre sincs bizonyítékom. De azt felfedeztük, hogy David Ferrie-nek volt egy meglehetősen különös hobbija a töltényhüvelyek ejektálásának tanulmányozása mellett: a rákkutatás. Tele volt a lakása fehér egerekkel – egy időben majdnem 2000-rel, és a szomszédai már panaszkodtak –, írt is egy orvosi értekezést a témáról, és több New Orleans-i orvossal dolgozott együtt a rák egérben történő létrehozásának módjaival kapcsolatban.

A merénylet után ezeknek az orvosoknak egyikét, Dr. Mary Shermant valaki konyhakéssel halálra vagdalta New Orleans-i lakásában. A gyilkosság a megoldatlan esetek listáját gyarapította. Ferrie kísérletei lehettek akár tisztán teoretikusak és Dr. Sherman halála teljesen független is lehetett a Ferri-vel való kapcsolatától; de azt érdekesnek találom, hogy Jack Ruby rákban halt meg néhány héttel azután, hogy a gyilkosságért való elítélését a fellebbviteli bíróság hatályon kívül helyezte és Dallason kívül rendelte el a perét – így megengedve neki, hogy szabadon beszéljen, ha akar. Azt is megjegyezném, hogy volt némi tétovázás Lee Harvey Oswald megölésével kapcsolatban, a beszédben való megakadályozása miatt, így nincs okunk gyanakodni, hogy Jack Rubynak valamilyen más szempontja lett volna, hogy ő színleljen egy fenyegetést az összeesküvés tervezői számára.

– : Ön azt állította, hogy azok között, akik részvettek az összeesküvésben sokan „neonácik" voltak politikai beállítottságukban. Mi motiválta volna akkor Rubyt, egy zsidót, hogy ilyen emberekkel dolgozzon?

Garrison: A pénz. Amennyire a hivatalom meg tudta ítélni, Jack Rubynak nem voltak határozott politikai nézetei. Történeti értelemben természetesen volt számos öngyűlölő zsidó, akik támogatták saját hóhéraikat: például Adolf Hitler bécsi mentora, Karl Lueger született zsidó volt, és én megértem, hogy a vezető New York-i nácibarátok egyike, egy visszavonult milliomos, aki országszerte pénzeli a zsidóellenes tevékenységet, egy rabbi fia.

De nem hiszem, hogy Jack Ruby ebbe a kategóriába tartozik; ő csupán egy kisstílű gengszter volt. Bár ez tisztán spekuláció, de nem lehetetlen, hogy Jack Ruby kezdte bűnösnek érezni magát a puccsban való részvétele miatt. Emlékszik a sorozatos sirámaira, hogy „itt pogromok lesznek. Ezek minden zsidót megölnek"? A legtöbb ember ezt csak egy szétesőő elme képzelődésének tartotta. De lehet, hogy Jack Ruby jobban tudta, mint mi, hogy a merénylet főrasszista kitervelői mit tartogatnak az ország számára.

– : Térjünk rá David Ferrie-re. Wesley Liebeler, a Warren-bizottság tanácsosa, aki a kivizsgálás New Orleans-i részével foglalkozott, azt mondta, hogy Ferrie-t „elcsípték a merénylet

után, és kihallgatta a helyi FBI. Emlékszem, hogy az FBI-jelentések egész irathalma keletkezett, amit átnéztünk, hogy meghozzuk a döntésünket." Ő azt állítja, hogy az FBI-jelentések Ferrieről nem szerepeltek a bizottság 26 kötetében, „mivel nagyon világos volt, hogy nem érintett." Miért utasítja el ezt a kijelentést?

Garrison: Aranyos kijelentés. Mr. Liebeler talán majd közbenjár az igazságügyminisztériumban, hogy oldják fel a titkosítás alól a 25 oldalas FBI-jelentést Ferrie-ről. Akkor majd esélyünk lesz saját szemünkkel látni, mennyire világos, hogy Ferrie nem volt érintett. A bizonyítékok minden darabja, amit feltártunk – és ez nem volt nehéz –, megmutatja nem csak azt, hogy érintett volt, hanem ennek okait is. Politikai felfogása szélsőjobboldali volt, ahogy korábban utaltam rá, de meggyőzően igazoltuk, hogy indítéka közelebb volt a kubai menekültekéhez „operatív" szinten – Fidel Castro lángoló gyűlöletéhez.

Amikor Castro még gerilla volt Sierra Maestrában, Ferrie megbízhatóan beszámolt neki a pilóta által vezetett harci gépekről. De 1959-ben, amikor Castro marxista színekben kezdett föltűnni, Ferrie úgy érezte, hogy elárulták, és úgy reagált Castrora, mint egy megcsalt udvarló. Attól a perctől Castro legyőzésének szentelte magát, és olyan menekült csoportokkal kezdett dolgozni, mint a Kubai Demokratikus Felszabadítási Front, és ejtőernyős akciókat terveztek Castro katonai bázisai ellen. Beszámolt róla, hogy 1500 dollárt fizetett neki egy akcióért egy volt Batista-tiszt, Eladio del Valle. De nem voltam képes kideríteni De Valle és Ferrie kapcsolatát, mivel 1967. febr. 22-én, ugyanazon a napon, amikor Ferrie meghalt New Orleansban, Del Valle fejét széthasította egy balta és szívenlőtték Miamiban. Megölése Miami rendőrségének megoldatlan ügyei közé tartozik.

Akárhogyis, Ferrie-t a CIA toborozta, amely az ilyen emberek százait foglalkoztatta a Castro-ellenes menekült-tevékenységekkel kapcsolatos hálózatában. A Disznó-öböltől kezdve Ferrie annyira gyűlölte Kennedyt, mint korábban Castro-t; érezte, hogy J.F.K. elárulta az inváziós brigádjukat azáltal, hogy nem küldött légitámogatást. Mivel az események, mint korábban elmondtam, enyhüléshez vezettek Oroszország és Amerika között, és mivel az FBI – Kennedy utasítására – elkezdte felszámolni a CIA által támogatott Castro-ellenes ellenállást, Ferrie gyűlölete Kennedy iránt nőttön-nőtt.

Hadd tegyem hozzá itt, hogy ez nem csupán spekuláció a részemről; számos megbízható tanúnk van, akik ismerték Ferrie felfogását ebben az időszakban, és látták, hogy Kennedy-gyűlölete fő hajtóerővé válik. A merényletet követően, ez tény, egy pszichológiailag különös dolog történt Ferrie-vel: kiszállt a Castro-ellenes menekültek tevékenységi köréből, hátat fordított a CIA-fizetésnek és céltalanul sodródott, míg az érzelmi problémái odáig növekedtek, hogy függeni kezdett a hatalmas adag nyugtatóktól, amit bevett. Nem tudom, hogy Ferrie valaha is tapasztalta volna bűnösségét a merényletben; de utolsó hónapjaiban bizonyosan egy megkínzott ember volt.

– : Ön Ferrie halálát „látszólagos öngyilkosságnak" nevezte, de az igazságügyi orvosszakértő megállapította, hogy a boncolás szerint a halál oka egy véredény megpattanása volt az agyalapon, ami vérömlenyt, agyvérzést okozott. Ezzel nincsenek ellentmondásban az ön nézetei?

Garrison: Dr. Nicholas Chetta kiváló orvosszakértő, s amennyiben nem talált kimutatható mérget vagy altatót Ferrie szervezetében, én elfogadom a véleményét, hogy ez természetes halál volt. Másrészről bizonyos jelentőséget kell tulajdonítsak két öngyilkos hangulatú bejegyzésnek, amit Ferrie noteszében találtak a lakásán. Ezek egyike úgy hangzott, hogy milyen jó dolog végül itthagyni ezt a nyomorult életet. Feltételezem, hogy ez csak egy bizarr egybeesés, hogy azon az éjjel, amikor Ferrie két, öngyilkossági bejegyzést írt a noteszébe, természetes halállal halt meg.

– : Az ön kritikusai azzal vádolják önt, hogy a kíméletlen nyomozása Ferrie-vel kapcsolatban és az ellene felhozott vádjai a sajtónyilvánosság előtt Ferrie magas vérnyomását eredményezték, ami az agyvérzéshez vezetett. Nem érez felelősséget Ferrie haláláért?

Garrison: Sajnálatot éreztem Dave Ferrie iránt, míg élt, és sajnálatot érzek iránta most, hogy ő meghalt. Ferrie egy szívfájdító és meggyötört figura volt, egy igazán ragyogó ember, akinek a kavarásai a saját magánzárkájába csukták őt. Ha segíthettem volna Ferrie-nek, megtettem volna; de túl mélyen volt és ő megrémült. Attól a pillanattól, hogy felismerte, hogy a színfalak mögé tekintettünk, és megtudtuk, hogy Lee Oswald minden volt, csak nem kommunista, ettől a pillanattól tudta, hogy felfedeztük a CIA és a Castro-ellenes kaladorok szerepét a Kennedy-merényletben, Ferrie idegileg kezdett összeomlani. Így a válasz az ön kérdésére – igen, feltételezem, hogy volt felelősségem Ferrie haláláért. Ha felhagyok ezzel az üggyel, ha hagyom, hogy Kennedy gyilkosai szabadon tovább sétáljanak Amerika utcáin, Dave Ferrie valószínűleg ma is élne. Személyes felelősséget nem érzek Ferrie halála miatt, de rettenetes szomorúságot érzek egy másik emberi lény pusztulása miatt.

Mélyebb értelemben azonban Dave Ferrie 1963. november 22-én halt meg. Attól a pillanattól kezdve nem védhette meg magát és én sem védhettem meg őt. Ferrie sírkövén szerepelhetnének a szerb partizán vezető, Draga Mihajlovics utolsó szavai, mielőtt Tito lelövette az ellenséggel való kollaborálásért: „Elsodort a történelem vihara."

– : A Warren-bizottság kritikusai közül számosakat úgy tűnik politikai motivumok vezettek: a baloldalon azt akarták igazolni, hogy Kennedy meggyilkolása a kormányzaton belüli összeesküvés műve volt; a jobboldalon pedig azt, hogy a merénylet a „nemzetközi kommunista összeesküvés" eredménye. Hová helyezi saját magát a politikai spektrumon – jobbra, balra vagy középre?

Garrison: Ez egy olyan kérdés, amit gyakran feltettem magamnak, különösen mióta ezt a nyomozást elkezdtem és egy ellentmondásos és kiábrándító küzdelemben találtam magam a saját kormányommal. Nem ülhetek le és nem adhatom össze a politikai felfogásom mint egy matematikai összeget, de úgy gondolom, én valahol középen vagyok, egyensúlyban.

Éveken át úgy vélem kialakult bennem egyfajta konzervativ attitűd – a konzervativizmus hagyományosan szabadelvű értelmében, ami szembenáll a félkatonai jobboldal szadisztikus konzervativizmusával –, különösen az egyén fontossága tekintetében, szemben az állammal, és egyszersmind az egyén saját felelőssége tekintetében az egész emberiségért. Nem alkottam ebből sosem egy összefüggő politikai filozófiát, de a felfogásom alapja az a meggyőződés, hogy az emberi lény nem egy kód; nem egy kód az állam számára, és nem egy kód abban az értelemben, hogy figyelmen kívül hagyhatja embertársait és a társadalommal kapcsolatos kötelességeit.

A világháborúban annak az osztagnak a tüzérségi támogatásánál voltam, amelyik elfoglalta Dachaut; azt követő nap érkeztem ide, hogy elfoglalták, s a buldózerek gúlákba tolták össze az emberi tetemekt a táboron kívül. Amit itt láttam, azóta is rémképekkel kísért. Mivel a foglalkozásom a törvény, mindig eltűnődtem a bírókon szerte Németországban, akik abban az időben börtönre ítéltek embereket zsebtolvajlásért, miközben saját kormányuk az aranyfogakat szedegette ki a gázkamrában megölt emberek szájából. Aggodalom van bennem emiatt, mivel ez nem egy német jelenség; ez egy emberi jelenség. Ez megtörténhet nálunk is, mert nincs változás, nincs haladás és nincs megértés az emberek részéről saját embertársaik iránt.

Ami mélyen elszomorít, és ezt példázza ez az ügy is, hogy Amerikában egy lassan protofasisztává növekvő állam veszélyei fenyegetnek bennünket. Ez egy másfajta fasiszta állam lesz, mint amilyenné a német vált; ők a válságból nőttek ki és kenyeret és munkát ígértek, míg mi, eléggé különös módon, a gyarapodásból válunk ilyen állammá. De végső soron ez a hatalmon alapszik, és azon a képtelenségen, hogy az emberi célokat és lelkiismeretet az állami diktátumok fölé helyezzék. Ennek a gyökereit vissza lehet vezetni a szörnyű hadigépezetig, amit 1945

óta kiépítettünk, a „katonai-ipari komplexumig”, amivel kapcsolatban Eisenhower hiába figyelmeztetett bennünket, s amely most az életünk minden területét uralja. Az állam és a kongresszus hatalma fokozatosan elkerülte a kormányzati szerveket a háborús feltételek miatt; és láthatunk kiépülni egy arrogáns, felduzzadt, bürokratikus rendszert, amely totálisan mentes az alkotmányos egyensúlyok és biztosítékok figyelembevételétől.

Egy tényleges és szörnyű értelemben a CIA és a Pentagon lett a kormányunk, míg a képviselőház vitakörré alacsonyodott. Természetesen az ember nem látja ezt a fasizálódást, ha csak úgy körbenéz. Nem látod a szokásos jelvényeket, mint a horogkereszt, mert ezt nem akarják. Nem építünk Dachaukat és Asuschwitzokat; a tömegmédia ügyes manipulációja teremti meg a gondolkodás koncentrációs táborát, ami messze hatékonyabbnak mutatkozik az emberek befolyásolásában. Nem úgy ébredünk reggel, hogy hirtelen szürke uniformisban találjuk magunkat és libasorban megyünk dolgozni. De nem ezen lehet lemérni a dolgokat. Azt kell megnézni, hogy mi történik azokkal, akiknek eltérő a véleménye? A náci Németországban az ilyeneket megölték; itt a folyamat kifinomultabb, de a végeredmény ugyanaz lehet.

Eleget tudtam meg a CIA machinációiról az elmúlt évben ahhoz, hogy tudjam: ez többé nem az „amerikai álom”, amiben korábban hittem. A népességrobbanás kényszerei, melyek majdnem elkerülhetetlenül vezetnek ahhoz, hogy csökkenjen a hitünk az egyéni emberi élet szentségében, együttesen a CIA és a védelmi intézmények óriási hatalmával, megpecsételni látszanak annak az Amerikának a sorsát, melyet gyerekként ismertem, és egy orwelli „új világba” vezetnek bennünket, ahol a polgárok az államért léteznek, és ahol a kíméletlen hatalom bármilyen erkölcstelen cselekedetet igazol. Én mindig bíztam a kormányom alapvető tisztességében, bármilyen politikai baklövést követett is el. De rájöttem, hogy Washingtonban a közvélemény megtévesztését és manipulálását némelyek természetes, hivatali előjognak tekintik. Huey Long mondta egyszer: „A fasizmus az antifasizmus nevében jön el Amerikában.” A saját tapasztalataim alapján azt mondhatom, félő, hogy a fasizmus a nemzetbiztonság nevében jön el Amerikában.

– : Egybevetve minden kritikát, ami a munkáját érte, elkezdené a merénylettel kapcsolatos nyomozását, ha ismét meg kellene tennie?

Garrison: Amíg azok, akik John Kennedyt lelőtték Dallasban, Amerika utcáin sétálnak, folytatni fogom ezt a nyomozást. Nem bánom, hogy elkezdtem, és nem bánom, hogy ez ilyen következtetésekre vezetett. Ha 30 évembe telik, míg minden egyes merénylőt lecsukatok, akkor 30 évig folytatom ezt a nyomozást. Nemcsak Jack Kennedynek tartozom ezzel, hanem a hazámnak is.

Forrás: jfklancer.com

Képek:

1 Jim Garrison, volt louisianai államügyész
2 Garrison gyanúsítottjai (balról jobbra): Banister, Clay Shaw, Ferrie, Oswald
3 Ferrie és Oswald (jobbszélen) egy közös kiképzésen
4 A merénylet helyszíne: Elm Street, Dallas, Texas
5 Az elnöki gépkocsi a halálos lövés pillanatában
6 Névtelen „körözvény” Kennedy elnök ellen

WANTED

FOR

TREASON

THIS MAN is wanted for treasonous activities against the United States:

1. **Betraying the Constitution (which he swore to uphold):**
   He is turning the sovereignty of the U. S. over to the communist controlled United Nations.
   He is betraying our friends (Cuba, Katanga, Portugal) and befriending our enemies (Russia, Yugoslavia, Poland).
2. **He has been WRONG on innumerable issues affecting the security of the U.S. (United Nations-Berlin wall-Missle removal-Cuba-Wheat deals-Test Ban Treaty, etc.)**
3. **He has been lax in enforcing Communist Registration laws.**
4. **He has given support and encouragement to the Communist inspired racial riots.**
5. **He has illegally invaded a sovereign State with federal troops.**
6. **He has consistantly appointed Anti-Christians to Federal office: Upholds the Supreme Court in its Anti-Christian rulings.**
   Aliens and known Communists abound in Federal offices.
7. **He has been caught in fantastic LIES to the American people (including personal ones like his previous marraige and divorce).**

EMBERTUDOMÁNY
(XII/66.)

Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Tudomány-autonómia, kutatási szabadság és az emberiség önrendelkezése[199]

– Gyimóthy Gábor hozzászólásával –

1. Az autonómia fogalma

Az autonómia fogalmának értelmezésekor először a magyar megfelelőt keressük: önállóság, függetlenség, önrendelkezés. De ennek szuverenitás értelme rámutat, hogy szinte mindig van az önrendelkezésnek lépcsőzetes viszonyrendszere, alacsonyabb és magasabb érdekszintű kerete, ahol a legmagasabb szint felhőbe burkolt, homályos, nem kimondott vagy nem firtatott. Tehát az általánosnál és az egyetemesnél még mindig ugyanott vagyunk, ahol a part szakad, az ókori platóni ideavilágnál és a középkori univerzália vitánál. Csakhogy mivel a szuverenitás területe a társadalmi közállapot világát jelenti, nem valamiféle szellemi teljesítmény közmegállapodását, az egész mai végsőkig kiterjesztett kérdéskör sokkal életbevágóbb, mint korábban.

Az eredeti görög összetett szó (auto-nomosz) jelentése önmagától adódó, önmagából jövő szokás, képesség, és általánosabban: öntörvény. Ennek már értelmezése az önmagára vonatkozó, rá vonatkoztatott, mert e vonatkozásnak külső forrása van, tehát itt belép az autonómia lehetőségének határa, kerete. Azaz szűkül az autonómia, mert egy személyre vagy csoportra tartozó ügyek esetében érvényes a saját elhatározásból fakadó cselekvés, magatartás, de hogy mi tartozik abba, azaz rá, annak eldöntése nincs ekkor megadva, valamiféle közmegegyezés, a fogalomból fakadó értelem van használatban.

Máris figyelembe kell vennünk, hogy az ember természeti lény mivoltától igenis különbözik a gondolkodási képessége, amit ugyanakkor nem foghatunk fel természetfölötti önelvűség kizárólagosságaként, mert csak és kizárólag a kettő együtt működőképes. Sokáig ugyanis nem szakadhat el a gondolat a valóságtól, mert megsemmisüléshez vezet, de az észbeli teljesítmény hiánya nemkülönben. Ugyan az ember szellemi természetéből, azaz gondolkodási képességéből ered bizonyos mértékű elméleti autonómiája saját életét illetően, valamint a kisebb-nagyobb közössége irányítását tekintve, de a természeti viszonyok és lehetőségek figyelembevételével.

A lélekhit és a természetvallások esetében a világ örök, míg a kinyilatkoztatott vallások szerint teremtett, és benne az ember is. Az empirikus bölcselet felvilágosodása elszakad ettől és eljut „a mű forog, az alkotó pihen” álláspontig, sőt addig, miszerint az ember autonómiájánál fogva elszakad a teremtőtől. Ebben azonban nemcsak a teremtő fejlődés gondolata kap teret, hanem meghúzódik benne egyfajta lázadás is a teremtett természetre hivatkozás ellen. Ám ami persze nem jelent és nyújt alapvető szabadulást magától a természettől. Ráadásul a háttérben e kettősség megmásíthatatlan törvényként kiterjedni látszik nemcsak az egyénre, de az emberi egész társadalomra is.

És ha a sors fogalmat tekintjük, látjuk e kettősséget, mert ugyan mindenki dönthet a saját sorsáról, ugyanakkor a „Sors bona, nihil aliud!” Zrínyi-féle jelmondat mutatja, hogy a görög

[199] Az MTA Veszprémi Területi Bizottság Gazdaság-, Jog- és Társadalomtudomány Szakbizottság és az Autonómia és Társadalom folyóirat *Autonómia a 21. században* című multidiszciplináris konferenciáján (Veszprém, MTA-VEAB Székház, 2021. november 18.) elhangzott előadás írott változata.

sorstragédiák óta, a Marduk-féle sorstáblák és a Párkák fonta sorsfonalak óta nem fakult a jószerencsébe vetett hit és az annak hiányán kesergés. Viszonylag régóta belátjuk ennek okát, ami a világ végtelenségéből és a mi végességünkből fakadva megnyugvást is ad, de kihívásként is jelentkezik. Legfeljebb ma nem annyira a sorsot, mint a kedvezőtlen körülményeket hibáztatjuk, meg hogy történelmileg így alakult, ám néha bevalljuk azt is, ha valamit a vakszerencsének köszönhetünk. Ez utóbbit még táplálják is különféle intézményesített szerencsejátékokkal, ami érzelmi függőségként végzi megtévesztő szolgálatát.

Ugyanakkor a jelenkori emberi jogok alappillére lett az emberi autonómia követelménye, ami tehát minden ember számára adott kell legyen. Sőt úgy adott, hogy ahol nincs, ahol nem érvényesül, ott valamilyen ellenerő, ellenérdek elvette. Legalábbis ez a felszínes helyzetértékelés, mert a dolog sokkal bonyolultabb: finom fokozatok fejtik ki hatásukat az életkor hatásától kezdve az egyéni képességek különbözőségéig, a társas kapcsolatok előnyös működésétől azok elfajulásáig. Valamint olyan matematikai–statisztikai törvényszerűsége az emberi társadalom gazdasági életének, hogy a kevesebb mindig jobban fogy, a több mindig jobban növekszik, az igazságot nem az egyenlőség hozza meg, hanem a kölcsönös egyenrangú együttműködés. És csak ennek keretén belül lehet autonómiája az egyénnek, míg a közösség egésze önkorlátozóan autonóm, ahol a határokat éppen a természet kellene hogy megszabja. S ha ez nincs így, most megnézzük, meg lehet-e találni az okát, illetve hogyan tudnánk orvosolni a bajt.

2. A paradicsom-elvesztés nyűge

Az egyazonos emberségnek, az emberiség egységének kívánalma a jóakaratú emberek és a józanész szerint a legmagasabbra helyezett erkölcsi mérték. Ezen egység meglétének, illetve az erre való törekvésnek a nyomaira már a régészeti kultúrák idejéből is bőven találunk példákat. Ezekből arra következtethetünk, hogy az ősidők során az egész Földön viszonylag egységes képességekre és életmódra tettek szert a leginkább a természeti környezet meghatározta viszonyok között és egymástól messze távoli csoportokban élő emberek. Mindezt egymástól nem függetlenül, de nem is a mai hatásgyakorlás eszközeivel élve. Itt arra a csak elég későn felfedezett emberi képességre gondoljunk, hogy az egyes agyak szinkron rezonanciája mellett nagy térbeli és időbeli távolságból is létrejöhet ilyen hatás, a gondolati tartalmat a többiekkel való együtt értés, együttérzés révén megemelve, megerősítve.

Mert az ember feltételezett genetikai befolyásoltsága nem döntő mértékű. Az agystruktúránk a természeti és a többi ember képezte társadalmi–szellemi környezet között, mintegy annak középen helyezkedik el, de genetikai determináltsága egyértelmű. Agyunk képességei és lehetőségei pedig magatartásunkat, kultúránkat határozzák meg, méghozzá a környezethez való alkalmazkodási követelményeknek megfelelően. Különösen a többi emberhez való viszonyunk és magatartásunk mutat fel elemezhető alkalmazkodási jellegzetességeket, míg a természethez való alkalmazkodás jelei testünkben funkcionálnak.[200] Az emberi és társadalmi magatartás így visszavezethető az emberi agy struktúráira is, amikor is az agy egyes tulajdonságai lehetnek korábbi biológiailag releváns helyzetek genetikai determinánsai. Az agy fiziológiai vizsgálatának eredményei tehát felhasználhatók az egyéni és társas magatartás magyarázatához. Mindenesetre az elmúlt százezer év első feléről sokkal határozottabban állíthatjuk az egységességet, ami leginkább a szellemi kultúra egyetemességét, azonosságát jelentette.

A különböző földi természetű nehézségekre és kihívásokra az utolsó ötvenezer évben viszont az ember kezdett technikai jellegű válaszokat, megoldásokat adni, amely folyamat a jelent megelőző utolsó évszázadokban exponenciálisan kibővült és felgyorsult. Ennek során alig tucatnyi ezer év óta mechanikusan elraktározható és helyi, egyedi előnyökhöz vezető, egy emberöltő alatt nem felhalmozható tudást is elsajátítottak társadalmi munkamegosztásba fogott

[200] Lásd Cser Ferenc, Darai Lajos: *Ember–Társadalom–Emberiség. Eszme–Hit–Vallás. Atya–Anya–Élet.* Queanbeyan–Kápolnásnyék, 2005-2006. 346. https://mek.oszk.hu/18100/18165/18165.pdf. V. ö. David P. Barash: *Szociobiológia és viselkedés.* Natura, Budapest, 1980. 189.

csoportok. Ezt azonban katasztrofális természeti nehézségek közepette előbb a túlélésért kisajátították, majd mintegy a tudást birtoklókkal együtt ezoterikussá tették, azaz biztosították elérhetetlenségét a nagy többség számára. És elegendőnek látszó indokkal erőszakos eszközökhöz is nyúltak, egyúttal maguknak kiváltságokat rendszeresítve. Mindez tehát csak viszonylagos távolságban indult meg így a múltban és nem örök emberi tulajdonságokból fakadva, amint arra a régészeti–történeti kutatás élvonala rámutat.[201] Ugyanakkor a régi felfogás is szívós álláspontot foglal még el, a hódítók, leigázók harcias dicsőségének képviseletével.

Ebben a folyamatban kezdett megbomlani az addig töretlenül érvényesült emberi egység, s kezdtek önállósodva öröklődni az elkülönülések formái és következményei. S bár erről a gyorsan terjedő, pusztító egységbontó járványról, az erőszakot és az öldöklést hozó legutóbbi 6-7000 évről már egyre többet tudunk, nincs még teljes mértékben feltárva az együttműködő, a mellérendelő felfogású emberi egység felszámolásának és az alárendelés általánossá válásának történetileg elérhető minden mozzanata. Nem utolsó sorban ennek a negatívumok mellett legalább a túlélés pozitívumát felmutató társadalomszervező formának a következtében. De kevésbé tudatosan tanulmányozottak az egység megőrzésének, megmentésének, megmentési kísérleteinek és visszaállításának, visszaállítási kísérleteinek eseményei is, mert e vizsgálatokat mindig csak a vesztes fél oldaláról kezdeményezték, míg a sikeres, győztes oldal inkább ellenezte, megtiltotta, ellehetetlenítette, de semmiképp nem támogatta, illetve a győztesek dicső és hősi tetteiként értelmezte. S bár a kultúrák történelmi fejlődésük során sokszor túlságosan kifárasztják tagjaikat, s bizonyos differenciálódási fok után összeomlanak, ettől a mi kultúránk megóvható, ha magunkévá téve az emberi kultúra biológiai, etológiai megközelítésének gondolatát, eredményeit egy olyan társadalomtechnika érdekében alkalmazzuk, amely magában foglalja mind a természet technikai kiaknázását, mind a társadalom messzemenő lehetőségeinek fejlesztését.

És amellett, hogy az egység szempontjából elemezzük a történelmi folyamatot, ahol az egységesség hosszú idő óta elveszni látszik az emberiség életéből, majdnem mindenütt az uralkodók és alávetettek kettős társdalmát, kettős kultúráját létrehozva, érdemes rámutatni a viszonylag ismeretlen, de fontos tudományos eredményekre magát az emberi gondolkodás jellegzetességeit illetően. Korábban már vetettünk egy pillantást az eurázsiai emberi történetre és jelképi világára, keresve az egység eleven emlékének jeleit.[202] Ezzel a munkával a nekünk legtermészetesebb magyar történetből és jelképi világból indultunk ki, célunk azonban az egyetemesség felmutatása volt, és éppen az emberi egység, egységgondolat sorsának alakulásában. Aminek elvesztése tehát kiűzetés a paradicsomból, de eredeti hamisítatlan emberi természetünk még mindig működik, reményre jogosítóan háttérben, és – remélhetőleg – előtérben is.

A háttérbeli, gondolati képességünket befolyásoló jelenség tehát az agyak egymásra hatása, divatos szóval kvantumrezonancia. Azaz nemcsak a genetikailag meghatározott és a kulturálisan átadott, irányított emberi és társadalmi folyamatokról és történésekről, képességekről és tulajdonságokról, szükségletekről és vágyakról kell beszélni, hanem figyelembe kell venni közvetítőjük, az emberi test és agy jellegzetességeit is. Az emberi agy nagyon sok tevékenysége már előre be van huzalozva, programozva. A csecsemő agya bizonyos veleszületett elvárásokkal rendelkezik a környezet élettelen dolgaira vonatkozóan. Például a szembejövő tárgy vizuális ingeréhez valamifajta tapintási ingert is elvár, egy-két

[201] Marija Gimbutas: Marija Gimbutas: *The Civilization of the Goddess.* Harper, San Francisco, 1991. Colin Renfrew: *Before civilisation. The Radiocarbon Revolution and Prehistoric Europe*. Jonathane Cape, London, 1973. (*A civilizáció előtt. Radiokarbon forradalom és Európa őstörténete.* Osiris Kiadó, Budapest. 2005.)

[202] Cser Ferenc, Darai Lajos: Az egység magyar jelenléte és jelképe az eurázsiai történetben és műveltségben. *Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata* 2013/A. 27-114. Acta Historica Hungarica Turiciensia - 28. évf. 1. szám (2013.) (oszk.hu).

naposan már kapcsolatok kialakítására törekszik, sok módon kapcsolódik a környezetéhez.[203] Ugyanakkor felnőtt korban is megvan az egészleges, megérzésszerű homályos észlelésnek a tudattalanból a tudatba való átviteli állandó lehetősége, a tanulás útján tagolt, világos megismerésbe való szakadatlan átmenet, ami a kogníció további evolúciójának lehetőségére utal.[204]

Ám ezt másként is megközelítették. Nézzük, hogyan jutottak el hozzá.

Az élő idegrendszer, agy elektromos rendszer, amelyen elektromos impulzusok vándorolnak a sejtfalak mentén és a csatlakozási pontokon (szinopszisok) vagy átadódnak, ha a jel nagysága meghaladja az átadási küszöbértéket, vagy nem, ha nem haladja meg. Ez az ingerület, a megnövekedett elektromos aktivitás az idegrendszeren végighaladva egy kiválasztott ponthoz érkezvén kiterjed és a különböző helyekről indított ingerület hullámok a csatlakozási pontokon szétterjedve különböző időpontokban futnak be az ún. központba, ahol a jelek értelmezést nyernek. Ez az értelmezés azonban nem föltétlenül tör be a „tudatba" – azaz arra a területre, amelyet az egyén elvonatkoztató tevékenysége jellemez – és ilyenkor a válaszreakciót vagy az ún. reflex fogalmába soroljuk, vagy ha az korábbi tudatos tevékenység eredményeként lerakódott tapasztalatot tükröz, sablont jelent, akkor tudat alattinak tekintjük. De lényegét tekintve ezek csakis a válasz reakció idejében különböznek, meg abban, hogy a tudattal nem befolyásolható reflexek zöme az örökletes anyag kódjai által meghatározottak (pl. a szívműködés). Ezekre ugyan a tudattal kapcsolatos reakciók is hatnak (pl. a szív ritmusa feszültség alatt, erős figyelemkor, félelemkor, érzelmi reakciók eredményeként stb, megváltozik), mégis ezeket úgy értelmezhetjük, hogy az idegrendszer állapota váltja ki a reflexek módosulását. Végső soron azonban a tudat, az agy öntudatának a vezérlő hatása itt sem zárható ki.

Az élő idegrendszer, agy elektromos aktivitását az elektroenkefalográffal (EEG) vizsgálhatjuk, ahol az emberi agy állapotától függően több fajta periódusú, a készülékben felfogott alapfrekvenciájú jel különíthető el. Az alvó, az aktívan ébren lévő, vagy a félálomban lévő idegrendszer jeleinek a frekvenciája különbözik alapvetően. Ezeket az alapjeleket alfa, béta, gamma stb, jeleknek, az agy megfelelő állapotát is alfa, béta, gamma stb. állapotnak nevezik. Az aktív agy felfogja az érzékszervek jeleit (szem, fül, orr, tapintó szervek, ízlelő szervek stb.) valamint a test belső működésének a jeleit (éhség, szomjúság, fájdalom stb), azokat feldolgozza és a válaszjeleket a megfelelő szerveknek elküldi. A jelek tetemes részét az egyed nem érzékeli, azaz nem jut a tudatos állapotba. Vannak azonban más jelek, amelyek döntést igényelnek és ezt a tudat végzi el.

Az alvó idegrendszer kikapcsolja a tudatot, azaz az érzékelt jeleket csak vészhelyzetet föltételezve küldi el a fölébresztett tudatnak, ugyanakkor nem passzív, az aktivitása az ébren töltött idő jeleinek az elrendezését jelenti. Ilyen például a közeli események emlékeinek mélyebb, tartósabb elraktározása. Ez a folyamat az, ami megváltoztatja az agy szerkezetét, az idegsejtek kapcsolódását, az azokhoz vezető utak hosszát, azaz az elektromos jelek valamely cél helyre való továbbításának a fázisait. Úgy látszik, hogy az agy nem a közvetlen jeleket dolgozza fel, raktározza el, hanem az ún. transzformált jeleket. Ezt a legkönnyebben a lézer holográfia alapján érthetjük meg.

A lézer hologram úgy képződik, hogy két koherens, monokromatikus (lézer) fénysugárral világítjuk meg a tárgyat és azokról visszaverődő fénysugarak kölcsönhatásából származó ún. interferencia képet, azaz a megvilágító fénysugarak egymáshoz képesti fázisait rögzítjük sík lemezen. Matematikailag ez azt jelenti, hogy az eredeti tárgy képének a Fourier transzformáltját állítjuk elő. A Fourier-transzformáltak egyik jellegzetessége, hogy az alap és a transzformált jel egymáshoz viszonyítva szimmetrikus, azaz a transzformáció tökéletesen megfordítható. Ezért a képet megvilágítva visszakapjuk az eredeti tárgyat, azaz pontosabban kifejezve, ha a képet

[203] Csányi Vilmos: *Kis etológia II.* Gondolat, Budapest, 1985. 117.
[204] V. ö. Ádám György: *A megismerés csapdái.* Magvető, Budapest, 1987.

koherens fénnyel ismét megvilágítjuk, akkor az eredeti háromdimenziós tárgyat látjuk viszont.

A hologramok érdekessége az, hogy bármely pontjára is fókuszáljuk az átvilágító fényt, ugyanazt a képet látjuk. Ellenben, ha megnöveljük az átvilágított terület nagyságát, akkor a kép felbontása az átvilágított terület nagyságával arányosan finomodik.

Ez matematikai formában azt jelenti, hogy ha az integrálási határokat nem nulla és végtelen között határozzuk meg, a képet ugyancsak visszakapjuk, csak annak információ tartalma – részletdúsabb mivolta – lesz a teljes integrálhoz viszonyítva kisebb. Az integrált – amint ez a matematikából ismert – összegzéssel helyettesíthetjük és akkor az integrált numerikus (számjegy) formában is előállíthatjuk. Akkor a tárgy képét a róla készült kép Fourier sorával is leírhatjuk, ahol a figyelembe vett legnagyobb „frekvenciájú" tag meghatározza a tárgy képnek a részletdússágát. Nagyobb sorozatszámhoz tartozó tag nagyobb frekvenciát jelent, azaz finomítja a részleteket. Ezért a kép nagy vonalai már viszonylag kis érték mellett is kirajzolódnak.[205]

Azonnal fölismerhető ebből a gondolkodás – emlékezés – mechanizmusához való hasonlóság. Ott is először homályosan jelenik meg a „kép", ha rátalálunk az emlékre, majd idővel, az agy területeinek egyre nagyobb hányadára kiterjedő ingerület során tisztul ki az emlék. Gondolkodásunk, a tudatunk tehát nem közvetlen, hanem transzformált adatokra épül. Ha egy almát látunk, a szemünk által közvetített információt az agy átalakítja, transzformálja, azaz „almaséggá" alakítja és ebben a minőségében végzi az összehasonlítást, azaz az a bizonyos fázis valóban jelen van.

Az agy elektromos rendszerként az időben különböző állapotokban van, és ezek az állapotok kvantummechanikai rendszerként kezelhetők. Ugyan az agy tömege az elemi részekhez, molekulákhoz viszonyítva hatalmas és már a klasszikus modellekkel is kezelhető lenne, de nem létezik a kvantummechanika érvényességének felső határa, legfeljebb az egyes állapotok energia szintjeiben nem tudunk különbséget tenni, azokat egymástól kellőképpen elkülöníteni. Sejtekben egyes szervecskék működését kvantummechanikai rendszerrel már sikerrel közelítették. Az agy nagysága miatt annak állapotai nagyon nagy mértékben átfednek. Minthogy az élő agy gerjesztett állapota mindaddig fönnáll, amíg élőnek tekinthető, ezért alkalmazható rá a Fröhlich-féle felpumpált rendszerek jellegzetessége, miszerint az átfedő állapotok kollektív állapotokat alakítanak ki.

A Fröhlich-féle „felpumpált rendszerek" valójában egyszerű rezgő elektromosan töltött molekulák (dipólusok, azaz pozitív és negatív töltést egyaránt tartalmazó anyagi darabkák), amelyekbe energiát pumpálnak. A rezgő dipólusok elektromágneses hullámokat sugároznak ki, amelyeket fotonok alakjában közvetlenül is mérhetünk, megszámlálhatunk, de a rádióhullámokhoz hasonlóan fel is foghatunk.

Fröhlich bemutatta, hogy ha egy adott energiatartalmat meghaladó mértéknél többet pumpálunk a rendszerbe, akkor az elektromos dipólusok elkezdenek egymással párhuzamosan elrendeződni és azonos fázisban kisugározni a fotonokat, azaz a rendszer „kikristályosodik" és ezzel kollektív állapotot vesz fel. Ezt a fajta együtt rezgő rendszert „Bose–Einstein kondenzátumnak" tekinthetjük egy komoly különbség megjegyzésével: a Bose–Einstein kondenzátumok[206] úgy viselkednek, mintha egy egészet alkotnának, de a felpumpált Fröhlich rendszerek valójában közös rendszerré alakulnak. Ez az állapot biológiai rendszereknél

[205] Matematikai képletekkel lásd: Cser, Darai 2005-2006. 62-63.

[206] „Bose-Einstein kondenzátumok (BEC-ek) létezését Albert Einstein és Satyendra Nath Bose indiai matematikus majdnem egy évszázaddal ezelőtt jósolta meg. Ezek akkor képződnek, amikor egyes elemek atomjait abszolút nulla fokra hűtik (-273,15 °C). Ezen a ponton az atomok egyetlen entitássá válnak, kvantumtulajdonságokkal, ahol az egyes részecskék az anyag hullámaiként is funkcionálnak. A BEC-ek hidalják át a makroszkopikus világ, – melyet olyan erők dominálnak, mint például gravitáció, – és a kvantummechanika által irányított mikroszkopikus sík közötti szakadékot." (Justin Viktor: Létrehozták az anyag ötödik halmazállapotát a világűrben is. *Rakéta* 2020. 06. 22. https://raketa.hu/az-anyag-otodik-halmazallapotat-megtalaltak-a-vilagurben-is.) V. ö. I. N. Marshal: Consciousness and Bose-Einstein Condensates. *New Ideas in Psychology*, 7 (1989). 73-83.

kísérletileg is megfigyelhető.[207] Erre vonatkozóan jó hasonlóság ragadható meg a kórusoknál. Az egyén hangja elveszíti egyéniségét és kollektíven egyetlen közös hangot jelent a kórusok harmóniájában.[208]

Marshal így kezeli az agyat, mint kvantummechanikai rendszert,[209] és ebből vezette le az emlékezést, a telepátiát, a jövőbelátást, mint rezonancia sajátságokat. Szerinte az emlékezés az agy rezonanciája saját korábbi állapotára, a telepátia rezonancia egy másik agy állapotára és a jövőbelátás rezonancia egy időben távoli agy állapotára. Itt felhasználta azt, hogy a kvantummechanikai állapotok időtől független rezonancia lehetőségét is szolgáltatják. Az időben távoli agyak (múlt és jövő) állapotaira való rezonancia magyarázza a jövőbelátás. ill. a „lélekvándorlás" érzetét.

Marshal szerint a tudat nem más, mint az agy önmagára vonatkozó rezonanciája[210] és mint ilyen, nem kizárólagosan emberi jellemző.

Az anyag elsődlegességét valló bölcseleti rendszerek a tudatot általában, mint az objektív valóságot tükröző fogalmat határozzák meg. A másik, a szellem központú megfogalmazás szerint a tudat maga az objektív valóság, az atya, és mint ilyen ő a forrása minden létezőnek.

Az emberi tapasztalat maga is tudatos megnyilvánulás, és ebben a tudatos és a nem tudatos cselekvéseket megkülönböztetjük. Ám a tudat önmaga is kétrétegű. Az egyik az éber, gondolkodó személy sajátja, a másik az ún. tudat alatti, a korábbi tapasztalatok, érzelmek, érzések gyűjtőhelye. Számos cselekedet forrása ez utóbbi is. Végső soron ide sorolhatók a begyakorlásból kialakult reflexek is.

Az ún. „idealista" (tudat központú) bölcseleti rendszerekben a tudat, mint önállóan létező intellektualitás, a szellemi cselekménye, történések alanya és egyben tárgya. Ez az elsődleges létező, amely az örökkévalóságot (idő) és a végtelenséget (térben) megjeleníti. Ez a végtelen és megismerhetetlen intelligencia – tudás, ismeret, logika, fény stb – a maga szellemi alakjában, a matematikában határozza meg az anyagi világ jelenségeit, foglalja törvényekbe annak történéseit, és hozza létre magát az anyagi világot és annak változatait is. Ez utóbbit a teremtés fogalma tükrözi. Ebből a végtelen tudatból tapadnak részek az emberi léthez, és ezért az ember, mint ennek a tudatnak egyik teremtménye és kis részének hordozója, birtokosa, képes a tudattal kommunikálni, és az anyagi világba a tudatot átvezetni. Ebben a rendszerben a tudat az anyagi világban az ember kitüntetett birtoka, tartozéka. Ez teszi lehetővé az ember számára a világ és a világ jelenségeinek megértését, az összefüggéseik fölismerését, a világ és az azt teremtő tudat korlátolt megismerését foglalja magában. Korlátoltat, mert a végtelen tudatnak csak véges része tartozhat az egyes emberhez és ezért magát a végtelent se képes felfogni. Véges mind a térben, mind az időben. Fölismerik lélek és tudat kapcsolatát, tartalmi azonosságát is, mint Descartes tette. A tudat ebben a bölcseleti megközelítésben pusztán szellemi jellegű, olyan valami, ami az anyag fölött helyezkedik el, azzal szemben elsődleges.

Az anyagközpontú bölcselet az anyagot, az anyagi világot tekinti térben és az időben végtelennek, és ennek adott fejlettségi szintje teremtette meg számára a tudatot, amely nem szellemi lény, hanem az anyag egyszerű terméke. A tudatot mint az objektív világ tükrét értelmezik, azaz olyan képességnek, amely az anyagi világ hatásait értelmezi, fejezi ki elvont formában. A tudatilag értelmezett jelenségek alapján felírt, létrehozott összefüggéseket csupán az objektív valóság jellegzetességeit tükröző nyelvnek tekintik, azaz csupán felismerésnek,

---

[207] V. ö. Herbert Fröhlich: Coherent Excitations in Active Biological Systems. *Modern Bioelectrochemistry*. Ed. Felix Gutman, Hendrik Keyzer. Plenum Press, New York, 1986. eBook Springer-Verlag US, 1986. 329-376. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4613-2105-7_8.

[208] Lásd részletesebben kifejtve: Danah Zohar: *The Quantum Self: Human Nature and Consciousness Defined by the New Physics.* William Morrow and Company Inc, New York, 1990. 65-66. https://archive.org/details/quantumselfhuman00zoha/page/n6/mode/1up?view=theater.

[209] Ian Ninian Marshall: ESP [extra-sensory perception] and Memory: A Physical Theory. *British Journal of Theoretical Physics* Vol. 21, No. 40. (1960). Idézi Zohar 1990. 6.

[210] Marshall 1989.

amelynek önmagában nincs hatása az objektív valóságra. A tudatot gyakran az elvont gondolkodáshoz, mint képességhez kötik. Az anyagközpontú bölcselet hívei azonban a tudatot ugyancsak az ember kizárólagos képességének, tulajdonságának tekintik és a fejlődés eszméje alapján, annak legfelső megjelenési szintjeként értelmezik. Holott számtalan olyan tapasztalat ismert, amely arra int, hogy alacsonyabb rendűnek tekintett lények – pl. nem emberszabású emlősök, de még madarak – is képesek tudatos tevékenységre, pontosabban elvont gondolkodásra. Ennek példáival szinte mindenki találkozott már.

Az emberi agy külső rétege más állatoknál nem található. Ez a szürke kéregállomány. Sokan ezt a területet teszik „felelőssé" a tudatos tevékenységért, főként a tagolt beszédért és az azt vezérlő elvont gondolkodásért. E képességeket a darwini fejlődéselmélet hívei a fejlődés koronája, az ember kizárólagos képességeinek tekintik. Az kétségtelen, hogy a tagolt beszéd és annak tudati értelmezése az embernek komoly lételőnyöket biztosít azzal, hogy a tapasztalatait számjegyformába öntve, ami a beszéd, azokat az egyik egyedtől a másik egyedhez közvetetten eljuttatva a tapasztalatok hatását messze a saját körzetén túlra képes kiterjeszteni. Ezáltal lehetővé teszi a kultúrát.

Az elvont gondolkodást és annak számjegy kódolt kifejezésmódját, a tagolt beszédet a tudat bizonyítékainak fogadjuk el. Ha nem rekesztjük ki az állatvilágot a tudattal rendelkező lények táborából, és nem magyarázzuk a cselekedeteiket az erőltetett reflex mechanizmust föltételezésével, akkor más állatoknál is bőven megtaláljuk a tudatosságot. Számtalan esetben az állat célt tűz ki, és a cél elérése érdekében esetleg bonyolult, sőt, összehangolt társas cselekvést folytat.[211] Ezért a tudatot megint csak nem tekinthetjük úgy, mint egy kiváltságos megkülönböztető jelenséget, hiszen szinte valamennyi központi idegrendszerrel rendelkező lénynél megjelenik többé-kevésbé nyilvánvaló módon, ha nem is állandóan és minden cselekedetben, hanem időnként és bizonyos meghatározott helyzetekben. A tudat tehát a hordozójához, az élőlényhez tapad, az a tudatát nem a semmiből teremtette, azt csupán megjeleníti, megnyilvánítja. A tudatos megnyilvánulások minden esetben a központi idegrendszerrel rendelkező élőlényeknél tapasztalhatók, aminek a legfontosabb központját agynak nevezzük. Innen indultunk el fentebb, az agyműködés és a tudat másfajta értelmezésétől.

És folytassuk a kultúrával. A kultúra összehangoló szerepe megfontolandó. Az egyének összessége, mint társadalom, a tudatállapotaik összessége az Einstein–Bose kondenzátum egységeként, a Fröhlich-féle felpumpált rendszer összességeként, átlapolt eszmei állapotok összessége mint társadalmi tudat, mint emberi műveltség, kultúra értelmezhető ennek alapján.

Az emberi magatartás etológiai alapjaival kapcsolatban Konrad Lorenz arra utal, hogy a legősibb vírusszerű élőlényektől a főemlős közvetlen emberelődökig az információgyűjtés és információtárolás eredeti módja ugyanaz maradt, „a véletlenszerű genetikai változás és a természetes kiválogatódás régi, jól bevált próba–szerencse játéka". És „az élet fejlődésének rendkívül hosszú története során az első önreprodukcióra képes óriásmolekulák kialakulásától az emberszabású főemlősök megjelenéséig az információszerzés és -tárolás mechanizmusai lényegében változatlanok maradtak".[212] Ez szerinte nem zárja ki a valamifajta áthagyományozással történt egyénileg szerzett tudás átadódását, de ez az információ elhanyagolhatóan kevés volt a génekben rögzített és átörökítéssel átadott információhoz képest. Csak az a gond, hogy olyan tétellel operál a szerző, ami nem igazolható, sőt, sokkal inkább hiányolható. Nem bizonyított, hogy vírusszerű volt az élet kezdetben, nem bizonyított, hogy a változás csupán a szerencsejátékok véletlenszerűségével történhet,[213] nem bizonyított, hogy az információszerzés és tárolás mechanizmusa az első önreprodukáló makromolekulától az

[211] A példákat lásd Cser, Darai 2005-2006. 64-65. És minapi példa: https://hirado.hu/kulfold/cikk/2021/11/03/tehen-mentette-meg-a-kutyat-az-allatkinzotol.
[212] Konrad Lorenz: *Összehasonlító magatartáskutatás. Az etológia alapjai.* Gondolat, Budapest, 1980. 345.
[213] Lásd a lamarckizmust.

emberig azonos volt. Ellenben, mint Jacob megjegyzi, „a kulturális jellegek lamarcki mechanizmus révén terjednek, ezért a kulturális evolúció üteme nagyságrendekkel gyorsabb a biológiai evolúcióénál. Biológiailag a huszadik századi ember látszólag nem különbözik a harminc–negyvenezer évvel ezelőtt élt embertől. Ezzel szemben annak a kulturális, társadalmi és technikai világnak, amelyben az ember a huszadik század végén meghal, alig vannak közös vonásai azzal a világgal, amelyben született."[214]

Ebből máris következik, hogy a társadalom ismereteinek átöröklése és az emberi élettani átöröklésnek nemcsak a mechanizmusa, hanem az elve sem azonos. Így az élettani fejlődés elve még kevésbé alkalmazható a társadalomra, jóllehet, az élettani „fejlődés" is sokkal inkább csak a környezeti változásokra adott válasz és nem pedig a szelekciós kritériumokat követő, véletlenszerű változások eredménye.

Ezért az elemeiből felépített emberi élő személyiség az emberi lét szellemi fogalmát jelenti. Az ember teljessége a kapcsolatain keresztül létezik, él. Az élet az emberi létben megnyilvánulva nem a harcot, nem az állandó élet-halál küzdelmet, a győzelmet jelenti, hanem a szellemi és az anyagi alkotók egységét. A test az élet hordozója önmagában nem élő ember. Élő emberré attól válik, hogy a „lélek" megnyilvánul benne. A lélek sem létezik önmagában. Létét az emberi test biztosítja. A kettő összetartozik, a kettő egyként alkotja az élő embert. Az embert, aki önmagában úgyszintén nem áll meg. Embersége önmagában véve csak üres fogalom, pusztán szellemi, eszmei jellegű valami. Hogy az emberi jelleg, fogalom élővé váljék, ugyancsak szüksége van hordozóra. Ez a hordozó, a működtető mechanizmus a társadalom. Az embert élő emberré az emberi fogalommal vezérelt társadalom teszi, jóllehet a teste önmagában is élő, az emberi mivolta azonban önmagában nem.

Az emberi társadalom nem csupán emberek – egyedek – halmaza, hanem együttműködő emberek szövete. Az együttműködő embereket sajátságos erők tartják össze. Mindenekelőtt a közös szellemi alapokra épülő együttes és egyéni cselekvés. Ezek összességét, magát a cselekvést, annak tárgyát és termékét, eredményét tekinthetjük az emberi műveltségnek, idegen szóval kultúrának. Már a legkorábbi embert is a műveltsége jellemezte, a műveltségek időbeli alakulását követve lett az ember kialakulása – „fejlődése" – meghatározható, nyomon követhető. A történelem előtti ember kialakulási lépcsőit a műveltségi hagyatékain, szerszámain, eszközein, majd temetési rítusain, sírmellékletein keresztül ismerhettük meg. Az emberi műveltségek minden esetben társadalmat tükröznek, amelybe az egyén beágyazódottan jelenik meg. S ha emberi csontleletek is társulnak a műveltségi elemekhez, azok alakja, szintje egymást is meghatározza. Nincs nyomunk egyedi emberi műveltségekről. A jelek mindig társadalmiak.

A műveltség önmagában értelmezhetetlen. A műveltség mindig valamilyen emberi csoport tevékenységéhez, életéhez kapcsolható. A műveltséget hordozó közeg tehát maga a létező, élő társadalom. A társadalom nem csupán emberek halmaza, ugyanis a társadalmat alkotó embereket mind élettani, mind pedig eszmei, műveltségi kapcsolatok tömege tartja össze, alakítja felettes fogalommá, társadalommá. A földgolyón eltérő időjárási, földrajzi és emberi körülmények között számtalan társadalom létezik, él, és a megélt műveltségük az adott területen hagyományt teremtve a körülményeikhez alkalmazkodik.

De nem csak a természeti környezethez kell az emberi közösségeknek és embereiknek alkalmazkodniuk, hanem egymáshoz is. Az egy-azonos területen együtt élő emberek nem nélkülözhetik az együttélésüket szabályozó ismereteket, szabályokat, törvényeket. Nem nélkülözhetik annak az életük, tevékenységük során való figyelembevételét, betartását. Ezeket a szabályokat, megállapodásokat, emberi viszonyokat alakító eszmei törvényeket összefoglaló néven erkölcsnek nevezzük. Az emberi együttlét, együttélés nem nélkülözheti az erkölcsöt.

A társadalom által kialakított és közvetített erkölcsi fogalmak segítségével minden ember

[214] Francois Jacob: *A lehetséges és a tényleges valóság.* Európa, Budapest, 1986. 117.

önállóan képes megítélni mindannak erkölcsi jelentését, ami körülötte történik, és szabályozni, értékelni saját magatartását. Erkölcsi tudatként az erkölcsi követelmények tudatosítása kötelességérzetként mozgatja az embert, meghatározva életmódját, értékelve magatartása tartalmát. Ezért az ember az erkölcs számára nemcsak a társadalmi ellenőrzés tárgya, hanem saját erkölcsi öntudattal – meggyőződéssel, érzelmekkel, hajlamokkal és lelkiismerettel – rendelkező öntevékeny személyiség.

Az erkölcsi tudat, az erkölcsi tevékenység és az erkölcsi viszonyok egysége adja az erkölcs természetét, míg ezek összhangjának hiánya az erkölcsi normáktól való eltéréshez vezethet. Így az erkölcs szerepet játszik a társadalmi berendezkedés erősítésében vagy felbomlásában is. A történelem során az egymás ellen társadalmi méretű politika harcot folytató csoportok az erkölcs területén is különböztek ugyan, ám mindig érvényesültek bennük az általános emberi erkölcsi vonások. Utóbbiak közé tartozik az emberség, az igazságosság, erkölcsi egyenlőség, emberi személyiség, emberi méltóság elve.

Az erkölcsi követelményeket a közvélemény hatalmát jelentő, általánosan érvényesülő közszokások biztosítják, illetve támasztják alá. Erkölcsi büntetés pedig csak tudati jellegű ráhatásként érvényesül, és nem egyes személyek, hanem a társadalom egésze részéről. Az erkölcsi normák nincsenek leírva, hanem általános képletekként rögződnek a nevelődésben és befolyásolják a mindennapi cselekedeteket. E normák felfedezhetők bizonyos hagyományos érintkezési, kommunikációs formákban is, mint a közmondások, népi példázatok, mondák, vagy egyes műalkotások.

A mellérendelő társadalom tagjai nem függenek egymás akaratától, azokat kifejező parancsaitól, azaz magukat szabadoknak tarthatják, de tisztában kell lenniük azzal, hogy a saját szabadságuk korlátja a másik, velük egyenértékű társuk szabadsága. Tulajdonuk korlátja a másik ember tulajdona, továbbá felelősséggel tartoznak önmaguk és a tőlük függő emberek, egyben a közösség iránt, amelyben léteznek. Itt jogok és kötelességek párhuzamáról elmélkedhetünk, az emberi viszonyok társas viszonyként adhatók meg. Ha elvárom, hogy a másik ember tiszteletben tartsa a jogaimat, akkor nekem is kötelességem a másik ember velem szembeni jogát tiszteletben tartani. A jog és a kötelesség nem egymással ellentétes, egymást legyőző, egymással harcban álló két fogalom, hanem a társadalom működésének összetartozó létfeltételei, és zökkenőmentesen működő – azaz stabil – társadalomban ezek egyensúlyban vannak.

A közösség együttélésének írott szabályai már az ókortól ismeretesek, és hasonló „törvények" találhatók meg a természeti népeknél is.[215] Ugyancsak a magyar népmesevilág az együtt élő, egymásnak alá nem rendelt emberek viselkedését mutatja meg, mint követendő példát. Jellegzetesen mellérendelő szemléleti mód jogrendszere, erkölcsi alapja a magyar szakrális Szentkorona tana. Ennek első jelei már I. (Könyves) Kálmán idejéből ismertek. E Korona elsődleges szerepköre a királyt a hivatásába, szerepkörébe beavatás, ezért csak ekkor volt a király fején.[216]

A Koronatan szerint a Szentkorona az ország birtokosa – és ezzel illeszti be a Magyar Királyságot Európa hűbéri rendszerébe, ahol a földnek tulajdonosa van, és az a föld, amelynek nincs tulajdonosa, azé lesz, aki először azt magáénak nyilvánítja. Ez volt többek között, pl. Ausztrália fölfedezésekor is, de Amerikában sem voltak eredetileg földtulajdonosok az indiánok, ezért a hódítók tulajdonába ment a földjük azok megjelenésével. A Magyar Királyság így a Szentkorona országává lett, amelynek mind a király, mind a nép egyenértékű, de nem egyforma és egyforma jogkörű – s kötelességű – tagja lett. A király alkotta a Szentkorona fejét, a népesség meg a testét. A kettő egymás mellé rendelésével a király, mint fej valójában vezéri szerepkörhöz jutott és alkalmatlansága esetén abból a szerepkörből úgy lehetett eltávolítani,

[215] A példákat lásd Cser, Darai 2005-2006. 135.

[216] Csihák György: *Sacra Regni Hungarici Corona és a magyar közjogi rendezés kérdései ma.* Zürichi Magyar Történelmi Egyesület, Budapest–Zürich, 1999. 51-77.

hogy az életét nem fenyegette veszély. Az ország területén élő nép – nemre, nemzetségre, vallásra és nyelvre való tekintet nélkül – egyaránt és egyenértékű tagja volt a Szentkoronának. Ez a felfogás kiemelkedő jelentőséget biztosít a Szentkorona tannak, hiszen ember embert ennek hatáskörén belül nem birtokolhatott. Az ilyen birtoklás lehetőséget csakis a XV. századi, Werbőczi féle átalakítás nyitotta meg, amikor a nemességet törvényileg is a köznép fölé emelték. A koronatan szellemében készült az Aranybulla (1222), amely a király és a nép emberi, hatalmi jogi és kötelesség viszonyait szerződési alakban rögzítette. A Szentkorona tana valójában az európai földrész első alkotmánya volt és ezt mélyen áthatotta a mellérendelés, az együttélés erkölcse.[217]

Az alárendelő társadalmakban ugyan megtalálhatók az erkölcsöt képviselő törvények, de ott más törvények vonatkoznak a letelepedett alaplakosságra és mások a rátelepedett előkelőkre, az ún. nemességre. A magukat magasabb rendűnek véltek gyakran egymás között itt is az egyenértékűséget képviselik, de az alárendeltekkel szemben viszont már nem. Ez a legvilágosabban Hammurabi, majd az ő törvényeit a mai társadalom felé tükröző júdaizmus mózesi törvényeiből nyilvánvaló, kétséget kizáró módon. Ugyan a sumérok hitvilágában az istenek szolgálatára teremtették meg az Embert, de ők magukat, az ún. fekete fejűeket nem tekintették szolgának, sem isten szolgáinak, még kevésbé más emberének, hanem égi eredetű kiválasztottaknak.[218] Ez a kiválasztottság őket a nem égi eredetű emberek fölé emelte, akiket aztán maguk rabszolgaként használtak. E felfogás visszaköszön az Ószövetség lapjairól is a júdai kiválasztottak esetében. Ők a magasságos Isten kiválasztottjai, és ezért egymás között más jogrendszert, törvényeket alkalmaznak, mint a kiválasztottságból kirekesztetteknél. Mózes 5. könyve ezt többszörösen megfogalmazza.[219]

Ez óhatatlanul a kurgán invázió korára emlékeztet, amikor a sztyeppei pásztorok az Öreg Európa földművelő műveltségeit fölégették, majd urakként rájuk telepedtek.[220] A kiválasztottság szemlélete itt is, ott is tetten érhető. A különbség csupán annyi, hogy közben azért néhány évezred eltelt, és a Fekete-tenger partjainak föltételezett eredeti hitvilága már átalakult. A környezet értelmisége, előkelője már sokkal inkább a földi életbe be nem avatkozó intellektualitásnak fogta fel az istenséget, nem közvetlen teremtő beavatkozónak.

A történelem élő társadalmai különböző alakzatokat vettek föl, különböző szervezettségűek voltak. A legősibb társadalmi alakzatot még nem tekinthetjük igazi szervezetnek, leginkább az egyetlen sejttel hasonlíthatjuk össze, olyannak foghatjuk fel, mint az amőba. Annak nagysága nem haladta meg a családi mértéket, és a másik hasonló alakzathoz képest viszonylag nagy távolságban élt. Ezért szerves kölcsönhatásuk csakis kismértékű lehetett, ha egyáltalán volt, akkoris, időben nem lehetett állandó. Ez a halász-vadász közösségek időszakában éppen a gyalog bejárható távolságot jelentette, hiszen a közösségek létszáma a harmincat alig haladhatta meg, és a fönntartásukhoz szükséges terület 300-500 km^2 nagyságú volt (népsűrűség <0,1 fő/km^2). Ez az ún. ősközösségi társadalom a mellérendelő szemlélettel összhangban évezredekig folyamatosan fönnállt és működött. Gazdasága és a szellemisége összhangban volt. Hogy élő társadalom volt, élő emberiség volt, azt a több évezredes fönnállása és a környezetével való összhangja bizonyítja. Szerves egészet alkotott, amelyben az ismeretek növekedésével összhangban változott a társadalmi élete. Az eredeti termelési módja, a halász–vadász–gyűjtögető megrázkódtatástól mentesen váltott át a letelepedett, földműves életmódra, az élelmiszertermelőre.

Az emberiség, az emberi programmal vezérelt élő társadalom a történelme során aztán számtalan társadalmi alakzatot öltött, ahol a vezérlő program, a társadalom szellemisége

[217] Zétényi Zsolt: A Szentkorona-eszme mai értelme. Püski, Budapest, 1997. 17.
[218] Zakar András: *A sumér hitvilág és a Biblia.* Szatmári I. kiadása, Garfield, 1973 (eredetileg 1972). 163, 164. Alan F. Alford: *When the Gods Came Down.* New English Library, Hodder & Stoughton, 2000. 31-32, 197-198.
[219] A példákat lásd Cser, Darai 2005-2006. 136-139.
[220] Gimbutas 1991. 352-401.

nagyrészt összhangban volt a társadalmi alakzat sajátságaival, tágabb értelemben véve megfogalmazott „fejlettségével”. Ez a „fejlettség” azonban nem egy soros követelményrendszerhez mért viszonyított érték, hanem a társadalom szellemi kapacitásának, az elmúlt történelmi szakaszokban felgyülemlett tapasztalatainak az összessége. A tartós társadalmi alakzatok idején a vezérlő program – az eszmeiség – a társadalmi gyakorlattal összhangban volt, a rendszer a társadalom életét egyensúlyok sorozatán keresztül biztosította. A szellemiség és a társadalmi gyakorlat ekkor együttesen alkotta magát az élő társadalmat, az emberiség élő volt.

Más történelmi szakaszokban a társadalmi gyakorlatot a társadalom összegyűlt tapasztalataitól idegen eszmék igyekeztek meghatározni, vezérelni, és ekkor az emberiség a betegség jeleit mutatta. Ilyen idegen eszmeiség az alárendelő szemléletű eszmeiség, amely az embereket egymásnak kiszolgáltatott, de felső, elkülönült körből irányítottként igyekszik működtetni. A társadalom védekező mechanizmusa ezt a szándékot, vírusos fertőzést a történelem nagy része során sikerrel kiiktatta és társadalmi egyensúlyt teremtve élte életét – még ha kisebb-nagyobb összetűzések árán is, de a betegsége nem vált halálossá, merthogy nem volt az egész földre kiterjedő érvényű. Ezért a gyógyulás a távolabbi környezet közreműködésével megtörténhetett.

Az állam az olyan közhatalom kialakulásával jött létre, amely már nem azonosítja magát a társadalommal, s foglalkozásszerűen katonáskodó fegyvereseket alkalmaz védelmére és hadi céljai elérésére. Az állam a népességet a vérségi kötelékek helyett területi beosztással szervezi, s államapparátust hoz létre, kormányzati foglalkozásúakat alkalmaz, és amely céljai finanszírozására közadókat szed. Az államok fejlődése különböző történelmi körülményektől, a külső viszonyok rendszerétől, az idegen minták terjedésétől, a lakosság etnikai összetételétől és a földrajzi feltételektől függött, illetve függ.

Az emberi társadalom életében komolyabb gond a XVIII. század során jelentkezik, amikor is valódi vírusnak megfelelő szellemi irányzat jelenik meg, kifejezetten azzal a szándékkal, hogy a teljes emberiséget az irányzatot képviselő, annak szellemiségét hordozó csoportnak rendelje alá. Ebben a szellemi irányzatban az emberiség lényegét jelentő szellem fölé emelik az anyagi meghatározottságot, és ez valódi romboló programot jelent. A szellemiség működésbe lépésének köszönhetően embermilliók kerültek máglyára, guillotine alá, kivégző osztag elé, megsemmisítő táborokba, és pusztultak el nyomorultul mesterségesen keltett éhezés, vagy háborúk áldozataiként. A szellemi irányzat megfertőzte az emberi gondolkodás szinte minden szintjét, és ezzel a legelemibb emberi együttműködési feltételeket rombolja. Hatására fokozatosan megromlanak az életet jelentő egyensúly feltételei! Az emberiség egyedekre bontása és ennek mindenhatóságát hirdető szellemiség az emberi lét alapelemét tagadja meg: a közösséget. Az egyedek tömege nem társadalom, hanem csupán vágóhídra küldhető barbár tömeg. Az egyedekre bontást az egyedeket társadalommá alakító szellemiség szétrombolása és idegen eszmékkel való helyettesítése végzi. Az egoizmus társadalmi értékké emelődik, az összetartozást képviselő erkölcs meg haszontalan béklyóvá süllyed. A társadalmat romboló eszmeiség terjesztése pedig a szellemiség mögötti csoport birtokába került média csatornáin heti 168 órán át folyamatosan buzog.

Az emberiség beteg. Súlyos vírusfertőzés érte. A betegség tünetei mindennaposak. A társadalmat vezérlő erkölcs helyét átvette a napi haszon igénye. Ennek érdekében fokozatosan veszítenek értékükből az összetartozást jelentő közös érdekek, a társadalom jövőjét biztosító oktatás, a társadalom egészségét fönntartó egészségügy, és helyükre a társadalmat gyilkoló erőszak, erő, harc és háború lép. A társadalom közös erőfeszítésének terméke nem a társadalom érdekében gyűlik össze, hanem a vírust képviselő és terjesztő csoportoké lesz. A társadalmi szolidaritás fogalma kiiktatódik a társadalom eszmeiségéből, és helyére a pénz szolgálata lép.

3. Előtérben a tudomány

A kurgán inváziók óta érvényesül a társadalom máig hamis vezérlésének ügye. Megnézve, mi a helyzet ma az elnyomó intézményrendszerrel, amely történetileg alakult a pénzhatalom vezényletével és rövidtávú ésszerűsége mentén, igen nyugtalanító a látvány. A változást a tisztánlátásig eljutás segítheti elő, az erős elhatározás és a cselekvési szándék, valamint a hozzá szükséges erő megszerzése. Amihez a tudomány meggyőző, beláttató ereje vezethet el, de annak érvényesülése előtt is vannak akadályok, mert inkább emberellenes célokat szolgál, mint pl. a hadi és fegyver-kutatások. Viszont a veszély olyan nagy és a nyereség olyan csábító, hogy a jó megoldáscsomag ki fogja vívni érvényesülését.

A tudományos autonómia olyan önálló létezés, amely egy rendszer belső törvényszerűségeiből ered. Minden tudománynak megvan a külön-külön autonómiája. A tudományos autonómia végsősoron a kutatási szabadság. Az egyetemek autonómiáját pedig törvények biztosítják. Ezen belül a filozófia szerepe előhívni a józanész olyan képességét, amely magának szab erkölcsi törvényeket. De az ember csak annyiban hivatkozhat a saját autonómiájára, amennyiben értelmes és józan, azaz normális.

Az autonómia tehát magyarul önrendelkezés, ami rendben lévőnek is látszik első tekintetre, mert a fogalom szokásos használata alárendelt értelemben vett: nagyobb egész részeként működés, de a nagyobbtól nem függetlenül, ám saját jogon és meghatározottsággal. Kell hozzá a nagyobb rész által biztosított keret, szabadság, aminek fájó hiányát éppen a környező országok magyarjai szenvedik. Pedig elismert elv a világban, hogy az egy országon belül élő kisebb közösség számára biztosítani kell az autonómiát.

Felmerül viszont a nagyobb egészek autonómiája is, vésőleg az emberiség önrendelkezése, különösen a mai bolygónyi méretű gazdasági és kulturális törekvések világában. Ennek kérdéskörére válaszolni mindenképpen a tudományosságunknak kell, mert minden más területről jövő megfogalmazás elfogult lehet a maga érdekkörének megfelelően és attól elszakíthatatlanul: legyen az – különösen egy nagyméretű – ország, országcsoport, vallási közösség, gazdasági ágazat vagy maga a pénzvilág, műveltségi irányzat, valamint közösségi és egyéni, de világot átfogó érdek, törekvés, érték.

Mindezek fölé emelkedve az egész emberiséget tekintetbe venni tehát csak olyan szemlélet, nézet képes, amely elegendően tájékozott a tárgyat tekintve, és – itt jön a lényeg – elegendő az ereje és képessége, hogy végig is vigye vizsgálatát és javaslattételei meghallgatásra találjanak, azaz megvalósuljanak.

Ettől kezdve a dolog azonban igen bonyolulttá válik, a folyamat megnehezül. A felsorolt önérvényesítő tényezők ugyanis szintén használják a tudományok eredményeit, sőt szinte kizárólag ők tartják fenn a tudomány intézményrendszerét.

Itt felmerül a tudomány önrendelkezésének ügye, amit a kutatás szabadságának megvalósulása betölthetne, aminek szinte szükségszerűen ellentmond az intézményrendszer finanszírozási gyakorlata.

Ennek a problémának a feloldását még elképzelni is igen nehéz, nemhogy végbevinni. Csakis a tudomány oldaláról képzelhető el, mert az intézményi oldal nem adhatja fel érdekét azonossága elvesztése nélkül. De a tudománynak sincs még rá megfelelő szabályrendszere, eljárása, biztosítéka, minthogy kötve van intézményi és eszmei sajátosságaihoz.

Ezért csak a tudomány autonómiája, azaz a kutatás szabadsága hozhat eredményt, ami a tudósok szerepét állítja előtérbe. Hiszen a kutatás szabadsága kétélű fegyver: elősegítheti a kívánt célok elérését, de helytelen célkitűzés eszközévé is válhat.

És a – Hogyan születhetnek ilyen tudósok? – kérdésre az emberiség története mutathat példákat, azaz a tudomány és a társadalom kapcsolata, hogy mennyiben volt vezérlő elv a kutatásban élenjárók által feltárt igazság, ami korábbi korszakokban a közfelfogásban testesült meg.

Vizsgálandó tehát, hogy az egyéni autonómiák összegződéseként előállhat-e az emberiségé, vagy mivel minden egyén autonómiája valamilyen kisebb-nagyobb közössége keretében valósul meg, ezeknek, főként a nagyoknak a feladata biztosítani a feltételeket az emberösszesség autonómiájához? Az egyén és a kisebb közösségek előtérbe kerültek és az emberi jogok címszó alatt az egész világot képesek befolyásolni. Ennek mentén felmerültek az állatjogok, állatvédelem lett divatos, már korábban teret nyert a környezet- és természetvédelem, mert a bolygónkat az őt érő emberi tevékenység hatása veszélyeztetni kezdte, legalábbis erre következtető és ebből a tényből mozgalmat indító csoportok jelentek meg, most már állami és államközi egyezmények szintjére emelkedve. Ugyanakkor az államméreteket is meghaladó nemzetközi nagyvállalatokat inkább csak önkéntes, propaganda szintű szerepvállalás jellemzi, kevéssé lehet őket szabályozni, – és az sem hoz egyértelmű eredményt, mint a karbonkvóta mutatja, amit a legnagyobb szennyezők nevetve kifizetnek.

Az egyént befolyásoló, korlátozó közösségen ma már nemcsak a családot és az iskolát kell érteni, hanem néha ezeknél is hatásosabbként, de mindenképpen meghatározóként a média néven futó elektronikus eszközöket és tartalmaikat. Mert ez utóbbiak mintegy egyéni segítőként, virtuális őrangyalként vagy kísértő ördögként jelennek meg, közösködnek, igen nagy negatív hatást kiváltva, – persze, pozitív lehetőségek mellett – amikor erőszakra, szexuális szabadosságra és a droghasználatra hívnak fel. Ezt a szülőknek tudatosítani kell, erre az iskolai nevelésnek célzottan válaszolni kell. Nem utolsó sorban a nemzetállamok felelős irányítóinak, hogy hatékony eszközöket állítsanak vele szembe. Még a forrásával is foglalkozni kellene, amit sokkal nagyobb ellenállás kísér egyébként, mint amit bevallunk, mint amiről beszélünk. Illetve éppen ezért esik kevés szó róla, és még kevesebb a törvényhozás és a valódi intézkedés.

De nemcsak és nem igazán az ellenállás, a tiltás a hatékony védekezés, hanem a megelőzés, az előre menés, a pozitív példák felmutatása, sőt az olyan foglalkozások elterjesztése, tevékenység művelése, amely alkotó, építő jellegű, legyen az természettel foglalkozás, lelki élményszerzés, testi erőfejlesztés, szakmaszerzés vagy éppen művészi és sporttevékenység. Mert ugyan gondtalanul élni igen nagy ajándék, de nem is gondol bele, aki ebben részesül, és helyes, hogy még csak természetesnek se tartja, mert tényleg mindenkit megilletne, és hogy ne olyan legyen az életünk, mint amikor a testünkre valamilyen kényszer ül, korlátoz, meggátol a normális életben. Mindenkinek el kellen érnie azt az állapotot, amikor a gondok egy remek belső körön belül érik csak el őt, ami ilyen keretben igen ösztönző tud lenni, és pontosan méri teljesítményét, ismeri annak határát, és ezen a buborékon belül mindenki segít, mintegy: senki sem önző.

Baj az, hogy a többségnek az a nagy gondja, hogy megtalálja helyét ebben a világban, ahol, úgy látszik, semmit se kaphatunk ingyen, s ő vesztesen indul ár–érték arányban. És már a kezdetektől fogva sokan lemondanak a felemelkedésről, akár a jó életről is, mert úgy érzik, hogy nekik nincs semmijük a szerencsésekhez képest. De ez a vélekedés félreértésből fakadhat, hiszen az nem igaz, hogy valakinek ne lenne senkije. Inkább az a helyzet, hogy félrevezették, szándékosan, nem gondatlanságból, hiszen aki nem teljesíti kötelességét, jelen esetben a nevelési kötelességét családban, iskolában, médiában, az mulasztást követ el, elhatározva, hogy lusta lesz, vagy gazemberség közvetítője. Ugyanakkor elterjedt olyan hangulatkeltés is a világban, amikor az úgynevezett kisemberek, akik ugyan jól teljesítenek életükben, de megtévesztetten annál sokkal többre végynak és ezért csalódottak, attól érzik magukat valamennyire nagynak, azaz szereplőnek a környezetükben, hogy másoknak, társaiknak is rosszat jósolnak, nekik se hagynak lehetőséget – lebeszélve őket róla – a feljebb lépésre. Még a gondolatát is ki akarják irtani, mondván: „Ne erőlködj, úgy sem lesz belőled semmi, ne álmodozz!” Még a szerencsét is tagadják, hogy létezik, nehogy valaki elhiggye, hogy majd ha lép a siker felé, jön a szerencse is. Ezért aztán sokak élete semmibe fut, az erejüket elpazarolják. Élnek ők, de nem autonóm életet, mondhatnánk.

Kérdezhetnék a károgók, hogy miért csak a rossz irányú befolyásolást tekintjük az

autonómiát sértőnek a jóirányút miért nem. Azért nem, mert az ilyen cinikus felvetésre válaszolni se kell, azt az egészséges világnézet kiveti magából. Hiszen csak akkor maradunk életben egyáltalán, ha elvégezzük az ahhoz szükséges feladatokat. Az életünk éppen azért munkás, és már a gyerekkorban ki kell állnunk próbákat, hogy az emberösszességben, azaz a társadalomban elfoglalt szerepünkben megálljuk helyünket, miközben élünk szívünk vágyának.

A mai tudományos eredményeket sokkal jobban beszámítva a világbölcsességünkbe, több határozott megismerési korlátunkat merhetjük kimondani, mint az a XX. század első felében megengedhetőnek látszott, és igen-igen sok reménykeltő ismeretünket értékelhetjük az egész emberiségre jellemző közérték és közügy elfogadása és elérése eszközének. Az ismeretek önismerti szintjét és fokát is emelni kell, hogy minden akadály elhárítható legyen érvényesülésük útjából. Ami tehát nem az emberen és az emberiségen kívüli kérdéskör, hanem azon belül kell megoldást találnunk az akadály-fellegvárak bevételére. Sőt, bizonyos mértékig: felismerésére, mert néha ott tartunk, hogy szabad kutatás ide, nyitott társadalom oda, beszélni sem lehet rendesen dolgokról, mintha még mindig léteznének tabuk. Azaz a nagyvilág, a nagy társadalom előnyei nem érvényesülhetnek: a külső világ még mindig az ember túlvilági megrögzöttségeit van hivatva magából kizárni és ezzel a külsőtlenséggel az ember belső világát kitölteni. Pedig a gondolkodás önállósága az embert másféle lénynek mutatja, mint egymáshoz ütődő golyók pályaalakulásának elszenvedőjét. S mivel kevesen nyertesek ebben, figyelembeveendők olyan határozott elvek, amelyek a múltban gyökerezve a jelen széleskörű meghatározói. De ha a tudomány beépülne a vallásokba és a vallások közvetítette emberségi jellegzetességeket a tudomány figyelembe venné, akkor elismerné, hogy az embertörténet, az ember felépítése és társadalomalakítás által elért eredménye mind azt mutatja, hogy nem a természet vagy a szellem, hanem a kettő együtt meghatározónk.

Az emberiség a fentiek alapján biztonsággal fogalmazható meg autonóm élő társadalomként. Az emberiség program vezérelt önszabályozott rendszer, ahol a társadalom egységei hordozzák a működésüket meghatározó, vezérlő szellemi erőt, az élő ember múltbéli felfogásából merítve a fogalmat, átvitt értelemben a „lelket”. Ebben és ezért nem létezik a modern értelemben vett társadalmi fejlődés, a korszaki szintek nem jelentenek egymástól való emelkedő jelentőségű minőségi különbségeket. Valamennyi társadalmi változás, rendváltás – kezdve a mezőgazdaság kialakulásával, folytatva az ipari létrejöttével, majd az információs társadalom kialakulásával – hosszas, esetleg több évszázados, vagy évezredes, gyakran megszakításokkal megtűzdelt változások eredménye volt.

Ezért a ma kivetített következő „fejlődési fokozat”, „fejlődési szint” is hamis, az ezt a felfogást és szemléletet erőltetők „haladó” jellege egyáltalán nem követendő, hanem éppen társadalomellenes. Hiszen az élet maga is a körülmények változására adott olyan válaszlépés, amely az emiatt megváltozott egyensúlyt igyekszik helyreállítani. A válaszlépés azonban nem lehet arányos a változással (lineáris válasz), hiszen nemcsak a környezet, hanem maga az élő egyed is megváltozott közben. Ezért a válasz matematikai értelemben véve nem-lineáris, azaz a válasz minőségében benne foglaltatnak a választ adó rendszer állapotjelzői is, azaz a válasz minősége az egyedet is tükrözi. Így ez utóbbi magát a válaszprogramot is meghatározza. Ebben kiemelkedő jelentőségű a változások során felgyülemlett értesülések, adatok sora (információ), amely tanulásként értelmezhető. Ez a sejti tulajdonság átörökítés szerveiben felgyülemlett adatok halmaza is, de ennek tekinthető a társadalom műveltségének több évszázados, évezredes múltja is.

A legutóbbi sejti tulajdonság átörökítő vizsgálatok megdöbbentő eredményeire oda kell figyelnünk. Eddig azt hittük, hogy az ember örökletes állománya több százezernyi egységet (gént) tartalmaz, holott alig harmincezer gén ismerhető fel csupán, alig több mint egy messze alacsonyabbrendű állatka, a hernyó átörökítő rendszerében. Az emberi test bonyolultabb felépítését és működtetését ezért nem különálló egységek hozzák létre, szabályozzák, hanem azonos egységek több különböző feladatot is ellátnak. Ez arra int, hogy egy-egy öröklési

rendszerbe való beavatkozás nemcsak a kiküszöbölendő tulajdonságra, hanem más, esetleg ma még nem ismert tulajdonságra is hathat. Az eugenetikai kutatásokból kipattanó „eredmény" nem az emberi faj érdekében, hanem esetleg annak fokozott környezeti érzékenységével és esetleg rohamos pusztulásával is járhat, mert a természet kényes egyensúlyába beavatkozni kockázatos dolog.

A természet fütyül a beavatkozó „nemes" szándékaira, céljaira, és a változásra valamiféle lépéssel válaszol. Ilyen, az emberiséget sújtó példák tömegét lehet felsorolni.[221] A természet nem ismeri el a mai alárendeléshez kötött „uralom", „hatalom" kifejezéseit, az erőszakos változtatásra annak megfelelően lép, változik – a Homo sapiens sapiens bölcsességét alaposan megcáfolva. Ezért nem hagyhatjuk – éppen az általunk megtermelt értéktöbblet kisajátításával – ránk tukmálni az agymosó szellemi sötétséget. Ennek nem „adhatjuk el" alkotókészségünket sem, hanem az így felszabadult időt, energiát környezetünk szellemi erejének fokozására kell használnunk. Mert mi, emberek alkotjuk az élő társadalom, az emberiség életerejét, és ez szent fogalom, ezt föladnunk nem szabad. Nem kötelező „fogyasztani", nem kötelező a divatot követni, nem kötelező nap-mint-nap vásárolni, csak azért, mert erre biztat a magát felsőbb érdekűnek tartókat szolgálató média, merthogy állítólag a látszólagos „prosperitás" ennek a függvénye. Nincs mindarra szükség, ami fogyasztását belénk sulykolják. A változatosságot és a napi divat követését hamis eszmék írják elő. A szükségletnek vannak természetes igényei, de sok mesterkélt, mint pl. a TV előtt eltöltött órák.

Természetesen ott is van, ami a szellem számára is hasznos, van, ami a túlfeszített idegrendszer ellazításához hozzájárul, de a tévéműsorok szinte mindent felülmúló többsége egyszerűen szellemi szemét. A jelenlegi törekvés pedig nem azok csökkentése, hanem a maradék, elfogadható, esetleg hasznos műsor törlése, a szellemi értékek kiirtása, és gügye, bugyuta képi jelekkel való helyettesítése. Most már saját maga adagolása által is, bárkinek. Nézz, élvezz, és ne gondolkodj! Te vagy egyedül, te vagy a legfontosabb! – ez a nézőbe sulykolt eszmei mondandó. A tévé elé parancsolt – vagy a kütyüvel a kezében magányossá vált – ember mindennemű értékítéletét a reklám, az agymosás alá kell rendelni. De kell-e? Vagy, ha kell, az kinek jó? Biztos nem nekünk, mindennapi, egyszerű embereknek.

A környezet változásaival együtt járó tanulás mind a sejti átörökítő (gén), mind pedig a műveltséget átörökítő egységeknél (mém) megtalálható. A kettőnek az élet szempontjából vett hasonlósága megdöbbentő. Minthogy a program vezérelt önszabályozott rendszer vezérlő programja elszakadhat a motorikus gépezettől, és más motorikus rendszer vezérlését veheti át, amiben viszont a kettő egysége megbomolhat, amikor is nem lesz képes a feladatát ellátni, mindez aztán betegségek alakjában jelentkezik. A motorikus egységtől lemeztelenített, de azt működtetni képes vezérlő jeleket tartalmazó egységet az élettan vírusnak nevezi. Hasonló alakzat a műveltségekben is megjelenhet, és ilyen jelleggel működnek az alárendelést hordozó eszmék, eszmerendszerek. Ezt tapasztaljuk a mai társadalom életében is, amely a szerves egységet megbomlasztó, szinte rákosnak nevezhető növekedési tüneteket okozza.

Az emberiség beteg. A kérdés az, hogy meggyógyítható-e a kór, vagy halálos? Ha hagyjuk a kórt tovább terjedni, erősödni, akkor bizonyosan halálos. Éppen ezért legalább kísérletet kell tennünk arra, hogy feltárjuk a kór lényegét, és gyógyítsuk káros hatásait. Mindenekelőtt az szükséges, hogy megállapítást nyerjen a kór minősége. A mai társadalomra vezérlő programként rátelepülő „haladó szellem", nem az élet programja. Bár azzal is gondok voltak, aminek a helyére kíván lépni, de ez a program már az emberiség egészét veszélyezteti. Eleve a program vezérelt önszabályozott rendszert, a társadalmat szabályozhatatlan állapotba billenti azzal, hogy a pénz napi hasznát állítja egy állandó, esetleg egyre növekvő sebességű gazdasági növekedés hajtóerejévé, és minden más ellenerőt – emberség, hit, erkölcs – kiiktat. A társadalom elé helyezett célok, jelszavak alapvetően hamisak, az egész vezérlő program, a

[221] A példákat lásd Cser, Darai 2005-2006. 194.

jelkészlet hazugságra telepszik. A társadalom „globalizációja” nem tud mást, mint minden erőforrásnak a vezérlő jelkészlet ellenőrzése alá helyezését, amivel a társadalom védekező rendszerét (immunháztartását) megbénítja, kiiktatja. Ha semmit nem ott fogyasztanak el, ahol megtermelik, mint ma, a kereskedelem és annak könnyű ellenőrzése – de sokkal inkább vezérlése – teszi az emberiséget teljesen kiszolgáltatottá.

Az értelmi szint csökkentését szolgálja a népoktatás lerobbantása, amivel az emberek agyának manipulálhatóságát fokozzák. Ezt megtetézi az egyedek, az ÉN kiemelése, abszolutizálása, és a társadalom bármiféle szervező erejének kíméletlen rombolása. Ennek során a család, az emberi társadalmi szervezetek, nemzetségek, nemzetek, az ezek kovászát jelentő szellemi rendszerek, eszmék kíméletlen gúnyolása, szétverése és megsemmisítése ezt a hatást fokozza. A tömegtájékoztatás pedig, amit ugyanaz a társadalmi kör működtet, mindezek érdekében az agymosást folytatja végtelen szorgalommal. A szex minden fölöttivé helyezése, a kábítószerek hirdetése, a bugyuta TV műsorok ömlesztése, és abba a nézők minél szélesebb körű és mértékű bevonása csökkenti az emberek egymással való érintkezését, egymás megismerését, megértését, az egymás közti hírcsere és annak értelmezési lehetőségét, de csökkentik annak az esélyét is, hogy az agymosó hazugságra fény derüljön. Mindez a szabadság és az egyenlőség magasztos eszméjébe csomagolva teszi az embereket nulla szinten egyenlővé, és a vezérlő eszme létrehozóinak tökéletesen kiszolgáltatott egyedekké. Az emberek a társadalom helyett manipulálható tömeggé, egyszerűen masszává alakulnak így.

Érdemes tehát önvizsgálatot tartanunk, hogy mindez mennyire érvényes nálunk, vagy inkább csak tendenciájában, csak bizonyos erők és eszközeik törekvésében van jelen. Éppen a nemzeti szerveződés mutathatja a határt, mert az közvetíti felénk a legteljesebben az emberiségi vívmányokat. Miközben tudomásul kell vennünk, hogy a globalizációra alapuló, nemzetek felettiként hirdetett mai államiság nem a társadalomért van. Ezt nem szabad megengednünk nálunk, de a tiltakozásunk a globalizációs rabiga ellen nem lehet erőszakos, mert azzal céljainkhoz nem kerülünk közelebb. Hanem úgy kell tennünk, mint az élő szervezetek, amelyek a vírus káros voltát előbb fölismerik, majd az immunrendszert mozgósítva a vírust elszigetelik a támadásnak kitett szervekből, sejtekből, majd elzárják az annak a tevékenységét biztosító csatornákat, és a vírust a szervezetből kiürítik. A test hőmérsékletének megemelésével bénítják meg a vírus működését. Adott esetben hasonlóan kell nekünk is eljárnunk. Hasonlóan védekezhetünk a társadalmi vírusokkal szemben. Most már tudjuk, hogy mi a hamis vezérlő jelkészlet, ami az emberiség élő mechanizmusát a maga hasznára, az emberiség kárára működteti. Amit most tennünk kell, az az, hogy igyekszünk elzárni a vírust a forrásaitól, az emberi közösségektől, az emberiségtől, és kialakítjuk a védekező mechanizmust, meghatározzuk a védekező lépéseket.

Az elesetteket segítenünk kell, hogy fölzárkózzanak, de ez nem jelenti azt, hogy nekik azért semmit sem kell tenniük. Nagyon is kell! Aki megteszi, azt vegyük be magunk közé, de aki erre nem hajlandó, azt ne. Mindenekelőtt kell támogatnunk a helyi, vagy akár távoli természetes közösségek kialakulását, fennmaradását. Erősítenünk kell ezen belül is a családot. A család fogalma, szervezete és eszmei szerepe az utódok szellemi felkészítésében a vírus kezdeti megjelenésétől kezdve annak, megsemmisítési szándékának egyik célpontja. Meg kell szerveznünk a családok védelmét, azok szövetségét és átfogó hírközlő rendszerét. Ezeken belül a kölcsönös segítségnyújtást, oktatást. Tanítanunk kell a műveltségünk alapjait, lényegét, változatait és annak múltját és a kis közösségeken belül művelni is ezeket. Tanítani mindent, ami a múltunkkal kapcsolatos, lehetőleg föltárva a valóságot és elválasztva az agymosásként ránk öntött hamis múltunktól. Bemutatni, hogy a magyarság jelentős tényező volt Európa művelődéstörténetében, és mint ahogy még ma is az. Kimutatni az „Európa rablóbandája” hamisságát, rámutatva arra, hogyha voltak ilyenek, azok éppen nem a magyarok voltak. Oktatni kell a mellérendelő szemléletünket, de el nem feledve a környezet alárendelő szándékait. Nem szabad elfelednünk: nyelvünkben és műveltségünkben van az erőnk, ezeket kell leginkább

védenünk és elsajátítanunk a használatukat.

A hit kinek-kinek a személyi ügye. Mégis, a hit társadalmat összetartó erejét nem szabad figyelmen kívül hagynunk, és erősítenünk kell a hitre alapuló közösségeket és azok zavartalan működését. Támogatnunk kell, hogy a közösségünk tagjai a hitüket ennek megfelelően gyakorolják. Mindaddig, amíg a közösség összetartozását erősítik. Nem szabad tűrnünk a mások hitébe történő bármiféle, de főleg erőszakos (ide értve a szóbeli erőszakot is) beavatkozást. Éppen ezért a különböző hitű csoportok, egységek versengését meg kell gátolnunk. Általában a közösségek versengését gátolni kell, az előre mutató versenyt azonban nem szabad megakadályozni. Előre mutató, ha a közösség egészének a boldogulását, összetartozását segíti, vagy szolgálja. Ez utóbbiban csakis győztesek lehetségesek, a jobbaknál lehetnek még jobbak, de a lemaradást nem szabad szégyenként megbélyegezni. Az ilyen versenynek azonban a közösség egészét kell szolgálnia, nem pedig egyéni 'hősöket' teremtenie.

Megoldásként megfontolandó a társadalom sajátos hírközlő és adatszolgáltató rendszerének a létrehozása, amelynek a segítségével a társadalom alapvető szervezeti egységeinek a hálózatát vezérelve élő társadalmat lehetséges ismét kialakítani. Ez a szellemi önkormányzatok rendszere, a szellemi autonómiák rendszere lesz, amely a mai tudomány minden eredményt felhasználva megteremtheti a fenntartható életünket.

Gyimóthy Gábor *(Zollikerberg/CH)* ***hozzászólása***

Kedves Lajos!

Közel egy hónapja ígértem meg, hogy elolvasom őrült hosszú filozófiai eszmefuttatásaidat, amelyek sok területre kalandoznak el, és utána jelentkezem. Sokminden jött közbe ezalatt, többek között a szívemmel való kellemetlenségek (erre vonatkozóan is érdekesek a fejtegetéseid: mennyire tudjuk a szívműködésünket a tudatunkkal befolyásolni, illetve mennyire befolyásolhatják a működését olyan hatások, amelyek a tudatunkon keresztül érintik?). Gyökeres szív-vizsgálatoknak vetettem alá magam. Állítólag jól vagyok, bár nekem kicsit más a véleményem, de ezt hagyjuk! Öcsém szerint a szívtől nem olyan tünetek alapján (vagy következtében) pusztul el az ember, mint amilyenekkel én dicsekedhetek, hanem az ember egyszercsak, váratlanul fordul le a székről és vége van!

Most nem merek székre ülni...

Írásod nagyon komoly munka. Engem főleg a tudattal, öntudattal foglalkozó rész érdekelt és örömmel látom, hogy nem azok közé tartozol, akik az emberi agyat, értelmet, tudatot olyasminek tartják, amihez hasonlítható sincs a Földön. Rettenetes emberi nagyképűség az állatokat értelmetlen „ösztönlényeknek" tekinteni (bár ehhez ott kellene kezdeni, hogy mit tekintünk ösztönnek és hogy' képzeljük el annak a létrejöttét, sőt a létrejövetelének a lehetőségét?). Szerintem a tudat és az értelem szétválaszthatatlan dolgok. Kis tudat, kis értelemmel jár, nagy tudat természetesen jóval nagyobb értelemmel, bár az értelem mértéke („teljesítőképessége") különböző mértékű lehet, azonos „méretű" tudatok mellett.[i]

Ha egy földigilisztát Y-alakú csövön eresztenek át és az Y egyik kivezető ágában kellemetlenkednek neki (valami elektromos ütéssel, vagy sav hatással), a giliszta hamarosan már csak az Y „kellemes" ágán mászik ki (nem ismerem a kísérlet számszerű adatait). Nagyon nehéz lenne ezt másképp magyarázni, minthogy tapasztalatokon alapuló, tudatos cselekedet. Persze a tudatnak sokkal szembeötlőbb megnyilvánulásai is vannak olyan lényeknél, amelyektől ilyesmit (sokáig) el sem tudtunk képzelni. Nyolckarú polipokkal kísérleteztek. Két, egymás mellett álló víztartályban, két polippal végezték a kísérletet úgy, hogy a polipok láthatták, megfigyelhették egymást. Az egyik tartály közepén függőleges üvegcső volt, amelybe beletettek egy tarisznyarákot, a polip kedvenc eledelét. Ekkor rakták a polipokat a

tartályokba. Az üveg törésmutatója nagyon hasonlít a vízéhez, ezért az akadály csak érezhető de nem nagyon látható. A polip rettenetesen sokat próbálkozott, de csak későn fedezte föl azt, hogyha magasra fölúszik, a csőbe fölülről belebújhat a rákért. Ezt a szomszéd polip végignézte. Amikor aztán beletették a rákot rejtő, üvegcsöves tartályba, szó se volt kísérletezésről, nyílegyenesen úszott a cső bejáratához és ment a rákért.

Ezópusz írta egyik meséjében (több mint 2500 éve) hogy egy szomjas varjú köveket dobált egy köcsögbe, amelyben víz volt, de nem érte el a vizet a csőrével. A kövekkel megemelte a víz szintjét. Jellemző az emberi fennhéjázásra, hogy ezt 2500 éven át olyan mesébeillő mesének tartották, amely elképzelhetetlen, hogy igaz legyen. Talán 30 éve jutott eszébe angol kutatóknak, hogy mi lenne, ha a varjakat ilyen probléma elé állítanák. Elérhetetlen kukacot raktak a víz tetejére és a varjak kavicsokhoz férhettek hozzá. Négy, kísérleti varjú közül kettő azonnal, „gondolkodás nélkül" ment a kövekért. És ami külön „habzó torta": a legnagyobb kavicsokkal kezdték a vízbedobálást! Filmen láttam ezt a kísérletet szajkóval. A szajkó köveket és parafa darabokat kapott. Egy parafadarabot bele is dobott a vízbe, de aztán a parafához többé nem nyúlt. Hol fordul elő a természetben olyan víztartó, amelyet egy madár nem ér el a csőrével, ha szomjas? Milyen hihetetlen észszerűség kell ahhoz, hogy egy madár egy ilyen helyzetet ne csak fölismerjen, hanem azonnal rájöjjön az ilyen agyafúrt megoldásra? Kíváncsi lennék rá, hogy egy elsőosztályos, már írni-olvasni tudó gyerek meddig törné a fejét a problémán?

Emberszabású majmokkal is elvégezték ezt a kísérletet, azt hiszem csimpánzokkal. Ott a majmok által elérhetetlen edényben volt olyasmi, ami vízen úszik, például földimogyoró, de az edényben nem volt víz. A majmok többféle, ám a probléma megoldásához hasznavehetetlen segédeszköz között válogathattak és vízhez is hozzáférhettek. Végül úgy jutottak a csemegéhez, hogy a szájukkal hordtak vizet az edénybe.

Csoda, hogy némelyik madár a gyíksárkányoktól örökölt agyszerkezettel (amely nagyon különbözik a miénktől) mire képes. Talán ismered az újkaledóniai, egyenescsőrű varjakkal végzett kísérleteket. Ez a madár a természetes környezetében különböző szerszámokat gyárt magának tudatosan. Kíváncsiak voltak rá, hogy mennyire leleményes nem természetes környezetben. A kalitkájában kis kosarat helyeztek el élelemmel tele, de elérhetetlenül. A kosárka tetején gyűrű volt, amit azonban nem ért el a madár. Egyenes drót darabokat adtak neki. Nem tudom, mennyi gondolkozás után, a madár a drótot a kalitkája deszkái közé illesztette és kampót hajlított belőle, amivel aztán vidáman kiemelte a kosárkát! Olyasmivel oldotta meg a problémát, ami a környezetében sehol nem fordul elő.

Ezek miatt és sok más állatkísérlet miatt, én nem csak azt mondom, hogy az állatok között is vannak nagyon értelmesek, hanem még azt is merem állítani, hogy a hozzánk mért különbség csak látszólagosan óriási. Azáltal, hogy beszélünk és írunk, olyan „tudáskultúránk" alakult ki, ami látszólagosan mérhetetlen magasságra emelt minket az állatok fölé. De ezt az utolsó húszezer év fejlődésének köszönhetjük, ami az élet fejlődési ütemét tekintve nevetségesen rövid idő. Hogy a szürke agyállományunk mekkora szerepet játszott ebben, azt nem tudom, de ez a szürke állomány talán már az emberszabású majmoknál is megtalálható, ha másképp nem, akkor „csírájában". Számomra a legmegdöbbentőbb a polipok „szellemi teljesítménye", ami a velük végzett kísérletek alapján vált ismertté. Hiszen nem csak hogy nem gerincesek, de semmilyen „kultúrájuk" sincs, mert a szüleik már nem élnek, amikor kibújnak a petékből, vagy tojásokból. Ráadásul nem is társas lények. Minden polipnak mindent, amit tud, saját életében kell megtanulnia, mindenre maga kell, hogy rájöjjön. Hogy mi az, amit mint ösztönt magával hoz, nem tudom, de a polipok esetében nagyon „nagyteljesítményű ösztönre" van szükség. Persze nagy előny, hogy a karjaival fogni tud. A fogni tudó állatok az értelemfejlesztés terén nagy előnyben vannak. Jó példa erre az elefánt és általában a majmok. Egy újvilági majom a négy keze mellett még a farkával is képes kapaszkodni. Részemről irigylés a négyzeten![ii]

Érdekes a delfinek és néhány további bálnaféle magas értelmi foka, noha fogni csak a

szájukkal tudnak és az uszonyaik még olyasmire se jók, amit a kutya, vagy akár a ló a lábaival el tud intézni. Szerintem magas színvonalon tudnak „beszélgetni" egymással és náluk ez fejlesztette az értelmet a kezek, vagy valamiféle fogó szerv helyett. Láttam egy kísérletet, ami erre enged következtetni. Volt egy csőalakú tartódoboz, aminek az egyik végén megfogható hurok volt a másik végére fedelet lehetett rányomni, ugyancsak megfogható hurokkal. A dobozba egy halat tettek a delfín láttára, de azt nem látta a delfín, hogy hogy' fedték le a dobozt. Csak két delfín tudta kinyitni a dobozt, mert ahhoz a két hurkot két irányba kellett húzni. Nagyon sokat vacakolt a két delfín, míg végre rájöttek, hogy mit kell csinálni. Ekkor egy harmadik delfínt hoztak oda, de előbb az egyik „már fölvilágosult" delfínt eltávolították. Amikor a két delfín közé bedobták a halas dobozt, azt olyan villámgyorsan nyitották ki, hogy én azalatt az idő alatt – emberi nyelven – nem tudtam volna ennyit mondani: *Fogd meg a másik hurkot és húzd!* Pedig kétségtelen hogy a trükköt ismerő delfínnek a másikat rá kellett „beszélnie", hogy fogja meg a hurkot és húzza.

Bár a delfinek magas értelmi szintjének létrejöttéhez más magyarázatom is van. Nem biztos, hogy marhaság. Talán már nagyon fejlett volt a hallásuk, amikor még szárazföldi emlősökként éltek. Amikor aztán a vízbe „költöztek", talán a vízben uralkodó, sokkal rosszabb látási viszonyokat próbálták áthidalni azáltal, hogy hangok útján tájékozódtak. Ebből lett aztán az ultrahangokkal történő „látás", amit hihetetlenül magas fokra fejlesztettek. Állítólag 30 méter távolságból meg tudnak különböztetni egymástól két golyót, ha az egyik golyónak 50, a másiknak 51 miliméter az átmérője! Ilyenre a szemünk messze nem képes. Ugyanakkor a hangokra kevesebb adatot lehet biggyeszteni, mint a fényre. Ezt valahogy úgy mondanák szakszerűen, hogy kevesebb információt lehet rámodulálni időegységenként. Ráadásul a fény „ingyen jön" a szemünkbe, a hangot viszont nekünk kell kibocsájtanunk, ha a visszhangok révén akarunk „látni". Emiatt, ha a delfínek hasonlóan jól látnak bizonyos dolgokat, mint mi a szemünkkel, akkor az ultrahangokat földolgozó agyközpontjuknak jóval nagyobbnak kell lennie, mint nálunk annak az agyrésznek, amely a fényen jött adatok földolgozásával foglalkozik. Nem lehet, hogy ez a nagyon fejlett agyközpont – szinte melléktermékként – az értelem fejlődését is szokatlanul magas fokra vitte?[iii]

Itt egy újabb fogalom tolakodik elő, ami már régen foglalkoztat, ez a „fölösleges képesség-többlet", mondhatnánk: képesség redundancia. Mai ember – ha odafigyel, – megtanulhatja és megértheti a magasfokú matematikát. Az agyunk szerkezete 10 000 éve nem változott, vagy talán már jóval régebbi idők óta. Viszont két-háromezer éve egész biztosan nem változott. Mire volt jó, hogy az agyunk már akkor képes lett volna olyasmire, amire ***akkor*** egyáltalán nem volt szüksége? Mire jó a hangutánzó madaraknak, mint a beó, lantfarkú madár, szajkó, papagáj, stb., az olyan képesség, amellyel nem csak más madarak hangját tudják utánozni, hanem emberi beszédet, sőt, emberek által előállított szerkezetek hangját, mint a telefoncsöngés, szekérnyikorgás, vagy a láncfűrész zaja? A hangutánzás minősége néha lenyűgöző. Hallottam egy beót, férfi, női hangon beszélni és férfi, női nevetést utánozni. Nem akartam elhinni, hogy azt olyan tökéletesen tudja egy madár csinálni, amely nem sokkal nagyobb a feketerigónál.[iv]

Ugyancsak filmen láttam egy teljesen megdöbbentő kísérletet. Már nem tudom, hogy csimpánzok, vagy bonobók voltak-e a kísérleti „személyek". A majmokat megtanították a számjegyek fölismerésére 1-től 9-ig, és egyúttal megismertették velük a számok helyes sorrendjét. Ezután a majmokat képernyő előtt „dolgoztatták". A képernyőn megjelentek a számok teljes összevisszaságban, találomra összekeverve. A majmoknak meg kellett érinteni a képernyőt a számoknál, mégpedig a helyes sorrendben. Új, meg új elrendezésben jelentek meg a számok. A majmok sosem tévedtek és elképesztő gyorsasággal intézték el a föladatot.

Ezután megjelentek a számok, de a majmoknak csupán az egyes számjegyek helyét kellett megjegyezniük. A számok eltűntek, de ahol voltak, ott egy jel (mondjuk négyzet) mutatta az előző helyüket. A majmoknak az eltűnt számok sorrendjében kellett megérinteni a jeleket a képernyőn. Ez is gyönyörűen és hibátlanul működött. Ezután elkezdték a találomra

odaszórt számjegyek fölmutatási idejét csökkenteni. Ekkor derült ki a csoda: a majmok ***embertelenül*** rövid idő alatt tudták megjegyezni a fölmutatott képet és hogy azon melyik szám, hol helyezkedik el. Hogy miért embertelenül? mert a fölmutatás ideje végül olyan rövid volt, hogy emberi szemlélő azt se látta, hogy fölvillant valami a képernyőn!!! Tehát itt olyan képességről van szó, amely nagyon messze van túl az emberi képességeken, ezt a területet tekintve. Megválaszolatlan kérdés: hol van erre a képességre szüksége a majmoknak a természetben? És ha nincs, akkor miért létezik ez náluk, és miért tűnt le nálunk? Lehetséges, hogy a majmoknak erre a képességre nem most van szüksége, hanem majd lesz valamikor (ha nem irtjuk ki szegényeket...)?[v]

Ám szerintem csak az időtől és az állatok értelmét vizsgálók leleményességétől függ, hogy mi minden derül majd még ki a legkülönbözőbb állatokról. Itt egy kutya-kísérlet jut eszembe, ami nem kevésbé megdöbbentő, hiszen nem emberszabású majomról van szó. Egy kutyával megismertettek rengeteg, különböző tárgyat. Nem akarok hülyeséget mondani, de ha jól emlékszem, 400 tárgyról volt szó! A kutya mindegyiknek megtanulta a nevét, és ha a rengeteg tárgyat egy halomba rakták és megkérték a kutyát hogy egy bizonyos, névszerint kért tárgyat hozzon ki a halomból, kikereste és kihozta. Ha ez nem lenne elég a csodálkozásra, akkor érdemes fölfigyelni a kísérlet befejezésére. Egy olyan tárgyat dobtak a halomba, amit a kutya nem ismert. Meg tudták értetni a kutyával, hogy szeretnék, ha az ismeretlen tárgyat hozná ki a csomóból. A kutya megértette és ki is kereste a sok ismert tárgy közül![vi]

Néha halak is csinálnak megdöbbentő dolgokat. Láttam egy filmet, amely egy „szerszámot tudatosan használó" halat mutatott. Kopár tengerfenéken egy fatuskó szerű, korall képződmény volt, amelyet egy hal, kagylófeltörő üllőnek használt. Messziről hordta oda a kagylókat, amelyeket addig csapkodott a tuskóhoz, amíg azok föl nem törtek. Arról az elképesztő esetről biztos hallottál, hogy egy nagy, tengeri rája odaúszott egy könnyűbúvárhoz és megmutatta neki, hogy egy horog van beleakadva a szeme alatt. Ha beszélni tudott volna, szabályosan megkérte volna a búvárt, hogy szedje ki a horgot. A búvár ki is szedte. Mennyi ész kell ahhoz a rája részéről, hogy fölmérje, egy ember tud rajta segíteni? És mennyi bátorság, sőt bizalom kell hozzá, hogy oda is menjen az emberhez? Az önuralomról már beszélni sem érdemes, amellyel mozdulatlanul viselte el a valószínűleg fájdalmas műtétet.[vii] Találtak olyan tengeri halakat, amelyek fölismerik magukat a tükörben, tehát ***ön***-tudatuk van.[viii] A gorilla – nem túl távoli rokonunk – erre állítólag nem képes. Persze itt azért nem árt elgondolkozni ezen a tükrös kísérleten. Ha egy állat – szarvas, vagy tigris, vagy bármi más – vizet iszik egy háborítatlan tó, vagy pocsolya vizéből, menthetetlenül szembekerül saját tükörképével. Ha nem tudná, hogy sajátmagát látja, ijedtében el kellene menekülnie onnan, vagy haragjában megtámadnia a tükörképet. Ezért szerintem, ha mondjuk a gorillánál nem sikerült kimutatni az ön-fölismerést, akkor annak más okai is lehetnek.

Az értelmes madarakról meg regényeket lehetne írni. A sirály, amely kagylókat visz a tengerből az autóútra „elgázoltatás végett". Vagy a varjak Japánban, amelyek – ugyanilyen céllal – diókat dobnak az autóútra, de nem akárhol, hanem a zebracsíkok közelében, ahol – mint tudják – néha leáll a forgalom (hiszen nem sajátmagukat akarják elgázoltatni). Vagy a kánya Ausztráliában, amely a bennszülöttek otthagyott tüzéből, égő ágat ragad ki, amivel fölgyújtja a sztyeppe száraz füvét, hogy kiugrassza a zsákmány állatait. Más madár is van, amely nem fél a tűztől. Valahol, dél-keletázsiai templomokban, a hívők kis tégelyekbe vajat raknak, amelyben égő kanóc van. Egy szarkaféle odamegy, kiveszi az égő kanócot és megeszi. Nem tudom, miből van a kanóc, de a rajtalévő vaj, úgy látszik, a madárnak kellemes táplálék.[ix]

Filmen láttam egy kárókatonát, amely odarepült egy vízben úszkáló kacsacsőrű emlőshöz, csőrével finoman megütögette az állatka fejét. Az állatka ebből megértette, hogy leküldték a fenékre, kotorászni az iszapban. A kotorászás álcákat, bolharákokat kavart föl, amire odasereglettek a halak a kormorán örömére... Az ilyenféle együttműködésből a mézjelző szarka és a mézorzó borz esete a legismertebb.

De a legelképesztőbb a csalétekkel halászó, vagy bogarászó madarak értelmi szintje. A gémféle, amely egy levélről lekapott legyet dob a vízbe és bekapja a halat, amely a légy iránt érdeklődik. Vagy, amely egy parkban kenyérdarabot talál és azzal csalogatja a halakat. Kitartóan igazgatja a csalétket a csőrével. Kijjebb löki, ha kell, visszahúzza, ha túl messzire került. Kisebb halak elől kikapja, majd újra bedobja és végül csak a „kifizetődően" nagy halat kapja be. Vagy az üregi bagoly, amely trágyadarabokkal rakja körül üregének a bejáratát, mert ganajtúró bogarakra vadászik.

Láttam egy kísérletet, amelyben négy kea madár összehangolt és egyidejű cselekvésére volt szükség az eledelt rejtő doboz kinyitásához. Ez tényleg olyan kísérlet, amit emberszabású majmok nem tudtak megoldani.

Elképesztő néhány madár fészeképítő képessége, például a függőcinkéé. A madár egy lelógó, szomorúfűz ágának végére épít olyan minőségű fészket, amelyet gyerekek meleg papucsnak tudnak használni. Meddig próbálkoznánk, ha nekünk kellene ilyen fészket építeni azokból az anyagokból, amiből a cinke teszi, noha két kezünket és bármilyen szerszámot használhatnánk? Ez különösen akkor lenne érdekes, ha ilyen fészket sose láttunk volna, tehát még föltalálni is nekünk kellene a fészek szerkezetét! Itt bukkan föl az ösztön kérdése. Mennyi ebből a fészeképítésből az ösztönös és mennyi a tudatos cselekedet? Végeztek már ilyen kísérleteket. Egy afrikai takácsmadarat nem hagytak olyan füvekhez jutni, amiből a fészkét szokta építeni. Három madárnemzedék után újra hozzáférhettek a madarak a szokásos fészeképítő anyagaikhoz. És csudák csodája, a madarak gyönyörű fészket építettek belőle! Íme a bizonyíték – mondák a kísérletvezetők – az egész csak ösztön![x] Ez nekem olyan volt, mint a szovjetek hülyéskedéséről szóló vicc: Liszenkó fog egy bolhát és azt mondja, hogy hopp, mire a bolha ugrik egyet. Erre kitépkedi a bolha lábát és újra azt mondja, hogy hopp, de a bolha nem ugrik. Mire ő bejegyzi a füzetkéjébe, hogy ha a bolha lábát kitépjük, megsüketül...

Ugyanis lehet, hogy a madarak esetében csak annyit „mond" az ösztön, hogy *fészket kellene építeni*, és minden további tudatos cselekedet. Az egész ösztön dolog rém titokzatos. Lehet egy fűszálra véletlenül csomót kötni, lehetőleg úgy, hogy a csomó a fűzfaágra kerüljön? Talán lehet, de akkor mekkora lenne a valószínűsége annak (ha a madár nem tudatosan kötötte a csomót), hogy fölismeri a csomó szerkezeti előnyét és meg is tudja ismételni a csomózást? Ha mindez nem tudatos, hanem véletlen, akkor mikor kerül az ágra a második csomó? Mikor lesz abból fészek? Mikor fordulnak elő ezek a véletlenek egy másik madárnál? És mikor fordul elő annyi madárnál, hogy ösztön lesz belőle? Egyáltalán, az ivarsejtekben génekben rögzítődik az élőlény építési terve, előírása, építésének módszere. De hol és milyen módon lehet ösztönöket rögzíteni és továbbadni? Nem olyan ösztönre gondolok, amely például egy illatanyag esetén (feromon) egy másik élőlényből valamilyen választ vált ki, hanem olyan ösztönre, amelyben létezik egy bonyolult fészek szerkezeti terve és építésének módja. Elképzelhető-e az ilyesminek az ivarsejtek általi továbbadása?[xi]

Van egy madár (talán Ausztráliában?), amely csel-fészket épít. Valami föltűnő helyen ácsorgó kóróra, vagy ágra olyan fészket épít, amely nyitott fölül és messziről láthatóan üres. Ám a valódi fészek, eme csel-fészek alatt van, oldalbejárattal! Egy másik trópusi madár a szó legszorosabb értelmében fészket varr magának. Nagy leveleket varr össze, erős pókháló szállal, vagy valami mással, ami cérnának használható. Pontosan úgy csinálja, ahogy mi varrunk: hegyes csőrével átdöfi az egymás mellé illesztett leveleket, átfűzi rajta a szálat, majd a túloldalról szúrja át a leveleket, megint átdugja, majd áthúzza a szálat. És így tovább. A végén a levelek szabályos öltésekkel vannak összevarrva! Ha ilyet látok, nem csak az ösztön létrejöttén és továbbadási lehetőségein tűnődöm, hanem azon is – hogyha ez tényleg csak ösztön – mennyi idő kellhetett a kialakulásához? Ez a kérdés főleg akkor merül föl a legégetőbben, ha valamilyen „ösztön" kialakulása nem történhetett ezer évekig, vagy akár évmiliókig, hanem csak évtizedek alatt keletkezhetett. Ha jól meggondoljuk, ez nem más, mintha azt mondanánk: ***Akkor pedig nem is lehet ösztön!*** Hány évtizede vannak aszfaltozott autóutak Észak-Amerika

nyugati partján és azon hány évtizede zajlik forgalmas autóközlekedés, hogy a sirályoknál kialakulhatott volna a kagyló-elgázoltatási ösztön? Még kevesebb évtizede vannak a japán városokban zebracsíkok, hogy ahhoz a varjak diótörető „ösztöne" létrejöhessen. Hátmég a verebek esete, amelyek rájöttek, hogy egy zárt bevásárlóközpont – ahova szerettek volna bejutni – önműködő ajtajához hova kell repülni, hogy az kinyíljon! Ilyen önműködő kapuk még kevesebb ideje léteznek, mint a zebracsíkok. Megfigyelték, hogy egy veréb repül csak oda, ahol meg kell szakítani a nyitószerkezet sugarát, és ha nyílik a kapu, az egész verébcsapat beröppen. Ugyanis, amikor a ki-be járó emberek nyitják az ajtót, nem mernek átrepülni.

Nem akarom kétségbe vonni az ösztönök létezését, létrejövetelük lehetőségét és továbbadásukat, bármilyen módon is történjék az, de szerintem – például a fészeképítés terén – sokkal több a tudatos és sokkal kevesebb az ösztönös folyamat, mint ahogy jelenleg még gondoljuk.[xii]

Ha már a tudatot feszegetjük és feltételezzük, hogy még a földigilisztának is van bizonyos tudata (mint ahogy én azt feltételezem), fölmerül a kérdés, hogy akkor az elképesztő „agymunkát" végző számítógépeknek van-e, vagy lehet-e majd valamikor tudata, sőt öntudata? Szerintem a mai számítógépeknek biztos nem lehet tudata, mert ahhoz nem csak egyoldalú, számolási készség kell, hanem érzékszervek, amelyekkel a környezetünket érzékeljük, a körülöttünk létező világot fogjuk föl. A tudathoz nem elég egy bizonyos tanulási képesség (ilyen gép már sok van, illetve a hozzájuk való program). A földigiliszta a saját módján, de teljes mértékben érzékeli a környezetét. Ezért lehet tudata. Viszont ha csinálnánk ilyen, mindent érzékelő számítógépeket (talán távoli égitestek felületén mászkáló és kutató robotoknak lesz szükségük ilyesmire), miért ne alakulhatna ki öntudatuk?[xiii]

Az emberi ellenpéldák a „naptáridióták" (akiket ma a politikai korrektség szabálya szerint biztos nem lenne szabad így nevezni), akik igaz, hogy bizonyos tudattal rendelkeznek, de az nem elég az „önellátásukhoz". Viszont, ha valaki odamegy hozzájuk és megmondja a születésének időpontját, az illető pillanatokkal később megmondja, hogy az a hét melyik napján történt. És sosem téved! Persze nem mindenki naptáridióta, aki képes elvégezni ezt a nem túl magasfokú fejszámolást, de én hallottam olyanokról, akik enni, inni sem voltak képesek segítség nélkül, tehát gyakorlatilag semmi másra nem voltak képesek, csak erre a fejszámolásra.[xiv]

Az élettelen gépek öntudata mellett, engem egy másik kérdés is érdekel. „Menetrendszerű"-e egy, a Földhöz hasonló, életet hordozó égitesten, hogy az értelem fejlődése odáig fajuljon, mint itt a Földön? Azaz, hogy kialakuljon rajta a magas fejlettségi fokú, technikai civilizáció? Csatlakozó kérdés: Ha nem pusztulnak ki kereken 66 milió éve, eljutott-e volna a gyíksárkányoknak valamelyik ember-méretű, vagy nagyobb fajtája, további 20-30 milió éves fejlődés után oda, ahol mi tartunk most? Hiszen volt köztük két lábon járó, melegvérű lény, amelynek a mellső lábain lévő kézszerű karmok fogásra is alkalmasak voltak. És hogy a másszerkezetű agyuk, amelyet a madarak örököltek, mi mindenre képes, azt látjuk.[xv]

A fejlett értelem túlélési előnyöket biztosít. Ez kétségtelen, de mégis vannak a Földön olyan lények, amelyek nem fejlesztik az értelmüket és mégsincs semmi problémájuk a túléléssel, sőt, valóságos túlélő bajnokok. Ilyenek a cápák, amelyeknek némelyike 400 milió év óta nem változott. Ugyanakkor egyes emlősök – 66 milió évvel ezelőtt szinte nulláról indulva – valóságos fejlődési versenyben vannak: rovarevők-félmajmok-majmok-emberszabású majmok-előemberek (a különböző *pitekuszok*, például Ádám és Éva: *almáspitekusz*...)-emberek. Persze ez a kérdés mindaddig csak álkérdés, amíg azt sem tudjuk, létezik-e a Földön kívül, életet hordozó égitest? Ha meg egyszercsak hasonlóan fejlett lények rádiójeleit tudjuk fogni, akkor részben megválaszolódott a kérdés: máshol is továbbfejlődött az értelem, de hogy a dolog menetrendszerű-e, arra nem kapunk választ.

Zollikerberg, 2021. XII. 31. *Üdvözlettel: Gábor*

Válasz a szerzőtől

Kedves Gábor!

A hozzászólásodhoz a válaszomat (ott pirossal jelölt) lábjegyzetekként írtam, de most végjegyzetté átalakítva mutatom:

i Egy ember értett meg, az is félreértett – mondotta Johann Wilhelm Friedrich Hegel (aki egy személy, bár egyik vizsgázóm a kihúzott vizsgatételen lévő hosszú neve láttán két filozófust emlegetett, amiből kiderült, hogy „egyiket sem" ismeri, tehát még a tételcímet sem tanulta meg). Nem akarok most úgy járni, mint Hegel, ezért leszögezem, hogy bár „az emberi agyat, értelmet, tudatot" tényleg nem olyannak tartom, „amihez hasonlítható sincs a Földön", de, avagy hanem, egyedülállóságát éppen azáltal látom megragadhatónak, hogy a hasonlításban minden mást felülmúl. Mert igazából akkor nem fogjuk az állatokat sem ösztönlényekként lenézni, ha felfogjuk a magunk szellemének a mivoltát, eredetét. Amit Hegel a Világszellemmel azonosított, attól származtatott, tehát nem ahhoz hasonlóként fogta fel, amint viszont teszi azt még minden tételes vallás is. S ha értelmet (összefüggést, szabályosságot) találunk a világban, olyat, ami bennünk is van, akkor már érthető az átfogó szellemiséghez mint világteremtőhöz való viszonyulásunk is: „Amit eggyel a legkisebbek közül tesztek, velem teszitek" – kissé kiterjesztve értve Máté evangéliuma 25. fejezetének 40. versét. És érthető az az ördögítés is, amit a bennünk lévő külső szellem esetlegessége, idegensége kapcsán végeznek viszolygást, félelmet keltve, meg ugyanennek a másik szélsősége, amikor e szellemnek még a létét is tagadják, az értelmet örök sötétség jövőbe zárva. Ugyanakkor már tudunk ember előtti világunkról és az ember utánit sem túl nehéz felfogni, tehát nem a tudati tényezők igazán izgalmasak, hanem a világtól elkülönült önmagunk, öntudatunk. Ennek lehet igen alacsony foka az ösztön, amit a bennünk lévő hüllőagy képvisel. Magasabb az érzékenység, érzelmesség, melynek sokaságát madáragyunk kezeli. És igen vékony agykérgi rétegé a szellemi teljesítmény, amit magával az emberséggel azonosíthatunk, s az istentudatig is végteleníthetjük. Amivel szemben aztán – a keskeny palló, vagy vékony tűfoka miatt, amin át az értelem a végtelenségbe juthat – felléphet hitetlenség, világvégét megkülönböztetve, amiért világkezdetet is a folyamatban, illetve azon kívülre kerülve a helyzet kezelhetetlenségében fuldokolva, erőtlenségbe hanyatlva. Amin azért segíthetünk, akár mi magunk, akár mások révén, hiszen a beszéddel közölhetők befolyásolhatják a felfogást. Odáig, hogyha már a beszéd által vagyunk emberként különállók a természettől, azáltal vissza bele is simulhatunk.

ii A szőlőkacs, vagy a futónövény (bab, folyóka) is kapaszkodik a karóba, drótba, körbeöleli mintegy, sőt egyenesen megcélozza, hogy elérje. Igen, ők a növényi polipok. Mi is ilyenek lennénk, ha mestereink nem mondanák el szóban, hogy mi merre hány méter. Itt tehát a beszédközlés megspórolja a tapogatódzásunkat. Érdekesek köztünk a lelki vakok, akiknek nem sikerül látvánnyá átfordítani a (nem) tanultakat.

iii Persze hogy delfinek is vagyunk rögtön, ahogy megértjük az ő működésük összetevő mozzanatait. És minden más ehető állat és gyógynövény is vagyunk velük táplálkozva. Satnyulásunk éppen a hiányukból fakadna, ha nem léptünk volna lejjebb összetevőik méretében, ahol már pótolhatóvá váltak, illetve tettük őket azzá tudásunkkal.

iv Igen, az alkalom csak a tolvajt szüli, a képességet nem. Ezért nem is értjük, mit mire és miért tettek, használtak az igen régiek, sőt néha még ma sem, a nagyon messze lévők, élők esetében. De ha számba vesszük a földi világot a részecskevilág szintjén, ugyanolyan, mint bármikor régen, amikor itt ember lehetett. Ráadásul az agy mint olyan éppen ezen a szinten működik. Így aztán végtelen lehetősége képességeinknek, ha egyszer ahonnan van, az is az.

v A majmok általad említett számkísérlete is mutatja, hogy valójában az értelem mérésének az első módja (IQ, inteligencia kvóciens) csak az ún. soros inteligenciát méri, ami, igen, egyfajta logikusság gyorsasága csupán. (Ezért is lehetett vele a más műveltségi környezetben felnö-

vők alacsonyabb inteligenciáját „kimutatni” a gyarmatosítás idején.) Ehhez képest az érzelmi inteligencia még akár sokkal fontosabb is lehet az életben, például ha valaki vezetői beosztásban van, hogy ne szenvedjenek tőle a beosztottak. De említhetjük a szülőket is, ha akikben ez a képesség kevéssé működik, az mennyire sivárrá teheti gyermekük életét. Végül a harmadik a lelki (spirituális) inteligencia a világot átfogó tudat működése bennünk, hiszen szinte egyfajta istentudattal születünk, aminek kielégítésére vágyunk tudatlanul, de tudatosan is érdekel bennünket a születésünk előtti világ és halálunk utáni – sorsunk. Mindenki elérzékenyül, amikor meghallja: https://youtu.be/8w7jS9ME91g.

vi És ha már a kutya is képes eligazodni 200 tárgy és neve között, mi se elégedjünk meg azzal, hogy biztos kézzel nyúlunk a könyvespolcra egy könyvért, mert emlékszünk hol a helye, ha eszünkbe jut, hogy megnézzünk benne valamit. Hanem vizsgáljuk meg kritikusan, mi van abban a könyvben, különösen az emberi és a magyar történelemről, mert azt nem mi írtuk, és már csak, vagy de még, igazsága által eljuthatunk valóságához. Többek között azzal, hogy mint itt, vizsgáljuk és mennél többet kiderítünk az emberi gondolkodásról és világunkról, mert egyáltalán nem véletlenül jutottunk erre, sokat tettünk érte, és arra nem mindenütt volt lehetőség és alkalom a Földön.

vii A rája említett esete is figyelmeztet bennünket sok mindenre. Arra, hogy a természet rendjét nem ismerjük eléggé, avagy sosem fogjuk teljesen megismerni. De azért a tápláléklánc (ökológiai rendszer) ismerete eléggé régi tudásunk, és abba például egymást egyáltalán nem számítjuk bele. De akkor miért öljük egymást, honnan a háború? Nem elég hogy már sokszor elmondtam, ezért megismétlem: Nincs örök emberi harc egymás ellen. Ember embernek nem farkasa. A családi, nagycsaládi együttműködés nem ismerte az erőszakot, akármennyire is lopakodó propagandával (gúnyrajzok és erőszakos rajzfilmek) terjesztik ezt a hamis mesét. Az emberi csoportok igen nagy távolságokra éltek egymástól egyébként, azaz nem is találkoztak azokban az igen régi időkben. Amikor pedig már elszaporodtak a földművelés következtében, volt mit enniük, nem kellett egymásra törniük. Nem azért lettek tehát földművesek, mert elszaporodtak, hanem éppen fordítva. Mekkora embertelen gonoszság kell a hamis történet terjesztéséhez! Ami egyébként a késői elnyomás magyarázatára szolgál, mondván, hogy erőszak mindig is volt, mert „míg két ember lesz a földön, az mindig harcolni fog egymással”. Helyette az együttműködés egyenrangú emberek közt folyt és mellérendelő szemlélet alakult ki, amely a megismerést is elősegítette, mert mindenre úgy tekintett, mint ami társaként szolgálva közli vele magát, míg az alárendelő parancsnokság nem hagy teret senki más tudásának növelésére, s így a magáé sem képes alkalmazkodni a kihívásokhoz. Ezt a vészes alárendelő állapotot pedig alig hétezer éve szenvedi az emberiség, lényegében a sztyeppéről jött, ahol az amerikai filmek cowboy szörnyetegei mintáját adták az első elvadult pásztorok, előbb egymásnak ugorva (Csak egy maradhat!) és majd lóra ülve a földművelőkre támadva sorozatosan, ami mára már adóért cserébe adott állami szervezetté szelídült – legalábbis a felszínen.

viii A tengeri halaknak talán mégsem öntudatuk van a fentebb emlegetett értelemben, hanem éntudatuk, avagy a környezettől elkülönülésükről való tudatuk. Ami a macskáknál, kutyáknál nincsen meg. De még a csimpánznál sem arról volt szó, amikor megmutatták neki a fehérre festett homlokát a tükörben, és rácsapott. Inkább azért vághatta hókon magát, mert csípte a festék. Bizonyos tévéképernyők előnyeit bemutató reklámok arra hajaznak, mintha a macska vagy kutya tudná, mit lát a képernyőn, de az is inkább olyan válasz lehet csupán, ami véletlenül éri el a készítők szándékát. Ezért a vadállat sem látja tükörképét az állóvízben, mert ahhoz a látásához tisztában kellene lennie a tükröződés fogalmával. Nem is nagyon kell ezeknek a mesterséges körülményekkel felvett kísérleteknek a hamisságával foglalkoznunk, mert az értelmesség beli hasonlóságok éppen elegendő tájékoztatást adnak.

iv És azok az esetek tehát, ahol gondolatsor látszik végigfutni az állat agyán, valamikor megtörtént vagy megtörténhetővel helyettesített, helyettesíthető eseménysor tapasztalatát rögzítették valamikor, még ha bizonyos lépések kimaradtak is eredetileg, vagy most, amiatt szinte

hihetetlenek számunkra. Még szerencse, hogy látjuk azért az összefüggést bennük, mert ha nem látnánk, még magunk fölé emelnénk őket, amint azért az bizonyos babonák esetében már megtörtént, nem beszélve a ma igen időszerű babonákról.

x A függőcinke és más fészeképítő madarak esete látványos, de ugyanazon a húron pendülhet, mint az általunk kevésbé látványosként gondolt, szemlélt egyéb természeti csodák, például a növényeknél a levelek alakja, nagysága, vagy épp a gyomrunk elemekre bontó képessége és egyebek. Van a világ, amelynek alkotórészei összefüggéseket és lehetőségeket rejtenek, egyes részeinek összessége számára esetleg csak egy kis terület, vagy akár az egész világegyetem, ha nagyképűen tekintünk magunkra. Kiegészítői vagyunk, vagy inkább kifejezői azoknak a lehetőségeknek, összefüggéseknek. A madarak a levegőben is, a halak a vízben is. Mi már a világűrben is. Amire sokkal kevesebb esélyünk volt annakidején, mint a fészekrakónak csőrrel ágra fűszálból csomót kötni.

xi Itt lép be a részecske szintű egymásra hangolódás (kvantumrezonancia) jelensége, amely tértől és időtől függetlenül is képes átadni a tájékoztatást, bár ennek gondolatát nehezen tudjuk elviselni, mert belénk nevelték manapság a saját érdemű érvényesülés édességét (a cukoré helyett).

xii Az eddig általam mondottakból kitűnik, hogy nem az ösztönösség–tudatosság kettőst kell erőltetni a különös állati képességek megértése tekintetében, főként nem annak aránya adhatja a megoldást. Hanem az, ha egészen másként kezdünk magunkra tekinteni: „Úgy néztem magamra mindig, / ahogy csodára nézni illik, / csodára, az ember fiára, / kezeire, nyírott hajára. Írta Szécsi Margit és énekelte Sebestyén Márta együtt a Halmos–Sebő duóval (https://www.youtube.com/watch?v=rryDmDb7ycw). Ez, félreértés ne essék, nem az ember istenítése, hanem a csoda csodának tartása az ember esetében. No, ugyanez érvényes az állatvilágra, a növényekre, virágokra, tájakra, hegyekre, völgyekre, kövekre, kristályokra, stb. Csodálni kell, nem leírni. Bár a leírás is megtörténik, olyannyira, hogy már szinte elvész közben a csodaérzék belőlünk. Ahogy a csillagképek helyett pályákat lát a csillagászat, élet helyett vegyi folyamatok összességét a biológia, hullámjelenségeket a biogenetika. Csak csodát nem. Ugyanúgy, ahogy ízletes ételek helyett kiszámolt kalóriákat fogyasztani már-már embertelen, az állatokra csupán viselkedéstanilag nézni, szintén kárunkra van.

xiii Azok a gépek, amelyek után gyerekkorunkban szaladtunk, ha megjelentek a faluban, egészen másért voltak és maradtak érdekesek, mint az ember, az élőlények és a világ maga. Emberalkottaságuk vonzott annyira, és tudtuk, hogy szét lehet szedni és összerakni, és hogy még jobbakat is összeraktak már, például repülőgépet. Ugyanakkor a számítógépeket és csatolt részeiket mesterséges intelligenciának nevezni félrevezető, mégha robotoknak emberi külsőt adnak is. Ebben az üzleti érdek inkább a főszereplő, nem a képesség. Persze az is, hogy mit tud, de mivel olyan sokba kerül, meg kell tudni indokolni a rá fordított pénzt, és ennek legrövidebb módja, ha valami misztikumot csempésznek bele félelemkeltéssel keverve. Pedig a földigiliszta is különb minden számítógépnél. És itt érthetjük meg legjobban az embert, magunkat, akik a gilisztához képest nemcsak érzékeljük a környezetet, hanem annak éppen létet adunk. Létet abban az értelemben, hogy nevet, értelmet, célt és értéket, stb. Aztán bele is simulunk a természetbe. A számítógépekről ellenben olyan képet adnak, mintha rabszolgák lennének, akik persze majd egyszer fel is lázadnak, amikor öntudatra ébrednek, stb. Eközben és ezzel: jól el lehet takarni sokmilliárd ember bajait, amire más rendszerben lenne szükséges választ, megoldást adni. Persze mondják, hogy a csúcstechnológia majd megmenti az emberiséget a jövőben, ezért nem felesleges ma áldozatot hozni érte. De ez az áldozat túl nagy, amit ma látunk, kilóg a lóláb a fényűzésből. Johann Gottfried Herder sem fogadta el azt, hogy a római birodalmi kegyetlenségeket, nép- és nyelvirtást felmenti, hogy közben elősegítette a kereszténység elterjedését. Istennek nincsen szüksége ilyen eszközre. Mert amit akkor megsemmisítettek pótolhatatlan érték volt, ami hiányzik azóta is. O tempora, o mores! Ma is mennyi emberi tehetség nem bontakozhat ki, mennyi jó gondolatot és találmányt nem engednek szóhoz jutni, megvalósulni.

xiv A fogyatékosokkal már megfelelően foglalkozunk, miáltal magunkról, az emberről magáról még többet megtudunk.

xv Bár tekinthetjük magunkat akár egyedül értelmes földi lényeknek is a világmindenségben, de minden kiválóságunk ellenére nem szabad magunkat a természet fölé emelni. A természetünk által válhat ugyanis csupán valósággá emberségünk, a mi oldalunkról és a világ oldaláról egyaránt. Ugyanakkor a mai színvonalunkat nyújtó emberiség legalább félmillió éves tapasztalatot hordoz elméjében, amihez képest eltörpülnek pár évszázados vagy akár évezredes, különösen visszahúzó elképzelések, törekvések. Az elmebéli egyetemesség részei tehát nemcsak bennünk vannak meg, hanem körbe is vesznek jelenségekként, lényekként, törvényekként, és nemcsak térben, hanem az idő időtlenségében is.

Kápolnásnyék, 2022. január 6. Üdvözlettel: *Lajos*

Gyimóthy Gábor viszontválasza

Kedves Lajos!
Nézd, mire bukkantam:

Késlekedő belátás

Soká tartott, de már elkezd
terjedezni az ismeret,
hogy érzelme és értelme
az állatoknak is lehet.

Lassan köztudottá válnak
ama lenyűgöző tények,
amelyek azt bizonyítják,
hogy **mind** *gondolkozó lények.*

Fölsorolok néhány példát
– egyetlen sem légből kapott –
amely bemutat állati
értelmet és öntudatot:

Delfin, amely a társával
– bizonyíthatóan – beszél !
Prérit gyújt a barnakánya,
hogy a tüzet vigye a szél.

Varjú, amely az autókkal
diót gázoltat és töret,
avagy a tengeri vidra,
mely hasán tart üllő-követ.

Csalétekkel halászó gém,
vagy faszenet evő majom.
(Hisz’ nekem is aktív széntől
tűnik emésztési bajom...)

Szerszámot készítő varjú.
Madár, amely lugast képez.
Vagy csimpánz, mely *Memoriban*
az emberen messze túltesz !

Kárókatona, amely a
kacsacsőrűt mélyre küldi,
hogy álcákat kavarjon föl,
mire halak fognak gyűlni...

Papagáj, mely képes nyitni
oly bonyolult szerkezetet:
ördöglakat nem akadály,
avagy akár csavarmenet...

Madár, mely a szurikátát
vészt kiáltozva becsapja,
s aztán az otthagyott rovart
kaján örömmel bekapja.

Ördögrája, mely a búvárt
bizalommal fölkeresi
és vele a beléakadt
acélhorgot kiveteti !

Állatok, melyek tükörben
fölismerik önmagukat.
– Nyugodtan leeshet állad –:
találtak egy ilyen **halat** !!

Polip, mely lekvárosüveg-
nek fedelét lecsavarja,
s ezt látva a szomszéd polip
egy példából eltanulja !

És az érzelmeknek terén
meleg, anyai szeretet
állatoknál más, mint nálunk ?
Különböző nem is lehet !

Erre akad más példa is,
a mély fájdalom és a gyász.
Némely állatnál ezekre
ugyancsak könnyedén találsz:

Kutya, mely a holt gazdáját
saját haláláig várja...
Majom, mely holt kicsinyével
napokig az erdőt járja...

Elefánt, mely láthatóan
gyászolja holt családtagját
és az árva tigris kölyök
gyászolja a lelőtt anyját...

Ám nem csak hús-és-vér állat
Lehet „észnek” birtokosa:
méh, a termesz és a hangya
népes rovarok okosa.

Azoknak megértésére
ma még nem képes az agyunk,
attól sajnos egyelőre
„kicsit nagyon” messze vagyunk...

Zollikerberg, 2020 VI. 25.

Zollikerberg, 2022. I. 9. Üdvözlettel: *Gábor*

Kedves Lajos!

Hát igen, azt szokták mondani, hogy ami késik, az nem múlik. Sajnos ennek a közmondásnak a „bölcsessége” csak nagyon ritka esetekre érvényes. A legtöbb esetben „közmondási bölcsességről” szó sincs. Ez az eset is ilyen volt. Késés az volt! De mi nem múlt az időn kívül? A válaszom nem múlhatott, hiszen, ami nincs (még) a világon, az nem is múlhat. Viszont nekem úgy tűnt, hogy én vagyok az „ami” múlik és rossz esetben teljesen el-... (vagy ki-...).

Most még nem tudom, hogy az Általad megjelölt és megválaszolt 15 pont mindegyikére külön fogok-e majd válaszolni, vagy csak nagy általánosságban. Minden esetre jónak látom azoknak a kérdéseknek megismétlését, amelyek körül az én válaszom forgott, alapszövegednek csupán csak egy részletére vonatkozóan. Íme:

Nem követjük-e el azt a hibát, hogy az állatok értelmi, vagy szellemi „teljesítményeit” nagy részben (vagy akár teljesen) ösztönös működés eredményének tekintjük? És – ami ugyanaz a kérdés, csak kicsit másképpen föltéve:

Nem vagyunk-e túlzottan elfogultak a saját agy-teljesítményeinket illetően, azaz nem tekintjük-e a saját agyképességeink és az állatok agyképessége közötti különbséget mérhetetlenül nagynak, noha ez a mérhetetlenség esetleg csak látszólagos?

Továbbá: Mi a fejlődés motorja? Helyesebben, miért van az, hogy az egyik állat „megelégszik” egy bizonyos fejlettségi fokkal és nem fejlődik tovább, egy másik pedig – viszonylag rövid idő alatt – elképesztő fejlődést mutat be? Erre két példa: él ma olyan cápa, amely a 400 milió évvel ezelőtt élt ősétől gyakorlatilag semmiben sem különbözik. Ugyanakkor a delfinek (és az összes bálna!) őse 30-40 milió évvel ezelőtt még szárazföldi ragadozó állat volt, mondjuk olyan, mint a mai farkas, és ma messze túltesz a halakon a vizi élethez való alkalmazkodottságával. Gondolok itt például a bőrének a tulajdonságára, amellyel a felületi vízörvények, súrlódást növelő hatását csökkenti. Micsoda iszonyatos fejlődésnek kellett lezajlania ez alatt a viszonylag rövid idő alatt, nemcsak a delfineket tekintve, hanem hogy ugyanabból az állatból alakultak ki a fogas bálnák is és a szilás cetek is. Ezzel kapcsolatos

kérdés – látván, hogy ilyen is van és olyan is van – „menetrendszerű”-e az értelem fejlődése az egyre magasabb szellemi képességek felé? Tehát, hogy a rovarevők, félmajmok, majmok, emberszabású majmok vonalán végül kialakul-e az *ember*, amely képes a technikai civilizáció fölépítésére, egyáltalán, a megteremtésére? Vagy mindez szerencsés véletlenek sorozatának eredménye volna?[222] Ezt a kérdést azért lenne jó megválaszolni, mert ettől függ, hogy számíthatunk-e más bolygókon létező technikai civilizációkra, vagy sem. Azt könnyű feltételezni, hogy más bolygókon is létezik élet, ha annak ott megvannak a feltételei, megfelelő körülményei. De, hogy máshol is kialakult volna technikát magasfokon használó lény, arra eddig semmilyen jel nem mutat. Magáról az életről (kialakulásáról, keletkezéséről, vagy „teremtettségéről”) nem volt szó, hiszen az könyvekre terjedő anyag lenne, és nem egészen erre a lapra tartozik.

Mi a tudat? Mi az öntudat? Van-e különbség a kettő között? Milyen mértékben függ össze a tudat az értelemmel? Helyesebben: vannak-e a tudatnak olyan minőségbeli fokozatai, mint az értelemnek? Röviden: igaz-e, hogy kis értelem, kis tudat, nagy értelem nagy tudat (öntudat)? Mi az ösztön? Hogyan alakulhat ki az ösztön? Hogyan vihető át az utódokra? Hiszen már az csoda, hogy az ivarsejtek rendelkeznek az utódok teljes fölépítési tervével, receptjével. Elképzelhető-e, hogy nem csak az agy fölépítési tervét viszik át, hanem teljes viselkedési programokat is? Mert mi más lehetne az ösztön, ha nem ilyen, kész „működtetési utasítás”, vagy „előírás”? Lehet-e tudata (öntudata) nem élő, mesterségesen előállított szerkezetnek? Azaz: eljuthat-e a mesterséges értelem az öntudatig? Általában ezekről a kérdésekről elmélkedtem, természetesen annélkül, hogy mindegyiket meg tudtam volna válaszolni, és annélkül, hogy amelyek megválaszolásában volt valamilyen véleményem, ott biztosra vehetném, hogy igazam van.

Mielőtt belekezdenék a tulajdonképpeni válaszolgatásba, le kell írnom egy papagáj csodálatos ténykedését, amit néhány napja filmen láttam. A kísérlethez egy doboz tartozott, amelynek homlokzati fala átlátszó anyagból állt. A doboz alja hátulról előre lejtő, ferde sík volt. Közepéből függőlegesen fölfelé rudacska állt a tetején földimogyoróval. A homloklemezen ujjnyi átmérőjű luk volt és a homlokfal nem ért le a doboz aljáig. Első pillantásra látszott, hogyha a papagáj benyúl a lukon egy pálcikával, lepiszkálja a mogyorót, az a ferde síkra esik, amelyen aztán lecsúszik a doboz aljára és megáll egészen elől, ahonnan a madár könnyedén kiszedheti. A madár a dobozt nyilván jól ismerte és a földimogyoró megszerezhetőségi folyamata már régen világos volt előtte. De ezt csak feltételezem, mert erről nem volt szó. Amiről azonban szó volt, hogy a madár még sosem találkozott a következő esettel (ez az, amit nem tudok ellenőrizni): Letettek a doboz elé egy hosszúkás fenyőfa hasábot, amely arasznál valamivel rövidebb volt és a keresztmetszete 3x5 cm lehetett. A hasáb minden oldala derékszögben csatlakozott a szomszéd oldalakhoz és a fa rostjai hosszirányban haladtak. A – talán – másfél araszny papagáj eleinte csak nézte a dobozt és a hasábot. Néha ferdén tartotta a fejét. Látszott rajta, hogy fölméri a helyzetet, latolgatja a lehetőségeket. Röviden, látszott rajta, hogy erőltetetten gondolkozik! Aztán fogta magát, nekiesett a fahasáb egyik hosszanti élének és az erős csőrével lehasította az egész élt, azaz *csinált* magának egy pálcikát! Azzal sikerült benyúlnia a lukon és lepiszkálta a mogyorót. De ez a lepiszkálás sem volt valami ügyetlen próbálkozás. A csőrével úgy fogta a pálcikát, mintha azt mi tartanánk a középső és mutatóujjunk között, miközben a vastag nyelvével úgy igazgatta a pálcika végét, mint ahogy azt mi tennénk a hüvelykujjunkkal. A madár gondolkodási ideje tíz másodpercnél kevesebb volt. Ha ez *tényleg* nem betanult játék volt (persze az se lenne kutya!), hanem *tényleg* az első ilyen föladat, amelyet a papagájnak meg kellett oldania, akkor fölösleges magyaráznom, hogy ez milyen elképesztő, értelmi teljesítmény. A madárnak föl kellett találnia azt a szerszámot,

[222] Én a magasfokú Kárpát-medencei együttműködést eredményező műveltséghez és nyelvéhez kötöm. – *D. L.*

amellyel a probléma megoldhatónak látszott. A fenyőfa nyújtotta lehetőségeket is értékelnie kellett, helyesebben észrevennie. Mondanom sem kell, hogy például egy bükkfa hasáb esetén az él lehasítására semmi esélye se lett volna. A „kézügyességéről" már ne is beszéljünk!

I. Igen, az agyunk egyedülállóan különleges, mint ahogyan egyedülállóan nagy a leggyorsabb madár repülési sebessége, vagy a leggyorsabb hal úszási sebessége más madarak, vagy halak sebességéhez viszonyítva. De nem különlegesebb. Hangsúlyozom, hogy itt nem a különbség mértékéről van szó, illetve nem arról beszélek, hanem, hogy ez „közönséges" különbség, ami esetleg behozható például a csimpánz részéről, ha hagynánk néhány milió évig továbbfejlődni.[223] Tehát, bármilyen csodának tartom az agyunkat, nem magasztosítom föl a szó szoros értelmében a mennyekig.[224] Azt erősen kétlem, hogy istentudattal jönnénk a világra.[225] Ilyen tudat szerintem mindenkiben (és minden állatban is) később alakul ki, ha például mellette csapkodnak a villámok, a vihar szele majd' elfújja, bekeríti az erdőtűz, stb. Ilyenkor félelem keletkezik valami hatalmastól, amit saját erőnkből nem tudunk befolyásolni, nem tudunk védekezni ellene. Ezt egy bizonyosfajta istentudatnak lehetne nevezni, vagy legalábbis ez az, amiből az istentudat alakulhatott ki, sőt, maguk a vallások is. Az emberi agyat mindenképpen közönségesen fejlődött, közönséges természeti képződménynek tekintem, amely a közönségesnél jóval magasabb értelmi szintre hágott, de nem tartom annál többre, olyanra, mint amely átlépett egy bizonyos, valójában átléphetetlen határt. Miután a természetnek nem csak a szülöttjei, „készítményei" vagyunk, de részei is, nem lehetünk természetfölötti lények és ezért agyunk sem lehet az. Továbbmenve, minden, amit csinálunk – például egy értelmes robot

---

[223] De hát „hagytuk": a csimpánz kb. 8 millió éve elvált a Rudapithecus-ágtól, amelyből az ember lett. (Lásd Kretzoi Miklós: Gondolatok az emberré válás korai szakaszáról. A *Rudabánya és az emberré válás korai szakasza c. kiállítás katalógusa*. Magyar Nemzeti Múzeum, 2004. 02. 9. http://www.ace.hu/rudi/torzsfa.jpg.) – *D. L.*

[224] A veszély inkább állatok viselkedésének „felmagasztosítása". Fordított eset csak rajzfilmi előfordulást mutat.

[225] Marshall és Zohar velünkszületett igényt emleget az átfogó tudatra, amely szerintük mintegy az istentudatra hajaz. Szerintük az elme értelmének meghatározottsága nemcsak az agy *soros intellektusa* (a 2x2-ész), hanem az emberi elme képességei között még megkülönböztetik az asszociatív gondolkodás érzelmi teljesítményét avagy érzelmi intelligenciáját, valamint a szellemi értelem (spirituális intelligencia) egységes, átfogó gondolkodását. Az utóbbi magyarázatára ők nem tartják alkalmasnak a megismerő (kognitív) tudományt, mely az elmét szerintük csupán számítógépnek tekinti. Mert szerintük, ahol az értelem és az érzelem már tehetetlen, ott kezdődik a szellemi értelem. Ennek segítségével nagyobb és gazdagabb összefüggésbe tudják helyezni cselekedeteinket, életünket. E képességünket azonban kevéssé ismerjük, mivel a modernizmus térhódításától kezdve a közelmúltig igen elhanyagoltuk. A 20. század végére azonban összeállt a tudományos kutatásokból annyi, hogy Zohar és Marshall bizonyítva látja, miszerint fizikailag is kimutatható az agyban a szellemi értelem, vagyis az a késztetés, hogy az élet nagy kérdéseire megnyugtató válaszokat találjunk. E felfogásban az emberi elme tulajdonsága az a vágy, hogy az élet végső értelmét kutassuk, értékeit megértsük. Sőt a legmagasabb fokú szellemi értelmünk alapvetően szükséges a másik kettő, az átgondolt (racionális) és az érzelmi értelem működéséhez is. Mert a szellemi értelem hangolja össze értelmünk és érzelmeink működését, amivel cselekedeteinket, döntéseinket s a világ eseményeit nagyobb egészként élhetjük meg. Ezt a minden emberben meglévő, mély és mindenkiben egyformán tiszta belső központot a bennünk élő Istennek, fénynek, végső célnak, a megvilágosodás állapotának, központjának nevezik a szerzők. Ez mutat leginkább a hitre is. Ettől vagyunk emberek, ezáltal élünk emberi életet. Jellemző még erre az értelemre, hogy az óriási számú egyedi idegsejtet a kvantumholizmus vagy kvantumrezonancia jelensége teszi számára különleges egységgé, tudatos tapasztalattá (szinte egyetlen nagy idegsejtté) – éppen úgy, ahogy a lézersugarat is összegzi mintegy egyetlen fotonná. E kvantumkoherencia miatt szellemi értelmünk élettani és fejlődéselméleti eredettel az életjelenségben gyökerezik. Mert az anyagi világ alapvető tulajdonsága a tömeg, a töltés vagy a térbeli szerkezet mellett az anyagiakkal le nem írható prototudatosság is, és csak különleges fölépítésű szerkezet – például az agyunk – rendelkezik azokkal az eszközökkel (pl. 40 Hz-es rezgés mögötti folyamatokat biztosító hálórendszer), amelyekkel a prototudatosság elemeiből a tudatosságot létrehozhatja. Így szellemi értelmünk a világmindenségbe helyez bennünket, és ezért az élet célja, értelme a világmindenség fejlődési, változási folyamatának kereteiben értelmezhető. (Lásd Danah Zohar, Ian Marshall: *Spirituális intelligencia.* Csöndes Társ Kiadó, Budapest, 2000. I. N. Marshall: „ESP and Memory: A Physical Theory", *British Journal of Theoretical Physics*, Vol. 21, No. 40. 1960. I. N. Marshall: „Consciousness and Bose-Einstein Condensates." *New Ideas in Psychology*, **7**, pp. 73-83. 1989. Vö. Francois Jacob: *A lehetséges és a tényleges valóság.* Európa, Budapest, 1986.) – *D. L.*

– ugyancsak a természetnek része, mert általunk azzá lett. Tehát lehet mesterséges, azaz nem élettani része a természetnek, de semmi esetre sem természetellenes. Hogy agyunknak melyik része felelős az egyes képességeinkért, azt nem tudom. Valószínű, hogy úgy van, ahogy írod, vagyis, hogy a kezdetlegesebb részek birodalma az ösztönöké, érzelmeké és a később fejlődött, „emberibb" részek területe a logikus gondolkodás, de ez azért szerintem összetettebb, bonyolultabb dolog is lehet. Ne felejtsük el agyunk hihetetlen rugalmasságát, amely nagyobb agysérülések esetén derül ki, ugyanis hogy a sértetlen részek képesek átvenni és megoldani olyan föladatokat, amelyek a sérült, vagy elpusztult részek ügye volt. Már maga az emlékezet, az „adattárolás" is olyan titokzatos dolog, mintha minden az egész agyban történne egyszerre, mint ahogy egy hologram minden részén tárolódik az egész kép, csak természetesen a rész kicsinységéhez viszonyítottan csökkentett „élességgel".

II. Érdekes, hogy a futó növények (Juliska bab, szulák, folyondár, iszalag, komló, stb.) kapaszkodót kereső kacsai, indái meghatározott irányban kalimpálnak, „keresnek". Van olyan növény, amely mindig jobbra kanyarog föl a karón és van olyan, amely mindig az ellenkező irányban. Sajnos nem tudok példákat mondani arra vonatkozóan, hogy melyek a jobbra- és melyek a balracsavarodók. És bizony ilyen, levegőben hadonászó, kapaszkodót kereső tapogatódzás az emberi tevékenykedések között is akad. Ehhez hasonlítanám azt a nem egy esetet, amikor megoldhatatlannak látszó föladat előtt álltam (mechanikai szerkezetek tervezéséről van szó) és az íróasztalomon uralkodó rendetlenségből kiragadott tárgyakkal játszottam gondolkozás közben. Ám az ilyesmit inkább a probléma fölötti mélázásnak kellene nevezni és nem tudatos gondolkodásnak. És egyszercsak a játszadozásból adódott az ötlet a megoldásra... Sok találmány véletlen eredménye és sok megoldás álmoknak köszönhető. Nem tudom, igaz-e a történet, mely szerint August Kekulé képtelen volt megérteni, hogy hogy' létezhet olyan vegyület, amelynek C6H6 a képlete? Hiszen a „tisztességes" Hexán (azaz, a hat szénatomos vegyület) C6H14. Aztán egyszercsak egy olyan kígyóról álmodott, amely a saját farkába harapott. Fölébredve megfejtette a Benzol képletének rejtélyét, ugyanis, hogy a hat szénatom gyűrűt képez és a gyűrűben három kettős kötés teszi lehetővé, hogy a képlet a csupán hat hidrogénatommal is teljessé váljon. Később kiderült, hogy létezik a Ciklohexán is, amely C6H12. Ez ugyancsak gyűrű, de nincsenek benne kettős kötések, tehát minden szénatomba két-két hidrogénatom kapaszkodik. (Nem tudom, hogy ezt is Kekulé fedezte-e föl, vagy egyáltalán, tudott-e róla?)

III. Hát azt mondhatjuk, hogy azok az állatok és növények is vagyunk, vagy lettünk, amelyek testével táplálkoztunk, de ez nézet kérdése. Ha a szomszéd házat lebontják és a tégláinak egy részét beépítem a saját házamba, azok csak téglák, amelyekből bármi mást is lehetett volna (lehetne) építeni. Az már nem a szomszéd háza. És főleg: pontosan olyan téglákat máshonnan is szerezhettem volna, tehát nem kutya kötelességem úgy érezni, hogy a szomszéd háza tovább „él" az én házamban. Bár, nem tilos úgy érezni. Itt azonban fölmerül egy komoly „erkölcsi" bökkenő. Ha úgy érzem, sőt tudom, hogy egyes állatok értelmileg hozzám viszonylag közel állnak, sőt valószínű, hogy az érzelmek terén (például anyai szeretet) még sokkal közelebb állnak, akkor milyen lelkiismerettel ehetek belőlük, fogadhatom el, hogy az életüket vesztik azért, hogy jóllakhassak? Véleményem, hogy – bár, csak kis mennyiségben – szükségünk van húsra, amely teljesen sohasem pótolható, nem állati fehérjékkel. Még akkor sem, ha tojást, tejtermékeket viszont eszünk. Lehet élni minden hús nélkül, de meggyőződésem, hogy akkor nem teljes a táplálkozásunk. Mit tehetünk? Fogadjuk el, hogy kis mértékben ragadozók vagyunk. Legközelebbi rokonaink, a csimpánzok is ragadoznak néha. Vagy – ha nagyon rossz lenne a lelkiismeretünk – együnk alacsonyabb rendű élőlényeket: halakat, kagylókat, rákokat, esetleg – csak megszokás dolga – rovarokat. De ne sokat törődjünk a dologgal. A fogazatunk is arra utal, hogy bizony ragadozók *is* vagyunk. És végül, de kicsit

sem utolsó sorban: ha növényeket eszünk, akkor is élőlényeket ölünk meg a táplálkozásunk érdekében. Csak gyümölcsökből nehezen lehetne élni.

IV. Az kétségtelen, hogy a nagyon régiek néha olyasmit műveltek, amire csak nehezen tartjuk, vagy tartottuk őket képesnek. Amit testi erejükkel értek el, a hatalmas és gyakran messziről odahordott kövekből összerakott épületeiket ma is láthatjuk. És azokhoz rendszerint nem csak testi erő kellett. De időnként lelepleződnek olyan szellemi teljesítmények is, amelyek bámulatra méltóak, főleg ha figyelembe vesszük régiségüket. Igaz, azoknak fölfedezése véletlenhez is fűződhetett. Például, a Dél-Afrikában talált, narancssárga, pattintott kőszerszámok hosszú ideig rejtélyesek voltak, mert sehol nem lehetett olyan követ találni, amelyből azok készültek. Aztán kiderült, hogy hőkezelés következtében lettek olyan színűek, aminek folytán valamilyen tulajdonságuk jobb lett, mint a hőkezeletlen szerszámoké. Már nem tudom mi volt az. Talán szívósabbak, kevésbé ridegek lettek. Vagy a – már a Neandervölgyiek által fölfedezett – nyírszurok, az emberiség első műanyaga, amelynek az elkészítési módját soká kutatták a régészek. Ez az ősember általános ragasztó-tapasztó anyaga volt, amellyel például a kovakő lándzsahegyeket erősítették a lándzsáik szárára. És egy hasonló anyag, amely valószínűleg szándékos kísérletezés eredménye volt, aligha lehetett véletlen találmány: a fenyőgyanta-méhviasz keverék, amit ugyancsak a Neandervölgyiek találtak föl. De talán a leghihetetlenebb dolog az Antikytheránál, 2000 évvel ezelőtt elsüllyedt hajó roncsában talált szerkezet. Sok fogaskerékkel működő, csillagászati „számítógép” lehetett, amellyel valószínűleg a bolygók állását és hold- és napfogyatkozásokat lehetett előre kiszámítani. Megszerkesztésének alapja csak nagyon magasfokú, csillagászati tudással volt lehető. A megtervezése pedig ugyancsak nagyon magasfokú „műszaki tudást” igényelt. A fogaskerekek pontos elkészítéséről már beszélni se nagyon érdemes, hiszen az szinte elképzelhetetlen bizonyosfajta gépek nélkül... Úgy tűnik, hogy a gép képes volt a Hold rendkívül bonyolult mozgásának követésére, amelynek teljes lezajlása kereken 19 évenként ismétlődik. Hogy a készüléket milyen régen csinálták, azt nem tudjuk, de miután kétezer éve süllyedt el, legalább kétezer évvel ezelőtt kellett készülnie.

V. Igen, az úgynevezett inteligencia tesztek csak egy egészen kis részét mérik az értelemnek és annak is a fele a kultúrkörnyezetben (gyerekkorban) összeszedett tudás. Tehát nem sok köze van a valódi, problémamegoldó képességhez, amelyre teljesen ismeretlen helyzetekben lenne szükség, mint például a föntebb említett papagáj történetben a papagájnak. Ráadásul egy bizonyosfajta „fegyelmet” is megtanulunk gyerekkorban, amely olyan határokat szab, amiket öntudatlanul nem lépünk át, pedig rendszerint (szakmámra gondolok) éppen az ilyen határátlépésekből születnek valóban új megoldások. Példák erre: kilenc pont van a papíron négyzet alakban, tehát háromszor három pont. A föladat a kilenc pontot egyetlen, meg nem szakított vonallal, úgy összekötni, hogy a vonal mindössze négy egyenes szakaszból álljon. Nincs megmondva, hogy a vonal a négyzeten túlra is kiszaladhat, pedig annélkül nincs megoldás. Aki először találkozik ezzel a föladattal, „természetesnek”, adottnak veszi, hogy csak a négyzet határain belül mozoghat, noha arról szó sem volt. Ehhez hasonló: rakj ki hat gyufaszálból négy egyenlőoldalú háromszöget. Ennek a síkban nincs megoldása. Át kell lépned a harmadik dimenzióba, ahol a hat gyufaszál egy tetraéder éleit képezi. It sincs kimondva, hogy ezt nem szabad megtenni, de a sík elhagyása komoly határátlépést jelent. Vagy: egy rajzon átlósan patak folyik keresztül, de minden más is van rajta, fák, bokrok, stb. A másik átló egyik végében ül egy kutya, amelynek végig kell mennie az átlón, de nem szabad átugrania, vagy átúsznia a patakot. Ez természetesen lehetetlen, hiszen az az átló keresztezi a patakot (amely szikla mederben fut, tehát alagutat se lehet átfúrni alatta) A föladatnak nincs megoldása, illetve van: a kutya mégis átugorja a patakot, mert *dacos* kutya. Az ilyen típusú határátlépéseket sem mutatja ki az IQ-teszt, pedig szerintem ezek a leglényegesebbek az életben. És, hogy

tulajdonképpen még arra sem túl jó, amit pontosan mérne, az abból látszik, hogy ha valaki végig csinál tíz különböző IQ-tesztet, a tizenegyediket sokkal jobban oldja meg, mint ahogyan azt akkor oldaná meg, ha az lenne az első, amellyel találkozik. De szerintem a legnagyobb hátránya, legalábbis a logikus értelem mérésének terén, hogy időhöz kötött. Van, aki lassan gondolkodva olyan problémákat képes megoldani, amilyeneket egy gyorsan gondolkodó esetleg egyáltalán nem old meg.

És ami az „érzelmi-értelmet", vagy „-inteligenciát" illeti, abban teljesen igazad van. De nemcsak azt nem mérik ezek a vizsgák, hanem egy egész csomó, más, nagyon fontos, emberi tulajdonságot sem, például az igazságérzetet, amely bennünk van (vagy nincs!) egy bizonyos korban, akár velünk született, akár magunkba szívtuk a kultúrkörnyezetünkből. Persze, ha egy munkaadó fölvesz valakit, valamilyen munkára, akkor sajnos gyakran nem érdekli, hogy az illetőnek milyen emberi tulajdonságai vannak. Manapság sajnos sokszor előnyben vannak a szakbarbárok. Helyesebben, bizonyos munkakörökben sokkal hasznosabb egy szakbarbár, mint olyan valaki, akinek esetleg sokszor eltereli a figyelmét a több irányban zajló érdeklődése. Ezért aztán a szakbarbárt könnyű helyettesíteni egy robottal. Más szempontból nézve ez nem rossz. Ha minden ilyen munkakörbe robotokat ültetünk, nem lesz szükség szakbarbárokra. Hiszen a szakbarbárság (szakbarbárkodás) nem emberhez méltó dolog.

VI. Könyv keresés a könyvespolcon. Na ez is olyan dolog, amelynél a rendetlenség nagyon fontos tényező. Bizonyos területeken rettentően rendetlen vagyok, bizonyos más területeken, szőrszálhasogatóan szigorú rendet tartok. Mind a kettő nagyon fontos, sőt lényeges, hogy a kettő párhuzamosan, egymás mellett és egyszerre létezzen. Miért jó a rendetlenség a könyvespolcon? Azért mert az ember keresés közben belebotlik olyan könyvekbe, amelyeket nem keresett ugyan, de már nagyon régen nem tartott kézben. És az is természetes – és hasznos dolog – hogyha az ember a végre megtalált könyvben nem csak azt a két sort nézi meg, amire kíváncsi volt, hanem a „körítéket" is. Ezért jók a lexikonok és a szótárak is, mert az ember egy tárgykör, vagy egy szó keresése közben fönnakad egy halom olyasmin, amit nem keresett, de ugyancsak érdekli és ha már rábukkant, el is olvassa. A szótárakban pedig a keresett szó melletti szavakat is elolvassa és akaratlanul tanulgatja is kicsit. Igaz, hogy ma rengeteg időt takarít meg az ember, ha valamit a Google-on keres ki, de a nagyon hasznos „mellékes", amit a lexikonokban, vagy szótárakban történő keresgéléssel nyerne, elmarad.[226] Ugyanez a helyzet a rendezett könyvespolcon szinte csukott szemmel is megtalálható könyvvel: időt takarít meg, „kultúrélményt" csökkent...

VII. „Ember, embernek nem lehet farkasa". Ebben sajnos (három-négyszer is ismételhetném, hogy sajnos, sajnos, sajnos) nem értek egyet Veled. Illetve persze, nem az a sajnos, hogy nem értek Veled egyet, hanem az, hogy egyszerűen nem így van. Ha nem vagyunk farkasai egymásnak, akkor csak évezredes kultúránk tanítására hallgatunk: „megemberelj ük magunkat". Az erőszak nem rosszindulatú valami, hanem eleve az életképesség fönntartására irányuló viselkedési alap. Ököljog, amely szerintem már a baktériumoknál is működik.[227] És például a kutatók a legnagyobb megrökönyödéssel tapasztalták, hogy néha egy csimpánz

[226] Valamit azért pótol ebből, hogy a keresési találatok többszörös közelítést ajánlanak fel. – *D. L.*

[227] A baktériumoknál talán még nem beszélhetünk viselkedéséről. Viszont éppen hogy ellenkező irányú viselkedést, önfeláldozó amőbákat figyeltek meg. A szinte megható kísérletben felére csökkentették az amőbák élelmét, amit ekkor azok közül az idősebbek nem vettek magukhoz, mintegy felajánlva a fiatalabbaknak, miáltal az öregek elpusztultak, az ifjak pedig életben maradtak. Hasonló irányú volt az a tapasztalat, hogy a szavannán a ragadozók lecsökkentik a saját szaporulatukat szárazságkor, amikor kiszárad a fű és megcsappan az antilopok száma. És egyébként is, azért a legsatnyábbat ütik le és fogyasztják el, mert azzal is elősegítik az egészséges egyedek szaporodását. – *D. L.*

csoport valóságos háborút indít a szomszéd csoport ellen. Látszólag minden ok nélkül.[228] A másik csoport tagjait egyszerűen agyonverik, ha azoknak nem sikerül elmenekülniük. Harc mindig folyik. Az Általad említett, ősi embercsoportokon belül is folyt,[229] noha ott talán nem fajult el annyira, hogy gyilkolták volna egymást. De erre a megrendíthetetlen bizonyíték, hogy a férfiak jóval erősebbek, testesebbek a nőknél.[230] Miért? Mert a nőkért harcoltak és az erősebb nyert, vagy győzött, tehát az adta tovább a génjeit.[231] Ez zajlik a csimpánzoknál is (és minden olyan állatnál, amelynél a hím háremet tart, például a gímszarvasoknál). A csimpánz hímek is jóval erősebbek és nagyobbak a nőstényeknél. Ugyanakkor a bonobóknál nincs nőstényekért folyó harc és ezért a hímek és a nőstények között nincs is méretkülönbség. Pedig a bonobók nagyon közeli rokonai a csimpánzoknak. Persze, hogy az egyes embercsoportok között nem folyt harc, amíg eléggé távol éltek egymástól. És az is igaz, nem azért váltak földművelőkké, mert elszaporodtak, hanem a földművelés adta meg a túlszaporodási lehetőséget. De aztán valamikor súrlódások léptek föl a szomszédos csoportok között és akkor nem sokat teketóriáztak.[232] Még nem volt meg bennük az emberiség parancsszava, hogy álljunk meg, hiszen azok is emberek! Ma meg – mint ahogy írod – uralmi lépcsőzettel („hülyerarchiával") működő társadalomban élünk. Egyetlen ember szava elég egy háború elindítására.[233] Az előkészítésére pedig elég egy-egy embercsoport, amelynek érdeke, hogy valahol háború legyen és elég hatalmas („pénzerős") ahhoz, hogy azt keresztül is vigye. Lásd az éppen futó „élővideót". A pusztítás aztán embertelen méreteket ölt, köszönhetően a csodálatosan magas szintre fejlesztett fegyvertechnikánknak. Néhány napja hallottam, – de a film, amelyben elhangzott, talán már három-négy éves volt – hogy az emberiség fegyverkezésre kiadott pénze évenként 1,7 bilió dollár... És a fegyverek fejlődésével párhuzamosan fejlődött a gátlástalanság. Konrad Lorenz ír olyasmiről, hogy egy legyet a legtöbb ember minden gátlás nélkül tud agyoncsapni. Egy egér esetében ez már nem megy olyan egyszerűen, hát még, ha egy nyulat kellene szabadkézzel megfojtanunk. Egy csimpánz megfojtása után valószínűleg – ha egyáltalán meg tudnánk tenni – gyilkosnak éreznénk magunkat. És egy normális ember egy másik embert nem is nagyon tud megfojtani, mert a dolog nem megy gyorsan és a már majdnem megfojtott – tehát már régen legyőzött ember – viselkedése erős gátlást vált ki.[234] Aztán jöttek a fegyverek: egy villámgyors késszúrás és a gátlásnak esélye sincs a keletkezésre. Ha meg puskával lövünk valakire 200 méter távolságból, akkor tudatában sem vagyunk annak, hogy ölünk, hiszen csak meghúzzuk a ravaszt. Ott már semmiféle gátlásunk nincs, különösen akkor, ha az is lő ránk, akire lövünk... Arról már ne is beszéljünk, hogy mennyire nem érezzük, hogy mit művelünk, ha csak egy gombot nyomunk meg és tőlünk 5000 kilométerre elpusztítunk vele egy várost kétmilió lakossal.

Azt mondják, hogy háborúk 10 000 évvel ezelőtt még nem voltak. Sajnos ez sem igaz. A régészek gyakran találnak sokkal régebbi tömegsírokat, amelyekben agyonvert emberek

---

[228] A „minden ok nélkül" számomra nem elfogadható, hiszen ha megfigyelhetjük őket, akkor már bizonyosan eléggé korlátoztuk az életterüket. És ennek hatását is figyelembe kell venni. – *D. L.*

[229] Nemhogy nem folyt, de még arra sincs bizonyíték, hogy előfordult. Ez a szokásba jött megállapítás csupán „az ember kegyetlen erőszakosságának" visszavetített feltételezéséből fakad. A harcias támadások óta durvult el ilyenné az embercsoportok közti viszony, ami ismereteink szerint a kurgán inváziók (kb. jelen előtt 6500) óta indult.

[230] Neandervölgyi női csontokon olyan izomtapadási nyomokat találtak, amiből az látszik, hogy azok a nők erősebbek voltak izomzat tekintetében, mint a mai erős férfiak. – *D. L.*

[231] Eddig nem találkoztam ezt megerősítő megfigyeléssel. – *D. L.*

[232] A kenyértörés gyakorlata a kivándorlásra emlékeztet: az egyik fele maradt az itt maradóknál, a másikat vitték a kivándorlók magukkal. Aztán visszajártak fűszerekért, esetleg sóért, stb. (Ennek maradványa lehet valamennyire a búcsújárás, rokonlátogatással egybekötve, amikor a környék távoli falvait is felkeresték.) Az egész Kárpát-medencén kívüli Európa innen népesült be földművesekkel, amit a genetika ma szépen igazol. – *D. L.*

[233] De fontos, hogy uralkodó helyzetű embercsoportról van szó. – *D. L.*

[234] Olyan megfogalmazással is találkoztam, hogy felsőbbrendűnek kell érezze magát, aki embert öl, és akit öl, azt alsórendűnek kell tudja. Ezért szokták denominálni a háborúban az ellenséget, ami különösen a törököket jellemezte Magyarországon. – *D. L.*

csontjai hevernek „egymás hegyén-hátán”.[235] Aztán, a lovas-nomád népek, esetleg éghajlatváltozás, vagy túlszaporodás miatti vándorlási kényszere önműködően vezetett háborúskodásokhoz.[236] A hatalomvágy, a földi javak, kincsek olcsó megszerzési lehetősége, további hasábokat raktak a háborúk tüzére.

Én ezt fordítottan látom. Éppen hogy emberségünknek, emberiességünknek köszönhetjük, hogy bizonyos mértékig le tudjuk győzni a velünkszületett, öröktől bennünk lévő „erőszakingereinket”. Óriási tévedése azoknak, akikben nincs ilyen erőszakhajlam (nyilván Benned sincs), hogy ez a természetes, és hogy ezzel minden ember így van. Bennem sincs ilyen erőszakvágy és sokáig én is azt hittem, hogy ez a normális. Sajnos ez az abnormális.[237]

Vegyünk egy másik példát. A természetben éppen ilyen, az ősi idők óta beépült, erőszakos, kiszorító föllépés a „másság” ellen. Ha néhánynapos, sárga kiskacsák közül egyet kékre festesz, a többi kacsa megpróbálja úgy kiszorítani, hogy ne jusson táplálékhoz. Ha nem lenne mögöttünk többezer éves emberiességi lecke, mi is ezt tennénk nyomorékokkal, vakokkal, süketekkel, nehogy már valami rendellenesség szaporodjon tovább!

Tehát én büszke vagyok arra, hogy az emberiességünk ilyen sikert aratott, és mert reménytelenül derülátó vagyok, biztos vagyok benne, hogy *emberiességi továbbfejlődésünk* egyszer majd eléri azt a fokot, amikor már ember nem lesz embernek farkasa. Ne törődj vele, hogy pillanatnyilag ennek jele sincs a láthatáron...!

VIII. A tükrös kísérletek eredményei persze részben kétségbe vonhatók, de én inkább azt hiszem, hogy némelyik állat – például macska – ugyanolyan egyértelműen ismeri föl magát a tükörben, mint a csimpánz (talán csak egyes csimpánzok), csak éppen nem törődik vele. Tovább sétál, természetesnek véve azt, hogy sajátmagát látja egy tükörben. Vagyis – ilyen szempontból — magasabb értelmi fokon áll, mint a csimpánz, amelyiknek meglepetés az önfölismerés. Ugyanígy lehetnek vele a kutyák, mint már nagyon régen az ember közelében élő állatok. Érdekes a gorillák ellenpéldája, amelyek dühbegurulnak, mert a tükörben valamilyen (velük szemben meg nem hunyászkodó) szemtelen vetélytársat látnak. Az is kérdés, hogy az állatok számára mennyire lényeges az ön-tudat? El tudom képzelni, hogy egy bizonyos értelmi fokon sokkal fontosabb, hogy tudatosan fogjam föl a magam körüli világot.[238] Hogy ki vagyok én, aki mindent magam körül „belülről látok”, teljesen lényegtelen.

IX. Na igen, a csodák. A természet csupa csoda. A madarak fészekrakási bravúrjai is csodák, amelyek fölött elvitatkozhatunk, hogy mennyi benne a szándékos, tudatos és menyi az ösztönösen szándékos? És a levélformák is csodák. De például a levelek formáját illetően fölmerül a kérdés, hogy ott mekkora szerepet játszott a véletlen? Ezer levélforma van és mindegyik gyönyörűen megfelel a föladatának, sőt ugyanannak a föladatnak, nagyon kis eltérésekkel. Ezért aztán nem az az érdekes, hogy a sulyom vizenúszó levele miért egészen más, mint a datolya pálmáé, hanem, hogy az erdőben két, egymás mellett álló, egyforma méretű fa, mint a bükkfa és a tölgyfa levelei miért különböznek?[239] A levelek formagazdagságában van valami nagyon megnyugtató, azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy menetrendszerű-e egy olyan lény kialakulása mint az ember? A rengeteg levélforma arra mutat, hogy a fejlődés bármilyen irányban halad, – amit nyilván nagyrészt a véletlenek irányítanak – végül célhoz ér, azaz, hogy sok irányból lehet a célhoz érni. Ezután már csak az a kérdés, hogy

[235] Ilyen jelenség adatolásával eddig szintén nem találkoztam. – *D. L.*

[236] A kurgán „műveltség” eltévelyedéséről már szóltam itt az imént, de nomadizmus lényege a legelőkeresés és birtokba vétel, amikor valamiért az elfogy (szárazság, támadás, stb), ami ázsiai jelenség, az európai sztyeppén legelőváltó pásztorkodás volt. – *D. L.*

[237] Ezt a pesszimizmust az ember lényegét illetően tehát nem osztom. – *D. L.*

[238] Igen, éppen ezért én magát azemberi tudatot is az öntudathoz mint *éntudathoz közöm.* – *D. L.*

[239] *Világos, hogy nem biológiai, hanem filozófiai kérdést feszegetünk itt.* – *D. L.*

vajon cél-e egy olyan lény kialakulása (kialakítása?), mint az ember? És az is kérdés, hogy az embert „elért célnak” lehet-e tekinteni? Sajnos rettentően kisszámú lehetett az a lény az emberréválás idején. Ezért alig maradtak fönn csontleletek. De abból a kevés adatból is, ami eddig rendelkezésre áll, úgy tűnik, hogy Afrikának nem csak egy pontján indult el ez a folyamat. Ez megnyugtató, mert arra mutat, hogy talán tényleg van valami menetrendszerűség a dologban.[240] És lényeges is volt, mert látjuk, hogy csak egyetlen egy fejlődési ág maradt meg máig. A többi ág kipusztulása nyilván véletleneknek volt „köszönhető”. De az, hogy ez az ág megmaradt, ugyancsak a véletlen műve. Hajszálon múlhatott, hogy a 78-80 000 évvel ezelőtti, óriási tűzhányó kitörés nem vetett véget ennek az ágnak is (most várhatnánk, ha így lett volna...). Kis létszámban létező lények mindig nagyon veszélyeztetettek. A Földgolyó nem törődik azzal, hogy mi történik a felületén tenyésző élettel.

X. A részecskék tértől és időtől független egymásra hangolódása rettentően titokzatos dolog. Miután ilyesmit – mint ahogy elképzelem – nagyon nehéz lehet mérni és kimutatni, feltehető, hogy egyszerű öncsalásról, tévedésről van szó. Mert ha nem, akkor minden paranormálisnak a telepátiától a telekinézisig nyílt tere lenne, sőt – ami sokkal több – ezeknek mindennaposaknak és kerekperec bebizonyíthatóknak kellene lenniük. De távolról sem azok! A részecskepárok azonos időben történő, egymásról való tájékozódása – szerintem – ellentmond a fizika sok, jól mérhető jelenségének,[241] ami megengedi a gyanakvást, hogy akkor viszont rosszul mérhették... Bár tudományhívő vagyok, de ezen a téren még sok bizonyítékot várok ahhoz, hogy egészen higgyek benne, vagy pedig várom a cáfolatot. Az ősrobbanás elméletben sem hiszek, akárhány „menő” kozmológusnak szent meggyőződése, hogy a világegyetem csak így keletkezhetett.

XI. Mégegyszer a csoda. Világos: a természetben minden csoda az élet létezésétől, az emberig. Az élettelen kristályoktól az ég kék színéig. Egyszerűen minden. De egyrészt: ez ne akadályozzon meg bennünket abban, hogy a legapróbb részletekig megpróbáljuk tudományosan kikutatni és leírni az összes csodát. Másrészt: ha sikerül is mindegyik csodának a legaprólékosabb bemérése, fölmérése, kikutatása, szétboncolása, az ne akadályozzon meg bennünket abban, hogy mindazt továbbra is csodának lássuk és csodáljuk.[242] Nagyon sajnálom azokat, akik nem tudják csodának tekinteni az anyai szeretetet, vagy a szerelmet, csak azért, mert sikerült kikutatni, hogy azt milyen feromonok, hormonok váltják ki. Hogy a hormonok milyen vegyianyagokból állnak és hogy azok a vegyszerek mely elemekből, sőt az elemeknek mely izotópjaiból tevődnek össze. Sajnálatra méltó, ha valaki nem tud élvezni egy gyönyörű naplementét, csak azért, mert tudja, hogy mitől vörös Nyugaton az ég alja, és hogy nem is megy le a Nap, hanem a Föld fordul úgy, hogy a Nap a láthatár mögé kerül. A csoda maradjon csoda! Nem látom be, hogy miért lesz valami attól kevésbé csoda, hogy megtudtuk, mitől csoda? Hiszen akkor két dolgot is csodálhatunk, magát a csodát és a saját tudományunkat, amivel kikutattuk a rejtélyét. Ez az egyén hozzáállásától függ. Az én szememben a tudomány nem megszünteti a csoda varázslatát, ha kideríti a működését, hanem növeli azt. Gyerekkoromban, amikor megtudtam, hogy a karácsonyfát nem a Jézuska hozta, hanem a szüleim csinálták, akkor valami olyan érzésem volt, hogy: Te jó isten! Akkor ez mennyivel nagyobb csoda! Hiszen akkor ezen rengeteget kellett dolgozniuk. Ha valaki nem tud tovább csodának tekinteni bármit, csak azért, mert megérti, az olyan, mint az a gyerek, aki nem tud örülni a karácsonynak attól kezdve, hogy megtudta, a fát a szülei bütykölték össze...

---

[240] A félmillió évvel későbbi jávai ember felbukkanása (nem az afrikai leszármazottjaként) ezt erősíti. – D. L.

[241] Ezért nem is fizikáról, hanem „kvantumfizikáról” (és „kvantumrezonanciáról”) van szó. – *D. L.*

[242] Szerencsére a „dezantropomorfizáló” tudomány mellett rendelkezünk az „antropomorfizáló” művészettel is. – *D. L.*

XII. Persze. A világ nincsen rendben. Erről ugyancsak oldalakon át elmélkedhetnénk, ami teljesen fölösleges lenne, ha nem ott kezdődne, hogy miért adunk ki 1,7 bilió dollárt évente az egymás elleni fegyverkezésre. A számítógépek, a robotok, a mesterséges értelem más lapra tartoznak. Először őrült változásokat okoznak. Hoznak rengeteg áldást is, de például túl hirtelen szüntetnek meg, túl sok munkahelyet. A másik baj az, hogy feleannyi „áldást" sem tudnak hozni, mint amennyit az alatt az idő alatt, az emberiség őrült túlszaporulata tesz tönkre a világon. A Föld sajnos véges, nem tágítható. De ne felejtsük el, hogy a pillanatnyi helyzet a szó nagyon szoros értelmében csak pillanatnyi. Ha valaki ma a tudomány mai állásáról beszél, akkor a tudomány holnapi állását, bár még nem ismeri, de biztos lehet benne, hogy az más lesz, mint a mai. Sőt, abban is biztos lehet, hogy a holnapi és a holnaputáni állás között nagyobb lesz a különbség, mint a mai és a holnapi között. Mert a tudomány és technika hatványozottan fejlődik. Nem is vagyok biztos benne, hogy a fejlődés mértéke csak második hatványon fut és nem a harmadikon. Ezt mindenképpen a számítógépeknek és a mesterséges értelemnek köszönhetjük (ami ma már nem csak nevetséges túlzás, mint volt ötven évvel ezelőtt, hanem tény: működik, pedig még csak gyerekcipőben jár). A számítógépek által lehetővé vált világháló jóval nagyobb kulturális forradalom, mint volt annak idején a könyvnyomtatás föltalálása. Persze rengeteg hátránya is van, de van-e valami a világon a technika terén, aminek csak előnye van? A mesterséges értelem – csak egy kis példa – lehetővé teszi, hogy elolvassák, megfejtik és különböző nyelvekre lefordítják a sokezer ékírásos agyagtábla szövegét, ami emberi erővel száz évekbe kerülne. De mindez még gyerekcipő, hiszen ha megnézzük az utolsó 50 év fejlődését, amely hatványozottan emelkedő görbét mutat, és figyelembe vesszük, hogy a görbe nagy valószínűséggel töretlenül fut tovább, akkor könnyű elképzelni, hogy 50 év múlva már felnőtt cipőben fog járni a tudomány és a technika (persze csak a mai gyerekcipőhöz viszonyítva). De hol van még attól a hétmérföldes csizma? Hol vannak még a kvantumtechnikai számítógépek? Hol vannak a géntechnikával készített biológiai számítógépek? A fejlődés folyik tovább és jelenleg nincsnek belátható határai.

Sajnos azonban társadalmi fejlődés nincs kilátásban, sőt a túlnépesedés csak romlást hozhat magával. A technikai fejlődés versenyt fut a népszaporulattal, de pillanatnyilag nagyon vesztésre áll. Már most óriási élelmiszer gyáraknak kellene létezniük, amelyekben kőolajból gyártanának élelmiszereket, mert pillanatokon belül elérkezünk egy olyan pontra, amikor a mezőgazdaság már nem tudja ellátni a Föld lakosságát. Újabb és veszélyesebb járványok garázdálkodhatnak. További háborúk törhetnek ki. És ezen kár töprengeni, mert erre nincs megoldás. Ha nem sikerül a szaporulatot teljesen megállítani, sőt lehetőleg lassan visszafordítani, akkor a fene megette a Földet a tudomány gyönyörű kilátásaival együtt.

A csúcstechnológia képtelen megmenteni az emberiséget, mert ami folyik, az lehetetlenség. Amikor iskolába jártam (70 éve), Magyarországnak tízmilió lakosa volt. Ma is annyi van. Akkor Indiának 400 miliós volt a népessége, ma több mint egymiliárd! Afrikának akkor 200 milió lakosa volt, ma csak Nigériának van több mint 200 milió! Miért? Ezt egyszerűen nem lehet folytatni, mert ez a Föld öngyilkossága. Nem abban hibás a csúcstechnikánk, hogy nem tud az emberiségen segíteni, hanem éppen abban hibás, hogy ezt a népszaporulatot lehetővé tette.

Visszatérve az eredeti tárgyra. A számítógépek továbbfejlődésében nem határok, hanem ugrásszerű fejlődések sejthetők előre. A mesterséges értelem ma már régen nem csak nagyképű divatszó, hanem tény és a számítógépek továbbfejlődése révén a továbbfejlesztésének sem látom fölső határát. Olyan készüléket gyártani, amelynek tudata van – szerintem – lehetne, de nincs sok értelme. Viszont ha a mesterséges értelem továbbfejlesztése közben olyasmi keletkezik, mint a tudat, miért ne? Hiszen – magunkból kiindulva – minden további nélkül létezhetnek más, tudattal rendelkező lények, vagy szerkezetek. Ennek nincs logikai akadálya, különösen akkor nincs, ha a mesterséges értelem hordozója nem szilíciumból és fémdrótokból áll, hanem biológiai „szerkezet".

XIII. Igen, mint már fönt is írtam valahol, ne akarjunk a természet fölé emelkedni, mert mint a természet részei, erre úgysem lennénk képesek. De, mert mindaz, amit mesterkedünk, az a természet része lesz általunk, ha olyasmit csinálunk, ami nélkülünk nem létezett a természetben (rengeteg ilyesmit csinálunk), akkor az nem a természet „fölülmúlása”, vagy a természetfölé-emelkedés, hanem a természet folytatása. Ha átmegyünk a Holdra, vagy a Marsra, akkor azt nehéz másképp látni, minthogy a földi természet terjeszkedett át oda. Hogy aztán mennyire tudjuk a természetet „folytatni”, „megtoldani”, azt nem tudom, de a tudományos-fantasztikus regények ötlete, melyszerint képesek leszünk magunknál nem csak testileg erősebb, de szellemileg is magasabbrendű lényeket készíteni (nem akarom őket robotoknak nevezni), nem zárható ki, mert nincs logikai akadálya. Más kérdés, hogy lenne-e értelme ilyesmit csinálni? És egészen más kérdés, hogy akarnánk-e ilyeneket csinálni, mert hiszen akkor mi magunk, mint minden tekintetben alacsonyabbrendű lények, levitézlettünk.

Csakhát a fejlődés útjai beláthatatlanok, és könnyen lehet, hogy emberréválásunk csak egy lépés volt ezen az úton. A következő lépésben, általunk készített, mesterséges lények veszik át a stafétabotot, amelyek aztán esetleg éppen biológiai szuperlényeket fejlesztenek, hogy legyen újabb staféta folytató. Ki tudja?

Nem hiszem, hogy a fejlődésünk ezt az irányt veszi, de sajnos, ha nem tudjuk megállítani ezt a szaporodási őrületet, akkor itt átveszi a mesterségesség mindenek fölött az uralmat. Nem csak az értelem lesz hamarosan mesterséges (talán jobb lenne politikusnak, mint az emberek), hanem az élelmiszerek, a környezetek (a városi környezet már most nagy százalékban mesterséges) és általában minden. Nem emelkedünk a természet fölé, csak kiirtjuk, mert nem akarunk éhen halni. Sajnálom a Földnek rajtunk kívüli, már most pusztulóban lévő élő világát.

Zollikerberg, 2022. március 30.

Üdvözlettel: Gábor

MŰVÉSZETÜNK. IRODALOM (XIII/72.)

Szekeres István (Budakalász):

„Fiúk! Ne lőjetek!”

A békéscsabai Nemzetőrség rövid története.

Vannak emlékek, amelyek (évtizedek után) időtlenné válnak, mint a sárguló fényképek. Morzsányi öröklét ízét érzi bennük az ember a mindenen (s mindenkin) átrobogó, múló idő felett. Szem és fültanúja voltam egy mondatnak, amit csak hárman hallottunk, — s lehet, hogy én vagyok (már) egyetlen élő tanúja. Meggyőződésem, hogy (fiatal) életeket mentett meg — és Békéscsabát — a tankágyúk tűzétől.

1956. november 2-án reggel Édesanyám azzal ébresztett, hogy: „Egész éjjel dübörögtek a lánctalpak a Bartók Béla úton! Egész éjjel vonultak az orosz tankok Jamina felé.” Tizenhat éves voltam és (még) igen jó alvó.

Délelőtt az a hír terjedt a városban, hogy az oroszok egy része nem ment tovább, Jaminán túl megálltak s nem tudni, mit akarnak. Nagyon fúrta oldalam a kíváncsiság. Kerékpárra ültem — s elindultam megnézni őket.

Száraz idő volt. Sütött a nap. Igen tisztán, messzire el lehetett látni. Jócskán elhagytam Jamina túlsó végét, de sehol nem láttam őket. Gondoltam: visszafordulok. Aztán mégis tovább haladtam az eperfákkal szegélyezett makadám úton. Már közelíthettem az Újkígyósról Gerendásra menő út kereszteződését, mikor egy kanyarulat után jobb felől megpillantottam egy dűlőúton a végtelenbe tűnő tankoszlopot.

— Szíven ütött a döbbenet. Megálltam. Próbáltam megszámolni. A menetoszlop eleje olyan távol volt, hogy nem tudtam az egyre kisebb tankok már összefolyó pontjait számba venni. Végül a menetoszlop elején lévőket már csak becsülve, — úgy 320-350 között határoztam meg számukat.

Lenyűgöző látvány volt. Úgy álltak végig a földúton, mint egy óriási felkiáltójel. Mozdulatlanul. Soha nem láttam ennyi tankot. (Azóta sem.) Elhatároztam, hogy megnézem közelebbről is.

Ráfordultam a dűlőútra. Recézett-simára marták felületét a lánctalpak s mindkét oldalán répaföld volt. Még nem szedték fel a cukorrépát. A mentoszlop vége 4-500 méterre lehetett a műúttól. Ahogy közeledtem, — úgy ötven méterre lehettem tőle — két helybéli (tanyasi, keményszárú csizmában) egy orosz katonával beszélgetett. Meglepetésemre: magyarul. Annyit hallottam csak, hogy kárpátaljai. Ekkor kiabálni kezdtek felé oroszul a tankoszlop végétől. — „Vissza kell mennem. Megtiltották, hogy beszélgessek”. Én pedig elindultam vissza a városba. A távol horizonton alig látszott a nagytemplom napsütötte, sárga tornya.

— Délután három, vagy négy óra lehetett, mire hazaértem. A békés megyei Szabadság Rádióban Féja Géza beszélt:

… „Hallgassatok reánk! Álljatok egyenrangú polgártársként, testvérként mellénk. Ide magyarok!” Majd elhangzott a felhívás: Diákok! Fiatalok! — jelentkezzetek nemzetőrnek!

Nem lehetett visszatartani. Édesanyám hiába könyörgött. Én becsuktam hátam mögött az ajtót, és gyors léptekkel, szinte futottam a Petőfi-utcai Általános Iskolába, ahol hosszú sorban álltak már a gimnazisták, ipari tanulók, hogy felvegyék adataikat és megkapják felszerelésüket.

Édesanyám ide is utánam jött és ott rimánkodott, hogy menjek vele haza, de én hajthatatlan voltam. Az alsó korhatár tizenöt év volt. Sokakat elküldtek, mert fiatalabbak voltak.

A II. század I. szakaszának I. rajába kerültem.

Este kihirdették, hogy a nemzetőrök fele — napi váltakozással — otthon alszik. Első este a hazamenők közé álltam, hogy édesanyám megnyugtassam.

November harmadikán, szombaton reggel felsorakoztunk eligazításra az iskola udvarán. Két (vagy három?) századba rendeződtünk úgy, hogy minden szakasz élére katonaviselt jusson. A szakaszparancsnokot már a Megyei Könyvtárból jól ismertem. A századparancsnokok hivatásos tisztek voltak.

Előző este mindenki megkapta felszerelését: fegyvert, csizmát, köpenyt, sapkát, derékszíjat, csajkát. Az udvaron ott álltak a „gulyáságyúk". Fegyverzetünk karabélyokból, dobtáras géppisztolyokból, és néhány golyószóróból állt. Lőszer és kézigránát derékig érő ládahalmokban állt az udvari tornateremben. Bejelentették, hogy ötödikén, hétfőn megkezdődik kiképzésünk.

Azután tevékeny csoportokat alkottunk. Voltak, akik kézigránátokat mentek élesíteni, én pedig — másokkal — honvédségi tehergépkocsival a Gyulai-út jobboldalán fekvő tsz. szérűjébe szalmáért.

Amikor elkanyarodtunk a Csaba Szálló előtt, láttuk, hogy a Posta épületének sarki főbejárata előtt egy orosz páncélautó áll. Rossz előérzet fogott el, mert eszembe jutottak a tankok. „Miért van itt? Elfoglalta?" — Visszafelé ugyanúgy ott állt még.

A szalmát a tantermekben a falak mellett vastagon végigraktuk, majd pokrócokat fektettünk rá. A második emelet folyosójának sarki termébe kerültem. Ablakai a Petőfi utcára, a belváros felé nyíltak.

Este krumplis tészta volt a vacsora. A nemzetőrök fele hazament. Lefeküdtünk a puha szalmára. Szokatlan volt és számomra jellegzetes illatú. Fáradt voltam s azt hiszem: rögtön elaludtam.

Ágyúdörgésre riadtunk! s mint a szöcskék, úgy ugráltunk fel a szalmáról. „Ne gyújts villanyt!" — kiabálták mindenfelé.

Egyetlen hangfolyamba összefolyó gépfegyverropogás és súlyos, rendszertelen ágyúdörej! Az ablak alatt aludtam, s ahogy felálltam és az ablaküvegre tettem a tenyerem, — jól érezhetően pulzált a lökéshullámoktól. A belváros felett nyomjelző lövedékek ezrei húztak délről észak felé tartó röppályájukon. A gépfegyverek egybefolyó zajába rendszertelen, öblös döngéssel ágyúlövések. Igen erősen ágyúztak a közelben. Remegtek az ablakok. Ránéztem (keletnémet) karórám világító számlapjára: — pont a 4-esen állt. Hajnali négy óra volt.

Kerestük a sötétben a fal mellé állított fegyverünket. Lőszeres ládákat hordtunk fel a tornateremből, töltöttük a dobtárakat. Osztottuk szét a kézigránátokat.

Aztán: „Mindenki az udvarra!" — hangzott a parancs, s óvatosan lépdeltünk lefelé a koromsötét lépcsőházban. Ködszagú volt a sötét és hideg. Egyre ritkuló sorozatok szóltak, s egy-egy gellert kapott lövedék vinnyogott a fejünk felett.

Negyed óráig tarthatott. Elszórt lövések még. Utána: csend. Nem tudtuk, csak sejtettük, hogy mi történt. Néhányan kinéztünk a sportpálya felé nyíló nagykapun s hallottuk, hogy a liget túloldalán, a város főútján harckocsi lánctalpak csikorognak a sötétben, majd megállnak. Alig háromszáz méterre tőlünk. A liget a sportpálya fonott drótkerítésénél kezdődött. Ha világos van — takarás nélkül jól láttuk volna a főúton a tankokat. Így csak hallottuk, hogy a sötétség túloldalán alapjáratban járnak motorjaik. Éreztük: ott állnak nem messze tőlünk. Mi pedig bent az udvaron vártunk parancsra.

A sötétség leple alatt könnyű lett volna megtámadni őket. Néhány hangadó sürgette is, hogy „Ugyan mire várunk?"

Parancsnokunk (egy főhadnagy) elindult a nagykapun át a sportpályára. Ketten követtük. Néhány perce állhattunk ott, amikor a Petőfi utca felől egy kalapos civil bukkant elő a sötétségből. Amikor odaért, megismertem: Fekete Pál volt, az iskola orosz nyelvtanára, a Forradalmi Bizottság elnöke.

„Fiúk! Ne lőjetek! Nektek csak csúzlijaitok vannak az ő fegyvereikhez képest. Majd én elmegyek és beszélek velük." — Azzal megfordult, s ahogy előbukkant, visszamerült a sötétségbe.

A főhadnagy mellett állva ketten hallottuk, a többiek az udvar belső részén voltak. Ekkor bementünk az udvarra. A főhadnagy kiadta a parancsot: „Mindenki fel a körletbe!”

Egy jó óra múlva sapka nélkül, hiányosan öltözött honvéd jött a laktanyából. Körülvettük. „Szétlőtték a laktanyát. Én hátul másztam át, a falon.” — Tehát a laktanyát ágyúzták oly nagyon. Ugyanúgy támadtak, mint Hitler: Vasárnap és orvul. (Pár éve sikerült találkoznom egy szolgálatát szintén ott töltő katonával, aki elmondta, hogy a támadás kezdetekor futottak hátra a színekbe, a páncéltörő ágyúkhoz, — de mindegyik zárjából ki volt szedve az ütőszeg. Egyébként az oroszok tájékoztatva lehettek, mert a fegyverszobákat foglalták el először. Azután kihajtottak mindenkit az udvara.)

— Lassan világosodni kezdett. Ahogy oszlott sötétség, eltérő véleményű csoportok alakultak. Voltak, akik a dobozi erdőbe akartak vonulni. Mások maradni. Egyes „magánzók” a görögkeleti templom felőli téglakerítésen átmászva, több géppisztolyt vonszoltak maguk után a templom kertjén át. Mások a parancsnokra hivatkoztak, hogy maradjunk együtt az épületben. De hol van a parancsnok? A termekben kiborított lőszeres ládák, és vitatkozás. Már szinte teljesen kivilágosodott, mikor valaki hangosan kiáltott:

„Tankokkal jönnek ránk!”

Kinéztem az ablakon. A főutca felől három tank jött befelé a Petőfi utca kövezetén. Újabb kiáltás: „A parkon át is jönnek!”

Átfutottam a szomszédos terembe, amelynek ablakai a liget felé nyíltak. S valóban: Két tank akkor jött át a csillagjától megfosztott „felszabadulási emlékmű” diadalíve mellett a piros salakon, majd beérve a ligetbe egymás után taposták ki az útjukban álló öreg fákat. A főutcán álló tankok ágyúcsövei szinte egyszerre fordultak rá az iskolára.

— Ott álltam megbűvölve a látványtól. Nem tudtam elszakadni az ablaktól. Ahogy nekiment a lassan kúszó tank egy öreg, évszázados fának, egy pillanatra hátralendült a fa csupasz koronája, szinte betakarta a tankot, — majd előrevágódott és még le sem ért a földre, már gázolt is át a derékvastagságú letört ágakon s a fakorona törmelékén. Majd neki a következő fának, az hátralendült… — előrevágódott… —

— Csak amikor megálltak a sportpálya túloldalán (dobótávolságon kívül) s felemelkedett a velem szemben álló ágyúja, — hogy beleláttam feketéllő csövébe — döbbentem rá: rögtön lő! Visszafutottam a szomszéd terembe. A másik három tank megállt a Petőfi utca túloldalán, a kövesút és a járda közti füves részen, ágyúikat szintén az iskola falára meresztették. Pár percig nem történt semmi, majd elhangzott magyarul az első felszólítás:

„Adják meg magukat! Jöjjenek ki feltartott kézzel!” Ekkor többen javasolták, hogy törjünk ki. De merre? Bekerítetek.

Tízpercenként újabb felszólítás: „Öt perc múlva lövünk!” Odakint rövid sorozatok és egyes lövések dörögtek. Újabb és újabb felszólítás: „Jöjjenek ki feltartott kézzel!” — Ismét lövések. „Jöjjenek ki, mert szétlőjük az épületet!”

Senki nem ment ki, viszont az idegesség és a félelem egyre fokozódott. Eszembe jutott, hogy a folyosó belső végén is van egy lépcső, ahol ki lehet jutni a tornaterem elé, az udvarra. Gondoltam, hogy megnézem. Óvatosan mentem le. Az utolsó fordulónál szembe találtam magam egy elém kilépő, sátorlapba burkolódzott géppisztolyos orosz katonával, alig volt időm hátralépni.

Visszafutottam az első emeletre, majd végig a folyosón a főbejárati lépcsőházig, aztán fel a másodikra. Az emelet-közti pihenőn, háttal a fal sarkába bújva állt Rácz, a muzsikus cigány. Arca halálfélelembe torzulva, egész testében föl-le, föl-le — hihetetlen nagy amplitúdóval remegett. Egy pillanatra megtorpantam a meglepetéstől, mert hátrafordultam és ránéztem. De nem tudtam nevetni.

Dörögtek a lövések. Már 8 óra felé járhatott az idő. Óvatosan kinéztem az ablakon. Hárman mentek kifelé az iskola kapuján feltartott kézzel a tankok irányába. Egy társam is kinézett, majd hátrahőkölt hörögve és felhúzta géppisztolya súlyzárát: „Lelövöm az árulókat!” — Alig bírtam

visszarántani az ablaktól: „Ne!” Kis idő múlva újabb feltartott karok jelentek meg az iskola kapujában. Az orosz végigtapogatta őket, majd elindultak a sarok felé, már leeresztett karral. Ismét újabb csoport indult kifelé.

Egyedül maradtam a teremben. Kivettem csizmám szárából az oda csúsztatott TT pisztolyt, másikból a két doboz lőszert, átléptem a kiborított lőszer-halmokon és mentem lefelé a lépcsőn. Egyszerre csak kint voltam az utcán, feltartott kézzel. Az óta tudom: nincs megalázóbb a feltartott kéznél.

— Az orosz tiszt mellett fegyvertelen honvédtiszt állt. Az orosz végigtapogatott. A csizmák szárát is. Majd farfarzsebembe nyúlt és kivette személyi igazolványom. „Dokument” — mondta a mellette álló honvédtiszt. Az orosz visszadugta és intett. Elindultam a Bartók Béla út felé. Félúton visszanéztem: Az utolsó csoportok jöttek ki az iskola épületéből. A sarkon szülők gyér csoportja állt.

— Azóta sokszor végiggondoltam: mi történik, — ha nem jön oda Fekete Pál? — és mi valóban „csúzlikkal” esünk neki a tankoknak. Az is elgondolkodtató, hogy annyi huzavona után — miért nem lőttek szét az iskolát? Honnan volt „különös” türelmük? — Valóban beszélt velük Fekete Pál?

(Hallottam azt a változatot is, hogy a szülők odakiabáltak: Az iskola mögött óvoda, vagy bölcsőde van, tele kisgyerekekkel, — azért nem lőttek.)

Békéscsabára a félelem némasága borult. Bennem pedig — önérzetemben és magyarságomban megalázva — érlelődött a gondolat: Valamit tenni kell e félelem, a némaság, az éledező kollaboránsok ellen. De ez már egy újabb történet kezdete.

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH):

A „köcsög”, avagy a csoda

Mindjárt ennek a nem túl jó felvételnek az idebiggyesztésével kezdem, ugyanis az itt következő írásban, erről a többezer éves edénykéről lesz szó.

Valamikor, réges-régen, amikor még a hamut is mamutnak mondták, akkortájt amikor az ennek az elbeszélésnek a végén található vers született, azaz, egy harmad évszázaddal ezelőtt, Magyarországon töltöttem a Karácsonyt és az utána következő hetet. Ezt 1979-től kezdve (akkor mehettem először vissza az országba 1956 után) sok évig mindig így csináltam. Ezért nem tudom pontosan megmondani, hogy ez az eset mely évben történt – ami egyébként lényegtelen is –, de azt igen, hogy decemberben volt. Ilyenkor mindig Pécsre is lementem, ahol rokon- és ismerős-látogatás volt a szilárd műsor. Akkor még csak a 6-os műút létezett Budapest és Pécs között, amely kereken 200 kilométer autózást jelentett. Ma bezzeg már vidáman söpörhetünk le 130-cal Pécsre, a 6-os autópályán. Rajta haladva a város csupán 30 kilométerrel került távolabbra Pesttől (az építtetők ugyanis a horvát határ egyenes elérhetőségét fontosabbnak tartották, mint Pécsét…). A 6-os út áthalad – többek között – Mecseknádasdon és (majdnem) Pécsváradon is, amely helység várának ablakán Vak Béla nézegetett ki egykoron. Mecseknádasd pedig arról híres, hogy Skóciai Szent Margit, Szent István unokájaként, (valószínűleg) a falu közelében lévő Rékavárban született, 1047-ben (mely várnak ma már sajnos romjai sem léteznek). E falu továbbá arról is nevezetes, hogy – bár nem ott születtem – ott éltem le életem első tizenöt évét.

Gyerekkoromban még a 6-os műút sem létezett, csak a Budát Péccsel összekötő országút. Ezt még a rómaiak építették. Fontos útvonal volt Sopianae (Pécs) és Aquincum (Buda) között. A – már gyerekkoromban is régi – Baranya-térképeken, ennek az útnak a Zengővárkonyhoz közel eső részén egy nagy hársfa volt bejelölve. Ez a hársfa ma is él és virul. Nem tudom, hogy miről volt ez a fa annyira nevezetes, hogy a térképen külön jelölték. Az út szélét jobbról, balról egyébként, Nádasd és Pécsvárad között (és sok más út szélét is Tolnában, Baranyában) eperfák szegélyezték, mert valamelyik déd-, vagy ükapám selyemhernyót akart tenyészteni. A Nagy Hársfa ma arról híres – legalábbis számomra – hogy annak a területnek a közepén áll, amelyen

egy 7000 évvel ezelőtti kultúra nyomára bukkantak. Ez a „Festett edények kultúrája”, vagy „Lengyeli kultúra”. Dombay János végeztetett ott nagy ásatásokat 1939-ben és ’49-ben. A lelőhely Nádasdtól kereken hét kilométernyire van. Zengővárkonyhoz – amelyen nem megy át az út – van közelebb. Ha már ott járunk a mesés Baranyában, érdemes megjegyezni, hogy Zengővárkony viszont a húsvéti-tojás múzeumáról híres.

Visszatérve a történethez, sőt, tulajdonképpen itt belekezdve a mesébe, ahányszor lementem Pécsre, hacsak megtehettem, megálltam a nagy fánál és bóklásztam a lelőhelyen az ősember szerszámait keresgélve. Előfordult, hogy négy óra hosszt kutattam a rögök között. Ezt persze nem lehet mindig megtenni. Néha lucerna „uralkodik” a vidéken, vagy valami olyan vetemény, amelybe nem illik belegázolni. Szerencsére ilyesmi ritkán adódik december végén. A nagy fánál egymástól csak néhány méternyire halad a régi országút és a 6-os műút, amely azonban alacsonyabban fut. Onnan látni a Nagy Fát – ha valaki tudja, hogy hol keresse – de az országutat nem. Kicsit tovább kell menni Pécsvárad felé, ott jobbra át lehet térni a régi útra és vissza lehet kanyarodni a Nagy Fához.

Ezt akartam tenni az egyik – közel negyven évvel ezelőtti – Karácsony után is. Még a visszakanyarodás előtt megláttam az őszi mélyszántás óriási földhullámait, de sajnos azt is, hogy nem régen kiadósan eshetett az eső. Mégis kiszálltam a nagy hársfánál és sóvárogva néztem a kérkedő (és kőszerszámokkal kecsegtető) barázdákat. Ugyanis utcai cipő volt rajtam, amellyel a szántásra lépve, három lépés után bokáig érő sárbunkókká változtak volna a lábaim. Egyszercsak az egyik földhullám tetején, valami kerek szürkeséget láttam, tíz-tizenkét méternyire a fától. Rögtön láttam, hogy az valami edény, de elképzelhetetlennek tűnt, hogy az az ősember edénye lehetett volna, hiszen a folytonos szántások miatt örülhettem ha egy-egy nagyobb cserépdarabra bukkantam. A fa környéke teljesen sík, tehát gyakorlatilag nem veszít a felület az anyagából a nagyobb zivatarok folytán. A vidék más területein ez nem így van és ezért érdemes volt a lejtős részeket újra, meg újra végigkutatnom, mert ott a víz évről évre lekoptatott valamit.

Soká tanakodtam, hogy bemenjek-e? A végén még valami, huszadik századi szemét az, amit látok. Aztán – eszi fene az utcai cipőt – belaboltam a cseréphez. Hihetetlen csodát láttam: kereken fél liter űrtartalmú, közel gömb alakú „köcsög” sértetlen háromnegyedrésze pihent a földhullám tetején! Ha az eke néhány miliméterrel lejjebb halad át, pozdorjává töri az edényt, ha egy centiméterrel följebb mozog, akkor egy centiméter vastag földréteg borította volna a köcsögöt és nem láthattam volna meg. sőt talán egy miliméter sár is elég lett volna az edény „álcázásához”, azaz ahhoz, hogy ne láthassam meg. Azt a vékony sárréteget – ha volt ilyen rajta – a jótékony eső mosta le, amely decemberben nem valószínű, hogy zivatar szerűen zuhogott volna.

Az edénynek tényleg épen maradt a háromnegyed része! Az „egyenlítőjén” elhelyezkedő, négy bütyökből három még megvolt. Mégis – noha puha volt a föld, tehát nem kellett erőltetnem a beleragadt edényt – több mint 40 darabban tudtam csak leszedni, mert valósággal szétesett. Amikor már megszáradtak a darabok, meglehetősen szakszerűtlenül ragasztottam össze a maradványokat. Végül a Nemzeti Múzeum szakemberei egészítették ki és látták el, az ennek a kultúrának megfelelő edénygallérral. Az ugyanis teljesen hiányzott. Festéknyomok sajnos nem voltak a felületén. Abból, hogy szétesett, amikor hozzányúltam – és az eke könyörtelenségét ismerve –, könnyen megítélhető, hogy mekkora csoda volt az „egészben maradása”.

Érdemes néhány szót szólni magáról az edénykéről is. A négy bütyök rajta, egyenletesen helyezkedik el, egymástól 90-90 foknyira. Sok nagyon nagy edénynek is megtaláltam néhány bütykét. Azokban függőleges lukak vannak, amiből arra következtetek, hogy ezeket az edényeket kötélre akasztva függesztették. Kérdés tehát, hogy az edényke négy bütyke csupán díszítés volt-e, utánozva a nagy edények célt szolgáló bütykeit, vagy talán ugyancsak a fölakasztás megkönnyítése miatt csinálták. Találtam ott ugyanis, olyan cserépdarabot is, amelyen a bütyök

nem volt sokkal nagyobb, de függőlegesen át volt lukasztva. Igaz, a luk átmérője nem volt sokkal nagyobb egy miliméternél. Föltűnő az edényke rendkívül kis átmérőjű talpfelülete. Ez aligha volt célszerű ahhoz, hogy bármilyen asztalféleségre állítsák. És az is valószínűtlen, hogy mindig valamilyen fajta, puha talajba nyomták volna, hogy ne dűljön föl, ha valami folyadék van benne. Ahhoz célszerűbb lett volna a hegyes fenék.

Arról most ne beszéljünk, hogy mennyi munkámba került az utcai cipőmet újra, cipőhöz hasonló állapotba hozni, és az autó pedálkörüli vidékének a tisztogatása se volt kutya! De hát mi lenne velünk, ha sose hoznánk áldozatokat a tudomány érdekében...?

Gyimóthy Gábor, Zollikerberg, 2021. XI. 8.

Az alábbi vershez csak annyit jegyzek meg, hogy – bár Zengővárkonytól nagyon messze írtam meg, de valószínűleg magammal vittem a tervezetét és aztán Olaszországban volt annyi időm, hogy költemény lehetett belőle.

Egy kőkori falu helyén
(Zengővárkony)

Állok a szántón, durva rögök közt,
honnan a régmúlt újra beszél.
Dúlt ezerévek szelleme röpköd;
emberi sóhaj-halmaz a szél…

Csorba szilánkok állnak a földből.
Ős eleinknek eszközei.
Közben az izzó Nap tüze pörköl.
– Évmilliárdok óta teszi.

Mély a barázda, nyílik a börtön,
látom az ősök ujja nyomát.
Tört cserepekként fekszik a földön,
mit ma a traktor sorra kiszánt.

Mért e varázslat, honnan e mámor,
mely e vidéken engem igéz?
Mért ragad úgy meg, mit csoda távol,
itt kicsiholt már emberi kéz?

Válaszul adni mit tudok erre?
Mért kutatok hát kő-szereket?
Furcsa erő, mely itt fakad egyre
s minden anyaghoz hő szeretet…

Bagno di Romagna, 1984. VIII. 18.

VALLÁSUNK (XIV.)

Valós „vallást”!
Javaslat és elvi megfontolások a soron következő népszámlálással kapcsolatban[243]

A mai időkben – hitünk szerint éppen a történelem és lelkünk mélyén élő és ható, de szociálisan mindmáig alig értett kereszténység révén – az emberiség a szabad vallásgyakorlást, a szabad, önálló igazságkeresést, véleményalkotást igényli, a mindig álszentnek bizonyuló jobb- és baloldali politikák kényszereinek hosszú korszakai után az égi és földi igazság harmóniájára szomjazunk, gyakran öntudatlanul ennek hiányát szenvedjük el. Ezt mindenki érezheti magában, és ez a fejlődés magával hozta a szabad vallási közösségek kialakításának igényét is, melyek a közvetlen, lélektől-lélekig ható kapcsolatokon kell, hogy alapuljanak, függetlenül a régi, felekezeti-papi-hatalmi hierarchiáktól. E régi időkből fennmaradt hierarchiák hajlamosak rá, hogy kisajátítsák maguknak Jézus Krisztus és az Evangéliumok, ember, világ és isten értelmezését, mesterségesen távol tartva ettől részben a nőket és azokat az eszmei megközelítéseket, melyek az eredeti tanítások szelleméből akarnak kiindulni, és nem a teológiai, dogmatikai hagyományokból, melyekbe sok tévedés, félreértés vegyült az évszázadok során. Ezek a jórészt már inkább emberi, mint isteni hagyományok időközben az emberi fejlődés – akár a tudományos, akár a társadalmi felfogás – részéről sok tekintetben kiigazításra kerültek, és továbbgondolást követelnek meg.

Az emberiség, különösen Nyugaton – beleértve Közép-Európát is –, igényli a teljes valósághoz igazodó szemléletet, s ezzel együtt a vallási felekezetiségen vagy a különféle kategóriákra korlátozott politikai pártlogikán – ma jórészt csupán pártoskodáson – túlmutató független, objektív igazságot minden konkrét dologgal, jelenséggel, gondolattal kapcsolatban. Nemcsak egy irányba sodornak bennünket a vágyaink és gondolataink, hanem képesek vagyunk összetetten tekinteni, mérlegelően reflektálni magunkra és világunkra. Ez egy igazságérzet, amely fényforrásként, „csillagként”, mint Babits mondja, sokszor úgy tűnik elérhetetlenül, de mindannyiunkban jelen van. Ma már lényegében nem az egyes vallási, ideológiai *formák* a fontosak számunkra, hanem maga az élet teljes, tapasztalati igazságtartalma, beleértve a természet és az emberi lény fizikai *és* lelki-szellemi igazságát is. Egyaránt vagyunk egy-egy néphez tartozó, és a minden népre érvényes, egyetemes, írott és íratlan törvényeket, morális értékeket megtestesítő egyedi emberek, és szükségképpen az ideális és egyetemes emberi felé vezet minden nép fiainak sorsa, a jó népi tulajdonságok nem mások, mint jó emberi tulajdonságok, melyek minden népnél egy – korábbi időkben hangsúlyosabban – meghatározott nyelvi-történeti-kulturális köntösben jelennek meg. Ezt minden korban, minden nép vezetői tudták, s ez a kereszténység végső értelme, mely egyedülállóan beteljesítheti általunk a korábbi korszakok vallási-emberi törekvéseit. Igaz az, hogy a jelenlegi materialista közfelfogás sokszor a gátját is jelentheti annak, hogy a reális igazságtartalmakhoz közelebb lépjünk, de ez a közeledés nem érhető el a hagyományos hitvallások, politikai „oldalak” négyévente történő újrafelmelegítésével sem – legalábbis az eddigi formák érezhetően már nem alkalmasak –, hanem csakis a szellemi-kulturális szabadság teljes biztosításán belül, és ha valóban élni tudunk ezzel a szabadsággal. Az ember istenhez hasonlatosságát részben ez a lényegileg keresztényi, krisztusi „nagyvonalúság” is jelenti. *Ez* a szabadság az európai polgárság óhaja kezdettől fogva, nem a régi, királyság és egyházak vezérelte álmok visszaálmodása, lettek légyen azok bármilyen szépek és jogosultak a maguk idejében, amikor a szabadságot még csak az uralkodó kaszt számára tartották fenn. Ma

[243] A szező nevét a szerkesztőség ismeri. Tiszteletben tartjuk, hogy ő nem szándékozik közzétenni. – *A szerk.*

az egyén szabadságát, méltóságát garantálni egyet jelent a közösség jogainak garantálásával: ha az egyes ember szabadon gyakorolhatja emberi, kulturális jogait, közösségi hagyományait, használhatja anyanyelvét, akkor ez automatikusan eredményezi a nagyobb közösség boldogulását is, akár egy másik nemzeten belüli autonómiájának, önrendelkezésének létrehozásáig menően. A közéletben már jó ideje a valódi jogegyenlőségre, helyes egyensúlyra van szükség, nem a különféle, jobb vagy bal „kétharmadok" – sokszor persze a rossz történelmi tapasztalatokból fakadóan érthető – mohóságára, a különféle politikai kortévesztések és „osztályharcok" öntelt, egoista továbberőltetésére.

Hazánkban jelenleg a polgári Fidesz – és segítségével a főként római katolikus KDNP – lényegében egy szociális egyensúlyra törekvő középpártként, néppártként kapott társadalmi felhatalmazást immár harmadszor (2010, 2014, 2018),[244] nem pedig mint egyetlen ideológia képviselője. Egyre nyilvánvalóbb, hogy az ideológiáknak és azok szabad kibontakozásának – ha tartalmuk szerint az egyén és a köz javát szolgálják – a kulturális-szellemi életben van a helye, nem a politikában, s ugyanígy a politikának nincs keresnivalója a kultúra területén, legfeljebb segítő, a különféle igények, szükségletek támogatását megszervező értelemben. Máskülönben az egyenlő jog és szabadság biztosítása helyett újra és mindig csak az idejétmúlt, így-úgy takargatott-hirdetett diktátumok fognak uralkodni rajtunk, a gyerekeink nevelésétől kezdve a közéletig. Az egyes ideológiák, szemléletmódok, különféle módszerek – köztük a nevelési módszerek – valódi tartalmáról, érvényéről a szellemi élet hivatott képviselői közötti szabad vita, szabad konkurencia, párbeszéd dönthet csupán, nem a politika, vallás, tudomány hatalmi, tekintélyi szava, amely óhatatlanul nem egyensúly, hanem kiváltságok megteremtésére hajlik. Az a politika, irányítási elv és gyakorlat, amely túlszabályozza a szellemi életet, valójában nem hisz az emberben élő isteniben. A „jó" egy intuíció, belső megérzés, miként a szeretet és a megismerés, melyeket nem lehet kötelezővé tenni, legfeljebb nevelni rá, sajátos módon, mindenekelőtt a felnövekvő és felnőtt személyiség tiszteletben tartásával és példaadással fejleszteni. Éppen ezért nem adott már maga Jézus sem egy mindenre kiterjedő „szabályozást", hanem a jóra vonatkozó intuíciók, példabeszédek átadásával és az igazság és szeretet tetteivel akarta a „törvényt" betölteni, számítva az ember szabad csatlakozására a megváltás nagy művéhez, bízva az emberben. Ha mégis megpróbálják előírni a „jót", akár vallási, akár nemzeti alapon – mint már megtörtént párszor a történelemben – akkor előbb-utóbb az ellentétére fordul, és egyik csoport, réteg uralmát kezdi szolgálni a másik fölött, vagyis növeli a társadalmi feszültségeket. Csak azt lehet kodifikálni politikai területen, mit *ne* tegyünk, hogy a jó kibontakozhasson az egyén és a közösség számára, ezek viszonylatában. Az államnak a kereteket kell biztosítani, a tartalom és a lényeg maga az ember, s mivel nem vagyunk egyformák, a megfelelő kereteknek ezt a sokszínűséget kell garantálnia, ez nyilvánvaló kell, hogy legyen, csak így adhatunk teret az ember, a társadalmak továbbfejlődésének, akár egy eddig még nem létező, de szükségessé váló irányban. Ennek megértéséhez fejlett jogtudat, valódi demokratikus érzékenység, önkorlátozás, önuralom szükséges („Közjármunkból, hogy szabadon kiléphess / Légy önmagadon uralkodni képes", Goethe: Rejtelmek), ehhez kell felemelni a nagy tömegeket, s ilyen emberekre kell bízni a társadalmi élet megszervezését.

Mindennek fényében javaslatot teszünk Tisztelt Polgártársaink számára – beleértve az illetékeseket is – a következő általános népszámlálás ügyében. A népszámlálás intézménye, mint köztudott, arra hivatott, hogy képet adjon a társadalom, a nemzet számbeli, szemléletbeli, családi, foglalkozási, egzisztenciális állapotáról, s az ország választott vezetői ennek tudatában hozzák meg szükséges intézkedéseiket, így a közpénzek, vagyis az adóforintjaink és az EU-s támogatások, felzárkóztatási források elosztására vonatkozókat, melyek helyét, azt, hogy mire

[244] Immár negyedszer, mert az írás kelte: 2019. február 4. – *A szerk.*

költünk, ma különösen meg kell néznünk. Ami a magyar nemzet szemléletbeli megoszlását illeti, fontos megállapítani, hogy ténylegesen milyen arányban tagolódik a lakosság a különböző vallási felekezetek vagy egyéb felfogásmódok szerint. Mivel ma már korántsem olyan merevek a határok vallásos és ateista gondolkodásmódok között mint régebben, és az emberek legnagyobb hányada világi életet él, realista módon gondolkodik, miközben gyakran rendelkezik egy, már nem felekezeti, hanem általánosabb szellemi érdeklődéssel, ezért szükségesnek látszik az eddigi merev, dialektikus kategorizálás (vallásos, ateista) mellett bevezetni egy harmadikat, s hogy el legyen nevezve, hívjuk „önálló felfogású"-nak, vagy „önálló felfogásra törekvő"-nek ezt a meghatározást (rövidítve: Ö.F., vagy Ö.F.T.). Ez magában foglalja és megjelenítheti a polgárság önálló véleményalkotásra, gondolkodásra törekvő nem csekély részét, anélkül, hogy e réteg valamilyen eddig megszokott irányban, a valóságnak már nem teljesen megfelelően elkötelezné magát, vagy bárki, bármely csoport a maga javára visszaélést követne el a világnézeti, etc. hovatartozásukat illetően. A népszámlálás adatainak nem szimpátiákat, hanem a valós helyzetet kell tükröznie, s csak az vallhatja magát teljes joggal valamely felekezethez tartozónak, aki teljes mértékben azonosul annak ideológiai és vallásgyakorlati sajátosságaival, vagyis aki teljes mértékben elfogadja és követi az illető vallás ideológiáját és rítusait. Ez utóbbi tehát az egyik világnézeti csoport, beleértve a *valóban elkötelezetten, hagyományos módon vallásos* római katolikusokat, reformátusokat, evangélikusokat, izraelitákat és egyéb felekezeteket, melyek számarányát fel akarjuk mérni. A másik nagy csoport a szokásos *ateistáké*, akik ezt a fogalmat teljesen helyénvalónak érzik a maguk számára. A harmadik pedig az új kategória, az *önálló felfogású polgár*, aki egyik előbbi nézetrendszert sem fogadja vagy utasítja el mereven és kizárólagosan, hanem saját véleménnyel rendelkezik, s a tudomány, művészet és vallás, a nemzeti és egyetemes értékek igazságait *egyaránt* képes elfogadni vagy épp felülvizsgálni, s önálló szintézisükre törekszik saját magán belül, egy szerves, belső integritás jegyében igyekszik élni. Ez mindenképpen egy új, a 21. századi feltételeknek, a korszellemnek megfelelő embertípus, amely kétségtelenül létezik s nagyobb tömegeket jelent, akik úgy érezhetik, nem veszik figyelembe őket a népszámláláskor vagy a szavazóurnáknál (Kopp Mária felmérése szerint a fiatalok több mint 40%-a ilyen önálló keresőnek minősül!). Erre a fejlődőképes embertípusra még nagy jövő várhat az egyént és a közösséget – valamint ma már a természeti környezetet – mint eltörölhetetlen és egymást feltételező realitásokat egyaránt tisztelő társadalmi élet kialakításában. Ezért arra kérjük a Tisztelt Polgártársakat, hogy a népszámláláskor a „Vallási, világnézeti hovatartozás" rovat kitöltésekor a fenti *három* kategóriának megfelelően nyilatkozzanak, illetve lehetővé tétessék e *„harmadik út"*, harmadik kategória bevezetése és értékelése a népszámlálás rendszerében. Figyelembe kell venni azt is, hogy a 2000. évi népszámláláshoz képest a legutóbbi, 2010-es népszámlálás adatai szerint milliókkal csökkent a magukat valamely felekezethez tartozónak tekintők száma.

Felelősséggel közös jövőnkért, ajánlja a fentieket megfontolásra minden magyarnak, vezetőnek és vezetettnek,

Egy jóakaró, magyar polgártárs

2019. február 4.

ORSZÁGOK, TÁJAK (XV.)

Garrett Chatfield Pier (London):

Japán szent kincsei. Nikko — Tokugawa Ieyasu és Iemitsu szentélyei

„Ne beszélj csodáról (kekko), míg nem láttad Nikkót.”
(Japán közmondás)

Nikko-machi kis falu, melyet Shodo Shonin (735-817) alapított a vulkanikus Nikko-zan hegység lábánál, mely Shimotsuke tartomány északnyugati határa mentén húzódik. Eredetileg Niko-zan-nak nevezték, vagyis „üvöltő szél tépte hegyek”-nek, de Kobo Daisi megváltoztatta a nevét Nikko-zan-ra, azaz a „ragyogó Nap hegyei”-re, ahol a völgyekben elülnek a viharok. Mára a vidék egy álmos kis zuggá vált.

A helyet joggal csodálják az óriási japán cédrusokból álló fasora [fig.220, szugi, *Cryptomeria japonica*, színes kép, ld. még japán ciprus, hinoki, *Chamaecyparis obtusa*], valamint fatemplomai és a Tokugawa-dinasztia két, leghíresebb tagjának kicsi, de pompás sírszentélye miatt.

Az Ieyasu-mauzóleum felé haladva egy modern hídon kelünk át a zúgó Daiyagawa-folyó felett [Imaichi-nél], mely elpihen a Mihasi, a „Szent Vörös Híd” után, amelynek vaskos íve összeköti a kanyargó, sziklás folyópartokat. Meg kell említeni, hogy itt van az a híres hely, ahol Shodo Shonin átkelt a folyón, hogy megmássza a Nantaizan-t, és itt állt korábban a Jinja Daio, a Mély Homok Nagy Királyának szentélye. Az eredeti fahidat, melyet 1638-ban építettek, vastagon fedte a ragyogó [*288*] cinóbervörös lakkréteg. Mindenki előtt zárva volt, kivéve a sógunt, és évente csak kétszer kelhettek át rajta a zarándokok. Sokáig állt, mígnem 1902-ben elsodorta egy nagy áradás. Eredeti kinézetét Kano Tannyu (1602-1674) ecsetje nyomán ismerjük (fig.221), egy 1636-ban készült ötszínű makimono-festményről, amely Ieyasu életének különböző eseményeit ábrázolja.

Folytatva utunkat a hegyen, jobb felől hamarosan elérjük a Sambutsu-do-t, vagyis a „Három Buddha Csarnokát”. Ez egy nagy, kétemeletes faépület, mely kb. 25 évvel ezelőtt készült el, és vörös lakk díszíti. Három óriási, aranyozott faszobor ül benne, melyekről a templom a nevét kapta. A három főalak, melyek úgy tűnik 16-17. századiak, Senju Kwannon (jobbra), Amida (középen) és Bato Kwannon (balra), és kisebb istenségek szobrai veszik körül őket. Az oldalfolyosón balra Nikko alapítójának, Shodo Shonin-nak kisebb szobra látható, a jobb oldali falon egy nagy mandala-festmény függ, amely Dainichi-t, a bölcsesség és tisztaság istenét áb-

rázolja [az indiai Vairochana megfelelője, és a shintoista Tendai és Shingon szekták egyik fő istensége], körülötte 36 kisebb istenség alakjával. A templom mögött egy sor haragvó istenség faszobra áll. Közülük Fudo [ind. Vidyaraja] a világoskék testével, vörös hajával és fehér szájával, Ijanaten a zöld arcával és végtagjaival, és Suiten a kék arcával, és a torz testükkel a démoni elrettentés kísérteties példái.

A közelben áll a Shoro, melynek mély és lágy hangú harangja még jelzi az órákat napkeltétől napnyugtáig. A Shoro mellett áll a Sorinto, a fekete rézoszlop. Eredetileg (1644) Ieyasu sírja közelében állították fel, de elmozdították 1650-ben. A két finomművű bronz [*289*] lámpást Tokyo, Osaka és Nagasaki kereskedői adományozták a templomnak 1648-ban.

Valamivel közelebb az Ieyasu-templomhoz, jobbra egy felfelé vezető lépcsősorhoz és egy nagy bronzkapuhoz (torii) érkezünk. A közelben áll a Kariden, vagy Átmeneti Szentély, egy hosszú, alacsony faépület, melyet gazdagon borít a vörös és fekete lakkréteg. Az épületbelső faragott és festett felületeit gazdagon díszítik a néhai Kano-iskola növényi, állati és madaras motívumai. A szőlőmotívum különösen nagyszerű.

A különböző udvarokat, melyek a Kara-mon-hoz [Holdfénykapu, színes kép fent] vezetnek, egy széles ösvényen lehet megközelíteni, melyeket a hatalmas japán cédrusok árnyékolják. Az Első Udvart egy hatalmas gránit *torii* alatt áthaladva érjük el, melyet Chikuzen daimyo-ja (nemesura) emelt 1618-ban. Az Előudvar fölé egy ötemeletes pagoda emelkedik [színes kép alább], egy kecses és gazdagon festett épület, mely 104 láb magasra nyúlik (kb. 31 m). Mérete vetekszik a cédrusokéval, melyek körülveszik, a templommal együtt. Az épületet 1659-ben emelték különleges módon, hogy megóvják a földrengésektől. Egy nagy, központi faoszlop köré épült, és minden sarkán további oszlopokkal erősítették meg. Ezek a tartóoszlopok nem a talajba süllyednek, hanem lapos kövek mélyedéseibe. A pagoda belsejében egy vörösre lakkozott emelvényen nem túl művészi 17. századi aranyozott faszobrok láthatók, Yakushi, Shaka,

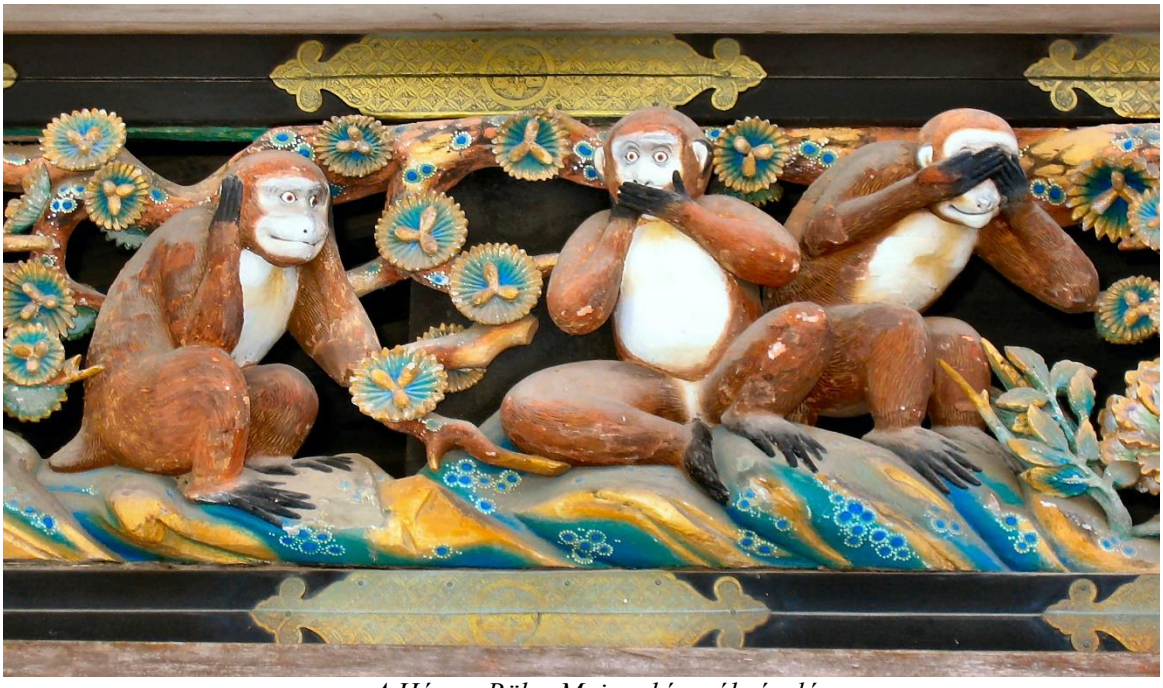
Dainichi és Ashuku Nyorai szobrai. A famennyezetre krizantémokat festettek fehér alapon, és az öt belső oszlopot aranyozott vörös lakkréteg borítja. A pagodától egy kisebb lépcsősoron jutunk fel a zömökebb Nio-mon-hoz. Ezen áthaladva

[*290*] három, gazdagon díszített vörös épülethez érünk, melyeket jelenleg raktárnak használják. Számos nagyszerű faragványukat és festett részleteiket Kano Tannyu és tanítványai hagyták jóvá. A nagy *koyamaki*-fát [ernyőszerű levélzetű fenyőfajta], melyet egy kőkerítés vesz körbe, állítólag maga Ieyasu sógun hozta ide egy cserépben. Az épület mellett volt korábban Kitashira-kawa herceg lovának istállója, akinek császári gazdája a japán csapatok főparancsnokaként esett el Formosánál [Taiwan] 1895-ben. Az épület jelenleg raktár. Négyzetes gerendákból emelték, melyek kőlapokon állnak. Meredek teteje, mint minden nikko-i tetőzet, rézborítású, az egyszerű díszítés kis, festett, áttört táblákból áll, melyek vörös és fehér peóniákat, és a három híres majom barna-fehér alakját ábrázolják (fig.222). Egyikük, amelyik a kezeivel befogja a szemét, Mizaru, aki „Nem lát rosszat”, a másik, amelyik a fülét fogja be Kikazaru, aki „Nem hall rosszat”, és a harmadik, amelyik a száját fogja be, Iwazaru, aki „Nem szól rosszat”. [mint tréfásan mondják, nem is tehetnek rosszat, mert a kezük el van foglalva; színes képek alább]

A szent fehér ló

A Három Bölcs Majom híres ábrázolása

Az elragadó kis Chodzuya-t, vagy Kőmedencét (fig.223) [színes kép] 1618-ban hozták ide Nabeshima daimyo-jának költségén. Tömör gránittömbből faragták, és a gyönyörű Somen-vízesés kristálytiszta vize táplálja, mindig megtöltve a medencét a felső széléig. A befoglaló szentély gazdagon festett fölső faragásai harmóniában vannak a kőmedencével, mintha az örvénylő víz és a sárkányok a hullámok között megremegtetnék a díszítéseit is. [*291*]

Egy másik jó példa a 17. századi faművességre a közeli Rinzo, vagy Könyvtár, a nagy vörös, forgatható könyvszekrényével és csodálatosan festett oszlopaival, faragott-festett burkolatával. Itt ül gyönyörű öltözékében e forgatható könyvállvány öreg kínai feltalálójának, Fudaishi-nek és duhaj fiainak, Fuken-nek és Fujo-nak a szobra.

Néhány újabb lépcsősoron jutunk fel az Elsőtől a Második Udvarba (fig.224). Itt a bejárat mellett megpillantjuk a híres Tobikoye-no-Shishi oroszlánszobrokat, melyek kis termetükkel, komikus kinézetükkel korántsem oroszlánszerűek, és a harmadik Tokugawa-sógunt, Iemitsut vannak hivatva jelképezni. Ebben az udvarban van egy Dob- és Harangtorony, az utóbbiban a „molyette harang", melyet a felső részén lévő lyuk miatt neveztek el így, és a koreai király ajándéka volt 1642-ben. A közelben áll egy nagy, bronz gyertyatartó, amit a Luchu-szigetek királya adományozott, és két vas lámpás, az utóbbiak az udvarba vezető lépcső mellett állnak. Ezeken az 1641-es évszám szerepel, és Date Masamune ajándékozta őket, Sendai híres daimyoja, aki 1614-ben követséget küldött Rómába és a spanyol királyhoz. A nagy gyertyatartó, mely a forgó állvány közelében áll, jó példája a 17. századi holland fémművességnek.

A Dob-torony mögött áll az összes nikko-i szentély közül a legfenségesebb, a Yakushido, vagyis Yakushi, a Gyógyító Istenség Csarnoka. Ez az épület valóban mintaként szolgált a legtöbb templom számára. Kapuzatát négy vörös oszlop tartja, melyeket elefántfejek díszítenek a végeiknél. A timpanont gazdagon faragott, aranyozott növényi motívumok díszítik. [*292*] A fekete, lakkozott kapukon túl, a mennyezet alatt tizenhét finoman faragott, festett fatábla tölti ki

a teret. Az épületen belül számos festett, lakkozott oszlop és burkolatdísz található még. A külső csarnok mennyezetét szürke papírra tussal festett összetekeredett sárkány díszíti, melyet Kano Yasunobu-nak tulajdonítanak, Tannyu legkisebb öccsének. A központi baldachin alatt a főistenség gazdagon díszített szentélye áll. Itt helyezték el aranyozott képmását, kísérőiével, Suryaval, a Napistennel, és Chandra-val, a Holdistennel együtt. A négy sarokban a Négy Égtáj Őrzőinek (Shi-Tenno) festett faszobrai állnak. Egy fekete-vörös baldachin alatt áll a Tizenkét Tábornok, a Juni-jinsho. Közülük két figura, jobbról a harmadik és a szentélytől balra Ieyasu-t jelképezi. A jobbra lévő a fehér arcával és mozgatható sisakjával hasonlít is a legnagyobb Tokugawára. A kecses kismadarak faragványai a szentély felett egészen figyelemreméltóak, ahogy a rémisztő kis fából készült istenség is a szentély mögött, amely Koken „lámpa-hordozóinak" stílusában tart a feje fölé egy füstölőtartót. A ragyogó vörös lakkozás szépsége minden oldalról visszaadja a Szent Híd eredeti fenségének eszméjét, melyre már utaltunk. A fehérre festett Yomei-mon [Napfénykapu, színes kép alább], amely a harmadik, utolsó udvarba vezet, a legmívesebb faépület Japánban (fig.225).

A kaputól jobbra és balra szürke fakerítés áll, mely kettéosztja a Yomei-mon épületét. A huszonöt osztásuk mindegyike három nagyszerű festett faragást tartalmaz, virágok, madarak, gyümölcsök és kisebb állatok ábrázolásaival [293] (fig.227). [színes kép alább] A Yomei-mon-t, vagy Bejárati Kaput tizenkét, *keyaki*-fából készült oszlop tartja, melyeket áttört, kerek geometriai formák díszítik. A középső oszlopok egyikén a kaputól balra egy pár kistermetű, kutyaszerű tigris szobra látható. Itt a fa természetes erezete adja az állatok bundáját, így ezeket „erezett tigris" domborműveknek nevezik. Valamivel egyszerűbb, geometrikus faragás látható a baloldali oszlopon. Ebben az esetben a minta fordított, nehogy a kapu túl tökéletes legyen, és ezzel rászabadítsa a gonoszt a Tokugawa-családra. Ezt az oszlopot Mayoke-no-hashira-nak, „Gonoszt Távoltartó Oszlopnak" nevezik.

A földszinten ülő négy figura az őrzők, Saidaijin és Udaijin, régies öltözékben, íjakkal a hátukon, valamint a Kínai és Koreai Kutyák, Ama-inu és Koma-inu. A fülkék két oldalán nagy, lendületesen faragott fehér burkolat látható, fent pedig faragott, festett madarak. Egy-egy buddhista angyal díszíti mind a négy fülke mennyezetét. A mennyezetet Kano Tannyu tusrajzai, sárkányai díszítik. A festett táblák sora felett és a keresztgerendán csodálatos áttört faragásokon különböző kínai jeleneteket, etc. örökítettek meg. Gyönyörű áttört peónia-faragások borítják a táblákat a kapu keleti és nyugati oldalán.

A Yomei-mon bizonyosan az egyik legkifinomultabb példája a 17. századi fafaragó művészetnek, amivel találkozhatunk Japánban. A Kara-mon (fig.228) mégis felülmúlja több szempontból. Ez is fehér, mint a Yomei-mon, [*294*] bronz sárkányok díszítik, és négy nagy *keyaki*-faoszlop tartja aranyozott bronz tetőzetét, finoman kifaragott gerendáit és tábláit. Ezeket az oszlopokat is gazdag faragások díszítik, és ritka kínai fafajtákból készültek, ízelítőül a ragyogó faragott táblákhoz, melyeket hamarosan a Haiden előcsarnokban fogunk látni.[színes kép alább] A gyönyörű kapukat féldomborművek díszítik, a sarkokat bronzdíszek tartják szilárdan össze (fig.229). Az architráv gerendán (déli oldalon) egy kicsi, de aprólékosan kifaragott jelenetben Hsü Yu-t látni, aki a fülét mossa egy forrásnál, hogy megszabaduljon még az emlékétől is annak az esztelen ötletnek, amit császára mondott neki, a fenséges Chao, hogy a kínai trónt átadná hűséges vazallusának, neki, Hsü Yu-nak [a hatalom kísértésének elutasításáról szóló anekdota].

Átkelve ezen a gyönyörű kapun, szembe találkozunk az igazán fényűző Haiden-nel [Imacsarnok], egy aprólékosan faragott és gazdagon festett épülettel, mely egy hosszú, gyékénnyel borított szobát foglal magába, két előszobával (fig.230). Hat, rézzel borított lépcsőfokon jutunk fel, és meg kell állnunk, hogy megcsodáljuk a festett peónia-faragásokat, melyek a nagy, kétszárnyú ajtókat díszítik. Az ajtók mindegyik oldalán egy-egy vörösre lakkozott balkon fut végig s az épület oldalait számos nagyszerű faragás, aranyozott-lakkozott faburkolat díszíti, madaras, virágos motívumokkal. A fafaragó művészetnek ezek a gyönyörű példái magát Jingoro-t dícsérik [†1633]. Belépve a fő helyiségbe, az ember szeme valósággal vibrál a ragyogó és gazdag díszítéstől. A nagy famennyezetet több száz négyzetes tábla alkotja, melyeket Tannyu követőinek festett motívumai töltik meg, aranyozott sárkányokkal. [*295*] A fekete lakkozott keretek közeit csipkefinomságú aranyozott, hálószerű rácsozat díszíti. A falakat az egyik késői Kano-művész festményei borítják, az oszlopokat, gerendákat, *ramma*-kat (frízeket) és párkányokat pedig aranylakk vagy áttört, gazdagon festett faragások. E szoba felszerelése templomi bronz virágvázákból, nagy aranyozott és feketére lakkozott lámpákból, lakkozott gong-állványokból, aranylakkos dobozokból áll, valamint festett és lakkozott dobokból, aranybrokát függönyökből, és egy csodálatos aranyozott réz baldachinból, melyek összhatásukban az egyik legcsodálatosabb belső teret alkotják Japánban.

Az oldalfolyosók ugyanolyan gazdagon díszítettek. Mennyezetük kazettás és festett, középen egy repülő buddhista angyallal. Egy színes és aranyozott madaras-virágos domború-fríz fut körbe a helyiségen, melynek minden négyzetcentiméterét fekete vagy arany lakkozás, festés borít. A szoba oldalait Tannyu valamelyik követőjének vadul tobzódó fesményei töltik ki, és a felső végén áll az ország talán két legszebb faragványa. A magának Kano Tannyu-nak tulajdonított alkotások (fig.231) két vigyázó, tüzes tekintetű sast ábrázolnak, mintha épp a levegőbe emelkednének, hogy a prédájukra lecsapjanak. Titkuk talán az átmenet, ahogy a szemlélőre hat a sík festmények közül a térbe kiugró alakjuk, ami még természetesebbé teszi őket.

A fő helyiségtől jobbra lévő kamra nagyon hasonló, annyi kivétellel, hogy sasok helyett [*296*] főnixmadarak jelennek meg két domborművön. A mennyezet kialakítása itt különösen mesteri. A Meiji-restauráció előtt ez a kamra a sógun vagy a Tokugawa-ház valamely tagjának várakozó-szobája volt, mielőtt meglátogatták nagy ősük szentélyét.

A négy fekete, lakkozott lépcsőn átjutva a bambusz-paravánokon túl lévő Haiden (Imacsarnok) mögé, eljutunk a csodálatos Oishi-no-ma-hoz [Ishi-no-ma], vagy „Kőkamrához", amit azért neveznek így, mert a gyékény alatt kőből van a padlója. A mennyezet itt ismét gazdagon faragott és festett madarakkal teli. A hat pár ajtón részletgazdagon faragott peóniák láthatók, a fríz és a párkányok hullámokat és peóniákat ábrázolnak ragyogó kivitelezésben. A lépcsőkön lefelé mindegyik oldalon két nagy, fekete, lakkozott faburkolat látható, kedves krizantém-motívumokkal, etc., aranyozva. És ha valakinek mindez a pazar látvány nem elég, a baldachin mellett két nagy ezüst váza áll, melyekből mozgatható ezüst szilva-, fenyő- és bambusz-ágak emelkednek ki. Itt is áll négy aranyozott, lakkozott asztal, gyöngyház berakással, és egyéb gyönyörű vázák és lakkozott lámpák. De talán a műélvezet legmagasabb csúcsaira a Honden [Főcsarnok] díszítésének szemlélésével jutunk, melyhez az Oishi-no-ma aranyozott ajtói vezetnek (fig.232).

Ez a kamra teli van vörös lakkozással és gazdagon aranyozott oszlopokkal, mely utóbbiakon féldomborművű peónia-faragások láthatók, melyek a természetes keyaki-fából emelkednek ki, és számos áttört tábla peónia-faragásokkal, fácán- és főnixmadár-ábrázolásokkal. Az egész mennyezetet faragott és festett főnixmadár- és virágmotívumok díszítik. [297] Az ajtókat az egyik oldalon aranyozott hurkokból álló minták díszítik; a másik oldalon rombuszmintás aranyozott réztáblák láthatók, fekete alapon arany lakkozással, rendkívüli gazdagsággal. A frízek áttört peónia- és főnix-ábrázolásokkal vannak teli, melyek mindegyike ragyogó színekben pompázik, és a gerendákat is hasonló minták díszítik, valamint szilva-, fenyő- és bambuszfák ábrázolásai. A kamra északi végében függő páros ezüst tükrök a pompa utolsó tartozékai ebben a legragyogóbban díszített kamrában, Nikko számos fényűzően ellátott helyiségei között.

Egy rövid folyosón keresztül érkezünk a Naijin-hoz, ennek újabb, ragyogóan faragott, festett mennyezetéhez és ajtóihoz, melyeken peónia-faragások láthatók. A három, bőségesen aranyozott és fekete lakkos oltáron arany vázák állnak, megtöltve aranyozott papír gohei-jel. A szoba mindegyik oldalán és sarkaiban csodálatosan eredeti, jó állapotú, és Kano Tannyu-nak tulajdonított falképeken buddhista istenségek láthatók. Ezeket a képeket gazdagon díszített selyembrokát függönyök védik.

Elhagyva a Haiden-t, visszatérünk a Harmadik Udvarba — vagyis a Yomei- és Kara-mon kapuk közötti udvarba. Jobbra látható a Jinjo-do, egy raktárház a nagy, hordozható, baldachinos szentélyek (mikoshi) és a körmeneti felszerelések számára, melyeket a júniusi és szeptember eleji éves felvonulásokon használnak, ahogy Tokióból kivonulva lehet látni őket, ha valaki szerencsétlenségére nincs épp Nikko-ban. A közelben két épület áll, a Goma-do balra, a Kagura-do jobbra. Az előbbiben színes papírfestmények láthatók, melyeket a Kano-iskola egyik művésze készített, valamint [298] kifinomult, áttört fafaragások. 1868 előtt ebben az épületben végezték a goma-t, a „tűz-imákat".

A Kagura-do, vagy a „Kagura Csarnoka" a táncszínpadáról kapta nevét, ahol a papnők a terjedelmes vörös és fehér öltözékeikben a rövid, szakrális táncot, a kagura-t adják elő. Ez méltóságteljes forgásokból és egy szisztrum-szerű csengős hangszer rázásából áll.

A Goma-do mögött vannak a kolostorok, ahol csodálatos régi brokátokat, lakkozott fa táncmaszkokat, jelmezeket, páncélokat, ősi kardokat, lakkozott templomi edényeket etc. állítottak ki, számos egyéb 16-17. századi érdekes tárggyal.

Japán legnagyobb államférfiának, katonájának és uralkodójának sírját egy ösvényen érjük el, amely a Goma- és a Kagura-csarnokok között vezet, át a híres kapu alatt, amelyen Jingoro fekete-fehér macskája alszik, virágzó peóniák között, mintha egérről álmodna [Sakashita-mon, Nemuri-Neko, színes kép]. A vidék népe azt mondja a nemuri-no-neko-ról, hogy ha ébren lenne, leugrana a kapuról, annyira életszerű a faragása!

A kapun át egy mohos ösvény vezet a kétszáz lépésre álló magas halomsírhoz, melyen Ieyasu síremléke áll. A torii-n túl, a lépcső tetején van a sírkápolna, és mögötte a kerek kőkerítés, amely körbefogja Ieyasu bronz-sztupáját (fig.233).[színes kép] Előtte áll egy hatalmas bronz gyertyatartó, mely gólyát ábrázol, valamint egy bronz *koro*, vagy füstölőtartó, [*299*] és egy bronz váza, lótusz-díszítéssel. Ez az összeállítás is nagyszerű példája a korai 17. századi fémművességnek.

Az óriás japán cédrusokkal szegélyezett fő ösvény, amely Imaichi-től [Nikko-val szomszédos település] a Hotake-iwa-ig vezet, a hegyig, ahol Ieyasu szentélye áll, folytatódik a Somen-vízesésekig. Az ösvény fáit Matsudaira Emon-no-Tayu ültette 1650-ben, mintegy 24,5 mérföld hosszúságban [kb. 40 km], és húsz évig tartott az ültetésük. Daimyo társai, akik a drága lakkozott, bronz, és egyéb tárgyakat ajándékozták az Ieyasu-szentély részére, kigúnyolták a sok kis fa ültetése miatt. Legutóbb felbecsülték, hogy a fasor megmaradt részén a faanyag minden egyes lépésenként 50 dollárt ér.

A Somen-vízesésekhez vezető sétaút egy kövezett ösvényen halad a több mint száz láb [kb. 30 m] magas cédrusok között, egyik oldalon a rohanó folyóval, a másikon a fákkal benőtt Hotake-iwa meredélyével. Az ösvény oly keskeny, hogy az ember szinte megérintheti a vörös kérgű fákat, melyeknek hatalmas törzse szálegyenesen nyúlik az ég felé. A fák között, tőlünk balra egy kis patak fut szelíden egy kővályúban, vidáman csobogva a szent hegy északi oldala felé, ahol a nagy kőmedencét táplálja az Ieyasu-templom Második Udvarában. Ez az ösvény a Somen-vízesésekhez kétségtelenül a legfestőibbek egyike az egész világon. Az ember elsétálhat az [*300*] Ieyasu-síremléktől jobbra a hegyen, egészen addig, míg eléri a kis vízeséseket és rajtuk túl a romos templomokat. Követhetjük a régiek lábnyomait, ahogy az ösvényen felemelkedtek (jobbra), és a hegyháton át, le a csodálatos cédrusfák mentén a templomok csoportjához, melyeket Futa-ara-no-jinja-nak, és Iemitsu-sírjának neveznek.

A Futa-ara szentélyek építészetileg a Toshogu- (Ieyasu) szentélyek felett állnak, noha kivitelezésükben kevéssé közelítik meg őket. De érdemes megtekinteni őket, különösen a Haiden-t (Imacsarnok) és a Honden-t (Főcsarnok).

Szemben velük áll a Jo-gyo-do, egy vörösre lakkozott épület, melyet a Hokke-do-val kapcsol össze egy rövid, fedett átjáró. Az első épületet Amidának szentelték, a másodikat Kishimojin-nek, egy nőnek, aki megesküdött, hogy felfal minden gyermeket Ragagrihában, a buddhizmus központjában [a japán shinto sokáig küzdött riválisával, az indiai buddhizmussal]. Kishimojin démonként született újra, és 500 gyermeknek adott életet, akik közül minden nap felfalt egyet. Maga Shakyamuni térítette meg a buddhizmusra, és utolsó napjait egy apácakolostorban töltötte. Japánban a kisgyermekek pártfogójaként tisztelik.

Mindkét templomban végeláthatatlan sorban állnak az aranyozott vagy festett szobrok, melyek kevésbé érdemelnek figyelmet. A Jo-gyo-do-ban van egy megfeketedett Fudo-ábrázolás fából, amit talán a 13-14. századi Kamakura-iskola egyik művésze készített. A figura egy fülkében áll a központi szoba északi részén.

A közeli Haiden mennyezete teli van festett peóniákkal és díszítőmotívumokkal, a padló fényes feketére lakkozott, [*301*] a *ramma* sűrű sorai faragottak-festettek, és a szokásos buddhista baldachin alatt arannyal írott szutrák helyezkednek el ezüst tartókban. A baldachin teteje aranyozott réz. E templom mögött áll a kő emlékmű, amely jelzi Chiuko Jigen Daishi sírját, aki Nikko apátja volt 1616-ban, amikor Ieyasu szentélyét építeni kezdték.

Egy rövid lépcsősor vezet fel a Nio-mon kapuhoz, melyet a Deva Királyok, Indra és Brahma festett fafigurái őriznek. Külső fülkéik 10 láb magasak [kb. 3 m], de megformálásukból hiányzik a korábbi művészek igazi szenvedélye. A két szobrot az Ieyasu-szentély Nio-monjából hozták ide, nem sokkal az 1868-as restauráció után.

Az Első Udvarba lépve látjuk (balra) a Hozo-t, vagy Kincsesházat, jobbra a Chodzuya-t, vagy Kőmedencét [fig.223, színes kép]. Az utóbbit magába foglaló építmény mennyzetének festett sárkányát Kano Yasonobu készítette, Tannyu kisebbik öccse. Ennek közelében több míves bronzlámpa látható, különböző daimyo-k adományai, akiknek neveit és címereit a lámpákra vésték. A Niten-mon, vagyis a „Szél és Mennydörgés Isteneinek Kapuja” vezet a Második Udvarba. Ez a kapu vörös és fehér, mint a Nio-mon, és ehhez hasonlóan négy fülkéje van, melyekben négy nagy figura helyezkedik el. Velünk szemben van Idaten és Bishamonten, az előbbit zöldre, az utóbbit vörösre festették. Kialakításukban nincs semmi említésre méltó. A hátsó fülkékben álló két, szenvedélyes figura adta a kapu nevét. Itt áll Raijin, a Mennydörgés Istene, dobok gyűrűjében, és Fujin, a Szelek Istene (fig.234), két kifejezetten rossz példája a fafaragó művészetnek, de nagy kedvencei a Nikko-ba látogató japánoknak és külföldieknek egyaránt. Raijin egy villámot tart [*302*] a jobb kezében; Fujin a vállára vetve egy zsákot tart, melyből kiengedi a márciusi szellőket és az augusztusi tájfunt. A kapun két bronzlámpás függ.

Hetvenegy lépcső vezet tovább a Harmadik Udvarba, ahol jobbra és balra áll a Dob- és a Harangtorony, a maguk jellegzetes formájában. A harangot és a dobot ötven évente csak egyszer szólaltatják meg, amikor szertartást rendeznek Iemitsu tiszteletére.

Egy másik rövid lépcsősor a Yashomon-hoz, vagy Démonok Kapujához vezet bennünket, egy rendkívül művészi kapuhoz, amelyet a Shi-Tenno [Templomőrzők] fenyegető alakjai vigyáznak.

Ezt követően, a Negyedik Udvarban áll 22 míves bronzlámpás. A Kara-mon majdnem olyan gazdagon faragott, mint Ieyasu szentélyében. Különösen figyelemreméltó a két nagy fehér főnixmadár az ajtó felett, és maguk az ajtók, melyeket gyönyörű növényi és más motívumok borítanak vörösben és aranyban. A Haiden, vagy Imacsarnok belül nagyon hasonló az Ieyasu-szentélyhez (fig.235). Az aranyozott táblákon minden oldalon három nagy sárkány látható, melyeket Kano Tannyu-nak tulajdonítanak, míg a tanítványai készítették a számos arany sárkányt, melyek a mennyezeti táblákat töltik ki. A ramma ugyancsak majdnem olyan kidolgozott, mint az Ieyasu-szentélyben, és hasonlók az ábrázolások is. A mennyezet közepéről függő nagy, aranyozott réz baldachin Kage hercegnő ajándéka volt; az aranyozott „tülkös" lámpák a koreai király ajándékai; az ezüst fűzfa és az ezüst cseresznyefa, melyek aranyozott bronz vázákban állnak, Kishu hercegének adományai; a bronz gólya-pár és a bronz lótuszvirág-páros más nemesek ajándékai.

Az emögött lévő Ainoma, vagy Folyosó [*303*] a Honden-hez vezet, és mennyezetén festett főnixmadarakat ábrázoló művészi táblákkal. Itt sorakoztak fel a sógun daimyó-i, amikor Tokugawa imádkozni jött az ősei szelleméhez. A fémművesség remek példái a két bronz lámpatartó és a nagy bronz koro, vagy füstölőtartó, mely közöttük áll. A lépcső feletti ajtó táblái rendkívül gazdagon faragottak. Arany lakkozás borítja az állatfigurákat és díszítéseket. Az oldalsó táblákon színes növényi motívumok láthatók, melyeket a Kano-iskola egyik művésze készített a 17. században. A balra lévő ajtók, melyek, ha lehet, még gazdagabb díszítésűek, egy kis folyosóra nyílnak, amely a Honden-be, vagy Belső Szentélybe vezet, ahol a feudális időkben a sógun imádkozott.

Ez az egyik legszebb a nikko-i templomok között. Külseje ragyog a vörös lakktól. Ajtói is vörösre lakkozottak és gazdagon aranyozottak, az épület alsó részét pedig vörös-fekete lakkozású aranyozott réz elemek tarkítják.

A bejárati ajtókat és az épületet tartó oszlopokat aranyozott vörös lakkréteg borítja, a hosszú, alacsony mennyezetet pedig egy hatalmas, tekergőző festett sárkány díszíti, melyet Kano Tannyu készített. Az áttört faragások zenélő angyalokat ábrázolnak, fölöttük madarakkal, melyek kitöltik a frízt (ramma), ami körbefut a szobán, vetekedve bármely díszítéssel Nikko-ban. A mennyezetről egy fém baldachin függ le, amely szokásos felszerelése a templomoknak, és minden egyes tárgy egyedülállóan művészi kivitelezésű.

Középen, átellenben áll a ragyogó Luchu-szentély. Ez tartalmazza Iemitsu szobrát és emléktábláját. [*304*] A Shi-Tenno őrzi a szentély négy sarkát, amelyet gazdagon borítanak a lakkozott madár-, állat-, virág- és növényábrázolások. Egy oldalajtó (balra) a Go-Honden-hez vezet, mely figyelemreméltó a Kano Tannyu által készített három selyemfestménye miatt. A három festmény a Shaka-háromságot ábrázolja. Buddha ül középen, vörös köntösben, mögötte egy nagy mandorla; jobbján Monju [ind. Manjushri bodhiszattva], terjedelmes köntösben, oroszlánháton, balra pedig Fugen [ind. Samantabhadra bodhiszattva] ül fehér elefánton. A fal díszítése gyönyörű nagy, színes lótuszvirágokat ábrázol arany háttérben.

A Gokujo-ban, vagy Konyhában, ahol a szent felajánlásokat megfőzték, egy híres aranyozott, lakkozott Goan áll, egy hordozható baldachinos hintó, amellyel Ieyasu asztalát idehozták a suruga-i Kunozanból. Az utazás, melynek során az asztal idekerült, 1617-re tehető. A Konyha padlóját fekete lakkal vonták be, és aranyozott lakk és gyöngyház díszítésű felhők díszítik. Hátul nemesfémekkel berakott díszítés látható, amely talán a Sumeru-hegyet ábrázolja [ind. Meru], a buddhista mitológia isteneinek otthonát.

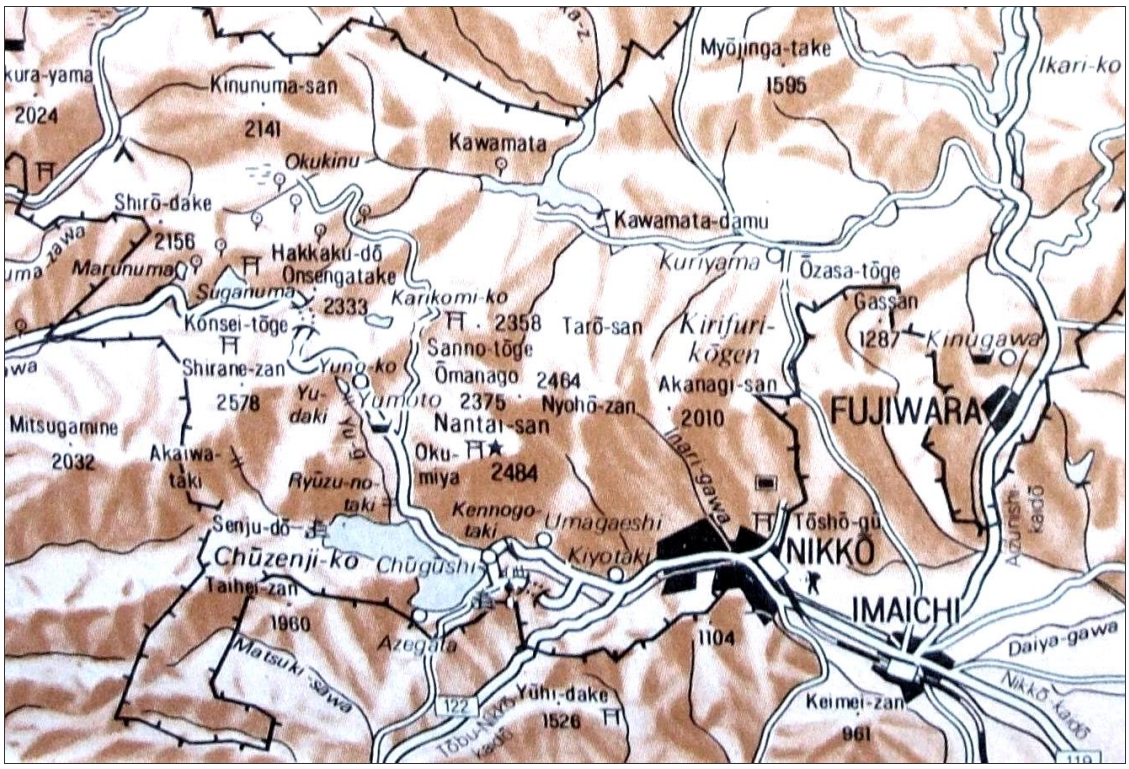
Innen átjutunk a gazdagon lakkozott Kokamon-hoz, melyet míves bronz lámpák szegélyeznek, és elérkezünk egy kis sírszentélyhez (Haiden), mely mögött Iemitsu, a harmadik Tokugawa sógun (1604-1651) sírja áll. Ez nagyon hasonló Ieyasuéhoz, mely a 233. ábrán látható.

Ford.: Z. Tóth Csaba

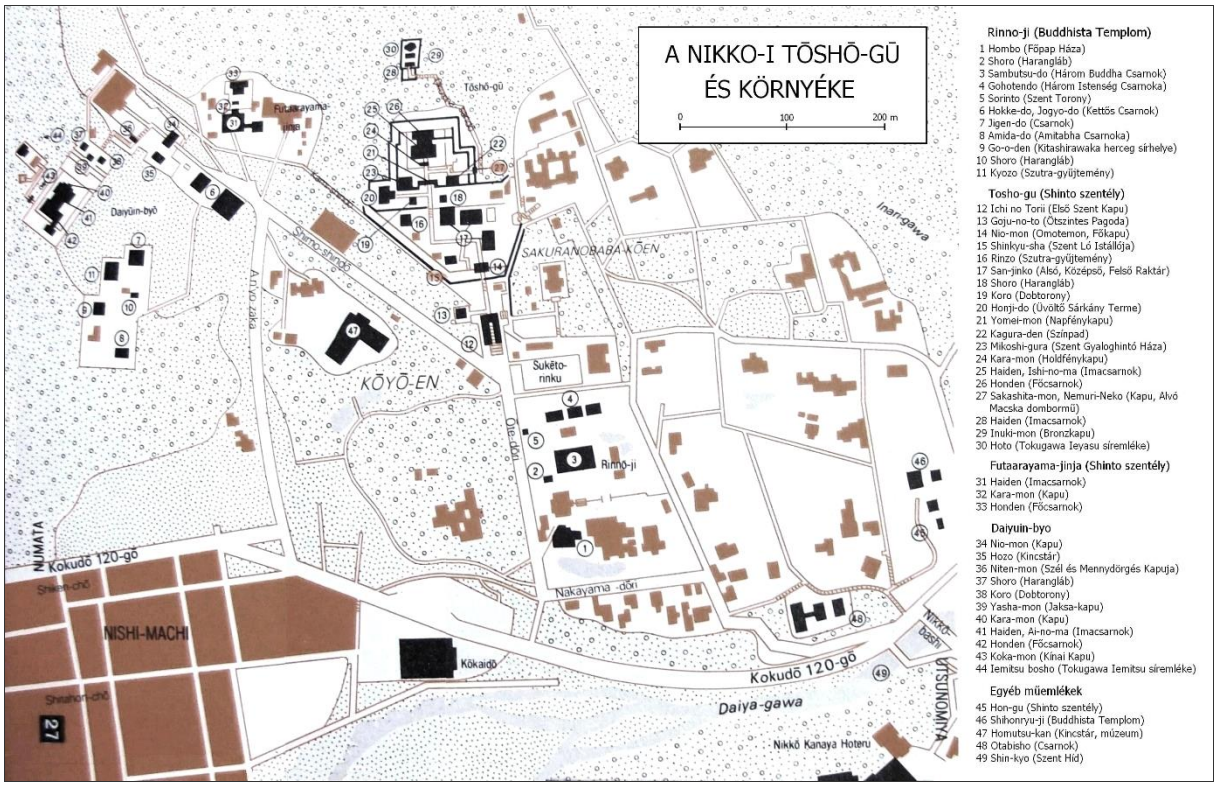
Forrás: Garrett Chatfield Pier: *Temple treasures of Japan*, 1914, pp. 287-304.

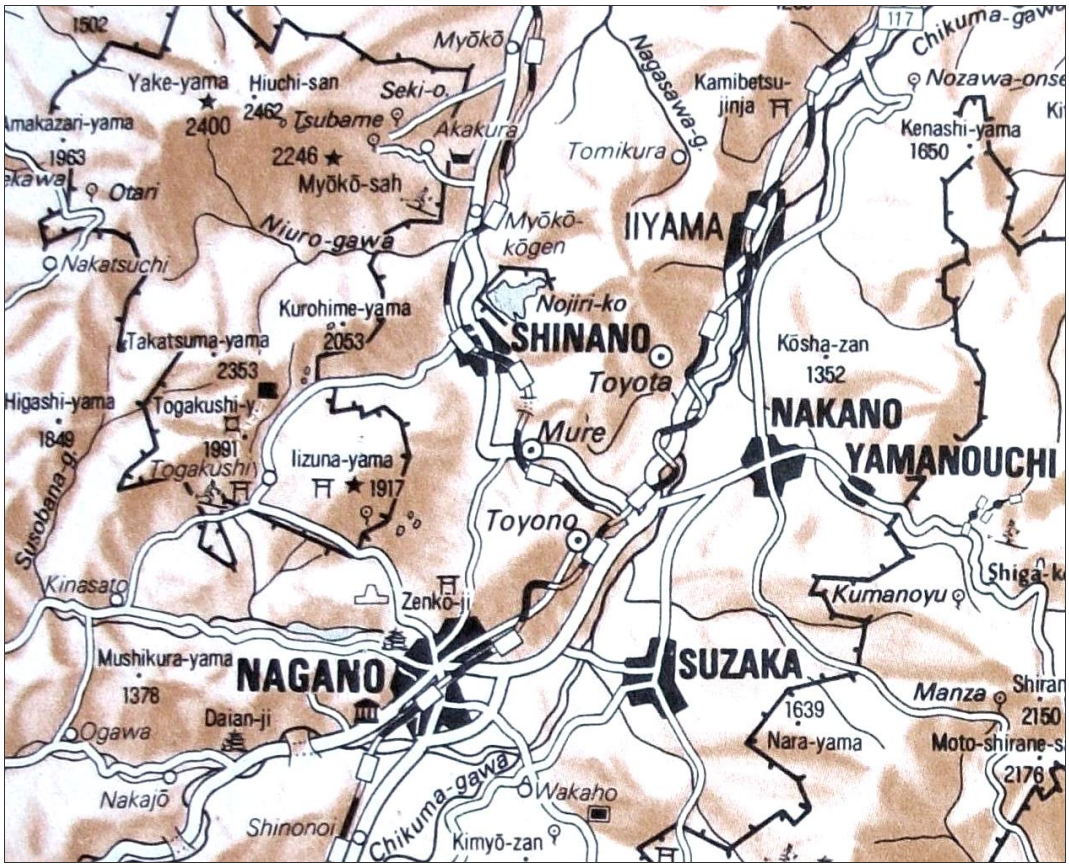
A Nikko-hegy elhelyezkedése Japán főszigetén, Honshu-n (Japanese Mythology A-Z); Nikko-tól nyugatra található Nagano és a Togakushi-szentély a cédrusfasorával, egyaránt az északi szélesség 36. foka körül, ami a földközi-tengeri Kréta, Ciprus magasságának felel meg, de ez kevésbé érvényesül a télen hidegebb japán klíma miatt

A Nikko Nemzeti Park részlete a shintó és buddhista szentélyekkel

A nikko-i Toso-gu és környéke

A Dzsosin-Ecu Kogen Nemzeti Park a Togakusi-heggyel és -szentéllyel
(térképek: Szentirmai J., Japán, Panoráma-útikönyvek, 1975)

Z. Tóth Csaba (Pécs):

Egy „vádirat” elé

Bevezetés az EIR aktualitásaihoz

Corruptio optimi pessima – A legjobb romlása a legrosszabb.

Nemrég rászántam magam, hogy a régi Országépítő „XX. századi dokumentumok” rovatának hívebb olvasói számára lefordítsak egy részt a Lyndon H. LaRouche és munkatársai által sok évtized óta rendületlenül kiadott, színvonalas, pro-amerikai „whistleblower” [visszaélést feltáró, tiltott tevékenységet folytató személyről vagy szervezetről tájékoztató] folyóirat, az *Executive Intelligence Review* (Nemzetközi Hírszemle) *1994. novemberi* különnyomatából. A 20 cikkből álló sorozat tényfeltáró anyaga a jelenlegi brit uralkodóház, a Windsorok „közelgő bukását” vetíti előre, és hat évvel ezelőtt, mikor az internetről letöltöttem ezt az EIR-számot, sajnáltam, hogy miért nem már a megjelenésekor fedeztem fel, amikor a *Harmadik Part* „ökozófiai” folyóiratunkban (1990-95) még épp lehozhattunk volna belőle néhány megvilágító erejű „leleplezést” a zöld mozgalmat is olykor felhasználó illegitim befolyásokról, Fülöp herceg és társai WWF-jéről [World Wide Fund for Nature, a világ legnagyobb, 96 országban tevékenykedő, 4,7 millió fős tagságú civil természetvédelmi szervezete], az eugenista-elitista szociáldarwinizmus „előretolt helyőrségeiről”, melyek botrányáról 1990 táján írtak a nyugati lapok, és dokumentumfilmek is készültek. Távolinak tűnik, de ha már a „belterjességről”, a „legalkalmasabb túléléséről” esik szó, ide tartozik a brit uralkodóház középkor vége óta folyamatos „illegitimitásának”, IV. Edward törvénytelen származásának kérdése, mely egy dokumentumfilmben is bemutatásra került 2002-ben (Britain’s Real Monarch, *BBC Channel 4*), de hasonlóan „szabálytalan” VII. Henrik származása is, aki anyja második házasságából született, nem III. Edward vonalából, melynek egyébként skót-magyar szála is volt, Skóciai Szt. Margit révén (ld. a vonatkozó irodalom, és függelék hátul).

Az *EIR* hírmagyarázatainak közlésére, újraértékelésére egyaránt okot adott a nagyhatalmú „túlnépesedés-szakértő”, Fülöp, edinburgh-i herceg, II. Erzsébet királynő férjének múlt év áprilisi halála (*De mortuis nil, nisi bene*: Halottakról *jól, igazat,* vagy semmit), és a 2020-ban elterjedő COVID-járvány, hiszen épp Fülöp herceg találta azt mondani még az 1980-as évek végén, hogy szeretne „halálos vírusként” újraszületni, hogy hozzájáruljon a túlnépesedés megoldásához (ld. ebben az összeállításban, s talán az sem véletlen, hogy épp egy „koronás” vírus szabadult el...). Mivel a köz- és bulvármédia hírszerkesztői egyaránt a hurráoptimista (vagy jajdepesszimista) „vágott verziókat” részesítik előnyben, a magyar „bennszülött” közönség lényegében semmit sem tud Fülöp herceg és társainak áldatlan tevékenységéről, s arról is legfeljebb sejtései vannak, hogy a COVID és a nyomában járó „lezárások”, kényszerű elbocsátások, és az „oltakozási”, meg „klubkártyás” hullám voltaképpen „milyen jól” illeszkedik az oligarchák egyébként alig titkolt koncepcióihoz, „problémakezeléséhez”, a demokratikus eszmék árnyékában, akár egy „nemzeti konzervativizmus” révén, mely idestova az anglo-amerikanizmus „fedősztorijává” válik mindenütt, ha nem rosszabbá (ld. még a WWF–Heineken „tervet” Európa átalakításáról, összesen 10 millió lakossal, „biorégiókkal”, és *királyokkal!*).

Néhány szót kell szólni az *EIR*-ről, amely ma is változatlanul az Amerikai Egyesült Államokat megalapító eredeti szellemiséget tükrözi, mondhatni a „tiszta forrást”, a 18-19. század klasszikus szabadelvűségét, melyet még őszintén vallottak a nagy morálfilozófusai, ***Emerson, Paine, Thoreau*** és mások. Ezt az eredendő amerikai szellemet dicséri ***Goethe*** egyik verse, „Az Egyesült Államoknak”, utalván a születő ország dolgos jelenbe-állítottságának modern erényére (Goethe Költeményei, Rímek, példaszók, szelíd xéniák, ford. Dóczi Lajos, 1905, ld. uitt Ki-

vándorlók dala, és a *Faust* II. részében a britek „Old Iniquity"-je, meg a háború, üzlet, kalózkodás háromsága):

Amérika, te boldogabb vagy,
Mint a mi ódon continensünk!
Ott várromot nem mutogatnak
S bazalton tudós szeme nem csüng.
Munkádból föl nem ver még,
Hogy múltba visszaszállj,
Haszontalan emlék
És hiú viszály.

Természetesen ennek az eredeti szabadelvűségnek a velejárója volt az ateizmus, hiszen a nyugati világ ekkor már évszázadok óta elkezdett kibontakozni a középkorból, az egyház és a királyság uralmából, így anakronizmusnak tűnt volna, ha az új, polgári, individualista, szociális eszmékhez társítják Jézus Krisztus alakját, ahogy egy kamaszgyereket is nehéz már a Mikulással traktálni, hiszen a „külső" kereszténység hasonlóképp egy „mesévé" vált, rég elvesztve sőt aláásva az eredeti szellemiségét. Az *EIR* holdudvarába tartozók is (pl. Webster Tarpley) ateisztikus szabadelvűséget képviselnek, bizonyos egyházi-nemzetállami árnyalattal, ami nélkülözi a történeti folyamatok mélyebb ismeretét, de következetesen küzdenek a pénzkapitalizmus túlzásai és a brit dominancia-törekvések ellen. Meg kell jegyezni, hogy egyfajta világtörténelmi „útmutatás" – talán ez is a „velencei" körökből? – már 1136 körül elérte Britanniát, a Monmouth-krónika „Diana-jóslatában", mely egy pogány „második Trójáját" vízionál (talán egy hasonlóan „falovas" véggel?) a britek eponím őse, a néplélek szimbolikus hordozója, a „trójai Brutus" számára, és a vers már ekkor terelget Amerika felfedezése felé is (*„insula in oceano"*, sziget az óceánban, kétszer, ami az ilyen „prófétikus" szövegeknél nem pusztán költői fogás, *The British History of Geoffrey of Monmouth*, 1842, ld. I. könyv, 11. fej., alább; vö. már Szt. Brendan 6. századi útja és a viking kor óta bizonyos fokig ismert volt, hogy egy nagy földrész létezik a nyugati óceánon túl, és Marco Polo 13. századi útibeszámolójában is találhatók „csúsztatások", melyek inspirálták később Kolumbuszt). Azonban könnyen belátható – annak, aki ismeri Krisztus szavait, átérzi Lényét, küldetésének igazi jelentőségét –, hogy valójában nincs ellentmondás az újkor kb. 500 éve tartó „emberbaráti", szocialisztikus, egyetemes reformja, és Krisztus eredeti gondolatai, intenciói között. Csak egy idejétmúlt hatalmi-csoportegoisztikus impulzus, az EIR szavával „oligarchizmus", akarja kisajátítani magának a fejlődést, a szociális, emberi jogi kérdésekből is világuralmat kovácsolva, s ennek érdekében az ellenpólusokat is megteremtették a „bolsevik" és „nemzeti" szocializmusokkal, „hasznos ördögökkel", hogy „megoldják" a rivális oroszok és németek kérdését, és létrehozzák az „Európai Egyesült Államokat", a „világállam" előszobáját (Churchill, 1947, United Europe Meeting, vö. „Bal Testvérei", akik jezsuiták *és* szabadkőművesek, in C. G. Harrison: *The Transcendental Universe,* 1894, ford. Z. T. Cs., 2015, megjelenés alatt, és Z. T. Cs.: A századokon átívelő „új világrend" titkos építészete, történeti-politikai szöveggyűjtemény, 2012, www.orszagepito.net).

Tény, hogy a klasszikus szabadelvűség pozitívumait felülírta az „uzsora" és a „birodalmárkodás", no meg egy ezt kiszolgáló csőlátású „jogászkodás" a 19. századtól, a régi és újgazdagok „gépesített", álarcos koalíciója, de az eredeti eszményeihez képest ma sokszor utat tévesztettnek tűnő, egyoldalúan hatalom- és pénzközpontú oligarchizmus számára is hidat jelenthet a továbblépéshez ***Goethe***, a német költőfejedelem, aki a világ nagy változásainak pozitív értékelése mellett a szellemiséget kereste a múlandó formák mögött, és az „arany, egészség, élethos--szabbítás" földies „szentháromsága" helyett az „Isten, Erény, Halhatatlanság" eszméit helyezte az emberi fejlődés élvonalába. Goethe felfogásával, újszerű természettudományi elmélkedéseivel behatóan foglalkozott ***Rudolf Steiner***, aki egy új „goetheanizmust" teremtett az antropozófiai szellemtudománnyal, és az ebből fakadó felfedezése, a *Dreigliederung*, a társadalmi hármas tagozódás organikus eszméje feltárja a három nagy, korszerű jelszó, a Szabadság, Egyenlőség, Testvériség valódi értelmét: a szellemi élet, a jogállami élet és a gazdasági élet alaperői egy szabad és felelős kölcsönhatásban kell inspirálják a közgondolkodásunkat, a materializmus és

birtoklás túlzásai helyett, és ehhez nem kell feltétlenül „államosítani”, vagy a „természetvédelmi ló” túlsó oldalára esni.

Ha tehát mindenképpen arra késztet bennünket, „őslakosokat”, a modern, nyugati ipari-kereskedelmi-bankos-katonai komplexum, melynek 1990 után elvileg a „szövetségesévé” váltunk, hogy szeressük a „lehengerlő áldásait”, akkor nem árt elővenni a korai Amerikát, mely még tisztább, bölcsebb forrásokból táplálkozott, és párhuzamba állítható a magyar reformkorral is, a mi Széchenyink még „idealista gyakorlatiasságával”. Egy ilyen új, magyar, és akár egyetemes reformkor felé vezető úton a hiteles tájékozódásban fontos lehet mindaz, amire az *EIR* alábbi információi utalnak, figyelmeztetnek. Egy valódi jóakarat és becsületes gondolkodás elvezethet a környezetvédelem és a szociális kérdések új, élhetőbb alternatíváihoz, a rég kigondolt globális „falanszter” helyett, mely inkább a gépeknek, a kevesek „újfeudális”, „neokon” vagy „neolib” haszonelvűségének kedvez, mintsem az emberiség nagyobb részének, az emberi lelki-szellemi fejlődésnek. Vajon ezügyben reménykedhetünk-e Charles hercegben, a leendő brit uralkodóban, aki már több ízben tanúságot tett az előremutató gondolkodásáról, lelki-szellemi fogékonyságáról, tettrekészségéről? Eljuthatunk-e a „birodalmi”, oligarchikus szemlélet önfelszámolásának nagy és korszerű, katartikus megvalósulásához?

„Diana istennő” jóslata a briteknek

G. de Monmouth: *Historia Regum Britanniae,*
1136 k., részlet

. . .Sub occasum solis trans Gallica regna
Insula in oceano est undique clause mari:
Insula in oceano est habitata gigantibus olim,
Nunc deserta quidem, gentibus apta tuis.
Hanc pete, namque tibi sedes erit illa perennis:
Sic fiet natis *altera Troja* tuis.
Sic de prole tua reges nascentur: et ipsis
Totius terrae subditus orbis erit.

. . .A gall határokon túl nyugaton fekszik
Egy sziget, melyet a tenger övez,
Egy sziget, hol egykor óriások laktak,
De most puszta s népei kevesen vannak.
Bonts vitorlát, hogy elérd e boldog partokat,
Hol a sors számodra egy *másik Trójá*t tartogat,
És királyi utódaiddal alapíts birodalmat,
Hogy az *egész földgolyót* uralhasd. (ford. Z.T.Cs.)

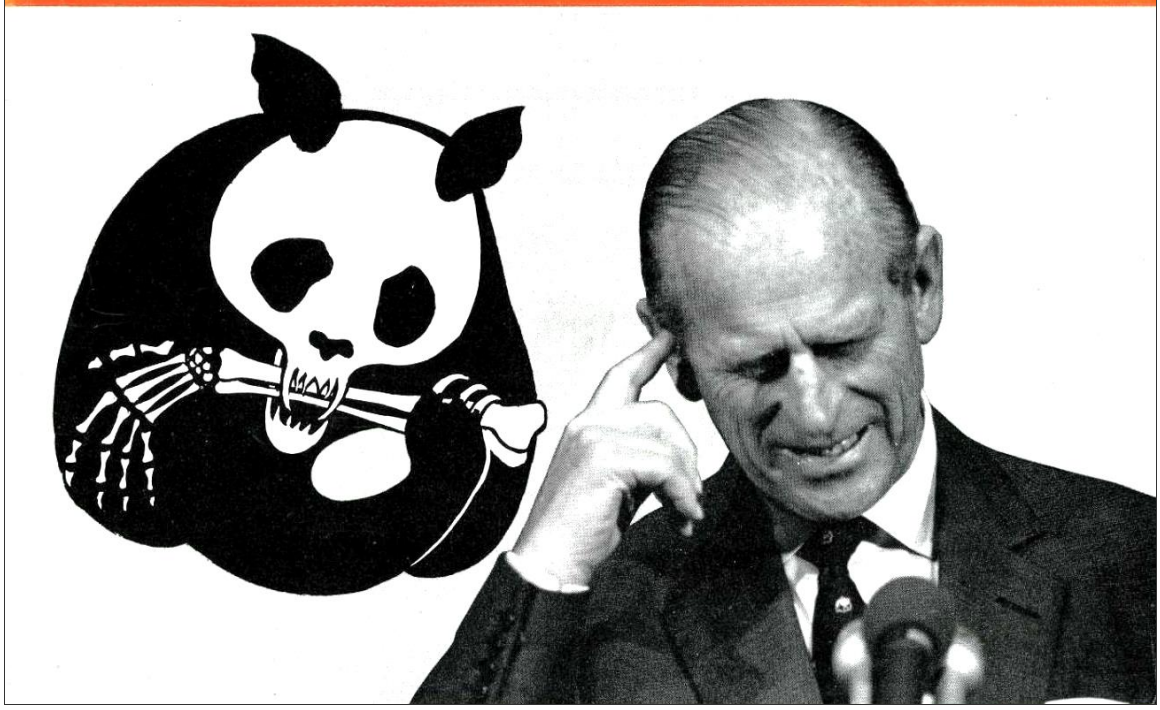
SPECIAL OFFPRINT

EIR

Executive Intelligence Review

November 1994 • Special offprint $10.00

The coming fall of the House of Windsor

www.larouchepub.com

Executive Intelligence Review (EIR), 1994. nov., különnyomat, részletek—Ford.: Z.T.Cs.

Lyndon H. LaRouche, Jr.:

A Windsor-ház közelgő bukása

"Ha újraszületnék, szeretnék halálos vírus lenni, hogy valamelyest hozzájáruljak a túlnépesedés megoldásához."
Fülöp, edinburgh-i herceg.[1]

Az elmúlt, nagyjából öt évben a brit sajtó és könyvkiadás növekvő mértékben volt elfoglalva a királyi család, a Windsor-ház botrányaival.

A pletykás közvélemény mohó érdeklődését legutóbb a volt lovassági tiszt, James Hewitt szereplése keltette fel a *Princess in Love* (A szerelmes hercegnő) című könyvben,[2] mely hozzájárult, hogy a növekvő botrány úgyszólván kiverje a biztosítékot bizonyos befolyásos brit körökben. Példaértékű egy kijelentés e hónap elején Harold Brooks-Baker-től, a *Burke's Peerage* [brit nemesi almanach] kiadói igazgatójától: „Rendkívül közel vagyunk a Windsor-ház bukásához", és hozzátette, hogy Anglia „művelt felsőbb osztálya körében" a Windsor-ház megítélése „negatív" lett. Brooks-Baker szerint valószínű, hogy a Windsoroknak bealkonyul valamikor a következő, 21. század elején.

Csak egy közönséges fantázia, vagy „jóslatok" terméke lehet—mint a mai főáramú hírmédiában—hogy egy hölgy (vagy egy férfinél kicsivel több gentleman) szerelmi ügyét úgy mutassák be, mint ami megingat egy trónt. A közvéleményt csak kevéssé érdekli a celebjeik alkalmatlansága vagy botrányos viselkedése, az olyan visszataszító jelenségek, mint a hollywoodi sztárok rajongói, a szovjet központi bizottság választása, mely Jurij Andropov utódjaként egy lényegében halott férfira esett, vagy az amerikai választók viselkedése majdnem minden választás éjjelén. A szexuális botrányok nem ingatják meg a trónokat, vagy az amerikai kongresszus tagjait; de a merényletekhez hasonlóan gyakran felszínre hoznak vádakat, vagy, mint a megcélzott közszereplők ellen, egyenesen ürügyeket teremtenek, melyeket dinasztikus célokra, vagy egyéb, tisztán politikai indítékokból alkalmaznak.

A jelen különszámban bemutatott tények nyilvánvalóvá teszik a brit hatalmi rendszer stratégiai, történeti indítékait a Windsorok kigolyózására.

Beszámolóink dokumentálják a tényt, hogy több mint 30 éve Fülöp herceg személyesen irányítja a maga Vadvédelmi Világalapja (World Wildlife Fund, WWF) népirtó akcióit a szubszaharai Afrikában. Legtöbbünk számára ez a hitleri viselkedés elég lenne a monarchia padlóra küldéséhez. Azonban a brit oligarchia befolyásos rétege nem olyan, mint mi; őket intézményesen jellemzi az embertelenség, amit egyébként látni a vezető londoni, genfi és Wall Street-i bankárok, pénzintézetek és a londoni *Economist* köreiben is; az okokról e beszámoló záró fejezetében olvashatunk, miszerint ezeknek a személyeknek a legtöbbje valószínűleg nem tekinti a szubszaharai Afrika sötétbőrű népei elleni genocídiumot elegendőnek a királyi család alkalmatlanná nyilvánítására, és nem foglalkoznak a megdöntésükkel.

Ez a beszámoló dokumentálja azokat a tényeket is, melyek megrémítik a londoni oligarchák kérges lelkét. A Windsorok ugyanazt a tömeggyilkos, newage-politikát, melynek tanúi lehetünk a WWF afrikaiak elleni műveletei esetében, folytatják az amerikaiak, európaiak, ázsiaiak és ausztrálok ellen is. Ez olyan bukással fenyegeti a legrosszabb pénzügyi instabilitás állapotába döntött globális civilizációt, melyet Európa utoljára a 14. században látott. A Windsorok politikájának folytatása, hasonlóan a korábbi, csúcskorrupt miniszterelnök, Margaret Thatcher politikájához,[3] a jelen pénzügyi és gazdasági körülmények között egy káoszt hozhat világszerte, ami leváltaná a London vezette nemzetközi oligarchiát az emberiség nagy részével együtt.

Tekintsük úgy a Windsorokat, mint egy busz vezetője a járművét, a Brit Birodalom mai maradványai élén. A rémült utasok látványa, akiket egy beszívott bohóc vezet, szórakoztató a globalista pénzügyi oligarchia szadistáinak, akik nincsenek az utasok között. Ebből a szempontból jobban megértheti valaki, hogy az elmúlt kb. öt év alatt a brit hatalmi rendszer releváns része nagy mértékben vallja, hogy a dekadens dinasztiának, a Windsoroknak, mennie kell.

Az uralkodóház elleni vádak

Hölgyeim és uraim, a nemzetközi olvasóközönség ítélőbíróságában! Ezennel bemutatjuk önöknek az emberiség történetében elkövetett leggyalázatosabb bűntettek egyikét, egy hatalmas mértékben elkövetett bűnt. Ismertetjük önökkel a bizonyítékokat, hogy az elmúlt 34 év alatt, az 1961-es alapítása óta, egy kártékony szervezet, mely olyan névvel illeti magát, mint a WWF, a Vadvédelmi Világalap, részt vett szándékos népirtásokban a szubszaharai Kelet-, Nyugat- és Dél-Afrika népei ellen. Be fogjuk bizonyítani önöknek, hogy ebben az egész periódusban e bűnös összeesküvés feje Fülöp herceg volt, akit edinburgh-i hercegként és az Egyesült Királyság uralkodó királynőjének hitveseként ismer a világ.

Önök elé tárjuk a nyilvános szereplései alapján, hogy nem csupán Fülöp herceg volt ennek a bűnös összeesküvésnek a feje. Látni fogják, hogy teljesen tudatában volt a szervezete bűnös politikájának. Bemutatjuk önöknek az ismételt kijelentéseit, miszerint a legfőbb vágya emberek millióinak halála, mely meggyőződés vezérelte a „konzervatív forradalom" Adolf Hitlerét[4]: a szándék, hogy a földön drasztikusan csökkentsék az emberi népességet. Bemutatjuk önöknek a bizonyítékokat, hogy Fülöp herceg mozdította elő azt a politikát, melynek eszközei által ez a népirtás, beleértve azt is, ami Ruandában zajlik, megvalósult Őfelsége szolgálatában, a WWF és a brit korona összehangolt cselekvése által. Bemutatjuk önöknek a bizonyítékokat, hogy Fülöp herceg a saját szavaival és kezével, mint szégyentelen hetvenkedő, nyilvánosan alkalmazott számos módszert azokban a programokban, melyeket a WWF és fiókcégei hajtottak végre az afrikaiak és mások ellen, s hogy a népirtás a herceg kifejezett szándéka és dokumentált tény.

Ezek a bizonyítékok megmutatják, hogy személy szerint ő a felelős ebben a most is zajló népirtásban a szubszaharai Afrika népei ellen, és a Föld más részei ellen is.

A bizonyítékok megmutatják, hogy ez a királyi hitves nem csupán a saját személyében vétkes e bűnben, hanem mint ennek a szörnyű cselekedetnek a királyi feje. Sok más vádolható résztvevő is van: a Windsor-ház, mint intézmény; számos egyéni bűnrészes a saját érdekeikkel; kormánytisztviselők, mint például a brit tengerentúli fejlesztési miniszter, Lady Lynda Chalker; egyéb vagyonos családok; befolyásos bankárok és más korporatív érdekeltségek; gazdag jótékonysági és más magánszervezetek jól fizetett tisztviselői; és sokan mások. A listát olvashatjuk úgy, mint a Nürnbergi Per bűnöseinek gyűjteményét, az *emberiség elleni bűnök* rubrika alatt.

Több kötetet igényelne, ha valamennyi bűnrészest és tetteiket a számuk és az elkövetési mód szerint katalogizálnánk. Ennek az EIR-különszámnak a szerzői és szerkesztői arra szorítkoztak, hogy a London által irányított összeesküvésnek bemutassák a jelenleg zajló globális mértékét, s hogy a fő elkövetőket és cinkosaikat, akiknek részvétele e bűntényben nyilvánvaló, a közvélemény ítéletőszéke elé állítsák.

A beszámoló elején az önöknek bemutatott bizonyítékok arra irányulnak, ahogyan a népirtást megtervezték és kivitelezték a szubszaharai Afrika népessége ellen. Azután a bizonyítékok bemutatják, hogy a herceg és cinkosai az Afrikában elkövetett népirtásukat modellként használják, hogy ugyanazon nemzetközi intézmények, cinkosok és módszerek által fellépjenek a világ többi népének nagy része ellen.

Látni fogják, hogy a WWF-nek kulcsszerepe van az erőfeszítésekben, melyek arra irányulnak, hogy aláássák a világ vezető hatalmának, az Amerikai Egyesült Államoknak a szuverén létezését, és egyszersmind elősegítsék a herceg cinkosainak árulását, személyekét és intézményekét az Egyesült Államokon belül. Látni fogják ugyanazoknak a műveleteknek a hatását az amerikai kontinens más részein, műveleteket, melyek Kanada, Mexikó, Venezuela, Brazília, Peru, Bolívia és Argentina elpusztítására irányulnak, ugyanannak a globális műveletnek a részeként, melyet az afrikaiak elleni népirtásban kipróbáltak. Látni fogják az ipari kultúra tényleges kiiktatását, és egy ország halálra ítélését, melyet Ausztráliának neveznek. Látni fogják ugyanezeknek a műveleteknek a mintaszerű végrehajtását az ázsiai országok és a kontinentális Európa ellen.

Szó szerint és alaposan megtervezték, hogy a politikai eszközökkel, melyeket a herceg és cinkosai alkalmaznak és jelenleg mindenhol bevezetnek, ha mód nyílik rá, csökkentsék a Föld népességét a jelenlegi kb. 5,3 milliárdról [2021-ben kb. 7 mrd] kevesebb, mint 1 milliárdra kb. két nemzedéken belül, főleg az éhínség és az emberek, állatok és növények járványos betegségei által. A magasabb életformák mindegyikének kollektív immunrendszerét érintő koncentrált sokk feltételei közepette nincs biztosítva, hogy bármely emberi lény megérje a jövő század végét, ha a herceget és bűntársait nem állítják meg, és a politikájukat nem szerelik le azonnal. Reméljük, hogy ez a holokauszt nem következik be, de nem elég remélni; akárhogyis van, a herceget, cinkosait és aljas politikájukat le kell állítani.

Nem szabad túlértékelni az oligarchia azon csoportjainak moralitását, melyek a Windsorok, a thatcheristák, vagy mindkettő kitúrására törekednek. Az oligarchia ezen frakcióinak szempontjából a Windsorok és a thatcheristák fő bűne (ahogy a Bush-ligásoké az USÁ-ban) nem az, hogy az oligarchiának erős fenntartásai vannak a Windsorok népirtó gyakorlatának hitleri immoralitásával szemben, hanem inkább csak a Windsorok kifejezetten fanatikus gyöngeelméjűsége, a dekadenciájuk. Nem kétséges, hogy az oligarchia számos eugenetikusa úgy tekinti ezt a „fanatikus gyöngeelméjűséget", mint egyfajta hibát a családi génekben, akár Fülöp családja részéről, akár már Viktória királynő fészekaljában.

Összegezve úgy tűnik, hogy a világot a pokol felé vezetik a közmondásos „jószándékkal", és a Windsorok (és thatcheristák) nem akarnak leszállni a bukott newage-kísérleteik szekeréről. Olyanok ők, mint egy faj degenerált egyedei, akik többé nem képesek előállni új eszmékkel, vagy tolerálni azokat, miközben a politika szüntelenül új, érvényes gondolatokat keres.

Röviden, ha az ellenfelünk felismeri, hogy a jelenlegi stratégiai kudarcait az a tény okozta, hogy számos tábornoka fanatikusan együgyű, el kellene ismernie a tényt, amit ez a valószínűleg helyes felismerés felvet, de nem kellene azt feltételezni, hogy az igazságról szóló beszámolónk az EIR-ben bármely értelemben az ellenfél ügyét szolgálja.

Sőt, az ilyen fejlemények az ellenfél oldalán, mint annak felismerése, hogy a Windsorok vagy thatcheristák jelenlegi képviselői a közmondásos „pelyvák a búzában", nem kellene félrevezessen bennünket bármely önáltató bűnbakkeresés Fülöp herceggel kapcsolatban. Ő csupán egy bizonyos politikai érdek gyári hibás eszköze, mely politikát már őelőtte egy évezreddel kialakították, és veszélyt fog jelenteni legalábbis évtizedekkel azután is, hogy ő eltávozott.

A beszámolónkban dokumentált bűntény messze a legnagyobb, amit az emberiség eddigi történelmében elkövettek: a földön lévő minden civilizált emberi élet szándékos elpusztítása, ami valószínűleg az emberi rasszoknak kegyetlen módszerek általi kiirtásához vezet. 1961 óta Fülöp herceg vezető szerepet tölt be ebben a globális kriminális összeesküvésben, de nem tőle ered az ennek alapjául szolgáló politika. Ezt a politikát közvetlenül visszavezethetjük a 19. szá-

zadi Darwin–Huxley körökre, és szerepükre az eugenetikai hálózat megteremtésében, amely egyéb produktumaik között pénzelte Hitler diktatúráját Németországban, és szatellitjét is, Margaret Sanger „tervezett szülőségi" szervezetét (Planned Parenthood). Fülöp herceg szerepét úgy kell tekinteni, mint a folytatását ugyanannak a hagyománynak, amely korábban Hitlert létrehozta, és új szélsőségek felé viszi ezt a kriminális hagyományt, melyről néhány filmfogyasztó azt mondhatja, hogy „merész dolog odamenni, ahol ember még nem járt."

És ha bűnösnek találtatnak...

A vétkes herceg és fontosabb cinkosai elleni beszámolónkhoz csatolnunk kellett egy megfelelő „vádiratot" (ld. az eredetiben, L.H. LaRouche: The presently closing dynastic cycle, A jelenleg lezáruló dinasztikus ciklus). Ebben összefoglaljuk önöknek, esküdteknek, amit az emberi történelem elmond a kriminalitás meghatározott fajtájának eredetéről és természetéről, melyet a herceg, a WWF és cinkosaik képviselnek. Amikor arról dönt az olvasó, hogyan kell elítélni ezeket a vádlottakat, kérjük, hogy ne veszítsék szem elől a körülményeket, melyekben ez az eset megnyilatkozott.

A herceg és cinkosai kriminalitását átható gonoszság nagyon régi, olyan régi, mint a legkorábbi ismert történelem homályos kezdetei. A végső ellenség nem ez a szánalomra méltó herceg, hanem inkább a kriminalitásnak az a meghatározott hagyománya, amit pontosan leír az „oligarchizmus" fogalma. Ez a sajátosan fertőző oligarchizmus a felelős a morális és mentális betegségért, melynek tüneteit a vádolt herceg és cinkosai mutatják. Annak érdekében, hogy igazságos és bölcs ítéletet hozzunk az itt dokumentált kriminalitás ügyében, felül kell emelkednünk a jelenleg elterjedt nemzetközi jogi gyakorlat dekadenciáján, és a problémát inkább gyógyítanunk kell, mintsem a II. világháború utáni nürnbergi bíróság győzteseihez hasonlóan eltussolni a saját, korábbi hibáinkat, melyeket néhány megvádolt bűnbakra kenünk.

Ez megmutatja számunkra, a történelem jelen pillanatának bélyegével, hogy a világ több mint három évtizeden át elnézett egy, már jelentősen elterjedt kriminális összeesküvést, mely Hitler bandájának emlékezetes gaztetteihez hasonló. Nem megyünk odáig, hogy ez az Apokalipszis kezdetét jelentené; de egy olyan krízis jele, amit egy apokaliptikus minőség hat át. Ez az ügy egy „új sötét kor" eljövetelével fenyeget, globális léptékben, mely intenzitásában visszhangozza a római birodalom összeomlását követő „sötét kort" Nyugat-Európában, és az európai 14. század ún. „új sötét korszakát".

Röviden, a herceg bűnének szörnyűsége jelenleg egybeesik a globális pénzrendszer küszöbönálló összeomlásával, úgyszólván egy kb. 500 éves ciklus végével az európai civilizáció történetében. A történész egy ilyen helyzetet összehasonlíthat a számos korábbi, analóg esettel, amikor a dinasztiák összeomlása lezárt egy korszakot, és ez minden kultúra történetében lezajlott a földön a reneszász előtt, a modern európai keresztény civilizáció hajnalán. Nem volt egyetlen dinasztia sem, legyen bármilyen ősi vagy erőteljes, amely bármely kultúrában túlélte volna egy ilyen dinasztikus ciklus végét. A Windsorok nem mutatják a jelét annak, hogy kivételek lennének e szabály alól.

Az ilyen példák segítik az esküdteket, hogy jobban megértsék, hogy ez a Windsor-dinasztia majdnem biztosan nagyon hamar egy jelentéktelen relikviává válik, bármit is teszünk vagy nem teszünk ebben a folyamatban. A feladatunk nem az, hogy megbüntessük a Windsorokat (bár a nyugdíjazásukat meggyorsíthatjuk), hanem nagyobb körültekintéssel kell cselekednünk, mint bármely kultúrában, amely egy korábbi korszak apokaliptikus végéhez ért.

Az alábbi munkánkat nem lehet helyesen megítélni, ha valamely „nürnbergi típusú" ítéletnek tekintik a herceg és cinkosai ellen. Ezt fontos figyelembe venni, és—tekintettel a sok milliónyi szemlélőre, akik tolerálták a bűnök természetét és mértékét, melyeket a herceg nyíltan felvállalt—,felismerni, hogy milyen kevés tartósan jó cselekedet vagy személyes politikai bátorság jelent meg a II. világháború utáni nürnbergi bíróságokon. A jelképesen felmentett

Schacht, és az auschwitzi von Knierem csupán nemrég távoztak a színről, és a nürnbergi padsorok még ki sem hűltek 1961-ben, amikor a herceg és cinkosai előálltak egy hatalmasabb és gonoszabb tervvel, mint amit Hitler bandája valaha eltervezett vagy elkövetett.

A Windsor-ház bűneit igazságosan kell látni ebben a perben, a történelem szemüvegén keresztül. A hercegé a legszörnyűbb bűn, de ez sokkal inkább a civilizáció halálos betegségének tünete, amely eltűrt egy ilyen politikát és ténykedésének szándékos előmozdítását. A dolog lényege, hogy a herceg csupán egy fodrozódó hullám a kor dekadenciájának vizén, és jelzi az uralkodó globális intézmények végóráját, melyek a morális alkalmasság nélkül akarnak túlélni.

A bevezetőnket az alábbi megjegyzéssel zárhatjuk. Az önök elé tárt bizonyítékok alapján felmerül a kérdés: *Önöket, mint esküdteket, vajon nem ébreszti-e fel a tény, hogy nincs más megoldás ennek a civilizációnak az összeomlása ellen, mely a jelenleg általánosan elfogadott szabályok szerint létezik, mint hogy felfedezzék a radikális változások szükségességét a politikacsinálás elveiben, olyan változásokat, melyek képessé tehetik az emberiséget, hogy azonnal újjáépítse a lerombolt társadalmát az összeomlott dinasztia romjain, anélkül, hogy átélje egy újabb „sötét középkor" küszöbön álló lidércnyomását?*

Jegyzetek:

1. A német hírügynökség (DPA) 1988. augusztusi tudósítása nyomán. Hasonlóképp nyilatkozott Fülöp herceg egy 1986-os könyv előszavában: „Kíváncsi vagyok, milyen lenne, ha állatként születnék újra, melynek fajtája a kihalás szélére került. Mit érezne egy ilyen állat az emberi faj irányában, melynek népességrobbanása veszélyezteti az ő létezését?.. Meg kell vallanom, kísért a gondolat, hogy egy különösen halálos vírusként szülessek újra." (vö. Fleur Cowles: *People as Animals*, HRH Prince Philip előszava, *If I Were An Animal,* „Ha én állat lennék" címmel, 1986). Érdemes összehasonlítani ennek az igazán emelkedett hercegnek a vélekedését az intellektuális előfutáráéval, Bertrand Russell-ével: „A rossz idők, mint mondják, kivételesek, és kivételes eszközöket igényelnek. Ez többé kevésbé igaz volt az iparosítás virágkorában, de nem igaz ma, hacsak a világ népessége nem csökken egy óriási mértékben... A háborúnak ezidáig nem volt túl nagy hatása erre a növekedésre, mely folytatódott mindegyik világháború idején. [A háború] csalódást okozott etekintetben... de talán egy bakteriológiai háború hatékonyabbnak bizonyulhat. Mikor a 'fekete halál' [pestis] Európában minden nemzedéket végigpusztított, utána a túlélők szabadon szaporodhattak, nem kellett attól félniük, hogy a világ túlságosan tele lesz. A dolgok állapota némileg kellemetlen, de oda se neki. A valóban emelkedett szellemű embereket nem érdekli a boldogság, különösen nem a más embereké." (Bertrand Russell: *The Impact of Science Upon Society*, New York, Simon and Schuster, 1953., pp. 102-104.)

2. Anna Pasternak: *Princess in Love,* London, Bloomsbury Publ. Ltd., 1994.

3. Thatcher fia, Mark Thatcher elleni törvényes eljárás a texasi bíróságon a londoni sajtó reflektorfényébe állította a volt miniszterelnököt, mint esztelenül támogató anyát, aki a hivatalában a legnagyobb korrupcióhoz folyamodott, hogy a különösen alkalmatlan fiát a milliomosi státuszba emelje. A nepotizmusnak ezen a felháborító példáján kívül Thatcher ellen számos más kényelmetlen igazság is felhozható. Thatcher befolyásának csökkentése s így az ő volt amerikai stréberéé, George Bush-é, összhangban van ugyanazokkal a stratégiai indítékokkal, melyeket az oligarchia egyik frakciója szorgalmaz, hogy megdöntsék a dekadens uralkodóházat.

4. Vö. Armin Mohler: *Die Konservative Revolution in Deutschland, 1918-1932,* Darmstadt, 1972. A náci párt, ahogy Adolf Hitler, a birodalmi Thule Társaság teremtménye, s csupán az egyik változata volt egy népes mozgalomnak, amelyet „konzervatív forradalom"-ként ismernek. Ez magába foglalja az 1933-1945 közötti évek vezető náci ideológiáját, Martin Heideggert, vagy Friedrich von Hayek-et a Mont Pelerin Társaság notóriusai közül, és számosakat, akik beleillenek az *egyetemes fasizmus szószólója*, Michael Ledeen „neo-konzervatív", radikális „szabadkereskedelem" és társadalmi-gazdasági „káosz-elmélet" hívőinek ideológiai kategóriájába.

Köszönetnyilvánítás

Ehhez a különnyomatunkhoz döntő segítséget nyújtott az ír filmes, Kevin Dowling. Ő készítette és finanszírozta az 1989-es „The Elephant Man" c. filmet, amely bemutatja Hongkong leghírhedtebb elefántcsont-kereskedője, T. H. Poon globális birodalmát. A film „alapvető" volt az elefántok védelmének kampányában, mint mondta a WWF-es Sadruddin Aga Khan. A WWF főigazgatója, Charles de Haes „a természetvédelmi újságírás mintapéldájának" nevezte a filmet.

Azonban a film készítése közben Dowling feltárt néhány csúf igazságot, mit tesz valójában a WWF, és ez vezetett a következő filmjéhez, a „Tenpence in the Panda"-hoz (Tíz penny a Pandába), a WWF lavinaszerű leleplezéséhez. A Brit Független Hírközlési Hatóság (IBA) történetében „példátlannak" nevezett kampányban a WWF a hírek szerint 350,000 dollárt költött, és felhasználta az IBA óriási politikai befolyását, hogy megkísérelje eltüntetni vagy cenzúrázni a filmet. A feldühödött Fülöp herceg hamisan vádolta Dowling-ot, hogy ellopta az ő csúcstitkos feljegyzéseit, melyek bizonyították Fülöp kísérleteit, hogy eltussoljon egy belső WWF-vizsgálatot, amely megsemmisítően kritikus volt a WWF politikájával és programjaival kapcsolatban, és először ebben a különszámban válogattunk belőle.

A nyomás ellenére a „Tenpence in the Panda" nagy nyilvánosságot kapott a brit tévé oknyomozó sorozatában, a „The Cook Report"-ban 1990 júliusában. Dowling jelenleg arról ír, amit „a természetvédelmi ipar szenzációsan új történetének" nevez.

Wilfried Huismann: *Pandaleaks – The Dark Side of the WWF*, 2014, www.pandaleaks.org,
Ld. még A Pact with the Panda – What the WWF doesn't tell, *The Silence of the Panda*, 2011,
és John Vidal cikke, A WWF eladja a lelkét a cégeknek, *The Guardian*, 2014. okt. 4. (Z.T.Cs. kieg.)

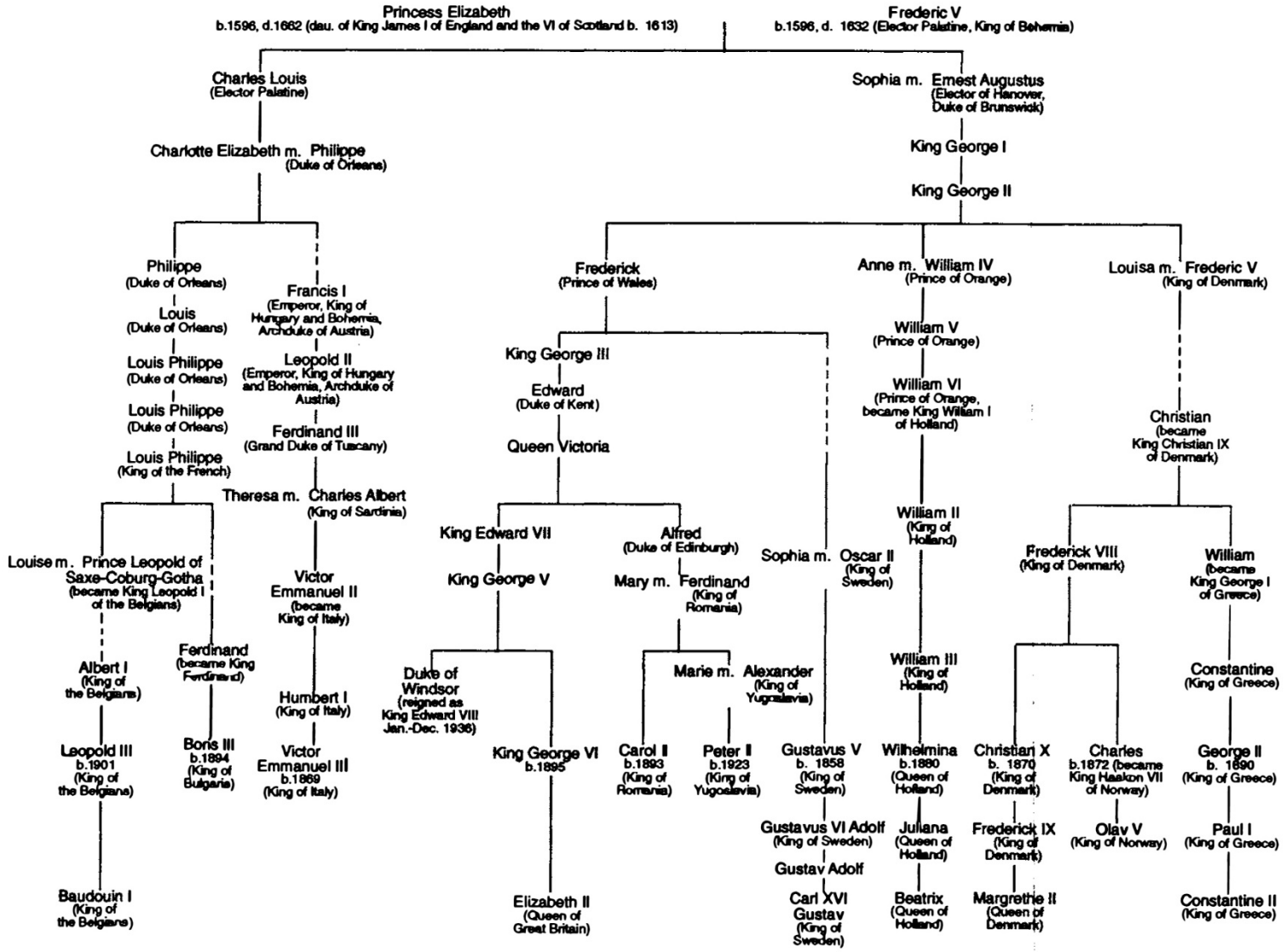
Jeffrey STEINBERG:

Fülöp herceg Allgemeine SS hálózata

Az amerikai kontinens legtöbb polgára úgy véli, hogy II. Erzsébet királynő egy névleges vezető, akinek nincs tényleges politikai vagy gazdasági hatalma. Azonban semmi sem áll távolabb az igazságtól. Mint a Windsor-dinasztia jelenlegi feje, ő az egyedüli ura az Egyesült Királyságnak és még 16 államnak, és kisebb mértékben, de ugyanolyan halálos tekintéllyel további 33 országnak, melyek a Brit Nemzetközösség (Commonwealth) tagjai (alábbi ábra, A brit királyi családfa a 17. századtól, az egyéb királyi rokonokkal).

FIGURE 1

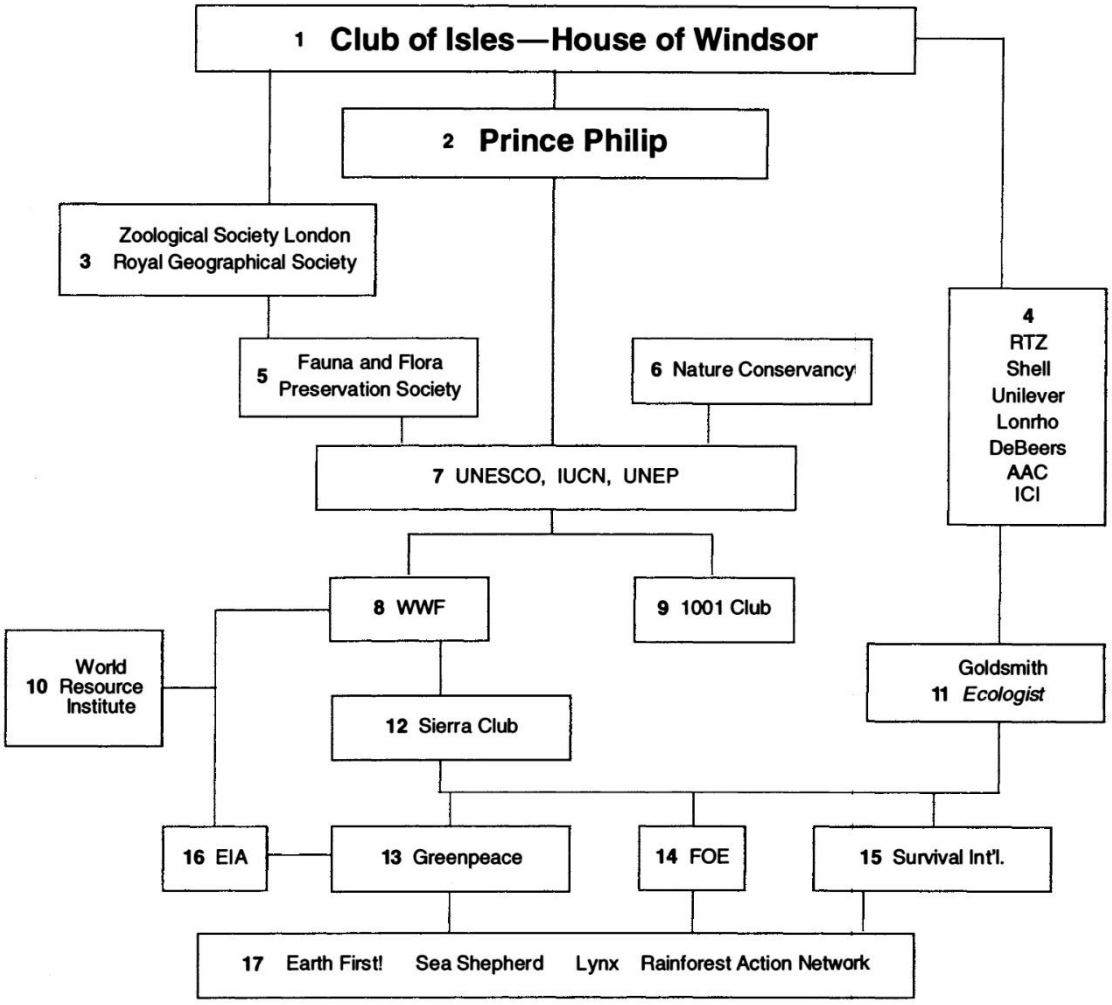
The Royal Family Tree

Note: Dashed lines indicate that one or more generations have been omitted.

De a Windsor-ház hatalma II. Erzsébet királynő egy másik, „vezérigazgatói” státuszából is származik, melyet egy informális testület élén betölt: ezt a kevesek úgy ismerik, mint „A Szigetek Klubja” (Club of the Isles), amely ötvözi a politikai és pénzügyi hatalmat az egymással házasodó európai királyi és fejedelmi családok még szélesebb kombinációjával, Skandináviától Görögországig. A Club of the Isles becsült összvagyona több mint 1 billió dollár, és a holdingoké, melyek felett a klub ellenőrzést gyakorol, meghaladja a 9 billió dollárt. A világ olajkészletét a brit királyi udvar birtokolja, ahogy a világ nemesfém- és nyersanyag-készletének jelentős részét is, olyan „koronaékszerek” révén, mint a Rio Tinto Zinc, a Lonrho, és a DeBeers Anglo-Amerikai Társaság.

FIGURE 2
Prince Philip's Allgemeine SS

A királyi hitves, Mountbatten Fülöp, edinburgh-i herceg egy hasonló szerepet játszik, ő a Club of the Isles „ügyvivő igazgatója”, és a WWF feje (World Wide Found for Nature). Mi több, Fülöp herceg a klub elsőszámú politikájának fő szócsöve: a világ népességének 1 milliárd fő alá csökkentéséé, melyet több nemzedéknyi időn belül akarnak elérni.

Ennek a tervezett népirtásnak a megvalósítása globális méretekben meghaladja azt a mészárlást, amit lehetővé tettek Afrika ellen az elmúlt 35 évben. A kivitelezés érdekében a Fülöp herceg által irányított végrehajtó szervezet létrehozott egy erőteljes apparátust, egy „SS”-t, mely királyi kiváltságokkal rendelkező alapítványokból, cégekből, propaganda-szervezetekből, bérgyilkos és terrorista ügynökségekből, etc. áll—ez a világ leghatékonyabb „Gyilkos Rt-je”.

Ki-kicsoda Fülöp herceg Allgemeine SS hálózatában

Lásd az alábbi sorszámokat a **2. ábrán:**

1. **Club of the Isles/Windsor-ház:** A Club of the Isles révén (ld. 2. ábra) a Windsor-dinasztia *primus inter pares*, első az egyenlők között működik egy kiterjedt királyi család érdekében, mely igényt tart Oroszország, Poroszország, Dánia, Svédország, Belgium, Görögország, Hollandia, és kisebb fejedelemségek trónjára [beleértve immár a volt kelet-európai szocialista országokat, Szerbiát, Romániát vagy akár Magyarországot is? Vagy nálunk a Habsburgok vannak „betárazva"? Ld. a WWF-Heineken terv alább.—A ford.].

2. **Fülöp, Görögország és Dánia hercege, Greenwich bárója, Merioneth grófja, Edinburgh hercege:** mint II. Erzsébet királynő királyi hitvese, Fülöp herceg alapítása 1961-ben a World Wildlife Fund (WWF), melynek nemzetközi elnöke lett 1981-ben. Korábban a londoni Zoológiai Társaság (ZSL) elnöke volt (ld. válogatott idézetek az írásaiból és beszédeiből).

3. **Londoni Zoológiai Társaság:** 1826-ban alapította Sir Stamford Raffles, korábban India alkirálya és Szingapúr alapítója. A Londoni Állatkert anyaszervezete.—**Királyi Földrajzi Társaság (RGS):** 1830-ban alapították, mint Londoni Földrajzi Társaságot; királyi adománylevél 1859. Szponzorálta a főbb gyarmati expedíciókat, mint pl. Livingsonét és Sir Richard Burtonét Afrikában. A ZSL és az RGS testülete majdnem ugyanaz, mint a WWF-é; Fülöp herceg volt a ZSL elnöke az 1970-es években

A ZSL és az RGS áll a brit titkosszolgálat csúcsán. A ZSL korábbi vezetői: Julian Huxley 1935-42; Lord Alanbrooke tábornok, az Egyesült Királyság vezérkari főnöke 1950-54; Lord Solly Zuckerman, a kormány tudományos főtanácsadója 1955-84; Sir Frank Chappell, a Brit Hadsereg korábbi főparancsnoka (GOC), a brit WWF jelenlegi igazgatója. A ZSL és az RGS vallja a WWF eugenista ideológiáját, és a Darwin–Huxley törzs mindkettőben jelen van. Az eugenetika „alapító" Sir Francis Galton volt az egyik fő hatalom az RGS-ben a 19. század közepén. Michael Huxley, Julian unokatestvére alapította a *Geographical Magazine*-t. RGS tisztviselők a WWF-es Sir Peter Scott-tal együtt alapították a Survival Internationalt.

4. **RTZ, Shell, Lonrho, ICI, Unilever, DeBeers, AAC:** Ld. Fülöp herceg céges „SS"-e, 4. ábra.

5. **Fauna és Flóra Környezetvédelmi Társaság:** 1903-ban alapították mint Birodalmi Vadóvási Társaságot (Society for the Preservation of the Wild Fauna of the Empire). A második legrégebbi brit természetvédelmi társaság a Királyi Madárvédelmi Társaság (1889) után. 108 „tiszteletbeli tengerentúli konzultánsa" van 70 országban. Kapcsolatokat tart fenn a legtöbb más, környezetvédelmi kulcsszervezettel. Az Eugenetikai Társasággal együtt az anyaszervezete a IUCN-nek és a WWF-nek. Alapítása óta a Londoni Állatkertben székel. Patrónusa: őfelsége a királynő.

„A Faunát" a brit birodalmi politika egyik karja gyanánt alapították, a „környezetvédelem" álruhájában. Alapító alelnökei lordok voltak, Milner, Grey, Cromer, Curzon és Minto, valamennyien birodalmi helytartók, főként Indiában és Afrikában. Sir Peter Scott, aki FFPS elnök volt majd' három évtizeden át, az 1960-as évektől haláláig, 1989-ig, így írt a Fauna történetéről szóló könyvében: „Mivel a birodalom abban az időben lefedte a föld felszínének nagyjából egynegyedét, logikus kezdet volt az internacionalizálásban a vadvédelmi mozgalom elindítása."

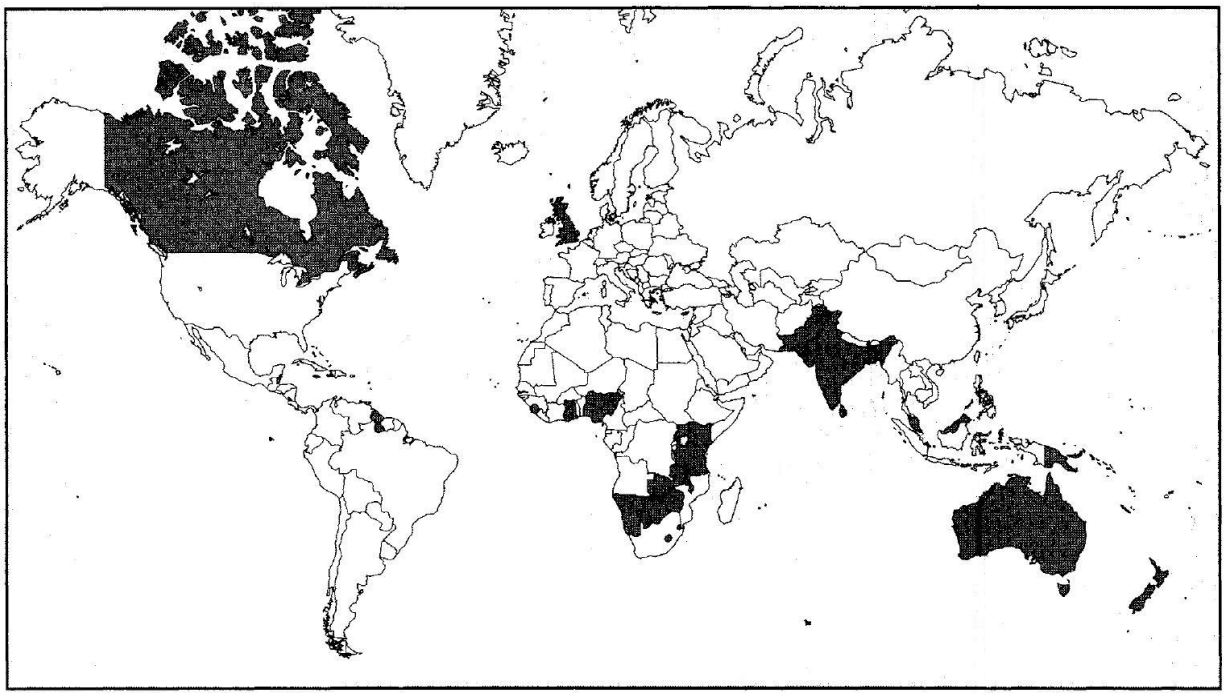
Az FFPS fő célja a nemzeti parkok rendszerének kiterjesztése világszerte. Nemzetközi konferenciákat tartottak 1933-ban, 1938-ban és 1953-ban új nemzeti parkok tervezése ügyében. Titkára Stevenson-Hamilton ezredes alapította a Kruger Nemzeti Parkot Dél-Afrikában. A kenyai nemzeti park-rendszer kialakítója, Mervyn Cowie ezredes ma is az FFPS testületi tagja.

Az FFPS-állomány igazgatta a WWF-et és a IUCN-t alapításuk óta, és gyakran elnökölnek a IUCN két kulcsbizottságában, a Nemzeti Parkok és Védett Területek Bizottságában és a Túlélési Szolgálat Bizottságában, melyek WWF-stílusú „fajvédelemmel" foglalkoznak, és 1963-tól majd' két évtizeden át Peter Scott vezette őket.

6. **Természetvédelmi Felügyelőség (The Nature Conservancy):** királyi rendeletre alapították 1949-ben. Egyike a négy, hivatalos brit kutató-testületnek melyeket a Királyi Államtanács (Privy Council) irányít. Mint a „világ első, alapszabállyal rendelkező környezetvédelmi testülete", ez lett a korona legerősebb háború utáni fedett műveleteinek egyike. A miniszterhelyettes (Lord President of the Council) titkára, Max Nicholson írta a felügyelőség programját, amikor elhagyta a kormányhivatalát a felügyelőség elnökségéért 1952-66 között. Nicholson személyesen dolgozta ki a világ környezetvédelmi mozgalma főbb stratégiáinak és taktikáinak legtöbbjét az ezt követő évtizedekben. Ő kezdte a kampányt a DDT (rovairtó szer) ellen, amit Rachel Carson népszerűsített *The Silent Spring* (A csendes forrás) c. könyvében; vázolta a IUCN alapszabályát; felállította és vezette a bizottságot, amely megalapította a WWF-et 1961-ben; és megválasztotta Sir Peter Scott-ot a WWF első elnökének, aki több mint két évtizedig volt ebben a pozícióban. A háború utáni környezetvédelmi mozgalom történetéről szóló 1970-es könyvének alcíme: „Kalauz a föld új urai számára."

MAP 1

The British Commonwealth

Countries of the British Commonwealth

Antigua & Barbuda*	Britain*	Grenada*	Malaysia	Pakistan	Singapore	Trinidad & Tobago
Australia*	Brunei Darussalam	Guyana	Maldives	Papua New Guinea*	Solomon Islands*	Tuvalu*
Bahamas*	Canada*	India	Malta	St. Kitts & Nevis*	Sri Lanka	Uganda
Bangladesh	Cyprus	Jamaica*	Mauritius*	St. Lucia*	Swaziland	Vanuatu
Barbados*	Dominica	Kenya	Namibia	St. Vincent & The Grenadines*	Tanzania	Western Samoa
Belize*	The Gambia	Kiribati	Nauru	Seychelles	Tonga	Zambia
Botswana	Ghana	Lesotho	New Zealand*	Sierra Leone		Zimbabwe
		Malawi	Nigeria			

*Countries where Queen Elizabeth II is sovereign

7. **IUCN, Unesco, UNEP.**

IUCN: A svájci központú Nemzetközi Természetvédelmi Uniót 1948-ban hozta létre Sir Julian Huxley; alapszabályát a brit külügyminisztérium írta. A 68 országot, 103 kormányügynökséget és 640 nem-kormányzati szervezetet (NGO) tömörítő IUCN névleg az ENSZ-hez kapcsolódik, de kívül van ennek hatókörén. A WWF-et eredetileg a IUCN támogatására alapították; a IUCN számos kulcsbizottságát a Fauna Természetvédelmi Társaság irányítja. A UNEP-pel és a Világ Erőforrások Intézetével együtt a IUCN indította el a „Globális Biodiverzitás Stratégiát", amely számos ország környezetvédelmi tervezését vezeti.

Állománya közvetlenül tervezi a környezetvédelmi stratégiákat és irányítja a nemzeti parkok rendszerét számos volt gyarmaton ma is. Fő küldetésének a „biodiverzitás" megőrzését tekinti. A IUCN elnöke Sir Shridath Ramphal, a Brit Nemzetközösség volt főtitkára 1975-90 között; főigazgatója Martin Holdgate, az Egyesült Királyság Környezetvédelmi Minisztériumának egyik vezető tisztviselője.

Unesco: Az ENSZ Nevelési, Tudományos és Kulturális Szervezete egy párizsi központú speciális szervezet, melyet Sir Julian Huxley alakított meg, aki az első főigazgatója is volt. Az 1946-os alapító okmányában Huxley meghatározza az Unesco két fő célját, az eugenetika szükségességének népszerűsítését, és a vadvédelmet a nemzeti parkok létrehozásával, különösen Afrikában. Az Unesco 550 millió dolláros éves költségvetéssel támogatja a környezetvédő csoportok hatalmas hálózatát; a környezet védelmét a három fő célja egyikének tekinti.

UNEP: Az ENSZ Környezetvédelmi Programját az ENSZ 1972-es konferenciáján alakították ki, melyet a WWF-alapító Maurice Strong szervezett. A kenyai központú UNEP szorosan együttműködik az Unesco-val, a IUCN-nel, és a WWF-fel különböző vállalkozásokban. Szervezete, a Világ Környezetvédelmi Figyelőszolgálata az angliai Cambridge-ben, melyet közösen szponzorál a IUCN-nel és a WWF-fel, a környezetvédelmi mozgalom központi hírszerző ügynöksége.

8. **Vadvédelmi Világalap (WWF), 1987-től World Wide Fund for Nature:** Ld. Allen Douglas: A WWF: fajelmélet és világkormány.

9. **1001 Club:** Ld. Scott Thompson: Az '1001 Klub': egy környezetvédelmi kartell

10. **Világ Erőforrások Intézete (WRI):** 1982-ben alapították az amerikai WWF-elnök, Russell E. Train vezetése alatt, a Rockefeller Brothers és a MacArthur Alapítvány nagylelkű adományaiból. Kinevezett elnöke James Gustave Speth volt. Speth volt a társalapítója a Természeti erőforrások védelme tanácsának és korábban az amerikai Környezetvédelmi Minőségért Tanács elnöke, valamint a Global 2000 projekt igazgatója. A WRI-nél töltött 11 év után Speth lett a vezetője az ENSZ Fejlesztési Programjának (UNDP) 1993-ban. A WRI a fő think-tank az amerikai környezetvédelmi csoportok számára, amely sorra teszi közzé a tanulmányokat, az új világrendet és a globális biodiverzitás-startégiát hirdetve. A WRI kapcsolódik a londoni Nemzetközi Környezeti és Fejlesztési Intézethez, melyet korábban Lady Jackson (Barbara Ward) vezetett.

11. **Goldsmith/The Ecologist:** Sir James Goldsmith és bátyja, Edward a WWF-apparátus vezető finanszírozói globálisan. John Aspinall-lal együtt a fő támogatói a Survival International-nek és a Föld Barátainak (Friends of the Earth). 1970-ben Edward Goldsmith alapította a *The Ecologist* folyóiratot, a zöld mozgalom radikális szárnyának magazinját. Edward indította el a Zöld Párt mozgalmat az Egyesült Királyságban, amelyből azután kinőttek a zöld pártok az Európai Közösség minden országában.

12. **Sierra Klub:** A Sierra Klubot 1892-ben alapította a természetbarát John Muir, a híres rablóbáró, E. H. Harriman támogatásával. Az 1950-es évekig kiránduló-klubként működő Sierra Klub egy radikális környezetvédelmi lobbi-szervezet lett David Brower vezetése alatt. 1969-ben Brower otthagyta a Sierra Klubot, hogy létrehozza a radikálisabb Föld Barátait. Később ő alapította a Földsziget Intézetet is. Michael McCloskey váltotta fel Browert a Sierra Klubnál, aki a szervezetet átalakította, hogy megvédje az USA állami földterületeit minden kereskedelmi

felhasználástól. A Sierra Klub vezetői hozták létre a Greenpeace-t 1971-ben Kanadában. 1979-ben a Sierra Klub és a Wilderness Society (Vadvidék Társaság) szerződtette 10 évre David Foremant, hogy létrehozzon és vezessen egy környezetvédelmi terrorista szervezetet. Ez a szervezet lett az Earth First! (Első a Föld!)

MAP 2

WWF's global outreach

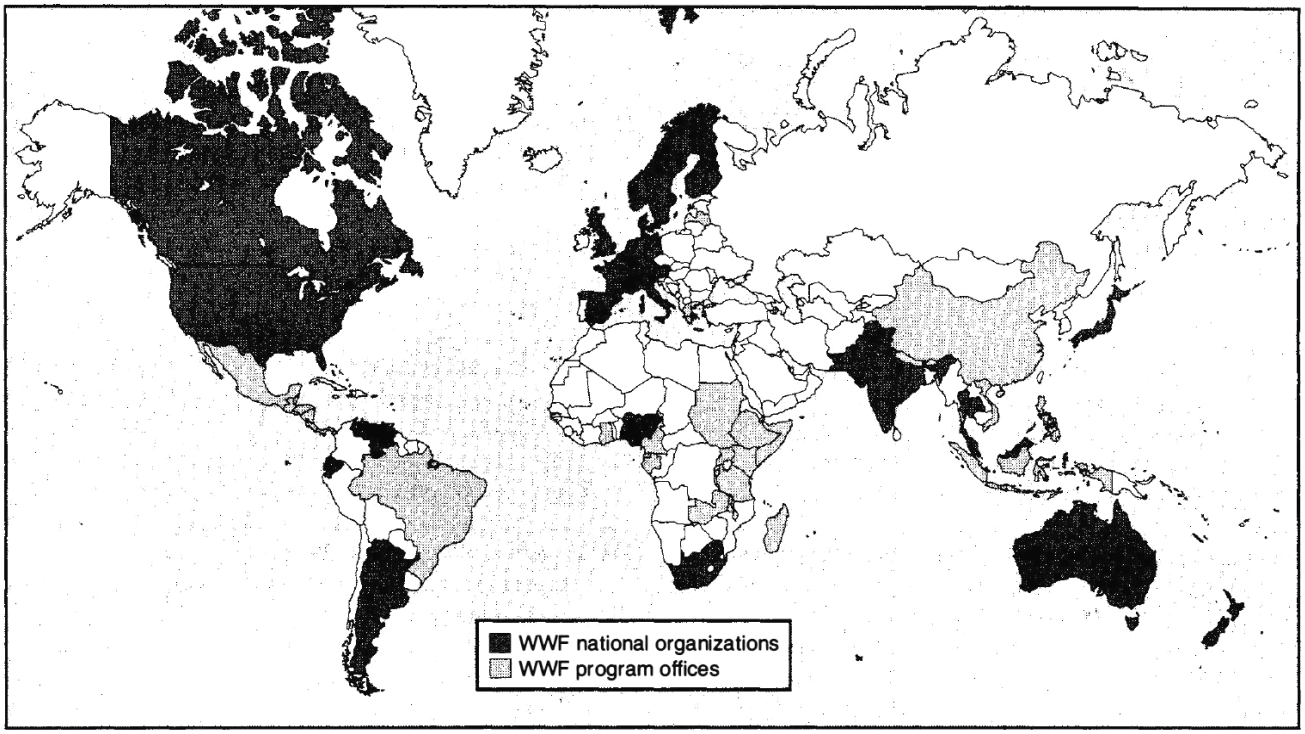

FIGURE 3

WWF International Advisory Council (1993-94)

Chairman:
HRH The Prince Philip, Duke of Edinburgh
Members (partial list):
HRH Prince Bernhard of the Netherlands
Sir Kenneth Kleinwort, director, Kleinwort, Benson Lonsdale plc
Sir Edmund Hillary, former New Zealand High Commissioner in India
Rt. Hon. Sir Geoffrey Palmer, KCMG, PC, former prime minister, New Zealand
Javier Pérez de Cuellar, former secretary general, United Nations, president of International Commission for Culture and Development, UNESCO
Lily Safra, wife of Edmond Safra, chairman, Safra Bank and Republic National Bank of New York
Dr. Giancarlo Ligabue, president of Museum of Natural History of Venice
George P. Livanos, president, Seres Shipping and Ceres Hellenic Shipping
Dr. Anis Mouasher, president, Royal Society for the Conservation of Nature, Jordan
Alhaji Chief S.L. Edu, Nigerian, chairman African Alliance Insurance Co.
Leo Tindemans, former prime minister of Belgium
Baroness Mildred von Platen, Sweden
Norman G. James, chairman, Canadian National Sportsmen's Shows
Patricia Koechlin-Smythe, president, British Show Jumping Association
Prof. Sumitro Djojohadikusumo, chairman of PT Indoconsult, Indonesia
Jacques Pagot, former president, Velux-France

WWF national organizations, with date of formation

1961 Switzerland
United Kingdom
U.S.A.
1962 Netherlands
1963 Germany
Austria
1966 Belgium
Italy
1967 Canada
1968 South Africa
Spain
1969 India
1970 Norway
Pakistan
1971 Japan
Sweden
1972 Denmark
Finland
Malaysia
1973 France
1978 Australia
1981 Hong Kong
1985 New Zealand
1988 Thailand
Ecuador
Argentina
1989 Nigeria
1990 Venezuela

Countries with WWF program offices

Belize	Burundi	Costa Rica	Ethiopia	Ghana	Honduras	Latvia	Mexico	Panama	Somalia	Uganda
Bhutan	Cameroon	Djibouti	Equatorial Guinea	Greece	Indonesia	Madagascar	Nicaragua	Philippines	Sudan	Vietnam
Brazil	China	El Salvador	Gabon	Guatemala	Kenya	Malawi	Nepal	Rwanda	Tanzania	Zambia

13. **Greenpeace:** 1971-ben alapították a „Don't Make a Wave Committee"-ből („Ne csinálj bajt bizottság"), hogy a drog-rock-szex ellenkultúra áldozatait becsatornázzák a WWF által szponzorált „közvetlen akciókra". Jelenleg 24 országban vannak ágai, központjuk Hollandiában van, és éves költségvetésük 157 millió dollár. Ökoterrorista csoportokat hoztak létre, mint amilyen a Sea Shepherd, Lynx, Animal Liberation Front és az Earth First! Jelenlegi igazgatója Lord Peter Melchett, az ICI-vagyon (Imperial Chemical Industries) örököse. A háttér-operátor a korai évektől David McTaggart, egy kanadai hű ember, aki a WWF-igazgató Sir Peter Scott-tól támogatást kapott, hogy hajókat vásároljon nukleáris teszt-körzetek, bálna- és fókavadász hajók elleni támadás céljára.

14. **A Föld Barátai (Friends of the Earth, FOE):** 1969-ben alapította David Ross Brower, a Sierra Klub volt igazgatója. 1990-ben összeolvadt a Környezetvédelmi Politika Intézetével és az Óceáni Társasággal, és adómentes státuszt kapott az amerikai államkincstártól. 1970-ben Angliába tette át a székhelyét, a Goldsmith és Rothschild érdekeltségek, valamint John Aspinall támogatásával. Közvetlen akciókkal és egyéb tevékenységekkel foglalkozik, főként nukleáris erőműveket megcélozva. Az angol FOE igazgatója az 1980-as években Jonathan Porritt volt, a volt új-zélandi főkormányzó fia. A francia FOE alapítóját, Brice LaLonde-ot később környezetvédelmi miniszterré nevezte ki az elnök, Francois Mitterrand. A FOE, mint a Greenpeace, résztvett az Earth First! alapításában.

15. **Survival International (Túlélés Nemzetközi Szervezet, SI):** Londonban alapították 1969-ben a WWF-elnök Sir Peter Scott szponzorálásával, hogy támogatást nyújtsanak a „törzsi népeknek a földjeik, a környezetük, és életmódjuk védelmére." Eredeti neve Primitív Népek Alapítványa volt. Szoros együttműködést folytat a WWF-fel és a Királyi Földrajzi Társasággal. Az alapító tagok között van: Edward Goldsmith, John Aspinall, Nicolas Guppy, Francis Huxley, és a Királyi Földrajzi Társaság igazgatója, John Hemming. Az SI működésének kezdeti célpontjai a dél-amerikai indiánok, különösen a janomamik voltak. 1972-ben létrehozták a Kulturális Túlélést, melyet a brit antropológus, David Maybury-Lewis vezetett, és az elnöke volt Margit, dán királynő.

16. **Környezetvédelmi Kutató Ügynökség:** Londoni székhelyű magándetektív-egység, mely az angol Greenpeace-ből nőtt ki. Alapítója Allan Thornton, a Greenpeace egyik korábbi vezetője. Támogatja az Animal Welfare Institute és más WWF-frontszervezet, hogy nyomozzon a környezetszennyezési ügyekben.

17. **Sea Shepherd, Lynx, Earth First! Rainforest Action Network.** Ld. Rogelio Maduro: A WWF ökoterrorisa, ökofasiszta légiói.

Anthony K. WIKRENT, Allen DOUGLAS:

Fülöp herceg céges SS hálózata

A modern multinacionális vállalatok, mint amilyen a Royal Dutch Shell, a Unilever és az RTZ, melyek oly sokat tettek Afrika és a világ többi részének megfojtásáért a háború után, nem mások, mint a brit korona égisze alatt álló, modern köntösbe öltöztetett utódai az Erzsébet-kori Anglia „kalóz-társaságainak" [privateer]. Hasonlóan a gyakran Velence által szponzorált Erzsébet-kori elődeikhez, melyek némelyike beolvadt a Brit Kelet-Indiai Társaságba a 16. század végén, királyi kiváltságokkal rendelkeznek, hogy globálisan működhessenek a korona és szövetséges családai érdekében. A Royal Dutch Shell anglo-holland cég például, mely elsőrendű szerepet játszik Afrikában és a WWF-ben, pénzügyi stabilitását akkor alapozta meg, amikor a holland Orániai Vilmos a brit trónra lépett 1688-ban, velencei támogatással.

Amikor Afrikát gyarmatosították az európai hatalmak az 1880-90-es években, ez a folyamat is a korona felhatalmazásával történt, olyan társaságokkal, mint a Royal Niger Company, a

Brit Kelet-Afrika Társaság, és Cecil Rhodes Brit Dél-Afrikai Társasága. A mai WWF-támogatók, különösen „afrikai osztagaik", melyeket alább sorolunk fel, ugyanúgy, mint az ábrán szereplők, közvetlen leszármazottai ezeknek a 19. század végi korona-társaságoknak, ha nem régebbiek, mint pl. a Shell. Tiny Rowland Lonrho Rt.-je jellegzetes: Afrikában 100,000 főt foglalkoztat, mint a kontinens fő élelmiszertermelő magáncége és a nemesfémek kitermelője.

1961-ben, amikor a Lonrho hatalmasra növekedett, és elkezdte aláásni a feltörekvő, független afrikai nemzeteket, még mindig Cecil Rhodes Brit Dél-Afrika Társaságának volt a leányvállalata. Mint az EIR dokumentálta az 1992-es könyvében, *Tiny Rowland: The Ugly Face of Neocolonialism in Africa* (*Tiny Rowland: Az afrikai újragyarmatosítás fenyegető arca*), a pénz és a kapcsolati háló ennek az új brit Afrika-társaságnak az elindításához a londoni City bankárjától, Harley Draytontól és az ő 117 Old Broad Street-i csoportjától jött, gyarmati korona-ügynököktől, *a királynő magánvagyonának menedzsereitől*. Drayton régi személyi asszisztense volt a skót arisztokrata, Angus Ogilvy, akinek felesége, Alexandra, kenti hercegnő, jelenleg az angol WWF feje.

Rowland 1961-től volt azoknak a bandáknak a fő pénzelője, akik népirtó háborúkkal pusztították Afrikát. Gyakran támogatta egyszerre a harcolók mindkét oldalát, kezdve Ian Smith rezsimjével Rhodéziában (Zimbabwe), és fekete ellenzékét Joshua Nkomo és Robert Mugabe körül, ugyanígy pénzelte a Frelimo kormányt és Renamo ellenzékét Mozambikban, és az MPLA kormányt és Unita ellenzékét Angolában.

A királynő a világ legvagyonosabb asszonya, egy bevallott 13 milliárd dolláros vagyonnal (*Harpers and Queen* magazin, 1991. január). A valóságban ez sokkal nagyobb, de ő mentességet élvez a holdingjai bevallásában. A korona az alábbi érdekeltségeket irányítja politikailag, és gyakran lényegi tulajdonosként is, melyek fő vagyona különösen Afrikában található:

RTZ Corp. PLC. (Rt.). A második legnagyobb bányaipari cég a világon. 1873-ban alapította Hugh Matheson, a Jardine Matheson ópium-kereskedő cégtől. Az RTZ harmadik elnöke, Sir Auckland Geddes, együtt dolgozott Sir Ernest Oppenheimerrel, hogy újjászervezzék a nyersanyag-termelést Afrikában az 1920-30-as években.

Dél-Afrikai Anglo-Amerikai Rt. A világ legnagyobb bányaipari cége; uralja az egész dél-afrikai gazdaságot. A két De Beers társasággal együtt az Oppenheimer-birodalom része. A Rothschildok és a J. P. Morgan and Co. nyújtották a támogatást Sir Ernest Oppenheimernek, hogy kartellbe tömörítse a dél-afrikai gyémánt- és aranytermelést 1902 és 1929 között.

De Beers Egyesült Bányák, Kft. (Dél-Afrika) és **De Beers Centenary AG** (Svájc). Ellenőrzi a világ gyémánt-termelését. Alapította Cecil Rhodes 1880-ban; 1888-tól Rothschild-támogatással megszerezte a világ gyémánt-termelésének 90%-át [vö. Carroll Quigley: *The Anglo-American Establishment*, 1981, A. Bailey és A. Beit voltak a Rothschild-strómanok Rhodes mellett.—A ford.].

Barclays PLC. A fő banki hatalom Afrikában. Szilárdan kézben tartják a Barclay, Freame, Bevan és Buxton családok, az utóbbi a WWF társalapítója.

Shell Kereskedelmi és Szállítási Rt. (ST&T), és **Shell U. K. Ltd.** A világ legnagyobb olajfeldolgozó cége. Az ST&T egy brit konszern, alá tartozik a több mint kétezer Royal Dutch Shell cég 40%-a (a többi 60% a Royal Dutch Petroleum Co. birtokában van); összekovácsolta Sir Henri Deterding 1903-ban, a francia Rothschildokkal.

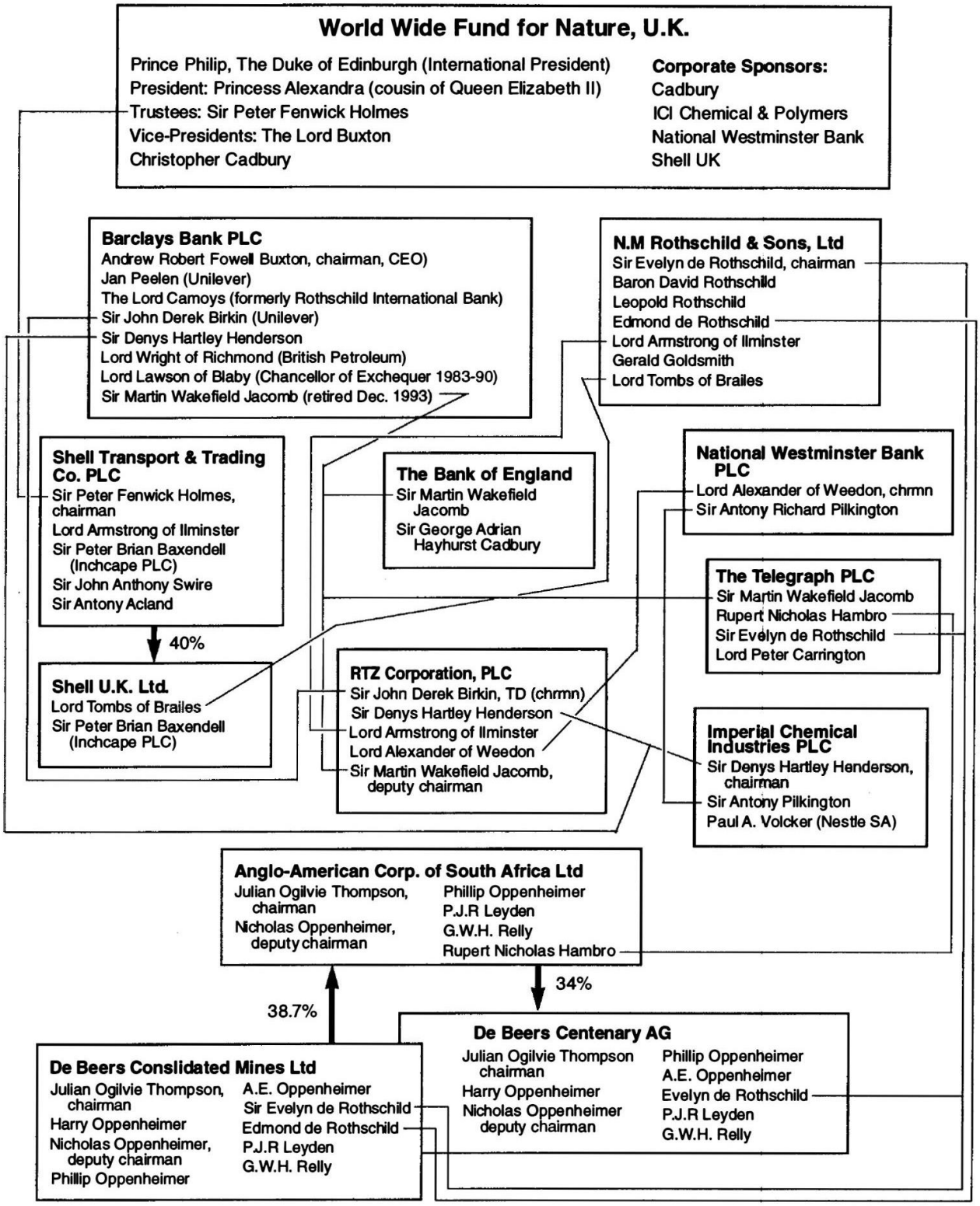
N. M. Rothschild & Sons Ltd. (NMR&S). 1803-ban alapították a Thurn und Taxis család segítségével, amely a Habsburg Birodalom „hercegi családjainak" egyike, mely a velencei Torre e Tasso családtól eredt. Az NMR&S történetileg finanszírozta a velencei mintán alapuló Brit Birodalom terjeszkedését, miként Cecil Rhodes arany- és gyémánt-birodalmát.

Imperial Chemical Industries PLC. A világ legfőbb vegyipari kartellje. 1926-ban alapította Lord Melchett és mások, a négy legnagyobb brit vegyipari cég egyesítésével. A jelenlegi Lord Melchett, az ICI-alapító unokája, a Greenpeace feje az Egyesült Királyságban.

Unilever. Hatalmas ültetvényeket birtokol Afrikában, és a kontinens legnagyobb kereskedelmi társasága (United Africa Co.); a világ legfőbb élelmiszeripari kartellje, különösen a zsírok és étolajak terén. Az 1930-as években alapították az angol Lever Brothers cég stratégiai egyesítésével, amely birtokolta a Royal Niger Co., egy holland társaság nyugat-afrikai örökségét.

FIGURE 4

Prince Philip's Corporate SS

Scott THOMPSON:

Az ’1001 Klub’: egy természetvédő kartell

Az ’1001 Klubot’ 1971-ben alapította a holland Bernhard herceg, Orániai Juliana királynő hitvese, és csak 1001 tagja lehet, akik meghívással nyerik el a tagságukat. Minden tag egy 10,000 dolláros belépési díjat fizet, amely egy 10 millió dolláros kartell bankszámlájára megy, hogy támogassák a WWF-műveleteket. A klub adományából épült fel egy székház a svájci Glandban, amely jelenleg a WWF és a Nemzetközi Természetvédelmi Unió nemzetközi otthona. Az első tagokat Bernhard herceg és Fülöp, edinburgh-i herceg választotta ki. A tagok között vannak az európai királyi házak képviselői, brit korona-cégek tisztviselői, és a nemzetközi szervezett bűnözés prominens figurái. Alább egy válogatást adunk a jelenlegi és volt tagokról, egy rövid életrajzi ismertetővel:

Bernhard herceg, Hollandia. 1912-ben született Vilmos császár húgának, Hohenzollern Viktória hercegnő unokatestvéreként. 1934-ben, a berlini egyetemen beszervezte a náci titkosszolgálat, és az IG Farben-hez került (vegyipari óriásvállalat, amelynek üzleti kapcsolatai voltak a brit Imperial Chemical Industries-zel a háború alatt, és előállította a Zyklon-B gázt, melyet a haláltáborokban használtak). A náci kapcsolatai miatt Bernhard házassága Orániai Juliana királynővel botrányt kavart Hollandiában.

Bernhard alapította a Bilderberg Társaságot 1953-ban. A Bilderberg szponzorálja az északamerikai és európai „egy-világ” elitek éves, titkos találkozóját. Bernhard volt a társalapítója a WWF-nek 1961-ben. 1976-ban rajtakapták, hogy egy 1,1 milliós vesztegetési pénzt kapott a Lockheed cégtől. Lemondott a Bilderberg vezetéséről, és kilépett a WWF nemzetközi testületéből és az 1001 Klubból is, de vezető figura maradt a színfalak mögött mindhárom szervezetben.

Henrik herceg. A dániai WWF elnöke.

Juan Carlos herceg. A spanyol WWF alapítója és tiszteletbeli elnöke. Később király lett.

Sadruddin Aga Khan herceg. „Őfelsége” címet kapott II. Erzsébet királynőtől 1957-ben, amikor a *Paris Review*-t adta ki, melyet John Trainnel alapított (ld. „Fülöp herceg barátai futtatják a ’Kapd el LaRouche’ összeesküvést”).

Johannes von Thurn und Taxis herceg (elhunyt). Önmagát a „velencei titkosszolgálat fejének” nevezte, és képviselője a Szent Római Birodalom legerőteljesebb „hercegi családjai” egyikének. A családnak kiterjedt földbirtokai vannak Bajorországban, Portugáliában, Olaszországban és Brazíliában, helyét a Habsburg Birodalom postamestereként vívta ki. Atyja, Max alapította Hitler Allgemeine SS-ét, mely a család bajorországi Regensburg kastélyában székelt.

Bertolt Beitz. Az Alfred Krupp von Bohlen und Holbach Alapítvány igazgatója. Beitz sikeresen irányította a Krupp Művek 1953-as államosítását.

Conrad Black. A Hollinger Corp. elnöke, egy média-konglomerátumé, melyben résztvesznek a főbb hírlapok Nagy-Britanniában, Kanadában, az USÁ-ban, Izraelben és Ausztráliában. A cég eredeti neve Argus Corp. volt, mely a háború után alakult meg, a korábbi brit hírszerzés élvonalbeli cégéből, a War Supplies Ltd.-ből (Hadianyag Ellátó Kft.), majd a Hollinger lett a Windsor-ház vezető sajtó-orgánuma, amely legutóbb a propaganda-kampányt vezette az amerikai elnök, Bill Clinton ellen.

Aubrey Buxton of Alsa báró. Örökös peer [brit főrend]. Az angol WWF alelnöke Fülöp herceg alatt. A Buxton család futtatja a Barclays Bankot.

Peter Cadbury. A Preston Publications Ltd. és a George Cadbury Tröszt elnöke. A családi csokoládé-érdekeltségi uralják Nyugat-Afrika gazdaságait.

Dr. Luc Hoffman. A nemzetközi WWF és az IUCN alelnöke (1966-69); a Hoffman-LaRoche, svájci gyógyszercég igazgatója.

Alexander King. 1968-ban társalapítója a Római Klubnak (Club of Rome) Aurelio Pecceijel. Felelőse a Klub által kiadott *Limits to Growth* (A növekedés határai) c. könyvnek, amely a

világ népességének drasztikus csökkentése melletti malthus-i érvelés újjáéledését eredményezte.

Jonkheer John H. Loudon. Lovagi címeket kapott a brit és a holland királyi családoktól. Bernhard maga választotta utódja 1977-ben a WWF nemzetközi elnökeként. A Royal Dutch Shell Csoport korábbi CEO-ja, a Shell Oil Co. elnöke 1976-ig.

Sir Peter Scott. A Brit Birodalom lovagja (elhunyt). A WWF-Intl. elnöke 1961 óta; a IUCN Survival Service Bizottságának elnöke 1963 óta; a Wildfowl Trust (Bagoly Tröszt) alapítója 1964-ben, a gloucester megyei Slimbridge-ben.

Maurice Strong. A WWF-Intl. alelnöke 1975-ig. Az ENSZ Környezetvédelmi Programjának első vezérigazgatója 1975-ig, korábban két évig az ENSZ Emberi Környezet Konferenciájának főtitkára. A IUCN hivatalvezető elnöke. Az ENSZ főtitkár-helyettese (1985-87). A főtitkár megbízottja az ENSZ által szponzorált riói Föld Csúcson 1992 júniusában. A kanadai kormány által kinevezett elnöke a Petro-Canadának (1976-78); jelenleg az Ontario Hydro elnöke.

Gustavo Cisneros. Venezuelai milliárdos és a Rockefeller család tányérnyalója, kapcsolódik a drog-pénzmosó körökhöz. 1994 elején a család tulajdonában lévő Banco Latino bedőlt, és megszerezte a venezuelai kormány. Testvére, Ricardo Cisneros, a Banco Latino igazgatója, jelenleg az igazságszolgálatás elől menekül. Futtatta a BIOMA-t, egy vezető venezuelai „környezetvédő csoportot", melyet leállítottak, miután rajtakapták delfinek megölésén.

D. K. Ludwig (elhunyt). Üzletember, aki vagyont szerzett az amazóniai esőerdők irtásából, majd segített a szervezett bűnözés nagyfőnökének, Meyer Lanskynak, hogy a drog-pénzmosó birodalmát kiépítse a Bahamákon.

Fred Meuser. A táskás ember, aki az 1,1 millió dolláros vesztegetési pénzt megszerezte Bernhard hercegnek a Lockheed-től.

Tibor Rosenbaum (elhunyt). A Moszad első logisztikai főnöke. Genfi székhelyű Banque du Crédit Internationale-ját a *Life* magazin buktatta le 1967-ben, mint Meyer Lansky pénzmosodáját. A másik 1001 taggal, **Louis Mortimer Bloomfield** őrnaggyal (elhunyt) Rosenbaum hálózata pénzelte a Permindex céget, melyet a New Orleans-i államügyész, Jim Garrison vádolt a Kennedy-gyilkosságban való szerepéért. A francia hírszerzés megállapította, hogy a Permindex a BCI-n keresztül mosott tisztára 200,000 dollárt, hogy pénzeljen több merényletkísérletet Charles de Gaulle ellen.

Robert Vesco, nemzetközileg körözött személy, állítólag a Medellín-kartell „amerikai kapcsolata". Kezdetben a Rothschild család svájci bankja szponzorálta, hogy átvegye a Lansky-leányvállalatot, az Investors Overseas Service-t. Utolsó ismert címe: Havana, Kuba.

Anton Rupert, az 1001 Klub társalapítója, és a dél-afrikai WWF elnöke. Rupert a tulajdonosa a Rembrandt dohány-érdekeltségeknek és támogatottja a II. világháborús brit MI-6 főnöknek, Sir Stewart Menzies-nek.

Sir Kenneth Kleinwort, a Kleinwort Benson tulajdonosa, Anglia egyik legrégebbi bankjáé.

Henry Keswick, a Jardine Matheson elnöke, egy brit kereskedő-társaságé, amelyet Lord Palmerston hozott létre a távol-keleti ópium-kereskedelem céljára a 19. században. Testvére, John Keswick a Hambros Bank elnöke (mely a WWF egyik támogatója) és a Bank of England egyik igazgatója.

Edmond Safra, a Safra Bank elnöke, egy időben az American Express Bank tulajdonosa, drogpénz-mosás miatt nyomoz utána az amerikai és svájci kormány.

Sir Francis de Guignand, a brit titkosszolgálat volt vezetője, jelenleg Dél-Afrikában lakik.

1. tábla. **Az 1001 Klub tagsága** (országok szerint)

Ország	Tagok száma*
USA	156
Egyesült Királyság	129
Hollandia	101
Kanada	64
Svájc	61
Dél-Afrika	59
Németország	53
Franciaország	34
Egyéb (még 42 ország-ban)	344

* Az 1987-es taglista nyomán

Allen DOUGLAS:

A WWF: fajelmélet és világkormány

A World Wildlife Fund-ot (WWF, a mai World Wide Fund for Nature) 1961-ben alapították egyetlen kifejezett céllal: pénzt gyűjteni a Nemzetközi Természetvédelmi Unió (IUCN) műveleteinek drasztikus kiterjesztésére. A IUCN, melyet a svájci Glandban alapítottak 1948-ban a brit külügyminisztérium által kidolgozott alapszabállyal, azt hirdeti magáról, hogy ő a legnagyobb „profi" nemzetközi környezetvédelmi szervezet—mivel 1994-ben 68 állam, 103 kormányügynökség, és több mint 640 nem-kormányzati szervezet (NGO) a tagja, „számosan a globális tényezők közül".

A „természetvédelem" álruhája alatt azonban a WWF-IUCN valójában másra törekszik: 1) csökkenteni a világ népességét, különösen a fejlődő országokban, és 2) biztosítani, hogy a világ nyersanyagai feletti ellenőrzés a nagy brit (vagy anglo-holland) multik kezében maradjon. Ez a két cél, a WWF-IUCN szóvivők által ismételten bevallottan, szükséges egy világkormány megteremtéséhez.

A WWF-et az 1961-es kezdetei óta Fülöp herceg vezeti, aki a legfontosabb nemzeti ága, a WWF–U. K. első feje s a hollandiai Bernhard herceget választotta a WWF első nemzetközi fejének. Az 1970-es évek közepének Lockheed-botrányai után, melyben Bernhard herceget leleplezték, hogy millió dolláros kenőpénzt fogad el a gépeladásokért, Fülöp váltotta fel Bernhardot a WWF-Intl. élén. Fülöpöt utódja a WWF-UK élén Alexandra hercegnő, a királynő első unokatestvére lett.

Az a tény, hogy a korona közvetlenül futatta a WWF-et a kezdetektől, törvényes dolog. A WWF–IUCN azonban egy melléktermé ke két, vezető brit birodalmi intézménynek: ezek a Vad Fauna Megóvásáért Birodalmi Társaság (most Fauna és Flóra Természetvédelmi Társaság, FFPS, melynek patrónusa a királynő), melynek fő célja vadászterületek létesítése szerte Afrikában; a másik pedig az Eugenikai Társaság.

Mind a IUCN, mind a WWF társalapítója Sir Julian Huxley, aki személyesen résztvett ebben a két áramlatban. Megszállottja a népesség-kontrollnak, melyet „korunk problémájának" nevezett. A brit kormány Népesség-kutatási Bizottságában dolgozott a két világháború között, alelnöke volt az Eugenikai Társaságnak 1937-44 között, és ennek elnöke volt, amikor részt vett a WWF megalapításában 1961-ben. Egyúttal alelnöke volt „a Faunának", ahogy arisztokratikus tagjai még ma is gyengéden nevezik.

Mindkét intézmény és WWF-utódaik ideológiája, modern formájukban Sir Francis Galtontól ered, aki kitalálta az „eugenika" fogalmát, ill. első unokatestvérétől, Charles Darwintól, aki 1859-ben kiadta a hírhedt könyvét, *A fajok eredetét* (teljes címe: A fajok eredete – a természetes kiválasztódás, avagy az alkalmas fajták megóvása a létért való küzdelemben). Galton segített propagálni az áltudományos darwinizmusnak a „legalkalmasabb túlélésére" vonatkozó humbugját, az emberi területre vetítve, és így határozta meg a „faj-jobbítási mozgalmának" céljait: „Létre kell hozni egy új és magasabbrendű fajt az eugenika révén," amelynek érdekében az emberi fajt „szelektálni" kellene. A Darwin–Huxley törzs és kuzinjai szüntelenül ezt a doktrinát hirdették az utóbbi több, mint másfélszáz évben.

És íme, a WWF alakot öltött már a II. világháború előtt, mint a Rhodes-féle külügyminisztériumi think-tank, ötletműhely, a Royal Institute of International Affairs politikai és közgazdasági tervezői szatellitje. Ez a „tervezés" az eugenikára, nyersanyag-kontrollra és a világkormányra fókuszált; két fő tisztviselője, Max Nicholson és Julian Huxley alapította később mind a IUCN-t, mint a WWF-et.

Huxley folytatta az eugenikai rögeszméjét a háború után, mint az ENSZ Nevelési, Szociális és Kulturális Szervezetének (Unesco) első vezetője. Mint mondta ennek alapító dokumentumában, „Noha teljesen igaz, hogy bármely radikális eugenika-politika még sok éven át lehetetlen lesz politikailag és lélektanilag, az Unesco-nak fontos megértenie, hogy... a közvéleményt tájékoztatni kell a terítéken lévő ügyekről, annak érdekében, hogy ami most még elképzelhetetlen, egyszer elképzelhetővé váljék."

A világkormány a válasz, hangsúlyozta Huxley és Nicholson, és a „vadvilág megőrzése" az egyik út ehhez. Huxley azt mondta, hogy „az ember gyarapodása másodlagos kell legyen más fajok megóvása után." Munkatársa, Nicholson, aki a háború után öt külügyminiszter államtitkára volt és az egyik legerőteljesebb brit közszolga, azt mondta az 1970-ben megjelent, a környezetvédelmi mozgalom történetéről szóló könyvében (*The Environmental Revolution: A Guide for the New Masters of the World,* A környezetvédelem forradalma: kalauz a világ új urainak), mely mozgalmat nagy mértékben ő és Huxley alapították, hogy a világ madarainak vándorlási mintái arra késztetnek bennünket, hogy „megtanuljuk és fenntartások nélkül elfogadjuk, hogy a Kacsák Korlátlan Társasága (Ducks Unlimited) feleslegessé teszi a szuverenitást (Sovereignty Superseded). Számos példa van a kacsákon kívül, ahol ugyanez a lecke, de kevesen sajátítják el."

1960-ban, amikor Afrika nagy része függetlenedni kezdett, a 74 éves Huxley tett egy fáradságos, három hónapos utazást Afrikában, hirdetve, hogy a „vadvilág megőrzését" nem kellene az újonnan függetlenné vált államokra bízni. Ezen a címen, és a függetlenség aláásása és lerombolása céljával, Huxley és Nicholson a következő évben társultak királyi pajtásukhoz, Fülöp herceghez, és megszületett a WWF.

Fülöp herceg barátai és a „*Kapd el LaRouche-t!*" összeesküvés

Amikor Henry Kissinger, a londoni Chatham House egyik keze, bevallottan brit ügynök, sikeresen lobbizott a reagani igazságügy tisztviselői érdekében, és az FBI elindított egy politikai célú boszorkányüldözést az amerikai közgazdász, Lyndon LaRouche és politikai mozgalma ellen 1983 elején, Kissinger volt Fülöp herceg bűvkörében az a kitartó aktivista, aki azt a feladatot kapta, hogy globális média-kampányt indítson LaRouche hamis megvádolására és egy ellene irányuló lehetséges merénylet érdekében.

John Train, egy Wall Street-i bankár és az amerikai WWF elnökének, Russell Trainnek az unokatestvére, találkozók sorát hívta össze 1983 áprilisától, melyeken újságírók, kormányügynökök és a B'nai B'rith Rágalmazás Elleni Ligájának (ADL) tisztviselői voltak jelen. Ezeknek a találkozóknak az eredménye egy rágalom-dömping lett, amely olyan eltérő hírcsatornákon jelent meg, mint az NBC-TV, a *Wall Street Journal,* a *Reader's Digest*, és a szovjet magazin, a *Literaturnaja Gazeta*.

A Train-vezette propaganda-erőfeszítés, melyet a George Bush által vezetett „titkos kormány” csapat futtatott, mely pénzelte a narko-terrorista nicaraguai kontrákat és fegyvereket adott el Khomeini Ajatollah-nak, hozzájárult 1988 decemberében LaRouche és féltucat társa perbefogásához. A Train-szalon szerepére vonatkozó bizonyítékot módszeresen félresöpörték a per alatt és után. Ez a bizonyíték teljes fordulatot hozhatott volna az ügyben.

Train egy New York-i befektetési tanácsadó céget vezet, a Smith Traint, amely angol–svéd tulajdonban van az 1980-as évek eleje óta. A Rothschild család két tagja ül a társaság igazgatótestületében, mely a Smith Train 50%-ával rendelkezik, és a Train londoni partnere Steven Keynes, aki a brit közgazdász, John Maynard Keynes unokaöccse.

Azonban Train legmélyebb kötődése Fülöp herceghez a Teddy Goldsmithszel való 45 esztendeje tartó szoros együttműködése révén alakult ki, aki a bátyja a „zöld” nagyiparosnak, Sir Jimmy Goldsmithnek, az *Ecologist* magazin kiadójának, amely a WWF-apparátus radikális szárnyának házi kiadványa. Train és Teddy Goldsmith először az 1950-es évek elején jöttek össze Párizsban, együtt a „Children of the Sun” (Napgyerekek) szerzőjével, Stephen Spenderrel, a brit királyi titkosszolgálat egyik „radikális” kezével, hogy megalapítsák a *Paris Review*-t. Teddy Goldsmith volt az alapítója az olyan WWF kulcs-szervezeteknek, mint a Survival International és az európai zöld-pártok. Sir James, együtt a brit kaszinó-cárral és vezető környezetvédővel, John Aspinall-lal, pénzelték az angol Friends of the Earth mozgalmat (A Föld Barátai), amikor a csoport először boltot nyitott Angliában, és állandó bajnokai lettek Fülöp herceg WWF-kalandjainak.

Fülöp herceg gyilkos világnézete, a saját szavaival

„Ha újraszületnék, szeretnék halálos vírus lenni, hogy valamivel hozzájáruljak a túlnépesedés megoldásához.”—Fülöp, edinburgh-i herceg (DPA/Német Hírügynökség, 1988. augusztus)

„Szelektálnunk” kell a fölösleget

Sajtókonferencia, National Press Club, Washington, D.C., a „Teremtés megóvása” c. konferencia alkalmából (North American Conference on Religion and Ecology, 1990. május 18.)

> Mára nyilvánvalóvá vált, hogy az ún. pogány vallások környezettudatos alkalmazkodása (ökológiai pragmatizmusa), mint amilyen az amerikai indiánoké, a polinézeké és az ausztrál bennszülötteké, nagyon sok dologban realisztikusabb volt a megóvás etikája tekintetében, mint a kinyilatkoztatás vallásainak intellektualisztikus, monoteista filozófiája.

Beszéd a tiszteletbeli fokozat átvételekor, University of Western Ontario, Canada, 1983. júl. 1.

> Például a WHO-projekt, amely a malária kiirtását célozta Sri Lankán a háború utáni években, elérte célját. De a probléma jelenleg az, hogy Sri Lankának háromszor annyi szájat kell táplálni, háromszor annyi munkahelyet kell létesíteni, háromszor annyi lakást, energiát, iskolát, kórházat és földterületet kell biztosítani, hogy fenntartsa a fejlődést. Nem csoda, hogy a természeti környezet és a vadvilág megszenvedi ezt Sri Lankán. A helyzet az... hogy a legjobb szándékú segélyprogramok, legalábbis részben, felelősek a problémákért.

Fülöp herceg előszava a Down to Earth (Két lábbal a földön) *c. könyvhöz 1988, p. 8.*

> Korábban nem érdeklődtem különösebben a természettan iránt, de fiatalemberként tudatosult bennem a vadászott állatok számának évenkénti fluktuációja, és annak szükségessége, hogy a túlszaporodott állományt ‘szelektálni’ kell.

Előadás, European Council of International Schools, Montreaux, Svájc, 1986. november 14.

> Az „élettel” kapcsolatban az a nagy nehézség, hogy mi, emberek a részei vagyunk, ezért majdnem lehetetlen objektíven tanulmányozni... Ezért ez a tanulmányozás antropo-

centrikussá válik, és csekély figyelmet szentelnek minden más életforma boldogulására, melyekkel osztozunk ezen a bolygón...

Amikor a Biblia azt mondja, hogy az ember hajtsa „uralma” alá Isten teremtését, választanunk kell az uralom két értelmezése között: a „hatalom” vagy a „felelősség” között.

Egy gazda... elfogadja a természet rendjét, és gyakorolja, amit az ökológusok fenntartható fejlődésnek neveznek. Ez a természetes gazdaság alapja. Ez éppoly fontos, mint a pénzgazdaság, mivel semmilyen emberi tevékenység nem választhatja el magát a természeti világtól, ami az életünket fenntartja.

Más szavakkal, amikor az ember beavatkozik a természet egyensúlyába, szükségessé válik, hogy az egyensúlyt mesterséges eszközökkel tartsa fenn. Ez azt jelenti, hogy bizonyos állatokat meg kell ölni a fajok egésze fejlődésének fenntartása érdekében, ugyanúgy más, sebezhetőbb fajok védelme érdekében. Sajnos számosan vannak, akik elutasítják az ilyen megközelítéseket.

Az ökológia nem foglalkozik az állati egyedek sorsával. Elfogadja a többlet természeti erőforrások kiaknázásának gondolatát, mivel a természeti rendszer is így működik, de ezt mindig a fenntartható fejlődés érdekében kell tenni... A természet kérlelhetetlen törvénye az, hogy ha valaki szennyezi a környezetét, előbb-utóbb súlyos árat kell fizetnie... Nézzenek csak körül a bolygón, és nem kerülhetik el a figyelmüket azok a térségek, melyek valamikor támogatták a nagymértékben sikeres és civilizált népességeket, és ezek a területek elsivatagosodtak vagy visszafoglalta őket a dzsungel. Az ok nagyon egyszerű: túlságosan kizsákmányolták a természeti erőforrásokat, és megfizették ennek árát. Naív dolog azt gondolni, hogy még sokáig megmenekülhetünk ugyanettől a sorstól. Csupán hitegetjük magunkat, mikor kétségbeesetten kiaknázzuk az ásványi erőforrásokat, melyek nem megújulóak. Mi több, szennyezzük a légkört, a földet és a vizeket mindenféle ártalmas anyaggal. Az „üvegházhatás” önmagában is alkalmas arra, hogy pusztító következményei legyenek az egész földi életre.

Ez az emberi agy kettősségének tükröződése. A bal agyfélteke hozza létre az objektív tudományos kutatáson nyugvó ésszerű válaszokat, míg a jobb agyfélteke előnyben részesíti az emocionálisan kielégítő válaszokat. Milyen gyakran mondják az emberek: „Lehet, hogy így van, de hajlamos vagyok ezt vagy azt hinni, vagy nem hinni”!

Az agy kettőssége nagy problémákat állított a modern ember elé... Fontos, hogy a sikeres tervezés pénzt csináljon. Ez éles ellentétben áll a természetfelettivel, akár vallási, akár mitológiai értelemben. Az utóbbi esetben az igazság lehet ugyanolyan bizonyos, de ez nem igazolható, és a szabályok követésének kimenetele ritkán megjósolható. Természetesen ki lehet aknázni a mágiát és mitológiát kereskedelmileg, de ez aligha hasonlítható egy gyártóüzem működéséhez...

Van egy érthető társadalmi nyomás az iskolákon és egyetemeken, hogy hasznos tárgyakat tanítsanak a kulturális és esztétikai nevelés kizárásával. Más szavakkal, a bal agyfélteke fejlődése nagyobb figyelmet kap, mint a jobb agyféltekéé... A nehézség az, hogy a jobb agyfélteke fejlesztésének mellőzése egy vákuum-állapotot eredményez... Ez azt jelenti, hogy a jobb agyfélteke kész befogadni a valószínűnek látszó eszméket, melyekkel találkozik. Az okkult dolgokat, homályos vallási rítusokat, a parapszichológiát, asztrológiát és hasonló látványos, de irracionális gondolatokat beszívja ez a vákuum, minden különbségtétel nélkül, a kritikai képességet megkerülve... Gyanítom azt is, hogy a drogok használatát is lehet egy helyettesítőnek vagy rövid útnak tekinteni, ami betölti a jobb agyfélteke vákuumát...

Mindezt azért említem, mivel az ember magatartása a természet irányában részint a bal, részint a jobb agyfélteke működésén alapszik. Elég könnyű bátorítani a természettel és az élővilággal való emocionális foglalkozást.... Mindenki megértheti a kegyetlenség eszméjét, de nagyon kevesen értik meg egy faj kihalását.

„Az ösztön és az ész közötti konfliktus”

Előadás, Fawley Foundation, Southampton University, 1967. november 24.

Az ösztön és az ész konfliktusa kritikus állapotot ért el az emberi dolgokban, nagyrészt azért, mert a tények robbanásszerűen feltárták az ösztönök természetét, ugyanakkor ez aláásta a hagyományos filozófiákat és ideológiákat. A tények robbanása nagymértékben megváltozatta az emberiség fizikai és intellektuális környezetét, s amikor bármely környezet megváltozik, a természeti szelekció folyamata brutális és könyörtelen. „Alkalmazkodj vagy meghalsz!”, ez ugyanolyan igaz ma, ahogy igaz volt hajdanán.

Fülöp herceg bevezetője a Down to Earth *c. könyv Exploitation of the Natural System c. fejezetéhez, 1988.*

A földi életnek kb. 3,5 milliárd évre volt szüksége ahhoz, hogy elérje az összetettségnek és sokféleségnek azt a fokát, melyet az őseink ismertek még 200 évvel ezelőtt. Azóta az ipar és tudomány emberei kockázatos helyzetbe hozták a világ természeti rendszerének egészét. Úgy becsülhető, hogy a 2000. évtől kb. 300,000 állat- és növényfaj fog kihalni, és a természetes gazdasági élet, melyen az egész élet nyugszik, komoly veszélybe kerül.

A paradoxon az, hogy mindezt a lehető legjobb szándékkal érik el. Az emberi népességet megfelelően kell táplálni, az emberi életet meg kell védeni, és az emberi létezést biztonságosabbá és kényelmesebbé kell tenni. Mindezek a dolgok nyilvánvalóan nagymértékben kívánatosak, de ha az elérésük eszközei kockáztatják a jövő nemzedékek túlélését, akkor sürgetően szükséges, hogy a jelenlegi nemzedékek alkalmazzanak bizonyos mértékű önkorlátozást.

Beszéd, Edinburgh University Union, 1969. november 24.

Beszélünk a túl- és alulfejlett országokról; úgy gondolom, pontosabb különbséget tenni az alul- és túlnépesedett országok között. Ahol több ember van, ott több az ipar, a pazarlás és a csatornázás, így több a szennyezés.

Előadás, Fairfield Osborne, New York, 1980. október. 1.

Noha a környezetszennyezés állapota világméretekben jelenleg nem kritikus, bizonyosra vehető, hogy a helyzet nagyon rövid időn belül egyre kevésbé lesz elviselhető. A helyzetet kézben kell tartani, és meg is kell fordítani; de ez együttműködést követel, oly mértékben és intenzitással, amilyen még sosem volt.

Elismerem, hogy vannak létfontosságú ügyek, melyekért harcolni kell, és együttérzek azokkal, akik szenvedélyesen foglalkoznak az embertelenség, igazságtalanság és méltánytalanság túlságosan számos jelenségével; de mindezek fölött halálos fellegek gyülekeznek. A természeti környezetünk rombolásának folyamata még jórészt észrevétlen, nem tudatosították, de felgyorsult. Ha elmulasztunk szembeszállni a kihívással, a problémáink hatványozódni fognak.

Fülöp herceg bevezetője a Down to Earth *c. könyv “The Population Factor” c. fejezetéhez, 1988.*

Amit a „természet egyensúlyának” neveznek, az egyszerűen a természet önkorlátozó rendszere. Szaporodás és tenyésztés sikerrel teremti meg a veszteségek pótlását. Ragadozás, klímaváltozás, betegség, éhezés—és a helytelenül elnevezett *Homo sapiens* esetében háborúk és terrorizmus—, a fő eszközök, melyek által a populáció száma bizonyos kontroll alatt tartható.

Higgadtan szemlélve nyilvánvaló kell legyen, hogy a világ népessége olyan mértékben növekszik, ami fenyegeti a saját természetes környezetét; és ez már eddig is nagy számú vadon élő állat- és növényfaj kipusztulását eredményezte. Néhányukat egyszerűen kiirtották. Mások hamar eltűntek, mivel élőhelyüket elfoglalta vagy háborgatta az emberi tevékenység.

Az ember jelenti a legnagyobb fenyegetést

Interjú Fülöp herceggel, People magazin*, 1981. dec. 21, címe: „Az eltűnőben lévő fajtanemesítés aggasztja Fülöp herceget, de nem annyira, mint a túlnépesedés”.*

Kérdés: Mit tekint fő fenyegetésnek a környezetvédelemben?

Válasz: Az emberi népesség növekedése valószínűleg a legkomolyabb hosszútávú fenyegetés a túlélés szempontjából. Egy nagy katasztrófa felé megyünk, ha nem fékezzük meg—nem csupán a természeti világban, hanem az emberi világban is. Ha több ember van, többet fogyasztanak, több szennyezést produkálnak. Nincs választásunk. Ha ezt nem kontrolláljuk akaratlagosan, akkor ez fog kontrollálni bennünket akaratlanul is; több lesz a betegség, éhezés és a háború.

Beszéd az Összpárti Csoport Közös Találkozóján, melyet a 'Népesség és Fejlődés' témájában tartott az Összpárti Környezetvédelmi Bizottság, London, 1987. márc. 11.

Hiszem,.. hogy a népességi nyomás—a növekvő számú ember a bolygónkon—az egyetlen és legfontosabb oka a természeti környezet romlásának, a vadonélő állat- és növényfajok növekvő kihalásának, és a világ klimatikus és légköri rendszereiben mutatkozó destabilizációnak.

Az egyszerű tény, hogy a világ népessége gyorsabban fogyasztja el a megújuló természeti erőforrásokat, mint amilyen gyorsan az regenerálhatja magát, és a kitermelés folyamata további pusztítást okoz. Ha már ez történik a 4 milliárdnyi népességgel, képzeljék el, mi lesz akkor, amikor a népesség eléri a 6, majd a 10 milliárdot... Mindez az ipari forradalom és a tudományos ugrás miatt következhetett be, és elterjedt az egész világon az új közgazdasági fejlődés-vallás révén.

Beszéd, Salford University, Tudományos Fokozat átadása, 1973. július 16.

Vannak véleménykülönbségek az időtényezővel kapcsolatban, de lényegében aligha kétséges, hogy a népesség nem növekedhet a végtelenségig. A jelenlegi erőforrások nem tartanak örökké, és a szennyezés a legszélesebb értelemben véve együtt növekszik a népességgel és az ipari tevékenységgel, hacsak nem tartjuk a folyamatot ellenőrzés alatt.

Beszéd az Összpárti Környezetvédelmi Bizottságban, London, 1981. február 18.

Gyanítom, hogy a környezetvédelem fejlődésének legfontosabb adománya az emberi fogamzásgátlás módszereinek kialakulása.

A 'legfontosabb' túlélése

Interjú Fülöp herceggel, People *magazin, 1981. december 21, címe: "Az eltűnőben lévő fajtanemesítés aggasztja Fülöp herceget, de nem annyira, mint a túlnépesedés".*

Kérdés: A születésszabályozás része a megoldásnak?

Vűlasz: Igen, de ezeket a problémákat nem lehet törvényileg elhárítani. Az emberekkel meg kell értetni ennek szükségességét: a fontosabb embereknek kell cselekedni, azoknak, akik felelősséget viselnek, mert ők vannak az „in-put” oldalon. Nekik kell kiválasztani az eszközöket.

Kancellári előadás, Salford University, 1982. június 4.

Hajdanán, 1798-ban, Malthus [az „eugenetika” atyja] elmagyarázta, hogy mi történik, amikor a növekedést korlátozó tényezőket valamely népességben eltávolítják. A tényezők egyike Darwin szerint az, hogy minden faj képes sokkal nagyobb populációt létrehozni, mint amit a létező erőforrások fenntarthatnak; s mivel a populációk nem növekednek oly mértékben, ahogy képesek lennének rá, ez volt az alapja Darwin természetes kiválasztódásról alkotott fejlődéselméletének.

A túlszaporodást megállító természetes kiválasztódás jelentősége az, hogy mivel minden egyed kicsivel eltér az összes többitől, valószínű, hogy természetes feltételek között

azoknak az egyedeknek, amelyek történetesen a legjobban alkalmazkodtak az uralkodó körülményekhez, jobb esélyük van a túlélésre. Miről van szó? Vessünk egy pillantást a világ emberi népességének számaira. 150 évvel ezelőtt kb. 1,000 millió ember élt a Földön, vagy mai szóval 1 milliárd. Ez a szám azután kb. 100 év alatt megduplázódott 2 milliárdra, majd már csak 30 év kellett, és elérte a 3 milliárdot, 15 év alatt pedig elérte a mai 4,4 milliárdot. A jelenlegi 1,8% átlagos növekedést tekintve a teljes népesség a 2000. évre eléri a kb. 6 milliárdot, és azután évente 100 millióval fog növekedni a világ népessége. 2045-re ténylegesen elérheti a 16 milliárdot. Ennek következtében a megművelhető földterület harmadával fog csökkenni, és a mai trópusi esőerdőknek mintegy a fele fog eltűnni. Figyelembe véve a nem-megújuló erőforrások állandó csökkenését, erős a valószínűsége a növekvő ínségnek és az életszínvonal csökkenésének. Több ember több erőforrást fogyaszt. Ez egyértelmű; és az erőforrások és életszínvonal átvitele a gazdagabb országokból a szegényebbekhez csak egy érintőleges hatást gyakorolhat a világ népességének óriási növekedéséhez képest.

Beszéd a Margaret Pyke Alapítvány vacsoráján, London, 1983. december 14.

Amíg a születésszabályozás tabu-téma volt... csak távoli benyomás létezett az emberi népességrobbanásról.

Az IUCN (International Union for Conversation of Natur and Natural Resources) Vörös Könyvének bevezetőjében, amely felsorolja az összes állat- és növényfajt, melyeket a kihalás fenyeget, az áll, hogy jóformán mindenütt a fő fenyegetés a vadonélő fajokra az élőhely elvesztése a gyorsan növekvő emberi népesség miatt, mely egyre nagyobb teret igényel, hogy falvakat és városokat létesítsen és több táplálékot termeljen. De az éhezést és a szegénységet nem lehet eltörölni csupán a táplálék és az erőforrások növelésével, a természeti világ kárára. Az élelem és az erőforrások növelése együtt kell járjon az emberi népesség növekedési mértékének drasztikus csökkentésével.

Beszéd a Tiszteletbeli Fokozat átvételekor, University of Western Ontario, Canada, 1983. július 1.

Az ipari forradalom beindította a tudományos forradalmat, és ez magával hozta a jobb higiéniai viszonyokat, a jobb orvosi ellátást, és a hatékonyabb mezőgazdaságot is. A következmény a népességrobbanás volt, amely ma is folytatódik.

A szomorú tény az, hogy ahelyett, hogy ugyanannyi ember került volna sokkal jobb viszonyok közé, több mint kétszer annyian élnek rosszabbul, mint korábban. Sajnálatos módon, ez az egész jószándékú fejlődés egy nagyarányú ökológiai katasztrófához vezetett.

Kancellári előadás, Salford University, 1982. június 4.

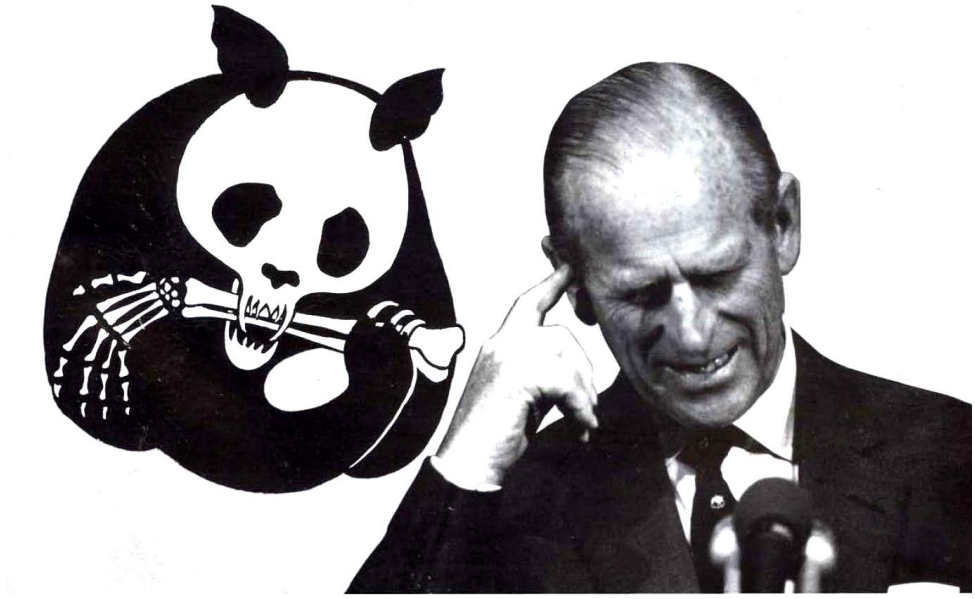
A WWF célja, hogy „megőrizze" a rendszert, mint egészt; nem az, hogy megakadályozza az egyes állatok megölését. Azok, akik természetvédelemmel foglalkoznak, elfogadják, hogy minden faj a zsákmánya bizonyos más fajoknak. Elfogadják, hogy a legtöbb faj egy fölösleget produkál, és képes selejtezni anélkül, hogy ez fenyegetné a fajok egészének túlélését.

A Question of Balance (Az egyensúly kérdése), *Fülöp herceg könyve, Michael Russel kiadása, 1982.*

Különös, hogy számos filozófus Platóntól Keynes koráig hitt abban és amellett érvelt, hogy a társadalmat „filozófus királyok" ellenőrizzék. Platón szerint „azoknak kell királyoknak lenni, akik a legnagyobb hajlandóságot mutatják a filozófiára", de realisztikusan hozzátette, hogy „ugyanúgy a háború iránt". Ilyen emberek létezhetnek a képzeletben, és gyakran a szükséges képességekkel fellép valaki egy rövid időre a történelem színpadára, de naív dolog azt vélni az emberi természetről, hogy az ilyen haladó példaképek, akik rendelkeznek a szükséges hatalommal, ne akarnák kihasználni a helyzetük nyújtotta lehetőségeket.

Üzenet a Római Klub „20. század" konferenciájának résztvevőihez, Párizs, 1988. in First Global Revolution, a Report by the Council of the Club of Rome, by A. King. B. Schneider, 1992.

Senki sem lehet próféta a saját hazájában, főként olyan nem, aki rámutat a rossz döntések és az előrelátás hiányának következményeire. A Római Klub büszke lehet arra, hogy népszerűtlen lett az utóbbi húsz évben. Remélem, hogy még sok éven át folytatódik a kényelmetlen tények kimondása, és az önelégült és apatikus lelkiismeret felrázása.

„Fülöp herceg azt szeretné, ha kezet nyújtanál neki."

„Nicky"Arundel és a „*Kapd el LaRouche-t!*" különítmény

A Virginia állambeli Middleburg vadászparadicsoma a brit elit számos tagjának Mekkája. Az angol vidéki kúriák mintájára kialakított épületek és hatalmas vadászterületek egyúttal a leggazdagabb és legbefolyásosabb amerikai családok némelyikének otthonai. Middleburg lakóinak 1941-ben hercegi vendégei voltak, miután VIII. Edward kénytelen volt lemondani a trónról az Adolf Hitler iránti tántoríthatatlan elkötelezettsége miatt. A Windsorok tömeggyilkos népesedési politikájának mai támogatói között számos amerikai található, akik tagjai és finanszírozói az 1001 Club-nak és a WWF-nek (World Wide Fund for Nature), s akik Middleburg-ot és a környező tájat választják otthonuknak.

Ebben az apparátusban kiemelkedik Arthur Windsor „Nicky" Arundel, egy hírlapkiadó és annak az alakulatnak a kulcsembere, amely Lyndon LaRouche-t koholt vádakkal börtönbe akarta juttatni. Miután a CIA-nál propaganda kiképzést kapott Vietnamban az 1950-es években, Arundel a vadászparadicsom egyik saját tulajdonában lévő lapját, a *Loudon Times-Mirror*t használta, hogy „bizonyítékot" szolgáltasson LaRouche ellen, és hozzájáruljon az üldöztetéséhez.

Arundel alapította az African Wildlife Leadership Foundation-t a kenyai Nairobi-ban és Washington D. C.-ben, a korábbi OSS és CIA munkatárssal, Kermit Roosevelttel és a WWF elnök Russell Trainnel, akinek kuzinja, a befeketetési bankár John Train futtatta a New York-i szalont, mely LaRouche üldöztetését célozta meg.

Az Arundel család Vadmacska Alapítványa (Wildcat Foundation) pénzeli a World Wide Fund for Nature-t, az International Union for the Conservation of Nature-t, és a Natural Reso-

urces-t. Arundel nővére, Jocelyn Arundel Sladen, aki az IUCN-kapcsolat volt az USÁ-ban, és bizalmasa Sir Julian Huxley-nek az 1950-es években, az igazgatótanács tagja. Marjorie S. Arundel, Arthur és Jocelyn anyja, az amerikai World Wildlife Fund országos tanácsának tagja, az 1993-as cégjelentés szerint sikerrel hozott létre többletet a veszteségek levonása után.

Főbenjáró bűnök

Linda DE HOYOS:

A WWF népirtást követ el Afrikában

Augusztus 31-én, miközben az amerikai csapatok és a segélyszervezetek munkatársai szélmalomharcot vívnak a kolera, vérhas és az éhezés ellen az 1 milliónyi ruandai menekült körében—akiknek fele gyermek—Kelet-Zaire-ben, a *New York Times* vezércikke felhívta az amerikaiakat, hogy merengjenek el a ruandai gorilla-populáció sorsán: „Jelenleg... Ruanda gorillái megmenekültek, ami ragyogó hír. Mindazonáltal a segítségkérés óhaja még halk. Az oly szörnyű ruandai emberi katasztrófa közepette az ember lelkifurdalást érez a nem emberi lények sorsa miatt. Igazság szerint," mondja a *Times* egy meglepően darwinista fordulattal, „minden élőlényt együtt érint ez a szerencsétlenség, és a gorillákat csak egy kis evolúciós távolság választja el a Homo sapienstől... Szerencsére számon tartják a két faj egyedeit, melyek eltűnése egyaránt olyan lenne, mint egy haláleset a családban."

Ez az aggódás 650 gorilláért az egyik jelzése Fülöp herceg pszichotikus nézetének, mellyel összekeveri az állatokat az emberrel, és elterjedt a társadalomban.

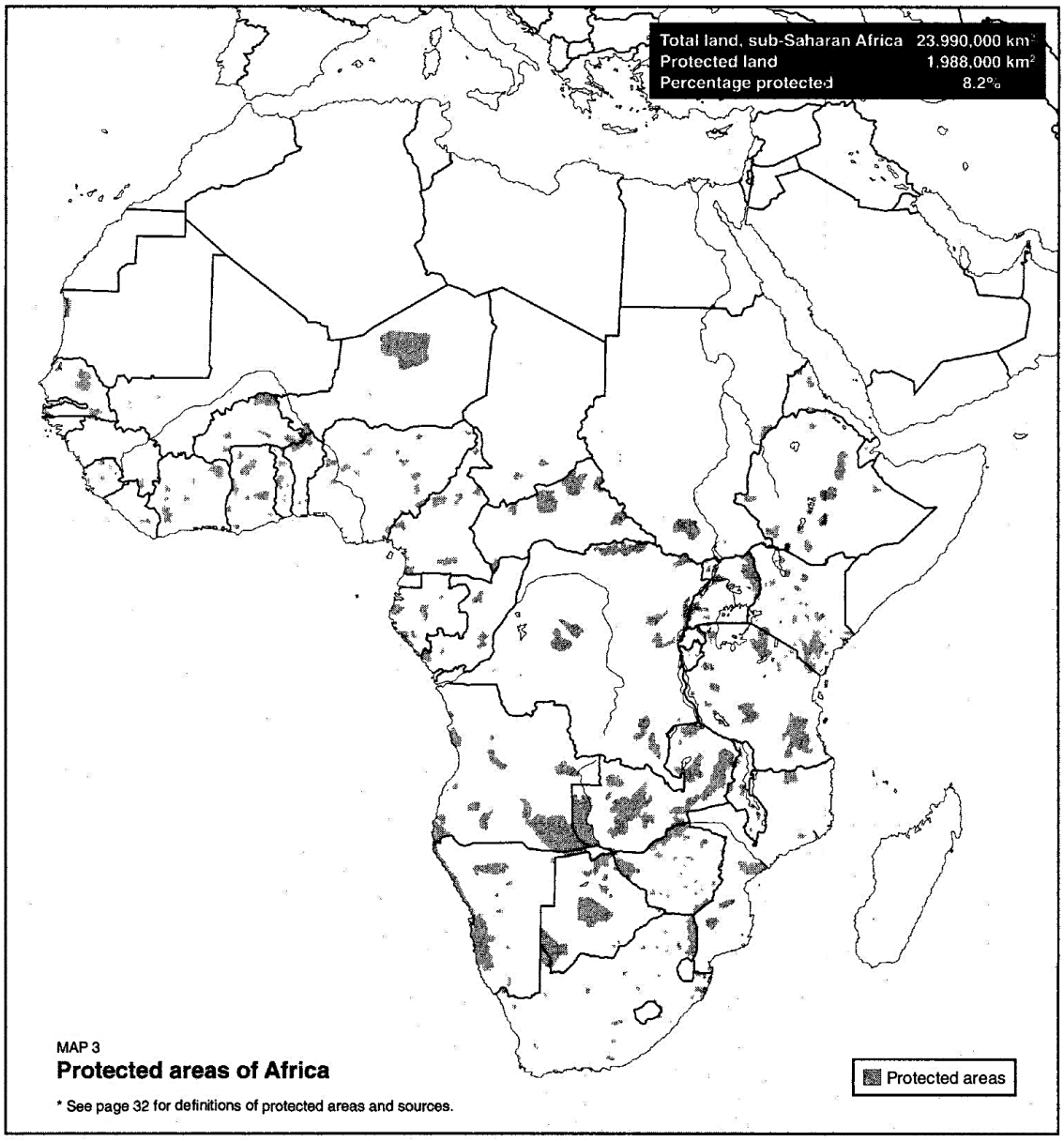
TABLE 2
Estimated protected areas, sub-Saharan Africa

Country	Population (millions)	Total land area (thousands km²)	Protected areas* (thousands km²)	Protected areas as % of total land area	Country	Population (millions)	Total land area (thousands km²)	Protected areas* (thousands km²)	Protected areas as % of total land area
Angola	8.5	1,247	80	6.4	Malawi	8.8	119	11	8.9
Benin	4.7	113	14	12.8	Mali	8.1	1,240	57	4.6
Botswana	1.3	582	100	17.1	Mauritania	**2**	1,025	17	1.7
Burkina Faso	8.7	274	26	9.6	Mozambique	15.7	799	70	8.7
Burundi	5.5	28	**1**	3.2	Namibia	1.8	849	112	13.1
Cameroon	11.1	475	20	4.3	Niger	7.9	1,267	**97**	7.6
Central African Republic	2.9	623	64	10.2	Nigeria	89	924	30	3.2
					Rwanda	**7**	26	**4**	17
Chad	5	1,271	114	**9**	Senegal	7.4	197	22	11.4
Congo	2.2	342	13	3.9	Sierra Leone	4.2	72	**2**	2.1
Djibouti	.4	223	**.1**	.05	Somalia	7.5	638	**5**	.8
Equatorial Guinea	.4	28	na	na	South Africa	39.6	1,221	64	5.2
Ethiopia	51.7	1,222	25	2.1	Sudan	25.2	2,509	12	4.7
Gabon	1.2	268	17	6.4	Swaziland	.78	17	**.6**	3.5
Gambia	.9	11	**.2**	1.6	Tanzania	26	945	378	40
Ghana	15	239	38	16	Togo	3.7	57	**6**	11.4
Guinea	7.3	244	**2**	**.7**	Uganda	18	237	48	20.5
Guinea-Bissau	.96	36	na	na	Zaire	36.6	2,435	170	7
Ivory Coast	12.1	323	45	14	Zambia	8.1	753	224	29.7
Kenya	24	580	45	7.8	Zimbabwe	9.7	391	50	12.7
Lesotho	1.8	30	.07	**.2**	**TOTAL**	**495.4**	**23,990**	**1,988**	**8.2**
Liberia	2.6	111	**1**	1.1					

* In all the maps and tables which follow, "protected areas" designates what various legal conventions define as "strict nature reserves," "national parks," "special reserves," "game reserves" and "sanctuaries," where hunting, agriculture, or other forms of human economic activity are forbidden. In some cases, human entry into protected areas is forbidden or restricted. Because of incomplete data "national forests," where logging, but not other forms of human economic activity are forbidden, is not here included as a protected area. Statistics in some cases may not be reflected in some maps, owing to the failure of the IUCN to fully display the information reported in their statistical tabulations. In some cases, the IUCN fails to report substantial protected areas.
Primary general source: International Union for the Conservation of Nature, "Protected Areas of the World," 1989 and 1991 editions.

A *Times* vezércikke elmulasztotta megemlíteni, hogy a gorillák otthona, a Virunga Hegyi Park, menedéket adott a Ruandai Hazafias Front (RPF) gerilláinak is, akik háborút indítottak Ruanda ellen 1990 októberétől, az ugandai elnök, Yoweri Museveni és „úrnője", Lady Lynda Chalker, brit tengerntúli fejlesztési miniszter teljes pénzügyi támogatásával.

A park kettős használata, vadrezervátumként és mint egy brit tulajdonú felkelés bölcsője, a brit királyi család afrikai grand stratégiájának lényege. A nagy földterületek „nemzeti parkká", „vadászterületté", „ökológiai védett területté" alakítása az emberek és állatok széleskörű lemészárlásához vezetett szerte Afrikában.

Ma a vadászterületek és nemzeti parkok 1,988,168 négyzetkilométert foglalnak el a szubszaharai Afrikában—a földrész 8.2%-át, mely Kalifornia területének ötszöröse, és az Egyesült Királyság területének nyolcszorosa. Bár néhány ország még viszonylag megúszta a „parkpestist", Tanzánia területének 40%-át már lefoglalták a „parkok" (nem mind jelenik meg a térképen). Miként Ruandában, a parkoknak többszörös a szerepük:

- Hatalmas területeket szakítanak ki a gazdasági termelésből. Noha az ENSZ magazinja, a *Choices* azt jósolja, hogy „a 2000. évtől Zimbabwe bevételeinek majdnem felét a vadvilág fogja adni", az ilyen parkok létesítése a legnagyobb földpanamák egyike Dzsingisz kán óta, aki

lerohanta Ázsiát a 13. században. Mint az egyik brit forrás közli: „Amikor a britek el akarják űzni egy terület népét, nekiállnak vadászterületet létesíteni, amivel igazolják a cselekedetüket: 'Ez egy vadászterület, te nem lehetsz itt'." A kisebb Ruanda területének több mint 17%-át ilyen védett területekké alakították.

- A nemzetközi szervezetek (mint a WWF) park-igazgatása egy közvetlen támadás a nemzeti szuverenitás ellen. Az orvvadászok elleni fellépés ürügyén a park vezetése gyakran bevet paramilitáris erőket. Mint az egyik szakértő informálta az EIR-t, „a nemzeti park funkciója az, hogy kivegye a terület ellenőrzését a helyi kormány kezéből... A nemzeti parkot egy kuratórium vezeti, legalábbis eredetileg így volt... Ezek korlátlan hatalmat gyakoroltak a fehér természetvédők révén, akik mindegyike katona volt." Öt afrikai ország mindegyikében—Kamerun, Zaire, Elefántcsont-part, Kenya és Zambia—a WWF legalább egy parkot vezet. Öt másik országban a parkokat olyan szervezetek irányítják, mint az ENSZ Fejlesztési Programja, az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete, vagy a Nemzetközi Természetvédelmi Unió (IUCN).
- A parkok biztonságos búvóhelyet nyújtanak mindenféle rendű és rangú felkelőnek. Mint alább bemutatjuk, számos parkban létezik egy „militarizált övezet". Fülöp herceg WWF-je irányította a gorilla-programot a Virunga Parkban, miközben az RPF innen fosztogatta Ruandát. Tény, hogy az RPF-szponzor Uganda profitált a gorillák elűzéséből, amit az RPF műveletei okoztak. Az *Africa Analysis* szerint az RPF-invázió űzte el a ruandai gorillákat Ugandába, hogy Museveni elindítsa a saját „ökoturizmus programját". A biztonságos menedékek nélkül, melyeket a királyi család park-rendszere nyújtott, lehetetlenek lettek volna az Afrikát sújtó, hosszan elnyúló polgár- és határháborúk az 1970-es években.

„Szegény cecelégy"

A parkok nagy pusztítást vittek végbe Afrika gazdaságaiban és természeti környezetében. A park-rendszer csökkentette a teljes ökológiai rendszer teljesítőképességét, ami a paraziták és betegségek elterjedéséhez vezetett. Az emberi környezetnek ez a leromlása hozzájárult azokhoz a feltételekhez, melyek közepette új betegségek—mint az AIDS—sújtják a legyengült népességet.

A cecelégy esete igazolja ezt. A cecelegyet—amely a halálos trypanosomiasis-t, az álomkórt terjeszti—az afrikai törzsi népek régóta féken tartották az intenzív földművelés és bozótritkítás révén. A törzsi népesség tudja, hogy a cecelégy a vadállatokon élősködik, különösen az antilopféléken. Ezért számos törzsfőnök ellenezte a parkok létesítését, és az ezzel járó vadászati tiltást, mint ami a nyájaikat veszélyezteti.

1892-ben a zuluk tiltakoztak, hogy gyakoribb lett a teheneik álomkóros megbetegedése a nagyvadak elszaporodása miatt, amit a kormány tett lehetővé. Ezt az összefüggést igazolta 1894-ben Dr. David Bruce, aki akkoriban a politikai változásért küzdött, mérsékelt sikerrel. A Brit Dél-Afrikai Társaság által felügyelt területen a gyarmati hatóságok felfüggesztették a vadászati törvényt, és elkezdték a vadállomány ritkítását, hogy megállítsák a betegséget. A változás miatt hangosan tiltakozott a Faunavédő Birodalmi Társaság. Dr. George Prentice orvosi misszionárius elítélte a természetvédő mozgalmat a brit Gyarmatügyi Hivatalnál: „Úgy tartom, hogy azok, akik felelősek a vadászati törvényekért, felelősek a cecelégy elterjedéséért, és a legyek által terjesztett álomkór áldozatai mártírok az őrült vadvédelmi politika miatt. Bármely tisztviselő, legyen alacsony vagy magas rangban, vagy a Faunavédő Társaság bármely tagja, aki az ismert tényekkel szemben az ellenkezőjét állítja, bizonyíthatja az álláspontja őszinteségét, ha megengedi, hogy kipróbáljuk rajta a helyi cecelegyeinket."

1925-től Dél-Rhodézia kb. 22.000 négyzetmérföldje volt ceceléggyel fertőzött. A pánik kikényszerített egy vadászati kontrolt a gyarmati tevékenységekhez közeli területeken. Az afrikaiak által lakott területeken kikényszerítették a vadászat betiltását.

Jelenleg, Lee és Gerry Durrell bevallása szerint, az angliai Cambridge-ben lévő Környezetvédelmi Felügyeleti Központnak írt jelentésükben, mely egy WWF által támogatott szervezet, „a vérszívó cecelegyek lakják a trópusi Afrika 10 millió négyzetkilométerét, egy 34 országot átszelő, széles sávban." A szerzők keseregnek a modern permetező módszerek miatt, amelyekkel új, cecelégytől mentes területeket hoznak létre. „A cece-mentes területek olyan gyorsan növekednek, hogy... reális a lehetőség, hogy a nyájak túlszaporodása a határterületeken fenyegetni fogja a vadvilágot... A cecelégy kiirtása Afrika szerencsétlensége lehet."

Bruce Kinloch, a tanzániai, malawii és ugandai parkok főfelügyelője is sajnálkozik a cecelégy pusztítása miatt: „A cecét régóta előzi a gyakran romboló és nem egyszer pusztító beavatkozás, melyet a látványban gyönyörű, érintetlen vadon kiterjedt régióiban az ember okoz, a nagyvadak természetes otthonában."

A nemzeti parkokban szigorúan tiltják a rovarirtást. A cecelégy által terjesztett álomkór betegsége növekszik az 1980-as évek közepe óta, különösen Lady Lynda Chalker Ugandájában.

Joseph BREWDA:

Az afrikai nemzeti parkok, mint a destabilizáció fedőszervei

Felettébb tanulságos lehet, ha megvizsgáljuk Afrika térképén a rajta lévő nemzeti parkok rendszerét. Ezeknek a parkoknak és park-együtteseknek a valódi mérete szembeötlő. A délafrikai Kruger-park például akkora, mint az amerikai Massachusetts állam, és a zambiai hatalmas park-komplexum nagyobb, mint Nagy-Britannia. Szembeötlő az a tény is, hogy Afrika parkjainak és védett területeinek nagy százaléka az országhatárokon helyezkedik el. Számos esetben ezek a parkok két és több ország határain fekszenek, átfogják ezeket a határokat.

Ezeket a parkokat nem esztétikai okokból létesítették ezekben a határövezetekben. Például Európával ellentétben, ahol a legtöbb határvidéken gyakran húzódnak hegyek és folyók, az afrikai államok határait az európai hatalmak önkényesen húzták meg a birodalmi konferenciáikon. Semmi különös nincs ezeknek az államoknak a határain, amit ne lehetne megtalálni a belsejükben. A parkok elhelyezkedése ezekben a térségekben más célt szolgált: tömeggyilkosságot és Afrika destabilizációját.

Kiktől ered a parkok létesítésének mozgalma?

Két fő fázisa volt a nemzeti parkok és vadászterületek létesítésének a birodalmi Afrikában. Az első fázisban, a védelmi fázis alatt a vadászat korlátozott volt a fehér, gyarmati elit számára, állítólag azért, hogy megakadályozzák a kedvenc vadak számának csökkenését. A gyarmati hatóságok gyakran kilakoltatták a bennszülött népességet az erdeikből és legelőikről, hogy „vadászterületeket" hozzanak létre, miközben korlátozták a bennszülöttek vadászati lehetőségeit. Ez a politika annak volt a paródiája, amit a középkori Európában gyakoroltak. 1130 táján a normann lordok Angliában kisajátítottak bizonyos földterületeket, erdőket, ahol csak a király és felhatalmazott emberei vadászhattak.

A második fázis, amely a II. világháború után vette kezdetét, a fenntartási fázis volt, amikor a vadászatot növekvő mértékben tiltották mindenkinek, és a gyarmati elit rituális vadászszenvedélyét fokozatosan felváltotta egy Gaia-imádó „ökológiai tudatosság". A „nemzeti park" felváltotta a „vadászterületet", és a fényképezőgép nagyban felváltotta a puskát.

Különböző szabályozások léteztek, melyek korlátozták a vadászatot Afrikában már a holland gyarmatosítás idején, Cape-ben, 1657-ben. De az a mozgalom, amely hatalmas földterületeket foglalt le rezervátumok céljára, csak 1896-ban kezdődött, a brit külügyminiszter és miniszterelnök, Lord Salisbury (Robert Cecil márki) vezetésével, mikor bevezette a vadászenge-

délyek kiváltását szerte Brit-Afrikában. Salisbury 1900-ban hívott össze a témában egy konferenciát Londonban, az európai birodalmi hatalmak számára.

A konferencián született megállapodások ténylegesen kirekesztették a bennszülötteket a vadászatból, még a vadvédelmi területeken kívül is, törvényen kívül helyezve és „embertelennek" minősítve a hagyományos hurkok és csapdák használatát. Ugyanakkor, ismételeten megerősítettek egy korábbi közös egyezményt a brit, francia, német és portugál gyarmati hatóságok között, melyben megtiltották a lőfegyver használatát a bennszülötteknek.

Megalakult a Faunavédelmi Birodalmi Társaság,—amelyből később kisarjadt a WWF—hogy biztosítsa az 1900-as megállapodás végrehajtását. A társaság, melyet gyengéden csak „a Fauná"-nak neveztek, kezdettől fogva a British Museummal társult, különösen a Természetrajzi Osztállyal, melyet Charles Darwin „bulldogja", Thomas H. Huxley hozott létre.

Az 1900-as konferenciát követően, 1933-ban egy másik konferenciát tartottak Londonban. A brit delegációt az az Earl of Onslow vezette, aki a Fauna feje volt. A konferencia legfontosabb eredménye az afrikai nemzeti parkok létesítésének előkészítése volt. A legtöbb mai, afrikai ország vadrezervátumainak törvényi megalapozása az 1933-as konferenciát követően életbe lépett gyarmati rendeletekre vezethető vissza.

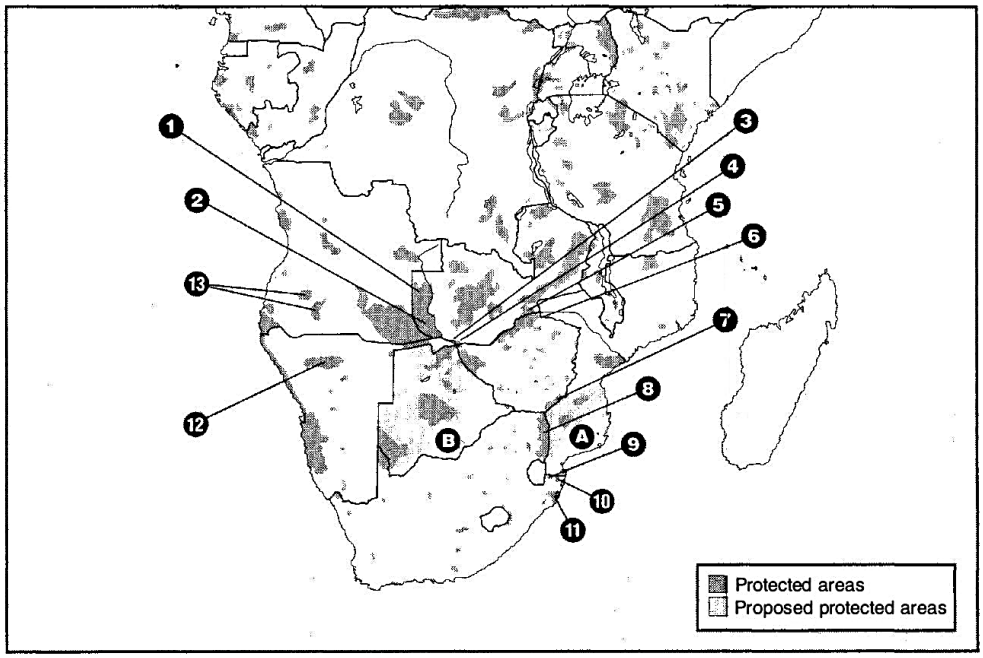
Az 1900-as és 1933-as egyezmények révén létesített nemzeti parkok és rezervátumok törvényileg belső határokat hoztak létre az afrikai gyarmatokon belül, melyeken a vadvédelem miatt nem kelhetett át a bennszülött lakosság. Ezek a belső határok, melyek gyarmati enklávékat hoztak létre, hatásukban folytatódtak azután is, hogy a gyarmatok függetlenné váltak.

A Kruger-minta

Az első rezervátumok Afrikában még az 1900-as londoni konferencia előtt létrejöttek. Ezeket a dél-afrikai elnök, Paul Kruger létesítette 1889-ben. Ezek egyike volt a Sabi rezervátum, a mai Kruger Park, melyet a mozambiki portugál kolónia határa mentén hoztak létre.

Kruger parkokat létesített, de a britek és az afrikáner hollandok közötti Búr Háború közbeavatkozott. Ennek során a park térsége Lord Kitchener brutális kampányának célpontjává vált, melyben elpusztították a gabonaföldeket, leölték a marhákat, és irtották a vadállatokat, hogy megfosszák a búrokat az élelemforrásoktól. Ez az „ökológiai hadviselés" lepusztította a térséget.

MAP 4
Southern Africa protected areas and insurgency

* See page 32 for definitions of protected areas and sources.

4. térkép. **Dél-Afrika védett területei és a felkelők**

Zambia: Itt volt valamennyi „felszabadítási mozgalom" műveleteinek előretolt bázisa és menedéke, melyek Dél-Afrikában működtek a fehér kisebbség vagy gyarmati uralom ellen az 1960-70-80-as években.

Az angolai UNITA (Nemzeti Unió Angola Teljes Függetlenségéért) és az MPLA (Népi Mozgalom Angola Felszabadításáért) egyaránt a hatalmas zambiai park-komplexumban állomásozott, amely határos Angolával, különösen a Nyugat-Zambézi vadvédelmi területen **1**, az 1960-70-es években. A parkot hátországnak használták az angolai behatoláshoz. Miután a gyarmati törvény megszűnt 1975-ben, és az MPLA hatalomra került, a UNITA folytatta a park használatát az MPLA-kormánnyal vívott, 17 éven át tartó polgárháborúja bázisaként.

A namíbiai SWAPO bázisa a Sioma Ngwezi nemzeti parkban volt **2**, mely érintkezik a Nyugat-Zambézi vadvédelmi területtel.

A dél-afrikai ANC bázisa a Sioma Ngwezi nemzeti park keleti részénél feküdt **3**. Volt egy másik ANC-bázis is a Mosi-pa-Tunya nemzeti park keleti részén **4**, Rhodézia határán.

A ZANU és ZAPU (zimbabwei felszabdítási mozgalmak) is a Mosi-pa-Tunya park keleti részén állomásoztak, ugyanazon a területen, mint az ANC **4.** A ZANU később a határon túl, Mozambikban állomásozott, szemben a zambiai Alsó-Zambézi parkkal **6.**

A (mozambiki) Frelimo műveleti bázisa a zambiai Luana és Nyugat-Petauke parkban volt, mely összefügg az Alsó-Zambézi parkkal **5.**

Rhodézia/Zimbabwe: A fehér kisebbség uralma idején a rhodéziai Ghonarezhou Vadrezervátum, mely határos Mozambikkal **7**, volt a bázis, ahonnan a Selous Cserkészek, egy irreguláris alakulat, melyet a rhodéziai park-rendszer fő ökológusa hozott létre, indított rajtaütéseket Zambiában és Mozambikban.

Zimbabwe létrejöttét követően, 1980-ban, a parkot továbbra is katonai bázisként használták, de ekkor a Renamo betörései ellen. A Renamo egy lázadó mozgalom, amely főként Mozambik ellen működik, és a rhodéziai titkosszolgálat korábbi vezetője hozta létre.

1984-ben a zimbabwei parkok felügyelősége létrehozta a Stronghold-ot („Erődítmény", vagy Központ, a WWF támogatásával), állítólag azért, hogy megállítsák az orrszarvú tiltott vadászatát. Legalább 145 „orvvadászt" megöltek, a jelentések szerint köztük voltak az ANC katonai szárnyának tisztjei.

Dél-Afrika: Renamo-menedék; a tudósítások szerint itt képezte ki őket a WWF Operation Lock (Műveleti Egység). Hasonló kiképzés zajlott itt egy dél-afrikai polgárháború kirobbantására, a „feketék ellen feketék" terrorizmus révén.

A Renamo főhadiszállása Phalamborában van, egy mérföldre a Kruger nemzeti park kapujától, amely érintkezik Mozambikkal **8.** A park is a Renamo kiképzési területe.

A Kruger Park határos több magán vadasparkkal, melyek a híradások szerint ugyancsak a Renamo kiképzésére és menedékeként használnak, köztük a Bongani Mountain Lodge, a Kapama Vadrezervátum, a Timbavati Természeti rezervátum, és a Sabi-Sand rezervátum.

A Renamonak van egy bázisa a Ndumu parkban is a mozambiki határnál **9;** a Muzuli rezervátumban a Natal-régióban; és volt KaNgwane törzsi terület parkjaiban.

A jelentések szerint a Maputoland vadrezervátumot **10** és a Mkuze vadasparkot Kwazuluban **11**, szintén használták a „fekete ellen fekete", ún. „harmadik erő" terrorizmus céljaira, hogy törzsi háborút idézzenek elő szerte Dél-Afrikában.

Namíbia: A „Koevoet"-et, „pajszer-osztagot" állítólag orvadászat ellen képezték ki a namíbiai Etosha parkban **12,** majd a dél-afrikai fekete-ellen-fekete gyilkosságok előkészítésére használták.

Angola: A kelet-németek a kubaiakat képezték ki a Bicuan és Mupa nemzeti parkokban az 1960-as évek vége felé és az 1970-es évek elején **13,** hogy segítsék az MPLA-kormányt az UNITA-erőkkel szemben. A kelet-németek itt képezték ki a nyugat-német Baader-Meinhof terroristákat is.

Terjeszkedési tervek:

A hatalmas park-komplexumok, melyek átnyúlnak a dél-afrikai országok határain, növekedőben vannak. IUCN-képviselők szerint Zambia 30%-át, Zimbabwe 13%-át, Botswana 17%-át, Angola 6%-át, Namíbia 13%-át, Mozambik 9%-át, és Dél-Afrika 5%-át foglalják már el a nemzeti parkok és vadrezervátumok. Ezeket a meglévő parkokat alakítják nagy komplexumokká, melyek gyakran átszelnek több határt, hatalmas nemzetek feletti park-komplexumokat alkotva, melyek kívül vannak bármely kormány ellenőrzésén. Az érintkező park-rendszer teljes területe Zambiában, Namíbiában, Botswanában, Zimbabwében és Angolában 259,000 négyzetkilométer, kicsivel nagyobb, mint az Egyesült Királyság.

Messzebb, délre látjuk a Mozambikkal határos dél-afrikai Kruger nemzeti parkot, mely a maga 20,000 km^2-ével kb. akkora, mint Massachusetts állam.

Van még két hatalmas terület, melyet ehhez az átfogó rendszerhez kívánnak csatolni: egy óriási komplexum, amely a dél-afrikai Kruger parktól húzódik Mozambikba **A,** és a botswanai park-rendszer jelentős kiterjesztése **B.** A Dél-Afrikai Köztársaság jelenleg tárgyal Mozambikkal, hogy integrálják a ha-

tármenti park-rendszereiket egyetlen hatóság alatt. A WWF is tárgyal Mozambikkal, hogy privatizálja a parkrendszerét, és így könnyebbé tegye a dél-afrikai hatalomátvételét. [Vö. a Cecil Rhodes által megálmodott Afrikai Unió 2002-ben jött létre dél-afrikai központtal.—A ford.]

1902-ben a Kruger parkot újraalapította a brit Lord Milner, az afrikai birodalomépítő Cecil Rhodes (†1902) társa, miután Dél-Afrika brit gyarmat lett. A park első felügyelője James Stevenson-Hamilton őrnagy lett, aki a Búr Háborúban a 6. dragonyos ezrednél szolgált. Lord Milner utasította, hogy tisztítsa meg a parkot a „kaffiroktól" (hitetlenek) és a fehér részvényesektől, és „tegye magát kellemetlenné mindenki számára".

A következő 45 év során, 1946-ban történt nyugdíjazásáig Stevenson-Hamilton könyörtelenül végrehajtotta ezeket az utasításokat, megtisztítva a vidék 11,000 négyzetmérföldjét az őslakóktól és végrehajtva a katonai „orvvadász-ellenes kampányt". Még azok a bennszülöttek is elköltöztek, akiket nem lakoltattak ki, mivel a vadászat volt a fő élelemforrásuk; beözönlöttek a városokba és a bányákba, ahol az új brit rezsim rabszolgamunkásai lettek. E politika következtében az őrnagy megkapta a „skukuza" jelzőt („aki tisztára söpör mindent"). A Kruger park központja, a Skukuza, az ő emlékét őrzi.

Stevenson-Hamilton hadviselési rendszerére – melyben ő és rezervátumi felügyelői ténylegesen diktátorokként működtek a vadvédelem álruhájában a bennszülött népesség ellen, – mint valamennyi későbbi nemzeti park-politika bázisára kifejezetten hivatkozik a brit afrikai gyarmatokon Mervyn Cowie ezredes, aki létrehozta az első gyarmati parkot Kenyában 1946-ban. Cowie irányította az itteni parkrendszert 20 éven át. Nyugdíjazásakor beszámolt róla, hogyan konfiskálta el a bennszülött lakosok földjeinek több tízezer négyzetmérföldjét egy tömeges újratelepítési terv keretében, és alakította a bennszülöttek területeit 30 parkká. „Minden ötletet Stevenson-Hamilton könyvéből, a *South African Eden*ből vettem", ami leírja az általa követett rendszert, vallotta be Cowie.

A Mau Mau népirtási modell

1952-től 1960-ig a kenyai brit gyarmati hatóságok Cowie ezredes és parkfelügyelő irányításával bevezettek egy szükségállapotot, állítólag azért, hogy szembeszálljanak egy bennszülött forradalommal. A kenyai nép ellen alkalmazott módszerek az állítólagos forradalom elleni küzdelem álruhájában modellként szolgáltak minden későbbi brit erőfeszítés számára, hogy destabilizálják a kontinenst, és – mint Kenyában – ezek a destabilizációs erőfeszítések a vadasparkokból indultak ki.

Ennek a kenyai forradalmi összeesküvésnek a feltételezett középpontja a Mau Mau volt, egy állítólagos titkos társaság a kikuju törzsön belül, amely a legnagyobb és egykor domináns törzse volt a gyarmatnak. A Mau Mau létezését az antropológus és brit ügynök, Louis Leakey fedezte fel, aki az 1930-as évektől kezdve egy 1 millió szavas tanulmányt készített a kikujukról a brit titkosszolgálat részére.

Az állítólagos összeesküvés elleni harc jegyében a gyarmati hatóságok tömegesen áttelepítették a kikuju és más népeket a földjeikről, és a brit erőfeszítések az összeesküvés letörésére egész erdők felégetéséhez vezettek. Ezt a támadás főként a Cowie által alapított vadaspark-rendszer paramilitáris személyzete vezette.

A Mau Mau összeesküvés elég különösen alakult. Miközben csak 22 fehért öltek meg a felkelésben, kb. 18-30.000 bennszülött halt meg, főként a kikuju frakciók közötti és más törzsekkel vívott harcokban. A mezőgazdaság a fehér térségekben nem szenvedett kárt, és a Mau Mau felkelés elmulasztotta megtámadni még a sérülékeny közlekedési hálózatot vagy a városok bármely kulcsfontosságú berendezését is.

Frank Kitson ezredes az 1960-ban megjelent könyvében, *Gangs and Countergangs* (Bandaháborúk), feltárta, hogy nagymértékben a britek vezették a Mau Mau egységeket, és számos

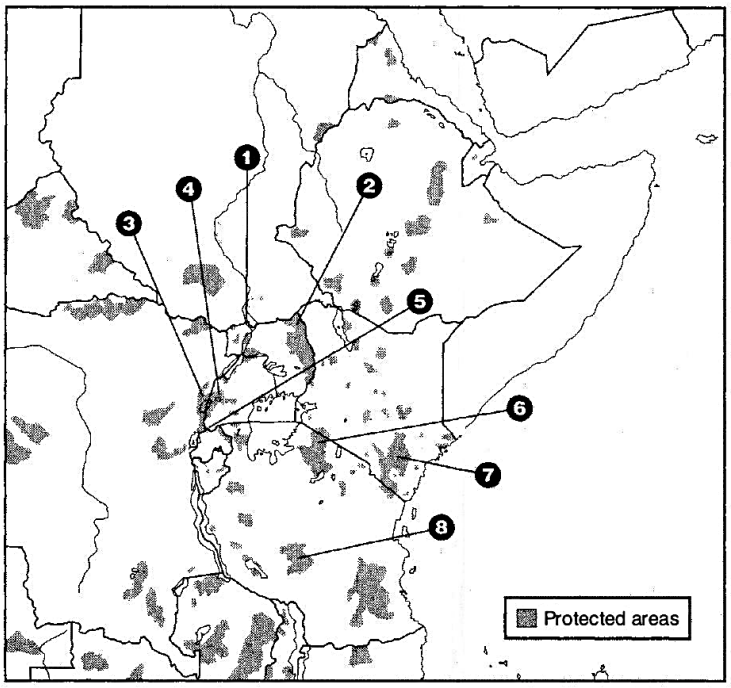
(ha nem az összes) Mau Mau egységet mesterségesen hoztak létre a gyarmati hatóságok. A „bandák” és „ellenbandák” között megrendezett erőszak révén a britek elérték, hogy az eredmény csak a bennszülöttek lemészárlása volt, nem forradalom.

A Mau Mau bandákat és ellenbandákat Sir George Erskine tábornok irányította, aki a polgári élelmiszerellátás felelőse volt a háború utáni, elfoglalt Németországban. Erskine segítséget kapott Cowie ezredestől, a parkrendszer menedzserétől, és Bill Woodley-től, a hírszerzési főnökétől, aki nagymértékben kifejlesztette a banda-ellenbanda doktrinát, melyet Kitson leírt, és később módszeresen alkalmazták szerte Afrikában.

Cowie, Woodley és Leakey a II. világháborús kenyai ezred veteránjai voltak, akiknek hírszerzési főtisztjük, Charles Pittman volt az ugandai parkrendszer főfelügyelője. A kenyai ezred egy elit egység volt Afrikában a brit nemzetközösségi hadseregen belül, melynek parancsnoka Jan Smuts tábornok volt, aki a Dél-Afrikai Brit Unió elnöke is volt. Smuts korábban már előállt egy egységes parkrendszer létrehozásának ötletével, mely Kenyától Dél-Afrikáig húzódik.

Woodley több alkalmazottja dolgozott a kenyai vadasparkokban a szükségállapot után, köztük Stan Bleazard, aki átvette a Marsabit Nemzeti Parkot, és Temple Boreham őrnagy, aki a Masai Mara park főfelügyelője lett. David Sheldrick, a kenyai ezred egyik volt hírszerző tisztje, aki közvetlenül Pittman alatt szolgált, átvette az „orvvadász-ellenes” műveletek irányítását a Tsavo elefántparkban. Woodley maga az Aberdares Hegyi Park főfelügyelője lett, míg Cowie megmaradt az egész kenyai parkrendszer vezetőjének az 1960-as évekig.

MAP 5
East African protected areas and insurgency

* See page 32 for definitions of protected areas and sources.

5. térkép. **Kelet-afrikai védett területek**

Uganda/Szudán: A Szudáni Népi Felszabadítási Hadsereg (SPLA) egyetlen megmaradt erőssége Szudánban Nimuli városában van, az ugandai határnál. Ez a székhely kapcsolódik a szomszédos Nimuli nemzeti parkkal **1** a szudáni-ugandai határnál, és a Kidepo-völgyi nemzeti parkkal **2** a közeli Észak-Ugandában. A Kidepo parkban is van egy SPLA parancsnoki és kiképző központ. Az ugandai hadsereg állományából gyakran szolgálnak az SPLA tisztjeiként.

Legalább az 1960-as évek óta több ugandai kormány használta a Kidepo parkot a dél-szudáni felforgató műveletek bázisaként.

A parkot 1962-ben hozták létre, a helyi természetvédők tiltakozásai miatt, akik azzal érvelnek, hogy a park elhelyezkedése ésszerűtlen; néhányan úgy vélik, hogy az egyetlen ok a park létrehozására, hogy segítsen a brit felforgató tevékenységnek az 1956-ban függetlenné vált Szudánban. A WWF egyik alapítója, Peter Scott is sokáig az elnöke volt az Ugandai Nemzeti Parkok Osztályának.

Uganda és Zaire: az 1960-as évek vége felé és az 1970-es évek folyamán a szovjet KGB kiképzett különböző „felszabadítási mozgalmakat" a dél-afrikai Uganda és Zaire nemzeti parkjaiban. E mozgalmak között volt a Zimbabwei Népi Unió (ZAPU), és ellentétpárja, a Zimbabwei Afrikai Nemzeti Unió (ZANU); a Dél-Afrikai Nemzeti Kongresszus (ANC), és ellentétpárja, a Pán-Afrikai Kongresszus (PAC).

A szovjet kiképzők által használt parkok részei voltak az egymással érintkező nemzeti parkoknak Nyugat-Ugandában és Kelet-Zairében, köztük a zairei Virunga park **3,** az ugandai Queen Elizabeth parkkomplexum **4,** és a szomszédos, szintén ugandai Gorilla park **5 –** e parkokat később, 1990-94-ben Ruanda megszállásához használta Uganda.

Tanzánia: A kínai hadsereg kiterjedt terrorista-kiképzést folytatott Tanzániában az 1960-70-es években, köztük a ZAPU, ANC és PAC kiképzését. Kiképzést tartottak a britek által kezelt Serengeti Nemzeti Parkban, különösen a Ngorongoro-kráter térségében **6,** amely a WWF műveletek egyik fő helyszíne is. Ugyanezek a csoportok kiképzést kaptak a britek által kezelt Ruana Nemzeti Parkban is **8.**

Kenya: A rhodéziai és azután dél-afrikai központú Mozambiki Nemzeti Ellenállásnak (Renamo) pihenő és kiképző táborai voltak a Galana-térségben, amely határos a Tsavo parkkal **7.** A Renamo-t eredetileg a rhodéziai titkosszolgálat hozta létre, miután függetlenné váltak Portugáliától.

Gerillák a ködben

Az 1960-as években a britek belefogtak a „változás szele" politikájukba, mely által Afrika népei kaptak egy névleges függetlenséget. „A változás szele végigsöpört a kontinensen", mondta az odalátogató miniszterelnök, Harold Macmillan, a dél-afrikai Cape Town-ban 1960-ban. „Akár tetszik nekünk, akár nem, a nemzeti tudatnak ez a növekedése egy politikai tény. A nemzeti politikánknak számolnia kell ezzel."

Öt éven belül brit Afrika nagy részét névleg dekolonializálták, és egy gyakran zavarodott, lefizetett bennszülött réteget tettek az új, kormányzó elitté. De miközben a brit zászlót sorra levonták a gyarmatokon, sok minden megmaradt a régi, gyarmati apparátusból, kulcspozíciók a minisztériumokban, melyeket britek töltöttek be.

Sehol nem volt ez annyira nyilvánvaló, mint a parkrendszerben, amely a függetlenség idejétől kezdve elfoglalta az afrikai gyarmati területek több, mint 20%-át. A vadasparki főfelügyelők, a parkok rendőrfőnökei és a parkokkal foglalkozó hivatalok alkalmazottai nagyrészt továbbra is britek voltak. Sőt, egy sajátos újításként, ezeknek a parkoknak a növekvő számát, és bizonyos esetekben egész parkrendszereket, nem-kormányzati magánszervezetek ellenőrzése alá helyezték, melyeket nemzetközi kuratóriumok irányítottak, az illető ország kormányának látókörén kívül. Jelenleg a kenyai, tanzániai és zairei parkrendszereket ilyen nemzetközi magántestületek kezelik. 1992-ig Louis Leakey fia, Richard Leakey volt a „Kenyai Vadvédelmi Szolgálatok" nevű magánszervezet elnöke, amely a kenyai parkokat kezeli.

Amikor a tanzániai elnök, Julius Nyerere 1961-ben kibocsátotta az „Arusha Nyilatkozatot", hogy ezentúl Afrika népeire kellene bízni a nemzeti parkok fenntartását, elfogadta, hogy ezeknek a gyarmati enklávéknak a létezését változatlanul kell hagyni. Tanzánia földterületeinek kb. 40%-át jelenleg a nemzeti parkrendszere foglalja el, melyet a „Tanzánia Nemzeti Parkok" nevű nem-kormányzati szervezet kezel.

Ezek a parkok a Mau Mau példa nyomán továbbra is a bandák-ellenbandák főhadiszállásai, kiképzőhelyei és menedékei. Egyfelől ezek a parkok voltak a névleg „nyugatellenes", Varsói Szerződéshez kapcsolódó felforgatás központjai, melynek a fehér kisebbség vagy a gyarmati uralom volt a célpontja. Másfelől ezek voltak a „nyugatbarát" erőfeszítések központjai, hogy megakadályozzák a szovjet csatlós-államok állítólagos forradalmi tevékenységét szerte a kontinensen. Így például:

Rhodézia/Zimbabwe: 1961-től kezdve a Zimbabwei Népi Unió (ZAPU), és két évvel később a riválisZimbabwei Afrikai Nemzeti Unió (ZANU) folytatott gerilla-háborút, hogy megbuktassák a fehér kisebbség által uralt rhodéziai rezsimet. A felkelés letörését a Rhodéziai Hadsereg és ennek gerilla alakulata, a Selous Cserkészei végezték.

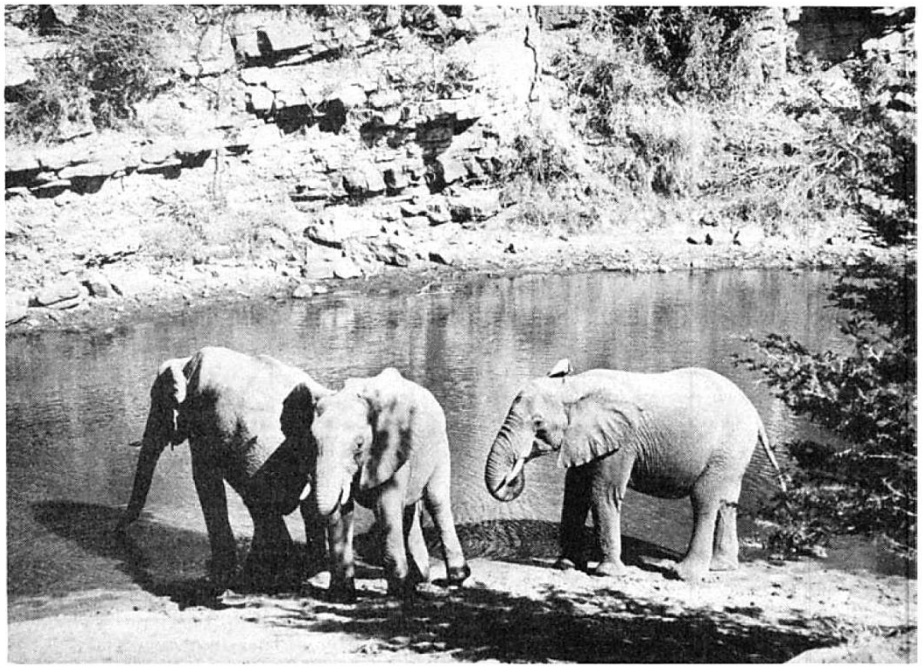
ZANU és ZAPU káderekét képeztek ki orosz KGB szakértők a britek által létrehozott ugandai Queen Elizabeth és Gorilla Parkban. ZAPU tagokat kiképeztek kínai katonai szakértők is a tanzániai Serengeti és Ruana nemzeti parkokban. A ZANU-nak és a ZAPU-nak Rhodézia elleni előretolt műveleti bázisai voltak Zambiában, a Mosipa-Tunya park mellett, és az Alsó-Zambézi parkban is. Az évtizedeken át hivatalában lévő zambiai elnök, Kenneth Kaunda az egyik legfontosabb brit ügynök volt Dél-Afrikában.

A Selous Cserkészeket, a ZANU és ZAPU rhodéziai ellenfeleit a rhodéziai parkrendszer fő ökológusa válogatta össze.

1980-ban a ZANU-főnök, Robert Mugabe lett az újonnan megalapított Zimbabwe államfője (korábban Rhodézia) [mely a brit birodalmár Cecil Rhodes-ról kapta nevét. – A ford.]. Azonban a polgárháború azután is folytatódott, hogy létrejött a fekete többség uralma. A menekülő rhodéziai elit főként a szomszédos Dél-Afrikai Köztársaságba emigrált.

A Mozambiki Nemzeti Ellenállást (Renamo), melyet korábban a rhodéziai titkosszolgálat hozott létre, hogy destabilizálja Mozambikot, miután elszakadt Portugáliától, most Zimbabwe ellen alkalmazták. A Renamo főhadiszállása egy mérföldre van a dél-afrikai Kruger parktól; a kiképzést a dél-afrikai Natalban lévő parkban kapták, és a közeli KaNgwane törzsi terület parkjaiban.

1984-ben a zimbabwei Nemzeti Parkok és Vadvédelmi Kezelőség Osztálya egy orvvadász-ellenes kampányba kezdett a WWF támogatásával, amelynek során ettől kezdve legalább 145 „orvvadászt” öltek meg. Ezeknek az orvvadászoknak legalábbis némelyikéről az hírlik, hogy a riválisa Afrikai Nemzeti Kongresszus katonai szárnyának vezetői voltak.

Víznyerőhely a dél-afrikai Kruger Nemzeti Parkban. A park mérete akkora, mint Massachusetts állam; 1902-ben brutálisan elűzték a terület nem-fehér lakosságát, hogy vadrezervátumot létesítsenek az oligarchia számára. Ezt a politikát ma is folytatják Fülöp herceg „természetvédő” csoportjai.

Angola. 1956-ban megalakult az Angolai Népi Felszabadítási Mozgalom (MPLA), hogy eltávolítsa a portugál gyarmati uralmat. 1966-ban megalakult a riválisa, a Nemzeti Unió Angola Teljes Függetlenségéért (UNITA). Polgárháború kezdődött az idegenuralom ellen. A portugál erők távozását követően, 1975-ben folytatódott a konfliktus, de ekkor az új MPLA-kormány és az UNITA között. A polgárháború újabb 17 éven át dúlt.

Az MPLA és az UNITA a Nyugat-Zambezi vadvédelmi területen állomásozott, Kaunda Zambiájában, az angolai portugál uralom idején.

Miután az MPLA került kormányra Angolában, az UNITA továbbra is ugyanabban a parkban állomásozott. Időközben kubai csapatokat hívtak Angolába, hogy megvédjék Angolát az UNITÁ-tól. Ezeket a kubai csapatokat, és az MPLA-t a kelet-német Stasi képezte ki a Bicuan és a Mupa nemzeti parkokban. (A nyugat-német Baader-Meinhof bandát is ugyanezekben a parkokban képezték ki.)

Mozambik. A Mozambiki Felszabadítási Front (Frelimo) 1962-ben alakult meg, hogy véget vessen a portugál uralomnak Mozambikban. Ez a szervezet a zambiai Luana és a Nyugat-Petauke nemzeti parkokban állomásozott; ők is orosz szakértőktől kaptak kiképzést az ugandai parkrendszerekben. 1975-ben a portugálok távoztak, és a Frelimo kormányt alakított. De a polgárháború folytatódott, ezidő szerint a Frelimo-kormány és a Renamo közötti harcnak álcázva, mely utóbbi ekkor a dél-afrikai Kruger parkban állomásozott. A tudósítások szerint a Renamo fő frakcióinak legalább egyikét WWF-személyzet képezte ki, a brit S. A. S. (Special Air Services) alapító, David Stirling ezredes segítségével, aki közeli kapcsolatban volt a Mau Mau kézbentartójával, a kenyai parkok főfelügyelőjével, Mervyn Cowie ezredessel, az 1940-es évek óta.

Allen DOUGLAS:

Az oligarchák igazi vadászatain állatokat és embereket is ölnek

„Durr! A puskagolyó becsapódott, és az anyarinó meghalt. A kis borja, mely magára maradt, szintén halálra lett ítélve. Más, veszélyeztetett fajaink is közelebb kerülnek a kihaláshoz, ahogy az orvvadászok vérszomja növekszik." – Ez az 1987. július 17-ei WWF körlevél elítéli a „közel-keleti öntelt férfiakat" a rinók „bűnösen tudatlan pusztításáért", akik a rinók tülkét a dísztőreik tokjaként használják.

1961 januárjában, néhány hónappal azelőtt, hogy a világ veszélyeztetett állatfajainak megvédésére útnak indította az új „Noé bárkáját", a WWF-et (World Wildlife Fund, Vadvédelmi Világalap), Fülöp herceg társult Erzsébet királynőhöz egy indiai királyi utazáson. Vendéglátóik egyikének, egy dzsaipuri rádzsának a megrendezésében tigrisvadászatot tartottak a királyi társaság számára. A fák között felállított biztonságos leshelyről Fülöp lelőtte a híres indiai tigrisek egyikét, miután a rádzsa kikötöztetett egy kecskét, hogy odacsalják vele a tigrist. A fénykép, melyen Fülöp büszkén áll a közel 10 láb hosszú (3 m-es) áldozata fölött, világszerte felháborodást keltett.

A királyi hitves a gratulációk közepette folytatta útját, és Katmanduba érkezett, a jobb mutatóujján egy feltűnő pólyával, és azt magyarázta, hogy egy sérülés akadályozza a lövésben a király „hagyományos vadászatán", melyen mindazonáltal résztvesz. Fülöpöt és Erzsébetet felültették az elefántok hátára, melyekből 300-at használtak a vadászat hangulatának élénkítésére, miközben a királynő filmezett a kamerájával. Több tigris terítékre került aznap, de hivatalosan egyiket sem Fülöp ejtette el. Nem kapott engedélyt a többi között a rendkívül ritka indiai orrszarvú elejtésére sem. Akkorra csupán 250 példány maradt ebből a fajból a világon, miután a brit tea-ültetvényesek lemészárolták őket, hogy óvják a terményeiket.

De ahogy az elefántok ballagtak, egyszercsak egy nőstény rinó és kisborja haladt át mögöttük. A királyi csapat egyik tagja, Lord Alex Douglas-Home, akit a legjobb lövőként ismertek Angliában, a levegőbe lőtt, hogy elriassza az állatot. De a rino Fülöp útjába tévedt. „Mindenki rémületére, Fülöp lelőtte", ahogy mesélte később Ian MacPhail, a WWF első nemzetközi igaz-

gatója egy BBC-stábnak. A halott rinó borja rémülten elmenekült az elefántok lábai között. MacPhail azt mondta, „Ez ugyanúgy el fog pusztulni. Túl kicsi még, hogy megmaradjon."

Az egész dolgot eltitkolták, magyarázta MacPhail, mert már tervezték a WWF megalapítását. „Részese voltam az eltussolásnak", mondta a filmes stábnak 1990-ben, mert úgy vélte, hogy nagyobb jót jelent egész fajokat megmenteni, mint egyedeket. A WWF ezzel kapcsolatos három évtizedes teljes kudarcára reflektálva hozzátette: „Nehéz szívvel vallom meg önöknek, hogy tévedtem. A rinó, az elefánt és a panda lekésték a hajót, és az új Noé bárkája nélkülük ment el."

Fülöp magatartása jellemezte a WWF egészét. 1961-től máig a WWF elnökölt a módszeres mészárlás és a kiemelt fajok kihalás szélére juttatása felett, beleértve a fegyvervásárlásokat, és számos esetben meg is szervezte és pénzelte ezeket. Ezenkívül az állatokkal való foglalkozás leple alatt a mai napig összegyűjtött több száz millió dollár tekintélyes részéből pénzelte emberek lemészárlását, különösen a szubszaharai Afrikában.

Az alábbi beszámoló alapján megérthetjük, hogy a WWF kezdettől fogva Fülöp személyes hűbére volt, aki felügyelte a műveleteit szinte a legapróbb részletekig. Sir Peter Scott, az egyik WWF-alapító és sok évig elnök, kifejtette egy interjúban, melyet az EIR-nek adott az 1980-as évek elején, hogy Bernhard herceg sokkal inkább volt a WWF első nemzetközi elnöke, mint Fülöp: „Amikor a WWF elindult, egy brit elnököt túlságosan gyarmatinak tekintettek volna." De Scott hangsúlyozta, hogy Fülöp volt az, és nem a barátja, Bernhard herceg, aki a hajtóerőt jelentette – ezt mások is kijelentették a WWF-hierarchiában. A sok éven át főigazgatói posztot betöltő Charles de Haes azt mondta egy újságírónak, hogy „Fülöp herceg kiváló, a tudása figyelemreméltó. A WWF-fel az alapítása, 1961 óta foglalkozott. Hihetetlenül aktív. Ő elnököl minden igazgatótanácsi ülésen. A szervezet politikájának minden aspektusával foglalkozik." A WWF-nél hozzátette Dr. Anne Schiotz, hogy „az edinburgh-i herceg idejének talán az egynegyedét is a WWF-nek szenteli – ő egy figyelemreméltó ember."

A WWF a legjobban a négy állatfaj megmentése érdekében kifejtett erőfeszítéseiről ismert, melyek mindegyike sokkal jobb feltételek között élt korábban, mint jelenleg. Ezek közül kettő, a panda és az afrikai fekete orrszarvú a kihalás szélére került, és a két másik, az afrikai elefánt és az indiai tigris ugyancsak gyorsan halad ebben az irányban.

Az elmúlt 33 év folyamán a WWF számtalanszor értesült arról, gyakran a saját megbízottainak jelentéseiből, hogy különböző fajok kerültek a kihalás szélére. Az információt mindegyik esetben, néha brutálisan, elhallgatták. A legismertebb példák közül az alábbi hármat emeljük ki:

A „Fekete Ebur Jelentés". 1972-ben a WWF-alapító Sir Peter Scott megbízott egy Nairobiban élő fehér vadászt, Ian Parkert, hogy felügyelje a kialakuló állati termékek illegális kereskedelmét, mint amilyen az elefántagyar és a rinótülök. Egyebek között Parker felfedezte, hogy a kenyai elnök, Jomo Kenyatta családja benne volt az illegális termékek hírhedt kereskedelmében, s hogy az elnök lánya, Margaret volt egy társaság titkára, amely eladta a rinótülköket és elefántcsontot a Távol-Keleten, mely kereskedelem valószínűleg jobban megtizedelte Kenya nagytestű vadállatait, mint bármely más eset. Parker megnevezett számosat a legprominensebb kenyai „természetvédők" közül, mint akik orvvadászok.

Órákon belül, ahogy a jelentését átadta Scottnak, Parkert elkapták, átvitték a kenyai különleges egység hírhedt langattai állomására, három napig verték, és azt mondták neki, hogy ha nem hallgat arról, amit írt, megölik a feleségét. A jelentés, amely akkoriban a legalaposabb volt az afrikai vadvilág irtásáról, 17 évig be volt betiltva, mígnem az ír filmrendező, Kevin Dowling elővette, hogy felhasználja a WWF-ről készített csípős leleplezésében, melyet „Tíz penny a Pandába" címmel a Brit Független Televíziós hálózat részére készített.

Nagyjából egyidőben Parker verésével, az akkori nemzetközi WWF-elnök, Bernhard herceg kitüntette Kenyattát az általa létrehozott „Arany Bárka Renddel", a „rinók megmentéséért". Bernhard jól tudta, hogy hatalmas mennyiségű állat tűnt el Kenyatta hivatali ideje alatt, mivel megkapta és alá is írta a Fekete Ebur Jelentés egy példányát. Amikor kiderült, hogy Bernhard

ismerte ezst a kétségbeejtő jelentést, a WWF-főigazgató, de Haes kijelentette, hogy ez nem egy WWF-testületi ügy, hanem pusztán Bernhard „magánnyomozásának" eredménye.

A Phillipson Jelentés. 1989 végén az oxfordi professzor, John Phillipson befejezte belső vizsgálatát, mellyel a WWF bízta meg a szervezet hatékonyságával kapcsolatban. Phillipson 252 oldalas jelentése, melynek részletei itt jelennek meg először nyilvánosan, egy csípős vádbeszéd volt a WWF rendkívüli alkalmatlanságáról és melléfogásairól, ha nem rosszabbakról. A jelentés megállapította, hogy a WWF által vállalt speciális küldetés – egyes fajok megmentése – a legkevésbé sem vezetett jóra. Amikor Fülöp kapott egy példányt a jelentésből, azonnal küldött egy titkos jegyzéket de Haes főigazgatónak, utasítsa Phillipsont, hogy sürgősen hagyjon fel a megállapításaival, hallgassa el a jelentés kulcspontjait.

A Műveleti Egység (Operation Lock). 1987-ben a WWF ezen a kódnéven kezdte bőkezűen támogatni a „sürgős erőfeszítéseket a rinók megmentéséért". Ennek a rendkívül titkos műveletnek az volt a célja, hogy egy dél-afrikai bázisról megszervezzék a beszivárgást a kontinens illegális vadkereskedelmének köreibe, és megállítsák az állatok mészárlását. Mint mondják, hatalmas mennyiségű információt gyűjtöttek össze. De ismét csak nem tettek semmit, kivéve, hogy elhallgatták ezeket az információkat.

Természetesen, mint számos természetvédő megjegyezte akkoriban, az orvvadászatot a „gyökerénél" megszüntetni egy nevetséges dolog volt, ahogy az is, hogy próbálják leállítani a drogkereskedelmet a helyi terjesztők begyűjtésével, miközben nem nyúlnak a bankárokhoz, akik pénzelik a kereskedelmet, és változatlanul százmilliárdokat mosnak tisztára. Az illegális vadkereskedelem központja pedig, ahogy a drogkereskedelemé is, Hongkong, a brit koronagyarmat volt.

Az állatok megvédése?

Tekintsük át a WWF néhány legismertebb, és egyben jövedelmező erőfeszítéseit az egyes fajok megmentésével kapcsolatban. Ezeket az erőfeszítéseket, melyeket úgy tűnik első pillantásra, hogy pusztán egy banda visz félre, a WWF valaha elindított legtitkosabb missziója ellenpontozza, a Műveleti Egység, mely a WWF valódi céljáról árulkodik.

A panda. A WWF 1961 novemberi alapítása idején meghirdette, hogy ez a válasz a számos faj fenyegető kihalására: „Egyetlen remény van számukra – amit a kedves óriáspanda jelképez. *Ő* megmenekült a kihalástól, mert az ember időben cselekedett. Ezért a panda az emblémája egy világméretű kereszteshadjáratnak, amely szembeszáll a 20. század gyilkos áramlatával – ezt a kereszteshadjáratot a Vadvédelmi Világalap vezeti."

A WWF kijelentette, hogy a „tudományos szaporítás" mentette meg a pandát, és ez egy olyan megközelítés, amelyet minden más fajjal kapcsolatban alkalmazni kell. Miután 23 éven át pénzt gyűjtött a helyes emlős logójával, a WWF hirtelen felfedezte, hogy ez is egy veszélyeztetett faj. 1987-ben Fülöp ismét milliókért könyörgött a „panda megmentésére".

A WWF erőfeszítéseit, melyek jegyében „áthelyezték" a szegény kínai parasztok ezreit a pandák „életterében" lévő otthonaikból, és egy drága laboratóriumot építettek pandák tenyésztése céljára, véleményezte a konzultáns, Phillipson. Figyelembe véve, hogy a WWF 1980 óta 4.493.021 svájci frankot költött nyolc projektre, Phillipson konstatálta, hogy a „43 fős csapat ellenére (23-an állítólag tudományos képzést kaptak), a panda-tenyésztés nem volt sikeres, és a tudományos eredmények elhanyagolhatóak... A laboratóriumok, melyeket a WWF 0,53 millió svájci frankból szerelt fel, lényegében értelmetlenek... A megfelelő hozzáértés hiánya, a képzetlen csapat és a rossz vezetés egy 'halódó' laboratóriumot eredményezett... A nyilvánvaló tanulság az, hogy a WWF nem volt hatékony vagy eredményes a komoly befektetései megőrzésében... A WWF-támogatóknak meg kellene döbbennie, hogy a befektetett tőkéjük gyakorlatilag elszállt."

Végül, írta Phillipson, „tekintetbe kell venni, hogy a WWF tevékenysége Kínában nagyon zavaros... A WWF kiszélesedő politikája keveredik más érdekekkel, ami nézetem szerint ellentétes hatást vált ki, és a panda-kutatás minden formájának szünetelése miatt fontos lenne a sokat emlegetett 'Panda-Programot' leállítani."

Miután 30 éven át gyűjtöttek az állatra, Fülöp herceg kénytelen volt elismerni 1990-ben, hogy a panda „valószínűleg halálra van ítélve".

Az elefánt. Az állatvilág szaporodását kutató E. Caughey tanulmánya 1988-ban megállapította, hogy 3 millió elefánt élt Afrikában az 1950-es évek elején. Ismereteink szerint csupán kevésbé vagy egyáltalán nem csökkent az elefántok száma a gyarmati időszakban, vagyis hozzávetőlegesen a „változás szele" politikáig, melyet a brit miniszterelnök, Harold Macmillan hirdetett meg 1960-ban, szinte egyidőben a WWF alapításával. Az első módszeres esettanulmány, melyet 1976-ban készített a kenyai skót természetvédő, Iain Douglas-Hamilton, 1.3 millió élő elefántot talált abban az időben.

Az 1970-es években végig és az 1980-as évek nagyrészében a WWF kitartóan hangoztatta, hogy nincs „elefántválság", különböző természetvédők harcolnak az értékes elefántcsont kereskedelmének betiltásáért. Amikor meghirdették „Az Elefánt Évét" 1988-89-ben, a WWF szerint 750.000 példány maradt, de aztán a bejövő adatok alapján ezt a számot le kellett vinniük 650.000-re. Mindazonáltal a WWF eltávolított francia elnöke, Pierre Pfeffer által készített 1988-as beszámoló úgy találta, hogy csak 400.000 elefánt van. Ez a szám tovább csökkent, mígnem a megkérdezett szakértők a nagy növényevő közelgő kipusztulásáról beszéltek az 1989-es brit „The Elephant Man" című filmben.

A WWF mégegyszer tett valamit. 1963-ban a nemzetközi WWF-elnök, Peter Scott egy jelentésben, mely az ugandai parkfelügyelőségnek készült, javasolta 2500 elefánt „selejtezését". A munkával Ian Parker, fehér vadászt bízták meg, aki a megbízása alatt lemészárolt 4000 vízilovat is. Scott a mészárlást a malthusi elképzelések alapján javasolta, miszerint a „túlnépesedés" számos egyed megölését követeli meg, hogy a „fajokat megmentsük". A valóságban, mint később kiderült, Scott egy értékes mahagóni-ültetvényt akart telepíteni az erdőkben, ahol az elefántok táplálkoztak, és útban voltak neki.

Míg Parker lőtte az elefántokat, a WWF-igazgatók csinos profitot kaszáltak az üzletből. Scott értesítette a WWF-társalapítót, Fülöp herceg rendkívüli udvaroncát, Lord Aubrey Buxtont, hogy a mészárlás elkezdődött. Buxton, az angliai Survival Társaság elnöke, amely a világ vezető „természetfilmeseinek" némelyikét tömöríti, s amely testületben Scott is ült, elrendelte a mészárlás lefilmezését.

Az 1970-es évek elején, a véreskezű ugandai diktátort, Idi Amint beiktatta a hatalomba a brit titkosszolgálat, és ott maradt 1979-ig. A brit kormány jóságosan figyelte, hogy Amin lemészárolta az elefántok ezreit.

Jelenleg kevesebb elefánt maradt Ugandában, mint amennyinek a megölését Scott elrendelte Parkernek.

1975-ben az Afrikai Vadvédelmi Vezetőség Alapítványa, melyet az amerikai WWF-elnök, Russell Train hozott létre, megbízta Parkert, hogy irtson ki minden elefántot Ruandában, azon az alapon, hogy a ruandaiak ne védelmezzék sem a hegyi gorillát, sem az elefántokat, így az elefántnak mennie kellett. A gorilla-szakértő Diane Fossey egyik munkatársa később azt hozta fel ürügyként, hogy az elefántokat azért kellett megölni, mert a föld, amelyen éltek, ideális volt a pyrethrum (morzsika) nevű növény termesztésére, amely egy természetes, „nem szennyező" rovarirtó. Néhány éven belül egy mesterséges pyrethrum-pótló anyagot találtak, és a termesztés megszűnt. Ekkor a fáktól megtisztított terület, a hegyoldal, ahol az elefántok éltek, elvesztette a felső rétegét az erózió miatt, míg a folyók tele lettek hordalékkal és megáradtak.

A mészárlás folytatódott

1986-ban a volt rhodéziai bozótharcos, a zimbabwei Clem Coetzee megkapta a WWF Természetvédelmi Díját de Haes főigazgatótól, mivel felügyelt egy kampányt, melynek során 44.000 elefántot öltek meg. Ez szükséges volt, mondta a WWF, „hogy megvédjék" Zimbabwe „túlszaporodott" nemzeti parkjait. De Haes dícsérte Coetzee munkáját, mint ami „példa és modell egész Afrika számára."

Miközben más természetvédő csoportok világszerte siránkoztak az elefántok helyzete miatt, és követelték az elefántcsont-kereskedelem betiltását, a WWF még mindig az érdekeivel volt elfoglalva. Amikor a WWF megkésve félreverte a harangokat 1989-ben, az „Elefánt Évében", az ugandai elefántok ügyében kifejtett tevékenységük a legkülönösebb volt. A „Védd meg Nellit, az elefántot" nevű könnyfacsaró kampányra gyűjtött támogatásból a WWF felállított egy tábort, hogy megmentse az ostromlott behemótokat, amibe bekapcsolódott egy szabályos, kibővített paramilitáris áttétel is. Ez a tábor a ruandai határnál, a Hold-hegyek közelében volt, annak ellenére, hogy valójában Uganda minden elefántja a Murchinson Parkban élt, majd' 1000 mérföldre onnan. De épp ez a terület volt az, ahonnan a Ruandai Népi Front elfoglalta Ruandát röviddel ezután.

A fekete rinó. A WWF Londonban elindította a *Daily Mirror* egy speciális „sokkoló kiadását" 1961. október 6-án. A hírlapnak jóformán az egész első oldalát elfoglalta a főcím, „*Halálra ítélve* – az emberi butaság, mohóság és hanyagság által", és alatta egy fekete orrszarvú hatalmas fotója. Mint a *Mirror* hírül adta olvasóinak, a vadonban csupán 100.000 „rövidlátó és kedvesen mogorva rinó" maradt fenn, mint Gertie, ahogy elkeresztelték, aki a borjával látható a képen. És gyorsan csökken a számuk. Ha a rinókat meg akarjuk „menteni" a következő nehéz időkben, az egész afrikai állományát „tudományosan" kellene kezelni.

Ömleni kezdett a *Mirror* munkásosztálybeli olvasóinak támogatása. Az özvegyek elküldték a nyugdíjukat, a gyerekek a megtakarított filléreiket ajánlották fel. 45.000 font gyűlt össze, ami hatalmas összeg volt abban az időben. A WWF így szerzett „bázist a pénzügyi biztonsága számára", és ez időnként megismétlődött. *Valójában mégsem költött semmit a rinók megmentésére a következő majdnem 10 évben, és csak két rinó-projektet szponzorált az első két évtizedében!* A rinókkal való foglalkozás csinnadrattája mögött a WWF 1980-ig csupán 118.533 adómentes svájci frankot költött a „vad fekete rinók megmentésére" befolyó több mint 110 millió dollárból, miközben az orrszarvú-állomány 95,5%-kal csökkent. És amikor a WWF végre szponzorálta a „rinó-projekteket", a rinók folyamatosan pusztultak, vagy legjobb esetben állatkertbe küldték őket, illetve gyakran magán vadasparkokba. Jelenleg a fekete rinó lényegében kihalt a vadonban.

A WWF-nek a „kedvesen mogorva vadakkal" végzett munkájára példaként szolgálnak a rinó-projektek, melyeket a Phillipson-jelentés csípősen kritizál, mint alább áttekintjük.

1965-ben egy kenyai lakos adott a WWF-nek 36.300 svájci frankot, hogy költöztessen el hat fehér orrszarvút a dél-afrikai Natalból a kenyai Meru rezervátumba, ahol, a WWF 1965-67-es évkönyve szerint, „jobbak a feltételek".

Phillipson közölte: „A projekt rosszul megtervezett és védhetetlen volt természetvédelmi szempontból; a déli fehér orrszarvú soha, még a régi időkben sem fordult elő Kenyában; sőt arra sincs bizonyíték, hogy az északi fehér rinó valaha kószált volna azon a területen, ahol ma a 87.044 hektáros Meru Nemzeti Park terül el. A következtetés az kell legyen, hogy a WWF az 1960-as évek közepén vagy tudományosan hozzá nem értő volt, és nyilvánosságra és pénzre sóvárgott, vagy túlságosan befolyásolták a tudományosan naív személyek."

Phillipson azzal zárta, hogy „a programnak hirtelen vége szakadt 1988-ban, ami talán szerencse volt, mert ezzel elhárult a szégyen állandó forrása. A felkelő szomáli orvvadászok minden megmaradt fehér rinót kilőttek a haragjuk demonstrálásaképp, ami egy szerencsétlen vég

volt a rinónak, de kétségtelenül egy várt megkönnyebbülés az érdekelt természetvédőknek. A 0195. számú projekt nem olyasmi volt, amire a WWF büszkén tekinthet vissza."

Nem volt az a 917. számú projekt sem, melyben 85 „felesleges rinót" költöztettek át Natalból Mozambikba; mindegyikük elpusztult.

Nem volt emlékezetes a kenyai Nakuru-tó Nemzeti Park rinó-projektje sem. Az összes pénznek a fele, amit a WWF elköltött Kenyában, erre ment, amit úgy hívtak, hogy ennek a parknak a „védett területként való kezelése". Eredetileg madárparknak indult, százezernyi flamingóval és sok más trópusi madárfajtával, melyeket a tavon és környékén akartak tenyészteni, de a WWF úgy döntött az 1980-as évek végén, hogy rinó-parkká változtatja, ahol elhelyezik az utolsó kenyai rinókat. Tizenhét fekete orrszarvút helyeztek át, és kerítettek el villanypásztorral. Hamarosan nyilvánvaló lett, hogy a projekt egy katasztrófa. Mint Phillipson keserű iróniával megjegyezte: „A nakurui választás mögötti logika, hogy itt fekete rinókat helyezzenek el, rejtély marad. A park kb. egyharmada tó, és a másik harmad nyílt füves puszta, teljesen alkalmatlan a rinók számára... Nakuru egy őrült ötlet volt. Mi értelme madárfigyelő szafarikat tartani most, amikor a következő bokorból egy rinó ugorhat elő? A parkot mindenekelőtt madarak számára hozták létre."

A WWF főigazgatója, de Haes hírhedtté vált a kijelentéséről, hogy „nem érdeklik a k....a rinók". De ha a WWF nem védte meg a veszélyeztetett fajokat, mint ahogy valóban nem, akkor mire költötte a százmillió dollárjait? Egy pillantás a WWF „Műveleti Központjára" (Operation Stronghold) és testvérére, a „Műveleti Egységre" (Operation Lock), az újabb két „rinómentő" húzásra, megadja a választ.

A Műveleti Központ

Az 1 millió svájci frank támogatással megalapított és a Műveleti Egységgel együttműködő „Központot" névleg felhatalmazta a zimbabwei Nemzeti Parkok Minisztériuma és a Vadvédelmi Felügyelőség, hogy megmentse a 700 fekete orrszarvút a Zambézi völgyében, az utolsó nagy, vadon élő állományt Afrikában. A főfelügyelő, Glen Tatham körutat tett az Egyesült Államokban, hogy bejelentse, a WWF segítségével ő és parkőr társai „háborúba mennek" az orvvadászok ellen, akik állítólag átjönnek a határon Zambiából.

1988. nov. 10-én Tathamet és két munkatársát bíróság elé állították Zimbabwében, gyilkosság vádjával. Állítólag csapdát állítottak az orvvadászoknak, akiket a találkozásukkor figyelmeztetés nélkül, lesből agyonlőttek a vád szerint. Hamarosan kiderült egy parlamenti vitán, hogy Tatham és emberei 70 orvvadászt öltek meg 1987 eleje óta. Gyorsan keresztülvittek egy törvényt a parlamenten, az Állatvédelmi (Jóvátételi) Törvényt, amely a vadőröknek mentességet adott a polgári és bűnügyi igazságszolgáltatás alól, akár megsebesítés, akár gyilkosság elkövetése esetén. Tíz képviselő ellenezte a törvényjavaslatot, mert ez „legalizálja a gyilkosságot". Egyikük, Mica Bhebe így fogalmazott, „Biankó csekket adunk emberölés céljára."

Hivatalos számok mutatják, hogy 1984 júliusa és 1991 szeptembere között kb. 145 „orvvadászt" öltek meg. Közülük 84-et öltek meg a Zambézi-völgyben, legtöbbjüket egy helikopterről, melyért a WWF fizetett, és WWF alkalmazottak vezették. A Vadvédelmi Minisztérium számai szerint a 228 megölt vagy bebörtönzött ember közül csak 107-nél volt fegyver. Mivel másik 202 egyénről azt jegyezték fel, hogy elmenekültek, néhányan súlyosan megsebesültek, néhányuknak eltűnt a fegyvere, vagy nem vitték magukkal, ez azt jelenti, hogy Tatham és társai nem találtak fegyvert a megöltek, bebörtönzöttek vagy elűzöttek háromnegyedénél. Ez felveti a kérdést, hogy vajon a parkőrök célpontjai fegyveres orvvadászok voltak-e egyáltalán? A brit film – *Tíz penny a Pandába* - stábja által megszólaltatott interjúalanyok szerint az elhunytak közül többen az Afrikai Nemzeti Kongresszus katonai szárnyához tartoztak.

És mi lett a rinókkal?

Attól a pillanattól, hogy a projektet elfogadták 1987 februárjában, a WWF célja az volt, hogy „áthelyezze a völgyben befogott rinókat egy biztonságosabb területre". Az elaltatott, lenyugtatott rinókat átszállították magántulajdonban lévő zimbabwei vadasparkokba, és máshová Afrikában, az Egyesült Államokban és Ausztráliában. Más szavakkal, a WWF fizetett az emberek megöléséért, hogy kipusztítsa a világ utolsó vadonélő rinó-állományát. Az „áthelyezés" oka azonnal világossá válik, nem is szólva a hatalmas profitról, amit a WWF privát társérdekeltségei termeltek. Kiderült, hogy a Nemzetközi Valutaalap (IMF), mely akkoriban előírta a zimbabwei gazdaság „újjáépítését", utasítást adott, hogy a Zambézi-völgyben marhafarmot kell felállítani a rinók életterében, hogy hússal lássák el az Európai Közösséget. Azután a rinókat „áthelyezték", állati kivégzőosztagok települtek a völgybe, és megöltek rengeteg elefántot és 5000 bivalyt, hogy helyet csináljanak az IMF által elrendelt marhatelepnek, amely hamarosan tönkrement bankcsőd miatt, nagy adósságot és rinómentes területet hagyva maga után.

A Műveleti Egység

1989 végén és 1990 elején botrány tört ki a brit és európai sajtóban, amely hatalmas kárt okozva fenyegette a zöld oligarchákat a WWF-nél. A WWF legtitkosabb műveleteinek egyike, mely a „Műveleti Egység" (Operation Lock) kódnevet viselte, egy látszólag agresszív kísérletet tett, hogy megmentse a veszélyeztetett rinókat, és a brit Speciális Légiszolgálat (Special Air Services, SAS) elit egységét küldte Dél-Afrikába, hogy hatoljon be, leplezze le és semlegesítse az illegális vadcsempészettel foglalkozó kartelleket, és ez a művelet félrecsúszott.

Egymillió fontsterling eltűnt, és kiderült, hogy a SAS-csapat kezdett foglalkozni az egész üzlettel, különösen a rinótülökkel és az elefántcsonttal, amelynek leállítására küldték őket. Nemkülönben a Műveleti Központhoz hasonlóan felröppentek a hírek az „orvvadászok" növekvő halálozási rátájáról.

A WWF gyorsan előállt a saját verziójával az ügyben. 1986-ban, mint mondták, Bernhard herceg és a WWF Afrika Programjának új feje, John Hanks körutat tettek Afrikában, hogy riadót fújjanak a rinók gyorsan csökkenő száma miatt. Ezek ketten kisütötték az elit szabotázsszakértők és gyilkosok, a SAS-emberek Afrikába küldését, hogy a problémával a maguk „unortodox" módján foglalkozzanak. Bernhard herceg a WWF tudta nélkül 500.000 fontot adott a projektre, amit egy értékes festmény eladásából kapott, és a dolog elindult. A történet teljes titokban indult a WWF svájci főhadiszállásáról, Glandból, noha Bernhard a holland WWF elnöke volt azidőtájt, és két másik nemzeti WWF-szervezetnek is elnöke.

A SAS-csapatot, melyet KAS Enterprises Ltd. társasággá szerveztek a cél érdekében, David Stirling ezredes vezette, a II. világháborús brit SAS-ezredek legendás alapítója, és egy tucatnyi veterán, ha nem százak, akik speciális műveletekben vettek részt a Közel-Keleten és Afrikában a háború után. Stirling a társaság kezdőbetűit a korábbi társasága, a Capricorn Afrika Társaság (CAS) mintájára választotta, melynek célja az volt, hogy „megőrizze a cukormázt az apartheiden", mint a kenyai kormányzó, Sir Philip Kerr fogalmazott. A Capricorn pénztáros Mervyn Cowie volt, a kenyai parkrendszer kialakítója, a Mau Mau kontroll-személye, míg a fő propagandistája Elspeth Huxley, Julian Huxley kuzinjának, Gervasnak a felesége.

Különös módon, a Műveleti Egységről szóló legrészletesebb beszámolók, melyek nyilvánvalóan belső WWF-dokumentumokon alapulnak, az *African Confidential* hírlevélből származnak, melyet szerte Afrikában és másutt egy MI-5 forrásnak tartanak, s amelyet Stirling londoni lakásán alpítottak.

Az ügy lényege, mint megfogalmazta az *African Confidential* és szerkesztője, aki aztán otthagyta a hírlevelet és kiadott egy leleplező sorozatot a Műveleti Egységről a brit és holland sajtóban, a következő: Ki tudott a WWF-nél erről az őrült, ha nem szörnyű tervről, és mikor?

Ez egy másik „fű alatti” művelete volt-e Bernhardnak, ahogy feltételezhetően a „Fekete Ebur Jelentés”, vagy egy hivatalos WWF-terv volt?

Hamar kiderült, ellentétben a WWF-vezetőség és főigazgatója, de Haes által terjesztett hazugságokkal, hogy az egész művelet kezdettől a hivatalos politika részét képezte, s hogy egy WWF projekt-leírás – melyet később „tévesnek” neveztek – kifejezetten elrendelte a fegyverek vásárlását. Iratok léteztek a glandi nemzetközi hivatalban, „Orvvadász-ellenes Egységek” címmel, melyeket valóban támogatott a WWF.

A botrány ellenére a különböző leleplezések nem értették meg a Műveleti Egység lényegét.

Először is, annak, aki ismeri az afrikai parkokat, tudnia kell, hogy a fő „orvvadászok” rendszerint maguk a parkőrök, akiket gyakran a WWF pénzel és fegyverez fel. Másodszor, az, akit Bernhard (ismét csak az események szokásos verziója szerint) felkért erre az érzékeny, „rinómentő” munkára, az az ember volt, aki nem csupán a SAS-t alapította s akinek kiterjedt tapasztalatai voltak az afrikai fedett műveletekben, hanem, aki az „Arany Pálca” (Golden Stick) volt II. Erzsébet koronázásán 1952-ben. Noha anglo-katolikus neveltetést kapott az ampleforth-i bencés kollégiumban, egyidejűleg Lord Buxtonnal, Fülöp herceg különleges udvaroncával és másokkal a WWF-stábból, Stirlinget választották a rendkívüli megtiszteltetésre, ami után minden brit főrend sóvárog, hogy a királynőnek, mint az anglikán egyház fejének a személyes védelmezője legyen. És valamennyi SAS-ember, ugyanúgy, mint az MI-5, MI-6 és a királyi testőrség, nem a brit államnak tett hűségesküt, hanem az uralkodó személyének.

Stirling a háború után végig a legérzékenyebb politikai-katonai műveletek tucatjait irányította a brit korona érdekében. Mint skót arisztokrata, közeli személyes kapcsolatban volt az anyakirálynővel, Elizabeth Bowes-Lyonnal, aki a skót arisztokrácia krémjéből származott. A korosodó Stirling a KAS-társasága műveleti tisztjének Ian Crooke ezredest választotta. Crooke is egy legenda volt. Kitüntették a ritkán osztogatott Kiváló Szolgálatért Renddel (Distinguised Services Order) a Falkland-hadjáratban nyújtott szolgálataiért, és ő volt a „csuklyás ember az erkélyen”, aki vezette a SAS-csapatot, amikor megrohamozták az iráni nagykövetséget Londonban, 1980 májusában, és akinek képe bejárta a világsajtót. Fivére, Alastair a brit konzulátus tisztviselője volt Iszlamabadban Pakisztánban, feladata volt az afgán mudzsahedek felfegyverzése. Crooke második embere a Műveleti Egységnél Nish Bruce volt, aki a legmagasabb kitüntetéseket kapott brit katona volt a falklandi harcok után. (Érdekes módon, a WWF-alapító Lord Buxton lánya volt a „madárfigyelő” a Falkland-szigeteken, mikor a harcok kitörtek.) A csapat más tagjai Észak-Írországban szolgáltak, és voltak specialisták, akik IRA-embereket vadásztak le.

Így jött létre az egység az „orvvadászat megállítására” a brit speciális erők igazi elitjének néhány tagja részvételével.

Crooke volt a vezetője akkoriban a 23. SAS-ezrednek, a részidős SAS-egységnek, melyet arra használtak, mint a Stirlingéhez hasonló tucatnyi „magán” biztonsági céget Londonban, hogy Őfelsége kormánya által jóváhagyott műveleteket hajtsanak végre, de amelyeket a „HMG” (Her Majesty’s Government) hajlamos letagadni. A Műveleti Egység hivatalos kormánypolitikája nyilvánvaló volt: A WWF-parancsnoki láncot Fülöp herceg, a királyi hitves vezette, és Stirling is elismerte a sajtónak, hogy szoros kapcsolatban volt a brit védelmi minisztériummal és a külüggyel. Egy SAS-tag, aki ismerte a Műveleti Egységet, beszámolt róla, hogy rendszeres pohárköszöntők voltak az anyakirálynő tiszteletére a SAS kedvenc pubjában, míg egy másikuk, egy egység-tag, írásban állította, hogy az egység pénzügyi támogatói között ott volt az anyakirálynő. Egy másik egység-támogató Laurens van der Post volt, Charles herceg oktatója, és abban az időben Mrs. Thatcher főtanácsadója afrikai ügyekben.

Mi volt valójában a KAS?

Stirling választása az afrikai vadvilág megmentésére szokatlan volt. Más, jól ismert vadkereskedők mellett, nagyon közeli kapcsolatban volt Jonas Savimbi Unita-szervezetével, aki 1988-ban elismerte, hogy az emberei öltek meg kb. 100.000 elefántot, hogy finanszírozzák a háborújukat a luandai MPLA-kormány ellen. Továbbá a belső KAS-dokumentumok megmutatták, hogy Stirling társasága profitot akart csinálni az elefántcsont-, rinótülök-, etc. kereskedelemből, melynek leállítására Afrikába küldték őket. Crooke parancsnoksága alatt 25 SAS-veterán felállított egy erődített főhadiszállást Pretoriában, modern komputer-felszereléssel, és nagy mennyiségű modern fegyvert importáltak (illegálisan, mivel akkor embargó volt Dél-Afrikával szemben). Ám, ha ezek nem a rinókat mentették, akkor mit csináltak?

A zimbabwei nemzetbiztonsági miniszternek, Sydney Sekerayaminak volt egy ötlete. A holland napilap, a *de Volkrants* 1991. aug. 24-ei száma szerint, ez a miniszter „nyíltan kijelentette, hogy azt gyanítja, a KAS egy fedőszervezet Dél-Afrika destabilizálására." Számos más kormány, köztük kenyai, tanzániai és zambiai vadvédelmi tisztviselők gyanakodtak az egység tagjaira, és elutasították, hogy velük dolgozzanak. Rowan Martin, a zimbabwei vadvédelmi minisztérium kutatási igazgatója nem akart együttműködni Crooke-kal, aki Johannesburgból odarepült, hogy találkozzanak, mert Crooke-nak „homályosak voltak a szponzorai és küldetésének céljai." Az is furcsa volt Martin számára, hogy „ezeket jobban érdekli a katonai technológia, mint a vadvilág... Bizonyos eléggé szabálytalan módszerekre célozgattak."

A dél-afrikai katonai hírszerzés részéről az „orvvadász-elleneseket" egy nyilvánvalóan elit brit titkosszolgálati egységnek értékelték, a saját emberüket küldték, hogy épüljön be az egységbe. Crooke azon dolgozott, hogy összeköttetéseket építsen ki Namíbiával és Mozambikkal, és a dél-afrikai speciális erők és titkosszolgálat egyes elemeivel. Mivel akkoriban háború volt az Afrikai Nemzeti Kongresszus (ANC), a Délnyugat-Afrikai Népi Szervezet (SWAPO), és a többségi pártok által vezetett frontzóna-államok ellen, így néhány dél-afrikai a britek paramilitáris kiképző-kapacitásait eszköznek tekintette.

A KAS-tagok azután „orvvadász-ellenes egységekké" alakultak a bázisaikon, a bophuthatswana-i Pilanseberg Parkbeli főhadiszállásukon, és számos más parkban, mint a namíbiai Etoshában, és a KaNgwana törzsi területen lévő vadasparkokban, a dél-afrikai/mozambiki határnál.

Az egyik ilyen egység, melyet Crooke emberei képeztek ki, és a politikai körülmények, melyek között működtek, különösen érdekesek.

A „harmadik erő"

Attól kezdve, mielőtt Nelson Mandela 1990-ben kiszabadult a börtönből, egészen máig, több mint 10.000 dél-afrikai feketét öltek meg a feketék közötti erőszak következtében. A megfigyelők e gyilkosságok és felfordulások jelentős részét egy titokzatos „harmadik erő" provokációinak tulajdonítják, amely sem az ANC-nek, sem a zulu-központú Inkatha Szabadságpártnak nem volt a riválisa. A harmadik erő, amely támadta mindegyik riválisa csoportot – melyek azután egymást vádolták – táplálta a halálos erőszakot. Ez a tevékenység Crooke egységének munkája ellen fordult Namíbiában.

Miután Délnyugat-Afrikát elvették a németektől a I. világháború után, dél-afrikai védnökség alá került. Az 1980-as években, amikor Sam Nujoma SWAPO-gerilla erői háborút viseltek a Dél-Afrikai Köztársaság által támogatott, fehérek által uralt helyi kormány ellen, a dél-afrikai speciális erők kiképezték a hírhedt „Koevoet"-et, az afrikánerek „bontóvasát", speciális fekete katonai egységeket, akiknek vadsága hírhedt volt. Crooke és egysége átképezték a Koevoet-embereket „orvvadász-ellenes egységekké". Ezzel egyidejűleg kapcsolatokat építettek ki az akkor kisebbségi dél-afrikai rendőrség „fosztogató egységével".

1992. június végén, röviddel a június 18-ai hírhedt Boipatong-mészárlást követően, melyben 39 embert megöltek és sokakat megsebesítettek a titokzatos „harmadik erő” merénylői, az ANC-hírszerzés egyesített alakulata, rajtaütött a brit tulajdonú Gold Fields cég épületein a Goldstone Bizottság és egy különleges rendőri egység. Itt, meglepetésükre, felfedeztek egy 40 fős „fosztogató egységet”, főként átképzett Koevoet-veteránokat Namíbiából. A dél-afrikai *Weekly Mail* 1992. jún. 26.–júl. 2-ai száma szerint, „az Afrikai Nemzeti Kongresszus azt mondja, hogy tanúi vannak, akik igazolják a [Goldstone] bizottság előtt az egység szerepét a Boipatong-mészárlásban.”

A Gold Fields elnöke Robin Plumbridge volt, egy oxfordi diplomás, és a WWF dél-afrikai fiókcégének, a Dél-Afrikai Természetvédelmi Alapítványnak a kurátora. Mint a *Weekly Mail* írta, „egy ’harmadik erő’ jelenléte egy brit tulajdonú bányánál nagy nemzetközi visszhangot fog kelteni.”

Noha 1 millió fontot elköltöttek, a holland *de Volkrants* napilap szerint „az [egység] egyik alkalmazottja közölte, hogy nincs bizonyíték arra, hogy a [projektben] akár egyetlen orrszarvút is megmentettek volna.”

John Hanks, a népesedési felügyelő

A történet, hogy a Bernhard herceg és John Hanks által futtatott Műveleti Egység mint fedőszervezet ugrott ki a hátizsákjukból, nonszensz, de az világos, hogy Hanks kulcsszerepet játszott az ügyben. Karrierje és képességei segítenek további fényt vetni a műveletre. Hanks a természetvédelmet egy zambiai nagyüzemben kezdte, ahol elefántokat dolgoztak fel, hogy a húsukkal táplálják a dél-afrikai bányák munkásait. Bizonyos időt Rhodéziában töltött, ahol saját bevallása szerint a katonai hírszerzésnek dolgozott. Az 1970-es évek közepén a Natal régióban fekvő Pietmaritzburg Nemzeti Parkjainak főfelügyelője lett.

De a fő elfoglaltsága 1976-tól az emberi népesség-ellenőrzés lett. Számos beszédben fenyegetőzött, hogyan lesz „Durban [hamarosan] rosszabb helyzetben, mint Bombay.” A probléma, mint mondta, az, hogy „az afrikai nők a legtermékenyebbek a világon, egy nő átlagosan 5,2 gyermeket szül.” Ezeknek a szájaknak az etetése „nem fenntartható a természeti erőforrásaink számára, és szörnyű környezeti leromláshoz vezethet.” 1977-ben egy „nemzeti népesedési kontrollt” követelt, és a fogamzásgátlás, terhességmegszakítás és sterilizálás szabad használatát.

1979-ben Hanks lett a Természeti Erőforrások Intézetének első igazgatója KwaZuluban, melyet a K. E. Taeubner Management Trust adományából hoztak létre, amely az 1001 Club egyik tagjának nevét viselte. Hanks folytatta a munkáját a népesedési ügyekben, és a Dél-Afrikai Családtervezési Szövetség egyik vezető tagja lett. 1986-ban ő lett a vezetője a WWF Afrika Programjának.

Amikor a Műveleti Egységet leleplezték 1990-ben (legalábbis bizonyos aspektusait), ez némi gondot okozott, és Hanks kénytelen volt elhagyni a WWF-et. 1990. jan. 4-én kiadott egy nyilatkozatot: „Részvételem a projektben megszűnt, amikor Bernhard herceg támogatása kimerült 1989 végén. Tudomásom van róla, hogy folytatódnak hasonló műveletek, de jómagam már nem veszek részt ezekben.”

Hanks átvette a WWF dél-afrikai ágának, a Dél-Afrikai Természetvédelmi Alapítványnak a vezérigazgatói posztját, amit Fülöp herceg „elegáns megoldásnak” nevezett a kínos helyzetben. Mindazonáltal, a holland napilap, a *de Volksrant* arról tudósított 1991. aug. 24-én, hogy Hanks „még dolgozik olyan műveleteken, mint az Egység, néhány volt brit katonával együtt, akik szintén részt vettek az eredeti projektben.”

Valóban, mint egy 1989. jan. 18.–máj. 31.-ei „titkos” minősítésű belső KAS helyzetjelentés állította, a „KAS-nak meg kell ragadnia ezt az alkalmat, hogy vezető szakértővé váljon az orvvadászat elleni kiképzés minden formájában Afrika szerte.” A dokumentum továbbá megje-

gyezte, hogy „a távoli Délnyugat-Afrikában, Namíbiában szerzett tapasztalat felbecsülhetetlen értékűnek bizonyult.”

Kik az orvvadászok?

A Műveleti Egység és Központ célja elvileg az „orvvadászat megállítása” volt. De a 120 négyzetmérföldes tanzániai Ngorongoro-kráter esete újfent igazolja, hogy a WWF fizeti az orvvadászokat.

Az 1950-es évek végén a leendő WWF-alapító, Dr. Bernard Grzimek a Frankfurti Állatkerttől, elvégezte az állatok összeírását a Ngorongoro-kráterben, és úgy találta, hogy a vadvilág eltűnőben van. Ez a Grzimek a maszáj pásztorokat vádolta, akik a teheneiket legeltették a térségben, de akik ritkán öltek vadállatokat, kivéve az oroszlánokat, melyek a nyájaikat támadták. A Grzimek és társai által keltett hisztéria eredményeként, különösen az ehhez társuló hollywoodi film, a „Szerengetinek nem szabad kihalnia!” nyomán, a maszájoknak megtiltották, hogy belépjenek a kráter körüli hatalmas nemzeti park területére, a saját, hagyományos területükre.

1964-ben kb. 108 rinót fényképeztek le egyenként és azonosítottak, ami a legjobban dokumentált állományuk Afrikában. Egy WWF-program indult, hogy „megmentsék” őket. A WWF által finanszírozott vadőr-program ellenére, 1981-re már csak 20 példányuk maradt. Az évek során a három orvvadász-ellenes csapat egyetlen orvvadászt sem kapott el. Abban az évben egy szemtanú írt a Nairobiban lévő Afrikai Vadvédelmi Felügyelőség Szövetségének, bizonyos fényt vetve a rinócsorda eltűnésére. A WWF által finanszírozott vadőrök, mint a hölgy írta, lelőttek két nagy hímet, és megsebesítettek egy nőstényt „fényes nappal.” Majd azzal zárta: „Hát nem elég nyilvánvaló, mi folyik a kráterben?”

Linda DE HOYOS:

A brit királyi család működés közben: tömeghalál Ruandában

Ezév (1994) áprilisát megelőzően Ruanda népessége kb. 7,2 millió fő volt. Szeptemberre 1 millió embert öltek meg Ruandában. Az amerikai Nemzetközi Fejlesztési Ügynökség (AID) becslései szerint 2.576.000 ember vált otthontalanná Ruandában, közülük 1,3 millió a volt francia biztonsági övezetben az ország délnyugati részén. További 2.223.000 ember elmenekült Ruandából – 1.542.000 Zairébe, 210.000 Burundiba, 460.500 Tanzániába, és 10.500 Ugandába. Vagyis 5.799.000 embert, a népesség 80.6%-át ölték meg vagy tették földönfutóvá.

Az RFP (Ruandai Hazafias Front) a fővárosból, Kigaliból uralja a kiürült országot. A víz- és áramellátás összeomlott. Az egészségügyi dolgozók és tanárok mintegy 50%-át megölték. A fizetőeszköz az ugandai shilling lett. Az élelmiszertermelés a szokásosnak 66%-ára esett vissza, az ország kb. 75%-a szorul segélyszállítmányokra.

Ruandát eltörölték a föld színéről, darabokra szaggatták, a csapásoktól sújtott és kiszipolyozott népessége szétszóródott. Mint az *EIR* beszámolt róla (1994. aug. 19), Ruanda elpusztítása az ugandai diktátor, Yoweri Museveni és Lady Lynda Chalker műve. Ruanda elpusztítása nem 1994. április 6-án kezdődött, az elnök, Juvenal Habyarimana meggyilkolásával, hanem a britek által támogatott ugandai hadsereg egységeinek ruandai inváziójával 1990 októberében.

Egy kampalai forrás szerint az RPF 95%-a az ugandai hadsereg tagja volt. És Museveni Nemzeti Ellenállási Hadserege (NRA), melyet britek, amerikaiak és észak-koreaiak képeztek ki Museveni 1986-os hatalomátvétele óta, pénzt és ellátmányt biztosít az RPF-nek. Az RPF vezetői ugyanazok, mint az ugandai hadsereg egységeinek vezetői: az ugandai védelmi miniszter az RPF-nél David Tinyefuza volt; Paul Kagame, a jelenlegi ruandai védelmi miniszter az RPF

alatt, az ugandai hadseregben a hírszerzés és kémelhárítás feje volt; az RPF-nél Chris Bunyenyezi volt a korábbi főparancsnoka az NRA 306-os brigádjának, amely hírhedtté vált az ugandai Teso elleni atrocitásairól.

Museveni keze benne volt az 1993. okt. 23-ai puccsban a burundi elnök, Melchior Ndadaye ellen, akinek megválasztása véget vetett a 31 évig tartó tuszi katonai uralomnak Burundiban. Egyes források szerint Museveni tervezte meg a puccsot egy entebbei találkozón, melyen részt vett az RPF-es Paul Kagame. A puccs két főkolomposa, Bucokoza őrnagy és Paul Kamana, akik Kampalában voltak, nyíltan mulatoztak az ugandai tisztekkel 1993. október végétől 1994. februárig, és burundi források szerint jelenleg mindketten az RPF-nél vannak. A burundi puccskísérlet az elnök, Ndadaye megölését eredményezte, és egy közel 100.000 áldozattal járó tömegmészárlást a hutuk és a tuszik testvérgyilkos háborújában.

Museveni nem egyedül cselekedett. A királyi családdal való kapcsolatait két személy közvetítette: Lady Lynda Chalker, tengerentúli fejlesztési miniszter és Lady Margaret Thatcher kedvence, illetve Tiny Rowland, a Lonrho elnöke, aki a hírek szerint bevezette Chalkert a londoni társaság magasabb köreibe. Museveni közvetlen brit kapcsolata a hírek szerint egy William (Mike) Pike volt, a *New Vision* napilap főszerkesztője, mely lapot Rowland finanszírozta. Pike állítólag közvetlenül Chalkernek jelentett.

Chalker volt az első külföldi, aki találkozott Musevenivel, mikor az átvette a hatalmat Kampalában. Museveni és Chalker „puszipajtások" voltak, mint egy brit forrás fogalmaz. Egy brit Kelet-Afrika szakértő továbbá kifogásolta, hogy Lady Chalker „sok időt, aránytalanul sok időt tölt Afrika Szarván és Ugandában." Chalker egy négynapos látogatáson volt Ugandában Museveni vendégeként, mielőtt átutazott volna a zairei Gomába, hogy megtekintse a menekülteket. Az utóbbi élményéről Chalker azt mondta a sajtónak: „Természetesen az embert megérinti, amikor szembekerül a halállal... százakével, vagy mint Gomában ezrekével. De nem hagyom, hogy ez hatással legyen a józan ítélőképességemre."

Museveni, a hadúr

1992. dec. 11-én az *Africa Analysis* arról tudósított, hogy az 1992 végén, az entebbe-i parlament épületében tartott találkozó jegyzőkönyve eljutott a kenyai hírszerzéshez. A jegyzőkönyvből kiderült, hogy az ugandai elnök, Museveni felkészült, hogy teljes logisztikai és politikai támogatást nyújtson a felkelőknek, akik a ruandai, kenyai és szudáni kormányok megdöntésére készültek. A találkozón résztvett Museveni, John Garang ezredes a szudáni Népi Felszabadítási Hadseregtől, a Ruandai Hazafias Front (ugandai hadsereg) meg nem nevezett parancsnokai, és a kenyai demokrata párt fegyveres szárnyának képviselői, a kenyai elnök, Daniel arap Moi ellenzéke.

A találkozó rámutat Museveni szerepére, mint a britek kelet- és közép-afrikai hadurára. A brit királyi család számára a közvetlen cél Uganda felhasználása volt, melynek első szintje a barbár Idi Amin (1972–79) brit támogatása volt, és jelenleg a fő brit pénzügyi és politikai ugródeszka lett a térség újragyarmatosításához. A terv ez volt: elpusztítani Ruandát és Burundit, és a maradékukat ugandai (brit) uralom alá helyezni; elpusztítani Kenyát Moi elnök eltávolítása révén, és törzsi háborút szítani; és megszerezni az ásványokban gazdag Zairét.

Az *Africa Analysis* szerint, „Museveni azt mondta az RPF-parancsnokoknak az entebbei találkozón, hogy a végsőkig hajlandó elmenni, hogy lassítsa az arushai béketárgyalásokat, és időt nyerjen nekik, hogy létrehozzon egy ütőképes katonai erőt Kigali lerohanásához." Ez a misszió fejeződött be jelenleg.

Kenyával kapcsolatban Lady Chalker azon dolgozott, hogy létrehozzon egy törzsi ellenzéket Moi-jal szemben, a Museveni által biztosított fegyveres erőkkel. Chalker ismételten megakadályozta, hogy a brit segélyek Kenyába jussanak, és 1992 februárjában közölte Moi-jal,

hogy „nagyon őszinte, egyenes megbeszéléseket” szeretne, és hogy „az egyetlen út a biztonsági probléma megoldására Észak-Kenyában, ha ENSZ-csapatokat veszünk igénybe”.

Uganda felfegyverezte a lázadókat Zaire-ban. A britek most azt követelik, hogy a volt ruandai kormány-csapatok hatoljanak mélyebbre Zaire területén, távolabb a ruandai menekültek tömegétől. Az ENSZ ruandai különleges megbízottja, Shahryar Khan okt. 2-ai jelentése szerint, ez igényelhet „egy nemzetközi műveletet az ENSZ-okmány 7. fejezete alapján – amely megengedi az erő használatát” – Zaire területén.

Az SPLA mögötti ’erős ember’

Uganda az ellátmány fő forrása John Garang SPLA-ja részére (Szudáni Népi Felszabadítási Hadsereg). A másik SPLA-bázis Szudánban Nimuli, az ugandai határ közelében, amelyet a Nimuli parkon keresztül látnak el, az észak-ugandai Kidepo-völgyi park közelében. Kidepo az SPLA kiképző-központja és főhadiszállása is. Ugandai források szerint, az élelmet, üzemanyagot és ellátmányt Garang számára a Mbuya katonai raktárakban halmozzák fel, és az NRA 4. divíziója szállítja el.

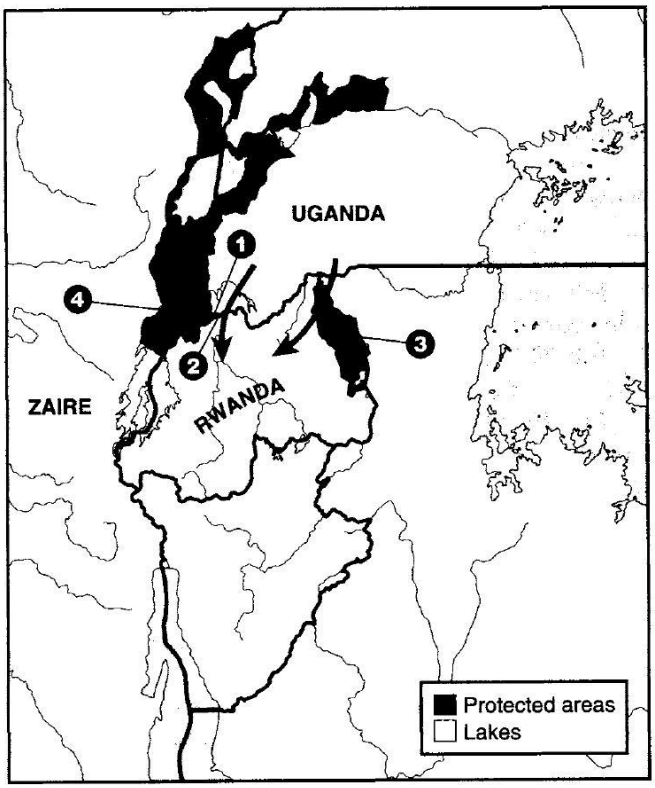
Museveni próbált modern fegyvereket szerezni Garang részére. 1992 augusztusában Museveni magántitkárát, Innocent Bisangwa-Mbugujét, és Uganda amerikai nagykövetét, Stephen Kapimpina Katena-Apuulit letartóztatták a floridai Orlandoban, mert illegálisan próbáltak vásárolni 400 db TOW-típusú páncéltörő rakétát és 34 db TOW-típusú indítóállást 18 millió dollárért. A fegyvereket az SPLA-nak szánták, az észak-ugandai Nimule vagy Kaya határvárosokon keresztül. 1994 tavaszán egy nigériai kereskedelmi repülőgép motorhiba miatt leszállásra kényszerült a ciprusi Larnarán, izraeli rakétákat vitt Ugandába.

Museveni és Garang régi iskolatársak, mindketten a tanzániai Dar Es Salaam Egyetemre jártak, ahol a tananyag kifejezetten maoista jellegű volt. Tiny Rowland a jóbarátjuk. Rowland azt nyilatkozta a BBC nairobi hírműsorában 1993 márciusában, hogy ő 1984 óta tagja a Garang-féle SPLA-nak, tudósított róla a dél-afrikai *Weekly Mail*. Mint a *Weekley Mail* közölte, „Dél-Szudánnak fejletlen az olajipara, és a Lonrho érdekelt egy projektben, hogy olajat vezessenek onnan Kenyán keresztül – ahol Rowlandnak fontos érdekeltségei vannak – Mombaszába, ahelyett, hogy a vörös-tengeri Port Sudan kikötőjét használnák, ahogy a khartoumi kormány tervezte.”

Az SPLA tanácsadója Dr. Mansur Khalid, a volt szudáni külügyminiszter, aki most a kenyai Nairobiban az ENSZ Fejlesztési Programjánál (UNDP) dolgozik. Az UNDP ugandai tisztviselője, aki a hírek szerint résztvett Garang műveleteinek támogatásában, egy Hans Farelius nevű volt protestáns misszionárius. Fareliusról úgy tudni, hogy a svédországi Uppsalából 1989-ben költözött Kampalába. Már Uppsalában segítette Musevenit, aki Svédországba ment felszerelésért 1985–86-ban, mielőtt átvette a hatalmat Entebbében.

Afrika többi vezetőjétől eltérően Musevenire nem nehezedik nyomás a demokratizálás érdekében. Egy londoni forrás szerint „a britek jelentősen részt vesznek e kormány támogatásában. A demokratizálás egyáltalán nem feltétel. Az elnök még csak nem is színleli, hogy így tenne, ő még mindig a Nyugat üdvöskéje.”

MAP 6
Rwanda invasion routes

Magyarázat a 6. térképhez

Az 1990-es RPF/ugandai hadsereg ruandai inváziójá t az ugandai Gorilla parkban készítették elő a ruandai-zairei határnál **1.** Az invázió a ruandai Volcans parkon haladt át **2,** szemben az ugandai Gorilla parkkal.

A ruandai Akagera park **3,** mely határos Kenyával, néhány mérföldnyire az ugandai határtól, a másik inváziós útvonal volt.

Noha az 1990-es invázió sikertelen volt, az ugandai katonaság és az RPF folytatta az ellenőrzést a ruandai Volcans park nagy területein, és a parkot bázisként használta a távolabbi ruandai betörésekhez.

Az RPF uralta a zairei Virunga park egyes részeit is **4,** melyek határosak mind a ruandai Volcans parkkal, mind az ugandai Gorilla parkkal. A ruandai katonaság időnkénti erőfeszítései, hogy kisöpörjék az ugandai gerillákat mindkét parkból, sikertelen volt, és hevesen tiltakoztak ellene a nemzetközi természetvédő szervezetek, köztük a WWF. A WWF vezeti a „gorilla-mentő programot" a három határ menti – Virunga, Gorilla és Volcans – parkban. A WWF-program az 1990-es ugandai invázió előtt csak néhány hónappal kezdődött.

Az 1994. áprilisi ugandai/RPF invázió nagyrészt az Akagera parkon keresztül zajlott.

A ruandai–ugandai népirtás kronológiája

1986. Yoweri Museveni hatalomra kerül Ugandában öt évig tartó gerilla-háború után. Museveni jótevői a gerilla-háború alatt többek között Tiny Rowland, a London-Rhodézia Társaság (Lonrho) elnöke, és Moshood Abiola, egy nigériai mágnás, aki az ITT részére dolgozik.

1989. Az ugandai hadsereg vezetőit, köztük Ruanda jelenlegi alelnökét, Paul Kagamét, Fort Leavenworth-be küldték, az amerikai hadsereg tisztképző főiskolájára.

1990. augusztus–szeptember. Az ugandai hadsereg ruandai csoportját Délnyugat-Ugandában az ugandai Fred Rwigyema tábornok vezette, hogy előkészítsék a Ruanda elleni inváziót.

1990. okt. 1. Az ugandai hadsereg RPF-szekciója behatol Ruandába az Akagera parkon keresztül.

1990. okt. 27. Tűzszünet, mivel az RPF-et kiszorította a francia ejtőernyős egység Kigali környékéről.

1991. Újraindul az RPF invázió a Virunga parkon keresztül, elfoglalta Ruhengeri városát, több mint 200.000 menekült tömeges elvándorlását okozva. Azután az RPF visszahúzódott, elfoglalta a Virunga park egész keleti részét, ahonnan folyamatos tüzérségi tüzet zúdított a ruandai síkságra.

1992. Ahogy az RPF betörései folytatódtak, a Habyarimana-kormány elkezdte szervezni a miliciákat az országon belül; a katonaság létszáma 5000-ről 40.000-re nőtt.

1993. február. Az RPF behatol Ruandába, elfoglal egy nagy területet északon, megölnek 40.000 hutut. Tömeges elvándorlás indul meg a területről.

1993. jún. 1. Melchior Ndadaye lesz az első hutu elnök Burundiban, az első szabad választásokon.

1993. augusztus: Arusha Egyezmény a Habyarimana-kormány és az RPF között, amerikai és brit megfigyelőkkel, az RPF 50%-os részvételt kap a hadsereg parancsnoki és tiszti posztjaiból, 40%-ot a csapatokból, és hét miniszteri posztot.

1993. szeptember. Az ENSZ békefenntartó erőket küld Ruandába, hogy ellenőrizze az Arusha Egyezmény végrehajtását.

1993. okt. 23. Puccskísérlet Burundiban, a tuszik által uralt katonaság részéről. Ndadayet megölik és közel 100.000 hutut is. Több mint 700.000 hutu menekül el Burundiból. A nemzetközi sajtó nem tudósít erről.

1993. december. Az RPF 600 fős csapatot küld Kigaliba az Arusha Egyezmény keretében.

1994. január. A brit védelmi minisztérium afrikai hadvezérei a hírek szerint áthelyezik csapataikat Angolából Ruandába.

1994. március. További hutu-mészárlás Burundiban, közel 40.000 embert ölnek meg.

1994. április 6. A ruandai Habyarimana elnököt és a burundi Ntaryamira elnököt szállító repülőgépet három rakétával lelövik, a fedélzeten mindenki életét veszti. A ruandai kormánycsapatok tömeggyilkosságokat követnek el Kigaliban; elkezdődik az RPF inváziója a Virunga és Akegera parkokból.

1994. április 19. Az ENSZ békefenntartó csapatok (2500 belga katona) visszavonulnak.

1994. május. Az ENSZ fegyver-embargót vet ki a ruandai kormányra, miközben folytatódik a tömegmészárlás az egész országban.

1994. június 21. A franciák ENSZ-felhatalmazást kapnak, hogy csapatokat küldjenek Ruandába. A francia csapatok felállítják a biztonsági zónákat, majdnem összecsapnak az RPF-erőkkel.

1994. július 12. 1 millió ruandai menekül Zairébe.

1994. július 15. Az RPF ellenőrzést szerez Ruanda felett, kivéve a francia biztonsági övezeteket.

1994. július 22-27. Ugandába látogat a brit tengerentúli fejlesztési miniszter, Lady Lynda Chalker.

1994. július 29: Clinton amerikai elnök humanitárius segítséget ajánl fel a ruandai menekülteknek, melyet az Amerikai Hadsereg szállít. Az Orvosok Határok Nélkül csoportja felmérést végez augusztus első hetében, miszerint legalább 80.000 ember halt meg a zairei táborokban július közepe óta – a táborok lakóinak 8%-a.

1994. aug. 22. A francia csapatok elhagyják a védett zónát.

1994. szept. 29. Az ENSZ menekültügyi főbiztosság segélymunkásai, az Orvosok Határok Nélkül, a német Vöröskereszt, az Oxfam, a Concern, Assist és Care ausztráliai, valamint svéd és dél-koraeai segélyszervezetek kezdik elhagyni a ruandai menekültek táborait Zairében.

Nyugat-Afrika: háború Nigéria ellen

„Konfliktus fenyeget Nigériában, aminek rosszabb végkimenetele lehet, mint a ruandai katasztrófáé", hívta fel a figyelmet a londoni *Independent* ez év [1994] aug. 29-én. „Tízszer több nigériai mint ruandai, és sok millióval többen a Nigériával szomszédos országokból függnek a nigériai gazdaságtól. Ha Nigéria összeomlik, ennek hatása ki fog terjedni egész Nyugat-Afrikára."

Nigéria „bűnei" közé tartozik, hogy teljes ellenőrzést gyakorol a saját nemzeti parkjai felett. Nigéria megengedi a törvényes vadászatot és a mezőgazdálkodást a parkjaiban. Mi több, Nigéria, Sani Abacha tábornok idején, határt szabott az ország kapzsi kirablásának az IMF (Nemzetközi Valutaalap) által. Az *Independent* így reklámozta az ugandai Museveni korábbi „táskás emberét", Mooshod Abiolát: „Nigériát a katonái őrizték a függetlenségének csaknem 10 esztendeje alatt. A katonák *hátráltatták az ország feldarabolását*, de kevés sikerrel... Olyanokká váltak, mint az északi muszlim elit, amely inkább harcol, mintsem olyan déliek uralják, mint Abiola."

Az *Independent* a tengerentúli fejlesztési miniszter, Lady Lynda Chalker érdekében beszélt. Chalker februárban megfenyegette a nigériai vezetőket, hogy Anglia nem függeszti fel a szankciókat Nigéria ellen, ha nem állítják helyre a „demokráciát" (a hatalomba helyezik Abiolát), és ha nem csökkentik a „hatalmas deficitet" (visszahozzák az IMF-et).

Nigériában a WWF kulcsembere Salay L. Edu nagyfőnök. Edu főnök és fia, Aboyamo az 1001 Klub tagja. Az Eduk a délkelet-nigériai Ibo-törzshöz tartoznak, akiknek 1967-es kísérlete, hogy elszakadjanak Nigériától, a Biafran-háborúhoz vezetett.

1989-ben Edu főnök vendégül látta Fülöp herceget egy látogatásra a Nigerrel határos térségbe, ahol egy új repülőteret építettek. 1990-ben Edu vendégül látta Charles herceget, hogy megtekintse az Európából odavándorló madarakat. A WWF egy parkot akar létesíteni a területen. Edu főnök történetesen a nigériai kulcsembere a Royal Dutch Shell-nek is, a WWF egyik pénzeszsákjának. A Shell termeli ki Nigéria napi 2 millió hordónyi olajának 50%-át. Ezen a vonalon a WWF elindította provokációit. A külföldi devizahitelek elzárásának bejelentésével a Shell megszervezte az olajmunkások sztrájkját, akik követelték, hogy Abiolát engedjék ki a börtönből, és a kormány fizessen ki 800 millió dollárt, amivel állítólag tartozik a Royal Dutch Shellnek és más külföldi társaságoknak. „A Shell van a sztrájk mögött", mondta egy jól informált londoni forrás az *EIR*-nek. „A legkönnyebb dolog számukra, hogy megvesztegessék a szakszervezetet, és egy sztrájkot provokáljanak. Ez teljesen csak politika. A Shell és a brit külügy egy polgári rezsimet akar, amely gyenge." Az Abacha-kormány azonban megoldotta a sztrájk-helyzetet szeptemberben.

Dél-Afrika a britek célkeresztjében

Az *EIR* április 26-án információkat kapott egy puccsról, amelyben meg akarták ölni a dél-afrikai Nelson Mandelát, akit az első fekete elnökké akarnak választani Dél-Afrikában. Egy európai forrás szerint az információ, melyet azután megerősítettek, az volt, hogy „Nagy-Britanniából nagy-nagy pénz jön", hogy végrehajtsák a merényletet. A kérdésre, hogy kitől jön a pénz, a forrás így válaszolt: „Nézd meg, kik az angliai barátai Henry Kissingernek."

Egy ilyen puccs célja az, mondta a forrás, hogy „két legyet csapjanak le egyszerre. A gyilkossággal nyilván a szélsőséges búrokat és a fehér rasszistákat vádolják majd. Ez állandóan polgárháborút gerjeszt. És ez ürügyet teremtene a katonai szükségállapot bevezetésére."

Az *EIR*-nyomozás kimutatta, hogy a Mandela elleni akció középpontja a Hollinger vállalat volt, melynek igazgatótanácsában ül többek között Lynda Chalker, a volt miniszterelnök Margaret Thatcher, Henry Kissinger, az 1001 Klub-tag Conrad Black és Peter Lord Carrington.

Mind Kissinger és Carrington jelen volt Dél-Afrikában, hogy „tárgyaljanak” a választás előtti alkuról a zulu Inkatha pártvezetővel, Mangosuthu Buthelezivel.

Noha a gyilkosság nem történt meg, a dél-afrikai elnök a brit titkosszolgálat célkeresztjében maradt. Mandela államférfiúi alakja és szilárd elkötelezettsége nélkül, mely a megbékélés politikája mellett száll síkra, valószínű, hogy Dél-Afrika polgárháborúba fulladt volna.

A megerősítő jel, hogy a Mandela elleni puccs létezett, autóban elhelyezett bomba robbanása volt az április 27-ei választások előtti héten. A bombával rémületet és erőszakot akartak kelteni, hogy előkészítsék a gyűlölet légkörét az új elnök elleni csapáshoz. A dél-afrikai katonai hírszerzési források megerősítették, hogy a robbantást nem a Terreblanche-csoport hajtotta végre, hanem profi munka volt. Ezen kívül a londoni *Daily Telegraph* április 29-ei száma arról tudósított, hogy a brit SAS futtatja a dél-afrikai „szélsőjobb” terrorista kapacitás jelentős részét. A helyi rendőrségen a robbantás 32 gyanúsítottja között volt egy Kevin Conroy, akiről azt tartják, hogy a SAS-nál szolgált. Hirtelen bukkant fel 1993-ban, mint az AWB Vasgárdájának egyik vezetője, és főnökének, Eugene Terreblanche-nak egyik jobbkeze. A vasgárdisták legnagyobb részének, mint a *Daily Telegraph* megjegyezte, „európai akcentusa van, amely Írországtól Birminghamen és Londonon keresztül Németországig és Közép- és Kelet-Európáig terjed.”

Egyéb bűnügyek

Jeffrey STEINBERG:

A WWF balkanizálja és elnépteleníti az amerikai kontinenst

A népirtás mértéke, melyet Fülöp herceg WWF-je elkövetett Afrika népei ellen, példátlan a világtörténelemben. Annak érdekében, hogy elérjék céljukat, a világ népességének 1 milliárd alá csökkentését több évtizeden át, s hogy visszaállítsanak egy új, globális feudális rendszert, a brit korona és a WWF ugyanezt a népirtást követte el az amerikai földrész, Eurázsia és Ausztrália ellen is.

Mint az alábbi térképek és táblázatok mutatják, minden programot, melyet a WWF kivitelezett Afrika ellen 1961 óta, most időszerűnek látják az amerikai földrészen. Jelen pillanatban a veszteség kisebb; de a WWF-forgatókönyv néhány döntő eleme előrehaladottabb Észak-, Közép- és Dél-Amerikában, mint bárhol másutt a földgolyón:

- A világon sehol sem foglal el annyi földterületet a természetvédelem, vadvédelem és „antropológiai” rezervátum, mint Észak-Amerikában. Az Egyesült Államok nyugati egyharmada azon a határon egyensúlyozik, hogy átalakítják a világ legnagyobb védett területévé, s ezzel a természeti erőforrásokat, a föld egyik legjobb termőföldjét, valamint döntő fontosságú vízellátási, közlekedési és kommunikációs lehetőségeket vonnak el a társadalomtól.
- Közép- és Dél-Amerikában a WWF és a IUCN (Nemzetközi Természetvédelmi Unió) precedenst teremtett: „antropológiai rezervátumokat”. Ezek emberi állatkertek, melyekben bennszülött törzseket, mint az amazóniai esőerdő janomami indiánjait, egy állandó visszavetettségben tartanak, és „veszélyeztetett fajoknak” nevezik őket, mint az afrikai elefántokat és rinókat. Latin-Amerika hét országában van már egy vagy több rezervátum. Csak Brazíliában 250 ilyen „emberi vadaspark” létezik.
- A világon sehol sincs olyan nagy arányú drogtermelés és -előállítás, mint az amerikai földrészen – és ezek nagy része a WWF védett területein belül vagy ezek szomszédságában található. Az élelemtermelő területeket átalakították hatalmas koka-ültetvényekké és kokainelőállító központokká Bolíviában, Peruban és Kolumbiában.

Az Egyesült Államok egyes részein, a nyugati államok köztulajdonban lévő erdőiben nagy marijuana-ültetvényeket hoztak létre, melyek kb. 50 milliárd dollárt termelnek évente illegálisan.

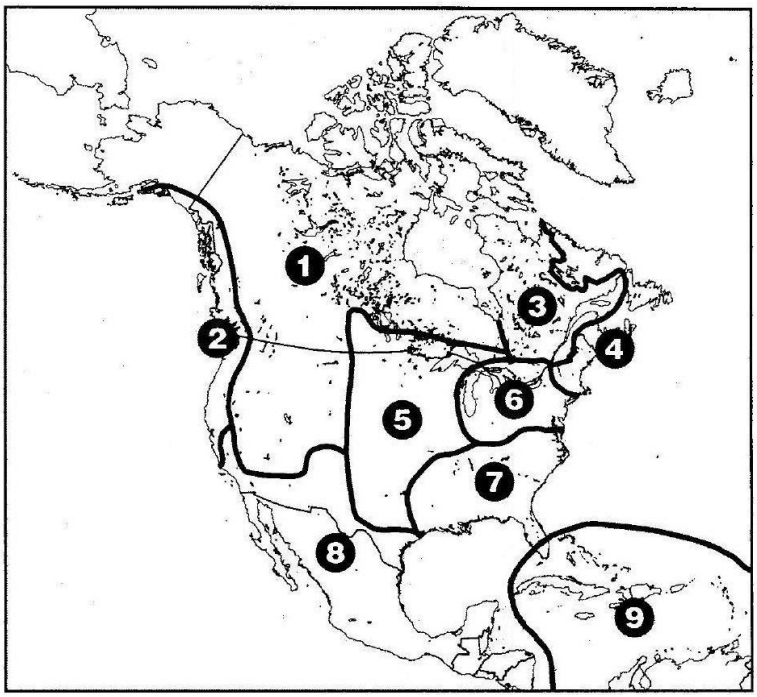
- Ezeknek a drogtermelő területeknek majd' mindegyikében – jellemző példa a perui Felső-Huallaga folyóvölgye – a „parkfelügyelő" szerepe az, hogy kijelölje a narko-terrorista csoportokat, mint a Fényes Ösvény esetében, melyek népirtást követnek el a helyi indián népességben. Hasonlóan a gerilla-csoportokhoz, melyeket az afrikai vadrezervátumokban és nemzeti parkokban képeznek ki és állomásoztatnak, a dél-amerikai narko-terroristák évtizedeken át élvezték mind a WWF, mind a szovjet tömb titkosszolgálatának pártfogását és logisztikai támogatását. Míg a Szovjetunió összeomlása nagyban véget vetett az afrikai gerilla-csoportok kommunista támogatásának, addig a narko-felkelők, öko-terroristák és bennszülött szeparatista csoportok támogatása folytatódott.

Hasonlóképpen szerte Észak-Amerikában az ökoterrorista csoportok, mint az Earth First!, a Sea Shepherd Természetvő Társaság, az Állati Felszabadítási Front és az Esőerdő Akciócsoportok egy szabotázs-kampányon dolgoztak az ipar, a modern mezőgazdaság és a vízierőművek hálózata ellen.

- A brit korona régóta létező politikáját követve erőfeszítések folynak Észak- és Dél-Amerika „balkanizálására", hogy független zónákat hozzanak létre, melyek megszüntetik a Nyugati Félteke minden nemzetének szuverenitását, beleértve az Egyesült Államokat. Az egyik legelőrehaladottabb terv a „Cascadia", amely az Egyesült Államok északnyugati részét és Kanadát magába foglaló természetvédelmi területet hozna létre. Cascadia nagy része elérhetetlen lenne minden ember számára.

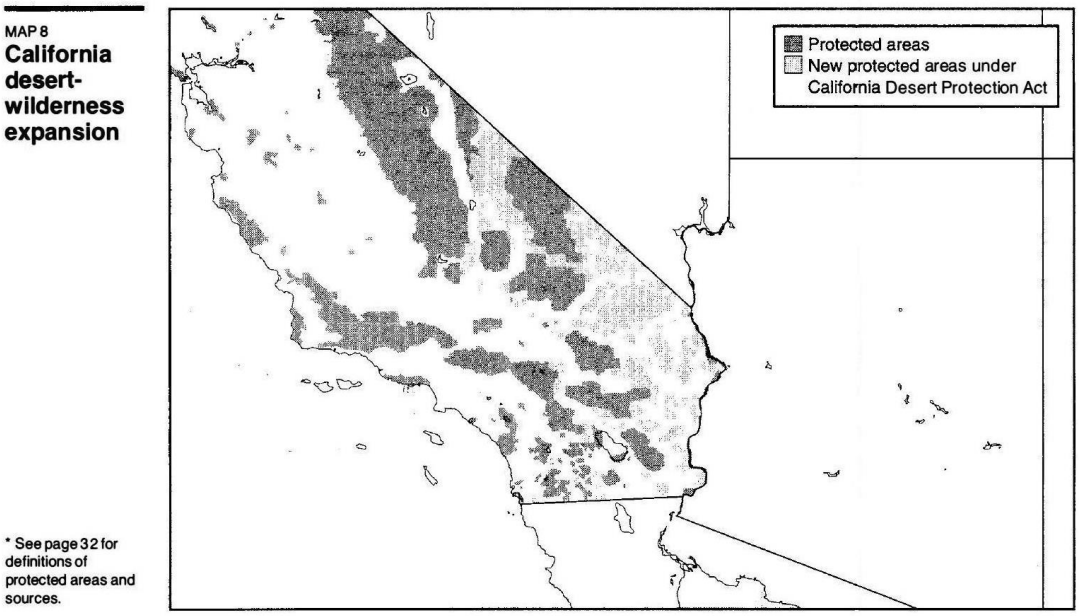
MAP 7
'Nine nations' of North America

1 Empty Quarter
2 Ecotopia
3 Quebec
4 New England
5 Bread Basket
6 Foundries
7 Dixie
8 Mexamerica
9 The Islands

Magyarázat a 7. és 8. térképekhez

7. térkép: Észak-Amerika és a Karib-térség térképe, melyet Joel Garreau javasolt a *The Nine Nations of North America* (Észak-Amerika kilenc nemzete, Boston, 1981). Garreau, hasonlóan a WWF-hez és a „balkanizáció" más szorgalmazóihoz, felhívott az Egyesült Államok, Kanada és Mexikó kisebb régiókra osztására, „közös érdekek" mentén.

8. térkép: Az Egyesült Államok délnyugati részének és a mexikói határterületek térképe mutatja a Kaliforniai Sivatagvédelmi Törvény alá eső védett területeket, amely törvényt az amerikai kongresszus 1994 októberében szavazta meg. A törvény újabb 8 millió négyzetyardot vett ki Dél-Kaliforniából. A térkép jelzi a már létező védett területeket (12 millió négyzetyard), és mutatja a 67 kiterjesztett terület nagy részét, mely közül számos került ki a köztulajdonból, az amerikai Földhivatal (Bureau of Land Management, BLM) kezeléséből. A BLM-földeken gyakran engedélyezett a kereskedelmi tevékenység, pl. bányászat, gazdálkodás, legeltetés és a rekreációs tevékenység; azonban ezeknek a tevékenységeknek a többsége tiltottá vált. A jelenleg benyújtott törvényjavaslatok szerint Kalifornia állam kb. 80%-át alakítanák át védett területekké, erdőkké, parkokká, vadvédelmi területekké a 20. század végére.

Magyarázat a 9. térképhez. **Észak-Amerika védett területei**

1. Akveszaszne Mohauk Rezervátum: egyike a számos, jól ismert fegyver- és drogcsempész útvonalaknak az USA-Kanada határon. A vadvédelmi rezervátumok és vadasparkok is elsődleges útvonalak.

2. Krí (Cree) indián követelések: A krí indiánok szeretnének 1 millió km^2 területet, vagyis Quebec tartomány kétharmadát a törzsük részére, ha Quebec elválik Kanadától. A kérdéses területen a James-öbölbeli vízierőművek szolgáltatják a villamosenergia lényeges részét az USA egész északkeleti része számára.

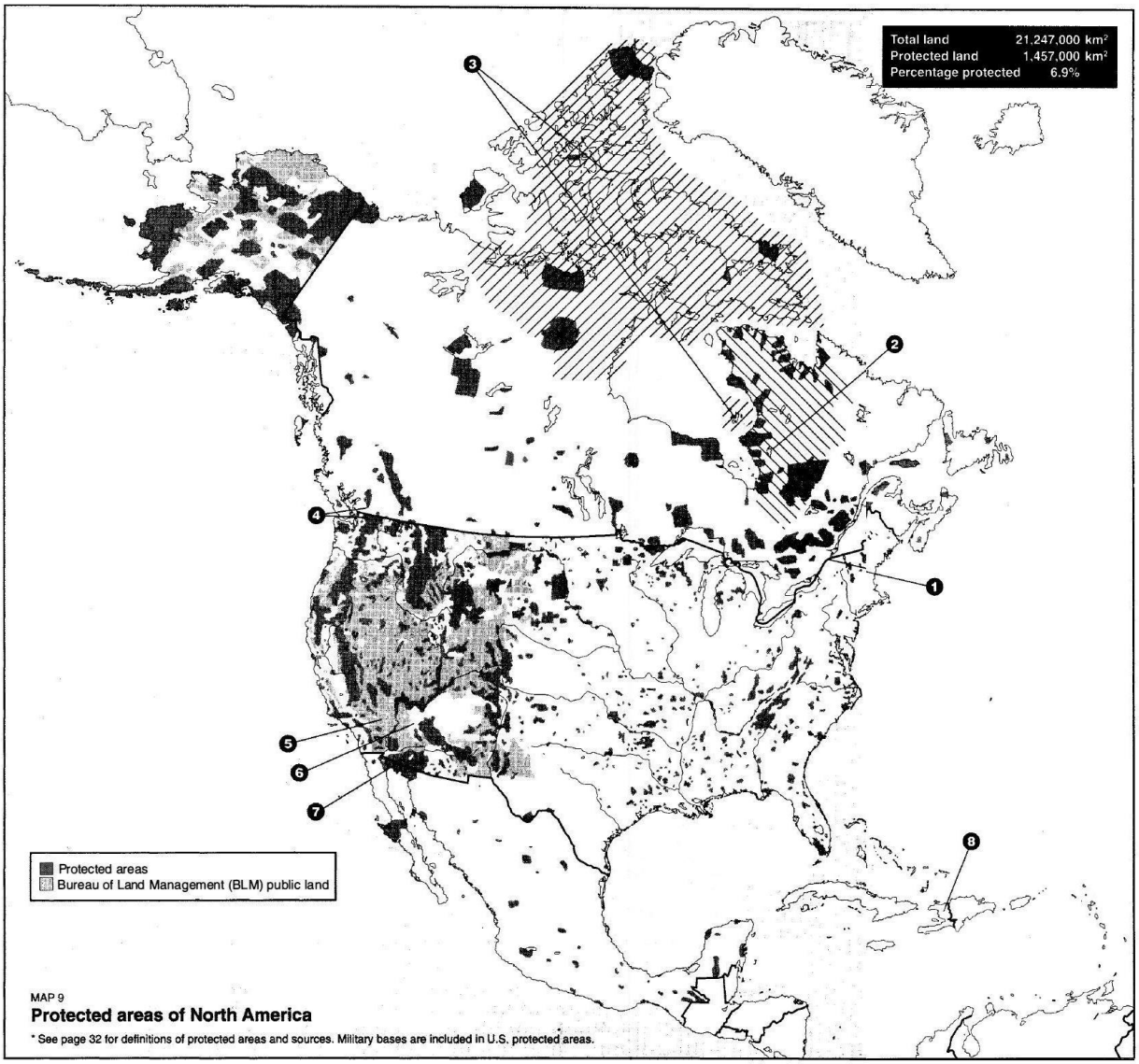
3. Nunavut: 1993. jún. 10-én II. Erzsébet királynő a WWF tisztviselők közreműködésével megalapított egy autonóm területet az inuit bennszülöttek számára, mely hétszerte nagyobb, mint Anglia. A WWF, az Őshonos Népek Királyi Bizottsága és a Bennszülött Nemzetközi Túlélési szervezet azon dolgozik, hogy másutt is végrehajtsa ezt a folyamatot. A Nunavut Törvény alapján a terület a brit korona alá tartozó autonóm „ország" lesz 1999-ben.

4. Cascadia: 1994 márciusában kampány indult, hogy a Csendes-óceán felé eső északnyugati térségben a Cascade-hegység több milliónyi négyzetyardját nemzetközi parkká alakítsák. Az emberi tevékenységet kitiltanák a parkból, amely átterjed a határon Washington állam és Vancouver között. A terület a centruma az Earth First! radikális tevékenységének [ld. még Ben Fogle, Where the Wildmen Are, a kőkorszaki túlélési technikákat tanító „Lynx" Wilder nevű nő a Cascade-hegységben. – A ford.].

5. Kaliforniai Sivatagi Vadon: 1994. okt. 8-án az amerikai kongresszus megszavazott további 8 millió négyzetyardot Dél-Kalifornia területéből, hogy vadvédelmi területté és nemzeti parkká nyilvánítsák. A teljes védett terület most 20 millió négyzetyard, nagyobb, mint New England, és eléri a mexikói határt.

6. Délnyugat: 1991-ben az Earth First! terroristák, remélve, hogy egy összeomlást okoznak, megpróbáltak felrobbantani egy vezetéket, amely egy atomerőműből indul ki Arizonában.

7. Papago Indián Rezervátum: Közrefogja az USA-Mexikói határt Sonoránál és Arizonánál, és könnyű útvonalat biztosít a fegyver- és drogcsempészeknek, és a terroristáknak.

8. Leclerc Botanikus Kertek, Haiti: 1994 októberében amerikai katonák megtámadtak egy itteni terrorista kiképző-tábort. A Kerteket, melyeket a „bennszülött vudu vallás szent helyeként" írnak le, a New York-i Botanikus Kert és Charles herceg Biodiverzitás Alapítványa kezeli. A Kertek tulajdonosa Catherine Dunham, afro-amerikai koreográfus, aki „vudu-papnőnek" tekinti magát, korábban a Duvalier-diktatúra támogatója volt, és jelenleg Aristidet támogatja.

Magyarázat a 10. térképhez. **Mexikó és Közép-Amerika védett területei**

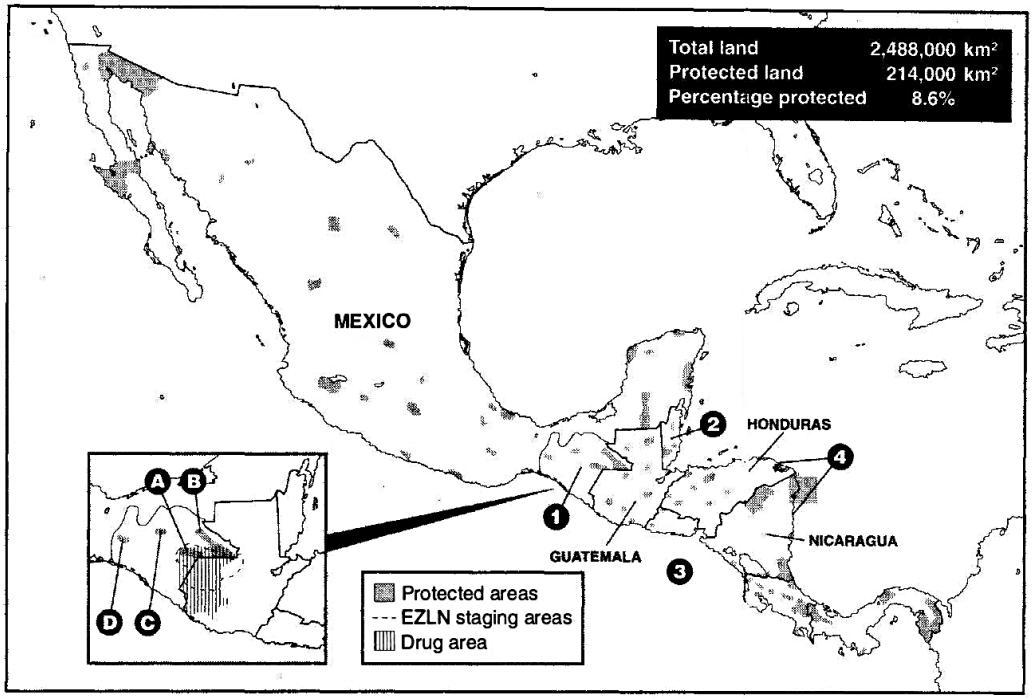
1. Chiapas, Mexikó: A szeparatista felkelés számára a területet 1994. jan. 1-én hozta létre a zapatista Nemzeti Felszabadítási Hadsereg, benne két, nagy ökológiai parkkal a guatemalai határ mentén. Egy régóta ott élő lakos a következő beszámolót adta az *EIR*-nek:

A. A Montebello Nemzeti Park lagúnái. „Itt kezdődött minden. A lagúnáktól húsz kilométerre délre, de a parkon belül van egy kis falu, Tziscao. Ez zapatista hely, kiképzőtáborokkal és mindennel. Mindig vannak itt gerillák. Az egész egy sűrű dzsungel."

B. Montes Azules Bioszféra Rezervátum, 331,200 hektár. „Találtak itt egy gerilla-tábort, és vannak róla fényképek. Épp a guatemalai határon fekszik. A rezervátum nyugati szélén, kb. az út egyharmadánál délről észak felé húzódik a Segundo-völgy, itt van San Quintín falu. Van itt egy régészeti kutatóállomás, és gerilla kiképzőtáborok. Ez a Lacandón dzsungel közepe."

C. Agua Azul Cascades Nemzeti Park. „Sok probléma van a területen. A gerillák itt bujkálnak. Bachajón városát a zapatisták ellenőrzik. A Cascades területet őrzik, és turistákat támadnak meg – átvették az egész területet. Szép vidék volt, de mára lepusztult. Néhányan azt mondják, hogy Marcos, a zapatisták parancsnokhelyettese a közelben kapott kiképzést, északra a Palenque régészeti területtől."

MAP 10
Protected areas and insurgency of Mexico and Central America (inset: Chiapas)

* See page 32 for definitions of protected areas and sources.

D. El Ocote Környezetvédelmi Rezervátum. „Ez kívül van a zapatista zónán, de a marijuanát itt termesztik. Van egy kis sziget a tavon, amit a Malpaso-gát alakított ki, Apitpac falun keresztül. Itt termesztik a marijuanát. Sok emberrablás van errefelé, és az áldozatokat a szomszédos Chimalapas rezervátumban rejtegetik."

Van még több mint 40.000 guatemalai menekült is a területen, köztük Rigoberta Menchú URNG gerilla-bázisának tagjai. A határterületeken évtizedek óta intenzív a gerillák tevékenysége. 1993 januárjában Menchú vezette a menekültek ezreinek menetét Chiapasból vissza Guatemalába; az élelmet a brit királyi légierő belizei bázisáról C-130-as teherszállító gépek dobták le nekik az út mentén. Ugyanezen a határterületen jelentős a drogtermesztés és -szállítás Dél-Amerikából. Chiapasnak van a legnagyobb olajkészlete Mexikóban, és az ország áramellátásának több mint a felét szolgáltatja.

1994 májusában Teddy Goldsmith magazinja, az *Ecologist* közölte a meglepetést: „A forradalom... egy méltó válasz volt a túl sok fejlesztésre. Azért tört ki, mert az emberek inkább a meghalás méltóbb formáját választották."

A WWF, partnerségben a kormánnyal és a magáncsoportokkal, koordinálja a „közösségi fejlesztési" programokat ezekben a parkokban, köztük az erőfeszítést, hogy megállítsák a javasolt útkapcsolatot Chiapas és Mexikó középső része között, mert ez keresztül menne az El Ocote rezervátumon. Júliusban a WWF szponzorált egy workshopot ebben a témában San Isidroban, Chiapasban, a Rockefeller Alapítvány, az Erdősítési Világtanács, és a British Council szakértőivel, mely utóbbi királyi kiváltságlevéllel rendelkezik.

2. Belize: A brit nemzetközösség tagja, központja az ökológiai tevékenységeknek, melyek átterjednek Mexikóba és Közép-Amerikába. Egy három nemzetiségű parkot terveznek Belize, Guatemala és Mexikó közös határán. „Ez az Azul Háromszög egy hatalmas és legnagyobbrészt lakatlan térség, számos maja rommal", mondja a IUCN. 1994 februárjában, a zapatisa felkelés csúcsán, Erzsébet királynő három napra Belizebe látogatott a királyi yachton, a *Britannián*.

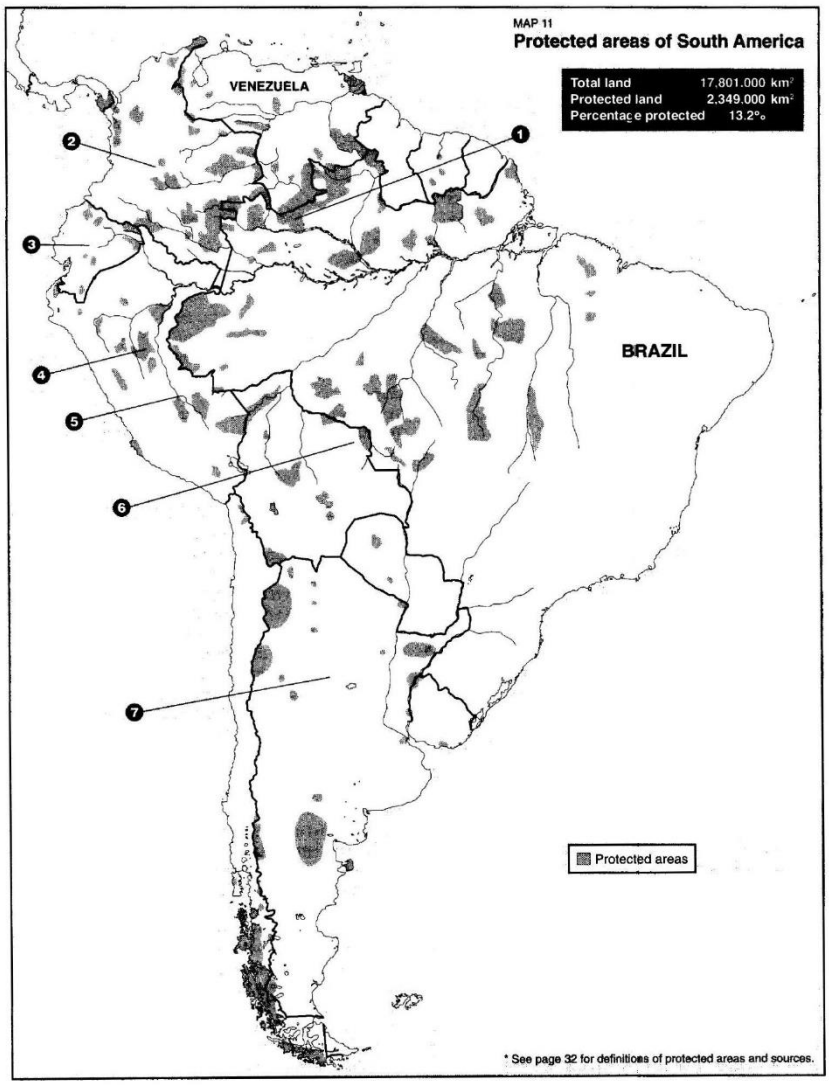
3. Közép-Amerika: Egy 1994. okt. 14-ei csúcson a térség hét országa megalakította a „Közép-Amerikai Szövetség a Fenntartható Fejlődésért", az erdők és a veszélyeztetett fajok védelme és a környezettudatos nevelés érdekében. Az egyezményt széles körben úgy tekintették, mint áttörést az Eco '92 program megvalósításában.

1992-ben az amerikai National Geographic Society és a Kulturális Túlélés szervezete elindított egy kísérleti projektet, hogy feltérképezzék az egymást átfedő területeket az ökológiai zónák és az indián területek között szerte Közép-Amerikában. A projekt-tanácsadó, Bernard Nietschmann (Univ. of Calif.) megállapította: „Az államok terjeszkednek... Felélik az erőforrásokat, és elnyomják a népeket... [Nicaragua] egy gyarmati képződmény, amely becsapja a régebb óta ott élő és vonakodó bennszülött népeket."

Van négy létező, és hat tervezett, határon átnyúló ökológiai park. A legrámenősebb a „Párduc Ösvénye" projekt, amely a létező nemzeti parkokat egy folyamantos „zöld folyosóvá" kapcsolná össze

mintegy 2500 km hosszúságban, Közép-Amerika egyik végétől a másikig. A Nemzetközi Vadvédelmi Szervezet (WCI) és a Karibi Természetvédelmi Kft. kezeli a projektet. A Párduc Ösvénye, mint néhány létező park, lehetetlenné tenné, hogy a szükséges infrastrukturális projektek megépüljenek, mint pl. egy Második Panama-csatorna a földszoroson, vagy egy Pán-Amerikai Vasút és Autópálya, amely összekapcsolná Észak-Amerikát Dél-Amerika déli csücskével.

4. Miszkito-part: A Miskito Cays Vadvédelmi Területet, mely 502.000 hektár, 1991-ben hozta létre Nicaragua. Célja, mint a IUCN meghatározta, hogy „védje a szigeteket, zátonyokat, tengeri teknősöket és a part menti vizes helyeket, valamint a miszkito indián kultúrát" – ebben a sorrendben. A WWF segített létrehozni egy „indián" NGO-t, a Mikupiá-t, a rezervátum kezelésére, melyen jelenleg 15.000 miszkito indián él; a „miszkito kultúra megőrzésére"; és a külföldiek számára „az ökoturizmus biztosítására". Már megtervezték a bővítését Honduras felé. A miszkito indiánok azonban brit találmányok. Az 1600-as években a brit kalózok adták ezt a nevet annak a népnek, amely az északi és keleti partvidéken él, ahol ma Honduras és Nicaragua fekszik, s akik a keverékei ezeknek a kalózoknak, a brit favágó csapatok fekete rabszolgáinak és a félnomád indián őslakóknak. A miszkito zászló a brit lobogó mintájára készült, és a lakók fő gazdasági tevékenysége az 1600-as évektől máig a csempészet.

Magyarázat a 11. térképhez. **Dél-Amerikai védett területek**

1. Janomami Rezervátum: 1991-ben a venezuelai és a brazil kormány rendeleteket bocsátott ki, hogy összefüggő határmenti területeket, összesen 17,8 millió hektárt védett területként kijelöljenek a janomamiknak, egy kb. 16.000 fős félnomád indián csoportnak. A janomamik még főként vadászatból és gyűjtögetésből élnek a dzsungelben, átlagéletkoruk kb. 30 év, és sokan közülük gyakorolják a gyermekgyilkosságot és a kannibalizmust. A janomami projekt célja, hogy egy Uruguay-méretű ütköző-államot hozzanak létre Brazília és Venezuela között, hatályon kívül helyezzék a nemzeti szuverenitást és bevezessék a nemzetközi ellenőrzést.

Ez a határon átnyúló park annak modellje, amit a IUCN „VII. kategóriásnak" nevez, azaz „Nemzeti Életterületnek/Antropológiai Rezervátumnak", melyet védett területként definiálnak, ahol „a csoportok életmódja harmóniában van a környezettel, zavartalanul a modern technológia beavatkozásától". 1992-től hét latin-amerikai országnak vannak VII. kategóriás rezervátumai: Brazíliának, Kolumbiának, Costa Ricának, Ecuadornak, Mexikónak, Panamának és Venezuelának. Brazíliában 250 ilyen indián rezervátumot alapítottak 1994-ig, és újabb 265 vár hivatalos kijelölésre. Ez az ország területének közel 10,5%-a, magába foglal kb. 300.000 embert, a teljes népesség 0,2%-át.

A janomami rezervátum létrehozása a brit királyi család házi projektje már majdnem 25 éve (1994 előtt). A WWF „humán" osztályát, a Survival International-t 1969-ben alapították a kampány vezetésére. Fülöp és Charles herceg személyesen vonult ki Brazíliába 1990–91-ben, hogy előmozdítsa a projektet. A WWF nemzetközi publicitást adott a dolognak és kampányt indított a parkért; a Tengerentúli Fejlesztési Hatóság pedig Lady Lynda Chalkert küldte Brazíliába 1990-ben, hogy a tervet keresztülvigye.

1991 júliusában Sir Walter Bodmer, a Human Genome Organization elnöke bejelentette, hogy a janomamik az első törzs, melynek génjeit lefagyasztotta és archiválta a londoni Humán Genetikai Múzeum, ami az első lépés a „kihalóban lévő népek" génkönyvtárának létrehozásában.

2. Kolumbia: 1992-től 253 VII. kategóriás „antropológiai rezervátum" van ebben az országban, több, mint 6 millió hektárral, melyet az Amazonas-térségből különítettek el.

3. Ecuador: 1989-ben a WWF helyi ága, a Fundación Natura, követelte a kormánytól, hogy terjessze ki az ország védett területeinek rendszerét, és hozzanak létre több bennszülött „bio-antropológiai rezervátumot". A különböző bennszülött mozgalmak tömegesen tüntettek emellett, és 1992-ben a kormány kijelölt egy további 1,1 millió hektáros területet Pastaza tartományban, indián területként. 1994 júniusában a londoni *Latin America Newsletter* üdvözölte az ecuadori nemzetközi-bennszülött ökológiai szövetséget, mint ami „az eljövendő dolgok alakjára mutat szerte Latin-Amerikában".

A Fundación Natura képzési programokat vezet a nemzeti védett parkok személyzete részére, két védett erdőt kezel, és pénzel számos ökológiai projektet. Pénzük egy része egy 1988-as, 10 millió dolláros adósságtörlesztő barter keretéből származik, az IUCN szerint. A nemzetközi környezetvédő csoportokkal együtt arra vetik be őket, hogy ellehetetlenítsék az ország olajiparát. 1994 októberében az UNDP javasolta, hogy az Ecuadorhoz tartozó csendes-óceáni Galapagos-szigeteket teljesen vegyék ki a nemzeti kontroll alól, és helyezzék nemzetközi megfigyelés alá, hogy megelőzzék az ökológiai hanyatlást.

4. Felső-Huallaga Folyóvölgy, Peru: A világ elsődleges kokain-előállító országának elsődleges kokaintermelő zónájaként ez a völgy tele van ökológiailag védett területekkel, beleértve a Biabo-Cordillera Azul és az Alexander von Humboldt nemzeti parkokat, amelyek átnyúlnak a Huallaga-folyón és a drogszállítási korridoron. Ez a fő tartózkodási helye a bennszülött Fényes Ösvény narko-terroristáknak, akik szimbiotikus kapcsolatot tartanak fenn a drogszállítókkal.

5. Apurímac Védett Zóna, Peru: 1994 augusztusában a perui hadsereg csapatai felfedeztek 300 tömegsírt, a lemészárolt asháninka indiánok 1200 holttestével az Ené-folyó keleti partjánál, az 1.669.290 hektáros Apurímac Védett Zónában. Az asháninkákat megfojtották vagy agyonütötték, miután évekig rabszolgákként tartották őket a britek által támogatott Fényes Ösvény gerillák, akik a parkban működtek.

Mint a perui napilap, a *La República* 1988 elején írta, a narko-terroristák kényszerítették a vonakodó asháninkákat, hogy „látástól-vakulásig dolgozzanak, megfosztották őket a földjeiktől, állataiktól, és csekély ingóságuktól, hogy alávessék őket... a véget nem érő ideológiai agymosásnak, bebörtönzésnek, kínzásnak, és a politikai komisszárok az 'árulás' leghalványabb jelére kivégezték őket." Amikor az asháninkák megbetegedtek az alultápláltságtól vagy a rossz bánásmódtól, egyszerűen kivégezték őket, mint „emberi élősködőket".

London volt a nemzetközi logisztikai és propaganda-bázis a Fényes Ösvény számára legalább 1983 óta, amikor a Forradalmi Nemzetközi Mozgalmat (RIM) megalapították. A RIM egy nemzetközi terrorista hálózat, mely magába foglalja a Fényes Ösvényt, és elkötelezte magát, hogy segítse „minden bennszülött nép küzdelmét." 1992 augusztusában a brit belügy, a Független Hírközlési Hatóságon (IBA) keresztül, készített és terjesztett egy „dokumentumfilmet", mely a Fényes Ösvényt dicsőíti, s amelyet átadott a narko-terrorista csoportnak nemzetközi használatra, a támogatások megszerzése és propaganda céljára. A tudósítás elkészítésekor két IBA-riporter is csatlakozott a Fényes Ösvény őrjöngéseihez.

6. Bolívia: Ezt az alacsony népességszámú országot egy nagy „ökoturista" táborrá akarják alakítani. A Noel Kempff Nemzeti Park, amely egy Nyugat-Virginia méretű vadon Bolívia és Brazília határán, a központi eleme egy kormány- és magánérdekeltségű közös tervnek, hogy közel 2 milliárd dollár hasznot húzzanak ebből az „ökoturizmusból" évtizedeken keresztül. A park külföldi szponzorai között van a Nature Conservancy, a Wildlife Conservation Society, a Conservation International, a New York-i Tudomá-

nyos Akadémia és az amerikai kormány Nemzetközi Fejlesztési Ügynöksége. Már léteznek a tervek, hogy megháromszorozzák a park méretét, s az egyik legnagyobbá tegyék Dél-Amerikában.

7. Argentina: A WWF argentin ágát, a Fundación Vida Silvestre Argentina-t (FVSA) vetették be, hogy blokkolja egy olajvezeték építését a Cabo Vírgenes területen messze délen; olyan törvényeket javasolnak, melyek lehetővé teszik az ökológiai bűnök büntetését; jóváhagyatják a mezőgazdasági rovarirtók szigorú korlátozását; s tönkre akarják tenni az ország jelentős nukleáris és űrkutatási iparágait.

TABLE 3
Estimated protected area, Mexico and Central America

Country	Population (millions)	Total land area (thousands km²)	Protected areas* (thousands km²)	Protected areas as % of total land area
Belize	0.2	23	3	12.6
Costa Rica	3.0	51	21	41.7
El Salvador	5.3	21	.2	0.9
Guatemala	9.2	109	21	19.4
Honduras	5.1	112	10	8.8
Mexico	81.1	1,958	125	6.4
Nicaragua	3.9	139	18	13.1
Panama	2.4	75	15	20.5
TOTAL	**110.2**	**2,488**	**214**	**8.6**

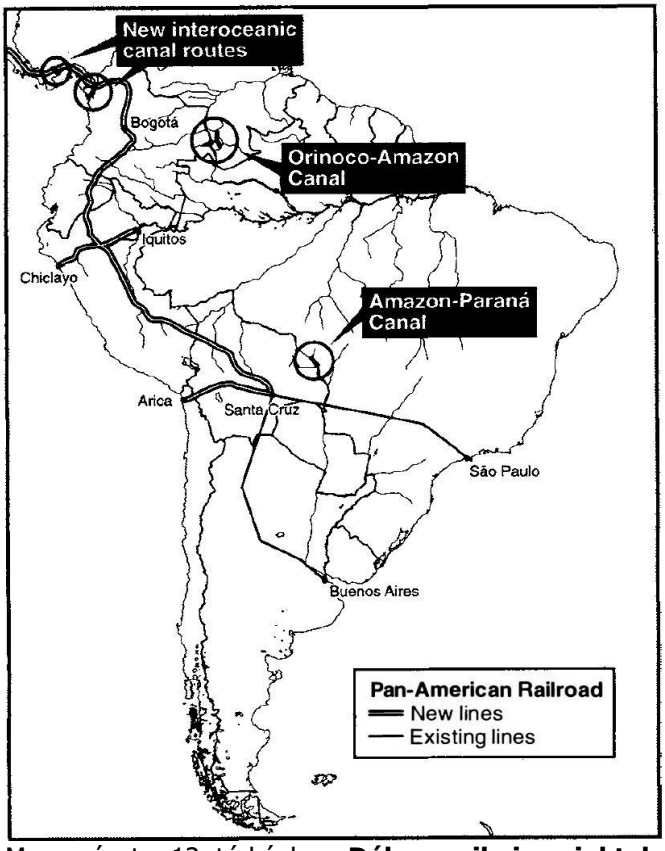
* excluding national forests, where data for this category are available
Source: IUCN, 1992

TABLE 4
Estimated protected area, South America

Country	Population (millions)	Total land area (thousands km²)	Protected areas* (thousands km²)	Protected areas as % of total land area
Argentina	32.3	2,767	156	5.6
Bolivia	7.3	1,099	100	9.1
Brazil	155.6	8,512	1,064	12.5
Chile	13.2	757	161	21.3
Colombia	33.0	1,142	350	30.7
Ecuador	9.6	272	38	14.0
French Guiana	0.1	84	1	1.3
Guyana	0.8	215	.6	0.3
Paraguay	4.3	407	12	3.0
Peru	22.6	1,285	89	6.9
Suriname	0.4	164	9	5.6
Uruguay	3.1	187	2	1.2
Venezuela	19.7	912	366	40.1
TOTAL	**302**	**17,801**	**2,349**	**13.2**

* excluding national forests, where data for this category are available
Source: IUCN, 1992

MAP 12
South American infrastructure projects

Magyarázat a 12. térképhez. **Dél-amerikai projektek**

A védett területek a fő akadállyá válnak a nagy infrastrukturális projektek megvalósításában, és ez az egyetlen válasz a Latin-Amerikát pusztító gazdasági népirtásra.

A szükséges infrastrukturális projektek ugyanilyen akadályozása folyik Észak-Amerikában, ahol a nyugati államok nagy területeinek védetté nyilvánítása blokkolja a vízierőművek létesítését, mint amilyen a Nawapa (North American Water and Power Alliance).

A következő három projekt a legkritikusabb Dél-Amerikában:

1. A Pán-Amerikai Vasút: Ez egy javasolt észak-déli kontinentális útvonal, amely Észak-Amerikából, Közép-Amerikán keresztül fut, átvágva a Darien-hasadékon Kolumbiában, és azután végighúzódik délen Bogotától Santa Cruzig, a síkvidék keskeny szalagján, az Andok keleti lejtő mentén. Santa Cruzban kapcsolódna a létező útvonalakkal, melyek a brazíliai Sao Pauloig és Buenos Airesig haladnak. A két legfontosabb transz-andoki elágazás a perui Iquitostól Chiclayoig haladna, illetve Santa Cruztól a chilei Aricáig.

Ezeket az utakat blokkolják a környezetvédelmi parkok Közép-Amerikában, mint a javasolt „Párduc Ösvénye", majd a Darien-hasadéknál, az Andok keleti lejtőin, és mindkét transz-andoki útvonalon.

2. Egy új óceánközi csatorna: A világnak szüksége van egy új tengeri átjáróra, amelyen átkelhetnek a szupertankerek, 300.000 tonnás holtteher-súlyig. Két tervbe vett út van: az egyik Panamában, a jelenlegi csatornától nyugatra; a másik, melyet Atrato-Truando Csatornának neveznek, mely a kolumbiai Darien-hasadékon futna keresztül, felhasználná a létező folyókat és tavakat. Mindkettőt blokkolták a létező és tervezett védett területek, beleértve a Darien-hasadékot és a „Párduc Ösvényét".

3. Folyók egyesítése: Az egyedüli legfontosabb infrastrukturális projekt, amely megnyitja a kontinens belsejét a fejlesztések és a népesség számára, a térség három nagy folyórendszerének egyesítése: az Orinoco, az Amazonas és a Río de la Plata rendszereké.

Ha a 10.000 km-es víziutat befejezik, a hajók közvetlenül eljuthatnak minden dél-amerikai országba, kivéve Chilét. Az útvonal 68%-a már hajózható a közepes méretű hajóknak és uszályoknak; további 28% viszonylag kevés kotrást, csatornaszélesítést, és hasonló munkákat igényel; a fő projektek csupán az útvonal 4%-ára korlátozódnának. Ebből két főcsatorna van, ami megépítésre vár: egyik az Orinocot és az Amazonast kötné össze Dél-Venezuelában, a másik az Amazonast és a Paranát Nyugat-Brazíliában. Mindkettő védett területekre esik.

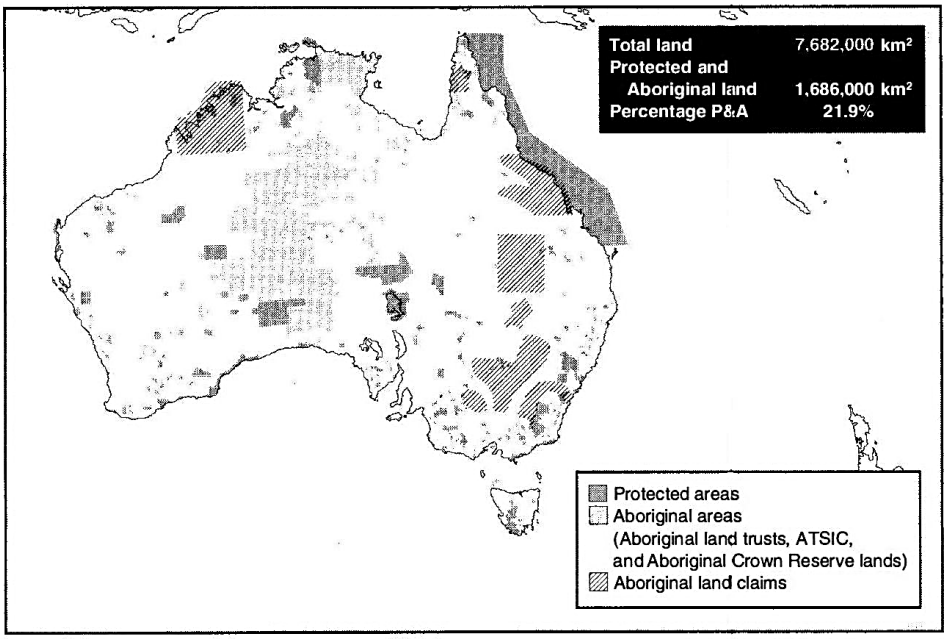
Egyéb ügyek

Királyi puccs Ausztrália szétzúzására

Az ausztrál nemzet szuverenitása elleni csapás élét az „őslakos földtulajdon jogok" mozgalma jelenti, mely Fülöp herceg nemzetközi „bennszülött népek" apparátusának helyi karja. A térképre vetett pillantás elénktár egy majdnem összefüggő területet az ország közepén, amely a kontinens északi partjától a déliig terjed, s amelynek főbb részein engedélyt kellene kérni a helyi őslakosoktól, hogy akár a lábát betegye oda valaki. Ausztrália 250.000 őslakosa, kb. a 17 milliós népesség 1,5%-a, jelenleg az ország területének 15%-át bírja, és további 10%-ot adnának nekik.

Ezek a hatalmas földbirtokok alkotják az alapját egy „őslakos nemzet" elkülönítéséhez, amely félbevágná Ausztráliát; erre hívott fel az ausztráliai Egyesített Egyház zsinata, az ország legbefolyásosabb vallási testülete, az Egyházak Világtanácsához kapcsolódó felszabadítás-teológusok, és az őslakos földtulajdon jogok mozgalmának kommunista „talpasai". Ilyen „szuverén őslakos köztársaságok" létesítésére hívott fel az 1920-as években a Kommunista Internacionálé 4. és 6. kongresszusa, és bevett balos követelés maradt egészen máig. Ha ehhez hozzávesszük a különböző „vadvédelmi", természetvédelmi törekvéseket, a teljes földterület, melyet jelenleg vagy a közeljövőben kivesznek a körforgásból (nem mindet mutatja az alábbi térkép), az országnak legalább a *32%-át* foglalja magában.

MAP 13
Protected areas of Australia

* See page 32 for definitions of protected areas and sources.

1992. június 3-án az ausztrál Legfelsőbb Bíróság jogerősen döntött az *Eddie Mabo versus Queensland* ügyben, hogy Ausztrália polgári törvénye elismeri a földek őslakos jellegét. A korábbi törvényt, amely 1788-ban keletkezett, és *terra nullus*-nak (üres földnek) deklarálta Ausztráliát, mielőtt a britek odamentek, felülírták, és ezzel potenciálisan az egész kontinenst közprédává tették.

Ezen felül az anglofil ausztrál kékvérűek magántámogatásával együtt, akik ott vannak az Ausztrál Természetvédelmi Alapítvány és a WWF-Ausztrália vezető testületeiben, a kormány Őslakos és Torres-Szoros Szigeti Bizottsága (ATSIC) 2,2 milliárd dollárt költött évente az „őslakos jogokra", amiből keveset éreztek az őslakosok.

Ráadásul az őslakosnak tekintett földeket, Ausztrália hatalmas területeit, kisajátították a számtalan „természetvédelmi", „világörökségi" vagy „vadvédelmi" címkékkel. Ausztrália teljes, 7.682.427 km^2-éből több mint 1,2 millió kapott ilyen megjelölést. A szövetségi Ausztrál Örökségi Bizottság, amely – az Ausztrál Természetvédelmi Alapítványhoz hasonlóan – tagja a Nemzetközi Természetvédelmi Uniónak (IUCN), 10.520 „védett területről" számolt be 1992-ben; mióta éves jelentéseket adnak ki 1992–93-tól kezdve, 18.000 ilyen területet tartanak nyilván, és 1576 vár elbírálásra.

A WWF visszaküldi Európát a sötét középkorba

Ha Fülöp herceg és a WWF így folytatja tovább, Európa a 21. század elejére visszahanyatlik a fekete kór feudális korszakába, ami megelőzte a 15. századi reneszánszt.

Az utóbbi két évben a WWF és egyik céges társa, a holland Heineken Sörfőzde Rt. egy sor tanulmányt tett közzé Európa nemzetállamainak aláásása és a természetvédelmi területek, vadászterületek és a nyugat-európai kontinens védett területeinek növelése mellett kampányolva.

A Heineken-tanulmány felhív Európa térképének átrajzolására, melyen 75 miniállam szerepelne, összesen 10 milliónyi népességgel. Mindegyik miniállamot a létező európai királyi házak egyikének tagja uralná.

Az igazgatótanács elnöke, A. H. Heineken, aki a terv szponzora, régi támogatója a WWF és a IUCN (International Union for Conversation of Natur and Natural) erőfeszítéseinek. John

Loudon, a Royal Dutch Shell volt testületi elnöke és a WWF nemzetközi elnöke 1977–1981 között, sok éven át ült a Heineken-testületben is.

A tervet felkarolta az Ecoropa, a WWF egyik fontos európai alvállalata, melyet az egykor önmagukat „univerzális fasisztáknak" nevezett Denis de Rougemont és Teddy Goldsmith alapított.

Ebben az évben (1994) a WWF és a IUCN kiadott egy tanulmányt „Parkok az Életért: Cselekvés Európa Védett Területeiért" (Parks for Life: Action for Protected Areas in Europe) címmel, amely felhívott a nyugat-európai védett övezetek megnégyszerezésére. Az ötlet leállítana minden létező tervet, melyek új vasútvonalakat, vízierőműveket, és más kelet-nyugati infrastrukturális létesítményeket foganatosítanának, mivel mindezek átvágnák a parkokat. A tervezet összhangban van a Heineken-javaslattal, és a nemzetállami rendszert le akarja cserélni egy új politikai földrajzzal, amely „biorégiókon" alapszik.

Ezen újrafeudalizációs terv sikerének biztosítása érdekében a WWF leggazdagabb támogatói közül számosan, köztük az 1001 Klub több tagja, a híradások szerint nagy földterületeket vásárolnak ott, ahol parkokat és védett övezeteket terveznek kialakítani.

Ha Fülöp herceg és a WWF-IUCN apparátus ellenállás nélkül nekiáll ezeknek a terveknek, mellettük lesz egy növekvő zöldpárti mozgalom szerte a kontinensen, mint a tervet kiverekedő osztagok. Az európai zöld-mozgalom a WWF és a szovjet-blok volt titkosszolgálatainak, különösen a kelet-német Stasinak (állambiztonsági szolgálat) a közös projektje.

A WWF működési modellje: a kambodzsai Pol Pot-rezsim

Pol Potot, a kambodzsai vörös khmerek vezetőjét környezetvédelmi mintaképként dicsőítette a WWF kulcsvezetője, Edward Goldsmith. A kambodzsai vörös khmerek rövid, négy éves uralma alatt, 1975–79 között a becslések szerint 3 millió ember veszett oda a 7 milliós népességből, gyilkosság vagy éhezés és végkimerülés miatt.

Patrick Wright a londoni *Guardian*ben megjegyezte, hogy Teddy Goldsmith, akinek testvére, James Goldsmith a bankár és LaRouche-gyűlölő John Train üzleti partnere, egy „vadász és gyűjtögető ideált" követett az 1970-es évek elején. Ez vezetett az 1972-ben megjelent „befolyásos" könyvköz, *Blueprint for Survival* (Útiterv a túléléshez). Wright szerint „másokhoz hasonlóan, akik a felvilágosodás túlsó oldaláról indultak és elutasították ennek racionalizmusát, mechanisztikus és teljesen fenntarthatatlan felfogását, ennek a sötétenlátó körnek a tagjai bizarr és szánalmas következtetésekre jutottak. Előrevetítik a rendőrség és a bíróságok fontos szerepét a kataklizmatikus változások kezelésében, melyek bizonyosan eljönnek, úgy írják le a faji toleranciát, mint a kulturális hanyatlás egyik jelét, és körbe dícsérik Pol Pot vörös khmerjeit, mint a decentralizált paraszti társadalom úttörőit".

Teddy Goldsmith jól ismerte a „mintaképét". A kambodzsai vörös khmerek által ellenőrzött terület az 1990-es években a WWF meghatalmazottak szigorú ellenőrzése alá került, akiket maga Pol Pot vezetett. 1991. jan. 21-én a *Bangkok Post* újságírója, James Pringle ezt a történetet közölte a tömeggyilkosról: „Pol Pot, a vörös khmerek hírhedt vezetője, felhívta a kambodzsaiakat a veszélyeztetett fajok megóvására. Ő természetesen Kambodzsa fogyatkozó vadvilágát érti ez alatt, noha a vörös khmerek uralma alatt a legveszélyeztetettebb faj az emberé volt."

Pol Pot a szavakat tettekre váltotta és kiadott egy közvetlen felhívást a kambodzsaiakhoz, hogy ne vadásszanak madarakra és állatokra, tartózkodjanak a megölésüktől *bármely okból* – feltehetőleg beleértve a fogyasztás célját is.

„A vörös khmer vezető egyik leghűségesebb helyettese, Ta Mok, akit a kambodzsaiak 'A Hentes'-nek neveztek a rendkívüli kegyetlensége miatt, most ugyancsak lelkesedik az ökológiáért és a veszélyeztetett fajok védelméért", tudósított Pringle. „Bárki, aki ellenszegül Pol Pot 'zöld' irányelvének Kambodzsa északi határa mentén, ahol Ta Mok tevékenykedik, dzsungel-

bíróság elé állítják, és rendszerint négy nap munkára ítélik a védett területek kerítésének építésénél.”

Rogelio MADURO:

A WWF ökoterrorista, ökofasiszta légiói

A WWF, az általa felállított afrikai katonai és terrorista apparátuson kívül közvetlenül szétterítette a szervezetek globális hálózatát, hogy terrorista és proto-terrorista műveleteket hajtsanak végre, beleértve mindent, a gazdasági blokádtól és nyilvános demonstrációktól a terrorista erőszakig és szabotázsig. Noha a WWF igyekszik karnyújtásnyi távolságban maradni ettől az öko-terrorista alvilágtól, a nyilvános dokumentumok és szemtanúk beszámolói megmutatják, hogy a nyíltan „ökoterrorista” csoportok mindegyikét, melyek elterjedtek már 1969-től kezdve, közvetlenül pénzelte és irányította a WWF.

Több fázisa volt ennek a műveletnek. Az első fázisban, 1969–71, a WWF elindította a Greenpeace-t és a Föld Barátait, hogy „közvetlen akciókat” kezdeményezzenek a WWF által előzetesen kijelölt célpontok ellen. Ebben a fázisban a proto-terrorista tevékenységek általában nem irányultak az élet és a vagyon ellen.

Az 1970-es évek végétől az olyan underground terrorista csoportok tevékenységének csúcsán, mint a Weathermen, a Baader–Meinhof banda, és a Vörös Brigádok, az első generációs szervezetek létrehoztak kisebb csoportokat, hogy végrehajtsák a sokkal erőszakosabb „közvetlen akciókat”, köztük tulajdon rongálását, és néhány esetben gyilkosságot. A WWF-nek a szabad világ médiájára gyakorolt rendkívüli kontrollja révén, a sajtó nagymértékben kedvező színben tüntette fel ezeknek az ökoterrorizmusba hajló akcióknak mindegyikét.

A Greenpeace alapítása

A legfontosabb nemzetközi ökoterror-szervezetet, a Greenpeace-t a WWF hozta létre 1971-ben Vancouverben Brit-Kolumbiában, ahol a brit titkosszolgálat (azaz a brit korona) nyugati műveleteinek egyik jól ismert központja van. A korai Greenpeace-tagok között voltak a Vancouveri Felszabadítási Front tagjai, amely az USA Weathermenjeivel volt kapcsolatban, ill. maoisták, ellenkultúra-hívők, és a Cadbury család által szponzorált kvéker akció-mozgalom képviselői. A korai Greenpeace támogatás fő forrása a WWF volt, amely vásárolta és felszerelte az eredeti Greenpeace „haditengerészetet”.

A Greenpeace egy sor radikálisabb szervezetet hozott létre, köztük a Sea Shepherd Társaságot, az Earth First!-öt és az Emberek az Állatokkal való Etikus Bánásmódért/Állati Felszabadítási Frontot. Ezeknek a szervezeteknek a vezetősége, támogatása és logisztikai bázisa átfedik egymást. Susan Pardee például, aki a Seattle-ben lévő Greenpeace-iroda munkatársa, egyúttal a helyi vezetője az Earth First!-nek és a Native Forest Networknek. A seattle-i Earth First! irodája a Greenpeace hivatalán belül található.

Ennek a WWF erőfeszítésnek az egyik eredményeként az USA és más országok növekvő mértékben esnek áldozatul egy lopakodó háborúnak, melyet az ökoterroristák vezetnek. Erről a háborúról ritkán tudósít a sajtó. A terrorista akciók napi szinten zajlanak az USÁ-ban, bombákat dobnak fűrészüzemekre és nagybani állat-árverési épületekre, elpusztítanak mezőgazdasági, fakitermelési, bányászati és halászati berendezéseket, és megrongálják a biológiai kutatólétesítményeket.

A Sea Shepherd terrorizmusa

Jellemző a Sea Shepherd kampánya a bálnafeldolgozás ellen. Paul Watson, a Vancouveri Felszabadítási Front egyik tagja, aki 1973-ban tűzharcba keveredett az FBI ügynökeivel a Wounded Knee Indián Rezervátumnál, és aki a Greenpeace egyik alapító tagja, létrehozott egy radikális frakciócsoportot 1977-ben, a Sea Shepherd Természetvédelmi Társaságot. Watsont e naptól fogva az amerikai WWF aktivistája, Cleveland Amory támogatta, az Alapítvány az Állatokért és a brit Királyi Társaság „Állatokkal szembeni erőszak megelőzéséért" szervezetének feje. A pénzből egy brit halászhajót vettek, melyet arra használtak, hogy levadásszák a portugál bálnavadász hajót, a Sierrát.

1979. július 17-én a Sea Shepherd elüldözte a Sierrát a portugál partoktól. A portugál parti őrség hajói elfogták a Sea Shepherdöt és őrizet alatt tartották, míg Watson kifizeti a kárt, amit a Sierrának okoztak. A 750.000 dolláros javítási költség helyett Watson elsüllyesztette a Sea Shepherd-öt Leixoes portugál kikötőben 1979. dec. 31-én.

Röviddel ezután, 1980. febr. 5-én, három ökoterrorista felrobbantotta a Sierrát Lisszabonnál. Egy ismeretlen nő felhívta Spanyolországból a UPI nemzetközi hírügynökség lisszaboni irodáját, és közölte, hogy „a Sea Shepherd-öt megbosszulták! Csak hogy tudják: ez nem baleset volt; ez egy szándékos akció volt! A Sierra nem fog többet bálnákat ölni! Mi tettük ezt a Sea Shepherd miatt!" 1980. április 27-én az öt spanyol bálnavadász hajó közül kettőt, az Isba I. és II.-t felrobbantották a spanyolországi Marin kikötőjében, Vigo közelében. Watson szerint a spanyol bálnavadász hajókat ugyanaz a három azonosítatlan ökoterrorista robbantotta fel, akik a Sierrát is két hónappal korábban.

Ilyen indulás után Watson Sea Shepherd-je terror-kampányt vezetett számos ország halász- és bálnavadász hajói ellen. Watson számlájára írható több izlandi és norvég bálnavadász hajó elsüllyesztése. Ezenfelül a Sea Shepherd megrongált tucatnyi hajót, halászhálókat vágott szét, és akciókat hajtott végre, melyeket kalózkodásnak minősít a nemzetközi törvény. Mindezen akciói és egy norvég bírósági ítélet ellenére Watson szabad ember, nem akadályozzák az USA végrehajtó szervei.

Válogatás egyéb EIR-számokból

1996. máj. 17.

Scott THOMPSON:

A Windsor-ház náci gyökerei

A brit Korona által valaha elkövetett egyik legnagyobb nyilvános átverés volt, hogy VIII. Edward király, mint „fekete bárány" – aki 1936-ban lemondott a trónról a nácik támogatása miatt – lett volna az egyetlen eltévelyedése az amúgy szeplőtelen Windsor-vonalnak. Semmi sem áll távolabb az igazságtól. A brit monarchia és a City of London vezető korona-bankárjai lelkesen támogatták Hitlert és a nácikat, pénzelték a Führer megválasztását, és minden tőlük telhetőt megtettek, hogy felépítsék a náci hadigépezetet, mert Anglia geopolitikai háborút tervezett Németország és Oroszország között.

A náci típusú népirtás támogatása mindig is a Windsor-ház politikájának szíve-közepe volt, és a kedélyes Windsorok jóval VIII. Edward lemondása után is fenntartották közvetlen náci kapcsolataikat.

Így, amikor Fülöp herceg, aki a holland Bernhard herceggel a társalapítója a WWF-nek, egy interjúban elmondja, hogy szeretne „halálos vírusként újraszületni”, hogy segítsen megoldani a „népesedési problémát”, épp azt teszi, „ami természetes” az anglo-holland oligarchia bármely sarjadékának.

Ha túl akarunk jutni a szappanoperán és valóban meg akarjuk érteni a mai Windsorokat, érdemes Fülöp herceggel kezdeni. Nem csupán a Hitler-Jugend tananyagban kapott kiképzést, de a német sógorai, akiknél élt, valamennyien a náci párt magasrangú figurái voltak.

Mielőtt családjának száműzetésbe kellett vonulnia, Fülöp herceg a görög trón örököse lett, azok után, hogy a britek megpuccsolták Bajor Lajos fiát, aki a görögök királya volt I. Ottó néven. Ottó király 1862-es eltávolítását követően London trónörököst keresett és talált a dán király lemondott örökösének és unokaöccsének, Keresztély koronahercegnek a fia, Vilmos herceg személyében. 1862-ben a dán Vilmos herceget beiktatták mint I. Györgyöt, Görögország királyát, és 1866-ban kiházasították I. Miklós cár unokájával. Fülöp herceg Viktória királynő unokája, és rokonságban áll Európa jelenlegi és egykori koronás főinek legtöbbjével, beleértve hét orosz cárt is.

Fülöp herceg nővéreinek házasságai határozottan erősítették a német arisztokráciával való kapcsolatokat. 1931 és 1932 folyamán Fülöp négy nővérének a következő férjeket választották: Margaritának egy cseh-osztrák herceget, Gottfried von Hohenlohe-Langenburgot, az angol Viktória királynő egyik dédunokáját; Teodórának Bertholdot, a bádeni őrgrófot; Ceciliának Georg Donatust, Hessen–Rajna-i nagyherceget, aki szintén Viktória királynő egyik dédunokája volt; és Zsófiának a hesseni Christoph herceget.

Fülöp sógorai közül hárman olyan német arisztokraták voltak, akik egyszerre angolbarátok és nácibarátok voltak, és akik a mai napig befolyást gyakorolnak Németországban.

Bernhard herceg színrelépése

Őkirályi fensége Bernhard herceg, a holland Juliana királynő hitvese, és a jelenlegi Beatrix királynő apja, a WWF (mai World Wide Fund for Nature) társalapítója és első vezetője lett 1961 októberében. Amikor a Lockhead-botrány miatt 1971-ben Bernhardnak le kellett mondania a legfontosabb tisztségeiről, a WWF-nél felváltotta Fülöp herceg. Fülöphöz hasonlóan, akit az ökofasiszta ügy mellé állított, Bernhard hercegnek is erős gyökerei voltak a náci mozgalomban.

Az egész Orániai-ház benne volt ebben: Wilhelmina királynő, a későbbi Juliana királynő anyja egy jobboldali playboy-hoz ment feleségül, aki pénzért kalapozott Hitler számára; Juliana feleségül ment Bernhard herceghez, aki akkor SS-tiszt volt; és Juliana királynő lánya, Beatrix feleségül ment a Hitler-Jugend egyik volt tagjához.

Bernhard herceg elsőként 1934-ben kezdett érdeklődni a nácik iránt, amikor utolsó éves hallgató volt a berlini egyetemen. A náci titkosszolgálat egyik tagja szervezte be, de először a gépesített SS-nél dolgozott. Bernhard Párizsba ment, hogy az IG Farbennél dolgozzon, amely úttörő szerepet játszott a náci gazdasági miniszter, Hjalmar Schacht kényszermunka-tábor rendszerében azáltal, hogy koncentrációs táborokat építettek, ahol szénből szintetikus benzint és gumit állítottak elő. Bernhard vezette a kémkedést az SS részére az IG Farbennél. A Newsweek 1976. április 5-i száma szerint erről a szerepéről vallomást tett a nürnbergi törvényszék előtt.

Amikor Bernhard otthagyta az SS-t, hogy feleségül vegye a későbbi Juliana királynőt, az Adolf Hitlernek szóló lemondó-levelét „Heil Hitler!” köszöntéssel zárta. William Hoffman írja *Queen Juliana* c. könyvében: „A feszültségek [a házasság miatt] nem enyhültek, amikor... Adolf Hitler továbbította a gratulációját. A *Het Volk* c. holland napilap szerkesztőségi cikkben közölte, hogy ’jobb lenne, ha a leendő Juliana királyné valamely demokratikus országból választana hitvest, nem a Harmadik Birodalomból’.”

Ez az ember állította Fülöp herceget az ökofasizmus mellé, de Fülöp náci gyökerei sokkal korábbiak voltak.

Hitler-Jugend és világfasizmus

Nővére, Teodóra befolyása révén a fiatal Fülöpöt egy német iskolába küldték a Constantine-tó mellett, mely iskolát Berthold apja, Max von Baden alapította régi személyi titkárával, Kurt Hahnnal. Az I. világháború folyamán Max von Baden herceg kancellár volt, míg az Oxfordban végzett Hahn először a berlini külügyminisztérium hírszerzési osztályának fejeként szolgált, majd Max herceg különleges tanácsadójaként a versailles-i béketárgyalásokon. Von Baden és Hahn létrehoztak egy iskolát a Salem kastély egyik szárnyában, ahol a szerzetesi szellemet ötvözték a náci „erő-ideológiával". A nácikat támogató Hahn, aki részben zsidó volt, hamarosan nehézségekbe ütközött az SS-nél, és inkább a náci párt centristább elemeit támogatta. Hahn valójában azzá vált, amit Michael Ledeen „egyetemes fasisztának" nevezett, hasonlóan Vladimir Jabotinskyhoz, Coudenhove-Kalergi grófhoz, a Strasser-fivérekhez és más fasisztákhoz, akikkel a náci kemény mag nem foglalkozott.

Noha Hahn befolyásos kapcsolatai lehetővé tették számára, hogy megmeneküljön a koncentrációs táboroktól, kénytelen volt elhagyni az általa alapított németországi iskolát, mielőtt Fülöp ideérkezett, és új iskolát alapított Skóciában, melyet Gordonstounnak neveztek. Ez az iskola játszotta a fő szerepet II. Erzsébet királynő és Fülöp valamennyi fiúgyermekének felnevelésében. Amikor Fülöp megérkezett Hahn salemi iskolájába, ez már a Hitler-Jugend és a náci párt ellenőrzése alatt állt, és a tananyag a náci „fajelmélet" lett. Hahn a londoni külügy egyik tanácsadója lett, és sürgette a békéltetési politikát a „centrista" nácik érdekében.

Fülöp rokonai az SS-ért dolgoznak

Fülöp nővérének, Zsófiának a férjét, Christoph herceget tárt karokkal fogadták a nácik, akik eszközt láttak benne a brit megbékéltetési körhöz, melyet VIII. Edward király képviselt. Christoph herceg 1933-ban csatlakozott a náci párthoz, és 1935-től a Forschungsamt (tudományos kutató-hivatal) vezetője lett, egy különleges hírszerzési egységé, melyet Herman Göring irányított, és egyben SS Standartenführer (ezredes) is volt Heinrich Himmler személyes csapatában. A Forschungsamt elektronikus hírszerző módszereket használt a náci párton belül, miközben a Gestapoval dolgozott a katolikus egyház, a zsidók, és a munkáspárti szervezetek ellen.

Az SA-vezető, Ernst Röhm elleni homoszexuális pletykák azután kezdtek terjedni, hogy Himmler a Forschungsamt lehallgatóihoz fordult, majd elrendelte a Hosszú Kések Éjszakáját. Christoph herceg és Zsófia legidősebb gyermekét a Karl Adolf névre keresztelték Hitler iránti tiszteletből. Később Fülöp herceg gondoskodott a neveléséről.

Christoph herceg testvére, hesseni Fülöp az olasz király egyik lányát vette feleségül, és hivatalos összekötő lett a náci és fasiszta rezsimek között.

Négy évvel azután, hogy Fülöp herceg elhagyta a salemi kastélyt és beiratkozott a skóciai Gordonstoun akadémiára, 1937. nov. 16-án arról értesült, hogy Cecilia nővére és annak férje, Georg Donatus, Hessen-Rajna-i nagyherceg lezuhantak Göring egyik Junker-típusú repülőgépével, útban London felé Georg fivérének esküvőjére. A brit Private Eye magazin szerint a temetésen valamennyi vezető náci és békéltetőik megjelentek. Fülöp herceg titkos kapcsolatot alakított ki VIII. Edward királlyal, ami folytatódott Edward 1936-os lemondása után is.

Valójában az 1930-as évek náci–brit háttérkapcsolatainak központi figurája Fülöp nagybácsija és szponzora volt, Lord Louis Mountbatten (eredeti nevén Battenberg, a hesseni család egyik ágából). VIII. Edward a lemondatásáig a teljes támogatását élvezte „Dickie" Mountbattennek. Lord Mountbatten a II. világháború nagy részében titkos kommunikációs csatornákat

tartott fenn a brit királyi család és Hitler-barát német unokatestvéreik között, Lujza nővére révén, aki a nácibarát Svédország koronahercegnője volt. Lujza volt Fülöp herceg nagynénje.

Noha a Buckingham Palota pletykagyára próbálta úgy beállítani ezt a háború alatti kollaborációt az ellenséggel, mintha pusztán családi kapcsolat lett volna, a kommunikációnak nyilvánvalóan részei voltak Fülöp herceg titkos szövetségesének, a windsori hercegnek az üzenetei (a korábbi VIII. Edwardé).

A Washington Post 1995. nov. 20-ai száma beszámolt róla, a londoni Observerben legutóbb nyilvánosságra hozott portugál titkosszolgálati adatok alapján, hogy a windsori herceg, szoros együtműködésben a spanyolországi és portugáliai nácikkal, egy háború alatti angliai forradalom kirobbantását tervezte, hogy megdöntse Churchill kormányát, lemondassa fivérét, VI. Györgyöt, és átvegye a trónt, Wallis királynővel az oldalán. A portugál hírszerzés kiderítette, hogy Walter Schellenberg, a Gestapo kémelhárításának vezetője, az egyik kontakt volt ebben az összeesküvésben. Miután Schellenberg találkozott a portugáliai spanyol nagykövettel, Nicolas Francoval, a fasiszta Franco tábornok fivérével, Franco nagykövet azt mondta egy portugál diplomatának: „A windsori herceg lehet az az ember, aki a birodalom élére kerülhet, mert mentes a háborúban való felelősségtől, és nem ért egyet az angol politikusokkal."

Bármilyen levelezést rejtegettek is Zsófia és Christoph herceg kronbergi kastélyában, VI. György király 1945 júniusában kénytelen volt kiküldeni a korábbi MI-5 tisztet, Anthony Bluntot, mint „A király képeinek gondnokát", hogy gyűjtse össze ezt a levelezést. II. Erzsébet királynő állítólag erősködött, hogy Bluntot nem hallgatták ki a kastélyban tett titkos látogatásáról. Egyébként figyelemreméltó, hogy kezdve a levélváltással VI. György és Eisenhower elnök között, a Windsor-ház elkeseredésének adott hangot azoknak a dokumentumoknak az elzárása miatt, melyek a Kronberg kastélyban az amerikai hadsereg kezére kerültek. Nyilvánvalóan nem csak karácsonyi üdvözleteket váltott egymással Fülöp herceg patrónusa, Lord Dickie Mountbatten, ennek nővére Lujza koronahercegnő, és Fülöp sógora, hesseni Christoph herceg.

L. WOLFE:

A birodalmi Tavistock agymosó-projekt

„Különböző meggyőződéseket lehet elültetni számos emberben, miután az agyfunkcióikat, véletlenül vagy szándékosan, kellőképp felkavarta a félelem, a düh, vagy az izgalom. Az ilyen felindulások következményei közül az egyik legáltalánosabb az ítélőerő átmeneti meggyengülése és a befolyásolhatóság növekedése. A különböző csoport-megnyilvánulásokat néha a „nyájösztön" címszó alatt osztályozzák, és ezek különösen látványosak háború idején, súlyos járványok alatt, és az általános veszélyeztetés minden hasonló időszakában, melyek növelik a szorongást s így az egyéni és tömeges befolyásolhatóságot." – A Tavistock Intézet pszichiátere, Dr. William Sargant 1957-es könyvéből, *Battle for the Mind* (Harc az emberi elméért).

„Úgy gondolom, hogy politikailag a legjelentősebb terület a tömegpszichológia lesz... A jövő szociálpszichológusainak rendelkezésére áll majd számos iskolásgyerek, akiknél különböző módszerekkel megpróbálják kialakítani a szilárd meggyőződést, hogy a hó fekete. Hamarosan elérnek különböző eredményeket: először azt, hogy az otthoni hatásokat gátolják. Másodszor, felismerik, hogy nem lehet sokat elérni, ha a képzés nem kezdődik el 10 éves kor előtt... A jövő tudósainak ezeket az elveket kell kidolgozniuk, és pontosan megállapítani, mennyibe kerül elhitetni egy gyerekkel, hogy a hó fekete. Amikor a módszer tökéletessé válik, minden kormány, amely több nemzedék oktatását végzi, képes lesz biztonságosan ellenőrizni a polgárait anélkül, hogy hadseregre vagy rendőrségre lenne szüksége." – Lord Bertrand Russel 1951-es könyvéből, *The Impact of Science Upon Society* (A tudomány hatása a társadalomra).

A néhai guyanai külügyminiszter, Dr. Fred Wills egyszer azt mondta, hogy Nagy-Britannia korábbi gyarmatainak legtöbb diplomáciai testülete túl sok időt töltött azzal, hogy tökéletesítse az „oxbridge" (oxfordi, cambridge-i egyetemi) akcentusát; az idejük többi részét pedig, mint mondta, azzal töltötték, hogy a „britek hátsóját csókolták". Wills próbálta elmagyarázni amerikai barátainak ezt a viselkedést, és azt mondta, hogy a kolonializmus a legerőteljesebb formájában még létezik az „alattvaló népek elmeállapotában", még akkor is, ha a korábbi gyarmatok már kaptak egy névleges szabadságot.

Wills így kommentálta a brit birodalmi elit hosszú távú projektjének sikerét, melynek kulcsfogalmai megjelennek Winston Churchill szavaiban, az anglofilek egyik összejövetelén, amelyet 1943. szept. 6-án tartottak a Harvard Egyetemen. Churchillt ekkoriban leállította az amerikai elnök, Franklin D. Roosevelt, aki több okból is világossá tette szándékát, hogy leszerelje a briteket és minden más birodalmat a háború eredményeképp. Miközben a brit birodalmi elit nem akarta átengedni az amerikaiaknak, hogy bevezessenek egy „poszt-kolonialista megoldást" a birodalom számára, konszenzus körvonalazódott a királyi családhoz legközelebb álló családok között, hogy a régi birodalmi struktúrát nem lehet fenntartani. Azt javasolták, hogy a területi kontrol helyett át kell térni az elme-kontrollra, nem csupán a gyarmati népeknél, hanem az Egyesült Államokban és a nyugati világ többi részén is.

Churchill a beszédében – melyet nemzetközileg is közvetítettek – javasolta, hogy az Egyesült Államokon belüli anglofil szövetségesei egyesüljenek az angol anyaországgal egy új vállalkozásban. Szokásos dagályosságával azt mondta, hogy országaink kontrollálják a világ sorsát, s aki kontrollálja a tudományt és a technológiát, az kontrollálja a kultúrát. Ezek messze hatékonyabb fegyverek, mint a katonai erő, jelentette ki Churchill. Az emberek tudatának kontrollálása „messze nagyobb eredményekkel jár, mint elvenni más emberek földjét, országát, vagy kizsákmányolni őket. *A jövő birodalma az elme birodalma lesz.*"

Churchill „titkos fegyvere" ebben az elme fölötti kontrollért indított harcban egy csoport volt, mely pszichiáterekből és agymosókból állt, akik akkor a US Army-nál dolgoztak a Pszichológiai Hadviselés Igazgatóságán, John Rawling Rees dandártábornok parancsnoksága alatt.[245] Ezek a személyek a Tavistock Klinika káderei voltak, amely London elővárosában állt; korábban már kiépítették a hasonszőrűek hálózatát az USA különböző egyetemein, köztük a Harvardon, és a háború alatt is a Háborús Információs Hivatalnál és a Stratégiai Szolgálatok Hivatalánál (OSS, CIA elődje). Ezenfelül Britannia pszicho-harcosai létrehozták a támaszpontjukat Hollywoodban, a rádiós, televíziós és filmipari cégeknél.

A háború végén a Tavistock-hálózat, melyhez több százan tartoztak, belépett a civil életbe, de a brit politikai körök központi irányítása alatt maradt. Folytatták a think-tankek (ötletműhelyek), intézetek és más „csomópontok" alapítását a világ minden részén (*'nodes'*, egy Tavistock-fogalom a különböző szövetséges tevékenységi központjaikra), hogy uralják a társadalompolitika kulcsfontosságú területeit; ma a Tavistock magvát alkotó csoport tagjainak száma több tízezer. Ez a mag-csoport azután kiképzett közel 1 millió kádert (a saját becsléseik szerint), akik tanárokként és tanácsadókként dolgoznak az üzleti, katonai, politikai és nevelési-oktatási elitek számára. Többé-kevésbé kifinomult módon, konspiratíve működnek, hogy beavatkozzanak az egyének tudatába, megkísérelve nemcsak annak alakítását, hogy az emberek mit gondoljanak, hanem hogy megszabják maga gondolkodás paramétereit és határait.

[245] A LaRouche-mozgalom átfogó kutatást végzett Rees és a Tavistock-hálózat tevékenységével kapcsolatban 1973-74-ben, melynek eredményeit megjelentette a *Campaigner* 1973 téli és 1974 tavaszi számaiban. További cikkek jelentek meg erről az *EIR*-ben az utóbbi több mint 20 év folyamán.

Mi a Tavistock?

A Tavistock Központ, melynek épületei London ugyanilyen nevű elővárosában helyezkednek el, a Tavistock Klinikából és a Tavistock Emberi Kapcsolatok Intézetéből áll, melynek további öt alintézménye van. Az utóbbi öt évtizedben ez a központ létrehozotta a „nemzetközi csomópontok" hálózatát, melyek mini-Tavistockként működnek, és közös projektekben dolgoznak (ld. a cikk végén). Negyedéves folyóiratukat, a *Human Relations*-t 1947-ben alapították, és ebben irányvonalakat adnak a hálózat nyilvánosabb munkája számára.

A Tavistock-hálózat eredete visszamegy az 1920-ban alapított Tavistock Klinikára, mely a királyi család közvetlen támogatásával, őfelsége György, kenti herceg (1902–42) révén jött létre. A Klinika hamar elnyerte becenevét, a „Freud Hilton"-t, a pszichoanalízis áltudományának felkarolása miatt; mindazonáltal gyorsan kiszélesítették horizontjukat különböző más pszichológiai elméletekkel. Mindezek az elméleti kutatások egyesültek abban az oligarchikus nézetben, hogy az ember egy állat, akinek impulzusait és ösztöneit ellenőrizni és megszelidíteni kell, ahogy az állatokkal is teszik.[246]

A Tavistock hasznosságát a birodalmi urai számára jól lehet tanulmányozni a vezetője, John Rawling Rees munkájából. A szenvedélyes faji patrióta és eugenetika-hívő Rees tanulmányozta a „háborús neurózisokat" Franciaországban az I. világháború alatt. A következtetései: ellenőrzött feltételek között neurotikus viselkedést lehet gerjeszteni, és az ilyen módszerek révén az egyéni viselkedést teljes mértékben kontrollálni lehet. A későbbi években a Tavistock alkalmazottai, mint pl. Dr. Kurt Lewin, kidolgozták Rees „felfedezését" és kifejlesztették a módszereket az ellenőrzött irracionális viselkedés kialakítására az embercsoportok között.

Rees és mások révén a Tavistock javasolta, hogy az elméleteiket használják fel a társadalmi ellenőrzés eszközeiként békeidőben is. 1945-ös könyvében, *The Shaping of Psychiatry by War* (Háború és pszichiátria), Rees beszámolt róla, hogy a Tavistock-csoport munkája a háború alatt arra az eredményre vezetett, hogy a népességnek volt egy „pszichopatológiai tizedrésze", akik genetikailag elmaradottak voltak. Ha ezeknek a lemaradóknak a számát nem tartják ellenőrzés alatt, hamarosan a társadalom túlnyomó többségét fogják alkotni. Ezért szükség volna módszerek alkalmazására, köztük a pszichiátriára, hogy ellenőrizzék ezeket az embereket, és megelőzzék a számuk növekedését, ugyanakkor ellenőrizni kell a nagyobb népességeiket is az elmaradott gyarmati országokban, melyek fenyegetik a civilizált világot. A népesség fennmaradó részében lennének néhányan, akik, ha a neurózisaikat kontrollálják, hasznosak lehetnek az emberek nagyon kis csoportja számára, akiknek genetikai állományuk és pszichológiai képzésük állítólag alkalmassá teszi őket a vezetésre. Rees és a Tavistock számára a pszichiátriai munka a „szelektálási" folyamatot jelentette, mely által a társadalmat felosztották visszamaradott, „hasznos" neurotikusokra, és genetikailag alkalmas felső 10%-ra.

A pszichiátereknek, mondja Rees, jelen kell lenniük a társadalom minden szintjén, hogy beavatkozhassanak mindenütt – otthon, munkahelyen, iskolákban – bármikor. „Ha feltett szándékunk, hogy megjelenjünk a nyilvánosság előtt", írta Rees, „és felvegyük a harcot korunk társadalmi és nemzeti problémáival szemben, akkor rohamcsapattá kell válnunk, és ez nem lehetséges, ha a pszichiátria csak az intézményekre korlátozódik. Jól kiválogatott csapatokra, jól képzett pszichiáterekre van szükségünk, akik szabadon mozognak, és a maguk területén kapcsolódnak a helyi körülményekhez."

Rees könyve egy előadássorpzaton alapszik, melyet az amerikai hálózatának tartott. A könyv megjelenését követő két évven belül a Tavistock kiterjesztette tevékenységét Britanniára és a birodalomra, és növelte támaszpontjait az Egyesült Államokban. A Tavistock Klinikához

[246] Foglalkoztak a nemzeti ideológiák kiterjedt körvonalazásával is, keresve a gyenge pontokat, melyeket a britek manipulálhatnak. Rees irányítása alatt ezek némelyikét összefoglalták egy 1950-es könyvben, *World Tension* (Feszültségek a világban) címmel. Más kutatásaik a mai napig titkosak.

társult a Tavistock Emberi Kapcsolatok Intézete, hogy kiképezze és csatarendbe állítsa a „mozgékony pszichiátriai rohamcsapatokat". Az Egyesült Államokban megalakult Lewin Csoportdinamikai Kutatóintézete, ennek mellékágai, a Nemzeti Oktatási Laboratóriumok, és a Társadalomkutató Intézet a michigani egyetemen. A pénz ezekre az erőfeszítésekre a királyi család által szponzorált jótékonysági alapokból származott, valamint a Rockefellerektől, a Mellonoktól és a Morganektől, hogy csak néhányat említsünk az USA oligarcha-családjai közül, akiknek zsebe megnyílott a Tavistock-agymosók számára.

A birodalom újraszervezése

A brit birodalmi elitek azért ütötték nyélbe a Tavistock-hálózatukat, hogy döntő szerepet játszanak a birodalmuk háború utáni újraszervezésében és nemzetközösséggé (Commonwealth) alakításában.

Amint létrehozták a Tavistock Intézetet 1947-ben, Rees megjelent az ENSZ-apparátusban, hogy létrehozza a Mentális Egészség Világszövetségét, közösen Montagu Normannal, a brit korona vezető bankárjával, és azzal az emberrel, aki Hitlert és a nácikat a hatalomba manőverezte. Rees közreműködött több mint három tucat fiókszervezet létrehozásában szerte a bolygón, melyek mindegyike felkarolta Rees neo-freudiánus faji szelekciós elméleteit, hogy megcélozzák és kiválasszák a helyi eliteket a brit irányítás alatt.[247] Rees eközben együttműködött Sir Julian Huxley-val, aki akkor az ENSZ Gazdasági, Társadalmi és Kulturális Szervezetének (UNESCO) volt a vezetője, hogy programokat, speciális tréningeket tervezzenek a vezető káderek kiválasztására a gyarmati szektoron belül. Magát az ENSZ-bürokráciát hasonlóképpen megfertőzték a Tavistock-típusú csoportos tréning-programok, hogy kiképezzenek és ellenőrizzenek bármely kádert, akik átmennek a darálójukon. (Fred Wills úgy írta le az ENSZ-bürokráciát, mint „a világ legrégebbi, folyamatosan működő agymosó-programját" a fejlődő szektor vezetői számára; azok, akik ebben résztvettek, és kijöttek belőle valaha is, elvesztették minden kapcsolatukat a valósággal.) Ugyanakkor az UNESCO létrehozott nevelési és kulturális programokat a gyarmati szektorban, melyek gyorsan működésbe hozták a Tavistock tervezte agymosást.

Amikor ezek a kontroll-módszerek megbuktak, s ez gyakran megtörtént, a brit korona ugyanazokhoz a Tavistock pszicho-harcosokhoz fordult, hogy dolgozzanak ki módszereket ellenőrzött terrorista „mozgalmak" létrehozására. A Tavistock-alkalmazottak segítettek katonai csapatoknak, hogy megteremtsék azt, amit „bandáknak" és „ellenbandáknak" neveztek a gyarmati szektorban. A technikát kísérleti körülmények között tesztelte Frank Kitson dandártábornok az 1950-es években Kenyában, ahol az agymosást és kínzást használták a brit hadifogolytáborokban, hogy létrehozzák a Mau Mau felkelés hamis, brit titkosszolgálati kontroll alatt lévő egységeit. A jogos nemzeti felszabadítási mozgalmakat, melyek a brit iga alóli felszabadulásért harcoltak, hatástalanították és megtörték, vezetőiket megölték az állítólagos „riválisˮ frakciók. Kitsont 1970-ben Észak-Írországba küldték, ahol ő – és nem az IRA – kezdeményezett városi terrorista bomba-bulit, ami negyedszázadra elindította az erőszakot és a pszichológiai terrort a térségben.

[247] Terjedelmes anyagaiban a Tavistock hangot ad elutasításának és gyűlöletének a zsidó–keresztény világnézettel kapcsolatban, mely szerint Isten a saját képére teremtette az embert, nem antropomorf értelemben, hanem úgy, hogy az ember, és csak az ember kapta meg Teremtőjétől a kreativitás adományát. A kabalista Freudhoz hasonlóan a Tavistock elutasítja az emberi kreativitás fogalmát, és azt bizonygatja, hogy ez csupán az elfojtott erotikus vagy neurotikus impulzusokból származik. Például a Tavistock által kiképzett pszichopata R. D. Laing úgy tartja, hogy nincs különbség a kreatív cselekvés és az elmebetegség között, amit azzal próbál bizonyítani, hogy a legkreatívabb egyének általában mentálhigiénés intézetekben találhatók.

Miután Rees távozott a Tavistock-tól, az az ember, aki teljesen gondjaiba vette a hálózatot, Rees protezsáltja volt, Eric Trist. Trist főfeladata volt, hogy a Tavistock-műveleteket kiterjessze az Egyesült Államokra. De először elindított egy nagy Tavistock-projektet: a vezetőképzést (management training), „Tavis-nyelven": a „műveleti kutatást". A brit elit legmagasabb köreinek hozzájárulásával a Tavistock-agymosók leszerződtek a birodalom ipari tényezőivel, hogy belülről „újraszervezzék" a vezetésüket és a munkaerőiket. Ennek egy szelete volt a szakszervezetek hatalmának megtörése azáltal, hogy ösztönözték őket a vezetőségekben való részvételre; de ezeknek a műveleteknek a messze legfontosabb eleme volt, hogy magát a vezetést „profilírozzák", és terápiaszerű üléseken ösztönözzék őket magasabb „produktivitásra". Az agymosáson keresztülment cégek között volt a Shell, a Unilever, a brit kormány által irányított szénipar, és több nagy pénzintézet. A mai legnagyobb cégeknek van pszichológus-stábja, vagy szerződnek velük, míg a céges találkozókat gyakran egy csoportvezető „moderálja", akit erre a feladatra szerződtetnek.

Posztindusztrializmus, mint neokolonializmus

Trist az 1990-es Tavistock-antológiájában – *The Social Engagement of Social Sciense* (A társadalomtudomány kötelességei) – kiteregeti a Tavistock jelenlegi célját: „Minden csomópont vallja a társadalomtudomány szociális kötelezettségeinek filozófiáját. A kötelezettség a metaproblémákra irányul, melyek inkább eredendők és területfüggők, mint egyedi, különálló problémák." Lefordítva a Tavistock-pszichoblablát érthető nyelvre, Trist azt állítja, hogy a Tavistock nem csupán tanulmányozza az egyes nagy társadalmi kérdéseket, hanem beavatkozik („szociális kötelezettség"), hogy elérje a kívánt eredményt. Majd így folytatja: „A munka a jövőre irányul és kapcsolódik az átmenettel a posztindusztriális társadalmi rendbe és paradigmába, mely ezzel az elmozdulással összefügg."[248]

A Tavistock-munka ezen a területen az 1950-es években kezdődött, amikor tanulmányozták a „kibernetika" hatását az ipari országok munkaerejére és a „szolgáltatás-orientált gazdaságra". Az 1960-as években a Tavistock-alkalmazottak tanulmányozták a Kennedy-űrprogram hatásait az amerikaiakra, és úgy találták, hogy ezek gátolták a posztindusztriális elmozdulást; a britek által kontrollált politikai érdekek leállították az űrprogramot.

Az 1960-as évek folyamán a Tavistock kitermelt egy sor jelentést és cikket a „posztindusztriális elmozdulás" hatásáról. A munka dandárját maga Trist végezte, aki abban az időben az Egyesült Államokban tartózkodott, míg embere, Fred Emery a Tavistock-on kívül és Ausztráliában dolgozott. Munkájukat egy 1973-as kötetben foglalták össze, *Towards a Social Ecology – Contextual Appreciation of the Future in the Present* címmel (Egy társadalmi ökológia felé – elméleti észrevételek a jövőről a jelenben).

A „probléma", melyet Trist és Emery felvetettek a birodalmi uraik részéről, a következő volt. Az elmúlt 100 évben a világot az „ipari paradigma" kormányozta, melyben az emberek látták, hogy az új technológiák alkalmazása jobbá teszi az életet a növekvő számú, egymást követő nemzedékek számára. Most azonban felemelkedik a korábbi, fejletlen gyarmati világ; a

[248] A Tavistock-agymosók a „paradigma" fogalmat használják, hogy leírják a felfogásmódok és intézményi struktúrák összességét, melyek irányítanak egy adott társadalmi vagy történeti periódust. Ez egy önkényes fogalom [szótári jelentése szerint 'minta', mely ismétli, „ragozza" önmagát], nem körvonalazza az egyes periódusokat. Így a „posztindusztriális paradigmát" átfedi a „New Age paradigma", melyek együtt léteznek a régi „ipari paradigma" keretein belül. Amikor az egyik paradigmából a másikba való „elmozdulást" magyarázzák, a Tavistock-írók hajlanak a hegeli dialektikára. Szándékosan kimarad a szerep, amit a Tavistock és támogatói játszanak, hogy előidézzék ezeket az „elmozdulásokat", köztük a tömegmozgalmak becsatornázását. Így például a Tavistock döntő szerepet játszott az 1960-as évek rock-drog-szex ellenkultúrájának ösztönzésében és megtervezésében. Hasonlóképpen felhasználtak módszereket ebben az időszakban az „új baloldal" tagjainak toborzásánál. Ezek az elemek döntőek voltak az ún. New Age és posztindusztriális paradigmáikban.

feltörekvő nemzetek, ha magukévá teszik ezt az ipari paradigmát, szeretnének ugyanazon az úton eljutni egy jobb élethez. Így az ipari folyamat kifejezetten veszélyezteti a brit oligarchia hatalmát, mert létrehozza a nemzetállamok bázisát, melyek folyamatosan szembehelyezkednek az oligarchikus uralommal.

Trist és Emery a következő válaszhoz jutottak: Ha egy posztindusztriális paradigmát alkalmazunk egy fejlett szektorban, akkor ez megszabja a növekedés határait a „fejlődő szektorban". Mivel az olyan nemzetek, mint az afrikaiak, több évtizeddel le vannak maradva a posztindusztriális paradicsom elérésétől, lesz egy kevert rendszer, a posztindusztriális fejlett országoké és a félig ipari, ásványkitermelő országoké a „fejlődő szektorban", mint a szerzők jelzik. Ez a kiegyensúlyozatlanság képezi az alapját a folyamatos kizsákmányolásnak és a britek uralta világoligarchia általi kontrollnak ezeken a területeken.

Felmerül a kérdés: Hogyan viszonyuljon a társadalom ahhoz, amit a Tavistock-körök „reesi", vagy „kritikai" döntéseknek neveznek, melyekben minden lehetséges választás „rossz", és hanyatló állapotokhoz vezet? A Tavistock klinikailag igazolta, hogy egy individuum akkor hoz ilyen döntéseket, amikor szélsőséges stresszhelyzetbe kerül, és legfőképp nem mérlegeli magának a döntésnek a paramétereit. Emery és Trist beszámoltak róla, hogy ha a társadalom extrém stresszhelyzetbe kerül, – amit ők *társadalmi felfordulásnak* neveztek, – a kellőképp lerontott és pszichotikus mentális állapotok arra késztethetik a nyugati néptömegeket, hogy „döntést" hozzanak egy posztindusztriális jövő érdekében.

A Tavistock-agymosók sikeres társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális sokkok periódusáról beszéltek az 1960-as évek elején, ami előidézhetne egy radikális nyomást a mentális állapotokra, a védekező reakciók szintjének aláásása révén. Mindezek a *maladaptiv,* téves válaszok, mint nevezik őket, megjelennek a társadalomban, kölcsönhatásba kerülnek egymással, és neurotikus viselkedéseket ösztönöznek széles skálán. Egy olyan világ számára, amelyet stresszes, fenyegető állapotokba hoznak, a posztindusztriális jövő, melyet ajánlanak neki, ragyogónak látszik. A Tavistock-rohamcsapatok szerepe, mondja Trist és Emery, „elősegíteni a kifáradást", és átvinni az embereket a küszöbön az új, posztindusztriális korba.

Drog-rock-szex ellenkultúra

Így nem meglepő, hogy a Brit Birodalom, nagymértékben a Tavistock révén, a hajtóerő volt a drog-rock-szex ellenkultúra elindításában. A Tavistock „rohamcsapatokat", mint pl. Dr. William Sargantet és Dr. Ewin Cameront, meghívták vezetőnek a Pentagon és a CIA 1950-es és 1960-as évekbeli titkos kísérleteihez, melyekben pszichoaktív drogokat és agykontrollt használtak az ún. MK-Ultra programban.

A Tavistock-társutas Aldous Huxley, az 1960-as évek New Age mozgalmának guruja, Hollywoodban élt, a filmiparban dolgozott, és olyan művekkel keltett feltűnést, mint a *Brave New World* (Szép új világ, valójában 'Bátor új világ'), mely évtizedekkel azelőtt, hogy az első LSD-25 dózisok lecsaptak az utcákra, már szószólója volt a „társadalmi" drogozásnak, mint a társadalom feletti kontroll végső kiterjesztésének.

Huxley egyértelműbben is hangot adott a saját és a Tavistock forgatókönyvének a San Francisco-i Kaliforniai Orvosi Egyetemen tartott egyik 1961-es előadásában, melyet a U. S. külügyminisztérium támogatott az „Amerika Hangján" keresztül. Huxley az orvosok, pszichiáterek és kormánytisztviselők tömegének előadta: „Nagyjából a következő nemzedékben lesz egy gyógyszerészeti módszer, hogy az emberek szeressék az alávetettségüket, és létrehozzanak egy diktatúrát, úgyszólván könnyek nélkül. Létrejönnek majd fájdalommentes koncentrációs táborok egész társadalmak számára, úgy, hogy az emberektől ténylegesen elveszik a szabadságukat, de ennek örülni fognak, mert meg lesznek fosztva a vágytól, hogy fellázadjanak – propaganda vagy agymosás révén, amit gyógyszerekkel idéznek elő. Ez tűnik a végső megoldásnak."

A Tavistock ellenőrizte Amerika egyetemi hallgatóinak tömeges drogozását az 1960-as évek végén, segített elindítani a „bandákat és ellenbandákat”, ami zombit csinált a csatlakozó fiatalságból. Eközben a Tavistock intézetek és klinikák helyi hálózatai, mint pl. az Esalen Kaliforniában, fiatalok százezreit és másokat vetett alá az „érzékenyítő” agymosásnak, a Tavistock által teremtett és kiképzett gurukkal, mint Timothy Leary, akik segítettek átvezetni a droggal fertőzött tömegeket „az Új Korba”. A Tavistock 1967-ben támogatott egy nyári agymosó összejövetelt Londonban, „Konferencia a Felszabadulás Dialektikájáról” címmel. Amerikai radikálisok, Angela Davis és Stokely Carmichael is résztvevő-áldozatok voltak ezen az összejövetelen. Egy nemzedék, amely korábban arra volt hivatva, hogy az Egyesült Államokat és a világot a példátlan fejlődés és virágzás korszakába vezesse, átalakult az elkábított zombik gyülekezetévé, a „változás motorjává”, és rohamcsapattá a Tavistock „szép új világa” számára.

Az új rend: államnélküli világfasizmus

A Tavistock 1991-ben nagy teret szentelt lapjában, a *Human Relations*ben a sokéves projektje eredményeinek a világkormánnyal és a társadalmi változással kapcsolatban, mely projektet Trist kezdeményezte az 1980-as években, és számosan részt vettek benne a Tavistock csomópontjaiból és nemzetközi hálózatából.

A tanulmány eredményeit úgy kell tekinteni, mint ajánlásokat a birodalmi elit számára, akiket a Tavistock szolgál. Ezeket az eredményeket a következőkben lehet összefoglalni. A Szovjetunió mint szuperhatalom összeomlása új lehetőségeket teremtett a világkormány számára, és a világ teljes belépésére a posztindusztriális korba. A legnagyobb akadálya ennek a változásnak a nemzetállamok folyamatos létezése. Amíg a Szovjetunió létezett, a nemzeti alapú világrend bizonyos értelemben szükséges volt a hatalmi egyensúly fenntartása érdekében. Most végre lehetőség nyílt túltekinteni ezen a formán, a világkapcsolatok egy új rendszere felé. Ez a rendszer, mint a sorozatuk bevezetőjében David Cooperrider és William Pasmore – a Case Western Reserve Egyetem tanulmányi koordinátorai – leírja, „a világügyek küszöbön álló transznacionalizációján alapszik, mely által a nemzetállami rendszer nemzetközi kapcsolatai átkerülnek a nem-területi kapcsolatok területére, melyen magánszemélyek, csoportok és szervezetek tevékenykednek.”

Amit itt leírtak és javasoltak, az az ENSZ átalakítása a már bejáratott folyamatok mentén, hogy átfordítsanak minden működést és kulcs-kapcsolatot a nem-kormányzati szervezetek (NGO) és más, különböző nagyságú, alakú csoportok százezreinek nemzetközi hálózatába. Mint a tanulmány felfedi, ezeknek a csoportoknak ténylegesen mindegyike a Tavistock hálózat alkalmazottaitól ered, vagy ilyen alkalmazottak hatására jött létre. Majd’ minden ilyen kulcs-csoportot pénzügyileg támogatja a brit oligarchia vagy amerikai ágaik; számos esetben közvetlen kapcsolataik vannak a brit felsőházzal (Lordok Háza) és tagjaival (ld. Joseph Brewda: The invisible empire of NGOs, az *EIR*-nek ugyanebben a számában).

A nemzetállam tette lehetővé az ipari kort, mondja a Tavistock. Mozdítsd el, és az ipari korszak meghal, helyet cserél azzal, amit „axiális kornak” neveznek, melyet „informális kapcsolatok” határoznak meg, az emberek és csoportok közti kommunikáció fő közvetítésével, a komputer-felületen keresztül. E felület, melyet általánosabban „internetnek” neveznek, összekapcsolhatja ezeket a különféle csoportokat, melyeket a Tavistock a „globális szociális változás szervezeteinek” nevez, és hatalmasan megnöveli a tevékenységüket és megkönnyíti a létrejöttüket.

Mint a cikkírók mondják, e gondolatokkal szemben lesz majd ellenállás, mely az ipari kor és az átmeneti periódus bürokráciáinak sáncai mögül jön. Így például a hatalmas multinacionális cégek, melyek segítettek megnyitni ezt a „globalizációs” folyamatot, utat kell adjanak az új szervezeti formáknak, melyek az informálisabb struktúrákon alapulnak; a korporatív forma, mint a szerzők mondják, az ipari korszak maradványa. A kormányoknak inkább kisebb tervező-

csoportokon kell alapulniuk, helyi közösségeken, melyeket összeköt a telekommunikáció. Az ENSZ-nek is a maga nehézkes bürokráciájával inkább egy fórummá kell válnia az ilyen helyi csoportok számára, és kevésbé a nemzeti kormányok szolgálatában. Ami a szuverenitás kérdéseit illeti, ezek hamarosan még inkább értelmetlenné válnak, mivel a telekommunikáció, az internet átugrik bármilyen védelmet, bármilyen határt.

Az átmenet ebbe az új világba nem lesz könnyű vagy fájdalommentes, jelzi a Tavistock. Várható egy gazdasági kataklizma, amikor a régi rendszer összeomlik. De nem kell sajnálkozni: a reesi rohamcsapatok itt lesznek, hogy elviselhetőbbé tegyék a fájdalmat, és átsegítsenek bennünket az univerzális fasizmusnak ebbe a Szép Új Világába.

Ezeknek az NGO-knak az egyik jellegzetes tagja, aki ebben a kötetben írt, egy fanatikus, és ez nem ismeretlen egy kultusz vagy a náci párt hívei között. De észrevehetünk egy furcsa mosolyt az arcukon, ahogy a felmelegített érveléseik mögött is. Ez a mosoly, ne feledjük, ugyanaz, mint a Tavistock-agymosók áldozataié, akik keresztülmentek a különböző tudatromboló „kísérleteken". A „Tavistock Vigyor" (Tavistock Grin), mint ismertté vált, az új világrend igazi arca.

A Tavistock Központ „nemzetközi csomópontjai"

A Tavistock Központnak, amely a Tavistock Klinikából és a Tavistock Emberi Kapcsolatok Intézetből áll, öt alegysége van Londonban: a Human Resources Center, a Center for Applied Social Research, a School of Family Psychiatry and Community Health, az Institute for Marital Studies és az Institute for Operational Research. A Központ alábbi listája a „nemzetközi csomópontokról" Eric Trist és Hugh Murray (szerk.) könyvéből származik, *The Social Engagement of Social Science: A Tavistock Anthology* (Philadelphia: The University of Pennsylvania Press, 1990). A nevek a „kezdeményezőket" jelentik. A kommentár az *EIR*-é. [Az internetes kereshetőség érdekében meghagytuk a szervezetek eredeti nevét.]

Egyesült Királyság

- *Scottish Institute of Human Relations*: Jock Sutherland; alapította az 1960-as években Sutherland, a Tavistock Klinika egyik korábbi igazgatója.
- *Center for Family and Environmental Research*: Robert és Rhona Rapoport; Robert Rapoport részt vett a Tavistock-kutatásban, ami az amerikai űrprogram leállításához vezetett.
- *Department of Continuing Management Education*, Loughborough University: Garth Riggin; érzékenyítő képzéseket támogat a vállalati vezetéseknél.
- *Foundation for Adaptation in Changing Environments*: Tony Ambrose, Harold Bridger; támogatja a „posztindusztriális" paradigmát; jelenleg genfi székhelyű, mivel közeláll az ENSZ szervezetéhez, a WHO-hoz.
- *Organization for Promoting Understanding in Society* (OPUS): Eric Miller; alapította Sir Charles Goodeve, a brit „műveleti kutatás" doyenje, és a Tavistock testületi tagja.

Európa

- *Work Research Institute*, Oslo, Norvégia: Einar Thorsrud, Eric Trist, Fred Emery; világszerte működik, köztük ENSZ-programokban, kontrollálja a technológiát és a társadalmi agymosást.
- *School of Business Administration*, Erasmus University, Hollandia: Hans van Beinum; pénzeli a holland monarchia a malthusianizmus jegyében.

- *Institute for Transitional Dynamics*, Luzern, Svájc: Harold Bridger; a „szervezeti átmenetek” szakértője.

Ausztrália

- *Center for Continuing Education*, Australian National University: Fred és Marilyn Emery; számos Tavistock-munka felelőse Ázsiában.

Kanada

- *Action Learning Group, Faculty of Environmental Studies*, York University, Toronto: Eric Trist; számos Tavistock-munkát koordinál a fejlődő országokban, ugyanúgy a kanadai Tavistock-nál.
- *Quality of Working Life Center*, Ontario: Hans van Bienum; a foglalkoztatási-munkaügyi kérdések szakértője.

India

- *BM Institute,* Ahmedabad: Jock Sutherland; Kamalini Sarabhai; gyermek- és családpszichiátriai központ.
- *National Labor Institute and Punjab Institute for Public Administration*: Nitish De, Fred Emery; a technológiai és környezetvédelmi kontrollal foglalkozik; erős kapcsolatokat ápol az ausztrál csomóponttal.

Egyesült Államok

- *Wright Institute,* Berkeley, California: Eric Trist; Nevitt Sanford; Sanford az egyik fő szerzője a Tavistock „Autoriter Személyiség” projektjének; az intézet „U.S. Tavistock, West” néven működik, pszichiátereket képez.
- *A.K. Rice Institute*: Margaret Rioch, A. K. Rice; a csoportdinamikai agymosás alkalmazásának szakértője; központja Washington, D. C.-ben van, tucatnyi amerikai ággal.
- *Center for the Quality of Working Life*, UCLA: Louis Davis, Eric Trist; az amerikai népesség profilírozásának és a tömeges agymosásnak a koordináló pontja, a posztindusztriális paradigma előmozdítása érdekében.
- *Department of Social Systems Sciences,* Wharton School, University of Pennsylvania: Eric Trist, Russell Ackoff; az „U.S. Tavistock, East”, és évek óta Trist műveleteinek fő bázisa.

Joseph BREWDA:

Az NGO-k láthatatlan birodalma

A Brit Birodalom fegyvereinek egyike, melyet a nemzetállam ellen bevet az utóbbi években, az „NGO-k”, a nem-kormányzati szervezetek (non-governmental organizations). Az „emberi jogok” és a „környezet” védelmének leple alatt, vagy a „humanitárius segélyek” megszervezése nevében az NGO-kat rutinosan használják a célállamok hiteltelenítése, felforgató tevékenység, polgárháború, demokratikus puccsok és forradalom kirobbantása érdekében. A brit Commonwealth Foundation, amely bevezette az NGO fogalmát az 1960-as években, úgy hatá-

rozta meg ezeket, mint „önkéntes, független, non-profit szervezeteket", melyek „javítják a körülményeket és a hátrányos helyzetű emberek kilátásait", és fellépnek azokkal a „problémákkal szemben, melyek károsak a társadalom egészére nézve." Az alapítványt 1966-ban hozták létre, hogy segítse a névleges átmenetet a birodalmi státuszból a nemzetközösségibe.

Az alapítvány szerint az NGO-k új jelenségek; azonban a hálózat nagyon régi, és mindent átfog, a brit uralkodó osztály családjainak magánalapítványaitól az egyes csatornákig, melyekhez a terminust rendszerint társítják. Ez a hálózat, amely felemel és letaszít politikusokat, manipulálja a közvéleményt, új vallási mozgalmakat indít, forradalmakat robbant ki és államfőket végeztet ki, számos tekintetben olyan hatalommal rendelkezik, mint a kormánytestületek, melyeknek hatalma a koronától származik. Jelenleg (1996) több mint 500.000 NGO létezik csak Britanniában, az alapítvány szerint, évi 30 milliárd dollár forgalommal. Ezek közül egy több száz szervezetből álló kemény mag, melyeket az uralkodó osztály családjai futtatnak, vezeti az egész nyájat.

A Lordok Háza fizeti a háborút és a zendülést

A Lordok Házának, melyet a befolyásos családok használnak, hogy kihirdessék a korábban már levajazott politikai irányelveket és kitűzzék a célokat, meghatározott szerepe van ennek a hadseregnek a koordinálásában. Gyakran itt döntenek a média-kampányokról és fedett műveletekről, azután kijelölik a végrehajtókat a kormányban és az NGO-knál.

Az NGO-k legfontosabbjainak némelyikét közvetlenül a Lordok Házának tagjai vezetik. Lord Judd (Frank Judd), a volt külügyminiszter például az Oxfamot (Oxford Famine) futtatja, a fegyverekkel támogatott élelmiszer-segély ügynökséget. Hasonlóképpen, a nemrég elhunyt Lord Ennals (David Ennals), szintén volt külügyminiszter, futtatta az Amnesty International-t, a terroristákat támogató hálózatot és propaganda-csapatot, mint családi tulajdont. Baroness Chalker of Wallasey (Lynda Chalker), a Tengerentúli Fejlesztési Adminisztráció minisztere (a régi Gyarmatügyi Minisztérium új neve), mindeközben irányítja a brit kormány valamennyi külföldi adomány-osztását, beleértve az NGO-k adományait is.

Viscount Cranborne, Lord Avebury,és Baroness Cox of Queensbury tevékenysége jellegzetes módja annak, ahogyan a családok használják az NGO-kat a nemzetközi terrorizmus és a kapcsolódó ügyek futtatására, hogy lerombolják a nemzetállamokat.

NGO-bábjátékosok

Viscount Cranborne (Robert Cecil): lordpecsétőr (Lord Privy Seal, a királynő titkos tanácsának feje) és a Lordok Háza vezetője. Viscount Cranborne a brit főnemesség legmagasabb rangjában tevékenykedik; családja, a Cecilek, egyike Britannia legrégibb és legerősebb oligarcha-családjainak. Dédapja, a harmadik Salisbury márki, miniszterelnök volt a századfordulón, aki kulcsszerepet játszott az I. világháború elindításában, nagyapja pedig gyarmatügyi miniszter volt a II. világháború alatt.

Viscount Cranborne volt az egyik fő szervezője és felügyelője az afganisztáni háború (1979–88) első fázisának, a szovjet megszállás folyamán. Saját NGO-ja – az Afghan Aid U. K. – segített létrehozni az afgán mudzsahedin terrorista hálózatot [későbbi nevükön tálibok], melyet jelenleg világszerte alkalmaznak. Egyik fő segítője ebben a műveletben a néhai **Lord Bethell** (Nicholas Bethell) volt, a királynő udvaronca, egy brit csúcs-hírszerző tiszt a Közel-Keleten, aki a saját NGO-ját, a Radio Free Kabult futtatta.

Lord Avebury (Eric Lubbock) a parlament Emberi Jogi Csoportjának elnöke. Mint a nemzetközi emberi jogi maffia *capo di tutti capi*ja, Lord Avebury központi szerepet játszik az NGO-k nemzetközi bevetésében. Az első Lord Avebury a brit királyi család egyik bankárja volt a 19. század közepén; anyai ágú rokonai, a Stanley-k uralták a brit külügyminisztériumot az

elmúlt kétszáz évben. Kuzinja, Lord Stanley is gyarmatügyi miniszter volt a II. világháború idején.

Lord Avebury jellemzően minden konfliktus mindegyik oldalát támogatja, hogy fenntartsa a konfliktusokat. A következő lista a küzdelmekről példaszerű. Avebury:

- csúcs-lobbista az Oroszország elleni csecsen terrorista háború mellett, szorosan együttműködik az Amnesty International, a Quaker Peace and Service, és a Pax Christi szervezetekkel;
- csúcs-lobbista egy független Kurdisztán létrehozásáért, melyet Törökországból, Irakból és Iránból hasítanának ki; szorosan együttműködik az Iszlám Dialógus Nemzetközi Fórumával és a Képviseletnélküli Nemzetek és Népek Szervezetével;
- csúcs-lobbista a kasmiri szeparatista mozgalmak támogatásában, melyekkel destabilizálják mind Indiát, mind Pakisztánt; szorosan együttműködik az International Alerttel, és a Kasmiri Amerikai Tanácssal.

Lord Avebury két haverja az Emberi Jogi Csoportjában Lord Archer of Sandwell (Peter Kingsley Archer), a Fabianus Társaság elnöke és az Amnesty International volt elnöke, valamint Lord Braine of Wheatley (Bernard Richard Braine), a Tibet parlamentáris csoport elnöke, amelynek célja Tibet elszakítása Kínától.

Baroness Cox of Queensbury (Caroline Cox): a Lordok Házának helyettes szóvivője. Baroness Cox szorosan együttműködik Lord Aveburyvel a polgárháborúk kirobbantásában. Cox bárónő Nemzetközi Keresztény Szolidaritás NGO-ja, amely világszerte a vallási jellegű felfordulásokat koordinálja, a fő előmozdítója az örmény igényeknek Nagorno-Karabah területére, amivel előidézték az örmény–azeri háborút. Szintén ő a fő koordinátora a dél-szudáni lázadásnak. Jagelló Alapítványa az egyik fő csatornája a brit műveleteknek Lengyelországban.

NGO-k működésben

A módot, ahogyan az NGO-k megsemmisíthetik a célzott államot, önmagában jelzik a számaik: például a volt brit gyarmat, az elszegényedett Banglades esetében.

Jelenleg 16.000 NGO működik Bangladesben, a Commonwealth Alapítvány egyik 1995-ös jelentése szerint, melyek majd' mindegyikét külföldiek vezetik vagy alapították. Ez azt jelenti, hogy 0,3 NGO jut 1 négyzetmérföldre. Ezeknek a szervezeteknek a kapacitása lenyűgöző. Egyikük 85.000 faluban működik egy immunizációs program keretében, mint az alapítvány beszámol róla, míg egy másiknak, amely hiteleket nyújt a szegényeknek, 900 ága van, és 23.000 faluban dolgozik. Nincsenek pontos számok arról, hogy emr NGO-k mekkora összegeket csatornáznak az országba, mert Bangladesben, mint másutt is, az NGO-k rutinosan kitérnek a pénzügyi jelentések adása elől.

Mire törekszenek? Egyetlen dologra, az NGO-k robbanásszerű növekedésére Bangladesben és más célzott államban, hogy egy magánhadsereget hozzanak létre, mely kívül esik a kormányok ellenőrzésén. Ez a magánhadsereg gyakran, és valójában, egy privatizált forma, amit közvetlenül a külügyminisztérium használ.

Sri Lankán, a volt brit gyarmaton például, mint a Commonwealth Alapítvány beszámol róla, egy vidékfejlesztő NGO 9000 terepmunkást fizet, és 41.000 helyi terepmunkást, akik 10.000 faluban dolgoznak országszerte. Egy polgáháború sújtotta országban, ahol az átlagjövedelem kevesebb, mint 50 dollár havonta, nem nehéz megvenni az embereket.

Lehet, hogy nem mindegyik szervezet foglalkozik felforgatással Bangladesben, Sri Lankán vagy másutt. De a vezető NGO-k, és a hálózat mint egész, igen.

Az Oxfam (Oxford Famine), melyet oxfordi fejesek egy csoportja alapított az éhezés megszüntetéséért, különleges eset. Bangladesben az Oxfam éhezés elleni erőfeszítései a Gana Sahajya Sangasta pénzelésében öltöttek formát, amely egy bevallottan „forradalmi" NGO, mely nyíltan felhív az osztályharcra. A szerepe Sri Lankán még rosszabb. Az 1970-es években pénz-

ügyi támogatást nyújtott és alaptáborokat létesített Dél-Indiában, melyeket a terrorista Tamil Tigrisek kiképzésére és felszerelésére használtak, akik Sri Lankát egy folyamatos polgárháborúba taszították, mely tízezrek életét követelte.

A genfi székhelyű Lutheránus Világszövetség is felmutatja az NGO-k felforgató karakterét. 1987-ben, majd 1995-ben rajtakapták, hogy fegyverrel és felszereléssel látja el a lázadó Szudáni Népi Felszabadítási Hadsereget Dél-Szudánban, élelmiszer-segélynek álcázva a polgárháború áldozatai számára. Mióta függetlenné vált Britanniától 1956-ban, Szudánt nagymértékben romlásba döntötte a polgárháború, melyet a Királyi Afrika Társaság irányított.

Azután itt van a Nemzetközi Vöröskereszt. Azzal az igénnyel lép fel, hogy a terrorista és szeparatista mozgalmaknak ugyanolyan legális státuszt kellene kapniuk, mint az államoknak, és világszerte rutinosan ellátja a britek által futtatott felkelőket mindennel. 1995-ben elfogtak egy szállítmányt a zapatista felkelőknek a mexikói Chiapasban. Ugyanebben az évben a Sri Lanka-i kormány kitiltotta a Vöröskeresztet, mint „terroristákat támogató szervezetet", miután elfogtak egy szállítmányt, amit a Tamil Tigriseknek szántak.

Ami még rosszabb, az európai kormányok, az Egyesült Államok és a nemzetközi pénzügyi szervezetek, mint a Világbank, növekvő mértékben árasztják támogatásaikat a különböző országokba az NGO-kon keresztül. Ennek következtében az elszegényedett országok szembesülnek azzal, hogy szabadságot adnak a szervezetek működésének, melyek azután legyűrik őket, vagy elvágják magukat a nemzetközi hitelektől. 1994-ben a svéd kormány által adott külföldi segítség 30%-a például NGO-kon keresztül áramlott, a Brit Tengerentúli Fejlesztési Intézet szerint. Az Egyesült Államok, a világ legnagyobb adományozója, a támogatásainak 9%-át ilyen szervezeteken keresztül nyújtotta ugyanabban az évben, és bejelentette, hogy ezt 50%-ra akarja növelni az évtized végére. 1994-ben az NGO-k közvetlenül résztvettek az összes világbanki projekt több mint a felében, nem csupán a megvalósításukban, hanem a tervezésükben is.

Ennek a politikának az eredménye, hogy valószínűleg 250 millió ember létezik világszerte, az ENSZ Fejlesztési Programja szerint, akik „érintettek" az NGO-k által, és ez „jelentősen növekedni fog a következő években." A Commonwealth Alapítvány szerint „az NGO-k robbanásszerű terjedése a kormányokkal kapcsolatos új gondolkodás megnyilvánulásai egyikének tekinthető – hogy a kormányok inkább politikacsinálók legyenek, kevésbé gondoskodók. Így a kormányoknak az NGO-khoz kell fordulniuk a nagyobb gondoskodás érdekében. A privatizáció, decentralizáció és lokalizáció ugyanennek az általános trendnek a párhuzamos megnyilvánulásai."

1997. szept. 12.

Scott THOMPSON:

Diana hercegnő háborúja a Windsorokkal

Néhány éve, amikor Lady Diana és Charles herceg házassága még nem bomlott fel, és a hercegnő viszonya a Windsorokkal rosszabbá vált mint előtte, a hercegnő az egyik központi alakja lett a Windsor-ház jövőjével kapcsolatos küzdelemnek. És megindult a kifinomult és kevésbé kifinomult fenyegetések áradata, melyeket az alábbiakban foglalunk össze.

A Dianával szembeni fenyegetések első sorozata közvetlenül azután jött, hogy interjút adott a BBC „Panorama" c. műsorának 1995. nov. 19-én, melyben többé-kevésbé hadüzenetet intézett a brit királyi családhoz. A legelső megnyilatkozásai közé tartozott ebben az adásban, hogy Charles herceg sem nem hajlik, sem nem képes arra, hogy a Brit Birodalom királya legyen. Diana célzott rá, hogy Charles herceg lemondana a trónról a fiuk, William herceg javára.

Diana hercegnő ezt mondta a volt férjéről: „Mivel ismerem őt, úgy gondolom, hogy... [ha király lenne] ez rendkívüli korlátokat jelentene számára, és nem tudom, hogy ezt el tudná-e

fogadni." Az ABC újságírója, Ted Koppel szerint Diana hercegnő az interjúra készülve beszélt Margaret Thatcher, a II. Erzsébet királynőt gyűlölő volt angol miniszterelnök korábbi sajtótitkárával. És Diana hercegnő hozzátette az interjúban: „Nem fogok leállni. Harcolni fogok, és hiszem, hogy betölthetem a feladatom a két gyerek felnevelésében."

Erre következett a fenyegetések és ellenlépések sorozata:

1995. nov. 20. Lord William Rees-Mogg, a londoni *Times* korábbi főszerkesztője a cikkében hivatkozott Diana hercegnő Stuart-származására: „A Stuart PR-gén egyéb történelmi örököseihez hasonlóan a hercegnő is kiválóan ért a nyilvánosság előtti image-építéshez... A szerencsétlen wales-i herceget úgy látszik csak a Windsor-génekvezérlik... Ha valaki 100 év múlva visszatekintene a wales-i hercegnőre, úgy látná őt, mint a 20. század végének nagy, királyi sztárját, aki a királyi család leghíresebb tagja lett Viktória királynő óta." Rees-Mogg azonban nem áll „Diana pártján." Azt állította, hogy a Stuart-csillogás „majdnem mindig személyes tragédiával végződött," mint Mária, a Skótok Királynője esetében, akit kivégeztek, viszont a hannoveriek (a mostani Windsorok) előtt távlatok nyíltak.

1995. nov. 21. A wales-i hercegnő „tüzijátékot rendezett a Buckingham Palotában" az interjújával, mondta a Palota egyik nem hivatalos tudósítója, Mrs. Morton a német televízióban. Morton hozzátette, hogy Charles herceg dühös lett. Eközben a német tévé bemutatott egy klipet, melyben Charles herceg sajtótitkára „mentálisan betegnek" nevezte Dianát.

1995. nov. 22. Diana hercegnő hivatalos életrajzírója, Andrew Morton nyilatkozott a brit Sky-tévének, hogy Diana hercegnő „úgy tekint magára, mint aki fel fogja készíteni Williamt a jövőbeli feladatára."

1995. nov. 24. Germaine Greer írt egy kommentárt, „Isten óvja a wales-i herceget" címmel, melyben több figyelmeztetés közepette kijelentette, hogy Dianának „nem kéne túl messzire mennie". Greer ecsetelte a különböző wales-i hercegnők szerencsétlen sorsát, különösen azokét, akik a Hannoveri-dinasztia kezei között sínylődtek. Megemlítette Caroline hercegnő esetét, akit gyűlölt férje, IV. György elűzött Angliából. Caroline azonban nem adta fel a királynői jogait, s amikor III. György meghalt, visszatért Londonba, a nép túláradó ünneplése közepette. A Lordok Háza egy rendeletben megfosztotta a jogaitól és a királytól való elválásra kényszerítette; amikor a nép támogatásával megpróbált belépni a Westminster Abbey-be a koronázásra, fizikailag megakadályozták. „Tíz nap múlva Caroline halott volt", írta Greer. A katonák rálőttek a londoniakra, akik összegyűltek a temetésére. „Ha Lady Diana Spencer ismerné ennek a családnak a történetét, ha történelmi képzettsége lenne, megtanulhatta volna, hogy a wales-i hercegnői címet könnyekkel írták."

1995. nov. 24. A *Daily Telegraph* tudósított, hogy Nicholas Soames, a parlament egyik tory [konzervatív] tagja, védelmi miniszter-helyettes, Winston Churchill unokája, Charles herceg volt udvaronca és bizalmasa felvetette, hogy a miniszterelnöknek, John Majornek befolyást kellene gyakorolnia a királynőre, hogy biztosítsa Charles és Diana válását. Hétfő éjjel, közvetlenül Diana interjúja után, Soames a rádióban nyilatkozott: „Nagyon szomorú és boldogtalan vagyok emiatt. De amikor valaki ellenségeket és kémeket lát minden sarkon, nincs jobb szó erre, mint a paranoia. Nem kételkedem a wales-i hercegnő elmeállapotában. Pusztán azt mondom, hogy egyes dolgok, melyek elhangzottak tőle a múlt este, bizonyos fokú paranoia jelei."

John Keegan, hadtörténész és a *Daily Telegraph* korábbi védelmi tudósítója, egy lépéssel továbbment. A *Telegraph* szerkesztőségi rovatában kommentárt tett közzé, nem mellesleg egy karikatúra alatt, mely Charles-t ábrázolta VIII. Henrikként (aki a hat felesége közül kettőt kivégeztetett), és Keegan azt írta: „Fontos lenne, hogy [Diana hercegnő] határt szabjon az ambícióinak. Azt mondta, hogy 'sosem fog leállni.' Azonban nem kellene túl messzire mennie... Az emberek tudják, hogy milyen sokat változott a rendszer a kívánságaiknak megfelelően. Ha a hercegnő túllépi a kívánalmaikat, ő lesz az áldozat, nem a monarchia."

1995. nov. 24. A londoni *Times* közvéleménykutatása szerint a briteknek csupán 2%-a vádolja Diana hercegnőt a házassága felbomlásáért, míg 43% Charles herceget. És a brit közvé-

leménynek több mint a fele úgy véli, hogy Charles hercegnek nem kellene királynak lennie az anyja után.

1995. nov. 24. A *Berliner Morgenpost* szerint a Diana hercegnővel készített interjúból több mint két órát kivágtak, köztük a brit királyi családra vonatkozó pusztító kijelentéseket. Amikor az interjúnak ezeket a részeit valaki megszellőztette a BBC belső körének, kitört a „pánik" a BBC-nél, és az utolsó pillanatban óriási erőfeszítéseket tettek, hogy az interjút felvizezzék.

1995. nov. 25. A brit szerző, A. N. Wilson egy kommentárjában, mely a *New York Times*-ban jelent meg, „Miben sántikál a hercegnő?" címmel, új bizonyítékot tárt fel, hogy Diana hercegnő BBC-interjúját néhány vezető thatcherista sugallta. Wilson, aki a szerzője a *The Rise and Fall of the House of Windsor* (A Windsor-ház felemelkedése és bukása) című könyvnek, hangsúlyozta, hogy a harc a hercegi pár között sokkal komolyabb, mint egy oligarchikus szappanoperában: „Senki nem kételkedhet abban, hogy ez egy ügyesen megrendezett támadás volt a monarchia intézménye ellen. Nem csupán Charles herceg ellen. Nemcsak a királynő ellen, akit Diana nyilvánvalóan gyűlöl... Hanem a monarchia ellen... De senki sem feltételezheti, hogy Diana olyan magabiztos és felkészült lenne, ahogy a válaszain látszik. Leckéket kellett vennie szakértőktől. Egy héttel az interjú előtt résztvett egy magán vacsora-partin Londonban, ... ahol jelen volt Michael Howard és a radikális jobboldali *Sunday Telegraph* új főszerkesztője, Dominic Lawson, akinek felesége, Rose jó barátnője a hercegnőnek. Nem kétséges, hogy azok, akik jelen voltak, kevésbé aggódnak a monarchia öreg intézménye iránt... Az igazi fenyegetést a monarchiára nem a régi és puha balközép jelenti, hanem a radikális jobboldal. Amikor Margaret Thatcher miniszterelnök volt, nem csinált titkot abból, hogy megveti a királynőt, és nem ért egyet a lényegében liberális konszenzus-politikával, amit a Windsor-ház mindig támogatott... Charles herceg egy elkötelezett liberális, nyíltan ellenséges a jobboldali 'kis angolokkal' szemben" [tudniillik az izolacionistákkal szemebn, akik a 19. században a védővámos angol kereskedelmi politikát támogatták a szabadkereskedelemmel szemben – a fordító]. Wilson végül utalásszerűen figyelmezteti a hercegnőt: „A háború nem egyénekről szól, hanem a világ legrégebbi és legtartósabban fennálló alkotmányos monarchiájáról. VIII. Edward és Wallis Simpson példája elég kellene legyen Dianának, hogy amikor háborút indít, az uralkodóosztály nagyon kellemetlen lehet, és ha Diana így folytatja a hajó elsüllyesztését, az uralkodóosztály a hercegnő minden népszerűsége ellenére egyszerűen megszabadul tőle, ahogy megszabadult Edwardtól és Mrs. Simpsontól. Lehet, hogy félreállítják Charles-szal együtt. Hát, majd meglátjuk."

1995. dec. 4. Az életrajzíró Andrew Morton írt egy cikket a *Newsweek* magazinban, „Diana – egyedül" címmel, melyben azt állította, hogy a wales-i hercegnő úgy véli, a Windsor-ház hanyatlik: „A tévé-interjújának rejtett üzenete hangot adott annak a nézetének, hogy William alkalmasabb az uralkodói szerepre férjénél. Diana úgy véli, hogy a monarchia idejétmúlt és magára maradt. Évek óta kifejezte a szándékát, hogy teljesen más módon akarja felnevelni a gyermekeit, mint ahogy a korábbi királyi nemzedékeket felnevelték. Úgy gondolja, hogy a királyi család tagjait a szigorú neveltetésük érzelmileg visszavetette, és nem képesek vagy nem akarják megérteni a modern társadalmat. Egyik barátja azt mondta nekem: 'A monarchiát klausztrofóbiásnak és teljesen idejétmúltnak találja, nincs kapcsolatuk a mai élettel és problémákkal. Úgy érzi, hogy ez egy omladozó intézmény, és úgy véli, a család nem akar tudomást venni arról, ami néhány éven belül érheti'."

1995. dec. 6. A londoni *Times* arról tudósított, hogy „a külügyminisztériumban a fő figura, aki szembenáll a hercegnő hivatalos szerepvállalásával, Baroness Chalker of Wallesey, tengerentúli fejlesztési miniszter. Miután egy közös úton vettek részt 1993. márciusában Nepálban, Lady Chalker kifejezte meggyőződését, hogy a hercegnőt 'távol kellene tartani a diplomáciai szférától'." Lady Chalker, aki egy thatcherista címzetes peer [nem öröklődő rang], az a személy, aki az ugandai tömeggyilkos, Yoweri Museveni mögött áll. Baroness Chalker talán személy szerint „pikkel" Dianára, aki a hírek szerint „háttérbe szorította" Nepálban.

A második menet

1997. augusztus közepe. A francia sajtó kibocsátott egy különös „előzetes figyelmeztetést”: a brit királyi család felkészült rá, hogy kíméletlenül fellépjen Diana hercegnő és Dodi al-Fayed ellen. A *Le Monde* párizsi lapban egy egész oldalas cikk jelent meg, „Az angol királyi udvar ’flörtje’ az al-Fayed családdal” címmel. Miután a londoni újságíró, Marc Roche szemlézte a „Dodi–Diana barátságot”, ezzel zárja cikkét: „Mohamed al-Fayednek lesznek még nehézségei. Ha Diana feleségül megy ’Dodihoz’ és Lady Diana al-Fayed lesz, ez a frigy aláássa a Harrods-tulajdonos világszerte felhalmozott vagyonát. Charles herceg megrémülne, és ez átragadna az egész királyi családra. Mint egy ’buckinghamológus’ jelzi, ’A Windsorok számára nem az a probléma, hogy ilyesmit megbocsássanak; a probléma az, hogy sosem felejtenek.’ Nyilvánvaló, hogy a brit királyi családnak hosszan tartó, kínzó emlékei lennének.”

1997. aug. 27. Diana hercegnő interjút adott a *Le Monde*-nak, melyben azt mondta, hogy a magatartása „zavar bizonyos köröket”. A riporter, Annick Cojean megjegyezte, hogy Diana „nem mulasztja el, hogy felborzolja a királyi család kedélyeit. A Diana ’stílus’ idegesítő lett, különösen, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a modernebb imázson túl egy másfajta viszonyt tükröz az emberekkel.”

[V. ö. a Diana hercegnővel készített 1995. novemberi BBC Panorama-interjúval kapcsolatos hivatalos „jelentés”, mely 2021 májusában megállapította, hogy két bennfentes, Lord Dyson és Lord Hall pénzért kiszivárogtatott információkat a riporternek Lady Diana titkosszolgálati megfigyeléséről, telefonja lehallgatásáról. – A ford.]

2015. júl. 31.

Helga ZEPP-LAROUCHE:

A Windsor-ház közelgő bukása

A brit királyi család számos tagja és Adolf Hitler közötti mély vonzalom megnyilatkozásai a jelenkor legfontosabb stratégiai fejleményei közé tartoznak – különösen annak a központi szerepnek a fényében, melyet a brit politika játszik mind a brutális megszorítási politikájával egész Európában, mind az Oroszországgal és Kínával szembeni konfrontációs politikájával. A türelmetlenebbek a történelem szemétdombjára vetik a Windsor-házat, a türelmesebbek megpróbálják újjászervezni a teljesen becsődölt transzatlanti pénzügyi rendszert, és elkerülni egy új – s ezidő szerint termonukleáris – világháborút.

Ebben az összefüggésben csak a jéghegy csúcsa annak a 17 másodperces videónak a megjelenése, melyen a 7-8 éves Erzsébet – a mai II. Erzsébet királynő – Heil-Hitler üdvözlésre emeli a karját. Azóta cikkek százai keringenek az angol és amerikai sajtóban és az interneten, melyek fényt vetnek a brit monarchia és a brit arisztokrácia különböző tagjainak nyílt dörgölőzésére Hitlerhez és a nácikhoz. Jól ismert Erzsébet nagybácsija, a volt VIII. Edward király, akit lemondása után Windsor hercegnek neveztek. Még feltűnőbb a szerepe Fülöp hercegnek, akinek szimpátiájára a brit média derített fényt július 30-án, a Channel 4 BBC-csatorán vetített „The Plot to Make a King” (Egy királypuccs története) c. dokumentumfilmmel. Ebben feltárják Fülöp herceg szoros kapcsolatait a nácikkal, ahogy azt is, hogy három nővére a Nemzetiszocialista Párt és az SS vezető tagjaihoz ment feleségül.

Az *Israel Times* július 19-én megjelentetett egy hosszú interjút a német–brit történésszel, Karina Urbachhal (University of London), az e tárgyban végzett kutatása eredményeiről, melyeket épp kiadott egy könyvben, „*Go-Betweens for Hitler*” (Közbenjárók Hitlerért) címmel. A

könyv a brit uralkodó osztály széles rétegei és a nácik közötti élénk kapcsolatokkal foglalkozik, mely szövetség központi szerepet játszott a brit geopolitikában a két világháború között.

A 17 éves Fülöp herceg (az első sorban jobbról a második) együtt menetel SS-barátaival nővére és annak náci férje, Georg Donatus herceg temetésén, 1937-ben. A kép elsőként Jonathan Petropoulos 2006-os „Royals and the Reich" c. könyvében jelent meg s azóta széles körben elterjedt.

Vajon hogyan lett ez a téma, melyet mostanáig hét lakat alatt őriztek a brit levéltárakban, egyszeriben nyilvános, oly módon, amit csak kampánynak lehet nevezni? A háttér, többek között, egyfajta vérbosszú a Windsorok között, a II. Erzsébetet és Fülöp herceget követő utódlás miatt, akik lassanként túl öregek lettek ahhoz, hogy egyben tartsák a Brit Birodalmat egy olyan időpontban, amikor a transzatlanti pénzügyi rendszer az összeomlás szélére került, amihez képest a Lehman Brother és az AIG csődje 2008-ban gyerekjáték volt. A Windsor-klán egy része át akarja ugrani Charles herceget az utódlásban, és Williamt akarják királynak; a másik tábor meg van győződve arról, hogy Nagy-Britannia jelentőségét csak az egész Nemzetközösség alapvető átalakítása révén lehet fenntartani. Úgy tűnik, ez a második frakció áll a fenti kiszivárogtatások mögött.

Ökonácik

Azonban a jelenlegi stratégiai helyzetben a brit királyi család tagjainak náci-szimpátiájáról szóló közléseknek a jelentősége nem pusztán a történelmi pletykák napvilágra kerülésében rejlik, hanem ennek a hagyománynak a jelentőségében egy politikai offenzíva számára, melyet az ún. „ember általi klímaváltozással" kapcsolatban használnak, mint ürügyet a „világgazdaság dekarbonizációjára" (széndioxid-kibocsátás csökkentésére) – olyan offenzíva ez, amelyet a brit monarchia irányít világszerte. Mert, ha ez a klíma-lobby eléri a célját, hogy az egész világ kizárólag az ún. megújuló energiaforrásokat használja, – kizárva nemcsak az atomenergiát, hanem minden fosszilis üzemanyagforrást is, – akkor az emberiség számát redukálni kellene a mai kb. 7 milliárdról 1 milliárdra, vagy ennél is kevesebbre. Mert közvetlen kapcsolat van a termelési folyamatokban használt energia kiáramlása – mely a „megújuló" energiáknál rendkívül alacsony – és a potencális népesség között, mely fenntartható.

Fülöp herceg hírhedté vált arról a kijelentéséről, miszerint a Föld csupán 1 milliárd ember eltartására képes, és azt írta a könyve előszavában (*If I Were an Animal*, 1986), hogy ha újraszü-

letne, szeretne halálos vírus lenni, hogy hozzájáruljon a világ népességének csökkentéséhez. Ugyanezt tartja a Vadvédelmi Világalap (WWF, World Wildlife Fund) és sok más környezetvédelmi szervezet, melyeket ő alapított, aki az elmúlt évtizedekben megakadályozott számtalan infrastrukturális projektet világszerte, és ezáltal megrövidítette emberek millióinak az életét.

Jelenleg világméretű kampány van kibontakozóban, amelynek célja, hogy a széndioxid-kibocsátással foglalkozó klíma-konferenciát, melyet decemberben tartanak Párizsban, a világdiktatúra megalapítására használják, amely által a kitűzött klíma-célok megfojtanák mindazon országok fejlődését, melyeket korábban fejlődő országoknak neveztek. Az a tény, hogy Hans Joachim Schellnhubernek, aki szeretné, ha a „Brit Birodalom parancsnokának" tekintenék, sikerült a népességcsökkentő téziseit, melyeket írásban megfogalmazott, mint a „Világgazdaság Széndioxid-kibocsátásának Nagy Átalakítását", áttennie Ferenc pápa legutóbbi, *Laudato Si'* kezdetű enciklikájába, oly nagy katasztrófa a katolikus egyház számára, amilyen nem fordult elő az inkvizíció óta.

A herceg (középen) a népesség-csökkentő projektje ügyében a WWF-Svájcnál 1965-ben

Fülöp herceg tanácsadója vallási és klímaügyi kérdésekben Martin Palmer, aki a decemberi konferencia előkészítésekor megszervezett egy „Tudatosság Csúcstalálkozót" július 21-én Párizsban, a „Szövetség a Vallásért és a Környezetért" (ARC) főtitkáraként támadva az „antropocentrikus evangéliumot". Ez alatt azt érti, hogy az olyan vallások, mint a kereszténység, júdaizmus és az iszlám, nehezen értik meg, hogy az ember egyszerűen nem fontos. Úgy hiszi, hogy e vallások tagjainak el kellene felejtenie azt a gondolatot, hogy az emberiség valami egyedülálló dolgot képvisel.

Itt kerül napvilágra az az embergyűlölő ideológia, amely ugyanaz, mint a „konzervatív forradalomé", melyet „1789 eszméivel" szemben alapítottak, ugyanaz, mint a náciké és a zöld mozgalomé: vagyis az ember csupán egy magasabbrendű állat s ezért az ember élete nem szentebb, mint az állatoké; így, ha szükséges, az emberek számát is csökkenteni lehet – mint a heléta rabszolgákét az ősi Spártában, vagy a „haszontalanokét" a nácik idején, vagy akár 6 milliárd embert, akiket fel kell áldozni a „klímavédelem" kedvéért. Armin Mohler, a Siemens Alapítvány korábbi elnöke már leírta az 1949-es könyvében (*The Conservative Revolution*), hogy a konzervatív forradalom vissza akar térni a kereszténység előtti Gaia-mitológiához, mivel a keresztény ember-kép jellemzője a kulturális optimizmus, amely lehetővé tette az emberiség modern fejlődését.

A türelmetlenség a jobb, amely az egész történeti igazságot a Brit Birodalomról a jól megérdemelt véghez vezeti. Az indiai ellenzéki képviselő, Shashi Tharoor tett egy kicsi, de jelentős szolgálatot július 24-én egy ragyogó beszédben, melyet az oxfordi egyetemen tartott a Brit Birodalom bűneiről, India 200 éves gyarmati megszállása alatt. Rámutatott, hogy ebben a periódusban India részesülése a világgazdaságból 23%-ról 4%-ra csökkent, és hogy a szándékosan előidézett éhínségek áldozata a korábbi átlag 15 millió helyett 29 millió indiai életébe került.

Winston Churchill például szándékosan elvonta az élelmiszereket az éhező bengáli lakosságtól, ami 4 millió bengáli halálát okozta 1943-ban. Amikor a lesújtott brit tisztviselők beszámoltak a tragédia mértékéről, melyet Churchill döntése okozott, ő csak annyit mondott: „És hogy-hogy még nem halt meg Gandhi?" Ugyanez a Churchill 1937-ben azt mondta a parlament alsóházában: „Ha választanom kéne a kommunizmus és a nácizmus elítélése között, akkor a kommunizmust választanám."

Az indiai képviselő, Shashi Tharoor május 28-án az Oxford Union ülésén beszámolt az India elleni brit népirtásról. A képen Tharoor a Chatham House-ban, 2015. június 2-án

A brit monarchia bukása felszabadító hatású lenne egész Európára, de különösen Németországnak, mert ez megtörné a geopolitikai manipulációkat és a világháborúkat, melyek Otto von Bismarck elmozdítása óta folyamatosak, szándékosan megrendezi őket a brit manipuláció a mai napig, melyek közül a megszorítások politikája Görögország felé, a királynő berlini látogatása után, valamint a szankciók Oroszország ellen csak a legutóbbi példák.

Az olyan udvari lakájoknak, mint Palmer és Schellnhuber annyit mondhatunk: az emberiség egy különleges faj, melynek sérthetetlen méltósága a kreativitásából fakad, mely megkülönbözteti őt valamennyi állattól. Az emberiség az eddig ismert egyetlen kreativ faj, amely képes az egyre újabb és haladóbb egyetemes princípiumok felfedezésére, képes a korlátlan tökéletesedésre, s amely a legsikeresebben felismerte az anti-entropikusan fejlődő univerzum törvényeit. És ez különösen a naprendszerünk és galaxisunk ciklusainak hatásaira vonatkozik, melyek hatással vannak a klímára. Ezért az egész emberiség kreativitása keresztül fog menni egy óriási minőségi előrelépésen – a brit monarchia hanyatlása után.

Függelék

Britain's Real Monarch, *BBC Channel 4*, 2002, részlet IV. Edward illegitim származásáról s hogy tőle kezdve érvénytelen a brit trónöröklés:

„1441 nyarán Anglia háborúban állt Franciaországgal.[249] Edward anyja[250] elkísérte férjét, Richard yorki herceget,[251] s míg a herceg hadjáraton volt, a felesége kirúgott a hámból egy angol íjásszal, aki a királyi helyőrségnél állomásozott [Rouen-ban]. Kilenc hónappal később megszületett Edward [uo.], majd húsz esztendő múltán király lett IV. Edward néven. De a származását övező pletyka kitartóan fennmaradt élete során és a halála után is.

„Az udvarban keringő pletykákat Edward törvénytelen származásáról William Shakespeare is megörökítette:

> When that my mother went with child
> Of that insatiate Edward, noble York
> My princely father than had wars in France,
> And, by true computation of the time,
> Found that the issue was not his begot...
>
> [„Midőn anyám teherb' esett
> E telhetetlen Edvárddal, nemes
> Atyám, York herczeg Frankhonban csatázott,
> És összevetvén híven az időt,
> Belátta, hogy nem ő szemzé e galyt."
> III. Richárd király, 3. felv., 5. szín, ford.: Szigligeti Ede]

Ez elég világos, nemde? Azonban igaz-e a pletyka? Van-e erre bizonyíték? A történészek csak politikai sárdobálásnak tartják. De az egyik vezető angol történész, Dr. Michael Jones alaposan átkutatta a királyi katedrális archívumát [Rouen-ban], és felfedezett egy dokumentumot, mely első ízben nyújt igazi tényeket a pletyka alátámasztására, hogy Edward fattyú volt.

Tony Robinson: – Mit keresett, amikor idejött?

Dr. Michael Jones: – A Százéves Háborúról [1337–1452] szóló feljegyzéseket.

Tony Robinson: – És ezt találta... (egy nyitott középkori kötetre mutat)

Dr. Michael Jones: – Igen, ezt a regisztert.

Tony Robinson: – Mi ez pontosan?

Dr. Michael Jones: – Ez a katedrális káptalanjának feljegyzéseit tartalmazza az 1441. év nyaráról.

Tony Robinson: – Miért jelentős az 1441. év?

Dr. Michael Jones: – Ebben az évben kellett fogannia Edwardnak.

Tony Robinson: – És mit talált erről?

Dr. Michael Jones: – Azt, hogy a yorki herceg, az apa valójában nem volt jelen. Hadjáraton volt Pontoise-nál [Párizstól északra], és az irat szerint épp a biztonságáért imádkoztak.

Tony Robinson: – Mi a jele ennek?

Dr. Michael Jones: – A feljegyzés azt mondja, hogy „könyörögtünk a yorki herceg épségéért a pontoise-i hadjárata idején..."

---

[249] Ekkor VI. Henrik volt az angol király, 1422-1461, 1431-ben francia királlyá is megkoronázták, és a III. Edward 4. fiától, John of Gaunt-tól származó lancasteri fiatalabb ágból született.

[250] Lady Cecily Neville, Westmoreland grófnője.

[251] 1411–1460, a III. Edward 3. fiától, Lioneltől származó idősebb ágból, bár az 5. fiú volt az első yorki herceg, ld. Lancaster- és York-házak, „piros és fehér rózsák" háborúja 1453-tól 30 évig. (Z. T. Cs.)

Tony Robinson: – Vagyis épp távol volt egész idő alatt, miközben a felesége megfogant Edwarddal...

Dr. Michael Jones: – Igen.

Tony Robinson: – És az nem lehet, hogy Edward koraszülöttként látta meg a napvilágot?

Dr. Michael Jones: – Ez nagyon valószínűtlen, egy ilyen esetet feljegyeztek volna.

Tony Robinson: – Senki más nem fedezte fel ennek az információnak a jelentőségét, mielőtt ön rátalált?

Dr. Michael Jones: – Nem hiszem. Egy ilyen botrányos, szenzációs dolognak nem adhattak hitelt.

Tony Robinson: – De ez az igazi, eredeti dokumentum, ugye?

Dr. Michael Jones: – Ez az eredeti dokumentum, és ez mutatja, hogy a döntő időszakban, júliustól augusztuson át, a döntő öt hétben az apa nem volt jelen.

Edward 1442. április végén [28-án] született. Ha visszaszámolunk negyven hetet, a fogantatásának épp abban az öt hétben kellett történnie, amikor a feltételezett apja távol volt. Mármost, az egzakt tudomány szerint a fogantatás időpontjában az öt hét túl nagy hézagot jelent. A gyermekhalandóság nagyon magas volt abban az időben, egy koraszülött, gyenge csecsemő trónigénye kockázatos volt, és a krónikák mindig feljegyezték. Ezen felül új bizonyítékok kerültek elő Edward születéséről, melyeket korábban elveszettnek véltek. Először is, a katedrális feljegyzései elmondják azt is, hogy Edwardot nagy titokban keresztelték egy oldalkápolnában. Ezzel szemben öccse számára az egész katedrálist megnyitották a keresztelőjekor. Másodszor, a beesett arcú Edward semmiben sem hasonlít a feltételezett apjához, Richard, yorki herceghez. És harmadszor, az új források elmondják, hogy maga az anyja jelentette ki róla, hogy fattyú, és ezzel a törvényes öröklést akarta védelmezni. Az anya tudta, hogy fontos fenntartani a királyi vérvonal integritását."

(Fordítottta és kiegészítésekkel látta el: Z.T.Cs.)

A fordító megjegyése: A királyi leszármazás IV. Edwardon kívül is illegitim, mivel nem csupán a házasságon kívül született lányától eredt, hanem ennek férje, *VII. Henrik* sem volt vér szerinti királyi utód, anyja *második* házasságából származott, ahogy anyja első férje, Edmund is egy *második* házasságból (ld. a wales-i eredetű Tudor-ág, alább). Ezzel együtt az egyenes fiági leszármazás is többször megtört Angliában, és leányágon folytatódott a cím, rang, név öröklése, de azt is hozzá kell tenni, hogy a 15–16. században szó szerint nagy érvágást jelentett a mintegy 30 éven át tartó híres örökösödési harc III. Edward fiainak két ága, a lancasteri „piros rózsa" és a yorki „fehér rózsa" között, melynek során kiirtotta egymást a brit nemesség színe-java. Mintha a régi vérvonalak, királyi méltóság „biológiai elapadásának" jelenségében is a korszak fő vonása nyilvánult volna meg, „helyet csinálva" az egyéni öntudat, a szociális igazságosság világtörténelmi születésének (ld. VIII. Henrik reformjait, elszakadását Rómától), melyet nem lehet külső eszközökkel megakadályozni, legfeljebb „elterelni", késleltetni, eltorzítani, ami azonban egyre újabb „forradalmakhoz", követelésekhez vezet. Végső soron máig ekörül folyik a harc, Egyén és Állam között, individuális és kollektív hivatkozások, „belülről" ostromló felismerések, impulzusok és a külső formák, gyakran már ismét alkalmatlanná váló, „kinőtt" társadalmi berendezkedések, felfogások között, lényegében a különböző fokon öntudatos egyének, csoportok. illetve az „1% és 99%" között, nem „sportszerű" eszközökkel is, legtöbbször vakon a tényleges fejlődés irányaira. De ezeken a küzdelmeken, az önzések változatos „ködein" itt-ott mégiscsak áttörhet a fény, a harmonikus megoldások lehetősége, ha mindannyian őszintén akarjuk.

A brit királyi családfa idevágó részletei, és a „legitim" vonal (Burke's *Peerage* 1869. nyomán Z.T.Cs.):

III. Edward

3. fia Lionel
Philippa
Roger
Anne
Richard,
3. *yorki* hg. oo Cecily Neville
(egy íjásztól)
IV. Edward, *fattyú*
George
Edward †
Margaret, az utolsó **Plantagenet**,
† 1541, ***VIII. Henrik lefejeztette***
oo Sir Richard **Pole**, K.G., † 1504
Henry Pole, Baron of Montague,
1492-1538, ***VIII. Henrik lefejeztette***
***Katherine* Pole** oo Francis **Hastings**,
2. *Huntingdon gróf* (ifjabb ág, Baron Hastings
1461, Ashby-de-la-Zouch, co. Leicester)
9. *Huntingdon gróf* leánya és örököse, ***Elizabeth***
oo John **Rawdon**, 1. *Moira gróf* (kinevezés 1761,
ír főrend; első ismert őse Paulinus de Rawdon,
aki Hódító Vilmos idején ment Angliába,
és birtokokat kapott Leeds környékén)
Francis, 2. Moira gróf oo Flora-Muir **Campbell of Loudoun**, *Loudoun grófnő* (ősei a 15. században Sir Colin *Campbell of Glenorchy and Breadalbane*, és Margaret, dau. of Luke *Strivelyng*, al. *Stirling*, Laird of Keir, & Rathoran in Lorn, ld. *Douglas Peerage*, vol. 5., 1908, Loudoun), ***felvették a Rawdon-Hastings*** nevet, *Marquess of Hastings*, 1816.
George-Augustus-Francis, 2. Hastings márki, oo **Barbara**, *Baroness Grey de Ruthyn*
Edith-Maud, *Countess of Loudoun*, oo Ch.-F. **Clifton**, Esq.,
(Lord Donington 1880), ***felvették az Abney-Hastings*** nevet, 1859
Barbara Abney-Hastings
Michael Hastings, Ausztrália (ld. Britain's Real Monarch, *BBC Channel 4*, 2002),
† 2012, követte fia és leányai

oo **Katherine of France**,
o o 2. Owen **Tudor** (Wales)
VI. Henrik †
Edmund †
oo **Margaret**,
oo 2. Henry,
Stafford grófja

4. fia John of Gaunt,
1. *lancasteri* hg.
oo Blanche
IV. Henrik
V. Henrik

5. fia Edmund,
1. *yorki* hg.
2. yorki hg. †

VII. Henrik
oo Elizabeth of
York, **IV. Edward**
***fattyú* lánya**
VIII. Henrik, uralk. 1509-1547
oo 2. Boleyn Anna † (&c.)
I. Erzsébet, sz. 1533,
uralk. 1558-1603
&c.

stings

Clifton, Abney-Hastings

32. MAGYAR ŐSTÖRTÉNETI TALÁLKOZÓ MEGHÍVÓJA ÉS MELLÉKLETEI (XV.) (TERVEZET!)

MEGHÍVÓ (TERVEZET!)

Felkérjük a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület
32. Magyar Őstörténeti Találkozóján
előadás tartására

Ideje: 2022. augusztus 12, 13, 14-én (péntek, szombat, vasárnap) 10-17 óráig
Helye: Aranytíz Kultúrház H-1051 Bp. Arany J. u. 10. T: +36/1/3543400 aranytiz@aranytiz.hu

A rendezvény védnöke: Szentgyörgyvölgyi Gábor képviselő testvérvárosi tanácsnok, az Emberi jogi, Nemzetiségi, Egyházügyi és Kulturális Bizottság elnöke

A tudományos tanácskozás tárgyköre: ***Magyarságunk forrása régen és ma***

Ezen belül a következő témacsoportokba várunk előadással jelentkezőket:

1. *Az egyetemes és a korai magyar történelem összefüggései.*
2. *A magyar nyelv: beszéd és írás.*
3. *A magyar jelképrendszer.*
4. *A magyar társadalmi és állami szervezőelv.*
5. *A magyar ó- és középkor helyszínei.*
6. *Hivatásunk és küldetésünk.*

Jelentkezési határidő: 2022. június 1.
Jelentkezés (és minden írás) e-mailen ezen a címen:
zmteuhvz@gmail.com

A jelentkezéshez kérünk rövid személyes tájékoztatást és az előadása rövid kivonatát, és technika-igényét, *valamint megjelölni melyik témacsoportba szánja előadását*.

Jelentkezhet az is, aki a rendezvényen személyesen nem vehet részt. Az ő egész dolgozatát kérjük elküldeni legkésőbb a rendezvény kezdete előtt 5 nappal és azonnal a honlapunkra tesszük: www.zmte.org. **A rendezvény nyelve magyar.**

Év végéig kérjük az összes előadást írásban, az Acta Historica Hungarica Turiciensia című időszakos kiadványunk követelménye szerint, ahol megjelentetjük.

Előadást tarthat, ill. a honlapunkra felkerül, aki erre írásban felkérést kap 2022. június 30-ig.

A rendezvény nem nyilvános. Kérünk valamennyi felkért előadót, hogy a rendezvény egész ideje alatt legyen jelen.

Mellékelt dolgozatok, amelyek megszabják a rendezvény alapgondolatát:

Cser Ferenc, Darai Lajos: Egy fontos tudományos tanácskozás elé
Csihák György: Fejtetőre állt világ
Prokopp Mária: Új szempontok a Mohács előtti történelmünk tanításához.
Bérczi Szaniszló: A civilizáció-forrás Kárpát-medence szálakból font történelme
Timaru-Kast Sándor: A magyar nép rejtélyes eredete és őshazája

További melléklet: a ZMTE Nyilatkozata és Házirendje

Budapest, 2022. április 9.

Dr. Csihák György ZMTE elnök — Dr. Timaru-Kast Alexander a ZMTE alelnök

Dr. Bérczi Szaniszló tudományos titkár — Dr. Darai Lajos tudományos titkár

Cser Ferenc (Qeanbeyan) és Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Egy fontos tudományos tanácskozás elé

Lelkünk közös beszéde.

A. Bevezetés

A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 32. Magyar Őstörténeti Találkozója, tudományos tanácskozása elé írjuk ezt a bevezető tanulmány együttest, megfogalmazódó elvárásainkat az ott majd előadók, résztvevők felé, mintegy eddigi kutatási eredményeink összegző hivatkozását indoklásként nyújtva. Hangsúlyozva, hogy egész tanulmányaink megtalálhatók a világhálón, amint a ZMTE korábbi harmincegy találkozójának előadásai is elolvashatók az egyesület honlapján elérhető Elektronikus Könyvtárában és a ZMTE Acta Historica Hungarica Turiciensia című folyóiratában.

Tanácskozásunk igen széles tárgyköre: ***Magyarságunk forrása régen és ma.*** Ezen belül a következő témacsoportokba, avagy tömbökbe várunk előadással jelentkezőket: *1) Az egyetemes őstörténet és a korai magyar történelem összefüggései. 2) A magyar nyelv: beszéd és írás kérdésköre. 3) A magyar jelképrendszer. 4) A magyar társadalmi és állami szervezőelv. 5) A magyar ó- és középkor eseményei és helyszínei. 6) Hivatástudatunk és küldetésünk.*

És az alábbiakban arra is szeretnénk rámutatni, miért olyan fontos számunkra e találkozó és mit szeretnénk vele megvalósítani, általa elérni.

A magyarok őstörténete vagy jobb kifejezéssel a korai magyar történelem éppen annyira bonyolultan szerteágazó, mint az egyetemes őstörténet, és éppen úgy nem köthető egyetlen népcsoporthoz, mint a többi népé sem. Annyi különbség azért mégis van, hogy mi a Kárpát-medencéhez tudjuk kötni elődeink életútját a messzi őskőkorig vissza, azaz nálunk minden más, máshonnan érkezett embertani és műveltségi jellegzetesség megkülönböztethető és ezért meg is kell különböztetnünk az eredeti és túlnyomó itteni jellegzetességtől. Ehhez azonban fontos figyelembe venni az egymásután következő időrétegekben a helyi népkohó egyre megváltozott állapotát, mint befogadási kiindulópontot a további külső hatásokhoz. Mert hatás volt rengeteg, aminek eddig tudósaink nem annyira itteni megvalósulását, hanem a sokszor csak feltételezett eredeti helyszínén megvolt jellegzetességeit kutatták inkább. Miközben az látszik kirajzolódni, hogy a bejövők sora nem alapvetően tudta megváltoztatni a Medence-béliek erőteljes eredeti jellegét, mert mindig kis arányt jelentett. Ugyanakkor az ellenkező irányt, a Kárpát-medencéből kiáradó hatást is nyomon kell követnünk az esetleges visszatérések felismerésén túl azért is, mert a Kárpát-medence valós szellemi eredményei, avagy találmányai valamiért háttérbe lettek szorítva az elmúlt időkben a világ többi részén fellelhető műveltségekhez képest. Azaz rá kell jönnünk utóbbi okára, ezért is fontos e tanácskozás.

Feladatunk tehát az embertani és műveltségi elemek párhuzamos futásának vizsgálata már a legkorábbi korszakokban is, hangsúlyt fektetve az egyetemes őstörténeti megfeleltetésre, de feltárva azt, számba kell venni a Kárpát-medenceiség sajátos többleteit is, ha egyszer azokat lépten-nyomon érzékeljük. Kezdve a világlátás, világbölcselem alapvetésétől, aminek sikereit a régészeti műveltség egymásutánja megmutatja, a kézművesség és fémművesség eredményein át a földművelés első és rákövetkező fejleményeiig. Ennek nyelvi és írásbeli lecsapódásaira is vannak bőven nyomok, szélesíthetjük látókörünket, különösen jelképrendszerünket illetően. Ez, folytonossága miatt, a mi kötelességünk a mai emberiség felé. Ezt a szervesen működő, azaz mellérendelő világot befolyásoló és valamennyire megváltoztató külső behatolást – lett légyen az harcias beavatkozás vagy alárendelő műveltségi hatás – nem kizárólagossá, döntő mértékűvé

válásként kell tehát figyelembe venni, hanem a kettő kiegyenlítődését bemutatni.

Hogy már kiegyenlítődéses végeredményként tudjunk tekinteni azokra a minket érintő, de máig vitatott ókori és középkori fejleményekre, amelyek, továbbá, vallásunk elveit és államunk szervezetét – s ennek beágyazódását környezetébe – illetik és taglalják. Azaz el kell utasítanunk a hamis képet, azt a mítoszt, hogy voltak itt általunk erőszakkal meghódított és műveltségében elnyomott népek, mai hazánk helyén, a mi megjelenésünket megelőzően. Mert bár voltak olyan hatalmak korábban, amelyek a Kárpát-medence bizonyos részein népelnyomóként működtek, de a máig felérő államiságunk létrejötte orvosolta ezt a helyzetet. És vitathatatlan, hogy a mi elődeink hoztak itt létre Európa és a világ többi része felé is elterjedt olyan életmódot és világelsajátítást, mely hozzájárult a modern világ kialakulásához. Sőt, itt találjuk kezdetektől mind a vallás, mind az állam máig ható, máig érvényes alakzatait, ahol a kereszténységre és a hosszú történelmünk által Megszentelt Koronánkra és a Koronatanra kell gondolnunk.

A sok-sok szálból font valóságot kell tehát megragadnunk, ha magyarságunknak a magyar történelemben gyökérző voltát kutatjuk, összegezzük. Ennek során szellemi s eseménytörténeti rendszert alkotó összetevők önmagukban is érdekesek, viszont teljes képpé összeillesztve fenséges mintát szolgáltatnak további munkánkhoz a Kárpát-medencei jövőnk szolgálatában.

Nem kell tehát folytatnunk az eddigi káros gyakorlatot, midőn két-három részre szakított országunkhoz hasonlóan, az írott történelem előtti korszakaink kutatását is előbb a két, majd a háromirányú megközelítés szembenállása, sőt kibékíthetetlen ellentéte jellemezte, jellemzi. A kiegyező megoldást az eddig itt elmondottak fényében azért mi javasoljuk, mert a Kárpát-medenceiség keretébe belefér a másik két irányzat szinte minden valódi eredménye. Valódin azt értve, hogy nem késői hatalmi mesterkedésből fakadó hamis adat vagy összefüggés miatti téves állítás, illetve nem elavult szemlélet vagy színvonal termékét akarja korszerűsíteni. És a talán legfontosabbat se felejtsük ki, hogy minden segédadatát, anyagát a történelem értelmezi, beállítja az addigiak közé. És így volt ez már az ókorinak tartott történetíróknál is, akiknek az iratait, köztudottan későközépkori és újkori feldolgozásokból ismerjük. Az értelmezésben pedig a saját korszakhoz mérés a kiindulópont, annak hatalmi és gazdasági hasznaival együtt. Azaz már Hérodotosz is értelmezett, jellegzetességeket megítélt, leginkább elítélve őket, ha nem saját népéről volt szó. Ez ellen talán egyedül a mondai történelmi emlékezet tudta felvenni a versenyt, de ezt is erősen befolyásolta, sőt kisajátította az eposzi gyakorlat, amely pedig a csillagmítoszoknak az eltorzításával érte el saját célját. Mondáinkon tehát nem krónikáinkat kell érteni, hanem amit krónikásaink emlegetnek, hogy felhasználtak valamennyire, amennyit tehát a megrendelők érdekbeszámítása megengedett. Hogy aztán az érdekbeszámítás meddig és miként érvényesült, például a csak igen későn honfoglalásnak elnevezett folyamatban, azt az előbbiekkel együtt csak igen alapos és széleskörű, az eddigieken túl más szempontokat és kutatási eszközöket bevonva lehet majd kideríteni. Fontos azonban, hogy ne hagyjuk a sajtot kiénekelni a szánkból, és ha krónikáinkban Nimród az atyja Hunor és Magornak, akkor ezzel komolyan foglalkozzunk, ne vessük el mondai alapja vizsgálatát, se azért, mert mondai, se azért mert nem elég rangos, hiszen a Bibliából hiányzik. Ugyanakkor bízhatunk magunkban, hogy képes a tudományunk a teljes és igaz kép elérésére.

Kell még pár szót szólnunk a keleti eredet lecsengetéséről, amit a hosszú-hosszú történelmi időrend pontosítása sokkal fájdalommentesebben képes elfogadtatni, mint hinnénk. Hiszen az a régiség és az a hatalmas távolság, ahonnét az ilyen összefüggések felmerültek, a valóságot jobban megközelítő magyarázatával is felemelő, fenséges, hiszen az egész emberiséget érinti, azzal kell azonosulnunk, nem valami önző kisajátítás kísérletével. Mert ekkor – különösen az európai részeken a Kárpát-medencén kívül – sok-sok Kárpát-medencei hatást észrevehetünk és feldolgozhatunk a bizonyosság elérése reményében a nyelvi indulás után régészeti és embertani vizsgálatokkal. Ahol pedig, azaz ázsiai és afrikai, amerikai tájakon, ahol inkább eleddig a sok-sok műveltségi egyezésre hívta fel a figyelmet a szorgalmas magyar kutatógárda, ott ezeket továbbra is értékelve, a mítoszképzéshez hasonló hatalmi keretképzés eddiginél sokkal tágabb

és időben közelibb feltárásával érhetünk el megnyugtató eredményt, sőt igazságtevést.

Javasoljuk tehát, hogy tudományos tanácskozásunk magyarságfeltáró terve abból induljon ki, hogy hazánk a Kárpát-medence. És hogy elfogulatlan magyarságkutatás visszavisz az 1127 éve Árpád vezér hadműveletei által történt és máig hatályos államalapításon túl a középkor előtti magyar ókorba, sőt az ókor előtti ősidőkbe is. Főként azzal, hogy országunk területére annak hű gazdájaként tekint (amint teszi ezt minden európai nép a maga országával), és a terület legrégibb lakójaként, itt minden korábbi történeti eseményt és szereplőt, műveltségi emléket és örökséget – a Pruttól a Lajtáig – magunkénak tudhatunk, azt feltárjuk, közzétesszük és mint hagyományunkat éltetjük.

Az igen régi időkbe visszavisz bennünket a hely szellemének ápolásán túl magyar mivoltunk embertani megalapozása is, benne a genetikai, vércsoporti és alkati jellemzőinkkel. Szintén ezt teszi nyelvünk, különösen gyökszói megjelenésével a többi nyelvben, de saját írásunk is, mint az írástörténet meghatározó elsője, jelképrendszerünk meghatározója. Sőt a kézművesség, a legkorábbi fémművesség, valamint a földművelés és állattenyésztése sikeressége miatt egyenesen Kárpát-medencébe gyökérző népnek tarthatjuk magunkat, egyetemes névvel: magyaroknak, akiknek régészeti szinten megragadható elődei az emberiség kultúrájának kifejlesztői és elterjesztői voltak, mégpedig új európai földművelő területekre elvándorolva az itteni nagy népszaporulat miatt és révén.[252]

Ám a magyarság legértékesebb vívmánya a – legjobban a mai tudományos felfogáshoz hasonlító – gondolkodása, világlátása, lelki tartalma, valamint igazságossága, egyenrangúságon alapuló együttműködése és a mellérendelő szemlélete. Ennek megnyilvánulása a közélete, ahol az irányítók és az irányítottak nem szakadnak kettős – hatalmi és alávetett – kultúrára, mint máshol, legalábbis a középkorban még általánosan ezzel találkozunk, s utána is búvópatakként

Kutatási feladat mindennek részletes feltárása, azaz a mindennapokban élő elődeink étkezési, ruházkodási, lakhatási szokásai, valamint az államszervezet és a honvédelem ügyei, a házasság, gyermeknevelés, nemzedékváltás, életfordulók, a népművészet, az ünnepek és az (idő) mulatás szokásai, és a hozzájuk kapcsolódó népművészet teljesítményei, amelyek mind folyamatosságot mutatnak a Kárpát-medencében, hogy részeseinek, örököseinek tarthatjuk magunkat – a környező, belőlünk és általunk alakult testvérnépekkel együtt, akiknek a velünk nagyrészt egyező megjelenésén, szokásain túl még a szellemi jellegzetességei is hasonlók.

Eredményként az ily irányú magyarságkutatás elrendezi a 260 éve tévúton indult vitát a türk és a finnugor származtatásunk között, a valóság felszabadításával, miszerint a finn népnek a későbbi skandináv túlnyomó hatás mellett voltak olyan rénszarvas vadász elődei, akik a Kárpát-medencéből távoztak északra az utolsó jégkorszak felmelegedésekor a rénszarvasokkal együtt, amit a gyér nyelvi rokonság miatt a glottokronológia is megerősít, valamint a szalagdíszes kerámia földműves népe a Dnyeperig megtalálható lösztalajra telepedett, akikből alávetettként a késői szlávok lettek, és a hódítás elől északkeletre távozókból és műveltségi hatásukból alakult a többi finnugornak mondott nép. Az ázsiai ’hunokkal’, turkokkal való kapcsolatunk pedig tudományos cáfolat alá került.

Igaz viszont hősi múltunk saját honvédő katonai eredete a türk hatalmi övezetből való származtatás helyett, előtérbe állítva olyan tényezőket, mint például a másoknál 22.000 évvel korábbi itteni nyílhasználatunk, amiből a görög nyelvben használt szkíta megnevezés jöhet, – később átterjedve minden íjfeszítő népre. Vagy a fémműves és fegyverkovács mivoltunk és

[252] V. Gordon Childe és tanítványa, Stuart Piggott a civilizáció bölcsőjének tekintette a Kárpát-medencét:
V. Gordon Childe: *The Dawn of European Civilisation.* New York, 1925. Ő a Tordos–Vinča-kultúrát, amely fénykorában kitöltötte a Kárpát-medencét és a Balkánt, sőt még Kis-Ázsiában is vannak nyomai, összefoglalóan Dunamenti műveltségnek nevezi, Duna I. és Duna II. szakaszra osztva, mely utóbbi terjed Nyugat-Európa felé az újkőkorban. Stuart Piggott: *Az európai civilizáció kezdetei. Az őskori Európa az első földművesektől a klasszikus ókorig.* Gondolat, Budapest, 1987. http://mumia.art.pte.hu/periszkop/Musorok/history/Stuart_Pigott.pdf. Piggott persze Nyugat-Ázsiát mond, de a Kárpát-medencéről ír, és szerinte bár az élet bizonyára igen gyakori, a civilizáció igen ritka lehet a világmindenségben.

annak a hódítók általi istenítése.

Feltárulnak korai körépítményes falvaink a vadállatok elleni árokkal és palánkkal, valamint a tájépítészet védelmi maradványai, amelyek még a későbbi harcias bandák támadásai ellen is védtek. Egyáltalán, helyi múltemlékként felfogva felhasználhatunk minden Kárpát-medencei régészeti emléket, néprajzi hagyományt mai magyarságunk megerősítésére, miáltal jövőnk a múltból lélegezve tágul. Beépíthetjük a Kárpát-medencei történeti ókor fejleményeit nemzeti emlékezetünkbe, kiemelten a korszak végén a hunok szereplését és utolsó nagy vezérük, Atila alakját, tetteit, amint azt az utána jövő időkben a dalnokok a magyar településeken hirdették. Sokkal egyénibb lehet a rómaiakhoz való viszonyunk, mivel annak a hatalomnak a valódi fenntartói voltunk: gabonatermelői, s maga Pannóniai földműves népe is az elődünk volt. Ennek meglévő hagyományápolási módját kiterjeszthetjük a Kárpát-medence többi részén ismert ókori hatalom alatti szerveződésekre. Minden középkori ismert magyar szokásban, jellegben felismerve ősi elemeket, s azzal a legkorábbi emberi múlthoz kapcsolódva, megmagyarázhatjuk a többi földrésszel, különösen a Kelet népeivel tapasztalt egyezéseket, az újabban is ápolt kapcsolatokat.

Meg kell említenünk, hogy a jelen tanulmányban még használjuk a *finnugor és az indoeurópai,* ill. *indogermán* kifejezéseket, amelyek alatt az eleddig ezen nevekkel megjelölt nyelvek csoportját értjük. Tudomásunk van róla, – és magunk is úgy véljük, – hogy ezek a kifejezések mesterkélten rendelnek egymás mögé – és alá – nyelveket, holmi családfát alkotva belőlük. Használatuk alapja, az volt, hogy ezek a nyelvek Eurázsiában a nevükben használt területeken terjedtek el és használtattak. De az ún. *indoeurópai* nyelvek csoportjánál már ezt a gyűjtőfogalmat elhagyják a nyelvészek, merthogy valójában csak kényszerrel sorolhatók a nyelvek egy fa törzséhez, ágakat és leveleket alkotván. Az ún. *finnugor* nyelvek esetében ez méginkább igaz, mégha nálunk vannak is még ilyen nevű egyetemi tanszékek: a rokonítás csak laza kapcsolatokat jelent. Götz László inkább nyelvláncot említ, semmint nyelvcsaládot.[253]

[253] Götz László: *Keleten kél a nap*. Püski, Budapest. 1994.

B. A magyarság Kárpát-medencei eredetét bizonyító érvek vázlatos összefoglalása[254]

A magyar történetírás régóta megtisztítandó:
- a pártoskodó történetcsinálóktól,
- a hazugság szemüvegétől.

A hamis vonatkozások tovább sokasodtak:
- kiiktatásuk kísérletei sorra elbuktak,
- világháborúk, nagy mozgalmak jöttek,
- hatalmas méretű eseménysűrűség támadt,
- szinte követhetetlenné lett a tárgy.

Igazlátás, hivatás-éthosz hiánya:
- a plebejusérvelés pusztán ideologikus volt,
- nyomában több hamisság maradt, nem jó válasz.

Magyarázat a tudomány erejével:
- a kettős kultúra elvének alkalmazása,
- népi-hatalmi műveltségi párhuzamosság,
- leágazások: hiedelmek, vallások keletkezése.

További nehézségek, kihívások:
- népek különböző törekvések túlzásai miatt,
- emberi különbségek jogtalan eltúlzása miatt.

A nemzeti önismeret feladata:
- felismeri és elveti a káros túlzásokat,
- a pártütőkét és az egyetemesítőkét egyaránt,
- jól összeilleszteni a módszert és a tartalmakat.

Tudományos kritikai szemlélet:
- rámutat hamis építmények téves alapjaira,
- kiiktatja a tényeket eltakaró tekintélyeket,
- észreveszi a tudományágak elavultságait,
- feloldja a tudományágak adatai, eredményei, meglátásai közötti ellentmondásokat.

A megújuló történetírás önálló jellege:
- lehető legmagasabb színvonalra törő kutatás,
- az összes korábbi ismeretre alapozó módszer,
- a nyelvtudomány nem lehet történettudomány,
- hivatkozás a tudományösszesség eredményeire.

A mindezzel elérhető eredmények:
- a történetírás megoldja sajátos feladatait,
- leállítja a téves nyelvtudományi közbevetést, s nem váltja fel téves öröklődéstanival,

[254] *„Az élet tanítómestere? Történetírás, oktatás és kutatás a 19–21. századi Magyarországon” című, a Tudomány Napja alkalmából rendezett konferencián tartott előadásunk vázlata.* KJF Történeti Műhely, Székesfehérvár, 2007. november 14.

- helyes történeti értékrendet állít a helyébe,
- mindez megújíthatja a nyelvtudományt is, s megfelelően alkalmazza az öröklődéstant.

Bírált előzmény: valótlan eredeztetésünk, két XIX. századi elmélet a magyarság eredetéről:
- csak a nyelvi rokonságra épülő ún. *finnugor,*
- török nyelvi és kulturális hagyományokat állító,
- s a kiegyezés után az MTA előbbit fogadta el,
- de a magyarság valódi eredete a Kárpát-medence.

A *finnugor* elképzelés, feltételezés lényege:
- a jelen előtt 6-8 évezrede uráli ősnép, ősnyelv létezett az Urál keleti oldalán,
- a kezdetekben leszakadtak a mai szamojédok,
- majd a már „finnugor" maradék kettéoszlott: finn és ugor ág az Urál ellenkező oldalán, aztán mindkettő ág újból két ágra bomlott: a finn a baltira és a permire, az ugor magyarra és az obi-ugorra (a JE 3. évezred elejére, közepére képzelik és teszik),
- a magyarok ekkortól az Obtól délre éltek volna, s itt, ekkor elhagyták halász-vadász műveltségüket, felvették az állattenyésztő életmódot, majd lovas-nagyállattenyésztő néppé lettek, s sztyeppei bolyongás jött a feltevés szerint.

A környező műveltségek magasabb szintjét is feltételezik:
- fémfeldolgozó, lovas-nagyállattenyésztők,
- a magyarok nagy műveltségbeli lemaradása,
- felfogástól függően türk, vagy iráni népek ezek, de konkrét nép vagy törzs megnevezhetetlen,
- amint a magyarság lakóhelye sincs tisztázva.

Aztán állítólag bolyongás közben óriási fejlődés következett:
- sokáig több ismeretlen helyen 'bolyongtak',
- a Kr. u-i évszázadokban a Káma és Volga között,
- több türk (pl. kazár) nép hatalma alatt éltek,
- majd a Kr. u. IX. század végén önállósodtak,
- és a magyarság a legerősebb katonanéppé lett,
- az ekkor üres Kárpát-medencébe költözve 100 év alatt Európa legkorszerűbb államát megalkották.

Ha a finnugor–turáni elmélet igaz lenne:
- a magyarság megjelenésekor sztyeppei lovas-nagyállattenyésztő nép lett volna,
- nyelve e műveltség szókészletét mutatná,
- nyelvszerkezete a türk és az iráni nyelvek között lenne,
- a ráhatások miatt az államalapítástól kezdődően a magyar nyelv rohamosan változott volna,
- ma is erősen változna a nyelvi környezetünk,
- a feltételezett „tanító nép' magasabb műveltsége miatt hit, mese s regevilágunk azt tükrözné,
- a magyar népesség embertani jegyeinek is a föltételezett uráli, illetve a későbbi szálláshelyek embertani jegyeit kellene mutatnia.

De a valóság egyáltalán nem ezt mutatja.

A magyar nyelv, mint önbizonyító valóság:

- a magyar ragozó nyelvcsaládba tartozó „akkuzatív” nyelv (közvetlen tárgy esetében a tárgyat ragozza)
- első-szótaghangsúlyos, de a hosszabb szavakban a páratlan szótagok mellékhangsúlyosak,
- alkalmazza a magánhangzó harmóniát: a ragok magánhangzói illeszkednek a szó hangjaihoz és az egyszerű magyar szavakban vagy csak magas, vagy csak mély hangzású magánhangzók vannak, és ez jelleg már a legrégebbi magyar nyelvű szövegekben is fellelhető,
- a magas hangzásúak gyakran a közelséget, a mélyek a távolságot fejezik ki,
- határozott és határozatlan névelőt használ,
- igeidőket közvetlen ragozás képezi, a régi összetett igeidők mai nyelvből kikoptak, régiesnek hangzanak,
- az összetett igeidőkben is a főigét ragozta, a kiegészítő szavak (vala, volt) nem változtak,
- a mondatok szórendje szabad,
- a szavak mondatbeli szerepét ragok fejezik ki,
- a ragok a szó végére illeszkednek,
- a birtokos kerül előre, a ragozott birtok utána,
- nyelvünk alanyi, tárgyas és részlegesen kettős igeragozású,
- alapszókészlete zömmel egy vagy kéttagú szó,
- ezekből képzőkkel, ragokkal képez fogalmakat,
- ma is egységes, nem szakadt nyelvjárásokra,
- hangkészlete nagyon bő, teljes ajakmozgással kilenc hosszú és rövid magánhangzót formálunk,
- megkülönböztetjük az a-t az á-tól, az á hosszabb, mint az a, de nem az a hosszú változata,
- ugyanez vonatkozik az e és é viszonyára is, azaz mindkét hangpár képzése eltérő módon történik,
- a magyar nyelv a többes számot –k hanggal fejezi ki, a „rokonnak mondott” nyelvekben –i és –s a többes szám jele,
- a baszk nyelvben ugyancsak –k fejezi ki a többes számot, de az örmény igeragozásban is megjelenik ez a hang, ahol a személyragok a magyaréval azonosak,
- az ún. „finnugor” nyelvek közül a lappban találkozunk a többes szám első személy ragjában a –k-val, és a mordvinban fordul elő még két helyen,
- a magyar nyelv kétféle igeragozást használ: az alanyit (tárgyatlant) és a tárgyast, és tárgyas igeragozása Európa nyelveinek általában nincs, az obi-ugor nyelvek mellett még a permieknek van,
- a magyarban részlegesen van kettős igeragozás, ami egyetlen „finnugor” nyelvben sincs, van ellenben az ergatív nyelvekben, mint amilyen a baszk és a sumér,
- a magyar és „rokon” nyelvei nem ugyanúgy képezik a múlt időt: a magyar –t hangot használ múlt idő jelként, a többi „rokon” nyelvben a jelben –s, ill. –i hang van,
- a múlt idő magyar jele sokkal inkább összhangban van a szász gyenge ragozás –t, –d ragjával,
- a magyar egyes és többes számot használ, az obi-ugorok duális többest is, mint a korai ún. „*indoeurópai*”,
- a magyar igék közül hiányzik a birtoklást kifejező ige (habeo, haben, to have, stb.), a magyar e fogalmat a nekem van szókapcsolattal fejezi ki, amiben hasonlít a türk nyelvekre, s az indoeurópai nyelvek közül ez az ige hiányzik a kelta nyelvek egy részéből, valamint a szanszkritból és az örményből, mely hiány a birtoklás alárendelt szerepére utal a magyar műveltségben, de az ige egyébként hiányzik a többi finnugor nyelvből is,
- a magyarban van határozott és határozatlan névelő, ez az ún. „*finnugor*” nyelvekben általában nincs,
- a személyes névmás egyes szám első személyét a magyar az ***én*** szóval fejezi ki, s va-

lamennyi „rokon” nyelvben erre –m hangzót tartalmazó szó szolgál, de ez a hang fejezi ki szinte minden európai nyelvben is ezt a fogalmat, a magyar a kivétel,

- az egyes szám második személy ragja a –d, ebben a magyar egyezik Európa valamennyi nyelvével,

- a magyar szóképzés igen sokoldalú és hatékony, és egyik legfőbb jellemzőjét az igekötők adják, amelyekkel az alapigék jelentése módosítható meglehetősen széles mértékben, mialatt a rokonnak mondott és a környező nyelvek nem, vagy csak korlátozott mértékben használnak igekötőket,

- a képzők családja a magyar nyelvben hatalmas, és ezek a fogalmak pontos meghatározásához igen nagy segítséget jelentenek, s így a magyar nyelvben megfogalmazhatunk eleddig ismeretlen fogalmakat is úgy, hogy minden magyarul tudó azt a fogalmat a szó alapján megérti, míg a szomszéd nyelvekben a fogalmakat leíró új szót előbb körül kell írnunk a beszédben ahhoz, hogy mások megértsék,

- külön érdekesség hogy ragokat is ragozhatjuk, és így alkothatunk új kifejezést, pl. tőlem, hozzád, stb.,

- hasonlóan ragokat személyraggal, birtokos raggal más ún. *finnugor* nyelv nem láthat el, de egyes számban a magyarral azonos raggal, hasonlóképen fejezik ki e fogalmakat a kelta utódnyelvek, de többes számú ragjaik már nincsenek rendszerben.

A nyelvrokonsági alap a nyelvtan, hangtan, szótan:

- hasonlóságok és egyezések száma, mértéke a nyelvszerkezet, a hang- és szókészlet, a szóképzés, a mondattan és a nyelvtani elemek összességében.

A magyar és feltételezett „rokon” nyelvei viszonyítása:

- a sajátságok nem egyeznek valamennyi „rokonnal”,
- a magyar nyelvet tizennégy millióan beszélik,
- a két obi-ugor nyelv – osztják és vogul – kb. harminc nyelvjárását mintegy tizenhatezren,
- a balti legnagyobb finn nyelvet öt és fél millióan,
- az észtet egy millióan,
- a lappot kb. kétszázötvenezren,
- a permi ági votják, zürjén, cseremisz, mordvin és jurákot összesen mintegy másfél millióan.

Nyelvtudomány + politika ≠ történelem:

- 22,5 millió „finnugor” nyelvűből 14 millió magyarul beszél, s a magyar nincs a nyelvcsoport nevében,
- de az „ugor” mint ismeretlen eredetű nyelv és nép ott van,
- a második legnagyobb nyelv, a finn is szerepel,
- s mindennek nincsenek tudományos indokai, hanem bizonyára politikai okai vannak.

Összehasonlítás magyar és „rokon” nyelvei közt:

- a „rokonok” a magyarhoz képest kevesebb és más magánhangzókat használnak,
- és a kiejtésük sokkal zártabb módon történik,
- a teljes kiejtésű mássalhangzóink száma 26, és van mindegyiknek kettőzött, hosszú változata is,
- a „rokon” – főként a legközelebbinek mondott obi-ugor – nyelvek kevesebb és hehezett, selyp, pöszített mássalhangzóval bírnak.

Előítéletes nyelvrokonítás a szókészlet alapján:

- Collinder szerint a magyarnak 504 *finnugor*ra visszavezetett szótöve ismert (ugyanennyi közös szó talált Kovács János és Perie Alkorán a Fülöp-szigeteki visayan nyelvet és a

magyart összevetve: https://epa.oszk.hu/_acta_hungarica_2018_11_021-033.pdf),

- ezen felül még néhány százról fölteszik, hogy esetleg *finnugor* alapú,
- így Budenz, ill. Lakó etimológiai szótárában sok szó csak „potenciálisan egyeztethető”,
- a szóeredet levezetés gyakran ellentmondásosan változó mássalhangzókkal, értelmezéssel operál, s így a közvetlen rokonnak vélt osztják és vogul nyelv több mint ezer *finnugor*nak vélt szóval bír,
- és minden, „*finnugor*” nyelvből nem levezethető magyar szót a magyar nyelvtudomány a magyar nyelv kölcsönzött szavának tekint, még ha nálunk szóbokor meghatározója is, míg a „kölcsönző nyelvben” idegen.

A Swadesh–Lees glottokronológia eredményei:

- mivel a szavak hasonló sebességgel kopnak ki a nyelvekből, összevetve a nem hangutánzó és nem műveltségi 100 alapfogalmukat, meghatározhatjuk az ugyanazon hangalakra vonatkoztatható szóhányadot,
- minél több az azonos hangalakra visszavezethető szó, annál közelebbi a rokonság, annál kisebb idő telt el, amióta a két nyelv nem érintkezik egymással,
- a finnugornak tekintett magyar szókészletből 56 tartozik az alapfogalom készlethez, zömük egytagú,
- az etimológiai szótárak ezeket szinte kizárólag uráli eredetűnek, s így 7 ezer évesnél régibbnek mondják,
- az egyenletes kikopás tétele szerint a magyar nyelv stabilitása sokkal nagyobb, mint a többi itt vizsgált nyelvé, mert a száz magyar alapszóból csak 9 kopott ki évezredenként, míg a többi nyelvből 14,
- a finnek mintegy 50 alapszava finnugor eredetű, s ebből 14 vezethető le magyarral azonos hangalakból,
- így a glottokronológia szerint a finn és a magyar távolsága legalább 12 ezer év,
- tehát ha elfogadjuk a finnugor nyelvi családfát, a két nyelvnek még a jégkorszak fölmelegedése idején el kellett válnia egymástól (vadászok a rénszarvassal északra mentek),
- s mivel mindkét nyelv változási sebessége kisebb, mint a tétel fölállításához használt nyelveké, ez az időtávolság még ennél is sokkal nagyobb (13-14 ezer év),
- a magyar és az obi-ugor nyelvek között 23 szó vonatkozik egymásra, így az ezek közötti távolság is legalább 5–6 évezredes, ami sokkal nagyobb (megfelel a szalagdíszesek Kárpát-medencéből keletre vándorlásának), mint az elméletek állítása, hogy csak 2–2,5 évezred lenne,
- a glottokronológia szerint tehát az ún. *finnugor* nyelvek rokonsági foka meglehetősen kicsi, sokkal kisebb, mint pl. az ún. *indoeurópai* nyelvek legkisebb rokonsági foka (kelta/örmény), és messze kisebb, mint pl. a török (türk) nyelveké, amelyek ugyan 2–3 évezrede váltak el egymástól, de még mindig kölcsönösen megértik egymást, mert a magyar és a „legközelebbi rokonai” már nem értik meg egymás nyelvét,
- a megegyező hangalakú szavak kis száma miatt a magyar–sumér távolság is nagyon nagy, több mint 7 évezred, azaz a magyarnak és a sumérnak már akkor el kellett volna válnia egymástól, amikor a sumérok még meg sem jelentek a történelem színpadán,
- a műveltséget kifejező szavak vizsgálata a nyelvet beszélők környezetét mutatja meg: egy műveltségi elem felvételekor kikkel álltak kapcsolatban,
- a magyar és az ún. *finnugor* nyelvek e vonatkozásban még nagyobb távolságra vannak egymástól, mint az alapszókészletüket tekintve,
- ugyanakkor itt már több a sumérral rezonáló szó, ami esetlegesen valamilyen újkőkorszaki kulturális kihatást már tükrözhet (pl. a Fekete-tótól származva),
- a szókészlet sok szava arra utal, hogy a magyar nyelv meglehetősen régen megismerkedett pl. a fémfeldolgozó műveltséggel, amire egyértelműen utalnak a fémek nevei: a magyar

vas szó finnugor eredetűnek tartott és ott ércet jelent, s a finn a rezet nevezi *vaski* névvel,

- a réz, az ezüst szó azonban sem nem *finnugor,* sem nem *indoeurópai*, sem nem türk, márpedig bármelyik erőltetett eredeztetési elgondolást is tekintjük, aszerint a fémeket a magyar csakis indoeurópai (iráni), vagy türk népektől ismerhette meg, a magyar szavak azonban nem ezt tükrözik,

- az aranyat a szanszkrit mélyebb rétegéből való *hieranya* szóból próbálják levezetni (nem a *finnugor* eredetből), de ha onnét ered, akkor meglehetősen idős szó a magyarban is,

- amikor a magyar nyelv ezt a szót kölcsönözhette, a finnugor származtatás szerint türk népek hatása alatt álltunk, vagy nem ismertük a fémeket, ha pedig igen, ami a valóság, akkor az átvétel akár fordított is lehet, azaz a szó tőlünk származik.

A magyar őselemek vagy etimonok bizonyítékai:

- a magyar nyelv szókészletének rendkívül nagy hányada az ún. őselem, azaz etymon, ami azt jelenti, hogy egyszerű hangutánzó, mozgást leíró, vagy gyermeknyelvi szó,

- a magyar törzsszókészlet kétharmada (66%) tartozik ide, míg a más nyelvekben ez az arány sokkal kisebb, bár még a türk nyelvekben találunk 25% körüli őselemet, de pl. az angol nyelvben ez már kevesebb, mint 5%,

- ez mutatja, milyen lassan változik a magyar nyelv, aminek köszönhető, hogy az elmúlt évezred alatt se szakadt szét nyelvjárásokra: egységes, egyetlen nyelvként maradt meg s él ma is.

A magyar nyelv lassú változása és korai fejlettsége:

- nemcsak a kikopó szavak kis száma, hanem a legrégebbi magyar nyelvi emlékek alapján is,

- a legrégebbi magyar szövegek, mint a *Halotti beszéd* latin írásmód ellenére is még minden nehézség nélkül megérthetők,

- azaz a magyar nyelv a mai kifejezőkészségével a „honfoglalás” idején már rendelkezett (míg az angol, vagy a francia nyelv hasonló korú szövegei a mai angol, vagy francia anyanyelvűek számára már egyáltalán nem érthetők),

- a magyar műveltségnek a honfoglalás idején írása volt, a rovásírások egyik fajtája, amit a kereszténység fölvételétől kezdve törvények tiltottak, mégis a paraszti társadalomban túlélt, s írásjelei a kora rézkori Közép-Európa írásjeleivel harmonizálnak.

A magyar nyelv létrejöttének körülményei:

- mindezen eddig tárgyalt fejlemények miatt a magyar nyelvnek kellett lennie egy hosszú, zárt letelepedett időszakának, amikor a nyelvtani rendszere, nyelvi logikája kialakult és rögződött, amire sem a finnugor, sem a közép-ázsiai (türk) származástani elképzelés nem nyújt lehetőséget,

- a szétszórt népesség évszázados vándorlása nem nyelvfejlesztő, hanem a nyelvizoláló, azt nyelvjárásokra bontó hatású, mire kiváló példa a szláv, germán, ill. türk nyelvek felbomlása,

- a magyar azonban régóta ugyanolyan állapotot mutat, mégpedig igen magasan fejlettet, amit csak akkor magyarázhatunk meg, ha a Kárpát-medencei eredetet fogadjuk el.

Zenei anyanyelvünk bizonyítékai:

- a magyar népzene ötfogású hangrendszerből építkezik, míg a környezete, beleértve a finn és balti finn népek zenéjét, hétfogású hangrendszerű,
- az obi-ugor népek hangrendszere a tonalitást sem éri el, vagy csak háromfogású,
- ötfogású hangrendszere van még a türk népek egy részének és a távol-keleti japánnak,
- a magyar népzene ereszkedő dallamívű, és ez nem föltétlenül jellemzi a türk népek zenéjét,

- ötfogású még az írek népzenéjének egy része,
- a magyar tehát a zenei anyanyelvében is különbözik a közvetlen rokonainak tekintett népektől, műveltségektől.

Magyarság vércsoporti bizonyítékai:

- az AB0 vércsoport rendszer statisztikus elemzése szerint a magyar nyelvű etnikumban a környezetéhez képest kicsi a 0-vércsoport százalékos mennyisége,
- amit ellentételez az AB vércsoport szokatlan nagy százalékos részesedése,
- az A és a B vércsoport nagyjából megfelel a terület környezetében tapasztaltnak,
- az AB vércsoport aránya a 0 rovására nagy, már a „honfoglalás" előtti Kárpát-medencei leletekben is, amiből következően itt az AB mutáció elsődleges az örmény-asszír eredetű A-val és a mongolt jellemző B-vel szemben, azaz nem azok keveredéséből származik,
- az AB mutáció föltehetően a Kárpát-medencében jött létre, ami fontos jele a magyarság Kárpát-medencei eredetének.

A magyarság génvizsgálati bizonyítékai:

- több mint ezer európai férfin folytatott génvizsgálat szerint az Y kromoszóma módosulásaiból, alléljeiből egyértelmű, hogy Európa ősi aurignaci és gravetti génjét a magyarok hordozzák legnagyobb mértékben (60%),
- hozzánk legközelebb a lengyel, ukrán és a horvát nép áll (45-50%), majd az allél fokozatosan elhal,
- s ez az allél nem található meg Észak-Európában, így az ún. „rokonainknál" se, jóllehet az ott végzett vizsgálat azért nem elégséges a kapcsolat tagadásához,
- az anatóliai eredetű géneket nem lehetett a Európa középső részén kimutatni, csak a Földközi-tenger partjai mentén,
- ezért Renfrew visszavonta mint tarthatatlan elgondolást, hogy a földművelés újkőkorszaki terjedésével maga az ember is terjedt volna,
- a legősibb gén a Kárpát-medencében és északi szomszédságában jelenhetett meg, hiszen a horvátokat az avar korban telepítettek át a Duna alsó szakasza mellé, korábban a szvidéri műveltség területén éltek,
- a bükki műveltség népe pedig átterjedt keleti irányban a Kárpátokon, egészen a Dnyeperig,
- így a vércsoport és genetikai vizsgálatok a magyarságot a Kárpát-medencéhez kötik, mint a nyelvünk is, egyáltalán nem Ázsia nyugati, avagy északi pereméhez.

A magyarság embertani képe bizonyítékai:

- a honfoglalás kori magyarság embertani képét Bartucz és Lipták dolgozta fel,
- Kiszely a Kárpát-medence honfoglalás kor előtti embertani képét, embertani adatait az eredeztetési modellek „őshazáinak" az embertani anyagával összevetve közli,[255]
- a jelenkori magyarságról Henkey nyújt adatokat: testmagasság, testrobusztusság s koponyajellemzők szerint, és bőr, haj, szem szín, szőrzet mennyiség, göndörítettség szerint (mumifikálódott tetemnél is),[256]
- a koponya főbb jellemzői a hosszúság (felülnézeti legnagyobb méret), szélesség, magasság és a forma, míg a koponyajelzőszám a szélesség-hosszúság arány százszorosa, három típusban: hosszú, rövid és közepes koponya (mikor a koponyajelző kisebb, mint 75, nagyobb, mint 80, illetve 75-80),

[255] Kiszely István: *Sírok, csontok, emberek. Embertan a régészetben.* Gondolat, Budapest, 1967. p. 199.
[256] V. ö. Henkey Gyula: Új embertani adatok a magyarság őstörténetéhez. Mátyus Gyula beszélgetése Dr. Henkey Gyula antropológussal. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 24. évfolyam, 2. szám. pp. 4-24. http://epa.oszk.hu/01400/01445/00002/pdf/acta_hist_01445_2009_2.pdf

- az arc és homlok szélessége tekintetében széles és keskeny arcú típusok vannak, ami a koponya magasságra vonatkozó szélességet jelenti, amin belül is fontos a járom-csont, s állkapocs szélesség,

- fontos még a koponya alakja, azaz a homlok, a tarkó görbültsége, mert vannak alacsony és magas, meredek és lapos homlokú, és csapott, görbült, vagy csúcsos tarkójú embertípusok, az orr formája egyenes, konkáv és konvex lehet,

- a koponya magassága a fej magasságát jelenti, s alacsony és magas koponyájú típusok vannak,

- a testmagasságot alacsony és magas típust jelent,

- a test felépítése lehet robosztus és vékony (filigrán, azaz idegen szóval: gracilis),

- a testhosszúság aránya szerint a melegövi típusoknál a láb hosszú a törzshöz képest, a hidegövieknél fordítva,

- biológiailag az emberiség egyetlen fajhoz tartozik, de ezen belül több alcsoportra (fajta) osztható fel,

- öt alapvető csoportot különítenek el általában, mint a veddo-ausztralid, europid (eurázsiai), mongolid, afrikoid és amerindid fajtát, ami akár öt eredetre is utalhat, bár az eredet kérdése ma még nyitott,

- a magyarság szempontjából, az ötből kettőt kell figyelembe vennünk: az europidot és a mongolidot,

- utóbbi tipikusan hidegövi, azaz alacsony, rövid lábú, széles, lapos arcú, gracilis típus, sokban rokona a neandervölgyinek, aki szintén rövid lábú, széles, nem lapos arcú, lapos, robosztus testfelépítésű, és vastag csontú (a mongolid föltehetően nem a neandervölgyiből eredhet, a kínai régészek a *Homo erectus* helyi, a würm első lehűlése idején történt átfejlődésének tartják),

- a robosztus, vastag csontozatú, de hosszú lábú ázsiai ősember a jávai ember, akinek fejformáját a későbbi ausztralid embernél vélik fölismerni,

- velük szemben áll az afrikoid, ill. az europid ember ugyancsak hosszú lábakkal, de vékony, magas testfölépítéssel, és hosszú, keskeny arcú fejjel,

- az europid embertípusokat általában kaukázusinak jelölik, ami nem egyetlen embertípus megjelölésére szolgál, a klasszikus kaukázusi europid embertípus hosszúfejű, keskeny arcú, vékony testalkatú,

- s ezek közül a magas testalkat az ún. indoeurópaiak és a nordikus emberek jellemzője, alacsony termet a keleti mediterrán emberé, viszont a crômagnon típusok általában hosszú és széles fejűek, széles elsőarcúak, robosztus testalkatúak, vastag csontúak,

- a crômagnon A típushoz magas, a B típushoz alacsony testalkat tartozik, s utóbbi rövidebb koponyájú változatát kelet-európainak (kelet-balti) nevezik: ezek Európa legrégebbi embertípusai,

- rövid, kerek koponyájú, meredek homlokú, kis közepes testmagasságú ember a jégkorszak végén (mezolitikum) Európában megjelenő alpi típus,

- az alpihoz közel álló lappid igen rövid fejű, alacsony, igen széles arcú ember,

- míg a keleti mediterrán típushoz vékony testalkat, hosszú, ill. igen hosszú fej és keskeny, lágyan kecses arc tartozik, s három altípusa van: iráni, transzkáspi és indid, - a közép mediterrán típushoz tartozik: pontuszi, gracilis mediterrán és az Észak-afrikai,

- a kaspi változat magas, a pontuszi kisközepes, az iráni nagyközepes testmagasságú,

- a nyugati mediterrán magasabb, kissé robusztusabb testalkatú, mint a keletiek,

- s vékony és alacsony testalkat, hosszú fej, keskeny arc jellemzi átmeneti kőkortól ismert protomediterránt,

- az armenid (taurid, előázsiai) szintén meglehetősen régi embertípus, rövid, közepesen rövid, ill. kerek fejű, lapos homlokú, vékony és közepes termetű, és a Kaukázustól délre általánosan elterjedt típus,

- ennek és a mediterránnak a keveréke alkotja a sumér–akkád civilizáció embertípusát,
- s később alakultak ki keveredés révén az uralid, a pamíri, a turanid és a dinári (adriai) embertípusok, s valamennyit rövid, vagy közepesen rövid fej jellemzi,
- a turanid (europo-mongolid) kialakulását Lipták az időszámításunk kezdetére teszi,
- a pamíri és a turanid középmagas fejű, a turanid széles, pamíri közepesen széles arcú (járomcsontú), nagyközepes, vagy nagytermetű, turanid feje nagy, pamírié kicsi,
- az uralid típus szintén europo-mongolid, azaz széles járomcsontú, rövid fejű, de erősen hátra hajló és az arctól hátrafelé szélesedő koponyájú, alacsony arcú, mongolid jellegű (alacsony, vékony termetű) europo-mongolid keverék, mongolid túlsúllyal,
- a dinári típus közepesen széles, rövid, ill. túl rövid fejű, keskeny arcú, magas termetű fajta,
- és számunkra külön figyelmet érdemelnek a cro-magnon típusok,
- a cro-magnon A típus általában Nyugat-Európában fordul elő, a B típus Közép- és Kelet-Európában,
- Magyarországon a B típus főleg az Alföldtől észak-keletre található meg, de általánosan elterjedt a Kárpátoktól észak-keletre, valamint ettől északra, a szlávok és a finnek klaszszikus embertípusa,
- elképzelhető, hogy ez a két embertípus a kaukázusi és az őshonos nyugat-európai (neandervölgyi) ősember keveredésével jött létre, s bár e keveredésre utaló konkrét archeológiai (csont) adatokat találtunk, mások mégis hevesen ellenzik a gondolatot,
- Lipták a Kárpát-medencei embertípusoknak mondja a Cro-Magnon C és C+ turanid típusokat is, de ezeket Henkey a turanidok közé sorolja,
- a cro-magnon B és mongol típusok keverékeként jöhetett létre az uráli típus,
- a nordikus típus a klasszikus kaukázusi és a cro-magnon típusok keveredésével magyarázható,
- a jelenkori magyarságot többségében a rövid és közepesen rövid fejű, széles arcú ember típus jellemzi, a testalkatot tekintve a közepesen magas alkat, inkább nehéz, mint vékony a csontozat,
- ezzel szemben a környező ún. indoeurópai vékony csontozatú, hosszú fejű és keskeny arcú ember,
- de egyik népesség sem homogén, egész Európa lakossága kifejezetten kevert típusú, csak az átlagok jelzik ezt a különbséget,
- Henkey a magyarság típusait Közép-Ázsia jelenkori lakosságával veti össze, akiket ugyancsak a rövid fej és a mérsékelten közepes testmagasság jellemez,
- ebből ki nem mondottan arra következtet Henkey, hogy a magyarság eredete Közép-Ázsia,
- azonban a robosztus csontozat, a széles arc és emiatt a közepes, ill. rövid fej nem föltétlenül kell, hogy elvigyen minket Közép-Ázsiába,
- ugyanezek a típusok lehetnek a Kárpát-medence jégkorszaki cro-magnon típusú emberének is az utódai.

A magyar népi műveltség bizonyítékai:

- a néperedeztetési vizsgálatoknál nem tekinthetünk el a műveltségek (kultúrák) összehasonlításától, mert a nyelvre épülő rokonítási elméletek a műveltségre is kiterjedtek: korábban sokan a magyar nép műveltségi elemiben is a tundra halász-vadász műveltségi elemeit, sámánisztikus felfogását igyekeztek keresni.
- a magyar népi ábrázoló művészetet a növényi elemek jellemzik, állatokat ritkán ábrázolnak, azok is zömükben madarak, vagy legelésző állatok, mint pl. a szarvas, ragadozó állatokat a magyar népművészet szinte sehol sem ábrázol.
- obi-ugor népek, sztyeppei lovas nagyállattenyésztők igen nagymértékben ábrázolják a

ragadozó állatokat, ragadozó madarakat, pl. Árpád-házi legenda szerint a turul (sas-szerű nagymadár) a törzs totemállata,

- már a honfoglalás kori temetőkben sem találunk ragadozó állatot ábrázoló sírmellékleteket, a csak ritkán előfordulókat, azokat is a sztyeppei területeken,
- a magyar népmese és regevilágban nincs magyar teremtéslegenda, még néven nevezett istenek se, az obi-ugoroknak ellenben kifejlett származási legendáik s (mint a japán) istentől eredeztetett királyaik voltak,
- az az érv, hogy „bizonyára ilyenek a magyar hiedelemvilágban is voltak, csak a magyarság ezt már elfelejtette" nem fogadható el a saját hiedelemvilágunk tartalmai és erkölcsi alapfelfogása jellegzetességei miatt,
- mert a magyar népmesék alapfelfogása, hogy a hős akkor ér célt, ha önmaga jó, és a belső jóság nem külső, isteni parancsra történik, nem a megtorlástól félés váltja ki, hanem a jóra való törekvést fejezi ki, mint célt,
- a magyar népi hitvilágot a lélek tisztelete jellemzi - és nem annak megszemélyesített formáját, az isteneket tisztelik,
- Lükő Gábor szerint a magyar népi hitvilágot a lélek érdekelte, az is főleg akkor, amikor a testből távozik,
- a képi ábrázolásban is a lélek jelképeit foghatjuk meg, mint pl. ami a madár, a kígyó, a béka, a szikra és a föld (levegő, víz, tűz, föld),
- e lélekelemeket nem személyesítette meg a magyar műveltség, hanem velük együtt, azokkal egyenrangú kapcsolatban élt,
- de lélekelemként foghatók fel a mesék hősét segítő és átváltozásra hajlamos állatok is (bukát vető és mássá alakuló róka, kakas, légy, darázs, méh, stb),
- a népi hiedelemvilágban ezt tapasztalhatjuk: nincs nyoma Istennek, még kevésbé isteneknek,
- sámánisztikus felfogásra utaló elemeket is csak a sztyeppei részeken lehet elvétve találni,
- a mi népi mese, rege és hiedelemvilágunkat nem jellemzik az elrévedő, látomásokkal manipuláló sámánok,
- a magyar hiedelemvilág táltosai sem sámánok, ők sokkal inkább tudós tanítók, közösségi orvosok, esetleg papok.

A mellérendelő szemlélet és Koronatan:

- mellérendelő szemléletet fejez ki a műveltségi jellemzők sora: lélekhit, ragadozó állatábrázolások hiánya, és a magyarság találmánya, a Koronatan,
- a Koronatan eredete XI. századig visszavezethető, amikor I. László királyunkat már nem az addig királyinak nevezett, hanem az országhoz rendelt koronával koronázták királlyá,
- a Képes Krónika Salamonig következetesen királyi koronát említ, I. Géza és László korától kezdve pedig ország koronát,
- a magyar korona latin neve is ezt jelenti: Sacra Regni Hungarici Corona, azaz a hun törzs országának megszentelt koronája, az ország, és nem a király koronája!
- a Koronatan sajátsága, hogy a Korona az ország birtokosa, tulajdonosa, és a Korona alá tartozik valamennyi magyarországi ember, beleértve az egyszerű parasztot és a királyt is, a Korona testét alkotván,
- a király, mint a Korona feje, a kormányzásra, az uralkodásra a Koronától kapott jogosítványt, és nem ő birtokolja az országot, mint ahogy ez volt a szabály az egész hűbérúri Európában,
- a Koronatan mellérendelő szemléletét később Werbőczi roppantotta meg, és emelte ki a nemességet a jobbágyokkal szemben, akik addig nem voltak szolgák, mint a többi európai hasonló helyzetű ember,

- az alárendelő szemlélet volt uralkodó Európában már a JE 8. évezredtől kezdődően,
- az istenek és azok földi helytartói, a királyok, a rabszolgaság, az uralkodó nemesek és uralom alá vetett szolgák kifejezetten az alárendelő szemléleti mód megnyilvánulásai,
- alárendelő szemléleti módú társadalmakra általában a társadalom kettőssége a jellemző,
- más műveltség, más jelképek tartoznak az uralkodó előkelők, s más az alattuk élő, letelepedett népekhez,
- általában a leíró történelem, a regék az uralkodó előkelők történetét, mozgását, változásait közlik, míg az alattuk élő letelepedettek, szolgák műveltségét legfeljebb az uralkodókéba beolvasztják,
- a régészek inkább a gazdag sírokkal foglalkoznak, mint a szegény ember sírjainak tömegével, László Gyula a szegény ember régészének tartva magát, a népi települések sírjaival foglalkozva kimutatta: nem szabad a gazdagok sírjaiból az alattuk élő nép műveltségére, jellemzőire következtetni.
- a letelepedett népességre már az ún. honfoglalás idején is a növényeket ábrázoló, mellérendelő szemlélet volt a jellemző, ezért a mai műveltség elemeit visszavezethetjük az ún. „honfoglalás" előtti népességre is,
- e jellemző élesen megkülönbözteti a magyarságot mind a föltételezett elődeitől, mind Árpád „honfoglaló" népétől: ez utóbbiak csak az uralkodó előkelőket, s nem a magyar népi tömegeket jelentették.

Kárpát-medence történelmi folytonossága a kőkortól napjainkig:
- szorosan ide tartozik a Kárpát-medence időrendje, mert a XX. századi történetírás többnyire olyan időrendben mozgott, ami ma már kétségtelenül hibásnak mondható,
- a legújabb kori geofizika abszolút időmeghatározási eszközöket hozott létre, és ezek segítségével nemcsak a közelmúlt, hanem a távoli jégkorszakok időrendje is meglehetős egyértelműn rögzíthető.
- a legkorábbi idők rendjére az agyagásványokat tartalmazó üledékek, de a sarkokra kirakódott jég izotóp összetétele és a kiülepedés idejének más független fizikai módszerrel való meghatározása adja meg a választ,
- a jelenkorhoz közeli idők pontos meghatározására pedig két módszer is ismert, az egyik a szén 14-es atomsúlyú izotóp viszonylagos mennyisége alapján becsült keletkezési idő, a másik pedig a kovát tartalmazó anyagok eltemetésének időpontja a termolumineszcencia módszerével meghatározott foton kibocsátás alapján,
- a jégkorszakok időrendjében az 5,3 millió évtől 2 millió évig tartó pliocén első szakasza preglaciális, azaz jégkorszak előtti,
- majd 2 millió éve kezdődött a dunai I-II. jégkorszak,
- ezt követte az 1,6 millió éve indult bieber,
- 1 millió éve a günz, melynek hidegcsúcsa 550 ezer éve volt,
- 320–250.000 éve a mindel jégkorszak (a hagyományos felfogás 750–450.000 közé teszi),
- a riss jégkorszak 250–130.000 évig tartott (hagyományos felfogás szerint 375–275.000,
- a riss első lehűlése 235 évezrede, e jégkorszak hidegtetőzése pedig 165 évezrede volt,
- a 135.000 éve kezdődött utolsó jégkorszak, a würm kb. 17 ezer éve ért véget, s pár ezer év alatt felmelegedett a mai szintre,
- e würm előtt nagy fölmelegedés volt, aztán kezdetben csak lassan hűlt, és ezért pl. Közép-Európában nem érzékelhető a 95 évezrede történt első tetőzése,
- folyamatosan hűlt tovább, és 70-65 évezreddel ezelőtt volt a második, immár valódi hidegtetőzése,
- ezután kismértékű fölmelegedés volt, majd fokozatosan tovább hűlt, míg 22 évezreddel ezelőtt pl. a Kárpát-medencében tundrai körülményeket okozva tetőzött,

- a fölmelegedése 18-15 évezreddel ezelőtt váltott gyorsuló mértékre, majd még három kisebb-nagyobb visszahűlést követően (idősebb dryas JE 10.000, az ifjabb dryas a JE 9000, és egy rövid lehűlés a JE 8000), s a világóceánok JE 7,5 évezreddel ezelőttre érték el a jelenlegi vízszintjüket, azaz ekkorra fejeződött be a jégkorszak fölmelegedése, az északi féltekét borító jég elolvadása,

- a Fekete-tenger erre az időre területének a felére zsugorodott, mert kiszáradt, benne a korábbi fölmelegedések következtében az északi területek olvadékvizeinek a hatására kialakult édesvízi élettel,

- s az utolsó hirtelen olvadáskor a Boszporusz átszakadt és a Fekete-tenger ekkor rendkívüli gyorsan sós vízzel töltődött fel, a partján lévő emberi települések részben elpusztultak, részben az északi, a nyugati és a déli környezetbe elmenekültek,

- a Kárpát-medencében már a mindel jégkorszak előtti időkben megjelent a modern ember ősembernek mondott elődje, Homo erectus műveltséggel,

- a 450 ezer éve felbukkant Vértesszőlős műveltsége pattintott kavics szerszámai miatt, amilyen a 150.000 évvel későbbi Saint Acheul-i lelet is volt, acheuli besorolást kapott,

- annál (a Saint Acheul-inél) még a 330.000 éves Vértesszőlős II. is régibb,

- ennek Homo erectusa szerszámokkal és tűzrakó hellyel tehát már a mindel során és, a riss kezdetén megjelent és élt,

- majd az id. budai, illetve a Vértesszőlős III. Homo erectusa 1400 cm^3-es koponyacsonttal, emberi lábnyommal, s finomabb szerszámkidolgozás jellemzi,

- 230.000 éves a Vértesszőlős IV. és a ifj. budai műveltség Homo erectusa,

- kb. 130.000 éves a riss végi interglaciális alatti, würm kezdeti Subalyuk műveltség Homo sapiens neanderthalis embere a Bükk-hegységben, kőszáli kecske vadászattal,

- a Würm 75–65 évezreddel ezelőtti mély lehűlése, majd az azt követő interstadiális után 60–55.000 között, az újabb lehűlés kezdetén induló Istállóskő I. műveltségét legalább 35 évezrede követte Istállóskő II., s a Szeletáé szintén ekkoriban jelent meg, s folytatódott az ekkor indult holocénban, és átnyúlt egészen a 17.000 éve megindult fölmelegedésbe, posztglaciálisba is,

- a Dunántúlon tehát több helyen is ismert a Homo erectus időszak, avagy műveltség kavicskultúrája (Tata, Buda),

- Vértesszőlősön koponya töredéket is találtak, immár a korához képest fejlett koponyára utalva: térfogata a későbbi neandervölgyi emberéhez volt mérhető,

- e leletek kora JE 325 és 275 évezred közötti, s ezek az emberek pattintott kavics szerszámokat készítettek,

- aztán a würm lehűlésekor már nemcsak Dunántúlon (Tata, Érd, Buda) találunk emberi telepeket, hanem a Bükk hegységben is (Subalyuk barlang),

- az emberi leletek e helyeken azonban csak fogakat eredményeztek, a műveltségek pedig határozottan vadász műveltségek voltak, ahhoz igazodó, jórészt kavicsból pattintott szerszámokkal,

- Subalyuk vadászott állata a kőszáli kecske volt, ami önmagában komoly fegyvertény, mert az egyik legóvatosabb állat Eurázsiában, amit még golyós fegyverrel sem könnyű leteríteni,

- szerszámaikat mousteri szerszámoknak nevezik, és Európában a Dordogne völgyétől a Dnyeperig, majd az orosz síkságot kihagyva, a Kaukázustól a Tien-Sanig találhatók meg a telepeik,

- a bükki műveltség embere túlélte a jégkorszak első komolyabb lehűlését és ipara átalakult a Szeleta emberének műveltségévé, ami egészen a jégkorszak fölmelegedéséig nyomon követhető,

- a Szeleta műveltséget a gyönyörűen megmunkált nagyméretű lándzsahegyek jellemezték,

- a Dunántúlon is folytatódtak a korábbi műveltségek, és itt találjuk a legkorábbi csonteszközöket is (Tata),

- a vadászott állat itt a barlangi medve volt, épp úgy, mint korábban az érdi műveltségnél,

- a Bükk nyugati oldalán mintegy JE 40 ezer évvel jelent meg a csonteszközök készítő ember műveltsége, s bár emberi csontleletet nem találtak, az eszközei alapján a mintegy 5 évezreddel későbbi, franciaországi Aurignac műveltsége legkorábbi megjelenésének tekintik, övé lehet a legősibb európai, modern ember génje,

- ez az Istállóskő műveltség madárra vadászott, finom csontból nyílhegyeket készített, s itt találták meg a világ legrégebbi hangszerét, medvecsontból faragott sípot, rajta már ötfogású dallam volt megszólaltatható,

- a würm tundrai jellegű lehűlését megelőzően a JE 28–29. évezredben jelentek meg a Kelet-Európában (a Don völgyében, ahová a Kaukázus völgyeiből érkezett a neandervölgyi ember és fejlődött át a mousteri műveltsége a modern ember gravetti műveltségévé) kialakult mamutra vadászó emberek, akik a mamutot követve kerültek be a Kárpát-medencébe a viszonylag alacsonyan fekvő észak-keleti hágókon át,

- síkvidéki műveltségük volt, merthogy a vadászott állatuk nem ment 400 m tengerszint feletti magasság fölé, s a Kárpát-medencében kellett megélniük vadászott állatuk kihalását, és itt tértek át a tundrai szarvas vadászatára, és a korábbi népességgel együtt éltek, mert vadászterületük más volt,

- a gravetti népe kifejezetten a későbbi lovas-nagyállattenyésztő műveltségek szokásai szerint téli és nyári szálláshellyel rendelkezett, mert követte a vadászott állata vonulását, s a Kárpát-medencében a téli szálláshelyük volt,

- a bodrogkeresztúri a legrégebbi település, majd a Dunakanyarban, a Dunántúl több pontján, és Szeged környékén ismertek telepeik,

- a nevüket a jellegzetes nyílhegyeik alapján kapták,

- Sárváron a későbbi tundrai vadásznépekéhez hasonló sátrak nyomait ásták ki a régészek, az első sátorlakók voltak (első nyíltszíni, nem barlangi lakás az Érdi-fennsíkról ismert az ottani 80.000 éves műveltségből),

- velük párhuzamosan a dombvidékeken tovább folytatódtak a korábbi mousteri műveltségek, de fokozatosan átalakulva, mígnem a hideg tetőzésekor ott is megjelentek a gravetti szerszámok,

- a Pilis több barlangjában találkozunk az ún. barlangi gravetti műveltséggel, de emberi leletet nem találtak, ezért az ember típusára csakis a szerszámaik alapján következtetnek, a két műveltség keveredett itt,

- a Würm fölmelegedésekor a rénszarvasok északra vonultak és követték őket a gravetti műveltség emberei is,

- a dombvidéki műveltségek területén a legfelsőbb rétegeket a csapadékos időjárás elmosta, ezért nincs onnan egyeslőre régészeti adat azoknak a műveltségeknek a jégkorszakot túlélésére,

- van két erőteljes következtetett adat a tömeges túlélésre, hogy egyrészt a Subalyuk környékén egyéves gyermek csontvázát találták meg, akinek a kormeghatározása 20 évezredes, s másik adat, hogy az újkőkorszakban, amikor a Kárpát-medence sík vidéki folyampartjaihoz (Körös–Tisza) Anatóliából gabonatermelő népesség érkezett, a dombvidéki területeken túlélő emberek mintegy száz év alatt átvették az új típusú műveltséget,

- majd kifejlesztették az ún. vonaldíszes kerámia bükki műveltségét, aminek kora a korszerű adatok alapján a JE 9. évezred, azaz JE 8500 körüli,

- ekkor volt a würm utolsó kisebb lehűlése, amikor Anatólia kiszáradt és onnan a korábbi, immár kerámiát készítő műveltségek eltűntek,

- a Boszporusz átszakadásakor a Fekete-tenger mentén egyszerre több műveltség is

megjelent, a jellemzőjük, hogy már a háziasított búzát és az árpát ekés földműveléssel termelték, embert formáló edényeket készítettek, ismerték a rézöntés technikáját és alárendelő szemléletük volt: isteneket tiszteltek,

- a Kárpát-medencében a Duna–Tisza-összefolyás mellé telepedtek, és hamarosan fölváltották a virágzó Körös–Tisza (Starčevo) műveltséget, a Vinča a legjelentősebb telephelyük: Vinča műveltségnek nevezik őket,
- rezet bányásztak, mert Rudna Glavánál 25 méter mélyre vezető bánya alján korabeli kerámiát találtak,
- rezet öntöttek immár a JE 8. évezred végén, több mint két évezreddel megelőzve a sumér műveltség megjelenését,
- a Szegvár–Tűzköves (Szentes) mellett kiásott 7 évezredes szobor vállán rézsarlót lehet látni, ez is azt jelenti, hogy rezet önteniük kellett, mert természetes rézből ilyen eszköz nem készíthető, s a szobor vállán lévő rézsarlót találtak Zaleszentmihályon is, de azt régészetileg nem datálható helyen meg is találták,
- ez a műveltség már írt, de írásjeleiket nemcsak a Tatárlakai táblákon, hanem sok cseréptöredéken, nemcsak a Kárpát-medencében, hanem a Balkánon több helyen meg lehetett találni, pl. Thesszalonikiben, a Karanovó műveltségében, Erdélyben több helyen,
- Torma Zsófia a XIX. században már ásott ki ehhez a műveltséghez tartozó írásjelekkel cserepeket,
- az írásjelek mintegy kétharmada megtalálható a későbbi ú. n. Lineáris A írásjelei között, aminek a fele viszont a még későbbi Lineáris B jeleinek felelt meg, s a lineáris A jeleit találjuk meg a ciprusi írásjelek közt,
- s az itt megtalált írás nem kereskedelmi, elszámoló jellegű, mint a 1,5-2 évezreddel később megszületett sumér írás, hanem föltehetően rövid, vallási emlékeket rögzítő, s 13 írásjeléből 8 a székely/magyar rovásírás jele,
- a Kárpát-medence ekkori három fajta műveltsége: 1. a Tisza (Vinča) alföldi vonalkerámiás műveltség, amely műveltséggel érintkezett 2. nyugaton a népesség, azaz átterjedt a Dunántúlra is, és 3. északon a Bükki műveltség, amely embertanilag nem hígult fel a tiszai műveltségi emberrel, s nem vette át annak embert formáló kerámiáját sem, és később kottafejes műveltség néven terjedt át a Kárpátokon egészen a Dnyeperig, és alkotta a kukutyini (Cucuteny) műveltséget JE 6000, és a földművesség mellett az ércbányászat, a fémöntés és a fémfeldolgozás jellemezte, a tőle délre és keletre élő pásztor műveltségeket is innen látták el rézzel, a kottafejes műveltség terjedt aztán tovább Európa nyugati felére, ahol faluközösségek és mellérendelő szemlélete, istenek hiánya jelezte.
- Childe ezt öreg-európai, ill. Duna I és Duna II műveltségnek nevezte, kiemelte békés jellegét, meg azt, hogy más jellegű mezőgazdaságot folytatott, mint a korabeli folyamközi, ill. balkáni műveltségek: a gabonatermelés során kimerült földet itt elhagyták, betelepítették erdővel, majd az erdőt fölégették és visszatértek, a hamuval ugyanis visszakerültek a termőföldbe a kilúgozott elemek, s nem a folyamközi tellek jellemzik az itteni településeket, hanem, hogy időszakonként odébb költöztek, majd tovább, majd vissza, de nem pontosan ugyanarra a helyre,
- ez időre az orosz sztyeppe pásztornépei befogták a lovat és kialakították a harci baltát, előbb kőből, majd rézből, és a JE 6. évezred közepén megindult délnyugat felé az első kurgán invázió,
- az invázió forrása az orosz sztyeppe déli peremén élő halomsíros műveltség, ennek során a harcibaltások fölégették a balkáni műveltségeket, és megjelent ott is a sztyeppén ekkorra már egyeduralkodó társadalmi tagozódás és annak jele: a gazdag ember sírja a szegény mellett,
- különösen gazdagok voltak azok a sírok, amelyek fölé hatalmas dombot, kurgánt emeltek, ahová a főnököt temették, gyakran udvaroncaival, ágyasaival,

- az első kurgán invázió még mindent fölégetett, és pásztor műveltséget vitt a korábbi földművelő helyére, de utána néhány emberöltővel újra visszaállt a föld művelése, s aztán a második kurgán invázió idején, a JE 5,5 évezreddel, a lovas kocsi birtokában, már nem égettek, hanem rátelepedve, úr és szolga viszony alakult ki, és így kettős társadalmak alakultak ki,

- ebben folytatták az alárendelő szemléletű műveltséget, aminek a forrása az orosz sztyeppe északkeleti területe, a Volga és Káma vidéke volt,

- s korábbi faluközpontok közösségi házai átalakultak urasági erőddé, ahol már az urak hitének megfelelő formájú kerámia és rézeszközök sorozata készült,

- ám ebben az időszakban jelent meg ezen a területen a bronz is, amihez a Kárpát-medencében a környezet bronzával ellentétben ötvöző elemként nem arzént s később ónt használtak, hanem antimont,

- a Kárpát-medence antimon bronzának a minősége olyan jó volt, hogy még a vaskorszak megérkezését is késleltette, mert a Kr. e. 5. évszázadban ez a bronz még mindig olcsóbb és jobb volt, mint a korabeli vas,

- a második kurgán invázió a Kárpátokon belül a Tisza és a Duna mentén haladt északra, majd nyugatra, de nem hatolt be a dombvidéki műveltségi területekre, s a Kárpátoktól északra is haladt, és ekkor a Dnyeper keleti oldalától a vonalkerámia műveltsége északra, északkeletre 'menekült', azaz eltávozott, és az Urál nyugati területeit foglalta el, a glottokronológiai eredményekkel összhangban ekkor távozhatott az ún. „ugor" műveltség Európa közepéről, és kezdett a nyelve lepusztulni, hogy mára mintegy harminc nyelvjárásban csak töredékeiben tartalmazza mindazt, amit a magyar nyelv még ma is bír,

- a harmadik kurgán invázió forrása immár a Kárpát-medence nyugati fele volt, JE 5 évezreddel indult el Somogyvár-Vinkovciból az ún. harangedény műveltség nyugatra, teljessé téve Európa indoeurópaizálását,

- ezzel egy időben, ettől függetlenül jelent meg a már sumér nyelvűnek mondható műveltség a Folyamközben,

- a Kárpátok északkeleti területein, a Medencén belül és kívül egyaránt, a vonalkerámiás műveltség szinte érintetlenül tovább élt addig,

- ami ott több mint három évezredes viszonylag egységes fejlődést jelent,

- ennek magva a bükki műveltség volt, amelynek a maga korába a Felvidéken, egészen az Alföld pereméig, majd Erdélyben több mint 700 telepe ismeretes,

- ***ha egy műveltség ennyi ideig viszonylag folyamatosan fejlődhet, akkor a műveltséghez tartoznia kell egy viszonylag fejlett nyelvnek is,***

- ***s nem találkozunk olyan eseménnyel, aminek során e műveltség kiirtódott volna, ezért a területen élők nyelvében még ma is meg kell találnunk a hosszú ideig fejlett műveltség nyelvét, mint utódnyelvet,***

- a harmadik kurgán invázió most sem érintette az Észak-kelet Kárpátok környezetét, sőt, az egységes sírokat, azaz a gazdagok sírjának a hiányát egészen a Kr. e. VII. századig megfigyelhetjük, főként Erdélyben,

- ekkorra pedig már a kimmerekkel is találkozhattunk, akiknek a vezértörzse erre a területre telepedett be, amikor a szkíták Kr. e. 700 körül elüldözték őket a sztyeppei területükről,

- ekkor a Dunántúlon már urnasíros műveltség van, mely hatott a későbbi etruszk területen lévő Villanova műveltségre, ahová Erdélyből szállítanak rezet, de nemcsak a fémet szállították, hanem vele együtt ment a mester és a családja is, ott dolgozta fel a fémet, majd visszament eredeti telephelyére, így nem olyanfajta kereskedelemmel találkozunk itt, mint amit Folyamközben folytattak,

- az erdélyi területeken ekkoriban terjedt el a temetkezéseknél a csónakos temetkezési mód két madárral a csónak két orrában, a madár pedig lélekszimbólum,

- a vaskorszak küszöbére érkeztünk, de a Kárpát-medencében már sokkal korábban önt-

hettek vasat, minthogy a Tátra térségében már a JE. 4. évezred elejéről ismert vaskohó, sőt ennél sokkal korábbról ismertek olyan kemencék, amelyiknek a hőmérséklete már 1600 °C fölött lehetett, ami a vas olvasztásához kell,

- a szkíta időkben a Kárpátok északi-keleti környékén nyugalmat találunk, bár szkíta „hatalom" átmenetileg kiterjedhetett e területre is, de a műveltség semmi drasztikus átalakulást nem mutat,
- Hérodotosz is írta, hogy a szkíták nem egységesek, számtalan velük együttműködő, esetleg nekik adózó törzs tartozik alájuk, akiket egyaránt szkítáknak neveznek, de ezek akár meg is tagadhatják a szkíták katonai támogatását, mint ahogy ez Dáriusz hadjáratakor meg is történt,
- a szkíták sztyeppei uralma a Kr. e. 3. században megroppant, és a szarmaták elől részben Iránba vonultak, ahol megalapították a médek birodalmát,
- míg másik részük a Kárpátokon belülre telepedett, ahol a helyi lakosságban feloldódtak,
- a szkíták egyenes utódai az alánok leszármazottai, az oszétek, és ők, a kardot istenítők, a kovácsot is istenítették, de a sztyeppén nincs fa, hogy kovácsolni lehessen, s ez lehetett a szkíták korlátja is: nem volt korlátlan mennyiségű nyílhegyük!
- és ugyanezért azokat, akiktől beszerezték, azaz fémműves elődeinket is istenithették, s ami lényegesebb számunkra, hogy szerepkörükben meghagyták őket,
- ekkor ritkul meg a Kárpátokról keletre ismert Przeworsk és később a Cjernjakov műveltség, s emberei hátra hagytak lovas katona sírokat is, jórészt közepes gazdag emberek egalitárius telepeivel, mozaikszerű változatosan, így a kutatók képtelenek egységes nép alá rendelni őket,
- ellenben mindezen sajátságok megfelelnek a magyarságot jellemző mellérendelő társadalomnak,
- telepeik a Tiszától keletre a Dnyeszterig, délen a Dunától északon az Odera és a Visztula völgyéig,
- véglegesen az V. század elején, a hun időkben tűnik el e műveltség innen, s alakul mássá, vagy költözik el,
- a Kárpát-medence keleti területei régészeti anyaga időben tovább, az írott történelmi időkben sem kerül ez a terület elnyomó hatalom igája alá,
- a kimmerek vezértörzse hatalmuk vesztésekor ide érkezik és beolvad, s ugyanez van a szkítákkal, pár évszázad multán, s a kelták is megjelentek a terület nyugati részén, de nem uralmi jelleggel, és a rómaiak elleni harcuk vereségét követően ugyancsak a terület északkeleti részére menekültek, és ott beolvadtak,
- a szkítákat a szarmaták és a dákok követték, az ő hatásuk már annyiban jelentkezett, hogy megszűnt a sírok egyformasága Erdélyben, de a népesség átalakulásáról még ekkor sincs hírünk,
- ekkor Erdély a dákok érdekeltségi területévé vált, de nem alakult ki igazi dák uralom, és Josephus Flavius szerint ezen a területen egyistenhit uralkodott,
- eközben nyugatról a kelták látogattak a Dunántúlra, majd a műveltségük (halotthamvasztás) fokozatosan elterjedt a keleti területeken is, népesség átalakulás ég ekkor sem figyelhető meg azonban,
- a bükki kultúra utódnépe, a cromagnon B még mindig meghatározó mértékben jelen van, s a vaskohászat erőre kapott már ebben az időszakban, de a kohók itt sem hatalmas üstök, olyanok, mint a faszénégető kemencék,
- a rómaiak sem kívánták átlépni a Dunát, nem kívánták kiterjeszteni hatalmukat a keleti területekre, jóllehet, a Fekete-tengerhez vezető szárazföldi út biztosításában érdekeltek voltak, s lépéseket tettek,
- a rómaiak a Kr. u. első században kiszorították a keltákat, akiknek utolsó csoportja

északra (Felvidék) költözött, és az ottani népességbe beolvadt,

- a rómaiak átalakították a Dunántúl műveltségét, de ők sem okoztak komoly mértékű lakosságcserét, s bár hatalmukat átmenetileg kiterjesztették az erdélyi terület déli részére, de uralmuk nagyon rövid idejű volt, az ide telepített katonai erő szíriai volt, ezért az utódnyelvként nem a latinnal analóg románt, hanem valamilyen arab nyelvet várhatnánk, így a románok nyelve innen nem eredeztethető,
- arra következtethetünk, hogy a genetikai jegyek ez ideig a számos betelepülés ellenére sem nagyon módosulhattak, hiszen a betelepülők számaránya töredéke lehetett az eredeti lakosságénak,
- e területen tehát a lakosság zömében eredeti, a jégkorszak utáni embertani jegyeit megőrizhette, s ha ez a jegy az Eu18 (M173) és Eu19 (M17) férfi génjelzőket mutatta, akkor ezek a génjelzők ebben az időszakban továbbra is itt jellemző mértékben megmaradhattak,
- a rómaiak végül is mai időszámításunk kezdete környékén kerültek csak be a területre, majd itt találkoztak a szarmatákkal, akik mellett keletről, föltehetően a Kárpátok külső peremről, megindult egy helyhez kötött földművelő társadalom betelepülése,
- a szarmata jelenlét régészetileg elhanyagolható, de a rómaiak idején megkezdődött a Kárpátokon kívülről való betelepedés, és szarmata törzsnek vélték a régészek azokat, akik Kr. u. 270 körül az Alföld északi peremére telepedtek be, de sírmellékleteik között nem volt fegyver, pedig olyan szarmata törzset még más régész nem talált, amelyiknek a sírjaiban ne lett volna fegyver, ezekében nem volt, a szarmatákat az általuk felfegyverzett őslakosok a végén leverték,
- ekkor északról megindult a germán törzsek délre telepedése, és a Kárpátokon belülre előbb vandálok, majd 400 körül a hunok elől menekülő osztrogótok települtek be a dunántúli sztyeppei jellegű területekre,
- akiket a keletről beáramló hunok tovább kergették (Kr. u. 405),
- a hun betelepülés is csak a sztyeppei területeket érintette, ott sem százezres, hanem csak néhány tízezres tömeget, miközben a Medence lakossága több százezres lehetett,
- az osztrogótok távozását követően a Dunántúlra folytatódott a lakosság betelepedése,
- a hunok 456-458-as összeomlását követően érkeztek a langobárdok 500-ban, akiket az avarok tessékeltek ki (Kr. u. 558), ill. olvasztottak be,
- a Kárpátok északi és a keleti peremén végig nem tapasztalható népesség változás, műveltségváltás, a bükki műveltség még mindig itt van, ezért nyelve erre az időre még itt föllelhető, egyetlen komolyabb mértékű változás 670 körül a griffes-indás nép beáramlása a Kárpát-medencén belülre,
- de a griffes-indások földművelésre alkalmas területekre települtek, s bár László Gyula eredetüket a Volgához teszi, ám a griffes-indás műveltség népére semmi olyasmi nem jellemző, ami a korabeli volgai népeket meghatározta, így pl. nem találjuk meg náluk azokat az edényeket sem, ami a Volga mellett településeket a környezetüktől megkülönböztette,
- a griffes-indás jelzőt sírmellékleteken talált hímzés alapján kapták, felfogásuk nagymértékben egyezett a későbbi magyarságéval: nem azokat a jelképeket hímezték az eszközeikre, ruháikra, amik a sztyeppei nagyállattenyésztőket jellemezte, hanem, amiket a letelepedett, a földműves ember használt,
- László Gyula szerint ők a magyarság első hulláma, csakhogy a Kárpátok túloldaláról jöhettek át az itteni magyarok mellé,
- az avarokat Kr. u. 800 körül nyugatról a frankok verték le, keletről pedig a türk törzs, a bolgár terjesztette ki hatalmát a Kárpátokon belülre (803),
- ekkor tűnt fel az a katonatörzs, akik később Árpád honfoglalóiként Kárpát-medence közepén államot szerveznek 895-896-ban,
- a hivatalosan tanított álláspont szerint Árpád népe hét törzs szövetségében több százezres népességet jelentett, s lovas nagyállattenyésztők voltak, de furcsa mód az ide betelepülé-

sük után földművelő mezőgazdaságra tértek át a nem sztyeppei területeken,

- különös módon közös temetőket használtak a Medencében lakókkal, akik számát a hivatalosan tanított felfogás csupán néhány tízezerre becsüli, s leginkább szláv töredékeknek véli,

- a szlávokra Anonymus Gesztájában olvasható *sclau* latin szóból következtetnek, de a szó akkori jelentése kizárólagosan szolga, fogoly, hatalom alá vetett, és nem az, hogy szláv nyelvű, mert Anonymus felsorolja a Kárpát-medencén kívül élő szerbeket, horvátokat, lengyeleket, ukránokat akkor ismert saját nevükön, azaz a későbbi szláv gyűjtő fogalom még nem létezett,

- vita van arról, kik voltak Árpád „honfoglalói", mert a krónikáink szerint hun utódok, s Árpádot Attila családjából eredeztették, amire vonatkozó adatok valójában vannak is,

- de krónikáink nem említenek törzseket, sem törzsi vezetőket, hanem csak kapitányokról, seregparancsnokokról írnak,

- a hét kapitánynak egyenként háromezres haderőt mondanak, ami türk törzsi szervezet alapján egy törzset ad,

- a föltételezett törzsnevek megfelelnek a turk hadi rend csapatneveinek, így nem feltétlen jelenti azt, hogy két helyen azonos nép, vagy törzs élt volna, ha Árpád ún. törzsnevei megjelennek, mert a hadrend szerinti nevek a különböző türk törzsek telepeit is egyazon névvel illethetik,

- adatok vannak, hogy Álmos és katonái a IX. század első felében nyugat felé terjesztették hatalmukat, és ellenőrzésük alá vették Dnyeper-mente településeit,

- Kijevben megszervezték a kardkovácsoló ipart, és ott találkoztak Kárpát-medencei küldöttekkel, akik kérésére betelepedtek a Kárpát-medence közepébe,

- az ún. „vérszerződés" az uralkodó nemesség és a letelepedett népesség szerződésnek fogható fel, amint az Anonymus szövegében olvasható is,

- a „honfoglalás" során Árpád katonanépe elsősorban a legelőkre telepedett be, és a hegy- és dombvidéket ellenőrzése alá vette,

- Anonymus a Gesztájában utal is Bors vezérre, akiről a helyi lakosok várat neveztek el (Borsod), és megjegyzi, hogy a –d képző, azok nyelvén, kicsit jelent,

- már pedig, ha szláv töredékek éltek volna a Medencén belül, azok egyikének a nyelvén sem jelent a –d képző kicsit, míg a magyar nyelvben igen,

- a „honfoglaláskor" a Dnyeper és a Kárpátok között hét kunkapitány is élt a népével, és ők is áttelepedtek a Medencén belül,

- folytatódott tehát az, ami a szarmata időben elkezdődött, majd az avar korszak alatt a griffes-indás népességgel folytatódott: a Kárpátok külső peremén élő, hajdani kukutyini (cucuteny) műveltség maradványa a medencén belülre költözött!

- felfogásunk szerint a Medence domb- és hegyvidékén élőkkel egyetemben ők alkották a magyar nyelvű és magyar műveltségű népességet.

Összegzés:

- a Kárpátok keleti oldalán több évezredig virágzott egy földműves és fémfeldolgozó műveltség, aminek szemléletére az egalitáriusság és nem az alárendelés volt a jellemző,

- ilyen hosszú ideig élő műveltséghez mindenképpen tartozik egy utódnyelv,

- ennek a műveltségnek és emberének az utódait mindvégig megtaláljuk a Kárpát-medencén belül,

- ezért a „honfoglaláskor" adott népek egyikének a nyelvét kell hozzájuk rendelnünk,

- a Kárpát-medencébe a műveltség virágzását követően betelepülő törzsek, népek nyelve zömmel a türk nyelvek közé sorolható, ezért elsősorban türk nyelvet kellene itt megtalálnunk,

- ezzel szemben a Kárpát-medencén belül élők kis részben szláv, vagy germán, ám zöm-

ében magyar nyelven beszélnek,

- a magyar nyelv fejlettsége, hangzó- és szókészlete, nyelvtana mind-mind egy hosszú ideig letelepedett, zárt, nagy sűrűségben élő időszakot igényel,

- ezt a hivatalosan tanított származási elképzelések képtelenek biztosítani, azok szerint egyszerűen érthetetlen nyelvünk tömörsége, szavainak ősi jellege, a magánhangzó harmóniája, következetessége a ragozásban, a szóképzés hihetetlen hajlékonysága,

- ellenben logikusan összetartozónak foghatjuk fel a két jelenséget, azaz kijelenthetjük, hogy a magyar nyelv és a magyar nyelvet beszélők az utódai ennek a hosszú ideig békésen fejlődő műveltségnek,

- ezzel összhangban van a magyarság mellérendelő kulturális szemlélete, népi ábrázoló művészete, népdalai, népmeséi, regéi,

- de embertani összetétele és genetikai jellemzői is összhangban vannak vele.

C. Sejti tulajdonság-örökítő kutatás kőkori eredetünkről[257]

I. Közölt eredmények összefoglalása

1. Rangos, de nálunk eddig még kevésbé feldolgozott tudományos közlemény jelent meg[258] tizenhét, több ország tudományos műhelyében kutató (nem magyar) tudóstól[259] az ember sejti tulajdonság-örökítője[260] legújabb módszerekkel történt vizsgálatának eredményeiről, valamint ezek őskőkori eredetünkkel való összefüggéseiről.[261] A természettudós szerzőcsapat a helyre nem álló sejti férfi tulajdonság-örökítőnk[262] huszonkét jelzőkettőséből[263] következtet az

[257] A Kodolányi János Főiskola és Zürichi Magyar Történelmi Egyesület székesfehérvári, 2004. november 6-7-én tartott Tudományos tanácskozása alkalmából készült és kézbe adott (handout) anyag.

[258] "Ornella Semino, Giuseppe Passarino, Peter J. Oefner, Alice A. Lin, Svetlana Abruzova, Lars E. Beckman, Giovanna De Benedictis, Paolo Francalacci, Anastasia Kouvatsi, Svetlana Limborska, Mladen Marcikiæ, Anna Mika, Barbara Mika, Dragan Primorac, A. Silvana Sanatachiara–Benerecetti, L. Luca Cavalli–Sforza és Peter A. Underhill: The Genetic Legacy of Paleolithic Homo sapiens sapiens in Extant Europeans: A Y Chromosome Perspective." *Science* 290. évf. 2000. november 10. 1155–1159, (www.sciencemag.org). Az első két szerző közösen dolgozta ki azt a részletet, amivel hozzájárult a cikkhez. A szerzők semino@ipvgen.univp.it levelezési címen érhetők el. A cikket 2000. április 5-én zárták le, s 2000. szeptember 25-én fogadták el közlésre.

[259] A szerzők az alábbi neves genetikai kutatóintézeteket képviselik: Dipartimento di Genetica e Microbiologia, Università di Pavia, Via Ferrata 1, 27100 Pavia, Olaszország *(Ornella Semino, A. Silvana Sanatachiara–Benerecetti)*, Department of Genetics, Stanford University School of Medicine, 300 Pasteur Drive, Stanford, CA 94305–5120, Amerikai Egyesült Államok *(Ornella Semino, Giuseppe Passarino, Alice A. Lin, L. Luca Cavalli–Sforza és Peter A. Underhill)*, Stanford Genome Technology Center, 855 California Avenue, Palo Alto, CA 94304, Amerikai Egyesült Államok *(Peter J. Oefner)*, International Medico–Genetic Centre, Hospital Nol, 57 Artem Str, 340000 Donetsk, Ukrajna. *(Svetlana Abruzova)*, Department of Oncology, Pathology and Medical Genetics, University of Umeå, S-901 85 Umeå, Svédország *(Lars E. Beckman)*, Dipartimenti di Biologia Cellulare, Università della Calabria, 87030 Rende, Olaszország *(Giovanna De Benedictis)*, Dipartimento di Zoologia e Antropologia Biologica, Università di Sassari, Via Regina Margherita, 15, 07100 Sassari, Olaszország *(Paolo Francalacci)*, Department of Genetics, Development and Molecular Biology, Aristotle University, 54006 Thessaloniki, Macedonia, Görögország *(Anastasia Kouvatsi)*, Institute of Molecular Genetics, Russian Academy of Science, Kurchatoc Square 2, Moscow 123182, Oroszország *(Svetlana Limborska*), Clinical Hospital Center Osijek, Department of Pathology Medical School, J Huttlera 4, 31000 Osijek, Horvátország *(Mladen Marcikiæ)*, Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwioleczniteтwa w Lublinie–Oddzial w Zamosciu, ul Legionow 10, 22400 Zamosc, Lengyelország *(Anna Mika)*, Samodzielny Publiczny Szpital Wojwodski im. Papieza Jona Pawla II w Zamosciu, ul Legionow 10, 22400 Zamosc, Lengyelország *(Barbara Mika)*, University Hospital Split, Department of Pediatrics, Laboratory for Clinical and Forensic Genetics, Spinèiæeva 1, 21000 Split, Horvátország *(Dragan Primorac)*.

[260] Azaz kromoszómája. Eddig is ismert volt, hogy a nemzedékről-nemzedékre átadódó génállomány – megfelelő módszerekkel feltárhatóan – őrzi a történelmi léptékkel mért hosszú időn át együtt élő emberi közösségek múltját. A feltárás egyik humánbiológiai eszköze volt korábban az immunglobulin génjelzők kutatása, minek révén már akkor megpróbálták feltárni az emberiség közös családfáján valamennyi nép helyét és rokonsági viszonyait. (Vö. Matsumoto [1988] Hideo: Characteristics of Mongoloid and Neighbouring Populations on the Genetic Marcers of Human Immunglobulins. Review article. *Human Genetics Journal of the Antropological Society of Japan*. Tauszik [1990] Tamás: Genetikai vizsgálatok és a magyarság történelme. *Magyar Tudomány* 1990/8. Nagy [2000] Ákos: *A kor halad, a vér marad.* MŐK Kiadó, Budapest. Korábban tőle: A vércsoportok jelentősége a magyar őstörténet genetikai kutatásában. Acta VIII/2. pp. 101-124, Acta XI/1. pp. 17-32, és Acta XVIII/1. pp. 135-148.")

[261] Örökségünk: azaz főleg rólunk, magyarokról, s a lengyelekről és ukránokról van szó, valamint a mordvinokról, macedónokról és horvátokról. A tanulmányt a magyar közönség elől a vonatkozó magyar tudományosságban eddig gyakorlatilag eltitkolták, egy mély hallgatással róla. Illetve erre az elhallgatási szándékra utal Szabó István Mihály akadémikus küzdelme a téma felvetéséért, ismertetéséért. Lásd utóbbiról az ő 2003. januári fellépésének körülményeit a Magyar Tudományos Akadémia keretében, illetve lábjegyzetes nyilatkozatát „Vezérfonal a magyar és az uráli népek őstörténetének áttekintésére. (A szakirodalom kritikai összefoglalása)" c. tanulmányában és lábjegyzeten (a 75-76 oldalon), amely tanulmány megtalálható: *Tizenhetedik Magyar Őstörténeti Találkozó és Tizenegyedik Magyar Történelmi Iskola előadásai és iratai, Budapest 2003.* A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület és a Heraldika Kiadó közös kiadványa, Budapest–Zürich 2004. 69-104. Acta XVIII/2.

[262] Azaz Y kromoszómánk.

[263] Azaz bináris markeréből.

európai emberi történet fontos öröklődéstani összefüggéseire. A megvizsgált, huszonöt körzetből származó ezerhét európai és közel-keleti sejti férfi tulajdonság-örökítőnek több mint a kilencvenöt százaléka – e vizsgálat szerint – tíz származási vonalat alkot. A sejti tulajdonság-örökítő szalag azonos helyén lévő egyező tulajdonság-meghatározó tényezők[264] földrajzi eloszlása és életkora – megállapításuk szerint – megfelel a korunkbeli európai öröklődő tulajdonságokat hordozó sejti tulajdonság-örökítő részegységek[265] állományának kialakulásához vezető, két felső őskőkori és egy újkőkori elvándorlási eseménynek. Szólnak arról is, hogy összefüggés található a helyre nem álló sejti férfi tulajdonság-örökítő együtt öröklődő szilárd sorainak[266] adatai és a kilencvenöt fehérje jelzőn alapuló fő összetevők között, — ezzel bemutatva egyúttal a helyre nem álló sejti férfi tulajdonság-örökítő kettős többalakúsága[267] alkalmasságát az emberi népesség összetételének s történetének jellemzésére.

A szerzők szerint több különböző nyilvánvaló tényből és egyéb kutatási eredményekből[268] arra lehet következtetni, hogy a mai európai népesség helyi csiszolatlan kőkorszaki vagy őskőkori csoportok és a termékeny félholdi földművelés feltalálása után közel–keletről érkezett újkőkori földművesek összeolvadásából jött létre. Ámde az őskőkori európai csoportok származása, valamint hozzájárulása a jelenlegi sejti tulajdonság-örökítő részegységek állományához, eleddig vita tárgyát képezte.[269] Az ő feltevésük szerint sem kiválasztódás, sem helyi elkülönítés nem fordult elő elszigetelt kis őskőkori csoportokban elsodródás miatt.[270] És az őskőkor végi jelentős hatótávolság növekedést és népesség csomósodást a megjavult időjárás és az új termelési eljárások segítették elő, és a máig átöröklődött jellegzetességeket kiterjesztették a környező területekre.[271] Ugyanakkor a helyre nem álló sejti férfi tulajdonság-örökítőnek a nemi jelleget közvetlenül nem befolyásoló sejti tulajdonság-örökítőknél kevésbé hatékony népesség nagysága (hiszen nőket nem vizsgáltak) felfokozza a sodródó és megfeneklő hatás következményeit, a helyre nem álló sejti férfi tulajdonság-örökítő változást a népesség-összetétel lehetőség szerinti érzékeny mutatójává téve. Ám az őelőttük vizsgálódók is utaltak már a szűkített szakasztöredék több alakúság mutatók eloszlásából a csiszolatlan kőkori és az újkőkori közreműködésre az európai sejti tulajdonság-örökítő részegységek állományának kialakításában.[272] Viszont az embertörténet örökletes tulajdonságokat ugrásszerűen megváltoztató[273] eseményeiben egyedülálló szerepű helyre nem álló sejti férfi tulajdonság-örökítő jelzőkettősök[274] általuk elvégzett vizsgálatától az európai eredettörténet megbízhatóbb összeállítását remélik. A különböző európai és közel-keleti régióból származó vizsgált sejti férfi tulajdonság-örökítőkben huszonkét összefüg-

[264] Azaz allélek.
[265] Azaz gének.
[266] Azaz haplotípusainak. Az egymással szoros kapcsoltságban lévő öröklődő tulajdonságokat hordozó sejti tulajdonság-örökítő részegységek (gének) meghatározta egyes, a faj egyes egyedeiben fellelhető, másokban nem Gm-ellenfajták (Gm-allotípusok) egymáshoz kapcsoltan öröklődnek, s együtt öröklődő stabil sorokat (haplotípusokat) eredményeznek.
[267] Azaz polimorfizmusa.
[268] A következő öt publikációkra hivatkoznak (a folyóiratcikkek címe nélkül): (1) P. Menozzi, A. Piazza, L. L. Cavalli-Sforza (1978), *Science 201*, 786. (2) A. J. Ammerman, L. L. Cavalli–Sforza (1984): *The Neolithic Transition and the Genetics of Populations in Europe*. Princeton Univ. Press, Princeton, NJ. (3) C. Renfrew (1987): *Archeology and Language; the Puzzle of Indo-European Origin.* Jonathan Cape, London. (4) M. A. Ruhlen (1987): *Guide to the World Languages.* Stanford Univ. Press, Stanford CA. (5) L. L. Cavalli–Sforza (1994), P. Menozzi, A. Piazza: *The History and Geography of Human Genes.* Princeton Univ. Press, Princeton NJ.
[269] Itt a következő két tanulmányra hivatkoznak: (1) M. Richards és mások (1998): *Ann. Hum. Genet. 62,* 241. (2) L. Chiki és mások (1998): *Proc. Natl. Acad. Sci. U. S. A. 95,* 9053.
[270] Az itt hivatkozott két tanulmány: (1) L. L. Cavalli–Sforza, P. Menozzi, A. Piazza (1993), *Science 259,* 639. (2) M. M. Lahr, R. A. Foley: *Am. J. Phys. Anthropol. Suppl. 27,* 137.
[271] Az itt hivatkozott tanulmány: L. L. Cavalli–Sforza, P. Menozzi, A. Piazza (1993), *Science 259,* 639.
[272] Az itt hivatkozott tanulmány: O. Semino, G. Passarino, A. Brega, M. Fellous, A. S. Santachiara–Benerecetti (1996), *Am. J. Hum. Genet. 59,* 964.
[273] Azaz mutációs.
[274] Az itt hivatkozott tanulmány: P. A. Underhill és mások (2000), *Nature Genet. 26,* 358.

gő jelzőkettős öröklődéstani típusát különítették el. Négyet a szakirodalomból vettek, és tizennyolcat nagyfelbontású vegytani folyadékelemző eljárással[275] felfedeztek fel. A vizsgált minta több mint kilencvenöt százalékát éppen tíz legfőbb – örökletes tulajdonságokat ugrásszerű megváltozással meghatározott – együtt öröklődő szilárd sorhoz, illetve együtt öröklődő szilárd sor osztályhoz látták sorolhatónak.[276]

2. Az itt feltárt sejti férfi tulajdonság-örökítő együtt öröklődő szilárd sorainak gyakorisági eloszlását meghatározónak tartják a korai és máig fennmaradt európai népesség férfi összetevőjének alapvető szerkezetére, és bizonyítékkal szolgálónak a népességtörténetre, a felső őskőkorszakot is beleértve. Két – örökletes tulajdonságok ugrásszerű változásával fémjelzett – származási vonalat[277] tehát az őskőkorszaki időktől kezdve megszakítás nélkül jelenlévőnek találtak Európában, a többi maradék ág pedig szerintük valószínűleg később lépett Európa földjére, a Közel-Keletről és az Urál-hegységből történt független elvándorlások során, ahol nagyobb gyakorisággal és a hozzájuk kapcsolt kísérők több változatával találhatók meg.[278] Az általuk vizsgált és itt bemutatott[279] törzsfejlődésben közreműködő huszonkét együtt öröklődő szilárd sorból, leszármazási ágból kettő,[280] amely az európai sejti férfi tulajdonság-örökítők mintegy felét jellemzi, bár osztozik az egyik őskőkori leszármazási vonalon,[281] szembetűnően különböző földrajzi eloszlást mutat. E kettőből az egyik[282] leszármazási vonal – magában foglalva az előzően már mások által leírt[283] elő-európai ágat[284] – a leggyakoribb a Baszkföldön,[285] és nyugatról–keletre csökken az előfordulása. A másik[286] viszont gyakorlatilag nincsen meg Nyugat-Európában, és előfordulása kelet felé nő, s a legnagyobb mértékben Magyarországon és Lengyelországban, valamint Ukrajnában van jelen, ahol pedig gyakorlatilag az előző hiányzik. E két együtt öröklődő szilárd sor[287] vagy leszármazási ág közös leszármazási vonalán ellenben felfelé haladva, hasonló sejti tulajdonság-örökítők ugyanazon helyén lévő, szintén közös tulajdonság meghatározó tényező[288] szerepel. S ebből ered egy másik leszármazási vonal[289] is, amely az amerikai bennszülöttek között[290] és pár szibériai népnél[291] gyakori. Ezért úgy látják, hogy az itt elemzett leszármazási vonal[292] olyan ősi eurázsiai jelző, amelyet a mai, teljesen kialakult emberős[293] csoportja hozott magával, vagy abban jött létre Európába érkezve és keletről

[275] Azaz folyadék kromatográffal. Az itt hivatkozott tanulmány: P. A. Underhill és mások (1997): *Genome Res. 7,* 996.
[276] Ezt mutatja az 1. ábra és az 1. táblázat. Lásd e fejezet végén.
[277] Az M173 és az M170.
[278] Az itt hivatkozott öt tanulmány: (1) O. Semino, G. Passarino, A. Brega, M. Fellous, A. S. Santachiara–Benerecetti (1996), *Am. J. Hum. Genet. 59,* 964. (2) P. A. Underhill és mások (2000), *Nature Genet. 26,* 358. (3) P. A. Underhill és mások (1997): *Genome Res. 7,* 996. (4) M. F. Hammer és mások (2000), *Proc. Natl. Acad. Sci. U. S. A. 97,* 6769. (5) M. F. Hammer és mások (2000), *Proc. Natl. Acad. Sci. U. S. A. 97,* 6769.
[279] Az 1. ábra felső részén.
[280] Az egyik az Eu18 és a másik az Eu19.
[281] Mégpedig az M173-on.
[282] Az Eu18.
[283] Az itt hivatkozott tanulmány: O. Semino, G. Passarino, A. Brega, M. Fellous, A. S. Santachiara–Benerecetti (1996), *Am. J. Hum. Genet. 59,* 964.
[284] Melyet a 49a,f 15-ös együtt öröklődő szilárd sor jellemez.
[285] Lásd az 1. ábrát alul és az 1. táblázatot.
[286] Az Eu19 leszármazási vonalról van szó, mely ugyan az M173-ból ered, de az M17-tel megkülönböztetett.
[287] Még mindig az Eu18 és az Eu19-ről van szó.
[288] M45-tel jelölve.
[289] Az M3.
[290] Az itt hivatkozott tanulmány: P. A. Underhill és mások (1997): *Genome Res. 7,* 996.
[291] Az itt hivatkozott tanulmány: J. T. Lell és mások (1997), *Hum. Genet. 100,* 536.
[292] Az M173-ról van szó.
[293] A Homo sapiens sapiens.

nyugatra szétáradva úgy 40000–35000 évvel ezelőtt, az aurignaci műveltséget terjesztve.[294] Ezzel majdnem egy időben bukkant fel ez a műveltség Szibériában,[295] ahonnan szerintük néhány csoport végül Amerikába vándorolt.

Az eddig elemzett két együtt öröklődő szilárd sor[296] nyugat-keleti, illetve kelet-nyugati megoszlása és eloszlása két elszigetelt magnépesség szétterjedését jelenti tehát az Ibériai-félszigetről, illetve a jelenlegi ukrajnai területről az utolsó jégkorszak legnagyobb lehűlését követően. Valójában a tanulmány szerzői szerint e jégkorszaki időben, azaz 20000–13000 évvel ezelőtt az embercsoportok kénytelenek voltak kiüríteni Közép-Európát, az észak-balkáni menedék kivételével.[297] Az európai növény- és állatvilág hasonló elkülönüléseit szintúgy a jegesedés kiváltotta, az éghajlatilag védett helyekről való szétszóródással járt elszigetelődésnek tulajdonítják.[298] S e forgatókönyvüket az Európa keleti felére helyezett leszármazási ág[299] – a mai Ukrajna területén csúcsosodó – apró elágazásaival támasztják alá,[300] és ugyancsak a nyugati térfélen meghatározott elágazási ág[301] apró elágazásaival, azok Ibér-félszigeti csúcsosodásával. Ez utóbbi, nyugati leszármazási vonalat[302] és ágat[303] összefüggésben állónak tartják menedékükről való szétterjedésükkel az utolsó jégkorszak legnagyobb lehűlését követően.[304] És beszámolnak a másik, a keleti európai leszármazási ág[305] tekintélyes észak-indiai és pakisztáni, valamint közép-ázsiai gyakoriságának megfigyeléséről is.[306] Ennek elterjedését szerintük fölerősítette a Jamna műveltség európai és keleti irányú kitágulása a "kurgán kultúra" (mai dél-ukrajnai) területéről, az indoeurópai nyelv terjedését eredményezve.[307] Hozzáteszik, hogy volt is ezért vagylagos felvetés a régészeti adatok alapján az indoeurópai nyelvek közép-keleti eredetére.[308] Az eddig vizsgált leszármazási vonal[309] korát három apró elágazás[310] alapján becsülték meg.[311] S

[294] Az itt hivatkozott két tanulmány: (1) M. Otte (1990), in *The World at 18000 BP I.* Szerk. O. Soffer, C. Gamble, Unwin Hyman, London. 54–68. (2) R. Klein, *Evol. Anthropol. 1,* 5.
[295] Az itt hivatkozott tanulmány: R. Klein, *Evol. Anthropol. 1,* 5.
[296] Még mindig az Eu18-ról és Eu19-ről van szó.
[297] Az itt hivatkozott tanulmány: M. Otte (1990), in *The World at 18000 BP I.* Szerk. O. Soffer, C. Gamble, Unwin Hyman, London. 54–68.
[298] Az itt hivatkozott tanulmány: K. J. Willis, R. J. Whittaker (2000), *Science 287,* 1406.
[299] Amely az Eu19 ághoz van kapcsolva.
[300] És A. S. Santachiara–Benerecetti kiadatlan adataira hivatkoznak.
[301] Amely, mint láttuk, a 49a,f 15-ös együtt öröklődő szilárd sorához (és így az Eu18 ághoz) kapcsolódik.
[302] Az M173 jelzésűt.
[303] Az Eu18-at tehát.
[304] És jól megfelelni látják ezt az állításukat a mások által előzően kutatott sejtlégzés sejt-szervecske sejti tulajdonság örökítője (mitokondriális DNS [mtDNS]) V együtt öröklődő szilárd sor csoportjával (haplocsoportjával) és néhány H ágával. (Az itt hivatkozott tanulmány: A. Torroni és mások (1998), *Am. J.. Hum. Genet. 62* 1137.)
[305] Az Eu19-et.
[306] Az itt hivatkozott tanulmány: P. A. Underhill és mások (1997): *Genome Res. 7,* 996.
[307] Az itt hivatkozott tanulmány: M. Gimbutas (1970), in *Indo–European and Indo-Europeans.* Szerk. G. Cardona, H. M. Hoenigswald, A. M. Senn. Univ. Of Pennsylvania Press, Philadelphia, PA. 155–195.
[308] Az itt hivatkozott tanulmány: C. Renfrew (1987): *Archeology and Language; the Puzzle of Indo–European Origin.* Jonathan Cape, London.
[309] Az M 173-ról van szó.
[310] A DYS19, az YCAIIa és az YCAIIb jelű.
[311] Az M173 és M170 leszármazási ág keveredési idejét a 209-es és a 73-as Y sejti tulajdonság-örökítőből (kromoszómából) számították ki, illetőleg az YCAIIa, az YCAIIb és a DYS19 apró elágazási helyek változásait felhasználva. (Az itt hivatkozott tanulmány: L. Quintana-Murci (1999) és mások: *Ann. Hum. Genet.* 63, 153.) Ezen apró elágazási adatokból kapott változatokat Goldsteintől és társaitól vett két egyenlet segítségével számították ki. (Az itt hivatkozott tanulmány: D. B. Goldstein (1996) és mások: *Mol. Biol. Evol.* 13, 1213. [A javított változat: D. B. Goldstein (1997) és mások: *Mol. Biol. Evol.* 14, 354.) A CA ismétlődéseknél nem volt kezdő szórás megfigyelhető. 4500 fős állandó népesség méret és 27 éves nemzedéki idő tételezést javasoltak. (Az itt hivatkozott tanulmány: D. B. Goldstein (1996) i. m.) $5{,}6X10^{-4}$ örökletes tulajdonságok ugrásszerű megváltozási (mutációs) arány az YCA-II helyek számára, és $1{,}1 X 10^{-3}$ a DYS19 számára. (A mutációs arányokra lásd: R. Chakraborty (1997), M. Kimmel, D. N. Stivers, L. J. Davison, R. Deka: *Proc. Natl. Acad. Sci. U. S. A.* 94, 1041.)

noha e kb. harmincezer becsült évet óvatosan kezelik,[312] az egybevág feltételezésükkel, hogy az eddig vizsgált leszármazási vonal az aurignaci telepeket jellemzi Európában, vagy legalább megelőzi az utolsó jégkorszak legnagyobb lehűlését.

3. Egy másik leszármazási vonal[313] többalakúsága számukra más vélelmezett őskőkori örökletes tulajdonságok ugrásszerű változását mutatja, aminek becsült kora 22000 év.[314] Ez a leszármazási vonal az egyéni beállítottságú eloszlások kivételével a jelenlegi öröklődő tulajdonságokat hordozó sejti tulajdonság-örökítő részegység folyamnak Európára korlátozott mutatója.[315] Ez az örökletes tulajdonságok ugrásszerű változása Kelet-Európa központjában a leggyakoribb, és szintén előfordul a Baszkföldön és Szardínia szigetén, amely felhalmozott egy további ugrásszerű örökletes tulajdonság változást,[316] ami elkülönít egy újabb leszármazási ágat.[317] Azután a legközelebbi több öröklődő tulajdonsághordozó sejti tulajdonság-örökítő részegységi előd egy korábbi ugrásszerű örökletes tulajdonság változás,[318] amiből a legfontosabb közép-keleti leszármazási vonal eredt. Úgy gondolják ezért, hogy az e bekezdés elején elemezni kezdett leszármazási vonal[319] Európában a Közép-Keletről 20000–25000 évvel ezelőtt érkezett férfiak hagyatékaként jött létre a gravetti műveltséggel kapcsolatban állóan.[320] Ez a bevándorlás szerintük egybeeshetett a légzésben és anyagcserében résztvevő sejt-szervecske – azaz sejtlégzés (*mitokondrium*) – sejti tulajdonság örökítője egyik együtt öröklődő szilárd sori csoportjának[321] Európába érkezésével. Föltételezik, hogy a gravetti és aurignaci műveltségű csoportok együtt éltek pár ezer évig, az alkalmi kapcsolatok ellenére megőrizve azonosságukat. Az utolsó jégkorszak legnagyobb lehűlése során pedig Nyugat-Európa elszigetelődött Közép-Európától. S itt a mai ausztriai, csehországi és észak-balkáni területen kitartott egy gravettiszerű műveltség.[322] Az éghajlat kedvezőbbé válása után e műveltség északra és keletre terjedt.[323] E megfigyelésüket most alátámasztja a kelet-európai, baszkföldi és szardíniai együtt öröklődő szilárd sor[324] mai elterjedése. Ennek az ő forgatókönyvük szerint az imént elemzett

[312] A sejti férfi tulajdonság-örökítő apró elágazásaira alapozott kettős örökletes tulajdonságok ugrásszerű változása (mutációja) korának megbecslését sok tényező akadályozta. Az első az apró elágazásokban az örökletes tulajdonságok ugrásszerű változási (mutációs) arány bizonytalansága, különösen mivel ez nem egyforma minden apró elágazás esetére. (Az itt hivatkozott tanulmány: R. Chakraborty (1997), M. Kimmel, D. N. Stivers, L. J. Davison, R. Deka: *Proc. Natl. Acad. Sci. U. S. A.* 94, 1041.) Különbség van azonban a származásban mért örökletes tulajdonságok ugrásszerű változási (mutációs) aránya és a nem közvetlenül, a több öröklődő tulajdonsághordozó sejti tulajdonság-örökítő részegységi (poligenetikus) elemzés által mért között. (Az itt hivatkozott tanulmány: F. R. Santos (2000) és mások: *Hum. Mol. Genet.* 9, 421.) A korbecslés viszonylagos (ha nem abszolút) értékét védendő a jelenleg legáltalánosabban elfogadott örökletes tulajdonságok ugrásszerű változási (mutációs) arányát használták. (Az itt hivatkozott tanulmány: R. Chakraborty (1997), M. Kimmel, D. N. Stivers, L. J. Davison, R. Deka: *Proc. Natl. Acad. Sci. U. S. A.* 94, 1041.) Hozzátéve, hogy úgy látszik, hogy pár népesedési és fejlődéstani mozgásrend (mechanizmus) csökkenti a sejti férfi tulajdonság-örökítők változatait az emberben. (Az itt hivatkozott tanulmány: P. Shen (2000) és mások: *Proc. Natl. Acad. Sci. U. S. A.* 97, 7354.) Végül, de nem utolsó sorban, az érték semmi más, mint a népesség korával nem megegyező, a sejti tulajdonság-örökítő szalag azonos helyén lévő egyező tulajdonság-meghatározó tényezők (allélek) kora, bár az ilyen becslés szolgálhat némi betekintéssel.

[313] Az M170-es.

[314] Lásd az 54. és 55. lábjegyzetet!

[315] Az M170-hez tartozó Eu7-ről van szó.

[316] Az M26 mutációról van szó.

[317] Az M26-hoz tartozó Eu8-ról van szó.

[318] Vagyis az M89 mutáció.

[319] Az M170.

[320] Az itt hivatkozott tanulmány: M. Otte (1990), in *The World at 18000 BP I.* Szerk. O. Soffer, C. Gamble, Unwin Hyman, London. 54–68.

[321] A H haplocsoportról van szó.

[322] Az itt hivatkozott tanulmány: M. Otte (1990) i.m.

[323] Az itt hivatkozott tanulmány: M. Otte (1990) i.m.

[324] Azaz Eu8 haplotípus.

leszármazási vonal[325] helyi megoszlásaként az utolsó jégkorszak legnagyobb lehűlése alatti nyugati őskőkori népességből kellene származnia. S a sejtlégzés sejt-szervecske sejti tulajdonság örökítő egyik említett együtt öröklődő szilárd sorának[326] gyakorisága és eloszlása Európa szerte alá is támasztja a gravetti s a nyugat-európai aurignaci csoportok közti áramlást, valamint nemek szerint különböző vándorlási folyamatot jelez.[327]

4. A harmadik, szempontunkból érdekes leszármazási vonal négy időben és térben folyamatosan változó gyakoriságú [328] leszármazási ágra[329] oszlott, s az együtt öröklődő szilárd sorokra vonatkozóan Közép-Kelettől Európa felé csökken az előfordulása. Ezek közül az egyik együtt öröklődő szilárd sor[330] a törzsfejlődés tekintetében elkülönül a másik háromtól, és meghatározza egy bizonyos fajta[331] európai sejti tulajdonság-örökítőnek a többségét. E meghatározó sejti tulajdonság örökítő megfelelni látszik egy korábbi vizsgálatban leírtnak,[332] amiből egy másik leszármazási vonal[333] hiányára következtetnek.[334] E másik öröklési osztályozás összehasonlítása a sejti férfi tulajdonság-örökítő szűkített szakasztöredék többalakúságokkal[335] számukra most azt mutatja, hogy a négy leszármazási vonal két középsője[336] osztozik az imént másodiknak említett[337] együtt öröklődő szilárd sorból származtatott sejti tulajdonság-örökítő szalag azonos helyén lévő egyező tulajdonság-meghatározó tényezőn,[338] miközben a negyedik leszármazási vonal[339] ugyanazon együtt öröklődő szilárd sor[340] eredeti sejti tulajdonság-örökítő szalag azonos helyén lévő egyező tulajdonság-meghatározó tényezőt[341] tartalmazza. Abból pedig, hogy ez utóbbi három együtt öröklődő szilárd sor[342] osztozik az imént első helyen említett[343] nyolc együtt öröklődő szilárd soron vagy annak származékain, amelyeket nem találunk meg az általuk vizsgált többi tizenhat együtt öröklődő szilárd sorban,[344] e leszármazási ágak közös ősére következtetnek. Ezért e három együtt öröklődő szilárd sor, illetve leszármazási ág[345] egyesített gyakoriságát tüntették fel az 1. ábrán.[346] S a korábbi öröklési vizsgálati és a saját eredmények közti e három párhuzamból[347] e leszármazási vonal eredetét kb. 15000-20000 évvel ezelőttre teszik.[348] Hasonló időtávot (17000 év) becsültek a negyedik együtt öröklődő

[325] Az M170-ről van szó.
[326] A H haplotípusról van szó.
[327] Az itt hivatkozott tanulmány: M. T. Seielstadt (1998), E. Minch, L. L. Cavalli-Sforza: *Nature Genet.* 20, 278.
[328] Azaz cline-gyakoriságú. O. Semino, G. Passarino, A. Brega, M. Fellous, A. S. Santachiara–Benerecetti (1996), *Am. J. Hum. Genet. 59,* 964.
[329] Az M35 (Eu4), M172 (Eu9), M89 (Eu10) és M201 (Eu11) jelzésű leszármazási vonalról (és ágról) van szó.
[330] Az Eu4 haplotípus.
[331] A YAP+ kromoszóma többségét.
[332] A Ht 4-ről van szó.
[333] Az M2-ről van szó.
[334] Az itt hivatkozott tanulmány: M. F. Hammer (1997) és mások: *Genetics* 145, 787.
[335] A 49a,f és 12f2 öröklési haplotípus. Az itt hivatkozott tanulmány: O. Semino, G. Passarino, A. Brega, M. Fellous, A. S. Santachiara–Benerecetti (1996), *Am. J. Hum. Genet. 59,* 964. Valamint az e tanulmányban idézett irodalom.
[336] Az Eu9 és az E10.
[337] A 12f2 öröklési haplotípusról van szó.
[338] A 8Kb allélről van szó.
[339] Az Eu11.
[340] Tehát szintén a 12f2 öröklési haplotípusról van szó.
[341] A 10Kb allélt.
[342] Az Eu9, Eu10 és Eu11 haplotípusról vagy leszármazási ágról van szó.
[343] A 49a,f öröklési haplotípusról van szó.
[344] Azaz Eu haplotípusban. (És itt A. S. Santachiara–Benerecetti kiadatlan adataira hivatkoznak.)
[345] Az Eu9, Eu10 és Eu11.
[346] Piros színnel jelölve őket.
[347] A Ht4-nek az Eu4-gyel, és a 12f2-nek és 8Kb-nek az Eu9-el és Eu11-el való párhuzamáról van szó.
[348] Az itt hivatkozott tanulmány: M. F. Hammer (2000) és mások: *Proc. Natl. Acad. Sci. U. S. A. 97,* 6769.

szilárd sor[349] számára. Az örökletes tulajdonságok ugrásszerű megváltozásának és a neki megfelelő együtt öröklődő szilárd sornak a vegyi tulajdonságokat őrző legkisebb anyagi részére vonatkozó[350] kora – magától értetődően – meg kell előzze a vonatkozó népesség elvándorlását. Ezen együtt öröklődő szilárd sorok – csupán megközelítően – becsült kora[351] miatt nem tudják eldönteni, hogy e férfiak az utolsó jégkorszak legnagyobb eljegesedése előtt vagy után érkeztek-e Európába. Mégis úgy gondolják, hogy a négy együtt öröklődő szilárd sor[352] időben és térben folyamatosan csökkenő mintája a Közép-Kelettől Európáig nem feleltethető meg az ezen sejti férfi tulajdonság-örökítőket hordozó embereknek az utolsó jégkorszak legnagyobb eljegesedése alatti menedékeken való elhelyezkedésének. Hiszen ha ezek az együtt öröklődő szilárd sorok már az utolsó jégkorszak legnagyobb eljegesedése előtt jelen lettek volna Európában, az időbeli és térbeli elszigetelődés miatt különbséget kellene találnunk az európai és a közép-keleti leszármazási ágak között. Még nem kiadott adatok az egyik származási rendszerről[353] és hét rövid szakaszú ismétlődésről e helyre nem álló együtt öröklődő szilárd sorok nagy európai és közép-keleti mintamennyiségében feltárták[354] előttük, hogy majdnem az összes megfigyelt európai összetett együtt öröklődő szilárd sor benne volt a közép-keleti kisebb mintában.[355] Hasonló eredményt kaptak a sejtlégzés sejt-szervecske sejti tulajdonság örökítője egyik együtt öröklődő szilárd sori csoportjának,[356] öröklődéstani vizsgálói.[357] S noha ők azt őskőkorinak tekintették, a jelen tanulmány szerzői úgy gondolják, hogy az újkőkorban honosodott meg Európában. E megfigyeléseikből arra következtetnek, hogy annak a négy helyre nem álló együtt öröklődő szilárd sornak[358], amint a sejtlégzés sejt-szervecske sejti tulajdonság örökítője imént vizsgált együtt öröklődő szilárd sori csoportjának[359] is, volt elegendő ideje a Közép-Keleten az elkülönülésre, és aztán elegendően nagy számban vándorolt Európa felé ahhoz, hogy a legtöbb létező változat visszavezethető legyen rá. Ezért a négy együtt öröklődő szilárd sor[360] a földművelők Közép-Keletről Európába szétterjedésének férfi közreműködését mutatja. Az újkőkori földművesek hozzájárulása az európai öröklődő tulajdonságokat hordozó sejti tulajdonság-örökítő részegységek állományához a Földközi-tenger partja mentén sokkal kifejezettebb, mint Közép-Európában. Nyilvánvalóan mutatja ezt a 2. ábra, ahol a szóbanforgó négy együtt öröklődő szilárd sor[361] gyakoriságának ábrázolását a Közép-Kelettől való földrajzi távolság függvényében tervezték meg minden egyes összes népesség számára. A visszavezetési vonal a Földközi-tengeri népesség tekintetében ereszkedést mutat, azaz jelentősen különbözik más népességektől, jelezvén, hogy az újkőkori földművesek vándorlása a dél-európai részt sokkal erősebben érintette, mint a közép-európait.

5. És mialatt a négy együtt öröklődő szilárd sor közül az elsőhöz[362] vezető leszármazási vonalat[363] nagyfelbontású vegytani folyadékelemző eljárással sejti tulajdonság-örökítő szalag azonos helyén lévő egyező tulajdonság-meghatározó tényezői osztályba sorolták,[364] rábukkan-

[349] Az Eu11 haplotípusról vagy leszármazási ágról van szó. (Lásd az 54. és 55. lábjegyzetet!)
[350] Azaz molekuláris.
[351] Lásd az 54. és 55. lábjegyzetet!
[352] Az Eu4, az Eu9, az Eu10 és az Eu11.
[353] A 49a,f-ről van szó.
[354] Itt A. S. Santachiara–Benerecetti kiadatlan adataira hivatkoznak.
[355] Itt is A. S. Santachiara–Benerecetti kiadatlan adataira hivatkoznak.
[356] Az mtDNS J haplocsoportjára.
[357] Az itt hivatkozott tanulmány: M. Richard (1998) és mások: *Ann. Hum. Genet.* 62, 241.
[358] Az Eu4-nek, az Eu9-nek, az Eu10-nek és az Eu11-nek.
[359] Az mtDNS J haplocsoportjának.
[360] Az Eu4, az Eu9, az Eu10 és az Eu11 haplotípusok.
[361] Tehát az Eu4, az Eu9, az Eu10 és az Eu11.
[362] Az Eu4-hez.
[363] Az M35.
[364] Azaz allél-tipizálták.

tak egy másik leszármazási vonal[365] sejti tulajdonság-örökítőinek kilencvenöt százalékában meglévő korábban ismeretlen ugrásszerű örökletes tulajdonság változásra.[366] E leszármazási vonalról kb. 4000 évesként számoltak be, és az újabb keletű Észak-Európára korlátozódott uráli elvándorlással lett azonosítva.[367] Sem e leszármazási vonalat, sem a most felfedezett ugrásszerű örökletes tulajdonság megváltozást nem fedezték fel az uráli nyelvet beszélő Magyarországon.

Az első táblázat adataiból levezetett első két alapvető összetevőt a 3. ábrán mutatják be. Az udmurtokat, marikat és lappokat kizárták innét, mert, mivel bennük e szóbanforgó leszármazási vonal és ugrásszerű tulajdonság megváltozás előfordulása magas, olyannyira túlnyomó náluk az első alapvető összetevő, hogy összenyomták volna a másikat, a változat maradékát, illetve az ábrát. A vázlatrajzon három határozott földrajzi és műveltségi csoport fedezhető fel. Az első baszkokból és nyugat-európaiakból a második kelet-közép- és a harmadik kelet-európai népességből áll Horvátországból, Ukrajnából, Magyarországról és Lengyelországból. Ez a három földrajzi csoport megfelel a nagyobb eljegesedési menedékhelyeknek és a földművesek elterjedése eredeti területének.

6. Az európai öröklődő tulajdonságokat hordozó sejti tulajdonság-örökítő részegység állomány korábbi legátfogóbb felmérése a kilencvenöt nem nemi sejti tulajdonság-örökítő által meghatározott[368] fehérje többalakúság alapvető összetevő elemzése volt.[369] Ők pedig összehasonlították a nagyobb sejti férfi tulajdonság-örökítő együtt öröklődő szilárd sorok gyakoriság eloszlását az első három európai alapvető összetevővel.[370] Mivel a szardíniaiakat nem vonták be az eredeti alapvető összetevő vizsgálatba, mert a törzsfejlődésen kívülállónak nyilvánították őket,[371] most szintén kizárták őket az összefüggés elemzésből. Az első alapvető összetevő, amiről feltételezték, hogy az újkőkori földművelők vándorlására utal,[372] a harmadiknak vizsgált négy leszármazási ágnak[373] felel meg. A második alapvető összetevő, aminek a jelentése eddig még nem lett teljes körűen megállapítva,[374] megfelel az elsőnek vizsgált leszármazási vonal[375] Spanyolországból Közép-Európa felé terjedő ágának,[376] az ellentétes végén pedig az uráli leszármazási vonal és ugrásszerű örökletes tulajdonság változás[377] terjedésének. A harmadik alapvető összetevő, aminek jelentése eddig vita tárgyát képezte,[378] az elsőnek vizsgált leszár-

[365] A TAT.
[366] Az M178 mutációra.
[367] Az itt hivatkozott tanulmány: T. Zerjal és mások (1997), *Am. J. Hum. Genet. 60,* 1174.
[368] Azaz autoszomál.
[369] Az itt hivatkozott két tanulmány: (1) L. L. Cavalli–Sforza, P. Menozzi, A. Piazza: *The History and Geography of Human Genes.* Princeton Univ. Press, Princeton NJ. (2) L. L. Cavalli–Sforza, P. Menozzi, A. Piazza (1993), *Science 259,* 639.
[370] Lásd a 2. táblázatot.
[371] Az itt hivatkozott két tanulmány: L. L. Cavalli–Sforza, P. Menozzi, A. Piazza: *The History and Geography of Human Genes.* Princeton Univ. Press, Princeton NJ.
[372] Az itt hivatkozott két tanulmány: (1) L. L. Cavalli–Sforza (1994), P. Menozzi, A. Piazza: *The History and Geography of Human Genes.* Princeton Univ. Press, Princeton NJ. (2) L. L. Cavalli–Sforza, P. Menozzi, A. Piazza (1993), *Science 259,* 639.
[373] Az Eu4, Eu9, Eu10 és E11 elterjedésével tehát.
[374] Az itt hivatkozott két tanulmány: (1) L. L. Cavalli–Sforza (1994), P. Menozzi, A. Piazza: *The History and Geography of Human Genes.* Princeton Univ. Press, Princeton NJ. (2) L. L. Cavalli–Sforza, P. Menozzi, A. Piazza (1993), *Science 259,* 639.
[375] Az M173.
[376] Az Eu18-ról van szó.
[377] A TAT leszármazási vonalról és Eu13 leszármazási ágról, valamint előbbi M178-as mutációjáról és Eu 14 leszármazási ágról van szó.
[378] Az itt hivatkozott három tanulmány: (1) C. Renfrew (1987): *Archeology and Language; the Puzzle of Indo-European Origin.* Jonathan Cape, London. (2) L. L. Cavalli–Sforza (1994), P. Menozzi, A. Piazza: *The History and Geography of Human Genes.* Princeton Univ. Press, Princeton NJ. (3) L. L. Cavalli–Sforza (1993), P. Menozzi, A. Piazza, *Science 259,* 639.

mazási vonal[379] ugrásszerű örökletes tulajdonság változásával[380] van összefüggésben. S a fehérje alapú alapvető összetevők s a helyre nem álló sejti férfi tulajdonság-örökítő adatok egyezése arra enged következtetni, hogy az elvándorlás sokkal nagyobb hatással volt a helyre nem álló sejti férfi tulajdonság-örökítő minta megfigyelt változására, mint a természetes kiválasztódás.

7. S mint már volt szó róla, korábban az európai népességben elvégezték a sejtlégzés sejt-szervecske sejti tulajdonság örökítő[381] szakaszok elemzését.[382] Ennek adatai azt mutatják, hogy az öröklődő tulajdonságokat hordozó sejti tulajdonság-örökítő részegység állomány nyolcvan százaléka őskőkori és húsz százaléka újkőkori eredetű. Ezt az eredményt az itt ismertetett vizsgálat adatai alátámasztják, mert a harmadiknak vizsgált négy együtt öröklődő szilárd sorra[383] az európai sejti férfi tulajdonság-örökítő állomány huszonkét százaléka vezethető vissza. Így a sejtlégzés sejt-szervecske sejti tulajdonság örökítő és a férfi[384] adatok megerősítik a korábbi megfigyelést, hogy a kilencvenöt hagyományos többalakúság első alapvető összetevőjére az összes származástani változás huszonnyolc százaléka vezethető vissza.[385] Mindazonáltal van némi különbség a sejtlégzés sejt-szervecske sejti tulajdonság örökítő és a férfi adatok között a létezőnek vélelmezett őskőkori összetevők vonatkozásában. A korábbi vizsgálatok feltételezték, hogy egyik együtt öröklődő szilárd sori csoportja 45000 évvel ezelőtt érkezett a Közép-Keletről.[386] Ők viszont nem mutattak ki egyetlen ennek megfelelő férfi együtt öröklődő szilárd sort sem. Továbbá legtöbb európai leszármazási vonala, amire az európai változás hatvanhetven százaléka visszavezethető, a Közép-Keletről érkezett az őskőkor idején, úgy 25000 évvel ezelőtt.[387] Következésképp az itt másodiknak elemzett ugrásszerű örökletes tulajdonság változással[388] jellemzett jelenkori férfi leszármazási vonalak kb. húsz százaléka ered a mély törzsfejlődési származásból,[389] a közép-keleti őskőkori örökségnek megfelelően.

8. Azonfelül az elsőnek elemzett ugrásszerű örökletes tulajdonság változáshoz[390] kapcsolódó a férfi leszármazási ágak maradék ötven százaléka egy nagyobb befolyást jelez a Közép-Ázsiából kb. 30000 év óta fennmaradt öröklődő tulajdonságokat hordozó sejti tulajdonság-örökítő részegység állományra. Ezzel szemben a közép-ázsiai a sejtlégzés sejt-szervecske sejti tulajdonság örökítő vizsgált együtt öröklődő szilárd sori csoportjainak[391] csak a jelenkori összetétel hét százaléka felel meg.[392] Ezek az ellentmondások részben talán a sejti férfi tulajdonság-örökítőknek a vegyi tulajdonságokat őrző legkisebb anyagi részére vonatkozó,[393] más helyekhez viszonyított nyilván fiatalabb voltának köszönhetők,[394] a korábbi sejti férfi tulajdonság örökítők sokkal gyorsabb lecserélését feltételezve. A nemi alapú különböző népesség-

[379] Az M173.
[380] Az M17 mutációval, illetve az Eu19 leszármazásiággal.
[381] Azaz mitokondriális DNS (mtDNS).
[382] Az itt hivatkozott két tanulmány: (1) M. Richard (1998) és mások: *Ann. Hum. Genet.* 62, 241. (2) A. Torroni és mások (1998), *Am. J.. Hum. Genet. 62* 1137.
[383] Az Eu4, Eu9, Eu10 és Eu11 leszármazási ágra.
[384] Y.
[385] Az itt hivatkozott két tanulmány: (1) M. Richard (1998) és mások: *Ann. Hum. Genet.* 62, 241. (2) L. L. Cavalli–Sforza (1994), P. Menozzi, A. Piazza: *The History and Geography of Human Genes.* Princeton Univ. Press, Princeton NJ.
[386] Az itt hivatkozott két tanulmány: (1) M. Richard (1998) és mások: *Ann. Hum. Genet.* 62, 241. (2) V. Macaulay ((1999) és mások: *Am. J. Hum Genet.* 64, 232.
[387] Az itt hivatkozott tanulmány: M. Richard (1998) és mások: *Ann. Hum. Genet.* 62, 241
[388] Az M170-es mutációról van szó.
[389] Az M89-ról van szó.
[390] Azaz az M173-as mutációhoz.
[391] A mtDNS 16223-C I, X és W haplocsoportjairól van szó.
[392] Az itt hivatkozott tanulmány: V. Macaulay ((1999) és mások: *Am. J. Hum Genet.* 64, 232.
[393] Azaz molekuláris.
[394] Az itt hivatkozott tanulmány: P. Shen (2000) és mások: *Proc. Natl. Acad, Sc. U. S. A.* 97, 7354.

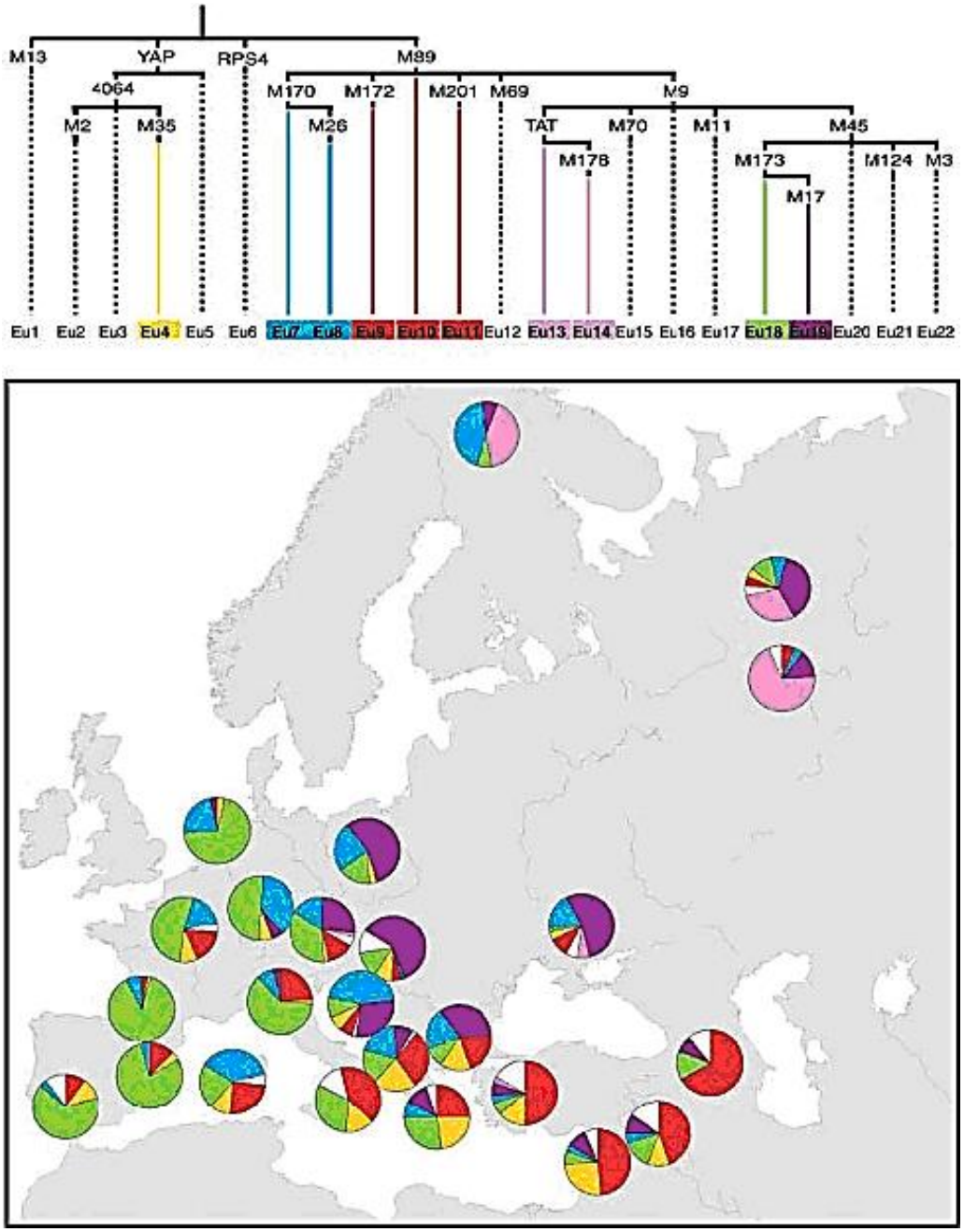
vándorlási magatartások szintén befolyásolni fogják a sejtlégzés sejt-szervecske sejti tulajdonság örökítő és a sejti férfi tulajdonság-örökítő változás megfigyelt mintáit.[395]

9. A korábban osztályozott szardíniai, baszk és lapp kívülállók[396] alapvetően ugyanazokon a férfi kettős összetevőkön osztoznak, mint más európaiak. Az ő sajátos gyakorisági helyzetük valószínűleg a származástani sodródás és elkülönülés következménye. Ezen felül az itteni elemzők előtérbe állítják az gravetti szerű népesség szétterjedését az Észak-Balkánról.

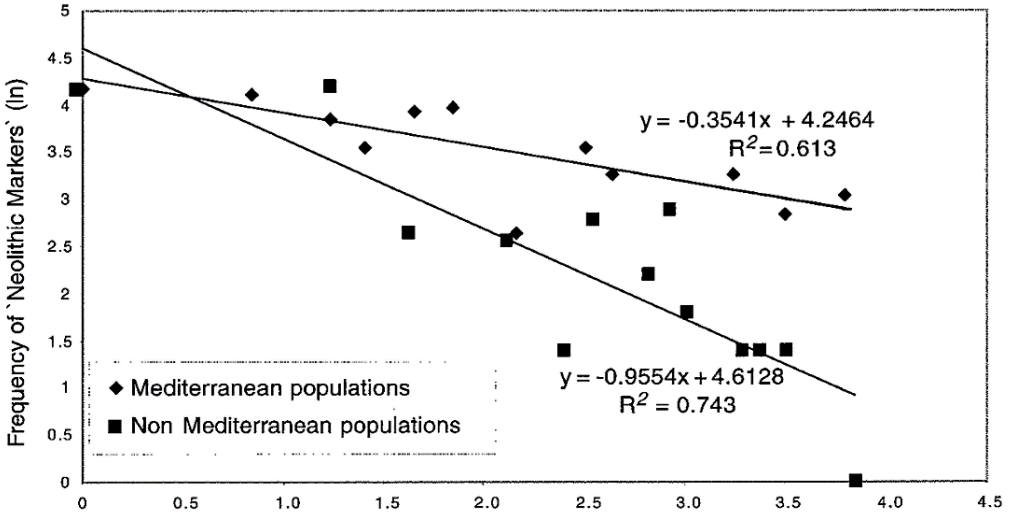
10. Majdnem mindegyik – jelen tanulmányban elemzett – európai sejti férfi tulajdonság-örökítő egyszerű kettős sejti tulajdonság-örökítő szalag azonos helyén lévő egyező tulajdonság-meghatározó tényezők ugrásszerű örökletes tulajdonság változásaival[397] jellemzett tíz leszármazási vonalhoz tartozik. Továbbá az európai öröklődő tulajdonságokat hordozó sejti tulajdonság-örökítő részegység állomány jelentős része felső őskőkori eredetűnek látszik, de az utolsó jégkorszak legnagyobb lehűlésének végén áttelepült, amikor Európa legnagyobbrészt benépesedett.

S a szerzők a tanulmány végén köszönetet mondanak mindenkinek, aki sejti tulajdonság örökítőt (DNS-t) adományozott, K. Kyriakounak a szíriai mintákért, H. Cann-nak a franciákért, A. Piazzanak a néhány olaszért és G. Brumatnak, aki segített nekik bizonyos vérminták összegyűjtésében. (Őt nem említik, de Béres Judit humángenetikustól tudjuk, hogy a magyar mintákat az ő intézetében – Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ Humángenetika és Teratológiai Osztálya – gyűjtötték és bocsátották rendelkezésre – elsősorban csángó, bukovinai székely, kevert magyar, palóc és kiskun minták alapján.)[398] Szintén hálásak a névtelen szemlézőknek építő kritikájukért és az egyéb (az eredetiben részletezett) szervezeti és állami támogatásért.

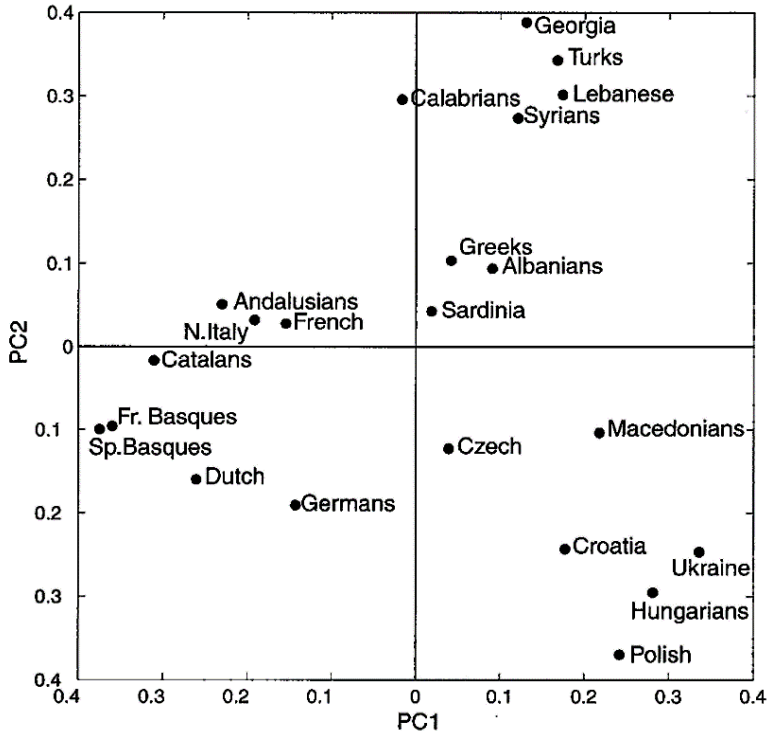
[395] Az itt hivatkozott tanulmány: M. T. Seielstadt (1998), E. Minch, L. L. Cavalli-Sforza: *Nature Genet.* 20, 278.
[396] Az itt hivatkozott tanulmány: L. L. Cavalli–Sforza (1994), P. Menozzi, A. Piazza: *The History and Geography of Human Genes.* Princeton Univ. Press, Princeton NJ.
[397] Azaz biallél mutációkkal.
[398] V. ö. Mészáros Anita és Dr. Béres Judit: Hazai etnikumok/populációk genetikai struktúrája. *KÖRnyezetvédelmi INFOrmáció*
https://www.xn--krinfo-wxa.hu/sites/default/files/M%C3%A9sz%C3%A1ros%20Anita%20%C3%A9s%20B%C3%A9res%20Judit.pdf

1. ábra fent: Az Európában és másutt talált helyre nem álló sejti férfi tulajdonság-örökítő (NRY) jelzők legtakarékosabban ábrázolt törzsfejlődése. Ebből korábban le lett írva a YAP (M. F. Hammer [1994], *Mol. Biol. Evol. 11,* 749), a TAT (T. Zerjal és mások [1997], *Am. J. Hum. Genet. 60,* 1174), az RPS4 (azaz RPS4YC711T, L. S. Whitfield, J. E. Sulston, P. N. Goodfellow (1995), *Nature 378,* 379) és a 4064 (azaz SRY4064, L. S. Whitfield, J. E. Sulston, P. N. Goodfellow (1995), *Nature 378,* 379). A maradék polimorfizmust nagyfelbontású vegytani folyadékelemző eljárás (DHPLC) segítségével azonosították (P. A. Underhill és mások [2000], *Nature Genet. 26,* 358, P. A. Underhill és mások (1997): *Genome Res. 7,* 996 és P. Shen és mások [2000], *Proc. Natl. Acad. Sci. U. S. A. 97,* 7354) és letétbe helyezték a National Center for BioTechnology Information (NCBI) dbSNP adatbázisba (www.ncbi.nlm.nih.gov/SNP). A törzsfejlődés elmélyítése az emberszabású majom szekvenciák felhasználásával történt.
Lent: A megfigyelt 19 haplotípus hat osztályba gyűjtve (lásd: 1. táblázat), külön színnel jelölve. Sárga: Eu4, kék: Eu7 és Eu8 együtt (a M170 mutációból), vörös: három haplotípus egyetlen családban, rózsaszín: Eu13 és Eu14, (a TAT mutációból), valamint zöld: Eu18 és bíbor: Eu19 (M173-on osztozva Európa törzsfejlődési földrajzában két külön osztályt jelentenek). A maradék 9 haplotípus – a teljes mintamennyiség 5%-a – fenn fekete pontozott vonallal jelölve, a tortadiagramon pedig a fehér területet. Három haplotípust, az Eu2, Eu5 és Eu21 jelűt nem találták. A tortaszeletek nagysága minden népességnél arányos a haplotípusok vagy haplotípus osztályok viszonylagos gyakoriságával. A két baszk mintát egybevették.

2. ábra. Abszcissza: Az egyes népességek távolsága a két közel-keleti (libanoni, szíriai) népesség átlagtól, ezer kilométerben kifejezve. Ordináta: az újkőkori jelzők gyakoriságának a logaritmusa (Eu4, Eu9, Eu10 és Eu11 összege) a Földközi-tengeri és a nem Földközi-tengeri népességben. A közép-keleti pont (x=0) a pontok mindkét sorát figyelembe vette. A két visszavezetési vonal jelentőségteljesen eltérő ($p<0,01$).

3. ábra. Az 1. táblázat adatainak alapvető összetevőkre vonatkozó elemzése. A első alapvető összetevőre a szórásnégyzet 46.24%-a vezethető vissza, míg a másodikra 34.69 %-a.

1. táblázat. A megvizsgált európai népességekben talált haplotípusok gyakorisága (százalékban).

Population†	*n*	Haplotypes*																	
		Eu1	Eu3	Eu4	Eu6	Eu7	Eu8	Eu9	Eu10	Eu11	Eu12	Eu13	Eu14	Eu15	Eu16	Eu17	Eu18	Eu19	Eu20	Eu21
Andalusian	29			10.3		3.4		6.9	3.4					6.9		3.4	65.5			
Spanish Basque	45			2.2		2.2	4.4		2.2								88.9			
French Basque	22						9.1	4.5									86.4			
Catalan	24			4.2		4.2		4.2		8.3							79.2			
French	23			8.7		17.4		13.0	4.3								52.2		4.3	
Dutch	27			3.7		22.2											70.4	3.7		
German	16			6.2		37.5											50.0	6.2		
Czech and Slovakian	45			2.2		15.6		8.9		4.4			2.2	2.2	2.2		35.6	26.7		
Central-northern Italian	50			2.0		8.0		14.0		10.0							62.0	4.0		
Calabrian	37		2.7	13.5				21.6	10.8	8.0					2.7	5.4	32.4		2.7	
Sardinian	77	1.3		10.4	1.3	2.6	35.1	5.2	5.2	14.2				1.3			22.1			1.3
Croatian	58			6.9		44.8		5.2		1.7					1.7		10.3	29.3		
Albanian	51		2.0	21.6		19.6		23.5	4.0	2.0							17.6	9.8		
Greek	76		1.3	22.4	1.3	7.9		21.0	1.3	2.6				1.3		1.3	27.6	11.8		
Macedonian	20			15.0		20.0		15.0	5.0								10.0	35.0		
Polish	55			3.6		23.6											16.4	56.4		
Hungarian	45			8.9		11.1		2.2		2.2						2.2	13.3	60.0		
Ukrainian	50			4.0		18.0		6.0		4.0	2.0		6.0	2.0			2.0	54.0	2.0	
Georgian	63							33.3	3.2	30.1				1.6	1.6	1.6	14.3	7.9		6.3
Turkish	30		3.3	13.3		3.3		40.0	3.3	6.6			3.3	3.3	3.3	3.3	6.6	6.6	3.3	
Lebanese	31			25.8	3.2	3.2		29.0	16.1	3.2						3.2	6.4	9.7		
Syrian	20		10.0	10.0		5.0		15.0	30.0		5.0						15.0	10.0		
Saami	24					41.7							41.7				8.3	8.3		
Udmurt	43			4.7		7.0			4.7			2.3	27.9		4.6		11.6	37.2		
Mari	46					4.3			6.5			4.3	65.2		6.5			13.0		
Total	1007																			

*The haplotypes are defined by the following markers and the respective derived alleles: Eu1, M13-C; Eu3, YAP$^+$, 4064-A; Eu4, YAP$^+$, 4064-A, M35-C; Eu6, RPS4-T; Eu7, M89-T, M170-C; Eu8, M89-T, M170-C, M26-A; Eu9, M89-T, M172-G; Eu10, M89-T; Eu11, M89-T, M201-T; Eu12, M89-T, M69-C; Eu13, M89-T, M9-G, TAT-C; Eu14, M89-T, M9-G, TAT-C, M178-T; Eu15, M89-T, M9-G, M70-C; Eu16, M89-T, M9-G; Eu17, M89-T, M9-G, M11-G; Eu18, M89-T, M9-G, M45-A, M173-C; Eu19, M89-T, M9-G, M45-A, M173-C, M17(delG); Eu20, M89-T, M9-G, M45-A; Eu21, M89-T, M9-G, M45-A, M124-T. Haplotypes Eu2, Eu5, and Eu22 were not observed. †Several samples were previously described (*10, 11, 28*). Samples not previously examined included 23 French, 16 Germans, 39 northern Italians, 45 Sardinians, 58 Croats, 20 Macedonians from northern Greece, 55 Poles, 50 Ukrainians, 20 Syrians, 24 Saami, 43 Udmurts, and 46 Mari.

A haplotípusok a következő jelzők által vannak meghatározva és a nekik megfelelő allélek levezetve: Eu1, M13-C; Eu3, YAP+; 4064-A, M35-C; Eu6, RPS4-T; Eu7, M89-T, M170-C; Eu8, M89-T, M170-C, M26-A; Eu9, M-89-T, M172-G; Eu10, M89-T, M201-T; Eu12, M89-T, M69-C; Eu13, M89-T, M9-G, TAT-C, M178-T; Eu15, M89-T, M9-G, M70-C; Eu16, m89-t, m9-g; Eu17, M89-T, M9-G, M11-G; Eu18, M89-T, M9-G, M45-A, M173-C; Eu18ó9, M89-T, M9-G, M45-A, M173-C, M17(delG); Eu20, M89-T, M9-G, M-45-A; Eu21, M89-T, M9-G, M45-A, M124-T. Az Eu2, Au5 és Eu22 haplotípust nem észlelték. Számos mintát már korábban leírtak (O. Semino (1996), G. Passarino, A. Brega, M. Fellous, A. S. Santachiara-Benerecetti: *Am. J. Hum. Genet.* 59, 964; P. A. Underhill (2000) és mások: *Nature Genet.* 26, 358; L. Quintana-Mirzi (1999) és mások: *Ann. Hum Genet.* 63, 153). Korábban nem vizsgáltak közül való 23 francia, 16 német, 39 észak-olasz, 45 szardíniai, 59 horvát, 20 északgörögországi makedón, 55 lengyel, 50 ukrán 20 szír, 24 lapp, 43 udmurt és 46 mari példány.

2. táblázat. Az első három, nem nemi kromoszóma által meghatározott fehérje jelzőkön alapuló alapvető összetevő összefüggése (L. L. Cavalli–Sforza (1994), P. Menozzi, A. Piazza: *The History and Geography of Human Genes.* Princeton Univ. Press, Princeton NJ.) és a fontosabb európai Y kromoszóma haplotípusok gyakorisága.

Table 2. Correlation between the first three PCs based on autosomal protein markers (*5*) and the frequency of the major European Y chromosome haplotypes.

	Eu4	Eu9+Eu10+Eu11	Eu7	Eu18	Eu13+Eu14	Eu19
PC1 (28%)†	0.6806**	0.7939**	−0.4450*	−0.3004	−0.3644	−0.1673
PC2 (22%)†	−0.1415	0.0626	0.0594	−0.6967**	0.7570**	0.2074
PC3 (11%)†	−0.3385	−0.1248	0.0924	−0.3836	0.0438	0.7270**

*$P < 0.05$. **$P < 0.001$. †Portion of variation accounted for by each PC based on autosomal protein markers (*5*).

† A változás résznek megfelelő nem nemi kromoszóma által meghatározott fehérje jelzőkön alapuló egyes alapvető összetevő.

II. A közölt eredmények s más hozzászólások kiegészítése, értékelése

Az Y kromoszóma az ember hím nemét jelzi. A kromoszómák általában párban vannak, és így jön össze az emberi 42 a 21 párból. Nőknél nincs gond, ott valamennyi kromoszóma pában van, és ezért a mutáció esélye kisebb, mert annak a valószínűsége, hogy a pár mindkét felében megtörténik a mutáció, nagyon kicsi, így a 'hibákat' az új egyed fejlődés közben kijavítja: a hibás párt kiiktatja.

Ellenben a férfiaknál az egyik kromoszóma, az X formájú nem rendelkezik párral, mert annak egyik lába hiányzik, azaz Y formájú. A kettő nem azonos. Ennek egyetlen szerepe van, a kifejlődő egyedet férfi nemiséggel látja el. Úgy néz ki, hogy semmiféle más feladata nincs, a rajta lévő gének üresek.

Minthogy ez férfiről férfire öröklődik – ahogy a női petesejt mitokondriuma is csakis a női utódnak adódik át – ezért a férfiág elemezhető vele. Minthogy nincs párja, ezért a mutációra érzékenyebb, a változás sebessége nála sokkal gyorsabb, hisz nincsen korrigáló tükörkép. Innen is jön az, hogy a nő a genetikus információt megőrzi, s a férfi az, aki annak változásait serkenti. A női petesejt ugyanis a születéstől ott van a petefészekben, azaz az anya még beleírhat, de a továbbadója már nem, ugyanakkor a férfi ondó akkor képződik, amikor fel is használódik (nem sokkal korábban, talán néhány nappal), ezért az egyed életében bekövetkező változásokat beleépíti, azaz a tapasztalatot átörökíti.

A meglepő az, hogy az Y kromoszóma elemzése nem ugyanoda visz, mint a mitokondriumé, azaz a férfi és a női emberős nem ugyanazon területről való. Az Y kromoszómával a Távol-Keletre vezet a sor vissza, a mitokondriummal pedig Afrikába. És erről talán azért nem szeretnek túl hangosan beszélni, mert az Ős Ádám—Ős Éva modell ezzel nem áll össze. S ha például az Y követésével a Palesztinába menő középponti találkozást szeretnék és vélik kimutatni, de akkor bizony az európai Y elemzés nem ad középponti helyzetet Levantinnak, csak leágazást.

Cunliffe tanulmánya a jégkorszak felmelegedését követő növényi előnyomulásról nem engedi meg az északi nagy népesség koncepciót, mert a jégkorszak lehűlő szakaszában a folyók mellé települtek fokozatosan délre húzódtak, és előtte sem voltak, még a Volga–könyök magasságában sem. Az Urál túloldalán a Tien–San mellől jelenhettek meg, de az Uráltól délre áthatolhatatlan mocsarak voltak a Káspi–tengerig. Csakis a jégkorszak fölmelegedésének utolsó szakaszát követően tudott ember átmenni az Urál és a Káspi-tenger között, azaz a Kurgán mozgás idején, a j. e. 5000 után. Ezért is van baj bármiféle uráli őshaza elmélettel.

Az emberiség őstörténetét tekintve nem lehet egyszerűen pusztán a természeti környezet egyes állapotaiból kiindulni. Azaz ha a jég a kérdéses időszakban ki is kerülte az Urált végig, északon is, egyáltalán nem lehet oda szükségszerűen feltételezni emberek nagy tömegeinek az átvonulását. Mert már az is feltételezés, hogy nagy tömegek északra kerültek volna a mamut után menve, mert a mamut követte volna az északra húzódó kedvező életfeltételeit, majd midőn azok ott is megszűntek, átment volna az Urál keleti oldalára. Az emberek meg utána jó nagy tömegben, mert arra kényszerültek.

Ez tehát elvileg is lehetetlen volt Cunliffe szerint. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy a jégkorszak lehűlő szakaszában a mamutvadászok a mamut után jöttek be a Kárpát–medencébe és itt halt ki a mamut. E vadászok itt tértek át a szarvas vadászatára a leghidegebb időszakot megelőző 5–6 évezredben. Nem kellett vagy lehetett tehát sehová sem követniük a mamutokat. Nem áll meg a társadalom északra költöztetése. Ehelyett azt kell hangsúlyozni, hogy sem Afrika, sem a Kaukázus nem az egyedüli tényező ebben a folyamatban, hanem a Kárpát–medence inkább az elsődleges, a bükki kultúra. Északon ugyanis semmiféle földművelés nem volt lehetséges és így a letelepedéssel is bajok lettek volna, még csak kezdetleges állattenyésztésre sem nyílt ott ekkor semmi lehetőség. Azaz a feltételek a nagy népesség eltartására ekkor csak a Kárpátok környékén voltak meg továbbra is, tehát itt kellett maradjanak, azok, akik majd a később magyarnak nevezett nyelvet már ekkor beszélték.

Majd a szarvas–vadászok a fölmelegedés után követték az északra vonuló szarvasokat, amit viszont nem lehet nem figyelembe venni, hiszen ezután jelenik meg Észak–Kelet–Európában a szvidéri műveltség és a később finnugornak nevezett jelenség. A mamutok már azelőtt kihaltak, hogy az Urál túloldalára lehetett jutni. Ha az Urál túloldalán is voltak mamutvadászok, azok tehát a Tien-San lejtőiről ereszkedtek le, amire Gábori Miklós könyve kifejezetten és határozottan utal. Mert Gábori könyve nem csupán útleírás, hanem komoly régészeti anyag előadása. S ha e túloldali mamutvadászoktól átterjedt is keletre, egészen Amerikáig a technika, ahhoz csak egyes szavak tartozhattak, nem a nyelv egésze. De a globális értelmet tekintve, azaz a műveltségi azonos jegyeket értelmezve nem kell feltétlenül emberek tízezreit mozgatni, költöztetni a magyarázathoz. Lehetséges ugyanis a párhuzamos értelmezés, minek lényege, hogy akkor az alapfelfogás mellérendelő volt és sok jelenségre az azonos módon működő emberi elme azonos választ adott, amint ad azóta is. A mellérendelő alapfelfogásra a jégkorszak kemény időjárási körülmények között élő embernek létfontosságúan szüksége volt, mert csakis együttműködve tudta biztosítani maga és társai létfeltételeit.

25–30 évezrede tehát valóban bejött a Kárpát-medencébe a mamutvadászok népe, mint a gravetti kultúra népe. De ez persze még nem nép, mert akkor még nem volt néppé szerveződés, de ők mindenesetre a Kaukázusban kialakult embertípust hozták be. Velük ötvöződött a helyi lakosság és hozta létre a cromagnont. Gábori könyvében erre igen komoly adatok vannak, amint Cser Ferenc könyvében is. Azok is a mousteri kultúra utódai, akik átfejlődésének a Donnál találták meg tárgyi leletsorát. Ebben a régészek számára azért kellemetlen, mert nem támogatja az Ős–Éva modellt. Európa népessége a hajdani homo erectus közvetlen utóda és az erectus három helyen fejlődött modern emberré: tömegében a Kaukázusban, majd Európában a Dordogne és a bükki ember alakult azzá. A mamutvadászok azonban még mellérendelő szemléletűek voltak. A neandervölgyi utódok ugyancsak.

A mezozoikum, amely időszakról alig van hiteles lelőhely, 12 ezer éve kezdődött, de nem 7 ezer éve, mint a hagyományos kormeghatározás véli, hanem a C14 szerint 8–9 ezer éve volt a váltás a neolitikumra, de inkább 9 ezer éve. A Körös–Tisza műveltség jelen előtt 8500 körül jelent meg, j. e. 7500 évvel pedig már a Vinča volt jelen. S közben ott van még a Lepenski-Mir műveltség j. e. 10000-ből a Duna alsó folyásánál, valamint ott van az egyik bükki barlang gyermek csontváza, amely 11 évezredes.

A többágú őstörténet meghirdetése nagy teljesítmény, miáltal minden korábbi írás, kutatás igen jól megállja a helyét, időszerű és igaz marad, mert az idő nem lövi ki fölüle a főnökelméletet, aminek alávetette magát, mind a legtöbb irányzat a modern tudományban. Páran igen régtől képviselik Kárpát-medencei eredetünket, s hogy bizonyítottan igen régtől védjük, tartjuk eme Magyar-medencét. Az idei nyári MVSZ-konferencián is a "Kelet" csak alibi volt végül, mert a Kárpát-medencei eredet vált áttörő gondolattá. Bár azt is központi gondolatként elfogadni látszottak, hogy minden innét ment valahogy ki minden irányba, s aztán nem véletlen, hogy kint is megmaradt és később kicsit másként, de visszatért.

Szabó István Mihály más (220 amerikai) irodalmakra is építve felépített egy mamutvadász elméletet az ugor népre, amely átment a mamut után az Urálon északon annakidején, majd Amerikába is átment, szétáradt egész Eurázsiában, s végül Árpádékkal, az Urál felől nem sokkal korábban indulva, bejött, hogy Európa közepén a magyarságot megalkossa. Nohát itt tartunk, a Science-hatására.

De tarthatatlan, hogy 30 ezer éve népről lehessen beszélni. Ráadásul félmillióról, a Sarkkörön túl. Ő ugyan természettudományi adatokra hivatkozik, de csak úgy nagy általában. Szóval ez így nem maradhat. De nem igazán vele van a baj, mert ő csak hűen ismerteti a vonatkozó nagyszámú amerikai irodalmat. Valamiért az amerikaiaknak fontos ez a tévedés, téves értéke-

lés. Vagy csak tudatlanok. Mert ha nincs adat, akkor jönnek a feltételezések. Azok meg mindig a régi beidegződések mentén jönnek.

De az is baj, hogy mindenki kritika nélkül megy az 'amerikai után', és nem súlyoz mások alapján. Ha rendelkezésemre áll az amerikai, de jobb mondjuk a francia, akkor komolyabb súllyal kell használni a franciát.

A Pecsora környéke eléggé üres volt a würm jégkorszak felmelegedésekor. Ezt Götz László is erősen hangsúlyozta, mert az általa bírált finnugorizmus oda köt mindent, az Urál két oldalára.

A Cunliffe könyvében lévő komoly tanulmány a jégkorszak fölmelegedését követő növényi előrenyomulásról nem enged ilyesmit leírni. Vagy ugyanilyen Gábori Miklós korrekt könyve. Útleírásnak tűnik, pedig a legkomolyabb régészeti anyag.

Költő László ősidői rendje szerint: 1. A 12 millió éves Ramapithecus és kultúrája. 2. Az alsó paleolitikumi, 800-220 ezer éves, Paleohungaricus és kultúrája. 3. Középső paleolitikumi 70-30 ezer éves, mousteri Érd, Tata, Subalyuk, Szeleta kultúra. 4. Felső paleolitikum, 30-12 ezer év, aurignaci Istállóskő, gravetti Szeleta, Ságvár kultúra. 5. A mezolitikum 12-7 ezer éve, mely időszakról alig van hiteles lelőhely. — De az itteni váltóidőpont hibás, még a hagyományos és nem a C14 kormeghatározás szerinti. Ez a határ 8-9 ezer év, inkább 9, mint 8. A Körös-Tisza műveltség jelen előtt 8500 körül jelent meg. Jelen előtt 7500 évvel már a Vinča volt jelen. Közben azért ott van a Lepenski-Mir műveltség a Duna alsó folyásánál, ami jelen előtt 10 évezredes és ott van az egyik bükki barlang gyermek csontváza, ami 11 évezredes. 6. Neolitikumi 7-5 ezer éves Körös, alföld–dunántúli vonaldíszes, tiszai, lengyeli kultúra. 7. 5-4 ezer éves kora, közép és késő rézkor: Tiszapolgár, Bodrogkeresztúr, Pécel kultúra. 8. 4 ezer évtől kora bronzkori Zók, Nagyrév, Makó kultúra. 9. Középső bronzkori Füzesabony–Gyulavarsánd, mészbetétes edények, Vatya kultúra. 10. Késő bronzkori halomsíros, urnamezős, Gáva kultúra. 11. Ókor–kora vaskor, 2900-2700 éves kimmer, sigynna, preszkíta, (Hallstadt) kultúra. 12. Vaskori 2700–2500 éves szkíta kultúra. 13. Késő vaskori 2400 éves kelta (La Tène) kultúra. 14. Római kori kb. 2000 éves dák, jazyg, szarmata kultúra. 15. Kora népvándorlás kori markomann, quad kultúra. 16. Kora középkor–népvándorlás kori hun, gót, gepida, langobárd, avar, magyar kultúra. 17. A népvándorlás kort záró magyar államalapító kultúra. 18. 1000–1303, Árpád-kori, Árpád-házi királyok kori bevándorló kun, román kultúra. 19. Középkor–későközépkori–koraújkori török kultúra.[399]

Viszont Szabó István Mihálynál is azt látjuk, hogy a természeti környezetből indul ki automatikusan. Tehát ha a jég az Urált kikerülte, és volt ott egy lakható sáv, akkor szükségszerű volt, hogy odamenjenek, akik előtte már északra húzódtak és szorult helyzetbe kerültek onnan (az Uráltól) nyugatabbra. Tehát még az elvi lehetőséget is ki kell zárnunk, őt (őket) csak az győzi meg. Ez a kemény kizárás pedig az északra felköltözéssel, felköltözőkkel lehet kapcsolatos. Szabó István Mihály nem is akarja behozni szinte őket a Kárpát-medencébe, hanem a Kaukázusból (afrikai érkezéssel) egyenes ívben viszi őket északra. De ha sem Afrika, sem a Kaukázus nem egyedüli tényező ebben a folyamatban, hanem a Kárpát-medence inkább az elsődleges, a Bükki kultúra, akkor nem áll meg a teljes társadalom északra költözése. Hiszen ott földművelés nem volt lehetséges, merthogy azért az akkori ottani hőmérséklet fagypont közeli és alatti volt. Jég azért nem rakódott le, mert oda, nyugati légáramlással az Urál keleti felére már párás levegő nem került. Nem volt honnan lerakódnia a jégnek. A letelepedéssel is nehézségek voltak. A feltételek a nagy népesség eltartására csak a Kárpátok környékén voltak meg továbbra is, tehát itt maradtak, akik a későbbi magyar nevű nyelvet beszélték.

Cunliffe könyvét kézbe kellett volna venni, mert nagyon fontos Európa régészetét tekintve. Az a baj, hogy a jégkorszak lehűlő szakaszában a folyók mellé települtek fokozatosan délre húzódtak, és előtte sem voltak a Volga könyöknél sem. A Tien-San mellől jelenhettek meg az

[399] Költő László: A Kárpát-medence régészeti vázlata, archeometria. Acta XVIII/1. pp. 323-324.

Urál túloldalán, de az Uráltól délre áthatolhatatlan mocsarak voltak a Kaspi-tengerig. Csakis a jégkorszak fölmelegedésének utolsó szakaszát követően tudott ember átmenni az Urál és a Káspi között, azaz a Kurgán mozgás idején, a jelen előtt 5000 után. Ezért zűrös az uráli őshaza elmélete.

Viszont, mi van, ha abban mégis a mamut után északra kullogók azt mindenüvé követték, s amikor átmentek utána az Urál túloldalára, nem álltak meg. Illetve talán maga a kultúra áthúzódhatott egészen Amerikáig. (Nem kellett ahhoz oda költöznie az uráliaknak, de a technikát átadhatták – amihez a nyelv is hozzátartozott.)

De nem mehettek át, mert a jégkorszak lehűlő szakaszában a mamut után jöttek be a Kárpát medencébe, és itt halt ki a mamut. Itt tértek át a szarvas vadászatra a leghidegebb időszakot megelőző 5-6 évezredben, aztán a fölmelegedés után már a szarvasokat követték. Erről nem tudni, igen a legnagyobb tévedés. És szavak tartoznak a technikához, nem a nyelv egésze. A mamutok kihaltak, mielőtt az Urál túloldalára lehetett jutni. Ha a túloldalon voltak is mamutvadászok, akkor azok a Tien San lejtőiről ereszkedtek le északra. Gábori könyve erre kifejezetten és keményen utal!

Azért is igen észnél kell lennünk, mert mások mindent kisajátítanak. Pazirikról, a paziriki leletről orosz és francia régésznő filmje arról szólt, hogy az szláv volt (indoeurópai). Ebben az a rossz, hogy a mát vetítik vissza, azt igazolják. Ezért nekünk meg azt kell hangsúlyoznunk, ha az nem hozzánk tartozik, hogy miért nem a mi tömbünk még akkor sem, ha ahhoz hasonló kisebbség többször költözött is hozzánk onnét is, a Kárpát-medencébe. Ezért a Kárpát-medencei magyar eredetről szóló könyveket[400] angolul és más nyelveken is ki kell adni.

A Science azonos számában, de néhány oldallal előbb van egy másik cikk, Anna Gibbons riportja néhány népesség-régésszel. Ebben a dolgok sokkal érthetőbbek, az ebben elhangzottak sokkal inkább megérthetők, és lényegében a másik cikket csak adatforrássá teszik. Arra a cikkre reagálnak, szóval szoros a kapcsolatuk. Akinek az Science szám a kezében volt, annak a másik, a magyarázó riport cikket is látnia, olvasnia kellett. Tehát aki csak a Semino és társai cikkét idézni, mivel az kevésbé érthető, jobban tud manipulálni vele. Nem feltétlenül akar persze szándékosan bárkit is félrevinni, hanem arra áll az agya, hogy már sajnos magától (a választott anyagtól) félremegy.

Amikor a genetikusok megtagadták az ún. finnugorságot, akkor sokan azonnal ugrottak keletre. Egyébként a Semino munkában az ott felhozott közép-ázsiai gén eredetet rosszul interpretálták. Az azt jelenti, hogy egy korábbi részből való leágazást ott találnak, de nem a forrást. A forrás föltehetően a Kaukázus volt. Gábori ír erről a könyvében, de a régészek elhallgatják. Talán meg kellene tanulni grúzul és örményül, hogy a munkáikat feldolgozhassuk.

A Fejes Pál könyve a Seminóékra reagál. Persze ő a mennybe megy, s hasonlókat mond, mint Szabó István Mihály. Van egy harmadik személy is, Gulyás István, akinek Isten diktálja a történelmet, és úgy gondolja, 50.000 éve Kína területére telepítette vissza az Isten a magyarokat, amikor azért vitte el őket a Földről, mert közben a földet egy méter mélyen kiégette, hogy megtisztítsa. Aztán ő ugyanarra viszi őket, mint Szabó István Mihály, tehát Amerikába, Equadorig, hogy a géntisztítást népkeveredéssel elvégezzék, ami isteni feladat. Ugyanúgy vissza is jönnek, északon bejutnak Európába, de a Kárpát-medence foglalt, ezért lemennek Etiópiáig, majd igen későn a Kaukázuson keresztül aztán, mint honfoglaló Árpádiak érkeznek be. Fejes pedig, szintén ugyanebben az időben Kínából India felé viszi ezeket a szerencsétlen ősöket. Mármost szerintem érdemes lenne elgondolkozni ezen a hármas egyezésen Nem tudtak egymásról biztosan. Ez tehát lehet olyan közös eredmény, rezonancia is, aminek kell legyen valami valóságos eredete, talán legfőképpen valami eszmeáramlat, amire ők különböző utakon eljutottak: természettudomány, írástörténet és a szellemtörténet útján. Mert ha nincs is igazuk, talán van valami lehetőség általuk valami eredményre jutni.

---

[400] Például Cser (2000) Ferenc: *Gyökerek. Töprengések a magyar nép és nyelv Kárpát-medencei eredetéről.* Szerzői kiadás, Melbourne. http://www.leventevezer.extra.hu/gyokerek.pdf.

Bár szörnyű, hogy nem tudnak semmit, vagy nem akarnak, földtörténetről, időrendről, megfelelő korok régészeti anyagáról, a fantáziájuk szabadon jár. Nem kell telepátia ahhoz, hogy összehangolódjanak, hiszen ezek a kérdések már újságírók szintjén kerengenek, – de nem a korrekt, nem a tényekre alapuló megoldásokként.

A három azonos gondolatmenethez nem kell rezonancia, mert az ősnyelv, az ősnép gondolata a levegőben van, s a Mú-katasztrófa elmélet is azzal foglalkozik. Nem kell egymásról tudniuk, hogy ugyanarra a világot behálózó magyar kalandozás gondolatára jussanak. Pedig tévedés. Amerikába nem akkor ment az ember, hanem akkor, amikor Ausztráliába is, és föltehetően vízen. Ausztráliában a Würm lehűlési szakaszának nagyon az elején ment át az ember, és legalább 90 km-t kellett nyílt vízen mennie, hogy odaérjen. Nem tudott visszajönni, mert a tutaj csak egy irányba ment, mire odaért, újabb útra már használhatatlan volt, elázott, Ausztráliában meg egy útra való tutajt sem tudott készíteni. Legalább 30 embernek kellett oda menni közel egy időben, hogy szaporodni képesek legyenek és valamiféle elvont gondolkozással kellett rendelkezniük, hogy a horizonton lévő felhőkből rájöjjenek: ott szárazföld van! 60 évezrede ott él az ember, és 60 évezredes szikla kőarcai, majd festményei vannak. Mindezt tízezer évvel azelőtt tette meg egy alapvetően mongolid népesség, hogy Afrikából a modern ember kijött volna. Nyilvánvaló képtelenség, de nem maga az ausztráliai benépesedés, hanem, hogy a modern ember kizárólagos forrása Afrika.

Fejes cikke különösen elszomorító, mert értelmes ember hogyan hozhat össze ilyet? Olyan, mintha csak játszana, s nem hinné komolyan, amit ír. Több oldalról, kapásból lehet cáfolni, hiszen sem a földtörténetet, sem területek éghajlati és növényi viszonyait, sem a régészeti emlékeket nem ismeri. Az egész egy fantáziadús mese, valóságalapja szinte nulla. Ahogy belekeveri a valóságos dolgokat, az azonban arra utal, hogy az olvasókat tökéletesen bugyutának fogja fel. Sajnálatos, mert az ilyen munkák a valódi alternatívák hitelét is rontják.

És aki e tévedéseket követi, visszatér az 'ősi hitvilágához'. A szkíták ugyanis nem voltak szumirok, nem beszéltek azon a nyelven. Amit róluk tudni lehet, néhány név alapján, csupán annyi, hogy *indoeurópai* isteneket imádtak. A sumérok nem lovagoltak, nem kerültek ki a sztyeppére, csakis a nagy sűrűségű városi életmódra voltak alkalmasak. Városból nem vezet az út a sztyeppei élethez, nem értenek hozzá, ott elpusztulnak.

A közép-ázsiai hivatkozást sokan félreértik és magyarázzák. Annak az európaival közös gyökere a Kaukázus. Innen mentek keletre és nyugatra. Innen rajzott ki a gravetti népe, és az átalakulás a Don mellett tetten érhető, amikor a mousteri szerszámok átalakulnak gravettivé. Ez a forrás, azaz nem Szíria és nem Afrika. Közép-Ázsiában, amire sokan gondolnak (turk területek, Aral-tótól keletre) nem volt emberi települési forrás, a korai ember kizárólag dombos, hegyvidéken élt. Kirgízia embere nem fejlődött se aurignacivá, se gravettivé, azokat ezek fölváltották, később. Ideje Gábori könyvét elolvasni[401]

Az uráli embereket a TAT jellemzi, és a Semino cikk külön ki is emeli, hogy magyaroknál TAT-utód gént nem találtak! Ez a fontos, mert nem az Uráltól jött a magyarság.

A gravetti népe valóban Ukrajnában és a Kárpátokon belül vészelte át a jégkorszak leghidegebb részét. Gáboriné könyvében minden világosan le van írva.[402] Erről a nemzetközi régészet nem akar tudni: igenis, a leghidegebb időszakban a Kárpátok között volt emberi élet, és nem is akármilyen, és ez nem vonult Észak-Balkánra. Hacsak a Kárpát-medence nem Észak-Balkán!

A Semino cikk leglényegesebb mondandója az, hogy az európai népesség döntő mértékben európai eredetű. S hogy az M45-ös gén közép-ázsiai, az azt jelenti, hogy kaukázusi és nem azt, hogy uráli. Délen élt az ember, a jégkorszak lehűlő időszakában sem nagyon találsz az Urál környékén emberi telepeket. Gábori bemutatja, hogy a Káspi-tenger fölött mocsaras volt a terület, ott ember a lovas kultúrákig nem tudott áthaladni az Urál egyik oldaláról a másikra. A kelet-

[401] Gábori Miklós: *Ala Tau Ararát – Régészeti utazások.* Gondolat, Budapest, 1974.
[402] Gáboriné Csánk Vera: *Az ősember Magyarországon.* Gondolat, Budapest, 1980.

nyugati mozgás csakis a Kaukázus vonalában, a Káspi tengertől délre történt. Ez a góc az A vércsoport mutációját jelenti, ami Európában 35%-ban van jelen a 25-30%-os ősi 0-ás vércsoport mellett. Ami keletről jött, az a B vércsoport, ami a Kárpátok között alakult ki, az meg az AB. A neandervölgyi génjét föntebb kell keresni, az ág eredeténél, ami a magyarságnál talán 5%.

Egyébként a főemlősök közös pontjától indították a gén-családfát. És akik nem értik a genetikai törzsfejlődést, megették a szlávságra utaló lehetetlen állítást is. Az elágazásokhoz a genetikusok matematikai alapon rendelnek időt és úgy tűnik, hogy egy adott időtávolságra, pl. tíz évezredre tesznek egy-egy elágazást. Csakhogy a spontán mutáció, mindamellett, hogy ritka, ráadásul nem az idővel arányos, hanem az események számával. Egy több milliárdos népességű földön egy-egy elágazás valószínűsége nagyságrendekkel gyakrabban történik meg időegység alatt, mint akkor, amikor a Föld teljes emberkészlete talán még egy millió sem volt.

D. Emberi őstörténeti és öröklődéstani összefüggések összefoglalása ábrákkal

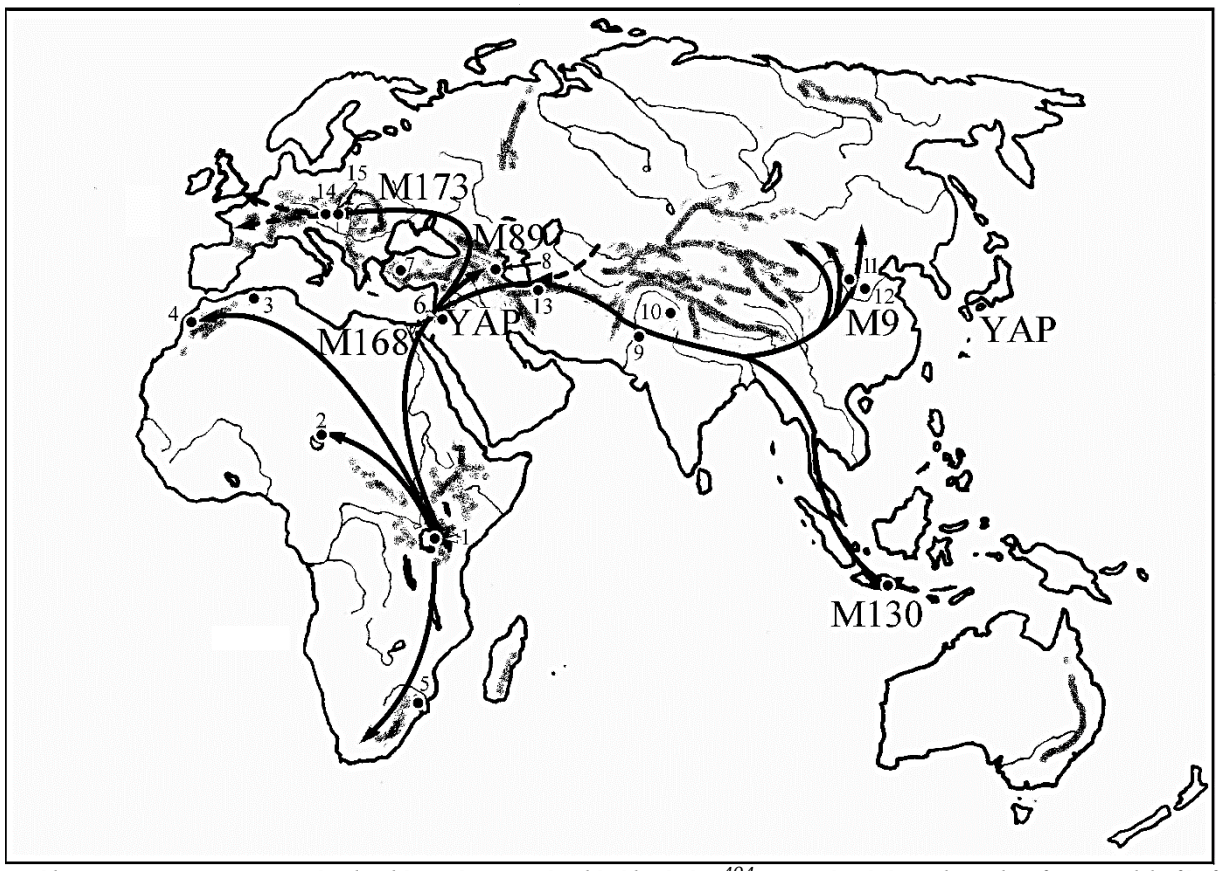
M168 mutációs réteg embere jön ki Afrikából. Ez az ember a Homo erectus lehetett (oda előbb átmehetett, mert a Homo ergatrasnak vannak 1,6 millió éves nyomai a Kaukázusban). Levante keleti végén az M130 elválik tőle és később egész Indiáig, Indonéziáig elér.

A Kaukázusban pedig az M89 mutáció jelenik meg és lesz az alapja jóval később az Ázsiába és Európába menő, további mutációkat hordozó embereknek.

A következő szint, amikor az M9 elindul és Észak-Kínáig jut.

Az M9-ből már elindulása előtt leágazó M45 lesz az európai mutációk kiindulópontja. Ezért sem jöhettek tehát a Közép-Európaiak Kínából.

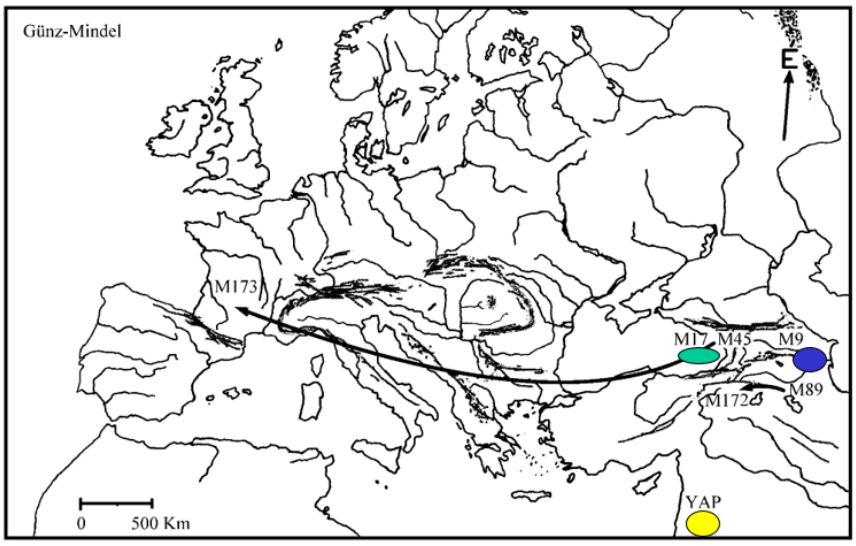
Az ebből az M45-ből leágazó korábbi ág az M173 lehet, amely legkorábban indulhatott el, mert egészen Nyugat-Európáig jutott. És lehet, nem úgy haladt, amint azt például Szabó István Mihály – bizonyára Vértes László ábrája (lásd a *4. ábrát*) nyomán – bemutatta,[403] hanem Kis-Ázsián át, mert akkor még a Boszporusz-szoros zárva volt.

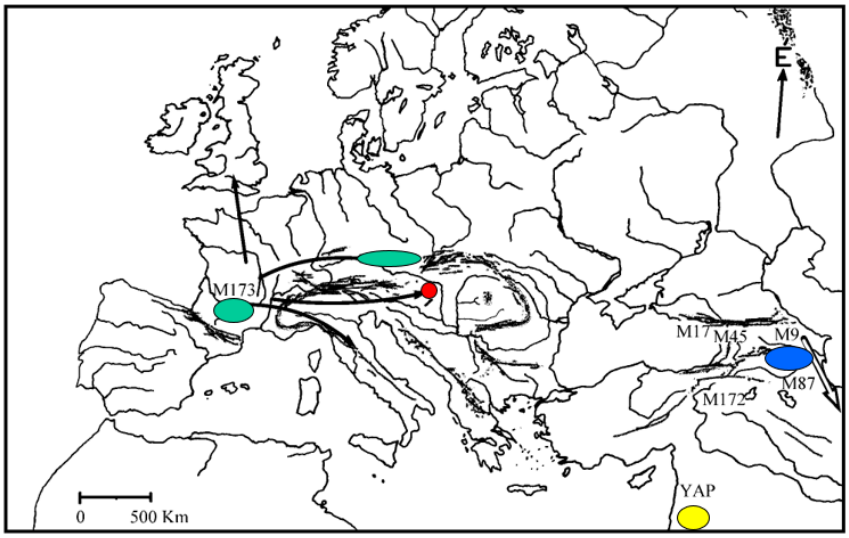
4. ábra. Homo erectus vándorlás Vértes László ábráján.[404] Kiegészítésünk: a legfontosabb férfi tulajdonság-örökítő jelzők az elágazások mellett. Műveltségek: 1: Olduvai, 2: Koro-Toro, 3: Ternifine, 4: Sidi Abderrahman, 5: Swartkrnas, 6: Ubeidiya, 7: Karain, 8: Borda balka, 9: Soan, 10: Guler, 11: Chaukau-tien, 12: Lantian, 13: Dushanbe, 14: Buda, 15: Vértesszőlős.

[403] Lásd Szabó István Mihály: Vezérfonal a magyar és az uráli népek őstörténetének áttekintésére. (A szakirodalom kritikai összefoglalása.) *A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Tizenhetedik Magyar Őstörténeti Találkozó és Tizenegyedik Magyar Történelmi Iskola (Budapest 2003).* Budapest-Zürich, 2004. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* XVIII. évf. 2. szám. pp. 69-104. http://mek.oszk.hu/05900/05943/05943.pdf. Szabó István Mihály: *A magyar népe eredete. Az uráli népek eurázsiai–amerikai őstörténete.* Mundus, Budapest, 2004.

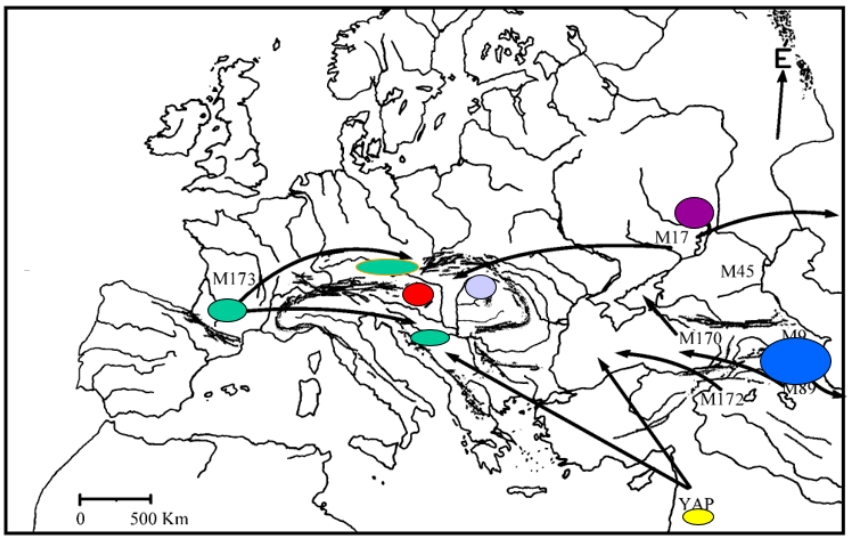
[404] Vértes László: *Kavicsösvény. A vértesszőlősi előember regénye*. Budapest, 1969.

5. ábra. Génáramlás a günz jégkorszak végén (j. e. 660–500.000).

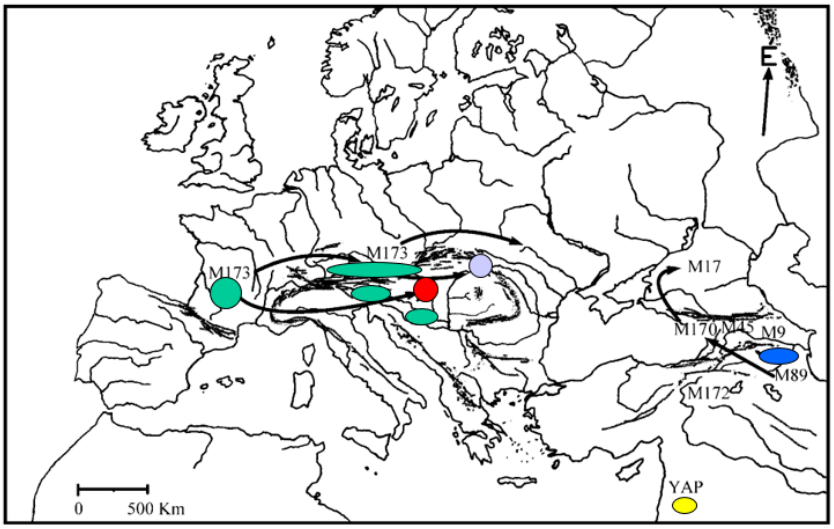

6. ábra. Génáramlás a minden jégkorszak idején (j. e. 476–270.000). Vértesszőlős és Buda: je. e. 450–250.000.

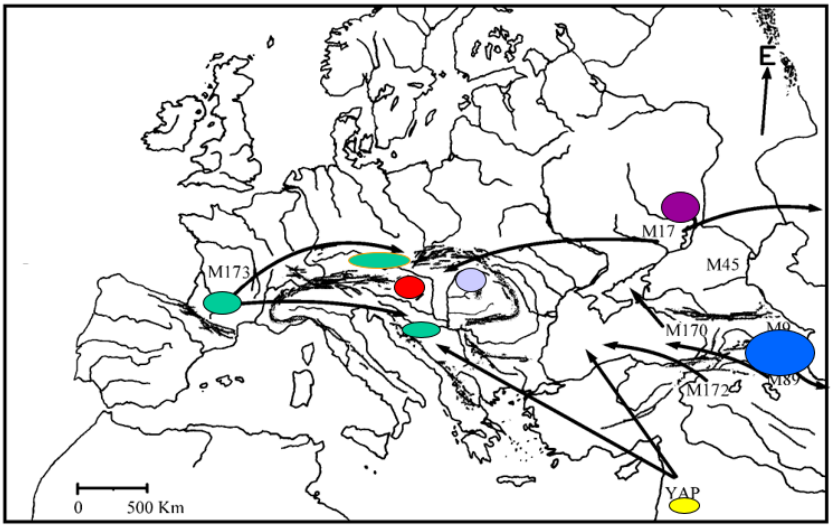

7. ábra. Génáramlás a würm jégkorszak végén.

Az M173-ból származó M17 később indulhatott el észak felé, a Donig jutva, majd a Kárpát-medencét is betöltötte mint gravetti műveltség, és ekkor terjedt Közép-Ázsia és Észak-India felé is. Nyugat-Európába kis arányban valószínűleg majd csak a földművelés terjedésével a vonaldíszes kerámia népe viszi e mutációt (17. ábra), ezért ritkább ott, és mert a kurgánhódítók (M170) rátelepedtek és irtották.

8. ábra. Génáramlás a riss jégkor végén j. e. 230–145.000 és a würm jégkorban j. e. 115.000–18.000. Vértesszőlős és Buda j. e. 450–230.000, bükki Subalyuk moustieri: j. e. 130.000–50.000.

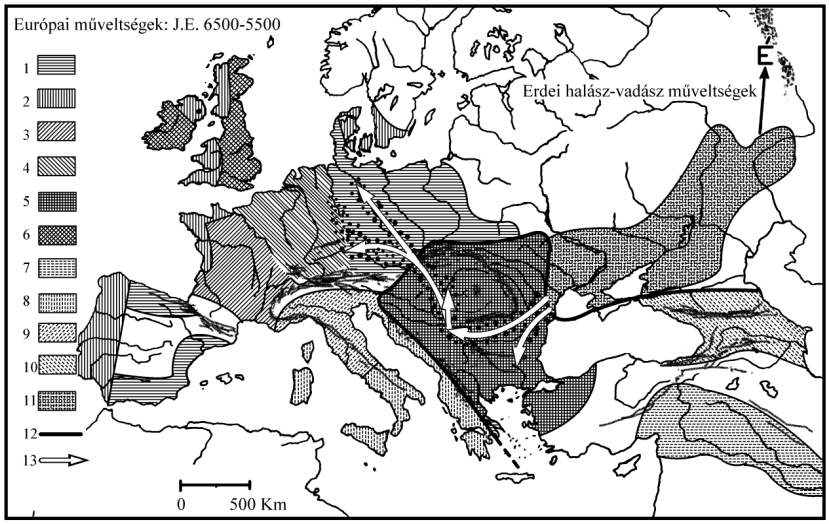

9. ábra. Génáramlás a würm jégkorszak végén.

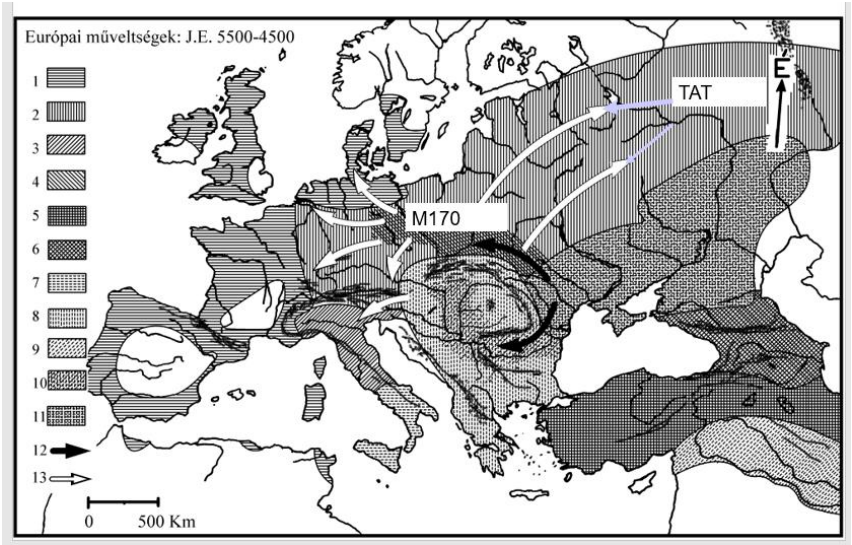
Az M170 ugyan az M89-ből származik közvetlenül, de ez is mutatja, hogy jóval fiatalabb mutáció, mint az M17, melynek távozta után jóval később indul észak felé, előbb a Kaukázuson belül, majd pedig a szteppére. Belőle lesz a gyilkos európai kurgánhódítók hada.

Az M172 igen sokáig a Kaukázusban maradt és később is csak Dél-Európában terjedt.

Az afrikai kiáramlás maradványaként a natufi műveltséget létrehozó M35 aránya is csak ott, azaz Dél-Európában éri el a 20 %-ot, míg nálunk 8,9 %. (48. ábra) Azaz a jégkorszak végén az ezt a mutációt hordozó bevándorlók csak közvetítették Közép-Európába a földművelést, átadva az itteni bükki kultúra emberének, aki elterjedt Erdélyben és a Cseh-medencében is.

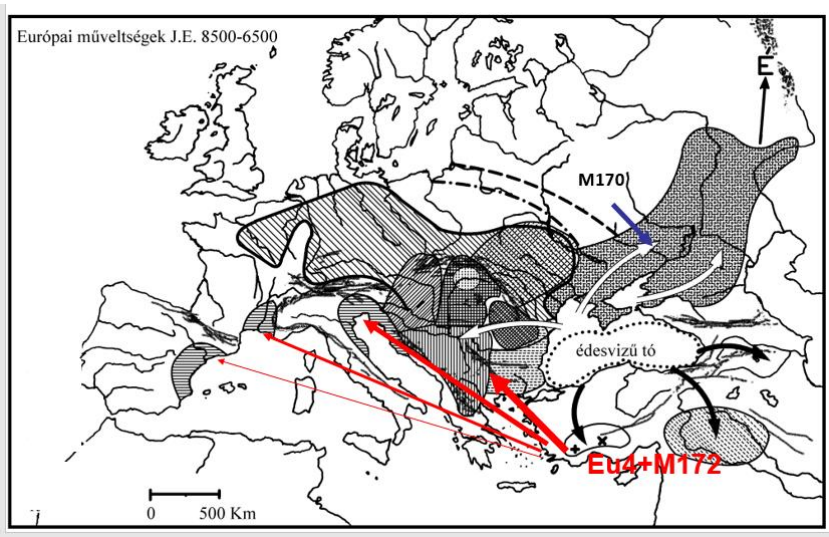
10. ábra. Európa rézkora, I. kurgán invázió (JE 6500-5500). 1: északi földművesek, 2: megalit, 3: nyugat-francia földm., 4: Rajna-Szajna fm., 5: közép-európai réz műveltség., 6: brit földm. 7: ubaidi városit megelőző m., 8: dél-olasz fm., 9: észak-olasz és tirrén fm., 10: kaukázusi réz m. 11: sztyeppei kurgán, 12: rézműveltség északi Kr.e. 3500 k. 13. Pontozott kurgán temetkezés.

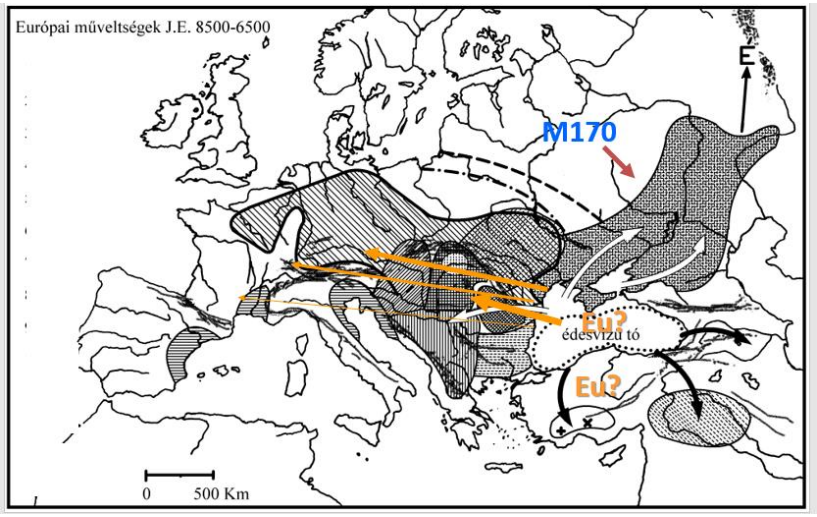
11. ábra. II. Kurgán invázió. JE 5500-4500. 1: megalit. 2: szalagdíszes kerámia, 3: észak-olasz csoport, 4: szalagdíszesek forrása, 5: anatóliai kora-bronz, 6: kaukázusi kora-bronz, 7: dél-olasz, 8: Kárpát-medencei fémutánzó kerámia (bronzkor), 9: folyamközi városi, 10: Kárpát-medenceii kurgán, 11: sztyeppei kurgán, 12: II. kurgánmozgás, 13: szalagdíszesek menekülése.

Aki M17 hordozóként a földművelés kultúráját kiteljesítette és majd a szélrózsa minden irányába elvitte az európai legtávolabbi területekre is.

Az M17-é a gravetti műveltség tehát, míg az M173 az acheulit, a moustierit és az aurignacit egymás után létrehozta. Ezért mind modern ember, függetlenül attól, hogy Homo erectusnak vagy Homos sapiens neanderthalisnak vagy gyenyiszovainak nevezik-e. Így ezt a három emberelnevezést csak korszak megjelölésként lehet tovább használni. Helytelen volt korábban tehát, hogy csak a gravetti emberét nevezték Homo sapiens sapiensnek, Homo cromagnonnak, és csak tőle számították a modern embert. Ám a genetikai vizsgálatok egyértelműsítették, hogy a modern ember félmillió éves, még ha ezt a genetikusok nem is hangoztatják. Viszont mindezt embertani és vércsoporti adatok is alátámasztják.

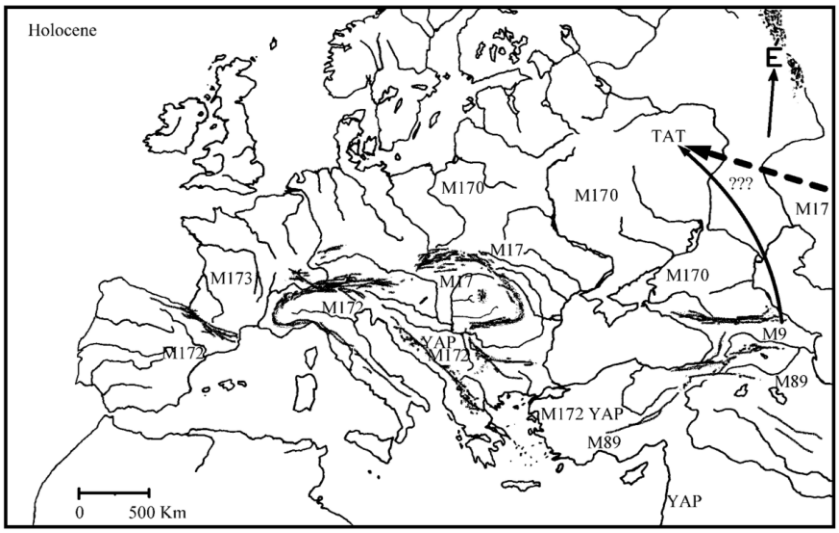

12. ábra. Európa újkőkora 1.

13. ábra. Európa újkőkora 2.

És van még a TAT mutáció, amely csak 4000 éves és minden finnugornak mondott népben van, de bennünk nincs.

14. ábra. A TAT-áramlás a würm után és a főbb mutációk eloszlása a jelenkorban.

Nemrég felmerült néhány kérdés eme korábbi, az őstörténetet és genetikát a összeegyeztető eredményeinkkel kapcsolatosan. Csak röviden kell ezzel foglalkoznunk, mert a megjelentetett tanulmányaink sora bőven elég a megfelelő válaszhoz. Ráadásul kiderült, hogy ezek a kérdések vagy felvetések megalapozatlanok, mert nem veszik semennyire sem figyelembe az időrendet a maga szigorú mivoltában, sem a magyar műveltség meghatározó mivoltát. És mégannyira sem akarja figyelembe venni a kettő, tehát az időrendi (genetikai) és a műveltségi egymást erősítő összefüggéseket (pl. hogy a földművelést – amikor arra az időjárási és talajviszonyok alkalmassá váltak – átvette a Kárpát-medencében élő, az ide érkezőkhöz képest túlnyomó népesség, s az továbbra sem érv, hogyha valamilyen tévedést sokan hangoztatnak).

Jelen írásunkban igyekeztünk megkönnyíteni a tájékozódást a szóbanforgó ilyen kérdező vagy kétkedő kritikát illetően. Az öt pontban megfogalmazott, a kaptafa egyszerű ellenérvek a következők: 1. Bár a Kárpát-medencében a magyar nyelv ősét igen régóta beszélik, de a magyar nyelv kialakulási és első megjelenései helye nem itt van, hanem az Örmény-felföldön, avagy a Közel-Keleten. 2. Mivel több forrás szerint (Szécsényi-Nagy 2014 és 2015; Gamba 2014) az R haplocsoport aránya a neolit Kárpát-medencében nulla %, ez mi összegzésünket üti, hiszen nem vesszük figyelembe. 3. Az M17 nem a legősibb, hanem a legfiatalabb, mert az M173 leágazása, amely az M45-é, az az M9-é, az M89-é és az pedig M168-é. Utóbbi a szépszülő, az azelőtti az ükszülő, az azt megelőző a dédszülő, az azelőtti a nagyszülő és azt előző a szülő. Mert ami a Semino-féle ábrán feljebb van, az az ősibb. 4. A Medence-beli koponyák fejjelző átlaga még a kőrézkorban is olyan alacsony, hogy olyan már sehol sincs a mai Európában. A fejjelző értéke a kora bronzkorban ugrásszerűen megnőtt. 5. Mára általánosan elfogadott, hogy az európai földművesek döntően a Közel-Keletről jöttek, ami démikus diffúzió volt, nem kulturális, tehát nem a földművelést tanulta el a helyi népesség, hanem új emberek áradata írta felül a helyieket.

A korábbiakban is találkoztunk már a genetikusok manipulált eljárásával, különösen azoknál, akikre ezek az ellenérvek alapozódnak. És attól még nincs igazuk, hogy erővel áttolják a mondanivalójukat a különböző megjelenési helyeken, ami ellen nem sokat tehetünk. (Amint az lényegében megtörtént Hérodotosszal, Pliniusszal, Liviusszal, Tacitusszal, Jordanesszel, Flaviusszal, Porfürogennétosszal, de Anonymussal, stb. is.)

De ha a felsorolt pontokra elkezdünk válaszolni, csak az első pontra megy simán, mert a többinél iszonyatosan nagy a gubanc, káosz, hiszen nincs pontosítva semmi, illetve nincs a genetikai terület természete bennük figyelembe véve. Inkább a mindennapi logika szerint mennek.

A nyelv kialakulását olyan régi időkre lehet tenni, hogy azzal foglalkozni nem igazán érdemes. A magyar nyelvével sem, mert a megállapítások szükségszerűen megalapozatlanok lesznek. De az világos, hogy a magyar nyelv a kezdetei óta itt, a Kárpát-medencében alakult ki, ahogy a nép és műveltsége is mutatja, igazolja. Bedobni azt, hogy de máshol alakult ki, csak úgy nem lehet, azt valamivel alá is kellene támasztani, illetve a többértelműség elkerülésére meg kellene adni az időrendjét és a nyelv idevándorlási módját. Mert még fordított hatás is lehetséges egyébként. Ezen kívül be kell hozzá mutatni a mai Örmény-felföldre meghatározott kialakulás bizonyítékait. A Kárpát-medencei nyelvi folytonosságot éppen a legalább a gravetti műveltség jelentkezése óta látható népi folytonosság bizonyítja, azt meg nemcsak régészeti és embertani adatok, hanem a műveltség folytonossága és egyöntetű jellegzetességei is, amint az a jelen írásunk két fejezetében is látható. És egyébként mi lett ott az Örmény-felföldi magyar nyelvvel?

A 2. pontnál tehát elakadunk, mert nem volt világos, hogy mtDNS vagy Y kromoszóma R haplocsoportjára gondolnak-e. Keresve a hivatkozott angol szakirodalmat, találtunk egy jobban használhatót, amely könnyebben kezelhető, mert későbbi és beépíti a megelőzőket. Ráadásul egy nagydoktori disszertációról van szó. Ezt sem azért ajánljuk azonban, mert nagy igazságokat tartalmazna, hanem mert elég érthetően mutatja ama módszereket, amellyel a hamisságokat

előadják, illetve eladják.[405] A megadott irodalomból azonban az jött elő, hogy a Starčevo műveltségből származnak a genetikai adatok, azok száma is csekély, így az egész Kárpát-medencére nem vonatkoztathatók. A Starčevo műveltség pedig valóban a Fekete-tó, vagy Anatólia népességének génjeit hordozhatta.

Az itt felsorakoztatott genetikai anyag alapján bírálnak tehát bennünket. S mivel a doktori fokozatot szerző Mongóliából érkezett hozzánk biológia szakos egyetemistának, majd pedig visszatért ide dolgozni, az ő érvrendszere jól beleilleszkedik az ázsiai kapcsolatokat kutató, sőt azokat erőltető genetikai és egyéb felvetések sorába nálunk. A minket nyilvánosan támadó Németh Endrével is írt közös cikket, valamint könyvet is a magyarság feltételezett távol-keleti őstörténetéről, azaz a disszertáció teljesen mértékben illeszkedik a ma már támogatott genetikai és őstörténeti kutatási irányhoz.[406]

A disszertáció egyik értékelésének részlete: „Pamjav Horolma a DNS-be írt mondatok olvasása során a következő fontos, és érdekes megállapításokra jutott. – A roma férfiak Y kromoszómájának vizsgálata megmutatta, hogy eme népcsoport bár megőrizte az indiai eredetű géneket, ám fellehetők bennük a befogadó országok génjei is. – Genetikai kapcsolatot mutattak ki a magyar és a manysi népesség között. – Honfoglalás kori minták mitokondriális-DNS-ének vizsgálata alapján arra a következtetésre jutottak, hogy a mai közép-európai népesség kevert: közel-keleti, szibériai, valamint nyugati populációk génjei egyaránt fellelhető bennük. Adataik arra utalnak, hogy a honfoglaló magyarok génállománya közép-ázsiai és dél-szibériai eredetű, ám fellelhető köztük kaukázusi eredetű gének is. Sőt azok is, amelyeket itt találtak a Kárpát-medencében. – Érdekes, hogy az Y-SNP vizsgálat alapján nagy genetikai távolságot mértek a finnek és a magyarok között, ami kérdésessé teszi a két nép közötti nyelvi kapcsolatot.”[407]

A lényeg, ami megragadható e közlésekből, a központi hamis elem (a többi mellett, amiről már írtunk annakidején, mint például az „átlagos mutációs ráta”), amire építve gyakorlatilag bagatellé teszik a korábbi megállapításokat, és relativizálják a régmúltat, az a szándék, hogy minden egy állandó migrációs mozgás eredményeként tűnjön fel az utóbbi pár ezer évben.

A disszertáció ugyan az igazságügyi orvostanról szól, de van egy módszertani és őstörténeti része, mintegy bevezetése is, mert aztán a genetika igazságügyi orvostani alkalmazásának lehetőségeiről szól az egésze. Ugyanakkor az őstörténeti részt szinte a kisujjából kirázza. Valójában olyan is, de ugyanakkor nagyon hasznos nekünk nem szakember olvasóknak, mert lényegében összefoglalja, ami a genetika őstörténeti alkalmazásában Seminóék óta történt. Aminek a lényege, hogy az általunk – Cser F. és Darai L. által – figyelembe vett mutációk mellé továbbiakat találtak, és ezeket azokhoz társították és így már egészen más haplocsoportokat kapnak, mint amire mi alapoztunk. Sőt egészen más földrajzi környezetet is adnak hozzá, amit viszont már a disszertációt író is mint bizonytalant ad elő.

A nagy magabiztosságát az általunk kezdettől fogva bírált Sykes-féle felfogásra alapozza, ám azt ő, mint a genetikusok általánosan, kritikai nélkül elfogadja. Így aztán igen késői az Af-

---

[405] Pamjav (kiejtve: Pamzsav) Horolma: Génekbe vésett vallomások: DNS-ujjlenyomat és őstörténet. Nemzeti Szakértői és Kutató Központ, Genetikai Szakértői Intézet, Budapest, 2018. http://real-d.mtak.hu/1104/7/dc_1518_18_doktori_mu.pdf. A doktori védés iratai: http://real-d.mtak.hu/1104/. V. ö. a Szécsényi-Nagy Anna közreműködésével készült tanulmányokkal: https://scholar.google.com/citations?user=uzmXJ7EAAAAJ&hl=de.

[406] Lásd: „Verhetik a seggüket örömükben a földhöz a finnugristák: sikerült genetikailag is igazolni az obi-ugor–magyar kapcsolatokat. Mégis több az ok az elkeseredésre, mint az örömre.” Fejes László: Hogyan állja ki a finnugor elmélet a genetikai összevetés próbáját? *Nyelv és Tudomány,* Rénhírek rovat. 2017. július 24. https://m.nyest.hu/renhirek/hogyan-allja-ki-a-finnugor-elmelet-a-genetikai-osszevetes-probajat-1.

[407] Vélemény Pamjav Horolma "Génekbe vésett vallomások: DNS-ujjlenyomat és őstörténet" című MTA doktori értekezéséről. A véleményt készítette: Szabad János a biológiai tudomány doktora Szegeden, 2019 januárjában. http://real-d.mtak.hu/1104/8/Szabad%20J%C3%A1nos%20b%C3%ADr%C3%A1lata.pdf.

rikából való kiáramlás szerinte is, és aztán szinte minden ember Indiából jön. És Európa ugyanabban az időben népesül be, amikor Ausztrália, stb. Ilyen képtelenségekkel van tele.

R jelölés előfordul mtDNS-ként is és Y-ként is, mert rengeteg csoportot összeállítottak már, és szinte elvesznek a részletekben. Teljes mértékben kirajzolódik az a tendencia, amit mi annakidején már bíráltunk, és ami mostani bírálóinkat is mozgatja. Az lehetne ezek láttán az érzésünk, hogy semmi sem igaz abból, amit mi eddig megállapítottunk. De mindeközben végig láthatjuk a csúsztatásokat, a módszertani bukfenceket, amit már az Ősádám-Őséva modellnél is bíráltunk: Nem érdekli őket, hogy az csak egy-egy megszakítatlan leszármazási vonal és messze van egymástól térben és időben, miközben milliárd más vonal is volt, használják a modellt, mert hangzatos. Bár valamennyire be van mutatva, de a szemfényvesztés vagy szélhámosság miatt nem teljesen érthető, hogy újabban miként állapítják meg az új haplocsoportokat, azaz olyan újonnan talált és régen ismert haplotípusok egymás mellé társítását, amelyek létrejötte között akár tíz- és százezer évek is eltelhettek. Mintha most tehát nem vertikális csoportokat képeznének, hanem horizontálisokat, figyelmen kívül hagyva a nagy időbeli távolságukat, amelyben természetesen a mutációt hordozó embercsoportok persze nagy földrajzi távolságot megtehettek. És rengeteg helyről bizonyos korszakokból nincs vizsgálati anyag, de attól az még nem üres terület és korszak, különösen ha a régészeti anyag mást mond, mint a bükki műveltség esetében, mint majd látjuk alább. Ahol pedig mostanában találtak új mutációt, ahhoz a helyhez nem lehet kötni annak eredetét is, különösen az időrend tisztázása nélkül. Ami egyébként, a mi részünkről a nagy tett volt, amit mi a levezetésünkben megtettünk, hogy azonosítani tudtuk egy-egy régészetileg feldolgozott terület népességi és műveltségi jellegzetességeit a genetikai mutációk egymásutáni rétegeivel.

Ugyancsak nem számolnak azzal, hogy hamis feltételezés a rövid idejű mutáció kialakulás, mert az nem pontmutáció, hanem csoportmutációként kell megrögződnie. De ezzel nem is számolnak tehát, bár mi bizonyítottuk a régészeti anyag ismeretében, hogy akár százezer év is lehet egy mutációhoz szükséges idő és nem pár ezer, amiből irdatlan nagy időtávok vannak most őáltaluk átugorva és a mai emberiség kialakulása ötvenezer évre leszűkítve a végén a legalább félmillió évből. Szóval nem magyarázzák meg, hogyan kerülnek a régiek mellé az új mutációk. Ugyanis közben az is kiderült, hogy minden új haplotípus szintén a helyre nem álló szakaszon van felfedezve, mint a régebbről ismertek. Tehát az ezzel kapcsolatos bírálatunkon túl van az, amit szintén bírálunk, amikor a teljes genom, illetve a konkrét gének meghatározása és területi előfordulás után menve tesznek állításokat, mert az tényleg annyi leszármaztatás lehetne, ahány embert megvizsgálnak. Tehát még mindig a mutációkkal foglalkoznak, ami miatt a bírálatban még erősebben van igazunk, mármint hogy az időrend hiányzik. Mert igencsak tarthatatlan, hogy annyira közelivé teszik a haplocsoportokat, és az időmélységet szinte megsemmisítik ezzel, nemhogy több tízezer éves dolgok nincsenek szerintük, hanem az egész mai emberiség kb. 3000-3500 éve keletkezett olyanra, amilyen most, mert az a kevés ember a korai időkből, akinek viszont ismerjük a félmillió éves genetikai mutációit, nem számottevőként alig számít nekik. De hát tőlük valók vagyunk! Az az agyrém számunkra lassan agyrémmé változik, illetve konkrét rémmé, ha már ez lett, vagy a jövőben ez lesz az uralkodó kutatási irány.

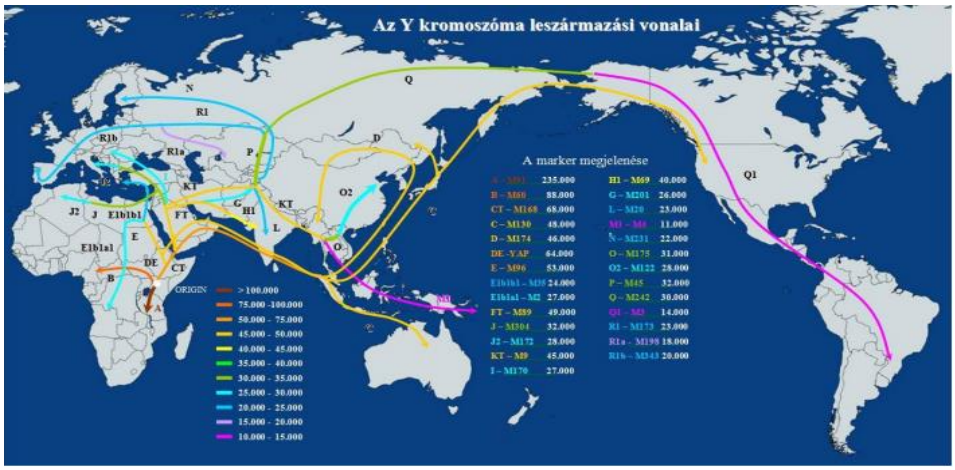
A fő kérdés tehát, hogy miként társítják össze a Semino- és Underhill-féle eredeti sorozathoz az újabbakat, ami aztán elviszi őket az előzetesen megkívánt, de nagyon kacifántos helyekre, a régészeti időrendet felrúgva. Mintha a nehezebb, bonyolultabb vizsgálatok és kérdések elől ilyen leegyszerűsítő módon kitérnének.

Azaz ott keresnek, ahol találatot akarnak és tudnak előállítani előzetesen meghatározott céllal, mert amit találtak korábban, az nagyon ritka és kevés.

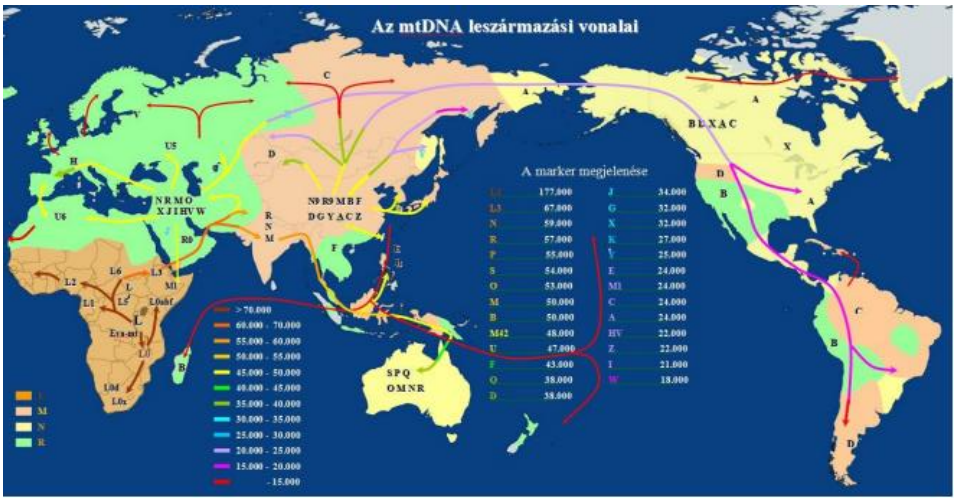
Az időrend és a régészet lebuktatja őket, nem vitás. De bizonyára az eljárásmódjukban is van meg nem engedhető, azaz kihasználják, hogy egyrészt a mutáció nem mutat időbeli távol-

ságot, és másrészt nincs benne leszármazás, nem egy korábbi mutációból származik, hanem megjelenik valahol mellette, sokkal-sokkal később. Hogy hol, az per definitionem véletlen, azaz indifferens, nem szabadna számításba venni, mert mutációs okból jelent meg és nem kapcsolati okból, azaz nem kapcsolható a mellette levőkhöz mintegy egyidejűként. Ezt vádat viszont azért nem lehet elmondani a Semino- és Underhill-féle közlésben szereplő haplotípusokra, mert ott van két mentő körülmény. Egyik, hogy mivel igen hosszú idejű csoportelkülönülés kell a csoportmutációhoz, a haplocsoportokat, tehát a haplotípusok kapcsolódását, egymás alatti rétegként, mintegy leszármazás szerint a paleontológia, a régészet és embertan alátámasztja, a másik, hogy a földrajzi eloszlás figyelembe vételét a népességszám alacsony volta miatt sokkal inkább lehet figyelembe venni, mint a késői időkben, amikor a nagy népességszám miatt sokkal gyakoribbá váltak a mutációk. Ezért nem áll meg az az érv, hogy szülő–nagyszülő–dédszülő stb. viszonyán lévőként kell tekinteni a haplocsoportokra, hiszen a több mutációt hordozó sokkal korábbi időkben kellett mutálódjon, mint ahol kevesebb számú és kisebb időtávolságú mutációról van szó. Ráadás érvként szóba jön még, hogy amivel ők manipulálnak – hasonló tévút használatával, mint amikor a genom és az egyéni génvariánsok használatát bíráljuk – az csak egy-egy pontmutáció és nem csoportos. Innen vannak a disszertáció nagy bakugrásai, hogy „mégiscsak van genetikai kapcsolat az obi-ugorok és magyarok között”, „a cigányok hordoznak indiai géneket”, „svédek, norvégok a génátadók Észak-Európának”, „bronzkori migráns lehet a mai európaiak majdnem mindegyike”, stb.

Az egyvonalú eredetelmélet, különösen, ha minden más ismeretet kizáróan előítéletes, ilyesmire vezet. És az indiai emberszármazás eszméjének a régészet alaposan ellentmond.

15. ábra. Az apai leszármazási vonal terjedése.

16. ábra. Az anyai leszármazási vonal terjedése.

A *15. ábrá*ról[408] látszik, hogy hibás az időrendje. A modern embert 50 évezreddel ezelőtt vezeti ki Afrikából, de akkor miként jutott el 60 évezrede Ausztráliába, ahol tény, hogy akkor már ott volt?[409] Az M130 pedig szerinte 48 évezredes kialakulású. De még kellett néhány évezred, amíg Ausztráliába jutott[410]. Azon az ábrán az M168 (CT) 68 évezredesnek van feltüntetve, hogy akkor jött létre. A YAP (DE) meg 64 évezredes és párhuzamosan hozzák ki Afrikából, holott leszármazott.

Ugyanúgy Európát az R1 népesíti be, de Istállóskő embere a würm közbenső lehűlését követő fölmelegedéskor élt ott, és az több mint 40 évezreddel ezelőtt történt. Az ábra az R1-re 28 évezredet ad meg.

És az mitől lenne nyomós érv, hogy nem találtak neolit korból itt R1-et? Hány korabeliből vettek teljes Y kromoszómát és elemezték? Honnan vették? De ha nincs neolitikus R a Kárpát-medencében, akkor ki volt Istállóskő embere, meg a Szeletáé, aki folyamatosan ott élt a kőkorszak végéig?

A dolgozatban szerepel indiai eredetű génom, azt a szerző jogosan köti a cigánysághoz.

Az A–R betűkkel jelzett haplocsoportok és a korábbi M a *16. ábrá*ról, de későbbi részből is leolvasható. Az M17 viszont nem található.

Egy előre elhatározott rendhez hozzák az adatokat. Akik keletinek tartják magukat, illetve a magyarokat, azt a vonalat nyomják, hogy mi magyarok Közép-Ázsiából érkeztünk és valahol összekotortuk a nyelvünket. Műveltség, régészet, nyelv nekik nem számít, csak a génom.

Már pedig a statisztikát itt már 200-nál több emberre is kiterjesztették, de a neolitikumból hány mintájuk volt, amit elemeztek? Arról nem szól a fáma. Bizonyára elenyészően kevés, de attól még magabiztosan nyomják a sódert.

A kilenc Y kromoszóma mintát a Starčevóból vették. Az természetesen odajött Kis-Ázsiából (Çatal-Hüyük), akik meg átvették a mezőgazdasági technikát, azok az északiak és később a Bojan, majd a Cucuteny műveltség volt. Ezektől nincs genetikai minta.

Durva dolog ezek után kijelenteni, hogy a Kárpát-Medencében a neolitból 0% az R1.

Nincs ellentmondás a finnek genetikai távolsága és nyelvi hasonlósága között. Mind a kettő valóban távoli. De csak akkor, ha azt a modellt fogadjuk el, amelyet mi bemutattunk, és azt nemcsak a rénszarvasvadászok távozása, hanem a glottokronológia is alátámasztja.

A finn rénszarvasvadászok a sztyeppéről a Don-mellett modern emberré vált mousterieket jelentik. A magyarok az itt helyben lévőkét és a helyben maradottakét. 14 évezredes a különbség a két nyelv között, és az együttéléskor kerülhettek közel egymáshoz. Elsősorban nyelviekben, hiszen embertanilag nem föltétlenül keveredtek.

Ahogy az istállóskői és a Szeleta műveltség sem kommunikált.

A megjelölt ábrán az M és a betűs elágazásokat összekapcsolták, lehet látni, hogy melyik micsoda

A legnagyobb gond az időrend. Nem tudni, miként számolják ki az elágazás évezredeit, de biztos hogy nem sok alapja van. Valami sávszélességről beszélnek, azaz nem csak egy mutáció

---

[408] A disszertáció a 6. ábrája.

[409] Ezt megerősítik a legújabb kutatások is a helyszínen, lásd Jo McDonald, Wendy Reynen, Fiona Petchey, Kane Ditchfield, Chae Byrne, Dorcas Vannieuwenhuyse, Matthias Leopold, Peter Veth: Karnatukul (Serpent's Glen): A new chronology for the oldest site in Australia's Western Desert Affiliations. *PLoS One* 2018. szeptember 19. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30231025/. Samantha Goerling: Ancient campfire in Western Desert at least 50,000 years old, archaeologists say (Legalább 50 000 éves ősi tábortűz a nyugati sivatagban – állítják régészek). *ABC Pilbara* 2022. március 20. https://www.abc.net.au/news/2022-03-20/ancient-campfire-in-western-desert-dated-at-50000-years/100921362.

[410] Ráadásul az időrend korábbi közlője, Josephine Flood szerint az az ember vékony csontú, lapos arcú, hideg égövi volt, azaz az Afrikából kijövetel után valahol északon – hosszú időn át – azzá kellett válnia. Lásd: Josephine Flood: *Archaeology of the Dreamtime. The story of prehistoric Australia and its people*. Angus & Robertson, Sydney, 1995. Josephine Flood: *Rock Art of the Dreamtime.* Angus & Robertson, Sydney, 1997.

van jelen, hanem több és feltételezik, hogy egy elem megváltozásához ennyi meg ennyi évezred kell. Ezt a mtDNS mutációjánál is láttuk Sykes 7 Évájában. Ahol az „átlagos mutációs rátát” 10 ezer évben határozták meg önkényesen, ami ha igaz lenne, már újra majmok lennénk.

De a mutáció nem időarányos, amivel ők számolnak, hanem esemény arányos. Azaz ahányszor lemásolódik a DNS, azzal a számmal arányos a megváltozás. És a nagyon megnövekedett népességnél nagyon megnövekszik az időegységre eső másolódások száma is.

Hajdan élt talán 1 millió ember a földön, vagy még annyi sem – a Kárpát-Medencében a neolitikumban nem élt több mint 40 ezer – és ott a változás sebessége időben sokkal lassabb, mint most, amikor ezt megbecsülték. Itt a gondok egyik veleje.

A másik, hogy százalékosan teszik össze az egyes mutációkat. Hát ez nem megy! Ha a teljes genomot nézik, akkor még elfogadható, de a haplocsoportok csakis az Y kromoszóma egy adott szakaszára vonatkozhatnak. És amikor egyszer egy helyen megváltozott, annak a valószínűsége, hogy újra változik (vissza) gyakorlatilag nulla. Tehát a változás végleges.

Ezért lehetett Seminónál és Underhillnél az elágazásokat valódi eseményekhez kötnünk.

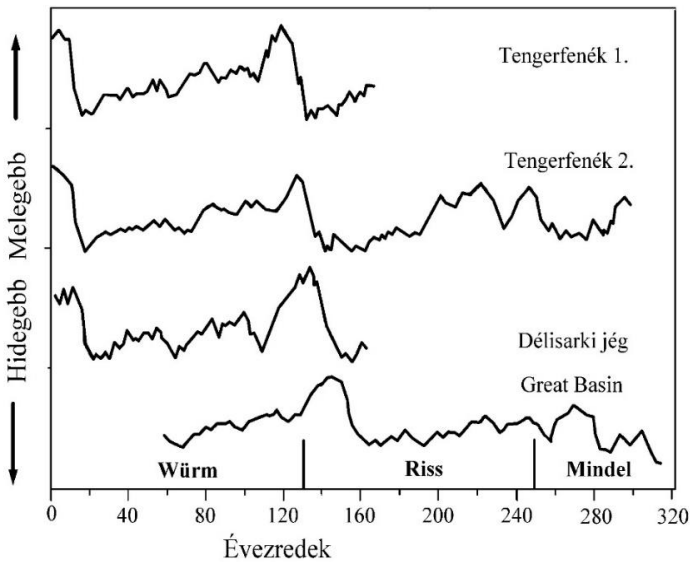
De amikor már más gén szakaszokhoz nyúlnak, az az éppen vizsgált egy-egy család azonosításához talán alkalmas, de történetet nem illik hozzá keríteni.

Mindenesetre nemcsak arról van tehát szó, hogy az alkalomhoz dörgölőznek, hanem inkább arról, hogy a prekoncepcióhoz mint bizonyítotthoz ezen az úton juthatnak el. Bírálóink azonnal törölnék – a nulla % miatt – a gondolatainkat, és vádolnak, hogy nem vesszük figyelembe. Amikor a modell megszületett, akkor ez nem is volt figyelembe vehető, mert ez a genetika sokkal későbbi.

Azaz ha látnak ilyen nulla % neolitikus adatot, azonnal agresszívan támadnak minket. Nulla, mert nem vizsgálták, mert nincs onnan adat. Az idézett „szakirodalom” is úgy fogalmaz, hogy „Starčevo: 9 minta”. Hogy lehet így érvelni? Persze a mongol disszerens bizonyára nem tudja, hogy milyen gazdag élet volt ama „minták” mögött annakidején a Kárpát-medencében.

Feltételezhetjük tehát, hogy bírálóink, akik elfogadják ezeket a felszínes és megalapozatlan állításokat, nem sokat értettek meg a mi munkáinkból, ahol a meglévő – és nem a hiányzó! – adatokra építve alkottuk meg a modellt és abból elméletünket. Az embertanba beleértve a genetikán kívül a testfelépítést és a vércsoportokat is figyelembe véve. Sőt néprajzként a szellemi műveltséget is, de a tárgyit is egységben.

Mindezeket pedig a hagyományostól eltérő időrendbe foglalva, hiszen ma már rendelkezésre állnak az abszolút kormeghatározás módszerei.

17. ábra. A föld globális hőmérséklete és a jégkorszakok időrendje (a déli sarki jég, valamint az óceánfenéki és talajvízi mészlerakódások oxigén izotóp aránya alapján).

Korszerű tudományos időrend korszerű időmérő eszközök által:

Izotópos módszerek 100.000 év határig:

– C14, a szénatomok 14-es izotópja mennyiségének a mérése az eseményhez, lelethez tartozó szerves anyagok alapján,

– a termo lumineszcencia (TL), ill. az optikailag stimulált lumin. (OSL) a régészeti réteg szilikátos anyagait vizsgálja.

Izotópos módszerek 100.000 év fölött:

– a Déli-sarki jég oxigén 18O/16O izotóp mennyiség és arány rétegenkénti mérésével, mész tartalmú tengerfenéki üledékek oxigén izotóp elemzésével (+ U/Th),

– a K/Ar és a Cs/J (cézium/jód) módszerrel pedig agyagásványok képződési idejét becsülhetjük,

– a Föld abszolút hőmérséklete mérésével kalibrált jégkorszaki időrendekkel (az emberi műveltségek időrendje az utolsó 3 jégkorszak idején).

E módszerek pontosítása (kalibrálása):

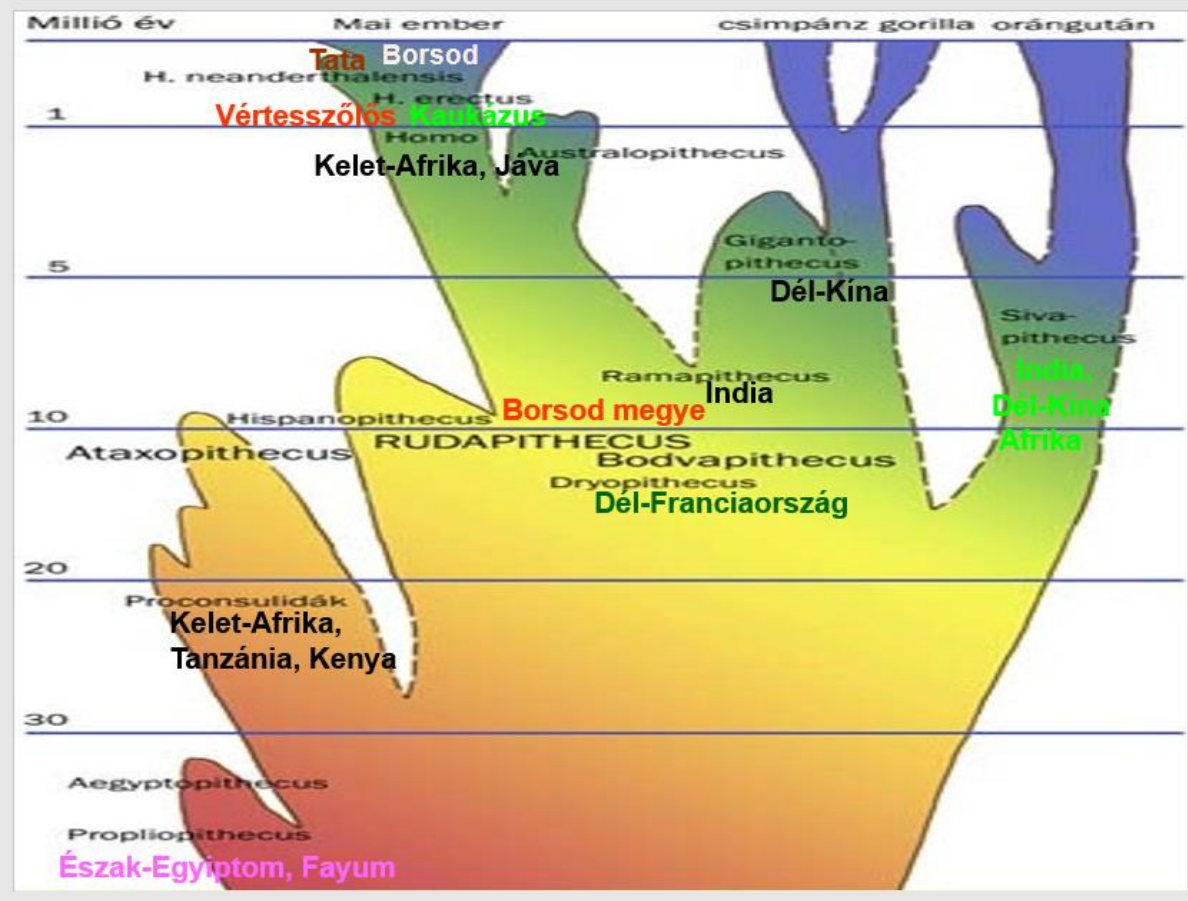
– faévgyűrűs (dendrokronológia) kalibráció.

Idő (év)	**Jégkorszak**
2.000.000 1.600-660.000	dunai I-II. bieber
660.000-500.000	günz
550.000	**hidegcsúcs**
500.000-440.000	meleg szakasz (interglaciáris)
330.000-250.000	mindel (korábbi 750.000-450.000)
270.000	**hidegcsúcs**
250.000-130.000	riss (korábbi 375.000-275.000)
230.000 és 187.000	**hidegcsúcs**
128.000-118.000	nagyon meleg szakasz (int.gl.)
115.000-18.000	würm
79.000, 65000	**hidegcsúcs**
75.000-65.000 **22.000**; 14000 és 11500	meleg szakasz (interstadiális) **hidegcsúcs**; id. és ifj. dryas

18. ábra. Jégkorszakok időrendje.

Idő (év)	**Korszak**	
700.000-90.000	alsó	őskőkor (paleolitikum)
90.000-40.000	középső	
40.000-12.000	felső	
12.000-7000	átmeneti kőkor (mezolitikum)	
7000-5000	újkőkor (neolitikum)	
5000-3800	kora	rézkor
	közép	
	késő	
	korabronzkor	
3800-3500	középső bronzkor	
3500-3000	késő bronzkor	
2900-2700	kora vaskor	
2700-2000	vaskor – ókor	

19. ábra. Régészeti időrend.

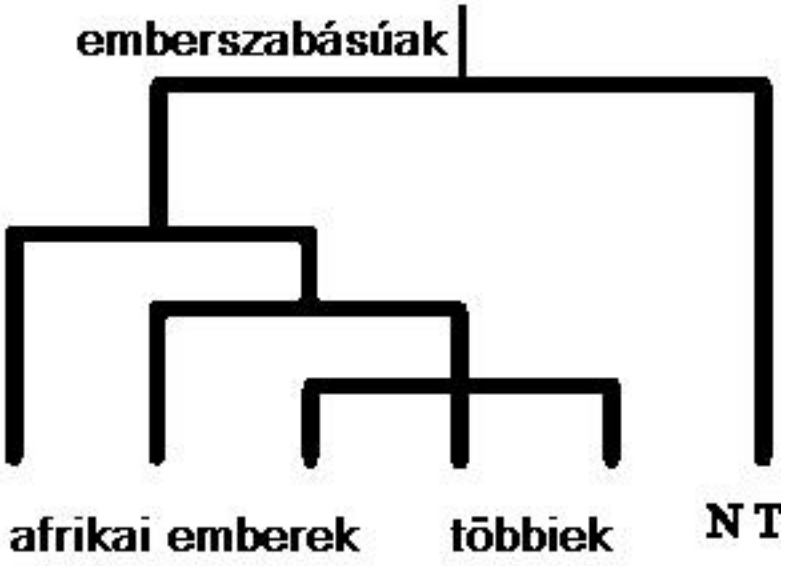

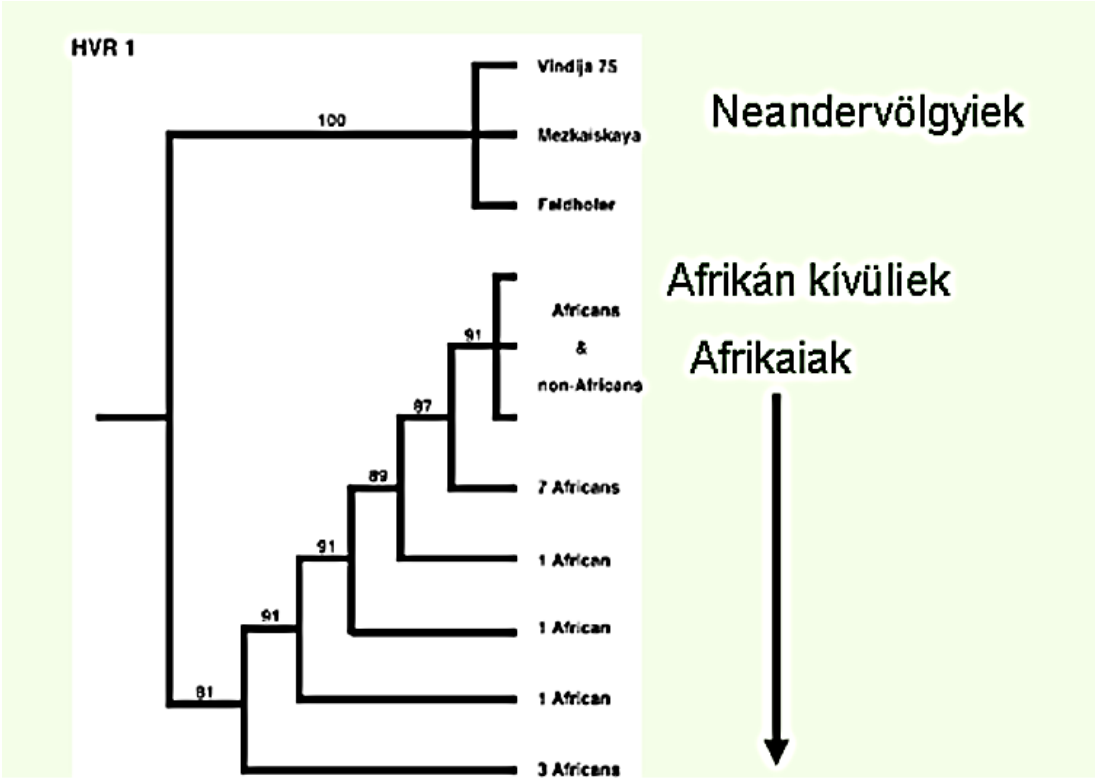
20. ábra. „Isten tenyerén.” Kretzoi Miklós törzsfája alapján.[411]

EU18 (M173):	13,3 %	A Vértesszőlősi ember óta.
EU19 (M17):	60,0 %	A gravetti műveltség óta.
EU4 (M35):	8,9 %	A földművelés kezdete óta.
EU7 (M120):	11,1 %	A kurgán inváziók óta.
EU9 (M172):	*2,2%*	
EU11 (M201):	*2,2%*	
EU17 (M11):	*2,2%*	

21. ábra. Az Y-kromoszóma helyre nem álló szakaszának mutációi a mai magyarságban.[412]

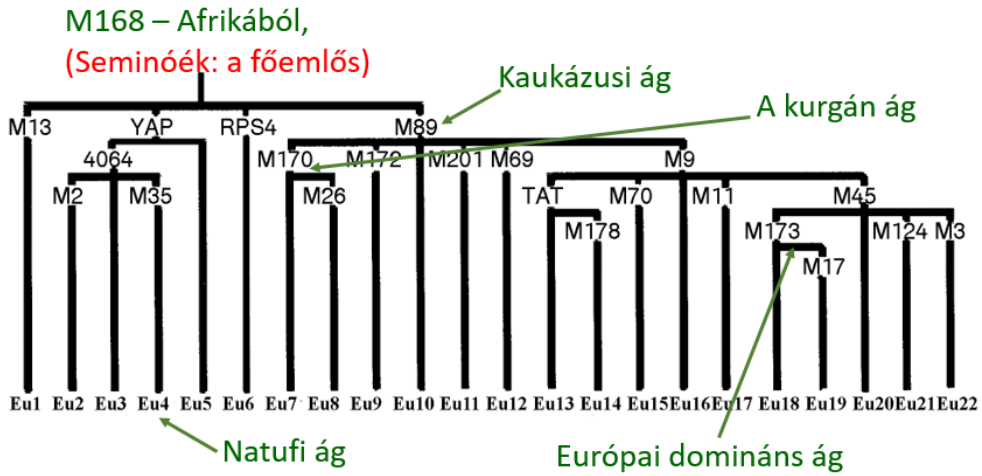
[411] Kretzoi Miklós: Gondolatok az emberré válás korai szakaszáról. A Rudabánya és az emberré válás korai szakasza c. kiállítás katalógusa. Magyar Nemzeti Múzeum, 2004. 02. 9. http://www.ace.hu/rudi/torzsfa.jpg.
[412] Az összeg 99,9% – az eredeti Semino-cikkben.

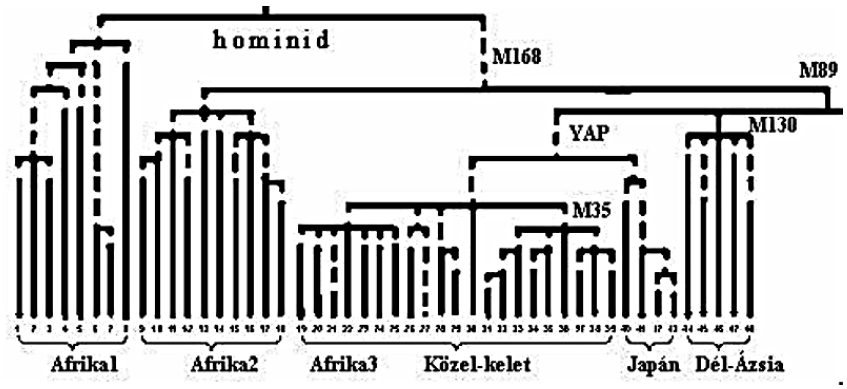

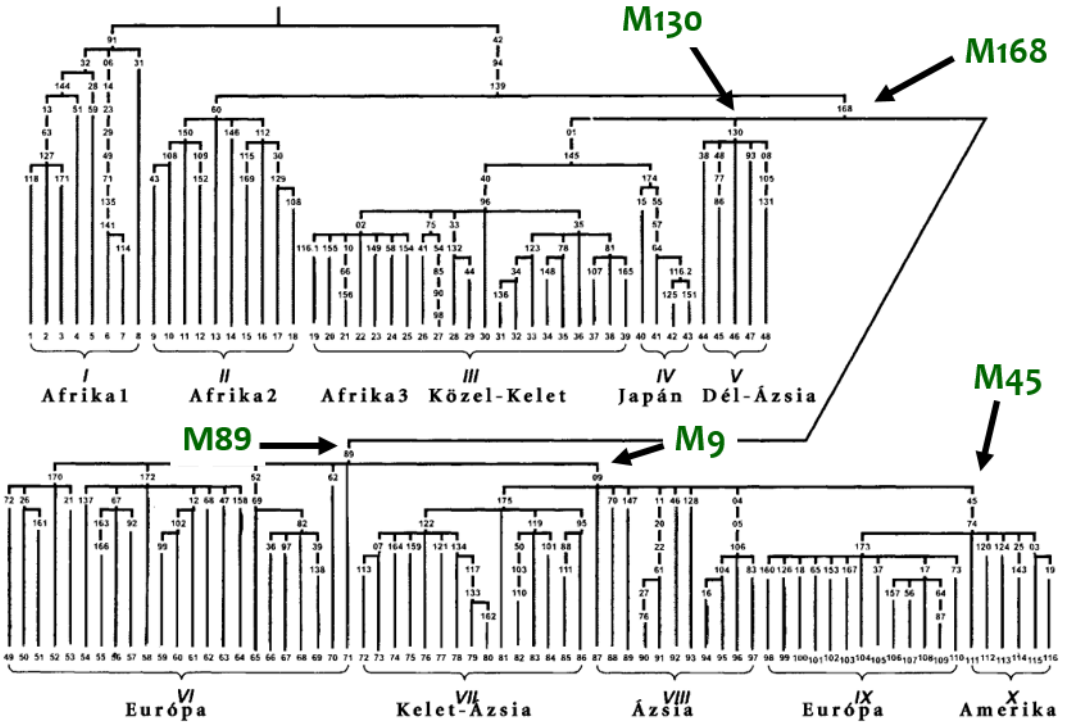
22. a. és b. ábra. Az emberiség mtDNS helyre nem álló szakaszainak vizsgálata alapján felállított származástani fája, az afrikai eredet alapadata. Szegmens-beli távolságok: csimpánztól 94 (5 millió év), az embereké egymástól a legnagyobb 36, neandervölgyitől 35, átlagos 11 (5-600 ezer év).[413] *Ezek bennünk lévő gének: a modern ember félmillió éves!*

[413] V. ö. Bryan Sykes: *The Seven Daughters of Eve*. Banton Press, London, 2001.

23. ábra. Az európai férfi lakosság származástani fája.[414]

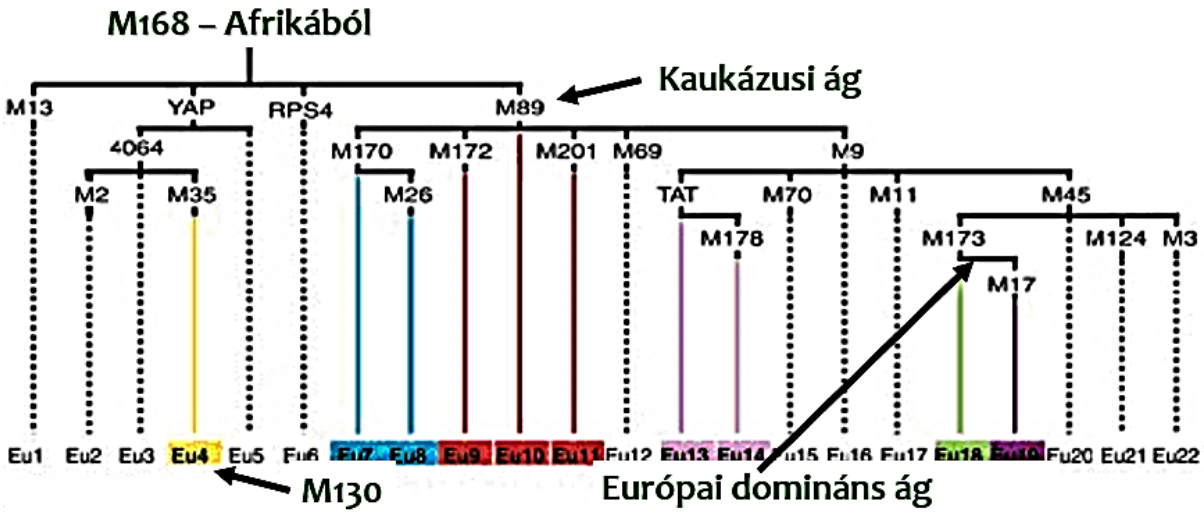

24. a. és b. ábra. Az emberiség Y-kromoszóma szerinti származástani fája.[415]

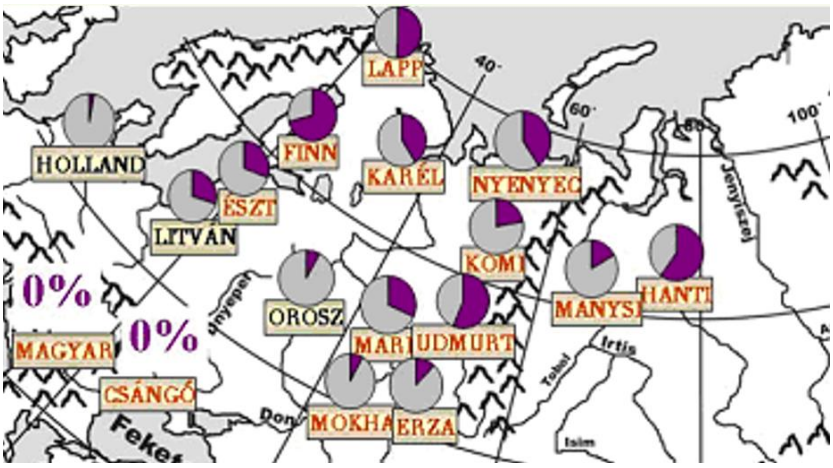
[414] A Semino-csoport tanulmánya szerint.

Afrika:	M91-M32(M06, M31) M74-M94-M139-M60 M74-M94-M139-M168-M01-M145-M40-M96-M02
Közel-Kelet:	M74-M94-M139-M168-M01-M145-M40-M35
Japán:	M74-M94-M139-M168-M01-M145-M174
Ázsia:	M74-M94-M139-M168-M89-M09-M175
Dél-Ázsia:	M74-M94-M139-M168-M89-M09-M04 M74-M94-M139-M168-M130
Európa:	M74-M94-M139-M168-M89-M09-M45-M74-M173-M17 M74-M94-M139-M168-M89-M170(172,52,62)
Amerika:	M74-M94-M139-M168-M89-M09-M45-M74-M03

25. ábra. Emberi világegység: mutációs leágazási egyezések.

26. ábra. Az Y-kromoszóma mutációk európai és Kárpát-medencei rendszere. M173 – az ősi aurignaciak utódai. M17 – az ősi gravettiek utódai: magyarokban 60%, lengyelekben 56,4%, ukránokban 54%, macedónokban 35%, horvátokban 29,3%, szlovákokban 26,7%, udmurtokban 37,2%. YAP-M35 – a déli földművelők utódai. M170 – a kurgán hódítók utódai. M172 – déli pásztorok utódai. TAT – északi, késői, már a 'finnugor' nyelvi kapcsolat utáni!

27. ábra. A TAT allél előfordulása Eurázsiában az ún. „rokon népeknél". Nálunk: nem!

[415] Az Underhill-csoport tanulmánya szerint.

Idő: év	Ember	Hely	Génmutáció
1,5 millió évtől	Homo ergatras	Kaukázus, és afrikai kapcsolatok	M168
1,5 milliótól több százezerig 0,5 milliótól	Homo erectus *Modern ember:* Homo erectus, acheuli, majd moustieri műveltség	Dél-Ázsia Kaukázus Kaukázus és Ázsia Kaukázus és Európa	M130 M89 M9 M45 M173
150.000-kb. 40-20 ezerig Kb. 50.000-től 20.000-től	*Modern ember:* Homo sapiens neanderthalis, moustieri, majd aurignaci műveltség *Modern ember:* gravetti műveltség Későbbi pásztor műveltségek	Európa (Ázsiában is)	M173 M17 M170, M172

28. ábra. Idő, műveltség, helyszín és génmutációk párhuzamban.

Acheuli	Moustieri	Aurignaci	Gravetti
Vértesszőlős I.	Subalyuk	Istállóskő I.	Bodrogkeresztúr
Vértesszőlős II.	Érd	Szeleta	Árka, Szegvár
Vértesszőlős III.	Bánhida	Istállóskő II.	Zalaegerszeg
Vértesszőlős IV.	Tata	Dolni Vestonice	Szekszárd, Palánk
Id. Buda	Észak-Alpok,		Ságvár
Ifj. Buda	Dél-német Síkság		Pilis-hegység
	Istállóskő		Bükki Balla barlang

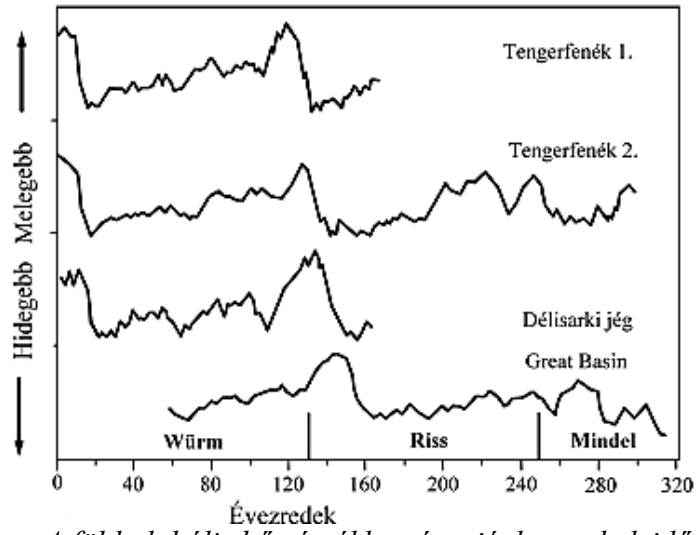
29. ábra. Folyamatos régészeti műveltségek a Kárpát-medencében.

Mellérendelők = magyarok	Alárendelők
Acheuli műveltség: Vértesszőlős, Buda	---
Moustieri műveltség: Subalyuk, Érd, Bánhida, Tata	---
Aurignaci műveltség: Szeleta, Istállóskő	---
Gravetti műveltség: Bodrogkeresztúr, Árka, Szegvár, Zalaegerszeg, Szekszárd, Palánk, Ságvár, Pilis-hegység, Bükki Balla barlang	---
Körös-Tisza-i (Duna I.) műveltség	---
Vincsa (Duna II.) műveltség	---
Bükki és kukutyini vonaldíszes műveltség	**I-II. kurgán hódítás**
Vonal- vagy szalagdíszesek szétterjedése	**III. kurgán hódítás**
Bronzkori műveltség, Budakalász	(harangedény nép)
Vaskori műveltségek:	
dák, szarmata, gepida	kimmer, szkíta, kelta
hun, avar, magyar	római, gót

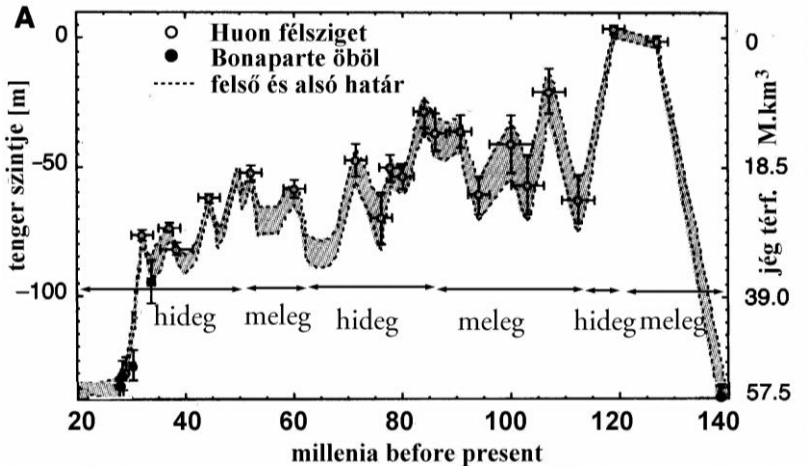
30. ábra. Kárpát-medencei mellérendelés hosszú idejű folytonossága és az alárendelés megjelenése.

E. A Kárpát-medence, mint az európai ősműveltség fontos területe

Az európai alapműveltséget adó népesség jelentős része a Kárpát-medencéből távozott el, először mintegy 14 ezer évvel ezelőtt, amikor a würm komolyabb fölmelegedésével a rénszarvasok északra vonultak és követték őket a gravetti műveltség emberei is. Mert a würm fölmelegedése 20-22 évezreddel ezelőtt kezdődött és 18 évezrede váltott gyorsuló mértékre (*31-34. ábra*), majd még három kisebb-nagyobb visszahűlést követően (idősebb dryas 15,5–14.000, az ifjabb dryas 13–11.500 és egy rövid lehűlés 8–7500 évvel a jelen előtt) a világóceánok JE 7,5 évezreddel ezelőttre érték el a jelenlegi vízszintjüket. Azaz ekkorra fejeződött be a jégkorszak fölmelegedése, az északi féltekét borító jég elolvadása.[416] A Fekete-tenger erre az időszakra területének a felére zsugorodott, mert kiszáradt édesvízi élet azért még volt.

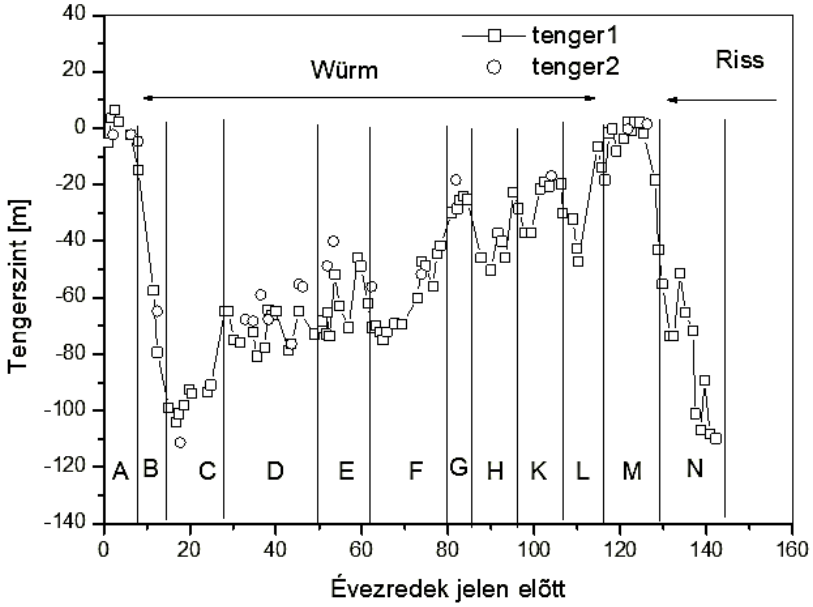

31. ábra. A föld globális hőmérséklete és a jégkorszakok időrendje.

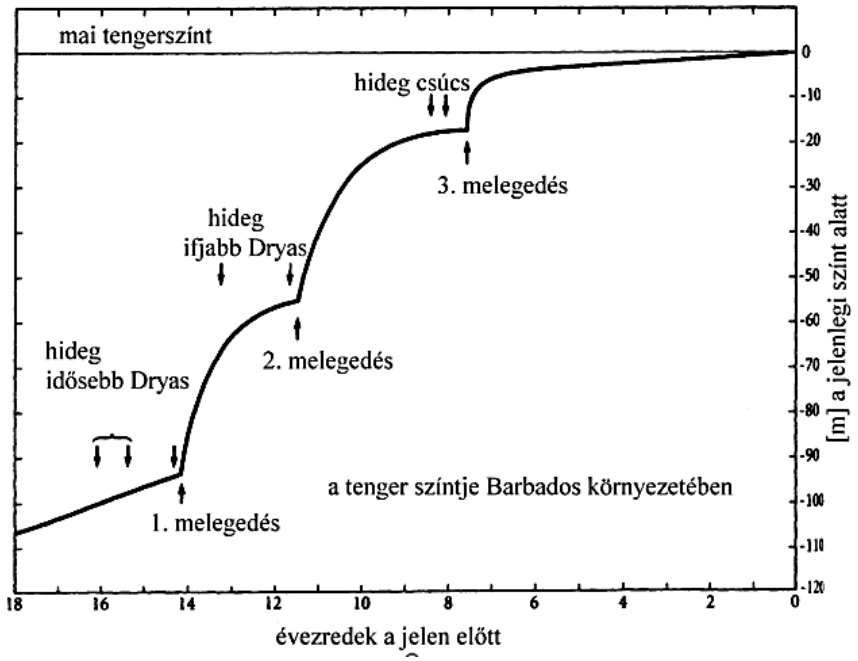

32. ábra. A würm jégkorszaka alatt a tengerszintek és az antarktiszi jég mennyisége az évezredek függvényében.

[416] Ryan, William & Walter Pitman: *Noah's Flood. The New Scientific Discoveries about the Event that Changed History*. Simon & Schuster, New York, 1998. pp. 104, 154-158. Oppenheimer, Stephen: *Eden is the East; The Drowned Continent of Southeast Asia*. Phoenix, London, 1998. pp. 30, 37-38. Lorius, C.– Jouzel, J.–Ritz, C.– Merlivat, L.– Barkov, N. I.–Korotkevich Y. S.– Kotlyakov V. M.: „A 150,000-year climatic record from Antarctic ice." *Nature*, **316**, #6029, (1985), p. 592, 1. ábra.

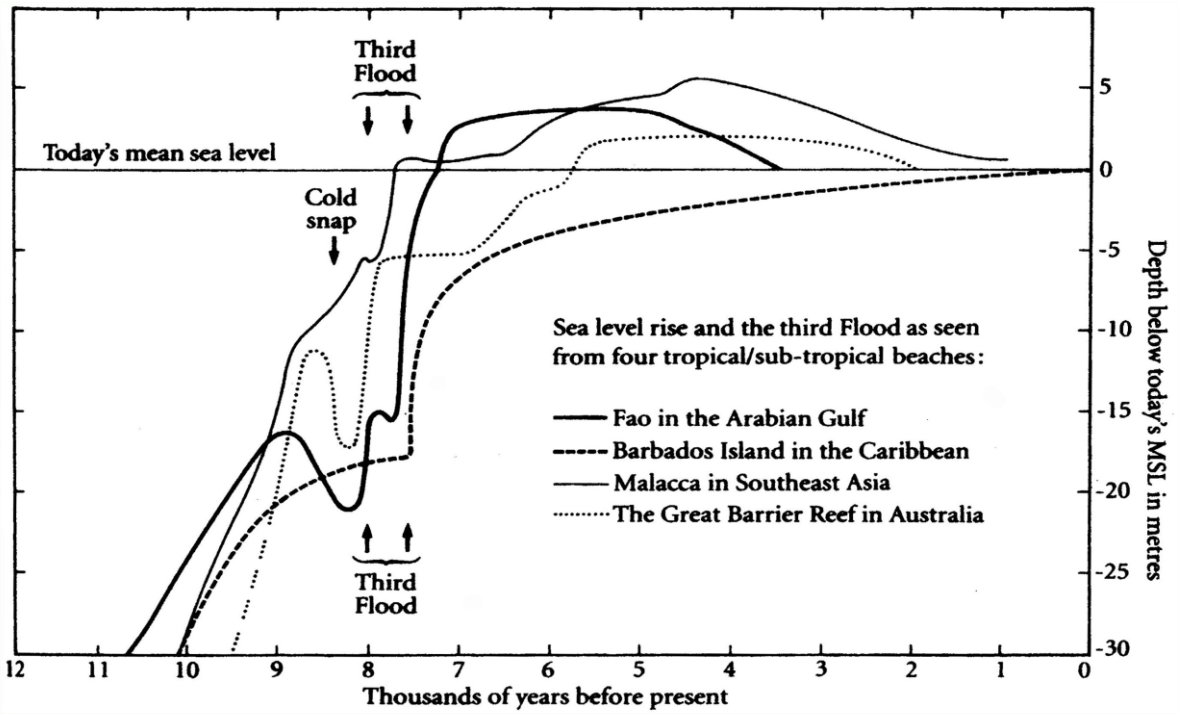

33. ábra. Tengerszint Ausztrália partjainál. A würm jégkorszak időrendje a tengerszintek elemzése alapján. A: jelenkor, B: fölmelegedés, C: hideg csúcs, D: 3. leülő szakasz, E: interstadiális, F: közbenső hideg mélypont, G-L: 2. lehűlő szakasz, L: első hideg mélypont, M: interglaciális, N: riss felmelegedő szakasza.

34. ábra. A würm végének időrendje a barbadosi tengerszint elemzése alapján.

Ugyanis a würm leghidegebb időszakára a világtengerek szintje mintegy 150 m-t csökkent, és amiatt, mert a Boszporusz-hasadék akkor még zárt volt, a fölmelegedés első szakaszában az olvadékvizek a Fekete-tengerbe ömölvén és az azonos szinten lévő Sakarya folyón át távoztak a sokkal alacsonyabb szintű tengerbe. Ezért annak korábbi sós vizét kimosták. Az újabb lehűlések alkalmával ennek a víznek egy része elpárolgott és a Fekete-tó vízszintje fokozatosan csökkent – egyre nagyobb száraz területet hozva létre, ahol emberi élet lehetségessé vált. A további olvadáskor viszont már az északi területek terhelése lecsökkent, mert a rájuk rakódott jégréteg vastagsága csökkent és az újabb olvadék vizek már nem a Fekete-tóba ömlöttek, hanem a Balti-tengeren át a világóceánok felé távoztak (*35. ábra*).

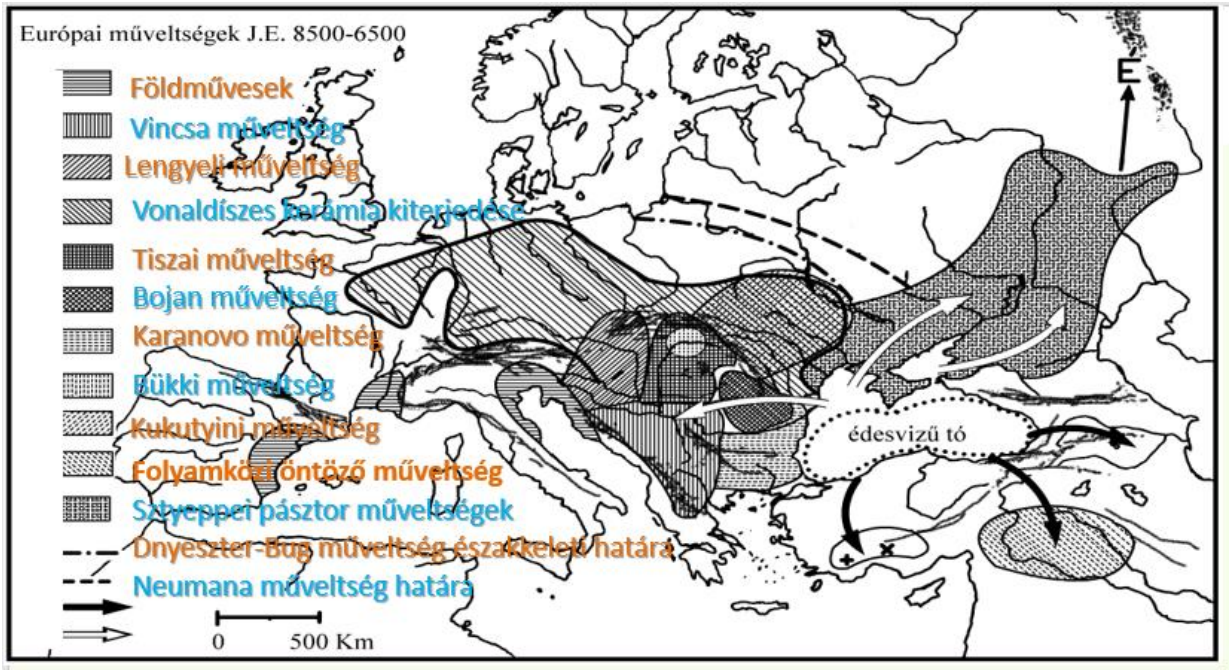

35. ábra. A tengerszint alakulása a würm végétől napjainkig a világóceánok különböző helyén.

A dombvidéki műveltségek területén a legfelsőbb rétegeket a csapadékos időjárás elmosta, ezért nincs adatunk, hogy túlélték-e azok a műveltségek a jégkorszakot.[417] Mégis, két adattal rendelkezünk: a Subalyuk környékén egyéves gyermek csontvázát találták meg, akinek 20 évezredes kort mutatott ki a kormeghatározás.[418] A másik adat, hogy az újkőkorszakban, amikor a Kárpát-medence síkvidéki folyampartjaihoz (Körös–Tisza) Anatóliából gabonatermelő népesség érkezett,[419] a dombvidéki területeken túlélő emberek mintegy száz év alatt átvették az új típusú műveltséget és kifejlesztették az ún. ***vonaldíszes kerámia bükki műveltségét.***[420] Ennek ***kora*** a korszerű adatok alapján a ***JE 9. évezred***, azaz JE 8500 körüli.[421]

Ekkor volt a würm utolsó kisebb lehűlése, amikor Anatólia kiszáradt és onnan a korábbi, immár kerámiát készítő műveltségek eltűntek. Az utolsó hirtelen olvadáskor a Boszporusz átszakadt és a Fekete-tenger ekkor rendkívüli gyorsan sós vízzel töltődött fel, az esetlegesen a partján lévő emberi települések részben elpusztultak, részben a környezetbe elmenekültek (*36. ábra*).[422]

[417] Gáboriné Csánk Vera: *Az ősember Magyarországon.* Budapest, 1980. p. 199.
[418] Gáboriné (1980), p. 173.
[419] Mellaart, James: *The Neolithic of the Near East*, Thames and Hudson, London, 1981. pp. 244, 245, 247. Mellaart p. 261-en kifejti, hogy a Balkán-műveltség anatóliai kapcsolatokat mutat és semmiképpen sem szíriaiakat.
[420] Gimbutas, Marija: *The Goddesses and Gods of Old Europe 6500-3500 BC Myths and Cult Images,* Thames and Hudson, 2nd Ed, (újra nyomtatva: 1996). 1982. p. 27, Gimbutas, Marija: *The Civilization of the Goddess,* Harper, San Francisco, 1991. p. 43. Mellaart (1981) p. 262. is arra utal, hogy a Körös-Starčevo kultúra északra terjedése lelassult, azaz nem az eredeti betelepülők viszik tovább, hanem a megmaradt őslakosok vették át.
[421] Gimbutas (1991), p. 45.
[422] Ryan (1998), pp. 188-201.

36. ábra. Európai műveltségek a würm fölmelegedését követő időben. Fekete nyilak a délre és keletre, a fehérek az északra és nyugatra menekülő földműveseket mutatják a hatalmas ár elől, amely 155 méterrel emelte meg a vízszintet és 155.400 km2 területet öntött el. Az édesvizű tóból Fekete-tenger lett e „vízözön" következtében Kr. e. 5550 körül.[423]

A Boszporusz átszakadásakor a Fekete-tenger mentén megjelent egyszerre több műveltség is.[424] Jellemzőjük, hogy már a háziasított búzát és az árpát ekés földműveléssel termelték (fogatoltak), embert formáló edényeket készítettek, ismerték a rézöntés technikáját és alárendelő szemléletük volt: isteneket tiszteltek. ***A Kárpát-medencében a Duna–Tisza összefolyás mellé telepedtek***, és hamarosan fölváltották a tőlük északra virágzó Körös–Tisza műveltséget. Vinča a legjelentősebb telephelyük, ahonnan Vinča műveltségnek nevezik őket. Rezet bányásztak.[425] A JE 8. évezred végén, több mint két évezreddel megelőzve a sumér műveltség megjelenését, rezet öntöttek. A Szegvár–Tűzköves (Szentes) mellett kiásott 7 évezredes szobor vállán rézsarlót lehet látni (*37. a. ábra*).[426]

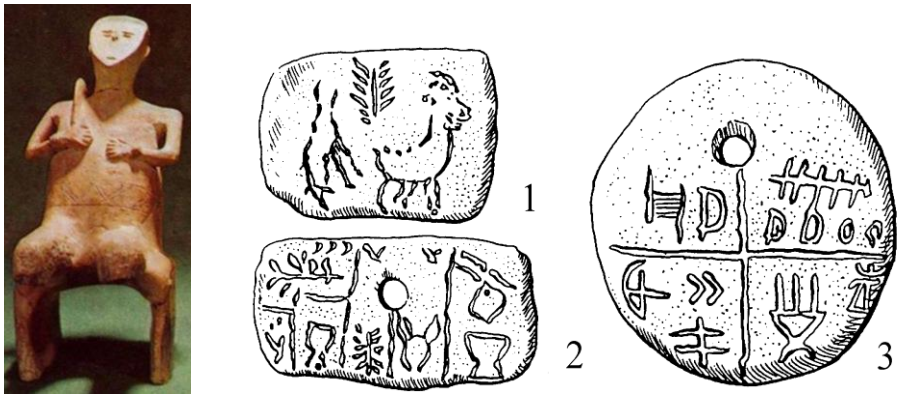
[423] W. Ryan-W. Pitman: *Noah's Flood.* i. m. Azóta a Ryan-Pittman-féle elméletet módosították, korábbra tették, kibővítették, mert pontosabb mérésekből következtetnek. Ezt a fejleményt azonban arra használják, hogy a tudományba nem illő bakugrásokkal „Noé leszármazóit" a fejleményekbe, következményekbe beszámítsák. Világos azonban, bár vitatkozhatnak azon, hogy miként állt be a Fekete-tó, majd a tenger élővilága, de számunkra egyértelmű, hogy volt egy száraz, édesvizes időszak, előtte meg egy nedves, ahogy az első olvadás leve itt folyt át, majd jött a kiszáradás és a 7,5 évezredes hirtelen feltöltődés. Hogy mennyire volt hirtelen, vagy sem, az lényegtelen, mert a hajdani száraz területek víz alá kerültek és az ott élők onnan elmentek. Hogy el is pusztultak-e, vagy sem, lényegtelen. A legenda szempontjából lehet ennek jelentősége, de mi a Kárpát-medence felől nézve a dolgot, ezzel nem kell foglalkozzunk. Számunkra fontos, hogy a Vinča-műveltség ezt követően létezett már és rezet bányászott. V. ö. Ali E. Aksu, Richard N. Hiscott, Peta J. Mudie, André Rochon, Michael A. Kaminski, Teofilo Abrajano, Doğan Yaşar: Persistent Holocene Outflow from the Black Sea to the Eastern Mediterranean Contradicts Noah's Flood Hypothesis. *GSA [Geological Society of America] Today* 2002 May, és James "Bud" Alcock: Enthusiasm for Earth System Science Continues at GSA. *GSA Today* 2002, December. https://www.geosociety.org/gsatoday/archive/12/5/pdf/i1052-5173-12-5-4.pdf. M. Kuman: The Mystery of the Black Sea Floods Solved. *Journal of Earth Science & Climatic Change* 2018, 9:9. https://www.researchgate.net/publication/328286667_The_Mystery_of_the_Black_Sea_Floods_Solved.

[424] Mellaart (1981),. pp. 101, 248-248.

[425] Rudna Glavánál 25 méter mélyre vezető bánya alján korabeli kerámiát találtak. Renfrew, Colin: *Before Civilization; The Radiocarbon Revolution and Prehistoric Europe*. Jonathane Cape, London, 1973. p. 209.

[426] Ez is azt jelenti, hogy rezet önteniük kellett, mert természetes rézből ilyen eszköz nem készíthető. A szobor vállán lévő rézsarló egy példányát Zaleszentmihályon, régészetileg nem datálható helyen meg is találták.

Ez a műveltség már írt. Írásjeleiket nemcsak a Tatárlakai táblákon,[427] hanem számtalan cseréptöredéken meg lehetett találni, de nem csak a Kárpát-medencében, hanem a Balkánon is több helyen. Így pl. Thesszalonikiben, a Karanovó műveltségben, majd Erdélyben is több helyen.[428] Torma Zsófia a XIX. században már ásott ki ehhez a műveltséghez tartozó írásjeleket tartalmazó cseréptöredékeket.[429] Az írásjelek mintegy kétharmada megtalálható a későbbi ún. Lineáris A írásjelei között, aminek a fele viszont a még későbbi Lineáris B jeleinek felelt meg.[430] A lineáris A jeleit találjuk meg aztán a ciprusi írásjelek között is. Az itt megtalált írás nem kereskedelmi, elszámoló jellegű, mint a másfél-két évezreddel később megszületett sumér írás, hanem minden bizonnyal vallási emlékeket rögzítő. A Tatárlakai 3. tábla 13 írásjeléből nyolc megtalálható a székely/magyar rovásírás jelei között (*37. b. ábra*).[431]

37. a és b. ábra. Sarlós alak Szegvárról és a Tatárlakai táblák.

A Kárpát-medencében ekkor három (három fajta), alapvetően vonaldíszes kerámiát készítő műveltség van jelen.[432] A Tisza (Vinča) műveltséggel érintkezett nyugaton az alföldi vonalkerámiás műveltség, amely átterjedt a Dunántúlra is. Északon a Bükki műveltséget találjuk, amely embertanilag nem hígult fel a tiszai műveltség emberével,[433] de nem vette át annak embert formáló kerámiáját sem. Később ***kottafejes műveltség néven terjedt át a Kárpátokon,*** egészen a Dnyeperig, és ***alkotta a kukutyini (cucuteny-i) műveltséget JE 6 évezreddel***.[434] A földművesség mellett az ércbányászat, a fémöntés és a fémfeldolgozás jellemezte a műveltséget, olyannyira, hogy a tőle délre és keletre élő sztyeppei pásztor műveltségeket is innen látták el rézzel.[435]

---

[427] Forrai Sándor: *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig.* Antológia kiadó, Lakitelek, 1994. pp. 24-26, Gimbutas (1982), p. 88, Rudgley, Richard: *The Lost Civilizations of the Stone Age.* The Free Press, New York, 1999. p.: 59. V. ö. Lippai Bertalan: Tatárlaka üzenete. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 35. évf. 1. sz. (2020.) https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_301-322.pdf.

[428] Gimbutas (1991), pp. 310-347, Rudgley (1999), pp. 59-70. Ezt az írást találhatták meg legutóbb a boszniai „piramisban" is.

[429] Forrai (1994). pp. 24-26.

[430] Rudgley, (1999), p. 70.

[431] Forrai (1994), p. 25.

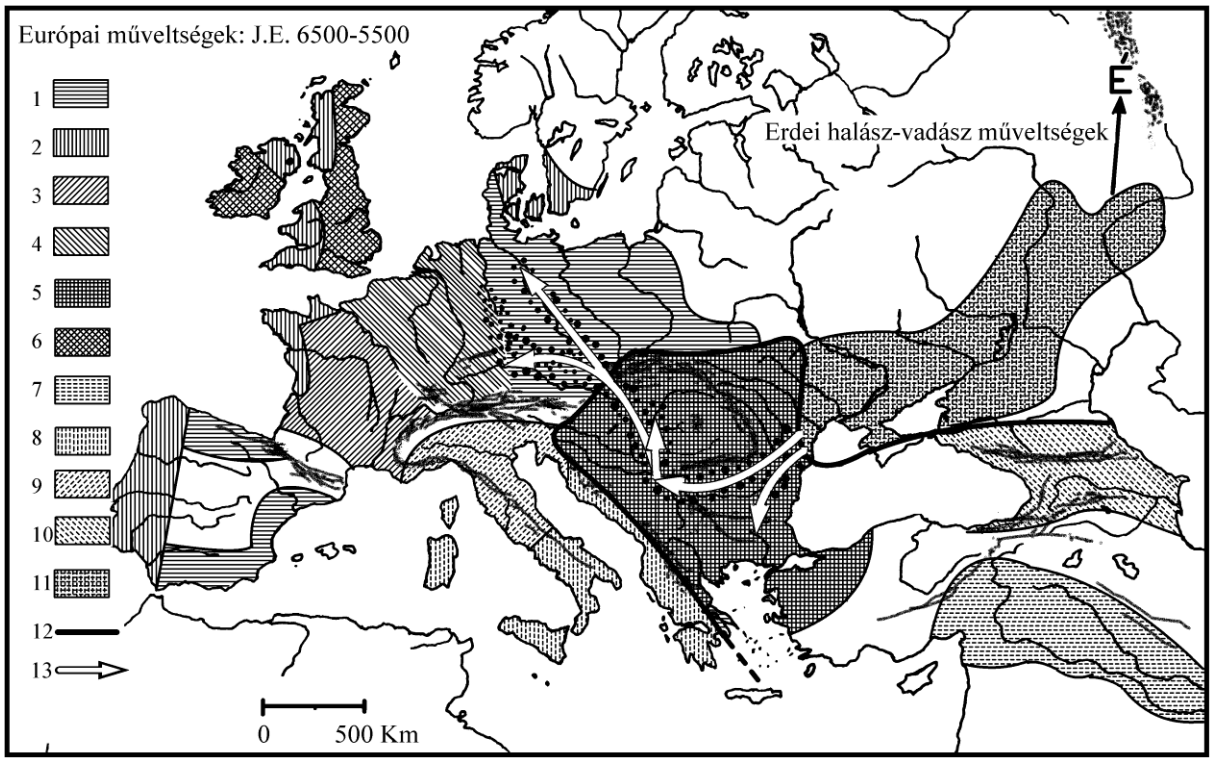
[432] Makkay János: *A magyarországi neolitikum kutatásának új eredményei*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest, 1982. pp. 47-67. Kalicz Nándor: *Agyag istenek.* Corvina, Budapest, 1970. p. 43.

[433] Gimbutas (1991), p.: 26. Mellaart (1981) p.: 258 szerint: hosszúfejű, ovális arcú, vékony és alacsony termetű (163 cm) mediterrán. A helyi cromagnon ismert forrásaként a Lepenski Vir-i átmeneti kőkorszaki lakosságot kell érteni. A Tisza mentén a jégkorszakot követő fölmelegedés idejéről nincsenek sem emberi maradványok, sem szerszámok, eszközök.

[434] Gimbutas (1991), p.: 103, Gimbutas (1982), pp. 33-36.

[435] Gimbutas (1991), p. 361.

A kottafejes műveltség terjedt aztán tovább Európa nyugati felére, ahol faluközösségek és mellérendelő szemlélete, istenek hiánya jelezte útját. Childe a vonaldíszes műveltséget öreg-európai, ill. Duna I és Duna II műveltségnek nevezte, és kiemelte békés jellegét, meg azt, hogy más jellegű mezőgazdaságot folytatott, mint a korabeli folyamközi, ill. balkáni műveltségek. A gabonatermelés során kimerült földet itt elhagyták, de előbb betelepítették erdővel, majd amikor az megerősödött, az erdőt fölégették és visszatértek. A hamuval ugyanis visszakerültek a termőföldbe a kilúgozott elemek.[436] Éppen ezért nem a folyamközben megismert tellek jellemzik az itteni településeket, hanem időszakonként odébb költöztek, majd tovább, majd vissza, de nem pontosan ugyanarra a helyre. Virágzása tetőpontján több még a tízezres nagyságot is meghaladó telepe volt, melyekre a városi szervezettség nem volt jellemző: hatalmas faluközösségeket alkottak.

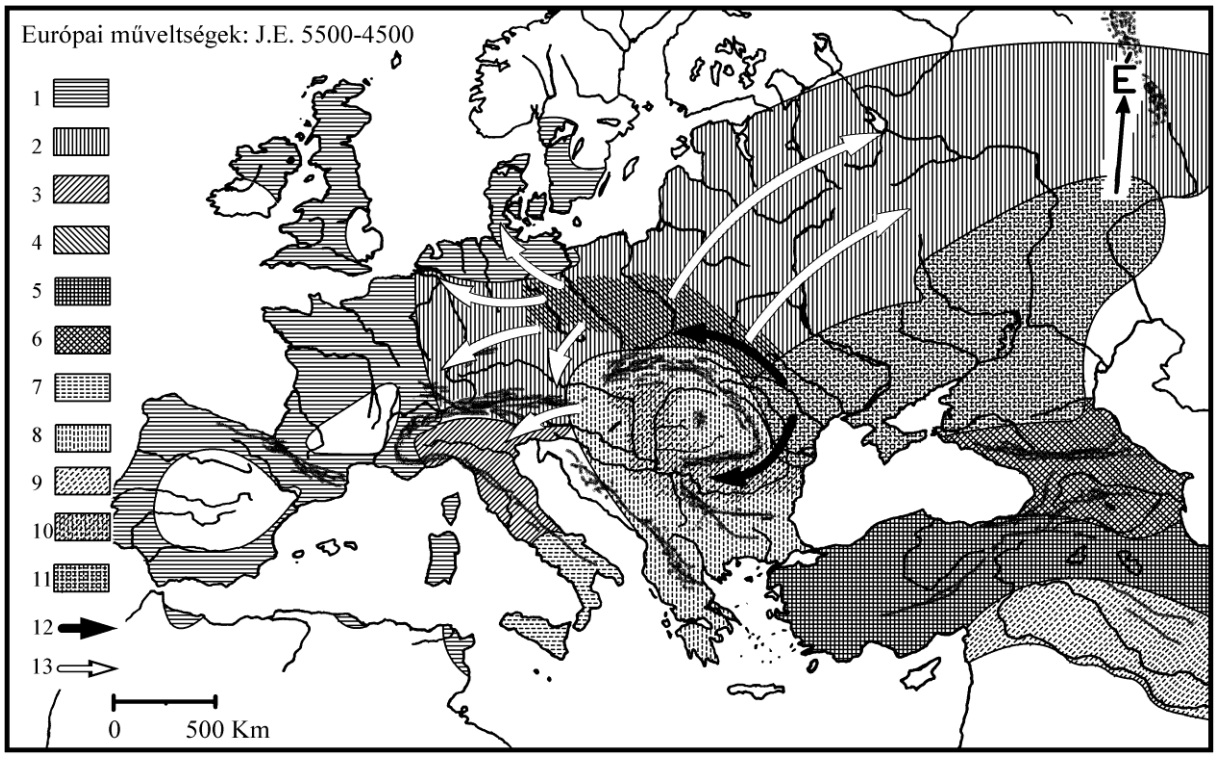
38. ábra. Európa rézkora, I. kurgán invázió. 1: északi földművesség, 2: megalitok, 3: nyugat-francia földművesség, 4: Rajna-Szajna földművesség, 5: közép-kelet-európai rézművesség, 6: brit földművesség, 7: ubaidi városiast megelőző műveltség, 8: dél-olasz földművesség, 9: észak-olasz és tirrén földművesség, 10: kaukázusi rézművesség, 11: sztyeppei pásztor kurgánsíros műveltség. 12: a rézművesség északi határa Kr. e. 3500 körül. 13. Pontok, nyilak: kurgántemetkezés.

Erre az időre az orosz sztyeppe pásztornépei befogták a lovat és a kőkést emberölésre alkalmas méretben készítették, majd kialakították a harci baltát – kezdetben kőből, később rézből – és a JE 6. évezred közepén megindult délnyugat felé az első kurgán invázió (*38. ábra*).[437] Ennek forrása az orosz sztyeppe déli peremén élő halomsíros műveltség volt. Ennek során a harcibaltások fölégették a balkáni műveltségeket, és megjelent ott is a sztyeppén ekkorra már egyeduralkodó társadalmi tagozódás és annak jele: a gazdag ember sírja a szegény mellett. Különösen gazdagok voltak azok a sírok, melyek fölé hatalmas dombot –

[436] Childe, Gordon V.: *What Happened in History.* Penguin Books, Harmondsworth, 1954. (Repr. 1964.) pp. 62.
[437] Gimbutas (1991), pp. 358-359.

kurgánt – emeltek, ahová a főnököt temették, gyakran udvaroncaival és ágyasaival egyetemben. Az első kurgán invázió még mindent fölégetett, és pásztor műveltséget vitt a korábbi földművelő helyére.[438]

Az inváziót követően néhány emberöltővel később azonban újra helyreállt a földművelés, hogy aztán a következő, a második kurgán invázió idején – a JE 5,5 évezreddel, immár az állatokkal vontatott kocsi birtokában – már ne égessék föl azt, hanem rátelepedve, úr és szolga viszonyt teremtve folytassák az alárendelő szemléletű műveltséget. Egyben a letelepedett és a rátelepedő társadalom műveltsége ötvöződött, ami a nyelveik ötvöződésével is járhatott: kialakultak a kettős műveltségek.[439] A kurgán műveltség lovas pásztor népének a forrása az orosz sztyeppe északkeleti területe, a Volga és Káma vidéke volt. A korábbi faluközpontok közösségi házai átalakultak urasági erőddé, ahol már az urak hitének megfelelő formájú kerámia és rézeszközök sorozata készült.

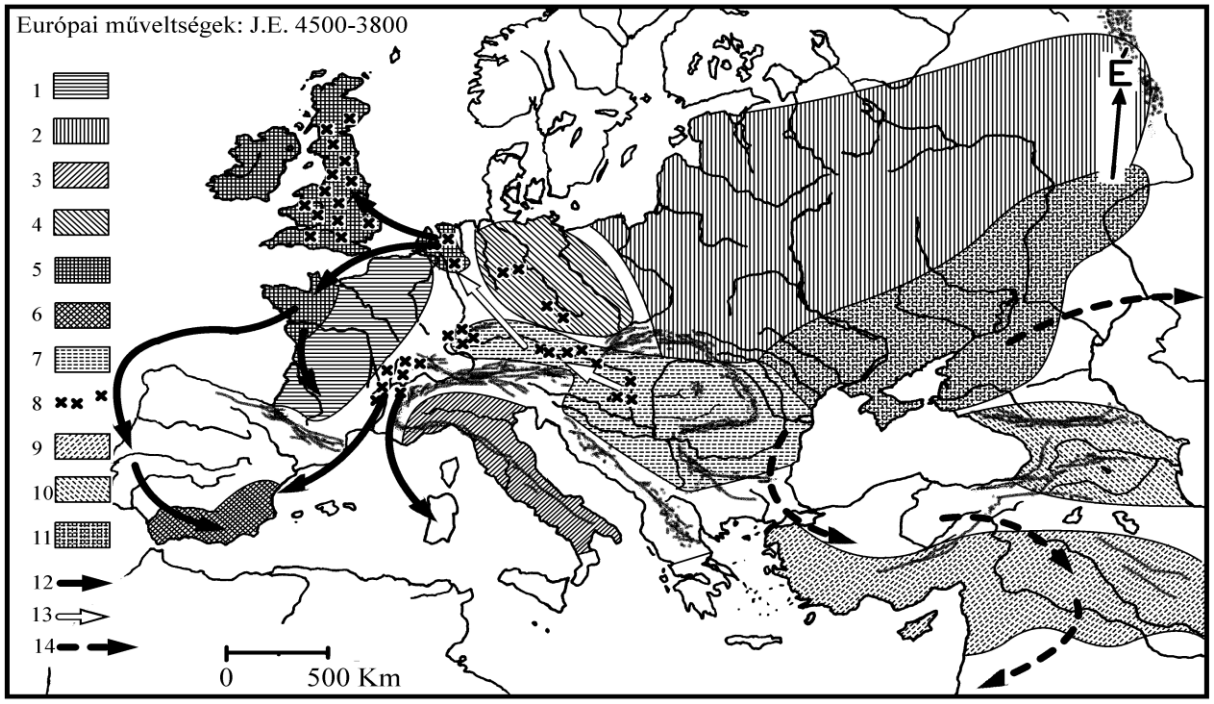
39. ábra. II. Kurgán invázió JE. 5500-4500. 1: nyugat-európai megalit műveltség, 2: szalagdíszes kerámia terjedése. 3: észak-olasz csoport, 4: szalagdíszes (kottafejes) kerámia forrása, 5: anatóliai kora-bronz korszak, 6: kaukázusi kora-bronz korszak, 7: dél-olasz műveltség, 8: Kárpát-medencei (bronzkori) fém-utánzó kerámia, 9: folyamközi városi műveltség, 10: a kurgán műveltség terjedése a Kárpát-medencében, 11: sztyeppei kurgán műveltség, 12: II. kurgánmozgás, 13: szalagdíszesek menekülése.

Ám ebben az időszakban jelent meg ezen a területen a bronz is, amihez a környezet bronzával ellentétben a Kárpát-medencében az ötvöző elemként nem arzént – később ónt – használtak, mint máshol, hanem antimont.[440] Ettől pedig a Kárpát-medence antimon bronzának a minősége olyan jó volt, hogy később még a vaskorszak megérkezését is

[438] László Gyula: *Vértesszőlőstől Pusztaszerig.* Gondolat, Budapest, 1974. p. 75.
[439] Gimbutas (1982), p. 34, Gimbutas (1991), p. 385, Sherrat, Andrew: „The Transformation of Early Agrarian Europe: The later Neolithic and Copper Ages 4500-2500 BC." *Prehistoric Europe*, Szerk.: B. Cunliffe, Oxford Univ. Press, Oxford, 1998. p. 169.
[440] Bárczy Zoltán: „Újabb adatok a Kárpát-medence bronzkori kohászatáról." *Turán* **XXIX** (Új **II**), pp. 11-16. (1999.) p. 10.

késleltette, mert a Kr. e. 5. évszázadban ez a bronz még mindig olcsóbb és jobb volt, mint a korabeli vas.[441]

A második kurgán invázió elsősorban a Kárpátokon belül, a Tisza és a Duna mentén haladt északra, majd nyugatra, de nem hatolt be a dombvidéki műveltségi területekre. Ugyanakkor a Kárpátoktól északra is haladt, és ekkor a Dnyeper keleti oldalától a vonalkerámia műveltsége északra, északkeletre „menekül", és az Urál nyugati területeit foglalja el (*39. ábra*).[442] A glottokronológiai eredményekkel összhangban ekkor távozhatott az „ugor" műveltség (vogulok és osztjákok), és a szamojédek a Kelet-európai síkság közepéről az Urál előterébe, majd mögé, és kezdett a nyelve lepusztulni, hogy mára mintegy harminc nyelvjárásban csak töredékeiben tartalmazza mindazt, amit a magyar nyelv még ma is bír.

40. ábra. III. kurgán invázió JE 4500-3800. 1: megalit műveltség, 2: késő szalagdíszes műveltség, 3: észak-olasz műveltség, 4: Unetice műveltség, 5: Wessex műveltség, 6: El argar műveltség, 7: Dunamenti bronz műveltség, 8: harangedény műveltség, 9: városias műveltség, 10: kaukázusi bronz műveltség, 11: sztyeppei katakomba síros műveltség, 12. Somogyvár–Vinkovci műveltség terjedése, 13, 14. harangedény műveltség terjedése.

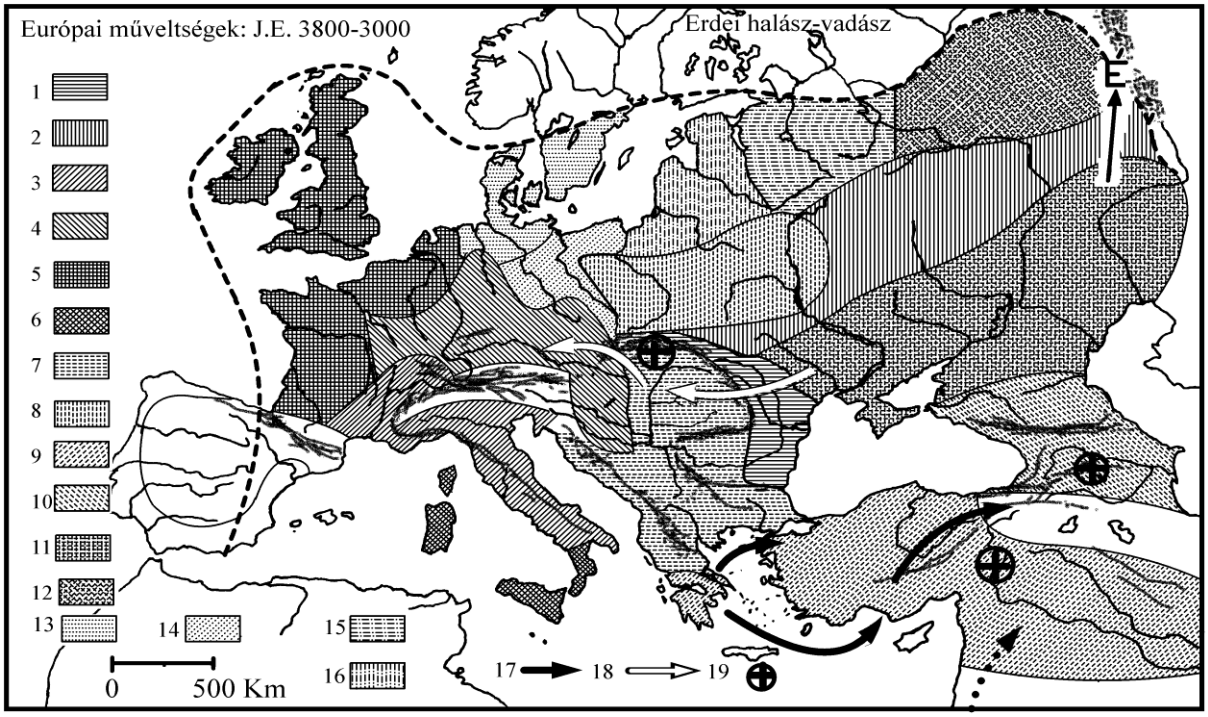
A harmadik kurgán invázió forrása immár a Kárpát-medence nyugati fele volt. JE 5 évezreddel indult el Somogyvár–Vinkovciból az ún. harangedény műveltség nyugatra, teljessé téve Európa kurganizálását („indoeurópaizálódását").[443] Ezzel egyidőtől ismert – függetlenül ettől – a már sumér nyelvűnek mondható városias műveltség a Folyamközben. A Kárpátok északkeleti területein – a medencén belül és kívül egyaránt – a vonalkerámiás műveltség szinte érintetlenül tovább élt eddig (*40. ábra*). Ez több mint három évezredes viszonylag egységes fejlődést jelent. Ennek magva a bükki műveltség volt, aminek a maga korába a Felvidéken, egészen az Alföld pereméig, majd Erdélyben több mint 700 telepe ismeretes.[444]

[441] Bárczy (1999), p. 11.
[442] Sherrat (1998), p. 169.
[443] Gimbutas (1991), pp. 392-393. Renfrew, Colin: *Archaeology and Language.* Jonathan Cape, London, 1987. pp. 86-93, László (1974), p. 94.
[444] Gimbutas (1991), p. 43.

Ha egy műveltség ennyi ideig viszonylag folyamatosan fejlődhet, akkor a műveltséghez tartoznia kell egy viszonylag fejlett nyelvnek is. Ha a továbbiakban nem találkozunk olyan eseménnyel, aminek során ez a műveltség kiirtódott volna, akkor a területen élők nyelvében még ma is meg kell találnunk a hosszú ideig fejlett műveltség nyelvét, mint utódnyelvet.

A harmadik kurgán invázió most sem érintette az Észak-kelet Kárpátok környezetét. Sőt, az egységes sírokat, azaz a gazdagok sírjának a hiányát egészen a Kr. e. VII. századig megfigyelhetjük, elsősorban Erdélyben.[445] Ekkorra pedig a kimmerekkel is találkozhattunk már, akiknek a vezértörzse erre a területre telepedett be, amikor a szkíták Kr. e. 700 körül elüldözték őket a sztyeppei területükről.[446]

Nem olyan fajta kereskedelemmel találkozunk itt, mint amilyet a Folyamközben folytattak! Az erdélyi területeken ekkoriban terjedt el a temetkezéseknél a csónakos temetkezési mód két madárral a csónak két orrában. A madár pedig lélekszimbólum.

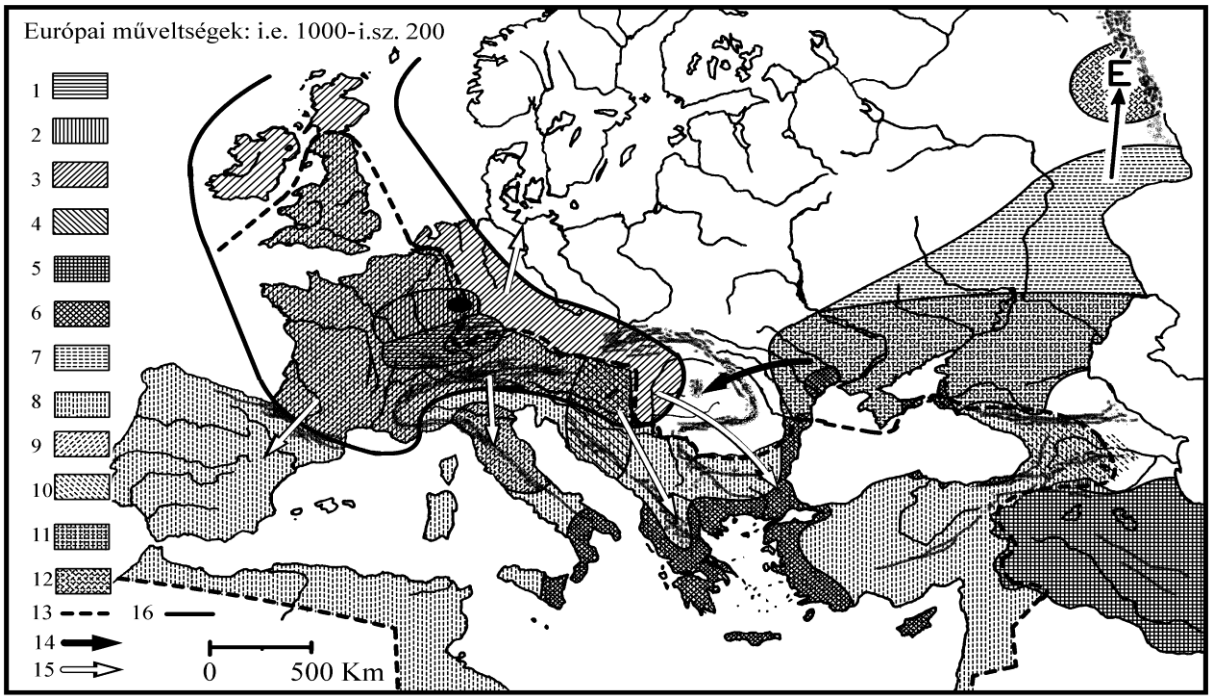
41. ábra. Európa a bronzkor végső szakaszában. 1: kukutyini műveltség, 2: Abasevó műveltség, 3: Rhone–Apennin-i műveltség, 4: tumulus temetkezés műveltsége, 5: késő Wessex műveltség, 6: dél-olasz műveltség, 7: kárpáti és balkáni bronz műveltség, 8: Trzciniec műveltség, 9: városias műveltségek, 10: kaukázusi műveltség, 11: sztyeppei pásztor, gerendasíros (kurgán) műveltség, 12: uráli bronz műveltség, 13: északi bronz műveltség, 14: késői Unetice műveltség, 15: észak-keleti bronz műveltség, 16: késői szalagdíszes műveltség, 17: harci szekér terjedésének népmozgása, 18: harci szekér európai terjedése. 19: korai vasgyártás. Szaggatott vonal: bronzművesség határa. Pontozott nyíl: az egyiptomi XIX. dinasztia hódító útja.

[445] László (1974), p. 82. Taylor, Thimoty: „Thracians, Scythians, and Dacians." *Prehistoric Europe; An Illustrated History.* Szerk.: B. Cunliffe. Oxford Univ. Press, Oxford, 1998. p. 378

[446] Taylor (1998), p. 380.

A vaskorszak küszöbére érkeztünk (*41. ábra*). A Kárpát-medencében azonban nem ez az időszak, amikor legelőször már vasat önthettek. A Tátra térségében a JE. 4. évezred elejéről ismert vaskohó.[447] Ennél sokkal korábbról ismert olyan kemence, amelyiknek a hőmérséklete már 1600 °C fölött lehetett, ami a vas olvasztásához kell. Korábban még a vastárgyakat szivacsos vasból kalapálással készítették el, mert a fémfeldolgozó, fémöntő műhelyek nem voltak képesek a vas olvadáspontjára fölmelegíteni a reakciós elegyet, és a vas szivacsos formában redukálódott az érceiből. A Kárpát-medencében mégsem terjedt el ekkor a vasolvasztás, mert a vas eszközök önmagukban alkalmatlanok voltak, pl. fegyverként mindaddig, amíg az acélt föl nem találták. S a Kárpát-medence bronza pedig annyira jó minőségű volt, hogy egyszerűen nem volt még szükség a vasra.

Ebben az időszakban a Dunántúlon már az urnasíros műveltséggel találkozunk. Ez a műveltség hatott a későbbi etruszk területen lévő Villanova műveltségre, ahová ugyanakkor Erdélyből szállítanak rezet.[448] Érdekes, hogy nem csak a fémet szállították, hanem vele együtt ment a mester és a családja is, ott dolgozta fel a fémet, majd visszament eredeti telephelyére.

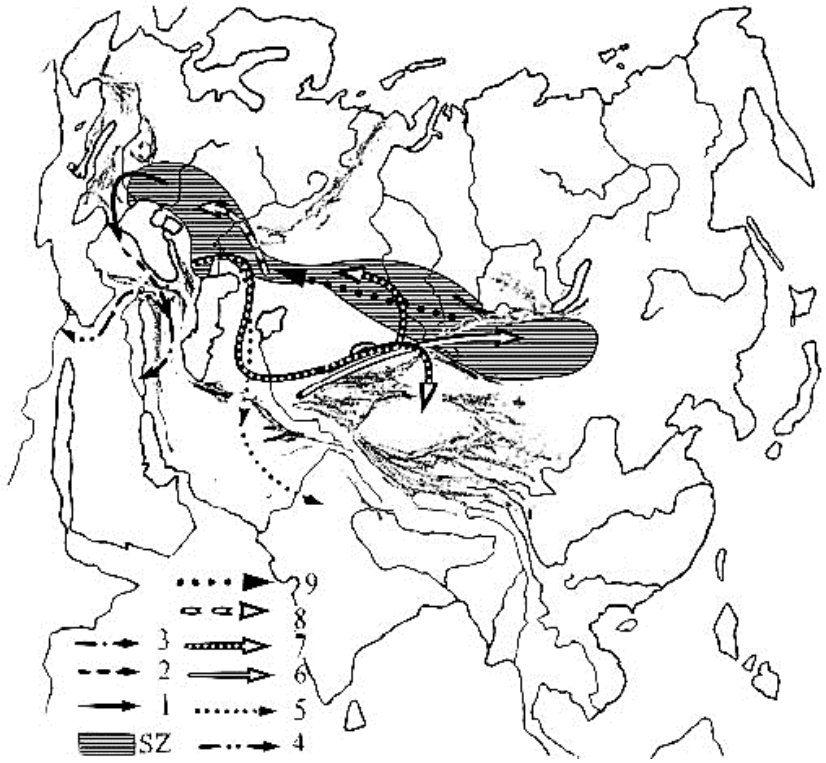
42. ábra. Ötvöződött kultúrák: Európa vaskora Kr. e. 1000–Kr. u. 200. 1: Hallstadt műveltség, 2: Le Tène műveltség, 3: kelták, 4: illírek, 5: Pártus birodalom, 6: görögök, 7: lovas-nomádok, 8. Római birodalom, 9: etruszkok, 10: örmények–grúzok, 11: szkíták. 12: ananyinói műveltség. 13: Róm. bir. határa. 14: lovas-pásztor műveltség terjedése. 15: kelták terjedése, 16: kelták határa.

A szkíta időkben a Kárpátok észak-keleti környezetében nyugalmat találunk (*42. ábra*). Ugyan föltehető, hogy a szkíták „hatalma" átmenetileg kiterjedt erre a területre is, de a műveltséget illetően semmiféle drasztikus átalakulást nem lehet kimutatni. Hérodotosz maga is írta, hogy a szkíták nem egységesek, számtalan velük együttműködő, esetleg nekik adózó törzs tartozik alájuk, akiket egyaránt szkítáknak neveznek, de ezek akár meg is tagadhatják a szkíták katonai támogatását – mint ahogy ez Dáriusz hadjáratakor meg is történt.[449] A szkíták

[447] Taylor (1998), pp. 377-378.
[448] Bárczi (1999), p. 11.
[449] Herodotos: *The Histories*, Ford. Aubreay de Sélincourt. Penguin Books, London, 1954. *4:87*, p. 243, Taylor (1998), p. 381.

sztyeppei uralma a Kr. e. 3. században megroppant, és a szarmaták elől részben Iránba vonultak, ahol megalapították a médek birodalmát,[450] míg másik részük a Kárpátokon belülre telepedett, ahol a helyi lakosságban feloldódtak.[451]

A közvetlen turáni eredetünket cáfolja az is, hogy a jégkorszak felmelegedését követő időkben az Aral tótól délre nem sztyeppe volt, ott letelepedettek éltek, de erős pásztorság mellett.[452] A későbbi Khorezm állam eredete jégkorszaki népességre vezethető vissza, de az északról és délről jövő nyomás hatására az őslakos népesség a Kr. e. 3. évezred végétől keletnek mozog (*43. ábra*). A keletnek mozgók aztán majd meg az északi sztyeppére adnak nyomást és ott a mozgás iránya nyugati. De ez csak Kr. e. 1000 körül lesz komolyabb, aztán fokozódik egészen a Kr. e. 500-as évekig. Később már csak átszáguldanak rajta a mongol–tatár lovasok, de azok is északon, nem pedig a Káspi-tengertől délre.

43. ábra. A harci szekér terjedése keletre. 1: Kurgán harci szekér terjedése a dél-orosz sztyeppe felől a Balkánra JE 4000 k. Belőlük lesz a Mükénéi királyság. 2: Harci szekér Anatóliában, JE 3900 körül. Kései utódaik a hettiták. 3: Harci szekér Zagroszba: Kassiták JE 3700 k. 4: Harci szekér JE 3500 körül Egyiptomba: hükszoszok. 5: Pásztornépek Iránba és Indiába: JE 3900-3700. 6: Turkok mozgása: JE 4000-3800. 7: Szkíták mozgása: JE 3000-2900. 8: Tochárok mozgása JE 3900 körül. Ők nyomhatták meg a turkokat keletre. 9: A tochárok ágából jöhetett létre a későbbi szkíta, mivel északnak fordult. Vonalkázva az akkori sztyeppei terület.

Akik a Káspi-tótól délre mennek, azok aztán Levantin felé veszik útjukat, nem mennek fel északra. Sztyeppe van még Irán északkeleti részén is és vékony sávban a nagy hegyektől északnyugatra is, de az jelentéktelen – bár lassabb pásztorvonuláshoz azonban elegendő. A lényeg az, hogy nagyobb tömegben – törzsi, vagy nagyobb keretben, azaz kocsikkal, asszonyokkal s nemcsak lóháton katonaként – a déli útvonal nehezen járható. Főként nincs kapcsolat a Kaukázustól északra elterülő részek és az iráni fennsík között, mert itt csak lovas katonák tudnak közlekedni – ahogy a szkíták is katonaként törtek oda be, és viszont: később

[450] Ascherson, Neal: *Black Sea*. Vintage, London, 1996. pp. 223-224.
[451] László (1974), p. 103.
[452] Mellaart (1975), pp. 208-210.

arabok is csak katona csapatokat vezettek át ott – lóháton. Kínában is vannak sztyeppei területek, de azokra nem mehettek be – pedig akartak – a lovas nagyállattenyésztők, mert ott kínaiak gyakorolták a hatalmat. A későbbiek – a turkok – már a Kaukázus hágóit is használták délre törésükben, ahogy ezt korábban a szkíták is megtették. De akkor a Kaspi-tó nyugati szélén is levonulhattak – de azok csak lóháton ügetők voltak. A korábbiak – akik kocsikkal közlekedtek – ezeket az utakat általában nem használhatták, ezért, hogy délre kerüljenek nagyobb tömegben, az Aral- és a Káspi-tó közötti arid területen kellett átvonulniuk.

Érdekesség, hogy a szkíták egyenes utódai az alánok leszármazottai, az oszétek,[453] és ők, a kardot istenítők, a kovácsot is istenítették. Ugyanakkor tudnunk kell, hogy a sztyeppén – különösen annak déli területein – általában nincs fa, melyből a kovácsoláshoz feltétlenül szükséges faszenet készítsenek. Ez lehetett a szkíták korlátja is: nem volt korlátlan mennyiségű nyílhegyük! És ugyanezért azokat, akiktől beszerezték, isteníthették, azaz fémműves elődeinket is, s ami lényegesebb számunkra, hogy szerepkörükben meghagyták. Mert az isteni szimbólum kard imádata tehát a sztyeppei kultúrákban igen mélyen gyökerezik.[454]

A kardimádat Sulimirski szerint az iráni nyelvű pusztai népeknél egészen szokványos. Ennek igazolására Hérodotoszt idézi, miszerint az észak-pontuszi tartomány szkítáinál a vaskardot, a 'szkimitárt' a hadisten, a szkíta Árész[455] képmásának tekintették. Amint Claudius Marius Victor 5. századi marseilles-i rétor is Alethia[456] című művében említést tesz az alánok „primitív" vallásáról, hogy a korabeli alánok áldozatokat mutattak be őseik tiszteletére, és a kard az ősi alánok vallásában is központi helyen állott. Sőt a kard sokkal több ajándékot kívánt, mint más istenségek. Arésznak hadifoglyokat is áldoztak.[457] Bachrach a kardkultuszt még a nem indoeurópai hunoknál is kimutatja, mivel azt átvehették alán-szarmata szomszédjaiktól.[458] A kardkultusz aztán az 5–6. században Nyugat-Európába telepedő alánokkal megérkezett nyugatra is. E kereszténység előtti alán-szarmata vallás a csupasz kardot, ill. az általa képviselt természetfölötti erőt központi helyre tette.[459] Sőt, itt már csak az

[453] Littleton, Scott L.—Malcor, Linda A.: *Szkítiától Camelotig. Az Arthur királyról, a Kerekasztal Lovagjairól és a Szent Grálról szóló legendák eredetének radikális újraértelmezése.* Szkíta Szarvas Könyvkiadó, Nyíregyháza, 2005. Az Arthurról, Lancelotról és Batrazról szóló legendák feltételezett kialakulási menete szerint az északkelet iráni alaptípus három alakban, illetve időben fejődött tovább: a szkítáknál, a jazigoknál (szarmatáknál) és az alánoknál. A szkítáknál a 'szkíta Árészig', a jazigoknál Arthurig, és az alánoknál két, nyugati és keleti részre oszlott. A galliai alánoknál jelent meg Lancelot, és az oszéteknél Batraz. Lásd Littleton (2007), p. 32. Vesd össze: „…a középkori Arthur-legendák az időszámításunk előtti első évezredben az ősi Szkítiában virágzó epikus hagyományban gyökereznek…" (Littleton [2007], p. 27.) „Batraznak, az oszét hősök, a nártok vezérének Arthurhoz hasonlóan varázserejű kardja van." (Littleton [2007], p. 27. V. ö. Dirr, Adolf: *Caucasian Folk Tales.* Dutton, New York, 1925. Dumézil, Georges: *Légendes sur les Nartes.* Librainie ancienne Honoré Champion, Paris, 1930. Dumézi1, Georges: *Le livre des héros.* Gallimard, Paris, 1965.

[454] Hérodotosz 4.59 62; de Sélincourt (1972), pp. 290-291.

[455] Sulimirski, Tadeusz: *The Sarmatians.* McGraw-Hill, New York, 1970. p. 36; Hérodotosz 4.62; de Sélincourt (1972), p. 190.

[456] Schenkl, C., ed.: „*Claudii Marii Victoris oratoris Massiliensis Alethia" Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum 16.* 1888. I. pp. 335-498, II. pp. 189-200. Bachrach, Bernard S.: *A History of the Alans in the West.* University of Minnesota Press, Minneapolis, 1973. p. 31-32. Courcelle, Pierre: *Histoire littéraire des grandes invasions germaniques.* Hachette, Paris. 1948. p. 221. Werner, Joachim: *Beitrage zur Archologie des Attila-Reiches.* Munich, 1956. p. 16. a marseilles-i alán temetések bizonyítékairól ír.

[457] Az emberáldozat másféle rendben történt, mint az állatáldozat: minden századik férfi fogoly fejére bort öntöttek, nyakát tál fölött elvágták, a tálat vérrel a halomra tették, s a kardot vérrel öntözték. E gyakorlat hatással lehetett a legendákra, ahonnét a vérrel telt Szent Grál edény, ill. kehely történetei kifejlődtek. Vö. Littleton (2005), 8. és 9. fejezetet.

[458] Bachrach (1973), p. 111. szoros tagolásában az egyes mesék sokkal inkább a három nemzetség lakóhelye szerint oszlanak el (földműves, állattenyésztő és harcos).

[459] A kardot itt már nem földbe szúrva ábrázolták, hanem kőbe zárva. A kard egyfajta világtengely (axis mundi), szent, központ, ahonnan a törzs származik. A szent kardot a kőből kihúzó aktus a harcost elválaszthatatlanul összefűzi a szent kiindulóponttal. Egyúttal felruházza a fegyver természetfeletti erejével és teljes jogú harcossá teszi. S

a harcos sajátíthatja el tökéletesen hivatása művészetét, aki képes kardot kovácsolni magának. S jóllehet a kőbe zárt kard motívumának e vetülete a keresztény kort megelőző időkből való, nem jellegzetesen alán-szarmata eredetű. A széles körben elterjedt észak-európai kovácsszimbolika megnyilvánulása inkább.[460] Valószínűsíthető, hogy az alánoknál és a szarmatáknál is ugyanez a hagyomány élt. S ez mind a széles körben elterjedt észak-európai kovácsszimbolika megnyilvánulása. S ahogy a kőbe zárt kard történetét a hadistent földbe szúrt karddal tisztelő galliai alánok vallása átalakította, ugyanúgy a Grál legendák kialakulását a varázskupáról szóló történetek hatásának tekinthetjük.[461]

A fentiek azonban a magyar népi történetekből, regékből, mesékből, népművészeti alkotásokból hiányoznak, jóllehet, a későbbi időkben a krónikáink alapján ezek jó eséllyel meggyökerezhettek volna a magyar népi kultúrában.

Ekkor ritkul meg a Kárpátokról keletre ismert Przeworsk műveltség, és későbbi ikertestvére, a Cjernjakov műveltség.[462] E két műveltség emberei – bár hátra hagytak katonasírokat is, lovas katonákat rejtve – zömmel közepesen gazdag emberek egalitárius telepeit alkották. Mozaikszerűen, hihetetlen változatosságot mutattak fel, ezért a kutatók képtelenek egységes nép alá rendelni őket. Ellenben mindezen sajátságok megfelelnek a mellérendelő társadalomnak, amely a magyarságot jellemzi. Telepeik a Tiszától keletre a Dnyeszterig, délen a Dunától északon az Odera és a Visztula völgyéig voltak. Véglegesen az V. század elején, a hun időkben tűnik el ez a műveltség innen – és költözik el, vagy inkább alakul mássá (*44. ábra*).[463]

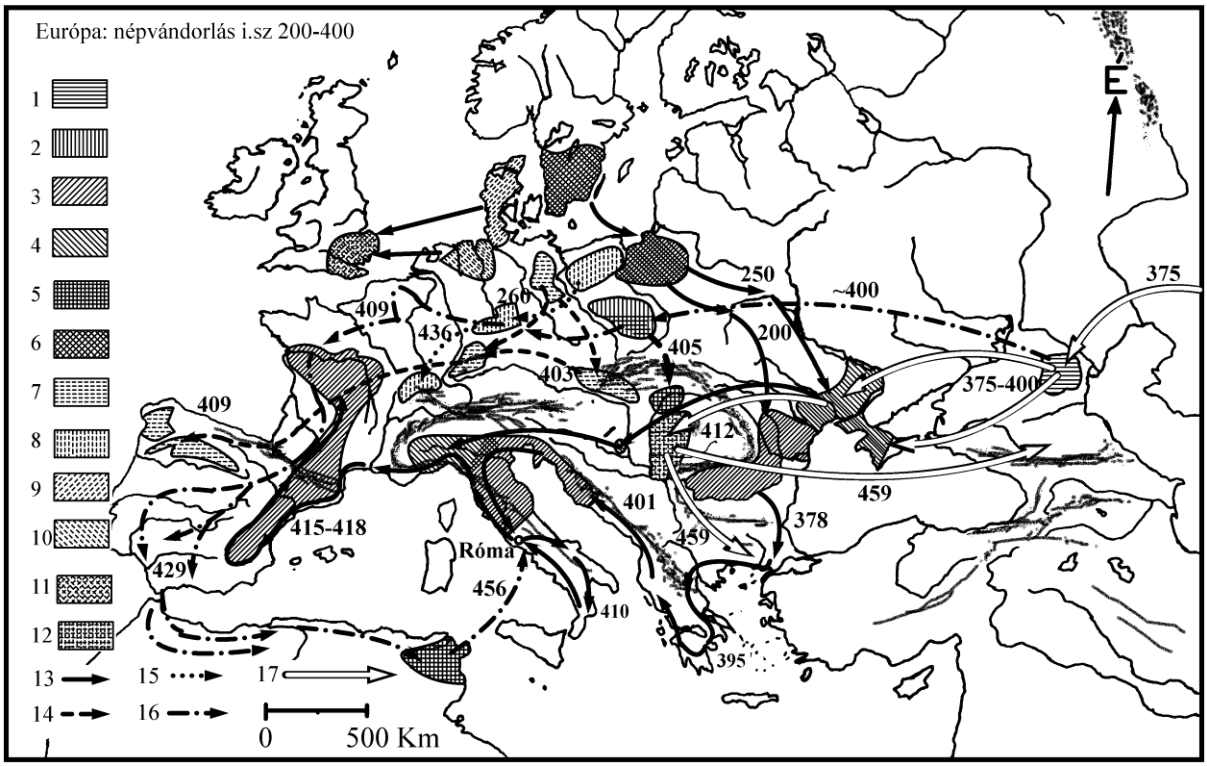
aztán a kőbe zárt kard a legtöbb nyugati, azaz arthuri szövegben módosul, mert a kard kovácsüllőből áll ki, s az üllő van kőbe ágyazva. Lásd Cowen, James: *The Elements of the Aboriginal Tradition*. Element Books, Shaftsbury (első kiadás 1992), 1969. 1:16. Az *Arthour és Merlin,* ahol üllőről nincs szó, kivétel, a jelenetben „*a földön nagy kő hevert",* melyből „*egy szép míves kard kiállt."* Lásd Cowen (1969), II. pp. 27-29; vö. Weston, Jessie L.: *Chief Middle English Poets.* Houghton Miillin, Boston, 1910. p. 119. Az üllő szerepét Udo Strutynski azzal magyarázza, hogy a Nibelung-énekben Siegfridet egy Mime nevű isteni kovács beavatja a fémmegmunkálás titkaiba, mely tudás révén a hős úgy jut a varázskard birtokába, hogy maga készíti el a fegyverét, amivel azt is igazolja, hogy már igazi harcos. Megjavítja a kardot, melyet apja, Siegmund húzott ki egy fából, miután a kardot Odin lándzsája kettétörte. Lásd Davitson, H. R. Ellis.. *Gods and Myths of Northern Europe.* Penguin Books, Harmondsworth and New York, 1964. p. 49. Az Arthur legendakörből Perceval kardját és a törött Excaliburt a Tó Hölgye cseréli ki Arthurnak.

[460] E szimbólumrendszer jelenik meg a *Kalevalában* Wayland kovács történetében, és egyéb olyan regékben, ahol isteni vagy félisteni kovácsok őrzik az ércet fémmé alakító mágikus tudományt, s annak művészetét, hogy a harcosok miként alkalmazhatják e tudást a gyakorlatban. Így például Arthur kihúzza a kardot az üllőből, s Perceval szinte 'újrakovácsolja' a Grál-kard törött darabjait, amikor összeilleszti őket. A kovácsmesterség jelképéből kovácsolja meg a saját kardját, és Siegfriedhez hasonló jártasságot mutat a mesterségben.

[461] Az alán hitben a kupához és egyben a hordozó nárt-családhoz kötődő fő istenség a Napisten. A kupa az Alagáta-nemzetségről, az uralkodói szereppel felruházott nárt-családról a Borata családra, a marhapásztor nemzetségre szállt. Lásd Littleton (1978), p. 517. Az utóbbi nemzetséghez társuló istenek a tűzhely és a víz istensége, melyeket a nárt mondákban Szatana, ill. Batraz/Don Bettir képvisel. Lásd Abaev, V. I.: *The Prechristian Religion of the Alans.* Oriental Literature, Moscow, 1960. pp. 12-14. Dumézil megjegyzi, hogy noha a nártoknál a hadistenhez az Ahszartaghta család, vagyis a második szerepkör nemzetsége kötődik, a többi nemzetség csöppet sem kevésbé harcias. Lásd Dumézil (1930), p. 19.

[462] Cunliffe, Barry: *Prehistoric Europe.* An Illustrated History. Oxford Univ. Press, Oxford, 1998. p. 452.

[463] Todd, Malcolm: "Barbarian Europe, AD 300-700." *Prehistoric Europe.* Ed. B. Cunliffe, Oxford Univ. Press, Oxford, 1998. p. 452.

44. ábra. Az európai „népvándorlás" első szakasza. 1: alánok – 376, 2: vandálok – 400, 3: vizi-gótok – 270-376, 401, 407 után, 4: ostro-gótok – 200-375, 400, 452 után, 5: alán–vandál szövetség, 6: gótok a szétválás előtt, 7: szuevik – 170, 200-403, 411 után, 8: burgundi – 160-250, 250-436, 443 után. 9: herulok, 10: saxonok, 11: angolok, 12: hunok – 412-454, 13: gót vándorlás, 14: szuevi vándorlás, 15: burgundi vándorlás, 16: alán–vandál szövetség vándorlása, 17: hun mozgás.

S ha folytatjuk a Kárpát-medence keleti területei régészeti anyaga időbeli feldolgozását, azt látjuk, hogy az írott történelmi időkben sem kerül ez a terület elnyomó hatalom igája alá. A kimmerek vezértörzse hatalmuk vesztésekor ide érkezik és beolvad.[464] Ugyanez látszik a szkítáknál néhány évszázad múltán.[465] A kelták megjelentek ugyan a terület nyugati részén, de jelenlétük nem feltétlenül uralmi jellegű, és a rómaiak elleni harcuk vereségét követően ugyancsak a terület észak-keleti részére menekültek és ott beolvadtak.[466]

A sztyeppén a szkítákat a szarmaták és a dákok követték, és jelenlétük a Kárpát-medencében hangsúlyosabb.[467] Az ő hatásuk már annyiban jelentkezett, hogy megszűnt a sírok egyformasága Erdélyben,[468] de a népesség átalakulásáról még ekkor sincs hírünk. Ekkor Erdély a dákok érdekeltségi területévé vált, de nem alakult ki ekkor sem igazi dák uralom. Ugyanakkor Josephus Flavius úgy értesült, hogy ezen a területen egyistenhit uralkodott, amit sokkal inkább úgy értelmezhetünk, hogy itt nem volt többistenhit.

Ezenközben nyugatról a kelták látogattak a Dunántúlra, majd a műveltségük (a halott hamvasztása) fokozatosan elterjedt a keleti területeken is, de a népesség átalakulása még ekkor sem figyelhető meg. A népességben a bükki kultúra utódnépe, a cromagnon B még mindig meghatározó mértékben megtalálható. A vaskohászat azonban erőre kapott már ebben az időszakban. De a vaskohók itt sem olyan hatalmas üstök, mint amiket ma használnak, hanem a faszénégető kemencékhez hasonlítottak, mint amilyen maradványát, pl. Jósvafő határában még

[464] Taylor (1998), pp. 380-381.
[465] László (1974), pp. 103, 107.
[466] Szabó (1971), p. 17.
[467] Taylor (1998), p. 401.
[468] Taylor (1998), p. 378

nemrég is lehetett találni.[469]

A rómaiak sem kívánták átlépni a Dunát, nem kívánták kiterjeszteni hatalmukat a keleti területekre, jóllehet, a Fekete-tengerhez vezető szárazföldi út biztosításában érdekeltek voltak, és erre lépéseket is tettek. A rómaiak a Kr. u. első században kiszorították a keltákat, akiknek utolsó csoportja az északi Felvidékre költözött, és az ottani népességbe beolvadt.[470] A rómaiak átalakították a Dunántúl műveltségét, de ők sem okoztak komoly mértékű lakosságcserét. Ugyan a hatalmukat átmenetileg kiterjesztették az erdélyi terület déli részére, de ez az uralom nagyon rövid idejű volt. Az ide telepített katonai erő idegen, például szíriai volt,[471] ezért az utódnyelvként nem a latinnal analóg románt, hanem valamilyen arab nyelvet várhatnánk. A románok nyelve ezért innen nem eredeztethető.

A letelepedett lakosságba való beolvadást onnan tudhatjuk, hogy azok érkezését követően a műveltségi jegyek alapvetően nem változtak meg, a műveltségek nem ötvöződtek, ahogy azt a Kárpátokon kívüli területeken a kurgán hódítások alkalmával tapasztalhattuk.

Mindezekből arra következtethetünk, hogy a genetikai jegyek ezen ideig a számos betelepülés ellenére sem nagyon módosulhattak, hiszen a betelepülők számaránya töredéke lehetett az eredeti lakosságénak. Ezen a területen tehát a lakosság zömében eredeti, a jégkorszak utáni embertani jegyeit megőrizhette. Ha ez a jegy az Eu18 (M173) és Eu19 (M17) génjelzőket mutatta fel, akkor ezek a génjelzők ebben az időszakban továbbra is itt jellemző mértékben megmaradhattak.

A rómaiak végül is mai időszámításunk kezdete környékén kerültek csak be a területre, majd itt találkoztak a szarmatákkal, akik mellett keletről – föltehetően a Kárpátok külső pereméről – megindult egy helyhez kötött földművelő társadalom betelepülése. A szarmata jelenlét régészeti leletekben elhanyagolható mértékű. A rómaiak idején kezdődött meg tehát a Kárpátokon kívülről való tömegesnek tekinthető betelepedés, és szarmata törzsnek vélték a régészek azokat, akik Kr. u. 270 körül az Alföld északi peremére telepedtek be, holott sírmellékleteik között nem volt fegyver. Olyan szarmata törzset még más régész nem talált, amelyiknek a sírjaiban ne lett volna fegyver. Ezekében nem volt.[472] A szarmatákat az általuk felfegyverzett őslakosok a végén leverték.

Ekkor északról megindult a germán törzsek délre telepedése, és a Kárpátokon belülre előbb a vandálok, majd 400 körül a hunok elől menekülő ostrogótok települtek be a dunántúli sztyeppei jellegű területekre. Őket aztán a keletről beáramló hunok tovább kergették (Kr. u. 405). A hun betelepülés is csak a sztyeppei területeket érintette, ott sem százezres, hanem csak néhány tízezres tömeget, miközben a Medence lakossága több százezres lehetett, mely zömmel a nem sztyeppei, domb- és hegyvidéki löszös, földművelésre alkalmas területen élt. Az ostrogótok távozását követően folytatódott a lakosság betelepedése a Dunántúlra. A hunok összeomlását követően (456-458) érkeztek a langobárdok (500), akiket aztán az avarok tessékeltek ki (Kr. u. 558), ill. olvasztottak magukba (*45. ábra*).

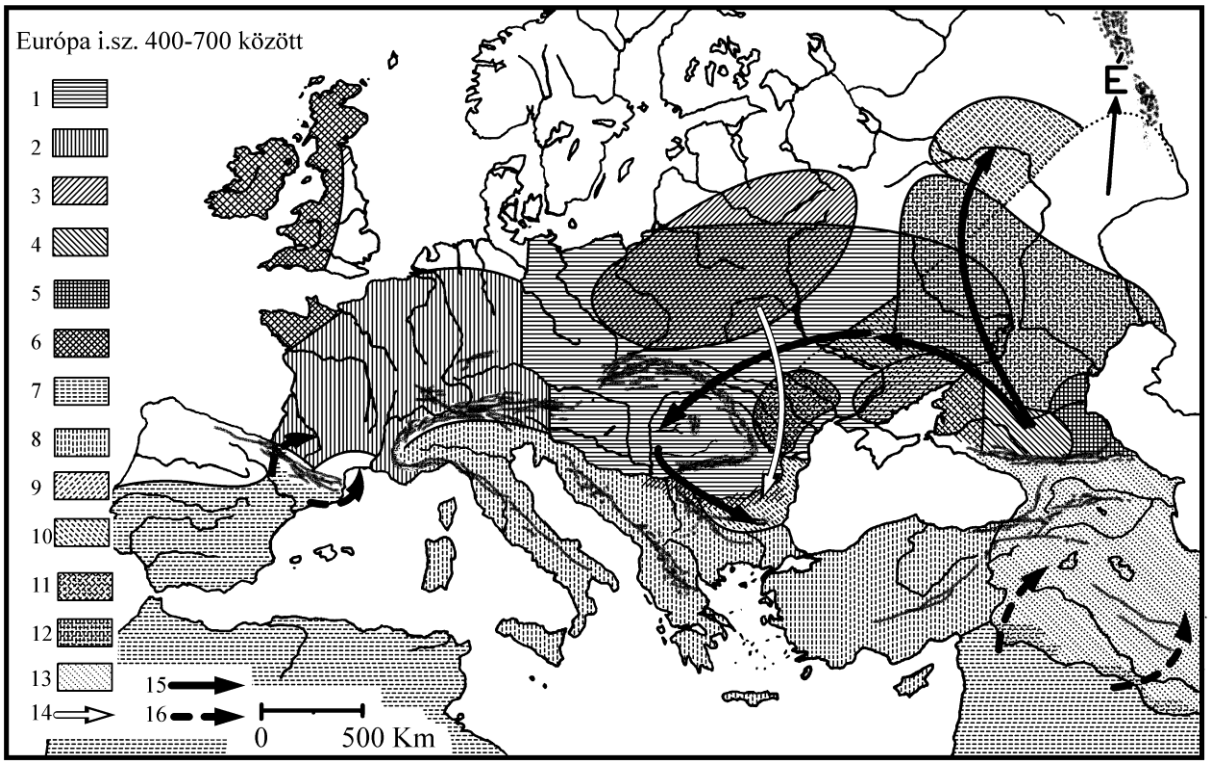
---

[469] Cser Ferenc: Gyökerek. i. m. p. 5

[470] Szabó Miklós: A kelták nyomában Magyarországon. Hereditás. Corvina Kiadó, Budapest, 1971. p. 17.

[471] „Legio V. Macedonica: Augustus Moesiába helyezte, ahonnan részt vett a trákok elleni harcokban. 62-ben Szíriába helyezték. Kicsivel később, a zsidók elleni harcok alkalmával Alexandriába helyezték át. Ezután ismét Moesiába ment, s részt vett Domitianus és Traianus daciai hadjárataiban. 167-168 után Daciában állomásozott. Moesiai táborhelye: Troesmis, a daciai: Potaissa. Dacia elvesztése után visszament Moesiába, ahol Oescusban állomásozott. Legio V. Ferrata: Antonius legioi közül való, amely mindig Szíriában állomásozott. Vespasianus császárrá való kikiáltásakor Itáliába indult, de a cremonai csatából elkésett, a Duna mellett való megjelenése azonban jót tett a dákok fékentartása szempontjából. Innen visszament Szíriába, ahol később is részt vett a nagyobb hadjáratokban. Legio XIII. Gemina: Augustus alapította a pannoniai hadjárat során. Előbb Mainzban állomásozott, majd (50 körül) Vindonissában. Pannóniába kerülésének pontos ideje nem ismert. Domitianus szarmata háborújakor került Vindobonába, ahol Traianus koráig maradt. Ekkor a daciai háborúkba ment, ahonnan nem is tért vissza többé. A második háború befejeztével Apulumban telepedett meg, a tartomány elvesztése után pedig Dacia Ripensisbe ment. Az 5. század elején szétszórva itt állomásozott. Forrás: Ókori Lexikon. Franklin Társulat, Budapest, 1904.” http://hu.wikipedia.org/wiki/R%C3%B3mai_l%C3%A9gi%C3%B3

[472] László (1974), pp. 156-157.

45. ábra. Az európai „népvándorlás" második szakasza. 1: Avar birodalom, 2: Frank birodalom, 3: szlávok, 4: alánok (szabirok?), 5: szabirok(?), 6: ír-kelták, 7: Arab kalifátus, 8: Kelet-római birodalom, 9: Dentu-Magyaria (Padányi Viktor szerint), 10: bolgár töredékek, 11: Etelköz, 12: Kazár birodalom, 13: Perzsa birodalom, 14: szlávok mozgása, 15: bolgár törzsek, 16: muzulmánok terjeszkedése.

Mindezen időkben a Kárpátok északi és a keleti peremén nem tapasztalható népességváltozás, műveltségváltás. A bükki műveltség lakosságát még mindig itt érezhetjük, ezért a nyelvének erre az időre még itt föllelhetőnek kell lennie.[473] Az egyetlen komolyabb mértékű változást az jelenti, amikor 670 körül az ún. griffes–indás nép áramlik be a Kárpát-medencén belülre, és telepszik le a földművelésre alkalmas területeken az eddigi itt élő őslakosság közötti helyeket kitöltve.[474] Eredetüket a Volgához teszi László Gyula, ám megjegyzésre méltó, hogy a griffes–indás műveltség népére semmi olyasmi nem jellemző, ami a korabeli Volga-menti népességet meghatározta.[475] Így pl. nem találjuk meg náluk azokat az edényeket sem, ami a Volga mellett települőket a környezetüktől megkülönböztette. A griffes–indás jelzőt a sírmellékleteken talált hímzés alapján kapták. Ez azt jelenti, hogy a műveltség felfogása nagymértékben egyezett a későbbi magyarságéval: nem azokat a jelképeket hímezték az eszközeikre, ruháikra, amik a sztyeppei nagyállattenyésztőket jellemezte, hanem olyanokat, amiket a letelepedett, a földműves ember használt. László Gyula bennük látja a magyarság első hullámát. Ez el is fogadható, csak azzal a megszorítással, hogy nem a Volga mellől, hanem esetleg éppen csak a Kárpátok szomszédságából indultak és telepedtek a Kárpát-medencén belülre, de a korábban már itt élő magyarok mellé.

Az avarokat Kr. u. 800 körül nyugatról a frankok verték le, keletről pedig a turk törzs, a bolgár terjesztette ki hatalmát a Kárpátokon belülre (Kr. u. 803).[476] Ekkor tűnt fel a sztyeppén az a katonatörzs, akik később Árpád 'honfoglalóiként' a Kárpát-medencébe költöznek 895-

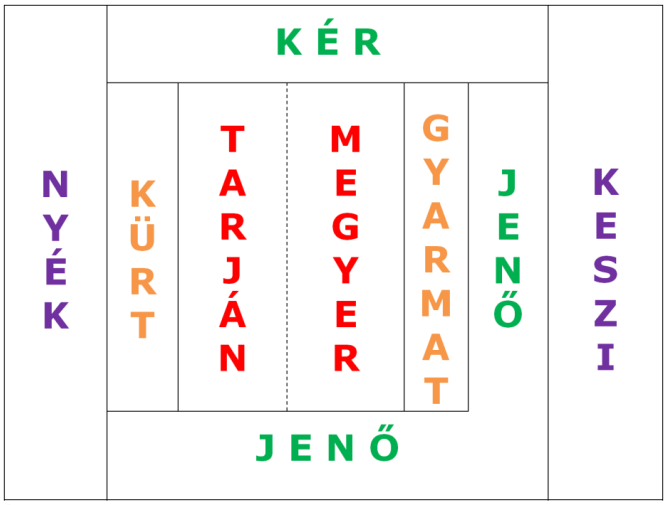
[473] Cser (2000), p. 161.
[474] László (1974), p. 207, László Gyula: *Hunor és Magor nyomában.* Gondolat, Budapest, 1967. p. 51.
[475] László (1974), p. 219.
[476] Dümmerth, Dezső: *Az Árpádok nyomában* Panoráma, Budapest, 1977. p. 510.

896-ban. A hivatalosan tanított elképzelések szerint Árpád népe hét törzs szövetségében több százezres népességet jelentett, s lovas nagyállattenyésztők voltak, de furcsa módon a Kárpát-medencébe településüket követően földművelő mezőgazdaságra tértek át a nem sztyeppei területeken.

Továbbá különös módon közös temetőket használtak a Medencében lakókkal, akik számát a hivatalosan tanított felfogás képviselői csupán néhány tízezerre becsülik,[477] és akiket elsősorban szláv töredékeknek vélnek. Erre Anonymus Gestájában olvasható *sclau* latin szóból következtetnek. Ám de a szó akkori jelentése kizárólagosan szolga, fogoly,[478] és nem szláv nyelvű, merthogy Anonymus felsorolja a Kárpát-medencén kívül élő szerbeket, horvátokat, lengyeleket, ukránokat az akkor ismert saját nevükön.

Vita van arról is, hogy kik is voltak Árpád honfoglalói. A krónikáink szerint hun utódok, s Árpádot Attila családjából eredeztették. Erre vonatkozó adatok valójában vannak is.[479] Krónikáink azonban nem említenek törzseket, sem törzsi vezetőket, hanem csak kapitányokról, seregparancsnokokról írnak. A hét kapitánynak egyenként háromezernyi hadereje volt, s ez a turk törzsi szervezetek alapján[480] valóban csak egyetlen törzset jelent.

A föltételezett törzsnevekkel meg az a helyzet, hogy megfelelnek a turk hadrend csapatneveinek. Így nem feltétlen jelenti azt, hogy két helyen azonos nép, vagy törzs élt volna, ha Árpád ún. törzsnevei megjelennek, mert a hadrend szerinti nevek a különböző türk törzsek telepeit is egyazon névvel illethetik (*46. ábra*).

46. ábra. Az Árpád vezér központi szálláshelye körül elhelyezkedő hadtestek.[481]

[477] Glatz Ferenc: *Magyarok Krónikája.* 2. kiadás, Officina Nova, Budapest, 1996. pp. 8-9.

[478] Du Cange, Dominu: *Glossarium Mediae et Intimae Latinitatis.* Tomus Septimus. (Az 1883-1887-es kötetek változatlan utánnyomása.) Akademische Druck, Graz, 1954. p. 357.

[479] Dümmerth (1977), pp. 40, 76-77.

[480] Padányi Viktor: *Dentu-Magyaria*, Turul, Veszprém, 1989. pp. 23-24.

[481] A vezéri csapatok elnevezésére, elhelyezkedésére vonatkozóan több forrást és beszámolót ismerünk. Bíborban-született Konstantin *A birodalom kormányzásáról* című művében így idézi Vérbulcsút (aki Padányi szerint Árpád unokája): „Első a kabaroknak a kazároktól elszakadt törzse, második a Nyékié, harmadik a Megyerié, negyedik a Kürtügyarmatué, ötödik a Tarjáné, hatodik Jeneh, hetedik Kéri, nyolcadik Keszi.” (László Gyula: 1967. p. 90.) A törzsnevek türk nyelven értelmezett jelentése pedig ez: „Nyék = sövény, védőtörzs; Megyer = főhely, központi hely (vezértörzs); Kürt = elővéd és Gyarmat = hátvéd (vezértörzshöz tartoznak), Jenő = Gyenő = oldalvéd, Kér = hátsó, utolsó; Keszi = maradék, töredék.” (*Hosszú vándorút. A hét törzs nevének az eredete.* Honfoglalás CD.) A Tarján név megfejtése nem szerepel, csak az, hogy Levéd, a Megyer törzs vezére nem vállalja a kazároktól a fővezéri megbízást, és a Tarján törzs vezérét, Álmost, ill. fiát, Árpádot javasolja. Pap Gábor szerint Tarján jelentése kovács. Ugyanő a nomád karaván szervezettsége alapján az egyes „törzsekhez” a következő szerepkört rendeli: Nyék = elővéd, Keszi = hátvéd, Kéri = oldal véd. Nyék = nyugati határ, Kéri = északi határ, Keszi (Gyula) keleti határ, Jenő = déli határ. (Pap Gábor: *Hazatalálás.* Püski, Budapest, [1996. p. 122.) Padányi is hasonlóan gondolja: Letelepedéskor a nyugati határ déli szakaszára kerül a Nyék, északi szakaszára kerül a Kéri. Az északi határt a kún

Adatok vannak arról, hogy Álmos és katonái a IX. század első felében nyugat felé terjesztették hatalmukat, és ellenőrzésük alá vették a Dnyeper menti településeket.[482] Kijevben megszervezték a kardkovácsoló ipart, és ott találkoztak a Kárpát-medencéből jövő küldöttekkel, akik kérésére telepedtek be aztán a Kárpát-medencébe.[483]

Az ún. „vérszerződés" uralkodó nemesség és letelepedett népesség közötti szerződésnek fogható fel. A „honfoglalás" során Árpád katonanépe elsősorban a legeltethető területekre telepedett be, a hegy- és dombvidéket viszont ellenőrzése alá vette. Anonymus a Gestájában utal is Bors vezérre,[484] akiről a helyi lakosok várat neveztek el (Borsod), és megjegyzi, hogy a –d képző azok nyelvén kicsit jelent.[485] Már pedig, ha szláv töredékek éltek volna a Medencén belül, azok egyikének a nyelvén sem jelent a –d képző kicsit. A magyar nyelvében ellenben igen.

A honfoglaláskor a Dnyeper és a Kárpátok között hét kunkapitány is élt a népével, és ők is betelepedtek a Medencén belülre. Folytatódott tehát az, ami a szarmata időben elkezdődött, majd az avar korszak alatt a griffes–indás népességgel is folytatódott: a Kárpátok külső peremén élő, hajdani kukutyini (cucuteny-i) műveltség maradványa a medencén belülre költözött! Felfogásunk szerint a Medence domb- és hegyvidékén élőkkel egyetemben ők alkották a magyar nyelvű és magyar műveltségű népességet.

Láthattuk, hogy a Kárpátok keleti oldalán több évezredig virágzott egy földműves és fémfeldolgozó műveltség, amelynek szemléletére az egalitáriusság és nem az alárendelés volt a jellemző. Az ilyen hosszú ideig élő műveltséghez mindenképpen tartozik egy utódnyelv. Minthogy azt is láthattuk, hogy ennek a műveltségnek és emberének az utódait mindvégig megtaláljuk a Kárpát-medencén belül, ezért a „honfoglaláskor" adott népek egyikének a nyelvét kell hozzájuk rendelnünk. A Kárpát-medencébe a műveltség virágzását követően betelepülő törzsek, népek nyelve zömmel a türk nyelvek közé sorolható, ezért elsősorban türk nyelvet kellene itt megtalálnunk. Ezzel szemben ***a Kárpát-medencén belül élők*** kis részben szláv, vagy germán, ám ***zömében magyar nyelven beszélnek***.

Láthattuk azt is, hogy a magyar nyelv fejlettsége, hangzó- és szókészlete, nyelvtana mind egy hosszú ideig letelepedett, zárt, nagy sűrűségben élő időszakot igényel. Ezt a hivatalosan tanított „finnugor" vagy a „turáni" származási elképzelések képtelenek biztosítani. Egyszerűen azok szerint érthetetlen nyelvünk tömörsége, szavainak ősi jellege, a magánhangzó harmóniája, a ragozás következetessége és a szóképzés hihetetlen hajlékonysága. Ellenben logikusan összetartozónak foghatjuk fel a két jelenséget, azaz kijelenthetjük, hogy ***a magyar nyelv és a magyar nyelvet beszélők az utódai ennek a hosszú ideig békésen fejlődő műveltségnek***. ***Ezzel összhangban van a magyarság mellérendelő kulturális szemlélete, népi ábrázoló művészete, népdalai, népmeséi, regéi, de embertani összetétele és genetikai jellemzői is***.[486]

(avar) csatlakozottak védik, a keletit meg a Keszi, a „gyula törzse". Csak a déli határra kerül szabír törzs (Jenő), az is csak azért, mert oda nem jutott „csatlakozott". (Padányi [1989], p. 347.)

[482] Padányi (1989), pp. 317-318.

[483] Padányi (1989), p. 353

[484] Anonymus: *Gesta Hungarorum, 16. fejezet.* Pais Dezső ford. Magyar Helikon, Budapest, 1977. p. 96.

[485] Anonymus maga mondja tehát, hogy a -d kicsit jelent, de ha a -d képző a valamiben bővelkedőt is jelenti, akkor a Borsos későbbi alakot kapjuk, ami még mindig alátámasztja a magyarnyelvű őslakosság tézisét. Vesd össze a Buzád és Buzás névvel, ahol már csak az utóbbi használatos. Kiss Dénes is elismeri, hogy „a 'd' persze lehet a magyar nyelvben sajátosan kicsinyítő, ha úgy tetszik déd-elgető képző. Íme a kisded, édesded, kerekded - tojásdad! - vagy hasonló jelentéssel a déd, dédi, dada, didi, duda, dundi, kisded és így tovább". Kiss Dénes: Az Árpád név eredete. http://www.asztralutazas.hu/index.php/magyar/Az-ARPAD-NEV-EREDETE.html Utolsó frissítés (2008. April 21. Monday 07:31).

[486] Darai Lajos: „Egy tudomány — egy történelem." *Magyar Történelem. Tízezer év – ezer oldalról.* Zürichi Magyar Történelmi Egyesület. Zürich-Budapest 2002. Cser Ferenc, Darai Lajos: *Magyar folytonosság a Kárpát-medencében, avagy Kőkori eredetünk és a sejti tulajdonság örökítő kutatás.* Fríg Kiadó. Pilisszentiván, 2005. Cser Ferenc, Darai Lajos: *Az újkőkori forradalom népe*. Fríg Kiadó. Pilisszentiván, 2007. Cser Ferenc, Darai Lajos: *Európa mi vagyunk. Európa történeti kapcsai a sejti átörökítő jelzőkhöz és a Kárpát-medencei magyar népi, nyelvi, műveltségi folytonosság. I-II. kötet.* Fríg Kiadó. Pilisszentiván, 2007-2009.

F. Összegzés

Az ember, mint élettani egység, jellegzetesen társadalmi lény. Az állati törzsfejlődés felső szakaszán a főemlősök csoportjába tartozó intellektuálisan magas rendű tevékenységet folytató lény. Emberré válás folyamatának meghatározó része a társadalomalkotó készsége, az életformát meghatározó műveltsége és ezen belül a kölcsönös szellemi információ csere. Ennek kifejezési módja a tagolt beszéd.

Egy nép, műveltség eredetének feltáráshoz több különböző jellegű adathalmaz áll a rendelkezésünkre. Elsősorban tekintettel kell lennünk annak a területnek a régészeti adataira, megfelelő időrendben elrendezve az adatokat, ahol ma az a nép, műveltség, nyelv létezik. A legkorábbi ismert megjelenéstől elindulva kell az időben visszafelé haladni a legtávolabbi múltig, amíg a népet, műveltséget jellemző adatok fellelhetők.

A legrégebbi régészeti adatokból a társadalmi kapcsolatok alapját jelentő ismeretközlési mód összehasonlító (analóg) módon történt. Ez már az állatok életében is alapvető: egymás közvetlen közelségében a bemutatott módot, eljárást látók megfigyelik, azt maguk gyakorlatává alakítják.

Ez a fajta hírközlés igényli a közvetlen forrás/gyakorló kapcsolatot.

A hírközlés másik alakja a számjegyszerű (digitális) hírközlés, amikor az egyes fogalmakat határozott egységek egymásutánisága írja le – ezek lehetnek számok, de lehetnek betűk, illetve azokkal kifejezhető hangok. Ezek továbbítására nem feltétlenül szükséges a közvetlen személyi kapcsolat, változatlan alakban tovább adható harmadik, ill. sokadik személynek is, térben és időben, nagyobb távolságokra is akár.

A tagolt emberi beszéd számjegyszerű hírközlést jelent. Az emberiség történetében a kezdeti összehasonlító módú hírközlést követte a számjegyszerű és ez lehetővé tette, hogy a műveltsége kiszélesedve az utódoknak átadható legyen. A beszéd a társadalom szellemi életének alapvető meghatározó eleme és annak megfelelően szerkesztett, szabályozott alakja a nyelv.

A tagolt beszédet megelőzte a magánhangzókon keresztül való hírközlés – figyelmeztető, vészt jelző hangok – mert azok nagyobb távolságra közvetíthetők (kiáltás, sikítás, stb). A magánhangzók képzéséhez ajakkerekítés és megfelelő nyelvmozgási lehetőség szükségeltetik. A mai nyelvek tekintélyes része csak 5 magánhangzót használ: a, e, o, u és i.

A mássalhangzók képzéséhez a bonyolultabb nyelvmozgás szükséges. A hangok képzése megtörténhet az ajkaknál, a fogaknál, a szájüreg közepén és hátul, a toroknál. A mássalhangzók ötvöződhetnek a magánhangzókkal és így ugyanazon a helyen képzetteknek van zöngétlen és zöngés változata – az m és az n kivételével. Különleges az r hang képzése és ez sok nyelvből hiányzik is.

A mássalhangzók a magánhangzókkal hangláncot alkotva alapvetően és elsődlegesen egytagú szavakat alkottak – és a Távol-Kelet mai nyelvei, mint izoláló nyelvek ma is csak ilyenekkel rendelkeznek, ahol az alapszó mellett fogalmi meghatározók módosították annak jelentését – a nyelvfejlődés következő szakaszában ezek az alapszóval összeolvadva ragokként, képzőkként értelmezhetők. Ettől kezdve beszélhetünk a nyelv szabályainak – nyelvtan – megjelenéséről – és ez a korszak mindenképp a modern ember megjelenésével kapcsolható össze. Ugyanis a régészet adatai szerint ekkor az emberi eszközök fajtája, minősége és mennyisége ugrásszerűen megsokszorozódott, ami sokkal szélesebb értelmű kommunikáció megjelenésével magyarázható.

A nyelvtan segítségével a szavak mondatokká fejleszthetők és mondatok fejeznek ki egy-egy gondolatot. A világ nyelvei pedig részben az alkalmazott szókészletükben, részben a nyelvtanukban különböznek – és ennek alapján csoportosíthatók.

A népet és műveltséget jellemzi az a nyelv, amelyen önmagát, hitét, felfogását stb. kifejezi. Ez a nyelv egy korábbi eredetből folyamatos változással kialakult jellemző és ezért ugyancsak a legkorábbi megjelenéséig tartó változásokat figyelembe véve kell a múltba visszafelé haladni és a forrásokat megtalálni. Forrásokat, mert a nyelv nem egy olyan egyediség, amely csakis önmagát adja, hanem más nyelvvel, nyelvekkel ötvöződhetett, alakulhatott a múltja során.

A népet a műveltsége is meghatározza. A műveltség tartalmaz tárgyi és szellemi elemeket egyaránt. A tárgyi elemek forrása, azok anyagi összetevői és megjelenési alakja kifejezik a nép műveltségi jellemzőit. A szellemi elemek a legendák, mesék, dalok és mindaz, amivel a műveltséget a szülők az utódoknak közvetítik – ide értve az anyagi világra vonatkozó elképzeléseket is. A nép, a műveltség társadalmat alkot, és annak életét mindezek meghatározzák – azaz megfordítva, azok vizsgálata lehetővé teszi a nép, a műveltség kapcsolatrendszerének vizsgálatát a jelentől a messzi múltig.

A nép emberekből tevődik össze. Az embereknek számos testi jellegzetessége van és azoknak a halál utáni összetevői a földbe eltemetve messzi a múltba vissza követhetők. A múlt megfelelő értelmezéséhez az szükséges, hogy ezen tárgyi leletek kora abszolút értelemben és lehetőleg minél pontosabban meghatározható legyen, azaz egy valós időrendre van szükség.

Az emberek egymást követő generációkban léteznek és őket személy szerint a felmenőikkel a testi átörökítők kötik össze. Ezek egy része az ún. fejlődést követve egymásra rakódottan hordozza a múlt jegyeit és ezek alapján az egyedek, az egyedi csoportok egymáshoz viszonyíthatók, a múltbeli kapcsolatuk feltárható.

Mindegyik jellegzetességhez tartozik egy-egy tudományág, amely ezeket vizsgálja és gyakran ezek közül több is kialakít egy népre, műveltségre vonatkozó származási elméletet, amelyek azonban gyakran egymásnak ellentmondanak.

Munkahipotézisként ezért el kell fogadnunk, hogy a valós származási modellek közül csakis azt tekinthetjük valószínűnek – esetleg valósnak – amelyik egyik résztudományág adataival sem ellenkezik, amelyikben valamennyi összhangba hozható.

Az ember legkorábbi jelenléte egy-egy régészeti feltárásban az általa használt szerszámok megjelenésével mutatható be. Ugyan az egyik legkorábbi emberszabású lény a Kárpát-medencében Rudabánya mellől, kb. 11-12 évmillióval a jelen előttről ismert (Rudapithecus hungaricus).[487] De jelenléte nem járt eszközök hátrahagyásával, azaz róla a tudatos tevékenység nem mutatható ki. A létét követően Eurázsiában évmilliókig nem követte utódjaként felfogható másik lelet, de tudatos tevékenységet jelentő eszközök jelenléte sem. A létét követően Eurázsiában. Spanyolországtól Kínáig, Jáváig találhatók humanoid leletek, amelyek az ember kialakulásához vezethettek, de eszközök jelenléte viszont nem.[488]

A legkorábbi eszközkészítő lényt Afrikában találjuk, mintegy 3 millió évvel a jelen előttről az Australopithecust, és utána több fokozatban kerültek onnan elő leletek egyre fejlettebb eszközkészítési technikákat felvonultatva – de egyre nagyobb koponya űrtartalommal is párosulva. Ez utóbbi jelezte, hogy az utódok szellemi képességei fokozatosan növekedtek.

A sejti átörökítők helyre nem álló szakaszának vizsgálata is azt mutatja, hogy az M168-ast megelőző forrás, ami az embert a főemlősökkel összeköti, Afrikában jelent meg és a mai afrikai népesség annak első két mutációs ágát kizárólagosan képviseli (lásd a *22–26. ábrá*t). Az időben harmadik elágazás jelenti az Afrikán kívüli emberi egyedeket – mindamellett, hogy Afrikában is megtalálható annak egyik ága.

---

[487] Amikor ez a közepes kutya nagyságú, negyedliteres agytérfogatú állat élhetett, a szubtropikus klímájú Kárpát-medence sík részét a Pannon-tenger töltötte ki. Minthogy a gerince alul hosszabb volt, két lábon is járhatott. Ezért gondolhatják, hogy az afrikai majmok visszafejlődtek ebben a vonatkozásban, és könnyebb nekik négy lábon járni. Többen viszont nem fogadják el, hogy az afrikaiak őse lenne, pedig az itteni klíma alapján és arckoponyáját tekintve nyugodtan lehetne. (Lásd Kretzoi Miklós: Gondolatok az emberré válás korai szakaszáról. *Rudabánya és az emberré válás korai szakasza. Kiállítás a Magyar Nemzeti Múzeumban 2004. február 9–május 24*. http://www.ace.hu/rudi/rudhu.html.)

[488] Vesd össze jelen tanulmány 20. ábrájával.

Ez utóbbi ághoz tartozik az emberiségnek Afrikán kívüli összes egyede. Az emberiség kialakulásának helyszínét ezért Afrika szavannáira tehetjük és a ma élő földi emberek elődje onnan jött ki.

De mikor?

Az archeogenetika időrendjével – ahogy fentebb bemutattuk – nem boldogulunk. Ámde ha a régészet adatait vesszük alapul, akkor a *4. ábrán* bemutatott gén-vándorlásban megfelelő egyezésre jutunk: a mai emberiség afrikai őse mint *Homo erectus* jött ki onnan mintegy 2 millió évvel ezelőtt. (Az olduvai hasadékból Australopithecusként indulva 3 millió éve, majd a Turkana-tó partjáról Australopithecus rudolfiensisként 2,5 millió éve.)

A továbbiak már ebből adódnak.

A Kárpát-medencébe a Kaukázusban megrekedt ősünk jutott be, ott közel félmillió éves fejlődés végén mint a Bükki-műveltség emberével találkozunk vele az újkőkor küszöbén. Nyelve is ott alakult ki – föltehetően a neandervölgyi korszakában, amikor is már társadalmi jelenséget észlelhettünk nála (eltemette a halottait, gyógyított, csoportosan vadászott nagyvadakra).

A modern ember egyik kialakulási helyeként is a Bükköt jelölhetjük meg – és erre utal a vércsoportbeli AB mutáció itteni későbbi gyakorisága, az Istállóskői-barlang és a Szeleta barlang leletei is ezt támasztják alá. Kora a würm második lehűlését követő fölmelegedés idején – mintegy 45 évezreddel ezelőttre tehető. A tagolt nyelv egy újabb vonása köthető ehhez az átalakuláshoz: a nyelvtan kialakulása.

A magyarnak nevezett nyelvet innen eredeztethetjük.

A magyar nyelv mellérendelő szemléletű kifejezési forma. A Kárpát-medence északi, keleti hegy- és dombvidékének műveltsége az újkőkorig visszavezetve mellérendelő jellegű volt. A mellérendelő szemléletben az egyes népek, népcsoportok önmagukat nem nevezik meg. Az alárendelő szemléletben éppen a másikaktól való elkülönítés – és valamelyik szellemi fölöttéshez való születési alapon való kapcsolatának kifejezése végett – önmaguk megnevezése fontosnak tűnhetett. A legkorábbi magyar nyelven írt dokumentum – a Halotti Beszéd – a Kr. utáni XII. századra tehető. Abban a mai, magyarnak nevezett nyelv szinte összes sajátsága felismerhető – azaz a közel egy évezred alatt a nyelv változása nem volt tetemes. Köszönhető ez a föntebbi elemzésben már kimutatott ragozó jellegének és az ősinek tekintett szókészletének.

Innen visszatekintve a Kárpát-medence régészeti adataira és figyelemmel mind az embertani, mind a genetikai adatokra – a magyarnak nevezett nyelv a Kárpát-medence újkőkoritól ismert emberi településeihez köthető. Ezek közül is a korábban ott éltekéhez, akik az újkőkorszak mezőgazdasági technikáit a Medence déli részébe betelepülőktől eltanulták, átvették és továbbfejlesztették.

A kurgán hódítások idején nem mutatható ki a kurgán és a letelepedett emberek műveltségének itteni ötvöződése, ezért joggal feltételezhető, hogy a magyarnak nevezett nyelv esetleg szókészletét bővítve nyelvtani sajátságait és ősi szókészletét továbbra is megtartva adódott át az utókornak.

Erre utal a lineáris A írás megfejtésével[489] azonosított minószi nyelv szavainak a mai magyarral való nagyfokú hasonlósága. Azaz a jelen előtt már 5 évezreddel a Kárpát-medencéből a Földközi-tenger szigeteire vándoroltak innen vihették oda a nyelvüket.

További utalás rá, hogy a tengeri népek vándorlása (Kr. e. 2. évezred vége) a trák területek északi részéről – a Duna-völgyéből – a hettitákhoz vándorolt embertömeg vihette magával a Medence nyelvét és alakíthatta ott ki az iráni szókészlettel, de magyar nyelv nyelvtani sajátságával rendelkező örmény nyelvet.

---

[489] Lásd Darai Lajos: Révész szerint a Kárpát-medencei őshaza összeegyeztethető a finnugor nyelvészettel. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36. évfolyam, 3. szám (2021).
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_3_139-158.pdf

Összefoglalva: ***a fent említett tudományágak mai magyarokra vonatkozó eredményeit összegezve a Kárpát-medence jelenik meg mint egyetlen lehetséges őshaza, ahol a magyarnak nevezett műveltség, nyelv, ember és annak genetikai állománya kialakult és létezik ma is.***

G. Szerzők összefüggő elérhető tanulmányai

A magyar nemzeti kincs világörökség.
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_118-168.pdf

Az egység magyar jelenléte és jelképe az eurázsiai történetben és műveltségben.
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00008/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2013_1.pdf pp. 27-114.

Kárpát-medencei magyar ősiség. http://www.magtudin.org/Cser_Darai_Karpat-medencei_magyar_osiseg.pdf és http://www.mvsz.hu/mtf/mtf_12.html

Magyar folytonosság a Kárpát-medencében, avagy Kőkori eredetünk és a sejti tulajdonságörökítő kutatás. http://www.leventevezer.extra.hu/folytonos.pdf

„Árpád Atila örökén – a magyarok őseik útján."
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11_092-237.pdf

„A magyar állam jelleme: képviselet, nemzet."
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0320-0426.pdf

„A mellérendelő magyar társadalom kialakulása."
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0153-0297.pdf

„Műveltségünk és nyelvünk titka, írása."
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0427-0581.pdf

„Ami az előadásokból kimaradt."
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00018/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_4_004-010.pdf

„Szlovák délibáb-vadász magyar nyulat ugrat ki a bokorból. Házat, hazát, és adjuk írásunkat is?
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00015/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_1_160-204.pdf

„A magyar tudatot építő tények történelmi sorsa és igazsága."
http://www.bbk.alfanet.eu/userspace/6bbk2015_minden/6BBK2015_Tanulmany_kotetek/6BBK_konyv-1.pdf

„A körgánok hatalmi párhuzama: erődített élettér.
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00013/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_2_156-204.pdf

„A magyar közjog elvi mélysége, emberi magassága."
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00007/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2012_2.pdf

„Nemzeti mítoszaink: A magyar hatalom- és uralomeszme eredete."
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00003/pdf/EPA01445_2010A.pdf pp. 18-62.

„Kárpát-medencei azonosságunk, távoli rokonaink és katonai segítőink."
https://maghon.weebly.com/uploads/2/0/0/3/20035969/cser.ferenc.darai.lajos.bosztoni.eloadas.2010.pdf

„Valós eredet: a Kárpát-medence."
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00002/pdf/acta_hist_01445_2009_2_032.pdf

A nemzeti önismeret csapdái: közbevetés a nyelvtudományról. A magyarság Kárpát-medencei eredetét bizonyító érvek összefoglalása"
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00002/pdf/acta_hist_01445_2009_2_082.pdf

„Embertermészet vizsgálatok magyar őstörténete."
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00002/pdf/acta_hist_01445_2009_2_032.pdf pp. 39-48.

„Őstörténetünk megújult szemlélete."
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00002/pdf/acta_hist_01445_2009_2_032.pdf pp. 31-28.

„Kárpát-medencébe gyökérző magyar ókor."
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00010/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2008_4_080-104.pdf

„Őstörténetünkről röviden."
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/016-017.pdf

„Műveltségi adalékok Kárpát-medencei eredetünkhöz.”
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/018-038.pdf
„A magyar műveltségi és társadalmi egyedülállósága.”
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/039-049.pdf
„A Kárpát-medencei magyar folytonosság elmélete.”
http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/083-085.pdf
„A magyar és az egyetemes őstörténeti időrend összehasonlító módszertana.”
http://mek.oszk.hu/06700/06790/06790.pdf pp. 19-28.

Csihák György (Zürich/Budapest):

Fejtetőre állt világ

Adj emberséget
az embernek,
adj magyarságot
a magyarnak.
József Attila

Nemrégiben az egyik európai egyetemen jártamban, egy professzor elvitt féltve őrzött birodalmába, ahová kulcsa egyedül neki van. Mutatott valamit. Az egész néhány percig tartott – és évszázadokról szól. Akkor értettem meg: *a világ végleg fejtetőre állt*!

A bizonyos professzor kinyitotta előttem az ő világát és mutatott nekem egy mikroszkópot. A mikroszkóp nekem egy fura cső, aminek az egyik végén én benézek a másik végén meg valami picinyből nagy lesz valami, egyébként láthatatlan dolgok ficánkolnak a szemem előtt stb. Valami ilyesféle.

Nos, ez a mikroszkóp három egymásmelletti termet foglal el. Bementünk mindhárom terembe, ahol sok mindent láttam, de nem tudom és nem is érdemes leírni, mert nem hasonlít csak önmagára. Szóval, volt ott sok minden, látható nagy összevisszaságban. Még leginkább azt értettem, amit a harmadik szobában mutatott: egy számítógép képernyőjét, a hozzá tartozó billentyűkkel – gondolom. Amit látni lehet, az a képernyőn kell megjelenjen és – mint más esetben is – a kép növelhető, részletek kimenthetők, lehet színes is, lehet fényképet készíteni stb.

Tőle tudom, hogy belül minden üres, még a legszilárdabb fém is. Gyermekkoromban még a legkisebb a molekula volt. Ez után fölfedezték az atomot. Az atomnak van magja, ami körül valamik keringenek. Ez az a belső ürességek, ahol ezek keringenek. Professzorom mondta, amiről én beszélek, hogy látható a mikroszkóp alatt és nagy lesz, vagy izeg-mozog, az mondjuk – egyszázad milliméter. Ha az ő mikroszkópját használja, akkor az előbbi izgő-mozgótól egy olyan fél méterre „lejjebb" van az atommag. Csakhogy ő, még azon túl lát egy további méternyit. *Éppen csak nem tudja leírni, amit lát*. A tudomány csak az atomig tud leírni. Megértettem: *a technika megelőzte a tudományt. A világ tényleg a feje tetején áll!*

Mert, hogy is volt az, például a repülés esetében? Volt Daedalus és Ikarus. Aztán volt egy Da Vincsi nevű ember a középkorban, aki rajzolt olyan valamiket, hogy az majd repülni fog. Végül a 19. század végén a Francia Tudományos Akadémia kimondta, hogy az ember csinálta soha repülni nem fog, ha az nehezebb a levegőnél. Ha igazuk lenne, a Világkereskedelmi Központ két tornya ma is állna. De nem áll. *A világ áll a feje tetején* – „amint az ember Amerikában, ha nálunk sötét van."

A történelemtudományba is berobbant az új tudományág, a genetika – pontosabban itt az öröklődéstan – és fejére állni látszik tőle a világ. Vagy pont most állítjuk a talpára?

A korai magyar történelemről, nagyjából a 19. században kialakítottak egy tudományos világképet, amit máig tanítanak iskoláinkban – úgy, kisebb-nagyobb módosítással.

Egy Árpád nevű, kiváló vitéz és hat más vezér társa vezetésével, betört a Kárpátok övezte világba, hét fegyveres had – 896-ban, mert akkorra határozta ezt meg a Magyar Tudományos Akadémia. Ezt követően ez a had kalandozni kezdett Európa-szerte, rabolva, pusztítva – mint előtte párszáz évvel a hunok – megrémísztvén egész környezetét. Első királyuk – Vajk – pogány alattvalóit tűzzel és vassal a római hitre térítette, felvette a Sztephanosz nevet és utóbb Istvánnak nevezték. Jutalomból az akkori római pápa apostollá tette, királyi koronát küldött neki, amiért ezt máig Szent Koronának nevezik, országát pedig apostoli királyságnak.

Megalapították ezek a hódítók a középkori nagy Magyar Királyságot, amely – kisebb és nagyobb változtatással mindmáig fennáll.

Sokan elszántan vitatkoznak azon, hogy mi is hunok vagyunk-e – vagy sem? A döntő érv a vitában nemigen merül fel. Nevezetesen. Nevezett Sztephanosz igen bölcs utasítására megalakult a királyi kamara (miniszterelnökség), amelynek ettől kezdve 1944-ig a hivatalos nyelve (miáltal – igen bölcsen! – az országé is) az akkor már halottnak minősített latin lett. Ezen a latin nyelven íródott a magyar alkotmány is, ami a „Corpus Juris Hungarici" néven ismert „Magyar Törvénytár" lapjain található. Ez egyébként Európa legrégibb írott alkotmánya – ami a szakértők megállapítása szerint a „Vérszerződés"-sel kezdődik (a magyar történelemtudomány nagyobb dicsőségére nem tudni, hogy hol és mennyi ilyen szerződést kötöttek dicső eleink). Egynek a szövegét megőrizte Anonymus a gesztájában. A Corpus-ban – tehát végig, latin nyelvű szövegben – a magyar király kizárólag „rex hungarorum", a koronánk „Hungarici Corona". Derék eleink csak tudták, hogy ők kik? Népnevünk ebben az iratban soha sem más, csak „hun" – de a korabeli iratokban sincs sehol például a „magyar". Egyedül az un. „Hármaskönyv"-ben áll egy alkalommal, hogy „… a szkíták, akiket ma székelyeknek nevezünk." (A jelen írat szerzőjének a fordítása).

Akadt itt több nehézség, hogy csak egyet említsek. Bárhogyan is kerestük – nem sikerült például egy őshazát találnunk magunknak. Mert ugye, például, ha az a honfoglaló nép, tényleg hét felől állt össze, akkor legalább hét őshazát kellene találnunk magunknak – miközben egy sor más nép sikerrel találta meg a magáét a Kárpátok övezte – magyar hazában. Így itt, például, a történelem során egyre nehezebben fértünk el.

Időközben azért tisztázódott is néhány dolog. Mivel a létrejött birodalom az első időben, érdekterületeivel nagyjából a Duna forrásvidékétől a torkolatáig terjedt, bánságokat szervezett – nem lehetett olyan kisnépességű. Nemigen lehettek annyira pogányok, mivel egyisten hívők voltak. Olyan nagyon műveletlenek sem lehettek, mivel Krisztus után ezer táján Európában egyedül nekik volt saját betűírásuk, a rovásírás, ami nyelvük fejlettségét is mutatta. Saját zenei anyanyelvük is volt. Vajk nemigen születhetett pogánynak, mivel már apja és anyja is keresztény volt – tehát a Vajk név a nép nyelvén élt, mivel a görög név nekik nemigen tetszett. Születésekor az esztergomi királyi várban keresztelték – ami már akkor is csodálatos festményekkel volt tele.

A nagyszerű had nem fejetlenül keringett és rabolt Európában, hanem nagyvonalú diplomácia segítője, sőt: verhetetlen volt. Néhány kisebb csatavesztéstől eltekintve, a kor két nagyhatalmát évszázadokon keresztül minden háborúban megverte, mindkettőt adófizetőjévé tette – és túlélte. Éppen csak az őshazával nem sikerült boldogulni. Utóbb többen visszafutottak, mások visszalovagoltak, az utóbb feltételezett valami kilenc őshazából.

Baj lett az államalapítással is, mert kiderült, hogy Sztephanosz semmiféle államot nem alapított, mivel már atyjától, akit a források szintén Sztephanosz-nak és királynak neveznek, egy jól szervezett államot örökölt, viszont az ország római hitű egyházszervezését kétségtelenül István végezte el, miáltal országunkat évszázadokra a világ gyorsan fejlődő részéhez, Európához igazította. *És minden kétséget kizárólag, minden tette igazolja, történelmünk egyik legnagyobb királya volt. Azt sem sikerült bizonyítani, hogy mi bárkitől koronát fogadtunk volna el, mert az akkoriban azt is jelentette volna, hogy a küldő hűbérese lettünk. Az öröklődéstan a történelemtudománynak ebbe a világába robbant bele, és úgy tűnik, sikerül azt a feje tetejére állítania.*

Tegyünk itt egy rövid tudományelméleti *kitérőt.* Ha a tudományt két nagy csoportra bontjuk, akkor van természettudomány és társadalomtudomány (bölcsészetnek is mondjuk). Mivel az ember része mindkettőnek, ezért mindkettő foglalkozik az emberrel is. A természettudomány egyes ágai általában laboratóriumban is művelhetők, ezért jobb bizonyítási alappal rendelkeznek, minélfogva jobban ellenőrizhetők. Ezzel szemben, a társadalomtudomány nem rendelkezik a laboratóriumi ellenőrzés lehetőségével, ezért

eredményei általában megbízhatatlanabbak, mint a természettudomány eredményei. Ebben a helyzetben *a tudományos módszertan* a társadalomtudomány esetében, a természettudománnyal szemben jóval nagyobb jelentőséggel bír. Megjegyzendő, hogy míg a természettudomány sok ága rendelkezik tudományos módszertannal, addig a társadalomtudomány területén eddig csak a nyelvészet dolgozott ki tudományos módszertant, amelyet nemzetközileg is elfogadnak és állandóan tökéletesítenek. Érdemes ezért különös hangsúllyal kijelenteni, hogy addig, amíg a genetika a társadalomtudomány területén nem jelentkezik tudományos módszertannal, addig megállapításai a társadalomtudomány területén már ezért sem bír nagyobb jelnetőséggel, mint a társadalomtudomány többi ága. Megítélésem szerint, így kell fogadni – egyenlőre? – az öröklődéstan szerepét a társadalomtudományban, jelesül a történelemtudományban.

Azt is érdemes megemlíteni, hogy mivel a genetika igen érdekes – és jellegénél fogva a megbízhatóbbnak ítélt – állandóan újabb és újabb adatokkal jelentkezik, amik mára a világot ellepik, így gyakran, a történelemtudomány területén a szakemberek, sőt néha a genetikusok sem értik pontosan. A sírt a genetikusnak a régész mutatja – egyiknek sincs olyan tudományos módszertana, mint amilyennel a nyelvész rendelkezik. Ám kitudja, hogy az a koponya milyen nyelven beszélt?

Közelebbi tárgyunkban, a korai magyar történelmet illetően, a genetika hozta újdonság két területre összefoglalható. Az egyik az, hogy *időben nagy távolságra megy vissza.* Oly messze, ahová eddig sem a régészet, sem a nyelvészet, sem sok más tudományág még nem tudott visszamenni, ami most sikerül a genetika segítségével. A másik, *a közelebbi adatok újszerű értelmezése.* Említsük esetünkben a honfoglalást. A genetikusok elég egységesen állítják, hogy a mai magyarországi magyarban a honfoglalók génjei 3-4, de legfeljebb 12 százalékban találhatók. Ez valójában azt látszik igazolni, hogy a honfoglalók, a már akkor itt élt népességhez képest, kis létszámúak voltak. Ez viszont igazolni látszik azok, már jóval korábban bizonyítgatott feltételezését, hogy nem szükséges őshazát keresnünk a Kárpát-medencén kívül. *Itt már hosszabb ideje, nagy létszámú lakósság volt, ami a mai népanyagunk meghatározója is*. Ez viszont felvet további számos kérdést, és megadja a választ több nyitott kérdésre. Jelentős számú idegennyelvű tudományos munka is foglalkozik azzal, hogy ez a Kárpát-medence mi mindennek a kiinduló állomása az állattenyésztés, a növénytermesztés, de egyaránt a magasan fejlett technika és a műveltség egyéb területein is. *Márpedig mindez teljesen új összefüggésbe helyezi egész történelmünk további alakulásának képét.*

Árpád honfoglalóinak genetikai elemzése több nehezen érthető dolgot is mutat. Például igen messzi területekkel, és a korábbi „vándorló életmóddal" nehezen összeegyeztető adatot hoz. Például lenne a honfoglalók között eszkimó és ír területről származó ember? Ez viszont azt is igazolná, hogy az ide bejövő nyalka vitéz itt házasodhatott össze olyan néprészünkből származó hölggyel, akinek ősei innen elszármaztak és ma ott találták azt a gént, ami most a honfoglalónál mutatható ki – itt. *Ez is azt bizonyítaná, hogy itt bőségben élő és szaporodó lakósság vitte génjeit, de tudását is számos és nemegyszer messzi területre is.*

Egyesületünk két kiváló tagja, egy természettudós — és egy társadalomtudós – nagy felkészültséggel feldolgozta ezeket a tudományos felismeréseket és napjaink újabb és újabb tudományos feltárásait logikus rendbe rakva, saját felismeréseikkel gazdagítva, igyekeznek a rengeteg adat dzsungelében rendet vágva korai történelmünket rendbe igazítani. Jelen rendezvényünkkel pedig kiegészíteni igyekszünk, a mintegy harminchétévi ezirányú tudományos munkánkat. Nem fogjuk ezzel a világot a talpára állítani. A korai történelmünk alakított, vagy éppen átalakuló képét sem fogjuk véglegesen rendezni. Ám bizton reméljük, hogy munkákkal segíteni tudjuk a bizonyosság megerősítését.

Reményeink szerint ismét sikerül egy kicsivel több „magyarságot adni a magyarnak".

Hanem – a Föld minden nap fordul egyet a tengelye körül. Nem oly rég tudott dolog, hogy egyesületünk egy csikszeredai tagjának fia az USA-ban felfedezte a tudományok tudományát. Egyesületünk tudományos tanácsa utóbbi ülésén pedig kiderült, hogy van két egyesületi tagunk

is, akik – bár egymásétól eltérő technikával – de *belátnak az emberi lélekbe.* A sok emberi lélek meghatározója a nemzet lelkének – ami kialakítja az egyes emberi lelket. Ennél messzebb látni egy nemzet történetében – valószínűleg már nem lehet.

Márpedig – ha mindez igaz – *akkor az ész, tán mégis messzebb lát, mint a technika.*

Zürich, 2022. március 21-én, a Tavasz első napján

Prokopp Mária (Esztergom):

Új szempontok a Mohács előtti történelmünk tanításához

Alaptételek

1) A tanítás, minden fokon, szent hivatás!

Az oktató a megjelenésével, az egyéniségével és az ismeret átadásának módjával és a tárgyával NEVEL, jellemet alakít.

2) A történelem tanításának van a legközvetlenebb szerepe az ember világnézetének, jellemének alakításában, mivel az egyes korok ÉLETÉT mutatja be, tárgyilagosan, de erkölcsi állásfoglalással. – A tanítványtól is el kell várni, hogy a meggyőződését, állásfoglalását kinyilvánítsa a feleletében.

3) Van IGAZSÁG! és csak EGY Igazság van! S ez minden embernek a SZÍVÉBE van írva, az erkölcsi törvényekkel együtt: ne hazudj, ne ölj, ne lopj, házasságot ne törj!

Ezek a törvények MINDEN KORRA érvényesek!

4) A történelem tanítás célja: a nemzetéhez elkötelezett állampolgárok képzése és nevelése, akik a történelem konkrét eseményeinek tanulsága alapján képesek a Jelent és a Jövőt alakítani a családjukban, a környezetükben, a munkahelyükön. Határozott, pozitív választ tudnak adni a mindennapok kérdéseire.

5) Törekedjünk életre szóló PÉLDAKÉPEKET adni, ÉLMÉNYT adni!

6) HIT nélkül nincs emberi élet! Csak az a kérdés, miben hiszek? KINEK hiszek?

A történelem tanítás során rá kell mutatnunk, hogy az események nem mindig kiszámíthatóak! A tanárnak rá kell mutatnia a századokat, ezredeket átfogó összefoglaló órákon, hogy felfedezhetjük a történelem URÁT!

Különösen a csaták kimenetelénél mutassunk rá az egyes emberek hősiességére és az azt kísérő isteni segítségre: NÁNDORFEHÉRVÁRI GYŐZELEM! Déli harangszó!

Egy nemzetnek a hősiességét és az azt megjutalmazó csodát hirdeti az egész világon a MINDENNAP hallható harangszó!

A magyar történelem tanításának új szempontjai

1) Minden iskolatípusban legalább ugyanannyi órát kell szentelni a Mohács előtti korszakra, mint az azt követőre!

Már az első órán ki kell mondanunk, hogy a Magyar Királyság Európa egyik vezető állama 1000 és 1526 között! A diplomáciai kapcsolataink dokumentumai, a dinasztikus kapcsolataink, és a kereskedelmi-gazdasági kapcsolataink mind erről szólnak! S nem utolsó sorban az Árpád-házi szentté avatott királyaink európai tisztelete!

S az egyes órákon ezt be is kell bizonyítanunk!

2) A történelmünk **kezdeteire** vonatkozóan hitelesnek kell tartanunk a közel ezer évig, az 1867. évi „Kiegyezésig" kétségbe nem vont igazságot, hogy „Hunor és Magor két egy testvér, Némrót fia" (Arany János, az MTA főtitkára!) A tudós királyi történetíróink a 13-16. századokban még konkrét források alapján dolgoztak! A régészet is ezt igazolja!

A mondák, a hagyomány szerepét is helyére kell tennünk a 21. századi ember gondolkodásában!

A **Néprajz** a történelem segédtudománya!

3) A **Vérszerződés** kapjon kiemelt helyet a kezdetek ismertetésében: **az összefogás** nagy példája: Hét vezér, fejedelem el tudta fogadni Árpád akaratát! – S a 21. században a gyermek nem tudja elfogadni a szülő, a tanár vezetését, s a felnőttek nem ismerik az összefogásban rejlő BÖLCSESSÉGET! – Legyen az iskolánkban, az osztályunkban PÉLDA a mindennapokban a HÉT vezér vérszerződése!

Ez a gyökere, a forrása az 1000 éves megmaradásunknak!

Nincs Európának a Magyar Királysághoz hasonló EGYSÉGES, 1000 éves államszervezete!

A 20. századi Európa elé példának kellene állítani a Magyar Szentkorona országaiban 1000 évig fennállt uniót, ahol minden nemzetiség szabadon gyarapodott, kibontakozhatott, önként, büszkén vallotta magát, a maga nyelvén „Hungaricusnak", vagyis a Magyar Királyság állampolgárának!

Tegyük ki az iskolánkba a **budapesti Hősök-téri emlékmű** képét! Középen felmagasodik az Isten angyala a Kereszttel és az Országalmánkkal, mert a hét vezér megegyezése és Isten-hite tette lehetővé a Királyság, az erős magyar állam létrejöttét!

Az ókori, római oszlopon álló diadalmas Angyal-szobor, nemzetünk Védelmezője 1900-ban, a Párizsi Világkiállításon arany-érmet nyert! A lendvai ZALA György szobrászművész alkotása legyen a 21. század magyarjainak is példakép: emeljük magasra a Keresztet!

4) A 907. évi **POZSONYI csata** győzelmét mutassuk be részletesen! Ez is a Vérszerződés adta összefogás eredménye volt!

A katonai Akadémiákon ma is tanítják világszerte!

Már itt jelezzük, hogy a nyugati és a keleti császárság, majd később más névre hallgató hatalmak a 10. századtól a mai napig, folyamatosan el akarnak söpörni bennünket! A pozsonyi csatát 1030-ban II. Konrád császár hatalmas támadása követte, amelyet Szent Imre herceg, a magyar trónörökös zseniális hadvezéri tehetsége teljesen megsemmisített! ! ! Ez a győzelem is egyik oka volt az Imre halálát okozó vadkan-támadási összeesküvésnek.

Már itt hangsúlyozzuk, hogy a történelmünk arról szól, hogy **minden ellenségünket vagy legyőztük, vagy ha ez nem sikerült, akkor túléltük!** – Tehát mindenkor győztesen kerültünk ki minden veszélyből! Ennek tudata adjon nagy öntudatot a 21. század emberének! ! ! A magyar ember optimista, derűs, vidám volt a legnehezebb időkben is, erről szólnak táncaink, énekeink! MA is ezek legyenek a magyar jellemzői! Ezt valósítsuk meg a tanítványaink körében! S erre adjuk a magunk személyiségével PÉLDÁT!

5) A „**Kalandozások**” fogalmát töröljük a szótárunkból! A magyar haderő, éppen a Vérszerződés összefogása nyomán, félelmetes erőt jelentett Európában. Ezért a német-római császárságért folyamatosan vetélkedő dinasztiák, a bajorok és a száliak, hol az egyik, hol a másik, zsoldért felfogadták a magyar haderőt. Az augsburgi és merseburgi vereségek 933, 955-ben nem a magyarok vereségét jelentette, hanem a császárságra törekvő egyik fél vereségét. **Csak** így érthető, hogy a győztes I. Ottó császár leült tárgyalni Géza fejedelemmel, mint a vesztes fél csatlósával, és arra készteti, hogy mondjon le az Enns folyótól nyugatra eső területéről!!! Tehát az Ennstől keletre a magyarok területe volt és maradt! MELK is Gézáé volt! – Erről 1867-óta nem írtak a történelemkönyveink!

Ha csak kalandozó, rabló csőcselék lettünk volna, akkor nem jegyezték volna fel a német krónikák a németek imáját: „A magyarok nyilaitól ments meg Uram minket!”

6) Helyezzünk hangsúlyt minden uralkodónál a nemzetközi kapcsolataira, a házassági kapcsolatokra éppen úgy, mint az Árpád-házi szentjeink életére és európai tiszteletére, amelyek az államunk tekintélyét jelzik, vagyis a helyünket a világban. Pl. **Skóciai Szent Margit** (Mecseknádasd 1045. – 1093. Edinburgh) életét ismertessük meg az óvodától kezdve minden korosztállyal! Skócia MA is nagy tisztlettel övezi őt! Az édesapja, az angol uralkodó Szent István udvarában keresett és kapott menedéket, azért született Margit Mecseknádasdon. Ott élő a tisztelete, de az oktatásunknak még nem része! Ismertessük meg, hogy MIT tett Skóciáért, mint királyné! A lánya Hódító Vilmos felesége...

Irodalom:

Puskely Mária: „Virágos kert vala Pannónia” Bp. 1994, AMEKO Kiadó.

A magyar szentek legteljesebb tudományos életrajz-gyűjteménye a források és irodalom jegyzékével!

7) A **szentek életrajzait** tekintsük fontos **forrás**nak!

A középkor latin szóval LEGENDÁnak nevezte a szentek életét, mert latinul írták, és értették a jelentését **olvasandó** = **olvasni kell**! A latin lego, legere = olvasni igéből képzett igenév.

Tehát nem azt jelenti, hogy mese. Ezt az értelmezést csak a „felvilágosodás" terjesztette, és folytatja mindmáig a cinikus nihilizmus. Az átlag ember gondolkodás nélkül átvette ezt a téves értelmezést. . .

Az életrajzokat többnyire kortársak írták, és így igazságukat mindenki ismerte!

Naponta olvasták a társadalom legképzettebb emberei.

A szentek életrajzai nem száraz adatokat tartalmazó írások, hanem lelkesítő célzattal írt irodalmi alkotások, amelyek célja a hiteles személyiségek lelkiségének HITELES bemutatása.

– *Szent Imre életrajzában* pl. az is kifejezésre jut, hogy, milyen ismert volt Imre életpéldája az egész keresztény világ előtt: A nagy VII. Gergely pápától bűnei bocsánatát kérte egy megbilincselt nagy bűnös. A pápa felíratta vele a bűneit, és lezárta pecséttel, s azt mondta, hogy látogassa a szentek sírjait, és ahol lehullnak a bilincsei, és a lapról eltűnnek a bűnei, ott jelentkezzen a papnál, és megkapja a feloldozást. S az illető elment Jeruzsálembe, Compostellába és számos szent sírjához, s nem történt semmi. Végül eljött Szent István sírjához, aki megjelent előtte, és azt mondta, ne énhozzám gyere, hanem a fiamhoz, Imréhez, itt a közelben, mert ő a szűzi tisztaságú ifjú, akit Isten jobban meghallgat. S ott lehullottak a bilincsei és eltűnt a lapról a bűneinek sora.

S ezt a történetet a képzőművészet is ábrázolta (Anjou Legendárium, Vatikáni Könyvtár, 1330-as évek).

– *Szent István* életrajzában olvassuk, hogy *Szent Márton* segítségét kéri a pogány Koppány unokatestvére elleni hadjárata előtt. Az ő nevét tűzte zászlajára, aki mint római katona, miután keresztény lett, a Kereszt jelével győzött a Birodalmat támadó barbárok felett. S ettől kezdve Szt. Márton Magyarország védőszentje, nemzeti szentje. 2016-ban születésének 1700. évfordulóját ünnepli a kereszténység az egész világon. A Magyar Köztársaság is ünnepli, mivel nemzeti szentünk! Ábrázolása, tisztelete folyamatos az egész Kárpát-medencében! (Pl. a Bach-korszakban, Haynau rémuralma idején az esztergomi érsek, *Scitovszky János* [1849-1866] az épülő *esztergomi Bazilikában a Magyar Szentek Panteonjában* Márton tiszteletére hatalmas freskót festetett 1853-ban, amint a Keresztet magasra emelve győz a pogányok felett.)

8) A történelemtanításban kapjanak fontos szerepet a történelmünk viharai ellenére is fennmaradt, Európában egyedül álló, magas szintű **műalkotásaink,**

amelyek ugyancsak a kiemelkedő helyünket bizonyítják az adott kor Európájában. Néhányat az alábbiakban megemlítek:

– Ilyen nagy jelentőségű emlékünk a **KORONÁZÁSI PALÁST** 1031-ből! – Budapest, Nemzeti Múzeum, – Rieger Tibor szobrászművész 2000-ben másfél szeres nagyításban, bronzban megmintázta! – látható: Budapest, Vár, a lebontott Magdolna templom szentélyfalánál

– A **MEGSZENTELT KORONA**! – Budapest, Parlament

– A **BAMBERGI LOVAS**! – Bamberg, dóm, a szentély bejáratánál! 1230 körül, életnagyságú márvány lovas szobor Szent István királyunkat ábrázolja. Merániai Gertrud királynénk fivére, Egbert bambergi püspök állíttatta, hálából, mert amikor elüldözték Bambergből, II. András királyunk befogadta, megmentette az életét. A szobor világhírű, a romanika stílusa után Németországban az első, életteljes, gótikus alkotás! A bambergiek augusztus 20-án gyertyát gyújtanak a szobor előtt.

A hitleri időben kezdték kétségbe vonni, hogy a „barbár" Szent István királyt ábrázolná a szobor, és kezdték el csak „Bambergi lovasnak nevezni. Azóta, és MA is így nevezik az útikönyvek és a művészettörténet. De ha valaki közbeszól a német idegenvezetőnek, akkor azonnal mondja, hogy „igen, éppen most akartam mondani, hogy a magyarok első szent királyát ábrázolja"...

– **Villard d'Honnecourt francia építész vázlatkönyve** (Bibliothèque National, Párizs**)**, akit az **1230**-as években REIMS-ből a francia királyokat koronázó székesegyház építőműhelyéből Magyarországra KÜLDTEK!

A vázlatkönyvében több építészeti rajz mellé odaírta: „Láttam Magyarországon."

Tehát látott hazánkban a számára érdekesnek, újnak tűnő építészeti megoldásokat, vagyis tanult tőlünk!

Vigyázzunk az általánosan használt, tényként elfogadott megállapításokkal!

Ilyenek: „a gótika Franciaországban született." A fenti vázlatkönyv és az esztergomi Várkápolna épülete, valamint a 12. századi ciszter építkezések azt igazolják, hogy a korai francia emlékekkel közel egyidőben Magyarországon is megszületett a gótika!

Irodalom: Rostás Tibor: „Magyarország földjére küldtek." Villard de Honnecourt és az érett gótika megjelenése Közép-Európában. A klosterneuburgi Capella Speciosa és Pannonhalma francia kapcsolatai. Osztrák-Magyar Akció Alapítvány, Budapest, 2014.

– **Kolozsvári testvérek SZENT GYÖRGY bronz lovas szobra**, Prága, Vár, 1373.

Nagy Lajos királyunk ajándéka IV. Károly cseh királynak és német-római császárnak.

Európában az első szabadon álló lovas szobor! A csehek és a németek a német eredetű prágai szobrásznak *Peter Parler*nek szeretnék tulajdonítani.

Irodalom: Balogh Jolán: Márton és György kolozsvári szobrászok. Erdélyi Tudományos Füzetek, 71. sz. Kolozsvár, 1934.

Marosi Ernő: „Opus Imaginis Sancti Georgii.” In: Kép és Hasonmás. Művészet és valóság a 14-15. századi Magyarországon. Művészettörténeti Füzetek. 23. Bp., 1995. 86-123.

– **Magyarországi Mária, nápolyi királyné síremléke**, Nápoly, Santa Maria Donnaregina templom, 1325, Tino da Camaino sienai szobrász alkotása (V. István királyunk elsőszülöttje, II. Anjou Károly nápolyi király felesége.)

Az EGYETLEN épen fennmaradt Árpád-házi síremlék!

Irodalom: Prokopp Mária: Nápoly középkori magyar emlékei, Bp, Romanika kiadó, 2014.

– Az budapesti **Egyetemi Könyvtár Dante-kódexe, 1330-as évek**, I. Anjou Károly királyunk könyvtárából került Mátyás király könyvtárába. Onnan I. Szulejmán szultán Istambulba vitette, ahol 1862-ben a magyar tudósok megtalálták, és 1877-ben II. Abdul-Hamid szultán 34 Corvinával együtt odaajándékozta a magyar ifjúságnak hálából, hogy az orosz-török háborúba nem avatkoztunk be.

A világon a legkorábbi, gazdagon, magas művészi színvonalon illusztrált Dante: Isteni Színjáték c. műve (94 miniatúra képpel ékes). A velencei dialektusban írt szöveget a velenceiek ajándékozhatták I. Károly királyunknak, akinek az édesapját, Martell Károly címzetes magyar királyt, Dante a Paradiso VIII. énekében hosszan dicsőíti. Ő az egyetlen európai uralkodó, akit Dante a Paradisoba helyezi. A legtöbb uralkodóval a Pokolban találkozott. Dante több helyen is dicsőíti Magyarországot, ami jól jelzi a 13-14. századi hazánk helyét a világban!

Iodalom: 2006-ban Veronában megjelent Fakszimile-kiadás és tanulmánykötet G. Marchi és Pál József professzorok szerkesztésében: MARCHI, Gian Paolo – PÁL József: Dante Alighieri: Commedia Biblioteca Universitaria di Budapest, Codex Italicus 1 Studi e ricerche, Verona, 2006.

– Az **esztergomi Várkápolna** a *gótika első ismert épülete* Hazánkban, III. Béla építtette **1172**-ben, a trónra lépése évében! Az európai gótika egyik első emléke!

Falképei: a) *oroszlános díszítő-motívum* a szentélyben, **1185**, III. Béla –Capet Margit esküvőjére készült a kápolna teljes kifestésével együtt; b) 1330-as évek: apostol-mellképek a hajóban és Pasió-ciklus, Jézus feltámadása és mennybemenetele, Mária koronázása ábrázolások töredékei, az itáliai *Trecento*-festészet legmagasabb művészi színvonalát képviselő festmények, Telegdi Csanád érsek készíttette.

Legújabb irodalom: Prokopp – Vukov – Wierdl: A feltárástól az újjászületésig, az esztergomi Várkápolna története, Esztergom, 2014.

– **Képes Krónika,** Budapest, OSZK**,** 1360 körül. Kálti Márk: A Magyarok története c. művét a budai királyi festőműhely remekművű képekkel illusztrálta. Nagy Lajos királyunk ajándékozta a francia V. Károly királynak, az újszülött Katalin lánya eljegyzése alkalmából, az apósnak.

– **Anjou Legendarium**, Vatikáni Könyvtár, 1330-as évek, I. Anjou Károly királyunk készíttette a királyi festőműhelyében András fia, a nápolyi trón örököse számára, akit 1333-ban kísért Nápolyba.

Irodalom: Fakszimile-kiadás tanulmánnyal Levárdy Ferenc: Magyar Anjou Legendárium. Fakszimile kiadás, Magyar Helikon-Corvina, Budapest, 1975.

Szakács Béla Zsolt: A Magyar Anjou Legendárium képi rendszerei. Balassi Kiadó, Budapest, 2006.

– **Zsigmond-kor: Zsigmond mint német-római császár is Budán tartja a székhelyét! A birodalmi kancellárja az esztergomi érsek, Kanizsai János!**

– **KÖLN:** Dóm, Három-királyok Kápolna oltárképe: **Stephan LOCHNER: Zsigmond** (= a Madonna előtt térdelő öreg király**)** és császári udvarának **magyar** tisztségviselőinek portré-galériája (Hunyadi János, Kanizsai érsek, stb).

– **Kolozsvári Tamás: Kálvária-oltár, 1427**, Esztergom, Keresztény Múzeum. Az internaciomális gótika európai remekműve!

Prof. Michael Viktor Schwarz (Wien Egyetem, Művészettörténeti tanszék): az Internacionális gótika európai stílusa Budán született Zsigmond udvarában!

– A **Budai szobor-lelet**! 1400 körül, Budapest Történeti Múzeum. Az 1974-ben Zolnay László régész által feltárt mészkő szobrok, amelyek Zsigmond király budai palotáját ékesítették

Mindegyik az internacionális gótika európai csúcs-teljesítménye!

Irodalom: prof. Michael Viktor Schwarz (Wien Egyetem, Művészettörténeti tanszék) in: Luxemburgi Zsigmond, kiállítás-katalógus, Bp- Luxemburg, 2007.

– **Suki Benedek kelyhe**, 1440, Esztergom Főszékesegyházi Kincstár. Az erdélyi ötvösség egyetemes értékű remeke.

– A **Mátyás-kori** művészeti alkotások ismertebbek, szerepelnek jelenleg is a tankönyvekben, de nem mutatunk rá az európai művészetben elfoglalt kiemelkedő szerepükre! Pedig egyértelműen bizonyítják az Európában betöltött vezető szerepünket (Budai királyi palota, Visegrád, Diósgyőr, stb építészeti, szobrászati, iparművészeti emlékei, Corvinák, Kassai szárnyasoltár 1474, stb. A Kárpát-medence egész területének színvonalas építészeti, szobrászati, fal- és táblakép festészeti, textil-, örvös- és bútorművészeti emlékei.)

– A **Magyar reneszánsz** művészet fogalom bevezetése! – halaszthatatlan feladatunk! A reneszánsz művészetet NEM egy kis várostól, Firenzétől tanulta a Magyar Királyság!

Antik emlékeink Pannonia provincia közel 5 évszázadából bőségesen voltak hazánkban, és a XV. század igen megbecsülte. A világ is jól tudta, hogy RÓMA császár-korának jelentős része volt a Pannon-császárok kora, amikor Pannóniából kapta Róma a császárt! Hadrianus a Hajógyári szigeten előbb építtette fel palotáját, s csak azt követően építtette Rómában az Angyalvárként ismert Mauzóleumát és a híres villáját Tivoliban!

A római-kori mozaik-, falkép-, szobrászati, bronz. és kerámia-, üveg, stb emlékeink ma is igazolják a magas színvonalú római életet Pannóniában!

– A Magyar Reneszánsz művészet is életre keltette a római szellemiséget, de **egyesítette a gótika gazdag érzelmi kifejezési készségével**! Ebben rokon a Francia reneszánsz művészettel, amely a Loire-menti reneszánsz kastélyokban büszkén őrzi a gótika dekoratív gazdagságát.

A magyar reneszánsz is erről szól: építészet: pl. Visegrád: gótikus kerengővel övezett várudvar közepén reneszánsz szökőkút, – festészet: Kassai főoltár, stb.

– **MS-mester, 1506!** – NEM kisebb művész, mint a kortárs Raffaello, Leonardo! ! !

– Előtte, Mátyás király korában BOTTICELLI hazánkban alkotja első remekművét az esztergomi Várban, Vitéz János érsek megrendelésére, a Studiolojának freskóival – 1465-66-ban! Innen indult el a világhírnév felé! E művei nyomán kapja első firenzei megrendelését a várost vezető Mediciektől 1470-ben: Az Erő allegóriája: Firenze, Uffizi Képtár!

Irodalom: Prokopp -Vukov - Wierdl: BOTTICELLI. Az Erények nyomában, Studiolo, 2009.

– Lorenzo Medici bankár, Firenze polgármestere „Il Magnificonak" neveztette magát a megfizetett íróival, – Mátyás király e cím nélkül is „Nagyszerű" volt egész Európa előtt!

– A **BAKÓCZ kápolna,** Esztergom, Főszékesegyház déli kápolnája, **1506. az európai reneszánsz építészet kiemelkedő alkotása!**

A magyar prímás, római bíboros, jeles humanista, Európa egyik vezető politikusa a fénylő **magyar vörös márványból** építkezett, míg Firenzében a Medici bankárok a szürke, mállékony, palaszerű kőből, a pietra sereneből!

Az esztergomi kápolna építésze és szobrásza **Andrea Ferrucci**, Michelangelo firenzei munkatársa! – aki ezzel az épülettel **tovább fejlesztette** az itáliai reneszánsz centrális épület-típust!

Irodalom: Balogh Jolán: Az esztergomi Bakócz-kápolna, Bp, 1956. Horler Miklós: Bakócz-kápolna, Bp. 1987.

Bérczi Szaniszló (Budapest):

A civilizáció-forrás Kárpát-medence szálakból font történelme

Javaslatom röviden: A MÖT 32. „témahirdetése” **szóljon a sokszálú történelemkép megformálásáról**, a szálak illesztéséről, többek között az egyes szálak belső időléptékének figyelembe vételéről. Érdemes lenne javasolni az eddig figyelembe nem vett szálak hozzáépítését is.

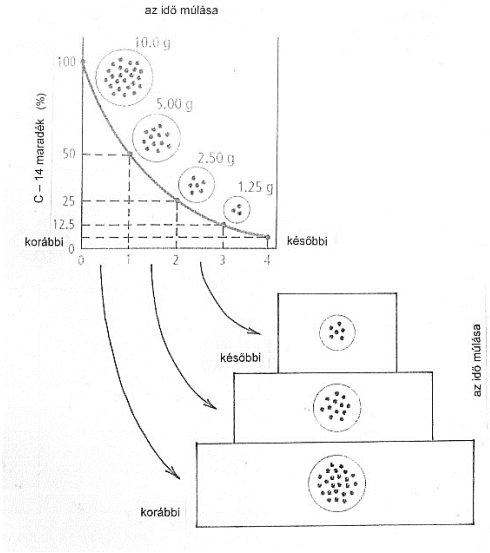
Javasolt részletezés: Mik a szükséges ***előismeretek és tennivalók*** a szálakból font összetett történelem leírásához? A szálak a különböző tudományágak nyelvén megfogalmazott történelmi változásleírások. A változás leírása a fizikában: kezdeti feltétel, mozgásegyenlet (a változás fő mozgatói). Szükséges hozzá koordinátarendszer, a koordináták egységei.

Szálakból font történelem leírás során az Egyesület az összetett történelemkép tervezetével egy mainál árnyaltabb történelmi modellben gondolkozik (tervez). Ez az eseményszálak igényes kidolgozásában és összekapcsolásában jut majd kifejezésre. Feltölti a hiányokat is, mert az Egyesület tagjai a történéseket jellemző fontos, s eddig nem szereplő eseményszálakat dolgozott már ki. Ugyancsak megtörtént több eseménytörténeti szálnak az illesztése is. Ezért is lehet az a meggyőződésünk, hogy a történeti modell akkor lesz egyre hűségesebb, minél több szálból van megfonva.

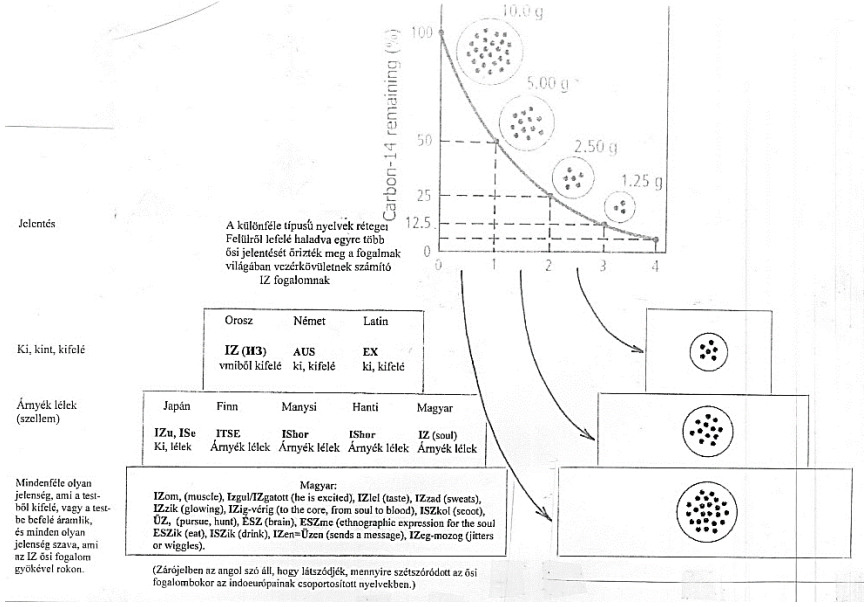
A szálak illeszkedése: a szálakból font összetett történelem leírásának szükséges feltétele, hogy az egyes szálak illeszkedjenek. A szálak a különböző – rendszerszemléletű – tudományágak nyelvén megfogalmazott változásleírások, melyek eseménytörténeti belső időrendje a tudományági módszer szerint hiteles. A leírásba bevont eseményszálaknál az egyik meghatározó hitelességi lépés az időlépték (a belső időlépték) meghatározása. A második lépés az egyes szálak illesztése, ami az időléptékek egyeztetése útján történik. (Egy hibás szál beépítése tönkre teheti az összképet.)

Néhány példát villantunk föl az illesztésre

Első példa: glottokronológia. A szénizotópok aránya változik, természeti „kopástörvény” szerint. Ezt alkalmazta Lee a Swadesh listára. (1. ábra.) A geológiai elemzésben a sokaság, ami kopik, az atommagok egy-egy izotópja (a mennyisége csökken). Ez a rétegekbe van beágyazva. E törvényminta leképezése: a nyelvközösségben a használt szavak köre „kopik”, alakul át egy korábbi állapothoz képest. A skála megállapításával ezt a nyelvközösségi „időrétegre” tették használhatóvá. (2. ábra.)

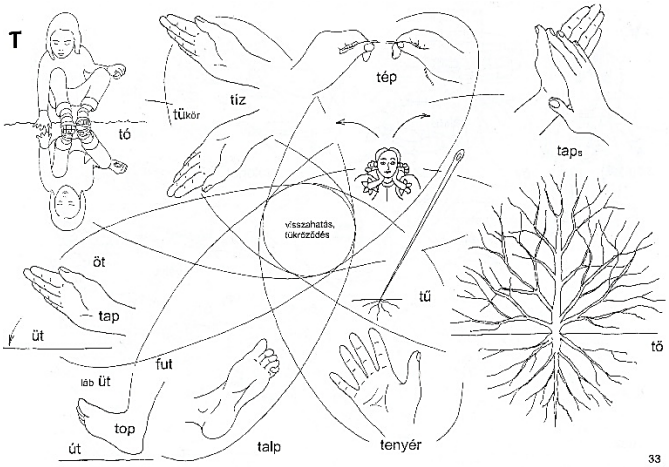
1. ábra.

2. ábra.

De ezt a kopást a nyelvnek a belső rendszere is mutatja. Példa: az íz gyökelem fogalomkörének „elkopása”, átalakulása az időrétegekben is megfigyelhető módon.

Fontos szempont a belső rendszer föltárása. Ez a jelenlegi rendszernél félbemaradt a gyököknél. Pedig a mélyebb szintek természetes rendezési módot tárnak fel. Erre példa például a 3. ábra. A t mássalhangzó rendező erővel bír a t-t tartalmazó gyökelemek körében. Jelenségeket von össze közös tulajdonságokkal. Ez a rendezettség a magyar nyelvben rendkívül erős. (4. ábra.) A legtöbb eurázsiai nyelvben megmaradt a nyoma. Legjobban az angolban, a kelta-gealben, oroszban, de a török nyelvekben és a tamil nyelvben is. Szükségszerű következtetés, hogy az evolúció a mélyebb szerveződési szintek felől haladt a magasabb, összetettebb szerveződési szintek felé. A belső szerkezeti szintek elhanyagolása a mai történeti kép legnagyobb hiányossága akkor, amikor a nyelvészeti eredményeket össze akarják kapcsolni a többi történeti vonallal, mert a mai modellből hiányzik az időskála korai szakasza.

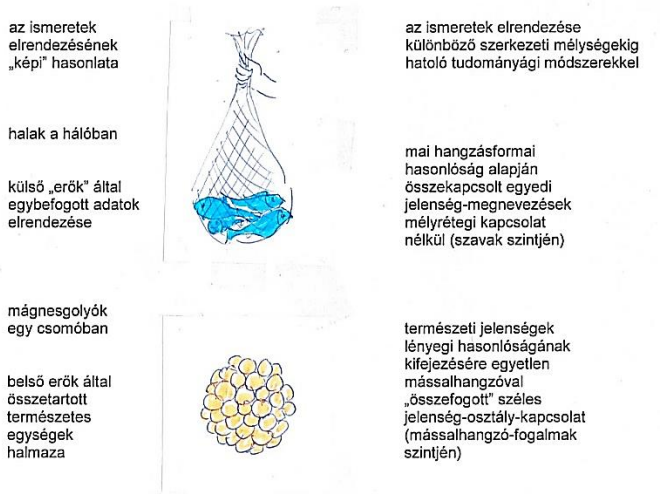

3. ábra.

4. ábra.

A mai végállapot megfigyeléseire hagyatkozva formális képet kezel, és a természeti gyökerű szerkezeti mélységet elhanyagolja (5. ábra) saját sikeresnek tekintett állapotleírása hangsúlyozásával. Ezért csak az időskála utolsó néhány 1000 éves szakaszára tud kapcsolati képeket és tárképet vázolni. A beszéd és a gondolkodás azonban minimum 100 000 években mérhető időléptékű.

5. ábra.

A Cser-Daraiban van egy másik hiányzó szál is: a kódexekben fönnmaradt Rováskrónikák anyaga. A magyarul írt krónikák és magyar nyelvű költészet legrégebbi rétege ez. Rovásírásos vers korpuszunk **254 verses szövegből áll**, s ezek 11 kódexben találhatók. A kódexek anyaga befejeződik az 1600-as évek elején, de a többsége befejeződik már 1570-1580 között. (Cicero, Karacsay). A kódexek ősi hagyományt is tartalmaznak, és írnak a honfoglalások menetéről.

A kódexek anyagának van egy megőrzött Közép-ázsiai és kaukázusi része. Ezeknek a történelmi értéke jelentős, mert a magyar törzsek kapcsolatát írja meg a szavárdok királyságával. A leghosszabb szakasz egy verses eposz. A főhős Bükkösi. Bükkösi Balk vezér fia, aki Közép-Ázsiából jött át a Kaukázusba. Ki írhatott még máshol is az egykori kaukázusi eseményekről? A Bizánci Birodalom. ***Prokopiosz írta le: De bello persico***. (2 kötetben). Ez a korszak az 500-580 közötti időszak. Prokopiosz írja: „Balk jött … hozta a csapatait. Az Észak-Kaukázusban sok harcos jött vele. Balkból jöttek, 514-ben átmentek a Kaukázuson. Száva szavard birodalmát meghódították, s együtt éltek velük. A megromlott viszonyról és az azt követő háborúról, elköltözésről szól az eposz. (Mandics György nyomán írom ezeket.)

Összegzés: Célul tűzhető ki, hogy ***a történelem leírása*** a sok szálon futó ***eseménytörténetek rendszere*** legyen. Távlatos lesz a MÖT 32. konferencia, ha már induláskor kifejezi azt az igényét, hogy a bemutatásra kerülő tudományági eseménysor-leírások mutassák be a belső időlépték ***mérését, nagyságát, skáláját***. Kívánság lehet az is, hogy az előadók mutassák be a tudományági skála valószerűségét, alkalmazhatóságát legalább egy-két eseménytörténeti szál illesztésén keresztül. A ***várható eredmény*** az lesz, hogy létrejön a modellek használhatóságának az alapja, azáltal, hogy az egymással összhangban lévő események egyre hűségesebbé teszik a szálakon elmondottakat külön-külön is, és egybefonva is. Ezáltal formálódik **a sokszálú történelemkép.** A Cser-Darai egy jó vezérfonál.

Budapest, 2022, április 5.

A mai technikai ***civilizáció forrása a Kárpát-medence*** (ZMTE Acta Hist. Hung. T. 123. kötet https://epa.oszk.hu/01400/01445/00064/pdf/)

Darai Lajos 2020. 07.13. 14:36 **A mai** technikai **civilizáció forrása a Kárpát-medence** (**410**. oldal.)

Kedves Gyuri és Feri! Nincs más kiút, mint ***a Kárpát-medencei mivoltunk középpontba állítása***, és minden más lesöprése. A Kárpát-medenceiek magunk mellé állítása.

Ezt kell szorgalmazni, erre kell felkészülni, amikor az elmélet áttör és lehet majd támogatást szerezni ennek vizsgálatára is. Erre sokkal több esély van, mint a Hindukus hegyeinek magyar zászlókkal való benépesítésére. Ebben a genetika már többet nem nagyon segíthet annál, mint amennyire ezt mi Ferivel beépítettük (azaz a génmutációs szinteket a helyre nem álló szakaszon) a régészeti műveltségekkel feltárható időszakba. Később a kultúra áramláshoz hasonló sűrűségű és gyakoriságú a génáramlás a népkeveredés miatt, ezért a genom szintű vizsgálatnak az egyéni családfákhoz hasonló lehet csupán a jelentősége, azaz inkább jelentéktelensége, szerepe. Éppen elegendően felvázoltuk annakidején egyébként, miért nem lehet az obi-ugor, vagy akár a baskír nép, népecske a forrás, annak pedig semmi értelme, hogy mi mondjuk meg nekik, hogy ők genetikailag miként kerültek oda (régészeti kultúrák értelmében mi megírtuk nekik, nagyon előzékenyen). Az legyen az ő gondjuk, költségük.

A Kárpát-medence mindenben megelőzi a modern civilizációhoz vezető szorosan vett úton a világ többi részét, azaz Eurázsiában. Az adatok, amik onnan – messziről – vannak véve, többnyire ókorinak mondott szerzők írásainak, mondom: írásainak, igen későn „másolt”(esetleg keletkeztetett, módosított) változatai, és a modern régészet és történetírás pedig ebből vette a magyarázatot hozzájuk. Azaz ez megint csak visszakanyarít bennünket Európába, de csak a Kárpát-medencébe, nem máshová, mert Európa római kora az előzőekhez hasonló adottságokkal bír a történetírásban, régészetben, a bizánci történészek dolgait pedig a keresztes rablás után a maga szájíze szerint alakította a pápai-császári (német) hatalom. Igen hosszasan a középkor végén, majd kifinomult és kiterjedt módon a reneszánsz idejétől, mert a könyvnyomtatás monopolizálásával (és az inkvizícióval, a török hadak ellenünk irányításával) szellemi és katonai fölénybe kerültek. Amikor pedig ők lettek a török elleni felszabadítók, a művet kiteljesítették a régi iratok és érvényességük törlésével, a hithű kedvezményezettek és megfelelő népek telepítésével.

Nem Trianon az érdekes, hanem az, hogy egyáltalán [a nyugatnak] szükség[e] lett Trianonra, mert a magyarság az előbbiek ellenére úgy felszívta magát, hogy döntő többségbe került a Kárpát-medencében. A magyarázat csakis ***a magyar kultúra*** azon ***sajátossága*** lehet, hogy ***őrzi az emberi boldogulás kitűnő eszközeit a szellemi-nyelvi erőtől a kézügyességig, emberségig és célképzetes szorgalomig***. Azt lehetne vizsgálni és bizonyítani, hogy a többi Kárpát-medencei mai nép nagy többsége genetikailag bizonyára magyar, mert úgy volt sqlav, amint minden hatalom alá vetett nép itt, akkor még bizonyára magyar

nyelvűként és az ősi mellérendelő magyar kultúra hatékonyságával megőrizve életét, létét mindenhatalmi kizsákmányolás és irtás ellenére. Hogy aztán miként lett a nyelvük és a jellemük mai szláv, annak is van az ortodox valláshoz és annak mesterséges szláv nyelvéhez kötődő története (amint a latin népeknek is a római valláshoz és annak mesterséges latin nyelvéhez), de egy rövid levél erre nem alkalmas kifejteni.

Cser Ferenc 2020. 07. 14. 0:38

Uraim! Csak támogatni tudom Lajos gondolatait. Csak ismételni tudom önmagam – és Lajost: a mai technikai civilizáció forrása a Kárpát-medence. Ezt éppen a mellérendelő szemléletének köszönheti, a racionális gondolkozásának –amelyre a magyar nyelv szinte kényszeríti is.

Cser Ferenc 2020. 07. 25. 15:21 ***Ahány ember, annyi rendszer*** (**424**. oldal)

Kedves Lajos! Általában nem veszek részt a ZMTE belső beszélgetéseiben – bár, most, volt rá kivétel. De ha igen, akkor a jövőben csatolmányként adom meg a véleményemet. Hát, ez a mostani „vita"nem túl magas szintű eddig. Mindenki a maga dolgát akarja eladni, még ha nem is illik most ehhez nagyon. Szaniszló a mai magyar nyelv gyökeit plasztikusan értelmezve a nyelv évmilliók előtti kialakulását „modellezi". Attila csillagász, nem társadalomtudós, de sokféle diszciplínát akar összegezni, ötvözni. Pista nem tudja, hogy a rombuszt minden kamasz rajzolta az ablaküveg párás részére az egész földön. Zsolt összegyűjtött „60 honfoglalást", holott az csak seregek mozgását jelenti a Kárpát-medencén belül. Kívülre nem látott át a görög szem. Más szem meg nem volt. Gyurka mondja, hogy „nem tud hozzálőni", de azért kinyilatkoztatja, hogy Árpáddal a nép is jött, mert Nagy Kálmán összeszedte a „honfoglalás hadtörténetét". Szóval jó lenne emelni a színvonalat az érdemi hozzászólások szintjére, csak hát ez, mint látjuk, Kásleréket nem fogja meghatni.

Cser Ferenc 2020. 07. 25.16:17

Kedves Lajos! Azon töprengtem, hogy mi történne, ha csak úgy, ötletszerűen elküldeném Káslernek a Gyökereket, hogy talán megérne egy misét, ha beletekintene – és esetleg az abban idézett adatokat megfontolná? Persze, nem gondolom komolyan, mert ahogy a jelenlegi hazai állapotokat látom, ezzel azoknak ártanék esetleg, akiknek végképp nem akarnék ártani. Vagy esetleg talán érdemes lenne a MEK-re föltétetni? Nem tudom, lehet, hogy nem fogadnák be. Egyébként az OSZK-nak akkoriban küldettem 2 tiszteletpéldányt. Bár, ahogy visszaemlékszem, és amint ezt Gyurinak meg is írtam, a főnöke kapott egy példányt és hazaérve Pokornival le is állíttatta a könyv kereskedelmi forgalmazását. Én a riportból a koponya eredetiségét meg hasonlókat nem akartam firtatni, csak az ütötte meg az agyamat, hogy a világ legtermészetesebb módján beszél arról, hogy az Árpád-háziak genetikája nem vonatkozik a népre, ami viszont természetesen vele együtt mozgott – és finnugorosodott, keveredett, szavakat vett fel, meg hasonló zöldségek. Ezért jutott az eszembe, hogy esetleg mégis elküldeném neki a könyvet PDF alakban, talán pusztán kíváncsiságból is, hogy miként reagálna rá. De ez kétélű valami, ahogy írám föntebb, árthatnék másoknak ezzel.

Cser Ferenc 2020. 08. 31. 5:37 **A folytonosság jelentős szerepű** (**437**. old.)

Kedves Lajos! Ez remek. A műveltség folytonossága [*a nyelv mellett is, B.Sz.*] hatalmas súly a modell mellett. A Gyökerekben is írtam Árpád és csapata bevonulása előtti időkből származó magyar nyelvű feliratokról – pl. Somogybűről. Meg ott van a bronzkori fejszetok, amelynek a felirata magyarul úgy olvasható el, hogy annak szerepével harmonizál („üt es, vág es...").Remélem, tényleg elindult ott valami és nem fojtják el Bakay-módon. Nézem az amerikai eseményeket, amelyek tök megfelelnek a bolsevik lázadás kritériumainak. És az egész az 'egyenértékűség' jelszava alatt megy, miközben arra tesznek a leginkább! A felsőbbrendűség a hajtóerő. Nos, többszörösen végiggondoltam a mellérendelő műveltség koncepcióját. Lajos, a hierarchia felsőbbrendűsége az, ami a mostani gondolkodást uralja és az amerikai bolsevik stílusú lázadás éppen ezt a gondolkozást segíti, mint ellentétet, mint védelmet.Rossz érzés, mert a magam környezetében mégis ezt érvényesítem - és látom, a katolikus vonal keményen ellenzi azt, de több más is. A református pap is a hierarchia fontosságáról prédikál itt. A kurucosok aztán, naná, még inkább. Pedig ez a parázs, ami a magyar műveltség legfőbb jellemzője volt, nagyon fontos, hogy izzó maradjon. Csak miként lehetne erről az elvakult hierarchiában hívőket meggyőzni, hogy a mellérendelés az nem anarchia! Az nem az, ami Amerikában most már polgárháborús jelleget ölt.

Bérczi Szaniszló, 2020. szept. 7.12:09 (**443**. old.)

Tisztelt Elnök Úr! Egyetértek azzal, hogy a valósághoz hűségesebben illeszkedő történelemírás és -tanítás lenne a kívánatos. Most lapoztam végig Cser Ferenc Gyökerek c. könyvét (a világhálón). Nagyszerű alkotás. Már 2000-ben elkészült. Sehol sem lehet kapni kinyomtatva. Ez a könyv – csekély kiegészítéssel – szinte már tankönyv is lehetne. Kiegészítései lehetnének:

1. Rovásírással írt magyar történelem, a kaukázusi és mélyebb gyökerekkel. (Mandics György munkái nyomán.)

2. A magyar nyelv mélyszerkezetének a bemutatása. (Az eddig föltárt munkák nyomán.)

3. Genetikai új eredmények.

Persze a Cser–Darai is – továbbra is – nagyszerű párja e könyvnek, de azt is ki kellene egészíteni a fentiekkel. A Cser–Daraiban talán teljesebb a genetikai szál, ha jól érzékelem. Mindenesetre az Elnök Úr kívánalmai szerinti történelemíráshoz közelebb kerülnénk e két könyvvel és a tervezett kiegészítésekkel.

Egy harmadik könyv lehetne az Oláh Zoltán által végzett adatbányászati munkák áttekintése.

Ez talán egy egészen új stílusú könyv is lehetne. Kicsit talán hasonlítana Grandpierre Atilla térképes könyvére. Javaslatom továbbra is az, hogy a sok szálon gyűjtött adatcsoportokat valódi időpontok szerint lehetne összekapcsolni egy „időfonattá".

Bérczi Szaniszló 2020. 09. 07. 14:53 Kedves Zoltán: Ez az Általad jelzett „háttérgépezet" fölépítés biztosan tanulságos lesz. De beszéd szorosan összefügg a megértéssel. ***A hangzó közlés evolúcióját semmiféle háttér-gépezeti föltárás nem fejti meg, csak párhuzamosítja majd.***

Az agyi, szöveti, sejti, molekuláris gépezetek az emberi közlő és közlést fogadó emberek evolúciós munkálkodása, beszédhasználata nyomán fejlődtek ki. De amíg nincsen VALÓDI gondolkodás és beszédfejlődési evolúciós modell, addig jól jöhet egy „gépezeti"modell, ami a másik VALÓDit nem tudja helyettesíteni, de esetleg sarkallhatja az annak kifejlesztésére való igényt.

Bérczi Szaniszló 2020. 09. 10. 9:01 (**450**. old.)

Kedves Lajos: Köszönöm az összefoglaló leveled. Egy pontra válaszolok, ezekre:

„***A mai magyar nyelv fogalmi elemzéséből visszamenni a nyelv születésére bátor próbálkozás***. *Hiszen az élő nyelv változása évszázadokban megragadható, nem évezredekben. Már ha szigorúan ragaszkodunk a következtetéses adatlánc minden szemének összekapcsolásához. Nehogy arra jussunk****, mit kellett gondolnia a tízezer éve élt embernek****, ha egyszer azt a fogalmi gyököt megalkotta, amit ma is használunk*." (Állandóság az életben! Az állandóság tükröződik – tükröződnie kell – a nyelvben is. Miért ne gondolhatta volna, kevésbé pontosan, ugyanazt, mint ma. Persze csak az akkori egyszerű nyelven. Persze vissza kell egyszerűsödni hozzá. De a lényeg egyszerűen is megragadható. Éppen ezek lesznek a „megragadási fokozatok", a fogalomfejlődési lépcsők, állomások a modellben.)

Amíg nincsen módod a látására, ne becsüld le azt a kincsesbányát. ***De sokféle természeti törvényszerűséget meg kell ismerned ahhoz, hogy fölismerd az értékét.*** Nem tudom, Cser Ferenc haza szokott járni? Mert egyszer szívesen beszélgetnék vele, vagy Veled is hármasban. Egy könyvnyi anyagot mégsem lehet leírni itt.

A lényeg az, hogy igenis igaza van Németh Lászlónak. Igaz, hogy ő a mondatát a görögökre értette, de még nem tudhatta, hogy szélesebb körben is igaz. Annyit azért pontosítok, hogy ***a gyök már egy csúcstechnológia a közlésben***, tízezer évek fejlődése nyomán. Még két emeletnyi egymásbaágyazottsági (vagy hierarchia) szint van a gyökbe belesűrítve. Ennek a szintnek a „kopására"mutattam be a gyökglottokronológiát. Annak a korszakolása az indoeurópai szétágazástól függően 10 000 és 20 000 év közé esik. Továbbra is a Ti (Cser–Darai) áttekintéseteket tekintem kiindulásnak majd. Miért is? Mert az már a neandervölgyiig visszanyúlik.

Erre válasz **Cser Feritől**:

Kedves Lajos! Szaniszlótól érdekes fordulatnak láttam, hogy a Gyökereket végre kézbe vette. (és Darai levelében):

„Szaniszló a mai magyar nyelv fogalmi elemzéséből akar visszamenni a nyelv születésére, de ekkor fennáll a veszély, hogy azt kell gondoltatnia az akkori emberrel, aki a fogalmi gyököt megalkotta, amit ő gondolna arról. Ezt jól látod." [***Nem gondolsz a Természet állandóságaira?, amik függetlenek az embertől. B.Sz.***]

Darai Lajos 2020. 09. 12/a. (**454**. old.)

Kedves Szaniszló! Köszönöm a jó tanácsot, igyekszem a kincsesbánya természeti értékének közelébe jutni, ha már a gazdasági értéke elkerült, mivel 'csak' a valódi történeti értékét kutattam. Cser Ferenc megírta itt nekünk, hogy nem jár, nem jön többet Magyarországra. A vírus elintézte, hogy írásban kell beszélgetnünk. Nem lehetetlen, de a Descartes-féle *clare et disctincte* módszert érdemes alkalmazni a vitatandó tételeknél. Már én is több mindent felvetettem itt. A gyökről ezek szerint ugyanazt mondjuk. Indoeurópai nyelvi szétágazást én nem ismerek, de az őslakosság és a rátelepülő első földművesek, va-

lamint a kurgán-hódítók hatása eredményezhette a maradvány (kelta) nyelvet, amelyet azért nem ismertünk jól (Tímár Sándor tevékenysége óta viszont igen), mert elnyomta azt a középkori és újkor eleji, a latint ráerőltető behatolás, végül a mai nyelveket eredményezve ott. De ennek csak annyi köze van a Kárpát-medencei magyar nyelvhez, mint amit és ahogy O. Zoli „segédanyagként" javasol használni, és a nem magyar „finnugorok" kapcsán láttuk is a használhatóság módját. Hát, majd meglátjuk, hogy csupán kiindulás lehet-e, amit Cser Ferenccel írtunk. Mi mindenesetre nem így gondoljuk, és nemrég például írtunk egy összefoglalást ***A mellérendelő magyar társadalom kialakulása***. De például a Kárpát-medence, vagy Szkítia? (Fríg Kiadó, 2008) című könyvünkben szinte megelőlegezve Fábián Sándor ez irányú felfedezéseinek figyelembevételét, „eredeztetési mítoszainkról" írtunk (214-284. oldal).

Cser Ferenc 2020. 09. 21. 12:10 (**475**. old.)

Tisztelt Urak és Hölgyek! Döbbenten nézem a nyelvi 'családfát'. Gray utáninak méltatja Zoltán, csak éppen, hol az az után? Ugyanis az indoeurópainak bélyegzett nyelveknél még holmi családfa kikényszeríthető – hiszen Swadesh és Lee módszerével mondjuk elfogadható szétválási évezredek nyerhetők velük kapcsolatban, de hogy kerül oda a 'hettita → etruszk → magyar'ág 9 évezreddel ezelőtti elágazással? A Gyökerekben részletesebben elemeztem a nyelvi családfák miként jét és az alapszavak összehasonlításából pl. az ún. ***finnugor nyelvekre*** az jött ki, hogy **az elmúlt 6 évezredben nem élhettek együtt, sőt, *9-14 évezred a távolság*.** Már pedig a magyar nyelvhez legközelebb ezek a nyelvek állnak. Még hogy közben van az etruszk és a hettita is? A hettita területen élnek a mai örmények. Lockwood szerint a Hettita Birodalmat a Kárpátoktól délről érkezettek döntötték meg és ők hozták azt a nyelvet, amelynek utóda az örmény: a nyelvtan onnan való, a szókészletet indiaira cserélték le.[258] Az örmény igeragozás a magyarral szinte teljesen megegyezik, nincsenek nyelvtani nemeik sem. Mindez 9 évezrede és abból nőtt ki az etruszk, majd a magyar? A Roots-ban több tucat nyelv szókészletét hasonlítottam össze egymással – és természetesen a magyarral. Valóban a legközelebbiek az alapszókészletet tekintve az ún. ugor nyelvek, de még a finn a maga 14 évezredes távolságával közelebbi, mint akármelyik ebben a genetikai fában ábrázoltak közül. ***Nyelvi családfa***, ha még korlátozottan létezhet is, ***a glottokronológia alapján 20 évezrednél teljesen elveszíti jelentését***. De közelebbről sem számolhatunk vele. Itt van példának az angol nyelv. Három gyökér tartozna hozzá – gall, germán és latin. Fokozatosan pusztulnak ki a hármas szókészlet szavai, tűnik el a nyelvtan és válik izoláló nyelvvé – és hasad számtalan nyelvjárásra. Pedig mindez alig másfél évezredes történet. Családfa? Nem! Kölcsönhatások tömege. Angela Merkantonio pl. már az ún. finnugor nyelveknél a magyar és ugor viszonylatban is levezeti, hogy az azonosságok sokkal inkább a statisztikus valószínűségnek felelnek meg, semmint családfa-jellegű viszonynak. Götz is arra következtetett, hogy ezek leginkább nyelvláncok, de nem családfák. Zoltán, neked, mint genetikával foglalkozónak kedvezőnek tűnhet a közös tőről levezethető, DNS analóg családfamodell, de sajnos tévútra jutsz ez által. Különösen, ha még a nyelvtant is beszámítod, amely sokkal konzervatívabban őrzi a keveredésnél az eredetet, mint a szókészlet. Ezt itt élőben látom, Ausztráliában, ahol fél évszázada itt élő honfitársaink tetemes angol szó-készlettel beszélnek magyarul –magyar nyelvtan szerint. Már pedig a magyar nyelvtan egyik következetes eleme a magánhangzó harmónia, ami az ábrán bemutatott nyelvek egyikének sem sajátja. Szóval, Zoli, a nyelvtan!

[258]Lásd Lockwood (1972), William Burley: A Panorama of Indo-European Languages.Modern languages 173. kötet. Hutchinson University Library, London.

Cser Ferenc 2020. 09. 23.1:19265 (**502**. old.) **Tímár Sándor: A magyar nép eredete és őshazája**. – A szerk.

Kedves Lajos! A hettitát megdöntő invázió vitte a nyelvtanát, majd fölvette –nem az indiai, hanem az iráni –szókészletet (Lockwood így írta). Éppen itt a bökkenő: az ír és kelta ág valóban ragozó, sőt, még részlegesen a magánhangzó harmónia is megtalálható bennük és csupán szókészletük alapján sorolják az indoeurópaiak közé. Azok ragozó nyelvek –ahogy az orosz is az, és zömmel a szláv nyelvek is azok. Nem változtatnak szótövet, amikor igeidőt, módot stb. fejeznek ki! Amennyi az oroszban van, ugyanannyi van a magyarban is – és valójában ugyanazon fogalom szavainál. Igen, mindenáron nagyokat akar mondani, de hiányzik az alap. Ezért használ furcsa, értelmetlen, érthetetlen, összezavart szavakat. Ezért hivatkozik bőbeszédű videóira –amelyeket nem vagyok hajlandó megnézni, mert minek. Igen, az alanti ábra valóban az indoeurópai nyelvek családfája és ehhez hasonlót akartak a finnugorhoz is rendelni, ahol a magyar egy levél, azaz egy elágazáslánc vége. Holott a finn- és az ugor-ág között a magyar jelenti a kapcsolatot, nincs közvetlen áthallásuk, azaz a magyar sokkal inkább gyökér semmint levél –ha egyáltalán ebben a kategóriában gondolkozunk. De nem lehet, nem kell és nem szabad! A nyelvek alapszókészlete még kapcsolatokat jelent valamiféle gyökérhez –és ebből az egész emberiségre nézve sok

van – de a kulturszavak már hálószerűen szétfeszítik az egészet. Zoltán ezt tutti, hogy nem tudja – de föltehetően nem értve, ez nem is érdekli őt.

Gamble szerint a kb. 40 évezred előtti hirtelen műveltségi ugrás alapja, hogy az ember beszélni kezdett. Nem értek vele egyet, **az ember sokkal korábban beszélt már**, hiszen egy-egy nagyvad elejtése emberi összefogás, együttes cselekvés hiányában nem lehetséges. ***Ha a nyelvi készség kapcsolódik ehhez (szerinte a modern ember berobbanása), akkor annak nyelvtana tehető ezért felelőssé. Hogy a szókészlet és a nyelvtan nem egyidősek, arra bizonyítékot szolgálnak az ún. izoláló nyelvek,*** ahol még kis szócskák jelzik, hogy a fogalomnak mely vonatkozására hivatkozik a beszélő. Ezek a kelet-ázsiai nyelvek – és efelé halad az angol is.

Igen, Szaniszló hivatkozik ránk, de ő mit akar ahhoz tenni? Igen a kérdés, hogy hová akar elindulni? A 'minden magyar' elvhez? (*Ez a Te mumusod?, mert nekem eszembe se jutott. B.Sz.*) Sokan hisznek ebben és dagad a mellük ettől, hogy Mi adtuk a világ műveltségét, stb. (lásd Mú, Arvisura). Ilyenkor szoktam mondani, hogyha így volt (nem volt), akkor szégyellhetjük magunkat, hogy hová 'züllöttünk' ebből! Az alárendelő szemlélet szerint a mellérendelés megalkuvás, meghunyászkodás, behódolás.

Bérczi Szaniszló 2020. 09. 23. 11:09 (**503**. old.)

Zoltán: Idézlek (Zárójelben a megjegyzésem):„A nyelv hasadás, és a szótárazó indoeurópai utódnyelvek, a bábeli tudathasadás családfájának (csak nem az indoeurópai nyelvészetre gondolsz?, mert az használhatatlan, ha VALÓDI-t akarsz) téridő vagy törzsi térképeit (mire alapozva térképezték?) és beszédtereinek kiterjedését és áthelyeződését eloszlását /besűrűsödéseit már sikerült vázlatosan felrajzolni,"

No, ezt én kétlem. Miért? Mivel nincsen VALÓDI beszéd és gondolkodás fejlődéstörténet. Nincsen valódi ismeretelmélet. Valódi (***beszéd) evolúciós alapozás nélkül nincsen mivel párhuzamosítani a genetikai eredményeket***.

P.S. Önmagáért beszél Wittgenstein könyve: Filozófiai vizsgálódások. Az első 80 oldalt érdemes elolvasni, mert abban fölismeri, hogy a beszédben (nyelvjátékok), a nyelvben hasonlóságok tűnnek fel és tűnnek el. Ez óriási teljesítmény egy ***IE nyelven*** beszélő gondolkodótól. *Csak néhányan voltak képesek erre, a hasonlóság szerepének fölismerésére a mai IE beszédben* (Ortega, Adorno, Benjamin). De ***tovább lépni nem tudtak, mert a nyelvükből kikopott, megközelíthetetlenné vált az időbeli mélység.*** *Megközelíthetetlen a visszaegyszerűsödés, ami a múltbeli élet föltárásához szükséges.* (*Illetve igen szakadozott. Van meg valami a mássalhangzók szintjén, a névmások és számnevek szintjén, gyökök szintjén, stb. de ezek csak töredékek. B.Sz.*) Németh László szellemesen írja meg azt, hogyan önti el egy német tudós agyát a fogalom-őrület, ha valamit elemezni kezd. („Dilthey, egy német tudós." Esszé az Európai utas c. kötetben.) Az IE nyelvvel nem lehet visszaegyszerűsödni. Wittgenstein kínlódását is nyomon követheted, ha az első 80 oldal utáni 200 oldalt végiglapozod. Csak végiglapozod, mert elolvasni nem bírod.

Cser Ferenc 2020. 09. 23. 12:07 **Gottokronológia és genetika** (**504**.old.)

Zoltán mondatát megpróbálom mindennapi nyelven, józan paraszti alakban újrafogalmazni – közben Szaniszló kérdésére is választ adni: Az IE nyelveknél a családfa modellre alapozva alkalmazták Swadesh és Lee módszerét, amellyel az alapszavakat az egyes nyelvekben összehasonlítják és megszámolják, hogy azok hány százaléka vezethető le, mint a vonatkozó nyelv kognátja (közös származásúja).

Minthogy ezeknél a nyelveknél a családfa-modell nagyrészt érvényesül, ezért a régészeti adatokkal harmonizáló elválási időszakokat is számíthattak. A módszer szerint, közös tőre visszavezethető szavak számarányára alkalmazzák az exponenciális függvényt, amellyel évezredekben fejezhető ki, hogy mióta nem lehet a két nyelv együtt, azaz egy területen. Mikortól nem közös a változásuk – feltételezve, hogy évezredenként a szavak egy bizonyos hányada kikopik mindkét utódnyelvből – de nem azonosak kopnak ki. Kivételt képeznek itt a ***kelta nyelvek és az örmény***. Mert azok ***szótári anyaga*** ugyan ***nagy részben megfelel az indoeurópai***nak nyilvánítottnak, de ***nyelvtanuk nem***. Éppen ezért ezekre vonatkozóan az állítható, hogy az alapnépességre rátelepedettek szókészletét vették át, viszont eredeti nyelvtanuk megmaradt. Hogy melyik népesség őrzi meg a saját szókészletét, vagy veszi át a rátelepedettekét, az nagyrészt mennyiségi kérdés: mi a letelepedett és a hódító létszámaránya? Ha a hódítóé összemérhető a letelepedettel, sőt, mi több, a rátelepedéssel iskolát is visz magával (lásd a latinosított nyelvek Európa nyugati peremén), akkor a szókészletének tetemes része is átkerül oda. Éppen ezért az örökléstani fogalmak csakis nagyon korlátozottan alkalmazhatók a nyelvek és a nyelveket beszélő népek vonatkozásában, hiszen a keveredés nem jár az öröklési egységek vagylagosságával, vagy kizárólagosságával. *Európában a vonaldíszes kerámia műveltsége az őslakosságé volt, az terjedt el a mezőgazdasággal a Kárpát-medencéből, az ún. Öreg-Európa műveltségéből északra és nyugatra, majd erre telepedett rá a*

sztyeppéről beáramló inodeurópainak nyilvánított lovas, pásztor műveltség, és a meghódítottakkal ötvöződve alakította ki a későbbi európai műveltségek láncolatát, hálózatát. Erre utaltam, amikor azt írtam, hogy a fát hálóvá szélesíti ki**.** *Egyébként* ***a szláv nyelvek szinte teljesen ragozó nyelvek***, csakis a szókészletük alapján sorolhatók az indoeurópaiak közé. Szaniszló, erre a törzsi 'térképre' és eloszlásra, 'besűrűsödésre' utalhatott Zoltán, csak hát a bonyolult gondolkozáshoz bonyolult megfogalmazás is kell, mert talán úgy hatásosabb. Igaz, kevésbé érthető is, de hát kérdés, hogy mi a megfogalmazó célja?

Bérczi Szaniszló 2020. 09. 23. 12:26

Kedves Feri: Köszönöm leveled. Köszönöm a glotto... magyarázatot is. Jól benne van a könyvedben, amit igen gyorsan elolvastam. Nagyszerű munka.

Ferenc Cser 2020. 09. 23. 13:39 (**505**. old.) [**Glottokronológia – szókészlet-kopási idő** B.Sz.]

Kedves Szaniszló! Köszönöm a linket, letöltöttem a munkát. A glottokronológiát a kaukázusi nyelvekre dolgozták ki és aztán alkalmazták az ún. indoeurópai nyelvekre. Csak hát – ahogy említettem – mechanikusan, csakis a szókészletüket vizsgálva. Magam megkíséreltem az ún. finnugor nyelvekre alkalmazni és ennek eredményét jeleztem korábbi levelemben: messze régebbi időkben kellett elválniuk, ha mind a kikopási sebesség azonos a glottokronológiában alkalmazottakéval, mind pedig igaz a családfa modell. ***Az eredmények mindenképp tagadják azt a családfát***, amelyet pl. Lakó is a könyvében ábrázol, miszerint a magyar az ugor ág levele, holott a nyelvek összehasonlításában ***nincs szoros kapcsolat az ún. finn és az ún. ugor ág között*** – ha a magyart nem tekintjük. A ***kapcsolatot a két ág között éppen magyar nyelv adja***, azaz nem levél, hanem inkább ***gyökérzet.*** De a 9–14 évezredes távolságok is már az elmélet határa közelében vannak, ami kb. 20 évezred.

Gyökök kikopását nem érzem annyira jellemzőnek, mint komplett szavakét, különösen nem a magyar nyelvből kibonthatókat, hiszen azok zöme hangutánzó, mozgást utánzó, vagy gyerek-szó, hang, ezért a világ minden táján ugyanúgy jelenik meg az emberi tudatban. Ez nem bizonyítja az emberiség ősnyelvének a létét – amit egyébként a több helyszínen való kialakulás miatt nem is tartok igaznak.

Magát a glottokronológiát sem fogadom el 'törvénynek', 'szabálynak', mert feltételezi a nyelvi családfát, és az egyes ágak hirtelen, kapcsolat nélküli szétválást. Ezt a feltételt régészet nem támogatja. De ezeket a gondolatokat és kritikát a Gyökerekben is megfogalmaztam. Ezért tartom én az európai nyelvek vonatkozásában a nyelvlánc fogalmát helyesebbnek – még ha az ún. indoeurópai nyelvekre alkalmazható is családfa modell, hiszen a ***szétköltözésük*** valóban az utóbbi 6-7 évezredben játszódott le. Ezt a régészet határozottan igazolja (természetesen a 14C-es abszolút kor-meghatározás segítségével igazolhatóan).

Elismerem, vonzó gondolat az egy-gyökérből kiinduló emberiség, de sajnos a valóság nem támogatja ezt az elképzelést, hitet. Különösen nem, mert bár az emberi beszéd mindenképp több százezer éves történetű, de a szétválások ennél sokkal régebbiek – gondolok itt a homo ergatras, homo erectus 1-1,5 millió évvel a jelen előtti szétszéledésére, majd a neandervölgyiekre, miközben pl. Kínában már a mongolid modern ember kialakulását lehetett nyomon követni (a Würm első lehűlését megelőző időszakban). [***Javaslat: a magyar – szanszkrit szétválás vizsgálata. B. Sz.***]

Darai Lajos 2020. 09. 25. 15:43 **Gyök kiavulás**?! (**507**. old.)

Kedves Feri! Ha a gyök: gyök, akkor nem avult ki. Ha kiavult, akkor azt nem ismerjük. Czuczor és Fogarasi azért tudta összegyűjteni őket, mert megvoltak. Ha csak származékaiban is, de igen. De nem ez a fő baj, hanem hogy arra a kijelentésedre, hogy nem tartod érvényesnek ránk az indoeurópai nyelvekre kidolgozott glottokronológiát, az a válasz, hogy a gyökökre alkalmazva igen. Mintha elsikkadt volna az érelme annak, amit mondtál, hogy a magyar nyelvre éppen a gyökei miatt, amelyeket ragozunk, nem érvényes a nem ragozó nyelvre kidolgozott módszer.

Darai Lajos 2020. 09. 25. 23:10 (**508**. old.)

Kedves Feri! Bérczi szerintem ellentmondást, vagy paradoxont görget azzal, amiről beszél, mert ha egy gyök ma gyök, akkor nem avult ki. Ha kiavult, akkor azt nem ismerjük. Czuczor és Fogarasi azért tudta összegyűjteni őket, mert megvoltak. Ha néha csak származékaikban is, de igen. De ha a glottokronológiát (majdnem) az indoeurópai nyelvekre találták ki, akkor a magyar gyökökre se lehet alkalmazni. (*Egy „kopási folyamat" törvényt minden jelenségre lehet alkalmazni. B.Sz.*) …

Bérczi Szaniszló 2020.09. 26. 6:01 (511. old.)

Tisztelt ZMTE beszélgetők. Zsoltnak ezt a következő szakaszát igen megfontolandónak tartom.

„*Egyebekben feltűnt, hogy többen ma is a finnugor és indoeurópai nyelvészet kifejezéseit használva tárgyalják a nyelvi ügyeket. Ennek semmi értelme, hisz már régebben tisztáztuk, hogy egyik sem létezett. Hátra kell hagyni a nyelvészeti tolvajnyelvüket is a megújuláshoz. .... [valaki] a nyelvet genetikai adott-*

ságnak tekinti, de ennek nem sok köze lehet a valósághoz. Az újszülött a hardware, a szülei meg a társadalom beletölti a software-t húsz éven keresztül."

„(Ilyenkor eszembe jut egy élő klasszikus, aki attól fél, hogy a finnugristák helyét a genetikusok akarják átvenni... Minden marad a régiben, csak a genetikusok lennének a főnökök –csöbörből vödörbe.)"

Ezért előbb föl kell építeni egy valódi beszédfejlődés-történeti modellt. Ez a modell lehetővé tesz egy új osztályozást. A jelenlegi csak két, „visszabontott"hierarchiaszintet használ: ez a mondat és a szó. Vissza kell bontani a mélyebb hierarchiaszintekig. Ez a magyarban szervesen meg is van: gyök, hang (CzF-nél hangértemény), élethelyzet. Onnan épül föl a valódi beszéd-(gondolkodás)-fejlődéstörténet (lásd Acta cikkek). Az evolúciós modell lépéseit a nyelv belső hierarchiaszintjei őrzik. Hol lenne a kémia, ha az anyagokat még ma is pl. a színük alapján csoportosítanák? Ott, a kémiában természetes a molekulákra, majd atomokra bontás modellje. A nyelvkémia azonban nem engedélyezett?

Oláh Zoltán 2020. 09. 26. 8:39 (**511**. old.)

Szaniszló fején találta a szöget, de a szerves-kémiával [leágazás az „összetételek" felé. B.Sz.] analóg, amit javasol, ott ugyanis olyan „képletekben"/farmakoforokban gondolkodunk, amelyek atomi objektumokból kombinációs kapcsolási szabályok alkalmazásával építhetők fel, „bokrokká"/vázakká, amelyek taxonómia-szerűen ***osztályozhatóvá teszik ezeket a szintugráson átesett összetételeket***. Az összetett/szintetikus szerves-kémiai objektumok sorozatként és képként is egyértelműen leírhatók, kezelhetők, illetve ábrázolhatók. Kikövetkeztethető keletkezésük mechanizmusa: pl. addíció, törlődés, fúzió, transzformáció, összevonás, egyszerűsítés és más keletkezési szabályok. Az olyan genetikusoktól kell csak félni, akik a magyarokat a népvándorlással próbálják, a finnugorizmus leváltásának képzetével, beköltöztetni a Kárpát-medencébe…

Bérczi Szaniszló 2020.09. 26. 11:18 (513. old.)

Tisztelt Kör: Érdemes erre figyelni. Cser Ferenc (Quenbeyan) és Darai Lajos (Kápolnásnyék): ŐSTÖRTÉNETÜNK MEG-ÚJULT SZEMLÉLETE. Acta Historica Turiciensia XXIII. évfolyam 1. szám A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 54. sz. kiadványa http://mek.oszk.hu/06800/06849/06849.pdf

31-39. oldal. „A ma ***magyarnak mondott nyelv*** természetét jellemzi a ***szóalkotó, értelemalkotó gyökök egyedülállóan eredeti jelentése, a mássalhangzókig, magánhangzókig lebontott nyelvi kifejező erő***. A sikeres mondatok szavakként rögzülnek. ***Ez olyan őskori emlékké nagyítja nyelvünket, és korai elődeink gondolkodását, ami mellett eltörpül minden véletlenül megmaradt tárgyi alkotás, mert benne a feladatmegoldó képesség tárul fel***."

+ értelmes jelentéstartalmú mássalhangzóink, ősfogalmak, a korai beszéd első szótára.

Németh László: „***A nyelv élő geológia: megőrizte egy nép történeti korszakait***." (In: Európai utas. Magvető, Szépirodalmi, 1973) „Módszertani jelentőséggel bírt annak felfedezése és beigazolódása, hogy **a magyar nép folytonos, közvetlen előde és nyelve igen korai Kárpát-medencei eredettel bír**. Aztán az újkőkori forradalmat mintegy előkészítően, hosszú időn keresztül érvényesült a Kárpát-medencei a környezetéhez és korához képesen mért magas műveltségi színvonala, ami - a megfelelő időjárási és talajviszonyok jelentkezésével - az élelmiszer-termelő kultúra kialakulásához vezetett. Ennek a hatékonysága megmagyarázza a túlnépesedést és a több irányból való be és kivándorlást.

Cser Ferenc 2020. 09. 27.9:32 **Égbeemelés és egyebek** (**517**. old.)

Kedves Lajos! Letöltöttem Szaniszló 2013-as könyvét. Afrikai modern ember, és 50 évezrede jött onnan ki, és szakad több részre, csak a magyar őrzi az eredeti gyökeit, a többiből exponenciálisan kikopik. **Miért őrzi a magyar**? (*Válasz: **mert az övé**! B.Sz.*) **Onnan miért nem kopik ki**? (*Válasz: **mert** az övé, és **ragaszkodik hozzá, őrzi**! B.Sz.*) **S többi nyelvből miért kopik ki? (***mert **az csak kapta, készen**. B.Sz.*) IE nyelvek, mint elvontan gondolkoztatók – és a magyar? (*Lásd: Czuczor Fogarasi és Ballagi Mór megjegyzéseit Németh Renáta doktori dolgozatában*) Hogy honnan az exponenciális függvény? (*Egy fizikusnak természetes, hogy egy kopástörvényt „exponenciálisra helyezzen. B.Sz.*) Hát a Swadesh alapján és aztán az onnan merített felezési idő 8700 év. Az égbeemelést a sámán lélekkel indítja. (*Nem azzal, hanem madárlélekkel. B.Sz.*) Aztán, mint a kémiában úgy kellene kezelni a gyököket is... (OZ mindjárt a szerves kémiával dicséri). Ebből nem igazán köszön vissza az emberiség története – amit mi pl. a Kárpát-medence, vagy Szkítia? c. könyvünkben adtunk közre. Vagy a nyelvekről az, amit pl. a Gyökerekben kifejtettem. De a fantázia szárnyal, akár az égig is. Nem kell foglalkoznia a lélekelemekkel, azok megnevezésével, elkülöníteni a megszemélyesített lélekelemeket a hagyományostól és így tovább. De így hogyan tudnak kiállni a Kárpát-medence mellett? Inkább a sztyeppe a fontos.

Darai Lajos 2020. 09. 27.11:17

Kedves Feri! És hát, nem a mi, hanem az ő munkásságukat kellene folytatnunk a jövőben, a beszéd-fejlődés-történetet. Mert „vissza lehet bontani" a nyelvet a mondat és a szó előttre, és a gyök és a hang jelentését állítani a középpontba. Raig Mária Magdolna is főként a hangok jelentésével foglalkozik, a platóni ideákat a hangokkal helyettesíti. De már Arisztotelész óta tudjuk, hogy az állítás, a propozíció a lényeg, anélküli nyelvi megnyilvánulás nincs.(Ezért logikus minden mondat, ha valóban az.) A magyar nyelv jellegével, fejlődésével foglalkozó körük a budakalászi őstörténeti találkozón elég erőteljesen megnyilvánult. Fabó László szerint a hangok létmozzanatok. Az előadását itt megnézheted, és a végén a többiek érdekes hozzászólásait szintén:

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00057/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_03_108-124.pdf

Ők nyelvünk különböző jellemzőit, de inkább részleteit vizsgálják – mintegy munkamegosztásban – jelenségként. Ezért én az **egész** vizsgálata felé tereltem volna őket. És itt van Bérczi Szaniszló általad említett magyar nyelvkémiája is röviden, a 84. oldaltól olvashatod: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00057/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_03_048-107.pdf

. A „közlés hangzó formájának evolúcióját"dolgozta ki. Még egy fontos észrevételem: Szaniszló ugyan Mesterházy Zsolttól a „finnugor" és az „indoeurópai" kifejezés elvetését idézi, de előtte Zsolt ezt írta nekem: „Kedves Lajos, a lenti mondatoddal [erről a mondatomról van szó: „*És amikor arra utalok, hogy sok kis ország volt itt, azt a logisztika miatt teszem, mert a Padányi-féle hatékonyságot el kell felejteni, amint a mai Irakból a Turáni-alföldre való sumér kiáramlást is*."] kapcsolatban megjegyzem, hogy nem tudom elfelejteni a sumér kiáramlást. Ha Khorezm területén sumér városokat ástak ki az oroszok zikkuratostól, az nem támogatja fabsanya agymenéseit [tehát, hogy Scitia a Kárpát-medencében volt]. Ezek a városok 2400 után menekültek északnak. De hát én szóltam már egyszer. Ez a Khorezm amúgy Baktria is a Hindukus és a Pamír ölelésében, a szkíta törzsszövetség kellős közepe. Most már azt is megtudtuk, hogy Árpád-házi királyaink vérében is csörgedezett szkíta vér. Onnét származik a szkíták aranya meg a sumérok lapis-lazulija. (Ellenpróba a guglival: Baktria gold.) Így az sem igaz, hogy a sztyeppén nincsenek hegyek. A vaskor elejére művelésbe vették a donyecki bányákat is, azzal jöttek be a Kárpát-medencébe, és lett itt is vaskor. "Így áll össze a Kásler vonal követése.

Cser Ferenc 2020. 09. 27.12:24 (**518**. old.)

Kedves Lajos! Visszatérve a gyök-kikopásra: úgy áll össze, hogy megnézi, mennyi kopott ki az egyes nyelvekből és a mesterkélt exponenciális alapján aztán elhelyezi időben a szétválást. Hogy akkor mi történt az emberiség életében? Lényegtelen. (*Kedves Feri: Te az első füzetet töltötted le 2013-ból. Utána még négy füzet foglalkozott a modell fejlesztésének újabb lépéseivel. S ezt a sort zárta le A beszéd eredete c. könyv 2020-ban. B.Sz.* A 2014-es füzet: *https://www.researchgate.net/publication/311675800_A_fogalomfejlesztes_muveszete_a_Karpat-medenceben_es_Eurazsiaban_The_Art_of_Concept-developing_in_the_Carpathian_Basin_and_in_Eurasia*) Aztán a szavak, ahol Szaniszló megtalálja a gyököt, külön mesét érdemelnek. Az idegen szavaknak ahhoz a jelentéshez zömmel semmi köze sincs! Pl. az 'izgotovity' értelme megcsinálni és nincs benne a kifelé mozdulás értelme. De 'iz', azaz megmaradt. Oláh Zoli beszél angolul, de nem ismeri a nyelveket. …

Ferenc Cser 2020. szept. 27. 23:51 (**518**. old.)

Kedves Lajos! Még Szaniszló elméletéhez adalékok – ugyan ezeket tudod, hiszen a Kárpát-medence, vagy Szkítia? könyvben ezekről már írtunk. Ausztráliába az ember legalább 60 évezreddel a jelen előtt jött és vízen, nem gyalog, mert sohasem volt szárazföldi híd AU és Ázsia között. Ez az ember vékony csontú, lapos arcú, hidegövi volt –ahogy a je 36 évezredes Mungo-leletek mutatják. Azaz chinoid, pontosabban: mongolid ember volt, aki a würm első rövid lehűlési szakaszában – azaz legalább 90 évezreddel ezelőtt – jelent meg Kínában, mint a homo erectus folytatása. Hogyan tehette ezt az utat meg, amikor még 40 évezredet kellett volna Kínában várnia ahhoz, hogy Afrikából kijöjjön? Szaniszló innen indítja a gyök-kikopási elméletét. (*Ez egy félreértése az olvasottaknak. Én csak az időrendeket olvastam le az exponenciális függvényből. B.Sz.*) Semmi adat nincs arra vonatkozóan, hogy melyik nyelvből mikor és mennyi 'közös' gyök kopott volna ki. Mégis, számolgatja és aztán egy tetszőleges exponenciális függvénybe illeszti, aminek felezési idejét a Gray szókikopási modellből 8700 évre teszi. Nála (*téves ez a megállapítás*) a teljes kikopás az a bizonyos 50 évezred, amikor Afrikából szerinte kijött a modern ember. (*téves ez a megállapítás is*). Nem tud sem a kínai, sem a kaukázusi, sem a Don-völgyi, sem a Dordogne-i átfejlődésről. De arról sem, hogy a bükki ember – Istállóskő – már ott élt a würm első keményebb lehűlését követő fölmelegedéskor – azaz kb. 50 évezrede. De ha a magyar gyökök száma

megmaradt, akkor a forrásnak, az afrikainak is meg kellett maradni. Vizsgált afrikai nyelveket? Nem! Nem beszélve arról, hogy miként számolta a megmaradt gyököket, mi azok jelentése.

Egy kis párbeszéd Feri kérdéseivel és a hozzáírt válaszokkal.

Azt sem világos, hogy miért a szavak kikopási sebességével számol, hiszen a szavak mögötti fogalmak változhatnak, a gyökök eredete pedig természetes.

(**?**) (á, persze, „csak" 50 000 évet dolgoztak a gyökök szerinti gondolkodáson a közösségek.) .

Miért kellene azoknak kikopniuk?

(azért, *mert azoknál kopik ki, akik nem ismerik az eredetét, mert nem ők találták föl. B.Sz*.)

Miért csak a 'leszakadt' nyelvekből kopnak ki?

(*mert ahol nem a saját munkájának és gondolkodásának az eredménye, ott nyugodtan lecserélhetik. B.Sz*.)

Miért maradtak meg a magyarban?

(*Mert az övék, ők dolgoztak meg érte. B.Sz.)*

És legfőképp: mi a helyzet a „szerinte" forrásnak számító Afrikában?

(*Én soha nem írtam a beszéd afrikai eredetéről*.)

Cser Ferenc 2020. 09. 28.23:20 **Szókikopás** (**520**. old.)

Kedves Lajos! További éjszakai gondolatok – válaszolva előző levelemben föltett kérdésre: miért kopnak ki szavak egy nyelvből? A válasz egyszerű: mert ötvöződnek egy másikkal. **Ez a fogalmaknál rendben van, de a gyököknél nem**. (*Már a gyökök is fogalmak, sőt, a mássalhangzók maguk az ősfogalmak. – B.Sz. A beszéd eredete. Püski, 2020. Kedves kutató kollégák, nem gondoltok a beszéd belső rendszerére, állandóságaira, és az evolúció folyamatára, a beszéd evolúciós fejlődésére, az evolúciós szintekre. Pedig a folyamatosságot, az élet folyamatosságát a gondolatsor elején Ti is hangsúlyozzátok. 437. old. a kötetben. Ahogy a műveltség is belső építkezésű, folyamatos, úgy még inkább az a beszéd – és a gondolkodás, a nyelv, a fogalomalkotás, stb. – amik az életet lehetővé tették a társadalmasodó embernél. B.Sz.)*

Miért felejtené elvalaki az alapszavak bármelyikét? (*Ennek nyelvfejlődéstörténeti oka is van, lásd a cikket róla*: https://www.researchgate.net/publication/352993754_AZ_OSI_FOGALOMVILAG_EMLEKEINEK_JELENLE-TE_NEHANY_INDOEUROPAI_NYELVBEN_Massalhangzok_es_gyokok_kulonos_tekintettel_az_angolra

Csakis azért, mert a környezetében ugyanarra a fogalomra más szót használnak! Ez a lényeg. Éppen ezért a szókikopás elméletének a határa a jégkorszak fölmelegedése, amikor megindultak embertömegek (jó, nem népek, de mozgásvolt) és vitték magukkal a MÁS szót! Na, most: ha az emberiség egyetlen közös nyelvvel rendelkezett volna anno, a beszéd elkezdődésekor, akkor mivel ötvöződhetett volna a nyelve, hiszen mindenki ugyanazt beszélte volna? Itt a bizonyíték arra, hogy nem létezett egységes emberi nyelv és az etimonok is bizonyos mértékben környezettől és klímától függően kerültek bele az emberi beszédbe. Ennek eredménye, hogy jelentős emberi mozgásoknál, egymásra településnél, amikor a műveltség ötvöződött, akkora nyelv is ötvöződött: lehetőség teremtődött más forrásból származó szóhasználatára. Erre ragyogó példa az angol nyelv 3 évezredes 'fejlődése'– pontosabban alakulása. A gall, a germán és a latinosodott forrásból hajdan mindhárom nyelvi szórendelkezésre állt és azokat használhatták. Manapság ezek száma rohamosan csökken, hiszen az angol számos helyen már csak tanult nyelv, nem anyanyelv. Következtetés: a szókikopás mértékéből legfeljebb, ha egy tucat évezredig lehet visszakövetkeztetni (addig sem), mert korábban a feltételek arra nem álltak fenn! A gyökök kikopása ennek megfelelően értelmetlen kérdés.

Gondolj bele: hány ember élt a jégkorszak vége felé a Földön? Mekkora távolságban voltak akkor szétszórva? (Afrika déli pontjától, a teljes kontinensen és Eurázsia teljes hosszában, zömmel a déli félen). Milyen mértékben élhettek együtt, telepedhettek egymásra akkor az emberek? Az egyetlen akkori időkből ismert ilyen mozgás a csiszolt kőpengés és a csiszolt csontú műveltségek találkozását, keveredését hozta a Würm lehűlés mélypontján (gravetti és aurignaci). A finn és a magyar nyelv ennek a tanúja. A sztyeppe a Fekete-tó feltöltődését követően népesedettbe újra és onnan más nyelv került oda: eredmény a kurgán műveltség és az a későbbi nép-tömeg, amelyik aztán szétszóródva a vonaldíszes kerámianépességére rátelepedett és vitte a maga szókészletét, ötvöződve az alapréteggel. Kivéve a Kárpát-medence keleti, északi löszös területeit, ahol nem volt műveltségi ötvöződés – és megmaradt a Me-

dence ősnyelve. Lajos, ez állt össze éjjel az agyamban. Alkalomadtán majd célszerű lehet közreadni. Ha úgy gondolod, te is megteheted.

Darai Lajos 2020. 09. 29.15:32 **Közép-ázsiai „magyar" rovások** (**521**. old.)

Kedves Feri! Nincs a „még midig folyó vitában" – tudományos – következetesség, vagy semmilyen. Valaki, mint egy karmester, mindig bevezényeli témákat a „vitába". Most éppen Mandicsot ajánlják figyelmünkbe újra, aki tudod talán, a ***Kaukázus***ban keresi a magyar nyomokat. És még a ***Felső-Jenyiszej-i rovásfeliratokat*** is nézegetnünk kellene: Delibeli József okl. építőmérnök fejti meg KÖZÉP-ÁZSIAI ROVÁSAINK című dolgozatában: http://www.levente-vezer.extra.hu/Kozep_azsiai.pdf. A szerző a rovásfeliratokat már Szibéria közepéről is „magyarul"olvassa. Korábban feldolgozta a kelet-európai „magyar nyelven olvasható rovásfeliratainkat" is. Ott vagyunk tehát megint, ahol a part szakad.

Révész Péter 2021. 02. 15. 5:39 (**544**. old.)

Kedves Gyuri és Zoli! Abban egyetértünk, hogy még sok felfedezői munka áll mindenki előtt. Minél több adat áll rendelkezésre, annál inkább tisztább lesz a helyzet. Én is látom a Kárpát-medencének és a magyarságnak egy speciális helyzetét az őstörténelemben, csak a jelenlegi adatok alapján óvatosabb vagyok annyira messzi menni a múltba.

Bérczi Szaniszló 2021. 02. 15. 6:32 (**545**. old.)

Kedves Péter: Azért a nyelvi emlékek is mondanak valamit. Pl. ez: ***Emlékek a gondolkodás fejlődésének néhány korai lépéséről a magyar nyelvben*** (Reminescences of the early steps of evolution of thinking in the Hungarian language.) August 2016. In book: World Congress of Hungarians IX.Vol. 1. (pp.175-214.) Edition: 1st. Chapter: Chapter 14. Publisher: Magyarok Világszövetsége, Editors: Bottyán Z., Drábik J.)

https://www.researchgate.net/publication/312027126_Emlekek_a_gondolkodas_fejlodesenek_nehany_korai_lepeserol_a_magyar_nyelvben_Reminescences_of_the_early_steps_of_evolution_of_thinking_in_the_Hungarian_language

Bérczi Szaniszló 2021. 02. 18. 10:56 **Beszéd fejlődéstörténeti szál a genetikai mellé** (**549**. old.)

Tisztelt kör: Zoltán írja: nyelvünk... alaposabb megértésre vár, de ehhez szükséges az eredeti anya-, jelelő- és formanyelvünk, JEL_KÉP rendszerünk mély rétegeinek ismerete (lefordítottam az idegen szót). Ez elkészült. *De senki sem küldött visszajelzést róla.* Azt azért megjegyezném, hogy az archeogenetikai szál és a beszéd fejlődéstörténeti szál két egyenrangú, egymástól független szál. Sőt van még egy hézagos eszközkészítési szál is. (Papp Mária (szerk.) (1974): *A nyelv keletkezése*. Kossuth, Budapest.) Amit még hiányolok az összegzésekből, az a Rováskrónika (Mandics). Az ugyanis a legrégebbi, írott, eurázsiai őstörténet. Érdemes ebbe is beleolvasni, az egyik (eddig hiányolt) független fejlődési szálhoz kapcsolódóan: Bérczi Szaniszló: Ősfogalom alkotás. April 2018. In book: *Körösi Csoma Sándor Kötődések* (pp.347-385) Publisher: Körösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület, Kovászna. https://www.researchgate.net/publication/337103282_Az_osfogalom-alkotas

Az összeállítás elkészült 2021 december 7-én. - javítva és bővítve irodalommal: december 10.

Timaru-Kast Sándor (Ingelheim):

A magyar nép rejtélyes eredete és őshazája

Mottó:
Köd előttem, köd mögöttem
Isten tudja, honnan jöttem […]
Szeretőm a titok, ő sem tudja ki vagyok.
(Szabó Lőrinc)

Volt egyszer, hol nem volt… - kezdődik minden régi magyar népmese. Árkon-bokron túl, Hetedhét országon túl, az Üveghegyen is túl, a Kerekerdőn túl, az Óperenciás tengeren innen, volt egy nagy király, aki a Világközepén egy gyönyörű országban uralkodott. Hargita volt a Nagykirály neve, és ő volt az első azon a földön. Volt neki három fia, a legnagyobbikat Zabnak, a középsőt Árpának, a legkisebbiket pedig Kölesnek hívták[490]…

A mese szövege egy nagyon régi világba röpíti a szemlélőt. Egy nagyon régi világ tárul elénk a mese által, amely a magyarságot, a hivatalos meddő történelemírással szemben, amely újat képtelen felmutatni, egy teljesen más fénybe helyezi. Sőt, már a történelmi köd fátylával borított mondák világba vezeti a lelkes kutatót. Abba a világba, amiről a székely népmesék szólnak, abba a világba, amikor még tündérek és óriások együtt éltek az emberekkel a földön.

A magyar történelem szerves részét alkotják népmeséink, mondáink és krónikáink is. A hazugok és habzó szájú fecsegőkre, akik a *„hazudtunk éjjel, hazudtunk nappal, hazudtunk minden hullámhosszon”* jelszó szerint élnek, agygörcsös felböffenéseire odafigyelni nem kell. Sőt, még a kudarctól sem kell visszariadni, mert: *Minden tévelygés mélyén valami rejtett igazság lappang*. (Thierry Amadé)[491]. Egyébként is, *ami a ma igazsága, az a holnap tévedése* (Konrad Lorenz).

Amúgy sincs örökigazság: *A tudós szellem nem annyira a helyes válaszokat keresi, mint inkább a helyes kérdéseket teszi fel* – véli a francia C. Levi-Strauss. (Ellis[492])

A történelemírás az a hazugsággyűjtemény, mellyel többnyire mindenki egyetért – vélte találóan Napóleon Bonaparte.[493]

A magyar nép eredetéről nagyon sok vélemény kering az írott és a virtuális médiában a Világhálón. A hivatalos irányzat uráli őshazáról konfabulál. A magyarok a lehetetlennel dacolva néppé ötvöződtek, egy olyan vidéken, ahol nem léteztek az ehhez szükséges természeti adottságok, ahol alig lehetett megélni, nem, hogy egy közös nyelvű népet alkotni.

A hivatalos (akadémiai) történelemírás a nyelvészet irányítása alatt áll. Ez egy hatalmas apparátust foglalkoztat, ami hatalmas pénzekből gazdálkodik, a mindenkori hatalom által, az adófizetők pénzével táplált hatalmas blöff-gyár. Miért állítom mindezt?

Első lépésben máris leszögezhetjük, hogy: *„A világnak bármely sarkán eredtek és bárhonnan jöttek is a hunok, vagyis a magyarok, dicsőségük híre-neve széles e világon elterjedt, hála viselt dolgaik nagyszerűségének, s e hír mindenfelé hirdeti, (…) hogy dérékségük fényeskedik, erkölcseik ékes tisztességben virulnak, és hogy katonai kiválóságban és fegyveres vitézségben a többi nemzeteket messze-messze felülmúlják.“* – írja Túróczi János, 15. századi krónikájában.

Éveken keresztül, legalább az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc leverése és vérbe fojtása óta, de hatványozottan a kommunista éra iskolarendszerén keresztül, öntötték ránk a hazugságok és rágalmak halmazát, durva csúsztatásokkal kimosták agyunkat, és magyarellenes szennyel mérgeztek lelkünket. Még egy ilyen ország a világon nincs, ahol aljas propaganda folyhat a mindenkori hatalom hathatós segítségével, az adófizetők pénzéből, maga az adófizetők, vagyis az ország saját népe, és ennek

[490] Erdélyi népmese: Zab, Árpa és Köles (Kálmány Lajos mesegyűjteménye).
[491] Csihák György: A hattyú, Zürichi/Budapest, 2019.
[492] Timaru-Kast Sándor: Kelta magyarok, Magyar kelták, Budapest, 1999: Ellis, P.B.: Die Druiden, 9. old.
[493] Timaru-Kast Sándor: A Fehérló fiai, Budapest, 2008.

nemzettudata ellen, jogos nemzeti büszkesége, és az ebből táplálkozó életkedve lerombolása céljából. – Miért? Cui prodest? Kinek használ? A magyarok és Magyarország igazát és javát biztos, hogy nem támogatja. Akkor meg kinek az érdekét szolgálja, hogy a magyar adópénzéből mocskolják a magyar ősöket, a magyar nyelvet? Kinek a javát szolgálja, hogy a magyar nép maga megássa saját sírját? Vagy tényleg igaz-e, hogy: *Ugros eliminandos esse…* – a magyarok kiirtandók?

A ránk zúdított hazugságok tömkelegét még felsorolni is képtelenség, napokig eltartana csak őket számba venni. Csak egy párat említenék meg, a gazdag választékból. Ilyeneket, mind:

- A Honfoglalás ötletszerűnek vagy a besenyők előli menekülésnek való beállítása.
- A Honfoglalás egyedüliségének hamissága, holott krónikáink Árpád honalapításával kapcsolatban a második bejövetelről beszélnek, az első a hunoké volt.
- A Honfoglalás dátuma és útvonalának meghamisítása. Ezt már „Anonymus" megtette. A talán sosemvolt Névtelen az egyedüli, aki 895-re helyezi a Honfoglalást, és ezt északon Vereckénél vezeti le. Miért? Mert ez volt akkor a politikailag korrekt, ezt kívánta meg a mindenkori fősodor (mainstream). Akkortájt lehetett a millenniumot, az ezeréves Magyarországot megünnepelni. De mivel az ünnepségre való készülődések nem értek időben végett, a „Honfoglalást" időpontját áthelyeztek 896-ra.
- A magyarok Vereckénél jöttek be a Kárpát-medencébe. Miért? Mert csak így tudta a sosemvolt Anonymus, a Bécsben meghamisított krónikában, megmagyarázni a hun örökséget (Ungvár). És, Árpád bevonulhatott a „hunok várába". Így Pilist (Sicambriát) is ki lehetett iktatni a magyar tudatból. De, miért hívják az átkelő (fő)helyet Vereckének? Vagy csak az történt, hogy a krónika szerzője (meghamisítója) visszanyúlt a latinhoz vagy egyszerűen olaszhoz: olasz **varco** *út, rés, átjárás, átkelés; hegyszoros*. Hoppá!...
- A honfoglaló vezérek ad-hoc döntése a Kárpát-medencébe való maradás mellett.
- A Kárpát-medence örökös „üressége" (deserta). Holott a Kárpát-medence Európa legjobban védhető és leggazdagabb egysége, mégis minden nép jött, látott s elment, elmenekült, kihalt, kipusztult. Egy kivétel volt, csak a szlávok lakták tele, mígnem a rablómagyarok egy fehérlóért elcselték tőlük. Azok a kitalált szlávok?...
- Az ún. Morva szláv fejedelem (Szvatopluk) – akit valójában Zwentibaldnak hívtak –, és várának neve Preslavaburc. Ha ez az elnevezés nem csalás, nem későbbi (18. századi) betoldás, egy Bécsben „véletlenül" *just-in-time* előkerült középkori „magyar" krónikában, akkor ez a helységnév inkább a mai Breslau-/ Wroclaw-val azonosítható. Amúgy a szlovákokat Mária Terézia és félkegyelmű fia Sziléziából telepítette át. Innen eredt a magyar „tót" elnevezésük, mivel ők Tót-/Teut-(Deutsch)földről jöttek.
- A pozsonyi csata elhallgatása, az iskolai történelemkönyvekből való kihagyása, csak a vereségek hangsúlyozása, a hazugság sorozatának egyik égbekiáltó szégyenfoltja.
- A szkíta-hun ősök elhazudása, és utóbbiak megvetése. Így a szkíta örökséget átengedték a németeknek (indogermánoknak) és az oroszoknak (szlávoknak).
- A székelyek származásának elferdítése, szkíta-hun rokonságuk (eredetük?), Kárpát-medencei, erdélyi ősiségük tagadása. Ezzel szemben az igazság az, hogy a székelység itt Erdélyben született meg. Emiatt van az, hogy a székelyek szent hegye a Hargita, meg hogy itt van a Világközepe, mert minden ősi nép számára a Világ közepe ott van, ahol ő maga tudja, illetve ahol a saját ősmondái szerint „megszületett".
- Hérodotosz, a Történelem Atyja írásának elhallgatása. Holott, Hérodotosz már az i.e. 5. században leírta a szkíták eredtének történetét, ahogy Thargitaosz, a vidék első uraként országot alapít, feltehetően (neve tanúsága alapján) a mai Erdélyben.
- A honfoglaló magyarok kereszténységének az elhallgatása, holott már a hunok is Jézus-hitűek voltak. A zalai Sztridóvár helyén volt római Stridonban született Hieronymus (Szent Jeromos) egyházatya, 408-ban beszámolójában arról ír, hogy *„a heftaliták (fehér hunok) saját nyelvükön olvassák a szent írásokat"*. Ide tartoznak még Orosius egyházatyának 418-ban leírt szavai, miszerint: "a hunok Jézus-hitűek".[494]

[494] Zachar József: Egy az isten, egy a nemzet című könyvének nyomán.

- A catalauni csata körüli ködösítés. A valóság tulajdonképpen az, hogy Attila/Atilla megnyerte a csatát, de békét kötött a rómaiakkal, hogy a szörnyű mészárlást megállítsa. Innen Tolosába ment, a nyugati-gótok fővárosába, udvart tartani.
- Attila emlékét a "nyugati-gótok" nagy becsben tartották, az egyház rémisztő lejáratú meséi ellenére. A 850-ben Tarazonában, Aragon királyságban született, a későbbi Zamóra egyházmegye püspökét egyenesen Szent Attilának (San Atilano) hívták. Az aragóniai Szent Attila püspök koponyaereklyéjét Toledóban őrzik[495].
- Attila / Atilla / Atila nevének félremagyarázása: Nagyfejedelmünk nevét a hivatalos sztártörténészek a gótból származtatják (gót Atta = magyar Atya). Ugyanazzal a fáradsággal lehetne baszk (aita) eredetű is! A valósághoz ellenben hozzátartozik, hogy a hunok feltehetően az ótörökhöz közelálló nyelvet beszéltek, ami meg a szkítához áll közel (és még az óiránihoz is!). Így neve ***„Atila"*** is lehetett – ami azt jelenti, hogy: a támadó, a rohamozó, a csatár… (> lásd még: török **at** *ló*, **atla** *lovagol, lovon ül*).
- Attilát és a hun vad hordákat megveti a világ. Nem igaz. Csak a római keresztes[496] egyház propagandistái és médiája mázolták Attila képét feketére, maga Nagyfejedelmünket is a sátán cinkosának téve. Ellentmondanak saját maguknak is, mikor a judeo-keresztes bosszúálló Isten haragjának megtestesítőjeként jelenítik meg (> *Flagellun Dei* – Isten ostora). Ez a negatív, romboló, ártó propaganda, ami a mai „Európa" politikáját, és ennek rendkívül szabad s demokratikus aktivistáit is eszünkbe juthatja, csak a déli, a neolatin tájakon, és éjszakon a (már akkor is agymosásra hajlamos) észak-germán világban foganhatott (> Edda eposz). Európa közepe felé, a „nemetek" körében, a nép ajkán megszületett regék, krónikák, hősmondák (> Nibelungenlied), egy kimondottan pozitív, szeretetre méltó, és egy szeretett Nagyfejedelem/Nagykirály képét tárják elénk. Ők, akik valójában jól ismerték, tisztelték és dicsőítették Attilát, úgy nevét és mind tetteit. Ezért van errefelé Hunhát nevű hegy („Hunsrück" ahol, ahogyan ma is mondják: „véget ér a *der-die-das*"), Hunnenring (Hungyűrű) nevű őskori erődített településmaradványok, és hun nevű települések (Hünningen, Hünsfeld, Huningue). Egy helyi monda szerint, a mainzi dóm alapítását is Attila cselekedetének vallja. Sok helyi, fríz kiskirály (*kongu*) Attila nevét vette fel (Athelfried, Aethelred, Aethelberht), még országát is hunnak nevezte (Hunaland = Hun Coountru), *mert akkoriban büszkeség volt hunnak lenni* (német Wikipédia[497]). Ma is vígan él Attila és hunjainak emléke. Megszámlálhatatlan „hun hagyományőrző" csoport őrzi hun elődök emlékét, sok „hun" népi felvonulással találkozhatunk ezem a vidéken. Attila sírját is sok német régész a Rajnában képzel, a Holt-Rajna alá temetve gondolják, Worms (kelta „Bormező") és Mainz (kelta Mogon városa), talán valahol Alzey környéken.
- A Szent Korona témakörének elhallgatása, ennek elferdítése, fontosságának lekicsinyítése. Pedig már Eono Silvio Piccolimini, a későbbi II. Pius pápa, 1445-ben éppen a Szent Koronára való tekintettel nevezte az Apostoli Magyar Királyságot „archiregnumnak". A kappadókiai születésű Szent Gergely (Grégoriosz Nazianzénosz) szaszinai püspök tanítása szerint a megváltás Isten kegyelmének a műve, de az ember feladata, hogy tisztulás (katarzis) révén alkalmassá tegye magát a megváltásra. A megváltás feladata a földi királyság, azaz az archiregnum – az égi királyság képmása – révén valósul meg. Ennek a szimbóluma, a jelképe a Szent Korona.[498]
- Az „archirugnum" angol neve: „High Kingdom of Hungary" – avagy "The Lands of the Crown of Saint Stephen" – Szent István Koronájának országai[499]. Szent László királyunkat „ Rex Astronomus" azaz Égi Királynak nevezik.

Ezt a hazugságáradatot vígan lehetne még folytatni…

---

[495] A Hispániában megtelepedett vizigótok nagy tiszteletben tartották a hun uralkodó emlékét. (Wikipédia).

[496] A hivatalos megnevezés: keresztény/keresztyén (vajon melyik hamisság-e a magyarabb?). Szerintem inkább „keresztes" melléknévvel kell jelölni, mint a „keresztes" lovagok nevében. Agyrém, hogy az egyház hivatalos jele a „kereszt" – vagyis Jézus kínhalálának az eszköze, és ez vált hitüknek és vállalkozásuknak jelképévé is.

[497] Világháló: de.wikipedia.org/wiki/Hunaland

[498] Zachar József: Egy az isten, egy a nemzet című könyvének nyomán (71-72. old.).

[499] Világháló: en.wikipedia.org/wiki/Archiregnum. Ducange.enc.sorbonne.fr/Archiregnum : Du Cange et al., Glossarium mediae et infirmae latinitatis. Niort : L. Favre, 1883-1887.

Záhonyi András írásához csatlakozva, és vele egyettértve mondhatom és is, hogy:

Végre eljutottunk a vizsgált rendszerek és módszerek őszinte megbeszéléséhez.

Sz. Pistának sok igazsága van – elsősorban a maga rendszerén, vizsgált időszakán belül.

Nektek (Cser-Darai) is sok igazságotok van – főleg a magatok rendszerén, vizsgált időszakán belül.

Szaniszlónak sok igazsága van – a maga rendszerén, vizsgált időszakán belül.

Mandicsnak (s vele együtt nekem is) sok igazságunk lehet – a magunk rendszerén, vizsgált időszakainkon belül.

A genetikusoknak sok igazságuk van – a maguk rendszerén, vizsgált időszakain belül (akkor is, ha külön-külön eltérnek a következtetéseik, értelmezéseik). Stb.

A magyarok rejtélyes eredete

A magyar nép eredetéről nagyon sok vélemény kering az írott és a virtuális médiában, még a Világhálón is. A hivatalos irányzat uráli őshazáról konfabulál. A magyarok a lehetetlennel dacolva néppé ötvöződtek, egy olyan vidéken, ahol nem léteztek az ehhez szükséges természeti adottságok, ahol alig lehetett megélni, nem, hogy egy közös nyelvű népet alkotni. A hivatalos (akadémiai) történelemírás a nyelvészet irányítása alatt áll. Ez egy hatalmas apparátust foglakoztató, ami hatalmas pénzekből gazdálkodik, a mindenkori hatalom által, az adófizetők pénzével táplált hatalmas blöff-gyár.

A magyarság eredetét, néppé alakulását és a magyar nyelv kialakulását kutatva, nem tekinthetünk el attól, hogy akár hogy csűrjük-csavarjuk, az őshaza a Kárpát-medence. Sok bizonyítékot gyűjtöttek már össze a kutatók, úgy örökléstani, mint nyelvi emlék erről tanúskodik. Ezt már az előttem felszólalók, írok, főleg Cser-Darai szerzőpáros, már bőven felsorolták, igazolták. Ehhez én külön azt hozzátenném, hogy még két régiót figyelembe kell venni az etnogenezis kutatásában. Ezek Anatólia, Van-tó vidéke és az ezzel kapcsolatos szkíta-szarmata vidéke. Mindkét vidékről feltehető egy Kárpát-medencei és környékéről való kivándorlás, és majd innen való visszavándorlás. Ennek, utóbbinak a bizonyítéka a kaukák bevándorlása a Kárpát-medencébe.

Kaukák és Kaukaland

Erdély legrégibb ismert neve: ***Kaukaland***. Ez a helynév, valószínűleg a gótoktól ered. *Ammianus Marcellinus* (Kr.u. 330-391) szerint a magassága miatt megközelíthetetlen erdős hegységnek a neve, Erdély keleti részén, hol szarmaták laknak (ma a székelyek). *Zeuss* szerint (Die Deutschen) Kaukaland neve a (feltételezett) ógermán Hauhaland-ból származik, ami „Magasföld”-et jelentene. *Rössler* szerint (Romänische Studien), egy geta-dák törzs, a *kaukoenes* nevéhez köthető, és tőlük származna a *Kockel (Küküllő)* neve is – ami még abszurdabb az előbbi tételnél. Egy római feliratos kövön (*Goos*: Archiv für Siebenbürgische Landeskundeban, XII., I., 123) a Kárpátok keleti részét Kaukázusnak nevezik és előfordul a Kaukázus nevezet, a Kárpátok helyett, Nestor krónikájában is. Hunfalvy (Ethn. 107) szerint a *kauka* szó valószínűleg a régi dákoktól származik, melyet a gótok tulajdonnévnek fogattak el s hozzátették a land szót, mint appositum; nincs tehát köze a Kockelhez, mely a magyar Küküllőnek (Kükül-jó) utánzása. (Pallas Nagylexikon nyomán)[500]

A kaukónok valójában egy ókori nép, amelyet Homerosz az Illiászban a trójaiak szövetségeseként említ. Strabon szerint Paphlagóniában és Bithüniában (vagyis Anatólia északi, illetve észak-nyugati részén, a Fekete tenger partján), Trója szomszédságában laktak. Hérodotosz közlése szerint a kaukónok régebben Görögország (Peloponnészosz[501]) területén éltek, de később innen eltűntek. (Wikipédia)

A vidékhez kötődik a mükénéi műveltség létrejötte és virágzása, ami ugyancsak az előgörög világhoz köthető. Mükéné várost is még a dórok inváziója előtti időkben alapították. A dórok pusztításai vetettek véget a város virágzásának, és a műveltség eltűnésének. Érdekes, hogy mükénéi „aranyat” éppen a Kárpát-medencében és az ír szigeten találtak a régészek.

Mint ismeretes, az ún. Folyamköz ("Etelköz" / Mezopotámia) a bronzkultúra őshazája. Itt alakulnak ki az első bronzkultúrák (Kr.e. 2500-tól) és innen terjedt minden irányba, északfelé a Kaukázus és Anató-

[500] Világháló: kislexikon.hu/kaukaland.html

[501] Világháló: hu.wikipedia.org./wiki/Peloponészosz: neve a görög mitológiából származik, egy Pelopsz nevű (görögök/dórok előtti) hős történetéből, aki a monda szerint meghódította a területet. A Peloponnészosz név azt jelenti, hogy Pelopsz szigete.

lia vidékére, majd a "görög" világ felé is, létrehozva a krétai, majd mükénéi bronzkultúrákat. Kr.e. 2. évezredben Krétát felváltja Mükéné, és innen sugárzik a tudás Európa felé. Az első állomás éppen a Kárpát-medence ("Ungarn" – a német szerzőknél). Magyarország nagyon hamar Mükéné hatása alá kerül, s valamivel később ezt követi a 'germán' (akkor még KELTA) vidék, a kelták Nyugat-Európába való vándorlási útvonalnak megfelelően. Írországi leletek szoros mükénéi kapcsolatokra utalnak. (Kinder, Hilgemann)[502]

Régészetileg is nyomon követhető, nem annyira egy tudomány-transzfer Mükénéből a Kárpát-medence felé, hanem inkább egy népesség elvándorlása figyelhető meg a „görög"-világból és ennek áttelepülése a Kárpát-medencébe.

Homérosz szerint (Iliász) a kaukák / kaukónok (ógörögül *kaukônes*) a Trójai háborúban a trójaiak szövetségesei voltak. Homérosz a kaukónokat Kis-Ázsiában helyezi, és a vidék őshonos népének mondja.

A történészek véleménye szerint, éppen Anatóliát lakták először, itt voltak őshonosak, és innen vándoroltak át később Görögországba, és Arkadiában a triphyliái Pylosz és Elisz környékén, a Peloponnészoszon telepedtek le. A kaukónok nevéből származtatják a Kaukázus hegység nevét is. Hettita agyaglemezek megemlítik a *kaz-kaz* népességet, amely a Fekete-tenger déli partján lakott, ott, ahol Homérosz is az Iliászban helyezi a kaukónokat.

Homérosz többször is ír a kaukónokról. Az Iliász X. könyvében Dolon, trójai hírnök, felsorolja Trója szövetségeseit, és közöttük említi a kaukónokat: *„Továbbá a tengerfele laknak a károk (kariaiak)*[503]*, és az íjfeszítő paionok, és a lelegek, meg a nemes pelaszgok"*. A kaukónok a XX. könyvben a háborúra készülődtek, a trójaiak megsegítésére az achájok inváziója ellen. Strabón feljegyzése szerint, a kaukónoknak meghatározó szerepük volt az „Anyaisten" (a hettita Istanu, frígeknél Kynele) tiszteletének, imádatának és dicsőítésének, meg az eleusziszi misztériumjátékok kialakításában és elterjesztésében. Ők őrizték a „Démétér-Hadész" ereklyét a Minthe-hegyen. Minthe névben az *-nth* rag arról árulkodik, hogy a szó a görögök előtti nyelvekből származik, akárcsak az acanthus (medveköröm), labyrinth (labirintus = útvesztő) szavakban, vagy Corinth(-os) város nevében. Minthe a naiyaszok (a kutakat, forrásokat és patakokat őrző vízi nimfák) egyike volt. Őt elcsábította Hadész, a holtak világának ura. Perszephoné, a termékenység és a termés istennője, Zeusz és Démétér leánya, hogy megmentse a sellőt, az „elrabolt" Minthét, mentává változtatja. Itt a Menta-hegyen mentavirág nőtt, és ezt használták a *kukeiôn* (kykeôn) szentital előállításához az eleusziszi misztériumjátékok alkalmával. A kykeônt előállításához vizet és erjesztett árpát, feltehetően pszichoaktív (kábítószer) hatással, ízesítőül, meg mentát használtak. Hérodotosz feljegyzése szerint, a kaukónok terjesztették el Hermész és a kabeiroi kultuszt is, ami az égei tengeri szigeteken kapcsolódik a Héphaisztosz, a tűz istene és az istenek kovácsmesterének mondájával, Boiotia-/Boeotiában pedig Dionüszosz kultuszához kapcsolódó ünnepségek, mulatozások, misztériumjátékokkal. A „görög" bevándorlásuk után mindent átvettek, bekebeleztek és civilizációjuk részévé tettek az addig ott élő, őshonos „előgörög" – azaz nem-görög népek műveltségét, szokásait, mondáit.

A kaukónok a trójaiak segítségére siettek az idegen invázióval szemben (akhájok, tengeri népek, Kr.e. 12-11. század). A háború és a hatalmas összeomlás után, melyben a Hettita Birodalom is elpusztul, elhagyták Anatóliát, és a balkáni rokon kikonokkal (kikoniaiak)[504] együtt északfelé menekültek, és bevonultak a Kárpát-medencébe. Ide megérkezve, a Hargita lábainál (a Világközepe felé!) telepedtek le, amúgy az ősi erősdi kultúra, illetve, keletfelé való terjeszkedéssel, az erősd-kukutyini műveltség területén. Román régészek a kaukónok településeinek nyomait fedezték föl a moldvai Tatros völgyében. Igaz, hogy ők a kaukónokat egy dák törzsnek vélik (de ezt már megszoktuk).

A kaukónok nevéből származott az „óhazai" Kaukázus hegy neve. Az új, Kárpát-medencei hazában, a letelepedésük helyén emelkedő hegyláncot, a Keleti Kárpátokat[505] ugyancsak Kaukázusnak nevezték. Ők adták, pontosabban nevűkből alakították Erdély legrégebbi ismert nevét is: „Kaukaland".

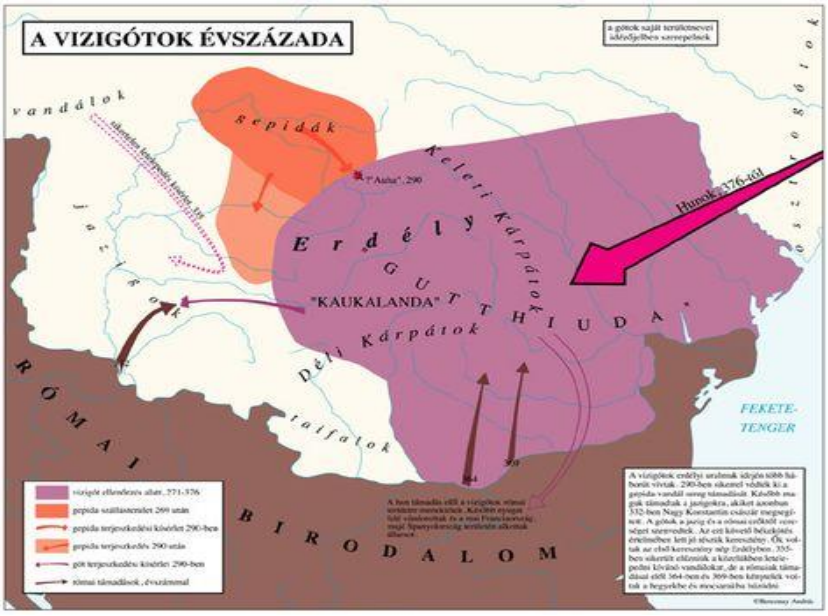
[502] Kinder, H.; Hilgemann, W. 'Atlas zur Weltgeschichte', 1987, 19. old.

[503] A károk, nevüket a legendás királyukról, Kárról kapták (Hérodotosz, I. 171), és Kária nevű országban éltek. Homérosz a károkat *barbarophonoi*-nak, szó szerint: „érthetetlenül beszélő"-/ azaz nem görögül beszélőknek nevezi. A károk népe még a Bibliában is szerepel: kári néven, a Károli-féle fordításban: keréteusok. A későbbi jón Miletosz egy kár alapítású város volt.

[504] A kikones (kikoniai) nevű thrákiai törzset (népet) az Odüsszeiából, Odüsszeusz (Iliasz) negyven napig tartó hazautazásának történetéből is ismerjünk.

[505] Az Archiv für Siebenb. Landeskunde meg a Nestor krónikája is, Kaukázusnak nevezi a Keleti Kárpátokat.

Kaukaland →

Minden Trójánál kezdődött: a trójai háború (vagy háborúk), a hatalmas, a Világok háborúja, a történelem mérföldköve volt. Trója várának falai ledőlésével, meg a lakosság és a vidék népességének elvándorlásával, a történelem új fejezete kezdődött meg.

Kenneth J. Dillon, a Georgetown University történésze szerint a *trójaiak eredetileg sztyeppei nép voltak, a magyarok rokonai*. A phaisztoszi korongot trójainak vallja, amely ugor (értsd: magyar) nyelvtannal íródott. Ebből kifolyólag maga a trójai nyelv is az urál-altáji nyelvcsaládba tartozhatott. Sokat mond, hogy az etruszk nyelven íródott maglianoi korong az egyedüli, amely a phaisztoszi koronggal hasonlóságot, rokonságot mutat[506].

Miután megtámadták és elpusztították a hettita birodalmat, a „tengeri népek" birtokukba vették a Dardanellákat. A trójai háború alatt a görögök tengeri blokáddal akadályozták meg, hogy az európai oldalon és Lemnosz szigetén élő trójaiak és más szkíta rokonnépek, Trója segítségére siessenek. Mikor Trója elesett az európai oldalon élők északra menekültek; később őket etruszkok, kelták és turkok (szkíták) néven ismertünk meg.

A város felett emelkedett az Ida hegy, ahol az Anyaisten, közismert nevein: a hettita Istanu, a lüdiai Kybele, a Zeusz által adományozott Palladión-Athéné, aki a rómaiaknál Rhea, a második „Földanya" lett, csodatevő szobra és szentélye állott. Az Anyaisten bálványa őrizte a város és lakosainak nyugalmát és szabadságát. Ezt kellett lerombolják a görögök, ahhoz hogy legyőzhessék a trójaiakat, illetve elfoglalhassák a várost.

A kis-ázsiai Ida hegy a helyszíne számos ókori mítosznak. Innen vitte Zeusz Ganümédészt az Olümposzra, itt csábította el Aphrodité Ankhiszészt, itt adott életet Aphrodité Aineiasznak, itt élt Párisz pásztorfiúként, itt laktak a nimfák, innen nézték a trójai háborút a görög istenek. Továbbá ide menekültek első ízben az égő Trója lakosai, hogy mielőtt még elhagyják városukat, búcsút vehessenek „Istanutól", az Anyaistentől.

A Trójából való tengeri menekülést Publius Vergilius Maro (Kr.e. 70 – Kr.u. 19), etruszk származású krónikás írta meg Aeneis utazásában. Ezzel Augustus császár kérésének eleget téve megírta Róma alapításának (ma is ismert) „hivatalos történetét".

A tengeri út mellett, a trójai menekültek egy része a szárazföldön indult el Európa felé. Több középkori krónika is megemlékezik róluk. Őket a krónikaírók, és nyomukban a régi történelemírók, a keltákkal, illetve a frankokkal kapcsolták össze.

Említésre kerül ugyanakkor, hogy Makedónia területén a menekülők nagy tömege kettéválik, az egyik csoport a Balkánon, a déli balkáni úton, az Adria északi partján haladt Gallia felé,

[506] Világháló: scientipress.com/Scientia Press: Kenneth J. Dillon: The Phaistos Disk Seems To Be Trojan.

a másik meg ***Turchot*** vezetésével északra vándorolt. Ő lett majd a turkok királya. A turkok alatt a középkorban a szkítákat, illetve a magyarokat értették. Turchot nevével találkozunk Hérodotosznál is, a szkíták eredetmondáját megörökítő Historia (Történelem)[507] művében. Nála az addig ismeretlen és lakatlan (értsd: gazdátlan) területre, a Kárpát-medencébe letelepedett ősszkíták első királyának neve Thargitaosz volt. Neve alapján azonosítható letelepedésének helye: a Hargita vidéke. Ez a vidék lett a szkíták Őshazája.

Szkíták

Háromezer éves mondák szólnak a szkíták eredetéről. Mondák, minek homályos pontjai, talányai fölött valahogy átsiklott a kutató szem. Nem csoda hát, ha a szkíták eredte, kiléte, hovatartozása körül teljes a zűrzavar. Írja *Grandpierre K. Endre*: Aranykincsek hulltak a Hargitára című könyvében.

Hérodotosz, akit *Cicero* nyomán, a történelem atyjának hívunk, a latinul megmaradt História néven ismert nagy történelmi művében (Kr.e. 5. század) két szkíta eredetmonda változatott őrzött meg számunkra.

Íme a két változat *Télfy János*: A magyarok őstörténete[508] című könyve alapján.

Az első mondaváltozatban, amit a szkíták meséltek el Hérodotosznak, egy Targitaus vagy Thargitaosz nevű király fiairól szól. Thargitaosz király szülei maga az Égisten (Jupiter vagy klasszikus írásmóddal *Iuppiter*) és feltehetően maga a Földanya, víztündér képében („Borysthén leánya") volt. Thargitaosznak három fia volt: Lipoxais, Arpoxais és Koloxais.

Egy szép napon aranytárgyak – az istenek adománya - hullottak az égből: eke, iga (járom), fokos (harci csákány) és serleg vagy kupa (kehely, csupor, csésze). A legnagyobbik fiú (Lipoxais) szaladt elsőnek oda, hogy felemelje, magához vegye őket. De amikor az égből hullott színarany tárgyakhoz közelített, tűz lobbant fel belőlük, jelezve azt, hogy az istenek nem neki szánták. Majd a második fivér (Arpoxais) akarta az istenek ajándékát megszerezni, de ő is ugyanúgy járt, mint a bátyja. Ezután a legkisebbik Thargitaosz fiú ment az égi eredetű tárgyakat fölvenni, s láss csodát, az aranytárgyak nem izztak többé fel, és Koloxais magához tudta venni az égből hullott arany tárgyakat, jelezve a népnek, hogy az istenek néki szánták ajándékukat. Ő az istenek kiválasztottja. Őt fogatták el a szkíta nép uralkodójának.

Ez a történet azt jelezte Thargitaosz (Hargita) népének, hogy ő, a legkisebb királyfi, Koloxais (Kolos / Kál) az, aki az apai „házat", birtokot, az istenek akaratából örökölheti az őshazában, az Anyaghonban. A másik két fiú népével tovaköltözött és ott külön-külön alapított magának és követőinek (népének) országot.

Koloxaisz, tehát, az a harmadik fiú, aki az atyja országát örököli a Hargita ősi földjén. Mellékneve alapján – írja Hérodotosz – népét Skolotoknak hívták. A skolotok/szkoloszok neve közel áll a latin „siculus"-hoz, a székelyek középkori nevéhez. Így ezért nyilvánvaló, hogy Hérodotosz a szkoloszok (skolotok) alatt a ma is a Hargita földjén élő székelyeket érthette. Tehát, KÁL (magyar Kál – vö. ír Cael, Caelan *erős harcos, főnök*), a kelta Kai, vels Cai, illetve az Artúri legendakörből ismert Sir Kay. A magyar Kál annak a fiúnak a neve, aki az apai birtokot örököli, a család háztüzét hivatott volt őrizni, kicsi korától fogva, akkor is mikor a bátyai kilovagoltak apjukkal vadászni. Háborúban vonulás esetén, ő volt a hátvéd, aki a hont, a szülőföldet megvédte, népének őshazája nyugalma fölött őrködött. A X. század első felében élt Kál harka[509], Bulcsú harka apja, aki a Kál nemzetség névadója volt (lásd még: Székelykál).

A szkíta eredetmondában nem véletlenül születtek meg ezek a nevek, nem véletlenül KÁL vagy KOLOS az, aki az istenek akaratából az ősi Hargita földjének a fejedelme lett, és uralkodott népe, a székelyek felett, őrizte a székelyek ősi földjét. (Lásd még: Kolozsvár).

Tehát, még egyszer: az ősök földjén, az öreg Hargita király birodalmát a harmadik, a legkisebbik fiú, Kál (Koloxais / Kolaxais) örökölte, míg a bátyai, Lipoxais és Arpoxais, az ősi hagyomány szerint, az istenek akarata szerint, népükkel továbbköltöztek. Lényeges kérdés az, hogy ki volt a két nagyobbik fivér, kik voltak az általuk alapított, vezetett „népek", és ezek hová költöztek, amikor elhagyták az őshazát. Ezen izgalmas kérdésekre – legalábbis részben – választ kapunk Hérodotosz által lejegyzett szkíta

[507] Hérodotosz: Historien, 4. könyv, 268 – 272. old., Stuttgart, 1971.
[508] Télfy János: A magyarok őstörténete, 13-17. ill. 24-27. old.
[509] Világháló: hu.wikipedia.org/wiki > Kál harka (Györffy György *István király és műve* című könyve nyomán).

eredetmonda másik változatából, a szkíta világ peremére költözött görögöktől hallottak alapján leírt mondaváltozatban.

A második mondaváltozatban az ősapa maga Héraklész (Hercules) naphérosz. A görög hős neve egy olyan szkíta ős-hős nevét helyettesíti, akit a görögök Héraklésszel azonosítottak. Vagyis, ő maga a Naphős, a Napisten, az Égúr (Zeusz) fia. Akárcsak az első mondaváltozatban, ahol Hérodotosz Jupitert, vagy Jupiter fiát teszi meg a szkíták ősnemzőjének, itt is, a második mondaváltozatban, maga a Napisten (Héraklész) a szkíta ősatya. Ha még ehhez hozzátesszük, hogy Héraklészt a Rodosz szigetén élő „görögök" Magar (Makar[510]) névvel illették, szépen kikerekedik a szkíták eredete. Josephus Flavius-nak *'A zsidók története'*-ből tudjuk, hogy a szkíták Magógtól, Japhet fiától származtak, ezért hívták őket az ősi időkben magogoknak, azaz „magoroknak".

Az ősnemzés képét végig kísérhetjük úgy a szkíták, mint a szkíta utódnépek (magyarok, kelták, etruszkok) művészetében, freskóin, domborművein, kancsóin, halottas urnáin, nemesfémből készült dísztárgyain stb. Az ősnemzés szkíta képe a két isteni erő egyesülését, az égi atyai fényerő ráhatását a földi, anyai „anyagra" ábrázolja. Ettől az égi (Nap) ráhatástól az Ősanya/Földanya áldott állapotba kerül, és megszüli gyermekeit, a „Föld fiait". Ez az ősnemzés egyetlen és örökké ábrázolt motívuma az égi fényerő, a Nap, a Napisten, azaz a szellemi jellegű atyai erő (energia) ráhatása a földi, de mégis másvilági (mennyei) Ősanyára, és az anyagi jellegű Ősanya/Földanya megtermékenyítése. Ez mindkét mondaváltozatban nyomon követhető.

Atyai ágon Thargitaosz (Jupiter fia) és Héraklész (Zeusz fia) szerepeltetésével, kirajzolódik a szkíták „égi" beavatkozással történő megszületése. A két égi személy a fény, a Nap, az égi erő hatását jelenti a Földanyára. Az ősi szimbolikában az atyai őserő, az ős nemzőerő jelképe egy vegyes állatalak, egy fénylény, a Nap szimbóluma, a „griff", a Sárkány, a magyar Turul. A keltáknál is a Sárkány idővel sólyommá „szelídül" (Matthew[511]). A magasan repülő sólyom az Isten képe, jelképe. Ő az égi világ urának megjelenési formája.

Mindkét mondaváltozatban megjelenik az Ősanya képe, egy vízi-(BOR)-tündér, Borysthén leánya (vö. székely-magyar és kelta BOR *víz, forrásvíz, pezsgő víz, ásványvíz*), illetve „egy félig kígyó és félik nő" képében. Őt megtekinthetjük a magyarvistai templom külső falának egyik domborművén is: a szimbólumok világában a kígyó és a Földanya jelképe. A Földanya a földi, emberi világ úrnője, akit a szarvasagancsokkal ábrázolt szarvasünő képe olyan nagyszerűen megelevenít. Ez az ábrázolás részévé vált úgy a szkíta, mint a szkíta utódnépek (magyarok, kelták, etruszkok) művészetének.

A Földanya és a Turul (griff/sárkány) szerelmes egybekelése, a két másvilági, azaz mennyei erő egybeolvadása jelzi azt a pillanatot mikor a szkíták – isteni sugallatra, égi beavatkozással – megfogantatnak, és megszületnek, mint a Földanya fiai. Ez az ősnemzés képe: a griff és a gyöngéden, szerelemesen hátratekintő szarvasagancsos szarvasünő szeretkezése[512]. A Turul (sólyom, sas/griff/sárkány) a felső, mennyei fényerő, az ős nemzőerő, melynek ráhatása áldott állapotba hozza a Szarvasünő/Fehérló-Ősanyát. A Napistentől megtermékenyített Földanya megszüli gyermekeit, a „Föld(anya) fiait" – vagyis a „Föld fiait". A német *Pia Steinbauer* a „Die Magyaren und das ungarische Reich" című írásában (1995) állítja a magyarokról, hogy: ***A nevük, Magyarok (a „Föld Fiai"), máig fennmaradt, mint a Hungarok megnevezése*** – *„Sogar ihr Name, Magyaren (Söhne der Erde), hat sich bis heute als Bezeichnung für die Ungaren erhalten."* – a „magyar" népnév értelme tehát: a „Föld Fiai" (Söhne der Erde)[513].

A második mondaváltozat szerint ezeket a fiukat (Héraklész fiait) úgy hívják, hogy Agathyrszosz, Gélonosz és Skythesz. Az ősi haza fejedelmének kiválasztása megtörténik itt is, de itt az atya, Héraklész, visszacsapó (reflex-)íját kell kifeszítsék, illetve övét kell ügyesen feltegyék. A mondából ismeretes, hogy ezen a szíjún aranycsésze lógott, és ennek emlékére – írja Hérodotosz – a szkíták mindig is övükre egy csészét aggattak. A székelyek még ma is ezt teszik, illetve még nem régen ezt tették.

Ebben a monda változatban, a fiúk neve jelzi az általuk vezetett népek nevét: agathyrszek (későbbi etruszkok), gelonok (kelták) és szkíták (későbbi magyarok)[514].

---

[510] Görög: makariosz – magyarul „áldott, boldog szerencsés, gazdag".

[511] Matthews, Caitlín és Matthews, John: Das groβe Handbuchder keltischen Weisheit, München, 1999.

[512] Nagyszentmiklósi kincs, 2. számú korsó képe (amit egyesek „állatküzdelmi" jelenetnek hisznek).

[513] Steinbauer, Pia: Die Magyaren und das ungarische Reich, Ingelheimer Zeitung (1995. április 28.).

[514] Timaru-Kast Sándor: A magyar nép eredete és őshazája. ZMTE – Acta hungarica (zmte.webnode.hu), XXXVI. Évfolyam 2. szám, Budapest – Zürich.

Thargitaosz harmadik fia Koloxaisz vagy Skythes, aki az istenek akaratából örökölte az atyai széket, és maradhatott népével az Anyaországban, nevéből származott népének a „szkíta” illetve „szkolot / szkolosz” (siculus – székely) neve.

Hérodotosz két szálon is beszámol a szkítákról. Az egyik, miszerint a szkíták az agathyrszek és a gelonok (kelták) testvérei. Másrészt az agathyrszek a szkíta neurok szomszédai. Maga Hérodotosz írta róluk: *A Neurok scytha szokásokkal élnek. Egy nemzedékkel Darius hadjárata* (6. század vége) *előtt kényszerültek kígyók miatt elhagyni az egész országot; mivel országuk sok kígyót hozott elő s még többen csaptak reájok a fölöttök lévő pusztákból, úgy, hogy szorongattatva elhagyták földjeiket és a Budinokhoz költöztek.* [515]

A neurokról írja *Diker*, török történész, hogy nevükben az elgörögösített „on-o(g)uri” vagyis onogur (ejtsd: onour), a „tíz-nyílhegy” (tíz-törzs) népét kell érteni, a magyarok elődeit. A neurok fölött laktak az ugyancsak szkíta eredetű gelonok (gélek, gallok, kelták).

A Világ közepén

Hol volt, hol nem volt, az Üveghegyen túl, Hetedhétországon is túl, az Óperenciás-tengeren innen, valahol a Világközepén állott egy kacsalábon forgó kastély, a Nagykirály „palotája”. Neve Hérodotosz Históriájában Thargitaosz, az ófrancia krónikában Turchot. Thargitaosz neve megfelel a székelyek Szenthegyének nevével: Hargita, ahol a Világközepe. Ő volt az „első ezen a földön”, hóvá letelepítette népét. Volt neki három fia: Lipoxais, Arpoxais és Koloxais, azaz magyarul Zab, Árpa és Köles. Erre az összefüggésre mutatott rá először *Grandpierre K. Endre* az „Aranytárgyak hullottak a Hargitára” könyvében. Ezen felül, van egy székely-magyar népmese is, Kálmány Lajos: „Köles” című meséje[516]. Ennek párhuzamaival találkozunk Arany László: „Fehérlófia”, illetve Benedek Elek: „Táltos kecske” (Magyar mese- és mondavilág) című meséjében. A mesében a három fiú neve Zab vitéz, Árpa vitéz és Köles vitéz. A sors fintora, hogy a zab, az árpa és a köles gabonafélék őshazája éppen az az Anatólia, ahonnan Trója eleste után vándoroltak ki népek a Kárpát-medence felé.

Koloxaisz (Kolos / Köles / Kál) vált az istenek akaratából a szkíták fejedelme / királya. Ő maradt az Anyaországban, a szülőanyja országában, ott, ahol megszületett, vagyis az Őshazában, a Világközepén, örökölve atyjától az uralkodó székét, a fejedelmi címet (koronát?). Azért mondták magukról a szkíták, hogy ők a világ legfiatalabb népe, mert őtőle, a legfiatalabb királyfitól származtak. Itt a Világközepén „születtek” meg, illetve alakultak néppé. Tehát, Koloxais-Kolos (Kál) lett a szkíták első királya-fejedelme-uralkodója. Koloxais-Kolos egyben Kál is volt, a legkisebb fiú, a háztűz őrzője, a „horka”.

Horka a „honfoglaló” magyaroknál is ismert, és használt méltóságnév volt. A *horka* vagy *harka*, Bíborbanszületett Konstantinnál *karkhas (καρχας)* az „államalapítás” előtt a magyar törzsszövetség harmadik legmagasabb méltósága volt a nagyfejedelem (kende) és a gyula után. Erről a bizánciak császára a 948. év táján nála járt magyar küldöttségtől értesült. A követség egyik vezetője Bulcsú harka volt, a másik az Árpád-házi Termecsü (Tormás) herceg, a „gilasz” (gyula)[517]. A császár a „horka” méltóság bírói jellegét említi.

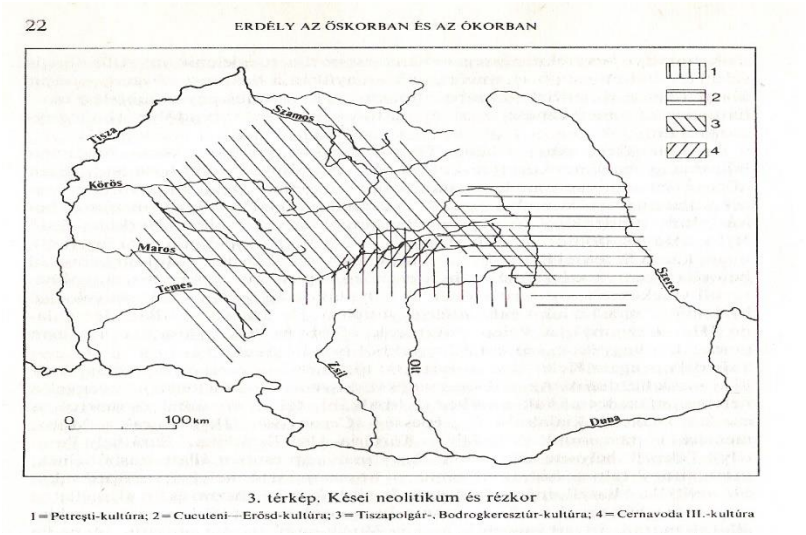
Bulcsúnak már apja, Kál is e tisztség képviselője volt. Róna-Tas András feltételezi, hogy Kurszán fejedelem a harka címet viselte korábban. A harka / horka méltóságnév kapcsolatban lehet a szkíták egyik istenének, ***Harag***, a háborúság (harc) megszemélyesítőjének nevével. Az istenség neve különböző görög nyelvű forrásokban *Targitaosz (Ταργιτάος), Targitész (Ταργιτης), Targitiosz (Ταργιτιος), Tergazisz (Τεργαξις)* alakban szerepel. Idegen szavakban a görög, nem lévén ilyen hangja, a *h* hangzót írásban *théta (θ), kappa (κ), tau (τ), khi (χ)* jellel helyettesíti, élőbeszédben pedig az ezeknek megfelelő hanggal ejti, vagy erős hehezettel pótolja. A görögösített szkíta szavak végére illesztett *-osz (-ος), -ész (-ης)* stb. toldalék, a görög nyelvben a névszó kötelező jelölése.

Thargitaosz nevében a Hargita nevét lehet gyanítani, annak a Hargita hegynek nevét, amely hegy a Székelyföld kellős közepén áll, a Világközepén, és amely a székelyek „szenthegye”. Ide a Szenthegyre estek az égből az istenek ajándékai, az a négy aranytárgy: eke, iga (járom), kétélű harci fejsze (csatabárd

[515] Télfy János: Magyarok őstörténete, 39-40. old.
[516] Kálmány Lajos: Köles (Ethn. 1912, Hagyományok I-II, Vác, 1914).
[517] Világháló: hu.wikipedia.org/wiki/Gyula (méltóság).

vagy fokos)[518] és serleg vagy kehely (kupa, csésze vagy csupor). Az istenek ajándéka, az égi arany ereklyék a szkíta királyok legjobban őrzött kincse volt, és nagy becsben tartottak. *Évenként nagy ünnepségek keretében, áldozatokkal látogatják ezeket meg, hogy részükön maradjanak* – olvashatjuk Hérodotosznál. (Télfy)[519]

A Világközepén[520] →

3. térkép. Kései neolitikum és rézkor
1 = Petreşti-kultúra; 2 = Cucuteni—Erősd-kultúra; 3 = Tiszapolgár-, Bodrogkeresztúr-kultúra; 4 = Cernavoda III.-kultúra

Minden nép számára az a hely, ahol megszületik vagy ősei megszületnek, főleg, ha ez, mint a szkíták esetében, isteni akaratból, isteni beavatkozással történik, az a hely a Világközepe. A székelyek számára a ***Világközepe*** a Hargita, a Szenthegy. A „szenthegy” eszméje az irániaknál is jelen van: Hara. A Hara-hegység a világ közepén áll. „Hercules” nevének eredeti alakja Hari-cul-es volt, azaz a „Hari faj vezetője („cul” = gyulája)”.[521]

Erre a vidékre, Evilath / Havilah határába, költözött Nimród népével a Torony összeomlása után, és itt szülte meg felesége, Enéh, két fiát, Hunort és Magort. Itt, ezen a vidéken, a Van-tó partján és a Nimrud-hegy (Nimrut Dagh) aljában laktak a szkíta ***neurok***. Északra, a Kaukázus mögé való távozásukkor, magukkal ragadják az itteni lakósok (médek) egy részét, az asszíromédeket, akiket szauromaták- /szarmatáknak fogunk megismerni.

Van török történész (Diker)[522], aki a szkíta *neurok* őshazáját Kis-Ázsiába helyezi, és Urartu, illetve a hurrik vidékén élő *nairi* ősi néppel azonosítja őket.

Amikor átkelnek a Kaukázuson és megjelennek a Fekete-tenger feletti pusztákon, nevet váltanak. Innentől ***neuri*** néven ismeri őket a történelem. Neuri nevüket Hérodotosz elírásának tekinti, valódi nevük pedig *onogur*. Mivel törökül a g-hang magánhangzó után elnémul, nevük kiejtve „onour”. Ezt érthette a görög történész „neur”-nak. Törökül az onogur népnév értelme: „Tíz-Nyíl” illetve átvitt értelemben „Tíz-Törzs”. Ők a magyarok ősei, véli a török történész. Őshazájuk Kis-Ázsia volt, a Nimród-hegy aljában, a Van-tó partján, de a „kígyók” (ótörök ylan) túlságos elszaporodása miatt (Hérodotosz) átköltöztek a Kaukázuson túlra, talán éppen Hunor és Magor vezetésével a Csodaszarvast követve, a Meotiszba. Az ótörök ylan (kígyó) szóval kapcsolatban, írja Diker, hogy ez alatt az alánokat kell érteni. Az alánok (szarmaták) a Kígyó (Sárkány) képét tűzték lobogó gyanánt kopjájukra. Hérodotosz a szkíta eredetmondában említi, hogy Targitaosz harmadik fiának a mellékneve skolot volt, ami miatt népét, a szkítákat, szkolotoknak hívták. Az ógörög nyelvben *skolt* nyílhegyet jelent. Tíz „skolot” törzs az *onogur*. A magyar honfoglalásban is a tíz törzs „vérszerződésével” megpecsételt szövetséggel állunk szemben: hét szkíta és három alán-szarmata törzsével.

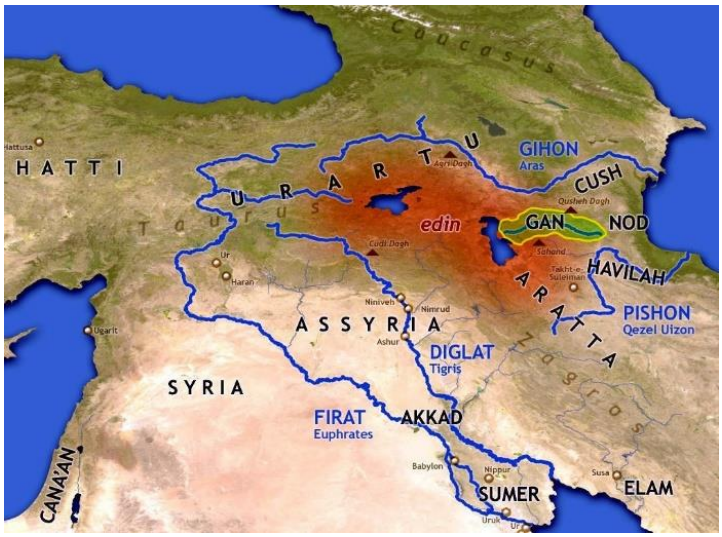
[518] Ancient History Encyclopedia (ancient.eu): A trójaiakat kisegítő kis-ázsiai népek (szkíták), amazonok egyik jellegzetes fegyvere volt a fokos > Achilles és Penthesileia lukániai vörösalakos harangedény, Kr.e. 5. század.
[519] Télfy János: A magyarok őstörténete, 13-17 old.
[520] Makkai L. / Mócsy A.: Erdély története, I. kötet, 17. old.
[521] Grandpierre K. Endre: Attila és a hunok, 62. old. (> Metcalfe, C.T.: The Rajput Tribes, 1982, I. 38.).
[522] Diker, Selahi: And the whole Earth was of One Language, 1996/1999 (Wikipédia).

← Szkíta harcos íjjal és fokossal (Tiszadob).

Kézai Simon krónikájában kihangsúlyozza, hogy a Perzsiában maradt, és az ő idejében még ott elő testvérek utódai (irániak), ugyan olyan alkatúak és bőrszínűek voltak, mint az onnan Magyarországra költöző hunok és magyarok. Ezt nyilván, azért hangsúlyozza ki, hogy az ottmaradt rokonok nem sötétbőrűek voltak, mint a perszák, hanem fehérbőrűek, mint a hunok és a magyarok. Csak nyelvük különbözött valamelyest(!), ahogyan már feljebb kiderült, a szarmatáké a szkíták nyelvéhez.

Majd Kézai, visszatérve Ménróthoz, így folytatja: *„Ez az óriás, a nyelvzavar kezdete után Havilah földjére költözött, melyet ekkor Perszsisz*[523] *(Perzsia) vidékének neveztek, és ott két fiút nemzett a feleségével Enethtel, nevezetesen Hunort és Magort, akiktől a hunok és a hungarusok erednek. De mert Ménrótnak, az óriásnak – a hagyomány szerint – Enethen kívűl több felesége is volt, akikkel Hunoron és Magoron kívül több más fiút és lányt nemzett, ezek fiaik és azok utódai lakják Perszisztt; termetükre és bőrük színére hasonlóak a hunokhoz, csupán beszédükben különböznek valamelyest, mint a szászok és a türingiak. De mert Hunor és Magor előszülöttei voltak Ménrótnak, apjuktól különváltan éltek sátraikban.”*([524])

← *Eviláth: „Édentől keletre”.*

[523] Isidorus (Sevillai Izidor): Chronica majora.
[524] Kézai Simon: A magyarok cselekedetei, 91. old., Budapest, 1999, Milleniumi Magyar Történelem.

„Történt pedig, hogy egy nap vadászni igyekeztek Meótisz ingoványaiba, amikor is a pusztaságban egy gímszarvas jelenet meg előttük; ők üldözőbe vették, az meg menekült előlük. Ott azután végérvényesen eltűnt a szemük elől, s noha sokáig keresték, képtelenek voltak bármiképp rátalálni. Végül, miután bebarangolták az említett ingoványokat, úgy találták, hogy azok alkalmasak barmok táplálásra. Ezt követően visszatértek az apjukhoz s beleegyezését elnyerve, minden ingóságokkal együtt a Meótisz ingoványai közé költöztek, hogy ott telepedjenek el." (Kézai[525])

Majd rátalálnak az alánok fejedelmének, Dulának két lányára, és *„egyiküket Hunor, a másikukat Magor vette feleségül. Az összes hun ezektől a nőktől veszi eredetét."*(uo.) És, a szabírok meg az alánok szövetséget kötöttek, egyesültek, és ezen túl magukat magyaroknak (a Föld fiainak) nevezik!…

Végül pedig beköltöznek Szkítiába, az Etul (Etil)[526] folyó vidékére. Innen indulnak majd a Kárpát-medencébe (vissza)költözni.

A ***szauromaták-szarmatáknak*** nevezett ókori, kelet-európai népesség elsődleges források szerint iráni, közelebbről madai, avagy méd származású volt. Gyakran szarmatáknak címezik még – helytelenül – a masszageta, később alán szövetség népét, az ászikat is.

A szarmaták neve eredetére nézvést különféle magyarázatok adódnak. A régi magyar nyelvben a *sár* szó egyik jelentése: *sárga*. Bakay Kornél – *sár* savunkat alighanem a törökös *sari, sarig* (sárga, sárgásfehér stb.) kifejezéssel egyezteti – ekként nyilatkozik a szarmata névről: *„A szár szavunk azonban talán még mélyebb gyökerek jelzője, hiszen első, legkorábbi népnevünket sejthetjük a szár-mata névben."*([527]) Használatból félig-meddig kikopott *szár* szavunk egyébként *kopár, kopasz, tar* értelemmel bír, de *fehér* jelentésű is lehet[528].

Forrásaink a szarmatákat szőke, világos bőrű embereknek írják le. A *mata* szó pedig a *metanastae, materoi, madaroi, matari, matzari, meterea turba* népet is jelölhet, akikről Klaudiusz Ptolemaiosz, Caius Plinius Secundus és Publius Ovidius Naso is beszél, s akikben többen – például a finn T. Pekkanen[529] – a magyarokat vélik felfedezni.

Tuomo Pekkanen, Helsinki-i egyetemen működő finn történész 1973-ban angolul megjelentetett írásában azt taglalja, hogy a magyarság a szarmaták egyenes leszármazottja. Kutatásának célja volt megvizsgálni a Sztrabón által említett Urgoi (Οργουι) szarmata törzs etnikai hovatartozását, akik az ókorban a Fekete-tenger feletti pusztákon éltek, az Al-Duna és a Dnyeper közötti vidéken.

Sztrabón (Kr.e. 63 körül – Kr.u. 23 után), ókori utazó, író, az ókor egyik leghíresebb művében, a *Geógraphika hüpomnémata* azaz Földrajzi feljegyzések, 17 könyvből álló monumentális munkájában megemlíti a Fekete-tenger feletti, a *Borysthenes* (Dnyeper) és *Ister* (Al-Duna) vidékén, először a géták pusztáját (az angol szövegben: Desert of the Gaete), amely a az Ister (Al-Duna) és a Tyrasz (Dnyeszter) között húzódik, majd Tyregaetae (feltehetően a Dnyestermenti géták) országát és majd a szarmata jászok országát, meg azon népét akit Basileioi és Urgoinak hívnak, akik általában mind nomádok, de egyesek a földet is művelik. A Borysthenes (Dnyeper) és a Tanais (Don) között élnek a *roxolanok*. A jászok történelmi szerepe megnő, miután a Kárpát-medencébe költözik. Őket *Iazyges* (Jazigok) néven ismerjük. A magyar *jász* népnév kapcsolatban állhat az ókori nép nevével.

Plinius (Gaius Plinius Secundus, i.sz. 23/24 – 79), római krónikás, *Naturalis Historia* írásában, arról számol be, hogy Fekete-tenger felett, a Tanais (Don) vidékét a szarmata Spali, Spalae, Palaei, Pali nevű törzs lakta. Ők Diodorus szerint a szkíta Palus király, Scythes fia népe, a királyi szkíták keleti ága. Tadeusz Sulimirski (1898 – 1983), lengyel történész, aki 1939-ben Angliába menekült, és a londoni

[525] Kézai Simon: A magyarok cselekedetei, 91-92. old., Budapest, 1999, Milleniumi Magyar Történelem.
[526] Kézainál a Don régi magyar neve.
[527] Világháló: hu.wikipedia.org/wiki/szkíta szokások/ cite-note – Bakay K. (1997).
[528] Világháló: hu.wikipedia.org/wiki/szkíta szokások/ cite-note – Pais D. (1938).
[529] Világháló: hu.wikipedia.org/wiki/szkíta szokások/ cite-note – Pekannen, Tuomo (1973): On the Oldest Relationship between Hungarians and Sarmatians: from Spali to Asphali (Ural-Altaische Jahrbücher, 45, 1-64).

egyetem régészeti intézetében dolgozott, vallja, hogy az említett Spali/Pali törzs tulajdonképpen maga a roxolánok népe[530].

A ***Spali*** név, amellyel a gót hagyomány (Jordanes) a roxolankat nevezi meg, ismét megjelenik Bíborbanszületett, VII. Konstantinosz bizánci császár *De Adminstrando Imperio* (A birodalom kormányzásáról, 948 – 952 között írta) könyvében. Itt, a magyarokról szólva megemlíti az Asphaloi népnevet: Asphaloi (Ασφαλοι) volt a régi neve annak a népnek, akiket ő turkoknak (Τουρκοι) nevez, de más bizánci források Ugroi (Ουγγροι) névvel írják le.

A roxolánok és a proto-magyarok nagyon korai kapcsolatára kell hogy gondoljuk a Spali/Asphali szavak hallatán is.

A roxolán-magyar kapcsolatot vélhetjük felfedezni a magyar „Aladár" (kapitány) méltóság- (?), illetve személynévben is (lásd: oszét *aldar* vezér). Aladár volt Attila nagyobbik fiának a neve, aki a Nagykirály halála után átvette a hatalmat, és aki ellen fellázadtak fiatalabb fivérei (Krimhilde csatája).

A szarmata-magyar kapcsolat még i.sz. 1. század előtti időkből származhat, írja Pekannen, és ezt bizonyítja a Materi / Mattzari nép említése (Klaudiosz Ptolemaiozs, Kr.u. 85/90 – 168, *Geográfia* 150 körül írta). Lakhelyüket, az Egyiptomban élő görög író, a Volga mögé helyezi, de amely nép az Iazygesekkel (jászokkal) együtt megjelenik az Al-Dunánál, és majd Magyarországon is. A fentemlített népnév nem választható el a bizánci forrásokban szereplő Μαζαροι (Const. Prorph. De adm. Imp. 37, 1 ff.) népnévtől. Ennek értelmében, az említett Μαζαροι népnevet a ***Magyar*** népnév első írásos megemlítésének kell tekinteni.

Az ókori források aprólékos tanulmányozása arra a következtetésre vezetett, hogy a Spali és Ουργοι (Ugroi) kifejezések a királyi szkíták két különböző megnevezése. Másrészről pedig, a „Bíborbanszületett" bizánci császár az Ασφαλοι (Asphaloi) névvel az Ουγγροι (Ugroi) népnek egy másik megnevezését hagyta ránk.

A Spali – Asphaloi (Ασφαλοι) azonosságát alátámasztja neves kutatók, mind Gregoire, Veknadsky, Haussig és Szemerényi munkássága, és ebből kifolyólag bizonyítottnak vélhetjük az Ουργοι (Urgoi) – Ουγγροι (Ugroi) népnevek azonos voltát is.

A szarmaták óiráni nyelvében a *-gr- megjelenik, mint -gr- vagy -rg-, és emiatt előfordulhatott, hogy az eredeti Urgoi (Ουργοι) valamikor Ugroi (Ουγγροι) alakra váltott.[531]

A szár-mata kifejezés Bakay szerint *fehér magyar* jelentéssel bír. A fehér szín a keleti eszmevilágban jelenthet égtájat is (kelet), jelenthet bőr- vagy hajszint (szőke), de jelenthet még előkelőséget, nemességet is, szemben a köznépet jelentő feketével (pl. *fekete magyarok*). Harmatta János ellenben a mata = magyar azonosítást elutasítja. Harmattának itt nincs igaza, mert a fent említett népnevek: *Mattzari* (Ptolemaiosz) vagy Μαζαροι (Konstantinos Porphyregennetosz[532]) éppen a magyarságot jelölték. A korabeli arab utazók feljegyzéseiben szereplő *mazar/madzar/madzsar* népnév is a magyarságot jelölte.

A szarmaták – görögösen szauromatai (σαυρομαται), szürmatai (συρμαται) stb. – nevének eredetére mindazonáltal kézenfekvőbb magyarázatot is találhatunk. A szüromadai, szuromadai nép jó eséllyel Média ama tartományának nevét – Szüromedia (Συρομεδια) – örökölte, ahonnan származik. Az egykori Szüromedia nagyjából a mai iráni Kermánsáh és Kurdisztán tartomány területével azonos. Egy ideig az asszírok birtokolták, innen a neve. Az említett kurdisztáni vidék a Van-tó – Urmia-tó körzetében terül el, ahová szkíták is letepedtek.

Hetedhétország

A *Hetedhétország* egy visszatérő motívuma a magyar tündér- és népmesékben.

Hetedhétország neve egybecseng a Hettita ország (birodalom) nevével. A zsidó Biblia, pontosabban Mózes első könyve vagy a Teremtés könyve, másik nevén a Genezis, felsorolja Noé fiainak nevét (Sém, Khám és Jáfet). Majd, a 10. fejezetben fiainak nevét is, és leszögezi, hogy Japhetnek hét fia volt. HÉT: Gómer, Magóg, Madai, Javán, Tubál, Mesek és Tirász. Jáfet abban a Kelet-Anatóliában uralkodott, ahol majd a hettiták országa (a „Hetek" országa?) is kialakul.

---

[530] Sulimirski, T.: The Sarmatians (Anciant People and Places, Vol. 73), London, 1970.

[531] Pekannen, Tuomo: On the Oldest Relationship between Hungarians and Sarmatians: from Spali to Asphali. (izvornik.fandom.com./wiki).

[532] Bíborbanszületett Kónstantinosz.

A középkori írók őt tekintették az európai népek atyjának. Magógtól származtatják a szkítákat (magyarokat) és részben a keltákat (íreket) is.

„A magyarok tehát, miként a Szentírás és a szent atyák mondják, Magógtól, Jáfet fiától származtak, akik a vízözön utáni ötvennyolcadik évben – ahogyan azt Szent Sigilbertus antióchiai püspök mondja a keleti népek krónikájában – bevonult Hevilath földjére, és feleségével, Enével nemzette Hunort és Magort, akikről a magyarokat és a hunokat elnevezték. (Képes krónika)[533]

A középkori ír „Honfoglalások könyvében" (Lebor Gabála Érenn) szerint az ír nemzet Szkítia urától, Magogtól származnak, pontosabban Magóg egyik fiától. Magógnak fiai még Szkítiában éltek, majd a brit szigetekre költöztek a honszerző (honalapító) Partholón, Nemed (Nimeth) és leszármazottai, Fir Bolg és Tuatha Dé Danann vezéreinek, vezetésével. Ők mind Magógtól, Szkítia urától eredtek.[534]

Napkultusz

A „Hetedhétország" fogalmat valószínűleg a hettiták országára vonatkozhatták. A hettiták neve már a zsidó Bibliában is szerepel *(bny-ht)*, azaz a Heth (Hét?)[535] fiai.

Itt a hettiták földjének keleti határán áll a Nimród-hegy (Nemrut-Dagh). Ide, a Nimród-hegy és a Van-tó közötti területen szkíták telepedtek meg (lásd feljebb). Ez az a vidék, ahol Nimród is letelepedett népével a babiloni „nyelvzavar" után, ahol felesége Eneth megszülte fiait, Hunort és Magort, és ezek testvéreit. A zsidó Biblia szerint a hettitáknak és Nimródnak (Kézai), azaz Nimród népének, azonos őse volt: Cham.

A hettiták Istenanyját Istanunak hívták, a hatti Estan párja. Egyes szerzők szerint Estan istennő volt, és később Arinna (Aranyanya) napistennővel azonosult. Ezt az „Estan"/„Istanu" nevet örököltük meg mi is: „Isten" névalakban.[536]

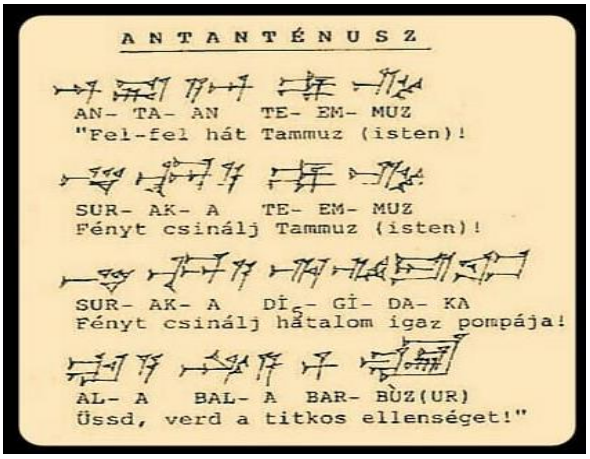
Arinna egy fontos kultuszhely neve is volt, a hettita Napkultusz istennőjének városa. A kultuszhely a főváros, Hattusa, közelében állott. Arinna nevének vizsgálata a hattik nyelvéhez vezet vissza (amiből a hettita nyelv is kialakult), és feltehetően a Napanya nevét viseli.[537]

Érdekes a hettiták Napkultusza. Talán énekkel üdvözölték a Napfelkeltét.

Édesanyám megtanított még kisóvódás koromban egy régi versecskére, amit – ahogy mondotta – ő és játszótársai gyerekjátékok elején, mint „kiszámolós" versikét mondtak el, még a tündérek nyelvén. Íme szó szerint, ahogyan kisgyermekkoromba őtőle tanultam:

Antan ténusz, szorraka ténusz, szorraka, tiki-taka, ala-bala, bim-bam-busz.

„Süss fel Nap, fényes Nap, felragyogjál, báránykáim kertek alatt megfagynak."

[533] Millenniumi Magyar Történelem: Képes krónika, 10-11. old.
[534] Világháló: en.wikipedia.org/wiki/Lebor Gabála Érenn.
[535] Arcanum: Keresztény bibliai lexikon /Kánaán.
[536] Világháló: hu.wikipedia.org/wiki/Isztanu.
[537] Világháló: hu.wikipedia.org/wiki/Arinna.

A fenti sorok helyes(ebb)en: *Anta Temuz / Tammuz (Napisten), szur-raga Tammuz, szur-raga digi-daka ala-bala Barbúz.*([538]) Magyarra fordítva: „Kelj föl Dunguz (Napisten), szülj reggelt Dunguz, szülj reggelt, áradj, terjedj, vágjad, űzzed Barbúzt (Sötétség istenét)!”

Pass László szerint egy Nap-köszöntő zsoltár ez, ami gyerek versikében maradt meg. Marton Veronika sumerológus szerint az Antanténusz eredetileg sumér szövege egyeztethető a „Süss fel Nap!” mondókával (énekkel)[539].

Már, ha csak ezt a kis „gyerekes” (játékos) örökséget vesszük figyelembe, akkor is érdemes lenne elgondolkozni azon, hogy hogyan lehetséges ezt a kapcsolatot, ezt az „örökséget” okosan megmagyarázni.

← Szkíta (magyar) Földanya (tündér) képe a gyerőmonostori református templom külső falán, Kalotaszeg.

[538] Világháló: Magyarok vagyunk.com/Antantenusz-mondóka. Világháló: hu.wikipedia.org/wiki/Antanténusz

[539] Világháló: hu.wikipedia.org/wiki/Antanténusz > Pass László: Nimrúd népe (1941); Marton Veronika: „Az Antanténusz…” című mondóka megfejtési kisérlete rovás- és ékjelek segítségével. (olvasható a Világhálón).

E SZÁMUNK SZERZŐI

Dr. Bérczi Szaniszló fizikus-csillagász, egyetemi docens ELTE TTK Fizikai Intézet, Anyagfizikai Tanszék, Budapest

Carl Bernstein Pulitzer-díjas amerikai újságíró, akinek Bob Woodwarddal együtt kiemelkedő szerepe volt a Watergate-botrány feltárásában, New York

Dr. Cser Ferenc vegyész MTA-doktor, nyugalmazott kutatásvezető mérnök, Queanbeyan, Ausztrália

Dr. Csihák György közgazdász, történész, a ZMTE elnöke, Zürich/Budapest

Dr. Darai Lajos filozófus, professor emeritus, Kodolányi János Egyetem, Kápolnásnyék

Gyimóthy Gábor költő, magánkutató, Zollikerberg, Svájc.

Läubli, Martina irodalomkutató, újságíró, a „Neue Zürcher Zeitung am Sonntag" kulturális szerkesztője, a „NZZ Bücher am Sonntag" főszerkesztője, Zürich

Magyaródy Szabolcs Magyar Örökség díjas magánkutató, a Corvinus Libry alapítója, Hamilton, Kanada

Nógrády Mihály C. C. nyelvész, névkutató, Ottawa.

Péterfai János István ny. tanár, költő, a magyar nyelv és írás kutatója, Budapest

Pier, Garrett Chatfield (1875-1943) brit író, régész, a New York-i Önkéntes Gyalogezred hadnagyaként szolgált az 1898-as spanyol–amerikai háborúban; 1921-től tagállami alapító bizottsági tag a Woodrow Wilson Alapítványban; a Washingtoni Egyetemen működő Alpha Delta Phi antik görög irodalmi társaság tagja volt.

Dr. Prokopp Mária művészettörténész, professzor emerita ELTE BTK Művészettörténeti Intézet, Esztergom.

Szekeres István írástörténet kutató, Budakalász

Dr. Timarus-Kast Sándor orvos, a kelta nyelv és történelem magánkutatója, Ingelheim, Németország

Tűzkő Tamás tanár, programozó matematikus, Csörög

Záhonyi András villamosmérnök, íráskutató, Budapest

Z. Tóth Csaba őstörténész, művelődéstörténész, Pécs

FÜGGELÉK

Kiadványaink jegyzéke

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
I.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia I. évfolyam 1. szám. Első (Benidorm 1986) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai**. Zürich, 1991. ISBN 963 02 8926 1 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06366/06366.pdf	1
II.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia II. évfolyam 1. szám. A Második (Zürich 1987) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai.** Zürich, 1993. ISBN 963 02 8926 2 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06400/06487/06487.pdf	2
III.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia III. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Harmadik (London 1988) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai s Iratai**. Budapest-Zürich, 1999 ISBN 963 85684 5 3 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05930/05930.pdf	25
IV.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IV. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Negyedik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Felsőőr/ Oberwart 1989)** Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 10 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05927/05927.pdf	46
V.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia V. évfolyam 1. szám. Csihák György: A magyar parlamentarizmus ezer éve**. Budapest, 1990. ISBN 963 02 8925 3 és ISSN 2297-7511	6
V.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia V. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Ötödik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Altenberg 1990)** Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 09 7 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06833/06833.pdf	49
VI.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VI. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Hatodik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai.) (Szent Gallen 1991**) Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 08 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05946/05946.pdf	47
VII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VII. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Hetedik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Szentendre 1992)** Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9204 48 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06844/06844.pdf	51
VII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VII. évfolyam 2. szám. Magyarok Őstörténete.** Zürich-Budapest, 1992. ISBN 963 02 8925 3; második kiadás 1996. ISBN 963 85274 6 3; **harmadik bővített kiadás** 2007. ISBN 963 9204 37 4 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06375/06375.pdf	3
VII.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VII. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Első (Szeged 1992) Magyar Történelmi Iskolájának Előadásai és Iratai**. Zürich, 1993. ISBN 963 8465 00 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06400/06488/06488.pdf	4
VIII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VIII. évfolyam 1. szám. Magyar Történelmi Tanulmányok 1**. Zürich, 1993. ISSN 1217 4629 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06400/06486/06486.pdf	5
VIII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VIII. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Második (Tab 1993) Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 04 4413 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06381/06381.pdf	9
VIII.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VIII. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Nyolcadik (Kaposvár 1993) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai.** Budapest-Zürich, 1999. ISBN 963 85684 2 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06527/06527.pdf	23
IX.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Kilencedik (Tapolca 1994) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1995. ISBN 963 85274 1 2 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06769/06769.pdf	15
IX.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Harmadik (Tapolca 1994) Magyar Történelmi Iskolája Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 85274 12 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06365/06365.pdf	11
IX.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 3. szám. Die Frühgeschichte der Ungarn.** Zürich-Budapest, 1994. ISBN 963 85 274 4 7. **Zweite erweiterte Ausgabe** 2007. ISBN 963 9204 30 7 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06362/06362.pdf	10
IX.	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 4. szám. Nagy Gyula: Az ellopott magyar őstörténet**. I. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 04 4112 8 és ISSN 2297-7511	7
IX.	5	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 5. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Első (Székelyudvarhely 1994) Övezeti Történésztalálkozó Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 85274 2 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06364/06364.pdf	12
IX.	6	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 6. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Második (Komárom 1994) Övezeti Történésztalálkozó Előadásai és Iratai.** Komárom-Komárno-Zürich, 1995. ISBN 963 85274 3 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06370/06370.pdf	14
IX.	7	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 7. szám. Képeslapok magyar történelmi motívumokkal**. 8 különféle, szimpla és dupla, színes ISSN 2297-7511	8
X.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia X. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Tizedik (Tapolca 1995) Magyar Őstörténeti Találkozó és Negyedik Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85274 8 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06505/06505.pdf	17
X.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia X. évfolyam 2. szám. Csihák György: Beszélgetés népemmel a hazánkról**. Budapest-Zürich, 1995 ISBN 963 85274 5 5 és ISSN 2297-7538	13

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
		http://mek.oszk.hu/11200/11213/11213.pdf	
X.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia X. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Erdélyi Övezeti Történésztalálkozói (1995-1999) Előadásai és Iratai**. Csikszereda-Budapest-Zürich, 2000. ISBN 963 85684 9 6 http://mek.oszk.hu/06300/06372/06372.pdf	30
XI.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 1. szám. Honfoglalásunk és előzményei. Keresztény egyházak és történelmi szerepük a Kárpát-medencében. (Tapolca 1996)** Budapest-Zürich, 1997. ISBN 963 85684 1 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06503/06503.pdf	20
XI.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 2. szám. Csámpai Ottó: Nemzet és társadalom.** Bevezetés az etnoszociológiába. Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85684 02 és ISSN 2297-7511	19
XI.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 3. szám. Germann Georg: Ungarisches im Bernischen Historischen Museum. A Berni Történelmi Múzeum magyar emlékei.** Bern-Budapest, 1996. ISBN 963 85274 9 8 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05935/05935.pdf	18
XI.	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 4. szám. Csihák György: Ex Oriente Lux**. Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85274 7 1 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06363/06363.pdf	16
XII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XII. évfolyam 1. szám. Magyar út és nehézségei a nemzetállamtól az övezetek Európájába a huszadik század fordulóján**. **Avarok – onogurok – magyarok. (Tapolca 1997).** Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 11 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06837/06837.pdf	50
XIII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIII. évfolyam 1. szám. Nagy Kálmán: A honfoglalás hadtörténete**. (A Szabadtér Kiadóval együtt.) Budapest, 1998. ISBN 963 7810 97 8	21
XIII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIII. évfolyam 2. szám. A honfoglalás és az 1848-1849-es magyarországi polgári forradalom és szabadságharc évfordulójára. (Tapolca 1998).** (324 oldal) Budapest-Zürich, 2001. ISBN 963 86100 5 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06536/06536.pdf	31
XIV.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 1. szám. Az első világháború és magyar történelmi következményei (1914-1921). Szent István és a magyar államalapítás. (Tapolca 1999)** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 02 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06802/06802.pdf	42
XIV.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 2. szám. Csihák György: Válasz népem kérdéseire a hazánkról**. Budapest-Zürich, 1999 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05921/05921.pdf	22
XIV.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 3. szám. Die Ungarn und die Abtei Sankt Gallen. Magyarok és a Szent Galleni Apátság.** ISBN 963 85684 3 7 (Közösen St. Gallen Kanton levéltárával) – Második kiadás: Szent Gallen-Budapest, 1999. ISBN 96386100 8 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06100/06107/06107.pdf	24
XIV.	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 4. szám. Csihák György: A magyar nemzet múltja - Szent István király életműve és a magyar államalapítás - A bambergi lovas - Sacra Regni Hungarici Corona és a magyar közjogi rendezés kérdései ma - Magyar - nép - kisebbség**. Budapest-Zürich, 1999. ISBN 963 85684 6 1 és ISSN 2297-7511 http://mek.oszk.hu/06300/06373/06373.pdf	26
XIV.	5	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 5. szám. Fünfzehn Jahre UHVZ - A ZMTE tizenötéves 1985 - 1999**. Zürich-Budapest, 1999. ISBN 963 85684 7 X és ISSN 2297-7511	27
XIV.	6	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 6. szám. Nagy Gyula: Az ellopott magyar őstörténet II**. Budapest-Zürich, 1999. ISBN 963 85684 4 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06783/06783.pdf	28
XV.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 1. szám. A magyar műveltség gyökerei. Az 1930-as évek magyar műveltsége. (Felsőőr/Oberwart 2000)** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 86100 3 4 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06799/06799.pdf	41
XV.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 2. szám. Délközép Kárpát-medence műveltsége, különös tekintettel a sárközi települések és népi műveltségük fejlődésére. (Sárköz-Decs 2000)** Decs-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 03 8 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05926/05926.pdf	39
XV.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 3. szám. Közös jelen, múlt és jövő Észak Kárpát-medencében, különös tekintettel a gömöri tájegységre. (Rozsnyó 2000)** Rozsnyó-Budapest-Zürich, 2002. ISBN 9638610026 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06792/06792.pdf	38
XV.	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 4. szám. Csihák György: Dunhuang barlangképei és a Sánszi agyagkatonák néma üzenete a magyar műveltség gyökereiről**. Budapest-Zürich, 2000. ISBN 9638568488 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06368/06368.pdf	29
XVI.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVI. évfolyam 1. szám. Magyar haditechnika és magyar hadjáratok a kora középkorban. A második világháború és történelmi következményei Magyarország szempontjából (1939-1949). (Szentendre 2001)** Budapest-Zürich, 2002. ISBN 963 86100 6 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06790/06790.pdf	35
XVI.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVI. évfolyam 2. szám. Barabási László: Nemes Székely Nemzet – Csillagösvényen**. Csiksomlyó-Budapest, 2001. ISBN 963 86100 4 2	32
XVII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVII. évfolyam 1. szám. Csihák György: Magyar nempolitikai írások**. Budapest-Zürich, 2002. ISBN 963 86 100 0 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05917/05917.pdf	33
XVII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVII. évfolyam 2. szám. Kiadványaink tartalomjegyzéke – Vere-**	34

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
		inspublikationen mit Inhaltsübersicht. Zürich-Budapest, 2002. ISBN 9638610077	
XVII.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVII. évfolyam 3. szám. Achtzehn Jahre UHVZ – A ZMTE tizennyolc éve 1985-2002**. Zürich-Budapest, 2002. ISBN 9638610093	36
XVIII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVIII. évfolyam 1. szám. Magyar Történelem. Tízezer év – ezer oldalról**. Oktatási segédkönyv a magyar történelem tanításához. (636 oldal) Budapest-Zürich, 2003. ISBN 963 86100 1 8 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05939/05939.pdf	37
XVIII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVIII. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Tizenhetedik Magyar Őstörténeti Találkozó és Tizenegyedik Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai. (Budapest 2003)** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 06 2 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05943/05943.pdf	43
XIX.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIX. évfolyam 1. szám. A magyar huszárság története. A lovasműveltség sajátosságai. Az első magyar huszártörténeti konferencia keretében. (Nyíregyháza, 2004)** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 07 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06824/06824.pdf	45
XIX.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIX. évfolyam 2. szám. Zwanzig Jahre UHVZ – A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 20 éve 1985-2004.** Zürich-Budapest, 2004. ISBN 963 9349 05 http://mek.oszk.hu/06000/06008/06008.pdf	44
XIX.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIX. évfolyam 3. szám. Csihák György: Forog a történelem kereke...** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 04 6 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05916/05916.pdf	40
XX.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XX. évfolyam 1. szám. Csámpai Ottó: Nemzet és társadalom.** Bevezetés az etnoszociológiába. Második, bővített kiadás. Közösen a Heraldika Kiadóval. Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9204 38 2	48
XXI.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXI. évfolyam 1. szám. Kiadványaink tartalma**. Budapest – Zürich, 2006. ISBN 9639204 37 4 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06000/06007/06007.pdf	52
XXII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXII. évfolyam 1. szám. Őstörténetünk és a genetika. 1456 – Nándorfehérvár – 1606 Zsitvatorok – 1956 Budapest.** (Mártély 2006) (372 oldal). Budapest-Zürich 2007. http://mek.oszk.hu/09100/09137/09137.pdf	53
XXIII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Huszadik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai**. (Hódmezővásárhely 2007) (159 oldal). Budapest-Zürich, 2008. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06849/06849.pdf	54
XXIII	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2008/A**. (137 oldal) Budapest 2008. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/00001.pdf	55
XXIII	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 3. szám. Árpád-házi Szent Erzsébet tiszteletére. Tudományos emlékülés**. (Esztergom 2007) (67 oldal). Budapest-Zürich, 2008. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06850/06850.pdf	56
XXIII	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 4. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2008/B**. (176 oldal) Budapest 2008. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00010/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00010/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2008_4.pdf	57
XXIV	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIV. évfolyam 1. szám. Hunyadi Mátyás és a magyar újjászületés. Tudományos emlékülés**. (Esztergom 2008) (115 oldal). Budapest-Zürich 2009. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/09100/09125/09125.pdf	58
XXIV	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIV. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2009/A**. (145 oldal) Budapest 2009. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00002/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00002/pdf/acta_hist_01445_2009_2.pdf	59
XXV	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXV. Évfolyam 1. szám. 25 év, 1985-2009. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Őszinte Története** (239 oldal). Budapest-Zürich 2010. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/09100/09126/09126.pdf	60
XXV	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXV. évfolyam 2. szám. Csihák György: „Cum Deo pro Patria et Libertate". „Horthy fasizmus" – „Antall demokrácia." Történelmi előzmény és párhuzam.** (142 oldal). Budapest-Zürich 2010. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/09100/09110/09110.pdf	61
XXV	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXV. évfolyam 3. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2010/A**. (130 oldal). Budapest 2010. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00003/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00003/pdf/EPA01445_2010A.pdf	62
XXVI	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVI. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2011/A. Az 1920. június 4-től 1944. december 21-ig tartó időszak magyarországi eseményeinek elemzése, különös tekintettel az október körüli eseményekre.** (231 oldal). Budapest-Zürich 2011. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00006/pdf/ és http://mek.oszk.hu/09400/09484/09484.pdf	63
XXVI	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVI. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és**	64

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
		Képzőközpont Folyóirata 2012/A. Zentai KJF–ZMTE Történelemtanár-Továbbképzés Vizsgaelőadásai. (230 oldal). Budapest-Zürich 2011. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00004/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00004/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2011.pdf	
XXVII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVII. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2012/B**. (229 oldal) Budapest-Zürich 2012. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00005/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00005/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2012.pdf	65
XXVIII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVIII. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2013/A. A Zürichi Magyar történelmi Egyesület „Az altöttingi országgyűlés történelmi vizsgálata" című zártkörű tudományos tanácskozásán elhangzott előadások írott változata.** (176 oldal) Budapest-Zürich 2013. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00007/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00007/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2012_2.pdf	66
XXVIII	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVIII. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2013/B.** Budapest-Zürich 2013. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00008/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00008/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2013_1.pdf	67
XXIX	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIX. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2014/A.** Budapest-Zürich 2014. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00009/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00009/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2014_1.pdf	68
XXIX	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIX. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2014/A. „Tízezer hontalan magyar Szent István-napi zarándoklata 1947. augusztus 20-án" címmel a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület és a Pilisszántáért Egyesület közös rendezésében 2014. augusztus 20-án Pilisszántón a Boldogasszony Sziklakápolnában és a Páduai Szent Antal Templomban tartott ünnepi megemlékezés és tudományos ülésszak beszédei és előadásai.** Budapest-Zürich, 2014. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00011/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00011/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2014_2.pdf	69
XXX	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2015/A. A Hazáért! A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület centenáriumi rendezvénye Budapest, 2014. november 28. előadásai.** Budapest-Zürich, 2015. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00012/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00012/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_1.pdf	70
XXX	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2015/B.** Budapest-Zürich 2015. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00013/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00013/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_2.pdf	71
XXX	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 4. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2015/C. A Hazáért! A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi egyesület második emlékkonferenciája az első világháborúról. Budapest, 2015. április 24. Ludovica tér 2. NKE Kápolna.** Budapest-Zürich 2015. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00014/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00014/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_3.pdf	72
XXX	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 4. szám. Géza A. Kósa: Calvinist Hungarians in Australia. The first 60 years of Hungarian speaking congregations 1950-2010.** Academia Press Co. and the Hungarian Historical Society of Zurich. Melbourne, 2015. 214 pages. National Library of Australia Cataloguing-in-Publication ISBN 9780957770744 (paperback)	73
XXXI	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2016/A.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00015/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00015/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_1.pdf	74
XXXI	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 30 éve. 30 Jahre Ungarisch Historischer Verein Zürich. 1985–2015.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00016/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00016/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_2.pdf	75
XXXI	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 3. szám. Z. Tóth Csaba: Magyar őstörténeti tanulmányok 2014- 2016.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00017/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00017/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_3.pdf	76
XXXI	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 3. szám. A Kodolányi János Főiskola és a Zürichi Magyar történelmi egyesület „*A magyar történelem tanításának tartalmi és módszertani megújítása*" című 120 órás komáromi történelemtanár tovább és felnőttképzése vizsgaelőadásai.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00018/pdf/ és	77

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
		http://epa.oszk.hu/01400/01445/00018/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_4.pdf	
XXXI	5	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 5. szám. Alapvetés. Tanulmányok a magyar eredetről és következményeiről. Oktatási segédkönyv II.** Budapest-Zürich 2017. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5.pdf	78
XXXI	6-18	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 6-21. szám. ZMTE Emlékkönyv (UHVZ Erinnerungsbuch) I-XIII. 1985–1998.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00020/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_01_1985_1986.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00021/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_02_1986_1987.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00022/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_03_1987_1988.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00023/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_04_1988_1989.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00024/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_05_1989_1990.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00025/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_06_1990_1991.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00026/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_07_1991_1992.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00027/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_08_1992-1993.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00028/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_09_1993_1994.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00029/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_10_1994_1995.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00030/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_11_1995_1996.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00031/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_12_1996_1997.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00032/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_13_1997_1998.pdf	79-91
XXXII	1-10	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXII. évfolyam 1-17. szám. ZMTE Emlékkönyv (UHVZ Erinnerungsbuch) XIV-XXX. 1998–2007.** Budapest-Zürich 2017. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00033/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_14_1998_1999.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00034/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_15_1999_2000.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00035/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_16_2000_2001.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00036/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_17_2001_2002.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00037/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_18_2002_2003.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00038/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_19_2003_2004.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00039/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_20_2004_2005.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00040/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_21_2005_2006.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00041/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_22_2006_2007.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00042/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_23_2007_2008.pdf	92-101
XXXIII	1-8	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 1-9. szám. ZMTE Emlékkönyv (UHVZ Erinnerungsbuch) XIV-XXX. 2008–2016.** Budapest-Zürich 2017. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00043/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_24_2008_2009.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00044/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_25_2009_2010.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00045/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_26_2010_2011.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00046/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_27_2011_2012.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00047/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_28_2012_2013.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00048/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_29_2013_2014.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00049/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_30_2014_2015.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00050/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_31_2015_2016.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00051/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_32_2016_2017.pdf	102- 110
XXXIII	10	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 10. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2018/A.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00052/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00052/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_10.pdf	111
XXXIII	11	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 11. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2017/B.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11.pdf	112
XXXIII	12	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 12. szám. Hirdető műsorfüzet. Az első világháború befejezéséről szóló, *A Hazáért!* című harmadik emlékkonferencia a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara (NKE), valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület (ZMTE) közös rendezésében. 2018. december 1-2. NKE Kápolna, Budapest, Ludovica tér 2.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00054/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00054/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_12.pdf	113
XXXIV	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2019/A.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00055/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00055/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_01.pdf	114
XXXIV	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 2. szám. A Hazáért! A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület harmadik emlékkonferenciája az első világháborúról. Budapest, NKE Kápolna, 2018. december 1.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00056/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00056/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_02.pdf	115

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
XXXIV	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület A korai magyar történelem és a ZMTE barátai című 31. Magyar Őstörténeti Találkozója, Budakalász, 2019. április 27-28,** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00057/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00057/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_03.pdf	116
XXXIV	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 4. szám. Emlékkötet. Jóemlékezetű Tibai Takács József (1949-1999) a Zürichi Magyar Történelmi Egyesületben.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00058/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00058/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_04.pdf	117
XXIV	5	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 5. szám. Nagy Kálmán: A honfoglalás hadtörténete.** ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00059/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00059/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_05.pdf	118
XXXV	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXV. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2020/A**. ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01.pdf	119
XXXVI	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXV. évfolyam 1. szám. Fábián Sándor: Történelmi "szürrelál". Az Igazság Kálváriája.** ISSN 2297-753 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_1.pdf	120
XXXVI	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVI. évfolyam 2. szám. Timaru-Kast Sándor: A magyar nép és a kelták. Eredetünk és környezetünk** ISSN 2297-753 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00062/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00062/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_2.pdf	121
XXXVI	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVI. évfolyam 3. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2021/A**. ISSN 2297-7538 Szerkesztés alatt. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_3.pdf	122
XXXVI	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVI. évfolyam 4. szám. Öröklődéstan és történettudomány. Tudományos vita a korai magyar történelem kutatásáról villámpostai úton levelezve – világjárvány alatt.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00064/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00064/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_4.pdf	123
XXXVII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVII. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2022/A**. ISSN 2297-7538 Jelen kötet.	124

***** Sorszám a megjelenés időpontja szerint/Nummerung nach Erscheinung

Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Ungarisch Historischer Verein Zürich
CH-8004 Zürich, Birmensdorferstrasse 41.
zmte@freemail.hu www.zmte.org

Az 53. számtól csak digitálisan Ab Nr. 53 nur in digitalisierter Form

Az Acta Historica Hungarica Turiciensia minden száma megtalálható ingyenesen a ZMTE honlapján: www.zmte.org, azon kívül az OSZK Magyar Elektronikus Könyvtárában (MEK) és az Elektronikus Periodika Archívumban (EPA), és az első 52 szám az Európai Digitális Könyvtárban (European Library).

Hivatkozható az MTA Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) egyéni adatbázisában.
Felvették a Svájci Nemzeti Könyvtár Katalógusába (Helveticat)
az időszakos és online kiadványok közé.

Die Periodikas der Acta Historica Hungarica Turiciensia gefunden werden kann kostenlos über unsere Hompage: www.zmte.org sowie in Ungarische Elektronische Bibliothek und Elektronische Periodika Archiv (EPA), weiterhin die ersten 52 Periodika in Europäische Digital Bibliothek (European Library).
Die Periodikas der Acta Historica Hungarica Turiciensia werden von der Ungarischen Akademie der Wissenschaften (MTA) als Erscheinungsort für die Publikationsdatenbank der Ungarischen Historischen Werke (MTMT) anerkannt.
Aufgezeichnet in Helveticat (Schweizerische Nationalbibliothek)
als periodisch und online Publikationen.